SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONES

A

LVDOVICO CENCIO V. I. D.

collectæ, & ad Tractatum de Cenſibus accommodatæ.

NON SOLVM, QVÆ HACTENVS IMPRESSÆ, Verùm etiam aliæ plurimæ in lucem nundum editæ,

VNA CVM BVLLIS PII V. SIXTI V. ET CLEMENTIS VIII. In materiam Cenſualem promulgatis.

LVGDVNI,

Sumptibus Philippi Borde, Laurentij Arnaud, & Claudij Rigaud.

M. DC. LVIII.

INDEX DECISIONVM,

QVÆ IN FINE TRACTATVS imprimuntur, iuxta Ordinem Alphabeticum cauſarum.

A

AESINA Saluiani 10. Nouembr. 1634. *Merlino.* 558
Amerina fideiuſſionis, 25. Maij 1612. *Ludouiſio.* 192
Eadem, 27. Iunij 1612. *Ludouiſio.* 193
Anconitana cenſus, 25. Maij 1598. *Corduba.* 111
Anconitana bonorum, ſeu cenſuum, 16. Febr. 1604. *Iuſto.* 277
Eadem, 24. Maij 1613. *Vbaldo.* 84
Eadem, 17. Nouembris 1613. *Vbaldo.* 278
Anconitana dotis, 27. Nouembris 1598. *Lancellotto.* 312
Anconitana bonorum de Rinaldinis Veneris, 15. Maij 1582. *Pamphilio.* 318
Anconitana pecuniaria, 7. Februarij 1611. *Pirouano.* 158
Anconitana pecuniaria, 30. Ianuar. 1617. *Pamphilio.* 414
..Cenſus 13. Febr. 1623. *Buratto.* 420
..Cenſus 19. Aprilis 1624. *Buratto.* 421
..pecuniaria 16. Febr. 1624. *Pirouano.* 485
..pecuniaria 14. Maij. 1625. *ManZanedo.* 488
..cenſus 31. Octobr. 1622. *Luto.* 499
..prædij 29. Nouemb. 1630. *Veroſpio.* 536
Aprotina, ſeu Montis alti cenſus, 4. Iulij 1607. *Sacrato aliàs Damaſeno.* 215
Aquilegienſis penſionis, 21. Martij 1610. *ManZanedo.* 242
Ariminenſis cenſus, 9. Iun. 1599. *Pamphilio.* 161
..cenſus 26. Iun. 1610. *Remboldo.* 352
..fideicommiſſi 20. Iun. 1623. *Buratto.* 450
..fideicommiſſi 14. Nouembr. 1614. *Remboldo.* 469
..fideicommiſſi 29. Ianu. 1626. *Remboldo.* 472
..cenſus 10. Ianu. 1628. *Merlino.* 515
Aſculana bonorum, 27. Mart. 1628. *Durano.* 485
Aſſiſienſis cenſus, 22. Iun. 1605. *Coccino.* 340
Aſſiſienſis cenſus, 5. Maij 1608. *Coccino.* 120
Aſſiſienſis pecuniaria, 7. Maij 1610. *Manzanedo.* 129
Eadem, 28. Ianu. 1611. *Manzanedo.* 130
Aſſiſienſis cenſus, 9. Iun. 1604. *Pamphilio.* 17
Aſſiſienſis cenſus, 29. Nouemb. 1604. *Coccino.* 102
Auenionen. Carpenctoracten. & Cauallicen. collectarum, 9. Martij, 16. Maij, & 27. Iun. 1585. *Lancellotto.* 3
Auximana bonorum, 4. Mart. 1602. *Mellino.* 107
Auximana ſpolij, 10. Dec. 1610. *Pirouano.* 193

B

BAreнſis fructuum, 2. Iunij 1610. *Caualerio.* 176
Beneuentana cenſus, 29. Martij 1593. *Pamphilio.* 103
Beneuentana cenſus, 13. Iun. 1594. *Corduba.* 213
Beneuentana cenſus, 28. Aprilis 1608. *Coccino.* 187
Beneuentana cenſus, 28. Nouembris 1608. *Ottembergio.* 20
Beneuentana cenſus, 26. Maij 1614. *Pamphilio.* 76
Beneuentana cenſus, Vener. Decemb. 1594. *Pamphilio.* 316
Beneuentana cenſus, 16. Decembris 1594. *Mantica.* 374
Beneuentana Saluiani Interdicti, 1. Febr. 1616. *Buratto.* 263
Bononienſis cenſus, 13. Decembris 1591. *Sacrato.* 274
Bononienſis prætenſi Saluiani interdicti, 16. Febr. 1598. *Orano.* 267
Bononienſis computorum, 10. April. 1598. *Corduba.* 289
Bononienſis cenſus, 19. Octobris 1598. *Penia.* 133
Bononienſis cenſus, 15. Febr. 1599. *Penia.* 127
Bononienſis prætenſi Saluiani interdicti, 2. Iun. 1599. *Lancellotto.* 269
Bononienſis cenſus, 21. Ianu. 1600. *Lancellotto.* 248
Bononienſis cenſus, 24. Apr. 1600. *Pena.* 254
Bononienſis cenſus, 28. Apr. 1600. *Pamphilio.* 123
Bononienſis cenſus, 20. Maij 1600. *Pena.* 46
Bononienſis cenſus, 26. Iun. 1600. *Pamphilio.* 116
Bononienſis fideiuſſionis, 19. Aprilis 1602. *Iuſto.* 180
Bononienſis cenſus, 20. Mart. 1602. *Mellino.* 108
Bononienſis cenſus, 1. Decembris 1605. *Iuſto.* 109
Bononienſis cenſus, 25. Mart. 1603. *Coccino.* 199
Bononienſis cenſus, ſeu attentatorum, 10. Dec. 1607. *Ludouiſio.* 245
Bononienſis cenſus, 26. Febr. 1604. *Ludouiſio.* 61
Bononienſis releuationis indemnitatis, 10. Ianu. 1600. *Litta.* 194
Bononienſis cenſus, 27. Iunij 1606. *Sacrato.* 237
Bononienſis cenſus, 16. Decembris 1607. *Ottembergio.* 291
Bononienſis cenſus, 17. Mart. 1608. *Marcemont.* 18

Bononienſis cenſus, 1n. Iun.1611. *Lancellotto.* 25
Bononienſis cenſus, 7. Decembris 1611. *Pirouano.* 99
Bononienſis bonorum de Zaualiis, 13.Iun.1611. *Vbaldo.* 149
Eadem 4. Iulij 1614. *Vbaldo.* 150
Eadem 8. Decembr. 1614. *Vbaldo.* 85
..bonorum emphyteuſicorum, 2.Decembris 1596. *Pamphilio.* 331
..Cenſus 31. Ianu.1603. *Penia.* 328
..de Paleottis 1. Iul. 1605. *Manzanedo.* 330
..Retractus 16. Ianuar.1623. *Buratto.* 443
..Cenſus de Pepulis 16. Decembris 1616. *Vbaldo.* 493
..Cenſus 17. Nouembris 1626. *Durano.* 509
..Saluiani 25. Iun. 1629. *Virile.* 514
..pecuniaria 16.Ianuar.1634. *Bacabella.* 554

C

CAlaguritana cenſus, 11.Decemb. 1602. *Litta.* 118
Calaguritana de Antol.4.Maij 1611. *Sacrato.* 240
Calaguritana.cenſus, Iun.29. April. 1602. *Seraphino.* 317
Calaguritana cenſus, 20. Aprilis 1602. *Seraphino.* 319
Camerinenſis fideicommiſſi, 14.Nouembris 1614. *Pamphilio.* 470
Cæſaraugustana penſionis, 5. Ianu. 1589. *Gipſio.* 245
Cæſenatenſis pecuniaria, 14. Mart. 1597. *Penia.* 220
Caſalenſis domus 18. April.1611. *Vbaldo.* 357
..domus 13. Ianu.1612. *Vbaldo.* 358
Ciuitatis Caſtelli cenſus, 10. Maij 1599. *Mellino.* 94
Ciuitatis Caſtelli cenſus, 29. Maij 1600. *Iuſto.* 81
Ciuitatis Caſtelli cenſus, 17. Maij 1617. *Veroſpio.* 239
..Cenſus, 27. Nouembris 1611. *Veroſpio.* 405
Collenſis hæreditatis 18.Maij 1620. *Buratto.* 445
Cremonenſis penſionis, 15.Iun.1598. *Orano.* 219
Cremonenſis fructuum, 18. Martij 1611. *Pirouano.* 117

E

EVgubina, ſeu Peruſina cenſus, 27. Martij 1596. *Blanchetto.* 111
Eadem, 14. Maij 1596. *Blanchetto.* 115
Eadem, 15.Iun.1598. *Blanchetto.* 196
Eugubina cenſus 10. Febr.1597. *Litta.* 92
Eugubina cenſus, 24. Nouembris 1597. *Corduba.* 145

F

FAnenſis exemptionis, 26. Ianuar. 1622. *Merlino.* 433
Farfenſis pecuniaria 30. Ianu.1617. *Pamphilio.* 413
..pecuniaria 25. Maij 1618. *Pamphilio.* 496
..pecuniaria 27. Iun.1622. *Buratto.* 419
..pecuniaria 15.Ianuar.1624. *Buratto.* 447
..præterenſi Saluiani 14. Iun.1627. *Coccino.* 502
..pecuniaria 24. Maij 1628. *Veroſpio.* 537
Fauentina cenſus, 2.Maij 1622. *Vbaldo.* 427
Firmana Cenſus, 10.Maij 1621. *Buratto.* 523
..Saluiani 24. Maij 1632. *Pirouano.* 559
..Eadem, 14.Iun.1633. *Eodem.*
Fauentina bonorum, 19. Iunij 1594. *Corduba.* 155
Fauentina mutui, 16.Decembr.1601. *Penia.* 154
Foroliuienſis cenſus, 3.Iul.1589. *Orano.* 210
Foroliuienſis cenſus, 13. Nouembris 1589. *Orano.* 517
Foroliuienſis cenſus, 11. Febr.1602. *Ludouiſio.* 222
Foroliuienſis cenſus, 8. Mart.1602. *Sacrato.* 218
Foroliuienſis reſciſſionis contractus, 19.Decemb.1603. *Pamphilio.* 26
Foroliuienſis cenſus, 12.Iun.1609. *Iuſto.* 214
Foroliuienſis cenſus, 14.Iun.1613. *Buratto.* 69
..Cenſus 10.Febr. 1620. *Manzanedo.* 350
..Cenſus 24. Februarij 1622. *Manzanedo.* 365
..Saluiani 14. Iun. 1630. *Merlino.* 544
..dotis 9. Iun. 1625. *Durano.* 550
Foroliuienſis cenſus, 1.Maij 1614. *Buratto.* 100
Foroliuienſis, ſocietatis, Lun. Ianuar. 1614. *Damaſceno.* 321
Ferrarien. Bonorum, Mercurij, 21. Maij 1614. *Durano.* 322

I

IAnuenſis cenſus, 17. Iun.1605. *ManZanedo.* 212
Ianuenſis cenſus, 12. Febr.1607. *ManZanedo.* 62
Ianuenſis cenſus, 28. April. 1608. *Manzanedo.* 120
Ianuenſis cenſus, 3.April.1609. *Manzanedo.* 63
Ianuenſis cenſus, 25. Nouemb.1613. *Dunozetto.* 373
..pecuniaria 15.April.1611. *Lancellotto.* 361
..Saluiani 2. Decembris 1633. *Coccino.* 551
..Cenſus 17. Maij 1621. *Buratto.* 372
Imolenſis cenſus, 11.Maij 1607. *Ludouiſio.* 215
Imolenſis cenſus, 28. Febr.1608. *Ludouiſio.* 98
Imolenſis cenſus, 26.Iun.1609. *Cauallerio.* 248
Interamnenſis Saluiani interdicti, 14. Nouembr.1611. *ManZanedo.* 148
..Cenſus 24. Maij 1619. *Sacrato.* 352
..Cenſuum 27. Ianu.1623. *Pirouano.* 435

L

LAuretana pecuniaria, 28. Febr. 1605. *Penia.* 16
..Cenſus 14.Iun.1619. *Pirouano.* 397
Lauretana bonorum, 6. Iun.1615. *Ludouiſio.* 267
Leodienſis cenſus, 19. Ianuarij 1596. *Orano.* 36
Eadem, 11. Decembr. 1596. *Corduba.* 8
Eadem 11.Ianu.1597. *Corduba.* 17
Lucerina cenſus, 10.Nouemb.1514. *Pirouano.* 496
..Cenſus 1.Mart.1619. *Pirouano.* 409

M

MAceratenſis cẽſus, 4.Maij 1614 *Dunozet.* 34
Maceratenſis cenſus, 24. Ianu. 1601. *Coccino.* 414
..fructuum cenſus, 26. Iun.1628. *Virile.* 512
..ſeu Camerinenſis ceſſionis, 17. Maij 1632. *Merlino.* 547
Mediolanenſis fructuum, 30. Maij 1588. *Platto.* 344
..fructuum 26. Maij 1589. *Platto.* 345
Mirandenſis penſionis 7. Maij 1612. *Coccino.* 339

N

NEapolitana cenſus, 9.Mart.& 10. Aprilis 1592. *Gipſio.* 202
Neapolitana cenſus, 3. Aprilis 1599. *Penia.* 208
Neapolitana cenſus, 1.Iun.1616. *Vbaldo.* 215
Nolana pecuniaria 29. Ianu.1627. *Virile.* 477
Nullius, ſeu Melinicenſis cenſus, 27. Maij 1613. *Coccino.* 87

Eadem,

Eadem, 16.Maij 1614. *Coccino.* 146
Eadem, 16. Mart. 1615. *Coccino.* 147

O

ORotonen.locationis, vener. 14. April. 1606. *Lugdunenſe.* 328

P

PAnormitana, ſeu Agrigentina reſciſſionis contractus, 17. Iunij 1575. *Blanchetto.* 97
Papienſis bonorum, 4. Decembris 1612. *Veroſpio.* 246
Perufina affictus, 5. Decembris 1571. *Lancellotto.* 154
Perufina fideicommiſſi de Almericis, 16. Febr. 1586. *Orano.* 49
Eadem, 8. April. 1587. *Orano.* 39
Perufina cenſuum, 13. Febr. 1615. *Ramboldo.* 172
Eadem, 1. Iulij 1616. *Ramboldo.* 174
..fideicommiſſi de Cenciis, 9. Iunij 1628. *Virile.* 471
Præneſtina cenſus, 4. Mart. 1630. *Coccino.* 516
..cenſus, 25. Iun. 1632. *Coccino.* 551
Præneſtina hæreditatis, 30. Aprilis 1582. *Cantuccio.* 175

R

RAuennatenſis cenſus, 16. Decemb. 1605. *Ludouiſio.* 258
Rauennatenſis cenſus, 31. Ian. 1603. *Mellino.* 190
Rauennatenſis cenſus, 10. Maij 1606. *Manzanedo.* 88
Rauennatenſis Saluiani interdicti, 12. Ianu. 1607. *Manzanedo.* 126
Rauennatenſis cenſus, 7. Maij 1607. *Ludouiſio.* 223
Rauennatenſis cenſus, 13. Iun. 1607. *Caualerio.* 162
Rauennatenſis cenſus, 2. Maij 1608. *Manzanedo.* 89
Rauennatenſis cenſus, 7. Apr. 1617. *Vbaldo.* 75
Rauennatenſis cenſuum, 1. Iulij 1630. *Durano.* 545
Rauennatenſis cenſuum, 26. Febru. 1631. *Vbaldo.* 540
Reatina cenſus ſeu pecuniaria, 1. Decembris 1615. *Pamphilio.* 399
..cenſus, 27. Nouembris 1617. *Buratto.* 361
..cenſus 22. Iun. 1618. *Buratto.* 441
..cenſus, 1. Febr. 1619. *Buratto.* 412
..cenſus 27. Nouemb. 1624. *Remboldo.* 415
..cenſus ſeu pecuniaria 22. Iun. 1626. *Pamphilio.* 474
..iuris redimendi, 26. Maij, 7. 1628. *Veroſpio.* 490
..iuris redimendi, 2. Iun. 1626. *Buratto.* 504
Recanatenſis cenſus, 13. Iun. 1605. *Marcemontio.* 301
Romana.
Romana repetitionis dotis, tertia Octobr. 1599. *Seraphino.* 315
Romana cenſus, Ven. 15. Martij 1577. *Seraphino.* 313
Romana cenſus, 8. Ian. 1597. *Penia.* 314
Romana Turris Ruballaciæ Lonæ, 7. Nouemb. 1575. *Seraphino.* 315
Romana cenſus, Ven. 1. Iul. 1511. *Caualerio.* 320
Affictus, 8. Mart. 1603. *Ludouiſio.* 141
Annoræ reſponſionis, 30. Octobris 1602. *Iuſto.* 351
Anterioritatis hypothecæ, 28. Nouembr. 1597. *Pamphilio.* 304
Anterioritatis, 12. Mart. 1600. *Iuſto.* 134
Anterioritatis, 4. Febr. 1608. *Iuſto.* 296
Aureorum octo Zeccarum, 20. Iun. 1597. *Lancellotto.* 517
Caducitatis, 20. Maij 1602. *Ottembergio.* 224
Caſalis, 3. Aprilis 1615. *Dunozetto.* 25
Cenſus apothecarum, 28. Iun. 1474. *Lancellotto.* 274
Cenſus, 8. Febr. 1577. *Robuſterio.* 232
Cenſus, ſeu dotis, 11. Febr. 1583. *Cantuccio.* 285
Cenſus, 11. Ianu. 1575. *Vicecomite.* 143
Cenſus Saluiani interdicti, & interesse, 18. Febr. 1585. *Cantuccio.* 44
Eadem, 29. Martij 1585. *Cantuccio.* 45
Cenſus, 5. Mart. 1586. *Orano.* 164
Cenſus, de Caſtarellis, 4. Dec. 1587. *Gipſio.* 230
Cenſus, 12. Februarij 1588. *Orano.* 252
Cenſus, de Caſtarellis, 28. Mart. 1588. *Gipſio.* 305
Cenſus, 24. Octobr. 1588. *Orano.* 231
Cenſus, 3. Iul. 1589. *Orano.* 72
Cenſus, 23. Ianu. 1591. *Bubalo.* 25
Cenſus de Comitibus, Auguſti 1592. *Penia.* 299
Cenſus 29. Nouembr. 1593. *Pamphilio.* 283
Cenſus, 13. Iunij 1594. *Blanchetto.* 355
Cenſus, 4. Decembris 1595. *Pamphilio.* 255
Cenſus, 26. Aprilis 1596. *Pamphilio.* 235
Cenſus, 11. Maij 1596. *Blanchetto.* 78
Cenſus de Comitib. 31. Maij 1596. *Pamphilio.* 216
Cenſus de Cauallerijs, 27. Iun. 1596. *Penia.* 6
Cenſus 17. Iun. 1596. *Corduba.* 264
Cenſus, 21. Ianuar. 1597. *Corduba.* 265
Cenſus, 21. April. 1597. *Corduba.* 203
Cenſus de Piouanis, 8. April. 1598. *Orano.* 25
Cenſus, 17. Apr. 1600. *Penia.* 56
Cenſus de Turinis, 28. April. 1598.
Cenſus de Romulis, 18. Iun. 1598. *Penia.* 28
Eadem, 18. Iun. 1599. *Penia.* 287
Cenſus, 28. Iun. 1599. *Litta.* 256
Cenſus, 3. Decembs. 1599. *Lancellotto.* 281
Cenſus, 17. Mart. 1600. *Iuſto.* 40
Cenſuum de Loragis, 21. Aprilis 1600. *Iuſto.* 140
Cenſus, 4. Iun. 1600. *Ludouiſio.* 295
Cenſus, 5. Iun. 1600. *Litta.* 257
Cenſuum, 23. Iun. 1600. *Mellino.* 29
Cenſus de Palutiis, 10. Nou. 1598. *Sacrato.* 64
Cenſuum de Lucaghis, 12. Ianu. 1601. *Iuſto.* 162
Cenſus 27. Iun. 1605. *Coccino.* 531
Cenſus, 14. Ianu. 1602. *Sacrato.* 90
Cenſus, 4. Febr. 1602. *Pamphilio.* 188
Cenſus, 18. Mart. 1602. *Iuſto.* 132
Cenſus, 10. Iun. 1602. *Ludouiſio.* 205
Cenſus Sancti Celſi, 28. Iun. 1602. *Iuſto.* 229
Cenſus, 30. Octobris 1602. *Mellino.* 1
Cenſuum, 20. Nouemb. 1602. *Ludouiſio.* 207
Cenſus, 16. Nouemb. 1602. *Iuſto.* 298
Cenſus, 10. Decembr. 1602. *Sacrato.* 519
Cenſus, 27. Ian. 1603. *Sacrato aliàs Damaſceno.* 204
Cenſus, 6. Iun. 1603. *Sacrato.* 289
Cenſus, 10. Decemb. 1603. *Litta.* 271
Cenſus, 23. Febr. 1604. *Mellino.* 125
Cenſus, 2. Aprilis 1604. *Litta.* 273
Cenſus, 26. Nouembr. 1604. *Ludouiſio.* 5
Cenſus, 26. Nouemb. 1604. *Mellino.* 106
Cenſus, 10. Ianuar. 1605. *Lancellotto.* 537
Cenſus, 31. Octobris 1605. *Iuſto.* 152
Cenſus, 5. Decembr. 1605. *Ludouiſio.* 563
Cenſus, 12. Maij 1606. *Penia.* 236
Cenſus, 6. Nouemb. 1606. *Penia.* 245
Cenſus, 24. Nouembris 1606. *Ottembergio.* 113
Cenſus, 15. Ianuar. 1607. *Penia.* 55
Cenſus, 7. Februar. 1607. *Ottembergio.* 586
Cenſus, 2. April. 1607. *Manzanedo.* 296
Cenſus, 28. April. 1608. *Coccino.* 178
Cenſus ſcutorum decem, & octo millium, 9. Iun. 1608. *Ludouiſio.* 60

Cenſus,13.Iun.1608. *Manzanedo.* 338
Cenſus,13.Iun.1608. *Ludouiſio.* 7
Cenſus,14.Nouemb.1608. *Marcomont.* 353
Cenſus,12.Decembris 1608. *Sacrato.* 288
Cenſus,11.Iun.1609. *Coccino.* 169
Cenſus,2.Decembris 1609. *Manzanedo.* 30
Cenſus,8. Mart.1610. *Ludouiſio.* 54
Cenſus, 2. Iun.1600. *Penia.* 350
Cenſus de Carauaſchinis, 28. Iunij 1610. *Penia.* 66
Cenſus de Carauaſchinis, 24. Nouembris 1610. *Penia.* 57
Cenſus,9.Mart.1611. *Ludouiſio.* 181
Cenſus,18. Mart.1611. *Caualleria.* 167
Cenſus, 22. Iun.1611. *Manzanedo.* 19
Cenſus,17. Febr.1612. *Pirouano.* 31
Cenſus,18. Iun.1612. *Pirouano.* 170
Cenſus,10. Iun.1613. *Sacrato.* 68
Cenſus,14.Iun.1614. *Manzanedo.* 349
Cenſus,6. Febr.1615. *Manzanedo.* 181
Cenſus, ſeu fideicommiſſi de Scalabrinis,28.Maij 1513. *Andrea.* 309
Cenſus,1.Iun.1616. *Vbaldo.* 35
Cenſus, 3.Decembris .. *Fabio.* 47
Cenſus,10.Iul.1611. *Caualleria.* 10
Doanæ ſalis,10.& 21. Iun.1581. *Cantuccio.* 184
Domus de Alexiis, 1.Febr.1580. *Cantuccio.* 43
Domus,22. Iun.1618. *Lancellotto.* 306
Domus,4. Decembr.1615. *Vbaldo.* 353
Euictionis,17. Febr.1607. *Ludouiſio.* 286
Fideiuſſionis de repræſentando, 17. maij 1325. *Corduba.* 107
Fideicommiſſi, de Remediis, 7. maij 1604. *Litta.* 41
Eadem 17.Decembris 1604. *Litta.* 48
Fideicommiſſi de Iacobatiis 1604. *Ludouiſio.* 52
Eadem 26.Nouemb.1605. *Ludouiſio.* 67
Eadem, 12.Maij 1609. *Ludouiſio.* 65
Eadem 4.Decembr.1608. *Ludouiſio.* 4
Fideicommiſſi de Marganis, 28. Nouemb. 1608. *Coccino.* 310
Fideicommiſſi.9.Decembr.1615. *Vbaldo.* 33
Fructuum,23. Ianu.1399. *Litta.* 178
Fructuum cenſus, 13. Iun.1603. *Mellino.* 302
Fructuum cenſus,28.Nouemb.1603. *Sacrato.* 352
Fructuum cenſus, 9.April.1601. *Iuſto.* 291
Fructuum cenſus,10.Decembr.1606. *Ludouiſio.* 185
Fructuum cenſus,22. Iun.1609. *Caualleria.* 347
Inualiditatis cenſus,24.Maij 1591. *Pamphilio.* 37
Legatorum de Columnis,23.Ianuarij 1614. *Sacrato.* 69
Nullitatis,4.Nouemb.1583. *Cantuccio.* 145
Nullitatis Cenſus 4.Febr.1583. *Cantuccio.* 93
Nullitatis cenſus,5.Maij 1597. *Corduba.* 124
Nullitatis cenſus,9.Decembris 1602. *Lancellotto.* 8
Nullitatis cenſus, 8.Nouemb.1610. *Pirouano.* 22
Palatij Campi floræ,16. Dec.1588. *Penia.* 101
Pecuniaria, 23. Ianuar.1589. *Penia.* 216
Pecuniaria, 28.Iun.1593. *Litta.* 260
Pecuniaria, ſeu prætenſorum cenſuum,6.Mart.1598. *Litta.* 384
Pecuniaria,25. Iun.1601. *Pamphilio.* 198
Pecuniaria,8.Mart.1604. *Ottembergio.* 294
Pecuniaria,10. Iun.1613. *Dunozetto.* 370
Prætenſi cenſus, 15.Iun.1585. *Aldobrandin.* 276
Prætenſæ executionis contractus,21. Maij 1594. *Litta.* 86
Prætenſi cenſus, 11. Decembr 1598. *Orano.* 221
Prælationis,19.Nouemb.1604. *Ludouiſio.* 156
Prælationis, 26.Iun.1617. *Dunozet.* 307
Eadem,1.April.1618. *Dunozet.* 308
Pretij palatij,15.Ianu.1607. *Iuſto.* 80
Releuationis indemnitatis, 4. Febr. 1602. *Lancellotto.* 41
Releuationis indemnitatis, 14. Nouembris 1605. *Pamphilio.* 340
Repetitionis indebiti,30. Apr.1610. *Pirouano.* 292
Redemptionis indebiti, 25.Iun.1610. *Pirouano.* 266
Reſciſſionis inſtr. 27.Iun.1612. *Vbaldo.* 262
Eadem 26. Nouembr.1622. *Vbaldo.* 375
Eadem 18. Mart. 1616. *Vbaldo.* 183
Eadem 26.Iun.1617. *Vbaldo.* 206
Reſtitutionis dotis,17.Mart.1600. *Sacrato.* 38
Reſtitutionis,fructuum, 23.Iun.1603. *Ottembergio.* 54
Retractus domus, 15.Decemb.1614. *Vbaldo.* 71
Eadem,16.Maij 1614. *Vbaldo.* 159
Saluiani interdict. 12. Nouembris 1592. *Penia.* 299
Saluiani interd.18. Maij 1398. *Orano.* 70
Saluiani interd. 10. Decembris 1599. *Lancellotto.* 281
Saluiani interd. 21. Mart.1600. *Lancellotto.* 282
Saluiani interd.23. Iun.1600. *Litta.* 272
Saluiani interd. 31.Maij 1602. *Iuſto.* 261
Saluiani interd.13.Ianu.1603. *Litta.* 55
Saluiani interdict.1.Iun.1609. *Manzanedo.* 83
Saluiani interdict.11. Ianuar. 1616. *Manzanedo.* 31
Saluiani interdict.22. Iun. 1616. *Vbaldo.* 303
Seu Prænestina cenſus,5.Iul.1599. *Corduba.* 109
Seu Bononienſis ſcutorum 18. mill. 7.Maij 1601. *Corduba.* 195
Seu Amelphitana Saluiani interdicti, 1.Iul.1608. *Litta.* 71
Seu Amelphitana Saluiani interdicti,9.Iun.1603. *Penia.* 74
Seu Sabinenſis cenſus,8. Nou.1604. *Ludouiſio.* 279
Simulationis cenſus, 6.April.1601. *Iuſto.* 19
Societatis, 9. Maij 1588. *Gipſio.* 19
Societatum, 19.Ianuar.1601. *Mellino.* 9
Societatis officij, 28.Ianuar.1604. *Mellino.* 287
Societatis officij, 20.Maij 1602. *Mellino.* 92
Vinearum de Maximis, 4. Februarij 1577. *Rubeo.* 48
Vineæ,31.Ian.1601. *Mellino.* 357
Vineæ de Fabris,20.Decembr.1604. *Coccino.* 79
Vineæ.26.Iun.1609. *Ludouiſio.* 318
Vineæ,& Saluiani interdicti de Ruſconibus, 18.Ianu.1612. *Sacrato.* 268
Romana anterioritatis, 23.Iun.1603. *Pamphilio.* 416
Attentatorum, 4. Decembris 1619. *Buratto.* 446
Canonum 15. Maij 1618. *Dunozetto.* 456
Canonum 20. Mart.1623. *Vbaldo.* 457
Canonum 4. Decemb. 1623. *Vbaldo.* 458
Caſalis turris vergatæ 20.Mart.1623. *Pirouano.* 431
Caſalis iuris vergatæ,19. Ianu.1624. *Pirouano.* 425
Cenſus 18. maij 1579. *Lancellotto.* 423
Cenſus 20.Febr.1587. *Gipſio.* 401
Cenſus 3.Iulij 1389. *Bubalo.* 428
Cenſus,20. Decembris 1591. *Pamphilio.* 417
Cenſus 17. maij 1600. *Mellino.* 355
Cenſus 12.Nouembris 1601. *Penia.* 327
Cenſus 21.Iun.1604. *Coccino.* 318
Cenſus de Valentinis, 7. maij 1607. *Ottimbergo.* 391
Cenſus 9. Martij 1607. *Iuſto.* 462
Cenſus 4.Mart.1611. *Penia.* 392
Cenſus 20.Febr.1612. *Pamphilio.* 411
Cenſus 9. April. 1618. *Coccino.* 375
Cenſus 12. Nouembris 1612. *Caualleria.* 346
Cenſus 12. Aprilis 1613. *Caualleria.* 347
Cenſus 28. Iun.1613. *Coccino.* 409
Cenſus 13.Iun.1614. *Dunozetto.* 369
Cenſus 14.Mart.1616. *Coccino.* 409
Cenſus,& fructuum,2.Maij 1616. *Pirouano.* 448

Cenſus

Iuxta ordinem Alphabeticum Cauſarum.

Cenſus de Biſciis, ſeu ab Anguillana 11. Decembris 1617.	*Coccino.*	480
Cenſus 19. Febr. 1618.	*Vbaldo.*	389
Cenſus de Biſcua, ſeu ab Anguillaria 6. Iuo. 1618.	*Coccino.*	381
Cenſus 4. Iulij 1518.	*Buratto.*	410
Cenſus 4. Iulij 1618.	*Dunozetto.*	452
Cenſua 16. Nouembris 1618.	*Coccino.*	444
Cenſus 17. Febr. 1618.	*Pirouano.*	364
Ceoſus, ſeu Droghenæ 14. Decembr. 1620.	*Dunozetto.*	384
Ceoſus, ſeu drogheriæ 8. Mart. 1621.	*Dunozetto.*	385
Cenſua 22. Mart. 1621.	*Buratto.*	378
Cenſus 9. Decembris 1621.	*Veroſpio.*	394
Cenſus 29. Aprilis 1622.	*Pirouano.*	426
Cenſua 2. Maij 1622.	*Marcemont.*	459
Cenſus 3. Aprilis 1623.	*Nauarro.*	436
Cenſus 31. Ianuarij 1624.	*Remboldo.*	453
Cenſus, ſeu Nepeſina, 13. Maij 1624.	*Manzanedo.*	454
Cenſus, ſeu Sabioeoſis 20. Nouembris 1624.	*Vbaldo.*	451
Cenſus vitalitij 22. Maij 1626.	*Merlino.*	463
Deliberationia Cenſus 18. Maij 1588.	*Aldobrãdino.*	493
Depoſiti 29. Noucmbr. 1619.	*Buratto.*	383
de Panzaoia 8. Maij 1614.	*Buratto.*	418
de Theodolis 17. Aprilis 1592.	*Blanchetto.*	383
de Theodolis, 8. Nouemb. 1595.	*Blanchetto.*	334
Domorum 17. Iun. 1611.	*Sacrato.*	354
Fidcicommiſſi de Salniaris, 11. Febr. 1603.	*Penia.*	376
Fructuum dotis de Paluzzcllis, 2. Aptil. 1607.	*Manzanedo.*	335
Fructuum doris de Paluzzellis, 14. Ianij 1612.	*Manzanedo.*	336
Liberationis à fideiuſſiooc 20. Nouembr. 1619.	*Remboldo.*	363
Liberationis à fideiuſſione 9. Decembria 1619.	*Sacrato.*	460
Liberatiooia à fideiuſſione 5. Decembris 1622.	*Cauallerio.*	461
Nullitatis obligationis, 28. Iunij 1617.	*Vbaldo.*	430
Nullitatis cenſus 28. Nouemb. 1618.	*Buratto.*	382
Nullitatis contractuum 28. Iun. 1619.	*Buratto.*	470
Nullitatis cenſus 5. Mart. 1621.	*Pirouano.*	395
Nullitatis cootractuum 7. Iuo. 1623.	*Buratto.*	445
Nullitatis cootract. 28. Iun. 1624.	*Buratto.*	455
Nullitatis obligationis 16. Ian. 1626.	*Durano.*	464
Palatij 17. Febr. 1617.	*Buratto.*	377
Pecuniaria de Zabreriis, 7. Aprilis 1581.	*Cantuccio.*	325
Pecuniaria 20. Iun. 1614.	*Pirouano.*	400
Pecuniaria 14 Iun. 1619.	*Dunozetto.*	437
Pecuniſria 29. Nouembr. 1620.	*Dunozetto.*	438
Pecuniſria 5. Iul. 1621.	*Veroſpio.*	439
Pecuniaria 8. Nooembr. 1621.	*Veroſpio.*	440
Prælationia 10. Decembr. 1618.	*Dunozetto.*	369
Prælationis 10. Maij 1619.	*Dunozetto.*	390
Prætenſi canonis 23. Iuo. 1606.	*Manzanedo.*	379
Prætcoſi canoois, ſeu cenſus, 16. Mart. 1607.	*Manzanedo.*	332
Prætenſorum fructuum cenſus, 9. Mart. 1584.	*Aldobrãdino.*	449
Releuationis indemnitatis, 9. Iunij 1604.	*Lancellotto.*	324
Releuationis indemnitatis, 12. Iuo. 1606.	*Lancellotto.*	342
Relenationis iodemnitatis, 17. Maij 1609.	*Sacrato.*	343
Retractua 28. April. 1600.	*Mellino.*	360
Saluiani interdicti 25. Maij 1618.	*Remboldo.*	366
Saluiani ioterd. 12. Nouemb. 1618.	*Remboldo.*	367
Saluiani interdicti, 27. Maij 1619.	*Pirouano.*	368
Saluiaoi ioterdicti 29. Ianu. 1619.	*Remboldo.*	398
Saluiani interdicti 10. Iun. 1613.	*Cauallerio.*	345
Saluiani interd. 15. Decembr. 1614.	*Pamphilio.*	353
Saluiani interd. 13. Maij 1613.	*Ottembergo.*	329
Saluiani ioterd. 26. Nouemb. 1605.	*Manzanedo.*	378
Saluiani interd. 15. April. 1622.	*Merlino.*	403
Societatis officij, 16. Decemb. 1619.	*Vbaldo.*	388
Societatis officij, 1. Febr. 1623.	*Merlino.*	424
Vineæ 11. April. 1603.	*Mellino.*	326
Vineæ 10. Martij 1623.	*Nauarro.*	434
..Retractus 29. Iuou. 1619.	*Merlino.*	466
..ſubhaſtationis 10. Maij 1623.	*Buratto.*	467
..prætenſæ ſubhaſtatioois, 10. Nouembria 1623.	*Eadem.*	468
..vſusfructus 22. Aprilis 1624.	*Dunozetto.*	473
..depoſiti 16. Aprilis 1627.	*Virile.*	474
..cenſus 5. Mart. 1627.	*Coccino.*	476
..pecuniaria 29. Nouemb. 1627.	*Virile.*	478
..multiplici 25. Febr. 1619.	*Vbaldo.*	479
..Saluiani 16. Aprilis 1624.	*Buratto.*	480
..locationis 15. Iun. 1528.	*Pirouano.*	481
..pecuoiaria 26. Iun. 1624.	*Remboldo.*	482
..cenſus 1. Febr. 1626.	*Pirouano.*	484
..palatij 30. Aprilis 1627.	*Coccino.*	487
..Saluiani 26. Iuo. 1623.	*Eodem.*	488
..eadem 15. Nouemb. 1624.	*Eodem.*	489
..ſeu oepeſina ceoſua 10. Iun. 1621.	*Manzanedo.*	491
..eadem 24. Maij 1613.	*Eodem.*	492
.. fideicommiſſi de victoriis 2. Iunij 1628.	*Merlino.*	494
..de luraghis 27. Ianu. 1620.	*Cauallerio.*	495
..domos bonorom 18. Maij 1618.	*Buratto.*	496
..nullitatis oblig. 28. Maij 1618.	*Vbaldo.*	497
..domus ſeu domorum 24. Maij 1519.	*Eodem.*	498
..cenſuum 14. Maij 1614.	*Sacrato.*	500
..ſeu Sabioen. cenſus 17. Nou. 1628.	*Virile.*	501
..cenſus 15. Nouembr. 1627.	*Merlino.*	503
..fructuum cenſus 19. Nouembr. 1614.	*Dunozetto.*	505
..ſocietatis officij 4. Ianu. 1594.	*Corduba.*	506
..cenſus 8. Iuo. 1598.	*Orano.*	507
..ſubhaſtationis 13. Iaou. 1623.	*Buratto.*	508
..cenſus vitalitij 28. Iun. 1627.	*Virile.*	510
..fructuum cenſus 14. Ianu. 1528.	*Eodem.*	511
..cenſus 7. Febr. 1628.	*Pirouano.*	517
..cenſua 28. Ianu. 1628.	*Coccino.*	518
..cenſus 7. Maij 1629.	*Ghiſlerio.*	520
..præſtatioois cedulæ, 1. Dec. 1628.	*Coccino.*	521
..vſusfructus 1. Mart. 1630.	*Pirouano.*	422
..Retractus 30. Mart. 1626.	*Merlino.*	524
..ſeu nepeſina ceoſus 9. Iun. 1602.	*Manzanedo.*	525
..eadem 29. Ian. 1523.	*Eodem.*	526
..ſeu nepeſina cenſus 6. Mart. 1626.	*Remboldo.*	527
..cenſus 13. Maij 1630.	*Merlino.*	528
..cenſus 16. Maij 1631.	*Merlino.*	529
..cenſuum 7. Maij 1629.	*Ghiſlerio.*	530
..Saluiani 30. Nouemb. 1630.	*Merlino.*	532
..præſtationis cedulæ 1. Dec. 1628.	*Coccino.*	535
..domus, & Salniani 11. Dec. 1628.	*Veroſpio.*	538
..cambiorum 7. Maij 1629.	*Motmaño.*	539
..Saloiani 16. Aprilis 1632.	*Merlino.*	541
..Cenſus 5. Iul. 1627.	*Merlino.*	542
..cenſus 13. Febr. 1632.	*Merlino.*	545
..pretij viridarij, 2. Nouemb. 1632.	*Vbaldo.*	546
..cenſus 29. Aprilis 1630.	*Dunozetto.*	548
..eadem 14. Nouembr. 1631.	*Dunozetto.*	549
..cenſus 13. Iun. 1633.	*Motmaño.*	553
..ceoſus, 15. Apcil. 1633.	*Merlino.*	556
..eadem 17. Febr. 1634.	*Eodem.*	557
..cenſus 11. Maij 1625.	*Merlino.*	561

Sancti

S

SAncti Seuerini dotis 17. martij 1621. *Ubaldo.* 422
Sabinenſis Cenſus, 26. April. 1624. *Manzanedo.* 429
Senogallienſis prædij, 24. Nouemb. 1586. *Bubalo.* 58
Senogallienſis Cenſus, 26. Aprilis 1597. *Penia.* 122
Senogallienſis ceſſionis iurium, 9. Maij 1608. *Canallerio.* 205
Senogallienſis prædij, 10. Maij 1615. *Andrea.* 101
Senogallien. Saluiani interdicti, 20. Iun. 1625. *Manzanedo.* 4
Senogallien. Saluian. 5. Maij 1627. *Manzanedo.* 462
Spoletana liberationis à fideiuſſione 30. Mart. 1636. *Durano.* 531
Spoletana liberationis à fideiuſſione 21. April. 1627. *Durano.* 465. ſub 443
Spoletana cenſus, 18. Iun. 1601. *Lancellotto.* 112

T

TIburtina cenſus, 26. Maij 1606. *Iuſto.* 139
Tiburtina cenſus, 17. Iunij 1615. *Ubaldo.* 279
Tiburtina cenſus, 4. Maij 1616. *Ubaldo.* 280
Tiburtina cenſus, 13. Iun. 1614. *Manzanedo.* 362
Tudertina cenſuum, 3. Decembris 1621. *Buratto.* 432
Tudertina cenſus, 26. Maij 1600. *Iuſto.* 139

V

VEliterna cenſus, 20. Iun. 1616. *Coccino.* 300
Veneta cenſus, 10. Decembris 1610. *Marcomontio.* 165
Eadem 14. Mart. 1611. *Marcomontio.* 106
Venetiarum cenſus 22. Mart. 1596. *Arigono.* 244
Viterbienſis cenſus, 27. Iun. 1580. *Platto.* 51
Eadem 16. Febr. 1590. *Platto.* 50
Eadem 6. April. 1596. *Platto.* 19
Vormatienſis cenſus, 23. Iun. 1614. *Vbaldo.* 304
Viterbienſis cenſus, 27. Nouembris 1589. *Platto.* 348
Vrbeuetana cenſuum, 9. Iun. 1623. *Canallerio.* 404
Vrbeuetana cenſuum, 28. Iun. 1628. *Virile.* 513
Vrbeuetana cenſus, 10. Maij 1628. *Vbaldo.* 519
Vrbeuetana cenſus 31. Maij 1591. *Penia.* 10
Vrbeuetana cenſus, 6. Iun. 1594. *Gipſio.* 11
Vrbeuetana cenſus, 16. Decem. 1594. *Blanchetto.* 82
Vrbeuetana cenſus, 13. Febr. 1595. *Gipſio.* 12
Vrbeuetana cenſus, 2. Maij 1595. *Gipſio.* 228

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ QVÆ IN TRACTATV de Cenſu referuntur.

Illuſtriſsimo Cardinale Mellino, Romana cenſus, Mercurij, 30. Octobris 1602.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus non perimitur in totum, nec pro parte ob peremptionem partis fundi cenſuati.*
Dummodo pars remanens reddat tot fructus, qui ſufficiant pro ſolutione integri cenſus, ibid.
Ampl. attenta etiam Bulla Pij V. ſuper cenſibus, numero 6.
2 *In venditione cenſus non venditur res ſuper qua cenſus eſt impoſitus, ſed ſolùm ius percipiendi annuam reſpenſionem.*
3 *Cenſus conſtituitur ſuper toto fundo, non autem ſuper aliqua illius parte.*
4 *Conſtitutio cenſus, eſt quædam ſpecies ſeruitutis ſuper re cenſuata.*
5 *Emphyteuta, qui tenetur ſoluere Canonem reſpondentem fructibus rei, non liberatur à ſolutione ob peremptionem partis rei, ſi fructus partis remanentis ſufficiant pro ſolutione integri Canonis.*
7 *Alternatiua pars una alteram declarat.*
8 *Pius V. in ſua Bulla de cenſibus tollit abuſus circa contractum cenſualem, non autem inducit nouas conditiones contra ius.*

DECISIO I.

FVERAT impoſitus cenſus ſuper quadam domo in inſula S. Bartholomæi proxima Tyberi, quæ propter eius inundationem fuit diruta in parte, alia tamen pars quæ remanebat, erat capax ad ſuſtinendũ totum onus cenſus. Fuit dubitatum in Rota de mandato S.D.N. me proponente ſi cenſus remanebat in totum ſuper parte capace, vel perierat pro partis peremptæ rata. Cuius dubij reſolutio duplicem habet inſpectionem. Altera eſt, an iuxta terminos iuris communis circumſcripta conſtitutione ſan. mem. Pij V. ſuper forma *creandi cenſus*, habeat locum peremptio pro rata partis, quæ periit, ſi fundus partis remanentis ſint ſufficientes pro ſolutione cenſus. Altera verò, eſt præſuppoſito quod cenſus in hoc caſu non pereat ſecundum terminos iuris communis, an dicta Conſtitutio ſit in hoc noui iuris inductiua, vel recipiat interpretationem paſſiuam à iure communi.

Et quantum ad primam difficultatem fuit per Dominos reſolutum, quod circumſcripta dicta Conſtitu-
tione, cenſus † non perimatur per peremptionem rei 1
partis, ſi remaneat alia pars capax: mouebatur, quia
† pe impoſitionem cenſus ſuper re non venditur res, 2
nec transfertur illius dominium in emptorem cenſus,
ſed venditur ſolum ius exigendi certam quantitatem
fructuum ex illa re, & conſtituitur ius quoddam diſtinctum, & ſeparatum à dominio, & proprietate ipſius, vt bene deducit. Ayn. *conſ.* 217. *num.* 4. Et ideò cùm non vendatur res, ſed ius exigendi non eſt attendenda ſolum peremptio rei in parte, ſed neceſſarium eſt ad iſtum effectum, vt periculum pertineat ad emptorem, quod domus ſit ita perempta in parte quod pars remanens non ſit ſufficiens ad reddendum quantitatem fructuum debitam pro illo iure vendito. Moue-
bantur etiam, quia † hoc ius exigendi certam quan- 3
titatem fructuum conſtituitur ſimpliciter ſuper ipſa re, & non ſuper aliqua certa parte ipſius rei, & proptereà donec ſupereſt tanta pars rei ſuper qua eſt conſtitutum hoc ius, quæ ſit ſufficiens ad ſolutionem cenſus non poteſt dici res perempta ad effectum perem-
ptionis cenſus: quia † impoſitio cenſus eſt quædam 4
ſpecies ſeruitutis ſuper re: ideò iuxta naturam ſeruitutum remanet ſuper qualibet parte capace. Bart. *in l. ſtipulationes non diuiduntur. in 3. oppoſ. ff de verb. obligat.* & ſufficit quod idem cenſus poſſit de nouo imponi ſuper illa parte, quæ remanet, vt bene deducunt informantes. Tertiò, & vltimò placebat Dominis ſi-
mile emphyteuſis, in qua † quoniam non ſoluitur 5
quid modicum pro recognitione directi dominij, ſed penſio correſpondet fructibus ſi res non eſt in totum perempta, & remanet tanta pars, quæ ſit ſufficiens pro penſione, debet integrè ſolui Bart. *in l. 2. n. 4. C. de iur. emph.* & illa opinio eſt communiter recepta, vt per Bero. *conſ.* 131. *num.* 11. *lib.* 1. & ideò cum cenſus correſpondeat fructibus ex eadem ratione, idem videtur dicen-

dum in hoc caſu, ſentit. Gregor. Lopez. *in l.28.gloſſ.12.partit.5.tit.8.*

Quantum ad ſecundam difficultatem Domini concluſerunt, etiam attenta dict. conſtitutione, cenſum
6 † non perire, quoniam pars non perempta eſt ſufficiens pro ſolutione fructuum: quia in ea non continetur ex preſſè, quod per peremptionem partis ſequatur peremptio cenſus pro rata, quoniam remanet alia pars capax, ſed ſolum in ea conſtituitur regula gene-
,, ralis, quod re in totum, vel pro parte perempta, aut in-
,, fructuoſa in totum, vel pro parte effecta cenſus pereat
,, pro rata. Quæ verba non ſunt ita clara, quæ non poſſint intelligi de peremptione, per quam res non reddatur inſufficiens ad ſoluendum fructus cenſus; & ſic quando alia pars remanens eſt capax, & ideo omnes regulæ concurrunt pro hac parte, quod debeant recipere interpretationem paſſiuam à iure communi ex ſubiecta materia, & ex natura contractus, vt ſolum fuerit intellectum inducere peremptionem cenſus pro rata, quando alia pars remanens non eſt capax, vel ſaltem quod iſte caſus vti omiſſus remaneat ſub diſpoſitione iuris communis. Secundo mouebantur ex illis verbis immediatè ſequentibus in eadem clauſula, & ſub eadem ſtructura verborum aut in totum, aut pro parte infructuoſa reddita: cum enim hoc caſu conſtitutio diſponat, quod cenſus pereat pro rata, quando res eſt reddita infructuoſa ex alio capite, quam peremptionis, nulla ratio ſuadet quod re in aliqua parte non perempta, ſi vna pars eſt reddita infructuoſa, & fructus reliquæ partis ſufficiunt pro ſolutione cenſus mens conſtitutionis fuerit quod cenſus debeat perire pro rata: & ideo cum iſti caſus
7 ſint æquiparati & † vna pars alternatiuæ declaret aliam ab iſta parte debet recipere declarationem alia pars, in conſtitutione loquitur de peremptione in parte, per quam ſequebatur talis diminutio fructuum, quod non ſint ſufficientes pro ſolutione cenſus. Tertio mo-
8 uebantur, quia † mens illius conſtitutionis non fuit velle addere nouas conditiones contra diſpoſitionem iuris communis, ſed ſolum habuit præ oculis tollere pacta, & conditiones illi contrarias, & abuſus, qui irrepſerant, vt apparet ex procœmio. Et ideò concluſerunt non eſſe recedendum ab hac opinione, quam etiam ſequuti fuimus in alia cauſa *Romana cenſus coram R.P.D.meo Sacrato, 14.Ian.præteriti,* & magis, quia ſuſcitarentur multæ lites.

Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto Romana nullitatis cenſus, Lunæ 9.Decembris, 1602.

SVMMARIA.

1 *Reſeruatio dominij rei venditæ donec integrum pretium ſoluatur, eſt de iure licita.*
2 *Reſeruatio dominij extinguitur ſoluto pretio.*
3 *Solutio releuat etiam, quod ſtatim pecunia reſtituatur, ſi afferat vtilitatem reſtituenti.*
4 *Venditionis ea eſt natura, quod dominium pretij in venditorem, & rei emptæ in emptorem transferatur.*
5 *Cenſus impoſitio præſupponit in imponente dominium rei ſubiugata.*
6 *Cenſum ſuper re propria, nemo ad ſui commodum poteſt imponere.*
7 *Pactum reſtringens facultatem vendendi rem cenſuatam non valet, ſed vitiatur.*
8 *Cenſus ſi ematur cum pretio ſoluendo ex emptione rei eſt nullus.*
9 *Proteſtatio, quod cenſus non intelligatur conſtitutus contra formam Bullæ non ſuſtinet pacta contraria Bullæ, ſed cenſum.*

DECISIO II.

HÆredes Franciſci Arditij venditoris vineæ, de qua agitur, prætendebant ſe eſſe præferendos creditoribus anterioribus Auguſtini Iunctini eiuſdem vineæ emptori, & fundabant ſe in duobus pactis reſeruationis dominij, quorum alterum fuerat appoſitum in contractu principalis emptionis, & venditionis donec pretium fuerit integrè ſolutum, alterum impoſitum in ipſo contractu impoſitionis cenſus, donec ſcilicet, cenſus redemptus, fuiſſet. Quorum neutrum eis ſuffragari Domini cenſuerunt, & ideò non eſſe præferendos. Nam quantum attinet ad primam reſeruationem dominij illa euanuit per integram pretij ſolutionem: quamuis † enim de validitate 1
huiuſmodi reſeruationis non ſit dubitandum, tamen
† ſolutio pretio huiuſmodi reſeruatio extinguitur, vt 2
per Soc.iun. *conſ.86.num.7.lib.4.* & de ſolutione integri pretij conſtat, cum reſpectu ſcutorum nouingentorum non controuertatur; reſpectu autem ſcutorum millæ ſolutionem verè factam fuiſſe in conſtanti apparet ex eodem inſtrumento, in quo adeſt etiam quietantia, & licet poſteà pecunia ſoluta fuerit in cenſum inueſtita, & conuerſa tamen ex hac ſolutione quantumuis momentanea, fuit extincta obligatio pre-
tij, & per † eam fuit acquiſitum dominium vineæ ſol- 3
uent, cum ex illa commodum, & vtilitatem reſtituens perceperit, vt Bart. *in l.qui ſic ſoluit verſ. ſecundo caſu, ff.de ſolut.& ibi* Caſtr.Bald. *in l.ſi tibi pecuniam num.2. verſ.appono,& ibi* Alexand. *numer.5.& Dec. in fin.ff. ſi cert.pet.* cum aliis allegatis *in cauſa* Bononienſi *cenſus, 24. Apr.1600. coram Dom. Decano*, & ſic iſti duo actus ſolutionis pretij, & impoſitis cenſus ſunt conſiderandi vt ſeparati, aliàs impoſitio cenſus non valuiſſet ex defectu pecuniæ non numeratæ contra formam *Bullæ fel. rec.Pij V.* Vnde non obſtat. Couar. *variar.reſolut.lib.3.cap.11.num.5.& 6.* Quia vltra, quod non loquitur in terminis cenſus conſtituendi, iuxta formam Bullæ, ſed in annuo cenſu redimibili, & in caſu longè diuerſo, nihilominus illius dominij reſeruatio habuit effectuum ſuum, & expirauit, vt iam dictum eſt.

Quantùm ad aliam reſeruationem dominij poſt ſolutionem pretij in cenſum conuerſi, neque illa poteſt ſuffragari, tum quia implicat contradictionem, quod ſit ſequuta venditio, & ſolutum pretium & tamen
dominium non fuerit tranſlatum cum † de natura 4
venditionis ſit, quod dominium pretij in venditorem, & rei emptæ in emptorem transferatur, *l.ex empto. ff.de act.empt.* ita vt ſi quis velit vendere, & retinere dominium nihil egerit, Bald. *in rub.C.de contr.empt.q.55.num.11.* Tiraq. *de retr. Lign.§.1.glo.2.num.76.* tum
etiam quia repugnat naturæ cenſus, quæ † præſup- 5
ponit dominium rei in vendente cenſum, & ſic in Auguſtino, & ſic non potuit Franciſcus emptori cenſus illud ſibi reſeruare vſque ad extinctionem: tum etiam quia quatenus Franciſcus extitiſſet dominus vineæ,
non † potuiſſet ſuper vinea ipſius ad ſui vtilitatem, & 6
commodum cenſus imponi, *l.neque pignus ff.de reg.iur. cum vulg.* tum denique, quia per huiuſmodi reſeruationem dominij fuiſſet reſtricta facultas; & libertas Auguſtini venditoris cenſus, cum eo durante non potuiſ-
ſet de re ſua liberè diſponere, quod † eſſet contra for- 7
mam Bullæ prohibentis pactum auferens, vel reſtringens facultatem alienandi rem cenſui ſuppoſitam, ac ideò pactum imitaretur, vt in *cauſa Bononienſi cenſus, 24.Aprilis 1600.coram D.Decano.*

Stante igitur nullitate pacti, non obſtat, quod habeat ſaltem vim hypothecæ ex Couar. *ſup.allegato,* quia cum reſeruatio ſit nulla, & habeatur pro non appoſita, non poteſt ex illa aliquis effectus conſiderabilis reſultare.

Non

Non obſtat, quod omnia ſunt facta in ipſo contractu
8 venditionis vineæ, † quia iſti duo actus ſunt conſide-
randi vti ſeparati, & diſtincti, aliàs ſi vellemus, quod
pretium eſſe ſolutum per viam cenſus deficeret in cen-
ſu pecunia numerata, & eſſet contra formam Bullæ, &
contra formam ipſius inſtrumenti.
9 Non obſtat proteſtatio, quia † deſerunt ad ſuſtinen-
dum cenſum, non autem pacta illicita, & Bullæ contra-
ria, quæ vult haberi pro non appoſitis.

Bonæ mem. Cardinali Lancelloto Auenionenſi, Carpenctoractenſi, ſeu Cauillicenſi collectarum, 9. Martij 16. May & 27. Iunij 1585.

SVMMARIA.

1 *Forenſes de iure communi non poſſunt collectari.*
2 *Ampl. etiam ſi habeant bona ſub domino collectantis, & de ratione, &* num. 3.
4 *Forenſes poſſunt collectari à ciuitate, vel loco habente ad id particulare priuilegium.*
5 *Forenſes poſſunt collectari ſtante ſtatuto condito ab eo in cuius territorio ſita ſunt bona Forenſium.*
6 *Dummodo ſtatutum ſit conditum à non recognoſcente ſuperiorem.*
7 *Forenſes poſſunt collectari ſtante conſuetudine immemorabilis.*
8 *Immo, ſecundum aliquos ſufficit conſuetudo triginta, vel quadraginta annorum.*
9 *Verior tamen, & magis communis eſt, vt requiratur immemorabilis.*
10 *Conſuetudo vt ſuffragetur, debet probari.*
11 *Et debet probari ſpecialiter in caſu de quo agitur.*
12 *Doctori atteſtanti de conſuetudine, non eſt credendum.*
13 *Annui redditus ex ſui propria natura, & ſignificatione non computantur inter mobilia, vel immobilia ſed conſtituunt tertiam ſpeciem de per ſe.*
14 *Tertia ſpecies bonorum, quæ conſtituitur ex annuis redditibus nil aliud conſtitui, quam ius quoddam ſeu actionem ad illos exigendum.*
15 *Actiones dicuntur eſſe de loco, de quo eſt perſona creditoris.*
16 *Annuæ præſtationes dicuntur ius immobile, & ſeparatum de per ſe.*
17 *Annuæ præſtationes dicuntur eſſe de loco, vbi eſt deſtinata ſolutio ipſarum.*
18 *Annui redditus tunc dicuntur bona immobilia, quando percipiuntur ex certis fundis, non ex redditibus generalibus.*
19 *Iura, & actiones quo ad exactionem, dicuntur circumſcribi loco.*
20 *Annui redditus veniunt appellatione immobilium, quando debentur actione reali vel mixta.*
21 *Realitas actionis oritur ex hypotheca conſtituta ſuper bonis.*
22 *Annui redditus computantur inter immobilia, quando de neceſſitate ſunt applicandi ad mobilia, vel immobilia.*

DECISIO III.

DVm proponeretur in ſignatura. S. D. N. commiſſo ad inſtantiam Auenionenſium, & Carpenctoractenſium pro reducendo ad viam iuris Breue ſuæ Sanctitatis conceſſum Ciuitati Cauillicenſi exortæ fuerunt nonnullæ in iure difficultates, quas S.S. mãdauit in Rota determinari, propterea propoſitis per me in relationibus Dominorum nonnullis dubiis par-

tibus hinc inde de informantib. Domini die 9. *Martij 16. Maij & 27. Iunij præſentis ann. 1585. fecerunt infraſcriptas Concluſiones.*

Quarum Prima eſt, † quod Forenſes de iure com- 1
muni non poſſunt collectari, ratio eſt, quia collecta eſt
munus quod imponitur perſonæ pro rebus & ſi perſo-
na nẽ eſt ſubdita, vel ratione domicilij vel originis, non
poteſt ei imponi ex defectu iuriſdictionis: vt not. Bar-
tol. *in l. libertus, §. ſola ratio, num. 1. ff. ad municip.* vbi di-
cit, ita tenere omnes, *& in l. reſcripto, §. ſi.n. 4. verſ. col-
lecta de muner.* Feder. *conſ. 131. col. 2. verſ. & alia dicun-
tur.* Dec. *conſ. 185. num. 4. verſ. tertio comprobatur.* Alciat.
conſ. 39. tomo 2. lib. 5. & eſt concluſio in iure veriſſima,
vt dicit Alex. *conſ. 32. col. 3. num. 10. verſ. nec obſtat, lib. 6.*
Natta *conſ. 150. num. 4. lib. 1.* & communiter à Do-
ctor. approbata, vt dicit Corn. *conſ. 22. col. 1. verſic. & li-
cet, vol. 1.* Curt. iun. *conſ. 81. col. 1. vol. 1.* Parpal. *in l. pla-
cet n. 56. C. de ſacroſanct. eccl.* Gabr. *de iure immun. concl. 2.
n. 1. & 2. in fin.*

Quæ concluſio procedit etiam † ſi Forenſes habeant 2
bona ſub dominio Collectantis, vt not. Bart. *in l. 1. n. 3.
C. de mulier. & in quo loco, lib. 10.* Corn. *conſ. 22. column.
2. verſ. & licet, lib. 1.* Alex. *conſ. 68. n. 2. vol. 2. & conſ. 32.
in princ. lib. 5.* Rim. *ſen. conſ. 413. n. 28. lib. 3.* Et ratio eſt
quam tradit. Bald. *in l. vnica C. de eo, quod inter colum. 6.
num. 44. verſ. decimus etiam.* quia ideò collecta imponi-
tur perſonæ pro rebus, quia † obligatio dirigitur in 3
perſonam, licet cauſa finalis ſit ipſa res: & cum per-
ſona ſit dignior rebus attendi potius debet perſona,
quam res, vt poſt Ioan. And. & Oldr. dicit Nat. *conſ.
105. numer. 4. lib. 5.* Ex hac prima concluſione infertur,
quod cum ciues Auenionenſes, & Carpenctoractenſes
non ſint ſubditi Ciuitati Cauillicenſi non poſſunt
ab ipſa collectari, ſed à Ciuitate Auenionenſi, & Car-
penctoractenſi, quibus ſunt ſubditi.

Secunda eſt concluſio, † quod forenſes poſſunt 4
collectari à Ciuitate, vel loco habentes ad id parti-
culare priuilegium, Bartol. *in d. leg. munerum, §. patrimo-
nium, n. 4. de muner. & honor. & in d. leg. 1. Cod. de mu-
lier. & in quo loco, lib. 10. num. 28. verſ. item fallit in
Ciuitate, & in l. formam, §. illam, numer. 2. Cod. de cenſib.
& in leg. cum neque in fine, C. de incol. lib. 10.* Alex. *d. conſ.
68. col. 2. num. 8. verſ. nec dubium* Parpal. *ad leg. placet,
num. 37. verſ. Fallit. primo* Gabr. *dict. concluſ. 2. num. 2.* &
iſta eſt vera, & indubitata Concluſio, vt dicit Curt.
iun. *conſ. 60. n. 8. verſ. ſuccedit igitur, & conſ. 61. col. 3.
n. 10. ad fin.*

Tertia eſt † concluſio, Forenſes poſſunt collectari 5
ſtante ſtatuto condito ab eo in cuius territorio ſunt Fo-
renſium ſecundum Bal. *in l. vnica, C. de ſenten. quæ pro eo,
quod inter col. 6. num. 43. verſ. ſimiliter dico.* Alex. *conſ. 101.
col. 3. n. 8. vol. 1. & d. conſ. 32. col. 2. num. 6.* Corn. *conſ. 23.
col. 3. verſ. contractus, vol. 1.* Dec. *conſ. 694. num. 6.* Ruin.
conſ. 116. num. 11. vol. 4. & conſ. 126. in princ. eod. lib.
Pariſ. *conſ. 25. num. 7. & 8. cum ſeq. vol. 1.* Gabr. *d. concl. 2.
num. 15.* Nat. *conſ. 447. col. 3. verſ. quia contractus, vol. 2.*
Curt. iun. *conſ. 60. num. 7. & 8. conſ. 61. num. 4. & 8.* Aym.
conſ. 8. n. 6. Iaſ. *conſ. 83. col. fin. lib. 3.* licet contrarium te-
nuerint. Aret. *conſil. 132. &* Corn. *conſ. 194. n. 3. lib. 4.*
& alij nonnulli. Quod † ſtatutum debet eſſe conditum 6
à non recognoſcente ſuperiorem, vt dicit Ruin. *conſ.
111. col. fin. vol. 5.* Natta *conſ. 447. num. 6. verſ. ſoluatur,
vol. 2.*

Quarta eſt concluſio, quod † Forenſes poſſunt 7
collectari ſtante conſuetudine immemorabili Bartol.
*in dict. leg. cum neque, in fin. C. de incol. lib. 1. & in d. l. 1. C.
de mulier. & in quo loco, lib. 10. n. 28. verſ. Item fallit
in ciuitatibus, quæ hoc habeant,* Corn. *d. conſ. 22. col. 2.
verſ. tamen non videtur, vol. 1.* Alex. *conſ. 78. num. 14.
& 16. vol. 6. & d. conſ. 32. col. 2. num. 3. verſ. hoc præſup-
poſito, vol. 5. & conſ. 136. num. 17. verſ. ſed ad hæc, lib. 2. &
conſ. 101. num. 8. verſ. & dicit* Bart. *l. 1.* Aret. *d. conſ. 132.*

col.4.in princ.verſ.ſecundo reſpondeo, Rub.conſ.9. num 9.
Iaſ.in d.l.placet,in 2.lect.n.5.in fine, Alc.reſponſ.36.n.2.
tom.2.lib.5.Dec.d.conſ.285.num.6.Ruin.conſ.3.num.21.
in 5.& conſ.116.n.12. vol.4.Nat.conſ.160.num.14. poſt
princ.vol.1.& d.concl.447.num.8.& 11.volum.2. Soc.
iun.conſ.49.num.23.lib.1. Et licet Alex.ſibi contrarius
io conſ.68.num.13,verſ.& clarum eſt volum.2. dixerit
8 † ſufficere triginta, vel quadraginta annos, quem ſe-
quutus eſt Curt.iun. d.conſ.61. num.6. verſ.cum igitur,
lib.1.Pariſ.conſ.25.n.58.cum ſeq.& num.82.& 101. vbi
9 refert alios tenere hanc opinionem. Tamen † ex ſu-
pradictis,& aliis quos refert idem Pariſ.n.19.& 23.ve-
rior,& magis communis videtur opinio, quod requi-
ratur immemorabilis. Et licet non deſint, qui tenue-
runt ſufficere decem annos, vt Paipal. d.l.placet,n.68.
Gabr.d.concluſ.2.n.10.tamen Rota voluit firmare ſuper
iſta quarta concluſione.

Quinta eſt concluſio, dato quod adeſſet immemo-
rabilis conſuetudo, Priuilegium, vel ſtatutum debent
10 † probari in terminis de quibus eſt præſens contro-
uerſis, videlicet, ſuper collectis impoſitis Forenſibus
pro annuis penſionibus,ſiue proteſtationibus, emolu-
mentis præſentibus,& futuris, & cum pacto quod di-
ctæ penſiones ſint immunes, & exemptæ à quibuſ-
cumque oneribus, taleis, ſubſidiis pro quacumque vr-
gentiſſima cauſa,& aliis de quibus in inſtrumentis
dictarum penſionum. Et quod conſuetudo collectan-
di Forenſes debeat probari adeſſe in loco de quo agi-
tur, tradit. Aret. conſ.132.colum.3. Natta. conſ.160.
11 num.14.lib.1. Dec.d.conſ.285. num.7. & debet † etiam
probari ſpecialiter in caſu de quo agitur, Oldr. conſ.
137.col.1.Alex.conſ.196. colum.3.verſ.quia dicto,in 2.
12 Aym.conſ.96.n.4. Nec † ſtandum eſt doctori atteſtan-
ti de hac conſuetudine,Corn.conſ.83.n.13.lib.4.Arety.
d.conſ.232. conſ.132.colum.3.verſ.ſed tamen his non ob-
ſtantibus. Dec.d.conſ.285 num.6.verſ.non obſtat. Gabr.
de probat.concluſ.4. & hanc opinionem tenet Rota, vt
per Mobed.dec.209.& 276.

Sexta,& vltima concluſio. (Licet Dominis videre-
tur ſuperflua ſtante ſupradicta prima firmata in qua
concluditur,quod Aueniomenſes, & Carpenctoractenſes
tanquam Forenſes non poſſunt collectari in ciuita-
tate Cauillenſi etiam pro bonis exiſtentibus in eius
territorio,tamen fuit propoſita,& reſoluta etiam id po-
ſtulantibus agentibus pro dicta Ciuitate Cauillicenſi.
Hæc autem ſexta concluſio continet, quod annuæ iſtæ
penſiones,ſiue redditus non reputantur de bonis Ciui-
tatis Cauillicenſis, ſed Aueniomenſis, & Carpencto-
ractenſis ad effectum illos collectandi,& moti fuerunt
Domini.

13 Primò quia † annui redditus ex ſui propria natura,&
ſignificatione non computantur inter bona mobilia,
vel immobilia, ſed conſtituunt tertiam ſpeciem de per
ſe,quia mobilis,& immobilia propriè tangi, & palpari
poſſunt,& de loco ad locum moueri,& circumſcribun-
tur loco, redditus autem annui minimè, & propterea
niſi ſiuos io caſu in quo neceſſariò ſint trahendi ad
alterum eorum, non computantur inter immobilia,
iuxta dotrinam. Abb. in cap.nulli,num.9.& 10.de rebus
Eccl.non alien.& ibi Bero.num.77.cum ſeq.Marian.Soc.
de oblation.Libel.8, quæſt.5 num.7.verſ.ſed iuxta prædi-
cta & plerique omnes ita tenent,vt dicit Tiraq. de re-
tractu Lign. §.1. gloſſ.7.num.3.cum ſeq.& in §.32.n.83.
Foller.in pract.Cenſu.fol.mihi 163.n.25. Et non verſa-
mur modo in caſu in quo cogamur applicare iſtos an-
nuos redditus bonis mobilibus, vel immobilibus, ſed
tantum quæritur ad effectum illos collectandi,& pro-
14 pterea remanent ſub iſta tertia ſpecie. Quæ † nihil
aliud conſtituit, quam ius quoddam, ſeu actionem ad
illos exigendum: quæ actio non comprehenditur etiam
appellatione mobilium, vel immobilium, ſed & ipſa
conſtituit tertiam ſpeciem, l.à Diuo Pio, §.in venditio-
ne de re iudic.l.quam Tuberonis,§.fin.ff. de pecul. Bartol.
in l.mouentium,de verbor.ſignificat.& eſt communis opi-
nio,vt per Iaſon.conſil.5.volum.3. Tiraquell. de retract.
Lignag.§.1 gloſſ.7.num.9. Pariſ.conſil.94.vol.3.Gabr.de
verborum ſignificat. concluſ.7. numer.1. Et † actiones 15
dicuntur eſſe de eo loco de quo eſt perſona creditoris
cuius oſſibus ſunt affixæ propter effectum exactionis. l.
fin.§.quid enim prodeſt C.de long.tempor.præſcript.& ibi
not.per Doctor. l.ſi quis ergo caſus,de pecul. Lap.alleg.91.
la prima, num.6. verſ.modo eſt quæſtio, Socyn.conſ.101.
colum.1. verſ. ſecundo ergo præmitto, volum.1. Alexand.
conſ.16.in fine,volum.6.Rub.conſ.136.colum.1.verſ.fun-
detur,& ſecundo.Rim.ſen.conſ.244.n.13.lib.1.Et in an-
nuis redditibus eſt conſ.Aret.10.vbi ex pluribus ratio-
nibus concludit, † quod annuæ præſtationes dicun- 16
tur quoddam ius immobile abſtractum, & ſeparatum
de per ſe, & dicuntur † eſſe de loco, vbi eſt deſtinata 17
ſolutio, & perſonam creditoris ſequitur vt latè com-
probat,Caſſan. ad conſuetud. Burgund.in tit.de confiſcat.
§.1.verſ.& apertè num.18.verſ.ſed iuxta,& num.13.&
ſequuta eſt Rota in cauſa Romana de Burdeſia, de an-
no 1571.coram bon. mem. Oradino,vbi propter rationes
Aret.& Caſſan.reſoluit cenſus conſtitutos ſuper certis
tenutis, ac aliis bonis mobilibus, & immobilibus Vr-
bis veteris,& Valliſmontorij eſſe iudicandos de bonis
exiſtentibus Romæ ex quo Romæ fuerunt celebrati
contractus dictorum cenſuum, & ibi fuit deſtinata ſo-
lutio,& in d.deciſione reſpondetur ad adducta in con-
trarium. Inſtrumenta autem annuorum penſionum de
quibus agitur fuerunt confecta in Ciuitatibus Aue-
nionenſi,& Carpenctoractenſi, & ibi deſtinata ſolu-
tio, licet bona ſuper quibus ſunt impoſitæ ſint in ter-
ritorio Cauillicenſi.Secundò mouebant Domini, quia
† vt annui redditus dicantur bona immobilia,opus eſt, 18
quod percipiantur ex certis fundis, non ex redditibus
generalibus, prout in hoc caſu, quia tunc ſequuntur
perſonam creditoris,vt declarat. Tiraq. de iure primogen.
quæſt.49.n.9.& 10.vbi dicitur,quod dicuntur redditus
fundales. At redditus, de quibus agitur ſunt impoſiti
non ſuper bonis mobilibus,vt dictum eſt. Et ex his ceſ-
ſant,quæ dicuntur quod iura,& actiones non circum- 19
ſcribuntur loco, † quia ſecus eſt, quoad effectum exa-
ctionis faciendæ in loco, vt declarat Lap. & alij ſupra
allegati.

Non obſtat etiam quod † quando annui redditus 20
debentur actione reali, vel mixta, prout in hoc caſu
tunc veniunt appellatione immobilium.Bald.in l.2.in l.
fin.C.de execut.rei iudic.Doct. omnes in l.ſciendum,ff. qui
ſatiſd.cogan. Gabr. dict.concl.4.n.4. Tiraq. dict. gloſſ.6.
num.11.

Quia reſpondetur, † quod realitas, oritur ex hypo- 21
theca ſuper bonis iuxta not. per Bartol. in l.inſtituto,§.
codicilis,num.4.ff.de l.2. at principalis obligatio, quæ
eſt perſonalis pro qua aſſecuranda fuit facta hypothe-
ca,vt benè declarat Caſſan.& Aret. in locis ſupra alle-
gatis.

Minus obſtant, quæ dicuntur de fiſco,& impreſtitis
Venetiarum, quia in contractibus non deſtinatur ſo-
lutio facienda in loco creditoris. Præterea procedunt
† quando annui redditus ſunt neceſſario applicandi, 22
vt ſupra dictum eſt, & ita,ſentit. Tiraquell. d. gloſſ.6.
num.3.& 4.

Et ex iſtis Domini concluſerunt, quod Aueniomen-
ſes,& Carpenctoractenſes non poſſunt collectari à Ci-
uitate Cauallencenſi pro annuis, & perpetuis penſio-
nibus,quas ipſi ab ea emerunt, tum quia Domini Aue-
nionenſes,Carpenctoractenſes ſunt Forenſes dictæ Ci-
uitatis, tum etiam quia dictæ penſiones reputantur de
bonis Ciuitatum Aueniomenſis,& Carpenctoractenſis,
non Cauallicenſis.

Illuſtrißimo Cardinali Ludouiſio, Romana fideicommiſsi de Iacobatiis, 5. Decemb. 1608.

SVMMARIA.

1 *Hypothecatio rei prohibita alienari ſub pœna caducitatis non fecit incidere in pœnam, niſi ſequatur traditio.*
2 *Hypotheca conditionalis non nocet, niſi purificata conditione.*
3 *Caducitas excuſatur ob quamlibet cauſam credendi, etiam quod ſit minus iuſta.*
4 *Cenſus vendendus debet eſſe minor, vel ad ſummum æqualis fructibus fundi ſuppoſiti.*
5 *In venditione cenſus non venditur res ſubiugata, ſed ius percipiendi cenſum ex illa re.*

DECISIO IV.

FVit concluſum non intrare contrauentionem: cum
enim fuerit reſolutum cenſum potuiſſe imponi, &
cenſeri impoſitum ſuper mediante domus, quæ erat
propria, & libera Martij, & Tarquinij, dummodo non
excederet dictam medietatem, & quod fuit reſeruatum
particulariter videndum, & hodie agatur an probe-
tur talis exceſſus. Viſum fuit Dominis non probari.
Et quia exceſſus poteſt dupliciter conſiderari, vel quia
fructus cenſus excedant fructus, qui ex medietate do-
mus percipiuntur, vel quia pretia cenſuum ſuperant
valorem medietatis ipſius domus quoad proprieta-
tem, & dominium, cenſuerunt Domini exceſſum in pro-
poſito conſiderari debere hoc ſecundo modo, qui ſine
dubio non adeſt, vel ſaltem non probatur Domini
enim de Iacobatiis non prætendunt, vel non pro-
bant ſortem principalem cenſuum excedere medieta-
tem proprietatis domus: ita vt intret contrauentio,
per quam ſit incurſa caducitas. Addebant aliqui ex
Dominis non probari etiam exceſſum reſpectu fru-
ctuum, quia cenſus Clanatij impoſitus ex maxima par-
te pro extinguendo debito hæreditario debet impu-
tari in medietate domus fideicommiſſaria, non autem
in libera, licet enim dicatur etiam pro parte impoſitus
pro reparatione totius domus; dominis de Iacobatiis
incumbit onus probandi quanta ſit illa pars, quæ fuit
erogata in reparatione. Videbatur etiam aliquibus non
eſſe imputandum cenſum Marci Antonij Moretti, quia
non fuit impoſitus ſuper domo de qua agitur, quamuis
autem fuerit in ſpecie hypothecata in euentum non
ſolutionis fructuum, attamen hæc hypotheca fuit
1 nulla, & non apparet † quod fuerit deuentum ad da-
tionem, quæ requiritur, vt incurratur pœna ex hypo-
theca. Bald. *in cap. 1. §. aut libellario, num. 4. verſic. ſequitur in textu quibus mod. feud. amit.* latè Neguſ. de
Pignor. *in 3. membro 1. part. num. 78. & ſeq.* Corbol. *de de cauſa priuat. ob alienat. limit. 33.* Faciunt tradita per
Lamberteng. *de contract. mulier. in fine, num. 159. verſ. & poſſet*, & per Petr. à Petra, *de fideicommiſſ. quæſt. 8. num. 54. verſ. poſſunt autem.* Accedat, quod hypote-
ca fuit conditionaliter adiecta in euentum non ſolu-
tionis fructuum; vnde dato quod de ſui natura cauſa-
2 ret caducitatem, hoc † tamen præſtari non poſſet an-
tequam exiſtat conditio, ex cumulatis à Tiraquell. *de Retractu Lignag. §. 1. Gloſſ. numero 13.* & à Corbolo de
Priuat. *ob alienat. Limit. 36. num. 3. & 4.* cuius conditio-
nis purificationem cum non probent domini de Iaco-
batiis, non poſſunt ex hoc capite prætendere contra-
uentionem.

Ex quibus fuit concluſum non apparere de aliqua
contrauentione ad effectum incurrendi caducitatem,
3 pro † qua excuſanda quælibet, etiam iniuſta cauſa cre-
dendi ſufficere ſolet, *l. igitur, §. poteſt de liberali cauſa,*
Angel. *in l. Plagij, C. ad leg. Flau. de Plagiar.* Corbol. de
Priuat. *ob non ſolut. canon. Limit. 17. n. 2.*

Circa illud autem, quod dictum eſt eſſe attenden-
dum exceſſum reſpectu valoris rei non fructuum, ſi
opus eſſet. Ergo iterum partes libenter audirem, tum
quia materia eſt exemplaris, tum quia, vt credo non
caret dubitatione: quia † pro validitate cenſus requi- 4
ritur quod prædij redditus ſuperet, aut æquet cen-
ſum, vt per Nauarr. *de Vſur. poſt num. 79.* Et † quia non 5
emitur res, ſed ius exigendi quantitatem fructuum ex
illa re, vt dixit *Rota in vna Romana cenſus, 30. Octobris 1602. coram Illuſtriſſimo, Cardinali Mellino*, in
qua fuit dictum non eſſe curandum ſi pars fundi ſu-
per qua ſuit impoſitus cenſus periret, modo fructus
illius partis, quæ remanſit ſufficerent pro ſolutione
cenſus.

Eodem Romana cenſus, Veneris, 26. Nouemb. 1604.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum eſt probatio probata, & nullo eget adminiculo.*
2 *Simulatio poteſt coniecturis, & præſumptionibus probari.*
Debent tamen eſſe efficaces, & dilucida, num. 5.
3 *Simulatio poteſt præſumptionibus, & coniecturis excludi.*
4 *Simulationis præſumptio excluditur per numerationem pecuniæ.*
6 *Redemptio relata non releuat ſi non exhibeatur relatam.*
7 *Identitas probari debet ab eo, qui ſe fundat in illa.*
8 *Emptio rei propriæ eſt impoſſibilis.*
9 *Cenſus ſuper re propria non poteſt ad ſui commodum imponi.*
10 *Hypotheca non poteſt cadere in rem propriam.*
11 *Cenſus de ſui natura continet hypothecam.*
12 *Simulationis ſuſpicio ceſſat, vbi res ita geri potuit.*
Item vbi præceſſit cauſa vera ita faciendi, n. 14.
13 *Fraude factum dici non poteſt, quod licitè fieri potuit ſine fraude.*
15 *Debitor non poteſt eſſe teſtis in cauſa propria.*
16 *Simulationis exceptio non retardat exequutionem cameralis obligationis.*
Niſi ſit concludentur probata, idem.

DECISIO V.

POſt multas poſitiones huius cauſæ tandem Do-
mini vnanimiter in eam venerunt ſententiam hæ-
redes Darij teneri ad ſolutionem in cenſus ſcutorum
ſexcentorum, *die 9. Februarij*, 1587. ad fauorem q.
Domini Fabij Aronnis ſenioris impoſiti. Adeſt enim
inſtrumentum habens omnes ſolemnitates publicæ
ſcripturæ, & interuenerunt omnia requiſita in conſti-
tutione cenſus ex *Conſtitutione Bulla Pij V.* Et quam-
uis inſtrumentum ipſum † ſit ex ſe probatio proba- 1
ta, & nulla propterea indigeat coadiunatione, aut
adminiculis, Bald. *in l. intereſt, in vlt. not. Cod. de ſolut.*
Dec. *conſ. 36. num. 3.* nihilominus pro eo adducuntur
ab informantibus pro Domino Fabio multæ vrgen-
tes coniecturæ, & vero ſimilitudines ad magis exclu-
dendam ex aduerſo allegatam ſimulationem. Quæ ſi-
cut † coniecturis, & præſumptionibus probari poteſt 2
longe magis etiam excludi, † vt benè per Cephal. 3
conſ. 525. n. 15. & ſeq. Inter quas coniecturas viſa eſt po-
tiſſima, & multum conſiderabilis illa, quæ deſumitur
ex partita banchi domini Bernardi Olgiati in qua appa-
ret pretium cenſus, quod legitur in inſtrumento ſolutū

à D.Fabio fuiſſe poſitum ad creditum Dorij vendito-
ris eademmet conſtituti cenſus cum expreſſione quod
ſint eædemmet pecuniæ, quam conie&turam magni
facit *Rota* ad iſtum effectum *in vna Bononienſi cenſus*,
19. *Octobris* 1598. *coram R.P.D. meo Decano, Penia.*
4 Ex eodem iuſtificatur narrata numeratio, quod † ma-
ximè excludit præſumptionem ſimulationis, Aym.
conſ. 145.*circa med.* vt fuit dictum in *Romana ſimulatio-
nis* 14.*Maij* 1601.*coram R.P.D.meo Iuſto.* Ponderarunt
etiam domini promiſſionē cædulæ bancariæ,& promiſ-
ſionem dandi plures fideiuſſores, & interim donec ac-
cederent firmam remanere obligationem D. Olgiati,&
plures alias cautelas tam pro aſſecuratione ſolutionis
fructuum,quam pro firmitate & validitate cenſus: ad
quid enim perditio hæc in caſu fictitio,& ſimulato,vi-
gebant etiam multæ aliæ enumeratæ ab informantibus
pro D.Fabio.

Quæ autem è conuerſo pro ſimulatione adducun-
tur viſæ fuerunt dominis multùm leues, & exiguæ,
5 cùm † tamen requirantur efficaces, & dilucidæ, Capu-
taq.*deciſ.*163.*part.*5. Illa enim præcipua,& in qua in-
formantes pro Dario faciunt magnum fundamentum
deducta ex apocha, ſeu declaratione D. Fabij ſenioris
confecta, die 12. *Martij* 1578. non placuit dominis.
Declaratio enim refertur ad retroſcripta folia, & ad
cenſum in retroſcriptis foliis deſcriptum,& non appa-
ret quod ſit ille de cuius exactione hodie agitur, in ea
enim non fit aliqua mentio temporis, Notarij, aut ali-
quarum qualitatum ex quibus colligi poſſit, quod de
iſto cenſu ſcutorum ſexentorum, vt ſupra per D. Fa-
bium impoſito loquatur. ſed ſimpliciter ſe refert ad re-
6 troſcripta folia, quæ † ſi non exhibeantur declaratio
remanet incerta, & nihil concludit *Auth.ſi quis in ali-
quo,C.de eden.* & folia, quæ dantur inciſa, & lacerata,
(non ſine ſcrupulo, & ſuſpicione) non releuant
niſi duobus copulatiuè probatis, videlicet, quod lo-
quantur de hoc cenſu,& quod ſint illamet retroſcripta,
quæ vocantur in dicta apocha, & propterea non ſuffi-
ceret probare, quod folia concordant cum inſtrumento
de quo agitur. Nec facit quod dicitur non conſtare de
pluralitate cenſuum : quia nec etiam conſtat de iden-
7 titate,& † tamen eſt probanda ab aduerſariis, vt funda-
mentum ſuæ intentionis. Corn.*conſ.*144.*poſt num.* 11.
*lib.*4.Aym.*conſ.*198.*num.*4.Sed identitas non probatur,
nec probari poteſt, cum impoſſibile ſit declarationem
de qua in apocha applicari cenſui iſti, illa enim præſup-
ponit,& loquitur de cenſu impoſito à tertio cantante
ad fauorem Fabij ſenioris, qui re vera ſpectat ad Da-
rium,& de eius pecuniis fuit emptus, quæ accōmodari
non poſſunt huic cenſui vendito à Dario D. Fabio ſe-
8 niori, alias enim daretur emptio rei propriæ, † quæ eſt
impoſſibilis, *l.cum res, C.de contr.empt.l.res ſua.ff. eod.
tit.l.neque pignus,ff.de reg.iur.* Et quod ſuper re propria
9 † non poſſit quis ad ſuam vtilitatem cenſum impone-
re, fuit dictum in *Romana nullitatis cenſus*, 9. *Decembris*
10 1602.*coram R.P.D.meo Lancellotto.* in † rem enim pro-
priam non poteſt cadere hypotheca,*leg.ſi rem alienam.
la ſecunda,ff.de pignor.* Et tamen in conſtitutione cen-
11 ſus, vltra † quod de ſui natura continet hypothecam
vt per Couar.*lib.*3.*variar.reſol.c.*7.*poſt n.*6. adeſt etiam
expreſſa ipſius Darij.

Non obſtat, quod in inſtrumento appareat Da-
rium accepiſſe hanc ſummam ad effectum ſe releuandi
de fructibus ſocietatis officij per eum vti fideiuſſorem
12 ſolutis, quia † cum re vera potuerit ſic contrahi, & ad
iſtum effectum ceſſat ſuſpicio ſimulationis, Aym. *conſ.*
13 319.*num.*9.*in fine.* Et non † poteſt dici fraude factum,
quod licuit facere fraude ceſſante, *l.qui autem,in princ.
de his quæ in fraud.cred.* Zoccard. *in l.*1.*num.* 51.*in fine,
C.qui adm.ign.poſt* Bald. quem citat *in Auth. ex cauſa,
14 n.*72.*C. de liber.præter.* Immo † iſta præexiſtens cauſa
quæ vera fuit excludit ſimulationis ſuſpicionem, vt
fuit reſolutum *in vna Fauentina bonorum*, 2. *April.* 1571.
coram bon.mem.*Cardinali Lancellotto.*

Nec releuat quod dicatur Fabium ſeniorem nun-
quam exegiſſe fructus iſtius cenſus : iſta enim negati-
ua non probatur, & quittantiæ ſi extant erunt in mani-
bus aduerſariorum. Minus etiam facit Dominum Fa-
bium non curaſſe; quod fideiuſſores accederent, vt fue-
rat promiſſum : quia non debuit eſſe de hoc ſollicitus,
cum ſua magis intereſſit dominum Olgiatum remanere
obligatum, cuius obligatio expirabat cum primum alij
acceſſiſſent. Nec dixerunt domini eſſe attendendam
aliquam atteſtationem D.Bernardini factam, vel facien-
dam, quia durat adhuc obligatio, & fideiuſſio ipſius,&
propterea debitor eſt,& † non conueniens, vt dicat te- 15
ſtimonium in cauſa propria ad ſui fauorem, vt fuit re-
ſolutum in *Foroliuienſi cenſus*, 9.*February* 1590. coram
bon.mem.*Orano.*

Alia, quæ adducuntur viſa fuerunt ſatis leuia, &
minus digna, quæ allegentur contra inſtrumentum cla-
rum. Et in omnem euentum tolluntur per præſum-
ptiones, quæ pro inſtrumento ſunt vrgentes. Paul.de
Caſtro, *conſ.* 162. *num.*1.*lib.*1. Felin. *in c.fin. num.*7.*de
Præſumpt.* tantò magis, quia agitur de executione obli-
gationis Cameralis, quam † non impedit exceptio ſi- 16
mulationis, niſi ſit concludenter probata, vt fuit reſo-
lutum *in vna Romana cenſus de Columna coram R. P.D.
Lancellotto.*

R. P. D. Penia, Romana cenſus de Caualeriis 26.
Iuny 1596.

SVMMARIA.

1 *Cenſus plures poſſunt ſuper eodem prædio validè collo-
cari.*
2 *Ampl. Etiam quod fructus dicti prædij non ſufficiant
pro omnibus.*
3 *Dummodo impoſitio fiat iuxta formam Bullæ Pij V. ſu-
per cenſibus.*
4 *Dummodo tempore impoſitionis crederetur fructus ſuffi-
cere pro omnibus cenſibus.*
5 *Emens cenſum impoſitum ſuper fundo onerato alio
cenſu, poteſt agere contra venditorem vel vt fundum
liberet, vel vt faciat conſentire habentes intereſſe.*

DECISIO VI.

Die 13. *Iunij.* proximè præteriti Domini omiſſa
ſcrupuloſa diſputatione ſuper vſuraria prauitate
quam abfuiſſe ab ipſo contractu ſentiebant reſtrinxe-
runt difficultatem ad validitatem cenſus dominorum
de Vitelleſcis : ad quam in hac poſitione *Rota* affir-
matiuè reſpondit cenſum fuiſſe validum.

Licet † enim tempore impoſitionis cenſus ad fa- 1
uorem Vitelleſcorum quarta pars Caſalis fuiſſet gra-
uata alio cenſu ad fauorem dominorum de Roggeriis
valido, & antiquiori, & deductis fructibus Roggeriis
perſoluendis non ſupereſſent ex fructibus dicti Caſalis
niſi ſcuta quinquaginta quinque, & † ſic non eſſet ca- 2
pax impoſitionis cenſus ſcutorum centum quadragin-
ta ad fauorem Vitelleſcorum, tamen cenſus iſte
† fuit pronunciatus validus tanquam impoſitus iuxta 3
formam Conſtitutionis *Pij V.* ſuper re ſui natura fru-
ctifera, † quæ tempore creati cenſus credebatur ſuffi- 4
cere non ſolùm pro cenſu Vitelleſcorum, ſed etiam pro
alio dominorum de Roggeriis. Non obſtat quod fun-
dus ſuper quo cenſus imponebatur non eſſet liber, nec
capax talis cenſus, cum ſuper illo eſſet iam alius cen-
ſus impoſitus, quia non propterea reddebatur inuali-
dus : Competebat † tamen actio contra venditorem vt 5
rea

res liberaretur, vel faceret conſentire habentes intereſſe, *l. ex his prædijs, C. de euict. Dec. conſ.* 483. *n.* 18. *Oſaſch. deciſ.* 24. *num.* 24. *& ſeqq.* & fuit dictum *in vna Romana cenſus diebus* 6. *&* 17. *Aprilis*, 1577. *coram R.P.D. meo Decano.* Et eo magis in hanc ſententiam itum fuit, quia in cenſuum impoſitione ſolet apponi clauſula, quod cenſus eſt benè, & validè impoſitus, & quod fundus eſt capax, & pleno iure dominij pertinet ad venditorem qui promittit facere conſentire omnem perſonam, & ita fuit reſponſum ſecluſo omni affectu.

Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio, Romana cenſus, Luna 23. *Iunij*, 1608.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum eſt probatio probata.*
2 *Inſtrumenti ad reprobationem requiruntur plena, concludentiſſima, & apertiſſima probationes.*
3 *Confeſſio ſpontanea procuratoris, non nocet domino.*
4 *Confeſſio Prelati non præiudicat Eccleſiæ.*
5 *Maximè quando continet remiſſionem iurium.*
6 *Et tendit ad diſtractionem rerum Eccleſia.*
7 *Fideiuſſor præſumitur benè informatus de negotio in quo accedit.*
8 *Declaratio non tollit ius quæſitum ex actu declarato.*
9 *Declaratio dici non poteſt illa, quæ non exponit, ſed perimit actum.*

DECISIO VII.

Reſolutum fuit cenſum in totum eſſe validum, cùm in eius venditione interuenerint omnia requiſita in *Bulla Pij V.*

1 Non obſtat quod dicitur de non integra ſolutione pretij, quia in contrarium cantat inſtrumentum, † quæ eſt probatio probata, euidens, & manifeſta, vt latè per Tiraq. *de retract. Lignag.* §. 1. *Gloſ.* 1. *num.* 20. & in numeratione pretij cenſus, dixit *Rota in vna Bononienſi cenſus*, 24. *Aprilis*, 1600. *coram R.P.D. meo Decano, & coram me in Romana cenſus ſcutorum decem, & octo millium*, 23. *February*, 1604. & propterea Domini dixerunt non eſſe habendam rationem Petri Fuluij, & Ludouici Riualdi contrarium atteſtantium, quia eſt fides,
2 quæ non facit fidem, & † aduerſus inſtrumentum requiruntur plenæ, apertiſſimæ, & concludentiſſimæ probationes, *Bero. conſ.* 146. *ſub n.* 34. *lib.* 2. & fuit dictum in illa Romana cenſus ſcutorum decem, & octo millium.

Nec obſtat quod iſti fuiſſent deputati à Congregatione S. Bernardi ad emendum cenſum de quo agitur quia poſt emptionem, & ius in eo quæſitum Monialibus, non potuerunt in earum præiudicium aliquam declarationem facere, vt in terminis fuit reſolutum *in illa Romana cenſus ſcutorum decem, & octo millium.* Facit
3 quod dicitur confeſſionem † ſpontaneam procuratoris non nocere domino. *Alex. conſ.* 130. *num.* 6. *lib.* 4.
4 Parſ. *conſ.* 115. *num.* 28. *& ſeqq. lib.* 1. ſicut † nec confeſſio Prælati præiudicat Eccleſiæ, *cap.* 2. *vbi gloſ. in verbo, conuentum, de teſtib. in* 6. *Feder. de Sen. conſ.* 143. *num.* 2. *Ang. conſ.* 145. *num.* 8. fuit dictum *in Veronenſi Iuriſdictionis*, 18. *Martij*, 1596. *coram Illuſtriſſimo Car-*
5 *dinali Pamphilio*, & † tanto minus quando continet
6 iuris remiſſionem. Bero *conſ.* 116. *num.* 11. *lib.* 1. & † tendit ad diſtractionem rerum ipſius Eccleſiæ, Abb. *in cap. fin. num.* 44. *verſ. & non credo quod præiudicet Eccleſiæ, de præſcript.* Et tanto minus præiudicare debet atteſtatio dictorum deputatorum, quia illum redarguit ſolutio fructuum integri cenſus per decem annos, & vltra;

quod † vtique non feciſſet Laurentius bene informatus de quantitate pretij ſoluta? Quia eademmet die, 7
qua fuit cenſus ſtipulatus acceſſit vti fideiuſſor tam pro euictione quàm pro ſolutione eiuſdem, & habuit penes ſe apocham prædictam.

Neque dici poteſt quod ipſe ſoluerit eo quia pretium fuit integrè ſolutum, ſed ex interuallo non in actu ſtipulationis, quia quando de contrario non conſtaret, vt dictum eſt, adhuc repugnat ſolutio fructuum. Quia Laurentius erat Prælatus, & Iuris peritus, qui optimè ſciuiſſet nullitatem cenſus propter Conſtitutionem *Pij V.* & propterea tot fructus indebitos ſciens non ſoluiſſet, argum. *l. meritò, ff. de probat.* Nec obſtat quod dicit iſtos deputatos potuiſſe declarare actum per ipſos geſtum, quia iſta non eſt declaratio, † cùm 8
non verſetur circa rem dubiam, ſed circa rem claram, quæ non tollit ius quæſitum ex actu declarato. *Paul. de Caſtr. conſ.* 338. *ad fin. lib.* 1. *Dec. conſ.* 114. *poſt n.* 5.
Et † nullo modo poteſt dici declaratio illa, quæ non 9
exponit ſed perimit actum. Bald. *in l.* 1. *in fin. C. de liber. præter.*

R. P. D. Corduba Leodienſi cenſus 11. *Decembris*, 1596.

SVMMARIA.

1 *Notarius datus in adiunctum debet ſe ſubſcribere, aliàs proceſſus eſt nullus.*
2 *Comparens coram Iudice recuſato, cenſetur renunciaſſe recuſationi.*
3 *Proceſſus compulſorialis eſt nullus, ſi Notarius non iuret de fideliter exercendo.*
4 *Proceſſus extractus vigore compulſoria, debet conferri cum proceſſu originali compulſato.*
5 *Cenſus conſtitutus contra formam Bulla Pij V. eſt nullus.*
6 *Impoſitio cenſus dicitur quadam alienatio.*
7 *In alienatione rerum Eccleſiæ requiruntur copulatiuè iuſta cauſa, & ſolemnitates.*
8 *Clauſula, ſi vocatis vocandis conſtiterit, requirit ordinem iudiciarium.*
9 *Cenſus creatus à Prælato ſuper bonis Eccleſiæ ad fauorem ſui conſanguinei, eſt ſuſpectus.*
10 *In alienatione rei Eccleſiæ facta ob vtilitatem, emptor non tenetur probare pretium eſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ.*
11 *Secus ſi alienatio fiat ob neceſſitatem, quia emptor tenetur probare pretium eſſe verſum in cauſam enunciatam.*

DECISIO VIII.

PRo parte Dominorum de Naſque multa allegabantur ad oſtendendum proceſſus, & acta de partibus de nouo compulſata, non eſſe integrè extracta.

Nam Primò dicebant quod cum cauſa fuiſſet introducta coram Officiali Leodienſi, coram Balthazare de Auguſto, Decano S. Bartholomei Leodienſi, coram duobus Canonicis Eccleſiæ Leodienſis, coram Officiali Næmuricenſi, & coram Decano S. Georgij Colonienſi, & vltimo coram Decanu S. Martini Leodienſi, non fuerunt integrè exhibiti, ſed ſolum eorum principium. Sed hanc difficultatem Dominici reiecerunt, quæ vt videri poteſt ex progreſſu non fuerunt plures inſtantiæ, ſed vnica continens plures auocationes à Iudicibus, quibus commiſſiones fuerant præſentatæ, in quarum vim cœperant procedere, & ſic exhibita fuerunt, & producta acta, quæ quilibet Notarius habebat, vt *fol.* 30. 35. *&* 37.

Secundò opponebant quod coram Decano S. Mar-
tini fuerat præſentata Bulla Benedicti, & alia iura per-
tinentia, & concernentia bona, & facultates poſſeſſas
iuſto titulo ab Abbate, & tranſumptum priuilegiorum
Cleri, ſecundum exemptiones, & concordiam Cleri-
corum coram Epiſcopo Cardinale Grosbech ſuper de-
poſitiones huius Abbatis de eius mala alienatione,
& diſſipatione bonorum Monaſterij agitur, vt patet ex
ſummario, *num.* 2. de quibus non apparebit in proceſ-
ſu. Quæ oppoſitio minus fuit admiſſa, quia quamuis
impreſſus priuilegiorum, & proceſſus huiuſmodi fue-
rint exhibiti, non tamen regiſtrati, & cùm non fuerint
de actis, vt patet *fol.* 83. *&* 84. illorum tranſportatione
non erat neceſſaria præſertim cum illa priuilegia ten-
derent ad declarationem Iuriſdictionis Iudicis.

Tertium obiectum fundabatur in extractione facta
ab Andrea Chriſtiani Notario ſolo cui Domini de
Naſque curauerant adiungi alium Notarium Ma-
thæum Lamborceget, & ſic quod caret omni fide ex
1 regula, quod † quando datur Notarius adiunctus, tunc
ambo Notarij debent ſubſcribere, & ſignare, & ſi aliter
fiat, proceſſus eſt nullus, ad not. *in cap. quoniam contra*
vbi Abb. *num.* 32. Felin. *n.* 41. *&* 43. *de Probat.* Guido Pa-
pa, *deciſ.* 122. *num.* 2. Auend. *de exequut. mandat. cap.* 15.
num. 475. *& ſeqq. & cap.* 23. *num.* 13. ſed placuit Domi-
2 nis reſponſio, quod † per actus poſteà factus à dominis
de Naſque coram ſolo Andrea fuit receſſum in recu-
ſatione, iuxta *not. in cap. cum ſpeciali, vbi* Abb. *num.* 12. *in*
fine, de appel. Alex. *conſ.* 12. *num.* 6. *lib.* 5. Vltra quod Ab-
bati non poterat imputari, quod non curauerit di-
ctum Mathæum interuenire deſcriptioni, nam ſignata
fuit tantum ad effectum remouendi ſuſpicionem,
Auth. ſi verò, vbi Iaſ. *num.* 2. *C. de Iudic.* Idem Iaſ. *in l.*
Prætor. §. *cogendi, num.* 4. *de eden.* Aym. *conſ.* 230. *num.* 12.
quæ ſuſpicio fuit ſublata ex hoc quod proceſſus fuit
præſente parte publicatus, ſubſcriptus, & auſculta-
tus.

Non obſtat quod Notarius non præſtiterit iuramen-
3 tum fidelitatis exercendæ † ſine quo compulſatio eſt
nulla, quia Notarius etiam quod in creatione præſtet
iuramentum, nihilominus non admittitur ad exerci-
tium, niſi ſit examinatus per Vicarium, ſeu officialem,
& de nouo iuramentum præſtet de fideliter admini-
ſtrando, vt eſt notorium in illis partibus.

Quartò fuit oppoſitum, quod in iiſdem proceſſibus
deficiebant commiſſiones directæ dictis Iudicibus, &
illarum præſentationes. Sed miſerunt Domini reſpon-
ſionem datam, quod ſcilicet, commiſſiones ſunt inſer-
tæ in citationibus, quod ſufficit præſertim ex ſtilo il-
larum partium. Quo verò ad defectum collationis,
quam dicebant eſſe factam cum proceſſu compulſato
4 penes Notarium remanente, quod non ſufficit, † quia
debuit fieri cum originali, vt fuit reſolutum *in Legio-*
nenſi Præſtimoniorum, 28. *Ianuar.* 1584. *coram R.P.D.*
meo Pamphilio, non fuit habita conſideratio, cùm detur
actus collationis, qui dicit illam fuiſſe factam cum
originalibus proceſſibus productis coram compul-
ſore.

Sed quantum ad iuſtitiam ſententiæ Rotalis con-
tra cenſum, duo opponebantur pro parte Monaſterij
5 Primum, quod contra *Bullam Pij V.* non † fuit conſti-
tutus cenſus in prompta, & numerata pecunia, ſed per
viam confeſſionis de recepto, & illa etiam ſuſpecta
tanquam facta à Prælato, qui malè verſabatur in rebus
Eccleſiæ, & ad fauorem conſanguinei. Quam nullita-
tem Domini complexi ſunt tanquam claram, & ex-
preſsè contra diſpoſitionem dictæ Bullæ.

Secundò opponebatur defectus ſolemnitatis, &
cauſæ, quæ ſuper impoſitione cenſus ſuper re Eccleſia-
6 ſtica (quæ † dicitur ſpecies alienationis, *c. nulli, de reb.*
Eccleſ. non alienan. Tiraq. *de retractu Lignag.* §. 1. Gloſ. 6.
7 *num.* 6.) copulatiuè requiruntur ſicuti † in rei Eccleſiæ
alienatione. *cap.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien. lib.* 6. *Clem.* 1.
eod. tit. Couarr. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 3. &
quantum ad ſolemnitatem illam dicebant Domini non
ſuppleri ex confirmatione officialis Leodienſis in exe-
cutionem gratiæ Legati, quia non fuerat ſeruata illius
forma propter clauſulam, † Poſtquam vocatis vocan- 8
dis ſibi conſtiterit, quæ operatur vt debeat ſeruari or-
do iudiciarius, *cap. exhibita, vbi* Abb. *num.* 6. *de Iudic.*
Qui ordo non fuit ſeruatus, cùm Conuentus, qui om-
ninò erat vocandus non fuerit vocatus.

Fuit etiam conſideratum, quod nec etiam cauſa ne-
ceſſitatis eſſet benè probata, vt fuerat dictum *in hac*
cauſa coram R.P.D. meo Orano, præſertim cùm verſe-
mur in materia ſuſpecta, tùm propter qualitatem Præ-
lati, quæ ſimiliter conſiderata fuit *in cauſa Placentina*
de Puteobonelli, coram R.P.D. meo Decano, tum † etiam 9
quia cenſus imponebatur ad fauorem conſanguinei,
iux. not. *in Auth. quibuſcumque, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Al-
ciat. *de Præſumpt. reg.* 1. *Præſumpt.* 29. & fuit dictum *in*
Romana Caſalis coram Cantuccio, 10. *Martij*, 1578. *eſt*
deciſ. 65. *num.* 18. *par.* 2. *diuerſ.* vltra quod iſta neceſſitas
non probatur per teſtes validè examinatos.

Nec etiam probatur quod pecunia verſa fuerit in
vtilitatem Eccleſiæ, quidquid † enim dicendum ſit 10
quando alienatio fit ex cauſa vtilitatis, quo caſu em-
ptor non debet eſſe ſollicitus de verſione, ſecus † ta- 11
men dicendum erat quando fit ex cauſa neceſſitatis
pro ſoluendo ære: tunc enim onus probandi quod pre-
tium ſit verſum in illam cauſam ſpectat ad eum, in
quem fuit facta alienatio. Inn. *in cap.* 1. *depoſit. vel forte.*
Bal. *in Auth. hoc ius porrectum, n.* 2. *C. de ſacroſ. Eccleſ.*
fuit reſolutum *in Romana Domus de Pinonibus, de anno*
1581. *coram bon. mem. Rubeo, & in cauſa Romana Caſa-*
lis Palazetti, de anno 1587. *coram Reuerendiſſimo Orio-*
lenſi, & in quampluribus aliis cauſis.

Ex quibus reſponderunt Domini iura eſſe in for-
ma probanti, & ſententias Rotales eſſe confirman-
das.

Illuſtriſſimo Cardinali Mellino, Romana ſocie-
tatum, Lunæ 29. Ianuar. 1601.

SVMMARIA.

1 *Societas non poteſt contrahi ſuper officio, niſi vſque il-*
lius valorem.
2 *Societas contracta vltra valorem officij, non ſuſtinetur*
in vim alterius contractus.
3 *Societas officiorum, cur ſint licita, &* nom. 16.
4 *Periculum in ſocietate officij, quomodo inter ſocios com-*
municari dicatur.
5 *Officium eſt de Regalibus, & non poteſt oppignorari, &*
quomodo hoc procedat, infra.
6 *Officium ſemper remanet integrum penes officialem.*
7 *Officium quo ad titulum non poteſt alienari, ſine con-*
ſenſu Papæ.
8 *Officia ſunt in commercio, & eorum fructus, & poſſunt*
in totum communicari.
9 *Socij plures an poſſint ſuper eodem officio admitti, &*
infra.
10 *Obligatio ad intereſſe ſuccedit in obligationibus factis*
11 *Socius eo ipſo eſt admiſſus in officio, eſt ei commu-*
nicatum officium, & non eſt amplius communica-
bile.
12 *Cenſus vitalitij ſuſtinentur propter periculum vitæ.*
13 *Officium cùm eſt in totum grauatum, nil remanet of-*
ficiali periculo expoſitum.
14 *Periculum cum periculo compenſatur.*
15 *Societatis contractus, ceſſante periculo vitæ, non ſuſti-*
netur in vim ſponſionis.

17 *Societas*

17 *Societas finito periculo, remanet purum mutuum.*
18 *Societas etiam ſuper re aliena contrahi poteſt in præiudicium contrahentis.*
19 *Officia non poſſunt ſubbaſtari, niſi cum magna difficultate, & de licentia Papæ.*
20 *Societatis contractus ſine officio, redditur vſurarius.*
21 *Conſuetudo eſt obtinenda in contradictorio iudicio, parte opponente.*
22 *Conſuetudo non inducitur ex ſententiis difformibus.*
23 *Conſuetudo non ſuffragatur in materia vſurarum.*

DECISIO IX.

HOnorius Trincius ſuper ſuo officio militiis
Pij valoris ſcutorum quingentorum acceperat à
Lælio Baſſiano diuerſis temporibus plures pecuniarum
quantitates longè excedentes valorem officij. Dubitaui
an iſtæ ſocietates officij fuerint validæ in totum, vel
ſolum vſque ad valorem officij, & Domini fuerunt concordes,
quod ſocietates officij initæ cum eadem perſona
ſuper eodem officio ſuſtineantur ſolùm vſque ad
valorem officij, & non vltra: mouebantur Primò propter
*Conſtitutiones fel. record. Pauli IV. & Pij IV. in
Conſtitutione enim Pauli IV.* prohibetur contrahi ſocietates
officij, vltrà medietatem valoris officij, & requiritur
ſupplicatio ſignata manu Papæ, *Conſtitutio verò
Pij IV.* continet moderationem illius Conſtitutionis,
1 & permittit † vt in futurum contrahi poſſint ſocietates
ſine ſupplicatione vſque ad valorem officij, & non
vltra, & quamuis non reperiatur publicatio conſtitutionis
Pij IV. tamen dicebant Domini, quod aut iſta
conſtitutio fuit publicata, & ſocietates vltra valorem
non ſuſtinentur, aut non fuit publicata, & multò minus
ſuſtinentur: quia ſi iſta conſtitutio non habuit
effectum, remanet conſtitutio Pauli IV. prohibens
contrahi ſocietates vltra medietatem valoris officij.
Vltra quod ſi publicatio eſt neceſſaria in conſtitutionibus
emanatis motu proprio, illa eſt multum veriſimilis,
cum iſta conſtitutio reperiatur regiſtrata in Secretaria
Apoſtolica, impreſſa ab Impreſſoribus Cameralibus,
& publicè vendita, & vſque ad hanc diem fuerit
ſemper allegata in deciſionibus cauſarum & obſeruata
abſque aliqua contradictione. Et ceſſant ſecundum
Dominos omnes difficultates, quia in Pontificatu
Pauli IV. expediebantur ſuper huiuſmodi ſocietatis
ſupplicationes, quæ vigore illius conſtitutionis erant
neceſſariæ, & poſt iſtam conſtitutionem *Pij IV.* non
fuerunt amplius expeditæ iuxta formam iſtius conſtitutionis,
& ſocietates fuerunt contractæ vltra medietatem
valoris officij: & ex iſta obſeruantia ſubſequuta
ſatis apertè declaratur quod iſta conſtitutio *Pij IV.* fuit
publicata, & habuit effectum.

Secundò circumſcriptis etiam iſtis Conſtitutioni-
2 bus mouebantur Domini: Quia † ex diſpoſitione iuris
communis iſtæ ſocietates non poſſunt ſuſtineri in exceſſu
neque in vim contractus ſocietatis, neque in vim
alterius contractus.

Quantum ad contractum ſocietatis notiſſima eſt
illius forma, quod partes ineunt ſocietatem ſuper officio,
& officialis facit participem fructuum eum, qui
dat pecunia pro rata parte, quam partem propter incertitudinem
fructuum officij, & ad effectum euitandi
labores computorum idem officialis reducit ad ratio-
3 nem duodecim pro centenario, & ideò † cum dans pecunias
admittatur ab officiale in ſocium officij, & ad
participandum de fructibus, in eo quod ſocietates excedunt
valorem officij, ceſſat officium quod eſt ſubiectum
ſocietatis, & communicatio fructuum, quorum
ſocius pecunias conferens particeps fieri poſſit, & conſequenter
ſine ſubiecto, & communicatione fructuum
non poteſt conſiſtere ſocietas, *l. verum, ff. pro ſoc. in fine*,
& duodecim pro centenario percipiuntur ex pecunia, ex
qua non poſſunt licitè percipi fructus. Et quamuis officium
non pereat communi periculo, ſed per mortem
officialis totum pereat damno ipſius contra naturam
contractus ſocietatis, tamen ex hoc non ſequitur quin
officium ſit ſubiectum ſocietatis: quia † pro maiori 4
commoditate contrahentium periculum ſocietatis inter
ſocios communicatur: ſi enim officialis moritur,
officium amittit; & è contra ſi moritur ille qui dedit
pecunias amittit ſuum capitale, & ſic cum effectu compenſatur
periculum cum periculo.

Nec placuit Dominis, quod † officia ſint de regali- 5
bus, & non poſſint pignorari, vel obligari, & ideò licet
ſocietates abſorbeant totum officij valorem, officium
† ſemper remanet integrum penes officialem: & conſe- 6
quenter remanet etiam ſubiectum ſocietatis, & res
quæ poſſit communicari: quia per iſtum contractum
non alienatur officium, ſed ſocius admittitur ſolùm ad
participationem fructuum, & in exceſſu non remanent
fructus, qui poſſint communicari. Prætereà † licet ti- 7
tulus officij non poſſit alienari ſine conſenſu Papæ ad
effectum euitandi fraudes, & vt poſſit eſſe certus de vacatione,
tamen reſpectu contrahentium (dummodo
non mutetur perſona officialis, & remaneat periculum
vitæ in eadem perſona (officia † ſunt in communi 8
commercio, & poſſunt etiam in totum fructus communicari,
vt fuit dictum *in cauſa Romana officij ſcripturæ,
1. Aprilis*, 1588. *coram R. P. D. meo Pamphilio*, &
tanto magis per viam contractus ſocietatis, qui aliter
iniri non poteſt, & permittitur à Papa etiam ſine licentia.
Nec obſtat, quod ſicut idem prædium, & fructus
illius poſſint vendi pluribus perſonis, ita † pariter ſu- 9
per officio, & illius fructibus poſſint admitti plures
ſocij, quia inter iſtos duos caſus ratio diuerſitatis eſt
euidens. Quando enim eadem res venditur pluribus
venditio eſt valida, quia cum venditor teneatur ſolùm
tradere, & ſic ad factum cuius † loco ſuccedit obliga- 10
tio ad intereſſe, ſi noo poteſt ſecundò emptori tradere
idem prædium, vel fructus illius ſoluendo intereſſe
liberatur, ſed in ſocietate ſecus eſt, quia non † poteſt 11
conſiſtere ſine officio, & eo ipſo, quod eſt admiſſus aliquis
in ſocium officium eſt ei communicatum, & non
eſt amplius communicabile, & conſequenter de tempore
contractus nihil remanet penes ſocium, quod
poſſit alteri communicare, & ſuper eo admittere alium
in ſocium.

Quòd verò oon poſſint ſuſtineri in iure alterius
contractus, fundamentum Dominorum fuit: quia in
vim cenſus vitalitij propter periculum vitæ æſtimabile,
pecunia, iuxta *conſ. Oldr.* 207. non poteſt ſuſtineri:
quia † de natura huius cenſus vitalitij eſt, quod pe- 12
cunia repeti non poſſit, & ſuſtinetur ſolum propter incertitudinem
vitæ, vt per Dec. *conſ.* 124. *num.* 1. & ideò
cum dans pecuniam ad ſocietatem poſſit illas repetere
elapſis ſex menſibus iſte contractus eſt contrarius naturæ
cenſus vitalitij. Ratione verò aſſumpti periculi
non poteſt ſuſtineri, quia † quando officium eſt gra- 13
uatum in totum, non exiſtente officio, nec fructibua
nihil remanet officialis periculo expoſitum pro cuius
aſſecutione aliquid præſtari poſſit nihil intereſt, *l. periculi,
ff. de nautic. fœn.* Et etiam quia nullum periculum
transfertur in officialem pecunia æſtimabile, cum
† periculum periculo compenſetur. Et † ceſſante pe- 14
riculo non poteſt etiam ſuſtineri in vim contractus 15
ſponſionis, quia iuſtitia ſponſionis pariter eſt fundata
ſuper periculo. Et licet Sot. *de iuſt. & iur. lib. 6. qu. 6.
art. 2. col. pen.* Nauar. *conſ. 29. num. 3. de vſur.* nitantur
ſolùm iuſtificare contractus ratione aſſumpti periculi,
aſſecurationis, & in vim ſponſionis, tamen vterque eorum
præſupponit exiſtentiam, & capacitatem officij, &
dubitant ſolum de validitate huius contractus, quia

non

non poteſt reduci ad tationem cenſus, cùm capirale poſſit reperi finitis ſex menſibus, neque poteſt ſuſtioeri in vim contractus ſocietatis: qoia ſocius iuxta naturam ſocietaris non ſubit pericolom amiſſionis officij, & ideò putant illum eſſe reducendum ad contractum aſſecurationis, vel ſponſionis; ſed cum in iſto contractu periculom cum periculo compenſetur, vt dictum fuit, ceſſat eorum fundamentum, & contractus remanet licitus ex ſui natura, & ſuſtinetur ex lege ſocietatis, neque eget iuſtificatione reduceodo illum ad aliam ſpeciem contractus, quem contrahentes non intellexerunt inire, & taotò magis cum io vim illorum contractuum non poſſit ſuſtioeri.

Tertiò dicebant Domioi non eſſe recedendum ab hac opinioοe, quia vltra tationes concurrunt etiam auctoritates Doctorum. Hanc enim opinionem ſemper tenuit Rota, vt patet ex mnltis deciſionibus factis in hac materia *in cauſa Romana ſocietatis de Ferris*, 9. *Nouemb.* 1581. *coram R.P. D. meo Seraphino*, *in cauſa Romana ſocietatis de Luchinis* 24. *Ianuarij*, 1575. *coram Illuſtriſſ. Cardinali Blancheto & coram eodem in alia Romana Societatis*, 1. *Iulij*. 1506. *coram R.P.D. meo Cordnba*. & deciſiones, qnæ allegantur in contrarium ooo taogunt iſtum caſum, & in eis ſemper præſupponitur exiſtentia, & capacitas officij.

16 Licet † enim ille contractus ſuſtineatur ratione pe-
riculi, vt fuit dictum in cauſis *Romana compromiſſi*, &
Ferolinienſi ſocietatis coram bon. mem. Episcepo Laure-
17 *tano*. & ideo † ceſſante periculo remanet purum mu-
tuum, & fructus non debentur, vt fuit teſolutum *in*
cauſa Romana ſocietatis coram bon. mem. Cardinali Lan-
cellotto, & *Romana damnorum coram Cotta*, tameo ex
hoc noo ſequitor, quod ſocietates ſuſtineantur ſolum
propter periculum abſque officio, & quod non tequi-
ratur exiſtentia, & capacitas officij. In cauſa vero Ro-
mana, ſeu Tuſculana ſocietaris: officium erat capax, &
18 fuit reſolutum ſocietatem ſuſtineri; quia etiam † ſuper
re aliena poteſt contrahi ſocietas in præiudicium con-
trahentis, & præſertim cum adeſſet probabilis igoo-
rantia daoris pecooiam ad ſocietatem officij, quæ in
hoc caſu ceſſat. Et alia deciſio, quæ allegatur *in cau-*
ſa Romana ſocietatis de Luchinis, quod à communiter
accidentibus inſpiciantur potius fideiuſſores quam
officia, quæ ad colorandum contractum, & ad euitan-
dum vſurariam prauitatem interponuntur, non facit
ad rem, qoia licet habeatur reſpectus magis ad fide-
19 ioſſores, quam officia, cum † officia non poſſint ſub-
haſtari niſi cum magna difficultate: & de licentia Pa-
pæ, & à fideiuſſoribus ſit facilior exactio; tamen ex hoc
non infertur, quod ſocietates ſuſtineantur abſque offi-
cio, & porios illa deciſio confirmat hanc opinionem,
20 cum admittat † cootractum ſocietatis ſine officio eſſe
vſurarium, & ſic Rota nonquam receſſit ab hac opi-
nione, quam etiam ſequuti ſunt multi iudices extra
Rotam, adhibito etiam conſilio Theologorum, & om-
nes recentiores, qui de iſtis ſocietatibus ſcripſerunt.

Et demum articulo diligenter diſcuſſo eadem opinio placuit Congregarioni ad iſtum effectum à S. D. N. ioſtitutæ, cui interfuerunt quinque Illoſſ. Cardinales, tres Auditores Rotæ antiquiores & tres Theologi.

Non obſtat, quod ex conſuetudine ineundi ſocie-
tates vltra valorem officij iſti contractus ſuſtioentur ex
21 bona fide contrahentiom. Quia † iſta conſuetudo
non probatur obtenta in contradictorio iudicio cum
oppoſitione partium, & effectuationi mandata prout
probari debet, & conſtat de contrario ex deciſionibus
factis in diuerſis cauſis, ſecundum quas fuit iudica-
22 tum, & † conſuetudo non inducitur ex ſententiis dif-
formibus, Alber. *in l. quæſitum*, §. *ſi quod eodem*, *ff. de fun-*
do inſtructo, Aym. *conſ.* 96. *n.* 5. Vltra, qood ſi probare-
23 tur non releuaret, quia † conſuetudo non ſuffragatur
in materia vſuræ, *cap. qnia in omnibus, de vſur.* & fuit latè deductum *in cauſa Romana ſocietatis*, 1. *Iunij* 1570. *coram bon. mem. Cardinali Lancellotto.*

R. P. D. Penia, Vrbeuetana cenſus, 31. *Maij* 1591.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extingnitur perempta re, ſuper qua fuit impoſitus.*

2 *Fundamento ſnblato corruit ædificium.*

3 *Pretium cenſus non reſtituitur perempto fundo, ſuper quo fuerat conſtitutus.*

4 *Annua reſponſiones cenſuales, ſunt legitimâ viâ conſequendæ.*

5 *Contractus cenſus eſt licitus.*

6 *Contractus, qui publicè frequentantur præſumuntur liciti, non vſurarij.*

7 *Perſona honeſta à ſuſpicione vſura eſt libera.*

8 *Pactum, quod cenſus ſit liber à quocunque caſu, intelligitur de caſu reſpectu fructuum, non reſpectu rei.*

9 *Sterilitas vnius anni cum vbertate alterius compenſatur.*

10 *Exempla non reſtringunt, ſed declarant regulam in quibus terminis loquatur.*

11 *Pactum quod ſi iuxta certum tempus non ſoluantur fructus cenſus, vel fideiuſſores non renouentur poſſit repeti ſors principalis defenditur.*

12 *Interpretatio ea capienda eſt, quæ magis fauet animæ.*

13 *Intellige in foro Poli, ſecus in foro exteriori.*

14 *Pactum, quod cenſus redimi non poſſit, eſt illicitum.*

15 *Intellige, ſi fiat ad commodum emptoris cenſus, ſecus ſi alterius.*

DECISIO X.

SEuerinus Meſſinus anoo 1567. vendidit D. Sebaſtiano Vantio Epiſcopo Vrbeuetano vnum aonom ceoſum ſcutorum octuaginta librarum, & exemptum à quocunque grauamioe; ſeu impoſitione tam ordinaria quam extraordinaria, & à quocunque etiam fortuito caſu. Maximè belli, peſtis, grandinis, tempeſtatis, vis maioris, ſeu quouis alio, vel diſſimili deſurſum vel deorſum prouenieote, & in eiuſmodi euentu tantuodem de ſuo donare libere velle dixit de ſemeſtri in ſemeſtre, ac in principio cuiuſlibet ſemeſtris aonuatim perſoluendum cum promiſſione, qood caſo quo per ſpatium ſex menſium ipſe, vel eius hæredes in ſolutione ceſſarent, tunc agi poſſit contra eos ad reſtituendum pretium, ſeu ſortem principalem: Et caſu qoo huiuſmodi ceoſus fuerit venditus, donatos, vel legatos fabricæ alicuius Capellæ, ſeu alteri pio loco, non poſſint redimi, niſi alius cenſus ſimilis eidem pio loco donaretur. Qui pro iſto cenſu fuerat obligatus eum veluti vſurarium coram Auditore Cameræ accuſauerat, & cum D. Locomtenens A. C. meum ſuffragium exquireret, Ego inclinabam io partem affirmatiuam, quod

cootractus eſſet fœneratitius, tum quia cenſus eximebatur ab omni caſu etiam fortuito, quæ conditio vi-
derur tepugnare naturæ cenſus, † cum perempta re ſu- 1
per qua impooitur, cooſeſtim extinctus cenſeatur:
neque enim verum eſt, quod ſcripſit Sot. *lib.* 6. *de iuſt.* & *iur. quæſt.* 5. *art.* 1. videlicet hanc conditionem non contineri in *Extrauag.* Martini V. & Calixti III. *de empt. & vendit.* Nam ſicut prudenter monuit Nauarr. *tract. de vſur. n.* 73. & 74. oon ideo id exprimere omiſeruot illi Pontifices, quia aliud ſentireot, ſed propterea quod de ea re non dubitareot. Nam † certum eſt ſoblato fundamento non ſuſtineri fundatum, *capit. cum*

Paulus,

Paulus ; 1.*q*.1. ſolùm enim dubitabatur an qui pretia
recepiſſent ad ſolutionem tenerentur, cum cenſus ob
quos data fuerunt pereuntibus prædiis peterent, cui
dubitationi reſpondentes Pontifices diffiniuerunt præ-
3 diis † pereuntibus non reſtitui pretia, non autem di-
cunt non extingui cenſus. Tum etiam ea illa condi-
tione, quod ſi venditor ceſſaret à ſolutione fructuum
per ſex menſes, tunc ad ſolutionem ſortis principalis
compelli poſſet: hoc enim naturam cenſus perpetui
4 oppugnat. Nam † is, cui debentur fructus cenſuum
legitimâ viâ agere debet ad eos conſequendos, verum
talem pactionem apponere non licet ad tradita per
Conrard.*d.contract.q*.83.

Cùm autem ex aduerſo peteretur, vt cauſam propo-
nerem in Rota illam propoſui ſub die 11. *Februarij*,
1591.& Domini tunc dixerunt, quod cauſa concorda-
retur. Sed cùm agentes pro validitate contractus nol-
lent concordiam inire iterum cauſa propoſita ſub die
31. *Maij*, fuit concluſum per Dominos contractum
eſſe validum,& licitum.

5 Primùm conſiderabant † iuxta conſtitutiones,
Mart.V.& Calixt.III. cenſum iuſto pretio vendi poſ-
ſe,vt concludit etiam Anch.*conſ*.30. & Decian.*conſ*.2.
num.68.*& ſeq.lib*.1.

Item iuſtum cenſum fuiſſe creatum, & venditum
cum præfatis præſtationibus de anno 1567. & ſic an-
te Conſtitutionem *Pij V.* de cenſuum creatione, quæ
fuit edita de anno 1568. & ſub prædicta forma tunc
6 publicè,& palam frequentabatur, † vnde præſumeba-
tur licitus, non vſurarius. Grat.*conſ*.39.*num*.4.*& conſ*.
49.*num*.12. *lib*.2. Socyn. *iun. conſ*.22.*numer*.3. *lib*.4.
Crauet.*conſ*.387. *num*.21. Rol.*conſ*.58.*num*.18.*&* 19.
lib.4. Accedebat qualitas perſonæ contrahentis vide-
licet, D. Sebaſtiani Vantij Epiſcopi Vrbeuetani, viri
probatæ vitæ,& bonæ opinionis & famæ in quem non
7 facile cadit ſiniſtra ſuſpicio, nam † generaliter honeſtæ
perſonæ à ſuſpicione vſurarum releuantur. Crauet.
conſ.145.*num*.24. Decian. *d. conſ*.2. *num*.83. Menoch.
conſ.343.*num*.17.

Non obſtat primum pactum, quo cenſus eximitur à
quocumque grauamine,ſeu impoſitione,& à quocum-
que caſu etiam fortuito, cùm tamen debeat ſuper re
certa ac diffinita ita conſtitui, vt ea peremptâ, perimi
debeat iuxta intellectum *Extrauag. conſtitutionis* Mar-
tini V. & Calixt. III. *ſub tit. de empt.& vendit*. & rece-
ptam opinionem,quam profitetur Rom.*conſ*.412.*n*.4.
& Pariſ.*conſ*.75. *num*.31.*lib*.4. Nam Domini dicebant
8 ad excludendum vſuram, pactum poſſe † referri ad ca-
ſum fortuitum contingentem ſuper fructibus,vt vide-
licet cenſus deberet eſſe liber, & immunis ab omni,&
quocumque caſu fortuito,non rem ipſam ſtabilem ſu-
per qua cenſus ipſe impoſitus totaliter perimente, &
deſtruente;nam tunc certum eſt cenſum ipſum eſſe to-
taliter perimendum, ſed à caſu deuaſtante fructus ip-
ſius rei, Pariſ.*d.conſ*.75.*num*.31.*lib*.4.& fuit reſolutum
in vna Romana nullitatis cenſus ſub die 4. *Nouembris*,
1583.*coram D.Laurretano*. Nec verba pacti videbantur
hunc ſenſum excludere, illa videlicet belli, peſtis,
grandinis,tempeſtatis,vis maioris,&c. Quibus ſigni-
ficatur non interitus, & deſtructio rei ſtabilis, ſed po-
tius fructuum inde prouenientium ita vt propter bel-
lum,vel peſtem, vel grandinem, vel turbinem, venti,
aut ignis deſurſum,aut deorſum prouenientis, vel do-
mus fructum habitationis vel agri, aut prædia, vel vi-
neæ fructum meſſium, vel vini reddere aliquo tempo-
re non valeant: hoc enim caſu licitum eſt pactum de
non petendo reductionem, ſeu defalcationem: nam
9 † ſterilitas vnius temporis cum vbertate alterius com-
penſari poteſt, *l.licet,C.locat.c. propter ſterilitatem*, *de*
10 *locat*.Iſta enim exempla quamuis non reſtringant, † de-
clarant tamen regulam procedere in terminis ſimi-
libus, Oldr.*conſ*.244.*num*.14. Socyn.iun. *conſ*.2.*num*.1.
lib.4. Quod fiebat euidentius ex eo,quod in eiuſmodi
euentu debitor cenſus tantundem de ſuo liberè velle
donare dixit: & ideò debet reſtringi.vt non intelliga-
tur æſtimatione totius cenſus, ſed illius anni,vel tem-
poris quo in fructibus contigit ſterilitas, ſeu interitus,
argum.l.cum de indebito,ff.de probation.

Non obſtat aliud pactum, quod ſi per ſex menſes
ceſſatum fuerit à ſolutione cenſus, vel fideiuſſores non
fuerint reuocati, poſſit cogi ad pretij reſtitutionem:
quia † fuit per Dominos reſponſum hoc etiam pa- 11
ctum non eſſe pretium, ſed ſi ipſe non obſeruauerit
contractum celebratum cum iuramento:tunc enim re-
ſoluitur per *l.ſi quis maior C.de tranſact*.& ei culpa po-
teſt imputàri,*l.quod quis,ff.de reg.iur*.

Nec obſtat, quod † in dubio ea ſit facienda inter- 12
pretatio, quæ magis fauet animæ, Caſſad.*deciſ*.1.*num*.
1.*de vſur.prob.in cap. quanquam*, *num*.39. *de vſur. lib*.6.
Menoch. *conſ*.107. *num*.24. quod vtique contingeret
hoc caſu, ſi fieret interpretatio declarando iſtum con-
tractum fuiſſe fœneratitium: nam † regula procedit in 13
foro conſcientiæ, ſiue in foro poli, ſecus tamen eſt in
foro exteriori,ſiue ciuili ſiue in foro fori, Rol. *conſ*.40.
lib.1.*num*.4.

Poſtremò Domini dixerunt non obſtare illud pa-
ctum de non redimendo cenſum alicui pro loco do-
natum,niſi alius cenſus æquè idoneus donaretur, cum
id non liceat ad Nauar. *de vſur. num*.72. *&* 78. Quo-
niam *Nauar*. loquitur abſolutè, quando per pactum
conuentum eſt ne cenſus redimi poſſit, quod † eſt illi- 14
citum. & vſurarium reſpiciens commodum ipſius em-
ptoris. At in propoſito caſu pactum fuit appoſitum ad
fauorem piæ cauſæ, & cum † ea hoc emptor non per- 15
cipiat vberiores fructus non debet cenſus vſurarius
cenſeri.

*R. P. D. Gypſio, Vrbeuetana cenſus, Luna 6. Iu-
nij, 1594.*

SVMMARIA.

1 *Inſtrumenta extracta ex Archiuio publico, ſi habeant
aliquod vitium, non releuant in concurſu aliorum,
quæ carent vitio.*

2 *Conſuetudo non validat contractum illicitum.*

3 *Conſuetudo contra ius diuinum, vel naturale, eſt cor-
ruptela.*

4 *Conſuetudo non attenditur in materia vſurarum. Nec
excuſat,num*.6.

5 *Emptor cenſus cum pacto, vt liceat ei cogere vendito-
rem ad redimendum cenſum, & pretium reſtituen-
dum non facit fructus ſuos, & quare, iuncto prin-
cipio.*

DECISIO XI.

FVerat declaratum cenſum, de quo agitur, nullum,
& inualidum eſſe, quia illius emptores appoſue-
runt pactum, quod liceret eis, ac ipſorum hæredibus
cogere venditorem ad redimendum cenſum, & pre-
tium reſtituendum; ſed poſtea examinatis nonnullis
teſtibus,ac productis nonnullis inſtrumentis, ac iuri-
bus. Dubitaui an Dom. Octauius vnus ex dictis hære-
dibus eſſet excuſandus, ita vt non teneretur reſtituere
fructus cenſus ante litem conteſtatam perceptos, &
excuſandum non eſſe concluſum fuit; tum quia teſtes
non probant allegatam conſuetudinem, cum non de-
ponant de multiplicitate inſtrumentorum,nec conſtat
habuiſſe effectum, præter id quod dicta inſtrumenta
† ex Archiuio extracta, & producta non releuant in 1
concurſu aliorum inſtrumentorum, quæ ſunt abſque
dicto

dicto pacto: tum etiam, quia ſi dicta conſuetudo pro-
baretur Dom. Octauio non poſſet ſuffragari: Quia
2 † huiuſmodi conſuetudo non poteſt validare contra-
ctum illicitum, cum ſit contra ius naturale, & Diui-
num, *cap. inter dilectos, de exceſſ. prælat. cap. fin. de con-*
3 *ſuetud.* vbi Doctores dicunt, † quod potius eſt quædam
corruptela, quam conſuetudo, Bero. *conſ.* 167. *in princ.*
4 *lib.* 1. Nec in hac † materia vſurariæ prauitatis atten-
denda eſt conſuetudo, Sot. *de iuſtit. & iure, lib.* 6. *quæſt.* 1.
colum. 6. *paulo poſt principio verſic. reſtant ergo tria argu-*
5 *menta.* Et ratio quare † emptor ſic contrahens non
faciat fructus ſuos illa eſt, quia ipſe non amittit domi-
nium illarum pecuniarum cum præfato pacto ſoluta-
6 rum, Sot. *vbi ſuprà, q.* 1. *art.* 4. *in principio.* Et † quod ta-
lis conſuetudo non excuſet, tradit Bero. *vbi ſuprà, n.* 10.
verſ. non obſtat conſuetudo, lib. 1. Qui etiam reſpondet
ad *Bartol.* & alios in contrarium allegatos, quod con-
ſuetudo loci excuſet, *vt ibi per eum n.* 1.

R. P. D. Gypſio, Vrbeuetana cenſus, Lunæ 13. February 1595.

SVMMARIA.

1 *Contractus cenſus cum pacto quod emptor poſſit quan-*
documque compellere venditorem ad redimendum,
eſt illicitus.
2 *Fructus percepti ex cenſu illicito, imputantur in ſortem,*
ibidem, & imputantur in ſortem ipſo iure abſque fa-
cto hominis.
3 *Reſtitui debent recepta ſine cauſa.*

DECISIO XII.

DOmini Monaldus, & Iordanus de Clementinis tunc minores, emerant cenſum de cuius fructibus hodie agitur cum pacto quod liceret ipſis emptoribus quandocumque compellere Dominos de Gualteriis venditores ad cenſum redimendum, & pretium reſtituendum.

1 Propterea † Rota reſoluit huiuſmodi contractum
eſſe nullum, & fructus ſolutos extinguere ſortem prin-
cipalem, & ſuper hoc fuerunt latæ duæ ſententiæ

Poſtremò coram me fuit quæſitum, an fructus ſo-
luti tempore communionis prædictorum fratrum ve-
nirent computandi in ſortem principalem in præiu-
dicium D. Octauij filij. q. Iordani, cum ipſe non ſit hæ-
res Monaldi, & *d. die* 13. *February*, Domini reſolue-
runt fructus ſolutos tempore communionis extinxiſ-
2 ſe ſortem principalem, cum † hoc caſu extinctio, &
compenſatio fructuum in ſortem fiat à lege ipſo iure
abſque hominis facto *cap.* 1. & 2. *cap. conqueſtus, de vſur.*
cap. cum contra. de Pignor. l. 1. & 2. *Cod. de pignor. actio-*
ne, Socin. *conſ.* 29. *num.* 27. *verſ. circa tertium, lib.* 1.
Pariſ. *conſ.* 54. *num.* 79. *lib.* 1. Roland. *conſ.* 40. *ſub nu-*
mero 37. *lib.* 2. Fructus autem, qui repetuntur per D.
Iulium ſunt illi quos vltra ſortem D. Octauius poſt di-
3 uiſionem recepit, ad quorum † reſtitutionem teneri
non eſt dubitandum cum ſine cauſa ad ipſum peruc-
nerint, *l. ex his omnibus cauſis, ff. de condit. indeb. leg.* 1.
Codic. eodem. Quamuis contra Monaldum, ſiue eius
hæredes prædictus Dominus Octauius poterit ha-
bere recurſum de euictione cenſus pro rata tan-
gente.

An vero in calculo faciendo habenda ſit ratio illius partis cenſus retrouenditi de anno 1570. poterit particulariter videri.

R. P. D..... Romana cenſus, de Turinis, Lunæ 28. Aprilis 1598.

SVMMARIA.

1 *Venditio rei alienæ in præiudicium vendentis, va-*
let.
2 *Cenſum ſuper re aliena, vel alteri obligata imponens,*
tenetur facere conſentire omnes intereſſe præten-
dentes.
3 *Ceſſionarius non habet plus iuris, quam habeat ce-*
dens.
4 *Prohibitio non extenditur vltra perſonas expreſ-*
ſas.
5 *Prætendens annullare cenſum ex defectu dominij, de-*
bet illum probare.

DECISIO XIII.

CVm Ioannes Baptiſta Almodianus in ſuo teſtamento expreſsè prohibuiſſet alienationem domus de qua agitur, Domini de Turinis prætendebant Auguſtinum non potuiſſe vendere directum dominium, & imponere cenſum ſuper dicta domo, & talem impoſitionem fuiſſe ipſo iure nullam. Vnde dato dubio an Bernardino moderno Capellano obſtaret teſtamentum dict. q. Ioan. Baptiſtæ, fuit reſponſum negatiuè.

Nam cum emptori non conſtaret de huiuſmodi te-
ſtamento, & quod filiis fuiſſet relicta domus. Impoſi-
tio † ſuſtinetur in præiudicium Auguſtini imponen- 1
tis, etiam quod fuerit ſuper re aliena, quæ in præiudi-
cium vendentis vendi poteſt, *l. rem alienam, ff. de contr.*
empt. Afflict. *deciſ.* 369. & fuit dictum *in illa Romana*
ſeu Tuſculana ſocietatis, 9. *May* 1588. *coram R. P. D.*
meo Gypſio, Quamuis † ſi dominus reclamauerit im- 2
ponens teneatur ad faciendum conſentire omnes in-
tereſſe prætendentes, *l. ex his prædiis, C. de euict.* Dec.
conſ. 483. *num.* 18. cum aliis allegatis *in illa Romana*
cenſus de Caualeriis, 26. *Iunij* 1596. *coram R. P. D. meo*
Pena. In hoc autem nulla erat reclamatio filiorum
Auguſtini in quorum præiudicium cenſus erat impo-
ſitus habent ius ab Auguſtino.

Non obſtat quod Turini habeant ius à Fratribus qui
erant vocati ad hanc domum in caſu alienationis: nam
† fratribus nullum ius competebat ex dicta alienatio- 3
ne quæ non erat facta à filiis, qui erant prohibiti alie-
nare, & † prohibitio non debet extendi vltra perſo- 4
nas expreſſas. *l. pater filium, §. fundum Titianum, ff. de*
leg. 3. Auth. *de reſtit. fideicom. § nos igitur, & ibi gloſſ. in*
verbo, voluiſſe, collat. 9. Couar. *var. reſol. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 4.
plures congerit Molina, *de iure Primog. Hiſpan. lib.* 1.
cap. 4. *num.* 11.

Cum ergo Auguſtinus alienauerit cui non erat prohibita alienatio non intrat pœna appoſita ad fauorem Fratrum, Gozad. *conſ.* 59. *num.* 4.

Dicebant etiam Domini non probari † defectum 5
dominij per Turinos de tempore impoſitionis cenſus:
non enim probatur ex teſtamento producto, quia cum
fuerit conditum de anno 1520. & ſic per quatuorde-
cim annos ante impoſitionem cenſus, de illo tempore
poterant obiiſſe filij Auguſtini, quo caſu ipſe eis erat
ſucceſſor, & maximè veriſimilis videtur obitus filio-
rum de dicto tempore, tum ex aſſerſione Auguſtini in
ipſa impoſitione cenſus interuenitur, ac conſenſu vxo-
ris pro ſuo intereſſe, quod proculdubio viuentibus fi-
liis ceſſabat, tum etiam ex venditione facta Turinis
inde ad ſex annos cum expreſſione quod erant mor-
tui, & non eſt veriſimile quem eſſe immemorem ſalu-
tis æternæ.

Minus

Minus obſtabat qnod prohibitio alienationis eſſet perpetua,& tranſitoria ad filius Galieni Phiſici cnoſobrini teſtatoris, qoia non conſtat de eorum exiſteotia, & Turinis prætendentibus factum eſſe locum ſubſtitutioni ad eorum faoorem incumbitonus probandi eorum exiſtentiam.

Illuſtriſsimo Cardinale Lancelloto, Romanana releuationis indemnitatis, Luna, 4. Februar. 1601.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor ex natura contractus debet releuari ab eo pro quo fideiuſſit, etiam ſi nihil fuerit expreſſum.*
2 *Hæres hæredis fideiuſſoris iure petit releuationem ab hærede hæredis principalis debitoris.*
3 *Actiones omnes tàm actiuè quàm paſſiuè transeunt in hæredes, & eorum hæredes.*
4 *Conſentiens alienationi rei fideicommiſſo ſubiectæ excluditur à commodo fideicommiſſi.*
5 *Fideicommiſſarius conſentiens quod ſuper bonis fideicommiſſo ad ſui fauorem ſubiectis imponatur cenſus non cenſetur fideicommiſſo renunciare.*
6 *Conſentiens qui ſuper ſuis bonis cenſus imponatur, non dicitur bona illa alienare.*

DECISIO XIV.

CVm Horatius de Magdalenis vocatus ad fideicommiſſum Vannotiæ poſt mortem Fabrij de Creſceotiis ſine filiis conſenſerit quod Domious Fabius cenſum imponere poſſet ſuper Caſale Valerioi, & ad hunc effectum fideicommiſſo Vannotiæ renunciauerit, & cum cenſus ad vtilitatem Fabij fuerit impoſitus, & ratiooe iſtius conſenſus Horatius. ſiue eius hæredes damnum paſſi fuerint. Domini cenſueruot Dominum Alphonſum Soderinums, qui eſt hæres Antoninæ, hæredis Fabij teneri ad releuandum iodemnes Dominos de Magdalenis, qui ſucceſſeruot in bonis, & hæreditate Horatij vigore ſubſtitutionis ad eorum fa-
1 uorem factæ. Fundamentum deciſionis fuit, † quia ex natura fideiuſſionis eſt vt qui pro aliquo fideiuſſerit, vel bona ſua pro aliquo obligauerit, debeat releuari indemnis etiam ſi nihil fuerit expreſſum, iuxta text. *in leg.* Lucius, *ff. mand.* vbi ex illo text. id notat expreſsè Bald. Neguſ. *de pignor. 3. memb. 6. part. princ. num.* 45. maximè quaodo fideiuſſor, ſiue ille, qui booa pro alio obligauit paſſus fuit damnum, *cap. peruenit, de fideiuſſ. cum vulgar.* Vnde quemadmodum ſi Horatius, & Fabius viuerent poſſet Horatios petere releuationem ab ipſo Fabio, ita
2 † Domini de Magdalenis, qui ſunt hæredes hæredis Horatij mediante perſona Caroli debent releuari indemoes à Domino Soderion, qui eſt hæres hæredis Fa-
3 bij mediante perſooa Antooioæ, cum omnes † actiones hæredum, *l. per ſucceſſionem, ff. de regul. iur. leg. fin. C. de hæred. inſtit.*

Damnum autem ſenſiſſe Dominos de Magdalenis occaſiooe dicti conſenſus oon eſt dubitandum cùm propter huiuſmodi conſenſum, & obligationem ſiot priuari quinta parte Caſalis Valerani ad Horatium ſpectante, ex qua fructus dicti cenſus ſoluuntur, & quæ poſſidetur per dominum cenſus in vim ſenteotiæ Rotalis.

Neque obſtant deducta pro D. Soderino. Nam quod aliàs fuerit coram *bon. mem. D. de Rubeis* reſolutum non conſtare de iure Caroli, id prouenit ex eo quia ipſe agebat vigore fideicommiſſi Vannotiæ, in quo fuit dictum ipſum non eſſe comprehenſum; ſed nunquam fuit dubitatum quin ipſe poſſet agere pro releuatiooe iodemnitatis circa quod non cenſetur aliquo modo per conſenſum præiudicatum, ſicuti neque dubitatum fuit quin Horatius eſſet ad fideicommiſſum vocatus. Et
quamuis † ratione ſui conſenſus fuerit à fideicomiſſo 4
excluſus, ita vt non potuerit ſuam ratam Caſalis vindicare, tamen ex hoc oon ſequitur, quin tàm ipſemet Horatius, quàm Domini de Magdalenis eius hæredes mediante perſona Caroli poſſint agere contra hæredes Fabij pro releuatiooe iodemoitatis ab obligatiooe facta pro Fabio.

Non obſtat renuntiatio fideicommiſſi, quia non ideò Caſale remanſit liberum penes Fabium ſed illa facta fuit ſolum ad effectum, vt cenſus validè imponi poſſet cuius validitas per dominos de Magdalenis modo oon controuertitur.

Non obſtat † quod conſentiens alienationi rei ſuæ 5
nihil amplius petere poſſit, *l. Codicillis, §. 1. ff. de l. 2.* cum aliis allegatis, quia Horatius non conſenſit alienationi Caſalis, ſed ſolum conſenſit quod ſuper eo cenſus imponeretur non obſtante fideicommiſſo, quod perin-
de eſt † ac ſi pro imponeodo cenſu accommodaſſet 6
fundum Fabiò, ac illum pro illo obligaſſet ratione cuius obligationis, vt dictum eſt poteſt petere releuationem indemnitatis.

Illuſtriſsimo Cardinale Platto, Viterbsenſis cenſus, Veneres, 6. Aprilis 1590.

SVMMARIA.

1 *Pœna impoſita à teſtatore ſi hæres aliquid intra præfixum terminum non faciat, ob moram hæredis incurritur.*
2 *Ampliatur etiam quod nulla præceſſerit interpellatio.*
Ita vt priuatus non poſſit diſponere de re qua fuit priuatus in præiudicium eius cui pœna applicatur, num 3. & ſeq.
Ampliatur ſecundo etiam ſi non ſit facta electio perſona cui ſit ſoluendum legatum, & n. ſeqq.
4 *Legatum factum pro dote Capellæ conſtruenda, eſt validum.*
5 *Legatum factum pro dote Capellæ ſoluendum Capellanis nominandis ab ipſo teſtatore eo non nominante, non efficitur caducum, nec irritum.*
6 *Vel quia habetur perinde ac ſi teſtator dictam nominationem ſibi non reſeruaſſet.*
7 *Vel quia præſumitur illum pœnituiſſe dictæ reſeruationis.*
8 *Cenſus, ſuper re aliena in præiudicium Domini, imponi non poteſt.*
10 *Reſolutio iure dantis, reſoluitur ius accipientis.*

DECISIO XV.

REſoluerunt Domini iuſtas eſſe ſententias latas ad fauorem Monaſterij, & Fratrum S. Mariæ de Quærcu ſuper deuolutione hæreditatis q. Dominici Petratij, ob id quod hæredes non adimpleuerint eiuſdem Dominici voluntatem, in aſſignanda dote Capellæ quam ipſe teſtator conſtitui iuſſerat intra terminum duorum annorum præfixum.

Cùm † enim hoc teſtatoris præceptum haberet ad- 1
iectam pœnam priuationis, & deuolutionis hæreditatis ad dictam Eccleſiam. S. Mariæ iuſtè iudicatum fuit deuolutioni huiuſmodi locum fuiſſe ſtante hæredum mora in adimplendo, Paul. de Caſtro, *conſ.* 292. *in* 8. *dub. lib.* 1. Gozad. *conſ.* 34. *num.* 7. Aym. *conſ.* 193. *ſub num.* 4. Alb. *conſ.* 38. *ſub num.* 14. Corn. *conſ.* 99. *col.* 1. & *conſ.* 250. *col.* 4. Tiber. Decian. *conſ.* 11. *n.* 13. *lib.* 2. Quod

2 † procedit etiam nulla facta interpellatione ſtante lapſu termini duorum annorum appoſiti à teſtatore, *Gozad. Aym. & Alb.* locis ſupra relatis.

Non obſtat quod teſtator nullos elegerit Capellanos, quibus ſolutio fieret prout ſe electurum in legato
3 profeſſus fuerat. Quia † electione non facta non videbantur hæredes obligati ad ſoluendum iuxta text. cùm ibi notat. 10 *l. ſi quis ita ſcripſerit haeredem ff. de hared. inſtit. & in l. qui plures, ff. de vſufr. legat.* cum aliis allegatis. Quia fuit reſponſum in caſu noſtro nullam adeſſe incertitudinem propter quam legatum debet vitiari. Neque enim dubitari poteſt perſona legantis, nec ignorari quid legitur apertè in teſtamento Dominici legare ſexaginta ſcuta annua pro dote Capellæ
4 conſtituendæ, & † propterea de validitate legati non eſt ambigendum, Paul. de Caſtr. *in l. 2. num. 3. ff. de hared. inſt.*

5 Nec † redditur inutile, nec irritum ex eo quod Capellani inter quos erat facienda diſtributio dictorum ſexaginta ſcutorum non fuerint à teſtatore nominati; nam defectus huius nominationis non alterat præce-
6 dentem diſpoſitionem certam, ſed perinde eſt † ac ſi teſtator nullam de huiuſmodi Capellanorum nominatione facienda feciſſet mentionem, vt declarat idem Paul. de Caſtro, Imol. Alb. *& alij, in d. l. 2. ff. de hared. inſtit.* Alex. *& alij in l. teſtamentum, C. de inſtit. & ſubſtit.*
7 Aym. *conſ.* 147. *num.* 6. Vel † perinde erat ac ſi teſtatorem pænituiſſet ſibi reſeruaſſe talem nominationem *l. pen. C. de inſtit. & ſubſtit.* Alex. *& alij in dict. l. ſi teſtam.* Curt. iun. *conſ.* 12. *num.* 1. Menoch. *conſ.* 224. *n.* 10. *lib.* 3.

Neque dicatur ea hoc ſaltem ceſſare culpam, aut dolum in hæredibus differentibus exequi voluntatem teſtatoris, quaſi habuerint ſaltem probabilem cauſam differendi ſolutionem ſexaginta ſcutorum, donec eligerentur Capellani. Quia cum clara ſint verba relicti facti Capellæ, non debuerunt hæredes ob omiſſam nominationem Capellanorum differre ſolutionem pro dote Capellæ faciendam. Et ſi modo optabant eligere Capellanos, qui Capellæ inſeruirent, debebant vel illos ipſi nominare, vel curare vt ab Epiſcop. eligerentur; maximè cùm non poſſit allegare aliquam ignorantiam; tum etiam ex eo quod poſt factam ab Epiſcopo electionem horum Capellanorum fuerunt moniti. Poſtremo, etiam quod in iudicium vocati litem ſuſtinuerunt, & ad executionem legati deuenire neglexerunt.

8 Sequitur ea his † poſt incurſam pœnam priuationis hæreditatis non potuiſſe ſuper bonis hæreditatis cenſum imponi in præiudicium Fratrum quibus erat ius quæſitum, tanquam ſuper re aliena *l. rem alienam, de contr. empt. l. 2. de Pignor.*

9 Nec refert quod fuerit impoſitus ante latam ſententiam ſuper deuolutione, quia † ſatis eſt quod fuerit impoſitus poſt incurſam pœnam, & poſt applicatam hæreditatem Fratribus, Tiraq. *de retract.* Conuent. §. 1. *gl.* 7. *num.* 20.

10 Et in omnem euentum † reſoluto demum iure hæredum reſolutum fuit ius Morotij ad cuius fauorem fuit ab hæredibus impoſitus cenſus, *l. lex. Vectigali, ff. de pignor.* Alex. *conſ.* 65. *lib.* 3. Reliqua benè tolluntur per informantes.

R. P. D. Penia, Lauretana Pecuniaria, Lunæ,
28. *February* 1605.

S V M M A R I A.

1 *Filia acquiritur ius ex ſtipulatione facta pro ea, & eius dote à patre &* num. 2.
2 *Donatio inter patrem, & filium ex cauſa matrimonij, etiam futuri, valet.*
3 *Cenſus impoſitio facta ſuper re aliena, non præiudicat domino rei.*
4 *Poſſeſſio probatur etiam per teſtes ſingulares concordantes, in quadam generalitate.*
5 *Cataſtrum non probat dominium, nec poſſeſſionem in præiudicium eius, qui non interfuit illius confectioni.*
6 *Examen teſtium factum omiſſa citatione ad videndum illos iurare eſt nullum.*

DECISIO XVI.

CVm præſuppoſitis quod Fabritius Finnanus, anno 1581. emerat quoddam prædium à Petro-dominico de Caſtro Fidardo pro ſe, & Camilla filia, & pro eius dote tradenda tempore nuptiarum; & quod de anno 1584. idem Fabritius ſuper eodem prædio impoſuerat duos cenſus, vnum ſcutorum octuaginta pro pretio ſcutorum mille ad fauorem Philippi Bertini, & alterum eiuſdem ſummæ ad fauorem Bertini, & Oliuerij, de Seratis, & præſuppoſita apocha dationis in dotem dictorum bonorum eidem Camillæ, & eius marito ſub die 15. *Iulij* 1585. factæ. Dubitaui, an Fabritius potuerit dicta bona in præiudicium Camillæ, & eius dotis obligare. Et cauſa ſæpè propoſita, & non reſoluta, denique in hac propoſitione in negatiuam ſententiam itum fuit, Fabritium non potuiſſe bona obligare in præiudicium Camillæ, quia fuerant empta pro ea, & eius dote tradenda tempore nuptiarum, & pater fuerat etiam pro Camilla abſente ſtipulatus & ſic † acquiſitio fuit facta ad ipſius vtilitatem, Bald. 1
Nouell. *de dot. part.* 6. *Priuil.* 46. *num.* 3. *verſ. nam immo.* Quæ licet habuerit vim donationis, quæ regulariter inter patrem, & filiam eſt prohibita, non † tamen ex cauſa matrimonij etiam futuri, *leg. Pomponius Philadelphus, & ibi* Bart. *ff. fam. hercſ.* Alex. *in l. ſi cum dotem, not.* 5. *num.* 7. *ff. ſolut. matr.* Iaſ. *in l. ſi extraneus, num.* 16. *in princ. ff. de cond. cauſ. dat.* Vnde cum fauore dotis filia fuerit capax donationis, *d. l. Pomponius*, conſequenter ſtipulatio pro filia fuit valida, & ea ea fuit illi ius quæſitum, Bart. *in l. quod dicitur,* 130. *num.* 4. *verſ. quandoque ſtipulatur illud, & ibi* Alex. *n.* 3. *verſ. Item quia videmus quod in dote, ff. de verb. oblig.* 2

Ex præfatia meritò inferebatur non † potuiſſe deinde Fabritium patrem per impoſitionem cenſuum filiæ, cui fuerat ius quæſitum, præiudicare. Dec. *conſil.* 239. *n.* 6. *verſic. ſed ad hoc reſpondetur clariſſimè* Caſtan. *conſil.* 53. *n.* 53. *in fin.* 3

Et quoniam hæc ſententia minus difficulter tenebatur, nam Camillæ fuit conſignatum prædium emptum antequam cenſus imponerentur: nam Domini ſine difficultate tenebant poſt conſignationem non potuiſſe cenſus imponi: ideò conſignationem ante cenſum impoſitum cenſuerunt Domini probari ex teſtibus pro Camilla inductis: nam Dominicus Spera ſuper primo affirmabat ſe ſcire quod poſt emptionem, factam de anno 1581. Camilla poſſederat prædium pro ſe emptum, & reddebat bonam rationem dicti, quia fuerat ipſius factor, addebàrque ſuper ſecundo laboratores dicti prædij ab anno 1582. & circa cum conſenſu, & voluntate Fabritij recognouiſſe Camillam in dominam, & poſſeditricem dicti prædij, eique de fructibus reſpondiſſe, cum iſto teſte concordabat Vicianus Pandulphi ſuper decimoſexto, aſſerens dictum prædium ſemper fuiſſe cultum, & poſſeſſum à Camilla, & ab ipſa ſemper fuiſſe fructus perceptos, & rem magis declarans idem teſtis ſuper decimoſeptimo affirmabat ſe ſcire, quod poſt prædium emptum tam antequam Camilla nuptui traderetur, quàm poſteà ſemper fuerat ab ipſa poſſeſſum. Supradictis adſtipulabantur teſtes de auditu, nempè Ciccus de Maximis ſuper decimoſeptimo Io. Bernardinus Ioanninus ſuper primo & Claudius Grandis apertis verbis teſtificantes ſe à Fabritio

Camillæ patre audiuiſſe, quod ipſe conſignauerat hoc prædium Camillæ pro ſua dote.

Non refragabatur, quod teſtes videbantur ſingulares: quia, præterquam quod ſingularitas non erat ob-
4 ſtatiua, ſed adminaculatiua; Poſſeſſio † probatur etiam
per teſtes ſingulares concordantes in quadam generalitate. Veral. *deciſ. 169. p. 3.*

Rurſus non obſtabat, quod prædium reperiretur de-
5 ſcriptum in Cataſtro ſub nomine Fabritij: Quia † Cataſtrum non probat dominium, nec poſſeſſionem in præiudicium illius, qui non interuenit cum Cataſtrum conficeretur, Alexand. *conſ. 147. verſ. licet inter, lib. 5.* Patiſ. *conſ. 104. n. 169. verſ. & etiam, lib. 1.*

Teſtium examinatorum contra Camillam non fuit habita ratio, quia præter ceteros defectus examen pa-
6 tiebatur vnam nullitatem notabilem, quia † deerat citatio ad videndum eos iurare. Rota *in vna Contbenſi decimarum, 31. Ianuarij, 1600. coram D. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditore.*

Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, Aſſiſienſis Cenſus, Veneris, 9. Iuny 1604.

SVMMARIA.

1 *Proteſtatio in contractu cenſus, præſeruat illum à nullitate.*
Etiam ſi eſſent appoſita aliqua pacta contra formam Bullæ Pij V.
2 *Cenſus impoſitus ſuper re aliena, ſuſtinetur in præiudicium imponentis.*
3 *Res aliena vendi poteſt.*
4 *Cenſus vendi poteſt ad rationem octo, & etiam decem pro centenario.*

DECISIO XVII.

PRo informantibus nempè cenſum eſſe validum, qoia fuit impoſitus ſuper certis bonis ſtabilibus, cum ſuis confinibus deſignatis, ſoluto integro pretio in pecunia numerata in præſentia Notarij, & teſtium, & ſeruatis omnibus aliis à Bulla *fel. record. Pij V* ſuper modo creandi cenſus requiſitis. Et vlterius proteſta-
1 tio, † quæ operatur validitatem cenſus, etiam ſi aliqua
pacta contra illius formam fuiſſent appoſita Hieron. Gabr. *conſ. 47. num. 8. lib. 2.* & fuit deciſum *in cauſa Beneuentana cenſus, die 29. Martij, 1593. coram me,* & alios ſæpe.

Non obſtat quod dicitur bona fuiſſe communia Andreæ venditoris cenſus cum Cæſare eius fratre, quia contrarium apparet ex donatione omnium bonorum facta per ipſum Cæſarem ad fauorem Andreæ longè ante impoſitionem cenſus. Vltra quod hoc non con-
2 cernit validitatem cenſus, qui † in præiudicium vendentis etiam ſuper re aliena impoſitus ſuſtinetur,
3 † cum res aliena vendi poſſit, *l. rem alienam, ff. de contr. empt.*

Minus obſtat quod cenſus fuerit impoſitus ad ra-
4 tionem octo † pro centenario: quia nec in Bulla
Pij V. nec alibi reperitur prohibitum conſtitui, & vendi ad dictam rationem cum pretia rerum pro varietate locorum, & temporum diuerſo modo conſiderentur, *l. pretia rerum ff. ad leg. falcid.* Nauarr. *in Comment. de vſur. num. 104. & 140.* & in venditione cenſus ad rationem decem pro centenario reſoluit Rota *in vna Forolinienſi cenſus, 13. Nouembr. 1589. coram bon. mem. Orano.*

R.P.D. Marcomontio, Bononienſis cenſus, Lunæ 17. Marty 1608.

SVMMARIA.

1 *Statutum dans formam contractibus minorum ligat ſubditos contrahentes extra territorium ſtatuentium, ſi tollat fidem ſcripturis, & inſtrumentis aliter factis.*
2 *Iuramentum non probatur ex inſtrumento, cui dempta eſt fides à ſtatuto.*
3 *Præmium declarat mentem ſtatuentium.*
4 *Statutum Vrbis, lib. 1. c. 113. cum reſpiciat formam & ſolemnitatem contrahendi non perſonam contrahentis, ligat minorem forenſem in vrbe contrahentem.*
5 *Forenſis in contrahendo ligatur ſtatutis loci contractus, ſi diſponant ſuper forma contrahendi.*
6 *Vniuerſitas fungitur vice pupilli, & minoris.*
7 *Priuilegiatus certans de damno potior eſt æquè priuilegiato, qui non agit de damno.*
8 *Patria poteſtas finitur maxima capitis diminutione.*
9 *Pater non poteſt ad ſui proprium commodum auctorizare perſonam filij.*
10 *Filius contrahens cum patre, non tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias.*
11 *Limita cum damnum filij eſt euidens, & ibi habetur ratio.*
12 *Conſenſus nec præſumitur præſtitus animo donandi ſed ad validandum contractum.*
13 *Alienare, & alienationi conſentire, paria ſunt.*
14 *Filius fideiubens pro excarcerando patre, non reſtituitur.*
15 *Filius quando teneatur redimere patrem, & infra.*
16 *Statuto plura requirente pro forma in explicatione actus vno deficiente actus corruit.*
17 *Alienatio bonorum eccleſiaſticorum copulatinè requirit cauſam alienandi, & ſolemnitate.*
Iuramentum quando non ſuppleat defectum ſolemnitatum requiſitarum à ſtatuto.
18 *Statutum Romæ circa contractus minorum habet locum in omnibus contractibus, in quibus minor lædi poteſt ibi.*
19 *Iurans non venire contra contenta in inſtrumento excluditur à remediis, quibus poſſet impugnare contractum, ſi non eſſet iuratus.*
20 *Limita ſi interueniat enormiſſima læſio.*

DECISIO XVIII.

CVm Theodorus ciuis Bononienſis ob dilapidatam pecuniam Regiminis Bononienſis detineretur in carceribus Vrbis; fuit de anno 1600 inter ipſum, & dictum Regimen inita concordia, in qua Theodorus cum promiſſione ſolutionis reſidui debiti ſi vnquam ad pinguiorem fortunam rediret ceſſit Regimini quendam annuum cenſum librarum 310. qui erat pars dotis Iſabellæ prædefunctæ ipſius vxoris, illique ceſſioni Hannibal filius Theodori, & Iſabellæ, tunc impubes pubertati proximus præſtitit conſenſum cum iuramento, & cum auctoritate Curatoris ad id ſpecialiter ſibi deputati, & cum decreto Iudicis; renunciauitque priuilegio minoris ætatis, atque promiſit contentis in contractu nunquam contrauenire. Elapſis poſtea aliquot annis cum idem Hannibal vti filius, & hæres Iſabellæ petiiſſet fructus cenſus ab Alexandro antiquo eius debitore, qui iam illum extinxerat mediante ſolutione librarum quatuor millium facta Regimini ceſſionario, fuit inter dictum Alexandrum, & Cameram Bononiæ ex vna parte, & Annibalem ex altera introducta lis in partibus. Vnde cum aduocata, & mihi commiſſa fuiſſet dubitaui, an præ-

dicta ceſſio,& extinctio cenſus obſtet Hannibali,& du-
bio vtraque parte informante propoſito Rota reſpon-
dit negatiuè. Et mota eſt puriſſimè ex omiſſione for-
mæ,ſeu ſolemnitatis ſtatutariæ, quæ in iſta alienatione
rei ad minorem ſpectantis requirebatur, ſiue conſide-
remus locum cenſus alienati,& originis, ac domicilij
Hannibalis; ſiue locum celebrati contractus.

Statutum enim Bononiæ *ſub tit.de contract.cum mi-
noribus,& filiisfamilias faciendu* expreſsè prohibet ſuis
ſubditis etiam extra ciuitatem,& diſtrictum Bononien.
contrahere niſi ſub quadam forma,quæ hic ſeruata non
fuit. Ideóque clarum eſt, quod iuxta terminos illius
ſtatuti ceſſio Hannibalis non eſt habenda in conſide-
ratione.

Et licet dubitari ſoleat,an ſtatutaria diſpoſitio liget
ſuos ſubditos extra ſuum forum, tamen illa dubita-
1 tio tollitur † ex quod ſtatutum Bononiæ procedit vl-
terius tollendo fidem ſcripturis, & inſtrumentis aliter
confectis etiam extra territorium ad latè tradita per Ti-
raq. *de legib.conub.* Gloſſ.8.*n.*219.*&* Rota *in cauſa Bono-
nienſi terrarum*, 29.*May* 1579. *coram Cantuccio, quæ eſt
deciſ.*104.*p.*2.*Diuerſ.* dixit dictum ſtatutum eſſe indu-
bitanter obſeruandum.Quo ſtante non eſt facienda vis
in iuramento Hannibalis,quia illud annullatur à dicto
2 ſtatuto auctoritate Apoſtolica confirmato.Et † ſi fides
dempta eſt contractui,ita vt contractus non probetur,
nec etiam probatur iuramentum contentum in contra-
ctu,Bart.*in l.omnes populi,n.*25.*de inſtit.& iure*, & fuit
conſideratum in *d. dec. coram Cantuccio*,& in ſimilibus
terminis in ſtatuto Vrbis de præſcriptione ſexdecim
annorum apud Mohed. *dec.*16.*de præſcript.&* Put.*dec.*
316.*lib.*1.

Quod ſi dictum Statutum Bononiæ non vendicat
ſibi locum in iſta cauſa quoniam diſponere videtur
quando adeſt ſuſpicio, quæ in iſto caſu omnino ceſſa-
uit videlicet, quod minor ſe contulerit extra diſtri-
ctum vt fraudem faceret ſtatuto, ſicuti colligitur ex
3 proœmio, † quod declarat mentem ſtatuentium, Bart.
4 *in l. fin. de hæred. inſtitut.* Oldrad. *conſ.*103. *numero* 1.
ibique adden. Rom. *conſ.*436. *num.* 10. & ex quo aliàs
minor Bononienſis, vix contrahere poſſet alibi, quam
in diſtrictu Bononienſi.Quidquid ſit de iſta conſidera-
tione,quam Domini non firmarunt,non tamen præte-
rea obſtabit Hannibali ceſſio, quia ſubintrat ad eius fa-
uorem ſtatutum Vrbis, *lib.*1.*c.*113. quod in alienatio-
nibus faciendis rerum ad minorem ſpectantium dat
certam formam,quæ cum in ceſſione cenſus non fuerit
ſeruata, præſertim in deputatione duorum curatorum
ideò ſit locus verbis,& diſpoſitioni dicti ſtatuti,quod
talis alienatio nulla,& inualida cenſeatur.

5 Et quidem non eſt dubium,† quin dictum ſtatutum
comprehendat minorem forenſem contrahentem in
Vrbe,cum reſpiciat ſolemnitatem,ſeu formam ſub qua
minor debet contrahere,non autem illius perſonam in-
habilitet,iuxta doctrinam Bart. *in l.*1.*n.*13. *&* 14.*C. de
Summa Trinit.& fide cathol.* quam omnes ſequuntur,vt
dicit *ibi* Iaſ.& de communi teſtatur,Purpur. *ibid.n.*98.
& quam plurimos refert Lamberteng.*de contract.mulier.*
6 Gloſſ.2.*num.*26.*& ſeqq.* & eſt generalis regula,† quod
in reſpicientibus formam contractus, & ſolemnitates
forenſes ligantur ſtatutis loci in quo contrahunt,Gabr.
*de conſuet.concluſ.*2.*num.*4.Surd.*conſ.*257.*n.*1.*&* Capu-
taquen.*deciſ.*206.*&* 215.*p.*3.Cæſar.de Graſſ.*dec.*2.*n.*1.
de donat.

Non obſtat quod iſte minor contraxit cum Commu-
nitate Bononiæ,† quæ fungitur vice,& priuilegio pu-
pilli,*l.nihil.ff.ad municip.l.reſpublica,C.ex quib.cauſ.ma-
ior. l.rempublicam, C. de iure reip.lib.*10. Bart.*in l.nulli,
num.*4.*ff.quod cuiuſque vniuerſ.nom.* Corn.*conſ.*189.*n.*4.
7 *lib.*3. Quam † etiamſi dictus minor ad alterius mino-
ris fauorem obligaſſet ſe, & ius remiſiſſet ſuum, habe-
ret nihilominus locum ſtatuti diſpoſitio, quandoqui-
dem inter duos priuilegiatos contrahentes prior eſt
cauſa eius qui in contractu in ſimul inito læſus eſt,aut
damnum ſenſit,arg.*c.auditis de reſt. in integr.l.fin.ff. ex
quib.cauſ.maior.l.*1. *C. ſi aduer.fiſc.*& ad hoc plures cu-
mulat Lamberteng. *in d.tract.de Contract.mulier. in fine
n.*125.*& ſeqq.*

Non obſtat quod propter præſentiam partis non
fuerit neceſſaria alia deputatio Curatoris. Quia omiſ-
ſo quod dicitur Theodorum paſſum fuiſſe maximam
capitis diminutionem, † per quam finita fuit patria 8
poteſtas,§.*cum autem is, Inſt.quib.mod.ius patr.pot.ſollat.*
adhuc non potuit † ad ſui proprium commodum au- 9
ctorizare filij perſonam, vt in his eſſe veram opinio-
nem,reſpondit Bald. *conſ.*213. *in princ.* tradit Iaſ. *conſ.*
69.*in* 2.*dub. lib.*1. vbi ait hanc opinionem eſſe tenen-
dam in iudicando. Pariſ. *conſ.*97. *num.*21.*& ſeq.lib.*3.
latè Tiraq. *de legib.Connub.*Gloſſ.8.*num.*115.*&* Aſcan.
Clement.*de patr.poteſt.c.*6.*effect.*10.*n.*6.

Nec obſtat quod ſtante ſtatuto vt minor ſine certa
ſolemnitate contrahere non poſſit, filius tamen † ſiue 10
dicta ſolemnitate poſſit contrahere cum patre, illíque
donare vt ex magis communi opinione, dicit Gabr.
*concluſ.*2. *de ſtatut.n.*1. *&* 5. nam quidquid ſit de veri-
tate illius opinionis, ſufficit quo ad præſentationem
inſpectionem, quod † illa fundata eſt in præſumptio- 11
ne quod pater capiat pro filio bonorum conſilium,
ideóque non procedit quando damnum filij eſt eui-
dens,vt hic idem *Gabr.d.concluſ.*2.*num.*7. poſt *Bart.Iaſ.
& Dec.* quos allegat. Deinde Hannibal non donauit
cenſum ſuo patri, ſed potius alienauit dictum cenſum
ad fauorem Regiminis, quia † & conſenſus non præ- 12
ſumitur ad donandum,ſed ad validandum contractum.
Bart. *in l. mater tua,num.*10. *de rei vendic.* & idem eſt,
† quod duo ſimul alienent, vel quod vni alienanti alter 13
conſentiat.Surd.*poſt* Bald.& alios quos allegat *conſ.*15.
*numer.*20.*lib.*1.Decian.*conſil.*121.*numer.*2.Alciat. *conſ.*
238.*numero* 4.Tiraquel.*de Legib.connub.*Gloſſ.7.*nume-
ro* 24.

Non obſtat,quod cauſa iſtius ceſſionis,ſeu conſenſus
fuerit Hannibali neceſſaria propter text. *in Auth.ſi ca-
ptiui,C.de Epiſc.& Cleric.* ſicut † in ſimili filius fideiu- 14
bens pro patre excarcerando non reſtituitur,Salic.*in l.*1.
*num.*4. *C. de filiofam. minor.ibique* Alex.Caſtr.& alij,&
dixit Rota *in cauſa Bononienſi pecuniaria*,9.*Iunij* 1603.
R.P.D. meo Ludouiſio. Nam fuit reſponſum primùm
† quod text. *in dict.auth.* non compellit præcisè filium 15
ad liberandum patrem, ſed ſolummodo ſub commina-
tione exhæredationis & ſic loquitur *deciſ.*63.*part.* 2.
diuerſor. ex prædictis autem patet non fuiſſe cur
Hannibal extimeſceret de paterna exhæredatione. Se-
cundo quod ille text. loquitur in maiore annis decem
& octo, ſicuti colligitur ex illius lectura, & notauit ibi
Bal.*in* 3.*not.* Tertio non eſt recurrendum ad ius commu-
ne dum verſamur in terminis ſtatuti, quod quidem vl-
tra vtilitatem minoris alia duo requirit ſolemnitatem,
videlicet & cauſam expreſſam,ac plenè cognitam,† ita 16
vt vno deficiente alterum corruat, quia vnum altero
non ſuppletur,*l.cum hi* §.*ſi Prætor,in princ.& ibi* Gloſſ.
ff.de tranſ.l.item veniunt, §.*ſi Prætor.de pet. hæred.l.non
enim de adopt.* Vnde omiſſo quod pietas erga patrem
deſeruiat pro legitima cauſa alienandæ rei ad mino-
rem ſpectantis, defecit tamen alterum ſtatuti requiſi-
tum,videlicet,ſolemnitas,& iſte defectus vitiat contra-
ctum,*l.teſtamentum,C.de teſtam.*ibique Bald.*l.qui Romæ,*
§. Flauius Hermes, *ff.de verb.oblig.* & in terminis libe-
rationis patris quod ſolemnitas ſtatuti ſit indiſtinctè
ſeruanda, dixit Bald. *conſ.*213. ſicuti † etiam de iure 17
communi præter cauſam alienandi requiritur ſolemni-
tas in alienatione bonorum Eccleſiæ. *cap.*1. *de reb.
Eccleſ.non.alien.* Idémque eſt in rebus minoris. Afflict.
*deciſ.*249.Put.*deciſ.*205.*lib.*3.*& not. in tit.Cod.de præd.
& alijs rebus minor.non alien.* Hinc patet reſponſio ad

Deciſ.

Deciſ.in cauſa Bononienſi pecuniaria, quia ibi fuerant ſeruatæ ſolemnitates ſtatuariæ, & nihilominus Rota poſtea cenſuit illum minorem fore audiendum ſuper enormiſſima læſione.

Non obſtat quod dictum ſtatutum in *cap.* 113. non
18 diſponit in caſu iurato: nam † vltra quod dici poteſt iuramentum eſſe ſublatum per aliud ſtatutum *cap.* 151. *eod. libro*, & dari iſtorum ſtatutorum concurſum vt in hoc vnum ab altero ſuppleatur, quod Rota non abnuit in *cauſa Romana fideiuſſionis de Sancta Cruce, Lunæ 3. Decemb. proximè præteritis, coram R.P.D. meo Sacrato*, & poteſt habere magnam rationem, cùm ſæpius fuerit reſolutum illud ſtatutum habere locum in omnibus contractibus in quibus minor lædi poteſt vt copioſè deducitur in *Deciſione Romana reuelationis indemnitatis, 22. Martij, 1602. coram R.P.D. Ottembergo, & in Romana argentorum 27. Ian.1607. coram R. P. D. meo Ludouiſio.* Fuit præterea reſponſum quod ſtatutum, vt prædictum eſt præter ſolemnitatem, & cauſam alienandi requirit etiam euidentem vtilitatem minoris, quæ nedum hic non probatur, quin potius conſtat de læſione illius enormiſſima.

19 Illa autem Concluſio, † quod propter iuramentum de non veniendo contra contenta in contractu excludatur quis à remedio ſibi competente contra talem contractum ſi non fuiſſet iuratus, quam dicunt communem, Couar. *in cap. quamuis pactum, 3. part.* §. 4. *n.* 4. *in princ.* & Pinel. *in repet. l. 2. C. de reſcind. vendit.* §. 3. *c.* 1.
20 *num.* 1. *& ſeqq.* non † procedit quando interuenit enormiſſima læſio, Caſſad. *Deciſ. vnica. de empt. & vendit.* Couar. alios allegans *d.* §. 4. *num.* 5. *& lib.* 2. *Var. Reſol. cap.* 4. *num.* 5. & communem dicit Molina, *de Primogen. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 18. optimè Corn. *conſ.* 288. *num.* 16. *lib.* 3. Hic autem fuit enormiſſimè læſus Hannibal, quia nulla aderat ſpes releuandi ſe ab iſta ceſſione, quæ ratio fuit conſiderata *in dicta Romana argentorum, coram Domino Ludouiſio*, atque iſta non ſpes, vltra quod ab euentu fuit confirmata, apparebat etiam in limine contractus, quia ex illo pinguior fortuna ſi quæ vnquam contigiſſet Theodoro erat præoccupata, & obligata Regimini Bononienſi. Vnde nec obſtat vtilitas conſiderata, ex quo pro libris vigintiquinque millibus ſolutæ fuerunt ſolummodo libræ quatuor mille, quia nec id procedit abſolutè, & reſpicit ſolùm patris vtilitatem, non autem minoris.

Atque ex his Domini cenſuerunt ceſſionem non obſtare Hannibali. Dixerunt tamen, quod agentes pro camera Bononiæ iterum audiantur ſi voluerint, quia materia eſt larga, & exemplaris.

R. P. D. ManZanedo, Romana Cenſus, Mercurij 22. Iunij 1611.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus per minorem ſine ſolemnitatibus ſtatuti, non eſt inualidus vbi fuit celebratus cum pariter priuilegiato, & num.* 2. *& vbi fuit ratificatus poſtea*, num. 3.

4 *Et quando fuit impoſitus à tutore ſuper bonis pupilli ex cauſa acconcij ſortis pupilli.*

5 *Sententia contra rem iudicatam, eſt nulla.*

6 *Limita ſi ſententia tranſita in iudicatum ſint iniuſta.*

DECISIO XIX.

DOmini vtraque parte informante dixerunt conſtare de re iudicata, & venire ad fauorem Liuiæ exequendam. Adſunt enim pro Liuia duæ ſententiæ latæ à Dominis Bilio, & Ruino conformes, quæ iuxta

a *Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.*

ſtatutum vrbis inter Romanos, inter quos cauſa vertitur, habent vim trium conformium, præcipuè cum de illarum iuſtitia appareat ex eo quod cenſus fuit impoſitus per Iacobum.

Non obſtat illius inualiditas oppoſita † ex quo Iacobus de tempore impoſitionis erat minor, & ſolemnitates ſtatutariæ non interuenerunt. Fuit enim reſponſum, quod cùm impoſitio cenſus fuerit facta à muliere de pecuniis dotalibus prædicta exceptio de defectu ſolemnitatum non poteſt opponi à minore contra mulierem æquè priuilegiatam, quia inter duos pari priuilegio gaudentes, potior eſt damnum patientis, *arg. tex. in cap. auditis, de reſt. in integr. tex. in l.* 1. *C. ſi aduerſ. fiſc. tex. in l. fin. ff. ex quibus cauſ. maior. in l. verum*, §. *item quæritur, & ibi* Bart. *in princ. &* Bal. *ff. de mor.* Lamberteng. *de Contr. mulier. in fine, n.* 125. *& ſeq.* Secundo fuit reſponſum † quod Iacobus factus maior iſtũ cenſum ratificauit ex quo illius fructus per plures annos ſine controuerſia ſoluit, quin & illum in ſe accollauit in concordia, & diuiſione inter fratres inita, & tandem illum extinxit, & redemit vnde non obſtante ſtatuto obligatio confirmatur. Gabr. *conſ.* 15. *n.* 15. *& ſeq. lib.* 1. Cephal. *conſ.* 51. *n.* 40. *& ſeq.* & per conſequens ceſſat condictio indebiti per Iacobum intentata. 1 2 3

Conſiderabant † etiam Domini conſtitutionem iſtius cenſus factam fuiſſe mediante Scipione fratre tutore, & curatore Iacobi, & cum expreſſione, quod fratres capiebant illas pecunias pro acconcio ſororis in monaſterio collocandæ, quæ cauſa erat iuſta, & quãuis non probetur in illam fuiſſe pecunias verſas, ſatis tamen præſumi videbatur ex quo de tempore conſtitui cenſus ſoror fuit collocata in Monaſterio quod non fit ſine acconcio, & ſumma erat modica ſcutorum centum, & proportionabilis dictæ cauſæ acconcij. 4

Nec obſtare videbatur inualiditas oppoſita † contra vltimam ſententiam D. Ruini quaſi latam contra duas pro Iacobo, quæ faciunt rem iudicatam; reſpondetur enim hoc non mereri allegari, † ſtante in iuſtitia dictarum duarum ſententiarum latarum pro Iacobo, & ſic non tranſierant in rem iudicatam, & cauſa appellationis fuerat commiſſa eidem D. Ruino cum clauſula, quod præfixo Liuiæ termino ad docendum de cauſis reſtitutionis in integrum, & illo elapſo, & nihil quod releuet dicto, conſtito ſibi de duabus conformibus, & re iudicata & quod ſtatuto vrbis locus eſſet exequeretur; ſin minus cauſam appellationis cognoſceret. Vndè cùm idem Iudex videret iniuſtitiam dictarum ſententiarum, & quod non eſſent exequendæ proceſſit in cauſa appellationis, ac illam cognouit, & potuit præfatas ſententias tanquam iniuſtas reuocare. 5 6

Quibus ſic ſtantibus, & conſtito hodie de Iuſtitia duarum ſententiarum fauorabilium Liuiæ, & quod ſunt conformes, & inter Romanos viſum fuit intrare ſtatutum, & ad eſſe rem iudicatam, & eſſe exequendam ad fauorem Liuiæ ex ſupradictis.

R. P. D. Ottembergio, Beneuentana Cenſus, Veneris 28. Nouembr. 1608.

SVMMARIA.

1 *Periurium repellit ab agendo non ab excipiendo.*

2 *Excommunicatus licet non audiatur agendo, poteſt tamen ſe defendere vti reus.*

3 *Minor ætas probatur per inſtrumenta ſponſaliorum, & matrimonij.*

4 *Nemo præſumitur natus ex coniugibus ante contractum inter eos matrimonium.*

5 *Stuprum non præſumitur.*

6 *Minor non poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus ſtatuti.*

7 *Fideiuſſor eſt etiam qui ſe obligat vti principalis in negocio ad alium ſpectante.*

8 *Declara hoc procedere quo ad ipſos obligatos, ſecus reſpectu principalis creditoris.*

9 *Statutum loquens de fideiuſſore procedit etiam in eo, qui obligauit ſe vti principalis, quando conſtat pecuniam ad eum non perueniſſe.*

10 *Statutum loquens de minoribus, procedit etiam in filiosfamilias minore.*

11 *Præſentia patris in contractu minoris, ſupplet præſentiam conſanguineorum.*

12 *Pater non poteſt auctorizare filio ad ſuimet ſauorem & commodum.*

13 *Filius poteſt contrahere cum patre, abſque ſolemnitatibus ſtatuti.*

14 *Limita 1. quando ex facie inſtrumenti apparet de damno filij.*

15 *Limita 2. Quando contractus principaliter eſt initus ad fauorem alterius, licet reſultet commodum patris etiam in conſequentiam.*

DECISIO XX.

VAriæ fuerunt latæ ſententiæ ſuper validitate obligationis D. Io. Camilli, & fratrum ipſius filiorum Vincentij Mauroni, qui ſimul cum patre impoſuerunt cenſum annuum ducatorum ducentorum triginta duorum, & illum vendiderunt Iulio de Gabatiis pretio ducatorum trecentorum viginti, & pro annua ſolutione ſe inſolidum obligauerunt; Vltima ſententia R. P. D. Hortenſij declarauit præfatam obligationem eſſe nullam, & inualidam, quam Domini confirmandam cenſuerunt.

Nam quo ad validitatem non obſtat nullitas oppo-
1 ſita ex capite periurij, † illud enim ſolum repellit ab agendo: non autem ab excipiendo, *cap. dilecti*, vbi Ant. de Butr. *in 2. not. de except.* Rim. ſen. *conſ.* 61. *num.* 6. Seraph. *de Priuileg. iuram. priuileg. vlt. poſt num.* 17. *verſ. quarto limita* Honded. *conſ.* 18. *num.* 57. *lib.* 1. quidquid in contrarium dixerit Bal. *conſ.* 21. *lib.* 4. Et eſt ſimile in
2 excommunicato, † qui etiam ſi non poſſit comparere in iudicio, vt actor, non tamen prohibetur ſe defendere vt reus, *c. intelleximus, de iudic.*

Quo verò ad iuſtitiam Io. Camillus primogenitus tempore impoſitionis cenſus, ſcilicet 1590. erat minor,
3 † vt conſtat ex inſtrumento ſponſalium, & matrimonij contracti inter Vincentium, & Beatricem eius parentes anno 1568. nec eſt attendendum quod dicitur ipſum potuiſſe naſci ante contractum matrimonium,
4 † cum hoc non præſumatur à communiter contingen-
5 tibus, & quia † non præſumitur ſtuprum. Bal. *conſ.* 213.
6 *in fine, lib.* 2. Quare non † potuit ſe obligare propter Statutum Beneuentanum, quod prohibet minores, ſeu pupillos fideiubere etiam pro patre, & fratre: licet enim ambo tanquam principales ſe obligauerint, tamen pecuniæ peruenerunt ad patrem, & ceſſerunt ad illius vtilitatem, vt apparet ex duabus apochis eadem die factis quod eadem ſumma Vincentio patri ſoluta fuit à Iulio emptore cenſus, & creditori Vincentij ex diuerſis cauſis ex eadem pecunia, vt deponunt teſtes in ſummario, *num.* 7. & facit, quia Io. Camillus renunciauit priori hypothecæ, quam habebat in bonis Vincentij ſui patris ratione quorundam legatorum ſibi relictorum per q. Bartholomæum Chariſſimis patruum, & conſti-
7 tuit ſe poſteriorem creditorem, Iulio, vnde † cenſetur filium tanquam fideiuſſorem acceſſiſſe, Bart. *in l. reos, num.* 1. *in fine, & ibi* Doctor. *ff. de duob. reis*, Natta, qui multos cumulat *conſ.* 51. *num.* 8. Rota, *conſ.* 64. *numer.* 5.
8 *lib.* 1. Surd. *conſ.* 20. *num.* 27. Non obſtat quod † iſta doctrina habeat locum inter ipſos correos, & principales creditores reſpectu quorum nullus ex correis habetur pro fideiuſſore, ſed pro principali, Bart. *vbi ſupra, verſ. ſi ergo quæritur, & verſ. aut non eſt ex mera liberalitate,* Natta *dict. conſ.* 51. *num.* 6. Surd. *dict. num.* 27. † Nam 9
ſtatutum loquens de fideiuſſore locum etiam habet in correo obligato, quando conſtat ad eum pecuniam non perueniſſe, vt ait Alex. *conſ.* 41. *lib.* 1. *poſt* Io. Andr. *ad ſpecul. in tit. de ceſſion. action. §. fin. in Addit.* quæ in ciuit. *diſputauit* Alber.

Non obſtat quod ſtatutum non diſponat expreſsè
in filiisfamilias, quia † cum loquatur generaliter in 10
contractu pupillorum, & minorum aptum eſt comprehendere filiosfamilias minores, & colligitur intentio ſtatuentium: nam dum volunt in contractibus pupillorum, ſeu minorum ſeruari omnia dicta in contractibus mulierum inter quæ ſpecialiter conſtitutum eſt, quod mulieres non poſſint pro aliquo etiam patre, & matre, vel marito fideiubere cum vniuerſali dictione aliàs præfata omnia, &c. idem diſponit in minoribus ne, ſcilicet pro patribus fideiubeant, per conſequens intelligendum eſt de filiisfamilias. Et hoc intellectu recepto etiam ſi dicamus Ioan. Camillum reuera fuiſſe correum, & principalem, nihilominus eius obligatio erit nulla, & inualida: quia ſtatutum diſponit vt mulieres, & minores non poſſint contrahere, niſi ex cauſa neceſſaria, vel vtili, idque cum conſilio duorum proximiorum conſanguineorum vel affinium, & cum decreto Sindici, & iudicis, quodque contractus aliter facti aliquo modo non valeant, & præſumuntur dolo, vel metu contracti nec iuramento, vel alia quauis renunciatione firmentur.

Non obſtat quod iſta † ſolemnitas poſſit ſuppleri 11
per præſentiam patris, qui optima conſilia capit pro filiis, *l. nec in ea, ff. de adult. l. fin. in princ. Cod. de 2. nuptiis.* Paul. de Caſtro, *conſ.* 42. *part.* 2. Quia † non poteſt 12
ad ſui proprij commodum pater auctorizare perſonam filij, vt fuit dictum in *Bonomenſi cenſus*, 27. *Martij præteriti coram Reu. P. D. meo Marcomontio.*

Similiter non obſtat quod † filius poſſit contrahe- 13
re cum patre ſine ſolemnitatibus Statuti, quia † nó pro- 14
cedit quando ex facie ſcripturæ apparet damnum filij, vt Gabr. *de ſtatut. concluſ.* 2. *num.* 7. & fuit dictum *coram* Illuſtriſſimo Mellino, *in cauſa S. Seuerini bonorum*, 8. *Februarij*, 1602. *& Bonomenſi releuationis indemnitatis coram me*, 22. *Martij* 1602.

Nec † quando contractus principaliter eſt initus ad 15
fauorem alterius, licet in eo reſultet commodum patris Eugen. *conſ.* 88. *num.* 52. *&* 53.

R. P. D. Orano, Romana cenſus, de Prouanis, Mercurij 8. *Aprilis* 1598.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper re minoris ſeruatis de iure ſeruandis, eſt validus, &* num. 11.

2 *Pro cenſu datur via executiua.*

3 *Contractus minoris non irritatur ſub prætextu falſæ cauſæ, niſi probata illius falſitate, &* n. 12.

4 *Cameralis obligationis effectus non retardatur per allegationem falſæ cauſæ, ſi non ſit euidens.*

5 *Læſionis enormiſſimæ allegatio, quæ requirat altiorem indaginem, non impedit executionem cameralis obligationis.*

6 *Iuramentum habet vim clauſulæ omni meliori modo.*

7 *Fideiuſſor obligans ſe vti principalis cum iuramento tenetur non obſtante nullitate obligationis principalis.*

8 *Fideiuſſor promittens non allegare nullitatem contractus, tenetur etiam quod ſit nulla obligatio principalis.*

9 *Fideiuſſoria obligatio corruit, ſi non ſubſiſtat principalis.*

Declara

Declara ſi obligatio principalis, nulla ſit ipſo iure, & num. 12.

Limita ſi in obligatione fideiuſſoria non militet eadem ratio, & num. 13.

10 *Fideiuſſor obligans ſe vti principalis, & inſolidum ſit correus debendi.*

DECISIO XXI.

MArcus Antonius de Prouanis minor cum interuentu D. Quiſadæ procuratoris Chriſtophori de Prouanis, & Gregorij eius patrui tutoris, & pro tempore curatoris accedente decreto Iudicis, & aliis ſolemnitatibus tam à iure communi, quàm à ſtatuto requiſitus impoſuerat annuum cenſum ſcutorum centum ſexaginta ſuper quadam eius domo in via aquæductus vrbis ad commodúmque Petri Pauli pro pretio ſcutorum duorum millium ad effectum, vt in narratiua inſtrumenti expreſſum erit, extinguendi ſocietates officiorum per genitorem ſuum contractas; pro cuius aſſecuratione Lyppomanus, Antonius Radius, & Aloyſius Barzius vti principaliter, & inſolidum medio iuramento acceſſerunt: ſucceſſu temporis denegata ſolutione fructuum cenſus, hæredes Petri & Pauli coram Auditore Cameræ, ſeu Iudice ab eo deputato conuenerunt obligatos, & obtinuerunt pro cenſibus decurſis relaxati mandatum, à quo introducta coram me cauſa appallationis, ex quo in commiſſionis caſſe fuerat appoſita clauſula. *ſi quid exequendum exequatur*, &c.

Dubitaui an eſſet locus executioni mandati relaxati per A.C. & Domini vnanimiter concluſerunt affirmatiuè.

1 Quia partes erant in confeſſo, contractum † cenſus fuiſſe celebratum ſeruatis omnibus de iure ſeruandis vnde cum Lyppomanus, & ſocij promiſiſſent in eo ſoluere cenſus, & quod minores de Prouanis effecti maiores præſtarent conſenſum, & contractum ratificarent, prout fecerunt merito contra tergiuerſantes de cenſu annuo hæredi emptoris reſpondere po-
2 tuit † via executiua per relaxationem mandati procedi.

Nec ad contrarium dicendum Domini moueri potuerunt, quod decretum in conſtitutione cenſus allegetur ex falſa cauſa fuiſſe appoſitum, videlicet, pro ſoluendo ære alieno, & ſocietatibus officiorum contractis occaſione, ædificij domus ipſorum de Prouanis, cumtamen prætenderetur pars pretij cenſus conuerſa in extinctionem debitorum eorum patrui: Nam
3 reſponſum fuit primò, quod † falſitas cauſæ non erat præſumenda, ſed cauſæ expreſſæ tandiu ſtandum donec contrarium probaretur, vt in terminis contractus minoris fuit dictum coram Put. *deciſ.* 245. *lib.* 3. Caſſanen. *deciſ.* 182. *per text. in l.* 1 *in fine princip. ff. de reb. eor. ibi manente pupilli actione, ſi poſtea poterit probari obreptum eſſe Pretori, l. magis puto, §. nec poſſim. ff. eod.*

4 Vt † enim impediat executionem cameralis obligationis allegatio falſæ cauſæ debet eſſe euidens. Alex. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, num.* 54. *ff. de verb. obligat.*
5 non ſecus ac enormiſſima læſio † quæ demum impedit executionem cameralem, ſi altiorem indaginem non requirat. Galleſ. *ad obligat. cameral. part.* 4. *q.* 1. *num.* 17. Anton. Auguſt. *in epit. tit. de iureiur. §. de obligat. cameral. n.* 4.

Secundò, quia præſuppoſito, quod cauſa expreſſa eſſet falſa, cuius occaſione ceſſaret obligatio minorum, nihilominus iſti promiſſores ſtante iuramento
6 per eos præſtito non ideo fuerunt liberati, quia † illud habet vim clauſulæ omni meliori modo, &c. Bald. *in l. ſi quis pro eod. num.* 14. *ff. de fideiuſſor.* Mohed. *deciſ.* 223.
7 *alias* 2. *eo. tit.* & quia ſe † obligauerunt vti principales, & inſolidum, Mohed. *vbi ſupra*, Bald. *in l. ſi prædium*, *num.* 5. *C. de iure dot.* Alex. *conſ.* 32. *n.* 10. & 21. *lib.* 4. vbi ſe non inuenire contradictorem & *conſ.* 29. *num.* 15. & *ſeq. lib.* 7. Corn. *conſ.* 214. *lib.* 2. Iaſ. *conſ.* 18. *num.* 19. & 245. *num.* 2. *verſ.* 3. *dubitatur*, Couar. *in cap. quamuis pactum, parte* 2. § 6. *numer.* 3. *de pact.* Quod eo magis dicendum videbatur, quoniam † ipſi in dicto inſtrumen- 8
to promiſerunt non allegare nullitatem contractus, ſed ea, ſi qua adeſſet, non obſtante ſoluere, adimplere in eo contenta, Alex. *conſ.* 32. *num.* 4. & *ſeq.* Aym. *conſ.* 186. *Incipit A, & B.* vbi dicit, quod vigore pacti non poteſt allegari nullitas, maximè quando interuenit iuramentum. Et omnem anſam vlterius dubitandi tollebat, quod pecuniæ cenſus fuerant de eorum mandato ſolutæ, & conuerſæ in extinctionem ſocietatum pro quibus ipſi erant obligati: nam in effectu patet negotium cenſus ad ipſos re, & vtilitate peruenisſet.

Quapropter parum ad propoſitum videbatur deduci per Scribentes dum contendebant ex † cauſæ falſæ 9
expreſſione principalem obligationem ipſo iure corruere, & in conſequentiam tanquam acceſſoriam fideiuſſoriam ex traditis per Ceph. *conſ.* 427. *num.* 22. *cum ſeqq.* Odd. *de reſtit. integr. part.* 1. *q.* 8. *art.* 7. *num.* 41. & *ſeq.* Quia diuerſi ſunt termini præſentis caſus, nam iſti non ſunt ſimplices fideiuſſores, ſed æque principales, & in ſolidum obligati cum iuramento, & hypotheca bonorum, ideo † reputantur tanquam duo correi, Mo- 10
hed. *d. deciſ.* 2. Natta, *conſ.* 345. Decian. *reſponſ.* 22. *n.* 5. *volum.* 2.

Et ſicut eorum obligatio non dicitur acceſſoria ſed principalis, Nam † cum fuerit ſeruatis ſeruandis cele- 11
bratus cum expreſſione cauſarum quod eſſent initæ multæ ſocietates & acceptæ pecuniæ in vſum meliorationis domorum minorum, præſumitur validus à principio licet probato contrario poſſit annullari, *l.* 1. *in princ. vbi manente pupillo actione, ff. de reb. eor.* Chiſſanen. *deciſ.* 183. & ita procedit *conſ.* Laurent. de Pina, 71. *num.* 4. & 5. aliorum allegatorum, qui loquuntur in terminis caſus in quo † obligatio minoris ab initio fuit 12
ipſo iure nulla, quia natiuitati obligationis reſiſtebat ſtatutum; ideóque cum contractus ab initio valuerit, & obligatio fideiuſſoria habuerit effectum, hoc caſu ſublata principali obligatione non tollitur acceſſoria, Ceph. *d. conſ.* 427. *n.* 29. *lib.* 3. Nec † etiam quando fauore 13
minoris irritatur obligatio principalis, irritatur obligatio acceſſoria, quæ non eſt æque fauorabilis. Pariſienſ. *conſ.* 16. *num.* 111. *lib.* 2. & benè hic per informantes pro hæredibus Cornelij.

R. P. D. Pirouano, Romana nullitatis Cenſus, Lunæ 8. *Nouembr.* 1610.

SVMMARIA.

1 *Decretum Iudicis habet præſumptionem pro ſe non ſolum reſpectu iuſtitiæ, ſed etiam reſpectu ſolemnitatum.*

2 *Decretum Iudicis impugnare volens, debet probare illius nullitatem.*

3 *Affinitas ſoluitur morte alterius, ex coniugibus.*

4 *Statutum requirens præſentiam proximiorum, intelligitur de proximioribus tempore contractus.*

DECISIO XXII.

DOmini approbauerunt ſententiam Rotalem, quia obiectus, qui pro parte D. Maroldi contra cenſus validitatem opponitur non videtur ſufficienter probatus, nempe quod in huiuſcenſus conſtitutione non interuenerint proximiores Statiliæ, licet in Vrbe reperirentur contra diſpoſitionem ſtatuti

Vrbis, c.151. *lib*.1. annullantes omnes contractus mulierum ſine huiuſmodi ſolemnitatibus, nam cùm cenſus fuerit per Statiliam conſtitutus cum decreto Iudicis, & præſentia curatoris ad id ſpecialiter deputati,
1 ſatis de illius validitate conſtare dicitur † cùm pro decreto Iudicis præſumatur non ſolum quoad ſolemnitatem requiſitam pro iuſtitia, Alexand.*conſ*.125.*num*.5. *lib*.1. Menoch. *de Præſumpt. lib*.2. *præſumpt*.75.*num*.5. ſed etiam quo ad ſolemnitatem requiſitam ad validitatem decreti, Alc.*Regula* 3.*Præſumpt*. 1.*&* 14.*in princ*.
2 Surdus *conſ*.20.*num*.7. *vol*.1. Et ideò † volenti venire contra Decretum incumbit onus manifeſtè probandi illius nullitatem tanquam fundamentum ſuæ intentionis, *lib.nimis graue C.de teſtibus lib.quia accuſare,C. de eden.leg.ſi minores, C.de in integr.reſtitut. lib. verius, C.de probat*. Quæ probatio non affertur quia licet teſtes pro Maroldo dicant in Vrbe adfuiſſe Antonium Groſilinum maritum Hortenſiæ ſororis Statiliæ, & detur fides præſentiæ ipſius Antonij, dum Notarius actuarius in ea atteſtatur eodem die an. Februarij quo inſtrumentum cenſus fuit celebratum eum coram Iudice Capitolino comparuiſſe, & conſequenter contractui inuenire potuiſſe, Cabr. *conſ*. 174. *dub*.2. *lib*.1. Crau.*conſ*.80. *num*.14. Tamen probatum non eſt quod de dicto tempore Hortenſia Statiliæ ſoror viueret,
3 prout requirebatur ad concludendam affinitatem, † quæ per mortem vnius ex coniugibus potuit eſſe diſſoluta. *lib. cui eorum, §. affinitatis, vbi* Bart. *ff. de poſtul*. Gloſſ.*in lib.ſed hoc,in verbo,ſuccurrendum,ff.de re iudic*. Tiraq.*in tract. ceſſant cauſ. part*.1. *num*.27. *&* 31. Rota *Peruſ.deciſ*.2.*num*.17. *parte* 1. Vrſill. *ad afflict.deciſ*.46. *num*.14.

4 Et certum eſt, † quod tale ſtatutum requirens proximiores intelligi debet de his qui, ſunt tales de tempore celebrati contractus, non de illis, qui deſierunt eſſe, *d.§.affinitatis*, & probatunt Caſtr. *conſ*.249. *num*.1. *& ſeq.lib*.2. Tiraq. *de retract. Lignag*. §.1. Gloſſ.9. *num*. 96. atque ita ceſſante præſuppoſito affinitatis contractum ſuſtineri fuit reſolutum.

R.P.D. Dunozet, Romana Caſalis, Veneris 3. Aprilis, 1615.

SVMMARIA.

1 *Decretum Iudicis præſumitur validum, & aſſerenti contrarium incumbit onus concludenter probandi,* & num.5.
2 *Minorum bona ſtabilia licitè alienantur, quando fœnus, & vſura ſuperant fructus bonorum illius.*
3 *Cenſus in cuius emptionem non fuit ſolutum pretium in pecunia numerata, eſt nullus, quæ nullitas ſolet ſanari in ſignatura ſanctiſſimi.*
4 *Fraus regulariter, & præcipuè in matre tutrice, non præſumitur.*
6 *Minorum bona ſtabilia licitè per tutorem alienantur, vt dos detur marito recuſanti illam accipere in bonis ſtabilibus.*
7 *Fideiuſſio de euictione auget rei vendendæ pretium.*
8 *Stabilia minorum non ſunt alienanda, donec extant mobilia.*
9 *Dummodo conſtet tempore faciendæ alienationis extare mobilia.*

DECISIO XXIII.

CVm ſub die 14. Ianuarij, 1614. fuerit reſolutum informante ſolum Domina Octauia de Maximis conſtare de nullitate alienationis Caſalis venditi quod Domino Franciſco Scapuccio à quondam D. Brigida de Magiſtris, & D. eius matre, & curatrice. Hodie filij, & hæredes examinatis de nouo teſtibus obtinuerunt denuo ſuper dicta reſolutione audiri, & dubio bis propoſito, cauſa diligenter examinata, Domini receſſerunt à deciſis ea maxime ratione, quia † cum regulariter præſumatur pro validitate decreti Iudicis, 1
& d. D. Octauiæ incumbat onus concludenter probandi contrarium, vt ex multis allegatis fuit in hac cauſa deciſum die Veneris 26. Nouembris, 1610. coram bon.mem. Penia, tota facti ſerie perſpecta non ſolum omnia, quæ pro parte D. Octauiæ adducuntur non concludunt ex falſa cauſa Iudicem huic alienationi Caſalis decretum ſuum interpoſuiſſe, quin potius probationes adductæ pro parte DD. de Scapuciis magis incaleſcunt ad iuſtificandam neceſſitatem cauſæ alienationis.

Indubitati † enim iuris eſt licitum eſſe alienare bo- 2
na ſtabilia minorum, quando fœnus, & vſuræ ſuperant fructus bonorum hæreditariorum per text. expreſſum in *leg. magis puto, §. non paſſim, ff.de reb.eor*. 25. *qui ſub*. Imol.*conſ*.98.*num*.4. Ang.Aret. *conſ*.128.*num*.25.*&* 26. Natta,*conſ*.631. *num*.37. *verſic. ex præmiſſis igitur*. Quod fundamentum in iure veriſſimum iuſtificatur in facto: nam ſi ratio habeatur ſolius calculi dati pro parte Dominæ Octauiæ apparebit vſuras ſuperare fructus Caſalis, quod ſolum quod Dominæ Brigidæ in partem hæreditatis obuenerat, fructus ſi quidem dotis promiſſæ aſcendebant ſingulis annis centum octuaginta, fructus cenſuum non controuerſorum ad ſcuta nonaginta quatuor vltra cenſum debitum Canonicis Sanctæ Mariæ Maioris, quod erat ſcutorum quadraginta, ſicque comprehenſo Canone ſcutorum ſexaginta ſex omne illud fœnus conſtituebat ſummam ſcutorum trecentorum octuaginta, fructus verò Caſalis de tempore contractus, vt conſtat ex locatione ad nouennium facta antea per quinquennium non excedebat ſummam ſcutorum ducentorum nonaginta trium. Vnde apparet ad ſenſum interuſuria longè excedere fructus Caſalis, non comprehenſis, quæ annuatim ad reſarciendam domum, aut meliorandum Caſale fundi Dominus etiam parciſſimè impendit.

Nec obſtare viſa fuerunt ea, quæ contra partitam ſcutorum quadraginta debitam ſingulis annis dictis Canonicis adducuntur, ſcilicet, non eſſe habendam rationem dictæ ſummæ in hoc Calculo, quia † cenſus 3
erat nullus ex Conſtitutione *ſancta mem. Pij V*. cum non eſſet facta actualis pecuniæ numeratio: Placuit enim Dominis reſponſio, cum debitum pro Canonibus decurriſſet ad euitandam caducitatem nullo iure poſſet controuerti potuiſſe in ſignatura Sanctiſſimi obtineri ſanationem huiuſmodi nullitatis, & in omnem euentum cum neceſſario ſoluenda eſſet ſors principalis eadem ſumma erat recipienda ſub vſuris, vel vendendum Caſale, & ideo æquitas ſuadet habendam eſſe rationem huius partitæ ad iſtum effectum.

Prout non obſtare viſum fuit quod dicebatur veriſimile eſſe locationem iſtam vltimam ſcutorum ducentorum nonaginta trium factam à d.D. Modeſta fuiſſe in fraudem minorum, vt poſtea viliori pretio dictum Caſale ad manus Scapuccij ex primo matrimonio filij perueniret. Reſponſum enim fuit, vltra quod † fraus 4
regulariter, & præcipuè in matre tutrice non præſumitur, ceſſare omnem doli præſumptionem ex eo quod per quinquennium antea reperiebatur facta huiuſmodi locatio, & veriſimile non eſt matrem in fauorem conductoris penitus extranei tanto tempore voluiſſe hoc præiudicium filiabus inferre locando Caſale pro minori pretio, ſi valor dicta ſcuta 293. excederet; tum etiam, quia dictum Caſale, vt deponunt teſtes, fuit exhibitum pro eodem pretio marito Brigidæ, qui illud inſolutum accipere recuſauit.

Nec

Necetiam ſatisconcludenter probatus videtur, ve-
rus valor fructuum dicti Caſalis, ex eo quod ex ante-
riori locatione facta ad rationem ſcutorum trium pro
quolibet rubro, vel ex poſteriori facta pro ſcutis quin-
gentis; nam ſit quo ad primam cum facta pro ſcutis
tribus pro quolibet rubro, & Caſale ſolummodo con-
ſiſtat in rubris nonaginta, euidenter patet pretium fuiſ-
ſe multo minus, & non aſcendere niſi ad ſummam ſcu-
torum ducentorum ſeptuagiota. Et licet adeſſet pactum
facultatiuum ſeminandi, quo caſu conductor teneba-
tur ſoluere ſcuta quinque pro quolibet rubro ſemina-
to; tamen nec ex hoc neceſſario colligitur dictum Ca-
ſale fuiſſe tunc locatum pro minori affictu, cum nec
totum Caſale poſſet ſeminari quolibet anno. Quo
verò ad locationem poſteriorem attinet, nec etiam illa
probat verum valorem redditus dicti Caſalis, tum quia
non eſt locatio, ſed reconductio facta potius ex affe-
ctu, quam ex vero valore, vt euentus docuit cum ſub-
conductor fuerit coactus deſerere locationem, & fu-
gam arripere, tum etiam quia medio tempore potuit
dictum Caſale meliorari à d. D. de Scapuciis emptore.
Et in omnem euentum oon ſufficeret ad omnia alia
debita hæreditaria ſoluenda, ſed cum ex ſupradictis,
5 impugnet decretum Iudicis † clara, & euidens iocum-
bit probatio, quæ in hoc caſu non videtur adeſſe.

Placuit etiam Dominis aliud fundamentum addu-
ctum ad ſuſtinendum dictam alienationem marito,
6 † ſcilicet, recuſante recipere bona ſtabilia in do-
tem tunc licitum eſſe tutori illa alienare, vt dos
detur in pecunia, & hanc iuſtam alienationis bo-
norum minorum cauſam eſſe iuridicam tradit iuriſ-
conſultus, in *leg. ſiue generalis, ff. de iure dot. leg. lex
quæ tutores, & ibi* Gloſſ. *C. de adm. tut.* Glo. *in l. ob æs, C.
de præd. minor.* cum ſimilibus, quod huic caſui appli-
catur: cum enim Brigida eſſet nubilis, & D. Pacificus
nunquam potuerit adduci, vt Caſale in dotem accipe-
ret, ſed vellet pecunias, & hac de cauſa matrimonij tra-
ctatus penè fuerit diſſolutus neceſſario inferendum
eſt ſufficientem adfuiſſe cauſam alienandi, & quamuis
dicatur in deciſione præcedenti iſtam cauſam non am-
plius fuiſſe vrgentem, quia matrimonium iam erat con-
tractum ſub promiſſione ſolutionis infra trienoium,
& iam remanebant pecuniæ dotales ſub vſuris, placuit
tamen reſponſio, quod Scapuccius pro tali dote fide-
iuſſerat, & lapſo biennio cogebatur ſoluere in pecunia
tria millia, & ideo bene potuit durante adhuc trieonio
vendere Caſale, vt adueniente tempore pecuniæ eſſent
paratæ: nec enim qui veniale exponit Caſale debet
expectare vltimam horam termini, quia ſubeſſet peri-
culum vtrum emptor tunc reperiretur, qui legitimo
pretio emere vellet, tum maximè, quia ex ſupradictis
apparet vſuras ſupereſſe fructus, & omnis dilatio ſem-
per fuiſſet nociua minori.

Conſiderauot etiam Domini non ita facilè potuiſ-
ſe vendi extraneo, & ignoto iſtud Caſale, cum ſuper
eo antiqua lis extitiſſet, & prætenſa deuolutio & em-
7 ptum fuiſſe † ſine vlla fideiuſſione de euictione quod
facit partem pretij ad *l. fundi partem ff. de contr. empt.*
Couar. *Var. Reſol. lib. 2. cap. 3. n. 4. verſ. 5. infertur*, Rota
deciſ. 148. num. 5. part. 2.

Quibus non obſtare viſum fuit quod dicitur pro
8 parte D. Octauiæ adfuiſſe booa mobilia quo † attento
non poterat ad ſtabilium alienationem deueniri: oam
cum hoc non probetur niſi ex inuentario facto multo
ante tempus dictæ alienationis, & illa potuerunt eſſe
alienata pro ſoluendis aliis debitis hæreditariis, non
9 † venit ex hoc capite reſcindendus contractus celebra-
tus cum ſolemnitatibus tam ex diſpoſitione iuris, quàm
ſtatuti requiſitis.

Quod autem dicitur conſanguineos, qui huiuſmo-
di alienationi conſenſum præſtiterunt, prout requirit
ſtatutum habuiſſe in hoc contractu conſiderabile in-
tereſſe, hoc in facto non ſubſiſtit, aut ſaltem non eſt
probatum vt debet ſatis concludenter, ideo Domini de
eo nullam rationem habuerunt.

Ex quibus ita vtraque parte informaote fuit deci-
ſum.

*Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio Romana cen-
ſus, Luna, 8. Martij 1610.*

SVMMARIA.

1 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam datur, vbi
conſtat de bono iure, & de iniuſtitia ſententia.*
2 *Inſtrumentum facit rem certam, & manifeſtam.*
3 *Numeratio pecuniæ probatur per atteſtationem No-
tarij.*
4 *Teſtes deponentes contra inſtrumentum, debent eſſe om-
ni exceptioni minores.*
5 *Teſtium dicta debent ſemper concludere.*
6 *Teſtes deponentes contra inſtrumentum debent conclu-
denter, & ex neceſſitate concludere.*
7 *Cauſa legitima capiendi pecunias ad cenſum, eſt ſolutio
æris alieni.*
8 *Simulationis præſumptionem excludit praexiſtentia
cauſa vera.*
9 *Item quando actus potuit fieri verè, & ſine fraude.*
10 *Defectus propinquorum in contractu minoris non in-
ualidat contractum, niſi probetur illos potuiſſe inter-
uenire celebrationi inſtrumenti.*

DECISIO XXIV.

DOmini dixerunt conſtare de cauſis reſtitutionis
† in integrum ex bono iure Bartholomæi, & Ma- 1
riæ coniugum, Caputaq. *deciſ. 94. p. 3.* & propterea de
iniuſtitia ſententiæ contra ipſos latæ, Guido Papa, *de-
ciſ. 215. ſub num. 8. & 368.* fuit dictum *in Auximana
dotis, 14. Maij 1575. coram bon. mem. Cardinali Se-
raphino.*

Bonum ius autem eſt clarum ex publico inſtrumen-
to, † quod facit rem certam, & manifeſtam, *cap. cum 2
dilecti, vbi* Abb. *num. 2. de donat.* Bart. *in l. 1. num. 8. ff. de
noui oper. nunc* Bald. *in l. intereſt, num. 2. C. de ſolut.* Alex.
conſ. 135. num. 5. lib. 6. & io noſtris terminis dixit Rota
*in Beneuentana cenſus, 16. Decemb. 1594. coram Illu-
ſtriſſimo Cardinali Pamphilio, & in vna Romana cenſus,
10. Ianuarij 1605. coram R. P. D. meo Lancellotto*, in
quibus fuit dictum † ſatis conſtare de numeratiooe pe- 3
cuniæ poſtquam de ea Notarius in inſtrumento atte-
ſtatur: & propterea pars quæ dicit Cenſum creatum
fuiſſe ſine pecuniæ interuentu id debet apertiſſimè
probari, vt fuit dictum. In illa Beneuentana, & aliis ſu-
pradictis Deciſionibus. Tales autem non ſunt proba-
tiones, quæ in contrarium adducuntur: nam teſtes ad
hoc inducti non ſunt conteſtes, aliqui non ſunt fori-
miter examinati, aliqui, vt filia Statiliæ, habet intereſſe
io cauſa cum ipſa eſſet creditrix, & tamen teſtes † quia 4
deponunt cootra inſtrumentum, & contenta in eo de-
bent eſſe omni exceptione maiores, *l. optimam, in fine,*
vbi Bald. *C. de contr. & comm. ſtipul.* Bart. *in l. 1. §. ſi quis
neget, num. 22. poſt med. ff. quemadm. teſtam. apert.* Iaſ.
conſ. 124. n. 2. ad finem, verſ. ſed ad iſtud obiectum lib. 1.
Corn. *conſ. 261. poſt num. 24. lib. 4.* fuit dictum in termi-
nis illis in vna *Foroliuienſi cenſus, 13. Nouembr. 1589.
coram bon. mem.* Orano, *& in vna Bononienſi cenſus, 19.
Octobris 1598. R. P. D. meo Decano.* aliqui etiam non
deponuot concludenter, vt benè perpendunt infor-
mantes pro Bartholomæo, & Maria. Et licet † teſtes 5
debeant ſemper concludere, ex regula, *l. neque natales,
C. de probat. cap. in præſentia, eo tit.* attamen præcipuè
† vbi

† vbi agitur de probando contra inſtrumentum debent
neceſſariò, & concludenter deponere. Alex. *conſ.* 33.
num. 15 *lib.* 3. Iaſ *conſ.* 13. *col.* 4. *verſ.* 2. *pro eadem parte,*
lib. 3. Menoc *de arbitr. caſu* 105. *n.* 2.

Coniecturæ adductæ pro ſimulatione non placue-
runt Dominis. Præcedens enim pactio de capiendo
ad cenſum ſummam in qua Statilia remanſit creditrix
non concludit ſimulationem, immo potius illam ex-
cludit: † quia legitima cauſa accipiendi pecunias ad
7 cenſum, prout plerumque contingit eſt ſolutio æris
alieni, & debitum erat verum, & reale præexiſtens
8 † autem cauſa, quæ vera fuit tollit ſuſpicionem ſimu-
lationis, quæ etiam non habet locum vbicumque cen-
ſus potuit realiter, & verè conſtitui, vt fuit dictum co-
ram me, *in alia Romana cenſus, vigeſimoſexte. Nouem-*
bris 1604.

Neque etiam argui poteſt ſimulatio ex eo quòd
Muratores creditores Statiliæ emerint cenſum ab illo
ad cuius fauorem illum conſtituerat Statilia; Quia
vltra quod hoc eſt factum per plures menſes poſt
eius creationem, iſtud nihil concludit, quia potuit
9 † fieri verè, & ſine fraude, vnde ceſſat ſuſpicio frau-
dis, & ſimulationis, *lib. qui autem, in princ. ff. de his,*
quæ in fraud. credit. & fuit dictum *in allegata Romana*
Cenſus coram me.

Deciſio in cauſa Senogallienſi cenſus coram R. P.
D. meo Decano non applicatur, quia vt ex eius le-
ctura apparet multa ibi concurrebant, ex quibus ma-
xima oriebatur præſumptio quod realiter pecunia non
interueniſſet, quod ceſſat in caſu noſtro.

Nec obſtat quod obiicitur cenſum fuiſſe impoſi-
tum à Statilia non adhibitis ſolemnitatibus Statuti,
quia contrarium apparet ex decreto Iudicis, & præſen-
tia Curatoris ad id ſpecialiter deputati.

Non releuat quod non interuenerint propinqui
quos conſtat ex depoſitionibus teſtium extitiſſe tempo-
10 re conſtitutionis cenſus. Quia † non ſufficit quod ex-
tarent, ſed debet probari quod potuerint celebrationi
inſtrumenti interuenire, Paul. de Caſtr. *conſil.* 124. *in ſe-*
cunda dubit. lib. 1. Cornel. *conſ.* 306. *num.* 8. *lib.* 1. Et fuit
dictum *in Romana cenſus,* 22. *Febr. anni præteriti coram*
me, hoc autem non deponunt.

Ex quibus fuit concluſum conſtare de cauſis reſtitu-
tionis in integrum.

R. P. D. Bubalo, Romana cenſus, 23.
Ianuary, 1591.

SVMMARIVM.

1 *Emptor rei Eccleſiæ, & minoris, quando fit venditio ex cauſa neceſſitatis debet eſſe ſollicitus, quod pretium conuertatur in cauſam expreſſam.*

2 *Secus quando venditio fit ex cauſa voluntaria, propter vtilitatem.*

3 *Alienatio rei minoris facta cauſa extinguendi illius æs alienum, ſuſtinetur tanquam facta ex cauſa neceſſaria.*

4 *Alienatio facta vt ex pretio rei ſuppoſitæ extinguatur cenſus maior quam ſint fructus rei venditæ, dicitur facta ex cauſa vtilitatis & ſic voluntaria, non neceſſaria.*

5 *Alienatio rei minoris facta cauſa extinguendi cenſum eſt facta ex cauſa voluntaria, non neceſſaria.*

6 *Verſio pretij bonorum pupilli in eius vtilitatem, eſt inducta fauore pupilli.*

7 *Quilibet præſumitur facere id ad quod de iure tenetur.*

8 *Decretum Iudicis interpoſitum cum cognitione cauſæ, habet præſumptionem pro ſe.*

9 *Intentio, & voluntas hominum elicitur ex coniecturis, & præſumptionibus,* & num. 8.

DECISIO XXV.

DVbitaui in hac cauſa cum aliquibus præſuppoſi-
tis an Paulus Narus, à quo D. Victoria, & Hie-
ronyma cauſam habent, emptor domus, quæ ei ven-
dita fuit de anno 1533. à filiis, & hæredibus quod
Pauli Blondi teneretur eſſe ſollicitus vt pars pretij de-
poſitati conuerteretur in extinctionem cenſuum in ca-
ſu, & ad effectum de quo agitur, & Domini in hac ma-
teria firmarunt duas concluſiones.

Altera eſt. † quod emptor rei Eccleſiæ, & minoris, 1
quando fit venditio ex cauſa neceſſariâ pro ſoluendo
ære alieno debet eſſe ſollicitus quod pretium conuer-
tatur in ſolutione æris alieni, pro quo fuit facta ven-
ditio. Inn *in cap.* 1. *num.* 1. *verſ. vel forte vbi alij de depoſ.*
Abb. *& alij, in cap. quod quibuſdam, de fideiuſſor.* Laurent.
Rodulph. *in cap. ſine exceptione, num.* 168. 12. *quæſt.* x.
Rebuff. *in compend. de alienat. rei Eccleſ. num.* 40. Couar.
var. reſol. lib. 2. *cap.* 17. *n.* 3. & in his terminis procedit
Deciſio facta à R. P. D. *Decano de Rubeis bon. mem. in illa*
Romana domus de Picconibus.

Altera eſt Concluſio, quod † quando venditio fit 2
non ex cauſa neceſſaria æris alieni, ſed voluntaria pro-
pter vtilitatem, eo caſu emptor ſoluendo prætium li-
beratur, nec tenetur probare verſionem Dec. *conſ.* 36.
num. 18. *verſic.* 3. *principaliter, & conſil.* 330. *num.* 3. Crot.
conſ. 4. *num.* 6. *lib.* 1. & in his terminis fuerunt factæ
Deciſiones *in cauſa Auximana bonorum, & Anconitana*
terrarum de anno 1578. *coram R. P. D. Seraphino.*

In caſu autem de quo agitur, tenuerunt Domini
nos verſari in caſu ſecundæ concluſionis: quia appa-
ret venditionem domus non fuiſſe factam ex cauſa
æris alieni, ſed ex cauſa voluntaria, nempe, quia fru-
ctus cenſus impoſiti ſuper domo excedebant fructus
ipſius domus, † quo caſu quamuis ſuſtineatur aliena- 3
tio bonorum pupilli tanquam ex cauſa æris alieni,
iuxta text. *in leg. magis puto, §. non paſſim, in fine ff. de reb.*
cor. nihilominus non æquiparatur effectus, quia † alie- 4
natio ex dicta cauſa propter exceſſiuum modum vſu-
rarum magis pertinet ad vtilitatem, quam ad neceſſita-
tem, quod etiam ſuadetur, quia iſta domus erat ruinoſa,
vt apparet ex dicto duorum teſtium examinatorum à
Iudice, qui interpoſuit decretum.

Nec poteſt dici facta ex cauſa neceſſitatis, quia cre-
ditores cenſus vigerent, † nam non poterant repetere 5.
ſortem principalem cenſus, iuxta Extrau. *Calixti, &*
Martini, ſub tit. de empt. & vendit.

Præterea Domini conſiderabant, quod in hoc caſu
emptor non poterat eſſe ſollicitus, vt pecuniæ uer-
terentur in extinctionem cenſuum, quia hæredes ven-
ditoris prætendebant cenſus fuiſſe impoſitos ſuper
bonis fideicommiſſo ſubiectis, & ex hoc ipſos non te-
neri ad illorum extinctionem, & propterea ſuper nulli-
tate cenſus commiſerunt cauſam in Curia Capitolij
de anno 1538. quod ſicut non eſſet venditoribus vtile,
vt dicti cenſus ſoluerentur ſtante ſupradicta lite, ſed
potius eis expediebat annullare cenſus ex cauſa fidei-
commiſſi, & ſic ceſſat ratio quod emptor teneatur eſſe
ſollicitus, quia † verſio eſt inducta ad fauorem pupilli, 6
nec debet in odium retorqueri, *leg. quod fauore, ff. de*
regul. iur.

Nec dicatur litem ſuper fideicommiſſo fuiſſe cœp-
tam poſt venditionem per quinque annos, & iſto me-
dio tempore emptorem curare debuiſſe, quod cenſus
extinguerentur: quia præſumendum eſt ipſum hanc di-
ligentiam feciſſe, ſed propter prætenſum fideicommiſ-
ſum non eſſe ſequutam extinctionem, vt effectus do-
cuit. † Quilibet enim præſumitur facere id ad quod de 7.
iure tenetur.

Vltimo

Vltimo mouebantur Domini ex plutibus circumſtantiis huius facti. Primò, quia venditores cum decreto Iudicis, conſenſu curatoris, & propinquorum ſuſceperunt in ſe onus extinguendi cenſus quod facere poterant, quia venditio erat ex cauſa voluntaria, neceſſaria præſertim ſtante decreto Iudicis, quod
8 proceſſit cum cognitione cauſæ † pro quo præſumitur, iuxta *conſ.*Imol.98.*num.9.* Alexand.*conſ.& n.* 10. *lib.5.* Secundò, quia illinc ad modicum tempus cœperunt extinguere cenſum non impoſitum ſuper domo vendita, & ſic cœperunt agnoſcere debitum ad quod obligati erant. Tertiò, quia cum fuiſſet mota lis ſuper dicta domo contra emptorem ab illis de Gottifredis pro ſolutione cenſus ipſi venditores vſque ad annum 1568. ſuſceperunt in ſe litem defendendo ſub
9 prætextu fideicommiſſi, ex † quo apparet illos nunquam habuiſſe intentionem extinguendi dictum cenſum,& conſequenter fruſtratoria erat omnis diligentia emptoris, vt cenſus extingueretur.

Ex quibus patet reſponſio ad omnia quæ in contrarium adducta fuerunt. Et ex his omnibus ſimul iunctis, fuit concluſum ad fauorem D. Hieronymæ, & Victoriæ de Naris, nempe ſuprà dictam exceptionem contra eas oppoſitam non eſſe conſiderabilem, neque admittendam.

Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, Forolinienſis reſeiſſionis contractus, Veneris 19. *Decembris* 1603.

SVMMARIA.

1 *Solemnitas requiſita ex conſuetudine in contractu minorum, ſuppletur iuramento.*
2 *Decretum Iudicis interpoſitum ex falſa cauſa, eſt nullum.*
3 *Debitum ex cauſa cenſus non dicitur neceſſarium.*
4 *Venditio facta pro extinguendo cenſu,non dicitur facta ex cauſa neceſſaria.*
5 *Accollatio debiti facta ſine conſenſu creditoris, non liberat debitorem.*
6 *Exprimens falſam cauſam pro obtinendo Iudicis decreto,non eſt ſine dolo.*
7 *Iuramentum extortum ex falſa cauſa non obligat.*

DECISIO XXVI.

COntractus venditionis prædij de quo agitur,non placuit Dominis, & omiſſi defectu ſolemnita-
1 tum conſuetudinis Forolinij, † ſuppletur iuramento, iuxta notata in Auth.*ſacramenta puberum, C.ſi aduerſ. vend.* dixerunt contractum eſſe nullum ex falſa cauſa,
2 † quæ reddit Iudicis decretum deſuper interpoſitum ipſo iure nullum, *leg.magis puto.* §.*as alienum,ff.de reb. cor.lib.cum verò,*§.*proinde,ff de fideic.libert.l.*1.§.*hac verba,ff.ne vis fiat*; cum aliis allegatis.

Fuit enim inſinuatum quod mulieribus erat neceſſaria alienatio, & minus damnoſa pro ſoluendis debitis Andreæ eorum filij, & nepotibus reſpectiuè, vt in patriam liberè redire poſſet, & tamen neque dictæ mulieres tenebantur ad debita Andreæ, nec debitum
3 † cenſus in quo erat obligatus Andreas erat neceſſarium, quia illius emptor non vrgebat, nec vrgere poterat pro ſorte principali, cum cenſus pro parte
4 emptoris ſit perpetuus, & † venditio facta pro illius extinctione non dicatur facta ex cauſa neceſſaria, vt fuit reſolutum *in vna Romana cenſus,*23.*Ianuary* 1591. *coram bon.mem. Bubalo*, & in aliis cauſis allegatis. Et quod magis eſt, nec fuerunt ſoluta debita Andreæ,ſed ex pretio ſcuta quinquaginta venerunt ad manus mulierum, & pro aliis quinquaginta fuit data emptori dilatio annorum duorum. Et pro reſiduo accollauit ſibi cenſum ſupradictum in quo erat obligatus An-
dreas, † qui per eiuſmodi accollationem factam ſine 5
conſenſu, & interuentu creditoris non fuit liberatus quin poſſit moleſtari, prout poterat ante accollationem, Gloſſ. *magna in l. legani, ff. de liber.legat. in fine,* Bart. *in l.ſingularia,num.*19. Iaſ.*n.*54.*ff.ſi cert.pet.*

Nonobſtat quod venditio fuit iurata, † quia iura- 6
mentum vti doloſè extortum propter cauſas falſas narratas, *l.falſas,*§.*ſi quis,ff.de furt.l.ſi quis affirmauerit,*§.1, *l.quod venditor,ff.de dolo,* dicitur nullum,& nihil operatur, *cap.cùm contingat,extra de iureiur.cap.licet eo.tit. in* 6.*cap.quamuis,de pact.in* 6.notant Doctores in dictis iuribus communiter.

Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, Romana Inualiditatis cenſus, Veneris, 24. *May,* 1592.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio dicitur alienatio.*
2 *Cenſus impoſitio ſuper bonis Eccleſiæ, vt ſit legitima requirit ſolemnitates,& iuſtam cauſam.*
3 *Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione rei Eccleſiæ, non præſumitur niſi poſt lapſum ad minus triginta annorum.*
4 *Cauſa alienandi bona Eccleſiæ debet aliunde, quam per inſtrumentorum enunciationem probari.*
5 *Iuſta cauſa alienandi bona Eccleſiæ eſt vel ob neceſſitatem,vel propter vtilitatem Eccleſiæ.*
6 *Neceſſitas, vt ſuſtineatur alienatio rei Eccleſiæ ob cauſam neceſſitatis, debet eſſe præciſa.*
7 *Cenſus redemptio eſt permiſſa venditori, ſed prohibita Domino cenſus.*
8 *Vtilitas, vt propter eam ſuſtineatur alienatio rei Eccleſiæ,debet eſſe euidens.*
Euidens vtilitas illa dicitur quæ eſt clara, & indubitata, dict. num.8.
9 *Impoſitio cenſus, vt extinguatur alter omnino ſimilis non dicitur facta ex cauſa vtilitatis.*

DECISIO XXVII.

PRo informante; quia cum † impoſitio cenſus dica- 1
tur alienatio, Bald. *in cap. cum audientiam, el* 2. *de Retr.num.9.* Tiraq. *de Reſcr. Lign.*§.1. Gloſſ. 6. *num.*6. cum aliis allegatis *in cauſa Romana vinearum de maxi-
mis anno* 1577. *coram D.de Rubeis,* in ea † facienda ſu- 2
per bonis Eccleſiæ requiritur ſolemnitas, & iuſta cauſa prout in alienatione, *cap. de reb. eccleſ. non alien. lib.*6. Clem.1.*eod.tit.* Doctor. *in cap.ſine exceptione,* & ibi latiſſimè Laurent.de Rodulph.12. *quæſt.*2. Dec.*conſ.*142. *num.*4.Couar.*Var.Reſol.cap.*17.*num.*2.*lib.*2. Hic autem vtrunque deficit, nam quantum ad ſolemnitatem non conſtat de aliquo beneplacito ſedis Apoſtolicæ, quod nec etiam in ipſo inſtrumento fuit nunciatum, Ioan.
Paul.*deciſ.*54.nec † ex lapſu temporis poteſt præſumi, 3
cum requirantur ad minus triginta anni, Imol. *in cap. peruenit,num.*10. *verſ.nota ex prædictis de emt.& vendit.* Fell. *in cap.illud,num.*6. *in fine, verſ. eſt aduertendum de Præſumpt.* Alex.*conſ.*1. *num.*20.*lib.*4. & fuit reſolutum *in Caſſanenſi Prædij,de menſe Octobr.* 1584.*coram me,* & alias ſæpè. Quantum ad iuſtam cauſam non apparet, quia licet dicatur huiuſmodi cenſum,impoſitum fuiſſe pro extinguendis aliis cenſibus,de illis tamen non con-
ſtat,nec † ſtatur aſſertioni alienantium res Eccleſiæ ſu- 4
per iuſta cauſa ad Bart. *in l.ſi fortè,de Caſtr.pecul.*Feder. de Sen. *conſ.*143.*in fine,* Rebuff. *de reb.eccleſ.non alien.*

*num.*15.

num. 25. cum aliis per Roland. *conſ.* 25. *num.* 19. *lib.* 1.
5 Vltra quod dubitari poteſt, an ſufficiat, † cum iuſta
cauſa alienationis ſit neceſſitas, vel vtilitas euidens,
dict.cap. 1. *de reb. eccleſ. non alien. in* 6. *& dicto Clem.* 1.
eod.tit.

6 Neceſſitas non adeſt, quia † Eccleſia inuita cogi
7 non poterat ad extinguendum cenſum, cum † illius re-
demptio venditori tantum ſit licita, emptori prohibita
iuxta Conſtitutiones ſummorum Pontificum, tradit
Conrad. *de contract. quæſt.* 84. *in* 5. *concluſ.* Sot. *de iuſtit.
& iure, lib.* 6. *quæſt.* 5. *art.* 3. *in* 1. *concl.* Vtilitas Eccleſiæ
8 euidens, ideſt clara, † & indubitata, prout de iure requi-
ritur *d.cap. ſine exceptione ibi quod non ſit dubium profutu-
rum Eccleſiæ, d. cap.* 1. *de reb. eccleſ. non alien. in* 6. Barb.
conſ. 40. *num.* 1. *lib.* 1. Corn. *conſ.* 243. *num.* 3. *verſ. præterea
9 lib.* 2.) minus adeſt, quia † in impoſitione vnius cen-
ſus, vt alius extinguatur omnino ſimilis non dicitur
Eccleſia effecta melioris conditionis.

*R. P. D. Penia, Romana Cenſus, de Romulis,
8. Iuny* 1598.

SVMMARIA.

1 *In alienatione rei Eccleſiæ, vel grauamine illi imponen-
do, requiritur copulatiuè ſolemnitas, & iuſta cauſa.*
2 *Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione rei Eccle-
ſiæ, eſt loco ſolemnitatis.*
3 *Cenſus impoſitio facta ſuper re Eccleſiæ abſque bene-
placito Apoſtolico, eſt inualida.*
4 *Emens ab Eccleſia, debet probare pretium eſſe verſum
in vtilitatem ipſius.*
5 *Canonicis in cauſa Eccleſiæ in materia prohibita, non
creditur.*
*Cauſa iuſta alienandi res Eccleſiæ partium aſſertione,
non probatur,* dict. num. 5.
6 *Cauſa iuſta alienandi res Eccleſiæ, non præſumitur ex
antiquitate temporis.*
7 *Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione rei Eccleſiæ,
non præſumitur niſi poſt triginta annos.*

DECISIO XXVIII.

PRæſuppoſitis multis hinc inde deductis, dubitaui
an conſtaret de bono iure Domini Iuliani de Ro-
mulis, ita vt aliquo remedio contra Eccleſiam ſancti
Celſi eſſet ei ſuccurrendum, & Rota vtraque parte in-
formante negatiuè reſpondit.
1 Cùm † enim ad validitatem alienationis rerum Ec-
cleſiæ, vel grauaminis imponendi duo copulatiuè re-
quirantur ſolemnitas, videlicet, & iuſta cauſa, ita vt
ſi alterum deficiat contractus, ſeu alienatio reddatur
prorſus inualida, *cap.* 1. *de reb. Eccleſ. non Alien. lib.* 6.
Clem. 1. *eod.tit.* Abb. *in cap.* 1. *num.* 17. *de reſtit. in integr.*
Barb. *conſ.* 40. *lib.* 1. Gemin. *conſ.* 48. *num.* 3. affirmantes
hanc eſſe communem opinionem quam Rota ſemper
2 fuit amplexa: Et † pro ſolemnitate beneplacitum
Apoſtolicum interuenire debet vt in *Extrauag.* Pau-
li II. *Incipit ambitioſæ, tit. de reb. Eccleſ. non alien.*
Nauar. *in Comment. de alienat. rerum Eccleſiaſt. num.* 14.
& in propoſito caſu non conſtaret quod in impoſitio-
ne alicuius ex dictis cenſibus adhibita fuerit præfata
3 ſolemnitas, & † conſequenter cenſus eſſent inualidi,
non poterat de bono iure Iuliani conſtare, Couar. *lib.* 2.
var. reſolut. cap. 17. *num.* 2. & fuit ſæpe in Rota deciſum.
Et ex hoc capite dicebatur, quod quamuis pro parte
Iuliani doceretur de cauſa impoſitionis cenſuum: quia
tamen non conſtabat de legitima ſolemnitate conſiſte-
re cenſus non poterant, & ex hoc potiſſimum funda-
mento ſuſtinebantur Deciſiones huc vſque factæ, &
ſententiæ Rotales pro Eccleſia ſancti Celſi latæ ſupra-
dictis accedebat, quia neque de cauſa iuſta impoſitio-
nis cenſuum conſtabat factæ ſcilicet, pro extinguen-
do cenſum minorem: quia † pro parte Iuliani ne- 4
ceſſe erat, quod probaretur verſio pecuniarum in vti-
litatem Eccleſiæ Couar. *d.cap.* 17. *n.* 5.

Rurſum reſpectu cenſus ſcutorum octuaginta qua-
tuor idem fuit iudicatum, quia licet in inſtru-
mento reperto diceretur cenſum fuiſſe impoſitum
pro ſoluendis Eccleſiæ debitis, de his tamen non con-
ſtabat, niſi ex aſſertione Archipresbyteri, & quinque
Canonicorum † aſſertioni quorum non creditur in 5
materia prohibita, Tiraq. *in legibus connubiis,* Gloſſ. 5.
n. 113. *&* 114. *&* 116. *idem in l. ſi vnquam, in verbo, dona-
tione largitus, n.* 89. *& ſeq. C. de reuoc. donat.*

Nec † ex antiquitate temporis poterat præſumi iu- 6
ſta cauſa, quia nondum elapſum fuerat tantum tem-
pus, Alex. *conſ.* 50. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 5. Nec beneplacitum
Apoſtolicum: quia, † vltra quod non fuerat in impo- 7
ſitione cenſuum reſeruatum, ab anno 1561. vſque ad
annum 1584. quando Canonici ceperunt excipere de
nullitate non erant elapſi niſi viginti quatuor anni, &
tamen triginta anni requirebantur.

Denique placuerunt Dominis reſponſiones dare per
informantes pro Eccleſia S. Celſi.

*Illuſtriſsimo Cardinale Mellino, Romana cen-
ſuum, Veneris, 23. Iulij,* 1600.

SVMMARIA.

1 *In alienatione rei Eccleſiæ facta ex cauſa voluntaria
non eſt opus probare pretium eſſe verſum in cauſam
expreſſam.*
2 *Taciturnitas creditoris per longum tempus inducit ve-
riſimilitudinem ſolutionis.*
3 *Verſio pretij in cauſam expreſſam probatur præſumptio-
nibus, & coniecturis.*
4 *Contractus celebrati cum Eccleſia ſine ſolemnitatibus
ſunt nulli, ſi Eccleſia volet.*
5 *Cenſus impoſitio nulliter facta ſuper bonis Eccleſiæ, ſi
ab ea fuerit approbata, non poteſt poſtea dici nulla.*

DECISIO XXIX.

PLacuit Dominis Deciſio aliàs facta in hac cauſa
coram R. P. D. Penia, quod Capitulum teneatur
ad reſtitutionem pretij, quia † cum contractus fuerint 1
initi ex cauſa voluntaria non eſt neceſſaria probatio
verſionis in cauſam expreſſam, iuxta eam diſtinctio-
nem, quam Rota ſequuta fuit *in cauſa Romana domus
de Piccombus coram* Decano, *Auximana bonorum &
Anconitana terrarum coram* R. P. D. Seraphino, *& Ro-
mana cenſus coram bon. mem. Bubalo.* Et ſi probatio ver-
ſionis eſſet neceſſaria reſpectu cenſus ſcutorum Se-
ptuaginta trium eſt clara, quia probatur concluden-
ter extinctio cenſus Firmani, reſpectu verò aliorum
cenſuum eſt multum veriſimilis, cum † per ſpatium 2
tanti temporis nunquam fuerint petiti à Capitulo fru-
ctus illorum cenſuum, & ab eo per ſpatium viginti
octo annorum ante motam litem fuerint ſoluti fructus
centum quinquaginta iſtorum cenſuum, & probetur
extinctio alterius cenſus maioris ſummæ: verſio † 3
enim probatur præſumptionibus, & coniecturis, Bar.
& alij, in lege contra. ff. ſi cert. pet. præſertim quando ſo-
lutio eſt facta Capitulo, & quæſtio eſt ſolum de reſti-
tutione pretij, vt per Gloſſ. *in Auth. hoc ius porrectum,
in verbo probet, & ibi* Baron. *numero* 17. *C. de ſacro-
ſanct. Eccleſ.*

Non obſtat quod ſtante nullitate præcedentium
contractuum

contractuum ex defectu ſolemnitatis non adhibitæ in
impoſitione cenſuum, pro quorum extinctione fue-
runt creati iſti noui, iſti poſteriores contractus non
4 fuerunt vtiles capitulo. Quia † iſta nullitas habebat
locum volente capitulo Put. *deciſ.* 310. *lib.* 1. Et tunc
non fuerat ab eo declaratum, & ideo cum iſti contra-
ctus de eo tempore haberent implicitum ſtatum vali-
ditatis, & capitulum ſuſtineret onus ſoluendi fructus,
neque vellet declarare nullitatem, quæ etiam fortaſſe
non erat, valde vtile ei fuit per reductionem ad mino-
rem ſummam eximere ſe à ſolutione maioris ſummæ.
Et licet poſtea Capitulum oppoſuerit de nullitate
5 præcedentis impoſitionis, tamen † iſta oppoſitio non
poteſt retrotrahi in præiudicium contractuum antea
initorum ad effectum oſtendendi eorum nullitatem
de tempore impoſitionis, & damnum, non vtilitatem
iſtorum poſteriorum, quia ſufficit ad iſtum effectum,
quod tunc voluerit capitulum habere illos contra-
ctus pro validis, & ſe liberare à ſolutione maioris
ſummæ.

R.P.D. Manzanedo, Romana cenſus, Mercurij,
2. Decembr. 1609.

SVMMARIA.

1 *Decretum facit præſumi omnia ſolemniter geſta.*
2 *In alienatione rei Eccleſiæ requiritur copulatiuè cau-*
ſa, & ſolemnitas.
3 *Beneplacitum Apoſtolicum facit præſumi bona Eccle-*
ſiaſtica eſſe vtiliter alienata.
4 *Eccleſiæ allegantí læſionem incumbit onus probandi.*
5 *Collegij exiſtentia non probatur ex ſola denomina-*
tione.
6 *Tractatus capitularis non eſt neceſſarius in aliena-*
tione rei Eccleſiæ, vbi interuenit beneplacitum Apo-
ſtolicum.
7 *Ratificatio æquiparatur mandato.*
8 *Facultas obligandi generaliter continetur ſub licentia*
imponendi cenſum.
9 *Obligatio generalis bonorum Eccleſiæ regulariter non*
eſt prohibita, ſubſiſtente iuſta cauſa.

DECISIO XXX.

INſtitutis hæredibus à q. Laurentio Carlerio Domi-
nis Canonicis S. Priſcæ, ad itaque ab illis hæredi-
tate cum beneficio legis & inuentarij, illaque tamen
grauata ære alieno ſcutorum plus quàm trecentorum
in ſocietatibus officiorum conſiſtente, obtentaque
per ipſos à *fel. record. Clem. VIII.* licentia accipiendi
ad cenſum dicta ſcuta trecenta pro extinctione dicta-
rum ſocietatum Breuéque Illuſtriſſimo D. Vicario Vr-
bis commiſſo, illique præſentato, & per ipſum pro-
nunciato poſſe Canonicos conſtituere iſtum cenſum
ad iſtum effectum, & cenſu ſic conſtituto; & illis pe-
cuniis præfatis ſocietatibus extinctis, nihilque in
cenſu contra *Bullam S. mem. Pij V.* adiecto, nihilomi-
nus Canonici recuſarunt coram A. C. fructus cenſus
ſoluere, prætendentes illum eſſe inualidum, prout per
ſententiam A. C. fuit declaratus, à qua per Dominum
Alphonſum Guidaſcum appellatio fuit interpoſita, &
cauſa per Sanctiſſimum mihi commiſſa. Vnde dubitaui
de validitate dicti cenſus, & an præfata ſententia eſſet
confirmanda.

Et Domini cenſum ſuſtineri dixerunt, & per conſe-
quens ſententiam eſſe reuocandam ex eo potiſſimè 1
quia cum omnia ſuperius relata ſint vera in facto, vt
ex actis apparet videtur de validitate cenſus conſtare,
cùm fuerit impoſitus de licentia Papæ, & decreto Il-
luſtriſſimi Domini Vicarij illius Apoſtolici executoris,
† vnde omnia cenſentur ſolemniter geſta Abb. *conſ.* 41. 1
num. 3. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 341. *n.* 12. *circa med. verſ. & quan-*
do ceſſio, Capic. *deciſ.* 16. *n.* 1. *verſ. regula enim iuris, &*
n. 4. Gabr. *conſ.* 71. *n.* 10. *&* 13. *lib.* 2. Rota *Diuerſ. dec.* 65.
n. 1. *&* 178. *n.* 2. *part.* 2.

Et quamuis † vltra ſolemnitates requiratur in alie- 2
nationibus rerum eccleſiaſticarum copulatiuè etiam
cauſa, vt per Doctor. *in cap. ſine exceptione,* 12. *q.* 2. *&*
ibi Laurent. de Rodulph. *quæſt.* 3. Couar. *var. reſol. lib.* 2.
cap. 17. *num.* 2. Rota *Diuerſ. d. dec.* 178. *num.* 1. ſatis de
cauſa ſufficienti conſtat ex ſupradictis, nempe vt Ca-
nonici hæredes Carlerij exonerarentur præfatis ſo-
cietatibus grauioribus onere cenſus. Ex quo etiam de
vtilitate conſtare videtur, † Vltra quod etiam illa præ- 3
ſumitur ex beneplacito Apoſtolico, Soc. *conſ.* 15. *n.* 23.
Abb. *d. conſil.* 41. *n.* 2. vbi dicit quod allegantí † læſio- 4
nem incumbit onus probandi, vt dixit Rota *in vna Me-*
diolanenſi bonorum, 10. *Ianuarij,* 1581. *coram Illuſtriſſi-*
mo D. Cardinale Pamphilio, & aliàs ſæpius vltra quod
in Breue habetur expreſsè, quod emptores cenſuum
non teneantur verificare in quos vſus pecuniæ fuerint
verſæ.

Quibus non obſtat quod opponitur pro parte Ca-
nonicorum de defectu ſolemnitatis, ex quo mandatum
procuræ pro iſtis pecuniis accipiendis ad cenſum. fuit
datum à duobus tantum Canonicis, atque illis non ca-
pitulariter congregatis. Fuit namque reſponſum quod
non conſtat iſtos Canonicos facere capitulum, nec ha-
bere arcam, neque maſſam communem, nec quod ſint
ſoliti congregari capitulariter, nec habeant ſigillum,
& alia ſigna de quibus per Abb. *in cap. nobis, num.* 8. *de*
iure patron. Fel. *in cap. accedentes, n.* 2. *de præſcript.* Feder.
de Sen. *conſ.* 61. Nec facit quod enuncietur Capitu-
lum S. Priſcæ, † cum denominatio non ſufficiat ad pro- 5
bationem Collegij, Achil. *deciſ.* 10. *de Preb.* Gloſſ. *in*
Pragm. ſanct. tit. de elect. in verbo collegiatis.

Tum † etiam quia iſte tractatus capitularis pro ſo- 6
lemnitate non erat neceſſarius ſtante beneplacito Apo-
ſtolico ex ſupradictis, & tradit in terminis, Redoan.
de reb. eccleſ. non alien. quæſt. 25. *num.* 66. Nec minus
iſte tractatus capitularis erat neceſſarius pro haben-
do conſenſu Canonicorum vni ex canonicis, & † rati- 7
ficatio reliquorum ſubſequuta, ad tradita per Iaſ. *con-*
ſil. 54. *num.* 12. *lib.* 1. *& per* Put. *deciſ.* 100. *num.* 4. *&*
ſeq. lib. 2.

Nihilominus Canonici inſiſtebant in eo quod Bre-
ue impertitur præfatam licentiam imponendi dictum
cenſum tantum cauſa ſoluendi debita hæreditaria Car-
lerij, & ideo non ſubſiſtere generalem obligationem
omnium bonorum Eccleſiæ. Quia vltra quod alicui ex
Dominis placebat reſponſio quod † cùm in breui da- 8
tur licentia conſtituendi cenſum cum obligatione in
forma cameræ cum clauſulis conſuetis, & in ſimili ap-
poni ſolitis, ſatis videatur data licentia obligandi ge-
neraliter bona Eccleſiæ, cum aliàs non reperiretur
qui vellet dare ſuas pecunias ad ſenſum, ad not. per
Doctor. *in leg. vel vniuerſorum,* per illum text. *ff. de pi-*
gnor. act. Iaſ. *in l. certi condictio, §. ſi in numos, num.* 13. *ff.*
ſi cert. pet. Redoan. *vbi ſuprà, quæſt.* 17. *numero* 44.
Præcipuè † quia regulariter ſubſiſtente iuſta cauſa, 9
non eſt prohibita generalis hypotheca rerum Eccleſiæ.
Idem Redoan. *quæſt.* 2. *cap.* 6. *per tot.* & maximè, *num.* 12.
16. *& ſeq.*

Nihilominus Domini concluſerunt iſtam reſolutio-
nem pro validitate cenſus intelligi quatenus ſuppe-
tant bona hæreditaria Carlerij; Canonicos tamen te-
neri docere non ſuppetere.

R. P. D. Pirouano, Romana Cenſus, Veneris, 15. February, 1612.

SVMMARIA.

1 *Appellatio remanet deſerta, ſi cauſa non expediatur intra quadriennium, à die interpoſita appellationis.*
2 *Rota non ſolet attendere ſententias latas extra eius Tribunal, non conſtito de earum iuſtitia.*
3 *Cenſus impoſitus à muliere abſque ſolemnitatibus ſtatutarius eſt inualidus.*
4 *Statutum vrbis*, cap. 151. lib. 1. *procedit non ſolum in quatuor caſibus ibi expreſſis, ſed in omnibus in quibus adeſt ratio læſionis.*
5 *Hypotheca eſt mater, & principale fundamentum, Saluiani Interdicti.*
6 *Ex cenſu nullo, fructus non debentur.*
7 *Reſoluto contractu Cenſus ſors remanet purum, & merum mutuum.*
8 *Nullitas non poteſt opponi à tertio.*
9 *Poteſt tamen opponi ab hærede.*
10 *Etiam quod principalis viuens non fuerit conqueſtus de nullitate.*
11 *Solutio fructuum cenſus facta à muliere non ſaluat contractum à nullitate reſultante ob non ſeruatas ſolemnitates ſtatutarias.*

DECISIO XXXI.

1 FVit reſolutum obſtare rem iudicatam, non ex eo
ſimpliciter, quod † ſint lapſi quatuor anni à die
appellationis ſententiæ A. C. & abſque ſufficienti
prorogatione fatalium, appellatio remanſerit deſerta,
cap. cum ſit Romana de appell. Auth. *ei qui*, *C. de temp.
appellat.* ſed quia de Iuſtitia præfatæ ſententiæ appa-
2 ret, ſine qua † Rota non ſolet attendere ſententias ex-
tra Tribunal latas, Mohed. *deciſ. 11. n. 2. de ſent. & re iu-
dic. & deciſ. 3. n. 1. de teſtibus*, Put. *deciſ. 401. n. 2. lib. 1.*
& paſſim ſeruat Rota & ſignanter fuit dictum *in Vrbe-
uetana Legati, 24. Ianuar. 1585. coram* bon. mem. Cardi-
nali Pamphilio, *& in Romana alimentorum, 4. Iuly,
1607. coram bon. mem. Scotto.* Apparet enim impoſitio-
3 nem cenſus fuiſſe nullam † vt factam à Domina Dio-
nora muliere abſque duobus coniunctis, ſine decreto
Iudicis, & cauſæ cognitione prout ſtatutum Vrbis,
cap. 151. lib. 1. mandat obſeruari ſub pœna nullitatis.
4 Quod ſtatutum † non ſolum in quatuor caſibus expreſſis,
ſed etiam in omnibus aliis in quibus adeſt ratio læ-
ſionis procedere ſæpè fuit reſolutum, Veral. *deciſ. 195.
num. 2. parte 3.* Put. *deciſ. 7. num. 2. & 3. & 55. n. 1. lib. 3.
& deciſ. 162. num. 1. lib. 1.* & fuit dictum *in Romana cam-
biorum, 1593. coram Illuſtriſſimo Cardinale Mellino*, da-
ta autem nullitate cenſus deſtruitur per conſequens
5 hypotheca, † quæ dicitur mater, & principale funda-
mentum Saluiani interdicti per Chriſtophorum in-
tentati, Bart. *in l. 1. num. 3. de Salu. Interd.* Bal. *in leg. rem
alienam*, vbi etiam Bart. *num. 5. ff. de pignor.* Neguſ. *de
Pignor. parte 8. membr. 3. num. 19.* Menoch. *de adipiſc.
6 remed. 3. queſt. 19. num. 160.* Et † eo caſu ceſſare fructus
fuit reſolutum *in cauſa Vrbeuetana nullitatis cenſus,
die 21. Maij, 1595. coram Gypſio*, & iterum *in cauſa
Romana ſocietatis officij, 20. Maij, 1602. coram Illuſtriſ-
7 ſimo Cardinale Mellino*, reſoluto † contractu remanet
ſors purum, & merum mutuum in quo non cadit per-
ceptio fructuum.
8 Non obſtat quod hæc † nullitas poſſit opponi
dumtaxat ab ipſa Dionora, Oſaſch. *deciſ. 94. n. 5.* cum
aliis allegatis. Quoniam fuit reſponſum, quidquid ſit
9 in tertio, in hærede † tamen prout eſt Dominus Fede-
ricus non procedere limitationem, *l. hæredes, C. ad Vel-
leian.* Salic. *in l. ſcient, in vlt. not. eod. tit.* Gabr. *conſ. 125.
num. 6. lib. 1.* Lamberteng. *de contract. cor. in fine, n. 277.*
qui hoc comprobat exemplo reſtitutionis in inte-
grum, & Velleiani. Nec † refert quod ipſa Dionora vi- 10
uens de nullitate conqueſta non ſit, ita vt nec eius
hæres mouendo quæſtionem poſſit, per ea quæ tradit
Surd. *conſ. 86. n. 10. & 11.* Becc. *conſ. 9. n. 8.* non enim
verſamur in caſu vitandæ caducitatis, prout loquun-
tur Surd. & Becc. ſed in caſu nullitatis, de qua poteſt
hæres dicere, *leg. hæres C. ad Velleian.* cum aliis ſupra
allegatis.
Et quamuis † Dionora viuens plures ſoluerit fru- 11
ctus, ita vt ſoluendo videatur approbaſſe contractum
cenſus; & agnouiſſe bonam fidem, non tamen vide-
tur ſufficere ad ſaluandum contractum à vitio nulli-
tatis, quia ſicuti expreſsè ſine ſolemnitatibus ſtatuti
non poterat contrahere, multò minus tacitè, & abſque
ſolemnitatibus contractus inualidus confirmatus ſuit,
cùm non pendeat à voluntate illius, Bal. *in l. mancipia,
n. 1. verſ. nota quod ratificatio, C. de reb. alien. non alienan.*
Quæ autem dicta fuerunt de reſtitutione ſortis &
fructuum ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, viſa
ſunt non pertinere ad dubium. Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. Manzanedo, Romana Saluiani interdicti. Lunæ 11. Ianuarij, 1616.

SVMMARIA.

1 *Primum extremum in Saluiano probatur ex inſtrumento.*
2 *Secundum extremum probatur ex ſuſtentatione litis.*
3 *Saluianum intrat probatis duobus extremis.*
4 *Mulier obligans ſe cum viro etiam principaliter, non remanet obligata, niſi manifeſtè probetur pecunias eſſe verſas in propriam eius vtilitatem.*
5 Limit. *ſi obliget ſe pro liberando maritum à carceribus, vel pro aliis indigentiis domus, & ad ſubleuandum maritum magno ære alieno grauatum.*
6 *Vxor tenetur ſubuenire inopia mariti ex iuris diſpoſitione.*
7 *Eſſe in carceribus, & habere contra ſe mandatum executiuum relaxatum paria ſunt.*
8 *Vxoris obligatio facta pro marito valet, quando non remanet indotata.*
9 *Obligatio mulieris iuramento vallata, ſuſtinetur ſaltèm de iure Canonico.*
10 *Maximè accedente decreto Iudicis, & conſenſu propinquorum.*
11 *Mulier poteſt validè renunciare cum iuramento,* Auth. ſi qua mulier, C. ad Velleian.
12 *Creditor comparens in iudicio diſcuſſionis non prohibetur conuenire debitorem coram alio iudice.*

DECISIO XXXII.

DOmini conſueuerunt eſſe locum Saluiano, nam 1
† de primo extremo nempe de credito cum hypo-
theca Dominorum de Fabiis, & Petroniis conſtat ex
impoſitione cenſus facta per Dominam Olympiam
ſuper rebus propriis, cum decreto Iudicis, & aliis ſo-
lemnitatibus Statuti Vrbis, *lib. 1. cap. 151.* Et † de ſe- 2
cundo ex ſuſtentatione litis, Caputaq. *deciſ. 372. par. 2.*
Quibus † ſtantibus intrat Saluianum, Neguſ. *de Pig-* 3
nor. 1. membr. 8. part. n. 6. Roland. *conſ. 14. n. 13. lib. 1.* cum
aliis relatis à Contardo, *in l. vnica, limit. 14. n. 10. C. ſi de
moment. poſſeſſ.* Put. *deciſ. 207. n. 2. lib. 1.*
Neque obſtare videbatur quod Olimpia cenſum
impoſuerit vna cum eius viro, quod caſu † licet ſe
principaliter

principaliter obligauerit, tamen cenſetur pro illo in-
tercedere, & obligatio non ſuſtinetur, niſi manifeſtè
probetur, quod pecuniæ in propriam ipſius mulieris
vtilitatem expenſæ ſint, iuxta textum *in* Auth. *ſi qua*
mulier, C. ad Velleian. Surd. *deciſ.* 164. *n.* 11. Hood. plures
referens *conſ.* 45. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 1. Fuit enim reſpon-
5 ſum † dictam auth. non habere locum in caſu noſtro,
quia procedit in obligatione omninò voluntaria, quam
facit vxor pro marito, non autem in obligatione facta
ad ſubleuandum maritum magno ære alieno grauа-
tum, & pro eum liberando à carceribus, ac pro aliis in-
digentiis domus Rim. ſen. *conſ.* 77. *n.* 16. *vol.* 1. *poſt* Bal.
conſ. 20. *in fin. vol.* 2. Surd. *conſ.* 367. *n.* 14. Franch. *deciſ.*
237. *n.* 3. Theſaur. *deciſ.* 223. *n.* 15. Tiraq. *de legibus Con-*
nubiis, Gloſſ. 8. *num.* 285. Lamberteng. *de Contr. mulier.*
Gloſ. 10. *n.* 25. & fuit dictum *in vna Romana nullitatis*
obligationis, 28. *February*, 1611. *coram Reuerendiſſimo*
Attrebaten.

6 Hanc † enim obligationem videtur facere ex qua-
dam neceſſitate, & lege permittente, cum de iure vxor
teneatur ſubuenire inopiæ mariti, *l.* 1. *&* Auth. *præterea,*
C. vnde vir & vxor, & l. ſi cum dotem §. ſin autem in ſa-
uiſſimo, ff. ſol. matr. Bald. *conſ.* 478. *circa fin. vol.* 3. Natta.
conſ. 547. *n.* 19. Decian. *conſ.* 84. *num.* 29. *vol.* 4. Surd. *deciſ.*
86. *n.* 6. *& ſeq.*

7 Et licet † maritus de tempore obligationis non eſ-
ſet in carceribus detentus, tamen ſat eſt ad hunc effe-
ctum quod immineret periculum carcerationis ob pa-
ratam executionem Cameralis obligationis, qua ſuis
creditoribus adſtrictus reperiebatur, Rimin. *d. conſil.* 77.
n. 16. *& ſeq.* Surd. *d. conſ.* 367. *n.* 18.

8 Quæ facilius procedunt, quia † Domina Olimpia
cenſum impoſuit ſuper bonis non dotalibus, quo fit vt
eius obligatio ſuſtineatur, cum non remaneat vllo mo-
do indotata, Theſſ. *d. deciſ.* 223. *n.* 11. Seraph. *deciſ.* 1187.
n. 2. & fuit dictum *in Anconitana dotis*, 28. *Iuny*, 1602.
coram Illuſtriſſimo Mellino, *& in Romana Saluiani in-*
terdicti, 15. *Decembr.* 1614. *coram D. meo Pamphilio.*

9 Vlterius dicebatur obligationem Dominæ Olimpię
eſſe iuramento vallatam, & ſic ſaltem de iure Canoni-
co ſuſtineri non obſtante diſpoſitione *d.* Auth. *ſi qua*
mulier, iuxta Caſt. conſ. 8. *per tot. lib.* 2. Boet. *deciſ.* 23. *n.* 9.
verſ. niſi iurauerit, Alex. *conſ.* 146. *per tot. lib.* 7. Seraph. *de*
Priuil. iuram. Priuil. 118. & hanc eſſe communem, & in
Praxi receptam teſtantur, Afflict. *deciſ.* 311. *n.* 4. Theſſ. *d.*
deciſ. 223. *n.* 10. Gutt. *de iuram. confirm. part.* 1. *c.* 55. *n.* 6.
Surd. *d. conſ.* 368. *n.* 13. & illam tenuit Rotta *in vna Inte-*
rannenſi mercium, 4. *Iunij*, 1597. *coram bon. mem. Penia*,
& in allegatis *Anconitana dotis coram* Illuſtriſ. Mellino,
& Romana Saluiani interdicti coram D. meo Pamph. ac-
10 cedente præſertim † decreto Iudicis, & conſenſu pro-
pinquorum, ex quibus metus, & dolus excluditur, Surd.
vbi ſuprà.

Et tandem omnis difficultas videbatur ceſſare ex eo,
11 quod † Domina Olimpia certiorata de beneficio d.
Auth. illi expreſsè, & cum particulari iuramento renun-
ciauit, quo caſu valida eſt renunciatio, & impugnari nó
poteſt, vt tradunt Bertrand. *conſ.* 218. *per tot. lib.* 4. Surd.
d. conſ. 367. *n.* 12. Theſſau. *vbi ſuprà*, *n.* 18. Tiraq. *in leg. ſi*
vnquam, in Præfat. n. 136. *C. de reuoc. donat.* Gomez. *Va-*
riar. reſol. tom. 2. *c.* 13. *n.* 17. *in fine*, Seraph. *de Priuil. iu-*
ramento Priuil. 64. *n.* 3. *& ſeq.*

Minus obſtat defectus iuriſdictionis Rotę per Olim-
piam appoſitus ex eo quod debitor cenſus ſit etiam M.
Antonius maritus cuius creditorum cauſæ omnes fue-
runt commiſſæ R. P. D. Raymundo per particulare Bre-
ue Sanctiſſimi: quia hodie non agitur contra M. Anto-
nium, ſed contra ipſam, quæ in dicto Breui non eſt no-
minata, & contra quam cauſa reperitur in Rota com-
12 miſſa per particulare reſcriptum Sanctiſſimi. Et † licet
Domini de Fabiis, & Petronius coram Domino Ray-
mundo curauerunt ſe deſcribi inter alios creditores di-
cti M. Antonij fideiuſſoris cenſus, non tamen propte-
rea ſibi præiudicarunt quin coram alio Iudice compe-
tenti agere poſſint contra Dominam Olympiam prin-
cipalem, cum nemo præſumatur renunciare iuri ſuo,
niſi id expreſsè faciat.

R. P. D. Vbaldo, Romana fideiuſſionis, Mercurij,
9. Decembris, 1615.

SVMMARIA.

1 *Executio obligationis cameralis non datur, niſi ad in-*
ſtantiam creditoris principalis.
Non etiam tertij, etiam ſi illius tertij interſit.
2 *Cameralis obligatio extenditur etiam ad non nomina-*
tos in inſtrumento.
3 Limit. *quando eſt reſtricta.*
4 *Obligatio cameralis obligat efficacius, ſed non in plus*
quam contrahentes velint.
5 *Vxoris obligatio facta pro marito eſt nulla ſi remaneat*
indotata, vel non ſit ſalua dimidia dotis, & n. 7. & 8.
quodnam tempus attenditur.
6 *Pretium conuentum in venditore, præſumitur iuſtum.*
9 *Extinctio cenſus peti non poteſt ab illius emptore, ſecus*
ab aliis.
10 *Promiſſio indemnitatis intelligitur reſpectu debiti va-*
lidi ſecus reſpectu inualidi.

DECISIO XXXIII.

IN inſtrumento cenſus conſtituti de anno 1590. ſu-
per Palatio q. Alexandri Gabriëlij cuius bonam fi-
dem recognouit Hieronymus Nucius, acceſſit D. Hor-
tenſia eius vxor, & alij, quos ipſa indemnes conſeruare
promiſit, quæ etiam vineam olim mariti à ſe pro con-
ſecutione ſuarum dotium poſſeſſam conceſſit D. Fran-
ciſco Zeccadoro qui inter alia promiſit releuare indem-
nem Hortenſiam quatenus moleſtaretur à creditoribus
q. Hieronymi pro rata ſcutorum ſexcentorum ſub ob-
ligatione camerali, & in Franciſci locum ſucceſſit po-
ſtea Dominus Paulus Alberinus: hodie Dominus
Carolus ſucceſſor Alexandri Gabriëlij in palatio
cenſuato conuentus à Dominis cenſus pro fructibus
agit contra Paulum, & Hortenſiam vigore dictæ obli-
gationis cameralis.

Sed dato, & propoſito dubio. An, & quatenus eſſet
locus executioni dictæ obligationis, Domini negatiuè
reſponderunt. Et quidem quo ad Paulum res videbatur
carere difficultate, ex eo quod Zeccadori obligatio, &
conſequenter Pauli eius ceſſionarij emanauit ad fauo-
rem Hortenſiæ pro eius releuatione; non autem ad fa-
uorem Caroli, vel Alexandri in inſtrumento non no-
minati, & † regulariter executio inſtrumenti etiam 1
guarentigia vel camerali obligatione vallati non datur
niſi ad inſtantiam creditoris principalis, non autem
tertij, etiam ſi illius tertij interſit. Bal. *in leg. ſi pro te, n.* 2.
C. de dot. promiſſ. quem ſequitur Iaſ. *in l. ſi quis nec cau-*
ſam, num. 10. *ff. ſi cert. pet.* Boët. *deciſ.* 22. *num.* 4. *ante fin.*
Barez *de Guarentig. parte* 1. *quæſt.* 9. *verſ. & ſi velit ſe fun-*
dare, Galleſ. *de cameral. obligat. tit. de Preambul. ipſius*
proceſſus, Rubr. *de Perſon. petent. execut. in princip.* Et † 2
licet obligatio cameralis extendatur etiam contra non
nominatos in inſtrumento, vt in *deciſ.* Seraph. 1477.
n. 1. *& in Romana, ſeu Colonienſi pecuniaria*, 16. *Nouembr.*
1611. *coram R. P. D. meo Pirouano*, & in aliis, tamen in
propoſito † ſecus eſt, ex quo obligatio eſt reſtricta 3
ad perſonam Hortenſiæ quatenus ipſa moleſtetur à
creditoribus mariti, & certum † eſt obligationem 4
cameralem non in plus partes obligare, quam ipſæ
voluerunt, licet obliget efficacius, iuxta Rom. *conſ.* 321.

*circa princ.col.*1.Gab.*conſ.*173.*n.*1.*lib.* 2.Burſat.*conſ.*361. *n.*33.*lib.*4. & fuit dictum *in vna Romana triginta millium,*3.*Decembris,*1599.*coram* Iuſto, *& in alia Romana pretii domus,*16.*Iuny,*1600.*coram* Litta.

Quo vero ad Hortenſiam pariter Domini exiſtimabant non eſſe locum executioni, quia licet illius obligatio fuerit ſolemnis iuxta Stat. Vrbia 151. *lib.*1.
5 tamen † quando mulier remanet penitus indotata, vel dimidia dotis ſibi non eſt ſalua, contractus fideiuſſionis pro marito factus, non ſuſtinetur iuxta *deciſ.*Teſſaut. 223. *n.*9.*&* 13. & ſequitur Rota *in vna Romana fideiuſſionis*. 5. *Iulij,*1593. *coram Illuſtriſſimo Arrigone* relata per Seraph. *in alia Romana fideiuſſionis*, *quæ eſt dec.*1187.*n.*2.in impreſſis, *in Interamnenſi mercium*, 4. *Iuny,*1597. *coram bon.mem.* Penia,*in Romana ſocietatis officij,*13.*Februarij,*1606.*coram* Litta,*in Romana Saluiani,*15.*Decembris* 1614.*coram R.P.D.meo Pamphilio,* & ſæpè in aliis.

Quod autem Hortenſia remaneret vel penitus indotata, vel ſaltem non ſit ſibi ſalua medietas dotis videtur conſtare ex eo quod non controuertitur dotem eſſe ſcutorum mille quingentorum, ſummam verò pro qua acceſſit in cenſu etiam pro illius extinctione ad fauorem Gabrielij eſſe mille ducatonum in ſorte, & pro fructibus ad rationem ſeptem cum dimidio pro centenario in bonis autem mariti, quem vnicum habet in inſtrumento cenſus releuatorem Hortenſia, non conſtat adfuiſſe niſi vineam, quam Hortenſia ceſſit Zeccadoro Zeccadorus Alberino pro pretio conuento
6 ſcutorum mille quadringentorum, † quod præſumitur iuſtum, *leg.minoribus,C.de in integr.reſtit* & fuit dictum *in vna Romana reſidui dotis,*31.*Ianuarij coram Illuſtriſ. Card. Lancelloto* pręſertim cum vinea eſſet grauata onere diuerſorum canonum, & annuarum reſponſionū de quibus per informantes; itaque ſi calculantur fructus dicti cenſus vnacum ſorte quam promiſit extinguere poſt biennium ab anno 1590.vſque ad annū 1601.quo recepit releuatorem Zeccadorum pro dimidia cenſus, clarè apparebit eam remanere penè indotatam, & ſic
7 eius obligationem fuiſſe † nullam: maximè ſi ſit attendendum tempus contractus ad eius validitatem, vel inualiditatem, iuxta *leg. ſi voluntate vbi* Doctor.*C. de reſcindent.vendit.*Teſſaur.*d.deciſ.*223. *num.*13. *in fine.* Neque dicatur maritum Hortenſiæ ſoluiſſe fructus vſque ad annum 1598.quia de tali ſolutione non docetur,& cum ſit facti non præſumitur,*l.conſilio in fine,ff.*
8 *de curat. furioſi.* Vltra quod etiam † ſi eſſet attendendum tempus præſens,& ſic poſt releuationem Zeccadori, & Alberini, iuxta *deciſ.* Afflict. 313. Vinc. de Franch. *deciſ.*477. *num.*14. fructus tamen cenſus ſunt adeo aucti ſpatio tredecim annorum, vt iuncta dimidia ſortis principalia, pro qua Hortenſia non habet releuatorem ſine dubio excedant dimidiam partem ſuæ, vt rectè calculanti apparebit.

Nec obſtat quod non potuit agi pro extinctione
9 cenſus, † quia hoc bene procedit quo ad emptorem cenſus, ſed D.Carolus prætendit extinctionem promiſſam pro liberatione ſuæ domus cenſuatæ.

Stante igitur nullitate obligationis Hortenſiæ, pro qua etiam videtur fuiſſe reuolutum coram *bon. mem. Iuſto,*licet non fuerit extenſa deciſio, ſequitur vt non ſolum non ſit locus executioni contra ipſam ſed etiam contra Alberinum non ſolum ex ſupradictis in prin-
10 cip. ſed etiam quia † illius promiſſio intelligenda eſt de debito, cuius vigore Hortenſia iuſtè, & validè moleſtari poſſet, non autem de credito nullo, & inualido, *lege non dubium, in fine, C.de legibus Caſtr.in leg.cum ſex. num.*1.*&* 2.*ff.de fideiuſſor.*Surd.*deciſ.*118.*num.*10.Et ita fuit deciſum.

R. P. D. Dunozet, Maceratenſi cenſus, 14. May, 1614.

SVMMARIA.

1 *Contractus mulieris initus ſeruatis ſolemnitatibus ſtatuti, eſt validus, & exigibilis.*
2 *Nemo contra proprium dolum debet audiri.*
3 *Minor iurans ſe maiorem non reſtituitur, quando tractat de lucro captando.*
4 *Deceptis non decipientibus iura ſubueniunt.*
5 *Mulieris contractus factus in eius vtilitatem, valet etiam ſine ſolemnitatibus ſtatuti.*

DECISIO XXXIV.

Domini vna tantum parte informante dixerunt ſententiam latam ab A. C. tanquam validam, & iuſtam eſſe confirmandam, proceſſit enim in executione obligationis cameralis vigore facultatum: & ex reuolutione actorum de mandatis procuræ comparentium, ac de legitimis citationibus conſtat, vt fuit dictum *in Mediolanenſi iuriſpatronatus,* 22.*Iuny,*1609.*coram R.Lugdunenſi,*& aliàs ſæpè.

De iuſtitia vero dictæ ſententiæ † conſtat, quia Iu- 1
dex mandauit exequi inſtrumentum in quo mulier cum decreto Iudicis,& aſſenſu proximiorum cum iuramento contraxerat, ſeruatis ſolemnitatibus ſtatuti.

Nec potuit retardari executio dicti inſtrumenti iuriſiurandi religione vallati ſub prætextu, quod alij proximiores parentes in loco contractus adeſſent, quia ipſamet dolosè cum iuramento aſſeruerat nullos alios
proximiores conſanguineos adeſſe, ſicque † aduerſus 2
dolum proprium non eſt audienda, Caſtren. *conſ.* 53. *num.*3.*part.*2.Rain.*in l.*1. §.*nunciatio*, *n.*211.*ff. de nou. oper.nunciat.*cum multis allegatis per Oddum *de reſtit. in integr.quæſt.*82. *art.* 3.*num.*12. *&* 18. & ſicuti dicitur
de minore † cum agitur de lucro captando cum ſe ma- 3
iorem eſſe iurauit, tunc non poteſt beneficium reſtitutionem in integrum implorare,*l.ſi vlterius.*§.*ſi tamen, C.ſi min.ſe maior.dixer.*Seraph.*Priuil.*83.*num.*50.*d.*Od.
loc. cit. deceptis † enim non decipientibus iura ſubue- 4
niunt,*l.*2.§.*verba.ff.ad Senat.conſ Velleian. in lege ſi quis minorem, C.ſi min. ſe maior. dixerunt cap.cum vniuerſorum,de rer.permut.*

In quam ſententiam eo libentius Domini iuerunt,
qnia † mulier in euidentiſſimam vtilitatem contraxit, 5
cùm enim eſſet obligata ad ſolutionem cenſus annui, qui ſoluebatur ad rationem decem pro centenatio, ad quem extinguendum pecunias accepit, cenſúmque conſtituit ad rationem octo pro centenatio, vnde cum ipſa dotem, ſeu patrimonium non diſtraxerit, infertur etiam non ſeruatis ſolemnitatibus ſtatuti potuiſſe licitè, & validè contrahere, Socin. *conſ.* 80. *numero* 10. *vol.* 4. Tiraquell. *de legibus connubiis in verſ.de ſon mari,* Gloſſ.8. *num.*62.*per leg.cùm his,* §.*eam tranſactionem,ff. de tranſact.*

Ex quibus pro confirmatione ſententiæ A. C. fuit capta reſolutio.

R. P. D. Vbaldo, Romana cenſus, Mercurij 1. Iuny, 1616.

SVMMARIA.

1 *Decretum Iudicis habet pro ſe præſumptionem validitatis contractus, maximè ſi ſint adhibita ſolemnitates.*

2 *Mulier*

2 *Mulier volens annullare contractum debet probare falſitatem cauſa.*
3 *Cultura fundi dotalis pertinet ad maritum tanquam reſpiciens recollectionem fructuum, qui ſpectant ad maritum.*
4 *Maritus non tenetur facere expenſas in re dotali excedens illius fructus.*
5 *Contractus non vitiatur ex falſitate vnius cauſa ſi cætera ſint vera.*
6 *Decretum ſuſtinetur ex vna cauſa vera, ſi alia ſint falſa.*
7 *Expenſa qua reſpiciunt perpetuam ſundi dotalis vtilitatem non ad maritum, ſed ad vxorem pertinent.*
8 *Imponens cenſum ſi aſſerat fundum cenſitum ad ſe ſpectare iure dominij, &c. tenetur ad ſolutionem fructuum, etiam quod fundus ſit alienus.*
9 *Emptor non tenetur eſſe ſolicitus, vt pecunia erogentur in cauſam expreſſam.*
10 *Fundus datus marito in ſolutum pro dote, tranſit in illius dominium.*
11 *Expenſa per maritum facta in fundo ſibi pro dote in ſolutum dato indiſtinctè, pertinet ad ipſum.*

DECISIO XXXV.

FVit tentum pro confirmatione ſententiæ extra Rotam latæ pro validitate cenſus de quo agitur, ille
enim fuit conſtitutus, & venditus cum ſolemnitatibus
requiſitis tam ex *Bulla fel. record. Pij V.* quàm ex ſtatuto
Vrbis de contractu mulierum, vt ex lectura inſtrumenti
apparet: vnde ſolum videbatur reduci difficultas ad defectum
cauſarum in inſtrumento expreſſarum & cum ſuper iis fuerit
interpoſitum decretum Iu-
1 dicis pro † earum veritate, & ſufficientia in dubio
præſumitur donec contrarium probetur, præſertim
ſtantibus ſolemnitatibus contractus, Menoch. poſt relatos,
lib. 2. Præſumpt. 75. n. 12. & ſeq.
2 Et quod † mulieri volenti annullare contractum in-
cumbat onus probandi falſitatem cauſarum, fuit dictum
in Romana Salniani, 15. *Decembris* 1614. *coram R. P. D. meo Pamphilio*,
& quod hoc caſu requiratur plena, & concludens probatio,
fuit dictum *in Romana locorum montium*, 13. *Nouembr.* 1613. *coram me.*
Et quo ad primam cauſam quod Agatha non poſſet
coli facere vineam propter eius magnitudinem, & ne
ob non legitimam culturam, & guberninm deſereretur,
licet dicatur pro parte Agathæ quæ cenſum impoſuit,
3 quod † cultura ſpectabat ad maritum tanquam reſpi-
ciens recollectionem fructuum, qui de re dotali, qualis
erat hæc vinea pertinet ad maritum, iuxta *l. fructus, cum ibi not. ff. ſolut. matrim.*
& ſic videretur conſtare de falſitate huius cauſæ, tamen
reſpondebatur hanc cauſam fuiſſe expreſſam eo quia impenſa
eſſet maxima, & ſic potuit eſſe exceſſiua fructuum; quod
redditur etiam veriſimile cum in inſtrumento dotali
aſſeratur vineam eſſe grauatam annuo cenſu ſcutorum
ſexdecim. Hoſpitali Sancti Iacobi Incurabilium debito,
& ideo fuit etiam expreſſum in dicto inſtrumento cenſus
quod omne id cederet in damnum, & detrimentum dotis
ipſius Agathæ, & conſequenter in hoc non probatur
falſitas cauſæ, quia non apparet prædictas expenſas potuiſſe
4 fieri cum fructibus, & ſic à marito, † qui vltra illos
non tenetur iuxta not. *in l. diuortio, §. impendia, ff. ſolut.*
5 *matrim.* Vltra quod etiam † ſi vna cauſa eſſet minus
vera, vel ſufficiens non videtur ex hoc vitiari contractus,
ſed ſufficit aliàs cauſas expreſſas eſſe veras, Innoc.
in cap. in præſentia, vbi Abb. *num. 8. de renunc.* Dec. *in l.*
6 *ſi donatione, num. 15. Cod. de collat.* ſicut etiam † decre-
tum interpoſitum ex pluribus cauſis ſi vna ſit falſa,
ſuſtinetur tamen, & valet, quando principalis cauſa ſuper
qua fuit interpoſitum eſt vera, Caſtr. *conſ.* 201. *verſ. breuiter contrarium*,
lib. 1. cum aliis per *Modernos ad Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.*
Statut. Vrbis, lib. 1. cap. 105. Gloſſ. 21. *num.* 38. & in hoc
caſu non poteſt dici alias cauſas de quibus mox non
eſſe principales.

Aliæ enim duæ cauſæ expreſſæ in inſtrumento videlicet,
pro reſtauranda domo vineæ quæ minabatur ruinam, &
indigebat reparatione aliàs non poterat Agathæ inſeruire,
& pro ſoluenda taxa reparationis viæ pro cannis nonaginta
ſeptem ante ipſam vineam, ad quam ſolutionem cogebatur
à Magiſtris viarum, cum contineant expenſas non ſolum
vtiles, ſed etiam neceſſarias, & quæ reſpiciunt perpetuam
fundi vtilitatem videntur ſufficientes pro ſuſtinendo cenſu. Cum
† illæ expenſæ ſpectarent potius ad vxorem, quam ad 7
maritũ, iuxta text. in *d. l. diuortio, §. impendia, & ibi* Doct.
ff. ſol. matr. & in l. 1. l. 3. l. quod dicitur, ff. de impenſ. in reb. dotal. fac.
Alex. *conſ.* 162. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 7.

Quæ eo magis videbantur amplectenda; ex † quo 8
mulier in inſtrumento cenſus medio iuramento aſſeruit
huiuſmodi vineam pleno iure dominij ad ſe ſpectare,
& ſuam eſſe liberam, immunem & exemptam, quo caſu
etiam ſi vinea ſit dotalis ipſa tamen per impoſitionem
dicti cenſus tenetur, Tiraq. *de retract. Lign. in fine, n.* 99.
Rota *deciſ.* 281. *n.* 27. *p.* 2. *Diuerſ.*

Non † obſtat quod emptor cenſus debuerit eſſe ſolicitus, 9
quod pecuniæ verterentur in cauſas expreſſas,
quia de hoc ſtatutum non loquitur, & regula eſt in
contrarium, *Surd.* poſt alios *deciſ.* 156. *num.* 9.

Nec releuare videbatur quod maritus Agathæ acceſſerit,
& ſe principaliter obligauerit abſque vlla releuatione,
ex quo videtur agnouiſſe tanquam proprium debitum,
& Ioann. Baptiſta emptor cenſus videatur incontinenti
declaraſſe dictas pecunias perueniſſe ad manus dictæ
Agathæ mariti: quia reſpondetur hoc non repugnare
præcedenti contractui inito cum Agatha, cùm non
excludatur quod pecuniæ prius peruenerint ad manus
Agathæ prout expreſsè cantat inſtrumentum, & deinde
ad maritum pro executione cauſarum expreſſarum in
inſtrumento, & quo ad fideiuſſionem mariti placuit
deciſ. in cauſa Romana Salniani Interdicti, 11. *Ianuarij, præteriti coram R. P. D. meo Manzanedo.*

Demum non obſtat *deciſio in cauſa Romana ſocietatis officij coram ben. mem. Penia*,
& aliæ allegatæ, quia ibi pecuniæ erant captæ ad ſocietatem
officij pro ſola prædij cultura, quæ non indigebat tam
magnis impenſis, & pro recollectione fructuum, quæ
impenſæ certè pertinent ad maritum, non autem pro cauſis
reſpicientibus perpetuam fundi vtilitatem vt in caſo noſtro:
vltra quod in dicta Romana ſocietatis prædium
erat datum marito in ſolutum pro dote, † vnde tranſie- 10
tat eius dominium in virum meritò † indiſtinctè om- 11
nes expenſæ pertinebant ad virum, vt ibi in fine Deciſionis,
ſed hic expreſsè fuit conuentum vt vinea eſſet,
fundus dotalis, ideò habent locum quæ ſupra deducta ſunt.

Ex quibus fuit concluſum ſententiam eſſe confirmandam.

R. P. D. Orano, Leodienſis pratenſi Cenſus, Luna, 29. Ianuarij 1596.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio eſt ſpecies alienationis.*
2 *Cenſus ſuper re Eccleſia validè non imponitur, niſi copulatinè concurrat iuſta cauſa, & ſolemnitas.*
3 *Clauſula vocatis vocandis, requirit citationem, & cauſæ cognitionem.*
4 *Et quod ſeruetur tela iudiciaria, &* num. 10.
5 *Aliàs proceſſus redditur nullus.*

6 *Clauſula, ſi legitimè conſtiterit, requirit legitimas probationes.*
7 *Alioquin ſententia eſt nulla.*
8 *Papa ſupplet defectum ſolemnitatum, non defectum cauſa.*
9 *Aſſertio contrahentium alteri non præiudicat.*
10 *Alienatio rei Eccleſia facta à Pralato in conſanguineum, non caret ſuſpicione.*
12 *Alienatio rei Eccleſia ſi fiat ob neceſſitatem pretium debet conuerti in cauſam expreſſam.*
13 *Teſtes examinati parte non citata, non facit quidem indicium.*

DECISIO XXXVI.

IAcobus Abbas Monaſterij Sancti Laurentij in ſuburbiis ciuitatis Leodienſis ſiti ſub prætextu quod
anno 1568. obſeſſa ciuitate Monaſterium, & eius Eccleſia incendio abſumpta ac per excurſiones militum
illius agri, & coloniæ depopulatæ fuiſſent, aliiſque
vergentibus expreſſis cauſis grauauerat certa illius bona annuo cenſu ducentorum Florenorum ad commodum Dominorum de Naſque, & Ioannis fratris ſui
germani. Verum cum poſtmodum modernus Abbas
factum prædeceſſoris iudicialiter impugnaſſet, cauſa ad
ſacrum Rotæ Auditorium deuoluta dubitari obtinuit,
an inſtrumentum cenſus eſſet validum.

Domini perſpecta facti ſerie reſoluerunt fuiſſe nul-
1 lum. Deciſionis potiſſima fuit ratio, quod † cum impoſitio cenſus ſit ſpecies alienationis, *l. fin. C. de reb.
alien. non alienan.* Tiraq. *de Retractu Lign.* §. 1. Gloſſ. 6.
num. 6. Bal. *in cap. 1. per quos fiat inueſtitura*, ad illius va-
2 liditatem neceſſarium fuerit † concurrerent ſolemnitas, & cauſa, *cap. 1. de reb. Eccleſ. non aliena. lib.* 6. Clem.
1. *eodem tit.* Doctor. *in cap. ſine exceptione*, 17. *quaſt.* 1. &
ibi latiſſimè Lauteor. de Rodulph. *quaſt.* 8. Couar. *lib.
var. reſol.* 2. *cap.* 17. *num.* 2. quorum neutrum hic interuenit, non quidem ſolemnitas nam litterarum emanatarum à Legato de Latere neglecta fuit forma, cum
enim per eas confirmationem alienationis cum cauſæ
cognitione commiſiſſet Domino officiali Leodienſi
3 adiecta clauſula vocatis vocandis, † non potuit deueniri ad cenſus impoſitionem ſine citatione conuentus, & cauſæ cognitione, *l.* 2. *§. dies ff. quis ordin. in bo-*
4 *norum poſſeſſ. ſeruet. l. fin. C. de prædeſt. minor.* Quia † clauſula huiuſmodi operatur vt debeat ſeruari tela Iudiciaria, *cap. cum exhibita vbi* Abbas *num.* 6. *de iudic.* Rota
deciſ. 30. *de reſcript. in non.* Dec. *conſ.* 173. *num.* 2. & cùm
ſit conditionalis facit, vt non vocatis qui fuerant vo-
5 candi, actus ſit nullus. Pariſ. *conſ.* 138. *num.* 3. *lib.* 4. Put.
6 *deciſ.* 411. *lib.* 1. Hoc autem tanto magis attento tenore
litterarum ibi. *ſi ſibi legitimè conſtiterit*, † Quod denotat requiri legitimas probationes, & plenas, & veras
Felin. *in cap. ſi conſtiterit, num.* 5. *de accuſ.* Marſil. *conſ.* 5.
num. 47. *cum ſeqq.* & aliàs ſententiam omnino eſſe nul-
7 lam, dicit Dec. *conſ.* 603. *num.* 9. *&* 14. Ruin. *conſ.* 68. *per
tot. lib.* 5.

Minus etiam cauſa, quæ tamen in huiuſmodi alie-
8 nationibus omnino neceſſaria eſt, nam † quamuis Papæ auctoritas ſuppleat ſolemnitates, non tamen defectum cauſæ, Gemin. *conſ.* 48. *num.* 9. Ideoque verificari
oportuit conditionem ſub qua legatus reſcripſerat, videlicet, ſi cedebat in euidentem vtilitatem, vel neceſſitatem Eccleſiæ, qua non iuſtificata, nulla fuit inter-
9 poſitio decreti Ruin. *d. conſ.* 68. *num.* 5. Aſſertio † autem contrahentium quod cederet in euidentem vtilitatem, vel neceſſitatem non potuit præiudicare monaſterio, ad notata *per* Bar. *in leg. ſi forte, C. de Caſtr. pecul.*
Feder. de Sen. *conſ.* 143. *circa fin.* Gemin. *in capite* 1. *de
reb. Eccleſ. non aliena. libro* 6. quem ſequitur. Pariſ. *conſ.*
36. *col.* 1. *lib.* 4. Rebuff. *de reb. Eccleſ. non alien. n.* 75. vt nec
atteſtatio dicti officialis. Nec fuit derogatum Paulinæ,
neque ſimpliciter ſibi commiſſum vt ſe extraiudicialiter informaret iuxta tradita per Abb. *conſ.* 41. *colon.* 2.
verſ. nam Bonifacius, lib. 1. ſed ſeruato iuris ordine pro-
cedere, quo † caſu requirebatur quod vtilitas vel ne- 10
ceſſitas iuſtificaretur ex actis, vt fuit reſolutum *coram
bon. mem.* Lauterano *in cauſa Auerſana Tenmena.*

Nullitas verò ex hoc improbabilis fit quod Abbas
intra biennium ab impoſitione huius ſeruitutis cenſus
emerat localia, & mutuum dederat, ex quibus confeſſio Legati de Latere redditur ſubreptitia, Dec. *conſ.* 145.
n. 5. quod fuit etiam per Dominos conſideratum *in cauſa Placentina bonorum de Puteo bonellis coram R. P. D.
meo Seraphino.*

Remouetur etiam omnis præſumptio cauſæ vtilitatis cum liqueat ex actis à Nuntio Apoſtolico ipſum
tanquam hominem minus frugi, & bonorum Eccleſiæ
diſſipatorem Abbatiali dignitate fuiſſe exutum.

Quibus addebat vnus ex Dominis alienationem † 11
huiuſmodi tanquam factam in parte in fauorem fratris
ſui germani non carere fraudis ſuſpicione, *auth. quibuſcumque modis*, & ibi communiter Doct. *C. de ſacroſ. Ecc.*
Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſumpt.* 39.

Altera acceſſit primæ ratio, quia cum agatur de venditione cenſus facta ex cauſa neceſſitatis æris alieni
† neceſſum erat quod probaretur pretium verſum fuiſ- 12
ſe in eam cauſam ob quam fuerat facta alienatio, Inn.
in cap. 1. verſ. vel forte, quem ibi omnes ſequuntur. Imol.
in cap. quod quibuſdam, n. 14. *de fideiuſſ.* Bal. *in auth. hoc ius
porrectum, ſub num.* 7. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Rom. *conſ.* 440.
num. 5. Caſtr. *conſ.* 338. *circa princ. lib.* 1. & fuit pluries in
hoc Auditorio reſolutum. De qua tamen, vt nec de alia
cauſa conſtare non poterat ex depoſitione teſtium per
Dominum officialem examinatorum, † quoniam fu- 13
erant examinati abſque partis citatione, quo caſu nedum non probant partis intentionem, ſed nec indicium
faciunt, Felin. *in cap. in nomine Domini, n.* 4. *de teſtibus*,
cum ſimilibus.

*Reuerend. Pat. D. Corduba, Leodienſi cenſus, 15.
Ianuarij 1597.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio eſt ſpecies alienationis.*
2 *In impoſitione cenſus ſuper re Eccleſiaſtica requiritur copulatiuè cauſa, & ſolemnitas.*
3 *In alienatione rei Eccleſia non ſufficit tractatus, niſi accedat auctoritas, ſeu confirmatio ſuperioris.*
4 *Clauſula vocatis vocandis, requiri ordinem iudiciarium.*
5 *Legitimè conſtare dicitur quando conſtat per plenas, & legitimas probationes.*
6 *Neceſſitas Eccleſia non probatur per partium aſſertionem.*
7 *Neceſſitas vt probata dici poſſit concludenter, quomodo teſtes debeant deponere.*

DECISIO XXXVII.

DIxerunt Domini cenſum non eſſe legitimè conſtitutum, eſt enim notiſſimi iuris ad validitatem
cenſus impoſiti ſuper re Eccleſiaſtica, (quæ † dici- 1
tur ſpecies alienationis, textus *in lege fin. Cod. de rebus alien. non alien. capite nulli, eodem tit.* Bald. *in cap.* 1.
§. 1. *per quos fiat inueſtit.* Tiraq. *de retractu Lign.* §. 1.
Gloſſ. 6. *numero* 6. oportere † interuenire ſolemni- 2
tatem & cauſam copulatiuè ſicuti in ipſa rei Eccleſiaſticæ alienatione, *c.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien. lib.* 6. Clem.
1. *eodem tit.* Couar. *lib.* 2. *var. reſolut. cap.* 17. *n.* 2. fuit reſolutum in hac cauſa, *& in alia Romana inualiditatis
cenſus*

cenſus coram R. P. D. meo Pamphilio. Pro ſolemnitate
5 allegatur tractatus † qui non ſufficiunt niſi adſit legi-
tima confirmatio ſeu auctoritas ſuperioris.

Adducebatur etiam licentia Legati, & confirmatio
officialis Leodienſis in executionem illius: verum hæc
Dominis non placuit, cum non fuerit ſeruata forma i
4 Stante enim clauſula poſtquam † vocatis vocandis le-
gitimè conſtiterit veniebat ſeruanda forma iudicialis
5 & † ſic requirebantur plenæ, & legitimæ probationes,
c. exhibita, de iud. vbi Abb. *n. 6*.

Non obſtabat quod videatur ſeruata tela iudiciaria
cum fuerit citatus Gherardus procurator Monaſterij,
qui agnouit bonam fidem fatendo neceſſitatem, nam
fuit reſponſum quod nihilominus monaſterium erat
vocandum ex deductis *in cauſa Senogalienſi ſilua coram
R.P.D. meo Litta*. Vltra quod mandatum D. Gherardi
non erat ſufficiens, cùm ſolum eſſet ad obtinendam
confirmationem à Legato, non autem ad confitendum
coram executore pro verificanda neceſſitate monaſte-
rij: Vltra qood non videbatur ſufficiens confeſſio Ghe-
6 rardi, † cum iſta neceſſitas non probetur per aſſertio-
nem partium, ad not. Bart. *in l. ſi forte. ff. de* Caſtr. *pecul*,
Feder. de Sen. *conſ. 143*. Pariſ. *conſ. 36. num. 11. lib. 4*. ex
quo reſultabat defectus cauſæ neceſſitatis, vel vtilitatis,
& cum in hoc caſu non adſit clauſula extraiudiciali-
ter, ſatis poteſt dici non conſtare de cauſa ex reuolutio-
ne proceſſus, in quo nolla probata fuit vtilitas, vel
neceſſitas.

Nec etiam obſtabant teſtes, quia quamuis examinati
ſint citato dicto procuratore, & deponunt monaſterium
paſſum fuiſſe diuerſa damna propter bella, & militum
incurſiones, nihil tamen dicunt de monaſterij neceſſi-
te, vel Abbatis, ita quod ei non potuerit aliter occurri,
quam per alienationem vel cenſus impoſitionem, vt
fuit conſideratum *in illa Placentina de Puteo bonellis co-
ram R.P.D. meo Seraphino Decano*.

Cùm ergo verſemur in caſu ſpectato propter dila-
pidationem Abbatis, & impoſitionem dicti cenſus ad
fauorem conſanguinei eius, neque appareat pecuniam
fuiſſe verſam in illam cauſam, propter quam fuit facta
alienatio, vt hæc omnia fuerunt coram me deducta
in hac cauſa 15. *Decembris* 1596. Domini ſteterunt in
reſolutis.

*Reuerendiſſimo Domino Sacrato, Romana reſtitu-
tionis dotis, Luna 17. Martij 1600.*

SVMMARIA.

1 *Qualitas requiſita à ſtatuto debet concludenter probari
ab eo qui ſe in ſtatuto fundat.*
2 *Cenſus impoſitio eſt ſpecies alienationis.*
3 *Inuentarium hæredis non officit creditoribus certis non
citatis.*
4 *Declaratio facta à perſona, & tempore ſuſpecto, non eſt
re leuans*

DECISIO XXXVIII.

LIcet ſtatuto Vrbis, *cap. 130. lib. 5*. caueatur quod dos
à fratribus de bonis proprijs ſorori data ſoluto
matrimonio per obitum ſororis ſine filiis ad eoſdem
1 fratres reuertatur; iſta † tamen qualitas quod de bo-
nis proprijs fuiſſet dotata debebat per fratres de Ru-
ſconibus ante omnia concludenter probari. *l. 1. §. ait
Prætor, in reſponſo, ff. ne quid in flum. public*. Felin. *in capit.
ex parte num. 25. de reſcrit*. & in terminis ſtatuti latè So-
cin. *conſ. 55. lib. 1*. Quæ probatio in propoſito caſo viſa
fuit Dominis non ſolum deficere, ſed potius contra-
rium probari, nempe dictam dotem fuiſſe de bonis
paternis profectam, cum apud partes in confeſſo ſit ſcu-
ta octingenta de quibus agitur fuiſſe ſoluta ex pretio
cenſus impoſiti ſuper vinea paterna. Vnde cùm pro
ſolutione dictæ dotis fuerint alienata bona paterna,
(cenſus † enim impoſitio dicitur quædam alienatio 2
Bald. & Doctor. *in l. fin. C. de reb. alien. non alien*. & fuit
latè dictum *in illa Romana vinearum*, 24. *Febr*. 1577.
coram R.P.D. Decano) ſequitur quod dos non fuerit
ſoluta de bonis proriis dictorum fratrum, ſed de bonis
paternis.

Nec ſatisfacit reſponſio quod hæreditas erat gran-
di ære alieno grauata, ita vt nil penitus ſupereſſet, quia
id rectè non probatur, licet enim fratres de Rusconi-
bus confecerint inuentarium, attamen † non afficit 3
Dominam Liuiam, à qua Camillus cauſam habet, ex
quo Domina Liuia, quæ erat creditrix certa vel ſuæ do-
tis vel portionis hæreditariæ non fuit nominatim ci-
tata, Bart. *in l. 1. §. cum igitur, num. 3. C. de iure delib*. Dec.
conſil. 633. n. 8. Aym. *conſ. 225. n. 1*.

Nec refragatur, quod promiſſio dotis non fuerit fa-
cta nomine ipſius Liuiæ, ſed quod fratres ſemper ze-
lo, & fraterno amore moti, vt dicitur io apocha matri-
moniali, promiſerint dotem, quæ fuit ſoluta per Bar-
tholomæum Ruſconum patruum, quem illi promiſe-
runt releuare iodemnem, nam iſte probationes non vi-
ſæ fuerunt concludere perneceſſe.

Sicut nec illa declaratio poſt obitum mulieris facta
per eundem Bartholomæum quod ſcuta octingenta
ſoluta pro dote eſſent illa eadem, quæ fuerunt capta
ſuper vinea vltra † quod talis declaratio emanauit à 4
perſona & tempore ſuſpecto, & ex ea nil aliud ad ſum-
mum infertur, quam quod pecuniæ datæ in dotem pro-
fectæ fuerunt è manibus dictorum fratrum, ſed de
quibus bonis non probatur. Et ideo cum pro illis tan-
quam bonis paternis fuerit relaxatum mandatum exe-
quutiuum ab A.C. illud modo eſt exequutioni de-
mandandum.

*R.P.D. Orano; Peruſina hæreditatis de Almeri-
cis 8. Aprilis 1587.*

SVMMARIA.

1 *Prohibitus alienare bona, eſt prohibitus ſuper illis cen-
ſum imponere.*
2 *Cenſum imponens ſuper re alienari prohibita ſub cer-
ta pœna incidit in pœnam.*
3 *Cenſus cenſetur impoſitus ſuper parte rei libera.*
4 *Prohibita alienari non veniunt ſub generali obliga-
tione.*
5 *Aſſertio imponentis cenſum ſuper re quod illa ſit ſua &
libera, reſtringitur ad portionem ſuam.*
6 *Dominus rei pro indiuiſo, poteſt dicere rem ad ſe ſpe-
ctare.*
7 Caputaq. *dec. 17. lib. 1. declaratur.*

DECISIO XXXIX.

CErtum † eſt prohibitum alienare cenſeri prohibi- 1
tum cenſum imponere, & non ſecus † ac per alie- 2
nationem ita etiam per impoſitionem cenſus cadere
è commodo hæreditatis ſeu rei alienatæ, iuxta not. *in
cap. fin. de reb. eccleſ. non alien*. Bald. *in cap. ad audientiam,
el ſecundo, ſub num. 2. de reſcript*. Tiraquell. *de retractu
Lignat. §. 1. gloſ. 6. num. 6*. Caputaq. *deciſ. 37. lib. 1*. in im-
preſſis.

Difficultas igitur propoſitæ quæſtionis verſatur in
eo, An cenſus intelligatur impoſitus ſuper toto fundo
vel tantum illius parte.

Domini tenuerunt cenſum impoſitum fuiſſe ſuper

3 parte dumtaxat prædij; ex qoo † enim pars vna præ-
dij libera fuit; altera vero fideicommiſſo ſubiecta,cen-
ſendum eſt cenſum fuiſſe impoſitum in parte in qua
potuit imponi,nam voluntas regulatur à poteſtate,&
4 ſub † generali obligatione non veniunt prohibita alie-
nari,ex allegatis per Gabr.*concluſ*.11.*num*.15.*de reg.iur*.
& ſemper eſt facienda interpretatio per quam actus
ſuſtineatur, *l.quoties,de reb.dub*. Non obſtant clauſulæ
in inſtrumento impoſitionis cenſus appoſitæ,quia Pri-
5 ma quod prædium † ad Franciſcum ſpectet intelligi-
tur de parte ab ipſo poſſeſſa pro indiuiſo, quæ non eſt
6 ſubiecta fideicommiſſo, ratione † cuius potuit dicere
fundum ad ſe ſpectare, Cuman. *in l.locus,num*.2,*ff. de
acq.poſſeſſ*.Socin.*in l.ſi quis cum totum,num*.2.*ff. de excep.
7 rei iud*. Benint. *deciſ*.33.*in fin*. Secunda, † quod præ-
dium non eſſet obligatum, vel aliqui fideicommiſſo
ſubiectum interpretationem recipi in præiudicium im-
poſitionis cenſus, & quoad partem liberam. *Deciſ*.
8 † Caputaq.16.*lib*.1.procedit quando res prohibita alie-
nari erat integraliter ſubiecta fideicommiſſo.

R. P. D. Iuſto, Romana cenſus,Veneris,17.
Martij 1600.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus eſt ius diſtinctum,& ſeparatum ab ipſa re ap-
poſita.*
*Ius cenſus tranſit contra quemlibet rei ſuppoſita poſ-
ſeſſorem*,d.num.1.
2 *Cenſus imponi poteſt ſuper bonis emphyteuticis.*
Limit.*vt infra* num.6.
3 *Bona prohibita alienari non cenſetur prohibita hypothe-
cari,& veniunt in generali obligatione.*
4 *Saluianum interdictum datur contra poſſeſſorem bono-
rum emphyteuticorum.*
5 *Cenſus imponi non poteſt ſuper bonis Eccleſiæ ſine de-
bitis ſolemnitatibus,& abſque iuſta cauſa.*
6 *Bona emphyteutica ſi ſint expreſsè alienari prohibita
non veniunt ſub generali obligatione.*
7 *Hypotheca contrahitur ſuper bonis tacitè alienari pro-
hibitis.*
8 *Cenſus impoſitio ſuper rebus tacitè alienari prohibi-
tis,non inducit caducitatem.*
9 *Nec eſt ab initio.*
10 *Res aliena hypothecari validè non poteſt,poteſt tamen
vendi.*
11 *Exceptio dominij non admittitur in Saluiano.*
12 *Dominium rei venditæ transfertur traditione.*
13 *Clauſula,reſeruato conſenſu domini,adiecta in vendi-
tione rei emphyteuticæ non operatur, quia contractus
fit à principio perfectus.*
14 *Venditio rei emphyteuticæ cum clauſula ſaluo,& reſer-
uato conſenſu Domini,valet ab initio.*

DECISIO XL.

DVbitaui extra Rotam an cenſus impoſitus ſuper
vinea de qua agitur, ſit validus, vel inualidus
Effectus dubitationis eſt vt competat vel non Saluia-
num interdictum ſuper vinea vbi eſt impoſitus. Et
1 Domini dixerunt eſſe validum. Quia † per impoſitio-
nem cenſus conſtituitur ius quoddam diſtinctum, &
ſeparatum ab ipſa re quod tranſit in quemcunque rei
poſſeſſionem Aym.*conſil*.217.*n*.4. Couar.*variar.reſol.
2 lib*.3.*cap*.7.*num*.6. Quod † ius ſi imponatur ſuper re
emphyteutica valet quia eſt in bonis noſtris,vt fuit di-
ctum *in vna Bononienſi de Muſſarijs coram* bon. mem.
Robuſterio, *anno* 1577. *& in Romana vinea* coram R.
P.D.meo Decano, *die* 26. *Iunij* 1598. *in princ*. Et quia
communis Doctorum opinio,& ſententia eſt quod bo-
na † prohibita alienari non prohibentur hypothecari, 3
veniunt in generali obligatione bonorum, Gloſſ. *in l.
fin. in verbo, alijs, C.de iure emphyt*. Salicet. *ibi colum*.3.
num.6.*verſic.quæro an, &c*. Iaſ.*num*.18.*&* 79. Bart.*in l.
ſi conſtante, in* 3.*q. in princ. num*.73. quem ſequuntur
Alexand.*& alij*, *ff.ſolut. matrim.l.tutor.§.fin.& ibi not*.
Bart.Bald.Caſtr.*& alij,ff.de pignor.actio*. Bero *in cap.po-
tuit,num*.94.*& ſeq.ext.de Locat*. Afflict.*dec*.191.*num*.3.
Neguſ. *de pignor. part*.2. *memb*.2.*n*.28. *verſ*.6. *amplia*.
Clar.*in §.emphyteuſis,q*.18.Et ex his ſequitur † compe- 4
tere Saluianum interdictum ad *l*. 1. *ff. de* Salu. *interd*.
Aret.*in l.§.item* Seruiana.*num*.8.*Inſtit.de act*.Rot.Rom.
vinea,1598.coram R.P.D.meo Decano.
Nec obſtat † quod ſuper rebus Eccleſiæ, vel mino- 5
rum non poſſit imponi cenſus ſine cauſa,& abſque le-
gitimis ſolemnitatibus, Tiraq. *de retract. Lign*.§.1.*gl*.6.
n.6. Rol. *conſ*.59.*n*.9.*& ſeq.& n*.28.*lib*.2. & ſepius fuit
reſolutũ,quoniã † iſta procedunt quando adeſt expreſſa 6
prohibitio legis vel hominis: tunc enim eſt prohibita
hypotheca,quæ aliàs,vt dixi, venit in generali obliga-
tione bonorum, Crott. *in repet. l.filiusfamilias §.diui,
num*.94.*ff.de legat*.1.& fuit dictum.*coram* R.P.D.Penia
in Romana Saluiani interdicti, 12.*Decembris anni præ-
teriti*. Nos autem ſumus in tacita prohibitione, † quæ 7
operatur domino volente, & declarante ex diſpoſitio-
ne *l.fin.C. de iure emphyt*. quo † caſu impoſitio cenſus 8
non inducit caducitatem. Rota *coram* R. P.D. meo *in
Rom. Caſalis Marcigliani* 19. *Iun*.1597.*& Romana Vi-
nea*. ſuper allegata, & † non eſt nulla ab initio, iuxta 9
Deciſ.Rota coram bon.mem.Lauretano *in cauſa Roma-
na de Alexijs*,29.*Mart*.1795.
Nec obſtat oppoſitio defectus dominij imponentis
cenſum ſuper vinea, & conſequenter defectus hypo-
thecæ,quia † licet res aliena vendi poſſit,tamen pigno- 10
rari hypothecari, vel ius reale ſuper ea conſtitui non
poteſt,*l*.1.*ff. de pignor.vbi* Gloſſ. & Bart. Neguſ. *de pi-
gnor*.3.*memb*.2.*part.n*.52.*&* 58.
Quoniam vltra quod exceptio dominij non admit- 11
titur in remedio Saluiani interdicti, ſecundum com-
munem opinionem, de qua teſtatur poſt alios, Franc.
Sarmient. *de redditib. eccleſ.part*.3.*c*.2.*n*.23. *& tenuit*
Rot. *in vna Romana cenſus*, 22. *Decembris*,1596. *& in
alia Ceſenatenſi bonorum*, 28. *Iunij coram* R.P.D. meo
Seraphino, *& coram* bon.mem. Orano *in vna Romana
Saluiani interdicti*, 18. *Maij* 1598. Ceſſat oppoſitio
in facto, quia iam fuerat vendita vinea & tradita Deſi-
derio Bonauentæ, qui impoſuerat cenſum, vt patet ex
inſtrumento venditionis, & hoc † modo transfertur 12
dominium, *l.traditionibus, C.de pact.l.qui C.de his à non
dom.manum*.nec oſtenditur aliquod impedimentum ex
parte venditoris.
Non obſtat † Clauſula, ſaluo,& reſeruato conſenſu 13
Domini. Quia interim inter contrahentes eſt perfecta
venditio,*l.neceſſario,§.ſi id res,ff.de peric.& commod.rei
vendit.gloſſ.in l*.1.*in princ. C.eod.titu*. cum allegatis per
Tiraq. *de Retractu conuention*. §.1. Gloſſ.2. *num*.26. Et
† valet,*l.fin.C.de iure emphyt*. Bald.*in l*.2.*C.eod.tit*.Rol. 14
conſ.57.*n*.8.*& ſeq.lib*.3.
Et ita deciſum fuit.

*R.P.D. Litta Romana fideicommiſſi de Remedijs
Veneris* 7. *Maij* 1604.

SVMMARIA.

1 *Filiæ veniunt in fideicommiſſo ad quod ſunt vocati
filij.*
2 *Filius fideicommiſſo grauatus, poteſt liberè de ſua legi-
tima diſponere.*

3 Legi

3 *Legitima,& trebellianica conſtituunt medietatem eius, quod reſtituendum ex fideicommiſſo eſt.*
4 *Cenſus impoſitus ſuper bonis ſubiectis fideicommiſſo reſoluitur per fideicommiſſi purificationem.*
5 *Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris.*

DECISIO XLI.

FVit reſolutum conſtare de fideicommiſſo ad fauo-
rem Liuiæ q. Sebaſtiani de Remedij. Nam cum Re-
medius auus paternus dictæ Liuiæ aliàs deceſſerit con-
dito eius teſtamento, in quo inter alios ſibi hæredem
vniuerſalem inſtituit dictum q. Sebaſtianum, eique
1 ſubſtituerit illius filios vtique † dictæ Liuiæ ſubſtitutæ
debentur bona fideicommiſſo ſubiecta per d. Reme-
dium, *l. ſi ita ſcriptum, ff. de l.* 2. Anchar. *conſ.* 210. *n.* 21.
& fuit in ſimili tentum *in illa Foroliuienſi fideicommiſſi,*
15. *Maij, proximè præteriti coram R.P.D. meo Juſto.* Et
quia effectus dubij contendit, an conſtet de tali fidei-
commiſſo ad fauorem Dominæ Liuiæ, vt cenſus de
quibus agitur, & qui fuerunt venditi per dictum quon-
dam Sebaſtianum grauatum minimè ſuſtineantur in
præiudicium ipſius Liuiæ fideicommiſſariæ; cuius
inquam reſolutio pendet ab illa inſpectione, an ante
venditionem dictorum cenſuum fuerit conſumpta le-
2 gitima, & trebellianica, † de quibus poterat dictus
Sebaſtianus in omnem caſum liberè diſponere, per
text. *in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtament.* iun-
cto text. *in cap.* Raynutius, *& in cap.* Raynaldus, *de te-*
3 *ſtament.* Quæ † legitima, & trebellianica medietatem
eius conſtituũt, quod iudicio dicti Teſtatoris ad ipſum
Sebaſtianum grauatum peruenit, vt concludit Bald.
conſ. 92. *num.* 2. *lib.* 2. Aym. *conſ.* 50. & alij relati per Co-
uar. *in repet. d. cap.* Raynutius, *§. fin. n.* 6.

Ideò Domini (cum præſuppoſito tamen quod de-
bitum ex cauſa dotis Olympiæ vxoris dicti Sebaſtiani,
quæ dos iuncto quarto eidem debito vigore ſtatuti Vr-
bis, fuit liquidata aſcendere ad ſummam ſcutorum
quingentorum; & quod debitum ſcutorum quadrin-
gentorum occaſione cuiuſdã aſſignationis dotium per
eundem Sebaſtianum factæ ad fauorem filiarum ſua-
rum ſpuriarum quæ duo debita præcedunt vendi-
tionem dictorum cenſuum, abſorbeant medietatem
bonorum, quæ ad ipſum Sebaſtianum peruenerunt iu-
4 dicio ipſius fideicommittentis) tenuerunt † vnani-
5 miter pro inualiditate venditionis dictorum cenſuum
per regulam illam, † quod reſoluto iure datoris, & ac-
ceptatoris ius eo ipſo reſolutum cenſeri debet, de qua
in *leg. ſi ex duobus, §. ſed & Marcellus, ff. de in diem
adiect. & in leg. lex vectigali, ff. de pig.* benè Surd. *dec.* 102.
num. 12.

Ex quibus, & aliis his latius deductis per informan-
tes fuit concluſum, vt ſupra.

*R.P.D. Litta, Romana Fideicommiſſi de Reme-
dijs, Veneris 17. Decembr. 1604.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper re alienari prohibita tenet, durante vita imponentis.*
2 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij eatenus tenetur, quatenus in hæreditate reperitur.*
3 *Obligatione principali finita, ceſſat etiam acceſſoria.*
4 *Præteritione filiæ non rumpitur teſtamentum patris, vbi viget ſtatutum excluſiuum fœminarum.*

DECISIO XLII.

FVit reſolutum hæredem Liuiæ non teneri ad ſolu-
tionem fructuum cenſus quia iam fuit deciſum ſub
die 10. Maij 1601. vineam, & hortum ſuper quibus
fuit impoſitus dictus cenſus à Sebaſtiano ſubiacere
fideicommiſſo Remedij patris ipſius Sebaſtiani. Nec
poterat ſuſtineri ratione Legitimæ, Trebellianicæ filio
in bonis patris fideicommittentis debitæ: quia ex de-
ciſione facta in hac eadem cauſa 7. Maij, præſentis an-
ni apparet Sebaſtianum de tempore impoſitionis, quæ
fuit de anno 1581. iam conſumpſiſſe iſtas duas quar-
tas, & vltra.

Non obſtat, quod † teneat conſtitutio cenſus ſuper 1
re alienari prohibita impoſiti in vita imponentis, &
eius præiudicium: quia eſt verum, ſed non applicatur,
cum iam diu obierit Sebaſtianus.

Minus facit quod Liuia fuerit hæres patris, & obli-
gatio cameralis afficiat vniuerſalem ſucceſſorem, quia
fuit reſponſum, quod Liuia quatenus fuerit hæres Se-
baſtiani, fuit cum beneficio legis, & inuentarij; vnde 2
† eatenus tenetur quatenus in eius hæreditate reperi-
re fuit oſtenſum: licet verius ſit ipſam ſucceſſiſſe in
bonis de quibus agitur vti ad ſe ſpectantibus vigore
fideicommiſſi Remedij, & † ideo corruente contractu 3
impoſitionis cenſus corruit etiam obligatio cameralis
illi acceſſoria, iuribus vulgatis.

Neque hic applicatur diſpoſitio, Auth. *res quæ, Cod.
commun. delegat.* quia Remedius pater viuens Bartho-
lomæam filiam nuptui tradiderat dote ſibi perſoluta
vnde ſi mortuo primo viro voluit cum pecunia dotali
emere cenſum ſuper re fideicommiſſo ſubiecta ſibi ha-
bet imputare, & experiri contra bona imponentis, quæ
non adeſſe fuit aliàs demonſtratum, & deciſum & ex
iſta ſolutione dotis † excluditur prætenſa nullitas pa- 4
terni teſtamenti præteritione filiæ, cum ſtatutum Vr-
bis antiquum *lib.* 1. *cap.* 85. & nouum, *lib.* 5. *cap.* 141. ex-
cludat alias dotatas, & repellat à facultate impugnandi
teſtamentum paternum, ad quod benè facit *Deciſ.* Ro-
tæ *diuerſorum.* 355. *n.* 4. *& 6. part.* 5. cum alijs allegatis
per informantes.

Deducta vero circa nullitatem teſtamenti Liuiæ vti
extra dubium, fuerunt per Dominos reiecta.

*R.P.D. Cantuccio, Romana domus de Alexijs,
Lunæ, 1. Februarij 1580.*

SVMMARIA.

1 *Fideicommiſſum abſolutum cenſetur inductum ex prohibitione alienationis veſtita ex cauſa.*
2 *Immo cenſetur inductum etiam in cauſam mortis.*
3 *Fideicommiſſum abſolutum inducitur, quando teſtator procedit per viam principalis diſpoſitionis.*
4 *Perpetuo, hæc dictio, demonſtrat eſſe inductum fideicommiſſum abſolutum.*
5 *Cenſus imponi non poteſt ſuper re alienari prohibita.*
Fideicommiſſo fit locus ſi imponatur cenſus ſuper re alienari prohibita, d. n. 5.
6 *Cauſa prohibitionis illam reſtringit.*
7 *Proprietas cenſetur relicta, quando relinquitur res ad vſum, vel pro vſu.*
8 *Cauſa, vel modus non reſtringit legatum, quando reſpicit fauorem legatarij.*
9 *Legatum vſus, vel vſusfructus non trahitur ad proprietatem.*

DECISIO XLIII.

REſolutum fuit inductum eſſe fideicommiſſum ex
illis verbis teſtamenti q. Pauli de Alexiis. Item
voluit quod domus ſua, quam de præſenti inhabitat
dictus teſtator non poſſit diuidi, nec vendi, nec alie-
nari,

nari,ſed remaneat perpetuo pro vſu familiæ ſuæ.Quia
1 † prohibitio iſta de non alienando domum non fuit
nuda,ſed veſtita cum cauſa remanſionis domus pro vſu
familiæ,& ſic intrant communiter tradita per Docto-
res *in l.filiusfamilias*,§.Diui.*ff.de legat.* 1.*latè* Gabr.*lib.*4.
2 *de fideicomm. concl.*9. *num.*7. Immo † fideicommiſſum
iſtud nedum in caſum alienationis,ſed etiam in caſum
mortis inductum fuit,& ſic reſultat ſimplex,& abſolu-
tum fideicommiſſum, tum quia teſtator non per viam
rationis , ſed per viam principalis diſpoſitionis ordi-
nauit domum remanere pro vſu familiæ ſuæ : non
enim dixit per viam rationis vt remaneat, vel quia vo-
luit remanere , ſed dixit per viam principalis diſpoſi-
tionis,ſed remaneat ſubintelligendo verbum,voluit,vt
ſit cenſus , ſed voluit quod remaneat &c. quo caſu
3 quando † teſtator ordinat per viam principalis diſpoſi-
tionis fideicommiſſum ſimplex & abſolutum induci
Doctores vno ore fatentur, nec inter eos vlla reperitur
diſcrepantia,vt latè,& egregiè deducit Curt. iun. *conſ.*
145.*num.*6.*&* 7.Dec.*conſ.*23.*num.*3.*verſ.vnde in primis,*
*& num.*5.*verſic.octauo,& verſ.secus videtur. pulchrè* Al-
ciat.*conſ.*102.*num.*4.*in fine, tomo* 3.*lib.*9. Tum quia in
4 caſu noſtro adeſt illa dictio , perpetuo, † cuius virtute
fideicommiſſum inducitur abſolutum, Soc. *inter conſ.*
Curt.ſenior.*conſ.*40.*in fine*, & latius *in l. qui Romæ*,§.*co-*
*heredes,num.*18.*verſ.hanc concluſionem, ff.de verbor.obli-*
gat. cum aliis collectis per Gabr. *vbi ſupra num.*12.
Alexand.*in conſ.*1.*n.*11.*verſ. pro reſponſione* , latè Pariſ.
*conſ.*30.*num.*24.*lib.*1. Alb. *conſ.*54.*num.*2.Rol.alios ci-
tans, *conſ.*23.*num.*18.19.*&* 20.*lib.*4.

5 Præterea fuit etiam reſolutum huic † fideicommiſſo
per impoſitionem cenſus locum factum fuiſſe quia ſu-
per re alienari prohibita non poteſt cenſus imponi, vt
per *Foller.*in terminis *in ſua Praxi cenſuali,fol.*167.*n.*4.
& deciſum fuit *in illa Romana vinearum coram* Domi-
no Decano,4.*Februarij* 1577.

Non obſtat quod verba teſtatoris in caſu noſtro non
ſunt directa in familiam , ſed in vſum familiæ , & ſic
non poteſt dici vocata familia, & illa verba, *ſed rema-*
neat, &c. videntur iterare prohibitionem , vt ſcilicet,
non alienetur , & cauſa prohibitionis fuit vſus fami-
liæ quæ cauſa videtur expreſſa non ad vocationem vt
familiæ, ſed ad denotandum voluntatem teſtatoris, vt
familia domo ſemper vti poſſit : quia pro reſponſione
dicitur, quod immo familia fuit vocata ; ſi enim teſta-
tor voluit domum remanere pro vſu familiæ : ergo vo-
luit remanere in familia, cum remanſio non poſſit ve-
rificari niſi in familia;tunc autem poſſet procedere ob-
iectum quando teſtator voluiſſet domum remanere pe-
nes aliam perſonam pro vſu familiæ : nam hoc caſu
fuiſſet vocata illa alia perſona,& familia vti poſſet do-
6 mo. Minus obſtat, quod † cauſa prohibitionis reſtrin-
git prohibitionem, *l.cum pater,*§.*dulciſſimis,de leg.*2. &
quod cauſa prohibitionis in caſu noſtro fuerit vſus
familiæ,quod propterea alienatio domus non cenſea-
tur prohibita , niſi quatenus impedit vſum familiæ,*l.*
plenum in princ.ff.de vſu , & habitu , & quod impoſitio
cenſus non impedit quominus familia vti poſſit do-
mo , cùm potuit illam inhabitare ,& ſoluere fructus
cenſus. Siquidem reſponſum fuit teſtatorem in ca-
ſu iſto non ſolum vſum , ſed etiam proprietatem do-
mus reliquiſſe familiæ : non enim voluit quod vſus
domus remaneret pro vſu familiæ, inter quos duos ca-
7 ſus longa eſt differentia. Nam † quando relinquitur
res ad vſum,ſeu pro vſu , tunc relinquitur etiam pro-
8 prietas : quia † quando modus , vel cauſa adiecta
legato reſpicit fauorem legatarij, tunc non limitat le-
gatum,*l.*4.*& ibi* Bart.*ff.de alim.& cibar. legat. leg. cum*
hi,§.*ſi vni.& ibi* Bart. Ang.Paul.de Caſtr. Alex. & Iaſ.
*ff. de tranſact.*Doctores *poſt* Bart.*in l.donationes*,§.*ſpecies*
*ff de donat.*Cyn.Bald.& Salic.*in l.ſi mulier,C.de iure dot.*
*Rom.con.*103.*n.*7. Socyn. *conſ.*102.*num.* 10.*lib.*3. Cre-
men. *ſing.*34.Curt.iun. *in l.cum quid,ad finem ff.ſi cert.*
pet. Farrat. *cautela* 2. *num.*1. *verſ. ſecunda cautela eſt.&*
*num.*3.Gramm.*deciſ.*59.*num.*52.*&* 53.Capic. *dec.*188.
*num.*5.6.*&* 7. benè *Alex.* loquens in caſu huic noſtro
valde ſimili,*conſ.*223.*num.*4.*propè finem,& num.*5.*lib.*2.
latè Ang. *conſ.*338. *num.*7. Si verò † relinquitur vſus, 9
vel vſusfructus rei , tunc non relinquitur proprietas,
ſed ſolus vſusfructus,*tot.tit ff.de vſufr.legat.*Capic.*d.de-*
*ciſ.*188.*n.*4.*verſ.ſi verò.*

Præterea fuit & alio modo reſponſum quod etiam ſi
in caſu iſto non proprietas,ſed ſolum vſus domus reli-
ctus eſſet , nihilominus iſte vſus impediretur familiæ
per ſolutionem fructuum cenſus.

Ad alia non eſt opus reſpondere,quia ſunt extra du-
bium.

R.P.D. Cantuccio, Romana cenſus Saluiani in-
terdicti , & intereſſe,Lunæ, 18.*Febr.*1585.

SVMMARIA.

1 *Qui tenetur de euictione actione ex empto,tenetur etiam ad intereſſe.*
2 *Tam damni emergentis, quàm lucri ceſſantis in ſolito negotiari.*
3 *Intereſſe hoc taxatur iuxta tempus euictionis, non autem venditionis.*
4 *Heres ob alienationem rei fideicommiſſo ſubiectæ, non tenetur ad intereſſe , niſi à die quo fideicommiſſarius incipit habere commodum fideicommiſſi.*
5 *Cenſus impoſitus ſuper re expreſsè alienari prohibita, eſt nullus ab initio.*
6 *Prohibitio alienationis expreſſa , reddit alienationem nullam ab initio.*

DECISIO XLIV.

ILle † qui tenetur de euictione actione ex empto 1
tenetur ad intereſſe,*l.euicta,ff.de euict.l.*Titius *cum de-*
cederet,§.*fin.ff.de act.emp.*& tenetur † nedum ad intereſ- 2
ſe damni emergentis, ſed etiam lucri ceſſantis,quando
eſt ſolitus negotiari, Ruin. *conſ.*146.*lib.*1.Benè verum
eſt, † quod in hoc intereſſe reſpicitur tempus euictio- 3
nis,& non venditionis,*d.l.* Titius,§.*fin.*& benè decla-
rat Fulgoſ.*in d.l.euicta*,& hæc eſt differentia inter actio-
nem de euictione, & ſtipulationem dupli & ſignanter
† quod quando ex fideicommiſſo res eſt euicta inter- 4
eſſe non debeatur à tempore euictionis, ſed à tempo-
re quo fideicommiſſarius incipit habere commodum,
bene Ruin. *d.conſ.*146.*num.*5. ſed fortè hoc procederet
ſi ageretur de euictione rei, hic autem agitur ratione
cenſus , vnde quandocumque ſequatur euictio cla-
rum eſt,quod cenſus illuc uſque decurſi non erant ſolu-
& conſequenter ad illos iſti de Alexiis non teneban-
tur.

Verùm tria obſtare videntur. Primùm, quod vide-
tur ſtare per Alexandrum cum ſuſtineat litem ſuper
fideicommiſſo , nec vnquam obtulerit velle dimit-
tere domum fideicommiſſo ſubiectam.Secundùm,quod
idem Alexander adhuc percipit penſiones dictæ do-
mus decurſas de quibus agitur quia contractus cenſus
de cuius euictione quæritur,cantat expreſsè quod pen-
ſiones cedant loco ſolutionis cenſus,donec igitur Ale-
xander habitat dictam domum ſemper verum eſt, quod
cenſus erant ſoluti. Tertiùm,an ſint probanda requi-
ſita,Caſtr.*in l.*3.*ff.de eo,quod certo loco.*quia licet verum
ſit quod Alexij tenétur de euictione,cum tamen cenſus
ſit nulliter impoſitus , dubium eſt an Alexander poſſit
dicere intereſt mea , quia tot fructus ex iſtis pecuniis
percepiſſem, quia nullo exiſtente cenſu clarum eſt,
quod

quod ex pecuniis lucrum capere non poterat. Hoc
igitur pendet ab eo, an impoſitio cenſus fuerit nulla ab
initio tenet cẽſus, donec cum effectu euiocatur fortaſſe
5 ceſſabit hæc difficultas. Sed videtur † cenſus impoſitio
nulla ab initio, cum cenſus fuerit impoſitus ſuper do-
6 mo alienari prohibita, quæ prohibitio † inducit nulli-
tatem alienationis ab initio. Doctor. *in l. filiusfamilias §. Diui, ff. de legat.* 1. & fuit reſolutum *in illa Romana Palatij, coram me, 8. Martij* 1577.

R. P. D. Cantuccio, Romana cenſus Saluiani interdicti, & intereſſe, 29. Martij 1585.

SVMMARIVM.

1 *Ex cenſu ab initio nullo, nulli fructus, nulláque damna, vel intereſſe debentur.*

Limit. *ſi impoſitor cenſus fuiſſet in dolo*, num. 5.

2 *Prohibitio alienationis expreſſa, inducit alienationis nullitatem ab initio.*

3 *Promiſſio euictionis in contractu nullo ipſo iure eſt inefficax.*

4 *Secus ſi contractus fuit ab initio validus, ſed venit ex aliqua cauſa reſcindendus.*

DECISIO XLV.

DOmini tenuerunt Alexandro Pelegrino nullos
1 † fructus cenſus impoſiti ſuper domo, de qua agi-
tur, nulláque damna, & intereſſe deberi, quia huiuſmo-
di impoſitio cenſus facta per Iacobum de Alexiis, 7.
Iulij 1563. ad fauorem auctoris Alexandri, fuit ab ini-
tio nulla ipſo iure propter expreſſam prohibitionem
alienationis factam in teſtamento Pauli de Alexiis pa-
2 tris Iacobi, quæ † expreſſa alienationis prohibitio indu-
cit nullitatem alienationis ipſo iure ab initio, Bart. *in l. filiusfamilias, §. Diui, num. 6. verſ. certè, & ibi* Caſtr. *n. 7. verſicul. interdum*, Claud. *num.* 12. Iaſ. *in prima Lectur. num. 66. & in ſecunda, n.* 100. Ripa, *num.* 47. Crot. *n.* 91. Ferdinan. Loaz. *num.* 114. *ff. de l.* 1. Tiraq. alios allegans *de legib. connub.* Gloſſ. 7. *num.* 57. Ruin. *conſ.* 23. *num.* 13. *cum ſeq. lib.* 1. & fuit reſolutum *in vna Romana Palatij*
3 coram me, 8. *Martij* 1577. Vnde ſtante † nullitate im-
poſitionis cenſus ab initio, promiſſio quoque eui-
ctionis tanquam acceſſoria nulla fuit, *Grat.* in ter-
minis, *d. conſ.* 91. *numero* 20. & 21. *libro* 5. latè Ti-
raquell. *de conſt. poſſeſſ. lim. 7. num.* 28. *cum ſeq.* licet
4 ſecus eſſet ſi venditio cenſus ab initio fuiſſet valida, &
ex poſt facto reſoluta, per ea quæ tradit Tiraq. *d. limit. 7. n. 42. cum ſequent.*
5 Ex præmiſſa Domini firmarunt † niſi Alexander
probauerit Iacobum falſo, & cum fraude aſſeruiſſe do-
mum ſuper qua cenſus eſt impoſitus fuiſſe liberam
nec alicui fideicommiſſo ſubiectam: tunc enim impo-
ſitio cenſus valuiſſet, vt per Tiraquel. *de legib. connub.* Gloſſ. 8. *num.* 135. *cum ſeq.* quæ probatio pendet ab eo, an conſtet Iacobum tempore impoſitionis cenſus habuiſſe notitiam quod prædicta domus eſſet ſubiecta fideicommiſſo, & expreſsè alienari prohibita, de quo erit particulariter videndum.

R. P. D. Penia, Bononienſis cenſus, Lunæ, 20. Maij 1600.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio ſuper re expreſsè alienari prohibita eſt ipſo iure nulla.*

2 *Cenſu impoſito ſuper re non libera, poteſt repeti pretium illius.*

3 *Fideiuſſor contractus tenetur etiam in caſu inualiditatis, & reſciſſionis contractus.*

4 *Fideiſſor tenetur adimplere promiſſa.*

5 *Fideiuſſor euictionis conueniri non poteſt, niſi re euicta.*

6 *Poteſt tamen ante ſequutam euictionem conueniri, vt rem liberam tradat.*

DECISIO XLVI.

IMpoſuerat Dominus Alexander Comes de Pepulis anno 1596. annuum cenſum ſcutorum noningentorum ſexaginta monetæ Florentinæ ſuper quibuſdam bonis ſuis ſtabilibus exiſtentibus in territorio Bononienſi in contradis Ducatus S. Martini, & Molinellæ, eumque ſic impoſitum vendiderat Saluiano Scalatto, nobili Florentino pro pretio ſcutorum duodecim millium ſimilium aſſerens prædicta bona eſſe de ſui natura fructifera, nulli fideicommiſſo purificato, vel purificando, & hypothecæ ſubiecta, ſed libera, franca, allodialia fuiſſe, promiſerátque, & ſe obligauerat ad legitimam dicti cenſus, & prædictorum bonorum defenſionem, & de euictione ſecundum formam Prouiſionum Bononienſium de anno 1466. editorum, necnon in ampliori forma Cameræ Apoſtolicæ pro Comite Alexandro venditore in eodem contractu fideiuſſerunt Ferdinandus Elephantutius Comes Iulius de Pupilis, & Camillus de Bendinelis procurator Dominorum Comitum Hugonis, & Riccardi de Pepulis, Andreas, Borgius, Ioannes Petrus de Manginis procurator Domini Antonij de Iſolanis ſe ipſos principaliter, & inſolidum & vti ex promiſſo res pro dicta euictione, & legitima defenſione perpetuo duratura etiam in caſu nullitatis, inualiditatis, vel reſciſſionis præfati contractus ex quauis cauſa etiam incertitudinis in ampliori forma cameræ obligantes.

Cùm vero anno 1598. Saluius Scarlattus intellexiſſet præfata bona ſuper quibus cenſus fuerat impoſitus arctiſſimo fideicommiſſo q. Comitis Romei de Pepulis patris Comitis Alexandri, & Iulij fuiſſe ſubiecta cum expreſſa prohibitione alienationis omnium bonorum, & etiam cum prohibitione detractionis Legitimæ, & Trebellianicæ contra eoſdem Alexandrum, & Iulium corã A. C. ſuper reſtitutione ſortis principalis dicti cenſus iudicium intentauit ex eo quod res promiſſa non fuerat libera, & contractus, attenta teſtatoris diſpoſitione, fuerat inualidus. Poſtquam autem A. C. mandatum executiuum pro dicta ſorte principali deponenda decreuiſſet cauſa introducta in Rota. dubitaui.

An eſſet locus reſtitutioni ſcutorum duodecim millium, ita vt Comes Alexander, & eius fideiuſſores, tenerentur ad illorum reſtitutionem, & ſolo Scarlatto informante Rota reſtitutioni fuiſſe locum, & Alexandrum principalem, & fideiuſſores teneri cenſuit. Cùm
† enim bona ſuper quibus cenſus fuerat impoſitus eſ-
ſent fideicommiſſo, & perpetuæ alienationis prohibi- 1
tioni ſubiecta, non valuit contractus, & propterea po-
tuit emptor reſcindere impoſitionem cenſus, & com-
pellere venditorem ad pretium reſtituendum, Decian.
conſ. 102. num. 2. in finalib. verbis, Alex. *conſ. 63. num. 10. verſ. ex quibus concludo, & num. 11. verſic. etiam quando, lib. 6.* & tenuit Rota *in vna Romana cenſus de Cuppis die 17. Maij* 1577. *coram* R. P. D. Seraphino, *& in alia Spolettana terrarum*, 31. *Nouembris* 1599. *coram* R. P. D.
Mellino. & iterum *in eadem die 6. Martij* 1600. *coram*
eodem, & ſæpe aliàs, cùm enim bona non poſſunt dici
libera, perinde † eſt ac ſi eſſent euicta, & conſequenter 2
locus erat reſtitutioni pretij, ſeu ſortis principalis, *l. ſi*
venditione, ff. de euict. l. ſuper empti, Cod. eod. Similiter
† emptor cogere poterat fideiuſſores ſibi obligatos ex 3
quauis cauſa etiam in caſu inualiditatis, & reſciſſionis
contractus

contractus, Dec. *conſ.* 30. *n.* 4. *verſ. ſed in quæſtione*, Pariſ.
conſ. 79. *num.* 42. *& conſ.* 97. *num.* 25. *lib.* 2. Tirsq. *de retra-
ctu Lign.* §. 1. Gloſſ. 7. *num.* 20. Quod ſine difficultate vi-
debatur dicendum in quo fideiuſſores de legitima eui-
4 ctione, & generali defenſione ſe obligauerant † qui
propterea tenebantur promiſſa adimplere, Crau. *conſ.*
5 272. *num.* 1. *&* 3. Et licet † regulariter ante ſequutam
euictionem agi non poſſit, ea tamen regula limitatur
pluribus modis, vt patet in prædicta Deciſione in cau-
6 ſa Romana de Cuppis in quibus vnus eſt, † vt contra
fideiuſſores promittentes rem tradi liberam ante eui-
ctionem agi poſſit, Gloſſ. *in l. qui rem, in verbo, non poteſt*,
C. de euict. Ozaſc. *dec.* 24. *n.* 4. Dec. *d. conſ.* 102. *in fine*.

Prædictis accedebat quod fideiuſſorum obligatio erat etiam ſecundum formam prouiſionum Bononienſium, quibus canetur, vt bona tradi debeant libera. Alex. *d. conſ.* 63. *n.* 10. *lib.* 6. Dec. *con.* 483. *n.* 18.

R. P. D. Fabio, Romana cenſus, 3. Decembris.

SVMMARIA.

1 *Alienans rem contra pactum, cadit à commodo contractus.*
2 *Contrauenîens contractuî, non poteſt iuuari commodo illius.*
3 *Alienans rem probibitam alienari per contractum, ſtatim cadit à commodo contractus, nec recuperat per redemptionem.*
4 *Dominium rei ſuper qua cenſus imponitur, remanet penes imponentem.*
5 *Ex cenſus impoſitione res cenſuata remanet obligata.*
6 *Pœna conuentionalis non elidit pœnam legalem, ſed concurrunt.*

DECISIO XLVII.

EAdem die in cauſa Romana dubitaui verum
creditores Martini excludantur à filiis Bernardi-
ni vigore pacti inter Federicum, & fratres factum,
1 † attento quod contra prohibitionem pacti Ber-
nardus alienauit: nam pactum erat inter eos, quod
bona immobilia non poſſent alienari, nec hypothecari
propter quod hæredes Bernardini, qui etiam erant
hæredes Federici recuſabant ſoluere creditoribus Mar-
tini habentibus expreſſam hypothecam cum obliga-
tione in forma Cameræ, ſed replicabant creditores,
2 quod † ex quo Bernardus conſtituerat cenſum ſuper
vna domo prohibita alienari, & ſic pacto contrauene-
rat, non poterat iuuari pacto de non hypothecando
in eodem contractu appoſito. Sed replicabant quod
cenſus erat redemptus, quod non admiſerant Domi-
ni; tum quia de redemptione in actis non conſtabat;
3 tum † quia ſtatim facta alienatione ceciderunt à com-
modo contractus, adeo quod ex redemptione id quod
amiſerant non recuperabant, dicebatur etiã quod licet
4 ita conſtituiſſent, dicebatur tamen quod † domus do-
minium penes illum remanſerat: Ideò &c. ſed diceba-
tur quod nedum erat prohibita tranſlatio dominij, ſed
etiam quælibet alienatio, & obligatio, & negari non
5 poteſt, quin † conſtituendo cenſum ſuper domo illam
obligaſſent. Dicebant etiã quod Bernardinus cõuenerat
fratribus Caroli, ideò cum duo ex tribus alienaſſent de-
buit poſſe fieri abſque pœna, per not. per Alex. *in l.
duo ex tribus, ff. de re iudic.* ſed verba pacti non tollebant,
cum expreſsè omnium conſenſus requirebatur: etiam
quod fuerat facta alienatio ex cauſa dotis: quia non
probabatur, dixerunt quod facta probatione diſputare-
an *Auth. res quæ Commun. de legat.* habeat locum in
contractibus.

Vltimò, quod quia erat in pacto dictum quod facta
alienatione alienans caderet à commodo rei donatæ,
quam debebat applicare non alienanti, qui erat appo-
ſita pœna, quæ debebat ſufficere, & non duplici pœna
puniri, & ſic etiam à commodo contractus cadere iux-
ta *l. ſanctio legum, cum ibi not. de pœn.* Tamen omnes Do-
mini fuerunt in contrarium, † quod in pœna conuen- 6
tionali appoſita à partibus potuerit concurrere pœna
legum, *lege ſi quis maior, Codic. de tranſact.* & pro-
pterea propter pactum cadere debebat ab omni com-
modo contractus, allegabatur etiam in ſumma Gloſſ.
in l. is, qui, C. de iure emphyt. in verſ. repellere, commu-
niter approbata ex qua patet quod pœna conuentio-
nalis non facit ceſſare pœnam legalem, ſed concurrunt.

R. P. D. Rubeo Decano, Romana vinearum de Maximis, Lunæ 4. Februarij, 1577.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper fructibus rei alienari prohibitæ, non facit cadere imponentem à iure ſuo.*
Secus ſi ſit impoſitus ſuper ipſa re, d. num. 1.
2 *Prohibitus alienare eſt etiam prohibitus facere actum ex quo poſſit ſequi alienatio.*
3 *Pœna impoſita alienanti committitur ex actu, per quem poſſit ſequi alienatio.*
4 *Emens ſcienter rem prohibitam alienari, non agit de euictione ad pretium.*

DECISIO XLVIII.

IN cauſa Romana vinearum propoſita Lunæ 4. Februarij. 1577. Domini pro reſolutione puncti diſtinxerunt materiam in tres difficultates, quarum.

Prima fuit, an prætenſio Dominorum de Maximis dicatur requirere altiorem indaginem ita vt non poſſit impedire D. Margueritam immitti in poſſeſſionem vineæ, de qua agitur in ſummario poſſeſſorio, & in iſta prima difficultate non potuit capi reſolutio propter diuerſitatem opinionum.

Nam aliqui tenebant contra D. Margueritam ex adductis per informantes Dominorum de Maximis, aliqui verò fuerunt in contrario voto per ea quæ allegant hic Theophili, & per ea quæ ſcribit Iaſ. *conſ.* 44. *n.* 4. *ad fin. lib.* 1. & propterea nil fuit firmatum.

Secunda fuit difficultas, an Iacobus dicatur cecidiſ-
ſe ab omni iure ſibi competente ſuper domo magna,
ratione impoſitionis cenſus, & circa hanc difficulta-
tem fuit concluſum, ſecundum maiorem partem Do-
minorum, quod † aut cenſus fuit impoſitus ſuper 1
fructibus domus, & tunc Iacobus non diceretur ce-
cidiſſe, aut cenſus fuit impoſitus ſuper domo vna
cum hypotheca, & iſto caſu Iacobus cecidit per textu
in lege fine, C. de reb. alien. non alinan. vbi Bal. *&* Salic.
Fulgoſ. *conſ.* 92. *num.* 2. & fuit dictum Baron. *in lege Co-
dicillis, §. Inſtituto, ff. de lege* 2. & in terminis de cenſu
impoſito ſuper re prohibita alienari, Petrus Foller. *in
Pract. cenſuali, fol.* 167. qui alios allegat, & pro con-
firmatione facit illa concluſio, quod † vbi quis pro- 2
hibetur alienare, prohibetur etiam facere actum per
quem alienatio ſequi poſſit, vt per Dec. *conſ.* 94.
num. 5. *& conſ.* 282. *num.* 2. cum aliis cumulatis per
Tiraq. *de Retr. Lign.* §. 1. Gloſſ. 14. *num.* 14. *verſ. qui-
bus malo accedere*, & citat Aret. *in lege in duobus, §.
vbi duo. in fine, ff. de duobus reis*, & alibi; quod † pro- 3
hibitus alienare ſub pœna incidit in pœnam, licet im-
mediatè non alienet, ſi præcedit factum ipſius ex quo
ſequitur alienatio, & aliqui ex Dominis allegarunt.
Alexand. *conſ.* 119. *num.* 3. *volum.* 3. & ita fuit reſolu-
tum

tum per maiorem partem Dominorum in iſta ſecunda difficultate non obſtantibus allegatis in contrarium, quæ poſſunt verificari in primo capite ſupradictæ diſtinctionis : vnde ſi cenſus impoſitus ſuper domo magna eſt talis, vt comprehendatur ſub ſecundo capite diſtinctionis Marguerita eſt in tuto reſpectu huius modus. Tertia difficultas, quæ non videtur neceſſaria ſi intrat ſupradicta diſtinctio Dominorum. An Marguerita teneatur de euictione. In qua difficultate fuit concluſum Margueritam non teneri : quia Iacobus ipſe non tenetur de euictione vineæ, & ita non habet locum text. *in l. cum à matre, C. de rei vendicat.* per allegata hic per Theophilos. Pinel. *in l. 1. part. 3. num. 83. in 10. limit.* qui alios allegat. Quod autem Iacobus non teneretur, probatur, quia contractus venditionis vineæ fuit nullus ſtante prohibitione teſtatoris, & ſtante proteſtatione per eum facta, quæ ita ſuffragatur Margueritæ, ſicut ſuffragatur ipſi Iacobo. Et addebant aliqui ex Dominis ex ſuperabundanti quod Do-
4 mini de Maximis non † poſſunt agere ad pretium ratione euictionis vineæ, ex quo Dominus Lucas eorum auctor emit ſcienter rem prohibitam alienari, vt fuit aliàs reſolutum.

R. P. D. Orano, Peruſina hæreditatis de Almericis, Mercur. 16. Februa. 1586.

SVMMARIA.

1 *Alienatio facta ab hærede grauato imputatur in portionem quam poteſt detrahere.*
2 *Alienans, qui in re alienata habet portionem liberam, cenſetur alienaſſe propriam portionem.*
3 *Filius in legima, non dicitur propriè creditor.*
4 *Dominus pro indiuiſo non poteſt vnam rem potius, quam aliam pro ſua portione eligere.*
5 *Filius non poteſt hanc potius, quam illam rem pro ſua legitima accipere.*
6 *Legitima aſſignatio ſit Iudicis officio, & eius arbitrio.*
7 *Ita tamen vt alienata per filiũ illi in legitimã imputet. Niſi alienatio ſit facta de rebus melioribus, &* n 9.
8 *In diuiſione rerum communium vna res vni, altera alteri officio Iudicis aſſignatur.*
10 *Socyn. ſen.* conſ. 16. n. 13. lib. 3. *declaratur.*
11 *Alienationis prohibitio, eſt odioſa.*
12 *Contrauentio vt excludatur interpretatio, ſemper eſt facienda.*
13 *Pœna vt locus ſit, eſt neceſſarius dolus.*
14 *Dolus ceſſat in prohibito alienare, ſi non alienet dè melioribus.*
Item ſi habeat filios comprehenſos, & vocatos ad fideicommiſſum, & n. 16.
15 *Alienans non dicitur contrauenire, ſi non offendat mentem teſtatoris, licet faciat contra illius verba.*
17 *Caſtr.* conſ. 77. n. 2. lib. 1. *declaratur.*
18 *Cenſus impoſitus ſuper re communi, cenſetur impoſitus ſuper portione propria imponentis.*
Dummodo dicta portio ſit capax ad ſupportandum integrum onus.
19 *Prohibita alienari non veniunt in generali obligatione quando adſunt alia bona, in quibus poteſt verificari obligatio*
20 *Redemptio excuſat à pœna incurſa ob alienationem factam contra prohibitionem, Curt. iun.* conſ. 210. n. 21. *Declaratur.*

DECISIO XLIX.

CONcluſum fuit alienationem prædij, & impoſitionem cenſus ſuper re communi cedere *Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.*

in portionem Franciſci, ita quod prohibitioni alienationis per Theſæum teſtatorem factæ non cenſeatur ita contraueniſſe quin à caducitate ſit excuſandus.

Quæmadmodum † enim alienatio ab hærede grauato facta ſemper imputatur in portionem, quam grauatus detrahere poteſt, Cin. *in Auth. res quæ in fine C. commun. de legat.* Bald. *in l. iubemus, col. 1. verſ. item fallit, C. ad Trebell.* Doctor. *in l.* Marcellus *ff. ad Treb.* cum alijs hic adductis; Et videmus in legitima, & trebellianica, † in quibus ſemper fit imputatio rei alienatæ, Ita etiam dicendum eſt in Franciſco habente portionem liberam bonorum, quod alienationem fecerit eius portionis, quæ fideicommiſſo obnoxia, non eſt. Idque cò magis, quò potentius ius in portione ſua habet, quam filius in legitima, † qui impropriè illius creditor dicitur, Alc. *in l. in quartam n. 25. ad l. Falcid.* Iaſ. *conſ. 181. lib. 2.*
1
2
3

Nec obſtant in contrarium adducta. Primò, quod † qui in commune poſſidet non poſſit propria auctoritate vnam rem potius, quam alienam in ſuam portionem accipere, quia † nec filius pro ſua legitima poteſt aliquam rem eligere, Salic. *in l. filium, C. fam. hercisc.* Dec. *conſ. 236. num. 9. &* 10. ſed † arbitrio Iudicis eſt aſſignatio facienda, Alex. *in l. Marcellus, §. res quæ, col. pen. & conſ. 117. vol. 6* Menoch. *de arbitr. iudic. caſu* 164. & tamen † alienata in legitimam imputantur, Alex. *conſ. 178. vol. 5.* Socyn. *conſil. 36. vol. 1.* Pariſ. *conſ. 17. in fine, vol. 2.* Prout etiam fit in diuiſione rerum communium; † in qua non aſſignatur medietas cuiuſlibet rei, ſed Iudicis officio vna vni, & altera alteri adiudicatur Qua igitur æquitate Iudex mouetur ad imputandum alienata in legitimam, debet etiam moueri ad imputandum alienata bonorum communium in portionem alienantis. Nec repugnat quod hoc modo erit aperta via fraudibus, quia hoc quidem verum eſt † quando alienatum eſſet electum ex rebus melioribus hæreditatis, eo enim caſu nec habet locum imputatio in legitimam, Alexandr. *dict. conſil. 117. numer. 20. lib. 6.*
4
5
6
7
8
9

Neque habenda eſt ratio dicti † Socyn. *conſ. 16. n. 13. lib. 3.* qui negat hanc interpretationem reperiri iure cautam, quia licet facilis ſit ad illud reſponſio ſtante diſpoſitione, *l. Marcellus,* & quod in iure de ſimilibus ad ſimilia proceditur, tamen non poteſt negari, quod non applicetur, cum in ſuo caſu alienans nollet imputari, & fideicommiſſarius omnino contenderet ipſum eſſe cogendum. Secundo non loquitur ad effectum euitandi pœnam prout hic: nam † certum eſt prohibitionem alienationis vt odioſam ſtrictè eſſe intelligendam; & eam ſemper capiendam interpretationem, † per quam contrauentio, & pœna excludatur, vt poſt *Dec.* & alios tradit Abb. *conſ. 67. num. 41.* maximè cùm hic non poſſit conſiderari dolus alienantis, vel animus ſubuertendi fideicommiſſum, † qui tamen ad effectum pœnæ requiritur. Socyn. iun. *conſ. 28. lib. 2.* Abb. *vbi ſuprà.* Quod enim ceſſet iſte dolus demonſtrabatur ex eo † quod res alienata non eſt de melioribus rebus hæreditatis, ſed eſt res potius ſterilis adeò quod ex hoc ſolo poteſt dici non contrauentum. Regula enim eſt † quod vbi per alienationem non offenditur mens teſtatoris, non dicitur contrauentum, quamuis etiam fiat contra verba prohibentia alienationem. Ang. *conſ. 169.* Iaſ. *in l. filiusfamilias, §. Diui, in 2. lect. num. 78. ff. de leg. 1.* Soc. iun. *d. conſ. 28. n. 5.* Abb. *d. conſ. 97. n. 15.* Negari autem non poteſt quin hoc caſus non offenditur mens Teſtatoris, quia iſta alienatio fuit potius facta ad commodum fideicommiſſi; tùm propter ſubrogationem factam de Molendino quod tanquam prius commune cum Dominis de Monte Sperello erat minus vtile ex quo quod commune eſt facile negligitur; tum quia
10
11
12
13
14
15

vtilius eſt illam partem quam fideicommiſſarius po-
tuiſſet, in illa re parui momenti alienata prætendere
habere in alijs bonis melioribus. Accedit, quod Fran-
ciſcus habet filium, qui eſt vocatus ad fideicommiſſum,
16 adeo † quod etiam ex hoc capite præſumitur non ad-
fuiſſe animum in Francisco illud euertendi, vt conſide-
17 rat Abb. *dicto conſ.* 97. *n.* 38. Nec obſtat † *conſ.* Caſtr. 77.
n. 2. *lib.* 1. Quia ibi alienatio legitimæ expreſsè prohibi-
ta fuerat ad certam ætatem, & propterea benè concludit
quod licet valuerit alienatio, tamen incidit in pœnam;
verum non applicatur quia hic non adeſt prohibitio
expreſſa reſpectu bonorum propriorum alienantis.

Neque poteſt fieri fundamentum in impoſitione
18 cenſus, † quia cum ſit ſimpliciter impoſitus ſuper præ-
dio cuius medietas eſt apta illum ſufferre, cenſetur
19 tantum impoſitus ſuper illa medietate. Quia † in gene-
rali obligatione non veniunt bona prohibita alienari,
quando adſunt alia bona ſuper quibus verificari poteſt
obligatio, Bart. *in l. codicillis, §. Inſtituto, ff. de leg.* 2. Alex.
conſ. 16. *n.* 13. *li.* 2. Ruin. *conſ.* 93. *n.* 1. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 422.
num. 7. Gabr. *concluſ.* 12. *de reg. iur.* Et quando huiuſmo-
di impoſitio cenſus eſſet comprehenſa ſub prohibitio-
20 ne alienationis, † ſtante illius redemptione ſubſequu-
ta locus eſſet excuſationi quidquid dixerit Curt. iuo.
21 *conſ.* 210. *num.* 11. † qui intelligendus eſt loqui in alie-
natione ab initio liberè facta, ſecus ſi fuerit redimibi-
lis, iuxta tradita per *Cagnol.* qui alios allegat *in l. ſe-
cunda, C. de pact. int. empt. & vendit. n.* 174.

Et ita concluſum.

*Illuſtriſſimo Cardinale Platto, Viterbienſis cen-
ſus, 16. Febr. 1590.*

SVMMARIA.

1 *Nullum quod eſt, nullum operatur iuris effectum.*
2 *Caducitas non inducitur ob alienationem reuocabilem ſi reuocetur ante declaratam caducitatem.*
3 *Pœna impoſita à teſtatore legatario, ſi non exprimatur cui ſit applicanda, applicatur heredibus.*
4 *Subrogatum non aſſumit naturam eius in cuius locum eſt facta ſubrogatio, quando militat diuerſa ratio.*
5 *Nec quando non concurrunt eadem qualitates.*
6 *Nec quoad incurſum pœnæ.*

DECISIO L.

RESoluerunt Domini Reuerendos Fratres San-
ctæ Mariæ de Quercu non poſſe prætendere
aliquam deuolutionem bonorum de quibus agi-
tur ob id quod cenſus fuit contra prohibitionem
teſtatoris impoſitus tàm per Fabium ab anno 1533.
quàm poſteà per Iulium de anno 1560. qui ſanè
Iulius de dicto anno 1560. pro extinctione prioris
cenſuit; moti fuerunt Domini infraſcriptis rationi-
bus. Nam quod attinet ad cenſum priori loco per Fa-
bium impoſitum in primis præſupponitur illum fuiſſe
1 nullum ob pacta vſuraria in illo appoſita, ideò † non
potuit aliquam caducitatem cauſare Alex. *conſ.* 99. *n.* 17.
lib. 5. Guid. Pap. *dec.* 590. Gabr. *conſ.* 88. *num.* 10. Ceph.
conſ. 375. *n.* 79. *lib.* 3.
2 Secundò, cum cenſus eſſet redimibilis, cúmque † re-
demptus fuerit ante declaratam caducitatem ceſſa om-
nis pœna caducitatis, Cagnol. *in l.* 2. *num.* 174. *C. de pact.
inter empt. & vendit.* & fuit reſolutum *coram* R.P.D. Se-
raph. *in vna Romana Caſalis Marcigliani*, 19. *Iunij*
1588. & *coram* R.P.D. Orano *in vna Peruſina fideicom-
miſſi de Almericis.* 16. *Febr.* 1586.

Tertiò dicebant, quod licet teſtator alienationem
Fabio prohibuerit ſub pœnam caducitatis, non tamen
huiuſmodi pœnam applicauit Fratribus S. Mariæ, ſed
ſimpliciter dixit quod alienantes caderent: vnde cum
in caſu iſto Fabius alienans eſſet legatarius † pœna 3
veniebat applicanda Iulio hæredi, Bart. *in l. vxorem, §.
hæres, ff. de legat. tertio*, Aret. *conſ.* 62. *col.* 3. *verſ. venio
ad ſecundum* Ruin. *conſil.* 68. *poſt n.* 40. *lib.* 5. & in ſum-
ma non poterat applicari fratribus, qui eo caſu non
erant vocati.

Quo verò ad impoſitionem cenſus factam per Iu-
lium de anno 1560. res viſa fuit Dominis carere diffi-
cultate, cum in hac cauſa fuerit coram me reſolutum
Iulium non fuiſſe prohibitum alienare.

Non obſtat quod poſtquam cenſus per Iulium im-
poſitus fuit ſubrogatus in locum prioris cenſus à Fabio
conſtituti debeat ſequi eius naturam, & ſic eidem pro-
hibitioni ſubiacere, quia etiam ſi hoc concederetur ex
præfatis patet reſponſio, quod hæc prohibitio non pro-
deſt Fratribus, qui hoc caſu vocati non ſunt.

Sed ceſſat hæc difficultas, quia ſecunda conſtitutio
cenſus cum fuerit facta à perſona non prohibita alie-
nare ceſſat regula quod ſubrogatum ſapit naturam
eius in cuius locum ſubrogatur, quæ † regula nun- 4
quam habet locum quando adeſt diuerſitatis, & non
concurrunt † eædem qualitates Gabr. *in tit. de regul. iur.* 5
concluſ. 2. *num.* 58. Decian. *conſ.* 19. *num.* 135. *lib.* 3. Præ-
terquam quod † ſubrogatum non ſapit naturam eius 6
in cuius locum ſubrogatur quo ad pœnam Gabr. *d. con-
cluſ.* 2. *n.* 58.

Quatenus autem Reuerendi Fratres ex alia cauſa
prætendebant cenſum fuiſſe nullum ob id quod lega-
tum à teſtatore relictum non fuerit ſolutum, & imple-
tum voluerunt Dñi reſeruari particulariter videndum.

*Illuſtriſſimo Cardinale Platto Viterbienſis cen-
ſus, Veneris, 27. Iunij 1589.*

SVMMARIA.

1 *Prohibitio alienationis facta vni perſonæ non extenditur ad aliam, &* num. 3.
Etiam quod nulla inter eas adſit diuerſitatis ratio, & num. 8.
2 Ipſe, a, um, *Hoc relatiuum repetit nomen proprium.*
4 *Clauſula ſequens debet referri ad proxima.*
5 *Prohibitio alienationis relata ad perſonas, non poteſt dici realis.*
6 *Prohibitio alienationis poſita in vno legato, non extenditur ad aliud.*
7 *Prohibitio alienationis realis, ſequitur rem ad quemcunque vadat.*
9 *Prohibitio alienationis non debet extendi vbi teſtator non expreſſit.*

DECISIO LI.

RESoluerunt Domini non conſtare de aliqua
prohibitione alienationis, quæ impediat im-
poſitionem cenſus de quo agitur, quia nulla pro-
hibitio legitur facta Iulio hæredi inſtituto, qui cen-
ſum impoſuit, ſed ſolum Fabio, Hadriano legata-
riis, & prohibitio † non debet extendi de perſona ad 1
perſonam vt tradunt omnes *in leg. filiusfamilias §. Diui,
de leg.* 1. Dec. *conſil.* 376. *num.* 5. Rom. *conſ.* 457. *num.* 1.
Socin. ſen. *conſ.* 163. *n.* 4. *lib.* 4. maximè cùm fuerit illis
nominatior facta, quod probatur ex eo quod dictis Ha-
driano, & Fabio legauit quædam bona addendo hæc
verba. cum pacto, & conditione quod nemo ipſorum
poſſit aliqua bona ipſius teſtatoris vendere, alienare, nec
pignorare,

2 pignotare, niſi ipſimet:nam dictio, † *ipſorum*, teperit
proprium nomen eiuſdem Hadreani, & Fabij, Ripa, *in*
3 *d.§.Diui,num.*111. Bal.*&* Iaſ.*ibidem* vnde non † debet
extēdi ad Iulium hæredem,cui nulla legitima facta fuit
prohibitio, Rom.*d.conſ.*457.*circa med.*Pariſ.*conſil.*65.
*num.*2.*lib.*2.Alexand.*conſ.*59.*n.*20.*lib.*3. Curt.iun.*conſ.*
255.*num.*9.*lib.*5.

Non obſtat quod cùm de omoibus nepotibus ſupra
mentio facta ſit Clauſula illa cum pacto, & conditio-
4 ne debeat ad omnes referri, quinimo † debet ad proxi-
ma teſerri, Gloſſ.*in l.ſi idem,§.decem, in fine,ff.de iuriſd.*
omn.ind. maximè cum in ſeparata oratione Iulius con-
ſtituatur hæres. Ideo quod hic dicitur de prohibita
alienatione bonorum, debet intelligi de bonis in Le-
gato comprehenſis in quo legato hæc adiicitur con-
ditio,non autem de comprehenſis in inſtitutione in
qua nihil de hoc dicitur.

5 Nec poteſt dici realis hæc prohibitio,† cùm diriga-
tur ad perſonas Fabij. & Hadreani ne poſſint alienare
aliqua bona,non autem ad ipſa bona ne alieneorur, vt
declarat Curt.iun.*conſil.*225.*n.*48. vbi volt,quod tunc
prohitio dicatur realis cum verba reſpiciunt bona,non
perſonas. Et qualiſcunque ea ſit hoc vnum eſt, quod
noo comprehendit oiſi bona legata Fabio, & Hadrea-
6 no † ex quo eſt poſita in legato ipſis facto,& ipſos ſo-
los comprehendit, nec ad alios extendi poteſt, Curt.
7 iun. *d.conſ.*225. *n.*9. Ea enim † eſt virtus prohibitio-
nis realis,vt afficiat bona ſic prohibita ad quoſcunque
tranſeant,Curt.iun.*d.conſ.*225.*n.*48. non autem facere
poteſt vt prohibitio extendatur ad alia bona aliis reli-
cta,abſque alio prohibitionis onere.

Non obſtat illa verba quod non poſſint alienari niſi
ipſiſmet: quia non propterea includitur Iulius, cum
poſſit verificari in ipſis Hadreano,& Fabio inter quos
reciprocatur dictio illa ipſiſmet,& propterea verificatur
numerus pluralis in ipſis.

Non obſtat quod eadem ratio quæ eſt in Fabio, &
Hadreano videatur ſuadere vt ſit prohibita alienatio
Iulio,quia in Iulio cadit diuerſa ratio:fuit enim magis
dilectus cum fuerit inſtitutus hæres, & propterea te-
ſtator,qui de eo magis confidit eundem minus grauare
8 voluit,& † in ſumma etiam quod nullam inueniremus
9 rationis diuerſitatem inter Iulium, & alios, † nun de-
bemus tamen ex capite noſtro inducere prohibitionem
alienationis quando teſtator non expreſſit ex cumula-
tis per Anch. *conſil.*8. *n.*6.

*Illuſt. Cardin. Ludouiſio, Romana fideicommiſſi de Iacobatiis, Mercur.*14.*Martij* 1607.

SVMMARIA.

1 *Cenſus pro ſoluendo ære alieno teſtatoris, poteſt imponi ſuper re alienari prohibita.*
2 *Cenſus poteſt licitè conſtitui ſuper re expreſsè alienari prohibita pro reſtauratione,& reparatione eiuſdemmet rei.*
3 *Subrogatum aſſumit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*
4 *Impenſa quæ fit in faciendo de nouo ſæpenumero poteſt eſſe neceſſaria.*
5 *Prohibitio alienationis non includit alienationem, per quam fideicommiſſum efficitur pinguius.*
6 *Aſſerens alienationem eſſe factam ex cauſa neceſſaria, non creditur.*
7 Limit. *ſi concurrant adminicula.*

DECISIO LII.

IMpoſitionem cenſus ſuper domo de qua agitur à
Martio Iacobatio factam de anno 1580. ad fauorem

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

Angeli de Clauatio non fuiſſe illi imputandam in con-
trauentionem prohibitioni alienationis dixerunt Do-
mini animaduertentes fuiſſe impoſitum in maxima
parte pro extinguendo anteriori cenſu ſuper eadem do-
mo per Alexandrum Columnam Martij tutorem con-
ſtituto pro cauſis neceſſariis,† videlicet, pro ſoluendo 1
ære alieno hæreditario, *l. filius familias, §. Diui,in fine,*
*ff.de leg.*1.*vbi* Iaſ.*n.*72.*in* 2. *lect.* Ripa,*n.*9.Alber.*in leg.*
Senatus, in princ.ff.eod.tit. Et pro † reparatione, & re- 2
ſtauratione eiuſdem domus, *l. domos hæreditarias, ff.de*
*leg.*1.Bald.*conſ.*20.*ſub n.*1.*lib.*2.latè Peregr.*de fideic.art.*
50.*n.*8. Et propterea cum † in hoc ceolus Clauarij in 3
locom aotiqui ſuccedat præſefert eandem neceſſitatem,
ita vt non includatur in prohibitione alienationis, *d.*
*§.Diui,& l.peto,§.prædium,ff.de leg.*cum aliis per Rom.
*conſ.*107.*num.*2.

Prout etiam in cauſam neceſſariam videtur ceſſiſſe
reſiduum pretij cenſus, quod fuit impoſitum in ædifi-
catione ſtabuli pro ſeruitio domus;licet enim impenſa
neceſſaria comouniter ſi in reficiendo, tamen † etiam 4
in faciendo ſæpenumero occurrere poteſt, *Peregr.*poſt
alios quos coegerit *d.art.*50.*n.*6. Et vbi etiam conſtru-
ctio ſtabuli noo habuiſſet cauſam neceſſariam, conti-
nebat † ſaltem illam alienationem,per quam fideicom- 5
miſſum ſit pinguius, & prætioſius, ne alias prohibitio
facta ad fauorem fideicommiſſi; & vocatorum operare-
tur eorum detrimentum,vt per Soc.iun.*conſ.*28.*n.*8.*&*
*ſeqq.lib.*2.

Non obſtat quod talis alienatio ex cauſa neceſſaria
non probetur aliunde,quam ex aſſertione illorum, qui
erant prohibiti alienare, † quibus non eſt ſtandum: 6
quia reſpectu primi cenſus impoſiti per Alexandrum
Columnam probatur ex aſſertione ipſius, ſtante maxi-
mè ampliſſima facultate, & auctoritate illi à teſtatore
conceſſa alienandi bona pro vtilitate hæredum: reſpe-
ctu † vero reſidui pro quo etiam fuit creatus cenſus 7
concurrit tranſactio cum hæredibus Cencij facta, ex
qua apparet creditom illorum de Cappizucchis occa-
ſione ſtabuli,& aliorum melioramentorum. Quod cre-
ditum iuſtificatur, tum ex decreto. A. C. tum ex lando
lato per Iulium Cæſarem Columnam de vnto D. Ber-
nardini Biſcæ, vltra quod conſtat integram ſummam
perueniſſe ad manus hæredum Cencij de Capizucchis.

Non obſtat quod dicitur potuiſſe ſatisfieri ex fructi-
bus bonorum hæreditariorum, vel per impoſitionem
cenſus ſuper aliis bonis non prohibitis alienari: quia
non conſtat fructus fuiſſe ſufficientes, nec adfuiſſe alia
bona, quæ ſi adeſſent res non eſſet ſine difficultate.

R. P. D. Litta, Romana Saluiani Interdicti, Lunæ 13. *Ianuarij* 1603.

SVMMARIA.

1 *Saluianum intrat vbi conſtat de credito cum hypotheca.*
2 *Inſtrumentum inducit probationem probatam, & manifeſtam.*
3 *Extremis probatis eſt locus Interdicto Saluiano.*
4 *Exceptis fideicommiſſi tanquam requirens altiorem indaginem, non admittitur in Saluiano.*
5 *Cenſus impoſitus ſuper re alienari prohibita, ſuſtinetur quo ad legitimam imponenti debitam.*
6 *Conſentiens impoſitioni cenſus non poteſt illam impugnare.*
7 *Scientia tetius præſumitur ex ſcientia partis.*

DECISIO LIII.

DVbitatum fuit an intret Saluianum in caſu,
& ad effectum de quo agitur, & Domini con-

1 corditer tenuerunt intrare. Si quidem † decreto,
& hypotheca agentium conſtat ex inſtrumento annui
cenſus ſcutorum centum octuaginta ſeptem impoſiti
per Dominum Hieronymum de Cuppis ad fauorem
Domini Marci Lepiti Vrſini, & ſuorum ſuper palatio
2 plateæ Agonis, † quod probationem probatam,& ma-
nifeſtam facit, *c.cùm olim, de verbor.ſignificat.in l.fin.&*
ibi gloſſ.1.de reb.alien.non alienan.& per Iaſ. *conſ.24.n.2.*
*lib.*1.Et quod Hieronymus venditor dicti cenſus tunc
temporis,& poſteà poſſederit dictum palatium non ne-
3 gatur quo † fit vt his duobus extremis verificatis in-
trare debeat omnino vtile Saluianum Interdictum ad
fauorem agentium,Bart. *in l.1. num.2.ff.de Salu.Interd.*
& in l.1.in princ. de precar.& Salu.interd. Rol.*conſ.14.*
*num.15.lib.1.*latè Neguſ.*de pignor.in 3.membr.8.p.n.19.*
verſ.7.conclude. Put. *deciſ.207.lib.1.* Et fuit ſæpè reſo-
lutum.

Non obſtat quod dictum palatium prætendebatur
ſubiectum fideicommiſſo Cardinalis, de Trano, ſitque
prohibitum alienari, quodque non potuerit ſuper eo
imponi cenſus iſte ex deductis hic per informantes pro
Domino Septimio,quia fuit reſponſum pluribus mo-
4 dis. Primò, † exceptionem hanc fideicommiſſi tan-
quam requirentem altiorem indaginem non debere ad-
mitti in hoc iudicio Saluiani vt in ſpecie fuit reſolu-
tum *in alia Romana Saluiani,* 18. *May* 1598 *.coram bon.*
5 *mem.Orano.* Secundò † ſuſtineri debere cenſum hunc
ſaltem reſpectu legitimæ, quæ tunc debebatur vendi-
tori in bonis ipſius fideicommittentis,& quæ non po-
tuit grauari aliquo fideicommiſſo,vulgata *l.quoniam in*
6 *prioribus,C. de inoffic. teſtam.* Tertiò, & vltimò Domi-
num Septimium fideicommiſſarium non poſſe hunc
cenſum impugnare ſub prætextu dicti fideicommiſſi,
ſtante quod impoſitioni illius expreſsè conſenſit ad
text.*in l.ſi fundum per fideicommiſſum ff. de leg.1.& in*
*l.nihil,§.omnib.ff. de l.*s.Rom. *conſ.457.n.8.verſ.non eſt*
*dub.*Bald.*conſ.102.n.1.lib.2.* cum alijs allegatis per in-
formantes.

Nec poteſt iuuari prætextu ignorantiæ dicti fidei-
commiſſi,cùm ex lectura illius conſenſus clarè conſtet
de ſcientia eiuſdem. Et ad illud quod non habuerit
ſcientiam omnium contentorum in dicto teſtamento,
& ſignanter pœnæ caducitatis impoſitæ alienationi,
7 fuit reſponſum † ex ſcientia partis reſultare præſum-
ptionem ſcientiæ totius, quæ ſufficit pro validitate
actus, Aym.*conſ.63.n.7.* Menoch.*conſ.73. num.25.lib.1.*
quidquid aliàs dicendum ſit ageretur de incurſu in di-
ctam pœnam.

R.P.D. Ottembergio, Romana reſtitutionis fru-
ctuum, Luna 23.Iunij 1603.

SVMMARIA.

1 *Cenſus validè poteſt imponi ſuper re ſubiecta fideicom-*
miſſo,accedente conſenſu fideicommiſſarij.
2 *Poſſeſſor prædij tenetur ad onera realia.*
3 *Cenſus eſt onus reale.*
4 *Fructuum perceptio reſultat ex poſſeſſione.*
5 *Saluianum non eſt extinctiuum aliarum actionum, ſed*
cumulatiuum.
6 *Clauſula generalis non refertur ad ea, quæ habent ſpe-*
cialem prouiſionem.

DECISIO LIV.

FAbius Creſcentius tunc poſſeſſor Caſalis Valera-
ni,quod dicitur fideicommiſſum Vandoriæ de Pon-
tianis vendidit ſuper illo cenſum trecentorum qua-
tuor ſcutorum Iacobo de Matthæis,cui venditioni con-
ſenſit Horatius de Magdalenis vnius ex vocatis ad fi-
deicommiſſum,vt legitur in inſtrumento. Facto poſteà
loco fideicommiſſo per mortem Fabij fratres de Mag-
dalenis per ſententiam Rotalem immiſſi fuerunt in
poſſeſſionem totius Caſalis, & ſic etiam in quintam
partem tangentem Horatium anno 1568.à qua ſenten-
tia licet fuiſſet appellatum,tamen omiſſa appellationis
cauſa Antonina de Matthæis cui Iacobus reliquerat
cenſus decurſos & decurrendos in vita ipſius intenta-
uit vtile Saluianum Interdictum, cuius vigore anno
1586.immiſſa fuit in poſſeſſionem dictæ quintæ par-
tis. Verùm cum Antonina ſequenti anno moreretur
Claudia ei ſubſtituta ſucceſſit in cenſu. Alphonſus ve-
rò Soderinus hæres Antoninæ egit contra Dominos
de Magdalenis pro cenſibus decurſis medio tempore,
quo illi in poſſeſſione fuerunt, vel fructibus ex quinta
parte fundi Valerani perceptis.

Quo dubio propoſito,Domini tenuerunt eos teneri:
nam & ſi Domini de Magdalenis fecerint fructus ſuos
quos perceperunt, ex quo immiſſi fuerunt per ſenten-
tiam Rotalem, quæ ob non proſequutionem appella-
lationis tranſiuit in rem iudicatam, tamen † fideicom- 1
miſſo non obſtante debeantur cenſus propter conſen-
ſum Horatij, vt fuit viſum coram RR:PP.DD. Iuſto,&
Lancellotto: nam illa quinta pars erat omninò affecta
pro validitate cenſus, & in hoc non poterant moleſta-
ri nec Antonina, nec eius hæredes. Quare cùm Do-
mini de Magdalenis perceperint fructus pro cenſu 2
obligatos tenentur reſtituere: nam † qui percipit fru-
ctus tenetur ad onera realia, *l. quæro,ff.de vſufr.legat.l.*
hactenus,ff.de vſufr. Franch. *in c.fin.§. porrò,verſic.vnde*
refert hic Dominic.*num.3.de offic.ordin.lib.6.*& † conſe- 3
quenter ad cenſus, vt patet ex deductis per Gigant.*de*
Penſion.quæſt.43.num.5. Quod † autem fructus perce- 4
perint reſultat ex poſſeſſione,Ægid.*deciſ.703* Rota *dec.*
25.de Præbend.in nou. Bart.*in l.1. poſt num.8.verſ. item*
*producit,ff.de acq.poſſeſſ.*Bald.*in l.2.num.83.C.de ſeru.&*
acq. De poſſeſſionis apprehenſione conſtat ex inſtru-
mento,& de continuatione ex confeſſione facta in po-
ſitionib.& inſtrumentis locationum.

Non obſtat *deciſio* bon. mem. Gypſio *in hac cauſa:*
quia in ea præſupponitur,quod Domina Antonina, &
illius hæredes poſſent conſequi ſolutionem per im-
miſſionem ex Saluiano ceſſante autem illa actione non
deficiunt priores actiones: quia † illa non eſt extin- 5
ctiua,ſed cumulatiua.Doctor.*in l.fin.C.de Codicil.*

Exceptio de confuſis actionibus propterea quod
Antonina fuerit hæres Fabij principalis debitoris
cenſus, & Iacobi ſui patris creditoris eiuſdem cenſus
tollitur ex deciſione Domini de Rubeis.

Non obſtat quod Dominus Alphonſus teneatur rele-
uare indemnes Dominos de Magdalenis tanquam
hæredes q.Fabij,vt fuit deciſum: nam hodie non agi-
tur an iſti fructus ſint compēſandi cum releuatione,ſed
tantum an Domini de Magdalenis teneantur reſtituere.

Non obſtat quod dicitur Antoninam mandaſſe ſol-
ui debita Fabij, quia non poteſt applicari ad debitum
Fabij ab ipſa contractum, † cum generalis clauſula non 6
referatur ad ea, quæ habent ſpecialem prouiſionem, *l.*
doli clauſula,ff.de verb.obligat.

R.P.D.Penia, Romana Cenſus, Luna 15.Ia-
nuarij 1607.

SVMMARIA.

1 *Poſſidentis conditio non mutatur ex mutatione per-*
ſonæ.
2 *Manutentio non denegatur pendente cauſa reſtitutio-*
nis in integrum,& num.5.

5 *Nullitatis inſtantia non efficitur deſerta, licet deſeratur cauſa appellationis.*

4 *Manutentio conceditur pendente cauſa ſuper nullitate.*

6 *Cenſus impoſitus ſuper re meliorata ſuſtinetur ſuper melioramentis, quatenus ſuper ipſa re imponi non potuiſſet.*

7 *Statutum tollens nullitatem, non tollit eam quæ prouenit ex defectu iuriſdictionis.*

8 *Index ſuſpenſo petitorio quo ad illud, nullam habet iuriſdictionem.*

9 *Suſpenſio petitorij non conceditur in interdicto retinendæ.*

10 Venent. de ann. præſtat. part. 10. q. 2. num. 5. *reprehenditur.*

DECISIO LV.

Die 6. Nouembris 1606. Rota dixerat Dominum Lucam manu tenendum in quaſi poſſeſſionem exigendi cenſum; ſed quoniam Domini de Carauaſchinis dicebant ſe non fuiſſe auditos, & habere releuantia, quæ proponerent ad impediendam manutentionem. Ideo cauſa iterum propoſita, & diſcuſſa vtraque parte informante Rota in deciſis manſit ex ea potiſſimum ratione.
1 Quia † ex mutatione perſonæ non mutatur conditio poſſidentis, Guid. Pap. *deciſ.* 629. & eſt in terminis in quaſi poſſeſſione exigendi cenſu contra hæredes defuncti, qui eos ſoluerat *deciſ. in cauſa Romana cenſus coram bon. mem.* Orano, *die vigeſimo quarto, Octobris* 1588.

Non obſtant adducta contra deciſionem, & primò quod ſententia A. C. ſuper nullitate cenſus tranſiuerat in rem iudicatam propter non proſecutionem appellationis, quæ obſtat agenti Interdicto retinendæ:
2 quia fuit reſponſum primò, quod cùm † fuerit commiſſa cauſa reſtitutionis in integrum, & interim ſuſpenſus effectus rei iudicatæ datur manutentio donec fuerit iudicatum non eſſe locum reſtitutioni, vt in ſimili ſententia lata contra cenſum fuit deciſum *in cauſa Bonon. cenſus die* 25. *Iunij* 1605.

Secundò fuit reſponſum fuiſſe etiam commiſſam
3 cauſam nullitatis, & licet † ſit deſerta cauſa appellationis; non tamen eſt deſerta cauſa nullitatis æquè principaliter commiſſa, vt fuit deciſum *in cauſa Calaguritana decimarum, die* 20. *February* 1579. *coram* Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto *tunc Rotæ Auditore*, &
4 † pendente cauſa nullitatis datur etiam manutentio, vt dicunt noſtræ Deciſiones Rotales allegatæ in deciſione in hac cauſa factæ; Rurſus non obſtat dicere, quod reſtitutio in integrum non competit ad effectum manutentionis dum diſquiritur an competat, vel non
5 competat reſtitutio, quia fuit reſponſum † interim non fuiſſe negandam manutentionem, cum multa deduci poſſint vnde conſtet eſſe locum reſtitutioni, & maximè in hoc caſu, in quo aderat non modica ſuſpicio iniuſtitiæ ſententiæ A. C. ſtantibus melioramen-
6 tis factis in palatio, † ſuper quibus ſaltem poterat ſuſtineri cenſus.

Præterea non obſtabat *Statutum Vrbis*, *lib.* 1. *cap.* 189. cuius vigore poſt annum non poteſt dici de nullitate quia fuit reſponſum primò, quod dum cognoſcitur de nullitate, & an ſit locus ſtatuto non debet poſſeſſor ſua poſſeſſione priuari. Secundo, fuit reſponſum † Statutum non tollere nullitatem prouenientem ex defectu iuriſdictionis, vt fuit deciſum *in cauſa Romana Legati, ſeu attentorum, die* 8. *May* 1584. *coram Fabio Accorambono*; hic autem manifeſta erat nullitas ex de-
7 fectu iuriſdictionis, quia † A. C. non obſtante ſuſpenſione petitorij, pronunciauit ſuper nullitate cenſus, &
8 licet concederetur quod talis ſuſpenſio † non habet locum in Interdicto Retinendæ, non tamen conſtabat

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

in hoc caſu quod foret facta in hoc Interdicto, cum ſuſpenſio fuerit generalis de petitorio, cum proteſtatione quod ſolum eſſet procedendum in poſſeſſorio; vnde ſuſpendi potuit petitorium ad alium effectum quam manutentionis. Ad † Iacob. Venent. *tract. de ann. præ-* 10
ſtat. part. 1. *q.* 20. *n.* 3. *&* 4. *& q.* 25. *n.* 11. 12. *&* 14. dicentem quod quidquid ſit in aliis poſſeſſoriis in annua præſtatione cenſus hæres cum beneficio legis, & inuentarij, non obſtante quod defunctus ſoluerit poteſt denegare ſoluere, allegando inſtrumentum fideicommiſſi, & impeditur poſſeſſorium donec cauſa, etiam ſi ſapiat poſſeſſorium, videatur, fuit reſponſum contrarium tenuiſſe Rotam *coram bon. m.* Robuſterio *in cauſa Romana cenſus*, 8. *Febr.* 1577. & in præfata *cauſa Romana cenſus coram b. m.* Oretano, allegata in alia Deciſione, ideò iſtius *Venenty* opinionem non eſſe audiendam.

R. P. D. Penia, Romana Cenſus Veneris,
17. *Aprilis* 1600.

SVMMARIA.

1 *Pretium cenſus repeti non poteſt ſub prætextu quod fundus ſit altori obligatus.*

Dummodo omnibus ſufficiat, & emptor non ſit in damno, ibidem.

2 *Obligatio ad intereſſe reſtringitur ad reale.*

3 *Promiſſio venditoris de faciendo conſentire alios intelligitur, dummodo emptoris interſit.*

4 *Aſſertio iurata nocet iuranti quando eſt doloſa, & alteri præiudicialis.*

DECISIO LVI.

Cvm anno 1594. D. Cæſar Cincius impoſuerit annuum cenſum ſcutorum ducentorum quatuordecim pro pretio ſcutorum trium millium trecentorum ſuper Caſale Falcognani rubrorum trecentorum excedens valorem ſcutorum triginta millium, illumque vendidiſſet D. Horatio Bartolono cum aſſertione, quod Caſale præfatum pleno iure ad ſe pertinebat, fuiſſéque liberum ab omni alio cenſu, canone, & reſponſione, & ab omni onere impediente hanc cenſus impoſitionem, & venditionem, & quod in eam tanquam validam faceret conſentire omnes perſonas ius habentes, aut quomodolibet habere prætendentes ſuper dicto Caſale. Et anno mox ſequenti Bartolonus cognouiſſet Caſale fuiſſe multis aliis perſonis obligatum, conuenit coram A. C. prætendens illum cogere ad faciendum conſentire D. Iuſtinianam eius vxorem, necnon fratres, & filios, & alias perſonas habentes priora iura ſuper dicto Caſale, aliàs relaxari mandatum pro recuperanda ſorte principali. Cùm autem Dominus Cæſar præfatas perſonas non feciſſet conſentire, & A. C. contra ipſum mandatum executiuum pro ſorte principali relaxaſſet, & Dominus Cæſar appellaſſet, propoſito dubio in Rota, an præfatum mandatum executiuum A. C. eſſet exequendum, Domini negatiuè non eſſe exequendum reſponderunt.

Nam cum Caſale excuderet valorem triginta milliũ ſcutorum, & omnes obligationes, & onera quibus erat ſubiectum non conſumerent tanti valoris partes, vt non eſſet relictus locus præfato cenſui, non † erat deueniendum ad actum reſtitutionis ſortis principalis, cum 5
Bartolonus emptor cenſus non pateretur aliquod damnum, vt fuit dictum *in cauſa Romana Palatij, die* 17. *Maij* 1590. *coram bon. mem.* Bubalo, *& in cauſa Auximana bonorum, die* 2. *Iunij* 1595. *coram* R. P. D. Mellino, *& in cauſa Romana non adimplementi, die* 7. *Nouembris*, 1597. *coram* R. P. D. meo Decano.

2 Noo obſtant † Clauſulæ in inſtrumento venditionis cenſus appoſitæ, qoss longo ſermone ponderabant informantes pro Domino Bartolono, quoniam omnes teſtringontur ad intereſſe reale ipſius emptoris cenſus, Bald. *in l. ex his prædiis, num. 4. C. de euict.* vnde cùm ex deductis pro parte Domini Bartoloni emptoris cenſus nondum conſtaret præfatum caſale fuiſſe tot obligationibus obnoxium, & hypothecis grauatum, vt huius cenſus impoſitio ſuſtineri noo poſſet, non erat locus executioni dicti mandati.

3 Minus obſtabat † obligatio, & promiſſio de faciendo, conſentire omnem perſonam, iuata Gloſ. *in l. qui rem, vbi* Bald. *num. 1. C. de euict.* Quia idem Bal. *ibi num.* 4. reſpondet hoc procedere, dummodo emptoris interſit, vnde cùm ex ſupradictis conſtaret nullum verſari damnum Domini Bartoloni ceſſabat obiectio. Et ſic etiam reſpondit Rota *in d. Romana non adimplementi.*

4 Poſtremò non obſtabat quod Dominus Cæſar † aſſeruerit caſale eſſe liberum, & tamen repertum fuit aliis obligatum, & conſequenter obſtare exceptionem periurij *l. ſi quis maior. C. de tranſact.* Quia reſpondetur hoc procedere quando promiſſio eſt doloſa, & alteri præiudicialis, Caſſad. *dec. 2. num. 7. de iure iur.* & conſequenter ceſſat *Rota in cauſa Romana cenſus coram* R. P. D. meo Decano, *die* 15. *Martij* 1577.

R. P. D. Penia, Romana Cenſus, de Carauaſchinis, Mercurij, 24. Nouembris, 1610.

SVMMARIA.

1 *Fundatus ſe in fideicommiſſo, tenetur liquidare bona dicto fideicommiſſo ſubiecta.*
2 *Inuentarium transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.*
3 *Inuentarium plenè probat contra conficientem.*
4 *Res qualibet præſumitur libera à fideicommiſſo.*
5 *Fundans ſe in fideicommiſſo, tenetur docere de illo, & de illius iuribus.*
6 *Cenſum annullare volens tanquam impoſitum ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, quid debeat probare.*

DECISIO LVII.

IN Deciſione in hac cauſa facta, *die* 28. *Iunij* proximè præteriti, fuit firmatum palatium ſiue domum de qua agebatur fuiſſe conſtructam ex bonis triplicis generis, nempe ex bonis Ioannis fideicommittentis, ex bonis Clementis debitoris cenſus, & filiorum eiuſdem Clementis. Et cùm poſtea oriretur differentia inter partes ſuper onere liquidationis ad quem ſpecta-
1 ret, dato dubio, vtraque parte informante Rota cenſuit onus liquidandi bona ſpectare ad Carauaſchinos.

2 Nam † Lucas de Luna habebat fundatam intentionem ſuper exiſtentia, & quantitate bonorum hæreditariorum in inuentario per Carauaſchinos Clementis filios in aditione hæreditatis confecto deſcriptorum,
3 nam † inuentarium plenè probat contra conficientem, Afflict. *dec. 13. incipit circa primam præſumptionem, num.* 1. Pariſ. *conſ.* 45. *incipit, Vidi teſtamentum, num. 20. lib. 2.* Rota *in cauſa Auenionenſi pecuniaria, die 21. Octobris*, 1577. *coram bon. mem. Robuſt.* Vnde cùm domus, ſeu fabrica fuiſſet tanquam hæreditaria in inuentario deſcripta, & in bonis Clementis reperta, Carauaſchinis prætendentibus excludere Lucam incombebat onus liquidandi quæ bona eſſent fideicommiſſo ſubiecta ad effectum excludendi Lucam agentem pro quo extabant omnes præfatæ regulæ
4 Quibus accedebat illa iuris præſumptio, † quæ pro libertate rei contra fideicommiſſum militare ſolet. Rurſus Lucas erat in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum pro quo habuit mandatum de manutenendo, vnde tanquam reus, & poſſeſſor non tenebatur docere de iure ſuo, ſed Carauaſchini prætendentes nullitatem cenſus, ex eo quod eſſet impoſitus ſuper re fideicommiſſo ſubiecta, tenebantur † concludenter de fidei- 5
commiſſo docere, & quantum ſe extenderet, ſeu quam latè pateret, aut protenderetur, in palatio, ſeu domo ſuper qua cenſus fuit impoſitus, nam † ad præfatum 6
effectum excludendi cenſum, & illum annullandi docere oportebat eos totum palatium eſſe fideicommiſſo ſubiectum, & ipſius identitatem, quod ſi partem tantum palatij prætenderent fideicommiſſo ſuppoſitã, liquidandum illis erat quæ eſſet illa pars, cum quod idem ſit de parte quod de toto, quæ allegabantur pro Carauaſchinis de bonis feudalibus communibus cum allodialibus contra ipſos potius faciebant: quia ſicuti in illis petens bona tanquam feudalia, debet liquidare partem commixtam cum allodialibus, ita etiam veniens ex fideicommiſſo, cùm valeat argumentum à feudalibus ad fideicommiſſa.

Et eadem ratione retorquebatur *deciſio in cauſa Romana fideicommiſſi de Valle, coram* D. Cardinale Mellino *tunc Rotæ Auditore* nam ibi fuit reſolutum contra fundantes ſe in fideicommiſſo ex quo non liquidauerunt pro qua parte bona fuerunt in hæreditate fideicommittentis.

R. P. D. Bubalo, Senogalienſis prædij Veneris 24. Nouembres, 1586.

SVMMARIA.

1 *Datio in ſolutum ſi non habeat effectum ex legis diſpoſitione, poteſt agi ad intereſſe.*
2 *Inter debitum ob euictionem rei data in ſolutum eſt liquidandum iuxta valorem dicta rei.*
3 *Et habita ratione eius quod creditor habuiſſet, ſi rem ſibi in ſolutum datam conſequutus fuiſſet.*
4 *Intereſſe in Salniano debetur etiam ſi non præceſſerit condemnatio.*
5 *Actor cenſetur deduxiſſe in iudicium ab initio omne ius.*
6 *Intereſſe lucri ceſſantis poſt moram, debetur creditori habenti in promptu rem emendam.*
7 *Creditori cui fuit ceſſus cenſus nullus, & inualidus debetur intereſſe lucri ceſſantis.*
8 *Intereſſe eſt acceſſorium ad hypothecam.*

DECISIO LVIII.

COncluſerunt Domini liquidanda eſſe damna, & intereſſe petita per Illuſtriſſimum Dominum Iordanum ad rationem ſcutorum centum viginti quolibet anno à die quo bon. mem. Dominus Aurelius Paſſerus ei aſſignauit, & ceſſit cenſum Carboni, quæ ceſſio cum non fuerit ſortita effectum, ex quo cenſus Carboni fuit declaratus nullus, & inualidus, & contra formam Bullæ *fol. recod. Pij V.* remanſit adhuc anterior hypotheca Domini Iordani vigore inſtrumenti, de anno 1572. vigore cuius inſtrumenti, & alterius de anno 1575. non eſt dubium, quod poteſt petere damna, & intereſſe ſibi per Dominum Aurelium promiſſa; tum quia † ſi datio in ſolutum non habuit ef- 1
fectum ex legis diſpoſitione poteſt agi ad intereſſe, *l.* Lucius. *ff. qui pot. in pign. habe.* Quod † intereſſe eſt li- 2
quidandum iuxta valorem rei datæ in ſolutum. *l. 1. vbi* Doctor. *ff. de act. emp.* & † habita ratione eius, quod creditor habuiſſet ſi rem ſibi in ſolutum datam conſequutus

conſequutus fuiſſet *l. ſi ſterilis,§.cùm pro venditore.ff.de*
act.emp. l.ſi traditio,vbi Bal.*q.*4.*C.eod.*tum quia ex con-
uentione partium, in euentum in quem cenſus non
eſſet validus, D. Aurelius promiſit damna, & intereſſe
& ſoluere dictum cenſum annuatim.

4 Non obſtat quod cùm † non præceſſerit aliqua con-
demnatio ad damna,& intereſſe non poſſit deueniri ad
liquidationem : quia hoc non procedit in Saluiano In-
terdicto, in quo non requiritur quod præcedat con-
demnatio.

Non obſtat quod Dominus Iordanus egerit Saluia-
no Interdicto vigore primi inſtrumenti de anno 1572.
vnde non videtur,quod poſſit ſe fundare inſtrumento
ceſſionis cenſus de anno 1575.Quia fuit reſponſum,
5 quod † cenſetur deduxiſſe omne ius ab initio,nec fru-
ctus ſecundi inſtrumenti expirauit propter redditum
ad priores hypothecas quia non cenſentur reddiſſe
excluſiuè ad ius ſibi competens vigore ſecundi inſtru-
menti. Præterea damna, & intereſſe petuntur vigore
primi inſtrumenti de anno 1572. in quo fuerunt ex-
preſsè promiſſa,aliud vero inſtrumentum ceſſionis cen-
ſus deſeruit pro liquidatione intereſſe,ſic ceſſat dubium
quod ſit ſuper anteriori hypotheca Antonij Triumphi,
quamuis enim ipſe ſit anterior creditor D. Aurelij reſ-
pectu ſecundi inſtrumenti Domini Iordani reſpectu
tamen primi inſtrumenti D. Antonius eſt poſterior;
quod autem ex inſtrumento ceſſionis cenſus poſſit ſu-
mi hæc liquidatio, Domini deducebant ea ratione,quia
6 † quemadmodum ſi D.Iordanus habuiſſet præ manibus
cenſum emendum & proteſtatus, fuiſſet intereſſe lucri
ceſſantis ſtante mora Aurelij, iuxta doctrinam Pauli
7 de Caſtr. *in l.*3.*ff. de eo quod certo loco :* ita † etiam &
multo magis dicendum eſt Dominum Iordanum pe-
tere poſſe intereſſe ex quo habuit cenſum præ manibus
ſibi ceſſum à Domino Aurelio ſuo debitore, & culpa
D.Aurelij,qui cenſus non erat validus, illum conſequi
non potuit, prout nec etiam potuit exigere fructus di-
cti cenſus, vnde ſine dubio vigore prioris hypothecæ
dabitur ſibi dictum intereſſe tanquam acceſſorium
prioris hypothecæ,iuxta *l.*Lucius,*ff.qui pot.in pign.hab.*
& in ea Illuſtriſſimus Dominus Iordanus eſt anterior
Triumpho.

R. P. D. Gypſio , Romana Societatis , Luna,9.
May 1588.

SVMMARIA.

1 *Societas ſolo conſenſu perficitur.*
2 *Societas inititur pluribus modis.*
3 *Societas contracta ſuper re aliena ſuſtinetur.*
4 *Contractus à partium conuentione legem accipiunt.*
5 *Venditio rei alienæ,valet.*
6 *Societas contrahitur ſuper officio emendo.*
7 *In ſocietatibus plurimum conſuetudini defertur.*
8 *A communi mercatorum obſeruantia non eſt receden-
dum.*
9 *Filiusfamilias qui non poteſt diſponere de bonis,nec eo-
rum fructibus, nec etiam poteſt ſuper illis ſocietatem
inire*
10 *Intellige in præiudicium patris.*
11 *In ſocietatibus officij idoneitas officialis in modica con-
ſideratione,vt plurimum haberi ſolet.*
12 *Cenſus impoſitio ſuper re ſubiecta fideicommiſſo facta
non valet.*
13 Limita *in præiudicium imponentis.*
14 *Prohibitioni alienationis cenſetur renunciatum, ſi ali-
quo modo conſtet prohibentem alienationi conſenſiſſe.*
15 *Decreto irritanti, & Clauſula, ſublata,&c. poteſt re-
nunciari.*
16 *Dominus officij is dicitur per cuius mortem vacat.*
17 *Contractus nulliter geſti ſuſtinentur ex æquitate,quan-
do plures contractus ita geſti reperiuntur.*

DECISIO LIX.

PAter quandam portionem Ripæ filio ſuo reſigna-
uerat cum ſolito decreto , quod illam alienare, fru-
ctus,& emolumenta exigere,aut quouis modo in ea,ſeu
eis intromittere vita patris durante, & abſque conſen-
ſu nullatenus poſſit, huiuſmodi prohibitione non
obſtante filius poſt aliquot annos ſocietatem ſuper
dicta portione contraxit, ſiue vt vulgò dicitur ſocieta-
tem contrahentibus officium accommodauit.

Quæſitum fuit an dicta ſocietas, valida eſſet necne
& validam eſſe Domini cenſuerunt : quia † cum ſocie- 1
tas,ſolo conſenſu perfici poſſit, *l.ſocietas contrahitur,ff.*
pro ſoc.vbi Gloſſ.*citat.*§. 1.*inſt. de obligat.ex conſenſ.*plu-
ribúſque † modis iniri permittatur *l.* 4. *vbi* Gloſ. *eod.* 2
tit.pro ſoc. nihil reſiſtit quin † ſocietas ſuper re aliena 3
contracta ſuſtineatur,prout ſentit I. C. *in l.quod autem*
cum pluribus ſeqq.ff.pro ſoc. ſiquidem contractus † à par- 4
tium conuentione legem accipiunt,*l.ſtipulationum com-*
modiſſimè,de verb.oblig. cum ſimilibus. Idcirco que-
madmodum † venditio rei alienæ tenet, *l.rem alien.ff.* 5
*de contr.empt.*Affl.*dec.*369.ita etiã ſocietas ſuper officio
alieno valere debet,maximè cum in cæteris requiſita ad
ſocietatem officiorum neceſſaria habeat, hinc eſt,
† quod ſuper officio emendo contrahitur ſocietas.Put. 6
*dec.*67.*lib.*3.Eóque magis hoc dicendum eſſe Dominis
videbatur propter vniuerſalem Vrbis conſuetudinem
ineundi hoc pacto Societates officiorum ob nimiam
curalium neceſſitatem inductam, & † in ſocietatibus 7
plurimum conſuetudini defertur. Bald. *in l.* 1. *num.*16.
C.pro ſoc. Nec à † communi obſeruantia indubitatã- 8
que mercatorum conſuetudine recedere licet,*l.minimè,*
de legib. Corn.*conſ.*319.*num.*12.*lib.*3.Pariſ.*conſ.*93.*n.*8.
*lib.*3.Crau. *conſ.*91.*n.*17.

Nec refragatur quod ſicut † filius de officio, & fru- 9
ctibus diſponere non valebat , ita etiam ſuper illis ſo-
cietatem coire non poterat ſecundum Bald. *in l. dum*
*oportet,num.*9.*C. de bon. quæ liber.Rom.conſ.*471.*num.*1.
poſt med. Modern. Vtinenſ. qui in hunc ſenſum alios
congerunt *conſ.*11.*lib.*1. Quoniam † prohibitio alie- 10
nationis,& obligationis prædictæ ita reſtringi,& intel-
ligi debet,vt filius in præiudicium patris officium, &
fructus eiuſdem alienare nequeat , ſecus verò ſi pater
damnum non patiatur vt in propoſito caſu,quia Com-
munitas Tuſculi bonam fidem recognouit officialem
nudum nomen dumtaxat in ſocietate habere declara-
uit,illum indemnem releuare promiſit , & omne com-
modum , & incommodum ſocietatis in ſe ſuſcepit
& fideiuſſores dedit , quæ omnia haud incognita con-
ſocio fuiſſe credendum eſt, cùm à communiter acci-
dentibus,† idoneitas officialis in modica conſideratio- 11
ne habeatur, ſed tuitio reſideret in perſona accipien-
tis pecunias, & illius fideiuſſoris, quamobrem talis
obligatio officio prohibita non cenſetur, *l. idémque,*
*§.fin.& leg.ſequent.ff.pro ſoc.*Videmus in ſimili quod li-
cet † impoſitio cenſus ſuper re fideicommiſſo ſubiecta 12
non valet , nihilominus † in præiudicium illius, qui 13
cenſum impoſuit ſuſtinetur, vt fuit dictum *in vna Ro-*
mana Saluiani Interd.coram R.P. D.meo Seraphino,9.
Iunij 1587.

Præterea † cum filius portiones fructuum exegerit 14
illos in vſus proprios conſentiente patre conuerterit,vt
bene deducunt informantes negari non poteſt à dicta
prohibitione ſaltem quo ad fructus fuiſſe receſſum,quod
ad hoc propoſitum ſufficeret Vnde ceſſat obiectio de
Decreto irritanti,& clauſula ſublata. Quibus † renun- 15
ciari poſſe dubitandum non eſt , Gabr. *de Clauſul. con-*
*cluſio.*3.*n.*35.

Ex iſtis etiam patet reſponſio ad Conſtitutionem
fel. rec. Pij V. quo cautum eſt ſocietates niſi per Do-
16 minos officiorum contrahendas non eſſe: nam † filius
ſatis erat dominus, quia per eius mortem vacabat
officium.
17 His poſtremò accedit maxima æquitas, † ne tot
ſocietates cum eo contractæ annullentur, quam æqui-
tatem etiam maiores noſtri præ oculis habuerunt, vt
per Mohed. *decis.* 344. Achill. 4. *de censi**.
Fuit igitur ex ſupra deductis, vt ſupra dictum eſt,
concluſum ſocietatem valere, & Communitatem
Tuſculi per obitum Ioſephi pecunias ſocietatis lucri
feciſſe.

*Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana cen-
ſus ſcutorum decem & octo millium,
Luna, 9. Iulij 1608.*

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor qui ſe obligauit vti principalis, & inſoli-
dum quo ad creditorem, non eſt fideiuſſor, ſed cor-
reus debendi.*
2 *Fideiuſſor cenſus non liberatur ex mutatione, & ſur-
rogatione fundi ſuppoſiti.*
3 *Quod non legitur in Conſtitutione, non cenſetur di-
ſpoſitum.*
4 *Cenſus extinctio non ſequitur ex ſurrogatione fundi
cenſuati.*
5 *Mutatio & ſubrogatio fundi cenſuati prodeſt dun-
taxat emptori dicti fundi, non autem debitori, &
fideiuſſori cenſus.*
*Intellige non quo ad formam, & ſubſtantiam cenſus
quia illa remanet in priori fundo & num. 7.*
*Sed quo ad effectum, & exercitium actionum rea-
lium, quæ contra bona ſubrogata non contra prio-
rem fundum dirigi debent, dict. num. 7.*
6 *Cenſus impoſitus ſuper re ſubiecta fideicomiſſo, va-
let in præiudicium imponentis.*
8 *Creditor hypothecarius habet electionem, an agat
contra fideiuſſores, vel principales, & vel contra
obligatos, vel bona.*

DECISIO LX.

Concluſum fideiuſſores non eſſe liberatos per
motum proprium *Clem. VIII.* hoc enim non
operatur vis ſurrogationis, vt prætenditur: quia con-
trarium fuit in alio cenſu reſolutum, 20. Iunij 1602.
Præſertim quia fideiuſſores ſe obligauerunt inſolu-
1 tum vti principales, & principaliter, quo † caſu reſpe-
ctu creditorum non ſunt fideiuſſores. Bart *in l. reos,
ff. de duobus reis,* Aretin. *conſilio trigeſimotertio, n.* 8.
Put. *decis.* 58. *in fine, lib.* 3. fuit dictum *in vna Ro-
mana Doanaſalis,* 10. *Iunij* 1581. *coram Laurotano.*
2 Non † obſtat, quod fideiuſſor, qui acceſſit pro
vna re non cenſeatur pro alia obligatus, quia iura &
Doctores pro hoc allegati loquuntur, quando agere-
tur de extenſione obligationis, & Gabr. *conſ.* 43. *n.*8.
lib. 1. & Surd. *decis.* 212. *num.* 2. & alij qui ex ad-
uerſo allegantur in terminis ſurrogationis non lo-
quuntur de ſurrogatione, ſed prout alij de extenſione,
& ab extenſione non bene infertur ad ſurrogationem,
per quam non augetur obligatio fideiuſſorum, præ-
ſertim quia, vt infra dicetur, ſurrogatio fuit facta
quo ad effectum, & exercitium hypothecarum, non
quo ad ſubſtantiam cenſus quia illa remanſit in pri-
mo fundo, vnde nullo modo agitur de extendenda
obligatione fideiuſſorum ad alios cenſus diuerſos à
primis.

Non etiam poſſunt liberari ex prætenſa extinctione
cenſuum, quia de hac † extinctione nullibi legitur in 3
verbis motus proprij, quod ſufficere deberet ad eius
excluſionem, vt dixit Rota *in vna Romana cenſus,* 22.
Ianuar. 1603. *coram R. P. D. Sacrato* nec † ſequitur ex 4
allegata ſubtractione, & liberatione fundi: quia licet
Caſtrum Numentii fuerit liberatum ab hypothecis ita
ſuper eo nulla competat actio non tamen ſequitur
quod fuerint extincti cenſus, & remanſerint ſine fun-
do. Hoc † enim factum fuit fauore Principis empto- 5
ris Caſtri tantum facit quod dixit Rota *in Rom. cenſus
de Alexiis* 1. *Iunij* 1583. *coram* Illuſtriſſimo Cardi-
nale Seraphino de cenſu impoſito ſuper re fideicom-
miſſo ſubiecta qui licet † pro non impoſito habeatur 6
in præiudicium fideicommiſſarij, ſecus tamen eſt quo
ad grauatum, qui illum impoſuit conſtituendo diffe-
rentiam an cenſus deficiat in materia vel deficiat in
forma iuxta not. *in l. cùm lex, vbi* Ang. *ſub num.* 2.
ff. de fideiuſſ. Et propterea dixerunt Domini cenſus
remanſiſſe ſuper eodem fundo in præiudicium Vrſi-
norum, & fideiuſſorum, & † quod in alia deciſione 7.
fuit dictum de tranſlatione deberet intelligi quo ad
effectum, & exercitium actionum realium vt eæ poſ-
ſint, & debeant dirigi contra bona ſubrogata, non con-
tra bona liberata: non autem quo ad formam, & ſub-
ſtantiam, quia ille remanſit in bonis ſuper quibus fue-
runt impoſiti, & hoc bene conuenit intentioni Papæ,
quæ in motu proprio legitur, & dicitur in Deciſione
Illuſtriſſimi Cardinalis Mellini, ita conſulere Prin-
cipi emptori, vt creditoribus non inferat præiudi-
cium.

Non obſtat *Deciſio Auximana penſionis coram bon.
m. Litta*; nam ibi fideiuſſor non obligatur in penſio-
ne tranſlata: quia penſio tranſlata eſt omnino noua,
antiqua penitus extincta, vt ſæpius fuit reſolutum;
in tranſlatione ante de qua agitur remanet idem cen-
ſus quo ad formam, & ſubſtantiam, licet ſint tranſla-
tæ actiones, & hypothecæ, & ideo non eſt neceſſa-
rius nouus contractus, & noua obligatio fideiuſſo-
rum.

Non obſtat quod ſubrogatio reſpectu creditorum,
& quo ad hypothecas ſit facta ad ſcuta ſeptuaginta
ſex millia, iuxta Deciſionem Illuſtriſſimi Mellini:
quia in ea non negatur tranſlatio ad bona de quibus
in inſtrumento venditionis, & ſunt verba clara mo-
tus proprij.

Vltra quod pertinet ad creditores cenſuum, quia
ad quæcumque bona ſit facta tranſlatio hypotheca-
rum, ſufficit ipſis quod cenſus non fuerint extincti,
& quod ex hoc capite fideiuſſores non ſint liberati:
non † enim tollitur electio creditoribus agendi po- 8
tius contra fideiuſſores, quam principales, & poſſunt
tam contra obligatos agere, quam contra bona ſubro-
gata. Ipſi poſteà fideiuſſores videbunt contra quæ bo-
na pro eorum reuelatione agere poſſint, & debeant.
Cætera benè tolluntur per informantes.

*Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Bononienſis
cenſus, Veneris 26. Febr. 1604.*

SVMMARIA.

1 *Extinctio cenſus requirit actum priori ſimilem.*
2 *Numeratio pecuniæ probatur ex confeſſione partium
iuxta præcedentem premiſſionem.*
3 *Actus ſequens præſumitur factus in executionem
præcedentis obligationis.*
4 *Mutatio voluntatis non præſumitur.*
5 *Etiam ſi longum tempus effluxerit.*
6 *Incontinenti fieri dicitur, quod fit die ſequenti.*

7. Intereſſe

7 *Intereſſe propter moram debetur à die interpellationis.*

8 *Intereſſe in contractu cenſuali, eſt ipſe cenſus qui ſoluitur.*

9 *Fructus veniunt ſub nomine intereſſe.*

DECISIO LXI.

DOmini cenſuerunt vnanimiter ſententiam A. C. eſſe confirmandam non obſtantibus contra eam adductis tam ex capite nullitatis, quàm ex capite iniuſtitiæ. Nullitas enim, quæ deducitur ex eo quod ſit lata pendente termino ad articulandum tollitur per Innocentianam, quæ ſanat terminos nulliter, & male tentos, & ſufficit quod à die commiſſionis tot dies effluxerint, quot requiruntur pro eorum ſeruatione.

Alia nullitas cui nititur Comes Riccardus vti condemnatus ad tranſlationem iuxta formam Chirographariæ promiſſionis: quæ non ab ipſo, ſed à Marchione Hugone emanauit, non placuit quia Marchio promiſit pro Domino Comite, & eius ratificatio colligitur ex reſponſionibus eiuſdem ad poſitiones.

De iuſtitia etiam ſententiæ liquet, quia extinctio
cenſus debebat fieri cum emptor non emiſſet prædium,
& ſi nouus cenſus erat creandus, debuit prius vetus
extingui, vnde cum cenſus fuiſſet extinctus, iuſta fuit
condemnatio ad tranſlationem cenſus, & numerationem
ipſam: quia hoc fuit factum pro forma ipſius
1 extinctionis cenſus, † quæ requirit actum priori ſimilem,
videlicet, retrouenditionem, vt fuit dictum *in Romana
cenſus, 3. Iuly, 1589. coram Bubalo*, & ſæpius in
2 aliis. Et quod † fuerit verè numerata pecunia adeſt
confeſſio partis, quæ iuuatur ex promiſſione, & con-
3 uentione præcedenti in cuius † executionem cenſetur
ſequuta extinctio, *l. 3. §. verum, ff. de manum l. qui in aliena,
ff. de acq. hæred.* Aym. *conſ. 91. num. 9.* Alc. *regula 2.
præſumpt. 23. & ſeq.* cum aliis traditis *in Romana pecuniaria
de Buſalinis coram* Robuſterio 7. *Nouemb.* 1572.
præſertim, vt in dicta deciſione dicitur ſtante breuita-
4 te temporis, & actuum vicinitate. Non etiam eſt † veriſimile,
quod cum partes egerint de tranſlatione voluerint
ab ipſa conuentione recedere, *leg. quis, ff. de probat.
l. cum hic ſtatus, in princ. ff. de donat. inter vir. & uxor.*
Alex. *conſ. 133. num. 3. lib. 1.* Alc. *regula 2. Præſumpt. 16.
num. 1.* præſertim nulla exiſtente cauſa mutationis,
Natta *conſ. 176. num. 4. in fine.* Nec refert quod eadem
die non fuerit confecta apocha, & inſtrumentum,
5 † quia voluntas eadem durare præſumitur, & ſi longum
interuallum interceſſerit, *l. ſancimus vbi* Iaſ. *n. 7.
C. de teſtam.* Dec. *in l. pacta. nouiſſima, num. 10. Cod. de
pact.* Pariſ. *conſ. 67. num. 5. lib. 3.* Alc. *vbi ſuprà, ſub n. 1.
6 verſ. quod amplia.* Immo cùm † inſtrumentum fuerit
factum ſequenti die non ex interuallo, ſed incontinenti
factum dicitur; Gram. *deciſ. 36. num. 5. in fine*, facit
in fortioribus terminis, Aym. *conſ. 156. num. 13.* Adminiculantur
dicta teſtium, qui celebrationi inſtrumenti
interuenerunt.

7 Iuſtè † etiam fuerunt condemnati à die interpella-
tionis ad damna, & intereſſe propter moram in non
8 conſtituendo nouum cenſum. Quod † intereſſe eſt
clarum, videlicet fructus, quos percepiſſet, ſi mora
non interueniſſet, & cenſus fuiſſet conſtitutus. Et
9 † ſub nomine intereſſe veniunt fructus, Bald. *in leg. ſi
quid pars, num. 3. Cod. de ſeru. & aq.* Natta *conſil. 566.
num. 7.*

R. P. D. Manzanedo, Ianuenſis cenſus, Lunæ 26. Februarij 1607.

SVMMARIA.

1 *Attentata non purgantur per ceſſionem poſſeſſionis, ſi qua eſt.*

2 *Attentata non purgantur, niſi refectis expenſis, damnis, & intereſſe.*

3 *Spolium non purgatur, niſi per refectionem damnorum, expenſarum, & intereſſe.*

4 *Intereſſe probatur ex inſtrumento impoſitionis cenſus.*

DECISIO LXII.

HAbente D. Antonio Palagio quendam cenſum ad
ſui fauorem impoſitum ſuper quibuſdam bonis
ſtabilibus q. Hieronymi de Facio: exiſtentéque in eorundem
ſtabilium poſſeſſione in qua à me de ordine
Dominorum obtinuit mandatum de manutenendo directum
pro illius executione Vicario Ianuenſi, & defuncto
Hieronymo de tempore mandati exequendi,
relictiſque teſtamentariis executoribus, & illis inhibitis
à dicto Vicario ne impedirent, ac turbarent dictum
Antonium in dicta ſua poſſeſſione, qui non eo minus
illum impedire, & turbare curarunt, taliter vt omnino
illi fuerint impedimento quominus in prædicta poſſeſſione
manuteneri valeret, ex quo fuerunt declarati
incurſi in cenſuris contentis in dicto mandato de manutenendo:
& vt ab illis abſolui valeant, modo per
ſuum procuratorem comparuerunt in actis aſſerendo
nunquam reſtitiſſe executioni prædicti mandati de
manutenendo contra dictum Hieronymum relaxari,
& illius bona, nec cæpiſſe poſſeſſionem bonorum dicti
Hieronymi; tamen ad maiorem cautelam, quatenus
opus eſſet petierũt abſolutionem, & dimiſerunt quamcunque
prætenſam poſſeſſionem dictorum bonorum
poſteà cedunt quamcunque prætenſam poſſeſſionem,
quæ ceſſio non tenet, ſicuti nec valet ceſſio poſſeſſionis
ſi qua eſt † pro purgatione attentatorum, vt poſt Ruin. 1
conſ. 119. num. 11. lib. 5. & Grat. *conſ. 73. n. 91. lib. 1. tradit*
Lancel. *de attentat. 3. parte, c. 29. n. 31.*

Item contra dictam ceſſionem opponebatur pro parte
Antonij non ſufficere cum † deberent illi refici ex- 2
penſæ damna, & intereſſe, prout tradit *Cæſar. de Graſſ.*
in ſimili † de purgatione ſolij *deciſ. 5. n. 8. de reſtit. ſpo-* 3
liat. & de purgatione attentatorum, per ceſſionem, tradit
Lancel. *vbi ſuprà, d. c. 20. n. 32.*

Et quo † ad intereſſe dicunt eſſe certum, cum con- 4
ſiſtat in ſolutione fructuum cenſus, qui ſunt certi, &
liquidi, Rota *deciſ. 444. num. 3. verſ. quibus non obſtantibus
part. 1. diuerſ.*

Sed dato quod circa prædictas expenſas, damna, & fructus dubitetur, viſum fuit Dominis poſſe particulariter videri, reſolutione tamen retenta pro certa quod prædicta ceſſio pro partitione non ſufficiat.

R. P. D. Manzanedo, Ianuenſis cenſus, Veneris 3. Aprilis 1609.

SVMMARIA.

1 *Spoliator tenetur ad omnia damna, expenſas, & intereſſe.*

2 *Intereſſe debitum occaſione cenſus, eſt liquidum ex inſtrumento impoſitionis.*

DECI

DECISIO LXIII.

PRopoſito dubio quæ damna, expenſas, & intereſſe teneatur Paulus, & ſocij reficere Antonio, Domini omnia damna, expenſas, & intereſſe reficienda dixerunt.
1 Cùm † certi iuris ſit ſpoliatorem ad hæc omnia teneri, *cap. conquerenti*, *vbi* Bal. *num.* 1. *de reſtitut. ſpoliat.* Rimin. iun. *conſ.* 308. *num.* 3. Rota *deciſ.* 15. *de reſtit. ſpoliat. in nou.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 5. *num.* 8. *eod. tit.* Rota *diuerſor. deciſ.* 473. *num.* 1. *lib.* 3. *part.* 1. & fuit ſæpiùs deciſum.

Vltra quod ipſimet ſpoliatores ad omnia illa reficienda ſe obligauerunt, & fideiuſſionem præſtiterunt, vt ex publico inſtrumento conſtat.

2 Et quoad † intereſſe illud viſum fuit Dominis liquidum, cum conſiſtat in fructibus cenſus, qui de ſui natura ſunt certi, & liquidi, vt dixit Rota *in dec.* 444. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſ.* & *in hac eadem cauſa*, 12. *Februarij*, 1607. *coram me*, faciunt optimè notata per Honded. *conſ.* 39. *num.* 14. *lib.* 2.

Quo vero ad alia damna, & expenſas, quamuis debeantur, non tamen viſa fuerunt liquida, ſed tantum poſt opportunam liquidationem venire reficienda ex ſupra dictis.

Et ita fuit deciſum.

Reuerendiſſimo Domino Sacrato, Romana cenſus de Paluziis, Luna, 20. Nouembris, 1598.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper re alienari prohibita, eſt validus quoad partem liberam, ſi ſit capax cenſus impoſiti.*
2 *Legitima filiorum nullo onere poteſt grauari.*
3 *Legitima filiorum ſemper cenſetur liquida.*
4 *Legitimam cenſetur elegiſſe filius ſuper re, in qua cenſum impoſuit.*
5 *Cautela appoſita in inſtrumento ad fauorem emptoris, reſtringuntur ad intereſſe reale ipſius.*

DECISIO LXIV.

DOmini omiſſa diſcuſſione nullitatum: Ex capite iniuſtitiæ reſoluerunt mandatum A. C. eſſe infirmandum, cùm fuerit relaxatum pro recuperatione ſortis principalis cenſus contra Conſtitutionem Pij Papæ V. ſuper Conſtitutione cenſus, §. Pacta etiam. Non obſtat quod caſale ſuper quo fuit impoſitus dictus cenſus prætendatur ſubiectum fideicommiſſo qui Domini Iulij patris Domini Epiſcopi, & fratrum,
1 qui impoſuerunt cenſum: nam † cum in eodem caſale remaneat tanta pars libera, quæ longè ſuperat valorem cenſus, non fuit locus recuperationi ſortis principalis, prout ſæpius fuit reſolutum in Rota, & ſignanter coram R. P. D. meo Penia *in alia Romana cenſus de Cincijs ſuper hoc eodem caſali impoſiti*, 17. *Aprilis*, 1600. Quod hic remaneat tanta pars libera patet, quia valor cenſus eſt ſcutorum mille, caſale vero excedit valorem triginta millium, vnde hic poteſt ſuſtineri cenſus reſpectu legitimæ portionis Domini Epiſcopi, & fratrum, qui cenſum impoſuerunt, &
2 omnes ſunt filij primi gradus, vnde nullo † fideicommiſſo eſt ſubiecta, *l. quoniam in prioribus*, C. *de inoff. teſtam. l. cohæredi*, §. *cum filia*, & *ibi not.* ff. *de vulg.* & *pup.* Aret. *conſ.* 19. *num.* 4. Corn. *conſ.* 133. *num.* 6.
3 *lib.* 4. Quod dicitur legitimam non eſſe liquidam † negatur, cum ſit medietas bonorum, Auth. *nouiſſima*, C. *de inoff. teſtam.* vnde patet quod erit media pars caſalis, quæ cenſetur electa eo ipſo † quod ſuper caſale 4
fuit impoſitus cenſus, Bal. *in l. iubemus*, *ſub num.* 3. *verſ. item fallit in legitima*, C. *ad Trebell.* *Caſtr. in l. Marcellus*, §. *res quæ*, *in fine. eod. tit.* Alex. *conſ.* 3. *n.* 6. *in fine*, *lib.* 3. cum alijs per Gabr. *in tit. de legitim. concluſ.* 4. *num.* 8. allegatis.

Non obſtat cedula æris alieni Domini Epiſcopi, cùm non ſit de adductis. Vltra quod non ſufficit probare æs alienum, niſi probetur quod abſorbet legitimam, & quod præcedat tempore hunc cenſum ex ſupradictis.

Non obſtant, plures clauſulæ, & cautelæ in inſtrumento venditionis iſtius cenſus appoſitæ ad fauorem emptoris: quoniam † omnes reſtringuntur ad inte- 5
reſſe reale eiuſdem emptoris, Bald. *in l. ex his prædiis*, *n.* 4. C. *de euict.* quem ſequitur Alex. *conſ.* 63. *verſ.* & *dato quod dari poſſit*, *lib.* 5. & fuit latè deductum *in eadem deciſ. Romana de Cincijs*, ſupra allegata.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana fideicommiſſi de Iacobatiis, Veneris 12. Maij 1606.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper re communi, cenſetur impoſitus ſuper ea tantum parte, quæ eſt propria imponentis.*
Declar. *dummodo pars illa ſit capax totius cenſus dicto num.* 1.
2 *Deciſio in terminis facit recedi à regulis generalibus.*
4 *Rei appellatione quando veniat tota in contractibus onerosis alienata re communi.*
4 *Hæres adeundo cenſetur teſtatoris prohibitionem acceptare.*
5 *Intellige vt acceptatio cenſeatur facta, prout prohibitio iacet, & ſecundum eius naturam.*

DECISIO LXV.

DOmini reſpectu cenſuum non excedentium portionem Martij, & Tarquinij perſtiterunt in deciſis, de reliquis dixerunt particulariter videndum. Rota
enim ſæpius reonit cenſum † cenſeri impoſitum ſuper 1
ea tantum parte rei, quæ libera eſt dummodo ſit capax, vt in *Peruſina fideicommiſſi de Almericis*, 26. *Februarij*, 1586. *coram* Orano, & *in vna Romana cenſus de Paluziis*, 20. *Nouemb.* 1600. *coram R. P. D. meo Sacrato*, præſertim ad effectum euitandæ caducitatis, vt fuit dictum in *dicta Peruſina fideicommiſſi*, & propterea † 2
non eſt laborandum ſuper regula generali, *l. qui Tabernas ff. de contr. empt.* cùm habeamus Deciſiones in terminis.

Neque † eſt facienda vis in eo, quod pars aduerſa 3
dicit in contractibus onerosis venire totam rem communem: nam vltra quod Doctores ex aduerſo allegati conſiderant an pretium correſpondeat valori totius rei, vel partis, quo ſtante nihil contra deciſionem, quæ loquitur quatenus cenſus meditatem non excedant, loquuntur etiam quando, agitur inter emptorem, & venditorem inter quos valet venditio rei alienæ, *l. rem*, *ff. de contr. empt.* hìc non agitur res inter emptores, & venditores ſuum, quo caſu etiam ſufficere deberet emptoribus quod tot fructus perciperentur ex medietate domus, qui ſatis eſſent pro ſolutione cenſuum, ex traditis *in illa Romana cenſus, de Paluziis*, ſed agitur cum Dominis Iacobatiis prætendentibus caducitatem ex impoſitione dictorum cenſuum, pro qua vitanda præſumendum eſt quod Martius, & Tarquinius vſi fuerint iure ſuo tantum. Diſtinctio

ctio inter hypothecam generalem, & ſpecialem non facit quia vltra quod Deciſiones ſupra allegatæ loquuntur de impoſitione cenſus facta ſuper re particulari, & eam reſtringunt ad portionem de qua diſponere poterat imponens, inter obligationem generalem & ſpecialem eadem eſt ratio: quia ſicut non eſt decendendum, quod in obligatione generali veniat res obligari prohibita ſub pœna caducitatis, ita nec etiam in ſpeciali obligatione quod veniat per illa, quæ ſubiacet tali prohibitioni, quando ſine ea obligatio poteſt ſuum ſortiri effectum.

Non obſtat quod pars tangens Martium, & Tarquinium fuerit prohibita per teſtatorem alienari, &
quod adeundo hæreditatem cenſeantur ſe obligare ad
4 non alienandum: † quia per aditionem cenſetur acce-
5 ptata dicta prohibitio, † prout ineſt, & ſecundum ſuam naturam, *lege in cauſa, ff. de procur.* latè Neuiz. *conſ.* 87. *n.* 14. *& ſeq.* & ſic tanquam prohibitio nuda, aut ſaltem quæ remaneat in terminis ſimplicis prohibitionis ſine aliqua pœna caducitatis, cùm ſit reſtricta ad bona propria teſtatoris, nec poſſit dici repetita circa portionem hæredum, tùm ex natura pœnæ, tùm ex deductis in Deciſione.

R.P.D. Penia, Romana Cenſus, de Carauaſchinis, Lunæ 28. Iun. 1610.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio facta ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, ſuſtinetur ſuper parte libera ſi ſit capax.*
2 *Solutio cenſus non poteſt retardari, donec cognoſcitur an ſit bene conſtitutus.*

DECISIO LXVI.

VTraque parte informante hæc cauſa fuit propoſita ſuper dubio, an eſſe locus exceptioni fideicommiſi ſuper Palatio de quo agebatur, & pro qua portione ad effectum, vt agentes de Don Luca de Luna poſſent vel non poſſent conſequi creditum cenſus duorum millium ducatorum auri in auro, ſortis principalis impoſiti, de anno 1588. ſuper domibus exiſtentibus prope Eccleſiam S. Iacobi Incurabilium in Vrbe in via del Corſo.

Et primò, non reuocabatur in dubium fideicommiſſum q. Ioannis Carauaſchini patrui Clementis nec quod idem Ioannes reliquerat duas domunculas nunc incluſas, ſiue in Palatio incorporatas, nec quod Clemens Ioannis fratris, qui impoſuerat cenſum de quo agebatur, cæperat ædificare Palatium, & in illo fecerat multas impenſas. Similiter non dubitabatur Clementem non perfeciſſe palatium, ſed eius filios poſt eiuſdem obitum aliquid amplius fabricæ addidiſſe. Atque ex his inferebatur palatium fuiſſe conſtructum ex bonis triplicis generis, videlicet, ex bonis Ioannis fideicommittentis, & Clementis debitoris cenſus, & filiorum Clementis.

Super parte ſubiecta fideicommiſſo Ioannis, & pariter ſuper parte à filijs Clementis ædificata, impoſitio cenſus ceſſabat, ſed non ceſſabat ſuper par-
1 te ſpectante ad Clementem † quæ ſi erat capax totius cenſus totus ſuſtinebatur ſuper ea vel ſuper parte cenſus capace, & propterea Rota concluſit quod detracto valore duarum domuncularum, & fabrica facta per filios Clementis, reliquum erat ſubiectum cenſui, ſed
2 † interim ſolutionem fructuum cenſus non fuiſſe retardandam, iuxta Deciſiones in hac cauſa factas.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana fideicommiſſi, de Iacobatiis, Sabbati, 26. Nouembris, 1605.

SVMMARIA.

1 *Cenſus cenſetur impoſitus ſuper parte libera, non ſuper parte grauata fideicommiſſo.*
2 *Diſponens de re communi, cenſetur de ſui tantum portione diſponere.*
3 *Alienans rem cenſetur ius quod in ea habet alienare.*
4 Ampliat. *etiam quod ſit deſignata per confines conuenientes toti rei.*
5 Deciſ. Caputaq. 17. parte 1. *Intellectus.*
6 *Prohibitio teſtatoris reſpectu rei hæredis, cenſetur nuda ab omni cauſa tam expreſſa quàm tacita.*
7 *Teſtator præſumitur bona propria non hæredis, vel aliorum grauare.*
8 *Repetitio non admittitur in oratione, & diſpoſitione diuerſa.*
9 *Nec quando concurrit diuerſitas rerum.*
10 *Nec quando agitur de pœna.*
Nec quando plus operaretur in caſu ad quem ſit repetitio, quam in caſu in quo facta eſt expreſſio, & num. 13.
11 *Caducitas eſt pœna.*
12 *Priuatio iuris, eſt pœna.*

DECISIO LXVII.

CIrcumſcriptis alienationibus factis viuente Hortenſia. Dubitatū an propter alienationes factas poſt eius mortem eſſet factus locus fideicommiſſo ad fauorem Dominorum de Iacobatiis, & Domini negatiuè reſoluerunt, potiſſimum fundamentum.

Quia cum domus ſuper qua fuerunt impoſiti, & hypothecati reſpectiuè cenſus, qui pro alienatione allegantur pro medietate ſpectaſſet ad Martium, & Tar-
quinium venditores cenſuum † ſuper ea cenſentur im- 1
poſuiſſe cenſus, non ſuper alia medietate, quæ erat teſtatoris, & quam fideicommiſſo ſubiecerat vt in terminis tenuit Rota *in Peruſina fideicommiſſi de Almericis* 26. *February* 1586. *coram Orano,* & facit regula, quod
† diſponens de re communi, cenſetur tantum de ſua 2
portione diſponere, *l. qui tabernas, ff. de contr. empt. cap. paſtoralis, de donat.* Bald. *in l.* 1 *num.* 2. & ibi etiam, Paul. de Caſtr. *num.* 4. *C. qui teſtam. facere poſſ.* Alex. *in l. ſi do-
mus, §. fin. num.* 2. *& ſequen. ff. de leg. primo.* Et † alienare 3
tantum ius, quod habet, *l. quod in rerum, §. ſi vſumfructum, & l. ſi* Titio, *& Mæuio, in princ. & ibi not. ff. de l.* 1.
l. vxor. patroni, C. de leg. Quod † habet locum licet cen- 4
ſus ſint impoſiti ſuper domo deſignata cum ſuis confinibus, quia adhuc cenſentur poſiti ſuper dicta portione tantum, Bald. & Paul. de Caſtr. *vbi ſupra,* Alex. *conſ.* 54. *lib.* 3. Rub. *conſ.* 95. *ſub num.* 11. Et hæc tantò magis procedunt ad effectum euitandi caducitatem vt dictum
fuit dicta peruſina fideicommiſſi. Non obſtat † *Deciſ.* 5
Caputaq. 17. *part.* 1. quod per impoſitionem cenſus tota domus ſubijcitur hypothecæ, quia id procedit quando tota domus eſt in dominio venditoris cenſus.

Non obſtat quod domus tota ſit prohibita per teſta-
torem alienari, quia † reſpectu portionis hæredum non 6
erat ſeruanda prohibitio vti nuda ab omni cauſa tàm expreſſa quàm tacita, *l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de leg.* 1. *l. pater filium, §. Iulius Agrippa. & l. Lucius ff. de leg.* 3. Nec poteſt veſtiri à præcedenti fideicommiſſo, quia illud fuit factum ſuper bonis ipſius teſtatoris, non au-
tem hæredis; tum quia † ſic præſumitur *Bart.* per il- 7
lum text. *in l. cum in teſtamento, ff. de auro, & arg. legato*

latè Peregr. *de fideicomm.art.1.num.44.* tùm quia verba
ipſius Teſtatoris ſunt clara, & vbi prohibitio alienationis afficeret etiam portionem domus ad hæredes
ſpectantem; iſta tamen prohibitio non eſt illa, quæ
cauſat caducitatem, & parit fideicommiſſum, ſed prohibitio generalia præcedens, quæ capit bona ipſius teſtatoris tantum, vt ſunt verba expreſſa. Non poſſunt
bona hæreditaria vendere, provt etiam in dictis bonis
teſtatoris alienatis fuit iniunctum fideicommiſſum,
dum ſubiungit teſtator, & ſi ipſi, &c. voluit, teſſit, &
mandauit, quod in bonis, & hæreditate ipſius teſtatoris ſuccedant, &c.

Nec poteſt dici repetitum fideicommiſſum in caſu
alienationis ſupradictæ portionis: plura enim obſtant,
& prohibent repetitionem.

8 Primò, quia † ſumus in oratione & diſpoſitione diuerſa, quo caſu repetitio non ſolet admitti, Bart. *in l.
Sais. §. Caio, ſub num.2. verſ.1. caſu, ff. de fundo inſtr.*
Paul.de Caſtr. *conſ.11.num.3. vol.2.* Alexand. *conſ.127.
num.9. vol.6.* Soc. *conſ.64. num.2.lib.3.* Pariſ. *conſ.38.
num.23.& ſeq.lib.2.*

Secundò, quia concurrit diuerſitas rerum, provt di-
9 xi, cum prohibitio primo ſi circa bona teſtatoris: hæc
circa rem hæredis, & propter diuerſitatem rerum ceſſat repetitio, Bart. *in lege in repetendis, ff. de lege 3.* Soc.
decis.conſ.64.n.3. Ruin. *conſ.64. ſub num.1. verſ. monet*
Paul. *lib.1.*

10 Tertiò, non eſt locus repetitioni, † quando agitur
de pœna Bald. *conſ.421.num.6.lib.3.* Dec. *conſ.90. poſt
num.3. verſ. nec poteſt,* Alciat. *conſ.8. ſub num.31. lib.9.*
cum aliis adductis *in cauſa Bononienſi de Pannolinis,
4.February, 1601. coram R.P. Sacrato;* agitur autem hic
11 de caducitate, † quæ pœna eſt. *Corbol.* de communi *de
cauſ. Priuat.ob non ſolut. canon. Ampliat.45. num.18.* &
12 de priuatione iuris, quæ † pariter eſt pœna, Barb. *conſ.
24.in princ.lib.1.* Dec. *in Auth. qui rem, n.3. C. de ſacroſ.
Eccleſ.* fuit dictum in terminis noſtris in illa Bononienſi de Pannolinis.

13 Quartò, non † fit repetitio propter difformitatem,
& quando plus operatetur in caſu ad quem fit repetitio, quam in caſu in quo facta eſt expreſſio Aret. *conſ.
121.in 1.col.* Soc. *conſ.128.num.151.lib.1.* hic autem eſt
difformitas tam in prohibitione, quàm in fideicommiſſo quia prima prohibitio, & fideicommiſſum, ſunt
circa bona teſtatoris, hic autem prohibitio eſt circa
rem propriam hæredis, & fideicommiſſum ſi eſſet repetitum, eſſet pariter in re propria hæredis, & nemini dubium eſt eſſe quid maius iniungere fideicommiſſum rei
hæredis, quam re teſtatoris, & bene probatur *in l.vnum
ex familia, §. ſi rem tuam, ff. de leg.2.&c.*

*Reuerendiſsimo Domino Sacrato, Romana cenſus,
Lunæ 19. Iunij 1613.*

SVMMARIA.

1 *Saluianum competit vbi adeſt creditum cum hypotheca, & poſſeſſio debitoris.*
2 *Creditor iuſtificatur ex inſtrumento.*
3 *Ceſſionarius repræſentat perſonam cedentis, & illius iuribus vtitur.*
4 *Fideiuſſor qui diu ſtetit in obligatione, poteſt petere eximitionem.*
5 *Creditor immiſſus ex Saluiano, non poteſt negare poſſeſſionem debitoris.*
6 *Cenſus impoſitus ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, ſuſtinetur ratione legitima debita imponenti.*
7 *Legitima cenſetur electa in re, ſuper qua fuit impoſitus cenſus.*
8 *Cenſus non præſumitur excedere portionem imponentis.*
9 *Exceptio requirentis altiorem indaginem, non admittitur in Saluiano.*

DECISIO LXVIII.

PRo informante fuit tentum dandam eſſe ſcilicet,
immiſſionē ex Saluiano interdicto Domino Abbati Cardello etenim conſtat de illius credito cum hypotheca & de poſſeſſione eorum qui ſe obligarunt ad fauorem D. Cardelli, quibus † duobus concurrentibus 1
competit Saluianum, Bart. *in l.1.num.1. ff. de Salu.Interd.* Caſtr. *in lege rem alienam, num.11. ff. de pignor.act.*
Roland. *conſ.14.num.13.lib.1.* Put. *decis.207. num.2.l.1.*
Rota *in cauſa Æſina Saluiani Interdicti Iunij, 1605.
coram me.* Creditum iuſtificatur † ex inſtrumento im- 2
poſitionis cenſus factæ per Dominos de Cuppis vſque
de anno 1554. cum acceſſione q. Ioan.Petri Cardelli,
& promiſſione cum hypotheca bonorum de releuando indemnem d. Cardellum facta per Dominos de
Cuppis iunctis pluribus ſolutionibus fructuum dicti
cēſus factis tam per dictum q. Ioan. Petrum, quam Dominum Abbatem eius filium, & hæredem, cum reportatione ceſſionis iurium à cenſuariis, ex quibus reſultat
creditum D. Abbatis ex triplici capite. Primò, ex releuatione indemnitatis ſibi, ſiue Ioan. Petro eius anctori
promiſſa, ex quo tanquam fideiuſſor plures pecuniarum
ſummas ſoluere fuit coactus. Secundò, quia † tanquam 3
ceſſionarius cenſuariorum, quibus ſoluit, repreſentat
illorum perſonas, & iure ceſſo poteſt agere contra res
cenſui ſuppoſitas iuxta notata per Bal. *in l.1. n.5.* Aret.
n.20. Dec. *in fin. ff. ſi cert.pet. idem* Bal. *conſ.63. in princ.
lib.2.* Ruin. *conſ.20.n.16.l.1.* Boër. *decis.10.n.1.* Tertiò,
quia tanquam fideiuſſor, qui diu ſterit in obligatione
† poteſt petere liberationem tam ex *Statuto Vrbis, l.1.* 4
cap.157. quàm ex diſpoſitione iuris communis de quo
in *l. Lucius Titius, §. fin. vbi gloſſ. & ſcribentes, ff. mand.*
Bal. *in l. ſi pro ea, n.4. in fine, C. eod.* Afflict *decis.141.n.3.*
Guid. Pap. *decis.117. in princ.* provt egit, & iam ſuper
hoc obtinuit duas ſententias conformes, quæ ex *Statutu Vrbis, lib.1.c.80.* faciunt rem iudicatam.

Pòſſeſſio Dominorum de Cuppis in Palatio Agonis
eſt notoria, & probatur ex aliis Inſtrumentis in facto relatis, & ſignanter ex eo quod Vrſini modo poſſeſſores
fuerunt tanquam creditores eorundem de Cuppis ex
eodem remedio Saluiani immiſſi, † vnde non poſſunt 5
negare poſſeſſionem prædictorum de Cuppis, iuxta
tradita per Alex. *conſ.133.n.13.lib.1.* Gozad. *conſ.3.n.
19.* Crau. *conſ.188.n.5.*

Non obſtat quod Palatium ſit ſubiectum fideicom-
miſſo q. Cardinalis de Triano, quia ſuſtinetur † ratione 6
legitimæ illorum qui impoſuerunt cenſum, in qua legitima minimè potuerunt grauari, *l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſtam.* & palatium cenſetur † electum in 7.
legitimam eo ipſo, quod prædicti de Cuppis deuenerunt ad illius alienationem, Bal. *in l. iubemus, n.3. C. ad
Trebell.* Aret. *conſ.18.n.5.* Pariſ. *conſ.44.n.46.lib.1.* Guid.
Pap. *decis.606. in princ.* Ceph. *conſ.189.n.19.* Gabr. *in tit.* 8
de Legitima concl.4. num.9. impoſitio † enim dicti cenſus alienati non præſumitur excedere legitimam, vt
fuit dictum coram me *in vna Romana reſtitutionis dotis,
17. Martij, 1600.*

Et in omnem euentum † iſta exceptio tanquam re- 9
quirens altiorem indaginem non admittitur in Saluiano, *l. fin. C. quor. bonor.* Ripa, *in rubr. ff. de pignor. n.15. propè fin.* cum aliis per Menoch. *de adip. poſſeſſ. remed. 3. n.
180.* Rota *in cauſa Romana Saluiani Interdicti, 3. Martij 1500. coram* bon.mem. Penia.

Reueren

Reuerendiſſimo Domino Sacrato, Romana Legatorum de Columna, Luna 27. Ianuar. 1614.

SVMMARIA.

1 *Salnianum competit ſuper mobilibus, pecuniyſ, & nominibus debitorum,* & num. 3.
2 *Amplia vt competat etiam legatarijs.*
Præſtita tamen cautione de reſtituendo in caſu quo hareditas non eſſet ſoluendo, d.n.1.& n.18.
4 *Haredi datur retentio pro ſuis creditis claris, & liquidis, ſecus ſi ſint dubia.*
5 *In Saluiano non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem.*
6 *Inuentarium plenè probat contra conficientem.*
7 *Retinere licet pro modico credito rem magni valoris donec ſibi ſatisfiat, vel offeratur creditum.*
8 *Intellige ſi poſſideatur res indiuiſibilis.*
9 *Secus ſi petatur immiſſio ſuper rebus diuiſibilibus.*
10 *Retentio ſine cauſa non conceditur.*
11 *In Salniano non admittitur exceptio fideicommiſſi.*
12 Limit. *quando fideicommiſſum incontinenti probatur.*
13 *Dummodo probetur non ſolum fideicommiſſi exiſtentia, ſed etiam quod abſorbeat omnia bona,* & n. 15.
14 *Exceptio qua redditur dubia ex replicatione actoris, non dicitur requirere altiorem indaginem.*
15 Limit. *niſi ſit de intentione ipſius Rei.*
16 *Cenſus impoſitus ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, ſuſtinetur in parte libera, ſi ſit capax illius.*
17 *Fideicommiſſum an abſorbeat omnia bona non dicitur probatum, niſi probetur identitas bonorum, & quod ſint detracta portiones, qua veniunt detrahenda.*

DECISIO LXIX.

1 ROta cenſuit † Legatariis Domini Marci Antonij
IV. competere immiſſionem ex Salniano ſuper bo-
nis mobilibus pecuniis, & nominibus debitorũ relictia
per Dominum Marcum Antonium, præſtita tamen
cautione per dictos Legatarios de reſtituendo in caſu
quo hæreditas minimè eſſet ſoluendo, iuxta not. *in l. fin.
C. de pet. hared.* Rota *in cauſa Forolimenſi bonorum coram
Paleotto*, relata inter diuerſas impreſſas *dec. 674. lib. 3.
part. 3.*
2 Et quod † pro legato competat Saluianum, tradit
Gabr. *conſ. 46. num. 11. lib. 1.* & fuit ſæpè reſolutum in
Rota, nempè *in cauſa Strigonienſi Legati 20. Iunij* 1588.
coram bon. mem. Cardinale Platto, *& in Fauentina Le-
gati, 24. Nouembr.* 1589. *coram* bon mem. Card. Pamphi-
lin, *& in Romana legatorum, 3. Nouemb.* 1599. *coram Cor-*
3 *duba*, quæ concluſio † procedit etiam ſuper mobilibus,
pecuniis, & nominibus debitorum. Rota *in cauſa Ro-
mana Saluiani, 11. Ianuar.* 1602. *coram* bon. mem. Sera-
phino, *in Romana pecuduum, 14. Maij* 1600. *coram* Illu-
ſtriſſimo Mellino, *& in Romana, ſeu Forolinienſi de Theo-
dolis, 15. Mart.* 1602. *coram* bon. mem. Penia.

Primum, & ſecundum extremum non controuerte-
bantur vnde difficultas fuit reducta ad exceptiones
quæ fuerunt factæ per informantes pro Domino Co-
meſtabili hæredi cum beneficio legis & inuentarij d.
Domini Marci Antonij IV. Nempè quod ipſe ex pro-
pria perſona eſt creditor hæreditatis dicti Domini
4 Marci Antonij Quarti pro † quibus creditis competit
ſibi retentio, ſed ad hoc fuit reſponſum, quod ſi credita
ſunt clara competit retentio, ſi verò ſunt dubia, & re-
quirant altiorem indaginem, nequaquam competere
5 retentionem quia in hoc iudicio † minimè admittun-
tur exceptiones requirentes altiorem indaginem, Ripa
in rub. ff. de pignor. num. 19. prope fin. Natta, *conſ. 531. n. 4.*
Dec. *conſ. 89. num. 2.* Menoch. *de adipiſc. remed. 3. n. 180.*
Surd. *conſ. 4. num. 36.* Rota *in cauſa Romana Saluiani in-
terdicti, 3. Mart.* 1608. *coram* Penia, *in Romana cenſus,
10. Iunij* 1613. *coram me*, & alibi ſæpè Propterea reſolu-
tio pendebat, an credita prætenſa per Dominum Co-
meſtabilem eſſent clara, vel potius requirerent altiorem
indaginem.

Super quo Domini conſiderarunt, quod aliqua cre-
dita ſunt omninò liquida, vt ſunt expenſæ funerum,
debita hæreditatis ſoluta per Dominum Comeſtabi-
bilem poſt mortem teſtatoris, credita, quæ ipſe Domi-
nus Comeſtabilis habebat cum teſtatore dum viueret,
& pro iſtis dicebant Domino Comeſtabili competere
retentionem: verum cum iſta credita non aſcendant
ad ſcuta triginta millia, & mobilia, pecuniæ, & nomina
debitorum reperta in hæreditate d. Domini Marci An-
tonij excedant ſummam ducentorum millium ſcuto-
torum, vti conſtat ex inuentario confecto per Domi-
num Comeſtabilem, † quod contra illum plene probat, 6
l. fin. C. arbit. iur. Bald. *conſ. 407. n. 6. lib. 1.* Caſtr. *conſ. 593.
n. 2. lib. 2.* Rom. *conſ. 102. num. 3.* Soc. *conſ. 159. n. 1. lib. 2.*
Dec. *conſ. 60. n. 2.* Afflict. *dec. 313. in princ.* videbatur quod
prædictum creditum parum poſſit releuare ad effectum
impediendi immiſſionem ſuper eo, quod eſt ſuper de-
ductis prædictis ſcutis triginta millibus, cum enim le-
gata minimè excedant viginti ſeptem millia ſcuta re-
ſiduumvſque ad ducenta milli aeritomnibus ſufficiens
pro legatis.

Neque ſatisfacit reſponſio, quod † pro modico licet 7
retinere rem magni valoris donec ſibi ſatisfiat, vel offe-
ratur creditum ex not. in *l. quandiu. C. de diſtract. pignor.
l. creditores, ff. eod. tit. l.* Moſchis, *& ibi gloſſ. in verbo,
poſſeſſionem, ff. de iure fiſci.* Quia fuit reſponſum præ-
dicta iura procedere † vel quando poſſidetur res indiui- 8
ſibilis prout ſi quis pro credito ſcutorum mille retine-
ret gemmam valoris ſcutorum decem millium, vel præ-
dium maioris valoris tunc enim quia non poſſet priua-
ri parte quin priuaretur toto, vt in primo caſu, & qua
de fructibus venit ſibi ſatisfaciendum, vt in ſecundo
caſu, ex not. in *l. 2. in fine, C. de pignor. act.* Bart. *in l. ſi rem
alienam, n. 17. ff. eod. tit.* qui fructus quanto ſunt vberio-
res, eo citius ſibi ſatisfiet non debet cogi ad relaxatio-
nem, niſi ſatisfacto ſibi de ſuo credito. Cæterùm † quã- 9
do petitur immiſſio ſuper rebus diuiſibilibus æſtima-
tis, & ſuper pecunia, & nominibus debitorum omnis
æquitas ſuadet vt creditor retenta ſumma in qua eſt
creditor reſiduum reſtituat: quia † aliàs retineret ſine
cauſa, contra not. in *l. ex conducto in princ. ff. locat.* Ti-
taq. *in tract. ceſſant. cauſ. part. 1. n. 189.* Galleſt. *ad form. Ca-
meral. oblig. p. 4. q. 1. n. 11.* Non enim poſſet retinere pro
cautione quia eſt iam ſibi cautum, non propter ſatisfa-
ctionem de fructibus, quia eſt res infructuoſa, & ſterilis.

Alia ſunt credita prætenſa per Dominum Comeſta-
bilem ex eo quod Dominus Marcus Antonius IV. ere-
xit montes ſuper bonis à ſe poſſeſſis, quæ bona dicit
eſſe ſubiecta fideicommiſſis ad ſui fauorem per mor-
tem Domini Marci Antonij IV. purificatis, qui quidem
montes, vna cum fructibus decurſis vſq; in præſentem
diẽ & pro maiori parte ſolutis à Domino Comeſtabili
excedunt ſummã ſcutorum trecentorum millium, & ſic
abſurbet valorem mobilium, pecuniarum, & nominum
debitorum relictorum per Marcum Anton. IV. ſuper
quibus modo prætendit Dominus Comeſtabilis pro
dicto damno ſe releuare. Verùm iſta debita cenſue-
runt Domini non eſſe computanda ad effectum
retardationis immiſſionis ex Salniano: quia ſunt tur-
bida, & requirentia altiorem indaginem, vnde non de-
bent admitti ex ſupra allegatis. Quod ſint talia patet,
quia in effectu pendent à dictis fideicommiſſis. Cum
enim Marcus Antonius reliquerit tempore ſuæ mortis

bona ſtabilia excedentis valorem vnius millioni ſcuto-
torum, ita demum eius hæreditas remaneret debitrix
dictorum ſcutorum trecentorum millium, ſi fideicom-
miſſum occupat omnia bona ſtabilia, ita vt ſaltem non
remaneant libera pro dictis ſcutis trecentis millibus,
11 exceptio † autem quæ pendet à fideicommiſſis tanquã
requirens altiorem indaginem, non admittitur ad im-
pediendam immiſſionem ex Saluiano, vt fuit reſolutum
in Rota *in cauſa Ceſenatenſi bonorum* 28. *Iun.* 1596. *co-
ram* bo. me. Cardinale Seraphino, *in Romana Saluiani*,
1. 3. *Ianua*. 1603. *coram* Lita, *& in alia Romana Saluiani*,
12 1. *Iul.* 1613. *coram me.* Et licet † concluſio non proce-
dat quando fideicommiſſum incontinenti probatur, vt
fuit dictum *in cauſa Viterbienſi bonorum*, 7. *Nouembris*,
1596. *coram bon. men. Cardinale Seraphino*: attamen
viſum fuit Dominis in propoſito caſu non adeſſe ſuf-
ficientem probationem; nam ſi ex deductis pro parte
Domini Comeſtabilis apparet adeſſe multa fideicom-
miſſa in domo de Columna, & notoria ſit eius deſcen-
dentia à fideicommittentibus, ſiue à vocatis, attamen
13 † remanet adhuc illiquidum, an fideicommiſſa abſor-
beant omnia bona relicta per Marcum Antonium IV.
ita vt non remaneat tot de bonis liberis ſuper quibus
poſſint ſuſtineri montes. Inſpectio enim pendet ab eo
an nonnulla corpora fuerint in bonis fideicommitten-
tium, & ſignanter Caſtra marini, & Roccæ Papæ, quæ
fuerũt acquiſita per Marcum Antonium cui ab Aſcanio
q. Cardinale Columna, & ſunt magni valoris: Item
an ex corporibus, quæ non dubitatur fuiſſe in bonis
fideicommittentium ſint detrahendæ portiones legiti-
mæ, & Trebellianicæ, vel potius fuerint alias detractæ
nec dicatur, quod iſtæ ſint replicationes ex parte acto-
14 ris, quæ † non faciunt vt exceptio dicatur requirere
altiorem indaginem, iux. not. per Affl. *dec.* 63. Put. 243.
libr. 3. Rota *in cauſa Romana ſeu Amerina domus*, 25.
Octobris, 1577. *coram Cantuccio*, relata inter impreſſas,
dec. 57 *num.* 4. *& 6. part.* 2. *& in Romana de Mareſcotis*,
20. *Nouembris*, 1613. *coram me.* Quia ſunt de intentio-
15 ne rei cui † non ſufficit ſimpliciter oſtendere fideicom-
miſſa ſed debet illa oſtendere talia, quæ abſorbeant om-
nia bona quia alias in parte libera ſuſtinetur impoſitio
16 grauaminis, prout † in ſimili de cenſu impoſito ſuper
re ſubiecta fideicommiſſo, quod ſuſtineatur in parte li-
bera, fuit deciſum *in cauſa Romana cenſus de Cuccijs*, 17.
Aprilis, 1600. *coram* b. m. Penia, *in cauſa Romana cenſus
de Paluttijs*, 2. *Nouembris eiuſdem anni coram me*, & in his
terminis tenuit *Rota in cauſa Romana Saluiani interdi-
cti*, 18. *Maij*, 1598. *coram Orano*, talia igitur non ſunt
17 fideicommiſſa, nempè abſorbentia omnia bona, † niſi
probetur identitas omnium bonorum, & quod iam ſint
detractæ portiones, quia alias in parte libera fideicom-
miſſo potuit imponi onus montium.

Alia denique ſunt debita, quæ non ſunt ſoluta à
Domino Comeſtabili, nec illi debentur, ſed prætendun-
18 tur per extraneos cum hæreditate, & † per hæc fuit
dictum non poſſe retardari immiſſionem, ſed ſufficere
cautionem præſtandam per Legatarios, iuxta not. *in d. l.
fin.* vbi bene Caſtr. *num.* 4. *C. de hæred.* Rota, *in d. deciſ.*
674. *libr.* 3. *parte* 3. *diuerſ. impreſſ.*

*R. P. D. Orano, Romana Saluiani Interdicti,
Luna 18. Maij, 1598.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, valet
quantum capit legitima, & trebellianicæ imponentis.*
2 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non admitti-
tur in poſſeſſorio.*
3 *Teſtis familiaris inducentis, eſt valdè ſuſpectus.*
4 *Exceptio nullitatis ceſſionis, non admittitur in Sal-
uiano.*

DECISIO LXX.

Alias q. Artemiſia Columna vti procuratrix q.
Hieronymi Frangipani, eius viri, impoſuit vnum
annuum, & perpetuum cenſum ſcutorum quadraginta
ſuper domo eius viri, ſita propè mõtem Quirinalem ad
fauorem q. Pauli Lunago, quem cum hic ceſſiſſet ad fa-
uorem Ioannis Franciſci de Apiano, & ſucceſſiue iſte q.
Franciſco Manerio patri Marci, & Cæſaris, in mora il-
lum ſoluendi conſtitutis hæredibus Frangipani, actum
fuit coram A. C. remedio vtilis Saluiani Interdicti, &
in eo probatis incumbentibus, lata fuit ſententia ad
fauorem illorum de Materijs, à qua, quia ſtante Ægi-
diana, non dabatur appellatio, nihilominus cauſa fuit
mihi commiſſa, cum clauſula, quatenus ſit locus Ægi-
gidianæ exequatur, quo factum eſt, vt quæſitum fue-
rit: an locus factus eſſet executioni, & per Dominos
reſponſum fuit affirmatiuè. Ex facti enim prænarrata
ſerie conſtabat de iuſtitia ſententiæ, qui de valida im-
poſitione cenſus non dubitabatur, vt nec etiam quod
tempore impoſitionis Hyeronimus domum poſſideret,
& hodie Domini de Palumbaria illam poſſident, quare
difficultas verſabatur circa appoſitas exceptiones. Qua-
rum prima fuit, quoniam per Iacobum de Frangipanis
fuerat ſubiecta fideicommiſſo. Ad quod fuit reſponſum,
teſtes non probare domum fuiſſe poſſeſſam à fideicom-
mittente, & nihilominus, quatenus de illa conſtaret
non releuaret; † tum quia filij potuerunt detrahere le- 1
gitimam, & trebellianicam, quæ ſuperant cenſum ſcu-
torum quadraginta; tum etiam quia exceptio fundata
ſuper fideicommiſſo, † cùm requirat altiorem indagi- 2
nem, non admittitur in hoc iudicio poſſeſſorio, vt poſt
alios de communi teſtatur, Franc. Sarmient. *de redit. Ec-
cleſiaſt. pars.* 3. *cap.* 2. *num.* 33. & tenuit Rota *in vna Ro-
mana cenſus*, 22. *Decembris*, 1596. *& in alia Ceſenatenſi
bonorum*, 28. *Iunij ſequent. coram* R. P. D. meo Sera-
phino.

Altera exceptio fundata in melioramentis fuit etiam
reiecta, propterea, quod vnus teſtis tantum nulliter
examinatus, & † valdè ſuſpectus, cùm ſit familiaris 3
Domini Camilli, de illis deponit.

Nullitas vero allegata ceſſionis non fuit admiſſa,
quia † non retardat in hoc iudicio illius executionem, 4
præſertim cùm à prima ceſſione cenſus, vſque ad litem
motam excurrerint plus quam quadraginta anni.

*R. P. D. Vbaldo, Romana retractus domus,
Luna 15. Decembris, 1614.*

SVMMARIA.

1 *Denunciatio venditionis rei cenſita, quæ vigore Bulla
Pij V. eſt facienda Domino cenſus, debet fieri cum
omnibus conditionibus, quibus res vendi debet.*
2 *Prælatio conceſſa per Bullam Pij V. Domino cenſus
debet acceptari cum ſua cauſa.*
3 *Emphyteuta volens vendere melioramenta ſuper re
emphiteutica facta, tenetur denunciare domino dire-
cto, & illum alijs præferre pro pretio, quod ab alio
recipere poteſt.*
4 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus, recipit interpretationem
paſſiuam à iure communi.*
5 *Bulla prædicta Pij Quinti, eſt exhorbitans, & cor-
rectoria.*
6 *Reo ſufficit, ſi vincat ob non ius alterius.*

7 *Non debet quis duplici onere, & incommodo grauari.*
8 *Res ſua nemini poteſt ſeruire.*
9 *Cenſus impoſitus ſuper pluribus prædijs, cenſetur ſuper ſingulis in ſolidum conſtitutus.*
10 *Dominus prædij dominantis, ſi efficiatur dominus fundi ſeruientis, non amittit ſeruitutem, ſi remaneat pars prædij, quæ ſeruire poſſit.*
11 *Cenſus eſt ſpecies ſeruitutis.*
12 *Cenſus non extinguitur, ſi dominus cenſus efficiatur dominus partis fundi cenſuati, ſi alia pars ſit capax ad ſupportandum cenſum.*
13 *Cenſus poteſt imponi ſuper bonis ſubiectis fideicommiſſo, quando imponens poteſt detrahere legitimam & trebellianicam.*

DECISIO LXXI.

PLacuit Dominis deciſio in hac cauſa facta die 10.
Martij præteriti, ex rationibus in ea adductis, ſed
potiſſimum quia prælatio per Bullam *fel. recor.* Pij V.
de cenſibus, creandis conceditur cenſuario cum eiſdem
conditionibus quibus res cenſuata vendenda eſt, vt
1 ſunt clara verba Bullæ ibi. eique † denunciari conditiones,
quibus vendendum ſit; quod etiam præcipuè controuertebatur
per informantes pro Domino Rinaldo,
2 & ideo prælatio erat acceptanda † cum ſua cauſa, vt in
terminis Bullæ iuris congrui dixit Rota *deciſ.* 475. *num.*
8. *par.* 1. *diuerſ.* & confirmabant Domini ex ſimili diſ-
3 poſitione, *l. fin.* §. 1. *C. de iure emphyteut.* vbi † emphyteuta
volens alienare meliorameuta, debet domino directo
prædicere pretium, quod ab aliore vera accipi poteſt,
& expectare per duos menſes, & pro eodem pretio
alijs præferre, & ſimilis eſt tex. *in cap. potuit in prin. de
locat.* & plura cumulat. Corbol. *de cauſ. priuat. ob alie-
4 nat. quæſt.* 2. *numero* 2. & ſic † illa conſtitutio recipit
paſſiuam interpretationem à iure communi, iuxta not.
in l. ſciendum, *ff. qui ſatiſd. cogan.* cum alijs per
5 Rot. *dict. deciſ.* 475. *numero* 9. præſertim cum † ſit
exorbitans, & correctoria; ideo interpretanda vt minus
lædat ius commune, quam fieri poſſit, vt firmatur in
ſupradicta deciſione huius cauſæ, *& in d. deciſ.* 475.
numero 6.

Nec obſtat, quod non fuerit ſeruata forma dictæ
Conſtitutionis ob omiſſas denunciationes, & propterea
venditio non fuerit perfecta ex late allegatis per informantes
pro Domino Rinaldo. Quia quidquid ſit de
hoc Domini ſatis eſſe putabant, quod Rinaldus non
poterat obtinere prælationem niſi eiſdem conditioni-
6 bus, quibus emerant Domini de Caſtellanis, † quibus
ſufficit vincere ex non iure Rinaldi actoris. Veral. *deciſ.*
7 11. *part.* 1. Cardin. Seraph. *deciſ.* 871. *num.* 5. & † in
omnem caſum non videntur afficiendi duplici incommodo
videlicet, retrouendendi domum cenſuario, & ex
computandi pretium domus cum pretio cenſus, vel
agendi contra venditorem pro conſequutione pretij
eum ab ipſis ſoluti maximè cum Bullæ in hac parte ſit
exorbitans, & intelligenda vt prælatio fiat abſque vllo
præiudicio tam ementis, quam vendentis, vt latè fuit
deductum in Deciſione.

Neque etiam obſtat quod prælatio non poſſit dari
8 cenſuario ſine reſolutione cenſus ex regula † quod res
ſua nemini ſeruit, *l. Uranius*, *ff. de fideiuſſ.* & conſequenter
conſtitutio, quæ tribuit cenſuario prælationem
in emptione rei cenſuatæ cenſeatur concedere
compenſationem pretij. Quia placuit reſponſio data in
Deciſione, quod cenſus de quo agitur fuit impoſitus
in ſolidum, etiam ſuper alijs bonis præter domum ven-
9 ditam. & † ideo cenſus ſuſtinetur ſuper dictis bonis, vt
in deciſionibus allegatis, & confirmabatur à ſimili de
10 ſeruitute, quæ † non extinguitur, quamuis dominus
fundi ſeruientis efficiatur etiam dominus fundi dominantis,
ſi remanet pars fundi, quæ ſeruire poſſit, *l. vt domum.* §. 1. vbi Bartol. & Caſtr. *ff. de ſeruit.* Doctor. *in l. pro
parte eodem tit. & in l. ſi communi fundo, & in l. vnus ex
ſociis*, §. 1. *ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* Cæpolla, *de ſeruit. vrban.
præd. cap.* 22. *num.* 1. & 2. ita nec cenſus, (qui † eſt ſpe- 11
cies ſeruitutis, *cap.* 2. vbi Abb. *num.* 3. *de cenſibus.* Dec.
conſ. 307. *n.* 8.) extingui debet † per emptionem rei cen- 12
ſuatæ exiſtentibus alijs bonis, ſuper quibus ſuſtineri
poteſt, quod etiam in terminis cenſus ſecuuta eſt Rota
in vna Romana cenſus de Comitibus, 29. *Aprilis*, 1595.
coram bo. me. Penia, per tex. in *d. l. vt pomum*, §. 1. & Bartol.
in d. l. pro parte, *ff. de ſeruit.*

Neque obſtare viſum fuit; quod dicta bona ſint ſubiecta
fideicommiſſo, & proinde ſuper illis non poſſint
cenſus ſuſtineri: quia præter id quod de dicto fideicōmiſſo
non conſtat per ſententiam, vel per rem iudicatã,
dicebatur etiam quod iſta bona ſuper quibus fuit impoſitus
cenſus ſunt magni valoris, & poterant grauatis
competere detractiones Legitimæ, & Trebellianicæ, † 13
& ſic remanere plura bona libera, capacia cenſus, non
obſtante fideicommiſſo. Et quibus Domini permanſerunt
in deciſis.

R. P. D. Orano, Romana cenſus, Lunæ 3. Iuly 1580.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper feudo mixto, non præiudicat comprahenſis in inueſtitura.*
2 *Feudum illud dicitur mixtum, quod eſt hæreditarium, & ex pacto, & prouidentia.*
3 *Factum defuncti non nocet hæredibus cum beneficio inuentarij, quoad feudum mixtum.*
4 *Princeps non præſumitur velle præiudicare iuribus tertij.*
5 *Clauſula motu proprio, & ex certa ſcientia in reſcripto principis, non operantur in tertij præiudicium.*
6 *Maximè, quando nulla præceſſit cauſæ cognitio.*
7 *Impenſa pro redemptione fundi, debet fieri ex ipſo feudo.*
8 *Inuentarium hæredis non ritè factum, perinde eſt ac ſi factum non fuiſſet.*
9 *Cenſus impoſitus ſuper fundo idoneo, & ſuper non idoneo, ſuſtinetur ſuper idoneo.*
10 *Quaſi poſſeſſio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.*
11 *Bona in dubio præſumuntur allodialia, non feudalia.*
12 *Etiam ſi ſint intra fines feudi.*
13 *Licet aliqui, & malè, contrarium teneant.*

DECISIO LXXII.

DOmini firmarunt regulam pro Illuſtriſſimo Domino
Iulio Cæſare Columna, quod per q. Dominum
Iulium de Ruere † Cenſum venditum ſuper Ca- 1
ſtro Baſſanelli tenutis Cerqueti, & Palazzoli reuocare
poſſet ex quo impoſitus fuit ſuper feudo mixto, † nem- 2
pe hæreditario, & ex pacto, & prouidentia, in quo factum
defuncti non † nocet ſucceſſoribus adeuntibus 3
cum beneficio legis, & inuentarij, vt Illuſtriſſima Domini
Iulij Mater hoc feudum adiuit, *l. fin.* §. *in computatione*,
cum ibi not. *Cod. de iure deliber.* Andr. de Iſern. *in
cap.* 1. *ad fi. Qui ſucceſ. tene. & in cap.* 1. *An agnat. vel filij
defuncti, & ibi* Afflict. *num.* 9. Bartol. *in l.* 2. *in fine, Cod.
de inoffic. donat.* Alexand. *conſ.* 28. *n.* 18. *lib.* 5. Iaſ. *conſil.*
56. *lib.* 3. Socin. iun. *conſ.* 112. *n.* 13. *lib.* 2. & *conſ.* 42. *num.*
3. *lib.* 3. Clar. *in* §. *feudum, quæſt.* 42. *num.* 14. & *qu.* 43.

Nec repugnat, quod vigore licentiæ motu proprio
à Paulo IV. conceſſæ potuit Dominus Iulius dictum

feudum alienare, & ſuper eo cenſum imponere. Brun. *conſ.1.num.3.lib.1.* Pariſ. *conſ.26.num.15.& ſeq. lib.1.* Dec. *conſ.191.num.3. conſ.511.num.8.* Quia cùm non fuerit ſuper huiuſmodi licentia expreſſa qualitas feudi qood ſcilicet, fuerit conceſſom pro ſucceſſoribus, neque derogatum regulæ de non tollendo iure quæſito
4 poteſt dari de defectu intentionis, cum † in dobio Princeps non præſumatur velle derogare iuribus tertij, & illi præiudicare ſaltem de illo nolla facta mentio-
5 ne. Alex. *conſ.15.n.14.lib.5.* Si quidem † Clauſulæ motu proprio, & ex certa ſcientia in reſcripto Principis oihil operantur in præiudicium tertij, Gabr. *de clauſ.*
6 *concl.1.n.4.* Maximè † quando nulla interuenit cauſæ cognitio, Rota *dec.2.de confirmat. vtil. vel inutil. in non.* Fabr. *d.concl.1.n.52.*

Noo obſtat, quod impoſitio cenſus ſit facta pro re-
7 demptione ipſius feudi, quo caſu impenſæ † in cauſa redemptionis debent ſolui de ipſo feudo. And. de Iſern. *d.c.1. An agnat. vel filij defunct.* Quia fuit reſponſum, quod cùm feudum oon poſſit alieoari, redemptio nihil potoit operari.

Minúſque vrget, qood ſtante, quod feudum ſit hæreditarium debuit Domina Helena Mater Domini Iulij Cæſaris adire illud cum beoeficio legis & inuenta-
8 rij, & quod licet factum reperiatur, tamen † cum ritè ſeruatis ſeruandis factum non fuerit, perinde eſt, ac ſi fuiſſet neglectum, *l. quoties, ff. qui ſatiſd. cog.* Quia fuit reſponſum, quod de contrario ex facie ipſius inuentarij decreto Iudicis confecti apparet: ſuper quo tamen placuit Paulum particulariter audiri.

9 Quoniam † vero cenſos allegabatur impoſitus nedum ſuper dicto caſtro Baſſanelli, verùm etiam ſuper caſtro Campagnani, & omnibus aliis bonis, fuit dictum quod ſuper his cenſus ſuſtineri poteſt niſi Illuſtriſſimus Dominus Iulios Cæſar probet dicta bona eſſe
10 feudalia, quia cum Dominus Paulus † ſit in quaſi poſſeſſiooe exigendi dictum cenſum, tenetur Dominus Iulius concludenter probare, quod dicta bona eſſent feudalia, & quod ſuper eis cenſus imponi noo potoit. Quia
11 bona in † dubio præſumuntur allodialia, & ooo feudalia, *cap.1. & ibi gloſſ.1. de controuerſ. int. Maſcul. & fœmin. vbi* Doctor. Bald. *in c.2. ſi de feud. fuer. controu. inter Domin. & agnat. Canoniſta in cap. nimis, vbi* Innoc. *de iureiur.* Alexandr. *conſil.179.num.1.lib.1.* Afflict. *dec.267. num.4.* Quod procedit etiam ſi inueſtitura ſit generalis
12 cum pratis, terris, &c. & † bona ſint intra fioes feudi, quia oon ex hoc ſequitur quod bona in particulari ſint feudalia, vt per Brun. *conſ.1.n.2. & 3.* quem ſequuntur. Natta *conſ.314. num. 29. cum ſeq. & conſ. 520. num.5.* Aym. *conſ.54.num.4. & conſ.253.num.7.* Roland. *conſ. 82.num.11,* vbi de communi *& num. 14. lib.2. & conſ. 98.num.16. & 25.lib.3.* Decian. *conſ.33.num.53.lib.1.*
13 Neque eoim vera eſt eorum opinio, † qui teocot quod quidqoid eſt intra fines feudi feudale ſit, vt per Afflict. *in c.1.num.12. & ſeq. de controuerſ. inter maſcul. & fœmin. & deciſ.207.* Belloo. *conſ.1.num.11.* Clar. *in §. feudum, q.18.*
2 & fuit reſolutum, *coram* Bubalo *in vna Aſtenſi feudi, 27. Aprilis 1584.*

R.P.D. Litta Romana, ſeu Amelphytana Saluiani interdicti, Lunæ 1. Iulij 1602.

SVMMARIA.

1 *Bona emphyteutica, quando ſunt expreſsè alienari prohibita, non ſubijciuntur hypothecæ pro ſolutione cenſus ſuper illis impoſiti.*

DECISIO LXXIII.

CVpiente Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Amelphytano ſcire, an domus, ſuper qua menſibus præteritis per Dominum Marium Perleonium coram A.C. fuit intentatum Saluianum Interdictum ad effectum conſequendi nonnullos fructus tunc decurſos & ſibi non ſolutos cuiuſdam cenſus de quo in actis, & de quibus poſteà ab ipſomet debitore cenſus fuit ſatisfactus, vt dicitur in deciſione in ſua cauſa facta die 20. Maij proximè præteriti, poſſit dici hypothecata pro dicto cenſu ad effectum, vt in poſterum ſuper ea exerceri poſſit, vel non dictum Saluianum, vtraque parte informante, cum præſuppoſito tamen, quod domus de qua agitur ſit emphyteutica, & expreſsè prohibita alienari latè alienationis ſumpto vocabulo, de quo ſatis conſtare videtur ex quo ſummario iurium, *n.4.* Fuit † vnanimiter reſolutum pro negatiua ex latè deductis 5 *in illa Romana vineæ, 26. Iunij 1598. coram* R.P.D. meo Seraphin. *& in Romana Salu. Interd. 10. Decembris anni præteriti, coram* R.P.D. Coccino.

R.P.D. Penia, Romana, ſeu Amelphytana Saluiani Interdicti, Lunæ 9. Iunij 1603.

SVMMARIA.

1 *Hypotheca cenſetur prohibita, quando bona ſunt expreſsè alienari prohibita, etiam latè ſumpto vocabulo alienationis.*
2 *Relatum cenſetur ineſſe in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*
3 *Saluianum ſine hypotheca ſtare non poteſt.*
4 *Expreſſum illud dicitur quod venit in neceſſarium antecedens expreſſi, & virtualiter ineſt orationi prelata.*
5 *Vincula duo magis ſtringunt.*
6 *Quilibet poteſt rei ſuæ eam apponere conditionem, quam vult ſeruari.*
7 *Caducitas ita demum habet locum ſi dominus, qui pœnam appoſuit, velit.*
8 *Intellige reſpectu intereſſe ipſius Domini, ſecus, reſpectu intereſſe alterius.*
9 *Cenſus ſuper re valdè imponi non poteſt in præiudicium poſſidentis eam.*
10 *Conſenſus reſultans ex actibus poſitiuis, non ſe extendit vltra illos actus.*
11 *Identitas rei non probatur ex demonſtrationibus generalibus, & æquiuocis.*
12 *Res expreſsè alienari prohibita etiam alienationis vocabulo latè ſumpto, non venit in generali obligatione.*
13 *Hypothecans rem expreſsè alienari prohibitam alienationis vocabulo largè ſumpto, cadit à re ipſa, & amittit melioramenta.*

DECISIO LXXIV.

FVit reſolutum domum, de qoa agitur, non cenſeri hypothecatam ad effectum vt ſuper ea exerceri poſſit Saluianum, occaſione cenſus alias impoſiti per Beoedictum del Re ſuper quibuſdam boois ſuis, & reſpectiuè venditis Lucretiæ de Pierleonibus, ea ratiooe, quia prima cõceſſio iſtius domus io emphyteuſim (ad quã ſequẽs fuit facta ipſis del Re de an. 1578. in omnibus, & per omnia habebat relationem.) continet expreſſam alienationis prohibitionem, etiam latè ſumpto vocabulo, † quo caſu, & hypotheca prohibita 1 cenſetur, *l. fin. Cod. de bon. alien. non alien. cap.1. ext. de reb. eccl. non alien.* Ripa, *in l. obligatione generali, n.4. ff. de pign.* & clarum eſt, † quod relatum ſemper cootinetur in 2

referen

referente cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. aſſe toto, ff.*
de hered.inſtit.l. ait prætor, §. ſi iudex ff. de re iudic. Alex.
conſ. 59. ad fin. lib. 3. latè Menoch. *conſ. 1. n. 83. lib. 1. &*
3 Dec. *conſ. 1. n. 31. lib. 2.* & † quod ſine hypotheca ſtare
non poteſt Saluianum. Ang. *in §. item Saluiana, in fine.*
Inſtit. *de act.* Rol. *conſ. 14. n. 3. lib. 1.* Surd. *conſ. 531. lib. 1.*
Quod autem dicta prima conceſſio contineat ex-
preſſam prohibitionem alienationis etiam latè ſumpto
vocabulo dixerunt Domini non obſcurè probari ex il-
lis verbis dictæ conceſſionis, ibi. & ſi alienauerint ſine
conſenſu Domini, largè alienationis ſumpto vocabu-
lo, ſolùm cum melioramentis ad dominum directum
reuertatur. Quæ verba, quin ſaltem virtualiter ipſam
prohibitionem ſub pœna caducitatis contineant, du-
4 bium non eſt. Et † illud ſatis expreſſum dicitur, quod
venit in neceſſarium antecedens expreſſi ſui, & virtua-
liter ineſt orationi prolatæ *l. prætor ait, §. interdum, vbi*
Gloſſ. *in verbo, expreſſum, &* Bartol. *in princ.* hoc notat
ff. de oper. nou. nunciat. l. cum quid vbi gloſſ. in verbo, pro ta-
cito, ff. ſi cert. petat. cum aliis per Tiraquel. *de legib. con-*
nub. gloſſ. 7. §. 7. n. 179. & per Andr. Gail. *Pract. Obſeruat.*
lib. 1. obſeruat. 2. n. 2. & 4.
Nec obſtant deducta, *in Romana cenſus, 17. Martij*
1600. *coram Domino meo Iuſto,* quia procedunt in tacita
prohibitinne legali, ſecus vbi cum ea concurrit expreſ-
5 ſa hominis prohibitio, prout in hoc caſu, & † ratio eſt:
quia duo vincula magis ligant, quam vnum, & quia
6 † homini permiſſum eſt eam conditionem, quam vult
ſeruari, ſuis rebus adiicere, *l. in traditionibus, ff. de pact.*
dotal.
7 Minus obſtat, † quod alienatio, circa huiuſmodi
prohibitionem ita demum non ſubſiſtat, quando do-
8 minus directus voluerit, & declarauerit. Quia † id pro-
cedit ad effectum deuolutionis, & caducitatis, quæ in-
tereſſe domini directi concernit, & quæ re vera non
currit, niſi eo volente, & declarare, vt pluries fuit reſo-
lutum; ſecus autem eſt ad effectum, vt ſuper tali re per
concedentem expreſsè prohibita alienari, largè aliena-
9 tionis ſumpto vocabulo, poſſit † validè imponi hypo-
theca, & cenſus in præiudicium poſſidentis rem ip-
ſam, qui dictæ hypothecæ, ſeu impoſitioni cenſus non
conſenſerit ad *dec. 17. part. 1. in impreſſis,* & fuit in ſimili
tantum, *in Romana vineæ, 2. Iunij 1598. coram* Reueren-
diſſimo Patriarcha Alexandrino, *& in Romana Saluiani*
Interdicti ſuper hac eadem domo, 8. Februarij 1602. *coram*
D. meo Coccino.
Nec deducta circa obſeruantiam ſubſequutam ſcili-
cet pluries dicta domus non obſtante prohibitione
prædicta, fuerit alienata, & dictæ alienationi conſenſe-
10 rit Dominus directus, placuerunt Dominis, † cum con-
ſenſus ex actibus poſitiuis reſultans non ſe habeat vl-
tra dictos actos extendere. Put. *dec. 188. n. 3. lib. 2.* Bart.
in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itiner. act. priuat. & in l.
ſi patruus, in fine, C. commun. vtri. iudic.
Præterea placuit Dominis Dilemma, quod pro Ar-
chiepiſcopo poſſeſſore domus fiebat, videlicet; quod
aut prætenditur quod ſuper hac domo in ſpecie fuerit
impoſitus cenſus de quo agitur, & hoc non iuſtificatur
quia licet in inſtrumento cenſus fiat mentio vnius do-
mus, attamen duæ tantum demonſtrationes afferuntur
ad oſtendendum hanc ipſam eſſe de qua agitur, altera
exiſtentiæ in Vrbe & altera iuxta bona Cardinalis,
nec fuit probatum, quod venditor cenſus hanc vnicam
11 domum tunc temporis poſſideret, illæ vti † clauſulæ
generales & æquiuocæ non ſufficiunt ad probandam
identitatem ipſam, vt in ſimili tentum fuit *in cauſa Ci-*
uitatis Caſtelli, bonorum, 19. Iunij 1595. *coram* Reueren-
diſſimo Patriarcha Alexandrino, *& in Romana Caſtri*
Orciani, 1. Aprilis, 1591. *coram* Orano.
Vltra quod in inſtrumento dicti cenſus dicitur do-
mum illam non eſſe ſubiectam alicui oneri, & pleno
iure vtilis, & directi dominij pertinere ad ipſos del Re,
quæ qualitates omninò repugnant domui emphyteu-
ticæ, qualis eſt de qua agitur. Aut † verò prætenditur 12
quod iſta domus veniat ſub generali hypotheca om-
nium bonorum d. venditoris cenſus, & hoc etiam eſſe
non poteſt ex ſupradictis, & quia veriſimile non eſt,
† quod ipſe venditor cenſus voluerit ſe hoc modo ſub- 13
mittere manifeſto periculo caducitatis, & amiſſionis
melioramentorum, ſtante pacto illo, ſi alienauerit lar-
gæ alienationis, ſumpto vocabulo, de quo ſupra, ad tex.
in l. obligatione generali, ff. de pign. cum aliis, de quibus
in Romana domorum, 3. Iunij 1577. *coram* bon. mem.
Cardinale Lancellotto, *quæ eſt in diuerſis, 426. p. 5. in im-*
preſſis. Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. Vbaldo, Rauennatenſis cenſus, Veneris
7. Aprilis 1617.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper bonis emphyteuticis expreſſe*
alienari prohibitis, eſt nullus.
2 *Res emphyteutica regulariter obligari, & hypothecari,*
& cenſui ſupponi poteſt.
3 *Intellige niſi ſit expreſsè prohibita alienari.*
4 *Identitas rei probatur ex duabus demonſtrationibus.*
5 *Exceptio nullitatis cenſus, non admittitur contra obli-*
gationem cameralem.
6 *Exceptio de qua conſtat per publicum inſtrumentum*
non dicitur requirere altiorem indaginem.
7 *Perſona ceſſionarij non dicitur legitima, niſi legitimetur*
perſona cedentis.
8 *Atteſtatio extra iudicialis & non iurata, non probat.*
9 *Referenti non creditur, niſi conſtet de relato.*

DECISIO LXXV.

IOſeph, & Ioan. Baptiſta de Cortellinis impoſue-
runt annuum cenſum de anno 1574. ſuper quibuſ-
dam bonis in emphyteuſim acceptis partim ab Eccle-
ſia Ceruienſi, partim ab Archidiacono eiuſdem Eccle-
ſiæ, cum expreſſa prohibitione vendendi, alienandi, ob-
ligandi, aut hypothecandi ſine licentia Epiſcopi, & Ar-
chidiaconi reſpectiuè, quem cenſum vendiderunt cui-
dam Marco aſſerto procuratori hæredum Benedicti Pe-
trobelli, & hodie dicitur ceſſus dictus cenſus ab hære-
dibus Ioannis Iacobi vnius ex dictis hæredibus Bene-
dicti ad fauorem illorum de Ioannellis, & Rorigois, qui
cum agant pro ſolutione fructuum decurſorum, & pe-
tant executionem ſuper bonis cenſuatis contra moder-
nos eorum poſſeſſores. Dedi dubium. An mandatum pro
dictis fructibus ſit relaxandum. Et Domini negatiuè
reſponderunt moti principaliter duobus fundamentis.
Et primò cum præſoppoſito, quod inueſtituræ de
quibus ſupra ſint in forma probanti, de quo poterit, ſi
opus erit, particulariter videri. Ex illis conſtat cenſum
fuiſſe impoſitum ſuper bonis emphyteuticis expreſsè
alienari, & hypothecari prohibitis ſine conſenſu Do-
mini directi, † & conſequenter fuiſſe nullum, *fin. §. fin.* 1
C. commun. de legat. Grat. *conſ. 91. num. 13. part. 1.* & † li- 2
cet regulariter non ſit prohibita obligatio, & hypothe-
ca rei emphyteuticæ, & cenſus ſuper ea impoſitus
ſuſtineatur, vt apud Seraph. *dec. 819. n. 5.* & latè fuit
firmatum. *in Romana cenſus, 17. Mart. 1600. coram bon.*
mem. Iuſto, tamen † id procedit in tacita prohibitio- 3
ne, ſecus quando prout in hoc caſu, adeſt expreſſa pro-
hibitio, vt declarauit Rota *in dicta Romana cenſus coram*
Iuſto, in qua aliæ deciſiones referuntur.
Nec videbatur obſtare, quod non conſtet de iden-
titate bonorum ſuper quibus fuit impoſitus cenſus,

& quæ fuerunt data in emphyteuſim: quia contrarium
apparebat ex lectura inſtrumentorum, cùm conueniant
eadem confinia, & ferè eadem quantitas terrarum, &
reſeruatio conſenſus Archidiaconi Ceruienſis, & alia
conſiderata per informantes, cùm tamen regulariter
4 † duæ demonſtrationes ſufficiant, Bar. *in l. demonſtratio, num. 14. ff. de conditio. & demonſtrat.* & dictum in *Mediolanenſi bonorum, 25. Februarij, 1611. coram me*, & alias ſæpè.

Nec releuat, quod ſumus in obligatione Camerali,
quæ non admitti exceptionem requirentem altiorem
5 indaginem, vt fuit pluries deciſum, & † in ſpecie de
exceptione nullitatis cenſus fuit dictum *in Romana cenſus, 26. Aprilis 1596. coram Cardinale Pamphilio:*
Quia quidquid ſit de hoc reſpondebatur executionem
non poſſe fieri ſuper iſtis bonis, quia non potuerunt
abſque conſenſu Domini obligari, de quo conſtat &
6 cum iſta † exceptio incontinenti probetur per publica inſtrumenta inueſtituram, de quibus ſupra, non dicitur requirere altiorem indaginem, iuxta *conſil.* Socyn. 59. *num. 2. lib. 3.* Rota *deciſ. 619. num. 2. part. 1. diuerſ. & dec. 57. n. 4. part. 2.* & plures refert Carol. de Graſſ. *de except. c. 15.*

Vnam tamen faciebat Dominus difficultatem circa hoc primum motiuum: quia in inueſtitura Archidiaconi non videbatur adeſſe expreſſa prohibitio hypothecæ, cum verba Clauſularum ſint iſta. Ad habendum, tenendum, &c. in omnibus meliorandum, &c. omniſque in totum, vel in parte vendendum, alienandum, &c.

Secundò principaliter mouebantur Domini, quia
non videbatur ſufficienter conſtare de legitimatione
perſonarum petentium executionem: nam ipſe de
Ioannellis, & conſortes agunt vigore ceſſionis habitæ
à filiis, & hæredibus Ioannis Iacobi Petrobelli, ſiue eorum
Tutore: & licet admitteretur Ioannem Iacobum in
ſuo teſtamento inſtituiſſe hæredes Syluanum, Alexandrum,
& Petrum filios ſuos pro quibus etiam à princi-
7 pio fuit actum, ad fructus iſtius cenſus, tamen † niſi
conſtet eundem Ioannem Iacobum eorum patrem eſſe
filium, & hæredum Benedicti Petrobelli emptori cenſus
vtique non videtur legitimata perſona hæredum
Ioanis Iacobi, à quibus dicti de Ioannellis, actores cauſam habent.

Neque quidquam facit fides ſeu atteſtatio filiationis
filiorum Benedicti inter quos eſt Ioannes Iacobus,
necnon filiorum eiuſdem Ioannis Iacobi: Quia vltra
8 † quod eſt extraiudicialis, & ſine iuramento, & ex inde
non probatur, quod Iacobus fuerit hæres Benedicti;
eſt etiam relatiua ad informationes intratas Cancella-
9 rij Bergomenſis; vnde intrat regula, quod † non creditur referenti niſi conſtet de relato. Auth. *ſi quis in aliquo, vbi* Doct. *C. de eden.*

Ex quibus fuit reſolutum mandatum non eſſe relaxandum.

R.P.D. Pamphilio, Beneuentana Cenſus, Luna 26. Maij 1614.

S V M M A R I A.

1 *Cenſus impoſitus ſuper fundo incapace, eſt inualidus.*
2 *Teſtis dictum debet concludere per neceſſe.*
3 *Teſtis deponens ſuper ijs, quæ percipiuntur iudicio intellectus debet reddere cauſam ſcientiæ, etiam non requiſitus.*
4 *Inſtrumento impoſitionis cenſus, eſt ſtandum in dubio.*
5 *Inſtrumentum præſumitur verum, ſolemne, & de partium conſenſu confectum.*
6 *Confeſſio facta ad vnum finem, & in vno iudicio non nocet in alio iudicio, nec ad alium finem.*
7 *Cenſus ſuper re emphyteutica validè imponitur, quando in conceſſione non fuit prohibita expreſſè illius hypothecatio.*

DECISIO LXXVI.

DOmini cenſuerunt non probari cenſum fuiſſe
nullum Teſtes enim pro parte Petri examinati non
concludunt, quod † bona ſtabilia ſuper quibus impo- 1
ſitus fuit huiuſmodi cenſus ducatorum nonaginta
ſex non fuerint illius capacia. Nam primus dicit, quod
vnus tumulus terræ ad ſummum non poteſt reddere
plus quam vnum tumulum grani nec † coarctat nega- 2
tiuam, quod ex dictis bonis non percipiantur alij fructus,
& ſic non concluſit. Secundus verò, & tertius dicunt
quod terræ ſuper quibus fuit impoſitus cenſus,
quæ aſcendunt ad tumulos triginta quinque non potuiſſent
locari niſi octo, vel decem carolenis pro quolibet
tumulo, ſed pariter non concludunt, quia poteſt eſſe,
quod in illis religionibus de facili non reperiantur
qui conducant terras, † nec reddunt cauſam ſcientiæ, 3
prout requiritur in hac materia, quæ percipiunt iudicio
intellectus, ad tradita per Alex. *in l. pretia rerum, ſub n. 12. verſ. addit etiam ff. ad legem Falcidiam.*

Preterea tanto minus ſupradicti teſtes non ſunt attendendi,
tum quia nullus ex illis deponit de qualitate
terrarum, & tamen tertius dicit, *che gli ortigli, riſche, & arbuſti*, ſunt maioris reditus, tum etiam, quia præter ſupradicta
bona cenſus fuit etiam impoſitus ſuper domo
cuius reditus licet dicatur pro parte Petri non excedere
quatuordecim ducatos, id tamen non probatur prout
eſſet probandum, cum † alias in dubio ſit ſtandum in-
ſtrumento impoſitionis cenſus, in quo partes aſſerunt 4
redditus iſtorum bonorum aſcendere ad quantitatem
ducentorum ducatorum, † quod propterea præſumitur 5
verum, ſolemne, & de partium conſenſu confectum,
Alc. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 13. num. 6.* Menoch. *conſ. 343. n. 2.*

Nec releuare viſum fuit, quod Saluator emptor cenſus
confeſſus fuerit reditus iſtorum bonorum non excedere
ſummam quinquaginta ducatorum.

Quia iſta † confeſſio eſt facta ad alium finem, & in 6
alio iudicio in quo contra eam fuit iudicatum, & propterea
in iſto confitenti nocere non debet Innocent. *in c. mulieri, de iureiur.* Marſil. *ſingul. 252. num. 3.* Surd. *conſ. 235. num. 118. & ſequenti*, & fuit dictum in quodam diſcurſu, *coram Vicecomite*, relato inter impreſſas *diuerſ. poſt dec. 320. n. 2. p. 2.*

Minus ſubſiſtere, quod cenſus fuerit impoſitus ſuper
bonia emphyteuticis, quia in inſtrumento impoſitionis
cenſus aliqua ex iſtis bonis dicuntur tantum
redditiria diuerſis Eccleſiis titulo cenſus perpetui, ex
quo propterea non poteſt dici probatum, quod huiuſmodi
bona ſint emphyteutica, & minus quod in illorum
conceſſione fuerit expreſsè prohibita hypotheca,
qua † prohibitione ceſſante ſuper illis validè po- 7
tuit cenſus imponi, vt fuit reſolutum *in cauſa Romana cenſus, 17. Maij 1600. coram b. m. Iuſto*, & aliàs ſæpè.
Et ita deciſum.

R.P.D. Penia, Romana Saluiani Interdicti, Veneris, 12. Nouembr. 1592.

S V M M A R I A.

1 *Bona emphyteutica, ſi non expreſſè alienari prohibita, veniunt in generali obligatione.*

2 *Prohibitio alienationis tacita non impedit, quin bona emphyteutica veniant in generali obligatione.*
3 *Bona emphyteutica poſſunt hypothecari.*
4 L.fin.C.de iure emphyt.*non prohibet ſimpliciter alienationem, & venditionem, & iuris emphyteutici tranſlationem.*
5 *Per hypothecam non transfert ius emphyteuticarum in creditorem.*
Pignus remanet in bonis pignorantis.d.num.4.
6 *Pignus conſtitutum pro tanta quantitate, vt non ſuſpes luitionis,dicitur alienatio.*

DECISIO LXXVII.

IN hac cauſa die 22.Martij proximè præteriti,fuerat
deciſum ſententiam latam contra Dominos de San-
cto Petro confirmandam emphyteuticam cum expreſ-
ſa prohibitione alienandi, & propterea in hac poſi-
tione dato dubio ſuper reſeruatione tunc facta Rota
tenuit non effeciſſe talem prohibitionem, vt domus
non potuerit venire ſub generali hypotheca bonorum:
1 nam cum † in inſtrumento conceſſionis emphyteuſis
producto nõ legeretur expreſſa prohibitio alienationis,
potuit ſub generali hypotheca comprehendi, Gloſſ.
communiter recepta, *in lege fin. in verbo,alio verſic.ſed
certe*,Cod.*de iure emphyteut. vbi* Salic. *num.6. in verbo,
hypothecat.verſic. quero*, an latius Iaſ. *num.78.* Crott.*in
lege filiusfamilias, § Diui, num.90.de lege 1.*Iul.Clar.*in
§.emphyteuſis,quæſt.18.verſ.& ideo*, Bero *conſ.117.n.1.
verſ.& hanc opinionem*, & fuit deciſum, *in cauſa domorum
die 3.Iun.*1577 *coram bon.mem.* Cardinale Lancel-
lotto, *verſ.tertia eſt concluſio.*

Neque refragabatur præcipua ratio informantium
pro Dominis de Sancto Petro,qui vt enitarent prædi-
ctam Concluſionem confugiebant ad tacitam prohi-
bitionem reſultantem ex natura contractus vigore *lege
2 finalis, C. de iure emphyteutico*, † quia illa non eſt ſuffi-
ciens ad effectum, vt domos non cenſeretur compre-
3 henſa ſub generali hypotheca bonorum, cum † bona
emphyteutica pignorari poſſint iuxta ſententiam,
quam Rota tenuit in prædicta *Deciſione coram* Cardi-
nale Lancellotto,*tunc Rota Auditore*, & ratio, eſt quia
4 † *text.in d. l. vlt.* non prohibet ſimpliciter alienatio-
nem, ſed venditionem,& iuris emphyteuticarij tranſ-
5 lationem:per † pignus autem non fit huiuſmodi tranſ-
latio,quia remanet in bonis pignorantis, *l.pignus, C.de
pignor.* & conſequenter prædicta bona emphyteutica
veniunt ſub generali hypotheca quidquid voluerit,
Alex.*conſ.16.n.4.lib.3.*
6 Rurſus non obſtat, † quod quando pignus conſti-
tuitur pro tanta quantitate, quod ceſſet ſpes luitionis
tunc dicitur alienatio, quia reſpondebatur. Primùm in
hac facti ſpecie non probari concludenter ceſſare iſtam
ſpem luitionis,rurſus reſpondebatur omnia bona fuiſſe
obligata. Atque ex prædictis patebat reſponſio ad de-
ciſionem *in cauſa Romana vinea coram* D. meo Sera-
phino Rotæ Decano, 2. *Iun.*1598.illa enim cùm loque-
retur in caſu, vbi aderat ſpecifica, & expreſſa prohi-
bitio alienandi, non poterat Dominis de S. Petro
ſuffragari.

Illuſtriſsimo Cardinale Blanchetto, Romana Cenſus,13. May 1596.

SVMMARIA.

1 *Obſeruantia, ob longa quaſi poſſeſſio releuant ab onere probandi.*
2 *Ex pluribus narratis in ſupplicatione ſufficit iuſtificare vnum, quod potuit mouere Principem ad ita reſcribendum.*
3 *Aſſerens,quem eſſe ſoluendo,debet illud probare.*
4 *Impugnare quis non poteſt actum quo fuit vſus.*
5 *Vtens inſtrumento, cenſetur remiſiſſe defectum adimplementi.*

DECISIO LXXVIII.

FVit per Dominos reſolutum Breue *fel. record. Gre-
gor. XIII.* ad fauorem Dominæ Conſtantiæ Vi-
telleſchæ obſtare Domino Franciſco, vt non poſſit
agere ad integros fructus cenſus ſibi debitos à Fabio
Barbatia pro quo Braccius de Ponte fideiuſſit, quam-
uis ſit conceſſum ad partis ſupplicationem, & in illo
narrata veniant iuſtificanda;tamen † illius obſeruantia 1
cum longa quaſi poſſione releuant ipſum ab onere
probandi, quia omnino præſumuntur vera, Dec. *conſ.
409.num.1.& 2.*Aym.*conſ.101.num.3.*Tiraq. *de præſcr.
§.1.* Gloſſ.*6. verſ.21.* † Accedit quod cùm plura nar- 2
rentur ſufficit ex illis probare tantum, quod potuit
præbere iuſtam cauſam gratiam concedendi, quamuis
cætera non iuſtificentur, & non ſubſiſtant, Ægid *de-
ciſ.280.* & fuit reſolutum *coram* R.P.D. meo Decano
in vna Salamantina Iuriſdictionis, 17. *May* 1577. Satis
autem iuſta cauſa erat illum concedendi conſenſus ma-
ioris partis creditorum, Afflict.*deciſ.288.num.1.*Quini-
mo venit iuſtificata, cùm clauſula illa ſtet cauſatiuè,
non conditionaliter, vt fuit reſolutum *in vna Elborenſi
penſionis coram* R.P.D.Corduba *de menſe Octobris pro-
ximè præteriti*, & hoc etiam iuſtificatur cum nullus
contradixerit. Non ſunt etiam verificandæ vires
patrimonij, quod non eſſet ſoluendo, quia hoc ſa-
tis præſumitur, nec debet probari, † niſi per aſſe- 3
rentem contrarium, Felin. *in cap. dubium, num.3. de
Præſumpt.*

Præterea † cum Dominus Franciſcus exegerit cen- 4
ſum iuxta formam Breuis non poteſt amplius illud
impugnare, Bal.*conſ.14.lib.5.*Dec. *conſ.486.* & † remiſ- 5
ſiuè cenſetur defectum adimplementi. Corn. *conſ.40.
num.3.vol.4.*Aym.*conſ.185.num.8.*Lancel. Dec.*in l.pro-
ponas,l.2.in 2.lect.C.de pact.*

Non obſtat quod receptio ſit correſpectiua ad pro-
miſſionem extinctionis cenſus,quia de tali promiſſione
non conſtat, ſed eſt quædam oblatio facta per ipſum
Franciſcum, & ſignificatio animi ſui; non autem con-
uentio de cenſu extinguendo.

Vltimò non repugnat non adimplementum,nam de
cedulæ conſignatione, & renouatione conſtat.

Ad defectum ſolutionum benè reſpondent Infor-
mantes pro Dominis de Vitelleſchis.

Quod autem fuerit ſatisfactum poſterioribus, cre-
ditoribus, & non anterioribus non reſpicit Dominam
Conſtantiam,ſed Iudicem.

Tenetur tamen Domina Conſtantia ſoluere Domi-
no Benino fructus cenſuum, iuxta formam Breuis, &
ſuo loco, & tempore iuxta ſuam anterioritatem cen-
ſum extinguere.

Reuerendiſsimo Domino Coccino Decano, Romana vineæ de Fabris, Luna 20. Nouembris 1604.

SVMMARIA.

1 *Sententia mandatur executioni conſtito de re iudicata, & iuſtitia ſententiæ.*
2 *Clauſula,* ſi quid exequendum, &c. *ſuſpendit ſolum donec de iuſtitia ſententiæ exequenda cognoſcatur.*

3 Fideiuſſor Iudicij is dicitur, qui fideiubet coram Iudice, & in loco iudicij,& apud acta.

4 Sententia lata contra principalem, nocet etiam fideiuſſoribus iudicij,non citatis.

5 Sententia, à qua non fuit appellatum in tempore, debet executioni demandari.

6 Fideiuſſor in forma depoſiti, tenetur etiam quod promittat factum alienum.

7 Fideiuſſor qui promiſit vti principalis, & in ſolidum reſpectu creditoris,dicitur principalis debitor.

8 Fideiuſſor de ſoluendo iudicatum, non tenetur quotieſcunque mutatur Iudex,res,vel actio.

9 Fructus,ex quo ſeruando ſeruari non poſſunt, non præſumuntur durare vltra triennium.

10 Fructus petiti, ſi tempore condemnationis faciendæ extare non poſſunt, fit condemnatio ad æſtimationem.

11 Procurator generalis ad lites non poteſt præiudicare principali ſpoliando.

12 Principalis habens notitiam de ſpolio facto à Procuratore, ſi compareat in iudicio ad illum defendendum, cenſetur habere ratum ſpolium.

13 Spolium, poſtquam ſpoliatus fuit reſtitutus, non poteſt ratificari ad effectum, vt ſpoliatus agere poſſit de ſpolio.

14 Spolio,vt quis agere poſſit, neceſſe eſt, vt doceat expulſum poſſediſſe de eius mandato, vel de ratificatione poſſeſſionis facta ante commiſſum ſpolium, nam ratificatio ſequens electionem non ſuffragatur.

15 Fideiuſſio eſt ſtrictiſſimè interpretanda.

16 Supradictus, Hac dictio, eſt repetitiua omnium præcedentium.

17 Dominium rei venditæ cum pacto reſeruationis dominij, donec pretium integrè ſoluatur, non transfertur in emptorem donec pretium ſolutum, ſed remanet penes venditorem.

18 Conductor non ſibi,ſed Domino rei conductæ poſſidet.

19 Facultas capiendi poſſeſſionem propria auctoritate reſeruata ab eo,qui in venditione rei ſibi reſeruat dominium, & rem illam locat donec pretium ſoluatur intelligitur de poſſeſſione naturali.

20 Conductor vendendo rem conductam,interuertit poſſeſſionem locatoris.

21 Teſtis qui iurauit extra terminum,dicitur nulliter examinatus.

22 Citatio ad videndum iurare teſtes debet fieri perſonaliter,& facta domi non releuat.

23 Limit. quando quis fuit ſemel citatus perſonaliter ad cauſam, & poſtea vel non reperitur, vel difficulter citari poteſt.

24 Limit.2.quando fuit ſemel citatus perſonaliter, & ſit alienigena,& elegerit locum in quo velit citari,quia citatio facta in dicto loco ſufficit.

25 Domicilij electio ad effectum vt quis citari poſſit, intelligitur pro citationibus, quæ poſſunt fieri domi dimiſſa copia, non de illis, quæ debent fieri perſonaliter.

26 Intellige quando iſta electio fit propter commoditatem curſorum, eo quia citandus habitet in aliquo loco remoto, ſecus ſi fiat ex eo quod citandus non habeat ſedem permanentem.

27 Obſeruantia ſubſequuta declarat actum præcedentem.

28 Comparens citatus videtur præcedentem citationem approbare.

29 Fructum in æſtimatione debet eligi media via circa pretium iuxta depoſitionem teſtium.

30 Liber priuatus non probat pro ſcribente, niſi aliundè iuſtificetur.

DECISIO LXXIX.

DVbitaoi an ſententia Rotalis liquidatoria fru-
ctuum eſſet exequenda. Et Domini affirmatiuè
reſoluerunt. Quia † cum conſtet de re iudicata ob 1
non interpoſitam appellationem. Auth. hodie, C.
de appell. cap. Romana, §. ſi verò de appell. in 6. & de iu-
ſtitia ſententiæ eſt locus executioni, l.2.C.de execut.rei
iudic. Clauſula † enim, ſi quid exequendum,cum qua 2
fuit commiſſa cauſa,ſuſpendit ſolum donec de iuſtitia
ſententiæ exequendę cognoſcatur,Paleott.d.133.Veral.
d.180.in fine,lib.1.in manuſcriptis.

Nec eſt verum, quod cùm agatur de executione fa-
cienda contra fideiuſſores, qui ſe obligauerunt de re-
ſtituendo fructus perceptos ad omne mandatum Do-
minorum, ſententia ipſis non citatis remaneat nulla:
quia cum iſti ſint fideiuſſores Iudicij: fideiuſſio † enim 3
fuit facta coram Iudice,& in loco iudicij, & apud acta
Bart.in l.1.ff. Iud.ſolu. Ruin. conſ.98.n.4.l.5.Surd.conſ.
326.n.326.n.25.l.3.& conſ.271.n.39.& 46.l.2.Senten-
tia † lata contra principalem ipſis quoque etiam non 4
citatis nocet:finguntur enim vna cum principale con-
demnati,Bart.& alij in loco ſuprà citato,Alex.in l.ſæpe,
ſub n.17.ff.de re iudic.Guido Papa, d.26. Surd.d.conſil.
271.n.3.& ſeq.& conſ.22. & fuit reſolutum coram me in
cauſa Romana fideiuſſionis,20. Nouembris,1602.

Non obſtat quod fideiuſſores potuerint appellare ab
huiuſmodi ſententia, † quia cum nec principalis, nec 5
fideiuſſores appellauerint in tempore merito ſententia
poteſt executioni demandari,vt in puncto Surd.d.conſ.
271.num.32.

Nec placuit quod cum promiſerint factum alienum
nempe quod Ioannes reſtitueret fructus, debebant ci-
tari ad effectum quod faceret quantum in ſe eſſet, vt
reſtitueret,& inde conſequerentur liberationem; quia
† hæc non eſt promiſſio facti alieni ſimpliciter, ſed eſt 6
fideiuſſio in forma depoſiti, & ideo fideiuſſores omni-
no tenerentur, Cagnol in l.impoſſibilium.num.4.ff.de reg.
iur.Hotmannott.Dec.in l.4.§.Cato, num.378.ff.de verb.
obligat.Maranta in Specul.diſput.7.n.23.cum ſeq.Eoque
† magis cum fideiuſſores ſe obligauerint vti principa- 7.
les principaliter,& in ſolidum,quia reſpectu illorum de
Fabris ſunt principales. Alexand. conſ.272. ſub num.13.
in fine,l.4.conſ.19.n.36.l.7. Aym. conſ.272.ſub num.13.
Mohed.deciſ.2.de fideiuſſ.

Non obſtat quod dicti fideiuſſores fuerint condem-
nati ad reſtituendam æſtimationem fructuum, quod
non promiſerunt, † & quotieſcunque mutatur Iudex, 8
res, vel actio, fideiuſſores non tenentur, l.non à Iudice,
§.1. Gloſſ.& Docto. ff. de iudic. quoniam reſpondetur,
quod tunc res mutatur,quando de vna re acturus ſtipu-
latus eſt iudicatum ſolui,& poſtea egit de alia, & tunc
fideiuſſor non tenetur,quia eius obligatio alteratur,ſed
in caſu iſto non militant prædicta, quia cum fideiuſſio
fuerit de reſtituendo fructus, qui † ex quo ſeruando 9
ſeruari non poſſunt non præſumuntur vltra trienniom
durare, Gloſſ. in lib.1.& ibi omoes, C. ſi aduerſ. vſu cap.
Corn.conſ.104.num.26. vbi de communi, lib.2.& ideò
cum † de tempore condemnationis iſti fructus extare 10
non poſſent,merito fuit facta condemnatio ad æſtima-
tionem,Bart.in lege eum qui,num.1.ff.de his quibus vt in-
dignis.& in lege ex diuerſo, §.1.in fine, ff. de rei vendicat.
& in lege diuortio, §.ob donationes, num.4. & ibi Iaſ. in
fine,ff.ſol.matr. Abbas in cap. grauis, num.22.de reſt.ſpol.
Angel.Aret.in §.ſi quis, à non Domino, ſub num.6. Inſtit.
de rer. diuiſ. & fuit reſolutum in cauſa Tarraconenſi li-
quidationis fructuum 17. Maij 1593. coram Illuſtriſſimo
Domino meo Cardinalo Seraphino. Et ceſſat omnia
difficultas, quia expreſsè ſe obligarunt ſoluere fructus
vel æſtimationem.

Nec minos placuit alia oullitas, ex quo non fuit
geocialis

citatus Ioannes Occihoa, qui † tanquam procurator
generalis ad lites non poterat præiudiciare principali
ſpoliando Fabros, Ægid. *deciſ.* 550. Rota, *in non. deciſ.* 7.
vt lite pendente, & ideo omnino erat citandus: quia ceſ-
12 ſat hoc fundamentum † cum Petrus principalis ha-
buerit notitiam ſpolij illud defendendo, & ideò per
compatitionem cenſetur habuiſſe rata geſta per p ocu-
ratorem, Lancellott. *de attent. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 56. &
ideò bene potuit agi contra principalem non citato
13 Ioanne Occihoa. Nec eſt verum quod Petrus † non
potuerit ratificare dictum ſpolium poſtquam Fabri fu-
erunt reſtituti, *vt in cauſa Collenſi Parochialis*, 11. *De-
cembr.* 15[illegible] *coram Illuſtriſſimo Seraphino*. Quia illa de-
ciſio loq[illegible]t ad effectum, vt ſpoliatus non poſſit age-
14 re ſpolio: nam † ſi ille, qui fuit expulſus non docet de
mandato, vel ratificatione illius cuius nomine poſſide-
bat, ante dictum ſpolium, poſt eiectionem ratificatio
non valet, & ita loquitur *deciſ.* 9. *de reſtit. ſpol. in nou.* quę
in dicta Collenſi allegatur. Nec releuat quod cum de
tempore obligationis Petrus non ſpoliaſſet, ſed Occi-
hoa ratificatio ſubſequens non poteſt nocere fideiuſſo-
ribus ad effectum quod Occihoa non deberet citari,
15 cuius intuitu fideiuſſores ſe obliganerant, & † ad eo-
rum fauorem eſt facienda ſtrictiſſima interpretatio, *lege
blandiens, ff. de fideiuſſ. l. ſtipulationum alia, §. ſatis acceptio,
ff. de verb. oblig. l. fideiuſſores magiſtratuum, §. pro Aurelio,
ff. de fideiuſſ.* nam fuit reſponſum quod Ioannes Occi-
hoa ſemper egit nomine Petri, & fideiuſſores ſe obli-
garunt intuitu Ioannis Occihoæ procuratoris, & non
Ioannis ſimpliciter, & ideo quamuis fuiſſet in faculta-
te Petri ratificare, vel non ratificare ſpolium, tamen
acta facta per Occihoam implicitè afficiebant dictum
Petrum, ſcilicet, quatenus vellet ratificare, & ideo ſibi
imputent fideiuſſores ſi voluerunt intercedere pro eo,
qui iuſſit procuratorio nomine abſque legitimo man-
dato, & ſubiicere ſe huic futuro euentui ex voluntate
Petri principalis.

Minus etiam ſubſiſtit iniuſtitia ſententiæ ex quo
condemnatio ad fructus non poterat fieri ad fauorem
illorum de Fabris, cum ſententia in ſpolio non fuerit
lata ad fauorem illorum, quia in ſententia dicitur Pe-
trum Mattheum, & alios ſupradictos eſſe reſtituendos
inter quos cum eſſet nominatus Petrus Fabrus merito,
16 & ipſe comprehenditur in hac reſtitutione, dictio †
enim ſupradictos eſt repetitiua omnium præceden-
tium, Surd. *d.* 125. *n.* 1. *verſ. facit etiam.*

Nec releuat quod Petrus Fabius vendiderit vineam
Petro Matthæo Vatrino, & Paulo Bellono quia nihil-
ominus dictus Petrus Fabrus ſibi reſeruauit dominium
donec de pretio integre eſſet ſatisfactus, & interim fuit
conuentum, quod vinea cenſeretur locata pro certa re-
ſponſione ne emptores retinerent rem, & pretium, qua-
re cùm non conſtet Petrum fuiſſe ſatisfactum de pre-
17 tio † nunquam dominium fuit translatum in empto-
res, ſed remanſit penes ipſum, Bal. *in rubr. C. de contr.
empt. n.* 23. *q.* 13. Abb. *conſ.* 66. *n.* 2. *part.* 1. Dec. *conſ.* 440.
in princ. Tiraq. *de retractu Lignag.* §. 1. Gloſſ. 2. *n.* 29. &
fuit reſolutum *in cauſa Romana officij notariatus Rota*,
21. *Maij* 1604. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardina-
le Pamphilio*, & idem dicendum eſt de poſſeſſione quod
ſemper remanſerit penes Fabros, locatio fuerit facta
pro certa reſponſione donec ipſi retinebant dominium
& ideò donec pretium ſolueretur emptores eſſent con-
18 ductores, † merito non ſibi, ſed Dominis poſſidebant,
*l. ſi quis ante, & l. quod meo, in princ. & l. ſi aliquam rem, &
leg. quamuis, ff. de acq. poſſeſſ.* Corn. *conſ.* 40. *num.* 6. *vol.* 4.
Albert. *conſ.* 305. *num.*....

Nec etiam releuat quod in inſtrumento, Fabrus re-
ſeruat in euentum non ſolutionis facultatem, capiendi
19 poſſeſſionem propria auctoritate: † quia cum reſeruaſ-
ſet ſibi dominium, & locaſſet hæc facultas intelligitur
de poſſeſſione naturali, non autem ciuili, ad tradita per
Put. *d.* 419. *n.* 4. *l.* 2. Menoch. *d.* 11. *n.* 1. *de cauſa poſſeſſ. &
propr.* implicat enim contradictionem quod licet fru-
ctus vineæ, & non retineat poſſeſſionem ciuilem.

Non obſtat quod poſtea Paulus Bellonus vendit
portionem ſuam Benedicto Moniſoco, & Petrus Mat-
thæus Vatrinus vendidit certam portionem Bernardi-
no Zeffiro, & † ita iſti conductores potuerunt alienan- 20
do rem ſibi locatam, & tradendo realem poſſeſſionem
Petri, Bart. *in l. quamuis, §. ſi conductor, n.* 3. *ff. de acq. poſſ.*
cum aliis per Surd. *conſ.* 417. *num.* 11. *lib.* 3. Vnde cum
Petrus non haberet poſſeſſionem de tempore ſpolij me-
ritò ſententia lata in ſpolio ad ſui fauorem vel non ſu-
ſtineretur, vel eſt intelligenda ad fauorem Petri tan-
quam neceſſarij defenſoris, vti talis, cùm venit ad cau-
ſam. Nam reſpondetur, quod Bellonus expreſſæ in ven-
ditione Moniſoco facta conuenit quod ſolueret pre-
tium Fabro, & interim ſolueret afflictus, prout ipſe Bel-
lonus ſoluebat; Petrus Matthæus verò conuenit, quod
Zeffirus ſolueret afflictus donec illi integrè fuiſſet ſa-
tisfactum, ex quibus apparet, quod iſti noluerunt in-
teruertere poſſeſſionem Fabri, ſed ſubrogare emptores
in locum ipſorum venditorum, ita vt nullum præiudi-
cium inferretur Fabro, & ideo quamuis Fabrus veniſ-
ſet ad cauſam defendendo ſe per prædictos, tamen de-
fenderit poſſidentes nomine ſuo, implicitè defendit
ſuam poſſeſſionem.

Non afficiunt ea, quæ contra liquidationem dedu-
cuntur, quod enim teſtes fuerint nulliter examinati ex
quo non fuit citatus Ioannes Occihoa, ſed Petrus ceſ-
ſat ex prædictis. Quod verò fuerint examinati nulliter
partim, † quia iurarunt extra terminum, Felin. *in cap.* 21
licet cauſam, n. 18. *de Probat.* Caputaq. *deciſ.* 285. *num.* 1.
part. 4. partim, quia citatio † ad videndum iurare teſtes 22
non fuit facta perſonaliter, ſed domi dimiſſa copia,
Gloſſ. *in cap. cauſam, in verbo, Ad domum de voto, & con-
tum.* Innoc. *in cap. ſignificauit, in verbo, denunciando, de
teſtibus*, Abb. *conſ.* 84. *lib.* 2. cum aliis per Vant. *de nullit.
ex defectu citat. num.* 90. non ſubſiſtit: nam quantum at-
tinet ad primum, citatio fuit facta ad primam diem, &
triginta dies ſequentes iuxta ſtilum Curiæ, infra quod
tempus ſufficit, quod teſtes iurauerint ſecundum vero
de citatione domi dimiſſa copia facta minus obſtat
quia fuit facta in loco in quo Petrus ſibi elegit domi-
cilium, & ad omnes actus, & ideo licet regula ſit quod
citatio debeat eſſe perſonalis, Inn. *in d. cap. ſignificauit
de teſtibus*, cum aliis ſupra citatis, tamen fallit † quan- 23
do quis ſemel fuit citatus perſonaliter ad cauſam, &
poſtea vel non reperiatur, vel difficulter citari poteſt:
tunc enim ſufficit citatio domi dimiſſa copia, Bart. *in l.*
5. §. *Prætor, ait, num.* 4. & Alexandr. *num.* 18. *ff. de damno
infecto*, Rota *deciſ.* 1. *de dolo, & contum. in nou.* Put. *deciſ.*
297. *lib.* 2. Vetal. *deciſ.* 117. *num.* 1. *lib.* 1. & fuit reſolu-
tũ *coram* bon. mem. Cardinale Lancellotto, *in cauſa Pa-
pienſi bonorum*, 10. *Ianuarij* 1578. & meis temporib9
in cauſa Papienſi, Archipræſbiteratus, 10. *Maij*, 1600. *co-
ram Illuſtriſſimo Pamphilio*, cùm † ab initio Petrus Lo- 24
ſa fuiſſet perſonaliter citatus, & eſſet alienigena, nec ha-
beret domicilium permanens, & ob id Rota voluiſſet,
quod eligeret domicilium, prout ipſe elegit citatio fa-
cta in iſto domicilio, ſufficit etiam quod requireretur
citatio perſonalis, cum fuerit electum ex quo ipſe tan-
quam Fore ſis, & non habens domum permanentem,
reperiri non poterat.

Nec placuit Dominis, quod iſta electio † debuit in- 25
telligi pro citationibus, quæ poterant fieri domi dimiſ-
ſa copia, quia † hoc procederet ſi electio domicilij fuiſ- 26
ſet facta ex quo ipſe inhabitaſſet in aliqua parte re-
motiore propter commoditatem curſorum, ſed iſta
electio fuit facta ex quo ipſe non habebat ſedem
permanentem, & propterea non poterat reperiri,
&

& † ita etiam docuit obſeruantia ſubſequuta, & ſemper citarus io iſto domicilio comparuit.

Nec refert quod iſtud domicilium fuerit electum in alia cauſa: quia enim in illa cauſa etiam Fabri fuiſſent citati, & poſtea Petrus Luſar, introducta hac cauſa approbauit iſtud domicilium cùm in eo citatus ſemper comparuerit, & denique io iſta cauſa citatis Fabris non reuocauerit hoc domicilium, manifeſtè apparet quod habet illam electionem domicilij etiam pro iſta cauſa.

Vltra quod dicti teſtes deponont de valore æqoali, ac quaſi certæ quantitatis rei vendito, tamen reſpectu aliorum froctuum, & præſertim vini, teſtes fuerunt validè examinati, nam Petrus poſt citationem
28 domi dimiſſa copia comparuit in actis, & ideò † conualidauit dictam citationem, Rota *dec.* 51. *de dole, & centum. in acu* Ruio. *conſ.* 61. *n.* 15. *lib.* 5.

Denique noo conſtat de exceſſiuitare liquidationis:
29 fuit enim facta æſtimatio deductis deducendis † electáque media via circa pretiom ioxta depoſitiooem teſtium, vt in *Deciſione* D. mei Littæ, 14. *Nouembris*, 1603. coi non eſt quid addatur.

Nec facit quod quam plures expenſæ non fuerant deductæ, quia de expenſis doliorom cellæ vioariæ, & ſimilium non eſt habenda ratio, cum æſtimatio vini fuerit facta pretiò quoad vaſcam venditum fuit.

De expenſis vero factis minus etiam habenda eſt ratio: quia ex innentario apparet, qnod in vioca aderant dno torcolaria, & in omnem euentum, quod torcular eſſet reſtituendum vſos pro duobus annis poſſet compenſari io torcolaribus antiquis quæ bene reſtituta fuerunt.

Nec eſt verum quod foernit factæ expenſæ io vaſca, qoæ eroot deducendæ, qoia de huiuſmodi expenſis non conſtat, & quiætantiæ, quæ dantur vltra quod non ſunt in actis, non loquuntur de expeoſis factis in
30 vaſca, ſed io vioea. Nec eſt † habenda ratio libri Occihoæ, niſi partitæ ioſtificeotur. cùm fuerit pars formalis lo iſta cauſa, *l. exemple*, C. *de probat.* & Bart. *in l. admoaendi, num.* 26. & *ibi* Ripa, *num.* 121. *de iureiur.* & fuit dictum *ia hac cauſa*, 29. *Maij* 1589. *coram Reuerendiſſima Peruſine.*

Minuſque releoat quod non fuerit taxatum ſalarium vinitoris, & tamen conſtat plores peconias illi fuiſſe ſolutas, qoia pretium vini, & fructuom fuit æſtimatum dedoctis expenſis in qoibos compræhenditur etiam expenſa vinitoris, quod Fabri aliàs haboerint ſcuta trecenta noo releoat, quia oon probatur quod ſint pro fructibus anoi 1588. & 1589. pro qoibos hodie agitor.

R. P. D. Iuſto, Romana pratij Palatij, Luna 15. Iannarij, 1607.

SVMMARIA.

1 *Cenſus creari non poteſt, niſi in re immobili, vel pro tali habita, qua ſit frugifera, & certis finibus deſignata.*
2 *Inteio Pij V, ia ſua Bulla ſuper cenſibus fuit excludere cenſus perſonales.*
Et inducere aqualitatem inter emptorem, & venditorem cenſus d. num. 2.
3 *Et vt poſſit conſtare de peremptione fundi ſuppoſiti.*
4 *Deciſioau Rota in cauſa Beneuentana cenſus, 26. Decembris, 1594. coram Cardinale Mantica Intellectus.*
5 *Numeratio pecunia in venditione cenſus, eſt neceſſarium requiſitum.*
6 *Non vſus Bulla Pij V. ſuper cenſibus allegari non poteſt, & quare.*
7 *In materia vſuraria pertinet ad Papam dare formam contractibus,* & num. 10.
8 *Non vſus, vel contrarius vſus non poteſt tollere ea que veniunt ad declarationem iuris naturalis, vel Diuini.*
9 *Prout nec ea qua concurrunt ad tollendam vſurariam prauitatem, & ideo ius naturale, & Diuinum declarant tanquam connexam.*

DECISIO LXXX.

ERat controuerſia extra Rotam inter admlniſtratores Montis Pietatis Vrbis, & hæredes bo. m. Cardinalis Deza ao eſſet validus ceoſus conſtiturus hoc modo.

Impono, & fundo ſuper omnibus bonis, & redditibus domorum, & maioricatuom filij mei iuribus, & actionibus habitis & habendis generaliter, ſpecialiter, & expreſſè, & pro hoc ſuper bonis ſequentibus, in primis ſuper reditibus, &c. Item ſuper d. villis, &c. Item ſuper vallibus, & generaliter ſuper omnibus boois, & reditibus, &c. quæ ad præſens habet, & pro tempore habebit in perpetuum. Ad quam controuerſiam ſedaodam propoſito per me dubio in Rota, Domini voanimiter firmaruoi cenſum noo eſſe validum.

Prima ratio fuit, † quia iuxta Conſtitutionem *fel. record. Pij V.* de ſubſtaotia cenſus eſt, vt oullo alio modo conſtitoi, creariue poſſit, niſi io re immobili, aot quæ pro immobili habeatur de ſui natura fructifera, & quæ certis finibos deſignata ſit. Et † io hoc intentio conſtitueotis fuit excludere cenſum perſoaalem, & inducere æqualitatem ioteremptorem, & veoditorem Nauar. *in Comment. de vſur.* 85. Ludouic. Lopez, *de contract. lib.* 1. *cap.* 57. *verſic. igitur, de prima, cùm ſeq.* ſi enim res oon eſſet certis finibus deſignata, ſed creatio cenſus vaga adeſſet inæqualitas: quia nunquam per rei peremptionem periret cenſus, & remaneret perſonalis in effectu, & hanc rationem conſiderauit Rota *coram* Cardinale Mellioo *ia vna Ciuitatis Caſtelli cenſus.* 10. *Iunij*, 1599. ibi namque Rota ceoſuit valere ceoſum generaliter impoſitum ſuper vna domo: quia imponens vnam ſolam domom habebat in ciuitate, & ſic generalis expreſſio habet vim ſpecialis, & indiuiduæ demonſtratioois confiniom, & verificabatur intentio Bullæ, † quæ haoc formam inducit ad effectum, vt poſſit conſtare de peremptione rei ſuper qua eſt impoſitus ceoſus, cuius periculum ſpectat ad emptorem: quod io termiois dixit Honded. *conſ.* 25. *num.* 23. *lib.* 1. ſcilicet, noo valere cenſum impoſitum, & venditum ſuper bonis teootæ Arcis Ariæ, & tenutæ terræ Partuſiæ ex allegatis rationibus, quæ quidem veræ ſunt tam ex *Conſtitutione* Pij V. & Calix. III. *relata in Extrauag. in tit. de empt. & vendit.* quam etiam de iure communi: quia peremptis, & deſtructis rebos debet perimi cenſus vt emptor ex natura emptioois, & venditionis hoc periculom habet, & eſt commonis opioio Doctor. Caſſan. *conſ.* 63. *num.* 6. & *in* Cathalog. *Gloria mundi, par.* 12. *conſider.* 99. *aliàs* 98. *num.* 73. & ita communiter ſentiunt Theologi, & atteſtatur Io. Bapt. Lup. *de vſur. Comment.* 2. §. 2. *num.* 62. & 63. à quibus terminis multum abeſt forma ceoſus, de quo quæritur; in qoo Conſtitutio eſt omniò vaga, & incerta, vt ex ea cooſtat, & cooſequenter eſt nulla.

Neqne obſtat † alia *Deciſio coram* Cardinale Mantica, *in cauſa Beneuentana cenſus.* 16. *Decembris* 1584. vbi ſuſtinetur cenſus iuxta Cooſtitutionem *Pij V.* etiam oon impoſitus ſoper certo corpore rei immobilis,

lis, ſed impoſitus ſoper quadam vinea, & quibuſdam
domibus, & poſteà dicitur ſuper omnibus, & quibuſ-
cunque bonis, ſi quidem fundus ille vti hypotheca cẽ-
ſus ſuper vinea, & domibus erat certis finibus circum-
ſcriptus & ideo ibi concluditur quod cum certa fuerũt
expreſſa, vtile per inutile non vitiatur, & eſt ratio, quia
noo eſt prohibitum à venditore cenſus conſtitui duas
hypothecas, vel fundos ad aſſecurationem cenſus. In
quibus terminis procedit *deciſio Rotæ coram* R. P. D.
meo Sacrato, *in cauſa Romana cenſus*, 14. *Ianuarij*, 1602.
licet prohibitum ſit hoc facere ad finem magis perpe-
tuandi cenſum, vt per Lopez. *d. cap.* 57. *in fine*, & hoc
vltimum applicatur caſui noſtro cum impoſitio ad ni-
hil aliud tendat ex verbis præmiſſis, quam ad cenſum
magis perpetuandum ita vt non contentus imponens
de bonis præſentibus impoſuit primo loco ſuper ha-
bitis, & habendis, & enumeratis aliquibus incertis ſub-
dit clauſulam, quæ ad præſens habet, & pro tempore
habebit in perpetuum: immo magis ſpecificè decla-
rando mentem contrahentium inferius poſt venditio-
nem cenſus de quolibet anno perpetuo, aut dum non
fuerit redemptus, & liberatus, & ſic excludunt quam-
libet rei peremptionem.

Secunda ratio fuit quoniam non ſolum cenſus pec-
cat in forma, ſed etiam venditio: quia non interuenit
5 pecunia numerata, † quod eſt requiſitum neceſſarium
ex eadem Conſtitutione *Pij V.* vt ibi notant omnes
Scribentes Nauar. Ludouic. Lop. & Moderni *de Cin-
gulo*, Honded. *d. conſ.* 25. *num.* 13. & hanc opinionem
pro vera ſemper *Rota* præſupponit, & in ſpecie *coram*
Cardinale Pamphilio *in cauſa Bononienſi cenſus*, 14.
Aprilis, 1600. & *coram* R. P. D. meo Sacrato, *in Ro-
mana cenſus*, 11. *Decembr*, 1602.

Non obſtat non vſus Bullæ *Pij V.* vel contrarius
vſus allegatus in partibus Hiſpaniarum Primò enim
reſponderunt Domini hic agendum eſſe de cenſu vali-
do, & reali in Vrbe vbi iſte cenſus eſt nullus. Prætereà
6 † iſte non vſus, vel contrarius vſus reſpectu huius
Bullæ conſtituentis formam cenſibus non poteſt alle-
gari in qualibet parte Orbis Chriſtiani, ſed vbique ſer-
uanda eſt. Nauar. *de vſur. num.* 108. Hond. *conſ.* 35. *n.* 3.
lib. 1. & hodie ſeruandam eſſe dicit, Pet. *Pedemont. The-
ſaur.* 154. *num.* 4. Moder. de Cingulo, *de cenſib. part.* 2.
num. 20. Ludou. Lop. *vbi ſupra verſ. omnibus ergo*, dixit
alium vſum non eſſe tolerandum, niſi quod nemo putet
ſanctionem tam ſanctam, & iuſtam tanti Pontificis
Pij V. non fore auſcultandam, quod facere non licet,
quia in Bulla declaratur quod conſtitutio cenſus alio
modo facta cenſeatur fæneratitia; & derogatur ſtatutis,
& conſuetudinibus; ergo eſt impoſſibile contrariũ ob-
7 ſeruari poſſe abſque labe vſurariæ prauitatis. in his †
enim materiis dare formam contractibus ſpectat ad Pa-
pam, vt conſtat ex Conſtitutionibus antiquis *Martini
V. Calix. III. & Nicol. V.* & hanc partem defendunt
quando non adeſt conſenſus Papæ dicti *Moderni de
Cingulo. & Hond.* allegati contra diſtinctionem Nauar.
8 *d. num.* 108. & hæc placuit Dominis cum, † etenim ex
ſententia eiuſdem *Nauar.* non vſu, vel contrario vſu
cuioſuis loci tolli non poteſt in quantũ eſt declarato-
9 ria iuris naturalis, vel Diuini, idem, † dicendum eſt de
circumſtantijs, iuſtitiam, vel iniuſtitiam & pactis reſpi-
cientibus cenſus, quæ æqualitatem inducunt, & con-
currunt ad tollendam vſurariam prauitatem, & ideo ius
naturale & Diuinum declarant tanquam connexa, *c. de
prudentia, de donat. int. vir. & vxor.* Abb. *in c. licet ex ſuſ-
cepto, num.* 11. *de foro compet.* Io. Monach. *in cap. accuſa-
tus, ſ. num.* 6. *de hæret. in* 6. Hoſt. *in ſumma, qui fil. ſint legit.
num.* 11. Et hanc ſententiam iuſtè amplexus fuit Rex
Catholicus, quæ in Pragmatica, quæ data fuit narrando
non vſum ſibi præſuppoſitum, concludit in futurum
10 inſtantiam faciendam eſſe cum Sua Sanctitate. Non †

enim dubitabatur materias concernentes peccatum, &
res ſpirituales ad Papam eſſe referendas.

Et ita fuit deciſum.

*R. P. D. Iuſto, Ciuitatis Caſtelli Cenſus,
Lunæ 29. Maij, 1600.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus ante Bullam Pij V. Suſtinebatur etiam quod
non eſſet conſtitutus ſuper certa, nec venditus pecu-
nia præſenti*, & num. 5.
2 *Datio in ſolutum habet aliquando vim pretij.*
3 *Nomina debitorum poſſunt dari in ſolutum.*
4 *Proprium debitum venditoris cenſus poterat ante Bul-
lam Pij V. in pretium cenſus conuerti.*
6 *Contractus cenſus ratificatur per perceptionem fru-
ctuum.*
7 *Cenſus computatur inter immobilia.*
8 *Cenſus non eſt res quæ ſubijcitur, ſed quid ab ea diſtin-
ctum.*
9 *Obligatio poteſt probari per priuatam ſcripturam.*

DECISIO LXXXI.

Dominis viſum fuit cenſum eſſe validum: quia
non obſtant ea, quæ opponuntur, & Primo non
obſtat quod non adfuerit pecunia numerata in vendi-
tione cenſus, & quod non fuerit conſtitutus ſoper re
certa, quoniam huiuſmodi difficultates fuerunt ſubla-
tæ per Rotam *in cauſa Engubina cenſus coram* R. P. D.
meo Litta, 10. *Febr.* 1597. vbi dictum fuit † iſta non 1
procedere de iure communi, & iſte cenſus de quo agi-
tur emptus fuit ante conſtitutionem *Pij V.* qui dedit
certam formam cenſibus, & eſt *conſ.* Nauar. 7. *n.* 5. *de
empt. & vend. libr.* 3. Et † datio in ſolutum in hoc caſu 2
vim pretij obtinet, *l. ſi prædium, C. de evict.* Pariſ. in ter-
minis pretij cenſus, *conſ.* 75. *num.* 32. *lib.* 4. Et † nomina 3
debitorum abſque dubio poſſunt dari inſolutum, *l. cum,
à quo ff. de ſolut.* ſicut etiam potuiſſet † proprium ven- 4
dentis debitum in pretium cenſus conuerti ad *l. ſingu-
laria, ff. ſi cert. pet.* & Nauar. *conſ.* 1. *de empt. & vendit.
lib.* 3.

Nec † habet dubium quod ante tempus dictæ Con- 5
ſtitutionis poterat imponi, & vendi cenſus generaliter
ſuper omnibus bonis, Couar. *var. reſol. c.* 7. *num.* 6. *verſ.
conſtat igitur.* Tiber. Decian. *poſt* Io. de Lignano, Ro-
dulph. & Conrad. quos allegat *conſ.* 3. *num.* 141. *lib.* 1.

Non obſtat quod Cherubina non fuerit præſens
quia ſatis eſt quod ratificauerit † percipiendo fructus, 6
l. Paulus, ff. rem rat. haber. Alex. *conſ.* 117. *lib.* 5. Dec.
conſ. 232. *num.* 5. Et licet ratificatio non ſuppleat de-
fectus, qui non dependent à poteſtate partium non fa-
cit, quia ſolum agitur ad effectum oſtendendi conſen-
ſum ex ratificatione.

Nec etiam facit apocha, quæ deducitur pro oſten-
denda nullitate cenſus, quia non eſt recognita, & neſ-
citur cuius manu ſcripta fuerint.

Non obſtat ſtatutum Ciuitatis Caſtelli, quo cauetur
quod inſtrumenta conficiantur de rebus immobilibus
venditis. Nam † licet cenſus computetur inter immo- 7
bilia, Feder. *conſ.* 12. *num.* 4. cum alijs per informantes
allegatis, tamen cenſus † eſt ius quoddam ſeparatum, 8
& diſtinctum ab ipſa Couar. *d. cap.* 7. *num.* 8. Gabr. *conſ.*
148. *in princ. lib.* 2. & non eſt ipſa res; & ideo non ha-
bet locum ſtatutum quod loquitur in vendente poſſeſ-
ſionem, vel rem immobilem. Quia immò † etiam de 9
iure communi poſſit probari obligatio per ſcripturas
priuatas, *l. Publia*, §. *fin. ff. de poſſ.* Statutum quod

corrigit

corrigit ius commune, ſtricte eſt interpretandum, *l. quod vero ff. de legib. c. qua à iure, de reg. iur. in 6.* cum ſimilibus.

Et ex his deciſum fuit pro validitate huius cenſus.

Illuſtriſſimo Cardinale Blanchetto, Vrbeuetana Cenſus, Veneris, 16. Decembris 1594.

SVMMARIA.

1 *Cenſus non comprehenditur appellatione mobilium, vel pecunia.*
2 *Legatum mobilium reſtringitur ad mobilia exiſtentia penes teſtatorem tempore conditi teſtamenti.*
3 Limit. *ſi teſtator etiam ad futura reſpexit, quia veniunt omnia, qua penes ipſum ſunt tempore mortis ipſius.*
4 *Acceſſiones contingentes poſt mortem teſtatoris haredi non teſtatori competere dicantur.*
5 *Verba demonſtratiua ad oculum non extenduntur ultra perſonam demonſtratam.*
6 *Pretium rei à teſtatore empta, & poſtea retracta non ad legatarium mobilium, ſed ad haredem pertinet.*
7 *Cenſus connumeratur inter iura legata.*
8 *Retractus reſoluit priorem contractum aquè ac ſi factus non fuiſſet.*
9 *Redemptio cenſus liberat rem ſuppoſitam ab onere per actum retroſimilem.*
10 *Fructibus pendentes tempore conditi teſtamenti, & tempore mortis non computantur inter mobilia.*
11 *Cenſus inter immobilia connumeratur.*

DECISIO LXXXII.

FVit reſolutum pecunias ex cenſibus redemptis extractas non ſpectare ad hæredes Franciſcæ, ſed ad
illos de Magdalenis. Cùm enim Franciſcæ à viro fuerint relictæ pecuniæ, & mobilia ipſi teſtatori compe-
1 tentia, indubitati iuris eſt † horum appellatione non
comprehendi cenſus. Clem. *Exiui, §. cùmque annui redditus, de verb. ſing.* Rom. *conſ.* 188. *circa fin.* Tiraq.
de retractu Lignag. §. 1. Gloſ. 6. *num.* 4. *cum ſeq.* Couar. *Var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 7. Rol. *conſ.* 54. *num.*
2 6. *lib.* 2. Gabr. *conſ.* 141. *num.* 2. *lib.* 2. Et ſi † teſtator non dixit competitura, comprehenduntur, tantum pecuniæ cum mobilibus exiſtentibus penes teſtatorem tempore conditi teſtamenti, & non mortis, ſi
ita legatum fuiſſet conceptum Reu. P. D. Mantica, *de Coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 11. *numero* 4. Sed cùm
3 † ad futura reſpexit, veniunt etiam ea, quæ tempore
mortis in bonis teſtatoris reperta fuerunt, ſed hoc
4 tempus verba legati non excedũt: quia † mobilia & ſe
mouentia, quæ poſt obitum teſtatoris ſuperueniunt
hæredibus non teſtatori competere dicuntur, præſer-
5 tim † cum verba teſtamenti ſint relatiua, & ad oculum
demonſtratiua perſonarum teſtatoris: attentis illis verbis ſæpè repetitis. Teſtatoris, &c. iuxta tradita per
Bal. *conſ.* 304. *num.* 1. *lib.* 5. Iaſ. *in l. filiusfamilias, §. diui, in* 2. *lect. num.* 151. cum aliis per Decian. *conſ.* 29. *num.* 47. *lib.* 2.

Iſtis non obſtantibus tradita per Cin. Iacob. Rom. *& alios in l. eademum, C. de collat.* quos refert Dec. *ibi n.* 2. *&* 3. Tiraq. *de retractu Lignag. in fine, n.* 14. videli-
6 cet, quod † ſtatuto caueatur proximiorem agnatum
poſſe rem alienatam retrahere ſi quis in teſtamento cauerit quod bona mobilia remaneat penes hæredem, ſi
fundum emptum à teſtatore contingat retrahi, diſputant an ad hæredem, vel legatarium pretium pertineat, in qua differentia licet nonnulli tenuerint ad legatarium non ad hæredem pertinere: tamen Fulg. Alex. & Aret *d. l. ea demum,* contrarium tenuerunt. Sed Domini dixerunt non applicari caſui propoſito. Primo, quia
fuit relicta vſufructuaria iurium, inter † quæ etiam 7
connumerantur cenſus, vt ex eius definitione patet; non autem proprietaria, quæ proprietas cum fuerit à die aditæ hæreditatis acquiſita hæredibus licet propter expreſſam teſtatoris prohibitionem non potuerint capere illius poſſeſſionem, ius ipſis iam quæſitum, propter redemptionem non poteſt ab eis auferri, & in vxorem transferri, nec hoc caſu retrotractio ad initium fieri poteſt, cum media fuerint interrupta. Secundò cum ſors principalis cenſus ex parte creditoris ſit inexigibilis ne cadat in contractum vſurarium, iſte cenſus, qui pendet à voluntate debitoris non debet haberi in conſideratione. Tiraq. *vbi ſupra num.* 11. Tertio retra-
ctio, & † redemptio cenſus non pari paſſu ambulant: 8
ille enim priorem contractum ita reſoluit ac ſi factus
non fuiſſet per iſtam vero non reſoluitur contractus,
ſed † per actum retroſimilem res obnoxia cenſui effi- 9
citur libera, *l. fin. C. quando lic. ab empt. diſced. §. hoc amplius. Inſtit. quib. mod. toll. obligat.* & fuit reſolutum *coram* Illuſtriſſ. Lancellotto, *in vna Romana cenſus,* 25. *Iunij* 1574. Præterea † ſicuti fructus penden- 10
tes licet maturi tempore conditi teſtamenti, & tempore mortis non computantur inter mobilia, R. P. D.
meus Mantica, *lib.* 9. *tit.* 3. *num.* 6. Gabr. *conſ.* 98. *num.*
5. *lib.* 1. multò minus cenſus, † tempore mortis inter 11
ſtabilia connumerabuntur debet poſt mortem teſtatoris inter res mobiles recenſeri.

Nec obſtat quod ex decreto communitatis cenſus iſte eſſet redimendus, quia hoc caſu poterat reuocari hoc decretum, ex quo non immutatur natura vt inter mobilia, non immobilia computetur.

Et ita deciſum.

R. P. D. Manzanedo, Romana Saluiani Interdicti, Luna 1. *Iunij* 1609.

SVMMARIA.

1 *Solutio in dubio debet cedere in duriorem cauſam.*
2 *Fideiuſſor qui dolo deiyt opponere exceptionem tàm ſibi, quàm ſuo principali competentem ſi ſoluat, non poteſt à principali repetere.*
3 Limit. *ſi fideiuſſori eſſet incognita huiuſmodi exceptio.*
4 *Scientia non præſumitur, ſed eſt probanda ab eo, qui in illa ſe fundat.*
5 *Ignorantia præſumitur reſpectu eorum quæ conſiſtunt in facto.*
6 *Obligatus vti principalis, & in ſolidum, non poteſt opponere exceptionem excuſſionis principalis.*
7 *Ceſſionarius non poteſt plus iuris prætendere, quam haberet cedens.*

DECISIO LXXXIII.

VT facilius poſſet expeditioni huius cauſæ conſuli, propoſui hodie duo dubia, quorum Primum eſt, præſuppoſito quod Mons pietatis poſt decoctionem Auguſtini Innocini habuerit ex illius bonis ſcutà
quinque millia, & vltra, & quod de iure illa † debe- 1
rent cedere in duriorem cauſam, & ſic fideiuſſionis, quàuis remaneat alius debitor Montis ad tex. *in l. cum ex pluribus, ff. de ſolut.* cum notatis per Corn. *conſ.* 91. *num.* 25.

num.25 lib. & Rota *Diuer. decif.* 123. *num.3. par.* 1.&
in terminis fuit dictum *in vna Romana fideiuſſionis*, 21.
Maij, 1604. *coram Domino meo Lancelloto.* Dubitaui
an Dominus Dux de tempore executionis ſibi factæ per
Montem pro dictis ſcutis quinque millibus teneretur
opponere contra Montem de ſolutione ſcutorum
quinque millium à Monte habitorum de bonis Augu-
ſtini,& obſtet Domino Duci agenti contra Collegium
non oppoſuiſſe dictam exceptionem. Et licet pro Col-
legio ſit regula, quod † fideiuſſor dolo omittens oppo-
nere exceptiones tàm ſibi quàm principali competen-
tes,non poſſit à principali repetere, *l. ſi fideiuſſor.* 29. *ff.*
mand. l. exceptiones ; vbi Bar. Paul. & *omnes , de fideiuſſ.*
Alex. *conſ.* 59: *num.* 1. *lib.* 1. Pariſ. *conſil.* 104. *num.* 1.
lib. 3. Contrarium tamen in noſtro caſu Domini reſ-
pondendo dixere.Primò quia fuit viſum conſtare quod
tempore relaxati mandati contra Dominum Ducem
eſſet ſatisſactum Monti ex bonis Iunctini,& ſic Domi-
nus Dux non poterat opponere de ſolutione , quæ ad-
huc Monti non erat facta , tum etiam quia licet ſit ve-
rum Montem , de dicto tempore fuiſſe ſatisfactum de
3 ſcutis quinque millibus ex bonis Iunctini † nihilomi-
nus cùm Dominus Dux ignoraret prædictam ſolutio-
nem excuſandus veniebat cum ad hoc, vt regula con-
traria procedat, requiratur in fideiuſſore ſcientia exce-
ptionis ſibi,vel principali competentis,illa vero ceſſan-
te nihil illi poteſt imputari, iuxta diſtinctionem tex. *in*
d.l. ſi fideiuſſor. quam ſequitur Bald. *in l.Conſtitutionem,*
num. 2. *C. de vſur.* Salic. *in l. ſi pro ea , num.* 12. & 13.
C.mandat. quam etiam approbauit Rota, *d. decif.* 113.
*num.*12.*par.*1. Quod in tantum eſt verum vt eidem, *l. ſi*
fideiuſſor. in verſ. potuit , dicat. Potuit enim , atque de-
buit reus promittendi certiorare fideiuſſorem ſuum, ne
4 fortè ignorans ſoluat debitum. Vnde † ſcientia non
præſumitur in Domino Duce, & illam probare debet
Collegium cum ſit ſuum fundamentum,& conſiſtat in
5 facto,cuius † ignorantia præſumitur, *l.in bello, §.facta,*
ff.de capt. & poſtlim. reuerſ. Et facilius præſumitur iuſta
ignorantia cum de illo tempore Dominus Dux eſſet
abſens. Et dicere ipſum teneri inueſtigare ex hoc non
reſultat ſupina ignorantia, nec lata culpa vt requiritur
à *d.l.ſi fideiuſſor, iuncta* Gloſ. *in verbo diſſoluta.*

Nec minus facit quod adeſſent bona Iunctini valo-
6 ris ſcutorum quatuordecim millium , quia † cum
Dominus Dux eſſet ad fauorem Montis obligatus vti
principalis , principaliter , & inſolidum non poterat
euitare ſolutionem opponendo adeſſe in bonis Iun-
ctini vltra ſcuta quinque millia, cùm eſſet in facultate
Montis contra ipſum agere omiſſo , vel non excuſſo
principali. Alex. *conſ.*29. *num.* 35. *lib.*7. Caputaq. *dec.*
275.*n.*8.*part.*2.& fuit dictum *in vna Romana fideiuſſio-*
nis, 18.*Aprilis*,1608.*coram eodem D.meo Lancelloto.*

Secundum dubium fuit an ſtante ceſſione Montis
ad fauorem Collegij cenſeatur Mons ſatisfactus de
ſcutis duobus mille trecentis in quibus melioramenta
domus ſupponuntur fuiſſe æſtimata , & ſic obſtet Do-
mino Duci agenti contra Collegium prædicta ceſſio :
& cùm Mons prætenderet contra Collegium valorem
melioramentorum factorum per Iunctinum in iſta do-
mo poſſeſſa à Collegio, fuit deuentum de ordine San-
ctiſſimi ad concordiam in qua Mons pro ſcutis mille
realiter ſibi à Collegio ſolutis illi ceſſit quæcumque
iura ſuper dicta domo hypothecata illiúſque meliora-
mentis ſibi competentia ampliſſimis verbis,vnde Col-
legium prætendit montem eſſe ſatisfactum de omnibus
iſtis melioramentis , cum dicta ceſſione illud admi-
niſtratores vocent ſe ſatisfactos pro ſcutis mille re-
ceptis de omnibus melioramentis ad quamcumque
ſummam.

Et quamuis opponebatur ceſſionem prædictam non
obſtare Duci niſi pro ſcutis mille ſolutis à Collegio,
cum pro illis tantum Mons promiſerit de euictione,&
quod Mons ſibi reſeruauerit in iſta concordia iura pro
reſiduo ſui crediti contra Iunctinum,illiúſque bona &
fideiuſſores,& alios quoſcumque etiam tertios poſſeſ-
ſores,quod arguit non fuiſſe ceſſa Collegio omnia iura
competentia Monti, ſed pro dictis ſolutis tantum,
Nihilominus reſpondebatur ſtare ſimul fuiſſe ceſſa om-
nia iura,& euictionem reſtrictam ad ſcuta mille tan-
tum. Immo cùm Mons non habuiſſet niſi ſcuta mille
non videbatur rationi congruum, quod vltra illa obli-
garetur de euictione. Et quo ad prædictam reſeruatio-
nem dicebatur fuiſſe factam à monte ad tollendas no-
uationes reſpectu aliorum ; quo ad illos enim nolebat
Mons ſibi præiudicare. Vltra quod ab iſta præſeruatio-
ne iurium fuit expreſsè exceptum Collegium , & do-
mus iſta, illiúſque iura, & melioramenta, & ſic conſtat
nihil fuiſſe reſeruatum quo ad domum, & melioramen-
ta,ſed quamuis omnia illa in ceſſione comprehendan-
tur,nihilominus Domini cenſuerunt prædictam ceſſio-
nem non obſtare Domino Duci ea potiſſima ratione,
quia ſi melioramenta ita à Iunctino in domo facta
eſſent penes Montem non poſſet euitare Mons , quo-
minus Dominus Dux de illis ſatisfieret pro conſerua-
tione ſibi debita,& promiſſa per Iunctinum, & quo ad
ſuum creditum eſſet Dominus Dux præferendus in
iſtis melioramentis ipſi Monti, vt fuit reſolutum in
vna Romana fideiuſſoris, 15. Maij proximè præteriti
coram Domino meo Lancelloto,ſed ratio eſt quia Do-
minus Dux fideiuſſerit pro Iunctino ,& ſe obligauerit
pro ſcutis quinque millibus tantum illa reperta in bo-
nis Iunctini debent cedere in duriorem cauſam,nempè
in extinctionem debiti præcedentis ex dicta fideiuſ-
ſione, vt ſupra in principio diximus. Nec Collegium
poterit euitare quominus Dominus Dux ſatisfiat de
iſtis melioramentis à Monte ceſſis Collegio cùm † non 7
poſſit Collegium ex dicta ceſſione prætendere plus iu-
ris, quam eſſet penes Montem cedentem ad regulam
tex. *in l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur.*

Et quibus ſic per Dominos fuit concluſum.

R.P. D.Vbaldo , Anconitana Cenſus , 24.
May , 1613.

SVMMARIA.

1 *Sententia , quæ tranſiuit in iudicatum retractatur per*
reſtitutionem in integrum ob qualemcumque iniuſti-
tiam, etiam non notoriam.

2 *Diſdicta cenſus euaneſcit, ſi intra duos menſes cenſus*
non redimatur.

3 *Notario non creditur de relatione citationis , ſi non*
conſtat de tenore citationis.

5 *Procurator ad lites non poteſt recipere ſolutionem.*

6 *Procurator ad lites non poteſt interpellari ad reci-*
piendum ſolutiones.

7 *Et cetera. In extenſione huius clauſula veniunt tantum*
ea quæ ſunt de natura actus, non alia.

8 *Vel ea quæ ſunt apta exprimi , non ea quorum ſaltem*
principium non eſt expreſſum.

9 *Tutor datus ob impedimentum tutoris , durat durante*
impedimento.

10 *Minor non conſtituitur in mora ob interpellationem fa-*
ctam à procuratore minus legitimo.

11 *Decretum factum cum intimatione , non afficit non ſe-*
quuta intimatione.

12 *Depoſitum nullum , non releuat.*

13 *Depoſito non integrum , eſt nullum.*

14 *Etiam ſi deficiat in minimo.*

15 *Tàm reſpectu ſortis, quàm fructuum.*

16 *Etiam de fructibus pro bimeſtra diſdictæ in quo cenſus non fuerat extinctus.*
17 *Actus factus à tutore nomine proprio, non extenditur ad intereſſe pupilli.*
18 *Tutor non poteſt auctorari in actu in quo agitur de eius proprio intereſſe.*
19 *Actus ab initio nullus, ratificari non poteſt.*
20 *In ratificatione eſt neceſſaria ſcientia omnium qualitatum actus ratificandi.*
21 *Præſuppoſitum ſi ceſſet, ceſſat diſpoſitum.*
22 *Tutor non poteſt alienare rem minoris abſque ſolemnitatibus.*
23 *Cenſus connumeratur inter ſtabilia.*

DECISIO LXXXIV.

FVit lata ſententia à bon.mem. Iuſto, per quam fuit
declaratum Cenſus, de quibus agitur, fuiſſe extin-
ctos præuia deciſione ab eodem extenſa, 26. *Februarij*,
1604. A qua ſententia licet filij, & hæredes Petri de
Leonibus appellaſſent, tamen appellationem non fue-
runt proſequuti: vnde obtinuerunt committi in Rota
cauſas reſtitutionis in integrum, ſuper qua propoſito
dubio, 14. *Februarij*, præteriti, quia pro parte Domino-
rum de Triumphis non fuerat informatum ſuper iniu-
ſtitia ſententiæ ex quo aduerſarij dedocebant cauſam
reſtitutionis Domini reſolutionem diſtulerunt. Hodie
verò iterum propoſito dubio vtraque parte informante
Rota cenſuit conſtare de cauſis reſtitutionis in inte-
1 grum, cùm † ad eam obtinendam ad effectum retra-
ctandi ſententiam, etiam quæ tranſiuit in iudicatum
ſufficiat qualiſcumque iniuſtitia, etiam non notoria, vt
fuit reſolutum *in vna Auximana dotis*, 14. *Martij*, 1578.
coram Seraphino, Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 10. *num.* 15.
de re iudic. inter impreſſas *deciſ.* 351. *num.* 5. *part.* 1.
Diuerſ. Caputaq. *deciſ.* 94. *par.* 3.
Iniuſtitia verò deducebatur ex pluribus defectibus,
quos videbatur pati extinctio cenſuum ex aduerſo
prætenſa.
Et primò ratione diſdictæ cenſus, quæ prætenditur
bis facto, & quoad primam non videtur dubium quin
2 † euannerit, nam fuit executa, 11. *Aprilis*, 1591. Obla-
tio verò fuit facta, 12. *Iunij* eiuſdem anni, & ſic per
duodecim dies poſt lapſum bimeſtre, & ideò iuxta
Bullam *Pij V.* Leoni poterant intra annum agere, ſed
non cogi ad retrouendendum niſi præcedente noua diſ-
dicta, vt in *d. Bulla*, §. *cùm verò*. Secunda verò videbatur
Dominis pati multas difficultates, tùm quia de relatio-
ne citationis executæ in perſonam. Io. Ferrantini clarè
3 non conſtabat, nec † Notario aſſerenti videtur creden-
dum niſi conſtet de relata executione, cùm deponeret
de actu à ſe non geſto, nec à ſe rogato. Aym. *conſ.* 273.
num. 6. Bal. *in l. vlt. num.* 17. *C. de re iudic.* Vltra quod
notarius aſſerit nuncium ſibi retuliſſe ſe citaſſe prout
in cedula, quam exhibuit, & tamen dicta cedula non
reperitur in actis, nec fuit à Notario integraliter regi-
4 ſtrata, vnde † quatenus probaretur citatio, non tamen
probatur tenor citationis; Felin. *in cap. quoniam contra*,
num. 51. *verſ. hanc tamen concluſionem, de probat.* quem
ſequuta eſt Rota *deciſ.* 65. *part.* 1. vbi quod ſi de tenore
non conſtat, impoſſibile eſt dicere, quod citatio ſit legi-
timè exequuta, tum quia perſona Ferrantini videbatur
minus legitima ad effectum de quo agebatur cùm eſſet
procurator ad lites conſtitutus à Domina Lauinia ma-
5 tre, & tutrice, quo caſu ſicut † talis procurator ſolutio-
nem recipere non potuiſſet, *l. ſi procurator, ff. de cond.*
6 *indeb. l. hoc iure, ff. de ſolut.* ita † nec oblatio, nec inter-
pellatio ad recipiendum illi fieri poterat. Tiraquel. *de*
retractu Lignag. §. 1. Gloſ. 13. *num.* 33.
Nec clauſura, & cætera, in mandato appoſita obſtat,
7 † quia in eius extenſione poſſunt venire ea, quæ ſunt
de natura actus, & non alia. Doctor. *in l. Gallus, §. idem*
credendum vbi Iaſ. *num.* 7. *ff. de liber. & poſthum.* Vel ea
† quæ ſunt cæpta exprimi; non autem ea, quorum ſal- 8
tem principium non eſt expreſſum, Caſtr. *conſ.* 10. *n.* 5.
lib. 1. Vnde in propoſito potuit operari quod ad omnia
neceſſaria in mandato ad lites, non autem pro oblatio-
ne, vel pretio cenſus recipiendo. Vltra quod Lauinia
mater, die 27. *Aprilis*, 1591. reaſſumpſit tutelam, &
conſtituit dictum Ferrantinum actorem ad lites, † quod 9
non videtur potuiſſe facere cum viueret adhuc Franci-
ſcus Alleus ad petitionem eiuſdem matris datus tutor
propter litem, quam mater cum pupillis habebat pro
repetitione ſuæ dotis, quod impedimentum litis adhuc
durabat, vt conſtat ex actis poſtea factis per eandem
matrem mediante perſona Ciambailani vti procurato-
ris pro conſecutione dicti depoſiti, & ſic manifeſtè vi-
detur conuinci inualiditas mandati Ferrantini, cùm
eſſet conſtitutus à perſona minus legitima, nempe à
matre de tempore quo, non poterat eſſe tutrix propter
impedimentum litis, quæ adhuc durabat & ſuper vi-
uentiam alterius tutoris, qui ob dictam cauſam datus
fuerat. Accedit, † quod talis interpretatio fuit facta ab 10
aſſerto procuratore illorum de Triumphis, de cuius ta-
men mandato non conſtat in actis, cùm tamen videre-
tur omnino eſſe neceſſarium ad conſtituendum in mora
minores de Leonib. Bart. *in l. inter. ſtipulantem*, §. 1. *ff. de*
verb. oblig. Surd. *conſ.* 160. *num.* 24. *lib.* 2. Accedit vltimò,
quia † decretum emanatum vigore dictæ interpella- 11
tionis, de deponendo, fuit factum cum intimatione;
quæ tamen non fuit facta niſi poſt depoſitum ex quo
videtur reſultare inualiditas dicti decreti. Put. *dec.*
174. *lib.* 1.
Ex quibus reſultat ſecundus defectus principalis,
videlicet depoſiti, † quod tanquam nullum ex defectu 12
diſdictæ, & interpellationis non potuit afficere pupil-
los de Leonibus, tanto magis, quia contradictum depo-
ſitum aliæ etiam dabantur exceptiones per informan-
tes, vt † quod non fuerit integrum, ideo nullum, *l. ob-* 13
ſignatum, C. de ſolut. adeo † quod ſufficiat defectus in 14
minima parte, Alex. *conſ.* 75. *num.* 8. *lib.* 7. Tiraq. *de re-*
tractu Conuent. §. 4. Gloſ. 4. *num.* 1. & Gloſ. 5. *num.* 25.
Menoch. *de arbitr. caſu* 232. *à num.* 28. & 29. *in addit.*
& † debet fieri depoſitum non ſolum ſortis, ſed etiam 15
fructuum, *l. Tutor, §. Lucius, ff. de vſur. l. vſuras. C. eod.*
Couar. *Var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 19. Hoc autem
depoſitum non fuit integrum quo ad ſortem, nec quo
ad fructus, cùm quo ad ſortem [quæ erat vtriuſque cen-
ſus ſcutorum 4751. & fuerunt depoſitata ſcuta 4551.
& de extinctione alterius partis in ſumma ſcutorum
400. dicitur conſtare ex publico Inſtrumento vt in ſu-
pra deciſione coram b. m. Iuſto, adeò vt adhuc defi-
ciant ſcuta viginti, neque fuit integrum † quo ad fru- 16
ctus cùm non dicantur ſoluti, neque depoſiti pro illo
bimeſtri pro quo fuit facta prima diſdicta,] quæ ferè
omnia ſenſerunt Domini, etiam in illa deciſione coram
Iuſto, & licet reſponderint vt ibi habetur, tamen pu-
tarunt ceſſare difficultatem propter ratificationem ma-
tris, & tutricis pupillorum.
Sed hodiè contrarium Dominis viſum fuit, videli-
cet, quod dicta ratificatio non ſuffragetur Dominis de
Triumphis ex multis reſponſionibus datis per infor-
mantes ad dictam ratificationem. Ex quibus illa magis
placebat, quod ſcilicet, hic nulla adſit expreſſa ratifica-
tio, ſed illam eliciant Triumphi ex inſtantia facta à
Lauinia per procuratorem pro conſignatione dictarum
pecuniarum pro ſua dote, quæ † tamen inſtantia non 17
fuit facta tanquam à tutrice, ſed tanquam à creditrice,
cùm ipſa repræſent duplicem perſonam, vnde petens
ſatisfieri ſuper depoſito tanquam creditrix, non cen-
ſetur ratificare cenſus extinctionem vti tutrix, cùm
hæc ſint diſtincta, & ſeparata, Surd. *dec.* 153.
num.

18 *num.*16. præſertim cùm in hoc actu ageretur † de pro-
prio commodo Lauianæ, in quo non poterat ſibi ipſi
auctorari, *l.*1.*ff.de auct.tut.* Abb.*conſ.*80 *in fine lib.*1.

Et licet in neceſſarium antecedens videatur dicendo
Lauiniam præſuppoſuiſſe cenſum fuiſſe extinctum,
cum aliàs non potuiſſet pecunias prætendere, vt dici-
tur in dicta deciſione coram *bon.mem.Iuſto*, tamen po-
tuit credere cenſum tunc fuiſſe legitimè extinctum,
vnde ex hac petitione non videtur potuiſſe induci rati-
ficatio extinctionis, quæ non aderat ſaltem valida ex
19 prædictis, & † aliàs actus ab initio nullius ratificari non
20 poteſt, Natta, *conſ.*161.*num.*10. Vltra † quod in ratifi-
catione neceſſe eſt vt concurrat ſcientia omnium qua-
litatum actus ratificari, quæ hic non probatur. Ruin.
*conſ.*8.*num.*8.*verſ.ſi autem,lib.*4 cum aliis per Gabr.*con-
cluſ.*3.*de Iudic.num.*18.& fuit reſolutum *in Romana pe-
cuniaria*, 3.*Decembr.*1610. *coram Reuerendiſſimo Atre-
baten.* vbi in ſpecie dicitur, quod ratificans præſuppo-
21 nit actum eſſe validum, † quo præſuppoſito ceſſante
ceſſat ratificatio. Quibus accedit quod ſtante nullita-
te diſdictæ cenſus Lauinia neque etiam tanquam tutrix
poterat eam ratificare, cum fuiſſet alienatio rerum ſta-
22 bilium prædictorum minorum voluntaria, † quæ ſine
decreto Iudicii, & cauſæ cognitione fieri non poteſt,
l.lex quæ tutores, C.de adm.tut. Surd. *conſ.*191.*n.*17.*lib.*2.
23 & alias certum eſt † cenſus perpetuos connumerari in-
ter ſtabilia. Tiraq. *de retractu Lign.* §.1. Gloſſ.6.*n.*4.
Hond.*conſ.*61.*n.*35.*lib.*1.

Ex quibus, & aliis cumulatis per informantes Domi-
ni cenſuerunt conſtare de cauſis reſtitutionis in inte-
grum.

*R. P. D. Vbaldo, Bononienſis bonorum de Zaua-
liis, Veneris.*15.*Decembr.*1614.

SVMMARIA.

1 *Alienatio facta poſt decoctionem, cenſetur ſimulata.*
2 *Cenſus impoſitio cenſetur alienatio facta titulo oneroſo.*
3 *Alienatio vt cenſeatur fraudulenta requiritur ſcientia
vtriuſque contrahentis, quod bona debitoris non ſuffi-
ciant omnibus creditoribus.*
4 *Decoctus dicitur, qui poſtquam talis fuit declaratus, fu-
gam arripuit.*
5 *Breuitas temporis inter decoctionem, & alienationem
auget ſuſpicio fraudes.*
6 *Ignorantia facti notarij, & publici non præſumitur.*
7 *Cenſus veniunt appellatione immobilium etiam in ſta-
tutis.*
8 *Actus idem poteſt eſſe validus reſpectu contrahentium,
inualidus reſpectu aliorum.*
9 *Contractus factus contra legem poteſt valere in præiu-
dicium contrahentium, non autem in illorum fauorem.*

DECISIO LXXXV.

DOmini reſponderunt pro Domino Auguſtino
Franzono informante, videlicet, inſtrumentum
impoſitionis Cenſus de quo agitur, eſſe in fraudem
creditorum. Nam ex teſtibus examinatis vigore
Remiſſoriæ Rotalis conſtat hæredes Petriantonij
de Zaualiis tempore nundinarum, quæ menſe Maij
celebrantur Placentiæ decoxiſſe, & tanquam de-
coctos fuiſſe ibi iudicialiter declaratos, & pro talibus
1 publicè habitos; vnde cùm † paulo poſt decoctionem
dicti hæredes bononiam reuerſi cenſum impoſuerint
ſuper certis ſuis bonis eúmque vendiderint Hercu-
lano Poſterle, huiuſmodi contractus cenſeri debet ſi-
mulatus, & in fraudem creditorum, iuxta tex. in *l.*1.& 2.
& *l.ſi quis eum haberet*, & *ibi* Bart. *ff.quæ in fraud.credit.*
*l.*1.*C. de iure fiſc.lib.*10.& *ibi* Bart.*num.*8.Socyn.*in l.*1.
*num.*108.*ff. ſol.matr.* Gabr. *conſ.*81.*num.*5. *verſ. nec re-
fert.lib.*1. Rota *Ianuen. deciſ.*17.*numer.*14 Et quia ad-
hoc vt alienatio ex titulo oneroſo, † qualis eſt cenſus 2
impoſitio, cenſeatur in fraudem facta, requiritur † dan- 3
tis, & accipientis ſcientia quod bona debitoris non ſuf-
ficiant creditoribus, prout probat text. *in l.qui autem*, §.
hoc edictum, ff.quæ in frand.credit.l.pen.C.eod. Gloſſ.1.*in* §.
item ſi quis in fraudem Inſtitut. de act. & *ibi* Doctor.
Burſ.*conſ.*40.*num.*7.*lib.*1. Menoch. *conſ.*216.*num.*545.
*lib.*3.Surd *conſ.*382.*num.*64.vbi de communi *lib.*3.hic
ſatis videbatur conſtare de vtriuſque contrahentium
ſcientia, nam ſcientia illorum de Zaualiis non videtur
poſſe controuerti, cùm † eam ob cauſam fuerunt de- 4
clarati decocti in nundinis Placentiæ, & exinde fugam
arripuerint, iuxta doctrinam Iaſ. *ind.* §. *item ſi quis in
fraudem, num.*46.*Inſt.de act.* præſertim ſtante breuitate
temporis inter decoctionem, & impoſitionem cen-
ſus, † quæ etiam auget ſuſpicionem, Alex.*in l.ſi cùm do-
tem*, §.*ſi mulier, num.*3.*ff.ſol.matr.* Surd.*conſ.*518.*num.*8. 5
& 9.*lib.*4. Scientia quoque Herculani ſatis probatur
cum in nundinis præfatis eſſet publica, & notoria de-
coctio, & ceſſatio dictorum de Zaualiis, vt teſtes depo-
nunt, qui etiam dicunt de eo tempore Herculanum
fuiſſe præſentem Placentiæ, ibique negociatum tam ſuo
quam alieno nomine, † adeo vt non præſumatur factum 6
adeò publicum, & notorium ignoraſſe, *cap.*1.*de poſtul.
Prælat.cap.fin.qui matr.accuſ.poſſ.*Alex.*conſ.*187.*num.*7.
*lib.*2. Mohed. *deciſ.*1.*n.*1.*de præſcript.* Veral.*deciſ.*109.
*n.*5.*p.*3 Menoch. *de Præſump.lib.*6.*præſumpt.*13.*n.*68.
Rota Ianuenſ.*dec.*83.*n.*8.

Accedat prædictis *Statutum Bononienſe* in quo *ſub
Rubr.*72. omnes alienationes rerum immobilium factæ
per annum ante decoctionem declarantur nullæ, & in
fraudem creditorum, vnde cùm eodem anno venditio-
nis cenſus illi de Zaualiis fuerint etiam in ciuitate Bo-
noniæ declarati decocti, ceſſantes, & falliti, vel ſaltem
contra eos eſſe procedendum iuxta formam ſtatutorum
de ceſſantibus loquentium, res videbatur tranſire ma-
gis de plano quod prædictum inſtrumentum cenſus
cenſeretur in fraudem creditorum factum, & licet ſta-
tutum loquatur de alienatione rerum immobilium,
† tamen huiuſmodi appellatione continetur etiam an- 7
nui cenſus. Clem. *Exiui*, §. *cúmque annui redditus, de
verb.ſign.*Gabr.*conſ.*141.*num.*13.*lib.*5.Surd.*dec.*104.*n.*1.
Tiraq.*de retractu Lign.*§.1.Gloſ.6.*ſub n.*3.*verſ. at vbi.*

Nec obſtare viſum fuit, quod alias vigore huius in-
ſtrumenti cenſus Eques Daneſius qui in eo pro Zaualiis
fideiuſſor interuenit fuerit coactus ſoluere & ſic vi-
deatur dictum inſtrumentum canonizatum per Ro-
tam, *vt in deciſione Bononienſi cenſus coram* Illuſtr. Mel-
lino, 8.*Februar.*1602. & *in eadem* 11. *Decembris, eiuſ-
dem anni, coram b.m.Iuſto*, quia ibi ſolùm agebatur inter
emptorem cenſus, & fideiuſſorem principaliter obliga-
tum, in præſenti autem agitur, an dicta impoſitio
cenſus fuerit in fraudem creditorum, & ſtant iſta ſi-
mul, † quod actus inter contrahentes ſit validus non 8
autem quoad præiudicium tertij, ex adductis per Vant.
*de nullitat.tit.quot.inter.quæ tempor.num.*53.& *ſeqq.* Vel
† quod valeat in odium, & damnum ipſorum contra- 9
hentium: non autem in eorum fauorem tanquam fa-
ctus contra diſpoſitionem legis, vt ſtatuti, vel in frau-
dem Tertij. Tiraq.*de retractu Lign.*§.1.Gloſſ.1.*n.*9.& §.
36.*gloſſ.*1.*n.*8.*verſ.*& *illud quoque.* Vant.*vbi ſupra n.*58.

Nec applicabatur *deciſio in cauſa Bononienſis de Ocel-
lis*, 17.*Iunij* 1597.*coram Orano*, quia ibi conſtabat de
conuerſione pretij in vtilitatem creditorum, merito ibi
ceſſabat ſtatutum Bononienſe, de quo ſupra; hic au-
tem totum contrarium obtinet, vt patet ex prædictis.

Ex quibus ita fuit concluſum.

R.P.D. Litta, Romana executionis contractus, Veneris 27. Maij 1594.

SVMMARIA.

1 *Cameralis obligatio habet executionem paratam.*
2 *In obligatione camerali admittuntur ſolum certæ exceptiones.*
3 *Illuſtriſſimus Camerarius poteſt exercere etiam ea, quæ requirunt mandatum ſpeciale.*
4 *Decretum Iudicis facit præſumi omnia ritè, & rectè geſta, & omnem tollit ſuſpicionem.*
5 *Statutum Vrbis,* lib. 1. c. 113. *habet locum tàm in cognatis, quàm in agnatis.*
6 *Fructus annui cenſus inter immobilia non computantur* & num. 8.
7 *Prohibitus alienare rem, non eſt prohibitus alienare illius fructus.*
9 *Verba in ſtatutis ſunt propriè capienda.*
10 *Caſus in ſtatuto expreſſus, eſt regulandus ſecundum ius commune.*
11 *Læſio maxima non præſumitur, ſed ab allegante debet concludenter probari.*
12 *Executio cameralis obligationis, non retardatur pendente iudicio ſuper læſione.*
13 *Exceptio non implementi, non poteſt opponi ab eo qui primò contrauenit.*

DECISIO LXXXVI.

DOmini reſoluerunt pro vlteriori executione contractus ea ratione, † quia proprium cameralis
1 obligationis eſt habere executionem paratam, & non
2 admittere regulariter loquendo, † niſi exceptiones ſolutionis, falſitatis, & pacti de non petendo Caſſad. *deciſ. vnica, numero 2. de mutu. poſit.* Galleſſ. *in 4. part. obligat. cameral. q. 1. num. 2.* Rota *in illa Romana executionis de Anguillaria, 6. Maij 1592. & in illa* Illuſtriſſimorum de Sfortia. 12. *Aprilis 1593. coram R.P.D. Orano,* quarum exceptionum cùm nulla nunc proponatur ideò, &c.

Nec obſtare exceptiones propoſitas nullitatis ipſius contractus dixerunt Domini, Non illam motus proprij Gregor. *fel. recordat.* prohibentis emptionem frumenti vltra proprium vſum, quia adeſt licentia Illuſtriſſ. Car-
3 dinalis Camerarij; † qui habet mandatum à Papa, & & poteſt circa huiuſmodi exercere etiam ea, quæ requirunt mandatum ſpeciale, Caputaq. *dec. 9. lib. 4. in manuſcr.* Et ceſſat omnis difficultas ex eo quod ipſe atteſtatur id ſibi commiſſum à Papa viuæ vocis oraculo. Alc. *reſponſo 536. num. 7. tomo 2. lib. 5.* & fuit dictum *in illa Anximana grani,* 20. *Aprilis 1592. coram* R.P.D. Blanchetto.

Non illam quod non fuerit ſeruata forma *Statut. Vrbis, cap. 113. de alienat. rer. minor.* Quia ex lectura inſtrumenti omnes interueniſſe ſolemnitates apparet
4 cum decreto Iudicis, † quod facit præſumi omnia ritè, & rectè facta, & omnem de medio tollit ſiniſtram ſuſpicionem damni, ſcilicet, doli & fraudis, Bald. *conſ. 399. num. 4. lib. 5.* Iaſ. *conſ. 119. num. 1. lib. 1.* Marſil. *ſingul. 438. num. 1.* latè Rol. *conſ. 39. num. 43. lib. 1.* Nec ex eo quod non agnatorum ſed cognatorum conſenſus interuene-
5 rit poteſt talis contractus impugnari † ſtante quod ſtatutum illud tàm in cognatis, quàm in agnatis habet locum, Creſcen. *dec. 4. num. 6. de conſtit. in impreſſ.* & fuit reſolutum *in illa Romana de Scapuciis,* 15. *Iunij 1576. coram R.P.D. Branchetto.*

Vlterius omnem ex eo ceſſare difficultatem dixerunt Domini, quod ſtatutum procedit in alienatione rerum immobilium, vnde non vendicat ſibi locum in caſu de quo agitur, quia licet annui reditus reputentur inter immobilia ad effectum, vt non poſſint alienari ſine ſolemnitate; attamen hic non fit alienatio annui reditus, ſed ſolum † promittitur tradi, & conſignari 6
certa pars fructuum obueniendorum ex annuis reditibus, & † prohibitus alienare rem, non prohibetur alie- 7
nare fructus, *l. codicillis, §. inſtituto, ff. de leg. 2. l. pater, in prin. ff. de leg. 3.* Iaſ. *in l. filiusfamilias, in §. Diui, in 2. lectura, num. 83. verſ. decimo tertio limit. ff. de leg. 1.* Tiraquell. *de retractu Lign. §. 1.* Gloſſ. 3. *num. 47.* cùm in obligatione non ſint deducti annui reditus, ſed quædam quantitas fructuum non propria auctoritate percipienda per Vrſanos. Ideò ſtatuti diſpoſitio non applicatur, cùm verè hoc in caſu † annua præſtatio de qua loqui- 8
tur contractus non comprehendatur inter immobilia, Bart. *in l. ſciendum, num. 10. verſ. quaero quid ſi iſte, ff. qui ſatiſd. cogan.* Ruin. *conſ. 82. num. 3. verſ. quandoque & 3. lib. 2.* quod præſertim videtur dicendum † ſtante quod 9
verba in ſtatutis ſunt propriè intelligenda, & non impropriè, *l. 3. §. hac verba, ff. de negoc. geſt.* & caſus in ſtatuto † non comprehenſus eſt regulandus ſecundum 10
diſpoſitionem iuris communis, *l. commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum. l. fin. C. de pact. conuent.*

Et ac illud quod pro Illuſtriſſ. Domino Vrſino deducebatur de maximâ læſione, reſpondebatur † eam 11
non præſumi, *l. 3. §. ſi minor. ff. de iureiur.* Pariſ. *conſ. 49. num. 29. lib. 1.* Alex. *conſ. 92. num. 15. & 35. lib. 6.* & ideò ab allegante probari concludenter debere. Gabr. *vbi ſupra, n. 47.* & † interim obligationem cameralem non 12
impediri, Mohed. *deciſ. 31. & 39.* Ioan. Paul. *dec. 46. Incipit Romana obligationis.* Anton. Auguſt. *dec. 72. lib. 3.* & fuit dictum *in illa Tiburtina Caſtri S. Poli, 17. Martij 1564. coram Cotta.*

Ad illud autem, quod pro eodem Illuſtriſſimo deducebatur de non implemento ex parte Domini Vrſini, & ſocintum fuit per Dominos reſponſum ex deductis per informantes pro eis, & ex ſcripturis ſatis apparere de integrali implemento vſque ad menſem Septembris, 1590. licet pro parte Illuſtriſſimi Domini Vrſini fuiſſet ceſſatum in adimplendo vſque de menſe Auguſti eiuſdem anni, & ſic per menſem ante, quo fit vt intrare videatur, vſque controuerſia *notab. Matheſil. 50.*

Quod † ſcilicet, qui primo contrauenit non poteſt 13
ex poſt aduerſario opponere exceptionem non adimplementi quod comprobat Dec. *conſ. 452. n. 5. verſ. præterea, & ſecundo* Rom. *conſ. 155. num. 7.* Doctor. *in l. cum proponas, la ſecunda, C. de pact.* Ideò Domini pro vlteriori executione dicti contractus concorditer reſoluerunt.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano, Nullius, ſeu Melleuicenſi Cenſus, Mercur. 23. Mart. 1613.

SVMMARIA.

1 *Clauſula, ſi quid exequendum, ſuſpendit executionem donec de iuſtitia ſententiæ cognoſcatur.*
2 *Pacta quæ non ſunt contra ſubſtantiam cenſus vitiantur, & non vitiant contractum.*
3 *Pactum quod ceſſante debitore cenſus in ſolutione per quatuor menſes cenſus ſit reſolutus, eſt contra ſubſtantiam contractus cenſualis.*
4 *Etiam in terminis Bullæ Pij V. ſuper cenſibus.*
5 *Sors repeti loco damnorum, & intereſſe, ſi pacta per venditorem non ſeruentur.*
6 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus eſt ſeruanda in toto orbe.*

DECI

DECISIO LXXXVII.

HÆc cauſa fuit commiſſa in Rota cum Clauſula, ſi
quid exequendum, &c. Vnde dubitaui, an man-
1 datum A. C. eſſet exequendum; & quia † iſta clauſu-
la ſuſpendit executionem donec de iuſtitia ſententiæ
exequendæ cognoſcatur, Paleot. *deciſ.* 133. Veral. *dec.*
180. *in fine*, *lib.* 1. *in manuſcr. & fuit dictum in cauſa*
Romana vinea de Fabris, 26. *Decembris*, 1604. *coram me.*
Ideò Domini ordinauerunt, quod ſuperſederetur in
exequutione mandati relaxari per A. C. donec de illius
iuſtitia maturius cognoſceretur. Conſiderabant enim,
quod inſtrumentum cenſus continebat plura pacta,
quæ vel non ſunt contra ſubſtantiam cenſus, vel pote-
rat dubitari talia eſſent: ſi enim erant contra ſubſtan-
tiam vtique non erat locus executioni, ſi verò non
erant contra, videndum erat an vitiarentur, & non vi-
tiarent vel potius etiam vitiarent per clauſulam Bullæ
quod contractus ſub alia forma celebrari ſint fœnera-
2 titij, cum † Rota aliàs tenuerit *coram* b. m. Cardinale
Pamphilio, *in cauſa Bononienſi cenſus*. 26. *Iun.* 1600. &
in alia Calaguritana cenſus. 28. *Ianuarij*, 1602. & 29.
Aprilis eiuſdem anni coram b. m. Cardinale Seraphino,
iſta pacta vitiari, & non vitiare, in quibus poſtremis
Deciſionibus fuit diſputatum de duobus pactis, &
ideò danda erit copia dictarum Deciſionum, vt Do-
mini poſſint conſiderare de illarum.

Secundò principaliter aderat pactum, quod ſi poſt
maturatum tempus ſolutionis per quatuor menſes fue-
rit retardata ſolutio, cenſus contractus eſſet reſolutus,
3 quod † pactum videtur contra ſubſtantiam cenſus vt
per Sotum *de iuſtitia*, & *iure*, *lib.* 6. *quæſt.* 5. *art.* 3. qui
loquitur in terminis Bullæ Martini, & Calixti, & pro-
4 pterea † eius dictum magis debet procedere in termi-
nis *Bulla Pij V.* Guttierez, *practicarum quæſtionum*, *lib.*
2. *q.* 166. *n.* 9. Solis *de cenſibus*. *lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 28. Sed
dicebatur an huiuſmodi pactum poſſet ſaluari ex eo
quod Rota ſæpe dixit, vt in *cauſa Romana dotis*, 11. *Fe-*
bruarij. 1583. *relata in dec.* 741 *part.* 1. *verſic. ſicut dici-*
5 *tur*. Quod † ſi debitor cenſus non ſeruat pacta ſors
principalis poteſt peti loco damnorum, & intereſſe.

Hic autem eſt videndum, an de iure ob alia pacta ſi
debitor cenſus non ſoluit fructus, creditor poſſit pe-
tere ſortem loco damnorum, & intereſſe, & prædicta
6 omnia ſunt videnda in terminis Bullæ *Pij V.* quia † eſt
ſeruanda in toto orbe. Nauar. *de vſur.* *n.* 106. Modern.
Eugub. *conſ.* 35. *n.* 3. *lib* 2. Modern. de Cingulo, *de Cen-*
ſib. part. 3. *n.* 26. *in fine*, & *n.* 45. Surd. *conſ.* 281. *n.* 13. *lib.*
2. Et ſtrictè quidem ita vt ſit in arbitrio actoris elige-
re duo, vel tria pacta ad ſui libitum, & illa diſputare,
dando copiam prædictarum deciſionum.

R. P. D. Manzanedo, *Rauennatenſis Cenſuum*,
Mercurij, 10. *Maij* 1606.

SVMMARIA.

1 *Vſusfructus amittitur propter inundationem ex qua prædij proprietarij forma immutatur.*
2 *Cenſus extinguitur ad ratam pro qua bona cenſuata perimuntur, vel infructuoſa redduntur*, & num. 5.
Non ſolum quoad fructus, verum etiam quo ad ſortem, & nom. 6.
3 *Emptor cenſus debet ſubire periculum cenſus empti.*
4 *Cenſus ſi non conſtituatur ſuper fundo certo, & fructifero, eſt illicitus.*
5 *Fructus dicuntur deductis expenſis.*

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

DECSIO LXXXVIII.

DOmini dixerunt ſententiam A. C. eſſe confirman-
dam, cùm ex teſtium depoſitionibus ſatis conſtet
bona iuris Dominæ Alphoſinæ huic cenſui ſuppoſita
per emerſionem aquarum de anno 1593. de menſe
Aprilis, & per mutationem curſus, & alueti fluminis
Seni, & concurrentiam aliarum aquarum fuiſſe inun-
data, & conuerſa in valles, & palludes, & reddita in-
fructuoſa, quin, & omnino perempta vnde † tam vſus 1
fructus, quam proprietas fundi per ſimilem inundatio-
nem amittitur, ex tex. expreſſo, in *l. ager eius*, *ff. quibus*
mod. vſufr. amitt. & ſic intrat diſpoſitio Conſtitutio-
nis *fel. rec. Pij V. incipiens* cùm onus: *verſi. poſtremo*
cenſus omnes, qua diſponitur, † quod bonis cenſui ob- 2
noxijs in totum vel pro parte peremptis; aut infru-
ctuoſis redditis etiam, & cenſus ad ratam pereat, &
extinguatur: cuius diſpoſitionis ea potiſſima eſt ratio,
quia † aliàs emptor cenſus nullum ſubiret rei emptæ 3
periculum, & ſemper eſſet in tuto contra regulam tex.
in §. cùm autem Inſtit. de emptio. & vendit. & tex. *in*
l. 1. *C. de peri. & comm. rei vend.* & ſic non eſſet con-
tractus emptionis & venditionis.

Vlterius quia † ad validitatem, & iuſtitiam huius 4
contractus cenſualis neceſſario illius reditus ſunt con-
ſtituendi ſuper certis fundis, & rebus fructiferis, alio-
quin illicita, vſuramque ſapiens cenſeretur conſtitutio
cenſus aliter facta iuxta *Extrauag.* Martini V. & Ca-
lixti III. *incipit Regimini*, *tit. de empt. & vend.* Iſtis igi-
tur fundis peremptis, aut redditis infructuoſis reſtat
contractus abſque fundamento quo nitebatur neceſſa-
rio ad ipſius iuſtitiam & validitatem. Ergo deficiente
iſto fundamento corruit contractus. Ex quibus intrat
prædicta Concluſio, † quod bonis cenſui ſuppoſitis 5
peremptis, aut infructuoſis redditis perit, & extingui-
tur cenſus, quam firmant, & ſequuntur Io. de Lignano,
in c. in ciuitate, *de vſur.* & alij relati Couar. *in c.* 7. *n.* 5. *l.*
3. *variar. reſolut.* & vltra illos eandem firmat Rom. *conſ.*
417. *n.* 6. Gregor. Lop. *in l.* 18. Gloſ. 9. *circa fin.* *tit.* 8.
part. 5. & Sarmient. Select. *l.* 7. *cap.* 1. *n.* 29. & Nauar. *in*
tract. de vſur. *n.* 74. & 95. Stracc. *de inſtruct. Mercator. c.*
15. Felician. de Solis, *de cenſib. l.* 1. *c.* 4. *n.* 5. *verſ. tum præ-*
tereà & c. 9. *n.* 8. *verſ. nona conditio*, Rednan. *de reb. Ec-*
cleſ. non alienan. in Rubr de conſtit. annu. cenſ. §. Incipien.
Conditiones, *quibus annuus cenſus*. *n.* 5. Guttierez, qui te-
ſtatur de communi *practicar. qu.* *lib.* 2. *quæſt.* 177. *num.*
7. Rota *deciſ.* 757. *n.* 2. *part.* 1. *diuerſ.*

Ex qua Concluſione ſic firmata ſequitur, † quod 6
non ſolum capitale cenſus pereat, ſed etiam in illo
perempto ceſſet etiam illius penſio percipienda. cum
velle penſionem percipere ſuo iure percipiendi eſſet
non iure, ſed alienâ iniuriâ percipere.

Non obſtat, quod aliqua pars huius terreni modo
colatur, & ex ea fructus colligantur, prout iidem teſtes
deponunt, quia vt ex eorundem depoſitionibus depre-
henditur expenſæ ſuperant fructus, quo caſu non po-
teſt dici hæc pars fructifera reſpectu dictorum fru-
ctuum; cùm † non dicantur fructus, niſi deductis ex- 7
penſis, ex text. in *leg. diuortio*, *§. impenſa*, *ff. ſol. matrim.*
l. ſi à Domino, *vel à patre*, *§. vlt. ff. de petit. hæred.* quem
tex. ad hoc dicit ſingularem, & vnicum Roman. *ſing.*
334 ad idem eſt tex. *in l. fundus*, *qui dotis ff. famil. erciſc.*
quem ad hoc commendat *Ang. in l. ait Prætor*, *§. per*
hanc ff. de vſur. his verbis Quod in fructus redigendos
impenſum eſt, non ambigitur ipſos fructus diminuere
debere Gloſ. Bart. & Ang. *in l. in fundo*, *ff. de rei vendic.*
tradit. *Tiraqu.* pluribus relatis *de retractu Lignag.* §.
14. Gloſ. 1. *num.* 1. & 2.

An autem ceſſante innundatione, terris redditis
fructiferis reuiuiſcat iſte Cenſus alterius inſpectio-
nis erit.

F 3 R. P. D.

R. P. D. Manzanedo , Rauennatenſis Cenſuum,
Veneris 2. *Maij* 1608.

SVMMARIA.

1 *Teſtium in conflictu,& concurſu ſunt præferendi plures, digniores, melius informati, practici, & vicini.*
2 *Fides extracta ex libro publico, & ab illius custode publico probat.*
3 *Officiali atteſtati, de pertinentibus ad illius officium, credendum eſt.*
4 *Deputato à Principe ad actum creditur circa illum actum.*
5 *Teſtes ſunt cum alijs teſtibus concordandi.*
6 *Fructus dicuntur qui ſuperſunt deductis expenſis.*

DECISIO LXXXIX.

DEcima Maij , 1606. dubitaui, an ſententia A.C.
eſſet confirmanda, & parte R. P. D. Ludouiſij, &
litis conſortum tantum informante Domini affirmatiuè
reſponderunt. Cùm autem 13. Iunij, 1607. cauſa
ſuper eiſdem vtraq; parte informante proponeretur
Domini dixerunt, quod probationes adiuuarentur, vnde
hodie cauſa iterum repropoſita vtraque etiam parte
informante Domini in deciſis ſtandum cenſuere: quia
conſideratis vtriuſque dubio viſæ fuerunt præualere
probationes R.P.D. Ludouiſij,& ex illis reſultare probatum
quod de anno 1593. huiuſmodi terrenum fuit
inundatum per eruptiones aquarum , & mutationem
aluei fluminis Seni, & fuit conuerſum in valles, & paludes,
& redditum infructuoſum, quin, & vt plures teſtes
concludunt, iſta terrena ex prædicta inundatione
amiſerunt ſuam ſubſtantiam, vim, & naturam producendi
fructus percipiendos , & illa pars terreni, quam
ducunt producere herbam, vt atteſtatur......eſt in parua
quantitate, & tam paruæ qualitatis , quod nullatenus
veniant in conſideratione , prout etiam qui deponunt
de lignis, quæ poſſunt in magna quantitate ex iſto terreno
euelli in vtilitatem patroni, ratione inundationum
dicunt quod vix, aut ſaltem magna cum difficultate, &
expenſis poſſint extrahi ab ipſo terreno , qua de cauſa,
& quia ciuitas ad quam ligna eſſent vehenda, & venderentur
diſtat à dicto terreno, concludunt quod ſuperaret
expenſa facienda in extractione, & venditione dictorum
lignorum commodum ex illis deducendum.
Vnde tam ligna prædicta , quam herba relinquuntur à
Patrono pro derelictis quaſi ex illis nullum fructum
valeat elicere, & vltra quod iſti teſtes itacertè , & ſpecificè
concludunt infructuoſitatem iſtius terreni ſunt
plures numero, digniores, & melius informati, practici,
& vicini, † & ſic abſq; dubio in concurſu ſunt ex aduerſo
inductis præferendi, ad tex. *in c. in noſtra. de teſtib.*
Gabr. *eo. tit. concl.* 4. *num.* 34. *& ſeq. & tit. de Preſumpt. concluſ.* 6. *num.* 1. *&* 6. & per Inn. *in c. auditis, num.* 4. *verſic. ſi verò teſtes, de præter.* Aym. *conſil.* 6. *num.* 28. *& conſil.* 94. *num.* 3. Surd. *conſ.* 303. *num.* 4. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 33.
num. 6. *lib.* 4. precipuè cum ex pluribus ex aduerſo examinatis
iſtorum dicta valdè coadiuuentur, & nunc ſint
adminiculata ex pluribus de nouo pro parte R. P. D.
Ludouiſij productis , & Primò ex fide libri Camplonerij
ciuitatis Rauennæ atteſtantis, quod R. P. D. Maluaſia
ab anno 1593. fuit exemptus ab omni onere, & ſubſidio
ad quæ alias ratione dictorum bonorum tenebatur,
quia illa facta fuerant infructuoſa ratione prædictæ
2 inundationis , cui † fidei eſt credendum tanquam extractæ
ex libro publico, & ab illius cuſtode publico, *l. quædam, §. nummularius, in princ. iuncta, l. ſeq. ff. de eden.*
vbi. *Ang. num.* 2. teſtatur de communi, & ipſi † Camplonerio
tanquam atteſtanti de re ad ſuum officium
concernente danda eſt fides , ad tex. *in c. poſt ceſſionem. vbi* Felin. *&* Doctor. *de Probation.* Ruin. *conſil.* 36.
num. 5. *lib.* 1.

Quibus accedit fides Coſmi Bardi de illo tempore
Gubernatoris Rauennæ , qui de ordine Illuſtriſſimi
Cardinalis Caietani ſe contulit ad viſionem loci , &
teſtatur inueniſſe ſex partes ex ſeptem circumcirca
præfati terreni inundatas taliter , quod ex illis aliquis
fructus non poterat deduci, & illa pars ſeptima , quæ
ſeminabatur patiebatur damnum taliter quod, vix fructus
illius aſcendebant ad expenſas neceſſario faciēdas.
Adeſt etiam fides Domini Odoardi Sanctarelli atteſtantis
ſe de ordine *fel. record. Clem. VIII.* vidiſſe territorium
dell'Alfonſine, illudq; inueniſſe totum redactum
infructuoſum per aquarum eruptiones, & inundationes,
prout Sanctiſſimo retulit, qui prædicta relatione
attenta per ſuum Breue exemit à ſolutione onerum
aliàs ſoluendorum ratione dictorum bonorum D.
Comitem Cæſarem Calcagninum, & tam † fides Gu- 4
bernatoris Rauennæ , quàm Sanctarelli cum fuerint
ſpecialiter ab hoc deputati per Sanctiſſimum , & per
Cardinalem Caietanum credendum eſt, ad tex. *in l. apparitores, & ibi* Io. de Platea, *C. de ex actor. tribut. lib.* 10.
& alij *in d. l. quædam, §. nummularius.*

Quibus non obſtant teſtes ex aduerſo producti deponentes,
quod in aliqua parte horum prædiorum, &
aliquibus annis fuit ſeminatum, & fructus fuerunt procreati,
& quod ligna ex dicto territorio fuerunt extracta,
& vendita , quia iſti teſtes non declarant quantitatem
ſeminis, nec fructuum perceptorum, nec ſufficienter
expenſas pro illorum recollectione, & lignorum
collectione, & extractione facienda ; vnde potius videbatur,
quod † poſſint huiuſmodi teſtes cùm ex aduerſo 5
examinatis concordari media declaratione per teſtes
pro infructuoſitate deponentes facta, quatenus teſtantur
quod licet fructus recolligantur illos expenſæ ſuperant.
Quod etiam præfatus Coſmus de Bardis Gubernator
Rauennæ in ipſius fide atteſtatur. Quin &
plures ex teſtibus pro infructuoſitate examinatis idemmet
deponunt.

Et eodem modo reſpondetur ad notulas fructuum
recollectorum de anno 1598. extractas ex libris agentis
eiuſdem R. P. D. Maluaſiæ, in quibus adnotantur fructus
percepti, non vero expenſæ factæ, & quod peius eſt
ab anno 1593 quo inundatio euenit vſque ad præfatum
annum 1598. non datur aliqua nota fructuum
perceptorum, quaſi in prædictis annis nulli fuerint percepti,
& cùm nec à prædictis teſtibus, nec in ſupradictis
notis expenſæ deducantur, & tot teſtes vtriuſq; partis
depoſuerunt, quod quamuis aliqua pars huius terreni
modo colatur, & ex ea fructus colligantur illos ſuperant
expenſæ, non † videtur iſtam partem terreni fructiferam 6
dici reſpectu dictorum fructuum , niſi deductis expenſis,
iuxta tex. *in l. quod in fructus, ff. de vſur.* cum cæteris
in fine primæ Deciſionis adductis.

Vltimò non obſtant oblationes quorundam , qui
obtulerunt certas annuas quantitates pro affictu harum
terrarum. Quia reſpondetur huiuſmodi oblationes
fuiſſe factas ab anno 1606. & reſpicere illud præſens
tempus, & futurum , non autem præteritum ad quod
non infertur terras fuiſſe fructiferas ex eo quod in futurum
valeant locari, contractu temporis poſſint forſan
huiuſmodi terræ in ſui ſubſtantia meliorari. Vlterius,
quia huiuſmodi oblationes fuerūt factæ prædicto
R.P.D. Maluaſia abſente, & non conſtat quod ipſe acceptauerit,
vel repudiauerit iſtas oblationes fuiſſe, vnde
poteſt præſumi præfatas oblationes fuiſſe mendicatas,
& ſuppoſitas, precipuè ſtante reuocatione Dominij del
Re vnius ex oblatoribus , qui aſſerit illam feciſſe ad faciendam
rem gratam Domino Stutiono procuratorio

aduerſo,

aduerſo, & quod bene informatus de ſtatu, & qualitate
dictarum terrarum, inuenit præfatam oblationem ſibi
multum eſſe damnoſam, quapropter antequam à Do-
mino Maluaſia acceptaretur ab illa receſſit, illamq; re-
uocauit. Quæ etiam adiuuâtur ex oblatione vltimo lo-
co in Curia facta, in qua oblator volebat quod Reuerê-
dus Pater Dñs Maluaſia ſibi defalcare deberet quidquid
per ioundationes amittere contingeret, taliter quod
ſemper in tuto maneret, aliàs oblationi noluit ſtare.

R. P. D. Sacrato, Romana cenſus, Luna 14. Ianuary 1605.

SVMMARIA.

1 *Proteſtatio quod ſi quid in cenſu reperiatur contra Bullas Papales habeatur pro non appoſito, ſuſtinet cenſum, etiamſi in ea adſit pactum contra dictas Bullas.*

2 *Cenſus poteſt validè imponi ſuper duobus fundis non ſpecificata quantitate pro qua ſingula corpora grauantur, quidquid contradicat Boccac.*

3 *Quod in iure non reperitur vetitum, conceſſum præſumitur.*

4 *Numerus ſingularis eſt de ſui natura conuertibilis in pluralem.*

5 *Fideiuſſoria obligatio habet ſemper inſertam conditionem, ſi cauſa ſubſiſtat.*

6 *Fideiuſſor non poteſt in plus obligari, quam principalis.*

7 *Cenſus non extinguitur per alienationem fundi ſuppoſiti, & nom 51.*

8 *Cenſus impoſitus ſuper duobus prædijs pereunte vno, ſuſtinetur in altero, ſi ſit capax totius cenſus.*

9 *Societas officij contracta ſuper duobus officijs, vno vacante ſuſtinetur in altero, quatenus ſit capax totius ſummæ in ſocietate poſita.*

10 *Ex impoſitione cenſus oritur duplex actio vna perſonalis, altera in rem ſcripta.*

11 *Actio in rem ſcripta ſequitur rei poſſeſſorem.*

12 *Actio perſonalis ſequitur perſonam imponentis cenſum.*

13 *Venditor cenſus non prohibetur rem cenſui ſuppoſitam alienare.*

14 *Fraudibus eſt obuiandum.*

15 *Factum Iudicis cenſetur factum partis.*

DECISIO XC.

TEnetur Ioan. Maria ad fructos cenſus decurſos, &
non ſolutos iuxta formam ſuæ obligationis, non
obſtantibus ex aduerſo oppoſitis.

Nam quod primo loco dicitur cenſum fuiſſe inua-
lidum propter pactum in eo appoſitum, quod vendi-
tor teneatur manutenere emptorem in quaſi poſſeſ-
ſione exigendi, etiam in caſu inualiditatis cenſus, aliàs
1 ad duplum tollitur ex † proteſtatione de qua in eodem
inſtrumento, quod ſi quid inueniatur appoſitum contra
Conſtitutiones Summorum Pontificum habeatur pro
non appoſito, vt fuit in ſpecie dictum *in illa Beneuentana cenſus, 16. Decembris 1594. coram R. P. D. Pamphilio.*
2 Alia † inualiditas deducta ea eo, quod cenſus fue-
rit impoſitus ſuper duabus rebus diuerſis, nempè do-
mo in Vrbe, & fornace non expreſſo pro qua ſumma
ſingula corpora grauarentur iuxta diſtinctionem, quam
tradunt Modern. *à cingulo tractatu de cenſibus, part. 3.*
3 *num. 56.* non videtur habere iuris fomentum † quia
nullibi reperitur vetitum, ideo permiſſum, *l. necnon, §. quod eis, ff. ex quibus cauſ. maior. l. 1. §. adhiberi, ff. de teſt.* tradit in ſpecie Nauarr. *Comment de vſur. quæſt. 15. numero 553.*

Nec refragantur verba ſingularia Côſtitutionis *Pij V.*
ponderata per dictos *Modern.* ibi, non niſi ſuper re im-
mobili: quia † ſingularis numerus de ſui natura eſt con- 4
uertibilis in pluralem, *l. in vſu vbi Doctor. ff. de verb. oblig.*

Non obſtat præcipuum fundamentum, quod ſit,
quod fornax præuia ſubhaſtatione, & deliberatione ad
inſtantiam creditorum exierit de manibus venditoris
cenſus, ex quo duo inferuntur. Alterum quod ceſſaue-
rit cenſus pro portione, quæ erat ſuper fornace, & con-
ſequenter obligatio fideiuſſoris, † quæ habet ſemper 5
inſertam conditionem, ſi cauſa ſubſiſtat. Soc. *conſ. 31. n. 19. & 20. lib. 1.* Alterû quod etiam ſi cenſus, ſuper for-
nace ſubhaſtata adhuc extare diceretur, fuerit per illius
alienationem liberatus debitor cenſus, iuxta doctrinam
Nauarr. *de vſur. quæſt. 16. num. 116.* & conſequenter,
& fideiuſſor, † qui non poteſt in plus obligari, quam 6
principalis. *l. Græce, §. illud, ff. de fideiuſſ.*

Nam quo ad primum reſpondetur † per alienationem 7
fundi non ceſſare cenſum, ſed in alium tranſire cum
onere ſuo, vt in ſpecie *Couar.* qui allegat concordantes
Var. Reſolut. lib. 3. cap. 7. num. 10. & conſequenter non
eſſe verum quod ceſſet cauſa obligationis fideiuſſoris.
Secundo reſpondetur, quod etiamſi † fornax perempta 8
eſſet, nihilhominus ſufficit quod remaneat domus, quæ
ſit capax pro ſuſtentatione cenſus, & in hoc placuit ſi-
mile de ſocietate inita ſuper duobus officiis, † quæ ſu- 9
ſtinetur ſi alterum ea officiis vacet, dummodo officium
remanens ſit capax, vt dictum fuit *in illa Romana ſocietatis de Luchinis, 24. Ianuarij, 1573. coram Illuſtriſſimo Blanchetto.*

Quo ad ſecundum negatur antecedens, quod per
alienationem rei cenſualis liberetur impoſitor cenſus.
Nam † ex dicta impoſitione duplex oritur actio, alia ea 10
ipſo ſtipulatu, quæ eſt perſonalis alia ex ipſo cenſu,
quæ dicitur in rem ſcripta, Gabr. *conſ. 141. num. 2. libr. 2.* † & conſequenter ſicut illa realis ſequitur poſſeſſo- 11
rem rei, Crau. *conſ. 57. num. 1.* Couar. *d. lib. 3. Var. reſolut. cap. 7. num. 6.* Ita † etiam perſonalis ſequitur ipſum 12
contrahentem, Spec, *in tit. de emphyteuſim num. 18. verſi. quia perſonalis.* not. in ſpecie Redoan. *in tract. de reb. eccleſ. non alien.* Rub. *de conſtit. ann. cenſ. num. 68.* Gabr.
conſ. 47. n. 13. in fine, libr. 1. Aliàs cùm ex Conſtitutione
Pij Quinti, non † poſſit venditor prohiberi quin alie- 13
net rem cenſui ſubiectam eſſet in poteſtate illius ſtatim
ſequuta vêditione cenſus alienare rem cenſui ſubiecta
& ſic reddere eluſorias omnes cautiones, ſine quibus
emptor minimè contraxiſſet, † quibus fraudibus eſt 14
obuiandum, *l. 1. ff. de dolo.*

Nec prædictis refragatur, quod hic non pars, ſed Io-
dea vendidit, † quia factum Iudicis hoc caſu habetur 15
pro facto partis, *l. ſi ob cauſam, vbi* Bal. *n. 4. C. de euict.*

Et ita ad conſultationem Reuerendiſſimi A. C. me
proponente, reſpondit Rota.

Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, Romana ſocietatis officij, Mercurij, 28. Ianuarij 1604.

SVMMARIA.

1 *Societas officij contracta ſuper duobus officijs non extinguitur per venditionem vnius officij, ſi alterum officium ſit capax totius ſummæ.*

2 *Societas ſuſtinetur in officio non vendito pro ea rata pro qua officium eſt capax.*

DECISIO XCI.

DOmini concluſerunt, † quod ſi officium quod re- 1
mâſit erat capax totius ſummæ per venditionem
alterius officij, ſocietas non fuit diſſoluta, & in hoc

caſu materia eſt clara, quia hanc opinionem ſæpius ſequuta fuit Rota *in cauſa Romana reductionis coram* Illuſtriſſimo Cardinale Blanchetto, *in Romana de Ferrus coram* Reuerendiſſimo Domino meo Patriarcha Alexandrino, *& coram me in cauſa Romana cenſus, 30. Octobris* 1601.
2 Si † vero officium non eſt capax totius ſummæ, cenſuerunt ſocietatem ſuſtineri protata cuius eſt capax, quia illa pars, quæ remanet affert eandem vtilitatem in parte, quam affert totum reſpectu totius, & propterea ceſſat in hoc caſu ratio indiuiduitatis in qua ſe fundant informantes, Bart. *in lege ſtipulationes non diuiduntur, in 3. quæſt. ff. de verborum oblig.* Aym. *conſ. 326. num. 6.* & fuit latè deductum in dictis deciſionibus.

Reuer. Pat. D. Lista, Engubina cenſus, Lunæ 10. February 1597.

SVMMARIA.

1 *Cenſus creati ante Bullam Pij V. non requirebant effectualem pecuniæ numerationem,* & num. 5.
2 *Debitum ex vna cauſa poteſt ex partium conſenſu conuerti debitum ex alia cauſa.*
3 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus non annullat cenſus creatos ante illius promulgationem.*
4 *Lex futuris non præteritis prouidet negotiis.*
6 *Cenſus poſt Bullam Pij V. ſuſtinetur etiam ſi pecunia non numeretur in actu contrahendi, ſi realiter conſtet pretium illius peruenisſe ad manus venditoris.*
7 *Cenſus non redditur nullus ſi fructus fundi ſuppoſiti non ſufficiant pro illius ſolutione, quando cenſus fuit impoſitus etiam ſuper omnibus bonis imponentis.*
8 *Intellige hoc procedere ante Bullam Pij V.*

DECISIO XCII.

DE anno 1594. Euangeliſta Lames, & Bernardinus Gorantes mercatores Eugubini aſſerentes ſe Dominos cum iuramento duorum prædiorum in territorio Eugubij exiſtentium impoſuerunt ſpecialiter ſuper illis hypothecando, & ſupponendo generaliter omnia alia eorum bona cenſum ſcutorum centum triginta quinque ad fauorem Bernardini Raynerij pretio ſcutorum mille quingentorum, quæ ſcuta mille quingenta tunc non fuerunt exburſata venditoribus, ſed verè ipſi alia ex cauſa erant debitores emptoris dictæ ſummæ. Huius cenſus fructus per plures annos fuerunt ſoluti ſine aliqua controuerſia, mox Bernardino emptore cenſus defuncto denegata fuit ſolutio hæredi; vnde introducto iudicio inter hæredem emptoris, & hæredes venditorum opponentes de nullitate dicti cenſus, tum quia non interuenerat in eius creatione pecunia numerata; tùm etiam quia duo prædia ſuper quibus ſpecialiter impoſitus fuerat cenſus non erant capacia cenſus tantæ ſummæ, Iudices de partibus per duas ſententias declararunt dictum cenſum fuiſſe nullum, & fructus ex eo perceptos vltra ſummam quinque pro centenario dicti capitalis ſcutorum mille quingentorum eſſe imputandos in extinctionem ſortis principalis. Et tandem introducta cauſa in Rota coram me, dubitatum fuit, an ſtante inſtrumento cenſus, & aliis de quibus in actis ſententiæ de partibus ſint iuſtæ.

Et Domini vnanimiter pro negatiua reſoluerunt,
1 moti, quia † cùm cenſus iſte fuerit creatus ante Con-
ſtitutionem Pij V. non potuit iudicari nullus, ex eo
quod in actu impoſitionis cenſus pecunia numerata
2 non interuenerit, cum † de iure communi debitum ex
vna cauſa non ſit prohibitum ex conſenſu partium conuerti in debitum ex alia cauſa, & ſic ex cauſa cenſus, *l. ſingularis ff. ſi cert. pet. l. 3. §. ſi ff. de donat. int. vir. & uxor. l. ſi & nuptura & l. ſi ſponſalibus, ff. de iure dot.*

Nec † conſtitutio Pij V. annullat cenſus aliter an- 3
tea factos, vt ex lectura eius conſtat, & ex eo compro-
batur quod † proprium legis eſt reſpicere futura ne- 4
gotia non præterita, *l. leg. & conſtitutiones, C. de legibus.*
Et quod cenſus ante conſtitutionem Pij V. † potue- 5
rint validè creati de pecunia antea debita emptori per
venditorem voluit Nauar. *conſ. 1. num. 1. in tit. de empt.*
& vend. Surdus *conſ. 162. num. 39. lib. 2.* Immo † etiam 6
poſt conſtitutionem Pij V non videtur improbata conſtitutio cenſus, & ſi in ipſo actu non interueniat pecunia numerata, dummodo re vera conſtet ad manus venditoris perueniſſe pretium ipſius cenſus vt alias in ſignatura Sanctiſſimi per Gregor. XIII. *fel. record.* fuiſſe declaratum dixerunt Domini *in vna Beneuentana cenſus coram R. P. Domino Pamphilio*, dum tenuerunt pro validitate cenſus licet in actu illius conſtitutionis non interueniſſet pecuniæ numeratio, ſed ſola cedula bancaria.

. Sicut † nec ex eo potuit iudicari nullus cenſus iſte 7
quod prædia illa duo ſuper quibus ſpecialiter fuit impoſitus non eſſet tanti reditus quod ſufficere pro ſoluendis fructibus ipſius cenſus, ſtante quòd fuit etiam impoſitus ſuper aliis bonis omnibus ipſorum vendito-
rum, quod bene † ante conſtitutionem Pij V. fieri po- 8
tuit, vt expreſsè probatur in Conſtitutione Calixti III. *tit. de empt. & vendit. in Extrauag. ibi. Super eorum bonis, domibus, agris prædiis, poſſeſſionibus, & hæreditatibus, &c.* & tenent Sotto *de iuſt. & iure, lib. 6. quæſt. 5. art. 1. & 2.* & Dominicus de Bannes, *de iuſtitia, & iure, q. 78. art. 4. tit. de cenſibus*, & fuit reſolutum *in illa Panormitana, ſeu Agrigentina reſciſſionis contractus, 13. January 1575. coram Illuſtriſſimo Blanchetto.*

R. P. D. Cantuccio, Romana nullitatis cenſus, Veneris 4. February 1583.

SVMMARIA.

1 *Pactum quod cenſus ſit liber ab omni onere, non repugnat naturæ contractus cenſualis.*
2 *Pactum quod onera pertineant ad venditorem, eſt contra naturam emptionis, & venditionis.*
3 *Pactum quod venditor teneatur ad quaſcunque impenſas, eſt contra naturam venditionis, & inducit præſumptionem ſimulationis.*
4 *Pactum quod emptor cenſus fundum ſuper quo fuit impoſitus cenſus habebat conductum donec cenſus redimatur eſt parum licitum, & vitiatur, non tamen vitiat contractum.*
5 *Pactum iſtud non eſt contra ſubſtantiam contractus cenſualis.*

DECISIO XCIII.

FVit reſolutum cenſum de quo agitur fuiſſe validè impoſitum cùm iuxta Bullas Martini & Calixti ad rationem octo pro centenario, & cum pacto redimendi quandocunque fuerit impoſitus; qui contractus licitus eſt & nullam continet vſurariam prauitatem ad latè deducta per Conrad. *de contract. quæſt. 83.* Couar. *Var. Reſol. lib. 3. cap. 8. num. 5. verſ. tandem ex prædictis apparet.*

Non obſtat pactum † quod cenſus ſit liber ab omni 1
onere, quia hoc non repugnat naturæ contractus cenſus, nihil enim impedit quin ego poſſim emere an-

nuum

nouum cenſum immunem,& exemptum ab omni onere,
Natta autem conſ.198. num.13. lib.1. & Rol. conſ.49.
num.35.& ſeqq. lib.2. ex aduerſo allegati loquuntur in
venditione rei immobilis cum pacto quod onera per-
2 tineant ad venditorem, quod pactum † cum ſit con-
tra naturam contractus venditionis, inducit præſum-
ptionem vſurariam. Idque aperte oſtenditur ex ver-
bis Baldi, quem ipſi citant, conſ.311. num.10. lib.5. vbi
firmat pactum quod venditor teneatur ſoluere gabel-
lam, & agnoſcere alia onera contractus, & rei venditæ
eſſe contra naturam contractus venditionis, & induce-
3 re præſumptionem vſurarum. Et † eodem modo quod
ſcilicet, procedat in venditione rei immobilis reſpon-
detur ad pactum quod venditor teneatur ad impen-
ſas quaſcunque, quod pactum inducit præſumptio-
nem ſimulationis, vt per Veronenſ. de ſimulat. contract.
præſumpt. 6.

Non obſtat pactum, quod ex quocumque euen-
tu etiam incogitato nulla poſſit peti reductio, ſeu
defalcatio, quia hoc pactum in inſtrumento cenſus
non legitur.

Non obſtat pactum † quod emptor cenſus, qui do-
4 mum ſuper qua cenſus impoſitus fuit, conduxit non
poſſit ab ea expelli etiam finita locatione niſi facta per
venditorem redemptione & extinctione cenſus, ex quo
pacto videtur per quandam viam in directam compel-
li venditor cenſus ad illum redimendum, quod eſt con-
tra naturam cenſus, quia licet huiuſmodi pactum videa-
tur parum licitum & honeſtum, non tamen vitiat cón-
tractum cenſus: cum enim reſpiciat locationem, & non
† ſit contra ſubſtantiam contractus, pactum vitiatur,
5 & non vitiat, ad tradita per Bart. & Doctor. in lege vbi
ita donatur, ff. de donat. cauſa mort. & in ſpecie Couar.
Variar. reſolut. lib.3. cap.8. num.7. circa med. verſ. ve-
rum ex eo.

*Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, Ciuitatis Caſtel-
li cenſus, Lunæ 10. May 1599.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper domo non expreſſis illius finibus ſuſtinetur, ſi imponens in dicto loco non habeat niſi vnum domum.*
2 *Expreſſio generalis habet vim ſpecialis, & indiuidua quando non poteſt verificari, niſi in vna re.*
3 *Expreſſio confinium fundi qui cenſui ſupponitur eſt neceſſaria ad effectum, vt poſſit conſtare de dicti fundi peremptione.*
4 *Cenſus in dubio cenſetur impoſitus ſuper fundo exiſtente in loco contractus.*

DECISIO XCIV.

1 DOmini cum † præſuppoſito quod Lælius tempo-
re impoſitioni ceoſus haberet ſolum vnam do-
mum in Ciuitate Caſtelli cenſuerunt cenſum ſuſtine-
ri, quia ſi non aderat niſi vna domus, in qua poſſet
2 verificari impoſitio cenſus † expreſſio generalis ſuper
vna domo ſine confinibus habet vim ſpecialis, & indi-
uiduæ deſignationis confinium, vt in his terminis tra-
dit Bart. per illum textum in lib. 2. n.1. ff. de lib. & poſt-
hum. & ibi Iaſ. n.14. & latè deducit idem Bar. in lege de-
monſtratio falſa, in 7. quæſt. num. 6. ff. de condit. & de-
monſtr. & poſt Iacob. de Aret. Gyo. Bal. & alios quos
citat, bene deducit Tiber. Decian. reſponſ. 22. num.70.
3 lib.4. Et hoc eo magis dicendum eſt, † quia iſta ex-
preſſio confinium eſt neceſſaria ad effectum vt poſſit
conſtare de peremptione rei ſuper qua eſt impoſitus
cenſus cuius periculum ſpectat ad emptorem, & ideo
ſi verificatur præſuppoſitum quod Lælius non habe-
ret niſi vnam domum eſt ſatisfactum menti, & inten-
tioni Bullæ, quia ſuccedente caſu peremptionis non
poterat eſſe dubium ſuper qua domo fuiſſet impoſitus
ceoſus.

Non obſtat quod Lælius habebat alias domos extra
ciuitatem Caſtelli, quia in dubio † ceoſus ceoſetur im- 4
poſitus ſuper domo exiſtente in loco contractus, Bar.
in lege ſi cum dies, §. ſi arbitror ff. de recept. arbitr. & ceſſat
omnis difficultas ex confeſſione Lælij, quod cenſus fuit
impoſitus ſuper iſta domo.

*Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto Bonontenſis
cenſus, Veneris 10. Iuny 1611.*

SVMMARIA.

1 *Creditum probatur ex publico inſtrumento.*
2 *Poſſeſſio venditoris probatur ex clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento venditionis.*
3 *Etiam contra habentem cauſam ab ipſo conſtituente.*
4 *Poſſeſſio conuenti in Saluiano, probatur per litis conteſtationem cum adminiculis.*
5 *Exceptio nullitatis cenſus non admittitur in iudicio Saluiani.*
6 *Cenſus impoſitus ſuper re non deſignata certis finibus eſt nullus.*
7 *Identitas bonorum probatur ex aſſignatione duorum confinium.*
8 *Anticipata ſolutio non prohibetur in contractu cenſus, niſi deducatur in pactum.*
9 *Pactum anticipatæ ſolutionis vitiatur, non vitiatur contractum cenſus.*
10 *Proteſtatio quod cenſus intelligatur impoſitus iuxta Conſtitutionem Py V. ſaluat illum à nullitate.*
11 *Notario aſſerenti pecuniam fuiſſe manualiter numeratam in venditione cenſus, creditur.*
12 *Inſtrumentum vt impugnetur ſunt neceſſariæ probationes concludentiſſimæ.*

DECISIO XCV.

SEntentiam in Saluiano latam confirmandam eſſe
Domini conſueuerunt, cùm concurrant omnia ad
hunc effectum requiſita, conſtat † enim de credito cum 1
hypotheca ex publico inſtrumento cenſus, quod facit
probationem probatam, & de vtroque extremo cùm
† primum probetur ex inſtrumento venditionis factæ 2
per Liuium Torfannio, de anno 1594. cum clauſula
conſtituti, Ang. in lege quadam mulier, ff. de rei vendic.
Riun. conſ.169. lib.1. Grat. conſ.42. num.12. lib.1. Natt.
conſ.439. num.3. lib.2. Tiraq. de iure conſtit. poſſeſſ. par.3.
limit. num.10. quæ † probat etiam poſſeſſionem contra 3
habentem cauſam ab ipſo conſtituente. Natta, d. conſ.
439. n.3. Tiraq. vbi ſuprà. Rota diuerſ. d.766. n.11. par.1.
Secundum † vero probatur per litis ſuſtentationem 4
cum adminiculis, Caputaq. d.369. par.1. Cæſar. de Graſſ.
deciſ.4. de reſt. ſpol.

Non obſtat allegata nullitas cenſus, & quod ſuper
eius validitate pendet lis, & ideò donec fuerit termina-
ta non ſit locus Saluiano, nam vltra quod talis exce-
ptio † tanquam requirens altiorem indaginem non eſt 5
admittenda in hoc ſummariſſimo iudicio, Menoch.
poſt alios de adipiſ. remed. 3. num. 180. Rota deciſ. 34.
num.23. par.2. diuerſ. nihilominus nullitates oppoſitæ
facilè tolluntur.

Nam quod † cenſus non fuerit impoſitus ſuper re 6
certis finibus deſignata iuxta conſtitutionem fel. record.
Py V.

Pij V. ceſſat, quia potius de contrario apparet cùm fuerit impoſitus ſuper tornaturis ſeptuaginta ſatis deſignatis, quia dantur pro confine domus eundo verſus hæredes Theodoſij de Cruce,& verſus bona Alexandri Strianci, ab alio bona illorum de Bombellis; ex quibus † demonſtrationibus ſatis videatur probata, & certa identitas, Bald. *in lege demonſtratio ſalſa, in 7. quaſt. ff. de cond. & demonſtr.* Alex. *conſ.* 35. *n.* 5. *l.* 3. Rota. *conſ.* 67. *n.* 17. *lib.* 2. Soc. *conſ.* 89. *n.* 1. *lib.* 1. & fuit dictum *coram me in cauſa Bononienſi fideicommiſſi, de Rubeis, 15. Decembris* 1597.

Alia nullitas de anticipata ſolutione neque etiam
8 adeſt, quia † conſtitutio prohibet pactum de ſoluendo anticipatè, quod pactum in inſtrumento non legi-
9 tur, & quando vitiaretur, † & non vitiaret ceolum, vt fuit dictum *in cauſa Bononienſi cenſus, de anno* 1600. *coram bon. mem. Cardinale Pamphilio*, maximè ſtante proteſtatione quod partes intendebant ſe conformare cum
10 dicta conſtitutione, & non aliter; quæ † proteſtatio operatur quod ſi aliquid adeſſet contra formam conſtitutionis illud habeatur pro non appoſito, vt fuit reſolutum *in cauſa Beneuentana cenſus* 29. *Martij* 1593. *coram eodem bon. mem. Card. Pamphilio.*

Nec refragatur quod in partitis extractis ex libris mercatoris reperiatur ad notatum quod libræ bis mille fuerunt dimiſſæ in banco ad effectum recuperandi intra duos menſes ab Antonio venditore cenſus, & ſic apparet non eſſe ſolutum integrum recuperandi intra duos menſes Antonio venditore cenſus, & ſic apparet non eſſe ſolutum integrum pretium in ipſo actu impoſitionis cenſus. Quia conuentio inita, quod libræ bis mille remanerent in banco ad tempus, ſuperuenit poſt perfectum inſtrumentum cenſus, & ideo non potuit illum inualidare.

Ex hoc tollitur quod dicitur de excomputatione librarum quinquaginta quinque facta à Mangino in illis verbis. *Che li facio boni per non hauer hora al preſente le libre due mila, delle quali è fatto creditore ſu il banco del Turino à tempo.* Quia cùm dicta excomputatione fuerit facta in vim dictæ conuentionis, & Liuius non gauderet dictis pecuniis, cùm eſſet factus creditor ad tempus, Manginus remiſit ex æquitate illas libras quinquaginta quinque. Ex quibus non arguitur quin pretium non fuerit integrè ſolutum in actu impoſitionis cenſus, cùm iſta omnia facta ſint poſt celebratum, & perfectum inſtrumentum, quæ non poſſunt propterea retrotrahi ad inualidandum cenſum in cuius celebrationis actu interueniſſe pecuniam numeratam concludenter probatur ex atteſtatione Notarij in inſtrumento cenſus, aſſerentis pretium fuiſſe manualiter, & in contanti ſolutum coram ipſo, & teſtibus,
11 † ex qua probatur vera numeratio, vt fuit in iſtis terminis reſolutum in pluribus cauſis, & præſertim *in vna Bononienſi cenſus*, 8. *Martij* 1610. *coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Ludouiſio*, in quibus fuit in ſpecie
12 dictum † qui vult venire contra huiuſmodi inſtrumentum, & contrarium probare debet afferre concludentiſſimas probationes, quæ tamen non adſunt in hoc caſu.

Quod vero obiiciebatur de diminutione, ſiue corroſione terrarum nullibi probatur, & cùm in omnem euentum omnia deducta reſpiciant altiorem indaginem, non poſſunt impedire immiſſionem in Saluiano.

Reuerend. Pat. D. Buratto, Foroliuienſis Cenſus, 14. Iunij 1613.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper fundo non facta deſignatione confinium, eſt nullus.*
2 *Contractus in dubio præſumitur iuſtus, & non fœneratitius.*
3 *Contractus in dubio præſumitur validus.*
4 *Contractus in dubio non debet carere effectu.*
5 *Aſſerenti contractum eſſe fœneratitium, vel nullum incumbit onus hoc probandi.*
6 *Negatiua eſt probanda ab eo, qui in illa ſe fundat, quando contra negata viget præſumptio.*
7 *Repetens indebitum, debet concludenter probare ſe ſoluiſſe indebitum.*
8 *Negatiua probatur ex lectura inſtrumenti.*
9 Limit. *quando affirmatiua poteſt probari aliter quam per ſcripturam.*
10 *Inſtrumentum non eſſe factum, an probatur ex eo quod non reperiatur in prothocollo Notarij.*
11 *Scriptura non eſt de ſubſtantia contractus.*
12 *Cenſus impoſitio poteſt probari aliter quam per ſcripturam,* & num. 27.
13 *Error Notarij in omittendo non vitiat contractum nec contrahentibus præiudicium affert.*
14 *Plus fuiſſe dictum, quam ſcriptum vbi apparet dicto, non ſcripto ſtatur.*
15 *Et omiſſum pro expreſſo habetur.*
16 *Obſeruantia ſubſequuta magnam habet vim ad remouendam actum nullitatem.*
17 *Contrahentes non cogitantes de effectu, ſtulti indicantur.*
18 *Declarans non diſponit, ſed quid in præteritum actum ſit oſtendit.*
19 *Declaratio retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis explicata.*
20 *Error Notarij probatur ex partium confeſſione.*
21 *Solemnitates reſpicientes Pontificatum, Teſtes, & his ſimilia ſi reperiantur in præcedenti inſtrumento cenſentur repetita in inſtrumento incontinenti ab eodem Notario rogato.*
22 *Obſeruantia ſubſequuta operatur vt detur fides ſcripturæ etiam informi.*
23 *Approbans contractum non poteſt illum amplius impugnare.*
24 *Contractus præſumitur verus quando præceſſit obligatio contrahendi.*
25 *Confeſſio partium probat cenſus impoſitionem.*
26 *Impoſitio cenſus probatur ex diuturnitate, illius ſolutione.*

DECISIO XCVI.

CVm Paulus, & Iacobus filius de Mangellis vendidiſſent quandam eorum domum fideicommiſſo ſubiectam olim Domino Mercurialis pretio ſcutorum mille quingentorum quinquaginta auri in auro, & ſcuta ſeptuaginta quinquaginta millia pro parte pretij fuiſſent de eorum conſenſu ſoluta Ioanni Baptiſtæ Fratri dicti Pauli ad fideicommiſſum vocato ad effectum inueſtiendi in tot cenſibus pro cautione Ioannis Baptiſtæ, & deſcendentium, ac etiam emptoris; emerunt ab Antonio Artuſino cenſum ſcutorum ſexaginta trium auri in auro ſuper triginta tornaturis poſſeſſionis de villa Maſſæ impoſitum pro pretio ſcutorum ſeptingentorum quinquaginta auri ſimilium ſolutorum

rum ſeptingentorum quinquagintaauit ſimilium ſolu-
torum per dictum Ioannem Baptiſtam, qui illa ad hunc
effectum receperat, vt ex inſtrumentis venditionis do-
mus, & cenſus ſub eadem die 3. Iulij 1587. ab eodem
Notario confectis.

Cùmque hæredes Artuſini denegaſſent ſolutionem
dicti cenſus, immo cœpiſſent agere pro repetitione ſo-
lutorum per annos fere vigintiquatuor prætextu nul-
litatis ob non expreſſionem confinium, ipſe Iacobus
hæres patris obtento à me tunc A. C. locum tenente
mandato de manutenendo pro maiori cautela porre-
xit ſupplicationem Sanctiſſimo pro ſanatione defun-
ctum, ſi qui eſſent circa confines, à quo emanauit re-
ſcriptum A.C. qui ſpecificatis confinibus decurrendos
tantum reſeruato partibus iure, ſi quod habent illos
repetendi.

Ideò iuxta illius formam propoſui dubium. An eſſet
locus ſanationi cenſus, & expeditioni cauſæ quo ad
decurrendos, & repetitioni quo ad ſolutos, & Rota di-
xit non eſſe locum repetitioni ſolutorum, ſed ſolutio-
ni decurrendorum.

1 Primæ partis ratio fuit, † quia licet non facta ſpe-
cificatione confinium, cenſus ſit nullus tanquam con-
tra formam Bullæ, quæ contractus aliter celebratos fœ-
neratitios iudicat, tamen ſuppoſita veritate impoſitio-
nis, de qua Rota non dubitauit, vt infra intrat gene-
2 ralis † præſumptio pro iuſtitia contractus excluſiua
fœnoris, *l. ſi ea pactione* 14. *C. de vſur.* Bal. *in lege rogaſti,*
§. ſi tibi, n. 19. Iaſ. *num.* 7. Dec. *num.* 6. *ff. ſi cert. pet.* Rota
3 *deciſ.* 340. *parte* 1. *diuerſ.* † & pro contractus validitate,
l. quoties, ff. de reb. dub. & ff. de verb. oblig. & ff. de reg. iur.
4 † Et ne careat effectu, *l. ſi ſtipulatus fuero pro te,* vbi Bart.
5 *in Summario, ff. de verb. oblig.* Ideóque † Artuſinis in-
cumbit onus probandi contractum fœneratitium, vel
6 nullum, Aym. *conſ.* 48. *num.* 8. *lib.* 1. Et ſic † negatiuam
non expreſſionis finium in qua ſe fundant, *l. actor. vbi*
not. C. de probat. Bart. *in l. in illa, la prima, n.* 5. *ff. de verb.*
oblig. ſecundum modernam impreſſionem. Rota, *deciſ.*
775. *n.* 2. *lib.* 1. maximè cum hæc negatiua ſit fundamen-
tum repetitionis fructuum tanquam indebitè ſoluto-
7 rum, † quod eſt concludenter probandum, *leg. cùm de*
indebito, 25. *verſ. ſin verò,* vbi Bart. *& alij ff. de prob.* Caſt.
conſ. 123. *n.* 1. *lib.* 2.

Neque talis probatio notoria eſt, vt Artuſini præ-
8 tendunt, ex ſola inſtrumenti inſpectione, in quo † cum
deſcriptio finium non reperiatur, dicitur probata ne-
gatiua, Bart. *in l. fin. C. de reb. cred.* cum aliis probari po-
9 teſt aliter, quam per ſcripturam, negatiua non proba-
tur concludenter ex inſpectione eiuſdem, ita declarat
Bal. *in d. l. fin. num.* 7. *de reb. credit.* Iaſ. *in lege Titia textO-*
res, num. 17. *ff. de lege* 1. Ruin. *conſ.* 35. *num.* 19. *lib.* 1.
10 Cæph. *conſ.* 170. *num.* 23. *lib.* 2. prout non † ex eo proba-
tur inſtrumentum non eſſe factum, quia non reperitur
in protocollo Notarij, Aym. *conſ.* 112. *num.* 7. & fuit di-
ctum *in Romana locorum montium,* 25. *May* 1611. *co-*
ram Reuerendiſſimo Patre Domino Vbaldo, certum au-
tem videtur appoſitionem confinium, quæ qualitas,
11 probari poſſe aliter quam per ſcripturam † quæ ſicut
non eſt de ſubſtantia contractus, *leg. contrahitur,* 4. *ff. de*
pignor. l. pactum, 17. *C. de pact.* ita nec contractus cenſus,
12 in quo Rota idem tenuit quod in aliis, † vt probari
poſſit per teſtes, confeſſiones, & alias probationes, vt
in Anconitana cenſus, 28. *Aprilis* 1597. *coram* bon.
mem. Cardinale Seraphino, *& eadem,* 25. *May* 1599.
coram bon. mem. Cnidub. *& latius, in Romana cenſus,*
24. *Nouembris* 1606. *coram R. Atrebatenſi.*

Præterea ex inſtrumento probatur petias terræ cen-
ſuatas fuiſſe per impoſitionem cenſus certis finibus
deſcriptas ex illis verbis, (diſtinctis, deſcriptis, & de-
ſignatis, & confinatis in calce inſtrumenti) quæ neceſ-
ſariò oſtendunt confines fuiſſe ſpecificatos, & Notario
traditos, qui fecit ſe debitore deſcriptionis illorum in
calce, & ideo ſi omiſſa fuit deſcriptio, non poteſt dici
omiſſa ſpecificatio à partibus ſed Scriptura per Nota-
rium, Caſtr. *in l. errore, n.* 3. *verſ. & idem,* 3. *lib.* 1. Alexand.
n. 4. *C. de teſtam. idem* Caſtr. *conſ.* 60. *n.* 3. *lib.* 1. Alex. *conſ.*
52. *n.* 23. *lib.* 4. Error † autem Notarij in omittendo non 13
poteſt contractum vitiare, vel partibus obeſſe. *l. ſi libra-*
rius, ff. de reg. iur. l. fin. §. fin. C. fideic. l. Imperator ff. de ſtatu
hom. d. l. errore, vbi omnino præſertim Sichard. *n.* 1. *C. de*
teſtam. Achill. *d.* 1. *n.* 7. *de fide inſtrum.* Rota *d.* 567. *n.* 3.
lib. 2. *part.* 3. *diuerſ.* Quaſi † plus dictum fuerit quam 14
ſcriptum, ideóque dicto non ſcripto ſtandum ſit,
Odofred. *in d. l. errore, in* 1. *not.* Et pro † expreſſa haben- 15
da ſit ſpecificatio, licet ſcriptura deficiat, Bart. *in l.* 1. *ff.*
de hered. inſtit. Caſtr. *d. conſ.* 60. *n.* 4. Dec. *reſp.* 34. *n.* 10.
lib. 3. Et quod ſpecificatio fuerit facta inter contrahen-
tes, & à Notario omiſſa, adminiculatur ex depoſitione
ſecundi teſtis, quæ licet tantum ſit de firma credulitate
facit tamen magnum indicium, Ang. *conſ.* 3. *n.* 1. Rota,
d. 9. *n.* 11. *par.* 1. *diuerſ.* Concurrit † obſeruantia ex ſolu- 16
tionibus fructuum, & aliis de quibus infra magnam
vim habent ad remouendam actus nullitatem, Corn.
conſ. pen. n. 28. *lib.* 4. Rota *in nouiſſimis d.* 636. *n.* 2. *par.* 1.
Accedit etiam partium voluntas contrahendi validè
iuxta formam Bullæ, de qua notitiam habebant ex pa-
cto quod omnia ex illius diſpoſitione apponenda pro
appoſitis habeantur ampliſſimè concepto, adeò vt in
verſimilis reddatur omiſio deſcriptionis confinium,
quia † alias contrahentes fuiſſent ſtulti, nec de effectu 17
cogitaſſent contra notata per Bald. *in leg. fin. num.* 4. *C. de*
contr. ſtipul. Augetur inuerſimilitudo, & intereſſe ne-
dum emptorem cenſus, ſed etiam Domini Mercurialis
emptoris domus cui cenſus erat obnoxius pro euictio-
ne domus necnon Domini Ioannis Baptiſtæ fideicom-
miſſarij, qui voluerat pecunias pretij domus apud ſe
pro reinueſtiendo in dicto cenſu ſubrogato loco domus
qui ſibi proſpexiſſe cenſetur, Aym. *conſ.* 309. *in fine.* De-
mum adeſt declaratio confinium in vim reſcripti San-
ctiſſimi, & iudicialiter facta per Artuſinos, quæ vt ex
lectura liquet, non eſt facta per modum nouæ appoſi-
tionis confinium ſed declarationis appoſitorum, pon-
derando etiam illa verba Confinia ſunt infraſcripta,
vnde non dicitur facta noua ſpecificatio, *leg. ideò ff. de*
acq. rer. dom. & eſt vulgare † cum qui declarat non di- 18
ſponere, ſed quid in præteritum actum ſit oſtendere,
Bal. *in l. cum teſtamento, n.* 5. *C. de teſtam. manu.* Dec. *in l.*
edita nob. n. 47. *C. de eden.* Soc. *conſ.* 23. *n.* 19. *lib.* 4. & de-
clarationem retrotrahi † tempus diſpoſitionis, *l. aſſeue-* 19
to, 77. *ff. de hered. inſtit. l. ſi ita ſcripſere,* 38. *ff. de cond. &*
demonſtr. plene Ioan. Andr. *in ſpeculo, tit. de teſtibus, §.*
nunc videndum, littera Q. verſ. ſimilibus. Caſtr. *in l. here-*
des palam. §. ſi quid, num. 3. *verſ. item vela, ff. de teſtam.*
Socin. *d. conſ.* 25. *num.* 19. cum per aliis Surd. *d.* 29. *n.* 4. *&*
69. *num.* 2. Vnde † error Notarij in omittenda ſpecifica- 20
tione ex confeſſione etiam partis videtur probatus, *cap.*
tertio loco, de probat. Bart. *in l. ſi librarius, num.* 15. *ff. de reg.*
iur. Bal. *in l. cum proponebatur, num.* 4. *verſ. & nota ex iſta*
Gloſſ. *ff. de l.* 2. Felin. *in c. ex litteris, n.* 2. *de fide inſtrum.*

Ex quibus reſultat reſolutio ſecundæ partis, quia
cùm cenſus ſuſtineri poſſit etiam reſpectu confinium
ex prædictis, & quatenus aliquid circa illos eſſet ſana-
tum ſit ex reſcripto Sanctiſſimi purificato per ſpeci-
ficationem magis indiuiduam, de qua ſupra dubita-
ri non poteſt quin ſolutioni fructuum decurrendorum
locus ſit.

Non obſtant oppoſita contra inſtrumentum de de-
fectu clauſulæ actum, pontificatur, & teſtium ſine qui-
bus nulla eſt eiuſdem fides, & latè deductis per Artu-
ſinos. Quia † cùm hæc omnia ſint in præcedenti in- 21
ſtrumento venditionis domus cenſentur repetita in in-
ſtrumento cenſus ab eodem Notario incontinenti ro-
gato,

garo, Bart. *in l. ſi quis ex argentarijs, §. ſi initium, 2. lect. num. 27. vbi* Bald. *num. 1.* Alex. *num. 4.* dicens cum *Bart.*
tranſire communiter Doctores *ff. de eden.* Bald. *conſ. 208.*
num. 3. lib. 1. Menoch. *Praſumpt. 84. num. 10. lib. 1.* Rota
in Romana ſocietatis, 24. Januarij 1600. *coram Illuſtriſſimo Mellino.*

Accedit obſeruantia ex ſolutiooibus tot annorum,
22 & pluribus enunciatiuis reſultans, † ex qua datur fides
ſcripturæ etiam in ſormi, *l. 1. & 2. & l. ſi veritas, 14. de*
fideicom. Bald. *conſ. 400. n. 6. lib. 4.* Aym. *conſ. 10t. n. 4. &*
158. n. 1. Rota *dec. 113. n. 21. p. 1. diuerſ.*

Et cùm Artuſini declarauerint magis ſpecificè confines
in executionem reſcripti, ſupponendo inſtrumenmentum,
in qua res appaiet cenſuata, dicuntur inſtru-
23 menti fidem approbaſſe, quam ideò amplius impugnare
non poſſunt, ad *l. Pomponius, la prima, vbi* Gloſſ. *ff. de*
negot. geſt. Bart. *in l. Iulianus, §. ſi quis ff. de act. empt.* Maximè,
quia conſiderabant Domini de veritate impoſitionis
cenſus dubitari non poſſe, nam vltra præſum-
24 ptionem, quæ oritur † ex præcedenti obligatione illum
imponendi pro aſſecuratione emptoris domus,
& fideicommiſſarij ad *l. Titia, §. t. vbi* Iaſ. *ff. de verb.*
oblig. Gloſſ. *in l. apud* Celſum, *verb. cauſa ff. de dolo excep.*
de illa deponunt duo primi teſtes, qui ſunt conteſtes, &
impoſitioni interueniſſe dicunt, & licet non videantur
perſectè recordari de omnibus circumſtantiis, tamen
probant contractus veritatem, vt quando, de anno,
menſe, die, &c. Specul. *in tit. de teſtib. §. iam de interrogatoriis,
num. 11. verſ. licet autem,* Albert. de Malett. *tract. de*
teſtib. lib. 1. cap. 8. num. 11. Concurrunt confeſſiones debitorum
Prima confeſſio Antooij impoſitoris in inſtrumento,
9. Octobris 1589. dum ſatetur recepiſſe ſcuta
ſeptingenta quinquaginta auri in ceoſum à Paulo, &
Iacobo de Mangellis, quorum trecenta tunc ſoluit
Horatio Aſtio cuius contemplatione accepiſſe dixit
recipiendo ab eo promiſſionem indemnitatis. Secunda
coofeſſio hæredum dum in diuiſione bonorum, &
debitorum patris diuidunt onus iſtius cenſus & dum
ſpecificarunt, vt ſupra confines fundi, quæ confeſſiones
probant etiam in iſta materia, *vt in alleg. deciſionibus
Anconitana cenſus (15. May* 1599. *coram.* bon. mem.
Corduba, *& in d. Romana cenſus)* 24. *Nouembris* 1606.
coram Reuerendiſſimo Atrebatenſi.

Vlterius diuturna ſructuum viginti quatuor anno-
25 rum præſtatio, † quæ probat impoſitionem præceſſiſſe,
l. cùm de in rem verſo, ff. de vſur. vbi Gloſſ. *&* Bart. *in fine,*
& alij, l. ſi certis annis C. de pact. de communi Conat. *in*
regula poſſeſſor. 2. part. elect. §. 4. num. 2. & Var. reſol. lib. 3.
cap. 10. circa fin. verſ. quinta. vbi in annuis præſtationibus.
Quam ratiooem etiam in cenſibus recipit Rota, vt in
Anconitana cenſus, [28. *Aprilis* 1597. *coram Reuerendiſſimo
Atrebatenſi.*

26 Quæ † ſi ſufficerent ad probandum impoſitionem
ceoſus abſque inſtrumento ex opinione, quam ſequitur
Rota in cauſis allegatis, multo magis ad fidem impoſitionis
inſtrumento præſtandam.

Et ita concluſum.

Illuſtriſſimo Cardinale Blanchetto Panormitana, ſeu Agrigentina reſciſſionis contractus,
13. *Iunij* 1575.

SVMMARIA.

1 *Cenſus ante Bullam Pij V. licitè conſtitui poterat ſuper omnibus bonis.*

2 *Emptio redditùum ſuper bonis Communitatum, eſt promiſſa.*

DECISIO XCVII.

DVbitaui 13. Iunij 1575. in vna Panormitana, ſeu
Agrigentina reſciſſionis contractus. An ex conſtitutione
cenſus ſuper omnibus bonis, & ex pacto
de retrouendendo, & ex conuentione, quod poſt reluitionem
cenſus emptor poſſit remanere in caſtro per
ſex menſes, contractus efficeretur illicitus, ſeu vſuratius.

Et fuit reſolutum † ex impoſitione cenſus ſuper om- 1
nibus bonis contractũ non poſſe dici illicitum: permittitur
enim emptio annui redditus, dummodo contractus
non reſoluatur in mutuum, Syln. *in verbo, vſura, 2.*
n. 12. Abb. *in c. in ciuitate, n. 7. de vſur. & ibi.* Anan. *n. 15.*
vbi vult, quod emi poſſit annua præſtatio ſuper redditibus
alterius Communitatis, Aret. *conſ. 151. n. 20. verſ.*
ſecus ſi annua præſtatio, & Bullæ Martini, & Calixti permittunt
in iſto caſu obligari etiam hæreditatem, quæ
eſt ius vniuerſale, quod eo magis videtur dicendum in
hoc caſu, in quo obligatio omnium bonomm accedit
pro ſecuritate obligationis particularis Caſtri Richelmuti,
vt expreſsè legitur in inſtrumento.

Idem etiam dixerunt Domini quo ad pactum, quod
emptor poſt reluitionem cenſus ſic ſuper caſtro impoſiti
deberet remanere in caſtro per ſex menſes: nam expresè
dicitur ex qua cauſa debeat remanere videlicet,
vt commodius poſſit mobilia tranſportare, nec dicitur
quod eo tempore Franciſcus debeat frui fructibus caſtri.

Quod vero ad tertium pactum de retrouendendo
Domini dixerunt videndum, an ſtantibus illis pactis
reſpicientibus fauorem Domini Franciſci reſultet talis
modicitas pretij, quod iuncta cum pacto de retrouendendo
efficiat contractum vſurarium.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Imolenſis Cenſus, 28. *Februarij* 1608.

SVMMARIA.

1 *Cenſus in cuius impoſititione concurrunt omnia requiſita Bulla Pij V. cenſetur validus.*

2 *Fundus cenſus dicitur certus, cum ex adiacentiis poteſt certificari.*

3 *Fundus vnus poteſt in plures diuidi, & plures fieri domini deſtinatione.*

4 *Cenſus poteſt imponi ſuper parte fundi; dummodo ita deſignetur, vt ab aliis dignoſci poſſit.*

5 *Numeratio realis pretij, probatur aſſertione Notarij.*

DECISIO XCVIII.

REſolutum fuit pro validitate cenſus, pro qua in
dubio ſacienda eſt omnis interpretatio, *l. ſi Pratore*
in princ. ff. de iudic. l. 3. de teſtam. milit. c. Abbate d. verb.
ſignific. latiſſimè Aym. *conſil. 51. num. 1. & per tot.* con-
currunt † enim omnia requiſita per Conſtitutionem 1
Pij V. ad quam ſe contrahentes expreſsè retulerunt
proteſtantes feciſſe, & facere dictum cenſum iuxta diſpoſitionem
dictæ Bullæ.

Nec ſubſiſtunt duæ obiectiones, quæ contra illum
dantur, & Prima, quod non fuerit ſpecificata res cum
ſuis confinibus, & fuerit impoſitus cenſus ſuper quinquaginta
tornaturis terræ vnius poſſeſſionis tornaturarum
centum quinquaginta non expreſſo à quo la-
tere. Quia † poſſeſſio ipſa ex certa habens ſuas demon- 2
ſtrationes, & confines, quod pars aduerſa non negat, &
quantitas tornaturarũ quinquaginta ſuper quibus eſt
impoſitus

impoſitus cenſus habet etiam ipſa ſuam certitudinem & ſuas demonſtrationes ex adiacentia domus, vt intelligatur de illis ſuper quibus eſt domus ædificata, & quæ ſunt circa ipſam,& illi proximiores,cui interpretationi multum fauent illa verba inſtrumenti,iuxta iura Dominorum de Saxrellia, qui ſunt impoſitores cenſus.

Nun obſtat quod iſte fundus non eſſet diſtinctua ab alus bonis Dominorum de Saxtellis, & quod erat
3 vnica poſſeſſio maioris ſummæ:quia vltra † quod deſtinatione patrisfamilia poteſt ad libertum ſecari in plures,& plures fundi effici, *l.quod in rerum*, §. *ſi quis poſt ff.de leg.*1. Bar. *in l.ſi quis*,§.*ſi quis ff.comm.prædior.*
4 nihil prohibet quod remanente vna poſſeſſione†cenſus ſuper parte illius conſtituatur: ſufficit enim quod pars illa ita deſcribatur vt ab aliis dignoſci poſſit,nam hoc ſatis eſt,pro certitudine fundi quã requirit Bulla.

Alia obiectio circa defectum numerationis pecuniæ tollitur ex verbis claris inſtrumenti, ibi. Qui fratres actualiter ſoluerunt,& exburſauerunt in tot auro, & argento coram me Notario,& teſtibus infraſcriptis videntibus, Dominis Alexandro, & Hannibale præ-
5 ſentibus,recipientibus & ad ſe trahentibus,quæ†verba cum non ſint probata à partibus, ſed à Notario non continent confeſſionem recepti,ſed actum numerationis,& receptionis realis demonſtrant. Bart.*in l.ſi ita ſtipulatus*,§.*Griſogonus*,*n.*3.vbi etiam Alex.*n.*14.*verſ.quia quando Notarius*,*ff.de verb.obligat.*Bal.*in l.*3.*n.*14.*C.de non.num.pecun.* & in terminis dixit Rota *in vna Bononienſi cenſus*,15. *Februarij* 1599.*coram Reuerendiſſimo P.D. meo Decano.*

R. P. D. Pirouano, Bononienſis Cenſus, Lunæ 7. *Nouembris* 1611.

SVMMARIA.

1 *Menſura fundi per numerum perticarum deſumpta ex corpore maioris perticatur, non reddit certum fundi præfati locum.*
2 *Fundus ſuppoſitus cenſui dicitur certus,quando ex demonſtrationibus certificatur.*

DECISIO XCIX.

IN hac eadem cauſa coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto tunc Rotæ Auditore ſub die 10. Iunij, præteriti Domini cenſuerunt ſententiam latam in Saiuiano eſſe confirmandam, fundamentis deciſionis vno dumtaxat excepto pars acquieſcebat,& illud erat quod cenſus non fuerat impoſitus ſuper re certis finibus deſignata, iuxta Conſtitutionem *fel. record.* Pij V. & ſic nullitas cenſus reſultabat. Incertitudo autem deducebatur ex eo quod cenſus fuiſſet impoſitus ad menſuram ſuper tornaturia ſeptuaginta fundi
2 nuncupati *el Pozzo del lino*, quæ † numeratio operatur incertitudinem reſpectu quotæ, quia expreſſa non fuit tertia,vel quarta pars fundi cenſiti, ac etiam reſpectu loci dum tornaturæ ſeptuaginta deſumendæ ex corpore maioris perticatua non fuerunt numeratæ,& diſtinctæ à reſiduo,vt conſiderant Alex.& Iaſ.*in l.*3.§.*incertum.ff.de acquir.poſſeſſ.*& Pariſ.*conſ.*59.*n.*27. 28.& 29.*lib.*1. Verum præfatis non obſtantibus Domini ſteterunt in deciſis, quia ratione fundi remanebat certus. Nam inſtrumẽtum cenſus nedum exprimit fundum,& regionem in qua ſituatur,& in quo tornaturæ ſeptuaginta ſunt ſupponendæ oneri cenſus, ſed etiam in qua parte fundi ſunt numerandæ, videlicet, capiendo dictas tornaturas ſeptuag. à dictis edificus eundo in corpore maioris numeri perticatus verſus bona D. Theodoſij de Cruce, & verſus bona D. Alexandri Strici, ac in confine bonorum per ipſum D. Antonium emptorem à D.Bombello de Bombellis,ex quibus †demonſtrationibus viſa eſt Dñis ſatis certifi- 2
cata pars fundi cenſiti etiam in euentum periculi ſubeundi per emptorem, iuxta mentem Pij V. vt bene probat Bal.*in l.demonſtratio falſa*,*q.*7.*ff.de cond.& demonſt.*& alij in deciſione in hac cauſa allegati.

Non obſtat quod locus non certificetur niſi demũ ſequuta numeratione,& ſeparatione,quia dictum fuit quod Alex. Iaſ. & Pariſ. allegati hoc non præſupponunt, ſed afferunt exemplum de eo, qui emit centum tabulas terræ ex tali fundo proindiuiſo,& in illis caſibus,quia ſitus variari poteſt in euentũ periculi vt magis ab vna parte quam ab alia numeratio ſequatur, tũc bene intrat incertitudo, ſecus vero quando certificatur aliqua pars fundi in qua tornaturæ ſint numerandæ, nam tunc in euentum periculi ceſſat variatio & conſequenter allegata conſtitutio non repugnat.

R. P. D. Buratto, Foroliuienſis Cenſus, Veneris 2. *May* 1614.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio probatur teſtibus.*
2 *Teſtes duo conteſtes plenam faciunt probationem.*
3 *Scriptura non eſt neceſſaria in conſtitutione cenſus.*
4 *Cenſus impoſitio probatur per confeſſionem impoſitoris.*
5 *Probationes alias non releuantes ſi recipiantur,& admittantur parte non contradicente,ſuffragatur.*
6 *Solemnitates reſpicientes pontificatum, locum, teſtes, clauſulam, actum, poſita in inſtrumento præcedente cenſentur repetita in inſtrumento immediatè ſubſequenti.*
7 *Obſeruantia ſubſequuta omnem fidem, & defectus inſtrumenti ſupplet.*
8 *Rogatus Notarij probatur ex ſubſcriptione illius atteſtantis ſe eſſe rogatum.*
9 *Inſtrumentum impugnatum non probat negatiuam.*
10 *Bulla Pij V.quo ad probationem, quæ ſit per inſtrumentum.*
11 *Producens inſtrumentum cenſetur ſe coarctare ad probationem,quæ ex dicto inſtrumento reſultat.*
12 *Confeſſio tacita reſultans ex productione inſtrumenti facta in vna cauſa, non præiudicat in alia.*
13 *Productio inſtrumenti facta in vna cauſa, non præiudicat in alia.*
14 *Confeſſio etiam expreſſa facta à procuratore in vna cauſa,non præiudicat in alia.*
15 *Impugnans actum non poteſt ſe in illo fundare.*
16 *Verba diſpoſitiua Notarij probant.*
17 *Error Notarij probatur ex omiſſione eius,quod apponi debuit.*
18 *Enunciatio Notarij transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.*
19 *Quaſi poſſeſſio decennalis cenſus facit præſumi illum fuiſſe ſolemniter, & ritè impoſitum.*
20 *Maximè contra negantem impoſitionem cenſus,& de contrario conuictum.*
21 *Confeſſio procuratoris in iudicio facta ſi non reuocetur & de errore doceatur,præiudicat Domino.*
22 *Maximè ſi dominus fuerit præſens dictæ confeſſioni.*
23 *Proteſtatio contraria facto, & veritati non releuat.*

DECISIO C.

1 VEritas cenſus de † quo eſt controuerſia etiam
ſine inſtrumento impoſitionis viſa fuit Domi-
nis concludentiſſimè probata ex antecedentibus, &
ſubſequentibus, & ex duobus teſtibus de ipſa cenſus
impoſitione deponentibus de viſu, & intereſſentia,
2 vt in præcedenti deciſione deductum fuit, qui † duo
cùm ſint conteſtes plenam faciunt probationem, Bart.
in l. admonendi, n. 48. ff. de iureiur. Bald. *in l. fin. num.* 10.
verſ. & ſciat, & numer. 14. *C. de probat.* vbi quod ple-
niſſimam, quæ eſt ſufficiens, cùm ad probationem
3 † cenſus non ſit neceſſaria ſcriptura etiam poſt Bul-
lam *fel. recor. Pij V.* ſecundum opinionem, quam *Rota*
tenet vt in deciſionibus in prima deciſione citatis,
& in Anconitana cenſus, 28. *Iunij* 1601. *coram Illuſtriſ-
ſimo Cardinale Lancellotto;* quidquid aliquid recentio-
res velint in terminis Bullæ eſſe neceſſariam, quo-
4 rum opinio nec procederet in iſto caſu, † quo proba-
tur per confeſſionem Artuſini, & hæredum, Bero. *in
c. 1. num.* 76. *de probat.* Grat. *conſ.* 13. *num.* 49. *lib.* 2. facit
text. *in Auth. rogati, C. de teſtib.* Et per ſcripturas, & te-
ſtes ſimul Butr. Anan. *in cap. audiſtis vterque, n.* 8. *de reſt.
5 in integr.* Præſertim cùm † probationes iſtæ parte non
contradicente receptæ, & admiſſæ fuerint, Bal. *in l. certi
condictio, num.* 11. *vbi* Alex. *num.* 7. *ff. ſi cert. pet.* per alle-
gatis per Aſin. *in ſua Praxi, §.* 19. *cap.* 4. *dub.* 12. Cùm
itaque probata ſit aliunde cenſus impoſitio ad rem
non faciunt defectus contra inſtrumentum deducti.

6 Qui nec etiam ſubſiſtunt, cum † Pontificatus, lo-
cus, teſtes, & clauſula actum, quæ deficere videntur
tanquam in præcedenti inſtrumento venditionis do-
mus appoſita cenſeri debeant in hoc poſtea inconti-
nenti celebrato repetita: ex doctrina *Bart.* & alio-
rum in priori deciſione relatorum. Nec impeditur
repetitio ex eo quod ſecundus teſtis dicat inſtrumen-
tum cenſus fuiſſe celebratum in domo illorum de
Marganis, cum tamen venditio celebrata fuerit in
Palatio Prætoris: Quia teſtis dubitatiuè loquitur per
verba *Saluo il vero,* nec colligitur, an loquatur de loco
contractus, vel ſtipulationis inſtrumenti. Et licet dici
non poſſit repertus Artuſinus teſtis in inſtrumento
cenſus principalis; tamen coadiuuantur in hoc inſtru-
mentum ex dictis duobus teſtibus de intereſſentia ip-
7 ſorum, & aliorum deponentibus Et † omnem fidem,
& defectum ſupplet alias ponderata obſeruantia tot
annorum ſubſequuta. Et eo magis concluduntur præ-
fati defectus, quia dubitari non poteſt de rogito hu-
8 ius inſtrumenti † tàm ex ſubſcriptione Notarij dicen-
tis ſe rogatum, quàm ex atteſtatione Archiuiſtæ de
extractione ex rogitibus eiuſdem Notarij. Quibus ac-
cedant depoſitiones duorum teſtium, enunciatiuæ
eiuſdem Notarij in inſtrumento ſolutionis ſcutorum
trecentorum ex pecuniis receptis ad cenſum factæ per
Artuſinum Aſtio, & in alio, ſolutiones fructuum per
Artuſinum factæ per Mangellio, & aliæ in duabus
quietantiis fructuũ per eundem receptis à Mangellis,
& demum alia hæredum de Artuſinis in inſtrumento
diuiſionis.

Nec defectus ſpecificationis confinium ſuper quo
Artuſini præcipuum faciunt fundamentum probatur
ex inſpectione inſtrumenti impoſitionis cenſus: nam
9 aut illud fidem † non facit, vt ipſi prætendunt, & non
poteſt probare negatiuam. Seraph. *deciſ.* 889. *num.* 5.
Aut fidem facit, vt firmatum eſt, & nihilominus ex eo
10 non reſultat negatiua, cùm probatio † affirmatiuæ non
ſit ad inſtrumentum coarcta, & vltra relatos in alia
deciſione, Salic. *in l. fin. num.* 1. *C. de reb. cred. & in l.* 2.
num. 3. *verſic. vnde dicit, & in fine verſ. & idem poſt* Bald.
ibi, num. 6. *verſ. ſi autem, C. de error. aduocat. & in l.* 2.
num. 2. *ff. de Probat.* Butr. *in c. auditis, num.* 3. *in* 2. *notab.
de reſtitut. in integr.* Barbat. *conſ.* 7. *num.* 7. *in fine, lib.* 1.
Herculan. de negatiu. num. 169. *& ſeq.* Hon. *conſ.* 78.
n. 35. *in* 2.

Nec dici poteſt † coarctata ad inſtrumentum ex il- 11
lius productione, ex qua ceſſat alius titulus, Vetal. *de-
ciſ.* 304. *p.* 3. & tritiſſimum eſſe in Rota dicitur in *dec.*
731. *num.* 19. *part.* 1. *diuerſ.* quia † producto facta fuit 12
in alia cauſa, quæ propterea tanquam tacita confeſſio
non præiudicat in iſta, Bald. *in l.* 2. *num.* 25. *verſ. ſed iux-
ta præfata,* vbi Dec. *num.* 60. Bolognet. *qui alios, n.* 71. *C.
de eden.* Aret. *in c. cauſam quæ, n.* 26. *verſ. ſecundo limi-
tatur,* vbi Felin. *n.* 9. *verſ. item non procedit, de teſtib.* &
† in terminis, productionis, Achill. *dec.* 161. *alias* 2. *de* 13
confeſſ. Rim. iun. *conſ.* 203. *num.* 2. *in* 2. Honded. *conſ.* 66.
n. 58. *in* 1. Eóque minus, quia facta per aſſertum pro-
curatorem ad licet Mangelli, † cuius nec expreſſa con- 14
feſſio in alio iudicio præiudicat. Specul. *de confeſſ. §.
nunc videndum, n.* 4. Abb. *in cap.* 1. *num.* 33. *vt lite non
conteſt.* Præſertim quia cùm † fuerit impugnata pro 15
Artuſinis non poſſint ſuper ea facere fundamentum ex
c. ex eo de reg. iur. in 6. *cum ſimil.* Surd. *conſ.* 151. *num.* 93.
& 94. *in* 2. Vltra quod productio inſtrumenti non ex-
cludit probationem eiuſdem cenſus aliis modis, ſeu
alio genere probationum. Immò potius ex inſtrumen-
to probatur affirmatiua dum poſt expreſſionem tri-
ginta tornaturarum poſſeſſionis Villæ Maſſæ ſubdit
Notarius deſcriptis, deſignatis, & confinatis in calce
præſentis inſtrumenti, † quæ tanquam verba diſpoſi- 16
tiua neceſſario oſtendunt confines fuiſſe à partibus
ſpecificatos, & Notarium illos in fine inſtrumenti de-
ſcribere debuiſſe, vt aliàs dictum fuit, & inde reſultat
error Notarij in omittenda ipſa deſcriptione, † qui 17
probatur ex omiſſione eius, quod apponi debuit, Bald.
in l. cum proponebatur, in princ. ff. de leg. 2. Decian. *conſ.*
34. *num.* 10. *lib.* 3. & ex illis verbis inducitur præſum-
ptio extrinſecæ huius ſolemnitatis aliquo modo ſcri-
ptæ, licet non expreſſæ, quæ conuenit ſcripturæ,
quamquam † veroſimile eſt interueniſſe ad effectum, 18
vt ex aduerſo probanda ſit negatiua, Albert. *in l. actor.
col. fin. verſ. aut eſt extrinſeca, C. de probat.* Iaſ. *in l. ſcien-
dum, num.* 14. *poſt* Bart. *ibi, ſub num.* 5. *ff. de verb. oblig.* Fe-
lin. *in c. ſicut, num.* 27. *de ſentent. & re iudic.* concurrente
† maximè quaſi poſſeſſione Mangelli decennali, & 19
vltra cenſus, Iaſ. *in l. ſciendum, ſub n.* 17. latè Menoch.
de Præſumpt. lib. 3. *præſumpt.* 132. *num.* 45. *& ſeq.* Præ-
cipuè contra Artuſinos negantes impoſitionem cen-
ſus, † & de contrario conuictos, Iaſ. *ibid. num.* 20. Crot. 20
n. 20. Menoch. *vbi proximè, n.* 39.

Quæ confinium ſpecificatio comprobatur ex de-
poſitione vnius teſtis, & ex illorum ſpecificatione in
partibus iudicialiter facta pro parte Dominorum de
Artuſinis, vt aliàs dictum eſt. Et licet facta fuerit à
procuratore, † tamen illa non reuocata, nec docto de 21
errore præiudicat, Rota *deciſion.* 373. *aliàs* 2. *de confeſſ.
in antiq.* Præſertim cùm potius vera, quam erronea ap-
pareat ex præfatis, & abſque dubio reſpectu Liuij
vnius ex fratribus de Artuſinis, qui fuit præſens di- 22
ctæ confeſſioni cui obuenit cenſus in diuiſione pro
rata ſcutorum quadringentorum.

Nec releuat proteſtatio adiecta † tanquam contraria 23
facto conformi ſolutionibus, & aliis actibus ex quibus
patet, & ipſi bonam fidem ſemper agnouerunt, & ve-
ritati ex pluribus comprobatæ.

Ex quibus Domini in alias deciſis permanſerunt.

R. P. D.

R. P. D. Penia, Romana Palatij Campi Floræ, Veneris, 16. Decembris 1588.

SVMMARIA.

1 Poſſidens debet manuteneri lite pendente.
2 Etiam ſi poſſeſſio ſit contra ius.
3 Spoliatori in iudicio ſpolij, non denegatur manutentio.
4 Manutentio habet locum, quando poſſeſſio ante litem motam probatur.
5 Maximè ad effectum conſequendi fructus.
6 Sententia dicitur notoria iniuſta, cum non iuſtificatur ex actis.
7 Inſtrumentum, vt releuet, debet in actis produci.
8 Cameralis obligatio, vt poſſit habere executionem, debet eſſe extenſa.
9 Sententia ex actis non aliud debet iuſtificari.
10 Iudex mutari non poteſt, quando fuit per ſcriptum Papæ datus.
11 Auditor Cameræ in obligationibus Cameralibus, eſt iudex priuatiuè quoad omnes alios Iudices.
12 Actor in executiuis poteſt variare Iudices, quando reus eſt contumax.
13 Depoſitio locus non eſt, quando conuentus offert ſe paratum recipere.
14 Mandatum præſumitur legitimum in exburſante notabilem pecuniarum ſummam.

DECISIO CI.

A Decreto A.C. per quod Dominus Fabritius Rebiba compellebatur reuendere palatium Campi Floræ Excellentiſſimo Domino Virginio Vrſino fuit appellatum, & cauſa appellationis de conſenſu partium mihi commiſſa. Et quoniam penſiones dicti palatij à tempore interpoſiti dicti decreti Domino Fabritio non ſoluebantur, dedi dubium.

An D. Fabritio ad dictum effectum eſſet dandum mandatum de manutenendo. Et vtraque parte informante fuit dictum, quod cùm † Dominus Fabritius
1
fuerit in poſſeſſione exigendi penſiones, & ab eo peteretur retrouenditio interim lite, & appellatione pendente erat manutenendus, neq; priuandus commodo ſuæ poſſeſſionis, *cap. cùm teneamur*, & ibi communiter Doctores, *de appel. c. vt lite pend.* vbi Abb. *num. 4. notab. 3. per text. in cap. cum perſona, de Priuil. lib. 6.* ait procedere etiam † ſi dicta poſſeſſio eſſet contra ius, quod
2
etiam voluerunt. Dec. *in d. cap. cum perſona, §. quod ſi tales, notab. 4.* Philip. Franc. *notab. 2.* idem Franc. *in c. cum teneamur, de appell.* & Dec. *in cap. ſignificante, not. 3. de appell.* Gabr. *tit. de acquir. vel amitten. poſſeſſ. concluſ. 6.* confert Dec. *conſ. 97. incipit, In caſu propoſito.* Præſertim † cum nec etiam ſpoliatori in iudicio ſpolij ſo-
3
leat negari manutentio Doctor. *in l. Attulus Regulus, ff. de donat.* cùm etiam ſit manutenendus, *§. fin. C. ſi per vim, c. licet, & ibi* Doctor. *de præben. lib. 6.* Neuiz. *conſ. 80. incipit, Benedictus es Domine* Paleot. *deciſ. .... incipit, Spoletana parochialis.* Et cùm non reuocantur in dubium Dominum Fabritium ante litem motam fuiſſe in poſſeſſione exigendi penſiones, orta lite, & appel-
4 latione pendente † non potuit mandatum de manutenendo denegari, quod habet naturam interdicti retinendæ, & locum quando rei poſſeſſio ante litem motam, probatur. Bart. *in l. ait prætor, §. quod ait, num. 2. & 14. ff. vti poſſid.* Veral. *deciſ. 198. incipit, Manutenſionis. lib. 2.* & † maximè ad effectum conſequendi
5
fructus, Guido Papa *deciſ. 356. verſ. quintus eſt.*

His præterea accedebat, notoria iniuſtitia decreti

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

A.C. † cùm non iuſtificarentur ex actis, nam inſtrumen- 6
tum ex quo D. Fabritius aſſerebatur obligatus in forma cameræ ad retrouendendum dictum palatium non fuit rogatum per Notarium actuarium eiuſdem Tribunalis A.C. ſed per D. Proſperum Campanum Notarium Archiuij, † cuius inſtrumenti cùm non fuerit 7
facta in actis productio, nec extenſa formula obligationis cameræ, † quod erat neceſſariũ Galleſ. *tract. de* 8
obligat. camer. part. 3. tit. de proceſſ. ipſe decretum erat nullum, nec Fabritium poterat afficere.

Quod procedit ſine difficultate ex tritiſſimo, & vſitato ſtilo, quamuis aſſeratur A.C. ſæpè dictum inſtrumentum oſtenſum fuiſſe, quod non ſufficit cum vulgo iure proditum ſit † ſententiam ex actis non aliunde 9
iuſtificari debere: Decreti etiam eiuſdem nullitas, & iniuſtitia ex eo videbatur perſuaderi, quod factum fuerat poſtquam cauſa ad inſtãtiam partis per ſpeciale Papæ reſcriptum fuerat commiſſa in Rota, † vnde 10
non potuit procurator Excellentiſſimi Domini Virginij mutando Iudicem variare, & A.C. adire; quamuis Fabritius eſſet obligatus in forma cameræ, cuius priuilegium eſt, vt poſſit omitti primus Iudex, & A.C. adiri, † qui in obligationibus cameralibus habet fa- 11
cultatem priuatiuam quo ad alios Iudices, quacumque commiſſione, & inhibitione non obſtãte. Quia † tunc 12
demum in executiuis poteſt actor variare, & iudices diuerſos adire, quando reus conuentus eſt contumax, Galleſ. *de obligat. camer. part. 3. qu. 2. num. 7. verſ. non tamen omittere.* Fabritius verò non fuit talis cum citatus in Rota ad retrouendendum reſponderit ſe eſſe paratum retrouendere, iuxta formam inſtrumenti, vnde ſuperuacaneum fuit alium iudicem adire; ſtante præſertim illa Fabritij proteſtatione quod erat paratus retrouendere iuxta formam inſtrumenti † non erat locus 13
depoſito facta præſertim reuocatione ſequeſtri, *l. 2. vbi* Salic. & Bald. *C. de vſur.* latè Tiraq. *de retr. Lignag. §. 9. Gloſ. 3. num. 3. & 5.* nec ſuffragatur decretum A.C. cùm, vt dictum eſt, fuerit nullum.

Quod fuerat pro parte Domini Fabritij propoſitum de defectu mandati in procuratore Domini Virginij, cum mandatum eſſet ad lites tantum, non autem ad faciendam præfatam retrouenditionem, non placebat aliquibus ex Dominis, ex eo, quod dictus procurator nomine Domini Virginij apud Montem Pictaris Vrbis fecerat verum reale, & actuale depoſitum decem millium ſcutorum, & amplius, † quæ maximè pecu- 14
niarum ſummæ mandati defectum in hac parte, & ſupplere, & tollere videbantur.

Quare cum à die facti depoſiti non viderent liquido conſtare de bono iure Domini Virginij reſpectu penſionum, nec eas ſoluere teneretur, meritò pronunciatum fuit Fabritium manutenendum.

Cæterum quia reſpectu retrouenditionis non dubitabatur de bono iure domini Virginij, cùm re vera Fabritius retrouendere teneatur: ideo Domini ordinauerunt vt Fabritius admoneretur ad omnino faciendam præfatam retrouenditionem, & procurator Domini Virginij ad producendum neceſſaria, vt retrouenditio iure, & legitimè fieret.

R. P. D. Doccino Aſiſienſis Cenſus, 29. Nouembris, 1604.

SVMMARIA.

1 Numeratio pecuniæ probatur per atteſtationem Notarij.
2 Numerauit, hoc verbum, importat actualem numerationem.

3 *Clauſula,recepit incontanti,& pecunias ad ſe traxit, denotat realem numerationem.*
4 *Admittit tamen probationem in contrarium.*
5 *Cenſus impoſitus ſuper re certis finibus deſignata, & ſuper aliis incertis, remanet validus ſuper illa re certa.*
6 *Proteſtatio quod cenſus intelligatur conſtitutus, iuxta Bullam Pij V. ſuſtinet cenſum alias contra formam d. Bullæ creatum.*
7 *Verba debent applicari ad intellectum ſanum.*
8 *Et vt excludatur contractus illicitus.*
9 *Perempta parte fundi cenſiti, ſi alia pars eſt capax totius cenſus, ſuſtinetur totus cenſus.*
10 *Res aliena licet poſſit vendi, non poteſt tamen hypothecari.*
11 *Declara, vt venditio valeat tantum in præiudicium vendentis non domini rei venditæ.*

DECISIO CII.

DOmini reſoluerunt cenſum eſſe validum, fuit enim impoſitus ſuper rebus certis finibus deſignatis mediante pecunia numerata, de qua numeratione conſtat ex atteſtatione Notarij, quod recepit in contanti in præſentia ſua, & teſtium, & pecuniam ad ſe traxit in tot paulis argenteis, & ſcutis aureis, quæ
1 † quidem atteſtatio probat numerationem, Bart, *in l. ſi ex cautione, num.* 1. *C. de non num. pecun.* & *in l. ſingularia, num.* 22. *ff. ſi cert. pet. ibi* Iaſ. *num.* 46. Dec. *num.* 33. & fuit reſolutum *in cauſa Bononienſi cenſus*, 24. *Aprilis*, 1600. *coram* Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Pamphilio, & *poſtea anno ſequenti* coram me, *in cauſa Romana depoſiti de Aliouitiis.*

Nec facit quod in iſta atteſtatione non adſit verbum numerauit, iuxta Doctrin. Bart. *in d. l. ſingularia n.* 29.
2 vbi dat cautelam † quod Notarius non ponat verbum numerauit, niſi interueniat realis numeratio, quem ſequitur. Iaſ. *ibi num.* 58. Alex. *conſ.* 179. *num.* 4. *in fin.* & *num.* 6. *lib.* 2. Nam fuit reſponſum ſufficere, quod adſint illa verba recepit in contanti, & pecunias ad ſe
3 traxit in tot paulis, &c. † quæ excludunt ſimplicem confeſſionem de recepto, & denotant realem numerationem, & traditionem, Bald. *in d. l. ſi ex cautione num.* 24. *C. de non num. pecun.* Bart. *in l. ſi ſtipulatus, §. Griſogonus, num.* 30. Alex. *n.* 14. *verſ. quin quando Notarius, ff. de verb. oblig.* & fuit dictum *coram* Mellino *in Florentina bonorum* 17. *Aprilis* 1592. & *poſtea de anno* 1699. *in Bononienſi cenſus*, 15. *Februarij, coram me.*

4 Non obſtat quod † huiuſmodi atteſtatio Notarij admittat probationem in contrarium, vt fuit reſolutum in cauſa Senogallienſi cenſus, 26. Aprilis 1591. coram Domino meo Decano, & hæc videntur ſatis probare non numerationem; nam antea fuit venditus cenſus pretio ſcutorum mille quingentorum abſque eo quod interuenerit pecunia, & poſt paucos dies redemptus, & poſtmodum emptus cenſus, qui non fuit validus, ſed non inde ſequitur quod propterea ſecundus cenſus, qui fuerat validus, cum de eo conſtet ex atteſtatione Notarij, ſimulatus præſumatur. *l. quamuis vbi* Bal. *ff. ſi quis alteri vel ſibi* Dec. *conſ.* 491. *num.* 4. Surd. *conſ.* 425. *num.* 54. Non releuat quod cenſus ſit impoſitus ſuper tebos certis finibus deſignatis, & ſuper tanta quantitate dictorum bonorum quanta ſuppleat ad reddendum aonuum fructum cenſus, quo pactum repugnat Conſtitutioni *Pij V.* ex quo iſta quantitas remanet incerta, cum non appareat quanta in indiuiduo, & in quo loco ſit, Menoch *conſ.* 333. *num.* 43. & *ſeq.* Nam fuit reſponſum, quod in inſtrumento
6 adeſt proteſtatio, † quod cenſus intelligatur in omnibus iuxta formam dictæ Conſtitutionis, & ideò cùm ſit impoſitus ſuper rebus certis finibus deſignatis, hæc proteſtatio operatur vt non obſtante dicta pactione cenſus remaneat validus ſuper dictis rebus, Iaſ. *in l. non ſolum, num.* 24. Alex. *num.* 13. & 14. *ff. de nous oper. nunc.* Gabr. *conſ.* 47. *num.* 8. *libr.* 2. & fuit reſolutum *in Beneuentana cenſus* 29. *Martij* 1593. *coram* Cardinale Pamphilio, & *coram eodem in hac cauſa*, 9. *Iulij huius anni.*

Sed ceſſat omnis difficultas, quia iſta verba, † & ſu- 7
per tanta quantitate, debent applicari ad intellectum ſanum, & ciuilem, Rota *deciſ.* 10. *num.* 4. & 5. *de teſtam.*
in antiq. & vt † excludatur contractus illicitus, Alex. 8
conſ. 191. *num.* 6. *lib.* 2. & ideo debent intelligi in caſu quo res ſuper qua imponitur cenſus periret, vel infructuoſa remaneret, pro parte tantum, quæ remanere eſſet capax pro ſolutione cenſus, quo caſu cenſus, in ea parte remanente ſuſtinetur, vt fuit reſolutum *in cauſa Romana cenſus*, 30. *Octobris*, 1602. *coram* Cardinale Mellino, & *prius in ſimili cauſa*, 14. *Ianuar. eiuſdem anni coram R. P. D. Sacrato.*

Nec ſufficit quod cenſus fuerit impoſitus ſuper rebus communibus inter Andream, & Cæſarem, &
ideò remaneat inualidus, quia † licet res aliena poſſit 10
vendi, non poteſt in ea conſtitui hypotheca, *l. cum rem alienam, ff. de pign. l.* 1. *§. vbi* Gloſ. & Doct. *ff. de pign.*
Et † etiam ipſa venditio in Domini præiudicium non 11
tenet, *l. alienam, C. de furt. vbi* Bald. Rol. *conſ.* 60. *n.* 59. & *ſeq. lib.* 4. Quia ceſſat hæc difficultas cũ bona fuerint donata per Cæſarem Andreæ fratri, ideo tanquam ſuper bonis proprijs ipſius potuerat cenſus imponi.

An autem hæc donatio fuerit valida, ita vt fuerit tranſlatum dominium in Andream ad effectum, vt impoſitio huius cenſus ſuſtineatur, erit particulariter videndum.

Illuſtriſsimo Cardinale Pamphelio, Beneuentana Cenſus, Lunæ 29. Martij 1593.

SVMMARIA.

1 *Proteſtatio quod cenſus intelligatur impoſitus iuxta formam Bullæ Pij Quinti præſeruat cenſum, non obſtantibus aliquibus pactis illicitis in eo appoſitis.*
Amplius vt hæc proteſtatio referatur etiam ad pacta expreſſa in inſtrumento cenſus, & num. 3.
Maximè ſi Dominus cenſus, qui nititur inſtrumento nunquam fuerit vſus aliquo ex dictis pactis, num. 4.
Limit. vt non ſuppleat defectum realis numerationis pretij cenſus, num. 5.
2 *Proteſtatio tendens ad limitandum obligationem de conſenſu contrahendum facta, præſeruat ius proteſtantis.*
6 *Pretium cenſus debet numerari in actu emptionis coram teſtibus, & Notario.*
Hoc autem introductum eſt pro forma ad euitandas fraudes, & ſimulatas ſolutiones, num. 8.
7 *Cedula bancaria habet vim ſolutionis factæ præſenti pecunia.*
9 *Promiſſio mercatoris idem operatur, quod vera ſolutio.*
10 *Liber mercatorum adminiculatus, probat etiam inter tertios.*
11 *Statim, hæc particula, intelligitur cum aliquo temporis interuallo.*
12 *Aliquando etiam duorum menſium.*
13 *Obreptio non committitur per taciturnitatem eorum in quibus partes conueniunt.*
14 *Cenſus impoſitus ſuper bonis certis finibus deſignatis, & generaliter ſuper omnibus, dicitur legitimè conſtitutus.*

DECISIO

DECISIO CIII.

DIxerunt Domini ſententiam A. C. ſuper inuali-
ditate cenſus non ſuſtineri. Validitas enim † ip-
ſius cenſus etiam quod in inſtrumento adeſſent ali-
qua pacta repugnantia *Conſtitutione fel. record.* Pij V.
videbatur ſatis Dominis præſeruata, ex declaratione
& proteſtatione per contrahentes in principio, medio
& fine contractus facta, quod inſtrumentum intelli-
gatur initio factum, & ſtipulatum iuxta formam præ-
fatæ Conſtitutionis, ita quod ſi in eo aliquid contra
dictam formam eſſet appoſitum, illud habeatur pro
non appoſito, ſcripto, nec ſtipulato, ſed reducatur, &
reductum eſſe intelligatur iuxta illius tenorem, cum
eorum intentio fuerit, & ſit ita contrahere nec aliàs,
2 aliter, nec alio modo. Iſta enim proteſtatio † cum fu-
erit facta in ipſo contractu ad limitandam illius ob-
ligationem, & illi ambæ partes conſenſerint præſer-
uat ius proteſtantis, & operatur validitatem contra-
ctus perinde ac ſi fuiſſet celebratus abſque illis pa-
ctis & in omnibus, & per omnia, iuxta formam, & te-
norem præfatæ conſtitutionis, ad notata per Bart. *in l.
non ſolum, §. morte n.* 24. Alex. *n.* 13. *cum ſeq. & alios, ff.
de noui oper. nunc.* Abb. *in cap. cum M. Ferrarienſis, ſub
n.* 15. *de conſtit.* Alex. *conſil.* 17. *n.* 4. *lib* 3. Put. *d.* 32. *n.* 3.
lib. 2. & in terminis huius proteſtationis in inſtru-
mento cenſus tradit Hieron Gabr. *conſ.* 57. *n.* 7. *lib.* 2. &
3 tenuit Rota † dicens hanc proteſtationem referri
etiam ad pacta expreſſa *in cauſa Forolinienſi cenſus, co-
ram* D. meo Orano, 15. *Nouembris*, 1589. Maxime
4 † quod non conſtat quod emptor, qui produxit in-
ſtrumentum pro conſequendis tantummodo fructi-
bus cenſus vſus vnquam fuerit aliquo ex præfatis pa-
ctis, quæ prætenduntur illicita.

5 Non obſtat quod † iſta proteſtatio non poſſit ſup-
plere defectum realis numerationis pecuniarum quæ
6 † in ipſo actu celebrationis inſtrumenti coram Nota-
rio, & teſtibus requiritur, quia per dationem cedulæ
7 bancharíæ, † quæ habet vim ſolutionis, Bart. *in l. ſi
ſoluturus, ff. de ſolut.* Put. *d.* 163. *lib.* 1. videtur ſatisfa-
8 ctum huic formæ † inductæ ad cui tandum fraudes,
& ſimulatas ſolutiones, ad notata per Dec. *in l. ſi ma-
ter. ſub n.* 4. *C. de Inſtit. & ſubſt.* Caſſa. *d.* 2. *de indic. latè*
Brun. *de implem. & obſeruat. form. in* 1. *Fallentia.* Maxi-
mè cum pretium præfatum eſſet conuertendum in
extinctionem aliorum cenſuum, quod cum eodem
temporis momento fieri non poſſet valdè expediebat
emptori, vt ſolutio fieret per cedulam ne interim pe-
cuniæ conuerterentur in aliam cauſam, ad notata per
Doctor. *in Auth. hoc ius porrectum, C. de ſacroſ. Eccleſ.*

Et ceſſat difficultas, quia iſte defectus fuit ſanatus
per ſpecialem commiſſionem S. D. N. quæ licet ha-
beat clauſulam. Conſtito quod ſtatim poſt celebratio-
nem venditionis cenſus fuerit ipſis Dominis de Ca-
riſſimis ſolutum pretium vigore cedulæ datæ in in-
ſtrumento illa tamen eſt ſatis iuſtificata ex libris illo-
rum de Citarella mercatorum, Neapolitanorum qui
pro emptore cenſus conſtituerent ſe illorum debito-
res in ſumma ſcutorum quatuor mille pro pretio
9 præfatæ venditionis, quæ † promiſſio habet vim ſo-
lutionis, vt poſt Bart. *in l. ſingularia, ff. ſi cert. pet. tradit.*
Afflict. *dec.* 358. *in fine*, & adeſt *dec. Iannen.* 4. *num.* 9. *&
ſeqq.* Præſertim quia illa eadem ſumma fuit poſtea à
præfatis mercatoribus ſoluta illiſmet creditoribus
Dominis de Cariſſimis, quibus vigore præfati inſtru-
10 menti erat ſoluenda, vt patet ex eorum libris, qui † cum
ſint adminiculati ex ipſo inſtrumento venditionis &
ex cedula probant etiam inter tertios, Bart. *& alij, in l.
admonendi, de iure.* Guid. Pap. *deciſ.* 441. Aym. 275. *n.* 8.

Maximè in libris Mercatorum Ciuitatis Neapoli-
tanæ, per ea quæ aliàs deducta fuerunt *de anno* 1578.
Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.
coram bon. mem. Bubalo *in cauſa Neapolitana pecunia-
ria*, & faciunt not. per Iaſ. *in l. admonendi, n.* 120. cum
aliis per Rol. *conſ.* 92. *n* 5. *lib.* 3.

Non obſtat, quod iſta ſolutio fuerit facta qua-
tuor dies poſt celebrationem inſtrumenti quia non
ideò minus dicitur facta ſtatim, vt loquitur commiſſio,
cum hæc dictio, † ſtatim intelligatur etiam cum ali- 11
quo temporis interuallo, *l. quod dicimus, & ibi* Gloſſ. *de
ſol.* adeò vt ſecundum ſobiectam materiam aliquando
† verificetur etiam in ſpatio duorum menſium, vt latè 12
per Albert. *in ſuo Diction. in verbo ſtatim*, Tiraq. *in l. ſi
vnquam, in verbo, reuertatur ſub n.* 116. *C. de reuoc. donat.*

Neque obſtat, quod in præfata commiſſione non
fuerint narrata alia pacta, quia de † illis non erat ha- 13
benda mentio cum ſpeciali partium conuentione illa
haberentur pro non appoſitis, quatenus Bullæ ſuper
forma creãdi cẽſus contraria eſſent, vt ſupra dictũ fuit.

Non obſtat quod cenſus in defectum bonorum ex-
preſſorum fuerit generaliter impoſitus ſuper omnibus
bonis, quia † non ideò redditur nullus cum fue- 14
rit impoſitus ſuper certis rebus, quod ſufficit, licet
pro illius ſecuritate in defectum illarum fuerit etiam
ſuppoſitus ſuper aliis bonis, vt alias in fortioribus ter-
minis fuit reſolutum *in cauſa Panormitana, ſeu Argen-
tina reſciſionis contractus ſub die* 13. *Iunij* 1575. *coram
R. P. D. meo Blanchetto.*

Et ex his Domini reſoluerunt cenſum ſuſtineri, &
ſententiam A.C. eſſe reuocandam.

*Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, Romana an-
terioritatis hypotheca Veneris* 28. *Nou.* 1597.

SVMMARIA.

1 *Cedula bancaria habet vim ſolutionis.*
2 *Prior in tempore potior in iure.*
3 *Liberatio principalis debitoris prodeſt fideiuſſori.*
4 Limit. *ſi liberatio fiat cum clauſula, ſine praiudicio iu-
rium quoad alios obligatos.*
5 *Clauſula ſine praiudicio iurium quoad alios obligatos
appoſita in inſtrumento liberationis operatur vt ni-
hil cenſeatur actum reſpectu aliorum.*
6 *Immò operatur, vt quæ ad ipſos cenſeantur repetita pi-
gnora, & hypotheca cum priuilegio prioratis & po-
tioritatis.*
7 *Clauſula, circa nouationem, praſeruat antiquiorem hy-
pothecam.*
8 *Fideiuſſor in rem ſuam non cenſetur liberatus libera-
to principale.*
9 *Principalis is cenſetur in contractu ad quem pecunia
peruenerint.*
10 *Recogneſcens bonam fidem in contractu cenſus, cenſe-
tur recepiſſe pretium illius.*
11 *Nouatio non inducitur ex ijs, qua fiunt ad cautelam
& cautionem creditoris.*
12 *Nouatio non fit niſi expreſsè agatur.*

DECISIO CIV.

FVit reſolutum Equitem Zerlam præferendum eſſe
Thomæ Lapatino in exactione crediti de quo agi-
tur, quia vti creditor Lamberti, & vigore ceſſionis ab
eo habitæ obtinuit adiudicari ſibi pecunias ſuo debi-
tori debitas à Læſio, qui in ciuitate Lucana illas depo-
ſuit penes mercatorem, à quo fuerunt tranſmiſſæ ad
mercatorem Vrbis ad effectum, vt ſoluerentur Zerlæ,
prout ſolutæ cenſentur tam ex ſchedula bancaria,
† quæ habet vim ſolutionis, Put. *dec.* 163. *lib.* 1. quàm 1
etiã ex creatione partitæ in libro mercatoris ad credi-
tum Zerlæ, quod ab eo vẽdicari nõ poſſint, præſertim à

D. Lapatino, qui eſt creditor Domini Lamberti de an-
no 1587. & ſic longè poſt Zerlam cuius creditum vir-
tute inſtrumenti cenſus creati de anno 1583. & ſic an-
2 terius, ex regula, † quod prior in tempore eſt potior
in iure, præfertur non ſolum in exactione huius credi-
ti, ſed etiam in aliis bonis Lamberti, *l. creditor, ff. qui
pot. in pign. habean. ex regula, qui potior de regul.
iur. in 6.*

Neque obſtare quod ab hoc cenſu Zerla de anno
1592. liberauit Dominam Iuniperam, quæ ſuper ſuo
3 Caſali cenſum impoſuerat † quaſi ex hac liberatione
cenſeatur etiam liberatus Lambertus fideiuſſor, *l. &
4 hæredi, in fine, & ibi not. ff. de pact.* quia † liberatio fuit
facta cum clauſula, ſine præiudicio iurium quoad
alios obligatos, & non alias aliter, nec alio modo, quæ
5 † facit vt nihil cenſeatur actum reſpectu Lamberti fi-
deiuſſoris, *l. teſtamento, §. 1. ff. de manum. teſtam.* Put.
deciſ. 197. *num.* 23. *lib.* 1. *& deciſ.* 23. *lib.* 5. Et quo
6 † ad ipſos cenſeatur repetita pignora, & obligationes
cum priuilegio prioritatis, Bar. *in l.* 3. per illum tex. *ff.
qui pot. in pign. hab.* Neguſan. *de pignor. part.* 5. *membr.*
5. *num.* 13. maximè ſtante alia clauſula citra nouatio-
7 nem, † per quam reſeruatur anterior hypotheca,
Gozad. *conſ.* 2. *num.* 3. Gabr. *concl.* 1. *de nouat. n.* 53.

Nec placuit Dominis, quod dicebatur hanc prote-
ſtationem eſſe contrariam facto, vnde orietur liberatio
Lamberti, nam nulla adeſt contrarietas cum ex eo
quod habuit pecunias cenſus, & illius bonam fidem
8 recognouit erga Dominam Iuniperam † tanquam fi-
deiuſſor in rem ſuam non cenſetur liberatus liberato
principali, Gloſ. *fin. in d. l. & hæredi, §. in his, & ibi*
9 Caſtr. *num.* 1. *&* Alex. *in princ.* reſpectu † enim one-
ris ſoluendi fructus, & reſtituendi pecunias per ipſum
acceptas reputatur principalis, Gloſ. *in Auth. de fi-
deiuſſ. in princ. l. ſed Iulianus, & ibi* Caſtr. *ff. ad Ma-
cedon.* Aym. *conſ.* 77. *num.* 1. *conſ.* 91. *num.* 1. Tiraq. *de
Retractu Lign. §.* 31. Gloſ. 1. *num.* 8. Gabr. *concluſ.* 1.
de fideiuſ. num. 1. Gabr. *conſ.* 63. *lib.* 5. *num.* 11. *&* 13.
vbi quod liberato principali ſemper creditori rema-
neat ſalua actio contra eum, qui habuit pecunias, &
recognouit bonam fidem, quod etiam videtur fuiſſe
ex mente Rotæ *in cauſa Romana repetitionis, coram Do-
mino Robuſterio.* Et iſta recognitio licet facta inter
Lambertum, & Iuniperam ſuffragatur Zerlæ, qui in
ipſo inſtrumento liberationis Iuniperæ narrat reco-
gnitionem, quæ ſufficit ad effectum, vt in liberatione
Iuniperæ, quæ in cenſu nudum tantum nomen habet
non cenſeatur voluiſſe liberare Lambertum, qui fide-
iuſſerat in cauſam propriam, & reputabatur princi-
palis ex eo quod pecunia ad ipſum peruenerat ex ſu-
pradictis.

Non obſtat quod dicitur pecunias cenſus verè ceſ-
ſiſſe ab initio in veritatem Iuniperæ, quæ emit do-
mum ex pecuniis redactis ex cenſu, quia hoc accidit
ex contractu Lamberti, qui erat debitor Iuniperæ, &
10 † recognoſcendo bonam fidem cenſus cenſetur pre-
tium recepiſſe, & per occultationem vnius actus quæ
operatur eundem effectum quem operaretur ſi eſſet
expreſſum breui manu pecunias acceptas tradidiſſe Iu-
niperæ in extinctionem ſui debiti, Gloſ. *in leg. ſi ita
ſcriptum, ff. de ſtatu lib.* & notant omnes in *l. ſingula-
ria, ff. ſi cert. pet.*

Non obſtat quod dicitur inductam fuiſſe nouatio-
nem per inſtrumentum factum de anno 1592. in quo
Lambertus conſtituit Zerlam procuratorem in rem
propriam ad vendendum quaſdam terras Terracinæ,
& ſibi ſatisfieri cum dicto pretio, quia illud non ha-
buit effectum ex quo terræ non fuerunt venditæ, &
11 † cùm ſit factum pro tuitione, & cautela ipſius Zerlæ
non inducit nouationem, præſertim ſtantibus clauſu-
lis citra nouationem, & ſine præiudicio prioritatis, &
non animo aliquid innouandi, ſed ius iuri addendi, &
cautelam cautelis, & non alias, aliter, nec alio mo-
do, &c. quæ præſeruant antiquiores hypothecas,
Gozad. *d. conſ.* 38. *num.* 2. Gabr. *concluſ.* 1. *de nouat.
numero* 56.

Et hoc modo, reſpondetur ad aliud inſtrumentum,
ſeu calculum factum inter Lambertum, & Zerlam de
anno 1593. quia ſimiliter habet clauſulas præſerua-
tiuas, excludentes nouationem, † quæ hodie non fit 12
niſi expreſſè agatur, *l. finali, C. de nouationibus.*

*Illuſtriſsimo Cardinale Ludouiſio, Romana Cen-
ſus 10. Iunij 1602.*

SVMMARIA.

1 *Tranſlatio cenſus de vno fundo ad alium, non inducit
illius extinctionem.*
2 *Nec innouat obligationes præcedentes.*
3 *Tranſlatio penſionis ab vno beneficio ad aliud nihil
innouat reſpectu penſionis, ſed tantum reſpectu be-
neficij.*
4 *Papa conſenſum non extendit.*
5 *Fideiuſſor cenſus non remanet liberatus ob tranſlatio-
nem cenſus ab vno fundo ad alium.*

DECISIO CV.

MAndatum eſſe exequendum dixerunt Domini,
quia fuit relaxatum in vim obligationis came-
ralis, de qua non controuertitur.

Non obſtat quod cenſus videatur extinctus per mo-
tum proprium S. D. N. per quem omnes obligationes,
& hypothecæ ſuper Caſtro Nomenti contractæ fue-
runt ſublatæ, & abolitæ, ita vt Caſtrum, & eius tenuta
ſint in quo erant ante contractam huiuſmodi obliga-
tionem: quia † huiuſmodi verba non fuerunt extin- 1
ctiua cenſus, & hypothecæ, ſed tranſlatiua ad bona
exiſtentia in territorio Mantuæ, quæ in omnibus, &
per omnia fuerint, & ſunt quoad huiuſmodi onera in
locum tenutæ, & bonorum caſtri Nomenti ſubrogata
cum omnibus clauſulis, vinculis, & cautelis in inſtru-
mentis obligationum appoſitis, & propterea perinde
eſt, ac ſi à principio fuiſſent cenſus impoſiti ſuper bo-
nis ſubrogatis, & eorum occaſione fideiuſſores obliga-
ti. Quoad ipſas † enim obligationes nihil innouatum 2
eſt præter rei mutationem, faciunt tradita *in cauſa Aſ-
culana penſionis, 1. Februarij* 1593. *coram R. P. D. meo
Pamphilio,* de tranſlatione penſionis ab vno beneficio
ad aliud vbi fuit dictum reſpectu † penſionarij nihil 3
fuiſſe innouatum, ſed tantum reſpectu beneficij ex
quo penſio ſoluebatur, ita vt nullum præiudicium
penſionario per talem tranſlationem oriretur.

Non obſtat † quod Papa non extendit conſenſum 4
ex latè deductis *in Oximenſi penſionis* 10. *Maij,* 1598.
coram R. P. D. meo Litta, quia non agitur de noua
obligatione inducenda, vt in caſu illius Deciſionis,
ſed de veteri conſeruanda, & ibi † non fuit tranſlata 5
obligatio fideiuſſoris, quia tempore tranſlationis pen-
ſionis iam reperiebatur extincta, ſed in hoc caſu obli-
gatio remanet in ſuo ſtatu, & efficacia.

Illuſtriſſimo

Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, Romana cenſus, Veneris 26. Nouembris 1604.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur per aſſignamenta facta pro illius extinctione, niſi poſtquam Dominus cenſus fuit conſequutus integram ſatisfactionem.*

2 *Cenſus poteſt de conſenſu partium de vno fundo ad alium transferri citra nouationem, & fideiuſſorum liberationem.*

3 *Obtinens mandatum pro reſtitutione ſortis, ſi ſit in eius facultate illam recipere, dicitur cenſum extinguere.*

DECISIO CVI.

FVit per Dominos reſolutum cenſum fuiſſe ſolum extinctum pro illa parte, in qua aſſignamenta habuerunt effectum, mouebantur quia, quamuis Congregatio aſſignauerit pro reſtitutione ſortis principalis diuerſa aſſignamenta, & bon. mem. Laurentius Celſus illa acceptauerit ſaltem in parte pro reſtitutione ſortis principalis, & exegerit vigore aſſignamentorum, tamen iſta aſſignamenta non fuerunt acceptata à Celſo loco dationis inſolutum ita vt per iſtam ſimplicem aſſignationem cenſus fuerit extinctus. † ſed ſolum intellexerunt
1 velle extinguere cenſum ſi aſſignamenta fuiſſent vera,
& realia, & exigibilia, & ex eis conſequutus integram ſatisfactionem, & reſtitutionem ſortis principalis, & hanc dicebant Domini fuiſſe mentem Dominorum de Celſis, Congregationis, & Dominorum de Sabellis.

Quantum enim ad Celſos materia videtur clara, quoniam eodem tempore quo fuerunt facti iſti actus à Laurentio ipſe comparuit coram Congregatione petendo fructus cenſus, & opponendo quod cenſus non erat extinctus, non poterat extingui cùm aſſignamentis, ſed cùm pecuniis ad effectum deponendi, & reſtituendi iuxta formam inſtrumenti cenſus, & poſteà obtinuit à Congregatione à menſe Iulij 1598. vſque ad menſem Nouembris quinque decreta pro ſolutione fructuum.

Quo verò ad Congregationem res eſt clara, quia ſi Congregatio intellexiſſet quod per ſola aſſignamenta ſine effectuali exactione cenſus fuiſſet extinctus, non dediſſet poſteà mandatum pro fructibus cenſus extincti.

Quod verò hæc fuerit intentio Dominorum de Sabellis probatur ex inſtrumento in Summario, *num.* 3. in quo dederunt † alium fundum loco Albani alienati,
2 continuẽdo cenſum antiquum cum reſeruatione illius
prioritatis hypothecæ ſuper fundo antiquo, & citra innouationem, & liberationem fideiuſſorum, quæ omnino regnant extinctioni cenſus per conſtitutionem aſſignamentorum, & oſtendunt clarè quod cenſus remanebat in ſuo eſſe pro illa parte, in qua aſſignamenta non habuerunt effectum. Et hoc etiam comprobatur ſecundum Dominos, quia mandatum cuius executio fuit petita à Congregatione non fuit obtentum à Laurentio ad effectum extinguendi cenſum, & conſequendi reſtitutionem ſortis principalis, ſed ſolùm fuit obtentum ad effectum deponendi iuxta ſtilum A. C. donec darentur fideiuſſores, & renouaretur cedula banearia, & ideo eſt multum inueriſimile, quod Celſi qui non inſtabant pro reſtitutione ſortis principalis mutata voluntate voluerint extinguere cenſum cum ſolis aſſignamentis, exponendo ſe litibus pro illorum conſequutione, & periculo quod non eſſent exigibilia, & interim priuando ſe fructibus cenſus.

Multùm etiam mouit Dominos, quia vigore pacti in inſtrumento impoſitionis cenſus appoſiti, & confirmati à S. D. N. cum clauſula ſublata, & decreto irritanti non poterat fieri extinctio cenſus, niſi cum conſenſu excellentiſſimæ Dominæ Camillæ, & depoſitatis pecuniis ad effectum inueſtiendi pro euictione Caſalis, & ideò neque pars, neque Congregatio poterat habere intentionem extinguendi cenſum, niſi cum aſſignamentis, quæ haberent effectum ex quibus poſſent inueſtiri pecuniæ iuxta formam pacti cum conſenſu D. Camillæ pro euictione Caſalis.

Non obſtant Deciſiones, quæ allegantur per informantes, quia procedit quando † fuit actum, & obten- 3
tum mandatum pro reſtitutione ſortis principalis cenſus, & erat in arbitrio emptoris cenſus habere ſuum pretium, & propterea non applicantur in hoc caſu in quo non fuit actum pro reſtitutione ſortis principalis, & mens partium non fuit acceptare aſſignamenta pro extinctione cenſus, niſi quatenus aſſignamenta habuiſſent effectum.

Non obſtat fundamentum, quod fit per informantes, quod Congregatio mandauit ſolui fructus loco damnorum, & intereſſe, qui non fuit actum hac via damnorum, & intereſſe, Celſi enim egerunt pro fructibus cenſus, & Congregatio decreuit, quod ſoluerentur fructus cenſus, qui non debebantur neque à principalibus debitoribus, neque ab iis, qui debebant ſoluere aſſignamenta, ſi cenſus priùs erat extinctus.

Et ita deciſum.

Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, Auximana bonorum, Lunæ 4. Martij 1602.

SVMMARIA.

1 *Donatio facta filijs à patre firmatur iuramento.*

2 *Donatio facta à patre filijs ob cauſam matrimonij, non eget inſinuatione.*

3 *Cenſus impoſitus ſuper re reſtitutioni ſubiecta, non ſuſtinetur in præiudicium vocatorum.*

4 *Facultas alienandi reſtringitur per ſubſequentem prohibitionem alienationis.*

5 Saluis, *&c. hæc clauſula, reſtringit diſpoſitionem præcedentem.*

6 *Prohibitio alienandi etiam facta in contractu inter viuos addita cauſa, vt bona remaneant in familia impedit tranſlationem Dominij.*

7 *Cenſus in dubio cẽſetur impoſitus ſuper parte rei libera.*

8 Auth. *res quæ* C. commun. de leg. *habet locum tantum in ſubſidium.*

9 *Heres cum beneficio inuentarij non tenetur habere ratum id quod defunctus fecit in ſui præiudicium.*

DECISIO CVII.

DOmini reſoluerunt mandata executiua relaxata per A. C. non eſſe exequenda ſuper bonis in donatione comprehenſis: Fundamentum reſolutionis
fuit: quia † de validitate donationis dubitari non po- 1
teſt cum fuerit facta cum iuramento, & ob cauſam
† matrimonij in quo caſu non requiritur inſinuatio, vt 2
fuit reſolutum *in cauſa Beneuentana donationis, coram* bon. mem. Gypſio, *&* Spoletana terrarum, *coram me* Et quamuis donatio fuerit facta filio abſenti, tamen adeſt ſtipulatio Notarij in fauorem abſentiũ, & concurrit etiá acceptatio donatarij, per quam tollitur omnis difficultas. Et ideò cùm per iſtam donationem clauſulis prægnantibus fuerit acquiſitum ius filij Clementis donatarij reſoluto iure ipſius Clementis per eius obitum,

3 iſta † impoſitio cenſuum non ſuſtinetur in præiudi-
cium filiorum, qui poſt eius obitum ſunt expreſsè vo-
cari in donatione, vt fuit reſolutum *in d. cauſa Spoleta-
na terrarum*, & conſequenter iſta mandata non ſunt
exequenda ſuper bonis donatis.

Non obſtat quod donatio fuit ſimulata, quia ſimulatiò non probatur: nam inſtitutio æqualis partis donantis inter filios non comprehendit bona donata, Aret. *conſ.* 74.*num.* 11. & fuit reſolutum *in cauſa Perusen.bonorum*, 27.*Decembris* 1579.*coram R.P.D. Seraphino*.

Diuiſio verò non infert neceſſario ſimulationem & tranſactio eſt reſtricta ad ipſos fratres, & ideò non ſuffragatur aliis. Vltra quod ſecundum Dominos illi actus ſubſequuti non poſſunt inferre præiudicium iſtis filiis, cum donatio fuerit facta contemplatione matrimonij, & ad eorum fauorem vt fuit reſolutum *in cauſa Romana pecuniaria*, 12. *Nouembris præteriti, coram R.P. D.Coccino*, & tanto magis cùm iſti actus non ſint clari, & concludentes.

4 Non obſtat † quod obligatio Clementis ſuſtinetur
per facultatem ei conceſſam alienandi, & quod quid
placuerit faciendi; quia virtus iſtius clauſulæ euacua-
tur ex ſubſequenti prohibitione alienandi propter
quam prohibitionem iſta facultas alienandi reſtringi-
tur, & habet ſolum locum inter ipſos vocatos, Bal. *conſ.*
465.*num.*5.*lib.*5. Curt.iun. *conſ.*130.*num.*6. Dec.171.
*ſub num.*3. & fuit latè dictum *in cauſa Imolenſi bono-
rum, de anno* 1592.*coram R.P.D.meo Pamphilio*. Et ceſ-
ſat omnis difficultas, quia etiam facultas alienandi in-
5 continenti limitatur per clauſulam † reſtrictiuam ſal-
uis infra dicendis, quæ reſeruatio eſſet ſine effectu ope-
randi, ſi facultas alienandi eſſet libera, non obſtante
ſubſequenti prohibitione.

Non obſtat quod iſta prohibitio alienandi vti facta
in contractu non impedit dominij tranſlationem: quia
6 † cùm prohibitio alienationis ſit facta ad effectum vt
bona permaneat in iſtis familiis, & cum ſtipulatione
Notarij, ex ea impeditur tranſlatio dominij, vt fuit
latè deductum coram me in dicta cauſa Spoletana ter-
rarum.

Præterea cenſus fuit impoſitus ſuper tenuta, quæ
7 non erat in totum donata, & in dubio † cenſetur im-
poſitus ſuper parte libera, vt fuit reſolutum *in cauſa
Peruſina de Almericis*, 8. *Aprilis* 1587.*coram bon.mem.
Orano*, & ideò neque poteſt ſuſtineri iſta impoſitio
cenſus ex cauſa neceſſaria dotis filiarum, quia aderat
tam pars libera iſtius tenutæ ſuper qua intelligitur im-
poſitus cenſus, quam alia bona non ſubiecta fideicom-
miſſo ſuper quibus poterat imponi, & conſequenter
8 ceſſat diſpoſitio Auth. *Res quæ C.comm.de legat.* † Quæ
habet ſolum locum in ſubſidium, quando non extant
bona libera.

Non obſtat quod iſta bona fuerint deſcripta in in-
uentario vt hæreditaria Clementis, quia inuentarium
fuit confectum à tutore, & ideo non præiudicat Aure-
lio. Non obſtat quod Aurelius vti hæres Clementis
9 non potuit impugnare iſtam impoſitionem: quia † eſt
hæres cum beneficio legis, & inuentarij, & conſequen-
ter vti vocatus ex propria perſona non tenetur habere
ratum factum patris in eius præiudicium.

Illuſtriſsimo Cardinale Mellino, Bononienſis Cenſus, Luna 20.*Maij* 1602.

SVMMARIA.

1 *Venditor promittens generalem defenſionem rei venditæ, tenetur liberare à quacunque moleſtia.*

2 *Præſumitur pro executore quod executionem ſuper bonis expreſſis in mandato.*

3 *Terminus ad liberandum à moleſtiis, non eſt concedendus ei qui illum habuit.*

DECISIO CVIII.

PRopoſui iterum idem dubium aliàs propoſitum, &
reſolutum, & Domini concluſerunt non eſſe rece-
dendum à deciſis: quia † promiſſio Vergilij eſt ſim- 1
plex ad generalem defenſionem bonorum cenſuato-
rum, & ideo comprehendit moleſtias illatas à Gallea-
tio. Et hoc maximè dicendum eſt attenta veriſimili
mente contrahentium qui intellexerunt de liberatione
moleſtiis illatis ex quauis cauſa, & à quibuſcumque
perſonis.

Non obſtat quod licet ab A.C. fuerit obtentum ſe-
queſtrum ſuper bonis cenſuatis, nihilominus non con-
ſtat quod ſuper illis executum ſit, & conſequenter non
apparet quod moleſtiæ illatæ à Galeatio ſuper bonis
ſequeſtratis, ſint ſuper bonis cenſuatis, quia in rela-
tione executoris non ponuntur diuerſi confines ab ex-
preſſis in inſtrumento venditionis cenſus, & in decre-
to ſequeſtri, ſed ſolum in eis exprimitur, commune in
quo poſſeſſiones ſunt ſitæ ſine appoſitione confinium
dicendo feciſſe executionem in commune capitis flumi-
nis *in loco detto alle Fornaci*, iuxta ſuos notarios fines, &
in commune S.Martini in Agile, & ideo cum executio
poſſit eſſe facta in bonis cenſuatis, quæ ſunt ſita in
iſtis communibus, in dubio intrat præſumptio pro
executore, † quod fecerit executionem ſuper bonis 2
expreſſis in ſequeſtro A,C, & quod non exceſſerint fines
mandati. Et iſta præſumptio ſecundum Dominos
coadiuuatur: quia ſi ſequeſtrum, non fuiſſet executum
in iſtis bonis, non fuiſſet obtenta inhibitio ad inſtan-
tiam Galeatij, ſed fuiſſet dictum quod iſta bona erant
diuerſa à bonis, quæ debebant ſequeſtrari, & propter-
eà ſequeſtrum A, C, nihil commune habet cum iſtis
bonis.

Verum hodie ceſſat omnis difficultas, cum poſtea ſuperuenerit relatio executoris, qui declarat quod executio fuit facta in iſtis bonis.

Nec placuit Dominis quod Equiti ſit præfigendus
nouus terminus ad effectum liberandi à moleſtiis, quia
ei fuerunt præfixi plures termini, & ſuſtinuit litem per
tres annos, & vltra; † & ideò cum facto habuerint 3
tantum tempus, non eſt deueniendum ad nouam præ-
fixionem.

R. P. D. Iuſto, Bononienſis Cenſus, Mercurij 11. *Decembris* 1602.

SVMMARIA.

1 *Reſtitutio in integrum impedit executionem.*

2 Limit. *ſi ante petitam reſtitutionem executio fuerat cepta.*

3 *Dummodo tamen cepta ſit executio poſt latam ſententiam, ſecus ſi ante.*

4 *Mandatum relaxatum in ſententia ſuſpenditur per appellationem.*

5 *Clauſula, Appellatione remota, non tollit reſtitutionem in integrum.*

6 *Clauſula præfata minus operatur, quam res iudicata.*

7 *Impoſitor cenſus tenetur ad defenſionem illius, & bonorum ſuppoſitorum.*

8 *Etiam ſi bona cenſuata fuerint ab aquis occupata, & inundata.*

DECISIO CIX.

1 IN hac cauſa firma eſt regula,† quod reſtitutio in in-
tegrum impedit executionem, *l.1.Cod. de in integr.
reſtitut.moral.poſitol.*Doctor.*in l.4.§.condemnatum,ff.de
re iudic.*

2 Nec facit in propoſito limitatio regulæ † vt non
procedat quando executio eſſet prius petita, vel cæpta.
Put.*dec.285.lib.1.cum aliis alleg.per informantes*,& hic
prætenditur fuiſſe petitam, vel certe ex eo, quod in
ſententia R.P.D.mei Mellini fuit decretum,& relaxa-
3 tum mandatum: quia † concluſio procedit quo ad
præuentionem in executione poſt ſententiam, alias
eſſet modus infallibilis ſemper impediendi reſtitutio-
nem, quia in omnibus ſententiis decerni poteſt,& re-
4 laxari mandatum, quod † tamen ſuſpenditur per ap-
pellationem.

Nec etiam obſtat quod ſimus in cauſa expedita vi-
gore commiſſionis habentis clauſulam *Appellatione,
5 remota,* ſi quidem † per eam non cenſetur remota re-
ſtitutio, Gloſſ. *in l. vnica,C. de mom. poſſeſſ.*præſertim
quia non idem eſt dicendum in executione vnius ſen-
tentiæ à qua non poſſit appellari, vt in executione
6 rei iudicatæ vigore ſententiarum,† quæ maiorem ha-
bent effectum.Gabr.*concluſ.1.de execut.rei iudic.num.7.*
& nihilominus Domini ad effectũ vt non eſſet locus
arbitrio vt ex eo retardaretur executio,dixerunt con-
ſtare de manifeſta calumnia Daineſij,*ſecundum termi-
nos,cap.ſciſcitata, & ibi* Doctor. *de reſt. in integr. cum
7 vulgar.*Clarum enim eſt,† quod tenetur ad defenſio-
nem cenſus,& bonorum cenſuatorum,& eo ipſo quod
oſtenduntur moleſtiæ intrat obligatio.*l.plus §.mora,ff.
de euict.& deciſum fuit coram D.meo Mellino.*

Nec facit moderatio inhibitionis A. C. quia etiam
remanent moleſtiæ ſuper bonis quæ debent eſſe li-
bera, quas non conſtat Daineſium in ſe ſuſcepiſſe,
nam cùm fuerint præfixi termini, vt in vltima Deci-
ſione Domini mei Mellini non debet eſſe in poteſta-
te Daineſij protrahendi ſuo arbitrio hanc litem, &
interim Herculanos non poſſit habere cenſus.

8 Non obſtat inundatio bonorum,† quia non pro-
pterea non debetur defenſio in ſtatu in quo modo re-
periuntur vt ſint libera recedentibus aquis, maximè
quia iſta non percutiunt obligationem Daineſij, quæ
conſiſtit in liberatione moleſtiarum illatarum ſuper
bonis.

Ex quibus conſtat de iuſtitia ſententiæ quidquid
dicatur pro Daineſio.

Mandarunt tamen Domini vt ſuperſederem in exe-
cutione,& interim præfigerem terminum ad docen-
dum de cauſis reſtitutionis in integrum, quia tunc
tanto magis conſtabit de calumnia Daineſij ſi nihil
docebit de ſuſceptione litis,& de progreſſu cauſæ co-
ram Auditore Cameræ.

Et ita firmatum.

R. P. D. Manzanedo, Ianuenſis Cenſus, Lunæ 28.
Aprilis 1608.

SVMMARIA.

1 *Cenſus quando dicatur legitimè impoſitus.*

2 *Cenſus in dubio præſumitur validus donec non probe-
tur aliquis illius defectus.*

3 *Verba habuit, & recepit in pecunia numerata, &c. à
Notario prolata important actum veræ numera-
tionis.*

4 *Notario atteſtanti pecunia fuiſſe numeratam, cre-
ditur.*

5 *Teſtes inſtrumentarij tanquam à partibus approbati
faciunt fidem, etiam ſi alias eſſent inhabiles.*

6 *Teſtis contra producentem probat.*

7 *Proteſtatio quod cenſus reducatur ad formam Bullæ
limitat obligationem,& illam reſtringit ad limites
Bullæ.*

DECISIO CX.

DVbitaui an cenſus de quo agitur eſſet validus,
& Domini affirmatiuè reſponderunt, apparet
† enim ſuper re certa fuiſſe impoſitum, & de ſui na- 1
ra fructifera, & in pecunia numerata,& de illo fuiſſe
confectum publicum inſtrumentum vnde validus
præſumitur, prout tradit Cœpol. *de ſimulat.contr.præ-
ſumpt.26.num.85.*& fuit deductum *in Foroliuienſi cen-
ſus 15.Nouemb.1589.coram Orano.*Quin & in dubio 2
pro validitate cenſus præſumitur quandiu non pro-
batur aliquis illius defectus,*l.ſi prætor,in princ.ff.de iu-
dic.l.3.ff.de milit.teſtam.c.Abbate,de verbor.ſignific.*latè
Aym *conſ.52.num.2.& per tot.*

Non obſtat quod de non numeratione pecuniæ
opponitur, cum ex eodem inſtrumento totum contra-
rium appareat, vbi Hieronymus fatetur ſe habuiſſe,
& recepiſſe à dicto Antonio verè,& realiter ſcuta duo
millia auri in auro, & Notarius atteſtatur in ſui præ-
ſentia,& teſtium Hieronymum illa habuiſſe,& rece-
piſſe in pecunia numerata, & ei tradita per Anto-
nium fuiſſe, quæ † verba non à partibus ſed à nota- 3
rio prolata important actum numerationis, & realis
receptionis ad tradita per Bart. *in l. ſi ita ſtipulatus,§.
Griſogonus, n.3.ff. de ver.oblig.* quem ſequitur Alex.
num.14. Bald. *in l. ſi ex cautione, num.14.verſ. & ideò
probat numerationem, C. de non numer.pecun.* cum aliis
adductis in dicta Deciſione Imolenſi. † Quin & ex 4
præfatis verbis probari numerationem, iuxta formam
Bullæ *Pij V.* tenuit Rota *in vna Bononienſi cenſus,* 15.
*Febr.1599.coram Domino meo Decano.*Quæ magis pro-
cedunt cum adſint depoſitiones duorum teſtium in-
ſtrumentalium,& Notarij rogati de dicto inſtrumen-
to,& † teſtes inſtrumentarij cenſentur à partibus ap- 5
probati,& faciunt fidem etiam ſi aliàs eſſent inhabi-
biles, iuxta Gloſſ. *in verbo,ſupplicijs,§.& licet Auth.de
teſtib.*quam dicit ſingularem Imol. *in l. ad teſtium, in
§.conditionem.ff. de teſtam. & Iaſ.* pluribus illam ſe-
quentibus relatis *in l.1.num.13.ff.de ſer.*Aym.*conſ.56.
num.10.*Præcipuè † cum fuerint inducti, & examina- 6
ti per Aduerſarium ad tradita per Gabr. *de teſtib.con-
cluſ.1.n.13.verſ.contrarium.*

Nec alij teſtes quidquam obſtant cum non inter-
fuerint contractui,& deponant de auditu ab ipſa par-
te aduerſa. Et in omnem euentum iſte contractus ha-
bet clauſulam, cum expreſſa proteſtatione, quod con-
trahentes iſtum contractum cenſualem celebrare vo-
lunt iuxta formam Bullæ *Pij V.* taliter quod ſi adeſſet
aliquod pactum contra tenorem dictæ Bullæ habere-
tur pro non appoſito, † quæ proteſtatio de conſenſu 7
vtriuſque partis facta valet, & limitat obligationem
ad formam dictæ Bullæ ad tradita per Gabr. *conſ.47.
n.10.lib.2.*& fuit dictum in ſupradicta deciſione *Foro-
liuienſi cenſus coram Orano,& in vna Anagninenſi vſu-
rarum,14.Mart.1607.coram me,*& aliàs ſæpius.

Minus obſtat ſententia in partibus contra validi-
tatem cenſus lata, cùm ex ſupradictis appareat de il-
lius iniuſtitia.

Nec etiam obſtat quod cenſus fuerit impoſitus ſu-
per bonis ſubiectis fideicommiſſo, cum de hoc non
conſtet, nec quidquam probetur.

R.P.D.

Reuer.P. Domino Corduba, Anconitana Cenſus, Lunæ 25. May 1598.

SVMMARIA.

1 *Impoſitio cenſus tanquam in facto conſiſtens, non præ-
ſumitur.*
2 *Impoſitio cenſus probatur debitoris confeſſione.*
3 *Actus præſumitur factus in executionem præcedentis
conuentionis.*
4 *Ignorantia non præſumitur niſi poſt lapſum de-
cennij.*
5 *Hæres,maximè qui cum defuncto non cohabitauit præ-
ſumitur ignorare geſta per defunctum.*
6 *Solutio cenſus per decennium cum expreſſione cauſæ
conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum.*
7 *Donatio poteſt præſumi ex ſolutione voluntaria inde-
biti.*
8 *Soluens indebitum ſub prætextu alicuius cauſæ, non
repetit.*
9 *Debitum vnius non compenſatur cum debito alterius.*

DECISIO CXI.

DOmini reſoluerunt ſententiam Rotalem eſſe
confirmandam ex latè deductis in deciſione *co-
ram* Reuerendiſſimo Patre Domino meo Decano, 28.
Aprilis 1597.
Nec quæ modo in contrarium allegantur quid-
1 quam releuare,& Primò,quod cum conſtituto † cen-
ſus ſit quid facti non præſumitur impoſitos niſi pro-
betur, *lege in bello, ff. de capt.* maximè cùm requiratur
ſcriptura, & fundus particularis ſuper quo fiat im-
poſitio, iuxta *Extrauag.* Martini, Calix. & Pij V. vt
tradit Nauar. *conſ.2.num.6. de empt.* Nam fuit reſpon-
2 ſum † hæc omnia tolli ex confeſſione Dominorum
de Carbonibus in eorum quietantiis, & ſignanter in
illa 5. *Aprilis* 1574. in qua ipſe Carbonus fatetur
cenſum fuiſſe impoſitum per Dominum Petrum ſu-
per nonnullis ſuis bonis, ex pecuniis penes ſe depo-
3 ſitatis, † & cùm præceſſerit pactum de creando cen-
ſum ex illis pecuniis ex dictis ſolutionibus illius im-
poſitio venit præſumenda in executionem præceden-
tis conuentionis, *lege quadam mulier, ff. de rei vendic.*
Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 49. num. 2.* Præ-
ſertim quia dicta ſolutio cenſus incœpit ſtatim poſt
annum conuentionis, iuxta quam erat facienda impo-
ſitio illo finito.
Neque obſtat, quod cum res ſit de recenti non eſt
veriſimile quod ignoraretur Notarius coram quo fuit
4 ſtipulatus contractus: † ignorantia enim vt præſu-
matur requiritur lapſus decennij, Menoch. *de arbitr.
caſu* 26. Nam fuit dictum quod cùm Magdalena ſit
5 mulier, & hæres in qua † probabiliter ignorantia da-
tur, nec habitauerit Anconiæ, vbi inſtrumentum cen-
ſus fuit celebratum non debet mirum videri ſi poſt
mortem viri factum eius ignorauit, Menoch. *vbi ſu-
pra, n. 3. & de præſumpt. l. 6. præſumpt. 23.* Moder. *de pro-
bat. concl.* 879. & 880.
Ex quibus tollebatur aliud obiectum quod ſi cen-
ſus vere fuiſſet impoſitus Magdalena non ſe fundaſ-
ſet in quaſi poſſeſſione exigendi, ſed egiſſet vigore
obligationis cameralis, quæ in ſimilibus contractibus
ſolet apponi, quoniam hæc non procedebant ſtante
ignorantia Notarij rogati de cenſu, & ſibi conſtabat
de quaſi poſſeſſione.
Quod autem dictæ ſolutiones fuerint factæ præ-
niis proteſtationibus non releuabat, cùm ſucceſſerit
poſt motam litem, & appareat plures ſolutiones fuiſ-
ſe factas antea abſque eo quod aliquæ præceſſerint
proteſtationes.
Minus refragabatur præſumptionem conſtitutio-
nis cenſus non intrare niſi adſit decennalis ſolutio.
Hoſt. *in Summa, in tit. de conſuetud. §. in obtentis,* † nam 6
in præſenti aderat ſolutio vndecim annorum cum ex-
preſſione cauſæ quæ ſufficiebat Bar. *in l. cum de in rem
verſo, n. 9. & 15. ff. de vſur.* Couar. *in regul. poſſeſſor. 2.
par. §. 4. n. 2.* Capic. *d. 65. n. 3. & 9.* Guid. Pap. *q. 407. & ibi
adent. in littera B.*
Neque hanc ſolutionem interrumpit proteſtatio
de anno 1577. Quia non eſt Petri, ſed procuratoris
de cuius mandato non conſtabat, cui proteſtationi
contrariatur actus ipſius principalis in ſolutione
anni 1578.
Aliud oppoſitum de noua creatione illius cenſus
facta per Magdalenam, in qua nulla fit mentio de
præcedenti fuit ſublatum ex eo quod Petrus moue-
rat litem contra Magdalenam negando dictum cen-
ſum, & inde fuit facta pro reddenda illa magis cauta,
quæ ignorabat Notarium rogatum de primo inſtru-
mento, cui ſecundum non aduerſatur, & ideò cùm
actus actum inuice nulla ex hoc dici poteſt orta præ-
ſumptio in contrarium ſtante lite cui Petrus voluit ce-
dere per dictam ſecundam impoſitionem. Cùm ergo
vrgentiores concurrant coniecturæ pro Matthia, di-
xerunt Domini non eſſe recedendum à dicta reſolu-
tione. Ponderabant enim inter aliàs Deciſionis ratio-
nes illam, quod † quoniam fit ſolutio voluntaria po- 7
teſt probabiliter dici fructus fuiſſe donatos, Bar. *d. n. 14.*
Nec in contrarium faciebat Menoch. *lib. 3. præſumpt.
31. n. 1.* vbi ſoluens vſuras indebitas ſcienter non præ-
ſumitur voluiſſe donare: nam in præſenti ſolutio fuit
facta cum expreſſione cauſæ reditus cenſus, † quo ca- 8
ſu non eſt locus repetitioni, Rom. *conſ. 500. n. 5.* rela-
tus per Menoch. *d. præſumpt. 31. n. 4.* vbi de communi
teſtatur, & caſu quo illi eſſet locus illi erant repeten-
di ab hærede Franciſci cui fuerat facta ſolutio, non à
Matthia hærede Magdalenæ, † cùm debitum vnius 9
non compenſetur cum debito alterius, Ceſar. de
Graſſ. *deciſ. 2. num. 4. de ſolut.* Rota *Iannenſ. deciſ. 10.
num. 3.*

Illuſtriſsimo Cardinale Lancellotto, Spoletana cenſus, Lunæ 18. Iunij 1601.

SVMMARIA.

1 *Agens condictione indebiti, debet probare ſolutum non
fuiſſe debitum.*
2 *Cenſus impoſitio probatur per enunciationem alterius
inſtrumenti, concurrentibus adminiculis.*
3 *Cenſus impoſitio probatur per confeſſionem partis.*
4 *Cenſus impoſitio probatur abſque ſcriptura.*
5 *Cenſus præſumitur legitimè impoſitus eo ipſo quod fuit
extinctus.*
6 *Simulandi cauſa, & coniectura ſufficientes ſunt pro-
banda ab eo qui actum ſimulatum dicit.*
7 *Simulatio excluditur ex obligatione releuationis.*

DECISIO CXII.

FVit dictum reuocandas eſſe ſententias per quas
Romulus filius, & hæres Ioannis Franciſci Balne-
tij condemnantur ad reſtituendum filiabus, & hære-
dibus Michelutij ſtabulum, & alia per dictas mulieres
eidem Romulo data in extinctionem cenſus ſcutorum
octingentorum à Michelutio venditi Ioanni Fran-
ciſco.

Tum

Tum quia ſententiæ fundant ſe in eo quod cenſus
re vera non fuerit impoſitus, & ſic mulieres fuerint
deceptæ, tum quia cùm dictæ filiæ egerint pro repeti-
1 tione indebitæ ſoluti † debuiſſent probare negatiuam
quod fuerit ſolutum in debitum, Alex. *conſ.* 83. *num.* 1.
lib. 2. quæ tamen non fuerunt probata, immo conſtat
de contrario ex inſtrumento dationis in ſolutum à di-
ctis mulieribus factæ, cum decreto Iudicis interuentu
conſanguineorum, & aliarum ſolemnitatum requiſi-
tarum, in quo explicatè narrabatur exiſtentia cenſus,
2 † cui inſtrumento eſt ſtandum, cùm præſumatur verū,
& cùm ex eo excludatur omnis ſuſpicio fraudis, &
deceptionis, vt hic deducunt informantes. Maximè
quia huiuſmodi inſtrumentum coadiuuatur ex con-
feſſione eiuſdem Michelutij in teſtamento, in quo fa-
teatur ſe debitorem Raynerij in ſcutis octingentis,
prout eſt quantitas huius cenſus, item ex releuationi-
bus trium perſonarum dicentium audiuiſſe ab hære-
dibus Michelutij, quod aderat quidam cenſus.

Nec facit quod non conſtet de inſtrumento impo-
3 ſitionis cenſus, quia non ideo excluduntur aliæ † pro-
bationes per confeſſionem partis, cum cenſus etiam
4 ſine ſcriptis † probari poſſit ſicut emptio, & venditio,
vt fuit reſolutum *in cauſa Anconitana cenſus* 28.
Aprilis 1597. *coram R. P. D. meo Seraphino.*

Sicut neque obſtat quod ex dicto inſtrumento non
appareat cenſum fuiſſe impoſitum ſeruatis requi-
5 ſitis Bullæ *fel. record. Pij, Papa V.* † quia eo ipſo,
quod pro illius extinctione datur ſtabulum, & alia
cenſus preſumitur validus, & legitimus. Quod dici-
tur inſtrumentum fuiſſe ſimulatum, Dominis non
6 placuit, † cùm neque ſit probata cauſa ſimulandi nec
adſint coniecturæ ſufficientes, nam ſi fiſcus habebat
prætenſiones per huiuſmodi ſimulationem non ſe-
quebatur liberatio, ita vt non potuiſſet amplius agere
niſi fuiſſet probata veritas cenſus, vltra quod non
fuiſſet appoſita obligatio pro releuatione, † quæ non
compatitur cum ſimulatione, nec fuiſſet permiſſum,
quod tantum tempus fuiſſent exactæ penſiones.

Præterea non eſt probandum quod Ioan. Franciſ-
cus in vita exegerit, cum quietantiæ remanſerint
penes mulieres.

*R. P. D. Ortembergio, Romana Cenſus, 24.
Nouembris 1606.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio probatur ſine ſcriptis, prout etiam emphyteuſis.*
2 *Cenſus conſtitutio probatur ex diuturna ſolutione, &* num. 4.
3 *Confeſſio reſultans ex precum porrectione, probat cenſus impoſitionem.*
5 *Inſtrumentum extinctionis cenſus, probat illius creationem.*
6 *Confeſſio qualificata ſcindi poteſt, ſi contineat capitula ſeparata.*
7 Limit. *ſi qualitas ſit talis, quæ actum cui adijcitur reddat nullum.*
8 *Profeſſio ob metum redditur nulla.*
9 *Cenſus perimitur propter illius extinctionem.*
10 *Diuerſa facta dicuntur, quæ diuerſa tempora continent.*

DECISIO CXIII.

DVbitatum fuit an probetur cenſus de quo agi-
tur, cùm de illius creatione non exhibeatur in-
ſtrumentum. Et dubitandi cauſam potiſſimum dedit
Bulla *Pij V.* requirens pretij numerationem fieri co-
ram Notario, & teſtibus in actu celebrationis inſtru-
menti. Sed ea non obſtante contrarium reſolutum
fuit, † cum cenſus etiam ſine ſcriptis poſſit probari 1
ſicut emphyteuſis, *l.* 1. *& ibi* Bar. *n.* 6. *C. de iure emphyt.*
Poteſt † enim probari etiam ex diuturna præſtatione, 2
*l. ſi certis annis, C. de pact. l. cùm de in rem verſo, ad fin. ff.
de vſur. l. litibus, & ibi* Bart. *C. de agricol. & cenſit. lib.* 11.
Et in ſpecie quod conſtitutio annui redditus etiam ex
diuturna præſtatione probetur tradit Couar. *var. re-
ſolut. cap.* 10. *verſ. fin. lib.* 3. & hanc ſententiam ſem-
per amplexa eſt Rota, quia Bulla *Pij V.* non magis
includit vnam, quam aliam ſpeciem probationis, vt
fuit dictum *in Anconitana cenſus,* 28. *Aprilis,* 1597.
coram Illuſtriſſimo, & in vna Spoletana cenſus, 18. *Iunij,*
1601, *coram R. P. D. Lancellotto*, in propoſito autem
probatur conſtitutio cenſus † ex confeſſione partis 3
reſultante ex precibus porrectis Illuſtriſſimo Vicario
Vrbis, *l. cum precum, C. de liberal. cauſ.* Felin. *in cap.
cum in iure, num* 5. *de offic. delegat.* Caputaq. *dec.* 190.
num. 3. *part.* 2.

Secundo, † probatur ex ſolutionibus longo tem- 4
pore factis: nemo enim præſumitur iactare ſuum *l.
cùm de indebito, ff. de Probat.* & fuit dictum *in dicta
Anconitana cenſus.*

Tertiò, reſultat probatio † ex confeſſione, quæ 5
habetur in inſtrumento extinctionis cenſus, vt ſimi-
liter fuit dictum in dicta Spoletana.

Non obſtat quod dicitur confeſſionem eſſe acce-
ptandam cum qualitate extinctionis, † quia cùm con- 6
tineat diuerſa, & ſeparata facta poteſt approbari in
altero. Bar. *in l. Aurelio, §. idem quæſiit, ff. de liberat. le-
gat.* Bal. *in l. ſi quidam, num.* 2. *C. de tranſact.* Felin. *in c.
dilecti, n.* 8. *de accuſ.* Boet. *dec.* 243. *num.* 3. Niſi † quali- 7
tas eſſet talis, quæ actum cui adiicitur redderet nul-
lum, & faceret vt quod actum videtur actum non ſit,
vt metus, † qui ex profeſſione facit non profeſſionem: 8
tunc enim confeſſio eſſet acceptanda cum ſua quali-
tate, vt fuit dictum *in vna Hiſpalenſi progeſſionis coram*
bon. mem. Cardinale Aldobrandino *in Aſtericenſi
Archidiaconatus,* 27. *Aprilis,* 1577. *coram* Clem. VIII.
& in Gerundenſi pracedentiarum, 4. *Nouembris* 1585.
coram Illuſtriſſimo Seraphino, *& in Narnienſi pecu-
niaria,* 28. *Ian.* 1585. *coram* Illuſtriſſimo Pamphilio,
tunc Rota Auditoribus.

Extinctio autem † quamuis perimat cenſum, non 9
tamen reddit illum nullum ab initio quin potius præ-
ſupponit cenſum validum, vt priuatio habitum *l. de-
cem, ff. de verb. oblig. l. vitio vſusfructus, ff. de cond. & dem.*
Bal. *in l. licèt, num.* 2. *in fine, C. locat.* Et ad hoc † vt di- 10
cantur diuerſa facta, ſufficit quod contineant diuerſa
tempora, Sard. *deciſ.* 258. *num.* 2. *in fine.*

Nec obſtat quod non appareat cenſum fuiſſe im-
poſitum ſeruatis requiſitis Bulle, *fel. record. Pij Papa V.*
quia ex ipſa extinctione, & confeſſionibus prædictis
præſumitur validus, & legitimus, vt fuit dictum in
dicta Spoletana.

*R. P. D. Penia, Romana Cenſus, de Comitibus,
Veneris* 31. *Maij*, 1596.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio extraiudicialis facti, etiam parte abſente de æquitate canonica probat.*
2 *Maximè quando agitur ſolum de probanda veritate rei geſtæ.*

3 *Con-*

3 *Confeſſio probata per idoneos teſtes, probatur etiam de iure ciuili.*

4 *Et ſine dubio concurrentibus adminiculis.*

DECISIO CXIV.

HIeronymus Abbas, & Federicus de Comitibus aliàs impoſuerunt cenſum ſcutorum mille centum ſeptuaginta ad fauorem Baltazaris etiam de Comitibus pro pretio ſcutorum decem, & octo millium, de quo conſtabat per publicum inſtrumentum camerali obligatione munitum. Hyeronimo, Federico, & Baltazare vita functis cùm hæredes Baltazaris integros fructus totius cenſus ſcutorum decem, & octo millium decurſos petiiſſent. Camillus verò, & Horatius de Comitibus ex illa ſumma ſcutorum decem, & octo millium ſortis principalis reſtituta fuiſſe Balthaſari ſcuta tria millia prætenderent, & pro ea rata extinctum fuiſſe cenſum, & redactum ad ſummam ſcutorũ quindecim millium. Dubitatū an conſtaret de prædicta cenſus extinctione. Et vtraque parte informante Rota de duobus videndum cenſuit. Primùm an eſſet probata ſolutio ſcutorum trium millium. Secundò, an dato quod eſſet probata ceſſiſſent in extinctionem cenſus pro dicta portione trium millium ſcutorum.

Et quantum ad primum, affirmatiuè reſponſum fuit nempè ex his, quæ proponebantur conſtitiſſe de ſolutione ſcutorum trium millium facta Balthazari. Dum enim teſtes aſſerebant ſæpe audiuiſſe Balthazarem dicentem habuiſſe à Dominis de Comitibus ſcuta tria millia ad computum decem & octo millium, quæ
1 † confeſſio etiam extraiudicialis de æquitate canonica etiam parte abſente probat. Felin. *in cap. ſi cautio, n. 27. de fide inſtrum.* Put. *deciſ.* 11. *num.* 8. *lib.* 2. præſertim
2 † cum non agatur de probanda obligatione acquiſita, vel aliquo alio iure, ſed veritate rei geſtæ, quo caſu licet verſemur inter Romanos inter quos attenditur ius
3 ciuile, confeſſio † extra iudicialis per idoneos teſtea probata fidem facit etiam de iure ciuili, *l. deſiderium, C. de poſ.* Felin. *in c. ſi cautio, num.* 28. *verſ. fallit tertio, de fide inſtrum.* Curt. Iun. *conſ.* 168. *num.* 10. *& ſeq. lib.* 2.

Eandem confeſſionem coadiuuat altera eiuſdem Balthazaris aſſertio, in quodam mandato, ſeu Chirographo directo Hieronymo Abbati de Comitibus, vt ſolueret comiti Hannibali Scotto ſcuta trecentum triginta, inſubdebat, *che so li farò buoni à V. S. à conto del cenſo delli quindecimillia ſcudi.*

Concurrebant prætetea multa adminicula eandem ſolutionem indicantia. Primùm quoniam ante impoſitionem cenſus ſcutorum trium millium ſactam ad fauorem Cardinalis Azolini tres teſtes deponebant audiuiſſe Balthazarem dicentem ſe indiguiſſe pecunia vſque ad ſummam ſcutorum trium millium, quam procurabat habere à Dominis de Comitibus in diminutione cenſus ſcutorum decem, & octo millium. Secundò, quoniam in executionem dicti contractus fuit impoſitus cenſus ſcutorum trium millium ad fauorem Cardinalis Azolini de quo patebat ex publico inſtrumento in actis producto. Tertiò aderat declaratio Abbatis Hyeronimi iuramento munita, & in dicto inſtrumento cenſus inſerta quod prædicta ſcuta tria millia ad cenſum accepta deberent ſolui Balthazari in computationem prædicti maioris cenſus ſcutorum decem, & octo millium. Quartum adminiculum ſumebatur ex quietantia manu Balthazaris facta de receptis ſcutis mille octingentis de ordine Cardinalis Azolini à Ioanne Lopez qui faciebat ea ſoluere pro Federico, & Hyeronimo, cui non repugnabat quod Balthazar confecerit apocam mutui, & dederit Ioanni Lopez pignora, quoniam poſt confectum inſtrumentum cenſus ſcutorum trium millium cum Cardinale Azolino idem Cardinalis qui reſtituerat pecuniam Ioanni Lopez iuſſerat etiam pignora Balthazari reſtitui. Quintum, & poſtremum erat quod pro ſolutione reſidui vſque ad ſcuta tria millia, nempè pro ſcutis mille ducẽtis apparebãt plures partitæ, quas Abbas Hyeronimus diuerſis Balthazaris creditoribus de illius mãdato ſoluerat, videlicet, cuidam Marſilio ſcuta centũ pro extinctione vnius ſocietatis officij, Antonio Formicinio ſcuta centum quinquaginta pro extinctione alterius ſimilis ſocietatis, Item quædam aliæ referebantur per
informantes pro Camillo, & Horatio, † ex quibus di- 4
cebant Dñi confeſſionẽ extraiudicialem plenè probari, quamuis alias non probaretur, Paul. de Caſtro, *conſ.* 28. *in fine, lib.* 1. Rol. *conſ.* 28. *n.* 47. *lib.* 2. Achil *dec.* 1. *de cõfeſ.*

Quantum ad ſecundum, Domini voluerunt particulariter videre. An per dictam ſolutionem trium millium ſcutorum fuerit extinctus dictus cenſus ſcutorum decem, & octo millium, & redactus ad ſummam ſcutorum quindecim millium. Nam circa hoc difficultatem faciebant multa, ſed illud in primis, quia ex deductis non conſtabat in extinctione interueniſſe aliquem actum ſimilem creationi cenſus, nempè retrouenditionem, vt videtur requirere *deciſio* Illuſtriſſimi D. Cardinalis Lancellotti, *die* 28. *Iunij*, 1574. licèt de hoc eſſet videndum.

Illuſtriſsimo Cardinale Blanchetto, Engubina, ſeu Peruſina cenſus, Veneris 24. *May* 1596.

SVMMARIA.

1 *Cenſus emptus cum pecunijs depoſitatis ea lege vt non poſſint amoueri ſine conſenſu Titij, Titio non conſentiente, non valet.*

2 *Pactum quod pecunia depoſita non poſſint leuari abſque Titij conſenſu, eſt ſeruandum.*

3 *Pactum de ſoluendo cenſum per aliquod tempus ante illius conſtitutionem, non valet.*

4 *Pactum quod in redemptione cenſus ſoluto ſemeſtro emptor non teneatur compenſare recepta pro rata temporis, non eſt validum.*

5 *Fideiuſſor non opponens legitimas exceptiones, ſibi praiudicat.*

DECISIO CXV.

DOmini dixerunt Dominis de Carbonana non competere ius contra Dominum Franciſcum Ridolphinum poſſeſſorem pro releuatione indemnitatis eiſdem promiſſæ à Vincentio Blaxiotto in contractu cenſus facto cum Ioanne Paulo Accorambono, 23. Februarij, 1563.

Contractus † enim cenſus ſuſtineri non poteſt, quia 1
cùm pecuniæ ſtarent in depoſito apud Blaxiottum, & non poſſent amoueri ſine conſenſu Federici, & Vin-
centij, illis † non conſentientibus, non potuerunt 2
conuerti in emptionem cenſus, ex quo ſequitur vel quod deficiat pretium, vel quod repetentibus deponẽtibus ipſum depoſitum, poſſit depoſitarius per indirectum cogi ad extinctionem cenſus, vtrumq; reperitur prohibitum per *Extrauag. Martini, Calixti, & Pij V.*

Accedunt alia pacta, quæ reddunt ſimulatum con-
tractum. † Nam quod fructus debeant currere per tres 3
menſes ante conſtitutionem cenſus, & quod in illius
redẽptione ſoluto ſemeſtre † non teneatur emptor cõ- 4
penſare fructus pro rata indicant potius intentionem deponentis conſequendi lucrum ex pecuniis depoſitaris, quam emendi cenſum. Quam exceptionem cum Domini de Carbona non oppoſuerunt, cum ex illa

illa ipſorum orIretur liberatio, poſſunt agere ad rele-
uationem indemnitatis, *l. exceptiones, vbi* Doct. *omnes,*
ff. de fideiuſſ. Bal. *in l. cum quis, num.* 3. *&* Iaſ. *num.* 17.
C. de iure, & fact. ign. Et ex hia ita deciſum vna tantum
parte informante.

Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio Bononienſis
Cenſus, 26. Iunij 1600.

SVMMARIA.

1 *Vitium cõmiſſum circa ea, quæ non ſunt de forma ſub-ſtantiali contractus, non vitiat totum contractum.*
2 *Tempus ſolutionis faciendæ de fructibus cenſus, non eſt de forma ſubſtantiali contractus cenſus.*
3 *Immo eſt quid accidentale.*
4 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus in §. contractuſque ſub alia forma declaratur, & infra.*
5 *Quod non mutatur, ſtare non prohibetur.*
6 *Relatio non fit ad omnia præcedentia, quando ratio recti ſermonis non patitur.*
7 *Nec quando repugnat rectitudo iuris, vel intentio diſponentis.*
8 *Solutio cenſus non eſt contractus cenſus, ſed potius ſolutio illius.*
9 *In contractu cenſus non emuntur fructus cenſus, ſed ius illos percipiendi.*

DECISIO CXVI.

DVm io vltima propoſitione huius caſus fuiſſet
reſolutum quod cenſus iſte non poterat impo-
gnari ſub prætextu quod pretium non fuiſſet integre
ſolutum, fuit ſucceſſiuè dubitatum, ao ſaltem vitiare-
tur ex anticipata ſolutione fructoum vnios anoi facta
in ipſomet cootractu emptionis, & veoditioois dicti
cenſus cootra expreſſam prohibitionem Conſtitutio-
nis *Pij V.* ſuper forma creaodi cenſus, io qua huiuſ-
modi ſolutiones anticipatæ fieri prohibentur.

Et Domini cenſuerunt neque etiam ex hoc capite
cootractum cenſus impugnari poſſe moti principali-
ter ex illa diſtinctione communiter recepta de qoa
per Doctor. *in cap. fin. de condit. appoſ.* quam etiam ſe-
quota eſt Rota io pluribus cauſis, & præſertim in illa
Romana Turris Bubulariæ coram R.P.D. Decaoo, 7.
1 Nouembris, 1575. † Quod vitium commiſſum circa
ea, quæ non ſuot de forma ſubſtãtiali contractus, non
vitiat totum contractum, & ideò cum tempus ſolu-
2 tionis † fructuum anticipatæ, vel poſticipatæ oon ſit
de forma ſubſtantiali emptionis, & venditionis cen-
ſus, qoia illa expreſſio, vel omiſſio noo remouet con-
ſenſum contrahentium à contractu cenſus, nec fa-
cit illum contractum tranſire in aliam ſpeciem dioer-
ſam, vt fuit conſideratum in præfata cauſa Romana
Turris Babalariæ, & molti cumulati per Surd. *conſ.* 243.
3 *num.* 26. Sed † potius ſit quid accidentale, quod po-
teſt ineſſe, & abeſſe ab ipſo contractu cenſus, ad tradi-
ta per Gloſ. *in l. pacta conuenta, ff. de contr. empt.* Gemin.
in c. vt circa, §. 1. *num.* 13. *de elect. in* 6. meritò viſum
fuit quod iſta anticipata ſolutio tanquam prohibita
per dictam Conſtitutionem *Pij V.* vitietur, noo au-
tem qood totum contractum vitiet.

Neque obſtat quod idem *Pius V.* in præfata Conſti-
tutione circa finem adiecit illam clauſulam, ad quam
4 videbatur reduci tota difficultas, videlicèt, † coorra-
ctus ſub alia forma poſthac celebrandos fæneratitios
iudicamus. Quia domini dixerunt qood iſta clauſola
non referatur ad omnia ſupradicta, ſed tantom ad ea,
quæ formam ſubſtantialẽ contractus reſpiciunt, iuxta
diſtinctiooem ſupradictam. Qood Primò probatur ex
contextu ipſius Bullæ, oam cùm Papa improbauerit
nonnulla pacta paticularia, *vt in §. pacta continentia, &*
in §. ficuti, & etiam in alijs ſimilibus, & illa tantum pa-
cta ſpecialiter annullauerit; non autem totum contra-
ctum propter illa damnauerit, colligitur quod eius in-
tentio fuit quod reſecatis illis pactis reliquus cootra-
ctus io ſuo robore remaneret, quia id quod non tolli-
tur, ſtare † non prohibetur, *l. ſancimus. C. de teſtam.* Si 5
enim Papa voluiſſet, quod etiã per iſta pacta per eum
prohibita totus contractus corrueret, ſuperflua fuiſſet
illa prohibitio particularis, quæ fit de ſingulis pactis:
quia huic ſuæ intentioni ſatisfactum fuiſſet per ſu-
pradictam clauſulam generalem in fioe poſitam, quod
contractos ſub alia forma celebrandi cenſeantur fœ-
neratitij. Secundò conſiderabant Domini, quòd Papa
in dicta clauſola generali reſpicit formam cootractus,
ibi ſub alia forma celebrandi. Sed forma reſpicit ſub-
ſtaotiam; noo autem accideotia contractus, vt dictum
eſt, ideo iſta prohibitio oon poterat referri ad pacta,
quæ non erant de forma, vt eſt text. *in cap. eccleſia*
veſtra el 2. verſ. denique ſtatutum, & ibi Abb. *in 6. not. ſub*
num. 5. de elect. Tertiò hoc idem ſuadetur, quia vt dicit
Oldr. *conſ.* 25 a. † Relatio nunquam fieri debet ad om- 6
nia ſupradicta expreſſa ſi ſit contra rectitudinem ſer-
monis, & multò miousſi ſit cootra rectitudinem iuris,
& intentionis, † ſed ſi iſta clauſula referatur ad iſtas 7
anticipatas ſolutiones eſſet cõtra rectitudinem iuris,
quia de iore non ſunt prohibitæ, & cooſequenter eſſet
contra intentiooem ipſius *Pij V.* quia oon eſt veriſi-
mile quod voluerit iudicare fæoeratitium illum coo-
tractum, qui de iure non eſt talis, ideò ſatis eſt ſi iſta
anticipata ſolutio anoulletur ratione oouæ probibi-
tionis abſque eo qnod faciat etiam totum contractũ
ſæneratitium, vt ſic etiam ios commuoe minos corri-
gatur, quam fieri poſſit. Quartò conſiderabatur quod
io dicta clauſula iudicantur fœoeratitij cootractus.
Sed † ſolutio fructuum non eſt propriè contractus, ſed 8
potius ſonat in diſtractum, hoc eſt in ſatisfactionem,
& executionem contractus iam facti, & ſic ſaltem iux-
ta ordioem naturæ præſopponit contractum præce-
dentem, & ideò non poteſt compræhendi ſub hæc
clauſula generali annullatioa, quæ de contractu lo-
quitur. *ad l. Labeo. & ibi Scribentes de verb. ſigni.* Aret.
§. 1. *num.* 2. *Inſt. de obl.*

Non obſtat quod etiam perceptio fructuum dica-
tur de ſubſtantia cenſus ex eo quod ipſi fructus ſunt
res: quæ in huiuſmodi contracto emuntur. Quia † in 9
contractu cenſus verè non emuntur fructus, ſed ius
percipiendi illos inhærens rei ſuper qua cenſus impo-
nitur, vt dicimus de emptiooe vſusfructus. Couar. *var.*
reſolut. lib. 3. *c.* 2. *ſub n.* 4. Gabr. *in conſ.* 148. *in prin. lib.* 2.

Cætera aotem quæ pro parte Dominorũ de Luca-
rellis deducebantur, videbantur teodere ad impugnan-
dam deciſionem iam factam ſuper integritate pretij.
Ideò non indigent aliqua reſponſione, cum in præfa-
ta Deciſione omnibus ſufficienter ſatisfactus fuerit.

R. P. D. Orano, Foroliuienſis cenſus, Lunæ 23.
Nouembris 1589.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum habet præſumptionem vali-ditatis pro ſe.*
2 *Contractus omnes in dubio præſumuntur legitimè initi.*
3 *Mulier nobilis difficulter præſumitur committere vſuras.*

4 *Clauſula, non aliàs, aliter, nec alio modo, indicat præciſam intentionem.*

5 *Pactum quod cenſus redimi non poſſit, niſi intra certum tempus, eſt contra Bullam Pij V.*

6 *Pactum quod emptor cenſus non teneatur ad remiſſionem, niſi damnum aſcendat ad certam quotam, eſt illicitum.*

7 *Pacta illicita vitiantur, & non vitiant.*

8 *Vtile per inutile non vitiatur, ſed inutiliter adiectum vitiatur.*

9 *Cenſus vendi poteſt pretio ex Regionis conſuetudine recepto.*

10 *Conſuetudo tollit vſuræ præſumptionem, & ab ea excuſat.*

11 *Teſtes contra publicum inſtrumentum, debent eſſe omni exceptione maiores.*

12 *Fideiuſſor in cauſa in qua fideiuſſit, repellitur à teſtificando.*

DECISIO CXVII.

FVit concluſum ſententiam A.C. annullantem cen-
ſum de quo eſt quæſtio, tanqoam fœneratitium
reuocandam eſſe. Cùm enim fuerit ſuper re certa con-
ſtitutus, & de eo confectum publicum inſtrumentum,
1 † præſumptionem pro ſe habet, vt ſit factum de con-
tractu licito, Cœpol. *de ſimul. contr. præſumpt.* 26. *n.* 83.
2 Et regulare eſt † vt omnes contractus præſumantur li-
citi, & legitimi, Bal. *in leg. rogaſti, §. ſi tibi n.* 19. *ff. ſi cert.*
pet. Alex. *conſ.* 100. *n.* 4. *lib.* 2. Socin. iun. *conſ.* 83. *num.* 3.
lib. 2. cum ſimilibus. Tantò autem magis quia celebra-
3 tus fuit cum muliere nobili, † in quam difficilius ca-
dit præſumptio vſuræ, Tiraq. *de retract. conuent. in præ-*
fat. n. 34. Couat. *l.* 3. *var. reſol. cap.* 8. *n.* 5. Præſertim cùm
in ipſo actu proteſtata fuerit ſe velle emere iuxta for-
mam Bullarum ſummorum Pontificum ſuper cenſibus
editarum, ſignanter autem Conſtitutionis Pij V. cum
clauſula non alias, aliter, nec alio modo ad Bat. *in l. non*
ſolum, §. morte n. 24. *& ibi* Alex. *num.* 13. *&* 14. *ff. de noui*
4 *oper. nunc.* Gabr. *conſ.* 47. *n.* 8. *lib.* 2. † Ex qua arguitur
præciſa eius intentio, *l. non aliter, ff. de l.* 3. *l. qui hæredi,*
§. fin. ff. de cond. & demonſtr.

Licet antem in illo inſtrumento legatur duplex ap-
poſitum pactum dicta Conſtitutione Piana damnatũ.
5 Vnum de retrouendendo, † quod non aliter eſt collo-
catum in liberam, & abſolutam voluntatem venden-
tis, ſed eſt limitatum vt poſſit redimere tântum intra
duos annos, & duos menſes. Alterum per quod ad re-
6 miſſionem † cenſus non vult teneri niſi damnum, &
deterioratio occaſione cuius, remiſſio petitur aſcendat
ad quartam partem. Nihilominus non propterea con-
7 cludendum eſt contractum eſſe vſurarium, ſed † de-
bent tanquam vitioſa pro non appoſitis haberi, *l. cum*
precario, ff. de precar. nam illis non obſtantibus adeſt
voluntas diſponendi in principali actu, ita quod qui
amplius concedere voluit, vtique, & quod minus eſt
voluiſſe dicatur, vnde quod plus eſt additum ſecun-
8 dum diſponentis intentionem ſeparabile eſt, † adeò
quod non vitiatur vtile per inutile ſed tantum inuti-
liter adiectum vitiatur, *l.* 1. *§. ſed ſi mihi, ff. de verb. oblig.*
Hoc autem comprobat clauſula dictæ Conſtitutionis
non obſtantibus quibuſdam pactis directè, vel indire-
ctè talem facultatem auferentibus, ex qua colligitur
intentionem Papæ fuiſſe infirmare actus in contra-
rium, Angel. *in l. quod autem, num.* 2. *ff. ſi quis omiſ. cauſ.*
teſtament.

Neque redargui poteſt vſurarius ſub prætextu,
quod fuerit conſtitutus ad rationem decem pro cente-
nario, nam quidquid ſit de iure communi, de quo per
9 Tiraq. *de retract. conſang. §.* 1. Gloſ. 6. *n.* 26. *& ſeq.* iſte †
cenſus fuit venditus ſecundum vſum, & obſeruantiam
Prouinciæ Romandiolæ vbi prædicta ſuper quibus
cenſus impoſitus eſt, ſita ſunt, in qua quidem Prouin-
cia ſolent vendi, & conſtitui cenſos ad rationem de-
cem pro centenario, certum antem eſt, † Quod ſtante 10
huiuſmodi conſuetudine iudicari debet contractus
licitus, *leg. quis ſit fugitiuus, §. item apud Labeonem, vbi*
Bart. *de ædilit. edicto, l. quid ergo, §.* 1. *in verſic. vel iu, qua*
in regione obſeruantur, ff. de contr. vel vtil. act. tutel. l. tutor
qui repertorium, §. ſed ſi negauit, ff. de adminiſtrat. tutor.
Oldr. *conſ.* 101. Calder. *conſil.* 4. *de vſur.* Cœpol. *de ſimu-*
lat. contract. n. 4. *&* 97. Socin. ſen. *conſ.* 83. *n.* 21. *l.* 3. Dec.
in l. 2. *n.* 17. *C. de edend.* cùm ſimilibus, & probant. *Ex-*
trauag. Martini, & Calixti, *ſub tit. de empt. & vendit. in*
Extrauag. commun.

Minus habita fuit ratio teſtium deponentium in
huiuſmodi conſtitutione cenſus pecunias vere non
fuiſſe ſolutas, ex quo reſtitutæ fuerunt incontinen-
ti, nec penes venditores cenſus remanſerunt, ne-
que etiam pretium integrum fuiſſe in pecunia nume-
rata, ſed partem in gemmis, quæ contrariantur formæ
præſcriptæ in Conſtitutione Pij Quinti. Quia Do-
mini reſponderunt iſtis teſtibus nullam adhibendam
fidem: Ex quo † enim ad impognationem publici in- 11
ſtrumenti fuerunt inducti, neceſſe eſt, quod ſint omni
exceptione maiores, Bero. *conſ.* 147. *n.* 36. *& ſeq. vol.* 2.
tantum autem abeſt, vt ſint tales, vt etiam omnino ve-
niant repellendi, cùm duo ſint fideiuſſores, † qui re- 12
gulariter repelluntur, Crot. *de teſtibus* ..... aut ſaltem
ſecundum Angel. *conſ.* 195. arbitrio Iudicis remitta-
tur. Tertius multas notabiles exceptiones patitur, de
quibus hic per informantes.

Ex quibus, & aliis hinc inde deductis, fuit reſolu-
tum ſententiam A.C. reuocandam.

R. P. D. Litta, Calaguritana cenſus, Mercurij 11. Decembris 1602.

SVMMARIA.

1 *Remiſſoria in profanis in ſecunda inſtantia datur, etiam abſque primo.*

2 *Maximè quando materia articulata eſt releuans.*

3 *Cenſus in cuius conſtitutione non interuenit pecunia numerata, eſt nullus.*

4 *Remiſſoria calumnioſè petita, non eſt concedenda.*

5 *Calumnioſè peti, præſumitur remiſſoria ad probandum id quod nunquam fuit oppoſitum.*

6 *Numeratio realis probatur ex verbis inſtrumenti.*

7 *Inuериſſimile non debet attendi, nec admitti.*

8 *Contraria proponens, non eſt audiendus.*

DECISIO CXVIII.

LIcet pro Capitulo petente remiſſoriam ſtaret re-
gula, quæ vult † quod in profanis abſque fumo 1
in ſecunda, vel vlteriori inſtantia concedi debeat re-
miſſoria, cùm dici ſoleat non deductum deducam, &
non probatum probabo, maximè † vbi materia arti- 2
culata eſt, releuans ad *deciſ.* Veral. 68. *n.* 1. *par.* 3. cum
aliis allegatis per informantes pro capitulo.

Attamen Domini hanc remiſſoriam denegarunt
non ea ratione, quod articulata materia non ſit rele-
uans, cùm, † ſi re vera in conſtitutione cenſus de quo 3
agitur non interueniſſet pecunia numerata, cenſus eſ-
ſet nullus, vt habetur in Conſtitutione Pij Quinti *de*
cenſibus, & fuit ſæpè reſolutum ſignanter de anno præ-
ſenti, *in Romana cenſus de Mutinis, coram Rem. Patriar-*
cha, ſed † quoniam eam calumnioſè peti ad differen- 4
dam cauſæ expeditionem cẽſuerunt Domini, quo caſu

paſſim

paſſim denegari ſolet, Rom. *conſ.* 173. *in fine*, quem ſequitur Felin. *in cap. le cætera. num.* 12. *de re iudic.* Caſſad. *de v.* 3. *de dilat.* & calumnia viſa fuit Dominis ſatis
5 manifeſta, tum † quia huiuſmodi non numeratio realis pretij dicti cenſus in partibus, & ſic à perſonis magis probabiliter de veritate rei informatis non ſunt vnquam prætenſa, immo fructus per multum temporis ſpatium ſoluti fuerunt abſque aliqua contradictione, tum etiam quia ipſa reali numeratione pretij
6 † conſtat ex verbis claris ipſius inſtrumenti cenſus, Bart. *in l. ſingularia, num.* 23. *ff. ſi cert. pet.* Alex. *conſ.* 37. *num.* 8. *verſ. ſed in caſu noſtro, lib.* 3. & fuit ſæpe tentum, *vt in Bonauentana cenſus*, 16. *Decembris*, 1594. *coram nunc* Illuſtriſſimo Mantica, *& in Florentina bonorum*, 17. *Aprilis* 1592. *coram Mellino.*

His accedit quod ex decreto Capituli, ac ex iuramento à capitularibus ipſis præſtito in omni eorum admiſſione de ſoluendo dictum cenſum admodum inueriſimilis redditur hæc noua prætenſio procuratoris Capituli, † & omnino reijci debet ad text. *in c. quia veriſimile, de teſtib. cùm vul.* maximè cum nihil aliud hucuſque prætenderit Capitulũ, quam quod contractus cenſus contineret pacta quædam illicita, & vſuraria, & quod propterea fructus veniebant computandi in ſortem principalem, quod cum de directo repugnet huic articulatæ non ſolutioni pretij illius † merito per ea audiri non debet Capitulum, ad text. *in l.* 1. *vbi* Gloſ. *C. de fur. & in cap. ſollicitudinem, in fine, de appel. in l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur.*

Reuerendiſſimo D. Sacrato, Rom. cenſus, de Mutinis, 11. Decembris 1602.

SVMMARIA.

1 *Fructus percepti bona fide, & conſumpti, non ſunt reſtituendi.*
2 *Fructus præſcribuntur triennio.*
3 *Fructus percepti ex cauſa vſuraria, non acquiruntur à percipiente.*
4 *Immo tanquam alieni, ſunt domino reſtituendi.*
5 *Bona fides, & præſcriptio in materia vſuraria, non ſunt conſiderabiles.*
6 *Æquitas*, l. curabit, C. de act. empt. *intrat vbi res, cuius pretium fuit retentum, eſt frugifera.*
7 *Fructus dotis propter onera matrimonij, debent eſſe correſpectiui ad pecunias promiſſas pro dote in actu Matrimonij.*

DECISIO CXIX.

CVm aliàs fuiſſet reſolutum cenſum de quo agitur, eſſe nullum ex eo quod non interuenerit pecunia numerata iuxta Conſtitutionem *Pij Papa V.* inſtabant nihilominus Domini de Nobilibus fructus per eos, & Dominam Hieronymam eorum auctricem perceptos non eſſe computandos in ſortem, & conſequenter ſententiam Rotalem ad fauorem Dominorum de Mutinis in hoc eſſe reuocandam. Fundamenta erant plura.

1 Primò, † quia iſti fructus fuerant percepti, & conſumpti bona fide, vnde non veniunt reſtituendi, *l. bona fidei. ff. de acq. rer. domin.*

2 Secundò, dicebatur † dictæ reſtitutioni obſtare præſcriptionem triennalem ex commodi, de qua Barbat. *conſ.* 61. *num.* 13. *lib.* 3.

Tertiò, dicebatur ſaltem habere locum æquitatem, *l. curabit. C. de act. empt.* cùm non ſit conueniens quod Domini de Mutinis tanto tempore habuerint in manibus rem, & pretium ad hoc allegatur in ſpecie *Deciſio Romana cenſus*, 5. *May*, 1597. *coram Reuerendiſſimo Pacenſi.*

Quarto quia in omnem euentum ſuccedebat obligatio Dominorum de Mutinis ad damna, & intereſſe, vt fuit dictum *in vna Senogallienſi prædij*, 24. *Octobris*, 1586. *coram Bubalo.*

Poſtremò, quod etiã ſi nullum ex prædictis ſuſtineretur nihilominus Domini de Nobilibus poterant retinere fructus perceptos, quia ex inſtrumento cenſus apparet quod legatum, quod deſeruiuit pro pretio cẽſus, fuit factum Dominæ Hieronymæ pro augmento ſuæ dotis & legitimæ, & conſequenter debentur fructus tam ex *Statuto Vrbis antiquo, c.* 20. *lib.* 4. quam ex æquitate de qua per Alex. *conſ.* 147. *lib.* 5. & quia talis dos ſuccedit loco legitimæ, Cur. ſen. *conſ.* 27. *in fine.*

Quibus non obſtantibus Rota cenſuit Dominos de Nobilibus teneri ad reſtitutionem pecuniarum, perceptarum ea ratione, quod Conſtitutio *Pij V.* annullat huiuſmodi contractus, & illos fœneratitios reddit, vnde ſequitur quod † tanquam receptæ in cauſam 3
vſuræ nunquam tranſferint in dominium recipientis ex communi Theologorum, & Canoniſtarum opinione, de qua poſt multos relatos Couar. *var. reſolut. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 6. *verſ. ſed ad* Sot. *de iuſtitia, & iure, lib.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 4. *colum.* 2. *cum pluribus ſeq.* & conſequenter † tan- 4
quam res alienæ veniunt reſtituendæ, *cap. ſi res alienas.* 14. *quæſt.* 6. *cap. peccatum, de reg. iur. in ſexto*, & in ſpecie eſt text. *in cap.* Michael. *in cap. tua nos in cap. tuas, de vſur.* Abb. *conſ.* 54. *num.* 4. *lib.* 1.

Hinc ceſſant quæ ex aduerſo dicebantur de perceptione cùm bona fide, & præſcriptione, quia † cùm 5
verſemur in materia vſuraria nec præſcriptio, nec allegatio bonæ fidei aliquid operatur. Alex. *conſ.* 121. *num.* 11. *cùm pluribus ſequentibus, lib.* 4. Dec. *in l. petens, C. de pact.* Tiraq. *de retractu conuen.* § 1. Gloſ. 2. *n.* 33. cùm alijs per Gabr. *de præſcript. concluſ.* 4. *num.* 12.

Nec applicatur quod tertio loco dicebatur de æquitate, *l. curabit de act. empt.* Quia † procedit vbi res cuius 6
pretium eſt retentum eſt fructifera, & in his terminis loquitur Deciſio *Romana cenſus, coram Reuerendiſſ. Pacenſi*, ibi enim ſcripturæ ex quorum pretio fuit creatus cenſus remanebant penes venditorem cenſus, vnde fuit dictum, quod licèt cenſus non ſuſtineretur, tamen intrabat æquitas, *l. curabit*, quia venditor habebat in manibus originalia notariatus fructifera, & illorum pretium, at in hoc caſu ſublato cẽſu nil remanet quod poſſit parere fructus.

Tollitur pariter quartum fundamentum ex deciſione Senogallienſi coram Bubalo; quia illa deciſio procedit in eo, qui dedit ſuo creditori cenſum in ſolutum promittens exigibilem, alias ad damna, & intereſſe: cùm enim ibi creditor licitè poſſit percipere fructus, meritò ſi non percepit dicitur damnificatus ex facto debitoris. Verùm in hoc caſu nulli poterant de iure percipi fructus per Dominos de Nobilibus, & conſequenter non eſt quod illorum loco poſſit ſuccedere intereſſe, accedit quod ibi culpa erat ex parte debitoris; hic autem ex parte emptoris cenſus, qui non perſoluit in pecunia numerata pretium cenſus, vnde ſibi imputare debet, ſi aliquod damnum fuit paſſus, iuxta, *l. damnum, de reg. iur. in* 6.

Ad vltimum motiuum quod pecunia eſſet dotalis, fuit dictum quod ex quo Domina Hieronyma multò ante fuit nuptui tradita, tale legatum non potuit operari huiuſmodi effectum. † Quia onera matrimonij 7
propter quæ conceduntur fructus ex pecunia numerata non fuerunt correſpectiua ad iſtam dotem, ſed ad illam, quæ in actu matrimonij fuit promiſſa, vnde nulli proſſus debent fructus, Coro. *cõſ.* 140. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 48. *n.* 4. & 5. *lib.* 5. vbi etiam reſpondet ad illum

motiuum de legato loco legitimæ, quia dicit non habere locum, vbi ſtatutum excludit iam dotatam.

Ex quibus fuit concluſum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam.

Reuerendiſſimo Domino Coccino Decano, Aſsiſienſis Cenſus, Luna 5. Maij 1608.

S V M M A R I A.

1 *Reſponſum dandum eſt iuxta thema propoſitum.*
2 *Cenſus pecuniâ non interueniente, eſt nullus.*
3 *Simulatio abſque cauſa ſimulandi, non præſumitur.*
4 *Simulatio facilè detegitur ex ſerie facti.*
5 *Simulatio probatur coniecturis, & verisſimilitudine.*
6 *Simulatus contractus, in dubio non præſumitur.*
7 *Simulatum contractum dicens, id probare tenetur.*

DECISIO CXX.

QVia ſecundum ea, quæ proponuntur de nouo,
1 nouum † reſponſum dare oportet, & primum
non rebratur, ſed thema vt inquit Bald. *in conſ.* 417.
num. 4. *in fine, lib.* 2. *& conſ.* 52. *n.* 2. *in fine, lib.* 3. Propterea
ex nouiter deductis Rota cenſuit pecuniam
numeratam non interueniſſe in conſtitutione cenſus
2 de quo agitur, & per † conſequens eſſet fœneratitius,
iuxta Conſtitutionem *fel. record. Pij V.* & vt enitatetur
præfata conſtitutio apparet de cauſa ſimulandi, ſine
3 qua † ſimulatio non præſumitur, iuxta *conſ.* Bart. 65.
ſub num. 4. pluries canonizatum: attenta enim ſerie
4 facti, quæ multum facit ad detegendam † ſimulationẽ,
vt inquit Iaſ. *in l. Prætor. §. ſi initium, n.* 3. *§. de eden.*
Dec. *conſ.* 544. *num.* 13. conſtat dictam pecuniam numeratam
non interueniſſe. Nam de anno 1580. inita
fuit ſocietas de emendo animalia cum pecuniis Bartholomæi
Rognoni emptoris cenſus de quo agitur,
inter ipſum Bartholomæum & Andream, & Petrumpaulum,
& poſtmodum, de anno 1584. paulò poſtquam
finita fuit ſocietas, Rognonus emit cenſum pretio
ſcutorum mille quingentorum ſuper bonis Andreæ
cum obligatione Petri pauli, qui ſoluit partim in
pecunia numerata, partim in omnibus debitorum &
animalibus, quæ obuenerant finita dicta ſocietate pro
ſuo capitali, & lucro, & die 5. Septembris eiuſdem anni
fuit factum inſtrumentum ſecundæ ſocietatis aliàs
initæ, finita prima, inter Andream, & Petrum paulum
ſuper emendo, & vendendo, animalia, & aſſerebant in
inſtrumento iam fuiſſe expoſita ſcuta mille quingenta
in pecuniis, animalibus, & creditis, quæ confeſſio
ſatis arguit fuiſſe expoſita illa animalia pecunias, &
credita, quæ fuerant habita à Rognono pro pretio
cenſus, & poſtmodum 7. eiuſdem menſis Septembris
fuit extinctus dictus cenſus, & illinc ad ſeptem dies
alius creatus cum pecunia numerata, vt conſtabat
ex atteſtatione Notarij in præſentia teſtium, quæ ſatis
probatur erronea attenta dicta ſerie facti, & ex
quo poſtmodum vigore iſtius ſocietatis fuerunt exacta
multa credita, quæ erant in prima ſocietate, &
quæ Bartholomæus dederat Andreæ, & Petropaulo
pro pretio primi cenſus, vt conſtat ex quietantiis exiſtentibus
penes debitores, & ex partitis librorum huius
ſecundæ ſocietatis, vnde ceſſat ambigendi locus,
quod cenſus fuerit extinctus ad effectum creandi nouum,
cum fictione quod pecunia numerabatur ad euitandum
5 Conſtitutionem *Pij Quinti*, cum alias † ad
oſtendendum ſimulationem ſufficiant etiam indicia,
& coniecturæ, & veriſimilitudo, vt dicit Aym. *conſ.*
156. *num.* 7. *& ſeqq.*

Nec obſtat quod † in dubio contractus non præſu- 6
matur ſimulatus, & maximè cum in hoc caſu conſtet
poſt emptionem ſecundi cenſus animalia fuiſſe empta:
quia hoc eſt verum ad effectum quod † allegans 7
ſimulationem illam teneatur probare, prout videtur
probata ex prædictis.

Quæ probatio non eliditur ex dicta emptione animalium,
quæ potuerunt emi ex pecunia numerata data in cenſu,
& ex pecuniis, quæ redigebantur ex animalibus,
quæ dietim vendebantur, vt conſtat ex partitis
librorum huius ſecundæ ſocietatis.

Et ſic concluſum pro ſimulatione.

Illuſtriſsimo Cardinale Blanchetto Peruſina, ſeu Eugubina cenſus, Mercur. 27. Mart. 1596.

S V M M A R I A.

1 *Depoſitum factum de conſenſu alicuius abſque illius conſenſu leuari non poteſt.*

DECISIO CXXI.

DOmini dixerunt, vt videatur inſtrumentum depoſiti,
quia ab eo pendet validitas, vel nullitas
cenſus ſi enim † Federicus, & Vincentius conſenſe- 1
runt depoſito ſine eorum conſenſu non potuit remoueri,
& transferri in correctum cenſus, ſi verò ipſis abſentibus
fuit factum dictum depoſitum, vel ipſi conſenſerunt
tranſlationi, hoc caſu Domini inclinabant
contra informantem, cum pacta potius videantur vitiari,
quam totum vitiare contractum.

Reuerend. P. D. Penia, Senogallienſis Cenſus, 26. Aprilis 1597.

S V M M A R I A.

1 *Contractus plures eodem die coram eiſdem Notario & teſtibus celebrati, ſunt correſpectiui.*
2 *Cenſus celebratus ex pretio bonorum mox prius venditorum, cenſetur vſurarius.*
3 *Maximè ſi cenſus ſit venditus pro eodem pretio.*

DECISIO CXXII.

AD dubium quod propoſuerat. An inſtrumentum cenſus celebratum ſub die 17. Septembris
1571. ſubiaceret vitio vſurariæ prauitatis, Domini
affirmatiuè reſponderunt: nam licet ex inſtrumento
conſtare videatur interueniſſe pretium in pecunia numerata,
vt ſatisfieret Conſtitutioni *Pij V.* ſuper creatione
cenſuum, nihilominus ex aliquibus coniecturis
videbatur eſſe ſimulata numeratio.

Apparebat enim † eodem die coram eiſdem Nota- 1
rio, & teſtibus fuiſſe prius celebratum alium venditionis
contractum quorundam bonorum, & mercium
inter Orſattum, & Aurelium, & eodem deinde contextu
creatum cenſum de quo agitur, vnde cenſebantur
vnus ineſſe alteri, *l. lecta, ff. ſi certum petatur*, & arguit
† ſimulationem in fraudem vſurarum, Paris. *conſ.* 86. 2
n. 34. *lib.* 3. Natta, *conſ.* 198. *n.* 11. Aym. *conſ.* 156. *n.* 11.
Hyppolit. Rimin. *conſ.* 233. *n.* 35.

Numerationem verò pretij in pecunia numerata
vera non interueniſſe, hæc potiſſimum ſuadebant. Primum,
quia Orſattus vendidit Aurelio vnum creditum
ſcutorum centum ſexaginta quinq; cuius ratione

ſicut

ſicut non intelligitur interueniſſe numerata pecunia, ita nec res, quæ in emptione comprehenduntur. Dec. *in l. 2. C. de non numerata pecunia*, Bar. *in l. vir abſens, ff. de iure dot.* Bald. *in l. cùm allegat, num. 11. C. de vſur.*
3 tum propterea † quoniam eadem ſumma ſcutorum duorum millium qua fuerunt vendita dicta bona fuit celebratus contractus cenſus, quod valdè ſuſpectum viſum fuit Dominis, vt iudicarent pro ſimulatione contractu pronunciantes cenſum creatum contra formam præſcriptam in Conſtitutione *Pij V.* & ideo fuiſſe vſurarium; præſertim cum ſoliti ſint fœnerari, & varias nectere fraudes in hoc contractu ad occultandam vſuram, Nauar. *de vſur. num.* 88.

Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio Bononienſis Cenſus, Lunæ 28. Aprilis, 1600.

SVMMARIA.

1 *Numeratio quod ſit facta in præſentia teſtium, & Notarij, illius aſſertione probatur.*
2 *Pecunia dominium acquiritur ex titulo habili ad illud transferendum, licet illa momento maneat penes accipientem.*
3 *Solutio eadem non poteſt parere duos effectus diuerſos.*
4 *Solutio momentanea transfert dominium pecuniarum in accipientem, quando illi affert commodum & vtilitatem.*
5 *Limitatur, ſi præceſſit conuentio de ſoluendo ſtatim. Quæ in dubio non præſumitur*, num. 8.
6 *Simulatio non præſumitur.*
7 *Sponte, hæc dictio, denotat meram, & liberam voluntatem.*
9 Autem, *hæc particula, aduerſatiuè intelligitur retentis eiſdem terminis.*
10 Autem, *hæc particula, reſoluitur aliquando in diſiunctiuam.*
11 *Correſpectiuitas ad præſumendum delictum non inducitur ex vicinitate actuum, quando quilibet habet ſuam cauſam.*
12 *L. eos, C. de vſur. Intellectus.*
13 *Vſuræ ſuſpicio ceſſat vbi nullum, aut modicum ſubeſt commodum.*

DECISIO CXXIII.

IN venditione cenſus de quo agitur Locatellus venditor in eodem inſtrumento anticipate ſoluerat libras ſeptingentas pro fructibus anni, vnde orta fuit controuerſia ſuper validitate cenſus, quaſi iſta anticipata fructuum ſolutio, quæ fieri non debebat, videatur tantum diminuiſſe de integra ſorte pretij cenſus, quod integraliter numerari debebat iuxta formam Conſtitutionis *Pij V.* Et fuit per Dominos reſolutum pretium fuiſſe integrè perſolutum, & cenſum ex hoc capite non poſſe impugnari.

1 De ſolutione enim † pretij integra, & abſque diminutione conſtat ex aſſertione Notarij, qui teſtatur in ſua, & teſtium præſentia pretium fuiſſe numeratũ, Bart. *in l. ſingularia, num.* 22. Alex. *num.* 33. Iaſ. *num.* 48. Dec. 33. *& alij, ff. ſi cert. petat. idem* Bart. *l. ſi ex cautione, n. 1. &* 8. *C. de non num. pecun.* Ang. *in l. 1. &* Immo. *n. 2. ff. de acq. poſſeſſ.* Alexand. *conſ. 179. n. 6. lib. 2.* Et iſta nu-
2 meratio pretij fuit effectum ſuum conſequuta, † quia fuit tranſlatum dominium illarum ſeptingentarum librarum mox emptori cenſus ſolutarum, licèt momento temporis penes venditorem fuerint, *l. qui id, §. & lege, ff. de donat. l. ſi tibi pecuniam, & ibi not.* Bald. *in princ.* Iaſ. *n. 10.* Dec. *n. 7. ff. ſi cert. pet. l. ſeruum communis, & ibi* Bald. *num. 2. ff. ſoluto matrimonio.*

Neque obſtat quod ex mera voluntate venditoris in eodem inſtrumento ſtatim fuerit facta reſtitutio, ſeu ſolutio ſeptingentarum librarum pro fructibus anticipatis vnius anni quæ fieri non debebat, & ſic tantũ videatur decedere de integra ſorte, iuxta, *l. qui ſic ſoluit, ff. de ſolut.* Quia † iſta ſolutio, quæ fuit facta pro fru- 3
ctibus non poteſt parere duos effectus, nempè ſatisfactionem fructuum, & diminutionem ſortis principalis, *l. qui hominem, §. fin. ff. de ſolut.* Gloſ. *vlt. in l. numerationibus, & ibi* Bart. *ff. eod. tit.* Maximè quia iſta ſolutio non parit puram reſolutionem traditionis, ſed fuit facta ex cauſa fructuum, quæ parat commodum, & vtilitatem reſtituenti, † quo caſu momentanea ſolutio 4
dominium acquirit illi, qui ſtatim reddit, Bart. *in l. qui ſic ſoluit, verſ. ſecundo caſu, aut ille qui ſtatim*, & ibi etiã Caſt. Bal. *in d. l. ſi tibi pecuniam, ſub num. 1. verſ. oppono, & videtur quod dominium, & ibi* Alex. *n. 5.* Dec. *in fine, ff. ſi cert. pet.* Iaſ. *in l. ſi frater à fratre, num. 7. ff. de cond. indeb.* Imol. *in l. ſi quis duos in fine, ff. de ſolut.* Gerar. de Petra Sancta, *ſingul. 26. num. 1.* Cagnol. *in d. l. frater à fratre, num. 87.* Modern. *de moment. temp. cap. 33. num. 4.* In hoc autem caſu hæc anticipata ſolutio ſeptingentarum librarum ſatis operatur, & vtilitatem affert ex quo reſtituenti parit liberationem ab obligatione fructuum illius anni in quo intereſſe, & vtilitas ipſius verſatur. Et tanto magis cùm † nulla præceſſerit con- 5
uentio de reſtituendo ſtatim illas ſeptingentas libras qua ceſſante non impeditur dominij tranſlatio in venditorem, & ceſſet diſpoſitio, *d. l. qui ſic ſoluit*, vbi etiam tradit Bart. *in fine*, vbi etiam Ang. & Paul. de Caſtro, Gloſ. *vlt. in fine, in l. ſi quis duos ff. de ſolut.* Bal. *in d. l. ſi tibi pecuniam ſub num. 2. verſic. oppono de l. ſi quis duos, & ibi* Fulgoſ. *in fine*, Iaſ. *in d. l. frater à fratre, num. 6.* Bart. *in d. l. ſingularia, n. 24. &* Bolognett. *num. 113.* Modern. *de moment. tempor. c. 31. num. 5.* Vt enim inquit Bal. *in*
d. l. ſi quis duos, in fine, † liberalis traditio ſimulationem 6
non præſumit, hæc autem conuentio non probatur, immo conſtat de contrario ſtante clauſula ſponte, &c.
† quod verbum importat meram tradentis volunta- 7
tem, Alber. *in Dictionario in verbo ſponte*, & talis † con- 8
uentio in dubio non præſumitur, Bart. *in l. ſi quis duos num 1.* Caſtr. *in fine*, Imol. *in verſ. in ea. in fine* Ang. *in d. l. ſi tibi pecuniam, in fine, ff. ſi cert. pet.* quidquid dixerit in *d. l. ſi quis duos, num. 1.* vbi reprobatur à Caſtr. & Imol. & latè Bolognett. *d. l. ſingularia, num. 113.* Modern. *in d. tract. de moment. tempor. cap. 33. num. 5.*

Nec huiuſmodi contraventio poteſt colligi ex eo quod facta anticipata fructuum ſolutione vnius anni in futurum promittatur ſolutio in fine ſemeſtrium,
maximè ſtante dictione aduerſatiua, *Autem* † quæ in- 9
telligitur retentis eiſdem terminis, quia iſta promiſſio, quæ reſpicit ſolutiones futuras non implicat conuentionem quod non ſolutionem ex libera voluntate in eodẽ inſtrumento anticipatè factam, & dictio, *Autem*, aduerſatur ſolutioni anticipatæ non vti factæ ex pa-
cto, ſed vti ſpontaneæ. Vltra quod illa dictio † poteſt 10
reſolui in coniunctiuam, iuxta *l. 2. §. hoc autem, verſ. litem autem, C. de iureiur. prop. calumn.* vt ſcilicet facta ſpontanea ſolutione vnius anni promittatur ſolutio aliorum terminorum in fine ſemeſtrium.

Neque obſtat quod ex præſumpta correſpectiuitate actuum videatur inter partes actum, vt fieret ſolutio anticipata fructuum primi anni, quæ pretium dimi-
nueret; quia cùm de pacto non appareat † illud non 11
eſt præſumendum ad infringendum contractum, maximè cùm iſta anticipata ſolutio ſit facta pro fructibus, & ſic habeat ſuam cauſam ſeparatam, quo caſu ex vicinitate actus nunquam cauſatur correſpectiuitas ad inducendum delictum, Put. *dec. 171. & 490. lib. 2.* & in materia vſuræ; Abb. *conſ. 15. ſub. num. 1, verſ. nec per hoc dicatur, lib. 2.*

Et ex is colligitut etiam reſponſio ad *l.eos,vbi* Caſt.
12 *C.de vſur.*† quæ debet intelligi quando fraudolenter
aliquid reſtituitur abſque eo quod apud reſtituentem
aliqoid commodi,& vtilitatis remaneat, iuxta diſtin-
ctionem Doctor. *in d.l.qui ſic ſolu.t*, & ita illum text.
intelligunt. *C.in* Bart.Bald. *& alij*, dum conſiderant
fraudem,& machinationem. Præſertim quia in hoc
caſu ceſſat omnis ſuſpicio vſuræ nedum ratione qua-
13 litatis perſonæ ſedetiam ratione † nullius, aut certe
modici commodi quod capere potuit emptor tali
anticipata ſolutione,ad not.per Tiraq.*de retractu con-
uent.in præfat.num.*5.Conar.*lib.*3.*Var.reſol.cap.*8.*ſub
num.*3.

Et ita fuit cooclusum quantum ad integram pretij
ſolutionem.

An autem iſte contractus poſſit impognari ex ſo-
lutionibus fructuum anticipatis vti prohibitis per
*Bullam fel.record.Pij V.*alterius eſt inſpectionis.

*R.P.D.Corduba Romana nullitatis Cenſus,Luna
5. May 1597.*

SVMMARIA.

1 *Reſcriptum Principis refertur ad omnia narrata in ſup-
plicatione.*
2 *Clauſula, Dummodo licita, & honeſta, appoſita in
confirmatione,non comprehendit expreſſa.*
3 *Confirmatio dicitur facta ex certa ſcientia, quando
tenor rei confirmatæ exprimitur in ſupplicatione.*
4 *Correſpectiua dicuntur pacta poſita in eodem inſtrumen-
to,licet habeant cauſam ſeparatam.*
5 *Venditor conſequitur fructus rei venditæ pro rata pre-
tij non ſoluti.*
Etiam interueniente mora irregulari dumtaxat,
num.8.
6 *Scriptura officij notariatus Vrbis ſolent locari,& ſunt
in commercio.*
7 *Taxatio intereſſe ad rationem fructuum certorum, eſt
licita.*
9 *Pactum de redimendo cenſum intra certum tempus,eſt
contra ſubſtantiam cenſus.*
10 *Papa poteſt diſpenſare ſuper vſura.*
11 *Papa poteſt derogare iuri poſitiuo.*
12 *Conſuetudo ſuſtinet contractum cenſus etiam ſi ali-
quid interueniat contra illius ſubſtantiam.*

DECISIO CXXIV.

ANdreas Cicerrus de menſe Februarij 1583.ven-
didit Ioanni Leſauæ officiom Notariatus pro
pretio ſcutorum quatuor mille, & Ioannes emptor
pro ſatisfactione partis dicti pretij,conſtituit cenſum
octuaginta ſcutorum,cum pacto quod Ioannes tene-
retur cenſum redimere poſt ſex aonos, ſuper ſcriptu-
ris dicti officij venditi pro ducatis mille. In quo
contractu fuit reſeruatum beneplacitum Sedis Apo-
ſtolicæ, & non aliter, nec alio modo, qui contra-
ctus fuit poſtea de verbo ad verbum inſertus io ſup-
plicatione,& confirmatus per Sedem Apoſtolicam,
ſed cùm per hæredem q. Ioannis prætenderetur di-
ctum pactum fuiſſe illicitum, & vſurarium, & illud
non comprehendi ſub dicta confirmatiooe Apo-
ſtolica, Re per Dominos ſæpè diſcuſſa, primum *co-
ram* Illuſtriſſ.& Reuerendiſſimo Domino meo Cardi-
nale Blanchetto,*tunc Rotæ Auditore* deinde *coram me
eundem*,5.*May* 1597. fuit reſolutum intrare dictam
confirmatiooem Papæ & dictum pactum fuiſſe ſub
illa comprehenſum ex pluribus. Primò, quia id ap-
paret ex lectura confirmationis, in qua dicitur quod
partes deuenerunt ad ſupraſcriptos tractatus, & con-
cordias, conuentiones, & pacta ſub beneplacito Se-
dis Apoſtolicæ, & cupiunt, & ſupplicant illa omnia
contenta in inſtrumento confirmari,ac Papa ſimplici-
ter confirmat,quo fit,vt † cenſeatur etiam confirmare 1
pactum conſtitutionis cenſus eo modo quo fuerat fa-
ctum,cum ſit inſertum in eodem inſtrumento *c.olim
de reſcript.*Rota *deciſ.*1.*in antiq.& dec.*9.*in nou.* Felin.
in cap. ſuper litteris, num. 10.*in princip. extra, de re-
reſcript.*

Non obſtat clauſula appoſita. † Dummodo licita, 2
& honeſta, &c. quia ſtante inſertione totius inſtru-
menti,& quod petebatur etiam confirmatio aliorum
pactorum, de quibus in cedula illa clauſula intelligi-
tur quoad pacta contenta in dicta cedula, non inſer-
ta,vt fuit dictum *in Legionenſi iuriſdictionis*,11. *Maij*
1580.*coram* R.P.D.meo Decano, quia cùm non eſſet
narratus, nec inſertus tenor contententorum in illa
cedula quorum confirmatio petebatur, Papa noluit
coofirmare, oec ſequuta ex eis, niſi cum illa clauſula
quatenus licita,& honeſta,&c.cùm ignoraret,& quæ,
& qualia forent; quæ ratio non adaptatur ad pactum
de quo quæritur,cum illius tenor eſſet inſertus in in-
ſtrumento,& Papa viderit,† quod facit,vt confirma- 3
tio dicatur ex certa ſcientia, *cap. pen.de confirm.vtili,
vel inut.& ibi* poſt Abb.Dec.*num.*1.Rom.*conſ.*327.*n.*7.
Ferrett.*conſ.*38.*num.*6. Ruin. *conſ.* 127.*num.*5.*lib.*4. &
tenuit Rota *coram* R.P.D.meo Pamphilio, 26. *No-
uembris* 1594.*in vna Veronenſi emphyteuſis.*

Secundò moti fuerunt Domini,quia præſtat iuſtam
cauſam confirmationis maxima æquitas; cum † enim 4
venditio, & conſtitutio cenſus ſint poſita in eodem
inſtrumento taliter, quod vendens non fuiſſet ven-
diturus ſi cenſus non fuiſſet conſtitutus, ſufficit ad
effectum, quod actus dicantur correſpectiui etiam
quod habeant cauſam ſeparatam,*l.cùm eiſdem,§.inter-
dum,ff.de ædilit.edicto.*Bart.*in l.Aurelius,§.idem quæſiit,
num.*3.*ff.de librat. legat.*Dec.*conſ.*245.*num.*5. *& conſ.*
421.*col.*1.*& in l.petens,*2.*not.C.de pact.*Tiraq.*de Retra-
ctu Lignag.*§.22.Gloſſ.1.*num.*1.Corn.*conſ.*36.*&* 117.
*vtroque,num.*14.*lib.*2.*& conſ.*57.*num.*17.*&* 319.*n.*10.
*lib.*3.Soc. *conſ.*273.*n.*5.*lib.*1. Felio. *in cap. paſtoralis,
n.*7.*de Reſcr.* Creſent. *deciſ.*78.Mohed.*deciſ.*124.Pe-
regr.*deciſ.*87.Put.214.*lib.*3.*& deciſ.*3.*de Simon.*& fuit
dictum *coram* R.P.D.meo Decano, 28. *April.*1578.*in
vna Romana donationis.*Rota *diuerſ.dec.*446.*n.*3.*coram
Sanctiſſim.*Stante ergo correſpectiuitate cùm Andreas
officiom vendiderit, & ſcripturas tradiderit,ac conſi-
gnauerit, & Ioannes pretium non ſoluerit, omnes
æquitas clamat,† quod pro rata pretij fructus rei em- 5
præ ſoluat propter fructus quos percipere potuiſſet
venditor ex re ſua, *l.curabit.C.de act.rei empt.* Conar.
*var.reſolut.lib.*3.*cap.*4.*num.*5.*verſ.tertio, &* 8. Nauar.
*conſ.*21.*ſub tit. de vſur. lib.*5. Afflict. *deciſ.*20.*num.*4.
Gabr.*de empt.& vendit.concluſ.*4.Maximè † cùm ſcri- 6
pturæ illæ ſoleant locari pro annua penſione octo pro
centenario, & in Vrbe iniri ſocietates ſuper illis, vt
fuit conſideratum *coram* R. P. D. meo Decano, *in vna
Romana ſocietatis*, 6. *Nouembris* 1590. qui quidem
fructus correſpondent fructibus taxatis inter dictas
partes,& ideò † ceoſetur per huiuſmodi conſtitutio- 7
nem ad ſex annos potius data dilatio ad ſoluendum
pretium cum taxatione intereſſe proportionabilis ad
dictas ſcripturas ad Paul.de Caſt.*in l.*3.*n.*3.*ff.de eo quod
certo loco*,Menoch.*de arbitr.caſu* 119.*lib.*2.Modern.*de
probat concluſ.*934.*n.*17.Mohed.*dec.*1.*&* 3.*de vſur.*Ro-
ta *diuerſ.dec.*67.*n.*4.*p.*1.

Neq;obſtat quod in caſu de quo agebatur nulla po-
terat mora cõſiderari ex quo breui manu pretium cé-
ſebatur ſolutum Andreæ;& deinde Andreas ſatisfactus
de

8 de illo cenſum impoſuiſſe , qnia vltra quod † adhuc
vt intret diſpoſitio huius æquitatis ſufficit mora irre-
gularis , vs notant Couar. & alij ſupra, præſata non
poſſunt adaptari caſu ; noſtro quia verba contractua
cantant quod mille ducati debeant permanere ad an-
nuum cenſum ſuper ſcripsntis , & ſic apparet quod
pretiom non fuit ſolusum & fictio ſolutionis breuia
manus non debes operari conditiooem deteriorem
contra dictam æquisatem. Quod tantò magis lo-
cum habere videbatur Dominis,qnia in hoc caſu hæ-
redes Ioaoois agunt de maximo lucro , quod conſe-
querentur computando in ſorsem principalem omnes
fructua iam ſolutos,& è conuerſo Andreas tractat de
maximo damno vitando cum vltra æſtimationem ſor-
tis principalis teneretur ad reſtitutionem ſructuum
in notabili quantitate.

9 Nec obſtabas † quod pactum appoſitum de redi-
mendo cenſum insra ſex annos ſit consra ſubſtantiam
cenſus cum in illo interuenerit luctum cum lucro,
Nauar. *de vſur. num.* 1 2 8. rationem aſſignas Petrus de
Aragona, *de Inſtit. & iure, q.* 7 8. *art.* 4. *col. fin.* & quod
non ſit veriſimile Papam qui nnn ſolet diſpenſare
ſuper vſuris voluiſſe illud confirmare : quia ex dedu-
10 ctis appares reſponſio quod volueris , † & quod po-
tueris , dubitari non poseſt : quia quamuis vſura ſit
contra ius diuinum,tamen quod pactum de redimen-
do intra certum tempus ſit contra ſubſtansiam cenſus,
& illud vities ſuit introductum iore propoſitiuo in
11 *Extrauag.* Martini V. & Calixti III. Quibus † Pa-
pam derogare potuiſſe certi iuris eſt.

Immò dixerunt Domini *in illa Vrbeuetana cenſus,*
Luna 6. Iunij 1594. *coram Reuerendiſſimo Patre Domi-*
12 *no meo Gypſio*, † quod cenſus ſormari ante Bullam
Pij V. cum pacto redimendi , quando imponens vo-
luerit , ſuſtineantur propter longiſſimam conſuetudi-
nem faciendi ſimiles impoſitiones ; dummodo huiuſ-
modi conſuetudo ſis recepta à maiori parte populi
credeotis non facere contractum vſurarium ad Do-
ctor. Bar. *in lege quis ſit fugitiuus* , *§. apud Labeonem,*
num. 1. *ff. de ædilit. edicto* , quem ſequuntor Alexand.
conſ. 39. *num.* 2. *lib.* 3. Tiraq. *de Pœnit. temperament. cau-*
ſa 42. *num.* 4. *lib.* 2. Gabr. de Crimin. *concluſ.* 8. *num.* 32.
Couar. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 7. *§.* 3. *num.* 5. Salazar. *de*
vſur. & conſuetud. c. 2. *n.* 1. Nauar. *in c.* 1. *§. ante, n.* 3. *de*
Pœnitent. diſtinct. 5.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio , Romana cen-
ſus , Luna 25. *Februarij* 1604.

SVMMARIA.

1 *Cenſus emi poteſt cum aliena pecunia.*
2 *Acquirere quis ſibi poteſt cum aliena pecunia.*
3 *Emere quis pro alio poteſt ex propria ementiſmet pe-*
cunia.
4 *Numeratio probatur ex ipſius Notarij aſſertione.*
5 *Cenſus emptus pro perſona nominanda facta nomina-*
tione, illi non ementi acquiritur.
6 *Inſtrumenti vis ſolum extenditur ad eos, qui illius con-*
fectioni interuenerunt.
7 *Confeſſio cedentis facta poſt ceſſionem , non præiudicat*
ceſſionario.
8 *Confeſſio venditoris facta poſt venditionem, non nocet*
emptori.
9 *Cenſus emptus pro perſona nominanda facta nomina-*
tione ſolum pro parte, pro alia parte acquiritur ipſi
ementi.
10 *Coniecturis non opus in claris.*
11 *Inſtrumentum facit rem claram, & manifeſtam.*
12 *Probatio præſumptiua contra inſtrumentum , non ad-*
mittitur.
13 *Sed requiruntur plenæ , & concludentes probatio-*
nes.
14 *Cenſus ſi ematur pro perſonis nominandis , tot cen-*
ſentur cenſus, & emptiones, quot ſunt perſonæ no-
minatæ.
15 *Contractus cenſus eſt diuiduus ratione rei , ſi concur-*
rat voluntas contrahentium.
16 *Diuiduus contractus dicitur ex voluntate contrahen-*
tium, quando tantam vtilitatem affert pars reſpectu
partis , quantam totus reſpectu totius.
17 *Et multo magis quando tantam vtilitatem affert pars*
quantam totum.
18 *Fideiuſſoria obligatio eſt diuiſibilis , & ſemper te-*
net pro ea parte in qua eſt valida obligatio prin-
cipalis.
19 *Fideiuſſoris magis intereſt obligationem pro parte tan-*
tum valere, quam pro toto.
20 *Simulationis præſumptio excluditur vbi conſtat de*
veritate actus.
21 *Simulatio non præſumitur in publico inſtrumento.*
22 *Simulationis cauſam probare debet is , qui illam al-*
legat.
23 *Nouatio fieri non poteſt abſque conſenſu, & facto eo-*
rum, de quorum intereſſe agitur.

DECISIO CXXV.

FAuius, & Virginius Vrſini die vltima Iunij 1591. locarunt Philippo Rauennæ ſenutas quas habebans in agro Nomentaoo pro pretio affictus,& pactis provs in inſtrumento deſuper celebrato , & inter alia quod deberent capi ad cenſum ſcuta triginta duo millia ex quorum decem , & octo millibus redimeretur sennsa turris Lupaoi , & aliis quatuordecim millibus extinguerentur tot debita locatorum. Die 13. Februarij eiuſdem anni locatores impoſuerant ſuper nonnullis bonis in territorio Nomenti annuum cenſum ſcutorum millium ducentorum quadraginta, quem vendiderant pro pretio ſcutorum trigiota duorum millium Rauennæ conductori ementi pro perſona, ſeu perſonis per ipſum in pede inſtrumenti nominandis , & de eorum pecuniis , huic impoſitioni cenſus acceſſit Illuſtriſſimus Dominus Lotharius de Comitibus, & alij procuratores, die 18. Aprilis eiuſdem anni Rauenna in calce inſtrumenti ſcutorum ſeptingentorum empti ex pretio ſcutorum decem millium nominauis D. Hieronymum ab Eccleſia, cum declaratione, quod prædictus Rauenna emerat dictum cenſum ex proprijs dicti Domini Hieronymi pecuniis. De menſe Decembris, & de eodem anno pro ſcutis quingentis ſexaginta annuis ex pretio ſcutorum octo millium nominauis Dominum Iacobum Marenum à quo confeſſus fuit ſe reimburſatum de dictis ſcutis octo millibus. Egerunt Dominus Hieronymus ab Eccleſia , & D. Iſabella Priorata relicta Iacobi Mareni pro cenſibus decurſis & non ſolutis coram A. C. contra Dominum Lotharium , & confideiuſſores , & obtinuerunt relaxari mandatum executiuum in vim obligationis cameralis, à quo cùm fuiſſet appellatum & cauſa in Rota mihi commiſſa cum clauſula, ſi quid exequendum. Dubitatum an mandatum ſit exequendum.

Et licet ad euadendam executiooem dicti mandati plura opponerentur tam reſpectu validitatis quam reſpectu iuſtitiæ dicti mandati , illis tameo non obſtantibus , Domini reſoluerunt mandatum eſſe exequendum.

Nullitates enim obiectæ ex facto tolluntur , nam defectus mandati ceſſat ex fide, quæ datur. Intameo-

tum calumniæ pro parte D. Hieronymæ fuit præſti-
tum inſtante alio fideiuſſore cuius præreſtario ſuffice-
re debet reſpectu D.Lotharij etiam præſertim cum ab
ipſo vel perſona ab eo mandatum habente non fuerit
oppoſitum, & peritum iurati.

Non obſtant latius adducta ad oſtendendum in-
iuſtitiam mandati, & Primò, dum dicitur quod verè
non fuerunt numeratæ pecuniæ perſonarum nomi-
nandarum, vtpotè quod poſtea ad manus Rauennæ
peruenerunt, & quando vera numeratio pecuniæ non
interuenit, cenſus eſt nullus ex diſpoſitione Bullæ
Pij V. Hæc obiectio viſa eſt ſatis leuis, quia verè pe-
cunia fuerat numerata venditoribus, quod ſatisfacit
1 Bullæ, † quæ non curat cuius ſit pecunia numerata,
2 & ſicut de iure poteſt † quis emere, & ſibi acquirere
ex pecunia aliena, *l. 1. §. & multum, & l. fin. C. ſi quis al-
teri vel ſibi*, Bar. *in leg. & in inſtrumentum, C. de fide in-
ſtrum. & iur. haſt. fiſcal. l. 10.* Bal. *conſ. 67. n. 2. l. 5.* Ita etiam
3 † poteſt quis ex pecunia propria pro alio emere, *l. man-
cipia, vbi* Bal. *& alij, C. ſi quis alteri vel ſibi.*

Ad illud quod dicitur non fuiſſe integrum pretium
ſolutum, ſed tantum decem, & octo millia, & propte-
rea non ſolum reſpectu quatuordecim millium non
ſolutorum cenſum non ſubſiſtere, ſed etiam quo ad
reſiduum ſcutorum decem, & octo millium euanuiſſe
propter indiuiduitatem formæ, quæ in integralitate
ſolutionis pretij conſiſtit, vt in Bulla Pij V. fuit dupli-
citer reſponſum. Primò, non probari non numeratio-
4 nem integri pretij. Immò † conſtare de contrario ex
inſtrumento non quo Notarius atteſtatur de numera-
tione facta coram ipſo, & teſtibus, Bart. *in l. ſingularia,
num. 22. ff. ſi cert. pet.* cum aliis deductis in *Bononienſi
cenſus, 24. Aprilis* 1604. *coram* Reuerendiſſimo Patre
Domino meo Decano, nec facit declaratio facta inter
5 Vrſinos, & Rauennam, 24. Decembris, quia cum † iam
per nominationem fuiſſet tranſlatum dominium cen-
ſus in nominatos, Anch. *conſ. 127. col. 1. & 2.* Alex. *conſ.
232. n. 1. in fine, & num. ſeq. l. 6.* Surd. *d. 226. n. 1.* confeſ-
6 ſio † illa, & illud inſtrumentum ſolum afficit Vrſinos,
& Rauennam qui inſtrumento interfuerunt, non au-
tem nominatos, Bal. *in rubr. C. de fide inſtr. n. 6.* Iaſ. *in l.
cum aliquis, n. 4. C. de iure deliber.* Ruin. *conſ. 115. n. 5. l.
7 5.* & confeſſio † cedentis poſt ceſſionem non præiudi-
cat ceſſionario, Bart. Caſtr. *& alij, in l. facta, §. ſi heredes,
ff. ad Trebell.* Alex. *conſ. 46. n. 4. lib. 5.* Paul. de Caſtr. *conſ.
8 134. num. 2. l. 5.* ſicut etiam † confeſſio venditoris poſt
venditionem non nocet emptori, Cum. *conſ. 155. n. 4.
verſ. ad id autem.*

Partitæ librorum Rauennæ videntur facere in con-
trarium, quia ibi reperitur deſcripta partita triginta
duorum millium ſcutorum pro Philippo in cuius
conſpectu adnotantur cenſus decem millium pro D.
Hieronymo, & illorum octo millium pro D. Mareno.
Et ſi nihil aliud adnotatum reperitur poteſt eſſe ex eo
9 quia nulla alia perſona fuit nominata, & propterea †
cenſus ſuſtinebatur pro parte non nominata in per-
ſona ipſius Rauennæ, ſeu hæredum ad tradita per Bal.
in leg. 1. in fine, ff. de pact. Alex. *d. conſ. 231. n. 3. & 4.* Dec.
conſ. 543. n. 4.

Non obſtant plures coniecturæ adductæ pro non
integrali numeratione, quia vltra quod ſingillatim re-
10 ſpondetur per informantes † in claris non eſt locus
coniecturis, *lege continuus, ff. de verb. oblig.* & ſumus in
11 claris, propter inſtrumentum, † quod facit rem certam
& manifeſtam, Bart. *in lib. 1. in princ. n. 8. ff. de non. oper.
nunc.* Dec. *conſ. 36. ſub n. 1.* Ruin. *conſ. 118. num. 5.* Pariſ.
12 *conſ. 104. n. 64. & ſeq. lib. 1.* Et † probatio præſumptiua
contra inſtrumentum non admittitur. Dec. *qui alios al-
legat, conſ. 36. ſub n. 4. verſ. nec obſtat quod idem præſuma-
13 tur*, ſed requiruntur † plenæ, apertiſſimæ, & conclu-
dentes probationes, Bero. *conſ. 147. ſub n. 3. l. 2.* Quan-
do etiam non fuiſſent numerata ſcuta quatuordecim
millia non propterea pro reſiduo corrueret cenſus,
quia contractus fuit celebratus, & cenſus emptus no-
mine plurium nominandorum ex propriis ipſorum
nominandorum pecuniis, & propterea facta nomina-
tione vnuſquiſque ſuam portionem eſt conſequutus
pro rata pretij ſoluti, vt † videatur à principio diui- 14
ſus, & actum vt tantum quiſque acquireret quantum
portio ſuæ pecuniæ caperet, & ſic tot videntur cen-
ſus, quot perſonæ, quod etiam probatur ex Berttan.
conſ. 41. l. 3. in antiq. quem ſequuntur Tiraq. *de retractu
Conuent. §. 1. Gloſſ. 6. n. 45.* Foller. *de cenſibus in verbo,
inſtrumentum gratia, n. 45.* arguendo à retrouenditione
cenſus ad venditionem. Et iſte † contractus eſt indi- 15
uiduus non ſolum ratione rei, ſed etiam ratione vo-
luntatis: nam ſi quærimus de voluntate Vrſinorum, &
Rauennæ ea ſatis fuit declarata in inſtrumento ſub die
24. Decembr. 1591. ſi etiam quærimus de voluntate
Hieronymi, & Iacobi non eſt pariter dubitandum, cũ
ipſi tantum habeant ſi cenſus ſit conſtitutus pro ſcu-
tis octo millibus, quantum ſi eſſet conſtitutus pro ſcu-
tis triginta duorum millibus, & † dicitur contractus 16
diuiduus reſpectu voluntatis contrahentis, quando
tantam vtilitatem recipit ex parte reſpectu partis quã-
tam in toto reſpectu totius, Bart. *in lege ſi quis vſumfru-
ctum, num. 4. ad fin. verſ. præterea, ff. de vſusfr. legat.* Bart.
conſ. 32. ante n. 2. lib. 2. Aret. *conſ. 129. in prin. verſ. & eſt
ratio.* Alex. *conſ. 143. ſub n. 2. verſ. & hoc etiam eſſet indi-
uiduum, l. 7.* multò magis quando † omiſſa proportio- 17
ne integraliter, & æqualiter tantam affert vtilitatem
pars quantam totum vt hic.

De perſona fideiuſſorum non eſt agendum, † quia 18
fideiuſſoria obligatio eſt diuidua, & tenet ſemper in
ea parte in qua valida eſt obligatio principalis, Ioan.
Fab. *in §. fideiuſſores, n. 1. Inſtit. de fideiuſſ.* Et fideiuſſoris
magis intereſt † obligationem pro parte tantum vale- 19
re, quam in toto.

Intereſſe etiam quod prætendit D. Lotharius eſt
extra inſtrumentum cenſus, & ipſius etiam quatenus
fideiuſſor eſt, intereſt eſſe minus obligatum, quam fie-
ri poteſt.

Et propterea ceſſant quæ dicuntur de ceſſatione
cauſæ pro qua acceſſit, quia acceſſio eſt pura, & ſim-
plex, & non correſpectiua ad aliquam cauſam & em-
ptores cenſus non aliter illum in fideiuſſorem rece-
piſſent.

Non obſtant quæ de ſimulatione dicuntur, † quia 20
vbi conſtat de veritate actus excluditur præſumptio
ſimulationis, Bal. *in l. & quam, ad fin. C. de diſtract. pign.*
& † in publico inſtrumento non præſumitur Bart. *in* 21
cap. illud circa, fin. de præſumpt. Iaſ. *in l. ſi poſt diuiſionem,
num. 2. in fine, C. de iure, & fact. ignor.* & non probatur
prout debet † cauſa ſimulationis, Bal. *in l. poſt contra-* 22
ctum, ff. de donat. & conſ. 65. vol. 2. verſ. 2. eſt videndum,
Anch. *conſ. 227. in 2. dub.* Paul. de Caſtro, *conſ. 113.
poſt num. 2. libro 2.* Dec. *conſ. 26. ſub num. 6. verſ. 2. re-
ſpondetur.*

Ceſſat etiam quod dicitur de nouatione, quia quid-
quid ſit circa pacta conuenta in contractu locationis
cum Rauenna, reſpectu cenſus non poteſt conſide-
rari aliqua nouatio, nec † potuiſſet fieri abſque fa- 23
ctu ipſorum nominatorum, & ipſis inuitis, Specul. *de
procur. §. 1. ſub. num. 27.* Ronchegall. *in lib. 3. in princ.
n. 13. ff. de duobus reis.*

Alia bene tolluntur per informantes. Et quia fuit
actum executiuè, vigore obligationis cameralis, quæ
non admittit niſi exceptiones claras, & concludenter
probatas.

R.P.D.

R.P.D. Manzanedo, Rauennatenſis Saluiani Interdicti, Veneris 12. Ianuarij 1607.

SVMMARIA.

1 *Ceſſionarius creditoris dicitur creditor debitoris principalis.*

2 *L. per diuerſas, C. mand. intellectus.*

3 *In ceſſione ſufficit habere fidem de pretio.*

Non poteſt tamen, ceſſionarius agere iudicialiter, niſi ſoluto realiter pretio credito, n. 6.

4 *Ceſſio in incorporalibus idem operatur quod venditio in corporalibus.*

5 *Venditio celebrari poteſt habita fide de pretio.*

7 *Cenſus alienatio valida eſt etiam quod non fiat præſenti pecunia.*

8 *Pretium ideò in creatione cenſus requiritur in pecunia numerata ne vſura pateat aditus.*

9 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus verſ. hanc autem ſalutiferam, &c. Intellectus.*

10 *Numerus ſingularis non conuenit pluribus.*

11 *Solutio facta ab vno ex correis alios liberat.*

12 *Fideiuſſor cenſus ille dicitur, qui ex illius pretio non participat.*

13 *Cenſus non extinguitur propter illius venditionem factam fideiuſſori tanquam tertio.*

DECISIO CXXVI.

DVbitatū an conſtet de credito Domini Equitis Iacobi, quod ſibi ſuffragetur ad effectum Saluiani & Domini, affirmatiuè reſponderunt, cùm Dominus Eques ſit ceſſionarius cenſus Domini Muzzarelli, & tàm de ceſſione, quàm de cenſus conſtitutione
1 appareat vnde † dicitur creditor principalis venditoris cenſus, iuxtà *l. 2. C. de donat. & not.* Bald. *in l. 1. num. 11.* Dec. *plures referens, num. 31. ff. ſi cert. pet.* Præcipuè cum in conſtitutione cenſus interuenerit Dominus Eques non tanquam principalis, ſed tanquam fideiuſſor, & pretium cenſus ſcutorum mille quingentorum fuerit diuiſum inter Viuolum, & Locatellum.

Non obſtat quod ob non interuentum pecuniæ in iſta ceſſione videatur intrare ad illius inualiditatem, text. in *l. per diuerſas, C. mandat.* Quia reſpondetur,
2 † quod iſta ceſſio cùm fuerit quæſita à Domino Equite non ad effectum vexandi quempiam, ſed ad effectum liberandi ſe ipſum à ſua obligatione acquirendo cenſum, & cum de illo certo, vero, & liquido conſtet ceſſat præſumptio calumniæ, & ſimulationis, & diſpoſitio, text. in *d. l. per diuerſas, vt not. ibi* Gloſſ. *in verbo venditionis, &* Bart. *n. 1. poſt* Azon. *in Summa in Rubr. ne lic. potent. verſ. ſi autem ſit trad.* Gabr. *de action. concluſ. 5. num. 15.*

Nec facit quod nedum pecunia non interfuerit quin, & habita fuerit expreſsè fides de pretio. Quia
3 reſpondetur † ſufficere in ceſſione ad illius validitatem fidem haberi de pretio, vt not. Salic. *in d. l. per diuerſas, n. 7. &* Guid. Pap. *dec. 567. num. 7.* & eſt ratio, quamuis prædicti Doctores illam non allegent, quia cùm Dominus Eques fideiuſſor habuerit huiuſmodi ceſſionem vt ſe liberaret talis ceſſio dicitur venditio iuxta text. in *l. cùm is ff. de fidei.* & non ex eo quod appelletur ceſſio excludit rationem emptionis, & vendi-
4 tionis quia † quod in corporalibus dicitur emptio, & venditio in incorporalibus dicitur ceſſio ex Boët. *in Topic.* Ciceron Breſon. *de verbor. iur. in verbo ceſſio, in*
5 *iure.* Sed ſic eſt, † quod in emptione poteſt haberi fides de pretio, *§. vendita verò res. Inſtit. de diuiſ. l. quod vendidi, ff. de contr. empt.* Ergo, & in iſta ceſſione, quæ dicitur venditio poterit haberi fides de pretio, quod tempore conſtituto illud verè, & realiter ſoluatur, iuxta à Bald. *in l. in ciuile, n. 5. ff. de rei vend.* Tiraq. *de retract. Conuent. in fine, num. 74. & 76.* Quamuis † ad dedu- 6
cendum talem ceſſionem in iudicio, pretium debeat eſſe ſolutum, vt notat Salic. *vbi ſupra d. num. 7.* Prout in noſtro caſu antequam Eques mouerit iſtud iudicium Saluiani contra Cocapanos ſoluerat prius totum pretium de quo ſibi habita fides fuerat in ceſſione.

Minus obſtat Conſtitutio *fel. record. Pij V.* circa cenſus creationes, in qua in creatione requiritur realis pecuniæ numeratio, eandemque expoſci in cenſus alienatione, videtur deſumi ex eadem conſtitutione, ibi. Hanc autem ſalutiferam ſanctionem, nedum in cenſu creando, verum etiam in creato quocumque tempore alienando, modo poſt publicationem conſtitutionis creatus ſit perpetuo, & in omnibus ſeruari volumus. Quia reſpondetur prædictam † Conſtitutio- 7
nem in prædicta clauſula non referri ad pecuniæ numerationem potius in creatione cenſus interuentam, ſed ad cætera pacta in conſtitutione prohibita dupli ci ratione, altera quia dantur plures ſpecies alienationis quibus non conuenit de ſui natura pretij numeratio, prout ſunt donatio, legatum, in ſolutum, datio, & ſimiles ex quibus titulis poſſit cenſus alienari, & tamen tali alienationi pretij numeratio repugnaret; vnde non eſt dicendum ad pecuniæ numerationem dictam clauſulam referri, præſertim cum abſolutè, & generaliter de alienatione per verbum alienandi loquatur, ex quo omnem alienationis ſpeciem comprehendi altera ratio eſt, quia in cenſu creando poſt iſtam Conſtitutionem ideò expoſcitur † de tempore 8
creationis præſentia, & realis pecuniæ numeratio, ne vſuris pateat aditus, & ne de facili homines currant ad huiuſmodi cenſuum creationes in tantam populorum perniciem, ad tradita per Nauar. *de vſur. num. 85. & à* Ludou. Lop. *qui alios allegat de contract. lib. 1. c. 59.* Quæ ratio ceſſat in cenſu creato alienetur quin altera de vſuris ceſſare videtur in alienatione cum iam illi ſit prouiſum per interuentum pecuniæ de tempore creationis cenſus.

Vlterius Dominis placebat votum bon. mem. Robuſterij in poſitione datum circa huius clauſulæ intellectum, in quo notatur † quod de forma, ſubſtantia 9
creationis cenſus eſt quod de tempore creationis numeratio pretij interueniat, quæ ſi ad venditionem, & alienationem cenſus creati eſſet neceſſaria, non diceretur alienatio cenſus creati, ſed noua illius creatio, ex quo forma creationis cenſus de nouo in alienatione interuexiſſet, & ſic illam clauſulam, hanc autem ſalutiferam non referri ad ſubſtantialia in creatione adhibenda, ſed ad cætera in Conſtitutione contenta. Vltra prædicta facit, quia Conſtitutio poſtquam diſpoſuerat requiſita de ſubſtantia in creatione cenſus prout eſt realis pecuniæ numeratio coram Notario, & teſtibus, & prohibuerat pacta, quæ poterant cenſum fœneratitium reddere addidit illam clauſulam, hanc autem ſalutiferam, quia voluit prouidere ne contractui alienationis, circa quæ nec in illo requiſita de iure communi aliud innouauit, ſed prouidit immutationi, ſeu alterationi rectitudinis, & iuſtitiæ in contractu cenſus de tempore ſuæ creationis ſeruatæ. Et quod iſte cenſus ſemel rectè creatus etiam ſi poſtea alienaretur, & in alium transferretur, non poſſit illius alienatione illi adiici aliquod ex pactis prohibitis in dicta Conſtitutione. Vnde ex prouiſione huius clauſulæ non intrat numeratio pecuniæ: nam cùm illa iam ſemel in creatione interuenerit non poterit poſtea fieri in alienatione cenſus aliquo modo, vel de facto quin numeratio adfuerit de tempore requiſito, nec

citcs illam aliquid immutari poterit, provt poſſet circa pacta prohibita per Conſtitutionem addendo cenſui aliquod ex dictis pactis, provt v. gr. ſi Dominus cenſus in illius alienatione ſe obligaſſet, quod venditor intra certum tempus illum tedimeret, aliàs ipſe teneretur ad illius tedemptionem. quod pactum tanquam illicitum prohibuit conſtitutio nedum quod apponeretur in creatione cenſus, nec quod poſtea adderetur in illius alienatione, & ſic de certis pactis in conſtitutione expreſsè prohibitis ad quæ dicta clauſula, hanc autem ſaſuriſcram, habet relationem; non autem ad pecuniæ realem numerationem ex prædictis.

Nec obſtat extinctio huius cenſus à Viuolis prætenſa in inſtrumento anni 1605. quam voluit deducere ex caſſatione inſtrumentorum cenſus, & ea liberatione bonorum ſuper quibus cenſus erat conſtitutus, quæ omnia in dicto inſtrumento continentur: nã cùm inſtrumentum iſtius cenſus ſcutorum mille quingentorum fuiſſet rogatum per Petrum Beltraminum, & aliud inſtrumentum cuiuſdam cenſus ſcutorum duorum millium contra Dominum Equitem fuiſſet rogatum per Hieronymum à Porta, & quædam renouatio dicti cenſus ſcutorum duorum millium fuiſſet rogata per Fabritium Zobolum & aliud inſtrumentum quorundam computorum in quo Dominus Eques remanſit debitor ſcutorum mille centum nonagiota octo per Franciſcum Sbarbalium, & prædicta caſſatio referatur ad inſtrumenta rogata per dictos à Porta, Zobolum, & Sbarbalium, videntur illa tantummodo fuiſſe caſſata; non autem iſtud inſtrumentum ſcutorum mille quingentorum rogatum per dictum Beltraminum. Vnde in dicta caſſatione dicitur, caſſando, & annullando dicta inſtrumenta cenſus prædicti in numero ſin-
10 gulari; † non autem cenſuum in numero plorali, provt dicendum eſſet, ſi etiam de caſſatione iſtius inſtrumenti ageretur.

Vlterius quia in dicta bonorum liberatione liberantur bona ſuper quibus cenſus erat conſtitutus etiã in ſingulari, quia cenſus ſcutorum duorum millium erat extinctus, & ſic bona Equitis illi obligata liberantur, quæ nullatenus conueniunt iſti cenſui ſcutorum mille quingentorum de quo habebat ceſſionem Dominus Eques, & erat impoſitus ſuper bonis illorũ de Viuolis, quæ liberari à dicto cenſu ex cenſu Domini Equitis, qui illius erat factus dominus non eſt credendum, cum illi eſſet adeo damnoſum, & nemo præſumatur iactare ſuum iuribus vulgatibus: vnde tam in caſſatione inſtrumentorum quam in liberatione bonorum inſtrumenti anni 1605. refertur ad cenſum ſcutorum duorum millium, ſed in confeſſione de recepto refert ſe ad vtrumque cenſum, & benè cum Dominus Eques ſolniſſet pro extinctione primi cenſus ſcuta duo millia cum decurſi, & pro ſolutione pretij ceſſionis cenſus ſcutorum mille quingentorum eandem ſummam cum decurſis itidem ſoluiſſet.

Minus obſtat pro Viuolis adductum quod Dominus Eques in iſto cenſu fuit æquè principalis cum Viuolo, & Locarello, & ſic vnus ex correis obligatis, vnde
11 † ſoluto cenſu ab ipſo Equite remanſerunt cæteri correi liberati, ad tex. in *l. 2. & 3. §. fin ff. de quod reis*, Ronchegall. *in l. Reos, n. 54. ff. eod. & not.* Salic. *& aly, in l. Papinianus, ff. mand.* & tunc cæteri correi tantummodo tenentur actione negociorum geſtorum. Quia re-
12 ſpondetur quo † ad Viuolum, & Nocarellum, qui totum pretium cenſus habuerunt, inter ſeque, illud diuiſerunt abſque vlla Equitis participatione D. Eques fuit merus fideiuſſor, alij verò propriè pretij recepti fuerunt principales debitores, Paul. de Caſtro, *in l. ſed Iulianus. §. non ſolum n. 2. & ibi* Ang. *§. item ſi duos. in fi. ff. ad* Maced. Marſil. *ſing. 1. & in* Rubr. *de fideiuſſor. ſub n. 65. & 370. poſt med.* Tiraq. *de retractu Lignag. §. 31. Gloſſ. 1. n. 8.* Duen. *regula 336. limit. 19.* Gabr. *de fideiuſſ. concl. 2. n. 5.* Rota *diuerſ. dec. 153. n. 6. p. 2.* Vnde cùm Equcs non poſſit dici correus quo ad ceteros obligatos in cenſu ex illius ſolutione, cæteri obligati non
remanſerunt liberi maximè † cùm iſta ſolutio fuerit 13
facta non ad extinguendum cenſum, ſed ad illum emendum, & ex titulo ceſſionis, & tranſlationis ſibi tanquam vni tertio acquirendum.

Exceptio autem quod Viuolus non teneatur niſi pro medietate ſcutorum noningentorum, qui in diuiſione Locatello contigerunt, excluditur ex eo quod cum Viuolus præſtaſſet fundũ, ſuper quo cenſus conſtitueretur voluit ſibi caueri, & fecit dicta ſcuta noningenta deponi pœnes quoſdã mercatores conſignanda Locatello, quatenus infra menſem præſtaret cautionem indemnitatis, & liberationis fondi pro dicta ſumma, aliàs eſſet in poteſtate ipſius Viuoli illa recuperare, & ita depoſitatij promiſerunt Locatello non cauente intra dictum terminum dictam ſummam ſoluere, & reſtituere eidem Viuolo, provt ex defectu dictæ cautionis illa dicta ſcuta noningenta reſtituerunt, & ſic totum capitale ſcutorum mille quingentorum huius cenſus peruenit ad manus, & poſſe dicti Viuoli, & per conſequens excluditur dicta exceptio ex prædictis, & notatis in proximo præcedenti fundamento.

De exceptione vero incapacitatis fundi, & quod factus ſit infructiferus Domini non curarunt, cùm non probetur.

R. P. D. Penia, Bononienſis Cenſus, Lunæ 15. February 1599.

SVMMARIA.

1 Numerauit, *hoc verbum, demonſtrat interueniſſe numerationem.*
2 *Verba aſſertiua Notarij probant.*
3 *Renocatio non numerata pecunia, ſolet poni vbi pecunia numerata etiam interuenit.*
4 *Teſtes examinati pro curia informatione, nihil probant.*
5 *Simulationis præſumptio, tollitur ex veritate.*

DECISIO CXXVII.

Die 19. Octobris anni præteriti 1598. hæredibus Stephani Garberini ſolum informantibus Rota ex capite nullitatis & iniuſtitiæ nemine diſcrepante ſententiam latam ab Auditore Turrani curiæ criminalis Bononienſis reuocandam cenſuit.

In hac autem propoſitione vtraque parte informante in deciſis permanendum eſſe pronunciauit. Et quia circa caput nullitatis tunc deductæ deciſio placuit Dñis circa iniuſtitiam facta fuit diligens diſceptatio.

Et quoniam informantes pro Valerio Faſanino inhærentes Conſtitutioni *felic. rec. Pij V.* ſuper creandis cenſibus editæ requirenti pro forma quod in actu conſtitutionis cenſuum interueniat pecunia numerata coram Notario, & teſtibus, ex dicto potiſſimum inſtrumento conabantur oſtendere non interueniſſe veram numerationem, & conſequenter inferebant ab initio cenſum non valuiſſe, quoniam Conſtitutio cõtractus cenſuales aliter celebratos inualidos, illicitos, & fœneratitios declarat.

Quod autẽ in caſu propoſito nõ interuenerit actualis pretij numeratio informantes pro Valerio ex eo deducere conabantur, quoniã in inſtrumento nullum aderat de numeratione pecuniæ verbum immo vero ad oſtendendam non numerationẽ dicebant non potuiſſe

Nota

Notarium melius formare inſtrumentum, quam formauit apponendo, ſcilicet verba, quæ id ſignificare videntur, iuxta cautelam Bart. *in l. ſingularia, num.* 22.
1 *ff. ſi cert. pet.* vbi inſtruit Notarios ne dicant, † *numerauit*, niſi interueniente numeratione, quam cautelam laudarunt alij *Bart.* ſequuti, nempè Iaſ. *in d. l. ſingularia, n.* 53. Alex. *conſ.* 176. *n.* 4. *in fine, & num.* 6. *lib.* 2.

Cæterum Domini omiſſo nunc illo articulo. An ſufficiat numeratio per depoſitum penes mercatorem, ita vt Conſtitutioni ſatisfieri poſſit per æquipollens, circa quem maior pars Dominorum in negatiuam ſententiam inclinabat, quia Conſtitutio pro forma requirit numerationem, & ad tollendas fraudes non videtur admittere alios modos ad ſoluendũ pretiũ pro cenſu, quam per actualẽ, & realem pretij numerationẽ in ipſo actu confectionis inſtrumenti, & celebrati contractus.

Ex duobus tamen putabant in contractu de quo agebatur veram, & realem numerationẽ pretij in actu celebrationis præfati contractus interueniſſe. Primò, quia Notarius aſſeruerat Io. Andream pretium dediſſe, & manualiter ſoluiſſe his verbis interueniente pretio ſcutorum quatuor millium, quod quidem pretiom totum, & integrum. Ioann. Andreas vti agens Stephani Garberini de pecuniis Stephani in tantis bonis ſcutis aureis exiſtentibus penes bancum Dominorum de Scappis ad bancum dedit, & manualiter ſoluit Antonio de Spontonibus præſenti in tãtis bonis monetis aureis boni aurei, & iuſti ponderis ad dictam, & tantam ſũmam aſcendentibus, prout ſic talis recipiens, &c. dixit, &c. & renunciauit, &c. Iſta
2 enim verba aſſertiua erant Notarij, † & non ſolum confeſſionem, vt ex aduerſo prætendebatur, ſed veram numerationem probare videbantur, Bald. *in l. ſi ex cautione, num.* 14. *verſ. & ideò probant veram numerationem C. de non numer. pecun.* Bart. *in l. ſi ita ſtipulatus,* §. Griſogonus, *num.* 3. quem ſequitur *ibi* Alex. *numer.* 14. *verſ. quia quando Notarius, ff. de verb. obligat.* & fuit deciſum *coram* Domino meo Mellino, *in cauſa Florentina bonorum, die* 12. *Aprilis* 1592. Secundò multo magis idem ſuadebatur ex illis inſtrumenti verbis prout ſic illas recipiens, &c. dixit, &c & renunciauit, &c. quoniam iſtæ dictiones cæteratæ in Ciuitate Bononienſi in ſimilibus inſtrumentis, vt conſtitit ex formulario extenſionum clauſularum Bononiæ impreſſo 1582. & Dominis oſtenſo, ita extendi ſolent, Recipiens, ad ſe trahens & penes ſe retinens, dixit aſſeruit, & confeſſus eſt, & publicè recognouit, id totum, & tantum fuiſſe, & eſſe totum & integrum habuiſſe, & recepiſſe, & ad abundantem cautelam renunciauit exceptioni non numerati, & penes eum non dimiſſi, & non relaxati dicti pretij, & alteri cuicumque, quã in prædictis quomodolibet apponere poſſet, hactenus ibi. Ex his enim dicebant concludenter probari pecuniam pro pretio cenſus ſoluendam fuiſſe præſentem. quia non potuiſ-
3 ſet recipiens ad ſe illam trahere, niſi fuiſſet præſens.

Neque obſtant ſubſequentia verba renunciationis, non numeratæ pecuniæ, † quia illa vt ex practicis notum erat apponi ſolet etiam vbi pecunia numerata
4 interuenit, vt in caſu propoſito.

Neque obſtant teſtes, quibus Auditor Turroni contra Gaberinos pronunciaui, quia cùm † fuiſſent examinati pro informatione curiæ nihil probabant, vt in deciſione dictum fuerat etiam deciſum *in cauſa Conimbricenſi Decanatus, die* 19. *Nouembris* 1593. *coram Domino meo Mellino.*

Rurſus non obſtabant illa verba in tantis bonis ſcutis aureis exiſtentibus penes bancum, quia ſignificabant ſolutionem fuiſſe factam de pecuniis habitis à banco, & quæ prius erant in banco, quoniam non poterat aliàs conſiſtere quod Notarius aſſerebat ſolutionem fuiſſe factam in tot ſcutis manualiter Antonio ſolutis, & Antonium recepiſſe, ſi illa pecuniarum ſumma tunc non erat præſens, ſed in banco. Præterea non obſtat Statutum vniuerſitatis mercatorum Ciuitatis Bononienſis ſub Rubr. 7 a quo cauetur alienationem bonorum, rerum & iurium decoctorum factam à decoctis per vnum annum, & quindecim dies ante decoctionem præſumi factam, & ſimulatam, quia reſpondebatur. Primò, in caſu propoſito non fuiſſe probatam decoctionem Antonij Spontonij intra annum. Secundò, reſpondetur præſumptionem † ſimulationis à Sta- 5
tuto reſultantem fuiſſe ſublatam ex veritate, & vera pretij ſolutione, Crauet. *conſ.* 6. *num.* 7. *& conſ.* 35. *n.* 5. quo caſu non erat locus Statuto fundato in præſumptione, vt colligebatur ex eodem Statuto in quo ita ſcriptum legebatur. *Non apparendo altra proua, che giuſtificaſſe le predette coſe eſſer fatte veramente, & non per ſimulatione nelli predetti caſi.*

Ad alias leuiores obiectiones propoſitas per informantes pro Valerio Faſanino; placuerit Dominis reſponſiones datæ informantes pro Gaberinis.

R.P.D. Iuſto, Romana ſimulationis Cenſus, Veneris 6. Aprilis 1601.

SVMMARIA.

1 *Simulatio probatur probato tractatu, concluſione, & cauſa ſimulandi.*
2 *Maximè quando agitur de ſimulatione, quæ remouet conſenſum ab actu.*
3 *Simulatio probatur duobus teſtibus, & quales requirantur.*
4 *Teſtis ſemel approbatus, reprobari non poteſt.*
5 *Simulationis cauſa probanda eſt.*
6 *Coniectura concludentiſſima habent vim probationis*
7 *Et maximè quæ ſequuntur poſt contractum.*
8 *Inueriſimilitudo arguit ſimulationem.*

DECISIO CXXVIII.

1
DOminis viſum fuit conſtare de ſimulatione contractus cenſus, & quod ſimulatio ſit huiuſmodi, quæ remoueat conſenſum ab actu ſecundum doctrinam, & diſtinctionem Bart. *conſ.* 65. Petrus Nicolæ *lib.* 1. *&* Anch. *conſ.* 226. *in princ.*

Moti ſunt quia duo teſtes inſtrumentarij plenè probant tractatum, concluſionem, & cauſam ſimulan-
di, † qui eſt modus probandi ſimulationem, *c. ad noſtram de empt. & vendit.* Bero *conſ.* 17. *n.* 11. *lib.* 1. *cum al-* 1
legatis maximè quando agitur de ſimulatione, † quæ 2
remouet conſenſum ab actu, Bald. *in l.* 1. *n.* 9. *verſ. interea producuntur ad remotiorem, C. plus valer. quod agit,*
& ſufficiunt † duo teſtes. Specul. *de inſtr. edit.* §. *reſtat,* 3
verſ. ſed pone n. 5. præſertim rogati, & examinati in iudicio, Bald. *in l. exercendis in princ. C. de fide inſtr.* Anch. *d. conſ.* 226. *circa fin. ibi & per teſtes rogatos corroboratum*
† qui tanquam ſemel approbati non poſſunt repro- 4
bari, *l. ſi quis teſtibus, & ibi* Doct. *C. de teſtibus* Dec. *conſ.* 368. *num.* 2. & in propoſito. Decian. *conſ.* 61. *num.* 38. *lib.* 3. ſed primus teſtis deponit iuxta 17. quod Illuſtriſſimus Cardinalis requiſiuit Luragum, vt cenſum emeret ſine pecuniis, & ſolum præſtaret perſonam ſuam, & ibidem dicit cõcluſum fuiſſe in eius præſentia quod cenſus eſſet ſimulatus, & fictitius, & quod nolebat recipere pecuniam à Lurago, & alibi replicat de ſimulatione, & fictione, & ſecundus de re tractu ſuper tertio, & iuxta 15. quod Cardinalis finxerat cenſum cum Lurago, & quod fuit præſens ſtipulationi, & teſtis rogatus, & iuxta 17. vbi dicit pecuniam non fuiſſe

ſolutam

ſolutam Cardinali,ſed ſolum oſtenſam, & idem iuxta
5 t 9.Cauſam autem ſimulationis, † quæ probanda eſt, vt conſtare poſſit de ſimulatione,Bald.*conſ*.309.*lib*.4. eum aliis *coram* R.P.D.meo Penia *in Romana bonorum de Ceulis*,28.*Aprilis* 1595.probat primus ſuper ſecundo & ſecundus ſuper eodem,vt adderetur ſtimulus ille debitoribus Cardinalis ad ſoluendum credentibus ſe teneri ad ſolutionem fructuum cenſus iuxta conuentionem,& pacta inter illos, & Dominum Cardinalem inita, & hoc eſt conforme proteſtationi factæ per Cardinalem ſtatim, & incontinenti celebrato contractu.

Non obſtant oppoſitiones contra teſtes,quia non fuerunt iudicatæ ſufficientes, & bene tolluntur per informantes, præſertim quia concurrunt coniecturæ concludentiſſimæ,† quæ habent vim probationis Bal.
6 *conſ*.380.*num*.3.*lib*.5. Aym. *conſ*.491.*num*.12. Bald.*in l.& qui,in fine,ff.de diſtract.pign.& in d.cap.ad noſtram, de emptio.& vendit.* Anchar. *conſ*.267. Dec.*conſ*.403. *n*.13.Gabr.*conſ*.64.*in princ.lib*.1.

7 Et tantò † magis quia ſubſequuntur contractum ex quibus remouetur omne dubium,Bald.*in l.multum intereſt,n*.4.*& ibi* Salic.*n*.5.*C.ſi quis alteri,vel ſibi*.Dec. *d.conſ*.62.*n*.46.*&* 47.*lib*.3.

Neque obſtat in his terminis quod tractatus præceſſerit contractum,Aym. *conſ*.156.*num*.17. Mandel. *conſ*.391.*n*.23.

Prima coniectura eſt,quia cum conueniſſent quod nulla pecunia daretur Cardinali, ſed ſolum præſtaretur perſona,ideirco Luragus poſt contractum,& ſi pecuniæ non remanſerunt penes Dominum Cardinalem, tamen non creauit Cardinalem creditorem in ſuis libris ratione cenſus,ſed debitorem eiuſdem ſummæ, & hoc ad effectum vt contra poneret alteri partitæ in creditum D. Siluiæ ipſius Cardinalis neptis,ratione ſuæ dotis, vt ſimularetur indigentia pecuniarum, quòd ſi verè dominium pecuniarum tranſlatum fuiſſet in Dominum Cardinalem,quas permiſiſſet remanere in banco Luraghi, neceſſarium fuiſſet creare creditorem Dominum Cardinalem,& contraponere dictæ partitæ,ſed hoc modo nulla habita conſideratione cenſus partitæ inuicem ſe extinguunt,& nihil remanet.

Secundò,quia nunquam fuerunt ſoluti fructus cenſus licet pluries ſint ſolidatæ rationes inter Dominum Cardinalem, & Luragum, vt probant teſtes,ſignum euidens ſimulationis. Quia quaſi poſſeſſio iuris cenſus non fuit abdicata à Lurago: nam ea ſolutione tranſlata fuiſſet in Dominum Cardinalem ſecundum Bart.*in l*.1.*in princ.ff.vti poſſid.* Aret. *Inſtit.de interd.§.in fine*, eſt coniectura ſimulationis, Gloſſ. *in l. ſicut.§.ſuperuacuum in verſ. obijcere, & ibi* Bart. *ff. quib.mod.pign.vel hypoth.ſolu.per l.is ff.de acq.hared.* Afflict.*ſuper feud.in tit. de feud.dat.in vic.leg.commiſſ.n*.25. Cepol. *de ſimul.contra* 24.*praſumpt.*

Tertiò,quia è contra poſt aliquod tempus Dominus Cardinalis habuit Lurago ſummam decem millium ſcutorum,& non fuit viſum veriſimile priorem cenſum, ſi non fuiſſet ſimulatus, remanſiſſe in
8 perpetua taciturnitate.Ex qua inueriſimilitudine † arguitur ſimulatio.Aym.*conſ*.156.*n*.9.*verſic.confirmatur iſta concluſio*,cum allegatis.

Et ex his, & aliis latè deductis per informantes cùm appareat de ſimulatione ex tractatu ante contractum,in contractu,& poſt contractum,& ſunt ſublata omnia,quæ in contrarium deducuntur,ita concluſum fuit.

R. P. D. Manzanedo, Aſſiſienſis pecuniaria, Veneris, 7. May 1610.

SVMMARIA.

1 *Actore non probante abſoluitur reus.*
2 *Teſtis vnicus contra producentem facit plenam fidem.*
3 *Teſtis vnicus non probat.*
4 *Teſtes inter ſe contrarij, non probant pro producente.*
5 *Immo vnus deſtruit dictum alterius.*
6 *Teſtis ſibi ipſi contrario non creditur.*

DECISIO CXXIX.

SEntentiam R.P.D.Victorij,quæ Blaxium abſoluit à petitis per Pomponium, dixerunt Domini eſſe confirmandam,quia Pomponij intentio non viſa fuit probata,vnde intrat regula, † quod actore non probante abſoluitur reus, *lege qui accuſare*, *Cod. de eden.* 1

Nec videbatur releuare eſſe probatum Pomponium interueniſſe in actu extinctionis cenſus ſcutorum duorum millium die 14. Nouembris 1567. cum ſacculo continente ſummam ſcutorum trecentorum in circa, quia non probatur quod dicta ſumma fuerit conſignata Blaxio,nec conuerſa in eius vtilitaté,prout erat neceſſe ad hoc, vt competeret ei actio ad repetendũ quin potius ex duobus teſtibus Blaxi,& vno Pomponij probatur quod ipſe Pomponius, prout etiam Blaxius,& Carolus ſtatim atque fuit extinctus cenſus communis,& creatus de nouo,ſecum reportarunt quilibet ſuum ſacculum pecuniarum, illæque non fuerunt numeratæ,&tantum inſeruierunt pro faciendo,vt dicitur,*la moſtra*.

Ex quibus ſatis remanet excluſa intentio Pomponij, contra † quem ille vnus teſtis ab eo productus plenam fidem facit,iuxta Rom.*conſ*.104.*ſub n*.6. Pariſ. *conſ*.88.*n*.12.*lib*.3.Crauet. *conſ*.188.*n*.5. Soc. *conſ*.69. *n*.11.*lib*.1. Cephal. *conſ*.65.*n*.55. Surd.*conſ*.217.*n*.12. & hanc dicit eſſe veram communem Gabr. *de teſtib. concl*.1.*n*.13.*verſ.contrarium tenet.* Quæ magis procedunt ex eo quod cum dicto illius teſtis concordant alij duo examinati pro Blaxio. 2

Non obſtat depoſitio Octauij ſecundi teſtis Pomponij,tum † quia ille eſt vnicus cui non eſt ſtandum, 3
cap.licet ex quadam cap.licet vniuerſis,de teſtib.l.iuriſiurandi.C.eod. tum † quia iſte, & primus teſtis Pompo- 4
nij ſunt inter ſe contrarij, & non probant pro Pomponio,ad not.per Doctor.*in cap.in noſtra,in cap.cum tu de teſtib.* & † alter deſtruit dictum alterius, *l.duobus §.* 5
fin.vbi Bald.*& alij ff.de iureiur.*Ceph.*conſ*.2044.*n*.12.
Surd.*conſ*.108.*n*.39.tum † quia & iſte Octauius in vl- 6
tima declaratione ab ipſo facta deponit contrarium dicto in ſecundo examine,vnde venit reiiciendus.Rota *diuerſ.deciſ*.303.*p*.1.

R. P. D. Manzanedo, Aſſiſienſis pecuniaria, Veneris 28. Ianuarij 1611.

SVMMARIA.

1 *Teſtis vnicus contra producentem plenè probat.*
2 *Hanc tamen concluſionem Rota noua admittit.*
3 *Debitor aſſerens ſe ſoluiſſe, debet ſolutionem concludenter probare.*
4 *Confeſſio emanata ad fauorem vnius perſonæ, alteri non ſuffragatur.*

5 *Iactar.*

5 *Iactare ſuum nemo præſumitur.*
6 *Cenſus qui de præſenti ſoluitur, non præſumitur in præteritum extinctus.*
7 *Copia ſimplex nullam facit probationem.*
8 *Proceſſus informatiuus factus in cauſa criminali non facit fidem in iudicio ciuili.*
9 *Soluens pecunias, & mox illas ex noua cauſa ſecum reportans ſoluiſſe dicitur.*

DECISIO CXXX.

FVit reſolutum ſtandum eſſe deciſis die 7. Maij 1610. ea adductis in Deciſione.

Nam ex teſtibus in illa ponderatis conſtat Pomponium reportaſſe de tempore extinctionis cenſus, & illius nouæ creationis iſta ſcuta ducenta octuaginta, quæ controuertuntur, ita vt tantum deſeruierint pro faciendo, vt dicitur, *la moſtra.*

Non obſtat quod in dicta Deciſione ponderatur inter alios teſtes pro Blaxio vnus productus per Pompo-
1 nium, & † eius productio dicatur contra ipſum plenam fidem facere, iuxta Rom. Pariſ. Crau. Soc. Ceph. Sard. *in dicta deciſione adductos*, & iuxta communem de qua per Gabr. *de teſtibus, concluſ.* 1. *n.* 13. *verſ. contra-*
2 *rium tenetur*, Et quod † Rota iſtam concluſionem non admittat, quantumcunque communem, ſed tantum, quod per talem productionem cenſeatur approbata perſona, non autem dictum teſtis, tenuit Rota *in cauſa Taurinenſi penſionis*, 15. *Decembris* 1571. *coram* Orano, quia etiam ſi ſecundum ſententiam Rotæ non faciat ille teſtis plenam fidem, adſunt alij per Blaxium producti, & in deciſione ponderati, ex quibus omnibus plena probatio reſultat de reportatione pecuniæ per Pomponium, & quod tantum deſeruierit pro monſtra. Quibus ſtantibus ſi Pomponius prætendit rea-
3 liter, & cum effectu iſtam ſummam ſoluiſſe † id probare debet concludenter ad *textum in l. quinquaginta ff. de probat.* Notta *conſ.* 169. *n.* 1. *& ſeq.* quæ tamen probatio non datur.

Nec pro illa faciunt recognitio bonæ fidei Blaxij, & confeſſio de integro pretio dicti cenſus ad ſui
4 manus peruento. † cùm fuerint emanatæ ad fauorem Communitatis, & Ruſini emptoris cenſus non autem ad fauorem Pomponij. Vltra quod cùm Blaxius in ſuis libris conſtituiſſet Communitatem debitricem de integra ſumma illorum ſcutorum duorum millium pro extinctione dicti cenſus ſolutorum, & ſic conſtituit ſe creditorem Communitatis de eadem ſumma, nimirum ſi aſſerit illam ad eius manus perueniſſe, quæ confeſſio nullatenus concludit ad prætenſionem Pomponij ſcutorum ducentorum octuaginta, quæ ipſe ſecum reportauit, vt dictum eſt, & ponderabant Domini pro Blaxio quod non adnotauerit iſtam partitam ſcutorum ducentorum octuaginta in ſuis libris. Nec
5 † apparet quod in computis Communitatis de illa aliquam mentionem fecerit, ad not. per Tiraq. *ad l. ſi vnquam, in verbo, Donatione, n.* 506. *& ſeq. C. de renoc. donat.* Menoch. *de arbitr. caſu* 88. *n.* 1. *& ſeqq.* præcipuè cùm in eiſdem libris Blaxij reperiantur aliæ multæ partitæ adnotatæ ſibi per Pomponium ſolutæ.

Non obſtat quod Cōmonitas fuerit liberata à cenſu mediante iſta demonſtratione pecuniæ, cū hoc in facto non ſubſiſtat: extinctio enim cenſus, fuit confidentialis, ita vt breui manu fuerit nouus cenſus creatus eiuſdem quantitatis, & Communitas continuauit in ſolutione fructus cenſus per aliquot dies, & Pomponius promiſit dare iſtam ſummam ad 10. Decembris, ſignum euidens, quod antea pecunias non numerauerat cum effectu, nec deſeruiuerat, niſi pro monſtra.
6 Ex qua † continuatione Communitatis in ſoluendo fructus cenſus elicitur illum non fuiſſe extinctum.

Quod magis patet ex quo poſt dictam extinctionem & creationem noui cenſus ſuper bonis Blaxij, & Pomponij tandem Valerianus Vrbanus realiter cenſum extinxit ex pecunijs Communitatis, cuius panettariæ apparatum, ſeu conductionem acceperat.

Fundamentum autem præcipuum, quo in hac propoſitione Pomponius nitebatur deſumptum à partita ſcutorum ducentorum octuaginta in contanti ſolutorum Blaxio per Pomponium dicta die 24. Nouembris 1587. quo die cenſus fuit extinctus ac de nouo creatus, viſum fuit Dominus nullatenus attendendum, cum iſtud folium non ſit in actis niſi quædam copia ſimplex, & informis extracta ex proceſſu infor- 7
matiua, quæ non facit fidem. Auth. *ſi quis in aliquo, C. de edend. cap.* 1. *de fide inſtrum.*

Vltra, † quod in iudicio ciuili non probat proceſ- 8
ſus informatiuus, quantumuis authenticus, Veral. *dec.* 106. *in manuſcr. lib.* 1. & fuit dictum *in cauſa Mediolanenſi fructuum*, 20. *Iunij* 1578. *coram Orano.* Vltra quod alias coram A. C. Pomponius fuit proteſtatus nolle vti præfata, nec in illa vllum fieri debere fundamentum, nec eſſe conſiderabilem.

Vltimò non obſtat *Deciſio in cauſa Bononienſ. cenſus* 24. *Aprilis.* 1600. *coram bon. mem. Cardinale Pamphilio*, quia nō applicatur caſui de quo agitur: ibi enim † ſol- 9
uens pecunias integri pretij ſortis principalis in eodē inſtrumento reportauerat partem earundem pecuniarum ex noua cauſa, nempè pro fructibus anticipatis, & ſic ſolutio ſortis principalis licet fuerat momentanea, operata iam fuerat ſuum effectum. Sed in † caſu iſto 10
Pomponius reportauit ſuas pecunias abſque aliqua noua cauſa & abſque eo quo ille attulerit aliquam vtilitatem Blaxio, ſed ſolum deſeruiuerint, vt dicunt teſtes *per far la moſtra.* Ex quibus, &c.

[*Deciſio quæ alias ſaciebat n.* 131. *ſublata fuit, & in eius locum repoſita ſequens.*

Reuerendiſſimo Domino Coccino Decano, Romana cenſus Lunæ 27. Iunij 1605.

SVMMARIA.

1 *Niſi poſt negatiua affirmat in caſu expreſſo.*
2 *Diſpoſitio loquens de dote intelligitur etiam de lucro dotis proueniente à ſtatuto.*
3 *Cenſus conſtitui poteſt ab hærede grauato ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, pro rata crediti quod habet contra fideicommittentem.*

DECISIO CXXXI.

FVit reſolutum teſtamentum Paulinæ non obſtare impoſitioni cenſus factæ per Pompeium pro concurrenti quantitate dotium, & lucri dotalis Liuiæ della Zecca, & Hortenſiæ Ruſpolæ. Paulina enim expreſsè cauit quod eius bona non poſſint alienari, niſi pro doribus dandis, & recipiendis, quæ dictio, Niſi, † cum 1
præcedat negatiua ponit, & determinat affirmatiuam in caſu nominato *l. act.* vbi Bart. *n.* 1. *&* Bald. *n.* 5. *C. de tranſ.* & huiuſmodi facultas † alienandi pro dote intel- 2
ligitur etiam pro lucro dotis, quod datur vigore ſtatuti. Aym. *conſ.* 188. *à n.* 4. *ferè vſque ad fin. vbi concordantes alleg. & poſt eum* Phannec. *de lucr. dot. gloſ.* 10. *n.* 58. & ideò cum prædictis Liuiæ Hortenſiæ ſucceſſerit Pompeius ac propterea ſit creditor ſuper bonis ſubiectis dicto fideicōmiſſo pro dictis dotibus, & lucro dotali † merito pro illa rata potuit alienare bona nomi- 3
nato fideicommiſſo ſubiecta imponendo cenſum. Et hæc intelligebant domini niſi doceretur aliter diſpoſuiſſe dictas Liuiam, & Hortenſiam.

P. R. D. Iuſto, Romana cenſus, Luna 18. Martij 1601.

SVMMARIA.

1 *Cedula bancaria, habet vim ſolutionis.*

2 *Pecunia depoſitata ſi inueſtiantur, dicuntur inueſtiri pecunia creditoris, non debitoris deponentis.*

DECISIO CXXXII.

DOmini ſteterunt in deciſis ad effectum impediendi cnrſum vſurarum, ſiue fructuum cenſus:
1 virtus † enim cædulæ bancariæ eſt, vt habeat vim
ſolutionis, Put. *deciſ.* 163. *lib.* 1. & fuit ſæpius dictum
io Rota, & præſertim in hoc caſu vbi pecuniæ non erant peruenturæ ad manus Archiconfraternitatis, ſed erant inueſtiendæ iuxta formam pacti.

Neque obſtat ad hoc propoſitum quod pecuniæ non fuerint omnino effectæ Archiconfraternitatis immediatè, quoniam ſatis eſt quod ſpectarent in Archicoofraternitatem in vſum deſtinatú, & hoc ſolum debebatur, præſertim ſtante officialium approbatione,
2 vt dictum fuit in alia deciſione. Et ſi fuiſſent † inue-
ſtitæ, non eſt dubium quod fuiſſent inueſtitæ pecuniæ Archiconfraternitatis noo Domini Iuſtiniani, ad tradita per Ruin. *conſ.* 97. *num.* 10. & 11. *lib.* 5.

Neque obſtant multa, quæ per informantes deducuntur, quia vel poſſent haberi in conſideratione caſu quo ſolutio fuiſſet immediatè facienda venditori, vel de bis erit videndum in diſputatione ſuper ſorte principali: & ſpecialiter videbatur non poſſe fieri fundamentum ſuper *Deciſione coram* S. D. N. *in Bononienſi bonorum de Garberinis.* 4. *Nouembris* 1580. *deciſ.* 652. *n.* 1. *parte diverſ.* Qui dicebatur in dubium reuocatum fuiſſe, 26. *Nouembris* 1585. & poſtea *coram* bon. mem. Orano, *ſub die* 14. *Iunij* 1585. receſſum fuit ab illa reſolutione, & confirmata vltima reſolutio *coram eodem* 4. *Nouembris, eiuſdem anni.*

Et ita fuit iterum deciſum.

R. P. D. Penia, Bononienſis cenſus, 19. Octobris 1598.

SVMMARIA.

1 *Mandatum ad delinquendum, non preſumitur datum fuiſſe.*

2 *Etiam quod in mandato eſſet clauſula, cum libera, vel clauſula, quod procurator poſſit facere omnia, quæ poſſet Dominus, ſi eſſet præſens.*

3 *Citatio prima, maximè in criminalibus, debet fieri perſonaliter.*

4 *Statutum quod contra delinquentes poſſit procedi per contradictas, intelligitur dummodo ſint verè delinquentes.*

5 *Notario aſſerenti in inſtrumento cenſus fuiſſe ſolutum pretium coram ſe, & teſtibus, creditur.*

6 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, & veritatem apparentem.*

7 *Inſtrumenti ad reprobationem requiruntur probationes euidentiſſimæ, per duos teſtes omni exceptione maiores.*

8 *Teſtes examinat in cauſa criminali ex officio abſque partis citatione, nullum faciunt probationis gradum.*

9 *Immo nec quidem indicium.*

10 *Niſi pars habeat illos pro ritè, & rectè examinatis.*

11 *Numeratio integri pretij in pecunia numerata poteſt aliundè, quam ex inſtrumento cenſui probari.*

12 *Numeratio dicitur fieri in prompta pecunia, ſi fiat depoſitum in banco.*

DECISIO CXXXIII.

TRanſmiſerat Stephanos Garberinus nobilis Genuéſis Bonooiam notabilem pecuniarum ſummá ad Dominos de Scappis mercatores Bononienſes, vt emerent tot annuos cenſus, Scappi die 12. Februarij 1593. opera Ioan. Andreæ ſui inſtitoris emerunt ab Antonio Spontono ciue Bononienſe iuxta mandatú receptum cenſum ſcutorum trecentorum auri in auro impoſitum ſuper nonnullis bonis ſuis ſtabilibus pro pretio ſcutorum quatuor millium auri, in auro. Cui impoſitioni, & venditiooi, tanquam principalis, & in ſolidum acceſſit Valerius Faſaninus, indeque fuit coofectum publicum inſtrumentum continens omnes qualitates pro validitate cenſus requiſitas iuxta formam Cóſtitutionis *Pij V.* anno 1596. Antonio Spontono decocto, Valerius Faſaninus porrecta coram Auditore Turroni Curiæ criminalis Bononienſi querela contra Antooium Spontnnum, eo quod ſuper rebus alteri obligatis, & hypothecatis cenſum impoſuiſſet, & contra Stephanum principalem, & Ioan. Andream inſtitoré eo quod contractus cenſus eſſet initus abſq; reali numeratione pecuniarum, & ab eodem Auditore procedente per edictum, ſeu affixionem ad valuas vigore depoſitionis duorum teſtium pro informatione curiæ examinatorum ſuper non numeratione pecuniarum, ſententiam fauorabilem reportauit, in qua continebatur condemnatio contra præfatum Antonium iuxta teoorem querelæ, & cootra Stephanum declaratio præfati cenſus iovalidi, & feneratitij ob non numeratiooem pecuniarum.

Cauſa per appellationem in Rota introducta. Dubitaui, an præfata ſeotentia eſſet coofirmanda vel reuocaoda. Et Rota voa tantum parte informante ex capite nullitatis, & iniuſtitiæ nemine diſcrepante reuocandam cenſuit.

Nullitas erat clara ex defectu mandati, & citatioois,
nam reſpectu Stephani principalis, qui pecunias 1
tranſmiſerat nullum crimeo aderat, cùm non dediſſet
mandatum ad creandum cenſum Conſtitutionem
Pij V. vel aliter delinquendum, *l. ſi procurator, vbi* Bart.
ff. de cond. indeb. Alex. *conſ.* 31. *num.* 7. & *conſ.* 33. *n.* 16.
lib. 1. & *conſ.* 83. *num.* 4. *lib.* 3. Quod procedit etiam
† quod in mandato eſſet clauſula, cum libera, & clau- 2
ſula, quod procurator poſſit facere omnia, quæ ſi do-
minus præſens eſſet facere poſſet. Ex bis enim non
cenſetur data poteſtas faciendi aliquem actum Do-
mino pænalem, aut præiudicialem, Grat. *conſ.* 99.
num. 1. *lib.* 1.

Defectus citationis etiam erat patens, quia fuit
proceſſum contra Stephanum principalem prædictú,
& tamen † prima citatio perſonaliter fieri debuit in 3
cauſa præſertim criminali, Paul. de Caſtro *in l. ſeruum
quoque publicè, num.* 12. *ff. de procur.* Caſſad. *deciſ.* 1.
de dolo, & contum.

Nec ſanabatur huiuſmodi defectus vigore ſtatuti
Bononiæ ſancientis delinqueotes poſſe per contradi-
ctas citari, quoniam vt mox dicetur † nullum Stepha- 4
ni delictum fuerat legitimè probatum, & per cooſe-
queos non potuit Iudex criminalis contra ipſam ſen-
teotiam proferre ſuper cenſus nullitate, *l. ſolemus,* §.
latruncul. vor. ff. de ind. Creſcent. dec. 5. *n.* 1. & 3. *de iudic.*

Iniuſtitia ſentétiæ erat manifeſta ex defectu proba-
tionis, nam cùm ſuper iſto cótractu cenſus eſſet forma-
tum publicum inſtrumentú, cùm omnibus qualitati-
bus requiſitis, & Nntarius † de eo rogatus teſtificaretur 5
de

de numeratione integri pretij coram eo, & teſtibus in-
6 ſtrumentariis, facta, & conſequenter adeſſet † proba-
tio probata, & veritas apparens reſultantes ex publico
inſtrumento, Bald. *in l. Imperator, ff. de ſtatu homin. num.*
7 10. Gram. *deciſ. 35. num. 9.* Crau. *conſ. 31. in fin.* ad † iudi-
candum contra dictum inſtrumentum concludentiſſi-
ma probatio requirebatur probata ſaltem per teſtes
idoneos, & ſufficientes ad reprobandum inſtrumen-
tum, vt cenſuit Rot. *in cauſa Parmenſis ſtatus die 5. Iu-
nij 1596. coram* R.P.D. meo Seraphino, *vbi fuit appro-
bata ſententia* Philip. Prob. ad Ioan. Monah. *in c. 1. n. 10.
de teſtib. lib. 6.* aſſerenti tales teſtes debere eſſe omni
exceptione maiores. Nam in hoc caſu illi duo teſtes
neque idonei dici poterant nam propter exceptiones,
8 quas patiebantur † cùm eſſent examinati ex Iudicis
officio in cauſa criminali abſque partis citatione nul-
lum faciebant probationis gradum, Bart. *in l. fin. ff. de q.*
Boſſ. *in tit. de delinquen. n. 6.* Abb. *in cap. graue, n. 9. de
preben.* Rot. *in vna Ciuitatis Caſtelli bonorum de Vitellis
die 7. Decembris 1577. coram R.P.D. Seraphino,* neque
9 aliquod † ex eorum atteſtationibus oriebatur indi-
cium, Rota *in vna Tullenſi beneficij die vltima Ianuar.
& die 21. April. 1597. coram R.P.D. meo Orano,* opus
10 enim erat hoc caſu † citare partem, & exquirere an
vellet habere teſtes pro rite, & rectè examinatis alias
repetendi erant, vt fidem facerent. Rota *in vna Romana
de Rambolgettis, die 24. Maij 1591. coram* Illuſtriſſimo
Mantica, *tunc Rotæ Auditore.*

Præterea ex partitis librorum Dominorum de Scap-
pis conſtabat venditorem cēſus recepiſſe pecunias ſub
eadem die, qua fuit celebratus contractus, & die ſe-
quenti eas ad bancum reportaſſe, & poſtea integrum
pretium fuiſſe ſolutum diuerſis creditoribus vendito-
ris, quemadmodum venditor mandauerat, Vlterius
etiam apparebat Antonium Spontonum præfati cen-
ſus venditorem fuiſſe in dictis libris, mercantilibus
ſcriptum creditorem tantæ ſommæ quanta fuerat pre-
tium cenſus.

11 Ex quibus † aliunde quoque quam ex lectura in-
ſtrumenti, conſtabat venditorem cenſus habuiſſe effe-
ctualiter integrum pretium. Et quamuis integri pretij
numeratio non apparuiſſet, aut probata non fuiſſet fa-
12 cta in ipſo contractu, realis tamen † interfuiſſe dice-
batur numeratio per depoſitum pecuniarum in ban-
co, maximè cùm venditor contentus fuerit depoſito,
& mercator ipſum creditorem in partitis conſtituerit:
ex his enim numeratio, & ſolutio ſufficienter indu-
cebatur, Iaſ. *in l. qui in aliena, n. 41. & ſeq. ff. de acquir.
hered.* Soc. iun. *conſ. 12. n. 13. lib. 4. & conſ. 39. n. 13. in
fine, lib. 3.*

Ex hac etiam tam apparente veritate arguebatur
iniuſtitia ſententiæ.

*R.P.D Iuſto, Romana anterioritatis, Veneris, 12.
Maij 1600.*

SVMMARIA.

1 *Debitor principalis cenſus is dicitur, qui bonam fidem recognoſcit.*
2 *Quæ incontinenti fiunt cenſentur in eſſe.*
3 *Contractus non iudicatur ex eo, quod in illo ſcriptum eſt ſed ex eo quod inter contrahentes actum fuit.*
4 *Cenſus dicitur licitè conſtitutus, quando illius pretium ſoluitur creditori venditoris cenſus.*
5 *Clauſula tanquam principalis, &c. conſtuit principalem debitorem.*
6 *Vno ex correis liberato alter non liberatur.*
7 *Cēſus per receptionē partis pretij, nō dicitur, extinctus.*

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

DECISIO CXXXIV.

DOminis placuit deciſio facta in hac cauſa coram
R.P.D. meo Pamphilio, & iterum dixerunt Do-
minum Lambertum in cenſu impoſito, & vendito
per Dominam Gineuram anno 1583. fuiſſe principa-
lem, † quia recognouit bonam fidem, & pecuniæ ceſ- 1
ſerunt in eius vtilitatem ſoluendo debitum proprium
D. Gineuræ. quæ conuertit eaſdem pecunias in ſolu-
tionem partis pretij domus emptæ in vrbe, *l. ſed, & Iu-
lianus, in princ. verſ. idem ait, & ibi* Doct. *ff. mand.*

Non obſtat quod recognitio bonæ fidei non fue-
rit facta præſente Ferla, quoniam non fuit facta ad
præiudicium Ferlæ, ſed ad declarandum quis inter D.
Gineuram, & D. Lambertum eſſet principalis, & quoad
illos propter † actuum vicinitatem cenſetur ineſſe 2
contractui, *l. iuris gentium, §. quinimo ff. de pact. l. lecta,
ff. ſi cert. pet.* Tiraq. *poſt allegatos in l. ſi vnquam, in verbo
donatione largitus, n. 117. C. de reuoc. donat.* ſed reſpectu
Ferlæ emptoris cenſus, licet remanſerit principalis
etiam D Gineura, *l. ſi non ſinguli ff. ſi cert. pet. l. ea pro-
pter, C. eod. tit.* Marſil. *in rub. de fideiuſſ. n. 62.* Caſtr. *in l.
3. §. vbi duo, ff. de duob. reis,* tamen Ferla non liberauit
Gineuram tanquam Dominam cenſus, ſed tanquam
fideiuſſorem Lamberti contra quem erat relaxatum
mandatum pro liberatione D. Gineuræ.

Ex his etiam verum eſt, quod liberata D. Gineura
remanet obligatus D. Lambertus, qui verè principalis
eſt in cenſu, & Domina Gineura perſona interpoſita,
vnde † contractus non eſt iudicandus ab eo quod eſt 3
ſcriptum in inſtrumento, ſed ab eo quod eſt actum in-
ter partes, *l. multum intereſt. C. ſi quis alter, vel ſibi,* vbi
Bald. *n. 1. verſ. ſed quomodo, & tot. tit. C. plus valer. quod
agit* Abb. *ad c. ad noſtram, de empt. & vendit.* Rota *coram*
R.P.D. meo Seraphino, *in Romana extinctionis cenſus
7. Nou. 1584.* Nec obſtat quod pecuniæ fuerint nume-
ratæ Dominæ Gineuræ, quia nihilominus extinctum
fuit debitum Lamberti, † & nihil obſtat quominus in 4
hanc cauſam potuerit creari, & vendi cenſus cæteris
concurrentibus, & pecuniæ ceſſerunt in commodum
Lamberti, *l. ſed ſi plures, in princ. ff. ad Macedon.*

Præterea etiam in principio contractus propter
clauſulam † tanquam principalis principaliter, &c. 5
erant ambo principaliter obligati, vnde † liberatio vni 6
facta alterum non liberat, *l. eadem, §. 1. ff. de leg. 1.* Ca-
pella Toloſa. *deciſ. 264.* vbi Aufrer. Rota *coram* bon.
mem. Orioleñſi *Roman. repetitionis indebiti 26. Nouem-
bris 1593.* & conſequenter liberata D. Gineura non
erat liberatus Lambertus.

Neque applicatur diſtinctio quæ fit inter libera-
tionem, quæ fit per ſolutionem, & eam quæ fit per ac-
ceptilationem, ex Bald. *conſ. 255. lib. 3.* nam ſicut ſolu-
tio partis cenſus facta à Geneura non prodeſt ad libe-
randum Lambertum ab obligatione, qua tenebatur,
ita, & liberatio quæ fuit limitata, vt Gineura ex dicto
cenſu nullam moleſtiam ſuſtineret vt effectus com-
menſuretur cauſæ, *l. in agris, ff. de acquir. rer. dom.*

Nec propterea † Ferla voluit penitus cenſum ex- 7
tinguere, cum de contrario ex reſeruatione iurium in-
ſtrumento dictæ extinctionis appareat.

Neque aliquid viderunt Domini in contractu cen-
ſus, neque in recognitione bonæ fidei quod repugnet
naturæ cenſus.

Alia tolluntur in allegata deciſione in hac cauſa
facta. Ex quibus omnibus ita deciſum fuit. [*& hanc
deciſionem ſequitur eadem* Rota *coram* R.P.D. Vitile *in
Romana pecuniaria, luna 29. Nouembr. 1527. quæ eſt in-
fra ſub n. 478.*

Reuerend. P. D. Penia, Fauentina Mutui Veneris 16. Nouembris 1601.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam.*
2 *Numeratio vera, & actualis probatur ex verbis Notary id aſſerentis.*
3 *Verba, confeſſus fuit ſe habuiſſe, & recepiſſe, &c. non ſunt contrahentium, ſed Notarij.*
4 *Exceptio non numeratæ pecuniæ de iure Canonico poteſt opponi & probari poſt duos annos.*
5 *Probatio contra publicum inſtrumentum debet eſſe plena, & concludens.*

DECISIO CXXXV.

Die 8. Nouembris 1589. Hyppolitus Seuerolus vendidit annuum cenſum D. Iuſtiniano de Seuerolis pretio ſcutorum mille, de quo fuit confectum publicum inſtrumentum à Cæſare Cittadino Notario Fauentino, eodem die menſe, & anno aderat rogatum ab eodem aliud inſtrumentum ex quo apparebat Hyppolitum Antonio Seuerolo mutuo dediſſe ſcuta mille, reperiebatur præterea, quod die 18. Martij anni 1590. idem Hyppolitus qui in inſtrumento confeſſus fuerat accepiſſe ſcuta mille, confitebatur in quodam chirographo manu propria conſcripto ſemel habuiſſe ſcuta trecenta ad computum ſcutorum mille captorum ad cenſum, & ruſus in eodem chirographo die 16. Iunij 1590. recepiſſe libras quadringentas triginta quatuor pro complemento ſcutorum mille ad cenſum acceptorum à Iuſtiniano Seuerolo. Hyppolito mortuo Antonius declarauit ſe habuiſſe præfata ſcuta mille, & ad ſe pertinuiſſe, & pertinere ſolutionem fructuum cenſus, & cum poſt præfata omnia peteretur executio ſuper inſtrumento mutui contra D. Antonium, & ipſe oppoſuiſſet ſe integram ſummam ſcutorum mille non habuiſſe.

Ad dubium ſuper eo redactum Rota affirmatiuè reſpondit conſtare Antonium habuiſſe integra ſcuta mille, quia de actuali numeratione pecuniarum facta
1 Antonio conſtabat per publicum inſtrumentum, † quod probationem probatam continere dicitur, Grat. *conſ.* 122. *n.* 7. *l.* 2. Alex. *conſ.* 37. *n.* 16. *l.* 2.

Veritati inſtrumenti ſuffragabatur confeſſio Antonij facta ex interuallo, qui ſemper ſoluerat fructus cenſus ad rationem ſcutorum mille; item taciturnitas eiuſdem Antonij qui viuente Hyppolito nunquam eiuſmodi exceptionem de non habita integra ſumma oppoſuerat, accedebat præterea, quia Notarius in inſtrumento aſſerebat Antonium in præſentia ſua, &
2 teſtium adhibitorum actualiter habuiſſe ſcuta mille, † quibus verbis vera & actualis ſolutio arguitur facta
3 in præſentia ipſius Notarij, quoniam illa non ſunt † verba confeſſionis partis, ſed verba viſus, & ſenſus ipſius Notarij, vt per Doctores *in l. ſi ex cautione, vbi* Bal. *n.* 16. *&* 17. *C. de non num. pec.* Soc. *conſ.* 143. *n.* 1. *l.* 1. & fuit reſolutum, *in cauſa Romana cenſus die* 21. *May* 1590. *coram* b. m. Bubalo, *& in cauſa Florentina bonorum die* 17. *Aprilis* 1592. *coram D. meo Mellino.*

4 Et licet † de æquitate Canonica etiam poſt duos annos poſſit opponi exceptio de non numerata pecunia, Felin. *in cap. ſi cautio, n.* 61. *de fide inſtrum.* & ea pro-
5 bari talis † tamen probatio, cum contradicat publico inſtrumento, debet eſſe plena & concludens, aliàs non ſuffragaretur, *l. non hoc, C. vnde cogn. cap. in præſentia, de probat.* Et propterea excludebatur probatio negatiuæ ex eo deductæ, quod Hyppolitus anno 1590. in chirographo videbatur confeſſus ſe non recepiſſe realiter, & cum effectu ex cauſa cenſus à Iuſtiniano ſcuta mille; nam cùm tunc in actu mutui per Hypolitum Antonio præſtiti diceretur fuiſſe illa mille, quæ recepit ad cenſum ſimiliter non fuerunt Antonio mille numerata ex cauſa mutui, quoniam reſpondebatur. Primo quod licet ex dicto chirographo Hyppoliti argueretur in actu ſtipulationis cenſus non interueniſſe integrum pretium, non tamen concludebatur non fuiſſe numerata Antonio mille ex cauſa mutui, cum ſummæ ſexcentorum ad cenſum acceptæ addi potuerint ab Hyppolito ſcuta quadringenta auri pro complemento ſcutorum mille, & ſic iſta probatio reddebatur inualida. Secundo, reſpondebatur quod cum mutuum fieri poſſit ſub ſpe futuræ numerationis non repugnabat quod vno tempore Antonius fateretur recepiſſe, & tamen alio tempore verè receperit.

Præterea non obſtabat aſſertio vnius teſtis inſtrumentarij inducti pro parte Antonij teſtificantis, quod licet in actu mutui fuerit facta oſtenſio pecuniæ, ei tamen non videbatur ſoluta integra ſumma ſcutorum mille: Quia fuit reſponſum, quod cùm eſſet vnicus, & deponeret de proprio iudicio & contradiceret publico inſtrumento cui faciebat alter teſtis inſtrumentarius nullam faciebat releuantem probationem, maximè cũ contradiceret etiam confeſſioni propriæ ipſius Antonij anno 1596. debitum confitentis, & aſſerentis cenſum fuiſſe impoſitum in ſuam gratiam, & ad ſe ſpectare ſolutionem ſortis principalis, & fructuum decurſorum, & decurrendorum, & notum eſt nullam probationem euidentiorem afferri poſſe, quàm quæ oritur ex propria confeſſione.

Illuſtr. Cardinale Lancellotto Romana cenſus Lunæ 10. Ianuary 1605.

SVMMARIA.

1 *Sors repeti poteſt in contractu cenſus ratione damnorum, & intereſſe, quando cenſus fuit impoſitus ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis.*
2 *Legatario non eſt edendum totum teſtamentum, ſed tantum particula legati, & inſtitutionis, à qua legatum pendet.*
3 *Numeratio realis probatur per aſſertionem factam à Notario in inſtrumento cenſus.*
4 *Dominium pecuniæ transfertur in accipientem, quando ſolutio fit ad commodum eam ſoluentis, quam recipientis.*
5 *Coniecturis opus non eſt in claris.*
6 *Inſtrumentum publicum facit rem claram, & manifeſtam.*
7 *Inſtrumentum publicum vt reprobetur, requiruntur probationes plana, & de neceſſitate concludentes.*
8 *Nec ſufficiunt præſumptiones.*
9 *Pactum quod per biennium fructus cenſus non ſoluantur, non vitiat contractum.*

DECISIO CXXXVI.

Cum cenſus fuerit impoſitus ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, vt fatentur informantes pro D. Chiappino, & conſtat ex teſtamento D. Gentilonæ & teſtium depoſitionibus Domini dixerunt, † quod 1
Domini de Monte rectè agunt ad reſtitutionem ſortis principalis ratione damnorum, & intereſſe ex latè deductis *in cauſa Romana de Cappi 6. Apr. & 17. Martij* 1577. *coram* Illuſtr. Seraph. & fuit reſolutum *in cauſa portuenſi cẽſus, 15. Febr. 1599. corã R. P. D. meo Decano.*

Neque

Neque obſtare quod Domini de Monte ſcienter
emerint cenſum ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis
nam non probatur eorum ſcientia fideicommiſſi: tum
quia ex ſcientia legati non infertur ad ſcientiam to-
2 tius teſtamenti, cùm legatarius non † poſſit petere ne-
que à parte, neque à Notario copiam totius teſtamen-
ti, ſed ſolum particulam ſui legati, & inſtitutionis à
qua pendet legatum Iacob. de Arena, *in l. fin. in princ.
C. de precib. Imper. offeren.* Cin. *n.* 3. Fulgoſ. *in fin.* Caſtr.
n. 3. Angel. *conſil.* 164. & fuit reſolutum *in cauſa Vr-
beuetana Legati*, 10. *Octob.* 1583. *& in vna Romana Le-
gati de Caſarinis* 5. *Mart.* 1603. *coram R.P.D. meo De-
cano*, tum quia etiam ſi probaretur eos ſciuiſſe fidei-
commiſſum, non tamen ex hoc reſoltat, quod ſciue-
rint bona ſuper quibus fuit impoſitus cenſus fuiſſe di-
cto fideicommiſſo ſubiecta, cum in eo huiuſmodi bo-
na nõ fuerint ſpecificata: immo ex forma mãdati, & ex
contractu cenſus apparet voluiſſe facere contractũ va-
lidum, cũ bona fuerint electa vti bona Io. Vincentij:
nam in mandato conſtituuntur procuratores ad emẽ-
dum cenſum ſuper bonis Io. Vincentij. & in contractu
decautelarunt per obligationem quod bona eſſent li-
bera, nec ſubiecta alicui fideicommiſſo, & per pactum
de faciendo conſentire ommem perſonam.

Neque etiam obſtare quod in iſtius cenſus impo-
ſitione non interuenerit pecunia numerata, vt ex for-
3 ma Conſtitutionis *fel. record. Pij V.* requiritur † nam
de contrario conſtat ex publico inſtrumento, in quo
Notarius atteſtatur, quod procurator Io. Vincentij in
ſua, & teſtium præſentia habuit, & recepit ſcuta decem
millia, & quingenta ab emptoribus, licet abſentibus
per manus procuratoris præſentis, & exburſantis in
prompta pecunia in tot paulis, & teſtonibus argen-
teis, quæ ad ſe traxit, & recepit, &c. per quæ verba pro-
batur vera numeratio, iuxta not. per Bart. *in l. ſi ita ſti-
pulatus*, §. Griſogonus, *n.* 3. *& ibi* Alex. *n.* 18. *ff. de verb.
oblig.* & fuit dictum *in cauſa Florentina bonorum*, 17.
Aprilis 1592. *coram* R.P.D. meo Mellino, *& in vna
Bononienſi cenſus*, 15. *February* 1599. *coram R.P.D. meo
Decano.*

Et hæc veritas colligitur tàm ex mandatis procuræ
in quibus hoc continetur quod prius procurator exi-
gat dictam ſummam occaſione donationis, & deinde
cenſum emat ex pecuniis exactis, ſeu exigendis, quàm
etiam ex præcedenti quietantia eadem die facta per
aliud publicum inſtrumentum in quo à procuratore
Io. Vincentij fuerit realiter ſoluta ſimilis ſumma ſcu-
torum decem millium quingentorum occaſione dona-
4 tionis, per quam ſolutionem † dominium dictarum
pecuniarum in Dominos de Monte translatum fuit
attento commodo, quod vtraq; pars ex ſolutione hu-
iuſmodi conſequuta fuit, *l. qui*, §. *ea*, *ff. de don. l. ſi tibi pe-
cuniam*, *& ibi* Bald. *in princ.* Iaſ. *n.* 10. Dec. *n.* 6. *ff. ſi cert.
pet. l. ſi ſeruus dotalis*, *& ibi* Bald. *n.* 1. *ff. de ſolut.* & fuit
dictum *in cauſa Bononienſi cenſus*, 24 *Aprilis* 1600.
coram Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, *& in cauſa
Romana depoſiti*, 10. *Dec.* 1601. *coram R.P.D. meo Coe.*

Vnde non releuant coniecturæ in contrarium ad-
5 ductæ, † quia in claris non eſt opus coniecturis *l. con-
6 tinuus ff. de verb. oblig.* & † publicum inſtrumentum fa-
cit rem claram, & manifeſtam, Bart. *in l.* 1. *in princ. n.* 8.
ff. de nou. oper. nunc. Dec. *conſ.* 36. *n.* 7. Ruin. *conſ.* 128. *n.* 7.
7 *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 104. *n.* 46. *& ſeq. lib.* 1. † & ad illud re-
probandum requiritur plena, & neceſſario conclu-
dens probatio, *c. cùm Ioannes, de fide inſtrum.* Bero. *conſ.*
8 147. *n.* 34. *lib.* 2. Nec † ſufficerent præſumptiones *Dec.*
qui alios allegat *d. conſ.* 36. *n.* 4. *verſ. nec obſtat*, quod
idem præſumatur, maximè quia hic adſunt duo pu-
blica inſtrumenta in contrarium: ſi enim verum eſt
primum inſtrumentum, erit etiam verum ſecundum
quod cenſus fuerit emptus ex pecuniis ſolutis, & ni-
hilominus omnes coniecturæ tolluntur.

Nam quod Dominus Io. Vincentius, neque eius
procurator non haberet de eo tempore tot pecunias
in promptu tollitur ex lectura dictorum inſtrumen-
torum, & poteſt eſſe quod illas mutuo acceperit.

Alia † quod fructus per biennium non ſolueren- 9
tur, non repugnat validitati cenſus. Et alia quod fru-
ctus poſtmodum fuerint ſoluti in pecunia caſtellana
non concludit quod re vera non interuenerit pecunia
numerata prout ad iſtas, & alias reſpondent infor-
mantes pro Dominis de Monte, quorum reſponſiones
Dominis placuerunt.

*R.P.D. Pirouano, Anconitana pecuniaria, Luna
7. February 1611.*

SVMMARIA.

1 *Promiſſio indemnitatis intelligitur tàm quo ad ſortem
quam quo ad omne intereſſe.*
2 *Fideiuſſores licitè dantur in contractu cenſus.*
3 *Inſtrumentum publicum dicitur probatio probata.*
4 *Accipiens pecunias ad cenſum vigore facultatis ſibi à
debitore conceſſa debet à debitore liberari.*

DECISIO CXXXVII.

RESolutum fuit relaxandum eſſe mandatum contra
Dominum Alexandrum Barbadorum pro fructi-
bus cenſuum, & pro liberatione à fideiuſſione.

Quia quo ad cenſum ſcutorum quingentorum
conſtat de originali debito Domini Alexandri, pro
quo emanauit cenſus, ſcilicet, vigore fideiuſſionis
præſtitæ per Dominum Paueſium in vna parte de ſol-
uendis ſcutis trecentis ſeptuaginta quinque; & ab eo-
dem Paueſio ſoluta fuerunt vt ex publicis documen-
tis, quæ dantur *in Summar. n.* 1. & altera pro ſcutis tre-
centis ſeptuaginta quinque, quæ pariter ab eodem
Paueſio ſoluta fuerunt vt ex inſtrumentis *in Summar.
n.* 1. pro quibus omnibus promiſit D. Alexander con-
ſeruare indemnem D. Paueſium, & releuare cum obli-
gatione camerali, & iuramento, & quę releuationes per
ſe ſufficerent pro relaxatione mandati, quia † pro- 1
miſſio indemnitatis hoc haberet præcipuum, vt quis
cenſeatur obligatus ad ſortem, & ad omne intereſſe
in quo eſſet diminuta ſtipulatoris conditio. Bald. &
Salic. *in l.* 1. *C. de ſentent. quæ ſine cert. quant. profer.* Pariſ.
conſ. 109. *n.* 38. *lib.* 1. *conſ.* 16. *n.* 114. *lib.* 2. *& conſ.* 76. *n.*
21. *lib.* 3. Surd. *qui prædictos allegat. conſ.* 150. *n.* 2. *vol.* 1.
vnde conſtito de creatione cenſus pro extingendo de-
bito, & fideiuſſione contracta, ſatis liquidata videban-
tur damna, Paueſij, quorum vigore iuxta formam ca-
meralis obligationis mandatum veniebat relaxan-
dum, ſed acceſſit præterea quod quidquid egit Paue-
ſius circa conſtitutionem cenſus in ea ſumma id om-
ne de mandato ſpeciali, & tanquam procurator Do-
mini Alexandri fecit, qui in inſtrumento mandati,
quod datur *in Summar. n.* 5. promiſit indemnitatem,
& liberare † fideiuſſores ex cauſa cenſus adeo quod 2
bene Paueſius, in hac parte probauit ſuæ intentionis
fundamentum ex publicis inſtrumentis, † quæ dicun- 3
tur probationes probatæ, *c. cùm Ioannes, de fide inſtr.
cap. cùm dilecti*, vbi Abb. *num.* 1. *de donat.* Bald. *in l. in-
tereſt n.* 2. *C. de ſolut.* Alex. *conſ.* 135. *n.* 5. *lib.* 6. Soc. *conſ.*
118. *n.* 5. *lib.* 2.

Quo verò ad alterum cenſum ſcutorũ trecentorum
quindecim cuius inſtrumentorum datur *in Summ. n.* 1.
fuit dictum relaxandum mandatum pro fructibus,
quia *in Summar. n.* 1. legitur promiſſio facta à Paueſio

de iudicato ſoluendo, & Dominus Barbadorus promiſit illum liberare dando ei facultatem accipiendi pecunias ad cambia, & recambia, & ideo cum Paneſius poſtea coactus fuerit ſoluere, vt *in Summar. n.2.*
bene † potuit vigore promiſſionis accipere pecunias ad cenſum pro quo Dominus Barbadorus tenetur eum liberare iuxta propriam obligationc, *de qua in Summario, n.1.* & prout de iure liberare tenetur ex Bald. Salic. & aliis ſuprà allegatis.

R. P. D. Iuſto, Tudertina cenſus, Veneris, 26. Maij 1600.

SVMMARIA.

1 *Interpellatus iudicialiter ſi non impleat promiſſa, tenetur ad intereſſe.*
2 *Sors ſuccedit loco intereſſe.*
3 *Obligatio acceſſoria redditur nulla, annullat obligatione principali.*
Intellige hos precedere, quando nullitas prouenit, ex defectu forma, num. 5.
4 *Fideiuſſor qui ſe obligauit vti principalis remanet obligatus, etiam ſi annulletur obligatio principalis.*
6 *Res aliena vendi poteſt.*
7 *Appellatio impedit effectum ſententia.*
8 *Cenſus exigi poteſt ex contractu nullo, quando venditor expreſſè ſe obligauit ad damna, & intereſſe.*

DECISIO CXXXVII.

DVbitaui an mandatum executiuum relaxatum ab A. G. eſſet exequendum, & fuit affirmatiuè
1 reſolutum. Quia † Gentilonus iudicialiter interpellatus ea non impleuit ad quæ iuxta formam ſuæ obligationis tenebatur, & idcirco fuit commiſſa ſtipulatio, & obligatio, ad intereſſe, *leges ſtipulationes non diuiduntur, verſ. Celſus, ff. de verb. obligat. lege ſi quis ab alio, ff. de re iudic.* Bart. *in lege ſi indebitum ff. rem rat.*
2 *haber.* Ex loco † damnorum, & intereſſe bene relaxatum eſt mandatum executiuum tam pro ſorte principali, quam pro fructibus cenſus, Bal. *in l. 4. num. 7. C. de act. empt.* Ruio. *conſ. 141. num. 9. lib. 1.* Rota *coram* Reuerendiſſimo Patre Domino Decano, *in Romana dotis, 11. Februarij 1583. iuncta alia Romana de Alexiis, 2. Iunij 1587.* & in aliis cauſis. (*vt infra d. 484. n. 2. Romana cenſus, 1. Februarij 1627. coram* R.P.D. Pirouano, *vbi hanc deciſionem, & aliàs refert.*)

Nec obſtat quod Franciſcus obtinuerit ſententiam
3 ſuper nullitate cenſus † vnde annullata obligatione principali remanet nulla obligatio acceſſoria Gentiloni fideiuſſoris, Bart. *in lege cùm lex, ff. de fideiuſſ.* præſertim reſpectu fructuum, qui ex contractu cenſus
4 nullo non debentur. Quoniam reſponſum fuit † nihilominus remanere obligationem Gentiloni tanquam principalis principaliter obligati, Mohed. *d. 2. de fideiuſſ.* & latè deductum fuit *coram* bon. mem. Orano, *in Romana cenſus de Prouanis, 8. Aprilis 1593. & in alia Romana fideiuſſionis coram eodem 7. Iunij anni*
5 *preteriti,* & Rota intelligit doctrina Bar. † quod annullato contractu principali annulletur obligatio fideiuſſoris quando nullitas eſt propter defectum formæ, qui facit contractum ab initio non valere, quia tunc non habet vbi conſiſtat obligatio acceſſoria, vt in dicta deciſione de Alexiis. Quapropter cùm in hoc cenſu interuenerint ſolemnitates, & fuerint cauſæ ſufficienter enunciatæ, vel ſaltem nihil prohibuerit cenſum ab initio imponi ſuper re aliena. Nauar. *de vſur. num. 31.* quia † res aliena vendi poteſt, *lege rem* 6
alienam, ff. de contrahend. emptor. lege cum res, C. de probat. Afflict. *deciſ. 40.* ſibi imputet fideiuſſor, quod non conuertit pretium in vtilitatem Franciſci pupilli, nec facit eum poſtquam maior effectus eſt conſentire, ex quibus vel reſultat nullitas in materia, vel ab extra ex defectu Tutoris, & Gentiloni procuratoris quod hic etiam firmiter tenendum eſt, dum pendet cauſa appellationis ſuper nullitate cenſus, † quæ impedit 7
effectum ſententiæ, *l. 1. in fine, ff. ad Senat. conſ. Turpill.* Prǽterquam quod ex nullitate cenſus eſt locus obligationi Gentiloni, qui quocumque caſu nullitatis cenſus adueniente teneri voluit. Et in † his ca- 8
ſibus deberi cenſus decurſos propter obligationem ad damna, & intereſſe, quæ tergiuerſari non poſſunt, tenuit Rota in dicta deciſione de Alexiis.

Ex quibus tolluntur omnia, quæ in contrarium adducuntur, niſi obſtet nullitas ex defectu iuramenti calumniæ, quæ opponitur.

Hic additur ſequens deciſio qua in impreſſis non reperietur.

R. Domino Coccino Decano Aſsiſienſis cenſus Luna 29. Nouembris 1604.

SVMMARIA.

1 *Numeratio pecunia probatur atteſtatione notarij.*
Recepit incontanti, & pecunias ad ſe traxit, hec verba prolata à notario probant numerationem, licet de numeratione non faciant mentionem.
3 *Atteſtatio notarij de numeratione admittit probationem in contrarium.*
4 *Simulatio non præſumitur.*
5 *Impoſitio cenſus ſuper re certa, & ſuper tota quantitate bonorum, qua reddat annuum fructum ſufficientem pro ſolutione cenſus ob incertitudinem eſt nulla.*
6 Limit. *ſi ſit facta proteſtatio quod cenſus intelligatur impoſitus in totum iuxta formam Conſtitutionis Pij V. de cenſibus.*
7 *Verba debent applicari ad intellectum ſanum, bonum, ciuilem, & vitio carentem, & vt excludatur contractus illicitus.*
8 *Cenſus impoſitus ſuper pluribus fundis vno pereunte vel reddito infructuoſo ſuſtinetur in alio ſi ſit capax totius cenſus.*
9 *Impoſitio cenſus facta ſuper re communi non valet ad præiudicium Domini fundi cenſiti.*
10 *Aliena res hypothecari non poteſt.*

DECISIO CXXXIX.

DOmini reſoluerunt cenſum eſſe validum, fuit enim impoſitus ſuper rebus certis deſignatis
mediante pecunia numerata, & † de qua numeratione 1
conſtat ex atteſtatione Notarij quod recepit in contanti in ſui, & teſtium præſentia, & pecuniam ad ſe
traxit in Paulis argenteis, & ſcutis auri in auro, † quæ 2
quidem atteſtatio probat numerationem Bar. *in lege ſi ex cautione, num. 14. C. de non num. pecun. & in lege ſingularia, num. 22. ff. ſi cert. pet. vbi* Iaſ. *num.* 48. Dec. *num. 33. & fuit reſolutum in cauſa Bononienſi cenſus, 24. Aprilis, 1600. coram* Illuſtriſſimo Domino Cardinale Pamphilio, *& poſtea anno ſequenti Decembris, coram me in cauſa Romana depoſiti de Altontis.*

Nec facit quod in iſta atteſtatione Notarij non adſit verbum numerauit *iuxta doctrinam* Bart. *in lege ſingularia, num. 23. ſi cert. pet.* vbi dat cautelam quod Notarius

catius non ponat verbum oumerauit, niſi interuenerit
realis numeratio, *quem ſequitur*. Iaſ.*ibid.n.*25. Alex.*cõſ.*
279.*n.*4.*in fin.& n.*6.*lib.*2. Nam fuit reſpooſum ſuffi-
cere qood adſint verba illa recepit in contanti,& pe-
cunias ad ſe traxit in toe Paulis Argenteis, &c. quæ
excludunt ſimpliceem confeſſionem de recepto, & de-
notant realem numerationem, & veram traditionem
Bart.*in l.ſi ita ſtipulatus* §.Gryſogonus,*& ibi* Alex.*n.*14.
*verſ.quia quando notarius,ff.de verb.oblig.& fuit reſolu-
tum coram* R. P. D. meo Mellino, *in cauſa Florentina
bonorum* 17. *Aprilis* 1599. *in cauſa Bononienſi cenſus*
15. *Febr. coram R.P.D. meo Penia Decano.*

5 Noo obſtat † quod huiuſmodi atteſtatio Notarij
admittat probationem in contrarium *vt fuit reſolutum
in cauſa Senogalienſi cenſus* 26. *Aprilis coram R.P.D.
meo Decano*, & hic videatur ſatis conſtare de ſimula-
tione huius nnmerationis, cùm antea fuerit venditus
cenſus pretio ſcutorum 1500. abſque eo quod inter-
uenerit pecunia numerata,& poſt paucos dies redem-
ptus, & poſtmodum emptus cenſus de quo agitur.
Quia retrouenditio potuit ex eo fieri quoad primus
cenſus non fuerit validus, ſed non inde ſequitur, quod
pretij ſecundi cenſus numeratio fuerit ſimulata, cùm
4 de ea conſtet ex atteſtatione notarij, & † ſimulatio
non præſumitur, *l. quamuis vbi* Bald. *C. ſi quis alt.vel
ſib.* Dec.*conſ.*491.*num.*4. Surd.*conſ.*425.*num.*54.

5 Nec releuat † cenſus fuerit impoſitus ſuper rebus
certis finibus deſignatis,& ſuper tanta quantitate di-
ctorum bonorum, quanta ſuppetat ad reddendum an-
nuum fructum cenſus, quæ pactio repugnat Conſti-
tutioni *Pij V.* ex quo iſta quantitas remanet incerta,
cùm non appareat quanta in indiuiduo,& in quo lo-
co ſit Bertran. *conſ.*357.*num.*4.*&* 5.*lib.*1.*part.*1. Ruin.
*conſ.*136.*ante fin.lib.*1. latè Rimin.iun. *conſ.*195.*n.*43.
& ſeqq. Nam fuit reſponſum quod in inſtrumento
6 adeſt proteſtatio † quod cenſus in omnibus iuxta for-
mam dictæ Conſtitutiools,& ideò cùm ſit impoſitos
ſuper rebus certis finibns deſignatis, hæc proteſtatio
operatur vt noo obſtante dicta pactione cenſus rema-
neat validus ſuper dictis rebus. Bart. *in l.non ſolum,* §.
*morte.n.*24. Alex. *n.*13.*&* 14.*ff.de nou.oper.nunc.* Gabr.
*conſ.*47.*n.*8.*libr.*2.*& fuit reſolutũ in cauſa Beneuentana
cenſus* 29. *Martij* 1593. *coram* Illoſtriſſimo D. meo
Cardinale Pamphilio, *& coram* eodem *in hac cauſa* 9.
Iunij huius anni qua die S.R.E. Cardinalis creatus
7 *fecit*, ſed ceſſat omnis difficultas † qoia illa verba, &
ſuper tanta quantitate debent applicari ad intellectũ
ſanom, bonom, ciuilem & vitio carentem Rota *dec.*10.
*n.*4.*&* 5 *de teſtam.in antiq.* & vt excludatur contractus
illicitus Alex.*conſ.*191.*n.*6.*lib.*2. & ideo debent intel-
8 ligi in caſu in quo † res ſuper quam imponitur cen-
ſus periret, vel infructuoſa remaneret pro parte, & ta-
men pars, quæ remaneret capax pro ſolutione cenſus
quo caſu cenſus in ea parte remanente ſuſtinetur, *vt
fuit reſolutũ in cauſa Romana cenſus* 30.*Octobris* 1602.
coram Reuerendiſſ. P. D. meo Mellino, *& prius in
ſimili cauſa* 14. *Ianuarij, eiuſdem anni coram R. P. D.
meo Sacrato.*

9 Nec officit † quod cenſus fuit impoſitus ſuper re-
bus communibus inter Andream, & Cæſarem, & ideò
remanet inualidus, quia licèt res aliena poſſit vendi,
10 † non tamen poteſt in ea conſtitui hypotheca, *l. rem
alienam.ff.de contr.empt.* Neguſ. *de pignor.*3. *membr.* 2.
*part.num.*52. & etiam ipſa venditio in domini præiu-
dicium non tenet, *l.alienam.C.de furt.* vbi Bal.*conſ.*60.
*num.*56.*& ſeqq.lib.*4. Quia ceſſat hæc difficultas cùm
bona fuerint donata per Cæſarem Andreæ fratri, &
ideo tanquam ſuper bonis propriis ipſius Andreæ po-
terat cenſus imponi.

An autem hæc donatio fuerit valida, ita vt per
eam fuerit tranſlatum dominium in Andream ad
effectum vt impoſitio huius cenſus ſuſtineatur, erit
particulariter videndum.

*R.P.D Pamphilio, Romana releuationis indem-
nitatis, Lunæ* 14. *Nouembris* 1605.

SVMMARIA.

1 *Promiſſio, & obligatio ſimplex non reſtricta ad tem-
pus cenſetur perpetua.*
2 *Indemnitatis promiſſio de ſui natura importat fide-
iuſſorem damnum non eſſe paſſurum.*
3 *Promiſſio indemnitatis tamdiu durat; quamdiu du-
rat obligatio fideiuſſoris.*
4 *Clauſula poſita in vno capitulo illud tamen reſpicit,
& qualificat.*
5 *Clauſula poſita in vna parte inſtrumenti, non refer-
tur ad ea in quibus militat diuerſa ratio.*
6 *Alimentorum obligatio tamdiu durat, quamdiu vi-
uit alimentarius.*
7 *Interpretatio ceſſat vbi verba ſunt clara.*
8 *Relatio non fit quando recta verborum conſtructio
congruenter non patitur.*

DECISIO CXL.

Domini dixerunt Dominum Tiberium Vellinum,
teneri releuare indemnes Dominos Camillum
de Incoronatis,& Camillum de Maximis fideiuſſores
cenſus per Dominam Pantaſileam de Capite ferreo
impoſiti ſuper quadam eius vinea.

Et moti fuerunt ex inſtrumento concordiæ cum
Domina Pantaſilea celebrato in quo ipſe Tiberius ex-
preſsè, promiſit ſoluere omnes fructus ſupradicti cen-
ſus eo durante, illúmque ex tunc tam reſpectu ſortis
principalis, quàm fructuũ ad ſe accollauit, promittens
tam Pantaſileam, quam quoſcunque pro dicto cenſu
obligatus releuare, &c. quę † promiſſio cùm fuerit ſim- 1
plex nec ad aliquod certum tempus limitata, intelligi-
tur perpetua, durante ipſo cenſu, *l. iuriſperitos, in princ.
ff.de excuſat tutor.* Gloſ.1. *in l.ſine præfinito, ff. de pen.*
Ceph.*conſ.*212.*n.*2.*& tradit.* Tiraq. *de retract.conuent.*
§.1.Gloſ.1.*n.*29. Præſertim attenta natura ipſius pro-
miſſionis indemnitatis, † quæ cùm importet fideiuſ- 2
ſorem damnum non eſſe paſſurum, Bald.*in l.*1.*ſub n.*1.
C.de reuoc.his, quæ in fraud. credit. debet durare † quã- 3
uis durat cenſus; cùm ſemper eo durante fideiuſſor dã-
num noo eſſe paſſurum, Bald.*in l.*1.*ſub n.*1.*C.de reuoc.
his, quæ in fraud. credit.* debet durare † quamdiu durat
cenſus, cum ſuper eo durante fideiuſſor damnum pati
poſſit. Nec obligatio iſta Domini Tiberij poteſt dici
reſtricta ad vitam Dominæ Pantaſileæ propter illa
verba de qoibus in inſtrumento ibi eius vita durante
tantum; quia, vt patet ex lectura ipſius inſtrumenti,
huiuſmodi reſtrictio eſt poſita in capitulo ſeparato ad
ſolutionem alimentorum faciendam Pantaſileæ matri
de ſcutis decem ſingulis menſibus,& de barilibus de-
cem vini,& de rubris duobus grani ſingulis annis, † & 4
ideò tantùm capitulum reſpicit,& qualificat. Aret.*in l.
talis ſcriptura,n.*4. *in fine, verſ.tunc enim clauſula in vno
capitulo,ff.de vulg.* cùm ſimilibus, tùm quia † hoc non 5
procedit vbi militat diuerſa ratio. Alex.*conſ.*179.*n.*13.
*verſ.poſſet in ſuper, volum.*5. Pariſ.*conſ.*110.*n.*15. *lib.*3.
Rolan. *conſ.*74. *num.*13. *libr.* 2. prout in caſu iſto in
quo alia eſt ratio in promiſſione alimentorum, † quæ 6
cenſetur durare quamdiu viuit ille cui alimenta ſunt
præſtanda. Bartol.*in l.ſi Sticum,* §.1.*num.*1. *verſ.modo
ſi,& ibi* Iaſ.*num.*11.*ff.de verbor.oblig.* Pontan. *de ali-
ment.c.*16.*n.*1.*verſ. omnes,* alia eſt ratio in promiſſione

ſoluendi cenſus,& releuandi fideiuſſores, quæ cenſe-
tur durare quandiu durat ipſe cenſus, vt ſupra dixi.

Vltra quod in caſu de quo agitur, expreſſè fuit
actum, quod promiſſio ſoluendi cenſus duraret du-
rantibus cenſibus, vt clarè legitur in inſtrumento,
7 † ideo ceſſat omnis interpretatio, *leg. non aliter ff. de*
legat. 3.

Et ceſſat omnis difficultas reſpectu promiſſionis
indemnitatis, quia illa non regitur ab eodem verbo,
Promiſit,ſed habet ſuum verbum principale promit-
8 teos,&c. quod longè diſtat,† nec poteſt congruenter
referri ſalua recta conſtructione verborum. Iaſ. *in l.*
talis ſcriptura, n. 40. verſ. 4. vltra, ff. de legat. 1. Menoch.
conſ. 220. num. 79. lib. 3.

Illuſtriſsimo Cardinale Ludouiſio, Romana affi-
ctus, Lunæ 8. *Martij* 1604.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor licitè poteſt aliquid accipere pro fideiuſ-*
ſione præſtanda.
2 *Iudicis tamen arbitrio declarandum.*
Limita *ſi fideiuſſor nullum omnino ſubeat periculum*
ſoluendi, num. 4.
3 *Merces conſtituenda ratione imminentis periculi,*
debet pro modo periculi conſtitui.
5 *Commodum inductum ad releuamen grauaminis,*
ceſſat, ceſſante grauamine.
6 *Peritorum relationi cum iuramento factæ, ſtandũ eſt.*
7 *Teſtes deponentes tanquam periti electi, præferuntur*
cæteris teſtibus.

DECISIO CXLI.

FVit in alia poſitione huius cauſæ per dominos fir-
1 matum licere fideiuſſori recipere † aliquid loco
mercedis pro fideiuſſione præſtita diſcretè tamen, &
moderatè ex allegatis in deciſione, & propterea alias
cenſuit apud Chitog. *deciſ.* 64 Mercatori hac de cauſa
2 poſſe ſolui duo pro quolibet centenario, ſuper † quo
non poteſt ſtatui certa regula,ſed totum reſidet in ar-
bitrio iudicantis. Bald. *in l. antiqua, num. 3. in fin. C. ad*
Velleian. cùm enim merces conſtituatur propter du-
biam exactionem debitoris, & periculum imminens
3 fideiuſſori,quod gratis ſuſcipere non tenetur † debet
pro modo periculi conſtitui, Bald. *in d. l. antiqua, n. 2.*
in fine. Ioan. de Anan. *in cap. fin. ſub num. 42. verſ. nam*
4 *habetur reſpectus, de vſur.* vſque adeò, vt ſi certa † ſit
debitoris ſolutio, nec vllum immineat periculum fi-
deiuſſori nihil recipere poſſit, vt per Couar. *lib. 3. var.*
reſol. cap. 2. ſub num. 6. cum alijs allegatis per infor-
5 mantes, & facit quia † quando grauamen eſt cauſa
commodi, ceſſat commodum grauamine ſublato *leg.*
cum qui, vbi Bart. *ff. de iureiur.* Rom. *conſ. 417. num. 4.*
Domini autem conſideratis omnibus cautelis pro in-
demnitate Domini Marij ſtipulatis, vltima obligatio-
ne Equitis Creſcentij, & alterius in locum Equitis
morientis ſubrogandi, ad eundem indemnitatem re-
tentione ſcutorum quingentorum annorum pretij
affictus pro extinctione ſocietatem, & facultate ipſis
Domino Mario reſeruata ſoluendi ex dicto affictu
quidquid erit ſoluendum tam de ſorte, quam de fru-
ctibus ſocietatum, attenta etiam reductione à vero, &
iuſto affictu ob cauſam dictæ fideiuſſionis dixerunt
Dominum Maximilianum ſi nõ in totum, ſaltem mul-
tum exceſſiſſe, & enormiter læſum in reductione.

Exceſſiuitas enim, & enormis læſio tergiuerſari
non poteſt cum propter huiuſmodi fideiuſſionem af-
fictus ſit reductus ad iulios viginti ſex, cùm, ex cir-
cumſcripta verus, & iuſtus affictus eſſet iuliorum tri-
ginta quinque, vt deponunt concorditer periti hinc
inde electi medio eorum iuramento, † quorum rela- 6
tioni eſt ſtandum, Doctor. *in cap. propoſuiſti, vbi* Abb.
num. 10. Felin. *num. 6. de probat.* & fuit latè deductum
in Romana Palatij de incoronatis, 11. May 1584. coram
R. P. D. Alexandrino, vnde apparet diminutio iulio-
rum nouem pro quolibet, quæ quantitas ſpatio no-
uem annorum notabiliter, excedit ſummam ſcuto-
rum quinque millium, pro qua Dominus Marius in-
terceſſit.

Exceptiones datæ contra relationem Careopini,&
ſæpius in Rota deductæ non placuerunt Dominis,&
bene tolluntur per informantes.

Teſtes adducti ad probandam vtilitatem pretij affi-
ctus caſalium propter timorem bannitorum non pro-
bant bene, & † quando probarent præualet iudicium 7
peritorum Dec. *conſ. 489. n. 11.* cum alijs per Honded.
conſ. 31. num. 56. lib. 1.

Non obſtat quod reductio, & diminutio affictus
facta ſit,non tamen propter fideiuſſionem,ſed propter
alias conuentiones, quia periti retulerunt etiam con-
ſideratis pactis inſtrumenti, vt in relatione dicitur.

Quæ dicuntur de ſimulatione primi contractus
non faciunt, quia Dominus Maximilianus eo non
vtitur, nec ab eo deducit exceſſiuitatem reductio-
nis, ſed à liquidatione, & æſtimatione facta per pe-
ritos.

In antiquis habetur quod deciſ. 142. fuerat omiſſa eo
quod per errorem erat duplicata ſupra num. dec. 126.
nunc verò quæ erat 143. effecta eſt 142. & loco 143. po-
ſita ſequens.

R. P. D. Vicecomite, Romana Cenſus, Veneris 11.
Ianuarij 1585.

SVMMARIA.

1 *Liber ſocietatis non probat pro ſocietate.*
2 *Obſeruantia ſubſequuta declarat qualis fuerit præ-*
cedens intentio.
3 *Actus ab initio nullus vt reualidetur, requiritur no-*
uus conſenſus.

DECISIO CXLII.

CEnſus non potuit validari, & ita viſum eſt Do-
minis quoniam † libri ſocietatis, non probant 1
pro ſocietate quod exegerit fructus *ad* Bart. *& alios,*
in l. admonendi, ff. de iureiur. & obſeruantia † ſocieta- 2
tis quod egerit ad ſortem principalem declarat ani-
mum vtendi pacto appoſito in conſtitutione cenſus
de illo extinguendo ad arbitrium emptoris, per Aym.
conſ. 10. num. 3. Rom. *conſ. 277. num. 4.* Et † cùm actus 3
ſit nullus, & reprobatur vt alias reſolutum fuit requi-
rebatur vt Domini dixerunt, conſenſus nouus ſpecifi-
cus, qui cum non detur in hoc caſu reualidatio in-
duci non potuit.

R. P. D. Cantuccio Romana nullitatis Cenſus
Veneris 4. Nouembris 1583.

SVMMARIA.

1 *Singula ſingulis ſunt referenda.*
2 *Cenſus conſtitui debet ſuper re certa.*
3 *Pactum quod in cenſu non poſſit peti reductio, & de-*
falcatio

falcatio relatum ad damnum contingens in fundo eſt illicitum.

4 *Secus ſi referatur ad damnum contingens in fructibus fundi cenſiti vide rationem.* num. 7.

5 *Sterilitas cum Vbertate compenſari poteſt.*

6 *Reductio, & defalcatio in locatione fit ratione damni contingẽtis tàm in fructibus, quàm in ipſa re locata.*

8 *Verba quæ poſſunt trahi ad caſum licitum, & illicitum, trahi debent ad licitum.*

DECISIO CXLIII.

QVamuis verba Inſtrumenti impoſitionis cenſus
de quo agitur ibi. D. Iacobus vendidit &c. vnum
annuum, & perpetuum cenſum ſcutorum 130. monetæ
liberum, & exemptum ab omni, & quocumque
onere, impoſitione, reductione, grauamine, defalcatione,
& impenſa ad cuiuſuis perſonæ inſtantiam pro
quauis cauſa, & occaſione etiam neceſſariſſima, &
vrgentiſſima, ac pro quouis caſu, & euentu etiam hic
penitus incogitato impoſitis, & imponendis, ſiriue
reſpectiuè neceſſariis, & oportunis; quamuis inquam
huiuſmodi verba reciperent eum cenſum, quem prætendunt
illi de Alexiis, videlicet vt cenſus ſit liber &
exeptus ab omni, & quocumque onere, impoſitione,
& grauamine ad cuiuſuis perſonæ inſtantiã pro quauis
cauſa, & occaſione etiam neceſſariſſima & vrgentiſſima,
ac pro quouis caſu; & euentu, etiam hic penitus
inexcogitato imponendis, & ſit liber, & exemptus
ab omni, & quauis reductione, & defalcatione, & impenſa
fieri neceſſariis pro quouis caſu, euentu etiam
1 hic penitus inexcogitato ſingula † ſingulis congruè
referendo, *vt per* Aym. *conſ.* 98. *n.* 11. & quamuis etiam
2 receptiſſima ſit concluſio quod cenſus † conſtitui debeat
ſuper re certa, ita vt ea perempta perimi debeat
cenſus *prout teſtatur,* Modern. Gemioian. *in l.* 1. *comment.* 2. *n.* 63. *C. de pact. int. empt. & vend.* nihilominus
ex pacto quod non poſſit peti reductio, & defalcatio
pro quouis caſu, & euentu etiã penitus inexcogitato
non infertur, vt domo, ſuper qua impoſitus eſt cenſus,
3 perempta remaneat cenſus, † quia illa reductio, & defalcatio
debet intelligi non reſpecto damni contingentis
in domo eo quia ex terræ motu, vel incendio,
vel ex alio caſu etiam inexcogitato pereat, nam hoc
caſu pactum de non petendo reductionem, & defalcationem
eſſet illicitum cùm cenſus re, ſuper qua eſſet
4 impoſitus perempta remanere nequeat ſed † debet intelligi
reſpectu damni contingentis in fructibus domus
eo quia propter bellum vel peſtem, vel alium
quemcumque caſum etiam inexcogitatum non poſſit
fructum habitationis reddere, hoc enim caſu pactum
habitationis reddere, hoc enim caſu pactum de non
petendo reductionem, & defalcationem eſt licitum,
5 † quia ſterilitas cum vbertate compenſari poteſt, *l. licet C. locat. l. ex eo. ff. de tertic. vin. oleo legat. cap. propter ſterilitatem, extr. de locat.*

6 Et † licet remiſſio, & perconſequens reductio, &
defalcatio fiat ratione damni contingentis non ſolũ
in fructibus, *l. ſi merces. §. vis maior. & ibi* Bart. *n.* 6. *ff. locat. d. l. licet. & ibi* Doct. ſed etiam in re quæ pereat, *l. ex conducto, §. ſed ſi ager. ff. locat.* Doct. *in d. c. propter ſterilitatem, & d. l. licet.* Bart. *in d. §. vis maior ſub num.* 6. *bene*
7 Cap. *regul.* 88. *num.* 18. nihilominus † pactum de non
petendo reductionem, & defalcationem in caſu noſtro
debet intelligi, vt dixi, ratione damni contingentis in
fructibus tantum vt excludatur delictum tuum vt
8 actus ſuſtineatur tum etiam † quia verba, quæ ad caſum
licitum & illicitum trahi poſſunt ad licitum
trahi debent, *vt per* Gabr. *de criminal. concluſ.* 2. *n.* 25.

Alias deficiebat deciſ. 144. *ſume lector habes ſequentem.*

Reuerendiſſimo Domino Coccino Decano, Maceratenſis cenſus Mercurij 24. *Ianuar.* 1601.

SVMMARIA.

1 *Damnum quod quis ſua culpa ſentit ſibi debet imputare.*

2 *Recognoſcens bonam fidem in impoſitione cenſus non poteſt cogere eius emptorem ad recognoſcendum illius pretium.*

3 *Depoſitum factum de ſumma petita eſt releuans etiam quod debitum ſit maioris ſummæ.*

4 *Depoſitum ſub conditione intrinſeca eſt legitimum.*

DECISIO CXLIV.

IMpoſuerat Angelus ſuper quibuſdã ſuis bonis cenſum
quingentorũ ſcutorum pro quo recognouerat
Bartolucius bona fidem, & promiſerat dictum Angelum
intra triennium liberare, quod vt faceret, curauit
dictus Angelus illum citari qui citatus vice verſa curauit
Angelum recitari ad faciendum conſentire hæredes
Euſtachij emptoris cenſus receptioni pecuniarum,
& in euentum recuſationis videndum deponi.
Obtulit quidem Angelus ſe id facturum, ſed cum facere
poſtea neglexerit iudex mandauit dictas pecunias
deponi. Vnde † ſibi debet imputare Angelus ſi cenſu 1
non extincto patiatur damnum quod ex ſua culpa
peruenit. Soc. *conſ.* 70. *lib.* 1.

Non obſtat quod Bartolucius tenebatur extinguere
dictum cenſum, † quia cùm eius obligatio eſſet in inſtrumento 2
ſeparato ab inſtrumento cenſus non poterat
cogere hæredes Euſtachij ad recipiendũ dictas pecunias,
nec videbatur aliter hoc caſu efficacius ſe poſſe
liberare, quam dando pecunias ad hunc effectum.

Nil facit quod huiuſmodi depoſitum non fuerit
integrum, † quia cùm non fuiſſet plus petitum, quam 3
ſcuta quinquaginta pro ſorte, & ſcuta ſeptuaginta
quinque pro fructibus poterat credere Bartolucius in
plus ſe non teneri.

Nec refert quod huiuſmodi depoſitum fuerit conditionale
ſi videlicet fieret retrouenditio hæc illi eſſet
intrinſeca illius expreſſio non potuit illud vitiare,
Bald. *in l. acceptam. num.* 14. *C. de vſur.* Neguſ. *de pignor.* 4
in 2. *part.* 3. *membr.* 5. *part. princ. num.* 10. *verſ. in hoc tamen, & fuit dictum coram* bon. mem. Orano *in cauſa Romana. Mercurij,* 11. *Maij* 1590.

Quantum attinet ad Hieronymum Silentium fideiuſſorem
Domini cenſerunt Bartolucium teneri illum
liberare iuxta formam prouiſionum ex quo nec in iudicio
facto inter ipſam, & Angelum nec in diſpoſitione
pecuniarum fuerat citatus, & ideò in non extinctione
cenſus ceſſat omnis eius culpa.

Et ita fuit reſolutom.]

R.P.D. Corbuba, Eugubina cenſus 24. *Nou* 1597.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor non opponens exceptiones ex quibus ſcit naſci ſuam liberationem, ſi ſoluat non repetit.*

2 *Maximè ſi non denunciauit ſuo principali vt ſe defenderet.*

3 *Pacta in contractu cenſus appoſita ſi non ſint contra illius ſubſtantiam vitiantur, & non vitiant.*

4 *Pactum cum vna perſona factum alteri ignoranti non præiudicat, & num.* 8.

5 *Fide*

5 *Fideiuſſor non poteſt euitare ſolutionem debiti, quod pluries ſuus principalis recognouit.*
6 *Depoſitum regulare ſi exburſetur prater, vel contra legem dictam in actu deponendi, non extinguitur ſed ſemper manet.*
7 *Depoſitarius ſoluens prater, vel contra pacta conuenta in actu deponendi, de ſuo proprio ſoluit & mutuari intelligitur.*
8 *Praſentia, & notitia pacti non nocet, ſed requiritur expreſſa obligatio.*

DECISIO CXLV.

COntra Dominos de Carbonana agentes pro re-
uelatione indemnitatis plura opponebantur per
Dominum Franciſcum Ridolphinum, & in primis,
quod dicta releuatio eis non poterat competere cum
cenſus eſſet nullus, & de illius nullitate non oppoſuiſ-
1 ſent. Fideiuſſor † enim quandò ſciuit cauſam, ex
qua reſultabat ſua liberatio, & non oppoſuit repetere
non poteſt, quia tunc dicitur eſſe in culpa, *lege exce-
ptione, vbi ſcribentes, de fideiuſſor.* Bal. *in lege conſtitutio-
nibus, num. 2. de vſur.* cum allegatis *Aquilana reuelatio-
nis indemnitatis, 28. Iunij 1577. coram* bon. mem. Ro-
2 buſterio, *diuerſ. deciſ. 113. num. 12. part. 1.* Maximè †
cùm non ſit facta intimatio ipſi principali, qui ſe de-
fenderet, *l. ſi procurator, ff. de cond. indeb. l. emptorem,* vbi
omnes, *de act. empt.*

Nullitatem dicti cenſus dedocebant. Primò ex pa-
ctis appoſitis, de quibus in inſtrumento. Hæc tamen
Dominis non placuit, quia dicta pacta non ſunt con-
tra naturam, & ſubſtantiam contractus, qui habet
3 rem, & pretium, & eſt redimibilis † vnde vitarentur
non vitiarent contractum, *cap. ſi cond. appoſ.* & fuit
reſolutum *in cauſa Romana Turris Bubalaria,* & alibi
ſæpe Ioan. Guttierez, *Pract. Quaſt. lib. 2. quaſt. 176.
num. 2. in fine.*

Secunda nullitas dedocebatur ex defectu pretij fa-
cti de pecuniis depoſitatis, quæ ex pacto inito inter
Vincentium, Federicum, & Ioannem Paulum, non po-
terant amoueri, nec penes alium deponi, aut quouis
modo collocari abſque illorum conſenſu: ſed nec
hanc admiſerunt Domini, cùm non appareat Domi-
nos de Carbonana fideiuſſores interuenisse dicto con-
tractui, nec illius notitiam habuiſſe: celebratus enim
4 fuit longè ante impoſitionem cenſus; illis † autem ig-
norantibus apponi non potuerat, iuxta doctrinam
Bal. *in dict. leg. Conſtitutionibus,* Salic. *in lege ſi pro ea,
num. 12. & 13. C. mand.* Maximè quia Rodulphus erat
in credulitate iuſta, ex quo principalis dum vixit ſol-
uit redditus cenſus per plures annos, abſque eo, quod
5 oppoſuerit de dicta nullitate, & ſtante † dicta poſſeſ-
ſione contra principalem, fideiuſſor non potuiſſet
ſolutionem euitare, vt docuit poſtea euentus, quo-
niam de anno 1590. oppoſita dicta nullitate fideiuſ-
ſores fuerunt reiecti ex ſtatuto remouente exceptio-
nes ad impediendam executionem. Et iis non obſtat,
quod in prima inſtantia fuerat reſeruata exceptio
nullitatis, quia hoc non impedit quin fideiuſſores
poſſint agere pro ſua indemnitate. Socin. *conſ. 70.
libro 3.*

Pro parte verò fideiuſſorum allegabatur cenſum ſu-
ſtineri, quia fuerat conſtitutus ante Bullam Pij V. de
quo tempore numeratio actualis non erat neceſſaria,
& ſatis dicitur interueniſſe pretium ex conuerſione de-
6 poſiti, quod cùm eſſet regulare † non extinguitur pe-
cuniarum ſolutione, ſed ſemper exiſtat reſpectu illo-
rum, quorum conſenſus requirebatur. Scribentes *in
lege ſi patroni, de cond. cauſ. dot.* & cum Blaxiottus depo-
7 ſitarius † teneatur ex depoſito, cenſetur dictam quan-
titatem dediſſe, vel mutaſſe de ſuo *l. 1. §. eleganter, & ibi*
Odofr. *ff. depoſ.* cum aliis allegatis *in cauſa Ro-
mana de Theodolis, de anno 1583. coram Illuſtriſſimo
Blanchetto.*

Dicebant etiam dictum contractum ſuſtineri;
abſque conſenſu Vincentij, & Federici, & † quod illa 8
conuentio fuerat tantum inita inter Vincentium, Fe-
dericum, & Ioannem Paulum, non autem cum Bla-
xiotto depoſitario. Nec placebat reſponſio ex aduerſo
data, quod fuerat, & ipſe præſens huic contractui, &
conuentioni: quia reſpondebatur, † quod in ſimili- 9
bus non attenditur notitia pacti, ſed obligatio ipſius,
& imputare ſibi debent contrahentes, qui intellexe-
runt obligationem Blaxiotti de reſtituendo omni ex-
ceptione remota Ioan. Paulo, & tamen non curarunt
eum obligare, quod non poſſet reſtituere, niſi cum eo-
rum conſenſu.

*Reuerendiſſimo Domino Coccino Decano, Nullius
ſeu Melitencenſis, Cenſus Luna,
26. Maij 1614.*

SVMMARIA.

1 *Pacta illa dumtaxat vitiant contractum cenſus, qua ſunt contra illius ſubſtantiam.*
2 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus, duo facit. Primùm dat formam contractui. Secundùm improbat nonnulla pacta.*
3 *Contractus cenſualis forma in quibus conſiſtat.*
4 *Nullo modo, hac verba, poſita in diſpoſitione, inducunt formam.*
5 *Pacta improbata per Bullam Pij V. in contractu cenſus non inducunt nouam formam dicti contractus.*
6 *Bulla Pij V. in verſ. contractuſque ſub alia forma, &c. Intellectus.*
7 *Clauſula in fine poſita refertur dumtaxat ad ea, quibus qualitas conuenit.*
8 *Clauſula in fine poſita non refertur ad omnia, quando ex tali relaxatione induceretur correctio iuris communis.*
9 *Pactum quod venditor cenſus teneatur ad omnia onera, &c. non eſt contra ſubſtantiam contractus cenſualis.*
10 *Emptor non venditor tenetur ad onera pro re vendita.*
11 *Pactum quod non facit tranſire contractum de vna ſpecie ad aliam, non eſt contra ſubſtantiam contractus.*
12 *Pactum quod cenſus ſoluatur abſque aliqua defalcatione ob caſum fortuitum, eſt contra Bullam Pij V.*
13 *Non eſt tamen contra ſubſtantiam contractus cenſualis.*
14 *Pacta, qua non ſunt contra ſubſtantiam contractus vitiantur, & non vitiant.*

DECISIO CXLVI.

DVbitaui an mandatum A. C. eſſet exequendum,
quod pendebat à validitate, vel inualiditate cen-
ſus; An ſcilicet, pacta redderent contractum fœne-
ratitium, vel potius vitiarentur tantùm, & difficul-
tas reſtricta fuit ad tria pacta, de quibus infra dicetur.
Et pro illorum intelligentia dicebant Domini, quod
non omnia pacta vitiant contractum, † ſed illa tan- 1
tùm, quæ ſunt contra ſubſtantiam. Doctor. *in cap. fin.
de cond. appoſ.* & dixit Rota *in Romana Caſalis Turris
Bubalaria, 2. Nouembris 1575. coram* bon. mem. Cardi-
nale Seraphino, & hanc ſententiam in terminis con-

ſtitutionis

ſtitutionis Pij V.ſequuta fuit Rota *in vna Bononienſi*
cenſus, 26. *Iunij* 1600. *coram* bon. mem. Cardinale
Pamphilio, *& in Calagurritana cenſus*, 28. *Ianuary*, *&*
19. *Aprilis* 1602. *coram* bon. mem. Seraphino, & noui-
ter in terminis dictæ Bullæ, dicit Felicia. de Solis, *de*
cenſibus, lib. 1. *c.* 10. *n.* 28. *&* Guttierez *Pract. Quæſt. l.* 2.
quæſt. 176. *per tot.*

Et quamuis Bulla Pij V. improbet plura pacta, quæ
non ſunt contra ſubſtantiam, & poſtmodum ſubdat:
contractuſque ſub alia forma poſthac celebrandos
fœneratitios iudicamus, tamen eſt aduertendum, quod
2 † Bulla duo facit: primum dat formam contractui:
ſecundò improbat nonnulla pacta. Primum patet,
3 quia vult † quod Cenſus creetur ſuper re immobili,
aut quæ pro immobili habeatur, de ſui natura fructi-
fera, certis finibus deſignata, & in pecunia numerata
coram teſtibus, & Notario in actu celebrationis in-
4 ſtrumenti, &c. Et cùm in conſtitutione dicatur, †
nullo modo poſſe cenſum creari, niſi in re immobili,
&c. Et in pecunia numerata vtique iſta ſolùm indu-
cunt formam, vt dicit Guttierez, *Pract. Quæſt. lib.* 2.
quæſt. 176. *num.* 5. *verſ. vel ſecundo, & rectius*, qui loqui-
tur in terminis dictæ Bullæ. Secundum etiam patet,
quia conſtitutio improbat pactum auferens aut re-
ſtringens facultatem alienandi rem cenſui ſuppoſi-
tam, inſuper, & pacta continentia moroſorum cenſus
debitorem teneri ad intereſſe lucri ceſſantis, aut ad
cambium, ſeu certas expenſas, aut certa ſalaria, aut
ad ſalaria aut expenſas iuramento creditoris liquidan-
das, aut rem cenſui ſubiectam, ſiue aliquam eius par-
tem amittere, aut ius ex eodem contractu, ſiue aliun-
dè acquiſitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere
immò, & cenſum augeri, aut nouum creari ſuper ea-
dem re, vel alia ad fauorem eiuſdem, aut perſonæ per
eum ſuppoſitæ pro cenſibus temporis, vel præteriti,
vel futuri. Item pacta continentia ſolutiones onerum
ad eum ſpectare, ad quem aliàs de iure, & ex natura
5 contractus non ſpectant, & † huiuſmodi pacta im-
probata non tangunt nouam formam huius contra-
ctus, cùm conſtitutio annullet ſolùm iſta pacta, non
autem contractum, prout annullat quando non eſt fa-
ctus ſuper re immobili, & in pecunia numerata, vt
ſuprà dictum eſt. Ita Guttierez, loco proximè allegato.
6 Et propterea verba illa † contractuſque ſub alia for-
ma poſthac celebrandos fœneratitios iudicamus, re-
feruntur ad illa, quæ dant formam contractui, non au-
tem ad alia pacta, quæ non ſunt contra ſubſtantiam,
vt per Guttierez *dicto loco*, & dixit Rota in allegatis
cauſis Bononienſis, & Calagurritana.

Et quod iſte intellectus ſit verus, ſatis per ponde-
rando totum tenorem Bullæ, cuius verba in ſubſtan-
„ tia ſunt. Statuimus cenſum conſtitui nullo modo poſ-
„ ſe niſi ſuper re immobili, & in pecunia numerata, &
„ & prohibemus ſolutiones anticipatas, aut in pactum
„ deduci, & conuentiones obligantes ad caſus fortui-
„ tos valere minimè volumus, quemadmodum, & pa-
„ ctum auferens, aut reſtringens facultatem alienandi
„ rem cenſui ſuppoſitam, & pacta continentia moro-
„ ſum teneri ad intereſſe ex toto irrita ſint, &c. Con-
„ tractúſque ſub alia forma celebrandos fœneratitios
iudicamus, & ita illis propterea non obſtantibus
quidquid expreſsè, vel tacitè contra hæc noſtra man-
data dari, remitti, aut dimitti contingat à fiſco volu-
mus poſſe vindicari. Nam ſenſus Bullæ eſt quod con-
tractus ſub alia forma facti fœneratitij iudicentur, &
& ita illis propterea non obſtantibus ſcilicet, pactis
quidquid expreſsè, vel tacitè contra hæc noſtra man-
data, ſcilicet, conſtitutionem dari, &c. a fiſco volumus
poſſe vindicari, vnde iſta clauſula, contractuſque ſub
alia forma, &c. non poteſt referri ad pacta, quia non
7 ſunt de forma. Licet enim † clauſula in fine poſita re-
feratur ad omnia, hoc eſt verum quando qualitas om-
nibus conuenit, ſecùs verò quando conuenit ſolùm
deductis in principio, quia ad illa ſolùm refertur, *cap.*
cum ſingula, in princ. de præbend. in 6. per illum tex-
tum Alexand. *in conſ.* 48. *num.* 19. *lib.* 1. Et tantò ma-
gis quia ſi huiuſmodi relatio fieret ad pacta inducere-
tur correctio iuris communis, ſcilicet, quod pacta, quæ
non ſunt contra ſubſtantiam contractus, illum vitia-
rent, † & ideo talis relatio fieri non debet. Soc. *conſ.* 8
150. *n.* 37. *verſ. octaua ratio, lib....* Alex. *conſ.* 48. *num.* 1.
verſ. non obſtant illa verba, & n. 6. *& ibi* Apoſtill. *in ver-*
bo, contrarietatem lib. 1. Io. de Imola, *conſ.* 145 *in princ.*
verſ. nec obſtat.

His poſitis. Primum pactum eſt, quod cenſus ſit ad 9
rationem decem, & francus ab omni contributio-
ne gabellarum functionum, &c. Et ab omnibus
aliis collectis impoſitis, & imponendis, etiam pro ſer-
uitio Regis, & recoperatione totius Regni, etiam ſi
tales eſſent, vt ad illas dictus emptor, vel eius hære-
des tenerentur contribuere, hoc pactum negari non
poteſt quin ſit contra Bullam, quæ annullat pacta
ſolutiones onerum ad eum ſpectare, ad quem aliàs de
iure, vel ex natura contractus non ſpectarent, quale eſt
iſtud pactum: quia † ipſe emptor tenetur ad ſolutio- 10
nem iſtorum onerum, non autem venditor, *l. debet. ff.*
de ædilit. edict. Albert. *in l. & ideo, de condict. furt.* Pinell.
in l. 2. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. *C. de reſcind. vendit.* *&* Ioan.
Garz. *in tract. de expenſ. cap.* 18. *n.* 46. ſed non propterea
ſequitur quod iſtud pactum ſit contra ſubſtantiam
contractus tàm attento tenore conſtitutionis, vt ſupra
probatum eſt, quàm attenta diſpoſitione iuris com-
munis, † quia non facit tranſire contractum de vna 11
ſpecie in aliam prout requiritur, Caſtr. *conſ.* 412. *in*
princ. lib. 8. Natta. *conſ.* 123. *n.* 9. Redoan. *de reb. Eccleſ.*
non alien. regula 33. *cauſa* 30, *qu.* 34. Abb. *in conſ.* 72.
num. 2. *lib.* 1. & ita in terminis reſpondet Felician. de
Solis, *de Cenſib. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 21. *& ſeqq.*

Secundũ pactum eſt, quod dicta decem pro centena-
rio debeant ſolui per venditorem in perpetuum, ſine
aliqua diminutione, aut ex computatione, etiam quæ
de iure, aut conſuetudine facienda eſſet ex cauſa belli,
vel peſtis, aut impedimenti, & caſus fortuiti Diuini,
vel humani. † Iſtud pactum etiam negari non poteſt 12
quin ſit contra Bullam, cùm diſponat non valere con-
uentiones directè, vel indirectè obligantes ad caſus
fortuitos eum, qui aliàs ex natura contractus non te-
neretur, quia remiſſio ſpectat ad Dominum cenſus,
iuxta notata per Bart. *in l. licet, n.* 1. Bal. *n.* 15. Aret. *conſ.*
57. *n.* 2. ſed † non propterea ſequitur quod ſit contra 13
ſubſtantiam cùm non mutet eius naturam, & ideò vi-
tiatur, & non vitiat, vt in genere † de iſtis pactis dicit 14
Guttierez, *d. q.* 176. *n.* 3. & allegat Olanum *in ſua con-*
cordia iuris, littera A, n. 110. *& ſeqq.*

Quantum attinet ad tertium pactum, quod ſi ven-
ditor ceſſauerit per quatuor menſes à ſolutione cenſus,
teneatur volente emptore ſtatim reſtituere capitale, &
cenſus decurſos, damna, & intereſſe erit particulariter
videndum.

Ex quibus quo ad duo pacta fuit reſolutum con-
tra informantem.

R. D. Coccino Decano, Nullius, ſeu Melitienſis
cenſus Luna 16. *Martij* 1615.

SVMMARIA.

1 *Pacta, quæ non ſunt contra ſubſtantiam contractus vi-*
tiantur, & non vitiant.
2 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus in verſ. contractuſque ſub*
alia

alia forma,&c. reſtringitur ad ea quæ ſunt de forma non autem ad alia pacta, quæ ſolùm improbantur, & non annullant contractum.

3 *Clauſula in fine poſita non refertur ad omnia præcedentia, quando proprietas ſermonis non patitur.*

4 *Pactum obligans ſimpliciter venditorem cenſus ad illum redimendum arbitrio domini cenſus eſt illicitum.*

5 *Immo eſt contra ſubſtantiam contractus.*

6 *Pactum quod facit tranſire contractum de vna ſpecie ad aliam, eſt contra ſubſtantiam contractus.*

7 *Contractus cenſus in quo apponitur pactum, quod exiſtente moroſo debitore cenſus in ſolutione, poſſit cogi ad illum redimendum, de iure communi ſuſtinetur.*

8 *Dominium rei vendita tranſit in emptorem re ipſa tradita, & ſoluto illius pretio.*

9 *Pactum reſolutionis contractus ſuſtinetur in emptione, & venditione.*

10 *Pactum quod debitor cenſus ſi ſit moroſus in ſolutione illius poſſit cogi ad redimendum cenſum, non eſt contra ſubſtantiam contractus, & infra.*

Contrarium volunt aliqui, num. 12.

Sed reprobantur, num. 13.

1 1 *Attenditur id quod principaliter agitur.*

14 *Mora ſapit delictum.*

15 *Pactum quod debitor cenſus ob moram in ſoluendo teneatur ad damna, & intereſſe, de iure eſt permiſſum, & licitum.*

Vel ſaltem non eſt contra ſubſtantiam contractus, num. 19.

16 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus prohibens deduci in pactum intereſſe lucri ceſſantis, intelligitur de extrinſeco, non intrinſeco.*

Non excludit petitionem intereſſe lucri ceſſantis, ſi probentur requiſita, num. 20.

17 *Verba ſunt applicanda ad ſenſum bonum, & vitio carentem.*

18 *Et vt excludatur contractus illicitus.*

DECISIO CXLVII.

IN Deciſione in bac cauſa facta ſub die 16. Maij ſu-
perioris anni fuit firmatum, quod ex Conſtitutione
Pij V. ſuper cẽſibus de noua forma, aut ſubſtãtia huius
contractus, eſt quod cenſus creetur ſuper re immobili,
certis finibus deſignata, & in pecunia numerata, &
propterea ſola contrauentio circa iſta duo, vel alterum
eorum ex noua forma præfatæ Conſtitutionis vitiat
1 contractum, † cetera verò pacta ibi improbata ſi de
iure communi non ſint de ſubſtantia, quia non com-
prehenduntur in noua forma, ſed ſolùm improbantur,
vitiantur, ſed non vitiant, vt pulchrè declarat. Zaſius
reſponſo 52. *libr.* 1. & quod iſte intellectus Bullæ ſit ve-
» riſſimus patet ex illius verbis, inquit enim. Statuimus
» cenſum conſtitui nullo modo poſſe, niſi ſuper re im-
» mobili certis finibus deſignata, & in pecunia numerata
& ſubdit, & prohibemus ſolutiones anticipatas, &c.
2 Quare, & ſi in fine ponatur clauſula, † contractúſq;
ſub alia forma poſt hac celebrandos, fœneratitios
iudicamus, reſtringitur ad illa duo quæ ſunt de for-
ma; non autem ad alia pacta, quæ ſolùm improbantur,
& non annullant contractum ex regula, quod † clau-
ſula in fine poſita non refertur ad omnia præcedentia,
quando proprietas ſermonis non patitur talem exten-
ſionem, *l. ſed & qui data. ff. ex quibus cauſa maior.* Oldr.
conſ. 152. *n.* 2. *in fine*, Iaſ. *in l. ſalua ſcriptura, n.* 4. *verſ.
quarto vltra.* Bart. *ff. de leg.* 1. & in puncto prædictæ Cõ-
ſtitutionis, ita reſpõdet Guttierez, *Pract. Quæſt. lib.* 2.
q. 176. *n.* 5. *verſ. ver. ſecũdo*, quẽ ſequitur Rod. *de annu.
redd. lib.* 2. *qu.* 1. *n.* 3. *in fin. & dicit* Rota *in cauſa Bono-
nieñſi cẽſus.* 26. *Iun.* 1600. *corã* b.m. Card. Pãph. *verſ. neq;*
obſtat, quod Pius V. Quare cùm in dicta deciſione fu-
erit reſeruatum videndum, An pactum quod ſi ven-
ditor ceſſauerit per quatuor menſes à ſolutione cen-
ſus, teneatur volente emptore ſtatim reſtituere capi-
tale, & cenſus decurſos. damna & intereſſe ſit contra
ſubſtantiam contractus cenſus, ita vt vitiet contractum
& non modo vitietur.

Ideò de hoc fuit actum ſupradicta die, & cum hoc
pactum non ſit contra nouam ſubſtantiam, & formam
inductam per conſtitutionem Pij V. vt ſupra proba-
tum fuit, licet per illam improbetur: ibi pacta conti-
nentia etiam pretium cenſus extra caſum prædictum
ſcilicet, quando fuit facta denuncia, & intra annum
ab initio, aut ob pœnam, aut ob aliam cauſam repeti
poſſe prohibemus, & quo ad ſecundam partem pacti
continentem damna, & intereſſe partium pariter hoc
improbatur in Bulla, ibi pacta continentia moroſum
cenſuum debitorem teneri ad intereſſe lucri ceſſantis,
&c. Ex toto irrita ſint. Propterea videndum eſt quod
ſit in diſpoſitione iuris communis: nam ſi iſtud pactum
improbatur à iure tanquam contra ſubſtantiam vti-
que erit improbatum ita vt vitiet, non modo vitietur,
ſi verò non erit improbatum à iure, remanebit impro-
batum ſolũ ex conſtitutione *Pij V.* & ſic non erit con-
tra ſubſtantiã, vt patet ex prædictis, quare in hoc caſu
vitiari, & nõ vitiare dicendum erit, iuxta not. *in l. pacta
conuenta ff. de contrahen. empt.* Zaſ. *loco ſupra allegato.*

In hoc articulo circa primam partem pacti non du-
bitarunt Domini, quod non liceat emptori † cenſus 4
ſimpliciter obligare debitorem ad illum redimendum
arbitrio ipſius emptoris, quia dùm cogitur venditor ad
reſtituendũ capitale illud redditur tutum & propterea
† eſt verum mutuum, & vltra, ſortem recipiuntur fru- 5
ctus, & iſtud pactum eſt contra ſubſtantiã contractus,
† quia facit illum tranſire de vna ſpecie ad aliam ex 6
allegatis per Surd. *conſ.* 202. *n.* 40. & in iſtis terminis
fuit dictum *in cauſa Bononienſi cenſus*, 26. *Iunij* 1600.
coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, & hãc ſenten-
tiam afferendo prædictam rationem tenuit *Sotus* qui
diſtinguit plures caſus, *de iuſtit. & iure, lib.* 6. *q.* 5. *art.* 3.
col. 2. *verſ. prima eſt*, Medina. *de contr. part.* 2. *tit. de reb.
per vſur. acquiſit. quæſt.* 15. *verſ. ex dictis alia naſcitur du-
bitatio, verſ. eſt tamen differentia, col.* 17. *fol. mihi* 356.
Petr. de Arag. *ſuper* 2. 2. *qu.* 78. *art.* 4. *ante fin. in* 4 *cõcl.
verſ. ſed dubitabat aliquis, fol. mihi* 715. Bannes, *de iuſtit.
& iure, q.* 38. *art.* 4. *de cenſib. dubitat.* 1. *verſ. ſecunda con-
cluſio, fol.* 630. Couar. *Var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 4.
Nauar. *de vſur. qu.* 33. *cum duabus ſequentibus. n.* 122.
Gutrier. *Pract. Quæſt. libr.* 2. 168. *n.* 9. *poſt princ.* Feliciã.
de Solis, *de cenſib. libr.* 1. *n.* 28. *cap.* 10. Cardinal. Man-
tica. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 8. *tit.* 22. *num.* 22.
Conrad. *de contract. qu.* 74. *concluſ.* 5. *fol.* 445. vbi *colum.*
3. *verſ. hac autem iura.* condemnat hunc contractum
tanquam ſimpliciter iniquum, & contra iuſtitiam cõ-
mutatiuam, eo quod non datur iuſtum pretium, quia
iſtud pactum æſtimatur pretio notabili, & etiam ex
eo quia eſt ſimillimus contractui vſurario, & per con-
ſequens eſt latibulum aptum pro latronibus volenti-
bus exercere vſuras palliatas, & hanc ſententiã tenuit
Rota, *in cauſa Romana Turris Bubalaria*, 7. *Nouembr.*
1575. *coram* bon. mem. Cardinale Seraphino, *relata in
eius primo lib. ſub n.* 259. *& in cauſa Romana cenſus*, 28.
Octobris 1605. *coram* bon. mem. Iuſto. *in verſ. non obſtat
deciſ.* in qua infertur pactum de quo in deciſione Car-
dinalis Seraphini, & Cardinalis Manticæ, vbi ſupra,
refert ita fuiſſe etiam reſolutum *in alia Vrbeuetana
cenſus*, 13. *Nou.* 1592. *corã eodem Cardinale Seraphino.*

Sed iſte non eſt caſus noſter, quia pactum de redi-
mendo cenſum per emptorem fuit appoſitũ non ſim-
pliciter ſed in euentum in quem venditor eſſet moro-
ſus in ſolutione fructuum, † quæ forma cõtractus de 7
iure

iure ſuſtinetur; quia contractus eſt purus licet ſub con-
ditione reſoluendus, & ideò de iure eſt validus, vt eſt
tex. clarus, in *l. 2. §. ſi in diem ff. pro empt. l. 2. ff. de in add.*
8 vnde † ſequuta traditione, & ſoluto pretio, tunc verè
fuit tranſlatum dominium cenſus venditi in emptorē,
& abdicatum à venditore, *l. ex empto, ff. de act. empt. l.
quod vendidi, & l. vt res, ff. de contrah. empt.* & hoc proce-
dit nedum in contractu facto cum pacto additionis vi-
delicet in diem, ſed etiam legis commiſſoriæ, ſcili-
9 cet quando continet reſolutionem contractus: † nam
quidquid ſit in alijs pactis, de quibus Gutt. *de iuram.
part. 1. n. 11.* in pacto reſolutionis contractus ſuſtine-
tur *l. commiſſoria, C. de pact. inter empt. & vendit.* & pro-
bat Conrad. *de contract. q. 83. concl. 1. probat. 9. in fin. verſ.
primum autem eſt duplex, col. 19. fol. mihi* 410. & in iſtis
terminis ita ponderat Medina, *de contract. &* Leonard.
Leſſ. *locis infra allegandis*, & illa eſt differentia quando
10 apponitur ſimpliciter, & in caſum moræ, † quia in
primo caſu pendet à mera voluntate emptoris, ſecus
in caſum moræ quia pendet à voluntate debitoris
vt conſiderat Gabr. loco etiam infra allegando. Quare
in iſto caſu ceſſant duo, quæ faciunt contractum illi-
citum, ſcilicet, præſumptio mutui, quæ facit contra-
ctum vſurarium quia hoc non pendet ex mera volun-
tate emptoris, ſed ex culpa venditoris exiſtentis mo-
roſi in ſolutione, & modicitas pretij quæ facit contra-
ctum iniuſtum quia iſtud pactum non eſt pars pretij
vt in *l. fundi partem, ff. de contr. empt.* ad quod eſt aduer-
tendũ. ſed eſt in pœnam, & quodámodo compenſati-
uũ moræ, & propterea in hoc caſu iſtud pactum nõ eſt
11 damnandum, † cũ ſit attendendum id quod principa-
liter agitur *l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi cert. pet.* quare hanc
ſentẽtiã ita diſtinguentem tenent plures Doctores, &
ferè omnes inſignes, & ferè etiam omnes loquuntur
poſt Conſtitutionẽ *Pij V.* Io. Medin. *quem* recol. mem.
Franc. Penia *olim Rota Decanus*, magnum cenſorem
contractuum appellare ſolebat *in tract. de contract. p. 2.
tit. de reb. per vſur. acquiſit. q. 15. §. ex dictis alia naſcitur
dubitatio, verſ. quod ſi cenſualiſta, col. 20. fol. mihi* 359.
Olanus *in concordia iuris in tit. A. n.* 112. Lud. Molina.
de iuſt. & iure tom. 2. diſp. 391. clauſula vndecima, verſ.
Medina, *de vſuris* Leonard. Leſſ. *de Iuſtit. & iure, lib. 2.
c. 22. dub. 11. n. 69.* Gabr. *conſ. 152. n. 4. in fin. & n. 51.
lib. 1.* Nauar. *conſ. 7. n. 6. de empt. & vend. lib. 1.* ſecundum
antiquam impreſſionem, ſecundum verò nouam, *conſ.
15. n. 6. eod. tit.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent.
lib. 8. tit. 22. n. 22. & ſeq.* qui cum *n. 15.* fatetur hoc pa-
ctum etiam improbatum per Bullam *Pij V.* quod eſt
verum, & pro iſta opinione poteſt allegari Roder. *de
annu. reddit. lib. 2. q. 1. num. 4.* nam licet, *num. 5. &* 6.
improbet huiuſmodi pactum, tamen *num. 7.* conclu-
dit illud vitiari, & non vitiare, & quod ita fuit iudica-
tum quod ſufficit in caſu iſto, hanc quoq; ſententiam
tenet Gartias Maſtrill. *dec. Regni Siciliæ 95. n. 3. & ſeq.
& n. 6.* allegat huius opinionis Blaſcũ Lanceam, & Pro-
uenzalem *ſuper Extrauagant.* Nicolài *verbo, de mortua*
& nouiſſimè hanc quoque ſententiam tenet Modern.
Romanus *Diſceptat. Forenſ. tom. 2. c. 258. n. 20. & ſeq.*
Ioſeph. de Seſſe, *deciſ.* Aragon. 116. *n.* 56. & 57. *& ſeq.
p. 2.* & Rot. amplexa fuit pluries hanc opinionem, vt
coram b. m. Iuſto, *& in alia Calagurit. cenſu,* 28. *Ianuar.*
1602. *coram* bon. mem. Cardinale Seraph. *dec.* 1418. *n.*
5. in eius libris, *& in eadem cauſa* 19. *April. eiuſdem an-
ni* 1431. *n.* 3. pariter in eius libris.
12 Sed cùm † hæc opinio non careat contradictione:
tenent enim contrarium, Didacus Pizarrus *ſuper ſta-
tuto de Gaudalupe, in verbo, Irreptibile, verſic. ſine actũ ſit
donec ſoluantur vſuræ*, Gutt. *Pract. Quæſt. lib. 2. q.* 165.
verſ. verum his non obſtantibus. Felic. Solis, *de cenſib. lib.
1. c. 10. n. 18. verſic. Ego vero.* Ideò placuit Dominis
per pendere illius rationem ad indagandam veritatem

quæ quidem ratio conſiſtit in eo quod licet penden-
te conditione de facto peti non poſſit ſors, ſuſtinetur
tamen quaſi mutuum in illa ſpe quando euenit caſus
in quo deficiente conditione ſors peti poterit in defe-
ctu enim conditionis contractus retinet naturam mu-
tui, prout quando ſimpliciter apponitur pactum: reij-
cit enim tunc retro oculos quoquo modo ad tantundẽ
in genere in quo tota ſubſtantia mutui conſiſtit, qua-
re id ſolum agitur, vt quandiu ſoluantur vſuræ ſors
non repetatur, ergo cum vltra ſortem aliquid recipian-
tur non cenſus, ſed mutuum iudicandum eſt, hæc illi.
Hanc † tamen rationem non militare reſpondebatur, 13
quando principaliter non fuit facta iſta pactio ſed in-
cidenter in pœnam moroſi debitoris non ſoluentis
cenſum ſuis terminis conſtitutis, & ad faciliorem exe-
cutionem ipſius contractus Quare, vt dictum eſt, at-
tendi debet quod ſimpliciter actum fuit inter partes
d. l. ſi quis nec cauſam ff. ſi cert. pet. cum ſimilibus. Nec
eſt verum, quod pendente conditione contractus ſu-
ſtineatur quaſi mutuum in ſpe, quando euenit caſus
non ſolutionis fructuum, quia vt etiam dictum eſt,
contractus cum pacto addictionis in diem vel legis
commiſſoriæ licet reſolutionis contractus, & hoc ma-
ximè procedit, vt conſiderat *Gabr.* loco citato quia iſta
pactio ſit ratione moræ, † quæ cum ſapiat delictum 14
l. ſi plures la 2. cum Gloſſ. *in verb. ratio ſuadet, ff. de admi-
niſtr. tutor.* videtur tunc pretium repeti à venditore non
inuito, ſed tacite volente quoniam cauſando moram
conſenſit ad *l. 1. §. beſtias, vbi* Gloſſ. *in verbo, honorari ff.
de poſtul.* Idcirco repetitio, quæ fit culpa venditoris
non eſt contra ſubſtantiam contractus.

Quantum attinet ad ſecundam partem pacti, quod
venditor cenſus ſi fuerit moroſus in ſolutione fru-
ctuum teneatur ad damna, & intereſſe, † hoc de iure 15
non eſt improbatum, ſed permiſſum, & licitum Caiet.
2. *quæſt. 78. art. 2. verſ. in reſponſione, ad primum* Doctor.
in Rubr. & l. 1. C. de ſentent. quæ pro eo quod inter pro fer.
Butr. *in cap. ſalubriter, num. 2. &* 3. Anch. *num. 2. & 3. de
vſur.* Abb. *in cap. conquaſtus, num. 6. eod. tit.* & ad propo-
ſitum dicit Azor. *in Summa, p. 3. lib. 10. c. 13. verſ. certi
iuris eſt.* † Hinc Ludou. Molina, *de iuſt. & iure tom. 2.* 16
diſp. 390. ſuper 6. clauſul. verſ. circa hæc obſeruat, & Leſſ.
de iuſtit. & iure, lib. 2. cap. 22. dubit. 12. n. 86. dixerunt
quod Bulla *Pij V.* prohibet, deduci in pactum lucrum
ceſſans extrinſecum, ſcilicet, quod proueniſſet ex indu-
ſtria; ſecus autem intrinſecum, vt ſi debitor tenebatur
quid ſoluere, quod plus valeret tempore deſtinatæ
ſolutionis quare ſi hoc dictum pactum eſſet verum
iſtud pactum eſſet intelligendum de lucro ceſſante in-
trinſeco, non autem extrinſeco, † cùm verba ſint ſem- 17
per applicanda ad ſenſum bonum, & vitio carentem,
Rota *deciſ. 10. n. 4. & 5. de teſtib.* in antiq. & vt excluda-
tur † contractus illicitus, Alex. *conſ. 191. n. 6. lib. 2.* Et 18
in iſtis terminis fuit reſolutum *in cauſa Ferrarienſi
ſocietatis*, 28. *Iunij* 1599. *coram* Illuſtriſſ. D. meo Car-
dinale Millino, *tunc, Rotæ Auditore* ſed quia alij Do-
ctores dixerunt Papam prohibuiſſe huiuſmodi pa-
ctum, licet de iure ſit permiſſum ad tollendum occa-
ſionem vſurarum Bannes *de iuſt. & iure, q. 28. art. 4. de
cenſib. dubit. pen. §. conuentio, fol. mihi* 532. Azor. *loco pro-
ximè allegato, verſic. mirum non eſt.* Propterea quidquid
ſit de opinione *Molinæ, & Leſſ.* fuit firmiter reſpon-
ſum, quod cùm vt patet ex prædictis, † iſtud pactum 19
non ſit contra ſubſtantiã vitietur, & non vitiet ex ſu-
pra allegatis, immo quod non obſtante prohibitione
Bullæ Papæ *Pij V.* poſſit agi ad dãna, & intereſſe † nec- 20
non, & ad lucrum ceſſans ſi probantur requiſita, voluit
Azor. *ſ recitato loco, verſ. mirũ non eſt, & verſ. 2. quæritur*
quia cùm iſtud pactum ſit permiſſum de iure Bullæ
Pij V. ſolũ prohibet in pactum deduci ad euitandũ
fraudes, & præcidendum omnem occaſionem vſuræ.

Ex quibus concluſum contra Abbatem Hieronymum Lungum informantem primam, ſcilicet, & ſecundam partem pacti de quo agitur, non vitiare contractum, ſed vitiari cùm non ſit contra ſubſtantiam ipſius contractus neque ex diſpoſitione iuris, neque ex Conſtitutione *Pij V.* cùm per ipſam Conſtitutionem annulletur tantum iſtud pactum; & non autem contractus, vt patet ex prædictis, & prout etiam quo ad dictam partem pacti fuit iudicatum per Regium Gallæcum Prætorium, vt refert Roder. *de ann. reddit. lib. 2. q. 1. n. 3. in fin.*

R.P.D. Manzanedo, Interamnenſis Saluiani Interdicti, Lunæ 14. Nouembr. 1611.

SVMMARIA.

1 *Creditum cum hypotheca, & ſolutio fructuum cenſus probatur ex inſtrumentis.*

2 *Saluianum intrat probatis extremiis.*

3 *Agenti Saluiano licet vigore reſcripti, ſit cauſa terminanda vnica ſententia tam in poſſeſſorio, quam in petitorio, ſatis eſt vt probet incumbentia neceſſaria in Saluiano.*

4 *Poſſeſſorium eſt præmittendum etiam, quod cauſa commiſſa fuerit terminanda vnica ſententia.*

5 *Reſcriptum quod in iudicio Saluiano terminetur vnica ſententia poſſeſſorium, & petitorium operatur vt ſit cognoſcendum ſuper exceptionibus reſpicientibus petitorium.*

6 *In Saluiano reijciuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

7 *Periurij exceptio impedit litis ingreſſum.*

8 *Abſolutio à iuramento requiritur duplex, vbi præſtitum duplex iuramentum.*

9 *Abſolutio obtenta in vim ſupplicationis in qua de pluribus iuramentis, fit mentio, intelligitur conceſſa ab omnibus.*

10 *Abſolutio non tollit vim, & efficaciam iuramenti quo ad validitatem contractus.*

11 *Aſſerens prædium eſſe liberum intelligitur de obligatione, quæ impedire poſſet illum contractum.*

12 *Impoſitio cenſus non impedit quominus fundus ſuppoſitus poſſit alienari.*

13 *Confeſſio docta de errore, non præiudicat confitenti.*

14 *Confeſſio facta ad vnum finem, nõ probat ad diuerſũ.*

15 *Exceptio cedendarum obſtat agenti, non valenti cedere iuxta ex eo quod alteri ceſſit.*

16 *Agenti contra tertium ſufficit, vt cedat iura talia.*

17 *Fideiuſſori ſoluenti magis ſuccurritur quo ad iurium ceſſionem, quam tertio poſſeſſori conuento hypothecaria.*

18 *Beneficium cedendarum quod competit tertio poſſeſſori, non cauſatur ex aliquo contractu præcedente ſed potius ex benignitate legis.*

19 *Agens Saluiano non tenetur cedere iura poſſeſſori, niſi qualia habet.*

DECISIO CXLVIII.

FVit reſolutum quod conſtito de reſtitutione facta
per Curtium ſit illi danda immiſſio in vim Saluiani,
de hac autem reſtitutione, & poſſeſſionis dimiſſione
conſtat in actis per inſtrumentum publicum, vnde
tam reſcripto Sanctiſſimi, quam menti Dominorum
reſtat ſatisfactum, & eliſa exceptio oppoſita de non
reſtitutione dictæ poſſeſſionis. Quo ad reliqua vero viſum fuit Curtium probare incumbentia ad illam ob-
1 tinendam in hoc interdicto, nempe † creditum cum
hypotheca ex impoſitione cenſus facta per Horatium
necnon ſolutionem fructuum cenſus per ipſum Curtium factam, vt patet ex quietatione, & ceſſione, ac
releuatione indemnitatis per Horatium ſibi promiſſam, vt apparet ex inſtrumento. Item, & quod Horatius de tempore impoſitionis cenſus, & obligationis
illud poſſidebat, & tandem quod, & illud hodie poſſi-
det Honofrius, † quibus ſtantibus intrat immiſſio in 2
vim vtilis Saluiani, ex Bart. *in l. rem alienam, num. 5. ff. de pignor. actione*, & Neguſ. *de pignor. in 1. membr. 8. p. n. 6.* & S. Rol. *conſ. 14. n. 13. lib. 1.* cum aliis relatis per Cuntard. *in l. vnica, lim. 14. n. 15.* Put. *dec. 207. n. 2. lib. 1.*

Alia autem exceptio oriri videbatur ex eo quod cauſa reperitur commiſſa in petitorio, & poſſeſſorio vnica ſententia terminanda, vt ex tenore reſcripti apparet, vnde infertur quod petitorium ſimul cum poſſeſſorio ſit terminandum, Curtius grauaretur maiori probatione reſpectu dominij, ita vt non ſufficiat illi probare poſſeſſionem illius, vt prædij fuiſſe penes Horatium de tempore impoſitionis cenſus, ſed teneatur probare Horatium tunc habuiſſe dominium dicti prædij quod cùm non fecerit concludenter ad obtinendum in petitorio, videatur, quod nec in poſſeſſorio valeat obtinere, ſiquidem vtrumque vnica ſententia eſt ter-
minandum, ſed † fuit reſponſum, quod pro parte 3
Curtij ſufficiat tantum probare incumbentia pro obtinendo in iudicio immiſſionis. Nec obſtare prædictum reſcriptum; cùm etiam illo ſtante certi iuris
ſit quod † in eadem ſententia præmittendum ſit poſ- 4
ſeſſorium, ad tex. in *cap. cum dilectus, de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Specul. *de petito. & poſſeſſ. §. 1. n. 22.* Ægid. *dec.* 506. Staphil. *de litera Iuſtit. in §. citatio perſonalis num. 17.* & melius declaratur per Rotam *deciſ. 34. n. 7.*
iuncto num. 5. part. 2. diuerſ. & ſatis erit † quod in di- 5
cta ſententia in vim prædicti Reſcripti pronuncietur ſimul ſuper immiſſione, & ſuper petitorio, nempe ſuper exceptionibus Rei illud reſpicientibus, quæ alias in iudicio Saluiano non admitteretur, prout eſt exce-
ptio domini, cum ſimilibus quæ † cum altiorem inda- 6
ginem requirant, non obſtante dicto deſcripto, erant reiiciendæ ad petitorium Ripa *in Rubr. ff. de pignor. n. 19. propè fin.* Natta, *conſ. 532. n. 4. lib. 3.* Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. Remed. 3. n. 180. verſ. in hoc iudicio.* Vnde licet ſententia ferenda ſit pro Curtio in poſſeſſorio, quia probat incumbentia ad illud, tamen in petitorio poterit ferri aut pro eodem ſi dominium legitimè probauerit: ſin minus pro Honofrio, quamuis ſuper iſto articulo concernenti petitorium non abs re erit particulariter partes audire, vt videatur quis in petitorio debeat obtinere ſi quidem ſuper vtroque ſimul ſententia erit ferenda.

Alia exceptio opponitur Curtio † impediens litis 7
ingreſſum, nempe periurium cùm tam in inſtrumento venditionis prædij hypothecati iurauerit illud eſſe liberum, cum appareat obnoxium hypothecæ dicti cenſus, quam quia in inſtrumento ſolutionis pretij ſibi factæ iurauerit dictum cenſum eſſe extinctum, apparet totum contrarium. Nec Curtium poſſe iuuari ex abſolutione obtenta ab A. C. in vim ſpecialis commiſſionis Sanctiſſimi, cum illa videatur vnica abſo-
lutio, † & duplicata requireretur, ſi quidem duplex 8
fuit iuramentum, & periurium, vt fuit dictum in vna Placentina Caſtri, 4. Iulij 1601. coram Illuſtriſſimo
Cardinale Mellino, attamen fuit reſponſum, † quod 9
cùm tam citatio pro abſolutione obtinenda, quam ipſa abſolutio fuerint factæ in vim dictæ commiſſionis, & iuxta in ea contenta videtur quod abſolutio obtenta ab A.C. complectatur vtrumque periurium, quod ex lectura eiuſdem cõmiſſionis apperrè deſumitur, vbi expreſsè legitur in hæc verba, & in inſtrumento venditionis, & ſolutionis pretij dicti fundi tã dictus

Horatius

Horatius, quam omnes cum iuramento aſſeruerunt di-
ctum prædium eſſe liberum, Cenſúmque præfatũ, eſſe
extinctum, & ſic de vtroque iuramento ſit mentio, &
commiſſio amplectitur vtrumque, & non ſolum con-
tinet facultatem abſoluendi à periurio, ſed etiam re-
relaxandi iuramentum ad effectum agendi, prout in
abſolutione A.C. vtrumque continetur, cùm fuerit
conceſſa iuxta formam commiſſionis, & ſic ceſſat im-
10 pedimentum agendi, & excipiendi in iudicio, † quam-
uis verum ſit non ex eo ſublatam fuiſſe vim, & effe-
ctum iuramenti quo ad validitatem contractus Felin.
in c.1.num.26.de iureiurando. Doctor. *in Rubr.de iudic.*
Et ad effectum de quo hodie agitur, ſufficit quod
Curtius non ſit impeditus agere, vel excipere in iudi-
cio ſtante dicta abſolutione, & relaxatione, & per con-
ſequens ceſſare videtur dicta exceptio.

In hac tamen exceptione ponderabatur ex aduerſo
dicta confeſſio Curtij iurata de prædio libero, & de
dicto cenſu extincto quaſi ſtante dicta extinctione
creditum Curtij ortum ex dicto cenſu remanſerit
etiam extinctũ, & ſic hodie de dicto credito non con-
ſtet, prout requiritur in Siluiano, ſed fuit reſponſum,
11 quod † illa confeſſio facta de prædio libero intelligi-
tur limitata reſpectu validitatis contractus venditio-
nis, & intelligere de obligatione, quæ impediat dictũ
contractum, non autem de impoſitione cenſus ex qua
12 non impeditur † quominus prædium illi ſuppoſitum
poſſit vendi, vt fuit dictum *in vna Spoletana bonorum,
15. Martij 1599. coram* Illuſtriſs. Mellino, *& in Ro-
mana domus, 1. Martij 1602. coram b.m. Pacenſi*, quid-
quid dicendum ſit de obligatione Curtij ad intereſſe
emptoris pro prædio tanquam libero vendito, &
poſtea cenſui obnoxium reperitur: habet enim emptor
actionem contra Curtium, qui prædium in venditio-
ne eſſe liberum dixit, non autem ex illa diuerſa actio-
ne, ſequitur quod dicta confeſſio Curtio præiudicet,
vt prætenditur.

Nec illa confeſſio de cenſu extincto præiudicare vi-
13 detur quantumcunque fuerit iurata, † cùm docto de
errore facti per confeſſionem partis aduerſæ, non præ-
iudicet Curtio, ad latè tradita per Seraph. *de Priuileg.
iuram. Priuileg 93.num.*8. & ſic licet Curtius errauerit
in facto dictæ extinctionis prout ex tali confeſſione
iurata non potuit facere quominus cenſus deſineret
eſſe inextinctus, ita neque potuit facere quominus ex
tali cenſu non extincto creditum duraret quantum
cenſus ſubſiſteret. Vlterius quia nulla ex dictis con-
feſſionibus fuit facta ad finem extinguendi iſtud cre-
ditum, ſed potius ad diuerſum, nempè, ad facilius ven-
14 dendum dictum prædium, † ſed ſic eſt quod confeſſio
facta ad vnum finem non probat ad alium diuerſum,
ex Marſil. *in Rubr. de probat. n.*88. *&* Salic. *in l.1.n.* 37.
verſ. etenim confeſſio, C. de confeſſ. ex Alber. *quem refert,
& ſequitur* Surd. *deciſ.250.num.5.&* 6. vbi aliquibus
valde ad noſtrum propoſitum facientibus iſtam con-
cluſionem ornat, *& in conſ.311.num.67.lib.3.*

Et tandem non obſtat exceptio cedendarum appo-
15 poſita, † quaſi ſi Honofrius vellet ſoluere Curtio
creditum pro quo agit, Curtio obſtaret dicta exceptio,
cùm non poſſet cedere iura, ex eo quod inſimul cum
alijs vendidit fundum vti liberum, & per conſequens
illi obſtaret dicta exceptio cedendarum, *l. mulier, ff. qui
potior. in pign. hab. l.* Stichum, § *pen. ff. de ſolut.* cùm aliis.
16 Fuit reſponſum, † quod tali caſu ſufficeret quod Cur-
tius cederet iura talia qualia cum agat contra tertium
poſſeſſorem, qui non accepit poſſeſſionem fundi tali
mente, vt ſibi iura cederentur, prout fideiuſſor, qui in-
terceſſit contemplatione beneficij cedendarum. Vnde
17 illi reſpectu † dictæ ceſſionis magis ſuccurritur, quam
tertio poſſeſſori conuento hypothecaria, vt tenet Ia-
cob. de Arena. *in l. iubemus, verſ. è contra videtur, & ibi*
Butrig. *verſ. item oppono, &* Cin. *num.* 3. *&* Bal. *num.* 4.
Salic. *num.5. verſ. & ad l. Stichum*. Paul de Caſtro. *in vlt.
oppoſ. C. ad Velleian.* Afflict. *dec.*343.*n.*4. Vinc. de Franc.
*plures referens, deciſ.477.num.*18. *idem* Bal. *in conſ.*109.
*lib.*3. Gratian. *deciſ. March.*215.*num.*18. *vſque ad* 22.
quam diſtinctionem eliciunt, *ex l.1.§ item Varus ait,
ff. de aqua pluui. arcen.* Neguſ. *de pign.3.mem.5.part.n.*
29. *&* 30 *poſt* Soc. *conſ.* 206. *verſ. tertius caſus, lib.* 2.
qui omnes intelligũt dictam, *l.* Stichum, § *pen. in fide-
iuſſore*, Salic. *autem, vbi ſupra*, quem refert, & ſequitur,
Neguſ. *d. num.* 30. intelligit *tex. in l. mulier*, ita vt bene-
ficium cedendarum quod ex *d. l. competit* ſimplici poſ-
ſeſſori † non cauſatur ex aliquo contractu præcedente 18
prout cauſatur inter creditorem, & fideiuſſorem: ſed
cauſatur potius ex aliqua æquitate, & benignitate le-
gis, ponderando verba, *d. l. mulier, in fine, ibi poſſe videri
non iniuſtum poſtulare.* Vnde nimirum ſi iſte tertius
poſſeſſor debeat ſatisfieri ex ceſſione iurium talium,
qualium, quia ipſe non acceperit fundum animo, &
contemplatione, quo iura ſibi cederentur à creditore
agente remedio vtilis Saluiani, ex ſupra dictis.

Ex quibus infert Scapuccin. *in tract. de Siluiano,
lib.* 2. *q.*18. † quod in Saluiano creditor non tenetur 19
cedere iura niſi talia qualia, quod & ſic vidiſſe reſolu-
tum, teſtatur, Saluſt. Tiber. *in ſua pract. iudic. lib.2.cap.
1.num.*16. *&* 17. *cum ſeqq.*

*R.P.D. Vbaldo, Bononienſis bonorum de Zaualijs,
Luna 13. Iunij 1613.*

SVMMARIA.

1 *Dominus cenſus vigore clauſula precarij poteſt pro-
pria auctoritate capere poſſeſſionem bonorum cen-
ſuatorum.*
2 *Creditor vigore clauſula precarij poteſt capere poſſeſ-
ſionem bonorum ſui debitoris propria auctoritate.*
3 *Aſſociatio conceditur etiam contra ſingularem poſ-
ſeſſorem.*

DECISIO CXLIX.

FVit dictum mandatum de aſſociando conceſſum
ab A.C. Equiti Daneſio ad bona illorum de Zaua-
liis etiam à tertiis poſſeſſa eſſe exequendum, quia de
eius validitate non dubitatur, & de iuſtitia conſtat.

Quia Domini de Zaualiis impoſuerunt cenſum
ſuper certis bonis, quem vendiderunt Herculano de
Poſteilis ſub fideiuſſione Equitis Daneſij, qui poſtea
fuit coactus ſoluere virtute mandati Rotalis, & repor-
tauit ceſſionẽ, vt in Summar. *n.*1.2. *&* 3. Conſtat enim
de pacto precarij appoſita in inſtrumento cenſus, ad
fauorem dicti fideiuſſoris, † cuius vigore potuit acci- 1
cipere poſſeſſionem propria auctoritate, & † multo magis 2
petere aſſociationem etiam contra ſingulares † ſucceſ- 3
ſores, & poſſeſſores dictorum bonorum tum de iure
communi, Bar. *in repet. l.3. ſub n.25. verſ. ſed pone, quod
debitor. C. de pignor.* Tiraq. *in tract. de iure conſtit. poſſeſſ.
1.part.n.*43. Ruin. *conſ.*127.*n.*1. vbi de communi, *lib.*5.
Neuiz. *conſ.*82.*num.*15. *&* 16. Put. *deciſ.*444.*n.*6.*lib.*2.
Menoch. *qui alios refert de adip. poſſeſſ. remed.*5.*n.*140.
tum ex forma Statuti Bononienſis, vt apparet ex am-
pliſſima extenſione precarij ſecundum Stilum Bono-
nienſem; de quo in Summ. *n.* 4. & tenet Monterent.
in Gloſ. d. ſtatuto, in verbo alterius. Grat. *in terminis, re-
ſponſo* 32. *num.*12. *lib.*1. Bero. *conſ.* 42. *lib.* 3. Ferrant.
Gaugiate. *Patrocin.* 13. *ferè per tot. lib.* 2. Et ita fuit
Daneſio ſolum informante deciſum.

R. P. D. Vbaldo, Bononienſis bonorum de Zaualijs, Mercur. 4. Iulij 1612.

SVMMARIA.

1 *Dominus cenſus vigore clauſula precarij poteſt propria auctoritate capere poſſeſſionem bonorum venditoris cenſus.*
2 *Creditor poteſt vigore clauſula conſtituti impetrare mandatum de aſſociando etiam contra ſingularem poſſeſſorem bonorum hypothecatorum.*
3 *Mandatum de aſſociando concedendum eſt non ſolum creditori, verum etiam eius ceſſionario.*
4 *Ius capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, cedi poteſt.*
5 *Poſſeſſio conſtituentis probatur per clauſulam conſtituti ad ipſum, & conſtituarij praiudicium.*

DECISIO CL.

PRo informante, videlicet, Equiti Daneſio concedendum eſſe mandatum de aſſociando ad bona de quibus in actis poſſeſſa ab Haonibale de Bernardinis, & aliis litis conſortibus.

Conſtat enim de obligatione illorum de Zaualis cum pacto præcarij tam ad fauorem Poſterlæ emptoris cenſus, quam Daneſij fideiuſſoris pro releuatione
1 ſuæ indemnitatis. Et ideò † poteſt Daneſius accipere poſſeſſionem bonorum à debitoribus olim poſſeſſorum, & multo magis petere aſſociationem etiam
2 † contra ſingulares ſucceſſores, & modernos poſſeſſores dictorum bonorum; tum ex diſpoſitione iuris communis, Bart. *in l. 3. ſub num. 25. verſ. ſed pone quod debitor, & ibidem* Salic. *C. de pignor.* Tiraq. *de iure conſtit. poſſeſſ. part. 1. n. 43.* Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed. 5. num. 240.* Galleſ. *de obligat. camer. ad fin. tract. num. 41.* tum ex forma Statuti Bononienſis loquentis de precario, Grat. *reſponſ. 37. num. 12. lib. 1.* & fuit in terminis reſolutum contra alios ſimilium bonorum poſſeſſores *in cauſa Bononienſi bonorum, 13. Iunij, anni præteriti, coram me.*
3 Quod † ius competit Daneſio non ſolum ex propria perſona, ſed etiam in perſona Poſterlæ à quo obtinuit ceſſionem ex quo ſequitur, vt ſicut Poſterla poſſet exercere illud pactum contra quoſcumque poſſeſ-
4 ſores, ita & eius ceſſionarius, † cùm certum ſit tale ius cedi poſſe, Bart. *in l. 1. §. vltimo. n. 1. & ibi* Doctor. præſertim Iaſ. *qui de communi teſtatur, n. 4. ff. de noui oper. nunc.* Neguſ. *de Pignor. 4. p. princ. n. 21. verſ. decima concluſio.* Quod autem dicta bona contra quæ petitur mandatum fuerint olim à Zaualiis poſſeſſa, conſtat ex inſtrumento aſſignationis de dictis bonis inter ipſos, & eorum creditores confectis cum clauſula con-
5 ſtituti, per quam † probatur poſſeſſio conſtituentis ad ipſius & conſtitutarij præiudicium, Grat. *reſponſo 42. ſub n. 12. lib. 2.* Tiraq. *d. tract. de conſtit. poſſeſſ.* Limit. 1. *n. 23. verſ. ſed hoc quod dicimus.* Rota, *deciſ. 766. n. 11. p. 1. diuerſ.* Et ita deciſum.

R. P. D. Iuſto, Romana annua reſponſionis, Veneris 30. Octobris 1602.

SVMMARIA.

1 *Dominium vtile, & directum in eadem perſona, concurrere non poteſt.*
2 *Cenſus de ſui natura eſt ſemper redimibilis.*
3 *Quicumque, eſt dictio generalis, & comprehendit omnem caſum.*
4 *Finis contrahentium eſt attendendus.*
5 *Pactum de redimendo toties quoties applicatur cenſui.*
6 *Obſeruantia ſubſequuta declarat qualis fuerit ab initio intentio contrahentium.*

DECISIO CLI.

IAcobus Iacobatius die 16. Februarij 1559. vendidit pro pretio ſcutorum centum Domino Hieronymo Gabriellio annuam reſponſionem ducatorum duodecim de Carolenis, quam habet ſuper domo ſita in vrbe in platea Capranicæ conceſſa ab eodem Iacobo Fabio Iannutio iure locationis in emphyteuſim, reſeruatis tamen iuribus directi dominij, & deuolutionis, ſeu reuerſionis eiuſdem domus, & in euentum deuolutionis, ſeu reuerſionis per obitum emphyteutæ, vel alias quamuis occaſione, vel cauſa: idem Iacobus impoſuit, conſtituit, & aſſignauit vnum annuum cenſum ducatorum duodecim ſimilium ſuper eadem domo, quem vendidit eidem Hieronymo Gabriellio concedendo eidem omnia iura ſua omneſque actiones ſuper dicta reſponſione, ac ipſo cenſu in euentus ſupradictos, pacto appoſito retrouenditionis intra quadriennium dictæ annuæ reſponſionis, ac dicti cenſus. Deinde idem Iacobus anno 1563. proprietatem, & directum dominium, ac omnia iura ſibi competentia ſuper dicta domo vendidit Fabio Iannutio emphyteutæ libera præterquam ab annuo cenſu dictorum duodecim ducatorum venditorum Domino Hieronymo Gabriellio; ſucceſſiuè eadem domus deuenit in dominium Domini Equitis Georgij Iuſtiniani, qui vult cogere Dominum Carolum Gabriellium hæredem Domini Hieronymi ad reuendendum ius quod habet ſuper dicta annua præſtatione eodem pretio ſcutorum centum, & dubitatum fuit per me extra Rotam. An hoc ei liceret: propoſitóque dubio fuit affirmatiuè reſolutum.

Namque dicebant Domini verum eſſe ius quod habebat D. Iacobus extinctum eſſe conſolidato dominio directo cum vtili perſona Fabij nec poteſt durare vlterius præſtatio, & recognitio, Aym. *conſ. 499. n. 4. & per tot.* Quia † directum dominium, & vtile non poſſunt 1
concurrere in eadem perſona, Ruin. *conſ. 7. lib. 5.*

Quibus non obſtat quod poſſit dari medius vtilis dominus cui iſta præſtatio ſoluatur, Bald. *in c. cæterum, circa fin. de iudic.* Faber. *in §. adeò, n. 5. Inſt. de locat.* Oldr. *conſ. 24. circa fin.* & alios refert. Menoch. *conſ. 226. num. 186. verſ. ſecundus caſus, lib. 3.* ſi quidem reſponſum fuit iſta non poſſe applicari in hoc caſu vbi nullum ius aliud præter præſtationem annuam tranſlatum fuit in Dominum Gabriellium, immo expreſsè Iacobus ſibi reſeruauit, quo caſu omnia iura ſalua remanent, Faber. *in d. § adeò, n. 5. verſ. & maximè quando.*

Nec etiam id fieri potuit per proprietarium ſolum, & ita loquitur *Gloſſ.* communiter approbata, *in d. §. adeò, in verbo, propria, Inſtit. de locat.* & conſequenter concludendum videtur, quod reſoluto iure iſtius annuæ præſtationis fiat locus cenſui impoſito in euentum reuerſionis, & conſolidationis qui † cenſus eſt 2
de ſui natura ſemper redimibilis, vt conſtat ex *Conſtitutione* Calixti, & Martini *ſuper cenſibus.*

Quibus non obſtat dicere non eueniſſe caſum tranſlationis in cenſum. Nam pactum non ſe reſtringit ad caſus deuolutionis, ſeu reuerſionis domus per obitum Caſſandræ. & Scipionis in Iacobum, ſed vlterius procedit, ſeu alias quacumque occaſione, vel cauſa, quæ
verba ita generalia † ſunt apta comprehendere om- 3
nem caſum; quo annua illa reſponſio reſolueretur per conſolidationem dominij vtilis cum directo, *l. in fraudem,*

fraudem.§.fin.ff.de milit.teſtam. Dec. *conſ.5.ſub num.3.*
Senſus enim contrahentium fuit vt mutato ſtatu rei
non amplius capacis illius contractus mutaretur for-
4 ma contractus,& non extingueretur, & hic † eſt at-
tendendus tanquam finis,Bal. *in l.non ſine,Cod.de bon.
quæ liber.& in l.ſi non connitij. C.de iniur.c.intelligentia,
de verb.ſignif.* cùm ſimilibus quibus conſentit emphy-
teuta emendo directum dominium, & alia iura pro-
prietarij ſub aſſertione libertatis domus præterquam
ab annuo cenſu. Intentio enim vtriuſq; erat, vt ſolum
cenſeretur venditum ius Iacobi ſine preiudicio iuris
Hieronymi,*l.alienatio.ff.de contr.empt.*Caſtr.*conſ.354.
num.3.lib.1.*& ideò fecerunt mentionem pacti de redi-
5 mendo toties,quoties, † quod applicatur cenſui, licet
ſit appoſitum pactum de redimendo intra quinquen-
nium. Couar. *var.reſolut.cap.9.n.8.lib.1.& cap.8.n.3.
lib. 3.* Et iſtud pactum declarat partes intellexiſſe de
cenſu redimibili, facit *Deciſio coram* Reuerendiſſimo
Domino Alexandrino *in Romana Turris Bubalaria, 7.
Decemb.* 1575. *& coram* bon.mem.Vicecomite *in vna
Romana cenſus,6.Iunij* 1585.*& in alia Vrbeuetana cen-
ſus coram* bon. mem.Gypſio, *6.Iunij* 1594. vnde non
applicantur quæ pro Dño Carolo dicuntur iure non
prohiberi fieri cenſum irredimibilem ex allegatis.

6 Quinimo Gabriellius † exigendo annuatim poſt
extinctionem emphyteuſis videtur facto aſſenſiſſe
cenſui nouæ formæ contractus aliàs malè exegiſſet,
& ſine aliquo titulo,quia prior erat extinctus,& nihil
intelligeretur remanſiſſe præter creditum centum
ſcutorum aduerſus Iacobum, vnde ae prouidendum
eius indemnitati ſupradicta viſa fuerunt Dominis
veriſimilia, & iuſta.

Et ex his concluſum Dominum Carolum teneri
reuendere eodem pretio, quoniam vſque ad tranſla-
tionem,& cenſum nullum conſiderari potuit augmé-
tum pretij ab inde citra minus, quia in iſtis cenſibus
redimibilibus non datur augmentum.

*P. R. D. Iuſto, Romana cenſus, Veneris, 21.
Octobris 1605.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus ante Bullam Pij V. poterat creari cum pacto,
quod ſi certo tempore non redimeretur fieret irredi-
mibilis, &* num. 6.
2 *Irredimibilitas cenſus debet compenſari cum pretio.
Aliàs contractus eſt iniuſtus, non tamen vſurarius,*
num. 4.
3 *Pactum de retrouendendo certo tempore, non eſt illi-
citum.*
5 *Cenſus quod nunquam redimi poſſit,eſt illicitus etiam
ante Bullam Pij V.*
7 *Pactum quod ſi cenſus intra certum tempus non redi-
matur ſit in arbitrio emptoris pretium repetere erat
prohibitum etiam ante Bullam Pij V, tanquam
contra ſubſtantiam cenſus.*
8 *Redemptio cenſus debet pendere ab arbitrio vendito-
ris, non emptoris cenſus.*
9 *Ab emptione recedere ſemper licet de conſenſu contra-
hentium.*
10 *Pactum illicitum, quod reſpicit totum contractum vi-
tiatur, & totum contractum vitiat.*
*Intellige quando pactum tendit ad perimendam ſub-
ſtantiam contractus,* num. 13.
15 *Pactum quo debitore cenſus exiſtente in mora ſoluen-
di per certum tempus, poſſit cogi ad redimendum
cenſum, non eſt illicitum,*
12 *Pactũ iſtud non repugnat naturæ,nec ſubſtãtiæ cenſus.*
14 *Quod de iure eſt licitum, poteſt in pactum deduci.*
14 *Pactum à iure non improbatum ſi in contractu cenſus
adijciatur, vitiatur, & non vitiat contractum.*

DECISIO CLII.

AGebatur de cenſu impoſito, & vendito ante
Bullam *fel. record. Pij V.* & Domini tenuerunt
eſſe validum non obſtantibus pactis in eo appoſitis,
quæ inducebantur ad oſtendendam nullitatem
cenſus.

Primùm † pactum erat,quod licitum eſſet Antonio 1
venditori cenſum huiuſmodi ad quinquennium re-
dimere,& eo lapſo dictus cenſus, niſi eidem Domino
Nicolao,& Ioanni placuerit,redimi non poſſit,ex quo
dicebant illi de Carolia,quod in principio,in ipſomet
contractu fuit venditus cenſus redimibilis ad quin-
quennium verò irredimibilis cum eiſdem pactis,&
conditionibus,& pro eodem pretio,† cùm tamen irre- 2
dimibilitas debeat compenſari pretio. Ioan. Medin.
de reſtitu.in quæſt.de cenſu redimibil.cap.8. & quoniam
redimibilitas reſtringitur in limine contractus cenſe-
tur nullus, & vſurarius, vt videtur tenuiſſe Rota *corã
b.m. Vicecomite,* poſteà Archiepiſcopo Mediolanenſe
in vna Romana cenſus,6.Iunij 1594. *& in alia Vrbeue-
tana cenſus coram* bon.mem.Gypſio.6.*Iunij* 1594.Quæ
tamen in hoc caſu non placuerunt Dominis;quia pa-
ctum † de retrouendendo conſtituto tempore nullibi 3
reprobatur neque in Bullis Calixti,& Martini, neqne
de iure cõmuni, vt per Sot.*de iuſtit.& iure,lib.6.quæſt.
5.art.3.concl.5.*Medina *vbi ſupra,verſ.aduerte tamen.*

Non obſtat quod non ſit habita ratio de pretio pro
tempore,quo cenſus factus eſt irredimibilis,ſed fuerit
ſemper idem pretium,quoniam † recompenſatio pre- 4
tij quatenus adeſſet faceret contractum iniuſtum non
vſurarium, ita *Sot.* allegatus, & Ludouic. Lopez, *de
Contract. cap.56. verſ.ad ſecundum.*

Non obſtat quod pactum, quod redimi non poſſit
ſit in limine contractus,ex deciſionibus Vicecomitis,
& Gypſij, quia ſunt duo caſus. Primus † quando à 5
principio negatur facultas redimendi : tunc enim
emptor eſt certus de fructibus pro certo tempore non
de ſola recuperatione pretij,quod eſt illicitũ. Hoſt. *in
c.in ciuitate,in fine,* vbi etiã Boich.*de vſur.*Bal.*conſ.*481.
*lib.*1.cùm allegatis per Io.Bapt.Lup.*de vſur Commẽt.2.
in l.2. C.de pact. inter empt. & vendit. n.69.verſ.minus
obſtat,* & tunc non valet, & procedunt deciſiones alle-
gatæ. Alter caſus eſt, quod cenſus eſt redimibilis à
principio & poſtea ſit irredimibilis quo caſu cenſus
valet,& procedit doctrina Soti, & aliorum.

Non obſtat *deciſio coram Illuſtriſſimo Seraphino, in
Romana Turris Bubalaris,7.Nouembris* 1575.nam ibi
pactum † erat,quod ſi venditor intra quinquennium 6
cenſum non redimeret, cenſeretur perpetuari, aut ar-
bitrio emptoris pecuniæ, ſiue pretium repeti poſſet,
quod eſt de directo contra ſubſtantiam cenſus, iuxta
Conſtitutiones Calixti, & Martini. Quia † debet eſſe 7
in arbitrio venditoris redimere cenſum,non autem in
arbitrio emptoris,*Silueſt.in Sũma,in verbo,vſura,quæſt.
15.verſ eſſet licitum.* Sot. *de iuſt.& iure, lib.6. quæſt.5.
art.3.col.2.*Couar.*Variar.reſol.lib.3.cap.8.num.7.*poſt
Conrad. *de Contract.quæſt.71.*Gabr.*conſ.152.n.5.lib.1.*
Cardinal.Toled *in Summa,lib.5.cap.45.verſ.tertium eſt
neceſſarium,* & ſic tendebat ad oſtendendum,quod pa-
ctum erat contra ſubſtantiam actus, vt in illa deciſio-
ne,in caſu noſtro non ſic, quia ſit irredimibilis poſt
quinquennium ſine beneplacito Nicolai,quod inter-
ueniente venditor ſi vult redimere poteſt,ſicut ſemper
† de iure accedente conſenſu emptoris venditor poteſt
ab emptione recedere,*l.ab emptione,vbi* Bart. *&* Doct.
ff. de pact. & ſic licitè & in hoc eodem pacto viſa fuit

multum in terminis *deciſiõe coram* bon mem. Orano, *in*
cauſa Foroliuienſi cenſus, 13. *Nouembris* 1589. vbi ade-
rat pactum, quod poſſet cenſus redimi ſolum inter
decem annos, & duos menſes.

Secundum pactum erat, quod ſi emptor in ſolu-
tione dicti cenſus per duos menſes poſt lapſum cuiuſ-
libet ſemeſtris moroſus eſſet, licitum ſit eiſdem em-
ptoribus ab huiuſmodi contractu recedere, & ſortem
principalem repetere, & venditor ad reſtituendum
principalem cogi, & compelli poſſit, vnde dicebatur
naturam contractus pertinere, & eodem tempore cen-
ſum irredimibilem pro parte emptoris facere redimi-
10 bilem, † quo caſu pactum vitiat & vitiatur. Bal. *in l. ſi*
pater. num. 4. *ff. de adopt.* quia reſpicit totum contractũ,
Bal. *in c.* 1. *per quos fiat inueſt.*

Nec obſtat quod id fieri poſſit de iure poſt moram
loco damnorum, & intereſſe, vt dixit Rota *in cauſa*
Romana detis coram bon. mem. Cantuccio, quia hoc
intelligitur ex poſt facto de mandato Iudicis, qui de-
bet prouidere indemnitati partium, ſed non propte-
rea iuſtificatur pactum à principio.

11 Contrariam † partem in noſtris terminis tenuit
Gabr. *conſ.* 152. *num.* 5. *lib.* 1. Nauar. *conſ.* 7. *num.* 6. *de*
empt. & vendit. qui loquuntur etiam in cenſu poſt
Conſtitutionem *Py V.* & hanc Domini tenuerunt ex
rationibus ibidem deductis.

12 Non obſtant contraria, † quia verè ex hoc pacto
non fit redimibilis pro parte emptoris inuito vendi-
tore, ſed eo volente propter moram ex qua inducitur
eius conſenſus, vt per Gabr. *d. conſ.* 152. qui ideò dicit
quod non repugnat naturæ, nec ſubſtantiæ cenſus, vt
præcedente mora, vel culpa venditoris repeti pretium
13 poſſit, & non quadrat doctrina *Bald.* † quia loquitur
quando pactum eſt ad perimendam ſubſtantiam con-
14 tractus, quod ſi præcedente mora † hoc fieri poteſt de
iure, vt in deciſione bon. m. Cantucc. nihil prohibet
15 quod non poſſit deduci in pactum, quod iure eſt, †
quia ad ſummum ſuperabundat, quo caſu viciatur, &
non vitiat, vt per Bald. *in d. cap.* 1. *§. fin. n.* 6. *verſ.* 2. *vero,*
per quos fiat inueſtit. Ex quibus concluſum fuit ſen-
tentiam A.C. tanquam iniuſtam eſſe reuocandam. Et
ita fuit concluſum.

Reuerend. P.D Corduba, Fauentina bonorum, 19.
Ianuary 1595.

SVMMARIA.

1 *Exceptio melioramentorum, non obſtat in iudicio ſpo-*
liatiue.
Etiam ſi ſint magni valoris, num. 6.
Niſi ſint facta circa rem reſtituendam, n. 4.
2 *Spoliator non poteſt apponere compenſationem.*
3 *Lis mota inducit malam fidem.*
5 *Redemptio cenſus non eſt melioratio in re, ſed extra*
rem.
7 *Dominium rei non transfertur ex ſubhaſtatione*
nulla.
8 *Cenſus extinctio pendet à mera voluntate Domini*
fundi ſuppoſiti.

DECISIO CLIII.

STante reſolutione per Dominos facta executio-
nem, ſcilicet, & ſubhaſtationem de bonis Ioannis
Sanguinini fuiſſe nullam, & inde dictum Ioannem
ſpoliatum reſtituendum fuit oppoſitum per Blaxiolum
de melioramentis ex eo quod extinxerit cenſum im-
poſitum ſuper dictis bonis.

Quare dubitari an conſtaret de talibus, quæ im-
pedirent dictam executionem, & Domini reſoluerunt
negatiuè: quia † ſpoliator debet prius reſtituere, & 1
poſtea officio iudicis melioramẽta petere. Neuiz. *conſ.*
78. *in fin.* Gregor. Lopez, Omel. 44. Gloſſ. 5. *art. Extrau.*
tit. 18. *p.* 3. Ioan. Garc. *de expenſ. & meliorat. c.* 2. *n.* 2. *&* 3.
c. 15. *n.* 15. 17. *&* 18. *& c.* 7. *n.* 17. *&* 18. cùm † nec etiam 2
poſſit dare de compenſatione. Caputaq. *deciſ.* 171. *p.* 3.
maximè cum Blaxiolus † ſit poſſeſſor malæ fidei poſt 3
mentionem litis, *l. ſed & ſi. §. ſi ante litem, de peti. hered.*
Caputaq. *deciſ.* 166. *p.* 3. & quia melioramenta † non 4
poſſunt impedire reſtitutionem, quando eſſent facta
circa rem reſtituendam, *l. in fundo, ff. de rei vendica. &*
ibi Doctor. Redemptio autem Cenſus † non eſt melio- 5
ratio in re, ſed extra rem efficiens meliorem conditio-
nem poſſidentis.

Non obſtat quod valor bonorum ſit auctus per di-
ctam extinctionem cenſus, quia † etiam quando ſum- 6
ma eſt magna, ita vt non poſſit eam dominus ſoluere,
non intelligitur facta melioratio, nec datur retentio ad
effectum impediendi reſtitutionem, ad tradita per Me-
noch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 15. *n.* 553. Anton. Go-
mez, *in l.* 46. *Tauri, n.* 2. *&* Ioan. Garz. *vbi ſuprà, in c.* 1.
n. 25. *& c.* 6. *n.* 2. *&* 11.

Quanto magis cum Sanguinus non potuerit co-
gi ad extinctionem cenſus, qui adhuc verè extinctus
dici non poteſt, cùm † per ſubhaſtationem nullam, do- 7
minium fundi ſuper quo eſt impoſitus non tranſierit
in ipſum Blaxiolum, *l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic.*
vnde potuerit ipſe vti dominus dicti fundi prædictum
cenſum extinguere, † cùm talis extinctio pendeat à 8
voluntate, & libera poteſtate domini fundi ex Conſti-
tutione *Py V.* de cenſibus.

Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, Peruſina
affictus, Luna 3. *Decembris* 1571.

SVMMARIA.

1 *Venditor cenſus poteſt quandocumque illum redimere.*
2 *Emptor cenſus non poteſt licitè paciſci, vt cenſus redi-*
matur.
3 *Etiam ſi dictum pactum non ſit deductum in ſtipula-*
tionem, ſed emptor ſit aliundè de redemptione ſe-
curus.

DECISIO CXLIV.

FVit concluſum, quod pactum extinctionis cenſus
appoſitum in locatione de qua agitur, ſit illici-
tum, & vſurarium. Quia cum Dominus Paris verè
emiſſet cenſum, non autem Raphaël Calcaneus cuius
nomen ſimulatè fuit appoſitum in inſtrumento cen-
ſus, vt ipſe Raphaël declarauit aſſerentes in eo non
habere niſi nudum nomen, non potuit ipſe Paris in
dicta locatione obligari ad faciendum dictam extin-
ctionem: † nam licet venditori cenſus ſit permiſſa 1
illius redemptio, iuxta Conſtitutionem *Martini V. &*
Calixti III. & nouiſſimè per Bullam S. D. N. cuius
prouiſionis plures rationes, & auctoritates affert Con-
rad. *de Contract. q.* 83. *per tot.* & declarat. Couar. *var. reſ.*
lib. 3. *reſol.* 8. *n.* 5. *verſ. tandem*, tamen † emptori eſt pro- 2
hibitum, quia tunc certus eſſet de lucro, & propterea
Doctores concludunt hoc pactum eſſe illicitum, vt
determinat Dominic. de Soto. *de iuſt. & iure, lib.* 6. *q.* 5.
art. 3. *in prima concl.* & latè Conrad. *in dicto tract. q.* 84.
in 5. *concl.* Quod ampliat Sũma Antonina, *p.* 2. *c.* 8. *§.* 14.
circa fin. vt † procedat etiã ſi hoc pactũ non ſit deductũ 3
in ſtipulationem, ſed emptor ipſe ſit certus aliunde.

Hæc autem intentio Domini Paridis coadiuuatur
ex

ex eo, quia voluit quod vxor Domini Hieronymi, quæ eſt venditrix dicti cenſus eſſet ſibi obligata de faciendo ratificare dictam locationem per Reuerendiſſimum Dominum Epiſcopum ſub pœna extinctionis dicti cenſus, ex quo arguit enixa eius voluntas deſiderantis cenſus extinctionem.

Non obſtat quod Dominus Paris voluerit cenſum debere extingui, vt rem gratam faceret Domino Hieronimo venditori, vt dicitur in dicto inſtrumento locationis: quia reſpondetur non haberi in conſideratione hunc fauorem venditoris, quia venditori hoc eſt permiſſum, vt ſupra dictum eſt Sed neceſſitas redimendi impoſita ab emptore eſt illa quæ facit contractum vſurarium.

Ex quibus infertur pactum illud eſſe ſimulatum non ſimulatione de perſona ad perſonam, ſed de contractu ad contractum: quia ſub ſpecie cenſus fuit factum mutuum cum certo pacto lucri, quod facit illum vſurarium.

An autem propter dictum pactum vſurarium reddatur propterea illicitus contractus locationis, ita vt dictus Reuerendiſſimus Dominus Epiſcopus, non poſſit dicto pacto reiecto agere ad illius executionem pro affictibus decurſis nihil fuit reſolutum, ſed de eo particulariter videbitur, quæ difficultas pēdet ab hoc an dictus contractus ſit diuiduus, vel indiuiduus.

Illuſtriſsimo Cardinale Blanchetto, Romana cenſus, Lunæ 13. Iunij 1594.

SVMMARIA.

1 *Pactum quod cenſus debeat durare per certum tempus, annullat contractum cenſus in totum.*
2 *Contractus vſurarius non validatur conſuetudine.*
Nec confirmatione Papæ. num. 5.
Nec Iudicis ſententia. num. 8.
3 *Conſuetudo in materia vſuraria, nihil operatur.*
4 *Contractus ab initio nullus partium tacito conſenſu, non conualidatur.*
5 *Papa non diſpenſat ſuper vſuris.*
6 *Vſuræ ſunt prohibitæ iure Diuino, & naturali.*
7 *Papa non diſpenſat contra ius Diuinum, & Naturale.*

DECISIO CLV.

FVit reſolutum cenſum de quo agitur eſſe nullum
1 † propter adiectum pactum, quod per ſexennium tantum deberet durare ſtantibus Conſtitutionibus Mart. V. & Calix. III. *de empt. & vendit.* & Conſtitutione *Pij V.* & per tale pactum tanquam vſurarium contractum annullari in totum tradunt. Sot. *de iuſtit. & iure, lib. 6. quæſt. 3. art. 3.* Conrad. *de Contract. quæſt. 48. in 5. concluſ.* Couar. *variar. reſolut. lib. 3. c. 9. num. 4.* Gabr. *conſ. 152. n. 4. & 5. lib. 1.* & fuit reſolutum *coram* R. P. D. meo Decano, *in cauſa Vrbeuetana cenſus, 13. Nouembris* 1592.
2 Hunc contractum † conſuetudo, ſeu etiam confir-
3 matio Papæ validare non potuit, tum quia † conſuetudo hoc caſu nihil operatur. *ca. cum nobis, vbi* Gloſ. *in verbo, multi, de vſur.* Rocc. *in cap. fin. in 3. notab. de conſuetud.* & fuit reſolutum *coram* Illuſtriſſimo Lancellotto, *in vna Romana ſocietatis, 2. Iunij* 1570. *& in dicta Vrbeuetana cenſus, coram R. P. D. meo Gypſio.* tum etiā,
4 † quia partium tacito conſenſu non poteſt contractus ab initio nullus validari. *Clem. 1. de vſur. l. quod initio. ff. de reg. iur. regul. non firmatur, eod. tit. lib. 6.* Doctor. *in l. de quibus ff. de legibus.*
5 Confirmatio † autem Papæ hoc caſu non ſuffragatur, *c. ſup. eo. de vſur.* & eſt communis opinio tam Theologorum, quam Canoniſtarum, Doctor. *in l. 1. C. de ſumma Trinit. & fide Cathol.* Summa Angelica, *in verbo, vſura, el ſecundo, num. 14.* Silueſter, *in eodem verbo, 9. num. 22.* Sot. *de inſt. & iure, lib. 6. quæſt. 1 art. 1. ad tertiū.*
Couar. *Var. reſolut. lib. 3. cap. 1. num. 8.* † cùm vſuræ, & 6
iure naturali, & iure Diuino ſint prohibitæ, contra quæ Papa non diſpenſat, D. Thom. *1. 2. quæſt. 94. art. 5.* fuit reſolutum *coram* bon. mem. Domino Cotto, *in vna Romana ſocietatis, 2. Iunij* 1575. quæ eſt, *deciſ. 67. inter diuerſas, part. 1.* & in præmiſſis multò magis, quia confirmatio Papæ reſpexit præcipuè venditionem officij, alia verò pacta tam expreſſa, quàm non expreſſa confirmauit, quatenus ſint licita, & honeſta, vt apparet in illis verbis. Puta huiuſmodi, & omnia, & ſingula præmiſſa, &c.
Non obſtant mandata executiua, † quia non fuit 7
in poteſtate iudicis validare hunc contractum.

An autem hi fructus debeantur ex æquitate, *l. curabit. C. de act. empt.* particulariter videndum.

Illuſtriſsimo Cardinale Ludouiſio, Romana Prælationis, Veneris 19. Nouembris 1604.

SVMMARIA.

1 *Ius prælationis in venditione fundi cenſuati competit domino cenſus, etiamſi venditio fiat per viam ſubhaſtationis.*
2 *Venditio quod ſit voluntaria, vel neceſſaria, eſt quid accidentale.*
3 *Factum iudicis habetur pro facto partis.*
4 *Diſpoſitio quantumuis exorbitans extenditur quatenus verborum proprietas requirit.*
5 *Etiam quod eſſet maior ratio in vno, quam in alio.*
6 *Ius prælationis fuit conceſſum domino cenſus propter ius, quod habet in re ſuppoſita.*
7 *Diſpoſitio loquens in venditione, non procedit in addictione pignoris in materia retractus.*
8 *Venditio facta à Iudice plus afferenti differt ab addicatione, ſeu datione in ſolutum facta creditori.*
9 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus concedentis domino cenſus prælationem. Intellectus.*
10 *Denunciatio venditionis rei ſuppoſitæ cenſui debet potius fieri ab emptore, quàm a domino rei, vel venditore.*

DECISIO CLVI.

FVit reſolutum Dominis omnibus idem ſentientibus † Priuilegium in Bulla *Pij V.* conceſſum do- 1
mino cenſus, vt præferatur emere volentibus rem cenſui ſuppoſitam procedere etiam in venditione per viam ſubhaſtationis facta; fundamentum Dominorum fuit quia Bullæ verba verificantur, & mens non eſt aliena. Venditio enim eſt re, & verbis, cùm habeat omnia ad venditionem requiſita. Et licet fiat ex cauſa neceſſaria, hoc tamen non alterat naturam venditionis, cùm † eſſe voluntariam, vel neceſſariam venditio- 2
nem accidentaliter contingat, ad not. in l. *pacta conuenta, ff. de contrah. empt. & in l. iuriſgentium, § adeò, ff. de pact.* Prout nec etiam refert ſi fiat à Iudice, vel à
domino, cum † præſertim in hoc factum Iudicis ha- 3
beatur pro facto partis, *l. ſi ob cauſam, Cod. de euict. l. ſi pignora, ff. eodem tit.* cùm igitur ſimus in venditione
propria ſuccedit regula quod † diſpoſitio quantum- 4
uis exorbitans, & reſtringenda ſemper eſt intelligenda, vt eatenus diſponat quatenus verborum proprietas ſe extendit, *l. cum lege, vbi Aret. ff. de teſtam. c. ff. qua,*

de ſentent. excomm. Calder. *in conſ.* 10. *in prin. in tit. de*
5 *conſang. & affinit.* Aym. *conſ.* 217. *n.* 11. Etiam † quod
eſſet maior ratio in vno caſu, quam in alio, *l.* 1. §. *quod*
autem ff. de alea luſu, & aleator. Concurrit etiam mens,
6 & intentio Bullæ, † quæ fuit fauere domino cenſus
propter ius quod habet in re. Quem fauorem ita me-
retur ſi fiat venditio venditore inuito, quemadmodum
eo volente, nec ius videntia ſit deterius aut illi in ali-
quo præiudicetur, cùm eius non interſit an res vẽdita
permaneat penes oblatorem cui per iudicem fuit de-
liberata, vel perueniat ad dominum cenſus.

Nec facit quod dicitur ex aduerſo nos verſari in
addictione pignoris, & adiudicatione, & propterea
7 non intrare diſpoſita in venditione: quia † vltra quod
opinio tenentium in hac adiudicatione non eſſe
locum retractui, non caret difficultate, & contradi-
ctionibus. Quia contrarium defendunt, Tiraq. *de re-*
tractu Lignag. §. 1. Gloſ. 14. *num.* 13. *& ſeq.* Mathien.
ſuper conſtit. Regni Hiſpan. tit. 11. *lib.* 7. Gloſ. 7. Ioan.
Guttierez. *Practic. Quæſtio. libr.* 2. *quæſtio.* 157. *num.* 1.
8 multùm † etiam differt venditio quæ fit per iudicem
licitanti, & addictio quæ fit creditori, *l. orde, C. de*
execut. rei iudic. Bal. *conſ.* 300. *lib.* 1. Tiraq. *d.* Gloſ. 7. *n.* 14.
Mathien. *vbi ſupra, num.* 11. *ad fin.*

Non obſtat quod in multis caſibus cumulatis per Roland. *conſ.* 21. *lib.* 3. diſpoſitum in venditione non habeat locum in venditione neceſſaria, quia illud ibi contingit propter diſparitatem rationis.

9 Non obſtant ponderationes verborũ Bullæ. † Nam
circa verbum, vendenda, iam dictum fuit non eſſe
nos in addictione pignoris, ſed in venditione facta
oblatori, quæ eſt vera venditio.

Nec etiam placuit alia ponderatio ſuper denuncia-
10 tione facienda, quia Bulla non dicit quod dominus
rei, nec venditor debeat facere huiuſmodi denun-
ciationem, ſed loquitur imperſonaliter, & propterea
poterit ab ipſo emptore fieri. Immo videtur ab eo
potius facienda cum ſua interſit magis quam vendi-
toris rem non retrahi.

Minus etiam facit quod diſponitur debere denunciari conditiones, quibus res vendenda ſit, quia etiam in venditione, quæ fit per ſubhaſtationem, poſſunt apponi conditiones, & vt plurimum apponuntur, circa diſtributionem pretij, & cautelas creditorum, & alia. *Rom. & Alex.* ex aduerſo adducti loquuntur in ſtatuto, in quo aderant verba, voluerint vendere, quæ plurimum ab ipſis ponderantur ad probandum quod ſtatutum loquitur in venditione voluntaria: Bulla autem loquitur ſimpliciter de re vendenda.

Ex quibus fuit reſolutum illam comprehendere, venditiones per viam Curiæ factas; An autem Fratres S. Honufrij Domini cenſus habeant hoc caſu prælationem in præiudicium Eccleſiæ S. Sabæ, quæ dicitur eſſe domina directa vineæ, de cuius retractu agitur, & an ſibi præiudicauerunt agendo ſolum contra Dominum Equitem Creſcentium ad fructus, & recipiendo partem pretij venditionis, erit particulariter videndum.

Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, Romana Vinea, Mercurij 31. Ianuarij 1601.

SVMMARIA.

1 *Dominus cenſus in venditione fundi ſuppoſiti, debet omnibus preferri.*
2 *Et ſufficit declaratio voluntatis, abſque actuali depoſito pretij.*
3 *Domino cenſus eſt notificanda futura venditio fundi ſuppoſiti, etiam quod aliunde de dicta venditione notitiam habeat.*

DECISIO CLVII.

FVit reſolutum ſententiam A.C. in fauorem Domi-
ni Fabij cenſuarij eſſe iuſtam, & confirmandam,
quia infra menſem à die denunciationis declarauit
velle præferri, obtinendo monitorium ſuper retractu,
quod fuit executum contra emptorem, & ideo vigore
Bullæ *ſan. mem. Pij V.* ſuper forma creandi cenſus eſt 1
præferendus.

Non obſtat quod non fecit depoſitum pretij, quia
† Bulla non cogit dominum cenſus volentem præfer- 2
ri ad faciendum depoſitum. Et ceſſat omnia difficultas,
quia in inſtrumẽto adeſt pactum clarum, quod emptor
non teneatur ad ſolutionem pretij, niſi poſt traditam
actualem poſſeſſionem Vineæ, & ideò depoſitum an-
te traditionem poſſeſſionis non erat neceſſarium.

Non obſtat notitia Fabij ante denunciationem
quoniam denunciatio requiritur pro forma, Bal. *de* 3
iure prethom. num. 15. & latè Tiraq. *de retractu Lign.*
§. 36. Gloſ. 2. *num.* 26. 27. *&* 29. Vltra quod ſi ſola
ſcientia ſine denunciatione ſufficeret, eſſet, neceſſaria
probatio concludens ſcientiæ omnium pactorum
cum quibus eſt facta venditio, vt per Tiraq. *d.* Gloſ.
2. *num.* 30. quæ hic non adeſt.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana Vinea, Veneris, 26. Iunij 1609.

SVMMARIA.

1 *Dominus cenſus debet preferri alijs in emptione rei cenſuata.*
2 *Actio cui datur multò magis exceptio.*
3 *Actionem qui habet multo magis retentionem.*
4 *Exceptio ſapiens petitorium admittitur in poſſeſſorio, quando eſt clara, & non eget probatione.*
5 *Exceptio manifeſta, & notoria nunquam cenſetur reiecta.*
6 *Scientia vt noceat ad excludendum retractum, debet probari concludenter, & non præſumptiuè.*
7 *Et ſpecificè cum omnibus qualitatibus.*
8 *Denunciatio requiritur, & non ſufficit ſcientia venditionis rei cenſuata in retractu faciendo, vigore Bulla Pij V. ſuper cenſibus.*
9 *Datio in ſolutum eſt ſimilis venditioni, & dicitur venditio.*
10 *Diſpoſita in venditione procedunt in datione in ſolutũ.*
11 *Maximè ſi datio in ſolutum ſit voluntaria.*
12 *Præſcriptio vel non currit contra ignorantes, vel reſtituuntur aduerſus eam.*

DECISIO CLVIII.

FVit reſolutum Dominos de Spada non teneri re-
ſtituere vineam, fundamentum reſolutionis fuit:
quia ſunt Domini cenſus ſuper vinea impoſiti, & de-
clarauerunt velle præferri in emptione facta ab aucto-
ribus Litis aduerſariæ, † quæ prælatio eſt illis debita 1
vigore Bullæ *Pij V.* ſuper creatione cenſuum, & † ſi- 2
cut illis datur actio ex priuilegio dictæ Conſtitutio-
nis ita, & multo magis exceptio, *l. iniuſtus, §. videamus,*
ff. de reg. iur. cap. qui ad agendum, eod. tit. lib. 6. & † ius 3
retinendi, quod eſt fauorabilius iure agendi, *l. per re-*
tentionem. C. de vſur. l. 2. *vbi* Bald. *in* 7. *notab. C. de fidei-*
commiſ. Aym. *conſ.* 148. *num.* 2.

De iuriſdictione autem mea ſuper hoc Domini
non dubitabant, præſertim ſtante clauſula, quam &
aquas in commiſſione.

Non obſtat quod iſta exceptio reſpiciens petito-
4 rium non admittitur in iudicio poſſeſſorio † quia
cum ſit clara, ita vt non egeat probatione, omnino eſt
in quocunque in iudicio admittenda. Dec. *in c. inter-
poſita, num. 1. verſic. ſecundo, iſta prima regula de prob.*
5 Exceptio † enim, quæ manifeſtè, & notoriè apparet
nunquam cenſetur reiecta, Menoch. qui alios allegat.
Præſumpt. 48. num. 9. lib. 1.

Non obſtat quod dicitur de ſcientia, quia non pro-
batur quod comites de Spada habuerint notitiā dictæ
6 venditionis, † quæ tamen deberet plenè, & conclu-
denter probari, & non præſumptiuè Bard. *de iure pro-
thom. quæſt. 6. num. 6.* Bened. *eod. tract. §. in pactis,*
7 *num. 45.* & † ſpecificè cum omnibus ſuis qualitatibus,
& pactis ea latè deductis per Tiraq. *de retractu Lignag.
§. 36.* Gloſ. 2. *num. 30. & ſeqq.* & dixit Rota *in Nau-
nienſi Retractus 4. Iulij 1603. coram* bon. mem. Cardi-
nale Seraphino, *& coram* Illuſtriſſimo Cardinale Mel-
lino, *in alia Romana Vineæ, 31. Ianuarij,* 1601. Præ-
8 terea † ſcientia non ſufficit pro forma Bullæ requi-
rentis denunciationem, vt fuit deciſum in dictis
Deciſionibus.

Minus facit quod non ſimus in venditione, ſed in
9 datione in ſolutum, quia † eſt ſimilis venditioni, &
dicitur quædam venditio, *l. fin. ex quib. cauſ. in poſſ. eat.
l. ſi prædium, C. de euict.* Socin. iun. *conſ. 47. num. 9. lib. 2.*
10 Ita vt † quidquid de venditione dicitur in ea locum
11 habeat. Aret. *conſ. 32. num. 2. in fine,* præſertim † cum
ſimus in datione in ſolutum voluntariè facta ad tra-
dita per Tiraq. *de retractu Lign. §. 1.* Gloſ. 16. *n. 8. & 9.*

Non obſtat præſcriptio ſexdecim annorum, quia
vltra quod ſtatutum loquitur expreſsè de credito re,
quando applicari poſſet iſtis terminis, ſtante igno-
12 rantia veriſimili comitum † vel non potuiſſet contra
ipſos currere vel ſi cucurriſſet eſſent aduerſus eam re-
ſtituendi, iuxta latiſſimè cumulata per Sforz. Odd. *de
reſtit. in integr. quæſt. 90. art. 5. verſ. in contrarium.*
Mohed. dec. 1. eod. tit.

R. P. D. Vbaldo, Romana retractus domus,
Lunæ 10. Maij 1614.

SVMMARIA.

1 *Iudex non poteſt condemnare poſſeſſorem fundi cen-
ſuati ad illum reuendendum domino cenſus cum
pactis diuerſis ab ijs, quibus ipſe emerat.*
2 *Retrahere volens tenetur ſubire eaſdem conditiones,
quibus contractus fuit cum alio celebratus.*
3 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus concedens prælationem
domino cenſus, eſt exorbitans.*
4 *Poſſeſſor rei cenſuatæ licet poſſit cogi à domino cenſus
ad ſibi reuendendum rem illam, non tamen tenetur
ex computa re in pretio creditum ipſius domini
cenſus.*
5 *Cenſus impoſitus ſuper pluribus prædijs vno deficien-
te, cenſus remanet validus ſuper alijs.*
6 *Neceſſitas in quam quis ſponte ſe coniecit, non ex-
cuſat.*
7 *Sententia debet eſſe conformis libello.*

DECISIO CLIX.

DOmini de Caſtellanis emerunt domum ab Illu-
ſtriſſimo Domino Horatio Viſino pro pretio
ſcutorum nouem millium, ad quorum computum
numerarunt quinque millia, & pro reliquis quatuor
millibus ſuſceperunt, & accollauerunt in ſe cenſum
eiuſdem ſummæ in ſorte principali, quem Dominus
Horatius habebat cum Domino Leonida Viſino, cùm
onere illum extinguendi intra annum. Cæterum Do-
minus Bernardus de Franchis ad cuius fauorem im-
poſitus fuerat à Domino Horatio alius cenſus ſuper
dicta domo, & venditus pro pretio ſcutorum ſeptem
millium quingentorum egit contra Dominos Caſtel-
lanos ad retractum dictæ domus vigore Bullæ *fel. recor.
Pij V.* in ordine 80. & poſt inſtitutum iudicium ceſſit
primum cenſum, & ius retractus Domino Gaſpari Ri-
ualdo; pro quo ſententia lata per A. C. & in gradu
appellationis cauſa introducta in Rota: Dubitatum an
dicta ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda.

Et Domini pro informante reſponderunt. Funda-
mentum principale reſolutionis fuit, quia † ſententia 1
condemnat Dominos de Caſtellanis ad retrouenden-
dum domum Domino Gaſpari cum pactis, & condi-
tionibus diuerſis ab iis, quibus ipſi emerant. Nam
conditiones emptionis erant vt de pretio ſcutorum
nouem millium, mille peruenirent ad manus Horatij,
& de aliis ſcutis octo millibus extinguerentur duo cen-
ſus, quorum alter erat cum Domino Leonida de quo
ſupra, alter cum Dominis de Caetanis, ſententia verò
mandat Caſtellanos retrouendere domum, & recipere
ſcuta mille quingenta, alia verò ſcuta ſeptem millia
quingenta excomputare cum cenſu eiuſdem ſummæ
Domini Bernardi de Franchis ſuper eadem domo im-
poſiti, & ceſſi Domino Gaſpari, vt dictum eſt ſupra, de
quo tamen cenſu nulla in emptione mentio facta fue-
rat, & tamen certum eſt eum, † qui vult præferri, vel 2
retrahere debere ſubire eaſdem conditiones, quibus
contractus fuit cum alio celebratus, ita vt nec vendi-
tor, nec emptor vllum ſentiat damnum, *l. debet, ff. de
ædilit. edicto,* latè Tiraq. *de retractu Lignag. §. 1.* Gloſ. 18.
num. 7. & 8. & §. 29. Gloſ. 2. *num. 2. de retractu convent.*
§. 6. Gloſ. 2. *num. 2.* Fabian. de Monte, *in tract. de empt.
& vendit. quæſt. 3. in prin.* & fuit dictum *in Rauennatenſi
pecuniaria, 13. Ianuarij 1603. coram bon. mem. Inſto,*
quod eſt conforme etiam diſpoſitioni eiuſdem Bullæ
Pij V. cuius intentio fuit ita præferre dominum cen-
ſus, vt tamen voluerit proſpicere indemnitati empto-
ris ideóque ſtatuit *in verſ. vbi autem, &c.* domino cen-
ſus debere denunciari conditiones, quibus res ven-
denda erat. Et ſane cùm † Bulla ſit exorbitans, & cor- 3
rectoria iuris communis, quatenus concedit prælatio-
nem domino cenſus, etiam inuito venditore, & ad-
mittat libertatem emendi primo emptori contra, *l. du-
dum, & l. inuitum, C. de contr. empt. & l. nec emere, C. de
iure deliber.* debet ſtrictè intelligi, vt minus lædat ius
commune, quam fieri poſſit, *l. vt gradatim, & §. ſi lege,
ff. de muner. & honor. cap. cum dilectus, vbi* Butr. & alij,
de conſuet. & cùm poſſit ſuſtineri eius diſpoſitio cum
vno ſolo grauamine videlicet, vt emptor teneatur re-
trouendere non † debet aliud addi, vt ſcilicet, teneatur 4
excomputare, vel compenſare pretium, cum pretio
cenſus, de qua compenſatione Bulla non loquitur, vt
in ſimili de Bulla iuris congrui, fuit dictum *in Romana
iuris congrui coram* Robuſterio, *quæ eſt deciſ. 474. n. 2.
& ſeq. part. 1. Diuer'. & in alia Romana iuris congrui, 3.
Iunij 1600. coram* R. P. D. meo, nunc Decano, & in
terminis Bullæ de qua agitur *in Romana domus, 22.
Iunij 1611. coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto.*

Nec videatur obſtare, quod per emptionem domus
à domino cenſus factam cenſus ſuper ea impoſitus
dicatur extinctus, cùm res ſua nemini ſeruire poſſit ad
l. Vranius, ff. de fideiuſſor. & proinde Bulla, quæ con-
cedit prælationem cenſeatur etiam concedere com-
penſationem pretij cenſus, cum pretio domus, quia
fuit reſponſum, quod † cùm cenſus eſſet impoſitus 5
non

oon ſolum ſuper dicta domo, ſed etiam ſuper aliis plu-
ribus bonis magni valoris, & certis finibus deſignatis,
poterat ſuper illis cenſus remanere, dato quod ſuper
domo eſſe deſiit, vt ſæpè fuit deciſum, & ſignanter, *in
Beneuentana cenſus, 29. Martij* 1593. *coram* bon. mem.
Cardinale Pamphilio, *& in Romana cenſus*, 14. *Ianu.*
1601. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno.*

Nec etiam obſtat quod ſit imputandum Dominis
de Caſtellanis ſi non præcauerunt domum poſſe retra-
hi à cenſuario. Hoc enim retorquebatur: nam licet ipſi
ſcirent poſſe retrahi ſciebant etiam ipſos debere con-
ſeruari indemnes, & ideò magis videtur imputandum
ipſi cenſuario, qui licet ſciret pacta & conditiones,
quæ erant vt pretium deberet ſolui in pecunia nu-
merata pro extinctione aliorum cenſuum, & non iſtius
impoſiti ſuper domo, nihilominus voluit retrahere,
cùm tamen non cogeretur cùm Bulla det facultatem
6 cenſuario, non autem imponat neceſſitatem, & † alias
non excuſet neceſſitas in quam quia ſponte coniecit,
l. ſi fideiuſſor, §. *ſi neceſſaria*, *ff. qui ſatiſd. cogant.* Surd.
deciſ. 59. *num.* 11. Quod bene videtur aduertiſſe Bernar-
dus, qui in monitorio, cui poſtea Gaſpar adhæſit pe-
tiit in venditione præferri cum oblatione ſoluendi,
vel deponendi pretium ſolutum à Caſtellanis, & ta-
men ſententia condemnat tantum ad reſtitutionem
partis pretij. Quod etiam mouebat Dominos pro in-
7 firmatione ſententiæ, † cùm non eſſet conformis pe-
titioni, & libello, *l. vt fundus*, *ff. commun. diuid. c. licet
heli de ſimon.*

Quibus accedebat quod tam ex præcedenti tracta-
tu, & conuentione poſtea facto comprobata, vt Ber-
nardus vna manu cederet cenſum, alia verò Gaſpar
imponeret cenſum eiuſdem ſummæ ad fauorem Ber-
nardi, quam ex aliis deductis per informantes, præ-
ſertim quod Bernardus nunquam habuit animum
emendi illam domum, vt deponunt teſtes pro Caſtel-
lanis inductis, nec Dominus Horatius vendendi ad
effectum extingendi cenſum, quem habebat cum Ber-
nardo, immo in inſtrumento venditionis Dominus
Horatius illum intra quinquennium extinguere, &
domum propriis pecuniis liberare promiſit, & ex ceſ-
ſione cenſus facta poſt venditionem perfectam, & poſt
incboatum iudicium videbatur emptio aliquantulum
affectata, & procurata ad emulationem illorum de
Caſtellanis. Ex quibus fuit reſolutum ſententiam
A. C. eſſe infirmandam.

*R. P. D. Iuſto, Romana cenſuum, de Luraghis,
Veneris, 21. Ianuarij 1601.*

SVMMARIA.

1 *Fructus percepti ex re empta nomine alieno, ſunt reſti-
tuendi ei pro quo res empta fuit.*
*Intellige ſi præceſſerit mandatum ad emendum aliàs
ſecus, niſi poſt ratificationem*, num. 3.
2 *Res empta nomine meo, ſequuta ratificatione, mihi
acquiritur.*
4 *Dominium non poteſt eſſe in ſuſpenſo.*
5 *Dominium rei emptæ nomine alieno abſque eius man-
dato ante ratificationem vel remanet apud ven-
dentem.*
6 *Vel acquiritur ementi ſed reuocabiliter.*
7 *Ratificatio non retrotrahitur, quando quis locupleta-
retur cum aliena iactura.*
8 *Creditum contrapoſitum debito in partita, extinguit
debitum.*
9 *Immo poteſt contrapeni ad effectum conuertendi illud
in quamcunque cauſam.*
10 *Compenſatio crediti cum debito cui contrapoſitum fuit
non fit ipſo iure, ſed ſi opponatur.*
11 *Maximè ſi quantitas crediti, & debiti non correſpon-
deat.*
12 *Ius creditorum anteriorum ex facto poſteriorum, tolli
non poteſt.*

DECISIO CLX.

DVo deducebantur pro parte Dñi Antonij Ma-
charani ad oſtendendam extenuationem octin-
gentorum ſcutorum debiti pretij ſortis principalis
cenſus, quorum neutrum placuit Dominis.

Primum erat, quod Dominus Ioan. Baptiſta Lura-
gus emit nomine Domini Antonij, licet ex propriis
pecuniis cenſum præfatum, & ex fructibus eiuſdem
cenſus recepit à Domino Columnenſibus venditori-
bus pro primo anno ſummam octingentorum ſcuto-
rum, quapropter † iſti fructus debent extenuare debi- 1
tum ſortis principalis pretij Cenſus ſecundum Bal. *in
Rubr. C. de contr. empt. num.* 26. *verſ. quintodecimo*, quem
ſequitur Salic. *in l.* 1. *num.* 3. *eod. tit.* Iaſ. *in l.* 1. §. *mutui
dato, num.* 9. *verſic.* 15. *fallit*, *ff. ſi cert. pet. & in diuortio.*
§. 1. *in fin. ff. ſol. matr.* Petraſancta, *ſingul.* 31. cum aliis
allegatis.

Præſertim quia cum D. Antonius poſtea ratum ha-
buerit, vt Rota *reſoluit* coram me *in hac cauſa* 31. *Apri-
lis anni præteriti* ſubintrat quod dicit Dyn. *in regula
ratihabitionem, num.* 2. *in* 6. vt † ſi aliquis emit rem 2
ſine mandato nomine meo, & per traditionem rece-
perit, & ego poſtea ratam habeam emptionē, perinde
quæritur mihi dominium, & poſſeſſio per ratihabitio-
nem, ſicut quæreretur per procuratorem, qui manda-
tum haberet quia ratihabitio retrotrahitur, & manda-
to æquiparatur. Verùm Domini reſponderunt doctri-
nam Bal. & aliorum † loqui præcedente mandato 3
procuratoris, quo caſu dominium rei emptæ ſtatim
acquiritur principali, ſecus ſine mandato, & ignorante
eo cuius nomine emptum fuit: nam non acquiritur
ius ante ſcientiam, & ratificationem, Gloſ. *in l. ſi ego, ff.
de neg. geſt.* Aret. *in l. Abſenti. num.* 3. *ff. de acq. poſſeſ.* &
ita intelligit in terminis Gabr. *conſ.* 80. *ſub n.* 3. *lib.* 1.
vnde etiam colligitur ſolutio quoad ratificationem,
quia cum † dominium non poſſit eſſe in ſuſpenſo, *d.* 4
l. ſi ego, ff. de negot. geſt. vbi Doctores tenent communi-
ter contra Gloſ. *in verbo, ſuam facere*, quæ dicit quod
interim forte poteſt eſſe nullius, vt atteſtatur. Alex.
conſ. 232. *ſub num.* 5. *lib.* 6. neceſſarium eſt concludere,
quod † vel interim remaneat penes venditorem, Gloſ. 5
in d. l. ſi ego in eod. verbo, vbi dicit dominium interim
eſſe penes debitorem, Alex. *d. conſ.* 232. *n.* 5. vbi etiam
in hoc atteſtatur de communi opinione Doctorum
vel (vt dixit Gabr. *d. conſ.* 80. *num.* 3. *in fine*, quia vendi-
tor recepto pretio cenſetur animum habuiſſe trans-
ferendi in emptorem, rei dominium) † quod interim ſit 6
acquiſitum eidem Ioan. Baptiſtæ ementi nomine Do-
mini Antonij reuocabiliter, & vtroque caſu non eſt
penes Dominum Antonium.

Non obſtat quod ratihabitio retrotrahatur, quia
in hoc caſu non ſolum ceſſat dominium, vt dictum
eſt ſed bona fides, & omnis æquitas, quæ non ſuadet,
vt ex pecunia Ioan. Baptiſtæ cuius interim periculo
exſtabat cenſus D. Antonius lucratus ſit fructus, &
hoc caſu † retrotractio non procedit, Bartol. *in l. ſi is* 7
qui pro emptore, num. 2. & alij Doctores, *ff. de vſucap.*
Gabr. *d. conſ.* 80. *num.* 4. Et Dyn. *in d. regula*, ratihabi-
tionem non loquitur quando propria pecunia nego-
tiorum geſtoris, & proprio periculo res empta eſt, &
ita fructus ante ratificationem non ſunt acquiſiti
Domino Antonio, neque extenuatum pretium.

Secundum caput erat, quia † cum Ioan. Baptiſta è 8
regione

gione debiti pretij cenſus poſuerit partitam crediti
horum octingenturum videatur extinctum debitum
pro Rota, Imol. *in l. 1 num. 9. verſ. item adde, ff. de ſolut.*
Alex. *conſ. 85. n. 7. lib. 3.* cùm altis allegatis, & licet hoc
videretur ſuperfluum ſtantibus ſupradictis, nihilomi-
9 nus reſponſum fuit ſpecialiter quod † creditum con-
trapoſitum poteſt opponi ad effectum connertendi to
quamlibet cauſam ſibi bene viſam, vel etiam compen-
10 ſationis, & ita loquitur Imola, *&* Alex. † & hoc pro-
cedit poſt oppoſitionem, Iaſ. *in §. bonæ fidei, num. 77.*
Inſtit. de act. Rota *coram* bon. mem. Orioleoſi, *& in vna*
11 *Romana, grani de Iuſtinis* 22. *Martij* 1574. † Præſer-
tim quando non correſpoodet quantitas, vt *in Romana*
vinea coram Cotta, 21. *Iunij* 1574. *inter impreſſas*, 53.
part. 1. & cùm in caſu noſtro oppoſitio fiat poſt deco-
12 ctioonem Ioan. Baptiſtæ, quia † ius acquiſitum credi-
toribus anterioribus tolli inquit, non poteſt opponen-
do compenſationem, vel etiam retinendo tollere ius
anteriorum, *l. ſi prior, §. fi. ff. qui pot. in pign. habean.* &
dictum fuit in allegata Deciſione in hac eadem cauſa.

Quibus addebant Domini, quod cùm creditum D.
Antonij non aliunde probetur, quam ex partitis libri
Ioan. Baptiſtæ, & idem poſuerit dicta ſcuta octingen-
ta non ſolum ad creditum, ſed etiam ad debitum eiuſ-
dem D. Antonij ex dicta partita non remanet in ali-
quo probatum creditum D. Antonij, & ceſſat funda-
mentum ſuæ prætenſionis.

Ex qoibus ita deciſum fuit.

Illuſtriſsimo Cardinale Pamphilio, Ariminenſis cenſus, Veneris 9. Iunij 1599.

SVMMARIA.

1 *Soluens fructus cenſus ei, cui illum vendidit, liberatur.*
2 *Solutio facta cedenti poſt ceſſionem, ſi ea non fuerit legitimè intimata, liberat debitorem.*
3 *Intimatio ceſſionis, vt releuet vel debet fieri de mandato Iudicis cum inhibitione debitori ne ſoluat cedenti.*
4 *Vel debet tranſmitti, & penes eum dimitti copia ceſſionis in forma probanti,* & num. 10.
Et non ſufficit indicare nomen Notarij de ceſſione rogati, num. 9.
5 *Citatio facta à publico nuncio cenſetur facta de mandato Iudicis.*
6 *Si tamen ſit citatio iudicialis, ſecus ſi ſit extra iudicialis in qua requiritur ſpeciale Iudicis mandatum.*
7 *Et dummodo fiat intra iuriſdictionem Iudicis mandantis, ſecus ſi vltra.*
8 *Et nuncius faciat relationem apud acta.*
11 *Nemo præſumitur velle iactare ſuum.*
12 *Et potius admittitur error etiam in facto proprio.*
13 *Et ad excludendum hanc præſumptionem, ſufficit qualibet leuis occaſio.*

DECISIO CLXI.

1 FVit reſolutum † Iacobum Gobbum, & Ioannem
Barroli, qui ſortem principalem & fructus cenſus
ſoluerunt Alexandro Panattetio, cum quo contraxe-
runt fuiſſe liberatos, non obſtante ceſſione prius facta
2 ad fauorem R. P. D. Maluaſtæ. quia † cùm non fuerit
ſufficienter intimata oon impedit debitorem, quomi-
nus ſoluendo ſuo creditori conſequatur ſuam libera-
tionem, *l. 3. C. de nou. l. nomen, C. qua res pign. tradan.*
3 Bart. *in l. ſi cum emptore, & ibi* Iaſ. *ff. de pact.* Licet † enim
vbi intimatio fit de mandato Iudicis ſufficiat ſimplex
notificatio ceſſionis cum inhibitione creditori ne
ſoluat, tamen quia in caſu de qoo agitur, oon apparet
de aliqua iudicis commiſſione ſimplex intimatio oon
ſuffragatur, cùm non fuerit dictum de mandato Iudi-
cis denunciantis, *l. ſi quis infiatus*, cùm ibi not. *ff. de poſſ.*
Rom. *conſ. 204. num. 12.* Alex. *conſ. 78. num. 7. lib. 5.* Nec
verificata cauſa † denunciationis per actualem exhi- 4
bitionem inſtrumenti ceſſionis, vel per dimiſſioorem
copiæ, pront requiritur, iuxta text. *cap. cauſam de elect.*
Bart. *in l. fin. ff. de leg. commiſſor. & in l. non ſolum, §. morte,*
num. 35. & ibi poſt alios, Rube. *num. 357. cum ſeq. ff. de*
noui oper. nunt. Alex. *in l. de pupillo. §. qui, ff. sod. tit. & in*
conſ. 73. num. 3. lib. 3. & in d. conſ. 78. num. 10. Ripa, *in c.*
cum ille, num. 132. & ibi Felin. *num. 42. de conſtitut. &*
idem Felin. *in cap. cum contingat, num. 10. de Reſcript.*
Cagnol. *in l. qui in alterius, num. 17. ff. de reg. iur.* Tiraq.
de Retractu Lignag. §. 1. Gloſ. 10. *n. 99.* Gogad. *conſ. 57.*
num. 13. in fine, Natta, *conſ. 348. num. 4. lib. 2.*

Neque obſtat huiuſmodi denunciationem factam
fuiſſe per eum, qui erat Baiulus communis Arimini,
& † ideo ſatis poſſe dici facta de mandato Iudicis, ex 5
generali commiſſione, qoæ iſtis nuncijs in eorum de-
putationibus dari ſolent, quia fuit dictum non appli-
cari caſui de quo agitur, tum † quia verſamur in de- 6
ounciatione extraiudiciali, vbi commiſſio requiritur
quidquid forte dicendum ſit in citationibus iudiciali-
bus in quibos loquuntur Doctores in contrarium al-
legati; tum † etiam quia huiuſmodi generalis com- 7
miſſio nun ſe extendit vltra iuriſdictionem mandao-
tis, & ſic ad Caſtrum S. Angeli totaliter ſegregatum à
iuriſdictione Commuoitatis Arimini, cuius nuncius
erat iſte denuncians, *§. eos*, Auth. *de collator.* Bart. *in Ex-*
trauag. Ad reperiendum in verbo, per nuncium, & in l. 1,
num. 6. ff. de offic. conſul. Et ceſſat omnis difficultas, † 8
quia ex lectura inſtrumenti intimationis liquet nul-
lum præceſſiſſe Iudicis mandatum, cùm non ſit aliquo
modo enunciatum, nec relatio reperiatur facta penes
acta alicuius, vt fieri ſolet in geſtis per nuncios de Iu-
dicis commiſſione, vt poſt Bald. *in l. fin. C. de exhiben.*
reis, tradunt Modern. *de nullit. ex defectu cit. num. 77.*
& notiſſimum eſt.

Non obſtat quod iſte defectus exhibitionis inſtru-
menti ceſſionis ſatis † dicatur, ſuppletur ex eo quod 9
fuit expreſſum nomen Notarij, qui de eo rogatus fuit,
quia fuit dictum ex hac relatione non potuiſſe hæredi
certam notitiam cauſari, cùm non ſit expreſſum genus
factæ ceſſionis, & Notarius à quo forſan potuiſſet
certificari eſſet mortuus. Vltra quod ad iſtum effectum
non ſufficit relatio facta apud acta Notarij rogati † 10
quando prius non tenetur perquirere, ſed requiritur
actualis exhibitio inſtrumenti in forma authentica,
vt dicuot allegati Doctores. Et in omnem euentum
remanet defectus mandati, & facultatis intimantis, de
quo nec etiam per relationem deductum fuit, *d. l. ſi*
quis infiatus, Tiraq. *latiſſimè, de Retractu Lignag.*
§. 36. Gloſ. 7. num. 4.

Suſpicio allegata ex eo quod retrouenditiones cen-
ſuum ſunt factæ per cedulam priuatam, & per acta al-
terius Notarij, quam de iis rogati penes qoem conſta-
bat de ceſſione tollitur ex morte Notarij tempore re-
trouenditionis, & ex præponderata præſũptione igno-
rantiæ ceſſionis, quæ colligitur ex eo, quod illinc ad
duos dies ſoluerunt eidem Panattetio fructus decur-
ſos, & ita abſque eo, quod poſt ceſſionem aliquid di-
ctum fuerit continuarunt ſoluere quatuor annos vſ-
quequo ab eodem Panattetio vti principale cenſum
redemerunt quod vtique data ſcientia ceſſionis non
feciſſent ne dicantur † velle iactare ſuum contra præ- 11
ſumptionem, *l. de indebito ff. de probat.* ad quam † ex- 12
cludendam admittitur etiam error in facto proprio,
& † quælibet leuis occaſio ſufficit, vt per Tiraq. *in l.* 13
ſi vnquam, in verbo, Donatione largitus, num 206. C. de
reuocan.

reuocan. donat. Vltra quod inſtrumentum intimationis, non caret inueriſimilitudine, vt bene deducitur per informantes, qui bene tollunt omnia alia in contrarium allegata.

R. P. D. Cauallerio, Rauennatenſis cenſus, Mercurij 13. Iunij 1607.

SVMMARIA.

1 *Scientia præſumitur in eo, qui tenetur indagare.*
Maximè ſi teneatur inueſtigare ratione officij, n. 3.
2 *Paria ſunt ſcire, & ſcire debere.*
4 *Intimatio non eſt neceſſaria, niſi in caſibus in iure expreſſis.*
5 *Scientia in quolibet actu præſumitur eſſe de ſubſtantia illius, non tamen denunciatio.*

DECISIO CLXII.

IMpoſuerat Communitas Rauennæ cenſum ſcutorum quatuor centum ſuper certis ſuis bonis, quem pretio ſcutorum octo millium vendiderat Philippo Rauennæ non pro eo, ſed pro perſona, & perſonis per eum in actis tamen Cataloni Notarij A.C. & non alibi nominandis, quas perſonas ſic nominandas interim pro ſufficienter in eodem inſtrumento nominatis haberi voluerunt. Poſt quadraginta dies vel circa Philippus medio iuramento in actis Cataloni declarauit cenſum fuiſſe impoſitum ad fauorem D. Ioan. Baptiſtæ Fliſci, & pretium fuiſſe ſolutum de eiuſdem Fliſci pecuniis, quem propterea in dicti cenſus dominum nominauit: ſucceſſiuè eodem anno Fliſcus præfata inſtrumenta acceptauit, & approbauit. Poſt aliquod tempus cum Fliſcus conueniſſet Communitatem ad ſoluendum fructus dicti cenſus, Communitas allegauit ſolutionem, & dicti cenſus extinctionem, ex quo de menſe Decembris 1592. ex pecuniis montis Prouinciarũ reſtituerat ſortem principalem, cum fructibus hactenus decurſis eidem Philippo, vnde fuit per A.C. lata ſententia abſolutoria in fauorem dictæ Communitatis. Cauſa appellationis cõmiſſa in Rota Illuſtriſſimo Cardinali Mellino, fuit dubitatum, an ſolutio facta Philippo ſit legitimè facta, vel ne, ita vt Communitas ſit liberata, & Domini nil reſoluerũt, ſed reſtrinxerunt difficultatem an eſſet neceſſaria intimatio nominationis Dñi Ioan. Baptiſtæ Fliſci ad effectum, vt Communitas non poſſet ſoluere Philippo Rauennæ.

Cauſa per me propoſita Domini vna tantum, parte informante dixerunt intimationem non fuiſſe neceſſariam, quia cum nominatio facta fuerit in actis Cataloni iuxta conuentionem, vtique talis nominatio videtur ſufficiens abſque alia intimatione, quia deſignatio illa Notarij, vbi nominatio erat facienda ad nullum alium effectum videtur expreſſa, & contracta niſi ad hoc vt Communitas poſſet in actis dicti Notarij inquirere perſonam nominatam, cùm certo ſciret ex eodem contractu cenſum non inſeruiſſe pro Phi-
1 lippo, ſed pro perſona ab ipſo nominanda: vnde † intrat regula quod præſumitur ſciẽtia in eo, qui tenetur
2 indagare, cùm paria ſint ſcire, & ſcire † debere, *l. quod te ff. ſi cert. petatur, & ibi* Gloſ. & Doctor. Tiraq. *de ret. Lign.* §. 12. Gloſ. 1. *n.* 19. & ita concludit Innoc. *in c. veniens, de filijs presbyt. in verſ. innotuerit*, quem ſcire præſumi illud quod tenetur inquirere, Put. *deciſ.* 268. *num.* 3. *lib.* 1. & faciunt quæ dicuntur *in vna Romana pecuniaria de Zanbeuarijs*, 20. *May* 1580. *coram bo-*
3 *na memoria Cantuccio*, quod † qui tenetur ratione officij inquirere, & indagare etiam in facto præſumitur ſcire, & non ignorare, per text. *in cap. innotuit, vbi* Gloſ. & Abb. *num.* 9. *de elec.* facit text. in *Clem. vnica, in fine, de conceſſ. preben. ibi imputet quidem ſibi cum de ipſius commodo agitur ſi id, quod per ſe, vel per alium ſcire potuit ignorauit* Rom. *conſ.* 481. *num.* 8. Iaſ. *in l. ſi res obligata, n.* 4. *ff. de leg.* 1. Vnde cùm in anno integro, qui currit à die nominationis perſonæ, videlicet, à die 12. Iunij 1561. vſque ad menſem Septembris 1592. quo cenſus fuit redemptus Communitas, quæ ſciebat cenſum non inſeruiſſe pro Philippo, ſed pro nominando, & ab eo non perquiſierit nominationem: ſibi imputare debet *cap. expoſuit, circa fin. de dilat.* ibi temporis quoque ſpatium habuerat tam prolixum, vt potuiſſet ſi voluiſſet ſuper præfata cauſa informare.

Accedit præmiſſis † quod intimatio nunquam eſt 4
neceſſaria, niſi vbi in iure reperitur expreſſum illam fieri debere Cardin. *in Clem.* 1. *num.* 27. *de appell.* Dec. *conſ.* 168. *num.* 4. *verſ. & quid notificatio*, de qua neceſſitate hic non conſtat.

Præterea † in omni actu in dubio ſemper præſu- 5
mitur ſcientiam eſſe de ſubſtantia, non autem intimationem, ſeu denunciationem. Dyn. *in regula eum, qui Certus, num.* 5. *de reg. iur. in ſexto.*

Et ex his fuit reſolutum non fuiſſe neceſſarium intimationem.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana cenſus Lunæ 2. Decembris 1605.

SVMMARIA.

1 *Res empta pro perſona nominanda ante nominationem acquiritur ementi.*
Niſi conſtet de contraria mente ipſius, num. 7.
2 *Res empta pro perſona nominanda afficitur hypotheca ad fauorem creditorum ementis, qua durant etiam facta nominatione.*
Limit. *Si repugnet ſubiecta materia*, num. 6.
Limit. 2. *Ex vero ſimili mente emptoris*, num. 8.
3 *Hypotheca acquiſita ad fauorem creditorum ementis pro perſona nominanda ex nominatione non amittitur. &* num. 9.
4 *Retrotractio in voluntarijs non fit in præiudicium eius cui erat ius quæſitum,*
5 *Emens pro perſona nominanda non poteſt poſt emptionem nouum onus rei emptæ imponere.*
10 *Reſoluto iure debitoris reſoluitur hypotheca.*
11 *Intellige ſi reſolutio fiat ex cauſa neceſſaria.*
12 *Neceſſaria autem cauſa eſt, quæ ortum habet à præcedenti obligatione.*
Vel quæ non poteſt abſque incommoditate omitti, n. 16.
13 *Fideiuſſor cenſetur approbare omnia contenta in contractu.*
14 *Etiam quo ad confeſſiones, & enunciata.*
15 *Contrahens cum aliquo certa qualitate expreſſa, non poteſt contra illam agere.*
17 *Creditor conſentiens alienationi rei ſibi hypothecatæ amittit hypothecam.*

DECISIO CLXIII.

PRopoſui dubium an mandatum A.C. ſit exequendum, quod licet 23. Ianuarij anni 1604. fuerit affirmatiuè reſolutum, quia tamen Illuſtriſſimus Dominus Lotharius reſolutionis fundamentum in dubium reuocauit, placuit, Rotæ illum iteratò audire.

Præcipuum autem fundamentum fuit, quia Rauenna ſub die 23. Martij 1591. & ante nominationem per eum factã promiſerat ex pretio dicti cenſus inueſtire ſcuta

ſcuta decem millia pro maiori cautione fideiuſſorum
cenſus. & ſcuta ſexdecim millia conuertere in extin-
ctionem æris alieni Vrſinorum cum reportatione ceſ-
ſionum ad fauorem eorum fideiuſſorum, & pro rata
decem, & octo millium cenſum extinguere; quam pro-
miſſionem fecit Rauenna cum ſolita obligatione, &
hypotheca omnium bonorum iurium, & actionum,
ſub qua obligatione dicebat D. Lotharius contineri
cenſum de quo agitur, & probari ex eo quod cùm Ra-
1 uenna emiſſet ipſum pro perſonis nominandis † ante
nominationem factam cenſus fuit in eius dominio, *l.
ſecundum reſponſum. C. de contr. & comm. ſtipulat.* Alex.
2 *conſ.* 232. *num.* 2. *lib.* 6. & † nominatio ſubſequuta non
abſtulit nec præiudicauit dictæ hypothecæ medio
3 tempore acquiſitæ, vt per Alex. *ibi num.* 6. *&* 7. nec † in
præiudicium iuris quæſiti ex dicta hypotheca poteſt
nominatio retrotrahi ad tempus contractus, quia con-
ditio, nominationis erat voluntaria Rauennæ, cùm
4 poſſet nominare, & non nominare, & † in voluntariis
non ſit retrotractio in præiudicium eius cui medio
tempore fuit ius quæſitum, *l. potior. & l. qui bal. eum,
verſ. amplius, ff. qui pot. in pign. hab.* tradit Alex. *vbi ſupra,*
poteſt igitur Dominus Lotharius, & confideiuſſores
retinere cenſum pro obſeruatione promiſſorum.

Iſtud fundamentum fecit magnam difficultatem
Dominis, ita vt pluribus poſitionibus non potuerit
haberi reſolutio tandem die 2. Decembris Domini
vnanimi ſententia perſiſtendo in deciſione iterum
reſoluerunt mandatum eſſe exequendum, & placue-
runt rationes allegatæ per Surd. *deciſ.* 128. *num.* 16. *&
ſeqq.* quibus adductus Senatus Mantuanus ſtatuit
huiuſmodi hypothecam non afficere perſonam nomi-
nandam, quibus adſtipulantur tradita per Dec. *conſ.*
5 543. qui multis argumentis concludit † illum, qui
emit pro perſona nominanda non poſſe rei emptę poſt
emptionem noua onera, & nouas conditiones appone-
re, ſed teneri cauſam liberam, prout habuit præſtare,
concordant alij per informantes adducti.

6 Non obſtat *conſ.* Alex. 232. † quia non eſt multum
in caſu ſuo ſi non ſit retrotractio, cùm vt dicitur *n.* 6.
perſona nominãda tempore contractus eſſet forenſis,
& in ea ius acquiſitionis, & retrotractio non fiat ad
tempus principij, quoniam à principio non poterat
actus explicari, ad text. in *l. obſeruari, §. fi. ff. de offic. proc.*

Non obſtat quod dicitur non fieri retrotractionem
cùm ſimus in voluntariis. Quia fuerunt datæ plures
reſponſiones. Primò enim fuit dictum cenſum iſtum
non poſſe cadere ſub hypotheca, quia non fuit in bo-
nis ipſius Rauennæ, cuius intentio fuit omnino alie-
na ab acquiſitione dominij, vt patet ex eo quod ipſe
promiſit ſe ſoluturum cenſus ad fauorem nominan-
dorum, & ad eorum fauorem ſe obligauit, & promiſit
facere cedulam pro ſolutione fructuũ, quæ repugnant,
7 & aduerſantur acquiſitioni cenſus, & clarum † eſt,
quod ſine animo ſuo non potuit ſibi quæri dominiũ,
& *l. ſecundum reſponſum. C. de contr. & comm. ſtipul.* fun-
datur in præſumpta mente ſtipulantis, quod non facta
nominatione voluerit ſibi acquirere, Bal. *in l.* 1. *in princ.
in vlt. verbo, ff. de pact.* Alex. *in l. ſtipulatio, §. ſi quis ita,
in primo not.* & ibi etiam Iaſ. *n.* 1. *ff. de verb. oblig.* vnde
non habebit locum ceſſante dicta præſumptione, &
ibi apparet de animo non acquirendi. Secundò, vbi
etiam fuiſſet tranſlatum dominium cenſus in Rauen-
8 nam, † illud tamen non veniret ſub hypotheca gene-
rali, etenim veriſimilis mens Rauennæ quo ad iſtud
effectum attendi ſolet, *l. obligatione generali iuncto, §.
ſeq. de pignor. l. qui peculij, ff. de pecul.* diſtat autem lon-
gè à veriſimili quod voluerit obligare dominiũ iſtud
modico tempore, in quo permanſerat, & quod in ſe
ipſo ſuſcepit ad effectum tantum transferendi, prout
tranſtulit in perſonas nominandas in tam graue præ-

indiciũ, & deceptionem perſonarum nominandarum.
Facit quod in obligatione generali non veniunt bona
ſubiecta reſtitutioni, *Gabr.* qui alios refert *de reg. iur.
concluſ.* 12. *n.* 27. Tertiò, quando fuiſſet dominium cen-
ſus tranſlatum in Rauennã, & fuiſſet comprehenſum
ſub hypotheca, † cùm dominium fuiſſet acquiſitum 9
commutabiliter, & reuocabiliter † reſoluto dominio 10
per nominationem, fuit pariter reſoluta hypotheca,
Dec. *conſ.* 238. *ſub n.* 4. *verſic.* 5. *quæritur,* Rub. Alexan.
conſ. 90. *poſt num.* 3. *verſ. facit etiam pro iſta opinione.*

Non obſtat quod hoc † procedat, quando reſolutio 11
fuit ex cauſa neceſſaria, ſecus ſi ex cauſa voluntaria,
Bal. *in l. in diem, num.* 2. *&* 3. *ff. de aqua pluu. arcen.* Paul.
de Caſtro. *in l. in contendendo, num.* 4. *eo. tit.* latè Tiraq. *de
retract. conuent. §.* 3. Gloſ. 1. *num.* 19. *& ſequenti.* Quia
reſpondetur dici ad iuſtum effectum cauſam neceſſa-
riam, † quæ ortum habuit ab aliqua præcedenti obli- 12
gatione, Rimin. *conſ.* 3. Ripa *in l. priuilegium, ſub n.* 41.
ff. de priuil. credit. Aſin. *de execut. cap.* 32. *§.* 7. hic autem
aderat conuentio de emendo ſatis bene deducta per
informantes, licèt non egeret iuſtificatione, quia cùm
exprimatur in contractu emptionis Dominus Lotha-
rius fideiuſſor non poteſt contra illum venire, † quia 13
fideiubendo cenſetur approbare omnia expreſſa, &
contẽta in contractu, *l. de exceptione, C. de euict.* Fulgoſ.
conſ. 61. *volum.* 3. *verſ. ipſe autem fideiuſſor.* Tiraq. qui
alios congerit, *de retract. Lignag. §.* 1. Gloſ. 9. *n.* 273.
fuit latè deductum *in vna Romana extinctionis cenſus.
13. Iunij* 1584. *coram Illuſtriſſimo Cardinale Seraphino,*
in qua fuit dictum † hoc procedere etiam quoad con- 14
feſſiones, & enunciata, facit quod † contrahens cum 15
aliqua certa qualitate expreſſa non poteſt illam nega-
re, latè Surd. *deciſ.* 104. *num.* 5. *& ſeq.* Et ſufficere vi-
detur, quod cenſus emptus ſit de pecuniis alienis ad
effectum, vt nominatio diceretur neceſſaria, etiam ſi
non præceſſiſſet aliqua obligatio. Quia ſi D. Rauenna
volebat retinere pro ſe cenſum habebat neceſſe reſti-
tuere pecunias alienas, quod non poteſt negari, quin
attuliſſet incommoditatem Rauennæ. Et ad effectum † 16
vt cauſa dicatur neceſſaria, ſufficit quod non poſſit
ſine incommoditate omitti, *l.* 1. *ff. qui pot. in pign. hab.*
Crot. *in l. ſi is, qui pro emptore, ſub num.* 137. *verſ. fallit,
ff. de vſucap.*

Quartò omnis amaritudo ceſſat attẽta fideiuſſione
præſtita per Dñm Lotharium, & alios, qui fideiubẽtes
Rauennæ ſtipulanti cenſum pro perſonis nominan-
dis videntur conſenſiſſe, quod dominium in ipſos no-
minandos transferretur ex ipſo contractu, cui fideiu-
bendo cenſentur conſenſiſſe, Tiraq. *vbi ſupra.* Quo
conſenſu ſtante, nullam potuerunt in præiudicium
nominandorum acquirere hypothecam. † Immo ſi 17
prius habuiſſent amiſiſſent, *l. ſi in venditone, l. ſicut, §. ſi
voluerunt, ff. quibus mod. pign. vel hypot. ſol. l. creditor, ff.
de reg. iur.* Bart. *in l. qua dotis, num.* 17. *ff. ſol. matr.*

Præterea cum in fideiuſſione ſe obligauerint ſoluere
perſonis nominandis fructus cenſus etiam obligatio-
ne camerali non poſſunt aliqua exceptione viriare,
nec ſuper cenſu ipſo aliquam controuerſiam inferre
obſtante, *doli mali exceptione, C. de euictio.*

*R. P. D. Orano, Romana cenſus, Mercurij 5.
Martij 1586.*

SVMMARIA.

1 *Res empta ex pecunia aliena, efficitur ementis.*
2 *Niſi nomen ementis ſimulatè apponatur.*
3 *Simulatio probatur ex confeſſione partium, & reco-
gnitione bonæ fidei.*

4 *Clauſula, pro quo de rato promiſit, comprehendi omnia contenta in inſtrumento.*

5 *Ceſſio actionis abſque cauſæ expreſſione, præſumitur ſimulata.*

Niſi fiat coniunctæ perſonæ, num. 8.

6 L. per diuerſas. C. mand. *& eius diſpoſitio ceſſat, vbi nulla competit actio.*

7 *Ceſſio iurium intelligitur quatenus cedens habeat.*

DECISIO CLXIV.

QVæſitum fuit ſtantibus nonnullis præſuppoſitis, an Dominus Paulus teneatur facere ratificare Dominum Antonium pro contentis in inſtrumento ad effectum, vt poſſit vigore dicti inſtrumenti agere, & Dominis prò maiori parte placuit non teneri, ex quo Antonius nullum ius habet in cenſu impoſito in Caſtro Baſſanelli occaſione cuius fuit facta tranſactio. Quod apparet ex inſtrumento recognitionis bonæ fidei celebrato, 7. Septembris 1566. in quo Antonius in verbo veritatis aſſeruit dictum cenſum emptum fuiſſe ex pecuniis Pauli, ad eum ſpectare, nihilq; in eo præter nudum nomen habere. Nam & ſi regula ſit,
1 † quod res empta ex pecunia aliena efficitur ementis, *l.* 1. *& ibi* Bald. Angel. Salic. *&* Caſtr. C. *ſi quis alteri, vel ſibi*. Doctor. *in l. ſi vt proponis, C. de rei vendicat.* Martin.
2 Laudenſ. *conſil.* 38. *n.* 3. cùm ſimul † Hoc tamen fallit quando nomen ementis fuit ſimulatè appoſitum; tunc enim res empta ex pecunia aliena non efficitur ementis, *l.* 3. *in prin. C. ſi quis alteri, vel ſibi* Pau. *de* Caſtr. *in l. multum, num.* 3. *C. eo.* Quod autem nomen Antonij emptoris cenſus fuit ſimulatè appoſitũ apparet ex eo, quod ipſe poſtea recognoſcendo bonam fidem aſſeruit dictum cenſum emptum fuiſſe ex pecunia Pauli, & ad
3 eum pertinere, nam † propter confeſſionẽ veritatis & recognitionẽ bonæ fidei probatur ſimulatio. Bald. *d. l. mult. n.* 2. *& ibi* Salic. *col.* 2. *verſ. ſed tunc quæro* Caſtr. *n.* 5. *verſ. ſed quæ ſunt iſta*; prout etiam fuit dictũ *in vna Rom. ext. cenſus coram* R. P. D. meo Cantuccio, 7. *Sept.* 1574.

Ex quibus tollitur conſideratio facta in clauſula,
4 pro quo, quatenus opus ſit, promiſit de rato, † quia licet illa concernat omnia contenta in inſtrumento, Bald. *in l. procurator qui pro euictione, in fine, ff. de procur. conſ.* 94. *num.* 6. *in fine & num.* 7. *lib.* 1. Aym. *conſ.* 284. *num.* 4. tamen ſuperflua eſt, & nihil potuit operari in iſto caſu, in quo Antonius in dicto cenſu præter nudum nomen nihil habuit.

5 Non obſtat, † quod Antonius in recognitione bonæ fidei nulla expreſſa cauſa ad fauorem Pauli ceſſit iura, & actiones, quod arguit ceſſionem eſſe ſimulatam, *l. ab*
6 *Anaſtaſio, l. per diuerſas, C. mand.* quia † fuit dictum, quod ſi Antonius nullam habet actionem non potuit eam cedere, & ceſſante actionis ceſſione, ceſſat diſpoſi-
7 tio dicta, *l. per diuerſas*, & huiuſmodi † ceſſio nõ poteſt intelligi, niſi cõditionaliter quatenus iura, & actiones ſibi competerẽt, quo caſu etiã ſuſtinetur, ex quo facta
8 fuit à nepote in perſonam Patrui: Nam † ceſſio actionũ inter coniunctos valet ſine confeſſione, & expreſſione cauſæ, Tiraquel. *poſt alios de retract. Lignag. in Præfat. num.* 54. cùm aliis per Gabriell. *in tit. de action. concluſ.* 5. *num.* 84.

R. P. D. Marcomontio, Veneta cenſus, Veneris,
10. *Decembris* 1610.

SVMMARIA.

1 *Res empta ad proprietatem Titij, illi non emptori acquiritur.*

2 *Res empta ſub nomine Titij cenſetur pro eo empta, niſi contrarium probetur.*

3 *Res empta à marito pro vxore, ſi ab ipſa percipiantur fructus, ipſi vxori dominium acquiritur.*

4 *Ex ſtipulatione Notarij acquiritur ius abſenti abſque acceptatione.*

5 *Scientia præſumitur in his, quæ afferunt commodum.*

6 *Et ex cohabitatione cum eo, qui actum geſſit.*

7 *Ratificatio emptionis inducitur ex perceptione fructuum.*

8 *Maritus quando non præſumatur ſimulatè pro vxore emere.*

9 *Emens ex aliena pecunia, ſibi non domino pecuniam acquirit.*

11 Limit. *in rebus emptis ex pecunia dotali, minoris, militis, & ſimilium.*

DECISIO CLXV.

DOmini cenſuerunt cenſum ſcutorum mille debitum per Reuerendos Monachos Camaldulenſes ſpectare ad Dominam Lauiniam fuit enim à q. D. Anſoiſio emptus nomine, & ad proprietatem dictæ Dominæ Lauiniæ ſuæ vxoris, † cui per dicta verba fuit 1
pleno iure quæſitum dominium, Bald. *poſt* Gloſ. *in l. proprietatis, C. de probat. & in l. fœmina, §. aliud in fine. C. de ſecund. nupt.* Felin. *in cap. conquæſtus, n.* 2. *de foro compet.* Dec. *conſ.* 260. *num.* 10. *& ſeq.* Abb. *in cap. cum ad monaſterium, num.* 1. *de ſtatu monachor.* Aym. *conſ.* 599. *num.* 16. Curt. iun. *conſ.* 21. *num.* 7. *in fine.* Sunt etiam in inſtrumento alia verba, quæ id inferunt, videlicet, quod poſt mortem Lauiniæ non poſſent illius hæredes aliquid petere, quia cenſus eſt vitalitius, quippe ſi cenſus ſpectaſſet ad maritum fuiſſet facta mentio mariti, & hæredum ipſius non autem hæredum vxoris.

Item quando Congregatio Monachorum ſe obligat ſoluere fructus cenſus Dominæ Lauiniæ, vel eius legitimo procuratori, & quando pactum apponitur de facienda extenſione cameralis obligationis ad ſimplicem eiuſdem Lauiniæ requiſitionem, ſcilicet cùm emptionis, & venditionis conditiones ſint factæ nomine vxoris, & in illis nulla ſit facta mariti mentio, † 2
cenſus præſumitur verè emptus pro vxore, niſi contrarium probetur, Gloſ. *in l. cum propria, in verſ. docenti, & in l. multum intereſt, verbo ſcriptura, & ibi* Doctor. *C. ſi quis alteri, vel ſibi, &* in *l. ſi filij mei, verbo probat.* C. *de donat. inter vir. & vxor.* Et concurrit, quod idem Anſoiſius ab eiſdem Monachis emit alium cenſum, in quo ſuum nomen ſemper appoſuit emens ſuo nomine, & ſibi ſtipulans, quemadmodum etiam ſibi, & ſuis hæredibus in aliis emptionibus ſtipulabatur, ita vt per hãc diuerſitatem appareat, quod in hac emptione non fuit illi eadem mens acquirendi ſibi vel, ſuis hæredibus, ſed quod omnino voluit ſuæ vxori acquirere.

Quod inſuper ſuadetur ex quaſi poſſeſſione acquiſita Dominæ Lauiniæ, quæ ſemper exegit fructus iſtius cenſus, prout in inſtrumento fuerat conuentum, vnde habemus caſum legis, quod † vbi poſt ſtipulationem 3
mariti pro vxore ſequitur etiam eiuſdem vxoris poſſeſſio, tunc dominium eidem vxori quæſitum cenſeri debet, dicta *l. multum intereſt in fine*, vbi Doctores omnes. Et per eandem poſſeſſionem excluditur contraria mens, & ſimulatio, de qua tract. Bart. *in d. l. ſi filij mei.* per text. *in dicta, l. quamuis, dicto tit. C. ſi quis alteri, vel ſibi*, & ita Bart. *declarant* Angel. *in d. l. quamuis.* Socin. *conſ.* 129. *col. pen. vol.* 4. Dec. *conſ.* 443. *num.* 15. Menoch. *de Arbitrar. caſu* 470. *num.* 20.

Hinc non obſtat, quod non potuerit acquiri D. Lauiniæ abſenti abſque eius mandato, vel ratificatione. Nam † vltra quod videtur eſſe magis communis 4
opinio, quod per ſtipulationẽ Notarij, acquiratur ius
abſenti

abſenti etiam ſine ipſius ratificatione, vt patet ex infi-
nitis Doctoribus, quos cumulat Rol. *conſ.* 19. *num.* 17.
& 21. *lib.* 1. Ceph. *conſ.* 33. *in fi.* Surd. *deciſ.* 151. *num.* 5.
Rotæ *coram* bon. mem. Cardinale Seraphino, *in por-
tuenſi bonorum* 27. *Decembris* 1579. quæ eſt *deciſ.* 489.
parte 1. *diuerſ.* adhuc in hoc caſu adeſt ratificatio non
5 ſolum tacita ex ſcientia rei geſtæ, † quæ præſumitur
in his, quæ afferunt commodum, vt per Menochium
de præſumpt. lib. 6. *præſumpt.* 26. *n.* 84. Theſaur. *deciſ.* 70.
6 *num.* 12. Socin. iun. *conſ.* 67. *num.* 11. *lib.* 3. Et † multò
magis ſtante cohabitatione vxoris cum viro ſuo, Rol.
d. conſ. 19. *n.* 39. *& ſeq.* Ceph. *d. conſ.* 33. *n.* 19. Honded.
conſil. 80. *num.* 46. *lib.* 2. Surd. *deciſ.* 171. *num.* 4. Sed
7 etiam expreſſa † per receptionem fructuum, de qua
dictum eſt ad *l. Paulus, ff. rem ratam habere.*

Non obſtat, quod pretium cenſus fuerit ſolutum à
marito de propriis ipſius pecuniis, nam de hoc quid-
quid ſit, fuit reſponſum, vel prætendi ex iſta ſolu-
8 tione à marito de propriis pecuniis facta, † quod no-
men vxoris fuerit ſimulatè appoſitum, vt per Dec.
conſ. 543. *num.* 15. *poſt Bart.* ſupra allegatum, & alios,
& hoc non ſubſiſtit, quia ex prædictis apparet Anſui-
ſium maritum verè acquirere voluiſſe vxori, vel præ-
tenditur cenſum ſpectare ad maritum, cuius erat pe-
9 cunia, & hoc etiam non ſubſiſtit. quia certum eſt †
emptum aliena pecunia acquiri non domino pecuniæ,
ſed illi cuius nomine facta eſt emptio, *l. cum aliena
pecunia, l. nihil prohibet, C. ſi quis alteri, vel ſibi.* & firma-
10 tur regula per exceptiones, quæ dantur † in rebus
emptis pecunia dotali, minoris, militis, & ſimilium,
l. res, quæ ex dotali, ff. de iure dot. l. 3. *C. arbitr. tut. l. ſi vt
proprium, C. de rei vendicatione.*

*R. P. D. Marcomontio, Veneta cenſus Lunæ
14. Martij 1611.*

SVMMARIA.

1 *L. cum propria, C. ſi quis alteri, vel ſibi. Intellectus.*
2 *Hæres non poteſt declarare animum defuncti.*
3 *Simulationem qui allegat debet probare illam, & cau-
ſam probabilem, ſufficientem & veroſimilem, ſimu-
landi,* & num. 6.
4 *Maritus emens ex ſua propria pecunia pro vxore, non
præſumitur ſimulatè emere,* & num. 6.
5 *Simulatio non præſumitur.*
7 *Maritus poteſt ex propria ſua pecunia emere cenſum
pro vxore, & illi acquiritur cenſus.*
8 *Donatio inter virum, & vxorem, morte confirmatur.*
9 *L. 3. §. ſciendum, & §. ſed & ſi debitorem, ff. de donat.
inter vir. & vxor. intellectus.*
10 *Regula quod non valet ab initio tractatu temporis non
conualeſcit. Intelligitur ipſo iure, ſecus ſi Princeps
aliter voluerit.*
11 *Cenſus emptus alienâ pecuniâ, acquiritur illi cuius
nomine emitur.*

DECISIO CLXVI.

DIxerunt Domini non obſtare concluſionibus in
Deciſione firmatis diſpoſitionem, *l. cum proponas,*
1 *C. ſi quis alteri, vel ſibi.* Quia † ibi maritus vxore de-
functa aſſerebat ſe non vere, ſed ſimulatè appoſuiſſe
nomen vxoris in contractu, in hoc autem caſu Do-
minus Anſuiſius nunquam dixit nomen Dominæ La-
uiniæ ſuæ vxoris fuiſſe in inſtrumentum cenſus appo-
2 ſitum per ſimulationem. Et omiſſo pro nunc, † quod
hæredes eiuſdem Anſuiſij non poſſunt hodie in præ-
iudicium Dominæ Lauiniæ declarare ipſum habuiſſe
animum ſimulandi ex latè deductis per Surd. *conſ.* 351.
num. 55. *lib.* 3. ſufficit dicere quod etiam ipſe maritus
ſi foret ſuperſtes, & vellet dare de ſimulatione † debe- 3
re illam probare, vt vult text. in eadem, *l. cum propria,
in verſ. docenti tibi. & in l. ſi filij, in verbo, probat. C. de
donat. inter vir. & vxor.* & vtrobique notat *Gloſ.* Nec
ad iſtum effectum ſatis eſſet quod pretium cenſus ſit
ſolutum de pecunia ipſius mariti: nam & in dictis
legibus idem contigerat, & nihilominus exigitur à
marito probatio, & in terminis dicit Bald. *conſil.* 67.
ſub num. 1. *lib.* 5. † quod ſi maritus ex ſua propria pe- 4
cunia emat rem nomine vxoris non præſumitur ſi-
mulatio, ſed ſtatur inſtrumento, niſi contrarium pro-
betur, & quidem regulare eſt, † quod ſimulatio non 5
præſumitur, *l. quamuis, & ibi* Bald. *in Summar. d. tit. C.
ſi quis alteri, vel ſibi*, & qui dicit contrarium ſimula-
tum, † probare debet non ſolum ſimulationem, ſed 6
etiam cauſam ſimulationis, eamque probabilem, ſuffi-
cientem, & veriſimilem, Bart. *conſ.* 65. *n.* 4. *lib.* 1. cum
aliis cumulatis per Abb. *conſ.* 9. *n.* 7. *& conſ.* 97. *n.* 24.
Rota *deciſione* 69. *num.* 2. *part.* 2. *diuerſ.* In propoſito
autem caſu neque ſimulatio probatur, neque cauſa ſi-
mulandi, nam ſi agimus de ſimulatione, quæ tangit
voluntatem Anſuiſij ementis nomine Lauiniæ, nulla
omnino profertur ratio ex qua poſſit inferri Anſui-
ſium voluiſſe ſibi acquirere, & non vxori. & contra-
rium potius ſuadetur ex pluribus in deciſione conſi-
deratis, quæ iterum explicare nihil refert.

Non etiam probatur cauſa ſimulandi, † nulla enim 7
lex prohibet, quin maritus ex ſua propria pecunia
poſſit emere rem aliquam nomine vxoris. Immo huiuſ-
modi emptio eſt legitima, & dominium acquiritur
vxori, vt fuit iam dictum in alia deciſione, & tradunt
Bald. *vbi ſupra*, Bart. *in l. & ſi inſtrumenta, in fine, C. de
iure fiſc.* Signorol. *conſil.* 122. *num.* 1. Pariſ. *conſ.* 80. *lib.* 1.
n. 9. *& in Addit. ad* Bart. *in l. Quintus, ff. de donat. int. vir.
& vxor.* Neuiz. *in Silua nupt. lib.* 4. *n.* 23. *verſ. limit. nono.*
& fuit allegata *deciſ. in cauſa Romana fideic.* 20. *Aprilis,*
1583. *coram Bubalo.* Et quidem aut volumus maritum
crediſſe vxori eam pecuniam, qua cenſus, vel alia res
emitur, aut donare; ſi credidit dabitur contra vxorem
certi condictiò, vel actio negotiorum geſtorum, ſi ne-
gotium illius gerens eam rem maritus emit pro illa,
vt notauit *Cuiac.* in explicatione dicti tit. *C. ſi quis alte-
ri, vel ſibi.* ſi verò credimus rem eſſe donatam, non ideo
ſequitur contractum eſſe ſimulatum eo colore, vt oc-
cultetur donatio prohibita inter coniuges conſtante
matrimonio: nam in hoc eſt animaduertendum, quod
etiam ſi iure veteri eſſet inter coniuges conſtante ma-
trimonio omnino prohibita donatio, hodie tamen ſe-
cus eſt per orationem Seueri, & Antonini, per quam
iuris rigor est in parte relaxatus eſt, † vt ſi donans vſ- 8
que ad mortem in eadem voluntate donandi perman-
ſerit, donatio morte confirmetur, *l. donationes, & ibi*
Doctor. *l. ſicut, C. de donat. inter vir. & vxor. l. cum hic
ſtatus, §.* 1. *ff. eod.* Biſignett. *deciſio vnica, num.* 5. *eod. tit.*
Mantica, *de tacit. & ambigu. lib.* 21. *tit.* 7. *in princ.* Itaque
licet ante coniugis donantis obitum donatio non ſit,
nec dici poſſit valida, attamen eſt in ſtatu contingen-
ti, & poteſtatiuo validitatis, quia per mortem donan-
tis confirmabitur, ſi interim per contrariam volunta-
tem reuocata non fuerit, & ad hoc eſt optimus, text.
in l. res vxoris. d. tit. C. de donat. int. vir. & vxor. vbi
deportato marito, & publicatis omnibus eius bonis,
iuxta *l. vlt. de ſentent. paſſ.* non tamen publicantur res
donata vxori, ſed manet in pendenti, ita vt ſi eam
maritus non reuocauerit morte confirmetur donatio
fiſco penitus excluſo. Ergo ſi lex non ſtatim irritat
donationes conſtante matrimonio inter coniuges
factas, ſed eas relinquit in pendenti, vt ex muta-
tione, aut ex perſeuerantia voluntatis in donante,

vel reuocatæ cenſeri debeant, vel confirmatæ ceſſantibus aliis coniecturis, non datur ratio propter quam maritus per ſimulationem occultare velit donationem quam facit ſuæ vxori, cum ius præcisè reſiſtat, nec per huiuſmodi actum maritus priuetur facultate de rebus donatis aliter diſponendi quandocumq; ſibi placuerit.

Ex his ſequitur non obſtare *l.3 §. ſciendum,& §. ſed*
9 *ſi debitorem, ff. de donat. inter vir. & vxor.* Nam † in primis ibi non agitur de ſimulatione, neque S.C. dicit in ea ſpecie occultari veram actionem vt fraus legi fiat, ſed celeritate coniungendarum inter ſe actionum, quod in aliis legibus dicitur breui manu, vt optimè declarat Briſſon. *lib. 11. de verber. ſign.* atque iſta celeritas, & breuitas manus etiam in actu legitimo, & aperto, rectè adhiberi poteſt. Deinde loquitur Vlpianus de iure antiquo, quod patet tum ex clauſula, ipſo iure, quam ſemel, atque iterum repetit, quam etiam ex quo allegat Celſum, qui vixit ſub Hadriano Imperat. ante tempora Seueri, & Antonini; qui iuris antiqui in hac materia prohibitionem coarctarũt, vt dictum eſt. Præterea etiam ſi præcisè, & ad litteram illos textus velimus accipere tamen vt concilientur cum legibus ibi allegatis, dicendum erit quod ibi dicitur donationes inter coniuges ipſo iure ita eſſe interdictas vt nihil valeat quod actum eſt debere intelligi, vt ab initio nihil valeat, ſed confirmetur nihilominus ex poſtfacto, ſi vſque ad mortem eadem donandi voluntas in donante durauerit.

Nec obſtat regula, quæ ab initio non valent tractu
10 temporis non conualeſcunt, nam † id obtinet ipſo iure: ſecus autem vbi Principis auctoritate aliter conſtitutum eſt, vt in hoc caſu, & ita in his terminis, reſpondet Cuiac. *in prælect. ad d. tit. C. de don. inter vir. & vxor.*

Denique dato etiam, ſed nunquam conceſſo, quod in ſolutione pretij cenſus aliqua inter coniuges ſimulata donatio interceſſit, tamen hoc nihil facit ad emptionem dicti cenſus, quæ inter Monachos Camaldulenſes, & Anſuiſium facta fuit nomine ſuæ vxoris, quia cùm dicta emptio iure ſubſiſtat, & ſeparari poſſit à donatione, poterit vxor teneri ad pretij reſtitutionem, quatenus donatio non ſubſiſtat, ſed ideò non ſequitur quod cenſus eius nomine & ad eius proprietatem titè acquiſitus ad eam pertineat. Et ſic non obſtat, quod in *d. §. ſed ſi debitorem,* liberetur debitor, nec tamen acquiratur vxori pecunia, quaſi eodem modo in hoc caſu valeat quidem emptio, ſed cenſus acquiratur marito, non autem vxori: nam ibi non poterat contingere liberatio debitori, niſi pecunia marito creditori acquireretur, & præſuppoſito quod non ſubſiſteret donatio, non erat alius modus per quem à marito in vxorem pecunia tranſire poſſet ideóque nil mirum ſi dominium illius remanet penes maritum. Hic vero cenſus emptus Lauiniæ nomine fuit illi legitimè acquiſitus ſtatim ab initio, & iſta acquiſitio in eiuſdem Lauiniæ perſona non minus legitimè durauit etiamſi diceremus pretium fuiſſe illi donatum perperam ab Anſuiſio mari-
11 to. Quia † etiam ex aliena pecunia emptum acquiritur ei cuius nomine emptum eſt, vt dictum fuit in prima deciſione. A qua Domini non cenſuerunt recedendum ex capite iſtius prætenſæ ſimulationis. Sed ſi hæredes Anſuiſij velint audiri ſuper reſtitutione pretij, dabitur eade re dubium particulare.

Reuerend. P.D Cauallerio, Romana cenſus, Veneris 18. *Martij* 1611.

SVMMARIA.

1 *Cenſus acquiritur ei pro quo emitur mediante ſtipulatione Notarij, & procuratoris.*

2 *Diſpoſitionem liberam alicuius rei habere, denotat habere illius rei dominium liberum.*

3 *Verba debent intelligi ciuiliter.*

4 *Domini eiuſdem rei duo inſolidum eſſe non poſſunt.*

5 *In inſtrumento nihil ſuperfluum eſſe debet.*

DECISIO CLXVII.

GArganus vendidit cenſum q. Alexandro Mariæ Vitellio abſenti, Liuio, tamen in hac parte procuratore, & agente præſente, & vna cum Notario ſtipulante pro dicto Alexandro Maria, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus ad diſpoſitionem Domini Horatij, & eidem Horatio reſeruata plena, & libera facultate, ac arbitrio tam cenſus pro tempore decurrendos exigendi, quàm etiam cenſum ipſum, & illius retrouendendi pretium quoque exigendi recipiendi, & recuperandi. Mortuo Alexandro Maria, & Liuio, orta eſt controuerſia inter hæredes Alexandri Mariæ, & Dominum Horatium ad quemnam ipſorum cenſus ſpectaret, & cauſa commiſſa in Rota R. P. D. Coccino fuit ab initio facta deciſio ad fauorem Horatij ſub die 28. Aprilis 1608. à qua poſtea Rota receſſit, die 22. Iunij anni ſequentis 1609. & ſucceſſiuè fuit lata ſententia in fauorem dominorum de Vitellis. Cauſa appellationis mihi commiſſa; dubitaui an ſententia Rotalis eſſet confirmanda, vel infirmanda, & Rota reſpondit eſſe confirmandam. Nam per venditionem cenſus de quo agitur factam per Garganum Alexandro Mariæ, eiuſque hæredibus, conſtituendo ipſum procuratorem irreuocabilem, vt in rem propriam † interueniente ſtipulatione Notarij, & procu- 1
ratoris fuit cenſus acquiſitus Alexandro Mariæ §. 1. *Inſtitut. per quas perſon. nob. acquir. l. ſi procurator, ff. de acquir. rer. dom.*

Nec videbatur Dominis obſtare reſeruationem illam in fauorem Horatij, cum ampliſſima facultate. Quia attenta venditione ad effectum, vt hæc reſeruatio compari poſſit cum emptione cenſebant neceſſario eſſe intelligendam de diſpoſitione ad vtilitatem ipſius Alexandri Mariæ, qui erat dominus cenſus, & pro quo fuit ſtipulatum, & ſic quod Horatius haberet adminiſtrationem, non autem dominium. Et licet verbum
† liberè diſponere ſit ſatis amplum, & præſupponat 2
dominium, tamen Domini in hoc caſu non putabant
eſſe ita amplum, & latè patens, vt non debeat † intel- 3
ligi ciuiliter, *l. obligatione, ff. de pignor. & hypoth.* Oldr. *conſ.* 148. *num.* 7. latè Aym. *conſ.* 462. *num.* 15. *& ſeq.* & propterea dicebant verbum diſponere, debere intelligi ad vtilitatem illius pro quo fuerat emptus cenſus nempe Alexandri Mariæ.

Accedebat premiſſis, quod niſi admitteretur, hæc interpretatio, ſequeretur alterum de duobus abſurdis, vel quod duo eſſent inſolidum domini eiuſdem cenſus nempe Alexander Maria, cui fuerat facta venditio, & qui acquiſierat; & Horatius cui fuerat reſeruata libera diſpoſitio, quod nullatenus eſſe poteſt ſtante
regula firmata in vltima deciſione. † Quod duo inſo- 4
lidum domini eiuſdem rei eſſe non poſſunt, *l. ſi vt certo, §. ſi duobus vehiculum, ff. commod.* Vel quod nomen Alexandri Mariæ in inſtrumento appoſitum inſeruiret de vento, & nihil operaretur, quod neque vlla ra-
tione eſt admittendum, † cum in inſtrumento eſſe 5
non debeat minimum verbum ſine virtute aliquid operandi ſi poteſt. Bald. *in rub. C. de contr. empt. num.* 6. *verſ.* 9. *quæro,* vt etiam alias Rota firmauit in dicta deciſione.

R.P.D.

R. P. D. Iuſto, Romana cenſuum, de Luraghis, Veneris, 21. Aprilis 1600.

SVMMARIA.

1 *Res empta pro abſente etiam proprijs pecunijs ementis, acquiritur abſenti.*
Si tamen res ſit tradita, vel emptio ratificata, d. n. 1.
Abſens tamen tenetur reſtituere pretium erogatum, num. 5.
2 *Voluntas probatur à poſteriori.*
3 *Traditio in incorporalibus probatur ex patientia.*
4 *Ratificatio probatur ex confeſſione iudiciali.*
6 *Geſta poſt decoctionem non poſſunt praeiudicare creditoribus anterioribus.*
7 *Solutione vnica eodem tempore facta, non extinguitur duplex debitum.*
8 *L. ficut, §. ſi debitor, ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolu. intellectus.*
9 *Mandatum expirat decoctione mandantis.*
10 *Adminiſtratio bonorum perditur ob decoctionem.*

DECISIO CLXVIII.

DVbium diſtinctum fuit in duas partes, & prima pars reſpicit ſummam cenſuum ad tredecim millia ſcuta aſcendentiũ, ſecunda vero ad ſeptem millia.

Quo ad Primam dixerunt Dominum Aſcanium teneri ad pretium, ſed faciendam eſſe prouiſionem, qua conſulatur creditoribus Luraghi, vt agnoſcantur tanquam Domini cenſuum, & vti poſſint tanquam proprijs Luraghi, in quo videntur etiam acquieſcere informantes pro creditoribus.

Quo ad ſecundam duæ etiam difficultates fuerunt diſcuſſæ, Prima ſcilicet, an dominium cenſuum decem millium ſcutorum de quibus agitur fuerit acquiſitum Domino Antonio. Secunda, an remaneat debitor pretij.

Reſpectu primæ difficultatis affirmatiuè reſolue-
1 runt, nam † quando quis emit de proprijs pecunijs ſub nomine alterius abſentis dicitur acquiſitum dominiũ ei, pro quo res empta eſt, ſi eſt tradita vel emptio eſt ratificata, quia hoc modo conſtat de veritate, &
2 voluntate vtriuſque partis, † quæ probatur à poſteriori, Bald. *in l. multum intereſt, num. 3. C. ſi quis alteri, vel ſibi, &* Salic. *ibi, num. 3.* Caſtr. *num. 3. & idem* Caſtr. *conſ. 319. part. 2.* & ſequuta eſt Rota *corã R. P. D. meo Seraphino, in cauſa Romana extinctionis cenſus, 7. Nou.*
3 1584. De traditione † conſtat in caſu noſtro ex continua patientia, quia ſumus in incorporalibus, *l. quoties, in fin. & ibi* Bart. *& alij, ff. de ſeruit.* Præſertim iuncta redẽptione cenſuum & ſolutione pretij facta Dominis de Iuſtinianis in extinctionẽ debiti, ex quibus oritur etiam ratificatio, facit text. in *l. ſi pars, §. illud, l. pen. §. fin. & l. fin. ff. de inoff. teſt.* Bart. *in l. ſi poſt legatum, ff. de his quib. vt ind.* Caſtr. *conſ. 1. lib. 1.* Aym. *conſ. 204. n. 13.*

4 Quæ ratificatio † expreſsè colligitur ex confeſſione iudiciali Domini Antonij, qui dicit. *E verò quello delli dieci milla ſcudi, il quale ſe bene non era compro delli dinari di Lurago, nondimeno era mio à tutta paſſata.* Ex qua confeſſione probatur veritas non ſolum à poſteriori, & ex conſequentibus, ſed à priori, & ab antecedentibus, quia ſic actum dicitur. Bart. Bald. *& alij, in dicta l. multum intereſt,* & ſuper confeſſione fundata eſt Rota in dicta deciſione Romana extinctionis cenſus.

5 Ex quibus ſequitur Dominum Antonium † iure fuiſſe factum debitorem pretij erga Luragũ, & creditores, Bald. Caſtr. *& alij, in l. 1. C. ſi quis alt. vel ſibi.* Quod ipſe ſciuit, & faſſus eſt, & ceſſant omnia, quæ in contrarium adducuntur, quia ex ſuperioribus conſtat de ſcientia, ratificatione, & vſu Domini Antonij.

Reſpectu ſecundæ reſoluerunt Dominum Antonium remanere debitorem pretij, non obſtante aſſerta ſolutione facta Dominis de Iuſtinianis, ſiquidem † 6
geſta poſt decoctione Luraghi non poſſunt præiudicare creditoribus anterioribus, not. in *l. Rogaſti, §. ſi fugitiuus, ff. ſi cert. pet.* Caſtr. *in l. ſumma cum ratione, n. 6. ff. de pecul.* Quia tunc omnia reducuntur ad diſpoſitionem iuris, Rota *coram* Illuſtriſſimo Blanchetto *in Romana pecuniaria 13. Nouembris* 1592. & in aliis.

Nec facit allegata aſſignatio, vel pactum inter Dominum Antonium, & Luragũ, vt Antonius vti poſſet cenſibus pro ſua indemnitate, cùm eſſet obligatus ad fauorem Dominorũ de Iuſtinianis pro Lurago. Quoniam reſponſum fuit primò de hoc plenè non conſtare. Secundò, & ſi conſtaret non ideò extinctum eſſe debitum pretij, pro quo inſtant creditores, † nec po- 7
tuiſſe illo cenſu vnico contextu ſoluere debitum dominis Iuſtinianis, & eorum iura, & actiones acquirere, & creditoribus Luragi decocti, cùm ſint duo debita. Tertiò, quod licet attendatur tempus pacti, non extinctionis, *l. ſicut, §. ſi debitor, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* † nihilominus ille text. explicitè quando res du- 8
rat, & eſt in bonis debitoris, ſecus poſt † decoctionem, 9
& fugam, quando quodcunque mandatum, & facultas cenſetur reuocata, vt notatur in *d. l. rogaſti, §. fugitiuus, ff. ſi cert. pet.* † & amiſſa bonorum adminiſtratio, *l. libera,* 10
ff. de pecul. Gloſ. *in d. §. fugitiuus, in verbo, Credendo.*

Quæ omnia Domini intellexerunt, ſaluo iure Domini Antonij quæſito contra Luragum, & eius bonâ ex ſolutione debiti facta Dominis Iuſtinianis.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano, Romana cenſus, 22. Iunij 1609.

SVMMARIA.

1 *Officium acquiritur non illi, qui conceditur, ſed illi cui reſeruatur facultas de eo diſponendi.*
2 *Res acquiritur ei ad cuius fauorem eſt facta ſtipulatio.*
3 *Etiam quod alteri concedatur dicta rei diſpoſitio.*
4 *Dominium eiuſdem rei penes duos inſolidum eodem tempore eſſe non poteſt.*

DECISIO CLXIX.

LIcet vera ſit concluſio, † quod dominium officij 1
non acquiritur illi, in cuius perſonam fit à Principe conceſſio, & ſuper cuius vita ponitur, ſed illi, cui reſeruatur facultas percipiendi fructus, & de officio diſponendi, vt fuit reſolutum *in cauſa Romana montium, 5. Nouembris 1576. coram bon. mem. Clem. VIII.* & aliàs ſæpius, tamẽ in caſu iſto termini non ſunt pares, quoniam non agitur de officiis, in quorum emptione ſolent aliqui erogare pecunias, & acquirere ſibi modo prædicto, & ſolùm currere periculum vitæ illorum, in quorum caput ponunt officium, ſed in caſu iſto agitur de emptione cenſus, quem Garganus vendidit Alexandro Mariæ abſenti Linio in hac parte procuratore, & Agente præſente, & vna mecum Notario ſtipulante pro dicto Alexandro Maria, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus, &c. vnde † fit, quod mediante perſona 2
dicti procuratoris Alexandro Maria acquiſiuit dominium dicti cenſus; *§. pen. inſtit. per quas perſon. nob. acquir.* Theſſaur. *deciſ. 70. num. 13.* vbi alios allegat.

Neque releuat, quod incontinenti dicatur, † ad 3
diſpoſitionem tamen Horatij, &c. Quia iſta diſpoſitio non intelligitur reſpectu dominij, quod cùm mediante

ſtipulatione fuerit acquiſitum Alexandro Mariæ non potuit incontinenti acquiri etiam Horatio cùm penes
4 † duos inſolidum eſſe minimè poſſit, *l. ſi certo, §. ſi duobus vehiculum, ff. commod.* ſed dicta diſpoſitio debet intelligi de adminiſtratione, quod innuunt etiam verba inſtrumenti inferius appoſita, & de illo, & illius iuribus liberè adminiſtrandi, & diſponendi, hoc eſt ad effectum, quod habeat quamcunque adminiſtrationé, ſaluo tamen domnio acquiſito Alexandro Mariæ, prout in ſimili fuit reſolutum *in cauſa Romana officij, 30. Ianuar. 1603. coram R. P. D. Lancellotto.* vbi Rota dixit officium ſpectare ad Victoriam, cùm Papa illud Victoriæ donauerit, & non ad hæredes Caſſandræ, licet omnimoda diſpoſitio, quo ad adminiſtrationem eſſet relicta dictæ Caſſandræ.

Neque releuat, quod poſt acquiſitionem factam Alexandro Mariæ incontinenti dicitur, ad diſpoſitionem tamen Horatij, & ſic videmr acquiſitum domioium Horatio, quia contrarium eſt verius. Nam ſi teneretur hic intellectus nomen Alexandri Mariæ inſeruiret de uento in inſtromento, & magis cogeretur præfata interpretatio, vt domioium fuerit acquiſitum Alexandro Mariæ cum adminiſtratione tamen Horatij, quæ potuit adhiberi iuſtis de cauſis, maximè cùm Horatius eſſet familiaris honorarius domus Alexandri Mariæ.

Neque eſt verum, quod cenſus fuerit emptus cum pecunijs Horatij, quia pecuniæ fuerunt ſolutæ per procuratorem Domini Alexandri abſentis, cui etiam fuit facta quietantia, & licet dicatur mediante mandato dato per Horatium ad banum, non inde ſequitur, quod Horatius ſoluerit de proprijs pecunijs maximè cum, vt conſtat ex epiſtolis in alia poſitione datis Horatius ſolitus eſſet habere in manibus pecunias Alexandri, & illas miniſtrare.

Ex quibus Domini receſſerunt à reſolutione facta die 28. Aprilis 1608.

R. P. D. Pirouano, Romana cenſus, Lunæ 18. Iunij 1612.

SVMMARIA.

1 *Procurator emendo pro domino illi acquirit dominium, & poſſeſſionem.*
2 *Negotiorum geſtor acquirit ei, pro quo emit ſequuta ratificatione.*
3 *Diſpoſitio libera rei importat dominium.*
4 *Animus acquirentis principaliter ſpectatur in acquiſitione dominij, & poſſeſſionis.*
5 *Simulatio in emptione facta pro alio, ex quibus præſumatur.*
6 *Adminiſtrator habens liberam adminiſtrationem omnia poteſt, quæ poteſt dominus etiam alienare, & permutare.*
7 *Non tamen poteſt donare, nec legare.*

DECISIO CLXX.

Domini ſteterunt pro confirmatione ſententiarum, in quibus fuit declaratum cenſum ſcutorum quingentorum, acquiſitum per Liuium Gabriellium Alexandro Mariæ Vitellio, eiuſque hæredibus ad diſpoſitionem tamen Domini Horatij Amadutij ſpectare ad prædictum Dominum Alexandrum.

Nam cum Liuius dominium, & poſſeſſionem Alexandro acquirere voluerit emendo cenſum ſpecifi-
1 cè illum nominando, † & potuerit vti procurator, *l. 1. C. per quas perſon. nob. acquir. l. per procuratorem, C. de acquir. poſſeſſ. l. quod meo, ff. eod. tit. de acquiren. poſſeſſ. c. cùm veniſſent, de reſtit. ſpol.* Bald. *de contrahen. emptio. & vendit. in rub. num.* 16. Surd. *deciſ.* 226. *num.* 1. Vel ſaltem
† vti negotiorum geſtor ſequuta ratihabitione, *l. ſi pupilli, §. ſed ſi ego, ff. de negot. geſt.* Anch. *conſ.* 127. *in princ.* conſequitur cenſum ad eundem Alexandrum ſpectaſſe, & ouoc ad eiuſdem filios, & hæredes pertinere pro quibus etiam fuit ſtipulatum in inſtrumento cenſus. 2

Et quæ dicuntur de reſeruatione in eodem inſtrumento ad fauorem Domini Horatij appoſita & formalibus verbis conceptæ. Reſeruata tamen eidem Domino Horatio Amadutio licet abſenti plena, & libera facultate, & auctoritate, & arbitrio tam cenſus pro tempore currendos exigendi, quàm etiam cenſum ipſum, ac illius iura retrouendendi, extinguendi, & reſpectiuè cedendi, pretium quoque exigendi, recipiendi & recuperandi, & de habitis, receptis, & habuiſſe confeſſis quietandi, & generaliter de illo, & iuribus illius liberè adminiſtrandi, & diſponendi etiam abſque aliquo mandato Domini Alexandri. Si prædicta verba eſſent intelligenda de abſoluta, & omnimoda diſpoſitione, quæ neceſſario præſupponit do-
mioium, & poſſeſſionem † ſine quibus facultatem liberæ diſpoſitionis non iotrat, *l. 1. ff. de iuriſd. omn. iudic. l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procur.* nullidubium quod Amadutio cenſus eſſet quæſitus, quia 3
animus Lioij fuiſſet taliter acquirendi, † qui principaliter in acquiſitione dominij, & poſſeſſionis inſpici debet, eſto quod alia perſona in inſtrumento fuiſſet nominata, *l. qui mihi donatum, ff. de donat.* Anchar. *d. conſ.* 127. *in prin. verſ. ſed plura concurrunt.* Præſumere- 4
tur † enim potius nomen illius ſimulatæ adſcriptum in inſtrumento, quam quod verè in eo eſſet tranſlatum dominium quia nec Alexandri pecunia cenſus fuerat emptus neque ſtatim cæperat poſſidere, Bald. & Sylic. *in l. multum intereſt, C. ſi quis alteri vel ſibi,* Dec. *conſ.* 545. *n.* 15. & 16. Menoch. *de arbit. caſu* 470. *n.* 20. Surd. *dec.* 325. *n.* 12. *in fine.* 5

Cæterùm Domini exiſtimarunt verba reſeruationis non eſſe referenda ad abſolutum dominium, ſed dumtaxat ad liberam adminiſtrationem, quæ ſe compatitur cum acquiſitione dominij cenſus in perſona Alexandri, vt in aliis deciſionibus coram Dominis meis Coccino, & Caualletio fuit conſideratum.

Facultates † autem liberi adminiſtratoris, & ſi includant ea omnia, quæ dominus facere poſſet, etiam alienando, & permutando, *l. procurator cum libera, ff. de procur.* vbi Bart. *in princ.* Bald. *in l.* 1. *ad fin. verſ. item adde, ff. de off. proc.* Cæſ. Surd. *dec.* 229. *n.* 26. Illuſtr. Mantica, *de tac. & ambig. lib.* 7. *tit.* 2. *n.* 14. Non † tamen donare, vel legare poſſet, vt dicunt *Bart.* & alij præcitati, quæ cùm ſint ſigna abſoluti dominij, & diſpoſitionis, & in contextu reſeruationis non legantur, vel ſaltem æquipollentia, vt in caſu Anch. *d. conſ.* 127. & prout poterat dicta venditrix ante dictum contractum, ſequitur dicendum iura acquiſiti dominij non remanſiſſe vulnerata propter reſeruationem; Maximè quia verba ex quibus argumentum dominij pro Amadutio deſumebatur erant magis reſtricta ad adminiſtrationem, quam ad dominium: ibi & generaliter de illo, & iuribus illius liberè adminiſtrandi. Nec dicatur quod ſubſequebatur verbum & diſponendi æquè vniuerſale, quia & illud benè conuenit terminis adminiſtrationis circa facultatem vendendi, & permutandi abſque eo quod impartet in cæteris abſolutum dominium. 6 7

Et quod ſemper retentus fuerit ſermo de facultate adminiſtrandi, benè indicant alia ſequentia verba ibi; etiam abſque mandato Domini Alexandri, quæ ſuperflua fuiſſent quatenus dominium in perſona illius non fuiſſet conſiderabile. Et prædictis exinde acceſſit declaratio eiuſdem Amadutij, qui ſe pro procuratore

Alexandri

Alcaandri geſſit in exigendo fructus cenſus enunciando ſe procuratorem, & reſeruatarium quæ obſeruantia ouultum mouit Dominos, vt Amadurium crederent adminiſtratorem & non dominum, qui etiam in alijs negotiis pro Dominis Vitellis vti talis ſe gerebat.

Et ita fuit reſolutum.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano, Romana cenſus Lunæ 28. Aprilis 1608.

SVMMARIA.

1 *Diſpoſitio rei pertinet ad eum qui eſt illius dominus.*
2 *Dominium non poteſt in ſolidum eſſe penes plures.*
3 *Tamen hæc particula, reſtringit præcedentia.*

DECISIO CLXXI.

FVit reſolutum cenſum, ſpectare ad Horatium Amadurium, quia illum emit Liuius pro Vitellio, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus ad liberam diſpoſitionem Domini Horatij Amadutij, tum quo ad ſortem tum quoad exactionem fructuum, & ipſemet Horatius ſoluit pecunias mediante ordine directo bancho, vnde ſequitur quod cenſus ſpectes ad ipſum Hora-
1 tium, iure dominij, † quia alias non potuiſſet de eo li-
berè diſponere, *l. in re mandata, C. mandat.* & conſiderat Anchar. *conſil. 127. colum. 1. in fine, verſ. reſeruando namque,* & dixit in ſimili, Rota *in cauſa Romana montium 5. Nouembris 1576. coram fel. rec. Clem. VIII.*

Neque obſtat quod acquiſitio fuit facta pro Vitellio, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus, & ſic ei fuit
2 acquiſitum dominium, † quod non poteſt inſolidum
eſſe penes plures ex allegatis per Signoro *conſ. 75. n. 9.* Quia in hoc caſu non fuit ſimpliciter acquiſitum Vitellio, cum acquiſitio ſit pro Vitellio, eiuſque hære-
3 dibus reſeruata tamen diſpoſitione Horatio, † cuius
dictionis natura eſt reſtringendi omnia præcedentia, Bald. *conſ. 175. num. 12. verſ. 3. etiam lib. 2.* & ſic retorquetur motiuum, quod cum diſpoſitio, & ſic dominium ſit penes Horatium, non poſſit eſſe penes Vitellium, cùm apud duos inſolidum eſſe non poſſit. Minus obſtat quod cenſus videatur emptus de pecuniis Vitellij, quia de contrario conſtat ex ordine dato per Amadutium banco ad effectum emendi dictum cenſum: Neque ex epiſtolis conſtat quod tunc Horatius haberet in manibus pecunias Vitellij, & ſi conſtaret neceſſe eſſe probare quod Amadutius de eis ſoluerit, & tunc videndum eſſet ſi Vitellius voluiſſet donare Horatio, & ſi donatio ſuſtineretur, vel aliàs reſultaret aliqua ſimulatio, vt dici poſſet cenſum ſpectare ad Vitellium.

R. P. D. Ramboldo, Peruſina Cenſuum, Veneris 13. Februarij 1615.

SVMMARIA.

1 *Abſenti ius acquiritur ex ſtipulatione Notarij abſque ratificatione, & ceſſione, ſecundum magis communem.*
2 *Accedente maximè iuramento debitoris.*
3 *Tutor poteſt ſtipulari pro ſuo pupillo.*
4 *Cenſus emptus ex pecunia communi pro ſe, & ſocio vtrique acquiritur, & ſolui debet.*
5 *Soluens ei cum quo contraxit liberatur, etiam quod ſciat pecuniam ad alium ſpectare.*
6 Limit. *quando ſtipulatio eſt concepta copulatiuè pro contrahente, & abſente, pro quo Notarius fuit ſtipulatus ſub debitoris iuramento.*
7 *Adiecti non dicuntur quando diſpoſitio eſt æqualiter in perſonam omnium collata.*

DECISIO CLXXII.

DOmini dixerunt † filiabus Marci Antonij fuiſſe 1
licet abſentibus ius quæſitum per ſtipulationem
Notarij etiam abſque ceſſione, & ratificatione vt videtur magis communis opinio, de qua per Rol. *conſ. 19. num. 17. & 22. lib. 1.* Cæph. *conſ. 33. num. 5. & 8. lib.* Clar. *in §. Donatio quæſt. 13. n. 2.* Menoch. *conſ. 92. num. 67. lib. 1.* Pedem. *deciſ. 33. in fine,* Surd. *deciſ. 113. num. 5. & ſeqq.* cum ibi cumulatis, & in terminis cenſus fuit dictum *in vna Veneta cenſus 3. Decembr. 1610. coram Reuerendiſſimo Lugdunenſi,* Atque † hæc opi- 2
nio etiam eo magis in propoſito locum ſibi vendicare videbatur ex quo interceſſit quoque iuramentum debitoris, quod idem operatur atque præſentia, & acceptatio partis, Butr. Imol. *& alij, in cap. cum contingat, de iurei.* Ruin. *conſ. 180. n. 12. & ſeq. lib. 1.* cum multis adductis per Gabr. *concluſ. n. 69.* Et prædictæ filiæ tempore ſtipulationis erant ſub tutela Vincentij, quo fit
† vt mediante perſona dicti tutoris fuerit ipſis ius 3
quæſitum abſque alia acceptatione. iux. Gloſſ. *in l. ſtipulatio iſta, §. ſi quis inſulam, in verbo, fieri ff. de verb. oblig. & in l. quoties, in verbo, ſuo nomine, ff. de admin. tuto,* cum immo neque etiam ab ipſis geſta per tutorem impugnari potuiſſent.

Hoc autem iure ſtante voluerunt † fructus cen- 4
ſuum emptorum à dicto Vincentio pro ſe, & dictis filiabus ex pecunia communi non potuiſſe ſolui Vincentio tantum, & eius hæredibus, ſed pro medietate debuiſſe ſolui dictis filiabus ad *l. innito, C. de ſolut. & l. reos promittendi, §. cum tabulis, ff. de duob. reis, l. ſi mihi, & Titio, ff. de verb. oblig.*

Nec obſtare videbatur † quod ſoluens ei cum quo 5
fuit celebratus contractus dicitur liberatus etiam quod ſoluens ſciret pecuniã ad alium pertinere. Surd. *conſ. 43. n. 2.* cum ibi allegatis, & *dec. 229. n. 17. & 18.*
Quia fuit dictum, † obiectum non procedere quando 6
contractus celebratus eſt copulatiuè ad fauorem abſentis, pro quo Notarius ſub debitoris iuramento ſtipulatus fuit, ſed eo caſu dumtaxat quod verba obligatoria, & executiua in ſolum contrahentem, non autem in abſentem directa fuerunt, ad notata per *Surd.* & alios ſupra allegatos.

Minus etiam ſubſiſtere credebant, quod dictæ filiæ dicantur adiectæ ſtipulationi, & conſequenter ſol-
uens vni ex duobus dicatur liberatus. Quia † cùm 7
ſtipulatio concepta fuerit per copulatiuam, & non alternatiuam, & diſpoſitio æqualiter in perſonam omnium collata non poſſunt dici adiectæ. Bart. *in l. 2. n. 2. & 3. in fin. ff. de duob. reis.*

R. P. D. Dunozet, Iannenſis cenſus, Veneris 25. Nouembris 1613.

SVMMARIA.

1 *Obligatio facta à non vero debitore, non arctat creditorem ad illam acceptandam.*
2 *Obligatio cum pacto reſolutiuo, ſi aliquid intra certum tempus factum non fuerit, ſi non fiat, reſoluitur.*
3 Declar. *hoc procedere volente creditore.*
4 *Cenſus nulla præcedente diſdicta, non poteſt dici extinctus.*

5 *Decretum factum cum clauſula,tum intimatione, non facta intimatione,non afficit.*
6 *Citationem praceſſiſſe facit praſumi comparitio citati, non comparitio citantis.*
7 *Depoſitum conditionatum non releuat.*
8 *Abſenti acquiritur ius irreuocabiliter, ex ſtipulatione Notary.*
9 *Intellige hoc verum ad effectum vt is qui ſe obligat non poſſit pœnitere, non ad effectum, vt abſenti inuito ius acquiratur.*

DECISIO CLXXIII.

DOmini dixerunt mandatum relaxatum per A.C.
pro fructibus cenſus eſſe exequendum quia de
validitate illius nulla ſuberat dubitatio, & de iuſtitia
conſtabat ex inſtrumento cenſus, qui non fuit extin-
ctus,niſi anno 1611. à Domino Duce de Altemps.
Nec viſum fuit Dominis releuare depoſitum ante-
1 rius factum à Domino Duce Cæſio,nam † cum Domi-
ni de Auria non eſſent illius creditores nullo iure te-
nebantur pecunias per eum oblatas recipere. & retro-
uendere cenſum,prout inſtabat dictus Dominus Dux
Cæſius, quidquid ſit dicendum quando ageretur de
ſola illius extinctione.
Nec obſtat fuiſſe factum depoſitum ex quo Dux
Cæſius conſtituit ſe debitorem dicti Cenſus nam præ-
terquam quod hæc nominis mutatio facta fuit inſciis
2 creditoribus illa † obligatio remanſit extincta,dum in-
tra tempus præſcriptum duorum annorum cum clau-
ſula reſolutiua cenſus non fuit extinctus *l. 1.& tot.tit. ff.de leg.commiſſor.* Illuſtriſſ.Mantica,*de tacit. & ambig. lib. 4.tit. 59.*
3 Et licet dici poſſet hoc † procedere Duce ab Al-
temps volente,tamen de eius voluntate ſatis conſtare
viſum fuit ex eo quod poſteà ipſe ſciens, volenſque
ſoluit fructus,cenſúmque extinxit cum aliis coniectu-
ris ponderatis per informantes.
Præterea depoſitum non potuit ſuffragari Domino
4 Duci ad effectum extinctionis cenſus,† quia remanet
ſine diſdicta ne dum ex eo, quod illa facta fuerit à
Domino Duce ab Altemps,& ab eodem reproducta ad
retrouendendum ſibi cenſum cum clauſula, vt aliàs
pecuniæ deponerentur penes montem Pietatis,depo-
ſitum verò diuerſo modo factum fuit, ſed ex eo quod
fuit factum poſt duos menſes, ſicque contra expreſſa
verba Conſtitutionis Felic.*record.*Pij V.*vt fuit deciſum in Anconitana cenſus,24.Maij præteriti,coram R.P.D. meo Vbaldo* Et eo minus ſuffragari potuit,quia decre-
5 tum factum fuit cum † intimatione pro certa die, &
hora intimantis,& de tali intimatione nullibi conſtat.
Rol.*conſ.63.n.13.lib.3.*Put. *dec.174.lib.1.* fuitque di-
ctum *in d.Anconitana cenſus.*
Nec ſuffragatur comparatio procuratoris Ducis al-
6 legantis contumaciam:Quia comparatio † partis cita-
tæ non autem citantis facit vt præſumatur citatio, vt
latè fuit deductum *in d.Anconitana cenſus.*
7 Placuit etiám Dominis aliud fundamentum † de-
poſitum,ſcilicet, non fuiſſe purum, & liberum dictis
appoſitis conditionibus, ad quas dicti hæredes Auriæ
vigore inſtrumenti cenſus non tenebantur;& per con-
ſequens non ſuffragatur, Salic. *in l.acceptam,n.1.circa med.C.de vſur.*cum aliis allegatis in vna *Farfenſi pecuniaria 19.Decembr. 1609.coram Reu.Bononienſi.*
Nec viſum fuit poſſe obſtare reſcriptum motu pro-
prio erectionis montis pro extinctione debitorum
Ducis Cæſij,in quo cauetur vt creditores in receptio-
ne pecuniarum teneantur cedere iura ad fauorem
Montiſtarum,& vigore obligationis Dux effectus fue-
8 rat debitor,& dicti hæredes creditores,† cum illis fue-
rit acquiſitum ius irreuocabiliter vigore ſtipulationis
Notarij ex Rub.Alexandrino,*conſ.157.n.4. verſ.& ſi decat.* Ceph.*conſ.33.n.13.& ſeqq.lib.1.*cum aliis per in-
formantes.Nam reſponderunt Domini † dictam con- 9
cluſionem ſubſiſtere ad effectum,vt qui ſe obligat non
poſſit pœnitere, non autem ad effectum vt Tertius, ſi
id ratum non habeat efficiatur creditor, Rota *Diuerſ. deciſ.683.n.4.p.1.* & fuit dictum *in Ceſenatenſi bonorum,27.Iuny 1612.coram Reuerendiſſ.Bononienſi.* Vnde
cum dicti hæredes non poſſint dici creditores, nec
etiam Dux poteſt dici debitor,quia hæc ſunt correla-
tiua, ſequitur non intrare reſcriptum motus proprij.
Ex quibus, & aliis multis adductis per informan-
tes,ita fuit concluſum.

R.P.D.Remboldo,Peruſina cenſuum,Mercurij 1. Iuny 1616.

SVMMARIA.

1 *Abſenti ex ſtipulatione Notarij ius acquiritur abſque ceſſione,& ratificatione ſaltem ad effectum, vt contractus ante ratificationem reuocari non poſſit.*
2 *Cenſus fructus rectè ſoluuntur ei,qui cenſum emit.*
3 *Soluens aly,quam vero creditori,non liberatur.*
4 Ampliat.*etiam ſi ſoluat coniuncta perſona.*
5 Limit.*quando ſoluitur ei cum quo fuit celebratus contractus.*
6 *Prapoſitus ad contrahendum,cenſetur etiam prapoſitus ad recipiendum ſolutiones.*
7 Ampliat.*etiam, quod contractus nomine alterius ſit factus.*
8 *Res acquiſita ex aliena pecunia, acquiritur ſtipulanti.*
9 *Debitor ſoluens iuxta formam ſtipulationis liberatur.*
10 *Obſeruantia ſubſequuta eſt optima interpres cuiuſque precedentis.*

DECISIO CLXXIV.

DOmini quo ad ſolutiones Vincentio factas re-
ceſſerunt à deciſis, die 13. Februarj 1615.& de
aliis ſolutionibus hæredibus dicti Vincentij factis
mandarunt particulariter videri.
Nam admiſſo etiam quod filiabus Marci Antonij,
vt in alia deciſione dicebatur, fuerit † per ſtipulatio- 1
lationem Notarij ipſis abſentibus ius quęſitum abſque
alia ceſſione,& ratificatione,quod ſaltem ad effectum
vt contractus ante ratificationem reuocari non potue-
rit indubitanter procedere videtur vt idemmet *Ceph.*
qui pro contraria opinione quod ſcilicet,ante ceſſio-
nem,& ratificationem per ſtipulationem Notarij,nul-
lum ius abſentibus acquiritur allegari ſolet, declarat,
conſ.440.num.41.& ſeqq. Surd. *conſ.60. num.16. circa med.verſ.non dico,*nihilominus † cùm contractus cen- 2
ſus de quo agitur,fuerit cum ipſo Vincentio celebra-
tus,rectè potuerunt fructus dicti cenſus eidem Vincen-
tio ſolui regula enim illa † quod ſoluens alij quam 3
verò creditori non liberetur, *leg. ſi ego, ff.de nego. geſt. l.eius qui in prouincia vbi* Gloſſ.& Bart.*ff.ſi cert.pet. l. cum quis,§.1.de ſolut.*† Etiam ſoluendo coniunctæ per- 4
ſonæ,Gloſſ.*in l.vero procuratori & ibi* Bart. *& alij ff. de ſolut.l.qui aliena negotia,§.quamquam,ff.de neg.*Alex.
conſ.4.n.3. verſ.tamen quia coniuncta. vbi teſtatur de
communi,*lib.2.*
Limitatur,† vt non procedat, quando contractus 5
fuerat cum perſona, cui facta eſt ſolutio, celebratus,*l. ſi filius,& ibi* Bart.Alex.Dec.Iaſ.*& aly,C.de pact.* Bart.
in l. quod ſeruus, & in l.filia, ff.de ſolut. cum aliis per
Surd.

6 Surd.*dec.229.n.8.& ſeqq.*Qui eoim præpoſitus eſt ad contraheodum,videtur etiam præpoſitus ad recipiendum,videtur etiam præpoſitus ad recipiendum ſolutiooem, vt inquit Bart. *in d. l.quod ſeruus, ff.de ſolut.* vbi ſubdit hoc eſſe menti teneodum.

Non obſtat quod tunc demom hoc locom ſibi vendicet,quando verba ſtipulationis in ſolum contrahentem directa fueruot: ſecus autem ſi etiam in abſentem pro quo Notarius ſub debitoris iuramento ſtipulatus fuit: quia obiectum, vltra quod in iure non ſub-
7 ſiſtit,† eum idem ſit quamuis contractus oomine alterius ſit factus. *Surd.* poſt alios per eum citatos, *d. dec.229.n.12.*tollitur etiam ex facto.Quo eoim ad duo poſteriora inſtrumeota cenſus de anno 1592.celebrata in altero eorum oulla legitur ſtipulatio Notarij,ſed tantum Vincentij in alio verò licet ſtipulatio Notarij pro abſentibos adſit tamen poſtea expreſsè debitor cenſus promittit ſoluere fructus Vincentio tantum.Et quo ad cenſom conſtitutum de anno 1584. Idem Viocentius in caſu extinctionis cenſus ſtipulatus fuit ſortem principalem, vna com fructibus vſque tunc
8 decurſis reſtitoi. † Quæ ſtipulationes fueruot validæ licet pecuniæ ex quibus empti fuerunt cenſus non eſſent ſtipulantis,*l.huiuſmodi,in princ.& ibi* Gloſ.*ff.de legat.*1.Abb.*conſ.86.n.1.& ſeqq.lib.*2. Natta, *conſ.*262.
9 *n.*15. † Et debitor ſoluendo fructus Vincentio iuxta formam ſtipulatioois indubitanter fuit à debito liberatus. Dec. *in l. certi cenditor. §. ſi nummos,n.*13.*& ibi* Alex.*ff.ſi cert.petat.* cum aliis per Becc.*conſ.*19.*num.*8. *&* 16.

Quæ etiam eo magis procedere videbantur, quia quod re vera mens, & intentio contrahentium fuerit vt fructus Vincentio ſoluerentur,ad vtilitatem tamen etiam filiarum Marci Antonij viſum fuerit apertè colligendum ex eo quod Vincentius,eiuſque hæredes, ac dictę filiæ vſquequo præiudicium motum fuit ſemper in communi vixerunt, & pro indiuiſo etiam creditum dictorum cenſuum poſſederunt,ſed etiam,quia per plures annos dicti fructus fuerunt eidem Vincentio ſoluti ſcieotibus etiam, & paticotibus mulieribus quatenus enim hæc ad inducendum tacitum mandatum non ſofficiant,ſaltem inde reſultat obſeruaotia,
10 quæ † optima eoiuſque diſpoſitionis interpres eſt,*c. cùm dilectus,de conſuetud.l.ſi de interpretatione, ff.de legib.l.quedam,ff.de reb.dub.*cum ſimilibus.

R.P.D. Cantuccio, Praneſtina hereditatis vltima Aprilis 1582.

SVMMARIA.

1 *Debitor minoris vt conſequatur pleniſſimam ſecuritatem, debet auctoritate Iudicis, aliàs minori datur reſtitutio in integrum aduerſus ſolutionem.*
2 *Immo requiritur preceptum, & iuſſus Iudicis, ita vt ſolutio non ſit ſpontanea,ſed coacta.*
3 *Minor reſtituitur non ſolum quando pecunia eſt deperdita ſui ipſius facultate,ſed etiam,quando culpa curatoris.*
4 *Dummodo probet perditionem pecuniæ.*
5 *In herede cum beneficio inuentary non confunduntur actiones.*
6 *Pecuniam eſſe deperditam, vel eſſe difficilis exactionis paria ſunt.*
7 *Difficultas æquiparatur impoſſibilitati.*
8 *Rem haberi non poſſe,vel cum magna difficultate, paria ſunt.*
9 *Tutor dans dotem pro pupilla cenſetur dare ad computum ſuus,quod habet in adminiſtratione.*
10 Limit.*quando conſtat de contrario.*
11 *Dos quoad maritum eſt titulus oneroſus,reſpectu dotata eſt lucratiuus.*

DECISIO CLXXV.

LIcet D.Iulius per ſolutionem ſcotorum trium millium factam D.Marchioniſſæ Mortariæ,matri, & tuttici D.Iuliæ fuerit liberatus provt 19.Februarij, & 28.Martij proximè præteritorum reſolutum fuit nihilominus cum noo ſoluerit iuſſu Iudicis ooo eſt aſſecutus pleniſſimam liberationem,ita vt D.Iulia pupilla, ſiue D.Vinceotius iunior eius filius, & hæres non poſſit reſtitui io integrum aduerſus ſolutionem. Ad † excludendum enim pupillum,& mioorem à reſtitu- 1
tiooe in integrum aduerſus ſolorionem debet debitor ſoluere auctoritate, & iuſſu Iudicis nam tunc conſequitur pleoiſſimam liberationem,& ſecuritatem,*l.ſancimus,la prima,& ibi* Doct.*C.de admin.tut.l.ait Prætor, §.permittitur,& ibi* Gloſ.*in verb.imputandum,*vbi etiam Bart.Bald.*& alij,ff.de minor.§.at ex contrario, vbi* Gloſ. *in verb.ſoluerit,& ibi* Angel.Port.*& alij.Inſtit.quib.alienar.lic.vel non.*Gloſ. *in l.1.in verbo,poteſt, & ibi omnes C.ſi aduerſ.ſolut.* Immo † non ſufficit ſimplex auctori- 2
tas iudicis, ſed requiritor eius præceptum, & iuſſus, non obſtante contradictione debitoris, ita vt ſolutio non ſit ſpontanea,ſed coacta,provt ex *d.§.permittitur,* declarat Paul.de Caſtro,*in d.l.1.num.3.verſ.in tertio vero caſu,& ibi* Iacobio. *in fine,C.ſi aduerſ.ſolut.* Bart.*in d.§.permittitur,num.2.verſ.& hoc vltimum.* Aoton.Gomez *de contract.c.14.n.4.circa med.verſ.quod tamen intellige.* Vnde pro parte hæredis D.Iuliæ prætendebatur reſtitutio in iotegrum aduerſus ſolutionem ſcutorum triom millium per Dominum Iulium tutrici Dominæ Iuliæ ſine iuſſu,& mandato Iudicis factam,ex eo quod pecunia culpa tutricis fuit deperdita. Minor † enim 3
reſtituitur contra ſoluentem ne dum quando pecunia eſt deperdita facilitate ipſius minoris,ſed etiam quando culpa eoratoris,Paul.de Caſtro, *in d.l.1.n.3. & ibi* Iacob.de S.Georg.*pariter n.3.C.ſi aduerſ.ſolut.*

Pro parte autem Domini Iulij prætendebatur non eſſe locum huic reſtitutioni,† & hæredi Dominæ Iu- 4
liæ iucumbere onus probandi perditionem pecuniæ, cum reſtitutio in perditione fundetur, vt per Iacob. Butrig *in l.1. in fine,* quem ibi ſequuntur Bart. Bald. Angel.Albert.Fulgoſ.Salic.& Iacobin.de S.Georg.*C.ſi aduerſ.vendit.*Soc.*conſ.115.n.13.circa med.lib.1.* Ideò de ordioe Dominorum difficultatem ad id reſtrinxit & die Lunæ vltima Aprilis 1582.Domini pro maiori parte tenuerunt conſtare de perditiooe pecuniæ,& per conſequens locum eſſe reſtitutioni io integrum.Quia tutrix cui dicta ſcuta tria millia fuerunt ſoluta erogauit illa in alimentis Dominæ Iuliæ, & Dominæ Catherinæ pupillarum, provt ipſamet tutrix in actis declarauit ſe velle illas in alimentis pupillarum erogare ergo cum Dominæ Iuliæ de dote ſcutorum quindecim millium ſibi à Domino Iulio vigore pacti debita deſunt ſcuta tria millia ſatis conſtat de aoiſſione aliàs ſi ſcuta tria millia per Dominum Iuliom ſoluta eſſent imputanda in cauſam dotis Domina Iulia amiſiſſet.

Non obſtat quod hæres Domioæ Iuliæ ſit etiam hæres Dominæ Marchioniſſæ in cuius hæreditate reperitur creditum contra Sereniſſimum Regem Philippum, & ſic hæreditas eſt ſoluendo:quia multipliciter reſponderunt. Primo,quod † cùm ſit hæres cum bene- 5
ficio inuentarij non ſunt confuſæ actiones,& cum in hæreditate non reperiantur corpora hæreditaria, ſed ius,& actio contra Regem,non cogitur mutare debitorem. Secundo,quia eſt paratus cedere dictum creditum pro ea quantitate quam Rotæ ordinabit. Tertio, quia quando etiam vellet illud exigere non poſſet id facere

facere ſine magna difficultate,ſtante,maximè declara-
tione Senatus Mediolani quod feudum Caſtri Morta-
ræ ſit deuolutum Regi, & quod hæredi Dominæ
Marchioniſſæ nullum ius competat contra Regem,&
6 † paria ſunt pecuniam eſſe deperditam, vel eam eſſe
difficilis exactionis cum † difficultas, & impoſſibili-
7 tas æquiparentur, *l.nepos Proculo,ff.de verb.ſign.c.breui
de iureiur.* latè Felin. *in cap.Eccleſia S.Mariæ, n.86.de
conſtitut.* Et non poſſe † rem habere, vel cum magna
8 difficultate eam proſequi paria ſunt, vt inquit Bald.
*in l.mater tua, n.17. C.de rei vend.per l.naturalem,ff.de
acquir.rer.dom.* & per alia iura ibi per eum citata vbi
exemplificat in re poſſeſſa à magno Barone.

Non obſtat quod Domina Marchioniſſa poſt rece-
ptionem ſcutorum trium millium dedit in dotem Do-
9 minæ Iuliæ ſcuta decem, & ſeptem millia, & † mater
tutrix dando dotem filiæ cenſetur dare ad computum
eius quod habet ex adminiſtratione, vt per Put.
deciſ.174.aliàs 177.incipit.die 26.Iunij lib.1. Quia † id
10 procedit in dubio ſecùs quando conſtat de contrario
Gloſſ. *& omnes, in l.fin. Cod. de dot. promiſſ.* prout in
caſu noſtro in quo tutrix ſcuta tria millia declarauit
velle in alimentis erogare.

Non obſtat quod ſuper dictis ſcutis decem,& ſeptem
millibus competit Domino Iulio hypotheca, ex quo
fuerunt ſoluta ex cauſa dotis, † quæ licet quo ad ma-
11 ritum ſit titulus onero ſus,tamen quo ad filiam eſt lu-
cratiuus, & ſic intrant tradita per Grammat. *q.1.n.7.*
Quia maritus Dominæ Iuliæ præmorientis cum filio
lucratus fuit dicta ſcuta decem & ſeptem millia vigo-
re *Statuti Vrbis lib.1.c.77.* diſponentis maritum mu-
liere præmortua liberis extantibus de iure dotem lu-
crari, teneri tamen dictis liberis ſeruare. Vltra quod
hæres Dominæ Iuliæ affert cedere Domino Iulio actio-
nem reuocatoriam,vel hypothecariam, ſi quam habet
contra quoſcumque.

Non obſtat quod Domina Marchioniſſa ſit ſoluen-
do,cum habeat fideiuſſorem idoneum, quia pupillis
non tenetur mutare debitorem, & eſt paratus cedere
ius ſibi competens contra fideiuſſorem.

*R.P.D.Canallerio,Barenſis fructuum,Mercurij,
2.Iunij 1610.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus annui dicuntur fructus ciuiles.*
2 *Fructus ciuiles beneficij Eccleſiaſti quorum ſolutionis dies non venerat tempore reſignationis, ſpectant ad ſucceſſorem.*
3 *Reſignans beneficium ſimpliciter abdicat à ſe omne ius & poſſeſſionem.*
4 *Reſignans beneficium poſt reſignationem nullos fructus poteſt percipere.*
5 *Et ſi percipiat tenetur ad illorum reſtitutionem.*
6 *Fructus naturales à ſolo ſeparati tempore reſignationis ſpectant ad reſignantem.*
7 *Etiam ſi fuiſſent locati, & dies ſolutionis affictus veniret poſt reſignationem.*
8 *Beneficiatus in vita æquiparatur vſufructuario, in morte vſurario.*
9 *Reſignans beneficium Eccleſiaſticum,habetur pro mortuo.*
10 *Mors ciuilis æquiparatur naturali tantùm in caſibus in iure expreſſis.*
11 *Capitulum ſi habet fructus Epiſcopatus ob mortem Epiſcopi, illos non habet ſi Epiſcopus transferatur ad alium Epiſcopatum.*

DECISIO CLXXVI.

CVm Reuerendiſſimus Dominus Sanuitalis Ar-
chiepiſcopus Barenſis reſignaſſet Archiepiſcopa-
tũ in fauorem Reuerendiſſimi Domini Caraccioli,orta
eſt inter ipſos differentia ſuper fructibus decurſis,&
inexactis vſque ad diem reſignationis, & introducta
cauſa coram A.C. fuit lata ſententia,in qua quo ad fru-
ctus naturales,& induſtriales condemnauit Dominum
reſignatarium ad reſtituendum Domino reſignanti
omnes, & quoſcumque fructus ſeparatos à ſolo tem-
pore reſignationis,necnon fructus perceptos de quo-
cumque affictu, pro rata tamen fructuum recollecto-
rum; quo verò ad fructus ciuiles condemnauit eun-
dem ad reſtituendum omnes fructus cenſuum,& ſimi-
les, qui ad eius manus peruenerunt poſt reſignatio-
nem pro rata;à qua quidem ſententia cum fuiſſet hinc
inde appellatum, fuit commiſſa cauſa appellationis
in Rota appellatione remota.

Dubitaui igitur an fructus, & expenſæ deberentur
Domino Sanuitali iuxta ſententiam A.C.& Domini
dixerunt eſſe diſtinguendum inter fructus ciuiles na-
in Rota appellaturales,ſeu induſtriales.

Nam quo ad fructus ciuiles, † quales ſunt cenſus, 1
penſiones domorum, reſponſiones, & ſimiles,† quo- 2
rum de tempore reſignationis adhuc non venerat dies
ſolutionis cenſuerunt ſpectare ad ſucceſſorem ad
quem etiam ſpectant fructus pendentes Gloſſ. *in c.
præſenti,de offic.ordin.in 6.* Card. *& alij, in c.vlt.de pecul.
cleric.* Calder. *in conſ.2.eod.tit.* latè Couar. *lib.1.Var.Re-
ſolut.cap.15.ſub n.2.* Nec putauerunt quod Dominus
reſignans, qui Eccleſiæ præfuit, & illius onera vſque
ad diem dimiſſionis,& adeptionis poſſeſſionis reſigna-
tarij ſuſtinuit,poſſet in hac rata aliquid prætendere:
† quia eo ipſo quod ſimpliciter dimiſit abdicauit à ſe 3
omne onus,& poſſeſſionem. Innoc. *in c.ſuper hoc,de re-
nunc.* Rota *dec.1.eod.tit.in nou.* Caſſad. *deciſ.4.num.3.de
reſtit.ſpol.* Achil. *deciſ.10.eod.tit.* & † ideò poſt reſigna- 4
tionem non poteſt percipere amplius aliquos fructus
vt in dictis Deciſionibus,& tradit Pariſ. *conſ.39.lib.4.*
Et ſi poſt reſignationem † percipiat tanquam malæ fi- 5
dei poſſeſſor, tenetur ad eorum reſtitutionem ex quo
remanſit abſque titulo colorato,& amiſit poſſeſſionem
ciuilem,& naturalem, Put. *deciſ.158.n.4.lib.3.* Prob.
ad Monach. *in cap.ſi te,n.30.de renunciat* Rota *d.dec.1.*
Sarnenſ. *in regula,de annal.q.57.n.3.verſ.pro quo eſt di-
ligenter,* & fuit reſolutum *in vna Saguntina beneficio-
rum,1. Iunij 1592. coram bon. mem. Orano,* & pro his
optimè facit *dec.* Put. *14.lib.3.* vbi ex prædicta ratione
fuit datus tranſlatario integer terminus penſionis ma-
turatæ poſt tranſlationem etiam pro rata temporis de-
curſi ante tranſlationem.

Quo verò ad fructus naturales, & induſtriales Do-
mini ſimiliter diſtinguebant. Nam † eos, qui erant à 6
ſolo ſeparati ante diem 5.Iulij,qua die Dominus Reſi-
gnatarius fuit prouiſus cenſuerunt ſpectare ad Domi-
num Reſignantem, iuxta terminos, *l. defuncta, ff. de
vſur.& l.diuortio.* cum ibi not. *ff.ſol.matr.* etiam ſi † fuiſ- 7
ſent locati,& dies ſolutionis affictus veniret poſt reſi-
gnationem; quia de tali affictu, ſeu pretio locationis,
quod debetur ratione fructuum idem iudicatur quod
de fructibus, quorum loco affictus ſubrogatur, & ſic
non conſideratur dies ſolutionis affictus, ſed potius
tempus perceptionis fructuum pro quibus affictus
ſoluitur. Salic. *in l.fructus,n.3.verſ.& probat. ratione,C.
de actio.empt.* Alex. *conſ.18.num.1.lib.1.* Natt. *conſ.14 1.
num.1.* cum aliis adductis per Hond. *conſ.85.n.13.&
23.lib.2.*

Nec putarunt Domini obſtare quod dicebatur fru-
ctus omnes pendentes indiſtinctè ſpectare ad reſigna-
tarium ſiue ſint ſeparati à ſolo, & venerit dies ſolu-
tionis

tionis, ſiue fuerint recollecti, ſiue non; ea ratione,
8 † quia beneficiatus in vita æquiparatur vſufructuario, in morte vero vſuario iuxta dictam Gloſ. *in cap. præſenti* cum aliis ſupra allegatis, & propterea idem
9 videtur dicendum de reſignante † qui habetur pro mortuo. *cap. in apibus §. ecce, 7. q. 1. c. ſi quis iam tranſlatus. 21. q. 2. &* in his terminis Card. *conſ.* 110. *n.* 2. Nam talis æquiparatio in caſu iſto non placebat, quia in
10 iure non reperitur facta, & tamen eſt certum † mortem ciuilem non æquiparari morti naturali, niſi in caſibus à iure expreſſis, Gloſſ. *in c. placuit, el* 2. 26. *q.* 1. *& in c. ſuſcep. in verb. nō mort. de reſc. in* 6. Præp. *in d. §. ecce, n.* 2.

Et hac de cauſa ad propoſitum placuit, quod di-
11 cunt Doctores † quod ſi aliquis tranſlatus eſt de vna Eccleſia ad aliam, & conſuetudo primæ Eccleſiæ eſt quod fructus decedentis pertineant ad Capitulum, Capitulum non habebit fructus pendentes de tempore tranſlationis vt per Archidiac. *in d. §. ecce, n.* 8. quem ibi ſequitur Gemin. *num.* 5. *&* Ægid. *num.* 2. Rot. *dec. vnica, de tranſlat. Epiſcop. in antiq.* tenuit Rota *in vna Burgenſi expenſarum,* 19. *Nouembris* 1584. *quæ eſt* 809. *p.* 1. *diuerſ.* vbi reiicit *dictum* Cardin. *d. conſ.* 110. *de offic. & poſt, capit. ſede vacante, part.* 2. *q.* 8. *n.* 28. Surd. *conſ.* 533. *num.* 57. *vol.* 3. Aym. *conſ.* 873. *num.* 2. *verſ. neque mouet, lib.* 5.

Ex quibus, & aliis deductis per informantes ad excludendum hanc æquiparationem, quæ placuerunt Dominis, concluſum fuit fructus à ſolo ſeparatos ante diem reſignationis deberi Domino Reſignanti, cæteros vero omnes Domino Reſignatario.

R. P. D. Pirouano, Cremonenſis fructuum 18. *Martij* 1611.

SVMMARIA.

1 *Fructus beneficij naturales, & induſtriales à ſolo ſeparati debentur reſignanti vſque ad diem admiſſæ reſignationis.*
2 *Amplia etiam ſi bona eſſent locata, & dies ſolutionis nondum veniſſet.*
3 *Penſio ſuccedit loco fructuum.*
4 *Fructus naturales vel induſtriales beneficij debentur reſignanti, quando ſunt à ſolo ſeparati.*
5 *Penſiones quæ pro fructibus naturalibus, vel induſtrialibus ſoluuntur, debentur quando dicti fructus ſunt ſeparati.*
6 *Fructus ciuiles ſunt qui percipiuntur ex re, quæ naturaliter fructus non producit.*
7 *Fructus ciuiles, quorum ſolutionis dies tempore factæ reſignationis non venerat debentur reſignatario, non reſignanti, &* n. 15.
Limit. *Si beneficium vacet non per reſignationem, ſed per mortem beneficiati, quia diuiduntur pro rata temporis,* n. 16.
8 *Fructus naturales, vel induſtriales pendentes tempore reſignationis debentur reſignatario, non reſignanti.*
9 *Amplia etiam ſi fructus omnes ſint maturi, & proximi recollectioni.*
10 *Fructus ciuiles diuiduntur ad ratam temporis inter ſucceſſorem in beneficio, & hæredes beneficiati prædefuncti, &* n. 16.
11 *Reſignatio beneficij abdicat à reſignante omne ius tam ratione dominij, quam ratione poſſeſſionis.*
12 *Reſignati beneficium poſt reſignationem fructus non debentur, & ſi eos receperit tenetur reſtituere.*
13 *Fructus ciuiles quotidie incipiunt deberi.*
14 *Quo ad effectum acquiſitionis fructuum idem operatur ſeparatio à ſolo reſpectu fructuum naturalium, quod tempus, quo deberi incipiunt, reſpectu ciuilium* Declar. vt n. 15. & ſeqq.
16 *Actus neceſſarius differt quo ad effectum ab actu voluntario.*
18 *Fructus ſeparati à ſolo poſt admiſſam reſignationem vſque ad diem ſequutæ reſignationis factæ ad fauorem certæ perſonæ, ſpectant ad reſignantem.*
Limit. *ſi reſignatio non fuerit facta ad fauorem certæ perſonæ, ſed liberè,* ibid.
19 *Epiſcopus non poteſt transferri de vna ad aliam Eccleſiam abſque eius conſenſu.*

DECISIO CLXXVII.

Domini cenſuerunt fructus † naturales; & indu- 1
ſtriales à ſolo ſeparatos deberi Illuſtriſſimo Cardinali vſque ad diem admiſſæ reſignationis per Sanctiſſimum, quæ alio non apparente contigit in die 19. Iulij anno 1610. in qua facta fuit prouiſio moderni Epiſcopi, & ad illam vſque diem Dominus Cardinalis fuit legitimus Eccleſiæ Cremonenſis ſponſus: hoc enim expreſsè probarunt Gloſſ. *in cap. ſi propter, in verbo, primi anni, de reſcr. in* 6. Franc. *in c. præſenti, de offic. ord. in* 6. Corſett. *in ſingul.* 49. *in verbo,* Clericus Couar. *in cap. cum officiis n.* 12. *de teſtam. & lib.* 1. *Var. reſolut. cap.* 15. *num* 12. Rota Peruſ. *deciſ.* 53. *num.* 1. Ferret. *conſ.* 256. *num.* 1. *part.* 2. Honded. *conſ.* 85. *num.* 7. *vol.* 2. Rot. *in cauſa Burgenſi expenſarum* 28. *Nouembr.* 1583. *inter impreſſas* 561. *num.* 4. *&* 6. *part.* 1. & apertius modernis temporibus *in vna Barenſi fructuum,* 2. *Iulij* 1610. *coram Domino meo Cauallerio,* in qua dictum fuit
procedere concluſionem, † etiam ſi bona eſſent loca- 2
ta, & dies ſolutionis nondum veniſſet quia ſatis eſt quod fructus quorum ea ſolutio eſt facienda tempore prædicto eſſent collecti. Salic. *in l. fructus num.* 1. *verſ. & probatur ratione, C. de act. empt.* Alex. *conſ.* 28. *num.* 12. *lib.* 1. Honded. *conſ.* 85. *n.* 13. *lib.* 2. qui omnes in dicta Barenſi fructuum allegantur quibus accedunt Alex. *conſ.* 15. *n.* 2. *lib.* 2. Couar. *d. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 3. Bellon. *conſ.* 3. *n.* 11. Ferret. *conſ.... num.* 2. *lib.* 1. Anchar. *conſ.* 193. *n.* 3. Alba, *conſ.* 275. *n.* 6. mouetur prædicta ex ratione, *l. de-*
functa, ff. de vſur. † cum penſio ſuccedat loco fructuum 3
l. mercedes, ff. de petit. hæredit. l. diuortio, §. Item ſi meſſes,
ff. ſol. matr Bar. *in l. fin. in fine, ff. de iure fiſci,* vnde † ſicut 4
in ipſis fructibus inſpicitur tempus quo ſeparantur à ſolo, vt per Ang. & Alex. *in deducta, §. qui poſt, ff. ad*
Trebell. ita etiam † idemmet tempus inſpicitur in pen- 5
ſione, quæ pro eis præſtatur, vt bene declarat Alex. *conſ.* 28. *col.* 1. *vol.* 1.

Quo vero ad fructus ciuiles, † qui verè dicuntur 6
quando proueniunt ex re non producente naturaliter fructum, vt declarat Bart. *in l. & ex diuerſo, n.* 1. *ff. de*
rei vendicat. per text. in l. ſi nauis, ff. eod. tit. & † quorum 7
dies ſolutionis tempore reſignationis non euenerat dixerunt Domini ad Epiſcopum ſucceſſorem pertinere, prout pertinent † fructus naturales, & induſtriales 8
pendentes, Cald. *conſ.* 2. *de pecul. cler.* Cou. *lib* 1. *Var. Reſol. cap.* 15. *n.* 2. his accedit Tiraq. *de retractu conuention. §.* 1. Gloſſ. 4. *in princ.* Honded. *d. conſ.* 85. *num.* 1. Hoc
† admittentes etiam ſi fructus omnes maturi eſſent, & 9
proximi recollectioni, & maior pars anni diem reſtitutionis bonorum præceſſerit, vt benè probatur in dicta Barenſi fructuum.

Non obſtat quod de fructibus ciuilibus, prout de
naturalibus idem iudicium eſſe non debeat, quia † pro 10
ciuilibus etiam quod aduenerit dies ſolutionis fit diuiſio ad ratam temporis inter hæredes, & ſucceſſorem in beneficio, quod non admittitur quando pendet dies collectionis fructuum naturalium, Salic. *in l. Iulianus, §. ſi fructus, num.* 8. *&* 10. *ff. de act. empt.* Gabr. *conſil.* 191. *num.* 5. *vol.* 2. Franc. *deciſio.* 79. *num.* 3. *&* 4. Vnde cùm

Dominus

Dominns Cardinalis vſque ad diem ſupraſcriptam Ec-
cleſiæ inſeruierit &onera ſuſtinuerit eſto quod ſolutio-
nis dies pro fructibus ciuilibus non euenerat, non ta-
men videtur excludendus ad participandum pro rata
51 temporis. Nam pro reſponſione fuit dictum quod † per
reſignationem abdicatum remanſit à reſignante omne
ius tàm ratione dominij, quàm poſſeſſionis, Innoc. *in
cap. ſuper hoc de renunc.* Abb. *in c. ſolliciti, num.* 10. *&* 11.
de reſtit. ſpol. Rot. *deciſ.* 1. *de renunc. in nou.* Sarnen. *de pu-
blic. reſignat. q.* 78. *n.* 1. cùm aliis allegatis ex illa Barenſi
52 fructuum adeò quod mirum non videtur † ſi reſignan-
ti, qui nec dominus, nec poſſeſſor eſt, fructus non de-
beantur, & ſi recepit ad eorum reſtitutionem teneatur
Caſſad. *dec.* 4. *n.* 6. *de reſt. ſpoliat.* Gabr. latè comprobans,
conſ. 192. *n.* 1. *lib.* 1.

Et ſi dicatur impediri quidem futuram fructuum
acquiſitionem ceſſante dominio, & poſſeſſione, ſed
quo ad quæſitos de tempore reſignationis eam nō ob-
53 eſſe; fructus † autem ciuiles quotidie incipiunt deberi,
vt dicunt Bal. *in l. filiusfam.* §. apud Marcellum. *de legat.*
54 1. Aret. *in l. diuortio, col.* 8. *ff. ſol. matrim.* Itaque † quod
operatur in naturalibus ſeparatio, hoc operatur in ci-
uilibus, quantum ad effectum acquiſitionis, tempus
quo deberi incipiunt, vt bene declarat Cald. *in* 2. *re-
ſponſo* poſt *tract. de reſtit. in integr. n.* 14. *in fine.* Tunc po-
55 teſt reſponderi, quod † cùm antequam cederent dies
ſolutionum penſionum occaſione fructuum ciuilium
actio non eſſet orta, Dominus autem Cardinalis actio-
nem orituram quo ad ſe extinxerit abdicando ius do-
minij, & poſſeſſionis bonorum Eccleſiæ per reſigna-
tionem voluntariæ factam in manibus Sanctiſſimi,
non reſeruato iure quo ad fructus præteritos cenſetur
ius totum remiſſum, iuxta doctrinam Bart. *in l. fin. ff. de
56 iure fiſci,* Put. *dec.* 14. *lib.* 3. dicens † diuerſum eſſe in actu
neceſſario morientis, qua licet quo ad eum extingua-
tur actio, tamen pro parte illius non interuenit actus
poſitiuus, quo caſu text. in *l. defuncta, ff. de vſufr.* & te-
nentes diuiſionem pro rata temporis faciendam eſſe
ſunt intelligendi, non autem de actu voluntario, &
Put. ſequuti ſunt Gabr. *conſ.* 191. *n.* 3. *vol.* 1. Hond. *conſ.*
85. *n.* 5. *vol.* 2.

57 Quæ verò † dicebantur de fructibus à ſolo ſepara-
tis poſt admiſſam à Sanctiſſimo reſignationem, & vſ-
que ad diem ſequutæ dictæ reſignationis, vt potuerit
Dominus Cardinalis ſuos facere, non placuerunt Do-
minis, cùm non agatur de reſignatione facta fauore
certæ perſonæ, ſed de libera, vt bene aduertit, Gabr. *al-
legato conſil.* 191. *n.* 1. *&* 2. *volum.* 1. Nec de Epiſcopo
motu proprio per Sanctiſſimum ad aliam Eccleſiam
58 tranſlato, † cuius conſenſus neceſſarius eſt, vt fuit con-
ſideratum *in illa Placentina Canonicatus, Prebendæ,* 26.
Mart. 1610. *coram D. meo Lancellotto.*

Atque ita ſolo Domino Cardinale informante, re-
ſolutum fuit.

*R.P.D. Litta Romana fructuum Cenſus, 23. Ia-
nuary 1599.*

SVMMARIA.

1 *Ceſſionarius vtitur iure cedentis.*
2 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam manifeſtam, & euidentem.*
3 *Correus obtenta ceſſione à creditore poteſt agere aduerſus correum, dempta portione ſibi tangente.*
4 *Inſtrumentum non probat niſi quantum cantat.*
5 *Socium velle ſe obligare vltra ratam ſuæ participationis, non eſt veriſimile.*
6 *Adminiſtrationis ratio reddi debet ab eo, qui adminiſtrauit, vel ei qui in adminiſtratorem deputauit vel ei ad quem negotium ſpectat.*

DECISIO CLXXVIII.

Domini cenſuerunt mandatum A.C. eſſe exequen-
dum, ea moti ratione: quia de † obligatione D. 1
Vellij ad fauorem Dominorum de Ferris, à quibus
Comes Alexander reportauit ceſſionem mediante ſo-
lutione illis facta, iuxta text. in *l. Modeſtinus, ff. de ſo-
lut.* conſtat ex publico inſtrumento † quod probatio- 2
nem probatam, manifeſtam, & euidentem facit, *c. licet
cauſam, verſ. ex præmiſſis, vbi* Ant. de Butr. *alij notant de
prob. c. cùm olim. de verb. ſignif.* cum aliis per Iaſ. *conſ.*
124. *n.* 2. *lib.* 1. *& per* Rol. *conſ.* 30. *n.* 5. *& ſeq. lib.* 1.

Nec Dominus Vellius excuſari poteſt ex eo quod
etiam Comes Alexander ſit obligatus erga Dominos
de Ferreis, quibus ſoluitur, quia dempta portione tan-
gente perſonam Alexandri fuit relaxatum mandatum
de quo agitur contra Vellium, † quod vtique fieri po- 3
tuit, ad tradita, per Scribentes, in *d. l. Modeſtin. de ſol.*

Minus ex eo quod Comes Alexander Baſchienſem
promiſerit indemnem releuare, vt ex inſtrumento con-
uentionum inter Dominum Baſchium, Comitem Ale-
xandrum, & Iacobilium facto de anno 1589. conſtare
prætenditur; tum quia re vera dicta promiſſio reſtricta
eſt ad ratam tangentem ipſum Comitem Alexandrum
& non totum debitum comprehendit, quod patet ex
verbis illius narratiuæ, quibus etiam correſpondent
diſpoſitiua, quod Iulius, & Alexander accollent in ſe
tantum ex debito remanente ad proportionem ſecun-
dum ratam participationis, & debiti vniuſcuiuſque, &
pro eorum rata promittant releuare indemnem: vnde ſi
tantùm ex debito debent accollare, igitur non totum
debitum, & ſi debent releuare Baſchium indemnem
pro eorum rata: ergo non pro toto illo remanente debi-
to cambiorum, & cenſus, & multò minus pro ratis tan-
gentibus perſonam Vellij, & Piſcinæ, de quibus in-
ſtrumentum ipſum conuentionum non loquitur, ad
tex. in *l. cum Prætor, ff. de iudic.* & quia † inſtrumentum 4
non probat, niſi quod cantat, vt inquit Bec. *conſ.* 39.
n. 5. *lib.* 1. tum etiam quia veriſimile non eſt quod Co-
mes Alexander † voluerit ſe obligare vltra ratam ſuæ 5
participationis, ad tex. *in l. ſi non fuerint, ff. pro ſoc.* & no-
tat per Pariſ. *conſ.* 81. *n.* 1. *lib.* 1. Et cū in ſumma Comes
Alexander vigore inſtrumenti de quo ſupra nil aliud
promiſerit quam liberare, & indemnem conſeruare
Comitem Raynutij ab ea rata debiti remanentis, quæ
ad ipſum ſpectat tanquam in ſe ex tunc aſſumpſerit
ſoluendam, & hodie dempta dicta ſua parte reſpectu
debiti cenſus obtinuerit mandatum contra Dominum
Vellium pro eo pariter obligatum, non eſt quod ei
opponi poſſit exceptio cedendarum, cùm non impe-
diatur Comes Alexander cedere Domino Vellio iura
talia, qualia, ſibi competunt tàm contra dictum Ba-
ſchienſem, quam contra alios quoſcumque obligatos
pro remanente quantitate dicti cenſus.

Nec eidem Comiti Alexandro obſtare poteſt illa
prætenſa exceptio adminiſtrationis negotij pro quo
pecuniæ prædictæ fuerunt acceptæ ad cenſum quaſi
quod tantum ex dicta adminiſtratione perueneri
ad manus illius quod potuerit extingui iſte cenſus.
Primo, quia non probatur concludenter dicta adminiſ-
ſtratio vniuerſalis prout requiritur. Secundo quia ex
depoſitione teſtium clarè colligitur vnumquemque
ſocium ſibi procuratorem conſtituiſſe illum Petrum
Ioannem, qui de exactis in executionem dicti mandatū
eiſdem ſuas ratas conſignabat, quo fit vt luce meri-
diana clarius conſtet nil verè perueniſſe ad manus
Comitis Alexandri, quod deberet conuerti in extin-
ctionem cenſus, de quo agitur, niſi reſpectu ratæ ſui
debiti

debiti & participationis, iuxta tex. in *d.l.ſi non fuerint, ff.pro ſocio.*

6 Tertio, & vltimo, quia † ratio adminiſtrationis de iure reddi debet ab eo, qui adminiſtrauit ei, qui eum deputauit in adminiſtratorem, ſeu ad quem ſpectat in totum, vel pro parte negotium adminiſtratum, Gloſſ. *in l.ſi creditor.§.duobus, ff.mand.* & tenuit Rota *in Romana Caſalis, 8. Iunij, 1592. coram Seraphino,* ſed ſic eſt, quod non probatur Dominum Comitem Alexandrum adminiſtraſſe, vel fuiſſe deputatum in adminiſtratorē vniuerſalem negotij. ſeu affictus cuius cauſa hoc debitum cenſus fuit in eſſe deductum, & conſtat maniſeſtè Dominum Vellium non habere partem aliquam in dicto affictu quem modo prætendit Comitem Alexandrum adminiſtraſſe, cum partem, quam prius in eo habeat ceſſerit Iacobillo, & Piſcinæ, qui propterea eum indemnem conſeruare promiſerunt: ergò nullo modo poteſt ei competere dicta prætenſa exceptio redditionis rationis adminiſtrationis.

Et ita ex his, & aliis deductis per informātes, pro Comite Alexādro cōcluſum fuit pro executionē mādati.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana ſeu Sabinenſis Cenſus, Lunæ 8. Nouembr. 1603.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor poteſt agere contra fideiuſſorem pro releuatione obtenta ceſſione, & dempta parte ad eum tangēte.*

DECISIO CLXXIX.

IMpoſuit Dominus Latinus Vrſinus ſuper quibuſdam ſuis tenutis in Caſtro Nomenti plures cenſus, ex quibus vnum vendidit Dominis Ferratinis pro pretio ſcutorum trium millium, qui poſtea peruenit ad Marcellum Petrignanum. Huic cenſu prout aliis promiſit Latinus facere accedere Communitatem Pontis Catini, Silicis Nomenti, ac quaſdam aliàs, quæ cum licentia *fel. rec. Gregorij XIII.* acceſſerunt, & Latinus promiſſit eas indemnes conſeruare, acceſſit etiam Dominus Henricus Vrſinus, qui conuentus à Petrignano ſoluit in pluribus vicibus ſcuta ſeptingenta vnum pro fructibus, obtinuit ceſſionem contra confideiuſſores, & dempta rata quæ ad ipſum ſpectat inſtant hæredes pro mandato contra Communitates prædictas, quæ ad ſolutionem non teneri modo excipiunt; tum quia cenſus ſit extinctus ex eo quod filij Latini vendiderunt dictum Caſtrum, & tenutas Excellentiſſimo Marchioni Peretto Sanctiſſimo Domino noſtro venditionem confirmante, & liberante, penitúſque eximente bona vendita ab omnibus cenſibus, & hypothecis; item quia licentia data à Gregor. XIII. ad obligandas Communitates continebat expreſſam conditionem quod Communitates haberent ſpecialem hypothecam tenutarum, ſuper quibus cenſus imponeretur, & aſſignationem tam fructuum, & prouentum ipſarum, quam Caſtrorum, & aliorum Latini bonorum, cum facultate percipiendi, & retinendi fructus pro ſua releuatione, vnde cum iſtæ cautiones hodie illis non ſeruentur, nec ſeruari poſſint ſtante venditione bonorum, vt ſupra ſunt turæ exceptione cum non ſe obligarent, nec obligare potuerint alio modo.

Quibus non obſtantibus Domini reſoluerunt dandum eſſe mandatum hæredibus D. Henrici aduerſus

1 Communitates: potuit † enim D. Henricus obtenta ceſſione, & deducta ſua portione Communitates conuenire ad reſtitutionem pecuniæ per ipſum ſolutæ, Gl. *in l. Modeſtinus, in verbo, actio n. vbi* Bart. *n. 8. in fin.* Paul. de Caſtro, *n. 4. in fin. ff. de ſolut.* Specul. *in tit. de ceſſion. action. §. 1. n. 28.*

Non obſtat allegata extinctio, quia contra ipſum Dominum Henricum, quando conueniebatur pro ſolutione à Petrignano fuit in Rota coram me reſolutum cenſum non fuiſſe extinctum.

Non obſtat quod fuerit data licentia ſub illa conditione, quæ requirat perſeuerantiam, & hodie defecerit, quia fuit dictum omnia iſta fuiſſe poſita in vna eadémque clauſula, quæ tota regitur ab vnico verbo illo, permittat, ex cuius determinatione tota cōplectitur oratio, ita vt facta fuit, ad tradita per Angel. *conſ. 143. ad finem,* & per Ruin. *conſ. 3. ſub n. 10. lib. 2.*

Suadetur iſta interpretatio, quia ſi iſta clauſula recipere hāc interpretationem ſuſpenſiuā, ſeu reſolutiuam, quod Communitates accedentes nō tenerentur, niſi quatenus poſſint conſequi releuationem, ſit vt ſupra expreſſā, gratia fuiſſet inutilis Latino, qui proculdubio non inueniſſet, qui cēſus emerent cum iſta conditionali acceſſione, quæ ex futuro euentu deſineret.

Hoc etiam eo magis eſt dicendum, quia Papa voluit fideiubentes teneri de euictione tenutarum, & de conſeruando emptores cenſuum in poſſeſſione. Vnde ſi tenentur in caſu quo tenutæ euincerentur, conſequens eſt ipſum non intellexiſſe quod fideiuſſio ſtaret ſolum ſi, & quatenus tenutæ ſub hypotheca remanerent.

R.P.D. Iuſto Bonienſis fideiuſſionis, Veneris 19. Aprilis 1602.

SVMMARIA.

1 *Rei debendi in dubio quilibet tenetur pro æquali portione.*
2 Limit. *Si vnus ſentiat maius emolumentum alio, quia quilibet tenetur ratione emolumenti quod ſentit.*
3 *Intellige reſpectu emolumenti, quod quis ſentit principaliter, non ſecundario.*
4 *Fideiuſſor obligans ſe vti principalis, & inſolidum reſpectu creditoris, dicitur principalis debitor.*
5 *Secus reſpectu correorum, & confideiuſſorum.*
6 *Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio, etiam fideiuſſoria.*

DECISIO CLXXX.

COmes Philippus de Pepulis, & Philippus Felicious impoſuerunt annuum cenſum octingentorum quadraginta ſcutorū ſuper propriis bonis, illúmque vendiderūt Philonico Rauennæ pro pretio viginti quinque millium ſcutorum ſimilium, ad commodum tamen b.m. Cardinalis Pepuli, qui recognouit bonam fidem Et quoniam inter ipſos creditores dubitabatur ad quam ratam alter teneretur alterum liberare. Ego propoſui dubium, & Domini reſoluerunt † quemlibet teneri pro æquali portione, iuxta regulas iuris, *l. reos, §. cum tabulis. ff. de duob. reis, l. fideiuſſ. l. 1. & 2. C. de duob. reis, l. fideiuſſor. ff. de fideiuſſ. l. 1. & 2. C. de reis,* Bar. *in l. Modeſtinus, n. 9. & 10. ff. de ſolut.* Afflict. *dec.* 319. *num. 14.* 1

Neque obſtat intellectus huius doctrinæ, videlicet, † ſecus eſſe ſi maius emolumētū vnus reportauerit quā alius, vt teneatur ratione maioris emolumenti, Roncheg. *ad d. l. reos, §. cum tabulis, n. 45. & l. eandem, in prin. ſub n. 279. ff. de duob. reis, l. vir. vxori §. fin. iuncta* Gl. *fin. ff. ad Vellean. l. ſed & Iulianus, in princ. verſ. item ait, & ibi* Caſtr. *n. 1. ff. ad Macedon.* Et cùm ex pretio huius cenſus fuerit extinctus alius cenſus eiuſdem Cardin. 2

in quo reperiebatur obligatus Comes Philippus, pro
ſcutis duodecim millibus, conſequens eſt quod pro
3 iſta ſumma non teneatur Felicinus. Nam † fuit reſpõ-
ſum, admiſſa obligatione Comitis ipſum tanquã fide-
iuſſorem non tetigiſſe commodum principaliter, ſed
ſecundario propter liberationem Cardinalis principa-
lis, cuius intereat Comitem fideiuſſorem liberari, *l. li-
berationem, §. nunc de effectu, ff. de liberat. legat. l. ſi duo,
ff. de arbitr.* Capel. Toloſ. *deciſ.* 164.
4 Nec facit quod † fuerit obligatus tanquam princi-
palis principaliter, & inſolidum, vt dicatur principalis
reſpectu creditorũ Alex. *conſ.* 32. *ſub n.* 10. *verſ. quintmo,
lib.* 4. Mohed. *dec.* 2. *de fideiuſſ.* ſi quidem † hoc non pro-
5 cedit conſiderata obligatione inter Cardinalẽ, & Co-
mitẽ, quæ eſt conſiderata in extinctione illius cenſus,
vbi Cardinalis principalis eſt, qui recognouit bonam
fidem, & non Comes, *d. l. ſed & Iulianus, in princ. vbi*
Doctor. Rota *coram* bon. mem. Robuſterio, *in Romana
repetitionis indebiti*, 16. *Nou.* 1573. Nõ obſtat ceſſio Dñi
Ioan. Baptiſtæ de Monte contra Comitem in fauorem
Philonici, quæ facta fuit pro adimplemento promiſ-
ſionis in venditione cenſus, quod pretium omnino
conuerteretur in reſolutione ſocietatum, & fructuum,
& ſeſe pro toto eorum poſſe curaturos, vt creditores
ſatisfaciendi crederent, & transferrent eorum iura an-
terioritatis, & potioritatis ad fauorẽ emptoris pro ma-
iori cautela ad effectum excludendi quoties opus eſſet
creditores poſteriores, fuit enim reſponſũ quo ad pro-
miſſionem explicitè factam fuiſſe pro extinctione ſo-
cietatum officiorum, non cenſuũ vnde cùm non fuerit
actum, vt fieret ſolutio cenſuariis, & iura aliqua cen-
ſuum acquirerentur, non poteſt dici Philonicum ac-
quirere potuiſſe ex promiſſione iura anteriora Domini
Ioan. Baptiſtæ, vt fuit dictũ *in vna Neapolitana cenſus,
9. Martij, & 10. Aprilis, coram bon. mem. Gypſio.* Quo
verò ad ceſſionem dixerunt Domini, quod per vendi-
tionem cenſus, & recognitionẽ bonæ fidei Cardinalis
pecuniæ pretij erant effectę Cardinalis, qui ex proprijs
pecuniis extinguebat cenſum, vnde non poterat eſſe
6 locus ceſſioni contra fideiuſſores: nam † per ſolutio-
nem extinguebatur omnis obligatio, Caſtr. *in d. l. Mo-
deſtinus, ſub num.* 4. *verſ. in nihilum autem, & ſub num.* 5.
verſ. nam principalis, ff. de ſolut. Præſertim quia Domini
non videbant quidnam poſſet operari iſta ceſſio facta
in executionem præcedentis promiſſionis ad effectũ,
vt Philonicus ex dictis iuribus poſſet ſe tueri, præſer-
tim quia Comes erat obligatus ad fauorem Domino-
rum de Cæſiis ſuper quorum fundo erat impoſitus
cenſus pro Cardinale, & ita actio non competebat
Domino Ioanni Baptiſtæ emptori cenſus nec potuit
ius aliquod conſequi Rauenna, ſed omnia fuerunt ex-
tincta redempto, & diſſoluto cenſu.

Et quoniam ad alia bene reſpondebant informan-
tes pro Domino Comite, fuit ita per Dominos
deciſum.

*Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana cen-
ſus, Lunæ 9. May 1611.*

SVMMARIA.

1 *Correus ſoluens poteſt obtenta ceſſione repetere à cor-
reis eorum ratas.*
2 *Cauſa originalis attendi debet, non quod inde ſequi-
tur.*
3 *Socius ex natura contractus tenetur releuare ſocium
pro ſua rata.*
*Et communicare ſibi decoctionem aliorum ſociorum,
ibidem.*
4 *Socius qui habet parem participationem in ſocietate,
non debet pati maius detrimentum, &* num. 7.
5 *Societas finito tempore ſocietatis durat in effectibus.*
6 *Damnum contingens occaſione ſocietatis, debet eſſe
commune inter ſocios licet contingat ea finita.*
8 *Etiam quod pactum videretur contrarium.*
9 *Mens, & intentio declaratur ex obſeruantia ſubſe-
quuta.*
10 *Factum, & confeſſio tutoris adminiculata, præiudicat
pupillo.*

DECISIO CLXXXI.

RESolutum fuit mandatum A. C. ſiue R. P. D. Vulpij
ab eo deputati eſſe exequendum: quia cùm Do-
minus Hadrianus de Caualleriis vna cum Domino
Gregorio Serlupio, & aliis eſſet inſolidum obligatus
pro ſolutione cenſus, Domini Serlupij, † qui integros 1
fructus ſoluerunt, & ceſſionem obtinuerunt potuerũt
dempta eorum portione, & communicato damno ex
aliorum duorum obligatorum decoctione pro medie-
tate agere contra Dominum Hadrianum ſeu eius
hæredes, iuxta tradita per Bart. & Caſtr. *in l. Mode-
ſtinus, ff. de ſolut.* fuit dictum *in vna Romana pecunia-
ria, coram* Illuſtriſſimo Blanchetto, 5. *Iulij* 1595. &
coram Reuerendiſſimo Pacenſi, May 1598. & ſæpius in
aliis Licet enim Serpulij cenſum impoſuerint, non
tamen poſſunt dici principales debitores reſpectu
Hadriani, & aliorum obligatorum, quia fuit impoſi-
tus pro ſoluendis cambiis, & ſocietatibus officiorum
contractis occaſione affictus Caſalis Campi mortui,
in quo Serlupij, Hadrianus, & alij erant ſocij, proue
declarauit non ſolùm Gregorius Serlupius in impo-
ſitione cenſus, ſed etiam Hadrianus ipſe in ſua acceſ-
ſione, & obligatione.

Ex quo ſequitur † magis attendendum contractum 2
ſocietatis, qui dedit cauſam impoſitioni cenſus, quam
cenſum ipſum Alex. *conſ.* 215. *num.* 4 & 5. *lib.* 6. *deciſ.*
Pedem. 167. *num.* 25. Rota Ianuenſ. *deciſ.* 91. *num.* 8.
Et propterea cùm † ex natura ſocietatis Hadrianus te- 3
neretur non ſolum releuare Serlupios pro ſua rata, &
portione, ſed etiam communicare ſibi decoctionem
ſociorum, *l. ab eo alienum, cum l. ſeq. ff. pro ſoc.* Dominos
de Caualeriis teneri ad ſolutionem medietatis fru-
ctuum cenſus: æquitas enim non patitur, † quod 4
Domini Serlupij, qui non habent maiorem partici-
pationem ſocietatis quam illi maius ſentiant detri-
mentum, Gabr. *conſ.* 63. *num.* 14. *lib.* 2.

Non obſtant quod tempore impoſitionis cenſus
affictus Campi mortui, & ſocietas eius occaſione con-
tracta eſſet finita, † quia durabat adhuc communio in 5
ipſis effectibus, & damnis non diuiſis Ruin. *conſ.* 77.
lib. 4. *ſub n.* 5. *verſ. iſtud etiam comprobatur*, cùm aliis ad-
ductis per informantes, † & debet eſſe commune dam- 6
num proueniens occaſione ſocietatis, licet poſt eam
finitam contingat, vt latè per Surd. *conſ.* 20. *n.* 16.

Non obſtat quod dicitur Dñm Hadrianum non
fuiſſe ſocium Rilli, & alterius decocti, quia contrariũ
deprehenditur ex declaratione ipſius quando acceſſit
obligationi cenſus cum eos indemnes pro ſua rata pro-
miſit conſeruare. Et quando fuiſſent tantum duo ſocij
Serlupius, & Hadrianus, & totus effectus ſocietatis in
eorũ perſonis reſediſſet, Serlupius qui habebat æqua-
lem participationẽ cum Hadriano non debuiſſet maius
damnũ ſentire, quam Hadrianus: hoc enim repugnat
naturæ ſocietatis, † in qua damna, & lucra debent eſſe 7
communia æqualiter, *l. verum, ff. pro ſoc.* cùm concor-
dantibus, vſque adeo, quod licet † pactum contra- 8
rium videretur ad hanc æqualitatem deberet reduci,
l. ſi non fuerit, §. 1. *ff. pro ſoc. & §.* 1. *Inſt. eod.* latè
Corn. *conſ.* 310. *in prin. lib.* 4. Accedit diuturna ſolutio
medie

medietatis fructuum dicti cenſus facta à Dominis de
9 Cavalleris, quæ † multum deſeruit pro declaranda
mente,& intentione partium, Paul. de Caſtr.*conſ.363.*
*in 1.dub.lib.*1. obſeruantia enim ſubſequuta potiſſima
eſt ad declarandum voluntatem contrahentium, latè
Illuſtriſſ. Mantica, *de tacit.& ambig.conuent.lib.2.tit.1.*
*num.*5.

Nec releuat quod ſolutio ſit facta à tutore, quia vl-
tra quod dicitur facta à Dominico patre, & legitimo
adminiſtratore etiam poſt exceſſum minoris ætatis, fa-
10 ctum † tutoris in hoc eſſet conſiderabile propter cir-
cunſtantiam,& adminicula veritatis vt de confeſſione
dicitur, Achill.*dec.*1.*de confeſſ.*cum ſimilibus.

Non eſt verum quod non fuerit actum vigore ceſ-
ſionis, quia eius inſtrumentum fuit in actis produ-
ctum,& non ad alium finem.

R. P. D. ManZanedo, Romana Cenſus Veneris, 6.February 1615.

SVMMARIA.

1 *Cenſus per retrouenditionem extinguitur.*
2 *Cenſum ſuper re propria ad ſui fauorem habere nemo poteſt.*
3 *Cenſus extinguitur ob receptionem pecuniarum ad computum ſortis principalis.*
4 *Cenſus dicitur reſolutus eo ipſo quod dominus cenſus poteſt ad ſui libitum ſortem repetere.*
5 *Creditor valens exigere ſortem, non poteſt aliquid vltra recipere citra vitium vſuræ.*
6 *Debitor cenſus poteſt ad ſui libitum cenſum redimere non tamen poteſt inuitus cogi ad redimendum.*

DECISIO CLXXXII.

DOmina Clarix tanquam tutrix ſuarum filiarum
emit à Ioanne Baptiſta, & Alexandro de Bella-
panibus quandam vineam pretio ſcutorum octingen-
torum, ad cuius computum promiſit ſoluere Hanniba-
li ſcuta ſexcenta pro extinctione cuiuſdam cenſus ad
eius fauorem impoſiti per partem ipſorum de Bellapa-
nibus. Verum quia Clarix dictam extinctionem in lon-
gum protrahebat, d. Io.Baptiſta ad ſe exonerandum ab
obligatione dicti cenſus ſcuta trecenta,& ſic medieta-
tem illius ſoluit Hannibali vnà cum fructibus illocuſ-
que decurſis,& pro illa rata obtinuit ſibi fieri retrouen-
ditionem, & eodem contextu ceſſionem iurium con-
tra filias dictæ Claricis ad præfatam extinctionem
obligatas reportauit, cuius vigore prætendens non ſo-
lum ſummam ab eo ſolutam recuperare ſed etiam tan-
quam emptor dictæ medietatis cenſus fructus, decur-
ſos,& decurrendos exigere, in dicta exactione manu-
teneri inſtabat, prout ad eius fauorem fuit reſolutum
2.Iunij præteriti.

Sed antequam ad relaxationem mandati de manu-
tenendo deueniretur cùm pro parte Excellentiſſ. Prin-
cipiſſæ Bozzoli vnius ex filiabus dictæ Claricis dare-
tur maximus fumus extinctionis dictæ medietatis cẽ-
ſus, placuit Dominis ordinare, vt ad effectum manu-
tentionis de illa videretur vnde ſuper hoc hodie du-
bio propoſito Domini affirmatiuè reſponderunt, moti
ex eo, quia verba inſtrumenti cantant expreſsè in re-
trouenditionẽ,& extinctionem cenſus: ibi retrouendi-
dit, &c. hanc autem retrouenditionem, &c. & ceſſio
non fuit facta de cenſu, ſeu de illius medietate, pro-
vt ſi Io.Baptiſta illum emiſſet dictum fuiſſet: ſed pro
recuperanda,& exigenda quantitate per illum ſoluta
à filiabus dictæ Claricis, vnde fuit effectus creditor
pecuniarum per eum ſolutarum, non autem cenſus,
† qui per dictam retrouenditionem remanſit extin- 1
ctus, Rot.*dec.*587.*p.*1. Seraph.*dec.*890.*n.*1.*p.*1. aliàs di-
ctus cenſus, cuius ipſe erat principalis debitor, & ſui
ipſius bona erant hypothecata, remanſiſſet ſuper re
propria ad ſui vtilitatem, † quod eſt abſurdum, cum 2
res ſua nemini ſeruiat, *l. cum res, C. de contr.empt.l.ſua*
rei,ff.eod.l.neque pignus,ff.de reg.iur.

Vlterius cum de anno 1599. vigore dictæ obliga-
tionis de extinguendo Hannibal,& ipſe Io.Baptiſt.ob-
tinuerit mãdatum executiuum,& ſequeſtrum tam pro
ſorte principali quàm pro fructibus, & in vim illius
exegerint plures pecuniarum ſummas, quæ longè ex-
cedunt fructus vſque tunc decurſos, vt apparet ex
quietantiis, & calculo datis in Summario, Dominæ
Principiſſæ,† cenſus remanſit extinctus, vt fuit reſo- 3
lutum *in illa Romana cenſus 29. Nouembr.1593. coram*
b.m. Cardinale Pamphilio. Nam cùm † poſt relaxatum 4
mandatum fuerit in facultate Hannibalis repetere
pecuniam quando vellet, cenſus fuit ſtatim reſolutus
etiam quod non concurrat actus retrouenditionis,
quia res deuenit ad caſum à quo incipere non potuit
à die enim † ſuſcepti mandati pro reſtitutione ſortis 5
principalis ipſa ſors ceſſit in debitum, ita vt vltra eam
non poſſint peti aliqui fructus citra vitium vſuræ,
Can. plerique cum ſeq. 14. *q.* 3. Laurent. de Rodulph.
in tract. de vſur. q. 2. *n....* Couar *variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 1.
n. 1. non enim ſe compatiuntur quod cenſus duret, &
ſit in arbitrio emptoris repetere ſortem quando velit
quia † licet venditori cenſus ſit permiſſa ad ſui libi- 6
tum illius redemptio iuxta *Conſtitutiones Martini V.*
Calix. III. & Py V. emptori tamen eſt omnino prohi-
bita, cùm aliàs eſſet certus de lucro. Sot. *de Iuſtit. & iu-*
re lib.6.q.5.art.3.in 1.concluſ. Conrad. *de Contract.q.*84.
*concl.*5. Cou. *vbi ſupra, c.*9.*n.*4.

Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. Vbaldo, Romana reſciſſionis inſtrumenti, Veneris 18. Martij 1616.

SVMMARIA.

1 *Obligatio fideiuſſoris durat donec non ſit extincta obligatio principalis.*
2 *Maximè ſi fideiuſſor acceſſit ſine vlla temporis præfinitione.*
3 *Emptio cenſus illum non extinguit.*
4 *Ceſſio facit ſuccedere ceſſionarium in locum cedentis.*
5 *Fideiuſſor cenſetur ſoluere non ſolum vt acquirat iura contra principalem debitorem, ſed etiam vt liberet ſe ab obligatione fideiuſſoria.*
6 *Intellige quando ſoluit vt debitum extinguat.*
7 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*
8 *Obligatio fideiuſſoris non extinguitur ex eo quod ſuccedat debitori principali, ſi hoc cedat ad incommodum creditoris.*
9 *Cenſus tranſit ad tertium cum ſua cauſa.*
10 *Debitor ſuccedens creditori, deſinat eſſe debitor.*
Intellige quando debitor ſuccedat irreuocabiliter, num. 12.
11 *Debitor, & creditor eſſe quis poteſt eiuſdem rei reſpectu diuerſarum perſonarum.*

DECISIO CLXXXIII.

DOmina Deodata fuit immiſſa vigore Saluiani
in poſſeſſionem annui cenſus olim in bonis Ca-
milli Strozij debitoris Dominæ Deodatæ in quo

cenſu acceſſerat vti fideiuſſor Marcus Antonius Sab-
batinus,qui poſtea eundem cenſum à Camillo emerat
ex qua emptione,ſeu ceſſione prætendebat à fideiuſſio-
ne fuiſſe liberatum , & proinde poſſe excludere Deo-
datam agentem contra ipſum ad fructus cenſus, Domi-
ni tamen cauſa pluries prupoſita, & maturè diſcuſſa
cenſuerunt oppoſitum,videlicet,Sabbatinũ non fuiſſe
1 liberatum.Fundamentum præcipuum fuit:quia † cùm
cenſus nullo modo fuerit extinctus, ſed tantum ceſſus
& tranſlatus in Sabbatinum,ſequitur,vt nec obligatio
fideiuſſoris fuerit extincta tanquam acceſſoria, §.*fide-*
2 *iuſſores,Inſtum. de fideiuſſ.* cum † fideiuſſor acceſſerit
ſine vlla præfinitione temporis Roder.*de ann.reditib.*
*lib.2.q.13.n.18.*Felician.*de Cenſib.lib.3.cap.3.circa fin.*
nec ipſe Sabbatinus voluerit extinguere cenſum,cum
nec illius pretium ſoluerit pro Ioannne de Armis ven-
ditore cenſu , nec ad ſe eximendum ab obligatione,
ſed potius animo acquirendi ſibi , & lucrandi fructus
tanquam de re fructifera ,vt fuit conſideratum in de-
ciſione in hac cauſa facta, 26.Nouembris 1611. Et
ſic non fuit redemptio cenſus, ſed emptio,& ceſſio,
3 † quæ cenſum non extinguit , vt benè ad propoſitum
diſtinguit.Felician.*vbi ſupra,cap.2.num.18.verſ.idem-*
4 *que ſtatuto,num.*19.Sed † ſolum facit ſuccedere ceſſio-
narium in locum cedentis, ita vt ſicut Camillus po-
tuiſſet agere contra debitorem pro fructibus , ita &
Sabbatinus,*l.emptor.vbi* Bald. *C.de hæred.vel act.vend.*
Surd.*conſ.22.num.19.& dec.308.num.1.*& ex hoc tol-
5 litur quod ex aduerſo allegabatur,videlicet,quod † ſo-
lutio cenſeatur facta à Sabbatino non ſolum vt ac-
quireret iura cenſus contra principalem debitorem,
ſed etiam vt ſe liberaret ab obligatione fideiuſſoria,
adnotat per Caſtrenſ. *in l. cum is,qui,ff.de fideiuſſ.* cum
6 allegatis:non † enim Sabbatinus propriè ſoluit debi-
tum,nec proprium,nec debitoris principalis,quo caſu
extinxiſſet cenſum,& ſe liberaſſet à propria obligatio-
ne in quibus terminis loquitur Caſtr.*& alij allegati*,ſed
ſolum voluit acquirere , & retinere cenſum fructife-
7 rum,vt dictum eſt ; ideò † iſte actus non debet opera-
ri vltra intentionem agentis, *l. non omnis,ff.ſi cert.pet.*
cum vulgar.

Et in omnem euentum conſiderabat vnus ex Do-
minis,quod quamuis obligatio Sabbatini eſſet extin-
cta reſpectu Camilli , non tamen potuit dici extin-
cta reſpectu Deodatæ creditricis Camilli nec in illius
præiudicium,ad text.in *l. hæres à debitore,§.quod ſi hic*
*ſeruus,ff.de fideiuſſ.& in l.3.*quæ incipit *debitor,ff.de ſe-*
parat. & vtrobique *Bart.*firmans ex prædictis iuribus,
8 † quod ſi fideiuſſor debitori principali ſuccedit,extin-
guitur obligatio fideiuſſoria ſi ad incommodum cre-
ditoris non cedit , ad idem eſt textus *in lege Sti-*
chum,aut Pamphilum 95. *§. quod vulgo,ff. de ſolu.* vn-
de cùm Deodata eſſet creditrix Camilli , haberétque
pro ſuo credito obligatum iſtum cenſum in quo
Sabbatinus erat fideiuſſor , per ceſſionem de illo
factam à Camillo ipſi Sabbatino non potuit damnum
afferri Deodatæ creditrici Camilli non ſolum quo ad
9 ipſum cenſum , † quia tranſiuit in Sabbatinum cum
ſua cauſa,videlicet; cum hipotheca,*l.debitorem, C. de*
pign. cuius ratione Deodata in Saluiano obtinuit ſed
etiam in acceſſorio , nempe in fideiuſſione ſub qua
cenſus erat impoſitus,ex ſupra deductis.
10 Nec obſtat † quod debitor ſuccedens creditori non
remaneat amplius debitor, cum nemo poſſit eſſe ſui
ipſius creditor,& debitor,iuxta *l.Vranus,l.frater,à fra-*
tre,ff.de cond.indeb. Quia placuit reſponſio quod in ca-
ſu noſtro Sabbatinus non eſt debitor , & creditor ſui
ipſius,ſed aliorum:cùm enim cenſus non fuerit extin-
ctus remanſit obligatus,& hypothecatus Deodatæ,&
& conſequenter remanſit etiam fideiuſſio Sabbatini,
vt ſupra dictum fuit qui propterea dicitur debitor
Deodatæ licet ſit creditor venditoris cenſus ratione
ceſſionis ſibi factæ à Camillo,& alias non eſt incon-
ueniẽs,† quod aliquis ſit creditor,& debitor etiã eiuſ- 11
dẽ rei reſpectu tamen diuerſarum perſonarum, vt per
Bart.*in l.frater,à fratre,n.33.ff.de cond.indeb.*

Vltra quod illa regula quod per ſucceſſionẽ debito-
ris in locũ creditoris,confũdãtur actiones & extingua-
tur obligatio debitoris,procedit † quãdo debitor ſuc-
cedit irreuocabiliter,ſecus quando reuocabiliter,vt in 12
caſu noſtro, in quo ſtante hypotheca Deodatæ , ſuper
cenſu non potuit in quẽquam irreuocabiliter alienari,
& ideò nec etiam in fideiuſſorem, & benè faciunt no-
tata per Bart.*in l.debitor,n.3.ff.ad* Trebell.*cum alijs per*
Tiraq.*de retractu Lignag.*§.1. Gloſſ.7. *n.*70. & in his
terminis Roderic.*de annu.reditib.lib.2.q.13.n.*10.

Ex quibus fuit reſolutum Sabbatinum non eſſe li-
beratum.

*R.P.D.Cantuccio,Romana Doanæ ſalis,*10.*&* 28
Iulij 1581.

SVMMARIA.

1 *Ceſſio facta vltra ratam cedentis,non valet.*
2 *Ceſſio facta ex interuallo nullo præcedente pacto de cedendo,non ſuffragatur.*
3 Limit.*ſi ſolutio fiat proprio nomine ipſius ſoluentis,& ad ſui met liberationem.*
4 *Dummodo hic actus ſolutionis exprimatur.*
Limit.2.*ſi ſolutio fuerit facta non proprio ipſius ſoluentis nomine,ſed fideiuſſorio.*n.7.
5 *Fideiuſſor is dicitur , qui ſe obligat pro negotio ad alium tangente.*
6 *Principalis in negotio is dicitur ad cuius vtilitatem illud geritur ,cæteri vero dicuntur fideiuſſores,&* n.8.
9 *Intellige quo ad ſe ipſos ad inuicem,ſecus autem reſpectu creditoris.*
10 *Inter plures ſocios non poteſt dici quæ portio crediti, vel debiti ad quemlibet ſpectet,niſi poſt ſolidata inter eos computa.*

DECISIO CLXXXIV.

IN vltima Rota præſentis anni 1581.quæ fuit 10.Iu-
lij feci verbum cum RR.Dominis meis ſuper expe-
ditione cauſæ Romanæ Doanæ ſalis ex nonis quibuſ-
dam fundamentis tunc pro parte Fauſtini deductis,
quibus,quia pro parte Dñi Camilli Coſtæ non fuerat
reſponſum, expeditio cauſæ fuit remiſſa ad primam
Congreg.quæ fuit 21.Iulij In qua pro parte eiuſdem
Coſtæ fuit plenè informatum,& in qua Domini, qui-
bus prædicta fundamenta viſa ſunt concludentia nec
illis ſatis fieri pro parte Coſtæ , ordinarunt mihi vt
cauſam cum vno ex Dominis communicarem,ac de
eius voto illam expedirem prout feci.

Fundamenta autem fuerunt inſraſcripta,& Primò,
quia facultas , quam habebat Camillus Rotella, ca-
piendi pecunias ad intereſſe non erat ſimplex,ſed con-
ditionalis in euentum in quem pecuniæ apud Capſe-
tium,vt ipſum Rotellam non ſupereſſent : & quamuis
illa poſſet capere in illum euentum nihilominus ſtan-
te oppoſitione partis debet hæc negatiua verificari,
cuius verificatio pendet à viſione computorum Ro-
tellæ , quæ nunquam fuerunt exhibita, licet de hoc
proteſtatum fuit pro parte Fauſtini.

Secundò,quia ſocietas inita cum Ioanne Baptiſta
Triumpho pertinebat ad Antonium eius patrem,
quod oſtenditur tã ex inſtrumẽto ſocietatis ibi,& pro

eo

eo ab Antonio Triumpho eius patre, tum etiam ex
duabus partitis, de quibus in computis banchi de Gui-
daccis, & Arrigurtis in actis exhibitis vna folio 57.
in primo extractu, ibi. *Per due compagnie d'officy, vna di*
ſcudi due milla preſi da M. Antonio Triumphi, de l'altra
per ſcudi cinquecento da M. Fulnio Amades alia vero
partit. fol. 77. eod. primo extractu ibi. & per rogito *della*
compagnia con M. Antonio Triumfi ſcudi vndeci, & nihi-
lominus non Antonius, ſed Ioannes Baptiſta ceſſit
Camillo iura huius ſocietatis, & in actis non conſtat
nec de mandato ad cedendum, nec de ratificatione
ceſſionis pro parte Antonij, & ſic ceſſio fuit nulla.

1 Tertio, quia † ceſſio fuit facta pro tota ſumma ſcu-
torum, duorum milium quadraginta, & tamen Fauſti-
nus non tenebatur niſi pro rata quatuor ſolidorum, &
ſic pro quinta parte pro qua ceſſio fieri debebat, Gloſ.
in l. Modeſtinus, in verbo, actionum, vbi Bart. *n. 8. ad fin.*
Imol. *prope fin. verſ. ſed ſi debitum.* Paul. de Caſtro, *ſub*
n. 4. de ſolut.

Nec videtur bona reſponſio data pro parte Camil-
li, quod ipſe antea ſoluerat ratam ſuam, quia hoc non
poteſt verificari niſi ſolidatis computis.

2 Quartò, & vltimò, quia ceſſio fuit nulla † tanquam
facta poſt ſolutionem ex interuallo, nullo proceden-
te pacto de cedendo contra *d. l. Modeſtinus & ibi* Bart.
& alij, ff. de ſolut. Nam ceſſio fuit facta ſub die 4. Ia-
nuarij 1574. ſolutio vero fuit facta die 26. Decembris
præteriti, nec conſtat de aliquo pacto de cedendo. Huic
fundamento traditæ fuerunt pro parte Coſtæ plures
reſponſiones.

Prima quod ſolutio non fuerit facta ante ceſſionem
quia licet pecuniæ fuerint numeratæ in banco num-
mularij die 26. Decembris, non propterea dici poteſt
ſolutionem factam fuiſſe, quia erat neceſſaria præſen-
tia, & conſenſus Ioannis Baptiſtæ Triumphi credito-
ris, quæ præſentia, & conſenſus non poterat adeſſe,
quia dies erat feſtiuus, & ſolemnia Natiuitatis Salua-
toris. Huic reſponſioni expreſsè repugnat inſtrumen-
tum ceſſionis ibi vſque ad diem 26. Decembris præte-
riti, qua die habuit ſortem principalem, nec feſtiuitas
ſiue ſolemnitas dici impediebat receptionem pecu-
niarum.

3 Secunda reſponſio eſt, quod ſolutio † facta fuit per
Coſtam ſuo proprio nomine, & ad liberandum ſe ip-
ſum, & eius officium, non autem ad liberandum Ro-
tellam, vel Fauſtinum, aut alios contra quos obtinuit
ſibi cedi iura; quo caſu ceſſio fieri potuit etiam ex
interuallo, Bart. *in d. l. Modeſtinus, n. 4. verſ. aut ſoluit no-*
mine ipſius ſoluentis. Sed hæc reſponſio non ſubſiſtit,
4 quia ſolutio fuit facta ſimpliciter: non † enim Coſta
quando ſoluit expreſſit quod ſoluebat pro ſe, vel no-
mine ſuo, vel pro obligatione ſua, prout requiritur, vt
benè declarat Ang. *in d. l. Modeſtinus, n. 4. verſ. 5. & vl-*
timo fallit.

Tertia, & vltima eſt reſponſio, quod Coſta erat fi-
deiuſſor, & non principalis deducendo hoc pacto Co-
ſta ſoluit de ſuis proprijs pecuniis, die 3. Ianuar. 1573.
ſcuta mille ducenta nonaginta nouem baioccos ſexa-
ginta, vt in computis depoſitariorũ in primo extractu
fol. 54. & die 12. Febr. ſcuta quingenta eod. extractu,
fol. 63. Vnde Coſta infert ſe ſoluiſſe iam portionẽ ſuã
& quia adhuc pecuniæ deerant, & Rotella, Fauſtinus,
& alij ſocij non habebant pecunias, neque ſoluebant
eorum ratas: Coſta requiſitus à Rotella accõmodauit
officium ſuum Secretarius, ſuper quo fuerunt acceptæ
variæ pecuniarum quantitates ad ſocietatem; Ergo
Coſta erat fideiuſſor, & mãdatarius, reliqui verò prin-
cipales. Quod autem Coſta eſſet fideiuſſor, deducitur
quia licet ipſe obligauerit ſe principaliter, & inſolidũ
nihilominus, cum ipſe ſoluerit ratam ſuam, eius obli-
gatio intelligitur pro ratis ſpectantibus ad alios con-
ſocios, is autem, † qui ſe obligat pro negotio ad alium 5
ſpectante dicitur fideiuſſor, licet largè. Bart. *in l. reos,*
col. 2. in princ. verſ. item fideiuſſor. ff. de duob. reis, Paul. de
Caſtro, *conſ. 331. ſub n. 1. lib. 1.* Dec. *conſ. 7. n. 1. & conſ.*
268. n. 5. Bellon. *in rub. inſtit. de fideiuſſor. n. 4.* Ronche-
gall. *d. l. reos, num. 18.* Aym. *conſ. 77. num. 3. verſ. hoc ita*
præſuppoſito, & conſ. 91. num. 2. Vel Coſta dicitur fide-
iuſſor, quia pecunia, quam ipſe accepit ad ſocietatem
officij à Triumpho dicitur quodammodo perueniſſe
ad conſocios, cùm eorum cauſa illam acceperit, & ſic
commodum, & vtilitas contractus pertinebat ad illos;
Quando † autem duo, vel plures rei debendi conſti- 6
tuuntur, ad vnum tamen pecunia peruenerit vel com-
modum, ſiue vtilitas contractus pertinet, ille cenſetur
principalis, alter vero ſiue alij fideiuſſores, ita Guliel.
de Cun. *in l. ſed Iulianus, §. item ſi duos & ibi* Angel. &
Paul. de Caſtro *ff. ad S.C. Macedon.* Bart. *in l. 3. §. fin. n.*
15. & ibi Caſtr. & Aret. *ff. de duob. reis,* Ioan. de Anan.
conſ. 60. n. 1. Alex. *in Addit. ad* Bart. *in l. Marcellus, ſub*
n. 7. verſ. vnum adde, ff. de fideiuſſ. Cremen. *ſing. 39.* Ca-
ſtrenſ. *conſ. 409. num. 1. verſ. non obſtat, lib. 1.* Florian *in*
l. nullus, poſt princ. ff. de teſtib. Marſil. *ſingul. 2. & in rubr.*
de fideiuſſ. num. 65. & 370. poſt med. Lap. *in c. per veſtras*
in 5. not. n. 10. prope fin. verſ. hinc eſt etiam. Aret. *conſ. 35.*
ſub num. 2. cum aliis allegatis per Tiraq. *de retractu*
Lign. §. 31. Gloſſ. *1. num. 8. & per* Duen. *regula 335. in*
19. limit. per Gabr. *de fideiuſſor. concluſ. 2.* & latiſſimè
per Ronchegall. *in l. 3. §. vbi duo, num. 164. vſque ad n.*
169. ff. de duob. reis. Stante † igitur quod Coſta erat fi- 7
deiuſſor non principalis ſequitur vt ceſſio etiam ex in-
teruallo fieri potuerit, iuxta text. in *l. Papinianus, &*
ibi Gl. *ff. mand.* Bart. *in d. l. Modeſtinus, n. 3.* Verum hæc
reſpõſio reiicitur ex pluribus. Primò, quia Coſta ſẽper
fuit principalis: † negotium enim æque principaliter 8
ad ipſum pertinebat, nec eſt bona conſequentia de
menſe Ianuarij ſoluit ſcuta mille ducenta nonaginta
nouem, & de menſe Februarij ſcuta quingenta: ergò
ad nihil tenebatur; quod apparet ex quantitate pecu-
niarum, quæ fuerunt ſumptæ ad ſocietatem officio-
rum, quæ excedebant hanc ſummam. Accedat quod
partita ſcutorum quingentorum, de qua fol. 63. eſt
longe poſt ſocietatem contractã cum Triumpho. Secũ-
do, text. in *d. l. Papinianus, & ibi* Gl. & Bart. *in d. l. Mo-*
deſtinus, n. 3. loquũtur in Mandatore, & vero fideiuſſo-
re, nullibi autẽ in actis conſtat Coſtam fuiſſe verum
fideiuſſorem & mandatarium, nec etiam in actis cõſtat
Rotellam vti procuratorem Fauſtini, & aliorum, ad-
miniſtratorem negotij Doanæ ſalis promiſiſſe releua-
re indemnem Coſtam, immo verba inſtrumenti ſocie-
tatis cum Triumpho, de qua ſola agitur in præſenti,
quia Coſta egit tanquam ceſſionarius Triumphi clarè
oſtendunt Coſtam fuiſſe principalem, & nullus eum
indemnem releuat. Tertiò, nos loquimur reſpectu cre-
ditoris, quia agimus de ceſſione facta per creditorem
non autem loquimur reſpectu reorum debendi, † ſed 9
duo rei reſpectu creditoris regulariter non dicuntur
fideiuſſores, niſi color eſſet quæſitus in fraudem legis
vel niſi expreſsè actum eſſet inter partes vt alter eorum
re vera eſſet fideiuſſor, ita Bat. *in d. l. reos, col. 2. poſt princ.*
verſ. ſi ergo quæritur. Angel. *ſub n. 1. verſic. concludo, &*
verſ. ex prædictis Imol. *col. 1. ad fin. verſ. & concludo.*
Caſtr. *n. 4. &* Aret. *ſub num. 5. verſ. in* Gloſſ. *2. Idem* Bart.
in Auth. hac ita, num. 69. C. de duob. reis Salic. *in l. 1. q. 3.*
C. eod. tit. Soc. *col. 1. verſ. in primis dico, lib. 3.* benè Aret.
conſ. 33. num. 8. Aym. *conſ. 77. num. 3. verſ. hoc ita præ-*
ſuppoſito. Natta, *conſ. 52. num. 5. lib. 1.* cum aliis con-
geſtis per Ronchegall. *in d. l. reos. num. 15.* Quarto, &
vltimo negatur Coſtam ſoluiſſe portionem ſuam, ita
vt quando contraxit ſocietatem cum Triumpho dica-
tur ſe obligaſſe pro negotio non ad ſe ſed ſolum ad
conſocios ſpectante, & ſic non poteſt dici fideiuſſor,

Licet enim ante dictam ſocietaté ſoluerit de ſuo ſcuta
mille ducenta nonaginta nouem, non propterea po-
10 teſt inferri eum ſoluiſſe portionem ſuam cùm † id non
poſſit verificari niſi ſolidatis computis. Immo multũ
veriſimile eſt eam ratam ſuam non ſoluiſſe, ex quo
Guidaccius, & alij conſocij depoſitati erant creditores
Coſtæ, & aliorum ſociorum cauſa negotij Doanæ ſalis
in æquitate ſcutorum octo millium octingentorum,
& ſexaginta octo, prout conſtat ex mandato relaxato
ad inſtantiam dictorum depoſitariorum contra dictos
Coſtam, & alios ſocios, quod mandatum licet fuerit
relexatum poſt ſocietatem Triumphi, creditum ta-
men ante eam veriſimiliter debuit eſſe contractum
ſaltem magna ex parte.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana fructuum cenſus, Lunæ 10. Decembris 1606.

SVMMARIA.

1 *Spoliatus non tenetur reſpondere ſpolianti, qui prius fuit conuentus ex vi compulſiua, vel ablatiua interdicto vnde vi, vel vi bonorum raptorum.*

Intellige quando agitur de re diuerſa ab ea in qua fuit contra eum commiſſum ſpolium, num. 3.

2 *Vis non conſideratur in his, quæ fiunt de mandato iudicis.*

4 *Cenſus eſt quid diuerſum à re ſuper qua fuit impoſitus.*

5 *Dominus, ſeu poſſeſſor fundi cenſiti non eſt, nec eſſe poteſt poſſeſſor aut dominus cenſus.*

DECISIO CLXXXV.

PRæſidenti, & obligatis turris Speculorum agenti-
bus contra Paulum Pinum pro fructibus cenſuum
non obſtare exceptionem ſpolij domorum oppoſitam,
1 tenuerunt Domini dicentes † regulam quod ſpoliatus
non teneatur ſpolianti in alio iudicio reſpondere pro-
cedit contra illum tantum, qui prius fuerat conuen-
tus interdicto vnde vi compulſiua, vel ablatiua, Ioan.
Andr. *in cap. frequens, num. 5. verſ. non tamen contra eum.*
Anch. *n. 2. verſ. quod talis exceptio non competit.* Gemin.
num. 11. verſ. ſed quid ſi reus Franch. *n. 4. verſ. quia ex-
ceptio ſpoliationis non competit de reſti. ſpol. in 6.* Abb. *in
cap. 2. num. 12. verſ. & credo oppoſitum tenendum de or-
din. cogn.* Afflict. *deciſ. 19. num. 7. verſ. quod exceptio.*
Aufer. *in addit. ad dec. 493.* Capel. *Toloſ. Sarnenſ. dec.
44.* fuit dictũ in *vna Cornetana ſpolij 28. Martij 1582.
& in vna Bononienſi de Maluetiis, 2. Aprilis eiuſdem
2 anni coram Illuſtriſſimo Cardinale Seraph.* Hic † autem
non poteſt dici vis illata, cùm poſſeſſio eſſet capta de
mandato Iudicis, *l. creditores, ff. ad l. Iul. de vi priu.* di-
xit Rota in illa Cornetana.

3 Et licet ex aduerſo dicatur † præfata procedere
quando agitur de re diuerſa ab ea in qua fuit contra
ipſum ſpolium commiſſum, & vis vt etiam dicitur in
dicta Cornetana.

Attamen hoc facit præſidente, quia ſpolium fuit
de domibus, & hodie agitur ſuper cenſibus, quia
4 † licet ſint impoſiti ſuper domibus, negari, tamen
non poteſt quin ſint quid verè, & realiter diſtinctum
5 ab ipſis domibus, & propterea † dominus & poſſeſ-
ſor fundi non eſt, nec eſſe poteſt poſſeſſor aut do-
minus cenſus.

R. P. D. Ottembergio, Romana cenſus, Mercurij 7. Februarij 1607.

SVMMARIA.

1 *Ad retrouendendum cenſum requiritur ſpeciale mandatum.*

2 *Mandatum ad omnia, & ſingula, quæ poteſt conſtituens, cùm libera tribuit facultatem expediendi ea, quæ requirunt mandatum ſpeciale.*

3 *Procurator ad cedendum pro pretio, &c. poteſt vendere.*

4 *Solemnitates requiſitæ à ſtatuto non expediuntur per procuratorem.*

5 *Reuenditio cenſus eſt actus neceſſarius.*

6 *Solemnitates ſtatutariæ non requiruntur in actibus neceſſarijs.*

7 *Statutum loquens de confeſſionibus, & quietantijs mulierum non habet locum, quando mulier efficitur locupletior.*

8 *Reuenditio cenſus non requirit de neceſſitate pecuniam numeratam.*

9 *Forma dat eſſe rei.*

DECISIO CLXXXVI.

CVm in hac firmata eſſet exiſtentia cenſus, reſer-
uatum fuit videre an pariter conſtaret de valida
ipſius extinctione ſecundum tenorem inſtrumenta
ſolidationis factæ inter Petrum Saxolinum procura-
torem Albinæ, & Bartholomæum Biccioli cenſus ven-
ditorem, in qua compenſatis creditis Bartolo mei aſ-
cendentibus ad ſummam ſcutorum trecentorum qua-
draginta quatuor cum ſorte principali cenſus, & fru-
ctibus decurſis Bartholomeus remanſit debitor in
ſcutis nonaginta.

Et pro inualiditate extinctionis ex parte hæredum 1
dictæ Albinæ ſequentia oppoſita fuerunt. Primum †
quod ad reuenditionem cenſus requiritur mandatum
ſpeciale, vt fuit reſolutum in cauſa Ariminenſi cenſus,
5. Iulij 1588. coram Illuſtriſſimo Seraph. Verum
mandatum viſum fuit ſufficiens, cùm Petrus Saxoli-
nus conſtitutus procurator fuerit ad omnia & ſingula, 2
quæ ipſamet cõſtituens potuiſſet cum libera, per † quę
verba poterat expedire omnia, quæ requirunt manda-
tum ſpeciale, *l. procurator cum libero, vbi* Gloſ. *& de
procur.* Gemin. *conſ. 123. num. 4. & ſeq.* Bal. *in l. illud, ff.
de minor.* Dec. *conſ. 404. num. 6.* cùm alijs allegatis per
Magon. *deciſ. Lucenſ. 51. num. 7.* maximè quia in man-
dato legitur clauſula ad cedendum iura competentia
contra Bartholomæum pro eo pretio, & pretiis proue 3
eidem procuratori videbitur, & placebit, † quæ verba
important venditionem, & hoc recipit declarationem
ex literis præcedentibus Albinæ datus ad ipſum Bar-
tholomæum. 18. Februarij 1591. in quibus ſcribit,
quod in ſpecie dederat mandatum ad effectum ac-
commodandi pecunias, quas Bartholomæus ab ea ad
cenſum retinebat.

Secundò dicebatur adeſſe ratificationem, quæ man-
dato æquiparatur, & quam non videbatur poſſe con-
trouerti tàm inſpecta totius facti ſpecie quam tenore
literarum Albinæ ad Bartbolomæum ſcriptarum, &
datatum, 12. Februarij 1591. cum mandato quatenus
Bartholomæus ſolueret dictum reſiduum ex cauſa ex-
tinctionis dicti cenſus debitum, Domino Zanobio de
Marſilijs procuratori ad id ſpecialiter deputato per
ipſam Albinam: & quamuis illæ literæ videantur
datæ ante extinctionem, cùm ſint datæ, 12. Februarij
1591. extinctio autem ſit facta ſub die 4. Aprilis ſe-
quentis

quentis non tamen idcirco poſſunt argui de falſitate,
quia Florentiæ incipit à die 25. Martij annus.

Altera difficultas fiebat circa ſolemnitates Statuti
Vrbis, quæ requiruntur in contractibus mulierum,
4 † quæ non expediuntur per procuratorem, Socin. *conſ.*
112. *num.* 16. *lib.* 1. & fuit dictum *in Romana hæredita-*
tis, 29. Nouembris, 1602. *coram bon. mem. Litta.* Quæ
5 difficultas videbatur tolli, quia † reuenditio cenſus
6 eſt actus neceſſarius ex Bulla *Pij V.* & propterea † non
eſt opus interponi ſolemnitates alias requiſitas, Tiraq.
de legib. connub. Gloſ. 8. *quæſt.* 23. *num.* 184. Lamberteng.
de Contractib. mulier. in princ. Rom. *conſ.* 394. *num.* 3.
Verall. *deciſ.* 199. *in fine, lib.* 3. Rota *deciſ.* 105. *num.* 3.
7 *lib.* 1. *& deciſ.* 153. *num.* 2. *part.* 3. Sed ſufficit † quod
mulier vel per ſe, vel per procuratorem recipiat, &
fiat locupletior, Gloſ. *in l.* 2. *in verſ. duos debet, in fine, ff.*
ſolut. matr. & quietantia non fiat in fraudem Statuti.
At in propoſito verificatur ſolutiones per ſingulas par-
titas, & fulciuntur multis adminiculis, quibus ſtantibus
ſtatutum de quietantiis, & confeſſionibus mulierum
& minorum non habet locum. Achill. *dec.* 1. *de confeſſ.*

Denique obiiciebatur in extinctione non interue-
niſſe pecuniam numeratam, vt Bulla *Pij V.* poſtulat
ibi. Hanc autem ſalutiferam ſanctionem nedum in
cenſu nouiter creando verum etiam in creato quo-
cumque tempore, alienando modo poſt publicationē
creatus ſit perpetuo etiam in omnibus ſeruari volu-
mus, &c. Vnde Rota alias reſoluit in extinctione cen-
ſus requiri actum retroſimilem *in Romana Saluiani In-*
terdicti, 23. Iunij 1600. *coram bon. mem. Litta.* Sed Do-
8 mini † præfatam clauſulam exiſtimabant non poſſe
ad numeratæ pecuniæ interuentum, ſed ad alia requi-
ſita ad ipſam creationem, alioquin tunc non diceretur
cenſus creatus alienari, ſed de nouo creari ex quo de
9 nouo adhiberetur forma creationis cenſus; & † for-
ma eſt illa, quæ dat eſſe rei, *l. Iulianus, ff. ad exhib.* &
hanc interpretationem ſequuta fuit, Rota *in Rauenna-*
tenſi Saluiani Interdicti, 12. Ianuarij 1607. *corā R.P.D.*
Mazanedo, in qua fuit dictum clauſulam eſſe referen-
dam ad certa pacta in conſtitutione cenſus prohibita.

Nec obſtat iſta deciſio Romana Saluiani Interdi-
cti: nam illa quidem firmat quod ad extinctionem
cenſus vltra conſenſum partium ſit neceſſaria reſtitu-
tio pretij, & nihil aliud attingit circa hoc an requira-
tur numeratio pecuniæ in ipſo actu extinctionis.

Ex quibus ita fuit reſolutum cum præſuppoſito
quod partitæ ſint iuſtificatæ, de quo particulariter eſt
videndum.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano, Beneuentana
cenſus, 18. Martij 1613.

DECISIO CLXXXVII.

SVMMARIA.

1 *Bonorum appellatione veniunt etiam pecuniæ.*
2 *Pecuniarum dominium acquiritur per commixtionem.*
3 *Hypotheca ſuper pecunijs amittitur eo ipſo, quod illa*
tranſeunt in alterius dominium.
4 *Soluens ſtatim recepturus non dicitur ſoluere, & do-*
minium pecuniarum in alium non transfert.
Limit. *Si ex tali ſolutione recipiens commodum ſen-*
tiat, num. 10.
5 *Creditor poteſt agere contra debitorem ſui debitoris, ſi*
concurrant ea, quæ conſiderat, Surd. conſ. 4. n. 1.
6 *Iudex vltra petita non debet pronunciare.*
7 *Sententia, quæ non eſt conformis libello, eſt nulla.*
8 *In venditione cenſus alias creati, non requiritur pecu-*
nia numerata.
9 *Notario atteſtanti de numeratione creditur.*

PRopoſui dubium ſtrictè ad iuſtitiam ſententiæ de
partibus omiſſis nullitatibus quia pars aſſerebat
velle adire Sanctiſſimum pro earum ſanatione. Et Do-
mini cenſuerunt eſſe iniuſtam: nam condemnat Be-
nedictum Ferentinum ad reſtituendum ducatos mille
Franciſco de Andrea tanquam creditori anteriori Vin-
centij Capoblanchi. Cùm enim Benedictus habuerit
dictas pecunias à Capoblanco, etiam quod Franciſcus
eſſet anterior creditor, & per conſequens poſſet alle-
gare tunc habuiſſe dictas pecunias obligatas, & hypo-
thecatas, cùm ſub tali vinculo haberet omnia bona
præſentia, & futura dicti Vincentij, † & nomine bo- 1
norum veniant etiam pecuniæ, *l. cum tabernam, §. fin.*
vbi Bart. *ff. de pignor.* Vtique non per hoc poterat auo-
care dictas pecunias à Benedicto cum † per ſolutio- 2
nem, & immixtionem fuiſſent factæ ipſius Benedicti
recipientis, Dec. *in l. ſingularia, num.* 6. *& ibi* Curt. *num.*
19. *& ſeq. ff. ſi cert. pet.* † poſt dictam immixtionem 3
ceſſauit omnis hypotheca ad fauorem Franciſci ſuper
dictis pecuniis, Afflict. *deciſ.* 180. Pariſ. *conſ.* 69. *num.* 2.
lib. 4. *latè* Surd. *poſt alios, conſ.* 4. *num.* 11. *&* 12.

Neque facit quod Octauius, & alij de Torellis de-
bitores dicti Capoblanchi impoſuerunt cenſum &
alium cum tertio impoſitum vendiderunt dicto Be-
nedicto creditori Capoblanchi, qui ſoluit pecunias,
cùm hoc quod ſoluerentur dicto Capoblanco eius
debitori prout fuerunt ſolutæ, & deinde Capoblancus
eademmet die ſoluit pecunias eidem Benedicto credi-
tori, vnde iſte contractus videtur ſimulatus: † qui 4
enim ſic ſoluit, vt ſtatim recepturus ſit non dicitur
ſoluere, & dominium non transfert, *l. qui ſic ſoluit, ff.*
de ſolut. Nam fuit reſponſum quod ſi motiuum proce-
deret, adhuc ſententia remaneret iniuſta, quia nun-
quam pecuniæ fuiſſent in dominio Capoblanchi, &
ideò Franciſcus de Andrea non potuiſſet agere ad di-
ctas pecunias ac ſi fuiſſent ipſius Capoblanchi.

Nec releuat quod intereſt dicti Franciſci de Andrea
venditionem fuiſſe ſimulatam: poſſet enim agere con-
tra Octauium, & alios de Torellis debitores Capo-
blanchi, ſi quidem creditor † poteſt agere contra de- 5
bitorem debitoris, quando concurrunt illa de quibus
latiſſimè per Surd. *conſ.* 4. *num.* 1. Nam quatenus hoc
eſſet admittendum, non tolleret quia ſententia eſſet
iniuſta, quia de eo non fuit actum, ſed ſolum de
auocandis ſcutis mille à Benedicto: ſententia enim
debet eſſe conformis libello, & † iudex vltra petita 6
non debet condemnare, *l. vt fundus, ff. comm. diuid. cap.*
licet. Itali, de ſimon. c. qualiter, & quando, el. 2. *§. ad corri-*
gendos, de accuſ. Anchar. *conſ.* 134. *num.* 3. Et ſi aliter
facit † ſententia eſt nulla, Aret. *conſ.* 7. *num.* 8. *& ſeqq.*
Alex. *conſ.* 72. *n.* 5. *lib.* 5. Feder. de Sen. *conſ.* 159. *per tot.*

Sed ceſſet omnis difficultas: quia nulla hic poteſt
conſiderari ſimulatio: nam quo ad ſummam ſcuto-
rum ſexcentorum Octauius Torellus, & alij vendide-
runt cenſum quem habebant cum tertio, † quo caſu 7
non requiritur pecunia numerata: ſi enim requirere-
tur non poſſet cedi, permutari, aut donari, vt dixit Ro-
ta in vna Rauennatenſi cenſus coram R. P. D. meo
Manzanedo: Verè autem probatur interueniſſe pecu-
niam numeratam, prout interuenit in alia ſumma
ſcutorum quadringentorum pro qua fuit impoſitus
cenſus ex atteſtatione Notarij † quod receperunt, 8
ſcilicet Torelli, coram ipſo in moneta argentea, &c.
Bart. *in l. ſi ex cautione, num.* 14. *C. de non num. pecun. &*
in l. ſingularia, num. 21. *ff. ſi cert. petat. vbi* Iaſ. *num.* 48.
Dec. *num.* 31.

Neque in hoc caſu officit quod fuit conuentum, vt
pecuniæ ſoluerentur Capoblanco, qui poſtmodum

& incontinenti ſoluit Benedicto, & propterea Benedictus videtur ab initio non ſoluiſſe præfato Octauio Torello,& aliis per text.in *d.l.qui ſit ſoluit, ff.de ſolut.*
50 quia diſpoſit. *d.l.non habet locum*,inter alia † quotieſcumque ex momentanea traditione acquireretur aliquod commodum parti, Bal.*in l.ſi ſibi,num.*1.*vbi* Alex. *num.*5.Iaſ. *num.*10. Dec. *in fine,ff. ſi cert.pet.* & in propriis terminis fuit reſolutum in *Rom. cenſus*, 10. *Iann.* 1605. *coram Illuſtriſſimo D. meo Lancellotto.*

Ex quibus fuit reſolutum pro iniuſtitia ſententiæ de partibus.

Illuſtriſsimo Cardinale Pamphelio , Romana cenſus , Luna 4. *Februarij* 1605.

SVMMARIA.

1 *Tres ſententia conformes ſunt exequenda.*
2 *Sententia dicuntur conformes, qua idem continent in ſubſtantia.*
3 *Additio eius, quod tacitè in prima ſententia continebatur,non facis quin ſententia ſint conformes.*
4 *Sententia non dicitur inferre nouum grauamen, ſi exprimat id quod in neceſſariam conſequentiam implicitè continebatur in alijs.*
5 *Sententia conformes debent exequi in ijs in quibus ſint conformes, licet in aliquo capite ſeparato ſit inter eas difformitas.*

DECISIO CLXXXVIII.

PRo informante nempè ſententias ad fauorem Dominæ Iuniperæ latas,eſſe exequendas,quia ex Deciſione Domini mei Cordubę conſtat de iuſtitia mandati relaxati, ab A.C.contra Zeilam,quod cùm poſtea fuerit confirmatum à Carretto,& deinde per ſenten-
1 tiam Domini mei Cordubæ † vtique eſt exequenda cùm adſint tres ſententiæ, licet duæ tantum ſufficiant, cùm agatur inter ſubiectos Statutis Vrbis.Conformi-
2 tas † iſtarum ſententiarum colligitur ex eo , quod idem continent in ſubſtantia , nempe liberationem Iuniperæ à cenſu impoſito contemplatione Lamberti, & ab illius fructibus,Dec *conſ.*385.*col.pen.verſ.his tamen non obſtantibus.* Couar. *Pract. Quaſt.cap.*25.*ſub n.*6. & fuit reſolutum in *cauſa Toletana nullitatis profeſſionis*, 17. *Maij* 1600. *coram D. meo Iuſto.*

Et ita non obſtat quod in vltima ſententia Domini mei Cordubæ addatur liberationem per Zeilam
3 factam fuiſſe bonam,& validam,† quia hoc implicitè continebatur in mandato relaxato ab A.C. confirmato per Carretum Fuerat enim relaxatum ad effectum, vt Zeila, qui pro Lamberto, fideiuſſerat liberaret
4 dictam Iuniperam à cenſu præfato, & ideo † ſententia non dicitur inferre nouum grauamen ſi exprimat id, quod in neceſſariam conſequentiam implicitè continebatur in aliis, Couar. *d. cap.* 25. *num.* 6. & fuit deciſum in *cauſa Romana de Comitibus*, 25. *Iunij* 1576. *coram Sanctiſſimo.*

Non obſtat quod ex eadem ſententia dicitur non competere reſtitutionem in integrum Zeilæ , quia
5 hoc eſt caput ſeparatum , † & non impedit executionem ſententiæ in aliis in quibus ſunt conformes. Gloſ. *in Clem. vt calumnijs, in verbo, alicuius ex eis , de re iudic.* cùm allegatis in *dicta deciſ. Romana de Comitibus* , vbi quod ſententiæ in ea parte , in qua ſunt conformes executioni demandantur quoties ſunt tot, quæ executionem mereantur , *Aym.* poſt alios, quos citat. *conſ.* 183.*num.* 5.

R. P. D. Corduba , Bononienſis Computorum Veneris , 10. *Aprilis* 1598.

SVMMARIA.

1 *Actus cenſetur factus de mandato eius cuius intereſt illum fieri.*
2 *Intereſt noſtra non habere rem communem cum fiſco.*
3 *Veriſimile non eſt quem ſoluere pro eo,cum quo nihil habet agere.*
4 *Mandatum probatur coniecturis.*
5 *Mandatum probatur leuioribus probationibus quando agitur de exoneratione procuratoris.*
6 *Mandatum probatur ex confeſſione , & proteſtatione principalis.*
7 *Confeſſio adminiculata non poteſt ex abrupto reuocari.*
8 *Ratificatio inducitur ex ſcientia, & taciturnitate.*

DECISIO CLXXXIX.

DOminus Ioannes Maluetius vendiderat cenſum annuum duarum millium quingentarum, & nonaginta trium librarum ſuper ſuis bonis ſtabilibus D.Antonio Bringolæ. Huic obligationi D. Lucius acceſſit vigore mandati ampliſſimi , quod habebat à D. Perithæo Maluetio, atque eius nomine bonam fidem dicti cenſus recognouit,ſcutáque quinque millia auri conſtituētia dictam ſummam librarum ab eo recepit, & D. Scappum fideiuſſorem intra ſeptem annos proximos à dicta fideiuſſione liberare promiſerat. Cùm autem hæredes q. D. Ioannis peterent à D. Perithæo liberationem,& conſeruationem prætenſæ indemnitatis,etiam D.Perithæus petebat rationem dictæ ſortis principalis per D. Lucium receptæ ad cuius redditionem cùm fuiſſet D.Octauianus hæres dicti q. Domini Lucij condemnatus , cauſa appellationis coram me introducta dubitaui.

An conſtaret de mandato D. Perithæi ita vt teneretur ad dictam reuelationem, & conſeruationem indemnitatis , cùm verò adſit mandatum ampliſſimum D.Perithæi in perſonam D. Lucij ad tractandum eius negotia Bononiæ , & ſpecialiter ad promittendum conſeruationem indemnitatis quibuſcumque perſonis,quæ ſuper ſuis bonis pecunias accepiſſent pro faciendo rem gratam conſtituēti,& hoc mandatum fuerit ſufficiens: difficultas videbatur conſiſtere in hoc, An dictus cenſus fuerit impoſitus intuitu Domini Perithæi, & ad faciendum rem gratam.

In qua difficultate Domini amplexi ſunt partem affirmatiuam cum ex libris D.Lucij appareat pecunias de quibus agebatur fuiſſe verſas in ſolutionem compoſitionis pro liberatione D.Pirri patrui ipſius D. Perithæi , & pro reſtitutione bonorum confiſcatorum, Crau. *conſ.*158. *num.* 6. Alciat. *regula* 2. *Praſumpt.* 2. Et idem ex libris Dominorum de Scappis in quibus licet dicatur pecunias fuiſſe ſolutas à D. Lucio, non
tamen ex hoc negatur † quin ſolui potuerint ex or- 1
dine D. Perithæi cuius maximè intererat propter cōmunionem bonorum, quam habebat cum D. Pirro, &
deinceps habiturus eſſet † cùm eſſet ſequuta, Bart. *in* 2
*l.cum ſocius,num.*4.*ff.de verb.oblig.* Caſſad. *dec.*3.*num.*4. *de procur.* Achil.*dec.*3.*num.*2.*de reſtit.in integr.*& totius negotij curam ſibi D.Perithæus ſumpſerat.Ex quibus ſatis inferebatur pecunias ſolutas pro hac compoſitione fuiſſe captas de ordine Domini Perithæi, & ad faciendum ei rem gratam, præſertim quia fuerunt ſolutæ ex affectione erga Dominum Perithæum, & non
† eſt veriſimile ipſum fuiſſe ſoluturum iſtas pecunias 3

in hanc cauſam abſque ordine Domini Petithæi
cuius negotia gerebat, & nihil habebat agere cum
Domino Pirro, Ruin. *conſ.* 35. *& conſ.* 101. *num.* 14. *lib.*
1. *&* Anchar. *qu.* 55. *num.* 4. *lib.* 1.

Conſiderabant etiam Domini, quod mandatum
procuræ fuerat factum de tempore quo tractabatur iſta
compoſitio, & de quo Dominus Petithæus, vt apparet
ex computis dicti Lucij nullam habebat indigentiam
4 pecuniarum, & ſic † ſatis videbatur poſſe colligi man-
datum fuiſſe ſtipulatum ad accipiendum pecunias in
hanc cauſam, quæ propter fiſcum non fuerat expreſſa
5 in dicto inſtrumento, & ſtante maximè † quod leuio-
res probationes ſufficiunt ad exonerationem procura-
toris pro præmiſſis probandis, Gloſ. *in verbo, probat. in
Authent. hoc ius porrectum, C. ad ſacroſan. eccleſ. & ibi-
dem* Bart. *num.* 16. *verſ. quare qualiter hoc probabitur,*
Bal. *num.* 24. Ad quam ſententiam plurimum condu-
cebat confeſſio Domini Perithæi, de qua in Summa-
6 rio *num.* 4. Ex † cuius proteſtatione ſatis videbatur
probari mandatum. Rom. *conſ.* 163. Boer. *deciſ.* 281.
7 *num.* 8. Quæ † cùm ſit valdè adminiculata non potuit,
ita ex abrupto reuocari; Achill. *dec.* 1. *de confeſſ.* Tiraq.
in verbo, donatione largitus, num. 101. *in l. ſi vnquam C. de
reuoc. donat.* Tandem negari non poterat quin ſaltem
8 appareret † de tacita ratificatione Dñi Petithæi, qui
reuerſus Bononiam tacuit per triennium, poſt eius
obitum nihil reclamauit, nec petiit ab eo, nec eius hæ-
redibus, cùm ſciuiſſet ex dictis pecuniis ſolutum fuiſſe
compoſitionem, & obtentam liberationem Domini
Piri. Rota *deciſ.* 2. *de cauſa poſſ. & propriet. in antiq.*
Gabr. *de Procurat. concluſ.* 1. *num.* 14. [quibus non
obſtat quod prius ſoluta fuerat compoſitio D. Pirri,
quam impoſitus cenſus de quo agebatur, nam apparet
fuiſſe de dictis pecuniis cenſum dominis de Scapiis,
qui illum ſoluerint.]

*Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, Rauennatenſis
cenſus Veneris, 31. Ianuarij 1603.*

SVMMARIA.

1 *Clauſula, cum libera, appoſita in mandato intelligitur
dummodo procurator contrahat bona fide, & obliget
dominum pro facto proprio ipſius domini.*

2 *Clauſula, cum libera, appoſita in mandato, recipit re-
ſtrictionem à verbis ſubſequentibus, in præmiſſis, &
circa præmiſſa.*

3 *Ratificatio non inducitur ex ſola receptione pecunia-
rum, niſi etiam conſtet de ſcientia obligationis, quæ
ratificatur, & maximè omnium qualitatum ſub-
ſtantialium.*

4 *Statutum recipit interpretationem paſſiuam à iure
communi.*

5 *Statuta exhorbitantia recipiunt interpretationem re-
ſtrictiuam.*

6 *Facultas limitatè conceſſa procuratori reſtringit la-
tiorem facultatem conceſſam à ſtatuto.*

DECISIO CXC.

FVit reſolutum contra informantem non conſtare
de valida obligatione Simeonis, Chriſtofori, &
Bartolini de Fuſconibus. Rotæ potiſſima cauſa reſo-
lutionis fuit quia mandatum procuræ cuius vigore
fuerunt obligati licet habeat, clauſulam, cùm libera, &
alias clauſulas multum amplas, quæ bene ponderãtur
1 per informantes, † tamen omnes iſtæ clauſulæ intelli-
guntur dummodo procurator contrahat bona fide, &
ſine dolo, & obliget dominũ pro facto proprio ipſius
Dñi, & non pro facto proprio ipſius procuratoris, vel
alterius extranei, *l. creditor, §. Lucius, & ibi* Bart. Salic.
Fulg. *& alij, ff. mand.* Paul de Caſtro, *in l. cõtrarius, §. vlt.
num.* 2. *ff. de pact.* Caputaq. *deciſ.* 34. *lib.* 3. *in manuſcr.*
Et propterea cum venditio cenſus fuerit facta à Ste-
phano, Baptiſta, Thoma pro propriis eorum indigen-
tiis, & ipſi receperint pecunias, vel ſaltem Stephanus
& Baptiſta non poterat Thomas vigore eius manda-
ti quantumuis, cum libera obligare Dominos pro eui-
ctione cenſus pro ſolutione fructuum, & pro damnis,
& intereſſe: quia iſta obligatio in effectu eſt fideiuſſio,
quæ eis non poterat eſſe niſi damnoſa, prout euentus
docuit, & tanto magis † cùm iſtæ clauſulæ recipiant 2
reſtrictionem, & limitationem à verbis ſubſequenti-
bus in præmiſſis, & circa præmiſſa, Soc. iun. *conſ.* 22. *n.*
29. *&* 30. *lib.* 3. Put. *deciſ.* 524. *lib.* 1.

Non obſtat fundamentum quod fit ſuper ratifica-
tione, quia non probatur concludenter ſaltem reſpe-
ctu omnium quod receperint ſcuta centum ex pecu-
niis ſumptis ad cenſum, ex qua receptione deduci ut
ratificatio. Et ex depoſitione duorum teſtium, qui dan-
tur *in Summar. n.* 18. *&* 19. apparet, quod iſta ſcuta cen-
tum fuerunt recepta à Thoma, & hoc comprobatur ex
confeſſione ipſius, quod illa recepit, & pro eis ſoluit
fructus. Præterea † ad iſtum effectum inducendi rati- 3
ficationem non ſufficit ſola receptio ſcutorum centum
ſed requiritur vltra receptionem quod probetur ſcien-
tia iſtorum fratrum quod fuerant obligati à Thoma vti
eorum procuratore in emptione totius cenſus ſcuto-
rum mille ad fauorem Sarræ, quia iſtæ ſunt qualitates
ſubſtantiales, & non poteſt fieri fundamentum in rati-
ficatione ſi non probetur earum ſcientia, vt per Gloſ.
communiter receptam *in cap. concertatione, de apellat.
in ſexto.*

Non obſtat ſtatutum ex cuius diſpoſitione Rector,
& Gubernator familiæ poteſt alios in ſolidum obliga-
re, quia deficit probatio qualitatis requiſitæ à ſtatuto
quod Thomas eſſet Rector, & Gubernator: nam hoc
non deducitur aliunde, quam ex confeſſione iſtorum
fratrum in reſponſione ad poſitiones, quæ non eſt ſim-
plex, & pura, ſed qualificata, & limitata, quia ad quar-
tam poſitionem in qua continetur quod ipſi ſe refere-
bant ad id quod faciebat Thomas Chriſtophorus re-
ſpondit, quod credit in his, quæ participabat cum fra-
tribus, & Simeon quod credit in rebus licitis, & ho-
neſtis Bartolinus verò reſpondit quod non credit, &
hoc comprobatur ex mandato procuræ, quod non erat
neceſſarium ſi Thomas fuiſſet Rector familiæ, & ha-
buiſſet tam amplam facultatem vigore ſtatuti, & ſal-
tem ſe non reſtrinxiſſet ad mandatum ſi erat etiam Re-
ctor.

Et ceſſat omnis difficultas, quia † iſtud ſtatutum 4
recepit interpretationem paſſiuam à iure communi &
ſic locum habet quando rector, & Gubernator fami-
liæ obligat alios de familia pro negotiis concernen-
tibus intereſſe, & vtilitatem familiæ, Bald. *conſ.* 100.
verſ. Item ſtatutum loquitur, lib. 4. & iſte intellectus
ſecunduum Dominos comprobatur. Primò, quia ſtatu-
tum dat hanc facultatem Rectori familiæ, & ideo de-
bet intelligi negotiis ſpectantibus ad familiam, prout
de ſimilibus ſtatutis in fauorem mercatorum paſſim
dicunt Doctores quod intelliguntur de negotiis ſpe-
ctantibus ad mercaturam. Secundò, ſtatutum diſponit
quod contrahentes non teneantur ad probationem
verſionis, & iſta liberatio à probatione verſionis præ-
ſupponit, quod pecuniæ peruenerint ad manus Re-
ctoris, & quod contractus fuerint initi ab ipſo pro
ſeruitio familiæ. Tertiò, quia non eſt veriſimile quod
ſtatutum voluerit permittere arbitrio Rectoris euer-
tendi funditus ſtatum familiæ dando ei hanc faculta-
tem, vt poſſit fideiubere, & inire quoſcumque con-
tractus

cractus pro beneficio omnium perſonatum. Quarto,
& vltimò dicebant Domini, quod huiuſmodi ſtatuta
5 ſunt valdè exorbitantia, † & recipiunt interpretatio-
nem reſtrictiuam, & propterea ſufficit quod operen-
tur ſuum effectum in obligationibus concernenti-
bus intereſſe familiæ, vt per Corn. *conſ. 50. lib. 4.* Dec.
6 *conſ.* 355. Addebant etiam aliqui quod † facultas li-
mitatè conceſſa procuratorio operetur, vt non ſit locus
diſpoſitioni ſtatuti, quod tribuit maiorem faculta-
tem, vt per Doctor. *in l. 1. §. ſi plures, ff. de exercit. act.*
Et hunc intellectum videntur etiam habuiſſe, cum
Thomas obligauerit fratres vt eorum procurator,
& non vti Rector familiæ.

R.P.D. Martino Andrea Senogallienſis Prædij, Lunæ 10, Maij 1615.

S V M M A R I A.

1 *Is qui cenſum in ſe accollauit, illius fructus ſoluere tenetur.*

2 *Obligationis cameralis executio retardari non poteſt.*

3 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non retardat executionem cameralis obligationis.*

4 *Exceptio ſuper qua pendet lis, non retardat executionem cameralis obligationis.*

5 *Emptor eo ipſo quod eſt in poſſeſſione rei emptæ, tenetur ad fructus etiam quod res vendita non ſit libera, nec illi fuerit adimpletum.*

6 *Emptor ſub prætextu moleſtiarum ſibi ſuper re empta illatarum non poteſt euitare quin pro parte ſua adimpleat promiſſa.*

7 *Soluens creditoribus anterioribus poteſt repellere poſteriores iuribus ſibi ab anterioribus ceſſis.*

8 *Emptor ſub prætextu quod ſint ſibi motæ moleſtiæ ſuper re empta, non poteſt retinere rem, & pretium.*

9 *Æquitas,* l. curabit, C. de act. empt. *habet locum etiam poſt latam ſententiam ſuper reſciſſione venditoris, ſi illa ſit per appellationem ſuſpenſa.*

10 *Onera realia is ſubire debet, qui rei fructus percipit.*

11 *Cenſum ſuperimpoſitum, tenetur ſoluere is qui rem ſubiugatam poſſidet.*

DECISIO CXCI.

Dubitaui an Domini de Fidelib. teneantur ad
fructus cenſuum ab ipſis accollatorum, & pro
1 quo tempore. Et Domini † diſtinctè Bernardinum te-
neri ad ſolutionem fructuum cenſuum, vel credito-
ribus anterioribus pro eadem quantitate voluerunt.
Quantum enim ad fructus ante ſententiam R. P. D.
Zambeuarij non erat dubium, quin pro illis ipſe te-
neretur, cùm prædium, ſibi eſſet traditum, & conſtaret
de ipſius obligatione camerali ex publico inſtrumen-
2 to non vulnerato, † cuius executio quemadmodum
ſententiæ, & rei iudicatæ propterea retardari non po-
terat, Ang. *in l. 4. §. condemnatum, num. 4. ff. de re iudic.*
Caſtr. *in l. poſt rem iudicatam, in fine,* vbi atteſtatur de
practica Romanæ Curiæ, *ff. eod.* Ceph. *conſ. 439. n. 16.*
Gabr. *conſ. 67. num. 8. lib. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 17.*
num. 5. Seraph. *deciſ. 736. in princ. & deciſ. 1457. num. 1.*
Galleſ. *ad form. cameral. obligat. part. 1. q. 2. num. 11. &*
12. Teſſaur. *deciſ. 16. num. 11.* Rota *dec. 741. n. 1. part. 1.*
diuerſ. & aliàs ſæpè.

Neque releuare videbatur exceptio non adimple-
menti pro parte Bernardini venditoris; tùm quia illa
3 ex deductis in alia poſitione erat valdè turbida, † &
requirebat altiorem indaginem, ita vt illa non poſſet
retardare ſolutionem vigore huius obligationis ca-
meralis liquidæ, & claræ, Rom. *conſ. 76. num. 3. & ſeq.*
Galleſ. *vbi ſupra. 4. part. quæſt. 1. num. 17.* Canar. *de*
execut. inſtrum. quæſt. 51. Ioan. Paul. *deciſ. 65.* Seraph.
deciſ. 110. num. 4. & dictum fuit in *Calagurritana, ſeu*
Hiſpalenſis Penſionis, 18. Iunij 1605. coram bon. mem.
Penia, *in Romana cenſus, 23. Februarij 1609. coram*
Reuerendiſſimo Bononienſi, *& in Romana executionis*
Laudi, 12. Decembris 1613. coram Reuerendo Patre
Domino meo Vbaldo, & † in ſpecie de exceptione ſuper 4
qualis pendebat, quæ ideo dicebatur requirere altiorē
indaginem fuit deciſum *in vna Romana de Anguillaria,*
6. Martij 1591. coram Orano, tum quia quoad fru-
ctus, † cùm ex promiſſione emptoris debeantur, ſolùm 5
inſpiciunt quod emptor ſit in poſſeſſione, licet res non
ſit libera, vel non fuerit adimpletum, Bal. *in l. 3. num. 7.*
vbi etiam Caſtr. *num. 1. C. de vſur.* Alex. *conſ. 147. n. 3.*
lib. 5. cùm aliis per Gabr. *de empt. & vendit. concluſ. 4.*
num. 9. & latius per Surd. *conſ. 101. num. 23. & dec. 117.*
num. 7. & fuit dictum *in vna Beneuentana pecuniaria,*
25. Iunij 1607. coram Reuerendiſſimo Domino Da-
maſceno, *& in terminis accollationis cenſus in vna Aſ-*
culana pecuniaria, 21. Decembris 1606. coram R.P.D.
meo Coccino.

Minus quoque dicta ſolutio retardari poterat † ob 6
ſequeſtra executa, & moleſtias illatas emptori ſuper
hac poſſeſſione ab aliis creditoribus: quia facilis &
expedita videbatur prouiſio iuxta conuenta in inſtru-
mento in quo emptor ſuſcepit onus cenſuum ſcuto-
rum quinque millium ſexaginta, & omne commodū,
& incommodum promittens fructus ab illo die in po-
ſterum decurrendos ſoluere, &c. cum pacto expreſſo,
quod in euentum in quem inſurgerent alij creditores
anteriores, qui moleſtarent dictum emptorem ipſe
poſſet anterioribus ſatisfacere dictis cenſibus omiſſis
& pro illa rata remaneret liberatus ab illo onere: ſi
enim dicti creditores ſunt anteriores poteſt eis ſatiſ-
facere, & in hoc modo erit liberatus aduerſus poſte-
riores, ſi verò † ſunt poſteriores ſoluendo cenſus ac- 7
colatos poterit illos repellere ex iuribus ſibi ceſſis, nec
interim † ſub iſto prætextu debent retinere rem & 8
pretium aduerſus æquitatem, *l. curabit. C. de act. empt.*
l. Iulianus, §. ex vendito, ff. eod. cum ſimilibus.

Quo verò ad fructus poſt ſententiam ſuper reſciſ-
ſione huius venditionis quidquid ſit an hodie poſſit
executiuè agi contra emptorem ob aſſertam vulne-
rationem, cum dicta ſententia eſſet ſuſpenſa per ap-
pellationē non poterat eſſe interim ſe eximere à dicto
onere ſoluendi fructus ne hoc modo per indirectum
habeatur executio ſententiæ, quæ reperitur ſuſpenſa
per appellationem, & licet ceſſet via executiua, non
† tamen ceſſat æquitas ſcripta, de qua *in d. l. curabit, &* 9
in d. §. ex vendito.

Quinimmo de rigore iuris † cum ipſe rem poſſi- 10
deat tenetur ad onera rei, ex qua fructus percipiun-
tur. *l. hactenus, & l. ſi pendentes, §. ſi quid locatum, ff. de*
vſufruct. l. neque ſtipendium, ff. de impenſ. in re dotal. fact.
l. quæro, ff. de vſufr. legat. Cardin. *in Clem. 1. de Cenſib.*
Valaſch. de iure emphyteut. quæſt. 17. num. 1. & ſeq.
Molina, *de Hiſpan. Primog. lib. 1. cap. 27. numero 8.*
Pinel. *in l. 1. part. 2. num. 22. C. de bon. matern.* plenè
etiam Garzias, *de expenſ. cap. 11. num. 25. & ſeqq.*
& fuit dictum *in Romana reſtitutionis fructuũ. 23.*
Iun. 1603. coram Reuerendiſſimo Atrebatenſi, vbi
conſequenter † fuit facta illatio ad ſolutionem
cenſuum.

Et ita concluſum.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Amerina fideiuſſionis, Lunæ 25. Maij 1612.

SVMMARIA.

1 *Nullitas obligationis principalis reddit nullam obligationem fideiuſſoris.*
2 Limit. *Quando fideiuſſor ſe obligauit vti principalis, & inſolidum.*
3 *Maximè accedente iuramento.*
4 Limit. 2. *Quando nullitas non prouenit ex iure communi, ſed aliquo ſpeciali fauore.*
5 Limit. 3. *Quando fideiuſſor voluit teneri etiam quod principalis contractus eſſet nullus.*

DECISIO CXCII.

IMpoſitus fuit annuus cenſus ſcutorum ſexaginta
quatuor monetæ à Simoneta Clementino tutore
filiorum, & hæredum Curtij Delfini ſuper prædio di-
ctorum pupillorum, quem vendidit Orinthio Calido-
ro: cui impoſitioni & pro obſeruantia omnium con-
tentorum in inſtrumento vti principaliter, & inſoli-
dum acceſſerunt Gobinius Delfinus, & Alexander
Crozulus. Fuit ad inſtantiam pupillorum declaratus
nullus cenſus, & propterea Orinthius coram A. C.
conuenit Gabinium, & Alexandrum pro reſtitutione
ſortis principalis, & ſolutione fructuum loco damno-
rum, & intereſſe, & obtinuit mandatum; pro cuius
relaxatione cum inſtaretur, fuit adita ſignatura San-
ctiſſimi, & cauſa in Rota mihi commiſſa. Vnde dubi-
taui an dictum mandatum eſſet relaxandum, & Orin-
thio tantum informante fuit affirmatiuè reſolutum:
1 † quia licet nullitas principalis obligationis ſoleat
reddere nullam obligationem fideiuſſoris, *l. cùm lex, l.
fideiuſſor obligari, ff. de fideiuſſ.* attamen hoc non pro-
2 cedit in caſu iſto † in quo ſe principaliter obligarunt,
& principales ſe conſtituerunt, Alex. *in Addit. ad* Bart.
in l. Marcellus, in princ. ff. de fideiuſſ. Pariſ. *conſ.* 16. *num.*
213. *lib.* 2. Natta, *conſ.* 262. *num.* 14. Mohed. *deciſ.* 2. *de
fideiuſſ.* fuit deciſum *in vna Tudertina cenſus, 26. Maij*
3 1600. *coram bon. mem. Iuſto.* tanto † magis, quia inter-
uenit iuramentum, Natt. & Mohed. *vbi ſupra.* Rurſus
nullitas cenſus non inficit obligationem Gabinij, &
Alexandri, quia cenſus non erat nullus ex aliquo de-
fectu proueniente ſecundum iuris communis diſpo-
ſitionem, ſed nullitas eſt ex iure fauore ſpeciali pro-
4 pter diſpoſitionem Statuti, † quo caſu ſuſtinetur obli-
gatio fideiuſſoris, Pariſ. *d. conſ.* 16. *num.* 111. *& ſeq.*
Grat. *conſ.* 81. *num.* 21. *lib.* 1. Gabr. *de Clauſula, concluſ.*
10. *num.* 6. faciunt tradita per Sarnenſ. *de annal. quæſt.*
5 78. *num.* 7. Accedit quod † iſti ſe obligarunt; & teneri
voluerunt in euentum nullitatis, & inualiditatis con-
tractus ex quouis capite, & defectu, & propterea tan-
tum abeſt quod nullitas perimat obligationem ipſo-
rum, quod immo faciat illi eſſe locum, vt dixit Rota
in iſta Tudertina cenſus.

Coram eodem, in eadem cauſa, Mercurij 27. Iunij 1612.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor non obligatur, quando principalis obligatio eſt ipſo iure nulla.*
Limit. 1. *Quando fideiuſſor obligauit ſe vti principales, & cum iuramento,* num. 3.
Limit. 2. *Quando fideiuſſor voluit teneri etiam in caſu nullitatis contractus*, num. 4.
2 *Acceſſorium non poteſt ſtare ſine principali, cui accedit.*

DECISIO CXCIII.

DOmini ſteterunt in deciſis eſſe relaxandum man-
datum contra Gabinium, & litis conſortes non
obſtante nullitate cenſus, rationibus, de quibus in
Deciſione.
Non obſtat quod ex aduerſo dicitur, † quando 1
obligatio principalis eſt ipſo iure nulla, ita vt neque
etiam naturaliter obliget nullam etiam eſſe fideiuſſo-
riam: quia hoc verum † in mero fideiuſſore, quem eſt 2
impoſſibile efficaciter teneri nulla exiſtente obliga-
tione cui accedat, vt dicit *Ceph.* ex aduerſo citatus,
conſ. 437. *num.* 28. cùm acceſſorium abſque principali
originem habere non poſſit, vt dicit *idem ibi, num.* 32.
Secus autem eſt in eo, † qui ſe principaliter, & cum 3
iuramento obligauit: eius enim obligatio nullam
habet dependentiam ab obligatione alterius, ſed con-
ſideratur per ſe ſola, & propter ea *deciſio* Mohed. 2. *de
fideiuſſor.* & aliæ allegatæ in Deciſione loquuntur de
nullitate obligationis illius, qui principaliter contra-
hit nulla habita diſtinctione, quia ſemper viget ea
ratio quod obligans ſe principaliter non poteſt dici
obligatus acceſſonè: iſta enim inuicem repugnant, &
perinde eſt ac ſi ſolus ſe ad ſoluendum obligaſſet, vt
dicit Rota *in vna Romana repetitionis indebiti, 16. No-
uembris 1573. coram Robuſterio*, relata inter diuerſas,
deciſ. 102. *ſub num.* 1. *part.* 1. Et quod dicat Laureot. de
Pin. *conſ.* 71. *num.* 4. poteſt procedere in caſu ſuo, quia
ibi licet loquatur in eo, qui ſe obligauit vti principa-
lis, attamen ex multis verbis per eum ponderatis ap-
paret, quod verè non promiſerat, vti principalis. *Deci-
ſio Romana de Prouanis coram Orano*, non obſtat: quia
licet ibi dicat quod contractus ab initio reſpectu mi-
norum fuerat validus, attamen non dicit è conuerſo
quod fuiſſet ab initio ipſo iure nullus non valuiſſet
obligatio alterius accidentis principaliter. Immo con-
trarium ſentit, dum reſpondendo ad regulam, quod
exiſtente nulla obligatione principali ſit etiam nulla
obligatione fideiuſſoria: primò reſpondet quod con-
tractus ab initio non erat nullus: ſecundo, quod obli-
gatio fideiuſſoris erat vti principalis, & dicit regulam
prædictam has duas limitationes recipere, quas vti
diuerſas aſſignat.
Non obſtat quod dicitur de defectu formæ cenſus,
quia non fuerunt numeratæ, & receptæ pecuniæ, & ob
id ceſſat obligatio præexiſtens, in qua poſſit conſiſtere
cenſus: quia Gabinius, & Alexander † non ſolum ſe 4
obligarũt pro ſolutione in caſu validitatis cenſus, ſed
etiam in caſu nullitatis ad omnia damna, & intereſſe,
propter quam nullitatem ex quocumque capite con-
tingeret factus ſuit locus obligationi damnorum, &
intereſſe, vt dictum fuit, *in Tudertina cenſus, 26. Maij
1600. coram b. m. Iuſto*, vbi dicitur hoc prius fuiſſe de-
ciſum *in vna Romana de Alexijs, 1. Iunij 1587.*

R. P. D. Litta Bononienſis reuelationis indemnitatis. 10. Ianuarij 1600.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor debet releuari ſine damno à ſuo principali.*
2 *Fideiuſſor qui ſoluit poteſt agere pro releuatione ſua indemnitatis.*
3 *Fideiuſſor non poteſt agere pro releuatione ſua indemnitatis antequam ſoluat.*

DECI

DECISIO CXCIV.

DOmini tenuerunt ſententiam latam per Audito-
rem Generalem Ciuitatis Bononienſis ſub die
16.Maij 1598. ad fauorem Dominorum de Vrſis eſſe
confirmandam, quantum videlicet, ad eius primam
partem in qua hæredes de Fibiis condemnantur ad
reſtitutionem librarum quinque millium pro cenſibus
decurſis,& non ſolutis per eos,vt tenebantur, ſed per
Dominos de Vrſis eorum fideiuſſores,quos tamen ipſi
1 de † Fibiis indemnes omnino releuare tenentur, moti
hac ratione,quia dicta ſententia apparet lata ſeruatis
ſeruandis,& de iuſtitia illius reſpectu dictæ condem-
nationis dubitari non poteſt ſtatim quod conſtat
Dominos de Fibiis teneri releuare indemnes ipſos
Dominos de Vrſis reſpectu promiſſionis per eos factę
ad commodum emptoris cenſus de qua in actis, &
conſtat ex quietantiis creditoris dicti cenſus in actis
productis,quod Vrſi cum effectu ſoluerunt dictas li-
bras quinque mille pro ipſis de Fibiis debitoribus,quo
2 † fit vt iure merito quo ad dictam ſummam intret
eorum obligatio de indemnes conſeruando Vrſos, &
per conſequens condemnatio præfata valida ſit ad tra-
dita per Alex. *conſ.* 114. *in principio, & num.* 1. *& conſ.*
599.*num.*3.*lib.*3. Benint. *deciſ.*81.*num.*12.

Quantum verò ad ſecundam partem dictæ senten-
tiæ in qua præfati de Fibiis condemnantur ad ſol-
uendum cenſus decurrendos non poſſe confirmari vti
3 miliſtam cenſuerunt Domini ea ratione moti, † quia
agi non poteſt pro releuatione indemnitatis contra
promittentem antequam is cui facta fuit talis pro-
miſſio damnum patiatur, ad tradita per *Alex.* & alios
ſupra citatos.

*R. P. D. Corduba, Romana ſeu Bononienſis cen-
ſus ſcutorum vigintique millium, Luna
7. Maij 1601.*

SVMMARIA.

1 *Iuramentum calumniæ petitum, ſi non præſtetur, pro-
ceſſus redditur nullus.*
2 *Sufficit tamen ſi præſtetur à procuratore habente ge-
nerale mandatum ad lites.*
3 *Procurator habens generale mandatum ad lites,poteſt
iurare de calumnia.*
4 *Forum quis ſortitur vbi contrahit,& in loco deſtinata
ſolutionis.*
5 *Forum ſortiri, & ligari ſtatutis à pari procedunt.*
6 *Emptor cenſus non poteſt cogere venditorem ad illum
redimendum.*
7 *Fideiuſſor cenſus poteſt cogere venditorem, vt eum
eximat fideiuſſione, vel cenſum extinguat.*
8 *Fideiuſſor de euictione tanquam conditionalis non po-
teſt agere, vt liberetur ante ſequutam euictionem.*
9 *Diu quis dicitur ſtetiſſe in fideiuſſione ſi per nouem
annos in ea ſtetit.*
10 *Fideiuſſor in inſtrumento habente executionem para-
tam,poteſt agere contra principalem.*
11 *Contrarium placuit Rotæ vti magis communiter re-
ceptum.*

DECISIO CXCV.

FVerant condemnati per A. C. Illuſtriſſ. Dominus
Comes Philippus de Pepulis, & Dominus Philip-
pus de Felicinis ad liberandum R. P. D. Ioan. Bapti-
ſtam Voltam, & conſortes à fideiuſſione in qua pro
ipſis interceſſerant ab anno 1595. contra quam ſen-
tentiam opponebatur.

Primò de nullitate † ob non præſtitum iuramentum 1
calumniæ *cap.* 1. *de iuram. calum. in* 6. *vbi* Franc. *&*
Scribent. Put. *dec.*398. *lib.*2. Sed fuit reſponſum huiuſ-
modi iuramentum fuiſſe preſtitum in terminis ſub-
ſtantialibus ante,& poſt proteſtationem per procura-
torem habentem generale mandatum ad lites quod † 2
videbatur ſufficere, vt fuit reſolutum *in vna Romana
reſciſionis contractus,* 16. *Maij* 1590. *coram* R. P. D.
Penia, *& in Preneſina contractus* 4. *Iunij* 1599. *coram me.*
Nam † talis procurator poteſt iurare de calumnia, 3
Bart. *in l. qui bona, §. qui aliena, num.* 17. *ff. de damno in-
fecto, & ibi* Alex. *num.* 8. Et ita obſeruari de generali
conſuetudine, quidquid de rigore iuris eſſet dicen-
dum, teſtantur Matheſil. *ſingul.* 149. *incipit Nota, quod
fine, verſ. tamen hoc tam ſtrictè lib.* 1. & alij, qui per
informantes allegantur.

Secundò, opponebatur etiam de iniuſtitia quia
ſententia eſt fundata in *Statuto Vrbis, lib.* 1. *cap.* 94. *&
cap.* 157. Quod prætendebant non poſſe intrare tam
reſpectu fori cum ſit ordinatoriũ, quàm perſonarum,
quæ erant forenſes, quàm etiam qualitatis obligatio-
nis cenſus de ſui natura perpetui, & quia eſſent fide-
iuſſores de euictione.

Hoc tamen Dominis non placuit,quia quoad pri-
mum oppoſitum ſtatutum verè eſt deciſorium obſer-
uatum in omnibus tribunalibus, vt fuit reſolutum
in cauſa liberationis à fideiuſſione pro Sfortijs, 19. *De-
cembris* 1597. *coram Mellino.*

Secundum, reſpectũ perſonarum minus placuit, † 4
cùm enim contractus fuiſſet celebratus in Vrbe & ibi
etiam deſtinata ſolutio Forenſes ligãtur ſtatutis, Bart.
in l. quod liceitum, num. 7. *ff. de verbor. obligat. & in l.* 1.
num. 17. *cum ſeq. C. de Summa Trinit. & fide* Cathol.
Alex. *conſ.* 21. *num.* 3. *lib.* 5. Socin. *conſ.* 97. *num.* 1. *verſ.
alio etiam modo, lib.* 1. Ruin. *conſ.* 201. *n.* 10. *verſ. nec ob-
ſtat quod ſtatutum, lib.* 1. Corn. *conſ.* 64. *in fine, lib.* 3. † 5
Nam ſortiri forum,& ligari ſtatutis à pari procedunt,
Dec. *in c. quæ in Eccleſiarum, num.* 15. *de conſtit.* Alex.
conſ. 510. *n.* 2. *& conſ.* 211. *n.* 5. *lib.* 5. cùm aliis allegatis.

Quantum ad contractum cenſus, qui eſt perpetuus
nihil dixerunt Domini obſtare: iſta † enim perpetui- 6
tas conſideratur reſpectu emptoris, qui non poteſt
cogere venditorem ad redimendum cenſum, reſpectu
autem venditoris cenſus eſt redimibilis,& ſi fideiuſſor
† poteſt cogere venditorem ad redimendum cenſum, 7
vel ipſum à fideiuſſione liberandum, vnde ceſſabat
etiam quod dicebatur fideiuſſorem ab initio intelle-
xiſſe ſe perpetuò obligare, iux. not. pro Caſtr. *&* Ang.
in l. fideiuſſor. ff. de fideiuſſ.

Minus etiam obſtabat quod reſpectu fructuum de-
curſorum ſolutione facta per Dominum Comitem
Dominus Volta fuerat liberatus, quo verò ad fructus
decurrendos cauſa nondum dicitur nata. Nam fuit
reſponſum quod licet dies ſolutionis nondum vene-
rit, tamen cum ex inſtrumento ipſo ſit nata actio, ſatis
erat ad dictum effectum, aliàs nunquam eſſet locus
factus fuiſſet contra tradita per Afflict. *deciſ.* 241. *n.* 3.
& ibi Vrſil. *num.* 4.

Nec etiam placuit obiectum pro quo obligatio fuit
pro euictione bonorum ſuper quibus erat cenſus im-
poſitus, † quo caſu cùm ſit conditionalis ante. Nam 8
dixerunt Domini ſtatutum non intrare quoad obli-
gationem euictionis, ſed bene habere locum quoad
alias obligationes, nempè ſolutionis cenſus quæ eſt
continua, & pura.

Ad id vero quod dicebatur actum fuiſſe inſolidum
contra Dominum Comitem, qui tantum ratificauit
inſtrumentum pro rata dumtaxat ad eum ſpectante
facilis fuit viſa ſolutio ex lectura inſtrumenti, ex quo
appa

apparebat obligationem releuationis fuiſſe inſolidum
vniuſcuiuſque ad fauorem fideiuſſorum; illa autem
diuiſinnis pro rata pretij ſtabat inter ipſum, & Phi-
lippum Felicinum, qui pecunias receperat.

His accedebat quod prætenſa petitio liberationis
à moleſtij ſatis æqua fuit Dominis viſa, tum ex ſta-
tutaria diſpoſitione, *d. cap.* 157. tùm ex diſpoſitione
9 communis,† cùm ſatis dicatur arbitrio Iudicis ſtetiſſe
diu in obligatione per ſpatium nouem annorum,
Gloſ. *in verbo, condemnetur, in l. Lucius Titius. ff. mand.*
vbi communiter Scribentes, Socin. *regula* 148. Fallent.
111. Affiict. *deciſ.* 241. *n.* 30. *verſ.* 2. *ſi diu ſtetit*. Menoch.
de arbitr. caſu 41. Præſertim ſtantibus moleſtiis paſſis
ſuper ſolutione fructuum, de quibus atteſtabantur
Notarij. Vltra quod Dominus Volta ſolitus erat abeſſe
cauſa Reip. quo caſu intrant deducta per Caſſan. *in
conſuetud. Burgund. de ſentent.* Rubr. *num.* 25. Vrſil. *ad
Affl. d. deciſ.* 241. *num.* 4.

10 Quæ dicebantur pro parte fideiuſſorum, † quod
fideiuſſor poteſt agere contra principalem quando
obligatio fideiuſſoris habet executionem paratam, ad
tradita per Bart. *in l. fideiuſſor pro venditore, num.* 1. *ff.*
11 *de fideiuſſ.* non placuerunt Dominis, † ex quo fide-
iuſſor ab initio hoc potuit præuidere, & contrariam
tenet Angel. Paul. Roman. Imola, & Saliç. *in l. ſi pro ea,
C. mand. & in l. frater à fratre, vbi* Iaſ. *n.* 14. & Gofiad.
num. 42. *ff. de cond. indeb.* & hanc atteſtatur magis com-
munem. Practic. Galleſ. *de oblig. cameral.* 3. *part. tit. de
perſon. petent. execut. num.* 5. & *ſeq.*

Et ex his Domini dixerunt ſententiam A. C. eſſe
exequendam.

*Illuſtriſſimo Cardinale Blanchetto, Eugubina,
ſeu cenſus, Lunæ* 15. *Iunij* 1598.

SVMMARIA.

1 *In Saluiano non admittitur exceptio requirens altio-
rem indaginem.*
2 *Inualiditas cenſus non infert inualiditatem obligatio-
nis bonorum pro indemnitate fideiuſſoris praſtiti in
cenſu.*
3 *Fideiuſſor rectè agit vt liberetur à moleſtijs, quæ ſibi
de facto inferuntur.*
4 *Fideiuſſor ſoluens debitum, quod ſuus principalis, ſa-
pius ſoluit, non poteſt reprehendi.*

DECISIO CXCVI.

MEritò reſponderunt Domini ſententiam ad fa-
uorem Dominorum de Carbonanis in partibus
latam damnata ſecunda ſententia eius infirmatoria
per R.P.D. Cordubam fuiſſe confirmatam. Quia de il-
lius iuſtitia conſtabat ex eo quod cùm Rodulphus de
Carbonanis in vim fideiuſſionis nomine Vincentij
Blaxiotti ad fauorem Capitanei Ioan. Pauli Accoram-
buni in impoſitione cuiuſdam cenſus factæ eidem
Capitaneo plures cenſus terminos ſoluiſſet dicti hæ-
redes pro recuperatione ſoluti iudicium Saluiani In-
terdicti contra Franciſcum Ridolphinum, & eius par-
tem inſtituerant, & in eo vltra cætera ad obtinendum
in Saluiano probauerunt Franciſcum dicta bona poſ-
ſidere quæ alias pro aſſecuratione fideiubentis Rodul-
phi idem Blaxiottus eidem obligauerat.

Nec enim potuerat excludi ſub prætextu quod cen-
1 ſus cui acceſſerat Rodulphus eſſet nullus: † nam ſi in
Saluiano non admittitur exceptio requirens altiorem
indaginem, vt de communi teſtatur Franc. Sarmient.
de redditib. eccleſ. part. 3. *cap.* 2. *num.* 25. & tenuit Rota
Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.
coram R. P. D. meo Decano *in vna Romana cenſus*, & *
alia Ceſenatenſi bonorum* 28. *Iuly* 1596.

Neque † ex inualiditate cenſus infertur ad inuali- 2
ditatem bonorum obligationis factæ per Blaxiottum
pro conſeruatione indemnitatis Rodulphi, cùm vnum
nihil habeat commune cum alio, *l. Papinianus exuli,
ff. de minor.* Licet † enim cenſus præſupponatur nul- 3
lus, nihilominus impediri non poſſunt fideiuſſores
agere, vt liberentur à moleſtiis etiam de facto ſibi illa-
tis, Gloſ. & Caſtr. *in l. ſi quis, C. depoſ.* Soc. *conſ.* 70. *in
princ. lib.* 3. vt fuit reſolutum *coram* R.P.D. Gypſio. *in
vna Anconitana aſſecurationis* 27. *Ianuarij* 1595. Quod
eo magis dicendum videbatur; quia Blaxiottus prin-
cipalis debitor huiuſmodi prætenſionem nullitatis
nunquam appoſuit, ſed eius fructus, bonam fidem
agnoſcendo, quamdiu in humanis fuit ſoluit; ex quo
patet † fideiuſſorem in nihilo peccaſſe, ſi eius fidem 4
ſequutus eandem ſolutionem fecit, *l. Quintus Mutius
ff. mand.* Bal. *in l. procurator, num.* 5. *ff. de cond. inde.*

*R. P. D Corduba, Romana fideiuſsionis de re-
praſentando,* 17. *Maij* 1595.

SVMMARIA.

1 *Mora committitur per lapſum diei, vbi adeſt obligatio
cameralis.*
2 *Obligatus ad factum poteſt capi perſonaliter.*
3 *Condemnatio ad intereſſe non poteſt fieri non facta li-
quidatione.*
4 *Sors peti poteſt loco intereſſe, ſtante obligatione came-
rali.*
5 *Obligatus in forma cameræ. tenetur ad intereſſe.*
6 *Fideiuſſor non obligatur in plus, quam principalis de-
bitor.*
7 *Fideiuſſor poteſt teneri executiuè licet principalis, non
teneatur.*
8 *Inſtrumenta rogata per Notarium actuarium, non
ſunt exhibenda.*
9 *Pars citata. debet ſuper opponere.*
10 *Calculatio poteſt ſemper fieri etiam poſt mandatum.*

DECISIO CXCVII.

DVbitaui an A. C. potuiſſet relaxare mandatum
contra Bartholomæum Queſada pro ſcutis duo-
bus mille, & pro fructibus ob non repræſentationem
Georgij, & cùm hæc cauſa fuiſſet propoſita coram
R.P.D. meo Arigono, 22. Ianuarij 1594. propter di-
uerſas Dominorum ſententias non potuit capi reſo-
lutio tandem me in eius locum ſubrogato iterum pro-
ponĕte, 17. Maij, præſentis anni, fuit pro maiori parte
reſolutum dictum mandatum potuiſſe relaxari: non
enim fuit relaxatum vigore ſententiæ, & rei iudicatæ
de eximeodo Radium à fideiuſſione, vel dando ido-
neum releuatorem, ſed vigore propriæ obligationis
Queſadæ in qua duo continentur. Primùm obligatio
de repreſentando poſt duos menſes ſub pœna debiti
pro quo detinebatur, altera obligatio ad factum, ſci-
licet, ad damna, &c. cuius vigore dictum mandatum
potuit executioni demandari, pro damnis, & intereſſe,
quæ nihil aliud ſunt quam extinctio cenſus, vt ab illo
fideiuſſores liberentur, cùm igitur dictio tempore non
repreſentauerit lapſo illo † ſtante obligatione came- 1
rali commiſſa eſt mora, *l. magna, C. de contrah. ſtipul.*
vbi Doctor communiter *dec.* Pedem. 48. *num.* 6. vnde
ſucceſſit obligatio expreſſa ad dicta damna, & inte-
reſſe, ad quæ ipſo citato fuit decretum, & relaxatum
mandatum quod fieri potuit † quia quando ſolum 2

teneretur ad factum, iotraret mandatum perſonale.
Alex. *in l.1.§.fideiuſſorem.* vbi omnes alij, *ff. qui ſatiſd.*
3 *cogant.* Sed quia non facta liquidatiooe noo poterat
fieri condemnatio ad intereſſe, ſucceſſit obligatio ca-
4 meralis, ex qua executiuè potuit agere, & loco † illius
petere ſortem principalem, vt probauit Rota *diuerſ.*
deciſ.741.n.1.part. tradit Galleſ. *de oblig. cameral. part.3.*
tit. de vi inſtrum. num.11. Bald. *in l. ſi traditio, C. de act.*
empt. Ruin. *conſ.141. num.9. lib.1.* Et his tollitur obie-
ctum, quod cùm obligatio Queſadæ eſſet de præſen-
tando Georgium ſub pæna debiti, non potuiſſet con-
demnari niſi pro debito pro quo ipſe Georgius deti-
nebatur, quod erat vel de eximendo Radium à fideiuſ-
ſione, vel de dando fideiuſſores idoneos de conſeruãdo
indemnes ex *Statuto Vrbis, libr.1. cap.158.* Nam licet
5 obligatio Georgij eſſet huiuſmodi, † Quaſada tamen
tenebatur repreſentare, & ad damna, & intereſſe pro-
pter obligationem cameralem per ipſum factum.

Et difficultas videtur ceſſare ſtante declaratione per
ipſum facta, quo obligauit ſe velle ſoluere debitum,
nec appellauit poſt relaxationem mandati A. C. ſed
petiit admitti ad beneficium cap. Odoardus.

Nec obſtat quod principalis non tenebatur, niſi al-
6 ternatiuè, & † inde fideiuſſorem non poterat in plus
obligare, *l. pupillus, cum vulga. ff. de verb. oblig.* Eſto quod
ſit veriſſimum vigore ſtatuti, poſt mandatum tamen
ſuſpicionis fuge Georgius principalis tenebatur aſſe-
curare iudicium ſi volebat excarcerari, vt fuit factum
mediante cautione præſtita de repreſentaodo, & ad
damna; vnde hæc obligatio non dependet ab illa vi-
7 gore ſtatoti, ſed à carceratione: † fideioſſor autem te-
neri poteſt executiuè, licet non teneatur principalis,
vt fuit dictum *coram* R.P.D. Penia, *26. Maij 1594. in*
illa Romana Saluiani Interdicti.

Nec etiam obſtant nullitates, quæ opponuntur,
quod nihil conſtabat in actis, quia inſtrumenta non
8 fuerunt reperita: † qoia cùm ſint rogata coram eodem
Notario, dicantur eſſe in actis, quæ iudex ſæpè vidit
in contradictorio ad relaxandum mandatum nec
oſtenditur aliqua partis proteſtatio, nihil fieri niſi ſer-
9 uatis ſeruandis: † pars enim citata debet opponere,
Verall. *deciſ.99. part.1.*

Secunda nollitas qood Queſada non fuerit citatus
10 ad calculandum, & fuerit proteſtatus minus obſtat: †
ſemper enim fieri poteſt calculatio etiam poſt manda-
tum. Præterquam quod illa oppoſitio facta, 20. Augu-
ſti 1589. videtur calumnioſa cum ſumma eſſet liqui-
da, & mandatum poſtea 17. eiuſdem fuerit relaxatum
quibuſcumque non obſtantibus, cum iotimatione,
quæ fuit executa 30. eiuſdem, & poſtea 1. Septembris
fuit facta alia intimatio qualiter Dominus quibuſ-
cumque non obſtantibus relaxauit mandatum execu-
tiuum, & ſic illa petitio calculi nihil facit, cùm non
ſub priori termioo ſed ſub ſecundo, die 2. Septemb.
fuerit facta dicta relaxatio.

Nec dicendum eſt quod intereſſe non erat pro ſum-
ma duorum millium ſcutorum, qnia fuit extinctum
debitum ſcutorum quingentorum pro quo idem fide-
iuſſor erat obligatua: nam non per hoc tenebatur ip-
ſum liberare à noua obligatione cenſus.

Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, Romana pe-
cuniaria, Lunæ 25. Iulij 1601.

SVMMARIA.

1 *Actio de euictione non datur antequam ſequatur*
euictio.
2 *Si tamen res tradatur à ſciente illam eſſe alteri obliga-*
tam poteſt conueniri ad intereſſe, etiam antequam
res euincatur.
3 *Intereſſe taxatur iuxta rei euicta æſtimationem.*
4 *Obligatio rem tradi habet admixtam obligationem*
rem dari.
5 *Obligatus rem dare tenetur illam dare liberam, ita vt*
ab eo dominium, auocari non poſſit.
6 *Prohibitio alienationis expreſſa impedit dominij tranſ-*
lationem.
7 *Res expreſsè alienari prohibita poteſt ſtatim ſequuta*
alienatione per ſubſtitutos auocari.
8 *Clauſula, de ſuo dato, &c. non liberat venditorem*
ſcientem alienantem rem fideicommiſſo ſubiectam
ab æſtimationis reſtitutione.
9 *Clauſula de ſuo dato, &c. non liberat à facto ſuorum*
auctorum.
10 *In actione vt res libera tradatur veniunt damna, &*
intereſſe.
11 *Donator non tenetur de euictione.*
12 Limit. *ſi contractus incipit à promiſſione.*
13 *Emens ſcienter rem ſuppoſitam fideicommiſſo, non*
agit de euictione.
14 *Dummodo ſcientia ſit clara.*
Limit. *ſtante expreſſa prohibitione alienationis, n.17.*
15 *Scientia præſumitur ex diuturnitate cohabitationis.*
16 Limit. *in teſtamentis, & inſtrumentis.*
18 *Pactum appoſitum fauore vnius intelligitur, ſi ipſe vt*
illo velit.

DECISIO CXCVIII.

FVit per Dominos reſolutum Dominum Pompeum
eſſe cogendum ad ſoluendũ Franciſcæ ſcuta no-
ningenta etiam non ſequuta euictione terrarum data-
rum; † Quia regula, *l. qui rem, C. de euict.* quod ante ſe- 1
quutam euictionem agi non poſſit, *l. ſi plus. §. mora. ff.*
eod. tit. de euict. non procedit quando † debitor ſciens 2
tradit rem alteri obligatam, quia tunc agi poteſt ad in-
tereſſe etiam antequã euincatur, *l. ſeruum, §. fin. ff. de act.*
empt. l. ſi hominem, ff. de ſolut. Doct. *communiter, & præ-*
ſertim Bart. *in l. qui rem.* & fuit latè deductum *coram*
D. meo Seraph. *in vna Romana cenſus ſub die 17. Martij*
1577. num.3. & in alia Ancenitana euictionis prædij ſub
die 3. Martij 1586. & iſte eſt caſus de qoo agitur.

Quia Pompeus paulò ante recuperauerat iſta bona
à fiſco vigore fideicommiſſi Lucæ ſenioris & ſic ſciens
illa eſſe ſubiecta fideicommiſſo, ideò tenetor ad inte-
reſſe, † cooſequenter ad illorum æſtimationem Bal. *in* 3
l. ſi traditio, quæſt.4. C. de euict. Ruin. *conſ.141. num.9.*
circa fin. lib.1. cùm allegatis *in cauſa Romana dotis, 11.*
Februarij 1583. coram bon. mem. Cantuccio. Et hæc
tantò magis procedunt, quia Pompeus promiſit dare,
& tradere terras, de quibus agitur, quo caſu tam ratio-
ne obligationis rem tradi, † quæ habet admixtam 4
obligationem rem dari; Bart. *in l. certi condictio, n.22.*
& ibi. Dec. *num.11. cum ſeq. ff. ſi cert. petat.* quam ratio-
ne ipſius obligationis rem dari poteſt contra Pom-
peum agi vt res libera tradatur: † qoi enim tenetur 5
rem dare, tenetur illam cum effectu liberam dare, vt
dominium ab alio auocari non poſſit, *l. Iulianus, §. qui*
fundum vbi Iaſ. *num.5. ff. de verb. oblig.* & fuit dictom
in Romana cenſus, num.7. cum ſeq.

In caſu autem propoſito † propter expreſſam prohi- 6
bitiooẽ alienationis factæ à Luca ſeniore non potuit
dominium terrarum transferri in Franciſcum, vt not.
in l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de leg.1. † ita vt ab ea auo- 7
cari non poſſit à ſubſtitutis io caſu alienationis, vt
fuit latè deductum *in cauſa Spoletana terrarum de anno*
1599. coram Domino meo Mellino, & ſic ratione in-
tereſſe tenetur Pompeus ad ſoluendum Franciſcę æſti-
mationẽ terrarum reueſtiendam, ita vt obnoxia pactis,
&

& conditionibus, de quibus in inſtrumonto penes
ipſam,& eius filios, & deſcendentes ſit perpetuò per-
manſura, prout ipſæ terræ permanere debebant.

Non obſtat quod in euentum euictionis terrarum
Pompeus noluerit teneri, niſi de dato, & facto ſuo
8 quia † nihilominus tenetur ad æſtimationem ſtante
ſcientia quod bona erant ſubiecta fideicommiſſo, &
prohibitioni alienationis, *l.emptorē,§.fi.ff.de act.empt.*
9 Oſaſc.Pedem.*dec.*14.*ſub n.*2.Maximè † reſpectu facti
ſuorum auctorum, Doctor. *in l.ſi ſeruus furtiuus, in
princ.ff.de condit.furt.*Marſil.*ſingul.*656. cum allegatis
per Tiraq. *de retractu conuent.*§.1. Gloſ.6.*num.*5.Vltra
quod Franciſcá non agit de euictione, ſed primæua
actione,vt terræ liberę tradentur,*l.creditor,§.pradium,
ff.de act.empt.l.ex ijs pradijs,& ibi Gloſſ.in verbo,exēpto,
D.de euict. Gloſſ.fin.in d.l.qui rem,C.eod. Cuman.in d.l.
Iulianus,§.qui fundum,num.*6.*& ibi* Iaſ. *n.*6.*ff.de verb.
oblig.*Dec.*conſ.*102.*in fine.* Pedem.*deciſ.*24.*n.*4.Alex.
10 *conſ.*63.*num.* 11.*lib.*6. vbi quod in iſta † actione ve-
niunt damna, & intereſſe, quod etiam tenuit Rota *in
vna Anconitana de Gazz., ſub die* 25.*Iunij* 1580. *co-
ram Domino iaco Seraphino.*& ſæpius in aliis cauſis.

11 Non obſtat quod dicitur Pompeum † vti donato-
rem non teneri de euictione, iuxta *l. Ariſto, §. fi.ff.de
donat.* quia non verſamur in donatione,ſed in tranſa-
ctione quadam, ſeu potius recompenſatione, & facit
12 quod text.*in d.l.Ariſto,*† non procedit quando,vt hic
contractus incipit à promiſſione, vt tradit *ibi*·Gloſ.
Bart.*& alij.* Corn.*conſ.*141.*n.*8.*lib.*2. Gozàd. *conſ.*60.
*n.*4.& fuit reſolutum *in cauſa Portuenſi bonorum de Co-
lumnia ſub die* 26.*Iunij* 1581. *coram D. meo Seraphino.*

13 Non obſtat † quod ſcienti bona eſſe ſubiecta fidei-
commiſſo non detur actio de euictione, *l. ſi fundum
ſciens,C.de euict.*Quoniam negatur ſcientia Franciſcæ,
14 † quæ debet eſſe clara, & licet quandoque ſoleat ex
15 diuturna cohabitatione † præſumi in his, quæ ſenſu
16 corporis percipiuntur, ſecus tamen eſt in iis, † quæ
pendent à teſtamentis, & inſtrumentis,quæ non pro-
bantur penes ipſam aliquando extitiſſe, nec ſolent in
notitiam deuenire. Aym.*conſ.*168.*n.*5.Præſertim ſtan-
17 te expreſſa prohibitione alienationis † ſcientia fidei-
commiſſi non ſolet haberi in conſideratione, vt fuit
latiſſimè deductum *in cauſa Romana Palatij de Garro-
nibus,ſub die* 8.*Martij* 1577. *coram b.m. Cantuccio.*

Non obſtat pactum quod in euentū euictionis liceat
Franciſcæ redire ad eius primæua iura, perinde ac ſi
præſens inſtrumentū factum non fuiſſet, quia fuit ap-
18 poſitum fauore Franciſcæ,† & intelligitur ipſa volen-
te,*l.*2.*ff.de leg.commiſſ.* Ruin.*conſ.*55.*n.*31.*lib.*1.*& conſ.*
93.*n.*8.*lib.*3. Tiraq. *in l.ſi vnquam,in verbo,reuertatur,
n.* 10. *C.de reuocan.donat.*Et ideò eſt in eius electione,
vel redire ad iura ceſſa, vel petere æſtimationem.

Et ita Domini reſoluerunt.

*Reuerendiſsimo D. Coccino Decano Bononienſis
cenſus, Mercurij* 5. *Martij* 1603.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor cenſus tenetur pro euictione fundi, & pro
ſolutione cenſus.*
2 *Fideiuſſor euictionis ante ſequutam euictionem,fruſtra
petit ſe liberari à fideiuſſione.*
3 *Fideiuſſor cenſus poteſt petere ſe liberari ab obligatio-
ne ſoluendi cenſum.*
4 *Fideiuſſor quando dicatur diu ſtetiſſe in obligatione,eſt
in Iudicis arbitrio.*
5 *Fideiuſſor qui paſſus fuit moleſtias,licitè petit ſe à fi-
deiuſſione eximi.*

Deciſ. R.R. pro Tract. de Cenſ.

6 *Conditionem eueniſſe non eſt probandum,quando id eſt
notorium, & clarum.*

DECISIO CXCIX.

DVplex † eſt obligatio Gnetti ad fauorem Domi- 1
norum de Durantis,videlicet,de euictione fun-
di, & de ſolutione cenſus.

Quantum ad primam Domini dixerunt Balzanum
ad cuius inſtantiam Gnettus fideiuſſit non teneri ip-
ſum liberare à fideiuſſione,† quia ante ſequutam eui- 2
ctionem non poteſt dicere Gnettus ſe in obligatione
ſtetiſſe.Bal. *in l.facere,num.*2.Bart. *num.*3. Alex. *num.*1.
*& ſeq.ff.ſolut.matr.*Salic.qui de communi,*in l.ſi pro ea,
num.*5.*C.mand.*Aretin.*in §.ſi quis autem,num.*2.*Inſtit.de
fideiuſſ.*Imol.*in l.fin.num.*1.*&* 8.*de fideiuſſ.*Afflict. *deciſ.*
241.*num.*4.*vbi* Viſill.*num.*4. Surd.*conſ.* 367. *num.*19.
*lib.*3. Gail. *Practic. obſeruat. lib.*2. *obſeru.*29.

Quantum ad ſecundam Domini dixerunt Balza-
num † teneri liberare Gnettum cùm diu ſteterit in 3
obligatione, † quod tempus arbitrio Iudicis relin- 4
quitur,Gloſſ.*in l. Lucius,in verbo,condemnetur,ff.mand.*
Aret. *in d.§.quod autem,num.*5.Socin.*reg.*148. Fallent.
3. Afflict. *deciſ.*241.*n.*3.*verſ.*2.*ſi diu ſteterit.* Menoch.
de arbitr.iudic.caſu 41.*libr.*2. Præſertim ſtantibus mo-
leſtiis † paſſis per Gnettum, *vt in cauſa Romana cen- 5
ſus,* 7. *Maij* 1601. *coram Reuerendiſſimo Pacenſi nuper
noſtri ordinis inſigni Auditore.*

Nec facit quod obligatio Gnetti eſt conditionalis
in euentum quo certa ratio banchi deſiſteret, de quo
non fuit dictum,quia † notorium, & plus quam cla- 6
rum eſt illam rationem pluribus ab hinc annis ceſſaſ-
ſe, merito fuit purificata conditio Gnetti.

R. P. D. Cauallerio, Imolenſis cenſus Veneris 26.
Iunij 16-9.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor cenſus non poteſt cogere venditorem ad il-
lius extinctionem.*
2 *Fideiuſſor cenſus poteſt agere contra venditorem, vt
liberet eum à fideiuſſione, vel det conſeruatorem
indemnitatis.*
3 *Fideiuſſor dicitur liberatus à fideiuſſione,vel dato alio
fideiuſſore loco ſui, conſentiente creditore.*
4 *Vel dato idoneo releuatore.*

DECISIO CC.

IAcobus Sauſa impoſuit annuum cenſum ſcutorum
quinquaginta ſuper petia terræ tot naturarū quin-
quaginta vnius ſuæ poſſeſſionis, ſeu tenutæ cum do-
mibus maioris ſummæ tornaturarum, illúmque ven-
didit Paulo Spadæ pretio ſcutorum ſexcentorum cum
fideiuſſione inter alios Nicolai Grumnij, quem Iaco-
bus promiſit releuare indemnem,qui poſtea ſub præ-
textu quod fundus cenſualis eſſet ſub directo domino
Eccleſiæ Sancti Laurentij de Imola, & ideò non po-
tuiſſet obligari, egit coram Gubernatore Imolæ pro
liberatione à fideiuſſione, & conſeruatione indemni-
tatis contra Iacobum,& obtinuit ſententiam fauora-
bilem,in qua pronunciatum fuit Iacobum teneri, &
obligatum eſſe ad liberandum Nicolaum fideiuſſorem,
& ad reſtitutionem ſcutorum ſexcentorum, & extin-
ctionem cenſus. Commiſſa cauſa appellationis in
Rota dubitaui an ſententia de partibus eſſet confir-
manda, vel infirmanda.

Et Domini cenſuerunt eſſe infirmandam tanquam
N 2 iniuſtam,

1 inioſtam, † qnia cenſus fideiuſſor non poterat vllo
modo agere vti egit ad extinctionem cenſus ſed agere
2 debebat † ſimpliciter ad liberationem, & reuelatio-
nem. Surd. *deciſ. 94. num. 4. & 5.* Afflict. *ad conſtitutiones
Regni, lib. 3. rubr. 12. num. 11.* & ideò non poterat Iudex
præciſè condemnare Iacobum ad dicti cenſus redem-
ptionem, ſed tantummodo ad conſeruandum indem-
nem fideiuſſorem, & ad ipſum liberandum à fideiuſ-
3 ſione, † quod fieri poterat alio fideiuſſore loco ipſius
4 dato de conſenſu Domini cenſus, † vel dato idoneo
releuatore. Vltra quod Domini etiam dubitabant an
plenè eſſet probata identitas fundi.

Ex quibus, & aliis deductis per informantes, deci-
ſum fuit ſententiam eſſe reuocandam.

R. P. D. Ottembergio, Bononienſis cenſus, 16. Decembris 1601.

SVMMARIA.

1 *Iuramentum calumnia validè præſtatur in repilogatione terminorum ſubſtantialium.*
2 *Statutum ligat contrahentes in loco ſtatuentium.*
3 *Principalis reſpectu fideiuſſoris ille eſt, cuius contemplatione fideiuſſit.*
4 *Duo, vel plures rei debendi quo ad ſe ſunt ad inuicem fideiuſſores, ſed quo ad creditorem ſunt omnes debitores principales.*
5 *Fideiuſſor cenſus tanquam accedens obligationi perpetuæ, non poteſt agere vt liberaretur, vt volunt aliqui.*
6 *Fideiuſſor cenſus cùm ad plura purè ſit obligatus, po- agere, vt eximatur à dicta fideiuſſione.*
8 *Idoneus facultatibus an teneatur præſtare fideiuſſorem à iure requiſitum, eſt apud Scribentes controuerſum.*
9 *Statutum dans facultatem fideiuſſoribus petendi liberationem à fideiuſſione, quomodo ſit intelligendum.*

DECISIO CCI.

DOmini inhæſerunt aliàs deciſis, quod enim op-
ponitur de nullitate ſententiæ ob defectum iu-
ramenti calumniæ petiti die 9. Septembris redargui-
tur ex proceſſu coram A. C. in quo legitur fol. 138.
non ſolum Pomponium Tartalium Dominorum de
Taſcaris, verùm etiam Ioan. Andream Caſtellanum
R. P. D. Ioan. Baptiſtæ Voltæ reſpectiuè procurato-
rem poſt petitionem, & proteſtationem præuia eorum
inſtantia, & iudicis admiſſione terminos ſubſtantiales,
& in ſpecie terminum iuramenti de calumnia die 2.
Octobris ſequentis vnico contextu reiteraſſe, & iura-
1 mentum præſtitiſſe, † quod ſufficit.

Quo ad iuſtitiam attinet Domini concordes fue-
runt *Statutum Vrbis, cap. 94. & 157. libr. 1.* ratione con-
tractus † comprehendere partes in vrbe contrahentes.
2 Et quamquam ſtatutum pleriſque in locis declaret
quod procedat inter ciues, & incolas, non tamen lo-
quitur taxatiuè, ita vt non habeat locum in aliis ca-
ſibus à iure permiſſis, Veral. *deciſ. 195. part. 3.* Gozad.
conſ. 49. n. 13. & ſeqq. Achill. *deciſ. 1. n. 4. de conſtit.*

Non obſtat quod ſtatutum loquatur quando quis
pro alio ſimpliciter ſe obligauit nullo dato releuato-
re, ſecus ſi adſint releuatores, vt in propoſito: nam
principalis debitor fuit Cardinalis Pepulus, vt conti-
netur in dicto inſtrumento, & ſic Comes Philippus,
& Felicinus ſunt releuatores, vnde non videbatur
aliud quærendum, aliàs daretur proceſſus in infini-
tum: quia Domini amplexi ſunt reſponſum per infor-
mantes datum quod Dominus Volta promiſit contem-
platione Dominorum Philippi, & Feliciani, & non
Cardinalis. † Vnde iſti, non autem Cardinalis ſunt 3
principales reſpectu Domini Voltæ. Bart. *in l. man-
daſti, num. 1. ff. de negot. geſt.* Licet reſpectu Cardinalis
poſſint eſſe fideiuſſores ex traditis per Gabr. *concluſ. 2.
de fideiuſſor.*

Idem eſt quo ad duos reos debendi, † quod cen- 4
ſeantur adinuicem fideiuſſores, quia hoc eſt verum
quo ad ipſos, non autem quo ad tertium.

Non obſtat quod cùm cenſus de ſui natura ſit per-
petuus, & † fideiuſſor acceſſerit obligationi cenſus 5
non poſſit agere vt à fideiuſſione liberetur, Bal. *conſ.
425. lib. 4. in princ.* vbi concludit non intrare vt fide-
iuſſor eximatur à ſtatuto, quando liberatio eſt impoſ-
ſibilis, vt eſt exemplum in fideiuſſore tutoris durante
tutela, & in fideiuſſore reſtitutionis dotis, quia non
ſumus in hoc caſu, vt mox dicetur, & tamen † etiam 6
in caſu impoſſibili tenetur dare releuatorem, vt ibi
concludit *Bald.* & hæc eſt diſpoſitio ſtatuti.

Non obſtat quod quo ad ſortem principalem Do-
minus Volta eſt fideiuſſor euictionis, quæ cùm non-
dum fuerit ſequuta nulla eſt obligatio. Quia reſpon-
detur † quod fideiuſſor non ſolum tenetur in hoc 7
caſu de euictione, ſed etiam de ſoluendo fructus cen-
ſus, quæ eſt pura, licet dies ſolutionis non venerit, *l.
cedere diem*, cum ibi not. *de verb. ſign.* tenetur etiam illa
obligatione qua fideiuſſit fundum eſſe capacem, libe-
rum ab omni onere, & ſuper eo cenſum eſſe benè im-
poſitum, quæ obligatio pura eſt, & nihil commune
habet cum fideiuſſione euictionis. Cin. & Bal. *in l.
certum. C. famil. hercisc.* Alex. *conſ. 73. num. 15. lib. 6.* Dec.
conſ. 162. in fine & fuit deciſum *in Bononienſis donatio-
nis, coram Illuſtriſſimo Blanchetto.*

Quod autem dicitur † idoneum facultatibus non 8
teneri ad præſtandum fideiuſſionem à lege requiſitam
id non eſt planum atque expeditum, vt per Alex. *in l.
diuortio, §. interdum, ſub num. 2. verſ. vltimo circa prædi-
cta, ff. ſolut. matrim.* rem maximam habere difficultatem
teſtatur Rota *in Romana Vineæ, 11. Iunij 1579. coram
bon. mem. Robuſterio.*

Sed omnes difficultates facilè tolluntur ex ipſa
diſpoſitione ſtatuti conditi ad fauorem fideiuſſorum
qui ſe obligauerint pro aliquo, † & ſic conſiderat ſim- 9
plicem obligationem, & nudum factum dando eis fa-
cultatem petendi exemptionem ab obligatione ſine
diſtinctione perſonarum aut qualitatum non expecta-
tis, aut requiſitis moleſtiis quam ob rem non applica-
tur quæſtio Doctorum, quia procedit iuxta terminos
iuris communis in caſu quo fideiuſſor diu ſteterit in
obligatione, ad quem effectum requiritur quod prin-
cipalis ceſſauerit in ſolutione, ac neceſſaria eſt obliga-
tio efficax fideiuſſoris poſt moram principalis. Inten-
tio autem ſtatuentium fuit inducere remedium vni-
uerſale pro omnibus fideiuſſoribus.

Et ex his, &c.

R. P. D. Gypſio Neapolitana cenſus, Lunæ 9. Martij, & 10. Aprilis 1592.

SVMMARIA.

1 *Soluens debitum alienum ex proprijs pecunijs ſuccedit in locum creditoris.*
Intellige, vt num. 3.
2 *Fideiuſſores in contractu cenſus liberantur per illius extinctionem.*
4 *Res empta ex pecunijs meis, non efficitur mea.*

DECISIO CCII.

REuerendiſſimus Dominus Epiſcopus Monopolitanus tanquam procurator Domini Camilli eius fratris vnum cenſum redimibilē ſuper quadam domo Domini Camilli eius fratris impoſuit, & vendidit Dominæ Lucretiæ Buccaplanudæ, ad cuius fauorem etiam vti principalis, principaliter, & inſolidum acceſſit dictus Dominus Epiſcopus tandem dictus Camillus de anno 1578. Cenſum redemit, & de eodem anno alium maioris ſummæ ſuper eadem domo Abbati Paulutio vendidit, qui poſt obitum Camilli pro conſequutione ſui crediti cùm domus cenſualis ab anterioribus creditoribus Camilli euicta fuiſſet egit, coram A. C. aduerſus præfatum Dominum Epiſcopum obligatum de euictione domus de impoſitione cenſus Lucretiæ venditi, prætendens etiam ad ipſius commodum de euictione domus teneri forſan ex eo,
1 † quod de pecuniis ab ipſo receptis Camillus extinxerit illum priorem cenſum propterea ſucceſſiſſe in ius Lucretiæ primi cenſus emptricis, ad not. in *l. Ariſto*, *vbi* Gloſ. *in verbo, pignoris, in fine, &* Bart. *num. 7. Quæ res pignor. oblig. poſſ.* Neguſ. *de pignor. in 3. membr. 5. part. princip. num. 45. verſ. ſi autem ille.* Sed iſtis, & aliis ab informantibus citatis non obſtantibus Domini reſoluerunt Abbati Paulutio nullam actionem contra Dominum Epiſcopum competere; ideò ſententiam A. C. confirmandam eſſe:
2 † quia per redemptionem cenſus à Camillo factam ſtatim fuit extincta omnis obligatio aliàs orta ex contractu dicti cenſus, & conſequenter Dominus Epiſcopus fideiuſſor liberatus, *leg. 2. cum ibi not. C. de ſolut. l. 2. vbi* Bart. *ff. de fideiuſſor.* cum concordantibus.

Non obſtat quod cenſus fuerit extinctus cum pecuniis à Paulutio habitis; quoniam etiam ſi hoc eſſet verum, non propterea dici poſſet ſucceſſiſſe in ius, & locum Lucretiæ, ſeu Iuliæ Starbainæ, quæ cenſum
3 Camillo retroceſſit; † quoniam hoc non fuit actum, prout agi oportebat cum Camillo; vel cum ipſa creditrix, quæ in actu retroceſſionis debuiſſet omnia ſua iura prædicto Paulutio ceſſiſſe, & in iſtis terminis loquuntur, Bart. *& alij, in d. l. Ariſto*, ad quod facit regu-
4 la, *l. ſi ea, & ibi* Doctor. *C. rei vendic. l. quamuis in ſecunda, C. de pigno.* Et quod dicitur rem de pecuniis meis empta non effici meam. Nam in ea non acquiro ius alterius, niſi hoc incontinenti in ipſo actu emptionis ſit actum ex text. in *l. licet. C. qui potior. in pign. hab.*

Et ſuadetur quia ſi Paulutius poſſet ſe tueri hac ratione quod extinctio cenſus fuerit facta de pecuniis ſuis vtique illi ſuffragaretur contra alios creditores Camilli, qui domum per ſubhaſtationem diſtraxerunt, vt dictum eſt.

R. P. D. Corduba, Romana cenſus, 21. Aprilis 1597.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum niſi producatur apud acta parte citata non ſuffragatur.*
2 *Apocha priuata non recognita, non releuat.*
3 *Verba adiecta inter lineas, & non per remiſſam approbatam, ſunt extra corpus ſcripturæ.*
4 *Fideiuſſor cenſus liberatur per illius extinctionem.*
5 *Rota non ſolet exequi ſententias latas extra eius tribunal, niſi conſtito de bono iure.*

DECISIO CCIII.

COntra mandatum relaxatum per A. C. contra Dominum Alexandrum Santinellum multa opponebantur: & Primò quod illud non erat iuſtificatum ex actis prioris inſtantiæ vbi fuerat relaxatum pro certa ſumma vigore apochæ in qua ſolum promittebatur liberatio à medietate cenſus Dominorũ de Ferris, & tamen nihil erat liquidatum, nec exhibitum inſtrumentum cenſus, & Iacobus vnus ex correis debendi oppoſuerat non apparere de certa ſumma, & nihil fieri niſi viſis iuribus, & ſeruatis ſeruandis. Nec ſuffragabatur quod inſtrumentum cenſus eſſet penes acta alterius Notarij eiuſdem tribunalis: † nam hoc 1
non ſufficit niſi inſtrumentum producatur parte citata ad dicendum contra in officio illius Notarij, qui eſt actuarius cauſæ Bart. *in Extrau. ad reprimendam, verſ. de plano, num. 5.* Rom. *conſ. 156. n. 3. & conſ. 519. per tot.* Couar. *var. reſolut. lib. 1. c. 1. n. 5.* & fuit reſolutum *coram* R.P.D. meo Decano, 25. *Nou.* 1578. *in vna Bononien ſi de Bedriolis, & in alia Romana cenſus de Caſarinis, 4. Decembris 1595. coram R.P.D. meo Pamphilio.*

Secundo obiiciebatur † dictam apocham non fuiſſe 2
recognitam, à qua pendebat fundamentum iuriſdictionis A. C. Galleſ. *ad form. obligat.* Camer. *de quæſt. poſt proceſſ. inciden. num. 2.* & quod fuerat mandatum relaxatum contra Dñm Comitem tanquam contra inſolidum obligatum, & tamen verbum, inſolidum, reperiebatur † ſcriptum, & adiectum inter lineas, & 3
non per remiſſam approbatam, inde tanquam extra corpus apochæ non recipiebat robur à ſubſcriptione D. Comitis Alexandri, *§. oportet, in Auth. de fide inſtrum.* Felin. *in cap. ex litteris, num. 10. verſ. quinta declaratio, eod. tit.* Menoch. *de arbitr. cent. 2. lib. 2. caſu 187. num. 40.* & fuit dictum *coram me in vna Tolotana, primitiarum, 17. Maij* 1595. & maximè, quia erat adiectum manu Iacobelli, qui apocham ſcripſerat, & cuius intererat quod obligarentur inſolidum propter ſuam præcedentem obligationem erga Dominum Andream Bellium, quod inſolidum releuaretur indemnis ab omnibus ſociis.

Tertiò opponebatur exceptio ſolutionis ex eo quod medietatem cenſus accollauit ſibi Comes Rainutius Baſchius in inſtrumēto concordiæ celebrato, 20. Maij 1589. & alteram medietatem Reuerendiſſimus Cuſentinus fideiuſſor extinxerat, † & inde D. Andreas re- 4
manſit liberatus ab obligatione facta extinguēdi cenſum ad fauorem Dominorum de Ferris. Et licet in emptione Fantinus obtinuerit ceſſionem à Ferris, non ideò minus dicitur liberatus Bellius ad cuius fauorem erat ipſe Fantinus pro extinctione obligatus.

Ex quibus cùm res valdè dubia videretur, & multa hinc inde allegarentur particulari inſpectione diſcutienda, placuit Rotæ ſuperſedendum eſſe in executione, cùm † Rota non ſolent exequi ſententias extra 5
tribunal latas, niſi conſtito de bono iure.

Reuerendiſſimo Domino Sacrato, Romana cenſus, Luna 27. Ianuarij 1603.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam.*
2 *Cameralis obligatio habet executionem paratam.*
3 *Cenſus extinctio nec principalis, nec fideiuſſor amplius tenetur.*
4 *Cenſus non ceſſat niſi cum effectu ſit ſatisfactum domino cenſus, de ſua ſorte.*

5 *Extenſio non ſit in materia ſtricta, & alteri praiu-
dicoali.*
6 *Cenſus non ceſſat niſi conſtituto in mora domino cen-
ſus, & facto actuali depoſito.*
7 *Cenſus non remanet extinctus ſi fundus cenſuatus
tranſeat in dominium alterius.*
8 *Fundus cenſuatus tranſit cum onere ſoluendi cenſum.*

DECISIO CCIV.

FVuit reſolutum pro executione mandari A.C. tan-
quam legitimè relaxati in vim obligationis came-
1 ralis, de qua conſtat per publicum inſtrumentum, †
quod facit probationem, probatam, Bald. *in l. Impera-
tor num.* 13. *ff. de ſtatu hom.* Giammat. *dec.* 45. *num.* 14.
2 & † habet executionem paratam, vt per Galleſ. *de for-
ma obligat.* Cameral. 4. *per qu.* 1.

Non obſtat quod cenſus de coiua fructibus agitur,
3 fuerit extinctua, vnde † nec principalis, nec fideiuſſor
amplius teneantur tanquam ceſſanie cauſa eorum
obligationis ex deductis *in cauſa nullitatis obligationis*,
20. *Iunij* 1601. *coram R. P. D. Pamphilio & me.* Quia
negatur huiuſmodi extinctio, & qoatenus illa deduci-
tur ex eo quod dominua Actor vna cum aliis credito-
ribus ex Saluiano interdicto inſteterit pro immiſſione
in poſſeſſionem bonorum cenſuatorum, & fuerit per
ſententiam Iudicia tam pro ſorte, quam fructibus
graduatus, & realiter immiſſus, & quod iidem credi-
sores in vim ſpecialis commiſſionis Sanctiſſimi obti-
nuerint eadem bona ſubhaſtari ad effectum ſibi ſatis-
faciendi tàm pro ſorte quam pro fructibus, & quod
tandem Sanctiſſimus particulari chirographo man-
dauerit dicta bona deliberari hominibua Mugnani
pro ſumma per eos oblata, & facto per illos actuali
depoſito eoſdem immitti in poſſeſſionem bonorum
abſque alia alicuius citatione, prout in effectu fuit
obſeruatum, & modo dicti homines reperiantur in
poſſeſſione bonorum reſpondetur quod, etiam ſi res
ita ſe haberet, vt narratur, nihilominus noo reſultaret
extinctio cenſus: nam aut hoc deducitur ex iis, quæ
geſta ſunt antequam Sanctiſſimus mandanerit bona
4 deliberari hominibus Mugnani, & cum † vſque ad
illud tempus non fuiſſet ſatisfactum Domino auctori
de ſua ſorte non ceſſauit cenſus, quia ad hunc effe-
ctum requiritur actualis reſtitutio, Veral. *deciſ.* 105.
part. 1. & fuit dictum *in cauſa Romana Saluiani Inter-
dicti*, 23. *Iunij* 1600. *coram R. P. D. Litta* Aut extin-
ctio præſupponitur ex ſubſequoria ad fauorem ho-
minum Mugnani in vim chirographi manu Sanctiſ-
ſimi ſignati, & hoc non habetur in dicto chirographo,
5 & † cùm materia ſit ſtricta & alteri præiudicialis nō eſt
aliquid addendum, *cap. ſupra eo*, cum concordantib.
ibi per Gloſ. *in verbo, Intentionis, ff. de off. de leg.*

Nnn obſtat quod Sanctiſſimus mandauit hominea
Mugnani facto depoſito immitti in poſſeſſionem
abſque aliqua alicuius citatione: quia ex hoc non
6 ſequitur quod Sanctiſſimus voluetit † cenſum ceſſare
abſque eo quod depoſitum conſignaretur quibus de
iure, vel ſeruatis ſeruandis conſtituerentur in mora
recipiendi, & illa remotio ſolemnitatis citationia
ſatis operatur ſuum effectum ſuſtinendo deliberatio-
nem, & immiſſionem non citans de iure citandis.
7 Aut denique † prætenditur extinctio cenſus ex eo
quod bona cenſuata mutauerint dominium, & iſte
non eſt modus, quo extinguitur cenſus, ſed bona
8 † tranſeunt ad quoſcumque cum onere ſuo, vt
fuit deciſum *coram me in alia Romana cenſus*, 14.
Ianuarij 1602.

R. P. D. *Cauallerio, Senogallienſis ceſſionis iu-
rium, Veneris, 9. May* 1608.

SVMMARIA.

1 *Soluens debitum cum pecunijs debitoris fruſtra deſide-
rat ceſſionem iurium contra illum.*
2 *Non entium nullæ ſunt qualitates.*
3 *Actus non operantur vltra intentionem agentis.*

DECISIO CCV.

CVm duo cenſus fuiſſent venditi vnos R. P. D.
Cocciolino Maximiliano cum acceſſione Domi-
ni Martiani pretio ſcutorum octingentorum. Alter
verò Claudio Zebaldutio à Martiano pretio ſcutorum
ducentorum, in quo idem Maximilianus bonam fi-
dem recognouit, Domini non cenſuerunt † D. Ioan. 1
Iacobum Nerottum, qui extinxit præfatoa cenſus
cum pecuniis dictorum Maximiliani, & Martiani
qoaa in manibus habebat, ſoluendo emptoribus cen-
ſum potuiſſe prætendere, aut reportare aliquam ceſ-
ſionem iurium contra debitores cenſuum, de quorum
pecuniia ſoluit, cùm per talem ſolutionem ipſimet
principales debitores, & eorum fideiuſſorea eſſent
liberati, & eorum obligationes remanſiſſent extinctæ,
vt fuit dictum, *in vna Aquilana releuationis indemni-
tatis*, 28. *Iunij* 1577. *coram Robuſterio*, Paul. Caſtr.
in l. Modeſtinus, ſub num. 1. *verſ. nam principali ſoluen-
te, ff. de ſolut.* Rol. *conſ.* 64. *num.* 45. *lib.* 4. non † en- 2
tium enim nullæ ſunt qualitates, *l. eius, qui in prouin-
cia, ff. ſi cert. pet.* & cenſua ſemel extincti non potue-
rint amplius reuiuiſcere. Propterea cùm in commiſ-
ſione huius cauſæ fuerit Iudici reſcriptum, vt con-
ſtito de errore mandaret fieri ceſſionem. Domini dixe-
runt non conſtare quiſnam error fuerit in hac cauſa
factus propter quem ceſſio fieri deberet poſt interual-
lum tanti temporis in fauorem Ioan. Iacobi. Quia
cùm in partita banchi conſtet de vera, & reali ſolu-
tione pro extinctione cenſuum præfatorum facta à
Ioan. Iacobo ex pecuniis debitorum nullus aderat
error.

Ad illud vero quod dicebat Dominus Ioan. Iaco-
bua debitores cenſuum noluiſſe dictam extinctionem
ratam habere placebat reſponſio, quod non conſtabat
de tali diſſenſu. Immo pro parte Martiani reſponde-
batur dicta ſcuta mille fuiſſe à præfatis debitoribua
Ioan. Iacobo excomputata, & in omnem euentum ſi
hodie Ioan. Iacobus prætendit contrarium non im-
peditur quin poſſit agere via iuris pro recuperatione
dictæ ſummæ vtili actione negotiorum geſtorum. Si
verò Dominus Ioan. Iacobus prætendit adeſſe errorem
in eo quod extinxit nomine debitorum cenſus, quos
ab initio potuiſſet ſibi acquirere emendo nomine pro-
prio cum ceſſione iurium contra debitores, & fideiuſ-
ſores, & ſic faciendo contractum ſibi magia profi-
cuum. Domini non cenſebant hunc eſſe errorem nec
de eo Sanctiſſimum intellexiſſe in commiſſione: cùm
enim clarè appareat intentionem Ioan. Iacobi in ſo-
lutione pecuniarum fuiſſe extinguere cenſua, & libe-
berare debitores vti fecit, non poteſt hodie dare de
errore ex eo: quia ſibi non acquiſiuit nec pro ſe emit
cùm hanc voluntatem ab initio non habuiſſet, &
actua non poſſit operari vltra agentis intentionem,
l. non omnis, ff. ſi cert. pet.

Ex quibus deficiente conditione erroris, quæ non
fuit iuſtificata Domini cenſuerunt ſententiam fuiſſe
validam, & inde ſequuta non operari contra Domi-
num Martianum.

R. P. D.

R.P.D.Vbaldo, Romana reſciſſionis instrumenti, Lunæ, 26. Iunij 1617.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor cenſus non liberatur ſi dictum cenſum emat.*
2 *Obligatio qualibet tranſit in hæredem.*
3 *Reſtitutio tantum reddit, quantum abſtulit læſio.*
4 *Reſtitutio reſtituit etiam ad fructus.*
5 *Poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos.*
6 *Pro fructuum acquiſitione ſufficit malam fidem abeſſe.*
7 *Contractus nullus ex defectu cauſæ dicitur nullus, ſi is velit qui nullum dicere poteſt.*
8 *Mala fides inducitur ex lite mota.*

DECISIO CCVI.

CVm præſuppoſit. deciſionum in hac cauſa factarum ſuper reſciſſione tranſactionis, & non liberatione q. Marcij, Antonij Sabatini in contractu cenſus, de quo agitur, obligati. Dubitaui an Dominæ Deodatæ debeantur fructus dicti cenſus ab hæredibus Sabatini, & à quo tempore.

Et circa primam partem dubij nulla videbatur adeſſe difficultas; quia Domina Deodata, reperiebatur in poſſeſſione dicti cenſus immiſſa vigore Saluiani, quã poſſeſſionem vna cum fructibus tunc maturatis ceſſit ad fauorem Sabatini vigore tranſactionis initæ de anno 1609. vnde cùm Rota reſoluerit dictam tranſactionem eſſe reſcindendam tanquam factam ſine cauſa, & læſiuam ex parte mulieris, vt in deciſione 26. Nouem-
1 bris 1612. & fuerit etiam per tres vices dictum † Sabbatinum quamuis emerit dictum cenſum à Camillo Strozio, non tamen fuiſſe liberatum à fideiuſſione in dicto inſtrumento cenſus in quo ſe principaliter, & in ſolidum obligauit etiam pro fructibus dicti cenſus, vt in deciſionibus in cauſa factis quæ præſupponitur, vt dixi ſequitur, vt ab hæredibus Sabbatini fructus prædictæ Deodatæ debeantur ſicuti à Sabbatino ſi viue-
2 ret deberentur, cùm † quælibet obligatio tranſeat ad hæredes, *l. nihil aliud, ff. de verbor. ſignif. l. hæreditas, ff. de reg. iur. l. 1. C. de hæred. act. tot. tit. C. vt act. ab hæred. & contra hæred.*

Quo vero ad ſecundam partem in primis firmarunt Domini deberi fructus à die adeptæ poſſeſſionis cenſus per Deodatam vſque ad diem tranſactionis, quia ipſa non ſolum fructus dicto tempore non exegit ſed immo vltra poſſeſſionem dicti cenſus, quam voluit haberi pro non capta illos ceſſit Marco Antonio vſque tunc maturatos, vt dictum eſt vnde ſtante nullitate tranſactionis Deodatæ non ſolum ad poſſeſſionem cenſus reſtitui debet, quam dimiſit, ſed etiam
3 ad fructus, cùm in hoc etiam dicatur læſa, † & reſtitutio tantum reſtituat quantum abſtulit læſio, *l. quod ſi minor, §. reſtitutio, ff. de min.* Odd. *de reſtit. in integr. ſ. 2.*
4 *q. 44. n. 7. &* 23. Seraph. *deciſ.* 245. *n. 4.* Et † quod detur reſtitutio etiam ad fructus etiam ſi reſtitutio non detur ex grauata, ſed ex mera iuſtitia, vt hic Odd. *vbi ſupra q. 45. ſub n. 13. verſ. ſed contra*, vbi de communi, & in terminis nullitatis tranſactionis fuit dictum in *cauſa Burgenſi decimarum de Scalante*, 13. *Nouembris* 1591. *coram b. m. Orano.*

Verum à dicta tranſactione vſque ad tempus motæ litis Domini exiſtimabant fructus non deberi Deodatæ, cum Marcus Antonius, qui habebat pro ſe tranſa-
5 ctionem iuratam eſſet bonæ fidei poſſeſſor dicti cenſus, & conſequenter fecerit fructus ſuos, cùm ad hunc effectum ſufficiat qualis occaſio poſſidendi Surd. *deciſ. 25. num. 5. & deciſ. 211. n. 7.* Et ſatis eſt † malam fi- 6
dem abeſſe *l. ſed, & ſi lege, §. ſcire*, vbi Bart. *not. num. 2. ff. de pet. hæred.* Surd. *conſ.* 115. *n. 7.* & ſepè fuit tenutum in Rota.

Nec obſtare videbatur quod tranſactiò fuerit nulla ex defectu cauſæ, quia † illud intelligitur volente, & 7
declarante muliere, vel etiam petente, aliàs ſecus, Rota *deciſ.* 153. *n. 22. p. 2. diuerſ.* Oſalc. *dec.* Pedem. 94. *n.* 23. *& ſeq.* Rol. *conſ.* 100. *n.* 71. *& ſeq. lib.* 4. Honded. *conſ.* 72. *n. 20. lib.* 1. & fuit in ſimili dictum *in cauſa Reatina bonorum, 24. Aprilis præteriti, coram me.* Ideò donec mulier non declarauit, nec petiit annullari contractum, ſatis videtur in Marco Antonio fuiſſe titulus ſufficiens ad lucrandum fructus.

Poſt litem vero motam Domini non dubitabant fructus deberi, quia † ex tunc Sabbatinus cœpit eſſe 8
in mala fide, *l. certum, vbi* Gloſſ. *fin.* & communiter Doctores *C. de rei vendic.* Gloſſ. & Doctor. *in l. cùm fundus, ff. ſi cert. pet.* Rota *dec.* 316. *n. 4. p. 1 diuerſ.* Caputaq. *dec.* 27. *n. 2. p. 3.* Licet verò fuiſſe motam prætenderetur pro parte Deodatæ per comparationem, ſeu proteſtationem ſui procuratoris coram A.C. ſuper nullitate, & læſione dictæ trãſactionis, tamen quia non conſtabat de legitimo dicti procuratoris mandato, nec quod Sabbatinus habuerit ſcientiam dictæ proteſtationis, nec fuit incohatum illud prætenſum iudicium per viam monitorij, nec fuit poſtea proſequutum, ſed commiſſa cauſa in Rota, ex his viſum eſt Dominis deberi fructus à die motæ litis in Rota.

Non obſtat ſententia contra ipſam Deodatam lata ab A.C. ad fauorem Alexandri Petrutij, ex qua prætenditur reſultare exceptionem cedendarum, & ſic Sabbatinum non teneri dimittere poſſeſſionem, nec ſoluere fructus, quia Deodata non poſſit propter dictam ſententiam cedere iura contra Alexandrum in inſtrumento cenſus Deodatæ obligatum; quia vltra quod dicta ſententia non vulnerat obligationem cameralem quidquid ex aduerſo dicatur, ſed ſolum tauocat mandata relaxata contra Petrucium, vt apparet ex eius lectura. Reſpondetur etiam, quod dicta reuocatio emanauit propter dictam tranſactionem de qua agitur, propter quam Domina Deodata non poterat cedere iura: vnde cum hodie ſit reſcindenda tranſactio prout Rota declarauit ceſſabit dicta exceptio, quæ in omnem euentum eſt extra dubium, cum hodie ſolum agatur vt D. Deodata reſtituatur in ſtatu in quo erat ante tranſactionem, & ſic in poſſeſſione dicti cenſus vna cum fructibus decurſis, & decurrendis: quos ex ſupradictis Rota concluſit deberi D. Deodatæ à die adeptæ poſſeſſionis vſque ad tranſactionem, & exinde à die motæ litis in Rota.

Et ita deciſum

Illuſtriſsimo Cardinale Ludouiſio, Romana cenſuum, Mercurij 20. Nouembr. 1602.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor liberatur liberato principali debitore.* 1
2 *Iuxta, Hac dictio, aliquando ſtat demonſtratiuè.*

DECISIO CCVII.

FVit per Dominos reſolutum Dominos de Mutis, & Alexiis teneri ſtare aſſignationi, & diſtributioni bonorum, & acceptare portionem eorum crediti. Fundamentum reſolutionis, fuit, quia concordia fuit inita pro toto corpore, & maſſa creditorum, & pro omnibus debitis Manninorum, & ipſi non ſolum ſunt cre-

 ditores

ditores Manninorum, ſed etiam ſunt nominatim comprehenſi in liſta creditorum ſimul cum Lauaiana eorum fideiuſſore, & ideò cùm verba concordiæ, ſint multum ampla, & in ea ſit deſcripta liſta creditorum non poteſt dobitari ſecundum Dominos quod etiam ipſi in concordia non ſint comprehenſi.

Et quamuis opponatur defectus poteſtatis, tamen cum iſta concordia ſit confirmata per breue cum clauſula ſublata, & derogatione regulæ de non tollendo iure, quæſito, & aliis clauſulis, & iſtud breue ſit iuſtificatum & canonizatum per ſententiam, ceſſat omnis defectus poteſtatis, & voluntatis, & conſequenter ipſi tenentur ſtare aſſignationi, & diſtributioni bonorum, iuxta formam concordiæ.

Secundò mouebantur Domini: quia Mannini per aſſignationem ſcutorum octo millium liberantur ab omnibus obligationibus, & ab omnibus debitis & iſta
1 liberatio ſuffragatur etiam fideiuſſoribus, † qui liberantur liberatis principalibus, *l. tam mandatori, C. de non n. pecun.* Et hoc maxime dicendum eſt quia ſi concordia non ſuffragaretur fideiuſſoribus, vel Mannini non eſſent liberati pro iſta ſumma ſcutorum octo millium, quia fideiuſſores contra eos haberent regreſſum pro releuatione indemnitatis, & ſic cogerentur iterum ſoluere, vel ſequeretur inconueniens, quod Papa ademiſſet facultatem fideiuſſoribus ſe releuandi contra Manninos, quorum contemplatione ſe obligauerant, & neutrum ex his inconuenientibus ſequitur ſi omnes creditores comprehenduntur in concordia & accipiuntur ſuam bonorum.

Tertiò Domini hoc comprobatur ex veroſimili mente tam contrahentium, quam Papæ, quæ deducitur. Primò ex eo, quia deſcriptio in liſta Dominorum de Muthis, & Alexiis vti creditorum, & Lauaianæ eorum fideiuſſoris, & inſertio huius liſtæ in concordia fuiſſent ſuperfluæ ſi ipſi non debeant comprehendi. Secundò. quia Mannini non ſoluiſſent tantam ſummam ſi non eſſent in totum liberati tàm à creditoribus, quàm à fideiuſſoribus quibus promiſſerant releuationem indemnitatis. Tertiò, conſiderabant Domini quod ſi concordia non comprehendiſſet hunc caſum fideiuſſoribus competeret actio contra Manninos, & contra poſteriores creditores quibus fuerunt aſſignata bona eis obligata, & ſic per indirectum ex hoc capite concordia inuolueretur multis litibus, & poſſet facilè infringi.

Non obſtat principale fundamentum, quod concordia non fuit inita cum omnibus creditoribus deſcriptis in liſta. ſed ſolum cum illis, qui dederunt mandatum non ſunt comprehenſi in concordia. Reſponderunt Domini, quod concordia fuit inita pro toto corpore, & maſſa creditorum & illa verba iuxta
2 † mandatum non ſtant reſtrictiuè ad effectum excludendi eos, qui non dederunt mandatum, ſed ſtant demonſtratiuè, quia habuerant mandatum à corpore, & iſte intellectus comprobatur ſecundum Dominos ex deſcriptione in liſta, & ex quantitate pecuniæ promiſſæ per Manninos, & aliis coniecturis ſupra deductis & propterea cùm breue habeat relationem ad concordiam ipſi non ſolum ſunt comprehenſi in concordia, ſed etiam in confirmatione Papæ.

Non obſtat text. in *l. ſi præcedente, §. Luci. ff. mand.* Quia non verſamur in ſimplicibus terminis concordiæ, ſed in concordia confirmata à Papa, qui diſpoſuit quod afficiat etiam recuſantes, & conſequenter comprehendit omnes creditores ſiue habeant, ſiue non habeant fideiuſſores.

Non obſtat quod Lauaiana ſe obligauit vti principalis principaliter, & in ſolidum: quia verè eſt fideiuſſor ex quo negotium ſpectabat ad Manninos, qui receperunt pecuniam, quamuis reſpectu creditoris dantis pecunias teneantur eadem obligatione, qua tenentur principales.

R. P. D. Penia, Neapolitana Cenſus, Veneris 3. Aprilis 1593.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor cenſus liberatur mutatione perſonarum, & alteratione pretij cenſus.*

DECISIO CCVIII.

Domini cenſuerunt ex eiſdem non fuiſſe recedendum à reſolutione coram R. P. D. Gipſio, die Lunæ, 9. Martij, & 10. Aprilis, 1592. facta niſi conſtaret de expreſſa, ceſſione Iuliæ Stabene, cui de anno 1578. Camillus Portius conceſſerat ius redimendi cenſum à Lucretia Buccaplanuda: † nam cùm perſonæ fuiſſent 1
mutatæ, & quantitas etiam cenſus alterata priores fideiuſſores ad fauorem Domini Abbatis Paulutij, quaſi eſſet nouatio, fuerunt liberati. Sed quoniam Paulutius prætendebat ſufficere tacitam ceſſionem, ſeu ſubrogationem, licèt de expreſſa in actis non conſtaret. Ideo ſuper hoc volui eum audire.

R. P. D. Corduba, Romana, ſeu Praneſtina cenſus, Luna 5. Iuly 1599.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de manutenendo datur ei, qui poſſidebat ante motam litem.*
2 *Poſſeſſio exigendi probatur per leniores probationes, quando præcedit obligatio de ſoluendo.*
3 *Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum probatur confeſſione debitoris.*
4 *Libri mercatorum probant pro tertio contra tertium, ſi ſint adminiculati.*
5 *Confeſſio teſtatoris non poteſt impugnari ab hæredibus.*
6 *Sententia à qua fuit appellatum non impedit manutentionem.*
7 *Exceptio nullitatis cenſus non impedit manutentionem in exactione cenſus.*

DECISIO CCIX.

FVit reſolutum dandum eſſe mandatum de manutenendo hæredibus Petri de Vſubello: quia † con- 1
ſtat de eorum quaſi poſſeſſione ante motam litem, *§. hodie, §. retinendæ, Inſt. de interd.* cum vulg. Et quando † præcedit obligatio de ſoluendo, vt in præſenti 2
ex inſtrumento cenſus apparet, poſſeſſio ſolet probari per leniores probationes. Menoch. *de retin. poſſeſſ. remed. vlt. num. 39.* fuit reſolutum *in cauſa Foroliuienſi cenſus, 3. Iuly 1589. coram* bon. mem. Otano, *& in Placentina Saluiani Interdicti. coram Illuſtriſſimo Platto.* De poſſeſſione † autem, ſeu quaſi exigendi cenſus an- 3
te, & poſt litem motam apparet ex geminatis confeſſionibus ipſius Achillis principalis debitoris ſuper ſolutionibus factis, videlicet, in monitorio facto hæredibus Petri ſuper reſtitutione fructuum cenſus, & in inſtrumento venditionis domus, ſuper qua eſt impoſitus cenſus factæ per Achillem Ioanni Vberto, in qua non ſolum fatetur venditionem cenſus, & eius validitatem, cum paciſcatur quod emptor in futurum

ſuſci

ſoſcipiat illud onus ſoluendi, ſed etiam quaſi poſ-
ſeſſiooem hæredum Petri, quibus affirmat ſe ſoluiſſe
occaſione cenſuum ſcuta ſeptuaginta quinque.

Nec obſtat quod inſtrumentum fuerit factum poſt
motam litem, & ſic ſolutio valeat intelligi de illo tem-
pore: quia fuit reſponſum nihil fuiſſe ſolutum poſt
motam litem, vltra qood monitoriom loquitur ante
litem. Prætetea adſunt partitæ Mercatorum, de quibus
4 in Summar. *num.* 2. † quæ pro tertio contra tertium ad
probandum hanc qoaſi poſſeſſiooem ſolent attendi,
quando ſunt adminiculatæ, Bart. *in l. admonendi, n.* 27.
ff. de iureiur. Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *centur.* 1. *caſu* 91.
Guid. Pap. *quæſt.* 44. & fuit dictum *in vna Romana cen-
ſus,* 10. *May* 1596. *coram R. P. D. meo Pamphilio,* &
5 ſæpius io aliis † Confeſſiooes autem Achillis oon
poſſunt per eius filios, & hæredes impugnari, *l. cùm
à matre, C. de rei vendic.*

6 Sententia † A. C. contra cenſum cùm ſit ſuſpenſa
appellationem non impedit manutentionem donec
illius iuſtificatio diſcutiatur, fuit reſolutom coram me
in vna Beneuentana cenſus, Luna, 13. *Iuny* 1594.

7 Quare † omnia quæ circa illius inualiditatem, &
nollitatem cenſus adducebantur, dicebant Domini ad
iudicium petitorium remittenda, & quod interim di-
cti hæredes Petri manuteneantur. Caputaq. *deciſ.* 321.
p. 1. & in deciſiooibus, de quibus ſupra.

R. P. D. Orano, Foroliuienſis Cenſus, Lunæ 3. Iuly 1589.

SVMMARIA.

1 *In remedio retinendæ leuiores ſufficiunt probationes.*
2 *Quaſi poſſeſſio exigendi in remedio retinendæ, iuſtifi-
catur ex inſtrumento quietationis.*
3 *Debitor ſuſcipiens terminum ad ſoluendum, videtur
fateri debitum.*
4 *Confeſſio debitoris eſt cæteris probationibus efficacior.*
5 *Dilationem ad ſoluendum petens metu mandati, non
confitetur debitum quo ad tempus futurum.*
6 *Metus non inducitur ex mandato iudicis præuia cau-
ſæ cognitione relaxato.*
7 *Confeſſio procuratoris poteſt quandocumque à Domi-
no reuocari.*
8 Limit. *Si illius vigore in primo iudicio dominus ob-
tinuit.*
9 *Appellatio ſuſpendit effectum ſententiæ.*

DECISIO CCX.

DIxerunt Domioi dandum eſſe Illuſtri D. Hypo-
lito de Varano mandatum de manutenendo io
quaſi poſſeſſiooe exigendi cenſus de quibus agitur:
1 † nam in hoc remedio leuiori contentamur probatio-
ne, Curt. ſen. *in l. admonendi, num.* 323. *verſ.* 2. *modo de
iureiur.* Modern. *de retinen. poſſeſſ. remed. vlt. num.* 34. De
2 quaſi † poſſeſſione ante litem motam ſufficienter con-
ſtat iuxta tradita per Bart. *in l.* 2. *§. quod ait, num.* 2. *&*
24. *ff. vti poſſid.* Caputaq. *deciſ.* 189. *p.* 2. per inſtrumen-
mentum quietationis, qood licet non ſit recognitum,
habet tamen concomitantiam veritatis; tum ex ſuſ-
3 ceptione termini † per quam confitetur debitum, Gui-
do Papa *deciſ.* 24. *&* 162. tum etiam ex confeſſiooe
expreſſa in monitorio coram A. C. reprodocto, in qoo
debitor fatetur dictam Dominam Hypolitam perce-
4 piſſe cenſus decurſos: nam † hæc probatio eſt cæte-
ris fortior *l. generaliter C. de non num. pecun. & c. per tuas de
probat.*
5 Nec refert † quod metu mandati dilationem ad ſol-
uendum petens aliquid in poſterum debere non fa-
teatur, iuxta tradita per Ruin. *conſ.* 196. *in fine, lib.* 1.
Quia confeſſio debiti ſpontanea hic colligitur. Iudex
enim non ad confitendum ſed ad ſoluendum cogit,
& mandatum † Iudicis præuia cauſæ cognitione 6
emanatum oon inducit iuſtum metum, *l. ſi mulier. de
eo quod met. cauſa.* Caſtr. *in l. nec emere, C. de iure deliber.*
Et quidquid ſit ſufficit confeſſio in monitorio facta,
quæ licet ſit procuratoris, † & ideo poſſit quandocum- 7
que à Domino reuocari. Fallit tameo quando † vigore 8
illios in primo iudicio obtinuit: oam in ſecundo ne-
ceſſarium eſt, vt illam ſequatur, niſi de errore illios in
proceſſu conſtaret, Ægid. *deciſ.* 3.

Neque illud retardare debet ſententia A. C. per quam
reprobatus fuit contractus cuius vigore cenſus petun-
tur, † quoniam ſtaote appellatiooe ab ea introducta 9
ſuſpenſus fuit illios effectus, *l.* 1. *§. Reus vbi Doctor. C.
ad Turpill.* Cum ſimilibus.

Et ex his, & aliis per informantes adductis abſ-
qoe difficultate concluſum fuit maodatum decer-
oendum.

R. P. D. Corduba, Beneuentana cenſus, Lunæ Iuny 1594.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de manutenendo datur exiſtenti in poſ-
ſeſſione tempore motæ litis.*
2 Ampl. *Vt detur etiam eius hæredibus.*
3 *Sententia, & illius effectus ſuſpenditur per appellatio-
nem.*
4 *Filius agens vti hæres patris talis præſumitur.*
5 *Agens contra aliquem vti contra hæredem pro tali il-
lum videtur approbare.*
6 *Aditio inducitur per reuocationem procuratoris de-
functi conſtituti, & effecti domini litis.*

DECISIO CCXI.

DOmioi reſoluerunt daodum eſſe mandatum de
manutenendo filiis, & hæredibus q. Dominæ
Conſtantinæ de Comitibus: quia conſtat illam per
multos annos ante, & de tempore motæ litis fuiſſe in
poſſeſſiooe exigendi redditus ceoſus de quo agitur,
† & ſicut illi dandum eſſet ſi viueret, *§. retinendæ. Inſt.* 1
de interd. cum vulgar. † ita filiis, & hæredibus ad trad. 2
per Menoch. *de retinend. remed.* 3. *n.* 62.

Noo obſtat ſenteotia A. C. ſuper oullitate ceoſus
† cuius effectus ſuſpenſus eſt per appellationem, *l.* 1. 3
ad Turpillian. & c. veniens, de iureiur. & fuit dictum *coram*
R. P. D. Orano *in vna Foroliuienſi cenſus,* 13. *Nouembris*
1589. Præſertim cùm cenſus fuerit declaratus nullus:
qoia per teſtes probatum fuit oon adfuiſſe pecunias
numeratas verè ipſius emptoris quæ probatio poteſt
recipere probationem in contrarium: vna eoim alte-
ram ooo excludit.

Quod verò obiicitur de legitimatiooe perſonarum
facilè tollitur: quia † vltra quod Ioannes, & Petrus 4
ſunt filij D. Conſtantiæ, & præſumuntor hęredes, pars
aduerſa pro talibus acceptauit † ex quo cootra eos 5
vti filios, & hæredes Conſtantiæ citato procuratore
ab eis conſtitoto proceſſit io cauſa, & obtinuit ſen-
teotiam ab A. C. facit etiam quod procurator domi-
nus litis effectus poſt mortem Conſtantiæ fuit per fi-
lios reuocatus, † qui actus citra nomen hæredis fieri 6
non poteſt.

R. P. D.

R P. D. Manzanedo, Ianuenſis, Cenſus, Veneris 17. Iunij 1605.

SVMMARIA.

1 *Poſſidens ante motam litem eſt manutenendus.*
2 *Confeſſio partis ſuperat omne genus probationum.*
3 *Simulationis exceptio non impedit manutentionem.*
4 *Poſſeſſio ciuilis ſola in incorporalibus eſt manutenibi-lis.*
5 *Sententia per appellationem ſuſpenſa non impedit ma-nutentionem.*

DECISIO CCXII.

DOmini cenſuere Aotonium eſſe manutenendum
in quaſi poſſeſſione exigendi peoſiones cenſus
1 de quo agitur. † cum de dicta illius quaſi poſſeſſione
ante moram litem conſtet, ad text. in §. *ſed hodie
Inſtitutione de hored. interdicti, leg. 1. §. interdicti,
§. vti poſſid.* Bartol. *in leg. ait. Pretor, numero 2. &
14. ff. eod.* Couar. *Pract. Quoſt. cap. 17. num. 3.* Veral.
deciſ. 200. part. 2. Sed ſic eſt quod de dicta quaſi poſ-
ſeſſione Domini Antonij conſtat ex confeſſione Hie-
ronymi partis adoerſæ, qui io iudicio periit ex eoquod
hic cenſus fuerat declaratus fictus, & ſimulatus D.
Antonium cogi ad ſibi reſtituendum ſcuta ſexaginta
auri, quæ ab ipſo indebite habuit vigore huius cen-
ſus, vt ex ſcriptura publica, quam exhibuit conſtare
2 dixit, & † probatio per confeſſionem partis omne ge-
nus probationis ſuperat, ad text. in *l. fin. C. de non num.
pecun. l. cum te, C. de tranſact. l. debitores, ff. de iud.* Veral.
deciſ. 107. n. 2. p. 3. Craoet. *conſ. 207. n. 9.*

Noo obſtat exceptio ſimolationis contractus, qoia
3 reſpicit defectum tituli, † oon impedit manutentio-
nem durante lite ex Ferretto, *conſ. 7. n. 3. & 4.* & fuit di-
ctum *in vna Romana cenſus coram* Robuſterio 8. *Febr.*
1577. vbi plures pro hac ſenteotia adducit.

Minus obſtat qood Antonio ſolutio penſionom
fuerit denegata, quia cum ſemel fuerit io poſſeſſione
etiam ſi dicta ſolotio illi denegetur poteſt poſſeſſor
4 † in iſtis incorporalibus retinere ciuilem poſſeſſio-
nem, & petere manutentionem durante lite ex Fabr. *in
§. retinenda, n. 22. Inſt. de interd. &* Salic. *in l. 1. n. 7. C. vti
poſſid.* & Maranta, *de ordin. iudic. p. 4. diſt. 7. num. 10.* &
pluribus citatis fuit dictum io ſupradicta Deciſione
coram Robuſterio.

Vltimò non obſtat ſententia, qua hic contractus de-
5 claratur ſimulatus, † cum ab ipſa fuerit appellatum,
6 ex quo ipſios effectus fuit ſuſpenſus, & per reſcriptum
Sanctiſſimi, qui commiſit cauſam io Rota ſine præ-
iudicio ſolutionis cenſus, & facit *Deciſio Hiſpalenſis
penſionis, 6. Aprilis 1576. coram bon. mem.* de Graſſis,
*& illa Venetiarum cenſus, 22. Martij 1596. coram Illu-
ſtriſſimo Arigono.*

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Imolenſis Cen-ſus, Veneris 11. May 1607.

SVMMARIA.

1 *Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per vnicum actum.*
2 *Cauſarum ſoluendi pluralitas non præſumitur.*
3 *Solutio ex qua cauſa facta fuerit, apparet ex inſtru-mento quietationis.*
4 *Quaſi poſſeſſio acquiſita contra defunctum, eſt manu-tenenda contra eius hæredes.*
5 *In interdicto retinendæ ius, metiendum eſt ex perſona actoris.*
6 *Ius actoris non mutatur ex mutatione perſonæ rei con-uenti.*
7 *Sententia, & eius effectus ſuſpenditur per appellatio-nem.*
8 *Manutentio eſt danda pendente iudicio ſuper appella-tione, reſtitutione in integrum, & nullitate.*

DECISIO CCXIII.

ROta ceoſuit Dominis de Capponibus dandum
eſſe mandatum de manutenendo io quaſi poſſeſ-
ſione exigendi cenſum de quo agitur. Ex ſolutione
† enim quæ datur, licet vnica quæſita fuit poſſeſſio 1
Gloſſ. & Doctor. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, de cauſa
poſſeſſ. & propr.* Bart. *in l. hoc interdicto, n. 3. ff. de itiner.
actuq. priuat.* Alex. *conſ. 34. n. 16. lib. 4.* Rom. *conſ. 311.
num. 17.* & fuit ſæpius reſolutum, ſignanter autem in
terminis iſtis io *vna Venetiarum cenſus, 22. Maij 1599.
coram* Illuſtriſſimo Arigono, *& in Romana cenſus, 6.
Nouembris proximè præterite,* coram *Reuerendiſſ. P. D.
meo Iuſto.*

Non obſtat, quod dicitur ſolutionem eſſe factam ex
alia cauſa † quia vltra quod alia noo apparet, & plu- 2
ralitas cauſarum non præſumitur, *l. ſi diuortio, ff. de
verb. oblig.* Aym. *conſ. 73. & 38.* ex inſtrumento † quie- 3
tantiæ cootrarium coouincitur: nam io eo habetur
ſolutionem eſſe factam Dominis Franciſco, & Nico-
lao de Capponibus ceſſionariis Marci Antonij Decij,
& ceſſio eſt de cenſu, de quo agitur. Et iſta † quaſi 4
poſſeſſio acquiſita contra Hieronymum defunctum
eſt maoutenenda contra filios hæredes, & ſucceſſores:
† quia in iſto iudicio retinendæ ius metimur ex per- 5
ſona actoris, qood non mutatur † mutata perſona ex 6
parte rei, Guido Pap. *deciſ. 629.* Put. *deciſ. 151. lib. 3.*
Gigas *de Penſion. q. 47. num. 10.* & in his terminis fuit
dictum *in vna Romana cenſus, 17. Maij 1589. coram Il-
luſtriſſimo Cardinale Seraphino,* & in pluribus citatis,
& in *alia Romana cenſus ſuperius allegata.*

Non obſtat ſententia, contra ceoſum ex capite eui-
ctionis, † quia fuit ſuſpenſa per appellationem & cō- 7
miſſionem reſtitutionis io integrum, & nullitatis, &
interim ſunt manutenendi † Domini de Capponibus 8
in ſua quaſi poſſeſſione cenſum exigendi. Cæſar. de
Graſſ. *deciſ. 4. de cauſa poſſeſſ. & propriet.* foit dictum *in
Bononienſi cenſus, 13. Iun. 1564. coram* Reuerendiſſimo
Pacenſi, *in Romana cenſus, 26. Aprilis 1596. coram* Il-
luſtriſſimo Cardinale Pamphilio, *& in præallegata Ro-
mana cenſus coram R. P. D. meo Decano.* tanto magis,
quia apparet de ſolutione poſt prætenſam euictio-
nem, vt ponderauit Rota *in Terdonenſi penſionis coram*
Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, 1. *Iulij* 1696. *& in
Calaguritana penſionis 2. May 1598. coram Reuerendiſ-
ſimo Pacenſi.*

R. P. D. Iuſto, Foroliuienſis Cenſus, Veneris 12. Iunij 1609.

SVMMARIA.

1 *Quando eſt in obligatione moneta imaginaria, ſi alte-retur illius valor intrinſecè, attenditur tempus con-tractus.*
2 *Quando eſt in obligatione certum genus monetæ ſi ex-ſtat illud eſt ſoluendum, ſin minus debet ſolui eius valor ſecundum tempus ſolutionis faciendæ.*
3 *Niſi ſit alterata bonitas intrinſeca monetæ promiſſæ.*
4 *Libra eſt moneta imaginaria conſtituta ex certis mo-netis inferioribus.*

5 *Totum recipit qualitatem a ſuis partibus.*
6 *Pars, & totum ſunt eiuſdem iuris.*
7 *Pactum quod ſolutio fiat de moneta currenti, quomodo intelligitur.*
8 *Qualitas adiecta verbo, debet intelligi ſecundum tempus verbi.*
9 In, *hæc præpoſitio, multum differt à præpoſitione*, De.
10 In, *hæc præpoſitio, eſt apta includere terminum cui adyeitur.*

DECISIO CCXIV.

ROta cenſuit ita intelligendum eſſe pactum ſolutionis, vt neutra pars ſit in damno, nec locupletetur cum aliena iactura. Dum igitur in pacto continetur, quod ſolutio fructuum, & reſtitutionis ſortis principalis cenſus empti à R.P.D. Maluaſia ſit facienda per dominum Titum Torellum venditorem de libris conuentis, & ſolutis reſpectiuè in pecunia numerata curreuti, Domini dixerunt libras eſſe ſoluendas ſecundum valorem monetæ currentis de tempore cõtractus. Si enim ſoluerentur libræ quæ ſunt monetæ quædam imaginariæ, & in ſpecie nou reperiuntur, nec reperiebantur de tempore contractus in moneta nunc current minus ſolueretur, quam fuerit conuentum, & ſolutum in pretio: & R.P.D. Maluaſiæ emergeret damnum. Licet enim libræ eſſent eadem extrinſece, non tamen eſſent idem intrinſecè, ſed minoris æſtimationis vtique confectæ per minutam pecuniam
1 inferioris valoris, quo † caſu attenditur tempus contractus, vt fuit deciſum in his terminis *coram* Illuſtr. Mellino *in alia Foroliuienſi cenſus*. 17. *May* 1604. & hanc partem ſequitur *Surd.* poſt allegatos, *conſ.* 200. *lib.* 1. & *conſ.* 406. *lib.* 3.
2 Non obſtat communis Doctor. concluſio, † quod quando certæ monetæ ſpecies eſt promiſſa, vt in caſu noſtro libra promiſſa eſt, & eſt in obligatioue, tunc ſi extat tempore quo fieri debet ſolutio, illa ſpecies ſoluenda eſt, vel ſi non extat debet ſolui eius valor, ſeu æſtimatio, quæ eſt de tempore ſolutionis faciendæ, Bart. & *aly in l. Paulus, ff. de ſolut.* cum allegatis *in cauſa Romana pecuniaria Sancti Celſi coram* Decano,
3 23. *Ianuary* 1589. Quoniam reſpondetur † quod iſta oppoſitio procedit quandocumque fuit facta promiſſio certæ ſpeciei pecuniæ tunc exiſtentis, & cuius bonitas intrinſeca non recepit aliquam alterationem, ſecus ſi eſt alterata bonitas intrinſeca ſpeciei promiſſæ, vt dictum fuit *in alia Foroliuienſi cenſus coram* Sacrato, 8. *Martij* 1602. tunc enim attenditur bonitas intrinſeca tempore contractus. Gloſſ. *fin. in c. olim, de cenſib. & in cap. cum Canonicis eod. tit.* cum aliis allegatis per Ioan. Regn. *de Monet. num.* 4. & ratio eſt, quia aliàs tunc verè debitor minus ſolueret quam recepit, vt per Socin. iun. *conſ.* 145. *n.* 95. *lib.* 1.
Quod autem ſit alterata bonitas intrinſeca libra-
4 rum patet, quia † nihil aliud erat, nec eſt libra, quam quædam moneta imaginaria conſtituta de certis monetis inferioribus, ſi agitur illæ monetæ inferiores patiuntur diminutionem intrinſecam patitur etiam ipſa libra, quæ eſt quid totum, & conflatum ex pluribus
5 illarum monetarum inferiorum, ſi igitur † partes, quæ conficiunt libram recipiunt diminutionem intrinſecam, ergo & ipſum totum *l. ſi quis cùm totum, in princ. ff. de except. rei iudic. l. qui ſcit, in princ. & ibi* Gloſſ. *ff. de*
6 *vſur.* † cùm dicitur eiuſdem iuris pars, & totum, *l. quæ de tota, in princ. & ibi* Gloſſ. Bart. & Doctor. *ff. de rei vendic.* cum ſimilibus.
Non obſtat pactum quod ſit ſoluendum de moneta
7 currenti, ergo de moueta tempore ſolutionis: † quia iſtud pactum operatur, vt non poſſit cogi ſoluere de moueta antiqua, ſed poſſit ſoluere de noua curreuti, Oldr. *conſ.* 250. *num.* 3. *verſ. ad ſecundum* Abb. *in cap. quanto, num.* 14. *ff. de vſur.* Nec fuit intentio partia vt ſolueretur de moneta currenti diminuta, ſed oſtendere de qua moneta ſolui poſſet. Vnde non facit contra, illa regula, † quod qualitas adiecta verbo ſit intel- 8
ligenda ſecundum tempus verbi, *l. in delictis, ff. de noxal. action.* & in propoſito Brun. *in tract. de augment. concluſ. vlt.* Fallent. 8. *in fine*, Grat. *conſ.* 13. *num.* 40. *lib.* 1. Gabr. *concl.* 1. *num.* 13. *de ſolut.* Quia *Brun.* dicit quod facienda eſt ſolutio de moneta currenti tempore ſolutionis, habito tamen reſpectu ad antiquam vt tanto plus de noua detur, quantum valeret illa, quæ currebat tempore promiſſionis.
Quæ tanto magis procedunt in hoc caſu vbi non eſt promiſſum ſoluere libras pecuniæ currentis, vel de pecunia currenti, ſed in pecunia currenti, & multum differt † præpoſitio, *In*, & *De*, ſecundum Anch. *in cap.* 9
ne captanta, ſub num. 1. *de conceſſ. præbend. in* 6. † & Præ-
poſitio, in pecunia currenti apta eſt includere pecu- 10
niam currentem, Oldr. *conſ.* 49. *num.* 9. facit text. cum ſua materia in *l. ſi quis fuerit, ſtipulatus decem in mille, ff. de ſolut.* vbi mel. eſt in ſolutione, ſed non ideo excluditur ſolutio in pecunia, & ibi Bart. *num.* 3. multum facit ad propoſitum dum ibi dicit quod ſi promitto dare tibi centum libras in florenis, floreni non ſunt in ſolutione tantum, ſed etiam in obligatione, ita in hoc caſu vbi eſt promiſſio ſolutionis librarum in currenti pecunia, currens pecunia non ſolum eſt in ſolutione ſed etiam in obligatione, quo caſu quando dicitur ſolum, *De*, currenti pecunia (non de curreoti tempore ſolutionis excludendo monetam currentem tempore contractus) concludit etiam Brun. *in loco allegato* quod intelligitur de currenti tempore contractus.
Ex quibus ita fuit deciſum in hac cauſa propoſita extra Rotam.

Reuerendiſsimo Domino Sacrato, Aprutina ſeu Montis alti Cenſus, 4. Iulij 1607.

SVMMARIA.

1 *Litera Apoſtolica habens executionem paratam.*
2 *Depoſitum non integrum, non releuat deponentem.*
3 *Interpretatio non poteſt deſumi ab obſeruantia difformi.*
4 *Interpretatio non cadit in claris.*
5 *Solutio non eſt præcisè facienda de ſpecie monetæ, quæ eſt in obligatione ſi non reperitur, vel difficilimè reperiri poteſt.*
6 *Iuramentum calumniæ omitti poteſt citra vitium nullitatis quando ceſſat omnis ſuſpicio calumniæ.*
7 *Auditor cameræ tanquam executor literarum Apoſtolicarum eſt iudex competens, etiam quo ad Epiſcopos.*
8 *In obſeruantia formæ tradita in cap. quia pontificali, de off. iudic. delegat. in* 6. *non inducit nullitatem proceſſus.*

DECISIO CCXV.

SEntentia A.C. viſa fuit digna confirmatione tanquam illa, quæ iuſtificaretur ex litteris Apoſtolicis ſuper concordia expeditis: ex quibus ad tria tenetur Dominus Marcellus, nempe ad obtinendam iuſtificationem beneficij ſuper quo facta fuit concordia ab Abbate S. Mariæ Montis alti ad ſoluendum annuum cẽſum ducatorum quadraginta de camera, de illo quotannis ſoluendo, quorum nullum pro parte dicti Marcelli fuit adimpletum, vnde bene declaratum ipſum

ob

ob non paritionem incidiſſe in pœnam in litteris con-
1 tentam, cum explorati iuris ſit has litteras † habere
executionem paratam, Mohed. *deciſ.* 13. *vt lit. pen-
dent.*

Non obſtat prætenſum adimplementum ex quo
inſtitutio fuit obtenta *à felic. rec. Greg. XIII.* & quod
Marcellus non teneretur facere nouam obligationem
ſtante alia facta per ſuum anteceſſorem quæ & ipſum
ligabat, & quod fuerit factum actuale depoſitum re-
cuſantem Abbate ſuſcipere annuam præſtationem.
Nam quo ad primum fuit dictum de eo nihil conſtare
in actis; de ſecundo concluſionem illam non ſubſiſtere
in iure, nihilominus non applicari in facto; tum quia
non apparet aliquam obligationem cameralem fuiſſe
factam per anteceſſores Domini Marcelli; tum quia
attendenda eſt forma litterarum, ex quibus tenetur
quilibet beneficiarius facere nouam obligationem, &
ſunt verba concordiæ ibi ac ipſi, & ſucceſſores ſui in
forma cameræ obligare. &c. ad tertium fuit reſponſum
depoſitum fuiſſe tantum ducatorum quinquaginta
duorum monetæ Regni, quæ ſumma cum nunquam
conſtituat ſummam ducatorum quadraginta auri de
2 camera, merito tale depoſitum † tanquam minus inte-
grum non releuat deponentem ex not. in *l. debitores,
Cod. debit. vendit. pignor. imped.* Alex. *conſ.* 75. *n.* 8. *lib.* 7.
cum aliis per Crauet. *conſ.* 106. *n.* 1.

Non obſtat prætenſa obſeruatio ex eo quod per
aliquot annos fuerint ſoluti quinquaginta duo ducati
monetæ regni, quia intra id tempus fuerunt etiam ſo-
3 luti ducati quadraginta auri de camera, vnde talis †
obſeruantia tanquam varia, & difformis non poteſt
deſeruire pro obſeruantiæ interpretatiua, Bart. *in l.* 2.
num. 25. *ff. ſol. matr.* cum aliis ad eam rem cumulatis
per Cranet. *conſ.* 313. *num.* 4. Addebant aliqui ex Domi-
nis, quod illa verba, ducati quadraginta auri de came-
4 ra † ſunt adeo clara vt nullam admittant interpreta-
tionem, ad vulgar. *l. ille aut ille, ff. de leg.* 3. cum aliis
quæ in ſpecie tradit Aret. *conſ.* 115. *n.* 2.

Admittebant tamen Domini quod ſolutio non ſit
5 facienda præciſè † in ducatis de camera, cùm illa
ſpecies monetæ difficillimè inueniatur, ſed poſſit
fieri in moneta æquiualente, vt fuit deciſum in aliis
cauſis.

Minus obſtant prætenſæ nullitates, & illa in pri-
mis quod pro parte Abbatis, ſiue Domini Epiſcopi cõ-
miſſarij inſtante Domino Marcello non fuerit præſti-
6 tum iuramentum calumniæ, quia fuit dictum † quod
ex literis concordiæ ſtatim fuit fundata intentio acto-
ris, & conſequenter ceſſaſſe ſuſpicionem calumniæ, &
ſucceſſiuè iuramenti, ex not. in *c.* 2. *vbi* Bald. *n.* 7. *verſ.
tum in iſto.* Felin. *n.* 2. *de Probat.* cum aliis per Cottam,
in memorab. in verbo, Iuramentum Calumniæ, & fuit aliàs
coram RR. PP. Seraphino, & Mellino, *deciſum,* licet
per prius in cauſa Romana attentatorum coram Illu-
ſtriſſimo Mantica Rota dubitaſſet.

Ad ſecundam ex defectu iuriſdictionis A. C. pro-
cedentis contra Dominum Marcellum tanquam Epi-
ſcopum fuit dictum quod quidquid ſit de facultatibus
7 A. C. ordinariis ceſſabat difficultas hoc caſu, † quo A.
C. proceſſit tanquam deputatus executor litterarum
Apoſtolicarum, quo caſu, non eſt dubium quin poſſit
procedere etiam contra Epiſcopos, iux text. *in cap. quia
8 pontificali, de offic. iudic. de legat. lib.* 6. † cuius decretalis
forma licet non fuerit per iudicem præciſè ſeruata,
quod non affirmabant, Domini dixerunt non ex eo
tantum inferri poſſe ad nullitatem, vt per Gloſſ. &
Doctor. *ibidem.*

*R. P. D. Penia, Romana pecuniaria, Lunæ, 23.
Ianuarij 1589.*

SVMMARIA.

1 *Ignorantia improbabilis, & ſupina non excuſat.*
2 *Solutio eſt facienda de moneta conuenta, quando certa
ſpecies monetæ eſt in obligatione, ſi ſpecies illa repe-
ritur, ſin minus illius æſtimatio iuxta tempus ſolu-
tionis facienda.*
3 *Valore monetæ extrinſecus mutata ſolutio, debet fieri
habita ratione ad æſtimationem, quæ eſt tempore ſo-
lutionis.*
4 *Præſcriptio contra Eccleſiam non currit niſi ſpatio
quadraginta annorum.*
5 *Cap. olim cauſam, & cap. fin. de cenſib. Intellectus.*
6 *Solutio facienda eſt iuxta valorem monetæ, quæ curra-
bat tempore obligationis, ſi illa ſpecies monetæ non
reperiatur.*

DECISIO CCXVI.

ANno 1524. inter Capitulum, & Canonicos S.
Celſi, & R. P. D. Bartholomæum Ferra Canoni-
cum S. Petri tanquam adminiſtratorem Capellæ Iuliæ
in Eccleſia S. Petri ſitæ, occaſione cuiuſdam litis in
Rota pendentis, fuit facta tranſactio ſuper quibuſdã
domibus, quas Canonici S. Celſi ad ſe pertinere dice-
bant; cuius tranſactionis virtute vtrique liti ceſſum
eſt, & conſtitutum vt in poſterum futuris perpetuis
temporibus Canonici S. Celſi legitimo dictæ Capel-
læ Iuliæ procuratori pro tempore exiſtenti ſingulis
annis de ſemeſtri in ſemeſtre ducatos centum auri in
auro de camera ſoluere tenerentur. Eos multis annis
Canonici S. Celſi iuxta formam dictæ tranſactionis
ſoluiſſe dicuntur. Ex apochis autem, & quietantiis
apparebat, quod ſaltem ab anno 1556. vſque ad an-
num 1586. Canonici S. Celſi dictos centum ducatos
ſolum ſoluerunt ad rationem vndecim Iuliorum pro
tempore currentium pro ſingulo ducato auri in auro
de camera; cùm autem dictus ducatus aureus de ca-
mera ſucceſſu temporis ſecundum valorem extrinſe-
cum eſſet auctus, quamuis auri pondus, aut bonitas
non appareбat omnino mutata; creuit enim eius va-
lor, qui nunc etiam currit ad iulios tredecim pro ſin-
gulo ducato. Propterea præfati Canonici S. Petri tan-
quã adminiſtrationes Capellæ Iuliæ tàm de præterito,
quàm de futuro ſolutionem præfatorum centum du-
catorum auri in auro de camera non ad rationem vn-
decim iuliorum, ſed ad rationem tredecim iuliorum
exigere volebant.

Hanc controuerſiam ambæ partes ſuffragio Rotæ
diffiniendam ſtatuerunt, eam mihi extra Rotam com-
miſerunt, quam propoſui die 2. Decembris 1588. &
quoniam Domini fuerunt varij non fuit capta reſolu-
tio. Itaque die 23. Ianuarij 1589. iterum propoſita poſt
diligentem diſcuſſionem, Domini duo tempora diſtin-
guenda prudenter putauerunt. Primùm præteritum,
quod reſpicit terminos, ſeu penſiones elapſas. Alterum
quod refertur ad penſiones futuras.

Quatenus attinet ad terminos, ſeu penſiones præ-
teritas cenſuerunt ne Canonici S. Petri amplius à
Canonicis S. Celſi exigant, quam hactenus receperũt,
vt ſcilicet, contenti ſint ſolutione facta ad rationem
vndecim iuliorum pro quolibet ducato auri in auro de
camera præſertim cùm non videatur eos poſſe iuuari
prætextu erroris ſui procuratoris qui præfatas penſio-
nes exigebat, & recipiebat à Canonicis S. Celſi ad ra-
tionem vndecim iuliorum pro quolibet ducato; nam
cùm

cùm ſingulis annis à dicto procuratore reciperent compura,& rationes ſubducerent ipſi ſibi potius præiudicium intulerunt, & ſi qua ignorantia conſiderati poterat illis non videbatur probabilis, ſed ſopina,
1 † quæ non excuſat errantem, *l.lata culpa, ff.de verb. ſign.l.quod Nerua,ff.depoſ.l.plurimum,l.nec ſupina,ff.de iur.& fact.ignor.* Tenor præterea apochsium,ſeu quietantiarum prætenſum iſtuni errorem ſatis tollere videbatur, cùm fierent habita ratione valoris aureorum antiquorum, de quibus in ipſa tranſactione fuerat actum.

Quantum ad ſecundum tempus ſpectat, quod futuras ſolutiones reſpicit, Domini voluerunt ſolutionem fieri vel ex aureis ducatis de camera, vel in eorum vero valore ſecundum tempora currentis nam
2 ſecundum communem Doctorum ſententiam,† quādo certa monetæ ſpecies eſt promiſſa, quæ extet tempore quo fieri debet ſolutio, illa ſpecies eſt ſoluenda, vel eius valor,ſeu æſtimatio tempore ſolutionis faciēdæ, Bart.& Doctor. *in l. Paulus.ff.de ſolut.* Aret.*conſ.*11. *n.*3, Cagnol. *in l.*2.*C.de pact.inter empt.& vendit.* Petr. Beninten. *dec.*39.*incipit, Dubitabatur in quadam cauſa*, Aym. *conſ.*47.*incipit, Magnificus dominus,n.*6.*verſ.*
3 *quinto loco.* Ratio autem eſt, nam † quando variatur extrinſecus monetæ valor ſine dubio non debet attendi tempus contractus, ſed tempus ſolutionis ita. Aret.*d.conſ.*11.*n.*3.vbi teſtatur hanc communem opinionem in caſu propoſito ducatus aureus de camera non apparebat variatus in bonitate intrinſeca,cùm is qui nunc creditur in curia ſit eiuſdem ponderis, & bonitatis(vt facta experientia eſſe videretur) ac ille qui ante quinquaginta, aut ſexaginta annos in vſu erat, argenteus autem nummus, quem iulium,vel paulum dicunt, erat immutatus, ac in duobus ferè baiocchis diminutus, vt conſtat ex conſtitutione quadam Pauli IV.incipit,Ex omnibus edita an.1558.vnde cum hodie cū vndecim iuliis currentibus non poſſit emi vnus aureus de camera ex illis qui currebant de tempore cōtractus, vel de illis, qui in illorum loco ſuffecti ſunt, debitor nunc ſoluens vndecim iulios pro illis qui ſolucbantur antiquis temporibus quando iulijerant meliores cum minus ſoluat, non ſatisfacit obligationi, nācum illis vndecim antiquis iuliis poterat emi vnus aureus de Camera, qui hodie cum vndecim iuliis noſtratibus,ſeu currentibus emi non poteſt.

Nec Canonici S. Celſi potuerunt præſcriptione ſe tueri,cùm non potuerint probare continuatas ſolutiones ad rationem vndecim iuliorum pro quolibet ducato,niſi ab anno 1556. vſque ad annum 1586. & ſic
4 per triginta tantum annos.† qui non ſufficiunt ad inducendam legitimam præſcriptionem contra Eccleſiam cum quadraginta anni requirantur, *cap. de quarta,cap.illud,de præſcript.* Illa vero ſolutio ad rationem decem iuliorum pro ducato facta per Canonicos S. Celſi, de anno 1529.vnica eſt,nec demonſtratur continuatio,ideo non eſt ſufficiens ad inducendam præſcriptionem, aut præſcriptionis initium, *d. c. illud*,§. *verum, de Præſcript.*
5 Ad † *cap. olim cauſam, & cap.fin.de Cenſib.* quibus ſanciri videtur vt deficiente antiqua pecunia ſolutio fiat in moneta, quæ eſt in vſu. Reſpondebatur primum reperiri nunc quidem Romæ ducatos aureos de camera antiquos, qui licet non ſint in vſu frequenti non tamen referre cum Canonici S. Celſi tot ſingulis annis reperire poſſint, quot ad partium ſummam centum ducatorum perſoluenda ſufficiat. Rurſus dicebatur, quod quamuis in indiuiduo non reperiantur illi ipſi aurei de camera, qui currebant de tempore contractus de anno 1524. reperiuntur tamen apud mercatores ducati alij de camera antiquis illis prorſus ſimiles, de quibus ſolutio commodè fieri poſſit, vnde non intrat diſpoſitio illorum textuum in caſu propoſito. Ac ita etiam procedit illa opinio, quæ aſſerit † ſolutionem 6
eſſe faciendam, iuxta valorem monetæ, quæ currebat tempore contractus, nam ea vera eſt quando antiqua moneta reperitur amplius, Ant.Burg. *in cap.cum.dilecti, num.*29.*de empt.*

Ad *deciſ.* Put.149. *incipiens, Communis concluſio eſt* reſpondebatur eam totam mutare, & incertam videri, ac ſuffragij potius priuati,quam deciſionis Rotæ ſpeciem præ ſe ferre.

Multa alia fuerunt vtrinque allegata quæ facilè ex præfatis, vel mutuo conciliantur vel ſubuertuntur, & ideò conſulto fuerunt hic omiſſa præſertim cùm Domini ad declarandam propoſitam difficultatem,in his, quæ dicta ſunt, præcipuè fecerunt fundamentum.

Illuſtriſſ. Cardinale Lancellotto, Romana aureorum octo Zeccarum 20. *Iunij* 1597.

SVMMARIA.

1 *Solutio eſt facienda de moneta currente tempore contractus, ſi ea tempore ſolutionis reperiatur, nec ſit mutata in bonitate intrinſeca, aliàs ſecundum æſtimationem illius de tempore contractus.*
2 *Contrahentes præſumuntur ſentire, vt ſolutio fiat de moneta qua eo tempore currit.*
3 *Obligatus ſoluere ſcutos aureos tenetur ſoluere eos,qui currunt tempore ſolutionis.*
4 *Intellige quando non reperiuntur aurei, qui currebant tempore obligationis, vel debitor nollet ſoluere illorum æſtimationem*, d.num.4.
5 *Bannimenta non comprehendunt contractus iam perfectos.*
6 *Bannimenta intelligi debent vt minus deuient à iure communi quam ſit poſſibile.*
7 *Et ne quis damnum patiatur.*
8 *Debitor dicitur in damno, ſi cogatur ſoluere monetam pretioſiorem ea quam tempore contractus recepit.*
9 *In obligationibus dubius venit id,quod eſt minus.*
10 *Verba contractus interpretantur contra eum, qui in illis ſe fundat.*
11 *Lex precedens declarando, trahitur etiam ad præterita.*
12 *Lex procedens corrigendo, non declaratoria, ſed correctoria dicitur.*

DECISIO CCXVII.

ANno 1596. emanarunt edicta vnum die 5. Ianuarij ſoper vero valore ſcutorum auri. Alterum die 8. Auguſti primi declaratorium,in quibus fuit ordinatum, quod ſcuta auri octo Zeccarum in dictis bannis ſpecificatarum intelligantur,& ſint ſcuta auri bona, & currentia, reliquarum verò Zeccarum ſint quindecim currentia,ſed minoris æſtimationis dictorum octo Zeccarum ad rationem duorum ſcutorum cum dimidio pro quolibet centenario. Et quia in vltimo edicto fuit etiam mandatum,quod ſolutiones in poſterum faciendæ in ſcutis auri in Kalendis Ianuarij ſequentis anni 1597. vigore litterarum cambij,cedularum, inſtrumentorum,& quorumcumque contractuum fieri deberent in dictis ſcutis octo Zeccarum, orta eſt dubitatio. An in ſolutionibus cenſuum,& aliorum contractuum ante dictum annum 1596. celebratorum, & ſimiliter in reſtitutione depoſitorum ante dicta banniments penes mercatores factorum debetent ſolui ſcuta auri ex dictis octo Zeccbis, vel ſatis eſſent alia quæcumque.

Et huiuſmodi dnbio die 20. Iunij 1597. de ordine
Sanctiſſimi per me in Rota propoſito Domini cenſue-
runt ſolutiones poſſe fieri in ſcutis currentibus, & or-
dinariis, licet non ſint octo Zeccarum mori ex com-
muni concluſione in hac materia monetarum: quod
1 † ſolutio eſt facienda in moneta currente tẽpore con-
tractus ſi ea tempore ſolutionis reperiatur, nec ea ſit
in bonitate intrinſeca mutata, vel ſit mutata, vel non
reperiatur in eius æſtimatione ſecundum æſtimatio-
nem de tempore contractus, & obligationis, iuxta tex.
in cap. olim, in cap. Canonicis, & vtrobique. Gloſſ. *&*
Doctor. *ext. de Cenſib.* Bart. *in l. Paulus, n. 6. vbi alij, ff.*
de ſolut. notant Doctor. *in l. cum quid ff. ſi cert. petat.*
Rubr. Alexand. *conſ.* 17. Soc. iun. *conſ.* 145. *n.* 94. *lib.* 1:
Corn. *conſ.* 322. *n.* 13. *lib.* 3. Bertran. *conſ.* 17. *n.* 4. *vol.* 4.
& conſ. 168. *n.* 1. *&* 261. *n.* 7. *vol.* 1. *p.* 1. & plures cumu-
lat Tiraq. *de retractu Lignag.* §. 1. Gloſſ. 18. *n.* 26. *&* 27.
Couar. *de veter. numiſmat. cap.* 7. §. *ſupereſt modo, num.* 2.
Anton. Gabr. *de ſolut. concluſ.* 1. *&* 2. cum aliis quos
refert, & ſequitur nouiſſimè Hieron. Gabr. *conſ.* 164.
n. 4. *lib.* 1. Put. *deciſ.* 149. *lib.* 2. & ita alias fuit reſolu-
tum *in Rota in vna Caſenatenſi pecuniaria, 14. Martij*
1597. *coram R. P. D. meo Penia.* Quare cum ſcuta auri
currentia tempore contractus hodie reperiantur, nec
eorum vſus ſit reprobatus quamuis ſit in æſtimatione
variata, ex quo non ſunt immutata in bonitate intrin-
ſeca ſatisfit per eorum ſolutionem iuxta dictam com-
2 munem opinionem. Maximè † cùm ea cenſeatur fuiſ-
ſe mens contrahentium, vt de currentibus tempore
contractus intelligatur facta promiſſio, Caſtr. *in l. fin.*
n. 4. *C. commun. de legat.* Guid. Pap. *q.* 493. *in princ.* Cal-
can. *conſ.* 15. *n.* 17. Et quamuis Boët. *deciſ.* 327. Alciat.
conſ. 38. *tomo* 3. *lib.* 8. Menoch. *conſ.* 288. *n.* 20. Aret. *&*
alij allegati per Tiraq. *vbi ſuprà, n.* 26. voluerint obli-
3 gatum † ſoluere in ſcutis aureis teneri ad ſoluendum
in ſcutis aureis currentibus tempore ſolutionis, tamen
4 intelligebant Domini † id habere locum quando non
reperiretur ſpecies promiſſa, vel debitores æſtimatio-
nem antiquorum ſoluere nollent, ſed quando ſpe-
ciem promiſſam ſoluere intelligunt, & ea reprobata
non eſt, ſequenda videtur prior opinio magis à Docto-
ribus recepta.

Et quia tota difficultas huius dubij videbatur re-
ſtricta ad intellectum dictorum bannimentorum. Ideo
Domini particulariter reſpondendo dicebant prędicta
edicta non eſſe intelligenda de ſolutionibus faciendis
vigore obligationum, & inſtrumentorum ante banni-
menta perfectorum, & habentium cauſam de præteri-
5 to, idque deducebant ex natura legis, † quæ reſpicit
negotia futura non autem præterita *l. leges, C. de legib.*
c. 2. *& c. fin. de conſtit.* & in terminis bannimentorum,
vt non comprehendant cõtractus iam perfectos etiam
ſi eorum effectus adhuc in pendenti eſſet, tenent Dec.
in cap. fin. n. 63. *verſ. ſexta concluſio de conſtit.* Caputaq.
deciſ. 103. *fuit dubitatum, lib.* 2. *in manuſcr.* & in materia
ſimilium conſtitutionum de valore monetarum, vt
non debeant extendi ad contractus & obligationes
præteritas, tradit Calcan. *conſ.* 15. *n.* 3. *cum ſeq.*

Idem demonſtrabant tum ex verbis, tum ex mente
dictorum edictorum. Ex verbis quidem, quia dicitur.
Ordiniamo, & cõmandiamo &c. quæ verba neceſſario de
obligationibus futuris, & in futurum faciendis intel-
ligi debent, cum ſubſequantur illa verba: *eccettuando*
ſolo, &c. in quibus cum diſponatur non comprehendi
eos contractus in quibus partes aliter conueniſſent,
apparet præcedentia eſſe intelligenda de diſpoſitioni-
bus futuris poſt bannimenta, ex quo in præteritis non
poterant contrahentes diſponere contra tenorem ban-
norum, quæ nondum emanauerant tempore contra-
ctus, neque poterant diuinare an emanare debuiſſent:
maximè cum infrà in verſ. *Et accio durante, &c.* ex-
preſsè concedatur dilatio vſque ad diem primã Ianua-
rij ad effectum, vt mercatores, & alij poſſent certiora-
re ſuos correſpondentes de diſpoſitione ipſius banni,
& ſic intelligitur de ſolutionibus faciendis vigore lit-
terarum, & contractuum poſt certiorationem celebran-
dorum. Ex mente verò, quia intentio banni fuit tan-
tum declarare valorem ſcuti, & quod iuxta valorem
taxatum eſſe deberet in commercio, non autem augere
obligationes, ita vt debitores obligati eſſent ſoluere
ſcuta octo Zeccarum in caſu in quo de iure aliter non
tenerentur, Oldr. *conſ.* 250. *n.* 3. & vltra intentionem
Legiſlatoris verba legis extendi non debent, *c. propria,*
de verbor. ſign. cum ſimilibus. præſertim quia † ea ſu- 6
menda eſt interpretatio in huiuſmodi bannimentis,
vt minus decedant à iure communi, Gloſſ. *magna, in l.*
fin. & in computatione, & ibi Doct. *C. de iure deliber.* † & 7
ne quis maneat in damno, quod eſſet † ſi cogeretur ſol- 8
uere monetam pretioſiorem eam, quam non recepit
tempore contractus, Gloſſ. *in l.* 2. *C. de nouat.*

Non obſtat quod ex quo non conſtat quod aurei
de quibus partes tempore contractus, diſpoſuerunt
eſſent de illis minoris bonitatis, & valoris octo Zec-
carum non videantur tales contractus reſtringendi ad
aureos iſtos inferiores cum potuerint ſolum ſolui in
confuſo non minus de vna, quam de alia Zecca. Quia
reſponſum fuit, quod cùm † verſemur in dubio, & in 9
materia obligationis inhærendum videtur illi inter-
pretationi, quæ tendit potius ad extenuandam, quam
ad augendam obligationem, *cap. in obſcuris, & c. inſpi-*
cimus, de reg. iur. in 6. & vtrobique not. Din. *l. quidquid*
aſtringenda, ff. de verb. oblig. & in ſimilibus terminis eſt
Gloſ. *in cap. olim, in verbo, vſualis, in fine, de iureiur.* &
quia † verba contractuum vbi in aliquo redduntur 10
ambigua contra fundantem ſe in illis regulariter in-
terpretari debent, *l. Lateribus, ff. de pact.*

Neque obſtat quod † cùm iſta bannimenta pro- 11
cedant per viam declarationis, ex quo declarant au-
reos bonos, & iuſti ponderis eſſe ſolùm illos octo Zec-
carum debeant trahi ad contractus præteritos Gloſ. *in*
cap. cum ſit, in verbo, ſine, de vſur. Bald. *in l. non dubium,*
vbi alij *C. de legib.* Gabr. *de regul. iur. concl.* 3. *n.* 8. ſiqui-
dem ſi reſpicerent præcedentes obligationes † non 12
poſſent dici declaratoria ex quo inducerent nouam
diſpoſitionem, & corrigerent præteritas obligationes,
cum de iure non teneantur contrahentes ad aliam ſo-
lutionem faciendam, & propterea correctoria non de-
claratoria iudicari debent, Caputaq. *dicta deciſ.* 203.
Calcan. *d. conſil.* 15. *n.* 16.

Et ex his fuit concluſum ſolutiones poſſe fieri in
ſcutis currentibus, quamuis non ſint octo Zeccarum.

Reuerendiſſimo D. Sacrato, Forolivienſis Cenſus,
Veneris 8. *Maij* 1602.

SVMMARIA.

1 *Moneta debet ſolui iuxta valorem currentem tempore ſolutionis, quando non eſt mutata bonitas intrinſeca.*
2 *In alternatiuis electio eſt debitoris.*
Declar. *quando vtraque pars alternatiua debita eſt æqualiter certa,* num. 4.
3 *Solutio debet fieri iuxta æſtimationem monetæ, quæ eſt in obligatione, non autem eius, quæ eſt in electione ſoluendi.*
5 *Moneta ſolui debet iuxta æſtimationem inter contrahentes conuentam.*
6 *Illatio non bene fit ex diuerſis.*
7 *Obſeruantia non poteſt interpretari actum, niſi conſtet de cauſa, ob quam ita fuerit obſeruatum.*

DECI

DECISIO CCXVIII.

EQues Bernardinus de Forliuio impoſuit annuum
cenſum ſcutorum octuagintaquinque auri ſuper
quodam ſuo prædio, & illum ſic impoſitum vendidit
Domino Hieronymo de Tordeſchis Canonico Nanſ-
brenſi pretio ſcutorum mille auri in auro; cuius valo-
rem in moneta Veneta ad rationem bononenorum
octuaginta quatuor pro ſcuto, & dicta moneta ad ra-
tionem bononenorũ duodecim pro ſingulis patachis
(iuxta quod in ciuitate Foroliuienſi tunc currebant
patacca) recepit: dictum autem cenſum vt ſupra aſſi-
gnatum, & venditum ſoluere promiſit dicto Hierony-
mo emptori in tot ſcutis auri ad pondus pitæ, vel in
moneta argentea currẽte de ſemeſtri in ſemeſtre in fine
cuiuſlibet ſemeſtris proportionabiliter, & pro rata, vi-
delicet, ſcuta quadraginta duo cum dimidio in fine cu-
iuſlibet, ſemeſtris euenit quod valor ſcuti auri fuit
immutatus, ita vt plus valeret tempore faciendarum
ſolutionum; quam valeret tempore contractus. Fuit
coram me dubitatum qui valor in propoſito cenſu eſ-
1 ſet attendendus. Placuit Dominis † eſſe attendendum
valorem aureorum de tempore ſolutionis, ex quo
non eſt mutata bonitas intrinſeca iuxta diſtinctionem
Bart. *in l. Paulus, n. 6. ff. de ſolut.* & eſt communis Docto-
rum opinio, per Aret. *conſ.* 15. *n.* 3. Grat. *conſ.* 13. *n.* 44.
lib. 1. Boëi. *deciſ.* 326. *n.* 13. *verſ. tertius verò, & quartus
caſus.* Soc. iun. *conſ.* 44. *n.* 15. *lib.* 4. Benint. *dec.* 39. & te-
nuit Rot. *in cauſa Ceſenatenſi pecuniaria*, 14. *Martij*
1597. *coram* R. P. D. Penia, & in pluribus alijs.

Non obſtat quod fuit alternatiuè promiſſum, vel
2 aurum, vel argentum, † ex quo infertur fuiſſe in po-
teſtate debitoris ſoluere argentum tanquam alterum
ex alternatiuis. §. *ſi plures, Inſt. de hered. inſtit.* & conſe-
quenter cum ab illo tempore & citra non fuerit mu-
tatus valor argenti bononenos octuaginta quatuor
conſtituere modo ſcutum argenteum debitum, ſicut
conſtituebant tempore contractus quidquid circa va-
lorem auri acciderit.

Nam reſpondetur cenſum fuiſſe impoſitum in ſcu-
tis aureis, & in eiſdem venditum, & licet fuerit data
facultas ſoluendi argentum, hoc non tollit quin ſcu-
3 tum aureum ſit in obligatione, † & conſequenter il-
lius æſtimatio, non autem monetæ ſit attendendus, vt
poſt Bald. Soc. iun. *conſ.* 44. *n.* 5. *verſ. ſecundo quoniam,
lib.* 4. Addebat vnus ex Dominis in hoc caſu argumen-
4 tum † non poſſe vigore alternatiuæ dici æqualiter de-
ductum in obligationẽ. cùm non contineat ſummam
certam, vt declarat Bar. *in l. ſi ſtipulatus fuero decem, n.* 2.
ff. de ſolut. & poſt illum Grat. *conſ.* 17. *n.* 26. *lib.* 2.

Minus ſubſiſtit in facto quod ſcutum aureum in
hoc caſu fuerit æſtimatum ad bononenos octuaginta
5 quatuor, † vnde illud tantum ſit attendendum, Bart. *in
d. l. Paulus, in fine, ff. de ſolut.* Quia licet pretium cenſus
fuerit ſolutum ad dictam rationem: quia de quo tem-
pore illa ſumma bononenorum correſpondebat valori
ſcutorum aureorum: ſed quia modo fuit immutatus
6 † non rectè infertur de illo tempore ad iſtud, ex vulg.
regula, *l. illud, ff. ad l. Aquil.* cum concordant.

Poſtremò non obſtant quæ dicuntur de obſeruan-
tia ſubſequuta in ſoluendo dictos bononenos octua-
ginta quatuor pro ſcuto: quia potuit eſſe ex eo, quod
dicta ſumma bononenorum per aliquod tempus fue-
7 rit correſpondens valori currenti aureorum, † propter-
ea, cùm non appareat ex qua cauſa ita fuerit ſeruatum
non poſſunt tales ſolutiones deſeruire pro obſeruan-
tia interpretatiua inſtrumenti, Aret. *conſ.* 115. *n.* 3. &
fuit dictum *in cauſa Parmenſi Status*, 14. *Mart.* 1580.
coram Robuſterio.

Ex quibus fuit concluſum ſententiam A. C. ad fa-
uorem Bernardini latam eſſe iniuſtam.

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

R. P. D. Cremonenſis penſionis, Luna 15.
Iuny 1598.

SVMMARIA.

1 *Quando eſt in obligatione certa ſpecies moneta, illa eſt
ſoluenda.*
2 *Aliud pro alio inuito creditori ſolui non poteſt.*
3 *Promittens ſoluere ſcuta auri in auro boni, & iuſti
ponderis, non poteſt ſoluere in moneta alterius ma-
teria.*
*Etiam ſi in promiſſione dicatur quod ſcutum aureum
conſtituat libras tot. quia hoc cenſetur additum de-
monſtratiuè*, num. 7.
4 *Immo nec poteſt ſoluere quælibet ſcuta aurea, ſed dum-
taxat ea qua ſunt boni, & iuſti ponderis.*
Licit. *ob penuriam moneta aurea, abſque tamen dam-
no creditoris*, num. 7.
6 *In reſeruatione penſionis plurimum attenditur par-
tium declaratio, & acceptatio.*
8 *Genitiuus de ſui natura ſtat reſtrictiuè.*
9 *Moneta deſtinata ſolutioni ſi augeatur, vel minuatur
in valore extrinſeco id cedit ad commodum, vel
damnum creditoris.*

DECISIO CCXIX.

FElic. record. *Greg. XIV.* Ioan. Antonio, de Honora-
tis hodie Epiſcopo Interamnẽſi reſeruauerat duas
penſiones annuas ſuper fructibus Eccleſiarum Paro-
chialium S. Michaelis veteris, & S. Andreæ Cremo-
nenſis vnam, videlicet, quinquaginta quinque, & alte-
ram centum, & ſex ſcutorum auri, in auro Italiæ, boni
& iuſti põderis mille ſeptingẽtas ac viginti libras mo-
netæ illarũ partium inſimul conſtituentium. Cùm au-
tem orta eſſet inter eum, & rectorem Eccleſiæ S. Mi-
chaelis quæſtio ſuper modo, & qualitate ſolutionis
penſionis faciendæ A. C. vel Iudex ab eodem deputa-
tus per ſententiam declarauit ſolutionem faciendam
in libris monetæ Cremonẽſis, non autẽ in ſcutis aureis
Italiæ boni, & iuſti ponderis. Vnde cauſa appellatio-
nis coram me introducta fuit reuocata in dubiũ iuſti-
tia huiuſmodi ſententiæ, & Dñi fuerunt in voto fuiſ-
ſe iniuſtam, & tanquam talem fuiſſe reuocandam.

Nam † ex litteris Apoſtolicis loquentibus de ſcutis 1
auri in auro apparet monetam auream fuiſſe in obli-
gatione poſitam, Bart. *in l. paulus, n.* 4. *de ſolut.* cum ad-
ductis per Cou. *de numiſm. c.* 7. *§. vnico, n.* 1. Ideò in mo-
neta aurea, non in alia ſpecie ſoluenda eſt penſio, cum
regulare † ſit quod aliud pro alio inuito creditore non 2
ſoluitur, *l.* 2. *§. mutuus ff. ſi cert. pet.* Gig. *de penſion. q.* 98. *in
fine.* Cagnol. *l. cum quidam, n.* 98. *ff. ſi cert. pet.*

Licet enim ex generali conſuetudine quælibet pe-
cunia in commercium recepta cenſeatur poſita in fa-
cultate ſoluendi, tamen præſenti themati non poteſt
accõmodari, quia † verba illa ſcuta auri in auro boni, 3
& iuſti ponderis, vt aliquid operentur auferunt facul-
tatem ſoluendi in moneta alterius materiæ quaſi ad
ipſam auream reſpexerit diſponens, *vt per* Boër. *dec.*
327. *n.* 1. Bologn. *conſ.* 11. *n.* 40. Cephal. *conſ.* 81. *n.* 5.
& ſeq. Theſſaur. *deciſ.* 174. *n.* 6. Et † quidem non ſim- 4
pliciter, quia non omnia ſcuta auri in auro ſolui poſ-
ſunt etiam ſi non obſtet materia cum ſit eadem, vt tra-
dit Bartol. *in d. l. Paulus*, & firmat Couar. *d. §. vnico, verſ.
ſecundo*, ſed propter diuerſitatem ponderis, de quibus
Pap. in intellexiſſe dicendum eſt, *l. ſeruus plurium, §.
fin. ff. de legat.* 1. *l. in minus, ff. de leg.* 3. Purpur. *conſ.* 80.
n. 3. *& ſeq.* & fuit dictum *coram me in vna Conthenſi
penſionis*, & in alijs cauſis.

5 Nec obſtant illa verba † libras mille ſeptingentas
viginti monetæ illarum partium ſimul conſtituen-
tium, quia ſtant demonſtratiuè, non autem faciunt
quod dictæ libræ ſint in obligatione. Socin. *conſ.* 298.
in princ. lib. 2. Grat. *conſ.* 14. *num.* 13. *lib.* 1. Boër. *d. deciſ.*
327. *num.* 3. & fuit in ſimilibus terminis dictum *coram*
Domino Penia, *in vna Caſenatenſi pecuniaria.* Nam cùm
in ciuitate Cremonæ tempore reſeruationis penſionis
vſualia, & currentia eſſent diuerſa ſcuta aurea, mirum
videri non debet ſi Papa voluit declarare ſuæ mentis
eſſe quod ſcuta reſeruata loco penſionis ſummam il-
lam librarum conficerent, & hunc intellectum reci-
piendum ſuadent. Primùm, quod in litteris reſerua-
tionis Papa ſubdit, dummodo Rectori remaneat ſcu-
ta centum ſimilia: nam ſi ſcuta aurea non eſſent poſi-
ta in obligatione, illa verba ſcuta ſimilia non coone-
nirent diſpoſitioni ad text. in *l. Plautius, ff. de auro, &*
arg. legato. Secundò, quia ſumma librarum mille ſe-
ptingentarum viginti eſt coaceruata ex duabus pen-
ſionibus reſeruatis in certo numero aureorum, quam
ſi Papa intellexiſſet in obligatione poſitam vtique
6 diuiſiſſet. Præcedentia vero confirmat † partium de-
claratio, & acceptatio, quam vt plurimum Papa in
huiuſmodi reſeruationibus amplectitur, vt fuit con-
ſideratum *coram Domino* Peruſino *in vna Auximana*
penſionis, & tradit Caſſador. *ſuper regula, deciſ.* 32.
num. 2. Mohed. *deciſ.* 356. quæ in præſtatione con-
ſenſus nullam fecerunt mentionem librarum, ſed ſcu-
torum auri in auro.

Neque habenda eſt ratio quod procurator penſio-
narij acceptauit ſolutionem penſionis in moneta ar-
gentea, & ad rationem dictarum librarum mille ſe-
ptingentarum viginti, quoniam, vt nuper fuit *coram*
Domino meo Litta, *in vna Aretina penſionis* reſpon-
7 ſum, propter † penuriam ſcutorum auri in auro iuſti
ponderis, poteſt ſolutio fieri in moneta diuerſa à de-
bita dummodo inde nullum damnum creditoris re-
ſultet, *dict. l. Paulus, ff. de ſolut.* Socin. iun. *conſ.* 101.
num. 3. *lib.* 3.

Minus facit ponderata dictio, conſtituentium, qua-
8 ſi genitiuus, † qui ſtat reſtrictiuè, *cap. cum capella, vbi*
Anton. de Butr. *de priuileg.* Alex. *in rubr. de nou. oper.*
nunc, num. 56. Quia reſtringit valorem auri ad ex-
preſſas libras tempore reſeruationis illi æquiualentes,
9 & propterea ſuccedit regula, † quod quoties moneta
deſtinata ſolutioni augetur, vel minuitur in valore
extrinſeco, id cedit ad commodum vel damnum illius
cui facienda eſt ſolutio.

R. P. D. Penia, Caſenatenſis pecuniaria, Vene-
ris 14. Martij 1597.

SVMMARIA.

1 *In promiſſione ſoluendi ſcuta aurea ad rationem tot ſolidorum pro ſcuto in paulis, vel ſcutis de camera, in obligatione ſunt ſcuta aurea, in ſolutione pauli, vel ſcuta de camera.*

2 *Verba illa ad rationem tot ſolidorum, appoſita in promiſſione de ſoluendo ſcuta aurea ſtant demonſtratiuè.*

3 *Valor monetæ quæ eſt in obligatione debet attendi iuxta tempus contractus, ſi illius valor non reperiatur diminutus.*

4 Ampl. *etiam ſi ſit diminutus valor monetæ inferioris de qua ſolutio fieri poteſt.*

5 *Solutio facienda eſt iuxta qualitatem monetæ à partibus declaratam.*

DECISIO CCXX.

EMerat de anno 1586. Euangeliſta de Galaſſis
prædium multarum tornaturarum à Balthazare
Romagnolo, æſtimata qualibet tornatura pretio ſcu-
torum triginta vnius auri ad rationem ſolidorũ octua-
ginta quatuor pro quolibet ſcuto, ideirco pretium
conficiens ſummam ſcutorum duorum millium cen-
tum ſexdecim, emptor ſoluere promiſerat intra termi-
num decem annorum proximè futurorum à die cele-
brati contractus, in pecunia numerata in tot paulis,
vel ſcutis de camera: addito inſuper pacto quod Euan-
geliſta emptor ſolueret liuellum pro dicto pretio ra-
tione fructuum prædij venditi ad æſtimationem quin-
que pro centenario, & quolibet anno in tot paulis,
vel ſcutis de camera.

Quia verò tempore contractus ad conficiendum
vnum ſcutum auri exigebantur vndecim pauli cum
dimidio: nam tunc octuaginta quatuor ſolidi ſeu ba-
iocchi faciebant tot paolos, modo vero, quia elapſis
iam decem annis, & termino ſolutionis adueniente
decem ſolum pauli implebant dictum ſcutum: quia
pauli, qui tempore contractus erat valoris quatreno-
rum quadraginta quatuor, nunc vigore Conſtitutionis
Gregory XIII. erat quatrenorum quinquaginta, & ſo-
lidus, ſeu baioccus, qui tempore contractus erat ſex
quatrenorum. Ideò cùm hæredes Euangeliſtæ empto-
ris vellent ſoluere ad æſtimationem monetæ curren-
tis, auctæ per Conſtitutionem Principis in valore ex-
trinſeco contra vero Balthazar venditor, & creditor
ſecundum veterem valorem tempore contractus ſibi
ſolui contenderet. Super hoc dubio Rota conſulta
vtraque parte informante, reſpondit ſolutionem fieri
oportere æſtimando ſcutum ad rationem vndecim
paulorum cum dimidio. Conſiderauit enim primum
vigore † inſtrumenti emptionis, & venditionis in 1
obligatione fuiſſe ſcutum aureum, in ſolutione autem
paulos, & ducatos de camera, & verba illa † ad ratio- 2
nem ſolidorum demonſtratiuè fuiſſe appoſita ad oſtẽ-
dendum de quo ſcuto contrahentes intellexiſſent,
Soc. *conſ.* 597. *lib.* 5. Grat. *conſ.* 14. *n.* 13. *lib.* 5. Boër. *dec.*
327. *n.* 3. Cùm autem † ſcutus aureus non reperiretur 3
diminutus illius valor, erat inſpiciendus tempore con-
tractus, quamuis † moneta inferior de qua ſolutio fieri 4
poterat eſſet valdè diminuta. Bart. *in l. eam quid, circa*
finem, ff. ſi cert. pet. Crau. *conſ.* 47. *n.* 6. Soc. iun. *conſ.* 142.
n. 6. *lib.* 1. Bologn. *conſ.* 11. *n.* 49. Ceph. *conſ.* 35. *n.* 8. *lib.* 1.
Quod maximè locum habere dicebatur in hoc con-
tractu in quo contrahentes expreſsè declarauerũt qua-
litatem aurei ad rationem, ſcilicet, ſolidorum octua-
ginta quatuor: † nam tunc ſi moneta inferior ſiue mi- 5
nuta decreſcat, ſolutio facienda eſt ad eam rationem,
iuxta qualitatem declaratam, Barbat. *conſ.* 19. *n.* 7. *verſ.*
ſed licet, lib. 4. Ceph. *conſ.* 31. *n.* 6. *& ſeq.* Boër. *dec.* 32. *n.*
10. Couar. *tract. de veter. numiſm. c.* 7. §. 1. *n.* 5.

R. P. D. Orano, Romana præenſi cenſus, Vene-
ris 11. Decembris 1598.

SVMMARIA.

1 *Debitori in dubio fauendum eſt.*

2 *Solutio declarat quanam ſpecies monetæ ſit in obligatione.*

3 *Obſeruatio ſubſequuta declarat, quæ retro geſta ſunt.*

4 *Contradictio creditoris non tollit vſum ſoluendi in certa ſpecie monetæ inchoatum tempore obligationis, licet non ſit præſcriptus.*

5 *Valor*

5 *Valor antiquæ monetæ cùm non eſt mutatus in bonitate intrinſeca, ſolutio poteſt fieri vel in illa, vel in æquiualenti.*

6 *Obſeruantia ſubſequuta de conſenſu partium quo ad modum ſolutionum præualet ſtatuto, & conſuetudini generali contrarijs.*

DECISIO CCXXI.

CVm aliàs annua præſtatio octuaginta ducatorum
de Carolenis Archipresbytero S.Celſi, reſeruata
ſuper domibus q.Iulio Alberino locatis propter iniu-
riam temporum,& varios caſus per b. m. Cardinalem
Ghinnucium arbitrium à partibus electũ reducta fuiſſet
ad ducatos quadraginta auri in auro de camera, ex quo
duæ ſpecies ducatorum in commercio hominum exi-
ſtunt. Dubium fuit ad quam ſpeciem dicendum ſit fa-
cta reductio. Et Domini cenſuerunt ad ducatos auri de
camera veteres,quia ſunt minoris valoris, *l.nummis,ff.*
5 *de leg.*3. & † in obſcuris fauendum eſt cauſæ debito-
ris, *l.ſemper in obſcuris,vbi* Dec. *n.*4. Cagn. *n.*15. *& ſeq.*
ff.de reg.iur.l.Titia,§.vero, ff. de auro, & argent. legato,
vt etiam contra fundantem ſe in verbis ambiguis , &
ſic hoc caſu contra Archipresbyterum capienda eſt
interpretatio, *l.veteribus de pact.* præſertim cùm huic
intellectui congruat obſeruantia. Nam in materia va-
2 loris monetæ † talis præſumitur facta promiſſio qua-
lis oſtenditur facta promiſſio, *l.Iulianus,§.proinde ff.ad*
Macedon. *l.ſi certis annis,* vbi poſt Ang. *n.*11. Alex. *in*
C.de pact. Socin. *conſ.*145. *ſub n.*3. *lib.*1. Corn *conſ.*181.
*n.*73. *lib.*2. Brun. *in tract.de augm. monet.q.*12. *in princ.*
3 Nulla enim poteſt eſſe melior declaratio † quam ea,
quæ ſumitur ex his, quæ poſtea re ipſa, & longo vſu
ſeruata ſunt, Bart. *conſ.*56. *volum.*2. Felin. *in cap.cum*
*Bertoldus,n.*28. *de re iudicat.* ſolutionem autem factam
fuiſſe in ducatis veteris valoris non debemus contro-
uertere: nam ex libris Ioannis Alberini , & etiam ex
quietantiis Ioann. Franciſci Firmani Archipresbyteri
de hoc liquet : vbi fatetur ſe in tribus terminis rece-
piſſe ducatos auri de camera veteres, ac in quatuor ſe-
quentibus viginti ducatos ſimiles. Idem etiam ex aliis
quietantiis Cornelij Firmani eius ſucceſſoris , & ex
4 aliquibus moderni Archipresbyteri etiam ſi † ab ali-
quot annis per proteſtationem contradixerit , nihilo-
minus non potuit tantum operari , vt extingueret
vſum obſeruatum ſtatim poſt contractum etiam quod
non fuerit præſcriptus : quia non requirit præſcri-
ptionem, vt tradit poſt alios Aym. *conſ.*202. *n.*2. Vnde
5 cùm † moneta ducatorum veteris valoris non ſit mu-
tata in bonitate intrinſeca, *cap.cùm olim, cap.cum ca-*
nonicis,de cenſ. Bart. *in l. Paulus,num.*6. *ff.de ſolut.* Gabr.
*conſ.*164. *n.*4. *lib.*2. meritò dicendum eſt ſatisfactum
ſibi videri ſi vel in illa fiat ſolutio, vel in eius æquiua-
lente, Put. *deciſ.*249. *lib.*2.

Nec obſtat decretum camerale , quia licet poſſit
fortaſſis reſponderi , quod non comprehendat præte-
rita, vt videtur tenere Caputaq. *deciſ.*103. *lib.*2. *in ma-*
nuſcr. Calcan. *conſ.*15. *n.*13. *cum ſequenti,* & dictum fuit
coram R. P. D. meo Lancellotto *in vna Romana octo*
Zeccarum, 20. *Iunij* 1597. clarum eſt etiam quod diſ-
ponit circa debita Cameræ , & penſiones beneficio-
rum; non autem circa conuentiones factas inter parti-
culares de ſolutione certo modo facienda: nam, vt tra-
6 dit Brun. *de augm.monet.p.*2.... c7. obſeruantia † ſubſe-
quuta, cùm contineat conſenſum vtriuſq; partis præ-
ualet ſtatuto,& conſuetudini generali in contrarium.

Neque ad propoſitum facit deciſio facta *coram R.*
P.D. Penia in Romana pecuniaria. Quia in eius thema-
te non fuit controuerſia ſuper ſpecie ducati, ſed ſuper
valore: nam partes erant concordes circa ſpeciem , &
eius intrinſecam bonitatem, quæ immutabilis eſt, non
autem circa ſolutionem propter immunitatem eius
extrinſecam qualitatem. Ideoque hodie optima ratione
dictum fuit in valore hodierno ducatorum auri de ca-
mera veteri per Dominos de Alberinis dicto Archi-
presbytero S.Celſi ſolutionem eſſe faciendam.

Illuſtriſſ. Cardinale Ludouiſio, Foroliuienſis cenſus, Lunæ 11. Februarij 1602.

SVMMARIA.

1 *Mutato valore monetæ reſpectu bonitatis intrinſecæ, ſolutio debet fieri de moneta currente tempore obligationis ſi poteſt, ſin minus de currente tempore ſolutionis ad valorem antiquæ,* & num.6.

2 *Teſtis, qui ex depoſitione poteſt commodum reportare, dicitur teſtificari in cauſa propria.*

3 *Teſtis deponens ſuper negatiua, debet etiam non interrogatus reddere rationem ſui dicti.*

4 *Teſtis deponens ſuper negatiua, debet deponere ſe vidiſſe illum actum ex quo negatiua reſultat.*

5 *Teſtis deponens ſuper negatiua, debet excludere actum, & potentiam.*

7 *In ſolutionibus faciendis de qua moneta ſolui debeat, attenditur vltima præcedens ſolutio.*

DECISIO CCXXII.

CAtherina Zaffia de anno 1585. emit annuum
cenſum ſcutorum tredecim auri in auro ab He-
ctore Mengo de quo tempore in ciuitate Foroliuij
valor aurei erat bononenorum octuaginta quatuor,
qui poſtea tractu temporis fuit multum alteratus , &
notabiliter auctus : orta fuit controuerſia inter Men-
gum debitorem cenſus,& Alphonſum Zaffium hære-
dem Catherinæ, quia Mengus volebat ſoluere dictos
bononenos octuaginta quatuor pro quolibet ſcuto;
Alphonſus autem petebat ſcutum aureum , iuxta for-
mam inſtrumenti, vel illius valorem pro tempore cur-
rentem.

Propterea dubitaui quomodo eſſet ſoluendus cen-
ſus huiuſmodi, & quia in præteritum ſolutio non ſo-
lum fuerat facta in ſcutis aureis diminutis , & tonſis,
ſed etiam quod generaliter de dicto tempore in Ciui-
tate Foroliuij,& in tota Prouincia Romandiolæ in pro-
miſſionibus, & in quibuſcunq; contractibus, quando
habebatur métio de ſcutis auri in auro intelligebatur
de ſimilibus ſcutis leuibus,& diminutis, & de huiuſ-
modi fiebant omnes ſolutiones,& quod non currebãt,
neque expendebantur aliqui aurei, qui eſſent ad pon-
dus cameræ ſed omnes diminuti,tonſi, & non leuiter
minores iuſto pretio, qui poſtea fuerunt tempore *fel.*
rec. Greg. XIII. per edicta publica prohibiti, & repro-
bati,& ab iudice citra currunt,& expenduntur tantum
nummi aurei iuſti ponderis, & ob id maioris valoris,
propterea ſuccedit communis Cõcluſio, † quod quan- 1
do pecunia in pondere,& bonitate intrinſeca mutatur,
ſolutio debet fieri de moneta antiqua, ſi fieri poteſt, vel
ſi non poteſt de noua ad valorem tamẽ antiquæ, Oldr.
*conſ.*250. *n.*2. Bart. *in l. Paulus,n.*6. *ff.de ſolut. & in l.cum*
*quid,num.*14. vbi etiam Paul. de Caſtr. *n.*5. Alex. *n.*16.
*ff.ſi cert.pet. Imola, in Clement.fin. ſub num.*12. *verſ.dic.*
vt per Bart. *de decim.* Soc. *conſ.*298. *ante medium,libr.*2.
Corn. *conſ.*321. *ſub numero* 12. *verſ. hoc tamen non ob-*
*ſtante,lib.*3. Aym. *conſ.*47. *ſub n.*6. Afflict. *deciſ.*90. *n.*3.
Natta, *conſ.*362. *n.*1. & in terminis, quando pecunia
fuit diminuta propter tonſionem tradit Felin. *in capit.*
*quanto ſub num.*12. *verſic.item ex defectu pecuniæ,de iu-*
reiurando, Imola in dicta l. Paulus, in fine. Domini ta-
men dixerunt Mengum non probare ſolutionem

pretij Cenſus fuiſſe factam in ſcutia non iuſti pon-
deris: quia primus teſtis, qui id deponit, vltra quod eſt
vnicus cùm deponat ſcuta centum ſoluta Thomæ Au-
guſtino fuiſſe ad ſui contemplationem accepta, &
ipſe recognouerit bonā fidem in dicto Cenſu, & pro-
2 pterea † poſſit ex ſua depoſitione commodum repor-
tare dicitur teſtis in cauſa propria, Bald. *conſ.* 227. *n.* 2.
lib. 5. Aym. *conſ.* 99. *n.* 2. patitur etiam alios defectus, &
in perſona, & in examine de quibus per informantes.
Viſum fuit etiam Dominis non probare negatiuam,
quod temporibus articulatis non expenderentur, nec
currerent aliqui aurei iuſti ponderis teſtes enim, qui
ſuper quatuor aſtruunt hanc negatiuam nullam red-
3 dunt rationem, & tamen teſtes, † qui deponunt ſuper
negatiua debent etiam non interrogati reddere ſuffi-
cientem rationem, Bald. *in l. cum hi*, §. *ſi integra, ff. de
tranſ.* Alex. *conſ.* 136. *n.* 6. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 101. *ſub n.* 1.
verſ. tertio principaliter, Ripa *in cap. cum Eccleſia Su-
trina, num.* 88. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* Aym. *conſ.* 2. *ſub*
4 *n.* 3. Et cùm teſtis, † qui deponit ſuper negatiua de-
beat affirmare ſe vidiſſe illum actum ex quo negatiua
reſultat, §. *ſi verò adſunt* Auth. *de hæred. &* Falcid. Bart.
conſ. 102. *Cariſſime Domine, n.* 4. *lib.* 1. opporteret quod
illi teſtes affirmarent ſe vidiſſe omnes contractus, &
omnes ſolutiones in ſcutis aureis factas in Ciuitate
Foroliuij anno 1580. vſque ad annum 1591. Immo
5 † quod non potuiſſent fieri ſolutiones in ſcutis au-
reis iuſti pōderis quin ipſi ſciuiſſent, & vidiſſent, Bart.
in l. 1. §. *hoc interdicto, ff. de itiner. actuque priuato*, cum
aliis quos refert, & ſequitur Dec. *conſ.* 649. *poſt n.* 10.
Immo ſecundus teſtis admittit quod aliquando ſolu-
tio fieret in ſcutis iuſti ponderis, dum iuxta 16. inter-
rog. dicit *correuano per il più ſcudi d'oro ſcarſi*, & quar-
tus ſuper primo, quando deponit, *che non correuano
quaſi d'altra ſorte*, accedit fides plurium nobilium vi-
rorum atteſtantium, quod expendebantur ſcuta iuſti
6 ponderis, & ſcuta leuia, & propterea cùm † non appa-
reat, quod aureus in ſua intrinſeca bonitate fuerit al-
teratus, licet ſit variatus valor ſoluendus eſt vel aureus
ipſe, vel eius æſtimatio de tempore ſolutionis, *c. olim,
& c. cum canonicis*, & ibi notat. *de cenſib.* Gloſſ. *in cap. ſi
quis ignorat. in verſ. tempore noſtro*, 32. *q.* 4. Bart. *in d. l.
Paulus, & in d. l. cum quid*, Bald. *conſ.* 213. *n.* 1. *lib.* 5. Aret.
qui dicit communem, *conſ.* 279. *ante med. verſ. tamen
concluſi contrarium, lib.* 1. Curt. iun. *conſil.* 14. *ſub n.* 5.
verſ. non igitur eſt dubium, cum pluribus alijs.

Et ſic Domini reſoluerunt ſolutionem cenſus eſſe
faciendam in ſcutis aureis, vel in æſtimatione ſecun-
7 dum tempus ſolutionis: tanto magis, quia apparet † ex
ſolutione vltimo loco facta, quod fuit ſoluta æſtima-
tio aurei currentis, vt in terminis conſiderat Gabr. *conſ.*
164. *n.* 7. *lib.* 1. ex traditis per Bald. *in l. ſi certis annis,
n.* 11. *C. de pact.*

*Illuſtriſſ. Cardinale Ludouiſio, Rauennatenſis
cenſus, Lunæ 7. Maij 1607.*

SVMMARIA.

1 *Tranſigi ſuper iure claro non poteſt.*
2 *Procurator non poteſt iura ſui principalis, quæ non patiuntur controuerſiam remittere.*
3 *Remiſſio gratuita habet vim donationis.*
4 *Procurator etiam cum libera donare non poteſt.*
5 *Clauſula executiua inſtrumentorum non alterant diſpoſitionem.*
6 *Mandatum extenditur ad ſolita.*
7 *Interpretatio ea ſemper eſt capienda, quæ minus præiudicat.*
8 *Remiſſio eſt ſtricti iuris.*
9 *Remiſſio eſt interpretanda, vt remittenti minus præiudicet quam ſit poſſibile.*
10 *Verba ſunt interpretanda contra eum, qui ſe fundat in illis.*
11 *Cedens non poteſt præiudicare ceſſionarie.*
12 *Minus ſolui dicitur etiam reſpectu temporis.*
13 *Tranſactionis natura eſt, vt qualibet pars aliquid det vel remittat.*
14 *Ratificatio requirit in ratificante ſpecificam ſcientiam omnium qualitatum rei, & actus ratificandi.*
15 *Inſtrumentum vt de eo ſcientia habita dici poſſit, neceſſe eſt, vt ratificanti fuerit lectum.*

DECISIO CCXXIII.

DOmini cenſuerunt tranſactionem non obſtare
intentioni agentium: quia Carolus Altauilla ab
eis procurator conſtitutus in multis exceſſit fines ſui
mandati. Licet enim fuiſſet illi data facultas tranſigen-
di ſuper quacunq; re, iure, cauſa, & negotio emergenti
virtute, & vigore ſolutionis tàm ſortis principalis, quā
fructuum decurſorum, attamen non † potuit tranſige- 1
re ſuper iure claro, & indubitato, *l. Lucius*, §. *fin. ff. de
adminiſtr. tuter. l. pactum vocationis, C. de pact. l.* 1. *vbi*
Bald. *ff. de tranſact.* Salic. *in l. Præſes, n.* 2. *& ibi* Iaſ. *n.* 13.
ff. de pact. Abb. *conſ.* 85. *ad fin. verſ. nam tranſactio, lib.* 2.

Minus potuit † procurator ius ſuorum principa- 2
lium, quod controuerſiam pati non poterat dimittere,
Feder. de Sen. *conſ.* 177. *num.* 3. *&* 4. Alex. *conſil.* 22. *n.* 8.
lib. 1. Iaſ. *in l. contra iuris*, §. *ſi filius, n.* 5. *ff. de pact.* Iſta
† enim gratuita remiſſio vim prorſus donationis obti- 3
net, *l. ſicut.* §. *an paciſci, ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolu.*
Dec. *conſ.* 402. *num.* 5.

Et † procurator quantumuis generalis, & ſub qua- 4
cumque facultate, ac etiam cum libera conſtitutus
donare non poteſt, Bart *in l. procurator cui, in prin. ff. de
procur.* Bald. *in l. non abſtulit. n.* 1. *ante finem, C. de nouat.*
Alex. *&* Iaſ. *vbi ſupra*, Natta *conſil.* 25. *n.* 4.

Non obſtant † clauſulæ executiuæ: quia non au- 5
gent, nec alterant, vt bene per informantes. Ex quibus
conſtat non potuiſſe Cenſum impoſitum ad rationem
decem pro centenario reduci ad octo.

Non obſtat quod Papa ſoleat facere huiuſmodi re-
ductiones in ſignatura: quia vltra quod nunquam fa-
cit pro fructibus decurſis, vt fecit procurator, poteſt
etiam quo ad futuros denegare, & aliquando denegat
reductionem, immo in indiuiduo in hoc cenſu dene-
gauit, & iſtud ſolitum à Principe fieri non venit ſub
mandato, licet † veniat ſolitum conſtituentis. *l. vel* 6
vniuerſorum, ff. de pign. act. cum præſertim iſtud ſoli-
tum Principis contineat remiſſionem, & donationem,
quæ cenſetur excluſa à quocumque mandato in quo
expreſſa non reperitur, vt dictum eſt.

Neque in contrarium faciunt litteræ, quæ exhiben-
tur: quia vltra quod non ſunt productæ nec recognitæ
non etiam concludunt reductionem, nam litteræ, quæ
dantur ſub nomine Pirro Gonzagæ loquuntur de re-
miſſione vnius pro centenario, & procurator duos di-
miſit; non apparet etiam an loquantur de fructibus de-
curſis, vel decurrendis, & intelligendæ ſunt de remiſ-
ſione decurſorum, non de reductione futurorū, & pro-
pterea, † vt capiamus interpretationem minus præiu- 7
dicialem. Aym. *conſ.* 33. *n.* 24. præſertim in remiſſione,
† quæ ſtricti iuris eſt & ſtrictiſſimè interpretāda. Oldr. 8
conſ. 5. *de Preb.* Card. *conſ.* 120. *n.* 3. Dec. *conſ.* 352. *n.* 7.
Gab. *conſ.* 60. *n.* 6. *lib.* 1. ita † vt remittenti minus noceat, 9
quā ſit poſſibile, Dec. *in l. poſtquam liti, n.* 15. *C. de pact.*
Grat. *conſ.* 17. *n.* 46. *lib.* 1. & dixit Rota *in vna Nullius
caſtri montis Portij*, 6. *Martij* 1581. *coram Brauo.* & † ca- 10
piēda interpretatio verborum ad fauorem remittentis
contra

contra eum, qui ſe in remiſſione fundat, *l. veteribus, ff. de pact.* Curt. iun. in *d. l. poſtquam liti, num.* 6. Gabr. *vbi ſupra.* Ruin. in *d. l. rurſus.* Accedit quod in alijs litteris ſub nomine Iulij apparet remiſſionem fuiſſe conditionalem, dummodo ſolutio ſtatim facta fuiſſet. Litteræ Iulij Cæſaris approbantes factum Pirri cenſentur approbare ſub eadem conditione. Rurſus approbatio licet remittat conditiones, & in obſeruantiam, per illa verba, *Volendo ſernar la conditione, &c.* Accedit quod dicitur litteras Iulij Cæſaris fuiſſe ſcriptas poſtquam ipſe vna cum alijs fratribus ceſſerant hunc cenſum
11 Domino Herculi, & eius vxori, & † propterea illis nullo modo præiudicant, Bart. *& alij, in l. facto, §. ſi heres, ff. ad Trebel.* Afflict. *dec.* 163. *in fine*, Gozad. *conſ.* 3. *num.* 8. Additur etiam cenſum fuiſſe conſtitutum ad fauorem etiam aliorum fratrum Pirri, & Iulij Cæſaris, quibus non potuiſſet ipſe præiudicare remittendo, aut confitendo. Accedit quod in taxando valore ſcutorũ auri in auro qui ſemper fuit minor eo, qui vigebat Mantuæ ibi erat deſtinata ſolutio notabiliter præiudicauit ſuis principalibus, & vlterius dedit dilationem ad ſoluendum ſcuta trecenta triginta, quorum remanebant aduerſarij debitores ſecundum dictam taxationem, & ſic vltra grauamen taxationis ius etiam
12 conſtituentium † in tempore minuit, *§. plus autem, Inſtit. de act.* grauauit etiam in alijs de quibus per informantes omnia ad fauorem aduerſariorum ſtatuendo, nihil principalibus acquirendo, & propterea ter-
13 minos etiam tranſactionis exceſſit, † de cuius natura eſt pars quæ alteri remittit in recompenſationem recipiat, *l. 1. ff. de tranſact. l. tranſactio, C. eod.* Bart. *in l. ſi cognita, num.* 5. *C. eodem.*

Non obſtat prætenſa ratificatio tranſactionis dedu-
14 cta ex quibuſdam litteris Dominæ Franciſcæ, † quia probari deberet, quod ipſa habuiſſet clarã, & ſpecificam ſcientiam omnium in inſtrumento tranſactionis contentorum, Paul. de Caſtr. *conſ.* 465. *num.* 5. *verſ. reſtat nunc, lib.* 1. Card. *conſ.* 44. *num.* 3. Ruin. *conſ.* 91. *num.* 11. *lib.* 1. latè Tiraq. *de retractu part.* 2. Gloſ. 2. *n.* 3. quæ ſcientia videtur potius per dictas litteras excludi cum Franciſca in eis conqueratur non potuiſſe vnquam habere copiam tranſactionis licet eam ſæpius petierit, & vix eſt vt potuerit habere perfectam noti-
15 tiam ipſius, † ad quam videtur requiri quod illam legerit, vel illi lecta fuerit, Paul. de Caſtro, *vbi ſupra*, Aym. *conſ.* 197. *poſt num.* 14.

Minus etiam concluditur ratificatio ex receptione ſolutionis in ſcotis monetæ ad formam ipſius tranſactionis: quia omnes quietantiæ poſt tranſactionem factæ dicunt ad computum fructuum, ſeu liuellorum nulla facta mentione tranſactionis. Et licet non aſcenderent ad ſummam debitam vigore inſtrumenti cenſus fuerunt receptæ, vt minus debearur non animo ratificandi tranſactionem, Innoc. *in cap. ſuper hoc, n.* 2. *in fine*, vbi poſt Ioan. Andr. *propè finem, verſic. ſuper ſpoliatione.* Anton. de Butr. *ſub num.* 21. *de renunciat.* Bartol. *in l. ſi per vim. num.* 2. vbi etiam Alex. *C. de his, qua vi, metuſve cauſa*, Socin. *conſ.* 24. *num.* 46. *lib.* 1.

R. P. D. Ottembergio, Romana caducitatis, Luna 20. May 1602.

SVMMARIA.

1 *Debitor non eſt in mora ſoluendi, quando in loco deſtinata ſolutionis non adeſt legitima perſona, cui ſoluatur.*
2 *Onus probandi fuiſſe in loco perſonam legitimam ſpectat ad creditorem.*
3 *Debitor non tenetur offerre, nec proteſtari, quando non adeſt perſona legitima, qua recipiat.*
4 *Mora incurritur ob non ſolutionem etiam lite pendente.*

DECISIO CCXXIV.

COncluſum fuit vna tantum parte informante reuocandum eſſe mandatum A. C. cuius vigore Octauianus Maſcainus fuit exutus poſſeſſione domorum ob non ſolutum canonem. Etſi enim defecerit in ſolutione, quod ipſe ingenuè agnoſcit, non tamen fuit in mora, † ſi quidem non aderat perſona legitima 1
cui fieret ſolutio, quæ deſtinata erat in Vrbe ideóque non tenebatur Mediolanum ad domum creditoris accedere, Anchar. *in cap. ſignificante, num.* 8. *de pign.* Bart. *in l. item illa, num.* 9. *ff. de conſtit. princ.* Mohedan. *deciſ.* 15. *de locat.* Rolan. *conſ.* 87. *num.* 14. *lib.* 1. † Onus au- 2
tem probandi ad fuiſſe legitimum procuratorem ad recipiendum incumbit Dominis de Sorbellonibus, Bart. *d. l. item illa, n.* 11. *& ibi* Fulgoſ. *& alij*, Alex. *conſ.* 210. *num.* 2. *lib.* 6. Ruin. *conſ.* 151. *num.* 3. *lib.* 3.

Neque etiam † neceſſaria erat in hoc caſu oblatio, 3
aut proteſtatio ex parte Maſcaini, Alex. *conſ.* 91. *num.* 11. *lib.* 1. Ruin. *d. conſ.* 151. *num.* 4. Mohed. *d. deciſ.* 15. *num.* 1. Afflict. *deciſ.* 316. *n.* 2. Mandoſ. *in praxi ſignat. grat. verſ. Quaro deſtinato, &c.*

Non obſtat quod caducitas incurratur ob non ſolutionem etiam lite pendente: nam & ſi Franciſcus Oliua fuerit conſtitutus procurator ad caducitatem acceptandam, non tamen habuit legitimum mandatum ad exigendum canonem.

R. P. D. Vbaldo, Neapolitana cenſus, Mercurij 1. Iunij 1616.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam.*
2 *Solutio eſt probanda ab eo, qui illam aſſerit.*
3 *In haredem tranſeunt omnia iure actiua, & paſſiua.*
4 *Monachus quidquid acquirit Monaſterio.*
5 *Epiſcopus regularis ſibi non Eccleſia acquirit, ſi apparet id voluiſſe.*
6 *Exceptio nullitatis ſententia non obſtat, quando opponens patitur diſcuti ſuper negotio principali.*
7 *Sententia iniuſta non tranſit in iudicatum.*

DECISIO CCXXV.

BErnardinus, & Andreas fratres de Pirontis de anno 1568. 13. Maij, conceſſerunt in emphyteuſim perpetuam fratri Alexãdro Mollo Carmelitano quendam ſuum ad effectũ in eo fabricandi Eccleſiam, cùm onere reſpondendi annuum canonem, ſeu cenſum ducatorum viginti quatuor, qui cenſus inter alia bona illorum de Pirontis fuit mediante curia adiudicatus Vincentio Stazzano eorum creditori, & cùm Hyeronymus Vincentij filius hæres, & donatarius egiſſet contra fratres Carmelitanos pro conſecutione canonum decurſorum, necnon ad declarationem deuolutionis, lata ſententia abſolutoria fratrum à Romano Nuntio Neapolitano illa fuit in gradu appellationis reformata, & quo ad ſolutionem canonum decurſorum, & decurrendorum fuerunt condemnati fratres, quo ad deuolutionem abſoluti de qua vltima ſententia cum hodie ageretur in Rota, cenſuerunt Domini illam eſſe confirmandam.

Nam intentio Hieronymi eſt fundata in publico

1 inſtrumento conceſſionis io emphyteuſim, † qood
facit probationem probatam, Bal. *in l. quoties, in fine, C.
de iudic.* Pariſ. *conſ.* 10. *num.* 70. *lib.* 1. Cur. iun. *conſ.* 109.
num. 10. & de ſolutione canonum ooo docetur, quæ
2 † tanquam quid facti probari debet, *l. quingenta, ff. de
probat.* Natta, *conſ.* 169. *num.* 1. & ſequitur Surd. *deciſ.*
105. *n.* 9. & licet inſtruoentum non cantet de Hieronymo
tameo vt dixi, ipſe eſt filius & dooatarius, & hæres
Vincentij, vt ex iuribus datis in Summario, *n.* 6. *&* 7.
vnde ſicut Viocentius potuiſſet agere contra fratres,
3 ita etiam Hierooymus eius hæres io † quem fuerunt
tranſlata omnia iura actiua, & paſſiua, *l.* 1. *C. vt actio
ab hered. & contr. hered.* Sur. *deciſ.* 240. *num.* 9.

Non obſtat præcipuum fundamentum informanſium
pro fratribus quod conceſſio fuerit facta fratri
Alexaodro abſque mentione, & ioteruentu fratrum,
vel Monaſterij, & ideò cùm ſitus, pro quo ſoluitur
cenſus, non videatur acquiſitus fratribus & Monaſterio,
nec videaotur fratres poſſe conueniri pro ſolutione
dicti cenſus: quia fuit reſponſum hanc exceptio-
4 nem noo releuare, tum † quia quidquid acquirit Monaſterio,
cap. in præſentia, vbi Doctor. *de probat.* Innoc.
& alij, in cap. cùm olim 2. *num.* 3. *de priuil.* Et quod etiam
frater Alexander voluerit acquirere Monaſterio apparet,
quia io eodem inſtrumenro promiſit Generalem
ſui illud ratificaturum; tum etiam quia in effectu
Monaſterium ratificauit, cùm appareat per inſtrumentum
fratres ſoluiſſe Pitooris ducatos ſeptuaginta duos
pro tribus anois, vt in copia, quæ fuit data.

Neque applicatur deciſio io caoſa Vſcellenſi ſpoliorum
coram Reuerendiſſimo Bononienſi ex aduerſo
5 allegata: quia † Epiſcopus Regularis beoe poteſt ſibi
acquirere tanquam Epiſcopus, & non Eccleſiæ, ſi appareat
id fuiſſe ab eo actum, ex allegatis io Deciſiooe,
ſecus autem eſt in Monacho, qui oon poteſt ſibi acquirere
ex ſupra deductis.

Quo verò ad deoolutionem pariter Domini reſpooderuot
pro confirmatiooe ſententiæ: cùm enim ex
teſtibus datis pro ipſo Hieronymo conſtet in ſitu de
quo agitur, fuiſſe ædificatam Eccleſiam, nou poteſt in
eo cadere deuolutio, cùm non ſit amplius io commercio,
§. *ſacra Inſtit. de rer. diuiſ.*

Non obſtat exceptio nullitatis ſeoteotiæ de qua
agitur, vti latæ poſt ſeoteotiam Nuntij, quæ tranſitum
fecerat io iudicatum ob appellationem deſertam,
6 quia reſpondebatur: tum quia † illi fratres ceoſebantur
renonciaſſe cum paſſi fuerint diſcuti ſuper negotio
principali, Alex. *conſ.* 63. *ſtantibus, num.* 21. *& ſeq.*
7 *lib.* 4. tùm quia ſententia Nuntij tanquam † iniuſta
non videbatur potuiſſe traoſire in iudicatum, Rota
deciſ. 311. *num.* 2. *part.* 2. *diuerſ.* & fuit dictum *in Anconitana
bonorum,* 20. *Maij* 1611. *coram* R. P. D. meo
Manzanedo. *Et ita deciſum.*

*Illuſtrißimo Cardinale Pamphilio, Romana
cenſus* 10. *Maij* 1596.

SVMMARIA.

1 *Domino cenſus exiſtenti in quaſi poſſeſſione exigendi,
datur manutentio.*
2 *Liber mercatoris probat ſolutionem ad fauorem creditoris,
ſi ſit adminiculatus, etiam contra tertium.*

DECISIO CCXXVI.

MEmorialibus in cauſa Romana cenſus propoſitis
loco cauſæ Domioi ſteterunt io reſolutis,
& dixerunt dandum eſſe Cardinali mandatum de manutenendo:
† quia conſtabat de eius quaſi poſſeſſione 1
ex ſolutionibus ſcutorum ducentorum ſexaginta pro
duobus ſemeſtribus cenſus de quo agitur ſibi facta
per Luragum, vt patet ex libris ipſius in quibus hæc
partita apparet auocata ad creditum Cardinalis, ad
not. per Soc. *conſ.* 65. *col.* 2. *lib.* 4. Et iſti libri, cum
ſit adminiculati ex præcedenti ordine ſolutionis ſubſcripto
ab ipſo D. Iuliano, & ex eo quod Luragus, cui
ordo erat directus, erat etiam procurator Cardioalis ad
exigendum fructus cenſuum, probant etiam pro tertio
cootra tertium, vt tradit Bart. *& alij, in l. admonendi. ff.
de iureiur.* Et ad effectum quaſi poſſeſſionis fuit reſolutum
in cauſa Peruſina penſionis, 18. *Decembris* 1579.
coram Seraphioo, *& alias ſæpius.*

*Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, Romana ſocietatis
officij, Lunæ* 20. *May* 1602.

SVMMARIA.

1 *Societas officij vltra valorem illius, eſt nulla, & inualida.*
2 *Fructus ex ſocietate nulliter contracta, licitè percipi
non poſſunt.*
3 *Conſuetudo nihil operatur in materia vſurarum.*
4 *Ex cenſu nulliter impoſito, fructus non debentur.*

DECISIO CCXXVII.

FVit per Dominos reſolutum Lælium teoeri ad reſtitutiooem
fructuum, quia cùm iſtæ ſocietates † 1
officij vltra valorem non ſuſtineantur (vt fuit reſolutum)
remanet purum, & merum mutuum, † io qoo 2
non cadit perceptio fructuum, vt fuit ſæpius reſolutum,
& cooſuetudo ad iſtum effectum excuſandi à
reſtitutione fructuum oon ſuffragatur: † quia conſue- 3
tudo nihil operatur in vſuris, *cap. quia in omnibus, &
ibi* Gloſ. *in verbo, multi, de vſur. c. inter dilectos, de exceſſ.
prælat.* & in termiois fuit reſolutum *in cauſa Romana
ſocietatis,* 2. *Iuly* 1570. *coram bon. mem. Cardinale
Lancellotto,* † & in cenſu oulliter impoſito fuit etiam 4
reſolutum *coram* Gipſio *in cauſa Vrbeuetana cenſus de
anno* 1594.

R. P. D. Gypſio, Vrbeuetana cenſus, Lunæ 2.
Maij 1595.

SVMMARIA.

1 *Fructus cenſus indebitè ſoluti repetuntur per viam
conditionis indebiti.*
2 *Fructus ex cenſu nullo adeo ſunt indebiti, vt nec à
ſponte ſoluente licitè recipiantur.*
3 *Solitus ponere pecunias ad honeſtum lucrum, poteſt
vltra ſortem recipere aliquod intereſſe.*
4 *Dummodo non percipiat ex contractu vſurario, &
illicito.*

DECISIO CCXXVIII.

LAtæ fuerunt tres ſeotentiæ ſuper inualiditate
ceoſus de quo agitur, & mandatum quod fructus
percepti compeoſarentur in extinctiooem ſortis principalis.
Propterea dubitari contigit, ao in calculo faciendo
eſſet habeoda ratio illorum fructuum ſolutorum
pro rata dicti cenſus retrouenditi de anno
1570.

Et

Et Domioi concluſerunt habendam eſſe rationem illnrumobſtante qũod tempore litis motæ cenſus prn illa parte eſſet iam extinctus. Mnti fuerunt ea ratione,
1 quia fructus † indebitè ſoluti,& ſic vſuræ repetuntur, *cap.debitores*, & ibi Dnctores nmnes, *de vſur.* Spec. *in tit.de act.& petit.* §. *ſequitur videndum, num.51.* vbi reddit rationem, quia repetuntur per viam repetitionis indebit. † Et hnc adeò verum eſt, vt nec à ſponte dantibus ſcipi poſſint,& recepti veniant reſtituendi, *de regul. iur.* Glnſ. *in cap. ſtatutum,* §. *inſuper, in verbo, Excipere, de vſur. in 6.* Rom. *conſ.96. in principio.*

Non obſtat qnod emptor cenſus ſolitus erat pone-
3 re ſuas pecunias ad honeſtum luerum qun ſit † vltra ſortem liceat aliquid recipere ratio lucri ceſſantis, vel damni emergentis, Gloſ. *in cap. conqueſtus, de vſur.* Couar. *lib.3.Var.reſolut. cap.4. in princ.*
4 Quia huiuſmodi † conſuetudo etiam ſi probetur non excuſaret à reſtitutione vſorarum, Clemen. *ex graui, de vſur.* Bal. *in Auth.ad hac, num 2. C.eo.tit.* Iaſ. *in* §. *fuerat, ſub num.19. Inſtit.de act.*

R. P. D. Iuſto, Romana Cenſus, S. Celſi, Veneris 28. Iunij 1602.

SVMMARIA.

1 *Intereſſe debetur ex contractu cenſus nulliter impoſitis* Declar. *Dummodo pretium cenſus ſit verſum in vtilitatem venditoris,* d.num.1.
2 *Eccleſia tenetur ex contractu, ex quo vtilitatem percepit, licet ex eo regulariter non eſſet remanſura obligata.*
3 *Locupletatur is, qui ſoluens vſuras minores liberatur à grauioribus.*
4 *Cenſu nullo declarato, pretium illius ſtatim reſtitui debet.*
5 *Fructus, vt ex contractu ſuper re Eccleſia non acquirantur, ſufficit quod contractus ſit nullus.*

DECISIO CCXXIX.

CApitulum, & Canonici S. Celſi impoſuerunt duos cenſus annuos ſuper certis eorum bonis illóſque vendiderunt Romulo, ſed quoniam non interuenerunt ſolemnitates cenſus, fuerunt declarati nulli, & Romulus egit ad reſtitutionem pretij, & obtinuit ea potiſſimum ratione: quia pretium cenſus ceſſit in extinctionem aliorum cenſuum grauiorum, & ita in vtilitatem Eccleſiæ. Romulus hodie petit ſibi ſolui intereſſe loco fructuum, quia ipſe eoſdem cenſus ſoluerat: & defendendi coactus fuerat ſoluere fructus, qui ſibi ſunt reſtituendi per Capitulum, & Canonicos, & Rota reſoluit ſibi deberi fructus ſolutns defendenti. Licet enim non valuerit cenſus, vt pronunciatum fuit poſt declarationem Eccleſiæ, quia antea habebat implicitum ſtatum validitatis, videlicet, volente Capitulo, & Canonicis, vt fuit dictum in hac cauſa coram R.P.D. Mellino, nihilominus non idem dicendum eſt ratione intereſſe, quod explicitè promiſſum eſt in euentum nullitatis; ſiquidem ſumus in contra-
1 ctu emptionis, venditionis, † in quo, & ſi illa primitiua obligatio eſt nulla, non tamen eſt nulla ſecundaria obligatio quo ad intereſſe, ex quo ab initio Romulus ignorabat quod Capitulum, & Canonici vellent annullare contractum cenſus ſibi vtilem, & proficuum, ſecundum diſtinctionem Bal. *in l.non dubium, num.16. & ibi* Iaſ. *num.52. C.de legib per l.liber homo,* vbi Gloſ. *ff.de contr. empt. l.1.ff.de act.empt.*
2 Eccleſia enim † ex contractu, qui Eccleſiam regulariter non obligaret tenetur in eo quod verſum eſt in eius vtilitatem, *cap.quibuſdam, de fideiuſſor. vbi Abb.* Quia emptor ſine culpa ſua non debet eſſe in damno, nec Eccleſia locupletari cum aliena iactura, † cuius 3
cauſa ſoluti fuerunt cenſus leuiores cum teneretur ad cenſus grauiores extinctos pretio iſtorum cenſuum, Alber. *in Auth.qui res, num.2.verſ.aut ignorauit, Cod.de ſacroſ. eccleſ. l.vtere, & l.ſi prædium, C.de præd. minor.* vbi Bal.& Bart. *in addit. l.at qui natura,* §.*non tantum,* vbi, Caſtr. *de negot. geſt.* cùm aliis allegatis per informantes.

Non obſtat quod dicitur Capitulum, & Canonicos non fuiſſe in mora, quæ requiritur, vt debeatur intereſſe: nam pro mora requiſita ſufficit in hoc caſu retentio pretij quod ipſius liberauit à ſolutione grauiorum fructuum: cùm enim Capitulum teneretur † re- 4
ſtituere pretium ſtatim facta declaratione nullitatis, & ex non reſtitutione reſultauerit lucrum Capituli, quia cenſus primi remanebant extincti, nec non damnum Romuli, qui ſoluebat defendenti vtique Capitulum tenetur reſarcire damnum, quod ſua culpa patiebatur, *cap. final.de iniur. l.qui occidit,* §.*in hac, ff.ad l.Aquil.* Præſertim ſtante ſpecifica promiſſione damnorum in euentum nullitatis cenſus, quem Capitulum, & Canonici nullum eſſe voluerunt, & ita Romulus nihil recipit per modum lucri, ſed per modum rei ſibi debitæ, quia eſt ſolutio perpeſſi damni, & promiſſi, Conrad. *de contract. quæſt. 46. in princ.*

Et conſequenter non obſtat † quod ad hoc vt non 5
acquirantur fructus ſufficiat contractum eſſe nullum in rebus Eccleſiæ. Laurent.de Rodul. *in Can.ſine exceptione, q.pen.12.q.2.* Felin. *in cap.cùm cauſa, num.27.* poſt allegatos. *de re iudic.* Quia Romulus non petit per modum fructuum, ſed ne ſit in damno in contractu vtili Eccleſiæ, licet ſine debitis ſolemnitatibus.

Ex quibus ita fuit deciſum.

R.P.D. Gypſio, Romana cenſus, de Caffarellis, Mercurij 9. Decembris, 1587.

SVMMARIA.

1 *Creditum probatur per publicum inſtrumentum.*
2 *Preſcriptio etiam ſtatutaria durante pupillari ætate crediteris, compleri nequit.*
3 *Præſcriptio etiam ſtatutaria dormit durante pupillari ætate creditoris.*
4 *Præſcriptio ſtatutaria ſubintrat in locum præſcriptionis quadraginta annorum.*
5 *Statutum comprehendit prateritа, quæ expectant perfectionem de futuro.*
6 *Ex contractu cenſuali oritur obligatio, quæ actionem realem gignit.*
7 *Statutum inducens præſcriptionem non procedit reſpectu actionis realis.*
8 *Pro cenſu competit etiam actio realis.*
9 *Annua præſtationes debita ex contractu vnica præſcriptione tolluntur.*
Limit. *Quando promiſſio eſt conditionalis,* num 11.
10 *Statutum non trahitur retro, ſed in futurum verificari debet.*
12 *In annuo cenſu tot requiruntur præſcriptiones, quot ſunt anni.*
13 *Dominus cenſus ſortem principalem repetere non poteſt.*

DECI

DECISIO CCXXX.

AGebat Illuſtriſſ. D. Ioan. Petrus Caſſarellus ad
ſolutionem fructuum cenſus de quo agitur, poſt
1 obitum Domini Aſcanij ſui patris decurſorum,& † de
credito per impoſitionis dicti cenſus inſtrumentum
docebat,ad tradita,in *cap.cum dilecti,vbi* Abb. *in 1.not.
de....* Aym. *conſ.317. num.1.cum ſimilibus.*

Ad impediendam huiuſmodi executionem pro
parte Illuſtriſſimorum filiorúmque Domini Proſperi
nonnulla in medium aſſerebantur, quæ alia reſpon-
ſione haud indigere Domini dixerunt, cùm ſatis ex
deductis in facto tollantur.

Difficultas ad duo potiſſimum reſtringi videbatur,
videlicet, ad præſcriptionem ſtatutariam ſexdecim
annorum,& ad tacitam,ſeu præſumptam huius crediti
remiſſionem,iuxta terminos, *l. Procula,ff.de probat.*

Quo ad exceptionem præſcriptionis attinet, fuit
concluſum illam non intrare,& conſequenter execu-
tionem impediri non poſſe,ſiquidem in confeſſo apud
partes exiſtit præſcriptionem ſtatutariam ſexdecim
annorum in vita Domini Aſcanij,qui cenſum emerat
2 completam non fuiſſe, † poſt verò eius mortem du-
rante pupillari ætate D.Ioan.Petri perfici non potuit,
l.ſicut, C.de preſcr. triginta annor. nam quidquid ſit in
3 aliis præſcriptionibus hæc † contra pupillum non
currit,ſed dormit,vt de communi teſtatur,Bal.*de Præ-
ſcript. part.6.princ.in 23.caſu, num.34. ante ſin.* & vo-
luerunt Domini *in vna Romana de Magdalenis coram*
R.P.D.meo Blanchetto. 9.*Iunij præteriti*,quæ quidem
concluſio locum ſibi vendicat in præſcriptione etiam
à ſtatuto inducta Paul.de Caſtro,*conſ.439.num.3.verſ.
quantum,lib.*2.Nec ad rem pertinet quod ſtatuti præ-
ſcriptio tanquam inducta poſt *l.finali, C.in quib.cauſ.
reſtit.in integr.non eſt neceſſ. currere, & compleri contra
pupillum.* valeat per ea,quæ tradit idem Bal. *loco ſupra
citato,num.45.verſ.nec obſtat.* quoniam ipſe paulò poſt
ſe declarans ſubdit, ſe non habere locum in pupillo,
per text. *in d.l.ſicut,* & ſi aliter ſentiret eius opinio te-
4 nenda non eſſet quia † præſcriptio ſtatutaria loco
præſcriptionis quadraginta annorum ſubintrat,Paul.
de Caſtr. *conſ.439. num.3. circa med.* Balb. *vbi ſupra,
num.45. verſ. finem.*

Minúſque huic ſententiæ aduerſatur, quod præ-
ſcriptio compleri potuerit poſtquam d.Petrus effectus
fuit maior; quoniam obiectum procederet, niſi ipſo
adhuc in ætate pupillari exiſtente ſuperueniſſet nouũ
ſtatutum, *cap. 58. lib.1.* hanc præſcriptionem prohi-
5 bens. Noui † enim ſtatuti diſpoſitio locum ſibi aſſu-
mit in præſcriptione nondum perfecta, vbi præſcri-
ptio à futuro facto perfectionem expectat, Felin. *in
cap. fin. num.11. in 5. fallent. de conſtitut.*

6 Præterea † ex contractu cenſuali oritur obligatio
quæ actionem realem parit, Aym. *conſ.117.n.4.* Tiraq.
7 *de retracta Lignag.* §.1. Gloſ.6. *num.*4. ſed † ſtatutum
actionem realem non comprehendit, Gabr. *de præſcr.
concl.4.num.17.*& plures tenuit Rota, *præſertim in vna
Romana Vinea coram* R.P.D. meo Decano 1576. *& in
alia extinctionis cenſus, 22. Octobris 1582. coram bon.
mem. Epiſcopo Lauretano.* Vnde licet ſi annua præ-
ſtatio tanquam res ſibi debita, perſonaliſque actio, vel
8 hypotheca pro ea competat, † non propterea exclu-
ditur quin etiam actio realis debeatur, ex allegatis
per informantes.

9 Non obſtat quod ſicut † vnica ſtipulatione fructus,
& ius illos exigendi debeatur pari modo vnica præ-
ſcriptione tollantur, Doctor. *in l.de pupillo, §.in pluri-
bus,ff.de nou.oper.nunc.& in l.cum acutiſſimi §.in his,vbi*
Gloſ.*C.de preſcr.triginta,vel quadrag.ann.& in cap.de
quarta, de preſcr.* cùm ſimilibus, quia omiſſa illa di-
putatione,an tot ſint neceſſariæ præſcriptiones, quot
ſunt annuæ ſolutiones,vt per Mohed. *deciſ. 226.* ſat
eſt quod in caſu noſtro non adeſt aliqua præſcriptio
completa.

Nec refragatur quod ſtatutum, *cap. 159. lib. 1.* in
nouis inducat præſcriptionem decennalem in annuis
præſtationibus, † quia non trahitur retro,ſed intelli- 10
gitur dummodo decem anni poſt publicationem ſta-
tuti decurſi ſint,vt per Bart. *in l.omnes popu. num.16.
ff. de iuſt. & iure.*

Præterea omnes in hoc conuenire videntur,† quod 11
vnica præſcriptio non ſufficiat quando in promiſſio-
ne ineſt aliqua conditio,vt puta debitor eſſet in mora,
quo caſu plures requiruntur præſcriptiones,vt decla-
rat Mohed.*d.dec.226.* Put.*dec.259. lib.1.* [*&* Rota *in
Romana Palatij 30. Aprilis 1627. coram* Reuerendiſ-
ſimo D.Coccino Decano, *infra deciſ.487. num. 5. vbi
hanc deciſ.*] ſed cùm iuxta Conſtitutiones *Calix.&
Martini* cenſus redimibiles ſint dubium non eſt hanc
conditionem operari quod ante euentum dictæ con-
ditionis actionata non ſit, iuxta *l.cedere diem, ff. de
verb.ſig.* † Idcirco tot cenſentur præſcriptiones,quot 12
annuæ præſtationes. *Foller.* qui alios citat *in tract. de
cenſib. §.cenſus,num.105.* Ideò & ante † quod Domi- 13
nus Aſcanius,nec eius hæres ſortem principalem pe-
tere poterant, conueniens & æquum ſatis videtur,
quod eis dicta præſcriptio obeſſe non poſſit, ad *l. fin.
C.de annal. præſcr.* Nam præſcriptio etiam ſtatutaria
fundatur in negligentia non potentis, & ſatisfactio-
nis præſumptionem inducit, quæ quidem præſum-
ptio in caſu propoſito non intrat per ſupradicta.

Quo ad aliam difficultatem Domini dixerunt eſſe
particulariter videndum.

*R. P. D. Orano, Romana cenſus 24.
Octobris 1588.*

SVMMARIA.

1 *Fructus veniunt à die motæ litis in quolibet interdicto probata quaſi poſſeſſione exigendi.*
2 *Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur ex præcedentibus ſolutionibus ſibi factis.*
3 *Quaſi poſſeſſio exigendi tranſit paſſiuè in ſucceſſorem ſoluentis, etiam quod ipſe nunquam ſoluerit.*
4 Limit. *ſi ſit reſolutum ius ſui auctoris.*
5 *Beneficium inuentarij fuit introductum ne hæres teneatur vltra vires hæreditatis, & ne creditores ſui creditis fraudentur.*
6 *Inuentarium liberat hæredem ab obligatione perſonali, non autem bona hæreditaria.*
7 *Exceptio quod fundus cenſitus, ſit feudalis, reſpicit petitorium.*
8 *Solutio facta metu mandati non conſtituit creditorem in quaſi poſſeſſione exigendi.*
9 Limit. *ſi mandatum ſit iuſtum.*
10 *Ceſſionario competit remedium retinendæ.*
11 *Procurator in rem propriam exigit nomine proprio.*

DECISIO CCXXXI.

DVbitatum fuit an in caſu de quo agitur, conce-
dendum ſit mandatum de manutenendo,& quo-
modo. Domini reſoluerunt nemine diſcrepante Do-
mino Paulo per ſententiam diffinitiuam cum con-
demnatione fructuum à die motæ litis deberi. Ratio
fuit,† quia quando quaſi poſſeſſio exigendi probatur,
regulare eſt in omnibus interdictis veniant fructus à
die motæ litis, *l.interdictis,* vbi *Gloſ.* & omnes, *ff. de* 1
interd.

interd.d.l.quæſitum,§.ex hac, ff.de præcar. Quod autem
Dominus Paulus ſit in quaſi poſſeſſione exigendi cen-
1 ſum manifeſtè patet: † nam Illuſtriſſimus Dominus
Iulius de Ruere illum per plures annos illi perſoluit,
3 quod ſufficit vt obtineat in hoc iudicio. Iſta † autem
quaſi poſſeſſio tranſit paſſiuè in Illuſtriſſimum Domi-
num Colomnam ſucceſſorem etiam quod illum nun-
quam ſoluerit. Guid. Pap. *deciſ.* 629. Ægid. *conſ.* 21.
circa med. verſ. quod Maranus poſſideat illam domum,
Gig. *de penſion. quæſt.* 47. *num.* 10. Put. *deciſ.* 151. *lib.* 3.
Et licet Dominus Columna prætendat ſe eſſe hære-
dem cum beneficio, l. & Inuentarij, & bona ſucceſſio-
4 nis fuiſſe feudalia, & † propterea reſoluto iure Dñi
Iulij de Ruere per eius mortem non dari quaſi poſſeſ-
ſionem, aut ſtatum aliquem conſiderabilem contra
ſucceſſorem in feudo ad tradita per Pariſ. *conſ.* 89. *n.* 15.
cum ſeq. lib. 1. nihilominus non idcircò venit retar-
5 danda conceſſio mandati. Nam † beneficium inuen-
tarij cum ad hoc introductum ſit ne hæres vltra vires
hæreditarias teneat, & ne creditores creditis ſuis frau-
dentur, *l. fin. vbi* Doctor. *C. de iure delib.* ſatis eſt quod
6 operetur † vt ſucceſſoris perſona eximatur ab obliga-
tione, non tamen comperit quominus bona remaneat
creditoribus obligata, & obnoxia. Pariſij verò conſi-
deratio procedit niſi extarent bona allodialia, vt eſt
molendinum, & pleraque alia, quæ quidem bona ſi
Dominus, Iulius aſſerit feudalia agere non prohibe-
tur actione quaſi negatoria ad dicti cenſus liberatio-
7 nem, Ægid. *d.conſ.* 21. *col.* 1. *in fine.* Interim † verò cum
exceptio huiuſmodi reſpiciat petitorium, quod ſuſ-
penſum eſt, non eſt admittenda, niſi conſtaret notoriè
per inſtrumentum, quod feudalia ſint hoc autem eo
minus quo Paulus requiritur in quaſi poſſeſſione ad-
uerſus Dominum Colomnam ex eius proprio facto,
& ſolutione.

8 Nec dicatur † quod hoc metu decreti mandati fe-
cerit, quia cum mandatum fuerit iuſtum ex eo magis
9 radicata fuit quaſi poſſeſſio Pauli. Nam † doctrina vo-
lentium ſolutionem factam metu mandati non con-
ſtituere aliquem in quaſi poſſeſſione, vt per Roman.
conſ. 369. *n.* 4. habet locum quando mandatum eſſet
iniuſtum, alias datur mandatum vt poſſidens defenda-
tur, & iudex ritè procedens priuat poſſeſſionem.

Non obſtat quod cenſus canret in perſonam An-
tonij cuius etiam nomine actum fuit, & alias obten-
tum decerni mandatum, & quod Antonius bonam
fidem recognoſcendo faſſus fuerit ſe in dicto cenſu
nihil præter nudum nomen habere, iuxta deducta. *In
illa Romana vinea coram R.P.D. meo Seraphino,* in qua
dictum fuit Dominum Hieronymum agente poſſeſ-
ſorio excludi illius beneficio ex perſona propria,
propterea quod faſſus fuerat ſe poſſidere nomine
alieno ex perſona etiam Syluestri, quia ille declarauer-
rat ſe in vinea nudum nomen habere quoniam fuit
reſponſum Paulum obtinuiſſe ceſſionem ab Antonio
10 † cuius occaſione poteſt vti remedio huius interdicti,
Menoch. *de recuper. remed.* 3. *num.* 259.

Præterea cum Paulus exegerit cenſum vti procu-
rator irreuocabilis in rem propriam etiam quod exi-
11 gat vti procurator † non agit, nec exigit, nec poſſidet
nomine alieno, ſed proprio. Bal. *in l.* 1. *num.* 22. *C. de
act. & oblig.... in l. qui ſtipendia, num.* 2. *C. de procur.* Et
ex hoc patet deciſionem allegatam non applicari, quia
in illius facto conſtabat neutrum poſſidere, cùm etiam
Dominus Paulus aſſeruerit ſemper cenſum ad ſe per-
tinere, & nomine proprio conſtitutus procurator ir-
reuocabilis cenſum exegerit.

R P. D. Robuſterio, Romana cenſus, Veneris 8.
February 1577.

SVMMARIA.

1 *Exiſtenti in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum, datur manutentio.*
Ampl. *etiam prudente iudicio ſuper diſcuſſione bonorum debitoris,* num. 20.
Limit. *ſi is qui denegat ſoluere ſit hæres cum beneficio l. & inuentarij debitoris cenſus,* num. 15.
Limit. *ſi is qui erat in quaſi poſſeſſione exigendi propter denegationem hæredis haberet ſe pro ſpoliato,* num. 16.
2 *Interdictum vti poſſidetis dicitur poſſeſſorium breue, & ſummariſſimum.*
3 *Interdictum vti poſſidetis, admittit ſuſpenſionem petitorij.*
4 *Interdictum vti poſſidetis, non admittit exceptionem defectus dominij.*
5 *Pro cenſu datur remedium retinendæ, vel recuperandæ ſecundum varietatem caſuum.*
6 *Priori, & potiori creditori non licet propria auctoritate capere poſſeſſionem rei ſibi obligata, & ab altero poſſeſſa.*
Ampl. 1. *vt nec etiam proprietario,* d. num. 6.
7 Ampl. 2. *vt nec etiam fiſco proprietario.*
8 Ampl. 3. *vt nec etiam Ordinario, dum viſitat.*
9 Ampl. 4. *vt nec etiam delegato ſupremi principis.*
10 Ampl. 5. *etiam ſi talis poſſeſſio eſſet ſimplex detentatio, abſque iuris fomento.*
11 *Princeps ex ſua ordinaria poteſtate, poteſt tollere ius poſſeſſionis.*
12 Declar. *hoc procedere non in poſſeſſoribus exiſtentibus in ſua poſſeſſione, ſed in expulſis, & ex cauſa.*
13 *Princeps non expellit intruſos niſi præcedente citatione, & præfixo illi termino ad faciendum ſuas defenſiones.*
14 *Princeps in qualibet diſpoſitione præiudiciali terminũ præfigit ad ſe defendendum.*
17 *Ius non mutatur ex mutatione perſonæ.*
18 *Hæres cum beneficio inuentarij non debet ſoluere de ſuo, ſed de fructibus bonorum hæreditariorum.*
19 *Res cenſui ſuppoſita tranſit cum ſuo onere.*

DECISIO CCXXXII.

MAior pars tenuit quod Petronij, & alij qui re-
petuntur, ſunt manutenendi in quaſi poſſeſ-
ſione exigendi cenſum in qua exiſtunt: quia † cùm 1
ſemel fuerit in poſſeſſione ſi denegatur ſolutio, aut
alij fructus quaſi poſſeſſionis, poteſt poſſeſſor etiam in
iſtis incorporalibus retinere ciuilem poſſeſſionem, &
adire iudicem, & petere vt in primis manuteneatur in
ſua quaſi poſſeſſione, vel ſtatu durante controuerſia
tantum, Ioan. Fabr. *in §. retinendæ, n.* 21. *inſt. de Interd.*
Felician. de S. Petro, *in l. ſi fortè, §. ſecundum, circa med.
ff. ſi ſeruit. vendic. in l.* 1. *num.* 7. *C. vti poſſi.* Afflict. *deciſ.*
395. *per tot.* Iaſ. *in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas,
num.* 53. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Socin. iun. *conſ.* 122. *n.* 16.
in 4. Ruin. *conſ.* 58. *num.* 6. *in* 4. Maranta, *in ſpecul. iudic.
part.* 4. *diſt.* 7. *num.* 17. Rebuff. *in tract. de Decim. quæſt.* 9.
num. 8. *& ſuper Conſtitut. Regni, tom.* 3. *tit. de cauſ. benefic.
poſſeſſ. in Præfat. num.* 7. Menoch. *de retin. poſſeſſ. remed.*
3. *num.* 131. *& ſeq* & fuit reſolutum *in Placentina de-
cimarum, & in Lucana penſionis.* Quod † remedium a
dicitur breue, & ſummariſſimum poſſeſſorium, iuxta
conſ. Paul. de Caſtr. 3. *col.* 2. *in* 2. Couar. *Practic. Quæſt.
cap.* 17. *num....*, Menoch. *de retinen. remed. vlt. num.* 7. *&
ſeq.*

3 ſeq. † & admittit ſuſpenſioné petitorij,& non admit-
4 tit exceptionem defectus proprietatis † quando non petitur aliud quam manutentio durante lite, Ægid. in cap. Paſtoralis, num. 31. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. ſequitur Ferret. conſ. 7. num. 3. cum ſeq. in 1. Plot. in l. ſi quando, num. 99. 106. & 112. C. vnde vi. Neuiz. conſ. 81. num. 16. cum ſeqq. & fuit reſolutum coram bon. mem. Domino Oradino in bononienſi iuriſdictionis, dec. 1569. Eſt ta-
5 men † in facultate ipſius cui eſt denegata ſolutio habere ſe pro ſpoliato, & tunc intétare remedium recuperandæ, vel ſi non habet ſe pro ſpoliato, & tunc intentare remedium retinendæ, vt ſupra, & de vtroque ponit Bal. in l. 2. num. 44. C. de ſeruit. Affl. d. deciſ. 395. Ripa, in cap. cum Eccleſia Sutrina, num. 9. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Iacob. Venent. in tract. de ann. præſtat. quæſt. 2. num. 2. Ideò cum præſupponatur quod Petronij, vel aliquis ex ipſorum adhærentibus ſint in quaſi poſſeſſione, & ſuſpenderint petitorium debent in primis manuteneri in iſto ſtatu durante controuerſia prioritatis, & poſterioritatis.

6 Secundò † quia non licet priori, aut potiori ſicut cuicumque alteri proprietario ſibi ius propria auctoritate dicere, & poſſeſſorem turbare capiendo abſque citatione propria auctoritate poſſeſſionem quouſque per viam agendi, & præfixionis termini illa quaſi poſſeſſio ſit ab ipſo poſſeſſore in petitorio euicta, cap. conſultationibus, & ibi notant omnes, de iurepatron. Calder. conſil. 23. de praben. Rota in antiq. de iurepatron. dec. 14. Ioan. de Selua de Benefic. part. 2. q. 7. num. 16.

7 Etiam † ſi proprietarius eſſet fiſcus, Guid. Pap. dec.
8 366. Vel eſſet Ordinarius, † qui viſitaret, cap. Ordi-
9 narij, de offic. ordinar. vbi Gemin. Franc. & alij, vel † eſſet Delegatus ſupremi Principis, c. ſi quando de reſcript. l. ſi non cognitio, C. ſi contr. ius, vel vtilit. publ. & ibi Paul. de Caſtro, col. 1. Anch. conſ. 240. col. 1. & 2. Calder. conſ. 4.
10 de dilat. Neuiz. conſ. 81. num. 13. Et † poſſeſſio illius poſſeſſorij eſſet de facto abſque fomento iuris, c. licet Epiſcopatus, de praben. in 6. vbi etiam Gemin. & Franch. in 3. & 4. notab. latè Neuiz. d. conſ. 81. num. 8.
11 & ſeqq. Immo † licet ſupremus Princeps ſolemnitatibus iuris poſitiui ſit ſolutus, & quadrata æquet rotundis, & ex poteſtate ordinaria poſſit tollere ius poſſeſſionis, & decernere vt de ſolo petitorio, vel ſimul de eo cum poſſeſſorio cognoſcatur, Abb. & alij per Capic. dec. 168. num. 12. Aym. conſ. 182. n. 13. cum ſeq.
12 † Id tamen nunquam facit in retinentibus poſſeſſionem, ſed in iam expulſis, & eiectis à poſſeſſione, &
13 tunc facit cum cauſa, vt notum eſt. † Et ſi intruſos ab occupatione quandocumque eiicit, & controuerſias decidit ac ſilentium imponit, id tamen ſemper facit ſaltem præfixo termino, & parte citata ad faciendum ſuas defenſiones cap. paſtoralis, §. Cæterum, de re iudic. l. vt vim, ff. de iuſt. & iure, l. defenſionis facultas, C. de iure fiſc. libr. 10. Bal. in cap. cum olim, num. 4. de re iudic. Soc. conſ. 266. num. 49. & ſeq. in 2. Dec. conſ. 498. in fine, &
14 conſ. 528. col. 2. Hæc † enim termini præfixio, vel interpellatio ad ſe defendendum nunquam prætermittitur à ſupremo Principe in quibuſuis diſpoſitionibus tertio præiudicialibus Soc. in l. ſi quis arbitratu, num. 30. ff. de verb. oblig. & conſ. 27. num. 11. in 3. Greg. Natta in clem. ſæpè, §. & quia, col. 27. & ſeq. de verſ. ſign. Capic. dec. 1. n. 36. Et ideò cum iſti poſſeſſores pluries exegerint cenſum, & hodie ſint in poſſeſſione, nefas eſt, quod hæres cum beneficio l. & inuentarij, illis non auditis poſſeſſione propria auctoritate ſub prætextu quod ipſe eſt anterior, & potior ſpoliare, & ius ſibi dicere velit.

Non obſtat quod, quidquid ſit in aliis poſſeſſionibus, tamen † in annua præſtatione, Modern. Bono-
15 nienſ. de ann. præſtat. quæſt. 20. teneant contrarium in hærede cum beneficio l. & inuentarij, quod poſſit denegare ſoluere ex cauſa iuſta, & legitima, videlicet, ſi eſt potior, & anterior creditor: nam concurrente iuſta cauſa non ſpoliat licet denegat ſoluere, cap. querelam, & ibi not. de elect. Quoniam † opinio iſtorum moder- 16
norum poſſet procedere vbi ille, qui erat in quaſi poſſeſſione præter denegationem hæredis habet ſe pro ſpoliato, & agit ſpolio: tunc enim hæres ſi eſſet anterior rectè poſſet dicere non ſpoliaui te, quia ex iuſta cauſa denegaui ſoluere, & ita fuit reſolutum coram bon. mem. Grato, dec. 1565. in vna Conuerſanenſi: vbi beneficiatus, qui per plures annos ſoluerat penſionem, & quia non potuerat habere poſſeſſionem beneficiorum denegauit ſoluere, fuit dictum quod cauſa erat iuſta, & illa percutiebat, & abſorbebat petitorium, & poſſeſſorium, & ſic nullum erat commiſſum ſpoliú, & in iſtis terminis intrant allegata per illos Modernos, & per informantes pro Domino Alphonſo. Diuerſum tamen eſt vbi poſſeſſor non habet ſe pro ſpoliato, ſed retinet ciuilem poſſeſſionem, & adit iudicé, & prætendit nullam eſſe iuſtam cauſam ceſſandi à ſolutione, & ſuſpendit petitorium, & petit in primis manuteneri in poſſeſſione in qua exiſtit durante controuerſia de iuſta cauſa, prout contingit hic: tunc enim intrant ſupra pro iſtis creditoribus adducta quod non liceat propria auctoritate ius ſibi dicere, & poſſeſſorem ſpoliare, ſed poſſeſſor eſt manutenendus in ſua poſſeſſione durante controuerſia, & ſi illi Moderni ſenſerunt contrarium, tamen illorum opinio non poteſt de iure ſuſtineri, vt tenebant Domini.

Non obſtat quod ex reſolutionibus factis conſtat de hypotheca Domini Alphonſi, quoniam vltra quod nondum eſt finita liquidatio vera, præſertim circa valorem bonorum maternorum, & auitorum, & nihil eſt actum donec aliquid ſupereſt ad agendum, tamen nondum liquet quod bona q. Pauli Antonij non ſufficiant ad ſatisfaciendum Alphonſo, & iſtis creditoribus qui ſunt in quaſi poſſeſſione exigẽdi hos cenſus, præſertim data cautione de reſtituendo potioribus, & & anterioribus creditoribus iuxta facultates A. C. quę ſunt etiam Auditoribus Rotæ conceſſe, & tantò magis cùm ſimus in cauſa diſcuſſionis, in qua datur ſententia graduationis, non dicitur conſtare de non iure donec poteſt conſtare de iure, Ægid. dec. 103.

Non obſtat quod iſti hæredes non ſint in quaſi poſſeſſione exigendi iſtos cenſus à Domino Alphonſo s nam reſpondebant Domini, quod ius metitur à poſ-
ſeſſore, † quod non mutatur, nec variatur ex mutatio- 17
ne perſonarum, Guid. Pap. deciſ. 629. & fuit pluries in Rota reſolutum.

Non obſtat † quod confecto inuentario hæres non 18
tenetur vltra vires hæreditarias, quia non dicitur quod Alphonſus ſoluat de ſuo, ſed ex penſionibus domorum ſuper quibus eſt impoſitus cenſus in cuius poſſeſſione exigendi exiſtunt iſti creditores, qui non ſunt turbandi in ſua poſſeſſione non obſtante exceptione inuentarij, quæ non debet eſſe bertonica, vt plures dicunt.

Non obſtat quod Alphonſus eſt in poſſeſſione dictarum domorum, & quod nec ipſe eſt ſpoliandus, vel turbandus in dicta poſſeſſione. Primò, quia Alphonſus dicitur in poſſeſſione dictarum domorum cum ſua cauſa, & ſic cum illo onere reali ſoluendi cenſus iſtos:
† nam res tranſit cum onere, & cauſa ſua: Paul. in l. 19
Priuilegium, C. de ſacroſ. Eccleſ. Dec. in cap. Eccleſia Sanct. Mariæ, col. 10. num. 53. verſ. non obſtant iura allegata per Bart. de Conſtitut. & in c. nouit. col. 7. num. 53. verſ. ſed contra iſtam ampliationem de iudic. Secundò, quia in iſtis fructibus iſti creditores ſunt anteriores poſſeſſores, & poſſeſſio Alphonſi iunior dicitur clandeſtina; turbatiua, & ſine fomento iuris cùm iſta creditores hoc allegent, quod ab ipſis poſſidet, iuxta

not.

not. in *cap. licet cauſam de probat.* Ideò nullius eſt conſiderationis hæc allegata poſſeſſio Alphonſi.

Non obſtat quod poteſt peti ſeparatio bonorum,
& quod ſunt alij creditores, qui prætendunt ſe eſſe
10 anteriores, & potiores, † quoniam interim iſti poſ-
ſeſſores ſunt manutenendi in ſua quaſi poſſeſſione
exigendi in qua exiſtunt.

R. P. D. Marcomontio, Romana cenſus, Veneris, 14. Nouembris 1608.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum factum metu mandati, non conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi.*
2 *Mandatum præſumitur in deponente alter ius nomine.*
3 *Maxime concurrentibus adminiculis.*
4 *Depoſitum factum abſque iurium præiudicio, non nocet.*
5 Declar. *vt procedat reſpectu conceſſionis poſſeſſionis, non reſpectu reſeruationis.*
6 *Appellatur in poſſeſſorio reſpectu fructuum.*
7 *In poſſeſſorio recuperandæ condemnatio ad reſtitutionem fructuum decurſorum, & non ſolutorum, eſt ipſa reſtitutio ad ſtatum.*

DECISIO CCXXXIII.

ROta cenſuit eſſe locum Ægidianæ, quia decretum à quo fuit appellatum concernet motum poſſeſſorium, videlicet, Guidottos eſſe reſtituendos ad ſtatutum ſolutionis cenſus.

Non obſtat allegata iniuſtitia defectu probationis
primi extremi, & quaſi poſſeſſionis exigendi, licet
enim ad iſtum effectum non poſſit deſeruire exactio
facta à Gomeſio, quæ eius morte fuit finita, Veral.
1 *dec.* 335. *part.* 1. nec vltimum † depoſitum factum me-
tu mandati, Achil. *dec.* 11. tamen bene deſeruiunt alia
duo depoſita facta per eundem Brandiſium abſque
proteſtatione metus mandati.

Non obſtat quod non conſtet de mandato Brandi-
ſij à ſororibus, de Amanis quarum nomine deponebat,
& contra quas Guidotti fuerunt reſtituti ad ſtatum 1
2 nam fuit reſponſum † mandatum eſſe præſumendum
in deponente, iuxta *dec. 2. de cauſ. poſſeſſ. in antiq.* Quæ
3 ſine difficultate procedunt † concurrentibus admini-
culis, vt dicit Rota *in cauſa Romana penſionis, Veneris
4. Iunij*, quæ eſt 196. *part.* 1. *Diuerſ. num. 5. coram bon.
mem. Cardinale Lancellotto.* Hic autem præbuit admi-
niculum lis longo tempore agitata, & iteratio depo-
ſitorum quodque Brandiſius eſt maritus vnius ex di-
ctis ſororibus, & alia, quæ illarum ſcientia omnino
conuincunt.

4 Non obſtat quod mandata † fuerint facta ſine præ-
iudicio omnium, & quorumcumque iurium dictarum
ſororũ, ad *Deciſ.* Put. 32. *lib.* 1. Nam huic motiui iam
reſponſum fuit in deciſione coram R. P. D. Coccino,
5 & nunc additum illam *deciſ. Put.* procedere † quando
aliquis conſenſit poſſeſſioni alterius cum reſeruatio-
ne iurium quod non eſt in hoc caſu, in quo iterando
ſolutiones ſeu depoſita approbatur quaſi poſſeſſio
exigendi, non conceditur, & intrat *deciſ.* Biſignet. 9.
de conceſſ. preben. quod hæc poſſeſſio non obſtante
iurium reſeruatione eſt vera poſſeſſio ex quo illa con-
ditio inhærebat actui, quia cùm lis eſſet ſuper hypo-
thecaria, & interim neceſſarium eſſet ſoluere, remane-
bant illæſa iura ſoluentis quoad negotium ſuper quo
lis vertebatur.

Non obſtat quod decretum reſpiciebat etiam fru-
ctus. † quorum ratione admittitur appellatio etiam in 6
poſſeſſorio, Creſcen. *deciſ. 5. num. 3. de appell.* quia fuit
reſponſum, quod † condemnatio pro fructibus de- 7
curſis, & non ſolutis eſt ipſa reſtitutio ad ſtatum,
Mohed. *deciſ. 8. de reſtit. ſpoliat.* Nec conſiderari poteſt
exceſſus, quia certa eſt quantitas, quæ pro iſto cenſu
quotannis ſoluitur.

Reuerendiſſimo D. Sacrato, Bononienſis cenſus, 13. Decembris 1591.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de manutenendo, datur poſſidenti tempore mota litis.*
2 *Quaſi poſſeſſio exigendi probatur confeſſione debitoris, vel eius procuratoris.*
3 *Nulla maior probatio, quam confeſſio.*
4 *Appellatio ſuſpendit omnem effectum ſententiæ.*
5 *Sententia annullatoria cenſus, non impedit manutentionem.*

DECISIO CCXXXIV.

DVbitaui an Dominis de Beuilacquis ſit dandum
mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione
exigendi fructus cenſuum, de quorum validitate con-
trouertitur. Super quo Domini affirmatiuè reſponde-
runt. Moti ex eo quod mandatum hoc ad inſtar inter-
dicti retinendæ datur illi qui poſſidet de tempore 1
motæ litis, *§. retinendæ, & ibi* Ioan. Fabr. *n.* 15. *Inſtitut.
de Interd. d. l.* 1. *§. huius autem, in princ. & §. qui aut, & ibi*
Bart. *n. 2. in fine, & num. 4. ff. vti poſſid.* Couar. *Practic.
Quæſt. c. 17. r. 8. in verſ. n.* 16. Veral. *dec. 190. part.* 2.

Quaſi † poſſeſſio autem Dominorum de Beuilac- 2
quis probatur ex pluribus confeſſionibus in actis factis
tam à procuratoribus Domini Herculis impoſitoris
cenſus, quam ab ipſomet Hercule dùm fuit oppoſitum
de ſolutione fructuum, & facta inſtantia quod ſibi
fructus reſtituerentur in ſortem, qua † probatione vlla 3
maior eſt contra confitentem, *l. cum te* vbi not. Doct.
C. de tranſact. Ægid. *deciſ.* 595.

Poſtremò nec ſententia annullatoria cenſus lata in
Rota Bononienſi viſa fuit obſtare, † ſiquidem per ap- 4
pellationem fuit ſuſpenſus omnis illius effectus, *l.* 1.
ff. ad Tertullian. & cap. veniens, de iureiur. cap. 1. de ſent.
& in iſtis terminis quod non obſtaret † ſententiæ an- 5
nullatoria, cenſus in executione fuit deciſum *in cauſa
Bononienſi cenſus*, 13. *Iunij* 1594. *coram Corduba.*

Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, Romana cenſus, Veneris, 26. Aprilis 1596.

SVMMARIA.

1 *Quaſi poſſeſſio exigendi, acquiritur per vnicum actum.*
2 *Exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi, debet manuteneri.*
3 *Exceptio extinctionis cenſus tanquam requirens altiorem indaginem, non impedit manutentionem donec de ea diſcutiatur.*

DECISIO CCXXXV.

PRo Illuſtriſſimo Cardinale informante quia ex cedula ſubſcripta per Illuſtriſſimum Dominum Iulianum, & partitis librorum Luraghi in actis

exhibitis conſtat de ſolutione ſcutorum ducentorum ſexaginta pro duobus ſemeſtribus cenſus de quo agitur, per † quam ſolutionem licet vnicam dicitur conſtitutus in quaſi poſſeſſione exigendi præfatum cenſum, Abb. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, numero* 23. *&* Ripa, *num.* 52. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Rom. *conſil.* 311. *num.* 7. & conſequenter † in ea eſt manutenendus, §. *hodie, Inſtit. de Interd. cap. querelam, de electi.* Bart. *in l. ait Prætor,* §. *quod aut. ff. vti poſſid.* Et hoc non obſtante aſſerta extinctione cenſus præfati, † quæ tanquam requirens altiorem indaginem cum prætendatur nulla defectu poteſtatis Luraghi extinguentis, per ea quæ dicta fuerunt *coram* R.P.D. meo Decano, *in cauſa Ariminenſis cenſus, ſub die* 1. *Iulij* 1588. eſt remittenda ad iudicium petitorium, & non impedit manutentionem donec de ea diſcutiatur, Caputaq. *dec.* 321. *num.* 1. & in fortioribus terminis pendente cauſa reſtitutionis in integrum poſt latam ſententiam in petitorio, tenuit Rot. *ſub die* 22. *menſis præteriti in cauſa Venetiarum cenſus coram R.P.D. Arigonio.*

1

2

3

R. P. D. Penia, Romana cenſus, Lunæ 22. *May* 1606.

SVMMARIA.

1 *Clauſula, arbitrio Rotæ intelligitur prout de iure.*
2 *Poſſeſſorij cognitio, de iure debet precedere cognitionem petitorij.*
3 *Poſſeſſor non eſt lite pendente ſua poſſeſſione priuandus.*
4 *Exceptio fideicommiſſi tanquam requirens altiorem indaginem, non impedit manutentionem.*

DECISIO CCXXXVI.

CVm pro parte Domini Lucæ peteretur diſputari ſuper mandato de manutenendo Dominorum Carauaſchinis tecurreruot ad ſignaturam Sanctiſſimi petentes vt ſimul, & ſemel ſuper petitorio, & poſſeſſorio in cauſa procederetur.

Et quia commiſſio fuit ſignata cum clauſula Arbitrio Rotæ, dubitaui an eſſet locus arbitrio, & Rota vtraque parte informante non fuiſſe locum arbitrio cenſuit ad effectum, vt ſimul de petitorio, & poſſeſſorio cognoſceretur, ſed videndum prius de poſſeſſorio,

1 Ratio deciſionis fuit, quia cùm † clauſula, arbitrio Rotæ, intelligatur prout de iure, Cæſar. de Graſ. *dec.* 7. *num.* 7. *& dec.* 8. *num.* 2. *de re iudicat.* cùm aliàs allegatis *in cauſa Aquilana beneficij,* 29. *Maij* 1599. *coram me,*

2 & de iure prius † cognoſci debeat de poſſeſſorio, quã de petitorio, *l. Ordinarij, C. de rei vend.* Ægid. *deciſ.* 506. *n.* 1. *verſ.* 4. *circa idem.* Put. *dec.* 17. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* conſequenter regulando arbitrium iuxta diſpoſitionem iuris non erat locus cumulationi petitorij, & poſſeſſorij, ſed prius videndum erat de poſſeſſorio. Et ea præſertim ratione ſic dicendum fuit in hoc caſu, quia Dominus Lucas prætendebat ſeeſſe in

3 poſſeſſione exigẽdi cenſus, & † lite pendente non erat ſua poſſeſſione priuandus, *cap.* 1. *vbi not.* Abb. *num.* 4. *notab.* 3. *vt lit. pendent.*

4 Neque ad rem pertinebat † exceptio fideicommiſſi à Carauaſchinis oppoſita, quia cùm per publica inſtrumenta conſtaret de quaſi poſſeſſione exigendi fructus cenſus in hoc iudicio retinendæ exceptio fideicommiſſi, quæ requirebat altiorem indaginem non poterat impedire remedium poſſeſſorium.

Atque ex his fuit concluſum non fuiſſe locum arbitrio, ſed prius videndum de poſſeſſorio.

Reuerendiſſimo Domino Sacrato, Bononienſis Cenſus, Lunæ 27. *Iunij* 1606.

SVMMARIA.

1 *Reſtitutionis in integrum cauſa pendẽte, ceſſat effectus rei iudicatæ.*
2 *Clauſula, conſtito, facit reſcriptum conditionale.*
3 *Reſcriptum conditionale ante purificatam conditionem non tribuit iuriſdictionem.*
4 *Poſſeſſor donec non conſtat de malo iure ipſius, poteſt propria auctoritate poſſeſſionem ſuam tueri.*

DECISIO CCXXXVII.

CVm aliàs ſub die 15. Decembris 1599. propoſuiſſem dubium an Domlois de Benilacquis dandum eſſet mandatum de manurenendo in quaſi poſſeſſione exigendi fructus cenſus de quo agitur, Rota dandum eſſe cenſuit, niſi adeſſet res indicata præteoſa per illos de Conte ob non interpoſitam, ſiue non proſequutam appellationem à ſententia lata contra Dominos de Beuilacquis.

Quo verò ad prætenſam rem iudicatam, multa hinc inde deducebantur. Verùm omiſſis alijs Domini ceſſare dixerunt difficultatem ex Commiſſione reſtitutionis in integrum pro parte Dominorum de Benilacquis interpoſita, † qua pendente ſuſpenditur omnis rei iudicatæ effectos, *Caſſad. dec.* 53. *de reſcript.* 1

Non † obſtat quod dicitur commiſſionem eſſe conditionalem ſtante clauſula, conſtito de bono iure, & vera numeratione, & conſequenter ante verificatas conditiones † nullam adeſſe iuriſdictionem, Veral. *dec.* 150. *part.* 2. Quia fuit bene reſponſum, nullam adeſſe iuriſdictionem quo ad effectum reſtituendi in integrum, niſi conſtito de aſſertis, & ex hoc non ſequi quin pendente iudicio ſuper reſtitutione in integrum ſuſpendatur interim rei iudicatę effectus, & non poſſit iudex manutenere poſſidentem in ſua poſſeſſione ſicut † ipſemet poſſeſſor poſſet propria auctoritate, donec non cõſtat de malo iure ipſius propriam poſſeſſionem tueri, Parif. *conſ. vlt. num.* 9. *vol.* 4. Veral. *dec.* 51. *part.* 2. & fuit aliàs ſæpius dictum in Rota. 2 3 4

R. P. D. Manzanedo, Romana cenſus, Lunæ 13. *Iunij* 1608.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum vt releuet debet eſſe purum, & ſimplex ita vt deponens abdicet à ſe dominium rei depoſitæ,* num. 7.
2 *Accollatio cenſus facta abſente illius domino, non liberat debitorem.*
3 *Delegatio debitoris non liberat eum, niſi fiat cum conſenſu creditoris.*
4 *Debitor non remanet liberatus ob mandatum alteri factum, vt pro ſe ſoluat.*
5 *Reuenditio cẽſus extraneo de neceſſitate fieri non debet.*
6 *Factum iudicis minus rectè procedentis dicatur factũ partis, & non præiudicat tertio.*
8 *Extraneus ſoluens pro debitore illum liberat.*
9 *Oblatio de recipiendo non inducit acceptationem debitoris.*
10 *Dominus cenſus exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi, debet in ea manuteneri donec per ſententiam declaretur eum qui ſoluit non eſſe debitorem.*

DECI

DECISIO CCXXXVIII.

CVm 5. Aprilis anni proximè præteriti dubitatum
fuiſſet an depoſitum factum per Dominos nega-
tiuam fuiſſent amplexi, prout in Deciſione tunc in
iſta cauſa facta videre licet, cúmq; illi non acquieſce-
ret Dominus Flaminius, reproposui idem dubium, 17.
Decembris eiuſdem anni, & fuit dictum non liquere.
Vnde 18. Ianuarij, & 11. Februarij præſentis anni eo-
dem dubio iterum propoſito fuit dictum dilata, & 10.
Aprilis einſdem anni dubium fuit reſtrictum puo ad
liberationem anni dubium fuit reſtrictum qooad libe-
rationē Dñi Flaminij, Vnde 2. Maij promimè ſequen-
tis; cum Dñi non eſſent cōcordes, foit ordinatō, quod
omoes Dñi viderent, & tandem cauſa hodie repropo-
ſita fuit pro maiori parte reſolutum Dominum Flami-
nium per dictum depoſitum per Dominos de Biſcis
factum non fuiſſe liberatū. Nam cùm diſcuſſio huius
dubij non reſpiciat an iſte cenſus ſpectet ad Domi-
num Paloninm, vel ad alios creditores q. Iulij Cæſaris
ſed an Dominus Flamioius debitor cenſus fuerit à
ſua obligatione liberatus per dictum depoſitum, vi-
1 ſum fuit negatiuè reſpondendum, † cùm depoſitum
non fuiſſet factum purè, & ſimpliciter, & taliter quod
per ipſum fuiſſet addicatum dominium à Dominis de
Beſcis, & quod Dominus Palonius poſſet ad ſui libi-
tum pecunias depoſitas ad ſe trahere, vnde tale depo-
ſitum non habet vim ſolutionis, iuxta doctrinam
Bart. *in l. ſi ſoluturus, num. 5. ff. de ſolut.* cùm aliis latè
adductis per me in prædicta Deciſione 5. Aprilis anni
præteriti, in iſta cauſa facta quæ iuuatur cum Domi-
nus Flaminius non tantùm ſit debitor iſtius cenſus,
quin & ab anno 1595. recognouit in Dominam illius
Dominam Claricem vxorem in ſecundis nuptiis Do-
mini Palonij, cui ipſa dictum cenſum in dotem dedit,
& illi fructus per Dominum Flaminium fuerunt
ſemper ſoluti, vt in Summar. Palonij, *num.* 3. vnde
iidem Domini de Biſcia in inſtrumento emptionis
Caſtri Marzani illi per Dominium Flaminium vendi-
ti in ſe accolarunt, & aſſumpſerunt huiuſmodi cen-
ſum, promiſerúntque fructus illius Domino Angelo
nominatim ſoluere.

Quibus non obſtat in dicta accollatione promiſiſſe
Dominos de Biſcia iſtum cenſum ad beneplacitum
Flaminij extinguere, & per conſequens videri per di-
ctam accollationem Dñm Flaminium fuiſſe liberatū:
2 quia reſpondetur † illam accollationem reſpicere pa-
ctum inter Dñm Flaminium, & Dominos de Biſcia;
non autem producere liberationem Dñi Flaminij ab
obligatione qua Dominæ Clarici, & Dño Angelo ip-
ſius viro ratione iſtius cenſos tenebatur præcipuè
cùm iſta accollatio cenſos non fuerit per Dominum
Angelum acceptata, vnde ex illa non potuit liberari
Dominus Flaminius à ſua obligatione, ad not. in *l. ſi
pupillo, §. fin. ff. de ſolut.* & per Dec. *conſ.* 107.

Minúſque obſtar quod Domini de Biſcia potuerint
dictum depoſitum facere, vt debitores delegati à Do-
mino Flaminio, quia nec de delegatione cum requiſi-
tis à iure ad illam inducendam conſtat, præcipuè de
3 illius per Dominum Angelum acceptatione, † prout
opus eſſet ad hoc vt Dominus Flaminius per delega-
tionem debitorum diceretur liberatus, vt tradit Bart.
in l. ſingularia, num. 18. *&* 19. *ff. ſi cert. pet.* Caſtr. *in l. ſi
vſumfructum*, 57. *v.* 3. *&* 4. *ff. de verbor.* Gabr. *conſ.* 155.
num. 59. *lib.* 1. Surd. *alios referens deciſ.* 53, *num.* 6. *&* 7.
Et quamuis Domini de Biſcia illud depoſitum facere
potuiſſent vti mandatarij Domini Flaminij non in-
trat iſtud motiuum, cùm illud non fecerint nomine
Flaminij, ſed nomine proprio, vt ipſi obligati ad ex-
tinguendum iſtum cenſum.

Et licet Flaminius mandauerit, vt pro ſe ſoluerent
Angelo, † Flaminius tamen debitor, & mandans non 4
remanſit liberatus, Bart, *in d. l. ſingularia, vbi* Caſtren,
in fine, verſ. tertius eſt caſus, ff. ſi cert. pet. Nec Dominus
Angelus dictum depoſitum etiam quod fuerit factum
mandato Iudicis tenebatur exceptare, cum Dominos
de Biſcia nunquam in ſuos debitores recognouiſſet, † 5
vnde nec illius dictum cenſum retrouendere debebat,
prout Iudex decreuit, cùm non eſſent principales
huius cenſus debitores, & ſic † factum iudicis minus
rectè procedentis potius cenſetur factum partis, quod 6
Domino Angelo præiudicare non debuit, Bart. *in l.
frater à fratre, n.* 30. *ff. de condit. indebit.* Gran. *conſil.* 548.
num. 1. Ceph. *conſ.* 750. *n.* 8. *lib.* 5. Præcipuè cùm Iudex
† mandauerit depoſitum fieri non ſimpliciter, ſed ta- 7
liter quod nec ex illo dominium remanebat abdicatū
à Biſcis, nec Angelus liberè pecunias depoſitas pote-
rat recipere, vnde non potuit etiam de mandato Iudi-
cis tale depoſitum ſolutionem operari, & liberationem
Flaminij à ſua obligatione ad latè adducta in dicta
prima Deciſione, in hac cauſa facta.

Nec etiam facit quod iſtud depoſitum liberauerit
Flaminium quaſi factum à Biſcis etiam conſideratis
tertiis extraneis: quia reſpondetur, † quod ad conſe- 8
quendam liberationem debitoris, tertius, & extraneus
tenetur ſoluere quod creditori debetur *l. ſolutione, ff. de
ſolut.* quod Domini de Biſcis non fecerunt cum di-
ctum depoſitum vim ſolutionis, & liberationis non
habuerit, ex ſupradictis.

Quibus non obſtat † quod Dominus Angelus ſe 9
obtulerit paratum recipere ſolutionem cenſus, & de
receptis liberare, & per conſequens viſus fuit in ſuos
debitores Dominos de Biſcia recognoſcere, iuxta not.
per Natt. *conſ.* 131. *n.* 4. vbi tenet ſufficere aliquem
actum poſitiuum pro acceptatione depoſiti, & dixit
Rota *coram Domino Iuſto in vna Romana cenſus*, 9.
Aprilis 1601. Quia reſpondetur ex prædicta oblatio-
ne Palonij de recipiendo ſolutionem, & de receptis
liberando non inferri recognouiſſe Dominos de Biſcia
in ſuos debitores, cùm aliud ſit oblatam ſolutionem
à quocumque factam acceptare, aliud verò hunc, vel
illum in debitorem recognoſcere. Surd. *deciſ.* 174.
Vlteriùs, quia hic actus non operatur vltra intentio-
nem agentis, vnde Palonius conſenſit in numeratio-
nem quam acceptabat, non in depoſitum, quo actu
volebat à quocumque ſibi realiter ſolueretur liberare
Dominum Flaminium, ſed ſic eſt, quod depoſitum
ex ſupra dictis, & in prima Deciſione adductis fuit
factum eo modo, vt Palonius non poſſet liberè pecu-
nias ad ſe trahere, vnde factum fuit vltra Palonij con-
ſenſum, & per conſequens non habuit vim ſolutio-
nis, ſed promiſſionis, quæ non liberat.

Nec minus obſtat quod Domini de Biſcis ſolue-
rint aliquos fructus cenſus aliis creditoribus, iſta nám-
que exceptio non liberat Dominum Flaminium à
Domino Angelo ſpecifico creditore cenſus, præcipuè
cùm nulla ſententia oſtendatur ex qua conſtet ali-
quod ius prælationis, vel anterioritatis illorum, qui-
bus eſt facta ſolutio.

Vltimò non obſtat quod obſtantibus inhibitionibus
ad inſtantiæ D. Cecchinæ ſuper dicto cenſu videatur
depoſitū per Dños de Biſcia legitimè factū, cùm poſſit
fieri ne debitor bis ſoluere cōpelleretur. Quia reſpōde-
tur, quod cùm Dñi de Biſcia non eſſet debitores Ange-
li iſtius cenſus, & dictum depoſitum fuerit ipſorum
nomine factum, non potuit liberare Dominum Fla-
minium, cuius nomine non fuit factum.

Et tandem viſū fuit quod cùm Dñs Angelus agat ad
cenſus cōtra Dñm Flaminiū, † & ſit in quaſi poſſeſſio- 10
ne ab ipſo illos exigēdi non poſſe Flaminium illorum
ſolutionem fugere, nec ab eo dici liberatum ex præ-
miſſis, donec per ſententias conſtet non eſſe debitorē.

Ex quibus Domini pro maiori parte reſoluerunt depoſitum iſtud non liberaſſe Dominum Flaminium, ſicque ſtandum eſſe in deciſis 2. Aprilis anni præteriti coram me.

Qua reſolutione ſic facta, & ante huius Deciſionis extenſionem, & in vltimis Rotis ante vacantias D. Angelus per memoriale petiit à Dominis mihi ordinari quatenus illi relaxarem mandatum contra Flaminium pro cenſibus decurſis, attenta ſua quaſi poſſeſſione in qua exiſtebat illos exigendi à D. Flaminio, pro parte cuius fuit contradictum per memoriale, & nihilominus Domini ordinauerunt quod pro cenſibus decurſis mandatum relaxaretur.

R. P. D. Veroſpio Ciuitatis Caſtelli cenſus, Veneris 12. Maij 1617.

SVMMARIA.

1 *Liber mercatoris probat pro tertio contra tertium, concurrentibus adminiculis.*
2 *Confeſſio tutoris ſi ſit veriſimilis, praiudicat pupillo.*
3 *Aſſertio creditoris non nocet debitori.*
4 *Mandatum praſumitur ex ſolutione notabilis quantitatis pecuniarum.*

DECISIO CCXXXIX.

QVondam Camillus Cerrinus de anno 1585. annuum cenſum ſcutorum ducentorũ decem emit à q. Ioan. Vincentio Vitellio. Et cùm dictus cenſus ad Saluſtiam Cerrinam de creſcentiis perueniſſet, Creſcentius illius filius, & hæres in eius poſſeſſione contra Marchionem Vitellum ſe manuteneri prætendebat. Vnde ſuper hoc dubio per me propoſito, Rotæ viſum fuit de poſſeſſione Saluſtiæ conſtare. Dantur enim ſolutiones per hæredes dicti Vitellij eidem Saluſtiæ factæ, vt ex partitis apparet ex Banco de donis extractis,
1 † quæ concurrentibus adminiculis pro tertio contra tertium, probant. Rota *dec.* 375 *n.*2.*part.*1.*diuerſ.* Afflict. *dec.*402. Dec.*conſ.*510. *n.*3. Surd.*deciſ.*105.*& ſequent.*
2 Pro adminiculo autem hic inſeruit † confeſſio tutricis Marchionis in litteris de anno 1612. emanata vbi fatetur ipſa dictos cenſus vſque ad illud tempus perſoluiſſe, concurrẽtibus præſertim ſolutionibus geminatis, vt apparet ex partitis banchi, quæ in annua quãtitate, ſcutorum ducentorũ decem cum in inſtrumẽto conſtitutionis cenſus conueniunt, vnde bene contra Marchionem probant, Rota *dec.*177.*n.*4.*part.*2.*diuerſ.*

Et licet iſtæ pecuniæ fuerint ad banchum allatæ per
3 miniſtros Dominorum de Creſcenij, † quorum aſſertioni ſtandum non videatur in Dñi Vitellij præiudicium, ſatis eſt tamen illam pro adminiculo deſeruire.

Nec releuat exceptio quod non probetur illorum
4 mandatum, qui pecunias detulerunt: † nam ex earum ſolutione, præſertim in notabili quantitate mandatũ præſumitur, Rota *deciſ.*2.*de cauſ.poſſeſ.& propriet. in antiq.* Veral. *deciſ.* 190. *num.* 4. *part.* 1.

Reuerendiſsimo D. Sacrato, Calaguritana de Antol. Mercurij 4. Maij 1611.

SVMMARIA.

1 *Interdictis poſſeſſorijs veniunt fructus tantum poſt motum iudicium poſſeſſorium, non autem à principio litis ſuper petitorio, vel poſſeſſorio plenario.*
2 *Fructus percepti lite pendente ſuper petitorio ſunt reſtituendi in iudicio ordinario.*
3 Bart. *in l.*3.*verſ.an dic. ff. de interd. non recipitur.*
4 *L.*3.*ff. de interd. Intellectus.*

DECISIO CCXL.

TEnuerunt Domini in mandato de manutenendo venire tantum † fructus perceptos poſt intentatam manutentionem, non autem perceptos à principio litis ſuper petitorio, vel poſſeſſorio ordinario, & hanc dixerunt eſſe regulam interdictorum, *l.*3.*ff. de Interd. l.*1. *§.ex die. ff. de vi, & vi armat.* & in terminis huius interdicti, Ioan.Fabr. *ſuper Inſtit.titul.de interd. §.retinende, num.*14.*verſ.item fructus.* Rota *in cauſa Lucenſi redecima,* 14. *Octobr.*1588.*coram* bon.mem. Seraphino, *& in turritana territorij,* 18. *Dec.* 1595. coram eo, *& in Seguntina Canonicatus,* 23. *Ian.* 1610. R.P.D. Canalerio, & facit Dec. Put. 61. *n.*3. *lib.*5. 1

Non obſtat quod prætenſi fructus † cùm ſint percepti lite pendente dicantur percepti cum mala fide, & proinde veniant reſtituendi, quia non negatur eſſe reſtituendos, ſed in iudicio ordinario, vt bene diſtinguit Ioan.Fabr. *vbi ſupra,* Rota *in d. Lucenſi redecima,* Put. *d. dec.*61.*in fine.* Et † licet Bart. *in d.l.* 3.*verſ.an dic.de Int.* voluerit extendere præfatam concluſionem de malæ fidei etiam ad interdicta, attamen, vt patet ex præfatis, eius doctrina non eſt tuta, & in effectu ſi text. *in d.l.*3. haberet † tantùm locum in bonæ fidei poſſeſſoribus eſſet ſuperfluus, & de indubitali, Menoch. *verò, tit. de ret. remed.* 3 *n.*289. allegat ſolùm Ioan.Fabr. *in d. § ret.* qui dicit contrarium, vt ſupra demonſtratum eſt. 2 3 4

Quantum ad Rotam *in cauſa Mediolanenſi fructuum* 13. *Ian.* 1595 *corã bon.mem. Gypſio,* licèt amplè loquatur, fuit dictum poſſe ſaluari, vt habeat locum in caſu ſuo, quando etiam fructus decurſi petuntur principaliter, prout in penſionibus, vel annuis præſtationibus decurſis ante intentatã manutentionem, ſecùs, quando petitor aliqua res fructifera: quia tũc res ipſa principaliter petitur, & fructus veniunt ex quadam conſequẽtia, vnde nihil mirum ſi in ſecundo caſu non habetur eadẽ ratio fructuũ, quæ habetur in primo, & iſta diſtinctio fuit de mẽte Rotę *in præfata Turritana Territorij.*

R. P. D. Gypſio, Cæſarauguſtana penſionis, Lunæ 30. Ianuarij 1589.

SVMMARIA.

1 *Quaſi poſſeſſio exigendi probata per inſtrumenta quietationum ſufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo. Intellige, vt num.* 4.
2 Ampl.*etiam ſi agitur contra eum, qui nunquam ſoluit.*
3 *Inſtrumentum confeſſionis de recepto probat quaſi poſſeſſionem exigendi, niſi ſit adminiculatum.*
4 *Confeſſio de recepto quando eſt admodum veriſimilis, & adminiculata, probat quaſi poſſeſſionem exigendi.*
5 *Confeſſio de recepto probat receptionem, quando ſumma eſt notabilis.*

DECISIO CCXLI.

DIdacus Ortal aduerſus modernum poſſeſſorem Prioratus Eccleſiæ Cæſarauguſtanæ petebat manuteneri in quaſi poſſeſſionem exigendi penſionem ſibi *felic. recor. Pium IV.* de anno 1592. reſeruatam ſuper fructibus dicti Prioratus, & ad docendum de ſua quaſi poſſeſſione produxit nonnulla inſtrumenta quietationũ factarum alijs Prioribus † quæ ſufficere 1
dice

dicebant in mandato de manotenendo, Mohed. *deciſ.*
153. & fuit dictum *coram me in vna Regienſi reſerua-*
2 *tionis fructuum*, 6. *Iunij* 1586. Etiam † ſi agatur contra
eum, qui nunquam ſoluit.

3 Ex aduerſo obiiciebatur huiuſmodi † inſtrumen-
ta nihil releuare, quia continent ſolum confeſſionem
de recepto factam abſentibus Prioribus, & conſequẽ-
ter fauorem confitentis reſpiciunt cùm tendunt ad
alium obligandum *l. inter clauſulas, C. de conuen. fiſc.*
debitor, lib. 10. Doctores, *in cap. cautio de fide inſtr.* So-
cin. iun. *conſ.* 57. *n.* 9. *lib.* 2. aliàs aperiretur via fraudi-
bus, ſi quidem hoc pacto facilè cuique liceret proba-
re exactionem, & quaſi poſſeſſionem animaduertit
Tiraq. *de retractu Lignag.* §. 1. Gloſſ. 18.

4 Sed pro reſponſione dixerunt Dñi † prædicta ſibi
locum vẽdicare, quãdo confeſſio eſt admodum veriſi-
milis, per ea, quæ in ſimili tradit. Tiraq. *in l. ſi vnquam,*
in verbo donatione largitus, n. 100. *cũ ſeq. C. de reuoc. do-*
nat. Aym. *conſ.* 4. Mohed. *dec.* 192. Veriſimilitudo hoc
caſu ſatis deprehẽditur ex eo quod Didac habet reſer-
uationem penſionis clarã, & expeditam, contra quam
ad hunc effectum nihil opponi poteſt quod releuat,
Veral. *dec.* 321. *p.* 1. Secundò, dictæ confeſſiones ſunt
plures diuerſis perſonis, ſucceſſiuis temporibus cum
iuramento, coram diuerſis factæ. Tertiò, adſunt teſtes,
qui ſẽper publicè dici audiuerunt Didacum huiuſmo-
di penſionem pacificè exegiſſe, ex illius fructibus vi-
5 xiſſe. Quartò, † quia ſumma eſt notabilis, idcirco non
præſumendum Didacum voluiſſe iactare ſuum ad *leg.*
cum indebito, ff. de prob. Nam non poteſt dubitari quod
dictæ confeſſiones ſibi præiudicarent ſi vellet hodie
tot terminos decurſos exigere, *l. pecunia* vbi Bald. *C. de*
ſolut. l. quidam C. de conſt. pecun. cum ſimilibus.

His poſtremò accedat quod ſtilus illarum partium
eſt vt de pluribus terminis decurſis, & ſolutionibus
factis poſteà cenſum fiat inſtrumentum.

Ideò fuit concluſum dandum eſſe mandatum de
manutenendo pro terminis decurſis à die motæ litis.

R. P. D. Manzanedo, Aquilegienſis penſionis
Veneris 12. *Martij* 1610.

SVMMARIA.

1 *Liber domeſticus, non probat abſq; teſtium adminiculo.*
2 *In mandato manutenendo non requiritur exacta pro-*
batio.
3 *Poſſidens eſt in ſua poſſeſſione manutenendus.*
4 *Manutentio conceditur contra ſucceſſorem ex ſolutio-*
ne facta ab auctore, ſeu prædeceſſore.
5 *Ius non mutatur ex mutatione perſonarum.*
6 *Manutentio concedenda eſt ob poſſeſſionem præſum-*
ptam ex anteriori poſſeſſione.
7 *Poſſeſſio ſolo animo retinetur.*
8 Declar. *hoc procedere per decem annos, & non vltra.*
9 Sub declar. *ſi intra decennium alius occupauit natu-*
ralem poſſeſſionem, ſecus aliàs.
10 *Clauſula,* ſi quid exequendum, *debet iuſtificari ex*
eiſdem actis.
11 *Sententia per appellationem ſuſpenſa, non poteſt exe-*
cutioni demandari.
Limit. *In mandato de manutenendo, quod per appel-*
lationem non ſuſpenditur. n. 13.
13 *Appellatio de iure Canonico conceditur à quocunque*
grauamine.
14 *Mandatũ de manutenẽdo nunquã tranſit in iudicatũ.*
15 *Titulus non eſt neceſſarius in iudicio manutentionis,*
ſiue ſimus in prophanis.
16 *Siue ſimus in beneficialibus.*
Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

DECISIO CCXLII.

ARchihoſpitali Sancti Spiritus dandum eſſe
mandatum de manutenendo in exactione annui
cenſus ſcutorum viginti, ſiue annuæ recognitionis
contra Dominum Flaminium de Abbatibus, Domini
diaceruunt: conſtat enim de Archioſpitalia, quaſi poſ-
ſeſſione non ſolùm ex partitis librorũ Archihoſpita-
lis, † quæ licet nõ probẽt pro illo in tertij præiudiciũ 1
l. exemplo, C. de probat. tamen in ſimul cum teſtibus de
eadem poſſeſſione deponentibus illam probant ſuffi-
cienter, ad notat. per Bart. *in l. admonendi, n.* 35. *ff. de ia-*
reiur. & ibi Iaſ. *in prima lectura, & in* 2. *n.* 11. cum aliis
per Soc. *conſ.* 161. *n.* 3. *lib.* 2. præcipuè præcedente obli-
gatione facta per Antonium de Abbatibus Priorem
iſtius Prioratus de ſoluendo in futurum ſtum annuũ
cenſum, quo caſu facilius præſumitur ſolutio, quæ
magis procedunt in mandato de manutenendo, † cũ 2
non requiratur iſta exacta probatio, Dec. *conſ* 100. *n.* 3.
Caputaq. *dec.* 100. *p.* 2. & fuit dictum *in vna Turritana*
Tertuaria, 13. *Aprilis* 1592. *coram* Illuſtriſſimo Man-
tica, *& not.* Menoch. *de retinend. remed. vlt. n.* 34. *poſt*
Alex. *conſ.* 103. *n.* 3. *lib.* 7. & alios ibi relatos. Vnde in-
trat † prædicta manutentio iuxta text. in §. *retinendæ,* 3
inſtit. de interd. eſt text. *in* §. *huius interdicti, ff. vti poſſid,*
Bart. *in l. ait Prætor,* §. *quod ait, anm.* 2. & 14. *ff. eod.* Co-
uar. *Pract. c.* 17. *n.* 2. Veral. *dec.* 200. *p.* 2.

Nec obſtat quod non conſtet Flaminium vnquam
ſoluiſſe iſtum cenſum, † cùm ſatis ſit conſtare de ſo- 4
lutionibus factis per illius anteceſſorem cũ illę ſuffra-
gentur Archioſpitali pro obtinenda manutentione
contra ſucceſſorem, iuxta Guid. Pap. *dec.* 629. quem ſe-
quuta fuit Rot. *apud* Put. *dec.* 151. *lib.* 3. Hoc enim ca-
ſu ius metimur ex parte actoris poſſeſſoris, † quod
non mutatur ex mutatione perſonarum Rota *diuerſ.*
dec. 99. *n.* 11. *p.* 1. & fuit dictum *in vna Mediolanenſi*
penſionis 23. *Octobris*, 1598. *coram* Domino meo De-
cano, *& in Piſtorienſi penſionis*, 3. *Iunij* 1606. *coram Do-*
mino meo Ladouiſio.

Minus obſtat non probari dictam poſſeſſionem de
tempore litis motæ, † quod requiritur ad obtinen- 6
dum in hoc iudicio, iuxta text. in *d.* §. *retinendæ.* cum
aliis. Fuit enim reſponſum ſufficere quaſi poſſeſſio-
nem anteriorem probatam cum illa præſumatur con-
tinuata, niſi probetur contrarium ab alio apprehenſa,
† quæ ſolo animo retinetur ad text. in *l. licet, C. de acq.* 7
poſſeſſ. Bal. *conſ.* 432. *n.* 1. *lib.* 1. Abb. *in c. olim, el primo n.*
14. *& in c. cum ad ſedem, n.* 15. *de reſtit. ſpoliat.* Alex. *qui*
teſtatur de comm. conſ. 133. *n.* 4. *verſ. nec obſt. lib.* 1. Corn.
etiam de comm. atteſtans, conſ. 280. *n.* 7. *in fin. lib.* 4. Put.
dec. 17. *lib.* 2. & fuit dictum *in dicta Turritana Tertiaria.*

Nec facit quod ciuilis poſſeſſio ſpatio annorum
amittitur, & quod † præfata præſumptio continua- 8
tionis non durat vltra decennium, Bart. *in l. ſiue poſſi-*
detis, n. 8 *ff. de probat.* & quod in noſtro caſo ab vltima
ſolutione de anno 1592. effluxerit decennium vſque
ad litem motam de anno 1602. quia reſponderetur
† præfata procedere quando alius poſſeſſionem natu- 9
ralem occupauit, quia tunc præfata præſumptio con-
tinuationis poſſeſſionis ciuilis non militat vltra de-
cennium, ſecùs verò, prout in caſu noſtro, quando ab
alio non fuit naturalis poſſeſſio occupata tunc enim
etiam poſt decennium præſumitur illius continuatio
& animi retentio, iuxta Guid. Pap. *vbi ſupra,* Couar. *in*
regula, Poſſeſſor. 2. *p.* §. 1. *num.* 3. *verſ. at ſi conſtet,* & te-
nuit Rota *in dicta Turritana Tertiaria.* Vltra quod vl-
tima ſolutio fuit facta de anno 1594. quamuis pro
cenſu decurſo anni 1593.

Minus obſtat quod cùm fuerit commiſſa cauſa clau-
ſula † Si quid exequendum, illa debeat ex eiſdem actis 10
iudicari, & tamen pro iuſtificatione iſtius mandati

de manutenende plura fuerunt in Rota producta, quę non valent iuſtificare mandatum Illuſtriſſ. Vicarij Iudicis à quo, nihilominus hoc fundamentum viſum fuit non obſtare, cùm teſtes ſupradicti fuerint examinati coram Iudice à quo, & coram ipſo fuerint productæ partitæ librorum Archihoſpitalis, ex quibus reſultat probatio quaſi poſſeſſionis, & per conſequens dictum mandatum ex eiſdem remanet ſatis iuſtificatum.

11 Nec etiam obſtare videtur, † quod non poſſit procedi ad executionẽ dicti mandati, ex quo pendet cau-
12 ſa appellationis ab interpoſitæ, quæ † de iure Canonico à quocunque grauamine, iuxta Gloſ. *in cap. cum ad ſedem, in verbo, Interdictum, circa fin. de reſtit. ſpoliat.* Afflict. *qui teſtatur de communi, deciſ. 268. num. 2.* quia
13 reſpondetur contrarium † eſſe verius in iſto remedio ſummariſſimo manutentionis. per text. *in cap. fin. §. de poſſeſſione, 2. quæſt. 6.* vbi canonizatur, *l. vnica, C. ſi de moment. poſſeſſ.* & tradit latè Benint. *deciſ. 76. num. 6.* & Menoch. *vbi ſupra, remed. vlt. num. 48. & 49.* & fuit dictum *in Valentina decimarum 26. Octobris* 1598. *coram bon. mem. Seraphino* vbi dicitur ita fuiſſe per Rotam obſeruatum, & *in alia Seguntina canonicatus, 23. Ian.* 1610. *coram* R.P.D. meo Caualerio, & *in alia Bergomenſi praeminentiarum 16. Iunij* 1606. *coram me*, vbi refertur *Dec. atteſtans de communi conſ. 28. n. 5.* Et non
14 mirum, cùm † decretum manutentionis nunquam tranſeat in rem iudicatam, quia ſi iudici conſtiterit melius de poſſeſſione aduerſarij poterit ſuum decretum reuocare & alteram partem manutenere, potiſſimum quando mandatum fuit datum per decretum, non autem per cedulam.

Vltimò, non obſtant, quæ dicuntur de non titolo,
15 † cum ille non ſit neceſſarius in hoc iudicio ſummariſſimo manutentionis, ſiue ſimus in prophanis, iuxta Mohed. *dec. 22. de reſtit. ſpoliat.* fuit dictum *in dicta Piſtorenſi penſionis coram Domino Ludouiſio*, & in aliis,
16 ſiue ſimus † in beneficialibus, iuxta *dec. 595. n. 8. part. 2.* & fuit dictum *in vna Anconitana penſionis, 15. Iunij* 1589. *coram Illuſtriſſ. Platto*, vbi aliæ, referuntur, vltrà quod attenta longiſſima poſſeſſione Archihoſpitalis, & antiqua tranſactione inita cum Communitate, & à Sede Apoſtolica confirmata, & Conſtitutione *Felic. record. Paul. II.* concedentis facultatem Prioribus Archihoſpitalis ad cogendum fratres ad obedientiam, & ſolutionem cenſuum debitorum, ſeu penſionum annuarum; nec non attenta Bulla *Sixti IV.* cum aliis pro titulo adductis pro parte Archihoſpitalis, potius inclinabant Domini quod adeſſet ſufficiens titulus, de quo tamen in petitorio poterit particulariter videri, cum tàm iſtud fundamentum, quàm alia adducta per Dominum Flaminium reſpiciant magis petitorium, & ſic non obſtant in hoc ſummariſſimo iudicio manutentionis.

Ex quibus viſum fuit Dominis mandatum Illuſtriſſimi Vicarij iuſtum, & Archihoſpitale manutenendum.

Illuſtriſſ. Cardinale Ludouiſio, Bononiẽſis cenſus, ſeu attentatorum, Luna 10. Decemb. 1607.

SVMMARIA.

1 *Attentata non dantur vbi adeſt diuerſitas cauſarum.*

2 *Cauſarum diuerſitas reſultat ſi agatur de terminis cenſus diuerſo tempore maturatis.*

3 *Obligationes, & debita tot ſunt, quot ſunt termini cenſus maturati.*

4 *Clauſula in commiſſione appellationis intelliguntur de, & circa cauſam ſuper qua fuit pronunciatum, & commiſſa cauſa appellationis.*

5 *Facultas exequendi obligationes camerales non venit ſub clauſulis, ſed requirit ſpecialem expreſſionem.*

DECISIO CCXLIII.

PEndente in Rota coram me cauſa appellationis à mandato A.C. ad fauorem Dominorũ de Durantis contra Albertum Blalzanum relaxato pro ſolutione quorundam fructuum cenſus, & renouatione cedulæ banchariæ egerunt Durantij coram A.C. per aliis terminis fructuum dicti cenſus, quorum dies ceſſit poſt relaxationem prædicti mandati, & pro quibus obtinuerunt aliud mandatum, quod Blalzanus dicebat eſſe attentatum vel obtentum poſtquam cauſa erat per appellationem in Rota introducta: ſed Domini vtraque parte informante contrarium reſoluerunt, fundamentum fuit in diuerſitate cauſarum, † qua ſtante 1
non eſt locus attentatis, Ægid. Bellam. *conſ. 18. ſub n. 3. verſ. ſiue contrarium, & n. 4.* Socin. *conſ. 45. ſub n. 5. verſ. quibus ſuppoſitis, lib. 1.* cùm aliis cumulatis, per Lancel. *de attent. part. 2. cap. 12. Limit. 2. n. 13. & multis ſeqq.*

Cauſa autem diuerſa eſt non ſolùm quatenus in primo iudicio actum eſt de renouatione cedulæ, in vltimo autem de ſolutione cenſuum, ſed † etiam qua- 2
tenus in dicto primo iudicio fuit actum ad ſolutionẽ fructuum, & iſti ſunt diuerſi termini fructuum ab iis, qui in altero iudicio fuerunt deducti, vt poſt Bart. *in l. poteſt; de iudic.* Gabr. *in conſ. 47. num. 18. lib. 1.* benè Iaſ. *conſ. 9. n. 4. & 5. lib. 1.* & propterea dicit Lancel. *n. 17. vbi ſupra*, fuiſſe in Rota reſolutum *in vna Bononienſi pecuniaria*, non fuiſſe attentatam ſententiam ſuper certa ſumma Bononiæ latam per iudicem à quo pendente appellatione in Rota ſuper alia ſumma licet ageretur inter eaſdẽ perſonas, & facit, quia tot † ſunt 3
obligationes, & debita quot termini, *l. ſcire debemus, in princ. ff. de verb. oblig.* Iaſ. *d. conſ. n. 4. in fine*, Rota, *deciſ. 259. lib. 1.* Mohed. *deciſ. 4. de Praſcript.*

Non obſtat clauſula cum toto negotio, &c. & aliæ ponderatæ ab informãtibus pro parte Blalzani: † quia 4
omnes intelliguntur De, & circa cauſam, & actionem intentatam ſuper qua fuit pronunciatum, & commiſſa cauſa appellationis, aut ſaltem per eam nõ poteſt dici auocatum iudicium executiuum quo ad terminos decurrendos ab A.C. cum præſertim † facultas exequen- 5
di obligationes camerales non veniat ſub clauſulis generalibus, ſed requirat ſpecialem expreſſionem.

Non obſtat *Deciſio Cæſarauguſtana pecuniaria de Maella, 15. Iunij 1601. coram Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio*, quia cum in eadem cauſa fuiſſet allegata *coram* R. P. D. meo Coccino, 31. *May* 1603. *Rota* de ea dubitauit, & ordinauit vt cognoſceretur de bono iure.

Illuſtriſſimo Cardinale Arigonio, Venetiarum cenſus, Veneris 22. Martij 1596.

SVMMARIA.

1 *Solutio facta metu mandati, & cum proteſtatione non conſtituit exigentem in quaſi poſſeſſione exigendi.*

2 *Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per vnicum actum.*

3 *Effectus ſententiæ ſuſpenditur per commiſſionem reſtitutionis in integrum.*

4 *Manutentio non retardatur per ſententiam contra quam fuit petita reſtitutio in integrum.*

DECI

DECISIO CCXLIV.

FVit reſolutum mandatum de manutenendo dan-
dum eſſe Abbati S. Antonij Viennenſis, cùm con-
ſtet de illius poſſeſſione exigendi annuum cenſum de
quo agitur. Et licet nonnullæ ſolutiones fuerint fa-
1 ctæ metu mandati, & cum proteſtationibus, † quæ
non conſtituunt exigentem in quaſi poſſeſſione, ta-
men extant quamplures aliæ factæ ſimpliciter, &
2 ſpôte, & præſertim incohando ab anno 1563. Et vt †
quis conſtituatur in quaſi poſſeſſione exigẽdi ſufficit
etiam vnicus actus ſolutionis, ad tradita per Scriben-
tes ad *cap. cum Eccleſia Sutrina, & ibi* poſt alios Ripa,
num 53. de cauſa poſſeſſ. & propr.

Non obſtat ſententia, quæ prætenditur feciſſe tran-
3 ſitum in iudicatum, † quia illius effectus fuit ſuſpen-
ſus per commiſſionem reſtitutionis in integrum, &
4 ideò non poteſt impedire † quin interim poſſidens
manuteneatur, prout alias fuit reſolutũ *in vna Hiſpa-
lenſi penſionis, 6. Aprilis 1576. coram* bon. mem. Cæſare
de Graſſis, *quæ eſt etiam inter Deciſiones impreſſas, dec.
350. part. 1. & fuit etiam reſolutũ coram* R. P. D. Gipſio
in vna Cartaginenſi decimarum 13. Martij 1592.

Circa aliam difficultatem, an ſententia vltimo lo-
co lata ſit exequenda fuit dictum, vt videatur de illius
iuſtitia.

*R. P. D. Penia, Romana cenſus, Luna 6.
Nouembris 1606.*

SVMMARIA.

1 *Quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum.*
2 *Iudex poſt ſuſpenſionem petitorij non poteſt circa nul-
litatem ſuper eo pronunciare.*
3 *Sententiæ effectus ſuſpenditur per appellationem.*
4 *Pendente iudicio ſuper appellatione vel nullitate ſen-
tentiæ, vel ſuper reſtitutione in integrum poſſeſſor
eſt manutenendus.*

DECISIO CCXLV.

ROta cenſuit Domino Lucæ de Luna dandum eſſe
mandatum de manutenendo. quia de quaſi poſ-
ſeſſione exigendi cenſus conſtat ex primo inſtrumen-
to ſolutionis ſcutorum ducentorum auri in auro factę
D. Lucæ à bon. mem. Clemente Carauaſchino occa-
1 ſione reſidui cenſuum decurſorum: † per vnum enim
actum acquiritur quaſi poſſeſſio, *cap. cum Eccleſia Su-
trina, de cauſa poſſeſſ. & propriet. vbi* Abb. *num. 23. ibi ad
probandum.* Ripa, *num. 52. & 53. circa ſecundum.* Et fuit
in terminis deciſum *in cauſa Venetiarum cenſus, 22.
Martij 1596. coram* D. Cardinale Arigono, tunc
Rotæ Auditore.

Non obſtat ſententia lata ab A. C. in petitorio ſu-
per nullitate cenſus, quia præter nullitatem ex eo de-
2 ductam † quod cùm fuiſſet ſuſpenſum petitorium,
non potuiſſet Iudex ſuper eo pronunciare, Veral. *dec.
143. incipit, Sententia lata ſuper petitorio, libr. 3.* Effe-
3 ctus illius ſententiæ † fuit ſuſpenſus per appellatio-
nem, & cauſa commiſſa ſuper appellatione, & nullita-
te, & reſtitutione in integrum. & conſequenter D. Lu-
4 cas interim † erat manutenendus, Cæſar de Graſſ. *dec.
4. de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Rota *in cauſa Mediolanenſi
penſionis die 11. Decembris 1600. coram* Cardinale
Pamphilio, *& in cauſa Carthaginenſi penſionis, 14.
Maij 1600. coram* Domino meo Lancellotto.

*R. P. D. Veroſpio, Papinienſis bonorum, Luna
4. Decembris 1612.*

SVMMARIA.

1 *Exceptio concernens petitorium non admittitur in iu-
dicio ſummariſſimo poſſeſſorio.*
2 *Manutentio conceditur exiſtenti in quaſi poſſeſſione
nudi facti exigendi.*
3 *Cenſuario datur manutentio ex nudo actu exigendi.*
4 *Penſionarius petens manutentionem non cogitur doce-
re de titulo.*
5 *Manutentio non denegatur penſionario, etiam quod
penſio dicatur extincta.*
6 *Manutentio conceditur poſſidenti tempore litis motæ.*
7 *Rei iudicatæ exceptio non attenditur ſi fuerit per
aliam ſententiam reuocata.*
8 *Qui patitur ſuper re iudicata cognoſci videtur illi re-
nunciaſſe.*
9 *Nullitatis inſtantia durat per triginta annos.*
10 *Manutentio conceditur in quacumque inſtantia.*
11 *Manutentio datur pendente reſtitutione in integrum.*
12 *Rota non exequitur ſententias latas extra ſuum tri-
bunal, niſi cognito ſuper illarum iuſtitia.*

DECISIO CCXLVI.

VIſum fuit Dominis non recedere à deciſis coram
bon. mem. Penia, & ſic Dominis Landrianis dan-
dum eſſe mandatum de manutenendo pro exactione
canonum de quibus agebatur non obſtantibus in
contrarium allegatis pro parte Monachorum.

Et primò, quod ipſi non poſſideant amplius mo-
lendinum cuius ratione canones perſoluerunt. Hæc
† enim exceptio tanquam reſpiciens petitorium in 1
hoc iudicio ſummariſſimo poſſeſſorio non admitti-
tur, † ſed ſufficit Dominis Landrianis, vt manutenean- 2
tur docere, prout docent de nudo facto exactionis
Neuiz. *conſ. 80. n. 3.* Rota *deciſ. 641. n. 4. part. 1. & dec.
64. n. 2. part. 2. diuerſ.* ſicut pariter † cenſuario videmus 3
concedi manutentionem ex ſolo actu exigendi nec
exceptionem admitti defectus proprietatis, quæ ad
petitorium reiicitur, Rota *dec. 99. num. 1. & ſeq. 1. part.
diuerſ.* & fuit deciſum *in vna Iacenſi Sacriſtiæ, 27. Iunij
1597. coram Peregrino.* Idem accidit in penſionario,
† qui dum petit manuteneri non tenetur docere de ti- 4
tulo, nec de cauſa ſolutionis, ſed nititur ſola poſſeſſio-
ne, vt fuit deciſum *in Auximana penſionis, 15. Ianuarij
1587. coram Illuſtriſſimo Plato.* † Et etiam quod pen- 5
ſio dicatur extincta non denegatur manutentio, Veral.
dec. 320. part. 2. Vnde pariter in caſu noſtro † ſat erit 6
D. Landrianis vt in canonis exactione manuteneantur
docere de ipſorum poſſeſſione tempore litis motæ, *§.
retinẽdæ, Inſtit. de interd.* & fuit dictum *in vna Ciuitatis
Caſtelli bonorum, 8. Nouembris, 1589. coram* bon. mem.
Cardinale Pamphilio, *& in Romana officij plumbi 4.
Iulij 1605. coram eodem.* tanto magis, quia vltra di-
ctam poſſeſſionem oſtenditur à multis annis canones
fuiſſe ſolutos pro quibuſdam aquis nulla facta men-
tione molendini, vt ex iuribus datis pro parte Domi-
norum de Landriania, & ſic licet non conſtaret à Mo-
nachis hodie poſſideri dictum molendinum adhuc
firma remaneret illorum obligatio reſpectu aquarum,
quamuis nec de illis eſſet neceſſe docere, vt dictum eſt.

Non obſtat exceptio rei iudicatæ, † cùm ſententia 7
ad fauorem Monachorum fuerit per aliam ad fauorem
Dominorum de Landrianis reuocata, & cum Mona-
chi deinde paſſi † fuerint ad vlteriora procedi videntur 8
dictæ rei iudicatæ renunciaſſe, Put. *deciſ. 197. lib. 2.*

Mohed. *deciſ. 4. de re indic.* tantò magis, quia repe-
titur hodie cauſa commiſſa per viam appellationis
in Rota tàm ex capite nullitatis, quàm iniuſtitiæ,
9 & † cauſam nullitatis certum eſt durare per triginta
annos, Marania, *de ordin. indic. in tit. de ſentent. n.* 154.
10 Qua pendente datur manutentio, † quæ concedi
ſolet in quacumque inſtantia, vt deciſum fuit *in
Lucana penſionis*, 14. *May* 1576. *coram* Illuſtriſſimo
Seraphino, *& in Rom. cenſus coram Domino Peniæ*, nec
11 denegatur † in gradu reſtitutionis in integrum, Cæſar
de Graſſ. *deciſ. 4. de cauſ. poſſeſ. & propriet.* & fuit de-
ciſum *in cauſa Venetiarum cenſus*, 22. *Marty* 1596.
coram Illuſtriſſimo Arigonio, cùm præſertim non con-
ſtet adhuc de iuſtitia dictæ ſententiæ, & ſine cauſæ
12 cognitione † Rota non ſoleat attendere ſententias la-
tas in aliis tribunalibus, Rota *deciſ. 498. num. 3. & dec.
81. num. 7. lib. 3. part. 3. Diuerſ.*

Ad illud autem quod Domini Landriani ſe habue-
runt pro ſpoliatis, fuit optimè reſponſum in deciſio-
ne Domini Peniæ, & ſic dictum fuit ab ea non eſſe
recedendum.

*R. P. D. Cauallerio, Romana fructuum cenſus,
Luna 22. Iuny 1509.*

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam.*
2 *Cenſus tunc per aſſignamenta pro eo extinguendo da-
ta, dicitur extinctus, quando dominus cenſus fuit
conſequutus integram ſatisfactionem.*
3 *Cenſus non dicitur extinctus, quando pecuniæ ſo-
luuntur ad computum ſortis principalis, ſed reuoca-
biliter.*
4 *Cenſus vt extinctus dicatur, requiritur actus priori
ſimilis.*
5 *Exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum, debet in
illa manuteneri.*
6 *Quæſtio, quæ verſatur ſuper extinctione cenſus, reſpi-
cit petitorium.*
7 *Cenſus extinguitur pro ea rata pro qua quid ſoluitur
ad computum ſortis.*

DECISIO CCXLVII.

DOmini reſoluerunt mandatum ab A. C. relaxatũ
in fauorem Domini Citarellæ contra Illuſtriſ-
ſimos Dominos de Sabellis pro fructibus cenſus ſcu-
torum octo millium eſſe exequendum, quia conſtat de
1 ſoluendo fructus per publicum inſtrumentum, † quod
facit probationem probatam, Bald. *in l. intereſt, num. 2.
Cod. de ſolut.* Pariſ. *conſ. 54. num. 3. & ſeq. vol. 1.* Dec.
conſil. 36. num. 2.

Nec viſum fuit Dominis quod iſte cenſus poſſit
dici extinctus per aſſignationem creditorum pro illius
2 extinctione factam in Congregatione Baronũ † quia
non conſtat talem aſſignationem effectuatam fuiſſe
mediante ſolutione creditorum à Congregatione aſ-
ſignatorum, prout requirebatur ad hoc vt cenſus dici
poſſet extinctus. Nam mens Congregationis, Domini
Citarellæ, & Dominorum, de Sabellis ea fuit, vt tunc
demum cenſus eſſet extinctus, quando aſſignamenta
fuiſſent vera, & realia, & exigibilia, & Dominus Cita-
rella ex eis fuiſſet conſequutus integram ſatisfactio-
nem, & extinctionem ſortis principalis, vt in iiſdem
terminis aſſignamenti facti à Congregatione eadem
pro extinctione alterius cenſus debiti ab eiſdem Do-
minis de Sabellis, videtur caſus ſic fuiſſe deciſus *in vna
Rom. cenſus, 26. Nou. 1604. coram Illuſt. Card. Mellino.*

Nec viſum fuit obſtare quod opponebant Domini
de Sabellis, videlicet, Dominum Citarellam exegiſſe
plures pecunias ex aſſignamentis præfatis ad compu-
tum ſortis principalis, vnde ſtante effectuatione cen-
ſus erat extinctus ſaltem pro ea parte, quam Dominus
Citarella ad computum ſortis exegerat, vt firmatum
fuit in ſupradicta deciſione Romana cenſus. Quia
Domini dicebant, quod licet Dominus Citarella exe-
giſſet plures pecunias ad computum fructuum cum
clauſula quod ſi quid vltra ſuperetat, recipiebat ad
computum ſortis niſi ſcuta mille ducenta in decem
locis montium fidei, † quæ ei non fuerunt tradita li- 3
berè, & irreuocabiliter, ſed cum obligatione de reſti-
tuendo prioribus, & potioribus creditoribus Domi-
norum de Sabellis, & anno ſequenti fuerunt ei euicta
à Domino Mario Tuttauilla anteriore creditore, &
propterea non videtur poſſe dici cenſus extinctus, † 4
præſertim cùm non interuenerit actus ter ioſimilis,
iuxta, *l. 1. C. quando non lic. ab empt. diſced.* & fuit di-
ctum *in vna Romaña anterioritatis*, 4. *February coram
R. P. D. Iuſto.*

Conſiderabant etiam aliqui ex Dominis, quod
cùm Domini de Sabellis poſt huiuſmodi aſſignatio-
nem ſoluerint Domino Citarellæ aliquos fructus ſine
aliqua proteſtatione, † non erat Citarella priuandus 5
ſua quaſi poſſeſſione exigendi fructus in qua reperie-
batur, per talem extinctionem, ſed erat manutenendus
ad text. *in c. querelam, de elect. c. ſolutionibus, de iure patr.*
Caſſad. *dec. 10. n. 7. verſ. nec etiam obſtat, de reſcript.*

Addebant etiam quod hæc † quæ deducebantur 6
ſuper extinctione cenſus erant remittenda ad petito-
rium tanquam requirentia altiorem indaginem, vt in
ſimili de extinctione penſionis, Caputaq. *deciſ. parte
1.* Caſſad. *deciſ. 10. num. 7.* Et ſi vnquam probatum
fuit † Citarellam aliquid aliud exegiſſe ad computum 7
ſortis, Domini non negabant in ea parte cenſum
fuiſſe extinctum, ſed interim non putauerunt eſſe
retardandam executionem mandati A. C. relaxati pro
fructibus.

*Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, Bononienſis
cenſus, Luna 21. Ianuarij 1600.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur obtento mandato pro recupera-
tione ſortis principalis.*
*Dummodo ſit in facultate domini cenſus ſortem recu-
perare*, num. 3.
2 *Appellatione pendente, nemo eſt ſua poſſeſſione pri-
uandus.*

DECISIO CCXLVIII.

DEcretum A.C. per quod Domini de Scappis fue-
runt condemnati ad ſoluendum fructus cenſus
tanquam iuſtum eſſe confirmandum, Domini dixe-
runt ſtante obligatione per ipſos facta pro fructibus
cenſus per quinquennium, quod adhuc durat.

Non obſtat quod cenſus ſit nullus tanquam impo-
ſitus ſuper rebus fideicommiſſo ſubiectis, & † quod 1
videatur reſolutus ex mandato obtento pro ſorte prin-
cipali, ita vt fructus amplius non debeantur, iuxta de-
ciſionem *in cauſa Romana cenſus coram R. P. D. Pam-
philio*, tum † quia hic pendet appellatio, vnde interim 2
Saluius manutenendus eſt in ſua poſſeſſione, vt in iu-
ribus vulgaribus, & bænè facit *deciſio* Caputaq. 321.
part. 1. quod exceptio extinctionis penſionis non im-
pedit manutentionem donec ſuper ea fuerit iudicatũ;
tum

tum etiam quia caſus deciſionis R.P.D. mei Pamphi-
4 lij eſt valdè diuerſus, † quia ibi fuerat relaxatum man-
datum pro ſorte principali ſoluenda emptori cenſus
in cuius facultate erat habere ſortem principalem ad
ſui libitum, quo caſo non poterant peti aliqui fructus
citra vitium vſuræ ex ibi allegatis: in hoc autem ca-
ſu licet mandatum fuerit relaxatum pro ſorte prin-
cipali, id tamen non fuit ad effectum illam conſi-
gnandi emptori cenſus, ſed ad effectum deponendi
donec fuerit doctum bona eſſe libera, ita vt non ſit
in facultate emptoris conſequi ſortem principalem,
prout erat in caſu allegatæ deciſionis; quæ in hoc fun-
datur.

R. P. D. Manzanedo, Romana Cenſus, Luna 4. Iunij 1614.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de manutenendo, datur ceſſionario ex poſſeſſione cedentis.*
2 *Poſſeſſio in incorporalibus acquiritur abſque apprehenſione.*
3 *Ceſſio in incorporalibus idem operatur quod traditio.*
4 *Manutentio conceditur ceſſionario probata poſſeſſione cedentis.*
5 *Producens acta ſuo nomine facta, cenſetur illa ratificare.*
6 *Etiamſi productio fiat à Procuratore.*
7 *Manutentio exigendi cenſum, non denegatur oppoſita exceptione extinctionis cenſus.*

DECISIO CCXLIX.

IOanni B[...] [...]ſtæ dandum eſſe mandatum de manu-
tenendo pro medietate cenſus Domini dixerunt,
cum pro dicta medietate ſit ceſſionarius Hannibalis
de cuius quaſi poſſeſſione exigendi fructus cenſus
non controuertitur, & conſtat ex pluribus partitis ex
1 aduerſo in actis productis, vnde † ſicut manutentio
competeret Hannibali cedenti, §. *retinendæ. Inſt. de in-
terd.* ita etiam competit Ioan. Baptiſtæ ceſſionario, *l.
nomen debitoris, in princ. ff. de leg. 3.* Rom. *conſ. 38. n. 1.
& conſ. 135. in princ.* Pariſ. *conſ. 75. num. 28. lib. 4.* cùm
2 enim ſimus in iuribus incorporalibus † poſſeſſio ce-
dentis transfertur in ceſſionarium abſque alia appre-
henſione, Natta, *conſ. 298. n. 38.* Menoch. *de retinend.
3 remed. 3. n. 259. & ſeq.* † quia in incorporalibus tan-
tum operatur ceſſio, quantum traditio, Gloſſ. & Doct.
in l. fin. C. quand. fiſc. vel. priuat. Bart. *in l. ad eum, num. 1.
4 ff. de donat.* Bald. *conſ. 241. in fine, lib. 2.* & ſic † probata
poſſeſſione cedentis competit manutentio ex ſuperius
adductis, & ex eodem Natta *vbi ſuprà d. n. 38.* ita de-
clarat Gloſſ. *in l. 2. §. idem Nerua, in verbo, exper. ff. ne
quid in loc. public.* Menoch. *vbi ſuprà,* & fuit dictum *in
vna Romana cenſus. 4. Martij 1611. coram bo. me. Penia.*
Maximè quia conſtat etiam de quaſi poſſeſſione exi-
gendi, Ioan. Baptiſtæ ex pluribus quietantiis ab ipſo
factis diuerſis debitoribus Dominæ Flaminiæ. Et licet
5 non conſtet de mandato ſoluentis, tamen † cum ipſa
Domina Flaminia dictas quietantias produxerit in
iudicio ſine aliqua proteſtatione, illas ſolutiones ra-
tificaſſe videtur, *l. Bublia, §. fin. ff. de poſ. cap. cum olim,
de cenſib.* Dec. *in cap. cùm venerabilis, num. 22. de except.*
Surd. *conſ. 50. num. 31. & conſ. 28. n. 47. lib. 1.* & fuit di-
ctum *in vna Romana dotis, 6. Iunij 1611. coram D. meo
6 Vbaldo* † etiamſi productio facta ſit à procuratore. Ca-
putaq. *deſ. 193. p. 1.*

Nec obſtat extinctio cenſus ex aduerſo oppoſita,
quia redditur multum turbida ex adductis per infor-
mantes pro vtraque parte, & tanquam requirens altio-
rem indaginem eſt remittenda ad petitorium, † nec 7
interim poſſidenti eſt deneganda manutentio, vt fuit
reſolutum *in Bononienſi cenſus, 21. Ianuar. 1600. coram*
Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, *& in alia Romana
fructuum cenſus, 22. Iunij 1609. coram Domino meo Ca-
uallerio.*

Ex quibus ita reſolutum.

R. P. D. Penia Romana cenſus, Mercurij, 2. Iunij 1606.

SVMMARIA.

1 *Quaſi poſſeſſio cedentis prodeſt ceſſionario, vt manuteneatur.*
2 *Soluens abſque proteſtatione, dicitur ſponte ſoluere.*
3 *Ius actoris non alteratur ex mutatione perſonæ rei conuenti.*
4 *Oblatio præſumitur inducta lapſu decem annorum.*
5 Limit. *ſi de contrario appareat.*
6 *Mandatum præſumitur in actu pro quo explicando, requiritur impenſa.*
7 *Soluens abſque proteſtatione conſtituit recipientem in quaſi poſſeſſione exigendi.*
8 *Suſcipiens terminum ad ſoluendum, & confitens debitum, cenſetur bonam fidem agnoſcere.*

DECISIO CCL.

PEtrus de Zollet Lugdunenſis ſenior creditor Ior-
dani Vrſini in ſumma ſcutorum duorum millium
quingentorũ triginta monetæ Papalis pro ſorte prin-
cipali, & pro cambiis, & recambiis ſpatio multorum
annorum Zollet iuniorem ſuum filium ſpurium cum
mandato procuratorio ad exigendum, & concordan-
dum miſit ad curiam, vbi mota lite ſuper hoc credito
coram A.C. die 18. Martij 1588. cum Valerio Vrſino
Iordani tunc defuncti filio, & hærede tranſegit, ita vt
pro præfata ſorte principali ſcutorum duorum mil-
lium quingentorum triginta Valerius ſuper quibuſ-
dam ſuis bonis in territorio Firmano exiſtentibus per-
petuum annuum cenſum ſcutorum centum ſexa-
ginta quinque impoſuerit, & Petro Zollet ſeniori ſti-
pulante pro eo Petro Zollet iuniore vti eius procu-
ratore, & Notario in extinctionem ſortis principalis,
vendidit reſeruato tamen beneplacito Apoſtolico ex
eo quod non fuerat venditus iuxta formam Conſtitu-
tionis *Pij V.* quod ſuper derogatione dictæ Conſti-
tutionis ſuo tempore fuit expeditum. Huic contra-
ctui Dominus Federicus Cæſius tanquam principa-
lis fideiuſſor acceſſit, & ſe cum iuramento in forma
cameræ obligauit. Hæc Petrus Zollet ſenior, 8. Ianua-
rij eiuſdem anni 1588. ratificauit, qui cum condito
teſtamento hæredes ſibi inſtituiſſet Ioannem, ac An-
dream, & Marium eius filios legitimos, & naturales ex
hac vita migrauit; & deinde præfati hæredes pro qua-
tuor ſemeſtribus dicti cenſus iam decurſis contra Va-
lerium mandatum executiuum decerni, & relaxari ob-
tinuerunt. Vnde Valerius mediante eius procuratore
coram Notario, & teſtibus Ioanni vni ex hæredibus
Petri ſcuta trecenta triginta monetæ manualiter libe-
rè, & abſque aliqua proteſtatione numerauit, & quie-
tantiam recepit per acta eiuſdem Notarij, qui de con-
tractu cenſus fuerat rogatus ſub die 26. Iulij 1588.
cùm verò die 12. Iulij anni 1598. Ioannes præfatus
tanquam vnus ex hæredibus Petri ſenioris & donata-
rius Andreæ, & Marij Ferdinando de Moran Muratori
Lugdu

Lugdunenſi præfatum cenſum vendidiſſet, & in om-
nibus,& per omnia in ſuum locum poſuiſſet, & ei de-
beri fructus cenſus per decem annos decurſos decla-
raſſet, & poſtea Ferdinandus contradictum Domi-
num Federicum ad ſolutionem terminorum cenſus
egiſſet coram A.C. & partem illorum ſibi ſolui à dicto
Domino Federico obtinuiſſet,& vltimò ageris contra
eum pro ſolutione aliorum terminorum decurſorum,
& non ſolutorum,mandatum executiuum etiam obti-
nuiſſet, cauſa introducta in Rota. Dubitaui an Ferdi-
nando dandum eſſet mandatum de manutenendo in
quaſi poſſeſſione exigendi fructus cenſus.

Et Rota vtraque parte informante mandatum dan-
1 dum eſſe cenſuit, tum † ex antiqua poſſeſſione illius
à quo habuit ceſſionem, Bald. *in c.licet cauſam, n.34.
verſ.item interdum,de Probat.* Guid.Pap. *dec.552.n.2.
verſ. verum tamen de iure*, quam etiam ex poſſeſſione
2 exigendi contra Federicum † qui coram A. C. confi-
tendo debitum ſoluerat ſine proteſtatione,vnde ſpon-
te ſoluiſſe dicebatur, Veral. *dec.403. incipit. Proteſtatio
cenſetur repetita*, *libr.* 2. & fuit in ſpecie dictum *in
vna Romana cenſus die* 14. *Nouembris* 104. *coram Do-
mino Marcomontio*, quæ circa hunc articulum non
fuit in controuerſiam deducta.

Neque refert quod poſſeſſio acquiſita contra prin-
cipalem non videretur nocere Domino Federico fi-
deiuſſori, quia cum eſſet in forma cameræ obligatus,
& cenſeretur eadem perſona cum principali poſſeſ-
ſio ſemel acquiſita ſibi præiudicabit. Præſertim cum
3 ex † variatione perſonarum rei nunquam mutetur
ius actoris, quod remanet ſemper idem, *l. 2. §. ex his,
ff. de verb. oblig.* Put. *dec.* 151. *incipit. Dubitaui in vna
Alboracenſi penſionis*, *lib.* 3. Guid. Pap. *dec.* 629.
num. 3.

4 Rurſus non obſtabat † quod poſſeſſio prætende-
retur extincta per lapſum decem annorum, quo tem-
pore præſumitur inducta obliuio, quia huic præten-
ſioni non erat locus in hoc caſu in quo † conſta-
5 bat ſemper fuiſſe retentum animum poſſidendi
Gloſſ. *in §. quod autem, in verbo, propter abſentem,
Inſtit. de vſucap.* Alexand. *in l. ſi id quod, num.2. ff. de
acquir.poſſ.* Ex illo autem actu cenſebatur continuata
poſſeſſio, quia cum in prima die ſubſequenti vlti-
ma decennij diceretur facta ceſſio iſtius cenſus cum
fructibus decurſis plus quàm veriſimile credebatur
multis diebus ante lapſum decennij fuiſſe tractatam
ceſſionem & conſequenter retentum animum poſſi-
dendi quoque; ſed propter iuſta impedimenta fuiſſe
non omiſſam, ſed ſuſpenſam exactionem.

Quod dicebatur de defectu mandati illius qui fe-
6 cerat ſolutiones leuiſſimum fuit putatum, † cum ex
notabili impenſa plus quam trecentorum ſcutorum
præſumatur mandatum, Caſſad. *dec.* 3. *num.*4. *de Pro-
cur.* Rot. *dec.* 2. *de cauſ. poſſeſſ.& propr. in antiq.* nemo
enim ſine ſufficienti mandato, nam notabilem ſum-
mam ſoluturus credebatur.

Nec ad rem pertinebat dicere ſolutiones factas per
ipſum, & Dominum Federicum non releuare & quod
7 non ſoluerat ſponte, ſed metu mandati: quia † cùm
ſoluiſſet abſque proteſtatione aduerſarium conſti-
tuerat in legitima quaſi poſſeſſione exigendi, Cotta,
*dec.*11. *incipit, Tentum fuit in Rota, de penſ.* & eſt no-
tum, & ſic quotidie practicatur in Rota.

Nec pro Federico faciebant deducta *in cauſa Ro-
mana cenſus coram* Domino Marcomontio *die* 20.
Februarij, 1609. quia ibi ſolutio erat facta cum clau-
ſula ſine præiudicio quorumcumque iurium, quæ
non aderat in hoc caſu, in quo potius apparebat
8 contrarium, † cùm Dominus Federicus ſuſceperit
terminum confitendo debitum; & ſic cenſetur agno-
uiſſe bonam fidem.

Nec defendebatur ex eo quod non ſoluerat præci-
sè, ſed depoſuerat ad effectum conſignandi cui A. C.
ordinaret, quia idem inducebatur effectus.

Et ex his ita fuit reſolutum.

R. P. D. *Orano, Romana cenſus,* 12. *Febr.* 1588.

SVMMARIA.

1 *Solutio præſumitur facta in executionem præcedentis
mandati.*
2 *Origo rei ſpectanda eſt.*
3 *Soluere quis præſumitur in vim præcedentis decreti.*
4 *Clauſula, ſine præiudicio iurium, præſeruat ius ita vt
non cenſeatur alteratum.*
5 *Exceptio quod cenſus ſit malè impoſitus, reſpicit pe-
titorium.*
6 *Hæres cum beneficio inuentarij ſouens bonum ius po-
teſt denegare ſolutionem.*
7 Declar. *quando adſunt creditores prætendentes me-
liora iura,& hæreditas non eſt ſoluendo.*

DECISIO CCLI.

RESolutum fuit ſolutionem cenſus fuiſſe factam
vigore mandati de manutenendo: nam cùm præ-
ceſſerit mandatum, & poſtea ſucceſſerit concordia, &
exinde ſolutio, neceſſum eſt fateri † concordiam fuiſſe 1
factam metu mandati ad effectum, vt per eam dilatio
ad ſoluendum cenſus decurſos impetraretur; ſolutio-
nes autem in executionem concordiæ, & per conſe-
quens in executionem mandati, ad text. in *l. ſolutiones,
vbi* Doctor. *C. de re iudic.* † ſpectanda eſt enim origo, 2
l. 1. *ff. de orig. iur.* & præſumendum eſt factam fuiſſe ſo-
lutionem † in executionem præcedentis Decreti, Dec. 3
*conſ.*628. *num.*2.

Neque contrarium ſuadet clauſula inſerta concor-
diæ † ſine præiudicio mandati de manutenendo, & 4
iurium ambarum partium: quia illa præſeruat iura
vtriuſque partis, nempe quod non obſtante concor-
dia remanet Domino Paulo illæſum beneficium exe-
cutionis vigore prædicti mandati de manutenendo,
ita vt per concordiam non poſſit illud aliquo modo
alteratum cenſeri, vel innouatum, iuxt. text. in *l.* 3. §. *ſi
ex conuentione, ff. de re iudicata.* Illuſtriſſimo verò Do-
mino Iulio proſequutio iuris ſui in petitorio per il-
lam non videatur ablatum.

Nec poteſt mandatum de iniuſtitia redargui ſub
prætextu, quod huiuſmodi bona ſuper quibus fuit
impoſitus cenſus ſint feudalia, aut ab alio poſſeſſa quia
conſtat non omnia eſſe feudalia, & † hæc exceptio reſ- 5
picit petitorium, vt interim rei poſſeſſor ſit manute-
nendus, Guid.Pap. *dec.*629.

Non obſtat doctrina Moder. *in tractatu, de ann. præ-
ſtat. p.*1. *q.*20. vbi hæres † cum beneficio inuentarij, 6
prout hic poteſt denegare ſolutionem ſi bonum ius
habeat: quia loquitur † quãdo adſunt creditores præ- 7
tendentes meliora iura, & hæreditas non eſt ſoluen-
do, de quo hic non conſtat; & nihilominus cum Do-
minus Iulius ad bonum computum ſoluerit eidem
Paulo quinquaginta ſcuta, & promiſerit reliquum
durante lite ſuper negotio principali ſoluere, fruſtra
reuocat in dubium iuſtitiam mandati, aut etiam ad ar-
bitrium Rotæ vult habere recurſum donec negotium
principale fuerit diſcuſſum.

Ex quo etiam tollitur id quod dicebatur Paulum
nunquam fuiſſe in poſſeſſione exigendi cenſum, quia
ſatis eſt quod Dominus Iulius approbauerit laudum,
& ei ſoluere promiſerit.

Reuerendiſſimo D. Sacrato, Romana fructuum cenſus, Veneris 28. Nouemb. 1603.

SVMMARIA.

1 *Satisfactio, hoc verbum, non impertat de neceſſitate actualem nominationem.*

2 *Repetitioni ſolutorum non eſt locus, niſi vbi praceſſit actualis ſolutio.*

3 *Solutionem actualiter factam fuiſſe, poteſt ex coniecturis probari.*

4 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum non datur, niſi probata actuali ſolutione in prateritum.*

5 *Quietantia non ſolent fieri propter imaginarias ſolutiones.*

6 *Praſumi non debet, quod fieri non ſolet.*

DECISIO CCLII.

FVit reſolutum conſtare de exactione fructuum vſque ad diem 6. Martij 1588. per inſtrumentum quietantiæ, factæ à Dominis de Nobilibus, ſiue illorum procuratore Dominis de Mutinis: nam, & ſi verba de quibus in dictum à Dominis de Mutinis, & ibi de quibus ſe bene contentum, & ſatisfactum vocauit,
1 &c. † non importent perneceſſe actualem numerationem, cùm poſſint verificari in remiſſione debiti abſque eo quod interueniat traditio, vt notat. in l. ex facto, iuncta *l. ſolutionis verbo, ff. de ſolut.* Alexand. *conſ.*
2 *91. num. 10. lib. 2.* Et ceſſante † actuali ſolutione non eſſet locus repetitioni dictorum fructuum tanquam malè ſolutorum, qui eſt effectus de quo agitur, repetitio enim ſignificat præcedentem traditionem, vt latè per Rebuff. *in l. quos nos hoſtes, 234. §. locuples, ff. de verb. ſignific.* Contrarium tamen viſum fuit Dominis.
3 Ex quo † concurrunt adminicula pro actuali ſolutione, ex iis, quæ notat. Alex. *conſ. 18. num. 2. lib. 3.* Crauet. *conſ. 40. num. 4.* Natta *conſ. 143. num. 20.* Archill. *deciſ. vnica, de confeſſ.*

Pro præcipuo autem adminiculo quod immo videatur importare manifeſtam confeſſionem fuit ponderatum, quod iidem de Nobilibus produxerunt hoc inſtrumentum quietantiæ coram A. C. & illius vigore petierunt, & obtinuerunt manuteneri in quaſi poſſeſſione exigendi dictos fructus, per quem actum videntur in neceſſarium antecedens confeſſi fuiſſe, quod inſtrumentum contineret actualem ſolutionem: quia
4 † alias non competiiſſet illis manutentio, quod clarius apparuit ex proteſtatione eorundem de Nobilibus facta in Rota, vbi dicitur ſtante reſolutione ad ſui fauorem facta in iudicio poſſeſſorio manutenendi in quaſi poſſeſſione exigendi fructus cenſus vigore inſtrumenti de quo in actis, non procedatur in petitorio niſi relaxato mandato pro fructibus decurſis. Et iſta adminicula facilius fuerunt admiſſa, quia nulla adeſt cauſa ſuſpicandi contrarium, vt in caſu Docto-
5 rum ſupra allegatorum. Et † quia non ſolent fieri huiuſmodi quietantiæ propter imaginarias ſatisfactio-
6 nes, & ita nec ita † in caſu hoc præſumendum, *cap. 1. & ibi* Abb. *de Cleric. non reſidenc.* cum aliis ad eam rem cumulatis per Euerard. *in loco à communiter accidens.*

R. P. D. Vbaldo, Romana domus, Veneris 4. Decembris 1615.

SVMMARIA.

1 *Apocha priuata non recognita à teſtibus in ea nominatis, non caret ſuſpicione.*

2 *Copula requirit vtriuſque copulati concurſum.*

3 *Diligentia nimia adhibita in actus explicatione, non caret ſuſpicione.*

4 *Procurator non poteſt explicare ea, qua non ſunt comprehenſa in ſuo mandato.*

5 *Conceſſio ad vitam, ſpecies eſt alienationis.*

6 *Conceſſio rei Eccleſia ad vitam recipientis, non poteſt fieri abſque debitis ſolemnitatibus.*

7 *Conceſſio rei Eccleſia facta ſub conditione beneplaciti Apoſtolici, illa deficiente, corruit.*

8 *Beneplacitum Apoſtolicum reſeruatum in inſtrumento, praſumitur interueniſſe lapſis triginta annis.*

9 *Alteri per alterum eo non conſentiente, non poteſt praiudicium inferri.*

10 *Mandatum de aſſociando conceditur ex inſtrumento habente clauſulam conſtituti.*

11 *Conſtitutum operatur etiam poſt mortem conſtituentis, vt conſtitutarius non priuetur ſua poſſeſſione.*

12 Limit. *ſi hæres conſtituentis accipiat poſſeſſionem, & conſtitutarius negligat accipere poſſeſſionem naturalem.*

13 *Etiam quod conſtitutarius per modicum tempus negligat.*

14 *Conſtitutum non operatur, quando principalis contractus fuit nullus.*

DECISIO CCLIII.

ROta cenſuit non eſſe dandum mandatum de aſſociando in poſſeſſionem domus, & apothecarum de quibus agitur, ſiue illud petatur vigore nominationis factæ per Alphonſum de perſona Ceciliæ, ſiue donationis per eundem factæ ad fauorem Monaſterij, quia quoad nominationem illa videbatur nulla ex pluribus. Primò, quia facultas nominandi conceſſa Alphonſo fuit reſtricta ad vitam Virginiæ eius coniugis, vt patet ex inſtrumento celebrato de anno 1581. quod autem fuerit facta dicta nominatio viuente Virginia non videbatur probari ex apocha ſubſcripta ab Alphonſo, & tribus teſtibus ſub die 14. Septembris
1599. & ſic per duos dies ante obitũ Virginiæ, † quia 1
non eſt recognita à teſtibus in ea nominatis, & ſubſcriptio Alphonſi eſt ſuſpecta de antidata, iuxt. *l. ſcripturas, C. qui pot. in pign. hab.* Secundo, quia in omnem euentum illa nominatio non fuit intimata niſi poſt mortem Virginiæ, vt eſt in confeſſo apud partes, & tamen videtur fuiſſe facienda intimatio ipſa viuente ex forma conceſſionis: ibi vita ipſius Dominæ Virginiæ durante tamen debeant nominare vnum ex eorum filiis maſculum, aut fœminam, & ſic nominatum inti-
mare, copula † enim requirit vtriuſque copulati con- 2
curſum, *l. ſi heredi plures, ff. de condit. inſtit. cum vulgar.* Accedente præſertim veriſimili intentione partium ne fieret aliqua fraus in antidata, de qua dicta ſcriptura Alphonſi eſt ſuſpecta, vt dixi maximè ſtante qualitate perſonæ vnius ex teſtibus, qui eſt procurator
Monaſterij, & nimia † ipſius diligentia apponendi in 3
ſua ſubſcriptione diem 14 Septembris, quæ non erat neceſſaria, cùm iam eſſet appoſita ab ipſo Alphonſo. Tertiò, quia dicta intimatio iuxta formam contractus debebat fieri adminiſtratoribus Eccleſiæ, & Hoſpita-
lis S. Iacobi, & tamen fuit facta tantum † cuidam 4
procu

procuratori ad lites,de cuius mandato non conſtat ad recipiendum iſtam nominationem.Quartò,quia conceſſio nomioandi fuit nulla ex defectu beneplaciti Apuſtolici,quod nunquam acceſſit, & tamen erat ne-
5 ceſſarium † cum conceſſio ad vitam ſit alienatio, Card. *in Clem.1.de reb.eccleſ.non alien.* Carbol. *de cauſ.priua. ob alienat.Ampl.35.n.14.* Menoch.*de arbitr.caſu 5.n.3.*
6 *& ſeq.* † & non poteſt fieri abſque debitis ſolemnitatibus Extrauag. Ambitioſæ *de reb.eccl.non alien.* tantò magis,quia conceſſio facta fuit ſub conditione bene-
7 placiti Apoſtolici, † quod cùm deficiat deficit etiam ipſa conceſſio, Rol. *conſ 63.n.16.lib.4.*& illa clauſula quatenus opus ſit nihil facit, cùm ex præſcriptis appareat fuiſſe neceſſarium.

8 Nec obſtat † quod aliàs ex curſu trigiuta annorum cùm obſeruantia ſubſequuta præſumatur obtentum, præſertim quando eſt reſeruatum in inſtrumento,iuxta *conſ.*Anch.136.*n.*2.Alex.*conſ.17.ſub num.8.lib.4.*& ſæpè tenuit Rota, *& ſignanter in vna Mediolanenſi reſciſſionis permutationis,10.Ianuarij* 1597. *coram bon.m. Cardinale Pamphilio.* Quia in hoc caſu deeſt obſeruantia prætenſi, temporis cum conceſſio fuerit facta de anno 1581. nominatio autem & donatio de anno 1599.& obitus Alphonſi ſucceſſit de anno 1604. qui in articulo mortis donationem reuocauit, & ſequuto eius obitu ſtatim Hoſpitalæ accepit poſſeſſionem domus de qua agitur, & ſic potius conſtat de obſeruantia contraria.

Quo verò ad donationem factam die 27.Octobris, 1599. omiſſis an illa ſit nulla ex defectu inſinuationis, dicebatur nec ſuffragari Monaſterio, quia domus fuerat locata Alphonſo,& Virginiæ ad eorum vitam, & vnius ex filiis nominandi in vita Virginiæ vt ſupra,
9 † vnde non potuit Alphonſus mediante donatione, domum,ſiue eius poſſeſſionem transferre in Monaſterium in præiudicium Hoſpitalis,& abſque illius conſenſu, Rota *diuerſ.dec.184.& dec.717.n.8.p.1.*

Neque dicatur donationem habere vim nominationis ex allegatis per informantes pro Monaſterio, quia reſponſio patet ex ſupradeductis quod nominatio fieri debebat Viuente Virginia, & adminiſtratoribus Hoſpitalis intimari, ſed donatio fuit facta poſt mortem Virginiæ, nec fuit intimata.

10 Non obſtat † clauſula conſtituti appoſita tàm in inſtrumento locationis factæ Alphonſo, quàm in inſtrumento donationis,cuius vigore prætenditur mandatum de aſſociando,iuxta tradita per Bart. *in l.3.in 4. q.princ.C.de pignor.*Alex.*conſ.131.ſub n.4.lib.4.* Afflict. *dec.326.*Quia fuit reſponſum.

11 Primò,quod quatenus † clauſula conſtituti operetur etiam mortuo conſtituente, vt conſtitutarius non priuetur ſua poſſeſſione,vt poſt alios declarat Tiraq.*in*
12 *tract.de conſt.poſſ.2.p.*Ampl.13.*n.*3. hoc tamen † limitatur non procedere quando poſt mortem cōſtituentis ipſa res fuit ab eius hæredę apprehenſa, & poſt modum conſtitutarius neglexit apprehendere poſſeſſionē naturalem:tunc amittit poſſeſſionem,quam antea habebat,vt per tex.in *l.ſi de eo,§.1.& ibi* Bat.*ff.de acq poſſ. &* Gl. *in c.cum veniſſet,in verbo,annuam poſſeſſionem, in fin.& ibi* Doct.*de reſt.ſpol.*limitat,& intelligitur Tir.*in d.tr.3.p.limit.21.n.9.*vbi poſt Bart.*loc.cit.n.4.*ſubdit ad
13 hunc effectum ſufficere, † quod conſtitutarius ſciat ab hærede occupatam poſſeſſionem per modicum tempus:eo enim ipſo amittit naturalem poſſeſſionem per quam habebat, ex quo videtur ſuſpicari poſſe repelli, & in ſimilibus terminis fuit reſolutum *in vna Lucana Maiuſculatus,27. Aprilis* 1587.*coram Orano.*Quod in propoſito accedit cum ſtatim mortuo Alphonſo Eccleſia S.Iacobi eius hæres ingreſſa fuerit poſſeſſionem iſtius domus etiam quo ad exactionem penſionis, vt fatentur informantea pro Monaſterio.

Secundò fuit reſponſum, † quod clauſula conſtituti 14
vti acceſſoria ad principalem contractum non operatur quando contractus eſt nullus:tunc enim eſt neceſſaria actualis traditio,Bald.*&* Doctor. *in l.ex teſtamento,in fine,C.de fideicom.*Aym. *conſ.299.n.3.*Doct. *in l.c. §.ſi vir.vxori,ff.de acqu.poſſ.* Rota *dec.224.n.1.p.1.Diuerſ.*latè Tiraq. *vbi ſuprà limit.7.n.1.* & ferè *per tot.* & fuit dictum *in vna Mediolanenſi donationis, 12.Febr.* 1599.*coram Orano,*vbi quod omnes exceptiones quæ competunt contra principalem contractum competunt etiam contra conſtitutum. In propoſito autem conſtat ex ſupradictis.De exceptionibus releuantibus quæ dantur contra conceſſionem factam Alphonſo, & contra ipſius donationem.

Ex quibus fuit concluſum non eſſe dandum mandatum de aſſociando.

R. P. D. Penia, Bononienſis cenſus, Lunæ 24. Aprilis 1600.

SVMMARIA.

1 *Cameralis obligatio non cenſetur appoſita in inſtrumento,niſi exprimatur.*

2 *Via executiua non competit, niſi pro expreſſis in inſtrumento.*

3 *Quæ ſunt digna ſpeciali nota ſi non exprimuntur,cenſetur neglecta.*

4 *Debitor non cogitur facere inſtrumentum ſui debiti, cum camerali obligatione.*

5 *Obligationem cameralem non poteſt adijcere procurator ſine ſpeciali mandato.*

6 *Iuramentum non habet paratam executionem.*

DECISIO CCLIV.

IN hac cauſa, quam propoſui vtraque parte informante ſuper dubio an potuerit executiuè procedi contra Dominos Hugonem, & Riccardum de Pepulis,quos in inſtrumento cenſus in forma cameræ obligauerat ſuus procurator, ipſi autem in mandato procuratorio non dederant procuratori talem facultatem; difficultas fuit reſtricta ad ratificationem Dominorum de Pepulis:ſi enim ipſi procuratoris factum ratificauerunt contra ipſos poſſet procedi executiuè, & ex hoc capite tollebatur difficultas:ceſſante enim ratificatione,Domini ſignificabant non potuiſſe procedi executiuè ex ſequentibus.

Primò, quia obligatio cameralis non ſolet apponatur in inſtrumento non cenſetur appoſita,&de conſuetudine non apponendi dictam cameralem obligationem in Ciuitate Bononienſi in inſtrumentis niſi expreſsè de ea apponenda eſſet actum, teſtificabantur plures inſignes Notarij,& cauſidici Bononienſes. 1

Secundò, quia † nec alio modo ſolet competere 2
hæc via executiua,niſi pro expreſſis,Bald.*in l.ab Anaſtaſio,n.4. verſ.ſed hic occurrit dubium, C.mand.* Corn. *conſ.141.n.6.verſ.tamen quatenus, lib.3.* Ruin.*conſ.74. num.5.verſ.ita in ſimili,* & ferè in terminis,*lib.4.* Tob. Non. *conſ.70.n.1.* Et propterea via executiua obligationis non datur,niſi pro illis, quæ expreſsè leguntur in inſtrumento, Galleſ. *tractatu, de obligat. Camerali, n.14.verſ.ſed non propterea,& n.15 in princ.* Rota,*dec. 742.num.11.in princ.part.1.*

Tertiò, quia iſta qualitas obligationis cameralis, per quàm datur via executiua digna erat ſpeciali nota, & ideo iuxta regulam vulgarem: ſi ea † quæ ſunt 3
digna ſpeciali nota non exprimantur, neglecta, & omiſſa cenſentur. Gabr. *concl.3.n.27.de conſuetud.*

Quartò,

4 Quartò, † non cogitur debitor facere inſtrumentum cum additione talis obligationis, quia alteraretur eius obligatio, & grauaretur cum tollatur proceſſus per tres inſtantias, *Tiraq.* qui plures congerit in terminis *de retractu Lignag* §.19. Gloſſ. *vlt. n. 2. verſ. quoniam ex hoc licet, num. 3.* ſe referat, & conſuetudinem Galliæ, declarat Felin. *in cap. ſignificamus, n. 8. verſ. & adde An-*
5 *gelum, de teſtamen.* & conſequenter † cùm iſta qualitas non eſſet expreſſa in mandato, non poterat apponi obligatio cameralis.

Non obſtabat quod propter iuramentum poſſit agi
6 executiuè, quia † contrarium fuit deciſum *in cauſa Romana fructuum de Vellis coram Domino Litta*, & nuper *die 22. præſentis menſis in cauſa Bononienſis bonorum de Tuſſignanis coram Lancellotto.*

Poſtremò non obſtabat Statutum Bononiæ, quia vt fuit conſideratum in dicta cauſa Bononienſi de Tuſſignanis eſt ordinariorum.

Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, Romana cenſus Luna 4. Decembris 1595.

SVMMARIA.

1 *Clauſula, ſi quid exequendum. Intelligitur ex prioribus actis.*
2 *Inſtrumentum non ſuffragatur, niſi producatur in actis.*
3 *Mandatum parte opponente non releuat, ſi non exhibeatur in actis citata parte.*
4 *Inſtrumentum non dicitur de actis, niſi producatur citata parte ad dicendum contra.*
5 *Ceſſionarius tenetur iuſtificare non ſolum ceſſionem, ſed etiam exiſtentiam crediti ceſſi.*
6 *Mandatum executiuum non debet exequi ſi ex eiſdem actis non iuſtificetur.*
7 *Clauſula, ſi quid exequendum. Intelligitur prout de iure.*

DECISIO CCLV.

FVit reſolutum mandatum ad fauorem Illuſtriſſimi Domini Cardinalis relaxatum non eſſe exequendum. Et Domini aliis omiſſis, quæ non placuerunt
1 moti ſunt, † quia non iuſtificatur ex actis prioris inſtantiæ, quæ ſola ſunt attendenda ad effectum, vt ſit locus clauſulæ, ſi quid exequendum. In actis enim
2 prioris inſtantiæ † non fuit productum inſtrumentum emptionis cenſus, nec aliàs conſtitit de aliqua obligatione Illuſtriſſimi D. Iuliani, ex qua potuerit condemnari, vt requiritur ex. Gall. *in tit. de proceſſ. n. 1.* Præſertim quia pro parte Domini Iuliani coram A. C. fuit proteſtatum, quod non conſtabat de inſtrumento cenſus, nec de eius obligatione, & ideò nihil fieri, niſi conſtito de illis, quo fit vt omnino eſſet neceſſaria illius productio, nec ſufficit re vera adeſſe inſtrumentum cenſus, niſi in actis producatur, ſicut in ſimili non
3 ſufficit aliquem eſſe procuratorem, † niſi de mandato doceat in actis, vbi pars opponit, Bald. *in l. 1. in 2. lect. n. 3. ff. de procur. & in conſ. 125. ſub n. 1. lib. 3.* Alex. *conſ. 46. in fine, lib. 5.* Crauet. *conſ.* 108. Guidobon. *dec.* 129. & ſæpius fuit reſolutum.

Non obſtat quod inſtrumentum cenſus ſit rogatum apud acta Boccarini alterius Notarij eiuſdem tribunalis, quia iſti Notarij A. C. habent rogitus inſtrumentorum, & acta ſeparata, & vnus non ſe intromittit in negotiis, & cauſis alterius, vt notiſſimum eſt: & ideò
4 non ſufficit, † quod inſtrumentum fuerit penes alterum Notarium A. C. niſi producatur in officio Fabri, qui erat Notarius actuarius huius cauſæ parte etiam dicendum contra legitimè citata, cum aliàs non dicatur eſſe de actis, Bart. *in Extrauag. ad reprimendum. in verbo, de plano* Roman. *conſ. 119. n. 3.* Caſſad. *dec. 7. in fine, de appell.* Sarn. *de annal. q. 4. circa med.* Couar. *lib. 1. var. reſol. c. 1. n. 5.* vbi quod non ſufficit exhibitio inſtrumenti coram Notario, & teſtibus, niſi formiter coram Iudice producatur, Felyn. *in c. quoniam contra. n. 39. de probat.*

Non obſtat quod in officio Fabri actuarij huius cauſæ fuerit rogata ceſſio huius cenſus ad fauorem Illuſtriſſimi Domini Cardinalis Comenſis, quia ea ſola non ſuſtinet proceſſum cum † Cardinalis, vt poſ- 5
ſit agere in vim obligationis cameralis, non ſolum teneatur oſtendere ſe eſſe ceſſionarium, Alex. *conſ.* 115. *circa finem, lib. 7.* Pariſ. *conſ. 107. n. 88. lib. 3.* Galleſ. *de oblig. cameral. in 2. q. ad primam partem formul. num. 3.* ſed etiam iuſtificare exiſtentiam crediti. *l. ſi nomen*, vbi notat. *C. de hæred. vel action. vendit.* ſicut obligatus fuiſſet ipſemet cedens in cuius locum ſuccedit.

Non obſtat quod hodie in Rota ſit productum inſtrumentum cenſus, quia vt ſupra dictum eſt non ſufficit ad effectum executionis mandati relaxati ante illius productionem, † quod non eſt exequendum 6
cum ex eiſdem actis non iuſtificetur, *l. illicitas §. veritas, ff. offic.* Præſid. Abb. *in cap. inter cæteras, n. 8.* Felyn. *col. fin. de re iudicat.* Franc. *in cap. dilecto, qu. 55. de appellat.*

Et clauſula commiſſionis, † quod in primis & an- 7
te omnia, ſi quid exequendum exequatur, intelligitur, prout de iure, Iaſ. *in l. cauſas, n. 7. C. de tranſ.* Creſcent. *dec.* 47.

R. P. D. Litta, Romana cenſus, Luna 28. Iunij 1599.

SVMMARIA.

1 *Via executiua non competit vbi per ſententiam fuit vulnerata obligatio cameralis.*
2 *Sententia lata ad fauorem defuncti non poteſt exequi ad inſtantiam hæredum, niſi prius iuſtificato, quod ſint hæredes.*
3 *Proceſſus factus non citato eo, qui fuit proteſtatus nihil fieri eo non citato, & nullus.*
4 *Executio facta pendente lite eſt nulla, & attentata.*

DECISIO CCLVI.

DOmini informantibus ſolum hæredibus q. Equlitis Perbenedicti, tenuerunt pro nullitate executionis, de qua in dubio, & quamuis plures nullitates adducerentur per informantes, attamen infraſcriptas tres tantum tanquam magis claras delegerunt Domini pro fundamento Deciſionis.

Prima eſt quia fuit actum via executiua, cum tamen non poteſt † ſtante quod per ſententiam Brauelli fue- 1
rat declaratus cenſus nullus, & ita per conſequens fuerat vulnerata ipſa obligatio cameralis cuius vigore agebatur, vt tenuit Rota *in vna Romana cenſus, 27. Iunij* 1580. *coram* bon. mem. Cantuccio, *& in* R. P. D. Mellino, *& alijs pluribus cauſis.*

Secunda eſt quod † cùm mandatum relaxatum ad 2
fauorem Iſabellæ, & mortuæ non potuerit exequi ad inſtantiam Lapani hæredis præſenti, niſi prius eo verificato, quod verè eſſet illius hæres, *l. non ignoras, vbi* Bart. *C. qui accuſ.* idem Bart. *in l. falſus tutor, ff. quod falſ. tut.* cùm aliis per Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed. 3. numero* 164. Maximè ſtante quod Iulia vera hæres

Iſabellæ fuerit admiſſa ad cauſam, & vt talis preten-
debat teſtamentum primum Iſabellæ, in quo Lapanus
erat inſtitutus hæres fuiſſe reuocatum per ſecundum
in quo ipſa inſtituta hæres erat, & vlterius proteſta-
3 ta fuerit † nihil fieri in dicto iudicio ad inſtantiam
Lapani niſi ipſa citata, & tamen ex reuolutione pro-
ceſſus conſtat quod dicta executio, ſubhaſtatio, & de-
liberatio fuit facta Domina Iulia non citata, ad *dec.*
Put. 24 t. *lib.* 2. Afflict. *dec.* 358.
Tertia, quia fuit facta pendente lite inter præfatas
4 partes † quo fit vt non tantum nulla iudicari debeat
ſed etiam attenta, *capite non ſolum de appellat. in* 6. cum
aliis hic allegatis per informantes.

R. P. D Lita Romana cenſus, Lunæ 5. Iun. 1600.

SVMMARIA.

1 *Obligatio cameralis vulneratur per ſententiam reuocatoriam alterius latè pro executione cameralis obligationis.*
2 *Cauſa ſemel effecta appellabilis, ſemper durat appellabilis.*
3 *Legitimatio perſonarum, & citatio eſt neceſſaria etiam in executiuis.*
4 *Veniens ad iudicium duplici nomine poteſt opponere exceptiones ſibi vtroque nomine competentes, &* n. 7.
5 *Procurator poteſt facto ſuo facere conditionem Domini meliorem, non deteriorem.*
6 *Mandatum ſpeciale requiritur ad renunciandum cum expreſſione iuris renunciandi.*

DECISIO CCLVII.

DOmini ſteterunt in reſolutis ſub die 28. Iunij
anni præteriti, eo præcipuo fundamento quod
non potuerit executiuè procedi ſtante quod non obli-
gatio cameralis fuerit vulnerata per ſententiam Bra-
uelli, vt latius dicitur in dicta deciſione.
Nec Dominis placuerunt deducta per informantes
pro Rentiis, ſcilicet, quod obligatio cameralia non di-
dicitur vulnerata vbi pro validitate contractus cui
cohæret obligatio ipſa plures ſententiæ latæ fuerunt,
& tandem vna feratur, qua dictæ ſententiæ reuocen-
tur, & contractus ipſe nullus declaretur ſed duntaxat
vbi per primam ſententiam contractus cui cohæret
1 obligatio cameralis declaratur nullus. Siquidẽ † quia
hæc diſtinctio iure non probatur, & negari cum veri-
tate non poteſt dictum vulnus, quia aut dicta ſen-
tentia Brauelli reuocatoria præcedentium, & quæ cõ-
tractum ipſum nullum, & inexequibilem declarat
fecit tranſitum in iudicatum, & hoc caſu vulnus læ-
tale remanet cum talis poſterior ſententia perimat
cenſum, & ſententias canonizantes illum per prius la-
tas, facitque vt dici ſolet, de albo nigrum. Aut fuit
ſuſpenſa per appellationem, prout re vera ſuſpenſa
fuit, & vulnus remanet, ſed in pendenti donec tolla-
tur per contrariam ſententiam, vel lætale efficitur
confirmatione poſterioris ſententiæ, vnde interim
2 non poterit executiuè procedi, † cum cauſa ſemel ef-
fecta appellabilis duret appellabilis, & appellatione
pendente nihil ſit innouandum iuribus vulgaribus.
Nec clauſula illa de qua in commiſſione appella-
tionis procederet ad executionem obligationis ca-
meralis pro fructibus cenſus decurſis, & ſolutis, quic-
quam facit ſtantibus illis verbis ſubſequentibus, qua-
tenus de iure exequendo eſſet &c. quæ illam reſtrin-
gunt ad terminos iuris ſecundum quod exequi non
debet ex ſupradictis.

Placuit etiam Dominis aliud fundamentum De-
ciſionis deductum ex non legitimatione perſonæ La-
pani, & ex defectu citationis Iuliæ Capoceſale, quia
cum Lapanus faceret ſe hæredem Iſabellæ, & peteret
exequi mandatum aliàs relaxatum ad fauorem dictæ
Iſabellæ, & Iulia vera heres illius vigore ſecundi te-
ſtamenti, & admiſſa in dicto iudicio ſe oppoſuiſſet
negando illum talem eſſe, qualem ſe faciebat, & pro-
teſtando: tenebatur Lapanus in primis, & ante omnia
iuſtificare dictam qualitatem hæredis, nec ad vlteriora
procedere poterat maximè non citata ipſa Iulia ex
deductis in Deciſione.
Quibus non obſtat quod executiuè procedatur
quia vt dictum eſt non poterat procedi executiuè Vl-
tra quod † etiam in executiuis neceſſaria eſt legitima- 3
tio perſonarum, & partis citatio, vt reſpectu dictæ le-
gitimationis poſt alios de communi teſtando tenet
Dec. *in l. fin. n.* 47. *C. de edicto* Diui Adrian. *tollen.* & re-
ſpectu dictæ citationis probat text. in *l.* 1. *illi ſi cœperit
ex ſententia conuenire, C. de iure & facti ignor.* & ex plu-
ribus tenet Aſin. *in ſua praxi p.* 1. *§.* 31. *c.* 4.
Non obſtat quod Eques Perbenedictus fuerit quo-
libet actu dicti iudicij citatus, quia cùm hodie Perbe-
nedicti veniant non tantum vti hæredes dicti Equi-
tis, ſed etiam vti ceſſionarij Dominæ Iuliæ, † non pro- 4
hibentur vti iure vtriuſque, & ſic etiam exceptione,
qua ipſamet Iulia vti poſſet, Aym. *conſ.* 166. *in fine, &
conſ.* 298. *n.* 8. Dec. *conſ.* 247. *in fine* Pariſ. *conſ.* 12. *n.* 22.
lib. 4.
Et ad deducta circa cautionem petita per procu-
ratorem Equitis Perbenedicti fuit reſponſum ex ea
non poſſe inferri ad renunciationem nullitatis ſub-
haſtationis de qua agitur, & quæ ipſam petitionem
longè præceſſerat, tum ex defectu poteſtatis ipſius
procuratoris, † qui facto ſuo conditionem Domini 5
meliorem, ſed non deteriorem facere poteſt *l. ſi quis
mibi, §. ſed ſi mandauerit. ff. de acquir. hered.* cum aliis
per Creſcent. *deciſ.* 8. *&* 9. *de renunc. in impreſſ.* tum
quia † ad renunciationem requiritur ſpeciale man- 6
datum cum expreſſione iuris renunciandi, Rol. *conſ.*
31. *n.* 12. *lib.* 1. Put. *dec.* 100. *n.* 1. *lib.* 2. tum etiam quia
deducta circa huiuſmodi cautionem non applicantur
reſpectu Iuliæ, quæ illam non petiit, nec illi aliquo
modo conſentit. Vnde cum hodie Domini de Perbe-
nedicti non tantum veniant vti hæredes Equitis † ſed 7
etiam vti ceſſionarij Dominæ Iuliæ iure merito oon
prohibentur dicere de nullitate dictæ ſubhaſtationis,
& aliorum, quæ ſubſequuta ſunt, ex ſupra dictis, &
aliis hic latius deductis per informantes.

*Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Rauenatenſis
Cenſus Veneris 16. Decembris 1605.*

SVMMARIA.

1 *Clauſula, ſine præiudicio legitimæ executionis, præſeruat iuriſdictionem Iudici à quo.*
2 *Appellatur à liquidatione in iudicio executiuo.*
3 *Item quando ſententia complicat negotium principale.*

DECISIO CCLVIII.

DVbitaui an ſententia Locumtenentis Vicelega-
ti Romandiolæ ſit exequenda. Intelligendo nõ
de condemnatione reſpectu fructuum decurſorum
vſque ad diem tranſactionis 10 quibus ſignatura re-
ſcripſit cum clauſula, † ſine præiudicio legitimæ exe- 1
cutionis, quæ præſeruat executionem Iudici à quo,
ſed

ſed reſpectu decurſorum à die tranſactionis citra in quibus fuit reſcriptum, cùm clauſula, ſi quid exequendum. Et Domini dixerunt non eſſe locum executioni, quia Iudex pronunciando fructus eſſe ſoluendos ex forma inſtrumenti cenſus, non autem ſecundum tenorem tranſactionis ex duobus fecit ſententiam ſuam appellabilem. Primò, quia quodammodo liquidauit
1 debitum, † quo caſu datur appellatio Galleſ. *ad form. cam. in q. de liquid. n. 16. cum ſeq.* Secundò, quia propter reiectionem tranſactionis ſententiam continet com-
2 plexionem negotij principalis, † quo caſu præbet cauſam legitimam appellandi Bald. *conſ.* 141. *n.* 7. *lib.* 1. & ſæpius tenuit Rota. Immo non continet ſolam complexionem, ſed etiam expreſſam implicationem: quia quo ad fructus decurſos vſque ad diem tranſactionis condemnat debitores cenſuum ad ſolutionem eorundem ad rationem decem pro centenario, vt cantat inſtrumentum cenſus, cum tamen in tranſactione non minus reducantur cenſus futuri, quam præteriti, & poſſet tranſactio eſſe vno caſu valida, alio non.

Illuſtr. Cardinale Lancellotto Romana Cenſus, Veneris 3. Decembris 1599.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum præſumitur verum non ſimulatum.*
2 *Inſtrumentum vallatum Camerali obligatione habet paratam executionem & non admitti, niſi certas exceptiones,* d. num. 2.
3 *Simulatio oppoſita non retardat executionem inſtrumenti cenſus.*
4 *Simulationis præſumptio ceſſat, vbi conſtat de veritate.*

DECISIO CCLIX.

Domini abſque difficultate aliqua dixerunt mandatum ab A.C. relaxatum contra Illuſtriſſimum D. Cardinalem eſſe exequendum: Etenim ex publico
1 inſtrumento impoſitionis cenſus, † quod præſumitur verum non autem ſimulatum, Bald. *conſ.* 456. *num.* 1. *lib.* 1. conſtat de obligatione camerali dicti Illuſtriſſi-
2 mi Domini Cardinalis, † quæ habet paratam executionem, nec aliam exceptionem admittit, quàm ſolutionis, falſitatis, & nouæ conuentionis. Bart. *in l.* 1. *§. & parui, ff. quod vi aut clam* Caſſad. *deciſ. vnica, de mutu. petition.* & fuit latè deductam *in illa Romana executionis obligationis, de Sfortijs,* 2. *April.* 1593. *coram bon. mem. Orano.*
3 Nec obſtare † exceptionem ſimulationis, quia cùm non ſit probata, nec pateat ex inſtrumenti inſpectione non admittitur, neque per eam retardatur executio, vt poſt alios tradit Galleſ. *de obligat. in form. camer. p.* 2. *ad* 4. *p. oblig. camer. q.* 2. *n.* 3. *verſ. ſimulationis ergo, cum ſeqq.*
4 Vltra † quod iſta prætenſio ſimulationis excluditur ex pactitis Ioan. Baptiſtæ Lutaghi, & ex quibus apparet cenſum fuiſſe emptum de pecuniis proprijs ipſius Domini Pauli Æmilij.

R.P.D. Litta, Romana pecuniaria, Lunæ 28. Iulij 1593.

SVMMARIA.

1 *Viam ordinariam intentans non poteſt illa relicta ad executiuam conuolare.*
Deciſ. R. R. pro Tract. de Ceoſ.
2 Limit. *reſpectu eius qui ordinariè capit agere pro contrauentione inſtrumenti, qui poteſt dicto iudicio derelicto agere executiuè pro obſeruantia dicti inſtrumenti.*

DECISIO CCLX.

Dubitaui an Dominus Euangeliſta Recchia potuerit pro ſcutis quingentis mutuatis executiuè conueniri in vim obligationis cameralis in caſu, & ad effectum de quo agitur. Et Domini tenuerunt quod non ex eo quod Dominus Franciſcus Cincius mediante monitorio occaſione ſchedulæ mutui, & non inſtrumenti ſolidationis habentis obligationem Cameralem in curia Capitulana pro dicta ſumma aduerſum Dominum Euangeliſtam mouerat iudicium
de anno 1581. vnde † ex poſt non potuit conuolare 1
ad executiuam cùm per talem electionem ſibi præiudicauerit ad Galleſ. *de obligat. cam.* 3. *p. q.* 2. notat Gloſ. *vt in l. perinde, la ſeconda, ff. ad l.* Aquil. Bald. *in l. diffamari. col.* 2. *C. de ingen. & manum,* Aretio. *in §. omnium,* 13. *col. Inſtitut. de action.* Matanta, *de ordin. iudic.* 6. *p. n.* 24. & ita aliàs fuit deciſum *in vna Romana donationis,* 4. *Maij* 1558. *coram* bon. mem. Alexandri Iunio, *in vna Romana pecuniaria,* 9. *Octobris* 1562. *coram* Caputaq. *vt referunt* Modern. *de attent. in* 2. *part. c.* 4. *tit. de attent. lite pendente declarat.* 1. *limit. vlt.* Qui licet dicant articulum eſſe dubium & Rotam in alia *Romana obſeruationis concordiæ* 23. *Iun.* 1567. *coram bon. mem. Oradino,* tenuiſſe contrarium, tamen re vera dicta deciſio non
repugnat cùm tantùm in ea dicatur, † quod lite ordi- 2
naria pendente ſuper contrauentione alicuius inſtrumenti non prohibetur actor vigore eiuſdem inſtrumenti executiuè agere ad illius obſeruantiam; ex quo agendo ad obſeruantiam; contrauentioni intentatæ videtur renunciaſſe, & ita non loquitur in terminis quæſtionis propoſitæ.

Cætera autem, quæ pro Domino Cincio adducebantur per informantes pro Domino Euangeliſta optimè tolli cenſuerunt Domini.

R.P.D. Iuſto, Romana Saluiani interdicti, Veneris, 31. May 1602.

SVMMARIA.

1 *Probatis extremis neceſſarijs, eſt locus immiſſioni ex Saluiano interdicto.*
2 *Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur per litis conteſtationem ex mente Rota.*

DECISIO CCLXI.

Domini reſoluerunt conſtare de credito, hypotheca, & poſſeſſione Franciſci tempore venditionis cenſus, & conſequenter probari primum extre-
mum, & eſſe locum † immiſſioni ex remedio Saluiani 1
interdicti. Caſtr. *in l. rem alienam, num.* 11. *ff. de pignor. act.* Rol. *conſ.* 14. *num.* 13. *lib.* 1. Rota *in Romana, ſeu Amerina domus.* 8. *Iunij* 1576. *coram bon. mem. Cantuccio,* & ſæpe aliàs.
Quoniam † de ſecundo extremo poſſeſſionis ad- 2
uerſariorum conſtat ex ſuſtentatione litis, vt tenet Rota.

Ex quibus ita concluſum eſt.

R.P.D. Vbaldo, Romana reſciſsionis inſtrumenti, Mercury 27. Iuny 1612.

SVMMARIA.

1 *Agens ad reſciſſionem contractus debet refundere omnia accepta vigore illius.*
Limit. vt num. 4.
2 *Agens ex contractu debet primò illum ex parte ſua adimplere.*
3 *Propoſitum idem operatur in propoſito quod oppoſitum in oppoſito.*
4 *Agens ad deregendam nullitatem contractus, non tenetur reſtituere accepta illius vigore.*

DECISIO CCLXII.

DOmina Deodata domina cenſus ſcutorum docentorum viginsiquinque cuius erat debitor D. Camillus Strotius egis in vim Saluiani interdicti contra Do. Marcum Antonium Sabatinum poſſeſſorem alterius annui cenſus ſcutorum centum duodecim cum dimidio, quem olim Camillus poſſederat, & cum D. Marcus Antonius reperiretur obligatus in inſtrumento huius ſecundi cenſus ad fauorem Camilli eadem D. Dendata egit contra eundem D. Marcum Antonium pro fructibus decurſis, & non ſolutis. Qui è contrario prætendebat ſe amplius non teneri, cum dictum cenſum ab ipſo Camillo redemiſſet, nec videretur poſſe eodem tempore eſſe creditor, & debitor, quare Domina Deodata tranſegis cum Marco Antonio per publicum inſtrumentum in quo illi ceſſit poſſeſſionem iam captam dicti annui cenſus ſcutorum centum duodecim cum dimidio, & Marcus Antonius illi dedit ad cenſum ſcuta qningenta, quæ aliàs non dediſſet ſine cedula bancaria. Quod inſtrumentum concordiæ D. Deodata prætendit annullaſſe, ſed pro parte hæredum Marci Antonij fuis oppoſitum ipſam in primis debere reſtituere quidquid occaſione dictæ concordiæ recepiſſet. Vnde dato de hoc particulari dubio, Domini reſponderunt nihil eam teneri reſtituere.

1 Quia licet Regula ſit † quod agens ad reſciſſionem contractus, vel tranſactionis parte opponente debes refundere accepta vigore tranſactionis, vel contractus, *l. ſi diuerſa, vbi* Doctor. *C. de tranſ.* Afflict. *deciſ.* 220. *n.* 4. & fuit dictum *in Tiraſonenſi decimarum*, 4. *Februar.* 1577. *coram* Roboſterio, *qua eſt deciſ.* 111. *n.* 1. *& 3. p. 1. diuerſ. & in Potentina quarta*, 26. *Nou.* 1584.
2 quæ eſt *Deciſio* 810. *n.* 5. *eadem p.* 1. ſicut enim † qui vult agere ex contractu debet implere ex parte ſua contractum, *l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt.* ita qui vult reſcindere contractum debet reſtituere quod re-
3 cepit vt idem † operetur propoſitum in propoſito quod operatur oppoſitum in oppoſito, Anch. *conſ.* 34. *num.* 11. Rota, *d. deciſ.* 810. *n.* 4. *in Tarraconenſi iuris præſentandi*, proximè alleganda. Tamen in caſu propoſito non videtur regulæ eſſe locum, quia D. Deodata non ad reſciſſionem tranſactionis validæ, ſed ad nullitatem eiuſdem tranſactionis deducendam, quia ſtan-
4 se nullitate, de qua poſtea erit agendum † non tenetur recepta refundere cùm tranſactio nulla non impediat proceſſum ad vlteriora, Natta, *conſ.* 631. *num.* 7. *lib.* 3. Rol. *conſ.* 7. *num.* 3. *& ſequentibus*, *lib.* 3. Illuſtriſſimus Mantica, *de tacit. & ambig. lib.* 16. *tit.* 9. *num.* 39. & fuit latè deductum *in dicta Tarraconenſi iuris præſentandi* 11. *February* 1585. *coram* Cantuccio, *& in Romana prætenſi erroris calculi*, 21. *Iunij* 1610. coram Reuerendiſſimo Domino meo Bononienſi, *vbi alia Deciſiones allegantur.*

Accedebat quod Domina Deodata nihil videbatur penitus recepiſſe ex cauſa dictæ concordiæ quod eſſet reſtituendum: nam ſcuta quingenta accepta ad cenſum perpetuum ſunt pro pretio cenſus à Domina Deodata impoſiti ſuper ſuis bonis cum obligatione ſoluendi ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario, & eſſet contra naturam dicti contractus vt cogeretur ſortem reſtituere, vt eſt notiſſimum.

Non obſtat quod dicitur de cedula bancaria Dominæ Deodatæ remiſſa, & ſine qua Dominus Sabatinus non emiſſet ad ea cenſum, intuitu dictæ concordiæ: quia ea nullam habet proportionem cum remiſſione poſſeſſionis annui cenſus ſcutorum centum duodecim cum dimidio; quam Domina Deodata dimiſit, præterquam quod fuit etiam poſtea promiſſa cedula bancaria ſaltem in caſu moræ in ſolutione fructuum.

Ex quibus Domini concluſerunt nihil videri reſtituendum.

R. P. D. Buratto, Beneuentana Saluiani Interdicti, Luna 1. February 1616.

SVMMARIA.

1 *Ex obligatione conditionali non oritur actio, niſi purificata prius conditione.*
2 *Quando quid eſt in obligatione, & ſolutione in defectum alterius, non poteſt fieri executio ſuper eo, quod eſt in ſubſidium, niſi fiat excuſſio de principali.*
3 *Sententia lata ſuper iudicio moto ſine actione eſt nulla.*
4 *Aliqui tamen volunt requiri partis oppoſitionem per viam exceptionis.*
5 *Proteſtatio nihil fieri niſi ſeruatis ſeruandis, & legitimatis legitimandis reddit nullam ſententiam latam contra formam proteſtationis.*
6 *Sententia dicitur notoriè iniuſta, qua non iuſtificatur exactis.*
7 *Fundus ſuppoſitus cenſui præſumitur ſufficiens ad ſolutionem annui redditus, donec fuerit probatum contrarium.*
8 *Actio oriens ex inſtrumento cenſetur propoſita cum exceptione reſultante ex eodem inſtrumento.*
9 *Appellatio datur à ſententia lata ſine cauſa cognitione, etiam in poſſeſſorio.*
10 *Appellatio iſta operatur quo ad vtrumque effectum.*
11 *Ægidiana non intrat quando ſententia eſt nulla, vel notoriè iniuſta.*
12 *Ægidiana non habet locum in rebus Eccleſiæ.*

DECISIO CCLXIII.

SEntentia lata per A. C. pro Dominis de Murra agentibus ad fructus decurſos, & non ſolutos eiuſdé cenſus ducatorum nonaginta alios pro pretio ſcutorum mille de anno 1595. ad eorum fauorem impoſiti per Vincentium, & Antonium de Capoblanchis ſuper territorio nuncupato *la Serratella*, Dominis viſa fuis nulla tanquam lata ſuper immiſſione in poſſeſſionem Hiſchæ, & domus in tenuta nuncupata S. Elmo poſſeſſarum à Ferrantinis, qui illas poſt dictum cenſum de anno 1605. acceperunt in ſolutum à Vincentio de Capoblanchis. Nam fructus dicti cenſus, vt apertè legitur in eius inſtrumento, percipiendi erant ex ipſis fructibus introitibus, & iuribus prouenientibus, & prouenturis ex dicto territorio Serratellæ, & in defectum ſuper omnibus aliis bonis, & introitibus dictorum de Capoblanchis habitis, & habendis, & ſic

† ſuper

1 † ſuper dicto territorio S. Elmi, & aliis bonis non cen-
ſuatis, non erat orta aliqua obligatio, neque actio ad
dictos fructus, niſi purificata prius conditione, quod
percipi non poſſent ex cenſuatis iuxta terminos, *l.*
decem, 516. *ff. de verbor. obligat.* & ibi notat ex mente
Dini, *per* Alber *in princ.* Caſtr. *in Summar. n.* 19. *&* Ruin.
n. 3. *&* 4. & iuxta terminos, *l. fin. ff. ſi cert. pet.* & ibi not.
per Angel. *n.* 2. *&* Iaſ. *in princ. verſ. & propterea*, & per
Caſtrenſ. *conſ.* 239. *n.* 1. *lib.* 1. Alex. *conſ.* 15. *n.* 4. *verſ. be-*
2 *ne fateor, lib.* 4. Surd. *conſ.* 533. *n.* 6. Neque † ſuper illis
concedi potuit immiſſio non facta prius diſcuſſione,
& non probata inſufficientia redditũum territorij
cenſuati, iuxta not. per Bald. *&* Caſtr. *in l.* 5. *n* 5. *C. com-*
mun. div. d. Iaſ. *in §. item ſi quis in fraudem. Inſtit. ad act.*
n 81. *verſ. dicebat tamen.* Gabr. *de fideiuſſorib. concluſ.* 1.
num. 13. *&* Carocc. *de excuſ. bonor. q.* 5. *num.* 3. *verſ. illud*
etiam pari. 3.

Cùm ergo ex prædictis poterat nullam de tempore
cœpti iudicij, nec litis conteſtationis ortam fuiſſe
actionem ſuper dicta tenuta S. Elmi ad fauorem Do-
minorum de Murra ideò vel ipſi erant repellendi per
3 Iudicem etiam parte non opponente, † quia pati non
poteſt coram ſe conueniri ſine actione, quod cùm fa-
ctum non fuerit ſententia poteſt dici nulla ipſo iure,
iuxta opinionem Bart. *per illum text. in l.* 2. *n.* 5. *verſ. ſi*
vero actio ff. de dot. praleg. & in l. ſi Titius, 9. *n.* 1. *verſ.*
prædicta ſunt vera. ff. de verb. oblig. vbi cum Rom. *&* Iaſ.
num. 3. *circa fin. verſ breuiter tene, teſtatur communem*
Apoſtillator ad Bart. *in dict. l.* 5. *in littera C*, Matheſil.
ſing. 7. *verſ. ſecus ſi nunquam.* Alexand. *conſ.* 136. *num.* 9.
verſ. quintò, lib. 5. Aret. *in §. quadam, n.* 3. *verſ. ſi autem*
ageretur cum illo, Inſt. de act. Soc. *in l.* 5. *prope finem, verſ.*
tu dic, C. de pact. & ibi Dec. *num.* 6. *cum alijs per* Aym.
conſ. 191. *n.* 1. *in princ.* Gabr. *tit. de ſentent. concl.* 8. *verſ.*
contrarium tamen. Vel ſaltem, ſi attendamus opinio-
4 nem † volentium ad hunc effectum inducendæ nul-
litatis requiri partis oppoſitionem per viam exce-
ptionis, quos refert Aym. *d. conſ.* 191. *ſub d. n.* 3. *verſ. ſed*
contrarium. nullitas intrat abſque vlla difficultate.
5 † quia pro Ferrantinis pluries oppoſitum fuit nihil
fieri niſi ſeruatis ſeruandis, & legitimatio legitiman-
dis, vt conueniunt omnes Doctores, & præſertim in
d. l. ſi Titius, & teſtatur Aym. *d. conſ.* 191. *ſub d. n.* 1. *pro-*
pe finem, verſ. parte autem opponente.

Ex prædictis autem reſultat etiam notoria iniuſti-
6 tia ſententiæ. † tum quia ſufficit illam non iuſtificari
ex actis, vt paſſim tenet *Rota*; tum etiam quia terre-
7 num cenſuatum † præſumitur ſufficiens pro ſolutio-
ne dicti annui cenſus donec proberur contrarium, vt
de pignore eſt text. in *l.* 5. vbi not. *C. de pig.* Rota *dec.*
707. *n.* 2. *p.* 1. *diuerſ.* Surd. *deciſ.* 44. *n.* 16. Tanto magis
in hoc caſu, in quo Camilla, quæ impoſuit cenſum
vel mater, & tutrix illorum de Capoblanchis in in-
ſtrumento affirmauit tenutam cenſuatam eſſe annuis
redditus ducatorum trecentorum. Immò ex his ſen-
tentia videtur lata abſque cauſæ cognitione. Exce-
ptio enim de qua ſupra reſultabat ex inſpectione di-
cti inſtrumenti impoſitionis cenſus. Nec videbatur
8 opus oppoſitione, quia actio † videtur propoſita cum
exceptione, quæ inerat obligationi, Bart. *in l. eum qui*
ita, 56. *§ qui ita ſtipulatur, num.* 4. *ff. de verb. oblig. & ibi*
Apoſtillator, *in littera D, & in l. lecta, n.* 21. *& ibi* Bald.
n. 13. *ff. cert. pet.* per Butr. *in cap. exceptionem, n.* 15. *verſ.*
ex quo tamen, & ibi Abb. *num.* 14. *verſ. & tunc aut in-*
erat, *&* Imola, *num.* 9. *verſ. item aduerte quia, de except.*
9 Et ideò † non adhibita cauſæ cognitione adeſt iuſta
cauſa appellandi etiam in poſſeſſorio, Bald. *in l. qui ſi-*
quis, num. 1. *verſ. & hoc verum, ff. quor. appellat. non recip.*
Alex. *in l. fin. n.* 18. *verſ. & ſi tu intelligas. & ibi* Zuecard.
n. 448. *C. de edicto* Diui Hadr. *toll.* Oſaſch. *deciſ. Pedem.*
10 25. *ſub n.* 13. † qui etiam *in fine verſic. idem ſi appellanti.*

tenet appellationem iſtam operari vtrumque effe-
ctum, & ſequitur Menoch. *de adipiſcend. remed.* 4.
num. 855. *verſ. declaratur tertiò.*

Ex quibus cùm † conſtet de notoria nullitate, & in- 11
iuſtitia dictæ ſententiæ, Domini concluſerunt non
intrare Ægidianam, prout in eadem Conſtitutione
expreſſè diſponitur, & tenet indiſtinctè Rota, vt in
pluribus Deciſionibus relatis per Modernos, *Roman.*
de Saln. interd. Inſpect. 4. *c.* 5. *n.* 55. Quod præſertim vi-
ſum fuit clariſſimum reſpectu tumulorum duodecim
exiſtentium ſub proprietate S. Venturini comprehen-
ſorũ in dicta biſca ſuper qua fuit data immiſſio, † cum 12
dicta Conſtitutio non habeat locũ in rebus Eccleſiæ,
iuxta reſolutionẽ in hac cauſa factam, 28. Iunij 1613.
Et ita deciſum ſolo Ferrantino informante.

R. P. D. Corduba, Romana Cenſus, 17. Iunij 1596.

SVMMARIA.

1 *Præſcriptio non currit non volenti agere.*
2 *Alienatio rei Eccleſiæ facta ſine debitis ſolemnitati-*
bus eſt nulla, ſi Eccleſia volet.
3 *Præſcriptio non interrumpitur per litem, in qua actor*
ſuccumbit.

DECISIO CCLXIV.

FVerat dictum coram Reuerend. P. D. meo Melli-
no huius cauſæ Iudice, quod videretur ſuper præ-
tenſa præſcriptione cenſus de quo agebatur per Fa-
uorinum allegata. Quare me in eius locum ſubrogato
propter abſentiam illius ſupradictum dubium pro-
ponente, fuit reſolutum non conſtare de præſcriptio-
ne. Nam etiam ſi non conſtet de ſolutione cenſus
quinquaginta annis, & amplius citra Domini de Al-
bericis tranſlatarij dicti cenſus ad fauorem Capellæ
cum conſenſu Rectoris, & Auguſtini Almodiani ven-
ditoris non poterant agere pro ſolutione illius, & inde
imputari negligẽtia ex vulgari regula † impedito age- 1
re non currit præſcriptio, *l.* 5. *C. de annal. præſcript.*

Quod Domini dicebant procedere, quamuis tranſ-
latio fuerit inualida, quia cùm ab initio habuerit ſta-
tum validitatis implicitum, tam ex eo quod Dominus
Paulus Bianca Capellanus dictæ Capellæ exegerat ab
Auguſtino Almodiano venditore cenſum etiam poſt
tranſlationem, tùm quia † ita demum detegebatur 2
nulla, ſi Eccleſia id declararet, Put. *deciſ.* 310. *lib.* 1. *&*
dec. 165. *n* 5. *lib.* 5. *& deciſ.* 153. *num.* 11. *part.* 1. *diuerſ.*
nulla poteſt imputari negligentia, cùm dicta declara-
tio fuerit declarata nulla, & conſequenter nulla præ-
ſcriptio poteſt currere contra ignorantem, & contra
non valentem agere.

Non obſtat quod Capellani pro tempore poſt mor-
tem Pauli Branchæ nihil exegerint, quia illorum ne-
gligentia Dominis de Albertinis nocere non potuit,
vltra quod nec etiam contra Capellanos intrat præ-
ſcriptio. Theſaurarius enim introduxit litem de anno
1555. contra Fauorinum, quæ fuit continuata vſque
ad annum 1573. per quam fuit interrupta etiam in-
capiendo ab an. 1584. quo cenſus fuit emptus, *l. ſicut*,
l. cum notiſſimi, C. de præſcr. triginta, vel quadrag. ann.

Minus obſtat quod in illo iudicio ſententia fuit la-
ta ad fauorem Dominorum de Albertinis; † iudicium 3
autem, in quo quis ſuccubuit non impedit, nec inter-
rumpit præſcriptionem, Felin. *in c. illud, in fine, n.* 17.
concluſ. 14. *de præſcript.* Balb. *eod. tit. part.* 3. 6. *par. princ.*
qu. 4. *n.* 37. *verſ. quintò limitatur.* Nam à dicta ſenten-
tia fuit appellatum, & cauſa commiſſa Lomellino,

per obitum antem theſaurarij non fuit amplius pro-
ſequuta, nec poteſt dici quod ſaltem præſcriptio cu-
currerit à die rei iudicatæ: quia ab eo tempore, videli-
cet, ab anno 1563. vſque ad annum 1591. quo Ber-
nardus renunciauit iudicium contra Theſaurarium
non intrat tempus ſufficiens ad præſcribendū. Aliud
vero obiectum quod Alberini in iudicio contra em-
ptorem moto, & proſequuto per Calcaneum concor-
dauerunt canones, Domini tollebant: quia tunc non
fuerat habita notitia reconipre cenſus, & ideo produ-
cto poſtea inſtrumento huiuſmodi tranſlationis, Al-
berini obtinuerunt coram A. C. reuocari omnia, &
Calcaneus relicto iudicio contra Faunrinos egit, quos
obtinuit condemnari ad ſolutionem cenſuum decur-
ſorum.

Ex quo tollitur aliud obiectum ex veriſimili con-
iectura illorum, ſtante iſta ſucceſſiuitate litium, &
ita de nulla conſtare præſcriptione, Domini reſol-
uerunt.

R. P. D. Corduba, Romana cenſus, 21. Ianuarij 1597.

SVMMARIA.

1 *Non valenti agere non currit præſcriptio, & n. 5.*
2 *Contractus initus cum Eccleſia ſine debitis requiſitis, eſt nullus ipſa volente.*
3 *Contractus non eſt ipſo iure nullus, qui habet implicitam cauſam vtilitatis.*
4 *Contractus initus cum Eccleſia non habetur pro nullo, niſi poſt eius declarationem.*
6 *Præſcriptio non currit contra ignorantem.*

DECISIO CCLXV.

FVit viſum Dominis ſtandum eſſe in deciſis, vide-
licet, non conſtare de præſcriptione. Alberini enim
non poterant exigere cenſum ſtante tranſlatione per
ipſos facta cum conſenſu Rectoris, & Almodiani
ad fauorem Capellæ in recompenſam alterius cenſus.
1 Et † inde intrat regula, *l. fi. C. de annal. except.* &
hæc, & aliæ rationes fuerunt conſideratæ in Deciſio-
ne facta coram me 17. Iunij præteriti.

Neque obſtabant, quæ contra illam modo oppo-
nebatur, & Primò, quod non ſit verum quod tranſlatio
cenſus habuerit implicitè ſtatum validitatis, ex eo
quod Capellanus exegerit cenſum ab Auguſtino Al-
modiano venditore. Nam Primò, fuit reſpōſum tranſ-
lationem dicti cenſus fuiſſe factam 11. Martij 1534.
præſentibus Rectore, & Almodiano, qui incontinenti
recognouit Rectorem in dominum, & verſa vice Re-
ctor fecit quietantiam de cenſu decurſo, & ſibi debito
quæ habuit etiam concomitantiam veritatis, quoniā
cenſus debebatur ab Almodiano anticipatè pro pecu-
niis ſolutis pro expenſis cenſus, & habitis pro tempo-
re futuro vſque ad Feſtum Natiuitatis 1534. Secun-
2 dò, ex eo quod apparebat † quod tranſlatio facta per
Alberinos in Capellanum ita demum eſt nulla, ſi ille,
aut Eccleſia hoc petierint, Inn. *in c. 1. in princ. de his
quæ fiunt à Prælat. & ibi* Hoſt. Ioan. And. Card. 2. *oppoſ.*
Imol. *n.* 2. Butr. 5. Dec. *in cap. qua in Eccleſiarum, n. 6. de
3 conſtit.* ſufficit enim ad hoc † vt alienatio non ſit ipſo
iure nulla adeſſe cauſam putatiuam vtilitatis contra-
ctus. Ant. *in cap. 2. de in integr. reſtit.* quem ſequitur
Redoan. *de reb. eccleſ. Rub. 3. de cauſ. vtilit. n. 47. 49. &
4 Rubr. de cauſ. incommodit. num.* 53. & † inde requiritur
dictæ nullitatis declaratio, Oldr. *conſ.* 162. *in fine*, Put.
deciſ. 510. *lib.* 5. & fuit dictum *coram* bon. mem. Can-
tuccio, 24. *Octobris* 1580. *in cauſa Segobienſi præſtimo-
nij, & in hac cauſa coram* Illuſtriſſimo Mantica, 4. *De-
cembris* 1592. Ex quibus ſatis apparebat de implicito
ſtatu validitatis, † & nulla potuit currere præſcriptio 5
ante declarationem illius contra Alberinos, qui agere
non poterant, Caſſad. *dec. 6. n. 1. de appellat.* Bald. *in ſ. 6.
princ. n. 16. cum multis ſeqq.* Rol. *conſ. 79. num. 14. lib. 1.*
Quod enim non eſt in actu in potentia præſcribi non
poteſt. Stante maximè quod ex eo † quod fuerint 6
ignorantes, cùm fuerint hæredes, nulla præſcriptio
obeſſe potuit, Rom, *conſ.* 153. *n.* 5. Pedeio. *dec.* 69. *n.* 16.
Caballin. Millelnq. 783. Andr. Gail. *lib. 2. Practic. ob-
ſeruat. obſeruat.* 48. *n.* 5. & 8. Balb. *vbi proximè, n.* 32.
Modern. *in l. ſi curatorem habens, §. ſua facultate, n.* 92.
C. de in integr. reſtit.

Minus obſtabat ſecunda oppoſitio quod cùm nul-
litas tranſlationis fuerit deducta, & notificata Alberi-
nis de anno 1570. & lis ſuper cenſibus introducta de
anno 1559. tempus ſufficiens ſtetiſſe ad præſcriben-
dum. Stante maximè ſententia lata ad fauorem Tan-
rinorū de anno 1561. quæ potuit gerere vices tituli.
Nam fuit reſponſum quod Capellanus contra Tauri-
nos ab anno 1560. egerat pro cenſibus decurſis, & ob-
tinuerat ſententiam fauorabilem, quæ licèt poſtea
fuerit reuocata, Capellanus commiſit cauſam appel-
lationis per cuius mortem non fuit proſequota, ſed
deſerta per lapſum biennij de anno 1563. à quo tem-
pore non adeſt ſufficiens tempus ad præſcribendum,
nam cauſa fuit denuo commiſſa, de anno 1592.

Nec placet quod opponebatur iſtam litem, ſcilicet,
non interrupiſſe præſcriptionem ex quo Capellanus
ſuccubuerat, nam cùm ex dictis nulla adeſſet præſcri-
ptio cæpta, nulla etiam opus erat interruptione con-
tra Alberinos non præſcribentes.

Quod verò dicebatur quod de anno 1571. fuerat
motum Iudicium per Capellanum contra Alberinos,
qui fuerunt condemnati ad ſoluendum cenſus decur-
ſos, hoc dicebant Domini magis confirmare ſtatum
implicitum validitatis, ex quo Alberini poſtea produ-
cto inſtrumento tranſlationis obtinuerunt omnia re-
uocari, & modernus Capellanus relicto illo iudicio
cæpit agere contra Taurinos, quos obtinuit condem-
nari ad ſoluendum cenſus decurſos, donec poſtea
cauſa introducta in Rota fuit declarata nullitas
tranſlationis.

R.P.D. Pirouano, Romana repetitionis indebiti, Veneris 25. Iunij 1610.

SVMMARIA.

1 *Geſta in vinculis ſunt nulla, tanquam geſta ob metum.*
2 *Metus durat, durante cauſa metus.*
3 *Metus, nec iura infertur in executione iuris.*
4 Declar. *verum quando executio iuris eſt iſta.*
5 *Confeſſio facta in carcere ſubſiſtit, quando carcer non eſt directus ad extorquendam dictam confeſſionem.*
6 *Cauſa obligationis ceſſante, ceſſat ipſa obligatio.*
7 *Metus carceris non poteſt conſiderari contra eum, qui non fuit cauſa carceris.*
8 *Metus non probatur ex proteſtatione facta tempore quo actus geritur.*
9 *Proteſtatio metus non eſt neceſſaria in eo, qui præſumptione iuuatur.*

DECISIO CCLXVI.

DOmini noluerunt recedere à deciſis fauore Bar-
tholomæi Aycardi ſub die 30. Aprilis eiuſdem
anni 1610. quia non probatur quod Iacobus, &

Bartholomeus debitores cenſus Artbemiſiæ ceſſi habuerint ſcientiam huiuſmodi ceſſionis, & propterea ſoluendo Ioan. Paulo Manfredo domino cenſus liberationem conſequuti fuerunt, *l. filius, C. de pact.* vbi *Bart. Bald. Alex. & Iaſ.* cùm aliis in deciſioni in hac cauſa allegatis.

Scientia autem non eſt releuans ſiue illa deducatur
ex primo actu dationis in ſolutum, ſiue illa deducatur
ex illius ratificatione ex interuallo ſequuta: nam cùm
illa aliunde non probetur, quàm per iuſtrumentalem
confeſſionem partis vel adhuc in carceribus degentis,
vel ſub reſeruatione contra eum mandati perſonalis
conſtituti, non videtur conſtituere gradum probatio-
1 nis: quia ipſa vincula ſatis ſuperque arguunt † per
metum fuiſſe geſta omnia, quæ in vinculis geſta fue-
runt, & ob id nullius momenti ſunt, *l. qui in carcerem,*
44. *l. metum, § ſed licet, ff. de eo quod met. cauſa,* Neuiz.
conſ. 52. *n.* 47. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 136. *num.* 4.
Marſil. *ſing.* 506. Ratificatio autem poſt excarceratio-
2 nem ſequuta, & illa remanet ſine effectu: quia † me-
tus vbi ab initio probatur illatus perſeuerare præſu-
mitur, & omnia cenſentur metu confirmata vigente
mandato executiuo, quod fuit cauſa carcerationis, *l. ſi
per impreſſionem, C. quod met. cauſ.* Cin. *in l.* 2. *C. eod. tit.
quod met. cauſ.* Bal. *in l. nouiſſimè, in fine, ff. de eo quod falſ.
tutor.* Iaſ. *conſ.* 165. *n.* 5. *vol.* 2. Corn. *conſ.* 41. *n.* 14. *lib.* 2.
Alba. *conſ.* 77. *n.* 14. *& conſil.* 16. *num.* 11.

Non obſtat quæ pro Alicorna deducebantur, vide-
licet, quod cùm fuerit Aycardus pro debito carceratus
3 ex eo metus non inferri, quia iuris † executio nec
metum, nec iniuriam inducit, *l. iniuriarum, §.* 1. *de
iniur. l. quemadmodum, §. Magiſtratus, ff. ad l. Aquil.*
nec creditor dicitur metum incutere, ſi debitorem
carceri mancipandum curet. Grat. *conſ.* 87. *n.* 13. Re-
ſpondetur hoc bene procedere, vt in alia deciſione
4 fuit dictum, † quando apparet pro debito ſubſiſten-
te, & vero fuiſſe carceratum, ſecus, prout in caſu præ-
ſenti, in quo præceſſit carceratio pro debito iniuſto,
& erroneo.

Non etiam vim facere videbatur allegata diſtinctio
5 † confeſſionem eſſe ſuſtinendam, cùm carcer non eſſet
directus ad hanc confeſſionem extorquendam, Ruin.
conſ. 213. *n.* 7. *ante fin. lib.* 5. Nam tollitur obiectũ cùm
actu, confeſſionis non poſſit conſiderari tanquã quid
ſeparatum à datione in ſolutum: quia ſcientiæ ceſ-
ſionis factæ Arthemiſiæ per Manfredum deſeruiebat
6 pro cauſa obligationis Aycardi, & † ea ceſſante, ceſſa-
bat pariter obligatio, *l.* 3. *C. de nouat.* propterea carcer
non potuit dirigi ad obtinendam dationem in ſolutũ,
quia eſſet directus ad extorquendam confeſſionem
ſcientiæ ceſſionis in qua cadebat vis Alicornæ, nec ab
7 hac ratione diſſentit *Ruin.* allegatus dum voluit † me-
tum carceris non poſſe conſiderari contra eum qui non
fuit cauſa carceris tanquam perſona à creditore ſepa-
rata ad cuius inſtantiam carcer directus non fuit.

Poſtremò quæ de omiſſa proteſtatione metus in actu
dationis in ſolutum dicta ſunt, non videntur obſtare,
8 quia † proteſtatio non eſt modus inducendi proba-
tionem metus, ſed requiritur ipſa probatio metus, vt
patet ex deductis per Dec. *in l. omnibus cauſis, n.* 12. *de
reg. iur. & in conſ.* 219. *n.* 4. *col.* 3. Alb. *conſ.* 77. *n.* 15. Ioan.
Andr. *in c. vlt.* vbi etiam Dec. *de appellat.* Bero. *q.* 84. *n.* 6.
propterea cùm carceratus non egeat alia probatione
ad demonſtrandum eum omnia per metum geſſiſſe:
9 † quia præſumptione, *l. qui carcerem, ff. de eo quod met.
cauſ.* ſoluebatur meritò proteſtatio tanquam otioſa in
illo actu dationis in ſolutum neceſſaria non erat.

Ex actitatis autem in curia Capitolina contra Aycardum certa ſcientia deduci non poteſt, vt iam fuit conſideratum in alia deciſione in hac cauſa facta, & vnus ex Dominis dicebat illud iudicium non carere ſuſpicione fraudis, & malitiæ ex citationibus datis in Summar. *n.* 5. dum Tarqoinia citauit Aycardum coram A.C. & coram ſecundò Collaterale ad conſtituendum procuratorem, fueritque coram A.C. conſtitutus procurator, ipſe verò in curia Capitolina proceſſit per Affixionem ad hoc vt contra indefenſum poſſet mandatum executiuum extorquere.

Atque ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

R. P. D. Orano, Bononienſis pratenſi Saluiani Interdicti, Luna 16. Februarij 1598.

SVMMARIA.

1 *Oblatio facta creditori recuſanti recipere, habet vim ſolutionis.*
2 *Oblatio credito, non poteſt ferri ſententia in Saluiano.*
3 *Creditor in diem non poteſt agere prius quam dies ſolutionis.*
4 *Expenſa, & damna non reficiuntur, niſi facta illorum liquidatione.*
5 *Iudex præſumitur velle, quod iuris ordo dictat.*
6 *Verba dubia ſententiæ interpretanda ſunt, ne contineat iniuſtitiam.*
7 *Lis qua eſt diuerſa ab ea qua committi petitur, non eſt exprimenda in precibus.*
9 *Debitori datur vtilis pigneratitia pro recuperanda poſſeſſione pignoris ſoluto debito.*

DECISIO CCLXVII.

FVit reſolutum ſententia Auditoris generalis Bononiæ in prima ſui parte, quia condemnabat Dominum Aloyſium Galetinum ad reſtituendum Domino Guaſtauillano poſſeſſionem in vim Saluiani Interdicti captam eſſe confirmandam.

Nam † cùm Guaſtauillanus obtulerit ei ſolutio- 1
nem fructuum cenſus decurſorum, & non ſolutorum,
& ſic ſteterit per creditorem quominus eius obligatio,
& creditum extingueretur, perinde eſt ac ſi ſoluiſſet,
l. iure ciuili, ff. de cond. & demonſtr.

Sic enim † offerens ſolutionem impedit quominus 2
in Saluiano poſſit ferri ſententia, *l. Paulus, §. qui pign.
ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſoluit.* & fuit dictum coram
Sanctiſſimo *in Romana quinquaginta millium, & in alia
Ariminenſi legati* coram me *anno* 1586.

Nec dici poteſt hac via deteriorari conditionem
ipſius habentis priuilegium hypothecæ, quia quo ad
decurſos cenſus per earum ſolutionem ceſſauit omnis
obligatio, quo verò ad decurrendos, remanet hypo-
theca, & nihilominus † non poteſt agere prius quam 3
dies ſolutionis venerit, *l. quoties in diem, ff. de verb.
oblig. l. cedere diem, ff. de verb. ſignif.* cùm ſimilibus, quo-
rum etiam reſpectu iudex indemnitati ſuæ proſpexit
dum in ſententia declarauit per Guaſtauillanum dan-
dam eſſe idoneam cautionem.

Neque impedit ſententiæ effectum, quod damna,
& intereſſe non reſtituit, † quia ad præmiſſa non eſt 4
obligatus niſi facta eorum liquidatione, *l. obligat. & ibi*
Glo. *C. de ſolut. l. acceptam, C. de vſur.* Alex. *in l. ſi mora,
num.* 4. *ff. ſol. matr.* in quem caſum etiam obtulit ido-
neam cautionem.

Non obſtat quod ſententia fuerit lata contra for-
mam inſtrumenti, ſeu crediti in quo cenſus ſolutio
facienda eſt Romæ non autem Bononiæ, quoniam
ſententia non exprimit quod magis in vno, quam in
alio loco ſoluatur, ſed ſimpliciter loquitur vnde in-
telligi debet iuxta formam inſtrumenti, † cum in du- 5

bio credendom ſit iudicem voluiſſe quod iotis ordo
dictat. Felin. *in cap. ſignificauerunt, num. 7. de accept.*
Soc.iun.*conſ.69.n.17.& 19.lib.1.*& † verba ſententiæ
dubia interpretari debeant ne ioiuſtitiam cootineant,
Anch.*conſ.6.num.7.*Rom.*conſ.110.num.4.*

Non obſtat allegata nullitas ſententiæ reſoltans ex
eo.quod caoſa penderet in Rota cuius non fuit facta
mentio dum fuit introducta in vim ſpecialis reſcripti
coram Auditore Bonooienſi: † quia illa erat diuerſa
à præſenti, & inter alias perſonas nempe Galetinum,
& Dominum Marcum Antonium de Marſilijs ſuper
validitate cenſus, quæ fuit per ſententias,& rem iu-
dicatam terminata,ſicut etiam alia contra Goaſtauil-
lanum ſuper immiſſione ex Saluiaoo Interdicto, &
mandato de manutenendo quæ fuit ſortita ſunm ef-
fectum. Hæc autem fuit commiſſa ſuper ſuocatione
poſſeſſionis ſtantibus prætenſis oblationibus, & ſic
vigore vtilis pignoratitiæ actionis,qoæ † datur debi-
tori pro recuperanda poſſeſſione pignoris ſoluto de-
bito,*l.ſicem liberatur, §.1. ff. quib.mod.pign. vel hypoth.
ſolut.*

*Reuerendiſsimo D. Sacrato, Romana vinea, &
Saluiani Interdicti, de Ruſcontbus, Vene-
ris, 18. Februarij 1612.*

SVMMARIA.

1 *Videbitur hoc verbum, aliquando importat neceſſi-
tatem.*
Aliquando importat arbitrium boni viri, nom. 4.
Immo arbitrium iudicis ordinarij, num. 5.
2 *Debitori debet concedi dilatio ad ſoluendum.*
Etiam ſi fuerit conuentus ex remedio Saluiano, n. 8.
3 *Dilatio ad ſoluendum petita, ſi à Iudice denegetur, da-
tur appellatio.*
6 *Stilus curia facit ius.*
7 *Limitatio ad regulam, debet plenè probari.*
9 *Agenti Saluiano non debetur principaliter res, ſed
creditum, &* num. 11.
10 *Poſſeſſor conuentus Saluiano, liberatur offerendo
creditum.*
12 *Poſſeſſor conuentus Saluiano, patitur ob alienam
culpam.*
13 *Iurans ſoluere videtur preciſè ſe obligare ad ſoluen-
dum in termino conuento.*
14 *In Saluiano non datur appellatio.*

DECISIO CCLXVIII.

DOmini præſtiterunt in deciſis coram me in hoc
caſu ſob die 18. Nouembris anui præteriti, &
totiſſimum viſum fuit fuodamentum quod poſt con-
feſſionem debiti, & terminum ſuſceptum per Ange-
lum ad ſoluendum non debebat dari immiſſio. Et vl-
tra alias ponderata in deciſione ad oſtendendum quod
1 verbom, † Videbitur, de quo in Conſtitutione *Pij V.*
ſuper tribunali A.C. importet neceſſitatem, fuit con-
2 ſideratum, quod etiam † de iure communi debet con-
cedi debitori ad ſoluendum modica dilatio, Ioan. de
Anan. *in cap.querenti, n.3.* Butr. *n.11.* Imol.*n.7.de offic.
deleg.*Bart. *in l.ſi cum exceptione, §. quatenus, n.5.* Bald.
*n.5.*Odofred.*col.2.verſ. ſi demno, ff.quod met. cauſ. idem*
Bart.*in l.in fideicommiſſis, n.4.*Bald.*n.7.ff.de vſur.*Iacob,
de S.Georg. *in l.debitori, num.19. ff. de iudic.* Et iudex
3 † denegando huiuſmodi dilationem dicitur grauare,
Ripa, *in l.2.n.19.ff.de re iudic.* Roman. *conſ.261.n.6.
verſ. modo ſic.* Et proinde cùm verbum, Videbitur,
4 † importet arbitrium boni viri, Bart. *in Extrauag. ad
reprimendum, in verbo, Videbitur*, cùm alijs in prædi-
cta deciſione allegatis. Immo † arbitrium Iudice Or- 5
dinarij, *l. vir bonus. ff. iudic. ſolut.* concludebatur om-
nino debuiſſe dari prædictum terminum ſtante etiam
notorio ſtilo A.C. in illo dando,† qui ſtilus facit ius, 6
Abb. *in cap. ex literis, n.6. conſtit.* Dec. *conſ.699.n.5.*
Teſſaur. *dec.1.num.9.* latè Euerard. *in loco à ſtilo Curia,
num.1. & per tot.*

Nec mouit Dominos fides aliquorum Notariorum
atteſtantium non vidiſſe dari terminum quando quis
conuenitur in Saluiano, nam præterquam quod non
concludit in verbis, quia poteſt eſſe quod fuerit datus,
& ipſi non viderint, & cum Angela habeat regulam
pro ſe, debet † limitatio ex aduerſo plenè probari, Iaſ. 7
in l.cateris, n.3.& 4.ff.de leg.1. Anchar. *conſ.368.n.3.*
Gemin.*conſ.25.num.8.* Rol.*conſ.81.num.5.& 6.lib.1.*
Illi Notarij ſic aſſerentes conuincuntur de mala in-
formatione, ex quo pro Domina Angela fuerunt dati
caſus particulares † in quibus etiam conuento ex Sal- 8
uiano fuit datus terminus, & dicebatur militare ean-
dem rationem in vtroque caſu.

Nam etſi agens Saluiano principaliter dirigat iu-
dicium cootra rem, ex cuius fructibus petit ſatisfieri,
† attameo non debetur illi principaliter res ſed cre- 9
ditum Rota *in cauſa Rauennatenſi Saluiani Interd. Eti,
20. Iunij 1607. coram R.P.D. Ludouiſio* † vnde poſ- 10
ſeſſor offerendo dictum creditum liberatus, *l. Paulus,
in fine, ff. quib.mod.pign.vel hypoth. ſolu.* Rol. *conſ.14.
n.9.& 10. lib.1.* Menoch.*de adipiſc.* Rem.*3. num.181.*
Rota *in cauſa Senogallienſi praaij, 1583. coram* Bubalo,
*& in Bononienſi Saluiani Interdicti, 21. Iunij 1599.
coram* Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto.

Et proinde non applicantur, quæ dicuntur de
actione reali, & de eo cui debetur res: quia ſi debetur
† iesto caſu Saluiani ideſt ſecundariò, & incidenter, 11
ideſt, quatenus creditum non offeratur. Immo iſte
tertius poſſeſſor qoi eſt buna fide, & noo commiſit
motam in ſoluendo debito à ſe contracto, ſicut fecit
principalis debitor, eſt dignus maiori priuilegio: &
ſic multò magis debet illi concedi dilatio, quàm prin-
cipali debitori, † cùm patiatur ob alienam culpam ad 12
l.ſi fideiuſſor, §.ſi neceſſaria, & ibi Bart. *in princ. ff. qui ſa-
tiſd.cogant.* Bal. *in l.de die, §.tutor, ff.eod.tit.* Gloſ. *in l.fin.
in verbo, generando, C.ſi tut.vel curat.interuen.* Archid. *in
cap.peruenit, in fine, 18.diſtinct.* Inn. *in cap. cum inter, n.1.*
Fel. *num.11.de except.*

Circa illud quod terminus non datur niſi pro de-
bitis habentibus obligationem cameralem, nec talis
limitatio viſa fuit alicubi probari, & rationem eſſe
potius in contrarium: quia ſi datur obligato ſtrictiori
obligationi, prout eſt ille, qui ſe obligat in forma ca-
meræ, & contra formam iurameoti in dicta obligatio-
ne, † per quod iurans videtur ſe obligaſſe præciſè ſol- 13
uere die conuento, iuxta not. per Gloſ. *in l.ſi pecuniam
in verbo, neceſſe eſt, de cond.cauſ.dat.* Butr. *in cap.fin.n.4.
Ne Pral.vic.ſuas,* Alex.*conſ.89.num.5.lib.7.* Iaſ.*conſ.9.
n.50.lib.1.* Soc.*conſ.90.n.11.lib.4.* Gozad. *conſ.24.n.9.*
Guid. Pap. *dec.617.* Quanto magis debet dari tertio,
qui taliter ſe non obligauit, nec iurauit? Et quod re-
plicatur hoc ideò eſſe propter citam executionem,
quam trahit ſecum cameralis obligatio, ſcilicet, vt de-
bitor habeat tempus parandi pecunias, quod oon eſt
neceſſarium in iudiciis ordinariis, in quibus proce-
ditur per tres, & aliquando per quatuor inſtantias
fuit dictum in omnem euentum noo applicari con-
uento iudicio Saluiani cui non conceduntur iſtæ tres
inſtantiæ, † ſed denegatur appellatio, Bart. *in l.4. n.4.* 14
ff.de Salu.Interd. Corn.*conſ.190. num.2.lib.1.* Teſſaur.
dec.175.num.3. Veral. *deciſ.106. part.3.* Rota *in cauſa
Romana, ſeu Amerina domus, 8. Iunij 1576. coram*
Cantuccio *relata inter diuerſas impreſſas deciſ.34.n.3.
part.*

part.2.& in Romana Saluiani Interdicti 26. Nouembris 1605. coram R.P.D. meo Manzanedo.

Ad aliud quod Iudex non dederit terminum, ſed Angela illum ſponte ſuſceperit in actis Notarij confitendo debitum placuit reſponſio ex Notorio ſtilo quod A.C. non ſolet interloqui ſuper iſtis terminis, ſuper quo etiam fuerunt dati actus particulares in quibus ita fuit ſeruatum.

Et cum prædicta viderentur ſufficere. Domini non fuerunt aggreſſi aliud caput deciſionis, An ſcilicet, executiuo fuerit exceſſiua.

Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, Bononienſis Saluiani Interdicti, Luna 21. Iunij 1599.

SVMMARIA.

1 *Saluianum ceſſat obligatione eius, quod debetur.*
2 *Retentio pro damnis, & expenſis denegatur, quando ſunt omnino illiquida.*
3 *Oblato credito ſententia ferri non poteſt in Saluiano.*

DECISIO CCLXIX.

FVit reſolutum ſententiam R.P.D. mei Orani eſſe
1 confirmandam: nam ſtante oblatione † ceſſat Saluianum, *l. Paulus, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* & fuit reſolutum in hac cauſa, & prius *in Romana quinquaginta millium,* 18. *Martij* 1575. *coram Sanctiſſimo Domino Noſtro,* quæ eſt inter impreſſas *dec.* 269. *part.* 1. Et ideò cùm ſententia ſit lata contra Dominum Guaſtauillanum, de immittendo Galerinum in poſſeſſionem donec fuerit ſatisfactus, eo ipſo quod ei ſoluuntur præſtationes annuæ decurſæ, & præſtantur fideiuſſores de ſoluendo in futurum ceſſat ſententia, & eius virtus nec eſt deneganda reſtitutio poſſeſſionis.

Non obſtat quod ſit danda retentio pro damnis,
2 & expenſis, & intereſſe: † quia illa ſunt prorſus illiquida, & ſimiliter Dominus Guaſtauillanus offert ſe illa ſoluturum facta liquidatione, ad quem effectum obtulit etiam cautionem, vt in deciſ. Domini mei Orani. Nec applicatur quod dicitur de melioramentis in *deciſ.* Put. 471. *lib.* 2. Quia hic verſamur in
3 Saluiano, † in quo ſola oblatio impedit prolationem ſententiæ.

An autem liquidatio facienda ſit per aſſertionem damnum paſſi iuxta contentionem erit alterius inſpectionis quando diſputabitur dubium à me ſubſcriptum. Non obſtat quod Galerinus haberet mandatum perpetuum contra bona Archiepiſcopi, quia ſi hoc mandatum poteſt exequi contra tertium poſſeſſorem ſententia non impedit, nec tollit quominus exequi poſſit.

R. P. D. Dunozet, Romana pecunaria, Luna 10. Iunij 1613.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio non limitata ad certam rem, non præiudicat.*
2 *Fructus cenſus, qui ſoluti non fuerunt, repeti non poſſunt.*
3 *Confeſſio ſolutionis facta à creditore, non eſt ſufficiens abſque adminiculis.*
4 *Fructus cenſus poſt illius extinctionem non debentur.*
5 *Intereſſe non debetur non præcedente interpellatione, vel mora.*
6 *Epiſtola facit fidem contra Scribentem, maximè in Principe.*

DECISIO CCLXX.

QVondam bon. mem. Dux Iulianus Cæſarinus filius, & hæres q. Domini Ioan. Georgij obtinuit ab A. C. mandatum contra Sereniſſimum Dominum Erneſtem ex Ducibus Bauariæ poſtea ſacri Imperij electorem, & Archiepiſcopum Coloniæ Agrippinæ pro ſcutis quinque millibus ſeptingentis triginta quinque, & baiochis quadraginta, quorum duo millia deſtinata erant in extinctionem cuiuſdam cenſus venditi Dominis de Glorieriis, reliqua vero ſibi deberi aſſerebat pro fructibus dicti cenſus ſolutis iiſdem Glorieriis, necnon pro fructibus poſt extinctionem dicti cenſus, quia ex pecuniis prouenientibus ex venditione Montis Cæſarini dicebatur extinctus poſt relaxationem mandati, cùm pecuniæ ſequeſtratæ ex Hiſpania ad Vrbem fuiſſent tranſmiſſæ, dictus Dominus Dux obtinuit ab A. C. mandatum de conſignando, à quo mandato cùm pro parte Sereniſſimi Ferdinandi Electoris Colonienſis hæredis dicti Sereniſſimi Erneſtis fuiſſet appellatum, cauſaque mihi commiſſa, dubitaui. An conſtaret de credito Dominorum de Cæſarinis, & vſque ad quam ſummam in caſu, & ad effectum de quo agitur.

Quo dubio propoſito die Lunæ 10. Iunij 1613. informante tantum Agente dicti Sereniſſimi Archiepiſcopi, & procuratore dictorum Dominorum de Cæſarinis pluries citato, Domini cenſuerunt conſtare eos non eſſe creditores niſi de ſumma ſcutorum duorum millium, fundamentum Dominorum fuit in Epiſtolis dicti Sereniſſimi Ducis Erneſtis, quibus agnouit debitum certi cenſus ſcutorum duorum millium non exprimendo qualitatem iſtius cenſus à quo venditus, & à quo emptus fuerit, & ita † hæc confeſ- 1
ſio non limitata non præiudicat confitenti cùm non ſit certa, & clara prout requiritur, *l. ſi quis intentione ambigua, ff. de iudic.* Rota *dec.* 441. *num.* 9. *&* 462. *n.* 1. *part.* 1. *Diuerſ.* Vnde Domini Cæſarinis ſi volebant cenſum debitum dictis Dominis de Glorieriis conſequi vna cum fructibus incumbebat ſpecifica, & clara probatio eſſe eundem cenſum, ad quem tenebatur dictus Sereniſſimus Elector, multò minus poſſunt obtinere fructus poſt extinctionem cenſus † nullomo- 2
do ſolutos ex traditis per Grat. *conſ.* 132. *n.* 13.

Nec releuat ſolutio ſcutorum centum octuaginta facta pro fructibus dicti cenſus nomine Ducis Erneſtis, nam vltra quod non conſtat de vllo mandato illius, qui ſoluiſſe dicitur, non colligitur iſta ſolutio niſi per confeſſionem Dominorum de Cæſarinis, † 3
quæ ſine adminiculis non eſt ſufficiens. Felin. *in cap. fin. n.* 11. *& ibi* Dec. *num.* 54. *de Præſcript.* Deinde non conſtat hanc ſolutionem fuiſſe factam pro fructibus iſtius cenſus de quo agitur.

Quo vero ad fructus petitos poſt extinctionem cenſus ad illos nullo modo teneri dictum Sereniſſimum Ferdinandum Domini dixerunt, quia ſi dicti cenſus etiam debitor fuiſſet dictus Sereniſſimus Erneſtes, tamen eo extincto † nulli amplius debentur 4
fructus, vt fuit reſolutum *in vna Romana Saluiani Interdicti,* 23. *Ianuarij* 1600. *coram Litta.*

Nec debentur iſti fructus eo colore quod cenſus fuit extinctus de pecuniis redactis ex venditione loci Montis Cæſarini, cùm non conſtet de aliqua interpellatione † propter quam dictus Sereniſſimus Erneſtes, aut illius hæres fuiſſet conſtitutus in mora pro- 5
ut requirebatur ad hoc vt dictos fructus pendere

teus

teneretur, Gloſ. 1. *in fin, in l.quod te,ff.ſi cert.pet.vbi* Bart.*n.*12.Iaſ.*n.*5. Ripa 34. Honded.*conſ.*50.*num.*13.
*lib.*1. Sned. *deciſ.*129.*num.*21.
Placuit tamen Dominis conſtare de credito ſcutorum
duorum millium ex quo clara eſt confeſſio in dictis
litteris Domini Ducis Erneſtis; quoad hanc ſummam
Et licet ex rigore iuris ſtante etiam ſtatutaria
præſcriptione allegata poſſet etiam de dicta ſumma
6 dubitari, tamen † cum adſint Epiſtolæ Principis ſupremis
Magnati directæ domini crediderunt illam allegare
dictum Principem non poſſe, & per conſequens
Sereniſſimum Ferdinaodum ad ſummæ pecuniarum
in eis expreſſæ ſolutionem teneri, ex not. per Bart. *in
l.nuda,ff.de donat.* & per *Imol.* poſt alios *in cap. ſi cautio,
de fide inſtrum.* Ruin. *conſ.* 231. *numero* 7. *lib.*1.
Et ita fuit deciſum.

R. P. D. Litta, Romana cenſus, Mercurij 10.
Decembris 1603.

SVMMARIA.

1 *Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio.*
2 *Impoſitor cenſus, vel illius hæres poteſt illum quandocumque redimere.*
3 *Cenſus redemptio probatur ex inſtrumento retrouenditionis.*
4 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam.*
5 *Cenſus redimi poteſt à quocumque, etiam non habente ad id mandatum.*
6 *Mandatum probatur præſumptionibus.*
7 *Teſtator præſumitur voluiſſe grauare hæredem minus, quam fieri poſſit.*
8 *Diſpoſitum deficit, deficiente ſuppoſito.*
9 *Regreſſus non datur à priuatione ad habitum.*
10 *Conſenſui nil magis repugnat, quam error.*

DECISIO CCLXXI.

PRo confirmatione ſententiæ vltimo loco latæ fuit
reſolutum; quia de iuſtitia illius ex eo conſtat,
quod cenſus alias impoſitus ſuper quatuor domibus
q. Tarquinij de Albertinis, & venditus Hieronymæ
facta ab Impeno procuratore Dominæ Portiæ hære-
1 dis dicti q.Tarquinij fuit extinctus, † & ſolutione eius
quod debetur de medio tollitur omnis obligatio.
2 Nec poteſt dubitari † quin in facultate venditoris
cenſus, & conſequenter illius hæredis fuerit ſe quandocumque
liberare à dicto cenſu reſtituendo ſortem
principalem emptori ſeu hæredi illius, iuxta Conſti-
3 tutionem Pij V. *de cenſib.* prout † hoc in caſu factum
fuiſſe conſtat per inſtrumentum publicum ipſius re-
4 trouenditionis cenſus, † quod probationem manifeſtam
facit, *cap. cum olim, de verb. ſign.* cùm aliis, de
quibus per Iaſ. *conſ.* 124. *num.*4.*lib.*1.
Minus etiam dubitari poteſt quin Impetius ille aſ-
5 ſertus procurator Dominæ Portiæ † etiam quod de
mandato illius non conſtet potuerit dictam ſolutionem
nomine illius facere, & conſequi liberationem
mediante dicta retrouenditione, cùm etiam per ſolutionem
factam à tertio nomine debitoris illius liberatio
reſultat, *l.ſoluendo,ff.de negot.geſt.cum vulgar.*
Quæ concluſio eo magis intrat hoc in caſu, vbi ne
dum reſtitutio dictæ ſortis principalis ſit nomine ipſius
Portiæ, ſed cum expreſſione quod fit de pecuniis
propriis redactis ex venditione cuiuſdam domus, quę
6 ad eam ſpectabat † ex quo etiam non modica præſumptio
ipſius mandati reſultat.

Non obſtat quod q.Hieronyma emptrix dicti cenſus
legauerit quidam famulo ſuo vita illius durante,
& poſt obitum eiuſdem Pauperibus viduis Romanis
quandam domum ſuam in via ad Cæſarinos poſitam,
quæ onerata reperiebatur annua reſponſione ducatorum
quindecim de carolenis ad commodum cuiuſdam
Capellæ exiſtentis in Eccleſia S.Pantaleonis de Vrbe,
& quod in eodem teſtamento dixerit ſe emiſſe cenſum
de quo ſupra, & velle illum compenſari cum reſponſione
domus ſupradictæ, & prout latius habetur
in dicto teſtamento. Quia non per hoc ſequitur Teſtatricem
voluiſſe vltra domum præfatam dicta reſponſione
grauatam famulo ſuo, & viduis præfatis legare
etiam cenſum de quo agitur, ex quo ſequeretur
dictam extinctionem dicti cenſus vti factam à perſona
non habente ius aliquod non eſſe conſiderabilem;
tum quia verba teſtamenti neceſſariò non important
legatum dicti cenſus, & in dubio ita interpretari debent
vt illud excludant, † cum ſic minus prægrauetur 7
hæres ipſe iuxta text. *in l.vnum ex familia,* §. *ſi rem, ff.
de leg.* 2. & pro regula tradit Soc.iun. *conſ.*9.*n.*4.*lib.*1.
tùm etiam quia ex codicillis per eam factis de anno
1558. tolli videtur omnis difficultas, nam dum in eis
mandat reſponſionem qua grauata eſt domus legata
Petro, & viduis ſolui debere per hæredem inſtitutum,
& in teſtamento dixit ſuæ voluntatis eſſe vt cenſus à
ſe emptus, de quo nunc quæſtio eſt compenſetur cum
reſponſione, qua grauata eſt dicta domus, neceſſe eſt
fateri mentem teſtatricis fuiſſe, vt cenſus iſte ad hæredem
ipſum ſpectaret, ad quem pertinere voluit onus
ſoluendi dictam reſponſionem, per text. in *l.ſecundũ
naturam, ff. de reg. iur.* & *in cap.qui ſentit, eod. tit. lib.*6.
ſicque per conſequens extinctionem illius non poſſe
impugnari.
Vltimò non obſtat quod Domina Portia nulla habita
ratione dictæ extinctionis de anno 1575. depoſuerit
penes bancum de Ruſpolis ſcuta centum ad
effectum extinguendi eundem cenſum citatis viduis
vti legatariis, quæ recuſarunt dictas pecunias accipere
allegando depoſitum non eſſe integrum ſortis, &
fructuum, & poſtmodum eadem Domina Portia obtinuerit
dictum cenſum reduci ad rationem ſcutorum
ſeptem pro centenario, quæ omnia præſupponunt
exiſtentiam cenſus, & dominium illius eſſe penes viduas:
quia fuit reſponſum quod cùm hodie clarè
conſtet de extinctione dicti cenſus cum perſona le-
gitima facta, † non eſt de præfatis habenda aliqua ra- 8
tio vti fundatis ſuper falſis ſuppoſitis ad text. in *l.
mancipia, C.de ſeru. fugit.* & *in cap.cùm Paulus,* 1. *q.* 1.
& facit † quia à priuatione ad habitum non datur re- 9
greſſus, & nihil magis conſenſui repugnat † quam 10
error; *l.ſi per errorem,ff.de verb.obligat.* Oldr. *conſ.*330.
num. 5. *verſic. nam qui adhæret Deo.*
Et ita fuit concluſum.

R.P.D. Litta, Romana Saluiani Interdicti, 23.
Iunij 1600.

SVMMARIA.

1 *Cenſus ad extinctionem requiritur actus retroſimilis.*
Et vltra conſenſum partium etiam pretij reſtitutio, num. 5.
2 *In conſtitutione cenſus, requiritur pretij interuentus.*
4 *Cenſus non dicitur extinctus etiam quod ſit relaxatum mandatum pro reſtitutione pretij loco damnorum, & intereſſe.*

5 *Secus*

5 *Secus ſi actualiter fuerit reſtitutum pretium cenſus, vel illius pars.*
6 *Cenſus eſt indiuiduus.*
7 *Venditor cenſus, qui reſtituit emptori partem pretij, videtur voluiſſe recedere à cenſu.*
8 *Pecunia ſimpliciter ſoluta cenſetur ſoluta, & recepta in cauſa fructuum, & non in cauſam ſortis.*
9 *Emptor cenſus non poteſt cogere venditorem ad redimendum cenſus, vel illius partem.*
10 *Actus non debet operari vltra intentionem agentis.*
11 *Extinctio rei præſupponit illius exiſtentiam.*

DECISIO CCLXXII.

1 FVit reſolutum cenſum non fuiſſe extinctum, †
quia vt extinguatur cenſus in eſſe deductus, & per-
fectus requiritur actus retroſimilis, *l.1. C.quan.lic.ab
empt.diſced.* Rot. *in vna Romana cenſus apothecarum,*
28. *Iunij* 1574. *coram* bon.mem. Cardinale Lancellot-
to, *in vna Romana cenſus*, 13. *Iunij* 1589. *coram* bon.
mem. Bubalo, *& in alia Romana cenſus*, 3. *Maij* 1590.
coram R.P.D meo Penia, qui actus retroſimilis non
interuenit in iſto caſu, ideò, &c. & quod actus retroſi-
milia conſtitutioni non interuenerit ex eo clarè ap-
paret, quod nunquam fuit deuentum ad reſtitutionem
2 pretij cenſus, cuius † pretij traditio vltra conſenſum
partium ſicut debuit interuenire in perfectione Con-
ſtitutionis cenſus, ad text. in *l. pretium, Inſtit.de empt.
& vendit.& in l.2.§.1.& 2. in l.pacta conuenta, ff.eod.* &
3 expreſsè cauetur Conſtitutione Pij V. *de cenſib.* † ita
etiam reſtitutio illius fuit neceſſaria pro integra extin-
ctione dicti cenſus, *d.l.1.C.quand.lic.ab empt.diſced.*

Nec obſtare dixerunt Domini, quod fuit relaxatum
mãdatum etiam pro reſtitutione ſortis principalis lo-
co damnorum, & intereſſe, & quod factum iudicis fa-
4 ctum partis reputetur, quia fuit reſponſum † quod per
hoc non ſequitur quod emptori cenſus fuerit reſtitu-
tum pretium, quæ tamen reſtitutio fuit, vt dictum eſt,
neceſſaria pro diſſolutione dicti cenſus.

Nec obſtat *deciſio* alias facta *in alia Romana cenſus
coram R.P.D. meo Pamphilio*, quia in eo caſu non tan-
tum fuerat relaxatum mandatum pro fructibus & re-
5 ſtitutione ſortis principalis, † ſed vlterius fuerat pro-
ceſſum ad actualem reſtitutionem ipſius ſortis, ſeu
partis illius, quo fit vt immeritò pro extinctione in
6 eo caſu fuerit pronunciatum; † tum ratione indiui-
duitatis ipſius cenſus, & pretij eiuſdem; tum etiam
7 † quia venditor cenſus, qui reſtituit emptori pretium,
ſeu partem illius in neceſſarium antecedens recedere
voluiſſe videtur à dicto cenſu ad text. in *l. illud, ff.de
acq. & in l. ad rem nobilem, & in l. ad legatum, ff. de
procur.*

Et ad illud motiuum deductum per informantes
pro Domino Septimio, quod etiam procurator Do-
mini Marci Lepidi in executione ſupradicti mandati
relaxati pro fructibus, & ſorte principali recepit ſcuta
8 trecenta nonaginta tria, fuit reſponſum † ea ceſſiſſe in
cauſam fructuum dicti cenſus excurſorum, & non in
cauſam ſortis principalis ad quam reſtituendam ven-
9 ditor cenſus data perfectione ipſius cõtractus † com-
pelli minimè poteſt obſtantibus Conſtitutionibus
Martini, & Pij V. ex quarum lectura clarè conſtat in
poteſtate quidem venditoris eſſe ſe quandocumque
eximere à præſtatione cenſus reſtituendo emptori
ſortem principalem vna cum fructibus decurſis, &
non ſolutis; non autem eſſe in poteſtate ipſius em-
ptoris repetere ſortem ipſam, aut partem illius.

Et quod videtur tollere omnem difficultatem in
iſto caſu, eſt declaratio, quam partes ipſæ re adhuc in-
tegra fecerunt, quod ſcilicet, mens eorum nunquam
fuit recedere à dicto contractu cenſus immo voluiſſe,
& velle illum perdurare in ſuo eſſe, & clarum eſt actus
† agentium operari non debere vltra eorum inten- 10
tionem iuribus vulgaribus.

Ad illud verò quod cenſus ipſe non potuerit validè
conſtitui ſuper Palatio ſubiecto perpetuo fideicom-
miſſo, expreſſéque prohibito alienari, alienationis
etiam latè ſumpto vocabulo, fuit reſponſum non eſſe
præſentis inſpectionis, ex † quo dum agitur de extin- 11
ctione alicuius actus ipſe præſupponi debeat, cùm
non entis nullæ ſint qualitates, & partes, &c.

*R. P. D. Litta, Romana cenſus, Veneris 2.
Aprilis 1604.*

SVMMARIA.

1 *Extinctio cenſus non ſequitur, niſi interueniat actus priori ſimilis.*
2 *Mandatum ex coniecturis præſumitur.*
3 *Mandatum præſumitur ex impenſa in re ad alium ſpectante facta.*

DECISIO CCLXXIII.

DOmini ſteterunt in reſolutis ſub die 10. Decem-
bris proximè præteriti, rationibus tunc deductis.
Quibus minimè obſtare dixerunt, quod cenſus non
videatur extinctus, cum ad dictum effectum † requi- 1
ratur actus retroſimilis inductioni, vt alias coram me
dictum fuit *in vna Romana Saluiani Interdicti*, quia
ex reali ſolutione, ſeu reſtitutione capitalis ſatis ſu-
pérque conſtare dicitur de actu retroſimili impoſitio-
nis, nec de conſenſu vtriuſque partis dubitari poteſt,
nempè hæredis emptoris cenſus, qui pecuniam rece-
pit, & Portiæ debitricis dicti cenſus, de cuius manda-
to pecuniæ ſolutæ fuerunt per illius procuratorem
declarantem ſoluere pro ea, & de illius pecuniis. Et li-
cet de mandato ipſius Portiæ non conſtet, illud tamen
multum veriſimile eſt, † & ex coniecturis præſumitur, 2
Caſſad. *dec.3.n.3. de procur.* coniectura autem magna
viſa fuit Dominis quæ deducit ex ſolutione ipſa ad
text. in *l. cum de indebito, ff. de probat.* & quia manda-
tum † præſumitur ex impenſa alicuius conſideratio- 3
nis per aliquem in negotio ſpectante ad alium illius
nomine facta, vt fuit tentum *in vna Tiraconenſi Cano-
nicatus, & præbenda, 28. Ianuarij* 1575. *coram* bon.
mem. *& aliàs ſæpè.*

Et ad illud quod cenſus ipſe fuerit legatus viduis,
& non hæredi fuit reſponſum ſufficienter in alia de-
ciſione. quæ propterea placuit Dominis.

*Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, Romana
cenſus apothecarum, 28. Iunij 1574.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinctio probatur ex ſimplici quietantia.*
2 *Extinctio cenſus requirit actum priori ſimilem.*

DECISIO CCLXXIV.

FVit reſolutum non conſtare de extinctione cen-
ſus. Confeſſio † enim illa Dominici non impor-
tat quietantiam ſortis principalis, ſed fructuum de-
bitorum ex cauſa cenſus.

Cùm enim cenſus fuerit conſtitutus titulo emptio-
nis, & pretium ſolutum fuerit † non ſufficit nuda 2
voluntas,

voluntas,ſed requiritur actus priori ſimilis,videlicet, rettouenditio, *l.1.in fine,C.quando lic.ab empt.diſced.§. hoc amplius. Inſtit. quibus mod. tollit. obligat.*

R.P.D. Vbaldo, Romana reſciſsionis inſtrumenti, Luna 26. Nouembris 1612.

SVMMARIA.

1 *Tranſactio in qua inſurgit læſio vltra tertiam partem, debet reſcindi.*
2 *Tranſactio pro ſui validitate requirit, vt aliquid hinc inde detur,vel recipiatur.*
3 *Cauſa friuola, & iniuſta, non validat ceſsionem.*
4 *Tranſactio vt dicatur læſiua,debet conſiderari dubius litus euentus.*
5 *Lis eſt de ſubſtantia tranſactionis.*
6 *Cenſus non extinguitur, niſi fiat reuenditio ad fauorem debitoris illius.*

DECISIO CCLXXV.

FVit reſolutum tranſactionem de qua agitur, eſſe reſcindendam tanquam factam ſine cauſa, & cum
1 læſione ex parte mulieris † non ſolum vltra tertiam partem, ſed pene in totum, & ſic reſcindendam non ſolum de iure communi, Bart.*in l.2.n.7.& ibi* Cagnol. *n.80.C.de reſcind.vend.*Bart.*in l.ſi quis cum alter,n.5.ff. de verb.oblig.*Corn.*conſ.116.ſub n.5.lib.1.*Dec.*cōſ.216. col.2.& conſ.479.n.11.& conſ.551.n.6.*Grat. *conſ.88. n.3.lib.1.*Tiraq.*de retract.conſang.§.*24.Gl.1.*n.*4.Gabr. *in tit.de empt.& vendit.concluſ.1.n.69.* Ioſeph.Ludouic. *dec.Peruſ.18.n.61.part.1. quam opinionem ſeruat* Rota *tanquam veram, & magis communem, vt in Tiraconenſi decimarum coram* Robuſterio,quæ eſt *dec.102.num.2. part.1.diuerſ.* ſed etiam ex diſpoſitione *Statuti Vrbis, lib.1.cap.154.* Ceſſit enim Domina Deodata Domino Marco Antonio Sabatino cenſum ſcutorum centum duodecim cum dimidio abſque eo quod aliquid ex
2 dicta ceſſione reportauerit, cùm tamen in † tranſactione debeat ſemper aliquid hinc inde dari, vel recipi, *l.tranſactio nullo dato,Cod.de tranſact.*

Nec poteſt dici quod in recompenſam dictæ ceſſionis reportauerat ſcuta quingenta, quia iſta fuerunt data pro pretio annui cenſus per dictam Deodatam, impoſiti ſuper propriis bonis, & dicto Sabatino venditis.

Nec poteſt ſuffragari remiſſio cedulæ bancariæ cum narratiua quod nunquam dediſſet dicta ſcuta quingenta ſine cedula niſi Deodata ceſſiſſet poſſeſſionem dicti cenſus ſcutorum centum duodecim cum dimidio,quia non fuit remiſſa ſimpliciter,ſed cum obligatione illam præſtandi quotieſcunque Deodata eſſet moroſa in ſolutione. Deinde cum remiſſio cedulæ nullo pacto correſpondeat ceſſioni factæ ſcutorum
3 centum duodecim cum dimidio † ceſſio facta contemplatione iſtius cauſæ friuolæ,& iniuſtæ ſine dubio videtur reuocanda. *l.1.in fine, & tot.tit. ff. de cond.ſine cauſa.* & fuit dictum *in hac cauſa* 27. *Iunij præteriti coram me.*

4 Non obſtat quod † ad effectum læſionis in tranſactionibus habeatur ratio dubij litis euentus, quia in caſu noſtro talis euentus conſiderari poſſe non videtur, cùm nulla lis adeſſet ſuper dicto cenſu,ſed tantū ſuper fructibus decurſis: etenim D.Deodata fuerat immiſſa in poſſeſſionem dicti cenſus vigore Saluiani interdicti per ſententiam iudicis, à qua non fuerat appellatum, & illum pacificè poſſidebat tempore dictæ tranſactionis, ex quo videtur ſequi quod neque poterit propriè tranſigi ſuper poſſeſſione dicti cenſus,
cùm eſſet in lite & † lis ſit de ſubſtantia tranſactionis, 5
vt fuit dictum *in Rauennatenſi bonorum, 26. Maij 1586. coram Seraphino,* & trānſactio non fiat ſuper iam deciſis per rem iudicatam,Dec.*conſ.351.num.3.* Rota *in Carpentoratenſi bonorum coram* Cotta, *relata inter impreſſas dec.61.num.2 part.1.*

Vltra quod etiam conſiderato dubio litis euentu intrat enormis læſio. Quia cùm iam Deodata reperiretur immiſſa in promiſſionem dicti cenſus in vim Saluiani,vt dictum eſt,& ſic donec,& quouſque fuiſſet ſatisfacta de ſuo credito alterius annui cenſus ſcutorum ducentorum viginti quinque,eueniebat vt ſuo credito longè ſuperante dictum cenſum,in cuius poſſeſſionem immiſſa erat nunquam potuiſſet integrè ſatisfieri,cùm vtriuſque cenſus fructus perpetuo currerent,& conſequenter dum in tranſactione renunciauit huic poſſeſſioni abſque aliqua recompenſa conſtat eam fuiſſe plurimum læſam cùm dimiſerit poſſeſſionem perpetuò apud ſe remanſuram propter difficultatem ſatisfactionis, vt dictum eſt.

Non obſtat quod in tranſactione eſſet data facultas Deodatæ redeundi ad ſua iura,& ſic ad iſtum cenſum diſcuſſis tamen aliis debitoribus: quia fuit reſponſum quo ad perſonam, & bona Sabatini in dicto cenſu obligati ad illa in dicta tranſactione, non dari regreſſum D.Deodatæ,niſi factis omnibus diligentiis aduerſus bona, & perſonas omnium obligatorum in primo cenſu ſcutorum duorum millium ducentorum, quæ diligentiæ requirerent longiſſimum temporis ſpatium,& lites ferè immortales,quibus Deodata implicaretur,& exactio eſſet penes impoſſibilis,cum illi deceſſerint,vel ſint notoriè non ſoluendo, vt hic fuit oſtenſum per informantes.

Non obſtat quod Dominæ Deodatæ non competeret ius ſuper dicto cenſu ſcutorum centum duodecim cum dimidio, ex quo Sabatinus illum redemerat à Camillo Strorio,& ſic videbatur extinctus, & conſequenter Deodata illius poſſeſſionem cedendo non fuerit læſa: quia reſpondetur immo non fuiſſe extin-
ctum,ſed ſolum ceſſum ad fauorem Sabatini, † qui 6
pretium non ſoluit nomine Ioannis de amis, qui cenſum vendiderat, ſed nomine proprio ad effectum non extinguendi, ſed ſibi acquirendi cenſum vt conſtat ex ipſo ceſſionis inſtrumento.

Et ex his, & aliis cumulatis per informantes Domini reſoluerunt tranſactionem eſſe reuocandam.

R.P.D. Aldobrandino, Romana prætenſi cenſus, 15. Iunij 1582.

SVMMARIA.

1 *In redemptione cenſus debet neceſſariò præcedere diſdicta per duos menſes.*
2 *Diſdicta cenſus requiritur per forma.*
3 *Diſdicta poteſt fieri quibuſcumque verbis aptis ad declarandum animum redimendi.*

DECISIO CCLXXVI.

DOmini concluſerunt ſententiam A. C. confirmandam eſſe non obſtante defectu nullitatis, & iniuſtitiæ oppoſito,quia non eſt verum quod ſecunda ſententia ſit contraria primæ; Immo eſt potius executio prioris, vltra quod poſtmodum Domini de Ferreis plures comparuerunt coram A. C. & conſenſerunt in iuriſdictionem illius, & conſequenter valida eſt ſententia. Quæ non eſt iniuſta, licet enim ex forma con

1 contractus,& ex Bulla *felic. record. Py V.* † requireretur diſdicta per duos mẽſes ante,hæc tamen effectualiter interuenit, quando Ferrei die 9. Aprilis 1579. fuerunt citati ad recipiendũ ſcuta ſeptem millia quinquaginta auri in auro, cum fructibus decurſis,& non ſolutis,& ad faciendum retrouenditionem in forma,& quãdo fuit depoſita cedula vt in 5.& 7. præſuppoſitis.

2 † Quæ intimatio licet per forma requiratur, Alex.*conſ. 27.n.1.lib.6.* Tiraq. *de retractu Lignag.* §.36. Gloſ. 2. *n.27.in fine*,circa modum tamen faciendi dictam intimationem nulla eſt tradita forma: ſufficit ergo † vt 3 talia exprimantur ex quibus appareat partem cenſum redimere velle prout fuit factum in hoc caſu.

Nec poteſt dici cedulam non ſuffragari.ex quo requirebatur actualis numeratio,quia ex teſtibus apparet quod pecuniæ re vera erant in banco,& mercator ſæpius Ferreis præſentibus aureos extraxit,& aureos Ferreis oſtendit offerens aureos ſoluere, & ex tenore cedulæ apparet,quod erat libera.Vltra quod procurator deponẽs conſenſit quod cedula conſignaretur ſine decreto Iudicis, ex quo tollitur effectus oblationis Dominorum de Ferreis,dum dixerunt ſe paratos recipere,quia procurator conſentiendo,quod cedula,quę erat libera conſignaretur ſine decreto Iudicis: & ipſi illam recipere noluerunt,clarè conſtat de mora illorũ. Quæ cedola licet non contineat integram ſummam reſpectu fructuum,ſatis nihilominus ſuff.agatur,tum quia Ferrei acceptauerunt primam ſententiam A. C. mandantem caſſari inſtrumentum cenſus, & reuendi ſolutis ſcutis quinque millibus ſexcentis quinquaginta de quibus in dicta cedula,& præſeruatiotem circa reſiduum fructuum iura vtriuſque partis, tum etiam quia 5. Iunij 1579. fuit depoſita alia quæ licet dicebat ad omne mandatum A. C. hoc non obſtante Ferrei, 27. Iunij acceptauerunt dictam primam ſententiam A C. latam 24. eiuſdem menſis.

In quam ſententiam Domini venerunt, quia ex omnibus ſimul iunctis, & ex dictis teſtium liquet clarè de mora Dominorum de Ferreis in recipiendis huiuſmodi pecuniis.

R.P.D. Iuſto. Anconitana bonorum,ſeu cenſuum, Luna 19. Februarij 1604.

SVMMARIA.

1 *Tutor conſtitutus ad certum actum non poteſt circa alia ſe intromittere.*
2 *Diſdicta ceſſante cenſus remanet integer.*
3 *Geſta per tutorem,qui non ſatiſdedit, nec adimpleuit ſolemnia, ſunt valida.*
4 *Tutoris datio durante prioris tutoris impedimento, eſt valida,maximè cum Iudicis decreto.*
5 *Depoſitum factum non citata perſona legitima, eſt nullum.*
6 *Notario creditur de relatione citationis ſibi à nuntio facta.*
7 *Emptor cenſus intra annum diſdicta, poteſt ſortem principalem repetere.*
8 *Venditor cenſus ſi ſinat labi ſemeſtre poſt factam diſdictam,non poteſt cogere emptorem cenſus ad illum reuendendum, niſi faciat nouam diſdictam.*
9 *Diſdicta cenſus fieri poteſt quibuſcumque verbis demonſtrationibus voluntatem redimendi.*
10 *Depoſitum legitima factum in vim precedentis diſdictæ,habet vim extinctionis cẽſus ex actu retroſimili.*
11 *Confeſſio in depoſito probat numerationem.*
12 *Depoſitum non vitiatur per adiectionem conditionum intrinſecarum.*

Deciſ. R,R. pro Tract. de Cenſ.

DECISIO CCLXXVII.

DVbium fuit propoſitum die Lunæ 12. Menſis Ianuarij proxime præteriti informantibus ſolis hæredibus bon. mem. Archiepiſcopi Theatini filij q. Petri de Leonibus,in quorum fauorem Domini tunc intellexerunt cenſum non eſſe extinctum, & nihilominus poſtea auditis informantibus pro D. Ioan.Baptiſta Triumpho mandauerunt,vt iterum cauſam proponerem cum informantibus vtriuſque partis non aliter extenſa deciſione.Vnde iterum propoſui cauſam Lunæ die 16.Februarij anni 1604.& à Dominis contrarium fuit deciſum.videlicet,conſtare de extinctione cenſus de quo agitur.

Et primò, dubitatum fuit circa diſdictam cenſus, quam informantes pro dictis hæredibus dicebant non eſſe legitimè executam,quia Franciſcus de Alleis, cui fuit facta diſdicta erat conſtitutus tutor ad certum actum tantum † vnde non poterat cetera expedire,& 1
conſequenter, nec etiam citari ad expediendum, ad tradita per Afflict.*dec.256.in fine* cũm aliis deductis,& ita cum † diſdicta ſit requiſita à Conſtitutione *Py V.* 2
ſuper formam creandi cenſus,ea deficiente cenſus remanet integer, quod tamen Domini non approbauerunt, quoniam tàm ex petitione Lauiniæ matris,& tunc tutricis, ad quam Iudex ſe retulit in decreto, quàm ex acceptatione Franciſci apparet, quod Conſtitutio fuit generalis durante excuſatione matris quę ſuper bonis q. Petri ſui viri volebat ſibi ſatisfieri de ſuis dotibus citata perſona legitima pro filiis minoribus,& infantibus.& hoc viſum fuit magis attendendum,quam illa verba poſita in inſtrumento ad ſupradicta peragenda.Quod etiam obſeruantia declarauit, ſiquidem Franciſcus verè geſſit ſe pro tutore, adiuit hæreditatem,confecit inuentarium, obtinuit licentiã à Iudice vendendi immobilia pro ſoluendis debitis, fuit conuentus vti tutor ſimpliciter, donec ſequuto eius obitu, vel alio impedimento Lauinia mater 27. Aprilis 1591. reaſſumpſit tutelam,& obtinuit à Iudice illam ſibi decerni. Et licet † non ſatiſdederit, & 3
non adimpleuerit ſolemnia: nihilominus geſta remanent valida, vt fuit ſæpius deciſum.

Nec intrat hoc caſu regula quod his hæredibus habentibus matrem, & tutricem non poterat dari tutor, ſed curator, & quod tutor non datur ad certum tempus,quoniam immo † conſtitutio tutoris durante ex- 4
cuſatione matris eſt valida maximè concurrente Iudicis decreto,*l.1.& ibi* Gloſ. *& alij,C.in quib. cauſ.tut. vel curat.habent.* vbi videatur Cuiac. *in paratitlis* allegatas alias leges, Corn. *conſ.57.ſub n.26. lib.1.* dicenẽ hoc caſu quod durante impedimento matris eſt locus datiuo,donec mater reaſſumat tutelam.

Secundò,circa oblationem,& depoſitum factum in vim huiuſmodi diſdictæ,duo opponebantur, Primò, † quia non proceſſit citatio,& intimatio fuit facta al- 5
teri perſonæ non legitimæ, ſi cuidam Ioanni Ferrantino de cuius facultate nec etiam conſtat,quia mediante poterit accipere pretium redemptionis cenſus,& ſic depoſitum eſt nullum,Doct. *in l.acceptatam,C.de vſur.* Alex.poſt alios *in l.ſi mora,n.6.ff.ſol.matr.* Anch.*conſ.86.n.3.in fine*,Rol.*conſ.63.n.11.lib.1.* Huic obiectioni reſponderunt I~ni, quod immo conſtat de citatione facta Ferrantino in Summar. Ioan. Baptiſtæ, *num.14.* Nec placet quod dicebatur de actu citationis conſtare,nam Notarius refert citationem nuncij in cedula,quam facto exhibuit,& produxit,& in hoc conueniunt nuncius,& Notarius, † cui creditur Cin. *in l.ſi* 6
quis decurio, C.de falſ.& deinde eidem Ferrantino fuit facta intimatio cuius perſona erat ſatis legitima, quia erat deputatus à Lauinia matre poſtquam reaſſumpſerat onus tutelę vt conſtat publico inſtrumento

R exhibito

exhibitio, quæ erat tutrix filiorũ non ſolum reſpectu
hęreditatis patrui, ſed etiã reſpectu hæreditatis patris,
& vtrũ videtur, vel quod non ſit ſolũ conſtitutus pro-
corator ad lites ſtantibus clauſulis cæteratis in mãda-
to, vel ſatis eſt quod huiuſmodi reſtitutio pretij cen-
ſus, & depoſitum fuerit infra annum approbatum ab
ipſa Lauinia, vt patet inferius, & durante anno diſdi-
7 ctæ † emptor cenſus poteſt pecunias recuperare, cuius
emptoris vices ſuſtinebat Lauinia mater, & tutrix. Se-
cundò, opponebatur quod obligatio, & depoſitum
fuit factum quod bimeſtre à die diſdictæ, quæ fuit fa-
cta Franciſco die 9. Aprilis, & depoſitum prima Iulij
ſubſequentis, quo caſu quidquid dicendum ſit de em-
ptore cenſus, qui potuit recuperare etiam ab initio in-
8 tra annum, tamen † venditor cenſus non poteſt coge-
re emptorem poſt bimeſtre, niſi facta noua diſdicta vt
habetur in *Cõſtitutione Pij V. §. cum vero*, & facit Anch.
conſ. 86. Incipit pro faciliori, n. 5. Cui motiuo omiſſa
hac diſputatione nouæ diſdictæ, Domini ſatisfecerũt
in effectu: quia in hoc caſu adeſt citatio contra Fer-
rantinum actorem ad lites, quæ habet vim nouæ diſ-
dictæ, vt in terminis fuit deciſum *in vna Romana cen-
ſus, 13. Iunij 1582. coram Sanctiſſimo Domino noſtro*, &
ibi fuit dictum quod licet requiratur diſdicta, tamen
circa modum diſdictæ faciendæ nulla eſt data forma,
9 & ſufficit † quod talia exprimãtur, ex quibus appareat
venditorem cenſus redimere velle; & ibi aderat citatio
ad recipiendum ſortem principalem cum fructibus, &
in hoc caſu à die citationis, quæ fuit 22. Iunij 1591.
fuit factum depoſitũ intra bimeſtre ſcilicet prima Iulij
ſubſequentis in contanti penes Nappum à Iudice de-
putatum, & iudex mandauit intimari, & fuit facta in-
timatio 4. eiuſdem menſis. Necnon depoſitũ ex man-
dato Iudicis in vim diſdictæ, in qua dicebatur quod
pecuniæ deponantur, & amplius fructus non currant,
quæ ſi non ſunt repetita in decreto depoſiti, ſufficit
10 quod decretum ſit factum in executionẽ diſdictæ, † &
ita habet vim extinctionis cenſus ex actu retroſimili,
ſecundum terminos, *l. ab empt. ff. de pact. vbi* Doct. Rota
coram Litta in illa Rom. Saluiani Int. 23. Iunij 1600.

Neque præmiſſis obſtat dicere quod depoſitum
11 non fuit actuale, † quia confeſſio in depoſito nume-
ratione probat, vt in his terminis fuit dictum *coram
me in Romana cenſus, 9. Aprilis* 1601.

Et demum Domini exiſtimauerunt ceſſare omnes
difficultates propoſitas ex ſubſequenti ratificatione
Lauiniæ matris, & tutricis, quia facto prędicto depo-
ſito penes Nappum Lauinia inſtetit pro cõſignatione
pecuniarum depoſitatum, vt ex ipſis ſibi ſatisfieret de
ſuis dotibus, producendo inſtrumentum depoſiti co-
ram Gubernatore Anconæ licet non obtinuerit ea ra-
tione, quia pecuniæ depoſitæ erant inueſtiendæ pro
cautione Sãctiſſimæ Domus Lauretanæ, & cum Ioan.
Baptiſta Arca tunc ratione cuiuſdam ceſſionis habitę
à camera Apoſtolica pro quibuſdam prætenſis ſpoliis
egiſſet contra depoſitarium, ſeu contra hæredes, vel
eorum procuratorem, & obtinuiſſet mandatum, nihil-
ominus Illuſtriſſimus Protector Domus Lauretanæ
curauit, quod ex eiuſdem pecuniis depoſitatis in pe-
cunia numerata emeretur cenſus ab Equite Bartholo-
meo Fanello fratre Lauiniæ, & huius cenſus datur in-
ſtrumentum publicum celebratum ſub die 24. Iulij
1593. Et quidquid ſit de iſto cenſu approbatus fuit
à Lauinia, quæ recepit fructus, quos recuperauit me-
diante lite ab Arca, qui exegerat à Fanello cum cau-
tione de reſtituendo, vt reſtituit, Lauiniæ anteriori
creditori pro ſua dote, & ipſe Fanellus ſoluit cum in-
tentione repetendi ſummam ſolutam vnà cum dam-
nis ab eodem Arca, & fideiuſſore tanquam creditor q.
Petri Leonij anterior ipſo Arca, ita vt ſi in extinctio-
ne cenſus Domini Triumphi adeſt aliquis defectus,
quem non videbant Domini, ſatis ſuppletur ex poſtea
geſtis per Lauiniam matrem, & tutricem.

Non obſtat quod omnia dicantur à Lauinia geſta
vti creditrice ſuæ dotis, non autem vti tutrice; quia
neceſſariò adeſt implicita ratificatio etiam vt à tutri-
ce, cùm agere non potuerit contra iſtas pecunias ſpe-
ctantes ad filios ſuos hæredes, niſi antecedente ratifi-
catione extinctionis cenſus à qua pecuniæ prouenie-
bant in filios ſuos, & hæredes q. Petri Leonij patris
pro qua exactione ita intendebant agentes pro matre,
vt ita non curarent pecunias depoſitas inueſtire, &
minores remanere ſine fructibus pecuniarum, quas
habebant pro pecuniis ipſorum minorum.

Nec faciunt conditiones, quibus factũ eſt depoſitũ
ſcilicet, vt pecuniæ inueſtirentur, quoniam hoc conti-
nebatur in decreto, & erat faciendum inueſtimentum
ex pacto, † vnde iſtæ conditiones intrinſecæ non vi- 12
tiant, Doct. *in l. acceperam, C. de vſur.* ex quibus conclu-
ſum fuit cõſtare de valida diſdicta, oblatione, & depo-
ſito & de extinctione cenſus Dñorum de Triumphis.

*R. P. D. Vbaldo, Anconitana Cenſuum Mer-
cury 27. Nouembris.*

SVMMARIA.

1 *Relatio nuncij ſe citaſſe prout in cedula, non releuat ſi totus tenor citationis non ſit regiſtratus apud acta.*
Limit. *ſi Notarius non referat ſe ad acta.* num. 2.
3 *Notario aſſerenti fuiſſe productum mandatum non creditur, niſi totus tenor mandati apud acta regiſtretur.*
4 *Citatio debet eſſe certa.*
5 *Scriptura informis non probat.*
6 *Notario aſſerenti ſe vidiſſe inſtrumentum, & illud legiſſe non creditur circa diſpoſita in inſtrumento.*
7 *Diſdicta cenſus non poteſt fieri pupillo.*
8 *Sed debet fieri legitimo Tutori, &* num. 12.
9, *Lis non dicitur finita per ſententiam, ſi non fuerit mandata executioni.*
10 *Mater habens litem cum pupillo cuius eſt tutrix, non remouetur à tutela.*
11 *Sed datur illi adiunctus.*
13 *Tutor adiunctus ſi non permittatur adminiſtrare, redditur ſuſpectus alius tutor, qui præſtat impedimentum.*
14 *Geſta per tutorem per Iudicem ſiue benè, ſiue malè decretum, valent.*
15. *Debitor ſoluens tutori putatiuo, liberatur.*
16 *Intellige dummodo pecunia ſint verſa in vtilitatem pupilli.*
17 *Proteſtatio declaratoria non poteſt fieri procuratori, niſi quando dominus haberi non poteſt.*
18 *Interpellatio facta hæredibus propter obligationem auctoris non releuat, niſi certiorentur de obligatione.*
19 *Tutor agens nomine proprio non præiudicat pupillo.*
20 *Nullum quod eſt ratificari non poteſt.*
21 *Immobilia minorum non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus.*
22 *Qui vult conſequens non cenſetur velle antecedens neceſſarium, quando deficit poteſtas.*
23 *Scientia ſuperueniens cum actu non inducit ratificationem actus nulli, niſi probetur etiam ſcientia nullitatis.*
24 *Scientia nullitatis actus ad effectum inducendi ratificationem non ſufficit generica, ſed debet eſſe plena, & certa iuris, & facti.*
25 *Ratificatio vt ex actu reſultet opus eſt vt actus qui geritur de neceſſitate importet ratificationem.*

Et

Et quod ſit fallax cum eo, qui ratificationem prætendit, num. 27.

29 *Ratificatio excluditur ex qualibet iuſta cauſa.*

DECISIO CCLXXVIII.

FVit deciſum in hac cauſa 24. Maij præteriti con-
ſtare de cauſis reſtitutionis in integrum illorum de
Leonibus ex rationibus deductis in Deciſione, quæ ad
duas potiſſimum redigebantur, tum ob defectum diſ-
dictæ cenſuum de quibus agitur, tum ob inualiditatẽ
depoſiti, nec potuiſſe, fuit additum, præfatos defectus
ex aſſerta ratificatione Lauiniæ matris pupillorum de
Leonibus suppleri. Sed quia præfata omnia impu-
gnabantur per Triumphos, volui eos ſuper eiuſdem
iterum audire, & Domini re maturè diſcuſſa, cenſue-
runt ſtandum in deciſis.

Et quo ad diſdictam illos nullitas videbatur clara
ex defectu citationis, prout in deciſione. Licet enim
Notarius aſſerat nuncium retuliſſe ſe citaſſe prout in
1 cedula, illa tamen † non eſt integrè regiſtrata in actis,
& ſic non conſtat de tenore citationis ex allegatis,
per Felin. *in cap. quoniam contra, ſub n. 31. de probat.* Rota
dec. 35. *part.* 1. Pariſ. *conſil.* 31. *n.* 14. *lib.* 4. & tenuit Rota
in cauſa Lauretana bonorum, 28. *Iunij* 1604. *coram bon.
mem. Penia*, vt in copia, quæ data fuit, quod confirma-
batur ex doctrina, Innoc. *in cap. cum in iure, n.* 6. *de offic.
de legat.* Angel. *in l. repetit. l. ſciendum, n.* 19. *ff. de verb.
oblig.* quos, & alios refert, & ſequitur Alex. *conſ.* 6. *&*
2 *n.* 7. *in fine, & n.* 8. *lib.* 4. vbi tradit, quod ſi † Notarius
actorum ſcribat in actis qualiter Titius produxit in-
ſtrumentum mandati, per hoc non probatur tale man-
datum, niſi totius effectus illius inſtrumenti ſit regi-
ſtratus apud acta, & idem ſentit Alex. *in Auth. ſi quis
in aliquo, in* 7. *fallent. n.* 9. *& ibi* Dec. *n.* 25. *C. de eden.*
plenè Boer. *deciſ.* 281. *num.* 6. *& ſeqq.*

Neque obſtat Cin. *in l. ſi quis Decurio, C. de falſ.* vbi
3 voluit † non ſolum fidem adhiberi Notario circa re-
lationem citationis nuncij, ſed etiam in concurſu ma-
gis credi Notario ſcribenti nuncium citaſſe, quam ipſi
Nuncio id neganti: quia fuit reſponſum in caſu Cini
fuiſſe ſpecificatum nomen nuncij, & quid fuiſſet facta
citatio nec ſe retuliſſe Notarium ad cedulam, hic autẽ
nomen nuncij eſt in albis, nec apparet ad quam rem
emanauerit citatio, immo nec perſona citati eſt certa,
cùm ſit poſita alternatiuè per hæc verba, & in termi-
no citationis factæ filiis Domini Petri, ſeu Ioanni Fer-
4 rantino eorum aſſerto tutori, &c. & tamen † citatio
debet eſſe certa vt eſt text. in *l. aut quod aliter, ff. quod vi
aut clam.* & tandẽ expreſsè eſt facta relatio ad cedulam,
quæ non reperitur. Immo ex hoc ſolo dicebat vnus ex
Dominis doctrinam Cini non applicari, quatenus ibi
circa finem dicit, quod cum in eo caſu ſcriptura No-
tarij habeat ſuam formam dictum alterius illi non
præiudicat. ſed in hoc caſu ſcriptura Notarij non ha-
bet ſuam formam ex quo eſt relatiua ad cedulam, qua
5 non exhibita † tanquam ſcriptura informis non pro-
bat, iuxta not. in d. Auth. *ſi quis in aliquo, C. de eden.*

Nec valet dicere citationis tenorem poſſe aliunde de-
probari, videlicet, ex decreto Iudicis, & intimatione
poſtea facta ipſi Ferrantino, qui non contradixit, ad
exemplum Iudicis, qui in ſententia præſentibus, &
tacentibus partibus lata dicat viſo libello, & viſa cita-
tione, & iuxta tradita per Felin. *in d. cap. quoniam con-
tra, num.* 36. *de probat.* tum quia ipſemet Felin. *ibidem,
verſic. ſed conſidera*, recedit ab hac ſententia, & reddit
6 rationem, tum quia eſt communis opinio, quod † No-
tario non creditur ſi dicat prout conſtat tali inſtru-
mento à me viſo, & lecto vt poſt plures allegatos te-
ſtatur Soc. iun. *conſ.* 57. *n.* 4. *lib.* 1. & eadem eſt ratio ſi
atteſtetur Iudicem dixiſſe, prout ſupra.

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

Accedebant aliæ nullitates eiuſdem diſdictæ con-
ſideratæ in Deciſione, quæ Dominis placuerunt. Nam
† ipſis pupillis talis diſdicta nec facta eſt, nec fieri po- 7
terat, Bart. *in l. ſi ex legati cauſa, n.* 3. *ff. de verborum oblig.*
Sed debebat fieri eorum † legitimo tutori. præſertim 8
ad conſtituendos pupillos in mora, *l. ſed ſi ex ſtipulatu,
& ibi* Gloſ. *&* Bart. *in lectura, ſub d. l. ſi ex legati cauſa,
ſub n.* 3. *& ibi Caſtr. num.* 4. *ff. de verborum obligat.* & eſt
text. in *l. ſi dictum.* §. *fin. & ibi* Gloſ. *in verbo, pupillo, vbi*
Odofred. Bald. *&* Angel. *ff. de euict.* Mater autem quã-
uis eſſet relicta tutrix, in teſtamento tamen tutelæ re-
nunciauerat, & obtinuerat dari tutorem Franciſcum
Alleum cui non legitur facta hæc ſecunda diſdicta de
qua agimus, ſed ſolum Ioanni Ferrantino procuratori
ad lites conſtituto à Lauinia matre poſt decretam ſibi
tutelam Iudicis auctoritate occaſione bonorum, ſeu
hæreditatis patrui dictorum pupillorum illis delatæ,
quo tempore prætenſæ reaſſumptionis adhuc videbat
Alleus cui per dictum decretum tutelæ ad fauorem
matris præiudicari potuiſſe non videtur, & licet
Alleus fuiſſet datus tantum ob impedimentum litis,
quam mater habebat cum pupillis ob repetitionem
ſuæ dotis, tamen illud impedimentum adhuc durabat,
quamuis emanaſſet ſententia pro matre, cum † lis 9
non dicatur finita per ſententiam niſi fuerit execu-
tioni demandata, Mohed. *deciſ.* 3. *num.* 3. *vt lite penden-
te*, Sarnenſ. *in regula de annal. quæſt.* 44. *in princ. & per
totum*, Lancell. *de attentat. in* 2. *part. in præfat. num.* 234.
Vltra quod mater non aſſumpſit tutelam virtute dicti
decreti ex hoc capite ceſſantis impedimenti, nequ e
illud narrauit Iudici, ſed ex cauſa hæreditatis patrui
pupillorum, vt dictum eſt, ad cuius inuentarium con-
ficiendum, & ad agendum incontinenti procuratorem
conſtituit Ferrantinum, vt in Summar. Dominorum
de Triumphis. *num.* 9. *&* 10.

Non obſtat quod † mater licet habeat litem cum 10
pupillo non remoueatur à tutela, Auth. *ad hæc, C. quã-
do mul. tutel. offic. fung. poſſ.* quia reſpondetur, quod in
omnem euentum † datur illis adiunctus, Balb. Salic. 11
& alij, in Auth. matri, & auia. C. eod. tit. Afflict. *dec.* 207.
num. 1. prout fuit datus Alleus † qui & ipſe citandus 12
erat, *l. Titium, & Mæuium, in princ.* vbi Bart. *ff. de admin.
tutor.* † Immo ſi non permittatur adminiſtrare mater 13
redditur ſuſpecta Afflict. *vbi ſupra, n.* 2.

Non obſtat quod † mater tanquam tutrix deputata 14
à Iudice ſiue bene, ſiue malè pro tali ſe gerebat, & ideò
actus cum ea geſti ſuſtineantur, & in ſpecie quod de-
bitores illi ſoluentes † fuerint liberati ad text. in *l. de-* 15
bitores, ff. de ſolut. cùm allegatis, quia motiuum poſſet
applicari ſi ipſa mater fuiſſet citata pro redemptione
cenſus de quo agitur, ſed, cùm fuerit citatus procura-
tor ad alia conſtitutus ceſſat obiectum. præter quam
quod † *dicta l. debitores*, procedit ſi pecunia in rem 16
pupilli peruenit, vt ibi dicitur, iſto autem caſu pupilli
negant ſe conſequutos fuiſſe pretium cenſus.

Accedebat etiam ex mente vnius ex Dominis
quod etiam ſi procurator fuiſſet ſufficiens, tamen iſta
† proteſtatio animi declaratoria, prout eſt diſdicta 17
cenſus non poterat fieri procuratori, niſi in ſubſidium,
quando dominus haberi non poſſit, *l. aut qui aliter,* §.
& ſi forte, ff. quod vi aut clam Alex. *in l. non ſolum,* §.
morte, num. 37. *verſ. item adde, & ibi* Iaſ. *num.* 33. *verſ.
vbi enim, ff. de noui. oper. nunc.* Et in omnem caſum cum
interpellatio † fieret minoribus ex obligatione patris, 18
& non propria, quamuis fuiſſet facta tutori, tamen
debebat reddi certus per oſtenſionem inſtrumentorũ,
vel alio modo; aliàs nihil nocebat, Bart. *in d. l. ſi ex le-
gati cauſa, num.* 9. *ff. de verb. oblig.*

Circa depoſitum placuerunt Dominis aliàs dedu-
cta: non enim dubium eſt quin nullitates prædictæ
diſdictæ influant in depoſitum poſtea ſequutum.

mihi, in repet. n. 6. ff. de verbo. obligat. Pariſ. *conſ.* 12. *n.* 74. *lib.* 2. Aym. *conſ.* 170.

Nec aliquid facit quod Marcus promiſerit ſoluere fructus pro duobus tertiis, quia eius promiſſio ſtantibus prædictis fuit inualida, maximè cum ſit facta poſt tranſlatum onus in Dominum Valerium, cum quo ſeruatis ſeruandis erat creandus nouus cenſus pro licite habendis fructibus.

R.P.D Litta, Romana pecuniaria, ſeu prætenſorum cenſuum, Veneris 6. Martij 1598.

S V M M A R I A.

1 *Inſtrumentum publicum probationem probatam, & manifeſtam facit.*
2 *Sors repeti poteſt in cenſu, in quo ſunt obligata Communitates.*
3 *Actiones tranſeunt in hæredem actiuè, & paſſiuè.*
4 *Pretium rei hypothecatæ ſuccedit loco rei.*
5 *Hæreditas poſtquam fuit adita, præſumitur ſoluendo donec contrarium probetur.*
6 *Donator, & eius hæres tenetur ſatisfacere creditoribus, quando ſolutis illis aliquid ſibi ſupereſt.*

DECISIO CCLXXXIV.

DOmini dixerunt ſententiam A.C. eſſe confirmandam ea ratione moti. Quia quod Communitas, & homines Marzaoi impoſuerint ſuper bonis ipſius Communitatis duos cenſus de quibus agitur, non dubitatur. Quod autem Dominus Auerſus Virginij pater ab Anguillaria de dictis cenſibus recognouerit bonam fidem, & promiſerit dictam Communitatem omnino indemnem relevare. Quodque poſt ex cauſa, & occaſione de qua hic per informantes pro Communitate Dominus Virginius dicti Auerſi filius ſibi accollauerit dictos duos cenſus per Communitatem impoſitos, & de illis recognouerit bonam fidem tàm ad fauorem dictæ Communitatis quàm aliorum filiorum dicti Auerſi, necnon promiſerit omnes releuare indemnes, fructus ſoluere interim, & cenſus extinguere, ac denique omnes penitus liberare conſtat ex publi-
1 cis inſtrumentis de quibus in actis, † quæ probationem probatam, ac manifeſtam faciunt, *cap. cum olim, de verbor. ſignific. l. fin. vbi* Gloſ. 1. *C. de reb. cred. cum alijs per* Rol. *conſ.* 39. *n.* 4. *& ſeqq. lib & per* Decian. *conſ.* 66. *num.* 58. *& ſeqq. lib.* 3. vnde cum Dominus Æmilius ſit hæres Domini Virginij, vt ex actis conſtat iure merito (ſtante Conſtitutione Sixti V. de qua in 2. *part. eius*
2 *Bullarij, n.* 41. quia † cauetur vt omnes perſonæ cogi poſſint extinguendum cenſus in quibus Communitates pro illis obligatæ ſunt) potuerit condemnari ad dictam extinctionem faciendam, necnon ad ſoluendum fructus dictorum cènſuum à die ſupradictæ accollationis factæ per Dominum Virginium citra decurſos, & per ipſam Communitatem ſolutos. Item ad damna, & intereſſe per Communitatem ipſam dicta
3 de cauſa paſſa tranſeunt † enim in hæredes actiones tam actiuè quàm paſſiuè, vt probat text. *in §. poſt mortem. Inſtitut. de inutil. ſtipul.* & in *l.* 1. *& per tot. tit. C. vt action. ad hæred. & contr. hæred.*

Nec refert quod Dominus Æmilius ſit hæres Domini Virginij cum beneficio legis, & Inuentarij. & quod propterea de ſuo non teneatur, quia reſpectu ſummæ ſcutorum trium millium, & ſexaginta, quæ ad manus eiuſdem deuenit occaſione venditionis per eum vti hæredem Domini Virginij factæ Rubrorum quadraginta quinque terræ dictæ hæreditatis, de qua in extract. fol. 127. & quæ per eundem implicata fuit in acquiſitione nonnullorum locorum montium de qua in eodem extract. ſol. 128. ceſſat omnis difficultas, cum vbi dictam ſummam ſoluat Dominus Æmilius nihil de proprio ſoluere dicatur. Maximè quod ſtante vniuerſali hypotheca Communitatis ſuper omnibus bonis hæreditatis Domini Virginij poteſt probabiliter dici † pretium dictarum terrarum in hoc caſu ſuc- 4
ceſſiſſe loco illarum ad fauorem Communitatis, ſecundum Bald. *in l. cum tabernam, ff. de pignor.* & alios de quibus per informantes.

Vltra quod † hæreditas poſtquam adita eſt præſu- 5
mitur ſoluendo donec contrarium probetur, vulgata *l. libertos, ff. de bon. libert.*

Nec eo prætextu poteſt ſe tueri Dominus Æmilius quod ſolutio debitorum Virginij ſpectet ad donatarios, quia veritas eſt quod † vbi aliquid donatori vl- 6
tra bona donata remanet ſuper eo quo ſatisfieri poſſit creditoribus, de eo ſatisfacere donator ipſe cogitur, & conſequenter hæres eius, Dec. *conſ.* 237. *num.* 6. *verſ. & ibi etiam concludit.* Abb. *conſ.* 102. *num.* 3. *verſ. ſed vbi eſſet, lib.* 2. cum aliis allegatis per informantes pro Communitate.

R.P.D. Cantuccio, Romana cenſus, ſeu dotis, Veneris, 11. Februarij 1583.

S V M M A R I A.

1 *Obligatus ſe ad inueſtiendum pecunias non inueſtiendo, tenetur ad intereſſe.*
2 *Sors principalis peti poteſt loco intereſſe.*
3 *Cenſus debitor ſi non ſeruet pacta in renouando cautionem ſeu alia, poteſt conueniri ad intereſſe, & loco illius, vt reſtituat ſortem.*
4 *Clauſula, omnia & ſingula, appoſita in inſtrumento, refertur etiam ad enunciata.*
5 *Adiectio in obligatione ſolutionis non ſubſiſtit, niſi reperiatur debitor principaliter obligatus.*
6 *Adiectus non datur niſi adſit is, qui petere poſſit.*
7 *Perſona loquentis non comprehenditur ſub generalitate verborum.*
8 *Intellige niſi ſubiecta materia aliud requirat.*
Limit. *quando generalis ſermo non poteſt verificari in alia perſona,* num. 11.
9 *Obſeruantia ſubſequuta oſtendit qualis fuerit intentio ab initio.*
10 *Nemo præſumitur iactare ſuum.*
12 *Expreſſio eius quod tacitè de iure ineſt, non dicitur ſuperflua.*
13 *Neque ea quæ fit ad dubitationem tollendam.*
14 *Via executiua cameralis obligationis, non competit pro expreſſis in inſtrumento.*
15 *Obligatio cameralis non ſe extendit ad ea, quæ veniunt ex iuris interpretatione.*
16 Limit. *ſi allegentur per viam replicationis.*

DECISIO CCLXXXV.

DOmini dixerunt Illuſtriſſimo Domino Alexandro de Apiis competere viam executiuam contra Illuſtriſſimum Dominum Bernardinum Sabellum pro reſtitutione dotis de qua agitur, moti ex pluribus.

Primò, quia in inſtrumento conſtitutionis dotis Dominæ Helenæ Dominus Bernardinus eius maritus promiſit, & ſe obligauit Dominæ Portiæ matri Dominæ Helenæ quod Illuſtriſſ. Cardinalis Sabellus inueſtiet ſcuta nouem millia tempore receptionis eorum in bonis ſtabilibus pro cautela, & ſecuritate dotis in omnem

omnem caſum , & euentum reſtitutionis illius,& pro
his Dominus Bernardinus ſe obligauit in forma ca-
meræ.

1 Vnde † cùm non doceatur pro parte Domini Ber-
nardini de huiuſmodi inueſtimento poteſt Dominus
Alexander hæres Dominæ Portiæ agere executiuè ad
intereſſe ad quod Dominus Bernardinus expreſsè ſe
obligauit in forma cameræ , vt per Galleſ. *de obligat.
cameral.p.3.tit.de vi inſtrument. obligat.cameral.n.11.*
2 & † loco intereſſe petere ſortem principalem Bal. *in
l.ſi traditio q.4.C.de act.empt.* Ruin. 141.*n.9.prope fi-
nem,lib.*1.Rimin.*conſil.*297.*n.*10.11.*&* 12.*lib.*2.Sicut
3 dicimus in contractu cenſus,† quod ſi non ſeruentur
pacta nempe renouatio cautionum,ſeu,alia pacta po-
teſt peti loco damnorum , & intereſſe ſors princi-
palis.

Secundò,quia cum in inſtrumento dotali ſit enun-
ciata reſtitutio dotis,vt patet ex illis verbis,in omnem
cauſam,caſum,& euentum reſtitutionis dotis,obliga-
tio cameralis facta pro omnibus , & ſingulis intelli-
4 gitur etiam pro reſtitutione dotis:quia clauſula †om-
nia,& ſingula refertur etiam ad enunciata,Alex. *conſ.*
57.*n.*2.*lib.* 3. Ruin. *conſ.*137.*n.*6.*lib.*1.*&* *conſ.*103.*n.*
11.*lib.*4 Pariſ.*conſ.*97.*n.* 91.*lib.*1. Creſcent. *deciſ.*26.
& in fortioribus terminis poſſe agi via executiua re-
ſoluit Rota *in vna Romana ſocietatis de Philipenſib.* 3.
Maij 1581.*coram R.P.D. Lancelloto.*

Tertiò,licet Illuſtriſſimus Cardinalis Sabellus fra-
ter Domini Bernardini , & Domina Conſtantia eo-
rum mater adiiciatur ſolutioni huius dotis,tamen cer-
tum eſt principalem obligationem conſiſtere in per-
ſona Domini Bernardini , alias adiectio non valeret,
5 † quæ vt valeat, neceſſe eſt vt inueniatur perſona in
qua obligatio conſiſtat,*l.fin.§.cum mihi,in fine*,ibi:*quia
niſi à me* vim accipiat obligatio nihil poterit valere,
6 *ff.de verborum obligatione.*Et † non datur adiectus,niſi
ſit qui petere poſſit,*l.nam cum* ibi : *non intelligimus quis
adiectus ſit,quia non eſt qui petere poſſit , ff. de ſtipulat.
ſeruo.*

Non obſtat pactum , quod in euentum in quem
ſolutio pecuniarum dotalium fieret aliis perſonis,quã
Illuſtriſſimo Cardinali,ſeu Dominæ Conſtantiæ eſſet
nulla, & haberetur pro non facta,& in caſu reſtitutio-
nis dotis Dominus Bernardinus, vel eius hæredes ad
reſtitutionem non tenerentur,quia ſub iſtis verbis ge-
neralibus non comprehenditur perſona Domini Ber-
7 nardini ita paciſcentis cum in † generali ſermone
non cenſeatur incluſa perſonæ loquentis, *l. inquiſitio*
& ibi Iacob.Butrig.Pet. Cyn.Bart.Bald.Angel.Salyc.
& Fulgoſ.*C.de ſolutio.cap.petitio vbi* Gloſ.& Doctor.*de
iureiur.*Ruin.*conſ.ſeq.n.17.ad finem lib.* 4. latè Gramm.
*conſ.*2. poſt *deciſ.*13.14.*&* 15.

8 Et licet in iſta materia ſecundum Abb. *in d.c.petitio
in fine* non poſſit dari certa doctrina,† ſed ſecundum
varietatem caſuum varia ſequatur deciſio, nihilomi-
nus in generali loquutione de qua agitur non poteſt
cenſeri incluſa perſona Domini Bernardini : tum quia
non eſt veriſimile eum voluiſſe perſonam ſuam com-
prehendere,cum eius intereſſet pecunias dotales ha-
bere , vt poſſit onera matrimonij ſuſtinere, & quando
materia eſt indifferens , vt quia poteſt congruere, &
non congruere perſonæ loquentis,tunc ſi materia eſt
talis in qua generaliter loquens non intellexerit ve-
riſſimiliter includere perſonam ſuam,vt in caſu noſtro
tunc in tali generali ſermone perſona loquentis non
includitur,prout declarat Præpoſ. *in Can.deinde, n.*5.
*poſt med.verſ.aut materia eſt indifferens , diſtinctio.*16.
9 ita intelligens tex.*in d.c.petitio.* tum etiam quia † ex
obſeruantia ſubſecuta ſolutionis factæ Domino Ber-
nardino conſtat de eius mẽte quod noluerit perſonam
ſuam includere , quæ mens in iſta materia ſeruanda
eſt ſecundum.Salyc.*in d.l.inquiſitio, verſ.aut de perſo-
na* tum, & tertio, quia ſi perſona Domini Bernardini
includeretur Domina Portia ſoluendo illi † iactaſſet 10
ſuum,cum ſolutio eſſet nulla,& haberetur pro non fa-
cta iuxta *l.cum de indebito,ff.de ſolutionibus.*

Non obſtat quod † quando generalis ſermo non 11
poteſt verificari in alia perſonna , quam in perſona
loquentis, prout in caſu noſtro in quo alteri quam
Domino Bernardino ſolui non poterat tunc in gene-
rali ſermone includitur perſona loquentis , prout de-
clarat Marſil.*in l.*1.*§ ſi ſeruus, el ſecundo,n.*2.*cum. ſeq.
ff.de quæſt.* Gabr.*de verbor. ſignif. concluſ.*9.*num.*6.quia
licet de iure,& vtiliter non poſſe alteri quam Domino
Bernardino ſoluto fieri de facto,& nulliter eius fratri,
vel creditoribus , † & ſic pactum non ſoluendi aliis 12
perſonis quam Cardinali , ſeu Dominæ Conſtantiæ
non dicitur ſuperfluum,cum exprimat id quod taci-
tè de iure ineſt,Alexand.*con.*33.*n.*5.*lib.*1.Aym.*conſ.*
25.*num.*31.Quæ † enim ad dubitationem tollendam 13
inſeruntur nun dicuntur ſuperflua, *l.quæ dubitationis,
ff.de reg.iur.l.*1.*ff.de ædilit.edilit.edicto.*

Non obſtat † quod via executiua obligationis ca- 14
meralis non competit , niſi pro his , quæ expreſsè le-
guntur in inſtrumento , vt per Galleſ. *de obligat.ca-
meral.parte* 3.*tit.de vi inſtrum.obligat.cameral.n.*14.*&*
15.Corn.*conſ.*141.*num.*6.*& ſeq.lib.*3.& in inſtrumen-
to de quo agitur , expreſsè legitur Dominum Ber-
nardinum non teneri ad reſtitutionem dotis,quate-
nus alteri quam Cardinali, ſeu Dominæ Conſtantiæ
ſoluatur,vnde cùm ſolutio nec Cardinali,nec Domi-
næ Conſtantiæ facta fuerit, ſequitur Dominum Ber-
nardinum ad reſtitutionem dotis non teneri : ſiqui-
dem pro reſponſione dicitur quod tunc intraret ob-
iectum,quando inſtrumento expreſsè legeretur pa-
ctum negatiuum de non ſoluendo Domino Bernar-
dino , quod quidem non legitur cum ſub illis verbis
generalibus,aliis perſonis,non includatur perſona D.
Bernardini,vt ſupra deductum fuit.

Non obſtat dicatur † quod obligatio cameralis 15
non competit pro his,quæ veniunt ex interpretatione
iuris,vt per *Galleſ.*vbi ſupra,prout accidit in caſu iſto
in quo à generalitate, illorum verborum , aliis perſo-
nis,eximitur perſona D.Bernardini ex interpretatione
iuris , quæ habet quod in generali ſermone non in-
cluditur perſona loquentis:quia id verum eſt quando
ea, quæ veniunt ex interpretatione iuris allegantur
per viam actionis , at ſecus quando allegantur per
viam replicationis,vt in caſu noſtro,quia tunc pro ijs
competit obligatio cameralis prout reſolutum fuit in
illa Romana cenſus coram me 27.*Iunij* 1580.Quod au-
tem in caſu noſtro per viam replicationis allegetur
quod perſona D. Bernardini non ſit incluſa ſub illis
verbis generalibus , aliis perſonis,patet,quia Domin.
Alexander tanquam hæres Dominæ Portiæ agit via
executiua ad reſtitutionem dotis de qua agitur,con-
tra Do.Bernardinum,qui ſe obligauit in forma came-
ræ pro omnibus,& ſingulis expreſſis in inſtrumento
dotali inter quæ expreſsè legitur reſtitutio dotis enũ-
ciata Dominus Bernardinus excipit ſe non teneri ad
ad hanc dotis reſtitutionem , ſtante pacto negatiuo
de non ſoluendo dotem aliis perſonis quam Cardi-
nali,vel Dominæ Conſtantiæ, & ſtante quod dos nec
Cardinali , nec Dominæ Conſtantiæ ſoluta fuit , D.
Alexander replicat ſub illo pacto negatiuo perſonam
Domini Bernardini,cui dos ſoluta fuit, non compre-
hendi regula iuris, quod in generali ſermone non in-
cludit perſona loquentis.

Non obſtant alia deducta pro parte Domini Ber-
nardini,quia bene tolluntur per D.Briſciam.

Illuſtriſſimo

mihi, in repet. n. 6. ff. de verbo. obligat. Pariſ. *conſ.* 11. *n.* 74. *lib.* 2. Aym. *conſ.* 170.

Nec aliquid facit quod Marcus promiſerit ſoluere fructus pro duobus tertiis, quia eius promiſſio ſtantibus prædictis fuit inualida, maximè cum ſit facta poſt tranſlatum onus in Dominum Valerium, cum quo ſeruatis ſeruandis erat creandos nouus cenſus pro licite habendis fructibus.

R.P.D Litta, Romana pecuniaria, ſeu prætenſorum cenſuum, Veneris 6. Martij 1598.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum probationem probatam, & manifeſtam facit.*
2 *Sors repeti poteſt in cenſu, in quo ſunt obligata Communitates.*
3 *Actiones tranſeunt in hæredem actiuè, & paſſiuè.*
4 *Pretium rei hypothecatæ ſuccedit loco rei.*
5 *Hæreditas poſtquam fuit adita, præſumitur ſoluendo donec contrarium probetur.*
6 *Donator, & eius hæres tenetur ſatisfacere creditoribus, quando ſolutis illis aliquid ſibi ſupereſt.*

DECISIO CCLXXXIV.

DOmini dixerunt ſententiam A. Cæſſe confirmandam exatione moti. Quia quod Communitas, & homines Marzani impoſuerint ſuper bonis ipſius Communitatis duos cenſus de quibus agitur, non dubitatur. Quod autem Dominus Auerſus Virginij pater ab Anguillaria de dictis cenſibus recognouerit bonam fidem, & promiſerit dictam Communitatem omnino indemnem releuare. Quodque poſt ex cauſa, & occaſione de qua hic per informantes pro Communitate Dominus Virginius dicti Auerſi filius ſibi accollauerit dictos duos cenſus per Communitatem impoſitos, & de illis recognouerit bonam fidem tàm ad fauorem dictæ Communitatis quàm aliorum filiorum dicti Auerſi, necnon promiſerit omnes releuare indemnes, fructus ſoluere interim, & cenſus extinguere, ac denique omnes penitus liberare conſtat ex publi-
1 cis inſtrumentis de quibus in actis, † quæ probationem probatam, ac manifeſtam faciunt, *cap. cum olim, de verbor. ſignific. l. fin. vbi* Gloſ. *C. de reb. cred. cum alijs per* Rol. *conſ.* 39. *n.* 5. *& ſeqq. lib & per* Decian. *conſ.* 66. *num.* 58. *& ſeqq. lib.* 3. vnde cum Dominus Æmilius ſit hæres Domini Virginij, vt ex actis conſtat iure merito (ſtante Conſtitutione Sixti V. de qua in 2. *part. eius*
2 *Bullarij, n.* 41. qua † cauetur vt omnes perſonæ cogi poſſint extinguendum cenſus in quibus Communitates pro illis obligatæ ſunt) potuerit condemnari ad dictam extinctionem faciendam, necnon ad ſoluendum fructus dictorum cenſuum à die ſupradictæ accollationis factæ per Dominum Virginium citra decurſos, & per ipſam Communitatem ſolutos. Item ad damna, & intereſſe per Communitatem ipſam dicta
3 de cauſa paſſa: tranſeunt † enim in hæredes actiones tàm actiuè quàm paſſiuè, vt probat text. *in §. poſt mortem. Inſtitut. de inutil. ſtipul.* & in *l.* 1. *& per tot. tit. C. vt action. ad hæred. & contr. hæred.*

Nec refert quod Dominus Æmilius ſit hæres Domini Virginij cum beneficio legis, & Inuentarij. & quod propterea de ſuo non teneatur, quia reſpectu ſummæ ſcutorum trium millium, & ſexaginta, quæ ad manus eiuſdem deuenit occaſione venditionis per eum vt hæredem Domini Virginij factæ Rubrorum quadraginta quinque terræ dictæ hæreditatis, de qua in extract. fol. 127. & quæ per eundem implicata fuit in acquiſitione nonnullorum locorum montium de qua in eodem extract. fol. 128. ceſſat omnis difficultas, cum vbi dictam ſummam ſoluat Dominus Æmilius nihil de proprio ſoluere dicatur. Maximè quod ſtante vniuerſali hypotheca Communitatis ſuper omnibus bonis hæreditatis Domini Virginij poteſt probabiliter dici † pretium dictarum terrarum in hoc caſu ſuc- 4
ceſſiſſe loco illarum ad fauorem Communitatis, ſecundum Bald. *in l. cum tabernam, ff. de pignor.* & alios de quibus per informantes.

Vltra quod † hæreditas poſtquam adita eſt præſu- 5
mitur ſoluendo donec contrarium probetur, vulgata *l. libertos, ff. de bon. libert.*

Nec eo prætextu poteſt ſe tueri Dominus Æmilius quod ſolutio debitorum Virginij ſpectet ad donatarios, quia veritas eſt quod † vbi aliquid donatori vl- 6
tra bona donata remanet ſuper eo quo ſatisfieri poſſit creditoribus, de eo ſatisfacere donator ipſe cogitur, & conſequenter hæres eius, Dec. *conſ.* 237. *num.* 6. *verſ. & ibi etiam concludit.* Abb. *conſ.* 102. *num.* 3. *verſ. ſed vbi eſſet, lib.* 2. cum aliis allegatis per informantes pro Communitate.

R.P.D. Cantuccio, Romana cenſus, ſeu dotis, Veneris, 11. *Februarij* 1583.

SVMMARIA.

1 *Obligatus ſe ad inueſtiendum pecunias non inueſtiendo, tenetur ad intereſſe.*
2 *Sors principalis peti poteſt loco intereſſe.*
3 *Cenſus debitor ſi non ſeruet pacta in renouando cautionem ſeu alia, poteſt conueniri ad intereſſe, & loco illius, vt reſtituat ſortem.*
4 *Clauſula, omnia & ſingula, appoſita in inſtrumento, refertur etiam ad enunciata.*
5 *Adiectio in obligatione ſolutionis non ſubſiſtit, niſi reperiatur debitor principaliter obligatus.*
6 *Adiectus non datur niſi adſit is, qui petere poſſit.*
7 *Perſona loquentis non comprehenditur ſub generalitate verborum.*
8 *Intellige niſi ſubiecta materia aliud requirat.*
Limit. *quando generalis ſermo non poteſt verificari in alia perſona,* num. 11.
9 *Obſeruantia ſubſequuta oſtendit qualis fuerit intentio ab initio.*
10 *Nemo præſumitur iactare ſuum.*
12 *Expreſſio eius quod tacitè de iure ineſt, non dicitur ſuperflua.*
13 *Neque ea quæ fit ad dubitationem tollendam.*
14 *Vis executiua cameralis obligationis, non competit pro expreſſis in inſtrumento.*
15 *Obligatio cameralis non ſe extendit ad ea, quæ veniunt ex iuris interpretatione.*
16 Limit. *ſi allegentur per viam replicationis.*

DECISIO CCLXXXV.

DOmini dixerunt Illuſtriſſimo Domino Alexandro de Apiis competere viam executiuam contra Illuſtriſſimum Dominum Bernardinum Sabellum pro reſtitutione dotis de qua agitur, moti ex pluribus.

Primò, quia in inſtrumento conſtitutionis dotis Dominæ Helenæ Dominus Bernardinus eius maritus promiſit, & ſe obligauit Dominæ Portię matri Dominæ Helenæ quod Illuſtriſſ. Cardinalis Sabellus inueſtiret ſcuta nouem millia tempore receptionis eorum in bonis ſtabilibus pro cautela, & ſecuritate dotis in omnem

debet cuiquam præiudicare, *cap. per tuas, de donat.* Gl. *fin. 3ac. 2. de in integr. reſtit.* Quod tunc in primis habet locum quando locupletior facta eſſet, *c. ſi quis preſbiterorum de reb. eccleſ. non alienan. in fine.*

Quoniam verò informantes pro Eccleſia Sancti Celſi, & Iuliani prætendebant non aliter eam teneri ad pretij prædictorum cenſuum reſtitutionem niſi Dominus Iulianus de Romulis, qui illud ſibi reſtitui
3 prætendebat, † probaret illud fuiſſe conuerſum in Eccleſiæ vtilitatem, ita Couar. *var. reſolut. lib. 2. c. 17. num. 3.* propterea Domini ad hanc difficultatem diluendam diſtinguebant duos caſus, ſicut alias diſtinxit Rota *in vna Romana cenſus die* 23. *Ianuary* 1591. *coram* bon. mem. Marcello Bubalo.

4 Primus caſus eſt † quando fit venditio, vel alienatio rei Eccleſiæ, aut minoris, ea cauſa neceſſaria pro ſoluendo ære alieno, & tunc emptor ſollicitus eſſe debet quod pretium conuertatur in ſolutionem æris alieni propter quod fuit facta venditio, Innoc. *in c. 2. n. 2. vbi communiter* Canoniſtæ, *de depoſ.* Abb. *& alij in c. quod quibuſdam, de fideiuſſ.* Couar. *lib. 2. Variar. reſolut. cap. 17. num. 3.*

5 Alter caſus erat † quando venditio facta erat non ex cauſa neceſſaria, ſed voluntaria propter Eccleſiæ vtilitatem, quo caſu emptor rei Eccleſiæ vel minoris non tenetur probare verſionem pretij in vtilitatem Eccleſiæ, vel minoris Dec. *conſ. 36. n. 8. circa finem, & conſ. 230. n. 2.* Crot. *conſ. 4. n. 6. lib. 1.*

In propoſita facti ſpecie pronunciatum eſt locum fuiſſe ſecundo caſui, quia Capitulum Sancti Celſi, & Iuliani ex cauſa voluntaria propter Eccleſiæ vtilitatem Cenſus impoſuerat: acceperat enim pecunias ad cenſum ad rationem ſeptem pro centenario, vt eatingueret alios cenſus ad rationem octo, & decem, & conſequenter Iulianus de Romulis iuxta regolam in ſecundo caſu conſtitutam non tenebatur probare pretium fuiſſe conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ.

6 Nec præfatis obſtat quod eſſet agendum † contra hæredes Canonicorum, qui impoſuerant cenſus, non autem contra Eccleſiam, nam reſpondebatur id eſſe verum, ſi ſolutio fuiſſet facta Canonicis tanquam ſingulis, ſecus autem ſi tanquam Vniuerſis & Collegio: quia tunc reſtitutioni eſt locus non probata verſione, iuxta prædictam diſtinctionem, Gloſſ. *in Auth. hoc ius porrectum, in verbo, probet* vbi Bart. *n. 17. C. de ſacroſanct. eccl. idem* Bartol. *in l. ciuitas, n. 17. ff. ſi cert. pet.* vbi Alex. *n. 11.* Ruin. *con. 68. n. 7. lib. 1.*

Reuerendiſſimo Domino Sacrato, Romana cenſus 12. Decembris 1608.

SVMMARIA.

1 *Res data in ſolutum creditori, ſuccedit loco ſui crediti.*
2 *Facta pro cautela, & maiori vtilitate creditoris, non inducunt nouationem.*
3 *De non exactis is tantum tenetur, qui exigere tenebatur.*

DECISIO CCLXXXVIII.

FVit concluſum Aſtallios non teneri reddere rationem aſſignamenti facti Camillo eorum auctori niſi quo ad exacta: mouit Dominos, quia aſſignamentum factum Camillo non fuit ſimplex datio in ſolu-
1 tum, † non caſu poſſet dici facta nouatio, & Camillum loco creditoris, cenſus fuiſſe factum creditorem aſſignamenti, iuxta not. per Bart. *& alios in l. eleganter, ff. de pigno. act.* ſed fuit quædam cautela adiecta ad fauorem Camilli, & acceſſoria ad obligationem per prius ad fauorem eiuſdem Camilli factam † quo caſu non cenſetur facta nouatio, ſed eſt in ipſius, ad cuius fauorem eiuſdem Camilli factam † quo caſu non cenſetur facta a
nouatio, ſed eſt in ipſius, ad cuius fauorem eſt facta cautela vti vel, non vti, prout ſibi magis videbitur poteſtate iuxta communem, & de qua per Fanenſ. de Pign. *& hypothec. 5. p. membro pen.* Afflict. *deciſ. 397. n. 5.* late Surd. *conſ. 365. n. 2. cum ſeq.*

Quod autem inter Camillum, & debitores, qui dederunt aſſignamentum non fuerit facta nouatio patet ponderando tàm verba dantis, quam ipſius Camilli recipientis. Quod ad dantem ibi, ex nunc pro maiori ſecuritate, & cautela dicti Domini Camilli, vltra obligationem omnium bonorum factam in inſtrumento impoſitionis Cenſus dedit, ceſſit, & aſſignauit vnum annuum creditum, &c. quo ad recipientem ibi ipſi Domino Camillo præſenti, & acceptanti ſine præiudicio generalis obligationis in inſtrumento cenſus ſibi factæ, & cautionum ſibi præſtari, & dari promiſſarum, & aliorum quorumcunque promiſſorum per dictos, &c. per quæ verba ſine dubio excluditur nouatio, & ſecunda obligatio cenſetur facta ad fauorem creditoris, & iura iuribus addendo, vt in ſimili tenuit Rota *in cauſa Romana curia de Sabellis coram Cantuccio.* relata inter Deciſiones impreſſas, *deciſione 3. p. 2.* & de ſe patet ſatis.

Ex hoc autem quod non fuerit facta nouatio, & quod Camillus poſſit exigere, & non exigere ſequitur quod Camilli hæredes minimè teneantur niſi doceatur de exactione.

Nam † quis ita demum tenetur de non exactis ſi 3
cum eſſet obligatus exigere non exegit, *l. tutori cum ibi not. C. de negot. geſt.* Aret. *conſ. 111. n. 6. in fin.* Crauet. *conſ. 63. n. 9. in fin.* Et in hanc ſententiam eo libentius iuerunt Domini, quia ex deductis pro parte Aſtalliorum videbatur conſtare de impedimentis præſtitis Camillo in exequtione aſſignamenti, & quod Hieronymus, qui fecit aſſignamentum non curauit illa remouere.

Reuerendiſſimo Domino Sacrato, Romana cenſus, Veneris 6. Iuny 1603.

SVMMARIA.

1 *Nouatio non inducitur ex actu facto ad cautelam, & maiorem ſecuritatem creditoris.*
2 *Reſeruatio iurium contra debitorem eſt incompatibilis cum extinctione debiti.*
3 *Datione in ſolutum ſimpliciter facta ſtatim debitor liberatur.*
4 Limit. *poſt dationem in ſolutum remanet aliquid faciendum in fauorem creditoris.*

DECISIO CCLXXXIX.

OMiſſis pluribus, quæ hinc inde deducebantur, quæ non placuerunt Dominis fuit concluſum concordiam initam per Dominos Maluaticos cum Iacobo obſtare eiſdem Maluaticis agentibus contra Marettos obligatos pro extinctione cenſus, quatenus bona Iacobi non ſufficiant pro dicta extinctione cenſus quia intentio Maluaticorum non fuit accipere ſimpliciter in ſolutum bona Iacobi, ita vt † per talem acceptationem dicatur facta nouatio, ſiue potius ſolutio, & inde prioris obligationis extinctio iuxta texe. *in §. 1. Inſt. quib. mod. tollit. oblig.* cum aliis ad hanc rem

allegatis

allegatis per Gozad.*conſil.38.num.8.* & per Surd.*conſ.*
105.num.14.cum pluribus ſequentibus. Quod autem iſta
non fuerit intentio Maluaticorum patet quia in con-
cordia reſeruarunt ſibi iura contra omnes obligatio-
2 nes,& in ſpecie contra Marettos,quæ reſeruatio † eſt
incompatibilis cum dicta extinctione, & iſta fuit cau-
tela Veron.123.vbi allegat *Bart.*& concordantes facit
Gloſ.*in l.ſi libera ff.de ſolut.*cum aliis per Bero.*conſ.46.*
n.10.lib.1.

Secundo loco fuit conſideratum multum intereſſe
in hac materia, quod quis accipiat ſimpliciter in ſo-
lutum,vel ita accipiat quod ex poſt aliquid remaneat
3 agendum.† Priori enim caſu ſtatim ſequitur libera-
4 tio debitoris;ſecundò verò non niſi creditor † reali-
ter ſuum creditum conſequatur: ita inter delegatio-
nem, ceſſionem diſtinguit,Dec.*conſ.99.n.4.* In pro-
poſita autem facti ſpecie viſum fuit nos verſari in ſe-
cundo caſu,quia Maluatici non erant domini cenſus
vnde non poteſt allegari concluſio de quo ſupra
quod per acceptationem bonorum Iacobi fuerit libe-
rati alij obligati,ſed hoc ita demum contingit ſi cen-
ſus realiter fuerit extinctus,vel per Maluaticos ſtete-
rit quominus extingueretur, per eos autem ſtetiſſe
non poteſt dici quatenus bona Iacobi non ſufficiant
quia ipſi non promiſerunt extinguere de proprio,ſed
de bonis ipſius Iacobi.

Reuerendo Patre Domino Iuſto, Romana ante-
rioritatis,Luna 4. Februarij 1608.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur per veram dationem in ſolutum.*
2 *Cedula bancaria habet vim ſolutionis.& data pro ex-*
tinctione ſortis principalis cenſus facit ceſſare cur-
ſum fructuum illius.
3 *Aſſignatio quando ſit pro ſolutione debiti, importat*
dationem in ſolutum.
4 *Per dationem in ſolutum receditur à priori contractu.*

DECISIO CCXC.

COmes de Tuttauilla pater Dominæ Mariæ Acti-
cis pro recuperatione ſortis principalis, & fru-
ctuum cenſus obtinuit mandatum executiuum con-
tra Dominos de Sabellis pro ſumma ſcutorum de-
cem millium, & eo præſentato in Congregatione
Baronum, conſequutus fuit diuerſas aſſignationes
pro ſatisfactione crediti, cum reſeruatione ſuorum
iurium.Cùm autem ex aſſignationibus ſibi factis ſcu-
ta mille exigere non potuiſſet Maria ſi ia egit contra
vnum ex poſterioribus creditoribus, à quo pecunias
ſuas recuperauit,quoniam vero aſſignatio facta fuit,
10. Mart.1597. prætendebatur pro parte Mariæ ſibi
ſoluendos fructus pro eo tempore, & rata ſcutorum
mille, & pro eis egit contra Salamonem Corcos po-
ſteriorem creditorem,ac pro ipſius intentionis funda-
mento duo præcipuè deducebantur.Primum,quod de-
caſum eſt *coram* Illuſtr.Cardin.Mellino *in Romana cē-*
ſus 26 Nouembris 1604. vbi in terminis dictum fuit
in aſſignamentis factis ab eadem Congregatione, pro
ſolutione alterius cenſus eorundem Dominorum de
Sabellis,quod ex illis aſſignamētis non fuerat extin-
ctus cenſus.Secundum,ex reſeruatione iurium appo-
ſita in eiſdem aſſignamentis,ex quibus videbatur præ-
ſeruare omnis innouatio antiqui cenſus.
1 Contrarium vnanimiter cenſuerunt Domini,† quia
aſſignatio in hoc caſu fuit vera datio in ſolutum ex
intentione,& facto partium,& ipſius Iudicis fuit nā-

que relaxatum mandatum executiuum pro conſecu-
tione fructuum, & ſortis principalis, non autem ad
effectum deponendi ſortem principalem,quo caſu di-
citur extinctus cenſus, vt dixit Rota *coram* R.P.D.
Lancellotto *in cauſa Bononienſi cenſus die* 21.*Ianuarij*
1600.concurrenic actu tertoſimili conſenſus,& reſti-
tutionis ſortis principalis ex aſſignamentis, & datio-
ne in ſolutum ex *l.1.C. quando lice. ab empt.diſced.&*
ex l.ab empt.ff.de pact.& ibi Bart.& Doctor.*& fuit deci-*
ſum coram b.m.Litta *in cauſa Romana Saluiani interd.*
die 13.Iunij 1600. & antea firmauerat *coram* b.m. Bu-
balo *in Romana cenſus,3.Iul.*1589.quod in facto con-
ſtat. Siquidem in inſtrumento aſſignationis dicitur
pro quorum ſolutione,& ſatisfactione &c.aſſignan-
tur,&c.ſic cenſus redactus fuit in creditum, & debi-
tum, quo caſu impoſſibile eſt remanere cenſum,& in
his terminis procedit *deciſio coram* Illuſtriſſimo Pam-
philio,*& in alia Romana cenſus,29.Nouembris* 1593.
Non enim poteſt eſſe in facultate emptoris cenſus
poſſe exigere fructus, † qui ceſſant etiam ex cedula 2
bancaria data pro ſorte principali, quæ eſt loco ſolu-
tionis,vt fuit reſolutum *coram me in alia Romana cen-*
ſus,18 May 1601.& de iure eſt quod quando fit aſſi-
gnatio pro ſolutione,& ſatisfactione debiti,† aſſigna- 3
tio importet dationem in ſolutum,latè Menoch. *poſt*
alios conſ.201.n.6.& de Præſumpt.lib.2.præſumpt.93.
in fine,Surd.*poſt allegatos conſ.243.n.21.lib.2.* Ex quia
datione in ſolutum † receditur a priori contractu,Bar. 4
in l.eleganter,n.1.verſic.ſed ante oppono,ff.de pignor.act.
& ibi Bald.*colum.1.verſ.ſed reſponde*, Caſtr.*n.6.verſ.eſt*
ergo alia ratio. Albet *in l.libera,num.2. verſic. fallit vbi*
res,Cod.de ſentent. Quibus non contradicit *Deciſio co-*
ram Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, ſiquidem in ea
expreſſè deducitur intentionem creditorum non fuiſ-
ſe recipere in ſolutum nec debitorem dare,ne e minus
Iudices aſſignare,niſi ſi, & poſtea conſequutus fuiſ-
ſet effectus.

R.P.D. Iuſto,Romana fructuum cenſus, Luna 9.
Aprilis 1601.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum in materia retractus operatur fructuum ac-*
quiſitionem,vel liberat à curſu vſurarum.
2 *Cedula bancaria habet vim ſolutionis, eſt loco pretij*
cenſus.
3 *Depoſitum acceptatum non poteſt impugnari.*
4 *Confeſſio ex cauſa depoſiti probat numerationem.*

DECISIO CCXCI.

DVbitaui an depoſitum factum per Dominum Iu-
ſtinianum Orſinum in banco de Vbertinis,cum
inde ſequutis liberet ipſum à cenſu de quo agitur
& Domini circumſcripta diſputatione quo ad ſortem
principalem,ſuper qua volunt partes ſeparatim audi-
re,reſpectu ſolutionis fructuum cenſus, reſolueruntne
Dominum Iuſtinianum ex depoſito fuiſſe liberatum,
quia in † retractibus conſignatione, & depoſitione 1
pretij, fructus lucrantur rei redemptæ, vel impeditur
curſus vſurarum, vt concludit Tiraq. *poſt allegatos de*
*retract.conuent.§.4.Gl.6.n.3.& 4.*Foller. *de cenſib.§. vo*
uides,n.45.& ſeq.

Cum igitur habeamus cedulam bancariam pro de-
poſito,quæ vlterius habet vim ſolutionis, Pur. *deciſ.*
163.lib.1.& ideo Rot. dixit † emptorē cenſus ſatisfe- 2
ciſſe de pretio mediante traditione cedulæ bancariæ,

coram R.P.D. meo Lancellotto, *in Romana Salniani interdicti*, 10. *Decembris* 1599. idem videtur dicendum in hoc caſu ad effectum vt cenſus vlterius non currãt.

Non obſtat qood depoſitum oon foerit actuale,
3 †qnia ex diligentiis factis per Archiconfraternitatem
pro effectuali acquiſitione cedulæ, ac ex fructibus exactia reſidui cenſus depoſitum videtur ab Archiconfraternitate acceptatum. Natta, *conſ.* 131. *n.* 4. cum allegatis.

4 Vltra quod † confeſſio ex depoſito numerationem
probat, nec opponitur exceptio non numeratæ pecuniæ, *l. Publia*, §. *fin. de depoſ. l. in contractibus*, *C. de non n. pecun.* Bald. *conſ.* 156. *actum fuit depoſiti*, *lib.* 1. *cum aliis adductis per* Tiraq. *vbi ſupra n.* 8. Et conſequenter Archiconfraternitas potuit à mercatore creditum ſui exigere, ſeruata forma contractus.

Ex quibus videntur tolli ea quæ in contrarium deducebantur. Et ita deciſum fuit.

R.P.D. Pirouano, Romana repetitionis indebiti, 30. *Aprilis* 1610.

SVMMARIA.

1 *Datio in ſolutum nullo exiſtente debito vitiatur, tanquam facta ex falſa cauſa, &* n. 5.
2 *Ampl. etiam ſi debitum exiſtat, ſi creditor poſſit exceptione ſubmoueri.*
3 *Datio in ſolutum ſimilis eſt venditioni.*
4 *Venditio deficit deficiente pretio.*
6 *Debitum eſt loco pretij in datione in ſolutum.*
7 *Debitor rectè ſoluit ei cum quo contraxit, & liberatur non obſtante ceſſione.*
8 *Etiam ſi recipiens non eſſet dominus.*
9 *Vſusfructus, & hypotheca dicuntur largo modo eſſe in dominio.*
10 *Scientia ſimplex non ſufficit ad inducendam obligationem, ſed debet eſſe plena, & perfecta.*
11 *Confeſſio erronea non præiudicat confitenti.*
12 *Solutio facta metu diuturni carceris, non præiudicat.*
13 *Obligatio facta ad euitandam carcerationem inſtam eſt valida.*
14 *Metus cauſa durante, dicitur durare metus.*

DECISIO CCXCII.

IOan. Paulus Manfredus anno 1574. emit annuum cenſum ſcutorum ſexdecim à Marcello Bertoldo cũ obligatione, & acceſſione Iacobi & Bartholomei fratrũ de Aicardis diſtracto fundo an. 1580. ſuper quo cenſus erat conſtitutus, egit Manfredus pro manutẽtione contra Iacobum alterum ex obligatis, quam ob rem carceri mancipatus Iacobus ſoluit ſcuta cẽtum ad computum ſortis principalis, & biennio poſt reſiduum & pro complemento reportauit quietantiam à Manfredo per publicum actum anno 1606. Mortuo exinde Iacobo Tarquinia Alicorna filia, & hæres Hortenſiæ ſororis Manfredi vigore inſtrumenti ceſſionis de dicto cenſu factæ per eundem Manfredum Artemiſiæ vſque de dicto anno 1574. egit contra Bartholomeum Aicardum alterum obligatum vti domina cenſus. Ea de cauſa carceratus Bartholomeus dedit Tarquiniæ bona in ſolutum pro concurrenti quantitate ſui debiti. Repetto autem generalis quietantiæ inſtrumento per Manfredum factæ egit Bartholomeus repetitione indebiti, & cauſa in Rota commiſſa Dubitaui an datio in ſolutum ſubſiſtat in caſu, & ad effectum de quo agitur, Domini dixerunt dationem in ſolutum
1 non ſuſtineri † cum facta reperiatur debito non exiſtente, & conſequenter ob falſam cauſam, quæ ſolet vitiare dationem in ſolutum, *l.* 1. §. *hac verba*, *verſ. proinde*, *ff. ne vis fiat ei*, ibi, *nil debet prodeſſe*. Bart. *in l. Fulcinius*, §. *cum hac n.* 6. *ff. ex quib. cauſa in poſſeſſ. eat.* Alex. *in l. ſi finita*, §. *Iulianus*, *n.* 122. *verſ. hoc tamen intellige*, *ff. de damno infecto*, & Vlpian. *in d. verſ. proinde*, idem
† exiſtimauit ſi prætenſus creditor poterat exceptio- 2
ne ſubmoueri & optimè conſiderat. Menoch. *de retin. poſſeſſ. remed.* 2. *n.* 37. & 38. Quod propriè explicatur in caſu Bartholomei qui tutus erat ſolutione facta per fratrem, ob quam cenſus extinctus remanſerat.

Et ceſſabat etiam effectus dationis in ſolutum, qoia
cum † illa ſit ſimilis venditioni, *l. eleganter*, *in princ.* 3
vbi Bart. Bald. & Caſtr. *ff. de pignor. act.* Tiraq. plures ci-
tans *de retract. conſanguin.* §. 1. Gloſſ. 14. *num.* 2. † ſicut 4
deficiente pretio venditio deficit tanquam carens ſub-
ſtantiali, §. *Pretium. Inſtit. de empt. & vendit.* † eodem 5
modo datio in ſolutum corruit non verificato debi-
to obligati † quod eſt pretium dationis in ſolutum. 6

Nec obſtabant quæ pro parte Artemiſiæ dicebantur de ſubſiſtentia debiti Bartholomei cùm ſolutio per Iacobum correum facta fuerit Manfredo non verò domino cenſus, cuius dominum vſque de anno 1574. titulo venditionis, & ceſſionis tranſtulerat in Arthemiſiam eius ſororem: quia reſpondetur non data notitia debitoris de tranſlatione dominij per contractum
venditionis, vel ceſſionis † potuit Iacobus ſoluere 7
Mãfredo pretiũ cenſus pro illius extinctione, & rectè ſoluit, & liberationem conſequutus eſt ſoluendo ei cũ quo contraxit, *l. filius*, *C. de pact.* vbi Bart. Bald. Alex.
Iaſ. & Dec. *dicentes* † hoc etiam procedere ſi recipiens 8
non eſſet dominus, Bartol. *in l. ſi vrbana*, *ff. de cond. indeb.* Surd. pluribus relatis, *conſ.* 43. *n.* 2. & *dec.* 60. *n.* 8. Quæ liberatio magis confirmatur cum ex parte Arthemiſiæ non doceatur de requiſitis, vel altero eorum de quibus in *l.* 3. *C. de nouat.* ſcilicet, litis conteſtatione, vel pactis debiti ſolutione, vel denunciatione.

Nec Dominis viſum fuit ſufficienter probata ſcientia Bartholomei de contractu Arthemiſiæ ex citationibus in foro Capitolino, quæ dantur in ſommar. Arthemiſiæ, *n.* 2. & 3. quia ex illis non reſultabat explicita ſcientia tranſlationis pleni dominij ad fauorem Arthemiſiæ, poterat enim ex cauſis vſusfructus, vel hy-
pothecæ cenſum poſſidere † quæ licet largo modo de 9
dominio dicantur, Bald. *in l. proprietatis*, *C. de probat.* & *in l. femina*, *n.* 5. *Cod. de ſecund. nupt.* non tamen impediebant extinctionem cenſus cum vero domino: maximè etiam quia cauſæ illæ poterant credi breui reſolubiles cum ab eo anno 1573. vſque ad annum 1575. quo cenſus fuit extinctus, nec poſt appareat quod Arthemiſia egerit pro fructibus huius cenſus, propterea
† non ſufficit quælibet ſcientia quãdo agitur, vt quis 10
ex ea obligetur, ſed debet eſſe plena, & perfecta cum omnibus ſuis qualitatibus, Gloſ. *in c. concernationi*, *in verbo*, *ſciuerit*, *de appellat. in* 6. Natta, *conſ.* 572. *n.* 32. & 636. *n.* 192. Oſaſch. *dec.* 176. Becc. *conſ.* 37. *n.* 23. Surd. *conſ.* 150. *in fine*, *lib.* 1.

Poſtremò dixerunt Domini non obſtare confeſſionem Bartholomei, de qua in inſtrumento dationis in ſolutum vbi expreſsè fatetur ſe ipſum, & Iacobum eius fratrem fructus huius cenſus ſoluiſſe Arthemiſiæ ceſſionariæ per totum annum 1579. eamque recogno-
uiſſe in dominam cenſus, † quia ex deductis in Sum- 11
mar. Bartholomei, *n.* 2. apparet erronea cũ de an. 1577. Manfredus agebat, & exigebat fructus cenſus ſuo proprio nomine. Præterea iſta ſolutio, & datio in ſolutum fuit facta ad effectum ſe liberandi à carceribus vt ex-
preſsè legitur in inſtrumento dationis in ſolutum, † & 12
conſequenter nulla metu diuturni carceris. Menoch. *de arbitr. caſu* 136. *n.* 4. Odd. *de reſtit. integr. q.* 7. *art.* 9. *n.* 28. Rol. *conſ.* 2. *n.* 48. *vol.* 1.

Et

Et quæ dicebantur ex deciſione Illuſtriſſimi Car-
dinalis Platti *in Romana pecuniaria de Ruſpolis*, 10.
13 *Maij* 1589. videntur procedere † quando aliàs conſta-
ret carcerationem fuiſſe iſtam, quia tunc obligatio ad
euitandam carcerationem iuſtam non inualidatur, ſe-
cùs in caſu iſto, in quo prouenit carceratio pro debito
iam extincto, & conſequenter iniuſto, & dum Bartho-
lomeus extra carceres eandem dationem in ſolutum
ratificauerit ex ea non potuit ſe inuare Arthemiſia
propter reſeruationem mandati executiui contra eun-
14 dem Bartholomeum in caſu inobſeruantiæ. † vnde du-
rante cauſa metus nouæ carcerationis idem videtur
iudicandum, quod de ipſo metu, *l. Prædius ff. de incend.*
Ruin. *& naufrag.* Mandoſ. latiſſimè *in Proœm.* Gloſ. *fa-
cultatis, in verbo, timor.* vbi exempla cumulat.

Et ita fuit reſolutum.

*R.P.D. Pirouano, Auximana Spolij, Veneris, 10.
Decembris 1610.*

SVMMARIA.

1 *Bona fidei poſſeſſor facit fructus ſuos, nec tenetur ad
illorum reſtitutionem.*
2 Ampl. *etiam ſi poſſederit abſque titulo, vel inualido,
quia facit fructus ſuos ratione culturæ, & curæ, &*
num. 4.
Limit. *ſi poſſederit ex titulo reprobo*, n. 5.
3 *Ad fructuum acquiſitionem non eſt neceſſarius titulus
ſed quod abſit mala fides.*
6 *Bona fides cauſatur etiam ex iniuſto, & temerario ti-
tulo.*
7 *Bona fides cauſata ex iuris errore licet non ſufficiat ad
præſcribendum dominium, ſufficit tamen ad fru-
ctuum acquiſitionem.*
Declar. *ſi ſit error cui ius nec aſſiſtat, nec reſiſtat, ſe-
cùs ſi ius reſiſtat*, n. 12.
*Intellige ſi ius abſolutè reſiſtat, ſecùs ſi ſimpliciter
det formam ſeruandam in explicatione actus*, n. 15.
Intellige in errore iuris, ſecùs in errore facti, n. 20.
8 *Titulus inualidus licet non inducat bonam fidem poſi-
tiuam, tamen cauſat malam fidem.*
9 *Inter bonam, & malam fidem datur medium.*
10 *Alienatio facta à Iudice ſeruatis ſeruandis, cauſat
bonam fidem.*
11 *Deceptus à curatore putatiuè, non dicitur eſſe in ma-
la fide.*
13 *Bona minorum prohibentur alienari.*
14 *Iſta tamen prohibitio non eſt abſoluta, ſed datur cer-
ta forma obſeruanda in alienatione.*
16 *Surd.* conſ. 115. n. 24. & 17. lib. 1. *reprehenditur*
17 *Aſſertio iuris legalis, & fide digni maximè facta in
iudicio, cauſat bonam fidem.*
18 Ampl. *etiam ad præſcribendum dominium.*
19 *Error iuris quis propriè dicatur.*
21 *Fructuum liquidatio debet fieri iuxta teſtes deponen-
tes de minori quantitate illorum.*
22 *Colono partiario eſt plurium deferendum circa quan-
titatem fructuum recollectorum, tanquam deponenti
in facto proprio.*

DECISIO CCXCIII

PAulus Pinos cùm eſſet creditor Ioan. Baptiſtæ
Gherardelli occaſione fructuum annui Cenſus
ſcutorum quinquaginta in concurſu creditorum,
Ioan. Baptiſtæ, qui ære alieno grauatus deceſſerat, ob-
tinuit ſibi adiudicari poſſeſſionem cenſuatam pro ſor-
te principali ſcutorum, ſcilicet, quingentorum, & pro

aliis cenſũ ex cauſa fructuũ, miſſuſque in poſſeſſionẽ
bonorum in ea perſeuerauit pro tempore annorũ de-
cem & ſemprẽ: verùm Africanus, & Torquatus filij Io.
Baptiſtæ obtinuerunt ſententiam reintegratoriam cu-
ius vigore exinde Paulus fuit cõdemnatus ad fructuũ
reſtitutionem à die per eum adeptæ poſſeſſionis cum
liquidatione eorundem in certa ſumma. Cauſa poſt-
mõdum per appellationem ad Rotam deuoluta, dubi-
tatũ an ſententia extra Rotam lata eſſet confirmanda,
vel infirmanda. Et infirmandam reſolutum fuit.

Nam reſpectu reſtitutionis fructuum dicebant Do-
mini non potuiſſe Paulum condemnari à die poſſeſſio-
nis per eum captæ: quia ante litem motã non fuit ma-
læ fidei poſſeſſor, † & potuit fructus ſuos facere, nec re- 1
ſtituere tenetur, *l. 4. §. 1. ff. fin. regund. §. ſi quis à non do-
mino. Inſtit. de rer. diuiſ.* Quod etiam dictum fuit pro-
cedere quando Paulus poſſediſſet ſine titulo, vel cum
titulo inualido, † quia nihilominus fructu potuit lu- 2
crari pro cultura, & cura. Gloſſ. & Bart. *in l. & ex diuer-
ſo, ff. de rei vendic.* Specul. *& ibi* Io. Andr. & Bald *in ad-
dit. de fructib. & intereſſe*, §. 1. Curt. *conſ.* 71. *num.* 6. *verſ.
ſecunda concluſio.* Bec. *conſ.* 95. *num.* 11. ſequutus Curt.
in d. conſ. 71. Nam † ad acquiſitionem fructuum titu- 3
lus non requiritur modo abſit mala fides, *l. quæſitum,
in fine, ff. de acquir. rer. dom. l. diuus, ff. de vſucap.* Me-
noch. *de recuperan. remed.* 15. *num.* 593. Surd. *conſ.* 115.
n. 4. dicens ſufficere, qualem qualem occaſionem poſſi-
dendi, Bald. *conſ.* 11. *in fine, lib.* 1. Oſaſch. *deciſ.* 160. *n.* 7.
Et horum ratio eſſe videtur, † quia præſumuntur con- 4
donati propter curam, ſollicitudinem, & induſtriam
in eis colligendis, vt animaduertunt, Curt. *in d. conſ.*
71. *n.* 25. Vnde quamuis etiam accedat titulus inuali-
dus, vel putatiuus modo † non reprobus, vt puta 5
rei furtiuæ, vel inuaſæ, ſed cauſatus ab errore iuris, vel
facti non oberit poſſeſſori ad conſeruandam bonam
fidem, quæ poteſt cauſari † ab iniuſtis & temerariis ti- 6
tulis, *l. ſed & ſi lege, §. ſcire*: ibi *non puto bunc præ-
donem, qui dolo caret, licet erret in iure, ff. de petit. hære.*
vbi Bar. Bal. & Ang. Alex. *conſ.* 127. *col.* 3. *lib.* 4. Iaſ. *conſ.*
72. *col.* 2. *lib.* 1. Gab. *lib.* 7. *de criminal. concl.* 8. Curt. iun.
conſ. 28. *num.* 11. Et † quæ bona fides, ex errore iuris 7
deducta, & ſi quoad præſcriptionem dominij, quando
eſt maioris præiudicij, non ſufficiat, tamen ad acqui-
ſitionem fructuum indiſtinctè voluerunt procedere,
Bart. *in d. l. ſed ſi lege, §. ſcire, ff. de petit. hæred.* & plures
alij, quos refert, & ſequitur *Deciſ. Pedem*, 160. *n.* 5. &
vltra eos latiſſimè Becc. *conſ.* 95. *n.* 15. Menoch. *de re-
cuper. remed.* 15. *num.* 630. Lamberteng. *de ſtatut. titul. de
contract. cor. qui ſine certa ſolemnit.* Gl. 1. *n.* 120. & 274.
Surd. *conſ.* 115. *n.* 5. *& ſeq.* Felic. *in c. de quarta, num.* 31.
verſ. 3. *reſtrictio, de Præſcr.* dicentes, † quod quamuis 8
ex titulo inualido non inducatur bona fides poſitiua,
quæ eſt excluſiua omnis ignorantiæ facti, & iuris,
vt conſiderat Oſaſch. *d. deciſ.* 160. *n.* 8. non tamen cau-
ſatur mala quod ſufficit ne poſſeſſor dicat in dolo, cùm
† inter bonam, & malam fidem detur medium, vt 9
dicit Bart. *in d. §. ſcire*, & ſequuntur omnes ſupra rela-
Doct. quibus accedunt Ægid. *in cap. grauis, num.* 40. *de
reſtitut. ſpoliat.* Caſſador. *deciſ.* 6. *num.* 9. *de Præbend.* &
fuit reſolutum in *Salamantina dimidia portionis*, 8.
Aprilis 1591. *coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio,
tunc Rotæ Auditore.

Quod autem Paulus bona fide ante litem motam
hos fructus perceperit videtur probari ex eo, † quod 10
alienatio facta fuit de mandato Iudicis, & bona adiu-
cata pro credito vero, & concurrante illius quantitate
citato curatore dictorum Africani, & Torquati tunc
minorum, qui communiter, credebatur talis, & qui
tanquam talis in iudicio comparuit, atque ita credidit
alienationem ſolemnem eſſe validam, & † licet dece- 11
ptus falſo curatore auctore adhuc non deſiit dici

S 2 bonæ

bonæ fidei emptus, *leg. quicumque*, vbi eſt textus expreſſus, *in fine, ff. de publ. in rem act.*

Et quamuis Bart. *in d. l. ſed ſi lege, §. ſcire, ff. de petit.*
12 *hered.* viſus ſit diſtinguere † inter errorem iuris cui ius non reſiſtit, nec aſſiſtit, & errorem cui ius reſiſtit, vt hoc poſteriore caſu titulus non proſit ad acquiſitionem fructuum, quam Bart. diſtinctionem Doctores communiter videntur approbare, vt ea ſupra allegatis videre licet, & in his terminis fortè dicatur nos verſari,
13 quia † bona minorum fuerunt diſtracta lege reſiſtente, *l. 1. in princ. ff. de reb. eor.* vbi expreſsè interdicitur, & prohibetur alienatio bonorum minoris, idem in *l. ſi pupillus, eod. tit. & in l. non ſolum, C. de præd. minor.* & aliis ponderati per Surd. *d. conſ. 115. num.* 32. tamen multæ
14 afferebantur reſponſiones, † ſcilicet, quia non eſt abſolutè prohibita alienatio bonorum minoris; ſed datur certa forma ſeruanda vbi alienantur, & tunc quam-
15 uis ius reſiſtere videatur: non tamen † impeditur acquiſitio fructuum, ſecundum Gloſſ. *fin. in l. 2. C. ſi quis ignor. rem minor* quæ loquitur præcisè in rebus minorum ſine ſolemnitatibus alienatis, quam ſequuntur Alex. & Crot. *in l. 1. §. ſi vir vxori, n. 15. ff. de acq. poſſ.* & alij plures relati per Oſaſch. *deciſ.* 160. *n.* 9. Becc. *conſ.* 95. *n.* 15. *verſ. ſecundo ſuffragatur*, Curt. *d. conſ.* 71. *n.* 52. Vaſq. *Controuerſ. Illuſtr. lib. 2. cap.* 71. *num.* 8. nec ratio-
16 nes † Surd. *in d. conſ.* 115. *num.* 24. & 27. ex quibus viſus eſt contrarium conſulere prædictam diſtinctionem deſtruunt, quia in Paulo non ſolùm videtur concurrere bona fides priuatiuè, ſcilicet, quòd abſit perfidia, & mala fides, ſed etiam poſitiuè, prout deſiderat Surd. *dict. conſil.* 115. *ſub num.* 25. dicens Gloſſ. *illam, in leg.* 2. ita intellexiſſe. Alex. *in l. 1. ff. ſi vir vxori, n.* 13. *ff. de acq. poſſeſſ.* & alios relatos per Lamberteng. *de ſtatut.* Comen. *tit. de Contract. eor. qui ſine cert. ſolemn.* Gl.
17 1. *n.* 114. & 124. credidit † enim viro legali, & fide digno aſſerenti ſe curatorem; cuius dictum maximè calore iudicij comprobatum, præbuit iuſtam cauſam credendi, & bonæ fidei, Gloſſ. *in l. Titio fundus*; quæ hoc probat, *ff. de condit. & demonſtr.* & eam pro notabili commendarunt Crauet. *conſ.* 272. *col.* 3. *verſ. quod autem.* Tiraq. *de pœn. leg. cauſ.* 51. *num.* 26. 27. & 34. & 35. Neuiz. *lib.* 4. Sil. *Nuptiali, n.* 55. Curt. iun. *conſ.* 19. *n.* 5. Menoch. *conſil.* 1. *num.* 98. & ad terminos noſtros Bald. *in l. iudicia, C. de rei vendicat.* Ant. de Butr. *in cap. ſi diligenti, ext. de Præſcript.* Curt. ſen. *d. con.* 72. *n.* 54. Inferens
18 † ſufficere etiam ad præſcribendum dominium, quamuis maioris præiudicij, & difficilius inducatur, & his accedit veritas, & iuſtitia cauſæ adiudicationis bonorum cum Paulus eſſet verè dominus cenſus, & creditor ſcutorum centum, quæ magis etiam videntur firmare bonam fidem.

Rurſus cum in occurrenti caſu non agatur de titulo inualido, & errore iuris cauſato credendo adiudica-
19 tionem non ſolemnem eſſe validam, † qui propriè dicitur error iuris ſecundum Felin. *in c. de quarta, n.* 25. *de Præſcript.* ſed ex errorem facti, quia Paulus credidit adiudicationem ſolemnem cum præſentia curatoris,
20 & decreto iudicis † non impeditur acquiſitio fructuū iure etiam reſiſtente, Gloſſ. *ſingularis, in l. quicumque, in fine, ff. de public. in rem action.* ex illo textu qui bene probat deceptum falſo tutore auctore bona fide emiſſe videri, & *Angel.* ibidem not. illam *Gloſſ.* quam exinde ſequuti ſunt Curt. ſen. *conſ.* 72. *n.* 33. & 51. Oſaſch. *deciſ.* 160. *n.* 9. Felin. *in cap. de quarta, n.* 25. *de Præſcript.* hoc modo conciliando dictum Innocent. Cardin. Anchar. & Imola, *in cap. ſi quis Preſbyterorum, de reb. Eccleſ. non alienan.* excuſantium emptorem bonorum Eccleſiæ à reſtitutione fructuum, quando contractus reſolueretur ob non ſeruatas ſolemnitates.

Reſpectu autem liquidationis fructuum non etiam viſa eſt poſſe ſuſtineri, quia dantur teſtes pro Africano, & Turquato examinati de minori quantitate fructuum perceptorum deponentes, iuxta † quam facien- 21
da erat liquidatio, ſecundum opinionem Imol. *in l. inter pares, num.* 2. & *ibi* Alex. *num.* 8. *ff. de re iudic.* Bald. *in l. fin. §. 1. de legat.* 2. & *in l. cum furti, de in lit. iur.* Innocent. *in cap. ſi oporteat, in fine, de accuſat.* Specul. *in tit. de Teſtib. §. poſtquam, verſ. quid ſi plures*, & maximè quia inter eos aderat depoſito coloni partiarij, † cui 22
tanquam deponenti de facto proprio plurimum erat tribuendum. Alex. *conſ.* 70. *n.* 11. *volum.* 3. Ioan. Andr. *in addit. ad ſpecul. tit. de teſt. §. 1. verſ. ſed pone, quod.* Salic. *in l. omnibus, n. 6. C. de teſtib.*

Atque ita Domino Paulo tantùm informante reſolutum fuit.

R. P. D. Ottembergio, Romana pecuniaria, Lunæ 8. Martij 1604.

SVMMARIA.

1 *Decretum iudicis non requiritur, vbi quid fit ex neceſſitate.*
2 *Pater vbi poteſt bona filij alienare, non eſt neceſſarium decretum iudicis.*
3 *Pretium ſuccedit loco rei venditæ.*
4 *Pretium debet remanere penes vſufructuarium, quando venditur res in qua quis habet vſumfructum.*
Præſtita tamen per eum cautione, num. 6.
5 *Pater legitimus adminiſtrator, & vſufructuarius bonorum filij eſt melioris conditionis, quam ſint alij vſufructuarij.*
7 *Debitor filijfamilias ſoluens patri, vti patri non liberatur.*
8 *Adminiſtratio paterna de bonis filij eſt libera ab omni hypotheca, ab omni onere reddendi rationem, & ab omni contradictione.*
9 *Pater vſufructuarius aduentitiorum filij, non tenetur cauere.*
10 *Pater eſt à lege conſtitutus adminiſtrator, & vſufructuarius aduentitiorum filij.*

DECISIO CCXCIV.

DEcreti confirmatio, vel infirmatio pendebat ex eo an pretium cenſus redempti qui erat in bonis filiorum eſſet liberè ſoluendum patri, vel deponendum, & reinueſtiendum. Et reſolutum fuit patri liberè ſoluendum, & per conſequens decretum infirmandum, idque ex natura contractus, quæ eſt vt ad libitum eius, qui pecuniam accepit reſtitui debeat: alioquin enim contractus non valeret: Atqui cùm † quis 1
tenetur de neceſſitate aliquid facere non requiritur decretum, *l. à Diuo Pio, §. vlt. in fine, ff. de re iudic.* vbi notant Doctor. & *l. 3. §. 1. & 2. ff. de reb. eor.*

Et ſpecialiter † vbi patri conceditur facultas alie- 2
nandi bona filiorum eam exercet liberam, & abſque decreto. Bald. *in l. fin. §. ſin autem æs alienum, C. de bon. quæ liber.* Surd. *conſil.* 451. *n.* 20. & *ſeq.*

Pretium † autem cenſus, vel alterius rei venditæ 3
ſuccedit loco rei, debétque remanere † penes vſufru- 4
ctuariū cui ſimpliciter vſusfructus relictus eſt, *l. vxori meæ, ff. de vſufr. legat.* Cagnol. *in repetit. l. 2. q.* 86. *n.* 344. *in fine, C. de pact. inter empt. & vendit.* Tiraq. *de retractu Conuent. §. 1. Gloſſ.* 6. *n.* 29. Foller. *de Contractib. cenſuarijs, in verbo inſtrumentum gratia, n.* 39. & *ſequenti*, multò magis talis pecunia debet eſſe penes patrem, † cui 5
conceſſa eſt amplior facultas, quam aliis vſufructuarijs. Iaſ. *in l. filiusfamilias, n.* 9. *ff. qui ſatiſd. cogant.* Pinel. *in l. 1. parte 1. num.* 16. *Cod. de bon. matern.* Surd. *conſ.* 26. *num.* 4.

n.2.verſ.ſed his parum mouentibus. Quare ad alios vſu-
6 fructuarios † pretium debet in ſubſidium peruenire cum cautione, *§. conſtituitur. Inſt.de vſufr.* ad patrem autem ſine cautione. Circa quod tamen Dom.amplexi ſunt diſtinctioné,
7 † quod videlicet, patri vti patri, vel cóiúctæ perſonæ ſimpliciter ſolui non poteſt, *l.filius,C.de pact.* Si autẽ pater eſt legitimus adminiſtrator bonorum filij, ſolutio patri fieri poteſt: adminiſtratio
8 † enim paterna eſt libera ab hypotheca, & ab onere reddendæ rationis, & ab omni contradictione, *l.cum oportet,§.cum autem,C.de bo.quæ liber.* Tiraq. *de retractu Lignag.§.1.Gl.13.n.35.* Dec. *in d.l.filius.* Idem in patre,
9 † qui eſt vſufructuarius bonorum aduentitiorum filij, & tamen cautionem non præſtat Pinel. *in d.l.1.p.3.n.40.& 41.* Gabr. *concluſ.1.n.4.de vſufr.* in quam ſententiam aliàs etiam inclinauit. Rota *in Paleſtrina hæreditatis,* quæ eſt 783. *p.1. Diuerſor.ſub fine.* vbi dicit triſtes euentus non eſſe habendos in conſideratione,
10 vltra quod filij tunc agere poſſent. Ceterum † ius defert legitimam adminiſtrationem, & vſumfructum in omnibus bonis, & rebus aduentitiis filiorum, *l. patri* vbi Bald. *num.5.ff.de minor.l.1.& ſeq.C.ad.de bon.mater.* Et in propoſito Iulius approbauit perſonam Alphonſi vti patris, & legitimi adminiſtratoris.

Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, Romana Cenſus Veneris, 4. Iunij 1610.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum factum non citato creditore, ad recipiendum non releuat.*
2 *Aſſertio procuratoris, non præiudicat principali.*
3 *Depoſitum non facit deficere curſum fructuum, niſi fuerint etiam depoſitati fructus decurſi vſque ad diem.*
4 *Creditor habet fundatam intentionem ſuper non ſolutione, nec tenetur probare negatiuam.*
5 *Depoſitum non integrum non releuat.*

DECISIO CCXCV.

ANtonius Gibertus de anno 1561. emit domum à Peregrino Sologna, & pro reſiduo pretij, quod erat ſcutorum noningentorum vigintinouem, impoſuit ſuper omnibus ſuis bonis cenſum ſcutorum octo pro quolibet centenario dictæ ſummæ quem cenſum pro ſoluto dedit venditori, de anno 1565. Gibertus vendidit dictam domum Dominæ Iuliæ Ceruariæ, quæ ad computum pretij aſſumpſit in ſe onus dicti cenſus, de anno 1567. Domina Iulia viuente Peregrino venditore de eius ordine ſoluit ſcuta quadringenta quinquaginta de ſorte, & pretio dicti cenſus Gregoriæ, & Paulinæ eius vxori, & cognatæ reſpectiué, defuncto Peregrino cum Domino Iulia moleſtaretur à pluribus dicti Peregrini creditoribus coram Cardinalibus Congregationis aquæ Solonis de eorum mandato depoſuit ſcuta quadringenta ſeptuagintanouem, quod erat reſiduum pretij cenſus, & quod fuit dictis creditoribus conſignatum. Mortua Domina Iulia Hoſpitale S. Iacobi incurabilium vti hæres dicti Peregrini Sologñæ conuenit Illuſtriſſimum Cardinalem Verallum, & Dominum Ioannem fratrem Iuliæ pro fructibus dicti cenſus, & obtinuit mandatum, quod fuit executú ſuper quadá eorum domo, quæ fuit ſubhaſtata. Præfati hæredes habita poſt longum tempus notitia depoſiti facti per Dominam Iuliam iudicium mouerunt contra dictum Hoſpitale pro recuperatione pecuniarum ſolutarum mediante ſubhaſtatione, vna cum damnis, & intereſſe, quod iudicium terminari obtinuerunt cum voto Rotæ, proptereà propoſitum dubium. An Hoſpitale teneretur ad dictam reſtitutionem. Pro qua obtinenda pro parte hæredum allegabatur extinctio cenſus per ſolutionem ſcutorum quadringentorum quinquaginta factam Gregoriæ, & Paulinæ de ordine venditoris, & per depoſitum ſcutorum quadringentorum ſeptuaginta nouem factum de anno 1572. cum in præfatis duabus partitis contineatur ſumma ſcutorum noningentorum vigintinouem, quæ eſt integra ſors principalis, ſeu pretium dicti cenſus; & proptereà non debeatur amplius aliqui fructus, & cópeteret reſtitutio indebite ſolutorũ.

Sed contrarium fuit reſolutum, † quia depoſitum factum fuit Hoſpitale non citato, quod tamen citari debuit, Iaſ. *conſ.9.colum.pen.verſ.2.& melius,lib.1.* latè Rol. *conſ.63.n.31.& 32.lib.1.* 1

Neque obſtat quod comparens pro Hoſpitale dixerit repudiaſſe hæreditatem Peregrini, quia quando fuiſſet verus procurator † talis aſſertio non præiudicaſſet Hoſpitali. Ruſus depoſitum non fuit integrum 2
† nam non fuit factum vnà cum fructibus decurſis, *l.acceptam,in princ.* & ibi Gl. *in verba, & vſuris,* & Bald. *in 6.oppoſ.n.19.* Caſtr. *n.2.C.de vſur.* 3

Neque facit quod non probetur, quod tempore depoſiti deberentur aliqui fructus qui non fuerint ſoluti, † quia Hoſpitale habet fundatam intentionem ſuper non ſolutione tanquam creditor, & non habet negatiuam non ſolutionis, ſed debitor debet probare affirmatiuam ſolutionis, ex cumulatis per Gabr. *de Probat.concl.6.in prima limit.n.15.& ſeqq.* 4

Neque facit inuerisimilitudo adducta ex eo quod fuerit actum pro ſorte, & non pro fructibus, quod non fuiſſet factum ſi Iulia fuiſſet etiã debitrix fructuũ, quia vltra quòd hoc ſolum nõ ſufficeret ad probandum ſolutionem, tollitur etiã, quia vltra ſortem principalem ſcutorũ quadringentorũ ſeptuaginta nouem fuerunt etiam petita ſcuta viginti vnum pro fructibus, quæ ſcuta viginti vnum ſufficiunt ad effectum, vt depoſitum nó dicatur integrum, & non releuet cum ſatis ſit
† quod deficiat vnus nummus, ex cumulatis per Tiraq. *de retractu conuent.§.4. Gloſſ.6.n.23.& ſeq.* per Foller. *de Cenſib.in verbo, inſtrumentum gratiæ, n.49.* Accedit quod mandatum fuit obtentum pro fructibus decurſis ante prætenſam extinctionem quod non ſolùm præſumi deberet pro validitate mandati, & ſubhaſtationis, ſed etiam probatur ex calculo facto in reſponſione facti pro parte Hoſpitalis: verum iſte calculus non comprehendit ſummam ſcutorum trecentorum nonaginta trium in mandato comprehenſam: nam ſi ſcuta ſeptuaginta debita pro reſiduo pretij addantur ſcuta centum duodecim quæ prætenduntur deberi ex fructibus decurſis à die 8. Octubris 1565. vſque ad diem 11. Martij 1567. non fuerunt ſoluta ſcuta quadringenta quinquaginta ad computum ſortis principalis, & ſcuta ducenta decẽ pro fructibus reſidui cenſus à die 11. Mart. 1567. vſque ad diem 29. Mart. 1572. quando fuit factum depoſitum, nam iſtæ ſummæ coaceruatæ non aſcendunt ad ſummam ſcutorum trecentorum nonaginta trium, ſed tantùm ad ſcuta trecenta octuaginta tria, & proptereà quando cenſus fuiſſet per depoſitum extinctus apparet notorius exceſſus mãdati, † qui etiam in minimo vitiat mandatum, & ſubhaſtationem inde ſequutam, vt fuit latè deductum *in M. Iphienſi ſpoliarum, 11. Octobris* 1586. *coram* Cantuccio, *in Aſſiſienſi ſubhaſtationis 15. Nouembris* 1596. *coram* Orano, *& in Romana Scalæ, 21. Februarij* 1600. *coram Iuſto,* & ſicuti non poſſet ſuſtineri ex fructibus poſt extinctionem decurſis, ita neque ex debitis ante diem 8. Octobris 1565. cum petitio ſit reſtricta ad fructus poſt dictam diem decurſos. 5

R P.D. Manzanedo, Romana Cenſus, Luna 2. Aprilis 1607.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum ſine cauſa non releuat.*
2 *Depoſitum vt releuet debet eſſe liberum, & non cantelatum, & cum proteſtationibus.*
3 *Depoſito non eſt opus vbi creditor offert ſe paratum recipere.*

DECISIO CCXCVI.

DVbitaui an depoſitum factum per Dominos de
Biſcia liberet Dominum Flaminium de Anguil-
laria, & Domini negatiuè reſponderunt, quia Domi-
ni de Biſcia in emptione Caſtri huiuſmodi cenſum
ſibi accollauerunt, illiuſque fructus ſoluere promiſe-
runt cui obligationi, & Domino Flaminio non fuit
ſatisfactum, cùm abſque aliqua cauſa depoſitũ fuerit
1 factum, †qua opus eſt, vt depoſitum releuet, *l. qui mu-
tuam §. 1. ff. mand. l. fideiuſſ. qui, ff. de fideiuſſ.* tradit Cra-
uet. *conſ. 305. n. 8.* Vlterius quia huiuſmodi depoſi-
tum fuit factum cum proteſtationibus, quod conſi-
gnaretur niſi citatis eiſdem Angelo Palono, & Fla-
minio Cecchino, & Felice filia, & hærede q. Iulij Cæ-
ſaris de Rubeis, & Sfortia de Rubeis, & Vincentio
Auitelio, & Dom. Geneura Saluiata de Balleonibus,
& in cedula Montis Pietatis dicitur depoſitum fieri
ad ſoluendum hæredibus Stephani de Rubeis, ſiue
quibus de iure deberetur, ex quibus dictum depoſitum
redditur conditionale, & in eo deponentes viſi fuere
non abdicaſſe à ſe dominium, ita vt Dominus Ange-
lus quoties, & quando vellet poſſet iſtas pecunias ac-
2 cipere, & tale † depoſitum non releuat, ad tradita per
Bartol. *in l. ſoluturus, n. 5. ff. de ſolut.* Caſtr. *in l. acceptam,
n. 12. & ibi* Bald. *n. 24. in fine, Cod. de vſur.* Alex. *conſ. 78.
num. 19. & 30. lib. 3.* Neguſ. *de pign. 5. p. princip. membr.
3. & in 2. illius parte, n. 10.* Gabr. *conſil. 17. num. 13. lib. 1.*
Pancirol. *conſ. 40. num. 23. & ſeq.* Præſertim quod cùm
3 † Dominus Antonius non recuſauerit dictas pecu-
nias in ſolutum accipere, quia in reſponſione prote-
ſtatus fuit illas non depoſiti cum ipſe paratus eſſet il-
las recipere & de receptis liberare, & alia ad quæ de
iure teneretur implere, quibus ſtantibus minus erat lo-
cus depoſiti, ad text. in *l. qui decem, ff. de ſol.* Gabr. *vbi
ſupra, d. n. 6.*

Illuſtriſſ. Cardinale Ludouiſio, Lauretana bonorum, Luna, 6. Iunij 1611.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum licet liberet à ſolutione facienda, non tamen retractat iam factam.*
2 *Deponere non eſt accollare.*
3 *Promiſſionem venditam alteri non eſſe obligatam intelligitur de obligatione, quæ poſſit præiudicare emptori.*
4 *Promiſſio de faciendo conſentire omnem perſonam intelligitur, dummodo emptoris interſit, & poſſit aliquod damnum pati.*
5 *Depoſitum non integrum, non releuat.*
6 *Depoſitum ſi fiat non citato creditore ad recipiendum non ſuffragatur.*
7 *Intimatio tamen depoſiti facti ex iudicis decreto, æquipollet citationi præfatæ.*
8 *Depoſitum vt releuet debet eſſe purum, & non conditionale.*

DECISIO CCXCVII.

REſolutum fuit depoſitũ non ſuffragari Illuſtriſſi-
mo Cardinali Cuſentino ad effectum, vt non te-
neatur ad ſolutionem fructuum cenſuum. Nam quo
ad cenſus per ipſum accollatos res eſt indubitata, quia
licet † depoſitum aliquando liberet, vel excuſet à ſo- 1
lutione facienda, nunquam tamen retractat iam fa-
ctam neque eius effectus tollit, ſed neque etiam quo
ad fructus cenſuum, quos ex conuentione accollare
tenebatur, quia † deponere non eſt accollare, iuxta 2
tradita per Bart. *in l. Item liberatur, §. 1. ff. quib. mod.
pign. vel hypot. ſolu.* Tiraq. *de retractu Lignag §. 9. Gl. 9.
n. 3.* Præſertim quia Dominus Barnabeus nunquam
recuſauit, ſed ſemper inſtetit pro accollatione, Iaſ.
conſ. 9. n. 15. lib. 1. Corn. *conſ. 261. num. 13. ad fin. lib. 4.*
Tiraq. *vbi ſupra,* Rol. *conſ. 63. ſub num. 29. lib. 1.* Gabr.
conſ. 57. n. 6. lib. 1. fuit dictum *in Farfenſi pecuniaria, 19.
Nouembr.* 1603. coram me, *& in Romana cenſus, 21.
Aprilis,* 1607. *coram* R.P.D. meo Manzanedo.

Non obſtat quod ex aduerſo dicitur non ſtetiſſe per
Dominum Cardinalem quo minus accollationem fa-
ceret, ſed fuiſſe repertum adeſſe alios creditores ante-
riores illis, qui fuerunt dati in liſta quia quando fuiſ-
ſet verum poterat iſtis ſoluere, ſeu accollationem fa-
cere omiſſis datis in liſta: quia promiſſio de accollan-
do erat facta non de certis creditoribus, ſed ſimplici-
ter de anterioribus, faciunt in terminis tradita *in Ro-
mana cenſus coram Illuſtriſſ. Mellino,* vltra quod non
aderant creditores anteriores, qui inſtarent, immò in-
ſtare poſſent pro ſolutione cum eorum dies non ceſ-
ſiſſet, vt in deciſionibus allegatis.

Nec facit quod dicitur de vergentia Barnabei ad
inopiam reſpectu dotis vxoris, quia vxor de ea non
dedit, nec intentauit remedium, *l. ſi conſtante, ff. ſolut.
matrim.*

Minus etiam facit quod Barnabeus promiſerit 3
† predium nulli perſonæ eſſe obligatum, quia intel-
ligi debet de obligatione quæ poſſet præiudicare em-
ptori, vt dictum fuit *in vna Perufina hæreditatis, 8.
April.* 1587. *coram* Orano, *& in vna Romana, 17. Apr.*
1598. *coram R.P.D. meo Decano;* hic autem nullum
poterat contingere præiudicium Domino Cardinali
ex quo ipſe habebat ſoluere creditoribus anterioribus
Barnabei, à quibus ceſſionem obtinendo repellebat
poſteriores.

Idem eſt dicendum de promiſſione † de faciendo 4
conſentire omnem perſonam, quia intelligitur dum-
modo emptoris interſit, & poſſit ſentire aliquod dam-
num, vt fuit dictum *in vna Romana non adimplemen-
ti, 17. Nouembris* 1597. *coram* bon. mem. Cardinale Se-
raphino, *& in dicta Romana cenſus.* Hic autem exclu-
ditur omne periculum, & damnum propter ſolutio-
nem faciendam creditoribus anterioribus, & in omne
euentum Illuſtriſſimus Cardinalis poterat, & debebat
agere ad liberandum, & faciendum conſentire, qui-
bus per Barnabeum non præſtitis potuiſſet eſſe locus
depoſito. Quando autem fuiſſet locus depoſito, adhuc
tamen illud de quo agitur, non ſuffragaretur: quia
omiſſis iis, quæ hic inde dicuntur ſuper integritate
depoſiti † requiſita ad eius validitatem Alex. *conſ. 75.* 5
n. 6. lib. 7. Aym. *conſ. 106.* quæ eſſent calculo examinan-
da, depoſitum non eſſet validum, quia factum fuit
† nulla præcedente citatione, Iaſ. *in præallegato conſ. 9.* 6
n. 5. ſub n. 15. verſ. ſecundo, & fortius, lib. 1. Curt. iun. *qui
communem dicit conſ. 28. poſt n. 2.* Rol. *qui pariter de com-
muni teſtatur d. conſ. 63. n. 31.* & fuit dictum coram me
in illa Farfenſi pecuniaria.

Non

7 Non obſtat quod dicitur de intimatione factæ, † quæ æquipollet citationi, quia forſan procedere, poſſet ſi fuiſſet factum decretum ſeu mandatum per iudicem de deponendo, vt requiritur *Rol.* qui alios allegat, *vbi ſupra, n.* 31. & dixit Rota *in illa Farfenſi pecuniaria*, hoc caſu ſi eſſet facta intimatio decreti.......... præſertim quia Barnabens intimatus non ſolùm non conſenſit, ſed expreſsè impugnauit depoſitum.

8 Accedit quod vt depoſitum releuet † debet eſſe purum, & ſine aliqua conditione, & tale quod ad ſui libitum poſſit creditor exigere, Paul. de Caſtro, *in l. acceptam, ſub n.* 12. *verſ. ſi vero facta, C. de vſur.* Iaſ. *d. conſ.* 9. *n.* 15. *circa med.* Alex. *conſ.* 78. *n.* 25. *verſ.* 5. *quia, & n. ſeq. lib.* 5. Ruin. *conſ.* 119. *n.* 15. *lib.* 5. fuit dictum *in vna Bononienſi bonorum de Garbarinis*, 4. *Nouembris* 1580. *coram* fel. record. Clement. VIII. & in *Romana cenſus*, 2. *Aprilis* 1607. *&* 3. *Iunij* 1608. *coram R. P. D. meo Manzanedo*, & ſæpiſſimè in aliis; hic autem declaratio anterioritatis erat facienda per Iudicem de qua in inſtrumento venditionis non fit mentio, & requirebat longam diſcuſſionem, citationem, & graduationé creditorum, & faciendum erat iudicium diſcuſſionis.

R. P. D. Iuſto, Romana cenſus, Mercurij, 20. Nouembris 1602.

SVMMARIA.

1 *Nemo tenetur de culpa, & negligentia alterius.*
2 *Periculum depoſiti pertinet ad conſentientem depoſito.*
3 *Periculum depoſiti eſt commune inter creditorem, & debitorem quando vtriuſque mora interceſſit.*

DECISIO CCXCVIII.

RESpondendo ſtrictè ad punctum cuius periculo perierit depoſitum factum in banco Dominorum de Vbertinis. Domini dixerunt primum pactum quod ante inueſtimentum deberent deponi pecuniæ periculo R. P. D. Iuſtiniani Orphini emptoris fuiſſe adimpletum, & expiraſſe per conſtitutionem, & venditionem cenſus, & ideò ſuccedere ſecundum pactum de periculo communi, ex quo viſum fuit depoſitum, & pecunias communi periculo ſtetiſſe, & periiſſe. Non enim dici poteſt totum periiſſe damno Domini Iuſtiniani ſiquidem intimauit redemptionem cenſus, nominauit bancum de Vbertinis pro depoſito, interpellauit Archiconfraternitatem ad nominandum bancum pluries proteſtatus fuit, & tandem fecit depoſitum, & cum ſocietas fuerit negligens, & nihil eſt imputandum Domino Iuſtiniano, quod depoſuit in banco mercatoris inſignis, qui tunc communiter re-
1 putabatur pro idoneo, & non † debet teneri ex culpa, & negligentia alterius, *l. ſi rem quam*, §. 5. *& ibi* Gloſ. *in verbo, fuerit, ff. de euict. l. qui fortuitis, l. pignus, C. de pign. act.* Purpur. *conſ.* 291. *n.* 4. cùm aliis allegatis per informantes. Maximè quia in depoſito videtur conſenſum per deputationem factam ad inueſtiendum pecunias depoſitas, & per mandatum ad exigendum à Domino Iuſtiniano fructus medietatis cenſus, remanentis, quo caſu periculum quantum ad hoc factum eſt commu-
2 ne ex pacto, quod † de iure ſpectaret ad conſentientem Bald. *in l. ſi pro debito, Cod. de bon. auctor. iudic. poſſid.* Alex. *conſ.* 242. *vol.* 6.

Non obſtat dicere, quod eadem mora Archiconfraternitatis debet operari quod totum depoſitum ſibi perierit non Domino Iuſtiniano, quia reſpondetur quod quatenus ad inueſtimentum faciendum in quo requiritur mora, vt totum dicatur periiſſe Archiconfraternitati non probatur fuiſſe paratum in ſpecie, & ita procedit, & applicatur *deciſio Fulginatenſi coram R. P. D. meo Lutia*, quæ allegabatur.

Præterea † quia conſtat de diligentiis factis pro reperiendo inueſtimento idoneo, ex quo dictum eſt iudici conſenſum in depoſitum, & hinc inde videtur adeſſe aliqua mora. 3

Et ita deciſum fuit.

R. P. D. Penia, Romana cenſus, de Comitibus, Mercurij, 29. Aprilis 1592.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur, quando illius dominus acquirit proprietatem fundi ſuppoſiti.*
2 *Confinium deſignatio, demonſtrat quid in diſpoſitione comprehenſum fuerit.*
3 *Ignorantia in dubio præſumitur, niſi probetur ſcientia.*

DECISIO CCXCIX.

DOmini Hieronymus, & Federicus de Comitibus annuum cenſum ſcutorum centum quinquaginta auri in auro, quem ſuper octaua parte ex nouem partibus Caſtri diruti Torritulæ, illiúſque tenimento, & territorio impoſuerant Mario Fano pro pretio duorum millium ſcutorum ſimilium vendiderunt, & Domino Balthazari de Comitibus, vt rem gratam illi facerent, ſummam duorum millium ſcutorum tradiderunt, ſed Balthazar verſa vice tanquam dominus, & patronos vnius partis ex nouem partibus caſtri diruti Turritulę, illiúſque tenimenti, & territorij ſuper dicta vna parte ex nouem partibus dicti Caſtri, eiuſque tenimenti, & territorij intra certos terminos ibidem deſignatos, & expreſſos ſimilem annuum cenſum centum quinquaginta ſcutorum auri in auro impoſuit, illúmque eiſdem Hieronymo, & Federico pro eodem pretio duorum millium ſcutorum auri in auro vendidit. Orta poſtmodum controuerſia inter prædictos Hieronymum, & Federicum ex vna, & Balthazarem ex altera de & ſuper diuiſione ſtatus inter eos in communi poſſeſſi, Dominus Cardinalis Azzolinus in quem fuerat compromiſſum in laudo deſuper lato Domino Balthazar pro ſua noua, & integra parte prædicti Status Caſtrum Gorghæ Hieronymo verò, & Federico cetera omnia, & ſingula caſtra iuriſdictiones territoria, & tenimenta aſſignauit, & pro totali adæquatione nouæ partis Balthazari aſſignatæ eoſdem Hieronymum, & Federicum ad deponendum in banco tuto ſcuta decem, & octo millia ad tot cenſus emendos ſuper bonis ſtabilibus eiuſdem Hieronymi, & Federici ad rationem ſex cum dimidio pro quolibet centenario, vt perpetuò pro euictione dictæ nouæ partis Balthazari aſſignatæ manerent obligati, condemnauit. Et quoniam poſt obitum Balthazaris in dubium reuocabatur per illius hæredes, an prædictus cenſus deberetur; nam ex quo dicebatur impoſitos ſuper bonis Caſtri Turritulæ, & illius territorio, & tenimento, quod per dictū Laudum vna cum aliis Caſtris, & territoriis Status de Comitibus fuerat aſſignatum Hieronymo, & Federico prætédebatur extinctus, & conſolidatus cum proprietate, & ſuper hoc ab A. C. contra hæredes Balthazaris fuerat pronunciatum.

Dubitaui vtrum dicta ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda, & ter propoſita cauſa, in duabus prioribus poſitionibus non fuit capta reſolutio, quia

Domini voluerunt videre depoſitiones quorundam teſtium, quorum fuit data copia, & die 29. Aprilis vtraque parte informante, fuit reſolutum pro validitate ſententiæ A.C. & quoniam reſolutio pendebat ab eo an ille cenſus fuiſſet ſolùm impoſitus ſuper illa nona parte Caſtri Turritulæ quæ prius poſſidebant pro indiuiſa, vel etiam ſuper illo Caſale exiſtente in tenimento dicti Caſtri quod tanquam fundus proprius,& hæreditarius pro indiuiſo poſſidebatur à Dominis Ioanne, & Balthazate fratribus de Comitibus quod proprio nomine vulgariter dicetur *il Caſale del-*
1 *la caſa.* † nam ſi cenſus erat impoſitus ſuper illa nona parte cum ea poſteà adiudicata fuiſſet Hieronymo & Federico procul dubio fuiſſet extinctus, *l.1.ff. quemadmod. ſeru. amitt. l. ſi tibi fundo, ff. quib. mod. vſufr. amitt. l. neque pignus, ff. de reg. iur.* contra verò non cenſeretur extinctus ſi foret etiam impoſitus ſuper præfato Caſale eiuſdem cenſus capace, arg. *l. vt pomum, §. ſi prædium, ff. de ſeruit.* Bartol. *in l. pro parte, ff. eod. lit.* idem in *l. ſtipulationes non diuiduntur, n. 3. ff. de verb. oblig.* Domini inſpectis verbis inſtrumenti impoſitionis cenſus etiam ſuper illo Caſale impoſitum cenſuerunt: verba enim ſunt,& ſuperdicta vna parte ex nouem dicti Caſtri diruti Turritulæ, illiúſque, tenimento, & territorio, iuribus, membris, & pertinentiis, &c. ex quibus putabant cenſuum nedum fuiſſe impoſitum ſuper vna parte ex nouem dicti Caſtri, ſed etiam ſuper illius tenimento, quod adhuc per Dominum Ioannem,& hæredes Balthazaris poſſidetur, præſertim cùm ex teſtium depoſitionibus apparet illud Caſalæ, quod dicebatur continere circiter ducenta Rubra terræ fuiſſe in territorio Turritulæ, & confinare cum territorio Veliterno: itaque illa verba, illiúſque tenimento perinde accipienda fore ac ſi dictum fuiſſet cenſum imponi ſuper illius tenimento.

Nec aliquid faciebat conſideratio deſumpta ex prioribus inſtrumenti verbis, quibus Balthazar aſſerebatur dominus,& patronus vnius partis ex nouem Caſtri diruti Turritulæ, illiúſque tenimenti,& territorij, quaſi quod ille genitiuæ regularetur, ſeu dependeret ex illis verbis vnius partis ex nouem quoniam dicebatur vtrumque genitiuum æqualiter referri ad illa verba dominus,& patronus: vt eſſet ſenſus Balthazarem non ſolùm habuiſſe dominum vnius partis ex nouem dicti Caſtri, ſed etiam particularis illius Caſalis ſeu tenimenti, quod vnà cum Ioanne poſſidebat, & ad ſe pro medietate ſpectabat, quem ſenſum verum, & directum arguere videbantur ſequentia verba ibi ſuper dicta vna parte, illiúſque tenimenti, cũ non ſit nouũ vnã ſcripturæ partem obſcuram per aliam declarari. Hanc interpretationem ſuadebat etiam deſignatio confinium, quibus Caſalæ enunciabatur comprehen-
2 ſum, † cũ ex confinibus deſignatis quid in diſpoſitione comprehenſum ſit intelligatur, *l. ade ſacra, ff. de contr. empt.* Pariſ. *conſ. 2. num. 64. lib. 3.* Soc. iun. *conſ. 139. n. 1. lib. 3.* Quoniam territorium Veliternum quod ab vno latere aſſignabatur pro limite confinabat cum præfato Caſalæ, præſertim cùm licet Ioannes & Balthazar illud Caſale poſſiderent tanquam fundum proprium,& peculiarem, & non tanquam ſeparatum à tenimento, ſeu territorio Turritulæ poſſediſſe probaretur, immò verò ſemper diceretur tentum,& poſſeſſum tanquam pars territorij Turritulæ.

Veriſimilis quoque mens contrahentium eandem interpretationem ſuadebat eos, ſcilicet voluiſſe imponere cenſum ſuper ſolo Turritulæ territorio, cuius fortaſſis exigui valoris erat iuriſdictio, ſed etiam ſuper illo Caſalæ maioris valoris, vt firmiorem,& ſtabiliorem cenſum conſtituerent.

Nec mirandum ſi Dominus Cardinalis Azolinus nullam in laudo iſtius cenſus, vel illius valoris mentionem fecerit, cùm non potuerit meminiſſe eius quod ignorabat,& in dubio † ignorantia, niſi ſcien- 3
tia probaretur, præſumatur *l. verius, ff. de Probat.*

Ex iſtis tenuerunt Domini cenſum fore præſumendum impoſitũ etiã ſuper illo Caſale *della Caſa.* Libenter tamen iterum audirem hæredes Balthazaris, nam non poſſum facile concipere quo modo contrahentes contra vſitatum ſtilum, qui in ſimilibus contractibus paſſim ſeruatur, non fecerunt ſpecificam, & indiuiduam mentionem ipſius Caſalis eum proprio, & peculiari nomine vocaretur, nam bona pro indiuiſo poſſeſſa vocabatur *la nona parte*, illud verò appellabat *il Caſale della Caſa.* Maximè ſtante Conſtitutione *Pij V.* de creatione cenſuum iubente rem ſuper qua cenſus creatur debere eſſe certam, & indiuiduam: hic verò non poterat dici certitudinaliter de iſto Caſale conſtare, præſertim etiam cum limites deſignati magis prætenderentur conuenire terris illius nonæ partis ex nouem partibus, quam iſti Caſali *della caſa,* & tantò magis erat ſpecificandum per Balthazarem, quia ipſe non poſſidebat integrum Caſale *della caſa,* ſed illius medietatem tantum, vt teſtes conformiter deponunt.

Præſertim cùm idem Balthazar in alio cenſu octuaginta ducatorum, quem impoſuit ſuper dicto Caſale,& nomen,& confinia,& medietatem eius ſe ſolùm poſſidere expreſſerat. Denique cum Hieronymus, & Federicus prætenderent ſuper iſto Caſale *della caſa* habere iura,& ad ſe ſpectare pro duabus tertiis partibus, & deſuper lis mota fuerat, quæ adhuc coram *R. P. D. meo Pamphilio* dicitur indeciſa pendere, inueriſimile videbatur eos voluiſſe fundare cenſum ſuper fundo quem maiori ex parte ſuum eſſe prætendebant.

R. P. D. Coccino Decano, Veliterna Cenſus, Lunæ 20. Iunij 1616.

SVMMARIA.

1 *Prioritas inſtrumentorum probatur ex ordine ſcriptura in prothocollo Notarij.*
2 *Cenſum ſuper re propria quis habere non poteſt.*
3 *Cenſus extinctus ex eo quod illius dominus acquiſierit proprietatem fundi cenſuati reuiuiſcit, ſi ab eo fundus ille euincatur.*

DECISIO CCC.

AB initio dominus prædij erat Viuianus, quod poſteà vendidit Fabritio,& aliis de Cruciis, qui poſtmodum illud etiam vendiderunt Siluestro Cinello. Vlterius dum Viuianus erat dominus impoſuit cenſum ſcutorum ducentorum ſuper dicto prædio, illumque vendidit Paulo Petruccio, cui ſucceſſit Tollius filius, qui etiam vendidit præfatum cenſum eidem Siluestro Cinello. Quare cùm Viuianus prætenderet cenſum fuiſſe extinctum cũ die 27. Iunij 1614. contrarium reſpondiſſet. Rota repropoſita cauſa, eadem ſententia,& hodie placuit.

Nam aut prætenditur extinctio ex emptione prædij, & illa non ſubſiſtit, quia conſtat Cinellum acquiſiuiſſe ceſſionem iurium cenſus à Petrucio tranſlatiuè,& non extinctiuè: omnia enim verba,& clauſulæ repugnant extinctioni,& important acquiſitionem cenſus, quia Petrucius vendidit cenſum Cinello cum clauſulis,& ſi quod plus valet, donauit, conſtituti, & ceſſionis iurium, & cum promiſſione de manutenendo in pacifica poſſeſſione, quæ omnia extinctioni repugnant.

Neque obſtat quod in inſtrumento venditionis factæ

factæ per Crucios Cinello fuetit dictum, quod ad computum pretij ſcutorum trecentornm fuerint ſoluta ſcuts ducenta Petrucio pro extinctione cenſus, ex quo inſertur quod fucrst conuentum de extioctione, nam ſuit reſponſum quod ex inſtrumentis per Archiuiſtas extractis conſtat, quod iſta duo inſtrumenta venditionis bonorum, & cenſus fuerunt facta
1 eadem die 17. Septembris, † & quod prius per Cinellum fuit emptus cenſus, qoàm prædium. Inſtrumentum enim emptionis cenſus præcedit in ordine ſcripturæ, & deinde fuit celebratum inſtrumentum emptionis prædij in quo enunciatur ſimpliciter ſolutio pro extinctione cenſus, ſed enunciatur emptio cenſus facta per Cinellum in illis verbis ſubſequentibus ac empti per dictum Siluestrum, &c. à dicto Tullio, vt in inſtrumento ſupra dicto, & ſic enonciatur extioctio, & emptio relatiuè ad inſtrumentum præcedens.

Aut prætenditur extinctio iure conſuſionis, qnia
2 boon ceoſuata deuenerunt ad Cinellum, qni codem tempore acquiſiuit cenſum, † & ratione encompatibilitatis cùm non poſſit habere cenſum ſuper re propria ad *l. neque pignus, ff. de reg. iur.* & hoc non obſtat, quia cùm de anno 1599. dicta bona fueriot
3 euicta Cinello, † quatenns cenſus potuiſſet dici extinctus, reuiniſcit cùm Cinellua fucrit factus dominus bonorum reuocabiliter, iuxta notata in *d. l. neque pignus*, Scraph. *deciſ.* 872. *numero* 3. hoc maximè cum de anoo 1600. 28. Nonembris Viniſnns conſtituit ſe debitorem cenſns, vt fuie ponderatum in alis deciſione.

R. P. D. Marcomontio, Reuannutenſis cenſus, 13. Iunÿ 1605.

SVMMARIA.

1 *Sententia confirmatoria ſententia de partibus lata, non tranſportatis actis, eſt nulla.*
2 *Inſtrumentum de cuius nullitate agitur, ſi non producatur, non poteſt ſuper eius nullitate pronunciari.*

DECISIO CCCI.

FVit dictum vna tantum parte informante ſententiam de qua agitur, boo. mem. Orphini fuiſſe oul-
1 lam. Primò, † quia fuit lata ad cooſirmationem ſeocentiæ de partibus oon tranſportatis illius inſtantiæ actis, ſine qnibus Iudex noo dicitur pronuociare cauſa cogoita, *l. eos, §. ſuper ijs, l. iudicibus, l. præcipimus, C. de appell.* Concil. Trideot. *ſeſſ.* 24. *cap.* 10. *de reformat.* Cæſar. de Graſſ. *dec.* 9. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* & pluries fuit deciſum io Rota, & de non tranſportatione actorum apparet: quia de illis non conſtat in actis Domini Orphini, nec alio modo.
2 Secnndò, † quia coram illo noo fuit productum inſtrumentum cenſus de cuius nullitate agebatur, quo non viſo non poterat Iudex de illo cognoſcere, vt per illos de Roggeriis tunc fuit proteſtatum, & conſequenter ſententia eſt nolla, Bartol. *in l.* 2. *num.* 5. *vbi* Alexand. *num.* 8. cùm aliis allegatis per *Cagnol.*

Cæteræ oullitates, quæ contra præſatam ſententim proponebantur, viſæ ſunt vel in facto non iuſtificari, vel non releuare, ſed ea ſupradictis fuit dictum conſtare de eius nullitate.

Illuſtriſsimo Cardinale Mellino, Romana fructuum cenſus, 13. Iunÿ 1603.

SVMMARIA.

1 *Statutum Vrbis* cap. 158. lib. 1. *non comprehendit contractum cenſus.*
2 *Statutum Vrbis*, cap. 159. lib. 1. *non amplectitur contractum iuratum.*
3 *Præſcriptio vnica non ſufficit in annuis præſtationibus debitis ex contractu reſpectu temporis futuri.*

DECISIO CCCII.

DOmioi reſolnerunt pro informante, quod poſſit petere fructus decurſos per ſpatium triginta annorum ante motam litem à Materiis, quia ſtatutum antiquum in hoc caſu non habet locnm, vt fuit reſolutum *in cauſa Romana cenſus de Caffarellis, 9. Decemb.* 1587. *coram* Gipſio. † *Statutum* vero nouum *in c.* 158. 1
lib. 1. expreſsè excipit contractum cenſus. Et *in c.* 159.
† non comprehendit contractum iuratum, *vt fuit re-* 2
ſolutum in cauſa Romana penſionis domus, 16. Iunij 1598. *coram* Illuſtriſſimo Lancellotto.

Circumſcripto autem Statuto, iuxta illam opinio-
nem, quam ſequitur Rota † non ſufficit vna præſcri- 3
ptio in iſtis annuis præſtationibus, Mohed. *dec.* 190. Put. *dec.* 259. *lib.* 1. & propterea peti poſſunt fructus decurſi per ſpatium triginta anoorum, qnia in illis ceſſat præſcriptio. Socio. iun. *conſ.* 80. *num.* 24. *lib.* 3. [Rota *in Romana Palatij* 30. *Aprilis* 1627. *coram* Reuerendiſſimo D. Coccino Decano. *dec.* 487. *infra vbi num.* 7. *hanc deciſionem refert.*

R. P. D. Vbaldo, Romana Saluiani Interdicti Mercurÿ 22. Iunij 1616.

SVMMARIA.

1 *Annua præſtationes debita ex contractu, præſcribuntur vnica præſcriptione pro omnibus annis.*
2 *Tertius poſſeſſor præſcribit hypothecaria actioni inter præſentes ſpatio decem annorum, &* num. 5.
Limit. *in obligationibus conditionalibus, quibus non ſcribitur etiam cum titulo,* num. 10.
3 *Præſcriptiones in obligatione conditionali, tot requiruntur quot ſunt anni.*
4 *Obligatio ſoluendi cenſum dicitur conditionalis, ſcilicet, ſi cenſus non redimatur.*
6 *Natura cenſus conditionalis, non mutatur ex mutatione perſonarum.*
7 *Reſtitutio in integrum datur ex capite iuſta ignorãtia.*
8 *Ignorantia præſumpta heredis eſt iuſta cauſa reſtitutionis in integrum.*
9 *Præſcriptio non currit non valenti agere.*
11 *Conſtitutum appoſitum in inſtrumento dat condictionem ex* l. fin. C. de acquir. poſſeſſ. *contra tertium poſſidentem cum titulo, & bona fide.*
12 *Conditio ex lege non præſcribitur minori ſpatio triginta annorum.*

DECISIO CCCIII.

IN deciſionibns in hac cauſa factis fuerunt reiectæ aliæ exceptiones oppoſitæ pro parte Domioi Caroli præter exceptionem præſcriptionis de qua fuit reſeruatum vt particulariter videretur. Ideò propoſito dubio

dubio ſuper præſcriptione die 24. Februarij præteriti
fuit dictum, vt informaretur etiam ſuper reſtitutione
in integrum quam Dominus Ioannes Baptiſta præ-
tendebat ſibi competere, & demum hodie die 22.
Iunij Domini reſoluerunt eidem Domino Ioanni
Baptiſtæ non obſtare præſcriptionem à Domino Cal-
toſo allegatam.

1 Nam licet recepta ſententia ſit in Rota, quod † in
annuis præſtationibus, quæ debentur ex contractu
ſufficiat vnica præſcriptio pro omnibus annis ſecun-
dum opinionẽ Citramontanorum, vt per Put. *dec.* 251.
ſecundum nouam impreſſion. *libr.* 1. Mohed. *deciſ.* 4. *de
Præſcript.* Balb. *in tract. de præſcr. part.* 4. *quartæ partis
princ. q.* 4. *n.* 1. *&* 2. Surd. *conſ.* 208. *n.* 8. *lib.* 3. *Decian.*
qui de magis communi teſtatur *conſ.* 2. *num.* 39. *lib.* 1.
Et Dominus Carolus prætendebat fluxiſſe plus quàm
decennium ex quo fuit ceſſatum à ſolutione cenſuum
2 † infra quod ſpatium dicitur præſcripta à tertio poſ-
ſeſſore actio hypothecaria inter præſentes, & conſe-
quenter Saluianum, *l.* 1. *&* 2. vbi Gloſ. *& communiter*
Doctor. *C. ſi aduerſ. credit. præſcr. oppon.* & eſt commu-
nis opinio de qua latè per Modern. Roman. *in tract.
de Saluian. inſpect.* 2. *cap.* 2. *num.* 222. *&* Felician de
Cenſib. *libr.* 3. *cap.* 4. *n.* 12. Gaſpar. Roderic. *de annu.
reditib. lib.* 2. *q.* 9. *n.* 64. *verſ. ſecundus caſus.* Gutier. *q.
ciuil.* 90. *n.* 5. *lib.* 1. *& conſ.* 47. *per tot.* & fuit dictum *in
Imolenſi Saluiani* 27. *Iunij* 1594. *coram* bon. mem. Car-
dinale Mantica relata in *d. tract. de* Saluian. *deciſ.* 37.
n. 12. *& ſeq.* vbi de communi, & aliæ deciſiones alle-
gantur in *d. tractatu loco citato.* Tamen nonnullis ex
3 dominis placebat limitatio, † quando verſamur in
obligatione conditionali tunc enim tot requiruntur
præſcriptiones, quot ſunt anni. Balb. *vbi ſupra n.* 5.
Foller. *in Praxi Cenſuali, §. cenſus, n.* 105. Mohed. *d. dec.*
4. *verſ. in caſu tamen,* Put. *d. dec.* 253. Vnde cùm cenſus
ſit redimibilis iuxta Conſtutiones *felic. record. Marti-
ni, Calixti, & Pij V.* videmus eſſe in contractu condi-
4 tionali, † videlicet, quod fructus non habeantur niſi
quatenus cenſus non fuerit redemptus, vt in his ter-
minis reſolnit Rota *in vna Romana cenſus de Capha-
rellis, 9. Decembris,* 1587. *coram* bon. mem. Gypſio,
quam ſequuta eſt Rota *in alia Romana fructuum cenſus,*
13. *Iunij* 1602. *coram* Illuſtriſ. D. Cardinale Mellino.

Et quamuis reſponderetur prædictas deciſiones pro-
cedere inter emptorem, & venditorem cenſus vel eius
5 hæredem; † non autem reſpectu tertij poſſeſſoris
præſcribendo hypothecariam per lapſum decem an-
norum, *d. l.* 1. *&* 2. *C. ſi aduerſ. credit.* cùm aliis ſupra
6 allegatis, replicabatur tamen, quod † ex mutatione
perſonæ non videtur mutari natura cenſus conditio-
nalis, cuius tot debent eſſe præſcriptiones, quot ſunt
anni, ex deciſionibus allegatis, cum res ſemper tran-
ſeant cum ſuo onere, & cum ſua cauſa.

Quia tamen hæc non omnino aliis Dominis pla-
cuerunt, tum quia illa deciſio in illa Romana de Ca-
pharellis videbatur non tranſire ſine difficultate, tum
quia diſtinctio inter principales contrahentes, vel
eorum hæredes, & tertium poſſeſſorem fuit amplexa
Rota *in d. Romana Saluiani coram Cardinale Mantica.*
Ideo libentius reſederunt in aliis motiuis.

Et primò, quod in omnem euentum videatur com-
7 petere Dño Ioan. Baptiſtæ † reſtitutio in integrum ex
capite iuſtæ, & probabilis ignorantiæ, iuxta *deciſ.* 11.
n. 10. *& dec.* 171. *n.* 1. impreſ. poſt tract. Modern. *de Salu.
Int.* Idque eò magis cum hæreditas Ioan. Antonij fue-
rit iuxta eius teſtamẽto adminiſtrata à Congregatione
Charitatis, & quod in terminis *d. l.* 1. *C. ſi aduerſ. cred.*
ſuper qua eſt fundata d. deciſio in Imolenſi Saluiani
coram Mantica concedatur ex iuſta cauſa reſtitutio,
tenet Gloſ. *ibi in verbo, incumbant in prima ſolus.* quam
ibi ſequũtur poſt Diu. Cin. *n.* 1. Alber. *n.* 1. *verſ. oppono.*
Gloſ. Angel. *n.* 1. *verſ. in* Gloſ. Salic. *n.* 3. *verſ. oppono ad
idem.* & † iuſta cauſa videtur ignorantia in hærede, qui 8
ſuccedit in locum alterius vbi Dec. *&* Cagnol. *ff. de
reg. iur.* Rota *in d. tract. dec.* 147. *n.* 3. Quæ iuſta cauſa
non videtur poſſe negari in Ioan. Baptiſta quidquid
eſſet dicendum in Aloyſio cuius negligentia non vi-
detur potuiſſe præiudicare Ioan. Baptiſtæ vocato poſt
eius mortem ſine filiis ad hæreditatem Ioannis An-
tonij. Ex quo etiam eliciebat vnus ex Dominis, quod
cum viuente Aloyſio non eſſet nata actio Ioanni Ba-
ptiſtæ vocato ſub dicta conditione ſuccedit regula
vulgaris, † quod non valenti agere non currat præſcri- 9
ptio, *l.* 1. *in fine, C. de annal. except.* Et quod in conditio-
nalibus † tertius poſſeſſor etiam cum titulo non præ- 10
ſcribat, vt eſt text. in *l. cum notiſſimi, §. illud, C. de præſ.
trigint. ann. in l. fin. §. ſin autem, ſub conditione, C. commun.
de legat.* Alex. *conſ.* 101. *n.* 23. *lib.* 7. Natta *conſ.* 437. *n.* 5.
& hãc dicit communem poſt plures relatus Molin. *de
Hiſpan. primogen. lib.* 4. *tit.* 10. *in* 3. *concluſ.* Peregr. *de
fideicomm.* 41. *n.* 16. *verſ. quinta concluſio, n.* 17.

Alterum fuit motiuum, quia in inſtrumento cenſus
adeſt clauſula conſtituti, † quo caſu competit contra 11
tertium poſſeſſorem titulo, & bona fide condictio ex
l. fin. C. de acquir. poſſeſſ. Afflict. *deciſ.* 139. *n.* 5. Oſaſc. *de-
ciſ.* 35 *num.* 5. Modern. *d. tract. de* Salu. *Interd. inſpect.* 3.
cap. 1. *n.* 218. † Quæ condictio non præſcribitur, niſi 12
ſpatio triginta annorum, iuxta *l. omnes, l. ſicut, Cod. de
præſcript. triginta annor.* Afflict. *vbi ſuprà, n.* 5.

Et ita fuit deciſum.

*R. P. D. Vbaldo, Vormatienſis Cenſus, Luna
23. Iunij 1614.*

SVMMARIA.

1 *Conuentio clara debet attendi.*
2 *In annuis præſtationibus ex contractu tot requiruntur
præſcriptiones, quot ſunt anni.*
3 *Canonici non poſſunt præiudicare ſuæ Eccleſiæ reci-
piendo minorem ſummam quam debeatur.*
4 *L. aduerſus, C. de vſur. procedit ſolum in vſuris.*

DECISIO CCCIV.

DOmini reſponderunt pro informante nempe
ſententias de partibus eſſe infirmandas, quæ de-
clararunt Abbatem, & conuentum Erbacenſem non
teneri, niſi ad annuam penſionem ſoluendam per qua-
draginta florenos quindecim baſtiorum prout poſtre-
mis annis ſoluerunt, & ſic contra expreſſam impoſi-
tionem annui cenſus florenorum quadraginta quin-
que Vormatienſium valoris ibidem currẽtium. † Quæ 1
conuentio cum ſit clara illa attendi debet, *l.* 1. *§. con-
uenerit, ff. depoſ. l. Imperator, ff. de contr. empt.*

Non obſtat aſſerta præſcriptio aliter ſoluendi flore-
nos quadraginta ad quam inducendam afferuntur tres
quietantiæ, prima de anno 1551. altera 1587. tertia
1604. in quibus Decanus, & Capitulum fatentur ſe
recepiſſe florenos quadraginta quindecim baſtiorum
pro dictis annis quietando Abbatem, & conuentum
etiam pro annis præteritis: quia fuit dupliciter reſpon-
ſum. Primò, quod eiuſmodi actus ad inducẽdam præ-
ſcriptionem in annua præſtatione non ſufficiunt, nec
ad futuros annos extenduntur, † quia tot debent 2
eſſe præſcriptiones, quot ſunt anni, & ſic debitor non
obſtante eiuſmodi præſcriptione poteſt in poſterum
cogi ad præſtationem conuentam, *l. cùm acutiſſimi, §. in
ijs etiam, vbi* Gloſ. *&* Doctor. *C. de præſcript. triginta vel
quadr. ann.* & poſt plures relatos de communi teſtatur

Myſing.

Myſing. *centur.* 3. *obſeruat.* 13. Gail. *Practic. Obſeruat.* 71. *n.* 1. 2. *&* 3. Guido Papa, *dec.* 406. *in fine*, Capella, Toloſ. *deciſ.* 343. *& ibi addent.* & tenuit Rota *in cauſ. Romana fructuum cenſus*, 13. *Iunij* 1613. *coram Illuſtriſs. Cardinale Mellino.* Quam opinionem eò magis amplectabantur Domini ex quo agitur in partibus Vltramontanis in quibus viget dicta communis opinio, prout diſtinguendo regiones in hac materia aliàs dixit Rota *apud* Put. *dec.* 159. *num.* 1. *lib.* 1.

3 Secundò fuit reſponſum, † quod Canonici, & Decanus pro tempore recipiendo minorem ſummam non potuerunt Eccleſiæ præiudicare, cum ſimus in cenſu legitimè conſtituto, quidquid aliàs eſſet dicen-
8 dum in vſuris, in quibus † tantum procedit text. *in l. aduerſus, C. de vſur.* ita Bal. *in d. l. aduerſus ant. num.* 1. *verſ. & ideò Prælatus.*

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. Gypſio, Romana cenſus, de Capharellis, Lunæ 28. *Martij* 1588.

SVMMARIA.

1 *L. Procula, ff. de probat. Intellectus.*
2 *Cenſus de ſui natura perpetuus ſit redimibilis, venditore volente.*
3 *Creditum quod peti non poteſt, non præſumitur remiſſum ex regula, l. Procula, ff. de probat.*
4 *Quietantia limitata, limitatum producit effectum.*
5 *Quietantia generalis non comprehendit ea, quæ vendicare poſſunt.*
6 *Etiam ſi verba ſint vniuerſalia.*

DECISIO CCCV.

FVit concluſum diſpoſitionem *l. Procula, ff. Probat.*
1 in hac ſpecie locum non vendicare, quoniam † omnia illius requiſita non concurrũt. Nam vltra conſanguinitatem & temporis diuturnitatem, neceſſe eſt probare rationes ſæpius calculatas fuiſſe, vt tradit Iaſ. *in l. quæ totu, n.* 12. *ff. ſol. matr.* Dec. *conſ.* 269. *col.* 2. *prope fin.* cùm aliis congeſtis per Modern. *de arbitrar. caſu* 88. *n.* 16. *& ſeqq.* ſed diuturnitas temporis in caſu conſide-
2 rari non poteſt, quia verſamur in cenſu † ex ſui natura perpetuo, & non redimibili niſi venditore volente,
3 quo fit vt remiſſio illius crediti, † quod petere non poterat, creditor nunquam iuxta terminos *d. l. procula*, cenſeatur facta, vt benè per Soc. iun. *conſ.* 118. *n.* 14. *&* 126. *lib.* 1. Præſertim quia hodie Illuſtriſſimus Dominus Ioannes Petrus petit fructus cenſus poſt obitum Domini Aſcanij ſui patris non ante decurſos. Deficit etiam illud requiſitum rationis ſæpius redditæ: nam vna dumtaxat reperitur quietatio paulò ante obitum Domini Aſcanij de geſtis, & adminiſtratis per Dominum Proſperum, cæterà verò quæ afferuntur ſunt particulares, nec totalem bonorum communium adminiſtrationem tangunt. Ideò ſuffragari nequeunt, vt tra-
4 dunt Scribentes in ſupra citatis locis. † & quietantia limitata limitatum producit effectum, *l. ſi cætera, C. de*
5 *tranſact.* Nec ad ea, † quæ iura domini vendicari poſſunt extendi debet, *l. ſi Aurelius §. Mæuia, ff. de libe-*
6 *rat. legat.* † Etiam ſi verba eſſent vniuerſalia, Alex. *conſ.* 170. *n.* 7. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 25. *n.* 17. *lib.* 1.

Nec obſtant coniecturæ deductæ ex eo quod Dominus Aſcanius, qui erat vir expertus, & ſagax non omiſiſſet in quietantiis factis Domino Proſpero de huiuſmodi cenſu mentionem facere, quia cum nondum inter ipſos fratres diuiſio bonorum facta extaret, inconueniens non fuit; quod ſicut de aliis bonis ſtabilibus nihil dixit, ita quoque huius cenſus mentionem omittere, quia ipſorum intentio non fuit tunc temporis bona patrimonalia diuidere.

Ex iſtis igitur concluſum fuit eſſe locum executioni, iuxta formam vltimæ commiſſionis.

Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, Romana domus, 22. *Iunij* 1611.

SVMMARIA.

1 Alius, a, ud. *hac dictio etiam iuncto ſigno vniuerſali, importat ſimilitudinem.*
2 *Clauſula derogatoria non ampliant præcedentem diſpoſitionem, ſed intelliguntur appoſita ad limites illius.*
3 *Socius, & conſors in re communi eſt præferendus cenſuario.*
4 *Bulla Pij V. ſuper cenſib. præferens cenſuarium omnibus alijs emere volentibus rem cenſui ſubiectam, intelligitur de omnibus alijs non habentibus ius potentius.*
5 *Bulla prædicta multum præiudicat domino fundi cenſuati, auferendo ab eo liberam facultatem vendendi rem ſuam.*
6 *Cenſus ſuſtineri non poteſt in re domini cenſus ad ſuimet fauorem.*
7 *Nemo poteſt ſecundum regulas iuris eſſe debitor ſui ipſius.*

DECISIO CCCVI.

FVit reſolutum Capitulum S. Petri eſſe præferendũ Lælio Amoroſio cenſuario in venditione domus, non obſtante prætenſione Amoroſij dicentis vigore cenſus in dicta domo ad ſui fauorem impoſiti eſſe præferendum in venditione, iuxta formam Conſtitutionis *Pij V.* concedentis prælationem cenſuariis.

Nam licet ibi adſint verba quod dominus cenſus præferatur omnibus aliis ponderata à Modern. Boccac. *de Cenſib. part.* 2. *num.* 43. tamen quia ſumus in materia reſtringibili propter præiudicium quod affert dominis auferendo ab illis liberam facultatem diſtribuendi res ſuas, dictio, aliis † etiam iuncto ſigno 1
vniuerſali importat ſimilitudinem, vt intelligatur de omnibus aliis emptoribus non habentibus priuilegium prælationis, aut ius potentius, vt poſt alios allegatos deducit Ruin. *conſ.* 116. *numero* 17. *lib.* 2. Ceph. *conſ.* 134. *num.* 3.

Nec faciunt clauſulæ generales in dicta Bulla contentæ, quia non eſt, † quod derogatoriæ non am- 2
pliant præcedentem diſpoſitionem, ſed intelliguntur appoſitæ ad limites illius, iuxta notata per Abb. *in c. noſtris, col. fin. de conceſſ. praben.* Calder. *conſ.* 25. *in fin. de praben.* Felin. *in cap. non vult, de reſcript.* Put. *dec.* 117. *lib.* 1. & fuit deciſum *in cauſa Oriolenſi decimarum*, 9. *Iunij coram Orano.*

Quibus accedunt tradita per Nauar. *in tract. de vſur. quæſt.* 44. *num.* 127. † Quod in omni re commu- 3
ni ſocius, & conſors præferendus ſit cenſuario ratione conſortij, ſeu dominij. Ius autem cenſuarij, quod competit ſolum ratione hypothecæ eſt debilius, & ideò Bulla † ſatis operatur, & ſatis priuilegiat cen- 4
ſuarium præferendo illum omnibus aliis non habentibus potentius ius ex Statuto, conſuetudine, vel aliunde; atque † multum præiudicat dominis aufe- 5
rendo ab illis liberam facultatem vendendi rem ſuam, nec eſt interpretandum, vel ampliandum vt præiudicet ei, cui potentius ius competit.

Quod

Quod tantò magis procedit in caſu iſto ex quo Amoroſius cenſum acquiſitio poſt factam ſibi venditionem domus de qua agitur, quod illi ſuffragari non
6 debet, tum † quia non poteſt ſuſtineri cenſus in re propria ad ſui fauorem, tum etiam quia efficeretur
7 † debitor ſui ipſius contra omnes iuris regulas.

R. P. D. Dunozet, Romana prælationis, Luna 26. Iunij 1617.

SVMMARIA.

1 *Dominus cenſus in venditione fundi cenſuati debet preferri omnibus alijs emere volentibus.*
2 *Alienatio rei non prohibetur ob pendentiam litis ſuper iure illi connexo.*
3 *Colligantes poſſunt ſaltem ex æquitate canonica acquirere nouum ius à tertio, non exiſtente in lite, & ex illo obtinere.*
4 *Denunciatio futuræ venditionis fundi cenſuati debet fieri domino cenſus, non autem procuratori.*

DECISIO CCCVII.

1 DOmini cenſuerunt † ſorores de Rubeis eſſe præferendas in emptione vineæ tanquam cenſuarias vigore Bullæ Pij V. Seraph. *dec.* 1475. fuit dictum in *Romana vinea,* 31. *Ianuarij* 1601. *coram* Illuſtriſſimo Mellino, *& in alia Romana vinea,* 26. *Iun.* 1609. *coram* Illuſtriſſimo Ludouiſio.

Nec viſum fuit obſtare cenſus acquiſitionem fuiſſe factam pendente lite, & ad æmulationem. Reſponſum enim fuit quo ad litis pendentiam, non poſſe dici litem fuiſſe motam pro cenſu, immo nec etiam ſuper dominio vineæ, ſed ſuper prælatione, & ideò valida
2 eſt alienatio, † quæ non impeditur per litem ſuper iure connexo, *l.* 1. *C. de litigioſ. & l.* 1. *ff. eod. l. quamquam, §. Iulianus, ff. de aqu. plu. arcen.* Afflict. *deciſ.* 331. Caſſad. *deciſ.* 4. *in princ. ut lite penden.*

Nec etiam alienatio dicitur facta ad æmulationem, quia cum dictæ mulieres ab initio intentauerint prælationem ex capite vicinitatis, & poſtea acquiſiuerint huiuſmodi cenſum ad effectum, vt facilius poſſent conſequi vineam, ceſſabat omnis æmulationis præ-
3 ſumptio, † nec iure prohibitum eſt colligantes poſſe acquirere nouum ius à tertio non exiſtente in lite, & ex illo obtinere præcipuè ex æquitate canonica, *cap. Abbate, de re iudic. in* 6. Bart. *in l. & an eandem, §. actiones, col. pen. verſ. ſed de æquit. canonica, ff. de except.* Oldr. *conſ.* 299. *n.* 3. Gabr. *de iudic. concl.* 4. *n.* 37.

Nec etiam viſum fuit obſtare denunciationes factas à Caſſiano, nam illa facta Locatello aſſerto procuratori Societatis S. Bartolomæi dominæ cenſus viſa fuit inſufficiens, quia nec de illius mandato conſtat, &
4 † denunciatio debet fieri domino cuius eſt declarare an velit præferri, vt in ſimili de interpellatione inueſtimenti ad effectum conſtituendi aliquem in mora pro vſuris tenuit Rota *in vna Romana de Creſcentijs anni præſentis coram* R. P. D. meo Pamphilio.

Interpellatio verò facta ſororibus poſtquam ipſæ cenſus ceſſionem reportarunt non obſtat, quia infra terminum triginta dierum datum cenſuario in Bulla declararunt in articolis velle ſe præferri, & quamuis talis declaratio fuerit facta à procuratore, tamen infra eundem terminum fuit ab eiſdem ſororibus ratificata, & de nouo facta, quæ declaratio, quidquid pro parte Caſſiani dicatur viſa fuit ſatis clara. Et licet articulus fuerit reſecatus à Iudice, tamen ex hoc non fuit ſublata declaratio facta à dictis ſororibus, tanquam quod non potuiſſet fieri, ſed ſolum quod ille articulus non erat admittendus in cauſa prælationis ratione vicinitatis.

Verum quia pro parte Caſſiani prætendebatur ſe eſſe præferendum ratione alterius cenſus ſcutorum quinquaginta antiquiori ſuper eadem vinea impoſiti, & per ipſum acquiſiti pendente lite Domini dixerunt ſententiam latam extra Rota, qua mandatur ſorores eſſe præferendas, eſſe confirmandam, niſi obſtet inſtrumentum cenſus de quo voluerunt particulariter dubitari.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

Coram eodem, in eadem cauſa, 2. Aprilis 1618.

SVMMARIA.

1 *Domino cenſus poſſidenti fundum cenſuatum datur retentio illius, quatenus ſit vendendus.*
2 *Etiam quod cenſum acquiſiuerit poſt litem motam ſuper prælatione.*
3 *Poſſeſſor habens ius antiquius eſt præferendus.*
4 *Nemo poteſt in re propria ad ſuimet fauorem habere cenſum, vel aliam ſeruitutem.*
5 Limit. *quo ad effectum, & ius retentionis, & conſeruationis rei poſſeſſæ.*
6 *Hypotheca non extinguitur ex acquiſitione dominij facta reuocabiliter.*
7 *Cenſus ſi extinguatur ex eo quod illius dominus acquirat dominium fundi cenſuati reuiuiſcit, ſi ab eo fundus ille euincatur.*
8 *Prælatio reſpectu cenſus habet locum contra alium cenſuarium habentem maiorem cenſum, ſed poſteriorem.*
9 *Conſors eiuſdem rei habens in illa maiorem partem non præfertur in illius venditione conſorti habenti minorem partem.*
10 *Priuilegium vnius priuilegiati non poteſt dici potentius priuilegio alterius, quando inter illos non adeſt differentia in ſubſtantia, ſed tantum per plus, & minus.*
11 *Poſſeſſor eſt præferendus inter duos habentes par, & æquale priuilegium.*
12 *Inter duos habentes par priuilegium præfertur is, qui agit de damno vitando.*
13 *Et cui, ſublato priuilegio, aſſiſtit ius commune.*
14 *Vincula duo magis ligant, quam vnum.*
15 *Intellige quando vtrumque vinculum eſt paris potentiæ, & effectus.*
16 *Vicinus de iure communi non habet ius retrahendi.*
17 *Fundans ſe in conſtitutione debet probare concurſum omnium qualitatum à conſtitutione requiſitarum.*
18 *Dominus cenſus in venditione fundi cenſuati debet præferri omnibus aliis emere volentibus, quod ſuus cenſus eſſet creatus ante Bullam Pij V.*
19 *Dominus cenſus non poteſt dici condominus fundi cenſuati, ſed habet ius ab illo ſeparatum.*
20 *Conſtitutio declaratoria extenditur etiam ad caſus, qui ante illius promulgationem originem habuerunt.*
21 *Contractus cenſualis ſubſtantia in quibus conſiſtat.*
22 *Pactum anticipatæ ſolutionis, cum non ſit contra ſubſtantiam cenſus, annullatur.*
23 *Ius prælationis conceditur cenſuario non ex mero priuilegio, ſed propter ius quod habet in re cenſuata.*

DECISIO CCCVIII.

DOmini cenſuerunt ſororibus obſtare cenſum emptum per Iuſephum, quia ſicuti ex priuilegio prælationis iuxta Bullam *ſan. mem. Pij V.* domino cenſus

1 ſus competit actio ita † multò magis retentio, *l. per*
retentionem, *C. de vſur.* Surd. *deciſ.* 253. *num.* 11. *& de-*
ciſ. 177. *num.* 19. & in his terminis tenuit Rota *in cau-*
ſa Romana vineæ, 26. *Iunij coram* Illuſtriſſimo D. Car-
dinale Ludouiſio.
2 Non obſtat † cenſum fuiſſe emptum poſt litem
motam, quia hoc obiectum fuit ſublatum in alia de-
ciſione facta ad fauorem ſororum ex Oldr. *conſ.* 299.
n. 3. Gabr. *concluſ.* 4. *n.* 40. & aliis ibi allegatis.
Non obſtat mulieres præueniſſe in emptione alte-
rius cenſus, & illius oppoſitione per litis conteſtatio-
nem quia placuit reſponſio talem præuentionem non
debere attendi contra Ioſephum reũ, & poſſeſſorem,
qui ratione dicti cenſus anterioris dicitur habere ius
3 antiquus, † & propterea præferendus, Bart. *in l. ſi pluri-*
bus, *n.* 1. *verſ. ſi vero tantum*, *ff. de legat.* 1. & poſt alios
in his terminis Rota *diuerſ. dec.* 475. *n.* 34. *& ſeq. part.*
1. & fuit dictum *in vna Neapolitana Monaſterij Lunæ*,
29. *Aprilis* 1607. *coram* Cardinale Blanchetto.
Non obſtat Ioſephum de tempore emptionis hu-
ius cenſus fuiſſe dominum huius vineæ, & ſic non po-
4 tuiſſe acquirere cenſum niſi extinctiuè, cùm non po-
tuerit quis habere cenſum, nec aliam ſeruitutem in re
propria, Seraph. *dec.* 872. *n.* 3. *in Romana domus* 22. *Iunij*
1611. *coram Illuſtriſſimo Domino Cardinale Lancellotto.*
5 Quia placuit reſponſio obiectum † non procedere
quo ad ius retentionis, & conſeruationis rei poſſeſſæ,
ad quem effectum Ioſephus dictum cenſum emit, ne
aliàs efficiatur deterioris conditionis, *l.* 1. *C. ſi antiq.*
cred. & ibi, Gloſ. *in verbo obtuleris*, *& in l. qui à debitore*,
ff. qui potiora in pign. habe. Capic. *dec.* 43. *n.* 4. *& ſeq.* &
in his terminis poſt alios Franch. *dec.* 550. *à n.* 4. *vſque*
ad 8. maximè quia cenſus fuit emptus pendente lite
6 ſuper reuocatione dominij ex parte ſororũ. quo † caſu
ſicut nec de iure hypotheca extinguitur, quia acquiſi-
tio dominij vineæ dicitur facta reuocabiliter, *l. ex ſex-*
tante, *§. Latinus largius*, *& ibi* Bart. *ff. de except. rei iudic.*
latè Neguſ. *de Pign.* 5 *part. princ. memb.* 1. *n.* 55. Afflict.
7 *dec.* 237. *n.* 5. *& ibi verſil. n.* 7. Ita † nec cenſus ad effe-
ctum prælationis, cùm etiã in caſu quo ſorores eſſent
præferendæ in emptione huius vineæ cenſus iſte re-
uiuiſceret ad fauorem Ioſephi ad effectum agendi,
quia extinctio tunc prouenit ſolum ratione incompa-
tibilitatis, vt tenuit Rota *coram* Seraph. *d. dec.* 872.
ſub n. 3. *in Romana cenſus*, 20. *Februarij* 1612. *coram*
R.P.D. meo Pamphilio, *in Romana Reſciſ. instrumenti*
Veneris, 18. *Martij* 1616. *coram* R.P.D. meo Vbaldo.
Non obſtat emptionem vineæ fuiſſe nullam ob non
ſeruatam formam Bullæ *Pij V.* quia hoc fundamento
admiſſo magis compatibile redditur priuilegium præ-
lationis, cùm tunc ceſſaret fundamentum ſupradictũ.
quod Ioſephus ſit dominus & cenſuarius. Sed nihil
afficit, quia ſimilis nullitas poterat allegari à domino
cenſus venditi Ioſepho, & ſicut ille potuiſſet vigore
dictæ Bullæ agere, ita & Ioſephus ex deductis in alia
deciſione.
Nec obſtat cenſum ſororum eſſe maioris quantita-
tis, & ita præferendum, ex Anch. *conſ.* 270. & aliis alle-
gatis, nam vltra quod ſimile non viſum fuit bene pro-
8 portionari, cùm † prælatio reſpectu cenſus ſit fundata
in præexiſtenti vinculo, & iure quod acquiſiuit cen-
ſuarius ſuper re cenſuata quo caſu eſt locus regulæ,
l. 2. *C. qui potiora in pign. habe.* Magon. *dec. Florent.* 9. *n.* 1.
Seraph. *deciſ.* 187. *n.* 1. & in terminis retractus, Ruin.
conſ. 27. *num.* 12. *verſ. ideo contra tertium*, *lib.* 4. Rota
diuerſ. deciſ. 425. *num.* 14. *part.* 1. & in *dicta Neapolitana*
coram Illuſtriſſimo Lancellotto. Placuit etiam Dominis
9 reſponſio non eſſe attendendam maiorem partem; †
quia etiam in retractu competenti conſortibus firma-
uit per illum text. Bald. *in l.* 1. *n.* 5. *verſ. non obſtat quod*
ſi alius, *C. de commun. ſeru. manum.* Ruin. *conſ.* 27. *n.* 5.

& 12. lib. 4. vbi optimam aſſignat rationem quod
cum vnus ab altero non differat, niſi per plus & mi-
nus, & non ſpecie. *l. fin. ff. de fundo inſtr.* † non poteſt 10
tunc dici priuilegium vnius potentius altero quia in
ſubſtantia inter ſe non differunt, alios refert Tiraq. *de*
retracta. Lignag. §. 11. Gloſ. 6. *n.* 11. *& 12.* optimè ob-
ſeruauit Florian. de S. Petro *inter conſilia* Anch. *conſ.*
371. ipſum Anch. *d. conſ.* 370. loqui in ſtatuto diſpo-
nente, quod in alienatione rei præferatur conſors con-
ſanguineus patrimonialis, & eo caſu firmatunt eum
præferendum, qui habebat has duas qualitates, & in
ſimul maiorem partem alteri conſorti, qui non habe-
bat illam qualitatem conſanguinei patrimonialis, vn-
de non poſſunt trahi ad diſpoſitionem Statuti ſim-
pliciter præferentis conſortem: quia tunc conſentit
idem Florian. *ſub n.* 3. *verſ. nam ſecunda ratio.* non eſſe
præferendum eum, qui habet maiorem partem, & hãc
opinionem dicit veriorem. Decian. *reſponſo.* 15. *n.* 51.
verſ. non obſtat quartum, *lib.* 4.
Et hoc caſu multo minus cenſuerunt Domini
poſſe habere locum obiectum præfatum quia Ioſe-
phus vltra maiorem antiquitatem eſt in poſſeſſione
vineæ, † ob quam in paritate priuilegij eſſet præferen- 11
dus, *cap. in pari de reg. iur. in* 6. *l. ſi leui*, *§. de illo ff. de ver-*
bor. ſignific. l. ſi maior, *la ſecunda*, *ff. de minor.* Anch. *d. conſ.*
371. *n.* 1. *verſ. & videtur quod non* Ruin. *d. conſ.* 27. *n.* 11.
latè Franch. *dec.* 550. *n.* 12. *ad fin.* † Et agit de damno 12
euitando. Alex. *conſ.* 85. *n.* 18. *lib.* 5. Conat. *in regul. poſ-*
ſeſſor. in 2. *part. relect.* §. 1. *n.* 4. *de reg. iur. in* 6. Menoch.
conſ. 447. *n.* 37. *lib.* 5. Rota *Diuerſ. dec.* 557. *n.* 1. *part.* 1.
† & illi aſſiſtit ius commune ſublato priuilegio, Luc. 13
de Penna, *in l.* 4. *C. de ſilentiar. lib.* 12. Decian. *d. reſponſo*
15. *n.* 43. *verſ.* 1. *quia abſoluendo*, Rota *Diuerſ. dec.* 557.
num. 2. *part.* 1. vnde pro ipſo optimè intrat regula text.
in auth. de conſang. & vterin. fratr. §. 1. † quod duo vin- 14
cula magis ligant, quam regulam in his terminis de-
ducit Florian. *d. conſ.* 371. *n.* 3. *verſ. ſed magis*, Dec. *conſ.*
619. *n.* 7. Decian. *de reſponſo* 15. *n.* 26. *verſ. nam duo vin-*
cula, Rota *Diuerſ. d. deciſ.* 475. *num.* 14. *verſ. ius enim*,
& num. 15. *part.* 1.
Nec viſum fuit ſorores poſſe eadem regula iuuari
dum vltra priuilegium cenſus dicunt habere priuile-
gium vicinitatis, † nam regula procedit quando vtrũ- 15
que vinculum eſt paris potentiæ, & effectus, aliàs unum
ſtrictius ligare non poteſt Bal. *in l.* 1. *ſub n.* 3. *C. de legit.*
hæred. Ruin. *conſ.* 32. *n.* 6. *lib.* 3. Bero. *conſ.* 96. *n.* 10. *&*
ſeq. vol. 1. Surd. *conſ.* 31. *n.* 35. *lib.* 1. De † iure verò com- 16
muni ratione vicinitatis non competit retractus, *l.*
dudum. C. de contr. empt. Anch. *d. conſ.* 370. *& 371. in*
princ. Dec. *conſ.* 222. *ſub n.* 1. Decian. *loco allegato.* Rota
d. dec. 475. *ante num.* 1. *verſ. monebat Dominos*, & fuit
ſæpiſſimè deciſum, & ſignanter in *Romana iuris con-*
grui, 5. *Iunij* 1600. *coram* R.P.D. *meo Decano*, Vigore
autem conſtitutionum non competit niſi ratione
Conſtitutionis Gregor. XIII. quæ legitur abrogatiuè
ad Conſtitutiones præcedentis ſummi Pontificis, &
ad ius commune; Sed vt ſit locus dictæ Conſtitutio-
ni requiruntur qualitates expreſsè in §. *ruſticis quoque*
prædijs, nempè quod vinea retrahentis ſit maioris pre-
tij, & quantitatis, & ædificiorum ſtructuris magis con-
ſpicua, hicque omnibus vineam retrahendam tanto-
però ſuperare, vt magna inter vtramque adſit inæqua-
litas. Has † autem omnes qualitates dum non proba- 17
runt ſorores, ceſſat priuilegium ratione vicinitatis,
cùm ſimus in Conſtitutione exorbitante à iure com-
muni, Gloſ. *fin. in Clem. fin. de reſcript.* Corn. *conſ.* 165.
num. 2. *verſ. & qui ſe fundat*, *lib.* 3. Crauet. *in reſponſ. pro*
gener. n. 31. in terminis Dec. *conſ.* 224. *n.* 4. *verſ.* & ad
hoc vt habeat, locum, cùm aliis latè cumulatis per
Tiraq. *de retractu Lignag.* §. 8. Gloſ. 7. *n.* 1. *& ſeqq.* Quæ
omnia facilius procedunt ex rationibus deductis

in deciſione facta in camera *coram* R. P. D. Biſcia *die Lunæ, 12. Iunij* 1615. Cui iudicio Cameræ in decideoda quæſtione, quæ ſæpiſſimè ventilari ſolet in illo Tribunali multum deferendum eſſe Rota cenſuit.

Non obſtat Bullam *Pij V.* non fauere niſi dominis cenſuum crearorum poſt Bullam ea regula vulgari quod lex trahitur tantum ad futura. Quia Domini dixerunt hoc eſſe verum reſpectu venditionum, vt
18 illæ debeant fieri poſt Bullam, ſed † reſpectu dominorum cenſuum, quibus hoc priuilegium fuit conceſſum, ſufficit quod ſint domini cenſuum de tempore retractus faciendi, nec debet attendi de quo tempore fuerint effecti tales domini, cùm Bulla ad hæc non reſpiciat, quia non eſt maior ratio quare Papa voluerit dare ius prælationis dominis cenſuum creatorum tam poſt, quam ante Bullam, vbi fuerit ſeruata forma dictę *Bullæ* Rom. *conſ.* 353. *n.* 2. & 3. Soc. iun. *conſ.* 21. *n.* 1. *verſ. ſiue etiam conſideramus, mentem, & rationem, & num. ſeq. lib.* 1.

Deducebatur etiam quod cùm ante Bullam controuerteretur an dominis cenſus competeret ius retractus
19 & receptum eſſet non competere, † quia dominus cenſus non poteſt dici verè condominus, ſed ſolum habens ius ſeparatum Seraph. *dec.* 794. *n.* 7. Rota *apud Pacific. dec.* 187. *n.* 1. dum *Pius V.* in dicta Bulla contrarium ſtatuit, cùm iuſtitiæ, & æquitati valdè conſonum videretur, vt dominus cenſus eſſet præferendus ex rationibus latè deductis per Franc. Leon. *in Teſaur.*
20 *for. Eccleſiaſt. part.* 2. *cap.* 15. *n.* 33. *& ſeqq.* talis † conſtitutio in hoc tanquam declaratoria comprehendit cenſus ante creatos, Felin. & Dec. *in c. fi. de conſtitut.* Menoch. *conſ.* 792. *num.* 8.

Non obſtat hunc cenſum emptum à Ioſepho non fuiſſe creatum iuxta formam Bullæ ſtante pacto anticipatæ ſolutionis: nam dictum pactum non repugnat
21 ſubſtantiæ contractus, quæ † conſiſtit in his vt cenſus ſit impoſitus ſuper re immobili, in pecunia numerata, iuſto pretio, Surd. *conſ.* 318. *n.* 27. *verſ. in cenſu autem ſubſtantiale eſt*, quæ omnia concurrunt in hoc ca-
22 ſu, & propterea in † omnem euentum dictum pactū annullaretur, Conar. *Var. reſol. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 7. *verſ. ex eo.* Rota *Diuerſ. dec.* 500. *n.* 2. *verſ. ſi vero pacta, part.* 1. fuit ſæpiſſimè deciſum, & ſignanter in his terminis anticipatæ ſolutionis fuit dictum in *Bononienſi cenſus*, 26. *Iunij* 1600. *coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio.

Vnde ex hoc Ioſephus non poteſt dici excluſus à
23 priuilegio retractus, † quod fuit conceſſum cenſuarijs propter ius quod habent in re cenſuata, vt præferantur extraneis, non autem ex mero priuilegio, ergo in fauorem eorum qui crearunt cenſum, iuxta formam Bullæ.

Et ita poſt plures propoſitiones cauſa diſcuſſa vtraque parte informante, Domini reſoluerunt ſoro-ribus obſtare cenſum.

R. P. D. Martino Andrea, Romana cenſus, ſeu fideicommiſſi de Scalabrinis, Veneris 22. Maij 1615.

SVMMARIA.

1 *Tutor non poteſt imponere cenſum ſuper rebus ſui pupilli, abſque ſolemnitatibus ſtatutariis.*

2 *Maximè quando ſtatutum procedit vlterius annullando actum aliter factum.*

3 *Cenſus impoſitio dicitur alienatio, & prohibitus alienare non poteſt cenſum imponere.*

4 *Conſanguineus interueniens in contractu ad integrandam perſonam contrahentis tutorio nomine, non ſatisfacit ſtatuto requirenti conſanguineos in contractu pupillorum.*

5 *Mulier contrahens tutorio nomine ſi ſe obliget de proprio, dicitur ſe obligare ſine cauſa, & ideò eius obligatio eſt nulla, ſi non ſeruet requiſita per ſtatutum.*

6 *Impoſitio cenſus facta ſuper re aliena, tanquam facta ſine fundo, eſt nulla.*

7 *Imponens cenſum ſuper re aliena, non tenetur ad intereſſe, ſi emptor cenſus ſciebat fundum illum eſſe alienum.*

8 *Cenſus impoſitus per tutorem ſuper bonis pupilli, ſi ſit pupillo vtilis ſuſtinetur licet in impoſitione non fuerint adhibitæ ſolemnitates ſtatutariæ.*

9 *Intellige dummodo probetur verſio in vtilitatem, & cauſam enunciatam.*

10 *Decretum Iudicis interpoſitum ſuper actu nullo, nihil operatur.*

11 *Imponens cenſum ſuper re minoris, ſi imponat cum debitis ſolemnitatibus, nec tenetur probare verſionem pretij cenſuum in vtilitatem minoris, aliàs ſecus.*

12 *Cenſus ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, non ſuſtinetur ex legitima, quæ iam erat conſumpta.*

DECISIO CCCIX.

IOannes Baptiſta Albetinus, & Marinus de Hortis aſſerentes ſe eſſe creditores q. Petri Pauli de Scalabrinis, tria credita prætendebant contra filios dicti Petri Pauli, eoſque moleſtabant ſuper vna domo, quæ remanſerat in hæreditate patris fideicommiſſo ex teſtamento Nicolai aui paterni dictorum filiorum ſubiecta. Et quia inter alias exceptiones oppoſitas pro parte dictorum filiorum etiam opponebatur in defectu crediti ipſorum agentium, ideò ſub die 30. Martij de anno 1615. dubitaui an conſtaret de credito, & cùm de reſolutione Dominorum non liqueret, Cauſa iterum hodie propoſita, fuit reſolutum quo ad ſcuta trecenta conſtare de credito quo ad reſiduum non conſtare, & quod interim æſtimetur domus, & firmetur ſtatus hæreditatis.

Præſupponi autem debet hæc credita fuiſſe à creditoribus prætenſa vnum ſcutorum ducentorum occaſione cenſus impoſiti de anno 1576. ab Anna matre, & tutrice dicti Petri Pauli, ac aliorum filiorum Nicolai ſuper hac domo. Aliud ſcutorum ſexiginta ratione alterius cenſus impoſiti per eandem Annam de anno 1578. Aliud verò ſcutorum trecentorum impoſitum per dictum Petrum Paulum de anno 1591.

Et quo ad priora duo credita viſum fuit de eis non conſtare, quia illi cenſus fuerunt impoſiti per dictam Annam tanquam tutricem, & curatricem dictorum filiorum Nicolai, quæ etiam ſe obligauit tàm tutorio, quàm proprio nomine, & ideò huiuſmodi impoſitiones non poterant ſuſtineri.

Reſpectu enim pupillorum † non interuenerunt 1
ſolemnitates Statuti Vrbis, *lib.* 1. *cap.* 113. & præcipuè proximiores conſanguinei ſine quibus non poteſt aliquo modo ſubſiſtere dicta impoſitio, cùm ſtatutum † 2
procedat vlterius annullãdo actum aliter factum, *l. non dubiũ*, cùm ibi notat. *C. de leg.* Coin. *conſ.* 151. *n.* 4. *lib.* 4. & in terminis dicti ſtatuti fuit reſolutum *in Romana donationis de Cuppis*, 24. *Maij* 1600. *coram bon. m. Card. Pamphilio.* Nec dubitari poteſt quin dictum Statutum habeat locum in impoſitione cenſus cum imponatur ſuper re immobili, & illius impoſitio † dicatur alie- 3
natio, Corbol. *de cenſ. priuat. ob alienat. num.* 3. adeò quod prohibitus alienare non poſſit huiuſmodi annuos redditus conſtituere, Bal. *in cap. ad audientiam, el ſecundo, n.* 11. *de reſcript.* Tiraq. *de retractu Lignag.* §. 1.

Gloſ.

Gloſ.6.n.5.ad fin.verſ.nec qui poteſt. Follet. *Pract.Cen-
ſuali,in verbo, huiuſmodi cenſus ſuper rebus,n.41.* Rota
dec.480 n.1.& 2.art.1.& dec.121.n.5.part.2. Diuerſ.
& fuit dictum *in Romana inualiditatis cenſus,14.May
1591.coram* Cardinale Pamphilio,*& in Leodienſi cen-
ſus, 29. Ianuarij 1596. coram Orano, & in eadem 15.
Iunij 1597. coram Corduba.*

Nec obſtat quod in primo caſu interuenerit vnus
conſanguineus, & loco alterius fuerit datus curator
4 loco conſanguineorum, quia † vt patet ex lectura in-
ſtrumenti illi interuenerunt ad integrandam perſo-
nam tutricis, quæ ſe obligabat etiam nomine proprio,
non autem pro intereſſe minorum, quorum reſpectu
erant adhibendi, vt in puncto eſt deciſio in *dicta Ro-
mana donationis de Cuſpis*, ante allegata.

Reſpectu verò Annæ tutricis, quæ ſe obligauit
etiã nomine proprio minus quoque dicti cenſus po-
tuerunt ſuſtineri: quia cùm obligatio quo ad mino-
res eſſet inualida, obligatio Annæ de proprio reman-
5 ſit abſque cauſa: † quia tanquam tutrix ipſa non te-
nebatur ſe obligare de proprio pro ſoluendis debitis
teſtatoris. Nec conſtat quod ipſa habuerit releuatorẽ,
& ſic tantò magis apparet quod mulier remanſit dece-
pta contra *Statutum Vrbis,c.151.lib.1.* quod ad euitan-
dũ vt mulieres non decipiãtur, voluit vt cauſa in ſcri-
ptis redigatur, & inſinuetur, ac plenè per Iudicem co-
gnoſcatur, vndè eius obligatio fuit nulla, vt fuit deci-
ſum *in Romana nullitatis obligationis, 24. Ian. de anno
1602. coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio, *& in
Rom.argent. 27.Iunij 1607.coram Reuerend. Bononienſi.*

Vltra quod cum domus ſuper qua dicti cenſus fue-
runt impoſiti ad Annam non ſpectarent, ſed ad eius
6 filios vigore fideicommiſſi auiti, illorum † impoſitio
etiam reſpectu Annæ fuit nulla tanquam facta ſuper
re aliena, & ſine fundo contra Conſtitutionem Pij V.
Surd *conſ.318. num.1.& ſeq.& num.6.verſ.ad id vero,*
& fuit dictum *in Viterbienſi cenſus, 6. Aprilis 1590.
coram* bon.mem. Cardinale Platto.

7 Nec hoc caſu data nullitate cenſuum † intrabat
obligatio ad damna, & intereſſe, cùm ex aſſertione ip-
ſius Annæ in dictis inſtrumentis ſcirent creditores
hanc domum ad filios, non autem ad Annam ſpectare
ad text. in *l.fundus, vbi* Gloſ. *&* Doctor. *C. de eu.ct.*
Aym. *conſ.64. n.4.* Put. *dec.257. n.2.lib.2.*

Non denique ſubſiſtebat quod dicebatur primum
cenſum proprietatis ſcutorum ducentorum fuiſſe
impoſitum pro extinguendis ſocietatibus fideicom-
mittentis, pro quibus ſoluebatur maius intereſſe, &
8 ſic tanquam † vtilem minoribus debere ſuſtineri ſine
aliis ſolemnitatibus, *l. cùm hi, §. eam, ff. de tranſact.*
cùm aliis per Rom. *conſ.316.& 453.* vbi ſi niat hanc
concluſionem in terminis ſtatuti. & plures referens
ſequitur Tiraq. *in ſ. legib. connub.* Gloſ. 8. *numero 76.*
9 Quia † ad huiuſmodi effectum eſſet probanda verſio
in talem extinctionem, cum aliàs impoſitio cenſus ſit
nulla ob non interuentum proximiorum quo caſu
10 nec etiam pro decreto iudicis præſumitur, † & illud
interpoſitum nihil prorſus operatur, ad text. in *d. l.
cum ibi,§.ſi Prætor,* vbi notant Scribentes, Rota *in Fir-
mana dotis,8.Iunij 1601. coram* bon.mem.Penia, *& in
Romana prætenſi erroris, calculi, 21. Iunij 1610. coram*
Reuerendiſſimo Bononienſi.

Non obſtat quod emptor cenſus non teneatur pro-
11 bare verſionem, † quia hoc procederet ſi cenſus fuiſ-
ſet impoſitus cum debitis ſolemnitatibus ſed vbi re-
peritur, prout hic, nulliter impoſitus ſi emptor prætẽ-
dit illum ſuſtinere ex eo, quod verſus fuerit in vtili-
tatem minoris, hoc probare debet, *l.ſi prædiũ,ibi. empt.
autem ſi probare potuerit ad vtilitates ſuas ceſſaſſe pecu-
nias,* vbi Gloſ. *in verbo,probare,l.prædiorum,* & ibi quo-
que *Gloſ.* & vtrobique Salic. *&* Doct. *C.de præd.minor.*

Deciſ. R.R. pro Tract.de Cenſ.

Soc. *conſ.115.n.17.lib.1.* vbi de communi, & fuit di-
ctum *in Romana Caſalis, 23.May 1588. coram* Orano.

Quod autem dicebatur ſatis probari verſionem ex
teſtamento Nicolai in quo ipſe inter alia debita fate-
tur ſe relinquere duas ſocietates officij ſcutorum cen-
tum pro qualibet earum, viſum fuit non concludere
quod pecuniæ acceptæ ad cenſum fuerint conuerſæ
in extinctionem illarum, quia neque hoc dicit inſtru-
mentum, ſed ſolum quod pro extinguenda ſocietate
officij hæreditaria ſcutorum ducentorum, quæ poſt
mortem Nicolai fuerat dicta ipſa Anna alia ſcuta
ducenta pariter ad ſocietatem officij acceperat, & po-
ſtea ad effectum extinguendi iſtam ſecundam ſocieta-
tem fuerunt acceptæ pecuniæ ad cenſum, ſed de iſta
ſecunda ſocietate nullibi conſtat, & poteſt eſſe, quod
illæ primæ ſocietates fuiſſent lucratæ, vel extinctæ ex
aliis pecuniis hæreditariis, vnde intrat regula non
probat hoc eſſe *l.non hoc, C.vnde legitim.*

Quo verò ad alium cenſum ſcutorum trecentorum
impoſitum per Petrum Paulum non controuertebatur
pro parte filiorum eius validitas reſpectu ſolemnita-
tum, ſed dicebatur non potuiſſe per eum imponi ſu-
per iſta domo fideicommiſſo ſubiecta, † nec ſuſtineri 12
ex legitima quam iam antea conſumpſerat, quod pen-
det à verificatione calculi aliàs ordinata, & finietur
ſtatus hæreditatis Nicolai, &c.

*Reuerendiſ. D. Coccino Decano, Romana fidei-
commiſſi de Marganis, Veneris 28.Nou.1608.*

SVMMARIA.

1 *Bona alienata debent imputari in legitimam, & Tre-
bellianicam alienanti debitam.*
2 *Venditio reſoluitur per pretij reſtitutionem.*
3 *Confeſſio facta in fauorem non probat.*
4 *Limit. ſi concurrant coniectura.*
5 *L.ſi teſtamentum,ff.de probat. Limitatur vbi in con-
trarium vigent coniecturæ,& veriſimilitudines.*

DECISIO CCCX.

PRæſuppoſito inter alia, quod Stephanus, & Bapti-
ſta de Marganis ante annum 1554. conſumpſe-
rint legitimam, & Trebellianicam ipſis debitam in bo-
nis Iacobi patris. Dubitaui, an cenſus impoſitus per
dictos Stephanum, & Baptiſtam, de d.anno 1554. ad
fauorem Ioannis à Porta ſuper Caſali Cicognola
ſuppoſito fideicommiſſo eſſet validus, vel nullus, &
Rota cenſuit eſſe validum, quia Ioannes prius eme-
rat certam domunculam in regione Tranſtiberim à
dictis Stephano, & Baptiſta pretio ſcutorum quadrin-
gentorum, quam cùm reperierit eſſe cenſu grauatam,
egit pro conſecutione pretij, & obtinuit. Et cùm Do-
mini Margani non haberent vnde ſoluerent, impo-
ſuerunt cenſum ſuper dicto Caſale, & illum vendi-
derunt Ioanni pro dictis ſcutis quadringentis, vnde
cùm venditio domus eſſet valida: † quia tunc non 1
erat conſumpta legitima, & Trebellianica, & propte-
rea in eas veniat computanda. Aret. *conſ.18. & 19.*
Ruin. *conſ.135.n.11.lib.3.* ſequitur † quod mediante 2
iſta reſtitutione pretij venditio fuit reſoluta, & domus
fuit reſtituta fideicommiſſo, & cenſus impoſitus cen-
ſetur ſubrogatus in locum dictæ domus per prius alie-
natæ, iuxt.not. per Card.Mantic. *de coniect.vlt. volunt.
lib.7.tit.8.n.23.* & bene facit text. *in l.ſi donante,57. in
§.ſi ſponſus, & ibi* Gloſ. *ff. de donat. int.vir.& vxor.&
not.per* Oldr. *conſ.224.num.25. verſ.ad hoc quia,& per*
Crot. *in conſ.123.n.8.& ſeqq.lib.1.*

Neque eſt verum quod non conſtat de alienatione
3 domus facta ad fauorem Ioan. à Porta, & † non cre-
ditur aſſertioni Stephani,& Baptiſtæ grauatorum, *l. qui
teſtamentum, ff. de prob.* Creſc. *dec. 3. n. 6. de conſtit.* Quia
hoc procederent ſi allegaretur nuda confeſſio, & ita
4 loquitur text. in *d. l. qui teſtamentum*, ſed † concurrunt
in caſu iſto coniecturæ, quia cum retrouenditio fuerit
facta ex quo domus non erat libera, prout fuerat pro-
miſſum, ſed cenſu onerata, verè cõſtat de impoſitione
huius cenſus vt habetur in præſuppoſitis, & ſic cùm
conſtet de iſto primordio veritatis, oritur maxima con-
iectura quod confeſſio ſit vera, vt per Alex. *conſ. 18. per
5 tot. libr. 5.* † qui ita limitat diſpoſitionem d. text. *in l. qui
teſtam.* Dec. *conſ. 96. n. 3. verſ. primo principaliter*, vbi
inquit ſufficere in terminis, *d. l. qui teſtamentum*, quod
confeſſio ſit veriſimilis, prout in caſu iſto, quia non
poteſt allegari ratio ad quid hæc confeſſio fuerit facta
cum certum eſſet, quod in reſtitutione erat habenda
rátio omnium alienationum, vt videretur an ali quid
vltra debitas detractiones fuerit alienatum.

Romana, repetitionis dotis, 3. Octobris 1599.
Seraphino.

SVMMARIA.

1 *Res in dotem, æſtimata, data in dominiũ mariti tranſit.*
2 *Maritus non ad reſtitutionem rei in dotem æſtimata,
& in ſolutum data ſed tantum ad pretium tenetur.*
3 *Æſtimatio facit venditionem.*

DECISIO CCCXI.

HAnc cauſam propoſui, vna tantum parte infor-
mante, & Dñi pro maiori parte cenſuerunt, *ſen-
tentiam extra* Rotam *latam eſſe confirmandam*, cùm
cenſus, de quibus agitur, eſſent dotales, & Muttus ma-
ritus ſibi datum promiſit tenere, cuſtodire, conſerua-
re, hypothecando omnia bona ſua in forma.

Vnde potuit D. Pacifica agere ad recuperationem
cenſus; de quo agitur, venditi per maritum, Reu. Mo-
nachis S. Euſebij, tanquam malè alienati, & ideò re-
ſtituendum eſſe, vnà cum fructibus à die moræ litis,
fuit enim difficultas excitata, *an iſte cenſus fuerit datus
æſtimatus, ita vt effectus fuerit proprius ipſius mariti,*
1 cùm regulariter res † data in dotem, æſtimata, tranſeat
in dominium mariti, Ax. Pinell. *lib. 1. part. 3. n. 15. chart.
97.* & fuit reſolutum in vna Spoletana dotis, coram
2 me, Ideóq; poſtea non tenetur ad reſtitutionem † rei
æſtimatæ, & in ſolutum datæ, ſed tantum ad pretium,
l. quoties, & in l. dotem, Cod. de iur. dot. & fuit deciſum
in præd. cauſa Spoletana, & in cauſa Interamnenſi,
fundi dotalis, 30. Febr. 1589. coram Illuſtriſſimo D.
3 Platto. Nam æſtimatio † facit venditionem, *l. plerum-
que, §. ſi ante de iure dot.* Cou. *pract. q. c. 28. n. 1.* & ideò
videndum eſſet, an hoc caſu æſtimatio iſta faciat ven-
4 ditionem. Nam † facto fuit æſtimatus cenſus ad alium
effectum, nempè redemptionis ipſius, quam ſibi com-
petere voluit Dominus Agapetus dotans.

Verum etiam hoc caſu, quod tranſiſſet dominium,
DD. dicebant dari actionem ad pretium, ad text. *in
l. in reb. & ibi* Gloſ. *in verb. æſtimatio, C. de iure dot.* Iaſ.
in §. actionem, num. 74. Inſt. de act. cùm maritus pro
dotis reſtitutione hypothecauerit omnia bona ſua, &
maximè cum probetur eum decoxiſſe.

Verùm cùm hac via agendo cùm D. Pacifica non
poſſit conſequi fructus, ideo neceſſe eſt videre, *an æſti-
matio fecerit emptionem in caſu iſto*, & ita reſolutum.

[*Ex Deciſ. Farinacy collecta.*]

Anconitana, dotis, 27. Nouembris 1598.
Lancellotto.

SVMMARIA.

1 *Forma ſtatuto præſcripta ſeruanda.*
2 *Minor ob enormiſſimam læſionem aduerſus fideiuſſio-
nem ab eo factam, eſt reſtituendus.*
3 *Mandatum non eſſe ſufficiens, vnde colligatur.*
4 *Clauſula*, cum plena, & libera adminiſtratione,
vis.
5 *Priora in ſequentia magis influunt, quam contra.*
6 *Obſeruantia non niſi ex præcedentibus actibus colli-
gitur.*
7 *Illatio ex diuerſis non rectè ſumitur.*

DECISIO CCCXII.

COnſtitutus fuerat cenſus ſuper quibuſdam ſuis
bonis, à D. Carolo de Hippolytis ad fauorem D.
Alexandri Pannaterij, qui d. cenſum per viam recog-
nitionis bonæ fidei ceſſit, & tranſtulit in Reu. patrem
D. Maluaſiam. Deinde cùm idem Pannaterius vigore
cuiuſdam mandati eiuſdem D. Maluaſiæ vellet termi-
nos decurſos exigere à D Carolo, is excepit de extin-
ctione, & reportauit ſententiam pro ſe, quæ poſtmo-
dum fuit reuocata à Reu. patre D. Iuſto, & demum per
appellationem cauſa in Rota introducta fuit dubita-
tum, *An hæc poſterior ſententia eſſet confirmanda*, &
DD. cenſerunt eſſe confirmandam. Extinctio enim
cenſus per Pannaterius fuit expreſsè facta, vigore au-
thoritatis ſibi conceſſæ in dicto mandato, quare cùm
dictum mandatum non eſſet † ſufficiens fuit nulla, 1
& inualida, reſtrinxit enim ſe ad facultatem, quæ ei
data non fuerat. Ideò non poteſt valere, neque hoc
nomine neque alio, Rom. *conſ. 446. n. 7. & conſ. 496.*
Caſſad. *dec. 7. de appell.*

Quod autem mandatum non eſſet † ſufficiens, col- 2
ligitur ex eo, quod erat conſtitutum tantum ad exi-
gendum non autem ad retrouendendum, maximè at-
tentat natura cenſus, qui non poteſt inuito debitore
extingui, & clarum eſt in venditione exigi manda-
tum ſpeciale, *l. procuratore tutorum, de procur. l. procu-
ratorem, C. eodem.*

Nec obſtat, quod mandatum ſit *cum plena, & libera
ſpeciali, & generali adminiſtratione*, quia † hæc clauſula 3
reſtricta eſt per verba præcedentia, & ſequentia ad
præmiſſa, ita vt hæc libera poteſtas non poſſit egredi
fines præmiſſorum, *c. qui ad agendum de procur. in 6.*
Alex. *in l. qui Romæ, §. Callimachus, n. 6. de verb. obligat.
& conſ. 22. n. 10. lib. 1.* Roin. *conſ. 59. n. 3. lib. 4.*

Non obſtat, quod ad ſuſtinendam hanc extinctio-
nem deducitur, D. Maluaſiam approbaſſe quandam
aliam extinctionem factam per D. Pannaterium, vi-
gore d. mandati; nam in ea tria concurrunt, quæ om-
nino tollunt applicationem huius argumenti.

Primum eſt, quod dicta extinctio, & approbatio fuit
facta per 17. menſes, poſt priorem illam, de qua agitur,
ideò non poteſt ab ea deſumi argumentum cum prima
magis influant † ſequentia, quam è contra *gloſſ. in l.* 4
quiſquis, & ibi Bart. *de leg. 3. l. ſi quis ex argentarijs, §. ſi
Titium, & ibi* Iaſ. *de eden.* maximè in materia vſus, &
obſeruantiæ, quæ non poteſt † colligi, niſi ex præce- 5
dentibus actibus, & ita loquuntur text. qui in ſimili
citari ſolent, *in l. vel vniuerſorum, de pignor. & in l. ſi
ſeruus plurium, §. fin. de l. 1. & in l. heredes palam. §. ſi
quid in fin. de teſtament. cum ſimul.* Secundum eſt, quod
in prædicta poſteriori extinctione creditor noluit
confidere ſimplici mandato, ſed voluit, vt Pannaterius
ſe

ſe obligaret de ſuo proprio, & de obtinenda ratificatione. Et hoc bene colligitur tum ex inſtrumento, tum ea fide Notarij, qui de illo actu fuit rogatus. Tertium eſt, quod D. Maluaſia actum illum ratificauit pretio ſibi per Pannaterium tradito, & ſoluto, vnde non po-
6 teſt fieri † illatio ex diuerſis, vulg. *l. Papinianus exul. de minor.* Rom. Aret. & Alex. *citati per Beroum. conſ. 125. num. 16. & 17. lib. 1.*

Quæ verò allegantur de nullitate ceſſionis actus cenſus ex diſpoſitione legis, *per diuerſas, C. de mandat.* non habent locum in ceſſione, quæ fit per recognitionem bonæ fidei, & vbi pecuniæ erant ipſius ceſſionarij, vt fuit pluries reſolutum in Rota, & hoc caret dubitatione.

Quare concluſum, ſententiam Reu. patris D. Inſti eſſe confirmandam.

Romana, cenſus, Veneris, 15. Martij 1577. Seraphino.

SVMMARIA.

1 *Dominium rei prohibitæ alienari, an dicatur pleno iure ſpectare ad eum, cui facta eſt prohibitio.*
2 *Differentia inter fideicommiſſum conditionale, & expreſſam alienandi prohibitionem.*
3 *Hæres adiens hæreditatem, cum creditoribus hæreditarijs quaſi contrahere dicitur.*
4 *De euictione non agitur, non ſequuta euictione.*
5 *Limitatio huius regulæ prima, ſecunda, n. 7. & tertia* num. 9. *quarta.* num. 10.
6 *Scientia ex præſentia præſumitur.*
8 *Conuentio expreſſa auget obligationem.*
11 *Emptor re tradita deterioris conditionis eſſe non debet, quam ſi ea tradita non fuiſſet.*
12 *Obligatio rem tradi, in venditione, habet connexam obligationem rem dari.*
13 *Res ita tradenda, vt dominium auocari nequeat.*
14 *Obligatio primaua an per cautionem de euictione præſtanda, & dationem fideiuſſorum extinguatur, &* num. 15.
16 *Dominium in emptorem non transfertur, ſtante prohibita teſtatoris alienatione.*
17 *Fideiuſſores ſub narratiua allegata dati cenſentur, & ideo ſuperueniente noua cauſa liberati.*
18 *Dominij translatio per ſolum fideicommiſſum non impeditur.*
19 *Fideicommiſſo perpetuo exiſtente, per eos qui ſunt in natura, non ſatis cautum videtur.*
20 *Exceptio dubia non releuat.*
21 *Obligatio ſequitur naturam contractus, ſuper quo interponitur.*

DECISIO CCCXIII.

IN cauſa Romana cenſus; inter Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Cardinalem, nuncupatum actorem ex vna, & Illuſtrem D. Hieronymum de Cuppis, reum è cõtra, ſtatus cauſæ ita ſe habet. De anno 1566. Illuſtriſ. D. Hieronymus vẽdiderat Illuſtriſ. Cardinali Cornelio, cenſum quendam ſcutorum 405. monetæ, ſuper quodam ſuo caſali, pro pretio ſcutorum 4500. monetæ, cum narratiua, quod huiuſmodi caſale erat ipſius D. venditoris, & ad ipſum pleno iure dominij, vel quaſi ſpectabat, & nulli alij conceſſum pignoratũ, ſeu quomodolibet alienatum, alienationis latiſſimè ſumpto vocabulo, nec de eo factum eriam, nec apparere quomodolibet aliquem alium contractum, diſtractum, vel quaſi contractum in præiudicium d.

Illuſtriſ. emptoris, & promittebat facere conſentire omnem perſonam necnon ſuſcipere in ſe omnem litem, aliàs volebat teneri de euictione, in forma iuris valida, & ad duplum, & ad omnia damna, & alia, prout latiùs in inſtrumento. Proceſſu temporis cum peruenisset ad notitiam Illuſtriſſimi D. Cardinalis, huiuſmodi caſale eſſe ſubiectum fideicommiſſo, olim facto per bon. mem. Cardinalem Tranenſem, in ſuo vltimo teſtamento; cùm expreſſa alienationis prohibitione, & fideicommiſſo pœnali in d. euentum, cœpit agere aduerſus D. Hieronymum; via executiua coram A.C. pro obſeruatione contentorum in inſtrumento, & cùm eſſem deputatus Iudex ab eodem A. C. decreueram mandatum contra D. Hieronymum, in quo mandabam alternatiuè adimpleri contenta in inſtrumento, vel pretium reſtitui, à quo decreto cum reclamatum fuiſſet, pro parte D. Hieronymi, & addita ſignatura, mihi iterum commiſſum, vt procederem in cauſa ſine præiudicio legitimæ executionis, vt parti petenti ſatisfacerem, licet cauſa non eſſet Rotalis, volui tamen proponere dubium, *An eſſet procedendum ad vlteriorem executionem d. mandati*, & cauſam his propoſui, nempe die Lunæ 11. Mart. 1577. & die 15. eiuſdem menſis, & in hoc quidem negotio plures excitabantur difficultates.

Prima. An Illuſtriſ. D. Hieronymus narraſſet in prædicto inſtrumento quidquam, quod in rei veritate aliter ſe haberet.

Secunda. Dato, quod res aliter ſe haberet, quàm narratum fuerat, An euictione non ſequuta teneretur ad aliquid præſtandum.

Tertia. An ſatisfactum eſſet obligationi per præſtationem fideiuſſorum, qui fuerant ab initio adhibiti.

Quarta. An ſufficeret, quod omnes vocati, qui pro tempore ſunt in rerum natura, alienationi conſentirent.

Quinta. An ratione debitorum per ipſum ſolutorum, & portionis legitimæ poſſet D. Hieronymus ſibi imputare d. caſale, ad effectum ſubſtituendi d. cenſus conſtitutionem.

Sexta. An iſto caſu poſſet procedi executiuè, vigore obligationis in forma Camerali.

Quantum ad *primam* difficultatem fuit dictum quod rei veritas aliter ſe habebat, quam fuiſſet narratum: nam quidquid ſit in illa quæſtione, An dominium rei prohibitæ † alienari, dicatur pleno iure ſpe- 1
ctare ad eum cui facta eſt prohibitio, de qua per Bal. *in l. fœmina, §. illuc. & §. fin. de ſec. nupt.* Aret. *in l. ſi quis, §. 1. num. 7. de acquir. poſſ.* Alex. *conſ. 27. num. 1. tex. in l. fin. §. ſed quia in fi. C. commun. de leg.* in qua quidem quæſtione conſtituere oportet differentiam inter fidei-
commiſſum † conditionale, & expreſſam alienandi 2
prohibitionem, quia poſteriori caſu, opinio Baldi videtur procedere ſine difficultate, vbi agitur de vtilitate, & æſtimatione rei, vt bene animaduertit Aret. *conſ. 19. num. 3.* quod bene applicatur in hoc caſu, in quo talis enunciatio, & aſſertio tendit ad hunc effectum, vt facilius emptor induceretur ad emendum ſuper d. caſale cenſum quidquid ſit ad alium effectum, quo caſu poſſent procedere dicta per Bald. *in l. Iuliana, §. fin. de rei, ven. per l. generaliter, qui. & à quib.* Ruin. *conſ. 138. n. 7. lib. 2.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 3. gl. vn. num. 52. & in l. ſi vnquam, in fin. num. 11.* vbi allegat corruptè Alex. *conſ. 129.* cum ſit 108. cùm aliis. tamen in propoſita facti ſpecie ceſſat omnis difficultas ex quo dictum fuit de iſto caſali, nullum aliud fuiſſe factum, nec quaſi contractum, & tamen contrarium apparet, ex quo. D. Hieronymus adiuerat hæreditatem Cardi-
nalis, & ideò quaſi contraxerat cum † creditoribus 3
hæreditariis, & fideicommiſſariis, *§. hæres, Inſt. de oblig. qua ex quaſi contract.*

Quantum ad *ſecundam* fuit concluſum, quod quã-
4 uis ante euictionem † ſequutam regulariter non poſſit
agi de euictione, *l. qui rem, C. de euict. l. ſi plus, §. mora, ff.
eod.* tamen huic regulæ applicantur limitationes, quę
deſeruire poſſunt caſui, de quo agitur.

Prima eſt, quando venditor vendidit rem alteri
obligatam, quia antequam euincatur, poteſt agi ad in-
tereſſe, vt eſt text. *in l. ſeruus quem, §. fin. de action. empt.
l. ſi hominem, de ſol.* tradunt omnes in *d. l. qui rem,* vbi
Bart. qui optimè deducit intereſſe, ex eo, quod volen-
tes alienare, vel obligare, non poſſunt facilè reperire
emptorem, vel contrahere volentem. Scientia verò D.
6 Hieronymi eſt indubitata, tum ex eo, † quod fuit præ-
ſens confectioni teſtamenti, tum etiam quia prius de
anno 1554. idem D. Hieronymus conſtituerat cen-
ſum 360. ſcutorum, ſuper palatio bon. mem. Cardi-
nalis de Tranis, enunciando fideicommiſſum.

7 *Secunda* eſt, † quando ſpecialiter aliquid promitti-
tur hoc, vel illo pacto ſeſe habere, tunc enim actione
empti poteſt cogi venditor ad illud præſtandum, quia
ex tali narratione, & promiſſione videtur inductus
emptor ad emendum, aliàs non empturus, quæ ratio
colligitur ex text. *in l. ſi quis heres, §. 1. de except. rei iud.
& l. cum eiuſdem, §. interdum, de in diem adiect.* Corn.
8 *conſ.* 226. *n. 3. libr. 2.* & conuentio † expreſſam auget
obligationem, *l. venditores, de verb. oblig.* Cagn. *in l. vni.
n. 14. C. de ſent. quæ pro eo quod inter.*

9 *Tertia,* † In qua DD. omnes concordant, eſt quod
hoc caſu datur etiam actio quanti minoris, Bart. *in l.
cum ſtipulatus ſim. de verb. obligat.* Angel. *in l. ſi ſeruus,
la 2. de cond. furt.* cùm aliis latè cumulatis *in* 24. *deciſ.
Pedem. num. 5.*

10 *Quarta* limitatio, ex qua videtur tolli difficultas,
eſt ex *l. ex his prædijs,* in not. *gl. C. de euict.* vbi vult text.
quod re nondum tradita, ſi reperitur à venditore obli-
gata, poteſt agi actione ex empto, vt liberetur, & etiam
ſi agatur ad pretiũ, poteſt emptor exceptione ſe tueri,
ſubdit *ibi gl.* quod ſi fuerit res tradita, etiam aget em-
ptor actione ex empto, vt liberetur, alleg. *l. creditores,
§. prædium, de act. empt.* ne deterioris conditionis ſit
11 emptor re tradita, quam ſi non eſſet tradita, idem tra-
dit *gl. in l. qui rem,* quam referunt, & ſequuntur Mo-
dern. Pedem. *d. dec. 24. n. 2. verſ. in contrarie, & n. 4.*

Corroboratur hæc limitatio ex eo, quod obligatio
12 rem tradi in venditione † habet admixtam obligatio-
nem, rem dari, Bart. *in l. certi condictio, n. 22. & 23. ſi
cert. pet. & ibi* Dec. *latè n. 11. & 12.* idem Bart. *in l. con-
uentionalib. de verb. oblig.* quoties autem in obligatio-
ne eſt rem dari, poteſt agi vt res libera tradatur, *l. In-
lianus, §. qui fundum, de verb. oblig.* quia tenetur ita da-
13 re, vt dominium auocari † nequeat. Iaſ. *in d. §. qui fun-
dum, num. 5.*

Nec obſtat, ſi diceretur ex eo, quod fuit cautum de
euictione, & dati fideiuſſores D. Hieronymum fuiſſe
14 liberatum † à primæua obligatione. Bart. *in l. cum quis,
§. qui hominem, ff. de ſolut. & in l. ſi quis, aliam n. 2. eod. tit.
quia hoc dictum* Bart. *pulchrè limitatur per Crem. in d.
§. qui hominem,* quem refert, & ſequitur Alex. *in d. §.
15 qui fundum, n. 2. in fin.* vt procedat, † quando non ap-
paret, quod res eſſet obligata, ſecus vero ſi apparet
obligatam eſſe, tunc enim non liberatur venditor ab
obligatione de tradendo.

Hæc verò maximè procedunt in caſu iſto, in quo
16 propter prohibitionem alienationis factam † à teſta-
tore, non potuit dominium transferri in emptorem,
vt communiter tradunt DD. *in l. filius famil. §. diui, de
leg.* 1. ad idem optimà facit Dec. *conſ.* 12. *pro fin.* &
Alciat. *in d. §. qui fundum.*

Quantum ad *Tertiam* difficultatem, An ſatisfactum
ſit per fideiuſſores præſtitos à principio, fuit dictum
non eſſe ſatisfactum, tum ex ſupradictis, quod vbi
apparet, rem eſſe obligatam per fideiuſſores, non ſatiſ-
fieri obligationi de dando, quæ ineſt obligationi, de
tradendo: tum etiam quia fideiuſſores tenentur eadem
actione ad præſtandam rem liberam; quia promiſſioni
principalis, vti principales acceſſerunt, ideò abſurdum
eſt dicere, quod iidem ſint obligati, & obligationem
tollant, ſed & animaduertendum eſt eos fuiſſe rece-
ptatos ſub eadem narratiua, † quod nullus fuerat de 17
iſtis bonis factus contractus, nec quaſi. Ideò cum ſu-
peruenerit noua cauſa, nempè notitia fideicommiſſi,
& prohibitionis alienationis, poteſt agi, donec caueа-
tur in hunc caſum, vt bene deducitur per Pedem. *in d.
dec. 24. n. 2. verſ. 1. & n. 8. verſ. nec aduerſatur.*

Nec obſtat, quod tradit Bald. *in l. ex his prædijs, in
fin.* dum dicit emptorem agere non poſſe, vt ſibi ca-
neatur, quia loquitur in obligatione conditionalis
fideicommiſſi, ſed etiam prohibitio alienationis, quæ
impedit dominij tranſlationem, quæ † per ſolum fi- 18
deicommiſſum non impeditur, licet reuocabilis ſit.
Caſt. *conſ.* 370. *lib.* 2. Præterea loquitur quando vendi-
tor idoneus erat facultatibus, de qua quantitate hic
propter fideicommiſſum ambigi poteſt, & ita intelligit
dictum Bal. Afflict. *dec.* 24. *circa fin.*

Quantum ad *quartam* difficultatem, fuit quoque
dictum, cùm fideicommiſſum ſit perpetuum, quod
non eſt ſufficienter cautum Illuſtriſſimo Cardinali
per conſenſum præſtitum per iſtos, qui † ſunt in te- 19
tum natura, & ideò difficilè eſt inuenire modum ca-
uendi. Dec. *conſ.* 128. Præterea iidem conſentientes
huic alienationi propter prohibitionem alienationis
cadunt à iure ſuo, vt fuit reſolutum in illa Romana
vinearum, coram Reuer. patre D. Decano, & ita eorum
conſenſus non reddit ſecurum Cardinalem.

Quantum ad *quintam* difficultatem, ſi exceptio D.
Hieronymi eſſet liquida, non diſpliceret DD. quod
ſatis diceretur proſpectum indemnitati Cardinalis, ſed
quia non fuit confectum inuentarium dato etiam,
quod Hieronymus fuerit legitimatus & poſſit petere
legitimam, tamen non conſtat neque de quantitate
bonorum, neque de quantitate legitimæ, ideò cum ex-
ceptio † non ſit clara, non releuat, vt alias fuit reſolu- 20
tum in vna Tiburtina, Caſalis, coram Robuſterio, 24.
Nou. 1574. quod onus probandi, quod non fuiſſet
plus conſequutus legitima, incumbebat alleganti de-
tractionem legitimæ ſibi deberi.

Sexta, & vltima difficultas, an poſſit procedi exe-
quutiuè, ſublata videtur ex his, quæ deducta fuerunt:
nam in effectu fuit aſſertum caſale eſſe liberum, &
fideicommiſſo oon ſubiectum cùm fuerit dictum nul-
lum fuiſſe de ea factum contractum.

Propterea cum iſta obligatio fuerit oppoſita ſuper
contractu emptionis, † vtique ſortitur eius naturam,
l. ſi ſtipulatus. de verb. oblig. notant. DD. *in rubr. eiuſd.
tit.* Si ergo agi poteſt ex empto, ad primæuam obliga-
tionem de tradendo, vt fuit deductum poterit agi
etiam executiuè, vigore obligationis Cameralis, ap-
poſitæ ſuper dicto contractu, & ex his virtualiter ſu-
blata ſunt omnia, quæ in contrarium deducta fuerunt,
viſáque hæc ſententia DD. maxima æquitate niti,
cùm ex cautionis præſtatione nullum afferatur præ-
iudicium D. Hieronymo, & eius vera omiſſione vi-
deatur ſuos principales Illuſtriſſimi D. Cardinalis
periclitari. [*Ex Deciſ. Farinacij collecta.*]

Romana, cenſus, 7. Ianuarij 1597. Penia.

SVMMARIA.

1 *Alienatio rerum Eccleſiaſticarum vt validè fiat, quæ
requirantur.*

2 *Bene*

2 *Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione rerum Eccleſiaſticarum interuenire debet.*
3 *Cenſus vt impoſitus validè dicatur, de iuſta cauſa impoſitionis conſtare debet.*
4 *Præſcriptio quanta in impoſitione cenſus Eccleſiaſtici requiratur.*

DECISIO CCCXIV.

PRæſupoſito inſtrumento annui cenſus ſcut. 72. auri, in auro, ſub die 25. Febr. 1561. Alemano de Romulis venditi pro pretio ſcut. 1040. ſimilium, & ſtante inſtrumento ſolutionis pretij ſupradicti cenſus ab illo de Romulis exburſati factæ d. Archipresbytero pro executione alterius cenſus eiuſdem pretij vt aſſerebatur aliàs ſub 1. Ion. 1551. impoſiti ad fauorem duorum fratrum, & eiuſdem presbyteri.

Nec non re iudicata tam ex conformitate duarum conformium Rotalium ſuper nullitate prædicti cenſus, ſub 21. Febr. 1561. impoſiti, quam etiam ex lapſu fatalium, & lapſu temporis ad petendam reſtitutionem in integrum.

Et alio inſtrumento annui cenſus ſcut. 48. ſimilium ſub 1. Iun. 1552. ad fauorem duorum fratrum prædicti Archipresbyteri, per ipſum Archipresbyterum, & quinque Canonicos ſupradictæ Eccleſiaſticæ impoſiti nouiſſimè producto.

Et commiſſione manu Sanctiſſimi ſignata vltimo loco in actis præſentata.

Et aliis vtrinque deductis dubitaui, *an conſtaret de bono iure d. Iuliani de Romulis, ita vt aliquo remedio contra Eccleſiam S. Celſi foret ei ſuccurrendum*, & Rota *vtraque parte informante* negatiuè reſpondit cùm enim ad validitatem alienationis rerum Eccleſiaſticarum, vel grauaminis ei imponendi duo copulatiuè requi-
1 rantur, † ſolemnitas videlicet, & iuſta cauſa, ita vt ſi
alterum deficiat, contractus, ſeu alienatio reddatur prorſus inualida. *c. cum reb. Eccl. non alien. lib. 6.* Clem. *1. eod. tit.* Abb. *in cap. 1. num. 17. de reſtit. in integr.* Barb. *conſ.* 48. *num.* 3. affirmans communem, hanc opinionem, quam Rota fuit etiam amplexa ſemper,
2 & pro ſolemnitate beneplacitum † Apoſtolicum
interuenire debeat, vt *in extrauag.* Paul. 2. *incip. ambitioſè tit. de reb. Eccl. non alien.* Nauar. *in comm. de alienat. rer. Eccl. n. 14.* Et in caſu propoſito non conſtaret, quod in impoſitione alicuius ex dictis cenſibus adhibita fuerit prætereà ſolemnitas, & conſequenter cenſus eſſent validi, non poterat de bono iure Iuliani conſtare, Couar. *lib. 2. var. reſ. c. 17. n. 2.* & fuit ſæpè in Rota deciſum.

Et ex hoc capite dicebatur, quod quamuis pro parte Iuliani doceretur de iuſta cauſa impoſitionis cenſuum, quia tamen non conſtabat de legitima ſolemnitate, conſiſtere cenſus non poterat, & ex hoc potiſſimum fundamento ſuſtinebantur deciſiones hucuſque factæ, & ſententiæ Rotales pro Eccleſia ſancti Celſi latæ.

3 Supradictis accedebat, quia neque de † cauſa iuſta
impoſitionis cenſuum conſtabat, facta videlicet pro extinguendo cenſu maioris ſummæ quam neceſſe erat vt pro parte Iuliani probetur verſio Iuliani in cauſam Eccleſiæ. Couarr. *c. 17. n. 3.*

Rurſus reſpectu cenſus ſcut. 84. idem fuit iudicatum, quia, licet in inſtrumento reperto diceretur, cenſum fuiſſe impoſitum pro ſoluendis Eccleſiæ debitis, tamen non conſtabat, niſi ex aſſertione Archipresbyteri, & quinque Canonicorum. quorum aſſertione non probatur..... in materia prohibita Tiraq. *in reg. comm. gl. 5. num. 113. 114. & 116.* Idem *in leg. ſi vnquam in verb. donatione largitur, num. 89. & ſeqq. cap. de reuoc. donat.*

Et antiquitate temporis non poterat præſumi iuſta cauſa, quia nondum elapſum fuerat tantum tempus, Alex *conſ. 50. incip. in cauſa, & lite. n. 6. & 7. lib. 5.* Dec. *conſ. 432. n. 22.*

Neque beneplacitum Apoſtolicum, † quia vltra 4
quod non fuerat in impoſitione cenſus reſeruatum, ab anno 1562. vſque ad ann. 1584. quando Canonici ceperunt excitare de nullitate lapſi niſi 24. anni, & tamen 30. anni requirebantur.

Denique placuerunt D. reſponſiones datæ per informantes Eccleſiæ S. Celſi, &c.

[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

Romana turris Bubalaccia, Lunæ 7. Nouembris 1575. Seraphino.

SVMMARIA.

1 *Subſtantia actus remota, ipſe actus remouetur.*
2 *Pacta contractus appoſita, ſi non ſunt contra ſubſtantiam, ſed accidentia ſaltem concernunt, quamuis illicita ſint, non tamen contractum inutilem reddunt.*
3 *Pacta appoſita contra formam Bullæ Papalis pro non appoſitis habentur.*

DECISIO CCCXV.

FVit reſolutum, *Pactum appoſitum in contractu cenſus, quod venditor teneatur infra 4. annos in totum redimere cenſum, vitiare contractum cenſus* per reg. *c. fin. de condit. appoſ. cum ibi not. l. per ſeruum §. fin. de vſu. & habit.* Bald. *in l. pater de adopt.* Bart. *in l. 2. n. 3. C. de iur. emphyt.* DD. *in Authent. ingreſſ. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* huius concluſionis inter cetera potiſſima ratio eſt illa, quam tradit Bald. *in c. 1. §. fin. n. 7. per quos fit.* quia pactum hoc in ipſo contractu cenſus appoſitum reddit ad perimendum ipſum actum, cum ſit contra ip-
ſius † actus ſubſtantiam, qua re mota remouetur ipſe 1
actus. Abb. *in d. c. fin. n. 4.* deficit enim conſenſus, qui requiritur pro ſubſtantia ipſius actus: Itaque videtur vel quod partes voluerint facere actum eluſorium, *l. an inutilis. in pr. de accept.* vel quod voluerint in aliam ſpeciem contractus conſentire, aut in caſu propoſito, in quo potius videtur, quod voluerint contractum pignoris, vel fœneratitium à iure reprobatum conſtituere, vt per Laur. de Rodulph. *in tr. de vſur. p. 2. q. 61.* Guid. Pap. *deciſ. 447.* cum aliis per informantes allega-
tis, vbi verò † pacta non ſunt contra ſubſtantiam ſed 2
circa accidentia, tunc quamuis ſint illicita, vitiantur, & non vitiant; conſenſus enim circa ſubſtantiam contractus non deficit.

Non obſtat text. in *l. non precariò, de precar.* tum quia illud potius eſt contra naturalia, quàm contra ſubſtantiam, & multi ex DD. tenuerunt, tum etiam quia non præcedit, vbi pactum facit, vt contractus in aliam ſpeciem tranſeat, qui eſt caſus noſter, ita poſt Bart. *in l. vbi ita donatur. de donat. cauſ. mort.* tradunt. Scribent. *in d. auth. ingreſſi.* Dec. *conſ. 293. in fin.* Cagn. *in l. contractus. n. 20. de reg. iur.*

In iſto caſu res tranſit ſine difficultate nempè quod pactum vitiatur, & non vitiat ſtante conſenſu vtrinſ-
que partis, quod appoſita contra † formam Bullæ pro 3
non appoſitis habeantur aliàs huiuſmodi pactum, quod pro non appoſitis habeantur, fruſtra occuparet membranas.

[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

Beneuentana, cenſus, Veneris 16. Decembr. 1594.
Mantica, ſeu Pamphilio.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumento publico contenta vera præſumuntur*
2 *Inſtrumentum dicitur probatio euidens, & rem certam & manifeſtam facit.*
3 *Probatio etiam contra publicum inſtrumentum admittitur: ſed apertiſſimè ea ſit oportet.* n. 5.
4 *Teſtes examinati parte non citata, & ſine interrogatoriis fidem non faciunt.*
6 *Confeſſio facta à procuratore, ſine ſpeciali mandato ad confitendum, reuocari poteſt.*
7 *Commiſſio ſenatoria non præſentata, nec in iudicium deducta confeſſionem non facit.*
8 *Iurans, omnia in inſtrumento contenta, vera eſſe, non poteſt agere in iudicio, ante iuramenti illius relaxatione.*
9 *Cenſus niſi ſuper certis rebus imponatur, nullus eſt.*
10 *Appoſita ex abundanti, obeſſe non ſolent.*
11 *Proteſtatio, vt appoſita pacta contraria conſtitutioni Papali pro non appoſitis habeantur, efficit, vt contractus aſque hac inualidus, ſuſtineatur.*

DECISIO CCCXVI.

PLacuit DD. ſententiam A.C. eſſe renocandam, quia
cenſus de quo agitur ſecúdum ea quæ proponuntur
ſuſtinetur. Nã, quod ſcriptũ eſt in publico inſtrumento,
pecuniam fuiſſe numeratam, præſumitur eſſe
1 verum † Bald. *in l. ſciendum, n. 3. de verb. obligat. & in authent. ſi quis in aliquo n. 11. C. de edend.* Bald. *in l. 1. n. 15. in fin. de teſtament.* Alexand. *conſ. 53. n. 1. lib. 7.* vnde etiam inſtrumentum publicum dicitur euidens
2 probatio, & † facit rem certam, & manifeſtam. *c. cum dilecti, ibi not.* Abb. *n. 2. de donat.* Bart. *in l. 1. in princ. n. 8. ff. de oper. non. nunc.* Bald. *in l. intereſt. n. 2. de ſolut.* Alex. *conſ. 135. num. 5. lib. 6.* Dec. *conſ. 423. n. 9. cum ſeq.* Soc. iun. *conſ. 127. n. 7. lib. 3. & conſ. 1. n. 49. lib. 4.* & ideò vbi eſt caſus inſtrumenti ceſſat omnia diſputatio, vt dicitur de caſu legis Cra. *conſ. 31. in fin.*
3 Non obſtat quod contra † publicum etiam inſtrumentum probari poſſit. *l. cum Ioannes de fide inſtrum. l. iuris gentium, §. quod ferè, & ib. not.* Iaſ. *n. 1. ff. de pact.* & quòd teſtes deſcripti in inſtrumento deponant pecuniam non fuiſſe numeratam, ſed ſolum demonſtratam neque etiam qui cenſum vendiderunt fuiſſe receptam, quia non fuerunt legitimè examinati, ſed
4 pro informatione Curiæ parte non citata, † & ſine interrogatoriis recepti, & ideò nullam faciunt fidem niſi iuridicè fuerint recepti, *c. 1. de teſt. l. ſi quando C. eod.* Bart. *in l. vlt. de quaſt.* Sal. *in l. vlt. in fin. C. eod.* Alex. *conſ. 180. n. 7. lib. 2.* Cyn. *conſ. 134. n. 3. lib. 4.* & contra
5 inſtrumentum publicum apertiſſima † requiritur probatio. *d. c. cum Ioannes, de fid. inſtr. l. optima C. de contrah. ſtipul. §. velim. Inſt. de inut. ſtipul.*
Non obſtant Confeſſiones, quia fuerunt renocatæ
6 nam cùm factæ fuerint † à procuratoribus ſine ſpeciali mandato, ad confitendum, & non docto de errore poſſunt reuocari. Rot. *dec. 19. de proc. in nou.* Ægid. *dec. 118.* Put. *deciſ. 171. n. 2. lib. 3.* Fel. *in c. 1. n. 14. vt lit. non conteſt.* Pariſ. *conſ. 115. n. 18. & ſeq. lib. 1.*
Neque etiam obſtat confeſſio, quæ dicitur ex commiſſione ſenatoria obtenta ab ipſis Dominis de paterno, quia non conſtat ab eis, vel de eorum mandato fuiſſe impetratam, neque id præſumitur, cum ad eam impetrandam modica requiratur impenſa. Sarment. *reg. de annua poſſ. q. 32. n. 6. verſ. contraria verò opinio.* Orad. *dec. 80.* Put. *dec. 219. n. 2. lib. 3.* Pereg. *dec. 44. lib. 1. & dec. 7. lib. 2.* neque etiam dicta commiſſio fuit præſentata, & in iudicium deducta, & ideò † nulla ex eo 7
confeſſio dici poteſt.
Accedit etiam quod D. Titi, qui opponunt contra hoc inſtrumentum, & dicunt pecuniam non fuiſſe numeratam, nec ſibi traditam, & conſequenter contractum eſſe ſimulatum, ſeu vſurarium, iurarunt omnia contenta in inſtrumento eſſe vera, ideò cum prius abſolutionem à iuramento, † non obtinuerint, tanquam 8
periuri à iudicij lumine debent repelli, *c. dilecti, & ibi* Abb. Fel. & alij *notant. de except.* Rip. *in c. except. n. 4. de reſcr.* Cran. *conſ. 7. n. 12.*
Neque etiam obſtat, quod cenſus non fuiſſet impoſitus ſuper certo corpore re immobilis vt requiritur à conſtitutione fel. recor. Pij V. quia ex lectione inſtrumenti hoc obiectum tollitur; nam cenſus fuit impoſitus ſuper quadam vinea, & quibuſdam domibus certis finibus circumſcriptis, & poſtea dictum eſt, & ſuper omnibus & quibuſcunque bonis, vnde cum certa corpora fuerint expreſſa vtile per inutile † non 9
vitiatur. *c. vtile de reg. iur. lib. 6. l. 1. §. ſed ſimili de verb. oblig.* & illa verba *ſuper omnibus & quibuſcunque bon.* ex abundanti ſunt adiecta pro faciliori cenſus exactione quæ autem ex abundanti interponuntur † obeſſe non 10
non ſolent. *l. item, §. procuratori, verſ. quid tamen, ff. de neg. geſt. l. teſtamentum non ideo, C. de teſtam.*
Neque etiam obſtant aliæ conuentiones, quæ d. Conſtitutioni Pij V. ſunt adiectæ, ſuper conſtitutione cenſuum videntur repugnare, † quia cenſus eſt 11
conſtitutus cum expreſſa proteſtatione, quod contrahẽtes intendunt dictam Conſtitutionem obſeruare, & non aliter, nec alio modo contrahere, & ideò quodcunque pactum fuit appoſitum contra tenorem illius Conſtitutionis, perinde habetur, ac ſi non eſſet ſcriptum in inſtrumento, quoniam hæc verba inducunt formam, *l. non aliter, in princ. de l. 2. l. qui heredi. §. vltim. de cond. & dem. l. non aliter. ff. de adopt.* & ita in hac ſpecie fuit reſolutum coram R.P.D. Orano, 13. *Nouembris* 1589.
[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

Calaguritana, Cenſus, Lunæ 29. Aprilis 1602.
Seraphino.

SVMMARIA.

1 *Contractus ex pacto adiecto, ſubſtantiam eius concernente, vitiatur, ſecus in eo quod circa accidentia ſolum verſatur,* & n. 2.
3 *Principis factum à contrahentibus præuideri nequit.*
4 *Pactum circa accidentia contractus verſans, eueniente conditione, vitiatur, ſaluo remanente contractu.*

DECISIO CCCXVII.

FVit propoſita cauſa ſuper pacto in contractu cenſus appoſita, *An ſit contra contra conſtitutionem felicis recordationis* Pij V. *ita vt reddat contractum cenſus fœneratitium, vt propter illud fructus ſint in ſortem computandi.* Pactum verò ſub his verbis eſt conceptum: *Item ſub conditione expreſſa, quod ſi ſua Maieſtas, & Reges ſuæ Maieſtatis ſucceſſores mandauerint, quod redditus, vel cenſus cariores fiant, quam ad rationem 14. morapetinorum pro quolibet millenario, lege pragmatica, vel prouiſione quam ſuper præmiſſis dari vel fieri mandauerint, quod in tali caſu ſit in electione DD. Petri Garlia. & eius vxoris, vel illius, qui ab eis titulum, & cauſam ad hunc cenſum habuerit, quod DD. Decanus, & Capitu-*

lum

*lum debeant illis reſtituere morapetinos & pretium prin-
cipale huiuſmodi cenſus, vna cum fructibus decurſis, vſ-
que ad illud tempus, vel concedere eis illam in futurum,
iuxta formam, & pro pretio, quod continebitur in tali pra-
gmatica lege, vel prouiſione.*

Examinatis itaque conditionibus huius pacti, Domini cenſuerunt, *ex eo contractum non reddi fœneratitium, neque propter illud fructus in ſortem eſſe computandos.*

Nam iam fuit in examine aliorum pactorum con-
cluſum ea tantum pacta contractum cenſus annulla-
1 re, quæ ſunt contra † ſubſtantiam cenſus ita vt im-
pediant eiuſdem creationem faciendo contractum
tranſire in aliam ſpeciem contractus, vt fuit dictum
coram me, in cauſa Romana, Turris Bubalacciæ. 7.
Novembr. 1575. quam ampleaa fuit Rota in Bono-
nienſi cenſus coram R.P.D. meo Pamphilio, 26. Iun.
2 1600. Pacta verò, quæ † ſunt circa accidentalia vitia-
ri, non vitiari, non vitiare, & fuit allegatus Titius *lib.
1. ſing. reſponſ. c.* 18. quia hanc materiam benè explicat.

Pactum autem de quo agitur, verſari merè circa accidentalia, patet, quia pendet ab incerto quodam euẽtu, qui fortaſſe nunquam erit in rerum natura, & ideò non facit quominus cenſus à principio non habeat ſuam formam ſubſtantialem benè & legitimè conſtitutam, neque eſt contra ſubſtantiam, venditionis, quod alio caſu reſcindatur, & reſoluatur, vt probatur *toto titulo de reſcinden. vendit.*

Neque obſtat quod expreſsè prohibita ſint in Conſtitutione Pij V. pacta continentia vt pretium cenſus ab inuito, aut ob pœnam, aut ob aliam cauſam repeti poſſit, quia vt tum dictum fuit noluit Pius V. quod omnia pacta indiſtinctè annullaret contractum, ſed illa tantum quæ reſpiciunt formam ſubſtantialem, & ideò in contractu irritanti ait contractus ſub alia forma celebrandos fœneratitios iudicamus.

Et hoc eò magis eſt dicendum, quia non videtur
referenda prohibitio ad hunc caſum prouenientem ex
3 facto Principis, cui † contrahentes aliter præuidere
non poſſunt, ſed ad pacta dependẽtia ex facto contra-
heotium, qui in pœnam, vel alia de cauſa ſibi reſerua-
runt facultatem repetendi ſortem: illud enim proue-
niret à mera voluntate, & diſpoſitione emptoris cen-
ſus. Gabr. *conſ.* 158. *lib.* 1.

Præterea pactum non continet præciſam conſtitutionem pretij in caſu pragmaticæ Regiæ, ſed alternatiuè prouidet, vel quod poſſit repetere pretium, vel concedere in futurum, iuxta formam pragmaticæ. Vnde non improbabiliter dici poteſt, habere locum concluſionem illam, quod in alternatiuis, quando vna pars eſt licita, alia verò eſt illicita, alias inutilis, non vitiatur obligatio in totum ſed reſoluitur in ſimplicem licitam, & vtilem permiſſionem. *l. ſi duo rei, & ibi* Bart. *& poſt eum* Caſtr. *n.* 3. Alex. *&* Iaſ. *n.* 5. *de verb. obl.* Aret. *conſ.* 121. *in fin.*

Quinimo videtur hoc pactum quodammodo non conforme diſpoſitioni Bullæ in ea parte, in qua prohibet pretium conſtitutum ex aliqua cauſa, vel accidenti minui, vel augeri, *in d. §. declarantes.*

Sed, & quatenus etiam poſſint ex principis in-
dulgentia fructus cunuenti in conſtitutione cenſua
ad minorem ſummam reduci, & non ideò poſſit ab
emptore diſcedi à contractu, & repeti pretium, tamen
4 hoc pactum ſemper verſatur † circa accidentalia, &
vitiabitur, non autem vitiabit contractum, *vt ſupra
eductum eſt.*

Quare concluſum, *ex hoc pacto contractum non reddi fœneratitium, neque conuertendos eſſe fructus in ſortis diminutionem.*

[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

*Anconitana bonorum, de Rinaldinis, Veneris 15.
Maij 1602. Pamphilio.*

SVMMARIA.

1 *Obligatio generalis ad bona alienari prohibita non extenditur.*
2 *Prohibitio teſtatori ius creditoris non impedit.*
3 *Caducitatis pœna non habet locum niſi præuia declaratione illius per ſubſtitutum.*
4 *Pœna à teſtatore fideicommiſſo adiecta vt locum habeat, dolus, & animus ſubuertendi fideicommiſſum requiritur.*

DECISIO CCCXVIII.

FVit reſolutum, *per impoſitionem cenſus factam à D.
Ioan. nullam fuiſſe incurſam caducitatem.* fuit enim
impoſitus ſuper prædio in *contrada Montagnoli* quod
licet an Andrea de anno 1498. fuit prohibitum alie-
nari ſub pœna caducitatis, eius tamen pars erat libera
ab hoc onere, quia idem prædium fuerat de an. 1506.
ab eodem teſtatore obligatum ita vt efficeretur fun-
dus dotis vxoris Angeli ſui filij, cui à fratribus in di-
uiſione poſt obitum teſtatoris, pro dicta dote fuerat
certa illius portio aſſignata iuxta obligationem teſta-
toris, & cùm cenſus fuerit ſimpliciter impoſitus ſu-
per predio, cenſetur ad euitandam caducitatem ſolum
impoſitus ſuper portione libera, maximè quod eſt ca-
pax cenſus modicæ quantitatis ſcutorum centum:
generalis enim † obligatio non extenditur ad bona 1
prohibita alienari, Bart. *in l. Codicillis, §. inſtitut. n.* 15. *ff.
de l.* 2. *cum alijs per* Gabr. *concl.* 11. *de regul. iur.* & aliena-
tio facta ab hærede grauato cedit in portionem, quam
grauatus detrahere poteſt, vt tradunt Doctores com-
muniter *in l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad Trebellian.* & in
iſtis terminis cenſus impoſiti ſuper bonis fideicom-
miſſi fuit reſolutum coram bon. mem. Orano, ſub die
26. Februar. 1586. in cauſa Peruſina fideicommiſſi de
Americis.

Neque obſtat, quod prædium fuerit ab ipſomet
D. Ioan. & fratribus vigore ſententiæ Rotalis recupe-
ratum vti fideicommiſſo ſubiectum, quia ſententia lo-
quitur etiam de bonis fidecommiſſo non ſubiectis,
quæ omnia erant ipſis relaxanda propter dotes, quas
Rota ad euitandum lites ſuper æſtimatione terrarum
mandauerat ſolui ex proprijs pecunijs iſtorum fratrũ
illis mulieribus qui iuxta formam teſtamenti de bonis
liberis, & deinde de proprijs ipſorum hæredum, &
in ſubſidium de bonis fideicommiſſi dotare debebant,
& re vera de hoc prædio pro quantitate, quæ alias
fuerat Angelo aſſignata pro dote ſuæ vxoris, in vim
obligationis factæ à teſtatore, & ſic pro ſoluendo eius
ære alieno, non erat ſubiectum fideicommiſſo, quia
non comprehendit bona ab ipſomet teſtatore obliga-
ta. Bald. *in l. fin. C. de aduerſ. vend. pignor. & in l.* 1. *Cod.
deb. vend. pign. imped. non poſſ.* Soc. iun. *conſil.* 28. *num.* 3.
lib. 2. Prohibitio enim teſtatoris † ius creditoris impe- 2
dire non poteſt, *dicta l.* 1. *Cod. de vend. pig. l. igitur pete,
§. prædium, ff. de leg.* 2. Bartol. *in l. pater filium, ff. de leg.* 3.
tradunt DD. communiter *in l. filiusfamilias, § diui il a.
de leg.* 1.

Accedit etiam quod ſuper hoc prædio poſt obitum teſtatoris fuerant facta diuerſa melioramenta, quæ longè excedunt valorem cenſus. & non comprehenduntur ſub fideicommiſſo, ſed in caſum reſtitutionis detrahuntur, vti libera ab hærede grauato, *l.... domus, de l.* 1. & conſequenter impoſitio cenſus ne incurratur caducitatis, ſaltem debet intelligi ſuper iſtis melioramentis

mentis, quæ poſſunt alienari, & ſufficiunt pro cenſu, vt alias in ſimili caſu fuit deciſum, in cauſa Romana, Caſalis Marſiliani, 19. Iunij 1587. coram Domino meo Seraphino, præſertim, quod inſtrumentum cenſus loquitur de vinea, nuncupata *in Cavaticio*, quam teſtes dicunt fuiſſe plantatam poſt obitum teſtatoris.

Ceſſat propterea in hoc caſu omnis difficultas, quia ante acceptatam caducitatem à Scipione cenſus fuit
3 reſciſſus: cùm enim pœna caducitatis † nō habeat locū, niſi præuia illius declaratione, per ſubſtitutum. Alex. *conſ.* 106. *n.* 4. *lib.* 4 potuit d. Ioan. liberando bona per caſſationem cenſus vel reſciſſionem ex capite nullitatis, ea qua habetur idem effectus liberationis bonorum euitare caducitatem nondum declaratam, iuxta *conſ.* Butr. 34. *n.* 2. quod quicquid de vigore iuris dicendum ſit ex Iaſ. *in l. fin. n.* 135. *C. de iur. emphytent.* Clar. *in §. emphyteuſis, q.* 13. cum aliis in contrarium allegatis, ſaltem ex æquitate, quando alterius conditio deterior facta non fuit, Rota in pluribus cauſis ſæpius ſequuta fuit, cum hoc caſu non reperiatur offenſa mens teſtatoris, Ang. *conſ.* 169. *n.* 169. *de locat.* Soc. iun. *conſ.* 28. *n.* 5. *lib.* 2. & fuit reſolutum coram D. meo Seraphino, in cauſa Lemorenſi Caſtri 10. Decembris 1576. & in d. cauſa Romana Caſalis Marſiliani, 29. Iunij 1587. & 16. Maij 1588. coram Blanchetto, in cauſa Romana Theodozis 17. Aprilis 1592. vbi aderat arctior, & ſtrictior prohibitio alienationis, & coram b. m. Orano, in d. Peruſina.

Præſertim, quod impoſitio cenſus fuit facta cum expreſſo pacto redimēdi quandocumque, quod etiam intrat ex natura contractus, iuxta conſtitutionem fel. record. Pij. V. & hoc pactum expreſſum facit, vt redemptione quandocumque ſecuta, non attendatur ſequēs accepta deuolutio, ſed habeatur perinde, ac ſi res nunquam fuiſſet alienata, vel hypotheca, vt tradit. Dec. *conſ.* 88. *n.* 3. *quem refert, & ſequitur* Cagn. *in l.* 2. *n.* 174. *C. de pact. in empt. & vend. & faciunt ea, quæ notant idem* Dec. *in conſ.* 239. *n.* 11. & Tiraq. *de retract. conuent. §.* 3. *n.* 10. & ita diſtinguitur inter caſum redemptionis, ex cauſa merè voluntaria ſuperueniente & ex cauſa antecedente neceſſaria, ex qua præſeruatur omne ius, quod partibus competit, & hanc diſtinctionem tenuit Rota in d. cauſa Romana, Caſalis; de ann. 1588. & antea in iſtis terminis redemptionis cenſus, in illa Peruſina fideicommiſſi de Americis.

In omnem euentum fuit dictum, ſaltem ab hac caducitate eſſe excuſandum Ioann. qui ex prædictis potuit probabiliter credere licitam ſibi fuiſſe huius cenſus impoſitionem, & ceſſat in ea dolus, † & ani-
4 mus ſubueniendi fideicommiſſum, qui ad effectum pœnæ requiritur, vt fuit dictum in cauſa Peruſina.

[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

Illuſtriſſimo D. Cardinale Seraphino, Calagurritana Cenſus, Luna 20. *Aprilis* 1602.

SVMMARIA.

Cenſus non redditur fœneratitius, & nullus, ex pactis quæ non ſunt contra ſubſtantiam contractus ſeu tantum circa accidentalia, n. 2. 3. & 4.

Cenſus dicitur vſurarius, & illicitus ex pacto, quod venditor teneatur aliquo modo illum redimere contra ſuam voluntatem. Declara. vt n. 4. & 5.

Alternatiua obligationes, quando vna pars eſt licita alia vero illicita, nunquid vtilè, per inutilè vitiatur, n. 6.

DECISIO CCCXIX.

FVit propoſita cauſa ſuper pacto in contractu cen-
1 ſus appoſito, An ſit contra conſtitutionem fel. rec. Pij V. vt reddat contractum cenſus fœneratitium, vt propter illud fructus ſint in ſortem computandi. Pactum verò ſub his verbis eſt conceptum: Item ſub ditione expreſſa, quod ſi ſua Maieſtas, & Reges, ſuæ Maieſtatis ſucceſſores mandauerint, quod redditus, vel cenſus canores fiant, quam ad rationē quatuordecim morapenitorum pro quolibet milliario, lege, pragmatica, vel prouiſione, quam ſuper præmiſſis dari, vel fieri mandauerint, quod in tali caſu ſit in electione DD. Petri Garzia, & eius vxoris, vel illius, qui ab eis titulum, & cauſam ad hunc cenſum habuerit, quod DD. Decimas. & capitulum debeant illis reſtituere morapenitos, & pretium principale huiuſmodi cenſus, vna cum fructibus decurſis vſque ad illud tempus, vel concedere eis illam in futurum, iuxta formam, & pro pretio, quod continebitur in tali pragmatica, lege, vel prouiſione.

Examinatis itaque conditionibus hujus pacti Do- 2
mini cenſuerunt ex eo contractum non reddi fœneratitium, neque propter illud fructus in ſortem eſſe cōputandos. Nam iam fuit in examine aliorum pactorum concluſum, ea tantùm pacta contractum cenſus annullare, quæ ſunt contra ſubſtantiam cenſus, ita vt impediant eiuſdem creationem faciendo contractum tranſire in aliam ſpeciem contractus, & fuit dictum coram me, in cauſa Romana Turris Bubalariæ 7. Nouembris 1575. quam amplexa fuit Rota in Bononienſi cenſus coram R. P. D. meo Pamphilio 26. Iun. 1600. Pacta verò quæ ſunt circa accidentalia vitiari, non vitiare, & fuit allegatus, Tatius *lib.* 1. *ſingul. reſponſ. c.* 52. qui hanc materiam benè explicat.

Pactum autem, de quo agitur verſari merè circa ac- 3
cidentalia, patet, quia pendet ab incerto quodam euētu, qui fortaſſe nunquam erit in rerum natura: & ideò non facit quominus cenſus à principio non habeat ſuam formam ſubſtantialem bene, & legitimè conſtitutam. neque eſt contra ſubſtantiam venditionis, quod aliquo caſu reſcindatur, & reſoluatur, vt probatur toto reſcind. vend.

Neque obſtat, quod expreſsè prohibita ſint in con- 4
ſtitutione Pij V. pacta continentia, vt pretium cenſus ab initio, aut ob pœnam, aut ob aliam cauſam repeti poſſit, quia vt tunc dictum fuit voluit Pius V. quod omnia pacta indiſtinctè annullarent contractum, ſed illa tantum quæ reſpiciunt formam ſubſtantialem, & ideò in contractu irritanti ait, contractus ſub alia forma celebrandos fœneratitios iudicamus.

Et hoc eo magis eſt dicendum, quia non videtur 5
referenda prohibitio ad hunc caſum prouenientem ex facto Principis, cui contrahentes aliter prouidere non poſſunt, ſed ad pacta dependentia ex facto contrahentium, qui in pœnam, vel alia de cauſa ſibi reſeruarunt facultatem repetendi ſortem: illud enim proueniret à mera voluntate, & diſpoſitione emptoris cenſus, Gabr. *conſ.* 112. *lib.* 1.

Præterea pactum non continet præciſam conſtitu- 6
tionem pretij in caſu pragmaticæ Regiæ, ſed alternatiuè prouidet, vel quod poſſit repetere pretium, vel concedere in futurum, iuxta formam pragmaticæ. Vnde non improbabiliter dici poteſt habere locum concluſionem illam, quod in alternatiuis, quando vna pars eſt licita, alia verò eſt illicita; vel alias inutilis nō vitiatur obligatio in totum, ſed reſoluitur in ſimplicem, licitam, & vtilem promiſſionem *l. ſi duo rei, & ibi* Bart. *& poſt eum* Caſtr. *n.* 3. Alex. & Iaſ. *n.* 3. *de verb. obligat.* Aret. *conſ.* 121. *in fine.*

Quinimò videtur hoc pactum quodammodo non 7
conforme depoſitum Bullæ in ea parte, in qua prohibet pretium conſtitutum ex aliqua cauſa, vel accidenti minui, vel augeri in §. declarantes. Sed, & quatenus etiam poſſint ex Principis indulgentia fructus minui,

con

conuenit in conſtitutione cenſus ad minorem ſummam reduci, & non ideò poſſit ab emptore diſcedi à contractu, & repeti pretium, tamen hoc pactum ſemper verſatur circa accidentalia, & vitiatur, non autem vitiabit contractum, vt ſupra deductum eſt. Quare concluſum, & ex hoc pacto contractum, reddi fœneratitium, neque conuertendos eſſe fructus ſortis in ſortis diminutionem.

[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

R.P.D. Caualerio, Romana Cenſus, Veneris 1. Iunij 1611.

SVMMARIA.

Sententia dicitur iuſta, quæ ex Rota deciſione declarata fuit iniuſta, n. 1.

Cenſus impoſitus ſuper re non capace adhuc ſuſtinetur quando imponens cenſum habebat alia bona, n. 2.

Inuentarij beneficium non ſuffragatur ei, qui in confuſo ſine ſpecificatione pondus, numerum, & menſuram mobilia in eo deſcripſit, n. 3.

Cenſus impoſitus à Canonicis cum licentia Papæ ſub quadam conditione illum extinguendi infra tantum tempus, debet ſic extingui, vt Papa mandauit. n. 4

DECISIO CCCXX.

1 DOmini reſoluerunt, pro informante videlicet ſententiam Rotalem eſſe confirmanda Nam Canonici S. Priſciæ vti hæredes Carlerij cum beneficio legis, & inuentarij præcedente licentia Clementis VIII. fel. mem. conſtituerant cenſum ſcutorum 300. ſortis principalis in fauorem Vidaſchi pro ſoluendo ære alieno hæreditario ſimilis ſummæ conſiſtente in tot ſocietatibus officiorum eúmque poſtea recuſarent ſoluere fructus ſub prætextu, quod cenſus eſſet inualidus, obtinuerunt ſententiam fauorabilem ab Auditore Cameræ, quæ poſtea in Rota præuia deciſione coram R.P.D. meo Manzanedo fuit reuocata, contra quam, cùm nihil opponeretur, ſatis viſum fuit conſtare de iuſtitia illius.

2 Nec viſum fuit obſtare, quod in dicta deciſione reſolutum fuerit pro validitate cenſus, quatenus ſuppetant bona hæreditaria Carlerij, quia in eadem deciſione firmatum etiam fuit, Canonicos teneri docere quod bona non ſuppeterent.

3 Ex his autem, quæ deducta fuerunt, non ſolum non probabatur inſufficientia, immo ex inuentario potius de contrario conſtabat, videlicet, Carlerium reliquiſſe vineam decem perticarum, & alia bona mobilia, quorum aliqua non fuerunt ſpecificè in inuentario deſcriptæ, niſi ſimpliciter duæ capſæ ſupellectilium in confuſo, & ſine ſpecificatione per pondus, numerum, & menſuram. Vnde beneficium inuentarij non ſuffragatur, Roland. *conſ.* 73. *num.* 49. *& ſequent. lib.* 2. Natta, *conſ.* 574. *per totum.* Prætereà Canonici non reddiderunt rationem de aliis mobilibus, quæ ex dicta hæreditate habuerunt Aym. *conſ.* 319. *num.* 5. *verſ.* 3. *dubitatur, &c.* cum aliis adductis *in vna Tudertina fideicommiſſi,* 16. *Iunij* 1608. *coram* R.P.D. meo Manzanedo.

4 Et licet de anno 1599. fuerit data inſolutum cuidam creditori vna petia dictæ Vineæ, & de an. 1606. fuerit facta exequutio ad inſtantiam alterius creditoris pro ſcutis 86. tamen adhuc ſupeıant bona ſufficientia pro ſolutione huius cenſus. Nam vltra reſiduum vineæ, & mobilia ſupradicta dicebatur, per plures annos fuiſſe in eadem vinea venditam fodinam Terræ Puteolanæ, ex qua fuerunt perceptæ plures pecuniarum quantitates, ad hunc effectum ſoluendi, cū Papa mandauerit extingui intra ſex annos, & propterea quod Canonici quolibet anno pro extinctione facienda deberent deponere Scuta 50. Ex quibus, & alia allegatis in ſupradicta deciſione concluſum fuit, ſententiam Rotalem eſſe confirmandam.

[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

R.P.D. Damaſceno, Forolinien. Societatis, Luna Ianuarij 1614.

SVMMARIA.

Societas officij ad rationem duodecim pro centenario inita ſuper officio non vacabili non valet. num. 1. & ſequentibus.

Fructus non vacabilium præſumuntur æquare ſortem principalem in 15. *annis, & ſic reddere ad rationem quinque pro centenario*, n. 2.

Societas officij ſine officio ſuper ſolo periculo vitæ conſtitui non poteſt. n. 3. & n. 5. & 6.

Idem iuris eſt de parte quo ad partem ſicut de toto quo ad totum, n. 3.

Societas requirit ſubiectum communicatiuum lucri, & damni, n. 6.

Pecunia vbi datur vt perpetuo ſit apud recipientem ſortitur naturam emptionis, n. 7.

Emptio, & venditio perficitur re, pretio, & conſenſu, num. 7.

Societas, officij quando contrahitur, pecunia non fit recipientis, ſed remanet ſoluentis ſub ſolo periculo amiſſionis in caſu mortis. n. 8.

Cenſus vitalitij natura eſt, vt pecuniarum dominium ab initio tranſeat in illum, qui conſtituit ſe debitorem cenſus, num. 5.

Sponſionis natura eſt, vt ſolus euentus conditionis habeatur pro cauſa obligationis, n. 9.

Pactum continens vnicam ſummam pecuniarum dicitur indiuiduum n. 10.

Vtile per inutile vitiatur in indiuiduis n. 10.

Societas, in qua capitale ſit ſaluum, omni iure improbatur num 11.

Interpretatio ſemper facienda eſt ſecundum terminos habiles, & ne ſequatur abſurdum n. 12.

Conſuetudo vſurarum permittens attendenda non eſt, num. 13.

DECISIO CCCXXI.

DVbitaui an mandatum A.C. eſſet reuocandum 1 ex deductis pro Ghnochis & Caſtellis, ſatis ſuperque conſtare videbatur officium Cancellariæ Ciuilis Foroliuien. ſuper qua fuerunt factæ ſocietates de quibus agitur eſſe non vacabile, propterea difficultas reducebatur ſolum ad illud an ſocietas ad rationem 12. pro centenario, & ſub periculo vitæ dantis pecunias, vel alterius nominati per eum ſicut communiter fiunt ſuper officiis vacabilibus, ita etiam poſſent fieri ſuper non vacabilibus ſuper quo articulo Domini inhærendo deciſionibus alias in ſimili materia factis, *nempè in alia Forolinien. ſocietatis* 15. *Febru.* 1611. *coram* Illuſtr. Lancellotto *in Romana Societatis officij* 1. *Iul.* 1596. *coram* R.P.D. Corduba, *& in Romana ſocietatis* 14. *Ianuar.* 1613. *coram R.P.D. meo Pamphilio* negatiuam partem amplexi fuerunt moti, quia neque de iure communi, neque ex indulgentia particularium conſtitutionum de hac materia loquentium ſimilis contractus.

Non

2 Noo de iure communi, quia fructus rerum non vacabilium præſumuntur æquare ſortem in 20. annis, & ſic redere ad rationem quinque pro centenario, *gl. in auth. perpetua, verbo ſaſta, C. de ſacroſ. eccl.* Iaſ. *in l. ſi fundum, per fideicom. n. 5. ff. de l. 1.* Rom. *conſ. 369. n. 9. verſ. 2. ſi conſuetudo.* Corn. *conſ. 15. n. 2. lib. 4.* Afflict. *deciſ. 384 in fin.* Nat. *conſ. 498. n. 10.* Crau. *conſ. 189. n. 6. in fin.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1.* Gloſſ. *6. n. 19. vbi de commun*, vnde quod eſt promiſſum vſque ad 12. remanet ſine fundamento res aptæ producere fructum, & ſic erit ex cauſa fœnoris omni iure prohiti.

3 Non obſtat, quod illud plus ſoluatur ratione periculi vitæ dantis pecunias, quia ſicut non licet ſimpliciter committere ſocietatem ſuper ſolo periculo vitæ vt infra dicetur, ita nec licet facere ſocietatem cuius pars ſtet ſuper ſolo periculo vitæ, quia valet argumentum de parte ad partem, ſicut de toto ad totum, *l. quæ de tota ff. de rei vendicat. c. paſtoralis, §. 1. & gl. verb. citationis. de off. deleg. l. iuriſgentium, §. adeò, ff. de pact. l. qui ſcit de vſuris.*

4 Neque eſt verum, quod in officiis vacabilibus pars fructuum ſoluatur ſocio pro periculo vitæ, quia immo ſoluuntur ex eo, quia dicta officia. Ita conſueuerunt reddere, & iſta ratio ſolet exprimi in illorum promiſſione, & taxatione, vt paret ex communi formula prædictarum Societatum, quæ etiam fuit ſeruata in propoſito caſu, *vbi promiſit facere participem fructuum dicti officij, ſed quia quando vbi plures aliquando pauciores, &c. reduxerunt ratam ad rationem* 12. *pro centenario, &c.*

5 Nec tollit aſſumptum, quod ſi dans pecunias non curreret periculũ vitæ minimè haberet 12. pro centenario, quia ſunt conſiderandæ duæ perſonæ diſtinctæ prima eſt ea, quæ vendit officium ſuper qua contrahitur ſocietas, & non eſt dubium quod ipſe non venderet officium tali pretio, quod poſſet reddere 12. pro centenario in perpetuum, & abſque vacabilitate, altera perſona eſt ipſius officialis qui aſſumit ſocium, & iſte non ſoluit 12. pro centenario propter periculum ſocij, ſed quia res ſuper qua contrahitur Societates iſta fructificat, ſocius vero in recompenſum periculi vitæ, ſed currit eum officiali, quod recipit periculum quod ipſe officialis currit cum vendente officium pro ipſo ſocio etenim ſecundum rectum tramitem cum moriente officiali perdatur officium deberet ſocius perdere, capitale implicatum in dicto officio *ad not. in l. cum duobus, §. quidam, ſagariam. ff. pro ſoc. l. Mutius, ff. eodem tit. l. ſi merces, §. vis maior. ff. loc. §. illud, Inſtitut. de loc. &* Cardin. Tolet. *in ſpecie inſtruct. Sacerd. l. 5. c. 40. verſ. immò nec* 4. Rota *in Romana Societ. 19. Ianuar.* 1611. *coram* Illuſtr. Mellino. Sed propter maiorem negotiantium commoditatem, quorum magis intereſt currere periculum propriæ vitæ quàm alterius, quia ſi per propriam mortem mittunt pecunias, ceſſant etiam indigere expenſas adinuentus eſt iſte modus, quod ſocius non currat periculum vitæ officialis cum vendente officium, ſed loco iſtius currat periculum propriæ vitæ cum ipſo officiali, & ſic periculum cum periculo compenſatur Tolet. *vbi ſupra* Rota *in Romana Societatis coram* Illuſtr. Cardinale Mellino. Ex quibus non patet benè inferri de periculo vitæ, de quo in ſocietatibus ſuper officiis vacabilibus ad periculum ſuper officiis minimè vacabilibus, quia in illis periculum eſt extrinſecum, & nihil habet commune cum negocio ſocietatis.

6 Quod autem iam dictum eſt non poſſet fieri ſocietas ſine officio, & ſuper ſolo periculo vitæ probatur quia tanquam ſocietas non poſſet ſuſtineri ex quo deficit ſubiectum communicatiuum aptum reddere lucrum, & damnum, vt eſt neceſſarium in ſocietate *l. verum. §. final. ff. pro ſoc.* Gabr. *conſ. 63. n. 5. & 15. lib. 2.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 6. §. 2. num. 18. tit. 24. n. 35.* Rota *in ſpecie in Romana de Herlis, 1. Nouembris* 1608. *coram* Reuerendiſſ. Attrebaten. *& in Peruſina bonorum* 18. *Decembris* 1609. *coram* R.P.D. Manzanedo.

7 Non etiam poſſet ſuſtineri tanquam cenſus vitalitius, quia vbi datur pecunia, vt perpetuò ſit apud recipientem, & ſic in hoc ſortitur naturam emptionis ex quo pretium ſit recipientis *ad l. ex empto in princ. ff. de act. empt.* & ius exigendi certum quod vita durante poteſt decernere pro re empta & ſic concurrunt tria requiſita ad contractum emptionis, & venditionis nempe res, pretium, & conſenſus de quibus per gloſ. *in l. pacta conuenta, in princ. verbo exceptio. ff. de contrahen. empt.*

8 In iſto enim contractu Societatis ad ſex menſes pretium non fit recipientis, ſed remanet ſoluentis ſub ſolo periculo amiſſionis in caſu mortis, quod verbũ amittere, prout communiter apponitur in ſocietatibus eſt maximè ponderandum, quia ex hoc apparet, quod dominium pecuniarũ remanet apud ipſum dantem, quia aliter non poſſet admittere *ad l. decem ff. de verborum, oblig.* & ſic iſte contractus nihil habet commune cum cenſu vitalitio, in quo dominium pecuniarum amittitur ab initio, & fiunt illius qui conſtituit ſe debitorem cenſus.

9 Non denique ſuſtineretur tanquam ſponſio, vt volunt aliqui, quia in ſponſione ſolus euentus conditionis habetur pro cauſa obligationis, *l. à Titio* ibi *nihil in cauſa eſt, quare ea pecunia conditione expleta non debeatur, ff. de verborum ſignific.* Strach. *poſt* Caſtrenſ. *in terminis ſponſionis ſuper morte tract. de ſponſ. p. 2. n. 7.* & proinde ſecundum hunc contractum pecunia amittenda propter euentum mortis non eſſet danda ab initio, ſed deberet quis recipere præmium ſponſionis puta Scut. 12. & ſe obligare ad centum in caſum mortis, iuxta tertiam ſpeciem ſponſionis, de qua Strach. *vbi ſupra part. 2. n. 4.* & ſic ceſſaret periculum vſuræ, ex quo nullum poteſt conſiderari mutandum, ſed cũ ille qui dat 12. velit ab initio cenſum in manibus ſatis apparet, quod illa 12. non dantur pro ſolo periculo, ſed pro mutuo ſaltem ſimul, & mixtim vnius anni, & maximè perſonæ ſane, & iuuenis cum quibus plerumque fiunt iſtæ ſocietates tanti non valet, vt notum, eſt quæ mixtura illiciti ſufficit ad annullandum totum pactum de ſoluendis 12.

10 Cùm enim pactum contineat vnicam ſummam dicitur indiuiduum Bald. *conſ. 32. n. 1. lib. 2.* Alex. *conſ. 147. num. 2. lib. 7.* Put. *deciſ. 323. n. 1. lib. 7.* Rota *in cauſa Salamantina penſionis coram* Bubalo *relata inter diuerſ. impreſſ. deciſ. 221. n. 1. part. 2. & in Melphien. ſponſionum coram* Cantuccio, *Relat in dec. 33. n. 6. & 18. d. part. 1. & in* Melphien. *fructuum, relat. in deciſ. 709. p. 1.* in indiuiduis autem licitum propter illicitum vitiatur Bart *in l. Græca, §. illud num. 3. ff. de fideiuſſ.* Roman. *conſ. 450. n. 4.* Alex. *conſ. 143. num. 3. lib. 7.* Natta *conſ. 429. n. 29.* Biſign. *deciſ. 4. n. 3. de appell.* Rot. *in dictis dec. 709. num. 10. p. 1. & 33. num. 17. par. 2.* magis in ſpecie Natt. *conſ. 498. n. 1. cum pluribus ſequent.* Rimin. iun. *conſ. 400. num. 116.*

11 Non obſtat ſi negetur officium ſuper quo fuerunt factæ iſtæ ſocietates reddere tantum quinque pro centenario, & aſſeratur immo reddere 12. nam omiſſa magna inueriſimilitudine; quod officia vacabilia, non reddant tantum in illis partibus quantum officia vacabilia in alia, & quod res non vacabilis poſſit tantum reddere maximè liberè ab omni fortuito caſu, vt fuit ſtipulatum in inſtrumento de cuius executione agitur etiam hoc conceſſo incidimus in aliam non minorem facultatem, nempè inæqualitatis, quia officialis ex re participata lucrabitur æquales fructus, & non ſubdit periculum amiſſionis capitalis ſicut ſocius,

eius, quod genus ſocietatis vt ſcilicet capitale ſit ſoluendum eſt omni iure improbatum. *l. ſi non fuerint, cum ibi not. ff. pro ſoc. l. 1. vbi* Bald. *q. 9. n. 11. C. eod. tit. gl. in c. plerique verſ. negotiationibus, 14. q. 3.* Abb. *in c. nauiganti, n. 11. de vſur.* Soc. *de iuſtit. & iur. lib. 6. q. 6. art. 2. verſ. q. & in reſponſ. ad tertium l.* Ant. *in Summ. p. 2. tit. Op. 7.* Caſtr. *conſ. 55. num. 1. & per tot. lib. 2.* Romao. *conſ. 388. n. 7. & 8.* Socin. *conſ. 365. n. 7. lib. 3.* Dec. *conſ. 123. num. 1. verſ. potiſſima.* Cranet. *conſ. 145. n. 18.* Ruin. *conſ. 463. n. 7. & 8.* Rota *in Romana reſciſſionis contractus, 13. Nou. 1518. coram* Oradino Palazz. *qui de veriori, & communiori. in cap. per veſtras not. 6. gloſ. 11. n. 6. de donat. inter vir. & vxor.* de magis approbata, & communi pariter atteſtantur Saſ. *conſ. 174. n. 18. lib. 2.* Lnp. *in d. cap. nauiganti conuent. 3. §. 1. c. 54. verſ. potiſſimè de vſur.* Plot. *in lit. iur. n. 498. verſ. limita primo* Couat. *var. reſol. lib. 3. c. 3. n. 3.* Burſat. *conſ. 350. n. 9.* & ſuper hoc adeſt particularis Conſtitutio Sixti Papæ V. *incip. deteſtabilis auaritia ſub dat. Kal. Nouembr. 1586.*

12 Minus facit, quod quando Papa conceſſit Ciuitati Forolivien. Cancellariam ſub qua ſunt factæ iſtæ ſocietates dederit facultatem creandi ſuper illa ſocietates officiorum quia hoc eſt intelligendum quatenus per Communitatem venderetur ad vitã & ſic concurrentibus terminis habilibus, *iux. notat. in l. graduatim. ff. de mun. & hon.* quia alias dicendum eſſet Papam cõceſſiſſe faciendi ſocietates vſurarias, & iniuſtas, quæ interpretatio non eſt ſumenda, *l. Saluius* Ariſto. *ff. de legat. præſt. l. ex facto, in princ. ff. de vulgar. & pupil.* Bal. *conſ. 91. n. 3. lib. 4.* Rom. *conſ. 91. n. 4.* Crauet. *conſ. 5. n. 14.* Roland. *conſ. 72. n. 43. lib. 3.*

13 Non etiam obſtat, quod prætenſa conſuetudo faciendi ſimiles contractus, quia tanquam nutritiua peccati nihil valet, ſed immo potius corruptela appellanda, *c. fin. de conſuet. gl. in c. quia in omnibus, de vſur.* Nat. *conſ. 498. n. 24. latè* Rimin. iun. *conſ. 40. n. 55.* Rot. *in Romana cenſus, 13. Iun. 1594. coram* Card. Blanchett. *in Vrbeuetana cenſus, 6. Iun. 1599. coram* Gypſio, *& magis in ſpecie in cauſis Romana Societatis 3. Iun. 1570. coram* Cardinale Lancellotto ſeniore. *& Romana ſoc. offic. 17. Maij 1602. coram* Reuerendiſſ. Attrebat. Et hoc quòad ius commune.

14 Quo verò ad Conſtitutiones Apoſtolicas tantum ab eſt quod emanauerit ad relaxandam depoſitionem iuris, quod immò emanarunt ad concedendam minimè bonorum licentiam in hac materia, & non niſi ſuper officiis vacabilibus poſſe fieri, vel deponunt, vt voluit Rota *in ſupradictis Curiis Romana Societ. offic. 3. Iul. 1596. coram* Corduba Foroliuien. Societatis, *15. Februar. 1613. coram* Illuſtriſſ. Lancell. *& Romana Societatis, 14. Ianuar. 1613. coram* R. P. D. Pamphilio, Vel ſaltem ſemper præſupponunt, & cum iſta ſpecies contractus ſit de ſui natura mala, & nutritiua peccati, vt ſupra probatum eſt, nefas eſſet dicere, quod Papa ſuper illa voluerit aliquid diſpenſare *c. ſuper eo de vſur.* Natt. *conſ. 498. n. 10. & ſeq.* Couar. *var. reſol. lib. 3. c. 1. n. 8.* Rol. *conſ. 65. num. 15. & 16. lib. 2.* Rota *in cauſa Romana damnorum, & intereſſe 3. Iun. 1575. coram* Cotta *relat. inter impreſſ. diui deciſ. 67. n. 3. p. 1. in Vrbeuetana cenſus, 6. Iun. 1599. coram* Gypſio, *& in Romana cenſus 3. Iun. 1594. coram* Blanchett. *& in aliis ſepè* Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. Dunozzetto, Ferrarien. Bonorum, Mercurij, 21. Maij 1614.

SVMMARIA.

Mandatum de manutenendo non datur, non probata poſſeſſione, n. 1. & 2. *Vbi quod non ſufficit probatio poſſeſſionis paſſiuè.*

Solutio cenſus pro decimis, & fructibus probat poſſeſſionem recipientis eos, n. 2.

Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe habet, n. 3.

Inſtrumentum inueſtituræ, ſeu infeudationis non transfert poſſeſſionem in inueſtitum, ſeu infeudatum, n. 3.

DECISIO CCCXXII.

FVit per Dominos reſolutum, non eſſe dandum mãdatum de manutenendo D. Marchioni, quia de eius actuali poſſeſſione nullo probationis genere conſtat, ſine qua non datur manutentio. *§. retinendæ. Inſtit. de interdic.* Rolan. *conſ. 9. n. 18. volum. 3.* Couarr. *pract. q. c. 27. n. 2. in fine, verſ. ſecundo cauere debet.* Rota *deciſ. 4. n. 11. p. 2. diuerſ.* & fuit ſæpiſſimè deciſum. 1

Non obſtat ſolutio cenſus pro decimis, & fructibus, de quibus D. Marchio fuit inueſtitus à D. Epiſcopo Ferrarien. quia hæc eſt paſſiua poſſeſſio quæ ſoli Epiſcop. ſuffragatur, quia D. Marchio eius vigore poſſet compelli ad continuationem. Rip. *in c. cum Eccl. Sutrina, n. 1. de cauſ. poſſ. & propriet.* Felin. *inter dilectos n. 8. de fide inſtrumentorum.* 2

Non obſtat conceſſio, ſeu inueſtitura illi facta. Nam vltra, quod multa fuerunt deducta pro illius nullitate, quæ tamen Domini reſeruarunt videnda in diſputatione dubij principalis, Fuit reſponſum, inſtrumentũ infeudationis non continere aliquem particularem actum poſſeſſionis, cum in eo fuerint conceſſæ decimæ, & fructus, qui non percipiebantur per Epiſcopũ, & ſic per infeudationem non poſſe dici aliquam fuiſſe tranſlatam in Dominum Marchionem poſſeſſionem ex claratoria regula, *in l. nemo plus iuris, ff. de regul. iur. & ibi* Dec. & Cagnol. *in leg. traditio ff. de acquir. rer. domin. cum ſim. per* Surd. *conſ. 126. n. 31.* Ex quibus vtraque parte informante, ita deciſum fuit. 3

[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

R. P. D. Lugdunen. Ortonen. Locationis, Veneris 24. Aprilis 1606.

SVMMARIA.

Solutio in dubio præſumitur facta potius ex cauſa cenſus, quam canonis, n. 1.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non extenditur vltra tertiam generationem, & ideo non ſolet de facili alteri Eccleſia concedi, n. 1.

Eccleſia nunquam moritur, n. 1.

Solutio præſumitur facta in cauſam locationis præcedentis, n. 3.

Supplicatio ſecundum cuius tenorem ſunt plura facienda ſi de eis non doceatur non ſuffragatur, n. 2.

Enunciatiua vnica in non antiquis non probat, n. 3.

Obſeruantia ſubſequuta eſt potens ad declarandum, n. 4.

Obſeruantia vt valeat debet eſſe proxima, n. 4.

Tempus antiquum non probatur per teſtes deponentes per dictionem citra abſque copula, n. 5.

Verba cenſus, Canon. & reſponſio, ſunt Synonyma, ita vt vnum pro alio ſæpè vſurpetur, n. 5.

Confeſſio quæ non eſt clara confitenti non nocet. n. 6.

Confeſſio procuratoris poteſt reuocari non docto de errore, num. 6.

Confeſſio debet vel in totum reiici, vel in totum acceptari, num. 6.

Solutio quæ eſt modica, habito reſpectu ad rem pro qua fit, indicat potius illam fieri pro canone, quam pro cenſu, n. 7. *Et declara, vt* n. 9.

Valor rei debet probari de tempore contractus, n. 7.

Confeſſio rei feudalis non præſumitur Emphyteutica ſed cenſualis, n.8. *vbi declaratur.*

Interpretatio eſt ſemper facienda contra reum, n.10.

Deuolutionis cauſa concludentes requirit probationis num.10.

Remedium, l.ſi quis conditionis, C.locati, vt habeat locum locatio debet plenè, & concludenter probari, n.10.

DECISIO CCCXXIII.

1 FVit concluſum, ſolutiones de quibus in dubio non cenſeri factas in cauſam prætenſæ locationis ad annos 80. quia de locatione non conſtat per inſtrumenta, vel ſcripturas emphyteuticas, & ſolutio in dubio potius intelligitur facta ex cauſa cenſus, quam pro Canone. Natta *conſ.*3.*n.*3.*lib.*1. Bero. *conſ.*113.*n.*8.*lib.*1. Menoch. qui de magis recepta teſtatur *præſum.* 166.*n.*3. *lib.*3. eámque opinionem amplexa eſt Rot. *apud* Creſcent. *deciſ.*3. *de præſumpt.* & *deciſ.*1. *de cenſib.* Chirog. *deciſ.*165. Et fuit dictum *in cauſa Romana deuolutionis domus* 14. *Iunij* 1575. *coram* Illuſtriſſ. Blancherto & *in Romana Vinea coram* bon.mem. Brauo, 22. *Iun.*1592. Quæ regula eo magis hoc caſu videtur habere locum, quia de re Eccleſiæ in emphyteuſi conceditur, cùm Emphyteuſis Eccleſiſtica de ſui natura finiatur in tertia generatione, vt notat *in* §. *emphyteuſim auth. de non alien.* & tamen Eccleſia recipiens nunquam moriatur *vt per* Felin. *in c.conſtitut.n.*9. *de reſcr.*

2 Non obſtat, quod ſolutio præſumitur facta in cauſa locationis præcedentis, *l.qui in aliena*, §.*ſi is, qui putabat, de acq.her.* Gl. *fin. in l.quædam mulier de rei vend.* Surd. *deciſ.*221.*n.*12. & *dec.*308..*n.*19. Et quod in hac cauſa locatio præcedens probetur per ſupplicationem deſumptam ex Regiſtro ſupplicationum felic. record. Iulij Papæ II. Fuit enim reſponſum, quod ſecundum tenorem illius ſupplicationis erat expediendum Breue, & alia facienda, de quibus cum non doceatur, non ſuffragatur ſupplicatio. Sarnen *in reg. de non iudic. iux. form. ſupplic. q.*1.*n.*2. & 3.

3 Deinde in alia ſupplicatione contineri narratiuam ſatis inuerisimilem, videlicet quod Capitulum Ortonen. voluerit recipere in emphyteuſim ad annos 80. pro Canone annuo, ſex Ducatis auri de Camera Caſale Caldariæ, quod prius in conceſſionem perpetuam habebat pro reſponſione Ducatorum quatuor ſim:lhũ. Denique illam enunciatiuam nihil probare, cum ſit vnica, & intra centum annos, & verſemur in materia deuolutionis odioſa Bald. *in l.*2. *C. de præſcript.* Iaſ. *in l. ex his, n.*15. *C. de teſt. conſ.*81. *num.*19 *lib.*1. Put. *deciſ.* 209. *in fin. lib.*2. Caputaq. *deciſ.*240. *lib.*1. & *deciſ.*91. *l. lib.*2. Socin. *conſ.*80. *num.*7 *lib.*1. *Pedemont. deciſ.*176. *num.*8.

4 Nec releuat ſubſequuta obſeruantia deducta ex ſolutionibus, quæ vt ſine veri præiudicio præſupponitur, in hac diſputatione conueniunt quantitati in dicta ſupplicatione enunciatæ *vt per* Aym. *de antiq. tempor. p.*1. *ſum.*4.*n.*14. & *ſeq.* Corn. *conſ.*101.*n.*4. Nam prædictæ ſolutiones ſunt de recenti, & admodum remotæ tempore dictæ ſupplicationis. At verò vt obſeruantia releuet requiritur, vt ſit proxima rei obſeruandæ Bald. *in proœmio digeſtorum, num.*2. Socin. *conſ.*6. *n.*2. & 3. *lib.*1. Tenuit Rota *in cauſa Teraſonen. iuris præſentandi* 14. *Octobr.* 1588. *coram* Bubalo, quin, & probari deberet, quod in vim illius indiuiduæ ſupplicationis illæ ſolutiones factæ fuiſſent. Vnde nec obſtant conuentiones quod Affictuarij Capituli ſoluerent Abbati Carolenos 66. quia ille ſunt à paucia admodum abhinc anois, nec in illis exprimitur cauſa propter quam deberet fieri illa ſolutio.

5 In teſtium depoſitionibus vis fieri non poteſt, quia qui ex illis melius deponunt, non probant ſolutiones fuiſſe factas de tempore antiquo, cum deponant per dictionem *citra* abſque copula Bart. *in l. Celſus, n.*25. *de vſucap.* Fuit dictum *in cauſa Hiſpal. Decimarum* 6. *Iunij* 1589. *coram* Illuſtriſſ. D. meo Cardin. Seraph. & promiſcuè deponunt in Canone, Cenſu, ſeu reſponſione, quæ verba ſunt Synonyma, ita vt vnum pro alio ſæpè vſurpetur. Abb. *in cap. conſtitutus, n.*20. *de relig. dom.* Clar. §. *emphyteuſis q.*1. loquitur in caſu, in quo iam conſtabat de locatione.

6 Eadem ratione non poteſt fieri vis in confeſſione Canonici Tini, quia cum dixit pro annuo Canone, ſiue redditu, non ſe reſtrinxit ad canonem. Bart. *in leg. enim quis decedens*, §.*fin. de l.*3. Præterea illa confeſſio fuit reuocata, & non eſt dubium, quin reuocari potuerit etiam non docto de errore cùm fuerit tantum Procuratoris confeſſio Rot. *dec.*19. *proc.* & 2. *de confeſ. in non.* Atque in omnem euentum oblatio illius Canonici fuit pro Canone, ex cauſa perpetua, & vel reuci debet, vel in totum acceptari. Alex. *conſ.* 80. *n.*40. *in fin. lib.*7. Caputaq. *dec.*191.*n.*2.*p.*1.

7 Non vrget conſideratio, quod iſta ſit modica ſolutio habito reſpectu ad totum Caſale Caldariæ vnde potius canon, quam cenſus præſumi debeat. Bart. *in l.* 1.*n.*4. & Iaſ. *n.*35. *C. de iur. emphyteut.* Nam illud procedere poſſet, ſi haberemus initium huius locationis & valorem Caſalis, eo tempore, cum ad valorem rei cognoſcendæ, inſpiciendum ſit tempus contractus, *l. ſi voluntate in fin. C. de reſcin. vend. l.*2. *C. de præd.* & *omnib. reb. nau. lib.*11. *latè Dec.* qui alios allegat, *conſ.*3. *n.*19. Vltra quod eſſe poteſt, quod ſolutio ordinata fuerit pro aliqua tantum Caſalis parte.

8 Minus vrget quod in re feudali præſumatur potius emphyteuſis, quam cenſus. Afflict. *dec.*129.*n.*6. & 8. Nam præter quod in controuerſo eſt, in Caldaria fuerit à Regibus Neapolitani, data in feudum Abbati S. Ioannis in Venere, & in actis fuerint productæ plures inueſtituræ factæ, quibuſdam Dominis Ricardis de Ortona, à quibus Capitulum prætendit habere cauſam, illa deciſio Afflicti non eſt ſine difficultate, & contrarium tenuit *idem Conc. Neapol. vt per* Capic. *deciſ.*103. *cum alijs allegatis per Vrſel. ad d.deciſ. n.*4. & ſufficit, quod Rota ſemper tennerit quod in dubio contractus cenſeatur cenſualis non emphyticus, vt iam dictum eſt.

9 Demum iſtæ conſiderationes licet aliquas inducerent præſumptiones, tamen non ſufficerent ad caſum de quo agitur, ex quo antiquis ſcripturis emphyteuticis non coadiuuantur, Syluan. *conſ.*57. *num.*43. Burſat. *conſ.*26.*n.*31. *lib.*1. Et fuit dictum *in ſupradicta Romana Vinea*, 22. *Iunij* 1592. *coram* Orano.

10 Atque ex his Domini vtraque parte Informante dixerunt ſolutiones non cenſeri factas in cauſam prætenſæ locationis, eóque magis, quod R. Oratorij Congregatio eſt actrix, ita vt dubia, contra ipſam interpretanda ſint, *c. cùm ſunt partium de regul. iur. in* 6. *l. fauorabiliter. ff. eod. cap. in præſentia de prob.* agit in cauſa deuolutionis, quæ concludentes requirit probationes. Nec facit quod nunc experiarnt remed. *leg. ſi quis conductionis, C. locat.* Nam & ad illum effectum debet de locatione plenè, & concludenter probari, *vt per* Menoch. *de recuperan. remed.* 1. *num.*18.

[*Ex deciſ. Farinacij collecta.*]

FINIS.

DECISIONES SEQVENTES SVNT DE IMPRESSIS POST ADDITIONES.

Illuſtriſ. Cardinale Lancellotto Romana releuationis Indemnitatis Mercur. 9. Iun. 1604.

SVMMARIA.

1 *Intereſſe non debetur ſine mora.*

2 *Creditor volens capere pecunias ad intereſſe ob moram principalis debitoris, quomodo debeat certiorare promiſſorem indemnitatis ad obligandum illum ad tale intereſſe.*

3 *Debitor obligatus ad certam diem; conſtituitur in mora ob lapſum diei, abſque interpellatione.*

4 *Fideiuſſor indemnitatis non conſtituitur in mora niſi certioretur quod principalis debitor non ſoluit.*

DECISIO CCCXXIV.

DOMINI dixerunt D. Molinã non teneri ad cambia, nam licet Didacus cuius ipſe eſt fideioſſor indemnitatis acceperit pecunias ad cambium, tameo cum interpellauerit D. Molinam, vt ipſum à damno, quod patiebatur, releua-
1 ret, nunquam fuit Molina conſtiturus io mora, † ſine qua non poteſt teneri ad ioteteſſe, & ſic neq; ad cambia Caputaq. *dec. 231. in fin. p. 2. & fuit reſolutum in cauſa Romana cambiorum* 17. *Decemb.* 1584. *coram* bo. m. Gyphio, *& coram* D. meo Litta *in vna Mediolanenſi pe-*
2 *cuniaria* 27. *Martij* 1601. † debuiſſet namque Didacus Molinam certiorare, qood principalis debitor non ſoluerat, & quòd moleſtabatur, à creditore, quodque pro eo ſatisfaciendo volebat peconias capere ad inteteſſe, ſi enim id Molina ſcioiſſet, forſan prouidiſſet, nec permiſiſſet pecunias accipi intereſſe, & ſine ſcientia, quod debitor principalis non ſolueret oon potuit incurrere aliquam motam.

Vnde non obſtant *Decif.* Mohæd. t. *de vſur.* & alia quæ allegantur, quia loquuntur in principali debitore
3 ad certam die obligato, † qui per lapſum dici abſque interpellatione conſtituitur in mora, locus in fideiuſ-
4 ſore indemnitatis, † qoi ſi non certioretur quod principalis non ſatisfecit, & per conſequens quod cauſa releuationis acceſſerit nunquam conſtituitur in mora.

Nec obſtant quod cambiis poſt motam litem decorſis lis ipſa deſeruiat pro interpellatione, qnia lis iotroducta fuit ſolum pro ſorte principali & cambiis ante litem præteritis, & ideo hæc lis non poteſt deſeruire pro interpellatione reſpectu cambiorum decurrendorum; cum Molinæ non conſtiterit quod lite pendeote vellet pecuoias recambiare.

R. P. D. Cantuccio, Romana Pecuniaria de Zaberiis 7. Aprilis 1581.

SVMMARIA.

1 *Intereſſe damni emergentis non eſt exigibile, niſi petens illud probet in indiuiduo ſe acce piſſe pecunias ad intereſſe propter non ſolutum debitum, à ſuo debitore.*

2 *Mercator deputatus ad finiendum negotium præſumitur illud terminare iuxta ſtilum, & conſuetudinem mercatorum.*

DECISIO CCCXXV.

DOmini dixerunt damna, & intereſſe de quibus agitur non fuiſſe exigibilia, nec in compenſationem deducibilia, & præcipua reſolutionis ratio fuit, quia noo conſtat Zabiorios pecunias, quas acceperunt ad ſocietates officiorum & ad cambium, & recambium accepiſſe ex eo quod bon. mem. Cardinalis de Gaddis pecunias illi debitas non ſoluerit ad hoc enim
† vt intereſſe damni emergentis debeatur, & ſic exigi- 1
bile oportet petentem probare in indiuiduo ſe accepiſſe pecunias ad ſocietates officij, vel ad cambium, & recambium, vel alias ad intereſſe, & conſequenter paſſum fuiſſe damnum propter non ſolotum debitum à ſuo debitore, *iuxta deciſ.* Mohed. 103. *ſæpius in Rota canonizatum.*

Non obſtat illud in quo Zabretij præcipuum faciunt fundamentum, quod exigibilitas, & compenſabilitas iſtorum damnorum, & intereſſe debet conſiderari ſecundum conſuetudinem, & ſtilum mercatorum, ex quo mercatores, quos iam reſolutum eſt veriſimiliter compenſaſſe hæc damna, & intereſſe cum ſcutis mille quadringentis triginta per Zabierios exactis,
erant mercatores: † & propterea negotium eis com- 2
miſſum cenſetur fuiſſe definitum ſecundum ſtilum, & conſuetudinem mercatorum vt per Corn. *conſ.* 319. *ſub n.* 12. *lib.* 3. Quia reſpooſum fuit id poſſe procedere ſi verè, & concludenter probaretor calculatores habuiſſe notitiam huiuſmodi damnorum, & intereſſe eaque voluiſſe cum dictis ſcutis mille quadringentis triginta compenſare, licet enim reſolutum fuerit calculatores veriſimiliter hanc compenſationem feciſſe, tamen reſolutio facta fuit cum præſuppoſito, quod iſta damna, & intereſſe ſint exigibilia, & ſic Rota fundauit veriſimilitudinem compenſationis in qualitate damnorum, & intereſſe, hoc eſt ſi de iore ſint exigibilia. Vnde cùm non ſint talia ceſſat veriſimilitudo compenſationis, & tanto magis quod ratio reſolutionis ne Zaberij præſumantur iactaſſe ſuum ceſſat ſtaote inexigibilitate damnorum, & intereſſe.

Illuſtriſſimo Cardinale Mellino. Romana Vinea Veneris 11. Aprilis 1602.

SVMMARIA.

1 *Bulla Pij V. ſuper cenſibus dans Domino cenſus prælationem in venditione fundi cenſiti non transfert illius dominium ante pretij ſolutionem.*

2 *Bulla prædicta ad effectum prælationis, non requirit depoſitum pretij, illud tamen requiritur ad effectum acquirendi dominium.*

DECISIO CCCXXVI.

FVit per Dominos reſolutum Baccium non teneri ad fructus perceptos ex vinea poſt litem conteſtatam, quia Domino Fabio non debentur neque
1 ratione dominij cum Bulla bon. mem. Pij V. † det ſolum prælationem cenſuariis, & non transferat dominium ante ſolutionem pretij neque ratione depoſiti, quia non adeſt neque verbale in ſpecie, quod etiam depoſitum verbale ſecundum dominos non ſufficere in hoc caſu, cum Baccius non recuſauerit illud recipere. Et in hoc placuerunt, quæ deducebantur per informantes.

Et.... qui allegatur in contrarium *in conſtitut. Burdegalen. in tit. de retract. §. 22.* loquitur iuxta formam illius conſuetudinis, cuius termini longè diſtant ab iſto caſu.

Non obſtat quod Bulla non requirit depoſitum quia hoc verum eſt ad effectum prælationis, & in his terminis procedit deciſio in hac cauſa facta coram me. 31. Ianuar. anni 1601. ſed ſecus eſt quo ad effectum
2 acquiſitionis fructuum, † quia in hoc caſu requiritur vel depoſitum verum, vel recuſato depoſita verbalis oblatio, vt dictum fuit.

Non obſtat quod Baccius non tenebatur ad ſolutionem pretij, niſi habita actuali poſſeſſione vineæ derogatione vitij litigioſi & obtento conſenſu proprietarij, quia ex hoc non ſequitur quod Fabius deberet habere fructus ante ſolutionem.

R.P.D. Penia Romana Cenſus 12. Nouembr. 1601.

SVMMARIA.

1 *Non quodlibet fideicommiſſum inualidat cenſum impoſitum ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis.*

DECISIO CCCXXVII.

SOlo Domino Horatio Bartolono informante contra Dominum Cæſarem Cincium non fuit capta aliqua reſolutio, quia cum Dominus Horatius prætenderet Caſale ſuper quo fuerat impoſitus cenſus ſuppoſitum fideicommiſſo purificato vel purificando, & multis aliis creditoribus Hypothecatum, ita vt non remaneat liberum ſolum pro parte huius cenſus ſequentia erant probanda.

Primum valor Caſalis ſuper quo hic cenſus, erat impoſitus.

Alterum onera quibus prætendebatur grauatum & aliis hypothecatum.

1 Tertium ſaltem videndum erat † an adeſſet aliquod fideicommiſſum eius naturæ, quæ impoſitionem cenſus redderet inualidum: ſicut in multis cauſis fuerat deciſum, & ſignanter in *Bononienſi cenſus, 20. Mart.* 1600. nam ſi tale aderat fideicommiſſum id ſolum erat ſatis ad pronunciandum memoratam cenſus impoſitionem eſſe validam.

R.P.D. Penia. Bononienſis cenſus, Veneris 31. Ianuar. 1603.

SVMMARIA.

1 *Intereſſe debetur vbi concurrunt requiſita* Paul. de Caſtr. in l. 3. §. fin. *de eo quod cert. loc.*

2 *Intereſſe debetur poſt moram creditori habenti præ manibus rem emendam.*

3 *Intereſſe hoc caſu debet taxari ad rationem fructuum rei emendæ.*

4 *Impedimentum proueniens culpâ propriâ non excuſat impeditum.*

5 *Impedimentum, quod facilè poteſt reuocari, non præſtat impedito excuſationem.*

DECISIO CCCXXVIII.

MEnſe Iunij anni 1601. inſtante Domino Siluio Scarlattino, fuit relaxatum mandatum executiuum contra Dominum Comitem Alexandrum de Pepulis, & eius fideiuſſores pro ducatis duodecim millibus pro ſorte principali cuiuſdam cenſus, ſed quia Syluius illud exequi non potuit propter quærelam Comitis Alexandri porrectam coram Theſaurario ſub prætextu quod cenſus eſſet creatus contra formam Conſtitutionis Pij Papæ V. cenſus vigore Syluio fuerat inhibitum, ne mãdatum exequeretur. Ideò Syluius interpellauit Comitem Alexandrum & litis cõſortes ad reſtituendum dicta ſcuta duodecim millia ſiue illa deponẽda iuxta formã memorati mãdati, quia volebat illa reinueſtire in alio cenſu, ſiue in tot locis montium non vacabilium montis nouuennalis, pro quibus emendis conuenerat cum Dominis Guicciardinis. Cæterùm cùm neque Comes Alexander, neque litis conſortes curarent illa reſtituere, ſeu deponere Syluius loco damnorum & intereſſe ſtante præfata proteſtatione prætendebat fructus cenſus donec ſors principalis reſtitueretur, ſuper qua prætentione dato dubio, eoque vtraque parte informante propoſito Rota cenſuit Syluio deberi intereſſe ad rationem montiũ nouennalium. Potiſſima ratio fuit, † quia in hoc caſu 1
pro intereſſe concurrebant tria requiſita à Paul. de Caſtr. *in l. 3. §. fin. ff. de eo quod cert. loc.* cum cuius doctrinam Rota ſequi ſolet in hac materia intereſſe. Primò mora debitoris, in qua fuit conſtitutus Comes Alexãder per ſuſtentationem litis, & per mandatum à Rota relaxatum, quod ipſe per querelam criminalem impedire curauit. Secundò concurrebat ex parte Syluij creditoris, quod ipſe præ manibus habebat loca montiũ nouennalium in quibus pecunias ſuas inueſtire poterat quas tamen non inueſtiuit, quia ſibi, vt oportebat non reſtituebantur. Tertiò denique concurrebat quod Syluius erat ſolitus negotiari cum ſuis pecuniis, quas cum eſſet mercator non patiebatur ſibi eſſe ocioſas, & infœcundas quod in hoc caſu ex hoc patebat, quia eaſdem ad cenſum dederat, & multas ſimiliter alias, dicebatur ad cenſum dediſſe. Ex quibus ſine difficultate † fuit pronunciatum ad dictam rationem 2
intereſſe deberi, ſicut in aliis cauſis deberi quoque ſæpe Rota cenſuerat. *apud* Mohed. *dec.* 5. incip. *Dux Seſſæ. de vſur. & coram* Illuſtriſſ. Blanchetto, *in cauſa Romana ſocietatis, & in cauſa Romana cenſus die 4. Septembr.* 1577. coram eodem, *& in cauſa Senogallienſi Pradij 24. Octobr.* 1586. *coram bon. mem. Bubalo.*

Ideò † autem dictum fuit intereſſe deberi ad ra- 3
tionem montium nouennalium, quia Syluius ſic fuerat proteſtatus, de illis emendis erat cùm Guicciardinis, & aderat tunc occaſio, quæ culpa Comitis Alexandri Syluius emere non potuerat. Hond. *conſ.* 36. *n.* 4. *lib.* 2. Gabr. *conſ.* 26. *n.* 8. *&* 9. *lib.* 1. Roland. *conſ.* 49. *verſ. tertio inter lib.* 1.

Inhibitio à Theſaurario profecta nõ excuſabat Co-
mitẽ Alex. tum † quia eius culpa ob quærelam porre- 4
ctam emanauerat, Rom. *conſ.* 9. incipit quod pars cõdemnata verſ. in contrarium. Sarnenſ. *in reg. de trienn. q.* 57. *verſ. & quia.* tum † quia facile poterat tolli impe- 5
dimentum inhibitionis, ſi Comes Alexander bonam fidem agnoſcendo pecunias reſtituiſſet. Rom. *conſ.* 352. *n.* 10. *verſ. cæterum.* Soc. iun. *conſ.* 17. *n.* 8. *lib.* 2. Fel. *in c. cum inter n.* 19. *verſ. limita primo de except.*

R.P.D.

R.P.D. Ottembergo Romana Saluiani interdicti
Veneris 23. Maij 1602.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper re aliena abſque domini mandato eſt nullus.*
2 *Promiſſio facta ad fauorem tertij abſentis valet.*
3 *Abſenti acquiritur vtilis actio ex alterius promiſſione iurata.*
4 *In ſaluiano non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem.*

DECISIO CCCXXIX.

QVia die 23. Ianuarij dictum fuerat in hac cauſa, quod Bonamicus non potuerit ſe defendere, aduerſus hæredes Angelæ Vitelliæ, & propterea minus potuiſſet defendere Eccleſiam Sancti Ludouici. Hinc accepta occaſione Rectores dictæ Eccleſiæ petierunt iterum audiri. Quare cauſa ſuper eiſdem propoſita obijciebant cenſum cuius vigore hæredes Vitelliæ
1 agunt eſſe nullum, † eo quod eſſet impoſitus ſuper bonis Marci Antonij Columnæ per Ioan. Starmionum abſque mandato, atque ita inſtantibus Vitellijs per ſententiam A.C. ad eorum fauorem declaratum.

Sed non viſum eſt hoc obſtare, cùm enim Starmionus pecunias, quas ab Angela Vitellia ad emendum cenſum acceperat penes ſe, reſtituiſſet, ac vineam ſuam Bonamico vendidiſſet in eum finem vt partem pretij dictæ Dominæ Vitelliæ ſolueret in extinctionem dicti cenſus idque Bonamicus ſtipulante notario ſe facturum promiſiſſet cum expreſſa hypotheca omnium bonorum, & iuratum non potuit opponere nullitatem cenſus. Nec enim fuit factum contra Bonamicum vigore obligationis cenſus, ſed vt contra debitorem Starmioni debitoris Dñæ Angelæ vigore hu-
2 iuſmodi obligationis, quod iure fieri potuit, † valet
3 enim promiſſio facta ad fauorem tertij, † oritúrque ei vtilis actio, ſi interuenerit iuramentum, Alex. *conſil.* 107. *n.* 2. *lib.* 7. Gabr. *conſ.* 165. *n.* 8. *& ſeq. lib.* 1.

Secundò obijciebant potuiſſe repelli Angelam Vitelliam exceptione ſolutionis ſcutorum trium millium ſibi factæ in executionem ſortis principalis. Sed propterquam quod iſta ſolutio in facto negabatur, nihilominus, ea quoque conceſſa, reſpondebatur illam fieri potuiſſe ratione intereſſe, & damnorum, & fructuum vineæ ex æquitate *l. curabit. C. de act. empt.*

4 Vltra quod † hæc, & ſimiles exceptiones, quæ altiorem indaginem requirunt in Saluiano non admittuntur. *per l. fin. C. quor. bonor.* Rip. *ad Rubr. ff. de pigner. n.* 19. *prop. fin.* Menoch. *de adipiſc. remed.* 3. *n.* 180.

R.P.D. ManZanedo, Bononienſis de Paleotis
Veneris 1. Iulij 1605.

SVMMARIA.

1 *Moneta conuenta, ſeu promiſſa non ſolum eſt in ſolutione, ſed etiam in obligatione.*
2 *Solutio eſt facienda in moneta conuenta ſi reperiatur.*
3 Ampl. *ſiue aucta ſiue diminuta illius bonitas extrinſeca.*
4 Limit. *ſi non reperiatur, vel non in ſufficienti quantitate.*
5 *Pecunia conuenta ſi non reperiatur, vel non reperiatur in ſufficienti quantitate ſolutio eſt facienda de mo-*

neta, quæ reperitur tempore ſolutionis iuxta valorem conuenta tempore ſolutionis.
6 *Mutato valore extrinſeco monetæ ſolutio eſt facienda ſecundum valorem, qui currit tempore ſolutionis.*
7 *Diminutio, ſeu augmentum extrinſecum valoris ſemper debet cedere ad commodum vel incommodum creditoris.*
8 *Creditor debet tantum habere de moneta noua, quantum tempore ſolutionis valet moneta antiqua.*
9 *Mutato valore monetæ ſolutio debet fieri ſecundum valorem temporis contractus.*
10 *Intellige ſi mutatio ſit in bonitate intrinſeca, ſecus ſi in bonitate extrinſeca.*

DECISIO CCCXXX.

CVm anno 1527. Eliſabetha fuiſſet nuptui tradita Aſcanio de Leonibus cum dote ducatorum bis mille aurei largorum, qui tunc temporis fuerunt depoſitati apud bancum de Bonfilijs ad rationem trium librarum, & quindecim ſolidorum monetæ Bononienſis pro quolibet eorum, qui tunc temporis erat valor communis cuiuſcumque dictorum ducatorum. Et vt conſtat ex diſpoſitionibus teſtium pro Paleotis ducati auri largi appellabantur ad differentiam ducatorum cuſſorum Romæ vulgo *detti della nauicella*, qui erant minoris ponderis, & valoris, idcóque stricti dicebantur, & ita non ſolum ducati Bononiæ cuſſi, quin etiam omnes alij ibi currentes eiuſdem ponderis bonitatis, & valoris largi dicebantur ad differentiam ſtrictorum *della nauicella*, licet alias dicti ducati largi alij eſſent cuſſi Bononiæ, alij Florentiæ, & alij in Hiſpania, & alibi, & ſpeciali nomine quilibet eorum deſignaretur iuxta prouinciam in qua cuſſi fuerunt nihilominus omnes illi largi dicebantur ad prædictam ſtrictorum differentiam.

Et cùm † de iure ſpecies monetæ in contracto conuenta, ſeu promiſſa non ſolum ſit in ſolutione quin 1
etiam in obligatione ex Bartol. *in l. ſi quis ſtipulatus decem in mille num.* 3. *verſ. facit lex qui Romæ. ff. de ſolut.*
Bald. *in conſ.* 213. *n.* 2. *lib.* 5. Hinc † quod in eadem ſpe- 2
cie ſi reperiatur ſolutio ſit facienda ex Bart. *in l. Paulus la* 1. *n.* 3. *ff. de ſolut. in l.* 1. *§. fin. num.* 2. *ff. de aur. & argent. legat. per tex. in l.* 2. *§.* 1. *ff. ſi cert. petat.* Bart. *in l. ſi quis argentum, n.* 5. *C. de donatio. netat.* Couarr. *de collatio. veter. numiſm. c.* 7. *§. vnic. n.* 1.

Et † tunc non eſt opus conſiderare aliquod aug- 3
mẽtum, vel diminutionem bonitatis extrinſecæ, nempe valoris, cum qui promiſit florenos ſoluendo florenos eiuſdem bonitatis intrinſecæ liberetur. Bald. *in l. cum quid, n.* 7. *verſ. ſed certe. ff. ſi cert. pet.* Boër. *deciſ.* 327. *n.* 4. *verſ. quia ſi dos in aureis.* Cab. *conſ.* 164. *n.* 4. *verſ. ſed ſi non ſit bonitas intrinſeca mutata lib.* 1.

Sed † ſi dicta ſpecies reperiatur tempore ſolutio- 4
nis licet non in quantitate ſufficienti ad dictam ſo-
lutionem tunc † debet fieri ſolutio ad æſtimationem 5
præfatæ monetæ iuxta valorem de tempore ſolutionis faciendæ ex communi Doctorum ſententia de qua teſtatur Franc. de Aret. *conſ.* 11. *n.* 3. & Mari. Soc *conſ.* 101. *n.* 1. & 13. *vol.* 3. Boer. *d. dec.* 327. *n.* 4. *verſ. iſta eſt communis*, & Gabr. *d. conſ.* 164. *n.* 1. & 2. & *melius declarat. n.* 4. Couar. *vbi ſuprà ſub num.* 5. *concl.* 8. quam opinionem tenet Bart. *in d. l. Paulus in fin.* Et quam plurimi à præfatis Doctoribus relati, & ſæpius in Rota fuit approbata. Et iuxta illam Domini in præſenti dubio cenſuere eſſe reſtituendam æſtimationem ducatorum largorum valoris de tempore præſenti. Ratio autem eſt quia in hoc caſu bonitas intrinſeca non mutatur,
ſed tantum bonitas extrinſeca, nempè valor, † in cu- 6
ius variatione inſpicitur tempus ſolutionis iuxta regulam traditam à Franc. de Aret. *d. conſ.* 11. *n.* 3. *qui non*

refert Boët. *vbi ſupra numer.* 4. & *ſecundum eum ad idem*, & *conſ.* Bald. 169. *circa fin.* & Gemin. *conſ.* 137. *num.* 1.

7 Tum † quia ſi valor monetæ antiquæ in obligatione fuiſſet diminutus ſatis eſſet ſoluere ipſam monetam antiquam etiam ſi reſultaret in præiudicium creditoris vt omnes fatentur *in d.l.cum quid.* & *ibi* Socin. *concl.* 3. & Gabr. *d.conſ.* 164. *num.* 4. ita etiam ſicut diminutio cedit ad incommodum creditoris, & augmentum cedere debet ad illius commodum ex regula iuris. Qui ſentit onus 2. & tradit Boër. *qui ſupra n.* 3. *verſ. quia ſicut diminutio*, & Franc. de Aret. *conſ.* 88. quã ſequitur, ex pluribus relatis dicit communem Couar. *vbi ſupra in* 4. *concl. ſub n.* 3. nempè quod quando pecunia eodem pondere, & materia manentibus vel augetur, vel minuitur extrinſecus quo ad pretium talis mutatio nocet & prodeſt creditori.

Tum etiam pro hac noſtra communi reſolutione adduco *text. in d.cum quid. in fin.* ibi idem autem agi intelligitur, vt eiuſdẽ generis, & eadẽ bonitate ſoluatur, qua datum fuit,
8 igitur † oportet aucto valore monetæ antiquæ, illius tamẽ bonitate intrinſeca manẽte, quod aut eadem moneta antiqua ſoluatur, aut tantum ex moneta noua, quod æquivaleat æſtimationẽ monetæ antiquæ, & creditor tantum habeat, quantũ tempore ſolutionis valet antiqua vt not. Soc. *vbi ſupra n.* 3. & 10. & *benè* Gabr. *d.conſ.* 164. *n.* 4. Præcipuè cum moneta aurea tempore contractus æſtimabatur ad ſexaginta ſolidos, & hic erat verus illius valor, ſed ex poſt facto hi ſolidi in bonitate intrinſeca fuerunt diminuti, licèt eorum numerus fuerit auctus ad ſeptuaginta ſolidus, neceſſe eſt ſolui ſeptuaginta ſolidos ad hoc vt ſolutio fiat in eadem bonitate, qua datum fuit ſiquidem modo ſeptuaginta ſolidi in bonitate intrinſeca habent eandem æſtimationem, quam habebant ſexaginta ſolidi de tempore contractus; & modo creditor non inueniret dictam monetam antiquam niſi pro ſeptuaginta ſolidis. quod in terminis adducit. Bartol. Soc. *conſ.* 298. *col.* 2. *verſ.* vnde ſi hodie deteriorata eſſet res & pro hac parte adducit caſum *l. in res in dotem*, & *ibi* Bart. *de iur. dot.* quem refert, & ſequitur Marian. Soc. *d.conſ.* 101. *n.* 12. Et prædictam communem in eadem materia qua ſumus de dote reſtituenda tenet, Bald. *in d.conſ.* 213. *volu.* 5. quem refert & ſequitur, Franc. de Aret. *d.conſ.* 11. *n.* 3. *verſ.* & hanc opinionem. vbi loquendo de dotis reſtitutione dicit hanc eſſe veram, & communem. idem *conſ.* Bald. *refert etiam & ſequitur* Petr. de Anchar. *in Clemen. fin. de decim.* idem tradit. Boët. *dec.* 327. *in caſu dotis reſtituenda & potiſſ. n.* 4.

9 Prædictis non obſtat † quod mutato valore monetæ, & ſic illius extrinſeca bonitate ſolutio debeat fieri ſecundum valorem monetæ de tempore contractus prout fuit plurium Doctorum opinio, quos refert Io. Regnaud. *in tract. de monet. à n.* 1. & in terminis de dote reſtituenda tradit eandem contrariam Afflict. *deciſ.* 194. *vbi n.* 1. *dicit*, ita fuiſſe deciſum per Collegium Neapolitanum cum ſubſcriptione Doctorum, quos ibi refert, qui omnes pro ſe adducunt *text. in cap. olim. cauſam*, & *ibi gl. fin.* & *text. in cap.* cum canonicis de cenſibus, & nituntur ea potiſſimum ratione quia creditur partes voluiſſe etiam ſi non expreſſerint. Quia
10 reſpondetur † quod ſi agimus de moneta cuius bonitas intrinſeca eſt mutata debeat ad ſolutionem conſiderari æſtimatio, & valor illius de tempore contractus ſi verò non bonitas intrinſeca, ſed extrinſeca fuerit mutata nẽpe valor tunc debeat conſiderari idem valor de tempore ſolutionis inſpecta æſtimatione monetæ antiquæ ad hoc vt illi æquiualeat valor de tempore ſolutionis, & ſic in eadem bonitate ſoluatur qua ſtatum fuit iuxta *text. in d.l.cum quid.* & *tenet* Gabr. *vbi ſupra n.* 4. & Socc. *n.* 4. *conſ.* 101. *n.* 8. & ſic dicta iura in contrarium adducta intelliguntur, & ſententia Doctorum contrarium tenentium, vt expreſſe videtur innuere idem Ioan. Regnaud *vbi ſupra n.* 9. vbi cum ſuperius aſſentiſſet contrariæ opinioni, & attuliſſet iura prædicta quin & Doctores illam tenentes, dicit concludo igitur quod ſolui debet dos in florenis, qui currebant in Delphinatu tempore contractus, & promiſſionis dotis ſi reperiantur, vel ſi non currant vel non reperiantur debet ſolui de pecunia minuta argentea tunc currenti ad valorem dictorum florenorum, aliàs ſi non reperiatur moneta alba, quæ illo tempore currebat ſoluetur hodie de currenti ad valorem tamen intrinſecæ bonitatis monetæ tunc currentis; vbi expreſsè vult quod ſolutio fiat de moneta hodie currenti ad valorem tamen bonitatis intrinſecæ monetæ antiquæ, & ita illius æſtimatio antiqua attendatur ad hoc vt poſſit inueſtigari quantitas quæ de moneta, & valore hodierno ſit ſoluenda ſiquidem illa debet regulari iuxta æſtimationem antiquam dictæ monetæ, quæ ad ſupradicta debet attendi, & hoc voluerunt iura *in d.c. olim cauſam*, & *cap. cum canonicu. de cenſibus. Vnde* Boër. *vbi ſupr. n.* 8. refert tenentes præfatam contrariam opinionem, *ſed n.* 9. dicit noſtram reſolutionem eſſe veriorem, & communiorem.

Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio Bononienſis bonorum Emphyteuticorum Luna 2. *Decembr.* 1596.

SVMMARIA.

1 *Caducitas ob alienationem rei Eccleſia non incurritur niſi ea volente.*
2 *Exceptio iuris tertij, quod non eſt excluſiuum iuris agentis non poteſt opponi niſi tertio volente.*
3 *Eccleſia poteſt declarare ſe nolle proſequi caducitatẽ.*
4 *Alienans partem rei Eccleſia non cadit è tota re, ſed tantum à parte alienata.*
Ampl. *etiam ſi prohibita ſit alienatio in totum, vel pro parte.* ibid.
5 *Verba inueſtitura ſunt intelligenda ad fauorem conductoris contra locatorem.*
6 *Pœna caducitatis euitatur per redemptionem.*
7 *Dummodo redemptio fiat ante declaratam caducitatem, & antequam ſit effecta deterior conditio Eccleſia.*
8 *Alienatio rei Eccleſia cum clauſula reſeruato ſemper iure Eccleſia non inducit caducitatem. Niſi poſtquam fuit deuentum ad liberam traditionem.*
9 *Alienatio facta à minore ſine debitis ſolemnitatibus eſt nulla.*
10 *Alienatio rei Eccleſia nulliter facta non cauſat caducitatem.*
11 *Minor alienans rem Eccleſia, ſi ante declaratam caducitatem, & ante lapſum quadrienny poſt maiorem ætatem redimat reſtituitur aduerſus iſtam pœnam caducitatis.*

DECISIO CCCXXXI.

DOmini dixerunt alienationem partis bonorum emphyteuticorum comprehenſorum in inueſtitura anni 1488. non obſtare Comiti Rouatello, quominus vigore eiuſdem inueſtituræ agere poſſit contra dominos, de Bullis pro recuperatione bonorum de quibus agitur non obſtante pacto quod inueſtitis non liceat vendere in toto, ſeu in parte aliqua ſub pœna caducitatis, à contractu, & contentis in eo Quia illa exceptio caducitatis reſultans ex alienatione facta irrequiſita Eccleſia, † quæ non incurritur niſi Eccleſia 1
volen

volente,& declarante, *l.* 2. vbi omnes. *C. de iur. emphyt.*
Callad. *dec.* 2. *n.* 1. *& deciſ.* 3. *in fin.* non poteſt opponi
à Dominis de Bullia, qui reſpectu bonorum Eccleſia-
ſticorum à comite habitorum nullum ius habent ab
Eccleſia, & tanquam tertij non poſſunt excipere de
iure Eccleſiæ quod non eſt excluſiuum iuris agentis
2 † niſi Eccleſia ipſa volente Bart. *in l.* 2. *C. de except. rei
iudic.* & tradunt Gloſ. *&* Doctor. *communiter in d. l.* 2.
C. de iur. emphyt. Alex. *conſ.* 116. *num.* 4. *lib.* 4. Præſer-
ſertim cum Eccleſia agnouerit bonam fidem decla-
3 rando ſe nolle proſequi iſtam caducitatem, † quod
facere potuit Abb. *in cap. potuit n.* 15. *de locat.* Creſcent.
dec. 2. *eo. tit. latè* Clar. *in* §. *emphyteuſis. quæſt.* 10. maximè
quia alienatio Comitis fuit de quadam exigua, ſeu
minima parte bonorum in inueſtitura comprehenſo-
4 rum, † propter cuius alienationem Eccleſia non pote-
rat prætendere caducitatem quo ad alia bona non alie-
nata de quibus agitur. *cap. vnic. de Vaſall. qui contr.
Conſtitut. Lothar. de communi* Graſſ. *dec.* 49. *num.* 1. *cum
ſeqq.* Alex. *conſ.* 99. *circa fin. lib.* 5. Iaſ. *in d. l.* 2. *C. de iur.
emphyteut. n.* 125. Clar. *d.* §. *emphyteuſis quæſt.* 13. *in fin.*
& hanc opinionem vti æquiorem tenuit Rota in cau-
ſa Ceſenatenſi bonorum ſub die 8. Februarij 1591.
coram Illuſtriſſimo D. Cardinale Platto, vbi etiam
aderat in totum, vel in parte ſub pœna caducitatis,
quæ licet in hoc caſu loquatur à contractu,& conten-
tis in eo, vt minus deuiet à iure communi, quam ficri
poſſit intelligenda eſt vt cadat à contractu,& conten-
tis in eo in totum vel pro parte prout in totum, vel
pro parte contrauentum fuerit *l.* 2. *C. de noxal.* & vul-
5 garis eſt regula quod verba inueſtituræ ad fauorem
conductoris,& emphyteutæ contra locatorem, & do-
minum ſint accipienda, *l. veteribus, ff. de pact.* Brun.
conſ. 117. *n.* 132. *præſertim ad euitandam caducitatem.*
Bero. *conſ.* 149. *in fi. lib.* 1.

Accedit etiam, quod in hac alienatione nullum
fuit illatum præiudicium Eccleſiæ cùm ante accepta-
6 tionem deuolutionis bona fuerint redempta, † quo
fit vt non dicatur incurſa caducitatis ſaltem ex æqui-
tate (quam Eccleſia) quæ eſt cultrix iuſtitiæ,& non
debet locupletari cùm aliena iactura, ſeruare tenetur
vbi eius ius non eſt effectum deterius vt tradit Bart.
conſ. 34. *n.* 2. Bero. *in cap. potuit n.* 164. *extr. locat.* cùm
allegatis per Modern. *de cauſ. priuat. ob alienat. ampliat.*
29. *num.* 2. Quod licet requirat celerem redemptio-
7 nem arbitrio iudicis, † hoc tamen arbitrium Domini
intelligebant dummodo redemptio fiat ante declara-
tam caducitatem,& antequam ſit effecta deterior con-
ditio Eccleſiæ. Iaſ. *in d. l.* 1. *num.* 78. *C. de iur. emphyt.*
Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienan.* §. *Emphyteuta. n.* 48.
& fuit reſolutum *coram* Domino meo Seraphino *in
cauſa Zamorenſi Caſtri de Menſe Decembris* 1576. *&
in alia caſalis Marcigliani de menſe Iunij* 1587. Vltra
8 † quod iſta alienatio fuit facta cum clauſula ſemper
reſeruato iure Eccleſiæ,& non fuit deuentum ad libe-
ram traditionem, quæ elapſo ſeptennio præuia æſti-
matione peritorum erat facienda, quod non habuit
9 effectum, & etiam fuit nulla tanquam facta à minore
ſine debitis ſolemnitatibus, *l.* 3. *C. de reb. eor. l.* 3. *C. de
10 præd. minor.* & † conſequenter non cauſat caducitatem
Bald. *in l.* 2. *n.* 3. *C. de epiſc. audien. & in conſ.* 9. *n.* 5. *lib.* 1.
Iaſ. *in l. fin. num.* 139. *C. de iur. emphyt.* Guid. Pap. *quæſt.*
590. *cum aliis per* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. Gloſ. 2.
11 *n.* 6. Vel ſaltem † præſtat iuſtam cauſam, vt concur-
rente redemptione ante declaratam caducitatem, &
ante lapſum quadriennium poſt maiorem ætatem
ſuccurratur minori per viam reſtitutionis in integrū
aduerſus iſtam pœnam conuentionalem quatenus ex
alienatione fuiſſet incurſa Gloſ. *&* Bald. *in l.* 3. §. *non
ſolum. C. de minor. cùm aliis per* Modern. Peruſin. *de re-
ſtitut. in integr. quæſt.* 82. *num.* 11.

*R. P. D. Manzanedo Romana prætenſi Canonis
ſeu cenſus, Veneris* 16. *Martij* 1607.

SVMMARIA.

1 *Solutio eſt probanda ab eo, qui illam allegat.*
2 *Et clarè, & concludenter.*
3 *Nouatio vt inducatur ex delegatione requiritur con-
ſenſus debitoris ceſſi.*
4 *Exactio nominis debitoris ceſſi cedit ad commodum
cedentis.*
5 *Periculum nominis debitoris venditi, vel inſolutum
dati poſt venditionem, ſeu inſolutum dationem ſpe-
ctat ad accipientem.*
6 *Debitor dans inſolutum nomen ſui debitoris cum ac-
ceptatione creditoris liberatur.*
7 *Exactio partis crediti præſtat præſumptionem quod
totum fuerit exactum.*
8 Intellig. 1. *procedere in creditore, qui habet in mani-
bus bona debitoris.*
9 Intellig. 2. *procedere in debito, quod vnica ſolutione
eſt ſoluendum, ſecus ſi in diuerſis terminis, & ſolu-
tionibus.*
10 *L. Quicunque. C. de apoc. public. lib.* 10. *procedit quan-
do ſolutiones ſunt factæ pro eodem debito.*
11 *Statut. vrbis* 158. *lib.* 1. *inducens præſumptionem ſo-
lutionis admittit contrarias præſumptiones.*

DECISIO CCCXXXII.

FVit reſolutum 23. Iunij 1606. ſummam ſcutorum
ſexcentorum ſexdecim contentam in concordia de
anno 1364. & procedentem ex terminis decurſis il-
lius annui cenſus ſcutorum ſeptuaginta quinque non
eſſe perpetuam, ſed ad tempus collatam, nempè quo-
uſque prædicti termini decurſi integraliter fuiſſent
ſoluti. Hodie verò dubitant.

An conſtaret præfata Scuta ſexcenta ſexdecim in-
tegrè ſoluta fuiſſe, & Domini negatiuè reſpondere.
Quia cùm Dominis de Pichis, qui ad prædictā ſum-
mam tenentur, eam integrè factam allegent † debent 1
talem ſolutionem probare, *l. quingenta, ff. de ſolut. gloſ.
in verb. repellere circa med. in l.* 2. *C. de iur. emphyt.* Quin,
& clarè,& † concludenter, *l. non hoc C. vnde legit. cap. in* 2
præſentia, & ibi Doctor. *de probat.* Aymon. *conſ.* 313.
n. 1. talis autem probatio non videtur adeſſe, cùm de
vera, & reali ſolutione non conſtet, & recurratur ad
præſumptiuam, quæ tamen non ſuffragatur.

Primò namque aſſignatio facta ad affictum caſalis
à Siluestro delegante quendam Marcum de Falectino,
& Fabritium Graſſinum non inducit ſolutionem, nec
delegationem cùm non fuerit certa, ſed reſpectu fru-
ctuum futurorum, pro quibus affictuarij erant debi-
tores ipſius Syluestri, non tamen in tanta, & certa
ſumma, quæ aſcenderet ad certa d. ſcuta ſexcenta ſex-
decim, † nec eſt aſſignatio ab iſtis affictuariis fuerat 3
acceptata prout opus erat ad inducendam ex tali de-
legatione nouationem, & ſolutionem iuxta Gloſ.
magnam in l. quamuis, §. *ſimiliter, ol.* 2. *& ibi* Caſtren. *ff.
ad Velleian.* Bald. *in l.* 2. *n.* 4. *C. de execut. rei iudic.* Surd.
alios referens dec. 23. *n.* 6.

Nec minus datum fuit in ſolutum nomen debito-
ria, ſed dumtaxat fuit data facultas exigendi ab affi-
ctuariis, vnde in aſſignatione dicitur conſentit Do-
minus Sylueſter quod Domini Canonici poſſint, &
debeant exigere à Marco, & Fabritio rem quæ facul-
tas exigendi videtur data ad commodum ceſſionarij,
† periculum ſpectabat ad Syluestrum cedentem, & 4
quia ſi nihil aut minus à debitore ceſſo exigatur, id

 totum

totum cedit ad commodum Syluestri cedentis, *l. ſi conuenerit, ff. de pignor. act. l. nomen C. quæ res pignor. oblig. poſſ.* Dec. *conſ.* 99. *n.* 4. & iſta eſt quædam ſimplex no-
minis ceſſio, qua creditori magis conſulatur, quatenus
quicquid ab affictuariis non haberet à Syluestro ce-
5 dente habiturus eſſet † quod ſecus procederet ſi non
debitoris venditum fuiſſet, vel inſolutum datum, quo
caſu periculum nominis eius contingens poſt ceſſio-
nem inſolutum ſpectat ad ceſſionatium, non ad ſedē-
6 tem, *l. pupill. & ſorori, & ibi* Caſtr. *ff. de ſolut.* Et † ſic ex
tali datione inſolutum cum acceptatione creditoris
videretur ei ſatisfactum ex Bald. *in l. pro debito. C. de bon. auctor. Iudic. poſſid. faciunt tradita à* Surd. *conſ.* 22.
n. 33. Cacher. *dec. Pedem.* 62. *n.* 9. Vnde cùm in aſſigna-
tione Syluestri non contineatur datio in ſolutum
nec venditio nominis ceſſi, ſed tantum quædam ſim-
plex, ceſſio facultatis exigendi ab afficuatiis, & aliis,
nec fuerit acceptata videtur ex tali aſſignatione non
potuiſſe induci nouationum, nec integram ſolutio-
nem iſtius ſummæ ex ſupradictis.

Nec minus facit exactam fuiſſe à Canonicis partem
7 iſtius debiti, † ex quo intrat coniectura, quod totum
fuerit exactum *iuxta dec.* Afflict. 13. *n.* 20. *verſ. octaua*
8 *coniectura.* Quia † deciſio loquitur in caſu, quo credi-
tor habens in manibus bona debitoris ſibi ipſi partem
debiti ſoluit, tunc nimirum ſi præſumatur totum ſibi
9 ſolniſſe, tum etiam † quia talis coniectura intrahit,
quando vnicum debitum vnica ſolutione eſſet ſol-
uendum, ſecus in noſtro caſu in quo diuerſis termi-
nis, & ſolutionibus annuis integra ſolutio eſſet fa-
cienda, quo caſu non infertur nec præſumptiuè de
parte ſoluta ad totum.

Nec intrat coniectura ad præteritas ſolutiones ex
tribus de anno 1588. 1589. & 1590. factis *iuxta text.*
10 *in l. quicunque C. de apoc. public. lib.* 10. † cùm iſtæ ſolu-
tiones videantur factæ pro ſatisfactione dictorum
ſcutorum ſeptuaginta quinque annorum ex cenſu
principali procedentium, & in feſto S. Angeli quoquo
anno ſoluendorum, non autem ad ſatisfactionem, ſcu-
torum quinquaginta ſoluendorum quolibet anno in
Feſto S. Ioan. Baptiſtæ vſque ad integram ſolutionem
prædictæ ſummæ ſcutorum ſexcentorum ſexdecim.

Nec facit præſumptio ſolutionis deſumpta *ex ſta-*
11 *tuto Vrbis*, 158. cùm † dictum Statutum admittat con-
trarias præſumptiones vt fuit dictum in illa Romana
2 Collegij die 6. Maij 1606. *coram D. meo Sacrato*, In
præſente autem contra prædicti Statuti præſumptio-
nem adſunt aliæ vrgentes nempe aſſignatio cuius vir-
tute debitores credebant ſe ſoluiſſe, vnde non eſt præ-
ſumendum ſolutionem alio modo factam fuiſſe, cùm
etiam conſtet de parte ſolutionis veræ, & realis diuer-
ſis vicibus, & per diſtincta, & intermedia tempora fa-
ctæ quæ excludunt præſumptionem Statuti, quin, &
interrumpunt quamcumque præſcriptionem tàm ſta-
tutariam, quàm legalem.

Illuſtriſſimo Cardinali Blanchetto Romana de Theodolis. Veneris 17. Aprilis 1592.

SVMMARIA.

1 *Alienatio rei prohibita alienari, quæ non offendit mentem teſtatoris non inducit contrauentionem.*
2 *Alienatio fructuum rei prohibita alienari non operatur contrauentionem.*
3 *Emphyteuta alienans fructus non dicitur alienare rem ipſam, nec incidit in pænam caducitatis.*
4 *Vaſſallus alienans commoditatem feudi feudo non priuatur.*
5 *Intellige ſi alienatio facta ab herede grauato, Emphyteuta, & Vaſſallo non excedat vitam ipſorum.*
6 *Iuſſus Iudicis præbet iuſtam cauſam excuſationis.*
7 *Filius tenetur alere patrem pauperem.*
8 *Prohibitio omnis generis alienationis, & obligationis intelligitur de ea per quam deueniri poſſit ad rei prohibita alienari alienationem.*
9 *Cenſus differt à fructibus cenſus.*
10 *Super re prohibita alienari poteſt imponi ſeruitus duratura durante vita imponentis.*
11 *Fructuum perceptio poteſt concedi à prohibitio, alienare abſque incurſu pœna.*
12 *Redemptio rei alienata facta ante declarationem caducitatis liberat à pœna.*
13 *Contrauentionis exceptio catenus durat, quatenus durat contrauentio.*

DECISIO CCCXXXIII.

FVit reſolutum duas donationes præſuppoſitas in
dubio factas per Marchionem Theodolum, alterā
ſcilicet matri, alteram Auunculo non eſſe tales, ex qui-
bus ipſe ceciderit ab hæreditate ſibi ab Epiſcopo Ga-
dicenſi relicta. Cum enim teſtator ſolum præ oculis
habuerit conſeruationem bonorū in familia, & maio-
tatus, per ipſum instituti † vbicumque ex alienatio- 1
nibus mens ipſius non offenditur, licet verba repu-
gnare videantur non dicitur contrauentum diſpoſitis
in teſtamento, Ang. *conſ.* 169. Iaſ. *in l. filiusfamilias. §. Diui. num.* 78. *ff. de leg.* 1. Socin. Iun. *conſ.* 28. *n.* 5. *lib.* 2.
Alba *conſ.* 97. *n.* 17. Donationes autem cùm non com-
prehendant bona ſed tantum fructus bonorum, &
domus habitationem † non operantur effectum con- 2
trauentionis, *l. codicillis §. Inſtituto, ff. de leg.* 2. *l. Pater. in princ. ff. de leg.* 1. ſicut emphyteuta alienando fructus
† rei emphyteuticæ non dicitur alienaſſe rem ipſam, 3
nec incidit in pænam caducitatis Grat. *conſ.* 22. *n.* 3. *in* 1. Tiraq. *de retract. lignag. §.* 1. Gloſ. 7. *n.* 41. Vaſſallus † 4
etiam alienans commoditatem feudi feudo non pri-
uatur, Ruin. *conſ.* 176. *n.* 13. *in* 1. *& conferunt alia deducta exempla per D. Benettum.*

Non obſtat quod donatio facta matri ſit ad vitam
matris, † & quod allegata procedunt in alienationi- 5
bus, quæ non excedunt vitam alienantis. Quia cùm
veriſimile ſit ex ordine naturæ filium fore ſuperſtitē
matri, hæc alienatio non videtur doloſè facta in frau-
dem vocatorum, tùm quia Morte Marchionis expirat,
l. lex vectigali. ff. de pign. leg. 1. *C. ſi pign. pign. dat. futur.*
& eo magis, quod præceſſit iuſſus iudicis, † qui præ- 6
bet iuſtam cauſam excuſationis, *l. non videtur, §. ſi quis iuſſus. vbi* Dec. *ff. de reg. iur.* Bald. *in cap.* 2. *num.* 11. *de prohib. feud. alien. per Fride.* Et fuit facta ex cauſa ali-
mentorum ad quæ † filius tenetur, *l. ſi quis à liberis ff.* 7
de lib. agnoſc. quæ obligatio ad filios Domini Theo-
doli, ſi cùm illis deceſſiſſet, ſi ſine illis ad Dominum
Ioannem tranſiſſet.

Non obſtat quod teſtator prohibuerit † omne ge- 8
nus alienationis, & obligationis. Quia intelligetur de
ea obligatione, & hypotheca, per quam deueniri poſ-
ſit ad rei prohibitæ alienari alienationem, *l. fin. C. de reb. alien. non alien.* Foller. *in prax. cenſuar. fol.* 317. *& fuit reſolutum coram* bon. mem. D. de Rubeis *in vna Romana vinearum 4. February & 22. Martij* 1572.

Quod autem hæ donationes non excedant ipſam
commoditatem percipiendi fructus patet quia † do-
mus donatur matri pro ipſius habitatione, & ad habi-
tandum, & non donantur cenſus, ſed pro ſumma
ſcutorum mille quingentorum quadraginta ſeptem
fructus & reditus cenſuum.

Quo verò ad donationem factam Auunculo licet
videatur alienatus vſusfructus, tamen ſi perpendantur

verba

verba ipſius donationis magis ſonare videntur in fa-
ctum, quam in ios vt patet ibi vſumfructum, & in-
troitus,& redditus, & prouẽtiones & ibi ad habendum
tenendum,fructificandum. Et communis eſt opinio,
10 † poſſe ſuper re prohibita alienati imponi ſeruitutem
durante vita imponentis Curt. *de feud. part.* 4. *qu.* 14.
11 & fructuum perceptionem † poſſe alieri concedi
ſupra dictum fuit, & tradit idem Curt. *quaſt.* 15. *loco
ſupra citato in fin.* & Modern. à Petra *de fideicommiſ.
quaſt.* 8. *num.* 104.

Sed tollit omnem difficultatem reſciſſio huius do-
nationis ante acceptam caducitatem à D. Ioanne ex
12 qoo pæna euitatur, † quæ non habet locom niſi de-
clatata caducitate per ſubſtitutom, proot dicitur de
emphyteuta alienante irrequiſito Domino vt non
cadat niſi ipſo volente Butr. *conſ.* 34. Alex. *conſ.* 106.
n. 4. *lib.* 4. Modern. de Emphyteuſ. *de cauſ. priuat. ob*
13 *alienat. irrequiſ domin. ampl.* 29. *n.* 2. † & contrauẽtionis
exceptio catenus durat, quatenus ipſa contrauentio
vt fuit alias reſolulutum *coram* R. P. D. meo Decano
in cauſa Portuenſi bonorum.

Ex quibus, & alus dedoctis pro D. Theodolo fuit
deciſum ex his duabus dooatioonibus ab hæreditate
non cecidiſſe.

*Illuſtriſſimo Cardinale Blanchetto, Romana de
Theodolis, Luna 8. Nouembris 1595.*

SVMMARIA.

1 *Prohibitio alienationis latiſſimè ſumpto vocabulo com-
prehendit pignoratitiam, & hypothecariam obliga-
tionem.*
*Maximè ſi in caſu contrauentionis alter vocetur,
ibid.*
2 Ad vnguem. *Inuiolabiliter hæc verba idem impor-
tant quod ad litteram, & formaliter.*
3 *Teſtator declarans irritam, & nullius roboris quam-
cumque alienationem comprehendit etiam aliena-
tionem de facto factam, licet nulliter de iure.*
4 *Voluntas Principis inter impoſſibilia connumeratur.*
5 *Alienans rem expreſsè prohibitam alionari ſub pœna
non euitat pœnam per redemptionem.*
6 Limit. *ſi prohibitio ſit tacita.*
7 *Vbi eadem eſt ratio ibi debet eſſe eadem diſpoſitio etiam
teſtatoris.*

DECISIO CCCXXXIV.

FVit per Dominos reſolutum teſtatorem reſpexiſſe
nudum factum per qood res hæreditaria ipſius fue-
rit in alium de facto tranſlata, non autem iuris effectũ,
idque ex pluribus verbis teſtamenti. Primò dum pro-
hibet omnem, & qoamcunque alienationem aliena-
tionis latiſſimè ſumpto vocabolo vocando proximio-
1 res in gradu ſtatim ſecuta alienatione. † Nam ex ipſis
verbis alienatio de facto neceſſariò cenſetur compre-
henſa poſtquam pignoratitiam, & hypothecariam
obligationem prohibet expreſsè ad quas alienatio
latiſſimè ſumpto vocabulo aliàs referri potuiſſet, &
per vocationem proximiorum in caſu alienationis
multo magis prohibuiſſe cenſetur idem alienationis
genus Bald. *in cap. aut ſi libellarie, n.* 4. *quib. mod. feud.
amitt.* Corn. *conſ.* 243. *n.* 3. *lib.* 3. Molin. de Primog. *lib.* 4.
cap. 1. *n.* 22. Roder. Zuareſ. *alleg.* 3. *n.* 7. Ant. Gomez. *ad
l.* 40. Taor. *n.* 88. Præcipuè attenta alia clauſula. Quod
eius prohibitio ad vnguem, & iouiolabiliter obſerue-
2 tur quod idem importat, † ac ſi dixiſſet ad litteram, &
formaliter. Dec. *conſ.* 247. *n.* 3. Et in nihilo penitus
contraoeniatur, *cap.* 3. *de off. ord. cap.* 1. *de te, qui mittit in
poſſe. rei ſeru. cauſ. ſoc. conſ.* 115. *n.* 6. *lib.* 1. Præterea † de- 3
clarando omnem, & quamcunqoe alienationem irri-
tam, & nullius roboris, & momenti iam factum, quàm
iuris effectum conſideraſſe, & prohibuiſſe videtur
Decian. *conſ. vlt. num.* 15. *lib.* 1.

Iſtis ſecundum aliquos ex Dominis accedit prohi-
bitio non ſolùm obtinuendi, ſed querendi licentiam
à Summo Pontifice, per quem derogatur eius volun-
tati, † quæ cauſa cum pendeat à voluntate Principis 4
inter impoſſibilia connumeratur, *l. idem Iulianus, §. vlt.
ff. de leg.* 1. *l. continuus, §. cum quis vbi* Gloſ. & Bart. *ff. de
verb. oblig.* Alex. *conſ.* 214. *n.* 4. *lib.* 6 Quare teſtator con-
ſiderando in actu ferè impoſſibili cootemptum ſuæ
voluntatis cenſetur multò magis voluiſſe prohibere
alienationem de facto quæ facilè poteſt contingere,
propter timorem enim alienationis futoræ prohibe-
tur impetratio licentiæ alienandi, ergo multò magis
prohibita cenſetur ipſa alienatio de facto ex regula
propter qhod vnumquodque tale, & illud magis.

Non obſtant in contrarium conſiderata, & Primo
hæc omnia procedere quatenus interſit vocati non
autem qoatenus non interſit. Quia Doctores omnes
ſupra allegati indiſtinctè † concludunt alienantem 5
non poſſe recuperare, ſed ſtatim admitti illum qui in
pœnam eſt vocatus, & reiici tanquam indignum à re-
uocatiooe rei alienatæ ſecus † eſt in tacita vt in Gloſ. 6
2. *communiter recepta in l. cum pater, §. libertis, ff. de legat.*
2. Ferdin. Loaz. *in l. filiusfamilias §. Diui. num.* 114. *ff. de
leg.* 1. Quia conſideratur nè dum intereſſe vocati, ſed
contemptus voluntatis teſtatoris.

Secundò non obſtat quod teſtator ſolum nudum
factum in caſibus expreſſis. Quia ratio conſeruandi
bona integra, & in perpetuum in familia habet locum
in omnibus caſibus; & prohibitio conſequenter refer-
tur ad omnem caſum, † cum non detur ratio diuerſi- 7
tatis quare magis voluerit io vno quam in alio diſpo-
nere *Pariſ. conſ.* 19. *num.* 22. *lib.* 3. Gabr. *de Clauſul.
concluſ.* 9. *n.* 24. Immò adeſt claoſula clara complectens
omnes caſus, ibi & hæc omnia toties quoties tem.

Quod autem ex his ſequatur, & an prætenſæ alie-
nationes factæ per D. Theodolum ſint vel noo ſint
tales erit alterius inſpectionis.

*R. P. D. Manzanedo, Romana fructuum dotis
de Paluzzellis Luna 2. Aprilis 1607.*

SVMMARIA.

1 *Dotis fructus conſtante matrimonio ſpectant ad mari-
tum.*
2 *Fructus cenſus ceſſi debeatur ceſſionario de die ceſ-
ſionis.*
3 *Cedens cenſum ſi fructus illius exigat tenetur eos ceſ-
ſionario reſtituere.*
4 *Quondam, hæc dictio denotat eum cui adiicitur eſſe
mortuum.*
5 *Verba enunciatiua probant inter partes contrahentes.*
6 *Et multo magis fauore dotis.*

DECISIO CCCXXXV.

FVit reſolutum coram bon. mem. Litta 28. Iunij
1602. fructus dotis non deberi Dominæ Lucretiæ
pro tempore, quo maritus illius vixit † cùm ad illum 1
pro eo tempore ſpectaſſent *iuxta text. in l. dotis fructus,
ff. de iur. dot. l. pro oneribus C. eo. Vnde defuncto marito,* ſi
dos conſiſteret in pecunia fructus fuiſſent debiti Do-
minæ Lucretiæ à die interſullationis iudicialis *iuxta
Statutum*

Statutum Vrbis, 137. *lib.* 1. & fuit dictum in eadem
deciſione.

Sed cùm in inſtrumẽto Anni 1593. inter Dominam
Lucretiam, & fratres celebrato ipſi fateantur dotem
ſcutorum mille quingentorum fuiſſe aſſignatam Do-
minæ Lucretiæ, illámque fuiſſe inueſtitam ſuper qua-
dam vinea ipſorum fratrum, quam ipſi vendiderunt
Dominæ Comitiſſæ Sfortiæ pro ſcutis duobus milli-
bus trecentis ſex pro quibus emptrix impoſuit annuũ
cenſum ſuper Caſale Palazzerto, vnde fratres reco-
gnoſcentes bonam fidem erga d. Lucretiam, & ne in-
dotata remaneret declarauerunt in dicto cenſu ſcuto-
rum duorum millium trecentorum ſex fuiſſe, & eſſe
comprehenſa dicta ſcuta mille quingenta dotis dictæ
Lucretiæ, & propterea ad illam ſpectare: vnde illi
ceſſerunt iura, & actiones in dicto cenſu illis compe-
2 tentia pro dicta rata dotis, & ſic † clarum eſt fructus
dicti cenſus pro ſumma dictæ dotis Lucretiæ, & quod
ſi ipſa acceptauit prædictam ceſſionem, & debuit illos
3 habere à Domina Comitiſſa ſi fratres eos exegerunt †
tenentur illos Dominæ Lucretiæ reſtituere ad tradita
per Pariſ. *conſ.* 88. *num.* 14. *& ſeq. lib.* 1. *per text. in l.* 3. *§.*
illud tenendum, & in §. tantum, & per text. in l. venditor
l. vltima, & vtrobique Salic. *ff. de hered. & act. vendit.*

Quæ obligatio fratrum ſoluẽdi dictos fructus Do-
minæ Lucretiæ incipit à morte eius mariti, & ſic à di-
cto anno 1593. quo prædictus contractus celebratus
fuit, & in quo tempore dictæ mortis conſtat per con-
feſſionem fratrum, quatenus ibi fatentur Dominam
Lucretiam nuptam fuiſſe quodam Petro. Quæ dictio,
4 † Quondam denotat maritum iam mortuũ, *vt not.* Ia-
cob. Buttig. *in l. cum aliquis, C. de iur. dot. &* Albet. *in ſuo*
dictionario in verb. Quondã, & Alex. *conſ.* 14. *n.* 15. *lib.* 6.
Et quamuis verba dictæ confeſſionis ſint † enunciati-
ua probant inter partes contrahentes, vt notãt idem
Alex. *conſ.* 112. *n.* 1 *eod. lib.* 6. *per text. in l. optimam, C. de*
contr. & commit. ſtipulat & in l. quadam, ff. de probat.
5 Quæ magis † procedunt in caſu dotis ex notat. *in*
l. 2. *C. de dot. promiſſ. tradit.* Afflict. *deciſ.* 83. *num.* 4. *&* 5.
Vnde intrat prædicta obligatio fratrum de ſoluendo
fructus dotis Lucretiæ.

R. P. D. ManZanedo, Romana fructuum dotis
de Paluzzellis, Luna 14. *Maij* 1612.

SVMMARIA.

1 *Fructus cenſus non debentur poſt illius extinctionem.*
2 *Fructus cenſus non debentur creditori habenti hypo-*
thecatum cenſum.
3 *Hypotheca non ſufficit ad fructuum acquiſitionem.*
4 *Hypotheca non præſtat creditori titulum, nec poſſeſſio-*
nem rei hypothecatæ, ſed tantummodo actionem ad
conſequẽdum ſuum creditum ſuper re hypothecata.
5 *Fructus dotis viuente marito non ad vxorem. ſed ad*
maritum pertinent.

DECISIO CCCXXXVI.

IN deciſione in iſta cauſa facta coram me 2. Aprilis
1607. fuit dictum fructus cenſus ſcutorum duorum
millium trecentorum ſex impoſiti per Dominam Co-
mitiſſam Sfortiam ſuper Caſale Palazerto ſtante in-
ſtrumento recognitionis bonæ fidei celebrato de an-
no 1595. inter Dominam Lucretiam & fratres de Pa-
luzzellis ex aſſignatione ſibi facta deberi pro dote
ſcutorum mille quingentorum Dominæ Lucretiæ, &
quod ſi ipſa acceptauit prædictam ceſſionem debuit
illos habere à Dñã Comitiſſa Sfortia, ſed ſi non ob-
ſtante dicta ceſſione fratres habuerunt iſtos fructus à
Comitiſſa tenebãtur illos Lucretiæ reſtituere, & quod
iſta obligatio fratrum ſoluendi dictos fructus Lucre-
tiæ incipiebat à morte eius mariti, & ſic à dicto anno
1593. quo prædictus contractus fuit celebratus, & de
quo de dicta morte conſtat per confeſſionem fratrum
vt latius in dicta deciſione. Quæ quidem quia fuit fa-
cta Lucretia tantum informante, ideò pro parte hære-
dem dictorum fratrum de Paluzzellis validè negaba-
tur fructus dicti cenſus deberi Lucretiæ, & ſic fuit pre-
tium de nouo audiri ſuper eiſdem, & Lucretia etiam
voluit de nouo audiri prætendens dictos fratres ad
fructus ſuæ dotis teneri non ſolum à dicto anno 1593.
verum ab anno 1590. Vnde hodie ſuper eiſdem cau-
ſa repropoſita vtraque parte informante, & inſpectis
de nouo deductis apparuit prædictum cenſum ſcuto-
rum duorum millium trecentorum ſex extinctum
fuiſſe de anno 1590. ita vt de tempore dictæ recogni-
tionis, & aſſignationis, cenſus non eſſet in rerum na-
tura, & ſic † nec fructus ex illo deberi. 1

Nec obſtare quod de tempore dictæ extinctionis
fuerit ex eiſdem pecuniis creatus nouus cenſus ſcu-
torum mille, & ſubrogatus in locum primi quia de
iſto vltimo cenſu non debentur fructus Lucretiæ cui
nulla de illo facta fuerat aſſignatio, nec in eo habebat
aliquam hypothecam. Et quamuis illam haberet non
ex eo poterat percipere dictos fructus, † ad quorum 2
perceptionem non ſufficit res hypotheca, † cum per 3
illam quis non habeat titulum nec poſſeſſionem † ſed 4
tantummodo actionem ad conſequendum ſuper re
hypotheca ſuum creditum *ad text. in §. Item ſeruitana*
Inſtit. de action. Negoſ. *de Pignor. part.* 1. *n.* 4 Et prædi-
cta ſubrogatio fuit facta tantum reſpectu euictionis,
quo ad Dominam Comitiſſam Sfortiam, & ſeptimum
Petrigoanum, qua extinctione ſtante parum prodeſt
Lucretiæ acceptaſſe prædictam aſſignationem ſibi fa-
ctam de anno 1593. prout in inſtrumento dictæ aſſi-
gnationes realiter illam acceptanit.

Nec etiam apparet iſtos fratres habuiſſe fructus di-
cti cenſus ſcutorum duorum millium trecentorum
ſex ab anno 1593. à Comitiſſa, nec poteſt apparere cũ
conſtet de dicta anteriori extinctione cenſus: vnde ve-
nit dicendum Dominæ Lucretiæ non deberi prædi-
ctos fructus nec ab anno 1593. nec minus ab anno
1590. cùm de illo tempore maritus viueret, & reſolu-
tum † fuerat tàm *coram* bon. mem. Litta, 3. *Iunij* 1602. 5
quàm coram me in dicta prima deciſione viuente mari-
to dictos fratres non teneri ad fructus dotis Lucretiæ
vltra quod nullatenus conſtat de morte mariti ante
dictum annum 1593. nec teſtes dati illam probant,
ſed tantum illius abſentiam, & diſceſſum ab vrbe.

An Autem intereſſe aliquod debeatur Lucretiæ
Domini reliquerunt particulariter videndum.

R. P. D. Penia, Rauennatenſis cenſus Mercurij,
27. *Ianuarij* 1610.

SVMMARIA.

1 *Cenſus imponi poteſt ſoluendus ad rationem decem pro*
quolibet centenario, & anno.
2 *Accollans ſibi cenſum debet illum ſoluere ad rationem*
ad quam fuit impoſitus.
3 *Æquitas non patitur vt penes vnum ſit res ipſa, vel*
illius pretium, & pars oneris exiſtentis ſuper dicta
re ſit penes alium.
4 *Augmentum, vel diminutio debiti ad eum ſpectat, ad*
quem ſpectat ſolutio debiti.
5 *Verba in dubio ſtant potius demonſtratiuè, quam re-*
ſtrictiuè.

DECISIO CCCXXXVII.

CVm Domini de Tuſchis impoſuiſſent annuum cenſum ſcutorum ſexcentorum auri in auro ſuper quibuſdam bonis dominorum Raſponorum, & Lupatellorum de ipſorum conſenſu, illúmque vendidiſſent Dominæ Franciſcæ Guerrieriæ de Gonſaga pro ſcutis ſex mille auri in auro ad rationem ſcutorum decem pro centenario auri in auro quolibet anno, & longo poſt tempore vigore cuiuſdam concordiæ, ſiue tranſactionis inter Dominos de Gonzaga, Daſponos, & Lupatellos in qua fuerat dictum præter alia quod cenſuari prætendebant ſoluere ad rationem iam ſolutam videlicet libras quatuor, & ſolidos quatuor pro ſcuto monetæ Romandiolæ. Cæſar Gallus, qui quædam Puſcorum bona in territorio Cæſenæ pro ſcutis quinque millibus emerat, & cenſum ſibi pro eadem quantitate accollauerat non ad prædictam rationem decem auri in auro pro centenario, ſed octo fructus ſoluere prætendebat.

Dubitaui ad quam rationem cenſum ſoluere tene-
1 tetur. Et Rota † vtraque parte informante Cæſarem teneri ſoluere ad rationem decem auri in auro iuxta curſum Ciuitatis Mantuæ pro centenario cenſuit, quia licet tempore obligationis Cæſaris non ſolueretur niſi ad rationem octo pro centenario, nec Cæſar videretur ad amplius teneri, præſertim cum ſexto Capitulo conuentionis Cæſar ſe obligauerit ſoluere dictum cenſum ea forma qua dicti debitores de præſenti ſoluebant, quia tamen in dicto Capitulo ſexto procedebatur vlterius, & dicebatur. *Et creſcendo, ò deſcreſcendo detto Liuello tutto vada à damno, & beneficio reſpettiuamento di detto Signor Compratore.* ideò licet tempore contractus non ſolueretur niſi ad rationem octo pro centenario, inſpecta tamen primæua origine impoſitionis cenſus ad rationem decem ſoluere debuit pro quolibet centenario, & anno.

2 Quod etiam deducebatur ex eo, quia † accollatio Cæſaris facta intelligebatur iuxta formam, & naturam ipſius cenſus, & præſertim inſpectis illis verbis. *Deue hauere il peſo, & ſotto entrare nelli cenſi* quibus denotabatur ſubrogatio Galli in locum Tuſcorum, & propterea tenebatur ad ſolutionem ſicut Tuſchi *l. ſi eum §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caution.* concurrebat etiam mens Tuſcorum, qui reſpectu ſummæ ſcutorum quinque millium ab onere ſoluendi cenſum illum in Cæſarem transferendo ſe liberare voluerunt, quod
3 æquitati conſonum erat † ne res, vel pretium eſſes penes Cæſarem, & pars oneris penes Tuſcos Accedebat præterea verba paulò ante ponderata. *Et creſcendo, ò decreſcendo il Liuello*, quæ non poterant reſtringi ad variationem monetæ cùm loquerétur de augmen-
4 to ipſius Liuelli, † quod augmentum etiam ſi non fuiſſet expreſſum ſpectaſſet ad Cæſarem, ad quem ſpectabat ſolutio Liuelli.

Nec aliud ſuadebat verba illa. *In quella maniera che detti Signori venditori pagano*, quia dicebatur ea potius ſtare demonſtratiuè, quam reſtrictiuè, ſicut
5 † in dubio venit interpretandum Crau. *incipit diuino ſubſidio, n. 5. lib. 2.* Ceph. *conſil. 539. incipit ad fauorem* Sereniſſimi Ducis Ferrariæ *n. 91. & ſeq. lib. 4.*

Reuerendiſ. D. Coccino Decano, Romana cenſus Luna 21. Iuny 1604.

SVMMARIA.

1 *Cameralis obligatio non admittit exceptiones extrinſecas à contractu.*
2 *Cameralis obligatio non vulneratur per ſententias latas in alia cauſa.*

DECISIO CCCXXXVIII.

FVit per Dominos reſolutum Dominum Alexandrum teneri executiuè liberare Altouitum ſtante eius clara obligatione in forma cameræ, † quæ non 1
admittit exceptiones extrinſecas à contractu, & requirentes altiorē indaginem Caſſad. *dec. vnic. de mutu. petition.* Galleſ. *ad 4. part. oblig. Cameral. q. 1. & fuit dictum in cauſa Tiburtina Caſtri Sancti Pauli 17. Martij 1564. marco Cotta, & alias ſæpius.*

Nec eſt verū quod obligatio cameralis fuerit vulnerata per ſententias Rotales, quia Dñs Alexander vigore reconuentionis egit contra Altouitum, & licet obtinuerit ſententias fauorabiles tamen † cum ſint 2
latæ ſuper alia cauſa non vulnerauerunt obligationē cameralem, cùm ad id requiratur quod ſententia ſit lata in eadem cauſa ad effectum vulnerandi, vt in cauſa Romana pecuniaria de Columbis 10. Nouemb. 1595. coram Illuſtriſſimo D. meo Pamphilio.

Reuerendiſs. D. Coccino Decano, Mirandenſis Penſionis Luna 7. May 1612.

SVMMARIA.

1 *Regula Cancellariæ 26. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis non procedit in poſſeſſorio retinenda.*
2 *Heredi non datur remedium retinendæ ex perſona ſui auctoris.*
3 *Poſſeſſio defuncti non transfertur in heredem ſine noua apprehenſione.*
4 *Etiam ſi ſit heres ſuus.*
5 *Poſſeſſio cedentis iuuat ceſſionarium in incorporalibus.*
6 *Fideiuſſori competunt omnes exceptiones, quæ cohærent rei.*
7 *Obligatio de ſoluendo abſque aliqua exceptione non excludit exceptionem iuſtam.*

DECISIO CCCXXXIX.

PLacuit R. P. D. Matthæo Buratto locumtenenti Reuerendiſſimo D. A. C. conſulere Rotam me proponente ſupe. eo. An eſſet relaxandum mandatum ad fauorem hæredum penſionarij defuncti pro terminis decurſis in vita penſionarij contra Mercatorem, qui ſe obligauerat ſoluere liberè & abſque aliqua exceptione. Et Domini negatiuè reſoluerunt Quia cum litteræ penſionis non fuerint expeditæ obſtat dictis hæredibus regula 26. Cancellariæ S. D. N. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, & *not.* Caſſad. *dec. 1. ſuper Regul.* Mohæd. *dec. 3. n. 5. de reſcript. & dec. 2. de priuileg. & in terminis penſionis dicit* Gygas *de Penſion. quæſt. 34. num. 10.*

Nec releuat, quod Bernardinos penſionarius erat in quaſi poſſeſſione exigendi Regula autem † præfata 1
non procedit in poſſeſſio retinendæ licet aliud ſit in alio poſſeſſorio, in quo requiritur titulus coloratus ne detur vitioſus ingreſſus, vt declarando verba regulæ dixit Rota in cauſa Anconitana penſionis 15. Iunij 1587. coram Illuſtriſſimo Cardinale Platto & in alia Toletana penſionis 5. Decembris 1603. coram bon. mem. Iuſto. Nam fuit reſponſum, quod obiectum procederet ſi dictus Bernardinus hodie viueret, & ageret remedio retinendæ, ſed cùm hodie ipſe non viuat, neque

2 neque agat, † ſed ipſius hæredes ſint illi, qui agũt non
poſſunt iuuari ſummariſſimo poſſeſſorio, ex perſona
3 præfati Bernardini, † cùm poſſeſſio defuncti non tráſ-
feratur in hæredem ſine noua apprehenſione, *l. cum*
4 *hæredes, vbi* Doctor. *ff. de acq. poſſ.* † Etiam quod ſit ſuus
hæres Bald. *in fin. n. 2. C. de edict.* D. Had. *ſoll.* Alber. *in*
l. 1. §. hoc interdictum n. 8. ff. quor. bon. Natt. *conſ. 439. n.*
5. Pariſ. conſ. 13. n. 84. lib. 1. Alex. *conſ. 37. poſt med. verſ.*
ſaltim in caſu noſtro. *lib. 1.* vbi quod iſta eſt commu-
nis opinio, & hanc opinionem Rota ſeruat, & ſæ-
piſſimè fuit reſolutum.

5 Neque applicatur † quod cùm verſemur in incor-
poralibus poſſeſſio cedentis iuuet ceſſionarium Natt.
conſ. 398. n. 38. Menoch. *de retinen. poſſeſſ. reme. 3. n. 259.*
& ſeq. & fuit reſolutum in cauſa Bononienſi penſionis
17. Maij 1593. coram Illuſtr. D. Cardin. Mellino, *& in*
cauſa Romana cenſus, 24. Octobr. 1588. coram Orano, &
in ſimili cauſa Rom. cenſus 8. Martij ſuperioris anni corã
Renet. D. meo Decano. Quia hic non ſumus in ceſ-
ſionario, ſed in hærede, quo caſu poſſeſſio non trans-
fertur, ſed requiritur noua apprehenſio per ſupradicta.

Neque eſt verum quod præfata non poſſunt conſi-
derari ad fauorem mercatoris, qui ſe obligauit ſoluere
liberè, & abſque aliqua exceptione. Quia † iſti merca-
tori tanquam fideiuſſori competunt omnes exceptio-
nes, quæ cohærent rei, licet non perſonæ principalis
debitoris Hyppol. Marſil. *in Rub. de fideiuſſ. n. 313. &*
6 *n. 314. quæ iura, & Doctor. res alleg.* Et † obligatio de
ſoluendo liberè, & abſque aliqua exceptione non
excludit exceptionem iuſtam, qualis eſt iſta, de qua
agitur vt patet ex ſupradictis, vt in puncto dicunt
Rom. *in conſ. 201. n. 2. col. 2. circa med. verſ.* non enim
obſtat dicere, Iaſ. *in l. 1. num. 7. in 1. Lectur. C. de ſacroſ.*
Eccleſ. Felin. *in cap. cauſam quæ n. 22. de Reſcript.* Hyp-
pol. de Marſil. *in d. Rubr. de fideiuſſ. n. 219. & ſingul. 332.*
& in praxi Crimin. §. vltima quæſt. n. 2. Gambar. *in repet.*
cap. 1. n. 8. verſ. 3. nota de Rerum permut. Tiraq. *in l. ſi*
vnquam in præfat. n. 121. de reuoc. donat.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano Aſsiſienſis
cenſus Mercurij 22. Iunij 1605.

SVMMARIA.

1 *Quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter.*
2 *Donatio ob cauſam non eget inſinuatione.*
3 *Dominium non transfertur ſine traditione.*
4 Limit. *ſi adhibeatur Clauſula conſtituti.*
5 *Onus adimplendum poſt contractum perfectum im-*
portat modum non conditionem.
6 *Modo non impleto per donatarium dominium rei do-*
natæ reſoluitur ipſo iure, & redit ad donantem.
7 *Intellige ſi donans ita declaret.*
8 *Caducitas licet ipſo iure incurratur requiritur tamen*
declaratio domini.
9 *Pactum reſolutiuum habet locum volente eo ad cuius*
fauorem fuit poſitum.

DECISIO CCCXL.

DVbitani an donatio facta per Cæſarem Andreæ
fratri fuiſſet valida ita vt eſſet translatum domi-
nium in donatarium, ad effectum vt cenſus impoſitus
per Andream ſuſtineatur. Et Domini affirmatiuè re-
1 ſoluerunt, quia † vnuſquiſq; in re ſua eſt moderator,
& arbiter, *l. in re mandata, C. mand.* nec reperitur in iure
prohibitum, ne frater, niſi ſit minor, poſſit donare fra-
tri. Et in hoc caſu inſinuatio non videbatur neceſſa-
2 ria, † cùm donatio ſit ob cauſam vt ſcilicet alimenta
præſtentur. Gloſ. 3. *in l. Aquilius, aliàs* Attilius, *ff. de*
donat. vbi Bart. *n. 3.* Alex. *conſ. 12. num. 3. libr. 1.* Purput.
conſ. 563. n. 29. Natt. *conſ. 609. n. 20. & 39.* Molin. *de*
Primog. Hyſpan. lib. 2. cap. 8. n. 16.

Neque de tranſlatione dominij poteſt dubitari quia
licet † ſine traditione non acquiritur, *l. traditionibus C.* 3
de pact. tamen in inſtrumento adeſt clauſula conſtituti
quæ operatur † tranſlationem poſſeſſionis ad quoſ- 4
cunque effectus, *l. quædam mulier. vbi* Gloſ. Bart. *& alij*
ff. de rei vendic. l. quamuis, §. 1. l. quod meo ff. de acq. poſſeſſ.
Bero. *conſ. 41. n. 12. lib. 3.* Afflict. *dec. 299. latè* Tiraq. *de*
iur. conſtit. poſſeſſ. part. 1. n. 2. & 3. & part. 3. limit. 11. Et
fuit latè deductum in cauſa Suttina bonorũ 23. Octob.
1595. coram Illuſtriſſimo D. Cardinale Pamphilio, ex
quibus ſequitur impoſitionem cenſus fuiſſe validam,
& ſuſtineri.

Non obſtat quod iſta donatio fuit facta vt alimenta
præſtantur, † qui non ideò fuit conditionalis, ſed mo- 5
dalis cùm onus alienandi poſt ipſam donationem eſſet
adimplendam Bart. *in l. quibus dieb. §. Termilius, n. 1.*
5. & 6. ff. de cond. Butr. *conſ. 48. in princ.* & fuit dictum
in cauſa Cauallicenſi Baroniæ 27. Februarij 1576.
coram bon. mem. D. de Rubeis.

Nec facit quod † cùm non fuerit impletus modus 6
præfatus, non fuerint ſcilicet alimenta pręſtita domi-
nium redijt ipſo iure in donatorem, *l. 1. C. de donat. quæ*
ſub mod. Gloſ. *in d. l. traditionibus, vbi* Curt. iun. *n. 26. C.*
de pact. Quia quicquid ſit de illa quæſtione cui hac in
re onus probandi incumbat, de qua per Surd. *de alim.*
tit. 1. q. 48. n. 53. & ſeqq. ad effectum tamen † reſolu- 7
tionis contractus requiritur voluntas, & declaratio
donatoris, quæ non interuenit in hoc caſu, vt ipſo iu-
re dicatur dominium rei donatæ in donantem rediſſe
l. 2. ff. de leg. commiſ. Tiraq. *in l. vnquam in verb. reuert. n.*
10. C. de reuoc. don. quo loci plura ſimilia deducit, & in-
ter alia quod caducitas licet incurratur ipſo iure, tamẽ
† intelligitur domino rei emphyteuticę volente, & de- 8
clarante Iaſ. *in l. in emphyt. n. 6. & ſeqq. de iur. emphyt.*
& facit deciſio in cauſa Spoletana terrarum coram
Reuer. D. Archiepiſcopo Rhodienſe 13. Decembris
1599. † vbi quod pactum reſolutiuum habet locum 9
volente eo ad cuius fauorem fuit poſitum.

Neque officit diuiſio facta 14. Octob. 1592. inter
dictos donatarios, & donatorẽ quia per talem diuiſio-
nem non potuit Andream præiudicare emptori cen-
ſus, cùm diuiſio fuerit facta voluntate Andreæ ad hoc
directè tendente Tiraq. *qui diſtinguendo poſt alios ita*
reſoluit de Retract. conuent. §. 3. Gloſ. *vnic. n. 10.*

Illuſtriſsimo D. Cardinale Platto Mediolanen-
ſis fructuum, 26. Maij 1589.

SVMMARIA.

1 *Fructus in ſpolio non veniunt niſi à die mota litis.*
2 *Intellige quando fructus veniunt acceſſoriè.*
Secus quando fructus petuntur principaliter, n. 4.
3 *Spoliatus annuis præſtationibus poteſt illas petere à die*
commiſſi ſpolij.
5 *Præſtationes annuæ quando petuntur in iudicio reſti-*
tutorio debet fieri condemnatio ad omnes præſtatio-
nes decurſas à die commiſſi ſpolij.
6 *Comparens in Iudicio vt defendat debet condemnari*
ad omne id in quo fuiſſet condemnandus is pro cuius
defenſione comparet.

DECISIO CCCXLI.

LIcet regulariter † ſoleat Rota ſpoliatorem non
violentum condemnare in fructibus à die moræ
litis

litis,non autem à die ſpolij,Dec.4.& 10. *de reſt.ſpoliat.*
*in nou.*Caſſad.*dec.*1.*de cauſ.poſſeſſ.& propriet.* Io.Paul.
2 *dec.*36.& 110. Caputaq. *dec.*27.*part.*2. Hoc † tamen
eſt intelligendum quando agitur principaliter ad rem
aliquam, cuius fructus acceſſoriè veniunt reſtituen-
di,tunc enim facienda eſt condemnatio in dictis fru-
ctibus à die motæ litis vt ſupra dictum eſt ſecus au-
3 tem † cùm principaliter agitur ad ipſos fructus, quos
quis principaliter petit tanquam ſpoliatus, vt fit in
annuis præſtationibus in quibus ſpoliatus poteſt pe-
tere iudicio poſſeſſorio ipſos fructus ſubtractos Gyg.
*de Penſion.quæſt.*47.*n.*8.*& habetur apud* Biſign ett. *dec.*
4 *vltim.de reſtit.ſpol.& dec.*3.*eod.tit.in antiq.* † tunc enim
facienda eſt condemnatio ad omnes penſiones decur-
ſas, & ſubtractas prout ſuperioribus diebus fuit reſo-
lutum *coram* R. P. D. Gypſio *in vna Cæſar..uguſtana*
5 *penſionis, & tradit Paleot. .dec.*336. Cuius eſt ratio, †
quod cum ipſæmet penſiones iudicio poſſeſſorio pe-
tantur non poteſt dici facta plenaria reſtitutio iuxta
propoſitam actionem,niſi illæ omnes in præteritum
ſubtractæ ſoluantur vt docet Inn. *in cap. querelam n.*
3.*verſ.& nota, extr.de elect.*

Quare cùm in hoc iudicio Cribellus non egerit
principaliter vt reſtitueretur ad ius percipiendi hos
fructus,ſed ſuper ipſiſmet fructibus ſibi ſubtractis. &
in præteritum non ſolutis iudicium contra colonos
debitores eorundem fructuum,ſeu canonum intenta-
uerit, concluſerunt Dñi in hac cauſa faciendam eſſe
condemnationẽ à die ſpolij, non autem à litis motæ.
Et hac diſtinctione attenta an ſcilicet agitur ad ipſam
rem principaliter,acceſſoriè autem ad fructus,an verò
fructus ipſi petiti, & in iud cium deducti fuerint, &
cum hac diſtinctione. Dixerunt non obſtare Deciſio-
nem factam coram R P.D. Gypſio in cauſa Romana
vſusfructus portarum 14. Octobris 1585.

Non etiam obſtat ſi dicatur non agi de condemnan-
dis colonis,ſed agi de condemnando ipſo Sparafigio,
qui has penſiones Cribello debitas à colonis exegit.

6 Quia † cùm Sparafigius ad cauſam venerit, & iu-
dicium in ſe ſuſceperit pro colonorum defenſione
quia ab illis indebitè exegit ipſe venit condemnan-
dus ad omne id, in quo fuiſſent condemnandi coloni
ſi Sparafigio non ſoluiſſent.

Illuſtriſsimo D. Cardinale Lancellotto Romana
releuationis indẽnitatis Luna 12.*Iuny* 1606.

S V M M A R I A.

1 *Mora debitoris nocet fideiuſſori.*
2 *Promiſſor indemnitatis non eſt in mora ante interpel-*
lationem.
3 *Mora non contrahitur contra releuatorem abſque in-*
terpellatione.
4 *Intereſſe non debetur ſine mora.*
5 *Intereſſe non per lucrum actoris,ſed per damnum rei*
infligitur.

DECISIO CCCXLII.

PLacuit Dominis deciſio in hac cauſa facta, quod
Molina licet eſſet fideiuſſor vel principalis, & in-
ſolidum obligatus, & promiſerit indemnem releuare
Didacum,tamen cùm non fuerit interpellatus, neque
in aliqua mora conſtitutus immo neq; ſciuerit quod
Perez principalis debitor non ſatisfeciſſet dominis de
Errera,& Coſta creditoribus,& quod propterea Dida-
cus,Francus vellet accipere pecunias ad cambium non
teneatur ad aliquod intereſſe

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

Nam hic adſunt duæ diuerſæ obligationes diuerſis
temporibus factæ altera ad fauorem Mercatorum, qui
pecunias ad cambium dederunt, & hæc continet diẽ
certam ſolutionis faciendæ,altera eſt quam fecit Mo-
lina ad fauorem Didaci Franci, quæ eſt ſimplex rele-
uatio indemnitatis,nec continet aliquam certam diẽ.
Quicquid dicendum ſit reſpectu primæ obligationis
ſi mercatores egiſſent contra Molinam, qui ad eorum
fauorem acceſſerat, quo caſu intrare poſſent deducta
ex l.quare vbi Gloſ.*& alijs ff.locat.* & alia † quod mora 1
principalis nocet fideiuſſori,& quod dies certa inter-
pellauerit; cùm tamen huius vigore agi non poſſit,
ea quo cambium ſcutorum centum viginti duorum
fuit extinctum nec de tali debito hodie amplius quæ-
ritur. Sed cùm agatur vigore ſecundæ obligationis
diuerſo tempore factæ à Molina ad fauorem Didaci
Franci,quæ nullam continet diem certam, ſed ſolum
releuationem indemnitatis † ante interpellationem 2
non dicitur ſtetiſſe per Molinam quo minus non re-
leuauerit indemnitatem. Didacum *l.* 1. §. *non exigit*
Prætor.ff.vt in poſſ.ſ.leg.ſeruan. Old. *conſil.*241.*n.*4.*&*
ſeq. & conſequenter ceſſat mora Molinæ cum † nun- 3
quam fuerit certioratus aut interpellatus, *l.ſi ex legati*
cauſa.ff.de verb oblig.l.magnam cum ibi notat.C.de contr.
& committ.ſtipul. Bero. *conſ.*129.*lib.*1.& fuit dictum
in cauſa Bononienſi ſpolij 17. Decembris 1600. co-
ram Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio, ac inde non
tenetur ad intereſſe,† quod non debetur ſine mora vt 4
per Caput. *dec.*231. *part.*2.*bene* Cuiac. *in primis Rele-*
*ction.C.de ſenten.quæ pro eo quod inter.lib.*7.*tit.*47.

Neque hoc caſu poteſt aliquid imputari Molinæ
quod non ſoluerit, quia nunquam certioratus fuit
quod Perez principalis debitor non ſatisfecerit mer-
catoribus tempore præſtituto.quod ſi ſciuiſſet potuiſ-
ſet ſoluere, nec paſſus fuiſſet quod currerent tot cam-
bia. & recambia.

Nec obſtat quod Didacus Francus debeat indemnis
releuari, quodque eius damnum conſiſtat in dictis
cambijs,& recambijs quæ propterea veniant à Moli-
na ſoluenda,quia ad hæc cambia ſine mora non tene-
tur Molina, & in mora non fuit,vt dictum eſt.

Quo verò ad partitam ſcutorum centum viginti
duorum, reſpectu cuius poteſt conſiderari eius mora
ob non factam ſolutionem in tempore à principali
iam fuit ſatisfactum.

Sicuti neque obſtat quod in hac ſecunda obligatio-
ne de releuando indemnem Francum Molina non di-
catur fideiuſſor,ſed principalis.Quia neque principa-
lis ſine mora tenetur ad intereſſe, † quod non per lu-
crum actoris, ſed per damnum rei infligitur vt per
Cuiac. *vbi ſupra allegatum d.lib.*7.*tit.*47.

Illuſtr. D. Cardinale Sacrato Romana releua-
*tionis indemnitatis, Mercur.*27.*Maij* 1609.

S V M M A R I A.

1 *Intereſſe non debetur nulla præcedente mora.*
2 *Damnum contingens abſque mea culpa mihi non debet*
imputari.
3 *Creditor poteſt capere pecunias ad intereſſe in dam-*
num debitoris tempore debito non ſoluentis.
4 *Indemnitatis releuator non conſtituitur in mora ob ſo-*
lum lapſum temporis quo debitor ſoluere tenebatur.
5 *Mora principalis nocet fideiuſſori.*
6 *Intellige reſpectu damni quod oritur immediatè ex*
contractu cui acceſſit fideiuſſor.
7 *Cauſa remota.& occaſionalis non attenditur.*
8 *Intereſſe debet eſſe intra rem.*

9 *Releuator non tenetur niſi ad damnum, quod eſt neceſſarium, & ſine culpa releuati.*

10 *Promittens releuanti indemnitatem tunc tenetur ad vſuras quando promiſit tàm reſpectu ſortis quàm vſurarum.*

11 *Teſtes deponentes ſuper conſuetudine debent ſpecificare actus in quibus viderunt obſeruari.*

12 *Debent concludere de circumſtantijs in caſu de quo agitur, concurrentibus.*

DECISIO CCCXLIII.

REſoluerunt ſententias ad fauorem Lupi de Molina latas eſſe confirmandas, quia & ſi Didacus Perez principalis debitor non ſoluerit in tempore, & Francus fideiuſſor ſoluerit pro illo, & Molina per prius præmiſerit releuare Francum à fideiuſſore per eum facta pro Didaco Perez, non propterea potuit Francus adueniente tempore ſolutionis capere pecunias ad cambium ſuper Molinam abſq; eiuſdem Molinæ interpellatione, quia hoc eſſet exigere intereſſe à Mulina abſque illius mora,
1 † quod non licet, *l.lect.ante fin. verſ.* non enim in mora, *ff.ſi cert.pet.* cùm aliis latè per Couar.*var.reſolut.lib.3.cap.4.verſ.* deinde dicam.

Neque in hoc videtur conſtituenda differentia inter lucrum ceſſans, vel damnum emergens. Quia circumſcripta mora debitoris damnum emergi abſque
2 illius culpa. & † proinde illi imputari non debet, *l.quod te ff.ſi cert.pet.* & tenuit in ſpeciè Rota in cauſa Romana cambiorum 17. Decemb. 1589. coram Gypſio.

3 Non obſtat † quod poſſint capi pecuniæ ad cambium in damnum principalis debitoris tempore congruo non ſoluentis. Mohed. *dec.1. de vſur.* cum concordantibus allegatis.

Nam omiſſio an hoc poſſit fieri abſque interpellatione vt debitor potuerit deliberare an velit ſe à curſu vſurarum liberare per ea quæ dicta ſunt in cauſa Mediolanenſi pecuniaria 17. Martij 1602. coram Litta vbi aliæ deciſiones allegantur caſus releuationis videtur ſatis diuerſus, quia principalis debitor cùm ab initio ſit certus de die quo cadit ſolutio illo elapſo videtur conſtitutus in mora; & culpa tam reſpectu principalis creditoris, quam fideiuſſoris ſoluere debêris ad notat. *in l. magnam cum ſua materia, C. de contr. & com.*
4 *ſtipulat.* Releuator † autem indemnitatis per aduentũ, temporis, quo fideiuſſor ſoluerit non videtur conſtitutus in aliqua mora, cùm ab initio non eſſet certus de dicta ſolutione, & proprio debito, quod ex illo reſultat, propterea requirebatur interpellatio iuxta diſtinctionem Bart. *in l.ita ſtipulatus 115.num 43.ff.de verb. oblig.* Dec. *conſ. 2.n.5.verſ.* ſed certum dici intereſſe.

Non obſtat quod principalis fuit moroſus, vt patet, & propterea illius mora debeat nocere releuatori, qui
5 eſt quodãmodo illius fideiuſſor, & † mora principalis de iure nocet fideiuſſori Bart. *in l.centum Capuæ, ff.de eo quod cert.loco.* Nam præter quod concluſio recipit multas diſtinctiones de quibus per Iaſ. *ibid.* Dñi intellige-
6 bant hoc procedere † reſpectu damni, quod oritur immediatè, & abſque nouo facto ex contractu cui acceſſit fideiuſſor, & in iſtis terminis loquuntur Bart. & *ſequaces.* Et proinde ſi ex mora Didaci Perez Francus coactus fuiſſet ſoluere vſuras creditoribus dicti Didaci, has omnes teneretur reficere Molina, Cæterũ vſuſas, quas paſſus fuit Francus, & modo intẽdit recuperare a Molina non proueniunt à primo contractu, ſed ex nouo cui minimè acceſſit Molina neque expreſsè neque tacitè, hoc eſt mediante mora incurſa per interpellationem, vel per aduentum diei ab initio certi.

Et licet præfatus contractus dederit cauſam huic
7 nouo attamen † iſta cauſa remota, & occaſionalis non attenditur, *l.ſi ſterilis, §.per venditorem, ff.de act. empt.* & in propoſito dixit Bald. *in l.ſi traditio n.8.verſ.* dummodo tit. *C.eod.tit.* quod † intereſſe debet eſſe intra rem. 8
Et Alex. *conſ.114.n.2.& 3.lib.3.* dicit quod † vt tenea- 9
tur releuator damnum debere eſſe neceſſarium, & ſine culpa releuati hanc autem neceſſitatem, ſiue non culpam minimè poteſt allegare Francus erga Molinam. Quia poteſt eſſe quod ſi Francus illum interpellauit ipſe ſtatim ſoluiſſet, nec paſſus fuiſſet debitum ſtare ſub vſuris Et pro hoc intellectu quod molina non teneatur niſi pro vſuris, quæ immediatè proueniunt ex primo contractu fuerunt ponderata verba obligationis ipſius Mulinæ, ibi adiecta obligatione (ſcilicet Perez) ducatorum centum viginti duorum, & illorum cambiis, damnis expenſis, & intereſſe cãbia verò, quæ petit Francus, non ſunt cambia ducatorũ centum viginti duorum acceptorũ ad cambium à Didaco Perez, ſed ſunt cambia pecuniarum acceptarum à Franco.

Ad *l.quare vbi* Salic. *n.1.& alij ff.locat.* concludunt quod † promittens indemnitatem tenetur ad vſuras, 10
fuit reſponſum quod ibi agitur, quãdo quis vltra ſortem teneretur ad vſuras in caſu autem propoſito non contendit Molina ſe teneri pro ſorte tantum, cùm immo expreſsè promiſerit, cambia, damna, expenſas, & intereſſe ſed dicitur iſta, quæ prætendit Francus non eſſe de illis cambiis, quæ ipſe promiſit ſoluare.

Quantum ad prætenſam conſuetudinem, quod non ſit neceſſaria interpellatio teſtes ad hoc dati non videbantur probare, tùm † quia non ſpecificant actus 11
in quibus viderunt obſeruari Ægid. *dec. 64. cum alijs cumulatis per* Grau. *conſ.134.n.6.& 7.* tùm † quia non 12
deponunt de concurrentibus circunſtantiis, de quibus agit. Alex. *conſ.196.n.14.lib.2.* non enim probant in ſpecie quando fideiuſſor agit contra releuatorem inter quem, & principalem debitorem adeſt diuerſitatis ratio vt patet ex prædictis.

Illuſtriſſimo D. Cardinale Platto, Mediolanenſis fructuum, Lunæ 30. Maij 1588.

SVMMARIA.

1 *Poſſeſſio amittitur ſpatio decem annorum.*

2 *Intellige, ſi interim alter poſſeſſionem ingrediatur ſecus aliàs.*

3 *Poſſeſſionem plenam ingrediens dicitur poſſidere cum vitio.*

4 *Remed. can. redintegranda. 3. quaſt.3. eſt impreſcriptibile.*

5 *Reſtituendus non eſt is, de cuius malo iure conſtat.*

6 *Rota non exequitur ſententias de partibus niſi guſtata earum iuſtitia.*

7 *Appellanti non currunt fatalia dum impeditur facto appellati.*

DECISIO CCCXLIV.

FVit reſolutum Dñm Cribellium eſſe reſtituendum ad quaſi poſſeſſionem percipiendi medietatem canonicatus, de quo agitur loco penſionis, quia docet de exactione per tres annos videlicet. 1567. 1568. & 1569. & ſic conſtat de primo extremo vt fuit aliàs coram Reuerend. Oriolenſi in hac cauſa reſolutum.

Non obſtat quod † neglexerit per decennium petere huiuſmodi fructus, & propterea cum ſua culpa 1
ceciderit à poſſeſſione non ſit ei concedenda reſtitutio tanquam ſpoliato iuxta tradita per Rol. *conſ.50.n.26. lib.2.* cùm aliis allegatis. Quia fuit reſponſum dictum Rol. non applicari, ſi quidem † illud procedit quando 2
quis per decennium negligit poſſidere, & poſt illius negligen

negligentiā alius ingreditur poſſeſſionem, nam tunc
cùm poſſeſſio ſit vacua propter culpam non poſſiden-
tis tertius ille qui ingreditur hanc poſſeſſionē, vacuam
non poteſt ſpolio conueniri, quia actor, qui tempore
occupationis iam amiſerat poſſeſſionem non poteſt
probare primum extremum, ſecus eſt cum ſpoliator
3 ingreditur poſſeſſionem plenam, tunc † enim incipit
poſſidere cum vitio quod vitium ſemper durat. Vnde
maiores noſtri ſemper voluerunt remed. can. redinte-
granda, non ſolum durare vſque ad triginta annos,
4 ſed etiam † eſſe impreſcriptibile, vt per Put. *dec.* 115.
libr. 1. Atqui ſi opinio Rol. eſſet intelligenda prout
intelligunt informantes pro Domino Ioan. Baptiſta;
vtique dictum remedium non ſolum non eſſet impre-
ſcriptibile, ſed nec etiam duraret triginta annis, &
tamen nemo eſt, qui dubitet de hoc quin duret trigin-
ta annis, tàm actio ſpolij, quam remed. can. redinte-
granda, vt per Put. vbi ſupra.

Non obſtat quod in negotio principali ſententia ſit
lata contra Cribellium, quę dicitur tranſitum feciſſe in
iudicatum, ita vt cum exinde videatur conſtare de eius
5 malo iure † non ſit reſtituendus ad tradita per Caſſad.
de reſtit. ſpol. dec. 3. *n.* 6. Caputaq. *dec.* 57. *lib.* 1. Quia fuit
reſponſum rem iudicatam eſſe turbidam, tùm quia nō
conſtat de iuſtitia ſentētiæ Vicarij Mediolanenſis nec
6 Rota † ſolet exequi ſentētias de partibus niſi guſtata
earum iuſtitia. Mohed. *dec.* 418. Paleott. *dec.* 308. tum
etiam quia multæ excuſationes fuerunt adductæ ad-
uerſus lapſum fatalitium, inter quas maximè placuit
Dñis, quod Spitafigius obtinuit ſibi decerni remiſſo-
riā ſuper articulis per eum datis, & citatus ad ſenten-
tiā impediuit illam ferri allegando dictā productionē
7 articulorū. Vnde † cùm appellās fuerit impeditus facto
aduerſarij quominus ſuā appellationē proſequeretur
tempus illud impedimenti debeat deduci, Caſſad. *dec.*
9. *de appellat. Veſtr. in prax. tit. de tempor. & fatal. n.* 19.

Non obſtat Dec. 12. Caputaq. *lib.* 2. Quia tibi age-
batur de remiſſoria decreta fauore appellantis, quo
caſu cum impedimentum prouenerit culpa ſua currit
ſibi tempus: hic agitur de remiſſoria petita fauore ap-
pellati per quam fuit impedita expeditio cauſæ.

R. P. D. Cauallerio Romana Saluiani Lunæ 10. *Iunij* 1613.

SVMMARIA.

1 *Saluianum non datur abſque hypotheca.*
2 *Prohibitio alienandi alienationis latiſſimè ſumpto vocabulo impedit natiuitatem hypothecæ.*
3 *Saluo, & reſeruato conſenſu. Hæc clauſula inducit conditionem.*
4 *Adimit conſenſum ab ipſo actu.*
5 *Inducit reſolutionem perinde ac ſi nihil fuiſſet actum.*
6 *Exceptio iuris tertij, poteſt apponi quando eſt excluſiuum iuris agentis.*
7 *Nam tunc eſt potius negatio, & defenſio, quam exceptio.*
8 *Ius tertij poteſt opponi, quando opponentis intereſt, & ſibi prodeſt.*
9 *Contractus conditionalis reſoluitur deficiente conditione.*

DECISIO CCCXLV.

RESolutum fuit Saluianum non intrare ex defectu
hypothecæ ſine qua Saluianum deficit tanquam
1 effectus deficiēte cauſa, † cùm ſine hypotheca Saluia-
num non detur tradita per Menoch. *de adipiſ. remed.* 3.
Deciſ. R.R. pro Tract. de Cenſ.

Defectus autem hypothecæ videtur euidens, quia
cenſus de quo agitur eſt impoſitus ſuper fundo em-
phyteutico monialium Sancti Coſmati in cuius in-
ſtrumento inueſtituræ adeſt † pactum expreſſum pro- 2
hibitionis de non alienando terrenum, nec melioramenta alienationis latiſſimè ſumpto vocabulo. quo
caſu cenſetur etiam prohibita hypotheca, Gloſ. *in l.
vlt. in verb. hypothecam. C. de reb. alien. non alien.* Barb. *in
Rubr. de reb. eccleſ. non alienan. n.* 37. Rebuff. *in eodem
tract. in princ. dictum fuit in Romana domorum* 3. *Iunij*
1577. *coram* bon. mem. Cardinale Lancellotto, *quæ eſt
deciſ.* 436. *num.* 8. *&* 9. *part.* 4. *diuerſ. & in Romana
Saluiani* 2. *Decembris* 1651. *coram* Reuerendiſſimo D.
meo Decano, *& in Romana, ſeu Amelphitana Saluiani*
9. *Iunij* 1503. *coram* bon. mem. Penia.

Præterea dicebatur cenſum hunc fuiſſe impoſitum
† ſaluo, & reſeruato in primis, & ante omnia conſen- 3
ſu, & beneplacito Monaſterij S. Coſmati domini dire-
cti, quæ verba inducunt conditionem, † & adimunt 4
conſenſum ab ipſo actu, & inducunt etiam reſolutio-
nem perinde ac † ſi nihil fuiſſet actum vt in deciſione 5
coram Illuſtriſſimo Lancellotto, quæ allegatur. Con-
ſenſus autem Monaſterij non ſolum non interuenit,
ſed potius conſtat de expreſſo diſſenſu, dum expreſſè
moniales proteſtatę ſunt nolle talem conſenſum præ-
ſtare impoſitioni huiuſmodi cenſus, quinimo illum
nullum, & inualidum declarauerunt attento pacto
in inſtrumento appoſito. Quod neque vinea neque
illius melioramenta poſſint aliquo modo vendi, aut
alienari alienationis largiſſimè ſumpto vocabulo, &
ideò acceptarunt deuolutionem.

Nec dicebatur obſtare quod debitores cenſus non
poſſunt opponere de iure tertij nempè monialium
dominarum directarum, & in quarum fauorem prin-
cipaliter appoſitum fuit pactum de non alienando.
Quia † cùm hoc ius tertij ſit excluſiuum iuris agen- 6
tis ad fructus nempè domini cenſus bene poteſt alle-
gari, hæc † enim eſt potius negatio, & defenſio, quam 7
exceptio de iure tertij. Bentnc. *deciſ.* 63. *in fin.* & tale
† ius tertij opponi poteſt quando tertij opponentis 8
intereſt, & ſibi prodeſt. Surd. *cum allegatis deciſ.* 144.
n. 19. *& ſeq.* Tota enim vis contractus cenſus erat in
ſuſpenſo, & pendebat à conditione futuri conſenſus
monialium, † qui cùm non interuenerit contractus 9
fuit reſolutus, & ideò ceſſauit omnis hypotheca ſu-
per vinea, & conſequenter Saluianum. Ceph. *conſil.*
333. *n.* 99. *&* 100. *cum allegatis.*

R. P. D. Cauallerio Romana cenſus Veneris, 16. *Nouembris* 1612.

SVMMARIA.

1 *Res cenſetur empta de proprijs pecunijs emptoris.*
2 *Res empta ex pecunia aliena acquiritur ementi.*
Limit. *ſi ex coniecturis appareat voluiſſe acquirere non ſibi, ſed domino pecuniæ.* num. 4.
3 *Emens rem ex pecunia aliena tenetur tantum ad reſtitutionem pretij.*
5 *Recognitio bona fide facta ab emente ex pecunia aliena transfert dominium in nominatum.*
6 *Actus quilibet ad ſui validitatem requirit voluntatem, & poteſtatem agentis.*

DECISIO CCCXLVI.

CEnſus hic ſcutorum centum viginti ab initio fuit
impoſitus per Tigrinos ſuper certis eorum bo-
nis, & venditus Ioan. Baptiſtæ Luragho campſori in

X a Vrbe

Vrbe prætio ſcutorum mille ſexcentorum, qui emit nomine proprio pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus prout in Inſtrumento rogato per acta Panizæ Notarij A.C. ſub die 25. Iunij 1592. Vnde videbatur
1 intrare regula † quod præſumebatur emptus ex propriis pecuniis emptoris, *l. cum proponas vbi* Bart. *commendat ad hoc illum text. C. pro ſocio cum aliis adductis per* Illuſtr. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.*
2 *5. tit. 11. n. 17.* & † conſequenter cenſus videbatur acquiſitus ipſi Luragho emptori etiam ſi emiſſet de pe-
3 cunia aliena, quia tali caſu emptor, † non niſi ad reſtitutionem pecuniarũ teneretur, *l. 1. vbi* Bart. Aug. Salic. *& alij C. ſi quis alter. vel ſib. Canoniſtæ in inquirendum de procul. cleric.*

Verum his non obſtantibus in caſu propoſito Rota
4 contrarium tenuit, nam regula ſupradicta, † quod emens nomine proprio etiam de pecunia aliena ſibi acquirit limitatur vt non habeat locum quando ex circumſtantiis, & coniecturis conſtat ementẽ noluiſſe acquirere ſibi, ſed domino pecuniarum, tunc enim nomen appoſitum in inſtrumento non attenditur, ſed illi cenſetur facta acquiſitio cuius erant pecuniæ Bald. *conſ. 283. lib. 1.* Soc. *conſ. 129. n. 13. & 83. lib. 1.* Dec. *conſ. 543. n. 13. & ſeq.* accedente præſertim expreſſa declaratione ipſius ementis qui alterum nominat in dominũ,
5 tunc † enim talis declaratio, & recognitio bonæ fidei operatur tranſlationem dominij in nominatum prout ſi fuiſſet nomen ipſius in ipſomet inſtrumento ſpecificatum, Anch. *conſ. 187. in princ.* in quo conſilio licet poſtea concludat contrarium, id tamen intelligit, quia ex ſerie, & circumſtantiis illius facti apparebit ementem voluiſſe ſibimet acquirere; non autem tertio nominato, ſibi enim reſeruauerat poteſtatem alienandi, obligandi, & permutandi. *vt n. 1. verſ. reſeruando namque.* in caſu autem de quo agitur videbatur Dominis concurrere multas circumſtantias, & coniecturas, ex quibus colligebatur ſatis apertè Luraghum non ſibi, ſed Iacobo Antonio Odeſcalco acquirere voluiſſe.

Nam Luraghus eadem die confecti inſtrumenti in ſuis libris rationis bancariæ creauit duas partitas, vnã in qua facit Odeſcalcum debitorem in ſcutis mille ſexcentis ſolutis Tigrino pro pretio annui cenſus ſcutorum centum viginti venditi Iacobo Antonio Odeſcalco per acta Panizæ, alteram vero in qua creat ſibi creditorem Tigrinum in ſcutis mille ſexentis per eum portatis ſub his verbis. *Et diſſe li medeſimi datoli à cenſo per il Signor Iacobo Antonio Odeſcalco.*

Præterea Luraghus per ſuas litteras miſſiuas ſub die 14. Decembris 1591. ſignificauerat Odeſcalco feciſſe cenſum cum Tigrino ſcutorum mille ſexcentorum nomine ipſius Odeſcalci.

Apparebit etiam in ſolidatione computorum facta de anno ſequenti 1593. inter Luraghum, & Tigrinos fuiſſe incertam hanc partitam ſcutorum mille ſexcentorum.

Tandem in eiſdem libris conſtabat Luraghum creaſſe Odeſcalcum creditorem fructuum huiuſmodi cenſus trium ſemeſtrium exactorum.

Ex quibus omnibus ſimul iunctis Domini cenſebant ſatis apparere de voluntate Luraghi quod ſcilicet cenſum hunc non ſibi ſed Odeſcalco acquirere voluiſſet.

6 Verum † quia ad validitatẽ cuiuſlibet actus requiritur non ſolum voluntas, ſed etiam poteſtas *c. cum ſuper abbatia, vbi* Gloſ. *in verb. mutuo aduerſantibus de offic. delegat.* Dñi conſiderabant, quod Luraghus poſt aliquot annos decoxit, & habebat multos creditores, qui introducto iudicio diſcuſſionis eius bona occupauerũt, vnde dubitari poterat, an per Inſtrumentũ creationis huiuſmodi cenſus nomine proprio ipſius Luraghi pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, quibuſcunque ſtatim & ab initio fuerit acquiſitum aliquod ius conſiderabile creditoribus anterioribus ipſius, ita vt non potuerit poſtea facere declarationem, quam fecit pro Odeſcalco in ipſorum præiudicium propterea Domini concluſerunt declarationem Luraghi eſſe validam, an autem præiudicet creditoribus anterioribus ipſius dixerunt eſſe videndum particulariter.

R. P. D. Caualerio Romana cenſus, Lunæ 22. Aprilis 1613.

SVMMARIA.

1 *In contractibus intentio contrahentium, & veritas magis quam verba attenditur.*
2 *Dominium ſolo momento tranſit.*
3 *Debitor non poteſt præiudicare creditoribus anterioribus per quamcunque declarationem.*

DECISIO CCCXLVII.

SVb die 16. Nouembr. præteriti Rota reſoluit cenſum emptum per Luraghum pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus non ſibi fuiſſe quæſitum, ſed Odeſcalco de cuius pecuniis emerat ſtante declaratione ementis, qui Odeſcalcum nominauit in dominium, & aliis circumſtantiis per quas apparebat dominum cenſus fuiſſe penes Odeſcalcum ex rationibus latè deductis in deciſione, in qua concluſum fuit declarationem Luraghi fuiſſe validam, ſed reſeruatum vt particulariter videretur an præiudicaret creditoribus anterioribus ipſius. Quo dubio per me propoſito.

Domini dixerunt nullum fuiſſe quæſitum ius creditoribus Luraghi, quia in eius libris tribus in locis reperiebatur notata hæc partita eiuſdem ſummæ ſcutorum mille ſexcentorum, quibus cenſus emptus fuerat ſub eadem die, qua fuerat creatus, nempè in computo capſæ ex qua pecuniæ fuerant extractæ in computo Odeſcalci ad cuius debitum poſitæ fuerunt, & computo Tigrini, qui pecunias in eodem banco depoſuit ex quibus omnibus ſatis apparebat Luraghum non pro ſe, licet nomen ſuum appoſuiſſet, ſed pro
Odeſcalco emiſſe, & ei acquirere voluiſſe, cùm † in 1
contractibus principaliter intentio contrahentium, & rei veritas potius, quàm quod ſcriptum eſt attendi debeat, *l. quamuis C. ſi quis alter. vel ſib. l. 1. l. ſi quis geſtum. & tot. tit. C. plus valer. quod agit.*

Ex quibus Dñi concludebant dominium cenſus ne momento quidem temporis fuiſſe penes Luraghum, & conſequenter nullum ius creditoribus fuiſſe quæſitum, vt in ſimili caſu dictum fuit in Romana executionis mandati, ſeu non adimplementi 15. Iunij 1593.
coram Illuſtr. Mantic. † cùm dominium ſolo momento 2
tranſeat, *l. 1. ff. de reb. cor.* nam ſi ſolo momento dominiũ cenſus fuiſſet penes Luraghum ſtatim fuiſſet ius
quæſitum creditoribus nec † fuiſſet in poteſtate Lura- 3
ghi per quamcunq; declarationem tollere priuilegiũ anterioritatis ſuis creditoribus per appoſitionem dominij magis vni, quàm alteri, *l. priuil. vbi* Rip. *n. 18. ff. de priuil. credit.* ſed ex prædictis, & aliis coniecturis in deciſione conſideratis ſatis videbatur conſtare dominium ſtatim in Odeſcalcum fuiſſe translatum etiam quod Luraghus nomen proprium expreſſiſſet.

Et licet coniecturæ præfatæ viderentur eſſe poſt celebrationem inſtrumẽti cenſus, tamen inter alias vna valdè placebat Dominis, quia ſcilicet, vt dictum eſt, partita Capſæ banchi Luraghi ſcutorum mille ſexcẽtorum extractorum ex ea apparebat ſub eadem die inſtrumẽti annotata, quæ extractio, & annotatio debuit neceſſariò

neceſſariò præcedere confectionem inſtrumenti cenſus, cùm inſtumentum non niſi præſenti pecunia celebrari poſſet iuxta formam conſtitutionis Pij V. de creandis cenſibus.

Ex quibus tantò magis colligebatur intentio Luraghi, qui licet nomen ſuum ſimulatè appoſuiſſet, non tamen ſibi acquirere voluit, aut acquiſiuit, ſed Odeſcalco, & conſequenter creditores Luràghi nullum ius vnquam habuerunt, nec per declarationem ipſius fuit illis aliquod præiudicium allatum.

Et ita deciſum fuit.

Illuſtriſſimo Cardinale Platto, Viterbienſis cenſus Lunæ 27. Nouembris 1589.

SVMMARIA.

1 *Cedens cenſum, ſi ſe obligauit pro illius euictione, poteſt poſt ceſſionem agere Saluiano.*
2 *Actus agentium non operatur vltra eorũ intentionem.*
3 *Factum vnius non nocet ei, cuius nomine geſtũ non fuit.*
4 *Nemo dat quod non habet.*

DECISIO CCCXLVIII.

FVit reſolutum hæredes q. Ioan. Bapt. Marotij poſſe agere Saluiano interdicto ad bona de quib. agitur vigore ſui cenſus non obſtante ceſſione eiuſdẽ cenſus
1 Plat. facta ea potiſſimũ ratione, † quod cũ in ceſſione fuerit de euictione cautũ ratione peculi quod ſuſtinẽt illi de Marot. agere poſſũt vt tradit *dec. Pedem.* 61. *n.* 10.

Quod maximè in caſu noſtro dicendum eſt, in quo euictionis promiſſio effectum habuit, & eius nomine coacti fuerunt Marotij alia via ſatisfacere Platico, ſcilicet per impoſitionem alterius cenſus ad ipſius Platonici fauorem, ex qua impoſitione noui cenſus dicebant Domini non voluiſſe Marotios liberare bona de quibus agitur à cenſu per filium impoſito, quia hoc non fecerant ad effectum liberandi dicta bona, ſed potius vt ſe liberarint ob obligatione euictionis, qua aduerſus Platonicum tenebantur, & propterea
2 non poteſt induci aliqua liberatio, † cùm nec intentio agentium ea eſſet, *l. non omnis, ff. ſi cert. pet.* nec
3 † nomine Iulij, qui priorem impoſuerat, aliquid factum fuerit Alex. *conſ.* 69. *lib.* 3.

Nec etiam obſtat ceſſio Platonici facta ad fauorem Coſmi, quia eſt intelligenda de ſecundo cenſu per Marotium impoſito, & quia cùm dictus Platonicus iam nullum amplius ſuper hoc cenſu vallis Gambaræ haberet, ex quo alium æquiualentem cenſum à Maro-
4 tiis acceperat † nil in eo poterat cedere.

An autem hæredibus Ioan. Baptiſtæ, obſtet quod cenſus per Iulium impoſitus ſuper iſtis bonis vallis Gamberæ ad effectum extinguendi alium cenſum ante anno 1553. impoſitum per Iulium contra prohibitionem alienationis illi factam. Domini reſeruarunt particulariter videndum.

R. P. D. ManZanedo, Rauennatenſis cenſuum Lunæ 24. May 1621.

SVMMARIA.

1 *Reus in ſuis exceptionibus fit actor.*
2 *Reus abſoluitur ob non ius actoris.*
3 *Bulla Pij V. de cenſibus in verſ. cenſus omnes in futurum, &c. intellectus.*
4 *Inundationis aquarum effectus.*
5 *Fundus ob aquarum inundationem effectus infructuoſus, ſi propter receſſum aquarum.*
Fiat denuo fructuoſus dicitur nouus fundus, & n. 7.
6 *Forma rei mutata ſubſtantia illius videtur eſſe perempta.*
8 *Vſusfructus extinguitur perempto fundo proprietario.*
9 *Vſusfructus extinctus non reuiuiſcit, etiam ſi proprietas denuo efficiatur fructifera.*
10 *Augmentum ab vſufructu ad cenſum eſt validum.*

DECISIO CCCXLIX.

SVb die 10. Maij 1606. fuerat reſolutum bona Turris Aſphonſiæ cenſui de quo agitur ſuppoſita per eruptiones aquarum de anno 1593. menſis Aprilis, & per murationem curſus, & aluei fluminis Seni & concurrentium aliarum aquarum fuiſſe inundata, & conuerſa in valles, & paludes, & reddita infructuoſa, quin & omnino perempta. Quæ diuiſio fuit confirmata die 2. Maij 1608. & 4. Februarij 1611. Et cum nihilominus Domini hæredes bon. mem. Cardinalis Dezæ prædictis deciſionibus non acquieſcerent, & prætenderent ex nouis probationibus puſſe conſtare de fructuoſitate dictorum bonorum fuit per Rotam vtrique parti conceſſa remiſſoria, nempè prædictis hæredibus ad probandum aſſertam fructuoſitatem, & Dño Virgilio Budriolo, & litis conſortibus ad corroborandam probationem infructuoſitatis quibus probationibus factis. Fuit ſub die 29. Martij dubitatum an eſſet recedendum à dictis deciſionibus, & non eſſe recedendum reſolutum, cùm ex teſtibus prædictis tam primo, quàm vltimo loco examinatis bene probetur inundatio, & ex ea ſtatus infructuoſitatis. Verum quia pro parte eorundẽ hæredu etiam ſuppoſita inundatione, & infructuoſitate ab anno 1593. vſq; ad annum 1598. prætendebant illam ceſſaſſe ab anno 1598. in poſterum. & terras redditas fuiſſe fructiferas, & ſic cenſum reuixiſſe ideò inhærendo reſeruationi factæ in prima deciſione dedi dubium. An à d. anno 1598. terræ redditæ fuerint fructiferæ, & cenſus reuixerint. Quo dubio hodie propoſito, & per omnes dominos diſcuſſo ab ipſis fuit pro reſolutione dictum terras non fuiſſe redditas fructiferas, nec cenſus reuixiſſe.

Mouebantur autẽ ex eo quod cum ex dictis deciſionibus in iſta cauſa factis apparuerit de infructuoſitate terrarũ vſq; ad dictum annum 1598. prætendentes ex poſt facto illas redditas fuiſſe fructiferas, tanquã fundamentũ ſuæ intentionis tenebantur illud concludẽter probare, cùm † reus in ſua exceptione fiat actor ex 1
latè deductis in vltima deciſione. Vnde cum Dñi de Dexa ſic excipientes nihil releuans probauerint videbatur † hoc ſufficere pro illorũ exceptione excludẽda. 2

Nihilominus Domini his non contenti in eadem ſententia fuerunt ex probationibus adductis pro parte excellentiſſimorum Dominorum de Ludouiſiis, & litis conſortum, quas infra adducemus.

Et cùm ſanctæ mem. Pius V. in conſtitutione ſuper cenſibus creandis diſpoſuerit in hęc verba nempè.
† Cenſus omnes in futurum creandos re in totum, vel 3
pro parte perempta, & infructuoſa in totum, vel pro parte effecta volumus ad ratam perire, vbi iſtos duos caſus æquiparauit nempè infructuoſitatem in totum. & peremptionem fundi in totum, taliter quod quolibet illorum interueniente cenſus in totum etiam pereat, vnde eſt videndum an ſimus in iſtis caſibus. Et Dominus placuit quod verſemur in illis, ſiquidem totalis infructuoſitas, & totalis peremptio rei ex diuerſis cauſis, vt Doctores infra citaodi aduertunt, procedit, & maximè ex inundatione aquarum,

4 † quarum impetus terram inundatam reliquit,& con-
uerſam in valles,& paludes,& redditam infructuoſã,
quin & terræ ſubſtantiam incurſus aquarum amittere
5 facit,in tantum † quod quamuis huiuſmodi terræ ſic
aquis demerſæ , & inundatæ propter receſſum aqua-
rum, & ſiccitatem temporis fructiferæ reddantur,iam
non erit idem fundus ſuppoſitus cenſui : ſed nouus
fundus ex noua terra mediantibus aquis ibi allata con-
ſtitutus,& nulli cenſui obnoxius, quæ omnia in iure
ita procedere peremptionémque & infructuoſitatem
perpetuam cauſare probatur *per text. in §. ſi. incipit fi-
nitur.inſtit.de vſufr.eſt text.in l.repetit* ibi rei mutatione
interire vſumfructũ placet, veluti vſusfructus edium
mihi legatus eſt,ædes interierunt vel exuſtæ ſunt ſine
dubio extinguitur vſusfructus,*& in l.quid tamen, ibi.*
agri vel loci vſusfructus legatus ſi fuerit inundatus vt
ſtagnum iam ſit,aut paulus procul dubio extinguetur,
& in verſ. Quadrigæ *l. ſi ager* ibi ſit ager cuius vſus-
fructus noſter ſit flumine , vel mari inundatus fuerit
amittitur vſusfructus. *ff.quib.mod.vſufr.amit.* quibus
iuribus expreſsè cauetur quod per inundationẽ aqua-
rum ita vt ſtagnũ iam ſit,aut palus procul dubio vſus-
fructus agri extinguitur.Gregor.Lopez *in l.28.* Gloſ.
6 *per prego.tit.8.part.5.* ibi quia † mutata forma,& ſub-
ſtantia rei videtur eſſe perempta, *l.Iulianus,§.ſed & ſi
quis,ff.ad exhib.* latè Surd. *conſilio 155.n.5. & fere per
tot.*Ceph.*conſ.20.n.16.*Molin. *de inſtit. & iur.tract.2.
diſput.391.Concluſ.8.verſ. quo loco obſeruat.* Foller. *de
cenſibus in Verb.cenſus num.118.fol.mihi 161.*Fedetic.
Martin.*de Cenſibus cap.8.n.79.*Ioan.Bapt.Ferrar. *ſuper
explicat.Bullæ* Pij V. *de Cenſibus part.3.*Franc Balduin.
ſuper inſtit.§.finitur n.24. verſic. rei mutatione Caſtil. *in*
7 *tract.de vſufr.c.72.n.1.& 2.*& in ſpecie † quod ſi ager
ſit peremptus , etiam ſi aliquo caſu reddatur fructuo-
ſus non erit amplius ager antiquus.ſed nouus probat
text. *in d. l.repet.* ibi ſi areæ vſusfructus legatus, & in
ea ædificium ſit poſitum rem mutari, & vſumfructum
extingui conſtat. *& d. l. quid tamen , ibi.* ſed ſi ſtagni
vſusfructus legetur, & exaruerit ſic vt ager ſit factus
mutata re vſusfructus extinguitur , & ibi proinde, &
ornamentum diſſolutum,& transfiguratum extinguit
vſusfructus ratio eſt,quia in omnibus iſtis caſibus&
aliis ſimilib. fundus antiquus perit,& nouus creatur,
vnde non poteſt dari vſusfructus in iſtis fundis de
8 nouo creatis,† cùm ſemel fuerit extinctus per interitũ
fundi antiqui,& mutationem illius, vt clarè ex prædi-
ctis iuribus deſumitur ad idem eſt optimus text. *in l.
qui vſumfr. ibi.* idémque eſſe , & ſi ſchifi vſusfructus
legatus ſit deinde maſſa facta.*ff.de vſufr.*Quod autem
prædicta omnia peremptionem & infructuoſitatem in
totum conſtituentia concurriant expreſsè in caſu no-
ſtro probant concludenter teſtes excellentiſſimorum
Dominorum de Ludouiſiis,& litis conſortum exami-
nati tam ante annũ 1598.quam poſtea de anno 1604.
1606. & 1608. deponunt enim quod de anno 1593.
menſe Aprilis superuenit maxima quantitas aquarum
in flumine Seni,quæ flumen perumpere fecerunt per
loca vicina,& per iſtas terras tanto impetu quod dictũ
flumine derelinquit ſuum antiquũ curſum,& alueum,
illúmque mutauit,& direxit ſuper iſtas terras concur-
rentibus aquis alterius fluminis Santernæ,& fluminis
Santigri,nec non aliis aquis inſimul , quæ omnes, &
mutatio alueì , & aquarum illarum eruptiones reli-
querunt iſtas terras conuerſas in Valles,& paludes,&
infructiferas,de qua cõuerſione,ex prædicta cauſa de-
ponunt decem teſtes benè informati,& practici terra-
tuus iſtius tenutæ,& dictæ inũdationis etiam de viſu.

Quod autem ex eadem cauſa iſtæ terræ perdiderint
ſuam formam & ſubſtantiã,quin, & amiſerint naturã
producendi teſtantur octo teſtes bene informati, &
qualificati prout primi.Et quod ex eadẽ cauſa iſtę terrę
adeo præfatam ſuam naturã amiſerint, quod ſi hodie
fructiferæ redderentur illud eueniret ex noua terra ab
aquis tranſportata,vnde eſſet nouus fundus,non autẽ
ille antiquus huic cenſui ſuppoſitus deponũt optimis
rationibus ſuũ dictum declarantes ſex teſtes. Quibus
omnibus teſtibus reſtat ex facto concludẽter probata
intentio Dominorũ de Ludouiſiis, & litis conſortum
quo ad infructuoſitatem in totum, & peremptionem
in totum iſtarum terrarũ iuxta conſtitutionem Pij V.

Vnde ſequitur neceſſario firmandum huiuſmodi
terras ſic in totum peremptas in totũque infructuo-
ſas nullatenus poſſe reuiuiſcere, vt clarè ex dictis iu-
ribus deſumitur, vt ex text. *in l.qui res,§.aream,*ibi in
perpetuũ enim ſublata obligatio reſtitui non poteſt,
& ſi ſeruus effectus ſit alia videtur eſſe. *ff. de ſolut. &
not.* Surd. *d.conſ.155. n.6. &* Caſtill. *vbi ſupra n.6.* ibi.
nec † reuiuiſcit vſusfructus ſemel extinctus etiam re- 9
bus fructuariis de nouo effectis. Cuiac. *in l. ſeruitutes
19.§.2.incipien.ſi ſublatum in princ.* ibi ſi ædificium ſer-
uiẽs corruat,vel pereat incendio aut terremotu,& an
reſtituto eodem ædificio etiam reſtituatur eadem ſer-
uitus reſtitutis ædibus non poteſt reſtitui , quoniam
non ſunt eędem,qui reſtituuntur,ſed ſunt alię ab illis,
quibus impoſita eſt ſeruitus, *ff.de ſeruit.vrban.prædio.*
Ceph.*conſ.20.n.17.&* Nauar.*de vſur.q.16.n.118.& eſt
dec. Seraph.* 1418.*n.4.* vbi quod molendinum obno-
xium cenſui ſi in totum fuerit deſtructum non poteſt
ſuſtineri cenſus etiam ſi reædificetur,quia eſt aliud,&
diuerſum à priori.Moliu. *d.tract.par.2.diſput.394.n.3.
& eſt dec.22.num.17.part.2.diuerſ.*

Et prædictæ licet procedant in vſufructu † tamen 10
optimè adæquantur cenſui noſtro in ſimilibus vt ex
natura cenſus , & vſusfructus facile eſt videre,& ſic
teſtituitur iſta materia cenſus iuxta legum diſpoſitio-
nem circa vſumfructum vt apparet ex Doctor. ſolita
relatis,qui per iura de vſufructu loquentia mernunt
difficultates in iſtis cenſibus occurrentes vt expreſsè
notat Phœbus Luſitan. *dec.58.n.9.*

Ex quibus ſic fuit reſolutum.

*R. P. D. ManZanedo Forolinienſis cenſus Luna
10. Februarÿ 1620.*

SVMMARIA.

1 *Fructus ex mutuo non poſſunt deberi citra vſuram.*
2 *Cenſus abſque fundo licitè creari non poteſt.*
Nec valet contraria conſuetudo , num.5.
3 *Etiam in Germania per conſtitutiones Imperij cenſus
ita creari non poteſt.*
4 *Conſuetudo permittens vſuram non eſt attendenda.*
5 *Conſuetudo non validat contractum illicitum.*
6 *Intereſſe lucri ceſſantis non debetur niſi concurrentibus
requiſitis Paul. de Caſtr.*
7 *Intereſſe damni emergentis non debetur niſi probetur
quod alias damnum non contigiſſet.*
8 *Ludum iniuſtum, & illicitum non poſſunt partes per
emolegationem facere licitum.*

DECISIO CCCL.

FVit reſolutũ Mercur. tantũ informante ſententias
DD.Aſtallij,& Macchiauelli condemnantes Ioan.
Griffanium ad reſtitutionem omnium pecuniarũ ſub
prætextu fructuum exactorum eſſe confirmandas.

Quia cum illud debitum bon.mem. Fachinæi flo-
renorum duorum millium ſit conſtitutum in pecunia
ea mutuo,quamuis ſub nomine cenſus fuerit contra-
ctum non potuit † citra vſuræ labem nomine fructuũ 1
aliquid

aliquid vltra ſortem percipi, & exigi *cap.conſuluit de vſur.& ibi* Abb.*num.7.& conſ.62.in fin.p.1.* Sned.*conſ.316.n.7.lib.3.cum alijs relatis per* Rot.*dec.490.n.3.p.1.recentior.*

Quod autem iſte contractus non fuerit cenſus ap-
2 paret ex eo,† quod non fuit creatus ſuper aliquo fundo,neque ſeruata forma conſtitutionis ſan. memor. Pij V. prout in ſimilibus neceſſarium ad euitandam vſurarum prauitatem.

Nec viſum fuit obſtare conſuetudinem Germaniæ quia vltra quod illa non probatur,& de contrario te-
3 ſtatur Gail.*lib.2.obſer.4.n.5*.nempè†quod in illis partibus per conſtitutiones imperij huiuſmodi contractus ſunt prohibiti: Non eſt attendenda talis con-
4 ſuetudo † tanquam,vſuram permittens,& ſic nutritiua peccati, & ex eo potius, corruptela appellanda.*c.fin.de conſuetud.gloſ.in cap.quia in omnibus de vſur.*Nat.*conſ.498.n.24.* Rota *dec.352.n.13.p.1.* recentior. vbi
5 aliæ deciſiones pro hac ſententia referuntur.Et † cōtractus,qui de ſui natura eſt vſurarius non poteſt per talem conſuetudinem licitus reddi. *c.quia in omnibus, & ibi* Gl.*in verb.multi de vſur.c.inter dilectos de exceſſ.Prælat.*Rot.*dec.193.n.1.p.1.diuerſ.*

Quod autem dicitur in laudo fuiſſe enunciatum iſtos fructus deberi pro intereſſe lucri ceſſantis,& dāni emergentis dixerunt Domini non obſtare quia
6 † quoad lucrum ceſſantis non probantur requiſita Paul.de Caſtr. *in l.3.§. nam de eo,quod cert.loc.*quibus non concurrentibus nunquam intereſſe debetur Mohed.*deciſ.3.de vſur.*cum aliis in deciſione Lucana locationis *coram* Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, *quæ eſt 325.n.7.inter impreſſas poſt 2.vol.conſ.* Farinac.
7 Quo vero ad damnum emergens † nec etiam probatur quod ſi Griffanius habuiſſet pecunias extinxiſſet propria debita,vel aliàs non fuiſſet paſſus damnum vt deciſ.Mohed. 2. *de vſur. quam ſecuta eſt* Rota *in d.Lucana locationis,n.5.*
8 Nec † emologatio partium dicti Laudi eſt attendenda,quia cùm laudum ſit iniuſtum,&illicitum non potuerunt partes per conſenſum illud facere licitum Bart.*in l.ſi forte ff.de pecul.*Rot.*dec.32.n.5.p.1. & dec.459.p.2.in recent.*& ita reſolutum fuit.

R.P.D. Remboldo Ariminenſis cenſus Lunæ 26. Iunij 1620.

SVMMARIA.

1 *Fructus ex cenſu extincto non debentur.*
2 *In extinctione cenſus non eſt neceſſe reſtituere pretium in pecunia numerata.*
3 *Ratificatio æquiparatur mandato.*
*Etiam in caſibus in quibus requiritur mandatum ſpeciale.*ibid.
4 *Hæres grauatus reſtituere poteſt cenſum hæreditarium extinguere.*
5 *Dummodo illius pretium recipiat ad computum ſui crediti: vel quartæ ſibi debitæ.*
6 *Sententia non nocet non citato.*

DECISIO CCCLI.

DOmini dixerunt ſententiam,qua fuit reuocatum mandatum aliàs ad fauorem Flauij Capelletti relaxatum pro fructibus cenſus à q. Marco Antonio empti eſſe confirmandum. Quia conſtat per publicum inſtrumentum dictum cenſum fuiſſe vſque de anno 1590. à Pomponio filio, & hærede dicti Marci
1 Antonij extinctum † ideóque ab inde citra non fuerunt amplius dicti fructus debiti ex deductis *in Romana nullitatis obligationis 20. Iunij 1601.coram Cardinale Pamphilio.*

Nec obſtat quod prætenditur extinctionem dicti cenſus fuiſſe nullam,quia nullitas,quæ ex eo deducitur,quod in caſu dictæ extinctionis non interuenit pecunia numerata non ſubſiſtit, cum actualis pretij numeratio requiratur quidem in creatione cenſus,
† non autem etiam in illius extinctione ſeu redem- 2
ptione, tunc enim ſufficit quod illud quomodocunque ſoluatur vt fuit ſæpius reſolutum, & ſignanter *in cauſa Romana cenſus 7.Februarij 1607.coram Atrebatenſi, & in Rauennatenſi Saluiani interdicti 12.Febr. eiuſdem anni 1607.coram Manzanedo.*

Minus facit alia prætenſio nullitatis quod non conſtat de mandato illius,qui nomine Pomponij dictum cenſum extinxit,quia tollitur omnis ſcrupulus ex ratificatione poſtea ab eodem Pomponio facta nam†ra- 3
tificatio æquiparatur mandato etiam in illis actibus qui requirunt ſpeciale mandatum,Dec.*in l.ſemper qui non prohibet n.3.& ibi* Cagn.*n.15.ff.de reg.iur.*Sard.*dec.159.n.12.& fuit dictum in Bononienſi de Manzolis 14.Februar.1607.coram* Illuſtriſſimo Decano *& in terminis extinctionis cenſus in Anconitana cenſus 16.Februar.1604.coram* Iuſto *& aliàs ſæpiſſimè.*

Nec ſubſiſtit quod dictus cenſus extingui non potuit eo quod erat fideicommiſſo dicti Marci Antonij
ſuppoſitus, quia † præterquam quod huiuſmodi ex- 4
tinctio fieri poteſt etiam ab hærede grauato quando illa eſt neceſſaria non autem volontaria *vt per tex. in l.ante reſtitutam.ff.de ſolut.& in puncto* Roder. *de ann. redditibus quæſt.15.num.87. & ſeqq. lib.2.cum aliis,quos ſequuta eſt* Rot. *coram me in Romana liberationis à fideiuſſione 20.Nouembr.1619.* ceſſat in caſu iſto diffi-
cultas † quia Pomponius non obſtante etiam qua- 5
cumque; prohibitione teſtatoris potuit extinguere dictum cenſum ad computum ſui crediti,quod habebat in dicta hæreditate ratione legitimæ debitæ, vt etiam dotis maternæ, atque ita dictum cenſum pro dicta ſua legitima eligere Soc.Iun. *conſ.136.n.13.& ſeq.lib.1.* Ceph. *conſ.624.n.6.& ſeq.cum aliis latè congeſtis,per* Peregr. *de fideicomm. art.39.n.2. & ſeq.* vbi quod alienata ab hærede grauato imputantur in ſuas detractiones pro ære alieno ſibi debito, pro legitima, & trebellianica,& valēt huiuſmodi alienationes quatenus hæ cauſæ patiuntur, *& fuit dictum in Romana cenſus de Cincijs 13. Aprilis 1600. coram* Penia *& in Romana legitima 13. Mart. 1616. coram* R.P.D. Veroſpio,*& in ead. 22.May 1617.coram* Illuſtr. Sacrato,

Non obſtat quod prætenditur probari ex quadam ſententia graduatoria detractationes, & credita dicti Pomponij fuiſſe conſumpta per alias alienationes ab eodem Pomponio factas,quia nec † iſta ſententia afficit Matthæum debitore cenſus, cum fuerit lata ipſo non citato Seraph.*dec.1241.n.1.*nec in ea fuit habita ratio crediti dotis maternæ, & quod plus etiam eſt, cōtinet alienationes poſt dictam extinctionem factas vnde non poteſt dici inde probata prætenſa conſumptio de tempore dictæ extinctionis prout requiritur Peregr.*de fideicomm. art.39.n.13. & ſeq. cum ibi allegatis.* Et ita fuit concluſum.

Illuſtriſſimo Cardinale Sacrato Interamnenſis cenſus Veneris 24.May 1619.

SVMMARIA.

1 *Poſſeſſor eſt in ſua poſſeſſione manutenendus lite pendente.*

2 *Compenſatio non datur de liquido ad non liquidum.*
3 *Sententia, quæ fuit ſuſpenſa per appellationem non impedit manutentionem.*

DECISIO CCCLII.

ROta cenſuit Siſonium eſſe manutenendum in quaſi poſſeſſione exigendi fructus cenſuum de quibus agitur, quoniam de dicta quaſi poſſeſſione conſtat ex poſitionibus datis per partem aduerſam, & etiam exquietantiis.

1 Vnde intrat regula † quod poſſeſſor lite pendente ſit manutenendus in ſua poſſeſſione. *§. retinendæ. inſtit. de interd. cum vulgar.* Et dictum fuit non eſſe locum prætenſæ ex aduerſo compenſationi, quia creditum, quod prætenditur compenſari cum iſtis fructibus non
2 eſt liquidum vnde intrat concluſio † quod de liquido ad non liquidum non datur compenſatio *l. fin. C. de compenſ.* Fel. *in c. ad noſtram, ſub n. 10. verſ. quare autem de iureiur.* Verall. *dec. 50. n. 2. p. 1.* Seraph. *dec. 455. num. 4.*

Et quatenus prætendebatur hoc creditum eſſe liquidum ex relationibus peritorum de quibus in ſummario illorum de *Fuſcolis n. 1. & 2.* & ex ſententia A. C. lata ſuper dicta compenſatione, fuit reſponſum quod hoc erat iudicio ordinario diſcutiendum, & ſi-
3 gnanter quod † ſententia A. C. fuit ſuſpenſa per appellationem *c. venientes de iureiur. c. 1. de ſentent. & re iudic.* Felin. *in Rubr. de appell. n. 1.* Rot. *dec. 2. n. 1. de reſt. in integr. in nou.* Verall. *dec. 330. n. 5. p. 1.* Ideóque non poterat deduci hoc prætenſum creditum tanquam illiquidum, & requirens altiorem indaginem ad retardandum iudicium ſummarium manutentionis, per ea quæ in fortioribus terminis nempè de ſententia lata ſuper nullitate cenſus *dicta fuerunt in cauſa Bononienſi cenſus 25. Octobris 1600. coram me.*

R. P. D. Pamphilio, Romana Saluiani interdicti Lunæ 15. Decembris 1614.

SVMMARIA.

1 *Saluianum competit pro conſequendis cenſibus.*
2 *Fundus dotalis alienari non poteſt nec à muliere cùm conſenſu viri, nec à viro.*
3 *Iura poſſunt hypothecari.*
4 *Saluianum competit anteriori creditori contra tertium poſſeſſorem.*
5 *Vxor pro viro non poteſt fideiubere,*
6 Limit. 1. *ſi fideiubeat cum iuramento.*
7 Limit. 2. *ſi habeat releuatores indemnitatis.*
8 *In Saluiano non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem.*
9 *Fideiuſſiones ſunt de ſui natura laſa.*
10 *Statuti vrbis lib. 1. c. 115. intellectus.*
11 *Arbitrium iudicis multum operatur ad cognoſcendum ſuper cauſa ob quam mulier contrahit.*
12 *Statutum vrbis d. c. 151. de quibus contractibus loquatur.*
13 *Mulier poteſt contrahere abſque ſolemnitatibus vbi contractus eſt illi euidenter vtilis.*
14 *Statutum d. c. 151. emanauit ad obuiandum fraudi, non inhabilitandum mulieres ad contrahendum.*
15 *Proœmium cauſam finalem demonſtrat.*
16 *Statutum quod non exprimit velle non præſumitur.*
17 *Decretum iudicis operatur vt præſumantur omnia ſolemniter geſta.*
18 *Minor eſt inhabilis ad intereſſendum contractibus mulierum, & minorum.*
19 Limit. *in minore, qui habet ingenium, & diſcretionem*
20 *Teſtes examinati in alia cauſa, & inter diuerſas perſonas non probant.*
21 *Probationem non excludit.*
22 *In Saluiano non admittuntur exceptiones, quæ requirunt extrinſecas probationes.*
23 *Iuramentum proximiorum quod contractus mulierum in quo interueniunt non ſit illis præiudicialis non debet de neceſſitate in ſcriptis redigi.*

DECISIO CCCLIII.

FVit per Dominos reſolutum eſſe locum Saluiano quia, vt ex inſtrumentis in ſummario datis conſtat Domina Hieronyma obligauit, & hypothecauit omnia eius bona tam pro cenſu ſcutorum centũ in octuaginta creato de 2000 1595. ad fauorem Dominorum de Taſſis, & Lauiniæ coniugum quã pro alio ſcutorum centum quinquaginta quatuor impoſito de anno 1594. ad fauorem eiuſdem Dominæ Lauiniæ, & Victoriæ eius matris. Quibus proptera † pro conſequen- 1
dis huiuſmodi cenſibus competit immiſſio ex remedio vtilis Saluiani interdicti ſuper caſale de quo agitur, quod non controuertitur fuiſſe à Domina Hieronyma poſſeſſum de tempore obligationis, & hodie poſſideri à Dominis de Dubliis prout requiritur in hoc iudicio Bart. *in l. 1. n. 3. ff. de Saluian. & in l. 1. vbi Gloſſ. C. eod. tit.* Aret. *in § item ſeruiana, n. 9. inſtit. de action.* Afflict. *dec. 383. n. 6.* Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed. 3. n. 15. cum aliis allegatis.*

Nec ſubſiſtere quod illud caſale, ſit fundus dotalis
† qui nec à viro cum conſenſu mulieris, nec ab ipſa 2
muliere alienari poteſt ex adductis in deciſione in hac cauſa facta coram Illuſtriſſimo Domino Cardinale Lancellotto. Quia (quicquid ſit an dicta conſtitutio dotis adeò exceſſiua ante obtentam derogationem ſtatuti vrbis eſſet valida, & an effectum habuerit, de quibus poſſet valde dubitari poſtquam ipſi coniuges poſtea de anno 1595. obtenta dicta derogatione denuò dotem conſtituerunt reſeruata eidem Dominæ Hieronymæ facultate diſponendi de dicto Caſale ſuper quò informantes pro Dominis de Taſſis plura adducebant) obiectum viſum fuit Dominis ceſſare ex ipſis capitulis matrimonialibus in quibus Domina Hieronyma pro parapherno ſibi reſeruauit ſcuta ducenta annua ſuper bonis dotalibus pacto etiã adiecto quod illa poſſet propria auctoritate percipere, & de iis ad libitum diſponere, quæ poſtea declarauit ſe velle conſequi ſuper iſto Caſale ideóque † benè potuit pro 3
concurrenti quantitate iſtud ius alteri obligare ad tradita per Neguſ. *de pignor. 3. memb. 2. p. n. 6. & 9.* Et licet D. Hieronyma caſale poſtea vendiderit, & pretium illius integrum receperit, non tamen cenſetur præiudicatum Dominis de Taſſis, quibus † vigore an- 4
terioris hypothecæ ex remed. vtilis Saluian. interd. competit immiſſio etiam contra tertium poſſeſſorem Ripa *in rub. ff. de pign. num. 19.* Rota *in cauſa Romana ſeu Amerina domus relata inter impreſſas, dec. 34. n. 24. vbi de communi p. 2. diuerſ.*

Neque obſtare quod huiuſmodi obligatio per Dominam Hieronymam fuerit facta contemplatione viri, quia † licet regulariter mulier pro viro fideiubere 5
non poſſit *auth. ſi qua mulier. vbi Gloſſ. in verbo nullatenus, ff. ad Velleian.* id tamen non procedit † ſtan- 6
te iuramento, quod ſeruari poteſt ſine periculo animæ *iuxta gloſſ. in c. ex reſcripto in verbo & vxorem de iureiur.* Teſſaur. *deciſ. 223. n. 8.* Afflict. *dec. 311. n. 4. cum aliis adductis in cauſa Interamnenſi mercium 4. Iunij 1597. coram bon. mem. Pena,* & fuit alias ſepè deciſum. Præſertim quia Domina Hieronyma vltra dictum paraphernum habuit ampliſſimam dotem. Et † vl- 7
terius

terius habuit releuatores Dominos de Gottoffredis,
quo caſu non poteſt conſiderari aliqua eius læſio vt
conſiderat Afflict. *deciſ.* 311. *n.* 2. Rom *conſ.* 187. *num.* 2.
Et quamuis diceretur dominos de Gottoffredis dila-
pidaſſe bona, & effectos non eſſe ſoluendo, tamen fuit
reſponſum de huiuſmodi dilapidatione non con-
ſtare, nec interim eſſe retardandam immiſſionem in
8 hoc iudicio, in quo † non admittitur exceptio, quæ
requirit altiorem indaginem. Menoch. *de adipſc. rem*
3. n. 180. verſ. & in hoc iudicio Rota *in d. Romana ſeu*
Amerina domus coram Cantuccio *relata inter impreſ-*
ſas deciſ. 34. n. 23. p. 2. diuerſ.

9 Nec placuit Dominis, quod dicebatur † fideiuſſio-
nes eſſe de ſui natura læſiuas, *l. 1. C. de filiofam. minor. &*
ideò huiuſmodi obligationes mulierum propter ſtatutum
Vrbis lib. 1. *c.* 151. non poſſe ſuſtineri niſi probentur
factæ ex cauſa vtilis ipſis mulieribus, ex adductis in
cauſa Romana argentorum coram Reuerendiſſimo
10 Bononienſi de anno 1607. Quia fuit reſponſum † in
dicto ſtatuto non diſponi; quod cauſa debeat eſſe vti-
lis mulieri contrahenti, ſed quod cauſa ſit iudici in
ſcriptis expreſſa, ac inſinuata, ac plenè cognita, & ſic
videtur requirere vt contractus huiuſmodi vltra alias
ſolemnitates fiant cum cauſæ cognitione, *vt ſentit* Ro-
ta *coram* Seraph. *in cauſa Romana fideiuſſionis inter eius*
impreſſas dec. 1187. *num.* 1. ad hoc vt cauſa ex qua mu-
lier mouetur ad contrahendum ſit vera, & alias ſuffi-
11 ciens arbitrio iudicis, † quod multum operatur in hac
materia, *vt tradit* Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 2. *caſu*
171. *num.* 6. Idque patet ex ipſo ſtatuto, quod expreſ-
sè loquitur in pacto de non petendo, refutatione,
quietatione, & donatione, quæ omnia ſunt de ſui na-
12 tura damnoſa, & † vlterius habet locum in omnibus
contractibus in quibus lædi poteſt Put. *dec.* 162. *lib.* 1.
Creſcent. *deciſ. 3. de conſtit.* & alias fruſtratoriæ eſſent
13 ſolemnitates in dicto ſtatuto requiſitæ cum † mulier
ſtante euidenti vtilitate etiam ſine illis contrahere
poſſit Dec. *conſ.* 532. *n.* 9. *in fin.* & poſt alios allegatos
tenuit Rota in cauſa Maceratenſi cenſus, 14. Maij
præteriti coram R. P. D. meo Dunozet. & ſuadetur ex
14 eo † quod ſtatutum non emanauit ad inhabilitandum
mulieres vt non poſſint contrahere niſi ex cauſa vti-
litatis, ſed ad obuiandum fraudibus ne ſcilicet mulie-
res ex earum ſimplicitate fraudentur, vt clarè colli-
15 gitur ex prohæmio ipſius ſtatuti † ex quo cauſa fina-
lis dignoſcitur Bald. *in l. fin. ſub n.* 2. *verſ.* 2. *noto. ff. de*
hered. inſt. Dec. *d. conſ.* 532. *n.* 9. *verſic. confirmatur.* Rota
in cauſa Toletana iuriſdictionis 12. *Octobris* 1580. *coram*
Orano, *quod etiam comprobatur ex alio ſtatuto eiuſdem*
lib. 1. *c.* 113. *de alien. rer. pupil. vel minor.* in quo eædem
ſolemnitates requiruntur per eadem verba vt cauſa
ſit iudici in ſcriptis expreſſa, & inſinuata, ac plenè co-
gnita, & vlterius requirit vt cauſa cedat in euidentem
vtilitatem pupilli vel minoris, quod clarè oſtendit ex
cauſæ expreſſione, & illius cognitione non eſſe infe-
16 rendum ad cauſam vtilitatis, quæ † fuit expreſſa à
ſtatuto quando voluit eam interuenire, *l. vnica, §. fin.*
autem ad deficientis, C. de caduc. toll. cap. ad audientiam
de decim. Alex. *conſ.* 55. *ſub n.* 6. *verſ. non obſtat. quod taci-*
te. lib. Hancque veram eſſe interpretationem ſupradi-
cti ſtatuti cap. 151. colligitur ex pluribus deciſioni-
bus Rotalibus in quibus huiuſmodi fideiuſſiones cũ
cauſæ cognitione; & aliis ſolemnitatibus ſtatuti
fuerunt validæ declaratæ, vt in Romana fideiuſſionis
5. Iulij 1594. coram Illuſtriſſimo Arigonio, & in alia
coram Seraphino dec. 1187. in cauſa Romana ſocie-
tatis officij 13. Februarij 1606. coram Litta, & ſæ-
piſſimè in aliis cauſis, vnde cum in caſu iſto fuerint
ſeruatæ ſolemnitates ſtatuti, & cauſa fuerit in ſcri-
ptis expreſſa, & inſinuata, nec probetur falſa debet
præſumi quod fuerit cognita, & reperta vera, & ſuffi-
ciens propter decretum iudicis, quod † operatur vt 17
præſumantur omnia ſolemniter geſta. Alex. *conſ.* 130.
n. 5. *lib.* 5. *cum aliis adductis in cauſa Romana de Iaco-*
mellis, 29. *Apr.* 1611. *coram* Reuerend. D. meo Buratto.

Et ita dictum fuit eſſe intelligendas dictas deciſio-
nes in cauſa Romana argentorum, in qua cauſa rele-
uationis indemnitatis ibi expreſſa remanebat falſa ex
quo mulier non habebat releuatorem, & plura alia cõ-
currebant ex quibus conſtabat mulierem fuiſſe dece-
ptam, quæ non concurrunt in caſu iſto in quo Do-
mina Hieronyma de tempore obligationis habuit re-
leuatores, nec de eorum inſufficientia conſtat, ita vt
de nullitate obligationis, hodie apparere poſſit ex ſu-
pradictis.

Minus obſtare quod vlterius pro illius nullitate ad-
ducebatur nempè quod alter ex proximioribus con-
ſanguineis, qui in primo inſtrumento de anno 1593.
adhibitus fuit tunc eſſet minor viginti annis, † qui 18
ad id inhabilis reputatur ex adductis per Caſtr. *in l.*
ſi cum dotem, §. ſi pater n. 3. *ff. ſol. matr.* Ang. *in l. fin. in*
princ. verſ. & per hanc legem. C. de verb. ſignif. Tiraq. *de*
legib. connub. gloſſ. 8. *n.* 43. *cum aliis allegatis.* Quia † li- 19
cet id in iure non eſt impubes. & habet ingenium, &
diſcretionem ſecundum diſtinctionem Bart. *conſ.* 94.
lib. 1. quam etiam Bald. *in l. in coniunctione. n.* 4. *verſ. po-*
ne. C. de nupt. & tradita per Alex. *in l. in tranſactione,* 35.
n. 6. *verſ. quapropter. C. de tranſac.* tamen quicquid ſit
de hoc fuit reſponſum quod teſtes, qui dantur ad pro-
bandum minoritatem non releuant ad iſtum effectum
cum † ſint examinati, in alia cauſa, & inter diuerſas 20
perſonas Felin. *in cap. cauſam quæ in princ. num.* 18. *de*
teſtib. Lap. *deciſ.* 207. *n.* 3. Vltra quod in omnem euen-
tum, eſſet in poteſtate Dominorum de Taſſis contra-
rium probare, cùm probatio † non excludat probatio- 21
nem, quo caſu non eſt interim retardanda immiſſio
in hoc iudicio, † in quo non admittuntur huiuſmodi 22
exceptiones, quæ requirunt extrinſecas probationes
ad deciſ. Put. 34. *n.* 3. *& ſeq. lib.* 1.

Nec denique ſubſiſtere quod cum in alio inſtrumẽ-
to de anno 1594. proximiores conſanguinei non iu-
rauerint quod obligatio non ſit præiudicialis mulieri
iuxta diſpoſitionem eiuſdem ſtatuti.

Quia † placuit reſponſio quod non diſponit circa 23
huiuſmodi iuramentum vt præcisè in ſcriptis rediga-
tur prout de cauſa obligationis, & ideò cum ex inſtru-
mento conſtet proximiores iuraſſe debet præſumi iu-
ramentum fuiſſe ſufficienter præſtitum propter iudicis
decretum ex ſupra allegatis.

Illuſtriſſimo D. Cardinale Sacrato Romana do-
morum Veneris 17. Iunij 1611.

SVMMARIA.

1 *Implementum an fieri poſſit per æquipollens remiſſiuè.*
2 *Geſta cum vno repreſentante duas perſonas reſpicien-*
tia vnam perſonam non ſuffragantur reſpectu alte-
rius perſonæ repreſentatæ.
3 *Pecuniæ ſunt de ſui natura ſteriles, & infructuoſæ.*
4 *Exceptio non implementi opponi poteſt ob defectum*
etiam in minimo.
5 *Dominus cenſus non tenetur illum reuendere niſi offe-*
ratur integrum pretium tam reſpectu ſortis, quam
reſpectu fructuum.
6 *Creditoris intereſt non habere ſummam diminutam.*
7 *Debitum ſortis cum vſuris eſt vnicum debitum.*
8 *Res eadem non debet diuerſo iure cenſeri.*
9 *Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*
10 *Cenſus extingui poteſt cum ceſſionario.*

DECI

DECISIO CCCLIV.

DOmini ſe reſtrinxerunt ad liberationem domorum à cenſu Albertinorum, in quo capite dixerunt non eſſe ſatisfactum a Turino venditore, qui promiſit domos eſſe liberas; & nihilominus adhuc durat præfatus cenſus.

Et quatenus replicabatur fuiſſe ſatisfactum per æquipollens ex quo remanſerunt in manibus Valentini emptoris ſcuta ducenta, quæ excedunt pretium
1 dicti cenſus omiſſo † an in materia implementi poſſit ſatisfieri per æquipollens de quo per ſcribentes in l. ſi mater, de inſtit. & ſubſtitut. Bald. conſil. 113. lib. 1. Ceſſare viſa fuit difficultas, quia præfata ſcuta ducenta non remanſerunt penes Valentinum emptorem libera, ita vt cum illis potuiſſet ſe liberare à cenſu; iudex enim mandauit quod Valentinus dictas pecunias penes ſe retineret donec fuerit per ipſum ad quem ſpectaret extinctio cenſus Albertinorum; vnde excluditur æquipollentia ex triplici capite. Primo quia Valentinus non habuit penes ſe dictas pecunias tanquã emptor, ſed tanquam depoſitarius. Et nouum in iure
2 quod qui repræſentet duas perſonas, & † quod geſtæ cum eo ex vna perſona non ſuffragentur quoad aliam iuxta not. per ſcribentes, in l. Tutorem, ff. de his quibus vt indign. Bal. conſ. 167. in fin. lib. 1. & 194. n. 2. lib. 4. Roman. conſ. 88. in princ. Alexand. conſ. 87. num. 19. & ſeq. lib. 6. Caſtr. conſ. 256. in princ. & 312. num. 1. lib. 1. Caldec. conſ. 8. in fin. de præbend. Lap. alleg. 99. n. 2. Sord. dec. 310. num. 12.

Secundò excluditur æquipollentia, quia Valenti-
3 nus habuit in manibus pecunias † de ſui natura ſteriles, & infructuoſas, & ex alia parte remanſit ſuper domibus cenſus fructiferus ad fauorem Albertinorum.

Tertiò fuit ponderatum quod nec præfata ſcuta ducenta æquabant onus cenſus computatis fructibus decurſis vnde ceſſat æquipollẽtia etiam ſi Valentinus dictas pecunias habuiſſet liberas, tum ex eo quod in ſubſtantia non habebat in manibus ſummam æqui-
4 ualentem oneri, & † propter violationem fidei ſufficit quod fuerit ceſſatum impleri in minimo Bald. in l. iuris gentium, §. pacta n. 2. verſ. ſecundo not. ff. de pact. Iaſ. conſ. 256. n. 1. vol. 4. Alex. conſ. 105. n. 19. & 20. lib. 3. Rol. conſ. 53. num. 19. 21. & 29. lib. 1. Put. deciſ. 357. in fin. lib. 1. Menoch. conſ. 55. n. 6. Surd. conſ. 101. num. 2. Rota in cauſa Peruſina executionis 3. Decembr. 1599. coram R. P. D. meo Decano, tum quia nec cum pecuniis
5 iſtis poterat ſe liberare à cenſu, † quia cenſuarius non tenebatur extinguere cenſum niſi oblato ſibi integro credito, l. tutor. §. Lucius vbi Bart. & Bald. ff. de vſur. l. in executione, §. quicunque, ff. de verb. obligat. Quæ concluſio procedit etiam ſi debitor offerat totum capitale deficiat tamen in oblatione vſurarum, quicquid in contrarium dixerit Caſt. in l. quidam exiſtimauerunt, ff. ſi certum pet. Hanc enim tenuit Gloſ. in l. acceptam, in verb. cum vſuris, C. de vſur. Cyn. in l. 1. num. 2. in fin. Sal. n. 3. C. de ſol. Alex. in d. l. quidam exiſtimauerunt, n. 7. & 8. Iaſ. n. 4. verſ. vt ex gloſ. in fin. & n. 6. verſ. textus eſt clarus, & ſi cert. pet. & pro hac opinione facit ratio quæ affertur per ſcribentes in hac materia, quæ æquè mi-
6 litat in vtroque caſu, quia † ſcilicet intereſt creditoris non habere ſummam diminutam item generalitas verborum, d. §. Lucius, vbi ponitur caſus debiti cenſuum cum vſuris ſtatim ſubditur quod debitor minorem pecuniam, quam debebat obſignauit, & hic non diſtinguitur quod obſignatio fuerit minor reſpectu capitalis tantum. Et dicit Alb. in d. l. quidam exiſtimauerunt
7 n. 8. † quod debitum, ſortis cum vſuris eſt vnum debitum & allegat. dictum §. Lucius. Vnde cùm ſit
8 vnum debitum † non debet diuerſo iure cenſeri, l. cum qui ædes, ff. de vſucap. & cum d. l. Tutor, §. Lucius, non diſtinguat † nec nos diſtinguere debemus l. de pretio, 9
ff. de publ. in rem ait, cum vulg. ſtante maximè identitate rationis de qua ſupra, l. ille, aut ille, ff. de legat. 3. cum concordantibus. Ad l. 1. C. de ſolut in qua ſe fundat Caſtr. reſpond. Alex. loco ſupra citato quod ſcilicet non loquitur quando creditor neget recipere.

Ad aliud † quod cenſus fuerit extinctus cum quo- 10
dam Bernardino Calcaneo ceſſionario Albertinorum fuit reſponſum non conſtare de ceſſione facta per Albertinos Calcaneo, nec minus quod concordia inter dictum Calcaneum, & Turinum creditorem habuerit effectum, quinimmo quod Albertini poſt illam egerunt ad fructus cenſus.

Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, Romana cenſus Lunæ 17. Maij 1600.

SVMMARIA.

1 *Probatio contra publicum inſtrumentum debet eſſe plena, & multum concludens.*
2 *Teſtes examinati in cauſa criminali ſine citatione partis non probant.*
3 *Cenſus creatus à debitore cum creditore pro ſatisfactione ſui debiti, vt ſit licitus.*

DECISIO CCCLV.

CVm præſuppoſito quod probabitur creditum Pauli Æmilij de tempore impoſitionis iſtius cẽſus fuit reſolutum cenſum eſſe validum, quia ex inſtrumentis conſtat de vera numeratione, & cum creditores velint probare contrarium eius quod continetur in inſtrumẽto † requiritur probatio plena, & mul- 1
tum concludens vt fuit reſolutum in cauſa Bononienſi cenſus 19. Octobr. 1594. coram Penia; & hæc iſta probatio non concurrit, quia in effectu de non numeratione deponit ſolum Raynutius, qui non probat, quia eſt vnicus quia † fuit examinatus in cauſa criminali ſine 2
citatione partis. Bart. in l. vlt. ff. de teſtib. Abb. in c. grani n. 9. de Præben.

Simulatio verò non probatur, nam ſtante veritate crediti ceſſat omnis cauſa ſimulandi, quia iſte cenſus fuit creatus à Ioanne Baptiſta cùm eius debitore ad effectum ſit ſatisfaciendi cum iſtis pecuniis de credito quod cum eo habebat tamen ad hunc effectũ non erat opus ſimulatione, eſt † enim res ordinaria 3
quod creditor, qui non poteſt conſequi ſolutionem à ſuo debitore procuret ei dare ad cenſum, vel ad ſocietatẽ officij pecunias, vt cum eis ſibi ſatisfaciat, nec ex hoc reſultat ſimulatio, nec fit aliquod præiudicium ei, qui dedit pecunias ad cenſum, vel ad ſocietatem officij.

Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. Bubalo, Romana cenſus, Lunæ 3. Iuly 1589.

SVMMARIA.

1 *Tranſactio facta cum pacto reſolutiuo in caſu inobſeruantiæ facta declaratione reſoluitur.*
2 *Fructus cenſus non debentur reſoluto contractu cenſus,*
3 *Pactum reſolutiuum non reſoluit ipſo iure niſi ſit conceptum verbis directis.*
4 *Debitor cenſus donec pretium non reſtituit tenetur ad fructuum ſolutionem.*

DECISIO CCCLVI.

ARchihoſpitale S. Iacobi incurabilium egerat coram A.C. vtili Saluiani interdicto contra Illuſtriſſimum D. Ioannem Antonium Velinum, vti poſſeſſorem Caſtri Moatorij prætendens ſuper dicto Caſtro fuiſſe alias impoſitum annuum cenſum ſcutorum trecentorum nonaginta nouem ad fauorem Domini Iulij de Mabaldenſibus per illuſtriſſimum q. Dominum Troilum Sabellum ſeniorem dicti Caſtri tunc poſſeſſorem, qui cenſus poſtea ex teſtamento D. Nicolai de Mabaldenſibus patris D. Iulij ad dictum Hoſpitale deuenerat, & cùm in dicta lite coram A.C. comparuiſſet D. Troilus iunior de Sabellis tanquam neceſſarius defenſor præfati D. I. Antonij cauſa diſcuſſa A. C. in fauorem Archihoſpitalis pronunciauit nẽpe Archihoſpitale immittẽdum eſſe ex vtili Saluiani interdicto in poſſeſſionem dicti caſtri donec fuerit ſatisfactum de cenſibus decurſis, & non ſolutis. Cauſa poſtmodum appellationis à dicta ſententia in Rota mihi commiſſa dedi dubium.

An præfata ſententia eſſet confirmanda, vel reuocanda, & vnanimiter concluſerunt ſententiam præfatam tanquam iuſtam eſſe confirmandam conſtat enim de impoſitione cenſus ſuper dicto Caſtro cum hypotheca, conſtat etiam quod dictum Caſtrum probratur per D. Troilum Sabellum ſeniorem vt per teſtes examinatos bene probatur de iure Archihoſpitalis ſuper dicto cenſu etiam conſtat tum ex teſtamento Nicolai de Mabaldenſibus, tum ex ceſſione iurium facta per matrem, & hæredem d. Iulij poſt cuius obitum Archihoſpitale ſucceſſit in dicto cenſu quibus omnibus ſtantibus non eſt dubium intrare Saluianum interdictum pro cenſibus decurſis, & non ſolutis.

Nec dicatur quod vigore pacti appoſiti in inſtrumento dicti cenſus fuerit reſolutus quia dicebant Domini aduertendum eſſe fuiſſe appoſita duo pacta in dicto inſtrumento, alterum ſcilicet quod in euentũ in quem fideiuſſiones promiſſæ infra certum tempus præſtitæ non eſſent liceret Iulio recuperare ſortem principalem pro qua conſtitutus erat cenſus, & cogere venditorem cenſus ad redimendum. alterum quod in ſimilem euẽtum liceret eidem Iulio à dicta concordia, & inſtrumento cenſus recedere, & declarare ſi voluerit dictum inſtrumentum haberi pro nullo, irrito caſſo, quibus ſtantibus ſi D. Iulius declaraſſet velle recedere ab inſtrumento cenſus, & quod dictum inſtrumentum habeatur pro nullo, & infecto. & velle redire ad propria iura perinde ac ſi contractus non eſſet celebratus vigore ſecundi pacti, & eo vti voluiſſet vtique tunc intrarent motiua deducta per infor-
1 mantes pro D. Iulio iuniore, quod † hoc caſu contractus cenſus eſſet reſolutus, & amplius non poſſent prætendi fructus dicti cenſus iuxta tradita per Ceph. *conſ. 442. n. 86. & 96. lib. 3.* facta enim declaratione, & incurſa mora ſtatim contractus fuiſſet reſolutus vſque ab initio ac ſi nunquam factus fuiſſet Bald. *in l. ea lege col. 3. verſ. ego dico C. de condit. ob cauſ.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. gloſ. 7. num. 4.* Couar. *variar. reſolut. lib. 3.*
2 *c. 8. n. 1.* in prima concluſione, nec † amplius potuiſſet agi pro fructibus cenſus contractu reſoluto

Sed in caſu de quo agitur D. Iulius hoc non declarauit, ſed vſus fuit primo pacto, quia ob non præſtitas fideiuſſiones repetiit ſortem principalem, quo caſu contractus non fuit reſolutus cùm enim ab initio fuiſſet tranſlatum dominium cenſus in ipſum emptorem pactum reſolutiuum non operatur vt ipſo iure retrotransferatur dominium iam tranſlatum in em-
3 ptorem, in ipſum venditorem † niſi pactum reſolutiuum ſit conceptum verbis directis puta in talem euentum res ſit inepta, ſed quando pactum reſolutiuum eſt conceptum verbis obliquis videlicet poſſit agere, vel poſſit cogere tunc nunquam inducit tranſlationem rei venditæ in venditorem, ſed requiritur retrotraditio vt poſt alios deducit. Tiraq. *de ret. conuent. §. 1. gloſ. 7. n. 17.* Cum igitur Iulius egerit ad reſtitutionem pretij cenſus quovſque illud fuerit reſtitutum adhuc durat contractus, quia non eſt tranſlatum dominium per ſupradicta.

Et † quod debeantur fructus in caſu de quo agitur 4
multum mouebat Dominos æquitas, *l. curabit, C. de act. empt.* quia non videtur æquum, quod venditor cenſus percipiat fructus, & non ſoluat pretium vt benè Couar. *var. reſol. lib. 3. c. 4. circa princ.*

Ex quibus fuit concluſum pro iuſtitia ſententiæ. A.C.

R.P.D. meo Vbaldo, Caſalenſis domus Luna 18. *Aprilis* 1611.

SVMMARIA.

1 *Poſſeſſio probatur teſtibus deponentibus ſe vidiſſe poſſidere, & n. 7.*
2 *Probatio nulla melior partis confeſſione.*
3 *Poſſeſſio rei conuenti actione ſpolij probatur per litis ſubſtentatione.*
4 *Actio ſpolij competit ceſſionario etiam quod non ſit expreſsè ceſſa.*
5 *In Saluiano obtinet qui probat debitum cum hypotheca, poſſeſſionem antiquam debitoris, & modernam rei conuenti.*
6 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*
8 *Legitimatio perſonarum ſi omittatur non vitiat proceſſum niſi parte opponente.*
9 *Citatio ad certam diem, & alias ſucceſſiuas ſuſtinetur ad aliquot dies ſequentes.*
10 *Simulatio cum non præſumatur debet concludenter probari.*
11 *Maximè vbi nulla ſubeſt cauſa ſimulandi.*
12 *Actionis iuſtum pretium vt cognoſcatur, quæ ſint conſideranda.*
13 *Solutio pretij in ceſſione iurium probatur ex confeſſione cedentis.*
14 *L. per diuerſas, l. ab Anaſtaſio, mand. ceſſant quando iura cedentis ſunt clara.*
15 *Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur iudicijs poſſeſſorijs.*

DECISIO CCCLVII.

FVerunt latæ duæ ſententiæ in partibus ad fauorem Annæ filiæ, & hæredis Helenæ ceſſionariæ Leandri de Violardis qui pro tertia parte domum pro indiuiſo poſſederat cum duobus patruis, qui etiam ſuper eadem domo annuum cenſum ſcutorum ſexdecim ad fauorem eiuſdem Leandri impoſuerant, & cum eſſet intentatum contra tertios poſſeſſores domus iudicium duplex alterum reſtitutorium ad tertiam partem domus, quam Leander poſſederat, alterum vtilis Saluiani pro immiſſione in duabus tertijs reliquis partibus tanquam hypothecatis pro impoſitione cenſus, & præfatæ ſententiæ emanaſſent cauſa in Rota introducta dubitauit.

An ſententiæ eſſent confirmandæ, vel infirmandæ, & Rota cenſuit quo ad vtrumque remedium eſſe confirmandas. Quia quo ad primum ex remed. *can. redintegranda 3. q. 1.* conſtat de poſſeſſione Leandri ex confeſſione eorũ à quibus Antonius tertius poſſeſſor cauſam habet, qui in inſtrumento impoſitionis

cenſus

cenſus præfati aſſerunt ſe domum habere pro indiui-
ſo cum Leandro de quo *in ſummar. n. 1.* Et adminicu-
latur probatio ex inſtrumento diuiſionis inter Ioan.
Dominicum patrem d. Leandri Ioannem Franciſcum,
& Angelum fratres Io. Dominici de quo *in d. ſumm.*
1 *n. 6.* & ex diſpoſitione teſtium, qui † dicunt vidiſſe
Leandrum poſſidere dictam domum pro tertia parte
vt *in d. ſumm. num. 10. gl. in l. ſtipulatio iſta §. hic quoque
ff. de verb. oblig.* Bartol. *in tract. teſtib. verſ. teſtis dicit ali-
quem poſſediſſe n. 9. cum aliis per* Hond. *qui de com-
muni teſtatur conſ. 57. n. 11. lib. 1.* Pontan. *de ſpol. 1. c. 14.
n. 94. in fin.*

De poſſeſſione etiam Antonij aduerſarij conſtat
2 ex eius confeſſione vt in *d. ſumm. n. 9.* † quia nulla eſt
melior probatio, *c. per tuas de probat.* Aym. *conſ. 61. n. 5.
& fuit dictum in vna Romana redditionis computorum 7.*
3 *Februar. huius anni coram me*, & † ex ſuſtentatione
litis Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 4. n. 2. de reſtit. ſpol.* Ponſ *de
ſpol. lib. 2. cap. vlt. num. 183.* Verall. *dec. 299. p. 2.* Vnde
ſatis conſtat de iuſtitia ſententiarum eo ipſo quod
probatur antiquior poſſeſſio Leandri, & recentior
Antonij Abb. *in c. cum ad ſedem n. 19. de reſt. ſpol.* Rip.
in c. cum Eccleſia Sutrina n. 31. de cauſ. poſſeſſ. & propr.
Afflict. *dec. 317. n. 2.* Alex. *conſ. 6. n. 58. lib. 3.*

Neque obſtat quod huiuſmodi actio ſpolij egeret
4 expreſſa ceſſione †, quia contrarium eſt verius Soc. *in
l. rem quæ nobis, n. 10. verſ.* ſi vero tale remedium *ff. de
acq. poſſeſſ.* Pontan. *de ſpol. lib. 1. c. 13. n. 131. verſ.* & quo
ad iam dicta. Quo verò ad ſecundum remedium
intentatum ex vtili Saluiani interdicto videbatur
etiam Dominis conſtare de iuſtitia ſententiarum de
5 partibus cum † enim conſtet de hypotheca ad fauo-
rem Leandri, & de poſſeſſione imponentium cenſum
necnon de poſſeſſione hodierna Antonij dubitari
non poteſt quin intret Saluianum *l. 1. vbi gloſſ. C. de
precar. & ſalu. interd.* Bart. *in l. 1. n. 3. ff. eo.* Afflict. *deciſ.
383 n. 6.* Aret. *in §. item Seruiana n. 9. inſtit. de action.*
Natt. *conſ. 3-4. n. 33.* Menoch. *de adipiſc. remed. 3. n. 18.
Quam opinionem ſeruat* Rota *vt fuit dictum in Roma-
na Saluiani 8. Iunij coram* Reuerendiſſim. Domin. meo
Attebaten. *& in alia Romana Saluiani 10. Ianuarij hu-
ius anni coram me*, & ibi etiam aliæ aſſignantur.

6 De hypotheca † conſtat ex publico inſtrumento
impoſitionis cenſus cum hypotheca omnium bono-
rum præſentium, & futurorum quod facit probationem
probatum Bald *in l. intereſt, n. 2. Cod. de ſolut.* Dec. *conſ.
36. n. 2.* Surd. *dec. 117. num. 4.* & ex ſolo inſtrumento
obligationis probari primum extremum in Saluiano
fuit tentum in d. Romana Saluiani coram Reueren-
diſſim. Attrebatenſi. De poſſeſſione Io. Franciſci, & An-
geli patruorum Leandri qui cenſum impoſuerunt
7 conſtat ex depoſitione teſtium, † qui etiam teſtantur
eos poſſediſſe d. domum cum Io. Dominico patre
Leandri, *vt in ſum. n. 7.*

De poſſeſſione verò hodierna Antonij quomodo
conſtet iam dictum eſt ſupra. Non obſtat quod Anna
non legitimauerit perſonam ſuam in iudicio videli-
cet quod ſit filia, & hæres Hælenæ cui fuit facta ceſ-
8 ſio à Leandro, quia fuit reſponſum † talem legitima-
tionem à parte non fuiſſe petitam, & eius omiſſionem
vitiare proceſſum parte opponente quando adeſt con-
tradictor. Iaſ. *in Rub. C. qui adm. n. 4.* Buër. *deciſ. 171.
ſub num. 19.* Aret. *in §. præiudiciales ſub n. 3. Inſtit. de act.
& fuit dictum in vna Cumanis Caſtellana Molendini
26. Nou. 1499. coram R. P. D. meo Lancellotto.* Non ob-
ſtant quæ dicuntur de minori ætate Antonij, quia
tolluntur ex facto cum aſſerta petitio curatoris eſſet
pro Hercule altero fratre laico coram quem etiam
fuit motum iudicium non pro Antonio, quem con-
ſtat anno 1604. fuiſſe ætatis annorum viginti octo,
cum eo anno canonicatum Caſalenſem obtinuiſſet,

ſ

& ita pro iuſtificatione ſuæ gratiæ firmauit Rota 13.
*Februar. 1606. in cauſa Caſalenſi canonicatus coram Re-
uerendiſſimo D. meo Attrebatenſi.*

Non obſtat aſſerta nullitatis examinis teſtium qua-
ſi fuerit citata pars ad videndum iurare teſtes pro
certa die, & aliis ſucceſſiuis, & teſtes iurauerunt inde
ad duos menſes. Quia hoc etiam tollitur ex facto, ex
quo fuit oſtenſum emanaſſe aliam citationem in cu-
ius termino, vel poſt terminum intra tres dies Anto-
nius comparuit, & dedit interrogatoria, † citatio 9
enim illa, & ſucceſſiuè, &c. licet ſit vaga, ſuſtinetur ad
aliquot dies ſequentes. Cæſar. de Graſſ. *dec. 9. n. 6. de
ſent. & re iudic. præſertim ſtante ſtylo de partibus* Fel.
in c. 1. n. 30. verſ. fallit tertio de teſtib. Ceſar. de Graſſ. *d.
dec. 9. vbi alios allegat.*

Non obſtat dictum duorum teſtium pro parte An-
tonij, qui deponunt Io. Iacobum filium Io. Franciſci
qui alienauit domum eam poſſediſſe tempore aliena-
tionis vt in eius *ſumm. n. 7.* quia hoc non excludit poſ-
ſeſſionem aliorum ante alienationem, & ſic tempore
alienationis cenſus immo potius arguit occupationẽ
à Iacobo factam de portionibus domus ad alium ſpe-
ctantibus, cum de eorum antecedenti poſſeſſione
ſatis conſtet ex inſtrumento cenſus, & aliis ſupradictis
Denique non obſtat exceptio ſimulationis ceſſionis
ex l. per diuerſas, ex l. ab Anaſtaſio. C. mand. Quia quæ
adducuntur ad probandam ſimulationem non verifi-
cantur in facto, & cum† ſimulatio non præſumatur 10
debet concludenter probari Caputaq. *deciſion.* 163.
n. 2. & ſeqq. part. 3. Præſertim cùm hic nulla adſit cau-
ſa ſimulandi, † quo caſu nullo modo ſufficiunt con- 11
iecturæ ad probandum ſimulationem, Corn. *conſ. 189.
num. 17. lib. 2.* Honded. *conſ. 41. num. 28. lib. 2.* Rota *dec.
69. num. 2. p. 2. diuerſ.*

Non obſtant quæ dicuntur de modicitate pretij
quia vltra quod non eſt probata reſponſum dabant
Domini ad dignoſcendum † an actio ſit vendita iuſto 12
pretio eſſe æſtimandas expenſas litis labores & du-
bium euentum, vt in puncto de. latat Bart. *in d. l. per
diuerſas, n. 6. & 7.* Caſtr. *conſ. 393. ſub. 3. verſ. circa
quintum, & vltimum ſ. 2.* vbi etiam ſubdit conſideran-
dam eſſe perſonam cedentis an ſit pauper, qualis tem-
pore ceſſionis, dicitur fuiſſe Leander, & ibi dicit † etiã 13
ſufficere confeſſionem de recepto ex parte cedentis,
quando alias ceſſio ſit facta iuſto pretio; & ſequuntur
plures relati per Tiraq. *de retr. lignag. §. 1. gl. 18. n. 86.*
Gabr. *in tit. de action. concluſ. 5. n. 25. verſ. contrarium.*

Accedebat quod cùm in hoc caſu iura Leandri ce- 14
dentis eſſent clara cum haberet pro ſe inſtrumentum
impoſitionis cenſus cum guarentigia ceſſat quælibet
calumnia, & præſumptio redemptionis litium *vt tra-
dit.* Ang. *in d. l. per diuerſas* Creſcent. *dec. 10. n. 3. de ſen-
tent. & re iudic.*

Vltimò dicebant Domini huiuſmodi exceptionem 15
requirere altiorem indaginem, & ideò non habere im-
pedire vel reſtitutionem *ex cap. redintegranda*, vel
immiſſionem ex vtili Saluiano interdicto, *l. fin. C. quor.
bon. & fuit dictum in Romana Saluiani 3. Iulij 1606. co-
ram* D. meo Lancellotto, *& alias ſæpè.* Et ita fuit deci-
ſum.

*R. P. D. meo Vbaldo, Caſalenſis domus Veneris
13. Ianuary 1612.*

SVMMARIA.

1 *Habere hoc verbum refertum tam ad dominium, quam
ad poſſeſſionem.*
2 *Inſtrumenta declarantur & corroborantur à teſtibus
& è contra.*

3 *Teſtes*

3 *Teſtes etiam nulliter examinati deſeruiunt pro adminiculo.*
4 *Declaratio colligitur etiam ex actu nullo.*
5 *Poſſeſſio debitoris in Saluiano probatur ex instrumento impoſitionis, cenſus.*
6 *Verba accipiuntur ſecundum ſubiectam materiam.*
7 *Nemo dat quod non habet.*

DECISIO CCCLVIII.

IN hac cauſa die 18. Aprilis anni præteriti fuit reſolutum ſententias de partibus eſſe confirmandas tàm in iudicio ſpolij quam Saluiani vt deciſione tunc extenſa latius continetur, quæ poſtea fuit confirmata die 28. Nou. præteriti vna tantum parte informante, & demum hodie cum cauſa proponeretur ſuper eiſdem vtraque parte informante Domini ſteterunt in deciſis ex rationibus alias allegatis. Quibus non obſtare dixerunt quod non videatur probatum primum extremum in ſpolio, & ſic poſſeſſio Leandri ex inſtrumento impoſitionis cenſus, in quo ipſius patrui aſſerunt ſe habere domum pro indiuiſa cum Leandro, quaſi verbum habere potius referatur ad dominium, quam ad poſſeſſionem, quia fuit reſponſum immò
1 † tale verbum referri etiam ad poſſeſſionem *vt eſt tex. in l. ſtipulatio iſta, §. habere, ff de verb. oblig.* vbi habere dupliciter accipitur, nam & eum habere dicimus, qui rei dominus, eſt & qui dominus quidem non eſt, ſed tenet. *facit text. in l. 1. §. quod autem. ff. de vi, & vi arm. & in l. 2. § habere ff. ne quid in loc. publ. l. habere, ff. de reg. iur. ſign.* Rebuf. *in l. is, apud ſe col. 3. eod. tit. tradit.* Contard. *de momen. poſſeſſ. in verb. rationes decidendi n. 34.* Decian. *conſ. 108. n. 32. lib. 3.*

Neque in contrarium quicquam facit Afflict. *in contrarium allegatus deciſ. 364. n. 7.* quia ibi ſolum dicit per hæc verba in libro monaſterij ſcripta habet monaſterium reditū talis terræ, vel ſimilia probari quod poſſeſſio, vel dominium dictæ terræ ſit penes dictum monaſterium, vnum non ſit ius ibi in verbo habere, ſed in fide libri monaſterij. Quibus accedit adminiculum ex teſtibus qui in ſpem deponunt de poſſeſſione Leandri ex quibus poteſt benè ſumi declaratio illius verbi. Habere, quod referatur ad poſſeſſionem,
2 † cum inſtrumentum declarentur, & corroborentur à teſtibus & è contra Cagnol. *in l. 2. n. 233. C. de reſcind. vend.* Rota *dec. 463. n. 2. p. 1. diuerſ.*

Et licet multa opponantur contra dictos teſtes ta-
3 men negari non poteſt quin † teſtes etiam nulliter examinati deſeruiant pro adminiculo Ruin. *conſ. 46. n. 10. lib. 4.* & fuit ſæpè deciſum, & pro declaratione,
4 cum etiam † ex actu nullo declaratio colligi poſſit. *l. fin. ff. de reb. cor.* Put. *dec. 92. n. 2. lib. 2.* Vltra quod multa deducebantur ad ſaluandam nullitatem dicti examinis, quæ Dominis placuerunt.

Non obſtat quod teſtes deponant per verbum, *Credo*, quia dum deponunt de poſſeſſione Leandri tertiæ partis domus deponunt de viſu ſed per verbum, *Credo*, deponunt circa ſitum dictæ tertiæ partis.

Quoad Saluianum ſimiliter Domini dixerunt probari primum extremum nempè poſſeſſionem patruorū
5 Leandri imponentium cēſum, tum † ex dicto inſtrumento, in quo aſſerunt dictam ſe domum habere pro
6 indiuiſo cum Leandro. quo caſu cum verba † accipiātur ſecundum ſubiectam materiam, vt per Dec. *d. conſ. 108. n. 3. lib. 3.* materia ſubiecta vtique ſuadet, vt poſſeſſio domus pro ſua rata eſſet penes imponentes cenſum ſuper ea, cum non ſoleat cenſus imponi ſuper rebus ab alio poſſeſſis: tum ex teſtibus præfatis deponentibus de poſſeſſione patruorum, tum ex vltimo inſtrumento diuiſionis in quo vnus ex Dominia conſiderabat pactum initum inter fratres diuidentes, quod in euentum alienationis faciendæ ab aliquo ex fratribus de ſua tertia parte teneatur illam vendere, & tradere alijs duobus fratribus, quod quidem pactum de tradendo arguit poſſeſſionem domus fuiſſe penes diuidentes iuxta illud † nemo dat quod non habet *arg. l. 7*
traditio, ff. de acq. rer. dom.

Quoad caput ſimulationis ceſſionis placuerunt reſponſiones de quibus in prima deciſione in hac cauſa facta iunctis iis, quæ fuerunt nunc datæ per informantes pro Anna. Et videtur illa ſufficere quod hæc exceptio requirat altiorem indaginem, per quam non debet retardari immiſſio in Saluiano, vel reſtitutio in ſpolio, vt fuit ſæpiſſimè deciſum.

Et ita concluſum ſtandum eſſe in deciſis.

R. P. D. Dunozetto Romana cenſus Luna 23. Iuny 1614.

SVMMARIA.

1 *Venditio cenſetur facta illi perſona cuius nomen fuit in inſtrumento expoſitum.*
2 *Cenſum eſſe venditum non reuenditum ex quibus verbis dignoſcatur.*
3 Auth. *minoris debitor C. qui tutor. dar. poſſ. intellectus.*

DECISIO CCCLIX.

CVm Dominus Alexander Boniannius vigore fideicommiſſi ad ſui fauorem purificati introduxerit iudicium coram A.C. ſuper immiſſione in quaſi poſſeſſionem cuiuſdam cenſus impoſiti ad fauorem q. Ioannini fideicōmittentis per q. D. Brutum de Valle contra eius hæredes fuit pro parte dictorum hæredum oppoſitum de extinctione cenſus per venditionem, ſeu ceſſionem illius factam per Petrum Bonianoium vti tutorem hæredum d. Ioannini Dominæ Syluiæ matri, ac tutrici doctorum hæredum Dñi Bruti. Vnde orta difficultate ſuper validitate dictæ venditionis ob non ſeruatas ſolemnitates in alienatione rerum minorum requiſitas fuit datum dubium.

An emptio cenſus facta per Do. Syluiam fuerit facta ad fauorem ipſius ſeu filiorum. Quo per me in Rota propoſito Domini reſponderunt pro Alexandro informante, cum Domini de Valle ſæpius citati noluerint informare, ſed dederunt ſolum memoriale in quo rationes pro ipſius fuerunt deductæ.

Et Domini moti ſunt ex eo, quod ex tenore inſtru-
menti † ſatis conſtat venditionem cenſus fuiſſe factā 1
ipſi D. Syluię nō expoſito nomine matris, aut tutricis, & ſic nomine proprio. *l. ſi ita ſtipulatus. 4. Gryſogonus ff. de verb. obl. l. ſi pactum, ff. de prob. l. & magis puto ff. de*
ſolut. Menoch. *præſump. 49. n. 25 lib. 3.* Maximè † quia 2
contractus non fuit conceptus per verba importantia retrouenditionem, ſed ſimplicem venditionem ibi ceſſerunt &c. omnia iura &c. nullo iure &c. ponentes, &c. ſignum euidens ceſſionem factam non fuiſſe ex neceſſitate pacti legalis de retrouendendo ſed fuiſſe voluntariam prout cuilibet tertio, quæ omninò corruit non ſeruatis ſolemnitatibus vt fuit ſæpè deciſum, & ſignanter in vna Romana Caſalis coram me.

Non obſtat auth. minoris debitor *C. qui tut. dar. poſ.*
Quia illa non procedit quando adminiſtratio eſt pe- 3
nes patrem, vel matrem, aut auiam *vt ibi* Gl. *in princ. verſ. item ex eo quod excipit.* Salic. *n. 5. verſ. quæro tertiò.* Bald. *num. 3. verſ. ſic per gloſſ. quæritur* Albert. *n. 10. verſ. item quæro* Angel. *n. 4. gl. in auth. vt ſine prohib. matr. in verb. matrum* Bartol. *in auth. vt q. qui oblig. ſe haber. perhib. minor.* Guttier. *de tutor. & curat. part. 1. cap. 20. n. 6.*

& fuit reſolutum in vna Romana de Iacomellis 23. *Apr.* 1611. *coram* Reuer. D. meo Damaſceno.

Accedebat etiam hoc caſu ex quinque filiis maſculis duos tantum fuiſſe de tempore dictæ ceſſionis minores, *diſpoſitio verò d. auth.* habet locũ in eo, qui actu curam minorum exercet *vt fuit dictum in d. Romana de Iacomellis.* Dixerunt etiam Domini ſuperfluum eſſe quærere de veritate huius dubij ſi verum eſt in facto non probari dictum Petrum Bonianninum non fuiſſe tutorem quia ceſſio fuiſſet abſque difficultate: nulla ex defectu poteſtatis. Et ex his fuit dictum emptionem cenſus per D. Syluiam Iuſtinam fuiſſe factam ad fauorem ipſius non autem filiorum.

Illuſtriſsimo Cardinale Mellino, Romana Retractus Veneris 28. *Aprilis* 1600.

S V M M A R I A.

1 *Promiſſio de faciendo conſentire omnem perſonam intelligitur de habente ius ante contractum.*
Etiam quod verba eſſent concepta vt comprehenderet habentem ius de futuro n. 7.
2 *Ius retrahendi ratione vicinitatis oritur poſt contractum venditionis.*
3 *Verba licet ſint ampla, & prægnantia recipiunt interpretationem à natura rei.*
4 *Promiſſio de faciendo conſentire omnem perſonam comprehendit tantum caſum neceſſario comprehenſum.*
5 *Verba rei, quæ retrahitur iure vicinitatis non tenetur emptori ad refectionem damnorum, & intereſſe.*
6 *Nec ad refectionem melioramentorum.*

DECISIO CCCLX.

FVit reſolutum Fabium non teneri ad faciendum conſentire vicinum volentem retrahere vigore bullæ iuris congrui, nec ad refectionem melioramentorum quæ emptor fecit ante declarationem vicini, neque ad alia damna, & intereſſe. Potiſſima ratio re-
1 ſolutionis fuit quia † promiſſio de faciendo conſentire omnem perſonam intelligitur de habente ius ex cauſa de præterito non autem de iure quod prouenit poſt contractum, *l.* 1. *ff. de euict.* & ideò non porrigitur
2 ad iſtum caſum cùm † ius vicini oriatur poſt contractum Afflict. *de iur. prothom. in conſtitut. ſancimus* §. *vt infra triginta dies, in fine queſtionis* Ioan. de Amic. *conſ.* 146. *n.* 18. *& ſeqq.* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 9. *n.* 34. *&* 35. Et ad hunc effectum requiritur quod verba non poſſint aliud importare, ſi enim non conclu-
3 dunt neceſſario licet † ſint ampla, & prægnantia re-
4 cipiunt interpretationẽ à natura rei, & promiſſio † non intelligatur facta in hunc caſum *vt per* Tiraq. *d. gl.* 9. *n.* 56. *ad fin. tit. ſub n.* 98. *in fin.* Io. Papon. *in conſuetud.* Barbant. *in tit. de retract.* §. 486. *in fin.*
Et ex hoc pendet reſolutio quoad damna &
5 intereſſe, & refectionem melioramentorum, ſi † enim promiſſio euictionis, & de faciendo conſentire omnem perſonam non extenditur ad hunc caſum, ceſſat omnis promiſſio damnorum, & intereſſe *vt fuit reſolutum in cauſa Romana retractus* 15. *Maij* 1589. *coram*
6 Illuſtriſſim. Card. Mantic. & † venditor non tenetur ad refectionem melioramentorum, quicquid dicendum ſit inter emptorem, & vicinum, *in quo etiam caſu idem* Io. Pap. *in* §. 481. *exiſtimat* vicinum non teneri, quia emptor proſpicere potuit quod vicinus vellet retrahere iuxta *tex. in l. ſi quis domum,* §. *idem quærit, ff. locat.* ſed iſte caſus fuit omiſſus per dominos quia non pertinet ad præſentem diſputationem cùm vicinus non ſit in cauſa.

Non obſtat quod venditor † promiſit facere con- 7
ſentire omnem perſonam nunc, vel in futurum quomodolibet intereſſe habere prætendentem, quia iſta promiſſio intelligitur de prætendentibus intereſſe nunc, vel in futurum ex cauſa de præterito, non autem de ea quæ oritur poſt contractum ex prouiſione bullæ, vt ſupra dictum fuit. Non obſtat quod intimatio iuxta formam bullæ debebat fieri vicino à venditore, quia diſponit ſolum quod non facta iſta intimatione nullum ius acquiratur emptori in præiudicium vicini, & ex hoc non ſequitur quod emptor potuerit facere melioramenta, & quod venditor teneatur ad illorum refectionem, præſertim non facta prius intimatione vicino, neque obtenta licentia à iudice, *vt per* Io. Papon. *d.* §. 481. *&* Baltaz. Benedell. *de iur. prothom.* §. *verum, n.* 28. *in princ.*

Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto Iannenſis pecuniaria Veneris 15. *Aprilis* 1611.

S V M M A R I A.

1 *Clauſula confitetur habuiſſe, & recepiſſe prout verè, & cum effectu &c. verificatur in ſolutione facta per traditionem cedulæ bancariæ.*
Limit. *ſi agatur pro validitate actus, vel ad euitandam falſitatem* n. 4.
2 *Clauſula Habuerunt, & receperunt verè, & cum effectu ad præſentiam, &c. non denotat pecuniam fuiſſe numeratam, vel manualiter ſolutam.*
3 *Numeratio probatur ex verbis inſtrumenti.*
Dummodo id de neceſſitate importent. n. 7.
5 *Conſignatio cedulæ bancariæ continet veram ſolutionem.*
6 *Et habet vim veræ ſolutionis.*
8 *Verba ſequentia debent referri, & declarari ex præcedentibus.*

DECISIO CCCLXI.

DOmini ſteterunt in deciſis, ex rationibus in alia deciſione deductis, quibus non obſtat quod ſcuta quindecim millia non fuerunt conſignata Odoardo, & Ioan. Iacobo mediante cedula, ſed fuerunt ſoluta in pecunia numerata coram notario, & teſtibus in actu celebrationis inſtrumenti in quo conſiſtit fundamentum Io. Iacobi quod probari prætenditur ex verbis notarij in inſtrumento dicentis, quod Odoar-
dus, & I. Iacobus confitentur, † & recognouerunt à Ca- 5
ſtellino habuiſſe, & recepiſſe prout verè, & cum effectu habuerunt, & receperunt ad præſentiam mei notarij, & teſtium infraſcriptorum ſcuta quindecim millia auri in auro Italiæ boni auri, & iuſti ponderis, & ex quinque ſtampis, quæ præfati Odoardus, & Io. Iacobus præfato Caſtellino reſtituere promiſerunt. Nã
fuit reſponſum quod † huiuſmodi aſſertio notarij 2
benè poſſit verificari in ſolutione facta per cedulam cùm nullum verbum contineat quod pecuniæ fuerint numeratæ, vel manualiter ſolutæ, aut quod illas Odoardus, & Ioan. Iacobus ad ſe traxerint, & ſic non importat per neceſſe quod pecuniæ fuerint in illo actu ſolutæ prout re vera non fuiſſe ſolutas tempore celebrationis inſtrumenti, ſed mediante cedula mercatorum concludenter probatur ex teſtibus vtriuſque partis.

Vnde ceſſat fundamentum factum in verbis inſtru-
menti, † ex quibus probatur vera numeratio, *iuxta* 3
not. per Bart. Bald. *& alios & in l. ſi ex cautione. C. de non num. pec. & iuxta deciſiones factas in cauſa* Bon. *cenſus*

coram

4 *coram* R.P.D.meoDecano,*& in aliis*.Nam† licet verba
inſtrumenti poſſint recipere interpretationem vt im-
porteut realem numerationem ſi ageretur de validita-
te actus,vel ad euitandam falſitatem,vt loquuntur iu-
ra,& deciſiones allegatæ nihilominus non importane
numerationem ita per neceſſe vt pro concordia cum
teſtibus deponentibus de ſolutione per cedulam non
poſſint verificari etiam in cedula mercatoris, quæ
5 † dicitur continere veram ſolutionem, & conſigna-
tionem iuxta *dec*. Put. 163.*lib*.1.ita vt notarius atte-
ſtans de ſolutione vt ſupra intellexerit de conſigna-
6 tione cedulæ bancariæ quia † talis conſignatio habet
vim veræ ſolutionis Bart. *in l. ſolutionem,n.*1.*ff.de ſol.*
Put.*dec.*163.*& fuit reſolutum in cauſa Beneuentana cen-
ſus*,29.*Martij* 1593.*coram* bon.mem.Card.Pamphi-
lio,*& in cauſa Romana fructuum cenſus* 9.*Apr*.1611.
coram b.m. Iuſto,& in aliis ponderãdo præſertim quod
notarius non dixit, quod pecuniæ fuerint numeratæ
vel quod aliquis illas ad ſe traxerit prout dixiſſet ſi
realiter tunc interueniſſet numeratio pecuniarum;
Ad effectum enim vt per verba inſtrumenti probari
7 poſſit numeratio † illa debent importare id de neceſ-
ſitate alias non probaretur,*vt dicit* Bart.*in d.l.ſi in cau-
tione n.*1.*verſ.in aduerte.C.de non n.pecun.*

8 Quinimo cùm † notarius incipiat à confeſſione re-
ceptionis ibi confitentur, & recognouerunt, & reco-
gnoſcunt recepiſſe,&c.alia verba ſubſequentia, pro-
vt cum effectu receperunt,&c.poſſunt referri ad ipſam
confeſſionem Bald. *in d.l.ſi cautione q.*4.*n.*8.ad quam
confeſſionem poſſunt etiam referri alia verba ad præ-
ſentiam mei notarij,& teſtium,&c.vt cenſus ſit quod
in præſentia notarij probetur facta confeſſio,non au-
tem numeratio pecuniarum,de qua numeratione nul-
lam mentionem notarius fecit.Non obſtat quod quã-
do ſolutio fit per cedulam notarij ſoleant dicere me-
diante cedula &c.Quia non inde ſequitur quod non
poſſint,& ſoleant dicere ſimpliciter, immo è contra
quando interuenit vera numeratio ſolent facere men-
tionem de numeratione, vel dicere quod ad ſe tra-
xit, &c.

Neque obſtat quod Nundinæ Placentinæ fuerint celebratæ per menſem poſt celebratum inſtrumẽtum, quia nihil refert quod pecuniæ fuerunt ſolutæ per menſem poſtea, cùm verba poſſint verificari in traditione cedulæ continentis ordinẽ de ſoluendo in feria.

Non obſtant deciſiones in contrariũ allegatæ,tum, quia in caſu illarum non probatur per teſtes aut alias probationes quod ſolutio fuiſſet facta mediante cedula,tum quia in illis caſibus,prout in caſibus Doctorum aderant verba,quæ per neceſſe concludebant veram numerationem, & in caſu Deciſionis Aſſiſtenſis coram D.meo Coccino aderant verba in contanti, & ad ſe traxerunt.Et in caſu Deciſionis Bononienſis coram R.P.D. Decano in qua fit magnum fundamentũ aderant verba, & manualiter ſoluit, item aderat clauſula cæterata, quæ iuxta formularium Bononiæ extẽſa fuit,& inter alia continebat verba ad ſe trahens, &c. ita vt de neceſſitate importarent veram numerationem in illo actu, quorum nullum adeſt in caſu noſtro,vt propterea ex iſtis omnibus Domini permanſerint in deciſis,&c.

R. P. D. ManZanedo, Tiburtina Cenſus Veneris 13. Iuny 1614.

SVMMARIA.

1 *Cenſus non prohibetur extingui tantum pro parte.*
2 *Solutio fructuum, & renouatio fideiuſſorum pro parte cenſus non extincta repugnant extinctioni cenſus in totum.*
3 *Cenſus non extinguitur propter ſolam intimationem factum a debitore,quod vult illum redimere, ſeu eſt neceſſarius actus retrouenditionis.*
4 *Promiſſio de retrouendendo cenſum,non extinguit cenſum.*
5 *Promiſſio de non moleſtando intelligitur ſecundum terminos habiles.*
6 *Intimatio quod quis vult cenſum redimere poteſt fieri non ſolum per bimeſtre ante, ſed etiam per longius tempus ante.*

DECISIO CCCLXII.

CVm Domina Modeſta Falconeria tanquam tutrix & curatrix Dominorum de Brigantibus 26.Maij 1590.retrouendidiſſet Iacobo del Remedietatẽ cenſus ſcutorum duorum millium per eius patrem impoſiti ad fauorem dominorum de Brigantibus & tãc medietatem extinxiſſet idem Iacobus in eodem inſtrumento intimauit ipſi Modeſtæ quod volebat iuxta formam bullæ S.mem.Pij V illinc ad medietatem Septembris proximi reſtituere alia ſcuta mille, & redimere reſiduum dicti cenſus ceſſum à præfatis de Brigantibus pro reſtitutione dotis eidem Modeſtæ, quæ tunc intimationem acceptauit, & promiſit retrouendere,& amplius non moleſtare. Quia autem d. ſcuta mille non reſtituerat Iacob. illius hæredes illinc ad duos annos pro dicta ſumma alios fideiuſſores in locum mortuorum præſtiterunt,& ſucceſſiuè continuarunt ſoluere fructus, quos tamen hodie contendunt eſſe in ſortem computandos tanquam indebitè ſolutos ſub pretextu quod dictus cenſus per redemptionem medietatis remanſerit extinctus in totum propter illius indiuiduitatem,& quia ſtante intimatione à Modeſta acceptata de redimendo,cum pacto de amplius non moleſtando videntur partes voluiſſe etiam pro alia medietate cenſum extinguere,ne alias eſſet in poteſtate Modeſtæ ſortem ad ſui libitum repetere contra naturam cenſus.

Vnde ſuper præfatis inter partes orta controuerſia propoſui dubium. An fructus huc vſque decurſi, & non ſoluti debeantur, vel potius percepti veniant excomputandi in ſortem,quod DD. præfatis non obſtantibus ad fauorem hæredum Modeſtæ reſoluerunt vt ſcilicet decurſi, & non ſoluti debeantur nec ſoluti ſint in ſortem computandi.

Et mouebantur ex eo † quod cenſus non prohibe- 1
tur pro medietate redimi,& ſic in parte extingui, & in parte non extinctum remanere Redoan. *de reb. eccl. non alien.*Rubr. *de conſt.ann.cenſ.n.*4. Gutt.*pract.q.lib.*2.*c.*174.*num.*1.*verſ.rurſus,& n.*8.*verſ.duodecima.*Et in caſu noſtro de voluntate non extinguendi totum cẽſum, ſed ſolum medietatem. Satis conſtare videtur dum Iacobus incontinenti intimauit Modeſtæ velle redimere reſiduum dicti cenſus illinc ad medietatem Septembris ex hoc enim colligitur illum non intellexiſſe tunc retroemere ſed redemptionem deſtinare in futurum, cum illa verba redimere medietatem ſignificent cenſum tunc non fuiſſe in totum extinctũ, quia alias illo extincto non eſſet neceſſaria redemptio, ſed reſiduum reſoluiſſent in purum mutuum,quo caſu partes non dixiſſent velle redimere, ſed ſoluere, vel quid ſimile.

Quæ roborãtur ex eo quod pro dicta medietate hæredes Iac.præmiſſa narratiua quod fuerat reſtituta alia medietas nouos fideiuſſores in locum mortuorum præſtiterunt,nec non fructus ſoluere continuauerunt
quæ † omnia repugnant extinctioni cenſus in to- 2
tum, & oſtendunt clarè quod cenſus remanebat pro

d.medietate vt in puncto conſiderauit Rota *in vna*
Romana cenſus 1. *Nouembris* 1604. *coram* Illuſtr. Mel-
lino *& in alia Romana fructuum cenſus* 22. *Iun.* 1609.
coram Domino meo Canallerio. Quibus non obſtat præ-
fata intimatio per Modeſtam acceptata, quia illa non
fuit facta ad effectum verè extinguendi cenſum, ſed
vt ſatisfieret d. Bullæ quæ requirit vt venditor volens
cenſum extinguere teneatur per duos menſes ante hoc
denunciare emptori, & pretium reſtituere aliàs infra
annum compelli poſſet per dictum emptorem ad illũ
extingendum. Vnde cùm in caſu noſtro Iacobus, nec
illius hæredes reſtituerunt aliam medietatem dicti
cenſus, nec infra annum fuerint à Modeſta coacti tan-
tum abeſt vt habeat vim extinctionis, quod immo ha-
beatur pro non facta, & cenſus iuxta eandem bullam
remaneat in ſuo robore Felician. *vbi ſup. verſ.* quod ſi
3 infra annum. Ad † hoc enim vt ille dicatur extinctus
non ſufficit ſola intimatio, ſed requiritur actus retro-
ſimilis nempè retrouenditionis, & actualis ſolutionis
pretij Rota *diuerſ. dec.* 587. *p.* 1. Cardin. Seraphin. *dec.*
4 890. *n.* 1. Nec † minus ſufficit ſimplex promiſſio de
retrouendendo, cùm illa non ſit retrouenditio. Dec. *in*
l. cum fundus §. ſeruum tuum impediens, n. 4. *& ſeqq. ff. ſi*
cert. pet. Tiraq. *de retr. conuent. ad fin. n.* 42. *& ſeqq.* Boër.
deciſ. 48. *n.* 8. *& ſeq.* Minus facit promiſſio de non mo-
5 leſtando, † quia intelligitur ſecundum terminos ha-
biles ideſt ſoluto pretio, vnde cùm pretium non fue-
rit ſolutum corruit dicta promiſſio tanquam corre-
ſpectiua ad illud cum tradit per Mantic. *de tacit. &*
ambig. conuention. lib. 4. *tit.* 31. *n.* 5.

Neque obſtare videbatur quod intimatio fuerit fa-
6 cta per quatuor menſes ante, quia † licet bulla requirat
illam fieri per bimeſtre ante non tamen prohibetur
fieri ante bimeſtre, & per partem acceptari.

R.P.D. Remboldo, Romana liberationis à fideiuſ-
ſione, Mercur. 20. *Nouembris* 1619.

SVMMARIA.

1 *Hæres grauatus reſtituere rectè reuendit cenſum.*
2 *Nec cogi poteſt à redimente vt cautionem præſtet, ſed*
bene à fideicommiſſario.
3 *Maximè quia poteſt illius pretium recipere pro quar-*
ta ſibi debita.
4 *Recipiens pretium rei vendita cenſetur venditionem*
ratificaſſe.
5 *Præſcriptione longiſſimi temporis omnis actio peri-*
mitur.
6 *Præſcriptio nulla currit aduerſus fideicommiſſarium*
ante purificationem.

DECISIO CCCLXIII.

IN retrouenditione cenſus alias ab inclito Populo
Romano interpoſiti per Dñum Hortenſiũ Zeffirum
tàm proprio ipſius nomine quam etiam nomine Pauli
Æmilij eius fratris facta pro ſcutis quinque millibus
à dicto Populo Romano habitis Dñus Vincentius
Mercolus ad dicti Populi Romani fauorem promiſit
quod eadem ſcuta quinque millia erunt benè ſoluta,
quodque illa reinueſtientur ſuper alio monte & quod
dictus Paulus Æmilius omnia rata habebit aliàs te-
neri voluit vti principalis, & inſolidum ad illorum
reſtitutionem.

Quare cupiens ſe Dominus Papirius filius, & hæres
d. Vincentij à dicta promiſſione eximere vigore Sta-
tuti Vrbis *c.* 157. *lib.* 1. quo cauetur quod fideiuſſores,
aut expromiſſores qui pro aliquo ſe obligauerunt
poſſint compellere principales vt eos extrahant fide-
iuſſionibus, vel expromiſſionibus pro eis factis dubi-
tatum fuit. An ſit locus d. Statuto. Et licet plures exce-
ptiones pro parte Dñi Hortenſij proponerentur ad ef-
fugiendam diſpoſitionem dicti ſtatuti, tamen omni-
bus alijs poſthabitis vnicum illud fundamentum pro
negatiua reſolutione Dñi amplexi ſunt. Quod Domi-
nus Papirius fruſtra petit liberationem à d. promiſſio-
ne cùm ſit ſecurus ab omni moleſtia, ac propterea etiã
ipſo iure à dicta promiſione liberatus, non ſolum quia
etiam dato quod pretium dicti cenſus eſſet vt prætẽ-
ditur fideicommiſſo ſuppoſitum, nihilominus † il- 1
lud potuit rectè ſolui Dominis Hortenſio, & Paulo
Æmilio *iuxta text. in l. ante reſtitutam ff. de ſolut.* & poſt
alios Roder. *de ann. reddit. lib.* 1. *q.* 55. *n.* 87. qui loqui-
tur in terminis cenſus Gratb. *dec.* 79. *n.* 16. cum plurib.
ſeqq. *& præſertim ſub n.* 20. Vbi quod hoc adeò verum
eſt, vt † nec poſſit debitor, qui ſoluit cautionem ab hæ- 2
rede grauato petere, ſed fideicommiſſario id poſtulan-
te hæres grauato petere, ſatiſdare debet non tamen
de recepta pecunia implicicanda, aut in emptionem
prædiorũ cõuertenda, ſed de ea ſtatum reſtituenda, aut
de legitima earũ offerẽda ratione ſi caſus fideicõmiſſi
euenerit. Eóque † magis quod illis debeatur legitima 3
vel trebellianica, ad quorum computum poterant di-
cta ſcuta quinque millia recipere. Et ratificatio Pauli
Æmilij probatur ex partitis banch. ex quibus conſtat
ipſum recepiſſe portionem pretij dicti cenſus, per
quam receptionem inducitur ratificatio Alex. *conſ.*
117. *ſub n.* 5. Natt. *conſ.* 45. *num.* 19. *&* 21. *lib.* 1. Surd.
conſ. 536. *n.* 14 *& ſeq.* Menoch. *conſ.* 561. *n.* 1.

Verum etiam quia à die dictæ promiſſionis lapſi 4
ſunt anni quinquaginta duo, & vltra † non poteſt di-
ctus Populus Romanus, amplius ab alio occaſione d.
retrouenditionis moleſtari nec ipſemet Populus Ro-
manus moleſtare d. Dominum Vincentium, cùm vter-
que ſit tutus tàm longi temporis præſcriptione, per
quam omnis actio fuit perempta *toto tit. de præſcript.*
30. *vel* 40. *ann.*

Nec obſtat † quod contra vocatos ad fideicommiſ- 5
ſum ante eius purificationem, non currit præſcriptio.
Quia cùm vt dictum eſt rectè potuerit etiam hæredi-
bus grauatis ſolui nulla competit dictis vocatis ad-
uerſus Populum Romanum actio, ſed aduerſus ipſoſ-
met hæredes grauatos, qui pretium receperunt, ad
quorum fauorem dictus Vincentius nihil promiſit, vt
ex lectura dictæ eius promiſſionis apparet, &c. Quare
ita fuit reſolutum.

R.P.D. Pirouano Romana Cenſus Lunæ 17.
February 1620.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio partis ſuperat, & implet omnem probationẽ.*
2 *Confeſſio facta in ſcriptura etiam abſente parte pro-*
bat contra confitentem.
3 *Extinctio cenſus per actum retrouenditionis requirit*
de neceſſitate conſenſum domini cenſus.
4 *Confeſſio emanata ad probandum id quod eſt perfe-*
ctum probat abſque partis declaratione.
5 *Cenſus non extinguitur totus per receptionem partis*
quando conſtat de contraria voluntate partium.
6 *Qua voluntas deſumitur ex ſolutione fructuum pro*
parte non ſoluta.

DECISIO CCCLXIV.

PRopoſui dubium. An cõſtet de extinctione cẽnſus
de quo agitur pro qua rata, & de quo tẽpore. Cui
ſatis

ſatisfaciendo Domini dixerunt extinctionem fuiſſe
factam de menſe Februarij 1590 pro ſcutis quadrin-
gentis vigintivno, & baiochis ſeptuaginta quinque

Conſtat enim ex banchis eiuſdem D. Caroli cen-
ſuarij de ſolutione fructuum cenſus vſque ad diem
25. Aprilis 1589. ex poſt autem ſoluta fuere die 2. No-
uembr. eiuſdem anni ſcuta ducenta, & paulò poſt nē-
pe 22. eiuſdem menſis ſcuta centum ſexaginta, & in
menſe Februarij anni ſequentis 1590. alia ſcuta cen-
tum de quibus ſcutis quadringentis ſexaginta fru-
ctus vnius ſemeſtris decurſi à die Apr. vſque ad diem
25. Octobr. eiuſdem anni 1589. tantummodo erant
demendi nēpe ſcuta triginta octo, & baiochi vigin-
tiquinque ita vt remaneat ad creditum, & in cauſā ex-
tinctionis cenſus ſumma ſcutorum quadringentorū
viginti vnius, & baiochorum ſeptuaginta quinque.

Neque dubitandum videtur quod præfata ceſſe-
rint in extinctionem cenſus pro rata, quia ſufficien-
ter iuſtificatur ex confeſſione D. Caroli emanata in
inſtrumento mandati in quo fatetur cenſum ſcutorū
noningentorum redactum eſſe ad ſcuta ſexcenta, quæ
comprobatur etiam ex partitis banchi, & nihilominus
1 † ſola confeſſio ſuperat, & implet omnem probatio-
nē *l. cum 10. C. de tranſ.* Neuiſ. *conſ.* 37. *n.* 7. Rol. *conſ.* 71.
n. 30. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 60. *n.* 1. Et quāuis emanauerit ab-
2 ſente parte, tamen † quia in ſcriptura redacta fuit ſē-
per probat, dum ſemper loquitur, & magis deliberatè
cenſetur emiſſa *l. deſiderū vbi* Bald. *not. C. de poſ.* Gabr.
de confeſſ. concl. 1. *n.* 69. Surd. *poſt aliās d. conſ.* 60. *n.* 60.

Neque obſtat defectus conſenſus Dominorum de
3 Vitellis, † qui omnino videtur neceſſarius, ad indu-
cendum actum retroſimilem in extinctione cenſus *vt*
in deciſione Romana Salniani interd. 23. *Iun.* 1600. *co-*
ram bon. mem. Litta. Quia ille remanet probatus ex
eadem confeſſione D. Caroli, quæ non emanauit ad
obligandum, quo caſu eſſet neceſſarius actus retroſi-
4 milis ſed ad probandum, quod eſt perfectum, † cui ſta-
ſtatur abſque alia partis declaratione Ægid. *deciſ.*
690. *n.* 8. Rot. *dec.* 128. *n.* 21. *p.* 1. *diuerſ.* & *in cauſa Pari-*
ſienſi pecuniaria 9. *Nouembr.* 1612. *coram* Reuerend. D.
Decano *idem fuit comprobatum.*

Quæ autem dicebantur de extinctione totiua cen-
ſus per receptionem partis non placuerunt Dominis,
quia, & ſi reſtitutio partis ſortis propter indiuiduita-
tem contractus videatur reſoluere totum contractum
vt dictum fuit *dec.* 56. *n.* 4. *p.* 1. *in recent. ac in dec.* 139.
5 *poſt* 2. *vol. conſ. Farinac.* † Tamen vbi conſtat de volun-
tate partium in contrarium in eiſdem admittitur to-
tum contractum non reſolui. De qua partium volun-
6 tate ſatis in præſenti conſtabat † ex ſolutionibus
fructuum cenſus poſtea factis, & aliis per informantes
adductis ex quibus excludebatur talis contrahentium
intentio. Et ita &c.

R. P. D. Manzanedo Foroliuienſis Cenſus Vene-
ris 25. February 1622.

SVMMARIA.

1 *Cenſus conſtitutus ſuper obligatione perſonali non ſu-*
ſtinetur. & n. 5. & 8. *vbi de veriori.*
Licet contrarium ſenſerint aliqui n. 7.
2 *In contractu cenſus non venditur fundus ſuper quo cen-*
ſus imponitur, ſed ius exigendi fructus ex illo.
3 *Fundo cenſus pereunte perit cenſus.*
4 *Periculum peremptionis rei emptæ ad emptorem ſpe-*
ctat.
6 *Æqualitas inter emptorem, & venditorem eſt indu-*
cenda.
Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.
9 *Cenſus creatus ſuper obligatione perſonali eſt illicitus,*
& ſuper vſuram.
10 *Pactum de reſtituendo ſortem quandocunque emptor*
cenſus volet eſt illicitum.
11 *Conſuetudo non probatur ex Doctoris atteſtatione.*
12 *Conſuetudo nutritiua peccati non eſt attendenda.*
13 *Conſtitutio vt omnes liget debet publicari in qualibet*
prouincia.
Fallit in conſtitutionibus Pontificiis.
14 *Leges ligant omnes poſtquam fuerunt publicata in cu-*
ria Principis.
16 *Lex non poteſt dici non recepta vſu ſi ſit publicata in*
curia Principis, & impreſſa.
17 *Contrarius vſus non tollit legem non data ſcientia*
Principis dicti contrarij vſus.
18 *Papa auctoritas non eſt ab homine.*

DECISIO CCCLXV.

SEntentias RR. PP. DD. Aſtalij, & Machiauelli eſſe
confirmandas reſoluit Rot. 10. Febr. anni præteriti
ex fundamentis, & iuribus in deciſione tunc facta
adductis. Quibus cum pars Ioannis Griſtani nollet ac-
quieſcere cauſam iterum repropoſui, & cum propter
Dominorum ſententias in tribus propoſitionibus nō
potuiſſet capi reſolutio omnes Domini de ordine
Rotæ viderunt, & illa matuiè diſcuſſa ſtandum eſſe
in deciſis fuit reſolutū. Ex duplici enim capite iſte cē-
ſus de quo agitur videbatur illicitus, & redolēs vſuræ
labem, ita vt mutuum potius palliatum ſub nomine
cenſus appareat, quàm contractus veri cenſus dici va-
leat, vnde fructus percepti ex illo non poterant ci-
tra vſuram percipi, ſicque veniant reſtituendi, aut in
ſortem principalem computandi, ex infra diſcendis.

In prima enim iſte † cenſus eſt conſtitutus ſub 1
obligatione perſonali D. Fachinei, omniúmque ſuo-
rum bonorum, non autem ſub obligatione alicuius
fūdi particularis, & ſic rei immobilis de ſui natura fru-
ctiferæ, & certis finibus deſignatæ vt ea poſcunt con-
ſtitutiones Martin. V. Calix. III. & Pij V. *de cenſ.* ſicq;
talis cenſus eſt illicitus. Cuius ratio illa eſt potiſſima
vltra plures adductæ per Doct. infracitandos nempe,
quia de natura iſtius contractus emptionis, & vendi-
tionis (in quo † nō fūdus ſuper quo imponitur emitur 2
aut vēditur, ſed ius exigēdi quātitatem fructuū ex illo
vt tenuit Rot. *in Romana cenſus* 30. *Octob.* 1602. *coram*
Illuſt. Mellino. *quam refert & ſequitur* Romana fidei-
commiſſi de Iacobatiis, *corā Sanctiſ. quæ eſt inter recen-*
tiores 232. *n.* 3. *p.* 2.) eſt † vt fundo ſuper quo impoſi- 3
tus eſt cēſus aut in totū pro parte, qua perēptio fundi
euenit pereat, quod ex ſupradictis Pontificiis cōſtitu-
tionib. clarè deſumitur, † & ex diſpoſitione iuris com- 4
munis iuxta quā hoc periculū ad emptorem ſpectare
debet *iuxta tex. in* §. *cum autem. Inſt. de empt.* & *vend.* &
in l. 1. *C. de peric.* & *com. rei vend.* & *fuit dictum in vna*
Ranenn. Cenſus 10. *Maij* 1606. *coram me.* Vnde ſtante
† tātum obligatione perſonali, & generali omniū bo- 5
norū nō poteſt ſciri quādo, aut ipſo modo, aut in qua
quantitate fundus perierit ad hoc vt cēſus pereat. Et
ad hoc vt iſta notitia habeatur & cēſus pereat pro rata
fūdi perēpti neceſſe eſt vt cēſus cōſtituatur ſuper cer-
to fundo, immobili, fructifero de ſui natura, & certis
finib. deſignato. Et prædictæ Pōtificū conſtitutiones
hoc expoſcētes ſunt ſanctæ, & iuri cōmuni conſonæ,
& omnino obſeruandæ quarum intentio fuit, quę de-
ſumitur ex ſupradicta ratione, † & inducere æqualita- 6
tem inter emptorē, & venditorē ita vt ſi fūdus, vt dixi
pereat periculo emptoris ita & tunc cenſus pereat cō-
modo venditoris, vt notauit Nauar. *in commentar. de*
vſur. n. 85. Ludou. Lopez. *de contract. lib.* 1. *c.* 57. *verſ.*
igitur de prima, & verſ. ſed ſecunda conditione.

7 Et quamuis cenſum † cum ſola obligatione per-
ſonali conſtitui poſſe firmauerint Conrad. *de contract.*
q.74.& 75.& q.83.concl.13. Medin. *in C. de reſt. q. de*
cenſib. col. 5. Couar. *var. reſol. lib. 3. c. 7. n. 5. verſ. ego ſa-*
nè. Sot. *de Iuſt. & iur. lib. 6. q. 5. art. prim. in 4. concl.* Et
hanc receptam eſſe in camera imperiali teſtatur Gayl.
practic. obſeru. lib. 2. obſeru. 7. n. 13. & Ludou. Molin. *in*
tract. de contract. p. 2. diſp. 387. n. 6. & Decian. *conſ. 2.*
n. 73. n. 142. lib. 1. Felician. *de ſolu de cenſib. tom. 1. lib. 1.*
c. 8. n. 4. vbi hanc partem plurib. confirmat, & à con-
trariis defendit, & communem fatetur *tom. 2. lib. 1. c. 8.*
n. 1. & ſeq. & alij plures ſupradictis relati.
8 Nihilominus † contraria ſententia eſt verior, com-
munior, & amplectenda, & illā ſequūtur. Innoc. Hoſt.
Io. Andr. Anch. Card. Panorm. & Io. de Anan. *inc. in ci-*
uitate de vſur. & Panorm. *in diſp. 5. col. pen. &* Ang. *in*
ſum. Caſſan. *in Catal. glor. mund.* Laur. de Rodul. 5. An-
ton. *quos refert, & ſequitur* Nauar. *vbi ſupra n. 81. verſ.*
2 quo. Greg. Lop. *p. 5. tit. 8. in l. 18. in gl. magn. Limit. 1.*
Marien. *ſup. nou. recopil. lib. 5. tit. 15. l. 1. gl. 1. n. 5.* fir-
mans ex receptiori Theologorum, & iuriſperitorum
ſententia hanc opinionem eſſe tenendam, & cenſus
ſuper perſona tantum conſtitutos eſſe illicitos, & de
magis communi teſtantur relati ab eodem Couar. *vbi*
ſupra n. 4. Marian. Soc. *in Rubr. de vſur. n. 99. in fin.* Lud.
Lop. *in d. tract. de contract. c. 57. verſ.* quæritur ergo vbi
late hunc articulum diſputat. & in verſ. eſt autem cō-
clusio concludit pro hac parte, & illam plurib. cōpro-
bat, hanc etiam dicit magis communem Molin. *vbi*
ſupra d. diſput. 387. n. 4. verſ. communior ſolis vbi ſupra d.
tom. 1. lib. 1. c. 8. n. 3. vbi quam plures pro hac ſententia
congerit, & communem dicit, eandem tenet Gutt. *pr.*
lib. 2. c. 177. n. 7. & ſeq. & Nicol. Intrigliol. *ſuper Bulla*
Nicol. V. *de cenſib. q. 15. n. 12.* & vltra prædictos eandē
tenet Aluar. Valaſch. *de iure emphyt. q. 32. n. 10.* Surd.
conſ. 318. num 11. ex quorum ſententiis, & rationibus
non ſolum elicitur hanc eſſe receptiorem ſententiam,
9 & veriorem ſed etiam eſſe tenendam, & † contractus
cenſuum aliter celebratos eſſe illicitos, & ſapere vſu-
rariam prauitatem. Vnde Rota hanc ſententiam alias
ſecuta eſt, *vt in Deciſ. Ciuitatis Caſtelli cenſus* 10. *May*
1599. *coram* Illuſtr. Mellino, *& in Romana pretij Pa-*
latij 1607. *coram* bon. mem. Iuſto.
Ex alio etiam capite iſte cenſus eſt illicitus, nempe
10 † ex quo D. Fachinæus venditor cenſus in receptione
pecuniarum illius ſe obligauit ad ſolutionem fru-
ctuum, & ſortis principalis quandocunque emptor
vellet ita vt facultas redimendi cenſum non eſſet li-
bera pænes venditorem ſed potius eſſet in facultate
emptoris quando vellet capitale petere, & recuperare
quod operatur vt contractus cenſus reſoluatur in mu-
tuum cum vſuris, & ſic eſt contra naturam & ſubſtan-
tiam cenſus, & tale pactum condemnatum per Pon-
tifices in ſupradictis ſuis conſtitutionibus.
Quibus non obſtat conſuetudo Germaniæ conſti-
tuendi cenſus ad inſtar iſtius de quo agitur. Quia in
deciſione prima in hac cauſa facta huic obiecto fuit
reſpōſum quod illa non probatur. Nec atteſtatio Gail.
vbi ſupra, & Fachin. *controuer. iur. lib. 2. c. 44.* de dicta
11 conſuetudine aliquid facit cum † Doctori de conſue-
tudine atteſtanti non credatur Gabr. *de probat. concl.*
4. n. 2. & in omnē euentum *vt in d. prima deciſione* fuit
12 reſpōſum talis cōſuetudo † tanquā permittēs vſuram,
& ſic nutritiua peccati nō eſſet admittēda *c. fin. de con-*
ſuetud. cum aliis adductis in dec. 552. n. 3. p. 1. recentior.
Nec prædicta obſtat quod huiuſmodi Bulla S. m.
13 Pij V. non fuerit publicata in illis partib. & † ad effe-
ctum quod obliget debet publicari in qualibet pro-
uincia, *vt in auth. vt factæ nou. conſt. §. Sancimus col. 5.*
Bero. *in c. 1. n. 51. & ib.* Abb. *n. 7* Dec. *in 2. lect. &* Felin.
14 *n. 9. de conſtit.* Reſpondetur enim † quod poſtquam
leges ſunt promulgatæ in Curia Principis ſtatim ha-
bent vim obligandi Ioan. Menoch. *in c. in generali*
n. 7. & ibi Prob. *n. 4. de reg. iur. in 6.* Soc. *de iuſti. & iur.*
lib. 1. q. 1. art. 4. Sarnen. *in prohem. regul. q. 2. n. 13.* Nauar.
conſ. 1. n. 19. & ſeq. de conſt. & hanc ſententiam tenuit,
Rota *in Papien. ſi bonorum* 16. *Ianuarij* 1598. *coram* b.
mem. Card. Pamphilio.
Non obſtat † *tex. in d. §. ſancimus*, cùm ille non 15
habeat locum in legibus, & conſtitutionibus Papa-
libus vt tradunt *Prob. Nauar.* & alii in locis ſupra ci-
tatis, & Rota in ſupradicta Deciſione Papiēſi bonorū.
Minus facit quod dicta conſtitutio S. mem. Pij V.
non fuerit vſu recepta in illis partib. quia † ſtante pu- 16
blicatione in Curia, & in promiſſione in Bullario nō
poteſt dari non vſus etiam per mille annos Iaſ. *qui*
teſtatur de communi in l. de quibus n. 33. ff. de legib. Alex.
conſ. 136. num. 19. lib. 2. & fuit dictum in vna Romana
concordia S. Petri 11. *Ianuar.* 1610. *coram* D. meo Ca-
ualleri o, *& prius in eadem cauſa* 13. *Nouembris* 1609.
Nec facit contrarius vſus allegatus † cum non pro- 17
bata ſcientia Papæ contrarius vſus non ſuffragetur
Abb. *in cap. 1. n. 4. verſ. vnde ibi, de tregu. & pac.* Prepoſ.
in cap. in iſtis §. leges, n. 3. verſ. niſi dato conſenſu Papæ 4.
diſtinct. vbi dicit † quod auctoritas Papæ non eſt ab 18
homine *c. nouit de Iudic.* Rota *dec.* 10. incipit vtrum
valeat conſuetudo Anglicana de conſuetud. in antiq.
& ideo inferioribus ſine eius promiſſione non licet
contrauenire *c. conſequens, & 11. dictum in ſuprad. de-*
ciſionib. Romana concordia S. Petri.

R. P. D. Remboldo, Romana Salutani interdicti,
Veneris 25. May 1618.

SVMMARIA.

1 *Heres reſtituitur ex capite ignorantiæ aduerſus præ-*
ſcriptionem non completam contra eius auctorem.
2 *Ignorantia eſt iuſta cauſa vt heres in integrum reſti-*
tuatur.
3 *Ceſſio cenſus non inducit illius extinctionem.*
4 *Ceſſionarius ſuccedit in locum, & ius cedentis.*
5 *Enunciatiua Inſtrumenti non attenditur contra veri-*
tatem.
6 *Relatio debet interpretari iuxta formam relati.*
7 *Ceſſiones ſequentes ſunt omnes regulandæ à prima.*
8 *Verba ſunt intelligenda vt eſt veriſimile contrahen-*
tes facere voluiſſe.
9 *A verbis receditur propter veriſimilem mentem con-*
trahentium.

DECISIO CCCLXVI.

IMpugnabatur deciſio in hac cauſa die 20. Ianua-
rij præteriti facta ex eo tantummodo quod videba-
tur in facto iuſtificari quod verſemur in contractu
cenſus cùm ille fuerit vſque de anno 1595. per reſti-
tutionem ſortis principalis extinctus ad allegat. in
vna Romana cenſus 20. Nouembris 1598. coram b.
m. Cardinal. Pamphilio.
Verum hac opinione non obſtante Domini per-
ſtiterūt in ſuo reſolutis, nā. vltra quod, vt infra dicitur
dictus cenſus non fuit vnquam extinctus ſed trans-
latione Cardello, & ab aliis ab eodem Cardello, cau-
ſam habentibus acquiſitus, ſubſtituit etiam aliud di-
ctæ deciſionis fundamentum, quod ſcilicet nec decē-
nali præſcriptione ex *l. 1. & 2. C. ſi aduerſ. vend. nec ſta-*
tutaria vigore c. 158. lib. 2. locus eſſe poteſt aduerſus
Hermetem ſeu Conſtantiam dicti hermetis Hæredem
quia, vt latè in alia deciſione dictum fuit, viuente
Herme

Hermete lapſi non ſunt anni decem, nec per conſe-
quẽs aliqua dictarum præſcriptionum completa fuit,
1 † competit Conſtantiæ aduerſus eam ex capite iuſti-
tiæ, & probabilis ignorantiæ reſtitutio iuxta Gloſ. *in l.1. & ibi* Ang. *n.1. verſ. in* Gloſ. *fin.* Salic. *ſub n.2. verſ. oppono.* Albet. *n.2. verſ. opponit. gloſ. C. ſi aduerſ. credit.*
2 iuſta † enim cauſa eſt ignorantia in hæredem, qui
ſuccedit in locum alterius, *l. qui in alterius, & ibi* Doct.
ff. de reg. iur. & fuit in puncto reſolutum in vna Ro-
mana Saluiani interdicti 22. Iunij 1616. coram
R. P. D. meo Vbaldo.

Præterea nec etiam dici poteſt quod verſemur in
ſimplici credito, & non in cõtractu cenſus, quia dictus
3 cenſus non fuit vnquam extinctus, † ſed vſq; ab initio
à Paſſaris principalibus creditoribus dicti cenſus cui-
dam Seruodei ceſſus, qui illum ex pecuniis Cardelli,
& ob ipſius Cardelli vtilitatem emit, non autem eum
extinguere, ſed, vt ex pluribus clauſulis, & verbis dicti
inſtrumenti clarè colligitur voluit acquirere, & lucra-
ri fructus tanquam de re fructifera iuxta not. per Feli-
cian. *de cenſib. lib. 3. c. 2. n. 18. verſ. adeniq; ſtatuo, & n. 19.*
cum aliis adductis in vna Romana reſciſſionis inſtru-
menti 18. Martij 1616. coram R. P. D. meo Vbaldo.
4 In qua etiam dicebatur † quod talis ceſſio facit ſucce-
dere ceſſionatium in locum creditoris, ita vt ſicut ce-
dens potuiſſet agere contra debitorem pro fructibus
ita, & ceſſionarius ad *l. emptor. vbi* Bald. *& alij Cod. de hered. vel act. vendit. l. mandati actio, C. mand.*

Nec obſtat quod in quodam Inſtrumento tranſa-
ctionis inter Paſſaros, & Carduellum poſt dictam ceſ-
ſionem initæ dicitur ſolutionem fuiſſe factam pro ex-
tinctione cenſus, quia cum ex priore inſtrumento ve-
ritas appareat, quod ſcilicet cenſus non fuit extin-
ctus, ſed in Cardellum mediante perſona Seruidei
5 tranſlatus † iſta enunciatiua non attenditur vt in his
ferè terminis fuit dictum in cauſa Veliterna cenſus
20. Iunij 1616. coram Reuerendiſſimo D. meo De-
cano, & præſertim quia idem quoque inſtrumentum
tranſactionis, ſeu potius quietantiæ à Paſſaris Car-
dello factum vltra ceſſionem, quam continet, habet
etiam expreſſum relationem ad inſtrumentum ceſſio-
6 nis, † & propterea iuxta eiuſdem inſtrumenti formam
interpretari debet, vt fuit dictum in dicta Veliterna
cenſus coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.

Et ex his etiam poteſt reſponderi ad alias ſolutio-
nes, ſeu ceſſiones poſtea per Cardellum Buccamaſio,
7 & à Buccamaſio Hermeti factas, † quoniam ab eodem
Inſtrumento venient omnes poſtea ſubſequentes ceſ-
ſiones regulandæ, & eo maximè, quia dicti ſoluentes
nõ ſunt principales debitores cenſus, nec poterant ad
ſolutionẽ ſortis principalis compelli, hoc enim ſtante
veriſimile non eſt quod dictam ſortem ſoluere volue-
rint, ſed potius vltro aduerſus principales debitores
emere, & fructus lucrari, quam cenſum extinguere, &
ſimplices pecuniarum ſolutarum creditores effici,
8 † verba ſemper ſunt intelligenda prout veriſimile eſt,
vt contrahentes ſecundum naturam rei facere volue-
rint Soc. ſen. *conſ. 9. n. 18. & conſ. 3. n. 10. lib. 1.* Quinti-
9 mo † ex veriſimili mente etiam à verbis receditur, *l. ſolutum §. ſolutum ibi.* non enim credibile eſt conue-
nire, *ff. de pignor.* Crau. *conſ. 974. n. 14.*

R. P. D. Remboldo, Romana Saluiani interdicti
Lunæ 12. Nouembris 1618.

SVMMARIA.

1 *Attendi debet magis quod factum fuit, quam quod fie-
ri debuit.*
2 *Procurator ad emendum, ſi pro ſe emat ſibi, & non do-
mino acquirit, etiam quod emat ex pecuniis domini.*
3 *Actus ſi fiat præſente mandante alio modo, quam man-
datum fuit, cenſetur receſſum à priori voluntate.*
4 *Actus præſumitur factus in executionem præcedentis
mandati.*
5 Limit. *ſi de contrario clarè appareat.*
6 2. Limit. *in actu contrario facta præſente mandante.*
7 *Pacta nouiſſima derogant prioribus.*
8 *Enunciatiua Inſtrumenti non immutat rei veritatem.*
9 *Agens eodem tempore pro fructibus cenſus, & pro ſor-
te non fatetur cenſum eſſe extinctum.*
10 *Probatio releuans non reſultat ex actu æquiuoco.*

DECISIO CCCLXVII.

INformantes pro Dño Ioan. Antonio prætendebant
ex quodam Inſtrumento venditionis domus factæ à
Cardello cuidã Seruideo apertè colligi cenſum de quo
agitur fuiſſe extinctũ mediante ſolutione poſtea per
dictum Seruideum Paſſaris cenſus creditoribus facta,
non autem vt in alia deciſione dicebatur dicto Serui-
deo acquiſitum. Vnde iterum dubitaui. Verum ſtante
dicto inſtrumento de huiuſmodi extinctione con-
ſtet. Et Dñi cenſuerunt non conſtare, atque ideo ſtan-
dum eſſe deciſis. Moti autem ſunt quod in inſtrumẽto
ceſſionis à Paſſaris dicto Seruideo etiam ipſo Cardello
præſente factæ nullum verbum legitur, quod ſonet in
extinctionem cenſus, ſed omnia important veram, &
expreſſam iurium, & dominij dicti cenſus tranſlatio-
nem, & acquiſitionem *iuxta not.* per Felin. *de cenſib. lib. 3. c. 2. n. 18. verſ.* idémque ſtatuo, cum aliis in alia
deciſione adductis, nam hoc ſtante parum videbatur
referre quod in d. venditionis inſtrumento Cardellus
mandauerit d. Seruideo quod ex pretio domus Paſſaris
ſolueret ſcuta trecenta pro extinctione d. cenſus, quia
præterquam quod † attendi debet magis quod factũ 1
fuit, quam quod fieri debuit, vt in ſimili dicitur pro-
curatore obligato ad emendum pro domino, quod
ſcilicet † ſi pro ſe emat licet ex pecuniis domini ſibi 2
acquirit non obſtante obligatione, *l. multum intereſt. & ibi* Bald. *& alij l. qui aliena. C. ſi quis alt. ſibi* & fuit
dictum in Bononienſi mandati 26. Iunij 1613. *coram*
R. P. D. meo Pamphilio.

Ceſſat etiam in propoſito omnis difficultas ex eo
quod cum † dictum inſtrumentum ceſſionis celebra- 3
tum fuerit ipſo Cardello, vt dictum eſt, præſente cen-
ſetur fuiſſe à priori conuentione à partibus receſſum
ad Bart. *in l. non ſolum. §. morte n. 17. ff. de non. oper. nunc.*
Pariſ. *conſ. 10. n. 48. lib. 1.* & præſertim quia, vt in alia
quoque deciſione dictum fuit, vtilius Cardello erat
cenſum acquirere, & fructus lucrare quam illum ex-
tinguere, & creditorem pecuniarum ſolutarum fieri.

Vnde non obſtat † quod actus præſumatur factus 4
in executionem mandati præcedentis, tum † quia ſu- 5
mus in claris, quo caſu ceſſat omnis præſumptio, *l. continuus. §. cùm ita ff. de verb. oblig.* tùm † quia magis 6
attendi debet quod actum fuit ipſo Cardello præſen-
te, quam præcedens mandatum, † quia pacta nouiſ- 7
ſima derogant prioribus, *l. pacta nouiſſima. C. de pact.*
Bald. *conſ. 215. n. 4. lib. 2.*

Et ex his patet etiam reſponſio ad omnia alia ad
probandam dictam extinctionem ex pluribus inſtru-
mentis ſubſequenter celebratis deducta, quod ſcilicet
cum ſimus in claris quod cenſus non fuit extinctus,
ſed tranſlatiuè ceſſus Cardello, ſeu pro eo Seruideo
enunciatiuæ † in dictis inſtrumentis factæ vel ſunt 8
erroneæ, vel certe non poteſt aliqua ex illis reſultare
probatio, quæ dictam veritatem immutet.

Nec obſtat quod prætenditur eundem quoque
Cardellum poſtea declaraſſe cenſum fuiſſe extinctum

9 agendo pro ſorte principali, quia † cùm eodem tempore egerit etiam pro fructibus cenſeri potius debet putaſſe quod ipſi quoque actio pro ſorte principali competeret quam quod voluerit cenſum eſſe extinctum, cùm eo caſu non potuiſſet fructus petere. Aut certam per dictorum fructuum petitionem dicta de-
10 claratio redderetur æquiuoca nec propterea † ea ea probatur dicta extinctio, Abb. *cap. 2. ad fin. de cenſib.* Ruin. *conſ.* 104. *ſub n.* 15. *& ſeq. vol.* 5. Crau. *conſ.* 313. *num.* 4.

R.P.D. Pirouano Romana Saluiani interdicti, Luna 27. Maij 1619.

SVMMARIA.

1 *Veritas rei magis quam ſcriptura eſt perſpicienda.*
2 *Pretij mentio importat venditionem.*
3 *Intellectus ille eſt recipiendus, qui inſeruit voluntati contrahentium.*
3 *A proprietate verborum in quibus caſibus liceat recedere, remiſſiuè.*
5 *Cenſus natura eſt vt non poſſit extingui inuito imponente.*
6 *Fideiuſſor cenſus poteſt illum extinguere.*

DECISIO CCCLXVIII.

FVit dubitatum in hac ſecunda inſtantia, An conſtet cenſum fuiſſe extinctum, ſuper quo fuerat etiã in prima diſputatum, & negatiuè reſolutum ſub diebus 25. Maij, & 12. Nouembris anni præteriti 1618. Hodie tamen cenſuerunt Domini cenſum eſſe extinctum recedendo à præfatis deciſiunibus.

Colligitur enim ea tota ſerie facti partes voluiſſe cenſum per ſolutionem ſortis extinguere non autem tranſlatiuè in proprietate illum acquirere, dum Iulius Cardellus, & Thiberius Narus acceſſiſſent pro euictione cenſus impoſiti per Sellorium, & venditi Bernardino Paſſero fuit Cardellus ſolus conuentus à Paſſeris pro ſcutis ſexcentum tribus pro fructibus tunc decurſis, qui pro extinguendo debito vendidit domũ Ioanni Seruideo pro ſcutis ſexcentum pacto expreſſo quod ex pretio domus ſolueret Paſſaris ſcuta trecenta pro extinctione cenſus præfati, & alia ſcuta ducenta ad computum fructuum decurſorum pro quibus fuit conuenium quod Seruideus reportaret ceſſionem à Paſſaria pro cautela euictionis domus emptæ, ita tamen quod Cardellus poſſet vti Iuribus ceſſis ad effectum agendi contra quoſcunque obligatos. Eainde Seruideus iuata conuenta ſoluit ſcuta trecenta ceſſionem cenſus reportauit, poſtmodum in inſtrumento generalis computi in Cardellum, & Paſſaros computabantur illa ſcuta trecenta cum narratiua pro extinctione cenſus mediante dicto Seruideo, ac demum idẽ Cardellus poſtea egit contra bona Nari obligati pro medietate ſcutorum mille centum triginta cum expreſſione quod in ea aderant comprehenſa ſcuta trecenta ſoluta pro extinctione cenſus. Ex quibus patet ſemper actum fuiſſe cum intentione extinguendi cenſum, acquiſitionémque proprietatis cenſus in perſona Seruidei incompatibilem eſſe, atque Cardello inutilem, quia Seruideus non poterat proprietatem cenſus acquirere, & pretium domus excomputare contra formam conuentionum, ſed de ſuo pretium refundere debebat. Cardellus ſimiliter cenſum vigore ſui mandati acquirere non potuit, nec poterat agere contra obligatos pro conſecutione ſortis cenſus adhuc non extincti. Vnde & præfata inter ſe conuentiones licitum

† eſſe magis rei veritatem, quam ſcripturam perſpicere vt dicit text. *in l.* 1. *Cod. plus valer. quod agit. l. ſi per impreſſionem, Cod. quod met. cauſ. l. & ſi filius famil. §. pen. ff. ad Macedon.* 1

Atque ita non obſtant verba inſtrumenti, quæ ſecundum eorum proprietatem tranſlationem non autem extinctiones importare videntur, dum inceptum eſt à verbo ceſſerunt annuum cenſum, & pro certo pretio, † quod de ſe importat venditionem Dec. *conſ.* 2
99. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 123. *num.* 52. *part.* 2. & additæ fuerint clauſulæ ad habendum &c. ponens. &c. conſtituens, &c. quæ omnia fuerunt ponderata in aliis deciſionibus pro veritate tranſlati dominij, & ita firmatum in Interamnenſi pecuniaria coram me 12. Maij 1617. Nam cùm poſſint recipere ſenſum de tranſlatione ad effectum extinguendi pro conſeruatione iurium anteriorum, & prout conuentum fuerat inter Cardellum, & Seruideum in priori inſtrumento, ac etiam intelligi poſſint ad effectum agendi pleno iure in propria ſignificatione, de primo effectu cenſus eſt retinendus. Quia † per talem intellectum inſerui- 3
tur voluntati contrahentium, euitatur impoſſibilitas eſſendi pretium, & cenſum in eadem perſona Seruidei ceſſat contradictio antea, & poſt geſtorum pro extinctione cenſus, & obſeruantia ſubſecuta inter partes in habendo cenſum pro extincto non violatur, † in qui- 4
bus caſibus poſſe etiam à proprietate verborum recedi latè comprobauit Mantic. *de coniect. lib.* 9. *tit.* 7. *numero* 18. *& ſeq.*

Neque prædictis obſtat reſponſio data, quod ſcilicet obſeruantia potius contraria colligatur dum Cardellus in ſolidatione computorum cum Buccamaſio tertio poſſeſſore exegit fructus decurſos poſt diem extinctionis, ſeu ceſſionis cenſus per paſſeros, & vlterina ceſſionem caſus ad effectum agendi pleno iure conuenire materiæ contractus cenſus, † quæ eſt ne extin- 5
guatur inuito principali conſtituente *ex clara diſpoſitione Conſtitutionis*, S. mem. Pij V. quod etiam dicebatur deciſum *in Romana cenſus* 6. *Februarij* 1615. *coram* R. P. D. Manzanedo.

Quia primum obiectum euitabatur abſque alia replicatione dum non iuſtificantur fructus tales fuiſſe ſolutos, & ex inſtrumento quod datum fuit in *ſumm. num.* 8. hoc non colligitur, quamuis conſtet ſummam ſolutam per Cardellum eſſe ſcutorum mille centum triginta, & deinde actum contra Buccamaſtum pro medietate ſcutorum mille centum triginta ſex, nam ille modicus exceſſus ſcutorum ſea magis ad expenſas pro quibus etiam fuit actum, quàm ad fructus referendos videbatur.

Ad ſecundum verò fuit replicatum aliàs fuiſſe reſolutum in Romana, ſeu Bononienſi cenſus coram Corduba 7. Maij 1601. inter impreſſas per Zacchiam de obligat. Camer. *dec.* 101. *num.* 9. licere † fideiuſſori 6
pro ſua indemnitate cenſum extinguere, cum qua Domini tranſierunt.

R P.D. Dunozet. Romana prælationis Luna 10. Decembris 1618.

SVMMARIA.

1 *Retrouenditio importat diſſolutionem prioris venditionis.*
2 *Actus præſumitur factus in executionem præcedentis obligationis.*
3 *Nemo poteſt eſſe debitor ſui ipſius.*
4 *Actio extinguitur eo ipſo quod debitor ſuccedit creditori.*

5 Quili

5 *Quilibet poteſt pendente lite acquirere nouum ius. Intellige ſi illud non ſit deductum in iudicium, nec afferat praiudicium iuribus collitigantis ibidem.*

DECISIO CCCLXIX.

CVm nuper ſub die 2. Aprilis proximè præteriti fuiſſet deciſum in tertactu vineæ de qua agitur Ioſephum Lucianum ratione cenſus antiquioris eſſe præferendum ſororibus de Rubeis,quæ cenſum maioris ſummæ poſteriorem tamen acquiſiuerant,poſtea dictæ ſorores produxerunt in actis iuſtrumentum vigore cuius aſſerebant propter extinctionem ſopradicti anterioris cenſus nullum ius dicto Ioſepho competere. Vnde dato ſuper hoc particulari dubio. Dõi ceoſum fuiſſe extinctum, & ita recedeodum à deciſis reſponderuot. Ea potiſſimum ratione,quia cum conſtet Marinom Fontaoellam non tranſlatiuè,ſed extinctiuè iora dicti ceoſus acquiſioiſſe,ſequitur illum noo potuiſſe illa iura ſemel extincta cedere d. Ioſepho,nec ipſum Iuſephum vigore dictorum iurium vllam prælationem , aut ius aliquud in præiudicium dictarum ſororum acquirere,cum noo entis nullæ ſint qualitates,& ſemel extiocta obligatio ſine nouo conſenſu,& obligarione reuiuiſcere non poſſit vulgaris iuribus.

Quod autem dictus cenſus fuerit extinctus viſum
fuit clarè colligi ex lectura,& tenore ioſtrumenti : fuit
enim inchoatum à retrouenditione , vel ſimul à ceſ-
ſione, & retrouẽditione æquè principaliter vnde cum
1 † iſte titulus retrouenditioois effectiuè importet diſ-
ſolutionem primæ veoditiouis,quia interceſſit actus
retroſimilis tàm ex parte habeotis facultatem retioen-
di per collationem prius factam,quàm ex parte retro-
uendentis vigore ceſſionis habitæ ab eo qui ceoſum
emerat inde ſequitur reſolutio totalis , & extioctio
cenſus, *l.1.& tot.tit.C.quand. lic.à vend.diſced.* fuit dictum *in vna Auximana fideiuſſionis* 1. *Iunij* 1598. *coram* Litta.

Nec obſtaot alia verba, & clauſulæ præfati inſtrumenti in contrarium pooderatæ ex quibus informantes pro Ioſepho inferre volunt ratione ſolius ceſſionis ſuſtineri cootractum potius tranſlatiuè, quam extinctiuè *ex deductis in vna Romana Saluiani coram* R.P.D. Remboldo *die* 12. *Nouembris preteriti.*

Placuit enim reſponſio quod ſicut io venditione & conſtitutione cenſus apponuntur omnes infra ſcriptæ clauſulæ in fauorem emptoris,ita potuerunt apponi iu retrouenditione fauore venditoris,vt verè dicatur interueuire in omnibus actus retroſimilis qui requiritur in extioctione cenſus, & nihil amplius iuris dicatur remanere peoes emprorem.

Quinimmo ſi eſſet dubium vtrum titulus aut ceſ-
ſionis, aut extinctionis eſſet atteudendus in hac facti
2 ſpecie viſum fuit potius † verba dirigenda ad retro-
uenditionem, & extioctionem propter præcedentem
obligationem de extinguendo ceoſum ſuſceptam per
Marinum Bart.*in l.ſi patruus, n.5.verſ.item præſumitur. C.com.vtriuſ.iudic.* Surr.*poſt alios conſ.431.n.4.lib.3.*

Conſideratum etiam fuit per accollationem iam
3 Marinum effectum fuiſſe debitorem ſui ipſius, † & ita
non potuit ſimul retinere ceuſum , & oon habere
alium à quo fructus cenſus poſſit exigere propter pro-
miſſionem extinctioois ſtipulatam à principali debi-
tore , quo caſu cenſus peoes ipſum Marinum inutilis
remanebat , cùm non potuerit in ipſum tranſire ſub-
ſtantia cenſus, Gloſ. *in l.1. C.de his qui in prior. credit. loc.ſucc.* Ruin.*conſ.88.n.6.lib.5.* Peregr.*de fideic.art.12. n.34.* Seraph.*dec.14.& 15.n.1.fuit deciſum in vna Rom. Caſalis* 1. *Iulij* 1602. *coram Card. Ludouiſio*, ea maxi-
mè ratione, quia regula iuris eſt clariſſima neminem
4 poſſe creditorem,& debitorem eſſe ſui ipſius, & † ſta-
tim atque debitor ſuccedit creditori extingui actiones, *l.1.§.ſi debitor creditori.ff.ad l.falc.l.debito ſuo.C.de pact.l.ſi creditoris. C.de fideic.*

Ex quibus patet reſponſio *ad deciſionem Romana Saluiani*,quæ loquitur in longè diuerſo caſu,quia io illo nullum verbum legebatur, quod ſonare poſſet in extinctionem cenſus,ſed omnia importabant veram, expreſſam dominij ceoſus tranſlationem, & acquiſitionem, vt apparet à principio dictæ deciſionis, quæ id effectiuè præſupponit,in iſto vero bis verba retrouenditionis fuerunt repetita à principio & calce d. inſtrumenti,deinde multa ſpecialia concurrebãt,quia ille,qui mandauerat, vt pars cenſus extingueretur erat fideiuſſor,& non principalis debitor,& ita eius intererat vt cenſus iura tranſlatiuè cederentur ad hoc vt coofideiuſſor poſſet experiri,& id ipſe expreſsè fuerat ſtipulatus, vltra quod ipſemet,qui mandatum dederat ad extioguendum interuenit in inſtrumento in quo receſſum fuit à d. mandato vt ex ſerie facti deciſioois *in dicta Romana Saluiani coram* R.P.D. Remboldo *facta latius apparet.*

Nec etiam viſum fuit obſtare quod vlterius diceba-
tur ius illud non poſſe mulieribus ſuffragari, quia fuit
acquiſitum iam lite pendente,& conteſtata ſuper pre-
latione ex alio capite viciuitatis; placuit enim reſ-
ponſio alias in dicta deciſione data in hac cauſa facta
ſub die 26. Iunij 1617. non ſubiacere huiuſmodi ac-
quiſitionem vitio litigioſi. Quia † poteſt etiam quili- 5
ber pendente lite ius nouum acquirere dummodo il-
lud oon fuerit in iudicio deductum,& nullum colliti-
gaotis iuri præiudicium afferat *c. Abbas de re iudic. in 6*, vt in fortioribus terminis in materia beneficij collari nouum ius,& nouam gratiam, ſuper qua non pendet lis, poſſe à Papa impetrari reſpondet in ſpecie Oldr. *conſ.299.per tot.* Bellam.*de reſcr. dec.748. n.2.* cum allegatis io dicta deciſiooe ex quibus d. ſororibus prælatiooibus ius vigore bullæ fel. recor. Pij V. competere retractus vioeæ controuerſæ ratione cenſus per ipſas acquiſiti fuit vtraque parte informante deciſum.

R.P.D. Buratto Romana nullitatis contractuum Veneris 28. Iunij 1619.

SVMMARIA.

1 *Forma in ſtatuto cenſetur data vbi eſt appoſita clauſula annullatiua.*
2 *Contractus initus non ſeruata forma ſtatuti eſt nullus.*
3 *Decretum iudicis corruit ex falſitate cauſa iudici expreſſa.*
4 *Obligatio irritatur ex falſitate cauſe.*
5 *Cenſus impoſitio eſt alienatio.*
6 *Ætas probatur plenè ex libro batiſmatis.*
7 *Contractus factus à minore curatorem habente ſine illius auctoritate eſt nullus.*
8 *Legata debent ſolui cum pecunijs , & alijs mobilibus repertis in hereditate, antequam ad ſtabilium alienationem deueniatur.*
9 *Cenſus à minore pro ſolutione æris alieni , non poteſt imponi pro maiori ſumma debiti.*
10 *Et aliter impoſitus eſt nullus in totum.*
11 *Minor iurans ſe eſſe maiorem non impeditur dicere de nullitate contractus ex capite non ſeruatarum ſolemnitatum.*
12 *Ratificatio tacita qua inducitur ex lapſu temporis, ceſſat quando ſtatutum præſumit contractum eſſe dolo extortum.*
13 *Ratificatio tacita reſultans ob lapſum temporis, non inducitur niſi data ſcientia nullitatis,& defectu cõtract.*

14 *Pra*

14 *Præſcriptio dormit contra minorem durante infantili & pupillari ætate.*

DECISIO CCCLXX.

REſolutum fuit duos contractus de quibus agitur eſſe nullos tam ex defectu ſolemnitatum requiſitarum in alienatione bonorum ſtabilium minorũ tum de iure communi *ad l. 1. & tot. tit. ff. de reb. cor.* quam ex
1 *ſtatuto Vrbis c. 113. & c. 151. lib. 1.* ex quo cum † habeat clauſulam annullatiuam cẽſetur data forma. Dec. *conſ. 279. n. 1. verſ. & hoc expreſſe, & conſ. 612. n. 1. in fin.* qua
2 † non ſeruata, contractus remanet nullus, vt in ſimili ſtatuto Bald. *conſ. 198. n. 1. libr. 5.* Felyn. *in c. 2. n. 7. in fin. de teſtibus.* & in eodem ſtatuto Vrbis *d. c. 151. fuit deciſum in Romana hæreditatis, & Paragij dotis* 12. *Iunij* 1615. *coram me.* Tum etiam ex defectu, & falſitate
3 cauſæ iudici expreſſæ, † quæ corruere facit decretum requiſitum ex diſpoſitione dicti ſtatuti vulgat. *l. & ſi Præſeſ. vbi* Gloſ. & Doctor. *C. de præd. minor.* cùm aliis in Romana nullitatis cenſus 28. Nouembris præteri-
4 ti coram me, & † conſequenter ipſam obligationem Rota *dec. 529. in princ. part. 1. diuerſ.* & late in dicta Romana nullitatis cenſus coram me.

Defectus autem ſolemnitatum ſatis patet cùm nullę interuenerint, nec in primo contractu impoſitionis cenſus ſcutorum viginti quinque in ſorte, & fructuũ ad rationem octo ſuper domo factæ per Octauium ad
5 fauorẽ annæ Betrinæ 18. Aprilis 1581. Quam † cenſus impoſitionem non dubitatur eſſe alienationem traditis per Bald. *in c. ad audientiam* 2. *n. 9. de reſcript.* Rota *in Romana nullitatis cenſus* 24. *Maij* 1591. *coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio *in nouiſſimis dec.* 678. *ſub n. 2. part. 1. & 456. n. 5. part. 2.* Nec in ſecundo venditionis alterius domus per eundem factæ 13. Ianuar. 1584. Ioan. de Vercellis pro pretio ſcutorum centum triginta monetæ proot tenet ex *d. l. 1. & tot. tit. ff. de reb. cor.* Fab. de Mont. *in tract. de empt. & vendit. in 3. part. in tit. de ſolemn. in alienat. rer. minor. n. 95. & ſeqq. quæ ex dicto ſtatuto Vrbis cap. 113. & cap. 151. lib. 1.* omnino requirebantur cùm dictus Octauius tunc eſſet minor annis viginti, vt conſtat tum ex fide baptiſmali ſub die 29. Maij 1564. ſumpta ex libro curati *in ſum. n.* 4.
6 (quæ † in propoſito plenè probat ex latè deductis in Tudertina nullitatis obligationis 4. Iulij 1614. & 1. Iunij 1615. coram me) tum etiam ex lectura dicti primi inſtrumenti cenſus in quo aſſeritur interueniſſe curatorem teſtamentarium, & ipſe Octauius renunciauit beneficio minoris ætatis prout etiam renunciauit in dicto ſecundo inſtrumento venditionis licet cum clauſula quatenus opus ſit.

7 Immo hoc † ſecundum inſtrumentum poteſt etiam dici nullum vti factum ſine interuentu, & auctoritate dicti curatoris, quem conſtat ipſum habuiſſe, cùm in primo dicatur interueniſſe ad text. *in l. vbi* Doct. *C. de in integ. reſtit. minor.*

Tantò magis quia ſtatutum *d. cap.* 113. non ſolum loquitur de alienatione immobiliũ, ſed etiam de iure pupillorum, ſeu minorum, & vltra præſentiam curatoris requirit etiam interuentum, & iuramentum proximiorum approbantium non eſſe in præiudicium dictorum pupillorum ſeu minorum, & illis deficientibus alterius legitimi curatoris ad hunc effectum ſpecialiter deputati, *& in alio c.* 151. quod habet locum in omnibus contractibus qui poſſunt eſſe læſiui, prout eſt alienatio, vt ſæpius tenuit Rota, & ſignanter in pluribus deciſionibus cumulatis per Modernos ad hoc ſtatut. Gloſ. 7. *n. 6. & ſeqq.* Vltra interuentum, approbationem, & iuramentum proximiorum, vel in eorum defectum legitimi curatoris requirit iudicis decretum, & cauſam ſibi in ſcriptis expreſſam, & inſinuatam, ac plenè cognitam, aliàs præſumit iuramentum dolo, & metu extortum, & diſponit illud non operari, atque ita in his terminis tenuit Rota *in Rom. donationis de Cuppis* 5. *Iunij* 1602. *coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio, *& in Romana nullitatis obligationis* 16. *Ian.* 1606. *coram* Reuerendiſſimo Attrebatenſi.

Defectus verò cauſæ eſt euidens, quia in dicto Inſtrumento impoſitionis cenſus eſt expreſſa cauſa æris alieni dicti Octauij, & duo tantum illius debita exprimuntur videlicet ſcutorum triginta Monaſterio S. Mariæ de Populo, & ſcutorum decem puellis S. Catharinæ, de quorum tamen veritate non docetur. Et ſi 8
dicatur illa fuiſſe ex cauſa legati paterni, dicitur † quod debuiſſet prius extingui cum pecuniis, & aliis mobilibus in hæreditate repertis de quib. *in ſum. n. 6.* antequam ad alienationem ſtabilium deueniretur. *l. magis puto, §. non paſſim, & §. in prioris, ff. de reb. cor.* Alex. *conſ. 125. ſub n. 1. in verſ. ergo cum ſtatutum. vol. 1.* Pariſ. *conſ. 100. n. 2. & 4. lib. 1.* Capyc. *deciſ. 113. n. 6.* Rebuff. *conſ. 150. n. 4.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 171. n. 11. & ſeqq.* Vltra quod debitum legati facti dicto Monaſterio S. Mariæ de Populo docetur fuiſſe ſolutum tempore impoſitionis cenſus, & non remanſiſſe niſi in ſcutis ſexdecim vt quietantiis Procuratoris d. Conuentus extractis ex libris d. Monaſterij parte etiam citata de quibus *in ſumm. n. 7.* Et omnem caſum † cum debita non 9
excedant quadraginta ſcuta cenſus non potuit imponi pro maiori ſumma *d. l. magis puto. §. item Prætor æſtimare debebit. ff. de reb. cor.* Reboff. *d. conſ. 159. ſub d. n. 4. verſ. 6. cauendum eſt* Menoch. *d. caſ. n. 171. n. 21. & caſu, 182. n. 35. & conſ. 214. n. 69. lib. 3.* & † hoc modo im- 10
poſitus corruit totus. Natt. *conſ. 162. n. 1. & ſeq.* In inſtrumento vero venditionis domus nulla exprimitur cauſa, quæ tamen neceſſaria eſt de iure, & ex forma ſtatuti vt ſupra dictum eſt.

Non obſtat quod Octauius in dicta venditione expremiſerit, & iurauerit ſe maiorem viginti annorum, quia † propter hoc non impeditur quin poſſit dare de 11
nullitate ex capite non ſeruatarum ſolemnitatem vt tenuit Rota *in d. Romana donationis de Cuppis coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio.

Non obſtat etiam quod ex lapſu quinquennij poſt minorem ætatem fuerit inducta ratificatio *ad l. fi. C. ſi maior. fact.* tum quia Octauius obiit ante completum vigeſimum quintum annum vt ex fide obitus *in ſum. n. 5.* tum etiam quia † cùm ſtatutum præſumat dolum 12
ceſſat omnis ratificatio, quæ ex lapſu temporis induci potuiſſet Verall. *dec. 1. part. 3.* & fuit dictum in prælegata donationis de Cuppis, & in Romana prætenſi erroris calculi 21. Iunij 1610. coram Illuſtriſs. Cardinale Ludouiſio, tum denique quia † in inducendam 13
ratificationem fuiſſet neceſſaria ſcientia Octauij nullitatis, & defectuum dictorum inſtrumentorum tam de iure, quàm de facto reſultãs ſine qua non poteſt induci ratificatio Gabr. *conſ. 36. n. 60. lib. 1.* Surd. *conſ. 49. num. 32.* Rota *dec. 380. num. 9. 535. num. 12. part. 1. in nouiſſim.* & in Camerinenſi tranſactionis 24. Maij coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, & aliis.

Minus obſtat præſcriptio triginta annorum quia in facto non ſubſiſtit cum ſubducenda ſit infantilis, & pupillaris ætas Ioan. Pauli, Federici filiorum dicti Octauij, de qua ſufficienter conſtat ex fide eorum baptiſmatis parte citata extracta in ſummar. *n. 5.* qui, & ſupra dictum eſt deceſſit ante vigeſimum quintum annum completum, *l. ſicut poſt. med. C. de præſcript. 30. ann.* Aret. *in §. reſtitui n. 5. inſtitut. de vſucap.* Caſtr. *conſ. 229. n. 1. verſ.* quantum vero ad illum tertium *part. 2.* Rota *dec. 504. n. 3. part. 3. diuerſ. & fuit dictum in Romana de Caffarellis 9. Decemb.* 1583. *coram* bon. mem. Gypſio. *Ex quibus ita deciſum.*

R.P.D.

R.P.D. Buratto Romana cenſus, Lunæ 22. Martij 1621.

SVMMARIA.

1 *Numeratio realis in contractu cenſus ex quibus verbis probetur ad ſuſtinendum illum.*
2 *Instrumentum publicum facit probationem probatam. Et habet pro ſe omnem præſumptionem. ibid.*
3 *Quæ in continenti fiunt videntur ineſſe.*
Limit. 1. *quando partes non habuerint actum pro perfecto, & abſoluto.* num. 5. & 8.
Limit. 2. *Niſi partes ad alios extraneos actus diuertiſſent.* num. 7.
Limit. 3. *in contractu vltro citróque obligatorio in quo requiritur conſenſus vtriuſque partis.* n. 8.
Limit. 4. *in ijs, quæ non dependent libera voluntate, & poteſtate contrahentium.* num. 10.
Limit. 5. *in ijs, qui non habent facultatem faciendi actum de nouo.* num. 10.
4 *Procurator poſt perfectum contractum non poteſt etiã in continenti domino præiudicare.* num. 9. & 11.
6 *Actum, &c. hæc clauſula poſita in inſtrumento perfectionem contractus demonſtrat.*
12 *Procurator conſtitutus ad emendum ſi non emat iuxta formam mandati tenetur ad intereſſe.*
13 *Teſti, qui habet intereſſe, vel deponit ad ſui exonerationem non creditur.*

DECISIO CCCLXXI.

DOmini ſteterunt in deciſis coram. S.Dño noſtro ſub die 29. Iunij 1608. pro validitate cenſus annui ſcutorum octuaginta monetæ de menſe Auguſti 1588. impoſiti per q. Celſum, & venditi RR. monialibus S.Suſannæ pretio ſcutorum mille. Et placuerunt 1 rationes deciſionis, & præſertim quod † de actuali numeratione integri pretij facta venditori cenſus, ſeu illius procuratori conſtat ex illis verbis inſtrumenti. Procurator Celſi habuit dicta ſcuta mille in prompta, & numerata pecunia videlicet ſcuta ducenta ſexaginta octo, & baioccos ſexaginta ſex à Petro vno ex procuratoribus, & deputatis à ſocietate S.Bernardi, à qua gubernatur monaſterium dictarum monialium, & dictus procurator declarauit ſe ſoluere de proprijs pecunijs animo ſe releuãdi. Reſiduum verò ab altero deputato aſſerẽte ſe ſoluere de pecunijs dictæ ſocietatis, qui procuratores iurauerunt omnia, & ſingula in d. inſtrumento contenta fuiſſe, & eſſe vera, & illis perpetuò non contrauenire, nec contradicere in forma.

2 Quod † inſtrumentum facit probationem probatam, & habet pro ſe omnem præſumptioné veritatis, vt latè in deciſione prædicta. Eiúſque fides coadiuuatur tam ex acceſſione eadem die facta per q. Abbatem Horatium filium d. Celſi in qua aſſerit ſe habuiſſe notitiam, & certam ſcientiam de impoſitione dicti cenſus pro pretio ſcutorum mille, quàm ex duabus alijs fideiuſſionibus die ſequenti præſtitis *vt in ſumm. monialium, num.* 1.

Nec viſum fuit Dominis obſtare principale fundamentum ex aduerſo factum quod reuera non fuerit numeratum pretium niſi in ſumma ſcutorum quingentorum quinquaginta vt atteſtati fuerunt ijdem deputati per ſcripturam eorum manu eadem die, & coram aliquibus ex teſtibus inſtrumentarijs ſubſcriptã, in qua propterea conuenerunt quod non curreret fructus pro ſcutis quadringentis quinquaginta non ſolutis, quam voluerunt habere vim publici inſtrumenti, *vt in ſumm.* D. Iſabellæ *n.* 4. quæ propterea tanquam † in continenti facta dicebatur ineſſe, *l. lecta, ff. ſi cert. pet.* Bald. & Dec. *in l. petens. Cod. de pact. cum allegatis.* 3

Nam vltra quod fides dictæ ſcripturæ impugnatur ex defectu recognitionis, quidquid ſit an dicti deputati potuerint incontinenti per dictam declarationem monialib. præiudicare, quod eſt valdè controuerſum, & † negatiuam opinionem tenuerunt ex *l.* 1. & 2. *ff. de reb. cor. plures relati per* Simoncell. *de decr. lib.* 2. *tit.* 6. *n.* 11. *vſque ad n.* 25. Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *n.* 41. & 44. & Gratian. *diſcept.* Forenſ. *c.* 242. *per tot.* Fuit reſponſum dictam declarationem non ineſſe contractui emptionis, & venditionis cenſus. Quia † facta in continenti tunc dicuntur ineſſe quando partes non habuerunt contractum pro perfecto, & abſoluto Bart. *n.* 18. & *alij in d. lecta.* & *in l. contractus, C. de fid. inſtr.* Quod dignoſcitur quando partes ad alios actus extraneos non diuerterunt. Gloſ. *in l. bona fidei. in verb. incontinenti. C. de pact.* quam alios ſequitur dicit ibi Alex. *n.* 12. Iaſ. *in d. l. lecta. n.* 20. Cagn. *n.* 109. Bolognett. *n.* 68. & 69. *de communi* Corn. *conſ.* 349. *ſub n.* 2. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 108. *n.* 7. *lib.* 5. & *poſt alios de communi, & vera* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 15. *n.* 47. 4 5

In hoc autem caſu ſatis conſtare videbatur tàm d. deputatos emptores cenſus, quàm procuratorem Celſi impoſitorem, & venditorem habuiſſe contractum pro perfecto, & abſoluto; cùm conſtet de re, pretio, & conſenſu per publicum inſtrumentum cum clauſula. Actum, &c. † quæ perfectionem contractus demonſtrat, Bald. *in auth. quod ſine, n.* 1. *verſ. & ideò tabelliones, C. de teſt.* Caſtr. *in l. is qui, n.* 4. *ff. eo.* Cagn. *in l. ſi librarius, n.* 71. *ff. de reg. iur.* Alex. *conſ.* 14. *n.* 19. *lib.* 6. Pariſ. *conſ.* 207. *n.* 5. *lib.* 2. Seraph. *dec.* 901. *n.* 9. & 909. *in fin.* Et ad alios actus diuertiſſe dum dicta declaratio non ſolutionis integri pretij non fuit facta inter eaſdem partes; † ſed venditore cenſus qui receperat ſcuta mille ſibi numerata abſente nec coram eodem notario de inſtrumento rogato, ſed in ſcriptura, nec etiam conſtat de eodem loco vt conſiderant Doct. *ad hunc effectum, & præcipuè* Bologn. *in d. l. lecta. n.* 119. Bec. *conſ.* 91. *n.* 7. & *alij.* & præſertim cùm ſimus in contractu emptionis, & venditionis vltro citróque obligatorio † illa declaratio non poteſt contractui ſine conſenſu vtriuſque partis *ad l. iuris* 9. *§. adeò l. ab emptore. ff. de pact. l.* 1. *C. quand. lic. ab empt. diſced.* & † propterea poſt ius quæſitum non potuerunt dicti deputati monialibus præiudicare, *l. ſin autem, vbi* Doctor. *ff. de pact.* & comprobatur in dicta deciſione. 6 7 8 9

Secundò fuit reſponſum regulam † procedere in ijs, quæ dependent à libera voluntate, & poteſtate contrahentium, & fiunt ab illis, qui habent facultatem etiam de nouo actum incohandi. Imol. *in l. iudex num.* 8. *poſt med. verſ.* ſed nos loquimur. *ff. de re iudic.* Cagnol. *in d. l. lecta, n.* 113. Bologn. *n.* 34. *verſ. limit. ff. ſi cert. pet.* Alex. *conſ.* 90. *n.* 5. *lib.* 1. Neguſ. *de pign. part.* 4. *prin. n.* 41. Vnde cùm dicti procuratores eſſent ſpecialiter deputati † ad emendum cenſum pro pretio ſcutorum mille vt enunciatur, *in d. inſtrumento, & in d. ſcriptura*, nil aliud facere potuerunt in præiudicium ſocietatis & monialium, *l. tranſactionis placitum, C. de tranſact.* Odofr. & Bal. *n.* 1. *in l. non abſtulit. C. de donat.* 10 11

Conſiderabant etiam Domini quod dicti deputati nullam merentur fidem etiam ſi iudicialiter, & cum iuramento depoſuiſſent nam cùm fuerint ſpecialiter deputati ad emendum cenſum vt ſupra dictum eſt, illumque emerint pro dicta ſumma declarando poſtea non fuiſſe ſolutum niſi ſcuta quingenta quinquaginta tractant de ſe exonerando reſpectu fructuum dicti cenſus, vel ſaltem ratione intereſſe ad quod tenetur procurator non emens iuxta formam mandati, *l. ſi procuratorem. §. mandati. ff. mand. l. ad comparendum. vbi* 12

omnes,

& præcipuè Odofred. *C.eod.*& ideo nulla † fides adhi-
benda, *l. nullus, ff. de teſtib. l. omnib. C. eod.* Cæſar.de
Graſ. *dec. 3. n. 7. de teſtibus.*

Non obſtat quod dicta declaratio fuerit facta in
ſcriptura ab iiſdem teſtibus inſtrumẽtariis ſubſcripta,
quia in illorum ſubſcriptione non atteſtantur præfa-
tam ſummam non fuiſſe actualiter numeratam, vt can-
tat inſtrumentum, ſed ſimpliciter dicunt ſe fuiſſe præ-
ſentes declarationi factæ per dictos deputatos ſuper
non integra numeratione, quæ propterea monialibus
præiudicare non potuit ex ſupradictis.

Ex quibus, & aliis in deciſione deductis Domini
ſteterunt in deciſis vtraque parte informante.

R. P. D. Buratto, Imolenſis Cenſus, Luna 17.
May 1621.

SVMMARIA.

1 *Epiſtola contra ſcribentem plenè probat.*
2 *Oblatio in loco deſtinata ſolutionis, quando creditor eſt*
diuerſi fori excuſat à mora.
3 *Oblatio ſolutionis quantumuis verbalis excuſat à*
mora ſi creditor recipere recuſet.

DECISIO CCCLXXII.

INiuſta viſa fuit Dominis ſententia extra Rotam
lata ad fauorem D. Tiberij, & ideò reuocanda.

Iniuſtitia autem probatur quia fuit pronunciatum
D. Tiberium eſſe aſſociandum ad poſſeſſionem prædij
vſque de anno 1583. ad eius fauorem cenſuati per q.
Nicolaum Barbauarium pro fructibus tàm decurſis, &
non ſolutis quàm decurrendis. Et tamen de illorum
ſolutione vſque ad annum 1611. conſtat ex confeſ-
ſione Tiberij in eius epiſtula ſub datum Romæ de
menſe Decembris 1614. in qua dicit ſibi pro tempo-
re præterito fuiſſe ſatisfactum, & ſolum remanere cre-
ditorem ratarum anni 1613. & 1614. *vt in ſumm. de*
1 *Hectorreis, n. 6.* quæ † contra ſcribentem plenè probat
vulgata, *l. publia, vbi* Bart. *ff. depoſ.* Rota *deciſ. 507. n. 1.*
part. 1. diuerſ. & in alijs paſſim.

De ſolutione autem fructuum dicti anni 1613. &
de rata ſpectante ad hæredes q. Milani auctores Do-
minorum de Hectorreis per anno 1614. qui dicto tem-
pore prædium cenſuatum vendiderunt Hectorreis
conſtat ex quietantia facta ad fauorem Æneæ depoſi-
tarij per Ioannem conſanguineum, vt aſſeritur, dicti
Tiberij, & illius nomine recipientem in Ciuitate Imo-
læ, vt in regiſtro rotali fol. 235.

Alij verò fructus decurſi vſque ad annum 1619.
latæ ſententiæ fuerunt in dicta ciuitate, & ſic in loco
deſtinatæ in inſtrumento ſolutionis depoſiti penes
montem pietatis, *d. ſum. n. 7. & regiſtro fol. 243. ad* 250.

Nec obſtat quod dicta depoſita fuerint facta ſine
citatione Tiberij creditoris, tum quia ſupponitur ſibi
de anno 1615. iudicialiter in curia coram A.C. inti-
matum fuiſſe quod deberet conſtituere procuratorem
in ciuitate Imolæ ad recipiendum dictos fructus ab
Hectorreis paratis ſoluere, tum quia cùm ſolutio eſſet
deſtinata Imolæ, & non conſtet quod ibi Tiberius
haberet procuratorem ad recipiendum, & quietandũ,
quatenus dicta depoſita nulliter facta eſſent, ſuccedũt
2 ſaltem loco obligationis, † cum ſufficiat ad excluden-
dam moram quod ipſi eſſent parati ſoluere in loco
deſtinatæ ſolutionis, & Tiberius eſſet diuerſi fori, quia
à tot annis citra eſt curialis, Bart. *in l. item illa, n. 9. verſ.*
aut volumus, ff. de conſtit. pecun. Alex. *conſ. 172. n. 4. lib. 2.*
Bero. *conſ. 191. n. 2. & 3. lib. 1. in nouis, & fuit dictum in*
Abulenſi penſionis, 20. Nouembris 1606. *coram* Illu-
ſtriſſimo Cardinale Sacrato.

Et tollitur difficultas ex oblatione iudicialiter per
Hectorreos facta 29. Nouembris 1619. etiam gemi-
nata de ſoluendis fructibus verè debitis, † quæ obla- 3
tio excuſata mora quantumuis verbalis cùm fuerit re-
cuſata, *l. acceptam. vbi omnes, C. de vſur.* Bart. *in d. l. item*
illa n. 4. Caſtr. *poſt* Fulgoſ. *in l. qui Roma in prin. n. 2. ff.*
de verb. oblig. latè Tiraq. *de retract. conuent. §. 4.* Gloſ. 6.
n. 21, Gabr. *de ſolut. concluſ. 8. in princ.* Ruin. *conſ. 113.*
lib. 1. n. 1. Seraph. *dec. 715. n. 3.*

Et ita reſolutum vtraque parte informante.

R. P. D. Buratto, Reatina cenſus, Luna 27.
Nouembris 1617.

SVMMARIA.

1 *Falſa cauſa vitiat contractum ex defectu conſenſus,*
& num. 7.
2 *Error, & falſa cauſa probatur ſi in inſtrumento rela-*
to non reperiatur id quod præſupponitur pro cauſa
finali obligationis in inſtrumento referente.
3 *Error, & falſa cauſa probatur ſi in inſtrumento rela-*
to aliter appareat quam in referente.
4 *Enunciatiua facta inter alios, & ad commodum enun-*
ciantis non probat.
Etiam ſi ſit facta cum iuramento. ibid.
5 *Memorialia non probat etiam contra ſcribentem.*
6 *Notarius non poteſt ſcribere inſtrumentum ad ſui*
commodum.
8 *Defectus cauſæ finalis obligationis vitiat obligationem.*

DECISIO CCCLXXIII.

PRo confirmatione ſententiæ rotalis reſponſum
fuit per Dominos eodem fundamento, quo capta
fuit reſolutio coram R.P.D. Pamphilio, 2. Decembris
1615. & 22. Iunij 1616. videlicet, quod cùm accol-
latio ad fauorem Marij facta per Fratres de Pagnottis
filios, & hæredes q. Thomæ de anno 1600. pro rata
ſcutorum quadringentorum ſortis cenſus ſcutorum
mille, & promiſſio totius cenſus extinctionis infra
annum fuerit erronea, & ex † falſa cauſa corruat ex 1
defectu conſenſus, Bart. *in l. domus, ff. de cond. indeb. in*
princ. verſ. ſecus eſſet, & num. 3. verſic. ſolue quandoque.
& num. 4. verſ. ſi verò, & verſ. ſi ignorabat, & deductum
fuit dictis deciſionibus, & per Gabr. *conſ. 62. n. 34. &*
ſeq. & num. 13. lib. 2.

Error autem, & falſitas cauſæ reſultant, quia in in-
ſtrumento dictæ accollationis dicitur olim Thomam
eorũ patrem in ſe accollaſſe dictum cenſum pro ſcutis
ſexcentis per eum debitis Mario, & Camillo de Sini-
baldis pro complemento pretij terrarum ab illis em-
ptarum de anno 1588. vt ex inſtrumento rogato per
Marinum Norum ad quod expreſſa relatio habita fuit,
in dicto autem inſtrumento relato talis accollatio non
legitur, † & ita erroris probationem in ſpecie deducit, 2
Alex. *conſ. 63. n. 1. verſ. modus autem, vol. 1.* Curt. Iun.
conſ. 192. n. 10. lib. 3. cúmque affirmatiua fuerit ad cer-
tum inſtrumentum coarctata ex illius inſpectione
probatur negatiua, Salic. *in l. fin. num. 2. C. de reb. cred.*
Butr. *in cap. auditus, n. 3. in 2. notab. de reſtit. in integr.*
cum deductis in Forolivienſi cenſus 14. Iuny 1613. & 2.
Maij 1614. coram me.

Qui error euidentior redditur quod in d. accolla-
tione narratur quod Thomas non habens pecunias
manuales pro integra ſolutione dicti pretij dictum
cenſum in ſe accollauit pro dictis ſcutis ſexcentis, in
dicto

dicto verò inſtrumento emptionis obtinetur integralis ſolutio pretij cum diſtinctione etiam qualitatis monetarum videlicet hoc modo in duobus tertijs de paulis argenteis, & vno tertio de moneta Regni, vt etiam conſideratum fuit in dictis deciſionibus cum generali quietatione, & pacto, de rem habitam vlte-
3 rius non petendo, & ideò † cùm relatio facta fuerit ad inſtrumentum, quod repetitur, & aliter dicit quam relatum fuerit obligatio, & accollatio per Pagnottos facta vti erronea non valet. Felin. *in cap. quoniam Abbas, num. 12. verſ. ſecundo limita. de offic. deleg.* Dec. *in l. edita, num. 86. C. de eden. & conſ. 118. n. 5. in fin. verſ.* modo aduertendum eſt. Gram. *deciſ. 59. num. 5. verſ.* item quod quamuis.

Nec obſtare viſa ſunt in contrarium deducta. Et Primò quod error dictæ accollationis excludatur ex ſolutionibus fructuũ dicti cenſus factis Mario Flauio illius domino tam à dicto Thoma per quadriennium quo ſuperuixit poſt dictam emptioné, quàm ab ipſius filiis ſpatio aliorum octo annorũ poſt accollationem del 160. vt ſupra per quam ſolutionem videtur agnita veritas accollationis. Nam quietantiæ datæ *in ſumm. Iulij, n. 5.* omnes cantant ad fauorem Mariani vnius ex fideiuſſoribus pro ſolutionibus fructuum dicti cenſus vnica excepta confecta ſub die 29. Ianuarij 1594. in qua tamen dictus Marius ſolum fatetur ſe eſſe ſatisfactum à dicto Mariano; & hæredibus Thomæ & ſic non probat numerationem factam per hæredem, ſed eſt nuda confeſſio, quæ poteſt referri tantum ad ſolutiones factas per dictum Marianum fideiuſſorem, ex quibus Marius vocauit ſe ſatisfactum etiam quo ad hæredes prætenſos debitores, immò nec dictus Marinus ſoluit pro fructibus cenſus ſcutorum ſexcentorũ, ſed pro cenſu aliorum ſcutorum quadringentorum in ſe accollato in emptione quarumdam terrarum ſibi à dictis Sinibaldis venditarum, quæ erant ex cenſuatis ad fauorem dicti Marij, vt patet ex iiſdem quietantiis, & ideò non ſolum non excludunt de aliquibus ſolutionibus fructuum factis per Thomam viuentem, ſed ex quietantia facta ſub die 29. Ianuarij 1592. in qua dictus Marius confeſſus fuit ſe recepiſſe à Mariano ſcuta decem per *vn reſto di due anni ſa che mi reſtò à pagare Mñre Sinibaldi in tutto, &c.* apparet quod fructus cenſus non ſoluebãtur per Thomam, ſed à Sinibaldis venditoribus quod excludit accollationem.

Secundò nec obſtare enunciatiuas dictæ accollationis factas in præfatis quietantiis; & in libro memorialium, ac in teſtamento dicti Marij in quo legauit filiæ dictum cẽſum tanquam debitum per Pagnottos cum iſtis verbis *quali tengono à cenſo li Pagnotti, & non Mariano Sinibaldi.* quia ſunt inter alios, & ad proprium commodum tàm ipſius Marij cuius intererat habere plures debitores fructuum cenſus præfati, quàm dicti Mariani ſoluentis, qui erat fideiuſſor in dicto cenſu, & poſſidebat bona cenſuata, & propterea ei conducebat habere dictum Thomam obligatum nedum pro fru-
4 ctibus, ſed etiam pro extinctione ideò † neutri ipſorũ tanquam tractanti de proprio commodo eſt fides adhibenda etiam ſi cùm iuramento, & formiter ita aſſeruiſſent vulgat. *l. omnibus vbi* Doctor. *communiter. C. de teſtib.* Proinde nec meretur fidem depoſitio filij dicti Marij pro parte Iulij examinati vt in ſummar. depoſitionis in reſponſionibus atteſtantis quod viginti annis elapſis Pagnotti ſoluebant ipſi nomine eius patris ratam ſcutorum ſexcentorum, & Marius ſcutorum quadringentorum. Quia vltra quod eſt vnicus agit etiam de proprio commodo vt ſupra.

Tertiò nec duo folea dictorum de Pagnottis vnum videlicet manu Iuliani, alterum manu Ioan. Baptiſtæ, confecta de quibus *in ſumm. Iulij n. 8. & 9.* nam vltra
5 quod huiuſmodi † memorialia non probant etiam contra ſcribentem Iaſ. *in l. admonend. n. 81. in fin. verſ. qui. to limit. ff. de iur. iur. & in repetit. n. 115. verſ. ſecundo limit.* Grat. *conſ. 123. n. 11. lib. 2.* in eis nulla fit mentio de accollatione Thomę, ſed ſolum continentur annotationes dicti cenſus tanquam debiti communis, & paterni, quæ eſt ſine tempore, & ideò potuit eſſe facta poſt inſtrumentum accollationis erroneum; conſequenter etiam teſtamẽtum dicti Ioan. Baptiſtæ in quo approbat in omnibus, & per omnia dictum folium *d. ſumm. n. 10.* nihil plus probat. Præterea in alio folio Iuliani non dicitur adeſſe inſtrumẽtum accollationis Thomæ ſub rogitu Hortenſij, ſed tantum leguntur verba. *ci ſono due inſtrumenti vno fatto per mano di ſer Hortenſio, l'altro per mano di ſer Domitio.* quæ verba intelligi poſſunt de duobus inſtrumentis eiuſdem accollationis quorum vnum ſcriptum eſſet manu vnius, alterum alterius, & conſequenter nulla ex eo accollationis per Thomam factæ deduci poteſt probatio, quę debet eſſe certa, & neceſſario concludens, eóque minus, quia cum dictus Hortenſius interuenerit in inſtrumento emptionis terrarum vti curator venditorũ,
erat penitus inueriſimile † quod ipſe rogatus fuerit 6
de præfata accollatione, quæ reſpiceret proprium intereſſe Specul. *in tit. de inſtrum. editio. §. inſtrumentum, ergo publicum n. 27. verſ. item excipitur.*

Nec denique ſubſiſtere viſum fuit reſpectu dictæ accollationis ſcutorum quadringentorum per dictos fratres de Pagnottis factæ ceſſant errorem, & falſitatem cauſæ ex receptione ſcutorum quadringentorum eis à dicto Mariano ſolutorum in actu celebrationis inſtrumenti quia cauſa finalis dictæ accollationis fuit erronea, & falſo ipſis ſuppoſita accollatio paterna cenſus pro dictis ſcutis ſexcentis, ex quo fuerunt requiſiti, & crediderunt ſe teneri ad extinctionem cenſus pro dicta rata: vnde quia non habebant manuales pecunias, vt dicitur in inſtrumento, deuenerunt ad dictam accollationem ſcutorum quadringentorum, &
ſic illius reſpectu non ceſſat, † ſed viget defectus cau- 7
ſæ, & propterea quo ad eam quoque intrat nullitas, & defectus conſenſus ex ſupra allegatis, & Rota *apud* Cæſar. de Graſſ. *dec. 1. de tranſact. &* Seraph. *dec. 275.*
n. 10. & 11. & clarum eſt † quod ex finalis cauſæ de- 8
fectu actus corruit, & vitiatur. Bartol. *& alij in d. l. damus.* Bal. *in l. nec apud n. 1. C. de hered. inſtit.* Dec. *conſ. 350. n. 3. & 4. & conſ 351. num. 5.* Decian. *reſponſ. 117. n. 42. cum ſeqq. libr. 3. & in ſpecie erronea, & falſa cauſa* Pariſ. *conſ. 12. n. 96. lib. 2.* Gram. *d. deciſ. 59. n. 6.* Gabr. *d. conſ. 62. n. 3. cum ſeqq. lib. 2.*

Et ita vtraque parte informante concluſum, &c.

Illuſtriſſimo Cardinale Mantica Beneuentana cenſus Veneris 16. Decembris 1594.

SVMMARIA.

1 *Numeratio pecuniæ in cenſu probatur per aſſertionem notarij factam in inſtrumento impoſitionis, & venditionis cenſus.*

2 *Inſtrumentum publicum dicitur probatio euidens. Facit rem certam, & manifeſtam. ibid.*

3 *Inſtrumentum qui habet pro ſe dicitur habere caſum legis.*

4 *Inſtrumentũ poteſt contrarijs probationibus reprobari. Sed requiritur probatio aperiſſima.* nom. 6.

5 *Teſtes examinati in cauſa criminali parte non citata, & ſine interrogatorijs non probant.*

7 *Confeſſio procuratoris non habentis ſpeciale mandatum ad confitendum, poteſt reuocari etiam non docto de errore.*

8 *Confeſſis reſultans ex obtentione Commiſſionis non nocet niſi ijs, qui vel obtinuerunt, vel eorum mandato fuit obtenta.*

Neque ſi non fuerit Iudici præſentata. num. 10.

9 *Mandatum non præſumitur in ijs, in quibus fuit modica impenſa.*

11 *Iurans omnia contenta in Inſtrumento eſſe vera non poteſt illud impugnare non obtenta prius abſolutione à iuramento.*

12 *Periurus debet repelli à limine Iudicij.*

13 *Cenſus impoſitus facta ſuper re certa expreſſis finibus, & generaliter ſuper omnibus bonis imponentus eſt licita.*

14 *Abundans cautela non nocet.*

15 *Proteſtatio quod cenſus intelligatur impoſitus iuxta formam Bullæ præſeruat illum à nullitatibus.*

16 *Clauſula nec aliter, nec alio modo inducit formam.*

DECISIO CCCLXXIV.

PLacuit Dominis ſententiam A.C. eſſe reuocandam quia cenſus de quo agitur, ſecundum ea, quæ pro-
1 ponuntur ſuſtinetur. Nam † quod ſcriptum eſt in publico inſtrumento pecuniam fuiſſe numeratam præſumitur verum Bald. *in l. ſciendum n. 3. de verb. oblig. & in auth. ſi quis in aliquo n. 12. C. de eden.* Bald. *in l. 1.*
2 *n. 13. in fin. de teſtam.* Alex. *conſ. 53. n. 1. lib. 7.* Vnde † etiam inſtrumentum publicum dicitur probatio euidens, & facit rem certam, & manifeſtam, *cap. cùm dilecti, & ibi not.* Abb. *n. 2. de donat.* Bart. *in l. 1. in princ. n. 8. ff. de non. oper. nunc.* Bald. *in l. intereſt. num. 5. C. de ſolut.* Alex. *conſ. 135. num. 5. lib. 6.* Dec. *conſ. 423. n. 9. cum ſeq.* Soc. Iun. *conſ. 117. num. 7. lib. 3. & conſ. 1.*
3 *num. 49. lib. 4.* & † ideò vbi eſt caſus inſtrumenti ceſſat omnis diſputatio vt dicitur de caſu legis Crau. *conſ. 31. in fin.*

4 Non obſtat, quod etiam † contra publicum inſtrumentũ probari poſſit, *c. cùm Ioannes de fid. inſtr. l. iuris gentium, §. quod ferè, & ibi not.* Iaſ. *n. 5. de pact.* & quod teſtes deſcripti in inſtrumento deponant pecuniã non fuiſſe numeratam, ſed ſolum demonſtratam, neque ab illis qui cenſum vendiderũt fuiſſe receptam, probant,
5 quia † non fuerunt legitimè examinati, ſed pro informatione curiæ parte non citata, & ſine interrogatoriis recepti, & ideò nullam faciunt fidem niſi iuridice fuerint repetiti *c. 2. de teſtib. l. ſi quando, C. eo.* Bart. *in l. vlt. de quæſt.* Salic. *in l. vlt. in fin. C. eod. tit.* Alex. *conſ. 180. n.*
6 *7. lib. 5.* Ruin. *conſ. 134. n. 3. lib. 4.* Et † contra inſtrumentum publicum apertiſſima requiritur probatio, *d. cap. cùm Ioannes, de fid. inſtrum. l. optimam, C. de contrah. ſtipul. §. item verborum, inſtit. de inut. ſtipul.*

Non obſtant confeſſiones, quia fuerunt reuocatæ,
7 nam † cùm factæ fuerint à procuratoribus ſine ſpeciali mandato ad confitendum etiam non docto de errore poſſunt reuocari Rota *dec. 19. de procur. in non. Ægid. dec. 110.* Put. *dec. 171. n. 2. lib. 3.* Felyn. *in c. 1. n. 14. vt lit. non conteſt.* Pariſ. *conſ. 115. n. 18. & ſeq. lib. 1.*

Neque etiam obſtat confeſſio, quæ elicitur ex commiſſione ſanatoria obtenta ab ipſis dominis de Pater-
8 no, quia † non conſtabat ab iis, vel de eorum manda-
9 to fuiſſe impetratam neque id præſumitur, † cùm ad eam impetrandam modica requirantur impenſa. Sarnenſ. *in regul. de ann. poſſeſſ. q. 32. n. 6. verſ.* contraria verò opinio Oradin. *dec. 80.* Put. *dec. 299. num. 5. lib. 3.*
10 Peregr. *dec. 44. lib. 1. & deciſ. 7. lib. 5.* Neque † etiam dicta commiſſio fuit præſentata, & in iudicium deducta, & ideo nulla ex ea confeſſio elici poteſt.

Accedit etiam quod Dñi Titi, qui opponunt contra hoc inſtrumentum, & dicunt pecuniam non fuiſſe numeratam, nec ſibi traditam, & conſequẽter contra-
11 ctum eſſe ſimulatum, ſeu vſurarium, iurarunt † omnia contenta in inſtrumento eſſe vera, & ideò cùm prius abſolutionem à iuramento non obtinuerint tanquam periuri à iudicij limine † debent repelli *cap. dilecti, &* 12
ibi Abb. Felyn. *& alij notant, de except.* Rip. *in cap. ex parte, n. 4. de reſcr.* Crau. *conſ. 7. num. 15.*

Neque etiam obſtat quod cenſus non fuiſſet impoſitus ſuper certo corpore rei immobilis vt requiritur à conſtitutione fel. record. Pij V. quia ex lectura inſtrumenti hoc obiectũ tollitur † nam cenſus fuit impoſi- 13
tus ſuper quadam vinea, & quibuſdam domibus certis finibus circumſcriptis, & poſtea dictum eſt, & ſuper omnibus, & quibuſcunq; bonis, vnde cùm certa corpora fuerint expreſſa vtile per inutile non vitiatur, *cap. vtile de reg. iur. lib. 6. l. 1. §. Sed ſimilis, de verb. oblig.* & illa verba, ſuper omnibus, & quibuſcunque bonis ex abundanti ſunt adiecta pro faciliori cenſus exactione quæ † autem ex abundanti interponuntur ob- 14
eſſe non ſolent, *l. item, §. procuratoris verſ. quod tamen, ff. de negot. geſt. l. teſtamentum non ideo, C. de teſtam.*

Neque etiam obſtant aliæ conuentiones, quæ in dicta conſtitutione cenſus ſunt adiectæ quæ conſtitutioni Pij V. videntur repugnare. Quia † cenſus eſt 15
conſtitutus cum expreſſa proteſtatione, quod contrahentes intendunt dictam conſtitutionem obſeruare, & non aliter, nec alio modo contrahere & ideo quodcũque pactum quod fuit appoſitum contra tenorem illius conſtitutionis perinde habetur ac ſi non fuiſſet ſcriptum in inſtrumento quoniam † hæc verba in- 16
ducunt formam, *l. non aliter in princ. ff. de leg. 3. l. qui hæredi, §. vlt. ff. de cond. & dem. l. non aliter, ff. de adopt. & ita in hac ſpecie fuit reſolutum coram* Reuer. P. D. meo Orano, 13. *Nouembris* 1589.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano, Romana cenſus, Lunæ 9. Aprilis 1612.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum factum inter duos non nocet alijs.*

2 *Conuentio inter duos facta non nocet tertio.*

3 *Teſtis debet concludere per neceſſe.*

4 *Idoneitas teſtis debet conſiderari reſpectu cauſa in qua deponit.*

DECISIO CCCLXXV.

PLacuit Dominis dandum eſſe Palonio mandatum de manutenendo ex deductis in deciſionibus R.P.D. mei Marcomontij. Quibus non obſtat prætenſa extinctio cenſus, facta per Dominos de Biſcia mediante depoſito facto. Quia † hæc fuerunt geſta inter 1
Dominos de Biſcia, & D. Flaminium, quæ non poſſunt nocere Palonio *tot. tit. C. res inter alios &c. l. ſæpè, vbi* Doctor. *ff. de re iudic. cap. penult. eo. tit.* & ibi ſcribentes,
& expreſsè † de conuentione quod non noceat tertio 2
eſt text. *in l. ſi vnus §. ante omnia vbi* Doctor. *ff. de pact. l. Imperatores in princ. ff. de tranſ.*

Neque obſtat quod teſtes deponant de ſcientia Palonij, quod Domini de Biſciæ emerint caſtrum, & in ſe ſumpſerint cenſum; nam Primus teſtis nihil deponit de ſcientia de contentis in inſtrumento: alij verò teſtes non deponunt ante, vel poſt depoſitum factum eſſet † enim neceſſaria ſcientia indiuidua totius 3
inſtrumenti, & geſtorum *iuxt. not. per* Surd. *deciſ.* 240. *num.* 11. poſt alios quos allegat, quæ hic non probatur. Vltra † quod licet dicti teſtes aliàs ſint omni ex- 4
ceptione maiores, & ex primis, qui in foro verſantur, tamen in hac cauſa patiuntur aliquam exceptionem.

R.P.D.

R.P.D. Penia, Romana fideicommiſſi de Saluiatis, Veneris 21. February 1603.

SVMMARIA.

1 *Inſtituit, & ſubſtituit hæc verba ad vniuerſalem inſtitutionem præcedentem referuntur.*
2 *Hæres hoc verbum ex ſui natura ſignificat vniuerſalem ſucceſſorem.*
3 *Compendioſa ſubſtitutio continet tacitam vulgarem.*
4 *Nemo poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.*
5 *Subſtitutio fideicommiſſaria talis cenſetur qualis eſt præcedens inſtitutio.*
6 *Per expreſſam ſpeciale prohibitionem alienandi certa bona non cenſetur receſſum à prohibitione generali omnium bonorum, & n.7.*
7 *Facultas diſponendi de aliqua re non importat dicta dominium ſed ſecundum ſubiectam materiam poteſt intelligi de ſimplici adminiſtratione.*

DECISIO CCCLXXVI.

LAurentius de Saluiatis ſenior anno 1533. vltimo
condito teſtamento hæredes ſibi vniuerſales in-
ſtituit ſuos filios maſculos eorumque deſcendentes
in infinitum, quibus non exiſtentibus hæredibus,
vel exiſtentibus, ſed poſtea in pupillari ætate, vel
quandocunque decedentibus ſubſtituit vulgariter
pupillariter, & per fideicommiſſum hæredes ſuas filias
fœminas eorúmque deſcendentes in infinitum Laurē-
tio teſtatore primum vita functo, & deinde Io. Bapti-
ſta, & Antonio Maria Cardinale Saluiato filiis maſcu-
lis decurſu temporis ſine prole legitima maſculina ex
hac vita ſublatis, & conſequenter purificato fidei-
commiſſo ad fauorem Geneuræ Laurentij filiæ ipſa
prætendens ne dum bona immobilia, ſed quædā etiā
alia non immobilia fideicommiſſi ſibi deberi contra
Illuſtr. D. Laurentium de Saluiatis quem ex Alemanno
fratre Laurentij ſenioris nepotem Antonius Ma-
ria Cardinalis hæredem vniuerſalem ſibi inſtituerat
litem introduxit ideóque dato dubio. Quæ bona ve-
nirent in fideicommiſſo ad dictum effectum. *Rota* vtra-
que parte informante mobilia, & immobilia in fidei-
commiſſo Laurentij ſenioris contineri cenſuit.

Primò quia ſicut hæredum inſtitutio erat vniuerſa-
lis, & comprehendebat nedum immobilia, & actiones
ad ea, ſed etiam mobilia, & alia, eodem modo ſubſtitu-
tio, quæ eſt ſecunda inſtitutio vniuerſalis eſſe debe-
1 bat, cùm † verba illa inſtituit, & ſubſtituit ad vniuer-
ſalem inſtitutionem præcedentem referantur. Alex.
conſ.25.n.9.verſ.cum ergo lib.1. quem refert, & ſequi-
tur in his terminis Curt. Iun. *conſ.13.n.4. & 5. in princ.*
Mandell *conſ.287.n.32.verſ.nec pariter, & n.34.lib.1.*
Peregr. *de fideic. art.5.n.6. & 44.* Pariſ. *conſ.43.n.48.
verſ.quib.lib.3.* Car. Mant. *de coniec.vlt.vol.lib.7.t.6.n.2.*

Quod ſuadebant illa ſubſtitutionis verba inſtituit
& ſubſtituit vulgariter &c. hæredes filias ſuas nam
2 verbum † hæredes ex natura ſua ſignificat vniuerſa-
lem ſucceſſorem, *l. hæreditas, ff. de reg. iur. l. nihil aliud,
ff. de verb. ſign.*

Poſtremo ſubſtitutio de filiabus ſub vna verborum
ſtrictura contenta ne dum continebat expreſſam vul-
garem, ibi. in caſu vero in quem ſibi hæredes non
ſiant, & ibi vulgariter pupillariter, & per fideicom-
3 miſſum ſed † etiam tacitam comprehenſam in com-
pendioſa, *l. centurio vbi not. omnes, ff. de vulgar. & pupil.*
Et ideò cùm per vulgarem, & pupillarem filiæ non
4 poſſint eſſe hæredes niſi in vniuerſo, ne † Laurentius
Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

teſtator decederet pro parte inteſtatus contra iuris re-
gulas, *l. ius noſtrum ff. de reg. iur.* conſequitur † quod fi- 5
deicommiſſaria debeat cenſeri vniuerſalis, *l. iam hoc
iure ff. de vulg. & pupill.*

Non obſtabant huic deciſioni illa teſtatoris verba
in 4. verſ. teſtamenti appoſita videlicet voluit, voluit
idem teſtator omnia bona ſua immobilia, omnéſque »
actiones hæreditarias ſibi ad bona ſtabilia competen- »
tes eſſe fideicommiſſa, quibus verbis informantes pro »
D. Laurentio nitebantur perſuadere fideicommiſſum
fuiſſe reſtrictum ad bona immobilia & ad actiones
competentes pro immobilibus, quia fuit reſponſum.
Primò his verbis teſtatorem, non expreſſiſſe quod alia
eius bona non deberent eſſe fideicommiſſo ſubiecta,
ſed voluiſſe maius vinculum iam factæ ſubſtitutioni
adiicere addendo ſcilicet prohibitionem expreſſam di-
ctis bonis immobilibus, & actionibus pro eis compe-
tentibus: per prohibitionem † enim expreſſam in cer- 6
tis bonis non cenſetur receſſum à prohibitione taci- 7
ta: cùm † huiuſmodi expreſſæ prohibitiones ſæpè fiant
ad eo roborandum præcedens fideicommiſſum Dec.
conſil.636.n.9. & 10. verſ. quia facit Gabr. *conſ.132.n.
21.lib.1.* Curt. Iun. *d.conſ.13.n.8.verſ.quicquid ergo, &
fuit nuper reſolutum in cauſa fideicommiſſi de Celſis die
6. Maij 1602. coram* D. meo Ludouiſio.

Rurſus non obſtat, quod Laurentius teſtator dede-
rit Conſtantiæ vxori ſuæ facultatem arbitrio ſuo di-
ſponendi de mobilibus abſque obligatione reddendi
rationem. Vnde informantes pro D. Laurentio nite-
bantur inferre mobilia non fuiſſe fideicommiſſo ſub-
iecta quia fuit reſponſum eam † facultatē vxori datā 8
intelligi reſpectu adminiſtrationis, quam teſtator ei
tanquam tutrici filiorum reliqueret, non autē de illis
tanquam de rebus propriis diſponere potuiſſet, & ideò
ſtatim poſt dictam facultatem datam teſtator adiecit
abſque eo, quod teneatur reddere rationem hæredi-
bus de adminiſtratione facta dum manſerit in ſtatu vi- »
duali: ex his enim verbis patebat eam conceſſionem
non fuiſſe Conſtantiæ largitam ſimpliciter iure domi-
nij, ſeu tanquam dominæ ſed iure adminiſtrationis,
& quaſi adminiſtratrici Gabr. *conſ.143. incipit fructus
dotis n.5. & ſeq. lib.1.* Iſtis ergo verbis iſta bona mobi-
lia non fuerunt dempta ab hæreditate, & legata Con-
ſtantiæ, ſed potius iudicio teſtatoris in hæreditate re-
manſerunt *l. Aurelius. §. Mercia. ff. de liber. legat.* Cou.
lib.2.var.reſ.c.14. in princ. Atque ex his fuit reſolutum
in legato venire mobilia, & immobilia, magnam ta-
men futuram difficultatem agnouerunt Domini in
iſtis mobilibus vel probandis, vel æſtimandis.

R. P. D. Buratto Romana Palatij Veneris 17. Februarij 1617.

SVMMARIA.

1 *Fructus percepti ex re empta ad haſtam, ſtante nullitate ſubhaſtationis, debent in iudicio ordinario reſtitui tanquam damna, & intereſſe.*
2 *Bona fides regulariter præſumitur.*
3 *Emens publicè, & palam mediante ſubhaſtatione auctoritate iudicis ... ctam dicitur in bona fide.*
4 *Poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos, nec tenetur illos reſtituere.*
5 *Fructus vt acquirantur ſufficit malam fidem abeſſe.*

DECISIO CCCLXXVII.

DIxerunt Dñi primum terminum penſionis pala-
tij, de quo agitur, exactum per Magalottum non

 eſſe

eſſe reſtituendoin Reuerendiſs. D. Archiepiſcopo nam
illi licet fuerit data manutentio in poſſeſſione dicti
palatij ex capite nullitatis deliberationis illius factæ
ad inſtantiam illorum de Bonis vt in deciſione 18.
1 Iannarij 1615. & propterea in iudicio † ordinario ve-
niont fructus tanquam damna, & intereſſe, *l. 3. §. final. ff. vti poſſid.* Batt. *in l. 1. §. interdictũ n. 5. ff. eo.* Put. *dec. 61. n. 3. lib. 3. in nou.* Card. Seraph. *dec. 835. ſub n. 1.* cùm al-
legatis in alia deciſione huius cauſæ 30. Maij anni
præteriti tamen cum Magalottus vigore mandati de
deliberando adeptus fuerit poſſeſſionem dicti palatij
22. Martij 1614. vt in eius ſummario dato die 30.
Maij *n. 2.* & 20. Septembris ſubſequentis exegerit pri-
mum terminium penſionis decurſæ tempore dictæ ſuæ
pacificæ poſſeſſionis *vt in ſumm. Archiepiſcopi dato ſub d. die n. 1.* lis verò ſuper manutentione non fuerit
mota niſi de menſe Octobris ſubſequentis, *vt in d. ſumm. Archiepiſcopi n.* 2. inde ſequitur Magalottum
2 fuiſſe in bona fide, † quæ regulariter præſumitur, *l.*
3 *penult. C. de euictio.* cùm ſimilibus, & † reſultat ex eo
quod emit publicè, & palam mediante ſubhaſtatione
iudicis auctoritate facta vt ex allegatis in dicta deci-
ſione 30. Maij, & in terminis Menoch. *conſ. 173. n. 2.*
4 *&* 3. & conſequenter † fecit fructus ſuos, nec tenetur
illos reſtituere, cùm bonæ fidei poſſeſſor æquiparetur
domino quo ad fructuum perceptionem, *l. qui ſcit 25. §. 1. per tot. & verſ.* porro bonæ fidei poſſeſſor. *ff. de vſuris, l. bona fidei. 48. ff. de acq. rer. dom.* latè Menoch. *de recup. remed. 15. n. 528. & pluribus ſeqq.*

5 Immo non eſt neceſſaria bona fides, ſed † ſufficit
malam abeſſe, *l. ſed, & ſi lege, §. ſcire in fin. ff. de petit. hæred. & ibi omnes.* Oſaſch. *dec. 160. n. 7. & 8. & latè fuit deciſum in Auximana ſpolij 3. Decembris 1610. & 4. Maij 1611. coram* R.P.D. meo Pirouano, *& in Bononienſi de Guidalottis 14. Martij 1614. coram* R.P.D. meo Veroſpio, *& in hac cauſa 30. Maij anni præteriti.*

Et ita vtraque parte informante deciſum.

R. P. D. Manzanedo Romana Saluiani interdicti, Saturni 26. Nouembris 1605.

SVMMARIA.

1 *Appellatio non datur in Saluiano.*
2 *Saluianum eſt merè poſſeſſorium adipiſcenda.*
3 *Appellatio in merè poſſeſſorio non datur de iure ciuili.*
4 *Ampl. in quolibet interdictio etiam plenario adipiſcenda.*
5 *Ægidiana intrat in quolibet mero poſſeſſorio.*
Et fit etiam in Saluiano, ibid.
6 *Inſtrumentum cenſus probat creditum cum hypotheca.*
7 *Inuentarium facit legitimam probationem.*
8 *Confeſſio facta reſpondendo poſitionibus plenè præiudicat confitenti.*
9 *Saluianum intrat probato credito cum hypotheca, & poſſeſſione debitoris poſt contractum debitum.*
10 *Ægidiana non intrat ſi ſententia ſit nulla, vel notorie iniuſta.*

DECISIO CCCLXXVIII.

Bartholomæus Papins de anno 1580. ſuper quibuſdam bonis ſtabilibus impoſuit cenſum ſcutorum trium millium ad fauorem Laurentij Pancaldi cum obligatione omnium bonorum ſuorum in forma camerali, qui Pancaldus ex poſt facto emit vineam à Dña Catharina pro ſcutis tribus millibus, pro quibus prædictum cenſum illi ceſſit mediante pacto quod eueniente euictione ſortis principalis Catharina haberet regreſſum ad vineam illa verò euicta Pancaldus haberet regreſſum ad cenſum, Bartholomæo Papio defuncto cum teſtamẽto, & inſtituto Gottardo eius filio, & legatis ſcutis quinque millibus venerabili collegio Anglorum Æmilia eius vxor pro dote contra hæreditatem Papij ſui Mariti obtinuit immitti in poſſeſſionem bonorum prædicto cenſui ſuppoſitorum. Collegium verò pro ſuo legato fuit immiſſum in poſſeſſionem cuiuſdam vineæ teſtatoris, quàm poſtea vendidit Dño Coſmo Saſſetto, ſed cum Æmilia pro dote habuiſſet bona prædicto cenſui ſuppoſita dicta Catherina, quæ dictum cenſum pro dicta vinea à Pancaldo habuerat, habuit recurſum ad vineam, illámque recuperauit iuxta pactum cum Pancaldo initum.

Vnde hæres prædicti Pancaldi euicta vinea à Catherina intentauit Saluianum in vinea quæ fuerat Papij, & à Collegio virtute ſui legati poſſidebatur quamque dicto Coſmo Saſſetto vendiderat, in quo iudicio hæres Pancaldi obtinuit, ex quo dictus Saſſettus egit contra Collegium pro reſtitutione pretij dictæ Vineæ euictæ cum damnis expenſis, & intereſſe, ſicq; collegium fuit coactum ſoluere hæredi Pancaldi ſcuta duo millia ſeptingenta quatuordecim vt dictam vineam recuperaret, & ab ipſo habuit iurium ceſſionem cuius vigore Collegium contra Cathalonos poſſeſſores Caſalis pernucciæ olim hæreditatis Papij egit coram A.C. & D. Orphino ab ipſo deputato, & obtinuit in vim Saluiani interdicti, à qua ſententia appellarũt Papij, non vero Catholini, & cauſa appellationis mihi commiſſa, vt conſtito eſſe locum Ægidianæ exequar, ſin minus cauſam appellationis cognoſcam dubitaui an locus eſſet Ægidianæ.

Et Domini affirmatiuè reſpondendum eſſe dixere
† Quia cùm ſententia ſit lata in Saluiano interdicto 1
non datur appellatio *vt not.* Batt. *in l. 1. n. 4. de Saluian. interd. &* Neguſ. *de pignor. 2. membr. 8. part. num. 1. &* Contard. *in l. vnic. limit. 14. n. 9. & 10. C. ſi moment. poſ-*
ſeſſ. † Quia Saluianum eſt merè poſſeſſorium adipiſ- 2
cendæ ex Bart. *in d. l. 1.* & cæteris Doctoribus vbi ſupra adductis, & de communi teſtatur Rol. *conſ. 14. n. 11. lib. 1. & tradit* Veral. *in deciſ. 141. part. 3.* Sed ſic eſt
† quod de iure ciuili in mero poſſeſſorio appellatio 3
non admittitur per text. *in d. l. vnic. C. ſi de mom. poſſeſſ.* iuxta communem illius intellectum de quo teſtatur Pariſ. *conſ. 108. n. 8. lib. 1.* Cagnol. *in l. pari cauſa, n. 7. ff. de reg. iur.* Ioſeph. Ludouic. *dec. Peruſ. 20. n. 9. &* 17. Et
ſicut † diſpoſitio *d. l. vnic.* procedit in quolibet inter- 4
dicto etiam plenario adipiſcendæ vt not. Bart. *in l. 2. n. 3. & 4. ff. de appellat. recip.* & eſt communis ex Duen.
pluribus relatis in regul. 44. in princ. ita † & eodem mo- 5
do Ægidiana intrat in quolibet mero poſſeſſorio, ſicq; in Saluiano vt not. Pariſ. *in d. conſ. 108. n. 15. &* Neguſ. *vbi ſupra n. 3. &* Benint. *dec. 17. in fin. &* Ioſeph. Ludou. *vbi ſupra in princ. n. 20. & 21. & tenuit* Rota *deciſ. 114. n. 4. part. 3. lib. 1. diuerſ. & deciſ. 662. num. 3. ead. part. 3. libr. 3.* Veral. *d. dec. 141. part. 3.* Mohædan. *dec. 5. de Conſtit.* quod maximè procedit in noſtro caſu, quo de nullitate contra dictam ſententiam nihil fuit oppoſitum,
& de illius iuſtitia apparet, cùm † per inſtrumentum 6
dicti cenſus impoſiti à Bartholomæo Papio ſuper ſuis
bonis conſtet de credito, cùm hypotheca item † & per 7
inuentarium, quod legitimè probat ad tradita per Bart. & Bald. *& alios in l. cùm tale §. Titius, per illum text. ff. de cond. & dem. & per* Bald. *in l. fin. §. 1. Cod. de iur. delib. &* Pariſ. *conſ. 45. n. 20. lib. 2. &* Decian. *conſ.*
76. num. 8. lib. 3. Item, & per † confeſſionem Cathalo- 8
ni factam in reſponſionibus ad poſitiones conſtat huiuſmodi Caſale fuiſſe poſſeſſum à dicto Bartholomæo Papio poſt dicti cenſus conſtitutionem, qui-
bus probatis † intrat Saluianum ex Bart. *in l. rem* 9
alienam. num. 5. ff. de pignor. act. & Neguſ. *vbi ſupra num.*

n.7. Put. *deciſ.207. n.2.lib.1.* Conſtátque de ceſſione
hæredis Pancaldi ad fauorem Collegij, vnde de nulli-
10 tate nihil oppoſito,& docto de iuſtitia ſententiæ in-
trat ex ſupradictis reſoluto Dominium de Ægidianæ
locum eſſe.

R.P.D. ManZanedo, Romana pratenſi Canonis, ſeu, ſeu cenſus, Veneris, 23. Iunij 1606.

SVMMARIA.

1 *Obligatio ex contractibus oritur ex radice illius cauſa finalis.*
2 *Contractus regulatur ab ipſius cauſa finali.*
3 *Verba ſecundi inſtrumenti declarant qualis fuerit mens contrahentium in primo.*
4 *Contractus recipit interpretationem ab executione, quam partes illi dederunt.*
5 *Obſeruantia ſubſecuta declarat qualis fuerit ab initio intentio contrahentium.*
6 *Apoſtilla non attenditur ſi non approbetur in ſubſcriptione.*
7 Limit. *quando continet id quod tacitè inerat.*
8 *Obligatio ſequens regulatur à cauſa præcedente.*
9 *Euentus poſterior formatur à primordio tituli.*
10 *Promiſſio præſumitur orta potius ex cauſa neceſſaria quam ex voluntaria.*
11 *Cenſus conſtitui non poteſt ſuper ſola perſonali obligatione.*
12 *Cenſum creare de terminis alterius cenſus decurſis, & non ſolutis non licet.*
13 *Ampl. etiam ante Bullam Pij V. de cenſibus, & ibi de ratione.*
14 *Vſura vſurarum licitè exigi non poſſunt.*

DECISIO CCCLXXIX.

CVm de illo perpetuo cenſu ſcotorum annorum
ſeptuaginta quinque teneretur Dñs Sylueſter
ad plures terminos decurſos ,& non ſolutos fuit de-
uentum ad concordiam in inſtrumento de anno 1564.
quo Dñi Capitulum,& Canonici S.Mariæ in Porticu
nituntur in quo tamen nihil aliud fuit actum quam
figere modum, & formam,& terminum quibus præ-
dicti cenſos decurſi ſoluerentur,ſcilicet quolibet an-
no ſcota quinquaginta quam ſummam Domini non
perpetuam cenſuerũt,ſed ad tempus collatam, nempè
quoúſque dicti termini decurſi integraliter ſoluti fuiſ-
ſent,quod ex eodem inſtrumento anni 1564. deſumi
videtur,cum in illius narratiua exprimatur illius cau-
ſa finalis, nempè vt de dictis terminis decurſis ſatis-
fieret,quod elicitur ex verbis contractus ibi. volenſ-
1 que Dominus Sylueſter, vt iuſtum ex dictis Canonicis
de cenſibus decurſis ſatisfacere. Vnde † cum ex cauſæ
finalis radice in contractibus oriatur obligatio, *l. do-
2 mus,ff.de condit.indeb.* Tiraq. *in tract.ceſſan.cauſ.lim.1.
n.34.* Et † ab iſta cauſa debeat regulari. Aym. *conſ.10.
n.9.* Oſaſch.*dec.197.n.25.& ſeq.* ſequitur quod ſolu-
tis cenſibus decurſis qui dederunt cauſam contractui
etiam obligatio ceſſauit.

Quæ confirmantur,& clarius,patent ex inſtrumento
inter eaſdem partes poſtmodum confecto de anno
1570.quo D.Sylueſter conſignauit Dominis Capitu-
lo, & Canonicis ſolutionem dictorum quinquaginta
pro terminis decurſis donec,& quoúſque dicti Cano-
nici fuiſſent de omnibus prædictis terminis integra-
3 liter ſatisfacti , quæ † verba ſecundi contractus de-
clarant intentionem primi ex Caſtr. *conſ. 437. n. 4.
lib. 1.* Socin. *conſ.68.lib.3.* Natt. *conſ.406. n.17. cum
ſeq.per text.in l.ſed Iulianus, §.proinde,ff.ad Macedon.
§.pauon. Inſt.de rer. diuiſ.* Præcipuè cum huiuſmodi
contractus confectio fuerit facta in executionem pri-
mi contractus de anno 1564. & † actus recipiant de- 4
clarationem ad executionem , quam partes illi dede-
runt vt not Bal. *in conſ.145.lib.3.* Crau. *conſ.101.n.4.*
Menoch. *conſ.49.n.21.& 22.* Ceph. *conſil.272.n.144.
lib.2.* Surd. *conſ.224.n.2.lib.2.*

Facit quia iuxta prædicti ſecundi contractus verba.
& executionem fuit etiam ſubſecuta obſeruantia,
cum prædicta quinquaginta ſcuta fuerit petita & ſo-
luta tantummodo vſque ad annum 1588. quo debi-
tum decurſorum terminorum expirauit per illios in-
tegram ſolutionem obſeruantia † autem ſubſecuta eſt 5
potens ad declarandum volentem præcedentem , &
quid à principio fuerit de partium intentione vt tra-
dunt Crau.Menoch. & Surd. *vbi ſupra.*

Quibus non obſtat quod illa verba ſecundi con-
tractus Donec Canonici de decurſis integraliter ſint
ſatisfactis † fuerint poſita in margine ,& non repe- 6
riantur ſpecialiter approbata in ſubſcriptione, vt opus
eſſet ad text.*in l.1.§.& ideo,vbi* Bart.*ff.de his,qui in teſt.
delent.&* Bald. *n.2. Idem* Bart. *in l.ſi vnus,n. 3.* Bald.*n.1.
&* a.Caſtr.*num.5.* Alex.*n.5.* Iaſ.*n.9. C.de teſtam.* Corn.
conſ.60.n.4 lib.4. Soc.Sen.*conſ. 267.n.8.verſ.nec obſtat.
lib.2.* Dec.*conſ.199.n.8.* Nihilominus Dominis viſum
fuit huiuſmodi apoſtillam carere aliqua ſuſpicione,
cùm nihil aliud contineat , † quam illud quod tacitè 7
inerat,& quod reſultabat ab expreſſis ſupra in eodem
contractu,& in primo de anno 1564. in vtroque nam-
que dictum fuerat ſolutionem dictorum ſcutorum
quinquaginta faciendam eſſe pro terminis decurſis,
& non ſolutis,ex quibus,vt ſupra deductum eſt. clarè
elicitur quod tantum durabat obligatio,quantum ſua
cauſa : & hoc idem apoſtilla continet vnde etiam illa
circumſcripta res eſſet clara,ergo etiam illa appoſita
caret ſuſpicione.

Supradicta confirmantur ex inſtrumento præce-
denti de anno 1559. in quo cenſuum decurſorum &
non ſolutorum facto calculo D. Sylueſter reperitur
debitor in ſumma ſcutorum ſexcentorũ ſexdecim,
vnde † ex iſta cauſa præcedenti promiſſio ſubſequẽs 8
cenſetur facta ad text.*in l.quadam.mulier.ff.de rei ven-
dic.l.2. C. de acquir. poſſeſſ.* à primordio † enim tituli 9
poſterior formatur euentus, *l.1.circa fin.C.de imponen.
lucrat. deſcript. lib. 10.*

Potiſſimè cùm † talis promiſſio potius præſuma- 10
tur orta ex cauſa neceſſaria , qualis erat ſolutio cen-
ſuum decurſorum quam ex cauſa voluntaria, qualis
eſſet noua pro decurſis cenſus conſtitutio ad text. *in l.
fin.C.de alim.pupill.præſtan.* Bart.*in l.cum ſeruus, num.4.
ff.de verb. oblig.* Abb. *conſ.116. circa fi.lib.2.* Aymon.
conſ. 506. num. 8.

Facit quia & ſi de mente contrahentium fuiſſet
nouum cenſum conſtituere dictorum quinquaginta
annorum ſcutorum pro terminis decurſis, & non
ſolutis : cùm † huiuſmodi noui cenſus conſtitutio 11
non fuerit facta ſuper aliquibus bonis iuxta extrau.
Martin V. & Calix. III. ſed tantum ſuper perſonali
obligatione,ſequeretur dicti noui cenſus conſtitutio-
nem illicitam cenſendam ex communi omnium ſen-
tentia,quam,& illam ſequẽtes licet ipſe aliter ſentiat,
tradit latè Couar.*variar.reſolut.lib.3.cap.7.n.5.*

Vlterius quia non minus improbar talis cenſus cõ-
ſtitutio diceretur ex eo,† quod eſſet cenſum de termi- 12
nis decurſis , & non ſolutis alterius cenſus de nouo
creare contra prohibitionem conſtitutionis *bon.mem.
Pij V.* ſuper forma creandi cenſus cui † conſtitutioni 13
tanquam poſteriori dicto inſtrumento de anno 1564.
licet ſtandum in præſenti caſu non videatur non
poteſt tamen negari, quin illius prohibitionis ratio

ſemper militet, & quod etiam ſublata dicta *Pij V.* cõſtitutione talis cenſus ſit vitioſus reiq; publicæ damnoſus, vt not. Solis *de cenſibus lib. 1. c. 9. n. 16. verſ. ſepti-*
14 *mam* conditionem præcipuè † cùm illicitum ſit vſurarum vſuras exigere ad text. *in l. placuit, ff. de vſur. text. in l. ſi non ſortem in princ. ff. de cond. indeb. l. improbum. C. ex quib. cauſ. infam. irrog. l. ſi. C. de vſur. trad.* Villagut. *de vſur. quæſt. 7. prima concluſ. num. 13.*

Rev. D. Coccino Decano, Romana cẽſus de Biſcijs, ſeu ab Anguillaria Lunæ 11. Decemb. 1617.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de aſſociando non tribuit ius in dominio, nec in poſſeſſione, ſed nudam detentationem.*
2 *Habens mandatum de aſſociando ad cenſum non poteſt illum reſpondere, nec extinguere.*
3 *Nemo plus iuris in alium transfert, quam ipſe habeat.*
4 *Nihil eſt tam naturale quam eo modo quodcunque diſſolui, quo colligatum eſt.*
5 *Debitor ſoluens non vero creditori non liberatur.*
6 *Soluens vſufructuario liberatur.*
7 *Cenſus reuendi debet ab vſufructuario, & proprietario coniunctum.*
8 *Referenti non creditur cum de contrario conſtat in relato.*

DECISIO CCCLXXX.

DVbitaui an Palonius potuiſſet recipere pretium, & ceſſare inſtrumentum cenſus, & facere retrouenditionem pro liberatione Dominorum de Biſcia.
1 Et Domini negatiuè reſoluerunt quia † cum ipſe non eſſet Dñs huius cenſus cum ſolum haberet mandatũ de aſſociando ad huiuſmodi cenſum, cuius vigore non acquiritur dominium, neque poſſeſſio ſed tantum nuda detentatio. Bart. *in l. 3. in fin. & ibid.* Saly. *q. 14. C. de pignor.* Neguſant. *de pignor. 4. part. principali. ſub n. 26.* verſ. decimaquarta concluſio. Menoch. *de adipiſc. re-*
2 *med. 5. n. 156.* † non poterat recipere pretium, & cenſum extinguere: nihil cum amplius transferre quis
3 poteſt ad eum, qui accepit, † quàm eſt apud eum qui tradit, *l. traditio, ff. de acquir. rer. domin. cap. nemo plus de reg. iur. in 6.* ac proinde termini creationis, & extinctionis cenſus non fuiſſent pares vnde non poterat
4 ſequi liberatio: & tamẽ † nihil eſt tam naturale quam eodem modo quodcunque diſſolui, quo colligatum eſt, *l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur.* & in his terminis dicit Fedetic. Martin. *de cenſibus cap. 8. in princ.*
5 Immo † ſi ſponte debitores ſoluiſſent non fuiſſent liberati, *l. vero procuratore, §. ſed & ſi quis, ff. de ſolut. l. ſi vnus, §. ante omnia, ff. de pact. l. 2. ff. vt legat. nomin. caueat.* Surd. *deciſ. 60. num. 1. & deciſ. 187. n. 5.* Crot. *conſ. 81. num. 14.*
6 Non obſtat † quod ſoluens vſufructuario liberatur Bened. Bon. *de cenſib. art. 89. ſub n. 122.* Seſſe *dec. 63. n. 2. ſeqq.* Mari. Giurb. *dec. 76. n. 39.* Nam fuit reſpõ-
7 ſum quod † pro extinctione agendum eſt ne dum cum vſufructuario, ſed & iã cum proprietario, vt per Cagn. *in l. 2. q. 86. C. de pact. inter empt. & vendit. per text. in l. vxori meæ, ff. de vſufr. legat.* Follet. *de cenſib. in verb.* inſtrumentũ gratiæ *alias in verb. vt videt, n. 31.* Felician. Solis *de cenſib. poſt alios allegat. lib. 4. cap. 1. n. 7.*

Et ceſſat omnis difficultas. Quia Polonius non erat vſufructuarius. Et quamuis dicatur idem eſſe in poſſeſſore ex allegatis per Mari. Giurb. *dec. 79. n. 20.* tamen eius dictum non applicatur ad punctum, quia ſgit de ſolutione facta bonæ fidei poſſeſſori iam priuato, vel procuratori reuocato, qui non ſunt termini in quibus verſamur, cum expreſsè conſtaret quod Palonius non erat dominus, & ideo ſolutio non potuiſſet vllo modo ſuffragari vt ſupra dictum eſt.

Neque meruit allegari quod in venditione Caſtri Mazzani fuerit cenſus per hæc verba deſcriptus *Vn cenſo di ſcudi cento con Angelo Palono.* Quia cùm conſtet de contrario relato illud eſt attendendum, non referens Rota *dec. 121. n. 6. part. 1. diuerſ. & deciſ. 40. num. 11. part. 2. cum alijs re.*

Reuerendiſs. D. Coccino Decano, Romana cenſus de Biſcijs, Mercurij 6. Iunij 1618.

SVMMARIA.

1 *Vſufructuarius non poteſt reuendere cenſum niſi nomine proprietarij, & de eius conſenſu.*
2 *Mandatum de aſſociando tribuit dumtaxat nudam detentationem.*
3 *Vſufructuarius habet naturalem poſſeſſionem.*
4 *Renunciatio eſt ſtricti iuris, & non extenditur de perſona ad perſonam.*

DECISIO CCCLXXXI.

IVlius Cæſar de Rubeis vendidit certam domum bon. mem. Iuniperæ Saluiatæ, & de pretio fuit emptus cenſus ſcutorum quingentorum cum obligatione quod ſtaret pro euictione dictæ Domus pacto, tamẽ adiecto, quod in euentum redemptionis pecuniæ deponerentur penes montem pietatis ad effectum reinueſtiendi cum ſcientia, & conſenſu ipſius Iuniperæ. Et cùm poſtmodũ Clarix vxor dicti Iulij Cæſaris pro reſtitutione ſuæ dotis egerit ad d. cenſum, & obtinuerit mandatum de aſſociando, & Dñi de Biſciis fuerint effecti debitores huius cẽſus occaſione emptionis caſtri Mazzani pro illius extinctione depoſuerunt pretium iuxta tenorem prædicti inſtrumenti. At cùm Palonius ſecundus vir dictæ Claricis prætenderet dictũ depoſitum non ſuffragari. Ideò dubitaui. An dictus Palonius potuerit recipere prætium, & ceſſare inſtrumentum, & facere retrouenditionem pro liberatione Dominorum de Biſciis, & Dñi ſecunda vice negatiuè reſponderunt. Quia aut iſte cenſus ſpectabat in totum ad Torquatum Palutium, cui illum vendiderat Dñs de Rubeis ſub die 25. Maij 1591. vel ad Cecchinam, cui pariter tãta cenſus fuerat vendita, & iſto caſu Palonius non poterat recipere pretium niſi nomine dictorum Palutij, & Cecchinæ, & de eorum conſenſo vt dicitur de vſufructuario, † qui non poteſt recipere 1
pretium cenſus niſi nomine proprietarij, & de eius conſenſu. Roder. *de ann. redit. lib. 2. quæſt. 15. n. 84. latè* Felician. Solis *de cenſibus, lib. 4. c. 5. n. 5.* & bene facit Greg. Lopez. *in l. 4. tit. 32. part. 3.* Gloſ. 1. cùm allegatis in deciſione in hac cauſa facta 11. Decembris præteriti, & propterea tanto minus Palonius poterat recipere niſi nomine dictorum Palutij, & Cecchinæ † 2
cum per mandatum de aſſociando haberet nudam detentionem ex allegatis per Menoch. *de adipiſc. rem. 5. n. 156.* Vſufructuarius † autem poſſeſſionem natura- 3
lem, *l. naturaliter, in princ. ff. de acquir. poſſ.* Alex. *in l. poſſideri, n. 14. ff. eod.* Menoch. *de recup. remed. 1. n. 7.*

Aut vero Clarix tanquam anterior excludere dictũ Palutium, & Cecchinam, & adhuc Palonius eius vir non poterat exigere ſtante conuentione prædicta quod pecuniæ deponerentur ad effectum inueſtiendi. Et quamuis ad citationem pro depoſito Palonius reſpon

reſponderit ſe velle adimplere omnia ad quæ tenebatur, iſta tamen reſponſio & oblatio non poterat impedire quin pretium deponeretur, pro conſequenda retrouenditione cum in inſtrumento fuerit conuentum quod pecuniæ deponerentur donec præſtaretur cautio, vel fieret inueſtimentum.

Non obſtat quod fuerit receſſum à dicto pacto de inueſtiendo, vt patet ex inſtrumento, quod hodie indicatur, quia fuit receſſum fauore Torquati Palutij, & propterea aut cenſus ſpectabat ad Torquatum, & intrat primum caput reſolutionis, aut non ſpectabat ad Torquatum, ſed ad Cecchinam, faciendum inſtrumentum, quia reſpectu Claricis non fuerat renuncia-
4 tum dicto pacto: & cum † renunciationes ſint ſtricti iuris non debent extendi de perſona ad perſonam, *l. ſi quis ita dixerit, ff. de teſtam. tutel.* Aret. *in l. Gallus, §. quid ſi tantum n. 14. ff. de liber. & poſth.*

Vltra quod Clarix non habebat niſi mandatum de aſſociando, & illuderat ad ratam cenſus quod minus ſufficit ex ſupra deductis.

R. P. D. Buratto, Romana nullitatis Cenſus, Mercurij 28. Nouembris 1618.

SVMMARIA.

1 *Decretum iudicis interpoſitum ex falſa cauſa eſt nullum.*
2 *Nullitas contractus influit in nullitatem obligationis.*
3 *Iudex non dicitur approbare quod ignorat.*
4 *Decretum iudicis interpoſitum ſuper contractu ſimulato illum non validat.*
5 *Obligatio nulla ob falſitatem cauſa non validatur iuramento.*
6 *Iuramentum non firmat obligationem ſimulatam.*
7 *Actus correſpectiui cenſentur facti vnus propter alium.*
8 *Etiam ſi non fiant in continenti vnus poſt alium, ſed breui tempore interiecto.*
9 *Statut.* Vib. Rubr. 151. lib. 1. *ad effectum annullandi contractum mulieris non requirit participationem contrahentis cum ipſa.*
10 *Maritus non vxor tenetur ſuccurrere neceſſitatibus familiaribus.*
11 *Inueriſimilitudo inducit præſumptionem ſimulationis.*
12 *Res data in dotem æſtimata tranſit in dominium mariti.*
13 *Dolus præſumitur ex falſa aſſertione.*
14 *Simulationis ſuſpicio inducitur ex negligentia petenti creditum.*
15 *Præſumptio generalis eliditur per ſpeciales.*

DECISIO CCCLXXXII.

TEnuerunt Domini Inſtrumentum cenſus ſcutorum centum in ſorte impoſiti 10. Ianuarij 1604. per Paulam vxorem Pauli Viotti ad fauorem Iacobi eſſe nullum ex defectu, ſeu falſitate cau-
1 ſæ iudici expreſſæ quæ † decretum ex diſpoſitione ſtatuti Vibiæ lib. 2. requiſitum corruere facit vulgata *l. & ſi Præſes C. de præd. min. or.* vbi Gloſſ. & Doct. *l. cum hi §. ſi Prætor. & ibi ſcribentes ff. de tranſact.* Nat. *conſ. 162. n. 13. & 15. cum aliis per* Rotam *coram me in Romana pecuniaria de Gaetanis 13. Iunij præteriti,* con-
2 ſequenter, † & ipſam obligationem Rota *deciſ. 529. in princ. part. 1. diuerſ. & in Romana Societatis officij 17.*
3 *Iunij 1602. coram bo. me. Litta.* Quia † non dicitur interueniſſe decretum, nec iudicem approbaſſe quod neſciuit ad Gloſ. *in l. tutor.* ibi amicis & iudice ſcientibus *ff. de bonor. poſſeſſ.* Et in ſpecie † de decreto ſuper con- 4
tractu ſimulato interpoſito Bal. *in Rubr. C. qui adm. n. 5.* Card. *in c. fin. col. pen. in fin. verſ. octauo quæro de maior. & obed.* Felin *in cap. cauſa matrimonij num. 7. verſ. & allegant pro hoc de offic. deleg.* Canar. *de inſinuat. q. 11.* Tiraq. *de legib. connub. gloſſ. 8. num. 180.* Rota *d. deciſ. 529. n. 9.* & in Romana domus ſeu nullitatis alienationis 2. Maij 1611. coram Reuerendiſſimo Domino Lugdunenſi.

Et idcircò † nec potuit dicta obligatio iuramento 5
validari. Dec. *conſ. 403. col. pen. poſt med. verſ.* ſecundo quo ad iuramentum Put. *deciſ. 504. n. 4. & 544. n. 5. lib. 3. in nouiſſimis* Pariſ. *conſ. 96. n. 24. lib. 1.* Gabr. *de minor. concluſ. 5. n. 43.* Seraph. *de Priuileg. iuram. Priuileg. 83. n. 71. & 72.* & † ſtante ſimulatione Gloſ. in l. em- 6
ptione, & ibi Bal. & Angel. *C. plus valet quod agit* Abb. *in c. ad noſtram in 3. not. de empt. & vend.* Dec. *conſ. 403. col. pen. in fin. verſ. tertio reſpondetur latè* Seraph. *d. tract. Priuil. 9. n. 3. & ſeqq.*

Quod autem cauſa expreſſa fuerit falſa, & ſimulata viſum fuit Dominis conſtare, quia fuit expoſitum Iudici ipſam pignoraſſe nonnulla eius bona Monti pietatis, & Hæbreis, pro ſua, & eius familiæ ſubſtentatione, & aliis ſuis vrgentibus negotiis & cauſis, & dicta bona amitti cum non habeat manuales pecunias ad illa recuperanda, &c. & tamen eadem die dictus Paulus eius maritus ſoluit ſcuta centum quatuor dicto Iacobo emptori cenſus vti creditori q. Cypriani eius ſoceri, & Patris dictæ Paulæ pro ſatisfactione crediti dictæ ſummæ ab eóque reportauit quietantiã, & ceſſionem iurium vt ex publico inſtrumento ſuper inde confecto eadem die, & ſic vel fuerunt eædem pecuniæ receptæ ab eodem Iacobo prout, & ſummæ ferè identitas ſuadet, & tẽporis vicinitas, ex qua † vtra- 7
que actus ſcilicet impoſitionis cenſus, & ſolutionis dictorum ſcutorum centum quatuor correſpectiuus, & vnus propter alium factus, præſumitur Dec. *poſt* Bald. *in l. petens num. 3. C. de pact.* Alex. *conſ. 90. num. 15. verſ.* nec habent obſtare, *lib. 4.* Aym. *conſ. 153. n. 8.* vbi declarat idem † eſſe ſi non in continenti, ſed breui 8
tempore actus fiant vnus poſt alium, & in terminis ad concludendam identitatem pecuniæ conſiderauit Rota *coram* Cardin. Seraph. *deciſ. 1093. n. 2.*

Et hinc reſultat illas verſas fuiſſe in aliam cauſam quam expreſſam, & quidem ſciente, & patiente ipſomet emptore cenſus, cui reſtitutæ fuerunt, ita vt hinc magis color iſte quæſitus detegatur quamuis † etiam 9
ad effectum diſpoſitionis dicti ſtatuti prouidentiæ generaliter ad fauorem mulierum ne fraudentur participatio contrahentis cum ipſius non requiratur Bart. *in l. ſed ſi ego, num. 2. ff. ad Vellei. & ibi* Bald. *eod. num. 2. verſ. 2. caſu, &* Salyc. *num. 2. verſ. interdum lex prouidet.*

Vel fuerunt diuerſæ, & inde apparet dictum Paulum maritum fuiſſe ſoluendo, & quod illi propterea incumbebat luitio pignorum contractorum pro familiaribus neceſſitatibus, † quod ipſe non vxor de iure 10
ſubuenire tenebatur, *l. ſi quis pro vxore ff. de don. int. vir. & vxor.* Gl. 1. *in l. pro oneribus ff. de iur. dot.* Franc. Marc. *dec. 743. n. 5. p. 1.* & facit cumulata Surd. *de alim. tit. 1. q. 35.* Et ſic quod dicta neceſſitas iudici expoſita fuit falſa.

Nec enim eſt veriſimile quod ſi Paulus in contanti proprias habuiſſe pecunias ex illis potius voluiſſet extinguere debitum cum dicto Iacobo ad quod non conſtat eum fuiſſe obligatum, quam reluere pignora familiaribus indigentiis contracta, & ſic debito magis neceſſario ſatisfacere. Vnde † ex hac etiam inueriſimi- 11
litudine arguitur ſimulatio. Dec. *conſ. 644. n. 6.* Crau. *conſ. 156. n. 9.*

Quæ ſimulationis ſuſpicio valde etiam augetur ex

aſſentione in inſtrumento facta, quod domus cenſuata erat Paulæ, eum tamen ex inſtrumento dotali in ſumm. num. 1. conſtet illam in dotem traditam fuiſſe
12 viro æſtimatam pro ſcutis mille, † & conſequenter io in illius dominium tranſiuiſſe, l. ſi prædium. C. de euict. Soc. conſ. 69. num. 15. lib. 4. Ceph. conſ. 351. n. 13. & ſeq. Nat. conſ. 560. num. 2. & ſeq. late. Cardin Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 28. num. 8. & ſeqq. & in ſimilibus terminis Rota in Romana ſocietatis officy 17. Iunij 1602. coram bon. mem. Penia impreſſ. apud Modern. ſuper ſtat. c. 151. dec. 32. n. 2.

13 Et proinde † ex hac falſa aſſertione dolus argnitur, l. ſi quis affirmauerit, §. 1. ff. de dol. Aym. conſ. 292. n. 8. Menoch. præſumpt. 3. n. 53. & ſeqq. lib. 5. Card. Seraph. dec. 617. n. 4.

Quibus accedit taciturnitas, & negligentia tàm dicti Iacobi, quam Fabij eius fratris, & hæredis in petendo fructus vſque ad annum 1614. de quo idem Fabius obtinuit Monitorium contra Annam Viottam emptricem domus cenſuatæ, & contra dictos Paulum, & Paulam coniuges ad ſoluendum ſcuta ſeptuaginta pro fructibus decurſis, & non ſolutis vt d.
14 ſum. n. 4. Hinc † enim inſurgit præſumptio contra dictos fratres tam diu tacentes ad tex. in l. ſi quis forte, §. 1. ff. de pœn. cum traditis per Afflict. deciſ. 13. n. 21. & 23. Menoch. d. præſumpt. 3. n. 105. Rim. Iun. conſ. 407. n. 14. vol. 4.

Ex hiſque ceſſat præſumptio militans pro inſtrumento cùm ſolemnitatibus ſtatutariis celebrato, &
15 pro decreto Iudicis, quia † ex ſpecialibus coniecturis ex dicta quietantia ſolutionis ſcutorum centum quatuor iuncta temporis vicinitate, & in contrarium reſultantibus præſumptio illa generalis eliditur. l. cum de indebito vbi Bart. de probat. Gabr. de ſent. conclnſ. 5. n. 36. & 37. cum pluribus per Honded. conſ. 29. n. 52. & conſ. 35. n. 52. lib. 1. & in ſpecie Rot. d. dec. 529. n. 2.

Et ita deciſum pro nullitate cenſus.

R. P. D. Buratto, Romana depoſiti Veneris 29. Nouembris 1619.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum habens conditionem extrinſecam deponenti non ſuffragatur.*

2 *Iuxta hæc dictio præſefert ſpecialem determinationem ad limites diſpoſitionis ad quam refertur.*

3 *Prout iuris in decreto iudicis operatur vt decretum ſuſtineatur quatenus de iure valeat.*

DECISIO CCCLXXXIII.

Depoſitum factum per Lauretum pro extinctione ratæ cenſus ſuper domo in ciuitate Spoleti per eum empta quem in ſe accollauerat, non fuit viſum Dominis legitimum. Quia fuit appoſita conditio extrinſeca, & non conuenta, videlicet ad effectum, vt per Moniales S. Suſannæ, quæ ſucceſſerant in dicto cenſu pretium inueſtiretur non ſolum pro euictione caſalis alias per q. Petrum Paulum Vrſinum venditi b. m. Cardinali de Altempus, de qua fuerat conuentum, ſed etiam pro cautela euictionis dictæ domus in dicta ciuitate Spoleti per dictum Lauretum emptæ ab illis de vigilis, qui ſuper ea illum impoſuerant, &
1 nec vltima conditio † tanquam extrinſeca non potuit apponi. Quia moniales non poterant liberè, & ad earum libitum impletis aliis conuentionibus conuentis & de natura contractus pretium conſequi. Bart. in l. ſi ſoluturus n. 5. & Caſtr. n. 2. ff. de ſolut. Bald. in l. acceptam num. 24. in fin. C. de vſur. & ibi Caſtr. num. 11. Neguſ. de pign. membr. 3. p. 2. n. 11. & ſeqq. & in ſpecie in cenſu Foller. de cenſib. in §. vt videa, n. 52. & terminis Rota in pluribus cauſis relatis in Lauretana bonorum 6. Iunij 1611. coram Illuſtriſſimo Cardinale Bononien. quæ eſt 350. num. 6. p. 2. in recent. & in Romana cenſus Dominorum de Biſcia coram Reuerendiſſimis Lugdunenſi, & D. Decano, & coram D. Manzanedo, & in Ianuenſi cenſus 29. Nouembr. 1613. quæ eſt 488. num. 5. d. p. 2. in recentior.

Nec refert quod dicta conditio non ſit in cedula depoſiti quia ſufficit quod fuit expreſsè appoſita in actu conſignationis dictæ cedulæ factæ in termino citationis ad recipiendum alias videndum mandari deponi ſub die 10. Februarij 1615. vt in ſumm. monialium num. 1. iuncto num. 5. Cardin. Seraph. deciſ. 890. num. 9.

Non obſtat decretum A. C. ſub die 11. dicti menſis in ſumma Laureti n. 11. quod retrouenditio, & ceſſio petita haberentur pro factis prout iuris eſt, & ſic iudex videatur reieciſſe illam conditionem, & proteſtationem. Quia expreſſa reiectio dictæ conditionis non legitur, immò pars repetiis omnes proteſtationes, & interpellationes, prius factas; iudex autem ſimpliciter pronunciauit retrouenditionem haberi pro facta iuxta formam Bullæ fel. record. Pij V. & ceſſionem haberi pro facta prout iuris eſt, † quæ habet ſuam propriam 2
& ſpecialem determinationem per illa verba iuxta formam Bullæ, &c. Iaſ. in l. talis ſcriptura n. 37. de legat. 1. cum allegatis.

Præterea non poteſt dici reiecta illa conditio per dictum decretum, quia iudex non interpoſuit illud ſuper conſignatione cedularum depoſiti per Lauretũ facta alterando illius formam ſed ſuſtinendo partes monialium non comparentium, ſupplendóque earum conſenſum decreuit retrouenditionem, & ceſſionem haberi pro factis. Quia tamen non adhibuerat cauſæ cognitionem an depoſitum eſſet legitimum ne illas grauaret addite clauſulam, Prout iuris quæ † operatur 3
quod ſi ipſæ de iure non tenebantur retrouendere cum dicta conditione retrouenditio non haberetur pro facta iuxta tradita per Aſin. in praxi §. 17. c. 3. caſ. 8. n. 4. & per Bero. conſ. 74. n. 4. lib.... Et ideò deciſum fuit fructus deberi.

R. P. D. Dunozetto, Romana cenſus ſeu Drogheria Lunæ 14. Decembris 1620.

SVMMARIA.

1 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam. Non admittit appellationem ſuſpenſiuam* ibid.

2 *Si quid exequendum, hæc clauſula in reſcripto ad lites impedit effectum ſuſpenſiuum Præſeruat viam executiuam* ibid.

3 *Reuendens cenſum cum obligatione de reſtituendo pretium creditoribus prioribus redimentis, ſi à dictis creditoribus moleſtatur poteſt agere ex primæua actione.*

4 *Intellige vt recuperet ſortem ſolutam & conſequatur fructus decurſos ante reuenditionem, non autem vt cenſus reuiuiſcat.*

5 *Pecunia recepta cum obligatione de reſtituendo illas creditoribus anterioribus non efficiantur recipientis.*

6 *Obligatio de reſtituendo, &c. præſeruatis creditoribus anterioribus.*

7 *Liberatio conditionalis non operatur quouſque conditio impleatur.*

DECI

DECISIO CCCLXXXIV.

VIſum fuit Dominis mandatum contra tredecim Aromatarios relaxatum ab A. C. in fauorem D. Equitis Aſcanij Hierutij eſſe exequendum, quia fuit relaxatum ſeruatis ſeruandis in vim obligationis ca-
1 meralis, † quæ habet executionem paratam, nec admittit appellationem ſuſpenſiuam, Caſt. *in l. & poſt rem iudicatam ff. de re iudic.* Galleſ. *de oblig. camer. q. 37. num.* 8. Veſtr. *in prax. lib. 2. cap.* 8. Caſſ. *d. dec. vnic. de mutu. petition.* Rota *dec.* 119. *part.* 1. *diuerſ. & aliàs millies fuit deciſum.*

2 Nec reuocari poſſit in dubium clauſulam † ſi quid exequendum in reſcripto mihi directo appoſitam præſeruare viam executiuam & impedire effectum ſuſpenſiuum appellationis Abb. *in c. inter cætera. n. 8. de re iudic. & ibi* Fel. *col. fin.* Veral. *deciſ.* 18. *in fin. lib.* 1. Paleot. *deciſ.* 133. *cum adductis in vna Romana Vineæ de Fabris* 20. *Decembr.* 1604. *coram* Reuerendiſ. P. D. meo Decano.

Nec obſtat quatenus opponeretur cenſum ſcutorum mille ducentorum pro quo iſti tredecim Aromatarij ſe obligarunt fuiſſe extinctum ex prætio Aromatariæ reſpõdetur enim illas pecunias fuiſſe conſignatas D. Equiti Aſcanio ad effectum extinguendi dictum cenſum, cum obligatione tamen de reſtituendo
3 prioribus, & anterioribus creditoribus, & † ideò cùm d. Hierutius vigore dictæ obligationis moleſtetur benè poteſt agere ex primæua actione contra dictos Aromatarios non obſtante dicta ſatisfactione ſaltem vtili actione ex æquitate, coram Zan. *deciſ.* 117. *& in cauſa Romana anterioritatis* 4. *Februarij* 1608. *& in Romana cenſus* 20. *Febr.* 1613. *coram R. P. D. meo Pam-*
4 *philio*, vbi firmatur † prædicta non procedere vt cenſus reuiuiſcat, & ſolum operari effectum recuperationis ſortis principalis, & fructuum ante talem ſolutionem decurſorum.

5 Nec etiam † poteſt dici pecunias dicti Equiti cum hac lege conſignatas eſſe ſuas, cùm poſſint ab anterioribus aliis creditoribus vendicari *l. ſolum. ff. de rei vindic.*

6 Vnde cùm dicta obligatio † præſeruet ius creditoribus anterioribus, qui hodie moleſtant d. Equitem pecuniæ habentur ac ſi non eſſent ab ipſo receptæ. Caſtr. *in l. ſi procurator. §. ſi plures n.* 5. *verſ. quid autem ff. de tribut. act.*

Nec etiam obiici poteſt d. Equitem præſumi ſatisfactum cùm non reddiderit computum, & habuerit in manibus prætium Drogheriæ eiúſque libros, cùm appareat eam fuiſſe venditam de conſenſu deputatorum vniuerſitatis præuio iudicis decreto, & citra innouationem, & præiudicium quorumcunque iurium d. Aſcanij, & libros fuiſſe conſignatos exactori communiter deputato, ex quibus ceſſat præſumptio ſatiſfactionis, intratque trita iuris regula præſumptionem veritati cedere.

Non obſtat denique aliàs coram A. C. propoſita exceptio cedendarum ex quo d. Eques Aſcanius liberauit aliquos Aromatarios, patet enim reſponſio, quod illi Aromatarij, qui acceſſerunt dictæ obligationi de reſtituendo prioribus non ſunt ex illis tredecim Aromatariis, qui ſunt obligati pro cenſu ſcutorum mille ducentorum, & iſti tredecim recognouerunt bonam fidem, ſicque cùm non haberent releuatores contra quos agere poſſent non poteſt admitti exceptio cedendarum.

Vltra quod dicta liberatio fuit facta ſalua obligatione, & promiſſione dictorum Aromatariorum de releuando d. Equitem Aſcanium indemnem, vt patet ex tenore inſtrumenti inde ſecuti. Hac præſeruatione ſtante non induci nouationem, cùm hæc liberatio ſit conditionalis, quæ nihil ponit in eſſe; & † nihil ope- 7
ratur quouſque ceſſent moleſtiæ illatæ d. Equiti *leg. cum ad præſens vbi* Iaſ. *num.* 2. *ff. ſi cert. pet.* Bart. *in l. à Titio in princ. & ibi* Iaſ. *n.* 5. *ff. de verb. oblig.* Fel. *in c. ſi cautio. n.* 13. *de fid. inſtrum. cum allegatis per* Mantic. *dec.* 297. *n.* 6.

Et ita deciſum vna tantum parte informante altera ſæpius citata, & non comparente.

R. P. D. Dunozetto Romana cenſus, ſeu Drogheria Lunæ 8. *Martij* 1621.

SVMMARIA.

1 *Obligatio de liberando fundum non conſumitur per ſolutionem factam cum obligatione de reſtituendo creditoribus prioribus.*
2 *Obligatio de conſeruando indemnem comprehendit quodcunque genus moleſtiæ.*
3 *Relatum qualificat, & determinat referens.*

DECISIO CCCLXXXV.

ITerum cauſa propoſita vtraque parte informante cenſuerunt Domini mandatum ad fauorem Equitis Aſcanij contra tredecim Aromatarios relaxatum eſſe executioni demandandum, & ita ſteterunt rationibus ante deductis in d. deciſione. Conſiderarunt enim primæuam illam obligationem tredecim Aromatariorum non fuiſſe extinctam per ſolam extinctionem cenſus, promiſerunt enim cenſum extinguere &
† fundum pro ſorte obligatum liberè, & affrancare li- 1
berè. Vnde cùm ſcuta mille ducentum pro extinguendo cenſu fuerint conſignata d. Equiti Aſcanio ſub fideiuſſione de reſtituendo prioribus per quam dici non poteſt eorum obligatio conſumpta *l.* 1. *&* 2. *ff. de vſufr. ear. rer.* quæ vſu cenſum Franc. *dec.* 75. *n.* 8. *& dec.* 200. *n.* 4. ſemper enim erit dicendum, vel quod redemptio cenſus fuerit facta cum d. pecunia vinculata, & ſic intret vtilis actio pro conſeruanda dicta ſorte iam ſoluta vel quod Eques Aſcanius cenſum de ſua propria pecunia redemerit, & tunc intrat alia pars obliga-
tionis de conſeruando eum indemnem, † quæ obliga- 2
tio latè etiam comprehendit quodcunque genus moleſtiæ ad effectum obtinendi liberationem Bald. *in l. fin. §. fin. lib.* 7. *C. de vſur. rei iudic.*

Nec reuocari poteſt in dubium obligatio dictorum Aromatariorum prout in ſumm. quod datum fuit in priori poſitione *num.* 1. in quo hæc verba leguntur, ac eoſdem Vincentium Droghetium, & hæredes q. Horatij Hierutij pro d. rata liberare, & indemnem conſeruare, ac infra quinque annos ab hodie cenſum prædictum extinguere, &c. promiſit, ex quibus dignoſcitur clarè obligatio dictorum Aromatariorum qui non ſolum tenentur ad extinctionem cenſus pro liberatione fundi, ſed etiam ad liberandum ab omnibus moleſtiis, d. Equitem, & ſucceſſiuè conſeruare eum indemnem, vnde ſequitur vigore d. obligationis potuiſſet executiuè agere iuxta formam prædicti inſtrumenti obligatione camerali vallati.

Prout nec reuocarunt in dubium moleſtias, cùm contra d. Equitem fuerit relaxatum mandatum quod datum fuit in ſumm. præteritæ poſitionis *n.* 4. nec tenetur expectare d. mandati executiui executionem ad hoc vt iuſtificet moleſtias, & factus fuerit locus obligationi dictorum Aromatariorum.

Non obſtat quod Eques Aſcania ſibi imputare debeat quod pecuniam vinculatam receperit, quia Aromatarij docere debent ad arguendum culpam, quod

liberam

liberam potuiſſet recipere abſque onere cautionis præſtandæ. Neque etiam obſtat quod actio vtilis ſit ſubſidiaria, & tanquam data vbi non ſubiacet iudicio executiuo. Mant. *dec.* 118.*n.*9. cum aliis allegatis. Quia ſemper inhæret virtualiter priori obligationi, cuius reliquiæ extare videntur, ſed nihilominus comprehenditur ſub promiſſione indemnitatis quæ æquè principaliter promiſſa fuit. Nec obſtat denique quod dictum mandatum executiuum ſit relaxatum contra omnes in ſolidum contra formam obligationis, quæ
3 eſt, pro rata tantum, dum † enim mandatum refertur expreſſè ad obligationem, & ſit relaxatum contra ſingulos illorum, eum d. relaxatum relatione ſatis ſuperque remanet iuſtificatum vulgata *l. aſſe toto. ff de hered. inſtit.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. Manzanedo Rauennatenſis cenſuum Veneris 4. February 1611.

SVMMARIA.

1 *Fundo cenſus reddito penitus infructuoſo perit cenſus. Non ſolum quoad ſortem, ſed etiam quoad fructus decurrendos* ibid.

DECISIO CCCLXXXVI.

DVbitani 10. Maij 1606. an ſententia A.C. eſſet confirmanda, & Domini affirmatiuè reſponderunt moti ex infructuoſitate bonorum ruris Alphonſiæ huic cenſui ſuppoſitorum cauſata ex eruptionibus aquarum & mutatione curſus, & alueis fluminis Seni, ex quibus inferebatur intrare diſpoſitionem conſtitutionis S. me. *Pij V.* ſuper creatione cenſus, qua diſponitur quod bonis obnoxis cenſui in totum vel infructuoſis redditis etiam pereat cenſus ad ratam, &
1 extinguatur, † & non ſolum illius capitale verum etiam ceſſant penſiones ex illo percipiendæ. Et cum poſtea 2. Maij 1608. cauſa ſuper eiſdem reproponeretur Domini in deciſis ſtandum dixere. Et cum pars Eccleſiæ Beatiſſ. V. Regionis montium, & litis conſortes varias prædictas deciſiones ſubuertere niterentur, & illis non acquieſcerent denuo idem dubium repropoſui vtraque parte informante Domini in deciſis ſtandum cenſuere quo ad infructuoſitatem ex rationibus in eiſdem deciſionibus adductis reſeruarunt tamen videndum quanto tempore iſta infructuoſitas durauerit, & quid inde reſultet.

R.P.D. Manzanedo Rauennatenſi Cenſuum Lunæ 29. Martij 1621.

SVMMARIA.

1 *Inducens teſtes vix eſt vt contra illos poſſit aliquid dicere.*
2 *Fructus non dicuntur niſi deductis expenſis.*
3 *Reus in exceptionibus ſuſtinet vices actoris.*
4 *Fundamentum, ſuæ intentionis etiam reus probare tenetur.*
5 *Reus tenetur plenè probare exceptionem quando actor plenè probauit actionem.*
6 *Reus ſi ſuam exceptionem non probet quando actor probauit ſuam actionem debet condemnari.*
7 *Teſtes de iure ſunt reducendi ad concordiam.*

DECISIO CCCLXXXVII.

POſtquam 10. Maij 1606. fuit reſolutum ſententiam A.C. eſſe confirmandam ratione infructuoſitatis ad quam deuenerant bona ruris Alphonſiæ huic cenſui ſuppoſita; iterum cauſa repropoſita 2. Maij 1608. vtraque parte informante Domini ſteterunt in deciſ. prout etiam 4. Febr. 1611. poſtea verò ad inſtantiam partium fuit vtrique per Rotam conceſſa remiſſoria, qua mediante fuerunt probationes de nouo hinc inde factæ. Quibus attentis de nouo ſuper eiuſdem cauſam propoſui 2. Decembris 1610. Et quia pro dominis hæredibus b.m. Card. Dezzæ prætendebatur quod à dicta inundatione aquarum aliquæ terræ illæſæ remanſiſſent, ex quibus fructus ſufficientes pro iſto cenſu ſuſtinendo percepti fuerint Domini voluerunt quod ſtrictè informaretur ſuper quantitate fructuum perceptorum ex iſtis terris, quæ dicebantur remanſiſſe illæſæ. Vnde ſuper iſto articulo, & an recedendum eſſet à deciſionibus prædictis vtraque parte informante hodie iterum cauſam repropoſui, & illa per omnes Dominos accuratiſſimè conſiderata, viſa, & diſcuſſa nemine prorſus diſcrepante ſtandum eſſe in deciſis fuit reſolutum ex rationibus in prædictis deciſionibus adductis, quæ Dominis placuerunt, & ex quibus videbatur de dicta infructuoſitate dubitari non poſſe. Quia nec deciſio 2. Maij 1608. reliquit locum dubitationi, quod in parte ſuperiori harum terrarum quæ non fuerat inundata ab aquis pluuialibus ibi detentis ſemen ſuffocabatur. Quod ſi conſideremus teſtes tàm primò, quàm de nouo examinatos pro parte Excellentiſſimorum de Ludouiſij, & conſortum concludenter probant quod ex terris quæ remanſerunt illæſæ in altiori loco de tempore inundationis, quæ contigit de anno 1593. vſque ad annum 1598. vel nullos fructus fuiſſe recollectos, vel adeò exiguos, vt expenſæ longè illorum valorem ſuperarent, qui teſtes hoc benè probare videntur cùm ſint practici, & optimam reddant ſuarum depoſitionum rationem, nempè quod etiam ſi eſſent aliquæ terræ in altiori loco, quæ ſeminari poterant, tamen ſuperuenientibus aquis hiemalibus, & pluuialibus etiam illæ terræ remanebant ſub aquis, & ſemen ſuffocabatur. Et in hoc etiam conueniunt duo teſtes examinati pro parte aduerſa contra
† quos vix eſt quod pars, quæ illos produxit poſſit 1
aliquid dicere *l. ſi quis teſtib. & ibi* Doct. *Cod. de teſtib.* Ayni. *conſ.* 188.*n.*5. Surd. *conſ.* 284.*n.*14. Card. Mant. *dec.* 274.*ſub n.* 1. *& fuit dictum in vna Pacenſi puritatis coram me, quæ eſt inter recentio.* 181.*n.*7.*p.*1. Atque ita benè videbatur probari inundatio, & ex ea ſtatus infructuoſitatis vſque ad annum 1598.

Quibus non obſtant teſtes pro parte Dominorum de Dezza tàm antiqui quàm de nouo examinati, & maximè quartus iuxta 10. & 12. interrog. primo examinatus dicens hæc verba. *Non è mando vero che le dette terre ſiano di maniera incolte che nõ ſi poſſino ſeminare perche ve ne ſono à mio giu dicio appreſſo à ducento tornature che ſono in boniſſima coltura della quale ſe n'raccolto ogni anno quando poco, & quando aſſai, ma di cõtinuo marzadelli come fana fagioli, miglio, & anco bona quantità d'vua.* Iſte enim teſtis eſt vnicus, & non exprimit quantitatem fructuum recollectorum, nec deponit de tempore inundationis nempè ab anno 1593. vſque ad annum 1598. ſed de tempore præſenti nempè quando fuit examinatus de anno 1606. Et ad reſponſionem ad 9. dixit. *Non ſono informato di dette terre dell'anno 1590. ſe foſſero, ò nõ fruttifere, ſe bene al preſẽte vna parte di eſſe, anzi e tutta è fruttifera.* Vlterius depoſitione iſtius vnici teſtis debilitatur quia declaratur ex depoſitione primi teſtis in nouo examine ſuper 2. producti per Eccell. DD. de Ludouiſiis, & conſortes,

qui

qui deponit quod ab an. 1593. quo euenit iſta inundatio per ſeptem annos iſtæ terræ remanſerunt perditus, & in totum infructuoſæ ex quibus non colligebatur quicquam, & exinde cæperunt denuo bonificari, & meliorari ita quod de præſenti poſſunt eſſe, *acquiſtate di nuouo tornature ducento, ma è vn' acquiſto che ogni ſei meſi ci viene qualche volta l'acqua, & ſi allozzano di maniera tale che biſogna laſciar di ſeminare*, & ſuper 4. dixit *che la ſpeſa è maggiore che non è l'entrata che ſi è fata, & fa continuamente in detti terreni, & quando ſi è ſeminato ſi è perſa qualche volta la ſemente*. Qui teſtis ſatis declarat quod iſtæ terræ cæperunt meliorari poſt ſeptem annos ab inundatione, & ſic non percutit tempus illius.

Vlterius declarat, quod quamuis illa melioratio aſcēdat ad tornaturas ducentas, nihilominus taliter hoc accidit, quod ferè omni ſemeſtre aquæ ſuperueniunt & terræ reſtant ita adæquatæ vt ſeminari non poſſint & quando ſeminantur excedunt expenſæ fructus quin, & aliquoties ſemen ipſum amittitur.

Minus faciunt alij teſtes pro eadem parte deducti, qui, non eſt dubium, quod conantur deponere de fructuoſitate iſtarum terrarum poſt d. aquarum inundationem, ſed ſi ſigillatim attendantur, nullus ex illis exprimit quicquam circa quantitatem fructuum recollectorū, de qua præcipuè in hodierna diſputatione agitur: Nec minus percutiunt tempus ad anno 1593. vſque ad annum 1598. ad quod præſens difficultas hodie deducitur, loquuntur enim de tempore examinis nempè de anno 1606. & 1618. & à d. anno 1598. in poſterum. Nec etiam aliquid de expenſis in recol-
2 lectione dicunt, & certum ſit † quod fructus non dicantur niſi deductis expenſis ad text. *in l. diuortio §. Impendia ff. ſol. matr. l. ſi à domino, vel à patre. §. vlt. ff. de petit. hæred. l. fundus qui dotis. ff. Fam. hercisc. l. quod in fructus ff. de vſur.* cum alijs adductis in primis deciſionib. & ſic non poteſt dici probata quantitas fructuum non probatis expenſis maximè cùm verſemur in caſu in quo ſine ſemine, vel coltura, & labore (quæ ſine expenſis non fiunt) fructus ex ſe ex ſola terra non producantur nec obligantur.

Vnde cùm hodie dubium ſit reſtrictum ad quantitatem fructuum perceptorum ex terris, quæ remanſerunt illæſæ de tempore inundationis prout Domini de Dezza prætendebant, videtur quod ipſi quamuis ab
3 initio rei † in hac ſua exceptione ſuſtineat vices actoris *l. 1. ff. de except. l. in exceptionibus ff. de prob.* Bal. *in l. fruſtra, n. 2. C. de eden. & fuit dictum in deciſ. 361.*
4 *n. 2. p. 2. recentior.* maximè cum hoc ſit fundamentum illorum intentionis tenentur illud concludenter probare *l. ei qui dicit. ff. de probat.* Surd. *conſ. 180. n. 2.* Rol. *qui alios refert, conſ. 50. n. 1. & 2. lib. 3.* Mantic. *dec. 251. n. 3.* Sed ſic eſt quod, vt ex ſuperius adductis patet, nihil, ex prædictis probauerunt nec circa quantitatem fructuum, nec circa tempus præciſum inundationis, nec circa expenſas, ne quod fructus ipſas ſuperent, quæ omnia illi tanquam actoribus in ſua exceptione probare incumbebat vt dixi, & ſic aut non adeſt pro-
5 batio, aut non eſt clara, nec liquida prout † oportet in Reo, quando auctor, vt in caſu noſtro plenè probauit ſuam actionem Oldr. *conſ. 106. n. 1. & conſ. 310. n. 2.* Fulg. *conſ. 177. n. 5.* Corn. *conſ. 8. n. 3. lib.* .. & fuit dictum coram R. Lugdunenſi in Elborenſi decimarum, *quæ eſt*
6 *inter recentiores, 219. p. 2.* Quia † in tali caſu Reus debet condemnari *l. 1. & 2. ff. de except.* Crau. *conſ. 226. n. 8.* Rota *dec. 628. n. 3. p. 1. diuerſ. & inter recentior. eſt dec. 618. n. 5. p. 2.* ex quibus ſequitur teſtes Dominorum de Dezza, cùm de prædictis nihil deponant, ſed potius de tempore poſt inundationem nempè ab anno 1598. in poſterum, nihil facere ad præſens dubiū, ſed ad reſeruatum in deciſ. 4. Februarij 1611. nempè ad quantum tempus illa infructuoſitas durauerit & quid inde reſultet: in quo articulo cùm de infructuoſitate de tempore inundationis iam conſtet, & ſic de extinctione cenſus iuxta conſtitutionem ſanctæ me. *Pij V.* volentes D. de Dezza, quod ab anno 1598. in poſterum redditus fuerit fructuoſus iſte fundus, prout in art. reſeruato etiam tunc, & iſto caſu onus hoc probandi incumbet quaſi fundamentum ſuæ intentionis ex iurib. ſupra allegatis, & cùm de illo diſputabitur conſiderabuntur depoſitiones iſtorum teſtium, & an ex illis probetur reddita fructuoſitas poſt annum 1588. & quid inde reſultet.

Et non ſolum circa prædicta teſtes DD. de Dezza deficiunt, ſed ex aduerſo habemus teſtes tàm primi quam noui examinis eccell. DD. de Ludouiſijs & conſortum concludentes, prout ſupra fuit d. quod fructus de d. tempore inundationis aut non fuerant recollecti, aut in parua quantitate, ita vt expenſæ illos ſuperauerint. Vnde poſſunt iſti teſtes concordari, vt illi DD. de Dezza intelligantur non deductis expenſis prout nec illi eas deducunt, quin etiam intelligantur de tempore ab anno 598. in poſterum prout ipſi deponunt Teſtes verò contrarij intelligantur de tempore inundationis, & deductis expenſis factis quæ fructus ſuperarunt prout ipſi teſtantur, & ſic reducantur ad concordiam, † prout de Iure reducendi veniunt 7
l. cùm tu. de teſtib. & ibi Doct. Rim. iun. *conſ. 344. n. 5.* Farinac. *de teſtib. q. 65. n. 37. & fuit dictum in Parmenſi ſtatur. 3. Decembr.* 1607 *coram* Sanctiſſ. D. N. tunc Rotæ Auditore.

Prædicta roborantur ex pluribus deductis in deciſione noni 1608. nempe ex fide libri Camplonerij Ciuitatis Rauennæ atteſtantis, quod bon. mem. R. P. D. Maluaſia ab anno 1593. fuit exemptus ab omni onere, & ſubſidio ad quæ alias rationes dictorum bonorum tenebatur, quia illa facta fuerant infructuoſa ratione prædictæ inundationis, & non eſt veriſimile, quod ſi ſaltem in parte iſta bona fructus reddidiſſent, quod etiam pro illa parte non fuiſſet ſolutum ſubſidium, ſed quia in totum fuerunt reddita infructuoſa fuerunt exempta etiam ab omni onere dicti ſubſidij ponderando illa verba ab omni onere, &c.

Quibus adſtipulatur alia fides Gubernatoris Rauennæ atteſtantis de ordine Legati vidiſſe dicta terrena, & inueniſſe illa infructifera in ſex partibus ex ſeptem, ſeptimam autem partem, quæ ſeminabatur, patiebatur taliter damnum ab aquis vt vix fructus illius aſcenderent ad expenſas neceſſariò faciendas.

Datur etiam alia fides ad eundem effectum R. P. D. Santarelli, qui de ordine *fel. record. Clem. VIII.* vidit ita terrena retulitque Sanctiſſimo illa vidiſſe in totum redacta infructuoſa per aquarum inundationes. Quāta autem fides adhibenda ſit prædictis iuribus fuit dictum in prædicta deciſione anni 1608.

Prædictis accedit hoc vnum quod mouere videtur pro excluſione recollectionis aliquorum fructuū ab anno 1593. vſque ad annum 1598. nempe liber Factorum R. P. D. Maluaſiæ in quo per totum illud tempus nulli fructus reperiuntur adnotati, quod eſt ſignum manifeſtum non fuiſſe recollectos.

Tandem non obſtant locationes factæ pro ſcutis trecentis annuis de quibus teſtes Dominorum de Dezza, cùm nec doceatur de illarum effectuatione, & vtcunque ſi non percutiunt tempus ab anno 1593. vſque ad annum 1598. prædictæ inundationis ad quod hodie dubium reſtringitur. Ex quibus ita fuit reſolutum.

R. P. D.

R. P. D. Vbaldo Romana ſocietatis Officij Luna 16. Decembris 1619.

SVMMARIA.

1 *Contractus iuratus, & camerali obligatione vallatus meretur executionem.*
2 *Inſtrumentū ſocietatis officij eſt executioni mandandū.*
3 *Inſtrumentum iuratum debet exequi etiam ſi adſit aliqua vſurarum ſuſpicio.*
4 *Dummodo vſura non ſit adeò patens, quæ tergiuerſari non poſſit.*
5 *Pactum de ſoluendo anticipatè fructus ſocietatis officij non eſt vſurarium.*
6 *Vſura non cadit niſi in contractu mutui.*
7 *Contractus ſocietatis officij eſt contractus innominatus.*
8 *Vſura non cadit in contractibus innominatis.*
9 *Anticipata ſolutio fructuum non eſt prohibita quando remanet aliquid commodi apud ſoluentem.*
10 *Anticipata ſolutio fructuum in contractu cenſus non eſt prohibita ſi apud ſoluentem remaneat aliquid vtilitatis.*
11 *Conſuetudo non poteſt contractum, alias vſurarium validare.*
12 *Vſura non conſiſtit in maiori, vel minori tempore. Sed eo caſu vſura eſſet vel maior, vel minor ibidem.*
13 *Societas officij habet implicitum contractum locationis, & conductionis.*
14 *Anticipata ſolutio penſionum non eſt prohibita in contractu locationis.*
15 *Pactum anticipatæ ſolutionis in ſocietate officij eſt loco pretij aſſecurationis, quod ſocietas non diſſoluetur intra tempus conuentum.*
16 *Aſſecuratio reducitur ad contractum emptionis, & venditionis.*
17 *Iuſtitia contractus non eſt metienda ab euentu.*
18 *Correſpectiui contractus dicuntur qui eodem tempore coram eodem notario, & teſtibus fiunt, & compatiuntur ad inuicem.*
19 *Vlterius. Hæc dictio eſt implicatiua præcedentium.*
20 *L. etſi §. 1. C. de vſur. procedit vbi fraudulenter aliquid in continenti reſtituitur abſque eo, quod aliquid commodi remaneat penes reſtituentem.*
21 *Pactum anticipatæ ſolutionis non reddit contractum cenſus vſurarium, & illicitum, ſed vitiatur, & non vitiat contractum.*

DECISIO CCCLXXXVII.

FVit contracta ſocietas officij ſcutorum quatuor mille auri ſtamparum durator per ſexdecim menſes, quæ D. Laurentus Perſicus habuit manualiter, & in contanti cum promiſſione ſoluendi fructus ad rationem duodecim pro centenario, & anno, & pro toto tempore dictorum ſexdecim menſium vnica ſolutione anticipatè D. Scipio Muratorius alter ſocius eodē contextu habuit, & recepit à Perſico manualiter, & in contanti ſcuta ſexcentum quadraginta pro dictis fructibus ſexdecim menſium, & cum aliis pactis, & conditionibus de quibus in inſtrumento.

Sed elapſo tempore ſocietatis, & relaxato mandato ab A.C. pro ſorte, & fructibus poſtea decurſis, & non ſolutis cauſa fuit introducta in Rota in gradu appellationis, & diſputato dubio Domini dixerunt mandatum fuiſſe iuſtum, & confirmandum.

Et quantum ad confirmationem ad effectum executionis nulla, vel modica videri poterat difficultas, cùm ſimus in contractu iurato, & obligatione came-
1 rali vallato, † & ideo meretur executionem Caſtr. *conſ.*
260. *n.* 4. *lib.* 1. Caſſad. *dec. vnic. n.* 1. *de mutu. petit.* Theſaut. *dec.* 26. *n.* 11. *& dec.* 253. *ſub num.* 4. fuit dictum *in Romana executionis contractus* 21. *May* 1594. coram Litta *in Romana executionis Laud.* 26. *Iun.* 1613. coram me *in Roman. pecuniaria* 11. *Decemb. eiuſdem anni*
coram R. P. D. meo Manzanedo, *& alys ſæpè*, & † in 2
ſpecie quod inſtrumenta ſocietatum officiorum ſint executioni demanda cauetur in Conſtitutione fel. rec. *Pÿ IV. in fin. in ordine* 160. & tantò magis accedente
iuramento, & dicta obligatione camerali, † quæ efficiunt vt non retardetur executio etiam ſi adſit aliqua 3
ſuſpicio vſurarum, dummodo † vſura non ſit adeò pa- 4
tens vt tergiuerſari non poſſit. *c. debitores. vbi* Doctor. *de iureiur.* Put. *dec.* 67. *in fin. lib.* 3. Surd. *conſ.* 327. *ſub n.* 14. *& ſeqq. lib.* 3. & fuit reſolutum *in Romana vſuraria prauitatis* 4. *Iulÿ* 1597. coram bon. mem. Peregr. *& ſecuta eſt* Rota *in dicta Romana executionis Laudi.* 1. *Decembris* 1613. coram me, *quæ eſt deciſio* 490. *p.* 2. *in recentior.* vbi de hoc plenè.

Sed vt dicebatur Domini exiſtimabant mandatum etiam fuiſſe iuſtum, nec in contractu ſocietatis de quo
agitur cadere vſuram, non † obſtante pacto de ſoluen- 5
dis anticipatè fructibus pro toto tempore ſexdecim menſium quo durabat ſocietas, cum ſubſecuta
ſolutione. Quia in primis † vſura non cadit niſi in 6
contractu mutui verè palliato, vt patet ex definitione vſuræ poſita per Abb. *poſt* Inn. *in Rub. extr. de vſur. & ibi* Bero. *n.* 33. de communi, & latiùs ſub *n.* 37. *verſ. ſed præmiſſis, tradit.* Dec. *in l.* 2. *§. creditum in* 3 *notab. in fin. ff. ſi cert. pet.* Abb. *conſil.* 62. *in fin. p.* 2. Aym. *conſ.* 145. *n.* 6. *&* 17. *cum alys per* Surd. *conſ.* 306. *n.* 7. *lib.* 3. Nauar. *in Manual. c.* 17. *n.* 206. *& conſ.* 32. *num.* 1. *de vſur.* Rota *apud* Seraph. *deciſ.* 1599. *n.* 3. *quæ eſt dec.* 197. *n.* 3. *p.* 2. *in recentior.* Sed iſte vel eſt verus contractus ſocietatis, prout communiter nuncupatur etiam in bullis ſum-
morum Pontificum ſuper ea editis, † vel eſt contra- 7
ctus innominatus, vt ſentit Azor. *inſtitut. moral. p.* 3.
lib. 9. *c.* 12. *&* 14. & correſpectiuus † non cadit vſura 8
quia non eſt lucrum quod ſorti accedat, ſed debita quædam compenſatio vtrinque facta Card. Mantic. *de tacit. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 29. Bald. *in l.* 1. *n.* 33. *C. de ſum. trinit.* Fuit dictum in dicta Romana executionis laudi 2. Decembris 1613. coram me, & certè non eſt mutuum in omnem euentum reperi poſſit. *l.* 2. *in princ. vbi* Doctor. *ff. ſi cert. pet.* ſed in hoc contractu pecunia amittitur à ſoluente cùm intra tempus ſocietatis præſcriptum moritur.

Non obſtat conuentio de ſoluendis fructibus anticipatè, & eorum ſolutio pro ſexdecim menſibus. Quibus non inde ſequitur fuiſſe contractum vſura-
rium. Primò quia † ſolutio anticipata fructuum ab- 9
ſolutè non eſt prohibita maximè quando aliquid vtilitatis, & commodi remanet apud ſoluentem vt probat text. in l. qui in futurum, & ibi Angel. Albert. Iaſ. Iacobin. de S. Georg. *& alÿ, ff. de pact. & in l. qui Roma in princ. vbi* Gloſ. *in verb. creditori, & in verb. obtulerit verſ. quid ergo* Bartol. *ſub n.* 3. Alex. *n.* 6. *vbi de communi* Iaſ. *n.* 18. *& ſub n.* 21. *& ſeqq. & ſenſit* Rota *in Bononienſi cenſus* 24. *Apr.* 1600. & in eadem cauſa 26. Iunij eiuſdem anni coram bon. mem. Cardin. Pamphil.
† quæ deciſiones loquuntur in contractu cenſus, & 10
ſic in fortioribus terminis, & ſecuta eſt etiam Rota in Romana retractus, ſeu prælationis 2. Aprilis 1618. corā R. P. D. meo Dunozet. in hoc verò cōtractu ſocietatis officij talem anticipatam ſolutionem fructuum ſaltem pro ſex menſibus nemo dubitat eſſe permiſſam.

Nec dicatur id eſſe ex conſuetudine, quæ nō debet extendi ex allegatis. Quia non admittebatur hoc eſſe
ex conſuetudine tantum inductum † quæ non poſſet 11
contractum aliàs vſurarium validare. *cap. quia in omnib. & ibi* Gloſ. *in verb. multi. de vſur. cap. inter dilectos,*

de

de exceſſ. præfat. fuit dictum *in vna Romana ſocietatis 2. Iun.* 1570. *coram* Card. Lancellotto ſeniori *quæ eſt dec.* 193. *n.* 1. *p.* 1. *diuer.* cum alijs allegatis per Moder. *de Commerc. q.* 1. *n.* 306. Et ad omne peius eſſet contractus iniuſtus, & non vſurarius vt per Nauar. *conſ.* 19. *verſ.* eſt etiam in vſu, de vſur. licet in caſu noſtro neque etiam adſit iniuſtitia, vt infra patebit.

Et quicquid ſit de hoc ſatis eſt quod ſicuti licita eſt anticipata ſolutio pro ſex menſibus iure non repugnante vt ſupra dictum eſt ita nec vſuraria dicenda eſt ſi fiat pro maiore tempore, præſertim concurrentibus
12 quæ proximè dicentur, cùm vſura † non conſiſtat in maiori, vel minori tempore, ſed ſulum vno caſu eſſet maior, alio verò eſſet minor vſura vt benè conſiderant RR. Patres Pœnitentiarij Baſilicæ S. Petri in verò ſuo in caſu ſimili, ſibi figurato, cuius voti copia data fuit & placuit Dominis.

13 Secundò quia † in iſto contractu ſocietatis officij adeſt implicitus contractus locationis, & conductionis, officialis enim facit participem eum qui dat pecunias, pro rata parte fructuum officij, ſed quia illi fructus ſunt incerti, ipſe officialis conducit dictam ratam partem ad rationem duudecim, vel minoris ſummæ pro centenario ad euitandum laborem computorũ vt dixit Rota *in vna Romana ſocietatis* 29. *Ian.* 1609. *coram* Illuſtr. Cardinale Mellino, *& ita declarat* Boccac. *de ſocietat. offic. p.* 1. *num.* 18. 108. 204. *&* 206. vbi dicit pro fructibus officialem, & fideiuſſores teneri ex conducto, *l. ſi in lege, § colonus, verſ. item ex conducto ff. locat.* cùm ſimilibus & ibidem traditur formula inſtrumenti ſocietatis cùm d. conductione ratæ fructuum pro-
14 vt etiam firmatur per Azor. *d. p.* 3. *lib.* 9. *c.* 8. In † conductione autem certum eſt non eſſe illicitam, vel vſurariam anticipatam ſolutionem penſionum iuxta not. *in l. A. e de. C. locat.* Bal. *conſ.* 316. *ad euidentiam, n.* 2. *lib.* 3. Gambar. *tract. de legat. lib.* 6. *q.* 26. *n.* 601. *& ſeqq.* eſt vſu receptum in Vrbe, & alijs in locis.

15 Tertiò quia † tale pactum anticipatè ſolutionis eſt loco pretij aſſecurationis non diſdicendi ſocietatem intra tempus conuentum vt tradit Nauar. *d. conſ.* 29. *verſ.* eſt etiam in vſu de vſur. Et aſſecuratio reducitur
16 † ad contractum emptionis, & venditionis vt per Leſ. *de iuſtit. & iur. lib.* 2. *c.* 28. *dubit.* 4. quo pretium ſtatim ſoluitur vt benè deducitur, in dicto RR. patrum Pœnitentiariorum.

Excluſa autem vſura facilius dictum pactum purgatur ab iniuſtitia ex correſpectiuitate tum aſſecurationis non diſdicendi ſocietatem intra ſexdecim menſes, & non transferendi in alium periculum vitæ, tum maximè ex donatione ſortis ad fauorem hæredum Perſici ſi ipſe decedet intra dictum tempus adeò vt Scipio duorum vitæ periculum, ſubierit videlicet propriæ, & ipſius Perſici.

Et licet caſus non euenerit duplicis iſtius periculi,
17 cùm nec Perſicus nec Scipio obierint tamen † non eſt metienda iuſtitia contractus ab euentu. *l. ſi idem cum eodem § fin. cum ibi not. per* Bal. & Caſtr. *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Bart. *in l. inter ſtipulantem, § Sacram. n.* 7. *ff. de verb. oblig. cum alijs allegatis.*

Quæ tantò magis procedere videbantur quia ſocietas fuit contracta ſuper officio reali, ſpectante ad ipſum officialem, & recipientem pecunias, & cùm ipſo officij domino, & quidem peritiſſimo, & maximè in eiuſmodi negotijs verſato.

Non obſtant quæ dicuntur contradictam donationem factam filijs Perſici quaſi ea ſit extrinſeca à contractu ſocietatis, & ideo non ſit eius habenda ratio
18 ad iuſtificandum contractum. Quia † cùm eodem tempore, coram eodem notario, & teſtibus in eodem inſtrumento ſit facta donatio, comparatiuè ſe cùm ſocietate correſpectiua cenſenda eſt iuxta latè tradita per Menoch. *præſumpt.* 12. *n.* 4. *& ſeqq. lib.* 6. Præſertim attenta illa dictione. Vlterius de qua in hac parte inſtrumenti, † quæ eſt implicatiua præcedentium *l. ſi vltra. C. de fideiuſ.* Bart. *in l. qui ita in fin. ff. de dot. præleg.* 19
Dec. *conſ.* 423. *n.* 4.

Nun obſtat quod dicitur non fuiſſe ſoluta integra ſcuta quatuor millia, quia contrarium apparet ex lectura inſtrumenti in quo Notarius aſſerit Perſicum à Scipione habuiſſe ſcuta quatuor millia manualiter, & in contanti provt benè conſiderat Rota in dicta deciſion. Bononienſi cẽſus coram Cardinale Pamphilio.

Nec facit abſurdum ex aduerſo deductum quod ſi permittatur anticipata ſolutio per ſexdecim menſes, eadem ratione pro pluribus annis videatur permittenda, & ſic euenire poſſet caſua vt modicum ſortis remaneat penes accipientem pecunias ad ſocietatem. Quia vltra quod non ſumus in tali caſu qui ſi eueniret Rota tunc conſulta qui iuris eſſet reſponderet, dici poſſet permitti ſolutionem fructuum anticipatam, qui non pertingant ad quartam partem ſortis, nam ſi pertingerent fortè contractus videretur ſaltem iniuſtus vt firmant RR. Patres Pœnitentiarij in voto de quo ſupra.

Tandem nec obſtat *l. eos, §.* 1. *vbi* Caſt. *n.* 4. *C. de vſur.*
Quia Dominis placuit reſponſio. Quod † ille text. & 20
Caſtr. intelliguntur vbi fraudulenter aliquid in continenti reſtituitur abſque eo quod aliquid commodi remaneat pænes reſtituentem, ſecus verò quando pænes ſoluentem fructus, vel vſuras anticipatè remanet magnum commodum provt in caſu noſtro ex ſupra deductis, provt in puncto reſpondit Rota in dicta Bononienſi Cenſus 24. Aprilis 1600. coram Cardinale Pamphilio, in qua etiam reſpondetur *ad l. qui ſic ff. de ſolut.*

Vltra quod *Caſtr.* loquitur in vſura prohibita, qualis non eſt anticipata ſolutio fructuum in ſocietate officij ex præfatis.

Et ideò non applicatur etiam Honded *conſ.* 135. *n.* 32. *lib.* 2. cum alijs allegatis, qui loquuntur in cenſu in quo anticipatæ ſolutiones prohibentur per bullam *fel. recor. Pij V.* Et nihilominus etiam in cenſibus alias
Rota ſenſit † tale pactum anticipatæ ſolutionis non 21
reddere contractum illicitum, & vſurarium, ſed potius in omnem euentum pactum ipſum annullari, *vt in dicta Bononienſi cenſus* 26. *Iunij* 1600. *coram* Cardinale Pamphilio *in Romana Caſalis Rutalaria* 7. *Nouemb.* 1575. *coram tunc* Decano, *& nuper in Romana retractus ſeu prælationis* 1. *April.* 1518. *coram* R. P. D. meo Dunozetto. Et ita fuit deciſum.

R. P. D Vbaldo Romana Cenſus Lunæ 19. *Februarij* 1618.

SVMMARIA.

1 *Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum acquiritur per vnicam ſolutionem.*
2 *Maximè concurrentibus adminiculis.*
3 *Tutor non poteſt conſtituere aliquem in quaſi poſſeſſione exigendi per actum fictum ſecus per actum verum ſolutionis.*
4 *Metus iuſtus non reſultat ex mandato iudicis procedentis cum cauſa cognitione.*
5 *Soluens ſine proteſtatione, non dicitur coactè, & metu mandati ſoluere.*
6 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi non datur in cenſu extincto.*
7 *Vniuerſitas, & congregatio hominum quomodo debeat citari.*

8 *Diſdicta cenſus debet fieri vſufructuario de cuius intereſſe principaliter agitur.*
9 *Depoſitum non liberum non ſuffragari.*
10 *Habens correum principaliter, & in ſolidum obligatum non tenetur dare cautionem.*
11 *Exceptio extinctionis cenſus non impedit manutentionem ſi ſit turbida.*
12 *Venditor cenſus nulliter impoſiti, ſi promittat impoſitionem eſſe validam, aliàs vult teneri ad damna, & intereſſe, tenetur ſoluere fructus loco damnorum, & intereſſe.*
13 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi cenſus non impeditur per ſententiam, qua declaratum fuit fructus non deberi, ſi ab ea fuit appellatum.*
14 *Minori datur reſtitutio aduerſus ſolutionem factam à Tutore.*
15 *Intellige ſi conſtet de læſione.*

DECISIO CCCLXXXIX.

DOmini dixerunt mandatum de manutenendo
eſſe concedendum Alexandro in quaſi poſſeſſio-
ne exigendi fructus cenſus de quo agitur, quia de
quaſi poſſeſſione conſtat ex ſolutione ſcutorum cen-
tum viginti ſex eidem Alexandro facta pro nouem
ſemeſtribus in vim ordinis directi Ioanni Rotulo, &
ſubſcripto à R.P.D. Santarel. tutore Aurelij Rodul-
phi hæredis Aurelij ſenioris, qui fideiuſſit pro d.cen-
ſu, & eius fructibus perſoluendis ad fauorem d.Alex.
1 per quam † ſolutionem quamuis vnicam Alex. fuit
conſtitutus in quaſi poſſeſſione exigendi Abb. *in cap.*
cum Eccleſia Sutrina *num.*23.*& ibi* Rip.*n.*53.*de cauſ.*
poſſeſſ.& propr. Rom. *conſ.*311.*n.*6.*& paſſim* Rota *ſe-*
quitur vt apud Seraph.*dec.*436.*n.*1.*& dec.*1411.*n.*2.*&*
fuit dictum in Romana cenſus 26. *Apr.*1596.*coram* b.
m. Cardin. Pamphilio, *& in Cuſentina penſionis* 4. *Maij*
1616.*& in eadem* 12. *Februarij currenti coram me, &*
alias ſæpè præſertim † cùm d.ſolutio recipiat admini-
culú tum ex præfata obligatione Aurelij ſenioris tum
2 ex ſuſceptione termini facta per procuratorem tuto-
ris coram A. C. tum demum ex ordine tutoris de quo
ſupra, partita Banchi Ioannis Rotuli de dicta ſumma
ad debitum Hæredum Aurelij, & ex quietantia Ale-
xandri per priuatum chirographum, & per publicum
inſtrumentum vt fuit conſideratum in vna Foroli-
uienſi cenſus 3. Iunij 1589. coram Orano, & in *dec.*
Seraph.436.*n.*1. & ideò eſt concedenda manutentio
§. hodie inſtit. de interd.& firmatur in dicta Foroli-
uienſi cenſus coram Orano, & in d.Romana cenſus,
coram Cardinale Pamphilio.

3 Non obſtat quod tutor † non potuerit conſtituere
Alexandrum in quàſi poſſeſſione ſine conſenſu pupil-
li, quia fuit reſponſum quod hoc procederet in actu
ficto puta per conſtitutum, ſecus per actum verum ſo-
lutionis, vt hic factum fuit dando ordinem Banche-
rio vt ſolueret prout ſolutum fuit. Alex. *in l.*1.*in prin.*
*n.*90.*& ibi* Rip. *n.*67.*in fin.* Soc. iun. *n.*162.*ff.de acq.*
poſſeſſ.& ſequitur Rota *apud* Cantucc. *dec.*93. *n.*10.*&*
*ſeqq p.*2.*diuerſ.*

Nec refragatur quod ſolutio fuerit facta metu man-
4 dati, quia † mandatum Iudicis, quod præuia cauſæ
cognitione emanauit non inducit iuſtum metum *l. ſi*
mulier, ff. de eo quod met. cauſ. & in terminis cenſus fuit
dictum in d.Foroliuienſi cenſus coram Orano & in alia
Romana cenſus 16. Iunij 1586. coram b. m. Gypſio,
5 vbi † quod ſoluens ſaltem proteſtari debuiſſet de me-
tu, & iura ſua, ſi quæ habebat, omni meliori modo il-
læſa conſeruare vt etiam præſupponitur in *dec.* 11.
Achil. *de penſion.* & Put.*dec.*293.*lib.*2. ſecundum vlt.
impreſſ, quod hic factum non fuit nec in ſolutione,
nec in ſuſceptione termini, quæ nec etiam dici poteſt
coacta, cùm iudex, qui mandatum relaxauerat non co-
geret ad confitendum ſed ad ſoluendum, vt dicitur
in d.Imolenſi cenſus coram Orano.

Nec releuare viſa eſt allegata extinctio cenſus † quæ 6
impedit manutentionem ex allegata deciſione in
Romana cenſus Februar. 1615. coram R.P.D. meo
Manzanedo, quia de vera, & expreſſa extinctione non
docetur per actum retroſimilem prout doceri debet
Rota *dec.*187.*p.*1.*diuerſ.* Seraph.*deciſ.*890.*n.*1.& pro-
vt docebatur in d. Romana cenſus proximè allegata
in qua apparebat per inſtrumentum de retrouendi-
tione, & extinctione. Et fuerat in vim mandati relaxa-
ti pro ſorte, & fructibus facta exactio plurium pecu-
niarum, & inducta cenſus reſolutio, & ſors ceciderat
in debitum à die relaxati mandati ex ibi allegatis, nec
docetur de actu æquipollenti retrouenditioni, ſeu ex-
tinctioni.

Nec aſſerta intimatio facta ſocietati Sanctiſſ. Sacra-
menti hæredi proprietariæ, & depoſitum ſcutorum no-
naginta ſeptem millium pretij Caſtri cenſui ſuppoſi-
ti ab emptore Caſtri factum videbatur ad hunc effe-
ctum ſuffragari, nam intimatio fuit facta ſocietati do-
mi dimiſſa copia, nec conſtat quod ſocietas haberet
domum, & † vlterius debebat fieri contra eam repre- 7
ſentantes in congregatione facta in loco ſolito iuxta
Bar. *in l. vltim. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.* Seraph.*dec.*
1028.*n.*2. Et in omnem euentum † illa non fuit facta 8
Alexandro vſufructuario de cuius intereſſe principa-
liter agebatur, tum quia fructus, qui ad eum ſolum
ſpectabant, non currunt amplius poſt diſdictam, tum
quia cenſus fuerat ab ipſomet vſufructuario emptus
abſente hærede proprietario, & ſibi vſufructuario
fuerunt promiſſi fructus eius vita durante, & ipſe
promiſit cenſum retrouendere facta intimatione per
bimeſtre ante iuxta formam bullæ, vt apparet ex lectu-
ra inſtrumenti, & ideò præfata intimatio facta ſocie-
tati nullo modo afficit Alexandrum iuxta notata *in l.*
de vnoquoque ff. de re indic. Depoſitum verò non fuit
purum, ſed cum conditione dandi idoneam cautionẽ
de reſtituendo, & certum eſt † depoſitum non liberum 9
non ſuffragari Bart. *in l. ſi ſoluturus, n.*5.*ff. de ſolut.* Bal.
*in l. acceptam, n.*34.*in fin. C. de vſur.* Menoch. *de arbitr.*
caſu, 232.*n.*32. Rota in vna Romana cenſus 2. April.
1607. coram R.P.D. meo Manzanedo, & in vna Bono-
nienſi pecuniaria 17. Nouembr. præfati coram me, &
aliàs ſæpius.

Vltra quod † nec Alexander videbatur teneri ad 10
dandam cautionem cùm haberet Aurelium vti prin-
cipalem, & principaliter obligatum ex allegatis in vna
Ianuenſi cenſus 29. Ianuarij 1617. coram R.P.D meo
Dunozet ex quibus negari non poteſt quin verè
cõſtet de dicta extinctione cenſus, vel ea reddatur ſatis
turbida, † & ſic ſit remittenda ad petitorium, & ſic 11
non impediat manutentionem donec de ea diſcutia-
tur Caputaq. *dec.*322.*p.*1. & fuit dictum in dicta Ro-
mana cenſus coram Cardinale Pamphilio.

Non obſtat decretum Congregationis Baronum in
quo dicitur amplius fructus non currere in præiudi-
cium venditorum, & emptor caſtrorum. Quia præter
id, quod præſupponit depoſitum, & intimationem le-
gitimè factam, quod non applicatur reſpectu Alexan-
dri ex ſupra deductis, in eo etiam reſeruantur expreſ-
sè iura creditoribus contra fideiuſſores tàm pro fru-
ctus, quàm pro damnis, & intereſſe. Minus obſtat ex-
ceptio nullitatis impoſitionis cenſus, ex eo quia fue-
rit impoſitus ſuper re iuriſdictionali, quia ex lectura
inſtrumenti apparet eum fuiſſe impoſitum non ſuper
iuriſdictione Caſtri tantum, ſed ſuper eius membris,
iuribus, & pertinentiis vniuerſis. Et quicquid ſit de
hoc certum eſt quod venditor cenſus promiſit impo-
ſitionem cenſus fuiſſe validam, alias in caſu inuali-
ditatis teneri voluit ad damna, & intereſſe vt legitur
in

12 in inſtrumento cenſus † vnde ſemper remanet obligatus ad fructus; qui ſuccedunt loco damnorum, & intereſſe Seraph. *dec.* 383.*n.*6. & fideiuſſor acceſſit & ſe obligauit pro omnibus, & ſingulis per venditorem promiſſis vt etiam legitur in inſtrumento fideiuſſionis.

Non obſtat quod per ſententiam fuerit declaratum
13 fructus cenſus non deberi, † quia eius effectus fuit per appellationem ſuſpenſus, & interim non debet impediri manutentio. Cæſ. de Graſſ. *dec.*4.*n.*4 *de conſ. poſſ. & propriet.* & fuit dictum *in Mediolanenſi penſionis* 12. *Decembr.* 1610. *coram* bon. me. Cardinale Pamphilio, *in Bononienſi cenſus*, 25. *Iun.* 1605. *coram* Reuerendiſſ. D. meo Damaſceno, *in Forolinienſi cenſus coram* Otano *ſupra allegata, & alibi paſſim.*

14 Denique non obſtat † quod minori detur reſtitu-
15 tio aduerſus dictã ſolutionem à tutore factam, † Quia hoc procederet ſi conſtaret de læſione, *l. quod ſi minor*, §. 1. *ubi niſi aut manifeſta circumſcriptio ſit. ff. de minor.* Quæ in hoc caſu pendet à prætenſa extinctione, vel nullitate cenſus, quæ ſunt turbidæ, & reiiciendæ ad petitorium ex ſupradictis.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. Dunozetto Romana prælationis Vener. 10. May 1619.

SVMMARIA.

1 *Retrahens non acquirit fructus à die motæ litis, ſed à die ſolutionis, & vel effectualis depoſitionis pretij.*
2 *Emptor volens emptionem effectuare non conſtituit venditorem in mora niſi poſt factam realem pretij oblationem.*
3 *Actor, qui in libello dicit ſeparatum ſoluere debet facere quod obtulit antequam iudex veniat ad condemnationem.*
4 *Sententia, quæ iuſtificatur non poteſt ſuſtineri.*
5 *Fructus pendentes tempore venditionis prædij faciunt partem pretij, & illud augent.*

DECISIO CCCXC.

CVm in ſententia lata extra Rotam ſuper iure retractus vigore diſpoſitionis bullæ *Pij V.* ſuper cenſibus fuiſſet condemnatus D. Caſſianus ad reſtitutionem fructuum præceptorum à die emptionis dedi dubium an d. ſententia quo ad condemnationem fructuum eſſet confirmanda, vel reuocanda.

Et Domini quo ad fructus, qui non extabant de tempore venditionis reſponderunt eſſe reuocandam. Ratio Dominorum fuit † quia in iudicio retractus fructus nõ debẽtur à die motæ litis, niſi facta oblatione conſignatione, & depoſito ſine quib. actio ad lucrandos fructus non quæritur. Tir. *de retract. conuent.* §. 4. Gloſ. 6. *n.* 4. Lup. *de vſur. comm.* 2. §. 4. *n.* 107. *verſ.* ſed quantum ad lucrandos fructus Bal. *conſ.* 27. *n.* 4. *lib.* 2. Milanenſ. *dec.* Sicil. 4. *n.* 102. Rot. *Bononien. dec.* 43. *n.* 61.

2 Et regulare eſt in emptore, † qui vult effectuare emptionem, & conſtituere venditorem in mora quod non ſufficit verbalis oblatio pretij, ſed requiritur realis *l. qui decem*, §. *idem reſpondit. in fin ff. de ſolu.* Bar. in *l. Præt.* §. *ſi quis paratus, ff. de oper. non. nunc. cum aliis per* Ioſeph. Lodouic. *dec. Peruſ.* 105. *n.* 1. *p.* 2. Licet igitur ſorores de Rubeis vigore ceſſionis cenſus acquiſiuiſſent ius retractus, tamen cùm de tempore moti iudicij Caſſianus ſoluiſſet plures pecuniarum ſummas iuxta formam ſuæ obligationis diuerſis creditorib. venditoris vineæ ne dum non depoſuerunt tunc, ſed nec etiã aliqua oblatio realis facta fuerit multo minus d. ſententia ſuſtineri poteſt ex not. per Anch. *in c. conſtitutus. n.* 5. *verſ.* 2. *not. de reſtit. in integr.* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. Gloſſ. 17. *n.* 8. *verſ.*

Petrus Anch. qui voluerunt † actionem poſtquam in libello dixit ſe paratum ſoluere, antequam iudex deueniat ad condemnationem teneri facere quod obtulit. 3

Nec viſum fuit poſſe iuuari iſtas ſorores depoſito ſcutorum ſeptuaginta facto coram Magiſtratu viarum, quia omiſſo quod illud non contineret integrum pretium ſolutum per Caſſianum ante motum iudicium coram A. C. placuit reſponſio quod illud fuit factum in alio iudicio, & ex alia cauſa, & non fuit reproductum in hoc: vnde intrat concluſio in Rota receptiſſima † quod ſententia ex actis non iuſtificata ſuſtineri non poteſt. 4

Et ideò non obſtat quod de ſtilo Rotæ in omni iudicio fieri ſoleat condemnatio in fructibus à die litis motæ pro re fructifera petita. *l.* 2. *C. de fruct. & lit. expenſ.* Caputaq. *dec.* 27. *p.* 2. Quia non potuit Ioſephus dici conſtitutus in mala fide, quouſque ſorores, prout tenebantur feciſſent iudicio actuale depoſitum, quod debuit præcedere ſententiam ante autem factum dictum legitimum depoſitum dictus Ioſephus tanquam bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos ex vulgaribus iuris regulis.

Et ita concluſum pro iniuſtitia ſententiæ quo ad condemnationem fructuum exceptis tamen pendentibus, qui debentur ſororibus, quibus ius retractus competere firmatum fuit. † Quia partem pretij fecerunt, pretiúmque auctum fuit illorum contemplatione *l. Iulianus*, §. *ſi fructibus. ff. de act. emp.* Seraph. *dec.* 177. Theſaur. *dec.* 83. *per tot.* 5

R. P. D. Ottembergo Romana Cenſus de Valentinis Luna 7. Maij 1607.

SVMMARIA.

1 *Quaſi poſſeſſio in remedio retinendæ tranſit paſſiuè in hæredes, & alios ſucceſſores.*
2 *Dummodo dicti hæredes, vel alij ſucceſſores, poſſideant.*
3 *Poſſidens cenſetur rem poſſidere cũ ſuo onere, & cauſa.*
4 *Poſſidens fundum cenſitum tenetur ſoluere fructus cenſus decurſos tantum dum poſſidet.*
5 *Poſſeſſio domus non dicitur realiter relaxata niſi conſignentur claues.*
6 *Poſſidere præſumitur qui facit quominus poſſideat.*
7 *Si tamen dolo deſiit poſſidere.*
8 *Qui ab initio fecit ne poſſidere inciperet habetur pro poſſeſſore.*
9 Lim. *in interdictis in quibus pro poſſeſſore habetur in tantum qui dolo deſiit poſſidere.*
10 *Dolus in dubio non præſumitur.*
11 *Interdictum retinendæ conceditur etiam contra turbatorem non poſſidentem.*
12 *Turbare is dicitur, qui prætendit ſe habere ius propter quod poſſeſſor impediatur.*
13 *Conditio ante purificationem nihil ponit in eſſe.*
14 *Quaſi poſſeſſio exigendi non probatur ex ſolutione facta metu mandati cum proteſtatione.*
15 *Metus iuſtus non infertur ex mandato iudicis relaxato prævia cauſa cognitione.*

DECISIO CCCXCI.

HÆredes b. m. Cardin. Dezzæ prætendebant mandatum de manutenendo in exigendo cenſu

impoſito ſuper domibus Balthatazaris Turini contra
Cæſarem Valentinum, qui eas emerat, & cenſum in ſe
ſuſceperat. Propoſito itaque dubio de conſenſu patrum
extra Rotam negatiuè fuit reſolutum.

Præcipuum enim fundamētum hæredum cōſiſtebat
1 in illa iuris cōcluſione, † quod in interdicto retinēdæ
quaſi poſſeſſio trāſit paſſiuè in hæredes ſiue alios ſuc-
ceſſores, quia ius metimur ex parte agētis, quod non
mutatur ex mutatione perſonarū Guid.Pap. *dec.*629.
Ægid.*conſ.*21. *circa med.verſ.*3. quod Martinus poſſi-
debat illam domum Gyg. *de penſion. q.*47. *n.*10. *verſ.*
ſciendum eſt, Put.*dec.*151.*lib.*3.Rota *in Rom.cenſus* 8.
*Febr.*1577.*coram* b.m.Oriolenſi, *quæ eſt diuerſ.*99.*p.*1.
*n.*11.*&* *in alia Rom.cenſus* 6.*Nouembr.*1606.*coram* R.
P.D.Decano.

De quaſi poſſeſſione autem hæredum conſtabat ex
publico inſtrumento ſolutionis ſexcentorum ſcuto-
rum factæ per petium Hieronymum Fabium procu-
ratorem Turini, cuius mandatum exhibeatur *in ſumm.*
*n.*3.ad manus Martinez procuratoris hæredum.

Sed hoc in præſenti caſu non videbatur ſufficere
2 ad effectum obtinendi in hoc interdicto nam, † quod
dicitur poſſeſſionem tranſire paſſiuè in ſucceſſores
hoc intelligendum eſt de ſucceſſoribus poſſeſſoribus,
arg.*l.ſi mulier.*§.*qui poſſeſſionem.ff.de eo quod met. cauſ.*
3 illi enim † dicuntur poſſidere cùm ſua cauſa, & onere
cum quibus res tranſit Rom. *conſ.*73.*n.*5.*& ſeq.* Soc.
*conſ.*119.*n.*1.*vol.*1.Dec.*conſ.*284.*n.*1.

Hoc enim interdictum eſt conceptum in rem, *l.*1.
*in fin.ff.de interd.*Nam, & ſi conſtituens cenſum eiuſ-
que hæredes etiam perſonali actione conueniri poſ-
4 ſint; tamen tertius tantum eſt † obligatus cenſum
ſoluere dum eſt eiuſdem rei poſſeſſor *l. fin.* §.*fin.ff. de*
contr.empt. Ægid.*d.conſ.*21.*circa med.*Cou. *var.reſ.lib.*
3.*c.*7. verſ. hinc etiam deducitur Valentinus autem
nunquam poſſedit domos de quibus agitur.

Nec ad hoc quicquam facit relaxatio poſſeſſionis
per Turinum venditorem de anno 1602. 22.Aprilis.
5 † quia fuit ſolummodo verbalis non conſignatis cla-
uibus l.clauibus, & ibi Bart.*ff.de contr.empt.*Soc.Sen.
*conſ.*13.*n.*15.*lib.*4.Afflict.*dec.*299.*in fin.*Menoc. *de re-*
*tin.rem.*3.*n.*569. Quin etiam tunc non poterat fieri
relaxatio per Turinum cùm eo tempore domus, earúm-
que Penſiones eſſent ſequeſtratæ à Franciſco Marti-
nez, qui demum poſt tres menſes ſequeſtra reuocauit
ne intimata quidem Valentino reuocatione.

Nec obſtat quod dicitur per Valentinum ſtare quo
6 minus poſſideret, † ideoque pro poſſeſſore habendum
eſſe *l.qui dolo ff.de reg.iur. c.pro poſſeſſore eod. tit. lib.*6.
7 illa † enim iura loquuntur in eo, qui dolo deſiit poſ-
ſideret.

8 Et quamuis † idem dicendum videatur in eo, qui
ab initio fecit ne poſſidere inciperet *l.*1.§.*nunc quæri-*
mus, verſ.ſane quæſtionis ff. ſi quis omiſſ.cauſ.teſt.l.etiam
§.*item is qui dolo.ff.de petit.hæred.*Tamen quicquid ſit
9 in aliis iuris articulis † hoc locum non habet in in-
terdictis in quib. pro poſſeſſore habetur non is qui ab
initio poſſidere non vult ſed is qui dolo deſiit poſſide-
re, *l. nemo in ſociis* 68.*in fin.ff.pro* Soc.*l.*1.*ff.quor.bonor.*
*l.*1.§.*quod ait Prætor.ff.quor.legat.l.*1.§.*dolo autem ma-*
*lo, ff. ſi quis omiſſ.cauſ.teſtam.l.*1.§. *vtrum autem, verſ.*
ſufficis enim.ff.ſi quid in fraud.patr.

10 Nec etiam probatur vllus dolus Valentini, † qui
dolus in dubio non præſumitur.*l.merito ff.pro* Soc.

11 Nec applicari videbatur quod † hoc interdictum
concedatur quoque contra turbatorem non poſſiden-
tem Bart.*in l.*1.§.*hoc interdictum n.*1.*ff.vt poſſid.*Barbat.
*conſ.*25.*n.*1.*lib.*4.Alex.*conſ.*156.*n.*2.*lib.*2. Abb.*in c.au-*
12 *dita, n.*4.*de reſtit. ſpol.* Nam † is demum turbare dici-
tur, qui ſaltem prætendit habere aliquod ius propter
quod poſſeſſio impediatur Alex. *d.conſ.*136.*n.*7. Va-
lentinus autem nullum ius prætendit propter quod
hæredes non poſſint vti eadem libertate circa exactio-
nem cenſus qua potuiſſent vti antequam eundem
cenſum Valentinus in ſe ſuſcepiſſet.

Minus placebat Dominis ſecundum fundamentum
principale hæredum quo erat poſitum in geminata
accollatione Domini Valentini videlicet tempore
contractus emptionis, & mandati executiui contra
illum relaxati: nam accollatio non facit Valentinum
poſſeſſorem, nec turbatorem, ideóque quo ad manda-
tum de manutenendo nihil operatur ſed prius agen-
dum eſt via ordinaria vt declaretur Valentin. obliga-
tus ad ſolutioné cenſus ex illa ſuſpicione, ſeu accolla-
tione, præterquam quod accollatio plures patitur diſ-
ficultates. Prior enim accollatio vel potius promiſſio
de accollando facta fuit ſub multis conditionibus,
† quæ antequam purificatæ ſint nihil ponūt in eſſe, *l.* 13
qui hæred.ff.de cond.& demon.l.cedere diem, de verb.ſign.

Accedit quod iſta accollatio facta eſt cum Turino,
& non cum hæredibus, & licet ex vi obligationis ca-
meralis comprehendantur in promiſſione omnes illi
quorum intereſſe poteſt tamen hoc intelligitur vali-
da exiſtente venditione, quæ eſt cauſa propter quam
dicta accollatio facienda erat.

Quod attinet ad poſteriorem accollationem cum
ſuſceptione termini, illa fuit facta metu mandati, &
cùm proteſtatione, † quo caſu non probatur quaſi 14
poſſeſſio etiam ex numeratione Caput.*dec.*330.*p.*2.*n.*
1.Achill.*dec.*11.*de penſion. n.*2. *Et fuit d.coram* b.mem.
Card.Lancellotto *in cauſa Lucana penſionis* 4. *Iunij*
1574.*quæ eſt diuerſ.*196.*p.*1.

Non obſtat deciſio in Forolitienſi cenſus 5.Iulij
1589.coram b.m.Orano, in qua fuit tentum quod ex
petitione dilationis ad ſoluendum colligitur ſponta-
nea cònfeſſio debiti, & quod iudex non ad confiten-
dum, ſed ad ſoluendum cogit, & † mandatum iudicis 15
prænia cauſæ cognitione emanatum non inducit iu-
ſtum metum, *l.ſi mulier ff.de eo quod met.cauſ.*

Quia ibi non fuerat facta proteſtatio. Accedit quod
hoc mandatum die 16. Iunij 1604. fuit per Rotam
declaratum nullum coram b.m.Penia.

R. P. D. Penia Romana cenſus Mercurij 4.
Martij 1611.

SVMMARIA.

1 *Poſſeſſio cedentis non tranſit ad ceſſionarium.*
2 Lim.*in incorporalibus in quib. ceſſionarius debet ma-*
nuteneri, ex poſſeſſione cedentis.
3 *Ceſſio in incorporalibus idem operatur quod traditio.*
4 *Confeſſio, & agnitio debiti facta per vnum ex obliga-*
tis in ſolidum nocet aliis.
5 *Obligatus in ſolidum reſpectu perſonæ cui ſe obligauit*
eſt in omnibus, & per omnia principalis.
6 *Factum principalis nocet fideiuſſori.*
7 *Solutio facta à principale liberat fideiuſſorem.*
8 *Fideiuſſor cenſetur ſubrogatus loco principalis.*
9 *Interruptio præſcriptionis facta cum principali non*
nocet fideiuſſori.
10 *Nec conſtituit fideiuſſorem in mala fide.*
11 *Solutio facta ſine proteſtatione conſtituit recipientem*
in quaſi poſſeſſione exigendi.
12 *Fideiuſſor ſi ſoluat poteſt repetere ſolutum à principa-*
li ex natura contractus.
13 *Fideiuſſor habet beneficium cedendarum actionum.*
14 *Decretum iudicis contra confitentem debitum conſti-*
tuit creditorem in quaſi poſſeſſione exigendi.

DECISIO CCCXCII.

AD multam inſtantiam D. Federici Cæſij propo-
ſui cauſam ſuper deciſione facta die 2. Iunij
1610. ad fauorem Ferdinandi Moran. & Rota vtraque
parte informante, & cauſa maturè diſcuſſa in deciſis
manſit non obſtantibus quæ pro parte D. Federici
opponebantur contra deciſionem.

Nam primò contra concluſionem in deciſione fir-
matam, quod ex poſſeſſione cedentis poteſt ceſſiona-
1 rius manuteneri opponebatur, quod † poſſeſſio ce-
dentis non tranſit ad ceſſionarium ex Syluan. *conſ.* 55.
incipit. Inficias iri non poteſt, num. 8. *& ſeq. &* Natt. *conſ.*
398. *incipit.* Reuerendus q. D. Matthæus de Aſinariis
n. 13. *& multis ſeqq.* Sed fuit reſponſum primò articu-
lũ non verſari in corporal. prout loquitur Sylu. & Nat.
2 ſed in incorporalib. † quo caſu ceſſionarius debet ma-
nuteneri probata poſſeſſione cedentis. Natt. *ibid. n.* 38.
& latè Menoch. *in tract. de retin. poſſeſſ. remed.* 3. *n.* 359.
3 *& ſeq.* Et ratio eſt quia in Incorporabilibus † idem
operatur ceſſio quod traditio Gloſſ. & Doct. *in l. fin. C.
quand. fiſc. vel priuat.* Batt. *in l. ad eum, n.* 1. *ff. de donat.*
Bald. *conſ.* 341. *incipit. qui litem habebat in fin. lib.* 2.

4 Secundò dicebant Domini, quod † quando fide-
iuſſor eſt æquè principaliter obligatus prout in hoc
caſu D. Federicus conſequenter geſta contra vnum
afficiunt alterum, & agnitio facta per vnum nocet al-
teri. Bart. & Salic. *in l. cum quidam. C. de duob. rei, & me-*
5 *ritò.* Quia † obligatus In ſolidum licet reſpectu illius
pro quo ſe obligauit dicatur fideiuſſor reſpectu tamen
perſonæ cui ſe obligauit in omnibus, & per omnia
dicitur principalis. Vnde fit quod licet ſæpè non ſu-
ſtineatur contractus reſpectu principalis ſuſtinetur
tamen reſpectu fideiuſſoris, vt fuit reſolutum *in
cauſa Bononienſi bonorum die* 26. *Iunij* 1612. *coram*
bon. mem. Litta. Et ſic ſæpè contingit vt ius ſpe-
ciale fauens principali non fauet fideiuſſori tanquam
principaliter obligato, vt *in illa Bononienſi pecuniaria*
7. *Iunij* 1617. *coram* Domino Ludouiſio. Vbi expreſsè
dicitur ſic obligatum reſpectu creditoris haberi tan-
quam principalem.

Contra ſecundam concluſionem deciſionis, quod
ſolutio facta à debitore principali conſtituit credito-
rem in quaſi poſſeſſione, quæ illum iuuat opponebant
etiam Informantes pro D. Federico ex Nat. *conſ.* 345.
incipit Conſtantinus Zabreria, & ex Ronchegall. *in l.
ex duobus reis la* 2. *n.* 30. *ff. de duob. reis*, & ex aliis fortaſ-
6 ſe leuioribus. Sed fuit reſponſum, quod † factum
principalis videtur nocere fideiuſſori ex Gloſſ. *in l.
ſi quis iniquum* §. *ſi is, in verb. innituram ff. quod quiſque
7 Iur.* & ſicut ſolutio † principalis iuuat fideiuſſorem
quo ad liberationem, *l. Vranius, ff. de fideiuſſ.* ita debet
8 nocere quo ad quaſi poſſeſſionem, & facit † quod fi-
deiuſſor cenſetur ſubrogatus loco principalis Crau.
conſil. 272. *Incipit nobilis* Bernard. *n.* 3.

9 Non obſtat † quod interruptio præſcriptionis con-
tra principalem debitorem non noceat fideiuſſori,
quia procedit propter malam fidem, quæ conſtituitur
10 contra eum, contra quem interrumpitur, quæ † ceſſat
in fideiuſſore contra quem interrumpitur. Bar. *in l. na-
turaliter, n.* 11. *ff. de vſucap.*

Contra tertiam concluſionem in deciſione firma-
tam, quod in facto conſtabat D. Federicum ſoluiſſe
Ferdinando ceſſionario opponebatur, quod ſolutio
fuerat facta metu mandati, & propterea non conſti-
tuebat Ferdinandum in quaſi poſſeſſione ſtantibus
præſertim proteſtationibus D. Feder. contra Ferdinan-
dum. Sed fuit reſponſum Primò quod non apparet de
11 proteſtatione facta in actu ſolutionis, † vnde talis ſo-
lutio operatur fuit quaſi poſſeſſionem Crau. *conſ.* 114.
incipit. Ioanina filia Antonij n. 6. Rota *in vna Lucana
penſionis die* 4. *Iunij* 1574. *coram* bon. mem. Cardinale
Lancellotto, *tunc Rota auditore.* Secundò dicebatur
proteſtationes factas per Do. Federicum illi non pro-
fuiſſe, quia non erant factæ ad oſtendendam metum
& diſſenſum D. Federici, ſed ad euitandas vlteriores
expenſas, quod poteſt facere quilibet verus, debitor
agnoſcens debitum. Et licet etiam proteſtaretur de re-
petitione iſta tamen proteſtatio non erat de repeten-
do ab ipſo creditore, vt loquitur *deciſ.* Verall. 310. *inci-
pit. poſſeſſio, ſeu quaſi lib.* 2. Sed de repetendo à princi-
pali † quod eſt ſecundum naturam fideiuſſionis cap. 12
peruenit de fideiuſſ.

Quod autem intentio eſſet de repetendo à princi-
pali debitore indicabat verba proteſtationis, de ceſſio-
ne ſibi facienda à creditore, fideiuſſor † enim habet be- 13
neficium cedendarum actionum, §. *ſi verò in auth. de
fideiuſſ. l. cum alter & auth. preſente. C. eod.* Bart. *in l. Mo-
deſtinus, n.* 4. *& ſeq. ff. de ſol. l. cum is ff. de fideiuſſ.*

Ex qua ceſſione apparebat etiam quod D. Federi-
cus magni fecit Ius Ferdinandi Put. *dec.* 342. *incip. ea-
dem die n.* 4. *lib.* 1.

Et quod ſe habuerit pro vno debitore conſtabat ex
ſuſceptione termini, ſic enim agnouit debitum. Vnde
† Iudex poſtea decernendo, vt ipſe ſolueret legitimè 14
conſtituit. Ferdinandum in quaſi poſſeſſione etiam
inuito, & reluctante Dom. Federico Ang. *in leg. clam
poſſidere, §. mudinas, num.* 2. *ff. de acquir. poſſ.* Et fuit di-
ctum in cauſa Pacenſi, & Adrienſi beneficiorum, 4.
Iulij 1584.

*R. P. D. Aldobrandino, Romana deliberationis
cenſus Veneris* 18, *Maij* 1584.

SVMMARIA.

1 *In venditione facta à Iudice Iudiciario nomine debi-
tor non creditor debet cauere de euictione.*

DECISIO CCCXCIII.

TEnuerunt Domini deliberationem factam Teſi-
no validam fuiſſe, cum enim maior oblator fuerit
Teſinus illi fuit Iuſtè deliberatus cenſus.

Nec facit quod iam elapſus eſſet terminus & quod
pars non fuerit citata. Quia tollitur difficultas ex ſtilo
A.C. præſuppoſito ſecundum quem admittitur nouus
oblator, etiam lapſo termino, primæ oblationis.

Nec facit, quod Chriſpus plus obtulerit die 27.
Septembr. quia obtulit ſcutum vnum plus ſolum, &
quidem conditionaliter præſtita cautione per dictum
Chriſtophorum & quamuis idem obtulerit ſcuta no-
naginta quinque plus id fuit longè poſt aſſecutam 1
poſſeſſionem à Teſino, quam adeptus fuit 18. Iunij
1582. & oblatio fuit 16. Februarij 1583. & propterea
ceſſant omnia, quæ in contrarium deducuntur.

Nec eſt verũ quod creditor hoc caſo teneatur euere
ex quo venditio fiebat auctoritate iudicis † quo caſu
debitor cùm factum iudicis ſuccedat loco facti partis
l. ſi ob cauſam, C. de euict. Tir. *de retr. lign.* §. 1. *gl.* 14. *n.* 13.

*R. P. D. Veroſpio, Romana Cenſus Lunæ 9.
Decembris* 1621.

SVMMARIA.

1 *In perpetuum, hæc verba ſignificant, ſine aliqua tem-
poris præfinitione.*

2 *Cenſus in dubio præſumitur perpetuus.*
3 *Cenſum perpetuo duraturum conſtituere eſt de iure permiſſum.*
4 *Bulla Pij V. de cenſibus loquitur de cenſibus in futurum creandis, non de creatis antea.*
5 *Conſtitutiones nouæ futuris, non præteritis dant formam negotijs.*
6 *Pretium regulariter iuſtum præſumitur.*

DECISIO CCCXCIV.

DOminus Raphaël de Caſalibus cum prætenderet annuum cenſum centum ſexaginta ducatorũ iam de an. 1567. ſuper quibuſdam bonis ad ipſum ſpectantibus impoſitum redimere contradicente Charitas Archiconfraternitate, quæ ſucceſſit in locum Franciſci de Cardellinis ad cuius fauorem dictus cenſus olim fuerat impoſitus de partium conſenſu deputatus fuit in Iudicem R.P.D. Vanella. Qui pronunciauit Archiconfraternitatem ad retrouenditionem huius cenſus non teneri.

Et iſta ſententia ob non interpoſitam appellationem cum feciſſet tranſitum in iudicatum commiſſa mihi cauſa reſtitutionis in integrum in dubio per me propoſito de cauſis dictæ reſtitutionis non conſtare, ſatis enim apparet de iuſtitia dictæ ſententiæ per inſtrumentum cenſus, ex quo colligitur illum redimi non poſſe, cum pluries in eo legatur. In perpetuum
1 vendidit, in perpetuum dedit. Quod † verbum in perpetuum denotat ſine aliqua temporis præfixione cenſum fuiſſe conſtitutum, eumque ſemper duraturum, *l. ſeruus, ff. de ſeruit.* Cald. *conſ.* 17. *de verb. ſignif.* Bald. *conſ.* 373. *de tempore Federici Imperatoris lib.* 4.

2 Quod † eò magis procedit cum cenſus in dubio perpetuus cenſeatur. Couar. *var. reſ. lib.* 3. *cap.* 10. *ſub n.* 5. *verſ. Quarto quoties de iure* Boccac. *de cenſib. p.* 1. *n.* 36.

Et illis præſertim temporibus, in quibus illorum cenſuum irredimibilium vſus erat frequentiſſimus ad tradit. per Couar. *d. c.* 10. *ſub eod. n.* 5. *verſ.* Tertio ſi minimè deprehendi poteſt. Pariſ. *conſil.* 12. *n.* 44. *lib.* 1. Cald. *de emphyteuſ. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 11.

Nec releuat in inſtrumento quietantiæ de anno 1572. fuiſſe promiſſum quod fructus huiuſmodi cenſus, vſque ad eius extinctionem, vel redemptionem ſoluerentur quaſi per hoc de obſeruantia interpretatiua doceatur. Quia cùm dictus cenſus fuerit ab initio creatus irredimibilis præfata extinctionis verba vtriuſque partis conſenſu debent intelligi, hoc enim modo poterat extingui cenſus etiam quod ab initio perpetuus exiſteret, *l. ab emptione, ff. de pact. l. ſicut. C. de act. & oblig.*

Non obſtant *Mart. & Calixt.* Conſtitutiones, quibus licet venditori permittatur annuos redditus, quandocunque redimere, non tamen perpetui cenſus iuſto pretio interueniente reprobantur Molin. *de contract. diſput.* 391. *ſub n.* 10. *verſ. ſecundo quorum* Sot. *de iuſt. & iur. quæſt.* 5. *art.* 2. Petr. de Aragon..... 22. *quæſt.*
3 78. *art.* 4. Cùm cenſus † perpetuus fieri conuenerit, & à iure permittatur. Sot. *de iuſt. & iur. q.* 5. *art.* 3. *n.* 6. *col.* 3. Molin. *de contract. diſp.* 391. *n.* 10. Conrad. *de contract. q.* 83. *concluſ.* 8. Medin. *eod. tract. quæſt.* 2. *tit. de reb. quæ per vſum acquir. col.* 15. *verſ.* quibus non obſtant, Follet. *de cenſib.* §. *vt vidis, num.* 2. *poſt med.* Federic. Martin. *de cenſib. cap.* 6. *num.* 234. Velaſq. *de cenſib. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 5. *verſ.* ſecundo moueor. Nauar. *de vſur. ſub verſic.* 98. *in fin.* Felician. *de cenſib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 2. *& ſeq.*

4 Nec refragatur *Pij V.* conſtitutio, † nam illa de cenſibus in futurum creandis, non de præteritis loquitur vt in puncto, Molin. *de contract. diſput.* 392. *ſub verſ. ſexto verſ.* Secundum *in fin. & ſuis dictum Engubina cenſus* 10. *Febr.* 1597. *coram* Litta, *& in alia Ciuitatis Caſtelli bonorum* 29. *Maij* 1600. *coram Iuſto.*

Quod apertè colligitur ex illis verbis bullæ. Poſtremo cenſus omnes in futurum creandos, &c. & infra ibi. Contractúſque ſub alia forma poſt hac celebrandos, & ita procedunt nouæ conſtitutiones quæ † fu- 5
turis tantum negotiis non præteritis legem imponunt. *l. leges, C. de legib. cap. vlt. vbi* Felin. *de conſtit.* Honded. *conſ.* 16. *n.* 14. *&* 15. *lib.* 1.

Nec valet dicere pro cenſu perpetuo modicum eſſe pretium ad rationem ſex pro centenario dicta enim pretij modicitas vltra quod non iuſtificatur & pretiũ
† regulariter iuſtum præſumitur Bald. *in diuerſas q.* 4. 6
C. mand. Rol. *conſ.* 92. *n.* 17. *lib.* 2.

Ex parte nihilominus Archiconfraternitatis benè probatur iuſtum pretium extitiſſe cùm ex pluribus inſtrumentis appareat de illo tempore cenſus fuiſſe pro eadem ſumma irredimibiles conſtitutos.

Neque certa res poteſt in hac materia præſcribi ſed loci conſuetudo venit attendenda, vt expreſsè Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 21. *tit.*.... *n.* 9. vbi cenſus perpetuus ad rationem ſex, vel ſeptem pro centenario dicitur iuſto pretio contractus.

R. P. D. Pirouano, Romana nullitatis cenſus, Veneris 5. Martij 1621.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitio probatur per inſtrumentum impoſitionis.*
2 *Contractus à minore celebratus cum debitis ſolemnitatibus regulariter ſuſtinetur.*
3 *Minor eſt inhabilis ad auctorizandum contractum minoris.*
4 *Ætas probatur ex libro baptiſmi.*
5 *Demonſtrationes tres vbi concurrunt debent ſingula iuſtificari.*
Maximè vbi agitur ad reſciſſionem contractus Ibid.
6 *Emptor cenſus non debet eſſe ſollicitus vt pecunia erogentur.*

DECISIO CCCXCV.

DIctum fuit vltimam ſententiam eſſe confirmandam in qua minores Roncallæ fuerunt condemnati ad ſolutionem cenſus.

Conſtat † enim de illius impoſitione ex inſtrumen- 1
to publico quod datur, & cùm ſolemnitatibus in alienationibus minorum ſeruari ſolitis, & iuſta cauſa,
nempè pro reſtitutione dotis maternæ, quibus † con- 2
currentibus regulariter contractus minorum ſuſtinentur, *l. obeſ. C. de præd. minor. l. magis puto*, §. *ne paſſim, ff. de reb. eor.* Simon. *de Decret. lib.* 1. *tit.* 1. *n.* 16.

Nec obſtat quod ſolemnitas deficiat ſecundum diſpoſitionem ſtatut. Vrb. 112. lib. 1. requirentis præſentiam duorum propinquorum in alienationibus bonorum minorum quæ in præſenti dicebatur deficere eo ipſo quod Io. Roncallus filius Marci tutoris qui pro propinquiori interuenit impoſitioni cenſus erat mi-
nor ſexdecim annorum, † & per conſequens inhabi- 3
lis ad auctorizandum actum alterius minoris. Angel. *conſ.* 33. *incipit. ſtatuto Tudertino.* Tiraq. *de legib. connub. gl.* 8. *n.* 43. Lambert. *de contract.* Gloſſ. 8. *q.* 9. *n.* 22. Simonc. *de decret. lib.* 2. *tit.* 6. *n.* 141.

Quia fuit reſponſum etiam † ſi qualitas iſta minori- 4
tatis probetur ex libro baptiſmi, & ad hunc effectum etiam poſſit eſſe ſufficiens probatio Odd. *de reſtit. in integr. quæſt.* 37. *art.* 9. *n.* 83. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2.

præſumpt.

præſump. 5 1 *.n.* 5 3. cùm aliis allegatis tamen ex partita
eius libri, quæ data fuit identitas perſonæ minoris
concludenter non probatur, dum in ea deſcribitur
Ioan. Bapiſta filius Marci Roncalli,& iuxta eundem
librum erat Romanus, ille autem, qui interfuit inſtru-
mento cenſus enunciatur Ioan. Bergomenſis,& ſic dif-
ferentia eſt in nomine, vel ſaltem in patria, alius enim
erat Ioannes Baptiſta Roncallus Romanus, & alios
4 Ioannes Roncallus Bergomenſis, & † vbi tres de-
monſtrationes concorrunt omnes ſunt iuſtificandæ,
maximè vbi agitur ad reſciſſionem inſtrumenti, *text.
eſt in l. in teſtamento in princ. ff. de condic. & demon.* Bart.
in l. demonſtratio. n. 1 4. *verſ. duobus, ff. eod. tit.* Alex. *conſ.*
3 5 *.n.* 1. *vol.* 5. Surd. *conſ.* 2 3 1. *n.* 1 8.

Neque minus obſtat defectus cauſæ quod ſcilicet
illa ſcuta trecenta accepta pro pretio cenſus venditi
verſa non fuerint in ſatisfactionem dotis; neqne om-
nia conuerti potuerint, ex quo mater erat ſatisfacta de
ſcutis quinquaginta nouem in tot bonis mobilibus,
& pro eadem cauſa dotis reſtituendæ erat impoſitus
alter cenſus ſcutorum centum.

5 Nam † quo ad verſionem emptor cenſus non de-
bet eſſe ſollicitus de verſione in cauſam expreſſam
Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 20. Surd. *deciſ.* 1 5 6.
n. 9. *per tot.* quod etiam tenuit Rota *in Romana cen-
ſus* 1 4. *Ianuarij* 1 6 0 1. *&* 1 9. *Nouembris* 1606. *coram*
Coccino, *quæ data fuerunt.*

Quo verò ad iam ſoluta in mobilibus non apparent
conſignata matri de tempure impoſitionis cenſus, &
per conſequẽs remanet vera cauſa expreſſa in decreto.
Reſpectu verò ſcutorum centum cùm non appareant
matri ſoluta ante cenſus conſtitutionem ſemper re-
manet veritas cauſæ debiti expreſſi in decreto.

Et ita, &c.

*R. P. D. Pamphilio, Farfenſis pecuniaria
Veneris, 25. Maij 1618.*

S V M M A R I A.

1 *Cenſus extinctio fit per actum retroſimilem, conſen-
ſum & reſtitutionem pretij.*
2 *Fructus cenſus poſt illius extinctionem non debentur.*
3 *Emptor cenſus cogere non poteſt ad illius redemptio-
nem.*
4 *Producens inſtrumentum fatetur omnia in eo contenta
vera eſſe.*
5 *Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi.*
6 *Actus geſtus à procuratore in vim præcedentis man-
dati cenſetur factus iuxta formam illius.*

DECISIO CCCXCVI.

POſt reſolutionem factam ad fauorem Ioſephi,
Alexandrum ſcilicet, & conſortes teneri ad quan-
titatem certam pro rata ſortis principalis cenſus de
quo agitur. Dedi dubium. An eidem Ioſepho pro di-
cta rata debeantur fructus.

Quod dicta die 25. Maij, propoſitum Domini ne-
gatiuè reſoluerunt fructus ſcilicet non deberi. Quia
1 † cenſus ab ipſo Ioſepho fuit extinctus per actum re-
troſimilem conſenſum, & reſtitutionem ſortis princi-
palis prout requiritur iuxt. *l.* 1. *C. quand. lic. ab empt.
diſced. & l. ab emptio. e. & ibi* Bart. *& alij ff. de pact.* quo
2 † caſu certum eſt fructus non deberi Caputaq. *deciſ.*
103. *part.* 1. & fuit dictum *in cauſa Romana Saluian.
Interd.* 25. *Iunij* 1600. *coram* bon. mem. Litta, *&
coram me in cauſa Romana cenſus* 20. *Februarij* 1612.
& alias ſæpè.

Quod autem cenſus, vt dictum eſt, extinctus re-
manſerit ſatis conſtare viſum fuit nam vltra quod Io-
ſephus debebat illum extinguere iuxta ſententiam D.
Gubernatoris cui ſe paruiſſe idem Ioſephus in Rota
declarari obtinuit vt in deciſione ſub die 11. Iunij
1610. coram R. P. D. Manzanedo, omnis difficultas
viſa eſt ceſſare ex publico inſtrumento retrouenditio-
nis rogato die 15. Iunij 1609. in quo Andreas Roffet-
tus, alter ex emptoribus illius expreſsè aſſerit ſe me-
diãte reſtitutione ſortis principalis ſupradictum cen-
ſum pro ſua rata dicto Ioſepho retrouendidiſſe, nec
non ex mandato procuræ in quo Martius frater dicti
Andreæ, & dominus dicti cenſus pro altera medieta-
te conſtituit eius procuratorem Dom. Syluium ſimi-
liter ad retrouendendum, & retrocedendum Ioſepho
dictam eius medietatem, & pretium illius recipiendũ
prout in extinctione requiritur ex ſupradictis.

Præterea hoc idem comprobatur per ſententiam
Rotalem à Ioſepho contra Communitatem obten-
tam etiam pro reſtitutione ſortis, principalis, quam
alias, ſi cenſus non fuiſſet extinctus reportare mini-
mè potuiſſet, nam licet venditori cenſus ſit permiſſa
redemptio illius iuxta conſtitutiones ſummorum
Põtificum Martin. Calixt. & Pij † emptori eſt omnino 3
prohibita, Couar. *var. reſol. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 4. & fuit dictum
in cauſa Romana cenſus, 29. *Nouemb.* 1592. *coram.* bon.
mem. Cardinale Pamphilio, *& in pluribus alijs cauſis.*

Concurrit etiam quietantia ſcutorum centum, in
qua ipſe Martius expreſſè aſſerit cenſum fuiſſe extin-
ctum, & cùm fuerit pro parte Ioſephi in actis producta
contra eum plurimum releuat ex regula quod † pro- 4
ducens inſtrumentum cenſetur fateri omnia in eo
contenta eſſe vera iuxta doctrinam. Innocen. com-
muniter approbatam in cap. cùm venerabilis, vbi
Felyn. *n.* 21. *&* Dec. *num.* 90. *de exceptio.* Mohæd. *dec.* 1.
n. 10. *de regul.* & fuit ſæpiſſimè deciſum.

Et ex his ceſſat quod dictus Syluius procurator
Martij in publico inſtrumento, quod datur aſſerat ſe
vendidiſſe medietatem Martij pro rata ſcutorum du-
centorum adeò vt cenſeatur cenſus per Ioſephum
contra alios venditores tranſlatus, non autem extin-
ctus. Quia præterquam quod de extinctione in totum
ſatis conſtare viſum fuit in omnibus ſupra deductis,
ſaltem ſimul iunctis, & procurator præfatus in dicto
inſtrumento aſſerit ſe feciſſe retrouenditionem, ſeu
venditionem, quæ propterea potius cenſeri debet re-
trouenditio iuxta formam præcedentis mandati † 5
cuius fines excedere non poterat, ſed diligenter cuſto-
dire debebat, *l. diligenter, ff. mand.* cùm ſimilibus præ-
ſertim cùm dictum mandatum ſit in inſtrumento in- 6
ſertum, & † ad illud relatio habeatur, qood propterea
eo magis attendendum eſt, *ad l. aſſe toto. ff. de hæredit.
inſtit.* cùm aliis adductis per Dec. *conſ.* 341. *ſub num.* 6.
Caputaq. *dec.* 104. *num.* 4. *part.* 1.

*R. P. D. Pirouano, Lauretana cenſus, Veneris
14. Iunij 1619.*

S V M M A R I A.

1 *Correſpectiuitas contractum oritur ſi eodem tempore
fuerint celebrati.*
2 *Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio.*
3 *Intellige ſi ſolutio ſit realis, ſecus ſi ſit ſimplex con-
feſſio de recepto.*
4 *Cenſus cum credito, emi non poteſt.*
5 *Reſcriptum Papæ Mandantis aliquid diſpoſitiuè fieri
aliquo ſuppoſito, non ſubintelligitur prout de iure,
debet præciſè obſeruari.*

DECISIO CCCXCVII.

DVbium ſuper quo hodie cadit diſputatio an conſtet de bono iure illorum de ſilentiis ita vt mandata A.C. ſint exequenda, pendet à veritate crediti illorum. Ideo Domini eo diſcuſſio dixerunt conſtare de bono iure.

Apparet enim quod eadem die, coram eiſdem teſtibus, & teſtibus fuerunt celebrata duo inſtrumenta. Primum in quo leguntur vendita certa bona per Iacobum de Silentiis Franciſco Celſo pretio ſcutorum duorum millium quinquaginta cum confeſſione ſolutionis, & quietantia in contanti, & pecunia numerata, vt dicere, in tot ſcutis auri in auro, & Iuliis de argento, ſecundum verò in quo Franciſcus conſtituit cenſum ſcutorum ducentorum monetæ ſuper eiſdem bonis emptis, & illum vendidit dicto Iacobo venditori bonorum pro pretio ſcutorum duorum millium cum eadem narratiua pretij recepti in contanti, & pecunia numerata vt dixere in tot ſcutis auri in auro, & Iuliis
1 de argento. Ex † iſta autem actuum eodem tempore celebratione, & mutua de recepto confeſſione oritur correſpectiuitas contractuum, vt vnus propter alterũ ſit celebratus Creſcent. *dec.5. de Simon.* Mohed. *dec.3. eo.tit.* Bald. *in l.petens. n.54. C. de pact.* Vnde quamuis præceſſerit confeſſio Iacobi reſpectu pretij conuenti
2 pro bonis prius venditis Franciſco, & † per receptionem ſortis ceſſet fundamentum crediti, *§.ex huiuſmodi, inſtit. de duobus reis. Et quib. mod. tollit. obligat. in eiſd. inſtit. in princ.* nihilominus cum ſeparetur ſimilis, & contemporanea confeſſio ad fauorem Iacobi ex parte
3 Franciſci pro pretio cenſus venditi † non eſt incompatibilis confeſſio, prout fuit præſens, cùm ſubſiſtentia crediti, quæ fundatur in vera numeratione adhuc non facta, & in ſimilibus terminis tenuit. Rota correſpectiuam confeſſionem non probare diſſolutionem obligationis neque veram ſolutionem *in Peruſina dotis, primo Iuly* 1616. *coram* R.P.D. Veroſpio, *confirmando aliam* 14. *Martij* 5614. *coram* Reuerendiſſimo Decano, & per conſequens creditum Iacobi ante venditionem cenſus extabat, cum quo cenſum emit transfundendo vnum pretium in aliud.

Non obſtat quod & ſi iſta debita confeſſionata ad inuicem correſpectiua ſuſtineat obligationem donec conſtet de implemento perfecto, ab vtraque parte, Tamen in materia ſuſpecta vſurarum, prout præſens ſecundum cenſum, quem habuit Rota *in Senogallenſi cenſus* 26. *Aprilis* 1597. *coram* bon. mem. Penia, videatur idem non eſſe dicendum dum non ſequuntur iidem effectus, ex quo vnus tendit ad liberandum, alter ad firmandum vſuram. Quia hodie non eſt quæſtio de effectu, ſed de veritate crediti, quod dum verè ſubeſt intrat gratia ſanctiſſimi remouens effectum declarando legitimum, & validum etiam contractum contra formam Bullæ S. mem. *Pij V.* ſine præſenti pecunia celebratum.

Non obſtat quod ex alio non conſtet de bono iure, quamuis creditum Iacobi appareat verum, ex quo ſententia ab iniuſtitia excuſari non poteſt dum cenſum non præſenti pecunia venditum bonum, & legitimũ declarat contra formam Bullæ & inſtrumentum deſuper confectum reualidandum forè, & eſſe, & mandata executiua eſſe relaxanda pro omnibus fructibus, cùm tamen, & cenſum eſſe reualidandum declarari
4 debuiſſet, † qui ab initio ſuſtineri non poterat etiam data veritate crediti ſecundum Nauar. *de vſur. n.* 89. *ſuper* Gloſ. 4. propter intentionem Pontificis præcludendi viam fraudibus.
5 Quia vbi defectus narratur Papæ, & † diſpoſitiuè, conſtito de aliquo ſuppoſito, vt in præſenti de vero credito, mandat cenſum bonum, & legitimum declarari, tunc reſcriptum non attenditur prout de iure, ſed forma præciſa, iuſtificata conditione; quia præſumitur in ea parte derogaſſe. Menoch. *de arbitr. quæſt.* 5 2. *num.* 4. Decian. *conſ.* 198. *num.* 3. *& idem tenuit* Rota *in Romana pecuniaria de Caſarinis*, 13. *Februarij* 1617. *coram* R.P.D. Dunozetto.

R.P.D. Remboldo, Romana Saluiani Luna 29. *Ianuarij* 1619.

SVMMARIA.

1 *Præſcriptio ſine negligentia non datur.*
2 *Præſcriptio non valenti agere non currit.*
3 *Præſcriptio ſtatutaria non habet locum in contractu iurato.*
4 *Præſcriptio contra contractum iuratum non currit minori ſpatio triginta annorum.*
5 *Et contractu cenſus cum clauſula conſtituti competit dictio ex l. fin. de acq. poſſeſſ.*
6 *Condictio ex l. fin. C. de acq. poſſeſſ. non tollitur minori ſpatio triginta annorum.*
7 *Quilibet ſoluendo pro alio poteſt iura principalis creditoris acquirere.*
8 *Excuſſionis beneficium tollitur per cameralem obligationem.*
9 *Cameralis obligationis virtus tranſit in ceſſionarium.*
10 *Excuſſionis exceptio non admittitur in Saluiano.*

DECISIO CCCXCVIII.

REſolutum fuit Conſtantiæ non obſtare exceptionem præſcriptionis, vel etiam excuſſionis. Nam quo ad præſcriptionem illa non intrat neque aduerſus Paſſeros principales cenſus creditores aut Cardellum, aut Buccamaſium illorum ceſſionarios, neque aduerſus Hermetem dicti Buccamaſij ceſſionarium, & Conſtantiam eiuſdem Hermetis hæredem.

Quo enim ad Paſſeros, & eorum ceſſionarios tantũ
abeſt, quod aliqua in ipſis negligentia (ſine † qua 1
præſcriptioni locus non eſt, Anch. *in c. poſſeſſor. n.4. de reg. iur. in 6.* Pedemon. *dec.* 155. *num.* 5. Surd. *dec.* 236. *n.* 14. *verſ.* Secunda verò ratio conſiderari non poſſit) vt potius ex deductis conſtet, quod dicti Paſſeri nedum egerunt de anno 1579. aduerſus Cardellum fideiuſſorem pro fructibus cenſus, ſed etiam ab eodem Cardello die prima Iulij 1595. pro ſorte principali, & fructibus dicti cenſus in ſolutum receperunt quandam apothecam, & dictum Cardellum cum ampliſſima iurium ceſſione de dicta ſorte, & fructibus quietauerunt, & quod Cardellus vigore dictæ ceſſionis egit contra Buccamaſium poſſeſſorem bonorum Tiberij confideiuſſoris, & ab eodem ſolutionem de anno 1597. reportauit, & quod denique dictus Buccamaſius vigore ceſſionis iurium à Cardello habitæ obtinuit ſibi de eadem tenebatur, quod Buccamaſius in ſolutum Cardello dederat ſatisfieri.

Minus intrat dicta præſcriptio aduerſus Hermetem, aut Conſtantiam illius hæredem, quia vltra quod ante dictam diem 4. Nouembris 1597. nulla competebat actio, & proinde ſtat pro eo regula quod † non 2
valenti agere non currit præſcriptio, *l. 1. §. fin. C. de ann. except. cum ſimilibus*, & à dicta die vſque ad diem moti per eum iudicij non interceſſit tempus decem annorum.

Nec poteſt dici præſcriptioni locus eſſe etiam quod tempus illius computari deberet à die prima Iulij 1595. quo Paſſeri fuerunt de ſorte principali, & fru-

ctibus

ctibus, vt dictum eſt, à Cardello ſatisfacti, qoia cùm
3 verſemur in contractu cenſuali, & iurato † in quo præſcriptioni ſtatutariæ locus non eſt, vt dictum fuit *in Romana cenſus de Caſſarellis, 9. Decembris* 1594. *coram* bon.mem.Gypſio, *& in Romana cenſus* 13. *Iunij* 1603. *coram* Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, non
4 poterat † dicta præſcriptio minori ſpatio, quam triginta annorum, quod ab inde citra lapſum non eſt compleri, *ad not. in cap. de quarta, de præſcript. & in l. cùm acutiſſimi, §. in ijs, & ibi* Gloſ. *C. de præſcript. trigin. vel quadra. ann. cum ſimilibus.*

Non obſtat quod actio hypothecaria inter præſentes, & conſequenter Saluianum, vigore cuius Conſtantia egit, præſcribitur ſpatio decem annorum, *l.* 1. *& 2. C. ſi aduerſ. credit. præſcr. oppon. l. ſi à creditore C. de*
5 *act. & oblig. cum allegatis*, tùm quia † in inſtrumento cenſus, de quo agitur, adeſt clauſula conſtituti vigore cuius competit aduerſus D. Ioan. Antonium tertium poſſeſſorem condictio ex *l. fin. C. de acq. poſſeſſio.* & Conſtantiæ non minus ac Cardello, cuius ipſa mediante Buccamaſio in perſona Hermetis eſt ceſſionaria com-
6 peteret, & † condictio dictæ legis non præſcribitur niſi ſpatio triginta annorum, *l. omnes, & l. ſicut, C. de præſcript. trigint. ann.* Afflict. *dec.* 139. *n.* 5. *& fuit in hac proprijs terminis dictum in cauſa Romana Saluiani Interdicti* 22. *Iunij* 1616. *coram* R.P.D. Vbaldo *relata per Modernos de Saluian. interd. dec.* 200. *iuxta nouam impreſſ.* tum quia dictæ Conſtantiæ etiam competeret in omnem euentum ex capite iuſtæ, & probabilis ignorantiæ, reſtitutio vt fuit ſimili obiectioni in eadem Rom. Saluiani interdicti coram R. P. D. Vbaldo reſponſum.

Non intrat etiam aduerſus dictam Conſtantiam exceptio excuſſionis. Nam quo ad Buccamaſium qui vt prætenditur, poterat ſe dicta exceptione aduerſus Car-
7 dellum tueri, res caret difficultate, cùm † dictus Buccamaſius potuiſſet etiam ſponte ſoluendo iura principalis creditoris aduerſus Tiberium principalem, & in forma cameræ obligatum acquirere *tot. tit. de heredit. & actio. venditio.* Tiraq. *de retract. conſanguin.* §. 26. Gloſ. 3. *n.* 2. atque ex dictis iuribus, & camerali obligatione, etiam non excuſſo Sellonio, aduerſus eundem
8 Tiberium agere quia † dicta cameralis obligatio tollit beneficium excuſſionis, *vt fuit dictum in cauſa Mediolanenſi affictus* 29. *Mart.* 1596. *coram* bon.mem.Orano, *& in Rom. mutui,* 16. *Nou.* 1601. *coram* Illuſtr.Cardin.
9 Lancellotto. Et tráſit illius efficacia † etiam in ceſſionarios creditoris, & ab eo nominatos. Pariſ. *conſ.* 107. *n.* 29. *& ſeq. lib.* 3. Galleſ. *de oblig. Cameral. part.* 2. *q.* 5. *in princ. & fuit dictum in Romana anterioritatis* 23. *Iunij* 1603. *coram* bon.mem.Cardin. Pamphilio, *relata per Modern. de Salu. interd. dec.* 146. *iuxta nouam impreſſ.*

Quo verò ad Dom. Ioan. Antonium non poteſt ei
10 dicta exceptio excuſſionis ſuffragari tum quia † dicta exceptio in hoc iudicio non admittitur. Surd. *conſ.* 231. *num.* 6. *& ſeq. cum alijs per* Gabr. *de fideiuſſor. concluſ.* 8. *num.* 112. *& fuit dictum in* Rom. *vineæ* 5. *Iunij* 1598. *coram bon. mem. Orano*, tum quia contra hæredes Tiberij fuit facta excuſſio.

R. P. D. Pamphilio, Reatina cenſus, ſeu Pecuniaria Mercurij, 2. Decembris 1615.

SVMMARIA.

1 *Accollatio cenſus, facta ex falſa cauſa redditur nulla. Tam reſpectu ſortis, quàm reſpectu fructuum, n.* 9.
2 *Defectus cauſæ obligationis poteſt opponi etiam contra cameralem obligationem.*
3 *Negatiua probatur etiam ex inſtrumento ad quod fit relatio.*
4 *Monetarum diſtinctio facta in inſtrumento demonſtrat quod ſolutio ſit facta in pecunia numerata, &* n. 7.
5 *Decretum iudicis habet præſumptionem pro ſe.*
6 *Solutio probatur ex confeſſione recipientis ſolemniter facta etiam ſi ſit facta à minore.*
8 *Prout in inſtrumento, hæc verba videntur importare dubitationem.*

DECISIO CCCXCIX.

DOmini concluſerunt mandatum eſſe iniuſtum, quia licet fuerit relaxatum vigore inſtrumenti, in quo Dñi de Pagnottis de anno 1600. cum obligatione camerali promiſerunt infra annum extinguere cenſum ſcutorum mille, & pro rata ſcutorum ſexcentorum, quam alias Thomas eorum pater ſuper ſe accollanit pro vltima ſolutione pretij cuiuſdam petiæ terræ, quam à Mutio, & Camillo de Sinabaldis emit, prout contrahentes conſtare dixerunt in inſtrumento emptionis ad quod relationem haberi voluerunt, tamen cùm de accollatione ex dicto inſtrumento em-
ptionis non appareat † promiſſio ex defectu cauſæ 1
propter quam illa fuit facta remanet inualida. Bald. *in l. nec apud. C. de hered. inſtit.* Dec. *conſ.* 600. *n.* 7. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 5. *tit.* 12. *n.* 50. & per conſequens ceſſabat illius executio non obſtante obliga-
tione camerali, contra † quam poteſt opponi etiam de 2
defectu cauſæ Galleſ. *ad* 4. *part. obligat. camer. quæſt.* 1. *n.* 12. Rota in cauſa Romana pecuniaria coram Cantuccio, vt in deciſione relata inter impreſſas 125. *num.* 15. *part.* 2. *diuerſ.*

Nec poſſe dubitari quin ex inſpectione ipſius inſtrumenti emptionis de negatiua accollationis, & ſic de defectu cauſæ obligationis ſatis conſtare dicatur, quia licet alias accollatio huiuſmodi potuerit fieri in alio inſtrumento ſeparato, ex quo tamen in caſu noſtro contrahentes ad illud relationem haberi volue-
runt † huiuſmodi negatiua ex illius inſpectione ſatis 3
probatur Alex. *conſ.* 83. *n.* 1. *verſ. modus autem lib.* 1. & fuit dictum in cauſa Romana cenſus 12. Maij 1606. coram Litta.

Tantò magis, quia in dicto inſtrumento non ſolum accollatio iſta non legitur, ſed etiam illa ſatis viſa fuit excludi ex eo quia venditores in eo acceſſerunt à dicto Thoma recepiſſe integrum pretium ducatorum mille ducẽtorum in tot paulis argenteis pro duobus tertiis, & pro altero in moneta Regni, & ſic in pecunia nu-
merata † alias enim huiuſmodi diſtinctio monetarum 4
non fuiſſet ibi adnotata.

Nec obſtare quod ex his probatur ſolum confeſſio de receptio facta ab ipſis venditoribus, qui erant minores. quia cùm fuerit ſolemniter facta, cùm auctoritate
curatoris, & decreto iudicis pro † quo præſumitur, 5
Put. *dec.* 205. *n.* 2. *lib.* 3. Seraph. *dec.* 217. *n.* 1. *& fuit ſæpè
deciſũ*, ex † ea ſatis remanet probata vera, & realis ſolu- 6
tio, *l. pecunia, vbi* Bald. *ff. de ſolut.* Dec. *in l.* 2. *§. fin. n.* 27. *ff. ſi cert. pet. & fuit dictum in cauſa Ceruienſi bonorum,* 7. *Iunij* 1585. *coram* bon.mem. Cardinale Pamphilio.

Nec ſubſiſtere quod huiuſmodi confeſſio poſſit etiã referri ad accollationem cenſus ex deductis *in cauſa Ianuenſi pecuniaria* 15. *Aprilis* 1611. *coram Illuſtriſſimo D. Cardinale Lancellotto.* Quia placuit reſponſio quod ibi nullum aderat verbum quod de neceſſitate denotaret ſolutionem fuiſſe factam in pecunia numerata, immo, vt ibi dicitur, concludenter conſtabat de ſolutione facta mediante cedula bancaria per teſtes vtriuſque partis cum alijs ibi deductis. In caſu autem de quo agitur de accollatione cenſus nullibi apparet, &
in † illa duplici ſpecie monetæ ſatis colligitur inte- 7
grum

grum pretium fuiſſe ſolutum in pecunia numerata adeo vt accollatio cenſus pro parte prætij iam ſoluti fieri non potuerit *l.4.§.condemnatum.ff.de re iudic.*

Neque reſtagari quod Thomas in dicto inſtrumento de anno 1600. dicatur in ſe ſuſcepiſſe ſupradictum
8 cenſum pro rata ſcutorum ſexcentorum,† & ſic aliter prout in huiuſmodi venditionis inſtrumento dicitur conſtare, quæ verba videantur etiam poſſe referri, ad illud inſtrumentum, & dubitationem importare ex Bart. *conſ.90.n.8.libr.1.* Quia præterquam quod accollatio cenſus in caſu iſto ſatis remanet excluſa, ex quo conſtat pretium fuiſſe ſolutum in pecunia numerata ex ſupradictis placuit etiam reſponſio, quod immo dicta verba, vel aliter non poſſint referri ad illud inſtrumentum ſed ſolum ad latius deducta in eodem inſtrumento venditionis ad quod contrahentes expreſsè relationem haberi voluerunt.

Et licet verba etiam ſubſequentia, prout in huiuſmodi venditionis inſtrumento dicitur conſtare denotent quod contrahẽtes ſuper huiuſmodi accollatione dubitabant, tamen certum eſt quod ad dictum inſtrumentum relationem haberi voluerunt, & nulla alia de cauſa id veriſimiliter fecerũt niſi quia de accollatione dubitant quod ſufficit ad effectum vt ex illius inſpectione de defectu cauſæ cõſtare dicatur ex ſupradictis.

Quod vltimo loco dicebatur de fructibus cenſus ſolutis ab iſtis de Pagnottis nihil pariter viſum fuit releuare, quia ſolutiones ſunt factæ poſt dictum inſtrumentum de anno 1600. † quod cùm ex defectu
9 cauſæ finalis remanſerit inualidum, fructus etiam illius vigore indebitè ſoluti repeti poſſunt, *l.1.ff. de condition.indeb.* Dec. *dicto conſ.600.n.4.& 6.*

R.P.D. Pirouano, Romana pecuniaria Veneris 20. Iunij 1614.

SVMMARIA.

1 *Iudex ritè, & rectè procedens priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione tàm ciuili, quàm naturali.*
2 *Creditum cum hypotheca probatur ex inſtrumento impoſitionis cenſus.*
3 *Probatio reſultans ex inſtrumento dicitur veritas apparens.*
4 *Poſſeſſio probatur per clauſulam conſtituti contra ipſum conſtituentem, & habentem cauſam ab eo.*
5 *Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur per litis ſuſtentationem.*
6 *Item per inſtrumentum adeptæ poſſeſſionis.*
7 *Conſtituti virtus expirat lapſu decennij.*
8 *Fallit ſi medio tempore nemo fuit in poſſeſſione.*
9 *Poſſeſſio præſens præſumitur ex antiqua.*
10 *Non obſtante quocunque temporis lapſu.*
11 *Poſſeſſio præſumitur ex titulo præcedenti.*
12 *Præſcriptio decennalis ſufficit in Saluiano.*
13 *Niſi adſit mala fides in præſcribente.*
14 *Titulus vbi reducitur ad non titulum quilibet recuperat ſua primæua iura.*
15 *Dominus cenſus declarata nulla cenſus renonditione redit ad ſua primæua iura, & poteſt agere ad fructus interim decurſos.*
16 *Compenſatio non datur de liquido ad non liquidum.*
17 *Nec de decreto vnius perſonæ ad creditum alterius.*
28 *Sententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non.*

DECISIO CCCC.

DVbitatum an ſententiæ A.C. & R.P.D. Zambeccarij ſint confirmandæ, vel infirmandæ. Et præſens dubitatio quamuis videatur comprehendere dubitationem validitatis vtriuſque ſententiæ, reſtringitur tamen ad ſententiam A. C. à quo ſi ritè, & rectè fuit proceſſum nulli dubium, quod Hieronyma, & ſeu Innocentius Capitonus eius filius, & hæres † potuerint priuari poſſeſſione tàm ciuili, quàm naturali. 1
Mohæd. *dec.4.& 7.de reſtitut.ſpol.* Rota *dec.802.n.7. part.1.diuerſ.* Et conſequenter ſententia Dom. Zambeccarij ſuper manutentione non eſt ſuſtinenda ſed reuocanda fuerunt igitur Domini pro validitate ſententiæ A.C. aliam verò reuocandam cenſuerunt, nam cum præfata ſententia A. C. lata fuerit in Saluiano Federicus, & Flaminia coniuges requiſita in eo remedio bene probarunt.

De credito † cum hypotheca in ſpecie ſuper vinea 2
de qua agitur conſtat ex inſtrumento impoſitionis cenſus ſuper eadem vinea, quæ eſt probatio probata, & veritas apparens, † cùm deſcendat ab inſtrumento 3
vt dicunt Alciat. *de præſumpt. regul.1. præſumpt.3. n.8.* Oſaſch. *dec.81.n.4.* nec eget alio adminiculo, ſed ſufficit vt dictum eſt *in Romana Saluiani 27. Maij 1599. & in Romana bonorum de Celſis 14. May 1610. coram* bon. mem. Penia, *& in alia Romana Saluiani 19. Nouembris 1599. coram* D. Cardinali Lancellotto, tunc Rotæ Auditore.

De primo extremo quod ſcilicet vinea fuerit poſſeſſa per Hortenſium Ricciardum qui cenſum impoſuit, & vendidit conſtat ex inſtrumento recognitionis, & aſſignationis dotis factæ per eundem Hortenſium Hieronymæ vxori ſuæ ſuper hac eadem vinea, in quo aſſerit vineam præfatam per ipſum eſſe tentam, & poſſeſſam, & donec Hieronyma adepta fuerit poſſeſſionem, conſtituit ſe eius nomine tenere, & poſſidere 4
quæ † aſſertio, & clauſula conſtituti contra ipſummet conſtituentem. Tiraq. *de iur. conſtit. poſſeſſ. in princ. n.2.* Rota *dec.149. part.1. diuerſ.*

Secundum † extremum probatum remanet ex ſub- 5
ſtentatione litis, & inſtrumento poſſeſſionis per Hieronymam adeptæ vigore mandati de reintegrando, cum tamen alterum ex præfatis ſufficeret prout de primo pluries fuit deciſum teſte Pontan. *de ſpol. lib. 2. c.17.n.185.* & ſignanter apud Caputaq. *dec.241.n.3. part.* De † ſecundo ſunt deciſiones Caputaq. 173. 6
part.3.333. part.2. Rota *dec.802.n.5. part.1. diuerſ.*

Non obſtat † quod virtus clauſulæ conſtituti ex- 7
pirare videtur decennio elapſo cum tanto tempore amittatur poſſeſſio Alciat. *de præſumpt. reg.2. præſumpt. 21.n.12.* Matheſil. *ſing.117.n.7. & 8.* Rip. *in cap. cum Eccleſia, n.25. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Quia ſi attendatur tempus contractæ obligationis, quod contigit de anno 1570. & ab eo vſque ad annum 1586. tempore quo fuit aſſignata dos præfata cum † non 8
doceatur alium fuiſſe in poſſeſſione non ceſſat præſumptio continuatæ poſſeſſionis etiam poſt decennium, per regulam quæ olim poſſedit † etiam hodie 9
poſſidere præſumitur de qua per Gloſ. Bart. & Bald. *in l. ſiue poſſidetis. C. de probat.* Alciat. *de præſumpt. regul. 2. præſumpt. 21.* Natt. *de communi conſ. 235. in fin.* Becc. *conſ.75.n.15. lib.1.* Et hanc † præſumptionem proce- 10
dere ſine præfinitione temporis quando alter non eſt in poſſeſſione declarat Menoch. *de Præſumpt. lib. 6. præſumpt.64. num. 41. & tenuit* Rota *deciſ.62. num.6. part. 2. diuerſ.*

Si verò tempus commenſuretur à dicto anno 1586. citra, & tunc quo ad effectum Saluiani non eſt, attendendum, quia ſufficit vineam fuiſſe in bonis Hortenſij de tempore contractæ obligationis, & probati ex clauſula conſtituti vſque de eo tempore. Vltra quod neque decennium eſſet elapſum, quia ſubhaſtatio fuit facta de anno 1495. neque probatur quod alter eſſet in poſſeſſione, ſed potius effectuata promiſſio conſtituti, quoniã vinea reperta fuit tempore ſubhaſtationis

penes

11 penes Hieronymam,† quæ alio non apparente, ex titulo præambulo aſſignationis dotis poſſidere præſumitur Gloſ. *in l.quadam mulier,ff.de rei vend. l.2. C.de acquir.poſſeſſ.* Bec. *conſ.*13.*n.*1.*lib.*1.

Nam obſtat exceptio decennalis præſcriptionis quę conſideratur de anno 1586. quo vinea pro dote fuit conſignata Hieronymæ, & per eam poſſeſſa vſque ad 12 annum 1604. quo fuit Saluianum intentatum, † & quæ ſufficere videtur ad repellendum agentem in Saluiano, vt fuit dictum in Romana Saluiani 2.Decembris 1601. coram Reuerendiſſimo D. Decano, quia placuit Dominis reſponſio data, quod ante decenniũ fuit incepta lis,per quam Hieronyma fuit conſtituta 13 in male fide, quæ † impedit præſcriptionem. *l. mota litis,C.de rei vendic.*Couar. *in regul.poſſeſſ.*2.*part.*§.12. *n.*4.*verſ. Secunda concluſio de reg.iur. in 6.* vltra quod adhuc durat cenſus per reſolutionem ſubhaſtationis, & ſic hypotheca, quæ præſcripta dici non poteſt.

Nec dicatur quod in ſubhaſtatione vineæ coniuges præfati ceſſerint omnia eorum iura Parmenidi 14 emptori, quia attenta † declaratione nullitatis ſubhaſtationis recuperarunt primæua iura ex eo quod titulus redactus fuit ad non titulum,in cuius conſequentiam iura fuerunt ceſſa, vt fuit dictum in hac eadem cauſa coram me 13. Ianuarij 1612.

Et ex præfatis patet reſponſio ad id quod dicebatur iſtos coniuges non poſſe agere pro fructibus cenſus pro illo tempore quo retinuerunt pecunias redactas 15 ex pretio vineæ ſubhaſtatæ, quia † cùm debitor cenſus recuperauerit vineam,& obtinuerit condemnationem pro omnibus fructibus dicto tempore perceptis, & dicti coniuges condemnati ad reſtitutionem dictarum pecuniarum vna cum damnis, & intereſſe viſum fuit Dñm cenſus non poſſe impediri in perceptione fructuum,cùm omnia ad ſuum principium redierint. Nec recompenſatio de damnis, & fructibus vineæ ad quorum reſtitutionem fuit condemnatus tanquam ſpoliator,& de tempore,quo durauit Spolium videtur amittenda cum fructibus cenſus debitis coniugibus 16 quia † de re non liquida,& de qua pendet iudicium in Rota non videtur amittenda per *l. fin. C. de compenſ.* Afflict. *dec.*381.*n.*6.Alb.*conſ.*211.*num.*2.Seraph.*deciſ.* 17 1485.*n.*4.*&* 5. & † tanquam de credito vnius perſonæ ad creditum alterius,quæ regulariter non admittitur,*l.in rem ſuam, §.creditor.ff. de compenſ.*

Demum non obſtat quod ſaltem pro fructibus decurſis ab anno 1594. tempore quo vinea fuit ſubhaſtata vſque ad annum 1599. quo Hieronyma mouit litem ſuper reintegratione immiſſio dari non potuerit,& quo Parmenides non fuit condemnatus ad reſtitutionem fructuum vineæ niſi à die motæ litis, & coniuges gauiſi ſunt pretia pecuniarum pro eo tempore,qui propterea ad reſtitutionem damnorum loco fructuum vineæ reſtituendorũ per Parmenidem cogi non potuerunt, quia nec ipſe Parmenides cogendus erit ante tempus litis conteſtatę,& conſequenter ſententia adiudicans plus debito remanet nulla propter 18 illius indiuiduitatẽ, quæ † non admittit vt pro parte valeat & pro parte non Bart.*in l.ſi non ſortem, §.ſciendum, ff. de cond. indeb.* Rom.*conſ.*454.*n.*12. Quia fuit dictum ex facto ceſſare obiectum,cum ex ſcutis quinquaginta debitis vſque in anno 1594.& fructibus annorum duodecim decurſorum ab anno 1599. 27. Decembris quo fuit mota lis per Hieronymam ſuper reintegratione vſque ad totum annum 1612. ſatis patet quod in ſententia non fuit habita ratio fructuũ cenſus decurſorum ab anno 1594. vſque ad annum 1599. quo lis mota fuit, & ideò ſi ex præfatis de iuſtitia ſententię A.C.conſtat prout conſtare viſum fuit, conſequitur ex inde aliam ſententiam ſuper manutentione latam eſſe iniuſtam, cùm per eam priuati fuerint coniuges ſua poſſeſſione in quam immiſſi fuerunt auctoritate iudicis ritè, & rectè procedentis, qui potuit Hieronymam ſua poſſeſſione tàm naturali, quàm ciuili priuare vt in initio fuit dictum.

Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. Gypſio, Romana cenſus Veneris, 20. February 1587.

SVMMARIA

1 *Dominium cenſus probatur ſi debitor confiteatur debitum,& ſuſcipiat terminum ad ſoluendum.*
2 *Confeſſio facta in iudicio poſſeſſorio non facit probationem in petitorio.*
3 *Contrarium tenet Rota.*
4 *Teſtes examinati in iudicio poſſeſſorio faciunt fidem in petitorio ſi ad eundem effectum producantur.*
5 *Petitorium habet in ventre poſſeſſorium.*
6 *Dominij ad probationem ſingula quæ non proſunt ſimul iuncta iuuant.*
7 *Impoſitio cenſus coniecturis probatur.*
8 *Teſtes de auditu faciunt iudicium,& optimam veritatis præſumptionem.*
9 *Cautio de reſtituendo prioribus,&c.datur pro ſecuritate debitoris.*

DECISIO CCCCI.

QVærebatur an de tali titulo, vel iure Eccleſiæ conſtaret vt in petitorio iudicio obtinere poſſet. Dubium faciebat, quod inſtrumentum impoſitionis cenſus de quo agitur, nullibi reperiebatur, minúſque de ſufficienti præſcriptione ex ſolutionibus,& quietantiis productis apparebat.

Domini dicta die affirmatiuam ſecuti ſunt moti præcipuè, quia D. Petrus Paulus medio iuramento confeſſus fuit debitum,cenſura mandatúmque executiuum ſuſcepit † quo fit vt ex huiuſmodi confeſſione 1
dominium ſatis probatum exiſtat. Guid.Pap. *dec.*272. *n.*2.*in fin.* Rebuff. *ſuper conſtitut. Regn.tit.de conſtitut. Regn.art.*1. Gloſ. *vnic.n.*6.*&* 7. *tom.*2.

Nec refragatur † quod confeſſio in poſſeſſorio fi- 2
dem in hoc iudicio facere non valeat Gloſ. *in auth. item poſſeſſor in verb.transferat. in fin. C. qui potior, in pign.hab.*Alex.*in l.*1 *in princ. ff.iudic.ſolui.* Soc.*conſ.*8. *n.*6.*lib.*1. Quoniam præter id quod in monitorio ab A.C. contra eundem ratione cenſus dictæ Eccleſiæ debiti facto circa manutentionem non legitur fuit dictum præfatæ confeſſioni etiam † in petitorio fidem 3
adhibendam eſſe per ea quæ tradit Rip.*in l.naturaliter, §.nihil commune n.*120.*ff.de acquir.poſſe. & maximè in præiudicium hæredis confiteatur* Bald. *in l.*2. *n.*23. *C. de eden.* Ruin.*conſ.*28.*n.*5.*lib.*2.& ſic ceſſat etiam obiectum, quod teſtibus in poſſeſſorio examinatis fides adhibenda non ſit. præſertim † cùm ad eundem effectũ 4
in hoc iudicio producti fuerint, Bald. *in l. ſi.n.*1.*verſ. reuoco ergo in dubium,C.de teſtibus*, nam præfati teſtes coram A.C. fuerunt tàm in petitorio, quàm in poſſeſſorio recepti. Et licet iudex in poſſeſſorio pronunciauerit, hoc non tollit quin probationes etiam reſpicerent petitorium, ſed id fieri potuit,quia † petitorium 5
habet in ventre poſſeſſorium. Caſſad.*de reſcr.dec.*7.*& dec.*1*. poſſeſſ.& propriet.*9.Mohed.298.*fuit reſolutum.*

Præterea omnem prorſus dubitationem tollere videntur adminicula quæ afferuntur ſiquidem † ad pro- 6
bandum dominium quæ ſingola non poſſunt multa iuuant Barbat.*conſ.*41.*n.*4. *vol.*1. Socin.89.*n.*... *verſ. & pro fundamento.lib.*2.

Et

Et vltra adminicula in alia deciſione adducta mul-
7 tum monebant Dominos, † quod vnus ex dictis te-
ſtibus ioſtrumentum vidiſſe affirmat, alius verò de
emptione dicti cenſus ex dictis ceoſus, alij verò de
exactione, & ſolutione reſpectiuè probant.

Nec ex eo repellendi ſunt quod non omnia, ex
certa ſcientia, ſed aliqua de auditu deponant, quia non
8 eſt dubium hoc caſu † facere iudicium, eſtque opti-
mam veritatis præſumptionem, ita vt ſi ſoli eſſent,
qui de prædicto Domioio Eccleſiæ teſtificarent onus
contrarium probaodi in aduerſarium transferreot So-
cin. Iun. *conſ.* 169. *n.* 17. *lib.* 1.

9 Nec obſtat † quod præſtita fuerit cautio de reſti-
tuendo pecunias ſolutas per Dominum Petrum Pau-
lum, quia hoc factum fuit pro ſecuritate ipſius debi-
toris, quod eſſent bene ſolutæ pecuniæ huiuſmodi,
cùm duo tunc prætenderent eſſe Rectores dictæ Ca-
pellæ, & non quia Dominus Petrus Paulus vellet do-
cere non eſſe debitorem vt bene diſpoſuit tertius te-
ſtis ſuper 4. dicens Dominum Petrum Paulum velle
ſcire cui facienda eſſet dicta ſolutio, ne fortè cogeretur
bis idem debitum ſoluere.

R P. D. Iuſto, Romana cenſus Veneris 9. Martij 1607.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus ſuper proprietate rei emphyteutica cum conſenſu domini directi debetur etiam ab ipſo domino directo finita emphyteuſi.*
2 Sine præiudicio iurium. *Hac clauſula non refertur ad ea in quibus expreſsè fuit conſenſum.*

DECISIO CCCCII.

EMphyteuta impoſuit cenſum, & illum vendidit
ſuper proprietate, & directo dominio domus em-
1 phyteuticæ reſeruato conſenſu, & auctoritate Dom.
Quirini de Garzonibus domioi directi ad reſponden-
dum ſiogulis annis in perpetuom ſcuta quindecim,
& quod perpetuò ſubiaceat, & ſubiacere debeat oneri
2 ſoluendi dicta ſcuta quindecim quolibet anno, & im-
poſitioni conſeoſit Quirinus ſine præiudicio cenſus
eidem Quirino debiti, & iurium ſuorum, & non alias.

Cùm autem eadem domus deuoluta eſſet ad do-
minium directum recuſabat ſoluere cenſum Corre-
ctori, & fratribus Sanctiſſimæ Trinitatis de Vrbe ad
quos peruenerat quaſi eſſet ſuper eo reſolutum omne
ius per deuolutionem, & diſputato dubio extra Rotam
contrariæ partes fuerunt firmatæ.

Et Domini ſeotentiam A.C. qui ita ſenſerat eſſe
confirmandam. Siquidem cenſus non fuit impoſitus
ſuper iure emphyteutico, quo enim caſu procedere
poſſunt rationes, & auctoritates in contrarium addu-
3 ctæ, † ſed ſuper dominio, & proprietate, cui impoſi-
tioni dominus conſenſit, vt res perpetuò ſubiaceret
oneri. Vnde deuoluta domo non poteſt à contractu
diſcedere, quia perpetuò ſibi præiudicauit. Afflict. *dec.*
212. *n.* 7. *&* 8. & conſequenter ceſſat regula reſoluto
iure datoris ſit extinctum ius receptoris.

Non obſtat clauſula, ſine præiudicio cenſus, & iu-
2 rium ſuorum, quoniam † illa clauſula non refertur ad
impoſitionem cenſus cui expreſsè conſenſit & ius
tranſtulit in emptorem cenſus Iſern. *in cap.* 1. *n.* 8. *&* 9.
Quis ſucceſſor dar. feud. tene. Vbi addentes alios allegãt,
ſed refertur ad cenſum, vel canonem ſibi debitum, &
ad iura emphyteutica, quæ omnia retinere voluit, &
retinuit, & ideò videmus domum fuiſſe deuolutam,
non obſtante hac impoſitione cenſus, qua mediante
domus directis iuribus ſuis non præiudicauit, & ni-
hilominus remanet cenſus. Et ita deciſum fuit.

R. P. D. Mellino, Romana Saluiani Veneris 15. Aprilis 1622.

SVMMARIA.

1 *Hypotheca bonorum comprehendit etiam cenſus.*
2 *Poſſeſſio debitoris cenſus probatur ex inſtrumento aſſignationis dicti cenſus eidem facta cum clauſula conſtituti.*
3 *Conſtitutum transfert in conſtitutarium omnem poſſeſſionem naturalem, & ciuilem.*
4 *Clauſula conſtituti contra tertium facit tantum qualem qualem probationem.*
5 *Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur per litis ſuſtentationem.*
6 *Prohibita expreſsè alienari non veniunt in generali hypotheca bonorum. Intellige reſpectu proprietatis ſecus quo ad fructus,* num. 8.
7 *Cenſus differt ab illius fructibus.*
9 *Feudum licet non poſſit alienari poſſunt tamen alienari illius fructus.*

DECISIO CCCCIII.

RAphael vendidit vineam Conſtantio Sarnano, &
Beatricis eius vxori, & pro reſiduo pretij dictæ
vineæ in ſumma ſcutorum mille ducentorum egerunt
hæredes dicti Raphaelis in vim Saluiani contra cen-
ſum ſcutorum ſeptingẽtorum poſſeſſum à domo pro-
feſſa. S. Simphoroſæ ea ratione, quod olim victus cen-
ſus fuiſſet etiam poſſeſſus à dictis Conſtantio, & Bea-
trice, ſed Iudex ab A.C. deputatus coram quo dictum
iudicium intentatum fuit tulit ſententiam abſoluto-
riam ad fauorem dictæ domus profeſſæ.

Propoſito autem dubio ſemel, atque iterum an di-
cta ſenteotia eſſet confirmanda vel infirmanda, tan-
dem Domini dixerunt eſſe infirmandam. Quoniam
cùm hæredes Raphaelis plenè probauerint extrema
Saluiani, nempè creditum illorum cum hypotheca,
poſſeſſionem antiquorum Conſtantij, & Beatricis de-
bitorum, & poſteriorem domus profeſſæ ratæ conuen-
tæ illius debebatur omnino immiſſio vigore Saluiani.
§. item Seruiana, & ibi Aret. in fin. & alij. Inſtit. de action.
Rota *conſ.* 14. *n.* 3. *l.* 2. Surd. *conſ.* 131. *n.* 1. *& dictum fuit
in Interamnenſi Salmani* 14. *Nouembris* 1611. *coram*
R. P. D. meo Maozanedo, & proinde Iudex iniuſtè
abſoluit domum profeſſam. De credito autem cooſta-
bat ex publico inſtrumento venditionis vineæ in
actis exhibito vbi hypotheca, & obligatio ampliſſima
omnium bonorum emptorum inſerta fuit, in † qua 1
comprehendi etiam cenſum ad effectum, vt creditori
competat Saluianum non eſt quod dubitetur ex con-
geſtis à Modern. Roman. *de Salman. Inſpect.* 3. *cap.* 2. *n.*
211. Roder. *de annu. reditib. lib.* 1. *q.* 18. *n.* 15. *&* Modern.
Peroſ. *de cenſib. part.* 2. *cap.* 2. *q.* 1. *art.* 6. *n.* 3.

Qued † verò ceoſus fuerit poſſeſſus ab illis con- 2
iugibus debitoribus innoteſcebat ex alio poſteriore
Inſtrumento aſſigoationis ipſis factæ per Gaſparem
de Cauſonibus ad computum pretij cuiuſdam vineæ,
vt *in ſumm. num.* 2. In qua aſſignatione adeſt etiam
clauſula cooſtituti, & † proiode per eam fuit tranſla- 3
ta omnis naturalis, & ciuilis poſſeſſio in ipſos coniu-
ges, *l. quod meo. ff. de acquir. poſſeſſ.* Rol. *conſ.* 45. *num.* 2.
lib 3. Tiraq. *de clauſul. conſtitut. part.* 1. *n.* 5 Rota *deciſ.*
662. *num.* 4. *part,* 1. *diuerſ.*

Sed

Sed quoniam poſſet dubitari, quod non pateat Gaſparem conſtituentem poſſediſſe præfatũ cenſum, nec
4 etiam † clauſula conſtituti probet poſſeſſionem coniugum contra domũ profeſſam vti tertiam quicquid eſſet contra ipſum cõſtituenté ſed tantum faciat qualem qualem probationem, Doct. *in l. quamuis, §. ſi vend. C. de acq. poſſeſſ.* Soc. *ſen. conſ.* 183. *n.* 14. *lib.* 1. Afflict. *dec.* 335. *n.* 4. Rota *deciſ.* 389. *n.* 3. *part.* 1. *diuerſ.* fuit datum aliud Inſtrumentum confectum 23. Decemb. 1613. & exhibitum à domo profeſſa vbi aſſeritur iſtum cenſum fuiſſe poſſeſſũ à præfatis Conſtantio, & Beatrice Poſ-
5 ſeſſio † autem domus profeſſæ iuſtificatur ex eo, quod litem hucuſq; domus profeſſa ſuſtinuerit. Caput. *dec.* 369. *n.* 1. *p.* 2. & Rota paſſim admittit, præſertim concurrentibus aliis adminiculis, quæ hic non deficiebãt. Nec obſtare viſum fuit quod Gaſpar præfatus in illa aſſignatione expreſsè prohibuerit alienationé huiuſmodi cẽſus, & voluerit, vt perpetuò ſtaret pro euictio-
6 ne vineæ. & † proinde huiuſmodi cenſus, tanquã prohibitus alienari non comprehẽdatur ſub illa generali hypotheca ad fauorem Raphaelis appoſita in Inſtruméto ad Bart. *in l. Cod. §. inſtit. n.* 5. *ff. de leg.* 2. cum aliis. Quoniam pro reſponſione fuit conſideratum magnũ
7 diſcrimen conſtitui † inter cẽſum & illius fructus. Ille enim conſideratur tanquã ſors principalis, ſeu quædã proprietas, quam Doct. ius percipiendi annuam penſioné appellant hic autem vti prouentus ab eo prouenientes Card. Mantic. *dec.* 14. *n.* 8. *&* 9. Modern. Peruſ. *de cenſib. quaſt.* 71. *aliàs part.* 2. *cap.* 2. *q.* 2. *art.* 6. *n.* 25.

Vnde obiectum intraret ſi hæredes egiſſent aliqua actione, ex cuius victoria diſtractio, ſeu alienatio proprietatis, ſeu ſortis principalis cenſus ſequeretur: Sed
8 cum egerit Saluiano cuius † finis eſt ex fructibus dumtaxat, illibata remanente ſorte principali, ſatisfactionem crediti obtinere non cenſebitur contrauenturum prohibitioni alienationis cenſus per dictam hypothecam, & exactionem fructuum conferunt tradita per Molin. *de Primogen. Hyſpan. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 33. *in fin. & cap.* 20. *n.* 15. cui, & illud affine quod quamuis
9 † feudum ſit inalienabile eius tamen fructus poſſunt hypothecari, & alienari Iaſ. *&* Faber. *in d. §. item Seruiana Inſtit. de act. idem* Iaſ. *in l. fin. num.* 28. *C. de iur. emphyt.* Crau. *conſ.* 197. *num.* 2. *latè* Modern. Roman. *de Salman. Inſpect.* 3. *c.* 2. *n.* 72. Alioquin inanis omnino, & ridicula fuiſſet dicta aſſignatio cenſus, ſi coniuges perpetuò, & proprietatem cenſus, & illius fructus conſeruare, & non diſtrahere tenerentur, & propterea illa commoditas percipiendi fructus, quam coniuges debitores habebant vigore dictæ hypothecæ fuit tranſlata in Raphaelem creditorem, & illius hæredes.

Et quoniam huiuſmodi reſolutio emanauit cum præſuppoſito quod Raphael vendiderit vineam nedum Conſtantio, ſed etiam Beatrici, & hoc præſuppoſitum non ſubſiſtit in facto, quia Inſtrumentum venditionis cantat tantum in perſona Conſtantij, & ideò Raphael habet dumtaxat hypothecata bona illius, & non Beatricis; & conſequenter videtur quod ſolum contra fructus medietatis huius cenſus hæredes Raphaelis potuerint Saluianum intentare. Ideò libenter ſuper hoc Dominos meos conſulerem.

Et ita Informantibus tantum dictis hæredibus reſolutum fuit.

R. P. D. Cauallerio Vrbeuetana Cenſuum Veneris 9. Iunij 1623.

SVMMARIA.

1 *Fructus ex cenſu extincto non debentur.*

. Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

2 *Pars obueniens in diuiſione acquiritur ei, cui aſſignatur abſque alia traditione.*

3 *Confeſſio præiudicat etiam hæredibus confitentis.*

4 *Teſtium dicta recipiunt interpretationem à ſcripturis.*

DECISIO CCCCIV.

DOmini cenſuerunt mandatum A. C. eſſe reuocandum fuit enim relaxatum pro fructibus cenſuum, qui fuerant per redemptionem extincti, *l.* 1. *C. quand. lic. ab emption. diſcedere*, & † conſequenter ex 1
illis nulli amplius fructus debebantur. Caputaq. *dec.* 103. *part.* 1. *fuit dictum in Romana cenſus* 20. *Februarij* 1612. *coram* R. P. D. meo Pamphilio. *& aliàs ſæpè.*

Neque videbatur obſtare, quod cenſus iſti fuerint acquiſiti per Franciſcum, & eius nomine, & ſic non potuerint per Carolum fratrem reuocandi, & extingui, & propterea bene potuerit agi contra debitores pro fructibus, ac ſi cenſus non fuiſſent extincti. Nam conſiderabatur quod inter Franciſcum & Carolum, & Petrum Antonium fuit facta diuiſio in qua inter cætera fuerunt Carolo aſſignati cenſus controuerſi, & ſic
† fuerunt effecti ipſius etiam abſque aliqua traditione. Bart. *in l. & ideo n.* 3. *verſ. eadem ratione, ff. de cond. furt.* Specul. *in tit. de ſecund. Decret. §. videndum reſtat. n.* 50. *circa fin. verſ. nam per diuiſionem.* 2

Licet autem hæc diuiſio non fuerit exhibita in ſcriptura authentica tamen illius veritas ex pluribus apparebat, nam eius mentionem fecit & confeſſus eſt ideo Franciſcus in ſuo teſtamento illam confirmando, † quæ confeſſio, & approbatio præiudicat etiam 3
Dominæ Conſtantiæ illius hæredi Rol. *conſ.* 11. *n.* 45. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 2. *n.* 273. Concurrebat etiam depoſitio teſtium, qui affirmabant fuiſſe aſſignatos Carolo per Franciſcum plures cenſus, qui teſtes licet non ſpecificarent, cuiuſnam eſſent iſti cenſus, tamen ſatis declarari videbantur ex ipſamet ſcriptura diuiſionis: cùm non ſit dubium, quod teſtium † dicta recipiant 4
interpretationem à ſcripturis Bott. *in cap. ad audientiam numero* 12. *de præſcriptione*, Farinacc. *de teſtib. queſt.* 68. *num.* 9.

Inſuper accedebat obſeruantia, quia fructus dictorum cenſuum tàm poſt diuiſionem ante obitum Franciſci, quàm poſt eius obitum fuerunt exacti à Carolo. Præterea poſt factam diuiſionem fuerunt deſcripta in cataſtro bona per dicta diuiſionem obuenta Carolo.

Ex quibus ſatis clara reddebatur obſeruantia, & veritas dictæ diuiſionis, & per conſequens concludebatur dictos cenſus potuiſſe à Carolo reuocandi tanquam à vero domino, neque potuiſſe amplius peti fructus ex illis. Quia decorſi ante extinctionem fuerant ſoluti Carolo, & poſt extinctionem non amplius currebant, & ideò mandatum A. C. pro fructibus tanquã iniuſtum viſum fuit eſſe reuocandum.

R. P. D Veroſpio, Ciuitatis Caſtellæ cenſus, Lunæ 27. Nouembris 1612.

SVMMARIA.

1 *Manutentio eſt concedenda adminiſtratori teſtamentario hæreditatis adhuc non aditæ.*

2 *Manutentio denegari non poteſt poſſidenti.*

3 *Liber mercatoris probat etiam contra Tertium ſi adſint adminicula.*

4 *Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in iudicio ſummariſſimo manutentionis.*

Bb DECI

DECISIO CCCCV.

CReſcentius de Creſcentiis q. Saluſtiæ Cerinæ fi-
lius cum ſe manuteneri prætenderet in exactione
cenſus annui ſcutorum ducentorum decem ab hæredi-
bus, q. Ioan. Vincentij Vitelli in cuius poſſeſſione fuit
coram me firmatum ſub die 12. Maij præteriti dictam
Saluſtiam extitiſſe dubio per me propoſito reſolutum
1 fuit † adminiſtratori hæreditatis eiuſdem Saluſtiæ
mandatum de manutenendo eſſe concedendum quia
non adita, vt in caſu noſtro, hæreditate manutentio
debetur adminiſtratori teſtamentario qui non ſibi, ſed
hæredi poſſidet ex allegatis per Menoch. *de retinen. re-
med. 3. n. 64. & ſeq. & de adipiſc. rem. 4. q. 37. n. 286.*

De poſſeſſione autem Romuli Cerini adminiſtra-
toris in teſtamento relicti ſatis apparere videtur ex
partitis pro patre Creſcentij datis, ex quibus conſtat
huiuſcemodi cenſum ab anno 1608. quo Saluſtia de-
ceſſit vſque ad annum 1612. fuiſſe ſolutum. Vnde
2 ſtante poſſeſſione ex dictis partitis probata † manu-
tentio denegari non poteſt. *§. retinenda Inſtit. de In-
terd.* Bart. *in l. 1. §. fin. num. 14. ff. vti poſſid.* Alex. *conſ. 92.
n. 4. verſ. quod autem in poſſeſſione lib. 1.* Rip. *in l. natura-
liter. §. nihil commune num. 156. ff. de acq. poſſeſſ.* Rol.
conſ. 9. num. 19. lib 3.

Et licet præfatæ ſolutiones ex partitis libri merca-
3 toris eliciantur, † qui tamen ſunt adminiculatæ etiam
contra tertium probant. Rota *dec. 385. n. 2. part. 1. di-
uerſ.* Afflict. *dec. 402.* Dec. *conſ. 510. n. 3. Surd. dec. 105.
& ſeq.* & fuit dictum in iſta cauſa vt in d. deciſione
coram me facta vbi adminicula recenſentur.

Nec obſtat Marchionem Vitellium eſſe cum bene-
ficio *l. & Inuentarij hæredem illius*, qui cenſum vendi-
dit, nam cum ipſæ pluries ſoluerit, & ſic dictam hære-
ditatem in quaſi poſſeſſione exigendi conſtituerit, non
valet hodie ſub prætextu quod non adſint bona ſolu-
4 tionem retardare. Talis † enim exceptio cum altiorem
indaginem requirat in hoc ſummariſſimo poſſeſſorio
non admittitur. Dec. *conſ. 19. & conſ. 467. n. 17.* Afflict.
dec. 119. n. 7. Neuiz. *conſ. 56. n. 3.* Caputaq. *dec. 542. n. 4.*
Et fuit dictum *in cauſa Auximana hæreditatis 16.
Martij* 1606. *coram* Illuſtriſſimo Cardinale Lancel-
lotto, *& in cauſa Tiraſonenſis Cappellæ* 10. *Mart.* 1606.
coram R.P.D. meo Pamphilio.

R.P.D. Pirouano, Lucerina cenſus Lunæ 10.
Nouembris 1614.

SVMMARIA.

1 *Venditor tenetur de euictione rei venditæ.*
2 *Error notarij non poteſt nocere nec alterare actum.*
3 Conſtito, &c. *hæc clauſula eſt contenta ſolo facto
omiſſa Iuris indagatione.*
4 *Sententia quod ſit valida præſumitur.*

DECISIO CCCCVI.

IN hac eadem cauſa fuit reſolutum cenſum fuiſſe
nulliter conſtitutum ex eo, quod pretium in illius
venditione non fuerat præſentialiter exburſatũ, iuxta
formam conſtitutionis S. mem. *Pij V.* de cenſib. Verum
cum Spathaforę pro validitate habuerint recurſum ad
Sanctiſſimũ, & obtinuerint reſcribi, vt cõſtito de vero
credito, cum quo dictus cenſus fuit factus ſanaretur
defectus pecuniæ non numeratæ. Ideò ſequendo for-
mam reſcripti Dubitaui. An conſtet de vero credito.

Et conſtare fuit reſolutum ſi iura producta per Spa-
thaforam ſunt in forma probanti. Ex ſerie enim facti,
quæ datur apparet. Quod Cæſar Spathafora & Nico-
laus Cornarius vendiderunt quædam bona de anno
1550. Angelæ Fagiolæ pretio ſcutorum quingentorũ,
quæ cùm fuerint euicta coactus fuit Spathafora ven-
ditor de anno 1565. pro reſtitutione dicti pretij con-
ſtituere ſuper eius bonis annuum redditum ſcutorum
quinquaginta ad fauorem eiuſdem Angelę emptricis,
quæ ex inde de anno 1568. pro damnis, & intereſſe
obtinuit in conſilio regio eundem Spathaforam con-
demnari in ſcutis quingentis pro quibus impoſuit
ſimilem cenſum reſponſionis ſcutorum quinquagin-
ta. Vnde cùm Nicolaus cuius perſonam hodie repræ-
ſentant Lollij fuerit venditor medietatis bonorũ pati
tenebatur damnum partis euictionis cuius occaſione
fuit de anno 1570. impoſitus cenſus de quo agitur &
conſequenter creditum Spathaforæ verum eſt in ſub-
ſtantia, & pertinentia cùm ab euictione procedat, &
contra venditores agatur, qui de ea tenentur, tàm † re 1
ipſa, *l. cum dubitatur. C. de euict.* Dec. *poſt alios conſ. 485.
n. 15.* Quam vigore expreſſæ obligationis, *l. cum* Gloſ.
magn. ff. de euict. Bald. *in l. cum teſtamento n. 4. verſ. nam
ſi res euincatur, C. de teſtamento manum.* Didac. *var. re-
ſolut. l. 5. cap. 17. in princ.* Afflict. *in cap. 1. n. 1. cum alijs
ſeqq. ſi de feud.* Vaſſall. *ab alijs fuer. Interd.*

Nec viſum eſt Dominis poſſe dubitari de veritate
inſtrumenti venditionis factæ Angelæ ex eo, quod
legatur ſtipulatur de anno 1500. Regnante Carolo V.
& Ioanna eius matre qui eo tempore in humanis non
fuerunt. Quia, & ſi legatur in ſcriptura de eo anno
confectum Inſtrumentum: error tamen notarij mani-
feſtus, & patens detegebatur, quod de anno 1550. di-
cere volebat. Quia eadem die 8. Maij 1550. Angela
locat eadem bona d. Cæſari, & Nicolao venditoribus
ſub eiſdem coherentiis deſcriptis prout fuerat in an-
tecedenti Inſtrumento vendita, & regulare † eſt quod 2
error notarij, neque nocere, neque actum alterare po-
teſt, *l. 2. C. de error. aduoc.* Bart. *in l. ſi librar. in princ. ff. de
reg. iur.* Rom. *conſ. 170. n. 3.*

Non obſtat quod de certa perſona debitoris non
conſtet cum alter ex venditoribus qui aſſeritur præ-
ceſſor fratrum de Lolliis in inſtrumento venditionis
de anno 1550. nuncupetur Nicolaus Corlianus, in
locatione autem denominetur, Nicolaus Coruago in
inſtrumento autem cenſus de quo agitur dicatur Ni-
colaus Cornarus. Quia iſtud cognomen in ſerie pro-
ceſſus in Conſilio Regio agitati in multis locis appa-
ret variatum, & corruptum, aliquando enim vocatur
Nicolaus Corlianus, aliquando Cornarius, aliquando
Corna verum ſemper fuit vniformis demonſtratio
loci, nempe de ciuitate Luceriæ Apuliæ quia ſufficit
vbi ſecunda demonſtratio non eſt in totum falſa, ſed
dumtaxat corrupta, & de alia perſona partes ſenſiſſe
non probetur, ita vt res in controuerſiam deducatur
ſecundum formam, quam præſcripſit Paulus in l. duo
ſunt Titij de teſtam. tut.

Demum non obſtat, quod cenſus fuerit creatus per
viam tranſactionis, cuius obiectum eſt res dubia, & in-
certa, & quod Nicolaus, & Cæſar contraxerint, & ven-
diderint bona nomine Pompeij, qui poſt modum rati-
ficauit, & ratificationẽ ſubſecuta euictio non pertinet
ad Cæſarem, & Nicolaũ ſed ad Pompeium, cuius per-
ſonam repræſentant Lollij. Quia ad primum dicebatur
nos, non verſari in canonizatione crediti ad effectum
executionis, ſed ad iuſtificationem clauſulæ conſtito,
&c. † Quæ contenta eſt ſolo facto omiſſa iuris inda- 3
gatione an bene, vel male Nicolaus fuerit condemna-
tus, cum interim pro validitate ſententiarũ, quæ con-
currunt in præſenti, † præſumatur Alc. *de præſumpt.
reg. 1. præſumpt. 13.* Surd. *dec. 106. n. 9. & conſ. 39. n. 7.
lib. 1.* Ad ſecundũ verò fuit reſponſum, quod ratificatio
Pompeij non liberat Cæſarem, & Nicolaum, qui
nomine

nomine Pompeij non vendiderunt, ſed eorum propriis nominibus, & inſolidum, quo caſu cum vtraque obligatio ſit compatibilis omnes de euictione obligati remanſerunt. Et ita, &c.

R. P. D. Buratto Lucerina cenſus Veneris 1. Martij 1619.

SVMMARIA.

1 *Iura debent extrahi citata parte, & per compulſum aliàs non dicunt in forma Probanti.*
2 *Acta ſi integra non tranſportentur nihil probant.*
3 *Auctor cui lis fuit intimata, debet illius defenſionem ſuſcipere alias ſibi imputet.*

DECISIO CCCCVII.

SEntentia Rotalis declarauit cenſum annuum ſcutorū quinquaginta alias de anno 1570. impoſitū per Ioſephum, & Octauium fratres de Lolliis ad fauorem filiorum Cæſaris Spathaforæ fuiſſe validum, & cauſa in grado appellationis illorum de Lolliis coram me pendente dubitaui. An eſſet confirmanda, vel infirmanda. Et quia fundamentum illius erat, quod licet eſſet impoſitus abſque numeratione pecuniæ contra formam Bullæ fel. record. *Pij V.* tamen conſtabat de vero credito dictorum de Spathaforæ, & ſic erat ſatisfactū clauſulæ appoſitæ in commiſſione ſanatoria pro eis impetrata à ſanctiſſimo conſtito de vero credito.

Veritas autem crediti deducebatur, quia dictus q. Cæſar eorum pater, & Nicolaus auctor dicti Octauij, & aliorum de Lolliis del 1550. vendiderunt Angelæ Fagiolæ quædam ſtabilia cum promiſſione euictionis in forma, quorum deinceps ſecuta fuit euictio, & illius occaſione dicti de Spathafora condemnati fuere per ſententiam Magnæ Curiæ Vicariæ ad quantitatem euictam, & ad damna, & intereſſe, *vt in ſumma Octauij n. 3.* pro quibus ipſi de anno 1565. & 1568. impoſuerunt duos annos cenſus ſortis in totum ſcutorum mille ad fauorem d. Angelæ emptricis prout plenius continetur in deciſione coram Domino meo Pirouano ſub die 10. Nouembris 1614. Et ſic dicti de Spathafora pro medietate dictorum ſcutorum mille erant creditores d. Nicolai coobligati dicti Octauij, & aliorum de Lolliis dicti Nicolai ſucceſſorum.

Quam ſententiam Dñi hodie dixerunt eſſe confirmandam. Iuſtificatur enim ex d. deciſione, & ex fundamento obligationis d. Nicolai, & ſucceſſorum de euictione realiter ſecuta contra dictam Angelam emptricem, de qua etiam hodie plenius conſtat, tum ex actis nunc productis per ipſum Octauium del 1569. factis ſuper liquidatione fructuum perceptorum ex dictis bonis per DD. Florellam, & Maximilianum eius hæredem, vt in eius *ſumm. n. 11.* quæ licet in forma, vt infra dicetur probant tamen contra ipſum producentem, tum ex confeſſione dictorum de Lolliis, de qua in inſtrumento del 1576. de quo infra, adeò vt de illa dubitari non poſſit.

Nec quicquam facit decretum manutentionis per Angelam ſuper d. bonis obtentum de anno 1556. 18. Octobris & confirmandum 6. Maij 1557. Quia vltra generalem reſponſionem de qua infra, quod hic iura non ſunt in forma probanti, nihil releuat, quia fuit obtentum longè ante dictam ſententiam, & euictionem ſecutam de anno 1565.

Principale verò fundamentum dictorum de Lolliis erat in nullitate, & iniuſtitia dictæ euictionis ex defectu ſcilicet legitimationis perſonæ euictionis, probationis crediti d. Florellæ, & quod bona euicta non ſpectabant ad Pompeium debitorem dotis dictæ Florellæ.
Quod tamen viſum fuit Dominis non obſtare, tum
quia iura, & ſcripturæ ad hoc pro Lolliis noniter ex-
hibitæ † non ſunt in forma probanti, nec extractæ
citata parte, & per compulſum prout de iuribus pro- 1
ductis pro Spathaforis alias fuit in hac cauſa reſolu-
tum ſub die 18. Decembris 1615. Et neceſſarius fuit
nouus compulſus, ſuper cuius validitate fuit facta
alia reſolutio ſub die 26. Iunij 1617. tum quia non
conſtat † quod ſint integra prout eſſe deberent ad 2
concludendum iniuſtitiam euictionis, & ideò vel ex
illis nihil penitus probatur, vel quatenus aliquod
reſultaret ceſſare viſa fuit difficultas, quia vltra quod
lis mota per Maximilianum tanquam hæredem d. Flo-
rellæ fuit ad inſtantiam D. Angelæ intimatam tam d.
de Spathafora quàm Gaſpari hæredi dicti Nicolai, &
auctori dictorum de Lolliis, qui etiam conſtituit pro-
curatorem ad comparendum in illa cauſa, *vt in ſum-
mar. in reſponſionibus pro Antonio n. 1.* Et † ideò cum 3
d. Gaſpari fuerit intimata dicta lis, & debuerit defen-
ſionem ſuſcipere, ſibi eſt imputandum ſi euictio ſe-
cuta fuit.

Nec conſequenter dicti de Lolliis eius ſucceſſores poſſunt de illius iniuſtitia opponere, quæ proceſſit ex culpa eorū auctoris, & ceſſat difficultas ex tranſactione inita de anno 1576. in qua dicti Lollij expreſſè confeſſi ſunt dictam euictionē, illiúſq; iuſtitiam cum relatione ad dictum inſtrumentum dictæ venditionis, & expreſſione illius diei, & anni affirmātes ſe ad illam teneri, & approbantes conditionem tàm dictorum de Spathafora, quàm ipſorummet vigore illius factam, & recipientes promiſſionem ſcutorum trecentorum triginta per totum menſem Septemb. proximi a Maximiliano euincente eiuſque fratre vti hæredibus Pompei, qui in dicto inſtrumento venditionis acceſſit tanquam fideiuſſor pro dicta euictione pro ſua rata *vt latius in d. ſumm. Antonij n. 7.*

Et ita eſt reſolutum.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano, Romana cenſus, Veneris 28. Iunij 1613.

SVMMARIA.

1 *Pacta ſunt ſeruanda.*
2 *Actio ad deponendum ad effectum inueſtiendi oriens ex contractu eſt in rem ſcripta.*
3 *Actio in rem ſcripta competit contra quemcunque poſſeſſorem.*
4 *Ceſſionarius ſuccedit in locum, & ius cedentis.*

DECISIO CCCCVIII.

PRætendebat Angelus Palonius cenſum de quo agitur tanquam pro dote ſuæ vxoris hypothecatū, & ſuper quo eadem vxor obtinuerat mandatum, ad ſe ſpectare, & propterea legitimè ſortē principalem ſibi debuiſſe ſolui pro obtinenda retrouenditione, & extinctione dicti cenſus. Et Rota quicquid ſit de præfatis quia multa opponebantur ad effectum conſequendæ retrouenditionis, & extinctionis contrarium cenſuit ea ratione, quia Iulius Cæſar primus vir vxoris Palonij emit hunc cenſum à Communitate Calcatæ cum recognitione bonæ fidei D. Flaminij de Anguilaria, vt adimpleret ſuam obligationem erga D. Iuniperam Saluiatam. Ipſa enim à præfato D. Iulio Cæſare emerat quandam domum, & voluit pro eius cautione quod pecuniæ inueſtirentur in aliquo cenſu, vel locia

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

montium non vacabilium & in euentum retrouendi-
tionis, ſeu extinctionis pecuniæ depoſitarentur penes
montem Pietatis ad effectum reinueſtiendi cum ſcien-
tia, & conſenſu ipſius D. Iuniperæ, & vigore iſtius
obligationis fuit emptus cenſus præfatus habendo
relationem ad hoc inſtrumentum, & propterea dato
quod cenſus præfatus ſine aliqua difficultate ſpectaret
ad Palonium nihilominus ipſe non poterat exigere
pecunias; ſed deponendæ erant penes montem Pieta-
5 tis ad effectum præfatum.† Pacta enim ſunt ſeruanda
l.1.& l.Iuriſgentium §.Prætor. tit. ff.de pact.

Non obſtat quod neque Domini de Biſcia, neque
2 Palonius interuenerunt in præfato contractu, quia †
actio ad deponendum ad effectum inueſtiendi cum
oritur ex contractu eſt actio perſonalis in rem ſcripta,
3 Iaſ. *in Rubr. ff.ſi cert.pet.n.6.* & propterea competit †
contra quemcunque poſſeſſorem, vt idem Iaſ. *in loco
præallegat.* Tiraq.*de retract.Lignag.*§.8. Gloſ. 5.*n.6.&
ſeqq.* Vnde cum Domini de Biſcia ſucceſſerint in lo-
4 cum, & ius, D. Flaminij † poſſunt petere huiuſmodi
depoſitum ad effectum inueſtiendi. *l. cum à matre C.
de rei vendic.& l.ex qua perſona, ff.de reg. iur.* Ex regula
enim præfata Domina Iunipera potuiſſet agere contra
ipſos tanquam debitores cenſus, vt ſcilicet ſtaret pro
euictione domus emptæ à D.Iulio Cæſare.

*Reuerendiſsimo D. Coccino Decano, Romana
cenſus, Lunæ 14. Martij 1616.*

SVMMARIA.

1 *Depoſitum non poteſt exburſari niſi ſeruata lege dicta
tempore depoſitionis.*
2 *Succeſſor vtitur Iure competente ei, in cuius locum
ſuccedit.*

DECISIO CCCCIX.

CEnſus de quo agitur fuit emptus per Iulium
Cæſarem de Rubeis à Communitate Calcatæ
pretio ſcutorum quingentorum, & illius recognouit
bonam fidem Dominus Anguillariæ, & cum Dñi de
Biſcia ſucceſſores d. D. de Anguillaria vellent extin-
guere huiuſmodi cenſum, & pretium depoſuerint, ſi-
cuti illud non debuit conſignari Palonio, neque hodie
debet conſignari eius hæredibus, & ſic eſt perſiſtendũ
in deciſione facta die 28. Iunij 1613. Ratio Domi-
norum fuit quia dictus D. Iulius Cæſar emit dictum
cenſum ex parte pecuniarum redactarum ex venditio-
ne domus factæ bon. mem. Iuniperæ Saluiſtæ cum
obligatione illas inueſtiendi pro ſecuritate d. Dominæ
Iuniperæ, & cum pacto reinueſtiendi, & quod pretium
non poſſet conſignari niſi ſub idonea cautione de eius
conſenſu & interim donec præfata, fierent pecuniæ
deberent ſtare ſub depoſito non conſignando, niſi data
cautione de reinueſtiendo d. pecunias, aut vice illius
1 reinueſtitis, quare † conſignatio pecuniarum nullo
pacto fieri poteſt hæredibus Palonij pro conſequenda
retrouenditione niſi ſeruatis præfatis ex latè deductis
per Surd. *in dec.260. n.12.& ſeqq.*
2 Et non † eſt difficultas, quod ſicuti præfata afficie-
bant Iulium Cæſarem, ſic etiam afficiant hæredes
Palonij cùm prætendatur cenſum peruenisse ad Cla-
ricem in ſecundo matrimonio vxorem Palonij à qua
ipſe cauſam habuit, & quod de huiuſmodi pacto poſ-
ſunt dare Dñi de Biſcia, ſicut poterat dare Dominus
Anguillaria cum habeant cauſam ab ipſo: & hoc etiam
dicebatur procedere ad effectum retrouenditionis,
non autem vt ſi ... legitimè cauſam prouenisse ad
Claricem, quia hoc fortiter impugnabat Dñi de Biſcia
de quo ſi opus erit poterit particulariter videri.

*R. P. D. Buratto Romana cenſus Veneris 4.
Iuly 1618.*

SVMMARIA.

1 *Poſſeſſio auctoris ſuffragatur ſucceſſori ad effectum
manutentionis.*
2 *Ceſſio incorporalibus habet vim traditionis.*
3 *Quaſi poſſeſſio exigendi probatur ex Inſtrumento
quietationis.*
4 *Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per vnicam ſolu-
tionem ſibi factam.*
5 *Solutio præſumitur facta nomine proprio ſoluentis niſi
aliud ſuadeant coniectura.*
6 *Soluens pro alio magnam quantitatem præſumitur ſol-
uere de pecunijs debitoris.*
7 *Nemo præſumitur velle iactare ſuum.*
8 *Recognitio publica ſcriptura non eſt neceſſaria, niſi
parte opponente, &* num.11.
Maximè in iudicio poſſeſſorio, num.12.
9 *Exemplum ſcriptura probat abſque recognitione parte
non opponente.*
10 *Scriptura priuata, etiam non recognita probat ſi pars
non opponat.*
13 *Recognitio ſcriptura poteſt quandocunque fieri, &
quando pars opponit etiam poſt ſententiam.* ibid.
14 *Scriptura informes probant ſi pro ois ſtet obſeruantia.*
15 *Poſſeſſio præſumitur continuata, & animo retenta etiã
poſt decennium, ſi ab alio non fuerit naturaliter oc-
cupata.*
16 *Penſio ſi per triginta annos non fuerit petita non amit-
titur ius illam exigendi.*
Limit. *ſi fuerit denegata, & penſionarius acquieuit.*
17 *Quaſi poſſeſſio exigendi ad effectum manutentionis,
non amittitur per negligentiam etiam triginta an-
norum.*

DECISIO CCCCX.

FVit per Dominos deciſum dandum eſſe Domino
Veſpignano mandatum de manutenendo in quaſi
poſſeſſione exigendi fructus cenſus de quo agitur, &
fundamentũ fuit quod poſſeſſio hæredum q. Micha-
elis exigendi dictos fructus, † quæ ſuffragatur eidem 1
Veſpignano eorum ſucceſſori, & ceſſionario etiam ad
effectum manutentionis, † cum in incorporalibus 2
ceſſio habeat vim traditionis, *vt in iſtis terminis ſapius
tenuit* Rota *prout in Romæ cenſus 2. Iunij 1610.& 2. Maij
1611. coram* b. m. Penia, *& in Romana cenſus 2. Iunij
1611. coram* R.P.D. meo Manzanedo *& in alijs cauſis.*
Quod autem d. auctores † fuerint in huiuſmodi 3
quaſi poſſeſſione probatur ex publico inſtrumento
anni 1602. ſolutionis ſcutorũ centum quinquaginta
factæ per D. Petrum Venturam procuratorem R.P.D.
Stellæ, & fratris debitorum d. cenſus d. ſummæ ſcuto-
rorum centum quinquaginta cum declaratione quod
ſoluebat de propriis pecuniis dictorum DD. de Stel-
lis, & pro terminis vſque tunc decurſis, & reportauit
quietantiam ad eorum fauorem, vt in ſumma, Domini
Veſpignani nunc dato *num.2.* quæ ſolutio non impu-
gnatur per informantes pro DD. Stellis immo allega-
tur dictos fructus antea continuo ſolutos dictis hæ-
redibus, & nihilominus vnica ſolutio, † & vnicus 4
actus ſufficit ad acquirendam quaſi poſſeſſionem. Rip.
in cap. cum Eccleſia, n.53. de cauſ. poſſeſſ.& propr. Rota
dec. 196.n.2.part.1.diuerſ. & ſapè dictum fuit.

Nec

Nec dubitarunt Dñi, quin d. ſolutio fuerit facta de
5 ordine, & mandato dictorum DD. de Stellis. Quod †
licet regulariter non præſumatur, tamen ſecus eſt con-
currentibus adminiculis, & coniecturis *vt tantum fuit*
in Pacenſi penſionis 1. *Iuly* 1596. *coram* bon. mem. Card.
Pamphilio *in Anconicana bonorũ de Leonellis* 10. *Iunij*,
& 20. *Nouembris* 1602. *coram* Iuſto, *in Auximana re-*
ſidentia 14. *Decembris* 1606. *coram* R.P.D. meo Man-
zanedo, *& in Toletana penſionis* 23. *Iunij* 1617. *coram*
R.P.D. meo Pamphilio, quæ hic concurrere videntur
6 tam † attenta notabili quantitate ad excludendam
præſumptionem quod de propriis pecuniis ſoluerit
7 (cùm nemo præſumatur ſuum velle † iactare Gyg. *de*
penſion. quaſt. 48. *n.* 1. Pariſ. *de reſignat. lib.* 10. *q.* 8. *n.* 55.
Caſſad. *dec.* 3. *ſub n.* 4. *verſ. Item ſecundum* Rotam *de pro-*
cur. Rot. *dec.* 1. *de cauſ. poſſ. propr. in antiq. & in Piſtorienſi*
penſionis 3. *Iuly* 1606. *coram Illuſtriſſimo Bononienſi.*
Quam etiam quia in dicto inſtrumento aſſeruit, & tan-
quàm procurator Dominorum de Stellis in eorum
domo habitat, & alias etiam pro huiuſmodi fructibus
eorum ſeu alterius eorum nomine ſuſcepit terminum
coram, A. C. vt ex fide data à notario dicti tribunalis
& etiam apparet de alia ſolutione del 1607. 1. Febr.
per eum facta, *vt in d. ſumm. num.* 1.

De tranſlatione autem, & ceſſione d. cenſus facta
per dictos hæredes ad fauorem Domini Veſpignani
cum clauſulis conſtituti, & ceſſionis iurium, in am-
pliſſima forma conſtat per publica inſtrumenta de
quibus *in d. ſumm. num.* 10.

8 Nec obſtat quod non ſint recognita, tum † quia de
hoc nunquam fuit oppoſitum, & ideò fidem faciunt
per ea, quæ notat Butr. *poſt Hoſt. in cap. quoniam contra*
verſ. quæro an pro d. inſtrumento ſub n. 23. *ibi vnde non*
habet de probat. Abb. *in cap.* 1. *ſub n.* 3. *verſ. in fin. ibi vnum*
tamen nota. de inſtr. Alex. *conſ.* 185. *in fin. num.* 13. *verſ.*
ſubdo etiam lib. 6. Put. *dec.* 116. *in princ. lib.* 1. *in non. im-*
9 *preſſ.* vt de exemplo producta † quod parte non op-
ponente probet Dec. *in auth. ſi quis in aliquo n.* 17. *verſ.*
10. *& vltimo fallit. C. de eden. & ibi* Soc. *in fin.* Purpur. &
Bolognet. *vterque n.* 32. *& ſeqq.* Put. *dec.* 405. *lib.* 1. *in*
10 *eadem impreſſ.* & † de ſcriptura priuata Surd. *dec.* 199.
11 *in fin.* & in ſpecie ſcripturæ non recognitæ † quod
parte non opponente probet Caputaq. *dec.* 99. *num.* 3.
part. 2. *& fuit dictum in Bononienſi pecuniaria* 21. *Martij*
1601. *coram* Illuſtr. Card Lancellotto *inter impreſſas*
12 *per* Zacch. *ad* Galleſ. *de obligat. camer. dec.* 104. *n.* 2. & †
in puncto in iudicio poſſeſſorio Bal. *in l. fin. in propoſit.*
n. 19. *& ſeqq. C. de edict.* D. Hadr. *toll.* Rebuff. *in tract. de*
mater. poſſeſſor. art. 7. Gloſ. 1. *n.* 17. & recognitio poteſt
13 quandocunque fieri † etiam poſt ſententiam, & quan-
do pars opponit, Aym. *conſ.* 150. *n.* 2. Caputaq. *dec.* 5. *n.*
5. *part.* 3. prout de ſtilo Rotæ ſeruatur, *vt fuit dictum*
in Marſicana affictus 7. *Maij* 1612. *coram* R.P.D. meo
Manzanedo, *in Rom. ſocietatis fundari* 30. *Iann.* 1617.
coram R. P. D. meo Veroſpin, *& nouiſſimè in Adrien-*
ſi Archipreſbiteratus 30. *Martij præteriti coram me.*
Tum etiam quia, vltra vnum teſtem, qui recogno-
uit, concurrit obſeruantia tàm ex taciturnitate per an-
nos quatuordecim dictorum hæredum, qui veroſimi-
liter non tacuiſſent tanto tempore ſi cenſus ad eos
ſpectaſſet, quàm etiam ex dicta ſolutione ſcutorum
14 decem, & octo baioch. ſeptuaginta quinque facta, &
recepta nomine Veſpignani, † quæ obſeruantia tribuit
fidem ſcripturis informibus. Crauet. *conſ.* 101. *num.* 4.
Rota *dec.* 373. *n.* 4. *part.* 1. *diuerſ.*

Nec obſtat quod dicta quaſi poſſeſſio fuerit amiſſa
per lapſum decennij ſine exactione. Nam vltra quod
non conſtat de tali lapſu, cùm poſſeſſio non fuerit in-
teruerſa per denegationem ſolutionis cum acquieſ-
15 centia auctorũ, vel ipſius Veſpignani, aut † per alium
naturaliter occupata etiam poſt decennium ideò præ-

ſumitur continuata, & animo retenta Inn. *in cap. qua-*
relam, num. 3. *& ibi* Abb. *n.* 2. *de elec.* Bald. *in l.* 2. *n.* 44. *&*
n. 50. *C. de ſeruit. & acq.* Ruin. *conſ.* 165. *n.* 4. *lib.* 5. Lam-
bert. *de iur. patron.* 1. *part.* 2. *lib. quaſt.* 3. *princ. art.* 15. *n.* 3.
Couar. *in regul. poſſeſſor.* 2. *part.* §. 1. *n.* 3. *verſ. at ſi conſtet.*
Et in penſione † quamuis per triginta annos non pe- 16
tita Bertazol. *conſ. ciuil.* 47. *n.* 21. & in ſpecie ad effectũ
manutentionis ſcouit Rota *in Turritana tertiariarum*
15. *Aprilis* 1592. *coram* bon. mem. Cardinale Mantic.
inter impreſſas dec. 172. *& in Aquilegienſi penſionis* 21.
May 1610. *coram* R.P.D. meo Manzanedo.

Non obſtat denique quod fructus cenſus fuerint
reſeruati ad vitam Annæ relictæ q. Michaelis vt in in-
ſtrumento impoſitionis illius *d. ſumm. n.* 2. de cuius
tamen Annæ morte non conſtat, & potius adhuc vi-
uere præſumitur nam immo illius mors probatur ex
d. inſtrumento ſolutionis ſcutorum centum quin-
quaginta, quæ fuit facta pro ſemeſtribus decurſis poſt
mortem dictæ Annæ.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

R. P. D. Pamphilio, Romana cenſus, Luna 20.
February 1612.

SVMMARIA

1 *Retrouenditio requirit actum retroſimilem conſenſum,*
& reſtitutionem pretij.
2 *Cenſu extincto fructus non debentur.*
3 *Reſeruatio iurium facta in reuenditione cenſus opera-*
tur dumtaxat reſpectu ſortis, non autem reſpectu
fructuum ex inde decurrendorum.
4 *Cenſus ſemel extinctus amplius non reuiuiſcit.*
Intellige quando extinguitur per actum retroſimilem
ſecus ſi per iurium confuſionem num. 7.
5 *Contractus reſolutus non reuiuiſcit. Maximè quando*
per reſolutionem fit tranſitus ad alium contractum.
6 *Recuperatio ſortis principalis cenſus eſt prohibita.*

DECISIO CCCCXI.

DOminis Flauius filius Matthæi Buccatini ex
bonis D. Valerij de Vrſinis de mandato congre-
gationis Baronum diſtractis integram ſui crediti ſatiſ-
factionem tàm pro ſorte principali, quàm pro fructi-
bus cenſus decurſis conſecutus fuit cum cautione de
reſtituendo prioribus, & potioribus, & cum reſerua-
tione ſuorum iurium. Vnde cùm poſtea partem cre-
diti exacti anteriori creditori reſtituerit, & antequam
illam à poſteriore creditore recuperauerit elapſi fue-
rint plures anni & propterea Dom. Flauius vltra ſor-
tem prætenderet fructus cenſus pro illa rata tempo-
ris intermedij, & partis reſtitutæ. Ideò ſupradicta die
dubitaui.

An cenſus de quo agitur cenſeatur extinctus. Dñi
vnanimiter reſponderunt cenſum fuiſſe extinctum, &
fructus non deberi ea potiſſimum ratione † quoniam 1
in caſu iſto interuenit actus retroſimilis conſenſus, &
reſtitutionis ſortis principalis prout in retrouenditio-
ne requiritur *per text. in l.* 1. *C. quand. liceat ab empt. diſ-*
ced. & l. ab empt. & ibi Bart. *&* Doctor. *ff. de pact.* quo
caſu cenſus dicitur extinctus, & † fructus non deben- 2
tur, Verall. *deciſ.* 163. *part.* 1. *& fuit dictum in Romana*
Saluiani interd. 23. *Iunij* 1600. *coram* bon. mem. Litta, *&*
in Rom. anterioritatis 4. *Febr.* 1608. *coram* b. m. Iuſto.

Nec obſtare dixerunt quod ſolutio in caſu iſto fue-
rit facta cum obligatione de reſtituendo prioribus, &
potioribus & cum reſeruatione iurium, & quod pro-
pterea ſecuta reſtitutione partis crediti exacti prima

iura, quo ad illam in ſuo robore permanſerit. Quia
3 fuit † reſponſum ſupradicta potuiſſe ſolum operari
quo ad ſortem principalem,& fructus ante ſolutionẽ
decurſos quod ſcilicet pro illis D.Flauius in caſu eui-
ctionis poſſit redire ad primæua iura ſaltem vtili
actione,& æquitate Tan.*dec.* 117.*& in iſtis terminis fuit*
deciſum in d. Romana anterioritatis coram bon. mem.
4 Iuſto,non † autem vt cenſus ſemel extinctus in euen-
tu euicti pretij reuiuiſcat *ex regula,l.inter ſtipulantem,*
§.ſacram.in princ. ff.de verb. obligat.& l.qui aream.ff.de
*ſolut.*Quæ maximè habet locum in contractu cẽſus in
5 cuius † extinctione fit tranſitus ad alium contractum
retrouenditionis,*vt per* Surd. *conſ.*145.*poſt n.*35.

Et hoc comprobatur ex eo quod licet D.Flauius re-
ſtituerit partem crediti ſemel exacti illam poſtea recu-
perauit,quod facere non potuiſſet ſi cenſus reuixiſſet
cùm ex conſtitutionibus Apoſtolicis ſuper modo
6 creandi cẽſus † ſit omnino prohibita recuperatio ſor-
tis cenſus *vt fuit dictum in cauſa Romana cenſus* 15.
Nouemb. 1593. *coram* bon.mem.Card.Pamphilio.

Minus obſtare *deciſionem in cauſa Romana fructuum*
cenſus 22.*Iunij* 1609.*coram* R.P.D.*mec Caualerio*, quia
vltra quod articulus non fuit particulàriter diſcuſſus,
ſed incidènter ad effectum manutentionis, deciſio illa
in ſequentibus diſputationibus fuit deducta in con-
trouerſiam,& Dñi in eã habuerunt maximam difficul-
tatem, & cauſa pendet adhuc indeciſa, nec loquitur
in iſtis terminis vt patet, ex eius lectura.

Nec demum refragari quod dicitur de Tertio, qui ſi
vigore bullæ Gregorianæ retrahat venditionem factã
cenſuario cenſus per iurium confeſſionem ſemel ex-
tinctus reuiuiſcat *ex dec.in cauſa Romana cenſus* 10.
7 *Maij* 1589. *coram bon. mem. Card. Seraph.* † quia pro
reſponſione Domini dicebatur maximam eſſe diuerſi-
tatem inter extinctionem per actum retroſimilem ſo-
lutionis factam vt in caſu iſto,& per iurium confu-
ſionem nam quando fit extinctio per iurium confu-
ſionem Dñs cenſus non intendit illum particulariter
extinguere, ſed extinctio prouenit ex incompatibili-
tate, quæ reſultat ex eo quod res ſua nemini poteſt
ſeruire,& non poteſt eſſe eadem perſona creditor, &
debitor vnde nimirum ſi ceſſante incompatibilitate
cenſus reuiuiſcit ſed aliud eſt in caſu iſto in quo par-
tes per actum retroſimilem ſolutionis cenſum omnino
extinguere voluerunt nec quo ad illius extinctionem,
vt d.eſt, conditionem aliquam ſeu iurium reſeruatio-
nem appoſuerunt,& ſic illa deciſio non applicatur.

Et ita deciſum fuit.

R. P. D. Buratto, Reatina cenſus, Veneris 1.
Februarij 1619.

SVMMARIA.

1 *Contractus factus à minore ex falſa cauſa eſt nullus.*
2 *Proœmium demonſtrat cauſam finalem.*
3 *Cauſa finalis contractus ea eſt ſine qua contrahentes non fuiſſent contracturi.*
4 *Cauſa originalis eſt attendenda.*
5 *Falſitas cauſa ſeu error in parte vitiat totum contractũ quando contrahentes non fuiſſent aliter contracturi.*
6 *Contractus nullus non poteſt ex æquitate ſuſtineri quando deficit conſenſus contrahentium.*

DECISIO CCCCXII.

PRopoſui iterum dubium an eſſet ſtandum in de-
cretis quoad ſcuta quadringenta de quibus vnus
ex Dominis dubitabat in vltima reſolutione facta ſub
die 25.Iunij præteriti. Et Domini affirmatiuè reſpon-
derunt eodem fundamento falſitatis cauſæ quo moti
fuerant reſpectu ſcutorum ſexcentorum. Putarunt
enim Pagnotti ſe poſſe cogi ad extinguendum cen-
ſum pro d. ſumma ſcutorum ſexcentorum virtute
prætenſæ accollationis, & obligationis paternæ, &
quia Marianus,qui fuerat fideiuſſor pro Sinibaldis in
toto cenſu ſcutorum mille emerat prædium cenſuarũ
ſeu illius partem cum accollatione d. cenſus pro rata
ſcutorum quadringentorum volebátque ſemetipſum
à d.obligatione,& prædium per eum emptum à cenſu
liberare, cùm Dominus cenſus non poſſet cogi illum
pro dicta rata ſcutorum quadringentorum extinguere,
vt dixit Rota *in Rom.cenſus* 19.*Decembris* 1593.*coram*
Cardinale Pamphilio, *& in alijs*, ideò dubitantes Pa-
gnotti ſe cogi ad exburſationem dictorum ſcutorum
ſexcentorum,nec habentes manuales pecunias. vt in
inſtrumento dicitur receperunt d. ſcuta quadringenta
à dicto Mariano cum accollatione totius cenſus. Vn-
de † cùm cauſa huius accollationis eſſet falſa corruit 1
in totum ipſa accollatio, & obligatio *iuxta plene de-*
ducta in prima deciſione coram R.P.D.Pamphilio, *& in*
alia 27.*Nouembris* 1617. *coram me.*

Quod autem cauſa fuerit finalis probatur tum † 2
quia eſt proœmialis vulgata, *l.fin.vbi* Bart.*& alij, ff.de*
hæred. inſtit. tum quia ſine ea Pagnotti non erant ita
contracturi † *l.Damaſ.l.in ſumma.§.id quoque.ff.de con-* 3
dict. indeb. cum alijs per Mantic. *de tacit.lib.*3.*tit.*12.*n.*
26.*&* Rota *dec.*187.*n.*4.*&* 5.*part.*1.*in recent.* Quodq;
Pagnotti in ſe non accollaſſent cenſum pro rata ſcu-
torum quadringentorum cum promiſſione illam ex-
tinguendi niſi timuiſſent compelli poſſe ad ſoluen-
dum d.ſcuta ſexcenta certiſſimum viſum fuit prout
neceſſe attendendum receptionem ſcutorumquadrin-
gentorũ per eos factam, ſed † cauſam originalem præ- 4
fatæ accollationis,*l.inter datas vbi* Gloſ.*in verb.titulus,*
& in verb.ſeq.de fideiuſſ. Surd. *dec.*212.*n.*15.*conſ.*198.
*num.*15.*& conſ.*201.*n.*36. Sicque ceſſat difficultas an
cauſa pro parte falſa vitiet in totum, cùm fuerit in to-
tum falſa. Quamuis † etiam error ſeu falſitas in parte 5
vitiet totum contractum, quando contrahens ſi fal-
ſum ſciuiſſet nec ita contraxiſſet ex allegatis in fine
primæ deciſionis coram me in hac cauſa factæ.

Nec † ſtante defectu conſenſus ex dicta cauſæ fal- 6
ſitate reſultante ſubeſt aliqua æquitas ſuſtinendi con-
tractum, tanto minus, quia Pagnotti non negant reſti-
tutionem ſcutorum quadringentorum, ſed tantum ſe
ad fructuum ſolutionem teneri vigore accollationis
præfatæ ex falſa cauſa factæ. Ex quibus Dñi ſteterunt
in deciſis etiam quo ad ſcuta quadringenta ſolis Pa-
gnottis informantibus parte tamen pluries intimata.

R. P. D. Pamphilio, Farfenſis Pecuniaria Lunæ
30. *Ianuarij* 1617.

SVMMARIA.

1 *Correus qui emit totum cenſum agit contra correum ad ſolutionem cenſus dempta eius rata,& n.* 5.
2 *Ceſſionarius ſuccedit in ius cedentis.*
3 *Ceſſionarius poteſt cogere debitorem ceſſum ad ſoluendum ſibi id quod debebat cedenti.*
4 *Pecunia præſumitur ſoluentis niſi conſtet illum eam habuiſſe.*

DECISIO CCCCXIII.

ALexander Lucarellus, Ioſeph de Benedictis, &
conſortes omnes in ſimul ſuper eorum bonis
certis

çertis finibus deſignatis de anno 1600. annuum cenſum ſcutorum quinquaginta quatuor impoſuerunt illúmque pretio ſcutorum ſexcentorum vendiderunt Andreæ, & Martio de Buffertis, qui de anno 1609. cenſum præfatum eidem Ioſepho pro rata ſcutorum quingentorum in ſorte principali vendiderunt, eique omnia iura contra quoſcunque alios coobligatos ſibi quomodolibet competentia mediante actuali ſolutione ceſſerunt. Ideò ſupradicta die dubitaui an contra Alexandrum, & alios, ſit relaxandum mandatum pro fructib. cenſus dempta rata Ioſephi, & quia non conſtat quod cauſa fuerit in Rota commiſſa cùm facultatibus A. C. ſed tantum prout iuris fuerit terminandi omni, & quacunque, appellatione remota pro
1 nunc † Domini dixerunt Alexandrum, & conſortes teneri ad quantitatem ceſſam dempta rata Ioſephi quia conſtat de impoſitione cenſus per eos ſimul facta, &
2 de illius ceſſione facta à d. Buffertis † cuius vigore Ioſeph. ceſſionarius in ius cedentium ſucceſſiſſe dicitur. *l. emptor, & ibi* Bal. *in 1. notab. C. de hered. vel action.*
3 *vend.* Surd. *conſ.* 269 *n.* 1. *lib.* 2. & poteſt Alexandrum, & ſocios inuitos cogere ad ſibi ſoluendum id quod debebant cedentibus, *l. 1. C. de nouat.* Natt. *conſ.* 367. *num.* 21. Surd. *conſ.* 22. *num.* 18. *conſ.* 82. *n.* 14. *& d. conſ.* 269. *num.* 2.

Nec ſubſiſtere quod pecuniæ per Ioſephum Buffertis ſolutæ non eſſent propriæ ipſius Ioſephi, ſed communes cum Alexandro, & conſortibus contra quos propterea non potuerit Ioſeph. ceſſionem obtinere ex allegatis. Quia pro reſponſione fuit per D. ponderatũ, quod immo pecuniæ, quas ſupradicti Alexander Ioſeph. & conſortes receperunt à Buffertis ex pretio ſupradicti cenſos fuerunt verſæ in vtilitatem communitatis Toſtiæ, qui etiam ſupradicti cenſus bonam fidem agnouit, & communitas ex illis emit certam quantitatem frumenti, quam particularibus perſonis d. terræ vendidit, & licet pretium frumenti à d. particularibus de ordine maſſariorum, & ſindici à Ioſepho exactum fuerit illud tamen fuit poſtmodum è capſa Gubernatoris furto ſubtractum abſque ipſius culpa, vt fuit aliàs deciſum, & propterea cum non conſtet
4 quod idem Ioſeph pecunias aliunde haberet † ex propriis pecuniis ipſius ſoluentis in dubio ſoluiſſe præſumitur Bart. *in l. 2. n. 2. C. pro ſom.* Rom. *conſ.* 274. *poſt med. verſ. cum in dubio.* Dec. *conſ.* 99. *n.* 2. *& conſ.* 348. *n.* 3. *in fin. & n. ſeq.*

Neque refragari quod Maccarij, qui in cenſu bonam fidem recognouerunt non potuerint obligare communitatem præſertim non ſeruata forma conſtitutionum fel. record. *Sixtus V. & Clem. VIII.* ſuper bono regimine. Nam quicquid ſit an Communitas remãſerit obligata ex quo frumentum fuit emptum nomine ipſius illique conſignatum ex cauſa annonæ, ſufficit ad iſtum effectum, quod pecuniæ redactæ ex pretio cenſus verſæ fuerint emptionem frumenti, nec non aliæ extractæ per Ioſephum à particularibus quibus fuerat venditum frumentum fuerint furto ſubtractæ ita vt cùm iſtæ non remanſerint in domo Ioſephi, nec ex illis Ioſephi cenſum extinguere potuerit veniat omnino dicendum quod illum ex pro-
5 priis ipſius pecuniis extinxerit. & † ſic Alexander, & conſortes pro rata ad illarum reſtitutionem teneantur ex ſupradictis.

Neque obſtare quod præfatus Alexander, & alij fuerint per ſententiam Gubernatoris ab huiuſmodi petitione abſoluti. Quia commiſſa poſtmodum cauſa reſtitutionis in integrum coram R.P.D. meo Manzanedo huiuſmodi ſententia Gobernatoris reuocata & coram me fuit ſemel, atque iterum reſolutum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam ex rationibus in deciſionibus deductis. Ex quibus patet ſententiam Gubernatoris ad iſtum effectum non eſſe habendam in conſideratione.

Et ita deciſum.

R. P. D. Pirouano Anconitana pecuniaria Luna 23. Ianuarij 1612.

SVMMARIA.

1 *Procurator non cenſetur conſtitutus ad ſoluendum indebitum.*
2 *Fideiuſſor eſt redintegrandus de fructibus cenſus per ipſum impoſiti de mandato principalis debitoris.*
3 *Fideiuſſor ſoluens debitum prima facie verum non tenetur quaſi indebitum ſoluerit.*
4 *Nemo probatur alteri tacitè, vel expreſſè acquirere.*
5 *Maximè vbi non verſatur præiudicium alicuius.*
6 *Obligatio cameralis habet executionem paratam.*
7 *Solutio ſemper debet intelligi facta pro debito grauiori, & odioſo.*
8 *Debitori vtilior eſt extinctio cambiorum, quam ſolutio fructuum cenſus.*
9 *Dominus cenſus non poteſt cogi recipere ſortem ſuam minutatim.*
10 *Extinctio, & redemptio cenſus non poteſt fieri pro alio ſine eius mandato.*
11 *Mandatum requiritur ad imponendum cenſum pro alio.*

DECISIO CCCCXIV.

APparet ex inſtrumentis, & litteris D. Barbadori, ac calculo Puteobonelli de credito originali Thomæ Paueſij dum Dominicus pater eius pro Barbadoro occaſione fideiuſſionis ſoluit Ruſpolis in vna partita ſcuta trecẽta octuaginta octo, baiocchos quadraginta quinque, & in alia Caſtellis ſcuta trecenta ſeptuaginta quinque, & pro expenſis litis, ac brachio ſeculari ſcuta ſeptuaginta ſex, pro quib. ſummis idem Dominicus de voluntate, & mandato Barbadori ſibi ſatisfecit ſumendo ad cambium pro computo eiuſdem Pernicæ ſcuta 368. baiocch. 45. & 188. cùm ab anno 1591. vſque annum 1596. ſtetiſſent ſuper cambiis, inde auctum fuit debitum, cuius occaſione Thomas Paneſius cum mandato ſpeciali cenſum perpetuum ſcutorum quadraginta quinque impoſuit ſuper bonis eiuſdem Barbadori, & illum vendidit Angelo Bonarello pro pretio ſcutorum quingentorum, quæ fuerunt poſtea ſoluta Pernicæ pro extinctione cambiorum. Vnde cùm à die conſtitutionis cenſus vſque in tempus præſens ſuſtinuerit Thomas onus ſoluendi cenſum præcedente promiſſione Barbadori de conſeruando illum indemnem, & cùm obligatione camerali, meritò fuit firmatum in hac cauſa ſub die 7. Februar. 1611. mandatum eſſe relaxandum pro fructib. cenſus, & pro liberatione fideiuſſionis. Et cùm hodie dubium ſuper eiſdem proponeretur quoad eundem cenſum ſcutorum quingentorum. Domini ſteterunt in deciſis ex prædictis, & aliis rationibus in deciſione conſideratis.

Quibus non obſtat quod Thomas ad effectum agendi contra Barbadorum teneatur probare ſubſiſtentiam cambiorum, pro quibus extinguendis verſæ ſunt pecuniæ ex conſtitutione cenſus retractæ, aliàs ceſſare debeat actio procuratori tam pro repetitione fructuũ cenſus, quàm pro liberatione fideiuſſionis, † ex quo 1
non videtur conſtitutus procurator à Domino ad ſoluendum indebitum. *l. ſi procurator. ff. de cond. indeb. vbi* Bart. *not. n. 2. l. tutor. la 2. §. in ſoluendis, ff. de admin. tutor.*

Nam fuit reſponſum Thomam non egiſſe contra Bar-
badorum tanquam creditorem pecuniarum, eius no-
mine ſolutarum Pernicæ, ſed vigore promiſſioois in-
demnitatis ſibi factæ pro qua eſt releuandos ab om-
2 ni damno, & conſequeoter † redintegrandus de fru-
ctibus cenſus per eum hucuſque ſolutis Bald. & Sal.
in l.2.C.de ſenten.quæ ſin.cert.quant. Surd.*conſ.*150.*n.*4.
*vol.*1.

3 Nec † indebiti periculum quatenus vigore mandà-
ti generalis ſoluiſſet eam ſummam Pernicæ in cauſam
debiti non ſubſiſtentis, pertinet ad Thomam, qui de
pecunia domini, & bona fide debitum prima facie ve-
rum ſoluit. Bart. *in l.ſi procurator. limitando illum text.*
ff.de cond.indeb. quem ſequitur Bald. & Angel. *ibid. &*
Fulgoſ. & Alex. *dixerunt opinionem* Bart. *eſſe veram.* Bo-
na autem fides, & debitum prima facie verum colligi-
tur ex eo, quod pecuniæ fuerunt acceptæ ad cambium
pro computo Barbadori, & de eius mandato vltra
quod dantur litteræ in ſummar. ex quibus colligitur
ſcientia eiuſdem Barbadori de extinctione cambio-
rum ex pretio conſtituti cenſus.

Neque Dominis placuerunt quæ obiiciebantur cir-
ca ſimulationem perſonæ Thomæ mandatarij, ac Bonà-
relli cui cenſus erat vendendus. Quia cenſus verè re-
peritur venditus Bonarello, & in hac parte fuit ſerua-
ta forma mandati, ſed quod Bonarellus magis emeret
cenſum nomine proprio, & de pecuniis proprijs,
quam ipſius Thomæ hoc non pertinet ad cauſam ſi-
4 mulationis, quia † non videtur prohibitum quod quis
alteri, & non ſibi acquirat, *l.1.C.ſi quis alt.vel ſib.* & ne
dum tacitè, ſed expreſſis verbis hoc videtur licere vt
tradit Surd. *poſt multos quos alleg. dec.*226. *in princ. &*
5 325. per totum † maximè vbi non verſatur præiudi-
cium alicuius Dec. *conſ.*543.*n.*19.*verſ.* & ſupra dicta.
Prout appropriatio cenſus Thomæ Barbadoro non
præiudicauit, cui duntaxat præcipuum fuit recipere
pretium pro extinguedis cambiis.

Nec etiam obſtat quod Dominicus habuerit diuer-
ſas pecuniarum ſummas Barbadori, cùm quibus po-
tuerit extinguere cenſum, quia fuerunt viſæ Dominis
controuerſæ, & conſequenter inefficaces ad impediē-
6 dam obligationem cameralem † habentem executio-
nem paratam Galleſ. *ad form.cameral.oblig.p.*1.*q.*2.*n.*9.
& ſequentibus.

Non obſtat remiſſio ſcutorum trecentorum quæ
dicitur non eſſe controuerſa, & per quam prætendi-
tur cenſum ſcutorum quingentorum ſaltem ad ratam
eſſe extinctum. Quia, & ſi ſcuta trecenta peruenerint
ad manus Thomæ vt firmatur in calculo, & apparet
ex bancariis parcellis quæ dantur in ſumm. Barbadori
*n.*12. in cauſam tamen cenſus non ceſſerunt cùm ad-
huc ſuper cambiis remanerent ſcuta ducenta viginti-
quinque, & ex fructibus cenſus ceſſerat dies pro ſol-
7 uendis ſcutis centum tredecim † cùm quib. ſummis
prius erat fienda compenſatio vti grauiorib. & odio-
ſis per moram debitoris, *l.1.C.de ſolut.l.in his Impera-*
tor.C.eod.tit.l.ſi vſuras, C.de vſur. Surd. *conſ.*190.*n.*61.
8 *vol.*2. Ac etiam vti ipſi Barbador vtiliorib. † reſpecti-
uè ad cambiorum extinctionem magis quam ad fru-
ctuum cenſum. Crau. *conſ.*106.*num.*9. Menoch. *conſ.*
121. *num.*45. *& in comm. de præſumpt. lib.*3.*præſumpt.*
136.*num.*16.

Quinimo nec cedere potuerunt, tum quia ſum-
9 ma non erat æquiualens ad pretium cenſus, † quo ca-
ſu emptor cogi non poterat ad recipiendam ſortem
ſuam minutatim Lup. *de vſur. comm.*2. §. 2. *n.*71. *Et*
fuit dictum in Romana cenſus 29. *Nouembris*, 1593. *co-*
ram b.mem. Card. Seraph. Tum etiam quia Thomas
10 carebat mandato ad extinguendum cenſum † quod
erat neceſſarium ſicut ad recipiendam retrouenditio-
nem, *vt in his terminis firmauit* Rota *in cauſa Ari-*
minenſi cenſus 1. *Iulij* 1588. *coram.* bon.me. Card. Se-
raph. Quod autem pertinet ad illum cenſum ſcuto-
rum trecentorum quindecim pro cuius fructibus pa-
riter fuit dictum in deciſione eſſe relaxandum man-
datum, quia ad † eum conſtituendum Thomas non 11
habebat mandatum prout habuit pro altero ſcutorum
quingentorum Domini reſeruarunt particulariter vi-
dere, cùm pendeat ab origine crediti Dominici occa-
ſione præſtitæ, fideiuſſionis ad cuius releuationem, &
indemnitatem ſe obligauerat Barbadorus.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

R. P. D. Remboldo Reatina cenſus Mercurij 27.
Nouembris 1624.

SVMMARIA.

1 *Cenſus differt à fundo cenſito.*
2 *Cenſus retrouendi non poteſt niſi ab eius domino.*
3 *Soluens creditori ſui creditoris liberatur.*
4 *Fructus cenſus conſequi non debet is, qui ſortem re-*
cepit.
5 *Fructuum ad acquiſitionem ſufficit ſola credulitas.*

DECISIO CCCCXV.

Dictum fuit ſententiam extra Rotam latam eſſe
iniuſtam, quia dicta ſententia reuocat aliam
ſententiam, ſeu decretum quo fuit condemnatus
Franciſcus ad ſolutionem fructuum cenſus de quo
agitur, eundemque Franciſcum à d. ſolutione liberat
cùm tamen appareat dictum Franciſcum teneri ad ſo-
lutionem dictorum fructuum, ex quo non conſtat
quod dictus cenſus fuerit, vt prætendebatur pro parte
d. Franciſci validè extinctus.

Nec obſtat quod dictus cenſus fuerit retrouendi-
tus Franciſco à Chiapparo cui prius fuerat dictus
cenſus à Gubernatore Reatino adiudicatus, quia eſt
aduertendum quod in facto non ſubſiſtit quod dicto
Chiapparo fuerit facta d. adiudicatio; vt enim conſtat
in ſumm. d. Franciſci, ſiue illius hæredum *n.* 6. *&* 8.
non † fuit adiudicatus Chiapparo dictus cenſus, ſed 1
fundus cenſuatus, vnum Chiapparus nunquam fuit
dominus dictus cenſus, nec per conſequens potuit ab
eo † dictus cenſus retrouendi vt cauetur in Conſti- 2
tut. Pij V. ſuper cenſib. & tradit. Moder. *de cenſib.* 3.*p.*
*c.*1.*q.*2.*art.*7.

Non obſtat quod Franciſcus ſaltem videatur libe-
ratus à debito dicti cenſus, quia ſoluit ſortem princi-
palem d. cenſus † Chiapparo creditori Eugeniæ do- 3
minæ d. cenſus ad allegat. per Surd. *conſ.*436.*n.*7. Quia
Franciſcus non ſoluit dictam ſortem Chiapparo vel
creditori Eugeniæ, ſed Chiapparus tanquam domi-
nus cenſus eum retrouendidit Franciſco, quod facere
non potuit vt dictum eſt: & vt mox dicetur Chiappa-
rus non erat creditor Eugeniæ.

Non obſtat quod in quadam ſolidatione compu-
torum fuerunt facta bona Eugeniæ ſcuta 100. pro ſor-
te principali iſtius cenſus, quæ habuit d. Chiapparus à
Franciſco, † nec propterea æquitas patitur vt eadem 4
Eugenia exigat fructus cenſus, cuius ſors ei fuit fa-
cta bona in d. ſolidatione: quia non conſtat quod dicta
ſolidatio fuerit facta ſeruatis ſeruandis, & ipſa Euge-
nia ſiue ipſius curatore citato, atque ita nullum poteſt
fieri fundamentum in d. ſolidatione: quia immo ex
proceſſu producto pro parte Eugeniæ apparet quod
d. Chiapparus, qui in d. ſolidatione ſupponitur credi-
tor Eugeniæ fuit condemnatus ad ſoluendum d. Eu-
geniæ ſcuta 80. & vltra in præiudicio reſidui, quod-

que

que contra eum fuit relaxatum mandatum, cuius vigore fuit poſtea idem Chiapparus carceratus. Non
5 obſtat quod ſaltem Franciſcus † non tenetur ad fructus ante litem motam decurſos, cùm habuerit iuſtá
cauſam credendi quod Chiapparus eſſet dominus dicti cenſus, quodque propterea potuerit eidem rectè ſoluere pretium dicti cenſus ex adducta in vna Auximana ſpolij coram R.P.D. meo Pitouano *regiſtrata per* Modernum *de cenſib. deciſ.* 293. Quia quicquid eſſet dicendum ſi cenſus fuiſſet re vera adiudicatus Chiapparo, & adiucatio prætenderetur nulla ceſſat difficultas ex quo, vt dictum eſt: non conſtat de tali adiodicatione, & Chiapparus non erat creditor Eugeniæ cuius erat cenſus ſed debitor. Ideoque æquitas ſtat pro Eugenia ne ſuo cenſu facto alia priuetur.

R.P.D Pamphilio Romana Anterioritatis Luna 23. Iuny 1603.

SVMMARIA.

1 *Ceſſionarius acquirit prioritatem crediti ceſſi.*
2 *Hypotheca repetita in ſecundo contractu intelligitur cum priuilegio prioritatis.*
3 *Proteſtatio creditoris quod non intendit liberare obligatos à primo debito donec de ſecundo ſibi ſatisfiat eſt valida.*
4 *Proteſtatio non dicitur contraria facto quando tantum tendit ad limitationem actus.*
5 *Obligatio prima non tollitur per ſecundam niſi ſecunda ſit acceptata.*
6 *Proteſtatio in extraiudicialibus ſufficit quod fiat ſemel & non eſt, neceſſe vt repetatur.*
7 *Præſeruatio non tribuit ius de nouo, ſed ſolum conſeruat antiquum.*
8 *Ceſſionarius ingreditur in locum cedentis, etiam reſpectu executionis cameralis obligationis.*

DECISIO CCCCXVI.

DOmini dixerunt mandatum A. C. ad fauorem Damiani eſſe exequendum, quia conſtat ex illius inſtitia ſtante obligatione camerali Dominici de reſtituendo ad omne mandatum Domini pecunias habitas prioribus, & potioribus creditoribus dominorum de Rubeis, † qualis eſt Damianus ceſſionarius
1 Amodæi, qui ratione ſocietatis initæ de anno 1584. eſt illorum creditor prior, & potior Dominico, *l. qui balneum l. potior, & l. creditor, ff. qui pot. in pignor. l. ſi fundum C. eod. ſit.*

Neque obſtat quod præfata ſocietas fuerit nouata per aliam factam de anno 1596. in extinctionem pri-
2 mæ. † Quia obligationes, & hypothecæ repetitæ in ſecunda ſocietate intelliguntur cùm priuilegio prioritatis, *l.* 3. *& ibi* Bart. *ff. qui pot. in pignor. habean.* Negoſ. *de pignor. in 3. membr. 6. p. n.* 7. maximè quod in hoc caſu Amodæus in actu quietationis hoc ſibi expreſ-
3 ſe ſeruauit & † proteſtatus fuit nolle liberare obligatos in prima donec de ſecunda ſibi fuiſſet ſatisfactum, quod facere potuit, *l. ſi debitor. §. ſi in venditione, ff. quib. mo l. pign. vel hypot. ſolu. gloſſ. in l. eleganter in verbo pro ſoluto, & ibi* Bart. *num.* 4. Bald. *in verſ. in eadem gloſſ. &* Caſtr. *n.* 8. *ff. de pignor. act. idem* Bart. *in l. ſi quis aliam n.* 2 *inſi. ff. de ſolut.* Salic. *in l. libera in 3. oppoſ. & ibi gloſ. in verbo non prohibet. C. de ſenten.* Alex. *conſ.* 190. *n.* 22. *lib.* 2 Gozadio. *conſ.* 38. *n.* 7. Veronen. *cautel.* 123. & fuit reſolutum *in cauſa Senogallienſi pradij coram* bon. mem. Bubalo, 14. *Nou.* 1583. & ſæpius in pluribus aliis cauſis.

Neque obſtat quod iſta proteſtatio dicatur contraria facto, quia nulla contrarietas oritur ex preſeruatione prioris hypothecæ in acceptatione ſecundæ ſocietatis, quam Amodæus accepit in ſolutum ſub iſta conditione vt non dicatur receſſum ab antiqua hypotheca niſi quatenus ſequatur ſatisfactio ex ſecunda ſocietate Alex. *conſ.* 130. *ſub n.* 13. *verſ. nec obſtat ſi dicatur. lib.* 2. *& tenuit* Rota *in d. Senogallienſi.* Quia
nunc † proteſtatio dicitur contraria facto, quando totum factum deſtruit, ſecus verò vbi tendit ad limita- 4
tionem actus prout hic ſaluæ maneant priores hypothecæ donec ſecunda ſocietas, ſit ſoluta.

Non obſtat quod iſta proteſtatio ſit facta poſtquam per creationem ſecundæ iam fuerat extincta prima,
† quia neceſſaria erat acceptatio Amodæi, Alex. *conſ.* 5
105. *num.* 5. *lib.* ...... *& fuit dictum in vna Romana ſocietatis* 15. *Februar.* 1561. *coram Illuſtriſſ. Cardinale Blanchetto*, & ſic ſecunda non potuit cauſare extinctionem primæ niſi poſt acceptationem, quia quietatio fuit facta cum expreſſa proteſtatione reſeruationis prioris hypothecæ donec ſibi fuiſſet ſatisfactum de ſecunda. Et quamuis in ratificatione ſecundæ ſocietatis iſta proteſtatio non fuit repetita, non obſtat quia non
erat neceſſaria † eo quod in actu extraiudiciali ſemel 6
facta fuerit Bar. *in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi Pretori n.* 6. *ff. de non. oper. nunc.* Put. *dec.* 218. *num.* 1. *lib.* 2. *&* Mohed. *dec.* 2. *de iudic. cum vulgar.*

Non obſtat quod ſecunda ſocietas fuerit facta ſuper diuerſo officio, & iſta proteſtatio fuerit facta abſentibus obligatis in prima. Quia iidem Domini de Rubeis, qui erant principales, & ad quos pecuniæ peruenerant erant etiam obligati in prima, & ſufficit quod iſta proteſtatio fuerit facta in quietatione ipſis facta, & in actu acceptationis ſecundæ ſocietatis, etiam quod obligati in prima non eſſent præſentes, cum in hoc pendet à ſola voluntate reſeruantis, qui noluit acceptare ſecundam niſi cùm præſeruatione iurium ſibi competentium ex prima donec ſibi fuerit ſatisfactum de ſecunda: & aliter cogi non poterat præſertim quod in aliquo non legebatur obligatus in
prima, † cùm præſeruatio non tribuat ius de nouo, 7
ſed ſolùm conſeruet antiquum. *leg. ſi quis ita legauerit cum ibi not. ff. de leg.* 1. Dec. *conſ.* 516. *num.* 19. Aym. *conſ.* 29. *num.* 8.

Ex ea his fuit reſolutum pro executione mandati ad fauorem Damiani ceſſionarij, qui ſuccedit locum cedentis, *l. emptor cum ibi not. C. de hæredit. vel act. vendit.* Etiam † quo ad executionem cameralis obligatio- 8
nis. Parìſ. *conſ.* 108. *n.* 89. *& ſeq. lib.* 3. Galleſ. *de oblig. camer. part.* 2. *quæſt.* 2. *in princ & in tit. de perſon. peten. execut. n.* 1. *& tenuit* Rota *coram* b. m. Gypſio, 4. *Iunij* 1597. *in vna Romana terrarum.*

R.P.D. Pamphilio Romana Cenſus Veneris, 20. Decembris 1591.

SVMMARIA.

1 *Fideicommiſſum conditionale expirat purificatâ conditione.*
2 *Fideicommiſſi exceptionem opponere non poteſt qui in illo non eſt expreſsè vocatus.*
3 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum, quando diſpoſitio ſortita fuit effectum in filiis.*
4 *Cenſum ratificat, qui promiſit illum extinguere.*
5 *Impoſitio cenſus facta ſuper bonis ſubiectis fideicommiſſo cum conſenſu vocati ad fideicommiſſum valet.*
6 *Solemnitates ſtatutariæ adhibitæ in contractu minorum ſupplent defectum minoris ætatis.*

7 Limit.

7 *Litem ſuſcipiens vigore inſtrumenti venditionis venditionem dicitur ratificare.*
8 *Clauſula* quam, *& quas &c. vigore cenſetur ab initio deductum omne ius.*

DECISIO CCCCXVII.

FVit reſolutum Dominas, Hieronimam, & Victoriam de Naris immittendas eſſe in poſſeſſionem domus de qua agitur ex Saluiano interdicto non obſtante fideicommiſſo q. Franciſci Blondi. Quia cùm illud fuerit inductum ex prohibitione alienationis facta Paulo cum deuolutione in euentum contrauentionis ad fauorem ſuorum filiorum ſi extiterint iuxta *l. filiumfamilias, §. Diui, ff. de l. 1. l. peto, §. Fratre, ff. de l. 2.*
1 cùm vulgaribus † & conditio fuerit purificata, quia filij Pauli extiterunt fideicommiſſum expirauit in eorum perſona, *l. ex facto, § ſi quis autem ff. ad Trebel.* & non poteſt hodie Gloria proneptis Franciſci teſtato-
2 ris, de eo opponere, † quia ad illud non reperitur expreſsè vocata, cùm teſtator de ea non loquatur ad not. per Io. Andr. *ad ſpecul. in tit. de teſta. §. 1. verſ. occurrit,* Soc. *conſ.* 62. *n.* 7. *lib.* 3. nec minus tacitè, quia cùm ſemel ſubſtitutio fuerit ſortita effectum ſuum in filiis
3 non porrigitur ad nepotes, † quia hoc caſu filiorum appellatione non comprehenduntur. Bart. *in l. liberorum, ſub n.* 18. *ff. de verb. ſign.* Soc. *conſ.* 104. *circa princ. lib.* 3. Curt. Sen. *conſ.* 45. *n.* 17. Becc. *conſ.* 95. *n.* 5. *& latè alios referens* Dominus meus Mantic. *lib.* 8. *de coniect. vlt. volunt. tit.* 8. *n.* 6.

Neque obſtare quod vt hæres filiorum Pauli poſ-
4 ſit de eo excipere, † quia cùm præfati filij in venditione domus ſitæ in platea Campi Martij, facta Dominis de Naris promiſerint dictos cenſus extinguere, & domum à dictis annuis cenſibus liberare, & interim ſoluere fructus, & aliàs voluerint teneri ad omnia damna, & intereſſe, & ſic videntur ratificaſſe huiuſmodi cenſus impoſitionem *vbi* Paulus, *ff. rem rat.*
5 *haber.* non † poteſt hodie D. Gloria eorum hæres impugnare illam impoſitionem tanquam factam ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis quam approbarunt filij Pauli eorum auctores ad fideicommiſſum vocati *vulg. l. cum a matre Cod. de rei vendicat. l. ex qua perſona ff. de reg. iur.*

Nec refert quod venditio domus fuerit facta à filiis Pauli vti ab hæredibus cum beneficio legis, & inuentarij, quia ea hoc non ideò minus tenentur cùm cenſus eſſent extinguendi ex ipſo pretio domus hæreditariæ ipſius Pauli, quod alias Domini coram bon. mem. Bubalo; reſoluerunt fuiſſe ab ipſis emptoribus integrè perſolutum, & à venditoribus conuertendum eſſe in extinctionem præfatorum cenſuum. Vltra quod ex lectura inſtrumenti liquet ipſos quoque filios, & hæredes Pauli & eorum bona propria fuiſſe in forma Cameræ obligata pro obſeruatione promiſſorum, cum decreto iudicis, & aliis ſolemnitatibus ex forma
6 ſtatutorum, requiſitis quæ † ſupplent defectum minoris ætatis maximè cum præfati filij facti maiores non ſolum intra quinquennium non reclamauerint,
7 *l. fin. C. ſi maior. fact.* quinimo † litem motam pro parte dominorum de Gottifredis contra emptores vigore dicti inſtrumenti venditionis in ſe ſuſceperint, & ſuſceptam per multos annos proſecuti fuerint, quod non potuit fieri citra ratificationem contractus, *l.* Paulus, *ff. rem rat. haber.* Dec. *conſ.* 162. *num.* 6.

Et ex his ceſſat quod dicebatur Dominos de Naris egiſſe tanquam ceſſionarios Dominorum de Gottifredis vigore hypothecæ impoſitionis cenſus, & non poſſe abſque nouo iudicio iuuari obligatione filiorum Pauli. Quia ex præfatis apparet illam hypothecam ſuſtineri ſtante ratificatione filiorum Pauli, qui erant ad fideicommiſſum vocati. Vltra quod Commiſſio eſt generalis cum clauſula. Quam, & quas, &c. † cuius vi- 8
gore cenſetur ab initio deductum omne ius vt in ſimili caſu alias fuit deductum *in cauſa Romana quinquaginta millium coram* Illuſtriſſimo Cardinale Aldobrandino.

R. P. D. Buratto, Romana de Panzanis Mercurij 8. Maij 1614.

SVMMARIA.

1 *Pater eſt vſufructuarius aduentitiorum filij.*
2 *Ex fructibus tamen tenetur filium alere.*
3 *Aduentitia filiorum poſſunt vendi conſentiente patre.*
4 *Fideiuſſor ſoluens poteſt reportare ceſſionem iurium.*
5 *Dominus cenſus non poteſt agere pro extinctione cenſus, etiam quod debitor ſit decoctus.*
6 *Ceſſionario obſtat omnis exceptio, quæ obſtat cedenti.*

DECISIO CCCCXVIII.

REſolutum fuit pro anterioritate Tiberij ceſſionarij Hannibalis Queni Non enim controuertuntur credita Hannibalis Matthæo patre Tiberij pro releuatione indemnitatis ipſius ratione duorum cenſuum ſcutorum mille quingentorum in ſorte, & duarum ſocietatum officij ſcutorum quadringentorum quinquaginta ſub recognitione bonæ fidei dicti Matthæi quæ apparent anteriora creditis Caualcantini, & Bonanni ſcutorum mille octingentorum ſub die 29. Septembris 1602.

Neque controuertitur ceſſio facta per Hannibalem ad fauorem Tiberij 1. Maij 1617. in venditione Viridarij, & Palatij ad Thermas facta dicto Hannibali pro ſcutis octo millibus in diminutionem pretij, quod Viridarium, & Palatium ſpectabant ad Tiberiũ tanquam electa pro dote maternâ, vigore tranſactionis initæ inter ipſum, & alios creditores cum Matthæo 13. Septembris 1605.

Ex quibus ſequebatur ipſum vti ceſſionarium, qui cedentem repræſentabat habere intentionem fundatam contra Caualcantinum, & Bonannum, qui bona pro eorum credito electa prioribus, & potioribus reſtituere promiſerunt.

Non obſtat quod fructus dicti viridarij, & palatij ſpectarent ad creditores Mathæi, † qui dum viuebat 1
erat illorum vſufructuarius tàm de iure, *l. 1. C. de bon. mater.* quam vigore concordiæ. Quia ſunt prius tàm de iure iuxt. *leg. fin. §. ipſum autem, C. de bon. quæ liber.* quàm ex eadem concordia deducenda † alimenta Ti- 2
berij, & ſororis; quæ veriſimiliter poſſunt fructus dictorum bonorum excedere. Et bona † prædicta in 3
quibus pater habet vſumfructum potuerunt vendi patre conſentiente, Gloſſ. *in d. leg. fin. §. filiis autem, in verb. voluntate. C. de bon. quæ liber. vbi* Cyn. *verſ. tertio poteſt quæri,* Bald. *num.* 1. *verſ. ſi autem filius* Ang. *num.* 3. Caſtr. *num.* 5. Salycet. *num.* 25. *& probat. text. ibi à contrario ſenſu.*

Neque dici poteſt Tiberium ſatisfeciſſe propriæ obligationi de anno 1609. ad fauorem Queni factæ, ideoque non potuiſſe ceſſionem reportare. Quia cùm vtilitas negotij pro quo ſe obligauit peruenerit ad patrem † potuit ceſſionem tanquam in effectu fide- 4
iuſſor reportare iuxta Gloſſ. *communiter receptam in auth. de fideiuſſ. in princ. in verb. fideiuſſorem verſ.* item quid ſi principaliter.

Reſpectu autem veræ ſortis cenſuum ſolutæ à Ti-

berio mediante excomputatione pretij facta Hannibali emptori viridarij & domus, vt illos in ſe accollarer dicebant Domini agi non poſſe, quis † nec Hannibal agere de iure potuiſſet pro extinctione cenſuum quamuis debitor eſſet decoctus vt fuit reſolutum *in Romana cenſus 17. Ianuarij* 1603. *coram* Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno.

5 Quia verò opponebatur Hannibalem in inſtrumento concordiæ elegiſſe pro ſuis creditis creditum quoddam Matthæi cum D. Marchione de Maximis quo caſu ſicuti non licuiſſet Hannibali agere contra poſteriores, cum (prout ex forma eiuſdem tranſactionis) docere deberet creditum eſſe verum, vel exigibile ita nec Tiberius eius ceſſionarius, † cui obſtat exceptio, quæ obſtat cedenti *ad l. in omnibus §. non debeo. ff. de reg. iur.* cum vulgaribus.

6 (margin)

Ex aduerſo autem dicebatur electionem fuiſſe pro aliis creditis, ideò Domini reſeruarunt hoc particulariter videndum.

R. P. D. Buratto, Farfenſis Pecuniaria Lunæ 27. Iunij 1622.

SVMMARIA.

1 *Dominus cenſus reſpectu ſortis non dicitur verè creditor.*
2 *Fructus ex cenſu extincto non debentur.*
3 *Confideiuſſor ſoluens non repetit à fideiuſſore abſque iurium ceſſione.*
4 *Maximè quando fideiuſſio fuit facta ex cauſa non onerosa, ſed ex mera liberalitate.*
5 *Correi dicuntur qui ſe obligant principaliter, & inſolidum.*
6 *Correus non repetit à correo ſine iurium ceſſione quando ſoluit ex cauſa lucratiua.*
7 *Soluens pro alio repetit actione negotiorum geſtorum.*
8 *Intellige quando ſoluens liberauit debitorem, ſecus autem ſi ſeipſum.*
9 *Coheres ſi totum ſoluat ex cauſa hæreditaria non repetit à cohæredibus quando hæreditas eſt ſoluendo. Secus ſi hæreditas non ſit ſoluendo vt* n. 11. *vbi de ratione.*
10 *Confideiuſſor ſoluens integrum debitum non poteſt petere ceſſionem contra à confideiuſſores, quando non ſe obligarunt contemplatione mutui periculi.*

DECISIO CCCCXIX.

IMpoſito per quinque particulares perſonas communitatis, & earum quamlibet inſolidum annuo cenſu ſcutorum quinquaginta quatuor ſuper quinque fundis diſtinctis ad quamlibet reſpectiuè ſpectantes, & venditio Andreæ, & Mario pretio ſcutorum ſexcentorum per dictos impoſitores percepto, & deinde ſoluto Communitati pro neceſſitate annonæ, quæ recognouit bonam fidem, & promiſit dictis impoſitoribus indemnitatem in forma. Ioſephus vnus ex dictis quinque de propriis pecuniis extinxit cenſum ſolutis fructibus ante decurſis. Dubitatum fuit an ipſe agere poſſet contra hæredes vnius ex quinque videlicet Stephani, quia cum Communitate, & duobus aliis concordauit, & pro qua rata in caſu & ad effectum de quo agitur. Et negatiuè fuit reſolutum

Nam aut vult agere ex ceſſione ſibi facta per dominos cenſus in actu illius extinctionis, & non poteſt, tū
1 quia reſpectu veræ ſortis ipſi non erant nec poterant dici creditores, nec poterant illam ab aliquo ex dictis venditoribus inuitis conſequi Gabr. *conſ.* 191. *num.* 8. *lib.* 1. Surd. *dec.* 204. *num.* 9. & fuit dictum *in Tudertina cenſuum* 3. *Decembris preteriti coram me* tum quia dicta ceſſio non fuit facta tranſlatiuè, ſed extinctiuè. vt ex lectura inſtrumentorum & ideò reſolutum fuit quod † poſt dictam extinctionem fructus non fuerunt debiti dicto Ioſepho *vt in deciſione coram* R. P. D. Pamphilio 15. *May* 1618. *& in iſtis terminis terminis* Rota *in Romana cenſus* 6. *Febr.* 1615. *coram* R. P. D. Manzanedo. *& in alia Romana reſciſſionis* 18. *May* 1616. *quæ ſunt impreſſa poſt tract.* Modern. Peruſin. *de cenſib.* 182. *&* 183. *& idem* Modern. *in d. tract. part.* 1. *cap.* 1. *q.* 2. *art.* 5. *n.* 14. *&* 15. 2

Immo quod nec etiam potuerit reportare dictam ceſſionem, & ſi fuiſſet debitor veræ ſortis. Doctor. *in l. ex toto. §. 1. ff. de legat.* 1. *Surd. d. dec.* 204. *in fin.*

Aut verò vult agere ſine ceſſione. & tunc non poteſt ſiue dicatur dictos quinque fuiſſe ad inuicem confideiuſſores ſiue correos debendi. † Nam quod 3
non vti fideiuſſores probat text. *in l. vti fideiuſſor. ff. de fideiuſſ. & tradunt* Franc. *deciſ.* 55. *in princ.* Caball. *conſ. deciſ. n.* 138. *n.* 3. *&* 4. *lib.* 1.

Quod † procedit ſine difficultate quando fideiuſſerunt, & ſe obligauerunt ex cauſa non onerosa & ex 4
mera liberalitate, quia ſi vnus ſoluit non repetit ab alio vt per text. *in l. in lege* Falcid. *ff. ad l.* 1. Falci. Bart. *in l. reos in princ. n.* 1. *ff de duobus reis* Caſtr. *in l. ſi ex toto, §.* 1. *num.* 4. *de leg.* 1. *& ibi* Alex. *n.* 7. *&* Rip. *n.* 10. Afflict. *deciſ.* 309. *in fin.* Surd. *deciſ.* 308. *n.* 6. *&* 7. *iuncto n.* 10. prout iſti ſe obligarunt, & mera liberalitate, quia negotium annonæ pro quo cenſum impoſuerunt ad eos nihil pertinebat ſiue curam, ſiue vtilitatem reſpiciamus, & cauſa dicitur lucratiua reſpectu, communitatis pro qua ſe obligarunt Caſtr. & Alex. *in d. l. ſi ex toto, §.* 1. Surd. *d. deciſ.* 308. *in fin.* Caball. *d. conſ.* 138. *n.* 10.

Siue etiam conſiderentur vti correi debendi † quis 5
obligauerunt ſe principaliter, & inſolidum ad not. *in l. reos, §. cum tabulis, & per* Bart. *& alios in l.* 1. *in prin. ff. de duobus reis.* Quia † vnus ſoluens totum non repe- 6
tit ab aliis, *vt in l. reos not.* Bart. *in* 1. *quæſt. ff. de duob. reis, & ibi latè* Ronchegall. *in* 2. *quæſt. num* 40. 41. *&* 42. qui numeris ſequentibus ponit plures limitationes huic tamen caſui non applicabiles, & licet *n.* 47. *verſ conſequitur itaque*, videatur reprobare diſtinctionem cauſæ lucratiuæ & onerosæ, & tenere opinionem quod quando plures ex eadem cauſa idem promittunt dicantur facere vt onus ex æquo ferri debeat aliàs non promiſſum, & ſubeſſe æquitatem pro ſoluente totum, tamen plures refert in contrarium, & eſſe receptam ab omnibus ſententiam, & Doctores communi conſenſu contrarium intelligere, & ſubdit non eſſe facile ab intellectu cōmuniter recepto recedere, quia is qui non ſoluit nullum conſequutus fuit emolumentum, nec dicitur locupletari cum alterius iactura, *& n.* 48. replicat dictam diſtinctionem cauſæ lucratiuæ, & onerosæ eſſe communem, & eam latè comprobat. *d. num.* 48. *& num.* 50. ſubdit ea in iudicando non eſſe recedendum.

Nec † poteſt agere actione negotiorum geſtorum 7
iuxta *l. ſoluendo. vbi* Doctor. *ff. de negot. geſt.* Caball. *d. conſ.* 138. *num.* 11. *&* 12. Quia procedit quando ſol-
uens liberauit alium, † & non ſeipſum hic autem 8
Ioſephus liberauit principaliter ſeipſum, & prædium ſuum cenſuatum, & ſic geſſit negotium ſuum licet in conſequentiam aliorum, & cauſa non erat onerosa Caſtr. *in d. l. ſi ex toto, n.* 4. *& ibi* Alex. *n.* 7. vbi exemplificat in vno † ex hæredibus ſoluente totum ex cauſa 9
hæreditaria. quando hæreditas eſt ſoluendo, quia tunc cauſa dicitur lucratiua, & onerosa Ronchegall. *in d. l. reos, d. n.* 48. *verſ.* Alex. *præterea.* Surd. *d. dec.* 308. *n.* 10. *circa med.* Salic. *poſt* Iacob. de Aren. *&* Cyn. *in fin. in d. l. cum alter n.* 4. *verſ. altera eſt ratio.*

Nego

Negotium autem fuit vtiliter geſtum pro communitate cùm pretium fuerit verſum in emptionem grani, & illius neceſſitatem, & vtilitatem, *vt fuit reſolutum coram eod.* Domino Pamphilio 30. *Iun.* 1617. quæ etiam recognouit bonam fidem, & fuit per ſententiam Rotalem condemnata ad reſtituendam dicto Ioſepho veram ſortem dicti cenſus, & in gradu appellationis coram eod. Do. Pamphilio fuerunt factæ duæ ſolutiones pro confirmatione dictæ ſententiæ.

Nec obſtat *reſolutio facta coram dicto* D. Pamphilio *d. die* 30. *Iunij* 1617. ad fauorem dicti Ioſephi contra duos alios ex dictis coobligatis tum quia eſt fundata in ceſſione, quæ non fuit facta, ſed extinctus cenſus, vt ſupra *vt fuit deinde reſolutum in alia deciſione*
10 *del* 1618. de qua ſupra, tum † etiam quia impoſitio cenſus, & obligatio dictorum quinque non videtur facta mutui periculi contemplatione, ſed ſub recognitione, & promiſſione releuationis indemnitatis dictæ communitatis quæ erat ſoluendo. Addebatur etiam tranſactio inita inter dictum Ioſephum, & communitatem de anno 1619. quæ licet ſit facta cum pluribus clauſulis præſeruatiuis iurium contra coobligatos, & omnes alios, & cum clauſula & non aliàs aliter &c. tamen videtur impedire ceſſionem iurium, de qua poſſunt apponere alij coobligati, quod non poſſet facere Ioſephus contra dictam Communitatem, quæ in ampliſſima forma fuit liberata, & ideò obſtatet exceptio cedendarum ex vulgaribus.

Reſpectu tamen fructuum ante extinctionem cenſus decurſorum, & per Ioſephum ſolutorum ceſſio videtur fortè ſuffragari poſſe dempta tamen rata ipſius Ioſephi.

Verum quia poſt reſolutiones factas coram dicto D. Manzanedo ad fauorem Ioſephi ſuper confirmatione dictæ ſententiæ Rotalis fuit dubitatum de nullitate recognitionis bonæ fidei tanquam factæ ſine ſolemnitatibus conſtitutionum ſummorum Pontificum ad fauorem Communitatis editarum, & cauſa pluries propoſita non fuit capta reſolutio, ideo non ſubſiſtenti dicta recognitione bonæ fidei poſſet oriri difficultas an dicti quinque remaneant obligati ex
11 cauſa oneroſa, ſicuti † quando hæreditas non eſt ſoluendo vt declarat Alex. *in d. l. ſi ex toto,* §. 1. Ronchegall. & Surd. *vbi ſupra* Alber. *in d. l. cum alter in fin. & ibi* Odofred. & Salic. & quod tunc ſit locus repetitioni pro rata. Ideò ſuper iſtis duobus vltimis petierunt iterum conſuli Domini mei præſertim quia partes ſuper his non informant.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Buratto, Anconitana cenſus Lunæ 13. *February* 1623.

SVMMARIA.

1 *Res empta nomine proprio ex pretio rei hereditariæ non fit hereditaria.*
2 Lim. *quando res fuit empta directè, & immediatè ex pecunia hereditaria, ſiue pretio rei hereditariæ tàm à malæ fidei, quàm à bonæ fidei poſſeſſore.*
Lim. 2. *quando in venditione rei hereditariæ fit pactum vt pretium reinueſtiatur in alia re*, n. 6.
3 *Maximè quando res fuit empta à Tutore ex pecunia pupillari vel ex re pupilli, & minoris.*
4 *Res communis in ſolidum vendi non poteſt.*
5 *Mala fides dicitur in alienante ſcienter rem reſtitutioni ſubiectam.*
7 *Res empta ex pecunia hereditaria in caſibus in quibus res illa efficitur hereditaria id contingit ex quodam genere permutationis.*
8 *Pro cenſibus hæreditariis competit pretio hereditatis.*

DECISIO CCCCXX.

CVm filij q. Petri prætenderent duos cenſus de quibus agitur aliàs per dictum eorum patrem emptos à q. Antonio pretio in totum ſcutorum quatuor mille ſeptingentorum quinquaginta vnius fuiſſe hæreditarios q. Hieronymi Archiepiſcopi Theatini eorum patrui, & conſequenter ad eos ſpectaſſe, & ſpectare vti illius hæredes ex teſtamento. Nec hæredibus Antonij ſuffragari extinctionem factam poſt obitum Petri iuxta deciſiones in hac cauſa factas coram R. P. D. Vbaldo, *quæ ſunt in recentior.* 492. & 535. *part.* 1.

Et cùm fuerit reſolutum dictum Petrum nomine eius filiorum adiuiſſe hæreditatem dicti Hieronymi & repropoſito eodem dubio propter diſcordiam Dominorum per duas vices non fuerit capta reſolutio. Pro faciliori cauſæ expeditione fuit concordatum dubium cum præſuppoſito, ſine veri præiudicio, quod non conſtet de aditione hæreditatis Archiepiſcopi in vltra dicti Petri nomine filiorum.

An dicti cenſus empti, ex pretio poſſeſſionis venditæ ſacræ domui Lauretanæ ſpectent ad filios dicti Petri tanquam hæredes Hieronymi Archiepiſcopi, Quo propoſito Domini affirmatiuè reſoluerunt.

Præſuppoſitum enim fuit prædium Lumbrianũ nuncupatum *il Palazzo* fuiſſe commune inter dictos Petrum, & Hieronymum fratres prout firmatum fuit coram Illuſtriſſimo Cardinale Sacrato 26. *Nouembris* 1616. & 14. *April.* 1617. dictúmque prædium venditum fuiſſe per dictum Petrum ſacræ domui Lauretanæ, & ex parte pretij quod fuit in totum ſcutorum nouem millium quingentorum quadraginta ſeptem emptos ſupradictos duos cenſus.

Hinc inferebatur illos ſpectaſſe eiſdem filiis Petri vti hæredibus dicti Archiepiſcopi, cùm in eius teſtamento etiam naſcituros inſtituerit, & nati eſſent ante venditionem prædij & emptionem dictorum cenſuum. Idem enim Petrus ex pretio dicti prædij receperat ab eadem ſacra domo medietatem ad ſe ſpectantem, & de qua nunc non agitur, & in proprios vſus conuerterat, alia verò medietas fuerat in dictis cenſibus erogata, & propterea licet regula ſit † quod 1
res empta nomine proprio ex pretio rei hæreditariæ etiam in vniuerſalibus non ſit hæreditaria iuxta *l. ſed & ſi lege,* §. 1. *ff. de petit. hered.* cùm ſimilibus: tamen
† dicebatur illam non procedere, quando res empta 2
fuit directè, & immediatè ex pecunia hæreditaria ſiue pretio rei hæreditariæ etiam in bonæ fidei poſſeſſore, & tantò minus in malæ fidei emptore prout erat Petrus iuxta magiſtralem diſtinctionem Bart. *in l. Imperator.* §. *fin. n.* 2. *verſ. pr.caſu ff. de leg.* 2. quem ſequitur ibi cum, *verſ. ſi autem* Angel. *inter conſil.* Crot. 418. *n.* 7. *verſ. ſexto valde* Capt. *conſ.* 88 *n.* 15. & 16. Iaſ. *conſ.* 43. *in fin. lib.* 3. & *fuit dictum in Romana ſeu Foroliuienſi de Theodolis* 15. *Mart.* 1602. *coram* bon. mem. Penia. Et
præſertim † quando res empta fuit per tutorem ex pe- 3
cunia, & re pupilli, vel minoris. *ad l.* 3. *C. arb. tut. l.* 2. *ff. quand. ex fact. tutor. not.* Bartol. *in d.* §. *fin. n.* 2. Oldr. *conſ.* 145. *num.* 7. Bald. *in l. ſi vt proponis, num.* 3. *C. de rei vendic.* Molin. *de Primog. Hyſpan. lib.* 4. *c.* 4. *n.* 55. *verſ. quæ iura cum alij per* Barboſ. *in Rub. ff. ſolu. mat. p.* 3. *num.* 84. & *ſeqq.*

De mala autem fide Petri ſatis conſtare videbatur ex eius intereſſentia teſtamento Hieronymi vt in eo legitur, in quo inſtituti fuerunt ipſiuſmet filij tàm maſculi quàm fœminæ naſcituri, ipſi Petro vſufructu

relicto,

4 relicto,& per conſequens † ſciebat medietatem dicti prædij tanquam hæreditariam Hieronymi, & ad eius filios ſpectantem vendere non poſſe ad l.1.C.de comm.
5 rer.alien.prout † malam fidem arguunt in ſciente ſe grauatum reſtituere, & alienante Bartol.Angel. Capr & alij ſupra allegati Ruin.conſ.59.n.22. lib.4.& conſ.97.in fin.lib.5.Menoch.conſ.253.n.77.lib.3.

Quod autem dicti cenſus fuerint immediatè, & directè empti ex pecunia hæreditaria vel pretio hæreditario deducebatur, quia in eodem actu ſolutionis illius fuerunt empti dicti cenſus,& illorum pretiũ abſque eo quod peruenerit ad manus Petri fuit per agentes ſacræ domus Lauretanæ ſolutum dicto Antonio
6 venditori cenſuum ſecundò † quia text. in d.l. ſed & ſi l.§.1. ff de petit.hæred. non procedit quando conſtat inter partes conuentum fuiſſe quod pretium in alia re deberet reinueſtiri prout videbatur Dominis conſtare in hoc caſu verbis expreſſis venditionis dicti prædij, & ex pacto conuento de emendis ex pretio rot cenſibus, tunc enim partes rem emptam in locum alterius ſubrogare voluiſſe videntur Tiraq. de retr. lign. §.32.gloſſ. vnic.n.23.& 24.Molin. de Primog.lib 4.c.28.& 32.Surd.dec.306.n.12.latè Caldas de Emphyteuſ.lib.1.q.5.n.14.& fuit dictum in Peruſina pecuniaria, 14.Maij 1614.coram Reuerendiſſimo Decano,& in Romana ſpolij, de Florentis 10.Ianuar. anni præteriti coram R.P.D.Canalerio.

7 Et ſic † dicti cenſos ex quodam genere permutationis conſtituti videntur ad fauorem filiorum Petri vt in ſimili inquit.I.C.in d.l.ſed & ſi lege,§.conſuluit,ff.de petit.hæredit.tanquam permutati dicuntur hæreditarij Bart.in repet.d.§.fin.num.2.verſ.primo caſu,quem ſequuntur Doctores ſupra relati Bal. conſ.r12.n.5.lib.5. Anger.inter dicta conſ.Crot.418.n.6.verſ. tertiò accedat lib.3.Iaſ.conſ.231 in princ.lib.1.Soc.Iun.conſ.28.n.5.& 9.lib.2.Crauet.conſ.973.n.4.& ſeqq. Alba.conſ.97.n.20.& ſeqq.latè Tiraq. de retract. lignag. d.§.32.gl vnic.n.26.& ſeqq.Paleth.conſ.109.n.13.& conſ.151.in fin.Burſar.conſ.173.n.16.lib.2.& conſ.298.n.18.lib.3.Menoch.conſ.70.n.4.lib.1.& d.conſ.213.num.55.& 26.lib.3.Sim.de Præt.de interpret. vlt.volunt.lib.3.dubit.5.ſolut.1.fol.345.n.4.

8 Nec dubitarunt Domini quin † pro dictis cenſibus cõpetat petitio hæreditatis firmato quod ſint hæreditarij,cùm detur etiam pro conſecutione rei ſingularis quãuis minimè dummodo ſit de corporibus hæreditatis iuxta tex.in l.regulariter cum l.ſeq.ff. de petit. hæred.Alex.conſ.49.n.6.lib.3.& conſ.124.n.10.lib.4.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. Buratto Anconitana cenſuum Lunæ 29. Aprilis 1624.

SVMMARIA.

1 *Pretium ſuccedit loco rei in vniuerſalibus.*
2 *Res empta ex pecunia, vel pretio rei hæreditariæ fit hæreditaria.*
3 *Intellige ſi copulatiuè concurrant quod res ematur nomine hæreditatis, & quod pecunia quæ ſoluitur ſit hæreditaria.*
Lim.in ſubſidium n.16.& 17.
4 *Res empta à poſſeſſore hæreditatis nomine proprio ex pretio rei hæreditariæ non efficitur hæreditaria,& n.5 & 14.*
6 *Etiam quod emens ſit in mala fide.*
7 *Res empta ex pretio rei pupillaris nomine proprio ementes non efficitur pupillaris,& n.15.*
Lim.in ſubſidium n.15.
8 *Res empta ex pretio alterius vel videtur quodam iure permutationis ſubrogata in locum rei vendita.*
9 *Intellige ſi expreſſè, vel ſaltem tacitè fuit cogitatum de hac ſubrogatione & permutatione.*
10 *Res empta ex pecunia dotali nomine proprio ementis non efficitur dotalis niſi concurrat expreſſa voluntas mulieris,& n.15.*
Lim.in ſubſidium.n.16.
11 *Res aliqua hypothecari non poteſt.*
12 *Pecunia debita Titio ſtatim acquiritur ac in eius conſpectu poſita eſt.*
13 *Solutio facta meo creditori à tertio de meis pecuniis à me facta dicitur.*

DECISIO CCCCXXI.

RECeſſerunt Domini à deciſis 15. Februarij 1651. & tenuerunt cenſus de quibus agitur non fuiſſe effectos hæreditarios q. Hieronymi Archiepiſcopi Theatini niſi in ſubſidium vt infra.

Nam † licet in iudicio petitionis hæreditatis tanquam vniuerſale pretium ſuccedat loco rei l.ſed & ſi l.§.1.ff.de petit.hæred.cum concordantibus & poſt gl. 1
ibi notant omnes,& † res empta ex pretio, vel pecunia hæreditatis fiat hæreditaria,leg.item veniunt.& ibi not.omnes.ff.eo.Menoch.conſ.213.n.7.& 8. 2

Tamen vltra quod concluſio non videtur procedere niſi duobus copulatiuè concurrentibus, † nempè quod pretium, ſeu pecunia ſit hæreditaria, & res empta nomine hæreditatis nam ſi nomine proprio ſit empta ſit ementis; Gloſſ.in d.l.item veniunt poſt princ. in verb.ſine dubio, & in l.ſed & ſi lege §.1.& in l. final. §.final.de l.2.& ibi Bald.poſt Dyn.Ricciard.& Andr.de Piſiis,Imol.& Ang.in l.in fideicomm.§.nunquam verſ.in gl. ff.de vſur.Anchar. conſ.23.n.4.Rim.Sen.conſ.25.n.31.Alc.conſ.66.n.20.lib.2. & hanc eſſe communem contra Bar.relatis antiquis Ceph.conſ.645.n.49.& ſeq 56.& 57. qui dicit caſum eſſe clarum, & manifeſtum quando emptio fuit facta nomine proprio. 3

Ceſſat difficultas † duobus copulatiuè concurrentibus quod nempè res ſit empta nomine proprio & non ex pecunia hæreditaria, ſed ex pretio redacto ex venditione rei hæreditariæ facta nomine proprio ab hæreditatis poſſeſſore; tunc enim res ita nomine proprio ab illo empta non ſit hæreditaria, eſt text.in verbis in d.l.ſed & ſi leg.§.1.ff.de petit.hæred.vbi Odofred. Bart.qui remittit ſe ad dicta per eum, in l. Imperator.§.fin.de leg. 2.Ang.Caſtr.in ſumm. Bar.in d.l. Imperator. §.fin.in princ.Ceph.in l.Labeo,14.n.50.ff.de verbor.ſignif.Tiraq.in retract.lig.§.32.gloſſ.1.& vnic.n.15.Menoch.d.conſ.253.in princ.Surd.dec.55.n.6.& 7.& cum Bart.tranſire alios teſtatur Iaſ.conſ.36.col.fin.ver.ſecundò principaliter lib.3.& eſt tex.in l.ſingularibus,inter, quæ, & vniuerſalia in hoc non reperitur conſtituta differentia, in l.qui vas, §.fin.ff.de furt.& ibi Bart.& in his terminis Ruin.conſ.97.n.12.& 53.vol.5. latè Menoch.d.conſ.213.n.67. 4

Quæ duo copulatiuè concurrere in caſu noſtro euidenter apparet, nam cenſus prædicti fuerunt empti poſt obitum d. Hieronymi Archiepiſcopi per Petrum eius fratrem non nomine hæreditatis, vel hæredum d.Hieronymi, ſed proprio ipſius Petri,& pro ſe,& hæredibus, vt in inſtrumentis,quæ fiunt etiam cùm clauſulis ad habendum, &c.conſtituti, & aliis dominij,& poſſeſſionis tranſlatiuis ad dicti Petri, & hæredum ſuorum fauorem.

Et quidẽm non fuerunt empti ex pecuniis hæreditatis nec in hæreditate Hieronymi repertis, ſed ex pretio prædij Lùbriani alias vt his Roca reſoluit,coram Cardin.Sacrato; communis in dictos Hieronymum & Petrum fratres, quod prædium venditum

fuit à Petro nomine proprio Sanctæ Dominæ Laure-
tanæ habita fide de pretio, vt de his conſtat ex inſtru-
mentis deſuper confectis: nam venditio totius præ-
dij facta fuit Sanctæ Domui, 1585. & ſolutiones de
anno 1587. de quo fuerunt per dictum Petrum empti
dicti cenſus ex pretio per officiales Sanctæ Domus
exburſato, quæ nec etiam controuertuntur.

Nec obſtat quod Petrus fuerit hæreditatis prædi-
ctæ malæ fidei poſſeſſor dum poſt natiuitatem pro-
priorum filiorum dicti Hieronymi ex teſtamento hæ-
redum vendidit dictum prædium, & ex pretio emit
dictos cenſus, & propterea ſit in electione hæredum
vel pretium, vel rem petere.

Nam quicquid ſit an iſtud procedat reſpectu An-
tonij venditoris, & impoſitoris cenſuum non per hoc
res empta nomine proprio non ex pecunia hæredita-
ria, ſed ex pretio redacto ex re hæreditaria nomine
5 proprio à poſſeſſore vendita fit hæreditaria quia † em-
ptio eſt facta vt dicit Bart. *in d. l. fin. §. fin.* non directè,
& immediatè, ſed per circulum vt eſt text. *in d. l. item
veniunt §. fin.* cuius verba refert etiam Menoch. *d. conſ.*
6 213 *n. 64. & ſeq.* Nec † aliqua conſtituitur differentia
inter bonæ, vel malæ fidei poſſeſſorem, & ſcientem ſe
grauatum hæreditatem reſtituere vt ibi per Bart. *in d.
l. Imperator. §. fin. verſ. ſi verò eſſet, & verſ.* ſecundo verò
caſu, & *verſ.* aut ſciebat, & ibi Imol. *col. fin. verſ.* nam
hoc videtur, Capr. *conſ.* 88. *n.* 15. Ang. *inter conſ.* Crot.
418. *n.* 7. *ver. ſexto* Iaſ. *conſ.* 36. *in fin. vol.* 3. Sim. de Præt.
de interpr. vlt. volunt. lib. 3. *ſolut.* 1 *num.* 6. *&* 7. *fol. mihi*
245. *vbi alios.*

Minus obſtat quod pecunia redacta ex venditione
dicti prædij eſſet filiorum dicti Petri hæredum Hiero-
7 nymi, & ſic pupillaris, † quia procedit eadem conclu-
ſio vt non fiat pupillaris quando res non eſt directè
& immediatè empta ex pecunia pupilli, ſed ex pretio
rei pupillaris venditæ, *l. Titium* 48. *§. altero, & ibi* Bart.
num. 1. *ff. de admin. tutor. l. ſi patruus C. commun. vtri. Iudic.
vbi poſt gloſſ.* Bart. *in princ. & num.* 3. Bald. & Salic. *ſub
num.* 2. & ad terminos noſtros exemplificat. Bart. *in d.
l. Imperator. §. fin. num.* 2. *verſ.* ſimile in ea Bald. *num.* 6.
verſic. non obſtat gloſſ. poſt Ricciard. *&* Salic. *in fin. in
l. ſi vt proponis, in fin. C. de rei vendic.* Pariſ. *conſ.* 80.
num. 10. *&* 11. *vol.* 1. Menoch. *d. conſ.* 213. *n.* 66. Monter.
dec. Aragon. 29. *n.* 49. Cæſar. Manent. *conſ.* 104. *n.* 10.
& ſeq.

Ex quibus primum deciſionis fundamentum ſub-
latum remanet.

8 Quo verò ad ſecundum † quod dicti cenſus tan-
quam empti ex pretio dicti prædij communis inter
dictos Hieronymum, & Petrum fuerint iure cuiuſdam
permutationis ſubrogati loco eiuſdem prædij & ſic
effecti hæreditarij *in l. ſed & ſi l. §. conſuluit.* Bart. *in d.
l. Imperator. §. fin. n.* 2. *verſic. primo caſu*, cum allegatis in
deciſione.

Dicebant Domini non applicari, quia non ſolum
aliqua conuentio non præceſſit dictæ permutationis
inter Petrum venditorem, & officiales ſanctæ Do-
mus emptores, nec etiam cum dicto Antonio impo-
ſitore & venditore cenſuū. ſed nec dicti officiales, nec
Antonius quod appareat ſcientiam aliquam habue-
runt dictum prædium fuiſſe nec commune cum q.
Hieronymo, nec de illius teſtamento, in quo inſtituti
9 ſunt hæredes filij dicti Petri, ſine qua † ſcientia im-
poſſibile eſt cogitatum fuiſſe de huiuſmodi ſubro-
gatione & permutatione; nec ipſe Petrus expreſſit im-
mo proprio nomine pro ſe, & hæredibus vt ſupra
10 contraxit vnde in ſimili nec res † empta ex pecunia
dotali efficitur dotalis non concurrente expreſſa vo-
luntate mulieris; *l. res quæ, & ibi* Gloſſ. & Doctor. *ff. de
iure dot.* Tiraq. *de retract. lignag. §.* 32. *gloſſ. vnic. num.* 16.
Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 28. & in iſtis ter-
minis procedunt allegari in deciſione. Inter partes
autem ſolum conuentum fuit de reinueſtiendo pre-
tium in alijs ſtabilibus, vel cenſibus idoneis arbitrio
Petri cum conſenſu Gubernatoris ſanctæ Domus, qui
non præſumitur aliud voluiſſe, niſi quod cenſus, vel
ſtabilia herent Petri cum expreſsè ſtipulatus fuerit
inueſtimentum debere eſſe obligatum, & hypothe-
catum pro ſecuritate prædij venditi † quod non 11
ſucceſſiſſet ſi cenſus fuiſſent effecti hæreditarij Hie-
ronymi, *l. rem alienam ff. de pignor. act. l.* 2. *§.* 1. *ff. de
pign.*

Nec facit quod pecuniæ non peruenerint ad ma-
nus Petri, ſed per Gubernatorem Sanctæ Domus fue-
rint directè ſolutæ Antonio venditori cenſuum, nam
† cùm eſſent debitæ Petro ſtatim in eius conſpectu 12
poſitæ fuerunt illi quæſitæ *l. pecuniam ff. de ſolut.* &
ſolutio † dicitur facta per Petrum Antonio vendi- 13
tori cenſuum, officiales verò Sanctæ Domus ſoluen-
tes præbuerunt nudum factum, & miniſterium *l. ſolu-
tum, §. ſolutam, ff. de pignor. act.* Rota *in Romana ante-
rioratus* 12. *May* 1600. *coram* Iuſto *quæ eſt* 134. *n.* 4.
poſt tract. Modern. Peruſ. *de cenſib.* & verba inſtrumenti
ſunt clara quod Antonius habuit, & recepit ab em-
ptore per manus Gubernatoris domus, quæ demon-
ſtrant Petrum ſoluiſſe nudúmque miniſterium Gu-
bernatorem præſtitiſſe iuxt. *conſ.* Bertran. 202. *n.* 2. *vol.*
2. *paſſim à* Rota *receptum* Seraph. *dec.* 1378. *n.* 1. *& in
Rom. pecuniaria* 14. *Decembr.* 1612. *coram* Rou. P. D.
Pamphilio.

Verùm quia in relationibus cauſarum Domini
mandarunt videri, an dicti cenſus lalrem in ſubſidium
ſint effecti hæreditarij ideò reſoluerunt affirmatiuè.
Quamuis enim regulariter † res empta nomine pro- 14
prio à poſſeſſore hæreditatis ex pecunia hæreditaria
multóque magis ex pretio rei hæreditariæ venditæ
non efficiatur hæreditaria, *d. l. ſed, & ſi l. §.* 1. *de pet. hæ-
red. vbi* Bart. *& alij vt ſupra allegati.* Quod in omnibus
rebus ex pecunia aliena comparatis procedit † cùm 15
res empta nomine proprio ex pecunia dotali, vel pu-
pillari non efficiatur dotalis, vel pupillaris, *l. ex pecu-
nia, C. de iur. dotal. l. fin. C. de ſe. pign. d.* [illegible] *l. ſi pa-
truus, & ibi* Bart. Bald. & Salic. *C. commun. vtri. iud.* Me-
noch. *d. conſ.* 213. *num.* 66. Nihilominus † quando do- 16
minus rei venditæ remaneret omni alio remedio de-
ſtitutus datur ei ſubſidiaria ad rem emptam ex pecu-
nia ſua viget enim eadem æquitatis ratio, quæ in per-
mutatione, Caſtr. *in l. mater. n.* 6. *verſ. poſtremo, C. de rei
vendic. & ibi* Cyn. *in* 7. *quæſt. num.* 11. Sicut vxori datur
actio ad rem emptam ex ſua pecunia in ſubſidium, *l.
vxor. marito, & ibi* Gloſſ. Odofr. Alber. Bart. & Bald. *ff.
de donat. int. vir. & vxor.* Bald. Sal. & Sicard. *in l. ſi vt
proponis, C. de rei vendicat.* Rum. *in l. ſi verò, §. de viro
num.* 11. *verſ. fallit. ſecundo ff. ſol. matr.* Soc. *conſ.* 224.
col. 1. *lib.* 2. Burboſ. *in rubr. ff. ſol. matr. par.* 3. *n.* 76. Man-
tic. *de tacit. lib.* 11. *tit.* 27. *n.* 15. *Et ad rem emptam ex pre-
tio rei ſuæ* Pariſ. *conſ.* 80. *n.* 29. *lib.* 1. Et † in ſpecie quod 17
res empta ex pretio rei hæreditariæ in ſubſidium ef-
ficiatur hæreditaria & peti poſſit ab hærede quando
nihil aliud remanſit in bonis poſſeſſoris, qui rem hæ-
reditariam vendidit tradit Caſtr. *in d. l. ſed, & ſi l. §.* 1.
n. 5. *in lect. Auenionen.* cum quo ſentit Magon. *dec. flo-
rent.* 9. *n.* 3.

Noluerunt tamen Domini abſolutè firmare nos ver-
ſari in materia ſubſidiaria licet pro parte filiorum Pe-
tri ex inuentario bonorum hæreditariorum ab eorum
tutrice confecto daretur magnus fumus quod illorum
pater deceſſerit non ſoluendo, ſed hoc reſeruarunt
part c ilariter videndum.

R.P.D.

R.P.D. Vbaldo, Sancti Seuerini dotis Mercurij 17. Martij 1621.

SVMMARIA.

1 *Creditor non poteſt cogi inuitus aliud pro alio recipere.*
2 *Clauſula ſine preiudicio legitimæ executionis operatur vt iudex a quo diſcutere tantum poſſit exceptiones quæ opponuntur contra executionem.*
3 *Subrogatum cenſetur idem quod id in cuius locum fuit ſubrogatum.*
4 *Subrogatio regulariter non datur in particularibus.*
5 *Cenſus emptus ex pretio alterius cenſus non dicitur idem cenſus niſi conſtet de ſubrogatione.*
6 Auth.hoc niſi C.de ſolut. *vt locum habeat quæ requirantur remiſſiuè.*
7 *Heres cum beneficio inuentarij poteſt dare in ſolutum bona.*
8 *Etiam creditori ex cauſa dotis.*
Lim.1.*quando hereditas eſt ſoluendo* n.10.
Etiam in caſu reſtitutionis dotis, n.11.
Lim.2.*quando repugnat voluntas teſtatoris,*n.13.
9 *Hereditas in dubio præſumitur ſoluendo.*
12 *Heres cum beneficio inuentarij tenetur vendere bona hereditaria quando inuenit emptorem ſine obligatione de euictione.*

DECISIO CCCCXXII.

POſt relaxatum mandatum Rotale pro florenis duobus millibus ſexcentis vigintiquinqne iuxta deciſiones in cauſa factas fuit per Signaturam cõmiſſa cauſa appellationis ſine præiudicio legitimæ executionis. Et nouiſſimè per Sanctutium aduerſarium fuit ſupplicatum Sanctiſſimo ex quo in hæreditate nõ adſunt pecuniæ quod ſi in ſubhaſtatione bonorum nõ reperiretur iuſtum illorum pretium iuxta verum valorem cogeretur Sulpitia pro dictis Florenis duobus millibus ſexcentis vigintiquinque recipere tot bona in ſolutum,& Sãctiſſimus reſcripſit vt eam cogerem ad recipiendum prout iuris fuerit. Vnde dubitaui an pro dicta ſumma cogenda eſſet Sulpitia accipere bona in caſu,& ad effectum de quo agitur.

Domini autem negatiuè reſponderunt, quia iam fuit reſolutum Sulpitiam eſſe creditricem dotis in pecunia,*vt in deciſionibus in hac cauſa factis* 16.*Decemb.* 1619.*&* 4.*Maij præteriti*, præterquam quo ad illam ratam bonorum in dotem datorum, quæ extabant,in qua ſibi præiudicauerat acceptando decretum A.C.vt in alia deciſione 1.Iulij præteriti, & ideò ipſa habet
1 intentionem fundatam in regula communi † quod creditor non poteſt cogi aliud pro alio inuitus accipere, *l.* 2. §.*mutui datio ff. ſi cert.pet.vbi* Gloſſ.& Doctor. Surd.*deciſ.* 30.*n.*9. *& conſ.*392.*n.*4.*lib.*3. *fuit dictum in Romana diſcuſſionis,ſeu dotis,* 1. *Februar.* 1608.*coram* S. D.N.tunc Auditore.

Quæ autem ex aduerſo adducuntur contra iuſtitiam mandati Rotalis videbantur impertinentia cum ſit commiſſa cauſa ſine præiudicio legitimæ executio-
2 nis, vt dixi & ideo † diſcuſſio ſuper iuſtitia mandati pertinet ad iudicem ad quem,ad me autem tantũ pertinet diſcutere exceptiones circa executionem, quæ eſt per commiſſionem reſeruata ex allegatis per Modern.*de Clauſul.clauſ.*139.*n.*5.*&* 9.*p.*1.

Non obſtat igitur primò quod extent cenſus empti ex pretio aliorum cenſuum,& à Sulpitia datorum
3 in dotem, & ſic eorum loco ſubrogati,† vnde videntur iidem cenſus ad not.per Caſtr. *conſ.*164.*n.*3.*verſ.* *Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.* *ſed adducamus lib.*2.Quia talis ſubrogatio ex aduerſo negatur, & contrarium fuit firmatum in d.deciſione 16.Decemb. Vltra † quod ſubrogatio regulariter non 4
intrat in particularibus *l.qui vas.§.vlt.gloſſ.ff.de furt.vt per* Tiraq.*poſt alios in tr.de retr.lign.§.*32.*gloſſ.*1.*n.*20.

Nec obſtat ſecundò, quod cenſus in dotem dati eſſent ſuppoſiti fideicommiſſo,& ideò Sanctutius non teneatur præſtare æſtimationem, ſed liberetur reſtituendo ipſam rem *vt in illa Parmenſis Datij coram* R. P.D. Decano. *quæ eſt dec.*318.*p.*1.*in recent.* Quia hoc procederet ſi extarent dicti cenſus prout extabat res vendita in caſu illius deciſionis, ſed † cùm fuerint 5
extincti, nec conſtet de ſubrogatione, vt dictum eſt, ceſſat motiuum,accedente præſertim obligatione auctoris Sanctutij de reſtituendo dotem in pecunia vt fuit in cauſa reſolutum.

Tertiò non obſtat auth.*hoc niſi C.de ſol.*Quia † non 6
verificantur requiſita ad illam auth.quæ recenſet Nat. *conſ.*344.*n.*3.*& ſeq.* Rip.*in l.*2.*§.mutui datio n.*25.*ff.ſi cert.pet.* Surd. *dec.*30.*n.*10.& ſufficit allegare deciſionem ſupra relatam coram S.D.N.in qua aliæ referuntur.

Quartò demum non obſtat quod Sanctutius ſit 7
hæres cùm beneficio legis,& inuentarij & † ideò poſſit dare in ſolutum bona *l.vlt.§.vlt.& ſi præfatam vbi* Bart.Iaſ.*& alij C. de iur. delib.cum alijs per* Surd. *dec.* 318.*n.*2.*&* 3.vbi quod hoc procedit † etiam ſi ſimus 8
in creditore ex cauſa dotis.

Quia reſpondebatur in primis non conſtare quod Sanctutius fecerit de illa inuentarium, & deſcriptio, quæ pro ipſo fuit data *in ſum. n.*7. eſt relatio tantum executoris bonorum, de quibus fuit per eum ad inſtantiam,Sanctutij capta poſſeſſio.

Nec ei ſuffragatur inuentarium à Sulpitia confectum, quia cùm eſſet vſufructuaria tantum, & ipſe hæres,*vt fuit reſolutum dicta die* 16. *Decembr.*1619.*&* 4.*Maij* 1620.ceſſat fundamentum quod inuentarium hæredis proſit ſubſtituto

Et in omnem euentum dictum † beneficium non 9
ſuffragatur quando hæreditas eſt ſoluendo,prout præſumitur alio non probato,Alex.& Iaſ.*in l.vlt.ff.ſi cert. pet.* Seraph. *dec.*1394.*n.*5. Ideò hæres † tali caſu non 10
poteſt cogere creditores ad accipiendum bona in ſolutum loco pecuniæ.Caſtr.*in l.fin.§.& ſi præfatam n.*5. *C. de iur.deliber.*Phanucc. *de inuentar.part.*6.*num.*2.*& in tract.de inuentar.*nouiſſimè impreſſo,*q.*242.*n.*151. Rolan. *eod.tract.quæſt.*156.*num.*1.*&* 2. Franc. *dec.*83. *n.*5.*plenè* Surd.*d.deciſ.*30.*num.*41.*& ſeq.& idem* Surd. *ibidem n.*31.

Et † in terminis reſtitutionis dotis Marot. *conſ.*13. 11
*n.*10.*& ſeq.*

Et nihilominus ſi id etiam probaretur hæres nihil aliud conſequi poſſet quam ſe eximere à promiſſione de euictione. Et † bona vendere ſi emptorem ſine di- 12
cta promiſſione inuenire poſſet Bald. *in d. §.& ſi præfatam n.*1.Phanuc.*d.q.*242.*n.*Surd.*dec.*318.*n.*10.

Placebat etiam pleriſque ex Dominis alia reſponſio,quod † obiectum non procedat quando repugnat 13
voluntas teſtatoris ordinantis vt debitori ſatisfiat in pecunia Surd. *inter tractat.de inuentar.q.*274.*n.*15.*& ſeq.idem.*Surd.*d.dec.*30.*num.*15.*verſ.tertio,*Caſtill.*controuerſ.quotidia.c.*24.*n.*5.*& ſeqq.* prout hac cauſa fuit dictum ex ordinatione teſtatoris debuiſſe Sulpitiæ ſatisfieri in pecunia *vt in deciſionibus* 16. *Decembris* 1619.*&* 4. *Maij* 1620. fuit latè deductum. In quibus fuit etiam reſponſum ad illa verba quod de bonis deberet ſatisfieri quod non excludant ſatisfactionem in pecunia,quæ deciſiones non debent hodie controuerti.

Et ita fuit deciſum.

Illuſtriſsimo Cardinale Lancellotto, Romana Cenſus, Lunæ 1579.

SVMMARIA.

1 *Aſſertio impoſitoris cenſus quod fundus eſt liber, & ad ſe pleno iure ſpectat, intelligitur in præiudicium cenſus qui imponitur.*

DECISIO CCCCXXIII.

FVit tentum non conſtare de mala impoſitione cenſus ſuper fornacibus, & hortis ex eo quod prius ſimilis cenſus ſuper illis ad fauorem Fratrum S. Mariæ de Populo impoſitus fuiſſet, & propterea non intrare ſecundam impoſitionem cenſus ſuper domo de qua agitur, quæ eſt cenſualis, in euentum malæ impoſitionis primi cenſus ſuper fornacibus, & hortis.

Nec obſtare quod conſtituens cenſum ſuper fornacibus, & hortis ad fauorem D. Blaxij aſſeruit illos eſſe liberos, & ad ſe pleno iure ſpectare, & nihil factũ
1 fuiſſe in præiudicium ſecundi cenſus. Quia † huiuſmodi aſſertio non intelligitur ſimpliciter, & abſolutè, ſed ſecundum quid & limitatur ad præiudicium dicti ſecundi cenſus, quod per primam impoſitionem non deſierunt eſſe capaces ſecundi cenſus, & propterea Domini dixerunt dominum Blaxium pro verificatione illius conditionis in euentum quod primus cẽſus eſſet malè impoſitus oportere probare dictos fornaces, & hortos non fuiſſe capaces dicti cẽſus, ex qua incapacitate iuſtificatur mala impoſitio primi cenſus.

R. P. D. Mellino, Romana ſocietatis officij, Mercurij, 1. Februarij 1623.

SVMMARIA.

1 *Societas reſoluitur in totum per receptionem partis ſortis ſecundum aliquos.*
Contrarium firmat Rota n. 3.
Vel ſaltem non procedit quando ex coniecturis apparet de contraria mente contrahentium. n. 15.
2 *Fructus exacti, poſt finitam ſocietatem ſortem extenuant.*
4 *Societas eſt contractus bonæ fidei, & conſenſu perficitur.*
5 *Societas non poteſt diſſolui niſi concurrat conſenſus ſociorum.*
6 *Et conſenſus tacitus ſufficit.*
7 *Conſenſus in contrahenda ſocietate præſtitus durare præſumitur, &* n. 17.
8 *Animi, & voluntatis mutatio non præſumitur.*
9 *Societatis natura eſt per reſtitutionem, vel interitum partis rei communicatæ, non diſſoluatur in totum: ſed duret in eo quod ſupereſt.*
10 *Societas contracta ſuper duobus officiis altero eorum alienato durat in illo quod ſupereſt pro eo rata cuius illud eſt capax.*
11 *Contractus ratione conſenſus, & ſtipulationis cenſentur indiuidui.*
12 *Intellige quando ſtipulatio interponitur ſuper re ſui natura indiuidua.*
13 *Indiuiduum non poteſt dici illud quod eandem affert vtilitatem in parte reſpectu partis quam affert in toto reſpectu totius.*
14 *Stilus reſpiciens deciſoria debet plenè, & concludenter probari.*
16 *Cenſus, reſtituta parte pretij, durat pro reliqua parte ſi talem appareat fuiſſe contrahentium voluntatem.*
18 *Conſenſus officialis an ſit neceſſarius in diſſoluenda ſocietate.*
19 *Articulis quis reſpondere non tenetur ſi non dentur medio iuramento, vel ſi dentur à non procuratore, vel ſi ſint irrelevantes.*

DECISIO CCCCXXIV.

CVm ad fauorem D. Capitanei Ioannis Vincioli fuiſſet inita, ſocietas officij ſcutorum ſexcentorum ſub obligatione, & recognitione bonæ fidei D. Proſperi, & poſt cæptum ſecundum ſemeſtre ipſe Vinciolus recepiſſet ab eodem Proſpero ſcuta centum cùm declaratione quod in poſterum ſocietas pro reſiduo tantum ſcutorum quingentorum durare deberet & à die talis receptionis fructus pro huiuſmodi rata ſcutorum quingentorum per nonnullos annos exegiſſet tandem præuia diſdicta obtinuit per R. P. D. Sacchettum iudicem ab A. C. deputatum contra Proſperum relaxari mandatum executiuum pro eorundem ſcutorum quingentorum reſtitutione, ad quorum computum effectualiter etiam recepit ſcuta ducenta quinquaginta. Cùm autem Proſper ab huiuſmodi decreto, & mandati relaxatione appellaſſet cauſa appellationis per ſignaturam commiſſa cum Clauſula ſi quid exequendum deuoto Rotæ dubium propoſui. An mandatum huiuſmodi eſſet exequendum, & pro qua ſumma.

Et Domini vtraque parte informante pro reſiduo integræ ſummæ præfatæ ſcutorum quingentorum vti iuſtum, & relaxatum ſeruatis ſeruandis in vim publici inſtrumenti, & obligationis cameralis executioni demandandum cenſuerunt.

Nec viſum fuit obſtare quod pro parte Proſperi
pretenderetur † per receptionem dictorum ſcutorum 1
centum ad computum ſortis principalis ſocietatem ipſam fuiſſe in totum reſolutam vt tradit Tib. Saluſt. *in prax. A. C. lib. 1. c. 17. n. 3.* Pacif. *de Salu. inſpect. 4 c. 1. n. 76.* Marcheſ. *de Commiſ. tom. 1. fol. 785. n. 3. &* Hec-
tor. Felic. *de ſociet. c. 34. n. 44.* Et † conſequenter fru- 2
ctus præfatos poſtea per Vinciolum exactos in dictæ ſortis reſiduum imputandos iuxta tradita per Gabr. *conſ. 78. n. 2. & 3. lib. 1. & conſ. 63. n. 26. lib. 2. & magis in terminis Pacific. præalleg. n. 75.* quia circumſcriptis facti circunſtantiis Domini dixerunt negatiuam opi-
nionem, quod nempè ſocietas † per receptionem par- 3
tis ſortis principalis regulariter non cenſeatur diſſolutam in totum eſſe de iure veriorem, quam alias tenuit Rota *in Romana ſocietatis 6. Martij 1597. coram* b. m. Card. Blanchetto, *vt refert* Bocc. *de ſociet. off. n.* 180. *& ſequitur etiam ipſe* Boc. *ibid. & n. 176. & 187. & ex profeſſo pluribus comprobat* Turrett. *in conſ. 88. n. 6. & infra vſque ad n. 19. lib. 1. & latè etiam* Modern. *de ſociet. off. n. 302. 303. & ſeqq.*

Præcipuum autem huius opinionis fundamentum
illud eſt, quia † contractus ſocietatis eſt bonæ fidei, 4
& conſenſu perficitur, *§. 1. Inſtit. de oblig. quæ ex contr. & ibi gl. in verb. ſocietatib. l. 2. ff. de act. oblig.* & ideò diſ-
ſolui † non poteſt niſi contrario ipſorum ſociorum 5
conſenſu à ſocietate diſcedere volentium *l. verum §.
fin. ff. pro ſoc.* licet † quo ad hunc effectum ſufficiat cõ- 6
ſenſus etiam tacitus, *l. ſocietatem ff. eod. tit.* attamen
debet de eo ſufficienter conſtare, in dubio enim † con- 7
ſenſu à principio ſocietatis præſtitos adhuc perſeue-
tare cenſetur, cum † animi mutatio non præſumatur, 8
l. cum hic ſtatus, & ibi Bart. *& alij de donat. int. vir. & vxor.* Rim. Iun. *conſ. 9. n. 30. lib. 1. vt in propoſito arguit* Turrett. *d. conſ. 84. n. 12. & ſeqq.*

Nec

Nec dici poteſt de huiuſmodi tacito conſenſo ſatis cõſtare ex ipſamet partis ſortis principalis exactione ex hoc enim ſolo quod ſocius partem ſortis exegerit non benè infertur quod ab eodem ſocietate in
9 totum voluerit recedere quinimmo † de natura ſocietatis eſt quod per reſtitutionem, vel interitum partis rei communitatæ ſocietas in totum non diſſoluatur, ſed adhuc duret ſuper eo quod ſupereſt, vt habetur, *in l. verum qua eſt* 64. § *fin.* & *in l. id quod in princ. ff. pro ſoc.* & *in ſpecie* Boccac. *vbi ſupra n.* 166. Card. Seraph. *dec.* 543. *n.* 6. & Rota *dec.* 286. *n.* 3. *p.* 1. *diuerſ.* Ad
10 qood facit etiam alia concluſio quod † ſocietas contracta ſuper duobus officiis altero illorum alienato adhuc durat pro rata ſi illud quod ſupereſt non eſt capax in totum vt tradit Boccac. *d. tract. de ſoc. eff. n.* 187. Axor. *inſt. moral. tom.* 3. *lib.* 9. *c.* 16. *in fin.* Rot. *d. dec.* 288. *in princ.* & *n.* 3. *p.* 1. *diuerſ.* & *pluries fuit deciſum,* & *ſignanter in Romana cenſus* 14. *Ianuar. coram* Ill. Cardin. Sacrato, & *in Rom. ſocietatis officij* 18. *Ianuar. coram* Ill. Card. Mellino & *coram* Card. Seraph. *dec.* 541. per totã, vbi id fuit firmatum etiã quod ſocietas fuerit inita ſuper vnico tanto officio cuius pars deinde fuerit vendita, ex quo clarè patet quod contractus iſte noo eſt de ſui natura indiuiduus, ſed poteſt pro parte ſubſiſtere, & perdurare etiam ſi pro parte fuerit diſſolutus.

11 Nec quicquam facit † quod videatur indiuiduus ratione conſenſus, & ſtipulationis, *l. ſtipulationes non diuiduntur de verb. oblig. vt arguit* Felicius *de ſoc. d. c.* 34. *n.* 44. *ſubdens diſpoſitionem tex. in d. l. verum* § *fin.* & *in l. ſi id quod ff. pro ſoc.* eſſe intelligenda quãdo capitale ſorte, vel fortuna à ſocietate remouetur, ſecus quã-
12 do partium voluntate. Nam fuit reponſum quod † regula huiuſmodi procedit quando ſtipulationes interpoountur ſuper re de ſui natura indiuidua ſecus quando res eſt diuidua prout huiuſmodi ſocietates officij *l.* 2. § 1. & *d. l. ſtipulationes non diuiduntur in prin.* & *ibi* Soc. Iun. *n.* 18. Menoch. *qui alios refert conſ.* 123. *n.* 16. & in puncto reſpoodet Turrett. *toties alleg. conſ.* 84. *num.* 19.

Nec obſtat Bald. *in l.* 1. *n.* 8. & 14. & Salic. *ibi n.* 4. *ff. pro ſoc.* qui volunt quod ſi perimatur pars capitalis poſiti ab vno ex ſociis noo teneatur ſocius ille iterato poneie quia finita eſt ſocietas. Reſpondetur enim id verum eſſe in illis ſocietatibus in quibus perempta parte capitalis alia, pars quæ ſupereſt vel eſt inutilis, vel non reddit eandem vtilitatem in parte, quam totum in toto vt ſatis declaraſſe videtur ipſemet Baldi dum affert exemplum quando alter ex ſociis poſuit mille, alter verò operam ſi enim illa mille diminuantur qui operam poſuit non poteſt eandem vtilitatem
13 recipere, quod ſecus accidit in iſtis officiorum ſocietatibus. † in quibus ſumma quæ remanet eandem affert vtilitatem reſpectu partis, quam totum reſpectu totius, & conſequenter ceſſat ratio deducta ex indiuiduitate vt in terminis reſpondit Rota *coram* Card. Seraph. *d. deciſ.* 543. *n.* 3. & *deciſ.* 288. *n.* 3. *part.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 125. *num.* 16. *impreſſ. per* Modern. Peruſ. *poſt tract. de cenſib.* Et egregiè etiam conſiderabat bon. m. Cardinalis Pamphilius in quodam eius voto in *cauſa Romana ſocietatis* 19. *Ianuarij* 1600.

Et ex his patet vim aliquam fieri non poſſe in auctoritate Saluſt. & aliorum modernorum ſupra pro contraria opinione allatorum, cùm ipſi nulla lege, aut alia ratione nitantur quam indiuiduitatis, quam ex præmiſſis apparet non applicari.

Nec fuit habita in conſideratione aſſerta notariorum fides, quia vltra quod non ſunt in ſtilo reſpi-
14 ciẽte ordinatoria iudicij, ſed deciſoria † qui propterea debuiſſet formiter, & concludenter probari, allata conſuetudo non eſt vniformis; ſæpius enim fuit iudicatũ contrarium, videlicet per partis ſortis receptionem ſocietatem non cenſeri in totum diſſolutam, & ita acriter diſcuſſo articulo ſe aliàs pluries iudicaſſe atteſtatus fuit R. P. D. meus Curattus dum ipſe Locumtenentis A. C. munere ſumma cum laude fungeretur, & cùm hac etiam opinione tranſiuiſſe ſignaturam reſcribendo cum clauſula executiua, ſine præiudicio, proponente R. P. D. Cencio 27. *Septembris* 1612.

Præterea dictum fuit, quod etiam ſi ita ſimpliciter, & in abſtracto contraria opinio dici poſſet verior certum tamen eſt illam non procedere † quando ex con- 15
iecturis, vel facti circumſtantiis apparet partes noluiſſe in totum à ſocietate recedere immo potius apertè voluiſſe illam quo ad reſiduum adhuc perdurare, & multo minus vbi ſuper hoc fuit emiſſa proteſtatio, & animus huiuſmodi apertè declaratus prout in præſenti caſu factum fuit, totum enim hoc pendet à veriſimili contrahentium intentione diſcedendi à ſocietate in totum, vel pro parte etiam ex ſolis facti circumſtantiis elicita. Bart. *in l. actione in princ. in* 2. *membr. diſtinct. ff. pro* Soc. Bal. *in d. l. verum* § *fi. ff. eod. tit.* & *in puncto fuit dictum in Romana ſocietat.* 1. *Iuly* 1602. *coram* b. m. Card Pamphilio, *quæ eſt dec.* 55. *impreſſa per* Modern *poſt d. tract. de ſociet.* & *aduertunt etiam ipſo* Modern. *eod. tr. n.* 306. & ita etiam iudicatum fuiſſe refert Felicius *de ſociet. d. c.* 34. *n.* 44. & in † terminis cenſus 16
dixit Rota *in Romana anterioritatis* 12. *Mart.* 1600. *coram* Iuſto, & *tradunt* Modern. Peruſ. *d. tract. de cenſib. q.* 107. *alias p.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 5. *n.* 4 & *ſeqq.*

Nec etiam obſtare viſum fuit quod reſtitutio dictorum ſcutorum centum non fuerit facta ab officialibus, ſed à Proſpero, qui bonam fidem recognouerat, & quod inter ipſum, & Vericiolum pariter fuerit emiſſa proteſtatio, & declaratio præfata abſque vllo officialis conſenſu, qui tamen eſt omnino neceſſarios in ſocietatis creatione vel eiuſdem renouatione, & qood conſequenter illa ex vi ipſius noui conſenſus, qui non interuenit, ſuſtineri non poſſit iuxta tradita per Felician. *eod. num.* 44. Quia fuit reſponſum eandem ſocietatem à principio contractam perdurare pro rata ſortis non reſtitutæ pro qua apparet nunquam fuiſſe diſdictam ideoque non fuiſſe neceſſarium nouum conſenſum vt exiſtimauit Felic. *vbi ſupra*, ſed ſufficere voluntatem & conſenſum officialis, qui à principio
† contractu interuenit, & qui etiam poſtea duraſſe 17
præſumitur donec non apparet illum fuiſſe reuocatum, *vt poſt* Caſtrac. *de ſocietat. cap.* 55. *num.* 17. & *magis in ſpecie poſt* Turrett. *d. conſ.* 84. *num.* 12. & Modern. Rom. *d. tract. de ſociet. offic. n.* 303. & *in terminis cenſus aduertunt etiam,* Modern. Peruſ. *d. part.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 5. *num.* 6.

Addebant etiam Domini † qood vel ſocietas diſ- 18
ſolui non poteſt abſque officialis conſenſu vt ſentit, Turrett. *d. conſ.* 84. *n.* 16. & iſta de qua agitur, nec etiã pro parte fuit diſſoluta vnde multo minus agi poterat de prætenſa fructuum imputatione, vel talis conſenſus non eſt neceſſarius (quod videtur verius ſtante conuentione quod diſdicta etiam vni tantum ex fideiuſſoribus facta ſufficiat ex vulgato curiæ vſu) & nulla poteſt aſſignari maior ratio cur potius ſine tali conſenſu, & ſcientia officialis diſſolui poſſit in totum, quam pro parte.

Nullitas ex defectu intimationis ſublata fuit per illius exhibitionem. Ea verò, quæ deducebãtur ex omiſſione reſponſionis ad articulos non placuit Dominis
tum † quia non fuerant dati ab ipſomet Proſpero me- 19
dio iuramento, ſed à quodã aſſerto procuratore de cuius mandato non conſtat & conſequenter illis Vriociolus reſpondere non tenebatur ex tradita per Surd. *dec.* 58. *n.* 19. tum etiã quia nihil aliud continebat, quã dictorũ fructuum ſolutionem, & ſic erant penitus irreleuãtes iuxta ſuperius deducta. Et ita fuit deciſum.

R. P. D. Pirouano Romana caſalis turris Vergata Luna 29. Ianuarij 1624.

SVMMARIA.

1 *Cenſus diſtinguitur ſpecie de emphyteuſi.*
2 *Contractus talis præſumitur, qualis à partibus nominatur.*
3 *Sit. Hoc verbum eſt expreſſum veritatis, & ſubſtantia.*
4 *A proprietate verborum non eſt recedendum.*
5 *Contractus eſt potius cenſendus cenſualis, quam emphyteuticus.*
6 *Cenſus eſſe non poteſt vbi dominium vtile à directo ſeparatur.*
Contrarium firmatur n. 10.
7 *Rei ſuæ poteſt quilibet adiicere pactum quod vult.*
Dummodo non ſit contra ſubſtantiam contractus. ib. *vbi hoc declaratur.*
8 *Feudum non deſinit eſſe feudum licet vtrunque dominium transferatur.*
9 *Contractus natura contrahentium pactis non mutatur.*
11 *Eſſe quid non dicitur niſi perpetuo duret.*
12 *Res non poteſt eſſe emphyteutica niſi dominium vtile illius proueniat à concedente.*
13 *Pactum caducitatis poteſt conuenire etiam contractui cenſus.*

DECISIO CCCCXXV.

DVm quærerectur. An eſſet recedendum à reſolutis in hac cauſa ſub die 20. Mart. 1623. placuit Dominis firmare donationem Petri continere contractum cenſualem: & non emphyteuticum recedendo in hac parte à deciſis, & de aliis reſeruando videre in ſeparata poſitione.

Voluntas enim donantis relata ad cenſum patet ex verbis contextus eiuſdem donationis nam præmiſſa diſpoſitiua donationis huius caſalis reſeruatur vtile dominium ipſi donanti, & ſuis filiis, & nepotibus maſculis vſque in infinitum cũ reſponſione quinquaginta librarum ceræ nouæ deficientibus autem prædictis ſi contigerit ſuperuiuere Io. Antonium filium Iannocti fratris germani donantis, ſeu filium illius, vel nepotem, aut pronepotem vſque in infinitum per rectam lineam maſculinam deſcendentem, & deinde ſubduntur formalia verba. Quod tunc, & in dictis caſibus, vel eorum altero præfatum caſale ſit cenſuale dictæ Eccleſiæ Beatæ Mariæ, & paulò infra qualitas iſta repetita legitur reſpectu deſcendentiæ. Antonij. Quod in Vigilia Beatæ Mariæ Virginis Aſſumptionis teneantur ſoluere, & reſpondere pro cenſu, & reditu dicti caſalis vigintiquinque florenos aureos, & in comminatione ſi ceſſauerint ſoluere per quinquennium ſub eadem qualitate exprimitur, nempè ſi dictum cenſum, & reditum ſoluere ceſſauerint.

Ex quibus duo inferuntur, nempè denominatio
1 qualitatis cenſus, † qui ſpecie ab emphyteuſi diſtinguitur Soc. Sen. *conſ.* 267. *n.* 6. Card. Mant. *de contract. lib.* 22. *tit.* 3. *num.* 9. & pro tali haberi debet provt à par-
2 tibus, † denominatur, *l. qui fundum, §. fundi ff. de contrah. empt.* Alex. *conſ.* 3. *n.* 4. *lib.* 1. Crau. *conſ.* 20. *n.* 1. Bec. *conſ.* 75. *n.* 9. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 243. *n.* 3. Card. Mantic. *de contract. lib.* 22. *tit.* 8. *n.* 17. ſecundum verò eſt ipſa denominatio diſpoſitiuè, non autem incidenter concepta
3 ibi ſit cenſuale, quæ † cùm ſit expreſſiua veritatis ſubſtantiæ, & qualitatis contractus, Iaſ. *in l. ſciendum, n.* 5. *ff. de l...* Signor. *conſ.* 87. *n.* 10. nõ ſubiacet interpretatio-
4 ni nedum quia † à proprietate non eſt recedendum *l. ſi alij ff. de vſufr. legat.* Dec. *conſ.* 32. *col.* 1. *n.* 3. *& conſ.* 303. *n.* 1. Becc. *latiſſimè, comprobans, conſ.* 35. *n.* 9. ſed nec etiam data poſſibilitate inferendi ad vtrumque con-
tractum quia † in dubio magis ad naturam cenſus, 5
quam emphyteuſis verba ſunt referenda. Afflict. *deciſ.* 219. *n.* 4. Menoch. *præſumpt.* 106. *n.* 3. *lib.* 5. Card. Mant. *de contr. lib.* 1. *tit.* 5. *n.* 11.

Non obſtat ratio ſeparationis dominiorum, & recognitionis promiſſæ ex quibus dicebatur cenſum eſſe non poſſe, ſed emphyteuſim, *gl. in c. conſtitutus de religioſ. domib. in verb. iuxta* Rotam *vbi* Iun. Abb. Butr.
Card. & Soc. 167. *n.* 6. *vol.* 2. admittens † impoſſibilita- 6
tem cenſus exiſtente dominio directo, penes alterum, & idem dicebatur probaſſe, Clar. *in §. emphyteuſis q.* 1. Menoch. *præſ.* 106. *n.* 1. *lib.* 3. *& conſ.* 372. *n.* 10. Mantic. *de contract. lib.* 22. *tit.* 3. *n.* 10.

Quia fuit reſponſum de voluntate Petri non eſſe dubitandum, & poteſtatem non deficere cùm verſe-
mur in limine cõtractus, & in traditione rei propriæ † in 7
qua poteſt opponi pactum ſubſtantiæ non contrariũ, *c. verùm de cond. appoſ. l.* 1. *C. de cond. inſert.* Capyc. *dec.* 133. *n.* 2. *& deciſ.* 196. *in fin.* Afflict. *deciſ.* 289. *n.* 8. *in fin.* Et provt dicitur de Domino transferente infeuda-
tarium vtrumque dominium † quod licet videatur 8
contra naturam feudi non tamen in reliquis deſinit eſſe feudum, Dec. *conſ.* 193. *n.* 4. Becc. *conſ.* 101. *n.* 74.
Natt. *conſ.* 114. *n.* 6. Surd. *conſ.* 243. *n.* 26. *&* 27. *referens* 9
Bald. *in l. quia, in fin. C. de iur. del.* dicentem quod † natura contractus pacto non mutatur. Et quamuis idem Surd. *ſub n.* 19. diſtinguat ſubſtantialia contractus ab accidentalibus, & naturalibus admittendo quod pacta contra ſubſtantiam ſuſtineri non poſſunt ſequendo, Gloſſ. & Doctor. *in l. pacta conuenta, ff. de contr. empt.* & alios ab eodem allegatos.

Attamen † ex ſeparatione dominiorum non ſub- 10
uertitur ſubſtantia cenſus ita vt corruat vel in alium contractum tranſeat, vt dicitur de pacto in donatione cauſa mortis vt illa remaneat irreuocabilis, vel de cõmodato, vel precario, vt in primo tranſeat dominium, in ſecundo ad tempus determinatum duret de quibus per Bart. *in l. vbi ita donatur, ff. de donat. cauſ. mort.* Abb. *in c. fin. de Precar. & alios per* Surd. *d. conſ.* 243. *n.* 31. Vel in emphyteuſi a* non ſoluatur penſio, vt per Nat. *conſ.* 114. *n.* 6. Quæ omnia tangunt ſubſtantiam contractus, ſed alteratur tantummodo natura illius vt ſcilicet etiam ſi ſoluatur de re aliena, non autem de re propria, quam poſſidet, provt eſt de natura cenſus Mantic. *de contract. lib.* 22. *tit.* 2. *num.* 10. Menoch. *d. præſumpt.* 106. *n.* 2. in reliquis tamen remaneat ſubſtantia cenſus ſcilicet transferendi rem cenſuatam ad hæredes quoſcunque, & quod per ceſſationem reſponſionis, aut alienationem irrequiſito Domino non cadat à dominio rei cenſuatæ, qui ſunt effectus ponderati per eundem Menoch. *d. præſumpt.* 106. *num.* 16. *&* Honded. *conſ.* 81. *n.* 4. *vol.* 2.

Neque dicatur quod voluntas Petri ſit reſtricta ad tempus, & perſonas nempè ad eius, & Antonij Franciſci germani deſcendentes ibi, quod tunc, & in dictis caſibus dictũ caſale ſit cenſuale, ita vt finitis generationibus, provt euenit remaneat primordialis natura
contractus de emphiteuſi, dum † eſſe non dicitur ni- 11
ſi perpetuò duret. *l. in facto vbi* Bart. *ff. de hær. inſtit. l. ſi fundus, l. quæſitum, l. ſi chorus §. his verbis, ff. de l.* 3.

Quia fuit dictum quod adhuc non cõſequitur quod contractus ſit emphyteuticus, quia in toto contextu
inſtrumenti nullum eſt verbum quod † denotet em- 12
phyteuſis naturam, aut quod dominium vtile prouenerit à Monachis vt ponderat. Bart. *in l. ſi aliquam rem. n.* 9. *ff. de acq. poſſeſſ.* interim autem non amittit propriam naturam transferendi bona cenſuata ad quoſcunque hæredes. Menoch. *eod. præſumpt.* 106. *n.* 18. *&* Hond. *d. conſ.* 81. *n.* 5. *vol.* 2.

Non

Non obſtat pactum caducitatis per ceſſationem in-
13 traquinquennium, qnia † & illud poteſt, coonenire contractui cenſus Monoch. *ead. præſumpt.* 106. *n.*17. Honded.*d.conſ.*81. *n.* 19. Cardin. Mantic. *de contract. lib.* 22. *tit.*3. *num.* 10.

Demum non obſtat legatum factum Catherinæ in teſtamento Petri præſtandum de fructibus caſalis controuerſi in caſum deficientium ſuarum deſcendentium, quod dicebatur fieri non poſſe abſque conſolidatione vtilis cum directo prout Monachi iam tenentur probare. Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. Pirouano, Romana cenſus Luna 29. Aprilis 1622.

SVMMARIA.

1 *Obligationes in contractu celebrato per procuratorem radicantur tàm actiuè quàm paſſiuè in perſona conſtituentis, non procuratoris.*
2 *Procurator non obligatur ex contractu geſto procuratorio nomine niſi excedat fines mandati.*
3 *Maximè quando procurator expreſsè declarat velle obligari tantum procuratorio nomine.*
4 *Procurator falſo conſtitutus poteſt cogi ad reſtituendum accepta procuratorio nomine, per conditionem cauſa data, cauſa non ſecuta.*
5 *Intellige ſi falſus procurator malo animo recepit.*
6 *Procurator ſciens ſuum mandatum eſſe inſufficiens, vel eſſe expiratum ſi aliquid illius vigore recipiat tenetur actione furtiua.*
7 *Condictio ob cauſam non oritur ex delicto, ſed ex contractu.*
8 *Soluenti falſo procuratori recipienti bona fide quibus remedijs ſubueniatur.*
9 *Procurator, remanet liberatus ex quietantia principalis conſtituentis.*
10 *Procurator acquirens aliquid ex contractu geſto procuratorio nomine tenetur ad reſtitutionem.*
11 *Etiam in caſu peremptionis.*

DECISIO CCCCXXVI.

ANgelus procurator conſtitutus ad conſtituendū cenſum ſuper bonis Marini, & illum vendendū, vendidit Achilli, & pretium recepit. Exinde detectum fuit mandatum eſſe falſum, & Achilles egit contra Angelum ad vendicationem pretij ſoluti, ſententiam quæ contra eundem reportauit, cauſa ad Rotam per appellationem deuoluta.

Cenſuerunt Domini ſententiam A. C. fuiſſe infirmandam. Primo namque contra Angelum vti procu-
1 ratorem finito officio non dirigitur actio, quia † obligationes tàm actiuè, quàm paſſiuè radicantur in perſona domini conſtituentis, non autem procuratoris Rim.iun. *conſ.*641. *n.* 15. *vol.*6. Surd. *conſ.* 19. *num.* 10. Boer.*dec.*273. *n.*6. Bero. *conſ.*99. *n.*1. *vol.*1. affirmantes
2 nullam contrahere † obligationem niſi fines mandati excedat promittendo, vnde cum contractus cenſus ſe conformet cuius mandato deficit totaliter obligatio perſonæ procuratoris.

Neque obſtat quod Angelus promiſit reportare ratificationem, quam validam eſſe tenetur docere, & quod Achilles ſecutus fuerit magis fidem procuratoris, quam mandati ſubſtantiando contractum in perſona procuratoris, non autem domini. Quia ex facto vtrumque ceſſat, nam in promiſſione de rato obligauit ſe nomine quo ſupra ſecundum extenſionem Clauſulæ ceteratæ per notarios deputatos factam, ſupra autem legitur obligatio facta expreſsè ſub commemoratione officij procuratoris tantum. Similiter deficit intentio Achillis ſequendi fidem procuratoris, quia concluſit ſubſtantiam contractus abſque interuentu procuratoris, neque de eo confidit, dum pendente termino ad reportandam ratificationem voluit pretium deponi in monte pietatis, & † nihilominus 3
iſta intentio nec etiam ſufficeret, quando procurator, vt hic expreſsè, & declarauit procuratorio tantum nomine ſe obligare Gabr.*conſ.*71. *n.* 2. *lib.*1. Sylu. *conſ.*8. *per tot.* Ladetc. *conſ.* 36. *n.*2. & 8.

Secundò nec etiam contra eundem ad reſtitutionem pretij † vigore ſimilis obligationis agi poteſt condi- 4
ctione cauſa data, cauſa non ſecuta, *l. ſi procuratori falſo, ff. de cond. cauſ. dat.* vbi Bart. *n.*16. Bald. *in l. falſus, n.*14. *C. de fur. cum allegat.* Quia ſi bene attendantur verba Bart. & Bald. non inferunt expreſsè quod contra procuratorem falsò conſtitutum experiatur per condictionem cauſa data, pro vendicando pretio indebitè ſoluto, † ſed cum diſtinctione loquuntur, nam ſi falſus 5
procurator malo animo recepit, vel quia ſit falſitatis conſors, aut ſciret mandatū eſſe inſufficiens, vel † ex- 6
tinctum, ex tunc tenetur condictione furtina, quia in ipſo limine ſolutionis contractum eſt furtum, & ex delicto † non oritur condictio ob cauſā, ſed ex contra- 7
ctibus, *l. ſi ff. de cond. ob cauſ. l. ſenatus, ff. de donat. cauſ. mort.* ſi autem bona fide recepit, vt hic vbi de illa non dubitatur tunc † quærunt qua actione ſubueniatur 8
ſoluenti contra procuratorem falſo conſtitutum Bart. *in d. l. ſi procuratori falſo, num.*16. dicit condictione ob cauſam non ex eo quod fuerit furtum commiſſum, ſed quia ſolutio fuit reconciliata conſumptione, & ſeu etiam commixtione cum proprijs pecuniis quod ſufficit vt pecunia petire non poſſit, *l. ſi alieni. nummi.* vbi Imol. *in fin. ff. de ſolut.* Bald. *conſ.*252. *in fin. lib.*3. Aliter dicit Bald *poſſe ſubueniri in d. l. falſus procurator. n.*14. actione in factum ſubſidiaria domino non ratificante, vel rei venditione non extante.

Quartum modum addit Ioan. Andr. *in addit. ad* Specul. *in tit. de oblig. & ſolut.* in Rubr. *verſ. ſed fuit ciuis quæſtio.* Actione nempè de dolo, vel in factum contra illum, qui perſuaſit illum eſſe procuratorem, quam cedendo illi, qui ſoluit liberatur. Verùm hæc tria poſtrema remedia ſoluenti deſeruire non poſſunt, quia ratificatio iam ſuperuenit, pecuniæ autem non extant amplius penes Angelum, ceſſio nec etiam poteſt ſuffragari in aliquo propter inopiam auctoris falſitatis, remanet tantummodo prima, quæ fuit Bart. ratione commixtionis pecuniarum pretij cenſus, quæ ex facto tollitur. Nam pecuniæ receptæ per Angelum, ſcuta ſcilicet ſexcenta, fuerunt conſignatæ in Monte pietatis per Achillem & de eius conſenſu tranſmiſſæ ad bancum S. Spiritus, & ab eo ad bancum illorum de Donis pro illis tranſmittendis extra curiam cum expreſſa mentione quod erant de pecuniis redactis ex cenſu creato, & illis fuerunt tranſmiſſa Marino, vel eius procuratori ſcuta ducenta, alia verò ſcuta ducenta fuerunt ſoluta Virgilio, & per Virgilium Iacobo qui fuit vnus ex quatuor obligatis, & cui poterat ſolui directè, vt illi, qui recognouerat bonam fidem: & cum conſtet eaſdem eſſe pecunias, & de banco S. Spiritus directè tranſiiſſe ad principales ceſſat ſuſpicio commixtionis, & † per ſolam illatum quietantiam, quæ 9
data fuit remanſit Angelus liberatus Alexan. *conſ.*90. *num.*3. *lib.*3. Afflict. *deciſ.*91. *num.*3. Tiraq. *de retract. lignag.* §.1. Gloſ. 18. *num.* 83.

Non obſtat quod † conſignatio in banco S. Spiri- 10
tus ſub nomine Angeli, & receptio ſub eodem nomine arguat mixturam in contractu, & per conſequens obligationem ne dum proteſtatione Gabr. *conſ.*71. *n.*5. *lib.*1. ſed etiam † in caſu peremptionis, *l. qui hominem.* 11

§.ſi nullo. ff.de ſolut. Rota *in Romana pecuniaria coram*
Orano *qua eſt poſt 2.vol.conſ. Farinac.* & ita caſu ſecun-
dæ falſitatis commiſſæ per Iacobum pro leuandis pe-
cuniis de banco teneatur Angelus. Quia fuit reſpon-
ſum, quod dominiú ex ſola conſignatione non potuit
quæri Angelo, ex quo per illam iam fuerat quæſitum
putatiuo Domino, & ſine eius facto, & conſenſu non
poterat abdicari *per reg. id quod noſtrum eſt de regul. iur.*
Commixtio verò dari non poteſt dum in ea pecunia
ſed illam direxerit ad perſonas pro quibus contraxit.
Et ita reſolutum fuit.

R. P. D. Vbaldo Fauentina cenſus, Luna 2. Maij 1622.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum eſt probatio probat.*
2 *Inſtrumentum meretur executionem ſtante iuramento, & obligatione camerali.*
3 *Scriptura priuata dicitur bene recognita per teſtes dicentes ſe habere notam manum ſcribentis.*
Limit. *in ſcriptura recognita extra curiam*, num. 6.
Sublim. *ſi adſint alia adminicula.* num. 7.
4 *Calculus factus à peritis, & à partibus ſubſcriptus facit fidem.*
5 *Subſcribens fateri cenſetur omnia contenta in ſcriptura.*
8 *Confeſſio verificata in vno in omnibus præſumitur vera.*
9 *Nemo præſumitur iactare ſuum.*
10 *Confeſſio adminiſtratoris principalis facta in calculo nocet fideiuſſori abſenti.*
11 *Confeſſio principalis ſi ſit veriſimilis nocet fideiuſſori.*
12 *Solutio pretij cenſus dicitur legitimè facta etiam quando venditor illud relinquit penes emptorem ſub nomine depoſiti.*

DECISIO CCCCXXVII.

CArolos Monterota deputatus à Præfectis annonæ
oppidi Briſichellæ anno 1612. in depoſitarium
promiſit, & ſe obligauit tenere, & cuſtodire quamcun-
que quantitatem grani ſibi aſſignandi nec non om-
nem quantitatem pecuniarum ſibi aſſignandam à di-
ctis præfectis annonæ, vel quibuſuis aliis perſonis
pro ſeruitio annonæ pro Carolo interceſſerunt duo
fideiuſſores. Et cum prætenderetur remanſiſſe in ma-
nibus Caroli ſcuta quingenta ad cenſum pro dictæ
annonæ ſeruitio emanauit in partibus ſententia con-
tra eoſdem fideiuſſores pro reſtitutione dictarum pe-
cuniarum, quam Domini confirmandam eſſe cenſe-
runt. Et cum circa validitatem nihil opponeretur.
Quæ deducebatur ex eo, quia de obligatione Ca-
roli, & fideiuſſorum conſtat ex publico inſtrumento,
1 † quod eſt probatio probata Bald. *in l. quoties in fi. C. de
iud. & in c. conſuluit num. 12. de off. deleg.* Oſa. *dec. Pede-
mont. 72. n. 4. cum alijs per* Rota *dec. 294. num. 1. part. 1.*
2 *recentior.* & meretetur executionem † ſtante iuramen-
to, & obligatione camerali, Caſtr. *conſ. 260. n. 4. lib. 1.*
Rota *deciſ. 60. ſub n. 1. part. 1. in recentior. & in Romana
executionis Landi 26. Iunij 1613. coram* R. P. D. meo
Caualerio, *quæ eſt dec. 620. n. 1. ead. part. 1. recent. &
ſæpiſſime alias.* Et pro executione contra fideiuſſores
emanauit ſententia de qua agitur.
Quod autem dictæ pecuniæ peruenerint ad manus
Caroli depoſitarij probatur Primò ex ordine & man-
dato Præfectorum annonæ directo Petro Andreæ Ca-
tolo emptori cenſus de quo ſupra vt ſoluerentur libræ
bis mille, quæ conſtituunt ſcuta quingenta in mani-
bus Caroli eorum depoſitarij ad effectum ſoluendi
Ludouico Mangioo ad computum pretij grani per
ipſos Præfectus empti, & adeſt confeſſio, quietantia
Caroli receptionis dictæ quantitatis pecuniarú bene
recognita per † teſtes dicentes ſe habere notam ma- 3
num, qui de ſtilo curiæ ſufficiunt ad recognitionem
apochæ priuatæ *iuxta dec.* Put. *1. & dec. 18. de fid. inſtr.*
Rot. *dec. 570. n. 1. part. 1. diuerſ. & dec. 124. n. 1. part. 2.
& dec. 182. n. 8. part. 1. recent.* Veſtr. *in prax. lib. 6. cap. 1.
ſub n. 5. verſ. nihilominus fuit dictum in Rom. litterarum
Cambii 13. Iunij 1614. coram me & ſæpe alias.*
Secundò deducitur ex ſolidatione computorum
adminiſtrationis depoſitariæ dicti Caroli facta per
plures computiſtas, & nouos annonæ Præfectos au-
ctoritate Iudicis ad id ſpecialiter deputati in qua Ca-
rolos ipſe fatetur ſe ſoluiſſe fructus cenſus ſcutorum
duorum millium, & capitale remanere in ſuis mani-
bus, & ea fuit approbata, & ſubſcripta à partibus,
† vnde fides illi adhibenda videtur Rota Ianuen. *dec.* 4
141. n. 1. Caſtr. *conſ. 312. part. 2.* Alex. *conſ. 145. n. 3. &
ſeqq. lib. 2. & dixit* Rota *in Romana participationis 26.
Iunij 1619.* coram me, *vbi in terminis de calculo appro-
bato, & ſubſcripto à partibus.* Et † cùm Carolus ſubſcri- 5
ptione contenta *ad tradit. per* Gabr. *de Præſumpt. con-
cluſ. 3. n. 1. cum alijs per Seraph. dec. 973. n. 1.* Gonxal. *ad
reg. 8.* Gloſ. *60. n. 3. & ſeq. fuit dictum in Hydruntina
pecuniaria 13. Nouembris 1530. coram me confirmata
17..... 1621.* vbi fuit ponderata ſubſcriptio *Io affermo
quanto di ſopra*, quæ hic adeſt, & quod per eam non
inducitur ſola præſumptio approbationis, ſed expreſſa
approbatio omnium contentorum in ſcriptura. Et iſte
etiam calculus, & ſubſcriptio Caroli, & aliorum fue-
runt recognita per teſtes partim, qui interfuerunt, &
ſubſcripſerunt, partim qui habeant notam manum
eiuſdem Caroli, vt in *ſumm. Gentileni, num. 7.*
Non obſtat quod tam prima, quàm ſecunda Caroli
ſubſcriptio non fuerit ſufficienter recognita per teſtes
habentes notam manum, cùm † ſimus in teſtibus exa- 6
minatis extra Curiam, & debuerint eſſe præſentes, &
deponere quod viderint illum ſcribere iuxta deciſ.
Mantic. 34. *num. 2. cum alijs adductis in Vlixbonenſi
matrimonij 2. Iunij 1613. coram Illuſtriſſimo Sacrato,*
† quia cum adminiculis teſtes iſti probant *vt per* Rot. 7
d. dec. 174. n. 3. part. 2. diuerſ. quæ hic non deſunt. Pri-
mò quia ex iiſdem teſtibus nonnulli dicunt audiuiſſe
ab eodem Carolo quod ipſe acceperat pecunias de
quibus agitur, *vt in d. ſumm. n. 5.* Secondò depoſitio
duorum teſtium, qui dicunt Carolum feciſſe intima-
tionem, ſeu diſdictam emptori cenſus pro extinguen-
do, quod argumento eſt eum habuiſſe in manibus di-
ctas pecunias pro extinctione cenſus. Tertiò adeſt
verificatio, & effectuatio confeſſionis emanatæ in cal-
culo ſubſcripto, in quo Carolos confeſſus eſt remane-
re in ſuis manibus capitale, ſeu ſortem cenſuum ſcu-
torum duorum millium, & poſtea conſtat ex publico
inſtrumento ipſum ſoluiſſe Paulo Spadæ ſcuta mille
centum, ſeu libras ſex mille pro extinctione cenſus
cum eo initi ex eadem cauſa frumenti emendi pro an-
nona *vt in ſumm. n. 10.* Vnde † reſultat veritas con- 8
feſſionis quo ad alia ſcuta centum de quibus agitur
iuxta, *dec. 124. num. 4. part. 2. recentior. cum ibi allegatis.*
tanto magis cum duo teſtes deponant Carolum ſol-
uiſſe fructus emptori iſtius cenſus, *vt in d. ſumm. n. 8.*
quod non feciſſet niſi habuiſſet in manibus ſortem,
ſeu capitale cenſus cum † nemo præſumatur iactare 9
ſuum, *l. cum de indebito. ff. de probat.* Ex quibus remanet
ſatis adminiculata dicta confeſſio. Et tamen ad abun-
dantiorem cautelam videbatur Dominis expediens, vt
præfata apocha confeſſionis Caroli, ſi fieri poſſet,
iterum recognoſceretur in Curia.
Non obſtat quod confeſſio depoſitarij non nocet
fide

fideiuſſoribus, quia non verſamur in ſimplici confeſ-
ſione, ſed in reali, & effectuali calculo Iudiciali. Et in
10 terminis quod † confeſſio principalis, qui adminiſtra-
uit facta in calculatione rei frumentariæ ad ciuitatem
pertinentis noceat fideiuſſori, & abſenti tradit Ruin.
conſ. 140. *n.* 10. *verſ. ſi ergo abſentis lib.* 1. Et alias confeſ-
11 ſio debitoris † quando eſt veriſimilis prout eſt iſta ex
præfatis, & aliis. Surd. *conſ.* 55. *n.* 3. Rota *dec.* 685. *n.* 9.
part. 1. *diuerſ. & in Aquilana pecuniaria* 5. *Decembris*
1611. *coram me, & deciſ.* 361. *n.* 8. *part.* 1. *recentior.*

Non obſtat quod non conſtet libras duo mille ſeu ſcuta centum de quibus in dicto ordine Præfectorum annonæ eſſe illas, quæ fuerunt acceptæ ad cenſum à Petro, Andrea, Carolo, quia ex teſtibus datis *in ſumm. n.* 5. conſtat pecunias fuiſſe acceptas ad cenſum à dicto Petro, Andrea, Carolo, & apud ipſummet emptorem depoſitatas abſente Carolo Montetota depoſitario annonæ, cui poſtea fuerunt conſignatæ de ordine Præfectorum ab eodem Petro, Andrea, Carolo emptore, vt ſupra dictum eſt, & concordat ſumma, & ineſt eadem cauſa pro vſu annonæ.

Nec facit quod in Inſtrumento impoſitionis cenſus
dicantur pecuniæ ſolutæ Gentilino venditori cenſus,
12 † quia non repugnat quod pecuniæ fuerint ſolutæ
venditori, & de eiuſdem voluntate fuerint ex cauſa
depoſiti relictæ in manibus ipſius emptoris, *ex latè congeſtis in Romana nullitatis obligationis* 18. *Iunij* 1617. *coram me.*

Demum non obſtat quod in ſolidatione de qua ſupra dicitur depoſitarium remanere debitorem in lib. 1619. & propterea fideiuſſores non poſſint in plus teneri, vel conueniri. Quia illud debitum intelligendum eſt vltra capitale cenſuum, quod in manibus habere depoſitarius confeſſus eſt, quod patet cum poſtea ſolueret lib. 6000. pro extinctione vnius ex dictis cenſibus vt dictum eſt.

Et ita fuit deciſum.

R.P.D. Bubalo Romana cenſus, ſeu Saluiani Interdicti 21. *May* 1590.

SVMMARIA.

1 *Depoſuit. Hoc verbum prolatum in inſtrumento depoſiti importat actuale depoſitum.*
2 *Maximè ſi adſint verba in præſentia mei notarij, & teſtium manualiter, & in contanti.*
3 *Vero. Hac particula aduerſatiua repetit omnes qualitates caſus præcedentis cui aduerſatur.*
4 *Depoſitum factum abſente depoſitario, qui ſe obliget ad reſtitutionem, eſt nullum.*
5 *Depoſitarius præſumitur præſens, quod Inſtrumentum depoſiti celebratur in eius domo.*
6 *Decretum à Iudice interpoſitum habet pro ſe præſumptionem veritatis.*
7 *Depoſiti veritas comprobatur ex præſumptionibus.*
8 *Et ex ſubſecutis.*
9 *Differens opponere exceptionem habet præſumptionem contra ſe quod exceptio non ſit vera.*

DECISIO CCCCXXVIII.

FVit reſolutum conſtare de ſolutione pretij domus emptæ per Dominum Paulum Natum à Dominis Blondis tunc minoribus de anno 1533. pro pretio ducatorum ſeptingentorum quinquaginta de Carolenis, nam quo ad ſummam videlicet ſcutorum centum decem, & ſeptem, & baiocchorum trium non poteſt dubitari, quia notarius aſſerit fuiſſe numerata manualiter, & in contanti. Quo verò ad reſiduum apparet ex eodem inſtrumento fuiſſe depoſitatum penes Philippum de Senis Cameræ Apoſtolicæ clericum executorem teſtamentarium q. Pauli Blondi patris dictorum venditorum de mandato Dominarum Lucretiæ, & Gloriæ matris, & auiæ reſpectiuè dictorum venditorum, quæ vti tutrices, & curatrices conſenſum præſtiterunt in præſentia Iudicis capitolini, qui etiam decretum ſuper omnibus impoſuit. Nam verba illa Inſtrumenti, videlicet, Reſiduum vero d. pretij ducatorũ ſexcentorum triginta ſex præfatus Paulus Natus de mandato, & voluntate præfatarum Lucretię, & Glorię
Hieronymi, & Raphaelis † depoſuit penes R.P.D. 1
Philippum de Senis, &c. important verum, & actuale depoſitum in præſentia ipſius Notarij, quia non ſunt verba confeſſionis partis, ſed ſunt verba viſus, & ſenſus ipſius Notarij vt per Doctor. in l. ſi ex cautione vbi Bald. *in terminis n.* 4. *C. de non n. pecun.* Soc. *conſ.* 143. *n.* 1. *lib.* 1. Quod eo maximè procedit in caſo de quo agitur ſtantibus verbis Notarij præcedentibus, dum
dicitur, † quæ nunc manualiter, & in contanti præfati 2
venditores, in præſentia mei Notarij, & teſtium infraſcriptorum, &c. Aret. § *actionum, n.* 3. *de action.* Corn. *conſ.* 61. *n.* 13. *& ſeqq. lib.* 3. Alex. *conſ.* 179. *num.* 6 *lib.* 2. Natt. *conſ.* 161. *n.* 15. habuerunt, & receperunt a d. Domino Paulo emptore ducatos centum decem, & ſeptẽ, vnde cum poſtea ſubdit reſiduum verò, &c. illa verba manualiter, & in contanti cenſentur repetita in alia parte orationis, in qua aſſeruit reſiduũ verò depoſuit,
&c. † Quia aduerſatiua repetit omnes qualitates præ- 3
cedentis caſus cui aduerſatur vt poſt Bald. *in l. omnes populi de Iuſt. & iur. tradit.* Dec. *conſ.* 561. *n.* 3.

Et quamuis verbum illud, depoſuit, ſit temporis præteriti reſpicit tamen tempus præſens contractus, quod etiam arguunt verba ſequentia ibi, cum pactis, & conditionibus inter dictas partes ſolemni ſtipulatione vallatis videlicet, quod dictum reſiduum depoſitatum exponatur, &c. nam ſi non fuiſſet reale depoſitum vtique non obligaſſet venditores ad infrancandum cenſus impoſitos ſuper domo vendita, nec etiam ſe obligaſſent ad ſolutionem fructuum dictorum cenſuum vſque ad illorum extinctionem.

Nec obſtat, quod dicitur de nullitate illius depoſi-
ti † ex quo non conſtat D. Philippum de Senis depo- 4
ſitarium fuiſſe præſentem, & ſe obligaſſe ad reſtitutionem depoſiti ad tradita per Rol. *conſ.* 63. *n.* 33. *lib.* 1.
Primò † quia contractus fuit celebratus in eius domo 5
ſecundo quia Iudex qui illuc acceſſit interpoſuit ſuũ decretum ſuper omnibus, quod non interpoſuiſſet,
† niſi conſtituiſſet de vero, & actuali depoſito, tertiò 6
quia dictus Philippus erat executor teſtamentarius,
vnde † ex omnibus ſupradictis fit veriſimile, quod 7
depoſitum fuerit verum, & actuale *vt bene deducitur in voto* R.P.D. mei Seraphini, *dato dum hæc cauſa penderet coram* bon. mem. R.P.D. Frumento.

Et vltra deducta in d. voto Domini conſiderabant
ex ſubſequentibus optimè probari veritatem huius 8
depoſiti. Quia cùm Paulus Nerus emptor conuentus de anno 1558. ab hæredibus Lucæ de Iuuenibus ſuper ſolutione cenſus ducatorum decem, & octo, ſtatim intimauit litem dominis de Blondis, qui litem auctore eorum procuratore, & curatore reſpectiuè, nec non etiam ipſis comparentibus in ſe ſuſceperunt cum proteſtatione quod in poſterum, non procedatur contra Natum ad exactionem cenſus attenta litis pendentia ſuper illius nullitate, opponebatur enim cenſum fuiſſe nullum vt impoſitum ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, nec oppoſuerunt ab initio de ſo-
lutione pretij domus quod vtique feciſſent ſi pretium 9
non fuiſſet ſolutum nec veriſimiliter ſubſtinuiſſent litem in Curia Capitolij cum tot expenſis, ſi poterant

recu

recuſare diffinitionem illius litis ob non ſolutionem pretij domus præfati.

Nonobſtat quod poſtea de anno 1557. Dominus de Blondis commiſerit cauſam ſuper ſolutione reſidui dicti pretij. Quia dicta commiſſio fuit præſentata poſt mortem.

R. P. D. Manzanedo Sabinenſis cenſus Veneris 26. Aprilis 1624.

SVMMARIA.

1 *Bulla* Pij V. *ſuper cenſibus præferens dominum cenſus in venditione prædij cenſuati habet etiam locum in venditione facta per viam ſubhaſtationis.*

2 *Venditionis appellatione non venit datio in ſolutum à Iudice facta.*

3 *Intellige de iure communi, ſecus in ſtatuto loquente de venditione.*

DECISIO CCCCXXIX.

LAta ſententia ad A. C. ad fauorem illorum de Ghiſleriis, in qua fuit declaratum ipſos cenſuatios vigore conſtitutionis *Pij V.* ſuper cenſibus eſſe præferendos in venditione tenutæ nuncupatæ Caphanda Vecchia reſtitutis tamen per eos ſcutis octingentis Bernardino cui fuerat d. tenuta adiudicata ratione crediti, quod habebat contra Franciottum communem debitorem. Cauſa fuit per viam appellationis à d. ſententia ad Rotam deuoluta, & cum eſſet mihi commiſſa dubitaui. An præfata ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda. Et Domini licet vna tantum parte informante alia vero ſæpius citata informare recuſante dixerunt ſententiam eſſe confirmandam cum de illius validitate conſtet ex reuolutione proceſſus fabricati.

Nec de iuſtitia viſum fuit Dominis poſſe dubitari ſtante clara diſpoſitione d. Bullæ *Pij V.* præferentis cenſuatium in venditione rei cenſuatæ omnibus
2 emere volentibus. † Quæ habet etiam locum in venditione facta per viam ſubhaſtationis cum factum à iudice reputetur factum à parte iuxta text. *in l. ſi ob cauſam. C. de euict. & in his terminis eſt dec. fel. record.* Greg. XV. 195. *num.* 1. & 3. quem refert Cenc. *in tract. de cenſib. part.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 4. *num.* 23. Qui licet poſtea, *n.* 29. de hoc dubitet ex Doctoribus per eum
2 relatis volentibus † dationem in ſolutum facta à iudice vel neceſſariam non dici venditionem & inter alios allegat Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. Gloſ. 14. *num.*
3 8. & 9. *tamen vt idem met* Tiraq. *declarat num.* 18. † id habet locum de iure communi ſecus autem quando adeſt aliquod ſtatutum, vel prohibitio loquens de venditione, quia tunc habet locum etiam in datione in ſolutum, ex quo per eam deuenitur ad alienationem.

Et ceſſat omnia difficultas in caſu noſtro ex quo Bernardinus non habuit in ſolutum dictam tenutam, ſed illa ſibi remanſit vt maiori oblatori, quamuis in exburſatione pretij voluerit quod excomputaretur ſuum creditum, vnde firma manet diſpoſitio bullæ volentis quod cenſuatius præferatur.

Non obſtat quod Bernardino vti etiam ipſi cenſuatio, & antiquiori competeret iſtud ius prælationis, quia non conſtat de anterioritate dicti cenſus ſuper tenuta de qua agitur, prout conſtare deberet ad effectum acquirendi prælationem, quàm dicta bulla conceſſit. Et ita, &c.

R. P. D. Vbaldo Romana nullitatis obligationis Mercurij 28. Iunij 1617.

SVMMARIA

1 *Onera matrimonij ſpectant ad vxorem viro ad inopiam vrgente.*

2 *Solemnitates ſtatutariæ non requiruntur in contractibus ex neceſſitate initis.*

3 *Teſtis vnicus non probat.*

4 *Pecunia dicitur ſoluta, etiam ſi illam ſoluens repertam erit ſi non probetur præcedens conuentio.*

DECISIO CCCCXXX.

DOmini dixerunt ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, quia de eius validitate non poterat dubitari, cùm concurrerent omnia requiſita de quibus per Caputaq. *dec.* 260. *part.* 2.

Quo verò ad iuſtitiam de illa conſtat ex deciſione in hac cauſa facta 28. Februarij 1611. coram Reuerendiſſimo Attrebatenſe, in qua optimè fuit oſtenſum obligationem Dominæ Hieronymæ in duobus inſtrumentis ſocietatum officiorum celebratis die 7. Iunij 1597. fuiſſe validam, cùm in iis interuenerit decretũ iudicis, & fuerit datus curator in defectum proximiorum, quos ipſa aſſeruit non habere iuxta formam *Stat. Vrbis lib.* 1. *cap.* 151. Et fuit in eadem deciſione latè reſponſum ad omne obiectiones in contrarium factas, tàm reſpectu ſolemnitatum, quàm cauſæ, quæ falſa prætendebatur, cùm fuerit oſtenſum non probari iſtos defectus ex depoſitionibus teſtium tunc inductorum ex rationibus, & auctoritatibus ibi allegatis, quos reaſſumunt informantes pro Domino Marcello, quæ Dominis, & hodie placuerunt.

Quibus etiam addebatur ex abundanti, quod cùm ſocietates fuerint contractæ pro neceſſitatibus domus
† quarum onus marito ad inopiam vrgente ſpectabat 1
ad Hieronymam vxorem Bart. *in l. ſi cum dotem, §. ſin autem n.* 6. *ff. ſol. matr.* Surd. *qui alios adducit de alimen. tit.* 1. *quæſt.* 35. *n.* 3. *& ſeqq.* & bene firmatur in dicta de-
ciſione Reuerendiſſimi Attrebatenſis in fin. † nulla 2
videbatur requiri ſolemnitas iuxta *conſ. Rom.* 395. ſicut de obligatione minoris quod valeat ſine ſolemnitatibus quando eſt ex ſimili cauſa neceſſitatis contracta fuit dictum *in cauſa Romana ſocietatis officiorum* 12. *Nouembris* 1611. *coram* Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio.

Non obſtat teſtis vltimo loco examinatus ad oſtendendam ſimulationem inſtrumenti, qui fuit Notarius de ego rogatus. Quia immo ex eo potius excluditur ſimulatio cum iuxta 13. & 14. Interrogatoria dicat ſe ſemper rogaſſe inſtrumenta vera, & realia, & non autẽ ficta, & ſi talia crediſſet, non confeciſſet, & ſuper 22. deponit quod pecuniæ fuerunt portatæ ſuper menſam in præſentia Iudicis, Notarij, & teſtium, & ſic concordat cum inſtrumento, in quo dicitur de actuali numeratione pecuniæ, & cum recognitione bonæ fidei facta per Dominam Hieronymam. Et licet ſuper 23. art. idem teſtis dicat poſt confectam ſtipulationem inſtrumenti, & poſtquam ipſe teſtis recedere ab aſſociatione Iudicis vidiſſe Petrum Sericium, qui pecunias dederat illas repoſuiſſe in ſacculo, & ſecum reportaſſe,
tamen † vltra quod eſt vnicus, & ſingularis *cap. licet* 3
1. *& cap. veniens* 1. *de teſtib. l. iuſiurandi. C. eod. tit.* Ægid. *dec.* 618. Reſpondetur, id non concludere non nume-
rationem, ſeu non ſolutionem † non probata conuen- 4
tione præcedenti, quod actum fuerit de pecuniis pro monſtra, vt dicitur de exhibendis, & ſtatim reſtituẽdis illi,

illi, qui ſoluit, cùm potuerit reſtitui ex alia cauſa Bart. *in l. ſingularia, n. 25. vbi* Alex. *n. 35. & alij communiter: Vt teſtatur ibidem* Cagnol. *in 2. lectur. n. 53 ff. ſi cert. pet.* Bertaz. *clauſ. 8. n. 5. & addent. ad eund.* Bertaz. *conſ. crimin. 544 in fin. verſ.* non reproberetur tamen cum aliis pluribus per Farinac. *de ſimul. falſit. quaſt. 154. part. 4. num. 81.* vbi de communi.

Ex quibus ita fuit deciſum Domino Marcello tantum informante, cum pars ſæpe citata, & diu expectata informare neglexerit.

R. P. D. Pirouano, Romana Caſalis turris Vergata, Luna 20. Martij 1623.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*
2 *Quæ non ſolet admittere vlteriorem diſputationem.*
3 *Dominus directus habet remedium ſpoliatiuum ad recuperandam naturalem poſſeſſionem finita emphyteuſi.*
4 *Pactum reuerſiuum non poteſt apponere tutorem ſuper bonis ſui pupilli.*
5 Limit. *ſi apponatur in eodem contractu, & correſpectiuè ad acquiſitionem iuris quod remittitur.*
6 *Nemo poteſt obligationem pro parte comprobare, & pro parte impugnare.*
7 *Ratificatio inducitur per obſeruantiam longæuam contractus.*
8 *Referenti non ſtatur dum aliter conſtat in relato.*
9 *Pacto claro inito à paciſcentibus habentibus facultatem ſtandum eſt.*
10 *Iuxta. Hæc dictio ſtat aliquando diſpoſitiuè, & cauſaliter, non autem conditionaliter.*
11 *Referenti non creditur dum de relato poteſt conſtare.*
12 *Intellige ſi referens contineat tantum particulam relati, nec illud integraliter referat.*
13 *Bona emphyteuticalinea deficiente non tranſeunt ad non vocatos, ſed conſolidantur cum directo dominio.*
14 *Scriptura ſi inſeratur in inſtrumento efficitur pars dicti inſtrumenti.*
15 *Onus probandi obitum ſine filijs non ſpectat ad Eccleſiam dominam directam, ſed ad aſſerentem extare filios.*
16 *Agens rei vendicatione tenetur probare ſe eſſe dominum rei quam petit.*
17 *Emphyteuta non poteſt Domino directo reſricare quaſtionem dominij.*
Prout nec habens cauſam ab ipſo emphyteuta. ibid.
18 *Dominium probatur ex titulo donationis, & fructuum perceptione.*
19 *Res cenſualis tranſit ad quoſcunque hæredes.*
20 *Cenſus nomen tanquam æquiuocum conuenit tam cenſui, quam emphyteuſi.*
21 *Cenſus eſt quando penes ſoluentem cenſum reſidet vtrumque dominium.*

DECISIO CCCCXXXI.

CEnſuerunt Domini Abbati, & Monachis dandam eſſe immiſſionem in poſſeſſionem caſalis de quo agitur.

Fundant enim eorum intentionem in pacto reuerſiuo, de quo in inſtrumento tranſactionis anni 1561. inter Vincentium, & Gregorium de Coſceris, qui fuerunt filij Thomæ, & ille habuit in patrem Gabrielem filium Thomæ Senioris filij Ioan. Antonij donatarij, & nepotis Petri donatoris huius caſalis Monaſterio præfato ex vna, & monachos ex altera. In quo legitur, quo ſi ex d. Vincentio, & Gregorio nulla proles maſculina remaneat quod ex tunc caſale quoad plenum dominium, plenamque proprietatem, & poſſeſſionem ad d. monaſterium deuoluatur, dominiumque vtile cum directo poſſeſſióque naturalis cum ciuili ipſo facto, & ipſo iure conſolidetur. Vnde cùm venerit caſus deficientiæ prolis maſculinæ dictorum Vincentij, & Gregorij neque poſt reſolutionem dubitari poſſit de forma probati inſtrumenti dictæ tranſactionis
† monachi dicuntur habere probationem probatam 1
ex tenore inſtrumenti. Alc. *reg. 1. præſumpt. 13. num. 8.* Gramm. *dec. 103. num 1.* Oſaſch. *dec. 71. n. 4.* & caſum
legis conuentionalis, † quæ non ſolet admittere vlte- 2
riorem diſputationem. Oſaſch. *dec. 28. num. 13.* Crau. *conſ. 317. n. 1.* loquens de caſu inſtrumenti. Lancell.
Galiaul. *conſ. 123. n. 6.* ita † vt remedium poſſeſſorium 3
per quandam conditionem pro recuperatione naturalis poſſeſſionis non ſit denegandum Seraph. *dec. 896. num. 3.* Valaſch. *de Emphyteuſ. quaſt.* 18. Cald. *eod. tit. lib. 4. cap. 17. num. 38.*

Non obſtant exceptiones, quæ dantur contra dictum Inſtrumentum, & alia quæ opponuntur ſuppoſito tenore illius.

Nam ex deductis contra inſtrumentum non obſtat quod pactum reuerſiuum fuit appoſitum per Tutorem,
& Curatorem Vincentij, & Gregorij † qui ſuper 4
bonis pupillorum, & infantium, vt iſti tunc temporis erant, tale pactum inſerere non poterant Tiraq. *de retract. conuent. ad fin. tit num. 1. & ſeq.* Quia pactum ſine cauſa, nec in diuerſo contractu fuit per Tutores
appoſitum, † ſed in eodem cum iudicis præſentia, & 5
decreto, & quidem correſpectiuè ad acquiſitionem iuris remiſſi ob ceſſationem ſolutionis canonis, vnde non deficit auctoritas in Tutore, & Curatore ſimile pactum apponendi vt admittit Tiraq. *d. loco n. 2. per text. in l. contra §. ſi filius, cum l. ſeq. ff. de pact. & ex Bald. & Ang.* qui hoc præcipuum notant in Tutore, & Curatore, ac etiam Prælato Eccleſiæ. Card. Mantic. *idem affirmans de contract. lib. 4. tit. 31. num. 15. & 16.* dicens
† non licere ex parte obligationem comprobare, & ex 6
parte tanquam de iniqua conqueri. Modern. *diſcept. forenſ. cap. 242. n. 19. & 20.* dicens veriorem, maximè quando minor vt in præſertim incipit à lucro. Sed
† præterea videtur etiam intrare ratificatio eorundem 7
Vincentij, & Gregorij dum per tantum tempus obſeruarunt contractum per continuationem ſolutionis canonum ad formá tranſactionis. Alc. *reg. 2. præſumpt. 13. n. 2. ſequuntur* Soc. iun. *conſ. 139. n. 14. & conſ. 146. n. 12. lib. 3. & alij relati per* Surd. *conſ. 28. n. 20. lib. 1.*

Secundò non obſtat quod tranſactio ſit relatiua, & reſtricta ad ſcripturam donationis Petri productam per Conſciatos, & per monachos repertam in qua
ſimile pactum non legitur, & ideò † dum aliter in re- 8
latu conſtat huic non eſſe ſtandum Dec. *conſ. 63. n. 6.* Alban. *conſ. 269. n. 2.* Rot. *dec. 121. num. 6. part. 1. diuerſ.*
Quia cum † pactum ſit clarum, & habeat ſenſum per- 9
fectum, neque dubitetur de auctoritate paciſcentium illi videtur ſtandum. Surd. *poſt alios, conſ. 540. n. 6.* ma-
gis † enim diſpoſitiuè, quam conditionaliter cenſetur 10
appoſita illa dictio, iuxta, videlicet, quia eo modo fuit diſpoſitum, non ſi ita fuit diſpoſitum. Caſtr. *conſ. 17. num. 2.* Gramm. *deciſ. 59. num. 21.* Rot. *dec. 171. num. 4. part. 1. diuerſ.*

Neque viget tenor dictam ſcripturæ repertæ, † vt 11
illi ſtandum ſit, dum de relato poteſt conſtare *vt idem* Dec. *conſ. 63. n. 6.* videtur admittere, & Rota *dec. 121. n. 6. part. 1. diuerſ. & coram* Sanctiſſimo *dec. 439. num. 2.* Nam vltra, quod dicitur ſcripturam præfatam non
eſſe integram, ſed particulam tantum, † quo caſu ne- 12
gatiua huius pacti reſultare non poteſt Hercul. *de prob. negatiu. n. 169.* Hood. *conſ. 78. n. 35. libr. 2.* & ad hoc probandum

probandum valdè viget ſcriptura notulæ antiquiſſi-
ma inuentarij eiuſdem monaſterij adminiculatæ ex
antecedentibus, & ſubſequentibus inſtrumentis 10
forma probante habitis ex quibus excluditur recens
regiſtratio dictæ notulæ, & ex ea patet in donatione
Petri appoſitum fuiſſe pactum reuerſiuum deductum
ex diſpoſitione Petri, nam ſi Petrus donauit directum
dominium, & ciuilem poſſeſſionem huius caſalis re-
ſeruatio vtili ad fauorem certarum perſonarũ de certo
genere, & cùm qualitate maſculinitatis ex legitimo
matrimonio pactúmque in hac tranſactione 1561.
legatur in deficientia illorum; certè diceretur iuxta
formam, & tenorem donationis Petri appoſitum. Quia
13 † in emphyteuticis contractibus linea deficiente ad
non vocatos bona tranſire non poſſunt, ſed conſoli-
dari debent cum directo dominio ex vi attractionis, &
vnionis ceſſante impedimento Gabr. *conſ.* 124. *n.* 4. *&*
5. *libr.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 51. *n.* 21. Tertiò non ob-
ſtat quod eadem tranſactio anni, 1561. fuit reuocata
in tranſactione anni 1573. quia ex lectura illius paret
reſponſio dum monachi renunciarunt tantummodo
pactum deuolutionis ob finem tertiæ generationis;
attento quod Petrus in ſua donatione reſeruauerat
vtile dominium deſcendentibus in infinitum per li-
neam maſculinam legitimam, & inſuper caſſarũt om-
nes alias tranſactiones, & conuentiones olim per an-
tecesſores, & prædicti Vincentij, & Gregorij, & dictũ
Thomam eorum patrem cum dictis Monaſterio, &
congregatione factas quæ non pertinent ad tranſa-
ctionem anni 1561. quæ legitur facta ab eiſdem Vin-
centio, & Gregorio tunc minoribus, cùm præſentia
tamen, & auctoritate eorum turorum, nec derogant
pacto reuerſiuo, & compatibili cum ipſa extinctione
lineæ poſt omnes deſcendentes maſculos legitimos
14 in infinitum. Maximè † quia cùm eadem tranſactio
anni 1561. de verbo ad verbum fuit in hac inſerta,
ſignum euidens vt in non derogatis fuerit confirma-
ta, & effecta pars ſubſtantialis huius de qua agitur,
Seraph. *deciſ.* 460. *num.* 7. *& idem fuit confirmatum in*
Romana euacuationis domus 24. *Iunij* 1617. *coram*
Domino meo Vbaldo.

Deducta autem ſuppoſito tenore tranſactionis dicti
anni 1561. ſimiliter non obſtant, & Primò exceptioni,
defectus probationis lineæ finitæ videtur ſatisfactum
per monachos cùm per teſtes datos, hoc concludenter
probatum fuerit, & inſuper eadem probatio manifeſta
ex donatione omnium bonorum facta per Vincen-
tium, Domino Epiſcopo, cuius vigore accepit poſſeſ-
ſionem huius caſalis, & certum ſit ipſum non eſſe de
deſcendentibus Petri, vel Ioannis Antonij de quibus
15 in ipſa donatione quibus accedit quod † nec etiam
monachi tenentur probare extinctionem lineæ Ioan.
Antonij præfati, ſed illis ſatis fuit probare obitum d.
Vincentij, & Gregorij, qui pactum fecerunt de reuer-
ſione bonorum in caſum prædeceſſus ſine filiis prout
probarunt, nec illis fuit neceſſe probare, quod deceſ-
ſerint ſine filiis niſi conſtaret aliquos ſuſcepiſſe. Pariſ.
conſ. 86. *n.* 22. *lib.* 4. Seraph. *deciſ.* 1587. *n.* 1. *quod etiam*
fuit firmatum in Ferrarienſi bonorum 23. *Ianuarij* 1604.
coram Cardinale Mellino.

Secundò non obſtat quod monachi nunquam pro-
16 bauerit huius caſalis dominium eſſe Eccleſiæ † prout
neceſſarium eſt in agente ad vendicationem. Specul.
de locat. & conduct. §. *nunc aliqua n.* 70. cùm aliis alle-
gatis. Quia cùm Dominus Epiſcopus donatarius om-
nium bonorum Vincentij emphyteuthæ, qui vigore
pacti reſeruationis vtilis dominij huius caſalis poſſe-
dit caſale, & cum monachis proprietatis directi tran-
17 ſiget de anno 1561. & 1573. † non poteſt hodie re-
fricare quæſtionem dominij, tanquam habens cauſam
ab eodem Vincentio. Et vlterius dominium probatur
† ex donatione Petri, & poſſeſſio ex canone continua- 18
to ſupra centum annos, quibus iunctis dominium
probatur. Natt. *conſ.* 26. *num.* 6. Alexan. *conſ.* 8. *n.* 2. *lib.* 7.
Rnt. *dec.* 290. *n.* 1. *part.* 1. *in recentior.*

Tertiò non obſtat, quod non verſemur in caſale
emphyteutico ſed cenſuale, prout illud tale videtur
voluiſſe ipſemet Petrus donator ſi contigerit extingui
lineam deſcendentium Petri, & Ioannem Antonium
eius nepotem ſuperuiuere, ibi dictum caſale ſit cen-
ſuale dictæ Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Nouæ, & dictæ
Capellæ, quo caſu dicebatur † non eſſe locum reuer- 19
ſioni, ſed tranſire ad quoſcunque hæredes. Pariſ. *conſ.*
83. *n.* 6. *lib.* 4. Valaſch. *de iur. emphyteut. quæſt.* 32. *n.* 32.
Menoch. *præſumpt.* 106. *n.* 13. *lib.* 3. Quia aduerterunt
Domini hoc † nomen cenſuale tanquam æquiuocum 20
poſſe conuenire tam emphyteuſi, quam cenſui. Clar.
in §. *Emphyteuſis, quæſt.* 1. *n.* 2. & ideò ad aliam differen-
tiam magis eſſentialem eſſe attendendum pro inda-
ganda natura cenſus, nempè ſi appareat quod vtrum-
que dominium reſideat penes ſoluentem cenſum, † 21
tunc enim naturam veri cenſus retinebit. Afflict. *dec.*
329. *n.* 6. Capyc. *deciſ.* 103. *n.* 10. *Idem* Clar. *d. quæſt.* 1.
verſ. contractus. Menoch. *præſumpt.* 106. *n.* 6. *& idem*
diſtinguendo ponderauit Rota *in Laudenſi deuolutionis*
2. *Aprilis* 1597. *coram* Corduba. Roderic. *de ann. redit.*
lib. 2. *quæſt.* 22. *n.* 3. In præſenti autem non eſt dubium,
ſed certum dominium directum ex vi donationis fuiſ-
ſe in Eccleſiam tranſlatum, & dominium vtile fuiſſe
deſcendentibus reſeruatum, & ex hac certa ſeparatio-
ne oritur concluſio, quod in dubio cenſus magis
quam emphyteuſis ſit iudicandus, dum redditur im-
poſſibilis conſtituto cenſus, ſed præterea nec etiam
repugnat naturæ cenſus pactum reuerſiuum, cùm per
illud poſſit recedi ab ea.

Et ita deciſum fuit.

R. P. D. Buratto Tudertina cenſuum Veneris
3. Decembris 1621.

SVMMARIA.

1. *Emens cenſum non dicitur illius creditor, ſed domi-*
nus cenſus.
2. *Imponens cenſum non dicitur debitor cenſus, ſed fru-*
ctuum.
3. *Creditor quis non dicitur, qui perpetua exceptione re-*
pelli poteſt.
4. *Debitor non dicitur is à quo inuito pecunia exigi non*
poteſt.
5. *Dominus cenſus habet actionem dumtaxat pro fructi-*
bus illius.
6. *Vſus communis loquendi debet probari in loco tempo-*
re initi contractus.
7. *A proprietate verborum non eſt recedendum.*
Maximè concurrente mente diſponentis, ibid.
8. *Cenſus inter ſtabilia connumerantur.*
9. *Legatum liberationis factum debitori intelligitur de*
puro, non autem in diem.
10. *Teſtator præſumitur grauare hæredem minus quàm*
fieri poteſt.
11. *Præſertim ſi ſit inſtituta pia cauſa.*
12. *Creditor dicitur cui ex quacunque actione, & cauſa*
debetur.
13. *Opinio teſtatoris etiam erronea eſt attendenda.*

DECISIO CCCCXXXII.

FRanciſcus emit à Tebaldutio de anno 1595. &
1588. duos cenſus annuos redituus in totum ſcu-
torum ſexaginta duorum & baioccorum octuaginta
ſex,

ſex,& verè ſortis ſcutorum mille quatuor. Et de anno
1608. in teſtamento ſub quo deceſſit reliquit Petro
Franciſco filio, & hæredi dicti Tebalducij ſcuta mille
ſoluenda, & defalcanda ex credito cenſuum debito-
rum per dictum Petrum Franciſcum ipſi teſtatori,
Hæredem verò inſtituit venerabilem Confraternita-
tem Sanctiſſimæ Annunciatæ de Tuderto cum pro-
hibitione alienationis. Poſt cuius teſtatoris obitum
dictus Petrus Franciſcus per ſententiam A. C. fuit à
vera ſorte, & proprietate dictorum cenſuum abſolu-
tus. Et cauſa introducta in Rota fuit coram me dubi-
tatum de iuſtitia dictæ ſententiæ, & reſolutum illa
infirmanda eſſe.

Cùm enim dictus Petrus Franciſcus eſſet debitor
dicti teſtatoris fructuum dictorum cenſuum decurſo-
rum,& non ſolutorũ ſummam legatam ferè adæquan-
tium dixerunt Domini illa verba legari, ſoluenda, &
defalcanda ex credito cenſuum debitorum non poſſe
1 intelligi de pretio,& vera ſorte,quia † emens cenſum
non dicitur illius creditor,ſed dominus cenſus,& cre-
ditor fructuum decurſorum,ſicut illum imponens di-
2 citur debitor † fructuum, & non cenſus Gabr. *conſ.*
191.*n.*8. *lib.*2. Surd. *dec.*204.*n.*8. *& inſimil.* Gozad.
*in l.*1.*n.*118.*verſic.prima coucluſio,C.de pact. inter empt.
& vend. & fuit dictum in Romana Caſalis* 4. *Martij*
3 1602. *coram* bon.mem. Penia. † Creditor enim quis
non dicitur, qui perpetua exceptione repelli poteſt,
l. crediter autem, *ff. de verb. ſign.* ſicut is non dicitur
4 † debitor à quo inuito pecunia exigi non poteſt, *l. de-
bitor*, *ff. eod.tit.* Certum eſt autem emptorem cenſûs
perpetua exceptione poſſe repelli ſi agat pro reſtitu-
5 tione ſortis, ſed † ſolum habere actionem pro fructi-
bus iuxta conſtitutionem fel. record. *Pij V.* Ideò di-
ctum legatum de fructibus debet intelligi.

Nec dicatur impoſitorem cenſus eſſe impropriè &
ſecundum communem vſum loquendi, debitorem
6 ſortis,quia † communis,vſus loquendi eſſet proban-
dus in loco, & tempore conditi teſtamenti Socc. *in l.
Gallus,§.ſi ciuis,n.*6.*ff.de liber.& poſthum.* Alex. *conſ.*26.
*n.*11.*lib.*3.*& conſ.*37.*n.*17. *lib.*6. Mantic. *poſt alios de
7 coniect.lib.*3.*tit.*8.*n.*6.& † interim non eſt recedendum
à proprietate verborum vulg. *l. non aliter*, *ff. de leg.*3.
Præſertim quando concurrit etiam mens teſtatoris vt
in hoc caſu, quæ ex pluribus colligi videtur,& præ-
cipuè dum per illa verba,ſoluenda,& defalcanda,vo-
luit eſſe in facultate hæredis dictum legatum com-
penſare cum cenſibus iuxta, *l. ſi quis ſtipulatus fuerit
decem,vbi* Bart.Ang.Caſtr. *& alij,ff.de ſolut.* Et tamen
ſciebat non eſſe in facultate hæredis legatum cum
ſorte cenſus compenſare, cum inuito venditore id
fieri non poſſet, vt ſupra.

Secundò ex enixa voluntate teſtatoris,& prohibi-
tione de non alienando ſtabilia in pluribus partibus
teſtamenti reperita, dum pro ſolutione legati ſcutorũ
trium millium facti Monti Pietatis,nec pro alia cauſa
voluit illa non amoueri,ſed conſeruari apud hæredes,
quos etiam priuauit eximendo ab hæreditate ſtabilia
quomodocunque, etiam partem minimam volens in-
tegram deuenire ad dictum Montem Pietatis reperito
eodem onere conſeruandi ſtabilia dictiſque hæredi-
bus prohibuit falcidiam, & trebellianicam, & aliam
quamcunque detractionem, vt hæreditas magis inte-
gra, conſeruetur ſub qua prohibitione veniunt etiam
8 cenſus † qui inter ſtabilia connumerantur. Gabr. *conſ.*
541.*n.*13. *lib.*2. Honded. *conſ.*61.*n.*35. *lib.*1. Surd. *d.
dec.*204.*n.*1. Seraph. 224.*in fin. & fuit dictum in Bono-
nienſi de Zanalijs*, 12. *Decembris* 1624. *coram* R.P.D.
Vbaldo *in Collenſi hæreditatis* 18. *Martij* 1620. coram
me, *& alias ſæpè.*

9 His accedunt aliæ Iuris concluſiones. Quod † Le-
gatum liberationis factum debitoribus ſuis intelligi-
tur de præteritis,non autem in diem. Cum. *conſ.*170.*n.*1.
Mantic. *de coniect.vlt.volunt.lib.*9.*tit.*4.*n.*3. qualis non
poterat dici Petrus Franciſcus, reſpectu ſortis,ſed ſo-
lum reſpectu fructuũ,vt ſupra. Et † teſtator præſumi- 10
tur hæredem minus quam fieri poſſit grauare voluiſſe,
*ad l.vnum ex familia,§.ſi rem.ff.de leg.*2. *l.nummis,ff.de
leg.*3. *latè* Honded. *conſ.*57.*n.*37.*& ſeq.libr.*2. Præſer-
tim † cùm hæres ſit inſtituta pia cauſa pro qua in du- 11
bio eſt pronunciandum *l. ſunt perſonæ*, *ff. de relig. &
ſumpt.funer.* Iaſ. *in auth. ingreſſi, n.*32. *Cod. de ſacroſ.
Eccleſ.* Tiraq. *de priuil. pia cauſ. priuil.* 78. *poſt med.
verſ. item quia*,

Non obſtant, *text. in l.creditores,& l.creditorum ff.de
verb.ſign.& §.vlt.auth. de fideiuſſ.* in quibus † pro cre- 12
ditore is accipitur,cui ex quacunque actione,vel cau-
ſa debetur quia emptori cenſus iure principalis nulla
actione, vel cauſa debentur ex ſupradictis.

Tertiò non obſtat dictum legatum non poſſe intel-
ligi de fructibus cenſuum decurſis, quia illi præten-
dantur compenſati mediante emptione decem locorũ
montium aſſendentium ad ſummam ſcutorum mille,
& tredecim facta à dicto Petro Franciſco de propriis
pecuniis ad fauorem Franciſci teſtatoris,vt in fide ſe-
cretarij data. Quia vltra quod non docetur de ſcientia
teſtatoris prædictæ emptionis,dictus Petrus Franciſ-
cus exigebat alios reditus,& habebat in manibus ſcu-
ta duodecim millia, vel circa, vt ex partitis datis pro
dicta ſocietate ex quibus dicta loca montium veriſi-
militer,empta fuerunt; cùm fructus cenſus de tempo-
re emptionis, non eſſent decurſi in tanta ſumma, vt 13
etiam ſi teſtator ſciuiſſet potuit opinari, cuius † opi-
nio etiam erronea in hoc caſu eſt attendenda, *l. quo
loco,§.*1.*vbi* Angell. *in princ.* Caſtr. *n.*5.*ff.de hered. inſtit.
latè* Mantic. *vbi ſupra libr.*3. *tit.*10.*n.*2. Ex expreſſæ
quæ dicuntur factæ de dictis ſcutis duodecim milli-
bus, non iuſtificantur in facto.

Non obſtat denique quod fructus dictorum cen-
ſuum decurſi, etiam de tempore teſtamenti, non aſcen-
derent ad ſcuta mille legata. Quia ſi fiat calculus vi-
detur parum deficere, & teſtator potuit etiam habere
reſpectum ad fructus maturandos, qui vna cum de-
curſis complerent ſummam legatam. Mantic. *de tract.
lib.*3.*tit.*11. *num.*24.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

*R.P.D. Merlino Fanenſis exemptionis Mercurij
26. Ianuarij 1622.*

SVMMARIA.

1 *Epiſcopo non debetur cenſus abſque cauſa.*
2 *Regulares Eccleſiæ non tenentur ad iura Epiſcopalia.*
3 *Exemptio concessa Monaſterio ſuffragatur Eccleſiis
illi annexa.*
4 *Rectores amouibiles ad nutum non habent curam,
Eccleſiæ,ſed tantum exercitium.*
5 *Solutio cenſus facta ab eo qui non proprio, ſed alieno
nomine poſſidet non conſtituit in quaſi poſſeſſione exi-
gendi recipientem in præiudicium poſſeſſoris.*
6 *Poſſidens iure reſiſtente non præſcribit abſque titulo,
& poſſeſſione quadraginta annorum.*

DECISIO CCCCXXXIII.

COngruentibus ſententiis Domini reſponderunt
ſententiam Rotalem in Fauorem PP. Abbatis,&
Canonicorum S. Paterniani latam,& ſolidiſſimis ful-
citam rationibus in deciſione ſuper hac eadem cauſa
die 23. *Ianuarij anni præteriti*, *coram* Reuerendiſſimo
D. meo Decano extratis confirmandam eſſe.

Quandoquidem Abbas, & canonici fundatam habent eorum libertatem, & exemptionem à cenſibus ſuper bladis, & aliis, quos prætendit Epiſcopus Fanenſis tàm in diſpoſitione iuris communis, quàm in particulari eorum indulto.

1 In iure inquam communi, quo cautum eſt † cenſum Epiſcopo non deberi ſi ratio ob quam præſtandus ſit non deducatur, & probatur *cap. peruenit cap. prohibemus, de cenſibus*, & vtrobique notant canoniſtæ, & † re-
2 gulares Eccleſias non teneri ad iura Epiſcopalia definitum eſt *in cap. 1. de ſtat. Monach. & tradunt* Ioan. And. *in cap. 1. n. 1. &* Franch. *ibid. n. 3. de Probend. in 6.*

Nituntur etiam ſpeciali indulto fel. record. Iulij II. de quo in Bullario recenter edito, *conſtit. 30. §. 38. & 39.* vbi Epiſcopi prohibentur exigere ab his canonicis S. Saluatoris, vel eorum monaſteriis qualemcunque canonicam portionem, ſeu decimam aut quicquam aliud.

Nec videtur ambigendum, quin hoc indultum conceſſum monaſteriis canonicorum S. Saluatoris Comprehendat etiam Parochialem Eccleſiam S. Appollinaris monaſterio eiuſdem ordinis annexam, tum quia
3 † exempto monaſterio exempta etiam dicitur Eccleſia eidem annexa, *c. 1. & ibi* Gloſ. *in verb. exempto. de priuil. in 6.* Soc. iuo. *in cap. recepimus, n. 97. de priuil.* & ſecuta fuit Rota *dec. 54. n. 11. part. 1. diuerſ.* tum quia verba indulti viſa ſunt apta comprehendere hanc parochialem, ibi Monaſteriis, Prioratibus, grangiis, membris manualibus, & locis.

Nec Epiſcopo viſum fuit ſuffragari, quod, huiuſmodi cenſum exegerit pluribus annis à Rectoribus per Abbatum, & Canonicos deputatis. Quoniam cùm ij Rectores eſſent merè temporales, ac manuales ad nutum Abbatis, & Canonicorum, *vt fuit firmata in hac eadem cauſa ſub die 15. Aprilis 1616. coram* R. P. D. meo
4 Cauallerio, † tota cura reſidebat penes eoſdem Abbatem, & Canonicos, exercitum verò dumtaxat penes ipſos rectores. Gemin. *conſ. 86. n. 3. & 4.* Oldr. *conſ. 62. n. 3. & conſ. 227. n. 8. verſ. ſecundo quidem.* Rota *dec. 2. n. 3. de exceſſ. prælat. in nou.* hique Rectores non poſſidebant ſed per eos Abbas, & Canonici poſſidere dicebantur. Felyn. *in cap. cum dilecta, n. 16. de reſcr.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. n. 329. & ſeqq.* Achill. *dec. 11. n. 1. & 3. de re iudic.* Rota *dec. 472. num. 2. part. 1. diuerſ.* & Ideò
5 † præfati Rectores tanquam non titulares ſoluendo huiuſmodi cenſum non potuerunt conſtituere in quaſi poſſeſſione Epiſcopum in præiudicium Abbatis, & Canonicorũ, qui ſunt verè titulares, ac poſſeſſores, nulla data præſertim eorundem ſcientia, vel patientia, *vt in ſimili fuit deciſum in vna Pacenſi penſionis die 5. Decembris 1594. coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio, *& vltra alias deciſiones ibi enumeratas idem firmauit.* Cardin. Seraph. *dec. 1463. n. 2. & ſeqq.*

Et quatenus ipſi Rectores potuiſſent huiuſmodi quaſi poſſeſſionem inducere Domini credebant non fuiſſe concludenter probatam, ex quo teſtes non deponunt de præſcriptione ſexagenaria qualem, vt canonicis S. Saluatoris obſtet expoſtulat. Iulius II. *in
6 prææallegato indulto §. 42.* vel † ſaltem cum Epiſcopo in huiuſmodi cẽſus perceptione ius nedum non aſſiſtat, ſed, vt ſupra fuit dictum, plurimum reſiſtat, neceſſaria fuiſſet quadragenaria, vnà cum titulo; attenta etiam ſola diſpoſitione Iuris communis. Gloſ. *in d. cap. peruenit verb. cenſus, de cenſibus, & ibi* Panorm. *n. 3.* Balb. *de Præſcript. part. 5. princ. part. 1. quæſt. 7. n. 13.* Rota *dec. 76. n. 1. & 2. & dec. 97. n. 3. part. 1. in recentior.*

Titulum autem, quem Epiſcopus fortaſſe poſſet deſumere ex Cathedratico plenè diuelliũ, quæ fuerunt ponderata in deciſione coram Reuerendiſſimo D. meo Decano. Et ita reſolutum informantibus tantum prædictis canonicis.

R. P. D. Remboldo, Romana vineæ Veneris. 10. Marty 1623.

SVMMARIA

1 *Confeſſio facta in poſitionibus præiudicat ponenti.*
2 *Iudex nulliter, & iniuſtè procedens non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione.*
3 *Iudicium agitatum abſque citatione partis eſt nullum.*
4 *Citari quilibet debet in ſingulis actibus ſibi præiudicialibus.*
5 *Executiuè procedi non poteſt contra tertium poſſeſſorem.*
Etiam ſi agatur vigore obligationis cameralis, ibid.
6 *Ex promiſſione conditionali agi non poteſt, non purificata conditione.*
7 *Subhaſtatio debet iuſtificari ex actis productis ante eam non ex productis poſtea.*
8 *Cenſus impoſitus ſuper re emphytentica ſuſtinetur ratione melioramentorum.*
9 *Decretum quod non iuſtificatur ex actis eſt notoriè iniuſtum.*
10 *Iniuſtitia notoria æquiparatur nullitati.*

DECISIO CCCCXXXIV.

Domini dixerunt mandatum de manutenendo eſſe dandum Ioan. Antonio Viridi, quia de eius
poſſeſſione vineæ de qua agitur conſtat ex † confeſ- 1
ſione ipſius Andreæ in poſitionibus, & ex teſtibus pro d. Ioan. Antonio examinatis. Alexand. *d. conſ. 18. num. 4. lib. 2. & conſ. 71. num. 4. lib. 3.* Rota *dec. 119. n. 5. part. 1. in recentior.*

Nec obſtat, quod Andreas fuit in poſſeſſionem dictæ
vineæ Iudicia auctoritate immiſſus. Quia † cùm Iudex 2
nulliter, & iniuſtè proceſſerit, non priuauit Ioan. Antonium dicta ſua poſſeſſione, *l. meminerim, & ibi* Gloſ. & Doctor. *C. vnd. vi* Soc. *in cap.* quoniam frequenter, *§. quod ſi ſuper n. 125. ad med. verſ.* ſecus autem in Iudice, *vt lit. non conteſtat.* Rota *dec. 802. num. 7. verſ. quia pro reſponſione part. 1. diuerſ. & dec. 135. num. 3. & 560. n. 6. & 561. num. 5. part. 1. in recentior.*

Quod autem nulliter, & iniuſtè proceſſerit patet.
Primò quia † proceſſit nõ citato dicto Ioan. Antonio, 3
l. de vnoquoque, ff. de re iudic. l. 4. diſtract. pign. Anch. *conſ. 91. ſub n. 1. & conſ. 270. n. 5.* Afflict. *dec. 358. n. 3.*

Nec obſtat quædã citatio, quæ datur in ſumm. dicti Andreæ in actu deliberationis vineæ, quia non ſufficit
cùm † Ioan. Antonius debuiſſet citari in ſingulis acti- 4
bus ipſi præiudicialibus, non autem in acto deliberationis tantũ, *d. l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* Ceph. *conſ. 373. n. 26. & conſ. 518. n. 37.* Pariſ. *conſ. 63. n. 11. lib. 4.*

Secundò dicta ſubheſtatio eſt nulla, quo ad Ioan.
Antonium, quia † cùm ipſe eſſet tertius poſſeſſor non 5
autem principalis debitor cenſus pro quo fuit facta executio non potuit contra eum procedi executiuè etiam, quod fuerit actum vigore obligationis cameralis, Alex. *in l. à Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus, n. 18. verſic. & per hoc bene facit, ff. de re iudic.* Aretin. *conſ. 86. in fin. cum aliis adductis in dec. 22. coram.* S. D. N. *& in Bononienſi cenſus, 14. Aprilis 1600. coram* bon. mem. Penia.

Tertiò eſt etiam iniuſta dicta ſubhaſtatio, quia promiſſio Henrici principalis debitoris cenſus de faciendo conſentire moniales dominas directas vineæ ſuper qua dictus cenſus fuit impoſitus legitur facta ſub conditione. Quatenus opus ſit, & non aliàs, aliter, nec alio modo, ac † propterea non potuit relaxari man-
datum pro ſorte principali dicti cenſus ſub prætextu 6
quod dictæ promiſſioni non ſatisfecerit non cõſtito,
quod

quod dictus conſenſus eſſet neceſſarius. Gabr. *conſ. 91. n. 7. lib. 1. & conſ. 82. n. 19. & ſeq. lib. 2.* Rota *dec. 519. ſub n. 3. part. 1. diuerſ. & dec. 404. num. 6. part. 2. in recentior.* Cardin. Seraphin. *dec. 1027. n. 7. & dec. 1319. n. 1.*

Nec obſtat, quod de neceſſitate dicti conſenſus ſatis videtur conſtare ex inueſtitura dictæ vineæ, quæ datur *in ſumm. Andreæ, n. 9.* Tum quia ad effectum nullitatis ſubhaſtationis, de qua agitur ſufficit, quod dicta inueſtitura non fuit producta, ante ſubhaſtationem,
7 † quæ debet iuſtificari, ex actis antea non verò poſt ſubhaſtationem productis, *l. illicita, §. veritas, vbi* Gloſ. & Doctor. *ff. de offic. Præſid.* Rota *dec. 333. n. 11. & 346. n. 1. part. 2. in recentior. cum alijs adductis in Romana cenſus 4. Decembris 1595. coram* bon. mem. Cardin. Pamphilio. Tum etiam, quia in omnem euentum non poteſt dici ſufficienter conſtare de neceſſitate dicti conſenſus, ex dicta inueſtitura, ex quo non conſtat de
8 identitate vineæ, & quia † tam modicus cenſus ſcutorum, quatuor monetæ potuit ſuſtineri ſuper domo in vinea exiſtente, ac melioramẽtis in ea factis abſque eo, quod requireretur conſenſus monialium.

Vnde meritò apparet decretum dictæ ſubhaſtationis
9 minimè iuſtificari ex actis. † ideóque eſſe notoriè iniuſtum, Cæſar de Graſſ. *dec. 16. n. 15. de probat.* Rota *coram* Sanctiſſimo *dec. 1. n. 2. 4. & 6. & dec. 164. n. 4. cum ibi notat.* Et fuit dictum in Romana teſtamenti, ſeu hæreditatis 17. Iunij 1611. coram Illuſtriſſimo D. Car-
10 dinale Sacrato. Et hæc † etiam iniuſtitia æquiparatur nullitati. Felin. *in cap. inter cæteras, num. 10. de re iudic.* Rota *dec. 157. n. 3. part. 1.* in recentiori, & fuit dictum in Anconitana aſſecurationis 1. Iulij 1601. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.

R. P. D. Pirouano, Interamnenſis cenſuum Veneris 27. Ianuarij 1623.

SVMMARIA.

1 *Cedula bancaria cantans in vim promiſſionis non habet vim ſolutionis.*
2 *Nemo præſumitur iactare ſuum.*
3 *Identitas quantitatis infertur ex conformitate partitarum.*
4 *Generalitas rationis propter rationem recti ſermonis non recipit reſtrictionem.*

DECISIO CCCCXXXV.

Receſſum fuit à deciſis 25. Aprilis 1622. quo ad partitam ſcutorum ſeptingentorum ſeptem de qua in cedula. Præſuppoſitum enim fuerat in eadem deciſione, quod computum nuncupatum ad partes, quamuis in libris Ruſpoli poſitum legeretur ſub nomine D. Sifonij Spadæ, attamen pertineret ad ſocietatem Equitis Fannij Spadæ, & Marinangeli Fatioli, & exinde inferebatur relationem periti eſſe attendendam, in qua Sifonius debitor conſtituebatur de ſcutis mille quingentis triginta videlicet pro partita librorum ſcutorum 1710. & pro liberculo manu Equitis Fanni pro alijs ſcutis 810. ſententiamque A.C. quo ad illius iuſtitiam verificari, & eſſe confirmandam.

Cæterum cauſa iterum propoſita animaduerterunt Domini ad initium, & ſeriem huius iudicij in quo Sifonius vigore obligationis cameralis agebat contra fratres Fatiolos pro fructibus cenſuum ſibi debitis à q. Marinangelo eorum patre ad fauorem q. Felicis Floridi, & Roberti Primi impoſitorum, & ſibi poſtea ceſſorum, fratreſque præfati excipiebat ad euitandam executionem, quod penes eundem Sifonium diuerſæ pecuniarum quantitates ſociales reperiebantur ſcilicet ſpectantes ad Equitem Fannium & Marioangelũ eorum fratrem, cum quibus Sifonius erat plenè ſatisfactus, replicante autem Sifonio, ſe fuiſſe liberatum in quietantia generali diei 14 Nouembris 1591. de omnibus peruentis ad illius manum occaſione dictorum ſociorum adhuc reſpondebant fratres Fatioli quod de eodem anno 1591. & ante quietantiam facta fuit cedula ſcutorum ſeptingentorum ſeptem per Ruſpulos de ordine tamen Sifonij, & in actis tunc data ad euitandam executionem prætenſam per Marcutium, & Vechiarellam contra dictos ſocios quorum creditum cum exinde poſt ſolidationem fuerit extinctum per eoſdem ſocios cum pecunijs ad cenſum receptis dicebatur eadem quantitas ſcutorum ſeptingentorum ſeptem, vt in calculis poſitis ad debitum ſocietatis remanſiſſe penes Sifoniũ & nunc de eadem remanere debitorem. Et hinc pro habenda veritate fuerunt electi periti qui calculando pro tempore ante quietantiam, & pro decurſo poſt ſuper partitis per Sifonium ad partem in libris Ruſpoli tentis retulerũt poſſibilitatem compenſationis ſummæ in cedula præfata contentæ ſub cenſura tamen Iudicis pro expreſſa in relatione, tàm reſpectu pertinentiæ computi illius ad partem, quàm reſpectu probationis liberculi, quæ omnia fuerunt fundamenta ſummæ relatæ, & debitæ in quantitate ſcutorum 1530.

Si igitur cedula ſcutorum 707. in actis tunc poſita non ſtetit in vim actualis depoſiti pecuniarum, & ad effectum, vt de illis extingueretur debitum, ſed ſimplicia promiſſionis, & cautionis, & ſimiliter ſi liberculi fides controuertatur, proculdubio ceſſabit fundamentum comprehenſionis crediti dictorum fratrum, & per conſequens Iuſtitia ſententiæ & aliunde erunt quærendæ pecuniæ pro ſolutione fructuum cenſus.

Dicebant ergo Domini quo ad partitam ſcutorum ſeptingentorum ſeptem de qua in cedula recedendum eſſe à deciſis.

Quia contextus cedulæ non infert depoſitum fuiſſe factum de dicto ſumma pro extinguendo debito ſocietatis, ſed continet tantummodo promiſſionem ſoluendi, ibi. *Promettiamo pagare ad inſtanza de Signori Marinangelo Fatioli, & Caualier Fannio ſua ſicurtà*, & ex libris eiuſdem Ruſpoli reperitur notatum ſicut ad inſtantiam D. Sifonij facta fuit dicta promiſſio. Quibus verbis attentis patet quod † non per viam extin- 1
ctionis, ſed ſolum promiſſionis, & cautionis data fuit vt in terminis firmarunt. Socin. ſen. *in l. qui vſumfructum, n. 19. ff. de verbor. obligat.* Iaſ. *in l. ſingularia, n. 39. ff. ſi cert. petat.* Seraph. *dec. 1419. num. 3.* Rota *dec. 392. n. 4 part. 2. in recentior. & in Romana pecuniaria 15. Iunij 1620. coram* R.P.D. Veroſpio, & ſi de cedula non habente vim ſolutionis actum fuit nec etiam veriſimiliter in calculis potuit poni partita vti ſoluta ad debitum ſocietatis, quæ verè debitum ante ſolutionem conſtituere, non poterat.

Præterea ſi ad eum effectum extinguendi debitum data fuiſſet cedula debuiſſent etiam ſocij cum illis pecunijs debitum extinxiſſe, non autem pecunias ad cenſum pro eadem cauſa recipere, alias intraret præſumptio iactationis proprij patrimonij † contra 2
l. cum de indebito, ff. de probat.

Accedit præfatis, quod ſaltem hæc eadem ſumma debuiſſet reperiri in quantitate ſcutorum ſeptingentorum ſeptem in computis ad partem tentis ante ſolutionem ſub nomine Sifonij, vt † ex conformitate 3
partitarum poſſet argui identitas, & comprehenſio, *l. quinquaginta in fin. ff. de prob. l. ſi is, qui ducenta, in princ. ff. de reb. dub.* Crau. *conſ. 282. n. 41.* Menoch. *de arbitr. conſ. 213. n. 21.* Rota *hoc ipſum ponderans, dec. 425. n. 2.*

part. 2. *recentior*, & tamen in computis datis nulla re-
peritur, quæ ſit conformis huic ſcutorum ſeptingen-
torum ſeptem.

Neque obſtat, quod immo iuxta relationem Stan-
ghæ periti electi Sifonius de tempore ſolidationis
appareat debitor ſocietatis ſcutorum trecentorum
vnius, & temerè in inſtrumento ſolidationis, fuerit
conſtitutus creditor in ſcutis quatuor centum nouē,
& ſic neceſſariò inferatur ad conformitatem ſummæ,
& dicta ſcuta ſeptingenta ſeptem tanquam ſoluta cō-
prehenſa fuiſſe in dicta ſolidatione, cùm præſuppoſi-
to, quod ſtatim ſoluenda eſſent quæ tamen probantur
non fuiſſe poſtea ſoluta. Quia illatio, & argumentum
non concludit. Sifonius enim fundat intentionem
ſuam in ampliſſima liberatione, quæ non ſe reſtringit
ad computum ad partem rentum, ſed comprehendit
omnes partitas in computo narratas, & generaliter
quomodolibet ab ipſo Sifonio creatas & extinctas
4 quæ † generalitas de ſua natura propter rationem re-
cti ſermonis impedit reſtrictionem ad certam ſcriptu-
ram, vnde computum fuit deſumptum. Menoch. *conſ.*
331. *num.* 41. Hond. *conſ.* 49. *n.* 16. *lib.* 1. Surd. 267. *n.* 12.
Et circumſcripta certa relatione deficit omnia conſe-
quentia. Sed præterea neque ſummæ concordant,
neque indubitatum eſt, quod pecuniæ de quibus in
computo ad partem ſint ſociales.

Ex quibus omnibus viſum fuit probationem eſſe
irreleuantem, & æquiuocam, & ita reſolutum.

R. P. D. Nauarro, Romana cenſus Lunæ 3. Aprilis 1623.

SVMMARIA.

1 *Obligatio cameralis habet vim tàm pro hæredibus, quàm contra hæredes.*

2 *Auocatio cauſæ operatur nullitatem poſtea geſtorum coram eodem iudice, non autem eorum, quæ antea fuere facta.*

3 *Reuocatio priuilegij conceſſi motu proprio requirit ſpecialem derogationem, & indiuiduam mentionem.*

4 *Numeratio pecuniæ quibus verbis importetur.*

5 *Numeratio pecuniæ dicitur interueniſſe, ſi pecunia realiter interuenit, & partes habuerunt pecuniam pro numerata.*

6 *Quantitas pecuniæ probatur partium aſſertione.*

7 *Simulatio non præſumitur ſine cauſa ſimulandi.*

8 *Exceptio ſimulationis cenſus, non retardat executionem cameralis obligationis.*

DECISIO CCCCXXXVI.

IMpoſito cenſu à Petro del Stincho, illóque vendito
ad fauorem q. Iacobi Stinchi pro ſcutis quadringen-
tis, defuncto dicto Petro ſucceſſerunt in eius hæredi-
tate. Moniales domus Piæ: Iacobo verò huius cenſus
emptori Archiconfraternitas Sanctiſſimi Crucifixi in
S. Marcello, & hoſpitale incurabilium, quorum hære-
dum nomine fuerunt conuentæ moniales pro fructi-
bus decurſis, & non ſolutis coram R. P. D. Bubalo Iu-
dice dato ab Illuſtriſſimo Cardinale Protectore iuxta
facultates conceſſas à Pio V. fel. record. per eius
motum proprium, & obtentum mandatum executiuū
ſuper domibus cenſuatis hæreditariis. Verum quia
moniales allegabant iudicem Archiconfraternitatis
non eſſe competentem reſpectu ipſarum æquè priui-
legiatarum adierunt ſignaturam gratiæ, in qua Papa
auocando cauſam ad ſe commiſit Prælato de partium
conſenſu eligendo, vt cauſam cognoſceret, & vt iuris
fuerit terminaret. Electo R. P. D. Cattadoro fuerunt
domus ſubhaſtatæ, & deliberatæ vltimo plus afferen-
ti. Moniales iterum adeundo ſignaturam gratiæ ob-
tinuerunt committi mihi cauſam appellationis cum
clauſula. Quod procedatur ad legitimam, & finalem
executionem. Dubitaui propterea an ſit proceden-
dum ad vlteriora, & Domini affirmatiuè reſponde-
runt, Agitur enim vigore inſtrumenti obligatione
camerali vallati cuius † vi executiuè proceditur, tam 1
per hæredes, quam contra hæredes. Galleſ. *de obl.
cam. quæſt.* 4. *& quæſt.* 32. Rota *deciſ.* 641. *num.* 15.
part. 1. *diuerſ.*

Nec illius executio retardatur præter caſus exce-
ptos falſitatis, ſolutionis, & nouæ conuentionis vt
eſt vulgare.

Non obſtat quod R. P. D. Cattadorus debuiſſet ex
integro cauſam cognoſcere. Quia auocata cauſa, &
ſimpliciter commiſſa, & auocatio † cauſæ ſolum ope- 2
ratur nullitatem poſtea geſtorum coram eodem iudice,
non autem eorum, quæ antea fuere facta. Benint. *dec.*
41. Lancell. *de attentat. cap.* 10. *n.* 26. Quod eo magis
dicendum eſt in hoc caſu, quò iudex Archiconfrater-
nitatis erat Iudex competens attentis ampliſſimis pri-
uilegiis motu proprio conceſſis, & quæ pro † reuoca- 3
tione requirerent ſpecialem derogationem, & indiui-
duam mentionem Verall. *deciſ.* 121. *part.* 1. Rota *di-
uerſ. dec.* 137. *num.* 7. *part.* 1. Et ſic ceſſare videtur man-
dati nullitas oppoſita.

Iuſtitia pariter probatur, tàm reſpectu cenſus quàm
reſpectu legitimationis perſonarum.

Non obſtat exceptio inualiditatis cenſus, quia im-
poſitio eiuſdem non pecunia numerata, ſed fictione,
& ſimulatione potius. Quia contrarium verius appa-
ret ex verbis inſtrumenti. Petrus ſcuta quadringenta
in præſentia mei in tanta moneta argentea, & aurea
exiſtentia in quadam ſcatoletta longa alba, & reſpe-
ctiuè in quodam ſacculo telæ albæ, & quæ totidem
eſſe dixit, & aſſeruit habuit, & recepit, & ad ſe traxit ab
eodem Iacobo emptore præſente, & exburſante, &
poſtquam manualem exburſationem renuntiauit, &c.
Quæ † verba important veram, & realem numeratio- 4
nem. Bart. *in l. ſi ita ſtipulatus.* §. *Chriſogonus, num.* 3. *ff. de
verb. obligat.* Rota *dec.* 132. *n.* 5. *poſt libr.* 2. *conſ. Farinacc.*
& † ſufficit, quod partes habuerint pecuniam pro nu- 5
merata ſi realiter, & cum effectu pecunia interuenit, vt
in propoſito. Bald *conſ.* 247. *circa fin. verſ. item quia pe-
cunia, lib.* 1. Et ſuper † quantitate ſatis eſt aſſertio par- 6
tium iuxta not. per Cagnol. *in l. ſi liberarius, n.* 78. *poſt
med. ff. de reg. iur.* idque frequenter accidit.

Nec prætenſa ſimulatio poteſt retardare executio-
ne tum quia † ſine cauſa non præſumitur. Gregor. *dec.* 7
157. *&* 401. *n.* 15. *iuxta conſ.* Bart. 65. *n.* 4. Rota *in recen-
tior. dec.* 5. *n.* 4. *& dec.* 241. *n.* 10. *part.* 2. Nec probatur;
quin potius exiſtentia cenſus comprobatur ex eo
quod fuit obtenta reductio fructuum ad rationem
ſeptem pro quolibet centenario, & fructus eiuſdem
cenſus fuerunt ſoluti per Cuſtodes monaſterij domus
piæ mediante mandato directo Camerario monaſterij
de anno 1595. & iſta † exceptio tanquam reſpiciens 8
petitorium non poteſt retardare executionem obliga-
tionis cameralis. Cornel. *conſ.* 227. *num.* 3. *lib.* 3. *& dec.*
Gregor. 195. *n.* 16. *cum aliis per* Modern. *de oblig. came-
ral. quæſt.* 18. *num.* 1. *& ſeqq.*

Quo verò ad legitimationem perſonarum ex parte
Archiconfraternitatis, & Hoſpitalis, quod ſint hære-
des Iacobi ſatis videtur conſtare ex teſtamento eiuſ-
dem Iacobi, & ex ceſſione ab Eliſabetha vxore ipſius
Iacobi facta de hæreditate ad eorum fauorem, quæ ſe-
cundo nubens tenebatur hæreditatem reſtituere Ar-
chiconfraternitati, & Hoſpitali præfatis. Ex parte au-
tem monaſterij quod ſit hæres Petri venditoris cenſus

dedu

deducitur non ſolum ex ſuſtentatione liris per plures annos, ſed etiam ex teſtamento einſdem Petri, & aditione hæreditatis, cum beneficio legis, & inuétarij.

Sic reſolutum vtraque parte informante.

R. P. D. Dunozetto, Romana pecuniaria, Veneris, 14. Iunij 1619.

SVMMARIA.

1 *Solutio præſumitur facta in cauſam præambulam debiti.*

2 *Alimenta præſumantur præſtita vigore præcedentis obligationis.*

3 *Aſſignatio pro ſuſtentatione gradus æquipollet aſſignatione pro alimentis.*

4 *Donatio duplex ex eadem cauſa non præſumitur.*

5 *Alimenta reſpectu eiuſdem perſonæ dantis, & recipientis non ſunt multiplicabilia.*

6 *Alimenta præſtita affini pauperi cenſentur donata.*

DECISIO CCCCXXXVII.

ROta vtraque parte informante cenſuit ſententiam A.C. qua condemnauit hæredem, & legatarium q. Bonifacij Canobij ad ſoluendum D. Equiti Bartholomeo Canobio fructus ſortis principalis cenſus ſcutorum trium millium ſexcentorum, vel locorum montium in locum dicti cenſus ſubrogatorum, eſſe iniuſtam, & proinde reuocandam.

Ratio præcipua deciſionis hæc fuit, quia iſti fructus fuerant dati à dicto Bonifacio, & deſtinati pro præſtandis alimentis dicto Equiti Bartholomæo quod non controuertitur inter partes, & ipſemet Bartholomæus in poſitionibus ingenuè fatetur ſe ab anno præcipuè, 1601. fuiſſe honorificè tractatum & alimentatum à dicto Bonifacio. Vnde nullo iure agere poteſt ad repetendum dictos fructus ab hæredibus Bonifacij, qui onus ipſum alimentandi ſuſtinuit.

1 Certi enim † iuris eſt præſtitum à debitore in dubio præſumi datum in cauſam præambulam debiti non autem donatum, cùm donare ſit perdere, & nemo
2 in dubio præſumitur iactare, quæ † regula habet locum etiam in præſtatione alimentorum, *l. 1. alimenta, C. de negot. geſt.* Doctor. *in l. fin. C. de alim. pupill. præſtan. fusè* Surd. *de alimen. tit. 6. q. 1. n. 1. & ſeqq.* Rota *diuerſ. dec. 7 24. n 9. part. 1.* Ceph. *conſ. 85. n. 1. & ſeqq.*

Quod autem fructus dicti cenſus fuerint ab initio aſſignati pro alimentis præſtantis dicto Equiti viſum fuit ſatis ſufficienter probari tum ex memoriali porrecto per ipſum Bartholomæũ Sereniſſimo Magno Duci Ætruriæ, tum etiam ex inſtrumento donationis cenſus, in quo fructus leguntur aſſignati pro ſuſtenta-
3 tione gradus equeſtris, † quæ verba videntur æquipollere verbis congruorum alimentorum. Gyg. *de Penſion. q. 51. n. 2.* Surd. *de alim. tit. 2. q. 2. n. 19. & 20.*

Ex quibus ſequitur donatorem conſequenter donatario implendo onus alendi voluiſſe compenſare alimenta cum dictis fructibus eadem de cauſa aſſignatis, *arg. l. filia legat. C. de legat. l. Lucius l. 1. ff. de leg. 2.* Surd.
4 *conſ. 119. n. 10.* alias † ſequeretur præſumptio duplicis donationis ex eadem cauſa alimentorum, quæ in iure non admittitur. *d. l. filia legat.* vbi Doctor. *omnes, C. de*
5 *legat.* idque maxima ratione, † quia alimenta reſpectu eiuſdem perſonæ dantis, & recipientis non ſunt de ſui natura multiplicabilia. Surd. *de alim. tit. 9. q. 5. n. 6.*

Hanc iuris vehementem præſumptionem ſatis adiuuat ipſiuſmet Bonifacij declaratio facta in teſtamento noluiſſe ſe huiuſmodi alimenta præſtita dicto Bartholomæo donare, cuius teſtatoris declarationi conformi diſpoſitioni legis multum domini detulerunt. Conſiderarunt etiam colligi animum ipſiuſmet Bartholomæi, quod receperit alimenta animo compenſandi cum dictis fructibus non ſolum ex taciturnitate 17. annorum ſed ex eo quod ipſemet agnoſcens bonam fidem poſuerit pecunias redactas ex dictis fructibus ad creditum ipſiuſmet Bonifacij: quo caſu colligitur ſignũ euidens quod ipſe Bartholomæus agnouerit fructus non ad ſe, ſed ad Bonifacium ſpectantes.

His poſitis non obſtant coniecturæ, quæ in contrarium ponderantur ad firmandam donationem, & excludendam compenſationem. Et primò, quod præſtita
† fuerint alimenta dicto Equiti pauperi, & nepoti ipſius Bonifacij ex fratre, vnde arguitur donatio Surd. *de alim. tit. 6. q. 1.* Quia poſt aſſignationem cenſus Eques non potuit amplius dici pauper. Neque viſum fuit dominis ſufficienter probatum fuiſſe à Bartholomæo qualitatem nepotis ex deductis in facto per informantes ſaltem ad effectum de quo agitur. 6

Nec etiam conſtat quod dicitur dictum Bonifacium, etiam circumſcripta donatione fuiſſe obligatum vigore teſtamenti paterni præſtare Bartholomæo filio fratris naturali debita alimenta, quicquid enim ſit in terminis iuris, An commmendatus à proximiore aliàs obligatio ad alendum, poſſit prætendere alimenta, in hac facti ſpecie attentis verbis teſtamenti q. Bartholomæi Canobij ſenioris Domini iudicarunt Equitem Bartholomæum non potuiſſe cogere Bonifacium ad præſtandum ſibi alimenta ſaltem vigore dicti teſtamenti. Idque tanto minus, quia ipſimet Bonifacio filio legitimo, Bartholomæus pater ſola centum quinquaginta ſcuta annua pro alimentis legauerat nec eſt veriſimile, quod voluerit illum grauare hoc onere grauiſſimo, non agnoſcendo præcisè ipſum Bartholomæũ vt nepotem ex filio prout ſonant verba teſtamenti.

Nec etiam obſtat quod aſſignatio prædicta ad alium effectum facta fuerit, nempè vt poſſet obtinere crucem Equeſtrem, & ita non videtur reuocata præambula cauſa pietatis, vel obligationis, quia vltra quod hæc verba ſonant in alimenta præſtanda Equiti concedentia gradui, hæc ratio non tollit quin Bonifacius eſſet debitor Equiti, & alimenta potuerint præſtari animo compenſandi per retentionem fructuum dicti cenſus ex ſupra deductis.

Placuit etiam aliquibus ex Dominis aliud fundamentum deſumptum ex eo, quod dictus Bartholomæus habuerit ex pecunijs dicti Bonifacij notabiles ſummas ex quibus veriſimiliter potuit ſatisfieri, & ita non ſolidatis computis, non videretur poſſe agere contrà hæreditatem, & quamuis replicetur illas pecunias fuiſſe expenſas pro ſeruitio domus dicti Bonifacij vt apparet ex ordinibus directis à Bonifacio dicto Bartholomæo, multum dubitant Domini ſi hæc reſponſio ſufficiat, nam ordines directi Banco, vt ſoluerentur pecuniæ Bartholomæo ſine alia confeſſione de recepto reſpiciunt ſolum intereſſe mercatorum; alij verò ordines probat deſtinatas pecunias fuiſſe pro ſeruitio domus. ſed non ideò ſequitur fuiſſe conuerſas. Vltra quod ſatis poſſunt dici conuerſæ in vtilitatem domus dum conuertebantur in cauſam alimentorum Bartholomæi, cui debebantur alimenta, & in dicta domo fuerunt multis annis præſtita, & propterea viſum fuit non ceſſare præſumptionem ſatisfactionis, quod eum ab agendo excludit. Verum quia multa ad euitandum hoc motiuum, aliàque in facto coguntur pro parte Bartholomæi, cùm cauſa ſit commiſſa, omni, & quacunque appellatione remota quatenus opus ſit & id Domini expedire iudicauerunt poterit ſuper his, quæ in facto conſiſtunt, audiri. Et ita deciſum vtraque parte informante.

R.P.D. Dunozetto, Romana Pecuniaria Veneris 29. Nouembris 1620.

SVMMARIA.

1 *Affinitas probatur ex nominatione, tractatus, & alijs.*
2 *Soluens vnum pro alio cenſetur ſoluiſſe animo compenſandi cum vero debito.*
3 *Probatio nulla eſt maior propria oris confeſſione.*
4 *Factum maiorem deliberationem oſtendit quam verba.*
5 *Geminatio demonſtrat deliberationem.*
6 *Compenſatio non intrat in eo, quod non eſt perpetuo permanſurum penes creditorem.*
7 *Rector Eccleſiæ legatum factum Eccleſiæ non recipit teſtatore, ſed ab Eccleſia.*
8 *Datum pro ſuſtentatione cenſetur datum pro alimentis.*
9 *Datum ob liberalitatem excludit compenſationem.*
10 *Limita ſi liberalitas eſſet correſpectiua ad obligationem præcedentem.*
11 *Confeſſio hæredis non nocet legatario.*
Maximè cum hæres adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, ibid.

DECISIO CCCCXXXVIII.

DOmini ſteterunt in deciſis die 4. Iunij 1619. ex
fundamentis deciſionis, quæ de nouo perpenſa,
& diligenter examinata placuerunt dominis, non ob-
ſtantibus deductis in hac propoſitione pro D. Equite
Bartholomeo.

Licet enim Bonifacius teneretur præſtare alimenta
prout prætenditur ex eo quod agnouerit illum in ne-
1 potem quæ † agnitio dicitur à dicto Equite Bartho-
lomeo probata ex tractatu, nominatione, legitimatio-
ne, facultate teſtandi, & aliis ponderatis per informan-
tes ex deductis *in illa Romana de Bombellis* 13. *Nouem-
bris* 1613. *coram* R.P.D. meo Vbaldo, *& in recentior.
deciſ.* 137. *num.* 1. *part.* 1. Et etiam dici poſſet eandem
obligationem præſtandi alimenta adeſſe in vim teſta-
menti, & tranſactionis, tamen exinde non ſequitur,
quod dum Bonifacius ei præſtitit alimenta teneatur
etiam ad reſtitutionem cenſuũ pro alimentis aſſigna-
torum, & per Bonifacium perceptorum. Quia dum
Bonifacius aſſignauit cenſus proprios alimentis debi-
tis ex deductis in alia deciſione, & poſtea præſtitit ali-
2 menta, † cenſetur illa præſtitiſſe in compenſationem
fructuum dicti cenſus, quas ipſe percipiebat, argum.
l. filia legatorum, C. de legat. l. Lucius la. 1. *ff. de leg.* 2.
cùm aliis allegatis in deciſione in qua id fuit compro-
batum ex intentione vtriuſque partis nempè Bonifa-
cij ex declaratione per ipſum facta in teſtamento, &
Bartholomæi, qui non ſolum tacuit per 17. annos, ſed,
quod plus eſt ipſemet exegit fructus cenſus, & ad cre-
3 ditum ipſius Bonifacij poſuit, ſi † enim nulla maior
probatio quam propria oris confeſſio, *l. cum precum.
C. de liber. cauſa. l. cum te. C. de tranſ.* multò magis de-
bet nocere confeſſio, quæ oritur proprio facto, cum
4 † maior deliberatio concurrat in faciendo, quam in
loquendo & ideo maioris efficaciæ eſt factum, quam
5 verba, *l. Paulus, ff. rem rat. haber.* Maximè † cum toties
fuit reiterata exactio, & pecuniæ poſitæ ad creditum
Bonifacij *ad l. baliſta, ff. ad Trebell.* Non obſtat cen-
ſum fuiſſe datum Religioni, non autem Bartholo-
6 mæo, & quod † compenſatio non intrat in eo, quod
non eſt perpetuò permanſurum penes creditorem.
Dec. *in auth. Præterea, n.* 12. *verſ. tertio limita. C. vnd.
vir. & vxor.* Phanuc. *de lucr. dot.* Gloſ. 8 *num.* 66. Capr.
conſ. 143. *n.* 6. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſump.* 109.
n. 53. Quia hoc obiectum procedere poſſet vbi fru-
ctus cenſus non fuiſſent aſſignati pro ſuſtentatione
toto tempore vitæ Bartholomæi, ſed cùm fuerint dati
ad hunc effectum, & alimenta non deberentur niſi ad
vitam ipſius bene intrat compenſatio.

Non obſtat Bartholomæum non recipere fructus à
Bonifacio debitore, ſed à religione, & per conſequens
non poſſe intrare compenſationem exemplo legati
relicti Eccleſiæ quod Parochus † non percipit à teſta- 7
te ſed ab Eccleſia, Dec. *in d. auth. Præterea, n.* 13. *&* Iaſ.
n. 26. Couar. *in cap. officij, de teſtam. n.* 3. *& n.* 12. Menoch.
d. præſumpt. 109. *n.* 56. Quia obiectum procedere poſ-
ſet ſi aſſignaſſet ſimpliciter cenſum Religioni pro
Commenda, & illa deueniſſet ad Bartholomeum, vel
iure anterioritatis, vel aliqua alia de cauſa: ſed hic
cenſus fuit aſſignatus Religioni nominatim, & ex-
preſſè intuitu Bartholomei, & vt ipſe poſſet ſuſtinere
gradum equeſtrem, † quæ verba æquipollere congrui- 8
tati alimentorum ex Gyg. *de penſion. quæſt.* 51. *num.* 2.
Surd. *de aliment. tit.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 19. & 18. fuit fir-
matum in alia deciſione.

Non obſtat dictam aſſignationem cenſus fuiſſe fa-
ctam liberè, & ex mera liberalitate qui † titulus ex- 9
cludit compenſationem. Alex. *conſ.* 12. *n.* 5. *&* 8. *lib.* 2.
& conſ. – *in fin. lib.* 6. Nam, & ille titulus habet cauſam
expreſſam ſcilicet pro ſuſtentatione gradus eque-
ſtris atque ita ſuppoſita etiam † liberalitate, illa ta- 10
men eſt reſpectiua ad ſuam cauſam alimentorum,
quæ poteſt recipere compenſationem.

Placuit etiam aliquibus Dominis fundamentum
primæ deciſionis de præſumpta ſatisfactione. Cui
non obſtat quietatio facta per hæredem, quia illa non
poteſt tertio præiudicare iuribus vulgaribus & in ſpe-
cie † confeſſionem hæredis non nocere legatario tra- 11
dit, Butr. *conſ.* 5. *verſ. item ex quo.* maximè cùm hæres,
vt in hoc caſu, adiuit hæreditatem cum beneficio le-
gis, & inuentarij.

Quæ dicũtur de abſentia ab vrbe dicti Equitis Bar-
tholomæi per triennium, quo tempore aſſerit ſe nulla
omnino percepiſſe alimenta, ſi videbitur Dñis mera
hanc obiectionem non eſſe ſublatam ex fundamentis
duarum deciſionum potuerunt particulariter videri.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R.P.D. Veroſpio, Romana Pecuniaria Lunæ 5. Iuly 1621.

SVMMARIA.

1 *Solutio præſumitur facta in cauſam debiti præambulum.*
2 *Coniectura admittuntur in ijs, quæ ſunt difficilis probationis.*
3 *Pecunias tranſmittens debito præſumitur in cauſam debiti tranſmittere.*
4 *Alimentatus quis præſumitur in dubio ab eo, qui eum alere tenebatur.*
5 *Alimenta qui præſtitit in principio, & fine temporis cenſetur etiam præſtitiſſe medio tempore.*
6 *Taciturnitas alimentarij in petendo alimenta inducit præſumptionem alimenta fuiſſe præſtita continuo.*
7 *Conſtitutę in mortis articulo videtur credendum.*

DECISIO CCCCXXXIX.

EQues Bartholomeus Cenobios cùm non acquieſ-
ceret deciſionibus in hac cauſa factis ſub die 14.
Iunij 1619. & 29. Nou. 1620. coram Reuerendiſſimo
Domino

Domino Dunozetto in eius tanquam abſentis lo-
cum ego ſubrogatus cauſam de nouo ſuper eiuſdem
hodie propoſui,& Domini ſteterunt in deciſis. Auxit
enim Bonifacius commendam, vt Eques aleretur, &
& poſſet honorificè Sancti Stephani habitum ſuſci-
pere. Vnde cùm alimenta poſtmodum ab eodem Bo-
nifacio receperit dicti augmenti fructus prætendere
non valet, cùm hæc alimenta ei donata non cenſean-
tur ſed in cauſam debiti præambulam erogata, *l.1.l.*
alimenta C. de neg.geſt. Surd. *de alim.tit.6.quaeſt.1.n.1.*
Rota *dec.724.n.9.p.1.diuerſ.* cum aliis in deciſione al-
legatis.

Nec valet dicere iſtos fructus Equiti ſaltem pro
tempore deberi quo ipſe abſens cum Bonifacio non
degebat. Satis enim ex præſumptionibus, & coniec-
cturis arguitur etiam illi abſenti fuiſſe per Bonifacium
1 alimenta præſtita, † quod tanquam difficilis proba-
tionis poteſt etiam coniecturis doceri Corn. *conſ.113.*
col.1.lib.1. Surd. *de alim.tit.6.q.23.n.9.& fuit dict. in*
Romana fructuum dotis 21. Aprilis 1605. coram San-
ctiſſimo.

Coniecturæ autem,& præſumptiones deſumuntur,
quia Bonifacius diuerſas pecuniarum ſummas dicto
Equiti durante illius abſentia tranſmiſit, vt apparet
2 ex iuribus productis vnde cenſetur huiuſmodi † pe-
cunias in cauſam alimentorum debitam tranſmiſiſſe.
Crau. *conſ.158.n.15.* Surd. *conſ.15.n.10.* Cùm præſer-
tim aliunde non conſtet Equitem habuiſſe alimen-
3 ta quæ † propterea ab eo data præſumuntur, qui ale-
re tenebatur. *l.fin.C.de alim.pupill.praeſt.* Surd. *d.q.13.*
num.11. & fuit dictum in ſæpè allegata Romana fru-
ctuum dotis.

Additur tàm ante diſceſſum; quàm poſt reditum hæc
4 alimenta Bonifacium Equiti præſtitiſſe,† vnde infer-
tur eundem illa etiam medio tempore fuiſſe largitum
cùm in hac alimentorum materia ab extremis quo-
que arguatur. Surd. *de alim.tit.6.q.vlt.n.21.* & fuit di-
ctum in allegata Romana fructuum dotis.

Accedat eundem Equitem ſpatio 17. annorum ta-
5 cuiſſe,† & ſic de toto tempore, etiam durante abſen-
tia illi data præſumuntur alimenta Surd. *dec.105.n.3.*
verſ.quarto, Afflict. *deciſ.13.n.19.* Ceph. *conſ.240.n.8.*
& 9. Mantic. *deciſ.105.n.5.* Rota *dec.556.& dec.588.*
n.1.p.1.diuerſ.

Tantò magis quia in mortis articulo Bonifacius
aſſeruit nihil Equiti ſe debere quin potius ipſum in
6 notabili ſumma eius creditorem exiſtere,† cuius atte-
ſtationi multum videtur deferendum, cùm in ea te-
ſtator deceſſerit. Crau. *conſ.6.n.51.* Surd. *dec.103.n.4.*
Rota *dec.169.n.6.p.1.in rec.& dec.751.n.7.p.1.diuerſ.*

R. P. D. Veroſpio Romana pecuniaria Lunæ 8.
Nouembris 1621.

SVMMARIA.

1 *Debitor ſoluens vnum pro alio, cenſetur ſoluere in re-*
compenſationem veri debiti.
2 *Alimentarius, qui poteſt ſibi victum parare ex ſua in-*
duſtria, non præſumitur ab alio recepiſſe alimenta.
3 *Limita in eo, cui ab alio ſunt præſtanda alimenta, nam*
ab illo præſumitur alimentatus, concurrentibus ma-
ximè adminiculis, & n.6.
4 *Alimentatus, qui fuit ab aliquo in principio, & fine*
temporis præſumitur etiam ab eodem recepiſſe ali-
menta medio tempore.
5 *Solutio in dubio præſumitur facta in cauſam præce-*
dentis debiti, & obligationis.
7 *Solutio probatur præſumptionibus, & coniecturis.*

DECISIO CCCCXL.

Domini præſtiterunt in deciſis, coram me ſub die
5. Iulij præteriti non obſtantibus deductis per
Equitem Bartholomæum Canobium, ad cuius peti-
tionem denuo ſuper eiſdem hodie cauſam propoſui.

Quia cùm Bonifacius patruus annuum illi cenſum
pro alimentis debitis aſſignauerit,& eadem nihilomi-
nus alimenta præſtiterit, ea † cenſetur pro cenſibus, 1
quos ipſe percipiebat erogaſſe, argum. *l. filia legato-*
rum, C. de legat. l. Lucius la 1. ff. de lega. 2. cum aliis alle-
gatis in deciſione.

Vnde non controuertebat amplius Eques pro tem-
pore, quo ipſe cum patruo habitauit, & ab ipſo fuit
alitus, inductam cum dictis cenſibus compenſatio-
nem ſed inſtabat ſolummodo circa tempus abſentiæ.
Quod nimirum ceſſante cohabitatione præſumptio
ceſſaret præſtationis alimentorum, † cùm ſimus in 2
perſona, quæ ſibi poterat victum comparare *iuxta no-*
tata, l. excellentes, C. de erogat. militar. annon. lib. 12. Surd.
de alimen. tit. 6. q. 22. n. 16. Sed iſta viſa fuerunt Do-
minis in caſu noſtro, non procedere, quia † Bonifa- 3
cius Equitem alere tenebatur, vnde præſumitur illum
etiam abſentem aluiſſe concurrentibus præſertim ad
hoc adminiculis,& coniecturis Bal. *conſ. 378. n. 1. lib. 1.*
Imol. *in l. qui ſub conditione ff. de cond. & demonſt.* Surd.
loco proximè citato n. 15.

Hic autem plures dantur coniecturæ, ex quibus
præſertim ſimul iunctis apparet Equitem à patruo
fuiſſe pariter extra domum alitum. Et Primò conſtat
ipſum habuiſſe tàm ante quam poſt diſceſſum alimē-
ta: vnde † videtur idem etiam medio tempore illa re- 4
cepiſſe. Bald. *in l. iudicia, col. fin. verſ. 5. quaeritur, C. de rei*
vendit. cum aliis. per Surd. *vbi ſupra n. 22.*

Tantò magis cum probetur Bonifacium illi, dum
Illuſtriſſimo Cardinali Montalto inſeruiret annua
ſcuta quadraginta quinque pro penſione domus, &
ſcuta decem quolibet menſe perſoluiſſe; Nec non
eidem in triremibus Magni Ducis Ætruriæ militanti
plures tranſmiſiſſe pecuniarum ſummas, † quæ in cau- 5
ſam alimentorum debitam erogatæ cenſentur, *l. 2. C.*
de acquir. poſſeſſ. Crau. *conſ. 158. num. 15.* Surd. *conſ. 15.*
num. 20.

Accedit Equitem ſpatio tot annorum nec alimen-
ta, nec eorum loco annuos cenſus ipſi deſtinatos pe-
tiiſſe. Adeſt inſuper dicti Bonifacij in articulo mortis
aſſertio quod non ſolùm ipſe debitor Equitis non exi-
ſteret, vt eiuſdem potius creditor in notabili pecunia-
rum ſumma remaneret, quæ plurimum ſupradicta
coadiuuant, non docto præſertim ab Equite quis me-
dio tempore illum aluerit; † vnde præſumitur hæc 6
ille præſtitiſſe qui tenebatur ex allegatis per Surd. *de*
alimen. tit. 6. q. 23. n. 21.

Nec valet dicere alimenta Equitem vel ab Illuſtriſ-
ſimo Cardinale Montalto, dum illi inſeruiebat rece-
piſſe, vel à religione Sancti Stephani dum in eius tri-
remibus militabat. Nam ſatis, vt dixi, conſtat vtroque
tempore illi ſolutas à patruo, & tranſmiſſas pecunias
Vltra quod ex Religionis conſtitutionibus, nihil ab
ea dici poteſt erogatum Equiti, cùm ipſe nuncupatum
paſſaggium non ſoluerit.

Non obſtat ad excludendam compenſationem
quod pecuniæ tranſmiſiſſe dictus annuos cenſus non
adequent. Ex illis enim vna cum aliis ſupra deductis
arguitur integra fuiſſe alimenta pro dictis cenſibus
Equiti præſtita. Vltra quod cum de re agatur inter pa-
truum, & nepotem geſta, & Bonifacio mortuo Eques
in illius hæreditatem ſe ingeſſerit, in eius præiudi-
cium admittendas eſſe probationes præſumptiuas, &
quales ab ignaro geſtorum per eundem Bonifacium
haberi potuerunt: cùm † præſertim præſumptionibus 7

etiam,& coniecturis ſolotio probetur. Surd. *dec.*105. *n.*20. Mnoch. *de preſumpt.lib.*3.*preſumpt.*236. *in fin.* Maſcard.*de probat.concl.*23.*&* 24.*n.*16.

R. P. D. Buratto, Collenſis hereditatis Luna 18.Maij 1620.

SVMMARIA.

1 *Loca montium non vacabilium reputantur tanquam immobilia.*
2 *Cenſus veniunt immobilium appellatione.*
3 *Res empta nomine heredum fit hereditaria ſi ematur de pecuniis hereditariis.*
4 *Pecunia deſtinata pro emptione immobilium reputantur pro immobilibus.*
5 *Iura,& actiones licet non circumſcribantur loco dicuntur tamen eſſe in loco vbi exigi poſſunt.*
6 *Mercator non poteſt alibi conueniri ratione adminiſtrationis,quam in loco vbi adminiſtrat.*
7 *Fructus à die adita hereditatis veniunt in petitione hereditatis,& illam augent.*
8 *Heres ſciens ſe habere coheredem tenetur illi ad fructuum reſtitutionem.*
9 *Fructus veniunt in interdicto quorum bonorum.*
10 *Cenſus Domino competit interdictum quorum bonorum.*

DECISIO CCCCXLI.

DOmini reſpooderunt Mariettæ ex fatre nepti q.Marij extra vrbem defuncti pro ſexta parte pro qua fuit reſolutum ipſum ſuccedere in bonis Vrbis dandam eſſe immenſionem in locis montium, & ceoſuum,eidémqoe alia deberi de quibus infra.

Primò namqoe pars nullam fauebat controuerſiam
1 reſpectu locorum montium non vacabilium, † quæ reputantur taoquam immobilia , & ideò ſub illorum legato veniunt Oradin.*deciſ.*116.*quam refert* Gabriel. *conſ.*141.*n.*23.*lib.*2.*& præſupponit* Card. Seraph. *dec.* 679.*n.*1.*& in ſimilibus locis montium Ciuitatis Bononia* Alex. *conſ.*179.*n.*3.*vol.*6. *& conſ.*15.*n.*3. *& ſeq.vol.*7. & in terminis noſtris nouiſſimè Gaſp.Theſaur.*lib.*2. *q.Forenſ.q.*5.*in fin.*

Secundò nulla Pariter viſa fuit difficultas in cenſu ſcutorum mille in ſotte anooi teditus ſcutorum ſeptuaginta empto per procuratorem Portiæ,& Petri Franciſci duorum ex nepotibns, & hæredibus dicti Marij ab Alexandro Marſupino ſuper bonis Vrbis ex pecuniis hæreditariis d.Marij,& per dictum procuratorem à dictis de Marſupinis debitoribus exactis,quia
2 † cenſus veniunt immobilium appellatione latiſſimè Gabr. *d.conſ.*141.*per tot.lib.*2.*late* Surd. *deciſ.*204. Magon.*deciſ.Florent.*107.*n.*8.Gaſpar.Theſaur.*dict.q.*3. *in fin.*

Et licet dictus cenſus non eſſet in bonis de tempore mortis Marij,tamen cùm fuerit emprus de pecuniis hæreditariis, & per procuratorem dictorum duorum hæredum exactis in Vrbe à dictis de Marſupiois, vt ex inſtrumento 23. Iulij 1604.& idem procurator declaraueril ſe proprio nomine hæredum dicti Marij videlicet Portiæ , & Petri Franciſci emiſſe dictum
3 cenſum,† ideò eſt factus hæreditarius , cum ſimus in indicio vniuerſali vt iofra dicetur *gl. in l. Imperator §.cum autem,in verbo,non videtur* , & ibi Bart. *n.*1.*&* 2. Bald.*n.*1.Caſtr.*n.*2.*ff.de leg.*2.*cum aliis per* Surd.*deciſ.* 15.*num.*18.

Corroboratur quia in qoietatione ſcutorum mille facta per dictum procuratorem 19. Iulij 1602.nominibus dictorum Petri Franciſci, & Portiæ hæredum Marij ad fauorem Alexandri Marſupini dicitur , *quali eſſe*, (videlicet Alexandro) *denena di ordine di detto M. Mario inueſtire in monti non vacabili* , & ſic iam fuerant per defúctum deſtinatæ emptioni locorum montiom,quæ pro ſtabilibus habeotur vt ſupra dictum eſt
† & de hac deſtinatione Soc.*conſ.*249.*n.*27.*vol.*2.Pe- 4
regr.*de fideic.art.*44. *n.*28.*prop.fin.* vbi quod indubitanter procedit quando teſtator mandauit inueſtiri io ſtabilibus vt hic,& fructus dicti ceoſus fuerunt per Petrum Franciſcum exacti ex eius confeſſione data *in ſumm.n.*3.

Tertiò quoad reſiduum crediti cum dictis Marſupiois quod erat in totum ſcutorum duorum millium trecentorum viginti quatuor , baiochorum quadraginta duntum dixerunt domini illud ad D. Marietam pro ſua rata pertinere,& illi per debitores,vel cohæredes in quantum de rata ſua exegerunt debet.

Licet † enim iura,& actiones , & nomina debito- 5
rum non circumſcribantur loco tamen dicuntur eſſe in loco vbi de iure , & de facto exigi poſſunt *l.quæro, & ibi ſcribent ff.de ſolut.* & in terminis veſtris de nominibus debitorum Vrbis Alex. *conſil.*16.*num.*2.*verſ. nam ſi velimus vol.*1. *quem ſequitur* Brun. *de ſtatut. excluſ.fœmin.art.*8.*q.*26.*num.*133.*&* 134. Soc. *conſ.*101. *col.fin.vol.*1.& hanc eſſe magis veram commuoem teſtatur, Aym. *conſ.*914.*n.*11.*lib* 5. Hypol. Rimin. *conſ.* 352.*& n.*86.*& ſeqq.lib.*4. Aldobrand. *conſ.*24. *n.*25. *& ſeqq.lib.*2.Peregr. *conſ.*90.*num.*29.*lib.*1. *& in tract. de iur.fiſc.lib.*5.*tit.*1.*num.*142. Gaſpar.Theſaur.*d.q.*5. *n.*11.*vſque in fin.*Rota *deciſ.*546.*n.*1.*p.*1. *diuerſ.quæ eſt* Seraph. *deciſ.*352. *n.*1. *& in Piſana de Roſerminis* 17. *Mart.* 1582.*coram* Reuerendiſſimo D. Peruſino, *& in Balneoregenſi bonorum* 7. *Iunij* 1591. *coram* bon. mem.Card. Pamphilio, & ſecundum eam iudicarunt in conſilio Neapolitano dixit Franc. *deciſ.*93.*num.*7. *ad fin.*

Quod autem exactio dicti crediri fieri deberet in
Vrbe ex eo patet quod Marſupini † alias mercatores 6
in Vrbe erant debitores Marij ratione adminiſtrationis io Vrbe geſtæ , vt eſt in confeſſo inter partes,nec alibi conueniri poterant,*ad l.*1.*&* 2.*& tot.tit C. vbi de ratiocin. agi opert.* & in iſtis terminis Hond. *conſ.*13. *n.*19.20.*& ſeq.in princ.*

Nec obſtat quod Camillus vons ex debitoribus tempore obitus Marij eſſet abſens ab Vrbe, & haberet domicilium in ciuitate Aretina,& ideo ibi coouenïendus eſſet. Nam prætermiſſo an epiſtolæ ad hoc probandum datæ per Flaminium ſint recognitæ , & probent ſufficienter contra Mariettam , ex earundem lectura conſtat Alexandrum cum quo impoſitus fuit dictus cenſus remanſiſſe in Vrbe pro gubernio negotiorum, & ideo Camillus in Epiſtola ſub data 5.Decembris 1602.ſignificauit Flaminio,*che quanto gli occorrerà de conti,& altro n'auuiſtrà in Roma, & ne ſarà ragguagliato di là compitamente, eſſendo tutte in Roma le coſe loro*,& per inſtrumentum publicum datum *in ſum. Marietta,n.*1. procurator dictorum Petri Franciſci,& Portiæ fatetur ſe receipſſe ab Alexandro Marſupino Romano , & clarius io confeſſione Petri Franciſci ad poſitiones,quod Alexander,& Camillus fuerunt mercatores io Vrbe , & eueotus docuit,quia Portia , quæ erat ſoror Mariettæ fuit admiſſa ad hoc idem creditum cum maſculis.

Quartò deberi etiam Mariettæ fructus dictorum locorum montium,& cenſus à die aditæ præfatæ hæ-
reditatis , ſicuti † enim veniunt in petitiooe hære- 7
ditatis.& illam augent, *l. item veniunt, §.fructus,ff. de*
petit.hered. & in eo qui ſcit † ſe habere cohæredem, 8
gl.in verbo augeri.Bellapet.Cyo.&Bald.*in l.non eſt ambiguum,C.fam.herciſc.& ibi* Alberic.maximè quia Por-

ſia

tis, & Petrus Franciſcus ſciuerunt hanc portionem ſpectare Mariettæ nepti Marij, & cohæredi, Afflictus *deciſio.* 240.*n.*2.*&* 3. *facit tex. in l.§.poſt litem ff.ſi reg. & in l.item veniunt.§. petitam,ff.de petit.hæredit.* idem
9 dicendum eſt de interdicto quorum bonorum † in quo veniunt fructus vt in petitione hæreditatis, Alciat. *conſil.* 70. *num.*11. *vol.*6. Peregr. *de fideic. art.* 46.*num.*8.*&* 9. & pro dictis locis montium, & cenſu
10 † datur interdictum quorum bonorum, quod competit pro incorporalibus; Rip. *in l.*1.*n.* 2.*ff.quor.bon.* Menoch. *de adipiſc.rem.*1.*q.*21.*num.*83. Peregr. *de art.*46. *num.*16.

Et ita reſolutum vtraque parte informante.

R.P.D. Buratto, Reatina Cenſus Veneris, 22. Iunij 1619.

SVMMARIA.

1 *Teſtis vnicus facit vehementem præſumptionem pro coadiuuandis aliis probationibus.*
2 *Confeſſio extraiudicialis non probatur per teſtes ſingulares.*
Etiam ſi ſint plures ibid.
3 *Confeſſio extraiudicialis probata per vnicum teſtem non facit quidem iudicium.*
4 *Teſtis qui contra vnum fuit teſtificatus in cauſa criminali repellitur contra eundem in cauſa ciuili.*
5 *Inimicitiæ, & odij ſuſpicio tollit fidem teſti.*
6 *Teſtis de odio ſuſpectus non facit ſemiplenam probationem.*
7 *Criminoſus, & de delictis proceſſatus repellitur à teſtimonio.*
8 *Teſtis qui recordatur de antiquis, & non reminiſcitur de recentibus non meretur fidem.*

DECISIO CCCCXLII.

ADuerſus reſolutionem 27. Nouembris præteriti ad fauorem illorum de Pagnottis quod accollatio cenſus ſcutorum mille per eos facta del 1600. eſſet erronea tanquam relatiua ad aliam accollationem eiuſdem cenſus pro rata ſcutorum ſexcentorum per Thomam eorum patrem factam in inſtrumento emptionum quarumdam terrarum ab ipſo cum filiis q. capitanei Matthæi Sinibaldi de anno 1588. celebrato ex cuius lectura de negatiua conſtat nonnulla de nouo proponebantur in facto ſuper quibus cum Iulius dicti q. Mariani filius fuerit auditus Domini ſteterunt in deciſis.

Et Primò adducebatur teſtis in curia examinatus *in ſum. Iulij, n.*1.*iuxta* 25. & ſuper primo explicitè dicens de confeſſione in Bartholomæi Manni de inſtrumento dictæ emptionis, quàm dicti Thomæ quod ex cauſa pretij idem Thomas accollauit in ſe ſcuta ſexcenta vnius cenſus ſcutorum mille, quem paſſiuè habebant Sinibaldi venditores cum filiis Marij Flauij ſpecificans locum in quo fuit facta dicta confeſſio, ac diem celebrati inſtrumenti dictæ emptionis, per rela-
1 tionem ad ipſum. Qui licet ſit vnicus, † tamen vehementem facere videtur præſumptionem pro coadiuuandis aliis probationibus & etiam hodie conſideratis, & præſertim ſolutione fructuum dicti cenſus per dictos Pagnottos facta ante celebratum inſtrumentum dictæ confeſſionis, ſeu recognitionis bonæ fidei, accollationis, dicti cenſus.

Hæc tamen diſpoſitio non fuit viſa in aliquo attendenda. Nam vltra quod ſufficeret, quod eſt vnici ſin-
2 gularis teſtis, & de confeſſione extraiudiciali, † quæ per teſtes ſingulares etiam plures non probatur. Put. *dec.*466.*lib.*2.*in nouis. impreſſ.* Cæſar. de Graſſ. *dec.*4.*n.*4. *de ſentent. & re iudic.* Cardin. Seraph. *deciſ.*1156. *n.* 2. *dicens ita plures tenentum in* Rota. *& deciſ.*1172.*n.*5. *&* 1029.*num.*11. *& nouiſſimè dictum fuit* coram me, *in Romana repetitionis alimentorum* 12. *Ianuarij præteriti*
& multò minus per vnicum † per quem probata nedum ſemiplenam, ſed nec etiam indicium facit, Alex. *conſ.*132.*n.*23. *lib.*5. *addent. ad* Bart. *in l. admonendi num.*48. *in littera D.verſ.quinimo.ff. de iureiur.* Fides illius penitus proſternitur ex pluribus exceptionibus contra ipſum teſtem oppoſitis, tum quò ad perſonam 3
ex † teſtimonio enim per eum contradictos de Pagnottis in cauſa criminali, & capitali prolato in curia Gubernatoris Vrbis vt *d. ſum.n.*3. *repellitur* Gloſſ. *in cap. fraternitatis in verb.receptos, de teſtib. ſpecul. eod.tit. §.fin.verſ.item quod in alia cauſa.* Ceph. *conſ.*204.*n.*15. *cum aliis per* Farinac. *de oppoſit. contr. perſon. teſt. quæſt.* 53.*n.*48. vehemens enim oritur odij, & inimicitiæ 4
ſuſpicio, † quæ omnem illi fidem abrogat. Rota *coram* Reuerendiſſimo Attrebatenſi *in Ferrarienſi matrimonij* 5
18. *Iunij* 1610. adeò vt † nec ſemiplenam probationem faciat. Crau. *conſ.*6.*n.*32. Præterea criminoſus, ac de multis delictis imputatus, ac proceſſatus, *vt ex d.* 6
*ſum.n.*3. *&* 4. † à teſtimonio reiicitur *cap. ſuper eo el* 1. *vbi* Abb. & Felin. *n.*1. *de teſtib. l.*3. *§. lege Iulia, ff. eo.* Alex. *conſ.*25. *ſub n.*10. *verſ & præterea, lib.*4. *late.* Farinac. *vbi ſupra q.*56. *in princ.* Tum quo ad dicta depoſuit enim inuerſimilia, dum teſtatur ſe præciſe recordari de verbis prolatis per dictos notarium, & Thomam annis 30. vel circa elapſis à die confectionis di- 7
cti inſtrumenti, & † tamen de aliis recentioribus interrogatus dicit ſe non recordari, ita vt ex hoc reddatur valde ſuſpectus, nec mereatur fidem, *c. quia veriſimile, de Præſumpt.* Felin. *in cap. audiuis, num.*23. *de præſcrip.* Rol. *conſ.*49.*n.*43.*&* 44.*lib.*4. *cum allegat. in d. Romana repetitionis alimentorum* coram me, *& ſpecie fuit dictum in Romana cenſus* 29. *Aprilis,* 1611. *coram* R. P.D. Pirouano. 8

Secundò adducebatur quædam quietantia Thomæ Flauij nomine Franciſcæ ſororis legatariæ Marij Flauij eius patris domini dicti cenſus facta de an. 1501. 15. Decembris ad fauorem Cæſaris vnius ex dictis de Pagnottis *in d. ſumm. Iulij, n.* 2. quæ eſt de fructibus quinque ſemeſtrium decurſorum vſque ad 28. Iulij dicti anni, & ſic calculando comprehendit terminos decurſos ante accollationem, ſeu confeſſionem accollationis, & inde reſultat, quod Pagnotti ſoluerunt dictos fructus ante dictam accollationem conſequenter in executionem accolationis factæ per d. Thomam in inſtrumento d. emptionis, ſed pro reſponſione dicebatur, quod quicquid ſit de fide dictæ quietantiæ, quæ dicitur reperta in quodam proceſſu criminali in curia Reatina, cum non doceatur illam fuiſſe productam ex parte dictorum de Pagnottis, nec de illius recognitione, tamen nihil facit, quia fuit facta poſt dictum inſtrumentum accollationis del 1600. & reſpectu fructuum, quos confeſſa fuit antea recepiſſe, non percurrit quod fuerint ſoluti, vel recepti ante accollationem del 1600. præciſè, & ſic redditur æquiuoca, & ſic licet contineat etiam ratas decurſas, ante tamen etiam quo ad illas proceſſit ex eadem erronea obligatione, & cauſa dictæ accollationis prout dictum fuit de aliis ſolutionibus in deciſione.

Alia autem non fuerunt viſa reſponſione, & repetitione digna tanquam in deciſionibus ſublata & præſertim illud quod in inſtrumento dictæ emptionis Thomæ non contineatur vera totius pretij numeratio, cum contrarium ex eius lectura, & diſtinctione qualitatis monetarum, in quibus facta fuit numeratio apparet, & nihilominus ſufficeret ſola confeſſio de

de recepto cum renunciatione iurata exceptionis non numeratæ pecuniæ, & lapſu temporis ad illam opponendum, & tandem hoc nihil refert ſiue enim integrum pretium ſolutum fuerit, ſiue non ſat eſt quod ibi non legatur dicta accollatio Thomæ prout præſuppoſitum fuit in dicto inſtrumento accollationis filiorum del 1600.

Vni tamen ex Dominis quo ad ſcuta quadringenta ſoluta à Simbaldis non videbatur ſententia confirmanda, cùm æquitati non conueniat dictos Simbaldos pro dicta rata ſoluta teneri domino cenſus ad fructuum præſtationem, ab ea verò immunes eſſe Pagnortos, penes quos dicta quantitas exiſtit, ſuper quo hodie neutra pars informabat, cui tamen reſponſum fuit in deciſione in fine.

R. P. D. Buratto Bononienſis Retractus Lunæ 16. Ianuary 1623.

SVMMARIA.

1 *Retractus competit contra eum, qui emit cum pacto redimendi.*
2 *Emptori cum pacto reuendendi competit ius retrahendi.*
3 *Ius redimendi cedi poteſt.*
4 *Dummodo cedatur principaliter, & non acceſſoriè, vbi n. 5. quando ceſſio dicatur fieri acceſſoriè.*
5 *Ceſſio iuris redimendi quando dicatur fieri principaliter, vel acceſſoriè.*
6 *Rubrica verba nigrum declarant.*
7 *Legis verba vbi conueniunt debet etiam conuenire illius diſpoſitio.*
8 *Domus, quod ſit vnica licet ſit diuiſa in plures partes quomodo cognoſcatur.*
9 *Intereſt noſtra non habere malos vicinos.*
10 *Vicinus ceteris paribus debet præferri in emptione.*
11 *Domus duæ quando dicantur ſub vno contextu, & tecto, & n. 12.*
13 *Contextu eodem, hæc verba intelliguntur ſecundum ſubiectam materiam.*
14 *Ius retractus non reprobatur abſolutè per leges.*

DECISIO CCCCXLIII.

ANno 1615. Hyppolita vti Domina, & Lucius eius vir pro omni eius iure, vendiderunt Gabrieli, & fratribus de Cannetis melioramenta, & emponemata qui ſunt pars, & de parte ædificiorum vnius domus & vlterius totam partem anteriorem dictæ domus citra etiam cum pacto redimendi intra ſexennium, & deinde anno 1619. filij, & hæredes Hyppolitæ, eorumque tutores vendiderunt Vincentio totam partem poſteriorem dictæ domus, & omne illius reſiduũ dempta ſupradicta parte anteriori vendita Cannetis cum ceſſione iurium ad fauorem dicti Vincentij, & præſertim francandi dictam partem anteriorem vt ſupra venditam.

Prædicti Cannetti primi emptoris dictæ partis anterioris egerunt contra Vincentium coram Reuerendiſſimo D. Vicelegato Bononienſe pro retractu dictæ partis poſterioris in vim ſtatuti ciuitatis *ſub Rubr. de reb. comm.* §. & idem dicimus, & ſententiam fauorabilem reportarunt, quæ poſtea per tribunal Rotæ dictæ Ciuitatis fuit reuocata cauſaque in Rota commiſſa dubitaui. An Cannetis competeret retractus, & Domini affirmatiuè reſponderunt.

In primis namque firmarunt Domini Emptorem cum pacto francandi eſſe verè dominum, & facere fructus ſuos, & † ſicut contra ipſum competit ius retractus Afflict. *de iure prothom.* §. 3. *n.* 20. *& ſeqq. & deciſ.* 338. *num.* 9. *latè* Tiraq. *de retract. conuent.* §. 2. *gloſſ. vnic. n.* 1. *&* 2. Vegg. *conſ.* 2. *n.* 26. Carp. *ad ſtatut. Mediol. c.* 417. *n.* 124. *tom.* 1. ita † per eandem rationem ad fauorem ipſius, Muta *ſuper conſtit. Panormit.* c. 26. *n.* 91. Rendell. *de iur. prothom. in animaduerſ. ad princ. conſtit. n.* 10. Modern. *diſcept. Forenſ. c.* 526. *n.* 54. *&* 55. *& cap.* 742. *n.* 30. *&* 31. 1 2

Nec obſtare videbatur, quod † cùm illud ius redimendi cedi poſſit Bal. *conſ.* 38. *n.* 1. *lib.* 3. Caſtr. *conſ.* 1. *n.* 2. *lib.* 2. *de communi* Facchin. *contron. iur. cap.* 11. *verſ. Ego lib.* 2. Rota *dec.* 502. *n.* 2. *& deciſ.* 547. *n.* 1. *par.* 1. *recent.* & fuerit ceſſum Vincentio, non potuit ab eo retrahi pars poſterior, immò ipſe retroemere poſſit partem poſteriorem quia † id procederet vbi Vincentio fuiſſet ceſſum ius redimendi principaliter, & de per ſe, ſed cum fuerit illi principaliter vendita pars poſterior domus cum acceſſoria ceſſione iuris redimendi illius partem anteriorem, & aliorum iurium intrat ad fauorem Franciſci retractus etiam non obſtante prædicta ceſſione tanquam acceſſoria ad venditionem dictæ partis poſterioris, quæ ſola attenditur Bald. *de iur. prothom. in fin. n.* 20. *&* 11. Tiraq. *de retr. lign.* §. 13. *gloſſ.* 2. *n.* 3. *&* 4. Rendell. *poſt alios de iur. prothom. verſ. Limita* Gratian. *diſcept. cap.* 743. *n.* 67. 3 4

Quod autem ceſſio ſtet acceſſoriè conſtare videbatur tum † quia præcedit venditio dictæ partis poſterioris, & deinde vna cum ceſſione aliorum iurium legitur ceſſio dicti iuris redimendi, tum quia includitur ſub venditione vnico, eodémque pretio, Dec. *conſ.* 109. *n.* 2. *verſ. tertio facit*, vt vnica dicatur venditio, *ad not. in l. quod ſæpè*, §. *in iis*, *ff. de contr. empt.* Mantic. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 3. *n.* 12. 5

Hoc ita firmato viſum fuit Dominus conuenire tam verba, quàm mentem dicti ſtatuti, ponderando in primis verba Rubricæ; † quæ nigrum declarat, *ad not. in l. vbi* Fulg. *n.* 4. *&* 5. Alex. *n.* 3. *&* 4. Ripa *n.* 12. Bolognet. *n.* 14. *ff. ſi cert. pet. ibi*, & de modo alienandarum domorum pro parte earum in plures diuiſarum. Nam ſtatutum voluit præſcribere eundem modum in alienanda parte domus in plures diuiſæ, quem ſtatuit in prima parte in alienandis rebus communibus inter coniunctos, & verba nigri ſunt expreſſa ab alienandis domibus diuiſis, & volens domum ſuam vendere tenetur illam vendere illi perſonæ quæ haberet illam partem, quæ fuit pars, & de parte aliæ domus. Vnde cùm negari non poſſit, & pareat ex planta, & modello concordatis quod pars poſterior fuit pars, & de parte iſtius domus, & quod ex vtraque parte anteriori & poſteriori, conſtituebatur vnica domus, & ſic conueniunt verba præciſa ſtatuti † vtique debet conuenire illius diſpoſitio ex vulgar. 6 7

Quod autem iſta eſſet vnica domus clarè demonſtrat lectura vtriuſque inſtrumenti venditionis partibus litigantibus factæ, nam verba prohæmialia primæ venditionis factæ Canneris ſunt quod Hyppolita venit ad venditionem partis anterioris pro ſatisfaciendo dicto Lucio eius viro de expenſis per eum factis in reparanda, & augenda parte dictæ domus, verba verò diſpoſitiua, ibi, *quæ ſunt pars, & de parte ædificiorum vnius domus. &c.* & ibi totam partem anteriorem dictæ domus.

In inſtrumento autem venditionis factæ Vincentio partis poſterioris ſunt reperita eadem verba ad vnguem videlicet, *quæ ſunt pars, & de parte ædificiorum vnius domus, &c.* & ibi totam partem poſteriorem dictæ domus, & in effectu etiam illius reſiduum, & clarius dum excipitur pars vendita Cannetis cum expreſſione diei, menſis, & anni, & in clauſulis ceſſionis iurium francandi.

Quæ

Quæ omnia etiam ad oculom videntur ex ipſa inſpectione dicti modelli lignei in partibus ex ordine Rotæ coofecti. Quod dicta domus conſiſtit in quatuor partibus videlicet ſuprema, ſeu quæ continet granaria, ſuperiori quæ conſtat ex manſionibus, inferiori quæ continet oſtium ad viam publicam, auditũ, curiam, & mãſiones ad liuellum viæ publicæ, & quarta pars inferior continet cellam vinariam ſob terraneam cum puteo, & alias, apparet etiam parietes collaterales coninngentes partem anteriorem cum poſteriori ſcalas, puteum, curiam vtrique parti deſeruire
8 & ſtillicidia in eadem curia, euitare, & † ideo extra dubium viſum fuit qnod dicta domus de præſenti, & præterito fuit, & eſt vnica. *ad not. in l. quod conclaue, ff. de damn. infect.* Anch. *conſ.* 160. *n.* 2. *verſ. in contrarium, & num.* 4. Caſtr. *conſ.* 92. *in princ. lib.* 1. Ioan. de Amic. *conſ.* 1. *n.* 6. 7. & qnod iſto caſu ſtatutum expreſsè diſponat Ruin. *conſ.* 113. *n.* 5. *verſ. alius eſt caſus vol.* 1. *qui benè ſtatutum declarat.*

Mens verò ſtatuti pariter conuenit, quæ alia non fuit (vt ex verbis deprehenditur) niſi vt domus, quæ à principio vnica fuit, & poſtea diuiſa ad primæuum ſtatum prout antea erat reducatur, quod colligitur quia in hac parte ſtatuti nulla eſt habita ratio agnationis, vel cognitionis, ſed ſolum ad communionem domorum, vel earum ædificiorum, & pro indiuiſo tempore venditionis, vel quod aliàs fuerint ſub vno tecto, & contextu, & quod pars alienanda fuerit pars & de parte vt ſunt verba ſtatuti expreſſa, & ſic alia ratio non videtur poſſe aſſignari, niſi vel quia vt plurimum domus non patiuntur æquè commodum diuiſionem prout ante, *vt in dicto ſtatuto conſiderat* Monterent. *in verb. domus*, vel congruitas vt præferatur ille, qui habet partem licet diuiſam, extraneo, & etiam ra-
9 tione vicinitatis, cum † noſtra interſit non habere malos vicinos *l. fin. C. de pact. int. empt. & vendit. & ibi* Alber. Bald. & Salic. *in princ. facit text. in l. ſi cum fundum*
10 *de l.* 2. & hanc rationem ad aliud propoſitum † quod vicinus ſit præferendus in emptione cæteris paribus conſiderat, Fabian. de Mont. *de empt. & vend.* 3. *p. princ. q.* 10. *n.* 4.

Non obſtat modo potiſſimum fundamentum quod non concurrant qualitates ſtatuti quia non probatur dictam domum fuiſſe à principio ſub vno contextu, & tecto immo probatur contrarium, cùm non dicatur
11 ſub vno contextu, & tecto † niſi quando ſunt tali conſignatione coniunctæ vt vna parte corruente alia collabatur vt eſt text. *in l. ſi finita, §. ex hoc edicto vbi not. omnes ff. de damn. infect. & in hoc ſtatut.* Ruin. *d. conſ.* 113. *ſub n.* 5. *verſ.* quartò conſiderandum eſt Bero *conſ.* 172. *n.* 1. *vſque ad* 4. *vol.* 1. Rota Bonon. *ſuper ſtatut. dec.* 67. *per tot.* cum aliis in ſimilibus allegatis tum etiam quia ex oculari inſpectione conſtat curiam eſſe intermediam, & tectos eſſe diuerſos, & varios alij enim ſunt altiores, & alij depreſſiores, qui propterea denotant illam non fuiſſe ſub vno contextu, & tecto cùm de præſenti præſumatur in præteritum, & ita ad excludendam dicti ſtatuti diſpoſitionem aliàs odioſam, & iure communi contrariam ponderant. Ruin. Bero. & Rota *Bononienſ. vbi ſupra.*

Nam reſpondebatur quod illa verba ſub vno contextu, & tecto non ſunt intelligenda quod domus fuerit ſub eodem contextu, & tecto ab initio ædificata ſed ſufficit qnod aliunde conſtet ab initio fuiſſe vnicam domum vt denotant ſubſequentia verba quæ fuit pars, & de parte aliæ dictæ domus, & voluit intelligere ſtatutum illam fuiſſe de parte quando ab initio fuit facta ſub vno, & eodem contextu, & dicta verba præfatum intellectum recipere poſſent ratione ſubiectæ materiæ damni infecti vt in dictis iuribus.

Et alias † ratione ſubiectæ materiæ intellignotur 12
quando domus intra eoſdem parietes prout iſta, *l.* 1. *§. occiſorum, verſic. eodem autem tecto, & ibi igne. in §. antem, n.* 80. *& ſeq. ff. de Syllanian. l.* 3. *§. ſi cum omnes in fin. & §. ſi quis, & l. excipiuntur, verſ. & iis dumtaxat, ff. eod.* Honded. *de incompatibil. benef. p.* 2. *c.* 24. *n.* 27. *verſ. vlt.* Gonzal. *ad reg.* 8. *gloſſ.* 10. *n.* 37. *& ſeqq.* ratione † ſub- 13
iectæ materiæ ſimiliter dicta verba eodem contextu aliter intelliguntur, *in l. hæredes palam, §. fin. ff. de teſt.* Mandoſ. *de ſignatur. grat. in Rubr.* diſpenſatio ad beneficia ſub eodem texto, verſ. in iure ciuili: Vnde cùm clara ſit mens ſtatuti inducentis retractu pro parte domus alienata, quæ erat vnica nihil obſtant dicta verba, quæ poſſunt verificari in domo ſita intra eoſdem parietes, & quod non poteſt dubitari quin ſit eadem prout hic ex dictis inſtrumentis.

Nec diuerſitatem domus poteſt cauſare curia intermedia, quæ deſeruit partitam anteriori, quam poſteriori, minúſque quod aliqui ſint tecti altiores alij depreſſiores, cùm rarò eueniat quod vna domus habeat omnes protectus æquales, & pares, & ſi hoc excluderet diſpoſitionem ſtatuti illud redderetur inane, & eluſorium, & nunquam, vel rarò practicari poſſet in curia Bononienſi quod eſſet abſurdiſſimum.

Tandem non obſtat quod ſtatutum ſit odioſum, & contrarium iuri communi *ad l. dudum, C. de contr. empt.* oam vltra quod iſtud nihil releuat quia hic concurrunt qualitates ſtatuti illius mentem, & veram intelligentiam de qua ſupra, dicitur etiam † quod leges 14
non reprobant abſolutè ſtatutum, vel conſuetudinem retractus *vt in c. conſtitutus, de reſtit. ſpol. & text. in d. l. dudum*, expreſsè excipit legem localem, & ſtatutum municipale, *vt not. ibi additio. ad* Gloſſ. *fi. &* Bald. *n.* 4. *& in l.* 1. *n.* 1. *& ibi* Salic. *in* 1. *notab. C. comm. diuid.* Card. Seraph. *dec.* 734. *n.* 2.

Minus applicantur dictæ doctrinæ, Ruin. Bero. & Rota Bononien. *deciſ.* 67. *& alia ibi per addent. relata* Nam caſus erant valdè diuerſi, & in illis non agebatur de vnica domo, quæ eſſet dubitata, prout hic.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano Romana Cenſus Veneris 16. Nouembris 1618.

SVMMARIA.

1 *Cenſus poteſt extingui pro parte niſi aliter ſit conuentum.*
2 *Solutio debet referri ad cauſam preambulam.*
3 *Procurator tenetur ſeruare formam mandati.*
4 *Procurator ſoluens pecunias creditori ſui domini, ſi illas non repetierit cenſetur potius procuratorio, quam proprio nomine ſoluiſſe.*
5 *Nemo præſumitur iactare ſuum.*
6 *Confeſſio poteſt acceptari ſine qualitate, quando militat præſumptio contra qualitatem.*

DECISIO CCCCXLIV.

PRoſequendo diſputationem cœptam, in qua Domini particulariter reſeruarunt videre in quam cauſam partita ſcutorum octingentorum, & alia ducentorum cedere debeat hodie propoſito dubio cenſuerunt vtramque partitam cedere in extinctionem ſortis principalis annui cenſus ſcutorum mille quingentorum, pro illa tamen rata quam apparebit excedere quantitatem fructuum debitorum ante ſolutionem dictarum duarum partitarum. Non enim repugnat quod † cenſus licet non in totum in parte tamen conſi

conſiderabili poſſit extingui, quicquam dicendum eſſet ſi aliter eſſet conuentum ex allegatis per Io. de Salas *in opuſcul. de cenſib. dub. 56. n. 1. & ſeqq.* Nam ex relatione periti conſtat fructus cenſus fuiſſe ſolutos Blaſio vſque ad diem 15. Octobr. 1601. partita verò ſcutorum octingentorum fuit relicta in manibus eiuſdem Blaſij ad creditum Comitis Alberti de menſe Augusti 1604. inſcripta hoc modo. *Dichiaro tener creditore il Sig. Conte Girolamo da Coreggio ſudetto ſcudi ottocento moneta, & promeſſo ſargliſi boni à conto che mi deue con l'Illuſtriſſ. Sig. Conte Alberto.* quam cùm probetur quod Comes Albertus haberet cum Blaſio aliquod debitum quam dicti cenſus videretur omninò dicta ſumma dempta rata fructuum, ſi quæ debebatur, cedere in extinctionem dicti debiti, præſertim cùm præceſſiſſet obligatio eiuſdem Comitis de extinguendo

2 dictum cenſum intra certum tempus, & ſic † ſolutio referri debet ad cauſam præambulam, *l. triticum ff. de verb. oblig. cum alijs per* Surd. *conſ. 356. n. 24. & fuit dictum in cauſa Romana Saluiani 10. Ianuarij 1611. coram* R.P.D. Vbaldo.

Neque dici poteſt, prout aliàs dicebatur, Baſium voluiſſe dictam ſummam in depoſitum retinere, quia ſeries facti contrarium oſtendit. Agatia enim ordinem dedit de ſoluendo dictas pecunias vt ponerentur ad creditum Comitis Alberti cum his verbis. *Per fargli buoni,* (ſcilicet præfato Comiti) *in conto di tutto quello che deue à V. S.* (videlicet ipſi Baſio) quare cùm Baſius ordinem acceptauerit ſibi præiudicauit. Et quod etiam expreſsè talis fuit eius intentio patet ex inſcri-

3 ptione partitæ ſupra relata. Et in omnem caſum † tanquam Agatiæ procurator tenebatur ſeruare ordinem ſibi datum iuxta notata *in l. diligenter ff. de mand.* Pariſ. *conſ. 47. n. 41. & ſeqq. lib. 1.*

Quantum attinet ad partitam ſcutorum ducentorum idem videtur dicendum nam quod Baſius illam receperit eſt indubitatum, cùm hoc fateatur in reſponſione ad poſitiones. Et licet fateatur ſe recepiſſe à Vago procuratore Comitis nomine mutui, hoc videba-

4 tur ridiculum, nam † cùm dictus procurator nunquã repetiiſſe dictas pecunias videbatur potius voluiſſe nomine alieno, quam proprio, *l. Lucius Titius ff. de inſtit. act. & per illum text. ita notat.* Bald. *in conſ. 539. circa fin. lib. 5. & benè facit dec.* Seraph. 646. *ſub n. 2.* ma-

5 ximè † cùm nemo præſumatur iactare ſuum l. cum de indebito. ff. de probat. Et propterea benè potuit acceptari confeſſio Baſij abſque illa qualitate quod rece-

6 perit nomine mutui, † cum in hoc caſu præſumptio ſit contra qualitatem confeſſatam, Alexand. *qui de magis communi teſtatur in conſ. 2. in fin. lib. 4. & in conſ. 39. lib. 7.*

Ex quibus ita concluſum.

R. P. D. *Buratto Romana nullitatis contractuum Mercurij 7. Iunij 1623.*

SVMMARIA.

1 *Emens rem minoris ex cauſa voluntaria non tenetur probare verſionem pretij in vtilitatem minoris.*
2 *Etiam quando agitur ad nullitatem contractus.*
3 *Pretium rei venditæ perueniſſe ad manus venditoris probatur ex verbis inſtrumenti venditionis.*
4 *Nemo debet locupletari cum aliena iactura.*
5 *Poſſeſſor bonæ fidei acquirit fructus.*
6 *Fructuum ad acquiſitionem ſufficit malam fidem abeſſe.*
7 *Immo ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi.*
8 *Statutum dans certam formam contrahendi non dicitur ſimpliciter reſiſtere contractui aliter facto.*
9 *Litis conteſtatio inducit malam fidem.*
10 *Mala fides reſiſtit fructuum acquiſitioni.*

DECISIO CCCCXLV.

POſt reſolutionem in hac cauſa factam ſub die 28. Iunij 1619. ſuper nullitate impoſitionis cenſus, & venditionis domus factæ per q. Octauium minorem tàm ex defectu ſolemnitatum, quàm cauſæ. Dubitaui an hæredes dicti Octauij tenerentur ad reſtitutionem pretij per eos recepti, & à quo tempore fructus debeantur.

Ad primum Domini reſponderunt affirmatiuè videlicet dictos hæredes Octauij teneri ad pretium, quia venditio, vt iam reſolutum fuit, & cenſus impoſitio, non fuerunt factæ ex cauſa æris alieni, vel alia neceſſaria, ſed vel ſine cauſa, vel non ſufficienti & ſic voluntaria † & ideò non eſt neceſſaria probatio ver- 1
ſionis pretij in vtilitatem minoris iuxta communem diſtinctionem tàm in minore, quàm in Eccleſia, de qua per Inn. *in c. 1. de depoſ. quem ſequuntur ibi* Butr. *n. 13.* Imol. *eod. n. 13. verſicul. demum, refert. & alij, & in auth. hoc ius porrectum.* Bald. *n. 22. &* Caſtrenſ. *n. 5. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Dec. *conſil. 36. n. 18. verſ. tertio principaliter.* † Quæ licet videatur procedere præſuppoſi- 2
ta validitate contractus. Rota tamen ſequitur indiſtinctè, etiam quando minor, vel Eccleſia agunt ad nullitatem, *vt in Romana cenſuum de Romulis coram* bon. mem. Peña 18. *Iun. 1599. impreſſa apud* Modern. *poſt tractat. de cenſib. deciſ. 287. in qua allegatur alia Romana cenſus 25. & nouiſſimè in Treuirenſi ſpolij coram* R.P.D. Nauarro, 5. *Decembris præteriti.*

Quod † autem pretium peruenerit ad manus ven- 3
ditoris, & tunc Octauij apparet ex inſtrumento venditionis cenſus cuius particula datur. Et ideò ſi hæredes minoris volunt recuperare domum, nulla æquitas ſuadere videtur vt non teneantur ad reſtitutionem pretij, † ne locupletentur cum aliena iactura, *l. nam* 4
hoc natura, ff. de cond. indeb. quæ ratio fuit conſiderata in d. dec. 287. n. 2.

Quo verò ad ſecundam partem dixerunt Domini fructus non deberi niſi à die moræ litis, non autem contractus, quia cùm Octauius in inſtrumento iurauerit ſe eſſe maiorem, emptor fuit in bona fide, † quæ 5
ſufficit ad fructuum acquiſitionem immo ſufficit
† abeſſe malam fidem Bart. *in l. ſed & ſi l. 9. conſuluit,* 6
num. 4. in fin. de pet. hered. Rota *deciſ. 577. num. 15. p. 1. & deciſ. 528. n. 7. p. 2. recent. cum ibi allegatis, & † adeſſe* 7
qualem qualem occaſionem poſſidendi ad quod ſufficit allegare deciſionem 340. n. 1. & ſeqq. vſque ad n. 7. p. 2. recent. & ſæpiſſimè tenuit Rota.

Nec obſtat quod ius reſiſtat alienationi bonorum. Quia reſpondit, Rota *ibidem num. 4.* quod † immò 8
non ſimpliciter reſiſtit, ſed dat certam formam alienandi, quæ licet non fuerit ſeruata, tamen ſi contrahens erit in bona fide, vel fuerit errore lapſus circa factum vel ius hoc ſufficiet pro acquiſitione fructuum ex latè ibi cumulatis, † poſt verò motam litem dixe- 9
runt deberi fructus, & hoc eſſe indubitatum, & ſeruarum in Rota, & in ſpolio cum ex litis conteſtatione inducta ſit mala fides, † quæ impedit illorum acqui- 10
ſitionem, *leg. certum, C. de rei vendic. l. 2. Cod. de fruct. & lit. expenſ.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R.P.D. Buratto Romana attentatorum Mercurij 4. Decembris 1619.

SVMMARIA.

1 *Geſta lite pendente tanquam attentata ſunt reuocanda.*
2 *Qui continuat non attentat.*
Intellige poſtquam eſt acquiſita poſſeſſio.n.9.
3 *Reſcripti verba generalia extenduntur ad omnia, quæ ſub ipſis comprehendi poſſunt.*
4 *Iudicium eſt petitorium quando agitur actione perſonali pro mandato executiuo.*
5 *Cenſus extinguitur pro ea parte pro qua illius debitor ſuccedit creditori.*
6 *Legitimatio perſonarum eſt neceſſaria in quocunque iudicio etiam ſummario.*
7 *Pendente iudicio ordinario non poteſt intentari via executiua, quando ſententia lata in iudicio ordinario eſt paritura exceptionem rei iudicatæ in executiuo.*
8 *Iudicium vniuerſale facit ceſſare iudicium particulare.*
Intellige ſecuta inhibitione.n.14.
10 *Poſſeſſio vnius rei non acquiritur ex apprehenſione poſſeſſionis alterius rei.*
11 *Poſſeſſio rei incorporalis non acquiritur ex apprehenſione poſſeſſionis rei corporalis.*
12 *Quaſi poſſeſſio vt acquiratur requiritur non ſolum animus acquirentis, ſed etiam ſcientia, & patientia eius contra quem acquiritur.*
13 *Innoc. in c. in litteris, n.6. declaratur.*

DECISIO CCCCXLVI.

RESponſum fuit vnanimiter per Dominos conſtare de attentatis illaque eſſe reuocanda. Commiſſa namque fuerunt per Dominum Petrum Paulum, qui pendente coram D. Capitaneo cauſa eius appellationis à ſecundi Collateralis ſententia lata ad fauorem Domini Benedicti eiuſdem Petri Pauli fratris ſuper immiſſione in poſſeſſioné quartæ partis bonorum q. Catharinæ Vrſinæ, & alias cauſas, ac ſequuta inhibitione, diſputataque bis in Rota ſine reſolutione An eſſet attendenda prima ad fauorem amborum fratrum, vel ſecunda ad fauorem ſolius Petri Pauli ceſſio facta per Olimpiam dictæ q. Catherinæ filiam tūc religionem ingreſſuram introduxit coram A.C. iudicium executiuum contra D. Benedictum, & reportauit mandatum, & ſequeſtra pro fructibus cenſus alias per eum ad fauorem D. Catherinæ impoſiti. quæ ſunt in confeſſo apud partes, & iuſtificata *in ſummar. D. Benedicti n.4.*
1 Ideò † omnia vti attentata, & innouata lite, & inhibitione pendente ſunt reuocanda.

Nec ſaluari poſſunt prætextu continuationis poſſeſſionis omnium bonorum ſibi per D. Olimpiam ceſſorum per d. Petrum Paulum ante litem motam captæ
2 ex vulgari limitatione, † quod qui continuat non attentat.

Primò quia non potuit pro continuatione ſeu manutentione poſſeſſionis, vel quaſi alibi quam coram eodem D. Capitaneo experiri, cū commiſſio apoſtolica ſit tam in petitorio quam in poſſeſſorio. Nec verba reſcripti patiuntur reſtrictionem datam ad ſolum poſſeſſorium adipiſcendæ intentatum per Benedictū, ſed aliud quodcunque cōprehendunt, vt in ſpecie. Ruin.
3 *conſ.5. n.8. verſ. patet ergo & n.9. lib.4.* † Et regulare eſt quod verba reſcripti generalia extendantur ad omnia quæ ſub ipſis comprehendi poſſunt Innoc. *& alij in c. cum olim el primo de offic. deleg.*

Secundò quia potius fuit actum, & pronunciatum in petitorio expreſsè vt ſupra commiſſo eidē Capitaneo, † cūm fictū fuerit actione perſonali, & pro mandato executiuo, prout etiam prius actum fuerat coram ſecundo Collaterali, *vt in ſumm. Benedicti n.1.* 4

Tertiò quia nec petitorio, nec poſſeſſorio coram alio iudice agi potuit pendente inter eoſdem fratres cauſa, quænam ceſſio eſſet attendenda; quæ eſt præiudicialis cauſæ dicti cenſus, & fructuū, ex illius enim reſolutione reſoluitur. An dictus cenſus fuerit extinctus nec ne. † Quia ſi ceſſio ad fauorem vtriuſque præualeret. Benedictus debitor cenſus ſuceſſiſſet creditrici pro quarta parte, & cenſus fuiſſet extinctus & exinde pendet etiam. An perſona Petri Pauli prætédentis ſe ſolum ceſſionariū Olimpiæ ſit legitimata, † quæ legitimatio eſt neceſſaria in quocunq; iudicio etiam ſummario, & executiuo. Dec. *in l. fin. n.47. C. de edict.* Diu. Hadr. *toll. cum pluribus per* Menoch. *de recup. remed. 15. q.24. n.272. & 273.* Rot. *dec. 28. n.4. p.2. in recentior. & in alijs.* Adeo vt † cum ſententia in dicta, ordinaria cauſa feréda paritura ſit exceptioné rei iudicatæ etiam in alia executiua ratione iſtius connexitatis pendente prima, non poterat ſecunda intentari Dec. *conſ.33. n.4. col.3. poſt med. verſ. & ad hoc benè facit, & poſt alios* Lancell. *p.2. c.12. de attent. appel. pend. lim. 2. n.28.* 5 6 7

Et cum cauſa. † Quænam ceſſio ſit attendenda ſit vniuerſalis facit ſilere iudicium particulare inter eaſdē partes; *l. non diſtinguem. §. ſi is faciat. & ibi* Gl. Odof. Alber. Bar. *&* Bal. *ff. de arbitr. cum alijs Auenionenſi fideicommiſſi 19. Iunij 1617.* coram me, *vbi ita declaratum fuit procedere text. in l. fin. C. de edict. Dim Adrian tollen.* 8

Conſiderabant etiam Domini attentata non poſſe euitari ſub prætextu dictæ continuationis. † quæ non iuuat, niſi quæſita poſſeſſione, quæ non videbatur acquiſita Petro Paulo dicti cenſus hæreditarij † ex apprehenſione aliarum bonorum *ad gl. in l.3. in princ. in verſ. quamlibet vbi poſt* Bart. *n.4* Alex. *de communis n.21. ff. de acq poſſeſſ.* Menoch. *de retin. rem. 3. n.281. & 282. & fuit dictum* coram me *in Reatina Barcha 1617.* 9 10

Nec ex poſſeſſione palatij cenſuati ſimiliter capta ad effectum adipiſcendi poſſeſſioné cenſus, † quia ex poſſeſſione rei corporalis non acquiritur quaſi poſſeſſio iuris incorporalis, Inn. *in c. in literis, de reſtit ſpol. n.12. verſ. illud autem, & ibi* Io. Andr. *col.1. circa fin. verſ. quod autem,* Butr. *n.30. verſ. in alia p. gl.* Anch. *n.4. verſ. alij dicunt, & n.5. idem* Anch. *in reg. ſine poſſeſſione in 2. q. verſ. vnde ſicut, & n.11. verſ. aduertendum, & de communi* Aret. *in l.3. & ibi* Herculan. *n.11. vſque ad n.14. ff. de acq. poſſeſſ.* Socin. *n.7. in 3. allation.* Nam † vltra animum acquirentis requiritur ſcientia, & patientia alterius contra quem acquiritur quaſi poſſeſſio, Bart. *in l. quod meo, n.6. ff. de acq. poſſeſſ.* Rom. *in d. l.3. n.3. verſ. & iſtorum* Bald. *in l.2. n.17. & 23. C. de ſeruit. & acqu. cum alijs per* Pontan. *de ſpol. lib.3. n.170.* 11 12

Et ita non applicatur doctrina Inn. *in d. c. in litteris n.6. verſ. poſſeſſio autem quæ † declaratur vt ſupra,* & qui etiam loquitur de inductione in poſſeſſionem facta per dominum, ſeu poſſeſſorem. 13

Nec etiam applicatur dicta deciſ. Reatina, in qua fuerat probata nedum poſſeſſio rei corporalis ſed exercitium iuris incorporalis retinendi barcam in flumine ex quo reſultabat quaſi poſſeſſio prohibendi alijs retentionem barchæ in dicto flumine.

Ex præfatis etiam ceſſant quæ dicebantur quod pendente cauſa vniuerſali poteſt procedi contra debitores citra attentatum, † quia non procedit ſequuta inhibitione, & facta oppoſitione, vt hic. Lancellotto *de attentat. lite pendent. 2. part. cap.4. limit.26. num.8. & 9.*

Prout etiam eſſet motiuum obligationis cameral in cuius eſt iudex A.C. priuatiue, & de qua nulla eſt facta mentio in commiſſione apoſtolica, quia commiſſio

eſt cum clauſulis ampliſſimis, complectentibus omnes
caſus inter dictos fratres, motas, & mouendas, ſiue in
petitorio ſiue in poſſeſſorio, & quia non poteſt pro-
cedi in iudicio executiuo pro fructibus dicti cenſus
niſi prius terminato, quæ ceſſio ſit attendeoda cum
articulis huiuſmodi ſit præiudicialis vt ſupra.

Et ita, &c.

*R.P.D. Buratto Farfenſis Pecuniaria 15. Ia-
nuary 1624.*

SVMMARIA.

1 *Correus ſoluens totum repetit à correo partem ſuam
ſiue debitum ſit ex cauſa onerosa, ſiue ex cauſa lu-
cratiua ſecundum* Bald.

2 *Contrarium tenet* Bartol. *& alij magis communiter
quando debitum eſt ex cauſa merè lucratiua, & ex
mera liberalitate, &* n. 3.

Lim. *hanc communem quando correi ſunt ſocij eiuſ-
dem obligationis ideſt ſi contemporanea eodem con-
textu, & ex eadem cauſa ſe obligauerunt*, n. 6.

4 *Collecta imponi poteſt per communitatem ex cauſa ne-
ceſſaria.*

5 *Cenſus impoſitio facta per communitates ſedis apoſto-
lica abſque beneplacito apoſtolico eſt nulla.*

7 *Cenſus eſt de ſui natura perpetuus.*

8 *Correus extinguens totum cenſum gerit negotium vti-
le pro correo, & quare.*

9 *Faciens actum vt ſe à carceribus redimat dicitur co-
actus facere.*

DECISIO CCCCXLVII.

RECeſſerunt Domini à deciſis 27. Iunij 1622. &
teouerunt Ioſephum iure repetere à Stephano
ſeu eius hæredibus partem ſortis, quam ſoluit pro ex-
tinctione cenſus per dictos Ioſephum, & Stephanum
& alios tres ſuper eorum bonis impoſiti, nec non fru-
ctus pro rata tamen dicti Stephani.

Nam reſpectu dictorum fructuum Ioſephus repor-
tauit ceſſionem à dominis cenſus, etiam contra co-
obligatos, de cuius ceſſionis validitate dubitari non
poteſt, & eſt cautela ſolita de qua per Theſaur. *deciſ.*
191 *in fin. &* Viu. *deciſ.* 379. *in fin.* & cenſuerunt Do-
mini in dicta deciſione, quæ renidetur.

Reſpectu autem veræ ſortis, ſi ſequamur opinio-
nem Baldi *in l. ſi rem communem C. ſi cert. pet.* correum
1 † videlicet repetere à correo ratam pro eo ſolutam, re-
iecta diſtinctione Bart. cauſæ lucratiuæ, & onerio-
tæ, quam dicit rigoroſam, Rip. *in l. ſi ex toto, §. fin. ff. de
leg. 1. & refert* Roncheg. *in l. reos,* 11. *n.* 49. *qui hanc ve-
riorem appell. ff. de duob. reis* Roderic. *de annu. red. lib.* 1.
q. 5. *ſub n.* 22. *verſic. quod eſt erroneum, & latè compro-
bat* Theſaur. *d. dec.* 191. *n.* 5. *& ſeqq. reſpondens rationib.
& auctoritatibus contrariis, & eam ſequuntur addent. ad
d. deciſionem* Theſaut. Viu. *d. deciſ.* 379. *in fin. & quam
idem* Theſaur. *teſtatur Senatum totum congregatis claſſi-
bus re maturè conſiderata ſecutum fuiſſe, & eam ante*
Bart. *tenuerunt gl. &* Doct. *antiqui, in l.* 1. *C. de duob. reis
vbi* Albetic. Odofred. *nulla adhibita diſtinctione, & no-
uiſſimè* Sichard. *in d. l. ſi rem, C. ſi cert. pet. & patet ex re-
latis per* Salic. *in d. l.* 1. Et tunc res procedit pro repe-
titione de plano, & ſine difficultate.

2 Si verò ſequamur † opinionem Bartoli, & ſequacium
de quibus in deciſio. tanquam magis communem,
quod correus non repetit ab alio quando ſunt obli-
gati ex cauſa lucratiua, ſeu ex mera liberalitate, & tūc
reſpondebatur vel non applicari, vel limitari vt infra.

Non enim applicatur. Quia † Bart. & Doct. *loquun-* 3
*tur quando obligatio proceſſit ex mera liberalitate, quæ
ſunt verba* Bart. *in d. l. reos ſub n.* 1. *in fin. ff. de duob. reis,*
Roncheg. *ibi n.* 11. *& idem* Bartol. *in l. Modeſtinus n.* 8.
ff. de ſolutio. & exemplificant, quando correi obligan-
tur ea cauſa donationis, & legati, quæ eſt lucratiua,
quo ad creditorem, non enim caſu ſinguli ſunt adeò
obſtricti in ſolidum, ſi vnus totum ſoluat ab alio non
repetat Roncheg. *vbi ſupra, d. n.* 49. extra quos termi-
nos videmur verſari.

Tum quia negotium pro quo fuit impoſitus cen-
ſus videbatur ſpectare, ſaltem cura, & ſolicitudine im-
poſitoribus tanquam conſiliariis communitatis, age-
batur enim de prouidendo de annona. Et † poterant 4
communitate non habente pecuniis, collectari,
cùm cauſa eſſet neceſſaria latè Theſaur. *deciſ.* 257.
& præceſſerat etiam publicum conſilium, in quo
deliberatum fuerat de conuocando conſilium, & ap-
punctando non venientes, *vt in ſumm.* Ioſephi, *n.* 6.

Tum etiam quia cauſa non videtur poſſe dici lu-
cratiua, ſed potius onerosa † nam deducitur nullitas 5
recognitionis bonæ fidei communitatis, & promiſſio-
nis indemnitatis, & liberationis à cenſu factæ ad fa-
uorem impoſitorum ex eo quod ſine beneplacito apo-
ſtolico factæ ſint contra expreſſam diſpoſitionē apo-
ſtolicarum conſtitutionum. *Sixt. V. & Clem. VIII.* cum
clauſulis annullatiuis, & decreti irritantis etiam ſi ſint
factæ ex cauſa neceſſitatis, & cum præciſa clauſula
etiam ſi conſtiterit de verſione in vtilitatem commu-
nitatum, & cum aliis clauſulis ampliſſimis, & ſublata
&c. vt ex lectura dictarum conſtitutionum, & ex ple-
no relatis, & ponderatis per informantes. Et licet ſu-
per hac recognitione bonæ fidei cauſa pluries pro-
poſita fuerit ſine reſolutione poſt deciſionem, & ſen-
tentiam emanatas contra communitatem, tamen ho-
die Dñi magis inclinabant in hāc partem, & propterea
cauſa non poſſet dici niſi onerosa, ſicuti quando hæ-
reditas nō eſt ſoluēdo ex allegatis in dicta deciſione.

Præterea † dicta concluſio cauſæ lucratiuæ decla- 6
ratur vt non procedat quando correi ſunt ſocij eiuſ-
dem obligationis ſcilicet contemporaneæ eodē con-
textu, & ex eadem cauſa ſe obligauerunt Bart. *in l. reos
in princ. n.* 1. Caſtr. *in l. Modeſtinus, n.* 4. *ff. de ſolut.* Ron-
chegall. *vbi ſupra n.* 36. Mantic. *de tacit. lib.* 16. *tit.* 6. *n.*
32. *verſ. ſecundus caſus, & n.* 18. *verſ.* vnde ſi cauſa obli-
gationis & præfatos fuiſſe ſocios probatur eodem in-
ſtrumento impoſitionis cenſus, pro quibus facit. So-
cin. *conſ.* 200. *n.* 2. *vol.* 2.

Non obſtat † quod cenſus eſſet de ſui natura per- 7
petuus, & inuito correo non poſſit extingui, etiam ſi
fuerit conuentum vt extingueretur intra certum tem-
pus Mordern. Peruſ. *de cenſib. p.* 2. *c.* 2. *q.* 2. *art.* 5. *n.* 13. &
firmatur etiam in dicta deciſione.

Nam hoc non concludit † quin Ioſephus extin-
guendo totum cenſum vtile negotium geſſerit pro
Stephano, & aliis, eos, & eorū bona, & præſertim cē-
ſuata liberando ab interuſuriis ſeu fructibus ad ratio-
nem nouem pro centenario, & ab imminentibus exe-
cutionib. vigore obligationis cameralis, *vt conſidera-
tum fuit in Roman. ſupplementi legitimæ de columna* 23.
Ian. 1621. *&* 13. *Iun.* 1612. *& in Roman. de Cangiis,*
33. *Nouembris* 1621 *&* 19. *Aprilis* 1622. *coram me.*

Vltra quod conſiderabatur dictam extinctionem
non fuiſſe factam mala fide ſed † coactè ex decreto 8
viſitæ, quæ noluit dictum Ioſephum excarcerari, niſi
præuia obligatione, & cautione de extinguendo di-
ctum cenſum infra certum tempus. Super quo etiam
emanauit Reſcriptum Sanctiſſimi, quod idem Ioſe-
phus non audiretur in cauſa contra communitatem
niſi cum clauſula patito iudicato.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

Sequens

Sequens deciſio in impreſſis poſt additiones erat in ordine 124. ſed quia iſte numerus repertus fuit duplicatus, imprimitur igitur ſine numero vt eam habeas lector, quæ allegatur tantum in q.76.

R.P.D. Durano Spoletana Liberationis à fideiuſſione 30. Martij 1626.

SVMMARIA.

1 *Diu. Iſta particula intelligitur vltra decennium.*
2 *Fideiuſſor non poteſt petere liberationem à fideiuſſione niſi diu ſteterit in obligatione efficaci ſeu mora ſit commiſſa.*
3 *Fideiuſſor habet mandatum non ſolum ad fideiubendum, ſed etiam ad ſoluendum.*
4 *Fideiuſſor non poteſt regulariter cogere principalem vt eum eximat à fideiuſſione.*
5 *Fideiuſſor euictionis non poteſt ante ſecutam euictionem agere pro eximitione.*
6 *Fideiuſſor adminiſtratoris non poteſt agere pro eximitione durante adminiſtratione.*
7 *Fideiuſſor præſumitur ſe obligaſſe ſecundum naturam contractus cui acceſſit.*
8 *Fideiuſſor cenſus non poteſt agere vt eximatur à fideiuſſione.*
9 *Intellige reſpectu ſortis, ſecus reſpectu fructuum.*
10 *Statutum Vrbis c.94. & c.197. lib.1. intellectus.*
11 *In contractu attenditur ſtatutum loci vbi contractus ratificatur non vbi contractus celebratus fuit nulliter.*
12 *Conuentio ligat tantum contrahentes non alios.*
13 *Stipulatio notarij pro iis, quorum intereſt conſtringitur ad eos, quorum intereſt tempore ſtipulationis.*

DECISIO CCCCXLVIII.

BEnedictus Vrbanus fuit ab A.C. condemnatus vt liberaret Maximilianum, & Monaldum de Monaldis à fideiuſſione annui cenſus ſcutorum centum quadraginta per illum, & alios venditi de anno 1613. Domino Leoni Strotio, & cauſa in gradu appellationis mihi commiſſa dedi dubium an prætenſæ liberationis locus eſſet. Et Domini reſeruando quo ad fructus particulariter videretur quod attinet ad ſortem principalem negatiuè cenſuerunt.

Quia quamuis dicti fideiuſſores diu videantur ſte-
1 tiſſe in fideiuſſione † nempè vltra decennium iuxta Gloſſ. *in l. Lucius Titius, ff. de mand.* Menoch. *de arbitr.*
2 *iud. caſ.* 41. tamen † vt liberationi ſit locus requiritur vlterius quod diu ſteterint in obligatione efficaci, ſeu mora commiſſa. Bald. Fulgoſ. & *alij in d. l. Lucius Titius eadem* Bald *in l. facere poſſe, n.2. ff. ſolut. matr.* Afflict. *d. c.*
3 241. *n.4. & ibid. additio.* Viſil. *n.4.* & ratio eſt quia † fideiuſſori non tantum videtur factum mandatum de fideiubendo, ſed etiam de ſoluendo, *l. indebitum, ff. de conditio. indebit. & l. fideiuſſor pro euictione, ff. de fideiuſſ.* Et ideò niſi ſoluerit, aut diu ſteterit in obligatione non habet actionem, contra principalem.

Cùm itaque cenſus ſit de ſui natura perpetuus, & illius emptor nunquam poſſit debitorem cogere ad redimendum, nunquam verificari poterit quod fideiuſſores prædicti diu ſteterint in obligatione, cùm nec principales, nec ipſe ad redimendum teneantur, &
4 ſic verſamur dubio procul in regula † quod fideiuſſor non poteſt cogere principalem vt eum à fideiuſſione liberet. *d. l. Lucius Titius, & l. ſi pro ea. C. mand.* ſicut
5 in ſimili fideiuſſor, † qui interceſſit pro euictione re non euicta licet diu ſteterit in obligatione, & fideiuſſione agere non poterit vt liberetur, Bart. Bald. Imol. Alexand. & *alij in d. l. facere poſſe* Bald. *conſ.* 425. *lib.*4. Ant. Gom. *lib.*2. *var. c.*13. *n.*10. vbi † quod fideiuſſor qui 6
interceſſit pro tutore, vel curatore, vel aliquo adminiſtratore non poteſt agere vt eximatur à fideiuſſione ante finitam tutelam, curam, vel adminiſtrationis officium, ea ſcilicet ratione quia ſicut obligatio principalis certam habet temporis durationem, & metam ſimiliter, & fideiuſſoria vti acceſſoria, † & cùm dictam 7
temporis duratione principalis obligationis fideiuſſor tempore obligationis præuiderit vſque ad eam videtur ſe obligare voluiſſe argum. *text. in l. quod ſi nolit. §. quod ſi aſſiduа, ff. de adilit. edict.* ex † quibus ita in 8
puncto contra fideiuſſores reſoluerunt plures de cenſib. ſcribentes ſcilicet Fel. de Solis *lib.*3. *c.*3. *n.*9. Lud. Valaſq. *c.*97. *n.*23. Bened. Bon. *art.*68. *n.*101. *tom.*6. *tr. p.*2. Marcell. Conuerſan. *in addition. ad Instrigl. de cenſib. q.*60. *litt. A, verſ. atque in hoc caſu,* Rodet. *de annu. reditib. lib.*1. *q.*13. *n.*8.

Non obſtant Rotæ deciſiones in contrarium allegatæ. Quia † deciſio Bononienſis cenſus coram bonæ 9
mem. Corduba *in ordine* 195. *n.*8. *verſ. etiam placuit, & deciſ.* 101. *n.*5. *apud* Cencium *de Cenſibus.* quæ fuerunt factæ in vna & eadem cauſa nihil concludunt, quo ad ſortem principalem, ſed ſolum quo ad fructus vt declaratur, *ind. deciſ.* 101 *n.*7. *& clarius, n.*5. dum ibi expreſsè admittitur quod fideiuſſor non poteſt petere ſe eximi à fideiuſſione cenſu, deciſio verò 200. coram Illuſtriſſimo Cardinale Cauallerio apud eundem Cencium non appellatur, quia in ea dictum fuit quod fideiuſſor cenſus potuit agere vt liberaretur non ex natura obligationis cenſualis, ſed quia fundus ſuper quo cenſus fuerat impoſitus fuit à principali debitore liber, & allodialis promiſſus cùm tamen eſſet ſub directo dominio Eccleſiæ prout alias dictam deciſionem declarauit Rotam in Romana liberationis à fideiuſſione 5. Decembris 1622. coram eodem Illuſtriſſimo Cardinale, & demum, *dec.*68. *n.*4. ibidem cum non loquatur de ſorte principali debet intelligi ſolum quoad fructus.

Non obſtat Statut. Vrbis *c.*94. & *c.*197. *lib.*1. † vbi 10
diſponitur fideiuſſorem poſſe agere vt liberetur etiam ſi diu non ſteterit in obligatione, quia illud non intrat, quando vt hic, nec principalis, nec fideiuſſor aliquo tempore fuerunt obligati ad redimendum iuxta tradita per Bart. & Bald. *in d. l. facere poſſe n.*2. Anton. Gomez *vbi ſupra, &* Gayl. *obſer.* 29. *n.*6. *verſ. hoc fallentia lib.*2. *& in puncto* Rota *in d. Romana. liberationis à fideiuſſione coram* Illuſtriſſimo Cauallerio, *verſ. nec viſum fuit.* Necnon quia dictum ſtatutũ ſolum obtinet in Vrbis diſtrictu, contractus autẽ, de quo agitur celebratus fuit extra illum, quia licet cenſus fuerit impoſitus in Vrbe impoſitio fuit facta à prætenſo procuratore de cuius mandato non conſtat, † ſic non vide- 11
tur debere attendi locus vbi actualis impoſitio facta fuit, ſed locus vbi illa ratificata, & fideiuſſorum acceſſio facta fuit, nempè in terra Hiſpelli, quæ eſt extra diſtrictum Vrbis. Gl. *in clem.* 1. *verb. collato. poſt medium vt lit. pend.* Tiraq. *de retr. lign.* §.1. *gl.*10. *n.*68. Stephan. Lambert. *de contr. ad fin. n.*216. Rota *in Romana hereditatis* 14. *May* 1603. *coram* bon. mem. Litta.

Non obſtat prætenſa conuentio de extinguendo 12
dictum cenſum intra certum tempus iam elapſum, quia fuit facta per venditores inter ſe ſolos, nempè Benedictum, & eius fratres, ſicque ex ea ipſi ſolum inter ſe agere poſſunt, non autem fideiuſſores, qui ſimpliciter interceſſerunt *vt fuit decl. Romana. reſtitutionis in integrum* 20. *May* 1624. *coram* Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo *verſ. non obſtat, quod inſtrumentum.*

Non obſtat demum ſtipulatio notarij pro omnibus

13 quorum intereſt in dictaconuentione adſcripta,†qua
debet intelligi de illis quorum tunc intererat nempè
reſpecto principalium, qui ante cenſus creationem
de cenſu extinguendo inter ſe conuenerunt, vel eo-
rum, qui ab ipſis cauſam habent, non autem quo ad
Monaldos,qui nondum fideiuſſerant, nec cauſam ha-
bent prædictis à fratribus venditoris vt habetur in
eadem deciſione Illuſtriſſimi Patriarchæ.

R. P. D. Pironano Romana cenſus, & fructuum
Luna 20. May 1616.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur ſi fundus cenſitus liberetur ab one-*
re, & hypothecis.
2 *Cenſus ſuper re non fructifera ſuſtineri non poteſt.*
3 *Fructus cenſus ceſſant quando illius dominus habet fa-*
cultatem recipiendi ſortem.
4 *Cenſus ſuper re aliena ſuſtinetur ad præiudicium de-*
bitoris.

DECISIO CCCCXLVIII.

VEndita tenuta nuncupata *del Lago* per Dominam
Liuiam Veſtriam Excellentiſſimo Principi Bur-
geſio Sanctiſſimus eandem venditionem ſpeciali Chi-
rographo confirmauit,& motu proprio,ex certa ſcien-
tia de plenitudine poteſtatis liberauit eandem tenu-
tam in omnibus,& per omnia à quibuſcumque obli-
gationibus,oneribus,& hypothecis,& tranſtulit præ-
dicta omnia ſubrogando pretium loco eiuſdem te-
nutæ perinde ac ſi ab initio ſuper eadem fuiſſent im-
poſita.

Domina Catherina Luiga tanquam domina cen-
ſus impoſiti ſuper eadem tenuta egit pro fructibus
cenſus contra Dominum Equitem Veſtrium fideiuſ-
ſorem in contractu venditionis ſed eo excipiente de
peremptione cenſus motu proprio Sanctiſſimi,& eo
perempto fructus non deberi dubitaui.

An Dominus Veſtrius teneatur ad ſolutionem fru-
ctuum de quibus agitur, vel potius ad intereſſe, & ad
quam ſummam.

Eos deberi fructus vſque ad diem intimationis fuit
reſolutum,& non vltra. Quia clara ſunt verba motus
proprij dum de plenitudine poteſtatis abdicantur om-
nia onera,& hypothecæ ab ipſo fundo, & imponun-
1 tur ſuper pretio, † vnde cùm non poſſit ſtare quod
fundus ſit liberatus à quocunque onere & hypotheca
& quod fundus adhuc ſit obnoxius cenſui, inde ſequi-
2 tur peremptio,† quia tranſlatio ſuper pretio,tanquam
ſuper re non fructifera non ſuſtinet cenſum, neque
fructuum reddere poteſt propter ſuſpicionem vſurarij
criminis,vt expreſsè cauetur in bulla Pij V. *& confir-*
mat,Laurent. de Rodolph. *in c. 1. conſuluit 2. p. q. 2. de*
vſur. Couar. *lib. 3. var. reſ. c. 7. n. 3.* Surd. *conſ. 162. n. 17.*
3 *vol. 2.* Et ſucceſſiuè † cùm in d. motu proprio data ſit
facultas iudicibus deputatis,vel deputandis cogendi
creditores ad recipiendum pretium, ſeu inueſtimen-
tum, & eis recuſantibus declarandi fructus amplius
non currere neque data fuit notitia eidem Catherinæ
de reſolutione cenſus per motum proprium niſi
die 16. Februarij 1614. ideo vſque in eum diem fru-
ctus deberi dictum fuit, & non vltra cùm exinde vi-
deatur per Catherinam ſtetiſſe vt pretium non reci-
peret.

Non obſtat quod intentio Pontificis fuerit per libe-
rationem tenutæ,& ſubrogationem pretij non inferre
præiudicium creditoribus, ſed ſolum reddere empto-
rem ſecurum † ſaltem ad præiudicium debitoris ſuper 4
illa tenuta tanquam ſuper re aliena cenſus ſuſtineri
debeat, *l. ſi quis alien. ff. de act. emptio.* Alex. *conſ. 69. n. 1.*
lib. 4. cum aliis allegatis. Quia ſequendo etiam mentem
Sanctiſſimi, & non verba apparet voluiſſe creditori-
bus præiudicare, vt fructus non currerent, quando per
eos ſtetiſſet vt pretium non reciperent,&c.

R. P. D. Aldobrandino poſtea Clem. VIII. Romana
pratenſorum fructuum cenſus 9. Mar-
tij 1584.

SVMMARIA.

1 *Interpellatio debitoris extraiudicialis conſtituit cre-*
ditorem in mora recipiendi.
2 *Depoſitum pro redimendo cenſu poteſt fieri in fine duo-*
rum menſium diſdicta.
3 *Oblatio verbalis debitoris conſtituit in mora credito-*
rem recuſantem recipere abſque iuſta cauſa.
4 *Citatio conualidatur per partium comparitionem.*
5 *Depoſitum non ſuffragatur non præcedente reali obla-*
tione.
6 *Sufficit tamen offerre debitum verum, & liquidum.*
7 *Oblatio debiti dicitur realis, ſi offeratur cedula ban-*
caria libera.

DECISIO CCCCXLIX.

DOmini cum præſuppoſito quod non conſtet pe-
nes Hannibalem Ceulum,qui cedulam depoſi-
ti fecit,non fuiſſe pecunias in dicta cedula contentas
& quod cedula prædicta penes Ceulum depoſita 10.
Aprilis 1579. contineat integrã ſummam ſortis prin-
cipalis, ac cenſuum illuc vſque decurſorum, cenſue-
runt Ferreos fuiſſe in mora ad effectum vt depoſitum
fieri potuerit non ex eo, quod elapſis duobus menſi-
bus à die primæ diſdictæ Ferrei deberent proteſtari ſe-
paratos recipere, hoc enim non admittebant Domini,
cùm illa proteſtatio potius fiat ad cautelam, quam ex
neceſſitate ex traditis à *Creſcent. deciſ. 275.* ſed dixe-
runt interpellationem factam 10. & 17. Aprilis fuiſſe
bonam, ſi enim citati fuerunt Ferrei ad recipiendum
pecunias clarè etiam fuit intimata voluntas redimen-
di cenſum; maximè † cùm ad effectum conſtituendi 1
in mora ſufficiat extraiudicialis interpellatio, *ad gloſ.*
in l. Qui Romæ, §. heredes vbi Iaſ. *n. 10. de verbor. oblig.*
Et quando etiam requireretur iudicialis ſatis illa fuit
iudicialis.

Non obſtat quod iuxta formam bullæ fel. me. *Pij V.*
requireretur diſdicta per duos menſes ante. Quia con-
ſiderabant Domini, quod licet id verum ſit, tamen il-
le qui vult redimere cenſum non ſolum tempore in-
ſimationis non tenetur ſoluere fructus duorum illo-
rum menſium, ſed nec etiam ſortem principalem, hæc
enim omnia ſolum in fine duorum menſium præſtare
tenetur. Vnde † ſi vult præuenire,& ſoluere ſortem 2
principalem ante, benè poteſt, non enim poteſt non
retrouendere cenſuarius cenſum, ſed ſolum poteſt
prætendere fructus duorum menſium, qui tamen an-
ticipatè ſibi non debentur. Cùm igitur Ferrei recuſa-
uerint recipere pecunias, quæ anticipatè ſibi offere-
bantur ante ſcilicet lapſum illorum duorum menſium
ſatis dicuntur in mora ad effectum vt deponi potuerit
ſors principalis cum animo ſuo tempore ſoluendi in-
tereſſurium illorum duorum menſium, prout poſtea
factum fuit, † quia nulla ſuberat iuſta cauſa recuſan- 3
di huiuſmodi ſolutionem, vnde cùm fuerit poſtea 5.
Iun. depoſita cedula pro dictis fructibus id ſatis fuit.

Non

Non obſtat quod citatiocadebat ſub die 27.Apri-
4 lis,quia caſu id factum fuit,& † ſatis eſt quod ambæ
partes comparuerunt 10.Aprilis,& 17. & fuit repro-
ducta etiam citatio. nec iſte videtur actus adeò coo-
tentioſiis,vt etiam die illa fieri non potuerit cùm noo
eſſet Feriata in honorem Dei.

Non obſtat quod id tanquam depoſitum non ſo-
5 lemniter factum , & † ſic non præcedente oblatione
reali nō ſuffragetur *l.* 21 *.C.de vſur.* Quia præceſſit ob-
latio in citatione. Et licet Ferrei obtulerint ſe paratos
recipere,id non dixerunt ſimpliciter, ſed ſeruata for-
ma bullæ,& ſic dato ſibi termino duorum menſiū ad
reinueſtiendū.Hoc igitur non facit,quin debitor poſ-
ſit præuenire ſoluendo ſortem principalem , & fru-
6 ctus poſtea ſuo tēpore,† ſatis enim eſt quod tūc offe-
ratur ſolū illud quod illucuſque debetur,& quamoia
in actu deponendi cedulā procurator proteſtatus fuit
quod fructus amplius non currant non intelligebatur
de fructibus duorum menſium : quod deprehenditur
ex quo,& illi fuerunt poſtmodum etiam depoſiti.

Nec etiam obſtat quod obtulerint ſe recipere in con-
tanti. Quia cùm cedula eſſet libera,& procurator qui
cedulam depoſuit conſenſerit quod conſignaretur
etiam ſine mandato iudicis ſatis dicebantur pecuniæ
in contanti oblatæ,magna enim illa quantitas ſcuto-
rum ſeptem millium quingentorum efficit vt non di-
catur conueniens quod illa afferretur ad bancum No-
tarij,& ibi relinqueretur in pecunia numerata.

Vltra quod non ſimpliciter offerunt ſe paratos re-
cipere,ſed quatenus Dux ſit in tempore , & pretium
ſoluerit intra terminum bullæ,alioquin volebāt quod
deberet præcedere diſdicta per duos menſes ante. Et
Domini tantò magis id dixerunt, quia animaduerte-
bant in dominis de Ferreia magnam renitentiam reci-
piendi huiuſmodi pecunias & retrouendendi huiuſ-
modi cenſum in termino enim primæ diſdictæ dede-
runt de defectu mandati illius qui ſoluere volebat,&
in termino citationis;de qua agitur magnas adhibue-
runt cautelas,& volebant, quod deberent iterum in-
terpellari per duos menſes ante.Quæ Domini faciliua
admittebant,cùm depoſitum non perierit,& durauе-
rit etiam poſt lapſum duorum menſium.

*R. P. D. Buratto Ariminenſis fideicommiſſi Lu-
na 20.Iunij 1622.*

SVMMARIA.

1 *Dotes nō detrahūtur ex fideicōmiſſo niſi in ſubſidium.*
2 *Res tranſit cum ſuo onere.*
3 *Cenſus ſequitur bona cenſuata.*
4 *Depoſitum pro extinctione cenſus non precedente diſ-
dicta cenſus factus non eſt releuans.*
5 *Dominus cenſus non tenetur illum reuendere ſi non ſa-
tisfiat de omnibus fructibus decurſis.*
6 *Heres grauatus non poteſt retinere ſub pretextu quod
ſolueris debita hereditaria,vel legata niſi probet ſo-
lutiones.*
7 *Et concludenter.*
8 *Solutio præſumitur ex lapſu temporis inter credito-
rem,& debitorem.*
Secus inter heredē grauatur,& fideicommiſſariū ibid.
9 *Liber adminiſtratoris facit pluſquam ſemiplenam pro-
bationem.*
10 *Debitum hereditarium præſumitur ſolutum ex mobi-
libus,& nominibus debitarum.*
11 *Factum præſumitur quod de iure fieri potuit.*
12 *Debitum hereditarium debet ſolui prius ex diſtractio-
ne mobilium.*
13 *Diuiſio bonorum tanquam hereditariorum probat il-
la fuiſſe in hereditate.*
14 *Identitas debet ſpecificè probari.*
15 *Sententia eſt indiuidua.*
16 *Sententiæ tot ſunt,quot ſunt illius capita.*
17 *Clauſula omni meliori modo,facit valere actum ex eo
capite quo poteſt.*
18 *Sententia contra ſententiam quæ tranſiuit in iudica-
tum eſt nulla.*
19 Lim.*ſi prima ſententia eſt notoriè iniuſta.*
20 *Clauſula,ſine præiudicio legitima executionis, poſita
in commiſſione cauſæ præſeruat iudici à quo iuriſ-
dictionem ad effectum exequendi ſuam ſententiam.*

DECISIO CCCCL.

ABſolutis duabus diſputationibus ſuper præten-
ſis nullitatibus,& iniuſtitia ſententiarum rota-
lium pro fortaſſis latarum,altera ſuper canon ratione
fideicommiſſi q.Sebaſtiani, quæ tranſiuit in iudicatū
& illius vigore Faetani fuerunt immiſſi in poſſeſſio-
nem medietatis bonorum dicti Sebaſtiani , & altera
ſuper fructuum liquidatione. Et quia Solerius alia pro
pro cauſis reſtitutionis in integrum deducebat, quæ
reducebantur ad infraſcripta.

Primò quod non fuerunt ex bonis fideicommiſſa-
riis factæ debitæ detractiones tàm æris alieni per Li-
uiam filiam teſtatoris, & auctricem dicti Solerij ſo-
luti quàm certarum terrarum ad eam iure hæreditaria
auiæ maternæ ſpectantium , ſecundò quod in liqui-
datione fructuum,ad quorum reſtitutionem Soleriua
fuit condemnatus fuit habita ratio cuioſdam domoa
io Ciuitate Arimini vſqoe ad diem latæ ſententię,quę
tamen domus fuerat per Liuiam,& Violantem aliena-
ta de anno 1576.30.Octobris.

Tertiò iterum inſiſtebaint ſoper oullitatibus dicta-
rum ſententiarum.

Denuò propoſito dubio an ex præfatis, vel aliis
conſtet de cauſ.reſtitutiones Domini reſoluerunt ne-
gatiuè.

Primò quia quoad detractionem æris alieni teſtato-
ria in quo primo loco ponebantur dotes Liuiæ io ſcu-
tis mille taxatæ per commiſſarios, ſeu executores te-
ſtatoris,quas dicebatur eſſe ea hæreditate deducendas.

Reſponſum fuit dictam dotem non fuiſſe debitam
per teſtatorem Liuiæ filiæ,nec ex cootractu cùm non
fuerit relicta,ſed ſolum in codicillis diſpoſitū Liuiā,
& Violantem eius filias debere honorificè nubere, &
ad hunc effectū nominauit perſonas confidentes cum
quarum conſilio,ſeu interuentu noberent prove fa-
ctum fuit : poſt verò à teſtatore fuerunt hæredes vni-
uerſales inſtitutæ,& ideò aliquam dotem ex bonia fi-
deicommiſſariis prætēdere noo potuerūt cum haberēt
Legitimam,& Trebellianicam, & ſic medietatem hæ-
reditatis liberam,† & dotes noo detrahantur ex fidei- 1
commiſſo niſi in ſubſidiom, *vnlg.§.ſi verò,auth. de re-
ſtit. & auth.res quæ & ibi* Iaſ.*n.* 3.*& alij communiter,C.
comm. de legat.latè* Sord. *deciſ.* 62. *num.*4. Menoch.
*conſ.*88.*num.*48.*&* 49. Peregr. *de fideicommiſſ. art.*
42.*n.*66.*cum allegatis per* Rotam *dec.*66. *num.*3. *p.*1.
recent.

Secundò inter æs alienum ponebatur cenſus ſcuto-
rum mille auri aliàs per teſtatorem venditua Comiti
de Plobico,& in hæreditate relictus vt in inſtrumen-
to,*in ſum.*Solerij,*n.*1. quem in ſe accollaoit quælibet
pars pro medietate in diuiſione inita de anno 1583.
& Liuia promiſit extinctionem ſuæ partia,& interim
ſolutionem fructuum,& iodemnitatem Violantis ſo-
roris *in ſummario* Solerij, *n.*2. quæ accollatio videtur
habere vim extinctionis , & conſequenter veniebat
detrahendua.

Hoc pariter non viſum fuit ſubſiſtere cum dictus
cenſus nunquam fuerit extinctus vt hodie eſt in con-
feſſo apud partes ſicque bona hæreditaria in quibus
fuit data immiſſio Factanis etiam hodie ſint illo gra-
2 uata. † & fuerunt acceptata cum onere ſuo, *Clem.* 1.
vbi Gloſſ. *in verb. ſoluta*, *&* Doctor. *de cenſib. latè* Surd.
3 *conſ.* 161. *n.* 10. † *& fuit in ſimilibus terminis dictum in*
Romana reſtitutionis fructuum 23. *Iunij* 1603. *coram*
Reuerendiſſ. Attrebatenſi.

Non obſtat allegatum depoſitum aliàs vt dicitur
factum per dictum Solerium pro extinctione dicti
4 cenſus, quia plures patitur defectus, † & præſertim
non præcedentis diſdictæ per bimeſtri, quod non fuit
5 factum pro fructibus decurſis † ſine quorum ſolutione
dominus cenſus, non tenetur ad extinctionem; nec in
moneta debita, ſed diuerſa, & propterea illo reproba-
to fuis lata in partibus ſententia condemnatoria ad
ſolutionem fructuum ſummario de Factanis *n.* 3. Et
licet ab ea fuerit appellatum, tamen cauſa non fuit
proſecuta, & fortè eſt effecta deſerta, & ſatis eſt bona
non fuiſſe ab hoc onere liberata, ſed illi eſſe ſuppoſita
vt ſupra; nec cenſum fuiſſe per Alexandrum quæſi-
tum cùm depoſitum non fuerit conſignatum.

Tertiò prætendebatur vlt̃a debita, de quibus in
inuentario, inter quæ ſunt expenſæ medecinarum in-
firmitatis, & aliqua funeralium, detrahenda eſſe etiam
legata relicta in teſtamento, & codicillis calculata in
totum ad ſummam ſcutorum trecentorum ſeptuagin-
ta nouem. Quæ tamen, reſpondebatur, non fuiſſe ſo-
luta, nec doceri de aliqua ſolutione facta per Liuiam,
6 vel hæredes, † prout eſt probandum ad hoc vt ſit lo-
cus deductioni *ad l. quingenta, ff. de probat.* Nat. *conſ.*
569. *n.* 1. Hercul. *de negat. n.* 35. Menoch. *præſump.* 135.
in princ. lib. 3. Rot. *dec.* 516. *n.* 2. *&* 3. *p.* 2. *recent.*

Nec curſus temporis prodeſt grauato contra fidei-
7 commiſſarium, † quin concludenter ſolutionem pro-
bare teneatur, ſed ſolum quando agitur inter credito-
8 rem, † & debitorem. Nat. *conſ.* 162. *n.* 14. Rota *in Bono-*
nienſi de Poetis 3. *Ianuarij* 1614. *& in Maceratenſi Le-*
gitima 12. *Iunij* 1613. *coram* R.P.D. meo Vbaldo.

Nec ex eo, quod in inſtrumento dotali Liuiæ fuit
conuentũ cum Violante de non diuidendis bonis hæ-
reditatis donec eſſent ſoluta debita, quę ſolui debebãt
ex fructibus conſignandis pænes maritum Violantis,
poteſt præſumi illa fuiſſe ſoluta, ex fructibus potius
quã ex mobilibus hæreditariis inuentariatis in con-
ſiderabili quantitate, in doliis ſeptem vini repertis de
tempore mortis, & etiam ex nominibus debitorum
hæreditatis exactis per tutorem ſeu adminiſtratorem
& adnotatis ſuper libro adminiſtrationis, prout ipſe
9 deponit, vt in *ſummario* de Factanis, *n.* 2. † qui prop-
terea pluſquam ſemiplenè probat ad Caſtr. *in l. qui-*
cunque in fin. Cod. de ſeruit. fugit. & fuit dictum in Ame-
rina bonorum 18. *Aprilis* 1616. *& latè in Romana pen-*
ſionis domus 15. *Decembr.* 1617. *&* 28. *Nouemb.* 1618.
coram me, prout liber debitorum fuit deſcriptus in di-
10 cto inuentario de quo *in ſummario n.* 1. † cùm æs alie-
num ſolutum præſumatur ex mobilibus, & nomini-
bus debitorum hæreditariis, vel ex illis ſibi hæres de
illo ſoluto ſatisfeciſſe, Surd. *dec.* 170. *n.* 1. *& ſeq.* Rot.
11 *dec.* 680. *num.* 2. *p.* 1. *diuerſ.* † & factum id præſumitur,
quod de iure fieri debet *c. ex litteris, de conſtit. c. ſedes,*
12 *de reſcript.* & prius ſint diſtrahenda † mobilia *l. à Di-*
uo Pio, §. ſi ſuper rebus ff. de re iudicat.

Tantò magis, quia domus hæreditaria fuit diſtracta
de anno prædicto, pro ſoluenda dote, ſecundæ vxoris
Sebaſtiani, vt in inſtrumento, & de aliis debitis non
fit mentio, quæ veriſimiliter erant ſoluta ex dictis
mobilibus hæreditariis, vel eorum valore, & pecuniis
à debitoribus exactis ex ſupra allegatis.

Quartò quod non ſint detractæ terræ loci Orſole-
ti ſpectantes ad olim Violantem auiam maternam Li-
uiæ, & emptricem tornaturarum ſexdecim in dicto
loco Orſoleti vt in inſtrumento emptionis *ſummario*
Solerij, n. vlt. & quæ vt ſupponitur inſtituit hæredes
quatuor filias inter quas erat Laura mater Liuiæ, nec-
non aliæ terræ in *contrata* S. Pauli ſpectantes ad Iulia-
nam eiuſdem Liuiæ, auiam paternam, vt ex teſtibus
relatis in informatione facti Solerij. Placuit reſpon-
ſiu de qua *in deciſione* R.P.D. mei Remboldi *ſub die*
19. *Ianuar.* 1616. videlicet quod non conſtat dictas
terras fuiſſe comprehenſas in medietate terrarum Or-
ſoleti, & *contrata* S. Pauli in quibus vigore ſupradictæ
ſententiæ fuit data immiſſio. Immò videtur conſtare.
contrarium ex diuiſione facta inter quatuor filias d.
Violantis de anno 1568. in d. ſummario de Factanis
n. 4. Et ſententia Rotalis mandat tantum immitti in
medietate bonorum obuentorum Liuiæ in diuiſione
de hæreditate paterna, ex cuius lectura *in ſummario*
Solerij *n.* 1. conſtat quod non fuerunt diuiſa niſi pa-
terna, & ex latere paterno obuenta. Quæ † diuiſio in- 13
ter partes, & ab eis cauſam habentes probat bona in
ea contenta fuiſſe in hæreditate teſtatoris latè Pereg.
de fideic. art. 44. *num.* 5. Rot. *in Bononienſi fideicommiſſi*
1. *Febr.* 1518. *coram* R.P.D. meo Vbaldo, *& fuit dictum*
in hac cauſa 29. *Ianuar.* 1616. *coram* R.P.D. meo Rem-
boldo, & in parte Liuiæ obuenta dantur pro confini-
bus à duobus lateribus bona Alexandri Solerij, quæ
veriſimiliter ſunt bona obuenta auiæ ex latere mater-
no, vnde quicquid ſit an conſtet d. Violantem aliqua
bona in dictis locis poſſediſſe, † cùm Solerius non 14
probet identitatem terrarum, non poteſt dici dicta
ſententia Rotali grauatus. Corn. *conſ.* 144. *n.* 11. *lib.* 4.
Rota *dec.* 391. *n.* 8. *p.* 1. *rec.* Illa enim generalis demon-
ſtratio loci *dell'Orſoleto, & contrata* S. Pauli non ſuffi-
cit, cùm in eodem loco teſtator etiam plura bona poſ-
ſideret. Ruin. *conſ.* 30. *n.* 6. *lib.* 1. Rol. *conſ.* 98. *n.* 14. *lib.* 3.
Rot. *dec.* 195. *n.* 8. *p.* 1. *recent. & fuit latè dictum in Nu-*
cerina prædij 25. *Iun.* 1618. *coram* Illuſtriſſimo D. Car-
dinale Sacrato.

Ad Secundum principale fundamentum, quod in
d. ſententia continetur medietas ſupradictæ domus
& condemnatio ad fructus à die litis motæ cum ta-
men reperiatur alienata, vt ſupra nec eſſet poſſeſſa per
Liuiam de tempore mortis, ſicque ex hoc ſolo ſenten-
tia reddatur notoriè iniuſta † tanquam indiuidua *ad* 15
not. per Cyn. Salic. *& alios in l.* 1. *Cod. de re iud. cum al-*
legatis. Reſponſum fuit, quod dicta medietas domus
& quælibet alia corpora ſunt in calce ſententiæ de-
ſcripta ſeparatim, & per capita diſtricta, & † ideò tot 16
cenſentur eſſe ſententiæ quot corpora, & membra, &
conſequenter ſententia in aliis ſuſtinetur, vbi ex hoc
capite corrueret, *l.* 2. *vbi* Bart. *in princ.* Bald. *n.* 8. Bellap.
in fin. C. de re iud. Io. Andr. *in c. cum inter colum.* 3. *verſ.*
per præfata patet. & ibi Butr. *n.* 16. Abb. *n.* 23. Imol. *n.* 2.
Felin. *n.* 6. *verſ. fallit primo, de ſentent. & re iud.* Rom.
conſ. 195. *in fin. latè* Rot. *dec.* 33. *n.* 7. *&* 8. *& ſeq. p.* 2. *di-*
uerſ. Stante præſertim clauſula, de qua in ea, & omni
modo meliori, &c. † quæ fecit actum valere ex eo ca- 17
pite, quo poteſt *ad not. in c. ex litteris, & c.* cùm ſuper &
ibi, Felyn. *n.* 11. *de offic. deleg.* Dec. *conſ.* 77. *n.* 4. Puteus
dec. 114. *n.* 1. *lib.* 2. *in correct.* & ſic tanquam ſi eſſent di-
uerſa capita.

Reſpectu verò fructum, ſeu penſionis domus, cum
ſententia condemnet in perceptis à die litis, & iſti
non fuerint percepti ex dictis bonis non poteſt iſtos
fructus non perceptos comprehendere, *ad l. eius qui in*
prouincia. ff. ſi cert. pet. Maximè quia fuis reſerua-
ta fructuum liquidatio, qui non fuerunt poſtea liqui-
dati vt in alia dec. 17. Februarij 1617.

Tandem quoad prætenſas nullitates non obſtat,
quod dicitur commiſſionem directam; Sanctiſſimo
fuiſſe

fuiſſe impetratam contra Alexandrum ſeniorem patrem Alexandri Iunioris defunctum per multos annos ante d. commiſſionem. Quia videtur abſurdum, nec dicendum dictos Faetanos voluiſſe committere cauſam contra mortuum dum commiſſio poteſt verificari, & optimè, verificatur *in Alexandro nunc viuente ad nota in l. quoties, de reb. rub.*

Secundò non obſtat, quod d. ſententia Rotalis ſit lata contra ſententiam de partibus, quæ tranſiuerat in
18 iudicatum, † & propterea ſit nulla, *ad l. 1. & ibi* Doct. *C. quand. prouoc. non eſt neceſſ.*

19 Quia cùm † de illius notoria iniuſtitia conſtet, ex deciſionibus Sanctiſſimi, & R.P.D. mei Remboldi coram me confirmatis non eſt dubitandum de validitate dictæ ſententiæ Rotalis illam reuocantis. Surd. *conſ.* 260. *n.* 5. Seraph *dec.* 1123. *n.* 3. *& fuit ſapiſſimè dictum.*

Tertiò non obſtat, quod R.P.D. meus Remboldus tulerit ſententiam liquidatoriam poſt cauſam reſtitutionis in integrum mihi commiſſam. Quia fuerat adiecta clauſula, ſine præiudicio legitimæ executio-
20 nis, † quæ iuriſdictionem eidem iudici à quo ad effectum exequendi ſuam ſententiam reſeruabat, vt fuit in hac cauſa 19. Ianuarij 1616. coram eodem D. meo Remboldo reſolutum. Aliæ nullitates repetitæ, fuerunt in prima deciſione reſolutæ.

Et ita vtraque parte informante reſolutum, &c.

R. P. D. Vbaldo Romana, ſeu Sabinenſis cenſus Mercurij 29. Nouembris 1624.

SVMMARIA.

1 *Creditor poſterior poteſt agere Saluiano contra anteriorem pro eo quod ſupereſt deducto illius anterior credito.*
2 *L. qui à debitore.* 18. *ff. qui potior. in pign. habe. intellectus.*
3 *Soluens creditori ſuccedit in locum illius pro rata, quam ſoluit,* & num. 17.
4 *Creditor poſterior poteſt agere contra anteriorem poſſidentem rem hypothecatam quatenus valor rei excedit creditum anterioris.*
5 *Creditor poſterior poteſt agere Saluiano vt immittatur in poſſeſſionem eius, quod ſupereſt ſatisfacto priore creditore poſſidente.*
6 *Ceſſio iurium non operatur contra tertium, niſi pro rata pecunia habita,* & num. 16.
7 *Ceſſio iurium facta ſoluenti de pecunijs debitoris ceſſionario non ſuffragatur.*
8 *Retentio datur poſſeſſori, qui ſoluit creditoribus anterioribus, niſi ſibi offeratur ſolutum.*
9 *Intellige, primo vt hoc procedat in præiudicium debitoris.*
Soluens in præiudicium aliorum, num. 12.
Intellige 2. quando ſolutum abſorbet totum pretium rei poſſeſſæ, num. 16.
Intellige 3. ſi res illa ſit indiuiſibilis, num. 13. *ſecus ſi habeat diuerſa corpora,* num. 18.
10 *Hypotheca eſt indiuidua.*
11 *Creditor poteſt eligere vnam, ex pluribus rebus ſibi hypothecatis, vt ex illa ſibi ſatisfiat.*
13 *Creditor anterior poteſt auocare poſſeſſionem, rei ſibi hypothecatæ à creditore, poſteriore poſſidente.*
14 *Creditor poſterior poteſt offerendo creditori anteriori ſuum creditum auocare ab eo poſſeſſionem rei hypothecatæ.*
15 *Poteſt. Hoc verbum denotat facultatem, non neceſſitatem.*
17 *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 29. declaratur.*

DECISIO CCCCLI.

DOmini de Matthæis emerunt à Petro Roiz caditrum S. Petri pro pretio ſcutorum decem, & octo millium, ad cuius computum Petrus confeſſus eſt habuiſſe ſcuta tria millia, ante confectionem inſtrumenti pro alijs ſcutis ſeptem millibus centum quinquaginta habuit in ſolutum quandam tenutam, reſiduum verò dicti pretij, quod dixerunt eſſe ſcuta decem millia centum quinquaginta accepit in contanti, idem Petrus, & eandem ſummam depoſuit ad effectũ ſoluendi creditoribus tàm ſuis, quàm Hieronymi patris ſui videlicet ſcuta quinque millia ducenta creditoribus anterioribus, & potioribus d. Hieronymi, & pro reſiduo alijs creditoribus dicti Petri, vt latius in inſtrumento.

Præſupponitur autem DD. de Matthæis ſoluiſſe ſcuta decem millia creditoribus. anterioribus, & reportaſſe ab iis ceſſiones iurium. Cùm autem Archiconfraternitas Sanctiſſimi Sacramenti in Baſilica S. Petri de Vrbe contra eoſdem egiſſet Saluiano tanquã creditrix annui cenſus ſcutorum quadraginta olim impoſiti per eundem Hieronymum, & venditi Chriſtophoro Zabretio auctori Archiconfraternitatis, & ſententiam contrariam ab A. C. reportaſſet, in gradu tamen appellationis in Rota fuit dictum dictam ſententiam eſſe infirmandam, vt in deciſione 12. Iunij 1623. coram Reuerendiſſimo D. meo nunc Datario. Et hodie ſuper eildem cauſa propoſita Domini conſuerunt ſtandum eſſe in deciſis: & mouebantur potiſſimum ex his; quæ habentur in fine eiuſdem deciſionis. Licet enim pro dictis ſcutis decem millibus ſolutis creditoribus anterioribus Domini Matthæi ſint ſecuri, tamen poſtquam illis eſt plenè ſatisfactum non
videtur † denegandum Archiconfraternitati, quamuis 1
poſteriori creditrici, experiri iura ſua actione hypothecaria, vel Saluiano pro eo quod ſupereſt, & fuit reſolutum vel ipſi venditori, vel alijs poſterioribus creditoribus, *vt eſt text. in l. qui à debitore,* 18. *ff. qui potior.*
in pign. habe. † Vbi iuxta caſum legis præcedentis 2
tres erant creditores. quibus debitor ſucceſſiuè hypothecauerat fundum, & prior vtique poterat excludere poſteriorem à vendicatione fundi pignorati: *iuxta l. Balneum, l. ſi eo iure, l. potior, ff. qui potior in pign. habean.* Sed ſi poſterior creditor emat fundum hypothecatum à debitore, & ſoluat anteriori creditori eatenus inquit *text. in d. l. qui à debitore.* tuendus eſt poſterior creditor quatenus ad priorem creditorem ex pretio pecunia
peruenit, & ratio eſſe poteſt † quia pro illa rata ſoluta 3
ſucceſſiſſe videtur in locum prioris creditoris, *vt eſt text. in l. pen. C. de his, qui in prior. credit. loc.* & ita illum text. intelligit doctiſſimus Cuiacius *ad lib. 6. reſponſ. Paul. I. C.* Sed interit ſecundo creditori, non eſſe denegandam actionem hypothecariam & Saluianum ex allegatis in deciſione. Vnde cum Dñi Matthæi ſoluerunt ſcuta decem millia anterioribus in hoc eos repreſentant. quo ad aliqua verò octo millia ſunt tertij, & vltimi creditores, & ſic non poſſunt excludere ſecundos creditores, qualis eſt Archiconfraternitas

Et bene facit quod † quando vna res pluribus creditoribus ſucceſſiuo tempore eſt hypothecata poteſt poſterior agere ratione ſuæ hypothecæ, quatenus rei
hypothecatæ valor excedit creditum primi creditoris. 4
Ronchegall. *in l. 11. n. 281. ff. de duob. reis. & poſt eum* Modern. de Saluian. *inſpect. 3. c. 2. n. 438.* Et ſatis facto
primo creditore † poterit agere Saluiano pro illo re- 5
ſiduo, *l. & qui nondum, §. ſi res, ff. de pignor. act.*

Nec plus facit ceſſio iurium. † quia nec ipſa opera- 6
tur contra tertium niſi pro rata pecuniæ habitæ *d. l. quia debitore,* Rota *in Romana Saluiani interdicti* coram *me, quæ eſt dec. 284. n. 14. part. 1. in recentior. & habetur*

in voto Cardinalis Seraph. *relato à Pacific. de Salnian. interd. dec. 76. in fin.*

Et accedit quod in effectu ſolntio facta eſt ante-
rioribus creditoribus de pretio Caſtri, & ſic de pecu-
nia ipſius debitoris immo ipſum pretium accepit ipſe
venditor, & depoſuit ad effectum prædictum, vt ſupra
in princ. dictum eſt, quo caſu creditum cenſetur ex-
7 tinctum, † & nulla poteſt ceſſio ſuffragari, vt in termi-
nis conſiderat, Rota *dec. 68. num. 4. & 5. coram* fel. re-
cord. Gregor. XV.

Et licet ex aduerſo opponeretur exceptio retentio-
8 nis, † quam habet poſſeſſor, qui ſoluit anterioribus
niſi ſibi offeratur pretium anterioribus ſolutum etiam
ſi creditum non abſorbeat totum rei pretiũ, & proinde
viderentur Dñi Matthæi poſſe retinere totum Caſtrũ
valoris ſcutorum decem, & octo millium, & ſic ſolue-
rint creditoribus anterioribus tantum ſcuta decem
millia, & ſic excludere Archiconfraternitatem agen-
tem poſteriorem creditricem agentem Saluiano niſi
ipſa ſia offerat prædicta ſcuta decem millia, *per text.
in l. creditor.* vbi Gloſ. *&* DD. *qui potior. in pign. hab. &
l. quærebatur, eo. tit. & l. diuerſis, C. eo. l. 1. C. ſi antiq. credit.
tradit.* Gabr. *conſ. 41. n. 9. lib. 2. & ſunt deciſiones Rotales
apud* Mantic. *dec. 42. n. 3. verſ. præterea, & 69. num. 3. ad
quam ſe refert idem* Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 28. n. 6.
in fin. fuit tentum in Spoletana Saluiani 2. Aprilis* 1607.
coram R. P. D. Pamphilio, & facit quod res magni
valoris afficitur hypotheca minoris crediti ad effe-
ctum retentionis. Bart. *in l. Moſchus, n. 1. verſ. nam pro
paruo, ff. de iur. fiſc. l. quandiu, C. de diſtract. pignor. l. cre-
ditores, ff. eo. tit.*

9 Tamen † quo ad hoc vltimum placebat reſponſio
quod id procedat in præiudicium debitoris eius reſ-
pectu pro paruo credito in totum remanet res obliga-
ta ita vt poſſit à creditore retineri, & diſtrahi, & ita
loquuntur, *d. l. creditores, & l. quandiu.*

10 Et hinc etiam dici ſolet † hypothecam eſſe indi-
uiduam. Afflict. *dec. 213. n. 4.* Soc. ſen. *conſ. 135. num. 2.
verſ. poſtremo, lib. 1.* Aym. *conſ. 76. num. 15.* ad effectum
11 ſcilicet vt creditor † poſſit eligere vnum ex pigno-
ribus ſibi bene viſis, & ſuper eo poſſit ſatisfieri, *d. l.
Moſchis, ff. de iur. fiſc. d. l. creditoris, ff. de diſtract. pignor.
l. qui generaliter, ff. qui potior. in pign. & hab.* Couar. *lib.
3. variar. reſolut. cap. 7. n. 17.* Surd. *dec. 44. n. 6. & 7.* Non
12 autem id procedit in præiudicium, & † damnum alio-
rum creditorum concurrentium quibus omnibus po-
teſt commodè ſatisfieri, *vt per Madernos Papienſ. de
ration.* Rotæ *q. 18. n. 7 & facit deciſio Carocci 21. n. 36.*
Et in rebus diuiſibilibus eſt maxima æquitas, quam
conſiderauit. Rota *dec. 559. n. 5 part. 1. in recentior. cum
alijs in deciſione de qua agitur allegatis.*

Non obſtat, quod Archiconfraternitas debeat offerre
pretium per Dominos Matthæos ſolutum. Quia ad-
uertendum eſt, quod ratione ſcutorum octo millium,
quæ ſoluerent Petro venditori Archiconfraternitas
eſt anterior in hypotheca, & huius ratione ipſa agit;
13 † vnde Domini Matthæi poſſeſſores, vel debent pati
auocari à ſe poſſeſſionem, vel ipſi offerre Archiconfra-
ternitati anteriori creditrici, *vt eſt text. in l. Paul. §. 1.
vbi* Bart. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolut. cum alijs in
deciſione adductis.*

Non obſtat Neguſ. *de pign. in 3. membr. 5. part. princ.
14 n. 1.* vbi quod ſecundus creditor † poteſt venire per ius
offerendi anteriori creditori, & liberare pignus à pri-
mo creditore, & ſic confirmare ſuam hypothecam, *l.
potior. §. fin. ff. qui potior. in pign. hab. l. 1. eo. tit.*

15 Quia vltra quod loquitur per verbum poteſt. † Fa-
cultatiuum. Bart. *in l. Gallus in princ. n. 4. ff. de liber. &
poſthum.* Rota *dec. 762. in fin. part. 1. recentior.* Hinc non
ſumus in ſecundo creditore, ſed anteriori ratione ſcu-
16 torum octo millium, vt dictum eſt, & † contraria pro-
cedunt quando ſolutio facta anterioribus abſorberet
totum pretium caſtri, & in his terminis veniunt in-
telligendi, *text. in l. creditori, in l. quærebatur. ff. qui potior.
in pignor. habe. & in l. diuerſis, C. eod. tit.*

Neque contrarium ſentit Cardinalis Mantic. *de
Tacit. lib. 11. tit. 26.* † Quia ibi propriè tractat. An ſi 17
ex alicuius pecunia prior creditor ſit liberatus, & is
rem pignoratam poſſideat poſſit ſe tueri aduerſus
poſteriores creditores etiam ſi expreſsè non conuene-
rit, vt ſoluens ſuccedat in locum prioris creditoris, &
tenet opinionem affirmatiuam, *vt ibi n. 4. per text. in l.
qui à debitore, ff. qui potior. in pign. hab.* vbi dicitur poſ-
ſeſſorem eatenus eſſe tuendum, quatenus ad priorem
creditorem, ex pretio pecunia peruenit, & ſic facit pro
hac parte nam ſi in totum pecunia peruenit ad ante-
riores creditores in totum poſſeſſor tuendus eſt, ſi ex
parte tantum, vt in hoc caſu, pro ea parte tuendus eſt,
non autem vltra, & hunc eundem ſenſum habuit
Rota *in dec. Mantic. 69. n. 3.* vbi quod ſufficit pretium
rei emptæ perueniſſe ad priores creditores, abſque
vlla conuentione, & ceſſione.

Neque obſtat quod in verſ. nec ad rem pertinet di-
catur non referre, quod credita anteriora non aſſu-
mant pretium omnium bonorum. Quia ex ſequenti-
bus verbis patet reſponſio, quod ibi agatur ſolum de
retentione domus, cuius pretium aſcendit ad creditum
anteriorum creditorum, ideò poſteriores, qui agebant
Saluiano ad domum fuerunt reiecti. Sed hic pretium
caſtri ſuperabundat creditum anteriorũ. vt dictum eſt.

Nec obſtat *dec. 42. einſdem Mantic.* Quia vltra quod
fuit ibi in fine reſeruatum videre. An qui ſoluerunt
anterioribus ſucceſſerint in eorum locum quod fuit
poſtea reſolutum *in d. deciſ. 69. dicebatur etiam dictam
dec. 42. n. 3. facere pro Archiconfraternitate quatenus fir-
mat, n. 2. & 3.* quod poſſeſſoris eſt electio an velit of-
ferre debitum, & ſoluere vel pati quod creditor vigore
Saluiani interdicti incumbat pignori.

Ad deciſ. in cauſa Spoletana Saluiani coram R. P. D.
Pamphilio, fuit reſponſum eſſe intelligendam, iuxta
prædicta, ſcilicet quando res non eſſet tanti valoris vt
vtrique creditori priori, & poſteriori ſufficiat, & ideò
fuit dictum non competere Saluianum poſteriori.

Nec obſtat demum, quod ſi Archiconfraternitas
poſſideret poſſet ab illa auocari poſſeſſio per Dominos
de Matthæis vigore hypothecæ anterioris ratione an-
teriorum creditorum quibus ſoluerunt & in quorum
locum ſucceſſerunt, ex eiſdem rationibus deciſionis,
& ideò videatur euitandus circuitus.

Quia fuit reſponſum † quod obiectum fortè pro- 18
cederet ſi peteretur immiſſio in Caſtro indefinitè, ſed
caſtrum continet multa corpora diuiſibilia, in quibus
petitur immiſſio pro rata crediti Archiconfraternita-
tis, quo caſu intrat æquitas dictæ *dec. 559. n. 8. part. 1.
recentior. de qua ſupra dictum eſt.*

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis.

*R. P. D. Dunozetto, Romana cenſus Mercurij 4.
Iunij* 1618.

SVMMARIA.

1 *Cẽſus extinctio requirit vel actualẽ pretij numeratiõnẽ.*
2 *Vel actum ſimilem numerationis pecuniæ.*
3 *Pactum reſolutiuum, etiam cum clauſula ipſo iure, non operatur, niſi volente eo ad cuius fauorem fuit appoſitum.*
4 *Cenſus non extinguitur in totum per receptionem partis pretij, quando conſtat de contraria voluntate contrahentium,* & num. 6.

5 Pactum,

5 *Pactum quod ſi venditor cenſus non præſtet fideiuſſores poſſit repeti ſors non repugnat naturæ contractus cenſualis.*

DECISIO CCCCLII.

POſtquam in hac cauſa ſub die 21. Maij præteriti fuit reſolutum nulliter, & attenta te Iudicem proceſſiſſe, dum non obſtante appellatione per Dominũ Chriſtophorum de Rantignis interpoſita mandauit conſignari fructus cenſus depoſitatos Domino Iulio Bufalino, antequam procederet ad reuocationem attentatorum. Pro maiori dilucidatione totius negotij principalis propoſui dubium, ſuper meritis cauſæ. Vtrum ſententia extra Rotam, lata eſſet iuſta, vel iniuſta. Quo propoſito Dñi vnanimiter pro iniuſtitia, & pro reuocatione ſententiæ reſponderunt in eo dum Iudex declarat cenſum alias à Lucida Mancina legitimè conſtitutum fuiſſe extinctum.

Ratio præcipua deciſionis ea fuit, quia conſtat de validitate cenſus impoſitionis pro ſorte principali ſcutorum duorum millium ad fauorem D. Lucidę cum omnibus requiſitis, ſecundum formam bullæ fel. recordat. *Pij V.* idque per inſtrumentum publicum rogatum de anno 1562. 3. Iulij, quod facit probationem probatam, necnon conſtat de quaſi poſſeſſione D. Lucidæ fructus, eiuſque creditorum, & inter eos d. Dñi Chriſtophori, qui vt creditor Domini Maximiliani Caffarelli hæredis dictæ Lucidæ obtinuit auctore Prætore mandatum de deponendo dictos fructus penes montem Pietatis, qui ſemper ſoluti, & depoſiti fuerunt. Vnde ipſi prætendenti extinctionem cenſus incumbebat onus probandi, aut iſtius cenſus impoſitionem fuiſſe ab initio inualidam, aut docendi de actuali, aut ſufficienti ſolutione ſortis principalis, per quam omnis obligatio ſimilis ſoluitur, quam in hac facti ſpecie tantum abeſt, vt fuerit factum, quin omnia fundamenta ſuper quibus innitebatur D. Iulius Bufalinus ad inducendam extinctionem cenſus, aut viſa ſunt in facto non ſubſiſtere, aut in iure facile diluuntur.

Non enim obſtat, quod dicitur ideò cenſum fuiſſe extinctum, quia Lucida egit, & obtinuit mandatum pro reſtitutione ſortis de anno 1577. illúdque exequi curauit ſuper bonis Albizini obligati pro parte ſortis principalis, quæ reperiuntur ſubhaſtata, & poſtea conceſſa ab Emilia Muta hærede dicti Albizini debitoris D. Iulio Bufalino, cum onere ſoluẽdi ſcuta mille centum oblata pro extinctione cenſus, & promiſſione interim ſoluendi fructus vt in inſtrumento cuius copia datur *in ſumm. n. 2.* ex quibus prætenditur cenſum fuiſſe extinctum ex rationibus deductis *in cauſa Romana cenſus* 19. *Nouembris* 1593. *coram* bon. mem. Illuſtriſſimo Cardinale Pamphilio.

Huic obiectioni reſponſum fuit ex ſerie facti apparere nunquam fuiſſe proceſſum ad deliberationem bonorum, ſed facta ſubhaſtatione de conſenſu omnium intereſſe habentium bona ſubhaſtata fuiſſe d. Iulio Bufalino, cùm ſupradicto onere ſoluendi pretiũ pro extinctione cenſus, & interim ſoluendi fructus. Ex quibus apparet nunquam iſtas pecunias fuiſſe numeratas, & reſtitutas Lucidiæ, & ita cenſum non fuiſ-

3 ſe extinctum, † quia ad inducendam hanc extinctionem, aut requiritur actualis prætij reſtitutio, aut de-

2 bet concurrere † alius actus veroſimilis numerationis pecuniæ, *l. 5. C. quand. lic. ab empt. diſceder. cum alijs rationibus, & auctoritatibus fuſiſſimè allegatis in vna Romana Saluiani,* 1. *Iunij* 1601. *coram* bon. mem. Litta, *& in alia Romana anterioritatis coram* Iuſto, 4. *Febr.* 1607. quæ rurſus examinatæ placuerunt Dominis, & optimè reſponderunt dictæ deciſioni coram Cardinale Pamphilio factæ, in qua dominos cenſus partem ſortis principalis cenſus à debitore exegerat, & per neceſſe recedere voluerat contractu, & ſibi præiudicauerat in ſubſtantia contractus, *l. illud, ff. de acquir. hæred. l. ad rem mobilem, & leg. ad legem, ff. de procur.* Crau. *conſ.* 290. *per tot.*

Nec viſum fuit talem extinctionem poſſe induci ex pacto reſolutiuo appoſito in caſu quo fideiuſſores non darentur intra quinquennium, prout erat ſtipulatũ. Quia † iſtud pactum reſolutiuum habet tantum 5
locum volente illo ad vnius fauorem fuit appoſitum licet etiam adeſſet clauſula, ipſo iure, (quæ hic non adeſt,) *l. 2. ff. de leg. commiſſ. leg. ſi ſponſus, §. ſi quis rogatus, ff. de donat. int. vir. & vxor. l. 1. §. vnde quæritur, ff. de non. oper. nunc.* Tiraq. *in l. ſi vnquam in verb. reuertatur, n. 10. & ſeq. C. de reuoc. donat.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 29. quaſi per tot. & fuit in fortioribus terminis deciſum in cauſa Romana fructuum cenſus,* 3. *Martij* 1617. coram me, *in qua apparet* Rotam *receſſiſſe à deciſione allegata ab informantibus pro* Bufalino *facta die* 19. *Nouembris* 1614. *in eadem cauſa.*

Et quamuis videatur ſatis conſtare de voluntate dictæ Lucidæ vtendi dicto pacto dum egit ad reſtitutionem ſortis, tamen apparet ipſam de communi conſenſu omnium intereſſe habentium receſſiſſe ab iſta voluntate, cùm non proceſſerit ad vlteriorem, & finalem deliberationem, ſed conſenſit, quod iſta bona darentur Iulio cum onere ſoluendi pecunias pro extinctione cenſus, & obligatione interim ſoluendi fructus, & ita hæc declaratio debitum non fuit ſortita effectum, cùm nunquam fuerit Lucidæ aliud pro ſorte principali numeratum, & ſolutum

Et quod omnem † difficultatem tollere viſum fuit 4
Dominis illud eſt, quod concurrunt ſolutiones iſtius cenſus factæ per D. Bufalinum cenſuariam vltra triginta annos, vnde colligitur declaratio euidens tàm debitoris, quàm creditoris, quod noluerit recedere à præfato contractu cenſus. Et excluditur omnis præſumptio contrarij conſenſus. Immo apparet ipſas partes voluiſſe durare dictum cenſum, & ſic intrat iuris vulgaris regula quod actus agentium non 6
debent operari vltra eorum intentionem, & indiuiduò conſiderauit. Rota *in d. Romana Saluiani coram* bon. mem. Litta, *& poſtea in d. Romana cenſus coram me.*

Nec placuerunt Dominis, quæ deducuntur pro inducenda nullitate cenſus ob pactum appoſitum ab initio præſtandi illos fideiuſſores, quaſi eſſet impoſſibile, & appoſitum ad fraudandum bullam, *ex deciſione Seraph.* 1006. Reſponſum enim fuit talem impoſſibilitatem, & fraudem non probari, & non applicari huic caſu. *d. deciſion. Seraph.* † Quia recuperatio ſortis 5
non ſimpliciter collata eſt in arbitrio emptoris, ſed dependet à voluntate eius, qui vendidit, qui poteſt ſatisfacere, prout expreſsè cautum erat dando fideiuſſores æquè idoneos vſque ad ſummam ſortis principalis licet non fuiſſent, ita locupletes, vt nominati fideiuſſores, dummodo eſſent ſoluendo pro dicta ſumma. Quod dependebat à Iudicis arbitrio, & regulariter talia pacta non improbari cenſuit multoties Rota, *& præcipuè in vna Meleuitenſi cenſus coram* Reuerendiſs. D. meo Damaſceno.

Conſiderata denique fuit alia euidentior iniuſtitia ſententiæ dum pronunciauit Iudex totaliter cenſum eſſe extinctum licet ex actis conſtaret emptricem cenſus ſolum egiſſe pro recuperatione partis cenſus, intacta parte ſcutorum quingentorum, pro qua ſpecialiter bonam fidem agnouerat Dominus Iulius Bufalinus.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D.

R. P. D. Remboldo, Romana cenſus Mercurij 31. Ianuarij 1624.

SVMMARIA.

1 *Cenſus impoſitus iuxta formam Bullæ Pij V. & validus.*
2 *Pactum quod ſi venditor cenſus non præſtiterit tales fideiuſſores poſſit repeti ſors, non annullat contractus cenſus.*
3 *Sed vel ſuſtinetur.*
4 *Vel vitiatur, & non vitiat contractum.*
5 *Cenſus vt extinguatur requiritur actus retroſimilis.*
6 *Cenſus vt extinguatur ob relaxationem mandati pro ſorte opus eſt, vt mandatum ſit exequibile.*
7 *Cenſus non extinguitur ob promiſſionem extinguendi & interim ſoluendi fructus.*
8 *Cenſus reuendi non poteſt à procuratore non habente ad id ſpeciale mandatum.*
9 *Geſta per aſſertum procuratorem non præiudicant.*

DECISIO CCCCLIII.

DOmini perſtiterunt in deciſis 4. Iulij 1618. coram Reuerendiſſimo Domino meo Seleucienſi
quod enim ad validitatem cenſus de quo agitur atti-
1 net apparet ex lectura inſtrumenti, quod datur, † illum
fuiſſe impoſitum ad fauorem Lucidæ, cum omnibus
requiſitis per conſtitutionem fel. record. *Pij V.* Ideóque dictus cenſus eſt, abſque dubio validus.

Nec obſtat pactum de quo in dicto inſtrumento,
quod debitor teneatur reſtituere pretium in caſu quo
fideiuſſores in contractu promiſſi dati non fuiſſent,
2 † quia id pactum non aduerſatur ſubſtantiæ cenſus,
non enim poſitum eſt in facultate ementis cenſum
repetere pretium, ſed dicta facultas, ſeu cenſus reſolutio
peruenit ex culpa venditoris non adimplentis promiſſa, & ſic ex accidenti, & mora debitoris, nec pro-
3 pterea repugnat ſubſtantiæ cenſus, & † per conſequẽs
vel dictum pactũ ſuſtinetur *ad not. per* Gabr. *conſ.* 152.
per tot. libr. 1. Rota *deciſ. anter impreſſas per* Modern. *de cenſib.* 10. *& dec.* 152. *n.* 11. *& ſeq.* Couar. *var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 7. *verſ. verum, & fuit dictum in Romana nullitatis cenſus coram* Cantucc. *quæ eſt dec.* 93. *n.* 3. *&* 12.
4 † Vel certè vitiatur, & non vitiat in nullius cenſus
apud eundem. Modern. *dec.* 147. *n.* 11. vbi quod Rota
ſæpius amplexa fuit hanc opinionem.

Quo vero ad extinctionem dicti cenſus non poteſt
5 de ea conſtare, † quia non probatur actus retroſimilis
prout requiritur. Cardin. Seraph. *deciſ.* 800. *num.* 1.
Rota *dec.* 56. *num.* 2. *part.* 1. *in recentior. & coram* bon. mem. Gregor. XV. *dec.* 156. *n.* 3.

Nec obſtat, quod cùm eſſet in poteſtate Lucidæ
poſt relaxationem mandati repetere ſortem pro libito
ſtatim fuit reſolutus cenſus, cùm res deuenerit ad caſum à quo incipere non potuit, vt fuit in puncto reſolutum *in Romana cenſus* 6. *Februarij* 1615. *coram* Reuerendiſſimo D. Patriarcha Hyeroſolimitano *relata per dictum* Modernum *in dicto tractat. de cenſibus, dec.*
6 182. *n.* 4. † Quia plura poterant incidere etiam poſt
relaxatum mandatum, quæ apta erant retardandi executionem dicti mandati, atque ita & ſortis repetitionem, quinimmo, & ipſum mandatum poterat reuocari ante illius executionem, quia ſcilicet pactum repetendi ſortem non ſuſtinebatur, ac propterea verum non eſt ſuppoſitum, quod ſit in arbitrio Lucidæ habere ſuum pretium, nec per conſequens dicta deciſio, aliáque in contrarium allegata applicantur.

Nec obſtat, quod poſt factam ſubhaſtationem bona
ipſa fuerunt conſignata Iulio Seniori cum onere ſoluendi Lucidæ ſcuta mille centum, pro extinctione
cenſus quia † dictus Iulius non promiſit ſimpliciter 7
ſoluere dicta ſcuta mille centum pro extinctione cenſus, ita vt dici poſſit, quod partes ex tunc habuerint cenſum pro extincto, ſed donec ſolueret dicta ſcuta mille centum promiſit ſoluere fructus, & ſic apparet dictum Iulium ſuſcepiſſe in ſe debitum dicti cenſus, nec partes habuiſſe animum extinguendi cenſum niſi poſt actualem pretij dicti cenſus numerationem, quod eſt clarius cum ex ſubſecutis colligatur; & præſertim ex inſtrumento anno 1615. celebrato in quo D. Iulius Iunior hæres Iulij Senioris agnouit debitũ fructuum dicti cenſus, eoſque ſoluere promiſit, & quia Lucida nunquam exegit dictam ſortem nec pro illius reſtitutione inſtetit.

Et in omnem euentum, quod dicta aſſignatio facta
Iulio Seniori importaret extinctionem cenſus, non
præiudicaret Lucidæ, † quia fuit facta à quodam eius 8
aſſerto procuratore, qui non habuit mandatum extinguendi cenſus, nec minus habendi fidem de pretio, & extinguendi cenſum ſcutorum mille centum tantum quod certe erat nimis d. Lucidæ præiudiciale. Nec talis facultas poteſt vllo pacto cenſeri comprehenſa
ſub mandato dicti procuratoris, † & per conſequens, 9
nec geſta per eum poſſunt in aliquo dictæ Lucidæ præiudicare.

R. P. D. Manzanedo, Romana ſeu Nepeſina cenſus 13. May 1624.

SVMMARIA

1 *Numeratio pecuniæ in actu emptionis cenſus probatur aſſertione Notarij.*
2 *Teſti vnico non creditur maximè ſi aliàs patitur exceptiones.*
3 *Inſtrumenti ad reprobationem requiruntur teſtes omni exceptione maiores.*
4 *Teſtis vnicus in facto proprio plene probat.*
5 *Intellige concurrentibus adminiculis.*
6 *Citatus criminaliter ſi ſit contumax præſumitur fouere malum ius.*
7 *Simulatio vt probetur coniecturis illæ debent eſſe concludentes.*
8 *Simulatio excluditur ex coniecturis.*
9 *Scripturæ alicuius non adhibenda maior fides, quam illius vxori.*
10 *Dominium pecuniæ acquiritur ex illius traditione, & retentione etiam momentanea,*
11 *Solutio momentanea, quando affert vtilitatem recipienti, eſt conſiderabilis.*

DECISIO CCCCLIV.

IN iſta cauſa bis fuit dubitatum; an ſententia A.C.
eſſet infirmanda, vel confirmãda, & pro illius infirmatione fuit capta reſolutio, vt in duabus deciſionibus factis, in quibus, quia pars Benedicti, & conſortum ſemper recuſauit informare, ideò ipſis inſtantibus hodie tertio loco cauſam repropoſui, & vtraque parte informante, Domini ſteterunt in deciſis ex rationibus, & fundamentis in aliis deciſionibus addu-
ctis maximè, quia, † quod cenſus fuerit factus in 1
prompta, & numerata pecunia probatur ex atteſtatione notarij dum dicit, quod venditor coram ſe, & teſtibus recepit pretium in prompta; & numerata pecunia in iuliis, & teſtonibus, ad Bart. *in l. ſi ex cautione, n.* 14.
C. de non num. pecun. & in l. ſingularia, n. 22. *vbi* Iaſ. *n.* 48.

Dec.

Dec.*n.*33.*ff.ſi cert.pet.*Ang.*in l.prædia n.*1.& Imol.*n.*2. *ff.de acquir. poſſeſſ.*

Non obſtat, quod hodie informantes pro Benedicto, & conſortibus conantur probare hanc oumerationem fuiſſe ſimulatam ea coniecturis per eos adductis. Et primo ex quodam tractatu prius habito, quod pecuniæ, quæ debebant dari ad cenſum per Ioannem Cacciam, Benedicto, & conſortibus, apparerent ſolum vt dicitur *per farla moſtra* & deinde reſtituerentur eidem Cacciæ recipiendo ab eo apocas crediti, quod dictus Caccia habebat contra Communitatem, & particulares Nazani prout de dicto tractatu, ac illius concluſione deponit vnus teſtis, qui datur *in ſumm. n.* 3.

2 Quia fuit reſponſum quod † cùm dictus teſtis ſit vnicus ac alias patiatur exceptiones non debet illi fides adhiberi præſertim contra publicum inſtrumentum ac teſtes in eo deſcriptos, ac iuramentum ipſarum partium aſſerentium inſtrumentum dicti cenſus eſſe

3 verum contra † quod propterea requiritur plena, & concludens probatio *ex allegatis in prima deciſione facta in hac cauſa* coram me, *ſub die 9. Iunij 1621. quibus addi etiam poteſt* Rota *coram* ſanct.mem. Gregor.XV. *dec.* 375. *num.* 3. *& dec.* 459. *num.* 4.

4 Nec quiſquam facit † quod dictus teſtis tanquam factor Ioan. Cacciæ deponeret de facto proprio fidem mereatur licet vnicus quia vltra quod non loquitur de facto proprio, niſi quoad ſimplicem tractatum, cum quo ad celebrationem inſtrumenti referat totaliter factum alienum, & quæ dicta, & geſta ſunt inter Cacciaio, & Benedictum illuſque conſortes, admiſſo

5 etiam quod deponeret de facto proprio † non probaret niſi concurrentibus aliis adminiculis, & coniecturis. Menoch. *de arbitr.* Caſ. 99. *n.* 17. *verſic. verior itaque eſt eorum ſententia*, Caputaq. *dec.* 271. *part.* 3. Seraph. *deciſ.* 1163. *num.* 6.

Non obſtat coniectura deſumpta ex eo quod Ioan.

6 Caccia criminaliter monitus non compareuerit † quaſi ex hoc viſus fuerit malum ius fouere iuata tradita per Menoch. *præſumpt.* 131. *n.* 10. *lib.* 1. Quia ex hoc non

7 poſſet inferri ad ſimulationem dicti cenſus, † cùm ipſe Caccia potuerit moueri ad non comparendum ex aliis cauſis vtpote ad euitanda incommoda carceris, & lites criminales, vel qui cùm non doceretur de non ſolutione cenſus ipſe non poterat affirmatiuam iuſtificare, ex quo quietantiæ erant penes debitorem prout ſolent ſemper remanere, vt in his terminis ponderat Rota *coram* ſanctæ mem. Gregor. XV. *dec.* 195. *n.* 13.

Minus releuat pro arguenda ſimulatione dicti cenſus, quod loco pecuniarum fuerunt traditæ venditori cenſus apochæ creditorum, cum quibus dicitur etiam concordare quantitas data ad cenſum quia cùm pecuniæ potuerint redire ad emptorem cenſus ea alia cauſa, & ſignanter pro dictis creditis non poteſt ex hoc argui, quod cenſus fuerit ſimulatus niſi probetur concludéter conuentio præcedens iuata ſupra anno-

8 tata, † ſimulatio enim ſicut probatur coniecturis ita, & multò magis illa ceſſat, & excluditur ex eiſdem. Ceph. *conſ.* 325. *n.* 25. *& ſeq.* Rota *coram* ſanctiſs. mem. Gregor. XV. *d. dec.* 195. *num.* 2.

Ad aliam verò coniecturam deſumptam ex libro

9 dicti teſtis examinati fuit reſponſum dicto libro † non eſſe adhibendam maiorem fidem, quàm ipſi teſti, cùm ſit vnica, & eadem vox, & patiatur eaſdem exceptiones, ob quas propterea non debet illi ſtari ex ſupra allegatis.

Noo obſtant deciſiones, quæ dantur in cauſa Aſſiſienſi cenſus coram D. meo Decano, & alia Aſſilienſi pecuniaria coram me, quia non applicatur caſui noſtro, ex eo quia in dictis deciſionibus non apparebat interueniſſe veram, & realem numerationem pecuniarum, ſed ſacculum pro monſtra, quem emptores cenſuum poſtea ſtatim ſecum reportauerunt.

Nec minus applicatur alia deciſio in Senogallienſi cenſus bon. mem. Cardinalis Pamphilij, quia ibi fuerat creatus cenſus ex pretio venditionis quorundam bonorum vnico contextu factæ abſque reali interuentu pecuniarum, qni non eſt caſus noſter in quo conſtat fuiſſe realiter numeratam pecuniam coram notario, & teſtibus in tot Iuliis, & teſtonibus vt ſupra fuit demonſtratum.

Et prædicta iuuantur, quia licet ſit verum Benedictum habuiſſe huiuſmodi pecunias, & per duas horas illas retinuiſſe vſque dum reportauit apocas dicti creditiex † hac ſola traditione momentanea dicitur acquiſiuiſſe dominium pecuniarum, *ad text. vulg. in l. ſeruus dotalis, ff. ſol. matr.* vbi quod ea reſtitutione dotis momentanea transfertur dominium ratione commoditatis inde reſultantis quod ita declarat ibidem. Bald. *n.* 1. *Et hoc idem comprobatur etiam per text. in l. qui id, ſi ea lege, ff. de donat. & in l. ſi tibi pecuniam, ff. ſi cert. pet.* vbi dicitur quod ea donatione facta, vt pecuniæ mutuentur donanti transfertur dominium ratione commodi, quod reſultat donatario ex iſta momentanea traditione, licet eaſdem pecunias teneatur poſtea mutuare prout commodum, & lucrum Benedictus habuit ex receptione dictarum apocharum crediti vt declarant. Bart. & Caſtr. *in l. qui ſoluit ff. de ſolut.* & Bald. *in d. l. ſeruus dotalis, n.* 2. *& in d. l. ſi tibi pecuniam, vbi etiā* Alex. *n.* 5. *verſ.* 5. *not.* Iaſ. *num.* 10. Dec. *in fin. ff. ſi cert. pet.* Neuiz. *conſ.* 50. *n.* 47. *Ex quibus ita reſoluit Rota in Romana cenſus de Vitellis* 10. *Ianuarij* 1605. *coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio, *& in Romana depoſiti de Alteuitis* 12. *Decembris* 1601. *coram* D. meo Decano.

Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. Buratto, Romana nullitatis contractus 28. *Ianuary* 1624.

SVMMARIA.

1 *Minor vendicans rem nulliter alienatam non tenetur pretium reſtituere niſi ſit effectus locupletior.*
2 *Minorem eſſe effectum locupletiorem probare debet is, qui aſſerit.*
3 *Minor non tenetur reſtituere pretium, ſiue alienatio ſit facta ex cauſa voluntaria, ſiue neceſſaria.*
4 *Emptor rei Eccleſiæ non conſequitur pretium niſi probetur verſo in vtilitatem Eccleſiæ.*
5 *Eccleſia non debet locupletari cum aliena iactura.*
6 *Emens bona fide rem Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus pretium non amittet.*

DECISIO CCCCLV.

De anno præterito 7. Iunij fuit deciſum hæredes Octauij recuperantes domum ab Hoſpitali Incurabilium poſſeſſam teneri ad pretij reſtitutionem, fructus verò, ſeu penſiones non deberi niſi à die motæ litis. Receſſerunt Domini à prima parte deciſionis, quia 28. Iunij 1619. fuit reſolutum venditionem dictæ domus eſſe nullam defectu ſolemnitatum iuris communis, & ſtatuti vrbis in alienationibus minorum requiſitarum. Vnde ſuccedit clara concluſio † minorem 1 vendicantem rem nulliter alienatam non teneri pretium reſtituere niſi quatenus ſit effectus locupletior, *l. ſi fundus. §. fin. ff. de reb. cor.* vbi Odofr. Alber. Bart. & Bald. *in l. vtere. in l. ſi prædium, & l. prædiorum, C. de præd. minor.* Et onus † probandi eum eſſe effectum locupletiorem non incumbit minori, ſed emptori vt probat, *text. in d. l. iuribus. & ibi ſcribentes.* Gloſ. *in l.*

præ

prædictorum, quam ibi ſequitur. Alber. Bart. Bald. *&* Salic.
eadem Gloſ. *in l. vetere. Et iſtam eſſe communem doctorũ
concluſionem teſtatur.* Socc. *conſ.* 115. *n.* 13. *vol.* 1. *& ab
omnibus receptam nouiſſimè teſtatur.* Odd. *de reſtit. in in-
tegr. part.* 1. *quæſt.* 47. *art.* 7. *num.* 22. *in fin. & n.* 23. Rota
dec. 177. *n.* 3. *part.* 1. *recentior.*

3 Diſtinctio † an alienatio ſit facta ex cauſa neceſſa-
ria, vel voluntaria procedit ſuppoſita validitate con-
tractus vnde cum contractus ſit nullus ex defectu ſo-
lemnitatum, nec ſit probata verſio, minor non tenetur
reſtituere pretium, & ita intelligendæ ſunt auctorita-
tes in deciſione allegatæ, & præſertim deciſio coram
Bubalo in alienatione valida.

Nec applicatur *deciſio Treueren. ſpolij coram R. P. D.
Nauarre*, in qua expreſsè præſupponebatur, alia deci-
ſio in eadem cauſa facta coram Reuerendiſſimo Se-
leucienſi in qua fuerat firmata verſio pretij in vtilita-
4 tem Eccleſiæ, † ſine qua verſione emptor rei Eccleſia-
ſticæ nulliter alienatæ non conſequitur pretium, *iuxta
text. in Auth. qua res, C. de ſacroſ. Eccleſ. & ibi* Doctor.
Bald. *in l. ſi fundus, §. fin. ff. de reb. cor. & not.* Doctor. *in
l. Iubemus, §. ſane. C. eod.* Alex. *conſ.* 4. *n.* 4. *vol.* 3.

5 Æquitas † autem canonica per multos conſiderata
de reſtituendo pretio fundatur ne Eccleſia locupletur
cum aliena iactura. Felyn. *in cap. cùm cauſam n.* 26. *de
6 re iudic. verſ. præfata autem*, & † præſuppoſita bona fide
emptoris, *latè* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 22.
§. ad repetendum autem, n. 10. *& ſeq.* Quorum vtcumq;
ceſſat in propoſito cum venditio ſit facta ſine ſolem-
nitatibus, nec probetur verſio.

Quo verò ad fructus quæ eſt ſecunda pars dubij
Domini reſeruarunt ad aliam inſpectionem.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

*R. P. D. Dunozetto, Romana Canonum Veneris
25. Maij 1618.*

SVMMARIA.

1 *Confeſſio nocet non ſolum confitenti, ſed eius hæredibus
& ſucceſſoribus.*
2 *Canon ſolui debet ab eo qui emit rem ſubiectam cum
onere ſoluendi.*
3 *Onus ſoluendi canonem probatur leuioribus probatio-
nibus.*
4 *Canones peti poſſunt via executiua, quando inſtrumen-
tum eſt vallatum camerali obligatione.*
5 *Cameralis obligatio extenditur ad omnia in inſtru-
mento enunciata, & promiſſa.*

DECISIO CCCCLVI.

DOmini cenſuerunt canones hæredibus Annæ à
Dominis de Perbenedictis deberi, qui in inſtru-
mento acquiſitionis domus factæ per Equitem Ioan.
Baptiſtam illorum auctorem non ſolum ipſe aſſeruit
domum eſſe grauatam onere canonis ſcutorũ decem,
1 & octo, ad fauorem dictæ Annæ, † quæ confeſſio pro-
baret debitum, tàm contra ipſum confitentem; quàm
illius hæredes, & ſucceſſores, Soc. *conſ.* 13. *col.* 1. *circa
med. & conſ.* 82. *col.* 2. *ante med. lib.* 3. Crau. *conſ.* 217. *n.* 7.
2 *&* 8. † ſed etiã domus expreſsè vendita fuit cum onere
ſoluendi dictum Canonem Annæ, Rom. *conſ.* 312. *n.*
2. *verſ. hoc tamen, & ſeq. latè poſt alios*, Surd. *dec.* 10. *n.* 14.
verſ. præterea.

Et confeſſioni prædictæ accedunt deducta *coram*
bon. mem. Penia, *in hac cauſa Veneris* 13. *Octob.* 1595.
Quia licet tunc pro maiori parte viſa fuerint Domi-
nis non ſufficere ad probationem dominij principali-
ter ad effectum deuolutionis, tamen bene poſſunt de-
ſeruire incidenter ad effectum ſolutionis canonis, † 3
quo caſu ſufficiunt leuiores probationes. Doctor. *in l.
Iudicia, C. de rei vendic.* Caputaq. *dec.* 280. *&* 298. *part.*
1. *fuit dictum in Romana proprietatis, Lunæ* 18. *Iulij*
1601. *&* 9. *Septembris* 1602. *coram* bon. mem. Cardi-
nale Pamphilio, *& alias ſæpiſſimè.*

Deberi autem dictos canones via executiua firma-
runt Domini ex eo, † quia in dicto inſtrumento adeſt 4
obligationem cameralis † quæ extenditur ad omnia 5
in inſtrumento enunciata, & promiſſa, & ſic ad ſolu-
tionem huius canonis, cuius onus expreſsè acceptauit
ipſe emptor Rota *diuerſ. dec.* 546. *n.* 5. *dec.* 741. *&* 797.
n. 12. *part.* 1. *& apud* Zacch. *dec.* 61. *num.* 2. *&* 3. *& dec.*
69. *num.* 3. *&* 4.

Dixerunt autem Domini deberi canones hæredi-
bus Annæ, non autem Domino Antonio Franciſco,
qui alios prætendit vt hæres hæredis Annæ. Quia ex
iuribus per eum datis non viſum fuit bene iuſtifica-
tum aut ipſum, aut eius Patrem hæreditatem Annæ
adiuiſſe, & ſic non deficit ius, ſed probatio.

Verum, quia pro parte Dominorum de Perbenedi-
ctis opponebatur exceptio præſcriptionis propterea
ſolutio fuit facta canones deberi hæredibus Annæ
via executiua niſi obſtet præſcriptio, de qua erit par-
ticulariter videndum.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

*R. P. D. Vbaldo, Romana Canonum, Lunæ 20.
Maij 1623.*

SVMMARIA.

1 *Suſcipiens onus ſoluendi canones cogi poteſt via exe-
cutiua.*
2 *Cameralis obligatio prodeſt, & nocet hæredibus reſpe-
ctiuè, vt competat via executiua.*
3 *Aditio hæreditatis probatur ex mandato facto hære-
ditario nomine.*
4 *Error nominis proprij non nocet, quando conſtat de ve-
ritate.*
5 *Relatum non referens attendi debet, quando illud ap-
paret.*
6 *Res ſi detur in ſolutum æſtimata pro dote promiſſa in
pecunia efficitur mariti.*
7 Limit. 1. *ſi detur pro fundo dotali, &* n. 8. *in fin.*
Limit. 2. *ſi detur æſtimata minori pretio, quam valeat.*
num. 9.
8 *Æſtimatio facta vt ſciatur rei valor non facit emptio-
nem.*
10 *Adiudicatio facta à Iudice iuncta actuali traditione
transfert rei dominium.*
11 *Rota Romana non exequitur ſententias alterius tribu-
nalis non docto de illarum iuſtitia.*
12 Limit. *ad effectum deducendi titulum.*
13 *Sententia non probat ſine actis.*
14 Lim. *quãdo fuit pro maiori parte executioni demãdata.*
15 Lim. 2. *in ſententia antiqua pro qua præſumitur tàm
quo ad iuſtitiam, quàm quo ad ſolemnitatem.*
Limit. 3. *ſi ſententia fuerit per partes acceptata, ſub*
num. 9. *&* num. 27.
16 *Sententia dicitur antiqua ſi lata fuit annis iam trigin-
ta elapſis.*
18 *Obligatio ſoluendi canones probatur leuioribus proba-
tionibus, & etiam indicijs.*
19 *Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat
executionem cameralis obligationis.*
20 *Cameralis obligatio continet ſtipulationem pro omni-
bus quorum intereſt.*

DECI

DECISIO CCCCLVII.

AD inſtantiam Dominorum de Perbenedictis
propoſui dubium alias reſolutum die 23. Maij
1618. coram Reuerendiſſimo Seleucienſi, quamuis
iam fuerit diſputatum aliud dubium in eadem deci-
ſione reſeruatum ſuper præſcriptione, quod fuit re-
ſolutum die 15. Aprilis præteriti coram me.

Domini autem cenſuerunt ſtandum eſſe in deciſis
dicta die 25. Maij, videlicet deberi canones hæredibus
Annæ via executiua ex rationibus tunc deductis, vi-
delicet ex aſſertione, & confeſſione partium quod
Victoria habuerit in emphyteuſim domum ab Anna
1 quia † Eques Ioan. Baptiſta à quo cauſam habent mo-
derni de Perbenedictis in inſtrumento ceſſionis ſibi
factæ à Victoria de Vitellis de anno 1535. de domo,
de qua agitur ſuſcepit in ſe onus ſoluendi canonem
ſcutorum decem, & octo præfatæ Dominæ Annæ cum
2 clauſula in forma cameræ. & propterea † iſti obliga-
tio prodeſt, & nocet reſpectiuè hæredibus ad effectum
procedendi via executiua. Gall. *ad form. cam. obl. q. 4. n. 1. & ibi addent. n. 6.* Rota *in Tuſculana relevationis coram* R.P.D. Pamphilio *quæ eſt dec. 630. n. 1. p. 1. in recentior.* prout hæc duo videlicet confeſſionem cum pro-
miſſione de ſoluendo conſiderat. Rum. *conſ. 290. col. 5. verſ. & ſi dicatur.*

Quod autem Domini Perbenedicti ſint hæredes
3 Equitis hodie non controuertitur, & aliàs † fuit ad-
ductum ipſorum mandatum procuræ in quo ſe tales
enunciant. Bart. *in l. gerit. n. 15. ff. de acquir. hæred.*

Quod autem D. Antonius Franciſcus ſit hæres ſal-
tem mediatus Annæ fuit firmatum *in deciſ. ſuper hoc facta die 10. May 1650. coram* Reu. Seleucienſe.

Non obſtat quod ſupradicta aſſertio ſit erronea
cum re vera Victoria habuerit domum in Emphyteu-
ſim ab Aloyſio marito Annæ non autem ab Anna, vt
conſtat ex inſtrumento celebrato 8. Martij 1553.

Quia in primis dicebat vnus ex Dominis de veri-
tate conceſſionis domus in Emphyteuſim factæ Vi-
4 ctoriæ dubitari non poſſe, & prætenſum errorem no-
minis in poſteriori inſtrumento non poſſe vitiare con-
tractum præcedentem, ex quo enunciatur inſtrumen-
tum præcedens ad quod partes voluerunt habere re-
lationem cum expreſſione diei, & anni, & notarij de
eo rogati, vt in his terminis fuit dictum in Mindenẽ
5 Archidiaconatus 1. Iulij, 1606. coram me, & alias † cer-
tum eſt quod vbi error eſt in referente, & conſtat de
relato relatum ſemper attenditur Doctor. *in Auth. ſi quis in aliquo vbi* Dec. *num. 34.* Alc. *num. 6. C. de eden. cum alijs per* Pariſ. *conſ. 7. num. 4. & 5. lib. 3. & per* Me-
noch. *conſ. 1. num. 95.* Rot. *deciſ. 684. ſub num. 4. part. 1. recentior dec. 158. n. 4. dec. 550. n. 2. & dec. 580. n. 6. p. 2.*
Vnde dicta prætenſa falſa narratiua, ſicuti non vitiat
tranſlationem vtilis dominij in Perbenedictos ita
nec viare debet obligationem ſuſcepti oneris ſoluen-
di canonem.

Præterea negabatur prætenſus error, nec videtur
abſolutum, quod Victoria habuerit iſtam emphyteu-
ſim à ſolo Aloyſio, quia fuit ei cõceſſa à procuratore
Aloyſij. ſed nomine etiam Annæ pro qua de rato pro-
miſit, & ceſſit omnia iura, & actiones vtilia, & vtiles
Aloyſio, & vxori competentia, & iure directi Domi-
nij, & proprietatis dictæ domus pro Aloyſio, & vxore
ſemper ſaluis, & ipſa Anna dictam conceſſionem,
tanquam ſuo nomine factam ratificauit per publicum
inſtrumentum.

Non obſtat, quod obligatio Equitis adhuc ſit erro-
6 nea, ex quo iſte domus † fuerunt datæ æſtimatæ mari-
to Annæ pro dote promiſſa in pecunia, & propterea
non ſpectabant ad Annam, ſed ad maritum *leg. quoties l. cum dotem, vbi* Bald. *Cod. de iur. dot. cum alijs cumulatis per* Honded. *conſ. 14. n. 43. & ſeq. & conſ. 41. num. 4. & 5. lib. 1.* Seraph. *dec. 1480. n. 1.* Et fuit in his termi-
nis dictum *in Romana ſeu Interamenſi fundi dotalis 30. February 1589. coram* Cardinale Platto, *& in Romana dotis 9. Decembris* 1613. coram me, *& alias ſæpè, & in hanc ſententiam inclinauit* Rota *in hac cauſa vt in dec. 13. Octobris 1595. verſ. hanc tamen coram* bon. m.
Penia. Quia fuit reſponſum fuiſſe etiam conuentum
in hæc verba, & dictas domos pro reſtitutione dictæ
doris in omnem caſum, & euentum reſtitutionis fien-
dæ obligauit, & hypothecauit, & pro fundo dotali
cõſtituit, † quo caſu dubitabilis redditur præfata con- 7
cluſio, videtur enim æſtimatio facta ad alium finem
videlicet ad dignoſcendum † rei valorem, vt ſi dete- 8
riora ſit res dotalis culpa viri mulieri ſit concluſum *l. æſtimatis vbi* Doctor. *ff. ſolut. matr.* Couar. *pract. q. c. 58. n. 2. verſ. ſed ex contrario.* Soc. Sen. *conſ. 56. num. 3. lib. 2.* Aret. *conſ. 84.* Rol. *conſ. 64. num. 1. lib. 4. & conſ. 92. n. 6. & n. 21. lib. 1.* Turret. *conſ. 16. n. 6.* Et in ſpecie quando
partes conueniunt, vt domus in ſolutum eſſet pro fun-
do dotali, *Thob. Non. conſ. 106. n. 2.* Et confirmabatur,
quia Cardinalis Soderinus qui dedit domos pro dote
dictæ Annæ ſuæ neptis in ducatis decem millibus,
donauit ſi plus valerent dicto pretio illud plus di-
ctæ Annæ, & eius vero etiam ſi dimidium iuſti pre-
tij excederet & certum eſt quod † quoties datur res 9
dotem æſtimata minori pretio, quam valeat maximè
ſi diminutio ſit vltra legitimam æſtimationem non
facit emptionem Doctor. *in leg. conuentione ibi* Iaſ. *num. 2. Cod. de pact.* Rol. *d. conſ. 64. num. 3. & num. 17. verſ. non obſtat lib. 4.* Non. *d. conſ. 106. num. 5.* Vnde non
videtur abſolutum, quod domus hoc caſu tranſierit in
virum.

Et quatenus præfata eſſent dubia Domini exiſti-
mabant ceſſare difficultatem ex ſententia Rotæ Flo-
rentinæ, in qua poſt mortem viri pronunciauit domos
eſſe reſtituẽdas Annę pro ſua dote, prout fuerunt reſti-
tutæ aliæ domus iſta excepta de qua agitur, quæ erat
iam in emphyteuſim conceſſa Victoriæ, & ab ea ceſſa
Equiti Perbenedicto, ex qua ſententia cui partes ac-
quieuerunt, immò per laudũ emologatum inter hære-
des Aloyſij, & hæredes Annæ fuit confirmata, non vi-
detur dubitandum, quin fuerit Annæ acquiſitus titu-
lus: præſertim cùm per dictam ſententiam fuerint in
ſolutum datæ, & adiudicatæ Annæ dictæ domus pro
dicta ſua dote, † Quæ datio in ſolutum, ſeu adiudica- 10
tio iuncta actuali reſtitutione vtique tranſtulit domi-
nium in Annam, *§. fin. vbi* Gloſſ. *inſtitut. de offic. iudic. cum alijs per* Rotam *dec. 725. n. 4. p. 5. recent.* Et quam-
uis † Rota non exequatur ſententias aliorum tribu- 11
nalium non docto de iuſtitia, *iuxta dec.* Put. 204. *lib. 5.*
tamen hic non agitur de executione iſtius ſententiæ,
† ſed incidenter deducitur ad effectum tituli. 12

Nec rurſum dicatur † eam non probare ſine actis 13
ex ſtilo Rotæ, Seraph. *dec. 615. num. 5.* Rota *deciſ. 665. num. 2. p. 1. in recentior.* Quia cùm fuerit, vt dixi pro
maiori parte exequuta † in ſexdecim domibus ab ip- 14
ſa Anna, & hæredibus ſemper poſſeſſis, quæ ſunt
eiuſdem iuris cum iſta de qua agitur, nec agatur de
vlteriori ſententiæ executione, & canonizatione in
gradu appellationis, non videtur neceſſaria alia iuſti-
ficatio ex actis, *vt fuit conſideratum in Florent. pecuniaria 31. Iun. 1651. coram me.* Et tantò magis † cùm ſimus 15
in ſententia lata vſque de anno 1563. pro qua præ-
ſumitur etiam ſine actis tàm quo ad iuſtitiam, quam
quo ad ſolemnitates, Put. *dec. 328. lib. 2. in nou.* Caſſad. *deciſ. 3. num. 5. de procurat.* Rota *deciſ. 596. num. 6. coram* Cardinale Mantic. *& deciſ. 33. num. 1. part. 5. in recent.* Et † antiqua dicitur quæ fuit lata annis ſaltim tri-
ginta ante motam litem, vt per Put. *dec. 328.* Cardin.
Mantic. *d. dec. 296. n. 7. fuit dictum in Anconitana Sal-*

niani 9. Maij præteriti coram me, quod tempus hic ad-
eſt, cùm fuerit lata ſententia, vt dixi anno 1563. &
præſens lis contra dominos de Perbenedictis fuerit
mota de anno 1611. & fuit firmatum in hac cauſa 15.
17 Aprilis præteriti coram me, & † accedit quod ſenten-
tia fuit acceptata per laudum emologatum, vt ſupra
dixi, quod laudum ſi opus erit poterit in acta pro-
duci.

Non obſtat quod Anna mortuo marito ceperit poſ-
ſeſſionem ſexdecim domorum, & cenſus ſuper iſta do-
mo de qua agitur pro cautione ſuæ dotis, donec ſibi
fuerit integraliter ſatisfactum de ſua dote, ex quo in-
fertur, quod domus non erant dotales reſpondebatur
enim iſtam apprehenſionem fuiſſe factam à procura-
tore Annæ de anno 1559. & poſtea ſuperueniſſe ſen-
tentiam Rotæ Florentinæ adiudicatiuam de an-
no 1563.

Et demum conſiderabant Domini, quod quatenus
ſupradicta non ſufficerent ad probandum dominium
Annæ ad effectum deuolutionis prout reſoluit Rota
in hac cauſa coram bon. mem. Penia *in decis. ſupra alle-
gata.* Tamen ſatis ſuperque probant dominium ad
effectum ſolutionis canonem ad quem hodie agitur
videlicet conſtitutio dotis in iſtis domibus pro fundo
dotali eueniente caſu reſtitutionis, conceſſio in em-
phyteuſim Victoriæ nomine etiam Annæ cum ſecuta
eius ratificatione onus ſuſceptũ ab Equite I. Baptiſta
ſoluendi canones Annæ, cum aliis ſupra adductis,
18 † cùm ad iſtum effectum ſufficiant leuiores probatio-
nes, & etiam indicia, *vt fuit dictum in cauſa Laudenſi
deuolutionis 26. Iunij 1596. coram* bon. mem. Pacenſi
Rotæ *dec. 249. n. 2. p. 1. recentior. & deciſ. 12. n. 6. p. 2.*

Et quatenus † adhuc eſſent dubia, & altiorem inda-
19 ginem requirerent, non videntur poſſe retardare exe-
cutionem obligationis cameralis, Caſſad. *deciſ. vnic. n.
2. de mutu. petit.* Seraph. *dec. 1455. n. 2.* Rota *dec. 234. in
20 fin. coram* Sanctiſſimo. In † qua continetur ſtipulatio
pro omnibus quorum intereſt, Rota *dec. 97. n. 2. & dec.
99. n. 7. poſt tract. de cameral. oblig.*

Ad alia leuiora fuit reſponſum per informantes.
Et ita fuit deciſum.

*R.P.D. Vbaldo, Romana canonum Lunæ 4.
Decembris 1623.*

SVMMARIA.

1 *Hæres grauatus facit ſuos fructus perceptos pendente
fideicommiſſo.*
Lim. 1. *in fructibus merè ciuilibus debitis ex contractu
defuncti* n. 3. & 7.
Etiam nulla exiſtente mora hæredis, n. 10.
*Etiam ſi hæres fuiſſet diligentiſſimus in curanda exa-
ctione*, n. 11.
2 Lim. *aliis modis remiſſiuè.*
4 *Fideicommiſſum debet reſtitui prout res eſt tempore
reſtitutionis.*
5 *Fructus merè ciuiles ſunt, qui proueniunt ex re non pro-
ducente fructus.*
6 *Penſiones domorum ſunt fructus merè ciuiles.*
8 *Fructus pendentes augent hæreditatem reſtitutioni ob-
noxiam.*
9 *§. Sed & in huiuſmodi, l. poſtulante. ff. ad Trebell. In-
tellectus.*

DECISIO CCCCLVIII.

Domini reſponderunt pro parte informante vi-
delicet canones ſpectare ad Dominum Soderi-
num domus de qua agitur ab anno 1561. quo pro-
batur factam fuiſſe vltimam ſolutionem. Idque non
ſolum quoad partem dimidiam ei debitam tanquam
hæredi patris ſui, qui fuit ab Anna pro dimidia parte
inſtitutus hæres, quod carebat omni difficultate ex
allegatis in deciſione in cauſa facta die 23. Iunij præ-
teriti ſed etiam quoad alteram dimiam illi obuenien-
tem ex fideicommiſſo ab eadem Anna relicto, & ad
eius fauorem purificato per obitum Petri Thomæ
ſine liberis defuncti, ſuper qua parte fuit excitata
difficultas in dicta deciſione, & nunc vnanimi Do-
minorũ conſenſu pro Soderino informante reſoluta.

Licet enim regula firmata in deciſione vera ſit † quod 1
hæres grauatus, per fideicommiſſum fructus eo pen-
dente facit ſuus nec tenetur fideicommiſſario reſti-
tuere, *l. in fideicommiſſariam in princ. & ibi* Doctor. *ff.
ad* Trebell. *cum aliis in deciſione allegatis quibus addo*
Cuiac. *in l. 3. §. nonnunquam in princ. ff. de vſur.* Et proin-
de pertineant ad hæredes grauati ſi poſt eius mortem
fideicommiſſum fuit purificatum.

Tamen † hæc regula fallit in multis caſibus, de qui- 2
bus per Doct. *in d. l. in fideicommiſſariam vbi præ cæteris*
Rip. *n. 4. & ſeqq.* Angel. *conſ. 331. n. 1. & ſeqq. &* Cuiac.
in d. §. nonnunquam, verſ. Cæterum, vſque ad finem vbi
ponit ſex exceptiones, ſeu, vt ipſe vocat, præſcriptio-
nes, & tamen, quod mirum eſt, non poſuit iſtam de qua
mox videlicet † ſi agatur de fructibus merè ciuilibus 3
inexactis per hæredem grauatum, & ſi debeantur ex
contractu inito cum defuncto *per text. l. poſtulante,
§. ſed & in huiuſmodi. ff. ad* Treb. *cui ſimilis eſt in l. dedu-
cta §. ſi poſt tempus eo ſit.* Et ratio eſt † quia in fideicom- 4
miſſi reſtitutione venit hæreditas prout eſt de illo
tempore reſtitutionis; ſed in hæreditate ſunt illi fru-
ctus non exacti, ſeu potius eorum obligatio vel exactio
ad eos conſequendos, *vt ſentiunt præfati in d. n. 1. & ibidem*
Bar. Ang. Caſt. Alex. Rip. *in d. l. in fideicommiſſariam, n.
23. in deciſione citati*, qui adduntur Oldr. *conſ. 141. n. 4.
in fin.* Ang. *d. conſ. 331. verſ. ſexto fallit* Mandell. *conſ.
79. n. 1. & latius conſ. 275. n. 1. 2. & 9.* Franc. *dec. 13.
n. 4. & ſeqq.* vbi optimè declarat, & dicit ſecundum
hanc ſententiam iudicaſſe conſilium Neapolitanum
licet ab initio, ſibi perſuaderi non poſſet, & non mirum
cùm ipſe *I.C. in d. §. Sed, & in huiuſmodi* dubitauerit ar-
guendo ad partes, & exquirendo conſilium ab Amico
an in tali quæſtione rectè reſpondiſſet, *vnde notant ibi*
Ang. & Imol. *& poſt eos* Franc. *d. dec. 13. n. 8. in fin. quod
I.C.* non reputat, ſe ſcientem, & demum huius ſenten-
tiæ alios etiam citat, & ſequitur, Peregr. *de fideic. art.
49. n. 6. & præter eos addi poteſt* Bero. *conſ. 135. n. 7. &
n. 1[illegible].*

Quod autem ſimus in fructibus, ſeu præſtationi-
bus merè ciuilibus non videtur poſſe dubitari cum
† tractetur de canonibus domus emphyteuticæ & ſic 5
rei non producentis vniuerſaliter fructus iuxta Bart.
*in l. & ex diuerſ. parum poſt princ. ff. de rei vend. per tex.
in l. ſi nauis eod.* † ibi inter alia exempla acceſſionum, 6
ſeu fructuum ciuilium ponit penſiones domorum,
& idem Bart. *in l. fin. §. fin. ff. de iur. fiſcal.* Quam decla-
rationem tanquam veram non eſt qui redarguat, vt
teſtatur, & ſequitur. Menoch. *d. conſ. 1[illegible]5. n. 4. [illegible] 5.* Bald.
in l. ſi traditio. 12. q. num. 20. Cod. de act. empt. Alex. *conſ.
181. num. 9. lib. 2.* Vnde cùm iſti † canones de quibus 7
agitur proueniant ex contractu defuncti nempe An-
næ, ad cuius fauorem fuerant ſtipulati in ceſſione
domus facta à Victoria Vitella Equiti Perbenedicto, &
ſint fructus, & obuentiones merè ciuiles, vt dictum
eſt & nunquam fuerint exactæ nec ab Anna, nec ab
hæredibus grauati per fideicommiſſum, ſequitur vt
pertineant ad fideicommiſſariam ex præfata, & quia
habentur vti fructus pendentes, quamuis fuerint ma-
turi donec actualiter nõ fuerint exacti. † & ideo angẽt
hæredi

hæreditatem reſtitutioni obnoxia *vt per* Beto. *d. conſ.* 113.*num.9.lib.2.& ſequitur* Suid. *conſ.*84.*num.4.verſ. ita ergo.lib.*1.

Non obſtat quod hi canones non videantur prouenire ex contractu Annæ fideicommittentis cùm exigantur in vim contractus olim geſti à Cardinale Soderino, qui hanc domum, & aliàs dedit in dotem Annæ. Quia vltra reſponſionem ſupra allegatam, quod debeantur ex ſtipulatione pro Anna à notario facta in

9 inſtrumento ceſſionis dicebatur, etiam † *tex.in d.§.ſed, & in huiuſmodi*, & Doctor. ibi quádo volunt ad hunc effectum requiri quod fructus debeantur ex contractu defuncti hoc dicere ad differentiam vt non proueniát ex contractu & prouiſione hæredis, grauati quia tunc cenſentur venire ex induſtria ipſius hæredis, quem non præſumitur, nec æquum eſt feciſſe prouiſionem ad vtilitatem fideicommiſſarij, & tanquam eius procuratorem, vt eleganter conſiderat ille text. in fine.

Non obſtat, quod debitor iſtorum fructuum ciuilium eſſet obligatus in forma cameræ. & ſub iuramẽto vnde non videatur fuiſſe in mora hæres grauatus exigendi iſtos fructus, & ſic videatur ſibi imputandum quominus tranſmittat iſtos fructus ad proprium hæ-

10 redem. Quia † ad iſtum effectum non ſpectatur mora hæredis grauati niſi in reſtituendo fideicommiſſum, *vt ex text. in d. l. in fideicommiſſar. in princ. & ibi* Doct. *d. l. poſtulante, § ſed & in huiuſmodi*, vbi textus ſæpè facit mentionẽ de tali mora, *in l. ita tamen. § 1. ff. ad Trebell.* Cuiac. *in d. l. 3. §. nonnunquam, in 4. limit. ff. de vſur.* Sed ſolum conſiderant, quod fructus ſint inexacti per hæredem. & veniant ex contractu defuncti, vt di-

11 ctum eſt. Etiam † ſi alias hæres fuiſſet diligentiſſimus incuranda exactione, & conſtituendo debitorem in mora, vt quia citauerit in iudicio, & fecerit condemnare debitorem, *vt per* Franc. *d. deciſ.* 13. *n.*7. quo caſu indubitata eſt mora debitoris, cum non facile euenire poſſit, vt mora non præcedente perueniatur ad iudicem, *vt dicit text. in d. l. 3. in princ. ff. de vſur.*

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. Marcomontio, Romana cenſus, Luna 2. Maij 1622.

SVMMARIA.

1 *Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum probatur ex quietantijs.*
2 *Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in ſummariſſimo poſſeſſorio.*
3 *Accollans in ſe cenſum, ſi velit illum redimere tenetur intimare domino cenſus dictam accollationem exhibendo inſtrumentum.*

DECISIO CCCCLIX.

HAc tertia huius cauſæ poſitione vtraque parte informante, & articulo multum diſcuſſo dictum eſt omnino eſſe ſtandum in deciſis.

1 Nam † quaſi poſſeſſio exigẽdi fructus hodie probata eſt per exhibitionẽ ipſarummet Palonij quietantiarũ, quæ aduerſus ipſum in alio iudicio porrectæ fuerunt, & ſic quo ad hoc nulla prorſus remanet difficultas.

Quo verò ad allegatam cenſus extinctionem licet ea, † vt ſaltem tubida, & altiorem requirens indaginẽ

2 non eſſet in hoc iudicio ſummariſſimo admittenda præcipuè cum iam ſit ſublata per deciſiones in negotio principali factas coram R.P.D. Manzanedo, tamen vt in hoc quoque aliqua ex parte ſatisfieret informãtibus pro Dominis Biſcijs. Dñi ex multis rationibus doctè, & copioſè in dictis D. Manzanedi deciſionibus deductis, vnam potiſſimum allegarunt, quæ videtur potentiſſima ad excluſionem dictæ aſſertæ extinctionis. Ea verò ratio eſt, quod depoſitum non fuerit factum nomine D. Flaminij de Anguillaria, nec pro eo, ſed pro Dominis de Biſcijs nomine proprio cum quibus nullum cum Palonio intercedebat negotium & proinde non tenebatur Palonius illos agnoſcere in debitores, & multò minus tenebatur ſuſpicari, vel etiã ſi id aſſeruiſſent illis cedere quod eſſent procuratores D. Flaminij, & ſic non potuerunt ex ſimplici citatione conſtituere ipſum in mora ad effectum, vt depoſitum

illi præiudicaret, † niſi docto prius in actis, quod erant 3

emptores Caſtri cum accollatione huius cenſus per ipſos facta, & niſi intimata eadem accollatione Palonio, & exhibito inſtrumento, in quo hæc omnia continebantur. Bart. *in l. quod te, n. 15. verſ. & per hæc documenta ff. ſi cert. pet. vbique* Rip. *n. 55. & ſeqq. &* Iaſ. *n.* 35. *Idem* Bart. *in l. non ſolum §. morte num. 47. ff. de non. oper. nunc.* Dec. *conſ.* 98. *n.* 8. Boër. *deciſ.* 10. *n.* 1. & 5. Suid. *deciſ.* 240. *num.* 13. *& deciſ.* 179. *num.* 4. Magon. *dec. Florent.* 503. *num.* 6.

Illuſtriſsimo Domino Cardinale Sacrato Romana liberationis à fideiuſſione Luna 9. Decembris 1619.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor cenſus poteſt petere liberationem à ſolutione fructuum cenſus.*
Non tamen poteſt petere liberationem quoad ſortem, num. 6.
Contrarium in hoc vltimo reſoluit Roſa num. 7.
2 *Obligatio ſoluendi fructus cenſus eſt pura, ſed differtur exactio illorum.*
3 *Fideiuſſor in obligatione conditionali non poteſt petere liberationem ante impletam conditionem.*
4 *Fideiuſſor non poteſt plus obligari, quam principalis.*
5 *Fideiuſſor, qui nunquam fuit in obligatione non poteſt petere liberationem.*
8 *Iuris ignorantia non præſumitur.*

DECISIO CCCCLX.

REſolutum fuit ſententiam ad fauorem Domini Caroli latam eſſe confirmandam quo ad liberationem à ſolutione fructuum cenſus, quo verò ad ſortem reſeruatum fuit ad aliam poſitionem.

Et quo ad fructus cenſus, † pro quorum prouiſio- 1

ne ipſe D. Carolus ſe obligauit vti principalis, principaliter, & in ſolidum viſum fuit intrare de plano ſtatutum Vrbis *cap* 94. *&* 157. *lib.* 1. Vbi ille, qui ſe obligauit pro alio etiam ſi diu non ſtetit in obligatione poteſt petere liberationem.

Et dictum fuit non obſtare, quod reſpectu fructuum decurrendorum nondũ venerit dies ſolutionis. † Quia 2

non ex hoc ceſſat eſſe obligatio, ſed ſolum dilata eſt exactio. Gloſſ. *in l. cum qui Calendis, §. quoties, verſ. debeatur, ff. de verb. oblig. eadem* Gloſſ. *in l. cedere diem in verb. nondum venit, ff. de verb. ſign.* & fuit in illis terminis reſponſum *in cauſa Romana, ſeu Bononienſi cenſus,* 7. *Maij* 1601. *coram* bon. mem. Corduba, *& in eadem* coram Reuerendiſſimo Attrebatenſi.

Sicque quo ad iſtos fructus non applicatur. Alex. *in l. facere poſſe, n. 1. verſ. tamen fallit ff. ſolut. matr.* cum alijs infra allegandis, dicens † fideiuſſorem obligatum 3

obligatione conditionali non poſſe petere liberationem ante impletam conditionem, quia reſpectiuè obligatio D. Caroli non fuit conditionalis, ſed pura.

Quo verò ad ſortem principalem difficultatem faciebat aliquibus ex Dominis, quod cenſus reſpectu venditoris eſt perpetuus, ideoque venditor non debet per fideiuſſorem poſſe cogi ad illum extinguendum. Item quia illa opinio, quod fideiuſſor, qui diu ſterit in obligatione poſſit petere liberationem fundatur in eo, quod fideiuſſor non videtur cogitaſſe ab initio de permanendo diu, ne dum perpetuo in obligatione, vt ex infra allegandis, quæ ratio ceſſat in fideiuſſore cenſus, qui ſicut ſciebat contractum cui acceſſit eſſe perpetuum, ita videtur ab initio cogitaſſe ſe non ſolum diu, ſed perpetuò permanſurum in obligatione.

Item, & tertiò, quia fideiuſſor cenſus quo ad ſortem nunquam poteſt dici fuiſſe in obligatione, quod patet, quia certum eſt, quod venditor cenſus nunquã eſt in obligatione reſtituendi ſortem, ergò nec fide-
4 iuſſor, † cùm non poſſit in plus obligari, principalis, *vt not. in l. greca, §. illud, vbi* Gloſ. *in verb. illud, ff. de fide-*
5 *iuſſ.* Bald. *in l. ſi vltra, C. eod. tit.* † Cùm igitur fideiuſſor nunquam fuerit in obligatione, ſequitur, quod nec poſſit petere liberationem à fideiuſſione, Alex. *in d. l. facere poſſe. ff. ſol. matr. cum alijs per* Mantic. *de tacit. lib. 6. tit. 22. num. 13.*

6 Et proinde in iſtis terminis † quod non poſſit vnquam fideiuſſor petere ſe liberari à fideiuſſione pro ſorte cenſus fuerunt allegati plures moderni, nempe Roderiquez ſuper motu proprio Pij V. *de cenſib. dub. 2. condit.* 8. Roder. *de ann. redit. lib. 2. quæſt. 13. n. 18. & 19.* Felician. *de cenſib. lib. 2. cap. 2. n. 9. in fin.* Ludou. Valaſq. *de cenſib. cap. 97. num. 23.* Marcell. Conuerſan. *in addit. ad Intrigliol. de cenſib. quæſt. 6. litera* A, Bened. Boo. *de Cenſib. art. 68. num. 101.* quorum aliqui dicunt iura municipalia ita eſſe intelligenda.

7 In contrarium † allegabantur duæ deciſiones Rotales tenentes immo fideiuſſorem Cenſus etiam pro ſorte poſſe petere liberationem ſaltem in terminis Statuti Romani, *vt in dicta Romana ſeu Bononienſi coram* Corduba, *& in eadem 26. Decembris 1602. coram* bon. mem. Attrebatenſi.

Ad primum ex aduerſo obiectum reſpondebatur non eſſe inconueniens quod cenſus reſpectu emptoris ſit perpetuus, & reſpectu fideiuſſoris ſit temporalis, cùm reſpectu fideiuſſoris, qui nihil mutuauit non cadat ſuſpicio vſuræ palliatæ ſicut in emptore ſtatuti, quod non obligat præciſè ad liberandum fideiuſſorem, ſed alternatiuè vel ad dandum fideiuſſorem de conſeruando illum indemnem.

Ad ſecundum obiectum reſpondebatur, quod ſi de iure, vel ex ſtatuto fideiuſſor non obſtante perpetuitate cenſus reſpecto emptoris habet remedium erga venditorem, vt proximè dictum eſt talis fideiuſſor præſumitur quando ſe obligauit cogitaſſe de hoc re-
8 medio, † quia nemo præſumitur ignorare ius Bart. *in l. ſed & ſi lege, §. ſcire, n. 3. ff. de petit. hered.*

Ad tertium fuit dictum ſtante obligatione quod cenſus ſit bonus, & exigibilis poſſe attentari quod ex nunc oriatur obligatio fideiuſſoris etiam circa ſortem. Verum vlterius dicebatur in terminis iuris communia ideò requiri quod fideiuſſor fuerit in obligatione, quia alias non poſſet dici diu ſtetiſſe in obligatione, *& ita arguit* Mantic. *vbi ſupra.* Et in terminis ſtatuti ceſſet iſtud argumentum, quia ſtatutum non exigit, quod fideiuſſor diu ſteterit in obligatione, ſed immo illi ſuccurrit etiam ſi diu non ſteterit in obligatione.

Et hæc fuerunt facta per diſcurſum.

Illuſtriß. Cardinale Cauallerio, Romana liberationis à fideiuſsione, Lunæ 5. Decemb. 1622.

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor euictionis non poteſt agere ad liberationem ante euictionem ſecutam.*
2 *Cencius de cenſibus part. 2. cap. 3. quæſt. 3. art. 4. n. 8. recenſetur, & probatur.*
3 *Fideiuſſor euictionis non poteſt dici diu ſtetiſſe in obligatione antequam ſequatur euictio.*

DECISIO CCCCLXI.

POſt reſolutionem ſactam die 9. Decembris 1619. coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Sacrato, quod D. Marchio Lantes teneretur liberare D. Carolum Gabriellium à fideiuſſione per ipſum facta pro fructibus cenſus. Propoſui dubium reſeruatum de dicta. An D. Marchio teneretur liberare D. Carolum quo ad ſortem & alia contenta in inſtrumentò.

Et cùm in fideiuſſione facta occaſione cenſus plures contineantur obligationes, nempè de euictione fundi, quod fundus ſit capax, & liber ab omni onere, & de fructibus cenſus ſoluendis; & cenſum extinguendo Domini reſponderunt Marchionem de euictione non teneri liberare D. Carolum reſeruando, vt de alijs videatur.

Ratio verò reſolutionis fuit, † quia fideiuſſor de 1
euictione ante ſecutam euictionem non poteſt dici diu ſtetiſſe in obligatione vt poſſit cogere principalem ad ſui liberationem. Bart. *in l. facere poſſe, num. 3.* Bald. *num. 1.* Alexand. *num. 1. & ſeq. ff. ſolut. matrim.* Surd. *conſ. 367. num. 9. lib. 3.* cum pluribus allegatis *in Bononienſi coram* Reuerendiſſimo Domino meo Decano, *relata per* Modern. Peruſin. *de cenſib. dec. 194. num. 2. vbi de communi.*

Et ita intelligenda videbatur deciſio *in alia Bononienſi cenſus coram* bon. mem. Corduba, *quæ eſt deciſ. 195. ſub num. 8. Et in eadem coram* Reuerendiſſimo Attrebatenſe, *quæ eſt deciſ. 201. num. 7. in eod. tract. de cenſib.* dum ibi reſponſum fuit principalem teneri liberare fideiuſſorem à ſolutione cenſus quæ eſt pura, & continua, licet non poſſit peti liberatio, quo ad fideiuſſionem de euictione, quæ eſt conditionalis
† vt latè probat. Modern. Peruſio. *d. tract. de cenſib.* 2
part. 2. capit. 3. quæſt. 3. artic. 4. numer. 8. & ſeqq. & plures Rotæ deciſiones allegat, & ſecundum illas diſtinguit plures obligationes, quæ in fideiuſſore pro cenſu interueniunt.

Nec viſum fuit obſtare ſtatutum Vrbis, *lib. 1. cap. 94. & 157.* vbi cauetur fideiuſſorem etiam ſi diu in obligatione non ſteterit poſſe petere liberationem.
Nam conſideratum fuit † in promiſſione de futura 3
euictione antequam illa ſecuta ſit non poſſe dici fideiuſſorem ſtetiſſe in obligatione, propterea poſſe petere liberationem antequam verè ſit obligatus. Bald. *in d. l. facere poſſe, num. 2.* Bart *num. 2. & bene* Gayll. *obſeruat. 29. num. 6. verſ. hac Fallentia, lib. 2.*

Nec etiam viſa eſt poſſe approbari deciſio *in Imolenſi cenſus* coram me, *quæ eſt 200. eod. tract. de cenſibus* vbi dicitur quod fideiuſſor in illo caſu debuiſſet petere ſe liberari. Quia illud procedit ex eo, quod iam erat detectum fundum eſſe ſuppoſitum fideicommiſſo, & venerat caſus, & erat purificata promiſſio, quod fundus eſſet liber, & ideò potuit peti liberatio à fideiuſſore.

Et ita deciſum.

R. P. D.

R. P. D. Manzanedo, Senogallienſis Saluiani interdicti, Veneris 20. Iuny 1625.

SVMMARIA

1 *Manutentio debetur poſſeſſori.*
2 *Iudex non procedens ritè, & rectè non priuat quem ſua poſſeſſione.*
3 *Iudex concedens immiſſionem ex Saluiano ad effectum deponendi fructus pro extinguendo cenſu grauat.*
4 *Fideiuſſoris indemnitati conſulitur vel per alium fideiuſſorem, vel per liberationem à moleſtijs.*
5 *Fideiuſſor indemnitatis non poteſt agere antequam ſoluat.*
6 *Poteſt tamen vrgere debitorem principalem, vt ſoluat creditori.*
7 *Fideiuſſor indemnitatis antequam ſoluat nō eſt creditor pecuniæ, ſed liberationis, & conſeruationis idēnitatis.*

DECISIO CCCCLXII.

DE anno 1595. Settorius Amatus impoſuit vnum annuum perpetuum cenſum ſcutorum ſexaginta quatuor ſuper quibuſdam eius bonis, & illum vendidit Ricciardo Benamato, & Hectori Berando pro pretio ſcutorum octingentorum ſub fideiuſſione Petri Aloyſij, & Dominici Sandriani, quos idem Settorius ſe obligauit in forma cameræ liberare, ac idemnes conſeruare, vel latiſſimè in inſtrumento dicti cenſus. Quod datur in Summ. Sandriani. num. 1. Settorio defuncto Lucas Sandrianus tanquam hæres dictorum fideiuſſorum intentauit iudicium Saluiani coram A. C. contra D. Leandrum filiam Settorij poſſidentem ratione ſuæ dotis bona de quibus agitur, & obtinuit in illorum poſſeſſionem immitti retinendam donec, & quouſque ex fructibus eorundem bonorum eſſent depoſitata penes montem Pietatis ſcuta octingenta pro extinctione ſortis dicti cenſus, vt ſupra impoſiti. Necnon donec fuerint ſoluti fructus dicti annui cenſus vſque ad integram illorum ſolutionem, vt in copia ſententiæ, quæ datur *in ſum. D. Leandra, num.* 2.

A qua ſententia cùm pro parte Franciſci, & Leandræ coniugum fuiſſet appellatum, & obtentum in ſignatura cauſam appellationis in Rota mihi committi cum facultate manutenendi quem de iure. Dubitaui hodie cuinam iſtorum eſſet dandum mandatum de manutenendo, & Domini vtraque parte informante
1 reſoluerunt † illud eſſe dandum D. Leandræ de cuius poſſeſſione conſtat ex propria confeſſione partis aduerſæ, quæ dum egit remedio vtilis Saluiani pro obtinenda immiſſione facta fuit ſine dubio Leandri poſſidere, & per conſequens illi videtur debita manutentio Menoch. *de retin. rem.* 3. *n.* 596. Rota *dec.* 802. *n.* 1. *par.* 1. *diuerſ. & dec.* 661. *n.* 2. *p.* 1. *& Romana Vineæ* 10. *Decembris* 1621. coram me.

Non obſtat poſſeſſio capta per Lucam vigore ſupradictæ ſententiæ A. C. quia quicquid ſit vbi iudex
2 ritè, & rectè procedit, † cùm in hoc caſu nulliter, & iniuſtè proceſſerit prout apparebit ex infra dicendis, non priuauit Leandrum ſua poſſeſſione Alex. *in l. qui vniuerſas, n.* 5. *ff. de acq. poſſeſſ.* Cornel. *conſ.* 193. *n.* 4. *lib.* 3. Rota *dec.* 645. *n.* 6. *& deciſ.* 801. *num.* 7. *verſ. quia pro reſponſione part.* 1. *diuerſ. & dec.* 561. *n.* 2. *in fin. & n. ſeq. part.* 1. *recentior.*

Iniuſtitia autem dictæ ſententiæ, omiſſis nullitatibus pluribus in facto enarratis viſa fuit Dominis clara,
3 tum ex eo, † quod in illa datur immiſſio Sandriano in poſſeſſionem bonorum de quibus agitur, ad effectum deponēdi fructus illorum pro extinctione ſortis principalis cenſus, qui cum ſit de ſui natura perpetuus iuxta conſtitutionem *S. mem. Pij V.* nullatenus id fieri
poterat, cùm non deficerent † alij modi a iure traditi 4
ad prouidendum indemnitati fideiuſſorum nempè per donationem alterius fideiuſſoris, vel per liberationem à moleſtijs, *vt not.* Bald. *in l.* 2. *num.* 7. *C. de ſent. ſin. cert. quantit. & in l. fin.* §. *cum antiquitas, ſub num.* 10. *verſ. in contrarium, C. de vſur. rei iudic. & fuit dictum in Imolenſi cenſus coram* Reuerendiſſimo Domino meo Cauallerio, *qua eſt deciſ.* 100. *poſt tract. de cenſibus* Modern. Peruſin. tum etiam † quia fideiuſſor ſiue il- 5
lius hæres egit pro releuatione indemnitatis, & obtinuit immitti antequam ipſe ſoluerit, quod pariter de iure non erat ei permiſſum, *iuxta text. expreſſum in l. ſi pro ea C. mand.* nam fideiuſſor † bene poteſt, & de- 6
bet vrgere debitorem principalem ad ſoluendum creditori, ſed non valet agere ante ſolutionem quia 7
non † dicitur creditor pecuniæ ſed liberationis, ſeu conſeruationis indemnitatis ad tradita per Bald. *in d. l. ſi pro ea, num.* 10. *C. mand.*

Et ita reſolutum fuit.

R. P. D. Merlino, Romana cenſus vitalitij Veneris 22. Maij 1626.

SVMMARIA.

1 *Pupillus, & Eccleſia ſi velint contractum reſcindere ex eo, quod interuenerint ſolemnitates tenentur pretium reſtituere.*
2 Ampl. *quo ad Eccleſiam ſi deficiat beneplacitum apoſtolicum.*
Maximè ſi contrahens cum illa fuit in bona fide. n. 6.
Declar. vt iſta reſtitutio fiat tanquam de accepto abſque cauſa, num. 3.
Intellige ſi pupillus, vel Eccleſia ſint effecti locupletiores, num. 10.
4 *Cenſus vitalitius an venditori ſit vtilis attenditur ætas emptoris.*
5 *Nullitas contractus cum Eccleſia celebrati ab ipſa ſola apponi poteſt, non ab illo qui cum ea contraxit.*
7 Habuit, & recepit, *&c. importāt veram numerationē.*
8 *Dominium pecuniæ transfertur ex numeratione.*
9 *Depoſitum perit damno deponentis.*
11 *Minorem, vel Eccleſiam eſſe effectam locupletiorem probare debet is qui cum ea contraxit.*
12 *Locupletatio vt probetur eſt probandum pecuniam eſſe verſam in vtilitatem recipientis.*
13 *Intellige ſi contractus fiat ex cauſa neceſſaria, ſecus ſi ex voluntaria.*
14 *Locupletior an ſit factus ex contractu, ſpectatur illius initium non quia poſtea ſecutum fuerit, & n.* 15.
16 *Locupletior quis dicitur factus, licet locupletatio non duret.*

DECISIO CCCCLXIII.

PRocurator generalis R. R. Patrum Heremitarum Camaldulenſium de Ætruria impoſuit ſuper bonis monaſterij annuum cenſum vitalitium ſcutorum ducentorum viginti, & illum vendidit Alexandro eius vita durante pretio ſcutorum duorum millium quod fuit actualiter ſolutum, & depoſitatum ſub credito eorundem Camaldulenſium penes Ticcios campſores, apud quos ipſi conſueuerant eorum pecunias cuſtodire, pacto adiecto quod dictum pretium non amoueretur niſi ſecuta ratificatione ſolemni Patrū Heremitarum, & obtento beneplacito apoſtolico expenſis, & induſtria eorundem, ſed tamen quod interim ſoluerentur cenſuales præſtationes Alexandro,

prout ſolutæ fuerunt tribus ſucceſſiuè terminis, &
Heremitæ ſolemniter ratificarunt huiuſmodi con-
tractum, quamuis dictus Procurator Generalis hucuſ-
que neglexerit expeditionem beneplaciti apoſtolici.
Vnde cùm poſtea Ticcij decoxerint, & Heremitæ de-
clarauerint ſe amplius non conſentire præfato cenſui,
nec teneri ad illius obligationem eo quod beneplaci-
to apoſtolico adhuc munitus non fuerit. Dubitaui.
An ipſi Heremitæ tenerentur ad reſtitutionem dicto-
rum ſcutorum duorum millium.

In quo dubio Dñi affirmatiuè reſponderunt & moti
1 ſũt quia iuris eſt regula, & æquitatis pleniſſima † quod
pupillus, ſiue Eccleſia, quatenus velint à contractu
inito reſilire ex quo ſolemnitates neceſſariæ non fue-
runt adhibitæ teneantur reſtituere pretium, & quic-
quid ex dicto contractu ad eos peruenit, Doctor. *in l.
non ſolum. in l. vtere. in l. ſi prædium. in l. prædiorum, C. de
præd. minor. in l. ſi à te, C. de pact. int. empt. & vendit. &
Canoniſta in cap. ſi quis præſbyterorum, de reb. Eccleſ. non
alien. & in cap. ad audientiam. eo. tit.* Bald. *in l. fin. C. de
vſucap. pro empt. & in his terminis poſt* Euerard. & Si-
2 moncell. Menoch. *conſ.* 888. *n.* 3. & 4. Et † in ſpecie
quod beneplacitum apoſtolicum non fuerit obtentũ
teneatur ad reſtitutionem ſortis, ſeu pretij accepti re-
ſoluit Rota *in Romana cenſuũ de Romulis* 18. *Iun.* 1599.
corã bon. mem. Penia, *quæ dec. eſt impreſſa poſt* Modern.
Peruſin. *de cenſib. dec.* 287. *& confirmata* 23. *Iunij* 1600.
coram Illuſtriſs. Cardin. Mellino, *& eſt dec.* 29. *poſt di-
ctum tractatum. & in alijs cauſis, & nuper in Treuerenſi
ſpolij*, 5. *Decembris* 1622. *coram* R.P.D. Nauarro.

3 Nec † refert ad effectum vt Eccleſia cogatur reſti-
tuere acceptum an contractus fuerit quidem validus,
ſed reſcindendus, vel an ſit nullus, & hoc etiam po-
ſtremo caſu Alex. poſſet ex condictione ſine cauſa re-
petere pretium tanquam ſine cauſa datum, *l.* 1. *in fin. l.
nihil, ff. de cond. ſin. cauſ. l. eleganter, §. ſi quis poſt. ff. de
condict. indebit. & admittit*, Natta *conſ.* 631. *n.* 7 *in fin. &
euidentius* Menoch. *conſ.* 644. *n.* 3. & 14. Quæ concluſio
eo certior viſa eſt in caſu præſenti, tum quia attentis
4 terminis, *l. hæreditatium, ff. ad l. Falcid.* † & ſenili ætate
Alexandri in cuius vita erat conſtitutus cenſus fuit
Eccleſiæ vtilis, & lucroſus hic contractus, & erat in
5 ſtatu implicito validitatis, † quamdiu non obiiceretur
nullitas ab Eccleſia, quæ nec ab Alexandro poterat
opponi Put. *dec.* 310. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 655. *n.* 4. Rota
dec. 133. *n.* 12. *part.* 2. *diuerſ.* Card. Seraph. *dec.* 156. *n.* 2.
& obſeruauit Rota *in dicta Romana fructuum coram*
6 Illuſtriſſimo Mellino, tum † etiam quia Alexander
fuit in bona fide, nec ei aliqua culpa, vel dolus adſcribi
poteſt, is enim ſoluit pretium, ſtatim paſſus eſt quod
curreret periculum vitæ, & ſpes lucri, & ipſi Patres
Heremitæ aſſumpſerunt in ſe onus expediendi bene-
placitum apoſtolicum, vnde tantò magis, cùm dicti
Heremitæ velint recedere à contractu, dictum pretiũ
reſtituere teneantur, *ad l. fin. C. comm. de legat. vbi* Bald.
Salic. & Iaſ. Surd. *conſilio* 183. *n.* 46. & nullitas per eos
deducta non prouenit ex eo quod falſa cauſa fuerit ex-
preſſa, ſed ex defectu ſolemnitatum, nempè benepla-
citi apoſtolici, quod tamen ab ipſis Heremitis erat ex-
pediendum, & ſic eò magis ius, & æquitas ſuadent vt
ab eiſdem Heremitis pretium acceptum reſtituatur,
iuxta not. poſt Bald. & Felin. *à* Surd. *d. conſ.* 183. *n.* 47.

Nec Heremitis ſuffragatur, quod hoc pretium modo
non extet, ſed deperditum fuerit ob decoctioné Tic-
ciorum depoſitariorum, quia cùm pecuniæ fuerint nu-
meratæ Procuratori generali, & actualiter ſolutæ, vt
7 conſtat ex inſtrumento, ibi in mei, & teſtium præſen-
tia in prompta, & numerata pecunia, ac in tot teſtoni-
bus habuit, ac recepit, & ad ſe traxit, quæ verba nota-
rij tanquam ſuper geſtis de præſenti coram ſe probant
veram, & realem ſolutionem pecuniarum, Bart. *in l. ſti-
pulatus, §. Criſogonus, n.* 3. *ff. de verb. obligat. & in l. poſt
dotem, n.* 21. *ff. ſolut. matr.* Rota *coram* Reuerendiſſimo
D. meo Decano, *dec.* 286. *n.* 3. *& in Bergomenſi penſionis*
21. *Aprilis anni præteriti coram eodem.* Et ita † domi- 8
nium illarum pecuniarum fuerit tranſlatum in Here-
mitas, qui mediante perſona eorum procuratoris ad ſe
traxerunt, & Domini effecti ſint, *l. ſi alieni nummi, ff. de
ſolut.* Bart. Ang. *& alijs in l. ſingularia, ff. ſi cert. pet.* Surd.
conſ. 4. *n.* 10. Ex his propterea ſequitur † caſum deco- 9
ctionis ſpectare ad eoſdem Heremitas tanquam do-
minos, & illorum periculo, & damno dictas pecunias
periiſſe, *l.* 1. *&* 2. *C. de peric. & com. rei vend. §. ſed & ſi
poſt Inſtit. de empt. & vend.* Surd. *conſ.* 22. *num.* 31. Becc.
conſ. 105. *n.* 19. Menoch. *conſ.* 26. *per tot.* & ferè in his
terminis quando pecunia Eccleſiæ periit ob decoctio-
nem depoſitarij quod hæc iactura ſpectet ad Eccle-
ſiam Bero. *conſ.* 32. *num.* 15. *lib.* 1. *& ſequitur* Menoch.
conſ. 114. *num.* 29.

Nec obſtat quod pecuniæ fuerint depoſitatæ cum
conditionibus nempe ratificationis faciendę, & bene-
placiti apoſtolici expediendi, & ſic pendente earum
purificatione non videtur pecuniarum liberè tranſlatũ
dominium in Heremitas, *iuxta dec.* 652. *part.* 1. *diuerſ.*
Quoniam vltra quod tempore decoctionis iam ema-
nauerit ratificatio, & beneplacitum apoſtolicum erat
expediendum opera, & impenſis eorundem Heremi-
tarum, dictæ conditiones non ſuſpendebant tranſla-
tionem dominij pecuniarum, ſed tantum eorum exer-
citium, & viſum, videlicet quod non poſſent amoueri.

Quod & bene deprehenditur, quia interim etiam
pendentibus dictis conditionibus erant ſoluendæ
immo & fuerunt ſolutæ cenſuales præſtationes, &
currebat periculum vitæ Alexandri in fauorem Here-
mitarum, quod fieri non potuiſſet ſi ſortis principalis
dominium non fuiſſet abdicatum ab Alexandro, &
tranſlatum in Heremitas, & illud depoſitum fuit loco
cautionis tantum pro ſecuritate Alexandri circa rati-
ficationem, & beneplacitum, & proinde non applica-
tur *dicta deciſ.* 652. quia ibi non conſtabat de tranſla-
tione dominij, prout hic vbi Procurator traheudo ad
ſe pecunias recepit, & depoſitum fuit factum ad cre-
ditum Heremitarum, & apud ipſum depoſitarium, &
poſtea etiam nonnullæ partitæ ſolutæ fuerunt diuer-
ſis creditoribus Heremitarum.

Neque etiam obſtare viſum fuit, quod eatenus pu-
pillus, & Eccleſia teneantur ad reſtitutionem pretij,
& acceptorum ex contractu quem impugnant, † qua- 10
tenus conſtat ipſos inde factos eſſe locupletiores, *l. ſi
fundus, §. fin ff. de reb. cor. &* Doct. *omnes in l. vtere. in l.
prædium. in l. prædiorum, C. de præd. min.* Rim. Iun. *conſ.* 5.
n. 76. Odd. *de reſtit. in integr. part.* 1. *quæſt.* 47. *art.* 4. *n.* 20.
& in terminis Eccleſiæ, Rota *in Romana nullitatis con-
tractus* 28. *Iunij* 1624. *coram* R.P.D. meo Buratto.

Nec † ipſius Eccleſiæ, ſiue minoris ſunt partes in 11
probando quod non ſint facti locupletiores, ſed onus
incumbit contrahenti cum Eccleſia ſeu minori.

Nec ex eo quod probetur pecuniam traditam Ec-
cleſiæ inde ſequitur probatio locupletationis quia po-
tuit diſſipari, ſed † ab his contrahentibus cum Eccle- 12
ſia, vel minorem iuſtificandum eſt in aliquam vtilita-
tem Eccleſiæ fuiſſe verſas, & erogatas pecunias, *l. præ-
diorum. C. de reb. minor.* ibi pecuniæ quam in facultates
ſuas erogatam eſſe conſtiterit, & ibi, & in aliis iuribus
relatis tradunt ſcribentes, & Couar. *var. reſolut. lib.* 2.
cap. 17. *n.* 3. Odd. *d. q.* 47. *n.* 22. *& ſeqq.* Rimin. *d. conſ.* 5.
n. 77. & 78. *egregiè* D. Facchin. *controuer. iur. lib.* 2. *c.* 46.
Rota *in d. Romana nullitatis coram* R.P.D. meo Buratto.

Quoniam vltra quod Rota conſueuerit in hoc arti-
culo diſtinguere. † An contractus Eccleſiæ, & mino- 13
ris proceſſerit ex cauſa neceſſaria, videlicet prò ſol-
uendo ære alieno, vel ex cauſa voluntaria propter eo-
rum

rum aliquam vtilitatem ita vt primo caſu probanda ſit verſio, & qui contrahit cum minore, & Eccleſia ſollicitus eſſe debeat quod pretium ab eo ſolutum in illam cauſam neceſſariam erogetur, ſecundo verò caſu non eſt opus iuſtificare verſionem, *ita poſt* Iun. *in c.* 1. *n.* 2. *de depoſit.* quem communiter ſequuntur Canoniſtæ vt teſtatur Dec. *conſ.* 330. *num.* 1. & 3. *diſtinguit* Rota *coram* bon. mem. Cardin. Bubalo, *quæ eſt* 25. *poſt* Modern. de Saluian. *& in illis coram* bon. mem. Penia & Illuſtriſſimo Cardinale Mellino *ſuperius allegatis quæ loquuntur in his terminis, & ſunt impreſſa apud eoſdem* Modern. de Saluian. *nempe* 29. *&* 287. *& explicant etiam* Modern. Roman. *diſcept. Forenſ. cap.* 45. *n.* 35. *& ſeqq.* Viſum fuit Dominis conſtare de verſione, quia per impoſitionem illius cenſus vitalitij fuerunt ſoluta ſcuta duo millia, quæ deinde erogata fuerunt in vtilitatem Heremitarum eo quod ſtatim iis pecuniis acquiſiuerunt creditum pro eadem ſumma à Ticcios depoſitariis, qui tunc temporis idonei habebantur in Vrbe, & in eorundem Heremitarum fauorem illico currebat periculum vitæ Alexandri, ita vt ſi tunc obiiſſet ipſi lucrati fuiſſent dictas pecunias & quamuis Ticcij poſtea foro ceſſerint, hoc tamen non tollit quin à principio Heremitæ locupletiores facti fuerint
14 † quod ſufficit, nec eſt opus quod locupletatio durauerit, alioquin etiam ſi illa ſcuta duo millia in emptionem agri, vel domus erogata fuiſſent, quo caſu verſio & vtilitas Eccleſiæ, ſiue minoris foret indubitabilis, & ille auget poſtea caſinate periiſſet, vel domus incendio corruiſſet eadem ratione Heremitæ non tenerentur ad reſtitutionem pretij quod eſt abſur-
15 dum, in † hac enim materia attenditur vtilitas Eccleſiæ de tempore contractus non autem quid poſtea contingat ſiue in detrimentum, ſiue in vtilitatem Eccleſiæ, *c. ad aures, & ibi* Gloſſ. *in verb. niſi forte tunc, de reb. Eccleſ. non alien.* Calder. *conſ. de rer. permut,* Bero. *in d. conſ.* 32. *n.* 10. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 249. *n.* 23. Bal. *conſ.* 334. *in fin. lib.* 1. Rota *coram* Cardin. Seraph. *d. dec.* 366. *n.* 3. *& in diuerſ. p.* 2. *dec.* 18.

Et cùm non poſſit dubitari de auctoritate Procuratoris generalis, nec ei exceſſus aliquis obiici poſtquam ipſi Heremitæ ſolemniter congregati contra-
16 ctum ratificarunt, conſequenter † minus attendi debet quod vtilitas, & locupletatio Eccleſiæ non durauerit ad tradita per Zabarell. *in clem. monaſteriorum, num.* 27. *verſ. trigeſimo quarto de reb. Eccl. non alien. & melius in c. quibuſdam. n.* 13. *verſ. item ſecundum extr. de fideiuſſor. & faciunt tradita per* Meooch. *conſ.* 644. *num.* 17.

Quæ verſio eò magis fuit viſa probari, quia ex dictis pecuniis fuit ſatisfactum nonnullis creditoribus Heremitarum, vt deprehenditur ex libris dictorum Ticciorum.

Et ex his conſtat non applicari huic caſui deciſionem illam in Romana nullitatis contractus coram R.P.D. meo Butatto, quia ibi non conſtabat de verſione, nec de bona fide ſoluentis quorum vtrumque in præſenti caſu iuſtificatur ex ſupradictis.

An autem Heremitæ teneantur ad fructus cenſus particulari diſputatione diſcutiendum putarunt Domini.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R.P.D. Durano Romana nullitatis obligationis Veneris 10. *Ianuarij* 1626.

SVMMARIA.

1 *Iuramentum præſtitum à minore in contractu celebrato contra formam ſtatuti præſumentis iuramentum eſſe extortum dolo, non eſt obligatorium.*

2 *Iuramentum poteſt à Papa remitti, interpretari, & diſpenſari.*

3 *Cauſa finalis ſtatuti probatur ex illius proœmio.*

4 *Statutum tendens ad euitandas fraudes, & deceptiones reſpicit publicam vtilitatem principaliter.*

5 *Iuramentum non validat contractum nullum ob publicam vtilitatem principaliter.*

Ampl. 1. *vt eo caſu contrahens non obligetur etiam in foro conſcientiæ quando non eſt effectus locupletior.* num. 8.

Ampl. 2. *vt taliter contrahens nec ciuiliter, nec naturaliter obligetur.* n. 13. & 18.

Ampl. 3. *etiam in muliere contrahente.* n. 16.

6 *Statutum ob identitatem rationis generalis in eo expreſsè extenditur ad alios caſus non expreſſos.*

7 *Fideiuſſio eſt contractus de ſui natura laſiuus.*

9 *Statutum aliquid diſponens eſt ſeruandum etiam in foro conſcientiæ, & excuſat à peccato.*

10 *Statutum à Papa confirmatum non poteſt dici vitioſum.*

11 *Argumentum à foro Poli, ad forum fori, & è contra eſt validum.*

12 *Debitum naturaliter eſt de neceſſitate ſoluendum.*

13 *Minor contrahens contra formam inductam à ſtatuto ob publicam vtilitatem principaliter non obligatur nec ciuiliter nec naturaliter, &* n. 15. & 18.

14 *Conſcientia non ligat eos, quos natura non obligat.*

17 *Forma cenſetur à ſtatuto inducta, quando mandat fieri actum aliter, quam à iure communi diſponatur.*

19 *Obligatio antidoralis oritur ex natura honeſtate vt benefacienti benefaciamus.*

20 *Obligatio antidoralis non obligat conſcientiam ad peccatum.*

21 *Obligatio antidoralis non oritur ex contractu irrito contra formam ſtatuti fundantis ſe in præſumpto dolo.*

22 *Ætas probatur ex fide Parochi cum inſertione partita libri baptizatorum.*

23 Ampl. *etiam ſi ſit extracta lite pendente ſine partis citatione, ſi tempore productionis non ſit oppoſitum.*

24 *Scripturæ informi poteſt iudex fidem adhibere parte non opponente cùm poſſit quandocunque recognoſci.*

25 *Periurus comparens in iudicio tanquam reus non debet repelli.*

26 *Minor impugnans contractum à ſe geſtum debet reſtituere id quod ex dicto contractu accepit.*

27 Limit. *ſi ex dicta receptione non ſit effectus locupletior.*

28 *Verſio in vtilitatem recipientis probatur ex ſola receptione.*

29 *Intellige ſi recipiatur ex contractu valido.*

30 *Verſio probari debet ab eo, qui cum minore nulliter contraxit.*

31 *Verſio probatur probando vel pecunias extare, vel eſſe erogatas pro vtilitate minoris, licet res empta non exiſtat.*

32 *Minori iuranti ſe eſſe maiorem non ſuccurritur ope reſtitutionis in integrum.*

Lim. *ſi iuramentum præſumatur dolo extortum.* n. 34.

33 *Minor iurans ſe eſſe maiorem iuuatur beneficio nullitatis prouenientis ex defectu ſolemnitatum à ſtatuto requiſitarum.*

35 *Executio ſententiæ non impeditur per reſtitutionem in integrum.*

36 *Reſtitutio in integrum non conceditur non probata læſione.*

37 *Nullitatis exceptio impedit executionem ſententiæ, maximè ſi appareat ex ventre inſtrumenti.*

DECISIO CCCCLXIV.

FVit ab A.C.relaxatum mandatum contra Bartho-
lomæum Booadies pro ſcutis mille ſoluendis Al-
phonſo Vidaſco vigore inſtrumenti ſocietatis officij
initæ ſuper officio curſoratus Andræ Scalmati, cui
dictus Bartholomæus, & Ioſephus de Cuppis ambo
minores vti fideiuſſores principaliter, & inſolidum
acceſſerunt ad fauorem eiuſdem Alphonſi, ſed quià
fuit appellatum & appellationis cauſa commiſſa, R.
P.D.meo Merlino cum clauſula ſi quid exequendum
Vt ipſi propter infirmitatem domi detento nomen
gererem dubitaui an dictum mandatum eſſet exe-
quendum, vel potius reuocandum, & Domini reuo-
candum eſſe cenſuerunt.

Cùm enim ſocietas cum Bartholomæo minore ſi-
ne præſentia, & conſenſu duorum propinquorum &
aliis ſolemnitatibus per Vrbis ſtatutum requiſitis *cap.*
1 151.*lib.*1. fuerit nulliter contracta † nullum etiam
fuit iuramentum in ea appoſitum, tanquam dolo, &
metu extortum vt in fine dicti ſtatuti expreſsè caue-
tur, de cuius validitate non poteſt dubitari cùm ſit
2 Pontificis auctoritate confirmatum qui † iuramenta
remittere, illaque interpretari ac diſpenſare poteſt, *c.*
quanto & c.petitio.extr.de iureiur. & in puncto Ludou.
Roman.*conſ.*12.*n.*3.

Quod & ſi in dicto ſtatuto non fuiſſet expreſſum
id ipſum cauſa finalis dictarum ſolemnitatum ſuade-
tur, quia cum tendant ad euitandas captioſas circum-
uentionum deceptiones, quæ contra minores frau-
dibus obnoxios per verſutos, & tenellæ iuuentutis
voraces machinari ſolent, *arg.text.in l.tranſactionem,*
cum ibi not. C.de tranſact. & habent in procemio dicti
3 ſtatuti,† quo probatur cauſa finalis, *l.fin. & ibi* Bart.
4 *ff.de heredib.inſtit.* dubio procul † dictum ſtatutum
dicitur reſpicere principaliter publicam vtilitatem.
Bald.*in c.*1 §.*ſi quis per triginta,n.*9.*ſi de feud.fuer.con-*
*trou.int.*Domin.& Agnat.Vaſal.Corn.*conſ.*135.*n.*24.
5 *lib.*1.† quando autem vt hic contractus ob publicam
vtilitatem per legem aut ſtatutum annullantur tunc
nihil operatur in illius interpoſitum iuramentum,
Bart.*in l.ſi quis pro eod.n.*8.*ff.de fideiuſſ.*Bald.*conſ.* 250.
*n.*54 Bellug.*in ſpecul.princ.* Rubr.12. §.*quædam,* quam
ſententiam veriſſimam, & communem dicit Suar.*in l.*
1.*tit.de las arras,n.*24.*&* 25. & in terminis quod con-
tractus minorum, in quibus per ſtatutum certa deſi-
deratur ſolemnitas ad fraudes obuiandas, & ſic prin-
cipaliter ob publicam vtilitatem non validentur per
iuramentum tenent, Bart. *in l.omnes populi n.*25. *ff.de*
*inſtit.& iur.*Bald.*in auth. ſacramenta puberum,n.*5.*C.ſi*
aduerſ.vendit.& ibi Paul. *n.*11. Salic.& Iaſ.*n.*84. qui
de communi atteſtantur. Alex. *conſ.*58.*n.*4.*&* 8.*lib.*1.
vbi Bart.opinionem communem dicit, & in iudican-
do ſequendam, Curt.Sen.*conſ.*43.*n.*35. Carol. Ruin.
*conſ.*51.*n.*22.*& ſeqq.lib.*1. Modern. Rom. *ad d. ſtatut.*
*gl.*29.*n.*5.*cum ſeqq.*

6 Quæ generalis † ratio publicæ vtilitatis nempè
euitatio doli, & fraudum ad quam primario reſpicit
dictum ſtatutum cùm ſit fauorabilis non ſolum an-
nullat pacta de non petendo, donationes, quietatio-
nes, & alios contractus in ea expreſſos, ſed etiam om-
nes alios contractus, per quos minor lædi poteſt & ſic
contractum ſocietatis de quo agitur, in quibus eadem
militat ratio, Puteus *deciſ.*58.*lib.*1. *in nouiter impreſ-*
ſis, Creſcent. *dec.* 3. *de conſtit.* Rota *deciſ* 595. *n.*1.*par.*
1.*recentior.& coram* Gregor.XV.*deciſ.*164.*num.*4.*cum*
*relatis ibidem per addent.num.*11.*& deciſ.*6.*in impreſſis*
per Modern. ad dictum ſtatutum, & quia fideiuſſio
7 † eſt de ſui natura læſiua, cùm fideiubere ſit à notorio
male vti ſubſtantia ſua, vt notant, Iaſ. *& alij in perſona*
§.1.*ff.de pact.*multò magis fideiuſſoria obligatio Bar-
tholomæi minoris nulla fuit quam obligatio princi-
palis.

Quæ adeò vrgere dicebantur, vt ob eandem pu-
blicæ vtilitatis rationem, † nec Bartholomæus dum 8
locupletior effectus non fuit remanſerit in foro con-
ſcientiæ ad reſtitutionem obligatus per id quod egre-
giè notat. Bald. *in conſ.*285. *verſ. nec aliter vol.*3. vbi
† quod quando lex ciuilis aliquid ſtatuit tale ſtatutũ 9
etiam in animæ iudicio eſt ſeruandum, & excuſat
conſcientiam à peccato alioquin enim Vrbis ſtatu-
tum eſſet vitioſum, & multarum animas illaquearet,
quod non eſt dicendum, præſertim cùm ſit † Pontifi- 10
cia auctoritate roboratum, & Bald. *ſequuntur* Iaſ.*in l.*
*nemo poteſt, n.*205. *de legat. vbi atteſtatur de communi*
Abb.Felin.& Dec.*in c.*1.*de conſtitut.quos refert* Couar.
*in c.cum eſſes,n.*6.*de teſtam.*Suar. *in l.quoniam in priori-*
*bus in declarat.leg.Regu.circa princ.n.*8. *C.de inoff.teſt.*
Sanch.*de matrim.lib.*1.*q.*33.*n.*2.*& dixi in meo tractat.*
*de condit.& mod.impreſſ. & iur. prob.lib.*3.*p. c.*1.*n.*3.*in*
fin.† eſt enim in iure vulgare & tritum argumentum 11
de foro exteriori ad forum interius, & è conuerſo,
Gloſſ.*in c.fin.verb.permittimus de pænit. & remiſſion. &*
in can.inoleta 11.*q.*1. Sot. *in* 4. *diſtinct.*20.*q.*1.*art.*5.*&*
*lib.*4. *de iuſtit. & iur.q.*5.*art.*3. *verſ.quinto arguitur,* &
nouiſſimè, Ioan.Valer.*de differ.inter vtrumque forum,*
*lib.*1.*immediatè poſt præludia.in verb.Regula.*

Neque obſtat quod tradit Inn.*in cap.quia propter*
de elect.in c.ſi celebrei de cleric.excom. vbi quod quan-
do actus valet de iure gentium, quia habet volunta-
tem, & conſenſum partium, licet non ſit ſeruata for-
ma inducta à iure poſitiuo obliget in foro conſcien-
tiæ, *quem ſequitur* Panorm.*in c.*1.*in fin.de reſtit.in integ.*
Ioan.Valer.*vbi ſupra ad Prælud.n.*24.*cum ſeqq.* † Ne- 12
ceſſariò enim ſoluendum eſt quod naturaliter debe-
tur, Bar.*in conſt.ad reprimendum, verb.denunciatio,n.*90.
& Couar.*vbi ſupra.*

Quia † ſtante publicæ vtilitatis ratione ſupradicta, 13
ac cauſa finali dicti ſtatuti Bartholomæus nec ciuili-
ter, nec naturaliter remanſit obligatus, & propterea
ſuccedit vulgaris, Bart.*traditio.vbi ſupr.* † quos natura 14
non obligat conſcientia non ligat, Nauar. *conſ.*9. *de*
*empt.& vendit.num.*6.*&* 7.*lib.*3.*vol.*1. Ioan.Valer. *vbi*
*proximè,n.*55.

Quod † Bartolomæus non remanſerit naturaliter 15
obligatus dum non probatur locupletior effectus con-
ſtat ex quo ſtatutum Vrbis reſiſtit contractui & obli-
gationi dictæ ſocietatis, ſicque impedit etiam natu-
ralem obligationem oriri, *l.cum lex vbi* Bart.*n.*6.*ff.de*
*fideiuſſ.*Couar.*in c.quamuis pactum in* 2.*p* §.*quarto,n.*6.
de pact.in 6.vbi quod † ſi mulier ſine ſolemnitate per 16
ſtatutum requiſita contraxit nec ciuilis, nec naturalis
oritur obligatio eſt quod lex ei reſiſtit *& in puncto* Lu-
douic.Roman.*conſ.*437.*&* Nauar.*vbi ſupra.*

His accedit † quod quoties ſtatutum aliquid ex- 17
primit circa actum conficiendum aliter quam à iure
communi ſit diſpoſitum cenſetur inducta certa forma
Aret. *in l.*1.*ff.de liber.& poſth.*Felin.*in c.cum dilecta,n.*
34.*de reſcript.*Anchar.*conſect.*36.Decian.*conſect.*331.
*n.*1.*& conſ.*532. Attamen ex actu, † qui peccat in for- 18
ma, præſertim quando, vt hic, introducta eſt cauſa pu-
blicæ vtilitatis nec ciuilis, nec naturalis oritur obli-
gatio, *vt in puncto,* Rom. *d.conſ.*12.*n.*4. Modern. Ro-
man. *ad dictum ſtatutum in gloſſ.*11. *num.*8. Crote. *in l.*
1.§.*ſi quis ita, num.*25.*ff.de verbor.obligat.* Laurent. de
Pin.*conſ.*71.

Et quamuis dubitari poſſet quod Bartholomæus re-
manſit naturaliter obligatus ea naturali obligatione
† quæ ex honeſtate naturali deducitur, vt eſt illa reci- 19
pientes beneficium, qua quis tenetur ad antidora de
qua in l.*ſed & ſi l.* §. *conſuluit, ff. de petit. hæred. &* D.
Thom.2.2.*q.*106. Couar. *in c.cum in officiis n.*9.*de te-*
ſtam.

ſt.im. (licet, vt ſupra dictum eſt, non teneatur natu-
tali obligatione, quæ ex cõſenſu proficiſcitur de qua,
20 *in l.1. ff. de pact.*) tamen † obligatio antidoralis non
obligat conſcientiam ad peccatum adeò quod nec ex
illa poteſt quis denunciari denunciatione Euangeli-
ca, Couar. *in d.c.cum eſſet,n.10.poſt princ.* Ioan. Valer.
vbi ſupra n.25. in fin. vbi exemplificat in obligatione
facta per pupillum ſine tutoris auctoritate. Et quid-
21 quid ſit † cùm Vibis ſtatutum fundetur in dolo præ-
ſumpto aduerſarij vix videtur quod in caſu noſtro
conſiderari poſſit in minore antidoralis obligatio er-
ga eum, qui illum fraudare, & decipere nitebatur.

Ex quibus clarè infertur Bartholomæum non ad-
hibita ſtatuti ſolemnitate nullo modo, nullaque ra-
22 tione remanſiſſe Alphonſo obligatum, † cum de eius
minori ætate de tempore obligationis conſtet ex fide
Patochi cum inſertione partitæ libri baptizatorum,
quæ probat ætatem. Veral. *deciſ.314.n.1.p.1.* Seraph.
dec 1138.n.2. Rota *dec.592.n.2.p.1.recent.& dec.151.
num.2 part.2. & coram* R.P.D. meo Veroſpio *in Vrbe-
uetana bonorum* 27. *Mart.*1615. *& alibi ſæpius, & pro-
bat* Concil. Trident. *ſeſſion.24.de reformat.matrim.c.1.
in fin.vt ponderat* Genua *de ſcriptur. priuat.lib.5.tit. de
ſcriptur. Pleban.q.1.num.3.& 4.* Et conſequenter man-
datum A.C. fuiſſe nullum, & ſic reuocandum, ſolúm-
que ſupereſſe, vt obiectis in contrarium adductis ſi-
gillatim reſpondeatur.

Non obſtat primò quod dicta partita extracta de
23 libro baptiſmi † non fuerit recognita, & quod extra-
cta fuerit lite pendente in Rota ſine citatione, quia
cum tempore productionis non fuerit hoc oppo-
ſitum recognitio non fuit neceſſaria, Rota *deciſ.195.
24 n.1.poſt 2.vol.conſ.Farinac.* & † iudex parte non oppo-
nente poteſt adhibere fidem ſcripturis etiam infor-
mibus, cùm poſſit quandocunque recognoſci, Socin.
*in auth.ſi quis in aliquo n.*18. Doc. *ibid.n.27.verſ.ſi ve-
ro iudex.C.de eden.* Achil. *dec.2.n.7.de offic.deleg.* Put.
*dec.405.lib.1.*Rota *dec.487.p.1.recentior.*

Non obſtat rurſus quod Bartholomæus dicatur
periurus, cùm etiam in terminis ſtatuti de quo agitur
minor debeat petere ſolutionem à iuramento ad effe-
ctum agendi. Modern. Roman. *ad d.ſtatutum, gloſſ.23.
n.*18. quia iam conſtat obtinuiſſe dictam abſolutio-
nem ex fide, quæ mihi data fuit, & vt domini dice-
bant ſufficit quod fuerit obtenta ante motam litem
25 ciuilem licet non ante criminalem, † quia in crimi-
nali Bartholomæus erat reus, & ſic inuitus ad iudi-
cium trahebatur, *l. inter ſtipulantem,§.1.ff.de verb.obl.*
in ciuili ante me erat actor.

26 Non obſtat præterea, † quod minor, qui vult di-
cere contractum nullum, aut implorat beneficium re-
ſtitutionis in integrum debeat reſtituere quod ex illo
contractu accepit, *l.quod ſi minor §.reſtitutio ff. de mi-
nor.l.eum te fundum,C.de pact.l.1.& ibi* Paul. de Caſtr.
27 *C.de reput.quæ fiunt in iudic. reſtit.in integr.* † quia hoc
non procedit, quando, vt hic, minor non eſt factus
locupletior, *leg.prædiorum, vbi* Bart. *& alij, Cod. de
præd minor.*

28 Non obſtat vlterius † quo eo ipſo, quod probatur
Bartholomæum recepiſſe pecuniam ſatis dicitur pro-
bata verſio in eius vtilitatem *gloſſ.in d.l.prædior.* quia
29 verum eſt † quando minor validè contraxit ſcilicet
cum ſolemnitatibus dicti ſtatuti tunc enim minor te-
netur probare pretium, quod recepit eſſe à ſe deperdi-
30 tum, & male conſumptum, *vt in d.gloſſ.ſi vero,*† vt in
caſu noſtro nulliter contraxit, tunc ei qui contraxit
cum minore, & ſic Alphonſo incumbit onus proban-
di verſionem, *l.prædium C.de præd. minor.& ita diſtin-
xit gloſſ.vbi ſupra quam ibi ſequuntur* Bar. Bald. & Salic.
Iaſ. *in l.nam poſtea,§.ſi minor.ff.de iureiur.num.*21. Me-
noch. *de præſumpt. lib.6. præſumpt.21. in fin.* Rota *in
puncto deciſ.678.num.7.p.1. recent.* Modern. Roman.
vbi ſupra gl.9.n.4. Probatur † autem verſio conſtito 31
quod minor habeat pecuniam ſaluam, vel aliquid ex
ea emptum, vel ſi emerit res ſibi neceſſarias licet mo-
do non extent, *gl. in l.fin.C.de vſucap. pro empt.& ibi*
Doct. *& in l.verum,§.ſciendum,ff.de min.* de quib. ex ad-
uerſo non docetur.

Non obſtat etiam quod Bartholomæus iurauerit
ſe maiorem eſſe, † quo caſu dictum aſſertorium iura- 32
mentum excludit minorem, *vt eſt text.expreſſus in l. ſi
alterius. C.ſi min.ſe maior.dixer.* Quia quicquid ſit in
beneficio reſtitutionis in integrũ de quo loquitur, *in
d.l.ſi alterius,* hoc vnum certum eſt iuramentum aſſer-
torium † non excludere minorem à beneficio nulli- 33
tatis prouenientis ex defectu ſolemnitatis dicti ſtatuti
Crem. *ſing.*163. Hippol. *ſingul.*499. Rom. *poſt* Io. Andr.
in d.conſ.12.n.5. Granim. *deciſ.*12. Modern. Roman. *vbi
ſupra gloſſ.7.n.193.* Rota *deciſ.54.n.1.p.1.recent.& co-
ram* R.P.D. meo Merlino, 31. *Ianuar.*1625. in deciſio-
ne in hac cauſa facta ſuper eo, an cauſa ciuilis de qua
agitur eſſet præiudicialis criminali, quinimmo † ſtan- 34
te dolo præſumpto per ſtatutum, nec dictum aſſerto-
rium iuramentum excluderet Bartholomæum à bene-
ficio reſtitutionis in integrum quia hoc caſu recedi-
tur à diſpoſitione dictæ, *l.ſi alterius, vt ibi notant* Doct.
Afflict. *dec.293.n.12.* Mautit. *de reſt.in integ.c.171.* Gu-
tier. *in repetit.auth ſacramenta puberum,n.58.*

Non obſtat tandem quod executio mandati A.C. 35
non impediatur per reſtitutionem in integrum Addit.
ad ſpecul. incipit quid ſi ſtatutum *in non. tit.de reſtit.
in integr.* Menoch. *præſumpt.48.n.43.lib.* 2. Suæ. *in l.
poſt rem iudicatam, in 2.p.declarat. leg. Regu.n.44.verſ.*
ſed pro euidentia. Ac ideo quod idem dicendum ſit
de beneficio nullitatis, quia immo diuerſa verſatur
ratio, cum † minor in reſtitutione in integrum debeat 36
probare ſe læſum *l.verum,§.ſciendum,ff.de minor.* Odd.
de reſtitut.in integr. p.1.quæſt.4. art. 2. Exceptio autem
nullitatis de qua hic oritur ex eodem ſtatuto † eo ip- 37
ſo quod in ventre inſtrumenti non apparet de ſolem-
nitatibus per illud requiſitis, & ſic probatione non
indiget. Et remouetur omnis difficultas ex quo iam
deciſum eſt, quod cauſa ciuilis de qua agitur eſt præiu-
dicialis criminali.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

*R.P.D. Durano, Spoletana liberationis à fideiuſ-
ſione Mercury, 21. April. 1627.*

SVMMARIA.

1 *Fideiuſſor cenſus, qui diu ſtetit in obligatione commiſ-
ſa, & efficaci poteſt petere eximitionem quo ad obli-
gationem ſoluendi fructus, &* n.12.
Intellige reſpectu fructuum, non autem reſpectu ſortis,
n.13. & 16.
Intell. tantum reſpectu fructuum futurorum. n.7. &
num.12.
Amp. *etiam antequam ſoluat.* n.5.
Non tamen vt conſeruetur indemnis, n.9.
2 *Fideiuſſor qui ſtetit in obligatione vltra decennium
dicitur diu in ea ſtetiſſe.*
3 *Obligatus in forma cameræ dicitur efficaciter obliga-
tus.*
4 *Obligatus in forma cameræ habetur pro condemnato, &*
num.11.
6 *Fideiuſſor qui paſſus eſt moleſtias poteſt petere exi-
mitionem.*
Ampl. *etiam quod diu non ſteterit in obligatione*
num.8.

10 *Fideiuſ*

10 *Fideiuſſor habet mandatum non ſolum ad fideiubendum ſed etiam ad ſoluendum.*

14 *Fideiuſſor pro euictione non poteſt petere eximitionem re nondum euicta.*

15 *Fideiuſſor tutoris vel adminiſtratoris non poteſt petere liberationem ante finitam tutelam, vel adminiſtrationem.*

17 *Obligatio, quæ continet diem certam habetur pro pura.*

18 *Statutum Vrbis c.94.& cap.197.lib.1.habet locum etiam in contractu cenſus.*

19 *Intellige quo ad fructus, ſecus reſpectu ſortis.*

20 *Mandatum probatur confeſſione conſtituentis.*

DECISIO CCCCLXV.

MAximilianus, & Monaldus, de Monaldis ſe eſſe liberandos à fideiuſſione annui cenſus ſcutorum centum quadraginta venditi de anno 1613. Domino Leoni Strozzio per Benedictum, & fratres de Vrbanis. Et die 30. Martij 1616. fuit coram me reſolutum non eſſe liberationi locum quo ad ſortem principalem. Quo ad fructus verò fuit reſeruatum particulariter videndum. Vnde propoſito hodie dubio re-
1 ſeruato domini † dixerunt liberationi, ſeu releuationi locum eſſe quo ad fructus tàm decurſos, quàm decurrendos quia adeſt requiſitum, quod in deciſione deſuper coram me facta deſideratur, nempè quod fideiuſſor diu ſteterit in obligatione commiſſa, & efficaci nam in primis cùm venditio cenſus fuerit de anno
2 1613. † & ſic vltra decennium fideiuſſores diu ſteterint in fideiuſſione *gloſſ. in l. Lucius Titius, ff. mand.* Menoch. *de arbitr.iud.caſ.*41.*n.*2. Affl. *deciſ.*141.*n.*4. *& ibi addit.* Vrſill.

3 Deinde † obligatio quo ad fructus indiſtinctè dicitur efficax, ſiue commiſſa quia cum fideiuſſor ſit obligatus in forma cameræ, & per inſtrumentum ha-
4 bens executionem paratam † habetur pro condemnato adueniente ſemeſtre Caſtr. *conſ.*319.*col.*2.*poſt princ. verſ.& hoc, ideò lib.*1. Rota *in Parmenſi datij* 4. *Iunij* 1612. *coram* Reuerendiſſimo D. meo Decano, *quæ eſt*
5 *deciſio.*1.*apud* Zacch. *de obligat.camer.n.*16. Vnde poteſt fideiuſſor petere ſe eximi, aut releuari à fideiuſſione etiam antequam ſoluat, *cap. fin.& ibi gl. in verb. ſi diu de fideiuſſ.* Bart. *in l. fideiuſſor pro venditore, ff. de fideiuſſor.* Bald. *in l. ſancimus, §. & cum antiquitas n.*3.*verſ. quæro vtrum ſtatim, ff. de execut. rei iudic.* Alex. *conſ.*72.*n.*6.*lib.*5. Affl. *dec.*24.*n.*3.*dum ibi dicit requiri quod fideiuſſor ſit condemnatus &* Vrſil. *ibid.n.* 4.*quod ſit obligatus per inſtrumentum habens executionem paratam,* Maur. *de fideiuſſor.p.*2. *ſection.*5.*c.*9.*n.*10.*&* Surd. *dec.* 44.*n.*5. *qui loquitur de fideiuſſore obligato in forma cameræ, & ſentit* Rota *in Bononienſi Cenſus coram* b.m. Corduba, *in ordine* 195. *apud* Cenci. de Cenſib. *n.*8. *verſ. nec etiam placuit, & dec.*201.*n.*5. *apud eundem.*

Quod multò magis in præſenti dicendum eſt, quia Domini de Monaldis non ſolum diu ſteterunt in obligatione quo ad futuros fructus, ſed etiam quoad præteritos paſſi fuerunt plures moleſtias, ex quibus
6 arguitur ad moleſtias futuras, † vnde eò magis poteſt fideiuſſor petere vt etiam in futurum conſeruetur indemnis à debitore principali Maur. *vbi ſupra, n.*7. Rot. *dec.*199.*n.*3.*&* 4.*& præſertim n.* 5.*verſ. ſtantibus moleſtiis poſt* Cenci. de cenſib. *& fuit dictum in deciſione in hac cauſa facta verſ. non obſtant.* Rotæ *deciſiones.*

Quibus accedit quod requiſitum de quo ſupra ſci-
7 licet † quod fideiuſſor diu ſteterit in obligatione efficaci, & commiſſa neceſſario debet intelligi quo ad effectum fructuum futurorum, quia quo ad præteritos ſufficit quod poſt cenſus impoſitionem tranſierit vnum ſemeſtre, & fideiuſſor illud ſoluerit, aut fuerit
condemnatus, † quia ſtatim agere poterit, etiam ſi 8
diu non ſteterit in obligatione, abſurdum enim eſſet quod hoc in caſu teneretur expectare vt diu ſtaret in obligatione, & ſic per decem annos.

Quomodo autem debeat fieri dicta liberatio tradit Cenc. de cenſib. *p.*2.*c.*2.*q.*3.*art.*4.*n.*13.*cum ſeqq.*

Non obſtat deciſio Rotæ 20.*num.*11.*apud* Zacch. *ad* Galleſ. *& idem* Galleſ. *de obligat.camer.q.*32.*n.*5. dum videntur innuere ſolam obligationem fideiuſſoris in forma cameræ, & executionem paratam contra illum non ſufficere ad petendam liberationem. Quia dicta deciſio abſolutè loquitur de releuatione, & ſic cum poſſit intelligi quo ad ſortem ad præſentem cauſam non facit. Galleſ. autem non loquitur de releuatione, ſeu liberatione quo ad futuros fructus ex eo quia diu ſtetit in obligatione, in qua nos verſamur, ſed ſimpliciter de releuatione à moleſtiis, & damnis paſſis occaſione fideiuſſionis, quæ ſunt longè diuerſa. † Quan- 9
doquidem non poteſt fideiuſſor petere ſe releuari à moleſtiis, ſeu damnis antequam damnum patiatur, cum nihil ſit de quo releuetur aut liberetur, cùm † ta- 10
men fideiuſſori non tantum cenſeatur factum mandatum de fideiubendo, ſed etiam de ſoluendo, *l. fideiuſ. pro euictione, ff. de fideiuſſ.* vnde niſi ſoluerit non intrat liberatio. Quando autem agit fideiuſſor vt releuetur ſeu liberetur à fideiuſſione cum obligatione camerali contracta ſemper adeſt fideiuſſio, immo † & con- 11
demnatio præcedens vigore guarentigiæ, & obligationis cameralis ex qua ſemper, & in perpetuum adueniente termino poteſt fideiuſſor ab emptore cenſus conueniri vnde intrat liberatio, † & à fideiuſſore quo 12
ad fructus futuros ſolum deſideratur quod fideiuſſor diu ſteterit in obligatione efficaci iuxta Gloſſ. *in d.c. fin. quæ diſtinctio eſt de mente* Bald. *in l. ſi pro ea num.*3. *verſ. modo per euidentia, & num.*4.*verſ. ſ. illis, in certis caſibus, C. mand.*

Non obſtat deciſio 101. apud Zanch. † Quia loqui- 13
tur de liberatione à ſorte principali, reſpectu cuius non poteſt fideiuſſor petere vt liberetur licet diu ſteterit in obligatione, ſicut nec fideiuſſor qui pro edi- 14
ctione interceſſit re nondum euicta, Bart. Bald. Imol. Alex. *& alij & l. facere poſſe, ff. ſol. matr.*

Nec † etiam fideiuſſori pro tutore, vel adminiſtrato- 15
re ante finitam tutelam, vel adminiſtrationem, Anton. Gumez. *lib.*2.*variar. reſolut.c.*13.*n.*10. Ratio differentiæ eſt, † quia liberatio, ſeu releuatio quo ad fructus 16
fundantur in obligatione camerali, quæ continet virtualem condemnationem, ratione cuius paſſim, nempè adueniente quolibet ſemeſtre poteſt fideiuſſor moleſtari, & contra eum fieri executio pro fructibus, vnde æquum eſt vt fideiuſſor poſtquam diu ſtetit in obligatione, & maximè, ſi vt hic, moleſtias iam paſſus eſt, poſſit præuenire agendo ad liberationem vt ſit ſibi cautum, ne ſæpè damnum aut moleſtias in futurum patiatur quæ æquitatis ratio ceſſat quo ad ſortem, quia cùm cenſus ſit perpetuus fideiuſſor ſicut nec principalis nunquam compelli poteſt ad luitionem & ſic ad ſortem ſoluendam nec etiam fideiuſſor pro euictione, quia euictio non continet diem certam ſicut ſolutio fructuum, † quæ propterea pro pura haberi debet, *l. in diem debito ff. de condict. indeb. & l.*1.*§. cum dies certus, ff. de cond. & dem.* Et caſus euictionis non eſt poſitus in voluntate emptoris, ſed pendet à futuro euentu fideiuſſor autem pro tutore, ſeu adminiſtratore non poteſt paſſim conueniri ſed demum finita tutela, ſeu adminiſtratione, nec dicta fideiuſſio continet diem certam cum tutor, ſeu adminiſtrator mori poſſit ante præfinitum tempus, nec etiam quantitatem continet certam ante redditas rationes.

Demum dicebant Domini intrare quo ad dictos

fructus

18 fructus ſtatutum Vrbis, *c.94. & 197. lib. 1.* † quo diſponitur fideiuſſorem poſſe agere vt liberetur etiam quod diu non ſteterit in obligatione, quod locum habet etiam in contractu cenſus, vt pluries tenuit, Rota *in deciſionibus relatis per* Cencium *p.2.q.3. art.4. n.7.*
19 *& ſeqq.* Quod † ſtatutum licet ſimpliciter loquatur non poteſt intelligi quo ad ſortem principalem iuxta tradita in dicta deciſione in hac cauſa facta coram me verſ. non obſtat ſtatutum ſed ſolum de fructibus de quibus nunc agitur.

Non obſtat quod contractus non fuerit in Vrbe celebratus; ex quo non conſtat de mandato procuratoris, & ſic quod debet attendi locus ratificationis, quæ ſacta fuit in terra Hyſpelli, quæ eſt extra diſtrictum Vrbis, vt firmatur eadem deciſione coram me. Quia † Domini animaduerterunt, quod principalis 20
debitor in ratificatione confitetur cenſum fuiſſe in Vrbe impoſitum per eius procuratorem, vnde contra ipſum de mandato ambigui non poteſt, *ad text. in l. cum te, C. de tranſact. c. per tuas, de probat.* & Rota *deciſ. 143. n.3. apud* Gregor. XV.

DECISIONES QVÆ SEQVVNTVR fuerunt ab Auctore manuſcriptæ tranſmiſſæ, nec vnquam antea impreſſæ.

R. P. D. Merlino Romana retractus Lunæ 29. Ianuary 1629.

SVMMARIA.

1 *Retractus, eſt priuilegium inquilini, eius perſonam non egrediens.*
2 *.... competit cenſuario ſuper re cenſuata, maximè ſi illam emerit. n.3. limita niſi alteri competat ex ſtatuto, vel conſtitutione n.14.*
4 *..... competit conſorti potius quam inquilino, ſaltem ex æquitate n.6.*
5 *Conſtitutiones poſteriores derogant prioribus.*
7 *Conſortium inducitur ex minimo, vt prælationi ſuffragatur, declara n.24.*
8 *Titulus ſuperueniens etiam pendente lite attenditur ad effectum retentionis.*
9 *Vicinus eſt potior inquilino in iure retractus declarat num.11.*
10 *Funiculus triplex difficilius rumpitur.*
12 *Locatio ex integro videtur facta, qui finito tempore primo patitur conductorem inhabitare, amplia etiam abſque alia declaratione n.13.*
14 *Bulla Pij V. concedens prælationem cenſuario ſuper re cenſuata contra quas perſonas intelligatur.*
15 *Ius congrui fundatum eſt ſuper æquitate, & dictum à congruenti n.16.*
17 *Rigor ſcriptus præferendus æquitati non ſcriptæ.*
18 *Conſortes ad obtinendum ius retractus propriè qui dicantur.*
19 *Dominium directum in venditione præfertur vtili.*
20 *Manſiones non dicuntur ædificij partes, ſi ipſum ædificium pariete intermedia eſt diuiſum.*
21 *Conſortium eſt quædam communio, & ſocietas.*
22 *Communia dicuntur quæ pro indiuiſo communia ſunt.*
23 *Communia domus non infertur ex communione muri ſed vicinitatem continuam n.25.*
26 *Domus non dicitur diuiſa quando muro non impeditur tranſitus.*
27 *Vicinus non habet prælationem in emptione domus alterius vicini, ſi illa domus eſt iam perfecta, vel nouum ſaltem non patitur ædificium, ſeu conſpectiorem ornatum.*
28 *Conſtitutio Gregoriana circa prælationem in emptione domus non ſuffragatur vicino coherenti à parte interiori, &c.*

DECISIO CCCCLXVI.

DOMINVS Leoncellus emerat domum, poſitam in Platea S. Marci, & inhabitatam à R. P. D. Grato, inter quos orta fuit controuerſia ſuper retractu, ſeu prælatione *iuxta conſtitutionem* fel. rec. Gregor. XIII. *de iure congrui*, & pro D. Leoncello dicebatur retractum non deberi R. P. D. Grato, nedum quia eſſet Subinquilinus tantum, non autem Inquilinus; verùm etiam, quia ipſe D. Leoncellus erat Cenſuarius, Conſors, vel ſaltem Vicinus, quorum vnumquodque motiuum ſibi ſufficere exiſtimabat.

Subinquilinatum, deducebant informantes ex eo, quia hanc domum à Principio conduxerat R. P. D. Raggius, eamque ſublocauit D. Grato, & propterea eidem tanquam Subinquilino competere non videbatur retractus, cùm tale priuilegium ſit perſonale
1
† ipſius Inquilini, nec illius perſonam egrediatur, *c. priuilegium de reg. iur. in* 6. Surd. *conſ.* 103. *n.* 14. Tiraq. *de retract. §. 26. gloſſ. 1. n. 60. & in ſpecie Subinquilini* Rota *in Romana Inquilinatus 1. Iunij 1598. coram* bon. mem. Card. Lancell. *& in deciſ. 540. num. 1. p. 2. recent.*

Ratione etiam cenſus, quem ſuper hac eadem domo habebat D. Leoncellus, prætendebatur prælatio
2
† vigore conſtitutionis ſanct. mem. Pij V. ſuper cenſibus, *§. vbi autem, &c. & fuit pluries reſolutum in* Rota *coram* Card. Seraph. *deciſ. 1474. n. 1. coram ſanct. mem.* Greg. XV. *deciſ. 425. num. 1. & alias ſæpiùs vt in deciſ. 307. n. 1. & deciſ. 308. n. 1. & 16. apud* Cenc. *de cenſib.* & quamuis per emptionem factam à D. Leoncello, ipſe euaſerit Dominus totius domus cenſuatæ, & ſic extinctus eo ipſo fuerit cenſus, attamen conſiderandum eſt tempus antecedens emptioni, ex quo ſibi competebat prælatio in domo cenſuata; & quemadmodum ſi domus ab alio fuiſſet empta, ipſe cenſuarius vigore dictæ Bullæ ſanct. mem. Pij V retrahere potuiſſet, multò magis ratione eiuſdem cenſus eidem emptori cenſuario competit † retentio, ita Francb. *deciſ. 550. num. 4.*

num.4. & ſeqq. vſque ad num.8. & ſequuta eſt Rota *in Romana prælationis 2. Aprilis 1618. coram* bon. mem. Dunozeto, *quæ eſt deciſ.509. num.4. & 5. poſt* Cenc. *de cenſibus.*

Conſortium verò afferebatur, quia Dominus Leoncellus ante emptionem totius domus erat Dominus quarundam manſionum, & cellæ vinariæ, quæ eadem ædificij principalis ſtructura includuntur, iiſdem mœnibus, tignatione, & tecto fulciuntur, & cir-
4 cumdantur, vnde ratione iſtius conſortij † præferendus videbatur etiam Inquilino, nedum ex diſpoſitione Statutorum Vrbis, *lib.1. cap.100. quæ ab eodem* Greg. XIII. *confirmata fuerunt de anno 1680. cum ampliſſima derogatione*, & per hæc ſtatuta tali confirmatione munita, cenſetur potius derogatum conſtitutioni eiuſdem Greg. ſuper iure congrui, & ſic prælationi ratione Inquilinatus, quæ quidem conſtitutio prius emanauerat de anno 1574. quam quod conſtitutio ſuper iure congrui deroget ſtatutis Vrbis,
5 prioribus enim conſtitutionibus † derogant poſteres., & non viciſſim, latè Gonzal. *ſuper regul. 8. gloſſ.36. numero 23.* Rota *deciſ. 506. num.7. par.1. recent.*

6 Sed etiam ex diſpoſitione iuris communis, † ſaltem ex æquitate, quæ ſummum illud ius veluti ſummam iniuriam mitigando, indulget prælationem conſorti in venditione rei communis, ſoluto eodem pretio, ex quo nullum venditori ſocio infertur detrimentum Bald. *in leg.1. numero 6. Codic. commun. rerum alien.* Socin. Sen. *conſ.56. num.4. verſ. in 2. caſu, & num.9. lib.4.* Surdus *conſ.43. num.12.* latè Modern. Roman. *diſcept. forenſ. cap.526. num.3. & cap.842. numero 23.*

Nec refert manſiones iſtas reſpectu vniuerſæ domus eſſe quid minimum, quoniam, & minimum
7 quid ſufficit † pro inducendo conſortio, adeò vt prælationi ſuffragetur Bald. *in d.l.1 num.5. C. de communi ſeruo manumiſſ.* Iaſ. *conſ.185. num.18. verſ. nam conſortes lib.2. copiosè dd.* Modern. Roman. *eodem cap.526. num.4. cap.842. num.24. & cap.874. num.17. & idem videtur firmaſſe* Rota *in Romana prælationis 2. Aprilis 2618. coram* bon. mem. Dunozetto *apud* Cenc. *deciſ. 308 num.9.*

Amplius videbatur, quòd D. Leoncellus quotam, & partem haberet iſtiuſmet domus, etiam ante emptionem, obtinuerat enim prius ceſſionem ab Iſabella ſorore, quæ aſſignata fuerat à fratribus, & Dominis, tanta pars domus, quæ ratione pretij reſponderet ad valorem ſcutorum duorum millium, ob quam ceſſionem acquiſiuerat tale ius, & dominium in hac domo, vt in ſingulas eiuſdem domus partes influeret, & ſic conſortium non videbatur poſſe negari, illudque ſuffragari, quamuis ceſſionem obtinuerit pendente lite, quia præſertim ad effectum retentionis, ſuperue-
8 niens † etiam titulus attenditur; quemadmodum Iſabella cedens retraheret, ita & ceſſionarius ex illius iure poteſt meritò ſuam fauore poſſeſſionem, ſeu detentationem ad Bart. *in l.1. n.9. ff. de except.* & admiſit Rota in vtraque *deciſ. Romana retractus 26. Iuly 1617. & 2. Aprilis 1618. coram* bon. mem. Dunoxetto, *& in Maceraten. retractus 4. Iuly 1612. coram* bon. mem. Vbaldo, *quæ eſt deciſio 413. n.2. p.2. recent.*

Et quatenus manſiones illæ, & ceſſio iurium Iſabellæ, non ſufficerent pro inducendo conſortio, & ſocietate in hac domo empta, attamen etiam data diuerſitate domorum, & partium non videbatur poſſe dubitari, quin ipſe D. Leoncellus, ſaltem vicinus dici debeat, ex qua vicinitate, facta oblatione de ædifi-
9 catio, prout D. Leoncellus obtulit, potior † Inquilino reputatur ad obtinendum retractum, ſeu prælationem, *vt ex pluribus deſumitur in conſtitutione* Greg. XIII. *§.8. & ſeqq. & expreſsè firmauit* Rota *coram* Cardinal. Mantica, *deciſ.63. num.3.4.5. & 6.* Sique vnumquodque ex ſupradictis motiuis ſat eſſet pro retractu D. Leoncelli, multò magis tria ſimul iuncta
id efficere debet, funiculus enim † triplex difficilius 10
diſſoluitur, *§. affinitatis inſtit. de nupt. l. ſi non lex. ff de hæred. inſtit. cap.1. de tregua, & pace.*

Cæterum his non obſtantibus, Domini reſponderunt R.D.P. Gratum eſſe præferendum; Habet enim fundatam intentionem in conſtitutione fel. rec. Greg. XIII. §.11. vbi prælationem, quam vicino conceſſerat ædificare volenti, eandem impartitur. Inquili-
no, adeo vt ipſe Inquilinus potior † eſſe cenſeatur; 11
motiuáque pro D. Leoncello ponderata ſubſiſtere nequaquam viſa ſunt.

Et quoad primum, quod D. Gratus ſit Subinquilinus, animaduertebant. DD. quod verè R.P.D. Raggius de anno 1618. ſublocauit hanc domum D. Grato ad triennium, & propterea intra hoc tempus ſubconductor quidem fuit D. Gratus, interimque locatores pro penſionibus pulſare potuiſſent eundem D. Raggium, qui mediante ſublocatione domum retinere dicebatur, ſed elapſo triennio, quemadmodum extinguebatur ius conductionis D. Raggij, ita Dominus Gratus adhuc perſeuerans in habitatione domus, de Subinquilino effectus fuit principalis conductor, ſolumque ipſe penſiones ſoluit, & inhabita-
uit, & ſic cenſetur † ex integro domum conduxiſſe *ad* 12
l. qui ad certum ff. locati. Cumque primum ius ſublocationis expirauerit, & ſuperauerit nouum ius, ſeu titulus; ex ipſa inhabitatione cenſetur mutata cauſa, & titulus poſſeſſionis, ſeu ipſius conductionis, etiam
abſque alia † declaratione Bald. *in l.2. num.63. verſ.* 13
ſed pone Cod. de ſeruit. & aqua, & in conſ.23. n.2. lib.2. Creſc. *deciſ.5. n.3. de reſtit. ſpoliat.* Rota *deciſ.366. n.1. par.1. & deciſ.741. n.8. par.2. recent. & fuit dictum in Alexandrina Archipreſbyteratus 28. Iunij, & 24. Nouembris 1627.* coram me.

Aliud quoque motiuum D. Leoncelli, eo quod eſſet cenſuarius, non videbatur ſubſiſtere, quoniam ſanct. mem. Pius V. mandauit quidem Dominum cenſus aliis omnibus præferri, ſed hoc intelligendum eſt
† de aliis omnibus extraneis, & indifferentibus em- 14
ptoribus, non autem de iis qui ius prælationis ex ſtatuto, vel conſtitutione, aliove iure habent, vt habet Inquilinus, vicinus, & conſors, & alij huiuſmodi; ita intellexere Nauar. *de vſur. quæſt.44. num.127.* Molin. *de inſt. & iur. quæſt.394. num.8. tom.1.* Cenc. *de cenſ. par. 2. cap.2. quæſt.1. art.3. num.9.* Modern. Roman. *diſcept. forenſ. cap.876. num.3. & alij* Modern. Roman. *in tract. de commerc. §.1. quæſt.1. num.145. verſ. ſecunda difficultas, &* Rota *idem etiam ſenſit in Romana domus 22. Iunij 1611. coram* bon. mem. Cardinale Lancellotto Iuniore quorum licet plerique loquantur in vicino attamen idem videtur cenſendum de Inquilino, nedum quia æquiparantur in Conſtitutione Gregoriana, ſed etiam quia eadem ferè in vtroque viget ratio, hoc enim ius prælationis, ſeu retractus, totum fundatum
eſt † in quadam congruentia, & æquitate *ad l. congruit* 15
Cod. de locat. prad. ciuil. lib.11. hincque ius congrui † 16
appellatum fuit, quæ ſanè congruentia, & æquitas non patitur, vt cenſuarius qui nec poſſeſſor, nec Dominus eſt rei cenſuatæ, nec illius fructuum, ſed ſolùm ius quoddam habet percipiendi reſponſionem ſuper re cenſuata, & potius cenſetur quoddam hypotheca, licet vberior, & magis priuilegiata, quam cæteræ hypothecæ, non patitur in quam, vt is cenſuarius expellat Inquilinum, qui iam diu domi inſiſtit, cogatque eum ad aliam ſibi ſalubrem, ac congruam habitationem comparãdam, ſuppellectilem transferendam, ac nouis impenſis domum inſtruendam. Et propterea

æquè

æquè & prudenter Greg.XIII. Vrbis ornatui, & ci-
uium quieti conſulens, mandauit Inquilinos etiamſi
nolint ædificare, vicinos autem, quatenus offerant
ædificare, quibuſcunque emptoribus præferri, &c. cum
ampliſſima derogatione ad omnes Conſtitutiones,
quæ apta eſt comprehendere etiam antecedentem il-
lam conſtitutionem ſan.mem. Pij V. ſuper cenſibus, vt
per Moder. Roman. *de commerc. & alios præallegatos.*

Fundamentum itidem ſuper conſortio iactum vi-
debatur DD. corruere, ſiue hoc deducatur ex illis mã-
ſionibus, & cella vinaria, ſeu ex ceſſione Iſabellæ
omiſſo enim, quòd concluſio illa firmata per Surd.
*conſ.*43.*n.*11. & alios, quod etiam de iure commun. & ex
æquitate conſors præferatur, dubia eſt apud aliquos,
cum talis æquitas ſcripta non ſit, & ideo diſpoſitio *l.*
dudum de contrah. empt. omninò ſeruanda ſit, quia ri-
17 gor ſcriptus præferri † debet æquitati non ſcriptæ.
Gloſ. & DD. *in l.*1. *ff. de leg. & in l. placuit, C. de iudic.*
Dec. *in l. in omnibus, n.*10. *ff. de iur.* Rimin. iun. *conſ.*115.
*n.*5. *& Imperator, in d. l. dudum,* huiuſmodi æquita-
tem, qua extranei emptores à Conſortibus exclude-
bantur, grauem iniuriam inani honeſtatis colore vela-
tam appellat, & reprehendit.

Reſpondebatur hanc diſpoſitionem iuris commu-
nis, ſiue ſtatutum *Vrbis lib.*1.*c.*100. *de conſortibus*, non
18 applicari, conſortes † enim propriè ad hunc effectum
dicuntur, qui communionem habent ſuper eadem re
cum participatione dominij Salicet. *in l. dudum ſub n.*
1. & Bald. *ibid. n.*7. *C. de contrah. empt.* Ruin. *conſ.*17 *n.*
15. *verſ.* 2. *reſpondetur, l.* 4. Iacob. Nouell. *de iur. prothe-
miſ.* §. 5. *n.*60. & conſortium conſideratur inter plures,
vel quando vnuſquiſque eorum eſt Dominus totali-
tate rei, cuius habent dominium, ſed partialitate do-
minij, quia diuerſimodè quilibet eorum Dominus eſt
totius rei, prout in ſundo emphyteutico, vel feudali,
quia dominus directus, eſt Dominus totius proprie-
tatis; Vaſſallus itidem Dominus totius vtilitatis, quæ
duo, proprietas ſcilicet, & vtilitas, ita integrant vnum
plenum dominium, vt ſingula ſint comparatione to-
19 tius fundi, & ideò Dominus directus præfertur † in
venditione vtili *l. fin. C. de iur. emphyteutico*; Vel vbi
plures ſunt eodem dominij genere eiuſdem rei Do-
mini, vt ſunt hæredes, & ſocij, qui habet rem commu-
nem pro indiuiſo, & totates ad omnes pertinent, nec
pars vna magis ad vnum, quam ad alium ſpectat, vt
rectè ratiocinatur Molin. *de contract. diſput.*375. *n.*1.
& 8. In caſu autem noſtro neutrum ex dictis conſor-
tiis applicatur; Quoniam licet à principio manſiones
illæ, & cella vinaria, eſſent partes iſtius domus, dare-
túrque viciſſitudinarius acceſſus de illis ad domum,
& è contra, & ſic eſſet vna domus ſolummodo, &
tunc bene conſortium intraſſet: attamen ex noua de-
ſtinatione patrisfamilias, cum ianuas, quæ intra do-
mum principalem reſpondebant, muro clauſerit ape-
rueritque ſeorſum in via publica, diuerſis perſonis,
ſeparatímque locauerit, & demum eas etiam vendi-
derit, & ita ab vniuerſo corpore domus ſeiunxerit, non
20 amplius iſtę manſiones ędificij principalis partes † ſed
& domus ipſæ de per ſe diſtinctæ, & ſeparatæ repu-
tantur *l. ſi quis duas, §. ſi quis partem, ff. commun. præd. &*
perbellè ibi Caſtr. *in vltimis verbis* Borgin. *deciſ.*19. *n.*
53. & 54. *part.* 2. Surd. *conſ.*207. *n.*15. *verſ.*1. vbi man-
ſiones non cenſentur amplius partes palatij, ſi non
habent ingreſſum per palatium, ſed per viam publi-
cam. & ſeorſim locantur, nec ſunt in vſu palatij, &
ideo ſublata communione pro indiuiſo, ceſſat conſor-
tium, & conſequenter retractus. Ita in puncto Ant.
Gomez. *in comment. ad l. Tauri, l.*70. *num.*27. *verſ. quod
tamen*, Molin. *d. diſput.*371. *in princ.* & idem alii tela-
tis ſentiunt etiam Modern. Roman. *diſcept. forenſ. cap.*
874. *num.*12. præſertim verò ſi diuiſio facta ſit parie-
te intermedia, vt in caſu noſtro, & ratio eſt, quia con-
ſortiũ eſt † quædam communio, ſeu ſocietas *l. ſi fratres,* 21
§. idem, ff. pro ſoc. l. ammiſſa naue ad l. Rod. de iact. Surd.
*conſ.*441. *num.*28. Et propterea quemadmodum com-
munio, & ſocietas diuiſione extinguitur, ita etiam, &
conſortium dicuntur quippe, & communia † quæ 22
pro indiuiſo communia ſunt *leg. magis puto*, *§. fin.*
ff. de reb. eorum, conſortium non cadit, vbi vnuſ-
quiſque ſuam partem diſtinctam habet, vt per Gomez
loc. cit.

Nec conſortium applicari poteſt ex communione
muri, quo & manſiones iſtæ, & domus adhuc inni-
tuntur quoniam, vt benè reſpondet Ruin. *dicto conſ.*
17. *n.*15. *verſ.* 2. *reſpondetur, lib.*4. ex communione mu-
ri † non rectè infertur ad communionem, ſeu conſor- 23
tium domus, cum domus ex hoc muro ſolùm non
conſiſtat, & dominium in parte muri, non influit in
ſingulas partes domus. Et quamuis Bald. *in d. l.*1. *n.*4.
Cod. de commun. ſeru. manumiſſ. dixerit ad inducendum
conſortium ſufficere minimam partem, & admittunt
etiam Gomez, *vbi ſupra, & alij*. Attamen id verum eſt,
quando hæc minima pars includitur, † eſtque com- 24
mixta in ſingulis partibus rei communis, ſuper qua
prætenditur retractus, vt putà in hæredibus, & in ſo-
ciis, quia ſi vnus ſit hæres in beſſe, alius in quadrante,
tertius verò in vncia, & in ſocietate viginti ſolido-
rum: vnus participet in ſolidis ſexdecim, alter verò in
ſolidis tribus, & tertius in vno tantùm; hæres ille in
vncia, & ſocius in vno ſolido dicitur conſors prout
alij, habetque ratione illius vnciæ, ſeu ſolidi retractũ
in re communi, quia & vncia, & ſolidus ſunt commix-
ti in qualibet vncia totius aſſis, & in quolibet ſolido
totius ſummæ; ſed communio muri non facit com-
munionem domus, & qui muro iuncti ſunt non con-
ſortes, ſed vicini, † continui, ſeu laterales appellantur 25
Iacob. Nouell. *de iure prothomiſ.* §. 2. *n.*61. Greg. Tho-
loſ. *ſintagm. iur. lib.*56. *tit.*1. *n.*2. ſeu contigui dicendi
ſunt, eo quod ſe inuicem tangant, iuxta doctrinam
Ariſt. *Phyſic. lib.*5. *text.*36. *& eſt gloſ. in cap.*1. *in verbo
contiguum de conſecrat. Eccleſ. tit.*6. & ideo habes do-
mum contiguam, non dicitur habere retractum ex
conſortio, ſeu quota, ſed ex ſola vicinitate, vt per Car-
pan. *ad ſtatut. Mediolan. c.*434. *n.*34. & 35. vbi etiam ſi
intermedius murus ſit communis.

Nec applicantur Anchar. *conſ.*160. *n.*4. & Ioan. de
Amic. *conſ.*1. *num.*48. quia ille loquitur in ſtatuto, hic
autem in conſtitutione, in quibus cauebatur retra-
ctum ſuffragari iunctis etiam ſolùm ratione muri,
quod non legitur in ſtatuto Vrbis, prout etiam Iacob.
Nouell. *de iure prothomiſ.* §. 5. *n.*181. & 182. loquitur
quando diuerſæ perſonæ habent acceſſum ad eorum
mãſionem per eandem ianuam, & ſic eſt vna domus,
licet commodioris habitationis gratia, vnus ſeorſim
habitet in alio quod non facit diuiſionem domus, † 26
dum muro non impeditur tranſitus; vt per Caſtr. *in d.
l. ſi quis duas, §. ſi quis partem, Cod. comm. præd. & idem*
Nouell. §. 1. *n.*184. ſupponit, quod iſti non ſunt propriè
conſortes, ſed lateranei, ſeu vicini.

Quòd autem ad conſortium ex ceſſione Iſabellæ
placuit reſponſio data per D. Campidorum, quòd ſci-
licet Clementiæ Amitæ data quidem fuit facultas
conſtituendi dotem in fauorem Iſabellæ pro ſcut. 2.
mill. & illam aſſignandi in tot ſtabilibus, & ſignanter
in portione iſtius domus, verum Clementia non eſt
vſa huiuſmodi facultate, nec aſſignauit portionem do-
mus, ſed promiſit ſcuta duo millia & pro rata ſcuto-
rum mille ceſſit portionem annuam ſcutorum quin-
quaginta ex penſionibus huius domus, & ſic ius nul-
lũ habet Iſabella in proprietate domus, ſed ſolùm hy-
pothecã in penſionibus, & conſequenter nec conſor-
tium applicatur, attendique debet non quid tractatũ,

& conceſſum in facultate Procuratori, ſed quid fuerit ab eo executioni demandatum : multa enim tractantur, quæ non abſoluuntur, & procurator pinguis conſulendo vtilitati conſtituentis potuit minus eum obligare, quàm habuerit in mandatis, obſtatque regula, quod potui nolui, &c. *cap. vnico, de deſponſat. impub. in 6. cap. cum ſuper de offic. delegat.* Ex obſeruantiaque ſubſequuta deprehenditur, quòd verè Iſabellæ non fuit aſſignata aliqua portio domus, quoniam fratres abſque interuentu ſororis vendiderunt integram domum D. Leoncello, ſolutiunémque pretij in varia tempora, & conditiones diſtulerunt, quæ non ſe compatiuntur cum iure Iſabellæ.

Poſtremò nec ipſa vicinitas ratione dictarum manſionum viſa eſt tribuere prælationem D. Leoncello, quoniam Conſtitutio Gregoriana eatenus vicino fauet in retractu, ſeu prælatione, quatenus velit, & offerat ædificare, vt in §. 9. & 10. quod in Inquilino non exigit conſtitutio, vnde quoties domus vicini eſt iam perfecta, nec nouum ſaltem congruum admittit ædificium, ſeu conſpectionem ornatum, non poteſt tri-
27 buere aliquam prælationem, † ſeu retractum *ad ea, quæ in terminis ſimilis ſtatuti tradit* Alciat. *in l. ædificia, §. perfeciſſe, verſ. ſed finge. ff. de verb. ſignif.* & hinc celebre illud conſilium P. Aldobrandini paſſim receptum eſt, præſertim in ſacro Cameræ Apoſtolicæ Tribunali, vbi conſuluit, iuribuſque, & exemplis confirmauit, beneficium Conſtitutiunis Gregorianæ non ſuffraga-
28 ri † vicino cohærenti à parte interiori, ſeu poſteriori, & quando facies publica ædificij, Vrbiſque ornatus, quem principaliter dicta Conſtitutio intendit, non inde ſpecioſior euaderet, prout in caſu præſenti, quia agitur de vico quodam anguſto, imperuio, facieſque manſiunculæ nullum ſaltem congruum expoſcit ornatum, & dicta Conſtitutio Gregoriana cùm ſit correctoria iuris communis non ita de facili, & niſi vrgente cauſa extenſionem patitur, vt per Alciat. *d. loco* Honded. *conſ. 3. n. 25. l. 1.* & dixit Rota *d. 2. n. 4. coram* Reuerend. D. meo Decano, *in eius impreſſ.*

Ex quibus vtraque parte informante DD. reſponderunt R. P. D. Gratum Inquilinum eſſe præferendum, nec obſtare, quod Dominus Leoncellus tribus nitatur prælationibus cenſuarij, conſortis, & vicini, quoniam ſi vnaquæque prælatio de per ſe non ſubſiſtit, & eſt imperfecta, vt ſupra oſtenſum fuit, nec illarum coniunctio ſuffragabitur Bald. *in leg. ſi quis ex argentariis, n. 3. ff. de eden.* Iaſ. *in l. Centurio, n. 57. in fin. ff. de vulg. & pupill. cum aliis.*

R. P. D. Buratto, Romana ſubhaſtationis Mercurij 10. Maij 1623.

SVMMARIA.

1 *Cenſus poſſunt ſubhaſtari.*
2 *Subhaſtatio requirit citationem partis, & Iudicis decretum.*
3 *Citatio ad certam diem illa elapſa circumducitur.*
4 *Decretum Iudicis reſtringens terminum ad certam diem vltra illam non operatur.*
5 *Pendente termino dato ad deliberandum pignus ſub haſta poſitum poſſunt admitti noui oblatores.*
6 *Secus termino elapſo.*
7 *Deliberatio in ſubhaſtatione debet fieri plus offerenti.*
8 *Cenſus in venditione fructus iam maturi non exactè pertinent ad venditionem.*

DECISIO CCCCLXVII.

DOmini recedendo à prima parte deciſionis in hac cauſa factæ die 3. Ianuarij præteriti tenuerunt ſubhaſtationem de qua agitur fuiſſe nullam ex duobus præcipuè fundamentis nouiter adductis.

Primò quia factum fuit decretum de deliberando ſub die 18 Septembris 1618. quatenus bona mobilia ſint niſi infra decem; quatenus vero ſtabilia niſi infra menſem cum intimatione, quæ eadem die facta fuit *vt in ſumm.* Antonij *n. 1.* oblatio autem Sebaſtiani die 24. Octobris dicti anni 1618. *vt d. ſumm. n. 3.* & ſic poſt
menſem, & nihilominus ei fuit deliberatum † ius an- 1
nuę præſtationis ducatorum trecentorum auri in anno
de qua agitur, adeo vt nullitas ſit euidens cum delibe-
ratio remanſiſſet ſine citatione Antonij, & decreto
Iudicis quorum † vtrumque erat neceſſarium, vt de 2
citatione *vltra vulgatam, l. nam ita Diuus, ff. de adopt. & l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* in executione ſententiæ *notat* Salic. *in l. fin. n. 4. C. de execut. rei iudic.* & in terminis ſubhaſtationis *videtur text. in l. creditor, l. 2. ff. de diſtr. pign.* Guid. Pap. *deciſ. 329. n. 1.* Afflict. *deciſ. 358. n. 3.* Iodoc. *in tract. de ſubhaſtat. c. 2. n. 19. & 20. & fuit dictum in Reatina bonorum, 1. Iulij 1613. coram* Reueren. D. meo Decano *impreſſa dec. 476. n. 4. p. 2. recent. & praxim ponunt* Moder. Capitol. *tit. de execut. rei iudic. tit. 8. n. 48. & in praxi A. C. l. 1. c. 41. & 42.*

Nec poteſt deſeruire † prima citatio ſub qua fa- 3
ctum fuit præfatum decretum. Quia cùm oblatio facta fuerit poſt menſem noua citatione opus erat, *vt in his puris terminis* Rota *deciſ. 38. num. 3. verſ. 3. part. 1. diuerſor.*

De decreto autem *eſt text. in l. 1. & ibi* Bellapert. Cyn. Bart. Bald. & Salic. *in l. 2. C. ſi in cauſ. Iudic.* Rota
d. dec. 476. n. 4. & ponunt practici vbi ſuprà, pro † quo 4
pariter non potuit deſeruire dictum decretum, cùm oblatio tunc facta non eſſet, & de ea tanquam non exiſtente Iudex non potuit iudicare, *in puncto* Rota *deciſ. 61. in fin. p. 4. diuerſ. & fuit dictum in Romana ſpolij domus, 19. Ianuarij 1615. coram* R. P. D. Pamphilio. *Nec contrarium dicunt* Moderni *ſeruari in d. praxi A. C. d. l.*
2. c. 41. n. 17. Quia expreſsè loquuntur † quando pen- 5
dente termino ad deliberandum licet poſt factum decretum ſuperuenerunt noui oblatores maius pretium offerentes quibus abſque nouo decreto ſecundum d.
praxim pignus poteſt deliberari, non † autem termi- 6
no elapſo, vt in hoc caſu, imo tunc nouus oblator admitti non poteſt *iuxta l. ſi tempora, & ibi* Gloſ. *prin. &* Bart. *in princ. C. de fid. inſtrum. & iur. haſt. fiſcal. lib. 12.* Bertach. *de Gabell. par. 2. n. 23. in 12. quæſt.* Capyc. *deciſ. 36. n. 24. & fuit dictum in præfata Romana ſpolij domus coram* R. P. D. Pamphilio.

Nec ſimiliter obſtat reformatio ſan. mem. Pauli V. *ſub. Rubr. de Baroncellis in execut. in §. ad hæc,* cùm non ſolum prohibeat deliberationem fieri elapſo termino plus offerentibus niſi prius fiat intimatio ei, qui licitauerat, vt poſſit iterum ſi velit per totam ſequentem diem plus offerre. Nam vltra quod non permittit nouam deliberationem fieri ſine citatione, & decreto, requirit etiam intimationem faciendam ei, qui intra terminum maiorem oblationem fecerat. Quod nec etiam ſeruatum fuit, & ideo deliberatio non poteſt Sebaſtiano ſuffragari, vt diſponit eadem reformatio.

Secundò, & principaliter. Quia † dicta deliberatio 7
non fuit facta maiori, ſed minori oblatori cùm dictus Sebaſtianus obtulerit ſcuta 1550. monetæ non pro ſorte tantum, ſed etiam fructibus decurſis comprehenſis *vt d. ſumm. n. 3.* qui fructus per annum non exactis aſcendunt ad ſcuta 300. auri in anno dictæ annuæ præſtationis vt in alia deciſione firmatum fuit, & non

videbatur controuerti:quibus demptis de dicta ſum-
ma ſcutorum 1550 oblatio præfata Sebaſtiani rema-
net non ſolum minor oblatione vltimi oblatoris in-
tra menſem,quæ fuit in ſcutis 1300.abſque fructibus
decurſis ſed etiam primi ſcutorum 1100.monetæ ſine
dd. fructibus *vt eod.ſum.n.1.* & ſic non ſolum contra
formam dicti decreti,ſed etiam contra diſpoſitionem
iuris communis *vt not.in l.à Diuo Pio §.ſi pignora. &*
ibi præſertim Alex.*n.11.ff.de re iudic.& in d.l.2.C.ſi in*
cauſ. Iudic.& fuit dictum in repetita Romana ſpoly do-
mus coram R.P.D.Pamphilio.

Nec obſtat quod etiam dictæ priores oblationes
comprehenderent dictam ſummam non exactam,
quia nec in cedula ſubhaſtationis nec in præfatis ob-
lationibus ſit aliqua mentio de fructibus non exactis,
3 † qui tanquam ante venditionem maturati ad ven-
ditorem ſpectabant,*ad not.in l.fructus,& ibi* Bart.*n.7.*
C.de act.empt.latè Cou.*reſolut.lib.1.cap.15.num.2.3.&*
ſeqq.& fuit dictum in alia deciſione.

Et ita dictum vtraque parte informante.

R. P. D.Buratto Romana prætenſæ ſubhaſtatio-
nis Veneris, 10.Nouembris 1623.

SVMMARIA.

1 *Deliberatio pignoris ſubhaſtæ poſiti facta minori ob-*
latori eſt nulla.
2 *Fructus cenſus dicuntur ciuiles.*
3 *Fructus ciuiles maturati, & non exacti pertinent ad*
venditorem.
4 *In fructibus cenſuum ſit executio prout in immobilibus.*
5 *Annui reditus perpetui inter immobilia computantur.*
6 *Pignus liberatur ſolutione debiti.*
7 *Stilus contra ius eſt formiter probandus cum ſcientia*
maioris partis populi vt conſuetudo.
8 *Deciſorium dicitur quando iudicium eſt iam abſolu-*
tum, & finitum.
9 *Item quando ex eo pendet victoria cauſa.*
10 *Stilus reſpiciens deciſoria debet formiter, & conclu-*
denter probari.
11 *Stilus difformis,& controuerſus non debet attendi.*

DECISIO CCCCLXVIII.

PLacuit Dominis deciſio in hac cauſa facta 10.Maij
præteriti videlicet ſubhaſtationem annuæ præſta-
1 tionis de qua agitur fuiſſe nullam: facta † enim fuiſe
inferiori oblatori,& minus pretiû,quam per alios ob
latum eſſet,ſoluenti contra formam decreti,& iuris di-
ſpoſitionem,*l.ſi quis, C.de reſcind.vend. vbi* Bellap.*in*
*princ.& ibi gloſ.in verb.ſincera,C.ſi ob publie.penſit.*Bal.
in l.edicto in fin.& ibi Salic. *C.ſi aduerſ.fiſc.*

Nec ſubſiſtit reſponſio quod priores oblationes
comprehenderint dictos fructus. Nam clarum eſt
quod nulla de illis fuit facta mentio nec in cedula
ſubhaſtationis,nec in ipſis oblationibus,vt ex eorum
lectura,prout facta fuit in oblatione Sebaſtiani, quæ
expreſſè cautat etiam pro fructibus decurſis *vt in*
ſum.Antony præfatæ poſitionis, n.3. de quibus erat fa-
cienda mentio cum ſubhaſtatio non fuerit de dictis
2 fructibus, † qui erant ciuiles, & tanquam maturati,
ſiue decurſi ante ſubhaſtationem, & deliberationem
3 licet inexacti † erant debiti Antonio creditori vt de
fructibus ciuilibus inexactis *eſt text. in leg.Iulian.§.ſi*
fructibus,& ibi not.omnes,& præſertim Salic.*in princ ff.*
de act.empt.& bene diſtinguit Bart.*in l.fin.§. Triphonio,*
*num.1.ff.de iur.fiſc.*Theſaur. *deciſ.56.n.6.latè* Bertaz.
clauſul.26.gloſ.13.n.8.& 9.& latius Honded.*conſ.85.*
Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

n.13.& ſeqq. vbi n.19. loquitur etiam de fructibus, qui
*dietim percipiuntur,lib.2.*Menoch.*de arbitr.l.2.cent.3.*
caſ.110.n.29.& in propriis terminis Cuman.*conſ.80.*
n.1. Et in † iſtis annuis præſtationibus perpetuis ſit 4
executio quemadmodum in immobilibus Bal. *in leg.*
etiam num.6.in fin.verſ.modo reſtant.n.7.& 8.de execu.
*rei iud.*Alex.*in l.à* Diuo Pio,*§.ſic quoque,n.9.& ibi* Iaſ.
*n.1.verſ.2.ff.de re iudicat.*Tiraq *de retract. Lignag.§.1.*
gloſ.6. verſ.ſit etiam Trigon. *ſing.53. faciunt not. per*
Bar.*in l.ſciendum,ff.qui ſatiſd.cogan. vbi poſt eum* Alex.
*n.10.*Iaſ.*n.23.verſ.conclude dicentes,*quod † huiuſmo- 5
di annui redditus perpetui dicûtur immobilia,& ideo
de illorum fructibus idem Iudicium etiam debet fieri,
quod de fructibus ſtabilium,qui poſtquam ſunt ſepa-
rati non veniunt in venditione ex ſupra allegatis.

Nun obſtat quod priores oblatores ſe retulerint ad
pignus ſubhaſtatum,& captum in executione videli-
cet de donatione,& iure exigendi annuam præſtatio-
nem vigore eiuſdem ad d.Antonium,tam de præteri-
to,quàm de futuro competent.Nam dicta verba nullo
modo referri poſſe videntur ad dictos fructus inexa-
ctos,cum etiam omnibus,vel nullis fructibus decurſis
exactis dicta annua præſtatio tam de præterito,quàm
in futurum ſpectaret Antonio vt paret, & ſic etiam
reſponderut ad illa verba,ſeu iure illam exigendi,cum
illud verè ſpectaret ad Antonium : ſuper quo fiebat
executio, non autem ſuper fructibus decurſis, & in-
exactis,vt in venditione iuris decimandi.Alex.*d.conſ.*
184.num.7.lib.6.

Præterea,& ſi executio fuiſſet facta ſuper fructibus
decurſis,& inexactis; tamen oblatoribus fuit oſtenſa
cedula ſubhaſtationis in qua ſit tantum mentio veræ
ſortis,& ideo oblationes anteriores ſunt referendæ ad
dictam cedulam ſibi oſtenſam vt indicant verba cur-
ſoris ibi ſuper qua,ſcilicet annua præſtatione,fuerunt
factæ in ſpecie oblationes *vt in d.ſumm.*Antonij,*n.3.*
Et illa bona ſubhaſtata cenſentur,quæ in dicta cedula
ſunt deſcripta *vt in pract.A.C.l.1.c.42.n.7.8.& ſeqq.*
vnde cùm Sebaſtianus poſtea adiecerit vna cum fru-
ctibus decurſis, & non ſolutis apparet illum minus
obtuliſſe,& ſic contra formam decreti vt in deciſione,
& ſuprà dictum eſt. Quod fundamentum viſum fuit
Dominis ponere falcem ad radicem,& propterea non
eſſe neceſſariam inſpectionem primæ nullitatis vide-
licet defectus citationis, & decreti poſt lapſum
terminum deliberationis. In quo nihilominus licet
multa deducerentur pro Sebaſtiano, & præſertim ſti-
lus tribunalis.A.C.prævia atteſtationibus curialium,
& in foro verſatorum tamen Domini dubitabant de
illius viribus ad ſuſtinendum ſubhaſtationem factam
oblatori poſt terminum ſine citatione,vel intimatione
debitoris, qui poterat lædi,& allegare vltimum obla-
torem non debuiſſe admitti prò minori pretio prout
euenit in propoſito, vel poterat † allegare re integra 6
ſoluendo debitum pignus in totum, vel pro parte li-
berare *l.priuſquam,& l.ſi reſiduum, C.de diſtr.pign.* &
ideo poſſit probabiliter dubitari an ſtilus valeret quã-
do debitor ex admiſſione poſt terminum læditur, vel
lædi poteſt.cùm tunc retorquatur ratio ob quam poſt
terminum ſolet admitti alius oblator,quæ alia non eſt
niſi propter debitoris, & creditoris vtilitatem.

Et ideo dictus ſtilus † vel ſaltem tanquam contra 7
ius veniret formiter probandus cum ſcientia maioris
partis populi prout conſuetudo.Aret.*in §.ex non ſcri-*
*pto,num.5.inſtit.de iur.natur.gent.& ciuil.*Aym.*de an-*
tiq. temp.par.4.§. tranſeat, num.36.circa princip.verſ.
*ſecundo intellige,*Alexand.*conſ.36.num.11.lib.2.*Valaſq.
conſultat.75.num.8.& in ſimili ſtilo Rota *deciſ.793.in*
fine.part.1. diuerſ.

Vel † tanquam reſpiciens deciſoria prout Domi- 8
ni inclinabant cum iudicium eſſet abſolutum,& fini-

rum nec elapſo iam menſe venditio poſſet retractari.
Bal. *poſt alios in l. iudices, n. 6. verſ. ratio differentia, C. de
iudic. & in ſimilibus terminus* Rota *d. deciſ. 215. n. 2.* &
9 † cum à dicto ſtilo penderet victoria cauſæ. Rota *dec.
296. n. 5 in Collect. poſt ſecundum vol.* Farinac. & tunc
non ſufficit extraiudicialis ipſius Iudicis informatio,
10 & multò minus ſimplex fides curialium, ſed † eſſet
plenè, & concludenter probandus Bart. *in l. de quibus,
n. 22. ff. de legibus.* Socc. *conſ. 36. n. 12. & conſ. 19. n. 9. &
29 l. 4.* Cæſar. de Graſſ. *dec. 7. n. 1. de probat. & dec. 231.
n. 1. par. 1. diuerſ. & in d. dec. 793. n. 1. & dec. 30. n. 1. par.
4. cum allegatis in Aretina ſpolij coram* Reuerendiſſimo
D. Decano *impreſſa ibidem, d. deciſ. 215.* Et in omnem
11 euentum † dictus ſtilus redditur valde dubius, & diſ-
formis, & controuerſus ex deciſionibus, & auctorita-
tibus hinc inde allegatis.

*R. P. D. Remboldo Auenionenſis fideicommiſſi
Veneris 14. Nouembris 1614.*

SVMMARIA.

1 *Identitas bonorum fideicommiſſo ſubiectorum probatur ex confeſſione heredum facta in inſtrumento diuiſionis bona illa eſſe hereditaria fideicommittentis.*
Ampl. *etiam contra heredes, & ſingulares ſucceſſores diuidentium*, num. 3.
Limit. *contra tertium*, num. 9.
2 *Confeſſio heredum facta in inſtrumento diuiſionis quod bona diuiſa ſint hereditaria fideicommittentis non eſt apta ad transferendum dominium.*
4 *Inuentario heredis probatur identitas bonorum hereditariorum.*
5 *Item probatur teſtibus.*
6 *Probatur leuioribus probationibus.*
7 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam.*
8 *Cenſus acquiritur ei pro quo, & cuius nomine emitur.*
10 *Pretium cenſus fideicommiſſo ſubiecti debet reinueſtiri ad fauorem vocatorum.*
11 *Cenſus reuendi poteſt ab herede grauato.*
12 *Cenſus reuendi poteſt ab eo, qui illum etiam pro alio emit.*

DECISIO CCCCLXIX.

DOmini dixerunt fideicommiſſum Sebaſtiani
Sabbatini fuiſſe purificatum in portione bono-
rum, quæ Liuiæ obrigit in hæreditate fideicommit-
1 tentis, & de † eorundem bonorum identitate ſuffi-
cienter conſtare ex inſtrumento diuiſionis bonorum
d. Sabbatini inter filios, & hæredes Violantis, & Ale-
xandrum Solerium maritum, & hæredem Liuiæ me-
diante Eleonora eius matre factæ, cum in eo diuiden-
tes fateantur bona ibidem expreſſa eſſe hæreditaria
2 Sebaſtiani, quæ † confeſſio licet non ſit apta ad trans-
ferendum dominium probat tamen indubitanter res
fuiſſe fideicommittentis Bar. *in l. cum falſa, C. de iur. &
3 fact. ignor,* Ruin. *conſ. 128. n. 5. & n. 18. l. 2.* Et † quidem
non ſolum contra ipſos diuidentes ſed etiam eorum
hæredes, & ſingulares ſucceſſores Socin. Sen. *conſ. 56.
n. 2. lib. 3.* Anch. *conſ. 291. ſub n. 9. verſ. concludo ergo, latè*
Mod. *de fideic. ar. 44. n. 5. & 6.*
4 Idque eo magis, quia dicto inſtrumento diuiſionis
concordat inuentarium bonorum Sebaſtiani à Vio-
lante, & Liuia hæredibus poſt mortem d. Sebaſtiani
confectum quod multum deſeruit ad identitatis pro-
bationem *ad not. per* Bart. *& alios in l. fin. §. licentia, C. de
iur. delib. cum aliis congeſtis per* Modern. *de fideic. d. art.
5 44. n. 2.* & † conueniunt etiam teſtes *dati in ſum. fra-
trum de Faetanis, n. 30.*

Ex quibus omnibus ſaltem ſimul iunctis clarè cõ-
ſtat de identitate prædicta, maximè cùm † in hac ma- 6
teria ſufficiant etiam leuiores probationes, *cap. cum
cauſam de prob. gloſ. in c. 5.* Papa, *in verbo probata de pri-
uil. in 6.* Menoch. *conſ. 21. n. 33. & conſ. 202. num. 100.*
Crau. *conſ. 198. num. 2.* Ceph. *conſ. 170. num. 25.* Afflict.
deciſ. 25. num. 3.
Non obſtat quod non conſtat de mandato Alexã-
dri in perſonam Eleonoræ ad faciendum præfatam
diuiſionem. Quia vltra quod in inſtrumento diuiſio-
nis enunciatur factum fuiſſe hic in Vrbe concurren-
tibus aliis adminiculis de quibus ſupra; nihilominus
dici poſſet probari identitatem, obiectum tollitur ex
facto per exhibitionem publici inſtrumenti dicti
mandati † quod facit probationem probatam *vulga- 7
ta l. cum precibus, C. de probatis.*
Nec diuerſo iure metiri debent ſcuta 50. redacta ex
pretio cenſus ſcutorum 100. per Brancaleonem eiſ-
dem hæredibus Sabbatini venditi, cùm non ſolum
d. cenſus in inſtrumento præfatæ diuiſionis vti ex
pecuniis hæreditatis Sabbatini emptus appoſitus ſit,
quæ ſola confeſſio contra diuidentes, & eorum hæ-
redes probat vt dixi ad effectum de quo agitur, ſed cõ-
currant etiam depoſitio tutoris eorundem hæredum,
† quid cenſum nomine earum emiſſe teſtatur ex pe- 8
cuniis paulò ante à Petro Ludouici debitore hæredi-
tatis exactis, & dictum eius bene adminiculatur ex
identitate ſummæ crediti exacti, & pretij cenſus, &
quod non conſtat; tutorem tunc temporis habuiſſe
pænes ſe alias pecunias hæredem ex quibus huiuſ-
modi cenſus emi potuerit. Quamuis † hæc probatio 9
Brancaleonum, ſiue eius hæredes minimè afficiat tum
quia diuidentium confeſſio tanquam res inter alios
acta tertio præiudicare non poteſt, tum quia licet vin-
culum fideicommiſſi operaretur † quod in caſu re- 10
demptionis cenſus hæredes fideicommittentis pre-
tium in alium cenſum ſimilem, vel alia bona ſtabilia
reinueſtire tenerentur ad fauorem aliorum vocatorũ
nihilominus impedire non potuit hæredes Branca-
leoni † quo minus pretium ſoluendo hæredibus Li- 11
uiæ cui in perſonam tutoris cenſum vendiderant ab
onere dicti cenſus liberationem conſequerentur, cùm
cenſus ex ſui natura redimibilis ſit, & † regulariter ad 12
effectum liberationis ſufficiat vt debitor illi ſoluat,
cum quo initus contractus fuit, vel eius hæredi etiam
ſi verus Dominus non eſſet *ad not. in l. ſi filius, C. de
pact.* Surd. *conſ. 43. n. 2. & dec. 60. n. 8.*

*R. P. D. Pamphilio Camerinenſis fideicommiſſi
Lunæ 4. Decembris 1606.*

SVMMARIA.

1 *Cenſus emptus ex pretio rei fideicommiſſo ſubiectæ tanquam in illius locum ſubrogatus ſit hæreditarius.*
2 *Cenſus inhæret fundo quaſi quædam ſeruitus.*
3 *Immiſſio datur ſuper cenſibus.*
4 *Pretium in vniuerſalibus ſuccedit loco rei.*
5 *Cenſus fideicommiſſarij in alienatione rei fideicommiſſo ſubiectæ operatur illius validitatem.*
6 *Non tamen præiudicat conſentienti quo ad pretium.*
7 *Detractiones per heredem ſunt faciendæ ante immiſſionem fideicommiſſarij.*

DECISIO CCCCLXX.

DOmini reſoluerunt Reinerio dandam eſſe im-
miſſionem in poſſeſſionem cenſuum emptorum
ex pretio Caſtri Orbis pro portione ipſum tangen-
te; quia iam fuit reſolutum conſtare de fideicom-
miſſo

miſſo ad eius fauorem, & hodie ex teſtibus pro eius
parte examinatis conſtat hoc Caſtrum fuiſſe in bonis
Virgilij fideicommittentis, vnde ſicut immiſſio danda
eſſet in poſſeſſionem Caſtri *l.1.ff. quor. bonor. l.fi.C.de
Edict.* Diu.Had.*toll. & vtrobique not.omnes.* Ita debet
1 dari ſuper iſtis cenſibus, † qui ſunt ſubrogati in lo-
cum d.Caſtri fideicommiſſo ſubiecti. Peteg. *de fideic.
art.44.n.30.* Petr. à Petr. *de fideic.q.8.n.525.*

Nec obſtat quod dicebatur non dari immiſſionem
in iuribus incorporalibus, quia cum cenſus ſint im-
2 poſitā ſuper rebus corporalibus, illiſque † inhæ-
reant quaſi quædam ſeruitus vt per Gabr. *conſ.141.
n.1.cum ſeqq.lib.* 2. pro illis poteſt dari immiſſio fidei-
3 commiſſario † Bal. *in leg.fin.n.48.& ibi* Caſtr.*n.13.in
princ.&* Alex.*n.25.C. de Edict.* D.Hadr.*toll.*Menoch.
de adipiſc.rem.4.num.394.

Præſertim cùm ſint empti ex pretio rei corporalis,
4 quod in vniuerſalibus † ſuccedit loco rei, & eſt vti
res corporalis. Corn.*conſ.168.n.31.lib.2.*

Neque etiam obſtaret quod Rainerius conſenſerit
alienationi Caſtri, quia non petitur immiſſio ſuper
Caſtro, ſed ſuper cenſibus ex illius pretio emptis. Vn-
5 de † licet eius conſenſus operetur validitatem alie-
nationis ita vt emptores ab eo non poſſint moleſta-
ri, *l.nihil, §. omnibus, l.ſi fundum per fideicommiſſum ff.
de l.1.* Aym.*conſ.24.num.8.& 9.* Non tamen illi præ-
6 iudicat quo ad pretium Curt. *iun. qui de communi te-
ſtatur conſ.4.num.22.* Gabr. *conſ.25. n.18.lib.1.* Pereg.
de fideic.art.40.num.85. Et ita per Dominos conclu-
ſum fuit, dandam eſſe immiſſionem Rainerio pro
7 portione factis † prius detractionibus, quæ in primis
& ante omnia ſunt faciendæ Peregr. *de fideic. art.35.*
Maximè quod ante non poteſt eſſe certum quanta ſit
portio Rainerij. Ideo, &c.

*R.P.D. Virili Peruſina fideicommiſſi de Cenciis
Veneris 9. Iunij 1628.*

SVMMARIA.

1 *Immiſſio datur ſuper cenſibus.*
2 *Immiſſio danda eſt melius iuſtificanti ius ſuum.*
3 *Fideicommiſſario datur immiſſio vel ex remedio l.fin.
C.de Edict. Diu.Hadr.toll.vel ex Saluiano.*
4 *Poſſidens ſine titulo dicitur poſſidere iure familiari-
tatis ſi alter habeat titulum.*
5 *Diſpoſitio generalis non continet bona reſtitutioni ſub-
iecta.*
6 *Subſtitutus cum clauſula pleno iure, & ſine aliqua
diminutione poteſt capere penſionem directè, & pro-
pria auctoritate.*
7 *Fideicommiſſarius non debet capere de manu hæredis,
quando teſtator expreſſè, vel æquipollenter dat
ei auctoritatem capiendi poſſeſſionem propria au-
ctoritate.*
8 *Fideicommiſſarius de æquitate canonica non eget reſti-
tutione verbali.*
9 *Trebellianica cenſetur prohibita ex clauſula pleno iu-
re, & ſine aliqua diminutione.*
10 *Hæres grauatus ad impediendam immiſſionem fidei-
commiſſario debet probare in hæreditate fuiſſe æs
alienum, & ſe illud ſoluiſſe.*

DECISIO CCCCLXXI.

IOannes Baptiſta, & Iulius Cæſar de Columbis
hæredes q. Olimpiæ vigore illius teſtamenti præ-
tendebant immiſſionem, D. Ludouicus autem Cen-
cius vti fideicommiſſarius, & ſubſtitutus in teſtamēto
q.Petri Hieronymi pariter eandem immiſſionem præ-
tendebat, & propterea dedi dubium cui danda eſſet
immiſſio. Et Domini vtraque parte informante quo
ad duas domos poſitas in Ciuitate Peruſiæ, & † cen- 1
ſus acquiſita, & empta per d. Petr. Hieronymum, D.
Ludouico dandam eſſe immiſſionem reſoluerunt, de
reliquis particulariter reſeruarunt videri moti fuerunt
nam cùm neutra pars poſſideat † illa præfertur in im- 2
miſſione, quæ melius, & clarius ius ſuum iuſtificat
Bart.*in l.fin.n.21.C.de Edict.* Diu.Hadr.*toll.*

In caſu propoſito D.Ludouicus melius probat ius
ſuum. Primò quia cum Petr. Hieronymus inſtituerit
hæredes Olimpiam, & Verginiam ſorores, & Iſabel-
lam vxorem vita durante, ac vltimæ earum deceden-
ti ſubſtituerit D. Ludouicum, ſorores, & vxor obie-
tint, euenit caſus fideicommiſſi, & ſubſtitutionis ad
fauorem D. Ludouici † cui debetur immiſſio vel ex 3
remedio *l.fin.C.de Edict.* Diu.Hadr. *toll.vel ex* Saluia-
no, Seraph.*deciſ.518.num.1.*

Secundò quia D. Ludouicus probat quod ſupra-
dictæ domus, & cenſus fuerit acquiſita, & empta à Pe-
tro Hieronymo vt conſtat ex acquiſitionibus factis,
& ab eo poſſeſſa vt apparet ex depoſitionibus teſtium,
& conſequenter ſtante † ſupradicto titulo emptio- 4
num duo ſequuntur. Alterum quod poſſeſſio Olimpiæ
viuente P. Hieronymo erat iure familiaritatis Bart. *in
l.quod iure vbi* Caſtr.*ff.de acq.poſſ.* Surd.*conſ.221.n.29.
& conſ.260.n.16.& ſeq.* Rota *deciſ.761.n.4 part.2.re-
centior.* Menoch.*lib.6.præſumpt.69.n.12.* Alterum quod
Olimpia in eius teſtamento non potuit diſponere de
bonis ſuppoſitis fideicommiſſo P. Hieronymi, cum
ius Olimpiæ morte extingueretur, nec voluit. quia † 5
ſub vniuerſali diſpoſitione non includuntur bona re-
ſtitutioni ſubiecta Rota *d.94.n.5.in fi.par.2.recent.*

Tertio quia † cum P.Hieronymus ſubſtituerit D. 6
Ludouicum pleno iure, & ſine aliqua diminutione cē-
ſetur ei data facultas capiendi poſſeſſionem directè, &
propria auctoritate Peregr. *de fideic. art.3.n.96.in fin.*
Houd.*conſ.66.n.8.& ſeqq.l.2.* Aym.*conſ.174.n.1.* Greg.
dec.421. n.13. Et quando † teſtator ſiue expreſſè, ſiue 7.
æquipollenter dat facultatem fideicommiſſario capiē-
di poſſeſſionem propria auctoritate tūc fideicommiſ-
ſarius non tenetur capere illam de manu hæredis, ſed
recta via datur immiſſio. Menoch. *de adipiſc.rem.4.n.
653.poſt med.* Cuman.*conſ.61.ante princ.* Rota *de.615.
n.2.& 11.par.1.& dec.182.num.2.par.2.recent.* & † de 8
æquitate canonica, vt euitētur circuitus inanes, fidei-
commiſſarius nō eget reſtitutione verbali, ſed recta via
agit pro immiſſione Bal.*in c.præſentia n.3. vbi* Dec. *in
3.not.de prob.* Pariſ.*conſ.227.n.115.l.2.& conſ.13.n.115.l.3.*

Nec in bonis d.P.Hieronymi aliquid eſt detrahen-
dum. Non legitima, quia agitur de fideicommiſſo trāſ-
uerſalis. Non Trebellianica quia † cenſetur prohibita 9
ex verbis pleno iure, & ſine aliqua diminutione Rota
deciſ.259.n.5.par.2.recentior. Greg. *d.deciſ.421.n.13.*
Peregr.*de fideic.ar.3.n.89.& 96.* Eugen.*conſ.56.n.58.
l.1.* De ære alieno P.Hieronymi non conſtat, † de quo 10
illiuſque ſolutione docendum eſſet ad impediendam
immiſſionem fideicommiſſario. Natt.*conſ.69.n.1.* Me-
noch. *præſumpt.135. lib.3.* Rota *dec.526. n. 2.part.1.
recent.*

De teſtamento verò q.Franciſci patris P.Hierony-
mi nunc non videtur agendum, cùm reſolutio ſit re-
ſtricta ſuper bonis emptis, & acquiſitis à P.Hierony-
mo in quibus clarè D.Ludouico immiſſio debetur ex
ſupradictis, particulariter enim diſputabitur ſuper
dicto teſtamento Franciſci, & illius bonis iuxta or-
dinem Rotæ.

Et ita fuit reſolutum.

R.P.D.Remboldo Ariminenſis fideicommiſsi Veneris, 19. Ianuary 1616.

SVMMARIA.

1 *Identitas bonorum fideicommiſſo ſubiectorum probatur ex inſtrumento diuiſionis facta inter hæredes, in quo bona illa deſcribuntur tanquam hæreditaria.*
2 *Item ſi ſint deſcripta in Inuentario hæredis.*
3 *Hæres tenetur reſtituere fideicommiſſario quicquid ad eius manus peruenit ex hæreditate.*
4 *Hæres tenetur fideicommiſſario etiam de proprio pro diminutis, vel deterioratis, vel peremptis facto ipſius.*
5 *Cenſus emptus ex pecunia fideicommiſſaria efficitur fideicommiſſarius.*
6 *Cenſus fideicommiſſo ſuppoſitus male alienatus iudicatur proinde ac ſi eſſet in hæreditate.*
7 *Cenſus extincti nulli fructus debentur.*
8 *Hæres grauatus non poteſt retardare immiſſionem fideicommiſſario ſub prætextu æris alieni niſi probet illius exiſtentiam,& ſolutionem à ſe factam.*
9 *Exceptiones percutientes rem iudicatam non ſunt attendenda, in iudicio executiuo.*
10 *Clauſula* ſine præiudicio legitimæ executionis, *præſeruat iuriſdictionem iudicis à quo ad effectum exequendi ſuam ſententiam.*

DECISIO CCCCLXXII.

REſolutum fuit procedendum eſſe ad vlteriorem ſententiæ executionem ad fauorem fratrum de Faetanis latæ, ſuper omnibus bonis, quæ Liuiæ ex fideicommiſſo Sebaſtiani obuenerunt,& in ſpecie relaxandum eſſe mandatum pro ea rata pretij duorum cenſuum, quorum vnus fuit à Solerio extinctus, vt conſtat per publicum inſtrumentum die 7. Februarij 1589. celebratum, alter Mariæ eius ſorori ex cauſa dotis ceſſus,& pro fructibus cenſus dictis Mariæ ceſſi tantum. Quod autem dicti cenſus ex fideicommiſſo Sebaſtiani Liuiæ obuenerint, & conſequenter dictis fratribus iuxta reſolutiones factas reſtituendi ſint
1 probatur † ne dum per inſtrumentum factum inter Violantem,& Liuiam, quod probat identitatem quo
2 ad omnes ex allegatis in alia deciſione, ſed etiam † ex inuentario bonorum Sebaſtiani *iuxta tradita per* Bart. *in leg. fin. §. Licentia Cod. de iur. delib.* Pariſ.*conſ. 55. num. 2. lib. 2. cum aliis per* Modern. *de fideic. art. 44. ſub num. 2.*

Nec obſtat quod alter ex dictis cenſibus fuerit ex-
3 tinctus,alter in dotem,vt dixi,datus,quia † cum pretium vnius, & commodum alterius ad manus ipſius peruenerit teneatur portionem ad fratres de Faëtanis ſpectantem reſtituere Bal.Imol. *& alij in l. cum tale,§. Titius, ff. de cond. & dem. latè* Peregr. *de fideic. art. 10. num. 27.* Non enim potuit diminuere fideicommiſ-
4 ſum, ſed † tenetur etiam de proprio pro omnibus quæ deſierunt extare facto ipſius, vel diminutis, vel deterioratis Peregr.*d. art. 10. n. 34. & ſeqq. latè* Molin. *de Primogen. Hiſpan. lib. 1. c. 27. n. 10. & ſeq.*

Minus releuat quod in inſtrumento ceſſionis dicti cenſus aſſeritur cenſum fuiſſe impoſitum ad fauorem Sebaſtiani, cùm tamen ſit vendieus Violanti,& Liuiæ & propterea non videatur de illius identitate conſtare. Quia omiſſo quod dicta aſſertio potuit eſſe erronea ſufficit quod fuit emptus de pecuniis reſtitutis à Galeotto, qui prius eandem ſummam à Sebaſtiano ad cenſum acceperat vt in alia deciſione firmatum fuit:
cùm † enim ex pecunia fideicommiſſaria emptus ſit 5
efficitur fideicommiſſarius, *l. Imperator, §. cum autem, ff. de leg. 2.* Alex. *& alijs relatis per* Surd. *deciſ. 15. num. 18. & ſeq.* vbi quod in his ſuccedit pretium loco rei, & res loco pretij.

Quo autem ad fructus dictorum cenſuum attinet Domini dixerunt relaxandum eſſe mandatum pro fructibus ceſſi tantum,non autem pro fructibus cenſus extincti, nam cùm cenſus ceſſus eſſet fideicom-
miſſo ſuppoſitus, † & conſequenter malè alienatus, 6
debet iudicari perinde ac ſi eſſet in hæreditate, quo
verò ad extinctum † cum ille amplius in rerum natura 7
non exiſtat non poſſunt aliqui fructus inde prætendi,& quatenus prætenderentur ratione lucri ceſſantis probanda eſſent requiſita Paul. de Caſtr. *in l. 3. ff. de eo quod cert. loc. vt fuit ſæpè aliàs reſolutum*, debentur tamen vſque ad diem extinctionis ex ſupra allegatis.

Quod pro parte Solerij dicebatur † hæreditatem 8
Sebaſtiani eſſe ære alieno grauatam viſum fuit non poſſe vlteriorem executionem retardare niſi inſimul etiam probetur ipſum etiam debita perſoluiſſe.

Nec facit quod dicitur prædium in loco dell' Orſoletto, & aliud in contrata S. Pauli de quibus in dicta ſententia Rotæ non fuiſſe in bonis fideicommittentis. Quia licet fuerint emptæ terræ à Violante in loco ſub eodem vocabulo dell' Orſuletto, tamen illæ ſunt diuerſæ à terris dicti fideicommittentis, vt bene probatur ex inſtrumento diuiſionis factæ inter filias Violantis, in quo fit explicita mentio de terris acquiſitis à dicta Violante, & in hæreditate fideicommittentis relictis. Nec eſt nouum quod ſub eodem vocabulo plures agri exiſtant. Quo verò ad prædium in contrata S. Pauli teſtes in quibus totum fundamentum faciunt informantes pro Solerio potius coadiuuant intentionem fratrum de Faëtanis, quam deſtruant: dicunt enim quod terræ quas teſtator in dicta contrata poſſidebat fuerunt partim à dicto teſtatore acquiſitæ partim verò ab eius matre. Vnde cùm ſententia dictis fratribus adiudicet illas tantum terras, quæ tanquam hæreditariæ in inuentario hæreditatis fideicommittentis deſcriptæ fuerunt non poteſt de iniuſtitia, aut exceſſu redargui.

Aliæ autem exceptiones † non videbantur in hoc 9
iudicio executiuo attendendæ cùm percutiant deciſiones iam factas & rem iudicatam, ſed poterunt coram iudice ad quem diſcuti,& interim ſtante clauſula *ſine præiudicio legitimæ executionis*, in Commiſſione
inſerta, † quæ iuriſdictionem iudicis à quo ad effe- 10
ctum exequendi ſuam ſententiam præſeruat, *iuxta notata per* Lancell. *de attent. poſt inhibita cap. 20. lim. 13.* Rota *diuerſ. deciſ. 641. num. 11. part. 1. debet dicta res iudicata exequi.*

R. P. D. Dunozetto, Romana vſusfructus Lunæ 22. Aprilis 1624.

SVMMARIA.

1 *Solutio cenſus impoſiti ſuper re legata ſpectat ad hæredem, non ad legatarium.*
2 *Maximè quando alias legatum eſſet nullius, vel modicæ vtilitatis.*
3 *Obligatio contracta non adhibitis ſolemnitatibus ſtatutariis eſt nulla.*
4 *Obligatio facta ex falſa cauſa ſuper ſuppoſito quod in iure non ſubſiſtit eſt inualida.*

DECISIO

DECISIO CCCCLXXIII.

GErardus ſcripto hærede Io. Baptiſta Barbaræ vxori reliquit vſumfructum domus. Et quia eadem domus à teſtatore fuerat venalis expoſita iuſſit, vt pretium ex illius venditione prouenturum inueſtiretur in cenſibus, vel montibus non vacabilibus ſub nomine hæredis reſeruata omnium fructuum diſpoſitione eidem Barbaræ loco ſui vſusfructus.

Sed quia ſuper dicta domo iam fuerat conſtitutus cenſus ſcutorum ſeptingentorum, ideò hinc orta eſt controuerſia inter Barbaram vſufructuariam, & hæredem ad quem ſcilicet eorum pertineret onus ſoluendi illius fructus.

Hac quæſtione in iudicium agitata duæ manarunt ſententiæ vna à R.P.D. Viale ad fauorem Barbaræ vſufructuariæ, altera ab Auditore Illuſtriſſimo Archipresbyteri Lateranenſis in fauorem hæredis, tandem cauſa ad Rotam deuoluta mihique commiſſa propoſui dubium, an ſententia Auditoris Illuſtriſſimi Archipresbyteri ſit confirmanda vel infirmanda. Et Domini pro informatione reſponderunt.

Nam quicquid ſit de ea iuris quæſtione. An onus impoſitum ſuper re legata ſpectet ad hæredem, vel ſ[l]e-
1 gatarium ſuper qua ad fauorem † legatarij conſuluit. Menoch. *conſ.997.per tot.& conſ.1009.& hanc opinionem ad partes agitata, ſequitur* Modern. Peruſ. *de cenſib. p.2.c.2. q.3.art.7. n.3.& ſeqq. nunc q.79. in nouiſſimis DD. Taurinorum.*

Hæc quæſtio deciditur ex coniectura mente teſtatoris. Nam cùm hæc domus locaretur pro annuis ſcutis ſexaginta quinque; cenſus autem ſuper ea impoſitus ad rationem ſcutorum octo annuorum pro centenario abſorbebat ſcuta quingenta ſex habita ratione quod domus in vrbe ob penuriam inquilinorum aliquando non poſſunt locari, & expenſarum, quæ fiunt ſingolis annis pro reparatione domorum vtili, ſi Barbara legataria teneretur ad ſolutionem dicti cenſus vel nullam, vel certe modicam ex legato vſusfructus
2 huius domus conſequeretur vtilitatẽ, quo caſu † onus ſuper ea impoſitum ſpectat ad hæredem, *vt benè probat text. in l. qui concubinam §. qui hortos, ff. de l.3.& ibi gl.* Dyn. Bart. Roman. Ales. *& alij* Surd. *conſilio 493. ſub n.6.& dec.28.n.8.* Menoch. *d.conſ.997.n.22.& de præſumpt. lib.5. præſumpt. 106.n.14.* Rim. Iun. *conſ.172.n.22.& ſeqq.*

In quam ſententiam eo libentius Domini deſcenderunt, quia teſtator legauit vſumfructum dictæ domus ita, & taliter quod liberè, & abſolutè eam locare, & diſlocare; & penſiones exigere, & in ſuos vſus conuertere valeat, & potuit, & ſic cum illis, & ſua dote viuat. Vnde cùm dos dictæ Barbaræ non excedat ſcuta trecenta ſi verba dicti legati ſunt verificanda debuit intelligi de vſufructu libero ab omni onere, quia alias reſiduum vna cum dote non poſſet etiam miſerrimæ mulieri ſufficere ad viuendum, & ſic dicta verba directa ad vxorem, quam teſtator præſumitur dilexiſſe nihil operarentur, *vt ad propoſitum* Surd. *d. conſ.439 num.6.*

Nec releuare viſum fuit quod dicta Barbara hoc onus agnouerit dum ſe obligauit per acta Curiæ Capitolinæ concurrere pro rata ad ſoluendum dictum
3 cenſum, reſpondetur enim quod non † conſtat hic adhibitas fuiſſe ſolemnitates à ſtatuto requiſitas, vnde obligatio per d. Barbaram contracta de concurrendo pro rata non ſubſiſtit, & eſt nulla. Tum etiam quia
4 † facta eſt ex falſa cauſa ſuper ſuppoſito, quod in iure non ſubſiſtit, Creſcent. *dec.104.& dec.199. lib.1.* Put. *dec.153.lib.3.* Rota *dec.129.n.4.p.1. diuerſ.*

Et ita deciſum vna tantum parte informante.

R. P. D. Pamphilio, Reatina Cenſus, ſeu pecuniaria Mercurij 22. Iunij 1616.

SVMMARIA.

1 *Accollatio cenſus facta ex falſa cauſa eſt inefficax.*
2 *Obligatio facta ob contractum nullum, eſt inualida.*
3 *Error notarij in grammatica non nocet contrahentibus.*
4 *Solutio fructuum cenſus facta vigore accollationis nulla non præiudicat ſoluenti.*

DECISIO CCCCLXXIV.

POſt factam in hac cauſa deciſionem ſub die 2. Decembris 1615. qua fuerat reſolutum, mandatum per Gubernatorem Reatinum contra Dominos de Pagnottis relaxatum eſſe iniuſtum ex defectu cauſæ, ob quam ipſi cenſum de quo agitur pro rata ſcutorum ſexcentorum ſibi accollauerant, fuit pro parte Iulij Sinibaldi productum prothocollum in quo apparebat inſtrumentum originale emptionis, ad quod in dicta accollatione relatio habetur, rep[er]tum caſum in ea parte in qua ſolutio pretij continetur, vnde prætendebatur ex eo integram dicti pretij numerationem & conſequenter nec cauſæ falſitatem ex adductis per informantes pro eius parte.

Quo tamen non obſtante ſupradicta die cauſa iterum per me propoſita Domini ſteterunt in deciſis eo præcipuo fundamento. Quia dato millies, quod non probetur ſolutio pretij facta per Thomam emptorem, attamen non requiritur, nec inferri poteſt quod Thomas ſibi accollauerit cenſum pro rata ſcutorum ſexcentorum prout in inſtrumento cuius vigore mandatum fuit relaxatum aſſeritur & ſub cuius accollationis prætextu illius filij de anno 1600. cenſum ſibi accollauerunt, & extinguere promiſerunt, cum illa nullibi in prædicto inſtrumento legatur,
† quod ſufficit ad demonſtrandum cauſam iſtius ac- 1
collationis, & promiſſionis, & extinctionis cenſus
fuiſſe falſam, & † per conſequens obligationem ob 2
eam factam eſſe inualidam ex allegatis in deciſione quæ Dominis placuerunt.

Præterea fuit dictum inſtrumentum præfatum non obſtante illius caſſatura in loco prædicto, probare integram pretij ſolutionem, ex quo illa ei non repugnat cùm ex lectura d. inſtrumenti appareat pretium fuiſſe ſolutum pro duobus tertiis in paulis argenteis, & pro vno tertio in moneta Regni, licet incongruè fuerit dictum de quibus ducatis mille ducentis, &c. & eſſet
dicendum, quos ducatos &c. ita vt propterea potius 3
dicendum ſit notarium erraſſe in grammatica, † qui error non nocet nec vitiat Socc. *conſ. 164. n.5. verſ. præterea lib.1.* Maximè quod ſi tota ſumma non fuiſſet ſoluta vtique fuiſſet dictum quæ quantitas fuiſſet ſoluta, vnde eo facilius dicendum eſt, partes de tota ſumma intellexiſſe, dum dixerunt partem fuiſſe ſolutam in paulis argenteis, & partem in moneta Regni.

Non obſtant ſolutiones fructuum cenſus pro rata ſcutorum ſexcentorum factæ à Dominis de Pagnottis
quia cùm † omnes fuerint factæ ab anno 1600. citra, & 4
ſic poſt accollationem cenſus nihil releuant ex deductis in deciſione.

Et ſic fuit, &c.

R.P.D.Virile, Romana depoſiti Veneris, 16. Aprilis 1617.

ȘVMMARIA.

1 *Identitas pecuniæ probatur ſi cum alia non ſit commixta.*

2 *Depoſitum factum ad creditum Titij, non poteſt leuari abſque conſenſu illius.*

3 *Depoſitum factum ad creditum Titij perinde eſt ac ſi ipſe Titius depoſuiſſet.*

4 *Abſenti acquiritur ius ex ſtipulatione notarij ſtipulantis pro omnibus quorum intereſt accedente iuramento promiſſoris.*

5 *Acceptatio reſultat ex receptione pecuniæ promiſſæ abſenti mediante ſtipulatione notarij.*

6 *Partita nummularij concepta per verba ad decretum Titij ſonat in depoſitum ad fauorem Titij.*

7 *Scriptura vna pars alteram declarat.*

8 *Verba in vna parte ſcripturæ vno modo intellecta debent eodem modo intelligi in alia parte.*

9 *Depoſitarius non debet eſſe ſollicitus, vt pecunia penes ipſum depoſitata conuertantur in cauſam deſtinatam.*

Limit. *ſi in actu deponendi ſit expreſſa cauſa* n. 11.

10 *Depoſitarius reſtituendo depoſitum deponenti liberatur.*

Intellige dummodo concurrat bona fides depoſitarij, num. 14.

11 *Depoſitarius ſi pecunias depoſitatas ad effectum extinguendi cenſum ſoluat in aliam cauſam non liberatur.*

12 *Depoſitarius ſoluens tantum partem depoſiti in cauſam expreſſam non acquirit liberationem.*

13 *Depoſiti qualitates ſingulæ ſunt ſeruandæ.*

DECISIO CCCCLXXV.

CVm Dux Petrus Franciſcus Columna venditor ſtatus Zagarolæ eſſet debitor cenſus ſcutorum 3147. vltra fructus impoſiti à Communitate Gallicani ad fauorem Raphaelis, & Quintij de Mazzis, & aliorum ob recognitionem bonæ fidei factam per Martium Columnam patrem, & Palagij, & Falconerij feciſſent cedulam pretij ſupradicti cenſus ſcutorum 3300. ad fauorem d. Petri Franciſci ideò idem Petrus Franciſcus fecit ordinem eiſdem mercatoribus vt ſoluerent ſcuta 3778.8.60. Bartholomæo Albizino procuratori dictæ Communitatis Gallicani nempè ſcuta 3147. pro ſorte principali dicti cenſus reliqua verò pro fructibus, & expenſis ad effectum vt à Communitate, vel à ſupradicto Albizino procuratore deponerentur in Monte pietatis ſcuta 3147. pro extinctione ſortis cenſus, à qua morte non poſſint leuari niſi cum conditionibus appoſitis in inſtrumento rogato per acta Amodei, & etiam quotieſcumque à Roſciolo notario eſſet fides quietantiæ, & quod fuiſſent adimpletæ conditiones, quæ à D. Cardinale Ludouiſio emptore apponerentur in conſenſu dando, & quod iura eſſent ceſſa ad fauorem eiuſdem D. Cardinalis.

In executionem ſupradicti Ordinis idem D. Cardinalis dedit conſenſum vt ſoluerentur ſupradictæ pecuniæ cum ſupradictis conditionibus. Poſtea Bartholomæus Albizinus procurator ſupradictæ communitatis Gallicani in vim ordinis ſupradicti ex pecuniis depoſitatis à D. Cardinale Ludouiſio pro pretio dicti ſtatus coram notariis, & teſtibus habuit manualiter, & in contanti per manus Siluij Boglioni Anconitani Capſerij DD. de Palagiis, & Falconeriis ſupradicta ſcut. 3778.8.60. quæ ab oculis notariorum & teſtium non amota in continenti reliquit, & depoſuit in banco Dominorum de Palagiis, & Falconeriis & penes eundem Siluium Capſerium præſentem, & recipientem videlicet ſcuta 3146. pro extinctione ſortis principalis dicti cenſus ad creditum Raphaëlis, & Quintij, & aliorum creditorum cenſus vt ſupra, ad effectum tamen illa aſportandi in ſacro monte pietatis ad creditum prædictorum creditorum, & inde non amouendi niſi adimpletis conditionibus contentis in inſtrumento cenſus. Deinde Capſerius poſt quinque dies creauit partitam ad fauorem Communitatis Gallicani pro ſoluenda ſorte principali cenſus ad diſpoſitionem dicti Albizini procuratoris qui reliquit pecunias.

Verum quia dictus Capſerius ſupradictas pecunias ſoluit in partitis datis ideò fuit diſputatum dubium An Domini Palagij, & Falconerij, benè ſoluerint, & negatiuè fuit reſolutum.

Primò quia in inſtrumento expreſsè dicitur quod
pecunia non fuit amota ab oculis notariorum, & te-
ſtium & ſic † conſtat de eadem identitate abſque ac- 1
quiſitione dominij ad fauorem Albizini *l. ſi alieni ff.*
de ſolut. l. non omnis §. ſi pupillus, vbi Paul. de Caſtr. *in fin.*
ff. ſi cert. pet. Qui procurator reliquit, & depoſuit pe-
nes Capſerium præſentem, & recipientem ſcut. 3147.
pro extinctione ſortis cenſus ad creditum Domino-
rum Raphaëlis, & Quintij, & aliorum creditorum
cenſus. Vnde † ſi depoſitum fuit relictum, & Capſe- 2
rius recepit ad creditum Raphaëlis, & Quintij credi-
torum vtique non potuit poſtea ſoluere ſine conſen-
ſu, & ordine ſupradictorum creditorum, *l. ſi is aliquid*
§. inſtrumenta duorum ff. de pen. Paul. de Caſtr. *conſ.* 433.
n. 2. in fin. verſ. tertio obſtare videtur, lib. 1. Tiraq. *de re-*
tract. conuent. §. 4. gl. 9. n. 2. Surd. *deciſ. 60. n. 2.* Rota *di-*
uerſ. deciſ. 281. n. 10. p. 2. & in Peruſina cenſuum, deciſ.
172. num. 6. apud Modern. Peruſin. *de cenſibus.* Sat enim
eſt, quod idem Capſerius † acceperit depoſitum ad 3
creditum illorum, *iuxta doctrin.* Ioan. Andr. *in addit. ad*
Specul. de depoſ. in prima addit. circa fin. verſ. item con-
concluſerunt, & Bal. *in l. acceptam n. 7. C. de vſur.* Paul. de
Caſtr. *in l. ſi cum Cornelius ff. de ſolut.* Dec. *in l. ſingulari in*
n. 24. ff. ſi cert. pet. Ruin. *conſ. 132. n. 3. lib. 5.* Nam † ſtan- 4
te ſtipulatione notarij virtute obligationis camera-
lis pro omnib. quorum intereſt, cum iuramento Albi-
zini obſeruandi & non contraueniendi fuit ius quæ-
ſitum creditoribus, & perinde eſt ac ſi ipſi creditores
depoſuiſſent. Bald. *in l. cum à ſocero C. de iur. dot.* Salic.
in l. quoties C. de donat. quæ ſub mod. Alex. *conſ. 204. n. 1.*
& ſeqq. lib. 7. Aym. *con. 19. num. 11.* Gabr. *de donat. concl.*
5. num. 4. & fuit dictum in ſupradicta Peruſina cenſuum
& in Romana reſtitutionis in integrum, 20. Maij 1620.
coram R.P.D. Manzanedo, *& in ſpoletana liberatione*
30. Martij 1626. coram R.P.D. meo Decano. Et cum
pariter ſcuta 144.8.71. fuiſſent relicta, & depoſita pe-
nes eundem Capſerium recipientem ad creditum eo-
rundem Raphaëlis, & Quintij pro fructibus decurſis
† vtique per ſolutionem horum fructuum factam eiſ- 5
dem creditoribus ſequitur ratificatio, & acceptatio, vt
de tacita acceptatione. Alex. *d. conſ. 204. lib. 7.* Ruin. *d.*
conſ. 132. num. 2. Gabr. *d. concl. 5. n. 6. & 7.*

Nec obſtat quod Capſerius in partita dixerit, *à di-*
ſpoſitione dell' Albizino. quia ſtante inſtrumento cla[…]
anteriori debebat Capſerius ponere ad creditum Ra-
phaëlis, Quintij, & aliorum, & non contra verba in-
ſtrumenti, & ſubiectam materiam addere *à diſpoſitione*
dell' Albizino, cum præiudicio creditorum, quibus ob
ſtipulationem notarij fuerat ius quæſitum, & præiu-
dicari non potuit per præallegata.

Nec † illa verba ad creditum, videntur appoſita 6
demonſtratiuè vt indicarent cuius eſſet cenſus, quia
ſunt

ſunt clarè appoſita ad actum depoſiti, quod cantaret ad creditorum fauorem: nam Capſerius recepit ſummam ſortis ad creditum illorum, & ſi voluiſſent contrahentes apponere demonſtratiuè vt indicarent cuius eſſet cenſus dixiſſent de cenſu impoſito ad fauorem Raphaëlis, & Quintij, quæ ſcuta 144.8.71. ad creditum eorum Raphaëlis,& Quintij quia ſcuta 144. 8.71. debebantur occaſione fructuum liberè etiam ſoluendorum. Et hæc verba ad creditum important actum depoſiti, prout etiam obſeruantia declarauit:
7 nam Capſerius ſoluit ipſis creditoribus vna † enim pars ſcripturæ alteram declarat, *l. qui filios, & l. ſi ſeruus*
8 *plurium, §. fin. ff. de leg.* 1. & verba intellecta † in vna parte vno modo dicuntur pariter in alia parte intellecta, & appoſita eodem modo, *l. verum*, *vbi* Bart. & Bald. *ff. de petit. hæred.* Bart. *in l. fin. ff. de reb. dub.* Aret. *in l. 3. § filius n. 9. in fin. ff. de liber. & poſth.* Alex. *conſ.* 192. *n. 7. & conſ.* 113. *n. 9. lib.* 1.

Secundò, quia inſpecto ordine Petri Franciſci Columnæ, & conſenſu D. Cardinalis Ludouiſij, quod in inſtrumento depoſiti pecuniæ de quibus agitur erant ſoluendæ in cauſam expreſſam, & deſtinatam nempè pro extinctione ſortis principalis cenſus ad effectum aſportandi in Monte pietatis ad creditum creditorum inde non amouendi niſi adimpletis conditionibus contentis in inſtrumento cenſus. Vnde
9 † licet Mercatores regulariter non debeant eſſe ſolliciti, & inuigilare vt pecuniæ conuertantur in deſtinatam, *l. fin. ff. de exercit. act. l. doli, in fin. ff. de nouat.* Surd.
10 *deciſ.* 156. *n.* 2. & 5. Et poſſunt etiam ſoluere illi, † qui pecunias depoſuit, & per huiuſmodi ſolutionem liberentur, quamuis ſint alienæ. *l. quod ſeruus, ff. depoſ. l. quod ſeruus ff. de ſolut.* Surd. *depoſ.* 60. *n.* 8. & *dec.* 229. *n.* 8. Gregor. *dec.* 511. *num.* 3. & *ſeq.* Mulin. *de primogen.*
11 *Hiſpan. lib. 4. c. 4. n.* 20. & 22. tamen † non poſſunt nec debent ſoluere ſimpliciter, vel in aliam cauſam, quam expreſſam, & ſi aliter ſoluunt malè ſoluunt, & reiterata ſolutione in cauſam deſtinatam liberantur, *l.* 1. *§. non autem verſ. vnde quærit, ff. de exercitor. act. & ibi* Bart. Angel. *in l. ciuitas, in princ. lectur. num.* 2. *ff. ſi cert. pet. vbi* Bald. *n.* 7. Dec. *conſ.* 330. *n.* 2. *verſ. vnde venio* Alex. *conſ.* 44. *n.* 6. *lib.* 2. Vnde cum Capſerius non ſolum minutatim, ſed etiam in diuerſas cauſas ſoluerit, vel ſimpliciter, ſolutiones dicuntur malè factæ.

Non obſtat quod vna parti dicat de ſolutione ſcutorum 350. facta Angelo Ciuffono ad effectum extinguendi partem cenſus cum fratribus Sanctæ Praxedis, & altera dicat de ſolutione aliorum ſcutorum 350. eidem Angelo facta ad effectum deponendi in Sacro Monte Pietatis, & ſic reſpectu iſtarum duarum partitatum mercatores ſoluerint in cauſam expreſſam & ſic bene ſoluerint. Primò quia remanet ſupradicta prima ratio, quod non pecuniæ fuerint depoſitatæ ad creditum Raphaëlis, & Quintij creditorum ſine eorum conſenſu ob ius quæſitum per ſtipulationem notarij non poterat ſolui.

12 Secundò quia † ordo Petri Franciſci, & conſenſus D. Cardinalis, & inſtrumentum depoſiti loquuntur de extinctione ingredi cenſus non partis ſcutorum 700. Quæ quantitas pro extinctione totius cenſus erat incongrua & modica. Vnde cum Capſerius longè maiorem quantitatem pecuniarum ſoluerit in alia alias cauſas per ſolutionem partis in congruæ ſcutorum 700. non ſufficientis pro extinctione totius cenſus non acquiſiuerunt liberationem, *l. obſignatione vbi gl. in verb. totius ff. de ſolut.* Alex. *d. conſ.* 44. *n.* 6. *lib.* 2. Seraph. *dec.* 1130. *n.* 1.

13 Tertiò quia illa cauſa expreſſa in vna partita ſcutorum 350. per extinguere vna parte del cenſo non ſuffragatur, quia debebat exprimi cauſa ad effectum aſportandi in Monte Pietatis cum à monte non poſſent pecuniæ haberi niſi ſecuta reali extinctione, & adimpletis conditionibus, & in ſpecie habita prima ceſſione valida iurium quæ defecit vt infra dicitur.

Nec facit quod in alia partita ſcutorum 350. dicatur *per depoſitare nel monte della pietà* Quia vltra ſupra dictas reſponſiones iuuat defectus ceſſionis iurium ad fauorem D. Cardinalis. Et licet Albizzius ceſſerit iura tamen non ceſſit, nec poterat cedere iura dominorum cenſuum prout requirebatur, cùm non eſſet eorum procurator, nec haberet mandatum ad cedendum, immò nec habebat mandatum cedendi iura Communitatis, & conſequenter cùm non adſit iſta ceſſio iurium iuxta formam, ordinis, & conſenſus Cardinalis huiuſmodi ſolutio non eſt conſiderabilis cum etiam qualitas ceſſionis iurium eſſet ſeruanda, *l. cum veniſſent ff. de eo qui mittit. in poſſ.* Pariſ. *conſ.* 47. *n.* 42. *lib.* 1. Rota Ianuen. *dec.* 2. *n.* 18.

Et quamuis ex ſupradictis pateat reſponſio *ad l. quod ſeruus, ff. de poſ. & ad l. quod ſeruus, ff. de ſolut.* † tamen additur quod loquuntur, ſi depoſitarius ſine dolo malo eidē deponenti ſoluat nec ſuſpicio culpæ adſit, & niſi aliqua cauſa intercedat quare putari poſſit dominium pecuniarum reddi nolle, ita vt bona fides depoſitarij concurrat. Vnde cùm Capſerius ſciret recepiſſe poſſe pecunias depoſitatas ad creditum Raphaëlis, & Quintij, & aliorum, ſciret quoque cauſam extinctionis totius cenſus, & nihilominus ſoluerit ferè totam pecuniarum ſummam in diuerſas cauſas & ſatis prout Capſerius ſuſpicari quod intentio, tàm Petri, Franciſci Columnæ quàm etiam D. Cardinali Ludouiſij quam etiam creditorum erat vt non ſolueret prout fecit. 14

Atque ex his vtraque parte informante fuit concluſum DD. Palagios, & Falconetios non benè ſoluiſſe, &c.

Reuerendiſſimo Domino Coccino Decano, Romana cenſus Veneris 5. Mart. 1627.

SVMMARIA.

1 *Exigibilitas nominis ceſſi conſideratur vel de tempore ceſſionis.*
2 *Vel de tempore ſolutionis, quæ ſubſequi debet.*
3 *Obligationi exigibilitatis cenſus ſatisfit ſi poſt ceſſionem illius fructus ſoluantur ceſſionario.*
4 *In euentum Hæc verba poſſunt referri vel ad tempus præſens, vel ad futurum habens cauſam de præterito.*
5 *Exigibilitas cenſus non naſcitur vnico momento, ſed tractu temporis ſucceſſiuè apparet.*
6 *Exigibilitatis obligatio non debet trahi ad perpetuitatem.*
7 *Relatio ad incognita haberi non poteſt.*

DECISIO CCCCLXXVI.

DOmini receſſerunt à reſolutis ſub die 22. April. 1622. coram me quia ex noniter ponderatis viſum fuit obligationem Marſilij Fauſti factam in euētum alicuius inexigibilitatis non extendi vltra terminos illius exigibilitatis, quę poterat conſiderari vel de tempore † donationis in ſolutum, & ceſſionia de qua præſumunt contrahentes intellexiſſe *ad regulam text. in l. ſi nomen 4. ff. de hæred. vel act. vend. quam latè in puncto firmat.* Becc. *conſ.* 105. *n.* 13. & *ſeq. lib* 1. vel 1
† de tempore ſolutionum, quæ debebant ſubſequi ad excluſionem impotentiæ exactionis, *vt in his terminis ponderauit* Rota *in Romana ſocietatis officij* 4. 2
Ianuarij

Ianuarij 1604. *coram* Corduba, *& in Romana cenſus,*
3 13. *Iunij* 1595. *coram* Otano. Vnde cùm † ea ſolutionibus ſubſecutis per ſpatium duodecim annorum euidenter conſtet cenſus datos in ſolutum non ſolum fuiſſe exigibiles de tempore dationis, ſed etiam poſt, ſufficit ad hoc vt dicatur adimpleta promiſſio exigibilitatis Becc. *d. conſ.* 105. *n.* 25. *& ſeq. & dixit* Rota *in d. Romana ſocietatis officij coram* Corduba, *& in alia Romana cenſus coram* Otano, & ſic in conſequentiam extincta obligatio in euentum inexigibilitatis.

Non obſtat, quod cùm verba illa, *in euentum*, habeat tractum temporis non poſſint referri ad tempus dationis in ſolutũ, ſiue obligationis, ideóque videantur reddere obligationem perpetuam. Quia fuit reſ-
4 ponſum. Primò † quod dicta verba non ſemper habẽt tractum temporis, ſed quandoque poſſunt referri ad tempus præſens, ſiue ad tempus futurum habens tamen cauſam de præterito vt patet. Quia poterat eſſe vt de tempore obligationis cenſus eſſet exigibilis, & tamen id non poſſet probari niſi per tractum temporis. Secundò fuit reſponſum quod dato etiam, ſine veri præiudicio, quod dicta verba importarent in caſu noſtro tractum ſucceſſiuum, tamen iſte tractus in futurum ſatis operatur reſpectu illius tẽporis quod erat medium inter diem obligationis in quo cadebat prima ſolutio fructuum cenſus iuxta formam bullæ Pij V. vel reſpectu illius temporis, quo per duos, tres, vel quatuor annos cenſus exigi debebat ad hoc vt
5 iuxta promiſſionem diceretur exigibilis, cùm † huiuſmodi exigibilitas vnico momento non naſcitur, ſed tractu temporis ſucceſſiuè appareat *vt ex* Iaſ. *in leg. ſciendum §. ſi fundus, &* Angel. *ibid. in princ. ff. qui ſatiſd. cogant. Et aliàs admiſit* Rota *in d. Romana ſocietatis of-*
6 *ficij, & in alia Romana cenſus.* Ideoque † cùm iſte tractus poſſet in prædictis verificari non debet trahi ad perpetuitatem, cui natura dationis in ſolutum, promiſſionum interpretatio, & veriſimilis mens contrahentium reſiſtit, *vt benè ponderat* Becc. *d. conſ.* 105. *n.* 32. vbi dicit non eſſe veriſimile quemquam eſſe adeò ſtupidum vt voluerit perpetuò teneri ad exigibilitatem crediti dati in ſolutum. Vltra quod hoc eſ-
7 ſet diuinare, & habent relationẽ ad incognita, † quod eſt impoſſibile *vt ponderat* Rota *in d. Rom. ſociet. officij* 4. *Ianuar.* 1604. *coram* Corduba.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

R.P.D. Virile Nolana pecuniaria Veneris 29. Ianuary 1627.

SVMMARIA.

1 *Promiſſio reſtricta ad caſum diminutionis ſummæ ceſſa non trahitur ad caſum difficilis exactionis.*
2 *Exigibilitas cenſus non cenſetur promiſſa niſi expreſsè dictum ſit.*
3 *Relatum non referens debet attendi.*
4 *Ad obligandum Eccleſiam requiritur non ſolum conſenſus capituli.*
5 *Sed etiam beneplacitum apoſtolicum.*
Etiam quod obligatio tendat ad fauorem alterius Eccleſiæ.

DECISIO CCCCLXXVII.

Placuerunt Domini non eſſe relaxandum mandatum executiuum contra Fratres Sanctæ Mariæ de Arcu. Quia cùm in aſſignatione per eos facta an-
1 nui redditus ſcutorum quingentorum ſuper redditus Regiæ Dohanæ Neapolis ad fauorem capituli loci de Sutra promiſerit ſupplere de aliis bonis Eccleſiæ in euentum alicuius diminutionis, quæ quomodocunque, & qualitercunque in dictis introitibus euenire poſſet, conſequenter cùm capitulum per multos annos exegerit, licet exactio aliquo modo fuerit effecta difficilis, non intrat promiſſio, † quæ cum ſit reſtri- 1
cta ad caſum diminutionis non debet extendi ad caſum difficilis exactionis *ita* Menoch. *conſ.* 778. *num.* 3. 2
Exigibilitas † enim non cenſetur promiſſa niſi expreſsè dicatur. *l. ſi nomen ff. de hered. vel act. vend. vbi* Bald. *& conſ.* 72. *lib.* 2. Becc. *conſ.* 105. *num.* 13. & ideò promiſſio in caſum diminutionis vti ſtricti iuris intra limites promiſſionis ſtrictè intelligi debet, *l. quicquid adſtringendæ, vbi* Bart. *ff. de verb. oblig.*

Secundò cum ſupradicta promiſſio ſit relatiua ad decreta Congregationis Regularium cum clauſula, *nec aliter, nec alio modo*; Et in decretis non dicatur quod in caſu diminutionis fratres de aliis introitibus Eccleſiæ ſupplere debeant, imo potius quòd cætera bona liberè fratribus remaneant, ſequitur † quod 3
non ſupradicta promiſſio, ſed quod in decretis continetur attendi debeat. Greg. *dec.* 439. *n.* 1. *& ſeq.* Iaſ. *conſ.* 162. *n.* 5. *lib.* 2. *& conſ.* 86. *n.* 8. *lib.* 3.

Tertiò cum promiſſio ſupradicta fuerit facta à duobus tantum fratribus redderetur nulla, ſi non fuiſſent ſeruata decreta congregationis, † ex quo alias in hu- 4
iuſmodi promiſſione requirebatur non ſolum conſenſus capituli *gloſ. in c. cum omnes in verbo conſtituendum de conſtit.* † ſed etiam beneplacitum apoſtolicum, quam- 5
uis obligatio tenderet etiam ad fauorem alterius Eccleſiæ, *prout fuit dictum in Treuerenſi bonorum* 25. *Maij* 1621. *coram bon. m. Seleucienſi.*

Et ita vtraque parte informante fuit concluſum.

R.P.D. Virile Romana pecuniaria Lunæ 29. Nouembris 1627.

SVMMARIA.

1 *Cenſu vendito à pluribus in ſolidum omnes habentur vt principales debitores.*
2 Decl. 1. *niſi appareat ad vnum tantum negotium, & commodum ſpectare, quia ille eſt principalis, alij fideiuſſores.*
3 *Etiam ſi omnes in ſolidum, & vti principales interuenerint venditioni, & omnes dixerint ſe recipere pecunias.*
4 Decl. 2. *illud procedere reſpectu emptoris cenſus non quo ad coobligatos.*
5 *Commodum contractus ad aliquem pertinere probatur pluribus coniecturis ſimul iunctis.*
6 *Pecunia præſumuntur verſa in vtilitatem eius qui illis indigebat.*
7 *Solutio præſumitur facta ex pecuniis eadem die ad cenſum receptis.*
8 *Actuum vicinitas operatur pro illorum interpretatione.*
9 *Identitas ſummæ facit præſumi identitatem pecuniarũ.*
10 *Adoleſcens non præſumitur habere pecunias maximè in notabili quantitate.*
11 *Actus ſequens recipit interpretationem à tractatu præcedenti.*
12 *Obſeruantia declarat præcedentem tractatum.*
13 *Nemo præſumitur iactare ſuum.*
14 *Confeſſio facta ad fauorem vnius non præiudicat quoad alios.*
15 *Confeſſio emanata ad vnum finem non præiudicat quoad alium.*
16 *Factum quod verè fuit inſpicitur.*

DECISIO CCCCLXXVIII.

CVm ſub die 1. Octobris 1611. Ioannes, Valerius
& Carolus fratres de Ferrinis cum fideiuſſione
Petri Pauli Teſtæ impoſuiſſent cenſum ſcutorum triũ
millium ad fauorem Hieronymi Scanardi, quorum
fructus ſolus Ioannes ſpatio 12. annorum ſoluerent
hæredes dicti Hieronymi Scanardi creditores dicti
Ioannis ex alia cauſa etiam in vim ceſſionis d. Ioan-
nis prætendebat quod Carolus, & Valerius vti debi-
tores Ioannis tenerentur reſtituere fructus pro dua-
bus tertiis partibus ex quo ſolus Ioannes ſoluerat
fructus, & tamen cenſus fuerat impoſitus intuitu, &
ſeruitio communi, & manualiter, & in contanti rece-
piſſent pecunias, & ideò dato dubio, an fratres de Fer-
rinis teneantur ad reſtitutionem pecuniarum.

Negatiuè fuit reſolutum. Moti fuerunt Domini,
1 † quia licet in impoſitione cenſus tres fratres ſint in
ſolidum obligati, & dixerint pecunias ad ſe traxiſſe, &
manualiter habuiſſe & propterea omnes habeantur
2 tanquam principales ſi tamen aliunde conſter † quod
ad vnum tantum negotium, & commodum, ſpectet il-
le cenſetur principalis debitor, alij verò fratres fide-
iuſſores. *l. ſed* Iulian. §. *item ait ſi duos ff. ad Maced.*
Bart. *in l. reos in princ. ff. de duob. reis* Aym. *conſ.* 77. *n.* 3.
in fin. & conſ. 91. *n.* 2. Gabr. *conſ.* 63. *n.* 5. *&* 10. *lib.* 2. An-
ton. Gabr. *in tit. de fideiuſſ. concl.* 2. *n.* 1. Vinc. de Franc.
dec. 55. *n.* 8. Menoch. *conſ.* 560. *n.* 8. *lib.* 6. Boer. *q.* 314.
n. 5. Surd. *conſ.* 150. *n.* 57. *& dec.* 309. *n.* 5. Rot. *diuerſ.*
p. 2. *dec.* 153. *n.* 6. Vnde cùm negotium, & commodum
eſſet ſolius Ioannis ipſe eſt principalis debitor, & ſi
ſoluit per ſpatium 12. annorum fructus, ſoluit debi-
tum proprium, cui alij fratres fructus reſtituere non te-
3 nentur, etiam ſi in impoſitione cenſus tres fratres in-
ſolidũ vti principales interuenerint, & dixerint rece-
4 piſſe pecunias, nam ſtant ſimul quod ita dixerint † re-
ſpectu creditoris, & tamen inter ſe egerint vt Ioan-
nes haberet commodum, & ad ipſum tantum nego-
tium ſpectaret. Bart. *in l.* 3. §. *vbi duo n.* 15. *ff. de duob. reis*
vbi Ronchegall. *n.* 59. *&* 60. Alex. *ibi in addit. ad* Bart.
Imol. *in l. ſi cum dotem* §. *tranſgrediamur num.* 85. *ff. ſo-*
lut. matr.

5 Quod † autem negotium, & commodum eſſet ſo-
lius Ioannis probatur ex pluribus coniecturis, quæ
omnes ſimul iunctæ ſuffragatur Bart. *in auth. hoc ius*
porrectum n. 17. *C. de Sacroſ. Eccl.* Menoch. *de arb. caſ.*
431. *n.* 33. *& præſumpt.* 55. *n.* 4. *lib.* 3. *& conſ.* 575. *n.* 12.
6 Prima eſt quod † eadem die qua fuit impoſitus cen-
ſus fuit facta emptio officij notariatus Cameræ in
perſonam ſolius Ioannis, ideò Ioanni veriſimiliter
imminebat neceſſitas pecuniarum, vt ſuccurrere poſ-
ſet emptioni eadem die factæ. Et verba vice Carolus
& Valerius vti drogherij non indigebant pecuniis,
& conſequenter vrget præſumptio quod pecuniæ
peruenerint ad manus Ioannis vt ſupradictæ immi-
nenti neceſſitati conſuleret Gloſſ. *in d. auth. hoc ius*
porrectum in verb. probat. Bald. *n.* 8. Rip. *in l. ſi ventri* §.
fin. n. 11. *& ſeq. ff. de priuil. credit.* Gregor. *dec.* 51. *n.* 2.
Surd. *dec.* 55. *n.* 6. *& ſeq.* Menoch. *de præſumpt.* 55. *n.* 5.
Feder. de ſen. *conſ.* 119. *n.* 4.
7 Secunda † quia eadem die, qua fuit accepta pecu-
nia ad cenſum fuit facta quoque ſolutio pretij offi-
cij, & ſic ſolutio præſumitur facta ex iiſdem pecuniis
receptis ad cenſum Rip. *in d. l. ſi ventri* §. *fin. n.* 10. *ff. de*
priuil. credit. Surd. *d. dec.* 55. *n.* 9. Menoch. *d. caſu* 432. *n.*
38. *& d. præſumpt.* 55. *n.* 8. Greg. *d. dec.* 31. *n.* 3. Vicinitas
8 † enim actuum admodum in iſta materia non patitur
Aym. *conſ.* 298. *n.* 13. *& conſ.* 153. *n.* 8. Anch. *conſ.* 454.
n. 5. Men. *d. præſ.* 55. *n.* 8. Surd. *d. dec.* 55. *n.* 9.
9 Tertia oritur, quia concurrit † identitas ſummæ
eadem enim die ſcuta tria millia fuerunt recepta ad
cenſum, & ſcuta tria millia fuerunt ſoluta, vt patet ex
quietantia Scanardi creditoris pretij officij, & ſic ori-
tur præſumptio quod eadem ſumma pecuniarum re-
cepta ad cenſum, eadem fuerit ſoluta pro pretio offi-
cij Caſtr. *in l. fin.* §. *in computat. n.* 4. *C. de iur. delib.* Surd.
d. dec. 55. *n.* 9.
Quarta eſt, † quia cùm Ioannes eſſet adoleſcens 10
non præſumitur aliunde habuiſſe tam minimam pe-
cuniarum ſummam Rip. *in d. l. ſi ventri n.* 11. *ff. de priui.*
credit. Menoch. *conſ.* 575. *n.* 12.
Quinta ex tractatu † probato ex teſtibus, & ex de- 11
poſitione eiuſdem Petri Pauli Teſtæ quod cenſus fuit
creatus intuitu Ioannis declaratur actus ſubſequens
l. ſi ſeruus plurium §. *fin. ff. de leg.* 1. Mandel. *conſ.* 426. *n.*
52. Menoch. *de arbitr. caſ.* 470. *n.* 9. *& ſeq.*
Sexta quia concurrit † obſeruantia cùm ſolus Ioan- 12
nes ſpatio duodecim annorum ſoluerit fructus cen-
ſus abſque ceſſione contra fratres, nam non eſt veriſi-
mile † quod voluiſſet iactare ſuum ſoluendo integros 13
fructus tam longo tempore, niſi pecuniæ fuiſſent ac-
ceptæ ad cenſum pro illa neceſſitatare pretij officij,
cuius fructus cum ipſe reciperet ſoluebat quod fru-
ctus cenſus Aſſl. *dec.* 13. *n.* 21. Sim. de Pret. *conſ.* 68. *n.* 1.
lib. 1. Ceph. *conſ.* 240. *n.* 9. Rota *dec.* 154. *n.* 5. *inter impr.*
apud Modern. de Cenſib.

Septima quia quando Carolus ſoluit fructus cen-
ſus id fecit de ordine Ioannis, in quo dixit *che li me-*
naria buoni alli conti. Ergo Ioannes erat ſolus debitor.

Octaua quia in quietantiis fructuum cenſus factis
Ioanni dicitur *per il cenſo che hò con lui*, & ſic ſolus
Ioannes recognoſcitur debitor.

Non obſtat confeſſio, & declaratio Valerij, & Ca-
roli facta in releuatione Petri Pauli Teſtæ fideiuſſo-
ris dum dixerunt cenſum pro ipſis inſeruiſſe. Quia il-
la fuit ad effectum recognoſcendi bonam fidem inter
ipſos fratres & fideiuſſorem, & reſpicit fauorem ip-
ſius fideiuſſoris, & ſic non † probat, nec attendi debet 14
inter ipſos fratres Rota *d. deciſ.* 134. *n.* 4. *inter impreſſas*
apud Modern. de cenſib.
Confeſſio † enim, & declaratio emanata ad vnum 15
finem non probat ad alium. Salic. *in l.* 1. *n.* 37. *C. de con-*
feſſ. Marſil. *in Rubr. C. de probat. n.* 7. Surd. *dec.* 250. *n.* 5.
Et cùm ex tot ſupradictis coniecturis conſtet quod
ſolus Ioannes habeat commodum patet quod illa de-
claratio fuit reſpectu fideiuſſoris, non Ioannis.
Nam † quod verè fuit factum, & reſpectu inſpici 16
debet *l.* 1. *C. plus valer. quod agit.* Soccin. ſen. *conſ.* 160.
n. 5. *lib.* 2. Rota *d. dec.* 134. *apud* Modern. de cenſib.
Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

*R.P.D. Vbaldo, Romana multiplici Lunæ 25. Fe-
bruarij 1619.*

SVMMARIA.

1 *Obligatio ad intereſſe intrat in qualibet obligatione ad factum.*
2 *Intereſſe conuentum debetur.*
3 *Procurator non implens ea, quæ habet in mandatis tenetur ad damna, & intereſſe.*
4 *Procurator præſupponit habitum.*
5 *Promiſſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*
6 *Exceptio non implementi non poteſt opponi quando ob non implementum nullum fuit ſecutum damnum.*
7 *Exceptio non implementi non tollit actionem, ſed ſuſpendit illius exercitium parte opponente donec impleatur.*
8 *Rationem alicuius promittens intelligitur ſi interpelletur.*

9 *Intereſſe*

9 *Intereſſe non debetur niſi concurrentibus requiſitis Pauli de Caſtro.*

10 Limit. *quando debitor ſumpſit onus inueſtiendi ſummam debitam alias vult teneri ad damna, & intereſſe, quo caſu ſufficit probare quod adfuerit occaſio inueſtiendi.*

11 *Iuramentum habet vim interpellationis.*

12 *Dies certa interpellat pro homine.*

13 *Intereſſe pecuniæ inueſtiendæ taxatur ad rationem fructuum rei quæ erat emenda.*

DECISIO CCCCLXXIX.

POſt celebratum inſtrumentum venditionis,quorundam domorum inter D.de Caſſarellis ex vna &
Petr.Lant.ex altera parte de anno 1595. & ceſſionum
eiuſdem Petri emptoris ad fauorem Simonis Vitalis
fuit ducentum die 4. Aprilis 1596. inter eoſdem Do.
Caſſarellis,& Simonem ad nonnullas conuentiones
& annis ſeqnentibus etiam ad aliàs de quibus infra
apparebit, quarum vigore cum Caſſarelli prætenderent ſibi competere actionem ad damna, & intereſſe
contra Simonem,vel eius hæredes ob non factum inueſtimentum fructuum pretij non ſoluti. Dedi dubium.An eis competeret actio ad dicta damna, & intereſſe.Et ad quæ,& quicquid eſſet dicendum, an eis
competeret talis actio pro tempore, ab anno 1595.
vſque ad diem ſextam Maij 1598.vltimæ conuentionis inter partes. Et quicquid etiam dicendum eſſet à
die obitus Simonis, circa quæ tempora nihil fuit reſolutum,ſed poterit, ſi opus fuerit particulariter videri,Domini fuerunt concordes Caſſarellis actionem
competere ab anno 1598. vſque ad obitum Simonis
fructuum locorum montium non vacabilium, quia
obligatio Simonis in dicto inſtrumento 1596. ad fauorem venditorum in forma Cameræ eſt nimis clara
ſcilicet quod Simon pro ſcutis tribus mille,quod erat
reſiduum pretij domorum, & erat ſoluendum intra
biennium teneretur ſoluere fructus recompenſatiuos
ad rationem ſcutorum ſex pro centenario in fine cuiuſlibet ſemeſtris, qui fructus deberent inueſtiri
in emptionem tot locorum montium non vacabilium prout latius in dicto inſtrumento aliàs partes
teneri voluerunt ad omnia damna,& intereſſe. Vnde
cùm non fuerit factum dictum inueſtimentum in
locis montium de tempore ſupradicto ſuccedit obli-
1 gatio ad damna, & intereſſe, tum quia † illa intrat in
omni obligatione ad factum *l. ſtipulationes non diuiduntur verſ.Celſus vbi* Doct. *ff.de verb.oblig.l.ſi quis ab
alio in fi.vbi* Alex.*&* Iaſ *ff.de re iud.cum alijs per* Surd.
2 *conſ.230.n.5.lib.2.* tum quia † in caſu noſtro fuit expreſsè facta promiſſio damnorum, & intereſſe, vnde
debentur ex pacto,& ex conuentione Doct. *in l.4. C.
depoſ.* Honded.*conſ.30.n.51.lib.1.* Cou.*lib.3.var.reſ.
cap.4.ſub n.5.verſ.eſtetenim* Seraph.*dec.383.n.6.385.
n.1.& 3.& n.10.* tum etiam quia Simon mandatum à
Caſſarellis, & onus ſuſcepit inueſtiendi dictos fructos cum facultatibus,de quibus in inſtrumento & ex
3 ex eius mandati † inobedientia ſuccedit obligatio ad
damna,& intereſſe *l.ſi procuratorem §. ſi mandauero §.
Iulianus ſcribit,& §.ſicut autem ff.mand.*Hond.*conſ.39.
num.3.lib.2.* & procurator qui mandatum ſuſcipit ſi
non exeqnitur præſtat omne damnum, & intereſſe *l.
idem §.ſi procurator,& l. ſi mandauero §.ſicut ff.mand.l.
ad comparendos vbi* Bald.& Salic.*C.mand.late* Surd.*deciſ.304.n.4.& 5.*

Non obſtat quod à conuentione de qua in dicto
inſtrumento fuerit receſſum per alias poſteriores conuentiones *iuxta l. pacta nouiſſima C.de pact.* quia contrarium apparet ex vltima conuentione 6.Maij 1598.
in qua Alexander Caſſarellus nomine ſuo, & fratris
promiſit reſtituere Simoni ſcuta 1380. vna cum alijs
ſcutis 580.prius habitis ad effectum illa inueſtiendi
vt in alio inſtrumento conuentum fuerat, & quod
interim Simon teneatur tantum pro rata ſcutorum
duorum millium ad ſolutionem fructuum ad rationem ſex pro centenario loco penſionum domorum
emptarum inueſtiendorum prout in dicto inſtrumento. Et licet fuerit dictum, quod Simon dicta ſcuta duo millia poſſet ad libitum vel inueſtire,vel retinere tamen fuit adiectum vt tàm fructus præfati inueſtimenti quam fructus præfati realiter recompenſatiui ad rationem ſex pro centenario pro tempore quo
Simon dicta ſcuta duo milla retinere voluerit ſemper debeant inueſtiri iuxta formam dicti inſtrumenti, quæ verba ſunt clara, & non poſſunt controuerti,cum in eis expreſsè fuerit reſeruata prima conuentio.

Non obſtat exceptio non implementi ex parte Dominorum de Caſſarellis ob non reſtituta ſcuta 1360.
prout promiſerunt in dicto inſtrumento anni 1598.
Quia præterquam quod Caſſarelli promiſerunt dictam reſtitutionem ad omnem requiſitionem Simonis,vel ſuorum,& requiſitio illis facta non fuit niſi
per hæredes Simonis niſi de anno 1603. & ſic cum
ante requiſitionem venditores nihil teneantur implere merito nec poteſt conſiderari aliquis implementi defectus, † cùm priuatio præſupponat habitum 4
*leg. manumiſſiones ff.de iuſt. & iur.leg.decem ff.de verb.
obligat.*

Reſpondetur etiam quod ex eodem inſtrumento
apparet,quod illa non reſtitutio ſcutorum 1360. ſolùm
operatur vt interim Simon præcisè non poſſet cogi
ad ſolutionem ſcutorum duorum millium qoud erat
reſiduum pretij, ſed illa poſſet ad libitum vel inueſtire, vel retinere vt ſupra dictum eſt. Sed nihilominus
voluerũt partes vel inueſtimenti, vel recompenſatiui
in caſu retentionis pretij inueſtirentur vt etiam ſupra
dictum eſt, & ſic cum partes in contrarium conuenerint ceſſat omnis nũ implemẽti exceptio;† cùm pro- 5
uiſionem legis *l.fin. C.de pact.conuent.cum vulgaribus.*

Nec pariter obſtat exceptio non implementi pro
parte eorundem Dominorum Caſſarellis aliarum triũ
conditionum per eos promiſſarum videlicet extinctionis cenſus intra decennium ſcutorum ſeptingentorum ſuper domibus venditis D. Bancillæ matris
venditorum, & conſenſus ratificationis filiorum, &
nepotum ipſorum cum ad legitimam ætatem peruenerint.Quia vltra quod dictæ conuentiones non leguntur in vltimo inſtrumento de anno 1598.in quo
fuit ſolum expreſsè reſtricta promiſſio,& conditio inueſtimenti fructuum, ex quo inſtrumento Caſſarelli
poſſunt agere ad damna, & intereſſe, tamen quicqoid
ſit de hoc fuit reſponſum.

Primò hoc cum † nec Simon, nec hæredes vllum 6
fuerint damnum paſſi ob huiuſmodi non implementum de illo excipere non poſſunt Bald.*conſ.127.lib.1.
cum alijs per* Surd. *deciſ.165.num.39. & conſ.101.n.
24.lib.1.*

Secundò † quod iſta exceptio non implementi 7
non tollit actionem, ſed ſuſpendit illius exercitium
parte opponente donec non fuerit adimpletum Seraph.*dec.124.num.1.& 2.cum alijs allegatis* vnde cùm
hodie conſtet de implemento competit Caſſarellis actio.

Tertiò reſpondetur ad dictam † ratificationem fi- 8
liorum fuiſſe neceſſariam interpellationem Dec. *conſ.
2.ſub n.3.& ſeqq.cum alijs quos refert,& ſequitur* Gab.
*in tit. de ſolut. concluſ.9.num.33. vbi teſtatur de magis
communi.*

Nec demum refragatur quod ad conſequendum
damna, & intereſſe debeant † concurrere requiſita 9
Paul.

Paul.Caſtr.*in l.3.ff.de eo quod cert.loc.quem* Rota *ſequitur vt dec.90.n.3.p.2.diuerſ.* Quia placuit reſponſio
10 † hoc non procedere quando, prout in hoc caſu debitor ſuſcepit in ſe onus inueſtiendi ſummam debitam aliàs voluit teneri ad damna, & intereſſe, tunc enim creditor non tenetur probare illa requiſita dummodo adfuerit occaſio inueſtiendi prout in curia adeſt in locis montium vt eſt notum. Honded. *conſ.39.num.1. dub.lib.2.& in ſimili inſtrument.* Rota *in vna Romana Saluiani coram* Orano *inter impreſſas per* Modern. Roman. *in tractat.de* Saluian. *dec.159. ſecundum vltimam impreſſionem.*

11 Non obſtat defectus interpellationis, † quia iuramentum illius vim obtinet Aym. *conſ.64.n.1.cum per* Gabr. *de iureiur.concl.1.*

12 Vltra quod † erat adiectum certum tempus emptioni, ſeu inueſtimento fructuum faciendo videlicet ſtatim quod fructus maturandi aſcenderent ad ſummam vt ex ea emi poſſet vnus locus montis non vacabilis, dicti autem fructus fuerunt promiſſi de ſemeſtri in ſemeſtre, & in fine cuiuſlibet ſemeſtris ideò dies ſatis interpellat pro homine. *l.magnam, C. de contrah. & commit.ſtip.* Hond. *d.conſ.39.n.7.& 8.*

Circa ſecundam partem dubij iam ſupradictum eſt fuiſſe reſolutum competere Caſtarellis actionem ad rationem locorum montium non vacabilium, cum
13 ibi fructus cenſuum inueſtiendi eſſent, † & in tali materia habeatur ratio fructuum earum rerum, quæ emi debeant Bart. *in inter.§.ſi poſt ff. de adminiſtr. tut.* Gabr. *conſ.16.n.8.in fin.lib.1.& Gabr.in tit.de empt.& vend.conc.4.n.18.* Cagnol. *in l.curab.n.23.C.de act.empt.* Hond. *conſ.39.n.4.& 5.& conſ.82.n.22.lib.2.* Modern. Roman. *diſcept.for.240.n.34.& 33.lib.2.*

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. Buratto Romana Saluani Veneris 19. Aprilis 1624.

SVMMARIA.

1 *Ægidiana locus eſt eo ipſo quod ſententia notorium grauamen non continet.*
2 *Creditum actoris eſt extremum in Saluiano.*
3 *Clauſula conſtituti probat poſſeſſionem conſtituentis.*
4 *Probat primum extremum in Saluiano.*
5 *Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur per litis ſuſtentationem.*
6 *Clauſula tenoris, &c. probat inſtrumentum fuiſſe realiter productum.*
7 *Notarij culpa non debet nocere partibus.*
8 *Ceſſio facta ex interuallo ſuffragatur ei qui ſoluit ſuo proprio nomine cum non eſſet obligatus.*
9 *Ægidiana non habet locum ad fauorem Eccleſiæ, vel eius ceſſionarij.*
10 *Cenſus Eccleſiaſticus fit Laicalis ſi ad Laicum tranſeat mediante pecunia.*
11 *Bona à Laicis in Eccleſiã tranſlata fiunt Eccleſiaſt.*
12 *Ægidiana reſpicit ordinaria iudicij.*
13 *Forus metiendus eſt non ex perſona cedentis, ſed ceſſionarij.*

DECISIO CCCCLXXX.

Sententia extra Rotam lata ad fauorem fratrum de Iulianis in remedio Saluiani viſa fuit Dominis
1 iniuſta, & ideò locum eſſe Ægidianæ, † cum tantum ſufficiat quod notorium grauamen non contineat. Nam de validitate illius non fuit oppoſitum, nec dubitatum prout nec dubitari poteſt, cum ex reuolutione actorum conſtet, de perſonarum hinc inde legitimatione, deinde iuriſdictione, terminis ſubſtantialibus, & aliis ſeruandis.

Iuſtitia autem eſt clara, probata ſunt enim omnia requiſita ad victoriam neceſſaria. Et primò, † videlicet 2
creditum q. Saluſtij, & eius filiorum, & hæredum cum q. Iuliano de Caſcianis, qui Saluſtius de anno 1613. tanquam cenſuarius retraxit à Fuluio Dulcio domum ei aliàs per d. Iulianum venditam è conſpectu curiæ de Sabellis pro pretio ſcutorum 4500. ſoluto reſpectu ſcutorum 3000. & reſpectu reſidui ſcutor. 1500. cum onere reinueſtiendi, & cum reſponſione ad rationem ſcutorum quinque pro centenario, & anno vſque ad præfatum reinueſtimentum; ad cuius domus defenſionem, & euictionem ſe obligauerunt Domini de Caſcianis in forma Cameræ cum ſolita hypotheca bonorum præſentium, & futurorum.

Et quam dicta domus fuerat del 1604. per Dominos de Caſcianis anteriori cenſu ſcutorum 2000. in ſorte grauata ad fauorem Eccleſiæ B. Mariæ Montium, quæ Eccleſia fuit pro fructibus annuis d. cenſus decurſis & non ſolutis immiſſa in poſſeſſionem d. domus ex remedio Saluiani, & dictus Saluſtius vltra ſcuta 1900 quæ retinebat de multiplico pretij ſoluit de proprijs pecunijs ſcuta 619. pro ſe releuando contra dictos de Caſciani, & illorum bona ceſſionem iurium reportauit in forma, *vt in ſum.dd. de Iulianis n.1.2.3.4.& 5.*

De poſſeſſione verò Caroli quod ad caſale ſuper quo data fuit immiſſio deponunt teſtes *vt in ſum.n.*10. & in ſpecie dictum Carolum poſſediſſe tantum in territorio Ciuitatis Caſtellanæ, & ſecundus dicit expræſſè de tenuta Gigantis, & licet non exprimant alia vocabula, ſatis eſt quod Carolus vendidit Simoni reo conuento omnia bona per eum poſſeſſa dictæ Ciuitatis de quibus in monitorio contra Simoné reum conuentum executa, *vt in ſum.n.5.* † & ſufficit *clauſula* 3
conſtituti de qua in d. inſtrumento venditionis factæ dicti Simoni quæ vti probans poſſeſſionem conſtituentis *vulgata l. quod meo ff.de acq.poſſ.* probat † pri- 4
mum extremum in Saluiano Rota *dec.491.n.10.coram fel.record.* Gregor. XV. *& in alijs relatis, & approbatis* coram me *in Maceratenſi Saluiani 10. Decembris* 1619.

De ſecundo verò extremo, & ſic de poſſeſſione † Si- 5
monis vltra illis ſubſtitutionem conſtat ex teſtibus *in ſum n.11.* inſtrumentum etiam cenſus ſcutorum 5000. ad fauorem dictæ Eccleſiæ fuit realiter productum, & conſtat tenorem eſſe inſertum, vt in fortioribus termi-
nis ſtante ſola † clauſula *tenoris &c.* dixit Rot. *in Fer-* 6
rarienſi bonorum 3. Maij 1594.coram R.P.D. meo Decano, & hodie non reperitur in actis culpa notarij, quæ partibus nocere non debet Seraph. *dec.1113.n.3.*

Non obſtat quod ceſſio fuerit per Eccleſiam facta 7
d. Saluſtio ex interuallo, nam vltra quod generalis ceſ-
ſio eſt facta in actu ſolutionis alia † etiam ex inter- 8
uallo facta ſuffragatur, quia Saluſtius pro Carolo ſoluit dictæ Eccleſiæ ſortem, & fructus cenſus ſuo proprio nomine, cùm non eſſet obligatus nec nominatus in inſtrumento Bart. *in l.Modeſtinus n.4.verſ.aut ſoluit, & ibi etiam* Imol. *n.4.verſ.ſi verò conſtet, & alij ff.de ſolut.* Menoch. *præſumpt.143.n.3.& 11.lib.3.*

Nec ſimiliter obſtat quod Saluſtius egerit vti ceſ-
ſionarius Eccleſiæ, & ideò † ſicut Ægidiana non ha- 9
bet locum ad fauorem Eccleſiæ, ita nec ad fauorem dicti ceſſionarij. Quia poſt ceſſionem obtentam
mediante pecunia † dictus cenſus non poteſt dici 10
amplius Eccleſiaſticus, ſed laicalis Bart. *in l.diuitatio §. fin.ff.de public.idem* Bart. *in l.Paulus in fin.ff.de acq.hered.cum alijs per* Carol. de Graſſ. *de effect.cleric.effect.2.*
n.156. ſicuti † etiam è contrario bona à Laicis in Ec- 11
cleſiam tranſlata efficiuntur Eccleſiaſt. nec ſubiacent

Gabellis,& collectis Laicorum *latè* Card.Alb.*de imm. Eccl.n.19.& per tot.*
12 Conſiderabatur etiam † quod cum Ægidiana re-
ſpiciat ordinatoria Iudicij Contar.*de man.poſſ.lim.4. ante n.8. & n.11.* Rota *in Romana domus de ſcapuccius,*
19.Ianuarij 1611.*coram* R. P. D. Decano, & ceſſiona-
rius Laicus contra Laicum coram eodem Iudice ad
13 ſuam propriam vtilitatem egerit † forus non ex per-
ſona cedentis ſed ceſſionarij metiendus erat Bal. *in l.per diuerſas,21.q.17.num.42.vbi* Salic.*q.20.C.mand.*
Afflict.*dec.74.vbi* Vrſill.*in princ.& ſub n.3.*Marant.*in l.ſi actor,n.29.verſ.quinta vtilitas.ff.de procur.*
Et ita fuit deciſa cauſa aliàs etiam propoſita, &
non reſoluta 28.Ianuarij præteriti.

R.P.D.Pirouano Romana Locationis Luna 5. Iunij 1628.

SVMMARIA.

1 *Solutionem qui probat trium annorum continuatorum immediatè antecedentium præſumitur ſoluiſſe pro ſuperioribus annis ad l.quicunque,C.de apoch.l.11. poteſt tamen probari contrarium,* num.7.
2 *Amplia in d.l. quicunque in ſolutione trium ſemeſtrium,ſi locatio per ſemeſtria eſt diſtributa.*
3 *Proteſtatio iurium præſeruatiua tollit omnem præſumptionem negligentiæ in exigendo niſi generalis incerta,& abſunt* num.4.
5 .... *Maximè ſi ius in ſpecie deducat.*
6 ....*Generalis iurium præſeruatiua non comprehendit præiudicia quæ inferuntur ex actu ad quem partes deuenimnt.*

DECISIO CCCCLXXXI.

ARGVMENTVM.

Solutio ſi probetur per tres annos continuos im-
mediatè antecedentes facto liberat ſoluentem ab
onere probandi ſolutioοem ſuperiorum annorum,
etiã ſi in quietationibus fuerit dictum,*& queſto s'intenda fatto ſenza pregiuditio dell' vna,è dell' altra parte.*
Cum ageretur pro parte D. Hieronymæ Pallauici-
næ Marchioniſſæ Montorij contra D.Antonium Mã-
ſronum hæredem bon.mem.Cardinalis Sauli pro pẽ-
ſionibus domus eidem locatæ,in qua habitauerat per
annos triginta quinque,& vltra dubitatum fuit an ei-
dem D.hęredi ſufficeret docere ſoluiſſe penſiooes pro
tribus aonis continuis immediatè præcedentibus, vt
inde non ageretur ſuà priorum temporum apocas
oſtendere, & reſponſum fuit ſolutiones ſuffragari.
1 Quia de iure hoc eſt indultum conductoribus †
per l.quicunque,C.de apoc.publ.l.11. quam latè declararunt, & ſecuti ſunt Gabr. *de præſump.concl.11.n.1.*Me-
noch.*eo.tit.l.3.præſump.139.*Maſcat.*de prob.concl.*1310.
Rota *dec.3.de locat.in nou.Capella Tholoſ.q.336.*
Et eadem procedere ſenſerunt nedum in probatio-
ne trium annorum immediatè præcedentium,ſed et-
2 iam trium ſemeſtriuro † quando locatio per ſemeſtria
eſſet diſtributa,ita Bal.*in d.l.quicunque,n.6.apertè ſenſit & alij illum ſecuti ſunt,quos referunt eidem* Menoch.*de præſumpt.139.n.13.& alij ſuprà allegati.*
De ſolutione autem trium annorum immediatè
præcedentium non videbatur dubitandum,quia datæ
fuerint pro dictis annis partitæ ex libris Mercatorum
de Caſtagutis formiter extractæ, & pro vlterioribus,
etiã ab anno ſcilicet 1614.vſque ad aon.1623.admit-
tuntur per informantes, pro qua dicta Marchioniſſa.
Neque obſtat quod prædictæ ſolutiones receptæ
fuerint per Marchioniſſam cum proteſtatione præſer-
natina iurium † quæ tollit omnem præſumptionem 3
negligentiæ in exigendo penſiones ſuperiorum tem-
porum,in qua eſt fundata diſpoſitio d.l. quicunque,
Gloſ.*ad eand.legem,*Menoch.*dict.præſumpt.139.n.2.&*
*3.*Cencius *de Cenſib.p.2.c.2.q.4.art.6.*Sen.*q.85.in nouiſſimè impreſſ.n.41.* Quia aduerterunt Domini,quod
illa verba proteſtationis. *Et queſto pagamento s'intenda fatto ſenza preguditio dell' vna,& l'altra parte,* vel tan-
quam generalia incerta, † & obſcura nihil releuaot, 4
*l.in tradendis,ff.commun.præd.*Corn.*conſ.146.circa fin.*
*l.4.*Crauet.*conſ.411.n.37.l.3.*Hond.*conſ.89.n.33.lib.1.*
vt propterea benè aduertit Menoch. *d.præſumpt.139.n.*
30.in ponendo declarationem ad regulam niſi prote-
ſtatus fuiſſet ſaluum ius eſſe velle pro præteritis an-
nis,† & ſic in ſpecie ius deducendo,non autem in ge- 5
nere. Vel tanquam mutua præiudicia præſeruantia,
cenſeantur præſeruata illa iura compatibilia vtrique
parti,& quæ actui reſpectiuè ſolutionis,& receptio-
nis non contradicunt Oldrad. *conſ.330.ad fin.*Hond.
*conſ.86.n.46.l.2.*Rota *dec.336.n.3.p.1.diuerſ.*Put.*dec.*
*360.n.8.l.2.*Creſcent.*dec.205.in fin.de iurepatron.*cõ-
tradicerent autem actui iam geſto quod Marchioniſ-
ſa vellet ſaluum eſſe ius ſuum; vt ſcilicet Cardinalis
teneretur docere de ſolutionibus ſuperiorum tempo-
rum,& Cardinalis vellet ſaluum eſſe ius ſuum quæſi-
tum ex præſumptione, *l.quicunque,C.de apoc.public.l.*
*11.*vt liberatus hoc onere probandi. Et per haoc ra- 6
tionem præiudicia,† quæ inferuntur ex actu,ad quem 7
partes deuenerunt *in ſententiam* Oldr.*& aliorum ſuprà allegatorum,*ounquam cenſentur comprehenſa in præ-
ſeruatiua iurium generaliter concepta.
Rectius igitur ex parte Marchioniſſæ erunt præ-
ſeruata iura probandi ſe non fuiſſe ſatisfactam pro
præteritis prout hæc probatio†de iure admittitur cõ-
tra præſumptionem,*d.l quicunque* Bal.*in ead.l.n.6.ver. idem oppono* Menoch. *d. præſumpt.139.n.29.* vel non
eſſe grauandam ſolutione ſcutorum quinquaginta
quotannis pro recuperationibus palatij,aut penſio-
nem ſtabuli eſſe debitam ab hæredibus Cardinalis,&
ex parte hęredum iura quod non teneantur ad vlterio-
res penſiones, nec ad penſiones ſtabuli,aut rationem
pro reparationibus palatij reddendam pro ſumma ſcu-
torum quinquaginta ſingolo anoo detrahenda. Ex
quibus mutua proteſtatio redditur compatibilis abſq;
eo quod deſumatur interpretatio contra ipſum actum
& ad illum annullandum, quatenus partes ad eum
oon deueniſſent niſi mutuis iuribus reſeruatis, ita vt
magis vitietur actus quam ipſa proteſtatio, *lege per ſeruum,§.vſusfructus,l.an fructus ff.de vſu,& habit.*Butr.
Abb.*in cap.cum M.de conſtit.*Surd.*conſ.143.n.6.vol.1.*
Et ita, &c.

R. P. D. Remboldo Romana pecuniaria 26. Iunij 1624.

SVMMARIA.

1 *Procurator vendens rem domini ſine ſpeciali mandato tenetur ad intereſſe taxandum iuxta fructus rei venditæ.*
2 Ampl.*vt hoc procedat in quolibet adminiſtratore.*
3 *Adminiſtrator tenetur etiam de neglectis.*
*Etiam nulla præcedente mora.*num.6.
4 *Procurator ſi in emptione rei facta pro Domino,& ad illius vtilitatem reſeruet ſibi res empta diſpoſitionem intelligitur eam ſibi reſeruaſſe vti procuratori.*
5 *Epiſtola non recognita non probat.*

DECISIO

DECISIO CCCCLXXXII.

DOmini dixerunt Zeccadorum teneri ad intereſſe
ad rationem fructuum locorum montium. Moti
1 ſunt,† quia dictus Zeccadurus non potuit alienare
loca montium empta ex pecuniis Dominorum de
Monteacuto, & ad eorundem Dominorum de Mon-
teacuto vtilitatem, in ipſorum præiudicium abſque
ſpeciali mandato ideóque cum ea alienauerit tenetur
ad intereſſe ad rationem fructuum dictorum locorum
iuxta text. in l. ſi mandauero §. ſed Iulian. in fin. ibi *æquiſ-
ſimum eſt mandati iudicio præſtari, quanti eius interfuit
rem emptam habere ff. mand. & in l. ſi ſine §. Modeſtinus
ff. de admin. tut. l. qui aliena. & ibi* Gloſſ. *ff. de negot. geſt.*
Honded *conſ. 39. n. 9. & conſ. 82. n. 16. lib. 2.*
2 Quod † procedit in quolibet adminiſtratore. Om-
3 nis enim adminiſtrator † tenetur non ſolum de com-
miſſis, ſed etiam de neglectis. Soc. ion. *conſ. 2. num. 13.
lib. 1.* Ceph. *conſ. 229. n. 55. lib. 3.* Menoch. *conſ. 863.
n. 12,* & condemnatus in omni eo, in quo Dominus
eſt damnificatus ex mala, vel negligenti adminiſtra-
tione. Bart. *& alij in l. 1. ff. de negot. geſt.* Honded. *dict.
conſ. 72. n. 2. lib. 1.* Menoch. *d. conſ.* 863. *n.* 12. Rota Ge-
nuen *dec. 90. n. 4.*
4 Nec † obſtat quod Zeccadorus in ipſa emptione
reſeruauerit ſibi omnimodam eorundem locorum ad-
miniſtrationem. Quia cùm ex propria eius confeſſione
conſtet quod dicta loca emit ex pecuniis Domino-
rum de Monteacuto, & ab ipſorum vtilitate, cenſeri
debet ſibi dictam diſpoſitioné reſeruaſſe vti procura-
tori dictorum Dominorum de Monteacuto *vt ſimili-
bus terminis fuit dictum in Romana cenſus* 18. *Iunij*
1612. *coram* R.P.D. meo Pirouano, *& in Romana de
Albertoniis* 14. *Decembris* 1620. *coram* R.P.D. meo
Vbaldo atque ita non potuit vigore dictæ reſeruatio-
nis diſponere de dictis locis in præiudicium Domi-
norum de Monteacuto, ſed tantum iuxta eorum vo-
luntatem, & ordinem.
Neque ſubſiſtit quod dicitur, quod Zeccadorus
habuit mandatum à dictis Dominis de Monteacuto
ad vendendum dicta loca, quia litteræ, ex quibus ſcri-
5 bentes pro Zeccadoro conantur dictum mandatum
elicere non ſunt recognitæ ideò non probant Auth.
& contractus, & ibi gloſ. & DD. *C. de fid. inſtr.* Bero. *conſ.
126. num 11. lib. 3.* Et quatenus eſſent recognitæ non
poſſunt ſuffragari Zeccadoro, quia in dictis litteris mi-
nimè mandatur quod vendat dicta loca, ſed tantum
quod reſiduum crediti ſoluat Taurinis, & ſic videtur
potius habuiſſe in mandatis quod conſignauit Tau-
rinis eadem loca, in quibus tunc reperiebatur inueſti-
tum creditum. Et in omnem euentum, quia non fuit
ſimpliciter demandatum, quod ſolueret dictum reſi-
duum Taurinis, ſed ſub certis conditionibus, quæ
nunquam fuerunt per Taurinos adimpletæ. Vnde
etiam Zeccadorus noluit ipſis dictum reſiduum ſol-
uere non debebat interim, & donec dictæ conditio-
nes adimplerentur, & ſic tempus reſolutionis facien-
dæ adueniret Zeccadorus dicta loca diſtrahere, & pe-
cunias otioſas penes ſe retinere, quod cum fecerit te-
tenetur ad intereſſe, quia vt dictum eſt. tenetur non
ſolum de commiſſis, ſed etiam de neglectis. Hond. *d.
conſ.* 82. *lib. 2. cum allegatur.*
Quod tantò magis videtur dicendum, quia non con-
ſtat quod fuerit dictum mandatum à Zeccadoro ac-
ceptatum, quinimo ex literis ab ipſo ad Dominos
de Monteacuto conſcriptis, quarum copia datur *ſum.
n. 6.* apparet quod recuſauit apparere dato mandato
niſi ipſi etiam tranſmitterent, pro Taurinis validæ
quietantiæ pro pecuniis prius per eum dictis Tauri-
nis ſolutis propterea poteſt prætendere quod con-
tradixerit in executione dicti mandati, ſed plenè non

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

apparet fuiſſe cauſa ſaltem rationabili, diſtricta. Ex his
patet etiam reſponſio ad alia per ſcribentes pro Zec-
cadoro deducta præſertim quod non fuerit in mora
ſoluendi Taurinis dictum reſiduum ſine qua intereſ-
ſe non debetur. † quia intereſſe quod prætenditur non 6
prætenditur ratione moræ, ſed quia Zaccadorus abſ-
que cauſa, & mandato diſtraxit dicta loca, & pecunias
penes ſe otioſas retinuit in præiudicium domini ad
cuius vtilitatem dicta loca fuerunt empta.
Conſtat eam de requiſitis Caſtr. *in l. 3. ff. de eo quod
cert. loco,* eo ipſo quod conſtat pecunias fuiſſe in dictis
locis inueſtitas.
Et ita fuit reſolutum.

*R.P. D. Pirouano, Anconitana pecuniaria Luna
16. February 1624.*

SVMMARIA.

1 *Solutio cenſus conſtituit recipientem in quaſi poſſeſſio-
ne exigendi.*
2 *Dominium non probatur plenè ex poſſeſſione.*
Lim. *quando de dominio agitur incidenter,* n. 4.
3 *Poſſeſſio confert ad probationem dominij.*
5 *Sententia exequi non poteſt contra non citatum.*
6 *Executio ſententiæ lata contra debitorem poteſt exe-
qui contra debitorem.*
7 *Intellige concurrentibus requiſitis* per Surd. conſil. 4.
in princ.

DECISIO CCCCLXXXIII.

RElaxatum fuit mandatum Rotale pro ſcutis bis
mille ad fauorem religionis S. Ioannis contra
Capitaneum Cæſarem Thomaſium illudque execu-
tum in quadam portione debita per Dominam Ioan-
nam Santonam Odoardo Thomaſio hæredi Hieron.
Thomaſij debitoris Capitanei Cæſaris, & cum ea-
dem portio prætenderetur per Dominum Aſcanium
Thomaſium vti illius poſſeſſorem, & daret de ex-
ceſſu in executione cauſaque per appellationem in
Rota introducta eſſet. Dubitaui an eſſet proceden-
dum ad vlteriorem executionem, vel potius con-
ſtaret de exceſſu, & conſtare de exceſſu reſponſum
fuit & per conſequens non eſſe procedendum ad vl-
teriora.
Conſtat enim Aſcanium exegiſſe hanc annuam
præſtationem ſcutorum centum poſitam ſub pigno-
re, † quæ ſolutiones conſtituerunt illum in quaſi poſ- 1
ſeſſione exigendi Rip. *in c. cum eccleſia ſutrina n. 53. de
cauſ. poſſeſſ. & propr.* Rom. *conſ. 311. n. 7.* Serap. *dec. 436.
in princ.*
Et † quamuis ex poſſeſſione non inferatur domi- 2
nium reſpectu plenæ probationis *l. cum res, C. de prob.
c. fin. de cauſ. poſſ. & propr.* † aliquid tamen confert ad 3
illius probationem. Vnde quando de dominio incidē-
ter agitur vt hic illud, † probatur ex poſſeſſione Bar. 4
in l. quædam in ſuo n. 4. ff. de cond. inſt. Menoch. *de recup.
poſſ. rem. 11. n. 32.* Abb. *conſ. 67. n. 6.* Vaſq. Illuſt. *q. cap.
70. num. 19.* Atque ita poſſeſſione, & dominio exiſten-
te penes Aſcanium † mandatum Rotale non potuit 5
exequi contra eum, qui nec citatus, nec nominatus
fuit in mandato. Alex. *ad l. à* Diuo Pio, §. *ſi ſuper rebus
num. 15. ff. de re iudic.* Seraph. *deciſ. 1314. num. 5.* Man-
tic. *deciſ. 301. num. 1. & coram* Gregor. XV. *deciſ. 350.
n. 2.* Neque obſtat † quod executio fieri potuit con- 6
tra debitorem debitoris. *l. nomen Cod. quæ res pign.
oblig. poſſ.* Neguſ. *de Pignor. membr. 3. p. 2. prin. num. 25.*
Quia † vltra quod debent concurrere, illa tria *de quib.* 7

plenè per Surd. *conſ.4. in princ.* nempè quod debitor falſus fuerit debitum, qnod principalis debitor fuerit condemnatus, tertio quod fuerit excuſſus & non fuerit ſoluendo, reſpondetur etiam quod dicta annua reponſio pertinere dicebatur ad Odoardum hæredem Hieronymi, de quo tamen nihil cunſtat, & nihilominus quia idem Odoardus prætenditur creditor eiuſdē annuæ præſtationis, ſeu cenſus ſcutorum centum Io. de Monte, in qua concurrit idem Aſcanius & eſt in poſſeſſione exigendi iſtas pecunias erat citandus, vt ſi haberet aliquam defenſionem poſſet illam allegare vel quia eſſet creditor Hieronymi vt indicat inſtrumentum primæ ſolutionis *datum in ſumm. ſub n.2.* vel quia eſſet potior Oduardo in tempore, & iure.

Nec replicatio quod Aſcanius non habuerit animum acquirendi poſſeſſionem exigendi hanc annuam præſtationem eſt releuaris, quia vltra præſumptionem, quæ oritur ex multiplicatis actionibus, ipſemet Aſcanius iudicialiter contrarium declarauit ſtatim habita notitia dictæ executionis *ex actu dato in ſum. num.3.* Et ita fuit deciſum.

R.P.D. Pironano Romana cenſus 1. Febr. 1627.

SVMMARIA.

1 *Fideiubens tempore impoſitionis cenſus de euictione fundi, ſuper quo cenſus fuit impoſitus ſi dominus cenſus impediatur exigere illius fructus tenetur ipſe ad ſolutionem fructuum cenſus.*

2 *Fructus cenſus habentur loco damnorum, & intereſſe vt dominus cenſus impediatur exigere illius fructus.*

3 *Sors peti poteſt loco intereſſe.*

4 *Emptor cenſus ſi patiatur moleſtias ſuper exactione fructuum, non tenetur ſe defendere ſi moleſtiæ non ſint calumnioſæ, & impertinentes.*

DECISIO CCCCLXXXIV.

DVbitatum fuit ad quid teneatur Comes Sigiſmundus Maluaſia in caſu de quo agitur, & illum teneri ad ſolutionem fructuum cenſus fuit reſponsū. Obligauit enim ſe ad legitimam, & generalem defenſionem, & de actione tàm in poſſeſſione, quàm in proprietate cenſus poſſeſſionis tornaturarum centum, vel circa in Communi Alhedi *in loco detto le Chiuſure*, ſuper quo fuit impoſitus cenſus de quo agitur ad fauorem Sigiſmundi Muzzarelli, vnde cùm ſuperuenerint moleſtiæ eidem Mazzarello agenti via ſequeſtri ſuper fructibus dicti fundi cenſuati ex parte Heliſabetæ vxoris Comitis Iulij de Pepulis debitoris cenſus, pro quo Dominus Maluaſia fideiuſſit oſtendendo fundum prius eidem obligatum, & hypothecam prioris iuris, ac etiam ſe oppoſuerunt Comes Rodericus, & Romeus de Pepulis docendo de fideicommiſſo exiſtente ſuper bonis cenſuatis, & quæ
1 dantur in ſum. eiuſdem Muzzarelli, eo † ipſo intrat obligatio ad conſequendos fructus contra fideiuſſorem propter impedimenta præſtita, qui habentur loco damnorum, † & intereſſe paſſorum per Muzzarel-
2 lum. Rota *in Romana cenſus impreſſa per* Cenci. *de cenſib. deciſ.* 109. *num.7. & dec.* 138. *num. 1. & 87. num. 5. apud eundem* Cenc. Quod eo magis concedendum videbatur quia eadem obligatio ſe extendit ſecundum formam conſtitutionum Ciuitatis Bononiæ, quibus cauetur quo bona debeant tradi libera, quæ ſi non tradantur locus eſt conſecutioni damnorum, & inter-
3 eſſe, quæ ſtant pro fructibus, ſed † etiam repetitioni ſortis. Rota *deciſ.*741. *n.*1. *part.*1. *diuerſ. & dec.*304. *in fin. part.*4. *diuerſ. &* 88. *num.*3. *coram* Gregor. XV. Quia vbi deficit implementum ſuccedit obligatio ad damna, & intereſſe quæ, vt ſupra dictum eſt, ſunt fructus cenſus.

Neque obſtat quod Comes Iulius in hoc fundo prætendat ſuam legitimam, & illam elegerit alienando ſeu cenſui ſupponendo fundum prædictum. Quia ſat eſt quod de fideicōmiſſo conſtet, vt inde moleſtiæ nō
poſſint dici calumnioſæ, & impertinentes, & † em- 4
ptor cenſus non teneatur ſe defendere, & tunc venditor tenetur ſeparare legitimam, & liberare fundum, & ſecurum reddere emptorem aliàs moleſtiæ ſemper vrgebunt, *vt dictum fuit in cauſa Interamnenſi dotis apud* Pacific. *de Saluian. dec.* 180. *n.*2.

Et nihilominus, ſi præfata ceſſarent remanent hypotheca dotis Heliſabetæ vxoris Comitis Iulij pro qua Muzzarellus fuit impeditus, exactione multorum terminorum cum ſit anterior conſtitutione Cenſus & conſequi poſſet ſuper dicto fundo cenſuato etiam quod prædicta legitima eſſet aſſignanda dicto Comiti Iulio.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. Durano, Aſculana bonorum Lunæ 27. Martij 1628.

SVMMARIA.

1 *Poſſeſſio eſt iuſta, quæ ex iudicis mandato acquiritur.*

2 *Poſſidens iuſtè debet manuteneri.*

3 *Iudex nulliter procedens non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione.*

4 *Sententia lata prout in cedula eſt valida ſi publicetur intra decem dies poſt prolationem ſi talis ſit ſtilus dictæ Curiæ.*

5 *Hypotheca anterior impedit immiſſionem poſterioris in Saluiano.*

6 Lim. *ſi anterior expraſſè, vel tacitè ſua hypotheca renunciauerit.*

7 *Mulieris obligatio ſi remaneat indotata non firmatur iuramento.*

8 *Dicens nullam obligationem mulieris ex eo quod remanet indotata debet probare quod tempore obligationis maritus pro quo ſe obligauit non habebat in bonis tot, quæ ſufficerent pro reſtitutione medietatis dotis.*

9 *Statutum debet interpretari, vt minus, quam fieri poſſit iuri communi deroget.*

10 *Sententia dans immiſſionem pro fructibus cenſus decurrendis eſt nulla.*

11 *Sententia immittens pro fructibus decurſis, & decurrendis, & poſſeſſio inde capta ſuſtinetur quoad fructus decurſos.*

12 *Poſſeſſio amittitur ſolo animo.*

13 *Duobus prætendentibus poſſidere ſi vnus renunciet alter remanet.*

DECISIO CCCCLXXXV.

OCtauius Ambroſius fideiuſſor cenſus florenorum octuaginta impoſiti per Amorem, & Camillum de Monteronibus ſuper eorum bonis, & venditi cuidam Vincentio Cataldo pretio florenorum mille à Iudice coactus ſoluit vti talis fideiuſſor ſcuta quadraginta pro fructibus decurſis reportata autem iurium ceſſione egit coram Locumtenente Gubernatoris Aſculi remedio vtilis Saluiani contra Papirium, & Marium de Monteronibus vti tertios poſſeſſores vnius

vnius vineæ,& domus, quæ de tempore impoſitionis
dicti cenſus poſſidebantur per præfatos Amorem, &
Camillum, & obtinuit immitti eorum poſſeſſionem
retinendam donec,& quouſque fuerit ſatisfactus tam
de fructibus decurſis, & ſolutis quàm de decurrendis
in futurum.

Sed reuocata dicta ſententia immiſſionis per Ro-
tam Maceratenſem A.C. in tertia inſtantia confirma-
uit primam ſententiam locumtenentis in ea parte in
qua declarauit Octauium eſſe immittendum donec
fuerit ſatisfactus de fructibus decurſis & non ſolutis
in reliquis verò illam reuocauit.

Verum deuoluta cauſa ad Rotam cum vtraque par-
tium contenderet poſſidere dato dubio cuidam dum
ſit mandatum de manutenendo reſoluerunt. Quia
cùm illa poſt dictam primam ſententiam locumte-
nentis ad eius fauorem latæ fuerit immiſſus in poſ-
ſeſſionem præfatorum vineæ,& domus iudicis aucto-
1 ritate,† & propterea præſumatur iuſtè poſſidere, *leg.
iuſtè,ff.de acq. poſſeſſ. & conſequenter eſt manutenendus*
2 † Ang.*in l.clam poſſidere §.qui ad nundinas,n.2.in fin.&
ibi* Iaſ.*n.20.ff.eo.*Seraph.*dec.116.n.3. & dec.1127.n.1.*
Rota *dec.137.n.1.p.1.recent.*

Nec obſtat quod dicta ſententia locumtenentis
prætendatur nulla ex defectu citationis ad ſententiã,
3 † quæ ideò non priuauit Marium, & Papirium ſua
poſſeſſione.Rota *dec.807.n.2.verſ.quia pro reſponſione
p.1.diuerſ.& in Mediolanenſi beneficij* 10.*Mart.*1614.
coram b.m.Andrea, *& alibi ſepè.* Quia dicta nullitas
tollitur ex facto, ex quo apparet quod iudex die 28.
Martij partes perſonaliter in iudicio monuit ad ſen-
tentiam pro prima die iuridica, quæ fuit 30. eiuſ-
dem menſis,in qua idem iudex habuit terminum pro
ſeruato,intra quem ſententiam publicauit vnde licet
4 †publicatio fuerit die prima Aprilis,& ſic ſub die qua
non cadebat citatio, hoc nihil refert ſtante ſtilo illa-
rum partium habendi terminum pro ſeruato ſub vna
die, & publicandi ſententiam ſub alia die,dummodo
tamen publicatio fiat, prout in caſu noſtro facta fuit
intra decem diem à die ſeruati termini, *vt in puncto
fuit reſolutum in alia Aſculana bonorum* 1. *Iulij* 1613.
coram b.m.Cardinale *Sacrato,& in Ferrarienſi decima-
rum* 21.*April.*1620.*coram* b.m.Vbaldo.*& in Peruſina
bonorum* 8.*Mart.*1627.*coram.* R.Do.meo Decano, *in
quibus fuit ſeruatus idem ſtilus.*

Nec etiam obſtat prætenſa iniuſtitia deducta ex quo
Marius,& Papirius retinerent bona vti hæredes Vra-
niæ eorum matris,quæ habebat anteriorem hypothe-
cam in bonis Amorij viri pro Florenis 2000.ſuæ do-
5 tis, quia † hypothecæ anterioritate ſtante tunc erat
danda immiſſio creditori.Pacific. *de Salman.interd in-
ſpect.3.c.1.n.12.&* Rota *diuerſ.deciſ.75.n.1.impreſſa in
fine d.tract.*

6 Quia fuit benè reſponſum,† quod cum dicta Vra-
nia medio iuramento, & cum debitis ſolemnitatibus
expreſsè conſenſerit impoſitioni dicti cenſus aſſerens
ſe poſſe releuari ſuper aliis bonis dicti ſui viri non
poſſunt propterea Marius, & Papirius opponere ex
eius perſona de anteriori hypotheca ad impediendum
Octauio immiſſionem *ad tex. in l.iubemus C. ad S.C.
Velleianum, & l.vnic.§. cum lex Iulia.verſ.cum enim,C.
de rei vxor.action.*Theſaur.*deciſ.*223.*n.*17.*& ibi addit.
in littera E,in 5.addit.*

Nec releuat ſi dicatur quod Vraniæ conſenſus non
7 poteſt ſuffragari Octauio ex quo † illa remanebat
indotata, quo caſu non obligatur iuramento Abb.
*conſ.*8.*n.*6.*p.*2.Quia vltra quod hoc non iuſtificatur in
8 facto immo excluditur ex quo in eo apparet † quod
de tempore cenſus impoſiti eius vir poſſidebat multa
alia bona in omnem caſum Marius, & Papirius tene-
bantur probare, quod nullo modo fuit probatum, de
dicto tempore maritum Vraniæ eorundem patrem
non habuiſſe alia in bonis, quæ ſufficerent pro reſti-
tutione medietatis dotis.Caſtr.*in l.Mania* 5.§.2.*n.*4.
ff.ſol.matr. Gutier.*de iuram.confirmat p.2.c.2.n.20. &
ſeq.*Barboſ.*in 5.p.lib.1.n.68.verſ.qua tamen concluſio,ff.
ſol.matr.*Rot.*in Fabrian. pecuniaria* 25.*Iunij* 1621.*co-
ram* b.m.Patriarcha Manzanedo.

Minus obſtat ſtatutum Aſculanum, quo cauetur
bona dotalia non poſſe alienari, neque obligari niſi
modo,& forma ibi expreſſis. Quia hic non verſamur
in alienatione,ſiue obligatione bonorum dotalium ſui
mariti,in quibus propterea non intrat ſtatutum quod
† eſt ſtrictè & ad literam interpretandum, & vt mi- 9
nus quàm fieri poſſit iuri communi deroget Alde-
ran.Maſcard.*de ſtatut.concluſ.4.n.51.& ſeq.* Oſaſc.*dec.*
21.*n.*14.Gregor.*dec.*398.*n.*4.

Tandem non obſtat quod Iudex mandauit immit-
ti Octauium tàm pro fructibus decurſis, & non ſo-
lutis,quam in futurum decurrendis.Quia † licet eius 10
ſententia non ſuſtineatur quoad fructus decurrendos
Rota *in Bononienſi cenſus* 27. *Nouembris* 1626.*coram
me,*benè tamen † ſuſtinetur,prout etiam poſſeſſio in- 11
de capta in eo capite, quo mandat immitti pro decur-
ſis,cùm fructus decurſi,& non ſoluti ſint certi,& nul-
lam habeant connexionem cum fructibus decurren-
dis.Crot.*conſ.*107.*n.*19.*&* Rot.*dec.*33.*n.*7.*p.*2. *diuerſ.*
Et ceſſat omnis difficultas ex quo Marius,& Papirius,
renunciauerunt huic capiti proteſtando tantummo-
do inſiſtere velle,& procedere in hac cauſa ſuper me-
ritis negotij principalis *ſum. Octauij,n.*5.† Vnde cum 12
eo ipſo amiſerit animo poſſeſſionem *l.*3.*§.in amitten-
da ff.de acq.poſſeſſ.* nihil eſt † cur Octauius non poſſi- 13
deat *iuxta optimum tex. in l.*3. §. *ſi cui vxori* vbi Bart.
& communiter Doctor.*ff.de acq.poſſeſſ.*

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

*R. P. D. Manzanedo, Anconitana pecuniaria
Veneris* 14. *Martij* 1625.

SVMMARIA.

1 *In ſolidum obligatus poteſt pro totâ ſumma condem-
nari.*
2 *Clauſula* in ſolidum *non expreſſa in obligatione ſub-
intelligitur.*
3 Qui,quæ,quod, *refert perſonas de quibus ſupra fuit
facta mentio.*
4 Vt ſupra, *hæc clauſula refert qualitates ſupra expreſ-
ſas.*
5 *Clauſula in fine poſita refertur ad omnia præceden-
tia.*
6 Ampl. *etiam in materia odioſa,& pœnali.*
7 *Interpellatio non requiritur vbi eſt appoſita dies
certa.*

DECISIO CCCCLXXXVI.

PRætendebat Domin. Carolus Nappius poſt duas
deciſiones in hac cauſa factas,in quibus fuit reſo-
lutum mandatum contra ipſum relaxatum à R.P.D.
Sacchetto eſſe exequendum vti validum, & iuſtum,
illud eſſe hodie reuocandum ratione exceſſus quate-
nus in eo fuit condemnatus ad ſoluendum ſcuta duo
millia ad quæ dicebat ſe non teneri niſi pro ſua viri-
li portione cum fratribus, pro quibus de rato promi-
ſerat. Et cùm ſuper hoc inſtetiſſet pro particulare
dubio.An ſcilicet mandatum eſſet reuocandum ratio-
ne exceſſus,dicto dubio dato illud hodie propoſui,&
Domini vtraque parte informante reſponderunt man-

datum non eſſe exceſſiuum, quia cum in inſtrumento obligationis per D.Carolum factæ, *quod datur in ſurr. n.1.* legatur quod ipſe obligauit ſe in forma, cameræ
1 † & cum clauſula *in ſolidum* ad ſoluendum intra certum tempus dicta ſcuta duo millia benè potuit ſolus conueniri, & mandatum abſque difficultate contra ipſum pro tota dicta ſomma relaxari, *vt fuit dictum in vna Roman. mutui* 16. *Nouembris, coram* b.m. Cardinale Lancellotto, *quæ eſt inter impreſſas per Zacch. poſt tract. de obligat. cameral. dec.* 22. *n.* 1.

Non obſtat quod dicatur in eodem iuramento contineri duas obligationes diuerſas, vna de redimendo nempè domum, & tunc Carolus obligauit ſe nomine fratrum, & inſolidum, altera verò de qua nunc agitur de redimendo prædium pro dicta ſumma ſcutorum duorum milliom, & iſta ſecunda obligatio non con-
2 tinet clauſulam *in ſolidum,* † quæ propterea non debet ſubintelligi in hac parte non expreſſa *iuxta text. in l. ſi fundus, §. ſi duo in fin. ff. de pign.* Surd. *conſ.* 271. *n.* 67. Rota Ianuen. *dec.* 97. *n.* 8.

Quia fuit reſponſum, quod licet obligationes, & rationes in obligando fuerint diuerſæ, tamen oratione videntur inter ſe coniunctæ, quia dum Carolus ſe obligauerat pro redemptione domus, ibi *come ſopra ſi obliga in detti nomi, & in ſolido alla redentione di detta caſa.* Et deinde, *& per il reſto del credito ciò è per ſcudi duo milia detto Signor Carlo ſi obliga nelli nomi come ſopra per li quali come di ſopra.* dicitur nedum ſe obli-
3 gaſſe pro fratribus propter verba illa *per li quali* † quæ indicant, & referunt perſonas, pro quibus ſe obligauit Bero *conſ.* 66. *n.* 14. *& ſeq. lib.* 2. Surd. *dec.* 336. *n.* 18. Peregr. *conſ.* 43. *num.* 4. *lib.* 2. ſed etiam ſe obligaſſe
4 cum illa qualitate in ſolidum antecedenti, † quæ pariter cenſetur repetita in dicta obligatione per illa verba, *nelli nomi come di ſopra.* Surd. *conſ.* 565. *n.* 14. *lib.* 4. *& dec.* 291. *n.* 13. *& n.* 18. Peregr. *de fideic. art.* 16. *n.* 23. *verſ. item dictio vt ſupra cum adductis in Romana donationis* 6. *Februarij* 1623. *coram me.*

Quod multò magis viſum fuit Dominis procedere ex eo, quòd poſtmodum dicta clauſula *in ſolidum*
5 fuit etiam adiecta in fine inſtrumenti, † quæ propterea debet comprehendere, & referri ad omnia ſupra in ipſo inſtrumento contenta *c. inquiſitioni in fin. de appel. l. talis ſcriptura §. fin. ff. de l.* 1. Dec. *conſ.* 11. *n.* 13. Surd. *conſ.* 282. *n.* 4. *& conſ.* 555. *n.* 6. Decian. *conſ.* 20. *n.* 19. *&*
6 *ſeq. lib.* 3. Rota *dec.* 227. *n.* 1. *p.* 1. *diuerſ.* Etiam † quod verſemur in materia penali, & odioſa *idem* Surd. *qui alios etiam adducit conſ.* 379. *n.* 1. *& conſ.* 565. *num.* 18. *verſ. imo etiam lib.* 4.

Non obſtat quod Dominus Carolus non fuerit in-
7 terpellatus, † quia cùm in dicta obligatione eſſet appoſita certa dies, ibi, *nel termine di quindecime ſi hoggi da incominciarſi, & in capo à dieci meſi promette dare, & pagare al Signor Gio. ſcudi mille, & il reſto ſino alla ſomma di ſcudi duamila per reſto pagare in termine di altri cinque meſi*, non requirebatur alia interpellatio, cùm dies tunc dicatur interpellare pro homine *l. magnam C. de contr. & com. ſtipul.* Anch. *conſ.* 65. *in fin.* Dec. *conſ.* 452. *n.* 9. Surd. *dec.* 57. *n.* 2. *& n.* 14. Rota *dec.* 251. *p.* 4. *diuerſ.* Ex quibus ita fuit reſolutum.

Reuerendiſſimo Domino Coccino Decano Romanæ Palatij, Veneris 20. *April.* 1627.

SVMMARIA.

1. *Præſcriptio dormit durante pupillari ætate.*
2. *Probatio nulla datur maior partis confeſſione.*
3. *Confeſſio partis eſt maior alia probatione.*
4. *Promiſſio ſoluendi quando pecunia inueſtietur eſt conditionalis.*
5. *Annuæ præſtationes conditionaliter debitæ vt præſcribantur tot requiruntur præſcriptiones quot anni.*
6. *Obligatio conditionalis non præſcribitur niſi vbi iam extiterit.*
7. *Præſtatio annua vt pro futuro tempore ſoluatur agi poteſt, licet non ſit orta actio.*
8. *Præſumptio quod nemo iactet ſuum eſt fortior præſumptione oriente ex ſtatuto præſumente lapſo certo termino debitum eſſe ſolutum.*
9. *Emptor in cuius arbitrio eſt ſoluere pretium, vel fructus non poteſt præcisè cogi ad ſoluendum pretium.*
10. *Præſcriptio etiam ſtatutaria non currit non valenti agere.*

DECISIO CCCCLXXXVII.

De anno 1573. hæc domus fuit vendita per Petrum Regium bon. mem. Cardinali Vrſino ſeniori pro perſona nominanda, & actum quod aut pretium reinueſtiretur in tot locis montium vel remaneret penes Cardinalem, vel idoneum mercatorem vt ſtaret loco euictionis cum onere ſoluendi quatuor pro centenario pro fructibus recompenſatiuis. Succeſſiuè d. D. Cardinalis nominauit quaſdam mulieres de Monſignanis, quæ de anno 1578. vendiderunt domum illis de Buccamaſijs, qui promiſerunt ſoluere præfatos fructus primo venditori ad quatuor pro centenario.

De an. 1599. orta fuit lis inter præfatos hæredes Petri, & Buccamaſios ſecundos emptores ſuper reſciſſione contractus ob enormem læſionem & de an. 1623. mutato iudicio fuit actum ſuper ſolutione dictorum fructuum. Vnde contingit prius dubitari quo aut dictorum fructuum ſolutionem de præſcriptione *ſtatuti vrbis c.* 2. *lib.* 1. quam non obſtare fuit reſolutum. Et deinde 26. Iunij ſuperioris anni coram b.m. Remboldo de præſcriptione *eiuſdem ſtatuti c.* 158. *lib.* 1. quod induceit præſumptionem ſatisfactionis, & illam non obſtare ab anno 1573. vſque ad annum 1578. fuit pariter reſolutum ab anno verò 1578. vſque ad annum 1599. obſtare, & inde citra non obſtare.

Hodie verò ego propoſui cauſam ſuper eiſdem. Et Domini quoad annum 1573. vſque ad 1578. reſoluerunt præſcriptionem non obſtare, & in hoc ſtandum eſſe in deciſis ab anno 1578. vſque ad annum 1599. quo fuit mota lis, non iſto medio effluxerint 21. anni, & ſtatutum requirat tempus ſexdecim annorum an obſtet pro primis quinque annis erit particulariter videndum, pro aliis verò non obſtare & conſiderandum pro dictis quinque annis an ſuffragetur ætas pupillaris, † qua ſtante dormiuit præſcriptio *l. ſicut C.* 1
de præſcr. 30. *vel* 40. *ann.* cum pro aliis non obſtet, & in hac parte fuit receſſum à deciſis à dicto verò anno 1599. citra non obſtare præſcriptionem, & in hoc pariter ſtandum eſſe in deciſis.

Ratio primi dicti quod ſcilicet non obſtat præſcriptio ab anno 1573. vſque ad annum 1578. eſt clara. Quia nempè in venditione facta per mulieres de Manſignanis in Buccamaſios adeſt eorum confeſſio dictos fructos non fuiſſe ſolutos, & propterea cùm ſtatutum ſit fundatum in Præſumptione, & admittat in contrarium aliam præponderantem præſumptionem, non eſt dubium quin in hoc caſu adſit præſumptio præponderans, ſed etiam plena probatio,
† cum nulla detur maior quam illa quæ ex partis con- 2
feſſione colligitur, *l. cum ad C. de tranſact.* Marſil. *ſingul.*
207. *num.* 2. vbi quod conſiderat ordinem, † & effica- 3
cior omni alia probatione Bologn. *ad conſ.* Ioann. de Anan. 55. *num.* 8.

Ratio

Ratio ſecundi dicti quod ſcilicet præſcriptio ab
anno 1578. vſque ad annum 1599. demptis quin-
que annis de quibus erit videndum fuit quia agitur
de annua præſtatione quæ,& ſi quando purè debetur
quæſtio magna ſit an ſufficiat vnica præſcriptio, vel
tot acquirantur præſcriptiones quot ſunt ſolutiones,
& opinio citramontanorum ſit quod vnica tantum
ſufficiat,& vltramontanorũ quod tot requirantur præ-
ſcriptiones quot ſunt anni *vt per* Put. *dec.253.n.1.
lib.1.in correct.& multos pro vtraque parte alleg.* Matth.
Berlich.*p.2.concl.4.n.4.verſ.& hæc opinio.* Et quando
annua præſtatio purè debetur quod ſufficiat vnica
præſcriptio ſecundum vltramontanos, *videtur tenere*
Rot.*apud* Put.*d.dec.253.quæ duplicatur diuerſis verbis
apud* Mohed.*dec.4.de præſumpt.*

4 Attamen in hoc caſu † cùm annua præſtatio non
eſſet ſimpliciter promiſſa, ſed donec pretium ſolueretur
(quod tacitè intelligitur) vel inueſtiretur in tot
locis montium non fuit pura,ſed ſub conditione pro-
vt in ſimili quo ad hunc effectum fructus cenſus con-
ditionaliter intelligi promiſſos Rota *reſoluit in cau-
ſa Romana cenſus de Caſſarellis,9.Decembris* 1587.*co-
ram* b.m.Gypſio, *quæ eſt apud* Cenc. *de cenſib.dec.230.
5 n.9.& 11.*& ideò ſine difficultate tot requiruntur præ-
ſcriptiones quot anni, vnde demptis quinque an-
nis quo ad reliquos non interuenit pro ſingulis præ-
ſtationibus, tempus ſexdecim annorum,quod ex ſta-
6 tuto requiritur, † non in conditionalibus obligatio-
nibus non præſcribitur niſi vbi iam extiterint, *l. cum
notiſſimi §. illud autem plus C. de præſc.30.vel 40.ann.*
7 Quamuis enim potuit † agi vt in futurum præſtetur,
tamen pro futuro tempore verè non eſt orta actio, *vt
ait* Bart.*in l. de pupillo 5. §.ſi in pluribus n.2. ad med.
verſ.recordor quod dicebam. ff.de noui. oper. nunc.* Iaſ.*ibi-
dem n.3.& fuit originale dictum Ioann.antiquus Glorato-
res vt dicit* Gloſſ.*in d.l.cum notiſſimi §.in his en verb.cu-
iuſque anni,vbi etiam* Bald.*n.5.*Balb.*de præſcr.p.4.prin.
q.4.incip.quæro principaliter n.1.& ſeq.* Caſſan. *in con-
ſuetud. Burgund. Rubr.9.§.2.verſ.par qualque laps de
temps n.20.* Abb.*in capit. auditis n.36.& ibid.*Felin.*in
fin.de præſcript.*Foller.*in pract.cenſual.in verb.huiuſmo-
di n.105. verſic. aut loquimur de annua præſtat. vbi de
communi,* Aym. *de antiq.temp.p.4.in verb. materia iſta
ſingularitatis n.36.*Gyg.*de penſion.q.86.n.6.*Boccac.*de
cenſib.p.3.n.67.* Aufrer. *ad Capell.Tholoſa. q.343.n.2.
cum ſeq.&* Rota *in d.deciſ.253.lib.1.coram* Put *& dec.
4.de præſcript.coram* Mohed *& in Burgenſi quinquen-
morum 24.Iunij,& 3.Iulij 1595.coram* Litta. *& in Ro-
mana fructuum cenſus 13.Iun.1603.coram* Illuſtriſſimo
Mellino, *quæ eſt apud* Cenc. *deciſ.302.& in d.Romana
cenſus de Caſſarellis coram Gypſio*, vbi etiam pondera-
tur quod iſta eo magis procedunt in præſcriptione
ſtatutaria quæ fundatur in negligentia & inducit præ-
ſũptionẽ ſatisfactionis,quæ hic nõ intrat ex præfatis.

Ratio verò tertij dicti quod ab anno 1599. citra
non currat præſcriptio eſt illa,quia, vt dictum eſt ſta-
tutum admittit præſumptionem fortiorem in contra-
rium ſi enim attenditur tempus ab anno 1599. quo
fuit mota lis ſuper enormiſſima læſione non eſt ve-
riſimile quod pars acceptauerit fructus ad rationem
quatuor pro centenario,cum à die motæ litis ei eſſent
debitæ penſiones domus, quæ ſtante præfata enor-
miſſima læſione longè excedebant fructus permiſſos
ad rationem quatuor pro centenario, & non eſt du-
8 bium † quin iſta coniectura ſit fortior,quam illa quæ
deſumitur ex ſtatuto cum iſti hæredes Petri hoc
modo inſtauerint ſuum, *vt bene ad propoſitum* Aym.
conſ.192.n.7.& conſ.666.n.8 Bocc.*conſ.90.num.18.&
conſ.152.n.70. cum ſeqq.* & iſta præſumptio ponderat
præſumptioni ſtatutariæ.

Neque obſtat quod ſors videatur præſcripta,& ſic
neque fructus debeantur; † quia cùm eſſet in arbitrio 9
emptoris ſoluere ſortem non poteſt venditor cogere
ad illam ſoluendam, ſed ad fructuum ſolutionem,
Ruin.*conſ.193.n.4.verſ.non obſtat lib.1.* Vinc.de Fran.
*dec.254.n.9.*Mantic.*deciſ.14.n.8.* & ideò reſpectu ſor-
tis non intrat præſcriptio ſtatutaria,† quæ contra non 10
valentem agere non currit *l.cum notiſſimi, §.in his, &
§.illud C.de præſcr.30.vel 40.ann.*Gemin.*conſ.152.n.1.
verſ.& quod iſta corruptio.*

Et ita concluſum vtraque parte informante.

*Eodem Reuerendiſſimo Domino Coccino Decano,
Romana Saluiani 26.Iunij 1623.*

SVMMARIA.

1 *Saluianum competit cuilibet creditori hypothe-
cario.*
2 *Competit heredi heredis,ac etiam ceſſionario.*
3 *Extremata Saluiano ſunt creditum cum hypotheca,
& poſſeſſio debitores de tempore obligationis,vel po-
ſtea.*
4 *Mors probatur unico teſte, iuncta partita extracta ex
libro parochi.*
5 *Probatio plena non reſultat ex vnico teſte.*
6 *Coheres agens etiam ad partem coheredis qui tacet,
ſed non eſt excluſus renuntiatione, vel tempore po-
teſt renci ſi agat contra tertium.*
7 *Fideiuſſor obligatus in forma cameræ poteſt conueniri
etiam non excuſſo principali debitore.*
8 *Extremum ſecundum in Saluiano non probatur ex
ſola litis ſuſtentatione ſine adminiculis.*

DECISIO CCCCLXXXVIII.

QVæſitum fuit vna tantum parte informante. An
Iacobo, & Franciſco de Brunettis ſit danda im-
miſſio vigore Saluiani in Horto de quo agitur pro
fructibus duorum cenſuum. In quo articulo firman-
dum eſt † Saluianum competere cuilibet creditori 1
hypothecario. Bart.*in l.1.num.2.ff.de Salu.Interd.*Surd.
*dec.140.n.4.*Put.*dec.54.n.24.p.2.* Et hoc † Saluianum 2
competit hæredi hæredis, & etiam ceſſionario. Statil.
de Saluian.inſpect.3.c.2.n.899. Paul.Marcheſ.*de Salu.
c.10.& c 3.p.1.*

Vnde difficultas conſiſtit in eo. An perſonæ ſint le-
gitimatæ, ſecundò An probentur duo extrema in hoc
iudicio requiſita † videlicet creditum, & hypotheca, 3
& poſſeſſio debitoris de tempore obligationis vel po-
ſtea *ex allegatis per* Modern.*de Saluian.inſpect.5.c.5 1.*

Quantum attinet ad legitimationem perſonarum
conſtat quod Antonius Brunettus de anno 1600.
emerit à Ioanne Catalano annuum cenſum pretio du-
catorum centum,& quod dictus Antonius in ſuo quod
condidit teſtamento inſtituit hæredes præfatos Iaco-
bum,& Franciſcum,nec non etiam Theodoſium eius
nepotes,qui Antonius poſtea obiit, *vt* conſtat ex de-
poſitione vnius teſtis & ex partita extracta ex libro
Parochi in quo reperitur adnotatum obiiſſe 8. Iulij
1607.& quamuis partita loquatur de Antonio ſeu An-
tonij iſte tamen Antonius ita à multis appellabatur
vt deponit præfatus teſtis, quapropter † concurrente 4
dicto primi teſtis, & dicta partita bene probatur obi-
tus. Mand. *ſuper regul.18.q.10.n.4.* Gemin.*de ſcriptur.
priuat.lib.5.q.10.* Rebuff.*in 2.tom.conſtit.in tract.de re-
giſtr.& lib.baptiſm. art.5o.gl.1.* & ſic cenſetur legiti-
matæ perſonæ quo ad duas tertias partes hæredita-
tis non autem quo ad aliam tertiam partem,quia non
conſtat de obitu Theodoſij niſi vnicum teſtem † quæ 5

probatio cùm non ſit plena, non probat Verall. *deciſ. 271. lib. 3.* Et cùm hodie agatur contra tertium poſ-
6 ſeſſorem † poſſunt reiici hæredes venientes pro parte etiam cohæredis, qui tacet ſed non eſt excluſus renunciatione, vel tempore, *l. 2. ff. ſi pars hæred. petat.* Theſaor. *deciſ. 4. ſub n. 8. verſ. in contrarium.*

Quantum verò attinet ad alium cenſum emptum de ann. 1599. per Magdalenam Burgi S. Sepulchri pro pretio ſcutorum ſexcentorum pro quo acceſſit Ioannes Catalanus conſtat quod Ioſephus Comer maritus præfatæ Magdalenæ illum vẽdidit de anno 1607. Antonio Brunetto, ſed difficultas eſt qood in dicto inſtrumento venditionis enuntiatur quod Magdalena inſtituit hæredem pro quarta parte Orphanos, pro alia quarta parte Orphanas, & pro reliqua fabricam fratrum Capuccinorum, vnde perſonæ dictorum fratrum de Brunettis non poſſunt dici legitimatæ. Primò quia non conſtat de obitu præfatæ Magdalenæ. Secundò quia non conſtat de teſtamento eiuſdem. Tertiò quia dictum inſtrumentum concordiæ initum de anno 1599. illud comprehendit tantum Orphanos, & Orphanas, & ſic tantum quo ad medietatem hæreditatis. Quartò quia quò ad Capuccinos non conſtat aliquam concordiam fuiſſe factam, ſed ſolum datur certa ſcriptura priuata, & illa habet relationem ad concordiam factam de qua non docetur, nec poteſt habere relationem ad concordiam factam inter Orphanos, & Orphanas, quia in ea Capuccini noo ſunt nominati. Quintò quia quò ad Capuccinos nihil docetur. Vnde in omnem euentum perſonæ non eſſent legitimatæ niſi pro tribus partibus habita etiã ratione de Theodoſij portione vt ſuprà dictum eſt.

Quantum verò attinet ad extrema reſpectu cenſus ſcutorum centum in quo Ioannes erat principalis conſtat de expreſſa illius obligatione in forma Cameræ, prout etiam conſtat in ſecundo cenſu. Et pro-
7 pterea † cum etiam in hoc ſecundo ſit obligatus in forma Cameræ licet fideiuſſor non eſſet agendum de excuſſione principalis ſed contra dictum Ioannem principaliter poteſt agi. Grat. *conſ. 87. num. 15. lib. 1. & fuit reſolutum in cauſa Romana cenſus, 18. Ianuarij 1605. coram* Illuſtriſſimo D. meo Cardinale Mellino, *& in alia Romana mutui de eodem anno 16. Nouembris coram* bon. mem. Cardinale Lancellotto.

Et quod ipſe poſſederit ante, & poſt præfatam obligationem Hortum de quo agitur probant teſtes in cauſa examinati. Quantum attinet ad ſecundum extremum cum Iacobus, & Franciſcus de Brunettis agant contra Ioannem Alciatum non probatur poſ-
8 ſeſſio Alciati, neque poſſeſſio ad fauorem dicti Collegij, vnde nullibi conſtat de ſecundo extremo. Ex ſola † enim ſubſtentatione litis illud non probatur niſi concurrant adminicula Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 4. de reſtitut. ſpol.* Anton. Auguſtin. *in epitom. titul. de vtroque extremo.*

Et ita fuit dictum vna tantum parte informante, vnde debent coadiungi probationes quo ad prædicta.

Eodem in eadem cauſa Veneris 15. Nouembris 1624.

SVMMARIA.

1 *Hæreditas pertinet ad proximiorem in gradu.*
2 *Extremum ſecundum in Saluiano probatur ex litis ſuſtentatione cum adminiculis.*

DECISIO CCCCLXXXIX.

FVit reſolutum dandam eſſe immiſſionem Franciſco, & Iacobo de Brunettis, cum conſtet de credito cum hypotheca vt abundè fuit reſolutum in deciſione facta 26. Iunij 1623. & conſtat Hortum contra quem agitur fuiſſe poſſeſſum à Ioanne Catalano debitore prout etiam hodie oſtenditur ex teſtibus examinatis.

Neque obſtant reſeruata in dicta deciſione. Quia quod perſonæ Iacobi, & Franciſci ſint legitimatæ etiam reſpectu Theodoſij tertij hæredis Antonij Patrui ſatis patet, cùm ex depoſitione vnius teſtis, & ex partita libri mortuorum conſtet dictum Theodoſium obiiſſe, quę eſt bona probatio ex allegatis in dicta deciſione, & ideò cùm non probetur alios ipſum Fran- 1
ciſcum, & Iacobum præcedere in gradu, & Theodoſium hæredem ſcripſiſſe, ad ipſum ſpectat hæreditas *vt fuit reſolutum in cauſa Tiburtina Capellania, 16. Nouembris 1605. coram me.*

Neque etiam obſtat quod perſonæ non erant legitimatæ quo ad cenſum ſcutorum ſexcentorum, quia hodie ceſſat difficultas cum dictus Catalanus fideiuſſerit ad fauorem Magdalenæ emptricis cenſus, & Antonius emerit à Magdalenæ marito, qui habuit ceſſionem ab hæredibus ſcriptis à d. Magdalena vigore concordiæ cum ipſis initæ.

Non obſtat quod ſecundum extremum non erat
probatum, quia hodie ſatis † probatur ex ſubſtenta- 2
tione litis concurrentibus adminiculis Verall. *d. 369. n. 1. p. 2.* adminicula autem ſunt, quia conſtat Equitem Diuum locaſſe ſimilem Hortum.

Non obſtat quod de nouo deducitur, videlicet creditum vxoris Catalani ratione dotis eſſe anterius. Quia de hoc non conſtat, & ipſa non eſt in cauſa, & ideo poſſeſſor Horti nihil poteſt apponere, cum nullam in omnem euentum oſtendat ceſſionem.

Et ita concluſum.

R. P. D. Veroſpio Reatina iuris redimendi Veneris 26. Maij 1628.

SVMMARIA.

1 *Tranſmiſſibile quod eſt cedi poteſt.*
2 *Cameralis obligationis effectus tranſit in hæredem.*
3 *Ceſſionario competit via executiua quæ competebat cedenti.*
4 *Ceſſio iurium Eccleſiæ vt valeat requirit cauſam, & ſolemnitates.*
5 *Nullitas ab eo tantum poteſt allegare cuius fauore actus eſt nullus.*
6 *Contractus initus cum Eccleſia non poteſt declarari nullus ſi ipſa illum ratum habere velit.*
7 *Redemptio poteſt fieri ab vno tantum ex hæredibus venditoris ſi efferat integrum pretium.*
8 *Legatarius pro legato habet hypothecam.*
9 *Ius redimendi, & vendi, & ad hæredem tranſmitti poteſt.*
10 *Ceſſionarius creditoris hypothecarij poteſt agere contra debitorem debitoris ceſſi exiſtentis non ſoluendo.*
11 *Vel recta via.*
Vel vtili actione perſonali, num. 13.
Vel vt ſoluat debitori ceſſo vt ipſe ſuum creditum conſequatur, num. 16.
12 *Ius ceſſum tranſit in ceſſionarium cum ſua cauſa, & qualitate.*
14 *Actio perſonalis vtilis tranſit abſque ceſſione ſi non ſit*

ſit qui illam cedat, vel is quis eam cedere debet ſit
mortuus.

15 *Creditor hereditatis etiam quod habeat tantum ius*
perſonale contra heredem, poteſt propter heredis
inopiam in ſubſidium agere contra debitorem he-
reditatis.

17 *Emptor qui ſoluit creditoribus poſterioribus credi-*
toris cum obligatione ad reſtituendo prioribus, po-
teſt cogere poſteriores, vt reſtituant prioribus, ad
hoc vt ipſe liberetur à moleſtiis ſibi illatis ab an-
terioribus.

DECISIO CCCCXC.

DOmini ſæpius cauſa propria perſiſtentes in de-
ciſis coram bonæ memoriæ Butatto, ſub die 22.
Iunij 1626. dixerunt Dominis Manſueto, & Fauſto
de Capellettis competere ius redimendi, tàm ex cre-
dito iure legati ſibi Ægidio relicti, quàm etiam ratio-
ne ceſſionis impetratæ ab Eophæmia, ſorore, & hære-
de Clandij cui hoc ius ex obligatione Domini Hip-
polyti Vicentini competebat. Cùm enim Claudius
venditioni prædij controuerſi factæ ab Ægidio patre
& Paulo non aliter conſenſerit, quam ſub promiſſio-
ne de eo ſibi intra quadriennium retrouendendo, ei-
demque Claudio ab inteſtato ſucceſſerit, & Ægidius
frater, & Euphemia illius ſoror vt firmatur in deciſio-
ne Butatti, ſub generali ceſſione impetrata per Ca-
pelletros ab ipſa Euphemia, non videtur dubitandum,
quin iure redimendi, quod in hæreditate Claudius
1 reliquit vti poterint aduerſus Vicentinum, † cum ſi-
cut illud eſt tranſmiſſibile ad hæredes, ita etiam ſic
ceſſibile *l. ex pluribus. ff. de admin. tutor.* Bar. *in l. ſi mino-*
ris, n. 4. ff. eod. tit. Caſtr. *conſ. 1. n. 8. & conſ. 149. num. item*
2. vol. 2. Gloſ. *in l. 2. in verb. ſine heredes, C. de pact. inter*
2 *empt. & vendit.* † Vt etiam agere potuerunt executiuè
virtute obligationis cameralis ex inſtrumento ad fa-
uorem Clandij, cum omnes illius effectus ad hæredes
tranſmiſerit probata ceſſione, *l. 1. C. de contr. iudic. tut. l.*
in iudicio, ff. fam. hercifc. Miliſ. *in reperter. verſ. cedi po-*
teſt actio iudicati Galleſ. *ad form. obligat. cameral. quæſt.*
2. n. 2. Boër. *deciſ. 10.* Rota *in Bononienſi penſionis, 17.*
3 *Maij* 1593. *coram* Cardinale Mellino, † cum ceſſa
actione principali cenſeatur etiam ceſſum ius execu-
tiuum Franc. Aret. *in l. 1. col. pen. ff. ſi cert. petat.* Calcan.
conſ. 18. n. 22. Guid. de Suzar. *de inſtrum. Guarentig. n.*
87. Benedict. Barz. *de Guarentig. quæſt. 9. in fin. verſ. item*
quod agenti nomine alieno, Bero. *conſ. 187. n. 27. vol. 1.* Ti-
raq. *de retract. lign. §. 26. gloſ. 3. n. 22. & 13.*

De ceſſionis autem validitate videbatur dubitari
non poſſe cum in ea interuenerit conſenſus Abbatiſ-
ſæ, & defenſorum Monaſterij in quo erat Euphemia
Monialis, eadémque fuerit poſtea ab omnibus Mo-
nialibus capitulariter comprobata, & etiam cauſa il-
lam faciendi, & admittendi viſa fuit iuſtiſſima, cum
ex legato ſcutorum mille, quod propter inopiam, in
qua deceſſit Ægidius, ſuper hoc ſolum prædio con-
ſequi poterant Capelletti, vſusfructus ipſi Euphemiæ
4 deberetur, † atque ita interuenerunt ſolemnitas, &
cauſa *cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. Clem. 1. eod. tit.* Rota
diuerſ. dec. 160. & 178. par. 2. vltra quod de ſolemnita-
5 tis defectu non poteſt Vincentius opponere, † cum
ab eo nullitas allegari valeat cuius fauore actus eſt
nullus *gloſſ. &* Doctor. *in l. 2. C. de iur. emphyteut.* Me-
noch. *conſ. 89. n. 84.* Surd. *conſ. 284. n. 3.* Tiraq. *in leg. ſi*
vnquam in verb. reuertatur, num. 293. C. de reuoc. donat.
Rota *deciſ. 133. n. 12. par. 1. diuerſ.* Et contractus enim
6 Eccleſia † non poteſt declarari nullus in ipſius Eccle-
ſiæ præiudicium ſi illum ratum habere voluerit, *can.*
ſi qua de rebus, 12. q. 2. gl. in cap. 1. de his quæ fiunt à Præ-
lat. ſin. conſ. cap. Butr. *in cap. ſi quis presbyterorum, n. 9.*
Imol. *n. 21. de reb. Eccl. non alienan.* Creſcen. *deciſ. 1. 12.*
aliàs 1. de locat. Put. *dec. 310. l. 1.* Et licèt † ex hac ſola 7
ab vno ex hæredibus impetrata poſſent Capelletti
oblato integro pretio prædium redimere. Tiraq. *de re-*
tract. conuen. 1. §. 1. gloſ. 6. n. 37. Mantica, *de tacit. & am-*
big. conuent. l. 4. tit. 32. n. 27. & firmatum fuit in deciſio-
ne Butatti, cùm præſertim Paulus, qui Ægidio cohæ-
redi cum Euphæmia ſucceſſit deceſſerit nullis relictis
hæredibus, atque ita ius illud redimendi videri poſſet
conſolidatum in Eophæmia.

Sunt etiam creditores ex cauſa legati ſcutorum
mille ſibi ab Ægidio relicti † vnde ſicuti pro eo ha- 8
bent hypothecam, *l. 1. vbi* Iaſ. *n. 4. C. comm. de legat.* Do-
ctor. *communiter in l. 1. ff. de leg. 1.* ita cùm ſub ea hypo-
theca, quæ competit pro legato venerit hoc ius redi-
mendi, † quod & vendi poteſt, & ad hæredes tranſ- 9
mitti *ad l. fin. C. de reb. Eccleſ. non alienand.* Ruin. *conſ.*
183. *n. 2. lib. 2.* † Vti creditores benè potuerunt Capel- 10
letti agere ad redemptionem contra debitorem debi-
toris, † vel directè per tranſfuſionem exercitij dire- 11
ctarum factam per hypothecam ex cauſa dicti legati
prouenientem, *l. non debitoris, C. quæ res pign. oblig. poſſ.*
vbi Gloſ. *in verb. vtilibus* Bar. *n. 4.* Bal *n. 1.* Salic. *n. 3. &*
ſeq. & ante omnes Cyn. *n. 2.* Imol. *in l.* à Diuo Pio *§. ſi*
quoque, n. 30. Angel. *n. 2. in fin. ff. de re iudic.* Bart. *in leg.*
grege, §. cum pignore, ff. de pignor. Caſtr. *in l. ſi conuenerit*
l. 2. n. 2. ff. de pignor. act. Iaſ. *in l. 1. §. vſufructuarius, n. 6 ff.*
de non. oper. nunc. Franc. Aret. *conſ. 114.* Alex. *conſ. 17. n.*
3. & ſeq. lib. 1. Caſtr. *conſ. 198. lib. 1.* Neguſ. *de pignor. 3.*
membr. 2. part. princip. n. 14. & 25. Vinc. de Franc. *deciſ.*
273. n. 4. & ſeq. adeo vt ſicut Claudius poterat agere
ad redemptionem prædij ita etiam Capelletti † in 12
quos id iuris tranſiuit ex hypotheca cum ſua cauſa
& qualitate, *ad l. licet cum ibi not. C. qui pot. in pign. hab.*
Caſtr. *in l. ſi cui C. de non num. pecun.* Neguſ. *de pign. 2.*
memb. 5. par. in prin. Fallen. *n. 1.* Mandell. *conſ. 447. n. 51.*
Vel † ſaltem vtili actione perſonali, quæ apud ipſum 13
Claudium directa dicebatur, *l. nomen debitoris vbi gloſ.*
in eod. verb. vtilibus ſecundum priorem lectur. cum aliis
ſuprà relatis, C. quæ res pign. oblig. poſſ. gloſ. in l. 2. in verb.
conuenti, C. quand. fiſc. vel priu. Bar. *in l. 1. n. 2. C. de act. &*
obl. Caſtr. *in l. poſtquam, C. de hered. vel act. vend.* † quam 14
actionem cum etiam, ſine ceſſione tranſire, ſi non ſit
qui illam cedat, vel vbi is qui eam cedere debet, ſit
mortuus, *notent gl. &* Doctor. *in l. 1. Cod. de act. & oblig.*
Bal. *conſ. 228. l. 5.* Fulg. *conſ. 184. in fin.* Caſtr. *conſ. 445.*
n. 4. l. 2. & fuit firmatum in eadem deciſ. coram Buratto,
Capelletti, potuerunt † agere etiam contra Vincen- 15
tium licet fortè eſſet ad ius perſonale, & Soli Clau-
dio, & illius hæreditati debitum ſiue vti creditores
hæreditarij in ſubſidium propter inopiam ipſorum
Ægidij, & Pauli *iuxta notata & tradita in l. pro hereda,*
§. ſi quis tamen. ff. de acquir. hered. Caſtr. *in l. filiusfam. §.*
Diui, *num. 4. ff. de leg. 1 & conſ. 1. n. 3. lib. 1.* Angel. Aret.
conſ. 18. n. 27. Tiraq. *de retr. lign. §. 26 gloſ. 1. num. 12. &*
13. Siue vt † ex ſua obligatione de retrouendendo 16
prædium vt reſtitueret hæreditati Ægidij, vt deinde ex
eodem prædiu ſibi de ſuo legato ſatisfieret, vt in ſimili
de emptore rei, † cuius prætextu fuerat ſolutum cre- 17
ditoribus cum obligatione de reſtituendo prioribus
quod poſſit cogere poſteriores, vt prioribus creditori-
bus ſoluant ad hoc vt ipſe liberationem à moleſtiis ſi-
bi à prioribus illatis ſuper re empta conſequatur, *eſt*
deciſ. Seraph. 1233. *n. 1. & ſeq.*

Quæ domini firmarunt ad comprobandam iuſti-
tiam decreti A.C. circa immiſſionem omiſſa validita-
te, vel inualiditate aſſociationis, cuius merita remiſe-
runt ad iudicium ſpolij.

Et ita vtraque parte informante reſolutum.

R.P.D.

R. P. D. Manzanedo, Romana ſeu Nepeſina cenſus, Mercurij 10. Iunij 1621.

SVMMARIA.

1 *Numeratio pretij cenſus probatur atteſtatione notarij.*
2 *Teſtis vnicus nullam facit fidem.*
3 *Inſtrumentum publicum vt reprobetur requiritur probatio multum concludens.*

DECISIO CCCCXCI.

INformante tantum Equite Caccia dixerunt Domini ſententiam A. C. eſſe reformandam cum abſoluerit Benedictum, & litis conſortes à ſolutione fructuum cenſus de quo agitur, quos potius debebat condemnare ad illos ſoluendum cum in actis conſtaret de publico inſtrumento dicti cenſus impoſiti cum omnibus ſolemnitatibus & requiſitis bullæ ſanct. mem. Pij V. in conſtitutione cenſus, & præſertim actualis numerationis pecuniæ, quam coram ſe, & teſtibus fuiſſe factam teſtatur notarius rogatus de
1 dicto inſtrumento, † cui in hoc creditur. Bart. *in leg. ſi ex cautione, n. 9. & 10. C de non num. pecun.* Mantica *dec. 304. n. 1. & dec. 106. n. 1. par. 2. recentior.*

Non obſtat dictas pecunias fuiſſe ſolum oſtenſas, & inſeruiſſe vt vulgò dicitur *per far la moſtra* quia id non probatur, cum vnicus ſolum teſtis de hoc depo-
2 nat cui non † eſt adhibenda fides, *cap. veniens, & cap. in omni negotio, de teſtibus, & in leg. vbi numerus, ff. eod. tit. & in noſtris terminis fuit dictum in Romana cenſus, 17. Maij* 1600. *coram* Illuſtriſſimo Cardinale Mellino, præſertim contra publicum inſtrumentum, quo
3 caſu † requiritur plena, & multum concludens probatio, *vt fuit dictum in Forolinienſi cenſus, 13. Nouembris* 1589. *coram* bon. mem. Orano, *& in Romana cenſus, 10. Ianuarij* 1605. *coram* bon. mem. Cardinale Lancellotto.

Eadem in eadem Lunæ 24. Maij 1623.

DECISIO CCCCXCII.

DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 10. Iunij 1621. Domino Equite Caccia tantum informante parte aduerſa ſæpius citata, & non comparente. Et moti fuerunt ex rationibus, & fundamentis in dicta deciſione adductis contra quæ cum in contrarium nihil releuans de nouo fuerit adductum Domini cum illis tranſierunt. Et ita reſolutum.

R. P. D. Vbaldo, Bononienſis cenſus de Pepulis Veneris, 16. Decembr. 1616.

SVMMARIA.

1 *Remiſſoria conceditur vbi articuli ſunt releuantes.*
2 *Iuramentum ſequitur naturam principalis diſpoſitionis, cui accedit.*
3 *Iuramentum non obſtat vbi deficit conſenſus.*
4 *Abſolutio à iuramento requiritur etiam vbi adeſt enormiſſima læſio.*
5 *Intellige quando petitur reſciſſio contractus propter læſionem.*
6 *Contractus quando tranſit de vna ſpecie in aliam non valet ob defectum conſenſus.*
7 *Periurij ſub prætextu ne quis repellatur à limine iudicij qualibet cauſa excuſet.*
8 *Periurium non incurritur abſque dolo, & perfidia.*
9 *Dubietas excuſat à periurio.*
11 *Clauſulæ cæteratæ inſtrumenti extendi poſſunt etiam lite pendente, quando extenſio non reſpicit ſubſtantiam.*
11 *Extenſio clauſularum præſumitur facta tempore congruo.*

DECISIO CCCCXCIII.

ROta permanſit in deciſis 20. Maij 1615. videlicet dandam eſſe Comiti Iulio remiſſoriam, & ei non obſtare periurium, nam quoad remiſſoriam releuantia articulorum negari non poteſt, vt fuit deductum in deciſione, † qua data remiſſoria non ſolet de- 1
negari Caſſador. *deciſ. 3. de dilat.* Caputaq. *deciſ. 59. & 68. per* Rotam *diuerſ. deciſ. 102. num. 1. par. 1. cum aliis adductis in deciſ.*

Quo verò ad periurium placuit Dominis fundamentum deciſionis, quod Comes dedit mandatum ad tranſigendum, non autem ad donandum, imò donatio fuit expreſsè excepta in mandato, & hodie Comes vult probare procuratorem donaſſe, & ſic exceſſiſſe fines mandati, vnde iuramentum non obſtat, quia donatio non comprehenditur ſub iuramento, ſicut nec ſub principali diſpoſitione cuius † naturam ſequitur 2
l. vlt. C. de non num. pecun. Dec. *conſ.* 536. *n.* 7. & confirmatur quia hoc caſu dicitur dari de defectu conſenſus, quo † caſu non obſtare iuramentum, nec eſſe ne- 3
ceſſariam abſolutionem *dixit* Bald. *in l. nec patronis antè, num. 6. verſ. in his etiam, C. de oper. libert. & benè ſcribit* Soc. iun. *conſ. 48. ſub n. 30. verſ. ſecundo principaliter, & num. ſeqq. lib. 1.*

Nec obſtare viſum fuit quod inſtrumentum ſonet in tranſactionem non autem in donationem, & ideo dum Comes vult probare donationem videatur velle probare enormiſſimam læſionem, † cuius probatio- 4
nem debet præcedere abſolutio à iuramento, poteſt enim eſſe, vt non probetur, & interim non debeat quis eſſe Iudex proprij iuramenti *vt per* Grat. *conſ. 30. num. 25. l. 1.* Rota *diuerſ. deciſ. 102. n. 4. par. 1.* Quia fuit reſponſum enormiſſimam læſionem non mutare naturam contractus, & ideo requiritur abſolutio à iuramento ſi quis velit † eum reuidere ex capite læſionis 5
& ita procedunt allegata in oppoſitum, ſed donatio mutat contractum videlicet de tranſactione, in donationem, & ideo cùm reſpectu donationis deficiat conſenſus iuramentum non obſtat vt ſuprà dixi. Quod autem † ſi contractus tranſeat de vna ſpecie in aliam 6
non valeat ex defectu conſenſus, *probat eleganter* Butrigar. *in l. cum lege, n. 1. & 3. ff. de legib.* Bal. *conſ. 475. n. 7. per tot. & præſertim ibi. 3. caſu, lib. 1.* Crot. *in repetit. l. non ſolum, §. morte, n. 121. ff. de non. oper. nunc.*

Quæ tantomagis videbantur Dominis amplectenda, † cum ad euitandum periurium ad effectum ne 7
quis repellatur à limine iudicij quælibet cauſa excuſet, *vt fuit dictum in Segnina Caſtrorum, 2. Maij præteriti, & 9. huius menſis, & anni coram* R. P. D. meo Remboldo, *& fuit reſolutum in vna Romana de Maſſaro* 1588. *coram Gyſio.*

Cauſæ autem hic videbantur ſatis ſufficientes concurrere ad excuſandum D. Comitem, & præſertim quia in eo abfuit dolus, & perfidia, † quæ ad hoc vt 8
periurium incurratur requiritur, *vt fuit dictum in dicta Segnina Caſtrorum,* & ſaltem res fuit dubia, † quæ du- 9
bietas ad dictum effectum ſufficit. Surd. *dec. 58. n. 6. & ſeqq.* dubium enim erat an ſub clauſulis cæteratis inſtrumenti

ſtrumenti comprehenderetur facultas iurandi,& Comes potuit probabiliter credere non comprehendi ex latè congeſtis per informantes.

Et tantò magis quia ex inſtrumenti extenſione facta à Notario rogato nouiſſimè in actia producta ap-
10 patet dictam facultatem non fuiſſe datam. † Quæ
extenſio licet dicatur facta lite pendente, tamen cùm
illa non ſit in parte ſubſtantiali, ſed in clauſulis videbatur poſſe admitti *vt aliàs ſenſit* Rota *in vna Romana bonorum de Soderinis*, 26. *Iunij* 1602. *coram* R.P. D. meo Decano, vbi etiam ſubditur, quod licet inſtrumentum extenſum ſit datum poſt litem motam, ta-
11 men cùm non conſtet quo tempore fuerit extenſum †
præſumitur extenſum tempore congruo Alex. *conſ.* 70. *n.* 4. *l.* 1. *cum alijs ibi allegatis*.

Et demum mouebat Dominos petita abſolutio per D. Comitem, quæ licet facta poſt litem motam ſat eſt ad oſtendendum quod in eo abfuit perfidia, & dolus cum ſimul atque ſuſpicatus eſt de periurio petierit, & obtinuerit abſolutionem, & hæc ſufficiunt ad ſuſtinendam deciſionem licet alia motiua de nouo excitarentur per informantes, circa quæ Domini non fuerunt concordes.

Et ita deciſum.

R. P. D. Merlino Romana fideicommiſsi de Victoris Mercurij, 2. Iunij 1627.

SVMMARIA.

1 *Fideicommiſſario dicenti pro detractionibus adeſſe alia bona, quam prohibita alienari incumbit onus probandi.*

2 Limit. *ſi hæres non confecit inuentarium, quia tunc ipſe probare tenetur, alia bona non extitiſſe.*

3 *Legitima non amittitur ob non confectionem inuentarij.*

4 *Hæres qui non confecit inuentarium habet malam præſumptionem contra ſe.*

5 *Filius ſi dum vixit non reclamat cenſetur paternæ diſpoſitioni acquieſcere.*

6 *Fideicommiſſarius debet immitti data retentione hæredi alicuius corporis æquiualentis prætenſis detractionibus.*

7 *Dos non debet ſolui filiabus de bonis fideicommiſſo ſubiectis donec extant libera.*

8 Ampl. *Etiam quod teſtator mandauerit dotari fœminas iuxta vires ſui patrimonij.*

9 *Clauſula*, Sublata, &c. *In breui Apoſtolico tollit iuriſdictionem iudici, & facultatem parti opponendi non obtenta oris apertione.*

10 *Aſſertio facta in teſtamento non facit probationem ad fauorem teſtatoris, & in præiudicium eius, qui ab eo cauſam non habet.*

11 *Melioramenta vt reficiantur debent probari talia, quæ refici debeant.*

12 *Narratiua inſtrumenti non præiudicat ei, qui in illo non interuenit.*

13 *Scriptura informis, & quæ caret ſolemnitatibus nihil probat.*

14 *Cenſus hæreditarij præſumuntur extincti cum pecunijs hæreditatis, maximè ſi hæres non confecit inuentarium.*

15 *Fructus per hæredem poſt purificatum fideicommiſſum percepti ſunt imputandi in detractiones.*

DECISIO CCCCXCIV.

DOmini ſteterunt in deciſis. Et quo ad legitimam debitam Ioanni Baptiſtæ Seniori, & dotem Camillæ eius matris, & Dianæ eiuſdem vxoria placuerunt reſponſionea datæ in deciſione.

Nec viſum fuit obſtare, † quod ſtante expreſſa bo- 1
norum ſtabilium alienationis prohibitione etiam ex
cauſa legitimæ, & donum fideicommiſſario dicenti
adfuiſſe alia bona, ea quibus detractiones fieri potu-
erint incumbat onus probandi *vt per* Gabr. *conſ.* 138.
n. 6. *& ſeqq. & n.* 40. *in fin. lib.* 1. *&* Rota *deciſ.* 210. *n.* 1.
par. 1. *diuerſ.* † Quoniam hoc non procedit, quando 2
non fuit confectum inuentarium, tunc enim † quam- 3
uis legitima non amittatur. Gabr. *de legitim. concluſ.* 1.
n. 1. *& ſeqq.* Rota *in Romana legitimæ*, 23. *Maij* 1612.
coram Illuſtriſſimo Domino Cardinale Cauallerio, *&*
in Romana domus, 3. *Martij* 1617. *coram* bon. mem.
Andrea, tamen hæres † propter malam præſumptio- 4
nem, quam contra ſe habet tenetur probare alia bona
non extitiſſe ea quibus detractionea fieri potuerunt.
Nat. *conſ.* 129. *n.* 11. *& conſ.* 118. *num.* 8. Surd. *deciſ.* 316.
n. 13. *& ſequentibus & fuit dictum in Peruſina de Herculanis*, 7. *Iunij*, 1581. *coram* Brauo, *& in alijs relatis poſt*
conſ. 20 Giouagnon. *lib.* 2. *& adden. ad* ſan me. Gregor.
XV. *deciſ.* 266. *n.* 16. *littera D.*

Præſertim quia conſtat D. Ioannem Baptiſtam ſeniorem animalia notabilia valoris alienaſſe, ac etiam plura alia bona tam mobilia, quàm ſtabilia extitiſſe, quæ hodie non reperiuntur vt deducitur in poſtrema deciſione.

Neque obſtat, quod in laudo præclaræ memoriæ
Alexandri Cardinalis Farneſij fuerit bon. mem. R.P.
D. Antonio dicti Ioannis Baptiſtæ filio aſſignata le-
gitima ſcutorum ſex millium etiam in bonis ſtabili-
bus, & poſtea bon. mem. Iulius per eius diffinitiuam
ſententiam ſimilem ſummam pariter in bonis ſtabi-
libus aſſignauerit Curtio alteri filio eiuſdem Ioannis
Baptiſtæ, & conſequenter hodie tantundem etiam
detrahendum videatur ex perſona Horatij tertij filij:
Quoniam aſſignationes huiuſmodi factæ fuerunt pro
legitima debita nō ſolum occaſione ſucceſſionis Ber-
nardini aut fideicommittentis, ſed etiam fratris, ma-
tris, & aliorum vt in ipſo laudo apertè legitur ideo
non ſequitur fuiſſe iudicatum legitimam adhuc de-
beri in ſtabilibus non obſtante dicta alienationis pro-
hibitione dici enim poteſt bona fuiſſe aſſignata occa-
ſione legitimæ debitæ in bonis fratris, matris, & auiæ
non autem dicti fideicommittentis ex quibus legiti-
ma, præſertim in ſtabilibus eſſe vera non debebatur
ſtante conſumptionis, & detractionis iam factæ præ-
ſumptione, & dicta expreſſa probibitione, † cui dictus 5
Ioann. Baptiſta non reclamando dum vixit acquieuit
iuxta tradita per Hooded. *conſ.* 66. *n.* 16. *&* 17. *& ſeqq.*
lib. 2. *cum alijs in deciſione.*

Et in omnem cauſam ſemper ſubſiſtere videbatur
alia reſponſio deciſionis, quòd legitima, quæ hodie
per Dominum Petrum Paulum, & litis conſortes præ-
tendi poteſt non excedit ſcuta quatuor millia, † vnde 6
conceſſa illis retentione alicuius alterius corporis hæ-
reditarij dicti Bernardini ſimilis valoris æquitas non
patitur quod immiſſio in poſſeſſionem iſtorum duo-
rum Catalium retardari debeat.

Quoad dotem D. Dianæ ſororis ipſorum Domi-
norum fratrum collitigantium pro ſcutis decem mil-
libus fuit reſponſum ſcuta ſex millia fuiſſe iam ſolu-
ta, reliqua verò quatuor millia eſſe ſoluenda per eoſ-
dem fratres ex alijs ipſorum bonis liberis iam deciſis,
de quibus in ſummario. D. Marcij Antonij, *num.* 4. 10. *&*
11. quæ patet eſſe ſufficientia. † ideo ex bonis fidei- 7
commiſſo ſubiectis ſolutio fieri non debet *iuxta text.*

cum

eum ibi not. in auth. res que, Cod. commun. de legat Rota
dec. 543. *n.* 1. *coram* Sanct. me. Gregor. XV. *cum aliis al-*
legatis per addent. ibi n. 3. *&* 4.
8 Quod † procedit non obſtante quod teſtator man-
dauerit dotari fœminas iuxta vires ſui patrimonij
quoniam talis diſpoſitio eſt intelligenda quatenus
ille aliundè congruè dotari non poſſent. Caſti. *conſ.*
64. *n.* 4. *l.* 2. Molin. *de Primogen. Hiſpan. l.* 4. *c.* 7. *n.* 1. *&*
fuit dictum in Romana cenſus de Mutis, 12. *Decembris*,
1614. *coram* Reuerend. D. meo Decano.

Quò non ad donationem factam à Petro Leone
Bernardini fideicommittentis filio ad fauorem dicti
Horatij, *de qua in ſumm.* D. Petri Pauli, *num.* 2. omiſſo
quod conſtare non videtur bona, & iura donata re ve-
ra ad ipſum donantem ſpectare placuit reſponſio
quod Bernardinus dicto Petro Leoni, pro ſua legitima
reliquit in domo congrua alimenta, & liberationem
cum duobus, vel tribus famulis ita vt aliud de ſuis bo-
nis petere non poſſet. *vt in eodem ſum. n.* 1. & deinde
omnes differentiæ, & controuerſiæ inter ipſos de Vi-
ctoriis ortæ compromiſſæ fuerunt in perſonam dicti
D. Cardinalis Farneſij, qui poſtea in dicto eius laudo
lato de anno 1519. præuia narratina tàm prædictæ,
quàm etiam alterius donationis ab eodem factæ ad
fauorem Antonij aliarúmque prætenſionem ipſi Pe-
tri Leoni certa bona eius vita durante tantum aſſig-
nauit cæteriſque differentiis, vt in eo legitur, termina-
tis quo ad prætenſiones huiuſmodi donationum im-
poſuit perpetuum ſilentium primis remanentibus fi-
deicommiſſis, *vt in ſumm.* D. Marci Antonij, *n.* 6. Quod
laudum fuit poſtea per fel. record. Gregorium XIII.
motu proprio ampliſſimè confirmatum cum decreto
9 irritanti, & clauſula *ſublata* † quæ tollit iuriſdictio-
nem iudici, & facultatem opponendi parti non obte-
ta oris apertione Bar. *in l. final. ſub num.* 1. *Cod. de cauſ.*
frumenti, l. 11. Felyn. *in cap. nonnulli ſub n.* 22. *de reſcript.*
Caputaquen. *dec.* 134. *n.* 4. *par.* 3. *cum aliis per* Gonzal.
ſuper regul. 8. *gl.* 66. *n.* 3. *& ſeqq. & fuit dictum in Pam-*
pilonenſi Prioratus, 10. *Ianuarij* 1600. *coram* Cardinale
Pamphilio, *& ibi ſapè vt refert* Mart. *de clauſula par.* 1.
clauſ. 154. *n.* 1. *& ſeqq.* ideo viſum fuit hodie donatio-
nem prædictam non eſſe habendam in aliqua conſi-
deratione ad effectum de quo agitur, præſertim quia
dictum Laudum fuit executioni demandatum ſuum-
que habuit effectum.

Provt nec etiam fuerunt habita in conſideratione
prætenſa melioramenta facta per Alexandrum in ca-
ſali Petræ latæ. Quia illa aliunde non iuſtificantur,
quam ex eiuſdem Alexandri aſſertione facta in teſta-
10 mento † quæ ad ipſius aſſerentis fauorem, & in D.
Marci Antonij fideicommiſſarij præiudicium, qui ab
eo cauſam non habet probationem aliquam non fa-
cit, *l. qui teſtamentum, ff. de probat.* Bar. *&* Imol. *in l. fa-*
cta, §. ſi heres, ff. ad Trebell. Peregr. *de fideic. art.* 53. *n.* 61.
11 † & multò minùs conſtabat illa fuiſſe neceſſaria, vel
vtilia, ac talia, quæ de iure reficienda venient. Deni-
que nec etiam viſum fuit obſtare prætenſam detra-
ctionem æris alieni. Nam de aſſerta impoſitione an-
nui cenſus ſcutorum ſeptuaginta duorum facta per
Bernardinum ad fauorem Patrum S. Petri ad vincula
aliundè non conſtabat, quàm ex ſimplici narratiua
inſtrumenti celebrati de anno 1577. *dicto ſum.* D. Pe-
12 tri Pauli, *num.* 9. † quæ D. Marco Antonio fideicom-
miſſario, qui in eo non interuenit præiudicare non
poteſt, ex præallegatis, & alia ſcriptura, quæ dabatur
ad hoc probandum *eodem ſum. n.* 8. vltra quod non lo-
quitur de impoſitione cenſus, ſed de aſſerta venditio-
13 ne medietatis caſalis, † eſt informis, & ſimplex copia
cenſus ſubſtantialibus ideo nihil probat *auth. ſi quis*
in aliquo, C. de eden. cap. 1. *de fid. inſtrum.* Rota *dec.* 286.
n. 4. *par.* 8. *recent.*

Quò verò ad pecunias ſolutas per D. Ioannem Ba-
ptiſtam ſeniorem pro extinctione diuerſorum cen-
ſuum aliàs impoſitorum per Bernardinum in totum
aſcendentium ad ſummam ſcutorum mille ſexcento-
rum *d. ſumm.* D. Petri Pauli, *num.* 10. 11. *& ſeqq.* fuit re-
ſponſum † ſolutionem præſumi factam ex pecuniis 14
hæreditariis cum idem Ioannes Baptiſta plura bona
tam ſe mouentia, quàm alia alienauerit, & inuenta-
rium non confecerit Peregr. *de fideic. art.* 35. *n.* 29. *&*
24. Surd. *deciſ.* 15. *n.* 15. *&* 16. *fuit dictum in Bononienſi*
fideicommiſſi de Cataneis, 10. *Martij* 1617. *coram* R. P.
D. meo Pirouano, ponderando præſertim, quod extin-
ctiones factæ fuerunt partim eodem anno, quo Ber-
nardinus dicti Ioan. Baptiſtæ patri deceſſit partim ve-
rò anno ſequenti, *vt fuit etiam conſideratum in deciſio-*
ne ex traditis per Surd. *d. dec.* 15. *n.* 10.

Vltra quod in omnem caſum † eſſent imputandi 15
fructus poſt purificatum fideicommiſſum percepti
vt poſt Sim. de Pret. *de interp. vlt. volunt. fol.* 356. *n.* 31.
tradit Modern. Brixien. *de ſubſtitut. q.* 685. *num.* 13. qui
fructus, vel longè excedunt prætenſam æris alieni de-
tractionem, *vt in dicto ſumm.* D. Marci Antonij, *num.*
13. vel ſaltem admodum extenuant illiuſque præten-
ſionem dubiam reddunt, ita vt cum ea reducatur ad
quid modicum, & adhuc ſuperſint plura alia bona ſu-
per quibus Dominus Petrus Paulus, & litis conſor-
tes, quatenus aliquid detrahendum ſuperſit, ſunt tu-
tiſſimi, ſub prætextu talis detractionis immiſſio, de
qua agitur, retardari non debet.

Ex quibus, & aliis deductis in deciſione Domini
cenſuerunt pro nunc dandam eſſe immiſſionem D.
Marco Antonio in poſſeſſione dictorum duorum Ca-
ſalium Petræ latæ ſcilicet, & Sancti Proculi retentis
interim per Dominum Petrum Paulum aliis bonis in
dicti q. Bernardini hæreditate repertis provt nunc re-
tinet, donec in progreſſu cauſæ, quatenus opus ſit me-
lius fuerit diſcuſſum, ac liquidatum. An aliquid detra-
hendum ſuperſit necne, ſine præiudicio iurium am-
barum partium vt in alia deciſione.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. Cauallerio Romana de Luraghis Luna
27. Ianuarij 1620.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum facit probationem proba-*
tam.
2 *Cenſus non extinguitur ob decoctionem debitoris.*
3 *Neque per ſententiam graduatoriam non ſecuta reali*
traditione.
4 *Cenſus, ex quo fructus exiguntur non poteſt dici ex-*
tinctus.
5 *Hypotheca remanet illæſa ob proteſtationem redeundi*
ad primaua iura.
6 *Creditor conſentientes imponi cenſum ſuper re ſibi hy-*
pothecata cenſetur renuntiare ſuæ hypotheca.
7 *Præſeruatio iurium non operatur contra eum, ad cuius*
fauorem proteſtans præſtat conſenſum.
8 *Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur.*

DECISIO CCCCXCV.

EO ipſo quod D. Proſper in aſſignatione Palatij
ſibi facta à creditoribus Luraghi proteſtatus fuit
quod in euentum euictionis, ſeu impedimenti poſſit
redire ad primæua iura, quę ſibi reſeruauit. Hodie Do-
mini cenſuerunt in hac præſeruatione contineri om-
nia iura D. Proſpero ante dictam aſſignationem com-
petentia,

petentia, & ſic etiam illa, quæ ſibi competebant ex ceſſione Octauij Capranici.

Cum enim ſcuta ſit euictio partis palatij aſſignati conſequenter factus eſt locus conuentioni ſupradictæ, per quam D. Proſper poteſt ad primæua iura redire *vt in deciſione* 10. *Maij* 1617. *firmatum fuit*. Ideo Domini in præſenti diſputatione concluſerunt ipſum eſſe immittendum in poſſeſſionem domus, ſeu palatij pro rata impedimenti, quam immiſſionem petebat iudicio Saluiani interdicti, quod intentauerat contra D. Marium Peruſcum, & alios litis conſortes Cynthij Peruſchi creditores, qui dictum palatium ſibi aſſignauerant.

Dicebant enim ſatis eſſe probata omnia extrema neceſſaria in Saluiano, nempe creditum cenſus cum hypotheca ſuper palatio item poſſeſſionem creditorum contra quos hodie petitur immiſſio vt apparebat ex inſtrumento impoſitionis dicti cenſus, ex ceſſione Capranici ad fauorem Proſperi, & ex aſſignatio-
5 ne palatij facta per dictos creditores, eidem, † quæ inſtrumenta faciebant probationem probatam. Bald. *in l. quoties in fin. C. de iudic. cum alijs adductis in Romana Saluiani*, 10. *Ianuarij* 1611. *coram* R.P.D. meo Vbaldo. Item poſſeſſionem Cynthij de eodem Palatio ſuper quo cenſum impoſuerat ex teſtibus examinatis, & ceſſabat omnis difficultas ex inſtrumento dictæ aſſignationis Palatij factæ D. Proſpero, in quo omnia præmiſſum enunciabantur, ſuper quibus non controuertebatur ſecundum autem extremum probabatur ex ſubſtentatione litis, *vt in Romana vineæ, ſeu ſpolij* 28. *Iunij* 1604. *coram* b.m. Penia, *& ſæpè deciſum fuit*.

2 Non obſtare viſum fuit, quod dicebatur † cenſum fuiſſe extinctum propter ſcutam decoctionem Cynthij, nam reſpondebatur hunc non eſſe verum modũ extinguendi cenſum, *vt in Romana de Panzanis*, 28.
3 *Maij* 1614. *coram* R.P.D. meo Buratto. Nec etiam † ex ſententia ſubſecuta graduationis ſuper eodem caſali viſum fuit poſſe dici cenſum fuiſſe extinctum non ſecuta reali traditione, *vt dictum fuit Romana cenſus* 27. *Ianuarij* 1603. *coram* R. D. meo Archiepiſcopo, *& in alia Romana fructuum cenſus*, 22. *Iunij* 1609. *coram me*.

Et ceſſare videbatur omnis dubietas dum apparebat
4 D. Proſperum † poſtea exegiſſe ex fructibus Caſalis fructus cenſus, qui propterea nũ poterat dici extinctus.

Prout neque videbatur poſſe colligi extinctio per acceptationem partis Palatij Proſpero aſſignatæ ſtan-
5 te proteſtatione reditus ad primæua iura, † per quam talia iura hypothecæ remanſerunt illæſa, *ex adductis in Bononienſi legati* 28. *Ianuarij* 1603. *coram* R.P.D. Pamphilio.

Prætenſa anterioritas Phæi, & aliorum creditorum non viſa fuit probata, & ſic euitabatur prætenſus circuitus, ideo Domini illam attendere noluerunt, & quoad Marium non viſa fuit obſtare ſtante ipſius con-
6 ſenſu impoſitioni cenſus per † quem ſuæ hypothecæ renunciauit, *leg. nihil*, §. 1. *ff. de leg.* 1. Aym. *conſ.* 24. *n.* 9. Menoch. *conſ.* 58. *n.* 10. *& ſeq.* Becc. *conſ.* 57. *n.* 16. Surd. *conſ.* 114. *n.* 25. *lib.* 1. Card. Seraph. *dec.* 356. *n.* 12.

7 Nec clauſula † præſeruatiua appoſita in dicto conſenſu Marij *ſine præiudicio, &c.* poterat operari contra D. Proſperum ad cuius fauorem conſenſerat *ad nota-*
8 *ta per* Oldr. *conſ.* 330. talis enim † proteſtatio fuiſſet contra facto non enim poterat Marius præſeruare ſibi iura contra Proſperum ad cuius fauorem conſenſerat cenſum imponi. Cæteris placuerunt reſponſiones datæ per informantes.

Et ideo concluſum fuit D. Proſperum eſſe immittendum in poſſeſſionem domus pro rata impedita.

Quæ autem, & quota ſit hæc rata Domini voluerunt vt particulariter videretur, &c.

Deciſ. R.R. pro Tract. de Cenſ.

R.P.D. *Buratto, Romana domus, & bonorum Veneris* 18. *Maij* 1618.

SVMMARIA.

1 *Manutentio, & immiſſio datur pro cenſibus.*
2 *Confeſſio partis probat poſſeſſionem ad effectum manutentionis reiecta qualitate quod ſit improbata.*
3 *Immiſſio datur pro cenſibus.*
4 *Quaſi poſſeſſio exigendi cenſus probatur per quietantias, & exactiones*, & num. 6.
5 *Saluianum competit fideicommiſſario.*
7 *Hæres tenetur approbare factum defuncti.*
8 *Immiſſio non impeditur ob fideicommiſſum turbidum.*
9 *Subrogatio in fideicommiſſis non datur ſi non conſtat de voluntate ſubrogandi.*
10 *Fideicommiſſarius non impedit immiſſionem hæredi niſi doceat in continenti de iure ſuo.*
11 *Hæres non poteſt impugnare confeſſionem defuncti ſub prætextu erroris, niſi de illo concludenter doceat.*

DECISIO CCCCXCVI.

Steterunt Domini in deciſis ſub die 10. Nouembris 1617. videlicet Chriſtophorum † eſſe manu- 1
tenendum in poſſeſſione te medietatis domus in regione Montis ad pedes montis S. Petri ad vincula. Nec non in quaſi poſſeſſione ratæ cenſus cum Brancaleonibus immittendum verò in poſſeſſionem, & quaſi reſpectiuè alterius medietatis d. domus, & eiuſdem cenſus pro alia rata.

Et quo ad manutentionem reſpectu domus firmatum fuit dictum Chriſtophorum requiſiuiſſe poſſeſſionem dictæ medietatis mediante immiſſione de eo vti hærede teſtamentario pro medietate q. Fuluiæ auctore Prætore facta citata etiam Clitia ſorore, & cohærede de teſtamentaria, quæ Clitia recognouit dictum Chriſtophorum in dominum & poſſeſſorem mediante locatione dictæ medietatis domus ab eodem Chriſtophoro recepta cum ſolutione penſionum, & concordia inter eoſdem Clitiam, & Chriſtophorum inita, & perſeuerantia d. Clitiæ in habitatione dictæ domus iure dictæ locationis vſque ad obitum.

Quibus accedat expreſſa confeſſio Hieronymi in libello del 1616. producto coram ſecundo Collaterali contra Chriſtophorum in qua vti prætenſus fideicommiſſarius Mariæ Vallatæ eius prætenſæ auiæ maternæ petit eum vti detentorem medietatis dictæ domus teneri ad dimittendum, & relaxandum dictam detentionem, & poſſeſſionem expulſo dicto Chriſtophoro detentore, *vt in ſumm. Chriſtophori num.* 7. Quæ
confeſſio ſuperat omnes probationes, † & probat poſ- 2
ſeſſionem ad effectum manutentionis reprobata qualitate quod eſſet improba. Rota *deciſ.* 802. *n.* 2. *par.* 1. *diuerſ. cum alijs relatis in Romana domorum de Poncionibus*, 4. *Martij del* 1616. coram me.

Reſpectu verò dictæ partis cenſus viſum fuit de quaſi poſſeſſione conſtare quo ad ratam ſcutorum centum quinquaginta ex ceſſione illius ad fauorem ipſius Chriſtophori in ampliſſima forma, & cum clauſula conſtituti per dictum Chriſtophorum in inſtru-
mento dictæ concordiæ † & quo ad aliam ratam ſcu- 3
torum quinquaginta ex mandato de immittendo in curia Capitolina de anno 1605. per eum vti hæredem pro medietate dictæ Fuluiæ obtento. Et quo ad
totam ſummam ſcutorum ducentorum ex † quie- 4
tantiis, & exactionibus per eum vna cum dicta Clitia cohærede factis, & alias datis *in ſumm. n.* 7. in quarum prima ſub die 27. Ianuarij 1611. à qua aliæ ſubſe-

quentes declarationem recipiunt,expreſſa continetur
relatio ad mandatum de manutenendo ab A. C. ob-
tentum,& ad præfatam concordiam,& ceſſionem, &
contra iſtas exactiones nihil apponitur. Hodie verò
accedit dicta confeſſio Hieronymi in dicto libello in
quo petiit ipſum vti detentorem medietatis dicti
cenſus condemnari ad illum dimittendum,& relatio-
nem ad eius fauorem.

Quò ad immiſſionem verò pro altera medietate
dictæ domus,& prorata ſcutorum quinquaginta ſor-
tis dicti cenſus Domini perſtiterunt in ſententia,
quod illa ſit danda eidem Chriſtophoro ex remedio
5 Saluiani † competenti fideicommiſſario, vti fuit di-
ctum in deciſione per obitum enim Clitiæ ſine filiis
euenit caſus reciprocę ſobſtitutionis ad fauorē ipſius
ex teſtamento dictæ Fuluiæ. Nec dubitari poteſt de
poſſeſſione eiuſdem teſtatoris de tempore eius vitæ,
& mortis,ad cuius etiam vberiorem probationem ho-
die dantur per Chriſtophorum reſpectu domus im-
miſſio de dicta Fuluia facta del 1591.auctore Præto-
re cum expulſione cuiuſdam Meoecæ tunc detentrius
conſignatione,& traditionē. Clauium *ſumm.num.*1.
locatio per dictam Fuluiam facta per annua penſio-
ne ſcutorum decem,& octo, *num.*5. deliberatio alte-
rius partis,& viridanioli,& emptio facta per Fuluiam
ab emptore *n.*2.Licentia per eam obtenta à Magiſtris
viarum de eam fabricando, & ampliando, *n.*3. quie-
tantiæ canonum per eam ſolutorum Illuſtr.D.Cardi-
nali Sfortiæ Abbatis Laurentij ab anno 1594. vſque
ad annum 1600.*num* 4.

6 Reſpectu verò cenſus dantur † particulares exa-
ctiones, & quietantiæ factæ ad fauorem debitorum
cenſus Fuluiam ab anno 1585.vſque 1595.*ſum.num.*
8. & generalis quietantia facta per eandem,& Arte-
miſiam ſororem tam proprio, quàm vice, & nomine
aliarum ſororum de anno 1603. *in ſumm. num.*9. &
dantur duo teſtes examinati contra Clitiam *in eodem
ſumm.num.*10.

Et licet dicta Fuluia non ſit nominata in inſtru-
mento emptionis dicti cenſus à Brancaleonibus, ip-
ſam tamen dictum cenſum vti emptum de pecuniis
redactis ex pretio domus paternæ pro æquali portio-
ne vna cum aliis ſororibus poſſediſſe patet, tum
ex inuentario bonorum vt prætenditur fideicommiſ-
ſarioq. Mariæ ſubiectorum,& in hæreditate Symphu-
ſiæ repertorum confecto per Clitiam acceptato tra-
dito,& producto per ipſummet Tirellum,*vt in* 2.*ex-
tractu Capitolino,fol.*84.*&* 97.in quo inter cætera cō-
tinetur Artemiſiam, Fuluiam Symphuſiam, & Cli-
tiam poſſediſſe dictum cenſum ſcutorum ducentorū
pro indiuiſo tum ex libello per eundem Tirellum
porrecto *vt d. extractu fol.*124. in quo ſimilis aſſertio
7 cōtinetur tantò magis † quia Hieronymus non poteſt
impugnare,ſed approbare tenetur tanquam hæres te-
ſtamentarius Clitiæ,vt ex deductis in deciſione,& ex
dicto libello de anno 1616.producto contra Chriſto-
phorum,tranſactionem initam inter dictum Chriſto-
phorum ex vna,& dictam Clitiam ex altera.

Non obſtat quæ longa ſerie adducuntur pro Hie-
ronymo nam reſpectu manutentionis in promiſſione
vel quaſi reſpectiuè medietatis domus, & cenſus illa
non controuertitur per Chriſtophorum,imo petendo
immiſſionem ex dicto teſtamento Fuluiæ citato eodē
Hieronymo expreſsè admittitur.Quatenus verò otti-
tur impedire dictam immiſſionem tanquam fidei-
commiſſarius Mariæ Vallettæ reſpectu quod fuerit
potius in conditione, & ſic vocatus à ſtatuto Vr-
8 bis Dominis viſum fuit ipſum † dictam immiſſio-
nem impedire non poſſe nec pro ſe obtinere ex dicto
prætenſo fideicommiſſo in poſſeſſionem partis do-
mus, & cenſus poſſeſſæ per Chriſtophorum cum ap-
poſita,& propoſita per eum ſint nimis turbida,& altiſ-
ſimam requirant indaginem, tum quia non benè pro-
batur eius probatio ex Symphoſia vltima nepote di-
ctæ Mariæ.& teſtes ſuper ea examinati cum Clitia in
tribunali Illuſtriſſimi Domini Vicarij,& ſententia la-
ta ſuper prætenſa filiatione, & nullitate teſtamenti
Symphoſiæ *de quibus in eius ſum.num.vltimo*,ſunt inter
Hieronymum, & Clitiam,& poſt tranſactionem per
eam initam cum Chriſtophoro cui nocere non poteſt
tum quia dubitatur ad Zeura Setiæ ſit an diſtracta
Vrbis & ſic an ſit locus ſtatuto quod filij in conditio-
ne poſiti ſint vocati,tum etiam quia cenſus,& domus
de quibus agitur nunquam fuerunt in bonis dictæ
Mariæ teſtatricis, vt fatetur idem Hieronymus, qui
prætendit per quandam longam ſeriem ſubroga-
tionem in locum illorum bonorum hæreditariorum
dictę Mariæ alienatorum nec conſtat de identitate bo-
norum alienatorum,quę nec enim erant alienari pro-
hibita,& neptibus ex filia hæredibus dictæ Mariæ cō-
petebant detractiones legitimæ ex perſona patris &
Trebellianicæ ex perſona propria non prohibitarum.
Nec conſtat de mente, † voluntate ſubrogandi cum 9
Hieronymus non doceat ſe fideicommiſſarium,nec in
continenti de iure ſuo † prout neceſſe eſt ad illam 10
impediendam.Et cum Chriſtophorus habet intentio-
nem fundatam in concordia inter ipſum, & Clitiam
inita cuius eſt hæres d. Hieronymus licet prætendat
cum beneficio legis.& inuentarij,in qua expreſsè de-
claratum fuit tam dictam domum quàm tertiam par-
tem cenſus fuiſſe hæreditariam Fuluiæ.

Non obſtante etiam quod Fuluia non fuiſſet no-
minata in inſtrumento primi cenſus empti de com-
munibus pecuniis retractis ex pretio cuiuſdam domus
in terra Setiæ vt in dicta tranſactione habetur, & † 11
donec doceatur concludenter de errore dictæ confeſ-
ſionis hæres Clitiæ illi contrauenire non poteſt, &
conſequenter non illi ſed Chriſtophoro eſt danda ma-
nutentio, & immiſſio reſpectiuè vt ſuprà.

Et ita deciſum.

*R.P.D. Vbaldo, Romana nullitatis obligationis
Luna 28. May 1618.*

SVMMARIA.

1 *Decretum iudicis præſumitur iuſtum, & ex iuſta cau-
ſa factum.*
2 *Vxor tenetur ſubuenire viro vergenti ad inopiam.*
3 *Inſtrumenti ad reprobationem requiritur probatio con-
cludens.*
4 *Numeratio realis pecuniæ ex quibus verbis inſtrumen-
ti probetur.*
5 *Recepit in contanti, Hæc verba excludens confeſſionem
de recepto.*
6 *Confeſſio extraiudicialis non probatur niſi per teſtes
conteſtes ſaltem duos.*
7 *Confeſſio vnius alteri non præiudicat.*
8 *Pecuniæ ſi non conuertantur in cauſam enunciatam, non
ideo infertur quod cauſa illa ſit falſa.*
9 *Pecunias qui dat non tenetur eſſe ſollicitus vt conuer-
tantur in cauſam, ob quam eas dari aſſeritur.*
10 Ampl. 1. *etiam ſi pecunia detur Mulieri.*
11 *Scientia præſumpta non ſufficit ad arguendum tracta-
tum de falſo, & ſimulatione.*
12 *Auth. ſi qua mulier. Cod. ad Vellean. non procedit in
contractu iurato.*
13 *Procedit in obligatione quam vxor facit pro marito ex
mera voluntate.*
*Secus in obligatione quam facit ad ſubleuandum mari-
tum*

tum à magno ære alieno , & pro indigentiis domus ibidem.

14 *Debitor ſi cuiatur ſuſcipiat terminum non poteſt poſtea excipere de nullitate contractus.*

DECISIO CCCCXCVII.

ITerum propoſui dubium. An ſententia Rotalis eſſet confirmanda die 28. Iunij præteriti pro confirmatione coram me reſolutum. Et Domini vnanimiter vtraque parte informante cenſuerunt perſiſtendum eſſe in deciſis ex rationibus in dicta deciſione 28. Iunij, *& latius in deciſione* 28. *February* 1611. *coram* Reuerend. Attrebatenſi *deductis.*

Quibus non obſtare exiſtimarunt quæ pro falſitate cauſæ obligationis D. Hieronymæ allegabantur ad quam informantes pro ipſa in hac cauſæ propoſitione ſe reſtringebant. Fuit enim narratum, & expoſitum iudici cum iuramento D. Hieronymam accipere pecunias ad ſocietatem officij pro nonnullus ſuis, & ſuæ domus negotiis, & neceſſitatibus, & iudex ſuper dicta cauſa interpoſuit decretum, & ideo intrat præ-
1 ſumptio veritatis dictæ cauſæ nedum generalis, † quæ ſtat pro decreto & eius iuſtitia, *l. ab ea parte in fin. ff. de probat.* Alciat. *regul.* 3. *præſump.* 10. *in princ.* Put. *deciſ.* 205. *n.* 2. *l.* 3. Surd. *alios adducens deciſ.* 106. *n.* 6. *& conſ.* 39. *n.* 7. *& fuit dictum in Romana ſubhaſtationis inter eaſdem partes,* 2. *Iuny* 1614. coram me, *& prius in vna Auguſtana hoſpitalis,* 21. *Febr.* 1611. *etiam* coram me. *Et in vna Romana Saluiani pro eadem* D. Hieronyma, 15. *Decembris* 1614. *coram* R. P. D. meo Pamphilio, *& in alia Roman. Saluiani* 20. *May* 1616. *coram* R. P. D. meo Manzanedo, *& in vna Romana Caſalis,* 3. *Aprilis* 1613. *coram* R. P. D. meo Dunozet.

Sed etiam particularis ſtante vergentia viri ad in-
2 opiam † cui vxor ſubuenire tenebatur. Bart. *in leg. cum dotem, §. ſin autem in ſauiſſimo, num.* 6. *ff. ſol. matr. & fuit firmatum in deciſionibus in hac cauſa factis coram* Reuerendiſſimo Attrebatenſi, *& coram me, & in d. Romana Saluiani* 11. *January, &* 10. *May* 1616. *coram* R. P. D. Manzanedo.

Nec facit, quod vir etiam poſt contractus duas ſocietates de quibus agitur fecerit alias duas etiam ſine obligatione vxoris. Quia ideo magis arguit allegatam vergentiam ad inopiam, vt exitus declarauit commiſſa diſcuſſione, & ſine ſatisfactione omnium creditorum. Et in omnem euentum ex eo quod nonnulli ita contraxerunt cum D. Ioanne Baptiſta non conuincitur per neceſſe bonus ipſius ſtatus, & conditio, præſertim ad reddendam falſam aſſertionem inſtrumenti circa
3 indigentiam domus † cum contra eam requiratur concludens probatio, §. *item verborum Inſtit. de inutil. ſtipulat. manifeſtiſſimè* Aym. *conſ.* 56 *ſub num.* 3. *& fuit ſæpè deciſum.*

Prout nec etiam obſtant duo alia motiua ad deducendum hanc cauſæ falſitatem. Alterum quod pecuniæ non peruenerint ad manus Hieronymæ. Alterum quod non fuerint verſæ in neceſſitates domus vt fuit iudicici expreſſum.

Nam quod ad primum de contrario apparet ex lectura inſtrumentorum ſocietatem de quibus agitur
4 † vbi Hieronyma cum iuramento, & cum renunciatione exceptionis non numeratæ pecuniæ, & cum obligatione camerali coram notario, & teſtibus dicitur habuiſſe, & recepiſſe pecunias in contanti in tot Iuliis, & teſtonibus, & ſic conſtat de vera, & actuali numeratione in manibus Hieronymæ, *iuxta doctrinam* Bart. *in l. ſingularia, num.* 23. *& ibi* Alex. *&* Dec. *num.* 33. Iaſ. *n.* 47. *ff. ſi cert. pet. & idem* Bart. *in leg. ſi ex cautione n.* 1. *C. de non num. pecun.* Alex. *conſ.* 179. *num.* 6 *lib.* 2. *& fuit tentum in Romana cenſus,* 24. *Aprilis* 1600. *coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio, *in Romana dotis* 11. *Decembris* 1613. coram me, *& alias ſæpè ſignanter in vna Aſſiſienſi cenſus* 29. *Nouembr.* 1614. *coram* R. P. D. meo Decano, vbi fuit dictũ ſufficeret illa verba † *rece-* 5
pti in contanti ad excludendam ſimplicem confeſſionẽ de recepto, & denotandam realem numerationem.

Nec obſtat depoſitio Notarij de inſtrumẽto rogati, quia fuit ei abundè reſpõſum in vltima deciſione.

Alterum verò obiectum quod pecuniæ non fuerint verſæ in indigentiis domus, ſed potius in extinctionem duarum præcedentium ſocietatum. Tollitur quia quò ad ſocietatem Angelini eiuſmodi conuerſio non deducitur niſi ex confeſſione extra iudiciali ipſius Angelini, quaſi ipſe vnicam tantum ſolutionem fecerit ſcutorum trecentorum, † quæ confeſſio non 6
probatur niſi per teſtes ſingulares, qui non ſufficiunt, ſed debent eſſe ſaltem duo conteſtes *ſecundum communem opinionem de qua per* Gabr. *conſ.* 40. *n.* 57. *l.* 2. *& fuit dictum in vna firmana Aluarus* 15. *Iuny* 1612. *coram me.* Et in omnem euentum dicta † confeſſio non 7
poteſt præiudicare Maurello, nec aliis, qui acceſſerunt contemplatione Hieronymæ, quæ recognouit bonam fidem. Et omnino magis videtur ſtandum confeſſioni ipſius Hieronymæ iuratæ, & cum decreto iudicis ex ſupra allegatis, ne alias eſſet in poteſtate Angelini tollere obligationem ipſius Hieronymæ factam ad fauorem obligatorum in ipſis ſocietatibus, qui ab ea receptum promiſſionem conſeruationis indemnitatis. Et quo ad vtrũque ſocietatem quátenus verum eſſet † quod pecuniæ acceptæ per Hie- 8
ronymam inſeruiſſent pro extinctione præcedentium ſocietatum non autem pro aliis indigentiis domus, tamen non ex inde inferri poſſet ad falſitatem cauſæ ſed ſolum quod pecuniæ non fuerint conuerſæ in cauſam expreſſam, quæ duo valdè differunt, ſolum autem ſequitur quod cauſa expreſſa fuerit legitima, *qualis eſt de qua agitur ex latè deductis in deciſione* Reuerendiſſimi Attrebatenſis. Nec † dans pecunias debet 9
eſſe ſollicitus quod accipiens in eam cauſam expendat, & ſi non expendat non nocet danti pecunias *vt probat text. in l.* 1. §. *non autem, & ibi* Bar. *n.* 2. *&* Caſtr. *n.* 4. *ff. de exercit. act. & eſt bonus text. in l. fin. ff. eod. tit. de exercit.* ibi etenim non oportet creditorem ad hoc aſtringi, vt ipſe reficiendæ nauis curam ſuſcipiat, & negotium Domini gerat, quod certè futurum ſit ſi neceſſe habeat probare pecuniam in refectionem erogatam eſſe, & hos duos textus adducit Seraph. *deciſ.* 1187. *n.* 1. *par.* 2. & quod quis † non debeat eſſe ſolli- 10
citus an in cauſam expreſſam mulier pecunias expendat, *fuit dictum in Romana cenſus,* 1. *Ianuarij* 1616. *confirmata* 1. *Decembris præteriti* coram me *per deciſ.* Surd. 156. *n.* 9. *vbi in fin. teſtatur de communi, & in dicta vltima deciſione Romana cenſus* coram me Rota *ſecuta fuit deciſiones in hac cauſa factas tam coram* Reuerendiſſimo Attrebatenſi, *quàm coram me, facit text. in l. ſi mulier* 11. *ad Velleian.* vbi ſi mulier quaſi in ſuos vſus pecunias acceperit alij creditura non eſſe locum Senatoſconſulto dicit *l. C.* alioquin cum fœminis nemo contraheret, quia ignorari poteſt quid acturæ ſint. Vt enim rectè aduertit Cuiac. *in d. l. fin. ff. de exercit. ſeu tract.* 8. *ad Aphrican.* id tantum exigitur à dante pecunias vt non fuerit quæſitus titulus falſus, *vt ſentit etiam deciſio coram* Reuerendiſſimo Attrebatenſi. Hoc autem caſu non fuit nec plenè, ſeu ſemiplenè probatum D. Maurellum quæſiuiſſe titulum falſum, nec certò ſciuiſſe, nec indagaſſe quod D. Hieronyma, ex pecuniis harum ſocietatum vellet extinguere priores & alias ad arguendum † tractatum de falſo, vel ſimula- 11
tione nec etiam præſumpta ſcientia ſufficeret, §. *ſi quis autem,* §. *ſi vero expreſſim, vbi gloſ. auth. de hæred. & falcid.* Aret. *conſ.* 47. *n.* 2. Surd. *conſ.* 328. *n.* 29. *l.* 3.

Nec demum obſtat diſpoſitio *authent.ſi qua mulier C.ad Velleian.* Quia † vltra quod non procedit ſtante iuramento in obligatione mulieris cuius vigore de iure canonico ſuſtinetur Gloſ. *communiter recepta in cap.de reſcripto de inveſtur. cum aliis, quæ ſecuta eſt* Rota *in vna Interamnenſi mercium, 4. Iunij* 1597. *coram* bo. mem. Penia, *& in d. Romana Saluiani* 11. *Ianuarij coram*
13 R. P.D. Manzanedo, dicebatur † etiam procedere in obligatione voluntaria quam facit vxor pro marito non autem in obligatione acta ad ſubleuandum maritum magno ære alieno grauatum, & pro aliis indigentiis domus. Surd.*conſ.* 367.*num.*14.*cum aliis de quibus in dicta Romana Saluiani* 11. *Ianuarij coram* Domino Manzanedo.

Ex quibus Domini permanebant in deciſis, & eo libentius quia non ſumus in creditore, qui dedit pecunias, ſed in fideiuſſione, qui ſoluere fuit iudicialiter coactus, & Hieronyma etiam ipſa citata non ſolum non excepit de falſitate cauſæ contra creditores,
14 † ſed debitum agnouit, & ſuſcepit terminum, vnde non poteſt modo quæſtionem nullitatis contractus referre aduerſus Maurellum, quem ipſa ab omni moleſtia promiſit defendere, ſed debet contra creditores actionem dirigere *vt fuit reſolutum in Romana fideiuſſionis, ſeu releuationis indemnitatis,* 2. *Iunij* 1614. *coram* R. P. D. Pirouano. Et ita deciſum.

R.P.D. Vbaldo Romana domus, ſeu domorum Veneris 14. *Maij* 1619.

SVMMARIA.

1 *Spoliator non auditur niſi ante omnia purgato ſpolio.*
2 Ampl. *Etiam in ſpolio commiſſo à Iudice nulliter, & iniuſtè procedente.*
Intellige quando nullitas, & iniuſtitia eſt euidens, & notoria, num. 4.
3 *Pars non iudex ſpoliare videtur quando Iudex procedit ad partis inſtantiam.*
5 *Retentio datur ſpoliatori mediatante datione in ſolutum à Iudice nulliter facta.*
6 *Intellige ſi poſſideat occaſione ſui crediti, ſecus alias.*
7 *Retentio datur occaſione hypothecæ quando de ea in continenti docetur etiam ſi poſſeſſio ſit nulliter acquiſita.*
8 *Intellige quando reus amiſit poſſeſſionem ob propriam culpam, & contumaciam, ſecus alias.*
9 *Exceptio dominij non admittitur in iudicio ſpolij.*
10 *Sors principalis cenſus recuperari non poteſt ab emptore.*
11 Ampl. *vt nec etiam ab eius ceſſionario.*
12 *Ceſſionarius non habet plus iuris quam vidĕs.*
13 *Exceptio dominij, & hypotheca reſpicit petitorium.*
14 *Vendens rem cum reſeruatione dominij, & hypotheca donec ſibi de pretio integrè ſatisfiat poteſt pro rata non ſoluta redire ad primæuam poſſeſſionem.*
15 *Retentio, & compenſatio non competit pro creditis non liquidis.*
16 *Maximè ſpoliatori.*

DECISIO CCCCXCVIII.

FVit firmatum in hac cauſa die 14. Martij anni præteriti intrare ſpolium quo ad domum ſubhaſtatam ex rationibus deductis in deciſione tunc extenſa. Sed in ea fuit reſeruatum vt videretur. An Pandulphino poſſeſſori domus competeret retentio. Quo dubio ſemel, & iterum propoſito Domini hodie reſoluerunt pro parte negatiua.

Quia in primis certum eſt † ſpolium ante omnia 1
reſtituendum, & ſpoliatorem audiri non poſſe niſi ante omnia purgato ſpolio, *l.ſi quis ad ſe fundum, C.ad l.Iul.de vi publ.* Doctor. *in l.naturaliter §.nihil commune vbi* Rip.*n.*26.*ff.de acq.poſſ.* Surd.*conſ.*28.*n.*29. Hond. 18.*n.*32.*l.*2 Pariſ.*conſ.*70.*n.*25.*l.*4. Alciat.*conſ.*86.*n.*2. *lib.*1. Ludouic.dec.Peruſ.17.*num.*1. Menoch.*de recuper. rem.*1.*n.*11. Put.*deciſ.*138.*n.*1.*lib.*1.*in Romana impreſſ. fuit dictum in Mantuana bonorum* 16. *Decembris* 1615. coram me, *quæ eſt dec.* 362.*n.*1.*in recent.* Quod proce-
dit † etiam ſi ſpoliator fuerit immiſſus auctoritate 2
Iudicis nulliter, & iniuſtè procedentis, quia certum eſt talem iudicem ſpoliaſſe, *cap. conquerente vbi* Abb. *de reſtit.ſpoliat.* Aym.*conſ.*140.*n.*2. Roland.*conſ.*6.*n.*12. *& ſeq.l.*2. Surd.*conſ.*168.*n.*26. Menoch.*de recuper.rem.* 8.*n.*3. Decian.*conſ.*54.*n.*6.*&* 7.*l.*4. Honded.*conſ.*82.*n.* 23.*& ſeq.l.*1.*& conſ.*21.*n.*2.*lib.*2. Pontan.*de ſpol.lib.*2. *cap.*16.*n.*182.*& fuit dictum in d.deciſ.*355.*num.*11.*& in hac cauſa d. dec.*14. *Martij, anni præteriti,* ideo ſpolium quantumuis iudiciale eſſe ante omnia purgandum *dicunt præcitati* Doctor. *& præter eos* Gabr. *concl.* 1.*n.*125.*de reſtit.ſpol.* Surd.*conſ.*189.*n.*30.*lib.*2. *& firmat* Caputaqnen. *dec.*186. *par.*1. *& in deciſ. in cauſa firmana ſpolij* 12. *Iunij* 1615. *coram me quæ eſt dec.*727. *n.*5.*par.*2. *in recent.*

Præſertim † quando Iudex proceſſit parte inſtan- 3
te vt hic quaſi tunc ipſa pars videatur ſpoliare, & non Iudex Dec.*conſ.*12.*ſub n.*3.*verſ.cum dicta ſpoliatio.* Beninten.*dec.*93.*ſub n.*5.*verſ.nec iuuat, & ſeq. & n.*8.

Et licet † prædicta dicantur procedere quando in- 4
iuſtitia, & nullitas ſententiarum eſt euidens, & notoria *vt in illa deciſione Romana de Bombellis,* 31. *Maij* 1613. *coram* Reuerend. D. meo Archiepiſcopo Damaſceno, *quam* Rota *ſecuta eſt in pluribus cauſis, & ſignanter in Nepeſina laudi* 13. *Februarij* 1615. *coram* R. P. D. Cauallerio *quæ eſt dec.*646.*n.*1.*par.*2.*in recent.*

Tamen in caſu noſtro adeſt, & conſtat ex pluribus nullitatibus, & capitibus iniuſtitia, *de quibus in deciſ.* 14. *Maij, & prius* 24. *Februarij* 1612. coram me, *quæ deciſiones hodie non controuertuntur,* ſed ſolum inſtatur ſuper retentione, quam tamen Domini, vt dixi, cenſuerint non competere pro prætenſis creditis ſcutorũ 345. ſolutorum Palmettæ. Secundò ratione cenſus cum fratribus S. Honofrij. Tertiò pro aliis pecuniis, quæ dicuntur ſolutæ diuerſis prætenſis creditoribus Ioan. Franciſci.

Quia conſiderabant in primis † quòd Pandulphi- 5
nus non habuit iſtam domum in ſolutum auctoritate Iudicis pro dictis prætenſis creditis, quo caſu fortè daretur ſibi retentio etiam ſi Iudex nulliter, & iniuſtè proceſſiſſet, ſed habuit vigore ceſſionis ſibi factæ à Buuetto oblatore in Iudicio ſubhaſtationibus, vnde non poteſt illam retinere etiam pro vero credito cùm
eius occaſione † res ad eum non peruenerint *iuxta di-* 6
ſtinctionem Bat. *in leg.ſi non ſortem, §.ſi certum n.*8.*vbi* Bat. *in l.fin.& Caſtr.n.*5.*ff.de cond.indeb. idem* Caſtr. *in l.potenti, n.*3.*de pignor.act.* Neguſ.*de pignor.*4. *memb.*5. *p.n.*4.*verſ.intellige, vbi in fin. dicit eſſe notandum* Surd. *dec.ex aduerſo allegata* 46.*n.*12. Rota *deciſ.*115.*num.*3. *par.*2.*diuerſ.*

Nec obſtat † quod detur retentio occaſione hypo- 7
thecæ quando de ea in continenti doceatur, etiam ſi immiſſio nulliter fuerit data iuxta Bat. *in l.*3. *§.fin.ff. de acq.poſſ.* Dec.*conſ.*449.*n.*2. Ludouiſ. *deciſ.*37.*n.*17. Surd.*d.dec.*45.*n.*13.14.*& n.*16.*vbi de communi.* Quia
† fuit reſponſum prædicta intelligi quando poſſeſſio 8
fuit amiſſa culpa rei conuenti ob eius contumaciam *vt declarat* Alex. *in d. §.fin. n.*27. *&* 28. tunc enim ſi creditor offerat probare hypothecam debet audiri, & impeditur reſtitutio, *& ſubdit hanc eſſe opinionem veram, quam ibi* Doctores *communiter ſequuntur, refert,*

&

& ſequitur Herculan. *ibi n.* 35. Neguſan. *de pignor.* 1.
memb. 3.*par.n.*20.*&* 21.Hic autem Ioan. Franciſcus
non amiſit poſſeſſionem ex culpa,& contumacia ſua,
ſed fuit ſpoliatus à Iudice nulliter procedente ex ſu-
pra allegatis. Ideo ratione hypothecæ, quæ compete-
9 bat aduerſario non debet impediri reſtitutio, cùm †
nec ratione dominij, quod eſſet fortius, quàm ſit hy-
potheca regulariter impediatur, vel retardetur reſti-
tutio to ſpolio Gabr.*de reſtit.ſpol.concl.*1.*num.*45.Me-
noch.*de recup.remed.*17.*n.*415 *& conſ.*2.*n.*189. Dec.
*conſ.*57.*n.*6. *vbi de commun.* Et hæc poſſent ſufficere
pro reſolutione, ſed ex abundanti reſpondebatur ad
ſingulas prætentiones.

Primò quo ad cenſum ſcutorum ducentorum ſu-
per domo impoſitum ad fauorem Fratrum S. Hono-
frij,& Pandulphino ceſſum pro pretio eiuſdem ſum-
mæ à Buuetto recepto videbatur ceſſare retentio.
Quia ſicuti fratres non poſſent agere pro recuperan-
da ſorte ex conſtitutione ſuper cenſib.fel.record. Pij
10 V. ita nec Pandulphinus eorum ceſſionarius † agere
poterat & conſequenter retinere hoc nomine domum
cenſuatam nulliter acquiſitam, cùm non plus iuris
competat † ceſſionario, quàm competeret cedenti *l.*
11 *nemo plus iuris ff.de reg.iur.l.emptor vbi* Bald. *C.de ha-
red. vel act.vend.*Surd.*conſ.*22.*n.*16.*& ſeq.*
12 Quo ad ſcuta 345.quæ Pandulphinus dicitur ſol-
uiſſe Palmettæ quæ vendiderat domum Ioan. Franci-
ſco cum reſeruatione dominij, & hypothecæ donec
ſibi de pretio integrè ſatisfaceret,licet Rota alias in-
clinauerit pro retentione quo ad hoc creditum *vt in
dec.ſub die* 23.*Ianuarij* 1616.*confirmata* 22.*Iunij de eo-
dem anno* tamen nunc maturius re diſcuſſa,& ex pro-
feſſo ſuper iſto articulo retentionis reſeruationis re-
ſeruato *in deciſ.die* 14. *Martij anni præteriti* ſenſit op-
13 poſitum.Quia † vltra quod iſta exceptio dominij, &
& hypothecę reſpicit petitorium,reſpicit petitorium,
reiicitur in hoc iudicio *vt ſuprà dictum eſt, & tradit*
Verall.*deciſ.*9.*l.*2.*in manuſcr.*

Dicebatur etiam domum non fuiſſe ſubhaſtatam
ad inſtantiam Palmettæ,nec ipſam habuiſſe pecunias
pro reſiduo pretij vigore dictæ ſubhaſtationis ſpolia-
14 tiuæ,ſed † qua ratione poterat ipſa vigore reſeruatio-
nis agere pro reſiduo pretij,& redire pro rata non ſo-
luta ad priſtinam poſſeſſionem, ita etiam Pandul-
phinus potuiſſet tanquam eius ceſſionarius ex ſupra
allegatis, vnde vigore ceſſionis poterit hæres Pandul-
phini purgato ſpolio agere ex iure ceſſio prout pote-
rat Palmetta.

Nec obſtat *text.in l. ſi non ſortem §. ſi centum ff. de
cond.indeb.cum aliis per* Surd.*d.dec.*46.*n.*7.*& ſeq.*Quia
non loquuntur quando actum fuit remedio ſpolij
prout hic, ſed conditione indebiti ad recuperan-
dum fundum datum pro maiori quantitate, *& etiam
ſenſit* Rota *in Rom.domus in Burg.* 22.*Iun.* 1615.*coram
me.*Quibus accedebat quod Pandulphin.iſtam ceſſio-
nem reportauit de anno 1610. lite pendente ſuper
ſpolio,& poſt inhibitionem relatam,vndę non potuit
agere tanquam ceſſionarius coram alio Iudice abſque
vitio attentatorum.

Quo verò ad pecunias redactas ex pretio ſubhaſta-
tionis, & conſignatas diuerſis prætenſis creditoribus
15 Io.Franciſci, Vltra quod dicebatur † credita non eſſe
liquida, quo caſu ceſſat ſine dubio retentio, ac com-
penſatio, Surd.*dec.*186.*n.*6. Seraph. *dec.*1455.*n.*4. *&
fuit dictum in Romana litterarum cambij Iunij* 1615.
coram R.P.D. meo Remboldo, *quæ eſt dec.* 679. *n.*5.*p.*
1.*in rece* 1. *& ind. Romana domorum in Burgo* coram
me,*in qua etiam fuit reſponſum ad deciſionem in cauſa
Recanaten coram* R.P.D.meo Decano *ex aduerſo allegata,*
16 tantò † magis in ſpoliis cauſa. Verall.*d.dec.*9.*lib.*2.*&
in manuſcr. dec.* 171. *num.*3. *in impreſſ.* Reſpondetur

Deciſ. R.R. pro Tract. de Cenſ.

etiam pro iſtis prætenſis creditis eſſe Pandolphinum
abunde cautum ſuper penſionibus domus ad quarum
reſtitutionem veniret condemnandus à tempore mo-
tæ litis, & ſic paulò poſt ſubhaſtationem, & delibe-
rationem eiuſdem domus.

Denique nec viſum eſt competere retentionem ra-
tione melioramentorum propter faciem domus mu-
tatam. Quia de illis non conſtat,& ideò non poſſunt
obſtari petitæ redintegrationi.

Ex quibus fuit concluſum retentionem non com-
petere.

*R.P.D. Ambroſio de Lutis Rota Prouincia Mar-
chia Auditore Anconitana cenſus 31.
Octobris 1622.*

SVMMARIA.

1 *Clauſula conſtituti probat contra habentem cauſam à conſtituente.*
2 *Poſſeſſionis conuenti probatur per ſuſtentationem litis cum adminiculis.*
3 *Saluianum datur pro fructibus cenſus.*
4 *Cenſus fundatus ſuper re communi quomodo dicatur impoſitus ſuper re certa.*
5 *Ius reale,quod quis habet in communi non mutatur per diuiſionem.*
6 *Cenſus fundari poteſt ſuper re communi.*
7 Ampl. *Etiam ſi imponatur ſimpliciter non expreſſa quota imponentis.*
8 *Cenſus quod imponi non poſſit ſuper re maioris valoris quam ſit cenſus impoſitus volunt aliqui.*
9 *Contrarium latè deducitur.*
10 *Cenſus impoſitus ſuper pluribus fundis in ſolidum ſuſtinetur in capace.*
Quamuis non ſit expreſſum pro qua rata ſuper illo imponatur.
11 *Cenſus plures ſuper eodem fundo imponi poſſunt etiam ex interuallo.*
12 *In contractu cenſus non venditur fundus, nec illius fructus ſed ius percipiendi reſponſionem.*
13 *Cenſuarius non acquirit dominium, nec poſſeſſionem fundi cenſiti.*
14 *Cenſus quod valet interpretatio capienda eſt.*
15 *Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in Saluiano.*
16 *Iuramento calumniæ non præſtatio quando non noceat remiſſiuè.*
17 *Non nocet habenti bonum ius.*
18 *Clauſula* neminem audiri non docto de legitimo mandato,*reſpicit perſonam comparentis. non agentis.*
19 *Citatio,*ſeu monitio ad videndum iurare teſtes pro ſingulis duobus, &c. *ſuſtinetur pro toto termino probatorio.*
20 *Teſtes etiam nulliter examinati præſtant adminiculum.*
21 *Veriſimilitudo operatur vt ſufficiat probatio, quæ aliàs nullam fidem faceret.*
22 *Correus ſoluens partem correi poteſt, obtenta ceſſione iurium, ab illo repetere.*
23 *Circuitus inanes lex abhorret.*

DECISIO CCCCXCIX.

SEntentiam R.P.Vicarij Illuſtriſſimi, & Reuerend. D.Cardinalis Sabelli Epiſcopi Anconitani, qua mandatur immitti Domin. Equitem Alexandrum Gratiolum in poſſeſſionem fundi poſſeſſi à dicto Illu-

 ſtriſſimo-

ſtriſſimo intar boua ſuæ menſæ Epiſcopalis Domini
vuo excepto confirmandam eſſe cenſuerunt.

Erenim concurrunt omnia requiſita in Saluiano.
Nam de credito conſtat per inſtrumentum cenſus
quod facit euidentem probationem. Mant. *d.69.n.5.*

Poſſeſſio D. Hieronymi debitoris per inſtrumen-
tum veuditionis fundi cenſuati factæ D. Matio de
1 Zancredis, cum clauſula *conſtituti*, † quæ probat ad-
uerſus habeutem cauſam ab ipſo conſtituente Rota
*dec.766.n.*11*.part.*1*.diuerſ.*& maximè, quia in eodem
inſtrumento narratur dictum fundum eſſe tentiſin, &
poſſeſſum à dicto D. Hieronymo, & ab eius fratribus
hæredibos pro iudiuiſo, & fuit productum pro parte
eorum de Zancredis, qui ſunt admiſſi tanquam au-
ctores Laudati, & proinde probat contra produceutes,
leg.publia, §.fin.ff.depoſ. Doctor. *in cap.cum venerabilis
extr.de except.*

2 Poſſeſſio † autem rei conuenti probatur per litis
ſuſtentationem. Caputaq. *dec.*369*.n.*1*. p.*2*.Cæſar.de*
Graſſ. *deciſ.*4*.de reſtit.ſpol.* Gratian. *diſcept.*314*. n.*45.
Scapuccin. *de Saluian l.*3*.q.*12*.n.*5. Et maximè vbi ali-
quod adminiculum concurrit provt in re præſenti iu-
timatio facta dictis auctoribus.

3 Propterea † nemo dubitat intrare Saluianum pro
conſequendis fructibus cenſualibus Bart. *in l.*1*.n.*2*.de
Saluian.* Contard. *qui alios citat in l.vnic.limit.*14*.n.*10*.
C.ſi de mon.poſſeſſ.*

Non obſtat primum obiectum incertitudinis, ex eo
quod cenſus ſit impoſitus in medietate ipſius D. Hie-
4 ronymi ſuper fundo communi cum eius fratre, quia †
cùm fuerint deſignata certa confinia totius fundi ap-
pareat de re certa, *& ſic retorquetur oppoſita deciſ.*161*.
n.*4*.p.*4*.diuerſ.* In euentum verò periculi corruit ſem-
per pars communis, & cooſenſus remanet in quota,
& medietate ſimiliter pro indiuiſo partis ſuperſtitis
ſi talis portio fuerit capax totius, ac proinde imminet
emptoris ceuſus periculum ad mentem S. Bullæ, nec
vlla contingit variatio ſitus, *qua ratione retorquetur ob-
iecta deciſ.*353*.part.*3*.recentior, & optimè faciunt tradi-
ta per Sanctiſſimum in ſua, deciſ.*355*.vbi addent.* Certi-
ficatur autem pars cenſuata ex dominio, & poſſeſſio-
ne, quam venditor habet non alternatiuè, ſed præcisè
in ſingulis glebis pro indiuiſo, *l. Mœnius, §.duorum,
ff.de leg.* Pariſ. *conſ.*59*.n.*57*.lib.*1. Rota *deciſ.*161*.num.*
3*.par.*4*.diuerſ.*

Secuta verò diuiſione inter fratres ſiue totus fun-
dus alteri quam venditori cenſus fuerit aſſignatus
ſiue pars ſola, quæ illi contigerit, corruat, cenſuario
tamen remanet ius indiuiſum in ipſa medietate totius
5 indiuiſa, † quia per diuiſionem non mutatur ius reale,
quod alteri competit, *leg.ſi conſenſerit vbi gloſ.§.fin.ff.
quib.mod.pign.leg.arbitri.vbi* Bart. *ff.de diſtract.pignor.*
Neguſ. *de pignor.membr.*3*.p.*5*.n.*57*.& n.*49. ſecus verò
contingeret in eo, qui aduerſus debitorem ſolam ha-
beret actionem perſonalem, *l.Iulianus,*14*.§.idem Cel-
ſus, ff.de act.empt.*

6 Meritò receptiſſimum eſt quod ſicut † pars rei com-
munis indiuiſa alienari poteſt, *l.falſo, C.comm.rer.alie-
nat.l.*1*.& l.*3*.C.commun.diuid.* Neguſ. *de pignor.membr.*
3*.par.*2*.num.*36. Et ſicut nemo dubitat fructus ex cer-
ta re pro quota indiuiſa percipi, *deciſ.*59*.in fin.par.*2*.
diuerſ.* & ius vſusfructus à ſuo domino in ea parte
conſtitui. (*à quo vſufructu ad cauſam cenſus* Rota *ar-
gumentatur, dec.*156*.n.*9*.apud* Cenci.) ſimillimè pote-
rit ſuper tali quota imponi cenſus Rebuff. *in l.rectè di-
cimus* 25*.§.Quintus verſ.octauo, ff.de verb.ſign.& ita in
puncto tenent* Felician. à Sol. *in comment. de cenſib.to.*1*.
lib.*2*.c.*5*.n.*21*.& alij, quos* Cenci *fol.*37*.ſeu q.*19*.n.*1*.&
n.*4. ſic fuerat impoſitus in re communi *in caſu dec.*49*.
in princ.iuncto n.*18*.& dec.*306*.& dec.*399*.apud* Cen-
ci *in dicto ſuo egregio tract.de cenſibus.*

Quæ concluſio adeo vera eſt, † vt procedat etiam ſi 7
non fuerit facta mentio de quota venditoris, ſed ſim-
pliciter fuerit impoſitus cenſus, quia ſuſtinetur in
parte propria ipſius, & in parte libera, quam alienare
potuerit. Hond. *conſ.*58*.n.*99*.vol.*1. Menochi. *l.*1*.c.*72*.& fuit dictum* à Sanctiſſimo *in ſua dec.*354*.n.
1.vbi addent.n.*16*. referunt concordantes.*

Secundò non obſtat obiectum excitatum à dicto
Domino, † quod cenſus fuerit impoſitus ſuper re ma- 8
ioris valoris. Rolan. de Cavagn. *ad decreta Montis Fer-
rati decret.*71*.part.*4*.allat.*4*.n.*27*.poſt fratr.* Auguſt. de
Monte Ilcin. *ex mente* Nau. *quos* Ioan. Baptiſta Lup. *ad
l.*3*.cod.de pact.inter empt.& vendit.Comm.*2*.§.*2*.n.*79*.
& ſeq.* † quia contrariam ſententiam in puncto te- 9
nent Conrad. *de contract.quæ.*83*. concluſ.*3*. & alij, quos*
Lopez *de contract.cap.*57*.& ſequitur* Azor. *inſtit.moral.
part.*3*.l.*10*.cap.*6*.verſ.*2*.quæritur* Felician. *à Sol.d.lib.*1*.
c.*4*.n.*7. Scacc. *de commerc.&* Camb. *§.*1*.q.*1*.n.*206*.ver.
ratio,* propoſito enim ad fructus, & fundum deſidera-
tur ſolum, vt ſint capaces cenſus imponendi, quem
debent aut æquare, aut ſuperare, *& ſic intelligitur* Na-
uar. *de vſur.n.*79*.& n.*81. Rota *dec.*388*.n.*3*.apud* San-
ctiſſ. *& ibi addent. n.*10.

Et hunc exceſſum præſupponit in facto Rota, per
quam ſæpius deciſum eſt remanere cenſum in parte
capaci, ſi perierit altera pars fundi cenſuati, *d.dec.*388*.
n.*3*.& dec.*571*.n.*3*.parte* 1*.recent.& apud* Marcheſan.
parte 1*.fol.*860*.deciſ.*32.

Quinimo † impoſitus ſuper pluribus prædiis in ſo- 10
lidum ſuſtinetur in eo, qui remanet liber, & capax, *de-
ciſ.*71*.n.*9*.& ſeq.apud* Cenci. quamuis non fuerit ex-
preſſum pro qua rata, *deciſ.*90*.num.*2*. iuncto num.*9*.
apud eundem.*

E contra † ſuper eodem fundo plures cenſus etiam 11
ex interuallo imponuntur, vnde ſupponitur in primo
contractu valoris exceſſus. Nauar. *de vſur. num.*94*.
gloſſ.*10*.in fi.* Boninſign. *de Cenſibus, c.*10. Tholed. *inſtr.
confeſſ.lib.*5*.cap.*45*.& fuit deciſum deciſ.*6*. num.prim.
& deciſ.*56*.apud* Cenci *qui latè hanc concluſionem pro-
bat d.tract. fol.*71*. quæſt.*37*.in nouiſſ.impreſſ. Taurin.*1*,
num.*2. Non † enim venditur res, ſed cenſus, nempe 12
ius ſeparatum realiter à fundo, *vt in deciſ.*3*.concluſ.*6*.
apud* Cenc. *dec.*281*. num.*5*.& d.dec.*388*.num.*7*.apud*
Sanctiſſimum. Item neque venduntur fructus, ſed ius,
vt dicitur de emptione vſusfructus. Couar. *var.reſol.
lib.*3*.cap.*1*.ſub num.*4 Gabr. *conſ.*148*. in princ.*2*. quem*
Rota *apud* Cenci, *deciſ.*116*. num.*9. & quale ius iſtud
ſit *docent* Felician. *d.lib.*1*.cap.*4*. n.*7*.& alij quos* Cenc.
*fol.*87*.ſeu quæſt.*43*.n.*8. Ac proinde † ſuper re neque 13
dominium, neque poſſeſſionem cenſuarius habet Gra-
tian. *dec.*20. Nau. *de vſur.n.*137. Molin. *de contract.diſp.*
383*.& plures cumulat* Cenci *d.fol.*4*.ſeu quæſt.*7*.n.*16.
& ideo venditor cenſus habere de re cenſuata diſpo-
nit *deciſ.*2*.num.*7*.apud* Cenci.

Perit ergo fundus Domino; aut emptori ipſius
principaliter, & deinde in conſequentiam dicitur pe-
riiſſe cenſuario ſicut etiam vſufructuario, & quidem
perire poteſt quamuis ſit magni valoris, dum eſt certis
finibus circumſcriptis, quo caſu aut deduceretur quo-
ta cenſus pro rata fundi perempti iuxta propoſitio-
nem partis ad partem, quæ eſt totius ad totum *ex
mente* Molinæ *diſput.*391*.num.*3*.&* Azor. *diſput.*3*.lib.*
3*. cap.*5*.quæſt.*6*.verſ. cæterum & quorundam aliorum.*
Aut verius remanet cenſus in parte capace, *vt dictum
eſt cum Rota Romana.*

Præterea in re præſenti ceſſat omnis ſcrupulus
quia ſubiicitur dumtaxat medietas certi prædij affecta
etiam anteriori cenſui ſcutorum ducentorum, & ob-
noxia doti vxoris Ioan. Bapt. de Benincaſis quæ pro-
pterea conſenſum præſtitit d.inſtrumento venditionis
cenſus,

cenſus, vt meritò ceſſare debeat omnis ſuſpicio ad-
uerſus dictum publicum inſtrumentum Rota *apud*
Farinac. *deciſ.45.poſt conſ.criminal.l.1.* tantóque ma-
gis inter perſonas nobiles, & quæ in dicto inſtru-
mento proteſtantur velle contrahere iuxta formam
bullæ Rota *apud* Farinac.*dec.10.num.5. poſt conſ. cri-*
14 *min.lib.2.*† & omnis interpretatio facienda eſt pro va-
liditate cenſus Cranetta *conſ.52. num.2. & per tot.*
Rota *d.deciſ.355.num.1.apud* Sanctiſſimum,& maxi-
mè ne ſuſcitentur lites plurimæ, *quod fuit conſidera-*
tum in d. deciſ.32. in fine apud Marcheſan. *part.1.*
folio 860.

Denique negari non poteſt, quin vtraque oppoſi-
tio aduerſus opiniones magis receptas,& contra pra-
xim fundatam in ſupradictis rationibus requirat al-
15 tiorem indaginem,† ac proinde non irritare tales ex-
ceptiones in iudicio Saluiani *ſtati inſpect.2.c.2.n.18.*
iuxta veterem impreſſ.& in puncto d.34. n.23. p.2.di-
uerſ.& plures refert Cenci.*fol.218.ſeu q.65.iuxta no-*
uiſſimam impreſſ.Taurini,n.82.

Tertiò principaliter non obſtat prætenſus defectus
iuramenti calumniæ. Quia in facto fuit latenter pe-
titum obſtando ne interim procurator aduerſarij au-
diretur. Qua ratione ſi iudex non decreuit niſi doceri
de mandato. Repetitio autem in exceptionibus fuit
16 facta non citata parte † ideo ſubintrant plures ratio-
nes ob quas non habeat locum hæc nullitas *quas ra-*
tiones probant Gayl.*lib.1.obſeruat.84.n.7.* Bald. Caſtr.
& alij,quos Scacc.*de iudic.l.2.c.1.q 8.n.72.& n.90.&*
quæſt.14.num.97.

17 His additur † ratio boni iuris,quia ſtante non ob-
ſtat dicta petitio,& præſertim cum dictis circumſtan-
tiis. Bald.*in cap.2.vbi* Felyn.*n.2.extr. de probat.* Cotta
in memorial. in verbo Iuramentum calumniæ. Mareſcot.
*l.1.c.47.n.10.*Farinac.*d.195.n.16.poſt 2.vol.conſ.crim.*
& fuit dictum in illa Romana de Magdalenis,26.Apri-
lis 1599. coram Seraphino.

Et quicquid ſit quo ad effectum impediendi reuo-
cationem attentorum (*in quibus terminis procedunt*
Seraph. *deciſ.176.num.7.& deciſ.116.num.25.part.4.*
diuerſ.) receptum eſt prætextu boni iuris vndecun-
que probari excuſari proceſſum ab hac nullitate, *vt*
in terminis deciſ.151.num.6. apud Sacra cum deciſ.45.
num.6.part.3.recent.

Quartò non obſtat quod dictus D. Eques Gratio-
lus non videatur probaſſe filiationem ſuam. Reſpon-
18 detur enim quod illa † exceptio *neminem audiri niſi*
docto de mandato reſpicit legitimationem comparen-
tis,non autem agentis *gloſ.in l.1.Cod.quor. bonor.* Bal.
in l.non ignorat,num.2. C. de his qui accuſar. Rota *deciſ.*
88.*num.1.apud* Sanctiſſimum. Præterea fuit ſatis pro-
bata per teſtes primò per quintum, cui non obſtat
defectus citationis quaſi illa monitio pro certis die-
bus, & ab inde pro ſingulis, &c. videatur inutilis
Mohedan.*deciſ.4.num.3.de teſtibus,* ſaltem poſt duos
19 dies *deciſ.311.num.3.part.3.diuerſ.*† Nam (quicquid
ſit de citatione ad ſententiam) ad videndum iurare
teſtes ſuſtinetur durante termino probatorio *deciſ.*
307.num.9.& deciſ.393.num.6.& ſeq.part.1.recentior.
Hinc adminiculantur alij quatuor teſtes,qui iurarunt
in folio ſeparato, prout ipſimet quoque fidem faciunt
quod ſanè folium deperditum eſſe atteſtatur ipſemet
notarius Epiſcopatus, non obſtante intereſſe Illuſtriſ-
ſimi domini ſui, quod obſeruatione dignum videtur.
20 † Teſtes verò etiam nulliter examinati præſtant ad-
miniculum *deciſ.664.ſub num 2.part.2.recent.* pluri-
mum enim dependent à iudicis arbitrio. Barz.*deciſ.*
23.*num.3.*& maximè circa legitimam filiationem no-
bilis Equitis in patria ſua, vt leuiores probationes
ſufficiant *ad ſtatutum Anconæ rubr.19.de Ciuilibus,* &
21 veriſimilitudo † operatur vt ea probatio ſufficiat, quæ
alias nullam fidem faceret Surdus *deciſ.325. num.4.*
& ſequentibus.

Quintò,& vltimò non obſtat quod pro iure reten-
tionis,quam aduerſarij habent ex eo quod dictus D.
Marius Tancredus egerit, vt de pretio dicti fundi
extingueretur cenſus ſcutorum ducentorum olim im-
poſitus in eodem fundo,à dictis Hieronymo, & eius
fratre in ſolidum prout factum fuit cum ceſſione iu-
rium, recipiatur oblatio pro ſolis ſcutis centum,quaſi
non videatur ſufficere. Surd.*dec.44.n.7.*Rota *de.572.*
n.4.part.2.diuerſ.† Quia reſponderunt quod ſoluendo 22
partem obtingentem dicto patri ſuo poſſet eandem
ab eo repetere *ad tradita per* Doctor. *in l.creditor,ff.de*
reis Theſaur.*deciſ.191.à num.4.vſque ad fin.* Vrn. *dec.*
379.in fin.lib.2. Cenci. *d.tract.de cenſib.fol.218.n.80.*
Mantica *de tacit.& ambig.l.11.tit.28.ſub n.5.* ideò re-
ctè dictus D.Vicarius euitando circuitus inanes *ad l.*
qui ſic ff.de ſolut.† *quos lex abhorret.* Affl. *dec.8.n.4.ad* 23
*fin.*Rota *dec.770.n.1.part.2.recentior.* & ita ſuadente
æquitate *ad tradita per* Mantica. *d.tract.l.15.tit.6.ſub*
*n.10.*iudicauit dictum D.Equitem fore immittendum
in portionem dicti D. Hieronymi ſolutis dumtaxat
ſcutis centum relicta altera medietate dicto Illuſtriſ-
ſimo D. Cardinali poſſeſſori pro rata ad dictum fra-
trem ſpectante, &c.

Et ita deciſum, &c.

Illuſtriſsimo D.Cardinale Sacrato Romana cen-
ſuum, 14. Maij 1614.

SVMMARIA.

1 *Cenſum ſi quis pro alio extinguat efficitur creditor*
ſumma ſoluta.
2 *Fundus cenſuatus tranſit cum ſuo onere ſoluendi cen-*
ſum.
3 *Hæres cum beneficio inuentarij, quando hæreditas eſt*
ſoluendo, non poteſt venire contra factum defuncti,
ſi velit eſſe hæres.
4 *Valor rei probatur ex communi æſtimatione, non ex*
ſingulari affectu oblatoris ad haſta.

DECISIO CCCCC.

TEnuerunt Domini hæreditatem q.Lauræ eſſe ſol-
uendo,quia detractis debitis: in quibus partes
concordant remanent in hæreditate ſcuta duo millia
trecenta quinquaginta circa. Vnde difficultas redu-
citur ad quaſdam partitas deductas pro parte Domini
dixerunt non eſſe apponendas ad debitum dictæ hæ-
reditatis, & conſequenter hæreditatem remanere in
ſtatu. quod ſoluendo.

Poteſt quod opponunt ſcuta octingenta, quæ Do-
minus Citarella ſoluit pro extinctione cenſuum, quā
ſummā illi voluit ſolui Laura. Sed fuit dictum iſtam
partitam non eſſe computandam, quia cum Citarella
eſſet creditor occaſione dotis in ſcutis quinque milli-
bus ei fuit datum Palatium in ſolutum, quod cùm ex-
cederet valorem dictorum quinque millium ſcutorū
fuit conuentum † quod pro reſiduo vſque ad integrū 1
valorem Palatij Citarella in ſe ſuſciperet onus ſol-
uendi cenſus qui fuerant impoſiti ſuper dicto pala-
tio, & propterea cùm teſtatrix voluerit quod fratres
hæredes reciperent idem palatium pro eodem pre-
tio, pro quo fuerat aſſignatum Citarellæ cùm hoc
quod fratres tenerentur reficere id quod Citarel-
la pro extinctione cenſuum ſoluiſſet, non propre-
rea fuit quod iſtud ſit debitum Lauræ, ſed erat de-
bitum fratrum, quia ſi volebant palatium datum in

ſolutum Citarellæ pro ſcutis quinque millibus vti-
que tenebantur ſoluere reſiduum Citarellæ, provt ip-
ſe ſoluit fratribus ſuſpiciendo onus ſoluendi cenſum
in ſe qoando palatium ſibi fuit aſſignatum pro ſcutis
quinque millibus ab computum dotis.

Secundò prætendit Dominus Federicus debitum
funeralia, & expenſarum faciendarum pro tranſpor-
tatione cadaueris q. Lauræ ad Vrbem, quas dicit aſcen-
dere ad ſcuta quadringenta: Sed hanc expenſam offert
Dominus Citarella in ſe ſuſcipere vnde non eſt ha-
benda in conſideratione.

Tertiò dicit D. Federicus domum fuiſſe deteriora-
tam ex amiſſione aquæ perennis, per quod fuit amiſ-
ſum lauatorium, quod locabatur pro annuis ſcutis
centum ſexaginta octo, vt conſtat ex locationib. fa-
ctis de annis 1591. & 1592. ſed nec iſta prætenſio pla-
cuit Dominis, quia palatium fuit aſſignatum Citarel-
læ ante dictas locationes videlicet de anno 1590. vl-
tra quod amiſſio aquæ non eſt computanda ad ratio-
nem dictorum ſcutorum centum ſexaginta octo, cum
in illis locationibus comprehendantur multæ maſſa-
ritiæ, quæ adhuc extant, & ſic merces non erat pro ſo-
la aqua.

Vlterius dicebatur quod cum mandatum fuiſſet
relaxatum pro ſcutis quinque millibus id quod re-
manſit in hæreditate non ſufficit pro ſatisfactione.
Sed fuit reſponſum non obſtare, quia Montorij ege-
runt contra Citarellam ex quo non extinſerat cenſus,
& obtinerunt mandatum, ſed commiſſa cauſa cum
clauſula, *Si quid exequendum, &c.* Citarella dicit non
2 eſſe exequendum, † ex quo fratres tenentur recipere
palatium tanquam hæredes Lauræ, & per conſequens
etiam recipere cenſus ſuper eo impoſitos, & ſic in eo-
dem ſtatu, in quo ipſi Citarellæ fuerat aſſignatum,
vnde cùm fratres replicarent, quod ipſis non obſtabat
quod eſſent hæredes cum beneficio legis, & inuentarij
& hæreditas non ſit ſoluendo, replicatur pro parte
3 Citarellæ † adeſſe bona in hæreditate, cum fratres
illam non repudient non poſſunt venire contra fa-
ctum defunctæ, vt non teneantur vltra vires hæredi-
tarias. ſed dicitur quod adſunt bona in hæreditate, &
ipſi velint eſſe hæredes non poſſunt venire contra fa-
ctum teſtatricis.

Circa illud quod domus non ſit tanti valoris, pro-
vt erat quando fuit aſſignata D. Citarellæ provt pro-
batur ex obligationibus factis dum domus ſtetit ſub
haſta, fuit dictum quod oblationes non probant valo-
4 rem, † cùm ad hoc ſit neceſſaria communis æſtima-
tio, nec ſufficit ſingularis offerentium officientes *l. ſi
ſeruum ff. ad l. aquil.* Gloſſ. & Abb. *in c. cum extr. de te-
ſtam. gloſſ. in l. pretia rerum, in verbo funguntur ff. ad l.
falcid.* Verall. *dec. 264. n. 4. p. 3.*

*R. P. D. Virili Romana, ſeu Sabinenſis Cenſus
Veneris 17. Nouembris 1628.*

SVMMARIA.

1 *Conſtitutio non comprehendit caſus iam perfectos.*
2 *Exceptio reſtringit regulam.*
3 *Aſſertio facta in inſtrumento probat inter contrahentes*
4 *Emptor cenſus nullum ius acquirit ſuper fundo cenſi-
to nec ratione dominij, nec ratione poſſeſſionis.*
5 *Hypotheca non comprehenditur ſub prohibitione
venditionis, permutationis, & donationis.*
6 *Feudum dicitur hæreditarium quando fuit ſtipulatum
pro hæredibus.*
7 *Cenſus imponi poteſt ſuper feudo hæreditario ſine con-
ſenſu domini directi.*

DECISIO CCCCCI.

DVm Archiconfraternitas Sanctiſſimi Sacramen-
ti Baſilicæ Sancti Petri inſtaret coram me pro
executione iuxta tenorem reſcripti Sanctiſſimi Mar-
chio Aſdrubal Matteius oppoſuit de conſtitutionibus
Apoſtolicis. Ideo dedi dubium. An huiuſmodi
conſtitutiones obſtarent, & Domini negatiuè re-
ponderunt. Nam quoad conſtitutiones fel. rec. Clem.
VIII. & Pauli V. ac Sanctiſſimi D. N. cum illæ † ſint 1
poſteriores impoſitioni cenſus, impoſitionem iam
perfectam non tangunt. ſed reſpiciunt futura *c. fin. ibi
Felyn. n. 1. de conſtit. Gemin. in c. deliberatione §. volentes
n. 2. de off. deleg.* Rota *diuerſ. dec. 319. n. 3. p. 1.*

Immò conſtitutio Sanctiſſimi per viam extenſio-
nis, & ampliationis loquitur de impoſitionibus cen-
ſuum, vnde ſequitur quod diſputatio reſtringitur ad
ſolam conſtitutionem Sixti V. Quam Domini non
obſtare voluerunt. Nam aut Marchio nititur prima
parte bullæ, in qua diſponitur quod bona ſtabilia exi-
ſtentia in ſtatu Eccleſiaſtico neque etiam per pignus
ſeu precarium tranſeant in perſonas extraneas, ſeu
forenſes, & duæ fuerunt datæ reſponſiones. Prima eſt
quod ipſamet bulla excipit cenſus vbi *bonorum autem
præfatorum appellatione nec cenſus, &c. volumus compre-
hendi.* Exceptio † autem reſtringit regulam, & non 2
comprehendit caſum impoſitionis cenſus, *l. nam quod
liquidè §. fi. ff. de pen. legat.* Altera eſt quod Cabrera em-
ptor licet origine eſſet Hiſpanus, contraxerat domi-
cilium in Vrbe, in qua obiit, & impoſitione cenſus
aſſeritur ciuis Romanus, † quæ aſſertio inter contra- 3
hentes probat vtilitatem, & incolatum, *l. optimam, C.
de contr. ſtipul. l. quidam, ff. de probat.* Alex. 250. *n. 1. &
2. lib. 2.* Rota *coram* Reuerendiſſimo D. meo Coccino
Decano *dec. 427. n. 4.* & conſequenter probat ſubie-
ctionem Sedi Apoſtolicæ, cùm † quis ratione domi- 4
cilij dicatur ſubditus, *l. domicilium, ff. ad munic. p. l. ſi in
patria C. de incol. lib.* 10. Dec. *conſ.* 661. *num.* 6. & ipſa
conſtitutio contentatur de domicilio in illis verbis
ibi. Vel quæ domicilium legitimè non contraxerit in
noſtro ſtatu.

Aut vtitur ſecunda parte bullæ dum prohibet ven-
ditionem permutationem, vel donationem ſine licen-
tia ſummi Pontificis & cùm non loquatur de aliena-
tione in genere, ſed ſe reſtringat ad tres ſpecies nem-
pè venditionis, permutationis, & donationis non
cenſetur prohibita impoſitio cenſus † per quam ſu- 5
per Caſtro cenſuato nullum ius nec quo ad proprie-
tatem acquiritur ſed tantum hypotheca. Rota *poſt*
Modern. *de Cenſib. deciſ. 1. n. 2.* Seraph. *dec. 794. num. 6.*
Cenc. *de Cenſib. p. 1. c. 1. q. 1. art. 1. n. 23. & c. 2. q. 1. art.
7. ſeu q. 19. n. 11. & c. 2. q. 3. art. 1. ſeu q. 22. iuxta nouiſſi-
me impreſſ. Taurini n. 4. & 5.*

Et † quod ſub prohibitione venditionis permu- 6
tationis & donationis non comprehendatur hypoteca
Cyn. *in l. fin. in 3. oppoſ. num. 1. in fin. verſ. ſed contra, C.
de reb. eccleſ. non alien.* Oddus *de fideicom. ex prohib.
alien. inducen. qu. 24. art. 3. n. 84.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 695.
n. 18.* Felician. *de cenſib. tom. 1. lib. 2. c. 4. n. 5. & tom. 2.
lib. 2. c. 4. n. 3.*

Conſideranda quoque venit intentio Sixti V. quæ
fuit ne in dominio Caſtrorum fieret mutatio perſona-
rum ſine licentia Principis, quæ mutatio ceſſat in
impoſitione cenſus. Et licet ſtante hypotheca poſſit
perueniri ad venditionem caſtri cenſuati, tunc quan-
do fieret venditio vel ſubhaſtatio neceſſaria erit licen-
tia ſummi Pontificis, & ſat eſt quod illo tempore inter-
ueniat, & hoc etiam exprimitur in declaratoria Pauli
V. Non obſtat quod de iure communi bona feudalia
non poſſint hypothecari, quia omiſſo quod hoc eſt
extra dubium, fuit reſponſum Caſtrum præfomi

allodia

allodiale *vt fuit firmatum in Sabinenſi montis Rotundi 25. Iunij 1627. coram* Reuerendiſſimo D.mco Coccino Decano.

Vltra quod cùm Caſtrum S. Petri fuerit venditum
Dominis de Matheis vti liberum,& francum præter-
quam à ſolutione decem Carolenorum quolibet an-
no Abbatiæ Farfenſi eo magis dicitur allodiale Rom.
conſ.70.num.1.in fin. vbi addent. in littera B, & appa-
7 ret † quod eſt hæreditarium cum ſit emptum pro hæ-
redibus,& ſucceſſoribus Rom. *conſ.31. & ibi addit.*
Curt.Iun.*conſ.188.num.8.& fuit dictum in ſupradicta*
8 *Sabinenſi montis Rotundi*; quare potuit † ſuper illo
imponi cenſus etiam ſine conſenſu Domini directi
Intrigl.*ſuper bulla de Cenſib.q.26.n.2.& ſeq.* Cenc. *de
cenſib.part.1.cap.2.q.2.art.1.ſeu q.20.in nouiſſ.Taurini
num.17.*

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano, Farfenſis pecuniaria Salutani Lunæ 14. Iunij 1627.

SVMMARIA.

1 *Reſoluto iure datoris reſoluitur ius acceptatoris &* num.13.

2 *Bona emphyteutica finita emphyteuſi reddunt ad dominum directum libera, & ſine onere, & ſub* num.15.

Lim. *ſi emphyteuſis ſit conceſſa cum facultate alienandi*, n.6.& n.18.

3 *Res vendita cum pacto redimendi ſi redimatur redit libera, & ſine onere ad redimentem.*

4 *Feudalia bona ſi à Vaſſallo obligentur nullum fit præiudicium Domino directo.*

5 *Hypotheca reſoluitur reſoluto iure hypothecantis.*

7 *Clauſula ad habendum, &c. operatur vt cenſeatur conceſſa ampliſſima facultas alienandi.*

8 *Clauſula durante locatione poſita in facultate alienandi illam reſtringit ad tempus durantis locationis.*

9 *Clauſula ad habendum, &c. quando reſtringatur ad terminos præcedentis diſpoſitionis remiſſiuè.*

10 *Clauſula, & quibus dederit; æquipollet clauſulæ ad habendum.*

11 *Iſta clauſula non alterat emphyteuſim, quando illa reſtringitur per alias clauſulas.*

12 *Conſuetudo alienandi bona emphyteutica recipit interpretationem à conſueto tenore inueſtiturarum*

13 *Cenſus imponi poteſt ſuper re emphyteutica.*

15 *Intellige durante iure imponentis, &* n.17.

16 *Hypotheca impoſita emphyteuſi reſoluitur emphyteuſi ad Eccleſiam reuerſa.*

DECISIO CCCCCII.

BAltazar Mutius Dominus vtilis cuiuſdam poſſeſſionis ſiue prædij ſiti in territorio Farfenſi in loco nuncupato Venera, quod in emphyteuſim habebat ab Eccleſia Farfenſi de anno 1567. impoſuit annuum,& perpetuum cenſum ſcutorum decem ſuper dicto prædio emphyteutico, illúmque vendidit Torquato Clarello, & cum poſtmodum huiuſmodi prædium per eiuſdem Baltazaris obitum fuiſſet deuolutum ad Abbatiam quæ de illo Plinium de Boniaoannis inueſtiuit. Hodie Andreas de Carolis tanquam ſucceſſor præfati Clarelli creditoris cenſus agit Saluiano ad dictum prædium pro ſatisfactione fructuum dicti cenſus. Vnde quæritur an bona Abbatiæ farfenſi redeant ad eccleſiam libera vel cum onere ſuo in
io caſu, & ad effectum de quo agitur. Effectus autem dubij eſt, quia ſi dicta bona reuertuntur libera ad Eccleſiam,& ſine onere vtque in caſu deuolutionis expirauit hypotheca quæ fuerat ab eodem Baltazare conſtituta, ſuper dicta poſſeſſione, aut prædio non poſſet competere Saluianum, quod ſine hypotheca conſiſtere non poteſt. In hoc articulo viſa per omnes Dominos, ac maturè diſcuſſa cauſa nemine diſcrepante fuit reſolutum, affirmatiuam opinionem omnino eſſe tenendum, videlicet bona Abbatiæ redire ad Eccleſiam libera, & ſine aliquo onere ea ratione quia ſuppoſito directo dominio Abbatiæ in iſtis bonis, quæ illis ſunt emphyteutica, *vt aliàs firmauit* Rota *in Farfenſi bonorum 17. Aprilis, 1606. coram* b.m. Penia,
quod non controuertitur veriſſima eſt concluſio, quod
bona emphyteutica in caſu deuolutionis redeunt ad
dominium directum libera,& ſine aliquo onere, † cùm 1
reſoluto iure datoris reſoluatur etiam ius acceptoris
vt vulgatus eſt text. in l. lex vectigali, ibi *reſpondi (ſicut
proponeretur) vectigali non ſoluto iure ſuo dominas vſus
eſſet etiam pignoris ius euanaiſſe, ff. de pignor.* Bald. *ibid.
n.1. & 2. & ibidem adden. vbi loquuntur de emphyteuſi
Eccleſiaſtica.* Angel. *ibid. num.1. & in fin.* vbi † quod 2
emphyteutica donec durat emphyteuſis ſi facit aliquod pactum cùm Vaſſalis ruſticis non præiudicat
vero domino emphyteuſi ad illum redeunte imò quod
reuertitur res ad dominum prout erat ante, *l.3. ff. quib.
mod. pign. vel hypoth. ſolu.* Bart. *in l. ſi rec. in princ. ff. eod.
tit.* vbi quod ſi ius debitoris obligati reſoluitur pi-
gnus,& id exemplificat † quando res venditur,& ap- 3
ponitur pactum de reuendendo, quia ſi interim pigno-
retur,& emptor cogatur reuendere pignus reſoluitur
*vt in d.l. ſi res, facit text. in cap.1. §. rurſus de controu.
inueſtit.* Tiraq. *latè plures cumulans de retract. conuent. §.
3. gloſſ.1. n.13. &* Corbol. *de cauſ. priuat. ob non ſolut. can.
ampl.34.* Oſach. *dec. Pedem.156. n.9. cum ſeqq.* Seraph.
*dec.798. num.2.3. & 4. & 1290. n.13. & fuit dictum
coram me in cauſa Romana Saluiani* 8. *Februarij* 1608.
& idem † de fundo notatur *in c. Imperialem §. præterea*, 4
& §. caliden in verb. liberò reuertatur vbi Doct. *de prohib. feud. alienat. per* Federic. *latiſſimè idem* Tiraq. *&*
Oſach. *locis ſupra citatis*, obligatio enim Vaſſalli intelligitur reſpectu vtilis dominij quod habet non autem directi quod remanet penes dominum Bal. *conſ.9.
n.6. lib.1.* Rimin. *conſ.4. n.6. lib.1.* Soc. *conſ.99. num.1.
verſ. ſed fortius lib.1.* Clar. *in §. emphyteuſis q.21. per tot.
& in §. feudum q.37.* Corbol. *d. cauſ. priuat. ob alienat.
lim.33. n.4. & ſeqq.* per iſtam enim obligationem non
fit aliquod præiudicium eccleſiæ Iaſ. *in l. fin. n.107. &
ibid.* Salic. *n.7. C. de iur. emphyt.* & ideò ad hoc ne aliquod præiudiciũ eccleſiæ inferatur neceſſè eſt dicere
quod illa obligatio, ſeu vinculum tandiu duret, quadiu durat ius emphyteutæ adeò † vt finita locatione, 5
& ſic finito iure obligantis reſoluatur etiam hypotheca, *vt tradit* Corbol. *vbi ſupra num.3.* Afflict. *dec.380.
num.2. & ibi addent.* Clar. *in §. Emphyt. d.q.21. & tenuit* Rota *in cauſa Papienſi bonorum 17. Iunij 1602. coram* b.m. Penia.

Et quamuis in contrarium dicatur quod in caſu
noſtro recedendum eſt ab hac regula. † Primò quia in 6
inueſtituris conceditur emphyteutæ libera facultas
alienandi cum clauſula *ad habendum, &c.* Secundò
quia videtur conſtare de conſuetudine quod huiuſmodi bona poſſint liberè alienari per emphyteutas ex quibus infertur quod ideò ſit in poteſtate emphyteutæ quacunque ſeruitutem, & onus etiam in perpetuum duraturum ſuper dictis bonis imponere, *vt videtur in dicta cauſa Farfenſi bonorum 19. Decembris 1614. coram* b.m. Buratto, *quæ eſt deciſ.641. n.80. p.1. in recent. & apud* Statil. de Saluian. *dec.172.*

Tamen fuit reſponſum dictas deciſiones malè interpræ

terpretari, cum illarum caſus non applicentur. Nam
deciſio b.mem. Peniæ loquitur durante linea, & in
præiudicium aliorum vocatorum non autem eccle-
ſiæ, vbi enim vltimus de ſua linea aliis exiſtentibus
de aliis lineis comprehenſis in inueſtitura alienaue-
rat bona, & dubitabatur an illa alienatio ſuſtineretur
& Rota reſoluit pro validitate alienationis. Alia verò
deciſio bon.mem. Buratti, loquitur in caſu, quo vlti-
mos de linea hæredem inſtitueret, & dubitabatur an
ille, vel conſanguineus eſſet præferendus in noua in-
ueſtitura facienda, & propterea quidquid ſit de iure
in caſu dictarum deciſionum illæ non firmant quod
bona debeant redire ad Eccleſiam cum onere. Nec
minus rationes dictarum deciſionum officiunt in ca-
7 ſu noſtro, quia licet per illam clauſulam, † *Ad haben-*
dum &c. videtur conceſſa ampliſſima facultas alienan-
a di emphyteutæ ita vt huiuſmodi bona videantur in
hoc redacta ad inſtar allodialium, *vt latè conſiderauit*
Rota *in dicta Farfenſi* 19. *Decembris* 1614. *coram* b.
m. Buratto, tamen clarum eſt dictam facultatem eſſe
reſtrictam, & limitatam ad tempus durantis locatio-
nis, cùm in prædictis inueſtituris ſemper apponatur
clauſula *durante locatione* nec eſt admittenda illa in-
terpretatio, quod dicta verba *durante locatione* operen-
tur, vt huiuſmodi facultas intelligatur actiuè, vt ſcili-
cet valeat diſpoſitio, vel alienatio quatenus fiat durã-
te locatione non autem paſſiuè, ita vt illius effectus
terminetur cum fine locationis, & ſic non ſint appo-
ſita ad inducendam aliquam reſtrictionem, ſiue limi-
tationem quia huiuſmodi intellectus admitteret ca-
ſum indubitabilem cui verum eſſet, & fruſtratorium
concedentes voluiſſe prouidere, quis enim poteſt du-
bitare quod emphyteuta velit alienare bona, quæ
poſt finitam locationem iam ſunt deuoluta ad domi-
num directum, & in quibus non poteſt amplius ius
8 aliquod prætendere. Vnde dicendum eſt † dicta ver-
ba, *durante locatione* reſtringere, & limitare facultatem
conceſſam alienandi ad tempus durantis locationis,
a *ſecundum cenſum* Rotæ *in deciſ.* 11. *n.* 1. *verſ. in ſecunda*
part. vſque ad fin. p. 1. *diuerſo latè* Oſach. *dec.* 164. *n.* 5.
9 † Vbi quando Clauſula *ad habendum &c.* Intelliga-
tur reſtricta ad terminos præcedentis, diſpoſitionis,
vel ſtipulationis, Dec. *conſ.* 170. *aliàs* 171. *num.* 3. *verſ.*
quarto, & vltimo aduertendum eſt vbi firmat quod clau-
10 ſula, † *& quib. decreti*, quæ æquippollet clauſulæ *ad*
11 *habend. &c.* nullo modo alterat emphyteuſim † quan-
do limitatur, & reſtringitur per alias clauſulas *&*
hanc opinionem paſſim ſequitur Rota *in Imolenſi bono-*
rum 8. *Martij* 1596. *coram* Cardinale Pamphilio, *&*
6. *Nouembris* 1617. *coram* Cardinale Sacrato *in Roma-*
na domus 9. *Martij* 1609. *coram* Reuerendiſſimo Pa-
triarcha Hieroſolymitano *in bononienſi prædij* 10. *Mar-*
tij 1614. *coram* Illuſtriſſimo Cardinale Cauallerio, *in*
Roman. vineæ 22 *Iunij* 1598. *coram* Cardinale Seraph.
in impreſſ. deciſ. 290. *& latè in Romana caſalis Mareſ-*
liani 19. *Iun.* 1587. *coram eodem* Seraph. *in impreſſ. dec.*
794. *n.* 7. *cum ſeqq. & dec.* 642. *n.* 5. *p.* 2. *diuer. & dec.* 294.
n. 8. *in fin. p.* 2. *recent.*

Minus obſtat allegata conſuetudo, *quam canonizaue-*
a *nit* Rota *in d. farfenſi bonorum* 17. *April.* 1606. *coram*
b.m. Penia, quia quidquid ſit de hac conſuetudine, &
an ſit attendenda *de quo valdè dubitauit* Bald. *d. conſ.*
9. *n.* 6. vbi illam ſacrilegio proximam appellat tan-
quam præiudicantem iuri eccleſiæ, in caſu noſtro
12 aduertendum eſt † illam recipere interpretationem
tam ex conſueto tenore inueſtiturarum, quàm ex di-
ſpoſitione ſtatutorum. *Abbatia Farfenſis ad text. in l.*
1. *§. lex falcidia ff. ad l. falcid.* vbi Bart. & Doctor. Oldr.
conſ. 224. *incip. iſta ſunt allegationes col.* 7. *in fin.* Dec.
conſ. 35. *n.* 7. *quos refert, & ſequitur* Crauet. *de antiq.*
temp. p. 4. *ſect. videamus n.* 49. Quare cum tàm in inue-
ſtituris, quam ſtatutis Abbatiæ *cap.* 84. *&* 86. dum ha-
bet relationem ad c. 83. ſemper huiuſmodi facultas
alienandi habeantur reſtrictæ per dictam clauſulam,
locatione durante vtique dicendum eſt etiam huiuſ-
modi conſuetudinem ſe illis conformare, & non poſſe
inducere huiuſmodi facultatem alienandi, niſi reſtri-
ctam ad terminos durantis locationis, & quatenus
etiam deficeret diſpoſitio ſtatutorum, & tenor cõſue-
tus inueſtiturarum cùm huiuſmodi conſuetudo re-
cipiat interpretationem à iure *vt ex deductis concludit*
Crauet. *loco citato*, vtique eſſemus etiam in claris quod
huiuſmodi facultas diſponendi liberè de bonis em-
phyteuticis eſt intelligenda durante locatione, *vt per*
text. in d. l. lex vectigali, & ibid. Ang. *n.* 1. *verſ.* 3. *nota ff.*
de pignor. † vbi quod bona emphyteutica poſſunt pi- 13
gnorari durante ſolum emphyteuſi, cùm illa reſoluta
reſoluatur quoque ius pignoris Bart. *in l. indebiti §.* 1.
in fin. ff. de cond. indeb. & quamuis in dicta deciſ. Far-
ſen. coram Penia dicatur, quod huiuſmodi bona cen-
ſenda ſunt allodialia, quod pariter fuit etiam dictum
in alia Farſen. coram b.m. Buratto, conſideranda tamen
eſt textura verborum dictæ deciſionis coram Penia,
quæ abſolutè non dicit quod bona huiuſmodi cen-
ſenda ſint allodialia, ſed dicit quo ad hoc nempè quo
ad facultatem conceſſam emphyteutæ diſponendi de
aliis bonis etiam in præiudicium comprehenſorum,
quam Facultatem cùm fuerit oſtenſum non extendi
vltra terminos locationis in conſequentiam dicen-
dum eſt dictam qualitatem allodialitatis dicta bona
ſolummodo afficere durante locatione, & iſte intel-
lectus optimè etiam congruit deciſioni Farſenſi co-
ram Buratto.

Non obſtat pariter † quod valida ſit impoſitio cen- 14
ſus ſuper re emphyteutica *vt firmatur in cauſa Roma-*
na cenſus 17. *Mart.* 1600. *coram Iuſto* ſicuti etiam
validè bona emphyteutica poſſunt hypothecari Se-
raph. *dec.* 794. *n.* 9. *&* 819. *n.* 5. *cum aliis in contrarium*
deductis. Quia quidquid dicant Doctores qui volunt
poſſe imponi cenſum in perpetuum duraturum ſuper
huiuſmodi bonis *quos refert* Cenc. *de cenſib. p.* 1. *q.* 2.
art. 2. *ſeu q.* 21 *in nouiſſ. impreſſ. Taurini in princ. quorum*
opinio non videtur vllatenus poſſe ſuſtineri vera eſt di-
ſtinctio, quod aut in inueſtitura fuit expreſſè prohi-
bita alienatio, & tunc nullatenus ſuper re emphyteu-
tica poteſt cenſus imponi. Aut verò non fuit expreſsè
prohibita alienatio, † & tunc cenſus quidem validè 15
poteſt ab initio imponi, ſed reſoluta, aut deuoluta
emphyteuſi reſoluitur cenſus, & res emphyteutica
reuertitur libera ad dominum vt in caſu noſtro, in
quo non negatur ab initio non potuiſſe cenſum im-
poni in quo pro affirmatiua habemus *text. in d. l. lex*
vectigali. Sed dicitur vna cum locatione expiraſſe quo-
que, & fuiſſe reſolutum cenſum, & ſic Baltazarem non
potuiſſe inducere hypothecam ſuper dictis bonis ni-
ſi proportionabiliter ad ius ſibi competens in bonis
emphyteuticis, quod ius cum eſſet reſtrictum ad tem-
pus quo durabat emphyteuſis illa finita, ac reſoluto
iure Baltazaris reſoluta eſt quoque hypotheca ab eo-
dem Baltazare conſtituta, quia illa habebat depen-
dentiam à iure Baltazaris *vt benè* Ang. *in d. l. lex vecti-*
gali in princ. vbi quod perempto iure datoris perimi-
tur ius acceptoris, quod à iure datoris habebat depen-
dentiam, & ſic potuiſſe hypothecare in præiudicium
ſui ipſius tantum non autem domini Doctor. *in l. in*
prouinciali C. de ſeruit. & aq. & in c. 1. *§. rurſus de con-*
trouer. inueſtit. vbi † quod hypotheca impoſita em- 16
phyteuſi tenebit donec emphyteuſis apud emphy-
teutam manſerit, ea autem ad Eccleſiam reuerſa, om-
nis ſeruitus, & hypotheca reſoluitur *benè* Oſach. *d.*
dec. 156. *n.* 15. *vbi dicit ita in ſimili Sonnum cenſuiſſe*
dominum directum non fuiſſe obligatum ſtare locationi à
Vaſſa

Vaſſallo, *ſeu emphyteuta facta, quia reſoluta fuerat omnis hypotheca* Corbol. *de priuat. non ſolut. canon. d. ampl. 34. n. 2. benè in terminis* Redoan. *de reb. Eccl. nonalien. tit. de conſtitut. ann. cenſ. ſuper reb. Eccleſia, num. 25.* vbi quod quamuis licita ſit impoſitio annui cenſus ſu-
17 per re emphyteutica etiam ſine conſenſu domini † id tamen eſt intelligendum ſine præiudicio iurium directi domini, & durante tempore emphyteuſis, *& ſecundum prædictos terminos loquitur etiam inferius, num. 36. & in his pariter terminis intelligendus eſt.* Felician. de Solis, *de cenſibus, lib. 2. cap. 24. num. 15. per tot. & in fine,* vbi concludit poſſe emphyteutam imponere cenſum ſuper rebus emphyteuticis, *& pro hoc citat* Redoan. *loco præcitato* ideoque ſecundum mentem Redoani venit intelligendus. Et quod in his terminis intelligenda ſit dicta deciſio coram Iuſto firmat Cenci. *de cenſibus d. part. 1. quæſt. 2. art. 2. num. 8.* vbi conciliando opiniones dictam diſtinctionem adducit ex mente Rotæ, nec vlla ex deciſionibus, quæ ex aduerſo deducuntur firmat validam eſſe impoſitionem cenſus in perpetuum duraturi etiam poſt reſolutum ius emphyteutæ ſuper bonis emphyteuticis. Vnde debent interpretari iuxta terminos dictæ deciſionis coram Iuſto, quam aliæ deciſiones ſolent in hac materia paſſim allegare.

Nec dicatur quod nos non ſumus in caſu, in quo non adſit prohibitio alienandi, ſed in caſu in quo eſt expreſsè conceſſa facultas alienandi, & ſic intret regu-
18 la † quod quando dominus directus conſenſit impoſitioni oneris, vel ſeruitutis tunc res emphyteutica non reuertitur libera, ſed cum onere ſuo *ad text. in lege in diem, ff. de aqu. pluu. arcen.* Corbol. *de priuat. ob non ſolut. canon. dict. ampl. 34. num. 3.* Guidop. *deciſ. 575. ver. niſi dominus conſenſerit* Boër. *deciſ. 181. verſ. pone Vaſſallus.*

Quia reſpondetur quod in caſu noſtro non conſtat de huiuſmodi conſenſu, ſiue attendamus conſuetum tenorem inueſtituratum, ſiue conſuetudinem allegatam. Nam quamuis conſtet de facultate alienandi conceſſa emphyteutæ dicta tamen facultas vt ſæpius ponderatum fuit reſtringitur ad tempus durantis locationis, vnde dici non poteſt quod operetur talem conſenſum, itaut poſſit imponi hypotheca, aut quælibet alia ſeruitus ad perpetuum duratura ſuper illis ad libitum emphyteutæ aliàs enim ſi concederentur huiuſmodi cenſuum, ac onerum impoſitiones ſuſtineri non ſolum durante locatione, & reſoluto iure emphyteutæ, verùm etiam finita locatione, & reſoluto iure emphyteutæ in perpetuum ſequeretur maximum, & irreparabile damnum Eccleſiæ. Quia primum huiuſmodi locationes, quæ ſecundum formam inueſtiturarum ſunt limitatæ ad terram generationem fierent quodammodo perpetuæ tanquam obligatæ illis ad quorum fauorem huiuſmodi cenſus, ac onera imponerentur. Secundò in caſu deuolutionis huiuſmodi bona tot tantiſque oneribus grauata reuerterentur ad Eccleſiam, vt magis ipſi conduceret illa potius habere pro derelictis, quam propria agnoſcere. Vnde vt Eccleſiarum indemnitati occurratur conſtanter omnes Domini, negotio cum maxima maturitate diſcuſſo adhæſerunt regulæ ſuperius firmatæ, & concluſerunt, quod in caſu, & ad effectum de quo agitur, &c. bona Abbatiæ Farfenſis redeunt ad Eccleſiam libera, & ſine aliquo onere, &c.

* * *

R.P.D. Merlino Romana cenſus Lunæ 15. Nouembris 1627.

SVMMARIA.

1 *Poſſeſſio ad effectum manutentionis probatur unico teſte.*
In iudicio manutentionis ſufficiunt leuiores probationes ibid.
2 *Via executiua tranſit in cenſuarium.*
3 *Manutentio in iuribus incorporalibus datur ceſſionario etiam abſque apprehenſione probata poſſeſſione cedentis.*
4 *Cameralis obligationis beneficium tranſit in ceſſionarium.*
5 *Ceſſionarius domini cenſus ad effectum vt poſſit exigere fructus cenſus decurrendos poſt ceſſionem eſt neceſſaria ceſſio iuris realis ipſius cenſus.*
6 *Maritus ſoluens debita vxoris præſumitur de eius conſenſu ſoluere.*
Maximè ſi ſoluat pluribus continuatis annis, n. 8.
7 *Maritus habet mandatum à lege circa adminiſtrationem bonorum ſuæ vxoris.*
9 *Solutio facta per fideiuſſorem licet extinguat propriam obligationem, non tamen extinguit obligationem, qua principalis debitor tenetur erga ipſum creditorem.*
10 *Fideiuſſor poteſt ex iure ſibi à creditore ceſſo agere contra debitorem, etiam quod per eius ſolutionem ſit extincta propria ipſiuſmet obligatio.*
11 *Stilus curiæ reſpiciens ordinatoria probatur atteſtatione Notariorum.*
12 *Exceptio requirens altiorem indaginem, vel reſpiciens petitorium non admittitur ad retardandum iudicium manutentionis.*
13 *Solemnitates per ſtatutum acquiſitas in contractu adhibitas fuiſſe probatur per inſtrumentum.*
14 *Decretum Iudicis facit præſumi omnia fuiſſe ſolemniter geſta.*
15 *Aſſerenti conſanguineos adhibitos in contractu non fuiſſe de proximioribus, & quod aderant proximiores, & magis idonei incumbit onus probandi.*
16 *Mulier contrahens non proprio, ſed nomine tutorio non tenetur adhibere ſolemnitates ſtatutarias.*
17 *Cauſa in inſtrumento enunciata non præſumitur falſa.*
18 *Obſeruantia ſubſecuta per quadringenta annos tollit omnem falſitatis cauſæ in inſtrumento enunciatæ ſuſpicionem.*

DECISIO CCCCCIII.

CVm Dominus Felix de Americus fideiuſſor pro annuo cenſu ſcutorum ſexaginta trium vendito à q. Verginia de Americus nomine Pauli, & aliorum filiorum ætate exiſtentium pretio ſcutorum noningentorum Capitulo, & Canonicis S. Marci de Vrbe, & ſucceſſiuè D. Carolus Iacomelus hæres dicti Fœlicis ſoluiſſent ſcuta ducentum triginta ſex pro fructibus dicti cenſus, obtinuerunt ab eodem Capitulo, & Canonicis ceſſionum iurium contra D. Antonium del Drago, & DD. Alberinos principales debitores cenſus & à filiis Verginiæ cauſam habentes, & in vim ceſſionis huiuſmodi relaxatum fuit ab A.C. mandatum executiuum pro dicta ſumma. Vnde cauſa in Rota introducta, & mihi in gradu appellationis commiſſa dubitaui. An mandatum eſſet exequendum, & hodie Domini affirmatiuè reſponderunt.

Conſtat enim DD. Fœlicem, & Coſmum eſſe ceſſionarios Capituli, & Canonicorum S. Marci *ſumm. terum,*

corum,num.3. & ipſos Canonicos eſſe creditores præ-
dicti cenſus, & in poſſeſſione exigendi fructus pro-
batur in inſtrumento impoſitionis obligatione ca-
1 merali vallato *ſumm.num.1.*† & ex depoſitione vnius
teſtis, qui ſufficit ad effectum manutentionis, in qua
admittuntur quælibet leniores probationes Menoch.
de retin.remed.vlt.n.34. Rota *deciſ.28.n.4. & 9.& dec.*
196.n.6.p.1.diuerſ.coram Card. Seraph.*dec.624.n.5.&*
dec.1326.n.1.& coram ſan.mem. Greg.XV.*dec.458.n.*
2.vbi addent.n.3.& dec.449.n.10.

2 Et † proinde ſicuti Canonici, & Capitulum po-
tuiſſent agere executione ad fructus cenſus decur-
ſos, & non ſolutos contra prædictos debitores, ita &
D.Coſmus ceſſionarius capituli potuit eodem modo
3 agere, iam vigore mandati de manutenendo, † quod
probata poſſeſſione cedentis in iuribus incorporali-
bus dandum eſt ceſſionario etiam abſque alia appre-
henſione *ad tradit.per* Menoch. *de retinend. remed.3.*
num.36.& 259. Tiraq. *de retract.lignag.§.1.gloſ.7.num.*
12. Oſaſch.*deciſ.50.num.5.& 21.* Modern.Roman.*di-*
ſcept.forenſ.cap.310. num.1. & ſeqq. Rota *deciſ.299.n.*
3.part.3.recent.apud Modern. Peruſ.*de cenſibus deciſ.*
249. & 250. quam etiam vigore oblationis camera-
4 lis, † cuius beneficium per ceſſionē fuit translatum in
ipſummet ceſſionatium, *ad l.huiuſmodi vbi gloſſ.in ver.*
cedat, ff.de leg.1.num.22.ff.de act & obligat. Galleſ.*ca-*
meral.quæſt.5.num.1. Bero.*conſ.189.num.19.l.1.* Pariſ.
conſ.107.num.90.lib.3. Surd.*conſ.444.num.12. & 13.*
Card.Seraph.*deciſ.1210.n.5.* Rota *in recent.dec.614.*
n.1.p.1.& dec.9.num.1. ac dec.135.n.9.apud Galleſ.*de*
oblig.cameral.

Nec obſtare Domini cenſuerunt quod cum à Ca-
pitulo D.Coſmo non fuerit ceſſum ius reale cenſus,
ſed ius tantum pro recuperandis fructibus decurſis,
nō poſſit dici tranſiuiſſe in ipſum ceſſionatium quaſi
poſſeſſionem exigendi, & virtutem obligationis ca-
meralis, quæ cohæret iuri reali quod remanſit apud
cedentem *iuxta tradita per* Butr. *in cap.fin.num.14.de*
cauſ.poſſeſſ.& propr. Corn.*conſ.93.num.14.lib.2.* Rom.
conſ.311.num.6.

Quoniam viſum fuit ſufficere, quod actio, & exer-
citium illius realis fuerint ceſſa ipſi Coſmo ad hoc
vt poſſit pro conſequendis fructibus ſolutis eodem
remedio vti quod competebat Capitulo, quodque
ipſe per ceſſionem acquiſiuit, Bart.*in d.lib.1.num.22.*
ff.de act.& oblig. Pariſ.*conſ.64.n.7.lib.1.* Bero.*conſ.189.*
5 *num.19.lib.2.* Rim.iun.*conſ.67.num.21.* Et † ceſſio iu-
ris realis perpetui cenſus fuiſſet neceſſaria ſi præten-
deretur exactio etiam pro fructibus in futurum de-
currendis, & quotannis percipiendis, pro quibus ceſ-
ſionarij non agunt.

Minus obſtat quod Coſmus non potuerit agere
contra Panthaſileam, & Herſiliam pro repetitione
fructuum ſolutorum. Cùm Capitulum S.Marci cuius
iuris vtitur idem Coſmus nunquam contra illas fu-
erit in quaſi poſſeſſione exigendi, ſed ſemper mariti
ſoluerint pro ipſius, ſine quarum mandato non potu-
erunt conſtituere Capitulum in quaſi poſſeſſione.
6 † Quia reſponſum fuit ſolutiones huiuſmodi præ-
ſumi factas fuiſſe de conſenſu vxorum *ad tradita per*
Felyn.*in cap.ſicut,31.in fin.de ſentent. & re iudic.* Ca-
ualcan.*deciſ.45.num.12. in fin.par.1.* Rota *deciſ.2. de*
cauſ. poſſeſſ.& propr.in antiq. & fuit dictum in Veneta
cenſus 10. Dec. 1610.coram b.m. Cardinale Marcomon-
7 tio. † Maritus enim habet mandatum à lege circa ad-
miniſtrationem bonorum vxoris, *l. maritus, C.de pro-*
cur. Pariſ.*conſ.35.num.67.lib.1.* Rol.*conſ.64.num.1.lib.*
8 *4.* Honded.*conſ.66.num.23.lib.1.* Et † ex lapſu qua-
draginta ferè annorum per pluribus, & continuatis ſo-
lutionibus ex cauſa dicti cenſus, aliiſque adminicu-
lis reſultat præſumptio quod cum ipſarum mandato,

& ſcientia mariti ſoluerint. Rota *deciſ.196.part.1.di-*
uerſ.& deciſ.43.num.4. & 5.poſt tractat.de Saluian.&
coram ſan.mem. Gregor.XV. *deciſ.275.n.3. & 4. vbi*
addent.num.19.

Nec ſubſiſtit quod iidem Canonici non potuerint
cedere ius, quod iam fuerat ſublatum, & actionem,
quæ per ſolutionem factam ab ipſo fideiuſſore reman-
ſerat extincta, & conſumpta. † Quia dicebatur fuiſſe 9
ſolummodo extinctam obligationem fideiuſſoriam
per ſolutionem huiuſmodi, non autem iura compe-
tentia creditori contra principalem debitorem, quæ
potuerūt cedi fideiuſſori, † & ceſſio ſuffragatur eidem 10
contra ipſum debitorem ſiue illius hæredes, *text. eſt*
in lege Papinianus, & ibi Gloſſ. *in verb. & ſuo nomine,*
ff.mandat. Bar. *in lege Modeſtinus, num.4.* Ang. *num.2.*
Caſtr.*num.6.in fine de ſolution.* Gabr.*conſ.63.num.3.&*
10.lib.2 Rota *deciſ.184.num.3.& 7. poſt tractatum de*
cenſibus & fuit dictum in Romana pecuniaria 1. Iulij
1626. coram me.

Non etiam releuat quod videatur non benè fuiſſe
actum remedio retinendæ, ſed potius actione perſo-
nali executiuè nulla facta mentione mandati de ma-
nutenendo prout requirebatur in petitione mandati
executiui. Quia reſponſum fuit ſatis fuiſſe quod in ci-
tatione ad videndum relaxari mandatum executiuum
fuerint repetita omnia iura ſub qua generali repeti-
tione cōprehenſum fuit etiam mandatum de manute-
nendo, & de ſtilo A.C. poſt relaxatum mandatum de
manutenendo relaxantur poſtea ſeparatim mandata
executiua, † vt conſtat ex atteſtatione notariorum A. 11
C. quibus creditur in probando ſtilo circa ordinaria
iudicij, Oſaſch.*deciſ.22.num.15.& ſeqq.* Rota *in recen.*
deciſ.644.num.4.part.1.& deciſ.724. num.5.part.2.&
coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, *deciſio.*
141.num.2.in eius impreſſ.

Nullitates verò circa impoſitionem dicti cenſus ex
eo deductas quod non fuerint ſeruatæ ſolemnitates
ſtatuti Vrbis *cap.113.* minus obſtare Domini exiſti-
marunt, tum quia † cùm hæc ſit exceptio reſpiciens 12
petitorium, & altiorem requirens indaginem non eſt
admittenda ad retardandum iudicium manutentionis.
Caputaquen.*deciſ.342.part. 2.* Rota *deciſ.99. num.1.*
& 2.part.1.diuerſ.& deciſ.209.num.7.poſt tract.de cen-
ſibus & alios cumulat Modern. Roman. *diſcept. forenſ.*
cap.113.num.35.& 208.num.14. tum etiam quia † ex 13
lectura inſtrumēti conſtat fuiſſe adhibitas omnes ne-
ceſſarias ſolēnitates, & pro pupillis interueniſſe duos
affines proximiores, in quibus etiam verificatur, & ſa-
tis adimpletur forma ſtatuti Creſcent.*deciſ.4.de conſt.*
Rota *coram* R.D. meo Decano, *deciſ.479.num.3.& fuit*
dictum in Romana nullitatis cenſus, 8. Nouembris 1610.
coram R.P.D. Pirouano, *& in Romana nullitatis contra-*
ctus, 28. Februarij 1611.coram Otrimbergio, & ſtante
† iudicis decreto præſumitur alios proximiores non 14
adfuiſſe de tempore contractus, & alleganti contra-
rium incombit onus probandi † ne dum quod alij ex- 15
tarent, ſed etiam quod eſſent habiles ad intereſſendū.
Rota *coram* Achill. *deciſ.4.de præſumpt.& deciſ.28.n.*
5.& deciſ.30.num.4.& 6.& 58.num.1.apud Pic.*de ſta-*
tut.verb.& in aliis ſæpiſſimè. † Reſpectu autem Virgi- 16
niæ nullæ requirebantur ſolemnitates cum contrahe-
ret non proprio, ſed tutorio nomine. Alex.*in lege qua-*
ſitum, num.3.ff.de in ius vocan. Pariſ.*conſ 98.n.37.lib.1.*
cum aliis per Marant.*prax.de iudic. part.4. diſtinct.16.*
n.37.& 38.per Modern. Roman. *de iudic.l.2.c.2.num.*
502.& 504.

Non obſtat in huiuſmodi cenſus impoſitione fu-
erit expreſſa falſa cauſa dum fuit dictum ex illis pecu-
niis extinguendam eſſe ſocietatem ſpectantem ad pu-
pillos, ad quos re vera non ſpectabat, ſed potius ad do-
minos de Americis. Quia id non iuſtificatur, & de
prætenſa

17 prætenſa hac falſitate non ſatis docetur † cùm tamen
de iure non præſumatur Surd. *conſ.* 39. *n.* 7. *& deciſ.*
142. *n.* 4. *& in his terminis fuit dictum in Romana de-*
nationis de Grandis 10 *Decembris* 1607. *coram* Penia,
18 & obſeruantia ſubſecuta per ſpatium quadraginta
annorum iuncta iudicis auctoritate facit præſumi
veram cauſam in inſtrumento expreſſam, & tollit om-
nem falſitatis, & nullitatis ſuſpicionem, *l.* 1. *in fin. ff.*
de reb. cor. Caſtr. *conſ.* 432 *n.* 2. *l.* 1. Gabr. *de ſenten. concl.*
5. *n.* 1. *& ſeq.* Rota *coram* Cardinal. Seraph. *deciſ.* 1432.
num. 4. *& coram* ſan. mem. Gregor. XV. *deciſio* 406. *n.* 7.
vbi addent. num. 10.

Ex quibus concluſum fuit mandatum A. C. eſſe
exequendum.

R. P. D. Buratto, Reatina iuris redimendi Lunæ
22. Iunij 1626.

SVMMARIA.

1 *Aditio hereditatis probatur ex diſpoſitione facta de*
re hereditaria.
2 *Ex ſolutione æris alieni hereditatis.*
Ex ceſſione iurium hereditariorum, n. 6.
3 *Via executiua competit contra debitorem debitoris.*
4 *Ceſſio actionis non eſt neceſſaria vbi non reperitur qui*
eam cedat.
5 *Ius retractus competens debitori poteſt à creditore capi*
in cauſam iudicati.
7 *Ius retractus eſt ceſſibile.*
8 *Tertius non poteſt opponere de nullitate alterius fauo-*
re introducta.
9 *Vnus ex pluribus hæredibus poteſt oblato integro pre-*
tio redimere rem ab eorum auctore venditam cum
pacto redimendi.
10 Cum pacto, & conditione. *Hæc verba adiecta ei,*
quod poſt emolumentum quæſitum poteſt adimpleri
important modum.
11 *Conditio mixta habetur pro impleta quando implere*
debens adhibuit diligentiam pro ea adimplenda.
12 *Alternatiua exigendi præſtat electionem creditori.*
13 *Terminus ad redimendum non currit durante lite,*
quando reuenditio fuit petita iuxta terminum.
14 *Oblatio realis in iudicio facta ſufficit ad actionem con-*
ſeruandam.

DECISIO CCCCCIV.

SEntentia A.C. In capite ad quod Domini de Cap-
pelletis appellantes à ſententia Rotali ſe reſtrin-
gunt, videlicet condemnatoria D. Vincentini ad illis
retrouendendum terras de quibus agitur pro pretio
ſcutorum mille oblato viſa fuit Dominis iuſtificari, &
ideo confirmanda reuocata in hac ſententia Rotali.

Nam in confeſſo eſt Ægidium, & Paulum fratres
vendidiſſe D. Vincentino dictas terras dicto pretio, &
dictum Claudium Ægidij filium dictæ venditioni in
ampliſſima forma pro omni ſuo iure & iure eſſe tam
ratione fideicommiſſi, quàm aliàs quomodolibet ſibi
competenti, & competituro conſenſiſſe. Et è conuer-
ſo Vincentinum ad fauorem dicti Claudij pactum de
retrouendendo dictas terras intra quatuor annos fe-
ciſſe, cum obligatione camerali iurata, & conſenſu in
mandatum executiuum, & dictum pactum tranſire ad
hæredes firmatur *in deciſione in hac cauſa facta* 17.
Martij 1624. *coram* R. P. D. Merlino. Vnde quemad-
modum illud ad hæredes Claudij tranſiuit, & illis per
D. Vincentinum retrouenditio denegari non poterat
ita nec Dominis de Cappelletis hæredum dicti Clau-
dij creditoribus, & ceſſionariis vt infra Quod autem
Domini Cappelletti ſint creditores deducitur quia
Claudius ab inteſtato defunctus habuit hæredes. Æ-
gidium patrem, & Euphemiam ſororem *iuxta auth.*
defuncto, C. ad Trebell. Aditio autem hæreditatis dila-
tæ reſpectu Ægidij probatur non ſolum ex eo quod
Claudius eſt filius, & hæres Victoriæ matris præde-
functæ creditricis Ægidij mariti in ſcutis mille Ægi-
dius verò pater dicta ſcuta mille legauit Dominis de
Cappelletis, & ſic hæreditatem filij adiuit, † cum ſine 1
dicta aditione de dictis ſcutis mille diſponere minimè
potuiſſet, *l. ſi aui a vbi* Bart. Ang. Caſtr. Alex. *&* Iaſ. *in*
princip. Cod. de iur. deliber. Socc. iun. *conſ.* 107. *n.* 1 *lib.* 2.
Mantic. *de coniectur. lib.* 12. *tit.* 22. *n.* 12. *in fin.* Menoch.
præſump. 101. *num.* 16. *l.* 4. Verumetiam † ex ſolutione 2
æris alieni ab eo vti hærede Claudij facta creditori-
bus à quibus reportauit quietantias datas, *in ſumm. n.*
18. quæ ſolutio inducit aditionem, *l.* 1. *C. de iur. delib.*
Alex. *conſ.* 12. *n.* 1 *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 16. *n.* 41 *l.* 2. Mantic.
vbi cap. n. 5. Menoch. *d. præſumpt.* 101. *num.* 80. Rota *in*
Cæſarauguſtana penſionis 29. *Nouembris* 1592. *coram*
Cardinale Pamphilio.

Cappelletti verò legatarij Ægidij vt ſupra pro con-
ſequendis dictis ſcutis mille obtinuerunt mandatum
executiuum contra bona hæreditaria dicti Ægidij ci-
tato Paulo illius hærede, quod cum exequi non po-
tuerit propter inopiam hæreditatis, quæ bene proba-
ta exiſtit per teſtes *in ſumm. n.* 14. & ibidem adminicu-
latur ex atteſtatione Magiſtratus Ciuitatis Reatinæ,
fuit actum contra dictum Dominum Vincentinum de-
bitorem dictæ retrouenditionis, † contra quem etiam 3
executiuè agi poteſt. Ang. *in l. a Diuo Pio* §. *ſi quoque*
n. 1. *verſ. & ideo dicto & n.* 2. *verſ. quia omnia, ff. de re iu-*
dic. ibique Imol. *num.* 22. *verſ. per hoc infert.* Alex. *in fin.*
Franch. *deciſ.* 273. *ſub n.* 4. *verſ. diſcuſſis, & facit* Rota
dec. 681. *n.* 9. *p.* 1. *&* 760. *n.* 1. *part.* 2. *recent. & bene gloſ.*
mατr. in l. pro hærede §. *ſi quid autem ff. de acq. hæred.* vbi
propter inopiam, & neceſſitatem ad creditorem tran-
ſeunt ea, quæ à debitore ſunt inſeparabilia, *vers a.* §. *ſi*
quid autem notant Bart. Bald. Angel. Imol. Caſtr. *&* Iaſ.
qui præcisè loquũtur de debitore obligato ad factum,
& † dari actionem abſque deciſione quando non re- 4
peritur qui illam cedat, *dicunt idem* Bart. Salic. *&* An-
gel. *in l.* 1. *C. de act. & oblig.* Et in ſpecie quod credi-
tores † poſſint capere ius retractus in cauſam iudicati 5
tenet. Tiraq. *de retr. lignag.* §. 26. *gloſſ.* 5. *n.* 10. *& ſeqq.*
oſtendens id cenſiſſe Caſtr. *conſ.* 1 *in fin. vol.* 2.

Inſuper Cappelletti ſunt etiam ceſſionarij dictæ
Euphemiæ ſororis, & hæredis pro alia medietate d.
Claudij vt ſupra ſine hæreditas illi delata, ſiue Mona-
ſterio in quo profeſſionem emit, cum ipſa cum con-
ſenſu Abbatiæ, & monialium fecerit ad fauorem di-
ctorum de Cappelletis ampliſſimam iurium ceſſio-
nem reſpectu hereditatis dicti Claudij, in qua pactum
illud redimendi reperitur, *leg. cum hæres de acq. poſſeſſ.*
† quæ ſufficit ad inducendam aditionem, & ſic tan- 6
quam ceſſionarij Euphemiæ poſſunt agere ad dictum
ius retractus cùm illud ſit † ceſſibile. Caſtr. *conſ.* 1 *n.* 2. 7
vol. 2. *& alij quos allegat* Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 32.
n. 13. Rota *apud* Seraph. *deciſ.* 1093. *n.* 9. *& in recentior.*
deciſ. 502. *n.* 2. *& dec.* 547. *n.* 1. *&* 2. *p.* 2.

Nec poteſt per D. Vincentinum opponi de nullitate
dictæ ceſſionis ob defectum ſolemnitatis, tum quia
dicta ceſſio fuit facta ad effectũ vt Euphemiæ acqui-
reretur vſusfructus dictorum ſcutorum mille, tum et-
iam quia ipſe eſt Tertius, † qui dare non poteſt de hac 8
nullitate ſolius Eccleſiæ, vel Monaſterij fauore intro-
ducta. Crauet. *deciſ.* 2 *de locat.* Surd. *dec.* 179. *ſub n.* 13.
Seraphin. *deciſ.* 256. *num.* 2. *& deciſ.* 278. Mantic.
dec. 201. *n.* 1. Rot. *dec.* 133. *n.* 12. *p.* 2. *diuerſ.* Et regulare
eſt in quacũque nullitate vnius fauore inducta. Ruin.

conſ.35.n.31.l.1.& conſ.93.n.8.l.3. Surd. *vbi ſuprà,& deciſ.73.n.23.* Rota *deciſ.247.n.5.p.1.& d.135.n.10. & ſeq.par.2.diuerſ.& penes* Seraph. *dec.421.n.1.* Tum demum, quia ſufficeret quod Cappelletti haberent
9 ius ex perſona Ægidij, cum † vnus tantum hæres poſſit redimere oblato toto pretio, *iuxta opinionem* Succ. *in d.§.ſed quoties,ff.ad* Trebell. *& conſil.16.l.4.ſecundum quam fuiſſe iudicatum in curia Pariſienſi refert* Tiraq. *de retr.conuent.§.1.gloſſ.6.n.33 & 37. & de magis communi,& pluries approbata in iudicando* Ioſeph. Ludouic. *deciſ.Peruſin.112.ſub n.18.ſeq. & in & communem,& veriorem dicit* Maſtrill. *dec.21.in prin.& in fine,* Mantic. *de tacit.d.l.4.tit.32.n.27.*

Non obſtat quod legatum per Ægidium factum Dominis de Cappellettis ſit conditionale, quia vltra
10 quod verba illa, † *cum pacto,& conditione* videtur importare modum non conditionem vti adiecta ei quod poſt emolumentum quæſitum adimpleri poterat. Bat. *in l.quibus diebus,§.Termilius,n.5.ff.de cond.& demon.* Rota *dec.39.n.2.p.1.diuerſ.* Mantic. *de coniect.l.10.tit.5.n.16.* vbi etiam importarent conditionem, cum illa
11 ſit mixta, † & pendens à ſimplici facto legatariorum inſtantibus illorum diligentiis,& inopia hæreditatis in qua aliud non reperitur habetur pro adimpleta, *l.1.C.de inſtit.& ſubſtit.& ibi* Bat. *in 1.oppoſ.& in leg.ſi Titius ſtatuas.ff.de cond.& dem.* Mantic. *de coniect.vlt.vol.lib.11.tit.16.n.17.& 19.& fuit dictũ in Ciuitatenſi habitus 19.Decembr.1608.coram* Patriar. Hieroſolim.

Minus obſtat quod dictum legatum videatur alter-
12 natiuum,& in alternatiuis electio ſit debitoris, † quia cùm ſimus in alternatiua exigendi electio eſt creditoris. Bal. *in leg.fin.n.5.verſ.quæro in iſto C.de petit.hæred.* Purpur. *conſ.287.n.1.* Aſin. *de execut.§.7.c.268.n.5.* & fruſtratoria eſt diſputatio cùm aliud non reperiatur in hæreditate.

Poſtremò non eſt lapſum tempus ad redimendum quia Domini de Cappellettis petierũt reuenditionem
13 infra tempus conuentum, † ideóque curſus illius pẽdente lite fuit impeditus. Put. *dec.51.& 195.in correct.* Menoch. *conſ.301.n.1.& 24.ad 42.* Tiraq. *de retract. lign.§.1.gloſ.10.n.56.* Rota *coram* fel.recor. Greg. XV. *dec.455.n.1.& ſeq. à qua licet fuerit receſſum, dec.470. id fuit ſtante diſpoſitione bullæ Gregorianæ non controuertendo concluſionem in terminis iuris communis, vt n.15.verſ.vel loquuntur in terminis* cum præſertim facta
14 fuerit realis oblatio ab initio iudicialiter † quæ ſufficit ad actionem pro retrouenditione promiſſa conſeruandam. Bal. *in l.acceptam,n.9.in fi.C.de vſur.* Boër. *de.524.n.25.& ſeq.* Rim.iun. *conſ.5.n.71.* Mantic. *de tac.d.lib.4.tit.32.num.11.*

R. P. D. Dunozetto Romana fructuum cenſus Mercurij, 19. Nouembris 1614.

SVMMARIA.

1 *Dotis interuſurium debetur ex æquitate ratione onerum, quæ maritus ſuſtinet propter vxoris perſonam.*
2 *Dotis interuſurium ceſſat diſſoluto matrimonio ob mortem vxoris.*
3 *Contrahentes obligantur ad limites verborum inſtrumenti.*
4 *Accollatio cenſus facta ſub conditione, ea non purificata reſoluitur.*
5 *Conuentio extincta ob defectum conditionis appoſita de conſenſu vtriuſque partis non reuiuiſcit ob conſenſum vnius tantum.*
6 *Fructus cenſus ceſſant illo extincto.* (tem.
7 *Intereſſe non debetur reſoluta obligatione quo ad ſor-*

DECISIO CCCCCV.

DOmini dixerunt Dominum Ducem Cæſium non teneri ad fructus cenſus, nec ad dotis interuſuria,& minus ad damna,ſeu intereſſe.

Et quò ad interuſuria dotis præcipuum Dominorum fundamentum inde deſumptum fuit, † quia cum 1
illa debeantur ex æquitate ratione onerum, quæ propter vxoris perſonam ſuſtinet maritus, *vt per* Doctor. *in cap.ſalubriter de vſur.* Alex. *conſ.74.n.12.& conſ.141.n.7.l.5.* Theſaur. *dec.43.n.2.* Suid. *de alim.tit.1.q.45.n.2.* † ceſſat dicta æquitas vbi matrimonium fuit diſſo- 2
lutum per mortem vxoris, *vt in puncto fuit reſolutum in vna Bononienſi dotis,4.Iulij 1595. coram* bon.mem. Illuſtriſſ. Pamphilio.

Nec D. Dux ab Altemps poteſt ſe iuuare ſtatuto vrbis, quia illud loquitur de vidua, & requirit interpellationem coram Iudice factam, quæ hoc caſu deficit ad Bat. *in l.1.§.1.ff.ne quid in flum.publ.* Luc.Pet. *in prax.* Capitol. *l.4 c.7.n.5.& fuit dictum in Romana fructuum dotis 27.Febr.1606.coram* D.meo Penia.

Quo verò ad fructus cenſus Domini moti ſunt ex verbis inſtrumenti accollationis cenſus, illa enim non fuit pura,& ſimplex, ſed limitata ad duos annos, quibus elapſis fuit conuentum, vt inſtrumentum pro infecto abſque alia declaratione haberetur, & cum hac conditione voluerunt contrahere & non alias,&c. aliter,&c. hæc ſunt verba partium in inſtrumento appoſita, † ex quibus legem ſibi ipſius dixerunt, *l.1.§.ſi conuenerit,ff.de depoſit. latè* Card Mantic. *de contract. l.3.tit.16.n.1.* & per conſequens iſta accollatio fuerit 3
conditionalis, † non purificata conditione per extinctionem infra biennium perinde habetur ac ſi accollatio nunquam facta fuiſſet. Bald. *in l.ſiquidem,n.3.C.de except.* Alex. *conſ.3.n.4.l.1.* Gabr. *conſ.185.n.1.lib.1.* Caputaq. *deciſ.82.n.4.par.3.* 4

Nec viſum fuit releuare pactum hoc reſolutiuum fuiſſe appoſitum in fauorem D.Ducis de Altemps, qui non ſolùm eo vti voluit, ſed potiùs conſtat de contrario, poſtquam permiſit vt D.Dux Cæſius extingueret cenſum. Nam placuit reſponſio præfatam conditionem fuiſſe appoſitam, de vtriuſque partis conſen-
ſu † vnde illa reſoluta non poteſt prior conuentio reuiuiſcere per ſolum conſenſum vnius, *l.1.§.conuentionis,in fin.ff.de pact.leg.conſenſu,ff.de act.& oblig.* Rota Ianu. *dec.14.n.33.* Cæſar.de Graſſ. *dec.1.de tranſact.* & 5
ita licet D.Dux Cæſius extinxerit cenſum, † non tamen ſequitur fuiſſe poſt reſolutionem contractus obligatum ad fructus, ſed ſolum ad eam ſummam quam antea debebat pro dote. 6

Et ex his reſultat D.Ducem Cæſium non teneri ad damna,& intereſſe, † quia reſoluta obligatione quo 7
ad ſortem ceſſat quoque obligatio ad intereſſe, *cap. acceſſorium de regul. iur. in 6. cum vulgar.* Rota Ianu. *deciſ.61.n.1.& 200.n.5.* Et ita decrſum,&c.

R.P.D.Corduba, Romana ſocietatis officij Veneris, 4. Ianuarij 1594.

SVMMARIA.

1 *Creditor aliud pro alio recipere non tenetur.*
2 *Creditor recipiens aliud pro alio liberat debitorem.*
3 *Exigibilis exiſtimatur debito ceſſus qui bis ſoluit ceſſionario.*
4 *Exigibilitas nominis ceſſi ſpectatur iuxta tempus ceſſionis.*
5 *Fideiuſſoris idoneitas conſideratur de tempore quo accedit.*

DECISIO CCCCCVI.

ROccus Peruitalia ceſſit Aſcanio de Comitibus
eius creditori,& illi in ſolutum aſſignauit quan-
dam ſocietatem ſcutorum quingentorum ſexaginta,
quam Peruitalis habebat cum Claudio Boſterla fa-
cta obligatione per ipſum cedentem de euictione di-
ctæ ſocietatis,& promittendo debitorem ceſſum eſſe
exigibilem,& non alias,aliter, nec alio modo. Acce-
ptauit ſimpliciter Aſcanius dictam ſocietatem,& per
duos annos continuos exegit fructus illius, ſed cum
poſtea aſſeratur Claudium ob ſuperuenientem ino-
piam ſoluere non potuiſſe dictus Aſcanius cœpit
agere contra Roccum,& ab A.C.mandatum obtinuit
pro cuius parte fuit adita ſignatura, quæ cauſam mi-
hi commiſit, cum clauſula, ſi quid exequendum . &
1 Domini non eſſe exequendum dixerunt quia † licet
creditor quid pro alio recipere non teneatur. Iaſ.*in l.*
*mutuum,§.mutui datie.ff.ſi cert.pet.*attamen ſimplici-
2 ter creditum † ceſſum actionis contra cedentem pe-
nitùs expirauit ob electionem exactionis , *l. creditoris*
cum ibi netatis.ff.de diſtract.pig.l.qui generalis,ff.qui po-
*tior.in pig.hab.*Aret.*conſ.*155.*n.*10.Surd. *dec.*44.*n.*26.

Non obſtare dixerunt Domini Peruitali obliga-
tionem de euictione,& promittendo debitorem ceſ-
ſum exigibilem forè.Quia quo ad euictionem Domi-
ni fuerunt concordes illam in præſenti caſu non poſ-
ſe habere locum.

Quo verò ad ſecundum caput obligationis quod
ſcilicet continet promiſſionem quod debitor ceſſus
ſit exigibilis ad quod tota vis iſtius articuli reſtringi-
tur fuit concluſum vltra quod in præſenti non con-
ſtat de negatiua,nec ſaltem de diligentia ſatis appa-
3 ruiſſe Claudium exigibilem,†qui per duos annos ſol-
uit fructus etiam irrequiſitos , & tamen ad hunc ca-
ſum bina tantum ſolutio excludit impotentiam ex-
actionum vt fuit ſæpè deciſum.

Monebantur etiam Domini ex eo quod Roccus do-
4 cuit ipſum Claudium nō ſolum † de tempore ceſſio-
nis obligationis , quod ſufficeret Bec. *conſil.*105.*vol.*
1.ſed permultum poſt fuiſſe publicè tentum , & ha-
bitum pro idoneo,& exigibili. Iaſ.*in leg.ſciendum,§.ſi*
fundum,ff. qui ſatiſd.cog.ubi Angel.*poſt princ.*Marl.*de*
*fideiuſſ.n.*261. Et ad hoc placuit quod dicitur de no-
5 tario,† qui recepit fideiuſſores quod non teneatur ad
damna,& intereſſe ſi probetur bonus ſtatus fideiuſſo-
ris recepti ſaltem de tempore obligationis, *vt fuit di-*
ctum coram Illuſtr.D.Cardin.Platto *in illa Romana pe-*
cuniaria,Lunæ 19.February 1590.alias eſſet diuinare,
& habere relationem ad incognita,quod eſt impoſſi-
bile.Boſſ.*de bonor.public. n.*45. *cum pluribus ſeqq.*

R. P. D. Orano, Romana Cenſus Mercury 8. Iuny 1598.

SVMMARIA.

1 *Creditore acceptante in ſolutum nomen extinguitur omnis eius actio.*

2 *Debitor ceſſus dicitur exigibilis eo ipſo quod poſt ceſſionem ſoluit ceſſionario.*

DECISIO CCCCCVII.

DOmini dixerunt Aſdrubalem,qui ceſſit iura cen-
ſus de quo agitur Parmenidi non eſſe amplius
1 obligatum ad fauorem dicti Parmenidis eo † enim ip-
ſo quod creditor acceptauit iura ceſſa extinguuntur
omnes actiones ad fauorem ipſius contemplatione

Deciſ. R. R. pra Tract. de Cenſ.

cedentis. Aym.*conſ.*166.*in fine,&* 191.*n.*3. Ronche-
gall. *de communi in l.*3.*n.*66.*ff.de duobus reis.*

Non obſtat Aſdrubalem cedentem forè obligatum
in euentum euictionis cenſus , quia vltra quod de
euictione prædicta fuit dictum Aſdrubali ſuffragari
promiſiſſe cenſuarium eſſe exigibilem † prout docue- 2
runt continuatæ ſolutiones fructuum cenſus ab ipſo
factæ quæ leguntur in ſumma dato per informantes
pro dicto Aſdrubale 3. 4. & 5. abſque eo quod duas,
vel tres pagas fuiſſe probatas ſatis eſſet ad effectum
inducendi quaſi poſſeſſionem exigibilitatis debitoris
ceſſi *ad tradita per ſcribentes in cap. cum Eccleſia,& ibi*
Rip.*n.*53.*& ſeq.de cauſ.poſſ.& propr.*

R.P.D.Buratto, Romana ſubhaſtationis Veneris 13. January 1623.

SVMMARIA.

1 *Subhaſtatio facta pro vero credito ſeruatis requiſitis de iure,& de ſtilo eſt valida.*

2 *Executio fieri non poteſt contra debitorem debitoris niſi prius facta excuſſione primi debitoris,& præcedente confeſſione ſecundi.*

3 *Annua præſtatio poteſt capi in cauſam iudicati ſubhaſtari,& plus offerenti deliberari,* & n.10.

4 *Executori aſſerenti ſe feciſſe executionem ſuper bonis ipſius debitoris creditur.*

5 *Error notarij quando conſtat de veritate facti,non nocet parti.*

6 *Nec inducit nullitatem proceſſus.*

7 *Statutum loci contractus attendi debet in contractibus.*

8 *Remedium* l.2. C.de reſcind. vend. *habet locum in venditione facta ad haſtam.*

9 *Stabilia communiter æſtimantur ad rationem fructuum quinque pro centenario,& anno.*

11 *Pactum de redimendo diminuit verum rei prætium in ſexta parte.*

12 *Pretium rei diminuitur ſi venditor ſit multo ære alieno grauatus.*

13 *Diminutio autem iſta fit Iudicis arbitrio.*

DECISIO CCCCCVIII.

SVbhaſtatio annuæ præſtationis de qua infra fuit pro Antonio debitore in controuerſiam reuocata ex capite nullitatis,& iniuſtitiæ.Et dato dubio an eſſet nulla,vel reuocanda Domini poſt duas alias propoſitiones in quibus actum fuit de læſione reſoluerunt illam non fuiſſe nullam , ſed læſiuam reſeruato vt de aliis videatur.

Nam quo ad validitatem† cum facta fuerit pro ve- 1
ro credito pro quo fuerat relaxatum mandatum ad
fauorem Lancituri creditoris,& ſeruata fuerint omnia
de iure,& ſtilo requiſiti illa ſubſiſtit, *iuxta deciſionem*
Rotæ 476.*n.*4.*p.*2.*in rec.& fuit dictum in alia Romana*
*ſubhaſtationis,*2. *Iunij*1614.*coram* R.P.meo Vbald.*im-*
*preſſa per Modernos poſt tract.de ſociet.officij,de.*60.*n.*4.

Ad prætenſas autem nullitates ſigillatim reſpon-
ſum fuit prima enim quod † non potuerit fieri execu- 2
tio ſuper dicta annua præſtatione tanquam contra de-
bitorem debitoris niſi præcedente excuſſione dicti
Antonij primi debitoris,& confeſſione D. Mariæ ſe-
cundæ debitricis *iuxta l.*2.*C.de priuil.fiſc. & l. à Diuo*
Pio §. ſic quoque, ff. de re iud. cum aliis relatis per Surd.
*conſ.*4.*n.*1.*& dec.*306.*n.*15.non applicatur.Quia non
fuit actum per Lanciturum contra debitorem debi-
toris , ſed mandatum contra Antonium relaxatum

executum fuit ſuper iure exigendi dictam annuam
præſtationem in bonis dicti Antonij debitoris exi-
3 ſtente,& per eum poſſeſſo,vel quaſi ad effectum † di-
ctum ius licitandi,& deliberandi oblatori,& ex pretio
ſatisfaciendi creditori. Et propterea ceſſat etiam ſe-
cunda nullitas quod inſtrumentum donationis annuæ
præſtationis non eſſet in actis, cum iſtud non ſit ne-
ceſſarium. Quia ſufficit relatio executoris executionis
factæ ſuperdictà annua præſtatione tanquam ad An-
4 tonium ſpectante † cui creditur niſi contrarium pro-
betur. Butrig. *&* Bal. *in l.1.n.2.C.de priuil.fiſc.* Alex. *in
d.l.à Diuo Pio §.ſi ſuper rebus,n.17.* *&* Imol. *in princ.
n.22.* Aſin. *in ſua prax.§.9.c.5.cum relatus in Bononienſi
pecuniaria, 20. Iunij 1616. & in Lucana, ſeu Ieſulana
Abbatia 27.eiuſdem menſis,& anni* coram me.

Tertia verò defectus intimationis decreti de deli-
berando, quod in illa ſit appoſitum nomen alterius
5 Notarij non afficit, † cum ex citationibus totóque
proceſſu præcedenti optimè ſciret Antonius per acta
cuius Notarij eſſe deberet decretum de deliberando,
intimatio,& ſic error præfatus parti nocere non debet
6 cùm conſtet de veritate facti, † & in ſimili errore ad
excludendum nullitatem dixit Rota *dec.12. de reſcr.
in nou.* Seraph. *dec.701.n.1.& in Aſtellana vnionis 28.
Aprilis 1591.coram* b.m.Gypſio.

Quo verò ad ſecundam partem dubij viſum fuit
Dominis ſubhaſtationem præfatam fuiſſe læſiuam in-
ſpecto ſtatuto Vrbis *l.1. c.154.* diſponente in omni-
bus cõtractibus ſufficere læſionem vltra tertium quod
7 † eſt attendendum cum ſit locus contractus *ad not.in
l.1.vbi præſertim* Bart. *n.15.& 16.C.de Summ.Trinit.&
in cap.dilecti,de for.compet.* Alex. *conſ.41.n.4.vol.5.* Se-
raph. *deciſ.358.num.8.*

Et habere locum etiam in ſubhaſtatione *admiſit*
Rota *apud* Seraph. *deciſ.1478.n.1.verſ.nec adeſt,* prout
8 de iure † communi haberet locum remedium, *l.2.C.de
reſcind.vend.* vt not. *vbi* Cagnol. *n.18.&* Pinell. *qui de
veriori,& communi n.25.* Rota *dec.648.n.5.par.1.recẽt.
vbi quod ſæpè fuit deciſum,& fuit dictum in Romana læ-
ſionis,17.Febr.1612. coram* R.P.D.Canallerio.

Læſio autem probatur in primis firmando quod
donatio fuit facta del 1589.per b.mem.Rodulphum
Pium Dominico fratri,& auctori Antonij annuæ præ-
ſtationis ſcutorum trecentorum auri in auro iuſti pon-
deris in bona moneta liberè cum pacto tamen ad fa-
uorem ipſius,& eius hæredum,& ſucceſſorum, & ab
eo cauſam habentium dictam donationem francandi
eo ſoluendo ſcuta quinque millia auri in auro,& one-
re alendi Iacobam Saxam cum ancilla excepta tamen
penſione domus,& omni alia impenſa.

Subhaſtatio autem fuit facta pro pretio ſcutorum
mille quingentorum quinquaginta monetæ, in qua
etiam comprehenſa ſunt ſcuta trecenta auri in auro
maturata ad fauorem Antonij pro reditu vnius anni,
& inexacta, & ſic vel licitator ſoluit tanto minus de
pretio dicta ſcuta trecenta,& ſic pretium fuit tantum
ſcutorum mille centum quadraginta quinque, vel
circa monetæ, vel pretium erat agendum habita ra-
tione fructuum dicti anni maturatorum,qui ceſſerunt
ad commodum emptoris. Vnde ſiue valor dicti annui
reditus æſtimari debeat habito reſpectu ad fructus vi-
ginti annorum, & ſic ad rationem quinque pro cen-
9 tenario, *vt † communiter æſtimarunt gloſ.in auth. perpe-
tua vbi* Bellap. *in princ.C.de Sacroſ.Eccleſ.* Caſtr. *in aut.
ſi quas ruinas,n.2.C.eo.tit.* Rom. *conſ.423.n.1.* Iaſ. *in l.ſi
fundum per fideicommiſſum,n.5.ff.de l.2.* Tiraq. *de retr.
lign.§.1.gloſſ.6.n.19.* Con. *var.reſol.lib.3.c.9.n.5.* Dec.
conſ.2.n.174.& ſeqq.lib.1.latè Pinell. *in l.2.q.8.c.4.n.
29.C.de reſcind.vend.* Lup. *de vſur.comm.2.§.5.n.117.
& fuit dictum in Romana de Magdalenis,2.Maij 1611.
coram* R.P.D.Decano, *& in ſubhaſtatione annui reditus
fuit reſolutum in Romana annuæ præſtationis,9.Decem-
bris 1613.coram* Cardinale Sacrato, Gratian. *diſcept.
forenſ.545.num.15.* præſertim cum dicti annui reditus
ſint certi,& veriſimiliter variari nõ poſſint,& exactio
eſſet tuta,& ſine difficultate fieri poſſet tam in fructi-
bus locorum Montium Vrbis emptorum, vt ſuppo-
nitur,ex pretio cenſuum Romæ exiſtentium,& gene-
raliter obligatis, & cum eſſet ditiſſimus faciliùs ad
præfatam rationem debet fieri æſtimatio, *vt amitteba-
tur in dicta Romana annuæ præſtationis,* 10. *Decembris*
1613. Siue pretium calculandum ſit in dictis ſcutis
quinque millibus auri pro quo dicta annua præſtatio
erat redimibilis. Et deducta † etiam ſexta parte ratio- 11
ne pacti de francando *iuxta opinionem quam tenet* Ro-
ta *apud* Seraph. *dec.1063.n.5.& in dec.446.n.5.in fine,
par.1.recent.& fuit dictum in Bononienſi affrancationis,*
20. *Nouembr.* 1620. *coram* Reuerendiſſ. Seleucienſi.
Deductis etiam alimentis Iacobæ,& ancillæ,quæ Do-
minis viſum fuit non poſſe excedere annua ſcuta
centum viginti monetæ,& habita ratione ætatis di-
ctæ Iacobæ, quæ vt ſupponitur, erat annorum 42.
menſium 6. de tempore dictæ ſubhaſtationis *iuxta l.
hereditatum,ff.ad l.falcid.* nihilominus læſio excederet
ſemper tertiam partem veri, & iuſti pretij vt ex cal-
culo facilè videri poſſet.

Nec viſum fuit pretium adeo diminui poſſe ex eo
quod ſubhaſtatio facta fuerit ſine cautione euictio-
nis, & quod Antonius eſſet debitis implicitus, quia
adhuc remaneat læſio vltra tertiam, cum non ſit do-
ctum de aliquibus creditoribus anterioribus Lancio-
ti,ad cuius inſtantiam fuit facta ſubhaſtatio, nec etiã
conſtat,quod dictus Antonius eſſet,vt allegatur, pro
debitis carceratus,& nihilominus, quatenus † de præ- 12
fatis eſſet habenda ratio *ad not.in l.1.§.ſi heres, & ibi*
Doctor. *præſertim* Bat. *n.3.&* Rip. *n.28.ff. ad* Trebell.
*& fuit dictum in Roman.fideicommiſſi,15.Martij 1613.
coram* bon.m.Andrea, *& in Valentina bonorum 4.Iunij*
1621.coram me,tamen † cum non ſit certum quan- 13
tum diminuant de pretio Iudicis arbitrio committi-
tur, *vt in d.§.ſi heres notat* Goffr. *n.3. latè* Menoch. *de
arbr.caſ.243.n.1. & per tot.* Domini arbitrati ſunt ex
præfatis non poſſe tantum diminui de pretio quin re-
maneat læſio vltra tertiam vt ſupra.

Minus conſtat de aliqua lite ſuper dicta donatione
pendente pro cuius tamen validitate fuit in Rota
ſemper reſolutum, *vt ex deciſionibus coram me factis,&
præſertim 7.Decembr.1614.& 3.Ianuarij 1615.*

Et quamuis exceſſus in tertia parte viſus fuerit Dñis
patens,adeo,vt ſit locus ſtatuto,tamen non firmarunt
quantitatem exceſſus de qua dixerunt particulariter
eſſe videndum. Prout etiam nam ex eo ſit reuocanda
dicta ſubhaſtatio,vel potiùs liceat licitatori offerre,&
ſupplere pretium *iuxta l.2. C. de reſcind.vendit.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. Durano Bononienſis cenſus Veneris, 17.
17. *Nouembris* 1626.

SVMMARIA.

1 *Executiuè agi non poteſt contra tertium in inſtrumen-
to non nominatum,nec obligatum.*
2 *Statutum prohibens appellari à decreto ſuper execu-
tione inſtrumenti non procedit contra non nomina-
tum in inſtrumento.*
3 *Statutum dans executionem inſtrumento,non habet lo-
cum quando inſtrumentum non eſt liquidum.*
4 *Mandati fines,& qualitates ſunt ſeruandæ.*
5 *Mandatum ad ſe obligandum pro vno non attenditur
ad ſe obligandum pro alio.*

6 *Man*

6 *Mandatum reſtringitur ad caſus in eo expreſſos.*
7 *Cenſus venditus à procuratore non ſeruata forma mandati, non obligat conſtituentem.*
8 *Procurator ſuſcipit mandatum non ſolum de fideiubendo, ſed etiam de ſoluendo.*
9 *Procurator non habet actionem contra principium niſi ſoluerit.*
10 *Fides non facit fidem.*
11 *Mandatum relaxatum pro fructibus cenſus decurrendis tanquam relaxatum pro debito non purificato, non poteſt executioni demandari.*
12 *Saluianum datur etiam pro fructibus cenſus decurrendis.*
13 Limit. *ad fauorem fideiuſſoris, qui adhuc nihil ſoluit.*
14 *Curator conſentiendo per viam contentioſæ iuriſdictionis poteſt præiudicari minori.*
15 *Intellige quando ſolus interuenit in iudicio, ſecus ſi cum minore.*
Limit. *quando conſenſit abſque aliqua animi præmeditatione an negotium ſit vtile minori*, n. 17.
16 *Minor probando rem aliter ſe habere poteſt reuocare confeſſionem curatoris etiam in iudicio factam.*

DECISIO CCCCCIX.

COmes Marcus Antonius Lambertinus promiſerat per acta Cellij Notarij ab Vrbe non diſcedere ſed pœna ſcutorum quinque millium auri, & pro eo ad fauorem fiſci fideiuſſit D. Camillus Elephantutius, & quia ob diſceſſum ab Vrbe pœnæ locus fuit fiſcus Elephantutio fideiuſſore reperto non ſoluendo, illam exegit à præfato Cellio ſub prætextu quod idoneum non recepit fideiuſſorem, qui reportato à fiſco iurium ceſſione contra Comitem Marcum Antonium, & Elephantutium, obtinuit relaxari mandatum contra Elephantutium, cuius vigore captus fuit præfatus verò Comes Marcus Antonius pro extinguendo iſto debito, & liberando à carceribus Elephantutium dedit mandatum Comiti Guido Antonio Lambertino ad fideiubendum, & ſe obligandum pro vno cenſu ſcutorum trium millium auri ſortis principalis ſuper bonis eiuſdem Comitis Marci Antonij imponendo, & illum indemnem conſeruare promiſit in euentum in quem dictæ pecuniæ prouenientes ex dicto cenſu peruenirent ad manus Elephantutij ad effectum præfatum.

Cum autem his peractis Reuerendiſſ. q. Maluaſia tūc Cameræ Clericus ſuper ſuis proprijs bonis impoſuiſſet annuum cenſum ſcutorum ducentorum triginta octo, quem vendidit cuidam Roberto pretio ſcutorum trium millium quadringentorum ſtamparum fideiuſſerunt pro illo ad fauorem Roberti, tam pro ſorte, quàm pro fructibus in ſolidum præfati Comes Guido, & Elephantutius hoc expreſſo, & declarato quod cenſus iſte fuit impoſitus ad ſolum commodum ipſorum, itaut Maluaſia nudum tantum in eo nomen haberet, amboque promiſerunt illum extinguere intra triennium omninóque Maluaſiam indemnem releuare, & cum effectu à Maluaſia receperunt integrum cenſus pretium nempè vterque ſcuta mille ſeptingenta, quæ ſoluerunt pro Cellio reportata ab eo iurium ceſſione contra Comitem Marcum Antonium. Quo Comite vita functo ſuperſtite Comitiſſa Diamante hærede eius filia minore, Comes Guido Antonio obtinuit à V. Legato Bononiæ relaxari mandatum, tam pro extinctione dicti cenſus, quàm pro fructibus decurſis, & decurrendis contra bona hæreditaria Comitis Marci Antonij, in quibus illius vigore immiſſus fuit.

Vnde cùm Comes M. Antonius Pepulus filius, & hæres Diamantis appellauerit cauſa mihi commiſſa dubitaui. An mandatum V. Legati cum inde ſecutis ſit confirmandum, vel reuocandum. Et Domini ex tribus præcipuè reuocandum eſſe reſponderunt.

Primò, quia executio petita, & facta fuit virtute inſtrumenti præfati cenſus impoſiti per Maluaſiam ſuper ipſius bonis in quo nō interuenit, nec nominatur Comes M. Antonius, vnde quāuis Comes Guido. Fortè via ordinaria negotiorum geſtorum actione agere poſſet contra eius hæredes, & bona intrat nihilominus trita illa iuris concluſio quod † executiuè pro- 1
cedi non poteſt virtute inſtrumenti contra tertium, nec eius bona in inſtrumento non nominatum, aut obligatum. Bart. *in l. 1. C. comm. de l. n. 9.* Caſtr. *in l. poſtulante n. 4. ff. ad Trebell.* Alex. *in l. 1. §. ſi hæres, ff. eod.* Dec. *conſ. 198. n. 5.* Ruin. *conſ. 29. n. 2 1. l. 1.* Menoch. *de adip. poſſeſſ. rem. 4. n. 702.* Sicut etiam in ſimili † ſtatutum 2
interdicens appellationem à decreto ſuper executione inſtrumenti non procedit quoad tertium in inſtrumento non nominatum Dec. *loco citato.* Et quando ſtatutum diſponit vt procedatur ſummariè in cauſis vertentibus ſuper inſtrumento quarantigio intelligitur inter eos, inter quos confectum eſt inſtrumentum, non autem reſpectu tertij de quo in inſtrumento non fit mentio. Bald. *vbi ſupra* Alex. *in d. §. ſi hæres* Roder. Suar. *in l. poſt rem iudicatam in 2. limit. legis Regni ff. de re iudic.*

Non obſtat quod Comes Marcus Antonius multò ante impoſitionem huius cenſus promiſerat releuare indemnem Comitem Guidonem videlicet quando illi dedit mandatum vt cenſum imponeret, & pro eo fideiuberet ad effectū liberandi ex illius pretio Elephantutiū, vt ſupra in facto, quia manifeſtè dignoſcitur quod cenſus de quo nunc quæritur non eſt idem cum eo, de quo ſenſit Comes Marcus Antonius. Ille enim erat imponendus ſuper eiuſdem bonis, & eiuſdem nomine, ac in perpetuum iuxta naturam cenſus, & eiuſdem pretio trium millium ſcutorum auri, iſte autem fuit impoſitus nomine Reuerendiſſimi Maluaſiæ, & ſuper ipſiuſmet bonis pretio ſcutorum trium millium quadringentorum, & extinguendus intra triennium, & Comes Guido fideiuſſit pro Maluaſia, & non pro Com. M. Antonio; Vnde ſi non eſt idem cenſus debitum non eſt liquidum quoad rem, † & propterea non potuit ex 3
dicto inſtrumento executiuè procedi contra hæredes Marci Antonij & eius bona Bart. *in l. creditores n. 14. C. de pign. & in l. proinde §. notandum ff. ad l. aquil.* Curt. Iun. *in l. vlt. n. 5. C. de Edit. Diu. Hadr. toll.* Crau. *conſ. 231. n. 9.* Menoch. *de adip. rem. 3. n. 190.* Quatenus verò idem eſſe prætendatur ferè in nullo fuit ſeruata forma mandati, cùm † tamen non ſolum mandatum, ſed etiā 4
mandati qualitates ſint diligenter ſeruandæ etiam illę quæ in modo conſiſtunt *ad l. diligenter, ff. mand.* Rota *Ianuen. dec. 8. in princ. & dec. 9. per tot.* Nec admitti debet extenſio, quia abſurdum eſſet † quod mandatum 5
ad ſe obligandum pro me extenderetur pro ſe obligandum pro alio *l. quacunque gerimus ff. de act. & oblig. l. inter ſtipulantem in princ. ff. de verb. obligat.*

Non etiam releuat quondam Ruffini nomine, qui dicitur habuiſſe mandatum cum libera à Comite Marco Antonio promiſiſſe nomine illius indemnem releuare Comitem Guidonem à quibuſcunque obligationibus pro imponendis cenſibus ab eo factis, cenſuſque ſic impoſitos extinguere intra triennium, quia fuit reſponſum quod Ruffinus fuit conſtitutus procurator à Comite Marco Antonio ad locandum, aut vendendum bona, & ſic ad certos actus faciendum. † vnde quamuis poſtea ſequatur clauſula. Et gene- 6
raliter, cum pleno iure, non propterea fuit illi datum mandatum cum libera ad alias cauſas non expreſſas, & ſic ad imponendum cenſum, ſed dumtaxat ad illos certos actus expreſſos *cap. qui ad agendum de*

procur.in 6. Bar.*in lege qui Roma*, §. *Callimacuſ. ff. de verb. oblig. & in lege Procurator cui libera, ff. de procur.* Bald.*conſ.* 331.*n.*1.*& ſeqq. vol.*3. Iaſ.*in l.qua actâ n.*21. *ff. de offic. Procur.*

Et quando mandatum Ruffini fuiſſet cum libera
ad omnes actus, quia tamen poſtea idem Comes Mar-
cus Antonius dedit mandatum Comiti Guidoni ad
dictum effectum emendi cenſum cum præſcriptis
qualitatibus, & ipſe ſic illud acceptauit, & in hoc iu-
dicio produxit † non potuit recedendo ab hoc man-
7 dato, eóque ſpecto emere cenſum alio modo virtute
mandati Ruffini, non enim agnouit bonam fidem al-
ter contrahendo, quàm promiſit cum certum ſit Co-
mitem M. Antonium illo, & non hoc modo voluiſſe
cenſum emi, quod Guido non ignorabat.

Secundò moti fuerunt Domini quia mandatum fu-
erat relaxatum pro fructibus decurſis, vnde cùm non
conſtet in actis quod Comes Guido aliquos fructus
ſoluerit non potuiſſe eos petere, *leg. Lucius Titius. ff.*
8 *mand. & lege ſi pro ea, Cod. eod. tit.* & ratio eſt, † quia fi-
deiuſſor non ſolum videtur ſuſcipere mandatum de
fideiubendo, ſed etiam de ſoluendo *l. indebitum, ff. de*
cond. indeb. & ita niſi ſoluerit † non habet actionem
9 contra principalem Rota *deciſ.* 194.*poſt* Cenci.*de cen-*
ſibus & in Spoletana liberationis à fideiuſſione 30. *Maij*
præteriti coram me. Et quamuis detur fides de ſolutio-
10 ne † tamen fides non facit fidem, *auth. ſi quis in aliquo,*
C. de eden. Rota *Ianuen. dec.*76.*n.*11.*&* Rota *dec.*441.*n.*
6.*par.*1.*recent.* Et multò minùs illa, quæ data fuit quia
non eſt in actis V. Legati, qui facit decretum, alias il-
lud non remanſit iuſtificatum.

Et tantò magis, quia mandatum fuit etiam relaxa-
11 tum pro fructibus decurrendis, † & ſic pro debito ad-
huc non purificato, Bar. Bal. Imol. Alex. *& communiter*
Doctores *in l. facere poſſe, ff. ſol. matr.* vbi quod fideiuſ-
ſor qui intercesſit pro euictione re nondum euicta, li-
cet diu ſteterit in fideiuſſione agere non poteſt. Anton.
Gomez, *l.*2.*var. c.*13.*n.*10.

Non obſtat quod dicatur actum fuiſſe Saluiano, †
12 quod etiam datur pro fructibus decurrendis, quia hoc
non poteſt procedere ad fauorem fideiuſſoris, † qui
13 nihil adhuc ſoluit, ſi enim nihil ſoluit non conſtat de
credito, & ſic non competit Saluianum, Honded.*conſ.*
17.*num.*19.*lib.*2. Rota *apud* Pacif.*de Salu. interd. deciſ.*
23.*& deciſ.*15.*& fuit millies deciſum.* Et ceſſat omnis
difficultas, quia non ſolum deficit creditum purum,
ſed nec de aliqua obligatione conſtat quo ad hunc
cenſum, ſaltem tali, ex qua executiuè agi poſſit iuxta
ſupradicta.

Tertiò, & vltimò dicebant Domini mandatum fuiſ-
ſe iniuſtum, ex quo immiſſio fuit data Comiti Guido-
ni pro integra ſorte principali, & tamen ipſe Elephā-
tutius, qui cum etiam nomine proprio reportauerit
ſuum ceſſionem à Cellio, poſſet ipſe quoque agere
contra hæredes Comiti Marci Antonij, ex quo decre-
tum V. Legati non fuit ad effectum deponendi, aut
ſoluendi Roberto, quo caſu omnes eſſent liberati ſed
ad effectum ſatisfaciendi Comiti Guidoni, qui pote-
rat non extinguere cenſum, ita vt Elephantutius re-
maneret obligatus, qui propterea agere poſſet contra
dictos hæredes, & ab ahis exigere aliam pretij me-
dietatem.

Quibus ſic ſtantibus reſtringebatur tota difficultas
ad vnum in quo aliqui ex Dominis hæſitabant, vide-
licet an mandatum ſuſtineatur ex conſenſu cura-
toris Diamantis, dum citatus mandato conſenſit, il-
14 ludque approbauit, † circa quod curator in iudicio, &
per viam contencioſæ iuriſdictionis poteſt præiudi-
care minori. Bart.*in l. certum, §. ſed an ipſos, ff. de conf. ff.*
Felyn.*in c.*1.*n.*14.*vt lit. non conteſt.* Pariſ.*conſ.*47.*n.*91.
*lib.*1. Gutt.*de tut. & curat. quæſt.*3.*cap.*1.*num.*79. Suid.
*deciſ.*229.*num.*29. *&* Rota *deciſ.* 334. *num.*5. *part.*1.
recentior.

Sed placuerũt reſponſiones datæ, & primũ fuit re-
ſponſum hic non conſtare quod curator ſolus in iu-
dicio interuenerit ſed Diamantes minor cum eo. Quia
tam Libellus Comitis Guidonis, quàm decretum, &
inde mandatum relaxatum, ac poſtea immiſſio ſecuta,
ſunt concepta, & cantant contra ſolam perſonam
Diamantis vnde intrat regula, † quod quando Cura- 15
tor non agit ſolus, ſed minor cum illius auctoritate
confeſſio, aut conſenſus curatoris etiam per viam con-
tentioſæ iuriſdictionis minori non nocet Bart.*in l. cer-*
tum, §. ſed an ipſos, num. 2.*verſ. præfata verò, ff. de confeſſ.*
*addit. ad Cappell. Tholoſan. dec.*391.*verſ. & hoc intelligo*
Guttier.*vbi ſuprà, par.*2.*c.*6.*n.*29.

Præterea fuit reſponſum † quod in omnem caſum 16
potuit Diamantes, & nunc eius hæres, habita de hoc
notitia conſenſum curatoris reuocare probando er-
rorem, vt rem aliter ſe habere, vt hic probatur ex actis
addit. ad Rotam *dec.*19.*de procur. an non.* Dec.*conſ.*146.
*n.*15.*&* Ioan. Guttier. *vbi proximè.*

Poſtremo, ac tandem placuit reſponſio, quod aut
conſenſus curatoris cadit ſuper ſibi tunc narratis, &
contentis in decreto, & debet intelligi quatenus nar-
rata vera eſſent, quæ cum eſſent falſa iuxta ſuperius
dicta defuit conſenſus, & ſi ipſe crederet eſſe vera,
quia qui errat non conſentit. Et tunc intrat concluſio.
Quod † qui tenetur præſtare conſenſum debet præ- 17
uidere an negotium ſuper quo conſentit ſit vtile illi
pro quo conſentit, & de hoc maturè, & benè ſe infor-
mare Dec.*d. conſ.*146.*d. n.*55. Bart.*in l. ſed ſi hac, §. Præ-*
tor ait ff. de in ius vocan. & aliter conſenſus præſtitus
nihil operatur. Paul. de Caſtr. *conſ.*433. *cum ſtatutum,*
*n.*1.*ad fin. l.*1. Specul. *de Procur. §.*1.*n.*22.*verſ. ſed quid*
ſi ſolum. Hic autem curator conſenſit intempeſtiuè, &
abſque aliqua animi præmeditatione, ſed citatus ad
videndum relaxari mandatum ipſe vltro ſimpliciter
conſenſit.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

R. P. D. Virile, Romana Cenſus vitalitij, Lunæ 28. Iunij 1627.

SVMMARIA.

1 *Accollatio, & obligatio non excedit terminos obliga-*
tionis, & num.6.
2 *Hypotheca quæ eſt ſemper pretio rei emptæ expirat per*
ſolutionem pretij.
3 *Compenſans debitum cum credito dicitur debitum ex-*
tinguere, non retinere.
4 *Cenſus imponi non poteſt ſuper re expreſsè prohibita*
alienari, & hypothecari.
5 *Pecunia ſoluta poſteriori creditori non poteſt auocari*
per anteriorem.
7 *A verbis inſtrumenti non eſt recedendum.*

DECISIO CCCCCX.

SVb die 26. Iunij 1626. fuit coram bon. mem. Rem-
boldo reſolutum locum eſſe reſtitutioni cenſus
principalis cenſus, ſed coram me pluries diſputato eo-
dem dubio receſſerunt à deciſis moti fuerunt Domini
quia fundamenta deciſionis non ſubſiſtunt.

Nam primùm quod fratres de Sartis in emptione
domus accollauerint in ſe omnia debita Ioan. Bapti-
ſtæ, & ſic debitum cenſus, ſeu reſtitutionis ſortis prin-
cipalis non ſubſiſtit, nã emptio domus fuit pro pretio
ſcutorum mille ſexcentorum in quorum diminutio-
nem

nem emptores de conſenſu venditoris compenſarunt, & eacomputarunt ſcuta trecenta triginta debita eiſdem de Sartis, pro ſcutis mille nonaginta quinque emptores accollarunt in ſe onus extingnendi alias ſocietates, & cenſus ad fauorem perſonarum diſtinctè nominatarum, inter quos non legitur cenſus vitalitius de quo agitur reliqua verò ſcuta centum ſeptuaginta quinque pro integra ſolutione ſupradicti pretij ſcutorum 1600. iidem emptores in continenti Ioanni Baptiſtæ venditori ſoluerunt. Vnde virtute obligationes vel accollationes iſti fratres de Sartis non tenentur ad reſtitutionem ſortis quia non legitur in in-
1 ſtrumento emptionis, † & obligatio, & accollatio vti ſtricti iuris non egreditur terminos obligationis, *lege quicquid aſtringendæ, ff. de verb. obl.* Pariſ. *conſ.* 117, *n.* 6. *& ſeq. l.* 1. Surd. *conſ.* 452. *n.* 12. *lib.* 3.

Vnde non obſtat dum eadem deciſio dicit quod cùm cenſus nulliter fuerit impoſitus fuerit factus locus reſtitutioni ſortis principalis quia quicquid ſit reſpectu Ioan. Baptiſtæ, qui cenſum impoſuerat, & ſortem recepit, ſat eſt quod iſti fratres de Sartis non accollarunt in ſe hoc debitum cenſus, ſeu reſtitutionis ſortis, ſed alia debita ſpecialiter expreſſa, vt ſupra deductum eſt.

Aliud fundamentum deciſionis, quod ſufficiat generalis hypotheca omnium bonorum, procederet ſi extaret pretium, ſed illum fuit conſumptum mediante excomputatione ſcutorum 330. ſolutione 175. accollatione cenſum, & ſocietatem diuerſarum perſona-
2 rum nominatim expreſſarum, & conſequenter † hypotheca generalis non poteſt ſuffragari propter conſumptionem, & ſolutionem pretij. Gregor. *deciſio.* 511. *num* 17.

Corruit quoque aliud fundamentum deciſionis quod fratres de Sartis non poſſint vti retentione in præiudicium Tauelli creditoris anterioris quia ipſi
3 non excipiunt de retentione, † ſed de extinctione per ſolutionem receptam per viam compenſationis, ſeu excomputationis, *lege ſi debitor, ff. qui potior. in pign. hab. l. ſi peculium, ff. ſi heredi, ff. de ſtatu libert.* Gregor. *deciſ.* 341. *num.* 1.

Nec ſuper domo vendita poteſt agi Salniano, quia licet ſuper ea fuerit impoſitus cenſus vitalitius, ta-
4 men † cùm domus ſit emphyteutica expreſsè alienari hypothecari, & onere cenſus grauati prohibita ceſſat hypotheca, Bart. *in l. C. §. inſtituto, n.* 5. *ff. de l.* 2. Seraph. *deciſ.* 1290. *n.* 5. Surd. *conſ.* 73. *n.* 16. *& ſeq. l.* 1. *& fuit dictum in Romana Saluiani interdicti,* 1. *Iulij* 1602. *coram* b. m. Litta, *& in Romana ſeu Amelphitana Saluiani* 9. *Iunij* 1603. *coram* b. m. Penia.

Non obſtat quod fratres de Sartis habuerint notitiam de huiuſmodi cenſu vitalitio cùm de eo in venditione fuerit facta mentio vnde propter malam fidem nõ potuerunt facere excomputationem cum ſuo credito poſteriore, nec ſibi ipſis, vel poſterioribus creditoribus ſoluere Quia cùm in inſtrumento emptionis non enuncietur dies impoſitionis cenſus vitalitij non concurrit mala fides nec notitia crediti anterioris poterat enim eſſe, & ipſi ita credere quod impoſitio cenſus vitalitij eſſet poſterior, & ideo iuxta formam conuentionis potuerint ſoluere, Gregor. *d. deciſ.*
5 511. *n.* 17. Nec † auocatio pecuniarum datur creditori anteriori contra poſteriorem creditorem qui bona fide exegit. Affl. *deciſ.* 100. *num* 6. Surd. *conſ.* 4. *n.* 42. *& deciſ.* 60. *num.* 9.

Tandem non facit quod venditor promiſerit, & affirmauerit domum eſſe ſuam, & ad ipſum pleno iure vtilis dominij, vel quaſi pertinere exceptis annuo canone, & alio cenſu vitalitio ſcutorum 350. monetæ ad fauorem Taurini Tantelli, & eſſe liberam, & exemptam ab omni, & quocunque alio cenſu, canone, reſponſione, & onere. Quia iſta ſimplex enunciatio, & exceptio non importat accollationem, & obligationem perſoluendi ſortem iſtius cenſus, † quia ſi contra- 6
hentes hoc voluiſſent ſciuiſſent exprimere prout fecerunt quo ad alios cenſus, & ſocietates officij, quas voluerunt extingui *l. vnic. §. ſi autem, C. de cadu. tollen.* Pariſ. *conſ.* 81. *n.* 19. *l.* 4. Surd. *d. conſ.* 452. *num.* 13. *lib.* 3. alias ſi iſtud pretium eſſet reſtituendum venditio non fuiſſet pro pretio ſcutorum 1600. ſed pro ſcutis 1550. quod repugnat verbis inſtrumenti, à quibus non eſt recedendum, *l. legem, C. de pact. l.* 1. *§. ſi conuenit, ff. depoſ.* Cort. ſen. *conſ.* 55. *n.* 33.

Ex quibus vtraque parte pluries informante receſſum à deciſis.

R. P. D. Vrile, Romana fructuum cenſus Veneris,
14. *Ianuarij* 1628.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur ſi dominus cenſus fiat dominus fundi cenſiti.*
2 *Nemo poteſt eſſe debitor ſui ipſius.*
3 *Donatio non nocet donatario ſi ab eo non acceptetur.*
4 *Sufficit tamen acceptatio tacita.*
Imo ſoluta ſcientia donatarij, num. 7.
Maximè ſi non contradicat. num. 9.
5 *Conſenſus plus facto, quam verbis declaratur.*
6 *Conſenſus tacitus, & expreſſus æquiparantur.*
8 *Notario creditur in pertinentibus ad eius officium.*
10 *Confeſſione nulla maior probatio.*
11 *Fundus cenſitus regulariter plus valet quàm cenſus impoſitus.*

DECISIO CCCCCXI.

STeterunt Domini in vltimo loco deciſis ſub die 9. Decembris 1624. coram bon. mem. Vbaldo † quia 1
quando dominus cenſus nanciſcatur fundum ſuper quo cenſus fuit impoſitus extinguitur, cùm † nemo 2
poſſit eſſe debitor ſui ipſius, *l.* 1. *ff. quemadmodum ſeru. amit. l. ſi tibi fundus, ff. quibus mod. vſufruct. amit. l. neque pignus, ff. de reg. iur.* Rota *deciſ.* 299. *n.* 1. *& deciſ.* 306. *n.* 6. *apud* Cenci. *de cenſibus*, & conſequenter cum Laura mater donauerit domum cenſuatum Plautillæ huæ quetat domina cenſus pro medietate, ex quo fuit quoque affecta domina domus cenſus grauatæ medietas cenſus remanſit extincta. Non obſtat quod donatio non fuerit intimata, quia hoc tollitur me facto com de inſinuatione doceatur.

Prout non obſtat quod Plautilla donataria, nec ſciuerit, nec acceptauerit, ſeu ratificauerit donationem † 3
ſine qua donatio non nocet Plautillæ, *l. abſenti, ff. de donat. l. ſi ego ſciam, ff. de iur. dot.* Dec. *conſ.* 226. *n.* 7. Pariſ. *conſ.* 77. *n.* 22. *l.* 2. † Quia de ſcientia, & acceptatione 4
Plautillæ ſaltem tacita conſtat, quæ ſufficit † nam 5
conſenſus plus facto, quam verbis declaratur, *l. Paulus, ff. rem rat. haber.* Dec. *conſ.* 586. *n.* 12. *in fine, &* 13. † 6
& conſenſus tacitus & expreſſus æquiparantur, *l. cum quid, ff. ſi cert. pet. leg. de quibus* vbi Bar. *n.* 4. *ff. de legibus*, imo † in lucratiuis ſola ſcientia Plautillæ ſufficit, *leg.* 7
ſi abſentis, C. ſi cert pet. Bar. *in l. quo enim, §.* 1. *ff. rem rat. hab.* Rota *diuerſ. deciſ.* 633. *n.* 2. *par.* 1. *& deciſ.* 361. *n.* 6. *par.* 1. *recent.* Dec. *in l. traditionibus, n.* 15. *Cod. de pact. & conſ.* 58. *num.* 2.

Acceptatio autem tacita, ſed ſaltim ſcientia Plautillæ probatur. Nam cum Franciſcus Ciriolus vti procurator Plautillæ produxiſſet inſtrumentum donationis, & Iudex dimiſſa copia collationata decreuiſſet

reſtitutionem originalis, ipſamet Plaorilla illud rehabuit, com enim ipſa neſciret ſcribere quidam Nicolaus Zucchinus de commiſſione Plautillæ ſubſcripſit, & Plautilla loco ſubſcripſionis in actu receprionis fecit ſignum Crucis, vt dicit idem Zucchinus, & te-
8 ſtatur notarius actuarius, † cui in pertinentibus ad eius officium creditur, *l. ſi quis Decurio, & ibi* Bald. *&* Salic. *n.4. C. ad l. Cornel. de Falſ.* Vcrall. *deciſ.245. part.* 2. Seraph. *deciſ.623. num.12.* Si ergo reſtiturio originalis donationis fuit facta ipſimet Plautillæ donata-
9 riæ, ſequitur, & ſcientia illios, † & cum non contradixerit tacita acceptatio in luciatiuis, *d. l. ſi abſentis, ff. ſi cert. pet.* Decian. *conſ.39. num.166. lib.2. cum aliis ſupra citatis.*

Secundò quia venditio domos donatæ, & cenſuatæ cum decreto Iodicis fuit facta in ſolidum Zeccadoro tam à Laura, quàm à Plautilla donataria cum mentione donationis præcedentis factæ Plautillæ vnde conſtat claré de Plautillæ ſcientia & de effectuatione, & acceptatione donationis.

Tertiò in venditione alterius domus comprehenſæ in donatione Lauræ ad fauorem Plautillæ pro pretio ſeutorum 530. Camilla venditrix hæres Plautillæ fatetur Plautillam fuiſſe donatariam, & ad ipſam Camillam virtute huiuſmodi donationis domum, quam vendebat ſpectare, & ſic concurrit propria confeſſio
10 Camillæ hæredis Plautillæ qoa † nulla maior probatio, *leg. cum te, Cod. de tranſ. leg. fine, Cod. fideiuſſ.* Alex. *conſ.13. num.1. lib.1.*

Non obſtat quod non ſimus in lucratiuis, imo acceptatio donationis eſſet præiudicialis, & læſiua & ideo requireretur decretom Iodicis nam extinguere-
11 tur cenſus, & nou deberentor fructus, tum † quia regolariter fundus longè plus valet, quàm cenſus, tum quia donatio non fuit ſolum de ipſa domo cenſuata, ſed de aliis bonis Lauræ, vt legitur in ipſa donatione, & confeſſione ſupradicta ipſius Camillæ vnde maior apparet vtilitas, & lucrum, quam damnum, & donatio præſumitur lucroſa.

Tandem noo nocet quod Laura vendiderit iſtam domum cenſuatam Zeccadoro pro ſolutione debitorum Lauræ, qoia ſed fuit volente Plautilla donataria ad faciendam rem gratam Lauræ matri. Nam Plautilla quoque in ſolidum vendidit ad effectum ſoluendi debita Lauræ matris, quæ pro maiori parte erant poſteriora donatione, & remanſerunt Plautillæ alia bona donata per Lauram.

Vltra qood Camilla hæres Plautillæ vendidit aliam domum comprehenſam in donatione Lauræ pretio ſcutorum 530. vt ſopra deductum eſt, quare potius apparet de locro, quàm de damno.

Extinctio alterius medietatis cenſus benè firmatur *in deciſionibus* bon. mem. Vbaldi, & informantes pro Camilla nihil in contrarium deducunt.

Et ita vtraque parte iofurmante fuit reſolutum.

R. P. D. Virile, Maceratenſis fructuum cenſus Luna 29. Iuny 1628.

S V M M A R I A.

1 *Promiſſio ſoluendi fructus cenſus vallata camerali obligatione habet executionem paratam.*
2 *Statutum vrbis* cap.159. lib.1. *non comprehendit contractus cenſuum iuratos.*
3 *Iuramentum perpetuat actionem vſque ad quadraginta annos.*
4 *Confirmatio ſtatutorum Apoſtolica in forma communi non extenditur ad contractus iuratos.*
5 *Cedens poſt ceſſionem poteſt exercere actiones directas.*
6 *Exceptio illiquida non retardet cameralis obligationis executionem.*

DECISIO CCCCCXII.

Commiſſa cauſa cum clauſula ſi quid exequcadum propoſui dubium. An mandatum A.C. eſſet exequendum, & affirmatiuè fuit reſolutum. Quia cùm
† agatur de ſolutione fructuum cenſus promiſſorum 1
cum obligatione camerali eſt locus executiooi, & non admittitur appellatio ſuſpenſiua.

Non obſtat præſumpta ſolutio vigore ſtatuti Vr-
bis *cap.158.* quia in ſpecie excipit cenſus; & † ſtatu- 2
tum *cap.159.* non comprehendit contractus cenſuum iuratos, & illorum fructus, *vt in Romana fructuum cenſus 13. Iunij 1603. coram* D. Cardinale Mellino, *quæ eſt dec.303. poſt* Statil. de Saluian. *& fuit dictum in Romana Saluiani 29. Ianuarij 1618. coram* bonæ memoriæ Remboldo.

Præſcriptio autem de iure communi non adeſt,
qoia † virtute iuramenti actio perpetuatur ad quadra- 3
ginta annos, *leg. nam & poſtea, §. ſi is qui temporali, ff. de iureiur.* Aym. *conſ.71. n.2.* Rota *deciſ.259. n.3. & deciſ. 149. n.3. par.4. diuerſ.*

Statutum Maceratenſe non iuuat, † nam cum adſint 4
iuramenta non ſufficit confirmatio Apoſtolica in forma communi, ſed requiritur ſpecifica, vt de ſtatuto Maceratenſe Seraph. *deciſ.1004. n.9.* Rota *deciſ.780. in fin. par.1. diuerſ.*

Vnde cum à die impoſitionis cenſus quod fuit 17. Iunij 1588. vſque ad diem relaxati mandati de anno 1621. non effluxerint anni quadraginta non intrat præſcriptio.

Non obſtat ceſſio facta ad fauorem Quintij Stucchij, quia illa eſt de anno 1599. de ſorte principali, & fructibus futuris à die prima Aprilis 1599. vnde non comprehenduntur fructus præteriti ab ano. 1588. vſque ad dictam diem primam Aprilis 1599. Vltra
quod propter † actiones directas agi poteſt non ob- 5
ſtante ceſſione Rota *deciſ.766. n.7. p.2. recent.*

Exceptio alimentorum, & penſionis domus fuit vi-
ſa illiquida, & non benè probat, † ideo non admitten- 6
da videbatur in caſu obligationis cameralis.

De legitimatione perſonarum conſtat. Nam Marios eſſe filios, & hæredes Octauiæ, & Saluſtij probatur *in ſum. num.4. & 5.*

Non obſtat quod fuerit datus curator hæreditati iacenti, & mandatum fuerit relaxatum contra Hieronymum, quia cum poſtea comparuerit Hieronymus mediante procuratore, quia declarauit illum eſſe hæredem. Ideo benè fuit Hieronymus citatus, & contra ipſum vti hæredem, & comparentem relaxatum mandatum.

Non obſtat quod ſi Saluſtius fuiſſet creditor fructuum à die impoſitionis vſque ad ceſſionem, & ſic ſpatio vndecim annorum conceſſiſſet Quintio Stucchio ſortem principalem cenſus, ſed iſtos fructus præteritos, quia inter illos fuit conuentum ea ratione. Nam Quintius Stucchius noluit acceptare iſtos fructos præteritos ſpatio vndecim annorum dubitans de ſolutione, & quia vtilius ſibi erat acquieſcere cenſum fructiferum, quam iſtos fructus.

Neque obſtat qoietantia de tota dote, qoia ex ea non poteſt inferri ad dictos fructus cenſus diuerſi, & ſeparati.

Et ita vtraque parte infotmante fuit reſolutum.

R.P.D.

R. P. D. Virile Vrbeuetana cenſuum Mercurij 28. Iunij 1628.

SVMMARIA.

1 *Cenſus transferuntur in alium mediante titulo diuiſionis.*
2 *Scriptura priuata etiam ſine teſtibus, & die probat contra ſcribentem.*
3 *Obſeruantia dat vigorem ſcripturæ informi.*
4 *Scriptura informis probat concurrentibus adminiculis.*
5 *Diuiſio probatur per poſſeſſionem decennalem.*
6 *Lim. ſi appareat inæqualitas.*
Inæqualitas autem debet eſſe læſiua, & conſiderabilis num. 8.
7 *Diuiſio præſumitur æqualis poſt lapſum triginta annorum, & data recompenſa inter fratres.*
9 *Cenſus vox tanquam generalis complectitur plures contractus pecuniarum daturum ad cenſum.*
10 *Cenſus reuendi poteſt ab eo qui illum emit, licet eum alteri ceſſerit.*

DECISIO CCCCCXIII.

STeterunt Domini in deciſis. Nam licet impoſitio
cenſuum fuerit facta per Franciſcum de propriis
eius pecuniis, tamen conſtat quod in diuiſione iſti
cenſus fuerunt aſſignati Carolo fratri vt conſtat à
primo folio ſcripto manu dicti Franciſci. Secundò,
ex obſeruantia ſtatim ſobſecuta poſt folium, nam Ca-
rolus exegit fructus cenſus etiam viuente Fran-
ciſco. Tertiò ex deſcriptione cenſuum in libro Cata-
ſtri ſub nomine Caroli. Quartò, ex exactione fructuum
facta per Carolum non ſolum, ſpatio decem, ſed tri-
ginta annorum. Quintò ex quietantia Petri Antonij
alterius fratris tutoris filiæ Franciſci de fructibus cen-
ſuum nomine Caroli. Sextò quia bona ſtabilia aſſi-
gnata in filio Carolo vna cum dictis cenſibus repe-
riuntur deſcripta quoque à Cataſtro ſub nomine Ca-
roli, & ſic effectuatio eſt non ſolum in cenſibus ſed
etiam in bonis ſtabilibus. Septimò quia idem Franciſ-
cus in eius teſtamento facto poſt folium reliquit Ca-
rolo Salmam vnam terræ vltra nummos, per ipſum
Carolo aſſignatos ad cenſum exiſtentes, & bona ſta-
bilia, & mandat quod Carolus permanere debeat in
eius portione, quibus omnibus ſimul iunctis Rota
ſub die 3. Iunij 1623. coram b.m. Buratto firmauit
probari diuiſionem inter Franciſcum, & Carolum
1 fratres, in qua iſti cenſus obuenerunt Carolo, † qui
acquiſiuit illorum dominium, vt latè in ſupradicta de-
ciſione, & in terminis iſtius deciſionis *latè* Grat. *diſ-
cept.* 951. *per tot.*

Non obſtat modò ea, quæ ex aduerſo deducuntur.
Et primò non obſtat quod cenſus fuerint impoſiti à
Franciſco, quia ſat eſt, quod poſtea fuerint aſſignati
Carolo in diuiſione de anno 1589.

Non obſtat ſecundò, quod verba teſtamenti Fran-
ciſci ſint indefinita, cùm dicant aſſignaſſe nummos ad
cenſum exiſtentes, quia verba teſtamenti declarantur
tum ex folio diuiſionis præcedentis in quo cenſus ex-
preſsè enumerantur, tum exactione fructuum cenſus
facta per Carolum etiam viuente Franciſco, & ex de-
ſcriptione facta in cataſtro, & aliis ſupradictis. *& latè
per* Gratian. *vbi ſupra.*

Non obſtat tertiò quod folium ſit ſine teſtibus
2 die, & anno. † Quia ſat eſt fuiſſe ſcriptum manu Fran-
ciſci cum iſta non requiratur contra eum, qui manu
ſua ſcripſit. Dec. *in c. 2. num. 19. in fin. de fid. inſtr.* Paul.
de Caſtr. *conſ.* 216. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 1. Rota *diuerſ. dec.* 751.
n. 1. *&* 5. *p.* 1. iuncta præſertim obſeruantia, † quæ dat 3
vigorem ſcripturæ informi. Aym. *de antiq. temp. p.* 1.
verſ. quar. limitatur n. 14. *&* 15. Bald. *conſ.* 400. *n.* 5. *lib.* 4.
Ver. *dec.* 234. *p.* 1. Menoch. *conſ.* 508. *n.* 20. *lib.* 6. & con-
currentibus ſupradictis adminiculis, † quæ efficiunt 4
quod ſcriptura informis probat Aym. *conſ.* 613. *n.* 14.
Rim. iun. *conſ.* 52. *n.* 112. *lib.* 1. Decian. *conſ.* 11. *n.* 121.
lib. 1. Ceph. *conſ.* 608. *n.* 58. *& ſeq. lib.* 4.

Non obſtat quartò quod folium fuit per manda-
tum diſcurſus, & tractatus, quia in exactione fructuũ
ſpatio triginta annorum conſtat de effectuatione, † & 5
tamen ſufficeret exactio decennalis ad inducendam
diuiſionem, Gabr. *conſ.* 4. *in princ. lib.* 1. Decian. *conſ.* 15.
n. 41. *lib.* 1. Theſ. *dec.* 105. *n.* 1. Menoch. *præſumpt.* 60.
num. 3. *lib.* 3. iunctis verbis teſtamenti Franciſci, dum
mandat Carolo vt ſtet in eius portione, & in ſpecie
dicit aſſignaſſe nummos ad cenſum, & ſic conſtat de
diuiſione clara, & expreſſa.

Non obſtat quinta quod iſti cenſus eſſent Franciſ-
ci ex propriis pecuniis acquiſiti, & diuiſio non detur
in bonis propriis, ſed communibus, vnde oritur inæ-
qualitas, quæ † excludit præſumptionem diuiſionis, 6
quia fuit reſponſum quod verſa vice Franciſcus in
recompenſam retinuit bona paterna, quæ fuerunt de-
ſcripta in cataſtro, in quo viliori pretio bona appre-
tiari ſolent, & † ſtante lapſu non ſolum decem, ſed 7
triginta annorum præſumitur diuiſio facta æqualis
& data recompenſa inter Fratres Salic. *in l. pen. C. com.
diuid.* Alex. *conſ.* 92. *n.* 5. *lib.* 2. Theſ. *dec.* 105. *n.* 3. *& latè
comprobat.* Grat. *d. diſcept.* 951. *n.* 16. *& ſeq.* Et pluri-
mum viget dum ipſemet Franciſcus in teſtamento
mandat Carolo, vt ſtet in eius portione, quod eſt ſi-
gnum, quod Franciſcus in diuiſione non habuerit par-
tem inæqualem, & læſiuam, nec dederit proprios cen-
ſus fratri niſi, vel retinuiſſet in bonis paternis recom-
penſam, vel ſciuiſſet emptionem cenſuum fuiſſe fa-
ctam de pecuniis hæreditariis paternis, † & ad effe- 8
ctum reſciſſiones diuiſionis inæqualitas debet proba-
ri læſiua, & conſiderabilis Alex. *conſ.* 91. *num.* 4. *lib.* 5.
Simon. de Præt. *conſ.* 137. *num.* 12. Menoch. *præſumpt.*
60. *num.* 8. *lib.* 3. Gratian. *d. diſcept.* 951. *num.* 18.

Non obſtat ſextò quod verba teſtamenti nempe vl-
tra nummos ad cenſum conſignatos ſint in numero
ſingulari, quia reſpectu nummorum ſunt in numero
plurali, † & nomẽ cenſus eſt generale comprehendens 9
complures contractus pecuniarum datarum ad cen-
ſũ *l. item legato, §. item intereſt ff. de l.* 2. *gl. in l. ſi dict. §.
in ſtipulatione ff. de emct.* Rebuff. *in l. rei appellatio in
fin. ff. de verb. ſignif. & bene reſpondet* Gratian. *d. diſcept.*
951. *n.* 6. *&* 33. *in fin.* Et tollitur omnis dubitatio ex
ſupradicto folio præcedenti diuiſionis, & ex exactio-
ne fructuum cenſus,

Non obſtat extinctio cenſus Philippi facta per
Franciſcum, quia eodem inſtrumento Franciſcus con-
fitetur pecunias fuiſſe ſolutas Carolo.

Provt non obſtat alia retrouenditio facta per Fran-
ciſcum hæredibus Dominici. Quia loco pretij fuit
data, quædam Macchia, quam Franciſcus loquit Ca-
rolo in eius teſtamento, & iſtæ extinctiones fiebant
per Franciſcum † quia ipſe emerat, & de diuiſione 10
non aderat ſcriptura, & ſic Franciſcus extinguie-
bat, ad commodum tamen, & vtilitatem Caroli, *vt la-
tè per* Grat. *d. diſcept.* 951. *in fin. quem allego ex quo lo-
quitur in ſpecie iſtius caſus.*

Et ita vtraque parte informante fuit deciſum.

R. P. D.

R P.D.Virile Bononienſis Saluiani Luna 25. Iunij 1629.

SVMMARIA.

1 *In cenſu vitalitio eſt pro fundo incertitudo vitæ,& periculum.*
2 *Cenſus vitalitius eſt omni iure licitus.*
Quia non tranſit ad hæredes , & eſt irredimibilis num.6.
3 *Cenſus vitalitius videtur contractus innominatus ſub alea fortunæ.*
4 .... *non comprehenditur* ſub Bolla Pij V.de cenſibus.
5 Bulla Pij V.*ſuper cenſibus loquitur de cenſibus perpetuis redimilibus.*
7 *Pretium in dubio præſumitur iuſtum, & dicens de illius iniuſtitia debet illam probare.*
8 L.hæreditatum, ff.ad l.falcid. *& illius diſpoſitio non habet locum in contractibus inter viuos.*
9 *Cenſus vitalitij iuſtitia vt recognoſcatur quæ ſint conſideranda.*
10 *Cenſus vitalitius poteſt emi ſuper vita duorum.*
11 .... *poteſt vendi ad rationem duodecim pro centenario,& anno.*
12 *Iuſtum pretium cenſus vitalitij conſideratur ex conſuetudine loci vbi contractus fuit celebratus.*

DECISIO CCCCXIV.

PLacuit Dominis declarare fructos deberi & ſic ſententiam de partibus eſſe confirmandam coius reſolutio pendet à triplici inſpectiooe.

Prima eſt an iſte cenſus vitalitius de iore communi ſuſtineatur.

Secunda eſt an iſte cenſus vitalitius improbetur per bullam Pij V. vti noo factus ſoper aliquo fundo fructifeto ſoppoſito peremptioni.

Tertia ao conſtet de iuſtitia huios cenſus videlicet an pretium ſit ioſtum,& fructus ad ratiooem duodecim pro centenario ſint proportionari.

Pro quarum reſolutione præmittitur quod hic noo agitur de cenſu perſonali tranſitorio ad hæredes illius perſonæ ſoper qua fuit impoſitus,nec de cenſu redimibili , itaot ſors principalis aliquo tempore rehaberi poſſit, de quibos contractibus , quando caſus euenerat,tunc Domini dabunt tertiam reſolutionem ſed agitur de vero,& proprio cenſu vitalitio,in quo pecunia recepta nunquam reſtituitur , & extinguitur cum perſona.

Nec præſuppoſito , iſte cenſus vitalitius , de quo agimos de iure communi ſuſtinetur , nam in effectu
1 eſt emptio anni reditus ad vitam. Et † quia emptor poteſt ſtatim,vel poſt paucos annos decedere, & pretium amittere iſta incertitudo vitæ,& periculum ſubintras loco fundi, cuius expectatur peremptio,& ius petendi annuum reditum habetur loco mercis, & ſic
2 io iſto cenſo eſt vera ratio mercis,& pretij, & † propterea de iure communi huiuſmodi ceoſus vitalitios fieri poteſt,& hæc eſt communis opinio Legiſtarum, Caooniſtarum,& Theologorum, licet aliqui teneaot
3 contrarium. Videtur enim contractus † innominatus ſub alea fortunæ. Couar.*var.reſ.l.3.c.7.n.3.* Molin.*de contract.diſput.*388.*n.*1. Tiraq. *de retract.lign.§.1.gl.6.n.*3. Rom.*conſ.*302.*n.*1. Naoar.*in comment.ſuper Bulla* Pij V.*q.*40.*n.*128. Guid.Pap.*tract.de vſur.n.*31.*& ſeq.* Bal.*conſ.*154.*n.*2.*l.*2. Gayl. *obſeruat.*7.*n.*8.*& obſeru.*8.*n.*a.*l.*2. Fontaoell.*de pact.nupt.tom.*1.*cl.conſ.*4.*gl.*18.*p.*3.*n.*97. Barboſ.*in cap.in Ciu.n.*3.*de vſurp.fol.*277.*tom.*2. Felician.à Sol.*in comment.de cenſibus,tom.*1. *lib.*1.*c.*8.*num.*4. Valent.*in comment.Theolog.tom.*3.*diſput.*3.*q.*22. Comitol.*reſponſ.moral.l.*3.*q.*23.*art.*3. *de cenſibus, n.*1.*& ſeq.& n.*7. Ioan.de Salaſ.*tract.de cenſibus,dubit.*3.*& ſeqq.* Franc. Nigr. Ciriac. *tom.*1.*controuer.*2.*n.*1.*& ſeq.* Philiucc.*tract.*33.*de cenſibus,par.*2.*cap.*2.*num.*284.*& ſeq.* Roder.*in ſumm.part.*1.*cap.*44.*n.*2. Bonacin.*de contrac.diſp.*3.*q.*4.*n.*17.*&* 18. Cenci.*de cenſibus,par.*1.*q.*4.*art.*3.*n.*9.11.*&* 13.

Supradictus quoque cenſus vitalitius non improbatur à Bulla Pij V.† nec in ea comprehenditur. Pius 4
n.V.non egit de iſtis cenſibus vitalitiis,quorum pretium non recuperatur,ſed cum perſona extinguuotur,
† ſed egit, & loquitur de cenſibus perpetuis redimi- 5
bilibos. Nauar.*ſuper d.bul.quæſt.*40.*n.*128. Couar.*var.reſol.lib.*3.*cap.*7.*n.*3. Gayl.*d.obſer.*7.*n.*12. Ioan.de Salaſ.*tract.de cenſibus,d.dub.*5.*n.*3.*col.*4.*in princ.* Philiucc.*in ſumm.tom.*2.*tract.*35.*par.*2.*de cenſibus, & camb.c.*2.*n.*183.*&* 184.*verſ.ſecundò, reſpondeo,* Molin.*de cont.diſput.*391.*n.*9. Rodriq.*in ſumm.part.*1.*cap.*44.*n.*2.*& de annu. reddit. cap.*4.

Non obſtat Ferdin.Rebell.*de oblig.inſtit.lib.*10.*tit.de cenſibus,q.*4.*n.*3.*verſ.quod ſi petas.* Michaël. Salon. *de iuſtit.& iur.tom.*2.*tit.de cenſibus, art.*3.*controu.*5.*n.*
6.*verſ.ter.concl.* Cenci.*par.*1.*c.*3.*q.*1.*art.*6.*n.*39.† *quia* 6
intelligendi ſunt , vt loquuntur , de cenſibus perſonalibus tranſitoriis ad hæredes,& redimilibus vt ipſemet Rebell. *ſe declarat,d.lib.*10.*q.vlt.n.*11.*prout facit* Cenci.*lib.*1.*cap.*1.*q.*4.*art.*3.*num.*9.12.*&* 13. aliàs ſi aliter loquerentur ,eorum opinio oon eſſet amplectenda. Et ſicut contractus cenſus vitalitij de iure ſubſtinebatur non aderat cauſa ob quam prudens Pontifex vellet illum tollere.

Iuſtitia † verò dicit contractus cenſus vitalitij præ- 7.
ſumitur , & qui dat de iuſtitia illam probare debet, cum pretium præſumatur iuſtum *l. circumſcripta,ff de ſolut.lib.*2.*C.de reſcin.vend.* Bal.*in leg.per diuerſas in* 4.*quæſt.C.mand.* Rol.*conſ.*92.*n.*17.*l.*2.

Iuſtitia autem noo probatur ex eo quod ſit facienda computatio iuxta diſpoſitionem, *l.hæreditatum.ff.*
ad l.falcid. † Quia diſpoſitio illius textus non habet 8
locum io contractibus inter viuos Molin. *de primog.c.*19.*n.*4.*lib.*1. Rodriq.*de annu.red.lib.*1.*q.*5.*n.*17.*& ſeq.*
Cæuall.*q.comm.q.*552. Couar.*var.reſol.lib.*3.*c.*9.*n.*8. † 9
Et ad iſtum effectum cenſus vitalitij non ſolum inſpicitur ætas,ſed complexio,qualitas,& conditio emptoris, necnon tempus,& qualitas loci, quæ hominem vitam protegare, vel abbreuiare poſſint ita vt à principio ſit per ratio damni,& lucri. Molin.*de contr.tom.*2.*de reb.ſuper vſurp.acquiſit.q.*14.*col.*6.*verſ.alius modus,fol.*400. Couar.*var.lib.*3.*cap.*9.*lib.*7. Molin. *de contract.diſput.*388.*num.*5.*& ſeq.* Mantic.*de tacit.lib.*8.*tit.*21.*num.*11. Rota *Bononienſ.in nouiſſ.recollect.deciſ.*5.*n.*13.*&* 16.

Nec fuit quod conſtitutio huius cenſos fuerit facta ſuper vita duarum perſonarum, nempè Lucretiæ, & Ferdinaodi filij,quia vltra quod tẽpore contractus Lucretia erat ſeptuaginta annorum & Ferdinandus quadraginta , ita vt vita Lucretiæ parum videatur
conſiderabilis: † iſti cenſus vitalitij fieri poſſunt, & 10
paſſim fiuot ad vitam duorum,itaut vno præmoriente reditus integer ſuperuiuenti ſolidum ſoluatur. Rom.*conſ.*302.*per tot.* Couar.*d.lib.*3.*cap.*9.*n.*7. Gayl. *obſeruat.*8.*num.*4.*lib.* 2. Fontanell. *de pact.nupt. d.clauſul.*4.*gloſſ.*18.*n.*99. Cenci.*de cenſibus,part.*1.*cap.*1.*q.*1.*art.*2.*ſeu quæſt.*2.*in nouiſſ.* Taur.*n.*12. Gratian. *diſcept.cap.*756. *num.*56.

Et in caſu † ad duodecim pro centenario, & vltra 11
in vita duorum Bal.*conſ.*292.*&* 293.*l.*5. Rom.*d.conſ.*392. Couar.*d.l.*3.*cap.*9. *num.*7. *& in vita vnius* Tiraq. *de retract.lignag.§.*1.*gloſſ.*7.*n.*17.*&* 19. Gayl.*obſer.*9.*num.*2.

num. 2. *l.* 2. Fontanell. *d. clauſ.* 4. *gloſ.* 18. *n.* 101. Suid. *de alim, tit.* 9. *q.* 11. *n.* 16.

Præſertim cùm adſit conſuetudo Bononienſis fa-
ciendi iſtos cenſus vitalitios in vita duorum ad ra-
12 tionem duodecim pro centenario, † quæ admodum
attendi debet, cum in iſta materia cenſus vitalitij cur-
ſus communis, & conſuetudo loci vbi contractus ce-
lebratus præualeat, *leg. ſi fundus, ff. de euict. l.* 1. *de vſur.*
Gayl. *obſeruat.* 8. *n.* 5. Couar. *var. reſ. l.* 3. *c.* 9. *num.* 7. *verſ.*
quamobrem, Fontanell. *d. gl.* 18. *n.* 101. Et in ſocietati-
bus officij taxantur fructus ad rationem duodecim
pro centenario licet elapſo ſemeſtre pecuniæ recupe-
rari poſſint multò magis in cenſu vitalitio, in quo
pecuniæ nunquam reſtituuntur, & ſtatim ob mortem
lucrari non poſſunt, idcirco vbique iſte contractus ſu-
ſtinetur. Guid. Pap. *d. tract. de vſur. n.* 31.

Et ita vtraque parte informante fuit deciſum.

R. P. D. Merlino, Ariminenſis cenſus Lunæ 17. *Ianuarij* 1628.

SVMMARIA.

1 *Manutentio non datur ſine quaſi poſſeſſione exigendi.*
2 *Exigendi quaſi poſſeſſio extinguitur per mortem ipſius exigentis, reſpondetur ad contraria,* & numer. 6. 7. 8.
3 *..... neque transfertur in hæredes abſque noua apprehenſione, ſiue exactione, ſeu iuris exigendi exercitio.*
4 *... amplia tàm corporalibus, quàm incorporalibus.*
5 *... amplia tàm in hæredibus extraneis, quàm in ſuis.*
9 *Manutentio datur etiam ceſſionario, ſi cedens fuit in poſſeſſione,* & n. 10.
11 *Retinendæ remedium ſummariſſimum ab ipſa re ſeparari non poteſt.*

DECISIO CCCCCXV.

CVm Hieronymus Bonicellus, & ſuo, q. & Ioan.
Nigroni nomine impoſuiſſent annuum cenſum
ſcutorum 90. illúmque pro pretio ſcutorum 1500.
vendidiſſe Ioan. Antonio de Leſſiis, & poſtea Ioan.
Franciſcus Almericus à dicto Nigrono emiſſet plura,
ad diuerſa bona, & ad computum pretij cenſum per-
petuum tàm quò ad ſortem principalem, quàm etiam
quò ad fructus in ſe accollaſſet, & in vim accollatio-
nis huiuſmodi dictus Bonicellus contra ipſum Al-
mericum mandatum executiuum pro dictorum fru-
ctuũ ſolutione relaxari obtinuiſſet, cauſa per viam ap-
pellationis ad Rotam deuoluta dubitaui. An Leſſiis,
vel dicto Bonicello etiam dandum mandatum de
manutenendo in quaſi poſſeſſionem exigendi fru-
ctus prætenſos, & Domini non eſſe dandum cen-
ſuerunt.

Nam quò ad Gulielmum, & alios de Leſſiis com-
miſſo quod dicebatur illos non eſſe in cauſa, neque in
commiſſione comprehenſos, eorumque perſonam nõ
fuiſſe legitimatam probando ſe eſſe filios, & hæredes
d. q. Ioan. Antonij, fuit dictum non conſtare de aliqua
ipſorum quaſi poſſeſſione exigendi, † ſine qua non da-
1 tur manutentio *Vulg. §. retinendæ inſtit. de interd.* Rota
d. 605. *n.* 1. *p.* 1. *recent. cum aliis.*

Nec obſtat quod Almericus reſpondendo ad poſi-
tiones paſſus fuerit ſe ſolpiſſe d. Ioan. Antonio fructus
pro duobus annis *vt in ſum. Bonicelli. n.* 3. Quoniam
licet ex hoc conſtet ipſum Ioan. Antonium fuiſſe in
quaſi poſſeſſione exigendi, † tamen ipſa quaſi poſſeſ- 2
ſio fuit per eius mortem extincta, *l. cum hæredes, §.* 1. *l.*
Pomponius, §. quaſi eam. ff. de acq. poſſeſſ. l. ſi is qui pro em-
ptore, §. ſi quis bona fide, ff. de vſucap. Angel. *in l. quam-*
uis, §. ſi conductor. n. 1. *& ibi &* Cuman. *num.* 2. *ff. de acq.*
poſſ. Ceph. *conſ.* 479. *n.* 35. † Neque potuit in hæredes 3
tranſire abſque noua apprehenſione, ſiue exactione,
& iuris exigendi exercitio *iuxta regul. d. l. cum hæredes,*
§. 1. *ff. de acqu. poſſ.* † quę procedit tam in corporalibus, 4
quam, etiã in incorporalibus. Tiraq. *in tract. Le Mort*
Saiſit in 4. *par. decla.* 7. Menoch. *de retinen. rem.* 3. *n.* 57.
verſ. extenditur. Gonzal. *ad reg.* 8. *gl.* 34. *n.* 105. Garz. *de*
benefic. p. 5. *c.* 5. *n.* 35. *cum ſeqq. & plures tenuit* Rota *vt*
apud Achill. *dec.* 5. *de cauſ. poſſ. & prop.* Caputaq. *d.* 135.
& 420. *p.* 2. Mantic. *dec.* 86. *n.* 5. *& coram* R. D. meo De-
cano, *dec.* 464. *n.* 3. *& par.* 2. *recent. dec.* 260. *n.* 4. *& dec.*
237. *n.* 3. *& in Carpentoracenſi iuris lignandi,* 14. *Maij*
1618. *coram* b. m. Buratto. † Et non ſolum in hæredi- 5
bus extraneis, ſed etiam in ſuis Bar. *in l. in ſuis, n.* 5. *ff.*
de liber. & poſth. Bal. *in leg. fin. n.* 2. *C. de edict.* Diu. Hadr.
tollen. Alex. *conſ.* 37. *n.* 5. *poſt med. verſ. ſaltem in caſu no-*
ſtro, l. 1. Natt. *conſ.* 439. *n.* 5. Caputaq. *d.* 135. *n.* 2. *& ſeq.*
& d. deciſ. 420. *n.* 2. *p.* 2. *cum aliis allegatis in prædicta dec.*
464. *n.* 3. *coram* R. D. meo Decano, *& in terminis caſus*
fuit dictum in Spoletana cenſus, 27. *Ianuarij* 1603. *co-*
ram Cardinale Lancellotto iuniore.

Quibus viſum fuit non obſtare in contrarium al-
legata. † Nam Rota *in dec.* 99. *n.* 11. *p.* 1. *diuerſ.* loqui- 6
tur in caſu contrario, nempè quãdo mortuo debitore,
creditor qui aliàs exigit petit ſe manuteneri contra
ipſius debitoris hæredes Grat. *verò diſcept. forenſ. cap.*
513. *n.* 17. 18. *& ſeq.* loquitur † ſtante ſtatuto de conti- 7
nuanda poſſeſſione defuncti in hæredem. Et denique
Menoch. *de retin. rem.* 3. *n.* 62. *quem ſecuta eſt* Rota *in*
Bononienſi cenſus impreſſa penes Cenc. *de cenſ. d.* 231. lo-
quitur quando fuerat cœpta lis ſuper manutentione
ante mortem cenſuarij, † tunc enim non procedit re- 8
gula prædicta, ſed hæredi etiam competit manuten-
tio *vt ſenſit, & declarauit* Rota *in Spoletana bonorum*
30. *Iunij* 1626. *coram* b. m. Buratto.

Quod autem manutentio nec etiam ſit danda Bo- 9
nicello, patet quia licet ipſe reportauerit ceſſionem
à dictis Gulielmo, & aliis de Leſſiis, & ceſſionario et-
iam ſit dandum mandatum de manutenendo *vt per*
Natt. *conſ.* 398. *n.* 38. *&* Rota *dec.* 249. *&* 250. *impreſſ.*
poſt tract. de cenſib. Nihilominus cum ex ſupra dedu-
ctis appareat dictos cedentes nunquam fuiſſe in quaſi
poſſeſſione exigendi, † inde ſequitur illam in ipſum 10
Bonicellum ceſſionarium transferre non potuiſſe.
Natt. *d. conſ.* 398. *n.* 39. Menoch. *de retin. rem.* 3. *n.* 259.
& ſeqq. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 510. *n.* 4. *&* 26. Rota *co-*
ram ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.* 579. . . 1. *& ibi addent.*
ſub litt. A, & poſt tract. de Salmau. dec. 162. *n.* 6. *ac etiam*
poſt tract. de cenſibus deciſ. 249. *n.* 4. *& deciſ.* 250. *n.* 1. *&*
255. *n.* 5. *& in recent. deciſ.* 299. *n.* 2. *par.* 5. *& dec.* 764.
ſub num. 2. *par.* 2.

Præterea fuit etiam obſeruatum ex lectura ceſſio-
nis non conſtare fuiſſe dicto Bonicello ceſſam præ-
tenſam quaſi poſſeſſionem, ſed potiùs videbatur pro-
bari oppoſitum, ex eo quod non fuit ceſſus cenſus,
vel aliqua pars illius, ſed ſolum fuerunt ceſſa iura re-
ſtrictiuè quò ad ſummam illam ſcutorum 600. quam
cedentes recepiſſe aſſeruerunt, imo iura ipſius fuerunt
expreſsè reſeruata, & conſequenter cum dictus Bo-
nicellus vigore dictæ ceſſionis non fuerit effectus
Dominus cenſus, aut iuris exigendi non poteſt inten-
tare remedium ſummariſſimum retinendæ, † quod 11
ab ipſa re ſeparari non poteſt *vt fuit dictum in Ca-*
ſarauguſ

ſaranguſtana veſtiarÿ 27. Martÿ 1626. coram R.P.D. meo Pirouano.

Nec datur quando non apparet poſſeſſionem ſeu quaſi fuiſſe in ceſſionarium tranſlatam.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano Præneſtina cenſus Luna 4. Martij 1630.

SVMMARIA.

1. *Cenſus extinguitur per actum retroſimilem.*
2. *& per compenſationem.*
3. *Compenſatio facit actum retroſimilem quo ad cenſus extinctionem.*
4. *Diſdicta non eſt neceſſaria vbi cenſus extinguitur per compenſationem.*
5. *Subſcriptio infert approbationem.*
6. *Recognitio per notam manum habeatem ſufficit quando agitur de partita librorum, & debitoris ſubſcriptione.*
7. *maximè quando liber reperitur ſcripturas debitoris.*
8. *Cenſus conſentiente creditore poteſt extingui pro quacunque parte.*

DECISIO CCCCCXVI.

IO. Vbertus ſuper quodam ſuo caſali impoſuit annuum cenſum ſcutorum 60. quem vendidit Hieronymo Belo pretio ſcut. 800. cuius recognouit bonam fidem pro rata ſcu. 150. Federicus Vbertus, & poſtmodum ad ratam extinctionis ſortis d. Ioan. ſoluit Hieronymo ſcut. 50. Vnde cùm Io. remanſiſſet debitor cenſus ſcut. 600. dubitaui an deberetur integri fructus ſcut. 600. vel tamen pro ſcut. 250. Et Domini
cenſuerunt fructus deberi tamen pro dd. ſcutis cum
1 pro reſiduo cenſus legitimè fuerit extinctus. Nam † ſicut extinguitur per actum retroſimilem Rot. *dec.* 56. *n.* 1. *&* 2. *p.* 1. *recent.* Seraph. *dec.* 400. *n.* 1. ſanct. mem.
2 Greg. *dec.* 156. *n.* 3. *vbi addent. allegant concordantes*; † Ita etiam per compenſationem extinguit. Prout fuit factum in caſu iſto Nauar. *de vſur. n.* 124. Molin. *de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſput.* 394. *n.* 70. Felician. *de cenſib. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 1. *n.* 13. Roder. *de ann. redit. lib.* 2. *q.* 18. Auendan. *de cenſib. c.* 102. *n.* 8. Boccac. *de cenſib. p.* 2. *n.* 58. Cenci. *de cenſib. p.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 6. *ſeu q.* 108. *in nouiſſimis Taurini n.* 4. *&* 5. *& in addition. n.* 8. *&* 9. dicit quod cenſuarius cogitur inuitus compenſare; cum compenſatio habeat vim ſolutionis *Et* Rota *habuit hunc cenſum in cauſa Romana cenſus* 10. *Martÿ* 1614. *&* 17. *Februarÿ*, 1617. *& rurſus* 16. *Nouembris* 1618.
3 *coram me.* † Compenſatio enim negari non poteſt quando faciat actum retroſimilem, prima facit datio in ſolutum, aſſignamenta & ſimilia, *vt de iſtis dixit* Rota *in cauſa Romana anterioritatis* 4. *Februarij* 1608. *coram* bon. mem. Iuſto *apud* Cenc. *dec.* 290. *n.* 1. *verſ.*
4 *concurrente.* † Neque in hoc caſu fuit neceſſaria aliqua diſdicta, cùm compenſatio de conſenſu partium fuerit facta. Boccac. *de cenſib. p.* 2. *n.* 94.

Quod autem in hoc caſu fuerit facta compenſatio, & illa quidem de conſenſu partium ſatis patet ex partitis Io. Vberti iuncta approbatione ipſius Hieronymi Beli. In dd. enim libris reperitur deſcripta petita hoc modo ad debitum d. Hieronymi.

A di 5. di Marzo 1590. *Il Sig. Girolamo Belo deue dare di conto fatto con lui ſcuti* 345. 37. *&* 3. *& ſubſequitur alia partita hoc modo conſcripta.*

A di 9. Marzo 1590. *ſopradetto s'è ſaldato il conto con a Sig. Girolamo Belo, & reſta debitore di ſcudi* 350. *deſalcatoſi tutti li frutti che lui haueua hauere da noi ſino al dì detto tanto del cenſo, come del reſto ... ote, & altri dinari ſpeſi per noi, ſe ne è fatto il ... l'i ſtramento per mano del Ricketti, & ſe le ſono ancho annullate buone le partite di rincontro.*

E regione autem ad creditum dicti Hieronymi Beli ſub die 5. Martij 1590. reperitur deſcripta ſubſequens partita 20. *Ottobre* 1589. *deue hauere per vn ſemeſtre delli danari hauuti à Roma à cenſo da lui ſono ſtati ſcudi* 600. *delli quali ne hà hauuti ſino ad hoggi* 367. *come nelle partite rincontro ſi vede, di modo che reſtono in ſcudi* 233. *per li quali deue hauere per li frutti del ſemeſtre dal di ſopradetto ſcudi* 8. 74.

Homini partitas ſubſcripſit Hieronymus Belus prædictus per hæc verba. *Io Girolamo Belo accetto, & confermo quanto di ſopra è ſcritto dall' vna banda, & l'altra, & affermo non ſolo queſto conto mà quanti ne ſono ſtati ſcritti da queſto à dietro tanto in queſto libro, quanto in ogni altro.*

Ex quibus apparet quod licet Hieronymus prædictus 5. Martij 1590. crearetur creditor à die 20. Octobr. 1589. vſque ad illam diem 5. Martij in ſcutis 8. 74. pro fructibus cenſus ſupponendo qui vſque ad illam diem 5. Martij habuerit ſcut. 367. & ſic quod cenſus remaneret tamen modo ſcutis 233. attamen appoſuit quod iterum fuit calculatum & D. q. Martij Hieronymus fuit conſtitutus debitor in ſcutis 350. vt ſupra relatum fuit. Vnde Io. Vbertus remanebat tamen debitor occaſione ſortis principalis cenſus ſcutis 250. & ideo cum vtraque partitam ſubſcripſerit cenſetur, etiam approbaſſe illam extinctionis cenſus poſitam ad creditum dempta tamen ſumma ſcutis 17. ita vt extinctio remanet tamen pro ſcutis 350. quæ quidem approbatio reſultat ex ſupra narrata ſubſcriptione, *l. emptor, §. Lucius, ff. de pact. l. ſicut, §. non vritur quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* Decian. *conſ.* 29. *n.* 30. *& ſeq.* 5
lib. 2. Rot. *dec.* 50. *n.* 3. *parte ſecunda recentior.* Quæ ſubſcriptio de pleno operatur cum partitæ expreſsè approbentur.

Itaque obſtat qui iſti libri non ſunt producti in actis neque ſunt recogniti. Quia productio non poteſt inficiari, cùm de ea ſatis conſtet. Prout nec poteſt controuerti recognitio quia cum non agatur de ſcriptura teſtibus munita, ſed de partita librorum
& ſubſcriptione debitoris ſufficit † quod teſtes recognoſcentes habeant totam manum ſcribentis Soc. ſen. 6
in l. ſi ita ſcripſero num. 3. *ff. de cond. & dem.* Achil. *dec.* 2. *n.* 1. *de fid. inſtr.* Rota *dec.* 570. *p.* 1. *diuerſ.* Seraph.
dec. 700. *n.* 2. *in fin.* † Et poſtea eò magis procedunt 7
reſpectu manus Io. Vberti cum libri fuerint reperti inter alias eius ſcripturas. Barbat. *conſ.* 18. *n. vltim. lib.* 4. Vrſill. *ad* Afflict. *dec.* 181. *n.* 2. *ibi quod primo vtitur limitare, & ſeqq.*

Neque obſtat quod cenſus non fuerit extinctus
in totum. † Quia conſentiente creditore poteſt extin- 8
gui pro quacunque parte, & eo etiam inuito pro parte conſiderabili. Sot. *de iuſtit. & iur. lib.* 6. *art.* 3. *in fin. verſ.* 4. *concludo.* Lopez *de contract. lib.* 1. *c.* 59. *verſ. igitur* Guti. *pract. lib.* 2. *c.* 174. *n.* 3. Foller. *de contract. cenſual. in* 1. *verſ.* Nauar. *in comm. de vſur. n.* 78. *in fin. & n.* 95. I. de Salas *in opuſcul. de cenſib. dub.* 56. Roder. *de ann. redit lib.* 1. *q.* 18. *n.* 36. *&* 38. Boccac. *de cenſib. p.* 1. *n.* 12. *&* 13. Cenc. *de cenſib. p.* 3. *c.* 1. *q* 3. *art.* 8. *ſeu q.* 110. *in ia nouiſſ. impreſſ. Taurini a.* 16. *latè* Auendan. *de cenſib. cap.* 107. *num.* 8. *vbi alios cumulat, & fuit reſolutum in cauſa Romana Cenſus* 16. *Nouembris* 1618. *coram* me, *& in alia Romana cenſus* 10. *Maij* 1621. *coram* b. m. Butatto.

Neque eſt verum quod Hieronymus voluit compenſare cum ſub dicto die 9. Mart. 1590. conſtituerit

ſe

ſe debitorem Io. Vberti per acta Richerti in ſcutis
350. Quia hoc inſtrumentum fuit factum antequam
deſcriberetur partita in libro, & per conſequens ante-
quam partita ſubſcriberetur à Hieronymo. Et partita
libri non diſcordat ab inſtrumento cum in ea dicatur
vt ſupra relatum eſt, quod computa fuerint ſolidata,
& quod Hieronymus remanebat debitor in ſcutis
350. & quod de hoc debito fuerat confectum inſtru-
mentum illa eadem die per manus Richerti.

Vnde cum poſtmodum Hieronymus ſubſcripſe-
rit dictas partitas ex d. ſubſcriptione duo ſequuntur,
approbatio extinctionis cenſus de quo erat creditor,
& extinctio debiti pro quo ſe obligauerat eadem die
per acta Richerti.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

R.P.D. Pirouano Romana Cenſus Luna 7. Februarij 1628.

SVMMARIA.

1 *Fundus ſuper quo impoſitus eſt cenſus remanet affe-ctus onere reali.*
2 ...*& cum tali onere tranſit ad quemcunque poſſeſſorem.*
3 *Emptor cenſus poteſt conuenire poſſeſſorem dicti fundi etiam ſi per mille manus tranſeat pro cenſus ſolu-tione.*
4 *Hæres an teneatur luere cenſum, & liberare fundum* n. 10. 11. *vbi negatiuè. &* n. 12.
5 *Argumentum de contractu ad vltimas voluntates va-let, fallit* n. 7.
6 *Legatum nihil eſt quam donatio.*
8 *Euictio pro legato competit.*
9 ...*non pro donatione.*

DECISIO CCCCCXVII.

GEorgius Iuſtinianus vſque de anno 1614. irre-
uocabiliter & inter viuos donauit Cõgregationi
Sanctiſſimi Roſarij de Vrbe, & Collegio Sancti Tho-
mæ de Aquino ſeptem eius domos reſeruato ſibi vſu-
fructu per ſex annos, & cum ante tempus reſeruatum
deceſſiſſet, & domus prædictæ reperirentur grauatæ
annuo cenſu finito tempore vſusfructus reſeruati or-
ta eſt controuerſia inter donatarios & hæredes Geor-
gij ſuper onere cenſus ad quem ſpectaret, & dum ema-
naſſet ſententia ab A.C. ad fauorem donatariorum, &
per appellationem cauſa in Rota fuiſſet introducta,
quæſitum fuit an eadem eſſet confirmanda, & DD. eſ-
ſe infirmandam cenſuerunt.

1 Quia † negari non poteſt quin per impoſitionem
cenſus ſuper fundo proprio, & illius venditionem
cum obligatione, & hypotheca pro ipſo annuo cenſu
affectus remaneat idem fundus onere reali prout re-
manet ex quacunque impoſitione ſeruitutis Canonis
aut liuelli. Crau. *conſil.* 217. *n.* 4. Valaſc. *de iur. emphyt.*
q. 32. *num.* 13. Caſſan. *ſuper conſuet. Burgund. rubr.* 11.
de cenſ. §. 2. *n.* 29. *verſ. & aduerte* Couar. *var. reſol. c.* 7. *n.*
6. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 162. *n.* 9. Felic. de Solis *de cenſib. to.* 1.
2 *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 13. † & inde cum tali onere fundus ille
tranſeat ad quemcunque ſingularem ſucceſſorem,
clem. prima de cenſib. l. reſcripto §. *ſciendum ff. de mun. &*
honor. Crau. *latiſſimè comprobans d. conſ.* 217. *n.* 5. *idem*
Valaſc. *d. q.* 32. *n.* 14. Pedroc. *conſ.* 2. *n.* 17. Gutterez.
pract. quæſt. lib. 2. *c.* 167. *n.* 4. Gabr. *conſ.* 141. *n.* 1. *lib.* 2.
& idem ſenſit Rota *in vna Toletana Annata de Pa-*
ſtrana 22. *Ianuarij* 1589. *coram* Orano, *quæ data*
fuit.

Neque obſtat, quod is non conſiſtat ſuper onere
reali aut tranſita cum ſua cauſa cum hæc determi-

Deciſ. R.R. pro Tract. de Cenſ.

nent quæſtionem inter poſſeſſorem fundi cenſuati, &
emptorem cenſus, qui poteſt ſemper conuenire poſ- 3
ſeſſorem fundi etiam quod per mille manus tranſeat
pro ſolutione cenſus. Roman. *conſ.* 417. *n.* 8. Affl. *dec.*
deciſ. 95. *n.* 2. Crauett. *eod. conſ.* 217. *n.* 5. Cenc. *de cenſib.*
p. 2. *c.* 2. *q.* 3. *art.* 7. *& in nouiſſ. Taurini q.* 79. *n.* 8. *&* 9.
ſed an hæres teneatur luere cenſum, & liberare fun-
dum eſt alia quæſtio, & dicebatur determinata pro 4
donatariis *in l. ſi res obligata ff. de leg.* 1. *l. licet ff. de Dot.*
præleg. l. Prædia C. de fideic. Cruſſ. *in* §. *legatum q.* 15.
Gomez. *de leg. 3. c.* 12. *n.* 39. Barboſ. *in rubr. ſol. matr. p.* 3.
n. 42. Menoch. *conſ.* 997. *n.* 2. *q.* Cenc. *de cenſib. p.* 2. *c.* 2.
q. 3. *art.* 7. Gratian. *diſcept.* 955. *n.* 25. *& ſeq.*

Quia prædicti omnes dempto *Gratiano* loquuntur
ſecundum *l. ſi res obligata ff. de leg.* 1. quæ determinat
caſum rei legatæ non autem donatæ in qua nos ver-
ſamur, & quamuis valeat argumentum de contractu 5
ad vltimas voluntates *per l. pactum* 47. *vbi* Bart. *n.* 1.
ff. de pact. Bald. *in l. vnica n.* 1. *C. de l. fuſ. can. tollen. & la-*
tiſſimè comprobat. Euerard. *in loco de contract. ad vltimas*
voluntates, & † legatum in effectu nihil aliud ſit quam 6
donatio *l legatum ff. de l.* 2. † attamen quando ratione 7
diſtinguuntur non licet arguere de vno ad aliud, vt
prout in præſenti manifeſta ratio diuerſitatis † quia 8
pro legato competit euictio, *l. ſi domus* §. *de euictione*
ff. de leg. 1. in donatione, † non autem datur, quia cen- 9
ſetur donata res prout erat apud donantem, *l. Ariſto*
§. *fin. ff. de donat. l. vxor. patrui C. de legat.* Rota *deciſ*
621. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.* vbi niſi concurrant coniectu-
ræ voluntatis contrariæ habetur ſemper reg. † Præter- 10
ea opinio eorum, qui ſuſtinent hæredem teneri luere
rem legatam habet multos contradictores, & non ita
ſimpliciter recipitur, ſed tunc demum quando onus
abſorberet maiorem partem fructuum non autem
quando ageretur de modica ſumma reſpectiuè ad 7.
domos, vt hic, & declarat Iaſ. *in d. l. ſi res obligata n.* 5.
& Pedroc. *alleg. conſ.* 2. *n.* 160. & † vlterius quando ſim- 11
pliciter res legatur eadem concluſio poſſet procedere,
ſed quando relinquitur cum omnibus iuribus, & per-
tinentiis, prout factum fuit de domibus prædictis
tunc quia tranſeunt iura tàm actiua, quàm paſſiua
onus luendi non ſpectat ad hæredem Burſatt. *conſ.* 5.
n. 6. *lib.* 1. Pedroc. *conſ.* 5. *n.* 42. *&* 159. cum hac diſtin-
ctione tranſit idem Modern. Peruſ. *de cenſib. d. art.* 7. *in*
fin. nec contradicunt Menoch. *d. conſ.* 997. *in* 2. *q.* quia
loquitur de re legata, & obligata pro tanto, quanto
valebat, *&* Grat. *diſcept.* 955. *n.* 27. arguit tantummo-
do à legato ad donationem, *&* Ceuall. *pract. q.* 747. *n.* 4.
ponit caſum in re legata pro quanto valebat pigno-
rata, & hypothecata itavt non eſt ſpes luitionis, quo
caſu deficit voluntas legantis, ne legatorum rema-
neat inutile.

Nec etiam obſtat, † quod cenſus ſit ius diſtinctum 12
ab ipſa re ſuper qua imponitur, vt propterea Conſti-
tutio Pij V. noluerit venditorem cenſus prohiberi
poſſe alienare rem cenſui ſuppoſitam, & tanquam
onus ſeparabile non tranſire cum ipſa re, ſed ad hæ-
redem ſpectare luitionem illius Caſtr. *in d. l. ſi res obli-*
gata n. 8 *verſ. ſed nunc oppono* Grat. *d. diſcept.* 955. *n.* 37.
Ceu. *ead. q.* 747. *n.* 27. qui conſiderat cenſum prout eſt
ſeparabilis ab ipſa re dũ poteſt redimi nec inhæret rei
inſeparabiliter prout eſt ſeruitus, & liuellus perpetuus.

Quia regula quod bona tranſeant cum ſuo onere
non fundatur ſuper omnimoda perpetuitate oneris
prout in exemplis de ſeruitute Liuello, vel emphy-
teuſi, ſed in iure rei cohærenti prout eſt conſtitutio
cenſus dans ius percipiendi partem fructuum ex fun-
do cenſito, vt ſupra dictum fuit, vt propterea donans
eo modo quo poſſidebat rem ſuam præſumatur illam
donare, & ſic magis quæſtio eſt voluntatis quam per-
petuitatis inſeparabilis, ex qua oritur impotentia ſe-
parandi onus ab ipſa re ex parte hæredis.

Demum non obſtant coniecturæ voluntatis donatoris, quod domus prædictæ remaneant liberæ abſque onere donatarij, & quæ ſufficerent pro onerando hærede ad luitionem, vel ad fructunm cenſua reſtitutionem, vt Rota *in diſcuſſione eiuſdem quæſtionis admiſit in Rom. vſusfructus* 22. *April.* 1624. *coram* b. m. Archiepiſcopo Seleucien.

Quia cùm illæ non concludant onus cenſus abſorbere maiorem partem fructuum, ſeu penſionum domorum neque certam donatoris voluntatem, quod perſonas in Collegio alendas, vel puellas maritandas ex quibus poſſet colligi neceſſitas oneris donationi annexi, ſed tantummodo mandauerit ex medietate penſionum manuteneri tot fructus ex prouinciis diſſolutis, & ex alia medietate maritari tot puellas, quot poterũt ex deciſis redditibus, inde ſemper erit ſatisfactum voluntati donatoris ſi omnes quot ſupererunt penſiones erogentur in manutentione fratrum, & dotatione puellarum abſque eo quod recedatur à regula ſupradicta poſtquam vltra poſſibilitatem, & quantitatem penſionum non porrigitur donatoria voluntas.

Et ita, &c.

Reuerendiſſimo D. Coccino Decano, Romana Cenſus Veneris 28. *Ianuary* 1628.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur per actum retroſimilem.*

2... *& quando per relaxationem mandati cenſeatur extinctus, &* n. 3.

DECISIO CCCCCXVIII.

ALexander impoſuit cenſum ſuper bonis propriis illumque vendidit Bernardino, & Lucidæ coniugibus pacto adiecto, quod intra quinquennium certi darentur fideiuſſores, & in eundem modum non adimplementi prædictus Alexander, & quidam Antonius pro eo fideiubendo vti principalis in ſe obligauerat reſtituere ſortem volentibus dd. emptoribus elapſo tempore, & non datis dd. fideiuſſoribus Lucida egit ad ſortem & obtinuit bona ſubhaſtari, & plus aliis obtulit Iulius Bufalinus, & ante aliam deliberationem hæres Antonij fideiuſſoris accedente etiam conſenſu propriis d. Lucidæ conuenit vt bona pacta darentur Iulio, qui promiſit ſortem principalem cenſua ſoluere Lucidæ pro extinctione dicti cenſus, & interim ſoluere fructus. Vnde hodie quæritur inter d. Bufalinum, & hæredes Lucidæ. An cenſus ſit extin-
1 ctus. Et Domini negatiuè reſponderunt, † quia ad effectum extinctionis requiritur actus retroſimilis, qui hic non interuenit *l.* 1. *C. quan. lic. ab empt. diſced. l. ab emptione C. de pact.* Caputaq. *deciſ.* 103. *p.* 1. *& fuit dictum in cauſa Romana anterioritatis* 4. *Februarij* 1608. *coram* b. m. Iuſto, *& in eadem Romana Salu. Interd.* 23. *Iunij* 1600. *coram* b. m. Litta.

Neque obſtat quod per releuationem mandati cenſus cenſeretur extinctus, *vt in eadem Romana cenſus* 29. *Nouembris* 1593. *coram* b. m. Cardio. Pamphi-
2 lio. † Quia iſta deciſio procedit quando nedum fuit relaxatum mandatum, ſed etiam fuit inceptum exigi, *vt dixit* Rota *in d. cauſa Romana Saluiani Interdicti co-*
3 *ram* b. m. Litta. Et † in tantum hæc verba ſunt vt etiã ſi releuetur mandatum ad effectum deponendi donec venditor tædio affectus alium fideiuſſorem, vel donec docuerit bona non eſſe ſubhaſtata fideicommiſſo cenſua non dicitur extinctus *vt fuit reſolutum in cauſa Bononienſi cenſus* 21. *Ianuarij* 1600. *coram* b. m. Cardinale Lancellotto, Iuniore.

Non obſtat quod bona fuerunt aſſignata Bufalino cum conſenſu propriis Lucidæ, quia non ideò interuenit actus retroſimilis, cum Bufalinus non ſe obligauerit ſimpliciter ſoluere ſortem ſed quidem ſortem ſoluere, & interim donec ſortem ſoluerit ſoluere fructus. Quare & ſi Antonius fideiuſſor, & Alexander principalis venditor cenſus fuerint liberati reſpectu Lucidæ, non tamen ex eo quod cenſus eſſet extinctus ſed ex quo conſentiente Lucida accepit in debitorem Bufalinum, cuius reſpectu cenſus non fuit extinctus licet principales debitores fuerint liberati, cum ipſe nunquam ſoluerit ſortem.

Ex quibus fuit iterum vtraque parte informante reſolutum ſententias Rotales eſſe iuſtas, & confirmandas.

R. P. D. Vbaldo, Vrbeuetana Cenſus Luna 10. *May* 1628.

SVMMARIA.

1 *Cenſum tenetur ſoluere is qui licet à principio non interuenit contractui poſtea in ſe ſuſcepit onus illum ſoluendi*

2... *etiam quod aliqua nullitas reſpectu emptionis conſiderari poſſet minimè ſi ſit fauore ſpeciali dicti emptoris* n. 5.

3 *Fideiuſſor non dicitur qui principaliter ſe obligauit, & vnius obligatio ſtat de per ſe.* n. 4.

6.... *& ratione damnorum, & intereſſe tenetur tàm ad ſortem quàm ad fructus.*

7 *Cenſus poteſt imponi etiam ſuper re aliena ad effectum obligandi illius impoſitorem.*

8 *Non numerata pecunia exceptio non officit ad cenſum inualidandum vbi quis ſe obligauit etiam in caſu nullitatis, & inualiditatis cenſus.*

DECISIO CCCCCXIX.

DVbitaui hodie an occaſione cenſus de quo agitur eſſet releuandum mandatum contra Excellentiſſimum Do. Ducem Sforriam, & Domini affirmatiuè reſponderunt. Quia licet in impoſitione cenſus Dux non interuenerit, ſed Communitas, attamen cùm die ſequenti poſt impoſitionem ipſe recognouerit bonam fidem, & declarauerit cenſum fuiſſe qui cõtemplatione impoſitum, & onus illius in ſe ſuſceperit & ſe obligauerit in forma Cameræ cum clauſula quorum intereſt † non eſt dubium quod contra ipſum 1
poteſt executiuè procedi, & ſic releuari mandatum perinde ac ſi ab initio contraxiſſet. Rota *in Romana pretij vinea* 1. *Iulij* 1611. *coram* Lodgunen. *dec.* 81. *n.* 1. *& ſeqq. apud* Modern. *de obligat. cameral. & deciſ.* 132. *n.* 23. *p.* 1. *diuerſ.*

Non obſtat quod cenſus fuit nulliter impoſitus per Communitatem Proceni, quæ non poterat nec ſe 2
nec bona ſua obligare ſtante Bulla Sixti V. † Quia præſuppoſita etiam hac nullitate reſpectu Communitatis adhuc tamen remanet obligatus D. Dux, quia cum, vt dixi, recognouerit bonam fidem, & principaliter ſe obligauerit non dicitur fideiuſſor, † qui ſequi- 3
tur, nam principalis obligationis, & ſine ea ſtare non poteſt Surd. *deciſ.* 201. *n.* 9. *& ſeqq.* ſed conſideratur vti principalis, & eius obligatio ſtat de per ſe non acceſſoriè. Gabr. *de fideiuſſ. concluſ.* 1. *num.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 1. *n.* 10. *& ſeq.* Modero. *diſcept. forenſ. cap.* 122. *n.* 21. *&* 701. *num.* 3. Seraph. *deciſ.* 1324. *n.* 4. Mohed. *dec.* 2. *de fideiuſ.* ſanct. mem. Greg. XV. *dec.* 325. *n.* 7. *vbi latè addent. num.* 13. *& deciſ.* 560. *num.* 1. 2. *&* 3. *& dec.* 564. *num.* 2. Rota *diuerſ. deciſ.* 199. *num.* 4. *p.* 1.

Mareſcott.

5 Mareſc. var. reſolut. lib. 2. c. 65. n. 7. † Idque præſertim cum nullitas reſpectu Communitatis reſultet ex quodam iure ſpeciali fauore eiuſdem Communitatis, qui fauor non militat in Duce recipiente pecunias, & recognoſcente bonam fidem. Seraph. d. dec. 1324. Greg. dict. deciſ. 325. num. 6. Rota diuerſ. deciſ. 133 num. 1. & ſeq. part. 1.

Et ceſſat difficultas quia vigore ſupradictæ obliga-
6 tionis D. Dux † ſaltem ratione damnorum, & intereſſe tenetur tàm ad ſortem quàm ad fructus, vt in puncto cenſus nulliter creati, pro quo ſe alius principaliter, & inſolidum obligauit fuit reſolutum in d. deciſ. 560. n. 1. & 2. & in d. deciſ. 564. per tot. Greg. XV. & in Romana cenſus Sancti Celſi 28. Iunij 1602. coram bon. m. Iuſto, quæ eſt deciſ. 229. apud Cencium, & in noſtris terminis fuit reſolutum in vna Romana pecuniaria 6. Maij 1598. coram Litta, apud eundem Peruſinum de Cenſib. dec. 284.

Ex qua deciſione tollitur etiam aliud obiectum quod cenſus fuerit impoſitus ſuper bonis ad Communitatem ſpectantibus, nam etiam in caſu d. deciſ. idem fuerat factum, & tamen Rota reſpectu Baronis qui recognouerat bonam fidem agnouit cenſum pro
7 valido, & non mirum, † quia cenſus ad effectum obligandi impoſitorem cenſus etiam ſuper re aliena imponi non poteſt, l. rem alienam C. de contr. empt. Felician. de cenſib. c. 30. num. 19. lib. 1. & fuit reſolutum in Aſſiſienſi cenſus 9. Iulij 1604. coram Reuerend. D. meo Pamphilio, quæ eſt deciſ. 17. n. 2. & 3. apud eundem Peruſin. de cenſib.

Non obſtant quæ dicuntur de non numeratione
8 pretij. † Quia vltra quod ex inſtrumento videtur conſtare de contrario tollitur obiectum, quia D. Dux ſe obligauit etiam in caſu nullitatis, & inualiditatis cenſus, videtur ex quocunque capite fuerit nullus cenſus factus fuerit locus obligationi damnorum, & intereſſe, vt in his terminis ad exceptionem non numeratæ pecuniæ reſpondit Rot. apud Greg. XV. d. dec. 564. n. 4. vbi alia deciſiones allegantur.

DECISIO CCCCCXX.

Hæc deciſio deficit, quia poſt impreſſum tractatum vna cum antecedentibus deciſionibus, fuit reperta duplicata, ideò voluimus contentum eſſe lectorem illius numero, ne cogeremur cæterarum citatione ſubuertere.

Reuerendiſſ. D. Coccino Decano, Romana præſtationis cedulæ 1. Decembris 1628.

SVMMARIA.

1 *Proteſtatio tollit mentem à facto, & ius parti præſeruat.*

2 ... *quando dicatur facto contraria, & tollere mentem à facto.*

3 *Terminus acceptatus quando computatur ad inducendam moram*

4 *Promiſſio in futurum quando intelligatur de prima vice.*

5 *Mora purgari poteſt ſi ius partis non affectum ſit deterius.*

6 ... *niſi expreſsè, & ſpecialiter conuentum ſit, vt mora quantumuis minima purgari non poſſit.*

7 *Pœna non debetur niſi quatenus intereſt.*

8 ... *non dicitur vbi pactum fuit, vt licet cenſuario in caſum moræ propria auctoritate capere fructus fundum.*

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

DECISIO CCCCCXXI.

Catherinæ legatariæ b. m. Ginebriæ ſaluiatæ fuerant pro dicto legato ceſſa ſcuta mille ex cenſu maioris ſummæ, quem Tholomæus Guarinus eidem Ginebriæ vendiderat cum expreſſa obligatione quod ſi d. Tholomæus & illius hæredes in ſoluendis dictis annuis cenſibus eſſent moroſi per duos menſes poſt finem ſemeſtris tenerentur, &c. ita vt mora quantumuis etiam minima purgari minimè poſſit &c dare, & præſtare vnam cautionem bancariam in Vrbe fide, & facultatibus idoneam ad contentamentum d. D. Ginebriæ, & ſuorum, &c. pro ſolutione d. annui cẽſus pro triennio tunc proximo. Vnde cum Cecilia tanquam ceſſionaria Catherinæ coram A. C. ad dictam cautionem contra Capitaneum Curtium Seraccium vti fideiuſſorem principaliter, & in ſolidum in puncto cenſus obligatum, ac ſucceſſiuè contra illius hæredes egerit, atque obtinuerit cauſa mihi commiſſa cum clauſula ſi quid exequendum. Dubitaui an mandatum A. C. eſſet exequendum, cuius dubij reſolutio pendet ex duobus. Primò an conſtet de mora ſecundo quatenus ſic an poſſit purgari.

Et quantum attinet ad primam cum ſemeſtre eſſet maturatum die 2. Auguſti, 1624. & ſolutio non fuerit facta niſi die 18. Octobris eiuſdem anni, vtique cum lapſum eſſet nedum ſemeſtre, ſed etiam bimeſtre negari non poteſt quin mora fuerit incurſa. Quamuis enim pecuniæ fuerint poſtea ſolutæ attamen non fuerunt receptæ ſimpliciter, ſed cum proteſtatione ac ſine præiudicio cedulæ bancariæ, iuxta decretũ R. P. D.
Bichij tunc A. C. iudicis, quæ proteſtatio † tollit men- 1
tem à facto, ita vt per illam ſit præſeruatum ius parti, l. non ſolum §. morte, vbi DD. ff. de nou. oper. nunc.

Neque obſtat quod iſta proteſtatio tanquam contraria facto non ſuffragetur, l. ſi extraneus in princ. ff. de acq. hæred. ſicuti ſi Dominus recipiat canonem ab emphyteuta cum proteſtatione qui non cenſeatur remiſſa caducitas nihilominus cenſeatur remiſſa. Mantic. dec. 200. per tot. Quia reſponſum fuit terminos
eſſe diuerſos in caſu enim noſtro proteſtatio † tollit 2
mentem à facto non autem eſt facto contraria, quia ſe compatiuntur ad inuicem quod fructus decurſi debeantur, & quod pro fructibus decurrendis fideiuſſor propter moram teneatur præſtare cedulam bancariam vnde præſtatio non tanquam contrariam facto, ſed tollens mentem à facto ac declarans animum recipientis fructus ſuffragatur. Rube. in repetit. d. l. non ſolum §. morte, n. 349. ff. de nou. oper. nunc. Rip. in c. cum M. Ferrarien. n. 70. & 83. de conſt. Burſ. conſ. 214. n. 16. lib. 2. in caſu verò emphyteuſis proteſtatio eſt facto contraria. quia non reperitur aliquid quod poſſit præſeruari ex quo exactio penſionis, & caducitas ſunt contraria ita vt ſimul ſtare minimè poſſint. Vnde cum caducitas per voluntatem Domini ceſſauerit nullum ius iſti proteſtanti poteſt reſeruari vt benè Guid. Pap. deciſ. 171. & 172. & ibi adden. eſt enim inconueniens quod quis eodem tempore habetur pro emphyteuta & propterea emphyteuta, & ideò quicquid proteſtatio dicat factum prænalet verbo, vt dicit Bald. conſ. 8. n. 12. lib. 1.

Non obſtat quod cum ſemeſtre fuerit maturatum die 2. Auguſti, & fuerit actum ad fructus die 7. Septembris ſequentis propter cum ſpeciale mandato Curtij die 9. eiuſdem menſis Sept. & ſic ante lapſum duorum menſium ſuſcepit terminum, & die 8. Octobris pariter ſequentis acceſſit ad domum Ceciliæ pro ſoluendis fructibus ſemeſtris, vnde nulla fuit incurſa mora, cum per ipſum debitorem non ſteterit quominus ſolueretur & oblatio ſatis erat facta in
tempore enim menſis † acceptationis termini non 3

 eſſet

eſſet computandus ad effectum moræ *ad l. fideicom. ff. de vſur. & fuit dictum* coram me, *in eadem Romana fideiuſſionis* 3. *Iulij* 1617. *&* 26. *Mart.* 1618. Quia fuit reſponſum ſuſceptionem termini nullatenus ſuffragari, ex quo in tempore ſuſcepti termini non fuit facta ſolutio.

Nec poteſt ſuffragari aſſerta oblatio facta Cæciliæ, quia de eo deponit vnicus tamen teſtis cuius etiam depoſitio parum releuat ad effectum excuſandi ab incurſu moræ dum dicit Cæciliam reſpondiſſe quod pecuniæ darentur famulo in præſentia teſtium, & quod eius vir erat abſens à Curia quodque erat reuerſurus infra octo dies. Vnde ſuppoſitio etiam contra veri præiudicium, quod iſta eſſent vera, non eſt locus excuſationi cum enim non fuerunt tunc ſolutæ pecuniæ, reportata quietantia ſaltem manu aliena ſi mulier ſcribere neſciebat, vel ſi vir erat reuerſurus intra octo dies, quare pecuniæ ſtatim poſt redditum viri non fuerunt ſolutæ, aut ſaltem factum legitimum depoſitum in actis.

Nec etiam obſtat quod Cæciliæ fuerit ſub die 3. Iunij 1619. facta prima ceſſio pro ſcutis 500. ſecunda verò ſub die 23. Nouembris 1621. pro aliis ſcutis 500. Ac ideò licet ſub die 21. Octobr. 1610. poſt incurſam moram pro primis ſcutis 500. ad dictam cautionem egerit, fuerunt nihilominus poſt modum factæ, & receptæ ſolutiones abſque aliqua proteſtatione vnde videtur receſſum à dicto pacto, & ſic ceſſat
4 promiſſio † in futurum cum intelligatur de prima vice, *ad l. boues §. hoc ſermone, ff. de verb. ſign. & latè* Tiraq. *in princ. dicta legis.* Quia reſponſum fuit quod cùm
5 promiſſio referatur ad actum, qui pluries ab eadem perſona poteſt reiterari non inrrat diſpoſitio prædicti *§. hoc ſermone vt per* Tiraq. *ibidem lim.* 13. 20. *&* 22.

Quantum attinet ad ſecundum. An mora potuerit purgari viſum fuit Dominis in caſu de quo agitur negatiuè reſpondendum, quia licet de æquitate canonica poſſit mora † purgari quam ius partis non eſt effectum deterius, *c. potuit. de locat. c. in tua de ſpon. & latè fuit deductum coram me in dicta Rom. fideiuſſionis* 3. *Iuly* 1617. *&* 16. *Mart.* 1618. Attamen ſecus eſt
6 in caſu iſto cum fuerit expreſſus, † & ſpecialiter conuentum quod mora quantumuis minima purgari non poſſit Bald. *in l. ſancimus*, 26. *n.* 4. *per illum text. C. de fideiuſſ.* Alex. *in l. in ſolutum n.* 23. Rip. *n.* 117. Crott. *n.* 82. *verſ. quinto difficultas eſt* Iacob. Nig. *n.* 278. *ff. de verb. obligat.* Mainer. *in l. nulla intelligitur mora n.* 47. *ff. de reg. iur. Caraut. ſuper ritu* 173. *n.* 4. Afflict. *dec.* 174. *n.* 4. Corbol. *de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. lim.* 41. *n.* 12. Caputaq. *deciſ.* 247. *n.* 2. *p.* 1. Put. *deciſ.* 456. *n.* 4. *lib.* 2. *in correct.* vbi quod nemo dubitat de hac concluſione, & ex modernioribus iſtam ſententiam tenent, & alios referunt. Mancin. *de iuram. p.* 4. *effect.* 13. *n.* 45. Addent. *ad* Scraph. *de priuil. iuram. Priuileg.* 88. *n.* 23. *lib.* 5. *& fuit reſolutum in Romana pecuniaria* 8. *Mart.* 1624. *coram* b.m. Vbaldo, ſeniore.

Neque eſt verum quod iſtud pactum præſtationis cedulæ bancariæ in caſu moræ contineat pœnam,
7 † quæ non debetur niſi quatenus intereſt Seraph. *deciſ.* 899. *n.* 4. *& fuit dictum in cauſa Rom. lignorum* 4. *Ianuar.* 1603. *coram* b.m. Cardinale Lancellotto, Iuniore. Quia fuit reſponſum pactum iſtud non continere amiſſionem rei, vel pretij, vel ſolutionem vltra debitum, ſed concernere ſolum maiorem cautelam. Vnde non eſt pænale, *vt in puncto reſolutum fuit, in d. cauſa Romana pecuniaria coram* b.m. Vbaldo. Et ſicuti cenſus ab initio potuiſſet imponi cum dicta cautione cedulæ ita potuit apponi pactum quod daretur in cauſa moræ, vt in ſimili quando obligantur certa bona cum facultate illa diſtrahendi in caſu moræ in ſolutione fructuum cenſus quod pactum non ſit pænale Martin. *de iur. cenſ. c.* 6. *n.* 269. *& ſeqq.* Cencius *de cenſib. part.* 2. *cap.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 5. *& in nouiſſ.* Taurini *q.* 57. *n.* 37. Et debitore exiſtente moroſo quod liceat
cenſuario † capere propria auctoritate fructus fundi 8
& tamen hoc non ſit pæna cùm tendat ad faciliorem exactionem cenſus, Boccac. *de cenſib. p.* 2. *n.* 72. Martin. *dict. cap.* 6. *num.* 357. Cenci. *poſt alios vbi ſupra n.* 33. *verſ.* 4.

Ex quibus concluſum decretum R.P.D. Bichij eſſe exequendum, cum dicta cautio bancaria præſtari debeat ex prædictis, &c.

R.P.D. Pirouano, Romana Vſusfructus Veneris 1. *Martij* 1630.

SVMMARIA.

1 *Onus rei legatæ an ad heredem, vel ad legatarium pertineat, ex coniecturis teſtatoris voluntatem indicantibus dignoſcitur.*

2 *Coniectura autem quæ ſint. &* n. 3.

DECISIO CCCCCXXII.

Dictum fuit ſub die 30. Aprilis 1627. ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, & cum iterum de eadem confirmatione quæreretur ſub die 13. Maij 1618. idem fuit reſponſum hodie ead. diſputatione ſuſcepta Domini in iam reſolutis permanſerunt.

Quamuis enim ſit quæſitis, & quidem ardua, & controuerſa inter ſcribentes an onus rei legatæ annexum pertineat ad legatarium vel potius ad hæredem ita vt illum liberare teneatur, & quæ adhuc in ſumm. legati coram me ſæpius propoſita ob eãdem perplexitatem, & variam Dominorum ſententiam remanet indeciſa, attamen etiam verum eſt quod ex coniectu-
tis, & præſumptionibus voluntatis teſtatoris indicantibus vtrique opinioni reſpectu adhærere licet, Menoch. *conſ.* 997. *n.* 10. *&* 18. *& conſ. per totum* Caſtilla *de vſufr. c.* 58. *n.* 10. Gratian. *diſcept.* 955. *n.* 25. admittunt omnes reſpectiuè tam affirmatiuæ, quæ negatiuæ opinionis ſectatores quod ex coniecturis à regula cedi poſſit. 1

In præſenti autem duæ potiſſimum coniecturæ viſè ſunt concurrere ex quibus conuincitur onus cenſus de quo agitur ſpectare ad hæredem.

Prima namque ex eo † quod Gerardus teſtator inſtituendo Ioannem Baptiſtam eius filium, & ei quandocunque decedenti ſine filiis, ſubſtituendo Patres Miniſtros Infirmorum tradi legati reliquis Barbaræ vſumfructum domus de qua agitur quæ cum ab eodem teſtatore facta fuiſſet venalis idem teſtator ordinauit vt pretium, & illius venditione redigendum inueſtiretur in Cenſibus, vel montibus non vacabilibus ſub nomine hæredis, reſeruata eidem Barbaræ omnium fructuum diſpoſitione loco vſusfructus vt poſſet eum illis, & ſua dote viuere vnde primo colligebatur inutilitas legati ſi ſolutio cenſus ſpectaret ad legatarium & quo ſuis teſtatoris mentem non probatur quod cum fructibus ſuæ doris quæ non poterant excedere ſcuta 15. annua reſpectu ſortis dotis ſcutorum 300. poſſet commodè vidcre nam cenſus erat ſcutorum 52. penſiones verò domus ſcuta 65. vel ad ſummam ſcuta 86. & ſub emptuali perceptione tam reſpectu domus locandæ, quàm penſiones integras exigendi propter neceſſarias reparationes, & viarum onera ita vt ſemper deficiat quantitas neceſſaria pro eius vitæ ſuſtentatione ſui teſtatoris 2

mentem

mentem, & intrat legati inutilitas ſufficiens pro adiudicando onere cenſus hæredi ſcripto *l. qui concubinam §. qui hortos ff. de leg. 3.* Surd. *conſ.* 493. *num.* 6. Menoch. *præſumpt.* 106. *n.* 14. *lib.* 4. *&* *conſ.* 997. *n.* 22.

3 Secunda non minus vrgens coniectura † viſa fuit quia cum teſtator deſtinaſſet eandem domum legatam vendere ornauit integrum pretium vel in Cenſibus, vel in locis Montium non vacabilib. quorum vſusfructus ſpectaret ad eandem vſufructuariam, vnde facile argumentatur ab integro vſufructu ad integram domus penſionem ea ſemper mente teſtatoris contemplata vt Barbara cum ſua dote viuere poſſet per quam rationem dictum debet ampliari, & non reſtringi. Alciat. *conſ.* 168. *n.* 9. Tiraq. *in tract. ceſſan. cauſa p.* 1. *n.* 149. *& ſeq.* Surd. *conſ.* 67. *n.* 21. atque incompatibile eſt quod integer vſusfructus vel integræ penſiones deberentur Barbaræ, & quod illa ſuſtineret onus ſolutionis cenſus, & ita, &c.

R.P.D. Buratto, firmana Cenſus Lunæ 10. *Maij* 1621.

SVMMARIA.

1 *Retrouenditio eſt actus neceſſarius in quo non requiruntur aliqua ſolemnitates amplia vt* n. 4.

2 *Tractatus, & requiſitio ad retrouendendum præſumitur præceſſiſſe ex natura rei, veriſimilitudine, & communiter accidentibus.*

3 *Paria ſunt aliquid fieri coactè, vel metu coactionis.*

5 *Retrouenditio ſi fiat pluribus vicibus, prima conualidatur per ſecundam factam cum ſolemnitatibus, licet in illa prima non interuenerint.*

6 *Tutor ſi actis ſe gerat ſit talis non tenetur edocere de inuentario, & adminiſtratione ſibi decreta quo ad validitatem actorum.*

DECISIO CCCCCXXIII.

RESolutum fuit decretum A. C. reuocatorium mandati relaxari pro fructibus cenſus, de quo agitur eſſe confirmandum, quia cum eſſet extinctus vt in ſummario hæredum Sigiſmundi, & Fauſtinæ n. 2. & 3. non poterat relaxari.

Non obſtat prætenſa nullitas extinctionis ex eo quod facta fuerit à Tutrice non præcedente diſdicta iuxta formam Conſtitutionis fel. rec. Pij V. & ſic videatur alienatio voluntaria rei immobilis pupilli, & non valere abſque ſolemnitatibus tam iuris communis, quàm conſtitutionis Marchiæ, vt in Anconitana cenſus quæ eſt 492. *&* 535. *vſque n.* 11. *p.* 1. *rec.*

1 Quia fuit reſponſum † retrouenditionem eſſe actum neceſſarium, & propterea in ea non requiri aliquas ſolemnitates, *l.* 1. *vbi* Doct. *cod. quand. decret. opus non eſt* Alex. *conſ.* 215. *n.* 7. *lib.* 6. Tiraquel. *de leg. connub. gloſ. n.* 187. *cum ſeqq.* Lambert. *ad ſtat. Mediol. gl.* 1. *n.* 2. Modern. *ad ſtat. Vrb. lib.* 1. *c.* 151. *num.* 215. *& in his terminis* Roder. *de ann. redit. l.* 2. *quæſt.* 13. *num.* 80. *& ſequ.* Auendan. *de cenſ. c.* 106. *in princ.* Modern. Peruſ. *eod. tract. part.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *artic.* 7 *& iuxta nouiſſ. impreſſ.* Taurinenſ. *quæſt.* 109. *n.* 10. *& tenuit* Rota *in Romana pecuniaria* 8. *Martij* 1604. *& in Romana cenſus* 7. *Febr.* 1607. *quæ ſunt deciſ.* 186. *num.* 5. *& dec.* 294. *n.* 1. *poſt decret. & latè...... dec. Aragon. p. n.* 9. *verſ. ſed ijs non obſtant. & num. ſeq.* vbi quod ita iudicauit Senatus, quibus auctoritatibus magis ſtante videbatur quàm *Felician. de Soles* contrarium tenenti, qui mouetur falſa ratione, quod neceſſitas proueniat ab initio voluntario cum tamen proueniat ex neceſſitate dictæ conſtitutionis Pij V. vt ponderant Moderni Peruſ. *vbi ſupra.*

Nec videbatur releuare, quod non præceſſerit diſdicta, de qua in dicta conſtitutione, & quod propterea retrouenditio fuerit voluntaria.

Nam reſpondebatur quod cum ex natura rei † veriſimilitudine, & communiter accidentibus tutrix fuerit requiſita ad retrouendendum, & præceſſerit tractatus, & concluſio retrouenditionis d. retrouenditio non fuit merè voluntaria, ſed neceſſaria cum ſolummodo facta fuerit antè lapſum bimeſtris, cui poterat renunciari, *vt per* Seraph. *dec.* 1413. *n.* 1. 2. *& ſeq.* & ſic in omnem caſum renunciatio lapſus bimeſtris fuit voluntaria, non autem ipſa retrouenditio. 2

Secundò quod cum tutrix ſciret ſe compelli poſſe retrouendere antequam præuia diſdicta compelleretur potuit dici neceſſario retrouendiſſe cum paria ſint † aliquid fieri coactè, vel metu coactionis, Bart. *in l. nouiſſimè num.* 2. *ff. qui ſatiſ. tut.* Bologn. *poſt alios in l. ſi quis maior num.* 46. *&* Bertaz. *in repet. n.* 302. *C. de tranſact.* Vnde qui ſoluit ſciens vigore Statuti poſſe compelli dicitur coactè ſoluere Bart. *in l. creditor n.* 3. *de ſolut.* Curt. iun. *in dict. leg. ſi quis maior n.* 8. *& fuit latè dictum in Romana ſupplementi legitimæ* 20. *Iunij* 1619. *&* 15. *Iunij* 1620. *coram me.* Ex quibus non videbatur tutum fundum factum in dictis deciſionibus in Anconitana cenſus, quæ nec etiam ſunt ſuper eo principaliter fundata. 3

Nec facit quod dictus cenſus fuerit in duabus vicibus retrouenditus, & tamen emptor cogi non poſſit pro parte illum retrouendere, quia contraria opinio magis placuit DD. præſertim quia retrouenditio † facta fuit qualitate vice pro medietate, & ſic paritate valdè conſiderabili, quam tenuerunt, Foller. *de contr. cenſ. in princ. verſ. vt vides ſub n.* 37. *poſt med.* Nauarr. *in comment. de vſur. n.* 78. *in fin. & num.* 95. Boccac. *de cenſ. part.* 1. *num.* 12. *&* 13. Sot. *de iuſt. & iur. lib.* 6. *&* 5. *art.* 3. *ad fin. verſ.* 4. *concluſio* Felic. *de cenſib. c.* 8. *num.* 16. Roder. *de ann. redd. lib. pr. quæſt.* 18. *num.* 36. *&* 38. Guttier. *pract. q. lib.* 2. *cap.* 574. *num.* 3. Lopez. *de contr. lib.* 1. *c.* 59. *verſ. igitur* Modern. Peruſ. *dict. tract. p.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 8. *ſeu quæſt.* 110. *in nouiſſ. Taurini, n.* 16. *& ſeq.* Auend. *cod. tract. c.* 107. *n.* 8. vbi clarè poſt alias quos refert hanc opinionem defendit, & reſpondet contrariis, & admiſit Rota *in Romana cenſus de Baſius,* 26. *Nouembr.* 1618. *cor.* R. D. Decano. 4

Tertiò ceſſare videbatur difficultas quia cum in prima retrouenditione facta pro medietate fuerit realiter per d. tutricem ſoluta pecunia, & ſecunda facta fuerit cum decreto Iudicis, interuentu proximiorum, & aliis ſolemnitatibus neceſſariis pro reſiduo, & integrale ſatisfactione, & redemptione dicti cenſus cum generale quietantia totius pretij flor. 2400. *vt in d. ſumm. n.* 3. videtur in neceſſarium antecedens conualidata etiam prima retrouenditio *ad l. illud ff. de acq. hered. l. ad rem mobilem ff. de proc. & in ſimilibus terminis, fuit dictum in Rom. Saluiani interdicti* 23. *Iun.* 1600. *coram* Litta, *& in Anconitana bonorum* 6. *Febr.* 1604. *coram* b. m. Iuſto *in fine.* 5

Non obſtat quod non conſtet d. tutricem inuentarium confeciſſe, nec quod illi fuerit decreta adminiſtratio, quia licet potuerit à tutela remoueri ſufficit pro validitate actorum, quod ſe geſſerit pro tutrice Socc. *conſ.* 253. *num.* 3. *lib.* 2. *cum allegatis in Romana pecuniaria de Detis* 25. *Iunij* 1618. *& latius in Ariminenſis fideicommiſſi* 5. *Maij præteriti coram me.* 6

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R.P.D. Merlino, Romana retractus Lunæ 30. Martij 1626.

SVMMARIA.

1 *Ius retractus ius ex diſpoſitione Bullæ Pij V. ſuffragatur etiam emptori, & ſingulari ſucceſſori.*
2 *... & habet locum quando ſit locatio perpetua.*
3 *Venditio vera dicitur, vbi pactum ſuit, vt canon poſſit extingui ad rationem ſcutorum ſex pro centenario.*
4 *Conceſſio emphyteuſim quando præſumatur in fraudem facta.*
5 *Retractus ius competit etiam quod ceſſio facta fuerit cum pacto de redimendo.*
6 *Sententia quando ſufficiat iuſtificari ex nouiter deductis.*

DECISIO CCCCCXXIV.

COnceſſa de anno 1623. per D. Bernardinum Antonio Mariæ domo de qua agitur in perpetuam
emphyteuſim Io. Baptiſta mouit iudicium retractus,
ſiue prælationis coram A.C. & ſententiam fauorabilem reportauit, à qua per dictum Antonium Mariam
interpoſita appellatione, & cauſa mihi commiſſa
dubitaui An ſententia A.C. ſit confirmanda, vel infirmanda. Et Dñi reſponderunt eſſe confirmandam.
Ritè enim fuit pronunciatum dicto Io. Baptiſtæ
competere huiuſmodi ius retrahendi nimirum, quia
vſque ab anno 1618. emit cenſum in ſumma ſcut. ducentorum à Cæſare habente cauſam à Laura cuius
fauore de anno 1590. impoſitus fuerat ſuper domo
prædicta cenſus in maiori ſumma per q. Pellegrinum
de Bertonibus tunc illius domus poſſeſſorem, & huic
emptioni addita fuit ampliſſima ceſſio omnium iurium Vnde I. Baptiſta habet intentationem fundatam
quod in venditione dictæ domus cenſuatæ omnibus
aliis præferri debeat iuxta diſpoſitionem bullæ ſanct.
mem. Pij V. ſuper forma creandi cenſus, † quæ ſuffragatur etiam emptori, & ſingulari ſucceſſori in quem
cenſus ipſe tranſiit cum ſuo priuilegio, & prærogatiua
1 vt poſt. Azor. *Inſtit. moral. lib. 10. c. 12. verſ. qua res an etiam tradum* Modern. Peruſin. *de cenſib. p. 2. c. 2. q. 1. art. 2. ſeu q. 64. in vltim. impreſſ. per DD. Taurinos n. 14.* Rota *apud dictos* Modernos *deciſ. 307. & 308. & fuit dictum in Bononienſi Retractus 16. Ianuar. 1623. coram* R.P.D. meo Buratto.

Nec viſum fuit obſtare quod dicitur Conſtitutionem Pij V. dumtaxat loqui in venditione dictam verò domum non fuiſſe venditam, ſed ſolum conceſſam
2 vt ſupra in emphyteuſim. Quoniam † vltra quod retractus regulariter locum habet & quando fit locatio
perpetua, cum illa ſapiat venditionem. Afflict. *de iur. Prothemiſ. §. 3. not. 8. n. 26.* Benedell. *eod. tract. in princ. conſt. num. 283. in fin.* Rendell. *eod. etiam tract. verb. per locationem n. 3. fol. 68. cum aliis per* Modern. *diſcept. for. c. 460. n. 39. & 41.* Ceſſat in caſu iſto difficultas eo
quia dicta emphyteuſis nedum facta fuit pro quibuſcunque hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum
ſed vlterius inſertum fuit pactum, quod emptor poſſet extinguere canonem ad rationem ſcutorum qua-
3 tuor pro quolibet centenario, † quod pactum operatur vt prædicta conceſſio habenda ſit pro vera venditione, Couar. *var. reſolut. c. 11. n. 3. verſ. ego verò lib. 3.* Franc. *dec. 392. n. 2. & ſeq.* Crot. *conſ. 2. n. 41.* Ceph.
4 *conſ. 329. n. 53. & ſeq.* † & conceſſio præſumitur modo
quo ſuperius concepta in fraudem venditionis Afflict. *deciſ. 72. per tot.*

Nec etiam reſoltat obiectum circa domus identitatem nempe quod cenſus non fuerit impoſitus ſuper domo de qua agitur. Quoniam imo probatio huiuſmodi reſultat manifeſta ex conformi nominatione eorundem confinium deſignata in illis tribus inſtrumentis, nimirum impoſitione cenſus eiuſdem ceſſione, & alienatione poſtremo facta per Dominum Maſſæm.

Nec demum obſtat quod dictus cenſus non fuerit
ceſſus ſimpliciter, Ioan. Baptiſtæ, ſed cum pacto de redimendo, omiſſo enim quod pactum prædictum expirauit vſque à die 1. Decembris 1625. cum tempus
redimendi præfixum fuerit infra ſeptennium, & ceſſio
facta 1. Decembris 1618. Viſum eſt Dominis quod
etiam ſi adhuc redimendi facultas duraret, † nihilo- 5
minus retrahendi ius competeret Io. Baptiſtæ, quia
mediante dicta ceſſione acquiſiuit verum dominium
etiam ad effectum retractus, *vt per* Mutam *ſuper Conſtit. Panorm. cap. 26. numer. 10.* Benedell. *de iur. prothemiſ. in animaduert. ad princip. conſtit. num. 11.* Modern. *diſcept. Forenſ. c. 526. num. 54. & ſeq. & fuit dictum in Bononienſi Retractus 6. Ianuarij 1623. coram* R.P.D. meo Buratto.

Quo verò ad ſententiæ validitatem viſa fuit ſatis probari ex actorum reuolutione, *iuxt. deciſ.* Caputaq. 200. *part.*

Nec validè impugnari eo quia inſtrumentum cenſus vigore cuius Io. Baptiſta inſtat ſe præferri non
fuerit productum in prima inſtantia, ſed in ſecunda.
Vnde pro Antonio Mària infertur ſententiam non
iuſtificari ex actis. Quoniam quicquid ſit de prædi-
cta productione, † ſufficit quod hodie ſententia iu- 6
ſtificetur ex nouiter deductis, cùm non verſemur in
illis caſibus ſpecialiter, in quibus ſententia ex iiſdem
actis eſt iuſtificanda. Put. *dec. 401. lib. 1.* Seraph. *dec. 701. n. 3. & dec. 734. n. 5.*

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

R.P.D. Manzanedo, Romana, ſeu Nepeſina Cenſus Mercurij, 9. Iunij 1622.

SVMMARIA.

1 *Notario atteſtanti de numeratione creditur.*
2 *Teſti vnico non creditur.*
3 *Præſertim contra publicum inſtrumentum.*

DECISIO CCCCCXXV.

INformante tantū Equite Caccia dixerunt Domini
ſententiam A.C. eſſe infirmandam cum abſolueret
Benedictum, & litis conſortes à ſolutione fructuum
cenſus, de quo agitur, quos tamen potius debebat
condemnare ad illos ſoluendos, cum in actis conſtaret
de poblico inſtrumento dicti cenſus impoſiti cum
omnibus ſolemnitatibus, & requiſitis bullæ ſanct. m.
Pij V. in conſtitutione cenſus, & præſertim actualis
numerationis pecuniæ, quam coram ſe, & teſtibus
fuiſſe factum teſtatur notarius rogatus de dicto in-
ſtrumento cui † in hoc creditur, Bart. *in l. ſi ex cautione num. 9. & 10. C. de non n. pecun.* Mantic. *dec. 302. n. 1.* 1
Rota *dec. 106. n. 2. p. recent.*

Nec obſtat quod dictas pecunias ſolum fuiſſe oſtenſas, & interueniſſe vt vulgo dicitur *per far la moſtra.*
Quia id non probatur, cùm vnicus ſolum teſtis de
hoc deponat, cui † non eſt adhibenda fides *l. vbi nu-* 2
merus ff. de teſtib. c. veniens, & c. in omni negotio eod. tit. & in noſtris terminis fuit dictum in vna Romana cenſus 7. Maij 1600. coram Illuſtriſſimo Mellino, præſertim

contra

contra publicum † inſtrumentum quo caſu requiritur plena, & concludens probatio, *vt fuit dictum in Foroliuienſi cenſus, 13. Nouembris 1589. coram* bon. mem. Orano, *& in Romana cenſus 10. Ianuarij 1605. coram* bon. mem. Card. Lancellotto.

Eadem coram eodem Lunæ 29. Maij 1623.

DECISIO CCCCCXXVI.

DOmini ſteterunt in deciſis 9. Iunij 1627. Domino Equite Caccia tantum informante, parte aduerſa ſæpius citata, & non comparente, & moti fuerunt ex rationibus iuribus, & fundamentis in dicta deciſione adductis, contra quæ cum in contrarium nihil releuans de nouo fuerit dictum Domini cum illis tranſiuerunt.

R.P.D. Remboldo, Romana ſeu Nepeſina cenſus Veneris 6. Martij 1626.

SVMMARIA.

1 *Numeratio pecuniæ pro valida cenſus conſtitutione quando interuenerit plures caſus diſtinguuntur*, & n. 2. & ſeqq.
5 *Teſtis vnicus non probat.*
6 *Licitum pactum in dubio præſumendum eſt potius præceſſiſſe quam illicitum.*
7 *Solutio valet etiam facta vt ſoluens recipiat ſolutum, vbi ſolutio attulit aliquod.*
8 *Commodum recipienti.*

DECISIO CCCCCXXVII.

FVit dictum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam quia illa benè iuſtificatur ex deciſionibus factis coram Reuerendiſſimo D. Patriarcha Hieroſolymitano, in quibus firmatur conſtare de valida impoſitione cenſus, & prætenſæ ſimulationis exceptionem non ritè probatam.

Nec rationibus in dictis deciſionibus deductis obſtant denuò allegata pro Cerbonio, & litis conſortibus. Quia in hac materia impoſitionis cenſus videntur plures caſus diſtingui. Aut enim in impoſitione
1 cenſus non interuenit pecunia, † & tunc impoſitio præſumitur ſimulata in fraudem vſurarum.

Aut interuenit pecunia, ſed & non fuit numerata,
2 † & venditori tradita, atque ita ſolum deſeruit pro oſtenſione, ſeu, vt dicitur, *per far la moſtra*, & tunc pariter præſumitur ſimulatio, *vt fuit dictum in Aſſiſienſi pecuniaria 7. Maij 1610. & 28. Maij 1611. coram* Reuerendiſſimo D. meo Patriarcha *relata per* Modern. *de Cenſibus* 129. *&* 130.

Aut pecunia fuerit numerata, & realiter tradita impoſitori, ſeu venditori cenſus, ſed ſtatim, & inconti-
3 nenti poſt concluſum contractum † reſtituere eadem pecunia emptori, à quo fuit numerata, ſine cauſa, & titulo ita vt nullam pœnitus vtilitatem attulerit recipienti, & tunc etiam venditio, ſeu impoſitio dicti cenſus præſumitur ſimulata.

Aut dicta pecunia venditori in impoſitione cenſus effectualiter, & liberè tradita non ab illo fuit reſtitu-
4 ta emptori cum cauſa † ita vt aliquam vtilitatem attulerit venditori, & tunc cenſus ſuſtinetur etiam ſi diu non ſteterint pecuniæ penes venditorem: ſufficit enim quod dominiũ pecuniarũ fuit verè, & realiter tranſlatum in venditorem, quod potuit fieri etiam per ſolutionem momentaneam *vt in puncto fuit firmatum in Bononienſi cenſus, 28. Aprilis 1600. coram* bon. mem. Cardinale Pamphilio, *relata per eundem* Modern. *de Cenſibus, deciſ. 123. & coram* ſan. mem. Gregor. XV. *deciſ. 195. ſub n. 9. verſ. non obſtat, & ſeq. coram* Reuerendiſſimo Domino meo Decano, *quæ eſt deciſ. 468. n. 5. par. 1. in recent.*

Vnde cum in caſu de quo agitur pecunia fuerit numerata cum effectu impoſitoribus cenſus per Ioannem emptorem, etiamſi poſtea eadem pecunia fuerit ab eiſdem impoſitoribus dicto Ioanni reſtituta tamen ſuſtinetur cenſus, quia reſtitutio non fuit facta ſine cauſa, ſed quia idem Ioannes conſignauit dictis impoſitoribus loco dictarum pecuniarum inſtrumentum & apocas crediti quod ipſe Ioannes habebat cum communitate, & hominibus particularibus Caſtri Nezzani, & ſic dici non poteſt quod impoſitores cenſus nullam ex dictis pecuniis vtilitatem perceperint, & per conſequens ceſſat præſumptio ſimulationis ex ſupra allegatis.

Non obſtat quod pecuniæ non fuerint liberè traditæ imponentibus, ſeu venditoribus dicti cenſus, nec eo animo vt tranſiret dominium pecuniarum in dictos venditores, quia hoc non probatur, & teſtis, qui ad id probandum inducitur vltra quod eſt vnicus, † & 5
ſic non probat, *cap. veniens, & cap. in omni negotio, de teſtibus, leg. vbi numerus, ff. eod. tit.* Gabr. *conſil. 44. n. 3. & conſ. 149. num. 12. lib. 2.* & patitur plures exceptiones de quibus in facto potiùs probat contrarium dicit enim, quod dictis impoſitoribus cenſus fuit effectualiter numerata pecunia, & quod poſtea quam receſſerunt à loco contractus illam penes ſe liberè retinuerunt per duas horas, & amplius vagantes per oppidum S. Edisti, & ſi voluiſſent potuiſſent vti ea, quodque ipſe teſtis illos non retinuiſſent, ſi voluiſſent abire, & quod non habebat in mandatis vt eos retineret atque ita appares pecunias fuiſſe liberè traditas, & animo transferendi dominium in dictos impoſitores.

Non obſtant quæ dicuntur de pacto, ſeu tractatu præcedenti inter emptores, & venditores cenſus, quod ſcilicet emptor illis effectiuè daret ad cenſum ſcuta 250. quæ poſtea emptori reſtitueret, qui in actu reſtitutionis illis conſignaret inſtrumentum, & apocas crediti, quod emptor habebat cum communitate, & hominibus Caſtri Maxzani, quia neque huiuſmodi contractus, vel pactum probatum per vnicum teſtem habentem plures exceptiones eſt ſupra, & pro magis clara reſponſione ad omnia in contrarium deducta aduertendum videtur quod ſi præceſſit aliquod pactum inter dictos contrahentes, illud eſſe potuit duplici ſpecie, vel primò quod emptor loco pretij conſignare deberet dictas apocas, & hoc caſu cenſus non ſuſtineretur, quia deficeret vera numeratio pretij, quæ requiritur ex conſtitutione Pij V. Et hoc caſu procedunt omnia deducta in contrarium. Vel ſecundò quod fuerit vera, & realis conſtitutio cenſus, & emptor teneretur cum effectu numerare pretium, illudque ritè tradere, & vt re vera illius dominium tranſiret in dictos venditores, atque hoc facto iidem venditores, tenerentur eum eadem, vel alia pecunia emere in certamine creditum, quod ipſe habebat cum dicta Communitate, & hominibus Caſtri Nazzani, & tale pactum fuiſſet licitum, quia eſſet pactum ſuper duobus diuerſis, & ſeparatis contractibus ineundis per ſe licitis, neque in hoc caſu poſſet ſubeſſe ſuſpicio fraudis, vt dicitur *in ſupra allegata deciſione 195. n. 6. coram* ſan. mem. Greg. XV. *& in Romana cenſus 17. Maij 1610. coram* Illuſtriſſimo D. Cardinale Mellino. Propterea cum tale fuerit pactum, ſiue tractatus, quem refert di-

ctus teſtis etiam ſi ei fides adhibenda eſſet, nihilominus cenſus ſuſtinetur, quinimo cum potuerit præcedere pactum licitum, & etiam pactum illicitum in du-
6 bio † potius præſumi debet fuiſſe initum pactum licitum, *ad tradit. per* Bald. *in l. rogaſti, §. ſi ſibi, in fin. ff. ſi cert. pet. & conſ.* 154. *n.* 2. *& ſeq. lib.* 2. *& fuit dictum in Mediolanenſi pecuniaria, ſeu cambiorum coram* bon. m. Cardinale Lancellotto.

Non obſtat *text. in l. qui ſic. ff. de ſolut. cum alijs per* Rimin. ſen. *conſ.* 407. *n.* 7. *lib.* 3. Honded. *conſ.* 35. *n.* 14. *lib.* 2. vbi quod ſoluens vt ſolutum recipiat non vide-
7 tur ſoluere: Quia hoc procedit quando ſolutio † nullum commodum attulit recipienti, ſecus ſi attulit ſolutio aliquam vtilitatem recipienti, quia tunc licet ſolutum reſtituatur tamen ſolutio tenet, ex ſupra allegatis.

Et ita vtraque parte, &c.

R.P.D. Merlino Romana cenſus Luna 13. *Maij* 1630.

SVMMARIA.

1 *Mandatum ad exigendum non ſufficit ad extinguendum cenſum.*
Limit. *niſi generalitas clauſularum aliter ſuaderet* num. 14.
2 *Ad vendendum requiritur ſpeciale mandatum.*
Sufficit tamen mandatum cum libera, n. 16.
3 *Procurator ad exigendum non poteſt mutare obligationem, nec acceptum ferre.*
4 *Nec reducere cenſum ad minorem reſponſionem.*
5 *Sors cenſus non dicitur debita, & ſub* n. 7.
Limit. *quando venditor cenſus illam ſponte affert.* num. 21.
6 *Debitum eſt quod ab initio iuris remediis extorqueri poteſt.*
7 *Dominus cenſus non eſt creditor ſortis, & infra.*
Limit. *vt* num. 21.
8 *Extinctio cenſus requirit actum retrouenditionis.*
9 *Contrarium quod non ſit neceſſarius actus retrouenditionis.*
10 *Caſſatio inſtrumenti eſt reductio ad priſtinum ſtatũ.*
11 *Mandatum extenditur ad connexa, & dependentia.*
Et ſufficit ſola veriſimilis mens conſtituentis, n. 13.
12 *Antecedenti conceſſo cenſetur conceſſum, & conſequens.*
15 *Mandatum ſpeciale cenſetur datum ſi exprimantur aliqui caſus requirentes ſpeciale mandatum, & poſtea ſequatur clauſula generalis.*
17 *Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi.*
18 *Procurator ad exigendum poteſt recipere ſolutionem à ſponte ſoluente.*
19 *Procurator cui conceditur facultas exercendi difficiliora poterit multo magis exercere faciliora.*
20 *Cenſus facta diſdicta extinguitur per compenſationem veri crediti.*
22 *Procurator ad exigendum poteſt exigere credita in diem licet aliqui contrarium teneant.*
23 *Mandatum cum libera, non importat clauſula Rati, &c. ſed benè clauſula generaliter, &c. promittens, &c.*
24 *Mandatum cum libera reſultat data facultate faciendi id, quod poterat Dominus.*
25 *Debitor in diem eſt verus debitor.*
26 *Debitor ſoluens legitimo procuratori ſtatim liberatur.*
27 *Etiam ſi poſtea procurator decoxerit.*

DECISIO CCCCCXXVIII.

BOnæ mem. Cardinalis Comenſis mediante Iulio Alberto emerat cenſum annuum ſcutorum ducentorum ſexaginta à Domino Duce Iuliano Cæſarino pretio ſcutorum quatuor millium, & poſt annos ſeptem idem Dux Cæſarinus ſoluit dicta ſcuta 4000. Luragho procuratori Cardinalis, qui Luragus fecit quietantiam, & extinctionem cenſus. Verum cum hæredes Cardinalis obiicerent Luragum nequaquam ſufficiens mandatum habuiſſe pro extinguendo dicto cenſu, nec inde hæredes Ducis fuiſſe liberatos. Propoſui dubium. An conſtaret de valida extinctione cenſus, & ter diſputato articulo DD. non erant concordes.

Aliqui enim putabant Luragum non potuiſſe extinguere cenſum, quia ſolum habebat mandatum ad
exigendum, † quod non ſufficit ad extinctionem cen- 1
ſuum, cum illa requirat retrouenditionem, & in ge-
nerali mandato non venit facultas vendendi diſtra- 2
hendi, † ſed ſpecialis requiritur mentio *l. proc. tui ff. de procurat. C. eod. & ita in terminis cenſus reſoluit* Rota *coram* Card. Seraph. *dec.* 831. *n.* 1. *& ſeq. & ſecuta eſt in Romana cenſus* 7. *Februarij* 1607. *coram* bon. mem. Attrebatenſi *quæ eſt dec.* 186. *poſt* Modern. Peruſ. *de cenſib. & in deciſ.* 573. *n.* 6. *in fin. p.* 1. *recent.* Procurator
† enim ad exigendum eſt ſolum procurator ad illud 3
factum exactionis, & receptionis, non autem ad aliud nec mutare poteſt obligationem, nec acceptum ferre l. debitorem meum *l. cum rectè ff. de nouat. l. quod ſtipulatus ff. de ſolut.* Surd. *dec.* 229. *n.* 27.

Sique ſalſis † procurator ad exigendum etiam 4
cum ampliſſimis clauſulis non poteſt diminuere redditum cenſus, vt puta ſi ſoluantur fructus ad rationem decem pro centenario, nequaquam reducere poteſt ad rationem octo, Rota *coram* ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ.* 311. *num.* 1. *& ſeq.* multò minus poterit cum illo mandato cenſum alienare, & retrouendere, *vt ponderant* Modern. Peruſ. *de cenſib. p.* 3. *c.* 1. *qu.* 3. *art.* 7. *ſeu q.* 109. *in nouiſſ. Tauren. n.* 47. 52. *&* 54.

Quod eò magis admittendum videbatur in præſenti mandato, quia Luragus conſtitutus fuerat ad exi-
gendum pecunias dumtaxat debitas, & debendas † in- 5
ter quas non videbatur poſſe comprehendi ſortem cẽſus, cũ nulla præcedente diſdicta ea parte D. Ducis Cæſarini non poſſet Cardinalis compellere ipſum ad
reſtitutionem ſortis, & † debitum illud reputetur 6
quod ab initio iuris remediis extorqueri poteſt *l. debitor ff. de verb. ſign.* Alex. *conſ.* 106. *n.* 7. *lib.* 5. D. Facchin. *controu. iur. lib.* 11. *cap.* 74. *verſ.* 1. Guttier. *pract. q. Ciuil.*
lib. 1. *q.* 148. *n.* 24. *&* 25. vbi quod D. † cenſus non po- 7
teſt dici creditor ſortis nec qui conſtituit cenſum verè dicitur debitor.

Quique hanc tuebantur ſententiam dicebant verba illa antecedentia, nec non omnes, & ſingulos fructus, redditus, & prouentus, quorumcunque officiorum, cenſuum, montium vacabilium, & non vacabilium, &c. reſtricta eſſe ad fructus, & inde reſultare excluſionem reſpectu ſortis *ad l. cum Prætor. ff. de iud. l. maritus, & ibi gloſſ. in verb. præſcripſerit C. de procur.* Grat. *conſ.* 33. *n.* 54. *lib.* 1.

Verba autem ſubſequentia, necnon omnes, & ſingulas alias pecuniarum, rerum, & bonorum ſummas, qualitates, & quantitates, &c. reſtricta eſſe ab immediata clauſula, ibi. Eidem D. Conſtituenti per quaſuis perſonas, quauis de cauſa, & occaſione debitas, & in futurum debendas, &c. Cum autem ſors cenſus non poſſit peti à Domino Cenſus, & hoc totum ſit in arbitrio imponentis cenſum tàm ex natura ipſius, quam ex conſtitutionibus Apoſtolicis, & præſertim ſanct. mem. Pij V. Couar. *var. reſol. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 3. *verſic.*

ſecundo

ſecundo,& cap.9.n.4. Gayl. Practicar.q.lib.1.obſeruat.
2.n.14.Rota deciſ.56.n.5.part.2.recent. ſequitur hanc
ſortem non fuiſſe debitam Cardinali,& conſequen-
ter nec facultatem extinguendi fuiſſe demandatam
Lurago, cum illius mandatum haberet reſtrictionem
ad pecunias debitas, vel debendas, & emens cenſum
non dicitur creditor illius, ſed dominus, vendens au-
tem non eſt debitor ſortis, ſed fructuum. Gabr. conſ.
141. num.8. lib.1. Surdus deciſ.204. num.9. Rota in
Tudertin.cenſuum 3.Decembris 1621.coram bon.mem.
Buratto.

Nec obſtare credebatur Dominum cenſus poſſe
compellere cenſuarium ad ſibi reſtituendam ſortem
cenſus ſi hic diſdixerit,& denunciauerit ipſi Domino
vt in Bulla ſan.mem.Pij V. §. cum verò. Hanc autem
denunciationem fuiſſe inductam fauore emptoris, vt
infra illud bimeſtre poſſit prouidere de nouo inueſti-
mento pecuniarum, vt dixit Rota coram Card.Sera-
phin.deciſ.1413.num.2.& Molin. de iuſt.& iur.quaſt.
391. clauſul.10. & ideò potuiſſe Luragum nomine
Cardinalis remittere hanc denunciationem, & illa
omiſſa pecunias recipere, & cenſum extinguere, vt
per Card.Seraph. d.deciſ.1413.num.3.& Boccacc. de
cenſibus,par.2.n.94.

Quoniam id rectè procederet in ipſo Cardinale
Domino recipiente pecunias,in quo non poteſt con-
ſiderari defectus facultatis retrouendendi, & is pecu-
nias recipiendo à debitore cenſus pro illius extin-
ctione dicatur ſaltem implicitè retrouendidiſſe;ſecùs
autem in illius procuratore, qui mandatum habet
tantum ad exigendum; & vt ſupra dictum eſt præter
ſolam receptionem pecuniarum pro fructibus cenſus
nihil aliud facere poterat;& tamen retrouenditio erat
neceſſaria vt reſpondit Rota apud Card.Seraph.d.de.
831.& aliàs ſæpius.

Et quamuis ex ſola receptione pretij inde reſulta-
re conſecutiuè videatur ipſa extinctio cenſus; reſti-
tutio quippè pretij eſt actus retroſimilis conſtitutio-
ni cenſus, & id deducitur,ex d.§. cum verò Bulla ſan.
mem.Pij V.ibi cum vero traditione pretij redditus extin-
guendus erit,& regulariter per ſolutionem eius quod
debetur extinguitur,& tollitur omne dubium,& ob-
ligatio, inſtit. quibuſmod.toll.obligat.in princ.gl.fin.in l.
cum plures,ff.de euict.

8 Nihilominus † hoc concluderet vbi pro extinctio-
ne debiti cenſualis ſufficeret ſola ſolutio, nec aliud
requireretur ſique Luragus quemadmodum exigere
& recipere poterat pecunias, ita etiam retrouendere
potuiſſet,quæ retrouenditio neceſſaria eſt pro cenſus
extinctione, nec ſolutio pretij de neceſſitate infert
cenſus extinctionem. Sed dum in Lurago Procu-
ratore deerat facultas retrouendendi cenſum per
illam ſolutionem pecuniarum Dux Cæſarinus exti-
tit ſolummodo creditor Cardinalis pro totidem pe-
cuniis.

Alij autem ex DD. putabant cenſum fuiſſe extin-
ctum,quia hoc pendet ex voluntate creditoris,& dum
ipſe ſoluit pretium integrum, & ſic interuenit actus
retroſimilis, aderatque pactum in inſtrumento con-
ſtitutionis cenſus, vt quandocunque vellet venditor
extinguere ipſe poſſet iuxta etiam Bullam ſan. mem.
9 Pij V.conſequenter † cenſus videtur extinctus ex ipſa
traditione pretij abſque alia expreſſa retrouenditione
Boccacc. de cenſibus,par.2.n.94.& 130. Felician.eod.
tract.tom.2.l.4.c.1.n.22.verſ.qualiter,Valaſq.de Auen-
dan.de cenſibus Hiſpan. c.102.n.2.Rota dec.60.n.3.verſ.
quia ad hunc effect.nup.1.recent. & poſt Modern.Peruſ.
de cenſibus,dec. 272.n.3.& dec.273.n.1.

Nec obſtare credebant Luragum non habuiſſe fa-
cultatem retrouendendi,quæ vt ſupra dictum fuit ne-
ceſſaria eſt ad hanc cenſus extinctionem. Quoniam
non ſolum conſtitutus fuit procurator ad exigendum
omnes, & quaſcunque pecunias, & ſic ad ſolum fa-
ctum exactionis, & receptionis, ſed etiam ad ceſſan-
dum quodcunque inſtrumentum, & ad conſuetudi-
nem extinctioni,lacerationi, abolitioni reſpectiuè,&
ſic ſingula ſingulis congruè referendo poterat Lura-
gus ceſſare, & extinguere contractum conſtitutionis
cenſus,† quæ extinctio, & caſſatio virtualiter impor- 10
tant reductionem ad priſtinum ſtatum,& inde ipſam
retrouenditionem, quæ connexa eſt, & correſpectiua
ipſi cautioni,vt benè per Angel.in l.ab emptore,num.6.
verſ.& ſic ff.de pact.qui dicit quod cancellato inſtru-
mento eo ipſo intelligitur facta retrotraditio omniũ
quæ tradita fuerunt per ipſum inſtrumentum, atque
hoc eſſe notandum alibique non reperiri, & manda-
tum † habens ad aliquod factum dicitur habere etiam 11
ad illud quod eſt annexum,& dependens. Caſtr.in leg.
ad rem mobilem,ff.de procur.& ibidem Alber.Rim.iun.
conſ.11.n.80.& ſeq.Card.Mantic.de tacit.lib.2. tit.
n.3. Card.Seraph.deciſ.1146. num.2. Rota deciſ.670.
num.1.par.1.diuerſ.& in peracta ratificationis,11.Maij
1622.coram me,confirmata ſub die 16.Iunij 1628.co-
ram R.P.D. Veroſpio, † & conceſſis antecedentibus 12
cenſentur etiam conceſſa ſubſequentia Butr. conſ.44.
n.2.Rota coram Reuerendiſſimo D. meo Decano,dec.
470.num.3.† & ſufficit ſola veriſimilis mens mandan- 13
tis Card.Mantic.de tacit.lib.16.tit.14.num.31.iunctis
præſertim aliis ſubſequentibus verbis cedendi, &
transferendi iura, & actiones, quæ vel ſimilia verba
Rota cenſuit importare facultatem etiam retrouen-
dendi cenſum, vt in illa Romana cenſus coram Attre-
batenſi,quæ eſt deciſ.186.num.1.verſ.maximè poſt Mo-
dernos Peruſin.de cenſibus.† Concurrúntque aliæ clau- 14
ſulæ generaliter,&c.promittens,&c.Et aliæ,quæ iux-
ta ſolitam notariorum extanſionem important,vt pro-
curator poſſit omnia, & ſingula facere, quæ conſti-
tuens poſſet etiam,nam talia eſſent, quæ requirerent
ſpeciale mandatum, & ideo cenſetur demandata ab-
ſoluta facultas abſque aliqua reſtrictione,ſed cum li-
bera adminiſtratione Bart.in l.procur.Seraph.de priuil.
iuram.priuileg.30.n.11.verſ.quoniam, Affl.deciſ.305.n.
4.Card.Mantic.deciſ.11.n.2.† maximè cùm præceſſe- 15
rit expreſſio caſuum, qui ſpeciale mandatum require-
bant Cou.var.reſolut.l.1.c.6.n.3.verſ.4.&c. Seraph.&
Mantic. in locis præallegatis, † Data autem facultate 16
cum libera potuit Luragus etiam exigere ſortem, &
retrouendere ad deciſ.Seraph.238.

Cæterum Domini, qui primam opinionem ample-
ctebantur reſpondebant haſce clauſulas intelligen-
das eſſe circa præmiſſa,& eſſe reſtringendas ad ſpeci-
ficata,† cum fines mandati diligenter cuſtodiendi ſint, 17
l.diligenter,ff.mand.cap. qui ad agendum de procur. in 6.
Bal.in lege quod quis, num.2.verſ.ego dico, Cod.de pro-
curat. Vnde circa hanc extinctionem cenſus non
erant concordes.

In hoc tamen Domini cenſuerunt ſcilicet ſolutio-
nem illam factam Lurago ſuffragari D.Duci Cæſari-
no, ita vt hodie poſſit cogere hæredes Cardinalis ad
retrouenditionem,& extinctionem cenſus.

Quoniam Luragus habuit mandatum ſi non ad
retrouendendum certè ad recipiendum datur † enim 18
procurator ad exigendum poteſt etiam recipere, quia
hæc receptio eſt executio actionis,leg.eductam,C.de
ſolut.Bart.in l.hoc iure in princ.ff.de ſolut.Roderic.Sua-
rez,in l.poſt rem iudicatam in declaratione legis Regni,
q.3.n.11.ff.de re iudic.Et Luragus in vim huius man-
dati ad exigendum potuit recipere à ſponte ſoluente,
iuxta gloſ.in l.falſus in verb.exigendo,C.de furt. & re-
probata opinione ſpecul.tradit Alex.in l.non ſolum,n.5.
ff.ſol.matr.Caſtr.conſ.181.n.3.part.1. Tiraq.de retract.
lignag.§.9.gloſ.3.num.10.verſ.adeo, vt Auguſt.Barboſ.

ploid

plenè in d.l.non ſolum,n.26.verſ.ſed his non obſtantibus & n.27.ff.ſol.matr.vbi de veriori, & communiori teſtatur Suar.*vbi ſuprà,n.3.* Card.Mant.*de tacit.l.7.tit.14.*
19 *n.7.*Grat.*diſcept.forenſ.c.505.n.57.*† ſi non demandata fuit Lurago, quæ erat difficilior exactio iudicialis, & coactiua, multò magis exactio à ſponte ſoluente cenſeri debet permiſſa, *vt benè perpendunt* Barboſ. & Grat.*vbi ſupra.*

Dato autem quod D. Dux Cæſarinus rectè ſoluit procurator Cardinalis,& ſic ſaltem euaſerit creditor ſcutorum 4000. ſequitur vt hodie ipſius D. Ducis hæredes facta intimatione,& diſdicta poſſint propo-
20 nere † quaodam compenſationem vim ſolutionis habentem,& ita cogere ad extinctionem,& plenam retrouenditionem. Valaſq.Auendañ.*de cenſibus,c.102. num.8.verſ.igitur* Molin.*de contract. part.2. diſp.394. n.7.*Rebell.*de obligat.iuſtit.lib.10.quæſt.6.n.22.*Moder. Peruſin.*de cenſibus,part.3.cap.1.quæſt.3. art.6. num. q. 108.num.4.* Quia hæc compenſatio operatur perinde ac ſi D.Dux Cæſarinus ſoluerit pecunias,*l.ſi debitor, ff.qui pot.in pig.hab* Salic.*in leg.ampliùs,ff.rem rat.hab. leg.ſi peculium,§.vlt.ff.de ſtatuliber.* quo caſu quemadmodum hæredes Cardinalis non poſſent denegare retrouenditionem, ita nec propterea compenſationem.Felician.*de cenſibus,tom.2.lib.4.capit.11.num. 3.* vbi dicit extingui cenſum ipſo iure per ſolam compenſationem poſtquam emptori cenſus hoc ſignificatum fuit etiam non expectato lapſu duorum menſium de quibus in Bulla *iuxta opinionem* Molin.*de iuſtit.& iur. diſput.39. Clauſul.10. in quo tamen contrarium tenet* Ioan. de Salas *de Cenſibus , dub.12. num.5. verſ.ſed exiſtenti.* nempè quod venditor teneatur perſeuerare per totum bimeſtre in cenſu, quia ille terminus duorum menſium eſt in fauorem emptoris vt interim aliam inueniat occaſionem idoneam inueſtimenti.

Non obſtat quod mandatum loquatur de exigendis pecuniis debitis, & debendis, & ſors cenſus non ſit debita,cùm non poſſit cogi venditor ad reſtitutionem.Quia obiectum vrgeret ſi Luragus pulſaſſet Ducem Cæſarinum renuentem reſtituere ſortem ad reſtituendum , quia tunc Dux rectè potuiſſet excipere
21 ſe non eſſe debitorem,ſed † dum ſponte Dux voluit ſoluere fuit ſe debitorem,& quemadmodum facta intimatione,& diſdicta per Ducem ipſe fuiſſet debitor, & Luragus potuiſſet vigore mandati ad exigendum pecunias debitas recipere ita neglecta per Cardinalē, ſeu eius procuratorem diſdicta potuit Dux præuenire terminum duorum illorum menſium , & ſoluere Lurago ante diſdictam, & ſic pecunia erat debita volente debitore,ſolumque in Lurago deficiebat facultas retrouendendi,non autem recipiendi.

Non obſtat quod procurator ad exigendum credita non poſſit exigere debita ſub conditione , vel in
22 diem,*vt per* Murox.*de ratiocin.cap.23.n.51.& ſeqq.*† Quoniam ipſe non figit pedem , & contrariam opinionem tuetur, Cæual.*commun.contra commun.q.790. n.43.*vbi Muroxium reprehendit. Qui tamen Murozius admittit rectè etiam ſolui debitum ante diem procuratori ad exigendum, quando habet mandatum cum libera,*vt num.57.* Et in caſu noſtro videtur Lu-
23 ragum huiuſmodi mandatum habuiſſe † non quidem ex clauſula Rati, &c. quæ non importat talem facultatem,vt reprobata opinione Bart. *in l.procurator,n.3. ff.de procur.firmat* Iaſ.*in l.tranſactionis,n.8.C.de tranſact. addentes ad* Bart. *littera F, &* Iaſ. *dicit Bartolum pluries illo dicto feſelliſſe* Dec. *conſ.500. num.12.* Card. Mantic.*de tacit.lib.7.tit.16.n.21.* Sed ex aliis clauſulis diſtinctis. *Generaliter,&c.promittens,&c. quæ extenditur à* Saluſt.Tiber.*informanto inſtrum.lib.3.fol.304.ſecundum vltimam impreſſionem,col.2.verſ.& generaliter,* *&c.* vt importent facultatem in procuratore faciendi quod facere poterat dominus , † quod dicitur man- 24
datum cum libera. Gemin.*conſ.129.n.6.& 7.verſ.item eſt* Alex.*conſ.43.in princ.l.2.& 143.n.10.lib.6.* Crau. *conſ.924.n.9.& ſuprà etiam fuit dictum.*

Et ſatisfacit huic motiuo ratio ſuperius aſſignata, quoniam non eſt debitor in diem, vel ſub conditione dum debitor agnoſcit debitum,& ſponte vult ſoluere & renunciare fauori ſuo,& præuenire diem præſcriptā ſolutioni præſertim in hoc caſu quia mandatum conceſſum fuit ad exigendum pecunias quamuis de cauſa,& occaſione debitas,& in futurum debendas,& ſic licet de tempore mandati non eſſet debita tamen erat debenda ſi, & poſtquam ipſe Dux voluerit ſoluere, † 25
& debitor in diem quoad veritatem , & ſubſtantiam eſt verè debitor, licet non quo ad coactam actionem, *l.in diem,ff.de cond.indeb.leg.qui in diem,ff.de ſolut.* vbi debitor in diem debitor eſt,& poteſt etiam inuito creditore in ſolutione præuenire diem , & ſoluens non repetit.

Non obſtat Luraghi decoctio ſecuta poſt huiuſmodi ſolutionem,quoniam † cum receperit expreſsè iſtas 26
pecunias tanquam procurator Cardinalis illico acquiſitum fuit dominium pecuniarum eidem Cardinali conſtituenti,*l.ſi procurator,ff.de acq.rer.domin.* Rota Ianuenſ. *deciſ.127.n.8.* & ſoluens liberatus remanſit quamuis † ipſe procurator poſtea decoxit Stracc.*de de-* 27
*coct.par.3.n.56.*vbi quod ſoluens procuratori decocto liberatur dum ſoluens eius decoctionem ignorabat imputet enim ſibi conſtituens , qui non idoneum procuratorem elegit,non autem debitori,qui bona fide ſoluit. *l.cum mandato,ff.de minor.* Signor.*conſ.229. n.2.ad finem,verſ.& ibi imputet* Stracc.*d.part.3.nu.54. verſ.& magis.*

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

R.P.D.Merlino,Romana Cenſus Veneris 16. Maij 1631.

SVMMARIA.

1 *Ceſſio facta fideiuſſori ex interuallo illi ſuffragatur,* & n.3.& 14.
2 *Fideiuſſor ſoluens videtur emere nomen debitoris ,* & num.13. & 16.
4 *Fideiuſſor ſoluens nullo expreſſo nomine videtur proprio nomine ſoluere,*& n.1x.
5 *Rei debendi tenentur principaliter fideiuſſores acceſſorie.*
6 *Reo vno debendi ſoluente cæteri liberantur.*
7 *Obligatione extincta per ſolutionem nil ſupereſt ceſſibile Declar.vt n.11.*
8 *Accedere hoc verbum adhibitum in obligatione conuenit fideiuſſori,non principali debitori.*
9 *Clauſula in ſolidum poſita in fideiuſſione cuius ſit effectus.*
10 *Fideiuſſor etiam in ſolidum obligatus,quo ad confideiuſſores,& debitorem non eſt reus debendi,ſed fideiuſſor.*
11 Surdus , deciſio 308. numero 15. *declaratur ,* & num.12.
15 *Obligatio principalis debitoris non eradicatur ſolutione fideiuſſoris.*
17 *Lege Modeſtinus, ff. de ſolut.intellectus per totum.* num.18.
19 *Fructus cenſus nulli licitè recipiuntur donec de nullitate non fuerit appoſitum.*
20 *Doli præſumptio ceſſat ex diuturna poſſeſſione,& inſurgit præſumptio bonæ fidei.*

21 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem non ſunt diſcutienda in iudicio ſummariſſimo,& executiuo.*

DECISIO CCCCCXXIX.

COntra mandatum relaxatum ab A.C.ad fauorem Domini Iacomelli hæredis q.Fælicis Amerighi tria præcipuè opponebantur.Ea quibus etiam informantes pro D. Marchione del Drago prætendebant recedendum eſſe à deciſis ſub die 15. Nouembris 1627. coram me.

Primò quod ceſſio facta à Capitulo 5.Martij ad fauorem Fælicis,& Iacomelli emanauerit poſt ſolutionem factam,& ſic extincta obligatione,& iure creditoris recipientis.

Secundò opponebatur quod pecuniæ,quas ad cenſum recepit Virginia tanquam tutrix filiorum ceſſerint in vtilitatem Fælicis fideiuſſoris.

Tertiò quod non conſtet de veritate cauſæ expreſſæ in inſtrumento cenſus, ſcilicet extinctionis debitorum Tiberij de Citara mariti dictæ Virginiæ.

Verùm his non obſtantibus D. ſteterunt in deciſis ex rationibus in deciſione deductis.

Quibus non refragatur primum obiectum de ceſſione facta poſt ſolutionem,quoniam Fælix non erat
1 correus, ſed fideiuſſor & † ideo potuit reportare ceſſionem etiam ex interuallo poſt ſolutionem,*vt eſt tex. in l.cum* 15. 56.*ff.de fideiuſſ.* vbi deprehenditur Paulum I. C. improbare dictum *Modeſtini*, & quod fideiuſſor ſoluens creditori non cenſeatur pecuniam illam dare in ſolutum, & in extinctionem iuris credi-
2 toris,ſed potius emere nomen debitoris. ibi. Non † enim in ſolutum accipit creditor ſed quodammodo nomen debitoris vendit, & ideo habet actiones quia tenetur ad hoc ipſum vt præſtet actiones,*& docet* Bal. *in l.ſi res obligata,n.*5.*ff.de l.*2.*vbi etiam* Iaſ.*n.*44.Paſet. *conſ.*125. *n.*15. vbi quod talis ſolutio eſt potius pretium emptæ actionis, quam liberatio debitoris, *& conſ.*126.*n.*4.Valent.Franch.*de fideiuſſor.cap.*5.*n.*484. *& ſeq.benè* Caſanat.*conſ.*11.*num.*22.*verſ.ſecundo,pon-*
3 *derandum eſt,& num.*29.& † in fideiuſſore, & qui eſt acceſſoriè obligatus,quod illi ceſſio poſſit fieri etiam poſt ſolutionem *admittit* Bartol.*in lege Modeſtinus,n.*4.*ff.de ſolut.&* Caſtr.*ibidem num.*6.*& conſ.*181.*ſub n.*1.*verſ.alia regula eſt lib.*... Socc.iun.*conſ.*27.*num.*8.*l.*2. Menoch.*præſumpt.*143.*num.*6.*lib.*3. Gabr.*plenè conſ.* 63.*n.*6.*&* 10.*l.*2. Guttierrez,*allegat.*4.*num.*10.*in fine.* Hadrean.Neguſ.*reſponſ.*301.*n.*13.Hartman.Piſtor.*obſeruat.*158. *num.* 3.*& ſeqq.* vbi in fine obſeruat quod hæc eſt magis communis opinio, & hodiernis moribus magis accommodata latiſſimè Hering. *de fideiuſ. cap.*28.*num.*45.*qui teſtatur de veriori, æquiori, & communiori opinione,& contrariis reſpondet, atque admittit*
4 Surdus *deciſ.*508. *num.*4.† In dubio enim dum fideiuſſor ſoluit nullo expreſſo nomine cenſetur ſoluere nomine proprio , & ad ſui vtilitatem, & ſic vt ſuam tollat obligationem non autem alienum,& inde ceſſio ſibi quandocumque etiam ex interuallo fieri poteſt *lege Papinianus,ff.mand. Caſanat. conſ.*14.*num.*6. *verſ.Sed etiam* Hartman.Piſtor.*obſeruat.*44.*num.*14.*& notant alij ſuprà relati.*

Non obſtat Fælicem , & Motinum dici correos , & plures reos debendi,non autem fideiuſſores, eo quod ipſi acceſſerunt principaliter, & in ſolidum ſuſcipiẽdo in ſe alienam obligationem *ad l. reos,§.cum in tabulis.ff.de duobus reis*,differúntque inter ſe duo rei à fi-
5 deiuſſoribus quia † illi tenentur principaliter hi autem acceſſoriè,*l.Græce,§.*1.*ff.de fideiuſſ.lib.*1.*&* 2.*ff.de*
6 *duobus reis*, & † vno ex pluribus reis ſoluente liberãtur alij omnes,*d.l.*2.*&* 3.*& lege fin.ff. eadem de duobus reis*,& in hoc conſiſtit motiuum,*l. Modeſtinus,ff.de ſo-*
lut.vt ibi per gloſſ.& Doctor.† ſecuta autem liberatio- 7
ne quo ad alios etiam non ſoluentes nil ſupereſt ceſſibile quia & extinctum eſt ius creditoris, & liberati ſunt debitores vt in propoſito arguebat.Surd.*d.deciſ.*508.*n.*10.*& ſeq.*

Quoniam † verè ,& propriè Mutius,& Fælix non 8
ſunt rei debendi,ſed acceſſoriè,& hoc verbo acceſſionis vtitur inſtrumentum eorum obligationis;clauſu-
la † autem in ſolidum operatur quidem vt reſpectu 9
creditoris vt fideiuſſores ſedis vxores obligati in ſolidum dicãtur plures rei debendi, quia prætermiſſa omni diſcuſſione poteſt creditor potius pulſare pro tota ſumma fideiuſſorem quam verum principalem debi-
torem,ſed † in rei veritate reſpectu debitoris,& fide- 10
iuſſorum inter ſe ille ſolum dicitur debitor ad quem peruenit pecunia, & pertinet commodum contractus alij verò dicuntur fideiuſſores, *leg.ſed Iulianus,§.item ſi duas,ff.ad ſen.conſil.*Macedon.Purpur.*conſ.*600.*num.*6.*lib.*1.Paſetl.*conſ.*126.*num.*11.*verſ.ad tertium* Gabr. *d.conſ.*63.*num.*2.*lib.*2.*qui loquitur in his terminis,& dicit ſuo tempore ita iudicatum fuiſſe per* Rotam,Odd.*con.*41.*per totum & præſertim,n.* 42.*& ſeqq.*Hadr.Neguſ.*d. reſponſ.*501.*num.*12.*&* 13. *& plenè* Rota *in terminis l. Modeſtinus deciſ.*153.*n.*6.*p.*2.*diuerſ.*

Nec ſtringit motiuum † Surd.*d.deciſ.*508.*n.*15.dum 11
arguit ſufficere fideiuſſorem obligatum in ſolidum cenſeri correum , & debitorem reſpectu creditoris, quia ſi ipſius creditoris perſona attendatur non poteſt fieri ceſſio poſt ſolutionem,cum iam ipſe fuerit ſatisfactus,nec habet amplius quid ceſſibile poſt acceptam pecuniam. Quia verum eſt quod creditor dicitur ſatisfactus reſpectu ſoluentis,& aliorum,vt amplius bis
idem petere non potuit, † ſed non procedit reſpectu 12
ceſſionis faciendæ fideiuſſori ſoluenti cum fideiuſſor in dubio non præſumatur voluiſſe tollere niſi propriam obligationem , alioquin ſibi grauiter præiudicaſſet vt benè declarat Hering. *de fideiuſſ.cap.*5. *num.*486. Dictaque Surdi Deciſio vera videtur ſolum in pluribus reis debendi prout illam intelligit Fontanel. *de pact.nuptial.clauſul.*4.*gloſſ.*18.*part.*2.*num* 8.Et pro-
pria non † eſt hæc ceſſio ſed venditio nominis debito- 13
ris,quæ cenſetur facta eo ipſo, quod creditor accipit pecuniam à fideiuſſore,*vt innuit* Paulus *in d.l.cum is,ff. de fideiuſſor.quem tex.elegantiſſimum,& clarum commẽdat,& ſequitur* Franch.*dec.*552.*n.*12.*& poſt* Ang.Imol. *& alios amplexa etiam fuit* Rota *dec.*148.*num.*4.*part.*2. *diuerſ.& benè declarat* Colet. *de proceſſ.executiu.c.*10. *n.*568.369.*&* 370.*&* Valent.Franch.*de fideiuſſ.d.c.*5. *n.*485.*&* 486.vbi quod propterea fideiuſſor ſoluens, qui mediante ſolutione emit actiones creditoris aduerſus principalem debitorem,& confideiuſſores iurata poteſt quandocunque habet petere vt cedantur ſibi actiones numerato pretio venditæ Caſanat. *conſ.* 11. *numero* 19.

Sed quicquid eſſet de præmiſſis in præſenti videtur ceſſare difficultas,quia non verſamur in dubio,ſed Fælix expreſsè declarauit ſe ſoluere nomine proprio tanquam fideiuſſor,vt in omnibus partitis exhibitis, & ſic aſſequimur ſolum obligationem propriam fuiſſe extinctam,& eradicatam; non autem ſubſtantiam obligationis Virginiæ,qui erant verè principales de-
bitores, † quo caſu non intrat diſpoſitio *l. Modeſti-* 14
nus,vt per gloſſ. ibi in verbo nulla actio, verſ. ſed ibi ſoluas pro ſua obligatione,& melius Caſtr.*ibid.n.*6.*verſ.& è conuerſo*,vbi ſi vnus ex principaliter obligatis ſoluit pro ſe tantum non tollit obligationem alterius ipſo iure,& ſoluenti poteſt fieri ceſſio ex interuallo,& benè deducitur ex reſponſo *l.C.in leg.Papinian.ff.mand. quem text.ponderant* Bar.*& alij communiter in l.Modeſtinus* Dec.*conſ.*446.*num.*1.*in fine,&* 2.Gutt.*allegat.*4. *num.*10.

*num.*10.*in princ.*Felician.*de cenſibus, lib.*3.*cap.*3.*num.*
6. *verſ. ſi vero*, vbi quod vtilis eſt ceſſio quamuis ex
15 interuallo facta fuerit, quouiam † primitiua, & princi-
palis obligatio adhuc manet, nec ſublata eſt fideiuſ-
ſoris ſolutione. Maur.*de fideiuſſor.part.*2.*ſect.*6.*cap.*5.
*num.*11. Andr.Neguſ.*d.reſponſ.*301.*num.*11. Caſanat.
*d.conſ,*11.*num.*3.16.*&* 18. vbi quod poſt ſolutionem
adhuc obligationis ſubſtantia durat, & viuit, & debi-
tor tantum eximitur reſpectu creditoris, ſed debitum
non eradicatur, illiuſque actioni ſoluentem transfer-
tur, *& egregiè* Molin.*de contract.tract.*2.*diſput.*548.*n.*
3. Gratian. *diſcept.*286.*num.*4.*&* 793.*num.*23.*&* 24.
Rota *d.deciſ.*153.*n.*4.*par.*2.*diuerſ. Quæ eſt etiam apud*
16 Cenci.*deciſ.*184.*num.*4. Cenſetur enim † dum ſoluit
nomine proprio reſtringere beneficium ſolutionis ad
ſui commodum, non autem aliorum. Imo animo, &
tacito pacto ſe reualendi præuia ceſſione quando-
cunque facienda à creditore accipiente *vt per* Molin.
ibidem.

Et ita diſpoſitio *d.l. Modeſtinus*, huc non eſt refe-
17 renda, † quia vel loquitur ſolum in caſu ſpeciali tuto-
rum *vt per* Hering. *d.cap.* 28.*num.*45.*poſt* Gutter. *di-
cta allegat.*4.*num.*10.*verſ.hanc tamen ſub diſtinctionem.*
Paſeth.*conſ.*125.*num.*15.*in fine, verſ.vel tertio, & conſ.*
126. *num.* 5. vel certè non procedit quando ſoluens
(vt in præſenti vbi ſolutum fuit, nomine tantum fi-
deiuſſoris) non intellexit aliorum obligationem inte-
rimere, & eradicare *vt latè per* Caſtr.*in d.leg. Modeſti-
nus, num.*6 *in vltimis verbis videndus* Menoch.*præſump.*
143.*num.*5 *l.*3. Gratian.*diſcept.*186.*num.*6.*& diſcept.*
793.*num.*23. *&* 24.*qui benè diſtinguit* Anton. Amat.
*reſolut.*37.*num.*7.*& num.*39.*vbi multos congerit, & fir-
mat* quod fideiuſſor quando ſoluit vt fideiuſſor, & ſic
nomine proprio tunc nullatenus eſt ſeruanda diſtin-
18 ctio *l. Modeſtinus.* Et † cum *d.l.Modeſtinus*, ſolum ſub-
tilitatibus & iuris ambagibus vtatur dignáque ſit Et-
nico, non autem pio, & iuſtum Oſore legiſlatore vt
prudenter obſeruat Molin.*d.diſcept.*544.*n.*8 .*verſ.La-
tius, & cap.* ſubite eſt in ea procedendum, & quantum
fieri poteſt declaranda, imo correctam illam eſſe *ex leg.
cum is, ff.de fideinſſ.* haud temerè ſuſpicatur Hering *de
fideiuſſ.d.cap.*18.*num.*39.*&* 40. Et in omnem caſum ex
abundanti non denegaretur officium Iudicis ex æqui-
tate, & Epicheia quadam cum ipſe Fælix ſolnerit, &
non ad ipſum. ſed ad filios Virginiæ commodum ſpe-
ctaret, quod in his terminis tradit Surd.*conſ.*536.*n.*5.
Coſt.*de remed.ſubſidiar.remed.*33.*n.*15.*&* 16.*&* Paul.
Bellon. *de poteſt.cor.quæ fiunt in continenti, cap.*50.*n.*3.
verſ.vbicunque, ita videtur Gratian.*d.diſcept.*793.*num.*
20.*&* 22.

Alterum verò obiectum ſcilicet quod pecuniæ non
ceſſerint in vtilitatem Fælicis, tollitur quia eſto etiam
probari fuiſſe ſoluta ſcuta quadringenta Franciſco
Manco, pro extinctione ſocietatis officij, & alia qua-
dringenta pro alia ſocietate Fuluio Amedeo attamen
vt benè deducunt, informantes pro D.Iacomello con-
ſtat dictas pecunias in effectu perueniſſe ad alios, qui
bonam fidem recognouerunt pro tota ſumma, & Fæ-
licem in altera tantum contracta per Petrum de Ame-
ricis ad fauorem Amodei ſe obligaſſe ex mera libera-
litate, & ad Fælicem non ſpectabat commoduo, vel
incommodum dictarum ſocietatum.

Tertium pariter circa veritatem cauſæ ceſſat; Quic-
quid enim illa ſit, ſat eſt quod reſpectu Fælicis, & Ia-
comelli non diſputatur principaliter ſuper validitate
cenſus, ſed tantum pro fructibus ſolutis, qui data et-
iam prætenſa nullitate (citra veri præiudicium) atta-
19 tamen † deberentur pro tempore quo cenſus habuit
implicitum ſtatutum validitatis, & ſic ante oppoſitio-
nem de nullitate modo tantum obiecta ab hæredibus
filiorum Virginiæ Rota *in Romana cenſuum* 25.*Iunij*
1600.*coram* b.m.Card.Mellino, *quæ eſt dec.*29.*n.*5.*poſt*
Cenci.*de cenſibus*, Grat.*diſcept.*559.*num.*64. Præſertim
dum conſtat Capitulum S. Marci exegiſſe etiam iſtos
cenſus à Verginia, & à dictis filiis, & eorum hæredi-
bus, † & ſtante diuturna poſſeſſione ceſſat præſumptio
doli, & intrat præſumptio bonæ fidei, vt in alia deci-
ſione fuit firmatum.

Alia verò, quæ opponebantur leuia viſa ſunt, † vel
altiorem requirere indaginem, neque diſcutienda in
hoc ſummariſſimo, & executiuo iudicio.

Et ita poſt ſextam diſpoſitionem vtraque parte In-
formante reſolutum fuit ſtandum eſſe in deciſis.

R.P.D. Ghiſlerio Romana cenſuum Lunæ 7. May 1629.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur per actum retroſimilem conſtitu-
tioni.*
Ideſt per reſtitutionem pretij.
2 *Cenſus non extignitur niſi mediante reali ſortis reſti-
tutione.*
Declara vt infra.
3 *Cenſus extinguitur ſtatim atque emptor poteſt repete-
re ſortem.*
4 *Deciſ. Pamphil. in Romana cenſus* 29. *Nouembris*
1593.*declaratur.*
5 *Deciſ. Manzanedi in Romana cenſus* 6.*Febr.*1615.
declaratur.
6 *Cenſus non extinguitur ſola partium voluntate, ſed
requiritur actus retroſimilis.*
7 *Cenſus ſicut conſtituitur conſenſu partium, & pecunia-
rum ſolutione, ita pro extinctione eſt neceſſarius con-
ſenſus, & pecuniarum retroſolutione.*
8 *Cenſus non extinguitur per ſimplicem dationem aſſig-
namentorum niſi habuerit effectum.*
9 *Cenſus non dicitur extinctus per ſolam relaxationem
mandati pro ſorte.*
10 *Relaxatia mandati pro ſorte nil aliud operatur, quam
voluntatem, & poteſtatem repetendi ſortem.*
11 *Voluntas eſt poteſtas repetendi ſortem cenſus non eſt
repetitio.*
12 *Cenſus non extinguitur per dationem in ſolutum re-
uocabilem.*
13 *Titulus cum redit ad non titulum res redit ad prima-
ua iura.*
14 *Hypotheca, & actio extinguitur per dationem in ſo-
lutum.*
15 Limit.*ſi dicta datia nulliter fiat.*
16 *Rota complectitur æquitatem.*

DECISIO CCCCCXXX.

LVdouica Bernardina hæres Ioan. Baptiſtæ Paloni
introduxit iudicium diſcuſſionis contra credito-
res in curia Capitolina coram Secundo Collaterali,
qui in ſententia graduatoria quintum locum aſſigna-
uit Franciſco Rainaldo ceſſionario Petri Antonij Bi-
celli ad eius fauorem per ſupradictum Palonum fue-
rat impoſitus cenſus ſuper quadam eius domo in ſcu-
tis 225.& pro dicta ſumma, & omnibus cenſibus de-
curſis, & non ſolutis, & decurrendis cæteris aliis cre-
ditoribus præferendum eſſe declarauit ſextum verò
Maximiliano Teſtato pro altero cenſu ſuper dicta do-
mo per eundem Palonum impoſito in ſcutis 200. cu-
ius occaſione, & pro ſorte, & pro fructibus decurſis, &
decurrendis, ipſum cæteris creditoribus præferri mã-
dauit decernendo, & relaxando pro omnibus, & ſin-
gulis

gulis ſummis antedictis mandatum executiuum.

Ab hac ſententia interpoſita appellatione Ludouica obtinuit à fel.rec.Sixto V. committi Capitaneo appellationem præuia æſtimatione dare in ſolutum creditoribus pro concurrente quantitate domum perſatam. Deinde ad inſtantiam creditorum ad parcendum expenſis,& conſenſit deliberationi,& adiudicationi domus,& vigore conſenſus Fratres S. Griſogoni creditores obtinuerunt à Capitaneo decretum de deliberando. Sed Modeſta Bernardina hæres Ludouicæ prætendendo à Maximiliano eius auctricem fuiſſe domo ſpoliatam introduxit iudicium ſuper reintegratione ad illius poſſeſſionem contra Magdalenam Teſtatam hæredem dicti Maximiliani coram primo Collaterali qui de voto aſſertamenti ad fauorem Franciſcæ Ziliæ hæredis Modeſtæ ſententiam pronunciauit declarando domus ad eam ſpectare, vna cum penſionibus, & in vim dictæ ſententiæ rehabuit domum. Vnde Magdalena Teſtata egit pro fructibus tam cenſus ſcutorum 200. impoſiti ad fauorem Maximiliani, quàm alterius ſcutorum 225. Franciſci Raynaldi cum in vim ceſſionis peruenerit ad eundem Maximilianum. Modò cum dubitaretur an cenſus ſint extincti, & reſoluti ita vt ceſſauerit curſus fructuum Domini dixerunt cenſus non eſſe extinctos,& reſolutos ita vt fructus amplius non currant, cum non probetur extinctio.

Quia aut prætenditur per reſtitutionem ſortis,& 1 actum retroſimilem conſtitutioni, *l. 1. in fin. C. quand. lic. ab empt. diſced. § hoc amplius, Inſtit. quib. mod. toll. oblig.* Rota *coram* b.m. Card. Cauallerio, *deciſ. 71. n. 3. coram* Seraph. 890. *n. 1. & deciſ. 587. par. 1. diuerſ. & in Romana fructuum cenſus* 28. *Ianuarij* 1618. *coram* R.D. meo Decano. Sed cum in conſtitutione cenſuum adfuerit pecuniaria ſolutio, ita & in eorum diſſolutione debebat concurrere pecuniarum reſtitutio, in quibus conſiſtit actus retroſimilis,& de hac in hoc caſu non dicet.

Aut prætendit ex ſententia graduatoria cum relaxatione mandati pro reſtitutione ſortis. Nec ex hoc reſultat extinctio cenſus, qua ad hunc effectum re- 2 quiritur naturalis reſtitutio, Caputaq. *d. 103. p. 1.* Nec iudicium diſcuſſionis, nec ſententia graduatoria ex- 3 tinguunt † niſi ſequatur realis reſtitutio ſortis Rota *d. 60. n. 2. & 3. p. 1. & d. 642. p. 1. recent.* Card. Caual. *dec. 528. n. 1. in terminis ſententiæ graduatoriæ.*

Et licet poſt relaxatum mandatum poſſit dici cenſus eſſe extinctus ita vt non potuerint peti aliqui fructus citra vitium vſuræ, *cap. plerique cum ſeqq. 14. q. 3.* Laurent. de Rodulph. *in tract. de vſur. q. 1. n. 1.* Co- 4 uar. *var. reſolut. lib. 3. cap. 1. n. 4.* † cum ſit in poteſtate,& arbitrio emptoris ſtatim repetendi ſortem quod eſt diuerſum à natura cenſus, cui non ſe compatitur quod cenſus duret, & ſit in arbitrio emptoris repetere ſortem quando velit. Quia licet venditori licita ſit illius redemptio ad ſui libitum iuxta conſtitutionem *Martin. V. Calixt. III. & Pij V.* emptori tamen eſt omnino prohibita; cùm alias eſſet certus de lucro Sot. *de iuſt. & iur. l. 6. q. 5. art. 3. in prima clauſ.* Conrad. *de contr. q. 84. concl. 5.* Couar. *vbi ſuprà. c. 9. n. 4.* Ideo cum poſt relaxatum mandatum fuerit in facultate Magdalenæ repetere pecunias quando vellet ſtatim fuit cenſus reſolutus etiam quod non concurret actus reuenditionis cum res deuenerit ad caſum à quo incipere non poterat, *vt tenuit* Rota *in Romana cenſus coram* b. m. Cardinale Pamphilio. 19. *Nouembris* 1593. *& in alia Romana cenſus* 6. *February* 1615. *coram* b.m. Patriarcha Manzanedo.

Attamen has deciſiones non obſtare fuit reſolutú, quia *in dicta Roman. cenſus* † *coram* Pamphilio non tantum fuerat relaxatum mandatum pro fructibus,& reſtitutione ſortis principalis, ſed vlterius fuerat proceſſum ad actualem reſtitutionem ipſius ſortis. Vnde in eo caſu pro reſtitutione ſortis fuit pronunciatum, *& ita declarauit* Rota *coram* Litta *deciſ. 172. à n. 1. vſque ad 6. apud* Cenci. *de cenſibus.*

Et fundamento † ſupradictæ deciſionis bon. mem. 5 Patriarchæ Manzanedi fundato in arbitrio emptoris repetendi ſortem ad ſui libitum poſt mandatum relaxatum alias reſpondit Rota *in Romana cenſus* 31. *Ianuarij* 1624. *coram* b.m. Remboldo, videlicet non eſſe abſolute verum quod ſit in poteſtate emptoris repetere ſortem, cum multa poſſint contingere poſt relaxatum ex quibus retardetur eiuſdem mandati executio, & ſortis repetitio, quam eſſe neceſſariam non dubitarunt, cum † pro extinctione cenſus neque ſuffi- 6 ciat partium voluntas, ſed requiratur actus retroſimilis Rota *deciſ. 587. part. 1. diuerſ. & in Romana cenſus* 27. *Ianuarij* 1603. *coram* Card. Sacrato. Quia † ſicuti 7 cenſus conſtituitur conſenſu,& pecuniarũ ſolutione, ita conſenſu, & pecuniarum retroſolutione extingui debet, *vt in allegata deciſ.* Seraph. 890. *in princ.* Quod adeo verum eſt † vt neque ſufficiat ſimplex aſſigna- 8 mentum niſi illud habeat affectum, & habent vim actualis ſolutionis *pluries tenuit* Rota; *vt in Romana cenſus* 14. *Aprilis* 1604. *coram* Illuſtriſſimo Card. Mellino, *& in Romana cenſus* 22. *Iunij* 1609. *coram* bon. m. Card. Cauallerio.

Et quod non ſit extinctus † per relaxationem man- 9 dati *in allegata Romana fructuum cenſus* 28. *Ianuarij* 1628. *coram* Reuerendiſſimo D. meo Decano. Nihil enim aliud operatur mandati relaxatio, † quam volun- 10 tatem, & poteſtatem repetendi ſortem ex parte emptoris, † quæ non eſt repetitio cum effectu hoc eſt 11 vera, & realis reſtitutio ſortis aliud requiſitum in extinctione cenſus.

Et propterea illa ratio quod poſt relaxatum mandatum, ſtatim cenſus ſit reſolutus propter facultatem repetendi pecunias multas patitur difficultates.

Non obſtat quod in hoc caſu fuerit repetita ſors mediante datione in ſolutum domus cenſuatæ. Quia cum poſtea dicta domus in iudicio ſpolij † fuerit per 12 ſententiam reſtituta, ſicut domus reditum fecit ad debitorem cenſus ita cenſus reuiuiſcit, cum ex recuperatione fundi cenſuati non reſultet extinctio cenſuum, niſi quatenus dominium verè, & realiter, & irreuocabiliter fuerit acquiſitum ſecus ſi reuocabiliter prout hic *lege ex ſextanti, §. Latius largius vbi* Bart. *ff. de except.* Tiraq. *lib. 1. retract. §. 1. gloſ. 7. num. 89.* Seraph. *deciſ. 871. num. 3.* Rota *apud* Cencium *deciſ. 300. in fine, & deciſ. 368. numer. 7. & in recent. part. 1. deciſ. 634.* † Vnde cum titulus fuerit reductus ad non 13 titulum cenſus redit ad primæua iura, & dominus cenſus debet conſequi fructus ſui cenſus Rota *in Romana cenſus* 24. *Nouembris præteriti* coram me † & 14 quamuis per dationem in ſolutum omnis hypotheca & primæua actio extinguatur, ita vt re euicta quis non poſſit amplius iuuari primæua actione. Surd. *deciſ. 113. n. 3. & 266. num. 6. & conſil. 145. num. 13.* Et ſic cenſus antea impoſitus ſuper re data in ſolutum non reuiuiſcat.

Attamen † cùm datio in ſolutum fuerit nulliter fa- 15 cta perinde eſt ac ſi facta non fuiſſet, nec per eam fuit aliquod ius, vel dominium quæſitum domino cenſus, ſecus autem in caſum, in quem res in ſolutum data fuiſſet euicta à creditore anteriore, cum tunc non dubitaretur de validitate dationis in ſolutum,& quin per eam fuerit dominium perpetuo acquiſitum.

Deinde † dixerunt Domini pro hac parte concur- 16 rere magnam æquitatem, nam ſi intrat ſpolium reſtituenda eſt domus vna cum fructibus ita vt dominus cenſus remaneat ſine domo,& fructibus,& remaneret

ſine cenſu, vnde æquitas ſuadet quod ſicut ſpoliatus à Domino cenſus poſſeſſione domus recoperat domum, & fructus, ita dominus cẽſus recuperet cenſum, & fructus, & ſua primæua iura remaneant, & ita neutri ſit iniuria, & damnum, quia ſi intrat ſpolium iudex proceſſit tanquam priuatus ita vt dato in ſolutum per iudicem dicatur facta à priuato, & à non habente poteſtatem, & ſic perinde eſt, ac ſi non fuiſſet facta iuxta vulgata, & vnuſquiſque remanet in ſuo iure.

Ex quibus vtraque parte informante fuit reſolutum vt ſupra.

R. P. D. Manzanedo Senogallienſis Saluiani Mercurij 5. Maij 1627.

SVMMARIA.

1 *Iudex nulliter procedens non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione.*
2 *Nullitas ſententia reſultat ex defectu iuriſdictionis iudicis.*
3 *A.C. inter forenſes non habet iuriſdictionem in prima inſtantia, quando proceditur ordinariè.*
4 *Iuriſdictio iudicis prorogatur per comparitionem procuratoris.*
5 *Dummodo habeat ad id ſpeciale mandatum.*
6 *Declinatio iuriſdictionis repugnat prorogationi.*
7 *Indemnitati fideiuſſorum prouidetur, vel per dationem alterius fideiuſſoris vel per liberationem à moleſtiis,* & nom. 16.
8 *Fideiuſſor cenſus non poteſt petere liberationem quoad ſortem, ſecus quoad fructus, &* n. 10.
Limit. *niſi de hoc fuerit expreſsè conuentum* ibid.
9 *Fideiuſſor, qui diu ſtetit in obligatione, vel fuit condemnatus poteſt petere liberationem.*
11 *Cenſus habet obligationem ſucceſſiuam donec ſors fuerit reſtituta.*
12 *Fideiuſſor cenſetur ſe obligare iuxta naturam contractus in quo accedit.*
13 *Fideiuſſor tutoris, curatoris, vel alterius adminiſtrationis non poteſt petere vt eximatur à fideiuſſione niſi finita adminiſtratione.*
14 *Cenſus eſt de ſui natura perpetuus.*
15 *Pactum vt cenſus extinguatur valet inter impoſitorem, & fideiuſſorem.*
17 *Cautio præſtita de liberando fideiuſſorem, & illum conſeruando indemnem idem operatur quod liberatio.*
18 *Cenſus appellatione intelligitur de fructibus non de ſorte.*
19 *Creditor cenſus poteſt aliquando agere pro ſorte loco damnorum, & intereſſe.*
20 *Intellige quando debitor eſt obligatus in forma cameræ.*
21 *Obligatio in forma cameræ continet in ventre obligatione ad damna, & intereſſe.*

DECISIO CCCCCXXXI.

NOn acquieſcente D. Luca Sandriano reſolutioni in hac cauſa factæ coram me 10. Iunij 1625. cauſam ſuper eiſdem in Rota propoſui ſub diebus 26. Ianuarij 11 Martij, & 3. Iunij præteriti ſed propter Dominorum diſcordiam non potuit capi reſolutio, tandem hodie cauſa repropoſita Domini negotio maturè diſcuſſo ſtandum eſſe in deciſis cenſuere.

Fundamentum reſolutionis fuit quod licet D. Lucas vigore ſententiæ A. C. fuerit immiſſus in poſſeſſionem bonorum de quibus agitur ad effectum deponendi illorum fructus pro extinctione cenſus; attamẽ
1 † cum A.C. non minus nulliter, quam iniuſtè proceſſerit propterea non potuit D. Leandra ſua anteriori poſſeſſione priuari, & in illa Sandriano acquiri ex illa vulgari regula, quod Iudex nulliter, & iniuſtè procedens poſſeſſionem non priuat.

Nullitas † dictæ ſententiæ detegitur ex defectu iuriſdictionis A.C. qui inter forenſes non † habet iuriſ- 2
dictionem in cauſis primæ inſtantiæ in quibus ordi- 3
nariè proceditur, vt fuit in terminis Saluiani reſolutum *in Peruſina nullitatis ceſſionis 27. Ianuarij* 1618. *coram* b.m. Remboldo, *& in Spoletana prædij 9. Decembris* 1619. *coram* R. Patriarcha Antiocheno.

Nec releuat quod † per comparitionem procurato- 4
ris dictæ Leandræ coram A.C. prætendatur illius prorogata iuriſdictio.

Quia vltra quod dictus procurator ad id non habe-
bat ſpeciale mandatum † prout requiritur, Vant. *de* 5
nullit. ex defect. mand. n. 102. Guid. Pap. *deciſ.* 185. *n.* 2. Mohed. *dec.* 3. *n.* 1. *de appellat.* & tantum abeſt quod dictus procurator habeat mandatum ad conſentiendum in iuriſdictionem A.C quin apparet de contrario per literas d. Leandræ ipſimet ſcriptas, in quibus ſpecialiter ordinabatur vt iuriſdictionem A. C. declinaret *de*
quibus in ſummario Leandra, n. 4 Quod † certè excludit 6
conſenſum in iuriſdictionem *c. cum olim ad fin. & ibi gl. in verb. protinus contradixit de off. del.* & fuit dictum in allegata ſpoletana prædij.

Iniuſtitia verò ſententiæ deducitur ex eo quod per illam datur immiſſio d. Sandriano in bonis de quibus agitur ad effectum deponendi fructus pro extinctione ſortis principalis cenſus, & cum in iure non defu-
erint alij modi † ad prouidendum indemnitati fideiuſ- 7
ſorum, vt per dationem alterius fideiuſſoris, vel per liberationẽ à moleſtiis *ad not. per* Bal. *in l.* 2. *n.* 7. *C. de ſen. qua ſin. art. quan. profer. & in l. ſi. §. & cum antiq. ſub n.* 10. *verſ. in contrarium, C. de vſur. rei iudic. & fuit reſolutum in Imolenſi cenſus coram* Illuſtr. D. Cardin. Caualleri o *apud* Cenci. *de cenſib. deciſ.* 200. propterea nullatenus potuit præfata immiſſio concedi.

Nam, & ſi Sertorius Amarus impoſitor cenſus promiſerit Petrum, & Dominicum de Sandrianis illius fideiuſſores ſemper, & quandocunque à dicta obligatione eximere, & liberare, & ſine damno conſeruare.
† Nihilominus fideiuſſores præfati non poterant pe- 8
tere liberationem quo ad ſortem principalem cenſus (licet ſecus quo ad fructus ſit dicendum) quod eſt ſpeciale in contractu cenſus niſi expreſsè inter partes fuerit conuentum de liberando fideiuſſorem reſpectu ſortis.

Et hinc eſt quod licet de iure communi † fideiuſſor 9
poſſit agere contra principalem debitorem vt eum liberet quando ipſe diu ſtetit in obligatione, aut eſt condemnatus *l. Lucius Titius l.* 1. *in fin. ff. mand. cap. fin. extr. de fideiuſſ.* Men. *de arbit. l.* 2. *caſ.* 41. *in princ.* Vioc. de Franch. *dec.* 414. & Guid. Pap. *q.* 117.

Attamen † hoc non procedere in fideiuſſione pro 10
cenſu tenet Felician. *de cenſib. lib.* 3. *c.* 3. *in fine*, & ratio eſt quia annui redditus (*vt inquit* Felician. *vbi ſuprà.*)
habent † obligationem ſucceſſiuam quandiu non fu- 11
erit ſors redempta, quòd cum ſit de natura ipſius contractus cenſus dicendum eſt à principio fideiuſſores
præuidiſſe, † quare cum ſe obligauerint cenſetur fa- 12
cta obligatio iuxta naturam cenſus ex lactè adductis *in Spoletana liberationis à fideiuſſione* 30. *Martij* 1626. *coram* R.P.D. Durano, *vbi allegatur præter alios* Anton.
Gomez, *lib.* 1. *variar. c.* 13. *n.* 10. vbi quod fideiuſſor † 13
qui interceſſit pro tutore, curatore, vel aliquo adminiſtratore non poteſt agere vt eximatur à fideiuſſione ante finitam tutelam, curam, ſeu adminiſtrationem ea ratione quia ſicut obligatio principalis certam habet temporis durationem, & metam ita pariter fideiuſſoria vti acceſſoria vt in puncto contra fide-

laſſores firmarunt Felician. *vbi ſuprà* Roder. *de ann. reddit lib.2.quaſt.13.cum alias adductis in dicta Spole-*
14 *tana liberationis à fideiuſſione*, vnde cum † cenſus ſit de ſui natura perpetuus, iuxta conſtitutionem ſan. mem. Pij V. fideiuſſores in caſu noſtro non poſſunt agere Saluiano vt fructus deponerentur ad effectum extinctionis ſortis principalis cenſus, ſed debuerant agere ſimpliciter ad liberationem, & releuationem *iuxta deciſ.* Surd.94.*n*.4.

Et quamuis Sertorius, qui cenſum impoſuit dictos fideiuſſores ſemper, & quandocunque à dicta obligatione eximere, & ſine damno conſeruare promiſerit, ex quo inferunt informantes pro D. Sandriano adfuiſſe pactum de liberando à dicta fideiuſſione ſicque illos agere potuiſſe contra debitorem ad extinctionem cenſus pro conſequenda eorum liberatione,
15 cùm † certum ſit quod valeat pactum inter venditorem cenſus, & eius fideiuſſorem de cenſu extinguendo, *vt ait* Felician. *vbi ſuprà l.1.c.7.n.*17.

Nihilominus viſum fuit Dominis (omiſſo, an valeat tale pactum cum in noſtro caſu illud non adſit)
16 ſufficere Sertorio debitori præſtare cautionem † de releuando dictos fideiuſſores indemnes illóſque defendendum aduerſus creditorem, vt ſuæ obligationi de deliberando fideiuſſore, & indemnes conſeruando ſatisfacere dicatur, *ad tradita per* Dec. *in leg.ſi pater in fine & ibidem* Salic. *num.1.verſ.item quia* Purpur. *num.14.vbi teſtatur de communi, & ita in facto obtinuiſſe, C.*
17 *de collat.* Et talis † cautio vt ſupra præſtita tantum operator, quantum ſi fuiſſent dicti fideiuſſores liberati *benè* Caſtr. *in d.l.ſi pater n.3. quem ſequitur poſt* Bal. *& alios quos allegat* Alex. *ibid.n.*1. Quoties enim alicui cauetur de indemnitate perinde eſt ac ſi liberetur, *vt dicit* Ioan. Sicard. *in d.l.ſi pater n.*2.

Et in omnem caſum verba obligationis, ibi ſemper, & quandocunque à dicta obligatione eximere
18 & liberare, accipi debent † pro ſolutione fructuum cenſus in quibus ea verificantur, non autem quo ad ſortem cenſus, de qua in obligatione nil fuerat dictum prout opus erat, *& ita ſunt intelligendæ deciſiones apud* Cencium *de cenſibus*, 64.*n*.4.195.*n*.8.*verſ.nec etiam placuit, & dec.*201.*n*.5. Quæ cum non loquantur de ſorte principali debent ſolum intelligi quo ad fructus. Quam diſtinctionem fuit amplexa Rota *in prædllegata Spoletana coram* R. P. D. Durano, vbi in hunc ſenſum præfatæ deciſiones declarantur.

19 Nec facit † quod aliquando etiam creditor cenſus poteſt agere ad ſortem loco damnorum, & intereſſe Rota *dec.741.n.1.verſ.ſicut dicitur par.1.diuerſ.*

20 Etenim obiectum † procedit quando principalis debitor eſt in forma cameræ obligatus, quo caſu ſi fi-
21 des non ſeruatur loco damnorum, & intereſſe, † quæ veniunt in obligatione camerali, poteſt agi ad ſortem principalem cenſus non vt ad ſortem & pretium, ſed vti ad intereſſe Bald. *in lege ſi traditio quaſt.4.num.7. Cod.de contr.empt.* Ruin. *conſ.114. num.9.verſ.& tamen ſub tali intereſſe, libro primo.* In propoſito autem non fuit actum ad ſortem loco damnorum, & intereſſe, ſed ſimpliciter vt cenſus extingueretur ratione principalis promiſſionis debitoris videlicet pro extinctione annui cenſus per Sertorium impoſiti, & ſic principaliter ad ſortem per viam monitorij in Saluiano, non autem vigore obligationis cameralis, quod per ea, quæ dicta ſunt fieri non poterat.

Et ita, &c.

Deciſ. R.R. pro Tract. de Cenſ.

R.P.D. Merlino Romana Saluiani Mercurij 20. Nouembris 1630.

SVMMARIA.

1 *Requiſita Saluiani quæ ſint.*
2 *Creditum cum hypotheca probatur ex inſtrumento venditionis facta à debitore.*
3 *Poſſeſſio rei conuenti iuſtificatur ex ſubſtentatione litis iunctis adminiculis.*
4 *Poſſeſſio rei conuenti iuſtificatur ex ſubſtentatione litis iunctis adminiculis.*
5 *Immiſſus ex Saluiano non poſſidet ſibi, ſed pro debitore.*
6 *Euictio non habet locum auocata ſola poſſeſſione.*
7 Limit. *ſi adhibeatur cautela ibi relata.*
8 *Saluianum eſt iudicium poſſeſſorium adipiſcendæ.*
9 *Saluianum datur pro damnis, & intereſſe.*
10 *Hypotheca inter præſentes præſcribitur decennio.*
11 *Decennium hoc incipit à die quo potuit agi*, & n.16.
Licet contrarium ſentiat Felician. n.14.
Sed reprobatur n.15.& 17.
12 *Non valenti agere non currit præſcriptio.*
13 *Poſſeſſor etiam titulatus non præſcribit conditionalia.*
15 *Præſcriptio eſt fundata in negligentia creditoris.*
18 *Creditor agens contra tertium tenetur illi cedere actiones.*
19 *Quem de euictione tenet actio eundem multò magis excludit exceptio.*
20 *Creditor non tenetur cedere iura contra ſeipſum, &* n.22.& ſeq.
21 L. Mulier in fin. ff. qui potior. in pign. hab. intellectus.
24 *In concurſu creditorum habentium hypothecam debet prius ſatisfieri anteriori.*
25 *Dec. conſ.104. declaratur.*
26 *Fundus cenſus tranſit ad tertium cum ſuo onere.*
27 *Nam tamen debitum cenſuale fit proprium emptoris dicti fundi.*
28 *Poſſeſſor fundi cenſiti poteſt repetere ab impoſitore cenſus quicquid ſoluit.*
29 *Poſſeſſor fundi cenſiti poteſt agere Saluiano contra poſſeſſores aliorum bonorum impoſitoris cenſus pro reintegratione ſolutorum.*
30 *Teſtis vnicus etiam contra inducentem nihil probat.*
31 *Teſtis deponens de ſuo iudicio nullam facit probationem.*

DECISIO CCCCCXXXII.

Hieronymus pater, & Petrus filius de Ruiz, impoſuerunt annuum cenſum ſcutorum quadraginta ſuper Caſtro S. Petri in Sabinis, illúmque pro pretio ſcutorum quingentorum vendiderunt Chriſtophoro Chabreræ, qui eundem cenſum donauit Archiconfraternitati Sanctiſſimi Sacramenti Baſilicæ S. Petri de Vrbe.

Nuper verò hæc Confraternitas obtinuit immiſſionem in vim Saluiani ex cauſa dicti cenſus ſuper quatuor ex nouem partibus dicti Caſtri empti, & poſſeſſi à D. Marchione Aſdrubale Mattheio, qui D. Merchio vt eximeret Caſtrum ab huiuſmodi moleſtiis ſoluit dictæ Archiconfraternitati, & pretium dicti cenſus, & fructus decurſos, ceſſionémque pleniſſimam reportauit. Pro reſarciendo autem hoc damno, & pro euictione conuenit D. Raymundum, ac petebat immiſſionem ſuper palatio, & domunculis olim à prædictis Patre, & Hieronymo Ruiz poſſeſſis. Vnde

 dedi

dedi dubium. An D. Marchioni Mattheio danda eſſet immiſſio, & poſt tertiam diſputationem affirmatiuè Domini reſponderunt.

1 Requiſita † enim Saluiani viſa ſunt iuſtificari, nempè creditum cum hypotheca, anterior poſſeſſio debitoris, & poſterior rei conuenti quibus concurrentibus eſt locus Salciano, Rota *apud* Card. Mantic. *dec.* 69. *num.* 2. *apud* Seraph. *deciſ.* 1200. *in princ. in Romana Saluiani interdicti* 29. *May* 1628. *coram* Eminentiſſ. Card. Vitili, *& in aliis per* Pacific. *de Saluian.*

2 Creditum † eum hypotheca deducitur non ſolum ex ceſſione facta per dictam Archiconfraternitatem ipſi D. Marchioni Mattheio, ſed etiam ex inſtrumento emptionis eiuſdem Caſtri S. Petri in quo dicti Petrus, & Hieronymus Ruiz promiſerunt Caſtrum eſſe liberum, & immune, & in hac libertate manutenere, & conſeruare latiſſimiſque clauſulis polliciti ſunt euictionem, & damnorum refectionem cum omnium bonorum præciſa obligatione, & hypotheca, & propterea euenit caſus iſtius conſeruationis, & refectionis damnorum, quæ paſſus eſt D. Marchio Mattheius ob immiſſionem obtentam in Caſtro ab Archiconfraternitate.

3 Poſſeſſio † eorundem Ruiz debitorum quo ad palatium probatur in inſtrumentis duarum locationum, cum exactiooe penſionis Gabr. *concluſ.* 4. *n.* 2. *de locat.* Menoch. *de retin. rem.* 3. *n.* 572. *& in his terminis Moderni Romani de Saluian. inſpect.* 1. *c.* 6. *n.* 11. Rota *coram* ſan. mem. Greg. XV. *dec.* 318. *n.* 2. & ex diſpoſitionibus teſtium aſſerentium illos de Ruiz tunc poſſediſſe recenſendo plures actus poſſeſſorios. Quo verò ad domun ulas dantur etiam locationis effectuatæ vt deponunt primus, & tertius teſtis, qui ſaltem tanquam adminicula conſiderari poſſunt, & locatio iunctis adminiculis plenè probat poſſeſſionem locatoris: Gabr. *vbi ſupra n.* 6. Cæſar. de Graſſ *deciſ.* 10. *in fin. de reſtit. ſpoliat. &* Rota *in d. deciſ.* 318. *num.* 30. *coram* ſan. mem. Greg. XV.

4 Poſſeſſio † etiam præſens D. Raymundi rei conuenti ſatis iuſtificatur à litis ſubſtentatione, quæ fulcita adminiculis plenè probat Caputaq. *deciſ.* 369. *p.* 2. Rota *coram* Card. Seraph. *deciſ.* 1415. *n.* 13. *& coram* ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.* 495. *n.* 11. Adminicula autem deſumuntur ex intimatione facta Marchioni Olgiato eius auctori, & ex locationibus, & depoſitione ſecundi, & tertij teſtis.

Non obſtat Archiconfraternitatem fuiſſe immiſſam vigore Saluiani, ex quo non auſertur poſſeſſio, &
5 † ex illo remedio immiſſus non ſibi poſſidet, ſed pro debitore Bat. *in l. ab emptione, n.* 8. *ff. de pact.* Surd. *conſ.*
6 481. *num.* 14. & † ideo auocata ſola detentione non eſſe locum euictioni *dixit* Rota *in Romana ſpolij* 10. *Decembris* 1627. coram me.

Quoniam D. Marchio Mattheins prouidè vſus eſt
7 eſt † cautela Bat. *in l. ration. n.* 1. *verſ. dic cum gloſſ. ff. de act. empt. quam ſequitur* Bal. *in l.* 1. *q.* 4. *n.* 17. *verſ. & ideo vbi etiam* Salic. *n.* 7. *in fine, C. de peric. & comm. rei vend.* Caballin. *de euictio.* §. 3. *num.* 152. qui exemplificat etiam in immiſſione ex Saluiano, & verba ſtipulationis in fauorem Matthei cantant tam auocata poſſeſſione, quàm non auocata, quæ ſatis inferunt non eſſe opus emptori ad conſeruandam euictionem, & releuationem, quod ei poſſeſſio auferatur, & ſufficiat ſi auocetur ſola detentio.

Præſertim quia contrahentes vſi ſunt verbo vniuerſali in omni iudicio poſſeſſorio, & ſic nullum ex-
8 cludit, iudiciúmque † Saluiani dicitur poſſeſſorium adipiſcendæ poſſeſſionis cauſa comparatum, §. *interdictum quoque inſtit. de interd. l. interdictum, §. hoc autem verſ. adipiſcend. ff. de interd.*

Et demum inficiari non poteſt quin in emptionis inſtrumento commiſſa fuerit ſtipulatio damnorum & intereſſe, & hæc in præſenti iudicio Saluiani ex clauſulis generalibus, & ſalutaribus contentis in commiſſione deducta ſunt. Vnde Dominus Mattheius altem poteſt agere ratione illorum damnorum, & intereſſe quaſi integro Caſtro libere non tradit Ceph. *conſ.* 168. *num.* 22. Rota *coram* ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.* 88. *num.* 7. *plenè* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 950. *n.* 20.
pro † quibus etiam datur Saluianum Cardin. Seraph. 9
deciſ. 935. *num.* 1.

Neque obſtat D. Olgiatum poſſediſſe palatium, &
domunculas vltra decennium, quo temporis ſpatio † 10
præſcribitur hypotheca inter præſentes, *lib.* 1. *&* 2. *& ibi ſcriben. C. ſi aduerſ. credit. præſcr. oppon.* Felician. *de cenſibus, l.* 3. *c.* 4. *n.* 12. Guttier. *q. canul. c.* 90. *n.* 5. *l.* 1. Rota *coram* Card. Mantic. *deciſ.* 291. *n.* 3. *& in Romana Saluiani* 29. *Iuny* 1616. *coram* b. m. Vbaldo, *quæ eſt deciſ.* 300. *n.* 2. *poſt* Pacific. *de Saluian.* Et ideo hac præſcriptione putabant D. Olgiatus, & Raymundus ſe poſſe tueri ab hoc Saluiano, cum illud ceſſet ſublata hypo-
theca. Quoniam † cùm ſolum de anno præterito Ar- 11
chiconfraternitas Sanctiſſimi Corporis Chriſti obtinuerit immiſſionem in illis quatuor partibus Caſtri S. Petri, & ſic ſolum tunc temporis paſſus fuerit D. Mattheius euictionem nulla præſcriptio intrat, nec tempus antecedens haberi poteſt in conſideratione *ad text. in l. habere licere l. euicta ff. de euict. l. qui rem, C. eo l. vtique. ff. de rei vendic.* Bat. *in leg. atqui natura, §. cum me abſente, ff. de neg. geſt.*

Et dum venditores illi de Ruiz promiſerunt conſeruare, & manuteoere DD. Mattheins in pacifica poſſeſſione, tunc ſolum eſt purificata conditio, obligationis de conſeruando cum de facto auocata fuit poſſeſſin per Confraternitatem, & proinde tunc ſolum etiam nata eſt actio eiſdem DD. Matthæis agendi pro releuatione, vel contra eoſdem venditores, & eorum hæredes, vel contra tertios poſſeſſores. Hincque ſequitur nullam præſcriptionem prius ante ortam actionem currere potuiſſe. Scapuccin. *de Saluian. l.* 2. *c.* 21. *n.* 8. *in princ. verſ. dubium eſt.* Pacific. *de Saluian. inſpect.* 5. *c.* 2. *n.* 298. Rota *d. dec.* 300. *n.* 7. *circa finē, verſ. & quia*
ex regula, quod † non valenti agere non currit præſcri- 12
ptio, *l.* 1. *in princ. C. de annal. exception.* & † poſſeſſor et- 13
iam cum titulo non præſcribit in conditionalibus, *l. cum notiſſimi, §. illud, C. de præſcr. ann. l. fin. §. ſi te autem, C. commun. de legat.* Alex. *conſ.* 101. *n.* 23. *l.* 7. Natt. *conſ.* 437. *n.* 5. Molin. *de primog. l.* 4. *tit.* 10. *in* 3. *concluſ.* Pere. *de fideicom. art.* 41. *num.* 16. *verſ. quinta concluſio,* Rota *d. deciſ.* 300. *n.* 9.

Nec † negotium faceſſit quod Felician. *de cenſibus,* 14
c. 4. *l.* 3. *n.* 12. crediderit præſcriptionem currere à die, quo tertius cum titulo, & bona fide cœpit poſſidere bona hypothecata.

Quoniam illa opinio tolerari non poteſt, & repu-
gnat principiis, & motiuo præſcriptionis † quæ tota 15
fundata eſt in negligentia creditoris differentis exactionem Bald. *in auth. Niſi tricennale, num.* 1. *C. de bon. mat.* Ibi quod præſcriptio eſt pœna negligentiæ, & eſt regula naturalis, quod non valenti agere non currit præſcriptio, ergo † hæc præſcriptio non eſt inchoanda tempore quo tertius poſſidet, etiam cum titulo, & bona fide, ſed a tempore quo creditor poteſt agere, & ne-
gligens eſt, & ideo † contra Felician. *rectè dixit* Grac. 16
in addit. ad dec. Men. 15. *n.* 5. eſſe magis tutam opinionem vt ſolum præſcriptio incipiat à die quo debitor ceſſauit in ſolutione, & creditor ſciens eſſe diſtracta bona hypothecæ ſubiecta ceſſauit in petitione, & eidem dixerunt Parlador. *lib.* 1. *rer. quotidian.* §. 8. Ceual. *commun. contra commun. q.* 3. *n.* 10.

Minns etiam obſtat quod D. Mar. Mattheins agen-
do contra D. Raymundum tertium poſſeſſorem † te- 17
neretur

neretur eidem cedere actiones, *leg. mulier in fine, ff. qui*
pot. in pign. hab. & ſic ipſum cenſum qui cum ſit im-
poſitus ſuper Caſtro S. Petri idem quoque D. Mat-
theius, qui dictum Caſtrum poſſidet, pulſari poſſet à
D. Raymundo pro releuatione & ſolutione fructuum
cenſus. Vnde ad tollendos iſtos circuitus æquius vi-
deatur denegare immiſſionem D. Mattheio, cum onus
iſtius cenſus tandem debeat reſidere penes D. Mat-
theium tanquam poſſeſſorem fundi ſuper quo eſt
19 fundatus cenſus, & confert regula † quem de euictio-
ne tenet actio eundem agentē repellit exceptio, *l. ven-*
dicantem, ff. de rei vendic. Socc. iun. *conſ.* 182. *n.* 112. *l.* 5.
20 Surd. *conſ.* 70. *n.* 16. Negabatur † enim per Dominos
aſſumptum quod ſcilicet D. Marchio Mattheius, te-
21 neretur ad hanc ceſſionem contra ſe ipſum, quia † cum
ceſſio quæ fit tertio poſſeſſori *ex d. l. mulier*, non deri-
uet ex natura rei, ſeu præcedentis obligationis, ſed ex
quadam æquitate, legis humanitate deſumpta ex re-
gula quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt, &c. Bald.
conſ. 109. *n.* 1. *verſ. quia illud eſt lib.* 3. Salic. *in l. iubemus*
n. 5. *verſ. quia ſi iſta. C. ad Velleian.* Grat. *deciſ. March.*
225. *n.* 13. Rota *in Interamnenſi Saluian* 14. *Nouemb.*
1611. *coram* bon. mem. Manzanedo, *quæ eſt* 11. *poſt* Pa-
cific. *de Saluian.*

22 Nec propterea profectum eſt, vt † regulariter credi-
tor non teneatur cedere contra ſe ipſum, quia ceſſio
ipſi eſſet obfutura Bal. *in d. conſ.* 109. *n.* 1. *verſ. propte-*
rea Franc. *deciſ.* 260. *n.* 2. *& deciſ.* 427. *n.* 4. Coſta *de re-*
med. ſubſidiar. remed. 36. *n.* 30. Giurb. *deciſ.* 87. *n.* 6. *verſ.*
ergo nec & num. 10. *verſ. imo cedentem.* Et ceſſat omnis
difficultas in præſenti quia D. Mattheius vſque de
anno 1599. pro manutentione, & conſeruatione Ca-
ſtri empti habuit omnia bona illorum de Ruiz gene-
raliter obligata & hypothecata, emptio verò D. Ol-
giati de hoc palatio, & domunculis facta ab eiſdem
de Ruiz eſt longè poſterior nempè de anno 1605. vn-
23 de † cum D. Mattheius anterior creditor non teneatur
cedere tertio poſſeſſori conuento iura contra ſe ipſum
ita in puncto Specul. *de renunc. & concl. n.* 22. *verſ. ſed*
pone Ioan. Fab. *in lege iubemus, C. ad Velleian.* Caballin.
Mizzeloq. *ur. cap.* 446. ſummáque ratione id inniti-
24 tur, quoniam in concurſu plurium creditorum cum
hypotheca ſuper bonis Petri, & Hieronymi Ruiz de-
bitorum prius ſatisfaciendum eſt anterioribus, ſique
bona non ſuppetant id credere debet incommodo po-
ſteriorum creditorum ad regulam qui prior in tem-
pore potior in iure.

Nec profutura eſſet ceſſio D. Olgiato, ſiue D. Ray-
mundo quia ſi pro releuatione D. Olgiatis pulſaret
D. Mattheium tanquam poſſeſſorem Caſtri ſuper quo
impoſitus eſt cenſus rectè ſe tueri poſſet ſuo anterio-
ri credito cum hypotheca omnium bonorum ipſo-
rum de Ruiz pro libera conſeruatione, & manuten-
tione Caſtri per ipſum empti, & ſic in iſto concurſu
pro releuatione tandem, & nouiſſimè ſuccumberet D.
Olgiatus vt creditor poſterior, victor autem euaderet
D. Mattheius tanquam anterior.

25 Nec præfatis † aduerſatur Dec. *conſ.* 104. Quia ibi
vt apparet ex *n.* 9. tertius poſſeſſor conuentus erat non
poſterior, vt in caſu noſtro, ſed anterior, vnde non ſo-
lum ei debebat cedi per creditorem exigentem ab eo
ſatiſfactionem crediti, ſed imo ille tertius poſſeſſor
ratione pignoris, obligationis & hypothecæ habebat
ius retentionis, vt firmat Decius.

Neque ſuffragatur quod cenſus eſſet impoſitus ſu-
26 per Caſtro, & ſic illi inhæreret † vt ad D. Mattheium
tranſiuerit affectum cum ſuo onere, & propterea ſol-
uendo videatur ſoluere proprium debitum.

Quoniam Caſtrum tranſiuit quidem cum ſuo one-
re in emptorem ita vt D. Cenſus, nempè Archiconfra-
ternitas Sanctiſſimi Corporis Chriſti potuerit agere

Deciſ. R. R. pro Tract. de Cenſ.

Saluiano ex hypotheca, & iure reali tranſitorio ad
quoſcunque ad Cenci *de cenſibus, par.* 2. *cap.* 2. *q.* 5. *art.*
9. *nu.* 3. *& in vltima impreſſ.* DD. *Taurinorum, q.* 98. ſed
non inde rectè infertur † quod debitum cenſuale ſit 27
proprium emptoris fundi cenſuati, qui nec illud ab
initio contraxit, nec poſtea in ſe accollauit, ſed eſt de-
bitum ipſorum venditorum qui tanquam impoſito-
res cenſus ex contractu tenebantur ad ſolutionem
fructuum, & ipſius cenſus. Et † propterea quemadmo- 28
dum D. Mattheius emptor potuit à Ruiz venditori-
bus repetere quicquid ſoluit ad impediendum auoca-
tionem fundi ſibi venditi Caſtr. *conſ.* 333. *in dub. in fi.*
verſ. & ideo Gabr. *conſ.* 47. *n.* 8. *l.* 1. Cenci. *d. art.* 9. *n.* 79.
Iridem etiam † pro redintegratione ſoluti idem Dom. 29
Mattheius poteſt agere Saluiano contra tertium poſ-
ſeſſorem bonorum ſibi hypothecatorum. Milanenſ.
dec. 2. *n.* 15. *l.* 1. Rodet. *de ann. redditib. l.* 2. *q.* 9. *n.* 62. *ad fin.*
verſ. aduerte, Cenci. *ibidem nu.* 80. præſertim quia iſte
tertius poſſidet ex titulo poſteriori.

Nec obſtant melioramenta, quia datur ſolum vnus
teſtis, & ſic † nihil probat, *cap. licet de teſtibus.* Licet ſit 30
inductus à D. Mattheio Rota *coram* ſan. mem. Greg.
XV *deciſ.* 215. *n.* 5. maximè cum † deponat de proprio 31
iudicio *ad congeſta per* Farin. *de teſt. q.* 68. *n.* 27.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Vbaldo, Vrbeuetana Cenſus Luna 10.
Maij 1628.

SVMMARIA.

1 *Accollans in ſe cenſum poteſt executiuè conueniri pro*
fructuum ſolutione.
Nam dicitur principalis debitor, n. 3.
2 *Fideiuſſio ſequitur naturam principalis obligationis.*
4 *Fideiuſſor accedens in cenſu nullo ex iure ſpeciali re-*
manet obligatus, & ibi de ratione.
5 *Fideiuſſor in contractu cenſus nulli tenetur ſoluere fru-*
ctus ſaltem ratione damnorum, & intereſſe.
6 *Cenſus impoſitus ſuper re aliena validus eſt quo ad*
obligandum imponentem.
7 *Fideiuſſor obligans ſe ad ſolutionem fructuum cenſus*
etiam quod ſit nulliter impoſitus, tenetur etiam quod
pretium illius non ſit ſolutum in pecunia nume-
rata.

DECISIO CCCCCXXXIII.

DVbitaui hodie, An occaſione cenſus de quo age-
retur eſſet releuandum mandatum contra Excel-
lentiſſimum D. Ducem Sfortiam, & Domini affirma-
tiuè reſponderunt.

Quia licet in impoſitione cenſus Dux non inter-
uenerit, ſed communitas, attamen cum die ſequenti
poſt impoſitionem ipſe recognouerit bonam fidem,
& declarauerit cenſum fuiſſe ſui contemplatione im-
poſitum & onus illius in ſe ſuſceperit, & ſe obliga-
uerit in forma Cameræ cum clauſula quorum inter-
eſt. † non eſt dubium, quod contra ipſum poteſt exe- 1
cutiuè procedi, & ſic relaxari mandatum perinde ac ſi
ab initio contraxiſſet Rota *in Romana pretij vineæ* 1.
Iulij 1611. *coram Lugdunenſ. deciſ.* 81. *n.* 1. *& ſeq. apud*
Modernos *de obligat. cameral. & deciſ.* 132. *n.* 23. *part.*
2. *diuerſ.*

Non obſtat quod cenſus fuerit nulliter impoſitus
per communitatem Proceni, quæ non poterat nec ſe
nec bona ſua obligare ſtante bulla Sixti V.

Quia præſuppoſita etiam hac nullitate ex parte
cõmunitatis adhuc tamen remanet obligatio D. Ducis

qui,cum vt dixi recognouerit bonam fidem,& prin-
cipaliter ſe obligauerit non dicitur fideiuſſor, qui
2 († ſequitur naturam principalis obligationis, & ſic
ſtante non poteſt Surd.*conſ.*201.*n.*9.*& ſeq.*)ſed conſi-
3 deratur † vti principalis, & eius obligatio ſtat de per
ſe,& non acceſſoriè,Gabr.*de fideiuſſ.concluſ.*2.*num.*1.
Mantic. *de tacit. lib.*16.*tit.*1.*n.*10.*& ſeqq.*Seraph.*deciſ.*
1324.*n.*4.Modern.*diſcept.forenſ.c.*122.*n.*1.*&* 701.*n.*4.
Mohed.*deciſ.*2.*de fideiuſſ.*ſan.mem.Greg.XV.*dec.*321.
*n.*7.*vbi latè addent.n.*13.*& deciſ.*360.*n.*1.*&* 3.*& dec.*
564.*n.*2.Rota *diuerſ.deciſ.*299.*n.*4.*p.*1.*in recent.*Mare-
ſcott.*var.reſol.l.*2.*c.*65.*n.*7.

4 Idque † præſertim cum nullitas reſpectu commu-
nitatis,reſultet ex quodam iure ſpeciali fauore eiuſdē
communitatis,qui fauor non militat in Duce recipiē-
te pecunias,& recognoſcente bonam fidem:Seraph.*d.*
*deciſ.*1324.ſan.mem.Greg.XV.*d.deciſ.*321.*n.*6.Rota
*diuerſ.deciſ.*133.*n.*1.*& ſeq.p.*2.

5 Et ceſſat difficultas † quia vigore ſuæ obligationis
D.Dux ſaltem ratione damnorum,& intereſſe tenetur
tam ad ſortem, quàm ad fructus vt in puncto cenſus
nulliter creati pro quo ſe alius principaliter,& in ſoli-
dum obligauit,*fuit reſolutum in dictis deciſionibus*,160.
*n.*1.*&* 2.*& in de.*364.*per tot.coram* ſan.mem.Greg.XV.
in Rom un. cenſus S.Celſi,28.*Iunij* 1602.*coram* Iuſto,*quæ*
*eſt dec.*229.*apud* Cenci. *& in iſtis terminis fuit reſolu-*
tum in vna Romana pecuniaria 6. *Martij* 1598. *coram*
Litta,*apud eundem* Cenci.*de cenſib.dec.*284.

Ex qua deciſione tollitur etiam alterum obiectum
quod cenſus fuit impoſitus ſuper bonis ad commu-
nitatem ſpectantibus,nam etiam in caſu dictæ deci-
ſionis idem fuerat factum, & tamen Rota reſpectu
Baronis,qui recognouerat bonam fidem agnouit cen-
6 ſum pro valido,& ratio eſt,† quia cenſus ad effectum
obligandi imponentem cenſum etiam ſuper re alie-
na imponi poteſt,*l.rem alienam,ff.de contr.empt.*Feli-
cian.*de cenſibus,cap.*5.*num.*19.*lib.*1.*& fuit reſolutum in*
Aſſiſienſi cenſus 9. *Iunij* 1604.*coram* Reuerendiſſimo
Patriarcha Pamphilio,*eſt de.*17.*n.*2.*&* 3.*apud eundem*
Cenci.*de cenſibus.*

Non obſtant,quæ dantur de non numeratione pre-
tij, quia vltra quod ex inſtrumento videtur conſtare
de contrario tollitur,obiectum † quia D.Dux ſe obli-
7 gauit etiam in caſu nullitatis,& inualiditatis cenſus.
Vnde ex quocunque capite fuerit nullus cenſus, fa-
ctus fuit locus obligationi damnorum,& intereſſe vt
in iſtis terminis ad exceptionem non numeratæ pecu-
niæ reſpondit Rota *apud* Greg.XV.*dicta dec.*564.*n.*4.
vbi aliæ deciſiones allegantur.

Et ita vtraque parte informante fuit deciſum.

In eadem coram eodem Veneris, 11.
Maij 1629.

SVMMARIA.

1 *Recognoſcens bonam fidem in contractu cenſus, & il-*
lum in ſe accollans habetur perinde ac ſi ipſe impo-
ſuiſſet.
2 *Obligatio recognoſcentis bonam fidem in contractu cen-*
ſus extenditur ad fauorem domini cenſus.
3 *Obligatio in forma cameræ extenditur ad fauorem om-*
nium quorum intereſt.
4 *Promiſſio ſoluendi fructus cenſus intelligitur facta ad*
fauorem domini cenſus quamuis ſit abſens.
5 *Accollans in ſe cenſum etiam nulliter impoſitum obli-*
gatur ad ſolutionem fructuum illius, & quando.
6 *Et tenetur ratione damnorum,& intereſſe tam quo ad*
fructus,quam quo ad ſortem.
7 *Habuit,& recepit, & ad ſe traxit, &c. hæc verba im-*
portant veram,& realem numerationem.
8 *In cenſu ſufficit quod interueniat pecunia ab initio tem-*
pore impoſitionis. Nec ſpectatur quid fiat ex poſt
facto.

DECISIO CCCCCXXXIV.

COnfirmarunt Domini deciſionem in hac cauſa
factam quod ſit relaxandum mandatum contra
D.Ducem Sfortiam quia licet in primo inſtrumento
impoſitionis cenſus initi inter communitatem, &
Maldachinum D.Dux non interuenerit ſufficit tamen
quod ipſe die ſequenti recognouerit bonam fidem de-
clarando cenſum fuiſſe impoſitum ſui contemplatio-
ne,& promittendo ſoluere fructus, necnon commu-
nitatem,& fideiuſſores indemnes conſeruando,†nam 1
per talem recognitionem, & declarationem perinde
eſt ac ſi ipſe ab initio cenſui impoſuiſſet,& cum Mal-
dachino contraxiſſet *iuxta dec.*81.*n.*1.*& ſeq.apud* Mo-
dern.*de obligat.cameral.& dec.*132.*n.*23.*p.*2.*diuerſ.&*
firmatur in deciſione de qua agitur.

Non obſtat quod Maldachinus non ſit nominatus
in inſtrumento recognitionis bonæ fidei, † quia per 2
contractum cenſus à communitate ad fauorem Mal-
dachini initū, ad quem propterea,quamuis enuncia-
tiuè memoratum, extenditur obligatio Cameralis D.
Ducis Rota *dec.*5.*n.*10.*& dec.*69.*n.*4.*& dec.*83.*n.*1.*&*
2.*poſt dictum tract.de oblig.cameral.*

Et ex his ceſſat aliud obiectum quod Maldachinus
non interuenerit in dicto inſtrumento recognitionis
bonæ fidei,†quia ſufficit obligatio cameralis D.Du- 3
cis iuncta ſtipulatione notarij pro omnibus, quorum
intereſt,& intererit.Rota *dec.*97.*n.*1.*poſt d.tract.de ob-*
*lig.cameral.& dec.*769.*ſub n.*1.*p.*4.*diuerſ.*Grat.*diſcept.*
*forenſ.c.*204.*n.*42.*l.*2.

Et hoc maximè procedit ſtante promiſſione D.Du-
cis de ſoluendo fructus, † quæ promiſſio reſpiciebat 4
ſolam perſonam Maldachini, cui fructus ſunt ſol-
uendi alias enim fruſtratoria fuiſſet talis promiſſio
niſi intelligeretur facta ad illius fauorem Mantica *de*
*tacit. l.*14. *tit.*14.*num.*30.

Non obſtat exceptio nullitatis cenſus, quia quic-
quid ſit reſpecto communitatis ad cuius fauorem vi-
dentur loqui conſtitutiones Pontificiæ, reſpectu † D. 5
Ducis, qui ſe principaliter obligauit,& bonam fidem
recognouit ceſſat prætenſa nullitas,vt latè fuit firma-
tum in deciſione cauſæ,† in qua parte fuit oſtenſum 6
quod D.Dux etiam ſtante nullitate cenſus,vigore ſu-
pradictæ ſuæ obligationis tenetur ſaltim ratione dā-
norum,& intereſſe tam ad ſortem quàm ad fructus,*vt*
firmauit Rota *in dec.*ſan.mem.Greg.XV.160.*n.*1.*&* 2.
*& dec.*368.*n.*1.*& per totum*,& in terminis communi-
tatis obligatæ pro intereſſe domini,qui bonam fidem
recognouit,*fuit tentum in deciſ.*284.*apud* Cencium *de*
*cenſibus.*Idque præſertim cum ſe obligauerit etiam in
caſu quod cenſus eſſet inualidus reſpectu communi-
tatis *vt in d.dec.*Greg.560.*n.*3.*& dec.*564.*n.*4.

Obiectum quod cenſus fuerit impoſitus ſine pecu-
nia ceſſat ex inſtrumento obſtantibus illis verbis†ha- 7
buerunt,receperunt, & ad ſe traxerunt coram me no-
tario,& teſtibus,quæ verba importaat veram, & rea-
lem ſolutionem ad Bal. *in l.ſi ea cautione,n.*14.*Cod.de*
*non numer.pecun.*Bar.*in l.e.ſi ita ſtipulatus*,§.*Griſogonus*,
*n.*3.*vbi* Alex.*n.*147.*ff.de verb.oblig.*Alex.*conſ.*179.*n.*6.
*l.*2.Sord.*deciſ.*284.*n.*7.Rota *deciſ.*131.*n.*5.*poſt ſecund.*
*libr.conſ.*Farinac.*& deciſ.*404.*n.*1.*p.*2. *diuerſ.in recent.*
& dixit Rota *in Interamnenſi cenſus* 2.*Iunij* 1621. *co-*
ram Vbaldo.

Et ſufficit†quod ab initio interuenerit pecunia in
ipſo actu impoſitionis cenſus, quoniam poſtea illius
loco

loco extinguatur debitum, vel aliquid aliud fiat de illa pecunia,& conſenſu partium provt dicitur eueniſſe in caſu noſtro dum D. Dua voluit emere cum pecunia dicti cenſus granum à Communitate pro indigentia ſuæ domus. Quæ enim fiunt ex poſt facto in hac materia non tollunt, nec inualidant contractum impoſitionis cenſus tirè factum pecunia verè,& realiter interueniente, vt ſupra, *vt in his terminis fuit dictum in Beneuentana cenſus* 18. *Mart.* 1613. *coram* Decano, *quæ eſt deciſio.* 468.*n.*4.*&* 5.*p.*1.*recent.* *& in Romana, ſeu Nepeſina cenſus* 13. *Maij* 1624. *coram* Remboldo,*& in eadem* 6. *Martij* 1626.coram eod.*& nouiſſimè* coram me *in Senogallienſi cenſus* 31. *Martij* 1628.

Et ita vtraque parte informante,&c.

Reuerendiſs.D. Coccino Decano, Romana præſtationis cedulæ Veneris 1.*Decembris* 1628.

SVMMARIA.

1 *Proteſtatio tollit mentem à facto,& præſeruat ius proteſtantis,& n.4.*
2 *Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur.*
3 *Caducitas cenſetur remiſſa emphyteuta ſi dominus recipiat canonem etiam cum proteſtatione quod non cenſeatur remiſſa.*
Vide rationem n.5.
6 *Factum præualet verbis in incorporalibus.*
7 *Promiſſio intelligitur de prima vice.*
8 Lim.*quando promiſſio refertur ad actum qui poteſt ab eadem perſona pluries reiterari.*
9 *Mora de iure canonico poteſt purgari, quando partis ius non eſt effectum deterius.*
10 Lim. *niſi ſit expreſſè conuentum quod non poſſit purgari.*
11 *Pactum de proteſtando cedulam bancariam in caſu moræ, non continet pœnam.*
*Sed ſolum maiorem cautelam.*n.13.
12 *Pœna conuentionalis non debetur niſi quatenus intereſt.*
14 *Cenſus poteſt imponi cum datione cedulæ bancariæ pro ſolutione fructuum.*
15 *Pactum quod creditor cenſus in caſu moræ poſſit diſtrahere bona ſibi pro ſolutione cenſus obligata, valet.*
16 *Pactum quod debitore cenſus extante moroſo creditor cenſus poſſit capere fructus fundi cenſiti propria authoritate valet.*

DECISIO CCCCCXXXV.

CAtherinæ legatariæ b.m. Ginebriæ ſaluiatæ fuerant pro dicto legato ceſſa ſcuta mille ea cenſu maioris ſummæ, quem Tholomeus Guarinus eidem Ginebriæ vendiderat cum expreſſa obligatione quod ſi dictus Tholomæus, & illius hæredes in ſoluendis dictis annuis cenſibus eſſent moroſi per duos menſes poſt finem ſemeſtris tenerentur,&c ita vt mora quantumuis etiam minima purgari minimè poſſit, &c.dare,& præſtare vnam cautionem bancariam in Vrbe fide,& facultatibus idoneam ad contentamentum dictæ D.Ginebriæ, & ſuorum, &c. pro ſolutione dicti annui cenſus pro triennio, tunc proximo. Vnde cum Cecilia tanquam ceſſionaria Catharinæ coram A. C. ad dictam cautionem contra Capitaneum Curtium Setaccium vti fideiuſſorem principaliter, & in ſolidum in præfato cenſu obligatum, ac ſucceſſiuè contra illius hæredes egerit, atque obtinuerit, cauſa mihi commiſſa cum clauſula ſi quid exequendum. Dubitaui an mandatum A C. eſſet exequendum cuius dubij reſolutio pendet ex duobus. Primò an conſtet de mora. Secundò quatenus ſit. An potuit purgari.

Et quantum attinet ad primum, cum ſemeſtre eſſet maturatum die 2. Auguſti 1624.& ſolutio non fuerit facta niſi die 18. Octobris eiuſdem anni, vtique cum lapſum eſſet ne dum ſemeſtre, ſed etiam bimeſtre negari non poteſt, quin mora fuerit incurſa Quamuis enim pecuniæ fuerint poſtea ſolutæ attamen non fuerunt receptæ ſimpliciter, ſed cum proteſtatione, ac ſine præiudicio cedulæ bancariæ iuxta decretum R.P.
D.Bichij tunc A.C. locumtenentis quæ † proteſtatio 1
tollit mentem à facto ita vt per illam fuerit præſeruatum ius parti *l. non ſolum, §.morte vbi Doctores ff. de non.oper.nunc.*

Neque obſtat quod iſta proteſtatio † tanquam 2
contraria facto non ſuffragetur *l. ſi extraneus in princ. ff. de acq. hered.* ſicuti ſi dominus † recipiat canonem 3
ab emphyteuta cum proteſtatione quod non cenſeatur remiſſa caducitas, nihilominus cenſeatur remiſſa. Mantic. *dec.* 200. *per tot.* Quia reſponſum fuit terminos eſſe diuerſos, in caſu enim noſtro proteſtatio tollit mentem à facto, non autem eſt facto contraria, quia ſe compatiuntur ad inuicem quod fructus decurſi debeantur,& quod præſtare cedulã bancariã teneatur fideiuſſor propter moram pro fructibus decurrendis, vnde † proteſtatio non tanquam contraria facto 4
ſed tollens mentem à facto, ac declarans animum recipientis fructus ſuffragatur Rubr.*in repet. d.l.non ſolum §.morte n.*349.*ff. de non.oper.nunc.*Rip.*in cap.cum* M.Ferrarienſ.*num.*70. *&* 81. *de conſtit.* Burſ.*conſ.*214. *num.*16.*lib.*2. In caſu verò † emphyteuſis proteſtatio 5
eſt facto contraria, quia non reperitur aliquid quod poſſit præſeruari, ex quo exactio penſionis & caducitas ſunt contraria ita vt ſimul ſtare minimè poſſunt vnde cum caducitas per voluntatem domini ceſſauerit nullum ius iſti proteſtanti poteſt præſeruari, *v e benè per* Guid.Pap.*deciſ.*171. *& deciſ.* 162.*& ibi adarne.* eſt enim inconueniens quod quis eodem tempore habeatur pro emphyteuta, & pro non emphyteuta, ac ideò quicquid proteſtatio dicat † factum præualet 6
verbo, *vt dicit* Bald.*conſ.*8.*n.*2.

Non obſtat quod cum ſemeſtre fuerit maturatum die 2.Auguſti, & fuerit actum ad fructus die 7. Septembris ſequentis procurator cum ſpeciale mandato Curtij die 9. eiuſdem menſis Septembris & ſic ante lapſum duorum menſium ſuſcepit terminum, & die 6. Octobris pariter ſequentis acceſſit ad domum Ceciliæ pro ſoluendis fructibus ſemeſtris, vnde nulla fuit incurſa mora, cùm per ipſum debitorem non ſteterit quominus ſolueretur quo oblatio ſatis erat facta in tempore cum menſis acceptionis termini non eſſet computandus ad effectum moræ, *ad l. fideicommiſſi ff. de vſur. & fuit dictum* coram me *in cauſa Romana fideiuſſionis* 3.*Iulij* 1617. *&* 26. *Martij* 1618. Quia fuit reſponſum acceptionem termini nullatenus ſuffragari, ex quo in tempore ſuſcepti termini non fuit facta ſolutio vnde menſis ille debet imputari ad conſiderandam moram.

Nec poteſt ſuffragari aſſerta oblatio facta Ceciliæ, quia de ea deponit vnicus tantum teſtis, cuius etiam depoſitio parum releuat ad effectum excuſandi ab incurſu moræ, dum dixit Ceciliam reſpondiſſe quod pecuniæ darentur famulo à præſentia teſtium, & quod eius vir erat abſens à Curia, quique erat reuerſurus intra octo dies. Vnde ſuppoſito etiam citra veri præiudicium, quod iſta eſſent vera non eſt locus executioni. Cur enim non fuerunt tunc ſolutæ pecuniæ reportata quietantia ſaltem manu aliena ſimiliter ſcribere neſciebat vel vir erat reuerſurus intra octo

dies, quare pecuniæ ſtatim poſt reditum viri non fue-
ruot ſolutæ aut ſaltem factum legitimum depoſitum
io actis.

Nec etiam obſtat quod Ceciliæ fuerit ſub die 3.
Iulij 1619. facta prima ceſſio pro ſcutis quingentis,
ſecunda verò ſub die 23. Nouembris 1621. pro alijs
ſcutis quingentis. Ac ideò licet ſub die 21. Octobris
1610. poſt iocurſam moraoi pro primis ſcutis 500.
ad dictam cautionem egerit, fuerunt nihilomious
poſtmodum ſactæ, & receptæ ſolutiones abſque ali-
qua proteſtatione vnde cenſetur receſſum à dicto
7 facto, & ſic ceſſat promiſſio in futurum, † cum intelli-
gatur de prima vice, *ad l. bones §. hoc ſermone ff. de verb.
ſignif. & latè* Tiraq. *in princ. illius legis.* Quia reſpoo-
ſum fuit, quod cum promiſſio referatur ad actum qui
8 pluries ab eodem perſona poteſt reiterari, † oon intrat
diſpoſitio *prædicti §. hoc ſermone vt per* Tiraq. *ibidem
limit. 13. 20. & 22.*

Quantum attinet ad ſecundum. An mora potuerit
purgari viſum fuit Dominis in caſu de quo agitur
9 oegatiuè reſpondendum. Quia † licet de æquitate ca-
oooica poſſit mora purgari quando iua partis non eſt
effectum deterius *cap. potuit de locat. &. in tua de pœnis,
& latè fuit deductum* coram me, *in dicta cauſa Romana
fideiuſſionis 3. Iulij 1617. & 16. Mart. 1618.*
10 Attamen † ſecus eſt in caſu iſto, cum fuerit expreſ-
sè, & ſpecialiter conuentum quod mora quaotomuis
mioima purgari non poſſit. Bald. *in l. ſancimus 26. n. 4.
per illum text. C de fideiuſſor.* Alex. *in l. inſulam num. 23.*
Rip. *num 117.* Crot. *num. 82. verſ. quinta difficultas eſt*
Iacob. Niger. *num. 278. ff. de verb. oblig.* Mainer. *in l. nul-
la intelligitur mora num. 47. ff. de reg. iur.* Craoet. *ſuper
rum 173. num. 4.* Afflict. *dec. 174. num. 4.* Corbol. *de cauſ.
priuat. ob non ſolutum Canonem limit. 41. num. 12.* Ca-
putaq. *deciſ. 247. n. 2. p. 1.* Put. *deciſ. 456. lib. 2. num. 4. in
correct. vbi quod nemo dubitat de hac concluſione. Et ex
modernioribus iſtam ſententiam tenent, & alios referunt.*
Mancin. *de iuramento p. 4. effect. 13. n. 35. Addent. ad*
Seraph. *de Priuil. iurament. priuileg. 88. n. 23. lib. 3. &
fuit reſolutum in cauſa Romana pecuniaria* 8. *Martij*
1624. *coram* b. m. Vbaldo ſeniore.
11 Neque eſt verum qood iſtud pactum † præſtatio-
ois cedulæ bancariæ in caſu moræ contineat pœnam
12 quæ † non debetur niſi quatenus intereſt Seraph. *dec.
809. n. 4. & fuit dictum in cauſa Rom. lignorum 4. Iunij*
13 1603. *coram* b. m. Cardinal Lancellotto iuniore. Quia
fuit reſponſum pactum † iſtod oon continere amiſſio-
oem rei, vel pretij, vel ſolutionem vltra debitum, con-
cernere ſolum maiorem cautelam, vnde non eſt pœ-
nale, *vt in puncto reſolutum fuit in dicta cauſa Romana
pecuniaria coram* b. m. Vbaldo.
14 Et † ſicuti cenſus ab initio potuiſſet imponi cum
dicta cautione cedulæ ita potuit apponi pactum quod
15 cedula daretur in caſu moræ, vt in ſimili † quando
obligantur certa bona cum facultate illa diſtrahendi
in caſu moræ io ſolutione fructuum cenſus, quod
pactum noo ſit pœnale: Martin. *de iur. cenſu. c. 6. n. 169.
& ſeqq.* Cencius *de cenſib. p. 2. cap. 1. quæſt. 3. art. 5. nunc*
16 *q. 57. in nouiſſ.* Taurin. *n. 37.* Et † debitore extante mo-
roſo quod liceat cenſuario capere propria auctoritate
fructus fundi, & tamen quod hoc non ſit pœna con-
tendat ad faciliorem exactionem cenſus, Boccacc. *de
cenſib. p. 2. n. 72.* Martin. *d. c. 6. n. 357.* Cencius *poſt alios
vbi ſupra n. 35. verſ. 4.*

Ex quibus concluſum decretum R. P. D. Bichij eſſe
exequendum cum dicta cautio bancaria præſtari de-
beat ex prædictis, &c.

*R. P. D. Veroſpio, Anconitana Prædij, Veneris
29 Nouembris 1630.*

SVMMARIA.

1 *Poſſeſſio non amittitur propter executionem, & ſubha-
ſtationem nullam.*
2 *Actiones vtiles tranſlata in ceſſionarium, debent pre-
ferri directis remanentibus penes cedentem.*
3 *Actiones directæ, quæ remanent penes eum, qui tene-
tur cedere ex neceſſitate ſunt penitus inutiles.*
4 *Executio facta in vim decreti relaxati pro maiori
ſumma non poteſt ſuſtinere ſumma veri debita pro-
pter indiuiduitatem decreti.*
5 *Subhaſtatio, & deliberatio facta vigore decreti, &
executionis nulla eſt & inualida.*
6 *Subhaſtatio facta ad inſtantiam Ceſſionarij pro ma-
iori ſumma, quam ſit creditum cedentis eſt nulla.*
7 *Pretium iuſtum rei non probatur ex ſubhaſta-
tione.*
Li[illegible] *quando plures obtulerint.* n. 10
8 *Creditor non admittitur ad licitandum niſi ob defe-
ctum oblatorum.*
9 *Aut poſt alios omnes.*
11 *Subhaſtatio, & licitatio quo ordine fieri debeant re-
miſſiuè.*
12 *Subhaſtatio debet fieri præſenti pecunia.*
13 *Hæc tamen ſolemnitas poteſt remitti de conſenſu cre-
ditoris.*
14 *Iſte tamen conſenſus non operatur vltra ſummam de-
bitam conſentienti.*
15 *Et debet interuenire in ipſo actu deliberationis.*
16 *Cenſum redimere nullo iure cogi poteſt illius debi-
tor.*
17 *Creditor miſſum in poſſeſſionem ex primo decreto ſolo
iure pignoris poſſidet.*
18 *Subhaſtatio debet fieri iudicis auctoritate.*
19 *Deliberatio pignoris debet fieri citato debitore, &*
oum. 27.
20 *Debitor priuatur dominio rei ſuæ ex ſecundo Iudicis
decreto.*
21 *Ceſſionarius ex iure ſibi ceſſo rectè poteſt proſequi iu-
dicium à cedente inſtitutum.*
22 *Poſſeſſio cedentis eadem transfertur in ceſſionarium
ex contractu inter viuos.*
Maximè accedente clauſula conſtituti n. 24.
23 *Poſſeſſio defuncti non tranſit in hæredem abſque no-
ua apprehenſione.*
25 *Retentio bonorum debitoris datur ei qui ſoluit verum
illius debitum.*
28 *Debitum tamen debet eſſe liquidum, &* n. 32.
29 *Debitum non poteſt dici liquidum ad cuius ſolutio-
nem debitor inuitus cogi non poteſt.*
30 *Ceſſionarius cenſetur eadem perſona cum cedente.*

DECISIO CCCCCXXXVI.

HOc dubiom, io quó manutentionem petebat
Clarix Ferretta taoquam ſpoliata poſſeſſione
prædij à filia, & hæredibos Zaccheriæ Cæſarani, cum
ad inſtantiam ipſius Claricis ſæpius propoſuerim ho-
die ea vita functa iterum propoſui ad inſtantiam
Aloyſij eius filij, qui ea eodem iudicio à matre io-
ſtituto manotentionem etiam petebat taoquam do-
natarius eiuſdem prædij, cuioa poſſeſſione ſe dicebat
ſpoliatam. Et eum propoſita primum cauſa 18. Iunij
1629. voluiſſent Domioi videre de bono iure Claricis
vtrumque articulum hodie reſoluerunt vt ex eiuſdem
perſona competeret Aloyſio manutentio.

Et

Et huius quidem iuris ipſius Claricis probatio-
nem reſponderunt Domini deſumi ex ipſa executio-
ne,& ſubhaſtatione,quæ cùm defendi non poſſent ab
1 innumeris nullitatibus,† neque potuit per ipſas au-
ferri poſſeſſio Clarici,quæ ſe pro ſpoliata non habuit
l.iuſtè poſſidet & ibi gloſſ. ff.de acq. poſſeſſ.c.præſentium
vbi etiam gloſſ.in fin.7.q.Bald.in l.fin.in 1.notab. C.vn-
de vi.Put.dec.419.lib.2.

Cùm enim ex cauſa æris alieni cuius Clarix debi-
trix erat Zaccariæ Cæſarano coacta fuiſſet imponere
duos annuos cenſus, quo pretio ſcutorum quadrin-
gentorum quinquaginta vendidit Hieronymo Tel-
lino, cúmque eoſdem cenſus ceſſiſſet Tellinus Zac-
cariæ qui deinde declarauit illos quæſitos à ſe fuiſſe
ex pecuniis Equitis Iacobi Schacchi ſui ſoceri; Vel
poſt ceſſionem factam Schaccho non poterat ab eiſ-
dem filiis,& hæredibus Zaccariæ obtineri ex propria
perſona mandatum cum directæ actiones,quæ ſolum
erant penes Tellinum emptorem illis ſuffragari non
2 poſſent,& † vtiles,quæ poſt ceſſionem in Scacchum
tranſiuerunt præferri deberent directis: Bald. in l. 1.
n.31.C.de act.& obligat. Aym. conſ.101.num.3. Crot.
conſ.83.n.14.lib.1.Rebuff. de ceſſion.action.art.1.gloſ.4.
verſ.ſed debitum Oſaſch.deciſ.45.n.7. Guid.Pap.deciſ.
450.n.1.Imò quia in ortu directarum adſtrictus fuerat
Tellinus ad cedendum eidem Scaccho ex cuius pecu-
3 niis cenſus empti fuerant † directæ actiones effectæ
fuerint penitus inutiles apud ipſum cedentem Bald.
in ead.l.1.in 5. quæſt.C.de act. & oblig.Bart.in l.facta §.
ſi hæres n.5.ff.ad Trebell.Guid.Pap. dec.567.n.2. Rota
dec.453.n.5.p.2.diuerſ.

Vel licet iidem filij,& hæredes Zaccariæ dici poſ-
ſet quod nomine ipſius Equitis Iacobi Scacchi age-
re potuerint, vt illi tanquam Ceſſionario ſoluerentur
non tamen licuit eiſdem integram ſummam eorun-
dem fructuum petere, qui vtiliter Scaccho tanquam
vero domino cenſus fuerant ſoluti per Claricem, &
hinc apparebat de exceſſu executionis,& ratione in-
diuiduitatis decreti quo eadem executio conceſſa fuit
4 † neque illa poterat in parte ſuſtineri, quæ verè ei-
dem Scaccho debita eſſet, l.1.§.hæc verba ff.ne vis fiat
& Bart.in l.ſi non ſortem §.ſi centum,ex qua etiam omnes
idem not.ff.de cond.indeb.n.7.Bal.in l.cert.condict.§.quo-
niam n.7.ff.ſi cert.pet.Put.deciſ.535.n.3.lib.1. Rota co-
5 ram Ludou.deciſ.199.n.1. Et † inferebatur etiam ad
nullitatem ſubhaſtationis,& liberationis,ad quas vi-
gore eiuſdem decreti proceſſum fuit,Capic. dec.51.n.
2.Rota in Romana ſpolij 31.Februar.& 5. Maij 1600.
coram Iuſto, in recent. deciſ.545.n.6.part.2. Et in his
6 † omnino terminis de creditore, qui ex ceſſione ſibi
facta obtinuerat ſubhaſtari vineam pro maiori credito
quam eſſet ius ſui auctoris in Romana vineæ 3.Aprilis
1588.coram Orano.

Sed ideo fortè actum fuit nomine cedentis, vt ſup-
poſita perſona poſſet Scacchus prædium emere ſuper
quo ad ſui ipſius inſtantiam fiebat executionem illud
verbum fuit à filiis,& hæredibus Zaccariæ eidem
Hieronymo Tellino,cui primo fuerunt venditi à Cla-
rice hi cenſus, & ab ipſo Tellino ceſſum deinde ip-
ſimet Scaccho cum eadem declaratione, quod ex il-
lius pecuniis emptum à ſe fuerat. Verum hæc perſo-
narum mutatio ſiue vt agerent pro fructibus cenſus
ſiue quibus fieret deliberatio efficere non potuit,
quin eadem ſemper eſſet perſona Scacchi agentis, &
ementis.

Et alter etiam defectus ex hac rei geſtæ ſerie colli-
gebatur,quia vel non niſi per viam adiudicationis,&
à iudice potuiſſet Scacchus prædium obtinere ratio-
ne ſui crediti, & opus tunc fuiſſet peritorum æſtima-
tione,cum pro iuſto pretio debuiſſet fieri adiudica-
7 tio, † quod ex ſubhaſtatione hoc caſu non probatur
l.2.C.ſi in cauſ.iudicat.Vinc.de Franc.dec.57.n.7.Rota
in Romana demerum de Renſionibus 17. Iunij 1615.co-
ram b.m.Buratto.

Vel etiam quod tanquam tertius admitti voluiſſet
ad licitandum, tamen id non potuiſſet; † niſi aut in 8
defectum aliorum oblatorum, vt probatum videtur
ex eadem l.2.& 3.C.in cauſ. iudicat. vbi notant Bald.
num.2.Salic.num.1.Afflict. ead.deciſ.358.n.5. Rota in
Mediolanenſi euictionis 5. Februarij 1600.coram Car-
dinal.Mellino. Aut † certe poſt omnes alios oblato- 9
res, cum ideò in ſubhaſtatione non ſit opus rei æſti-
matione,vt agnoſcendo differentiam inter primum,
& hunc poſteriorem caſum diſtinxit. Surd. conſ.256.
n.6.& conſ.39.n.26. Caſtr. conſ.256.n.1. Rota coram
Ludouiſ. deciſ.12. Quia † dum res deliberatur plus 10
offerenti præſumitur vendita iuſto pretio, & neque
hoc caſu id factum fuit cum non conſtet quod expo-
ſito pignore ſub manu præconis alij oblatores compa-
ruerint, & omnium poſtremus Scacchus actionem
fuerit † iuxta formam traditam per Doctores in l.ordo 11
C.de execut. rei iud. & in l. ſi quis,C.de reſcind. vendit.
Alex.in l.à Diuo Pio §.ſi pignora n.11.ff. de rei vend.&
notat.Iod.Demauder.in comp. ſubhaſtationum c.5.n.7.

Tertius etiam defectus ex eodem fonte ſequeba-
tur,cùm nullo modo ſuſtineri poſſet obligatio,quam
fecit Tellinus in actu deliberationis ſoluendi ipſis de
Cæſarinis creditoribus fructus eiſdem debitos à Cla-
ricæ,& reſiduum aliis eiuſdem Claricis creditoribus
cum † enim ad validitatem ſubhaſtationis opus fuiſ- 12
ſet præſenti pecunia,l.à Diuo Pio §.ſed ſi emptor ff.de
re iudic.licet hæc † ſolemnitas remitti poſſet de con- 13
ſenſu eorundem de Cæſarinis, ſiue de conſenſu
Scacchi veri creditoris Imol.in l.à Diuo Pio,§.ſic quo-
que n.3.ff.de re iudic.Caſtr.in l.eleganter §.ſi vendiderit
n.2.ff.de pignorat.act.Rota deciſ.464.n.1.p.3.recent.co-
ram Ludou.dec.33.n.5.& dec.430.n.4. & in Peruſina
dotis 1.Iulij 1594.coram Penia. Non † tamen potuit 14
hic conſenſus operari vltra ſummam eidem creditori
debitam, atque ita in præiudicium ſuum,non autem
ipſius Claricis, ſiue aliorum creditorum eiuſdem
Claricis, quibus ſe Tellinus obligauit ſoluere quic-
quid ſibi reliquum eſſet poſtquam ſatisfactum à ſe
fuiſſet Cæſarinis. Præterquam † idem conſenſus ne- 15
que ſuffragari poterat,niſi in ipſo actu deliberationis
interuenisſet, Rota in Aſculana terrarum 22. Iunij
1601.& in Camerinenſi ſpolij 15. Iunij 1609. coram
Card.Sacrato,& coram Ludouiſ.deciſ.28.n.2.

Et eadem obligatio neque poterat ſuſtineri in præ- 16
iudicium ipſius Claricis quatenus continebat obli-
gationem redimendi cenſus ſuper eodem prædio im-
poſitos ad quod nullo iure ipſa Clarix cogi potuiſſet.

Demum præter alias nullitates,quas eadem execu-
tio cõtinebat,neque in ſubhaſtatione,neque in deli-
beratione vnquam fuerat Clarix citata imo neque ad
eandem ſubhaſtationem deuentum fuerat auctoritate
iudicis ſed priuata creditoris, † qui miſſus in poſſeſ- 17
ſionem ex primo decreto rem ſolo iure pignoris de-
tinebat. Ex quibus cùm nunquam amiſſa fuerit rei
ſuæ poſſeſſio per Claricem,† vt de ſubhaſtatione au- 18
ctoritate iudicis facienda eſt, text.in l.2.C ſi in cauſ.
iudic.& tradit.Affl. ead. deciſ.358.n.4.Et † de citatio- 19
ne in impoſitione ſecundi decreti, ex quo priuatur
† debitor rei ſuæ dominio habetur in l. creditor 4. C. 20
de diſtr.pignor.& not.Bart.in l.à Diuo Pio §.in venditio-
ne n.4.ff.de re iud. Afflict.eadem deciſ.358.n.3.Rota in
Romana ſubhaſtationis 10.Maij 1623.coram b. m.Bu-
ratto,& dec.476.n.4.p.2.recent.

Ex eiuſdem Claricis perſona dixerunt Domini de-
bitam eſſe manutentionem Aloyſio illius filio,† quid
cum idem iudicium à matre inſtitutam proſequere-
tur poterat agere, & obſeruare eodem inter dicto ex
iure

iure ſibi ceſſo Io.Faber.*in §.retinendæ n.9.inſtit. de in-
terd.* Titaq.*de retr.act.lign.§.26.gl.3.num.17.* Menoch.
de retinend. poſſeſſ. rem.3.num.62. Guid.Pap.*dec.552.
n.3.* Rota *in Bononienſi de Cardinalibus 11. Ianuarij
1602.coram* Pamphil.*coram* Corduba *in Beneuentana
cenſus 9.Iunij 1594.in Anconitana bonorum 2. Maij
1620.coram* D. meo Pirouano. Et generale eſſe vbi-
cunque vtilis actio euellitur de corpore directæ *dixit*
Bald.*in c.licet cauſam n.34.de probat.*& diſcuſſo articu-
lo tenuit Nicolaus Noalis *de tranſmiſſ.caſu 40.*

22 Imo † cùm eadem poſſeſſio fuerit illa ceſſa ex con-
tractu,non ex vltima voluntate,non poterat illa con-
ſiderari tanquam poſſeſſio defuncti, & quæ iam eſſe
23 dixerit,cum ad hæredem tranſire debebat, † quo caſu
noua apprehenſione opus eſſe hærede traditur *in l.cum
heredes ff. de acq.poſſ.* Sed poterat etiam ex propria
24 perſona peti ab Aloyſio manutentio † cum tunc eius
nomine voluerit, & ſe conſtituerit Clarix poſſidere
cum verè eandem poſſeſſionem retineret Alex. *in ea-
dem l. heredes num.9.ff. de acq. poſſeſſ.* Rota *in Floren-
tina ſub decanatus 27. Ianuarij 1627.coram* D.meo Du-
rano.

Neque hanc manutentionem debitam Aloyſio ſi-
ue ex propria,ſiue ex matris perſona dixerunt Domi-
ni impediri propter exceptionem retentionis quam
Camilla Iacobi Scacchi filia, & hæres opponebat.
Quod cùm ſoluiſſet idem Iacobus parens, & ceſſio-
narius Tellini non ſolum eam ſummam ad quam ſe
ipſe Tellinus in deliberatione obligauerat, ſed longè
maiorem pluribus eiuſdem Claricis creditoribus, in
ceſſione iurium ſibi facta ab eiſdem creditoribus ef-
fectus fuerit ipſe creditor Claricis,& competeret eidem
25 retentio,† quæ datur pro vero credito etiam data nul-
litate adiudicationis ex traditis *per Doctores in l. ſi
non ſortem §.ſi centum ff.de condict.indeb.* Surd.*dec.46.
n.7.* Rota *coram* Card.Caualler.*deciſ.543.* Huic enim
exceptioni adhuc plura viſa fuerunt Dominis obeſſe
ex quibus excluderetur hoc ius retentionis imo ne-
que probatum dici poſſet creditum aliquod Iacobi ex
26 cuius cauſa ibi hæc retentio competeret. Non † ſolum
enim diſpoſitio textus in d.§. ſi centum procedebat
in ſpolio extra iudiciali, & in re, quæ præter iudicis
auctoritatem poſſideretur à creditore ſine vitio, *l.1. §.
redigitur, & ibi* Gloſſ.*&* Bart.*ff.quor.legator.*Bald. *in l.
fundus,qui Lucij Titij 9.ff.de reſcind.vendit.* Neguſ.*de
pignor.2. membr.3. p.princ.n.29. & membr.4.5. p. n.1.*
Cremenſ.*ſing.93.* ſanè dici non poterat retineri hoc
prædium à Camilla cum priuata auctoritate facta fue-
rit ſubhaſtatio imo etiam in ſpolio iudiciali cum tan-
27 quam priuatus proceſſiſſet ipſemet Iudex † omiſſa in
ſubhaſtatione & deliberatione citatione Claricis,Bal.
in l.1.in prin.C.de Carbon. edict. Soc.*in l.iuſtè poſſid.n.8.
ff.de acq.poſſ.* Neguſ. *de pign 2.membr.3.p.princ.al.n.
22.* Socci.Sen.*conſ.138.n.16.* Socc.Iun.*conſ.18.n.13.
verſ.& adeo lib.2.* Gabr.*de acq.poſſeſſ.concluſ.1.n.43.&
90.* Menoch. *de recup.poſſeſſ.remed.8.n.19.& fuit di-
ctum in Romana ſpolij 28.Ian.1628.& 14.May 1629.*
coram me.

Sed adhuc dato ſpolio iudiciali non poterat re-
tentioni locus eſſe, cum neque ex cauſa ipſius adiu-
dicationis,quæ nulla proponeretur,ſed ex ceſſione ſi-
bi facta à Tellino hoc prædium Scacchus poſſideret
vt declarat ſe idem Bar.*in d.l.ſi centum n.8.ff.de cond.in-
deb.* Surd.*eadem dec.46.n.12.* Caſtr.*in l.petenti n.3.ff.de
pignor.act.* Neguſ. *de pignor.4.membr.3.p. princip.n.4.*
Rota *deciſ.115.n.3.p.2.diuerſ.in Romana ſpolij 27. Iu-
nij 1620.coram* b.mem.Buratto, *& in his omnino ter-
minis in Romana domus 24.Maij 1619.coram* bon. m.
28 Vbaldo, Neque creditum † ex cuius cauſa eadem re-
tentio petebatur liquidum dici poſſet, vt etiam re-
quirebatur Rota *in d.Romana ſpolij 27. Iannar.1620.
coram* b.m.Buratto, *in Maceratenſi Saluiani 12. Maij
1620.coram* Manzanedo, *coram* b.m.Gregor.*dec.254.
n.3.& dec.43.n.2.p.2.recent.*

Hoc enim creditum, quod ſibi Camilla petit com-
penſari, ſi conſideretur reſpectu cenſuum,qui extin-
cti fuerunt per Iacobum iuxta obligationem Tellini
illud non poteſt dici liquidum, † cum neque vtili 29
actione negotiorum geſtorum ipſe Iacobus obtinere
poſſet ex cauſa earundem ſolutionum, quas Clarix
inuita facere non tenebatur. Neque ex ceſſione, quam
habuit à creditoribus eorundem cenſuum, cum hæc
exceptio,quæ Clarici competebat contra eoſdem cre-
ditores poſſit etiam ab ipſa opponi contra Iacobum
Ceſſionarium qui in omnibus † cenſetur eadem per- 30
ſona cum ipſis creditoribus à quibus ceſſionem ob-
tinuit,*l.emptor.C.de hered.vel act.vendit.* Bald. *in l. &
hered. 22.§.1.n.8.ff. de pact.* Bero. *conſ.32.n.46.lib.2.*
Rota *coram* bon.mem. Cardin.Cauallerio, *deciſ.539.
num.3.*

Et demum neque ſuſtineri poſſet hæc ſortis reſti-
tutio,quaſi facta fuerit vt liberaretur proprius fundus
qui eorum cenſuum onere grauatus erat cum † ſtante 31
nullitate, & iniuſtitia executionis deliberationis,ne-
que eiuſdem fundi poſſeſſione fuerit Clarix priuata
neque illius dominium acquiſitum creditori, vt in
his etiam terminis conſiderauit Rota *in Faentina bo-
norum 19.Iunij 1595.coram* Corduba.

Si verò idem Iacobi creditum conſideretur reſpe-
ctu fructuum quos ſoluit ex cauſa eorundem cen-
ſuum,& licet iidem fructus dici poſſint liquidi † quia 32
tamen percepit etiam Iacobus fructus,ex hoc prædio
cuius hodie peritur retentio, ex ea fructuum perce-
ptione turbatum adeò fuit creditum quod deducebat
ex fructibus à ſe ſolutis, vt eorum cauſa neque poſſit
retentio competere cum ſine noua liquidatione in
qua habeatur etiam ratio fructuum; qui ex prædio
collecti fuerunt iidem fructi ſoluti ab ipſo Iacobo li-
quidi dici non poſſunt, vt etiam ad hunc effectum
retentionis dictum fuit *in Anconitana bonorum 1.
Mart.1613. coram* D. meo Pirouano *inter recentiores
deciſ.433.n.4.p.2.coram* b.m. Card.Caualler. *dec.539.
n.7. & in Romana Silua, ſiue crediti dotalis 21. Iunij
præteriti* coram me.

Præterquam reſpectu fructuum quos dicit à ſe fuiſ-
ſe ſolutos Cæſaranis vix poteſt applicari vt ex ea ſo-
lutione effectus fuerit Iacobus creditor Claricis,cum
potius dum ipſe erat verus creditor eorundem fru-
ctuum,& eiuſdem Claricis debitum,& proprium cre-
ditum extinxit.

Et ita,&c.

*R.P.D. Veroſpio, Farfenſis pecuniaria Lunæ 24.
Maij 1628.*

SVMMARIA.

1 *Plures obligati in ſolidum intuitu alterius ſunt omnes conſideiuſſores illius.*
2 *Inter ſe autem ſunt ad inuicem fideiuſſores pro rata.*
3 *Fideiuſſorum cenſus pro altero tenetur, & conueniri poteſt.*
4 *Fideiuſſor ſoluens ſolidum habet contra confideiuſſores actionem contrariam mandati.*
5 *Fideiuſſor ſoluendo non ſuum, ſed principalis debitoris negotium gerit.*
6 *Socio ſoluenti in cauſam ſocietatis competit actio pro ſocio contra conſocios.*
7 *Soluens pro alio habet actionem negotiorum geſtorum pro repetitione ſoluti.*

8 *Correus*

8 *Correus ſoluens ſolidum agit contra correum pro rata ſine ceſſione.*
9 *Fideiuſſor accedens obligationi inualida cum iuramento, & tanquam principalis, & in ſolidum, remanet obligatus.*
10 *Fideiuſſor accedens contractui cenſus inualidi poteſt agere vt ſors deponatur, donec fiat contractus validus.*
11 *Liberalis in neceſſitatibus nemo exiſtit.*
12 *Obligatio licet à principio ſit voluntaria fit ex poſt facto neceſſaria.*

DECISIO CCCCCXXXVII.

DOmini perſiſtentes in deciſis coram b.m.Buratto ſub die 15.Ianuarij 1624.dixerunt Ioſephum de Benedictis, qui in cenſu impoſito ad commodum & intuitu Communitatis Tuffiæ ſe obligauerat in ſolidum vna cum aliis ſociis, & illum ſolus extinxerat rectè agere potuiſſe contra hæredes Stephani Palmæ correi tàm pro fructibus dicti cenſus, quàm pro ſorte pro eiuſdem tamen Stephani rata.

Negari enim non poteſt quin omnes hi obligati
1 intuitu Communitatis, ſicut † reſpectu ipſius Communitatis cuius erat debitum cenſus ſint confideiuſſores *ad l. ſi dubitet l. Paulus ff. de fideiuſſor. & aduertit*
2 Cuiac. *in Paratill. ff. eo. tit.* Item † alter ad inuicem ſint etiam fideiuſſores pro rata Gloſſ. *in l. reos in verb. accepi, ff. de duob. reis*
3 Cyn. *in l. 1. C. eo. tit.* & † ratione ſolidi alter pro altero, & teneretur, & conueniri poſſet: Caſſ. *ad conſuet. Burg. Rubr. 4. §. 12. n. 1.* Rom. *conſ.* 114. Natt. *conſ. 51. n. 8. & conſ. 2. n. 3. & conſ. 561. n. item 3.* Ferr. *in*
4 *l. ſi ex toto §. ita ſcriptum n. 8. ff. de leg. 1.* Indeque † Ioſeph qui totum ſoluit haberet contra obligatos actionem contrariam mandati, *l. mandati ff. mandat. l. poteſt*
5 *ff. de fideiuſſ.* Marant. *conſ. 39. n. 5.* Cum fideiuſſor † ſoluendo non ſuum gerat, ſed principalis debitoris negotium *l. cum is ff. de fideiuſſ.* Vinc. de Franc. *dec. 55. n. 12.* Magon. *dec. Lucen. 22. n. 13.* imo in hac obligatione, in qua pro debito vniuerſitatis in beneficium Bononiæ omnes interceſſerunt dici poteſt contracta
6 ſocietas, & vti ſocio, † qui commune debitum ſoluit competeret Ioſepho actionem pro ſocio, *leg. 1. C. de duob. reis* Cuiac. *ad Aphrican. tract. 4. col. 9. §. duo rei.*
7 Et † ſaltem iuuatur Ioſeph vtili negotiorum geſtorum actione, *l. ſoluendo vbi* Doctor. *ff. de negot. geſt. l. ſed an vltra, ff. eod.* Bald. *in l. diuerſa. C. locat.* Cuiac. *ad Aphrican. vbi ſupra* Ronchegal. *in l. plenè in l. reos n. 42. ff. de duob. reis* Caſtr. *conſ. 244. num. 2.* Cabal. *conſ. 138. num. 11. & 12.*

Præſertim quia receptior, & æquior eſt opinio *Bal.*
8 Quod correus qui etiam ex voluntaria cauſa ſolidum ſoluit agat contra correum pro rata ſine ceſſione. Bald. *in l. ſi rem communem C. ſi cert. pet. & in l. creditor n. 4 C. de duob. reis* Rip. *in l. ſi ex toto §. fin. in fin. ff. de l. 1.* Crau. *conſ. 77.* Theſaur. *deciſ. Pedem. 191. n. 4.* Viu. *dec. 379. in fin. & in deciſ.* b.m. Buratti, *in hac cauſa 15. Ianuarij* 1624.

Cum præſertim iſtam ſolutionem imo, & obligationem Domini non habuerunt pro voluntaria tum quia ſtante inualiditate obligationis Communitatis
9 † cum nihilominus aliorum fideiuſſorum obligatio ſuſtineretur, & propter iuramentum, & quod principaliter, & in ſolidum eſſent obligati. Gabr. *de Clauſ. concluſ. 10. n. 4. & ſeq.* Cardin. Seraph. *dec.* 1334. Rota *in Bononienſi pecuniaria 6. Iunij 1607. & in Amerina fideiuſſionis 21. Maij, & 27. Ianij 1612. coram Ludouiſ.*
10 poterat † loco damnorum, & intereſſe peti pars ipſa ſaltem ad effectum deponendi donec communitas validè obligaretur, Bald. *in l. ſi traditio in 4. q. n. 7. C. de act. empt.* Ruin. *conſ. 141. n. 9. prope fin. lib. 1.* Rota *in Romana cenſus 11. Februar. 1583. coram* Cantucc. *in Romana euictionis 17. Februar. 1603. coram* Lodou. *& in Meluucenſ. Cenſus 27. Mart. 1613. coram* Reuerendiſſimo D. meo Decano. Tum quia in Ioſepho non potuit conſiderari animus donandi propter obligationem ab eo præſtitam in carceribus iuxta decretum viſitæ ſed extinguendo cenſum infra certum tempus,
† cum nemo in neceſſitatibus liberalis exiſtat *l. rem* 11
legatam ff. de adim. legat. l. ſi ſeruus ff. de hæred. inſtit. Tiraq. *in l. ſi vnquam in verb. donatione largitus n. 106. C. de reuoc. donat.*

Et licet † obligatio potuerit conſiderari ab initio 12
vt voluntaria, induxit tamen deinde neceſſitatem *l. ſicut. Cod. de act. & obligat. & deductum fuit in allegat. deciſion.* bon. mem. Buratti 15. *Ianuarij* 1624. Cum qua Domini tranſierunt altera tantùm parte informante, &c.

R. P. D. Veroſpio, Romana domus, & Saluiani Lunæ 11. Decembr. 1628.

SVMMARIA.

1 *Creditum in Saluiano probatur per publicum inſtrumentum.*
2 *Probatio probatur per teſtes de illa ſimpliciter deponentes.*
3 *Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſuſtentatione litis cum adminiculis.*
4 *Requiſita in Saluiano quæ ſint.*
5 *Saluianum competit creditori ex cauſa cenſus.*
6 *In Saluiano non admittitur exceptio dominij niſi in continenti probetur.*
7 *In Saluiano ſufficit poſſeſſio debitoris de tempore contracti debiti.*
8 *In hypothecaria debet probari dominium debitoris.*
9 *Filius hæres patris obligando rem hæreditariam cenſetur illam eligere pro ſua portione.*
10 *Cenſum imponens ſuper re communi cenſetur imponere ſuper ſua portione.*
11 *Deſertio appellationis euitatur ob quamcunque cauſam.*

DECISIO CCCCCXXXVIII.

SEntentiam in Saluiano ad fauorem Domini Fælicis de Sancto Petro latam per locumtenentem Illuſtriſſimi Vicarij dixerunt hodie Domini eſſe confirmandam cuius iuſtitia, cum de validitate non dubitaretur, videbatur controuerti non poſſe de credito enim cum † hypotheca apparebat ex publico 1
inſtrumento, quod facit probationem probatam. Bart. *in l. intereſt n. 2. C. de ſolut.* Dec. *conſ. 36. n. 2.* Ruin. *conſ. 128. n. 1. lib. 4.* Surd. *dec. 177. n. 4. vt etiam ad effectum Saluiani dixit pluries* Rot. *vt in Romana Saluiani 28. Maij 1599. coram* Penia, *& 19. Nouembris eodem anno 1599. coram* Cardin. Lancellott. *& Interamnenſi Saluiani 14. Decembris 1611. coram b. m. Patriarcha Manzanedo.* Domum verò fuiſſe poſſeſſam à Franciſco Pergo lella tempore impoſitionis cenſus probant duo teſtes, qui nedum concludunt cum dicto tempore poſſediſſe, verum, & antea, & poſtea vſque ad obitum in ea poſſeſſione continuaſſe, & fructus ex eadem domo percepiſſe, vt ideò dubitandum non eſſet quin pleniſſimè poſſeſſionem anteriorem Franciſci probarent, cum † ſatis eſſet quod de eiuſdem 2
poſſeſſione ſimpliciter deponerent, *l. ſtipulatio iſta, 38. §. hæc quoque, & ibi gloſſ. in verb. ſtipulatur ff. de verb. oblig.* Alciat. *ibid. n. 9. & 10.* Bart. *in l. 2. n. 2. C. de acq. poſſeſſ.*

*poſſeſſ.& in tract.de teſtib.verſ. teſtis dixit aliquem poſ-
ſediſſe n.9.&* 10. Bald. *in l.data opera n.* 34. *verſ. item
nota,Cod.de his qui accuſar. non poſſ. & in auth. & qui
iurat.n.4.C.de bon.auct.iudic.poſſid.* Dec.*conſ.*400.*n.*3.
Cæſar. de Graſſ.*deciſ.*14.*n.*2.*&* 3. *de teſtib.*Rota *dec.*
307.*n.*3.*p.*1.*in recent. & nouiſſimè in Nicienſi decima-
rum* 17.*Nouembris,*1627.*coram* R.P.D.meo Merlino
& in Romana dotis ,ſeu Saluiani 10. *Iun.*1626. *coram*
R.P.D.meo Decano.Et ex eiſdem etiam teſtibus pro-
babatur poſſeſſio Auguſtini Mancini rei conuenti
3 † cum tameo ſola litis ſuſtentatio cum adminiculis
ſufficeret.Caput.*dec.*372.*n.*1.*p.*2.Cæſ.de Graſſ. *dec.*4.
*de reſt.ſpol.*Rot.*dec.*83.*n.*2.*dec.*119.*n.*5.*& dec.*360.*n.*2.
*p.*1.*in rec.*Card.Seraph.*dec.*1415.*& in Firman. Saluani*
10.*Nouembr.*1621. *coram* Reuerendiſſim.D.meo De-
4 cano , vt ideò probatis requiſitus in iudicio † hoc
Saluiani neceſſaria,*l.*1.*& ibi gloſſ.C.de praſcr.& Sal-
uian.interd.*Bart. *in l.*1.*n.*3.*ff.eod.tit.*Aret.*in §.item ſer-
uiana inſtit.de action.*Immiſſio Domino Fælici negari
5 non potuerit, cui vti † creditori ex cauſa cenſus Sal-
uianum competebat.Gabr. *conſ.*47.*n.*6. *& ſeq.lib.*1.
Menoch.*de adipiſc.poſſeſſ.remed.*3.*n.*18.Affl.*deciſ.*383.
n. 3.*& ſeq.* Rota *in Romana Saluiani* 31. *May* 1602.
coram Iuſto, *& in Romana reſciſſionis inſtrumenti* 27.
*Iun.*1613.*coram* Vbaldo, *& in recent. dec.*294.*n.*2.*&
ſeq.p.*1.

Quod autem ex parte Auguſtini explicabatur hanc
domum ceſſiſſe in portionem Sigiſmuodæ matris ,
quam Vincentius pater io ſuo teſtamento ex tertia
parte ſub conditione ſi non ouberet hæredem ioſti-
tuerat,indéque non potuiſſe io Franciſco patruo ſine
eiuſdem Sigiſmundæ conſenſu obligari,dixerunt Do-
6 mini eſſe exceptionem de iure dominij, † quæ in hoc
iodicio oon admittitur niſi fuerit in continenti pro-
bata vt ſæpius deciſum fuit.*eſt dec.*307.*n.*14.*dec.*369.
*n.*4.*p.*1.*dec.*619.*n.*4.*p.*2.*in recent.& in Romana legato-
rum de Columna* 27.*Iann.*1614.*coram* Cardin. Sacrat.
Et contrarium poſſeſſionem ſcilicet Franciſci de tem-
7 pore impoſitionis cenſus , probatum fuiſſe † prout
ſufficit,cùm Saluianum nitatur ſola poſſeſſione,quam
habeat qui pignus non deducatur principaliter, ſed
incipienter ad effectum iuſtificandi poſſeſſionem ,
8 contra quam in hypothecaria , † in qua neceſſe eſt
probare dominium debitoris Contar.*ad l. vnic.C.ſi de
moment. poſſeſſ.limit.*14.*n.*14.Rip.*in rubr.ff.de pignor.
n.*19.*verſ.ſecundo caſu,*Neguſ.*de pign.& hypot.*1.*memb.*
8.*p.princ.n.*6.Coco.*conſ.*190.*n.*1.*verſ.retento autem lib.*
1.Rota *diuerſ.p.*2.*dec.*34.*n.*16.

Et cùm Franciſcus eſſet , & ipſe hæres Vincentij
9 patris pro tertia parte , vel ea quo † dictam domum
obligauit cenſetur illam in portionem ſuam agnouiſ-
ſe , indeque rem propriam obligaſſe Alex. *conſ.*3.*n.*5.
*lib.*3.Rol.*conſ.*78.*n.*19.*lib.*1.Peregr.*de fideic.art.*39.*n.*
2.*in fin.*Rota *dec.*456. *n.*5.*p.*1. *in recent.& in Romana
domus* 12. *May* 1617.*coram* b.m.Andrea.

Vel illam vti communem poſſidendo portionem
ſuam in domo valoris ſcutorum duorum millium, vt
concedebant etiam informantes pro Auguſtino,benè
potuit obligare pro cenſu ſcutorum viginti qoatoor,
& ducentorum ſortis , cum tertia para ſcotorum ſex-
centorum ſexaginta qoinque,& vltra beoè eius ſum-
10 mæ eſſet capaa, † eamque ſolum tertiam partem
cenſetur obligaſſe,etiam quod tota domus eſſet in in-
ſtrumento ceoſus deſignata Alex.*conſ.*54. *n.* 2.*lib.*3.
Hond.*conſ.*38.*n.*99. *lib.*1.*Rub.* Alex. *conſ.*99 *ſub n.*2.
Rota *dec.*249.*p.*2. *in recent.& coram* Cardin. Ludou.
*dec.*225.*n.*1.*&* 16.

Ex quibus pro confirmatione ſententiæ reſponde-
runt,cuius tamen executiooi , ex capite rei iudicatæ
dixerunt locum non eſſe, cum poſt interpoſitam ap-
pellationem à die habitæ notitiæ, & præſentatam
commiſſionem bon.mem.Butarto obtinuit Mancinus
fatalia appellatioois pluries coram R.P.D meo Duia-
no prorogari, coram quo, & etiam ſi iudex non eſſet
diligentia,quam Mancinus adhibuit,ne cauſa deſere-
retur,impedire potuit ſententiæ tranſitum io rem iu-
dicatam cum præſertim ſubrogatioois, & commiſſio-
nis antea præſentatæ R. P.D. Dunozetto neget ſe
notitiam habuiſſe, ex quo oon fuit citatus ad dicen-
dum contra commiſſionem,ſit ideò hæc † etiam cauſa 11
(provt omnis , & quæcunque ſolet) illum à deſer-
tione valeat excuſare Put.*dec.*228. *lib.*1.*& dec.*130.
*lib.*2.Creſcent.*dec.*1.*&* 8.*de appell.it.*

Et ita &c.

R.P. D.Motmanno Romana cambiorum Luna 7.
Maij 1629.

SVMMARIA.

1 *Cambia vt ſint licita qua requirantur,& infra.*
2 *Conuentio vt creditor poſſit capere pecunias ſub cam-
biis eſt licita tam de iure communi.*
3 *Quam ex conſtitutionibus Pontificum.*
4 *Intimationis neceſſitas poteſt à partibus remitti.*
5 *Cambia vt dicantur realia qua requirantur. & infra.*
6 *Cambium reale probatur ex ſolis literis redditis ex
nundinis.*
7 *Epiſtola tot cenſetur,quot negotia diſtincta continent.*
8 *Fructus cenſus non currunt poſt illius diſdictam.*
9 *Intellige facta reali ſortis reſtitutione.*
10 *Pactum quod cambia currant vſque ad integram,tam
ſortis , quàm cambiorum ſatisfactionem , quid ope-
retur.*
11 *Vſque,iſta dictio ſtat incluſiuè.*
12 *Ita quod hac dictio ſtat non ſolum declaratiuè.
Sed etiam ampliatiuè ibidem.*
13 *Scriptura priuata non probat antequam recognoſca-
tur.*

DECISIO CCCCCXXXIX.

NVmerauit Olignanus ſcuta auri mille Aotonio,
qui in inſtrumento deſuper celebrato eidem Oli-
gnano dedit, & conceſſit liberam facultatem ſumen-
di ad cambium, & recambium ſcuta mille ſimilia abſ-
qoe aliqua intimatione à quibuſuis perſonis etiam
à ſemetipſo vſque ad omnimodam tàm ſortis , quàm
fructuum ſatisfactionem , cum reſeruatione iuris
agendi ad ſolutionem ſummæ pro tempre debitæ,
necnon cum facultate variandi ; ita vt vna via electa
non cenſeatur alteri præiudicatum, aut cambiorum
contiouationem eſſe impeditam.

Orta deinde ſuper debito cambiorum controuerſia
fuit mihi in gradu appellationis commiſſa cauſa.
Dubióque propoſito an deberétur cambia Domini af-
firmatiuam ſunt amplexi.Quia ad eorum iuſtificatio-
oem concurrunt omnia iuris reqoiſita, † nempè con- 1
uentio quod debitor poſſit ſumere pecunias ſub cam-
biis donec ei ſit ſatisfactum, quæ † valet tàm de iure 2
commuoi,Inn.*in c.*1.*de vſur.* Rol. *conſ.*35.*n.*1. Ruin.
*conſ.*104.*n.*1.*lib.*1. Mohed.*dec.*1.*n.*1.*de vſur.* Rot. *poſt
ſecund.volum.conſ.* Farioac. *dec.*211. *n.*5. Quam † ex 3
conſtitutione Pij V. Azor.*inſtit.moral.p.*3.*c.*8.

Neque deficit intimationis requiſitum, cum debi-
tor voluerit illam pro ſibi facta haberi, † quod validè 4
fieri potuit Rota *dec.* 379.*part.* 2.*recent.* talis enim
conuentio liberat creditorem ab obligatione intima-
tionis faciendæ , & operatur vt debitor ignorantiam
ad moram excludendam prætendere non poſſit ,

vt

vt latè notat Iaſ. *in l. ſi ex legati cauſa n. 12. ff. de verb. oblig.* Mohed. *d. deciſ. 1. in fine, de vſur.* Præſertim quando creditor proceſſit vigore mandati ſibi ad cambiandum à ſemetipſo conceſſi: Rota Ianuenſ. *deciſ. 125. n. 2. & ſeq. & in bononienſi quotidiana 22. Aprilis 1611. coram* b.m. Cardinale Lancellotto Iunior. *cum aliis allegatis in Romana pecuniaria 12. Iunij 1619. coram* Reuerendiſſimo D. Patriarcha Antiocheno, *& in Romana pecuniaria, ſeu cambiorum 12. Iunij 1615. coram* b. m. Card. Sacrato.

5 Præterea † conſtat de requiſitis ad realitatem cambiorum ex litteris quæ vocantur expeditionis, ſiue *dell' andata* ad naturalitas tranſmiſſis, prout etiã ex litteris, quæ nuncupantur redditus de nundinis vnde illorum iuſtitia ſufficienter probatur, *vt per* Nauar. *in ſuo Manual. tit. de ſeptem precept. Non furtum facies n.* 186. Laurent. de Rodulph. *de vſur. par. 3. q. 1. n. 1.* Rot.
6 Ianuenſ. *deciſ. 37. n. 11.* Seraph. *deciſ. 946. n. 1.* † Et nihilominus ſufficiunt ſolæ litteræ redditus eo quod litteræ trãſmiſſæ remanere ſoleant penes mercatorem cui fuerunt directæ, & de tranſmiſſione ſatis videtur conſtare per litteras reditus quæ nihil aliud ſunt, quã litteræ reſponſoriæ Mercatoris cambij litteras acceptantis *ad tradita per* Molin. *de iuſtit. & iur. diſp.* 808. *n.* 5. Rota *in dicta Romana pecuniaria ſui cambiorum* 10. *Iunij coram* b.m. Card. Sacrato.

Non obſtat dictas litteras non emanaſſe in cauſam Antonij debitoris prout ad cambij iuſtificationem requiritur, *iuxta deciſ. Rota 51. n. 3. & 4. part. 1. in recent. & deciſ. 946. n. 4. coram* Seraph. *ac in Romana cambiorum de Grandis impreſſ. apud* Marcheſan. *de commiſſ. p. 1. pag. num.* 875.

Quia obiectum ex pacto tollitur dum in litteris reſponſiuis fit mentio cambij ipſius Antonij. Et licet dictum cambium reperiatur ſcriptum in vna eadémque epiſtola, in qua adſcripta ſunt multa alia cambia ad diuerſas perſonas ſpectantia, hoc æquè ſuffragatur ac ſi in epiſtola ſeparata ſacta fuiſſet † cum certè tot
7 cenſentur litteræ in ſingulorum cenſus ſcriptæ quot cambia in iis ſpecificata reperiuntur, quemadmodum dicitur tot eſſe ſententias, quot ſunt capitula in vna eadémque ſententiæ cedula comprehenſa *ad* Bald. *in l. ſcire debemus, ff. de verb. oblig. & ibi* Rom. *n. 5.* Iaſ. *n. 2.* Aret. *&* Alciat. *pariter n. 2. & dictum fuit in Bononienſi de Manzolis 19. Februarij proximè præteriti coram* R. D. meo Coccino Decano.

Neque obſtat quod Antonius debitor fuerit ad inſtantiam creditoris citatus pro reſtitutione ſortis cum cambiis, vnde curſus eorundem cambiorum deinde
8 impeditus, † veluti poſtquam ſecuta eſt diſdicta cenſus illius fructus non currere dixit Rota *deciſ. 248. n. 1. & 3. apud* Cenci. *de cenſibus.*

Quia de veritate prædictæ inſtantiæ creditoris non conſtat, cùm neque probetur citationem fuiſſe factã, vel productam per ipſum creditorem quo caſu notarius, qui illius, vel alterius pro eo comparentia, ſeu producentis nomen in calce citationis non annotauit, & proinde non præſumitur de tali actu rogatus cum ſit ſacti, qui propterea probandus eſt, *iuxta* Maſcard. *de probat. concluſ. 1097 num. 10. verſ. cum itaque.* Ea verò, quæ dicuntur de fructibus cenſus argumento adducto potius retorquentur, quandoquidem † de-
9 bitori cenſus etiam poſt factam interpellationem fructus currunt quouſque ipſe realiter reſtituerit ſortem aut legitimè docuerit per ipſum non ſtare quo minus ſequatur reſtitutio *per ea quæ cumulat* Cencius *in ſuo tract. de cenſibus, quaſt. 111. aliàs par. 3. quaſt. 3. cap. 1. art. 9. num. 3. & ſeqq.* in præſenti autem contractu tantum abeſt quod cambia potuerit ceſſare etiam ſi probaretur actus citationis, vt potius huiuſmodi caſus fuerit à contrahentibus excluſus per pactum expreſſum quod cambia currant vſque ad integram tam ſortis quam eorundem cambiorum ſatisfactionem
de † cuius pacti natura eſt quod cambia currant 10
quandiu per debitorem moroſum ſtat quominus eius effectualis reſtitutio ſequatur *iuxta Doctrin.* Bald. *in leg. innitus in fine, Codic. de procurat.* Cagnol. *in lib. 1. num. 45. Codic. de ſentent. quæ pro eo.* Tiraquel. *in leg. bonus, §. hoc ſermone limitatio. 6. numer. 8. ff. de verb. ſignifi.* Decian. *conſ. 561. num. 1.* Stracc. *de Mercatur. tit. Mandat. num. 10.* Rota *deciſ. 559. num. 1. part. 2. recent.* Attenta præſertim vi dictionis, † vſque in eodem pacto 11
appoſitæ, quæ ſtat incluſiuè *ad text. in leg. patronus, §. 1. & ibi* Bart. *cum aliis cumulatis per addent. ibi ff. de leg. 3.* Bald. *in auth. hoc amplius n. 24. verſ. nota, C. de fideic.* Ægid. *in cap. requiſiuit de ordinat. ad Epiſc. Iacien. fuitque dictum in Burgenſi ſitus cappella 10. Decembris 1584. coram* Gypſio.

Et prædicta confirmantur ex aliis verbis in eodem inſtrumento poſt huiuſmodi factum appoſitis, quibus datur creditori facultas variandi ita vt vna via electa non cenſeatur alteri præiudicatum nec continuationem cambiorum eſſe impeditum quæ clauſula, cum dictione illa; † ita vt ſtat non modo declara- 12
tiuè, ſed etiam ampliatiuè, vt de dictione ita quod tradit Curt. Sen. *conſ. 49. num. 40. latè* Soccin. Sen. *conſ. 49. num. 2. & 5. lib. 1.* Paulſ. *conſil. 9. num. 26. lib. 2. & dixit* Rota *coram* Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano, *deciſ. 267. num. 7.*

Cæterùm cum pro parte prædicti debitoris, opponeretur de recognitione literarum, † quæ ad hoc vt fidem 13
mereantur eſt neceſſaria Inn. *in c. 2. num. 1. de fid. inſtr.* Doctor. *ad l. fin. C. eod. tit.* Bart. *in l. ſcripturas, n. 1. C. qui potior. in pign. hab. & in §. ſi quis igitur aut. de inſtr. caut. & fid.* Ideo fuit concluſum deberi cambia prænia tamen recognitione literarum.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Vbaldo, Rauenatenſis Cenſuum Mercurij, 26. Febr. 1631.

SVMMARIA.

1 *Fructus cenſus poſt illius extinctionem non debentur.*
2 *Fructus cenſus poſt extinctionem percepti repetuntur condictione indebiti.*
3 *Sententia propter ſui indiuiduitatem non poteſt pro parte valere, & pro parte non valere, ſed tota corruit.*
4 Limitat. 1. *ſi ſe referet ad acta ex quibus poſſit colligi diuerſitas factorum, quæ diuiſionem recipiant.*
5 Limit. *in gradu appellationis ex æquitate ne partes cogantur ex integro cauſam inſtaurare.*
6 *Requiſita pro validitate ſententiæ, quæ ſint remiſſiuè.*

DECISIO CCCCCXL.

DVbitani hodie, An ſententia lata per Reuerendiſſimum D. meum Decanum eſſet confirmanda, vel infirmanda, & Domini pro ſcutis ſexcentum reformandam, pro reliqua verò ſumma ſcutorum mille quadringentorum viginti quinque confirmandam eſſe dixerunt, quia hæc tantum ſumma fuit per Dominos de Dezza exacta poſt extinctionem cenſus, &
† cum fructus ampliùs non deberentur. Rot. *diuerſ.* 1
dec. 170. num. 4. poſt Cencium *in tract. de cenſib. & dec. 651. num. 4. coram* bon. mem. Cardinale Cauallar. *& fuit*

dictum in Romana pretij viridarij 2. Decembris 1623. coram b.m. Vbaldo, meritò ſententia condemnauit dictos DD. de Dezza ad illos reſtituendum † tanquam
2 indebitè perceptos, *leg. quod indebitum l. eleganter, ff. de cond. indeb.* Rota *diuerſ. dec. 778. n. 1. p. 2. in recent.* Surd. *conſ. 80. n. 21. & ſeq.* Cenci. *d. tract. de cenſibus par. 2. c. 2. q. 4. art. 7. & part. 3. c. 2. fol. 270. n. 21. & ſeqq. ſeu quæſt. 88. & 129.*

Quod verò in dicta ſumma ſcutorum 1425. fuerit facta ſolutio, & exactio reſpectiuè probatur ex partitis legitimæ extractis ex libris banchi Ioan. Baptiſtæ Vbertini à DD. de Dezza in actis exhibitis, necnon ex pluribus quietantiis admioiculatis ex poſitionibus medio iuramento datis per DD. de Dezza, & ex teſtibus per eoſdem examinatis, *vt benè firmatur in deciſione in cauſa facta 1. Iulij coram* D. meo Decano, *cum qua Domini tranſierunt.*

Non obſtat quod ſententia condemnet Dominos de Dezza in vnica ſumma 2025. in qua ſumma comprehenduntur dicta ſcuta 600. quæ non fuerunt illis ſoluta, ſed Sabbatinis, & propterea † cùm ſententia
3 propter illius indiuiduitatem non poſſit valere, & pro parte non valere debeat in totom corruere. Bar. *in l. ſi non ſortem, §. ſi centum. ff. de cond. indeb.* Put. *d. 313. l. 1. in nou.* ſan. mem. Greg. XV. *dec. 198. n. 1. vbi addent.*

Quia licet ſumma ſpecificata in ſententia ſit vnica, tamen † eſt conflata ex pluribus, & diuerſis partitis
4 ſolutis pro diuerſis perſonis, nempe Dezzio, & Sabatinis, & ſufficit quod ſententia ſe referat ad acta, in quibus diuerſitas ſummarum appareat, *vt tenuit* Rota *in Romana pecuniaria 20. Decembr. 1613. coram* Litta, cuius copia data fuit tunc enim poteſt fieri diuiſio adeo vt perinde ſit ac ſi ſeparatim fuiſſent expreſſæ ſummæ, in caſu iſto ſententia ſuſtinetur pro ſumma debita ſcutorum 1425. licet corruat reſpectu alterius ſummæ indebitæ dictorum ſcutorum ſexcentorum. Aret. *in l. certi condictio, §. quoniam n. 22. verſ. aut ſunt diuerſa, ff. ſi cert. pet.* Rota *diuerſ. dec. 33. n. 7. & 8. part. 2. & in Lucana expenſarum coram* Iuſto, 26. *Februarij* 1601. *apud* Marcheſan. *de Commiſſ. tom. 1. fol. 1247. num. 2. & ſeqq.*

Idque tantò magis cum non agatur de exceſſu in ſententia executa, ſed ſumus in gradu appellationis, in qua omnis æquitas ſuadet, † vt ſententia in ea par-
5 te, quæ eſt debita confirmetur, ne partes annullata in totum ſententia, ex integro cogantur cauſam inſtaurare, *vt conſiderauit* Rota *in dicta Lucana expenſarum n. 3. & in d. deciſ. 484. n. 3. coram* Cauall.

Non obſtant nullitates adductæ ex defectu mandatorum contra ſententiam b. m. Patriarchæ Manzanedi, tum quia ex actis tollitur iſte defectus, tum quia hodie non agitur de confirmatione dictæ ſententiæ, ſed ſolum ſententiæ D. mei Decani, de cuius validitate dubitari non poteſt, cùm ea fuerit lata ſeruatis ſeruandis, & omnia concurrant requiſita neceſſaria, †
6 *de quibus per* Verall. *dec. 260. 260. p. 2.*

Et ita reſolutum fuit vtraque parte informante.

R.P.D. Merlino, Romana Saluiani Lunæ 16. Aprilis 1632.

SVMMARIA.

1 *In melioramentorum refectione non attenditur id quod verè fuit impenſum nec quid fuerit melioratum, ſed vel quod minus eſt.*
2 *Melioramenta non dicuntur probata, ſi non fuerit probatum quid impenſum, & quantum res ſit facta pretioſior, vt quod minus eſt attendatur.*
3 *Cenſus imponi non poteſt ab vſufructuario ſuper melioramentis factis in re cuius habet vſumfructum, &* num. 23.
4 *Melioramenta facta ab vſufructuario ſpectant ad proprietarium.*
5 *Vſufructuarius non poteſt repetere expenſas factas in meliorando rem cuius habet vſumfructum vbi de ratione &* n. 20. *ſed contra* n. 22.
6 *Qui tamen in patre vſufructuario, qui expenſas repetit ratione legitimæ adminiſtrationis, quam habet in bonis filiis non tamen eſt melioramentorum dominus,* & num. 10.
7 *Cenſus ſuper re aliena imponi non poteſt.*
8 *Tertius poſſeſſor conuentus Saluiano pro fructibus cenſus impoſiti ſuper melioramentis, poteſt excipere, quod melioramenta non erant imponentis.*
9 *Cenſus non poteſt imponi ſuper credito iuxta formam bullæ Pij V.*
11 *Hæres grauatus poteſt imponere cenſum ſuper re reſtitutioni ſubiecta.*
12 *Emphyteuta, & feudatarius poſſunt imponere cenſum ſuper re feudali, & emphyteutica.*
13 *Cenſus imponi poteſt ſuper melioramentis factis ab acceſſione bona fidei, vel ab eo, qui habet rei dominium etiam vtile, quamuis aliquo caſu reſolubile, &* n. 16. & 17.
14 *Melioramenta facta ab hærede grauato non veniunt in reſtitutione fideicommiſſi.*
15 *Cenſus imponi poteſt ab hærede grauato qui poteſt detrahere legitimam, vel trebellianicam.*
18 *Melioramenta facta ab emphyteuta, vel feudatario tranſeat ad eorum hæredes.*
19 *Vſufructuarius poſſidet non iure dominij, ſed iure ſeruitutis.*
21 *Vſufructuarius habet ius debilius, quàm emphyteuta.*
24 *Vſufructuarius melioraus an dici poſſit malæ fidei poſſeſſor, ſiue meliorator.*
25 Bart. in lib. 2. C. *de prædiis, & omnibus* reb. naulcul. lib. 11. *declaratur.*
Vſufructuarius debet tueri quod accepit, non nouum facere etiam in fauorem domini.

DECISIO CCCCCXLI.

POſtquam Dominicus Victorius de anno 1594. donauerat, & quidem donatione inter viuos, & ex cauſa matrimonij omnia ſua bona nepotibus, & aliis deſcendentibus ex Balthaxare filio naſcituris reſeruaueràtque ſibi quingentos ad effectum teſtandi, nec non vſumfructum bonorum, primum ſibi deinde Balthazari filio cuiuſlibet ipſorum naturali vita durante de anno 1619. dictus Balthazar cum aliqua melioramenta feciſſet in Palatio, quod nuper emptum fuit à R.P.D. Grato, nempè angulum domus, ſeu vt dicitur cantonata Salam, & Apothecam in parte inferiori, ſuper iſtis melioramentis idem Balthaxar impoſuit cenſum redimibilem, illúmque vendidit D. Ferranti Begei, qui hodie petebat immiſſionem vigore Saluiani in poſſeſſionem iſtius palatij pro conſequendis fructibus decurſis, & decurrendis vigore cenſus ſuper dictis melioramentis impoſiti, & Domini non eſſe dandam immiſſionem reſponderunt. Tum quia non probantur hæc melioramenta, tum quia eſto quod probarentur ſuper illis cenſum rectè imponi non poſſe viſum fuit.

Non probantur melioramenta, † quoniam in hac 1
materia non attenditur quid impenſum fuerit, nec quid fuerit melioratum imo, & ſi minus impenſum ſit quam melioratum, ſolum debetur, & attenditur id quod minus eſt, dictante id ratione naturali, vt

ſcilicet

ſcilicet ſolum recuperetur id quod verè fuit impen-
ſum, & non repetatur id quod inutiliter fuit roga-
tum,& ex quo res non eſt facta melior,nec pretioſior,
ita per text.in l.in fundo,verſ.& ſi plus,ff.de rei vendic.
originaliter conſuluit Caſtr.conſ.170.l.2.quem ſequitur
Curt.iun.conſ.144.n.7.Siluan.conſ.49.n.75.Capyc.de-
ciſ.93.n.9. Ioſeph.Ludouic. deciſ.Peruſin.58.num.15.
Theſaur.deciſ.351.n.1.Rim.iun.conſ.511.n.38.& ſeq.
per totum conſil.vbi opinionem Caſtrenſis acriter,& do-
ctè contra Ruinum defendit Laderch.conſ.144.per totum
vbi num.3. animosè affirmat ab hac opinione neminem
præter Ruinum diſſentire, & fert innumeros congerit.
Amat.Panorm.reſol.14.n.62.& ſeqq.Valaſch. de iur.
emphyteut.q.25.n.28.& Giurb. ad conſuetud. Meſſan.
c.15.gloſſ.12.par.1.n.5.& Rota etiam fuit amplexa co-
ram Card.Seraph.deciſ.898.n.1.vbi de communi teſta-
tur,& deciſ.81.n.2.& 4.poſt Pacific.de Saluian. & in
recentior.deciſ.650.v.2.p.2.atque in Peruſina fideicom-
miſſi de Gratianis 28.Iunij 1558.corã R.D.meo Deca-
2 no.Et propterea cùm teſtes non aperiant,† quid im-
penſum,nec quantum melioratum fuerit à Baltazare
non videtur conſtare de tali melioratione ſuper qua
iſte cenſus conſtitui potuerit, nec apparet quantum
occaſione dictorum melioramentorũ aucta fuerit æſti-
matio huius palatij ſuper quo augmento expreſſim
fuit impoſitus cenſus.Et teſtes etiam non benè inter
ſe conueniunt vnus enim affirmat ambitum Salæ mi-
nus quidem prius ſeptum, ſed diſcoopertum, aliter
verò Salam iam constructam,& coopertam,ſed ex de-
preſſiori magis elatam.

Non etiam potuiſſe imponi cenſum ſuper iſtis me-
lioramentis, quatenus iuſtificarentur ex eo Domini
cenſebant,quoniam de tempore impoſitionis Baltha-
3 zar non erat dominus palatij, † ſed vſufructuarius,
iam enim Dominicus Pater Balthazaris donauerat il-
lud nepotibus ex filio,reſeruaueràtque Balthazari fi-
4 lio ſolum vſumfructum, & † proinde meliorationes
factæ ab eadem ſpectabant ſtatim ad filios donata-
rios, quibus tanquam dominis, & proprietariis ſoli,
ædificium,& meliorationes ceſſerunt,§.ex diuerſo,in-
ſtit.de rer.diuiſ.lege adeo,§.ex diuerſo & lege ſi ſupra,§.
ſed Proculus,ff.de acquir.rer.dom.l.redemptores,ff.de rei
5 vendic.& l.2. C.eod. † & ipſe Balthazar vſusfructua-
rius nedum non acquiſiuit dominium melioramen-
torum,quæ ipſe ſciens fecerit ſed nec expenſus repe-
tere poteſt vt benè colligitur ex reſponſo Horatij in l.
vſufructuarius 51.ff.de vſufruct.& l.vſufructuarius 68.
ad leg.ſed & ſi quis inædificauerit 19.ff.eod. Qui textus
loquuntur de melioratione, quæ reſultat ex impoſi-
tione tectoris, quæ pars eſt etiam melioramentorum
de quibus agitur in caſu præſenti, & fortior etiam
eſt textus in leg.ſi quis domum,§.hic ſubiungi,& §.idem
quærit,ff.locat.vbi Vlpianus colono vſufructuarij de-
negat repetitionem melioramentorum factorum in re
conducta,quia proſpicere debuit euenire poſſe,vt ius
vſofructuarij reſoluatur. Vnde multò æquius eſt vt
idem ſeruetur in vſufructuario, imputat enim ſibi
ipſe fructuarius,qui lege reſiſtente,ac nolente inædi-
ficauerit id, quod tollère non poteſt,renuente etiam,
præter vrbis decorem. vltra iura præallegata diſpoſi-
tione l.2.C.de ædific.priuat.l.prætor,§.hoc interdictum,
ff.de non.oper.nunciat.& quod ſe aliquo remedio vin-
dicare non poſſe ſcire debuit vt notant Doctor.in d.l.
ſed & ſi quid inædificauerit,ff.de vſufructuar.Caſtil.de
vſufruct.cap.33.ſub num.12.atque magis ad ſuam vo-
luptatem, quam ad vtilitatem domini pertinere in-
tellexit, in quo motiuo niti l. vſufructuarius 51.&
68.arbitratus eſt Garzi. de expenſ.& meliorat.cap.11.
ſub num.28.

6 Quod † idem procedit in Patre vſufructuario,qui ſi
impendat in bonis aduentitiis filiorum non ſibi ac-
quirit ſed ædificatum,& melioratum ſpectat ad filios
licet deinde ipſe pater impenſas repetat iuxta traditã
per Bald.in auth.excipitur n.4.C.de bon.quæ liber.Caſtr.
in l.fin.§.vbi autem in vnum n.7.verſ.& ideo ſi pater,C.
eod.Pinel.in lib.1 in 2.part.n.69.C.de bon.matern.Alba
conſ.241.n.22.verſ.ſi verò,Garzi.de expenſ.& meliorat.
c.11.n.13.verſ.ob idque,Giurb.ad conſuetud. Meſſanen.
c.15.gloſſ.13.p.1.n.3.verſ.in parte,Guttier.pract.quæſt.
c.89.n.5.l.5. quæ expenſarum repetitio ex priuilegio
patri videtur conceſſa,ratione legitimæ adminiſtra-
tionis,quam habet in bonis filiorum,vt innuit Caſtil.
de vſufr.cap.33.n.21.Hoc poſito quod Balthazar non
eſſet dominus melioramentorum, ſed tantum credi-
tor impenſarum intrant duæ concluſiones pro nul-
litate cenſus.

Prima eſt † quod ſuper re aliena cenſus imponi 7
non poteſt, quia eſſet abſque fundo contra formam
conſtitutionis ſan.me.Pij Quinti,ita Rota deciſ.678.
n.5.p.1.recent.plenè Cenſius de Cenſib.p.1.c.2.q.1.art.
1.n.6.& 7. Marc.Anton.Amat.deciſ.Marc.6.n.6.& 7.
Duard.ad Bullam Pij V.§.1. q.5.n.2.& ſeqq.Et tertius
poſſeſſor qualis eſt R.P.D. Gratus † poteſt opponere 8
huiuſmodi exceptionem quod ſcilicet melioramenta
ſuper quibus impoſitus eſt cenſus non erant de domi-
nio Balthazaris imponentis Petr.Greg.de cenſib.q.5.n.
12.ibique Maſtrill.in addition.n.163.Iacob.Chirio.eo-
dem tract.n.20.in fin.verſ.& aduerte,Franc.Prouenzal.
dicto tract.n.9.Ludou.Muntalt.n.18.in fin.& num.19.
Ioan.Aloyſ.de Septim.num.104.& 105.Nicol.Sauan.
num.3.Blaſchus Lancea, n.48. Milanenſ. deciſ.1.num.
103.lib.2.

Secunda eſt concluſio,quod † ſuper credito in ter- 9
minis bullæ non poteſt imponi cenſus,cum & ſuper
iuribus incorporalibus,& actionibus tam ad res mo-
biles,quam immobiles competentibus cenſus identi-
dem conſtitui non poſſit.Rebell.de obligat.inſtit.l.10.
q.6.n.4.verſ.non tamen Eugen.conſ.100.n.39.l.1.Cen-
cius de cenſib.p.1.c.3.q.3.art.5.n.4.& ſeqq. Maſtrill.in
addit.ad Petr.Gregor.de cenſibus,q.5.n.105. vbi negat
validum eſſe cenſum conſtitutum ſuper iuribus,quia
non veniunt appellatione immobilium,nec per ſe gi-
gnunt fructus,& Bulla ſan. mem. Pij V. ſtatuit illius
impoſitionem ſuper re immobili,& de ſui natura fru-
ctifera Auendañ.de cenſibus,Hiſpan.c.56.n.15.Duard.
ad bullam ſan.mem.Pij V.§.1.q.32.n.3.& 4.vbi quod
licet ſecundum aliquos actiones huiuſmodi inter bo-
na immobilia connumerentur, nihilominus ſtabiles
non ſunt,nec de ſui natura fructiferæ.

Ex † quibus concluſionibus neceſſariò ſequitur 10
nullitas cenſus de quo agitur,ſi enim Balthazar tan-
tum erat creditor impenſarum,& melioramentorum
ſuper iſto credito non rectè impoſitus fuit cenſus,
minúſque imponi potuit ſuper proprietate,& domi-
nio melioramentorum, quia hæc erant filiorum, &
ſuper re aliena non rectè conſtituitur cenſus vt ſupra
dictum fuit.

Non obſtant deciſiones, in quibus reſolutum fuit
cenſum imponi poſſe ab emphyteuta, à feudatario
aggrauato per fideicõmiſſum, & ab aliis,qui ad reſti-
tutionem bonorum melioratorum tenentur, † prove
de grauato eſt deciſ.55.n.6.& 59.num.12.& 13.poſt 11
Modern.Peruſin.de cenſibus,& deciſ.344.n.2.part.4.
diuerſ.& notant addent.ad ſan.mem.Gregor.XV.deciſ.
225.n.16.verſ.item ſi nulla Modern.Peruſin.de cenſib.
par.1.cap.2.q.1.art.6.num.12. Duard. ad Bullam ſan.
mem.Pij V.§.1.quæſt.7.num.37.De † feudatario autem
ſeu emphyteuta extat deciſ.40.poſt Modern. Peruſin. 12
de cenſib.& deciſ.349.num.1.part.2.recent.& tradunt
iidem Modern.Peruſin.de cenſibus,part.1.cap.2.quæſt.
2.art.1 num.16.& art.2.num.7.Duard.ad Bullam ſan.
mem.Pij V. §.1.quæſt.10.num.29.& q.12.n.51.Amat.

Panormit. qui plures congerit reſolut. 3. n. 80. Quoniam pro reſolutione diſtinguendi ſunt duo caſus.

13 Primus eſt caſus † quando is, qui melioramenta fecit interim eſt dominus rei melioratæ, & pleno iure, ac bona fide tanquam dominus illam poſſidet, qualis eſt grauatus reſtituere ex fideicommiſſo poſt eius obitum, vel ſub aliqua conditione, l. generaliter §. ſub conditione ff. qui & à quib. l. Iulianus ff. de rei vendicat. Peregr. de fideic. art. 4. n. 96. & art. 40. n. 6. in quibus terminis loquuntur deciſ. 55. poſt Modern. Peruſ. de cenſib. & dec. 344. p. 4. diuerſ. & quotquot Doctores, & deciſion. ſupra allegata fuerunt. Vel idem melioratns habet dominium ſaltem vtile veluti feudatarius, & emphyteuta l. 1. & 2. ff. ſi ager vectig. vel emphyt. pet. cum concordantibus in quibus terminis emanarunt dec. 40. poſt d. Modern. Peruſin. de cenſibus & deciſ. 340. p. 2. recent. & alia. Et in iſto caſu rectè cenſus imponi poteſt ſuper melioramentis, & ſuſtinetur etiam poſtquam venit caſus reſtitutionis rei melioratæ, quia ipſe meliorans de tempore factæ meliorationis erat nedum bonæ fidei poſſeſſor, ſed & verè dominus licet res ad alium eſſet aliquando reuerſura, & ab initio proprietas melioramentorum acquiſita fuit ipſi melioranti vt pote facta in re, quæ tunc erat ſub illius dominio, ideoque

14 † nec huiuſmodi melioramenta veniunt in reſtitutione fideicommiſſi, ſed per viam detractionis remanent libera ipſi hæredi grauato, vt benè inquit Rot. d. dec. 344. n. 2. verſiculo, & non comprehenduntur parte ſecunda diuerſ. & ſic ſuper iſtis melioramẽtis rectè ſub-

15 ſiſtit cenſus, † quemadmodum, & ſuper re ipſa fideicommiſſo ſuppoſita ſuſtineri cenſum quando, vel eſt in parte libera, vel cenſus eſt impoſitus ab eo cui competunt detractiones ratione legitimæ, & trebellianicæ, pluries reſoluit Rota vt in deciſ. 49. num. 1. & 2. & deciſ. 53. num. 5. poſt Modern. Peruſin. de Cenſib. & in deciſ. 559. num. 9. part. 1. & deciſ. 620. num. 4. part. 2. recent. & coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, deciſ. 432. n. 1. & 2. & in Romana, ſeu Ciuitatis Caſtelli cenſus 25. Maij 1630. coram R.P.D. meo Pirouano. Prove

16 etiam eiuſdem iuris eſt † quando melioramenta ſunt ab emphyteuta; vel feudatario facta, quæ feudalia, & emphyteutica non dicuntur etiam ſi ſubiectum principale ſit feudale, ſeu emphyteuticum ſic tranſeunt ad hæredes, & ſucceſſores emphyteutæ melioramentis, vt pariter ponderauit Rota in d. deciſ. 349. num.

17 1. part. 2. recent. Vnde meritò, & ſuper iſtis melioramentis impoſitus cenſus eſt validus, nec enim vlla æquitas aut ratio patitur, vt huiuſmodi grauatus, ſeu emphyteuta priuetur dominio, & iure vtendi re ſua quemadmodum priuaretur ſi cenſus impoſitio eſſet illis interdicta. & quamuis Domini ſint temporaliter & aliquo tempore, ſiue adueniente aliqua conditione teneantur ad reſtitutionem tamen hoc eſt euentuale, & multa contingere poſſunt, ex quibus onus reſtitutionis caperet, & res perpetuò penes ipſos ſit remanſura.

Secundus verò eſt caſus quando is, qui fecit melioramenta nullum habebat dominium in re meliora-

18 ta, ſed ſolummodo quandam poſſeſſionem † qualis vſufructuarius qui dicitur habere ius dumtaxat in re neque ipſa frui debet non quidem iure dominij, ſed iure ſeruitutis l. vti frui §. vtrum autem ff. ſi vſufr. pe-

19 tat. † quod ius multò debilius eſt, quam ius emphyteutæ, vel grauati, vt tradit Alba conſ. 454. num. 4. Caſtill. de vſufruct. c. 5. n. 17. & in iſto caſu cenſus ab vſufructuario ſuper melioramentis impoſitus nullatenus ſuſtinetur tum quia dictorum melioramentorũ

20 ipſe vſufructuarius nunquam fuit dominus, † ſed ſtatim quò ad dominium & plenam proprietatem acquiſita fuerunt domino fundi, ſeu proprietario, tum quia vſufructuarius tametſi meliorem, excolendo ædificium, domini cauſam faciat, non tamen id iure ſuo facere poteſt, vt ſunt verba textus in l. vſufructuarius 51. ff. de vſufr. & † ideo quodammodo malæ fidei 21

poſſeſſor ſiue meliorator dici poteſt vt obſeruauit Hotoman. de feud. lib. 2. §. ſi Vaſſallus fol. 263. & ſequitur Caſtill. de vſufr. c. 33. ſub n. 12. verſ. quarto, & vltimo, ſuſpicari enim licet quod vſufructuarius non ſine dolo domum inædificauerit, nempè vt hæredibus anſam præbeat poſt eius mortem diutius inſiſtendi in domo meliorata, & ſub prætextu meliorationis illam retinendi in præiudicium & damnum veri domini, & proprietarij vnde meritò huiuſmodi cenſus ſuper re non ſua ſed aliena impoſitus non ſubſiſtit tum etiam quia quatenus malæ fidei poſſeſſor, ſiue meliorator dici non debeat, vſufructuarius lege prohibente inædificans, quippe quod eo animo ædificium perficere potuerit, quod intellexerit id operari à proprietario, prove reprobando Hotomanum tradit Garzi, de expenſ. & meliorat. c. 10. n. 28. verſ. nec conſtituendum, &

22 † quod vſufructuarius expenſas in ædificando factas recuperare poſſit quatenus domus eſt effecta pretioſior, prove quemcunque tertium poſſeſſorem illas conſequi poſſe, ne vnus cum alterius iactura locupletetur, per text. in l. 2. C. de prædiis ex omnib. reb. nauicular. lib. 11. docuit Bart. ibi. & ſequutus eſt Iaſ. in l. creditor la 1. num. 6. ff. ſi cert. pet. Socin. Sen. conſ. 234. num. 1. lib. 2. Garzi. de expenſ. & meliorat. c. 18. n. 55. & ſeqq. & concluſionem Bartoli eſſe communiter receptam, neminémque ab ea inueniri diſſentientem imo contrariam ſententiam nullo iure poſſe defendi, & æquitati naturali eſſe repugnantem tradit Theſſaur. dec. q. 71. n. 4. & 5. lib. 1. Amat. Panorm. reſ. 3. n. 78. & 79. loquitur de expenſis factis in ædificio in alieno ſolo conſtructo Giurb. ad conſuetud. Meſſan. c. 15. gloſſ. 13. p. 5. n. 3. vbi exemplificat in omnibus, qui habent ius in

re. Adhuc tamen † cenſus in præſenti caſu non ſuſti- 23

neretur quia ſemper verum eſſet cenſum eſſe impoſitum ſuper credito impenſarum in melioramentis factarum, ac ſuper credito non fructifero cenſus conſtitui non poteſt, vt ſuperius in ſecunda concluſione fuit firmatum.

Aſſertio † autem illa deducta ex Bartolo in d. l. 2. 24

C. de prædiis, & omnib. rebus nauicular. lib. 11. quo ad tertium poſſeſſorem, quod ſcilicet regulariter tertio poſſeſſori melioramentorum repetitio permittatur procedere quidem poteſt in vſufructuario, quando fecerit impenſas in conuerſione rei neceſſarias quæ non modicæ ſint, & ad perpetuam proprietarij vtilitatem pertineant, & in quibus ceſſet ſuſpicio illa malæ fidei, & quarum deductio vſufructuario permittitur in l. hactenus ff. de vſufr. cum concordantib. Secus autem eſt dicendum de impenſis factis in conſtructione noui ædificij, vel additamento tectorij, ſiue incruſtationum ad ædificium iam conſtructum, quæ potius ad ſui ipſius voluptatem, & oblectamentum ſpectant,

& excedunt metas facultatis ipſius vſufructuarij, † cu- 25

ius partes ſunt tueri quod accepit, non nouum facere etiam in fauorem domini vt loquuntur reſponſa Nerarij in l. vſufructuarius 51. & 68. ff. de vſufr. & textus in l. ſi quis domum §. hic ſubiungi, & §. idem quærit ff. locat. in qua lege etiam colono vſufructuarij denegatur repetitio melioramentorum factorum in re conducta, quia proſpicere debuit debilitatem, reſolubilitatem iuris ipſius vſufructuarij vt ſupra dictum fuit, & in his expenſis vſufructuarius, quia ſcit rem eſſe alienam, nec iure dominij poſſidet meritò ſubiacet regulæ, §. ex diuerſo inſtit. de rerum diuiſ. neque de his loquitur Bart. & alij præallegati Doctor. prout appoſita diſtinguit Peregr. de fideic. art. 50. n. 42. & conferunt tradita per Valaſc. de iure emphyt. q. 25. n. 55. quicquid poſtea dicat de ſtilo Senatus Luſitani, quem æquiorem putat.

Ex

Ex quorum caſuum diſtinctione benè deprehenditur non obſtare deciſiones in obiecto deductas quia emanarunt in terminis primi caſus, qui cum toto cælo diſtet à ſecundo caſu in quo verſatur præſens controuerſia meritò ad illius definitionem deciſiones illæ trahi non poſſunt, *l. ſi ita ff. de manum. teſtam. l. ſi ſeruus ff. de ſtatuliber.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R.P.D. Merlino, Romana Cenſus Lunæ 5. Iulij 1627.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de aſſociando conceditur Domino cenſus pro fructibus cenſus.*

2 *Mandatum de aſſociando datur creditori ex inſtrumento habente clauſulam conſtituti.*

3 *Vel habenti pactum capiendi fructus cenſus propria auctoritate.*

4 *Creditor cenſus fundati ſuper pluribus fundis poteſt pro fructibus totius cenſus agere hypothecaria, vel Saluiano contra poſſeſſorem vnius tantum ex dictis fundis.*

5 *Creditor pro ſuo credito poteſt auocare vnam tantum ex pluribus rebus hypothecatis.*

6 *Emptor cenſus melius proſpicitur quando ſuppo nuntur plures fundi, quàm quando ſupponitur vnus dumtaxat.*

7 *Cenſus non perit pro rata ſi pereat pars fundi ſuppoſiti, quando pars remanens ex dicto fundo eſt capax totius cenſus.*

8 *Exceptio extinctionis cenſus tanquam requirens altiorem indaginem non admittitur in iudicio poſſeſſorio.*

9 *Pactum quod in caſu mortis vnius ex fideiuſſoribus debeat alter praſtari eſt licitum in contractu cenſus.*

DECISIO CCCCCXLII.

1 PRo informante reſponſum fuit nempè † dandam
eſſe Hannibali mandatum de aſſociando ſuper domo de qua agitur ad effectum ſibi ex illius penſionibus ſatisfaciendi de fructibus cenſus aliàs de anno 1614. in ſumma ſcutorum duorum millium per q. Bernardinum & Iacobum impoſiti ad ſui fauorem ſuper domo præfata, & aliis bonis. Quoniam docet de ſuo credito ſatis liquido, & claro per inſtrumentum publicum dictæ impoſitionis cũ clauſula conſtituti, & pacto vt poſſint capi fructus bonorum cenſui ſuppoſitorum propria auctoritate ſi debitor fuerit morosus, & his concurrentibus nunquam denegari conſueuit
2 aſſociatio, † vt in caſu adiectionis Clauſulæ conſtituti dixerunt Natt. *conſil.* 378. *n.* 1. Neguſ. *de pignor.* 4. *p. princ. n.* 14. *verſ. iſtud tamen* Afflict. *dec.* 326. *num.* 1. Magon. *deciſio. Lucenſ.* 87 *n.* 15. Vin. *deciſ.* 263. *n.* 1. *& fuit reſolutum in Bononienſi bonorum de Zaualeis* 1612. *coram* bon. mem. Vbaldo, *quæ eſt inter impreſſas apud*
3 Modern. Peruſ. *de cenſib. deciſ.* 150. *n.* 2. Et † in alio caſu nimirum quando ineſt pactum capiendi fructus propria auctoritate tradunt Alex. *conſ.* 131. *n.* 3. *&* 6. *lib.* 4. Afflict. *d. deciſ.* 326. *n.* 1. Magon. *d. dec. Lucenſ.* 87. *n.* 13. Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed.* 6. *n.* 6. *verſ. altero remedio cum ſeq.*

Nec obſtare cenſum eſt quod cenſus ab initio fuerit impoſitus nedum ſuper dicta, ſed etiam ſuper alia domo, & medietate vineæ.

4 Etenim dubio caret, quod † creditor cenſus poteſt
agere aduerſus eum, qui poſſidet vnam ex pluribus rebus cenſui ſuppoſitis actione hypothecaria, vel remedio vtilis Saluiani interdicti pro fructibus totius & integri cenſus. Nauar. *in Comment. de vſur. quaſt.* 17. *n.* 14. Valaſch. *de iur. emphyteut. quaſt.* 32. *num.* 15. Redoan. *de reb. eccleſ. non alienan. q.* 17. *num.* 69. Molin. *de contract. diſputat.* 383. *n.* 9. *cum aliis quos refert & ſequitur* Felician. de Solis *in comment. de cenſib. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 17. Cùm † ea ſit natura hypothecæ 5
vt vna res ex pluribus hypotecatis poſſit auocari per creditorem Bart. *in l. Moſchis num.* 7. *ff. de iur. fiſc.* Iaſ. *in* §. *item ſi quis in fraudem n.* 127. *inſtit. de action.* Neguſ. *de pignor. & hypothec. part.* 8. *membr.* 1. *n.* 28. *&* Ioan. Roder. *qui loquitur in his terminis de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 9. *num.* 61. Et mens contrahentium † quan- 6
do plures fundi ſubmittuntur cenſui videtur eſſe vt melius proſpiciatur emptori quod non contingeret ſi in pluribus teneretur fructus cenſus exigere. Valaſc. *d. q.* 32. *n.* 15. Molin. *d. diſput.* 383. *n.* 9. *verſ. ratio autem.*

Nec etiam poteſt dici quod per venditionem dictæ medietatis vineæ factam Hannibali cenſus fuerit extinctus pro illa rata. Omiſſo enim quod ex pretio, ſiue illius parte fuit emptus alius cenſus in reditu ſcutorum quinquaginta octo, & ſubrogatus in locum primi atque aſſignatus eidem Hannibali ad vtendum & fruendum in computum dicti eius cenſus in reditu ſcutorum centum, & viginti ceſſat difficultas, tum
quia non † periret cenſus, pro rata, licet pereat alter 7
ex fundis, ſuper quibus eſt impoſitus, quando, vt in præſenti, remanet alius fundus capax pro ſuſtentatione totius cenſus, *vt fuit reſolutum in Romana cenſus* 14. *Ianuarij* 1602. *coram* bon. mem. Cardinale Sacrato *quæ eſt inter impreſſas apud* Modern. Peruſin. *de cenſib. deciſ.* 90. *num.* 8. Tum etiam quia Hannibal exiſtit in quaſi poſſeſſione exigendi fructus integri cenſus, &
† exceptio extinctionis huiuſmodi, vel vt requirens 8
altiorem indaginem, debet ad petitorium remitti, *vt dixit* Rota *in Romana fructuum cenſus* 22. *Iunij* 1609. *coram* Illuſtriſſimo D. Cardinale Cauallerio *inter impreſſas, vbi ſupra dec.* 247. *n.* 6. *& in Romana cenſus* 24. *Iun.* 1614. *coram* Reuerendiſſimo D. meo Patriarcha Hieroſolymitano.

Nec releuat quod alia bona fuerint ſubhaſtata, & pretium integrum cenſus in ſumma ſcutorum duorum millium ex bonis ſubhaſtatis redactum ſit depoſitatum in Sacro Monte Pietatis.

Nam ad ſubhaſtationem fuit deuentum ob non
præſtitum nouum † fideiuſſorem in loco defuncti iux- 9
ta formam obligationis contentæ in inſtrumento, & depoſitum cantat pro adimplemento dictæ obligationis quod propterea nihil habet commune cum fructibus, pro quibus inſtatur concedi mandatum de aſſociando, quod non poteſt denegari ex allegatis.

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. Merlino, Romana Cenſus Veneris, 13. Februarij 1632.

[S]VMMARIA.

1 *Impoſitio cenſus eſt ſpecies alienationis.*

2 *Super bonis pupillorum requirit omnes ſolemnitates requiſitas in alienatione bonorum illorum.*

3 *Alienatio bonorum pupilli requirit iuſtam cauſam, & ſolemnitates.*

4 *Cauſa ob quam fit alienatio bonorum pupilli debet iuſtificari aliter, quam per contrahentium aſſertionem.*

5 *Impoſitio cenſus ſuper bonis pupilli abſque iuſta cauſa eſt ipſo iure nulla.*

6 *Cauſa in inſtrumento alienationis bonorum pupilli expreſſa præſumitur vera.*
7 *Identitas rei dicitur probata quando concurrunt duæ demonſtrationes.*
8 *Pluralitas non præſumitur.*
9 *Actus præſumitur explicatus in executionem præcedentis tractatus.*
10 *Liber mercatoris pro tertio contra tertium non probat.*
11 Lim. *ſi concurrant adminicula.*
12 *Cauſa enunciata in alienatione bonorum pupilli ſi ſit in parte falſa totus contractus redditur nullus ob indiuiduitatem decreti Iudicis.*
13 *Cenſus validè non imponitur ſuper bonis, ſtabilibus pupilli pro ſolutione æris alieni illius quando habet nomina debitorum mobilia, vel ſe mouentia æquiualentia debitis.*
14 *Iudex antequam interponat decretum ſuper alienatione bonorum pupilli debet diligenter cognoſcere ſuper iuſtitia cauſæ.*
15 Propterea. *Hæc dictio importat illationem, & coniunctionem antecedentium, cum ſubſequentibus.*
16 *Pupillus obligatur ex contractu tutoris, quando pecunia cum effectu ſunt verſa in vtilitatem ipſius.*
17 *Verſio pecuniarum in aliquam cauſam debet probari ab allegante.*
18 *Alienatio bonorum pupilli quamuis illi vtilis non ſuſtinetur ſine ſolemnitatibus.*
19 *Et ſine dubio ſi de vtilitate non conſtet euidenter.*
20 *Cenſus ab initio nullus non validatur ex ſolutione fructuum illius.*
21 *Solutio facta à muliere abſque ſolemnitatibus non eſt releuans in eius præiudicium.*
22 *Ratificatio actus non inducitur ex actu facto ab ignorante nullitatem illius.*

DECISIO CCCCCXLIII.

POſt plures cauſæ, & dubij poſitiones hodie cenſuerunt Domini obligationem filiorum, & hæredum Tiberij factam per Verginiam tutricem in inſtrumento cenſus per eam impoſiti ſuper Caſale nuncupato la Bottacchis non ſuſtineri.

1 Cùm enim † huiuſmodi cẽſuum impoſitiones ſuper bonis ſtabilibus pupillorum ſint ſpecies alienationis hinc eſt quod ad hoc, & ipſorum pupillorum obligatio in illis facta ſuſtineatur requirebatur ea omnia,
2 † quæ tàm de iure communi quàm ex ſtatuto Vrbis diſpoſitione in alienatione bonorũ ſtabilium minorum exiguntur, *iuxta tradita per* Pariſ. *conſ.* 85. *n.* 14. *&* 15. *cum ſeqq. lib.* 3. Simonc. *de diſcr. lib.* 2. *tit.* 6. *n.* 33. Montan. *de tutor. c.* 33. *n.* 37. 38. *& n.* 124. *& ſeqq.* Rota *dec.* 36. *n.* 2. *impreſſ. poſt* Modern Peruſ. *de cenſib. & in*
3 *deciſ.* 678. *n.* 20. *p.* 1. *recent.* Et † ſic iuſtam cauſam, & ſolemnitates *iuxta text. in l. magis puto §. non paſſim ff. de reb. cor. & in l. ob æs C. de præd. minor. ſtatut. Vrb. c.* 113. *&* 151. *lib.* 1. quorum capitum datur concurſus ita vt vnum ab altero ſuppleatur *vt fuit dictum in dec.* 59. *n.* 19. *poſt* Pic. *ad ſtatut. Vrb. & in Romana dotis* 10. *Iun.* 1626. *coram* Decano.

In propoſito autem caſu vtrumque deficere viſum fuit quoniam non ſolum non conſtat de vera æris alieni, pro cuius extinctione cenſus fuit impoſitus,
4 exiſtentia, & ſic de cauſa expreſſa † de qua conſtare deberet aliter quàm per aſſertionem contrahentium, *d. l. magis puto ff. de reb. cor. & d. l. ob æs C. de præd. minor.* Pariſ. *d. conſ.* 85. *n.* 19. *&* 36. *lib.* 3. Montan. *d. cap.* 33. *num.* 1. *& ſeqq* Rota *dec.* 31. *n.* 1. *poſt* Pic. *ad ſtatut. vrb.* ſed imò potius ex deductis pro parte D. Marchionis del Drago probatur oppoſitum Dicta enim tutrix præuia narratiua, quod Paulus, & alij filij atque hæredes q. Tiberij eius viri grauati reperiebantur ære alieno ſcutorum quadringentorum occaſione ſocietatis officij ad fauorem Caroli Mazzei pro eorum ſeruitio contractæ, & aliorum ſcutorum quadringentorum pro ſorte principali alterius ſimilis ſocietatis ad fauorem Iulij Amodei pro eorundem commoditate initæ, & demum aliarum ſummarum pro earum ſocietatum fructibus ad effectum illud perſoluendi impoſuit dictum annuũ cenſum ſcutorum ſexaginta trium, illúmque vendidit Canonicis, & Capitulo S. Marci pro ſcutis nongentis *vt in ſum. d. Marchionis num.* 1. ex lectura autem inſtrumenti dictæ ſocietatis ad fauorem Amodei *de quo in eod. ſumm. num.* 2. deprehenditur illam fuiſſe contractam per Petrum de Ameticis ſuper eius officio cum acceſſionibus, & obligationibus Vincentij, & Fælicis eius fratrum, & in ea nullo modo fuiſſe obligatos dictos filios, & hæredes Tiberij, & ex inſtrumentis extinctionum poſtea factarum *d. ſumm. num.* 3. iunctis partitis extractis ex libris Dominorum de Ruſpolis *ſumm. num.* 5. apparet fructus aliquos debitos non fuiſſe, ex quibus aſſequimur cauſam aſſerti æris alieni ſaltẽ quo ad ſcuta quingenta fuiſſe omnino falſam, quæ propterea † reddidit 5
ipſam cenſus impoſitionem, ac pupillorum obligationem, & Iudicis decretum deſuper interpoſitum ipſo iure nullum *l. magis puto §. æs alienum ff. de reb. cor. l.* 1. *§. hæc verba ff. ne vis fiat.* Dec. *conſ.* 403. *n.* 20. Roland. *conſ.* 7. *n.* 85. *& ſeqq. lib.* 3. Pic. *ad ſtatut. Vrb. gloſſ.* 21. *n.* 35. *&* 36. *& gloſſ.* 22. *n.* 7. *&* 8. Bardell. *conſ.* 58. *n.* 33. Rota *deciſ.* 529. *n.* 1. *p.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 26. *n.* 1. *&* 2. *poſt* Modern. Peruſ. *de cenſib. & in Leodienſ. Colonia* 20. *Februar.* 1630. coram me.

Nec obſtat quod in dicto inſtrumento dies, & annus initarum ſocietatum, & nomina notariorum, de illarum inſtrumentis rogatorum expreſſa non fuerint ſed in albis relicta, & conſequenter conſtare non videatur cenſum ipſum fuiſſe impoſitum pro extinguenda dicta ſocietate Amodei, in qua dicti filij, & hæredes Tiberij non erant obligati, & ſic firma remaneat præſumptio, quæ ſtat † pro expreſſæ cauſæ veri- 6
tate, *vt per* Put. *dec.* 245. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 25. *n.* 8. *poſt* Modern. Peruſin. *de Cenſib. & pro iudicis decreto l. ab ea parte ff. de probat.* Corn. *conſ.* 109. *n.* 5. *lib.* 3. Put. *dec.* 20. *n.* 2. *lib.* 3. Rota *dec.* 11. *num.* 10. *&* 11. *poſt* Pic. *ad ſtatut. Vrb. & deciſ.* 25. *n.* 6. *penes eundem & coram* Greg. XV. *dec.* 406. *n.* 7. Quia fuit reſponſum de identitate ſocietatis præfatæ ſatis conſtare ex eo quod omnino conuenit qualitas contractus ſumma ſcutorum 400. & nomen, & cognomen creditoris, & † tamen ad hunc 7
effectum ſufficit conuenientia, & verificatio duarum demonſtrationum. Bald. *in l. demonſtratio falſa n.* 14. *ff. de cond. & dem.* Rota *coram* Gregor. XV. *dec.* 177. *n.* 7. *& dec.* 575. *n.* 4. *&* 5. *& dec.* 578. *n.* 5. *etiam ſi in aliis adſit diuerſitas, & diſcrepantia:* Alex. *conſ.* 80. *n.* 4. *lib.* 7. Crau. *conſ.* 198. *n.* 2. Rota *deciſ.* 407. *n.* 12. *& deciſ.* 706. *n.* 4. *p.* 2. *recent. cum aliis.*

Præſertim quia de nulla alia ſocietate apparet de qua verba dicti inſtrumenti cenſus intelligi poſſint, 8
& pluralitas non præſumitur. Bald. *in l. vltra in fin. C. de reb. dub.* Crau. *d. conſ.* 198. *n.* 1. Surd. *conſ.* 16. *n.* 19. *& conſ.* 355. *num.* 26. *& conſ.* 385. *num.* 10. *& fuit dictum in Tiburtina caſtrorum* 4. *Iuly* 1608. *coram* Cardinale Marcomontio.

Idque ſuadetur etiam ex dictæ ſocietatis extinctione paulò poſt per dictam Virginiam tutricem facta *vt in d. ſumm. num.* 3. † quæ ex dictis pecuniis ad cenſum 9
receptis, & in executionem præcedentis conuentionis, & tractatus facta præſumitur, *vt per* Rot. *dec.* 301. *num.* 3. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 251. *num.* 1. *& ſeqq. poſt* Modern. Peruſin. *de cenſibus.* Et ex partitis libri tutelaris eiuſdem tutricis *d. ſumm. n.* 4. ac demum ex partitis banchi

banchi Dominorum de Ruſpolis, quo mediante ex
dictæ extinctionis inſtrumento apparet ſolutionem
factam fuiſſe. In quibus partitis habetur ſub eadem
die, qua cenſus fuit impoſitus fuiſſe depoſitata in eo-
dem banco dicta ſcuta noningenta ad creditum D.
Virginiæ tutricis cum expreſſione, quod illa habue-
ſat à dictis Canonicis, & Capitulo S. Marci, & poſtea
ea eiſdem pecuniis ſuiſſe ſoluta Amodeo dicta ſcuta
10 400. pro ſupradictæ ſocietatis eatinctione, & † licet
libri mercatorum regulariter non probent pro tertio
contra tertium, hoc tamen non procedit in caſu pro-
11 poſito, † in quo illi adminiculantur ex inſtrumentis
tam dictæ impoſitionis cenſus, quàm etiam dictæ ſo-
cietatis extinctionis, & ex dicto libro tutelari, cum
quibus quo'ad perſonas, tempus, quantitatem, & om-
nia alia optimè concordant, Rota *coram* ſan. mem.
Greg. XV. *deciſ.* 302. *num.* 5. *& deciſ.* 537. *n.* 1. *& ibi ad-
dent. num.* 4.

Nec releuat quod dicta Verginia haberet in eodem
banco depoſitata alia ſcuta ſeacenta, quia partita ſo-
lutionis dictorum ſcutorum 400. facta Amodeo con-
trapoſita legitur dictæ partitæ ſcutorum 900. vt ſimi-
liter etiam contrapoſita appareat alia partita ſimilis
ſummæ ſolutæ Franciſco Mazzeo pro alterius ſocie-
tatis extinctione, *vt in d. ſum. n.* 5. Et ſic benè digno-
ſcitur ſolutionem præfatam ex eiſdem ſcutis 900. ad
cenſum acceptis, non autem ea aliis ſcutis ſeacentum
fuiſſe factam.

Nec quicquam facit quod cauſa in dicti cenſus
inſtrumento expreſſa quo ad dictam aliam ſocieta-
tem ad fauorem Caroli Muzzei non videatur poſſe
dici falſa, cùm re vera conſtet illam fuiſſe per dictum
Tiberium ſuper proprio eius officio contractam. Quo-
niam vltra quod pro parte Domini Marchiones dice-
batur Carolum nunquam aliquid petiiſſe nec illi fuiſ-
ſe quicquam effectualiter ſolutum, & fieri poſſet
quod dicta ſocietas fuerit ſuperlocrata vt in ſpecie
reſpondit Rota *in deciſ.* 673. *n.* 8. *verſ. quod autem dice-
batur, part.* 1. *recent.* Quicquid ſit de hoc Dominis pla-
12 cuit reſponſio, † quod ſatis eſt cauſam fuiſſe falſam
ſaltem quo ad aliam ſocietatem ad fauorem Amodei
ad effectum vt dictus cenſus impoſitio, & pupillorum
obligatio reddatur nulla in totum propter decreti in-
dicis indiuiduitatẽ. Bal. *in l. ſi non ſortem, §. ſi centum in
princ. ff. de cond. indeb.* Dec. *conſ.* 403. *n.* 20. *&* 21. Natt.
conſ. 162. *n.* 7. *&* 8. Rol. *conſ.* 7. *n.* 86. 87. *& ſeqq. l.* 3. Pic.
ad ſtatut. Vrb. gloſſ. 21. *n.* 36. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
631. *n.* 32. *&* 33.

Prætetea cùm Varginia Tutrix haberet dicta ſcu-
ta 600. in dicto banco depoſitata, & ex inuentario tu-
telari per eam confecto appareat, quod aderant no-
mina debitorum, & mobilia, ac ſe mouentia magni
13 valoris, † quæ ſufficiebant pro aſſerti æris alieni ſo-
lutione etiam ſi illud re vera adfuiſſet non potuit ad
dicti cenſus impoſitionem ſuper caſali pupillorum
validè deuenire *iuxta textum l. magis puto, §. non paſſim,
& l.* 3. *§. quod ſi fortè, ff. de reb. eor.* Pariſ. *d. conſ.* 85. *n.* 21.
22. *& ſeqq. l.* 3. *cum aliis per* Simoncell. *de decret. d. tit.*
2. *num.* 44. *&* 45. *&* Montan. *de tutel. d. cap.* 33. *n.* 11. 12.
13. *& ſeqq.*

Denique ex dictarum ſocieratum inſtrumentis ap-
paret illos, qui vti dictorum pupillorum proximiores
conſanguinei interuenerunt habuiſſe proprium, &
particulare intereſſe, ex quo cenſus in effectu fuit im-
poſitus pro ſoluendo debito eorum proprio, & ex le-
14 ctura ipſius inſtrumenti cenſus non conſtat † cauſam
fuiſſe per iudicem diligenter cognitam prout debe-
bat tàm attenta iuris communis diſpoſitione, *iuxta
textum in leg. magis puto, §. non paſſim, ff. de rebus eorum,*
Decian. *conſ.* 403. *num.* 19. Simoncel. *de decret. d. tit.* 1. *n.*
35. *quam etiam ex ſtatut. Vrb. d. cap.* 113. *&* 151. *lib.* 3.
vt in propoſito ponderauit Rota *d. deciſ.* 678. *num.* 4. *par.*
1. *recent.*

Sed etiam contrariam comprobatur tàm ex eo, quod
dies, & annus, ac nomina, & cognomina notariorum
fuerunt in albo relicta, vt ſupra dictum fuit, & ſic pa-
tet inſtrumenta iudicem non vidiſſe, Rota *deciſ.* 403.
num. 6. *part.* 1. *recent.* quam etiam ex eo quod expreſsè
dicitur fuiſſe abſolutè notum ea dictorum conſan-
guineorum atteſtatione ibi. Ex eo quia dicti conſan-
guinei atteſtati fuerunt vt ſupra decretum interpo-
ſuit, quæ quidem atteſtatio erat omnino inſufficiens
illi enim ſupra nil dixerant de creditorum vigentia,
& de non exiſtentia pecuniarum, vel nominum debi-
torum, aut mobilium, ex quibus aſſertum æs alienum
ſolui poſſet, ſed ſolum affirmarunt ſe nullum habere
intereſſe & propterea dictis hæredibus nullum præiu-
dicium genera , † quæ illatio, & coniunctio antece- 15
dentis, cum ſubſequenti diſpoſitione importato per
dictionem illam. Et propterea *iuxta textum in c.* 1. *de
vſur. & in cap. quia propter de elect.* Seraph. *deciſ.* 683.
n. 7. eſt etiam prorſus inepta, fieri enim poterat, quod
ipſi particulare aliquod intereſſe non haberent, prout
re vera habebant, vt ſuperius fuit dictum & nihilomi-
nus cenſus impoſitio eſſet præiudicialis, & læſiua.

Neque obſtat, † quod Pupillus per Tutorem ex 16
cauſa congerit, & neceſſaria validè obligetur, quando
apparet pecunias cum effectu verſas fuiſſe in illius vti-
litatem, ne cum alterius iactura, & damno locuplete-
tur *lege ſi in rem, C. quando ex fact. tutor. lege nam hoc na-
tura, ff. de cond. indeb.* Rota *coram* Gregor. XV. *deciſ.* 31.
num. 1. *& ſeqq.* Quoniam in caſu propoſito viſum fuit
non conſtare de cauſa neceſſaria nec de verſione in
vtilitatem pupillorum, quam † tamen probandi onus 17
incumbebat illam allegantis, *iuxta gloſſam in l. prædio-
rum, & ibi* Doctor. *C. de præd. minor.* Natt. *conſ.* 631. *n.* 4.
Menoch. *præſumpt.* 27. *in fine, lib.* 6. Couar. *variar. reſo-
lut. lib.* 2. *capit.* 17. *num.* 3. Rimin. iun. *conſ.* 5. *num.* 77. *&*
78. *& fuit dictum in Leodienſi Colonia* 20. *Febr.* 1630.
coram me. Et † contractum ſine ſolemnitatibus ſtatuti 18
celebratum (qoamoia eſſet vtilis minori) adhuc tamen
non ſuſtineri inclinauit Rota *apud* Put. *deciſ.* 2. *lib.* 1.
& coram Card. Seraph. *deciſ.* 1242. *n.* 3. vbi quod eſt † 19
indubitatum, quando de vtilitate euidenter non con-
ſtat, *& fuit dictum in Romana tutela de Ruſpolis* 2. *Maij*
1603. *coram* b. m. Lancellotto.

Minus etiam obſtat obſeruantia deducta ex fru-
ctuum ſolutionibus per plures annos factis. Quoniam
† illa non ſuffragatur cum ex prædictis conſtet de con- 20
tractus, & obligationis nullitate, & ſic de titulo vitio-
ſo, & veritate principij infectt. Rota *deciſ.* 136. *n.* 12.
par. 1. *in recent. & deciſ.* 31. *n.* 11. *poſt* Modern. Peruſin.
de Cenſibus, quæ loquitur in terminis ſolutionis fru-
ctuum cenſus nulliter impoſiti. Præſertim quia ali-
quæ ea prædictis ſolutionibus factæ fuerunt à dicta
Verginia, & ſucceſſiuè ab Herſilia, & Panthaſilea, &
ſic à mulieribus, † quæ propterea non releuant ad ef- 21
fectum de quo agitur, *vt per* Rota *deciſ.* 31. *n.* 11. *poſt
tractatum de cenſibus.* Aliquæ verò fuerunt factæ ab
earundem hæredibus quos non apparebat dictæ fal-
ſitatis cauſæ, & ipſius cenſus nullitatis certam ſcien-
tiam habuiſſe † prout requiritur ad ratificationem in- 22
ducendam. Rota *deciſ.* 104. *num.* 15. *in fine, & n.* 16. *p.* 2.
diuerſ. & dec. 535. *n.* 11. *&* 12. *p.* 1. *recent. & dec.* 278. *n.*
23. *&* 24. *poſt* Modern. Peruſin. *de cenſib.*

Denique non viſum fuit obſtare, quod Panthaſilea
& Herſilia fuerint filiæ, & hæredes dictæ Virginiæ
tutricis, quæ cenſum impoſuit. Quoniam vltra quod
dicta Verginia ſe proprio nomine non obligauit, &
dato quod ſe obligaſſet, talis obligatio non ſuſtine-
retur ſtante dicta falſitate cauſæ, atque etiam ſolem-
nitatum defectu in mulierum contractibus ex ſtatuti

Vrbis diſpoſitione requiſitarum, fuit reſponſum hoc eſſe extra propoſitam diſputationem in qua ſtrictè quæritur an ſuſtineatur obligatio dictorum filiorum, & hæredum Tiberij non autem an dicta Verginia, & illius hæredes ad aliquid teneantur.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

R.P.D. Merlino, Foroliuienſis Saluiani Veneris, 14. Iunij 1630.

SVMMARIA.

1 *Creditum cum hypotheca in Saluiano dicitur conſtare ex instrumento.*
2 *Poſſeſſio debitoris probatur ex inſtrumento diuiſionis per eum poſtea facta.*
3 *Diuiſio probat poſſeſſionem non ſolum inter diuidentes ſed etiam inter habentes cauſam ab eis.*
4 *Poſſeſſio rei conuenti Saluiano probatur per litis ſuſtentationem iunctis adminiculis.*
5 *Diuiſio principalis debitoris dicitur facta, ſi tertius poſſeſſor conuentus Saluiano interpellatus ad indicanda bona debitoris, ipſe nulla indicet.*

DECISIO CCCCCXLIV.

PRo informante reſolutum fuit ſcilicet dandum eſſe immiſſionem Domino Iulio in poſſeſſionem dimidiæ domus poſitæ in regione, ſeu vt dicunt, in ſindicatu S. Thomæ modo poſſeſſæ per Dominum Rogerium, & Stephanum de Matthæis. De credito
1 enim † cum hypotheca conſtat ex inſtrumento venditionis fundi factæ per Lauram ſororem dicti Iulij cum interuentu mariti ad fauorem dominorum Andreæ, & Pauliæ milij de Cæſis vt in inſtrumento confecto de anno 1604. *ſumm. n.* 1. vbi Domini emptores ad computum pretij ceſſerunt cenſum ſcutorum quingentorum contra bonæ memoriæ Dominum Andream Fachineum, & promiſerunt manutenere, & deinde Dominus Raynaldus maritus dictæ Lauræ ceſſit eundem cenſum Domino Iulio qui, & tanquam hæres ſororis, & tanquam ceſſionarius cognati modo agit, cumque nec à Domino Fachinæo principali debitore potuerit conſequi creditum, nec à dictis Cæſis merito intentet remedium Saluiani contra tertios poſſeſſores.

2 De poſſeſſione † etiam principalis debitoris, nempè Andreæ, & Pauliæ milij conſtat ex inſtrumento di-
3 uiſiones factæ de anno 1607. *& in ſumm. num.* 5. † quæ quidem diuiſio probat ne dum inter ipſos diuidentes, ſed etiam inter habentes cauſam ab iis diuidentibus: Pariſ. *conſ.* 26. *n.* 54. *lib.* 1. Rota *coram* ſan. mem. Gregor. XV. *deciſ.* 371. *num.* 9. *& in Bononienſi fideicommiſſi de Deſideriis* 7. *Maij* 1629. coram me *vbi aliæ deciſiones referuntur.*

Quod Domini Rogerius, & Stephanus habeant cauſam à diuidentibus apparet ex inſtrumento acquiſitionis per eos factæ ab iiſdem diuidentibus vt ex inſtrumento de eodem anno 1607. 11. *Decembris quod eſt in ſumm. num.* 6.

4 De poſſeſſione † verò poſteriori reorum conuentorum ſatis dicitur conſtare ex litis ſuſtentatione, *& ex aliis iuxta deciſ.* Gregor. XV. 491. *numero* 10. *cum ſimilibus.*

Nec obſtat neceſſariam fuiſſe diſcuſſionem principalis debitoris cenſus *quia in deciſionib. ſub die* 19. *Maij* 1626. *coram* bonæ memoriæ Patriarcha Manzanedo, *&* 25. *Iunij* 1627. *coram* Reuerendiſſimo Patre Domino Vbaldo, iam fuit dictum ſufficienter conſtare quod bona non extent in hæreditate dicti principalis debitoris, & cum fratres de Cæſis pulſati ad indicandum bona Domini Fachinæi adeſſent, non indicauerint ſatis apparet de diſcuſſione Ang. Aret. *in* §. *ſi quis in fraudem, num.* 13. *inſtit. de action.* Surd. *conſ.* 39. *num.* 17. *&* 18.

Ex quibus domini non dubitarunt quod D. Iulio ſit facienda immiſſio, cum & de credito cum hypotheca, & de vtraque poſſeſſione conſtet.

R.P.D. Durano, Rauenatenſis Cenſuum Lunæ 1. Iulij 1630.

SVMMARIA.

1 *Cenſus extinguitur ſi illius fundus efficiatur infructuoſus.*
2 *Fructus cenſus exacti poſt illius extinctionem ſunt reſtituendi.*
3 *Partita legitima extracta ex banco iunctis adminiculis probant.*

DECISIO CCCCCXLV.

DEclarauit A.C. duos annuos cenſus de quibus agitur vnum ſcutorum centum quinquaginta ad fauorem b.m. Cardinalis Dezæ, & alium ſcutorum ſeptuaginta quinque ad fauorem Marci Antonij Sabatini impoſitos per Virginium Budriolum die
28. Nouembris anni 1591. fuiſſe † extinctos ex quo 1
terræ ſuper quibus fuerunt fundati perierunt ex inundatione aquarum fluminis Senij, quæ contigit de anno 1593. de menſe April. itavt fuerint redditæ
infructiferæ. Et † proinde declarauit etiam omnes fru- 2
ctus à tempore inundationis ſolutos eſſe reſtituendos. Quæ ſententia cum fuerit poſtea, à Rota confirmanda & creditores dicti Budrioli repeterent fructus poſt inundationem ſolutos. Dubitaui hodie ad quam ſummam ſuccedant, & fuit reſolutum aſcendere ad ſummam ſcutorum duorum millium viginti quinque, quæ ex actis apparet legitimè ſoluta pro ſemeſtribus dictorum cenſuum decurſis poſt inundationem.

Nam in primis in cauſam cenſus ſcutorum centum quinquaginta pro duobus ſemeſtribus maturatis 28. Nouembris 1593. & 28. Maij 1594. & ſic poſt inundationem ex partitis extractis de libris banchi q. Io. Baptiſtæ Vbertini, quæ cùm fuerint legitimæ extractæ, & in hac cauſa exhibitæ per Dominos de Deza necnon adminiculatæ ex teſtibus examinatis ad eorundem inſtantiam deponentibus in genere de pluribus ſolutionibus factis per medium dicti banchi benè probant Aym. *de antiq. tempor. p.* 1. §. *videmus n.* 25. Rota *apud* Gregor. XV. *dec.* 302. *n.* 6.

Deinde in cauſam eiuſdem cenſus conſtat pariter 3
de ſolutione ſcutorum mille ducentorum ſeptuaginta quinque pro decem, & ſeptem ſemeſtribus poſt dictam inundationem maturatis nempè ex vna quietantia Gabrielis ſalto ſcutorum ſeptuaginta quinque, quæ fuerunt ei ſoluta in vim ordinis ſubſcripti ab eodemmet Cardinale, & aliis ſexdecim quietantiis ſimilium ſcutorum ſeptuaginta quinque pro earum qualibet ſubſcriptis manu Franciſci Martinez procuratoris dicti Cardinalis, & eius hæredum, quæ etiam benè probant vniformiter recognitæ, & adminiculatæ ex articulis per Dominos de medio iuramento datis Gregor. XV. *dec.* 215. *n.* 2.

Tandem in cauſam cenſus ſcutorum ſeptuaginta quinque ad fauorem præfati Sabbatini apparet fuiſſe

ſoluta

ſoluta ſcuta ſexcenta poſt inundationem vt ex quindecim quietantiis eiuſdem, quarum vna eſt ſcutorum ſeptuaginta quinque pro duobus ſemeſtribus, aliæ verò quatuordecim ſunt ſcutorum ſeptem cum dimidio pro qualibet pro totidem ſemeſtribus, quæ in totum faciunt dictam ſummam ſcutorum ſexcentorum quæ cùm etiam fuerint ſubſcriptæ ab eodem Sabatino, & formiter recognitæ plenè probant ex ſupradictis.

Non obſtat quod creditores prætendant repetere etiam alias duas partitas ſolutas per bancum eiuſdem Vbertini. Quia cùm ex earum lectura conſtet fuiſſe ſolutas pro ſemeſtribus maturatis ante inundationem fuerunt benè ſolutæ quæ ideo repeti non poſſunt.

Et ita vna tantum parte, &c.

R.P.D. Vbaldo, Romana pretij viridarij Veneris, 2. Decembris 1632.

SVMMARIA.

1 *Fructus cenſus poſt illius extinctionem non debentur.*
2 *Fructus ex cenſu tranſlatiuè acquiſito exigi poſſunt.*
3 *Cenſus reſpectu cedentis poteſt dici extinctus, ſecus autem reſpectu ceſſionarij, cui tranſlatiuè fuit ceſſus.*

DECISIO CCCCCXLVI.

COntra deciſionem in hac cauſa factam die prima Iulij præteriti in qua fuit dictum conſtare de ſatisfactione Illuſtriſſimi Domini Cardinalis Sfortiæ iuxta relationem Periti in actis datam opponebatur. Primò quod Peritus malè calculauit fructus duorum cenſuum de quibus agitur ad creditum D. Pauli auctoris D. Cardinalis, & tamen idem Peritus aſſerit illos cenſus fuiſſe extinctos cùm † certum ſit poſt ex-
1 tinctionem cenſus fructus non deberi, *vt fuit dictum in Romana Salmani* 23. *Ianuarij* 1600. *coram* Litta, & *in Romana pecuniaria* 10. *Iunij* 1612. *coram* Reuerendiſſimo Seleucienſi. *quæ eſt deciſ.* 270. *num.* 4. *poſt tractat.* Modern. Peruſ. *de cenſibus.* Sed fuit reſponſum, quod hæc obiectio peruenit creditum D. Cardinalis, quod tamen fuit firmatum *in deciſ.* 10. *Iunij* 1620. *coram* Illuſtriſſimo Cardinale Sacrato, & fuit dictum conſiſtere tum in ſorte dictorum duorum cenſuum tum in eorum fructibus, quod tamen quoad fructus pendet ab eo an Cardinalis acquiſiuerit iſtos cenſus extinctiuè, vel tranſlatiuè, quod fuit ibi ſeruatum ad aliam inſpectionem. Ideò pro nunc cum præſuppoſito quod acquiſitio fuerit tranſlatiuè, ſine veri præiudicio, rectè fuerunt à Perito calculari fructus illorum cenſuum ad creditum Cardinalis, vt videri poſſet ad quam ſummam aſcenderet eiuſdem ſatisfactio.

Nec obſtat quod Peritus ſuppoſuerit cenſus eſſe
2 extinctos, quia vel extincti † dici poſſunt quoad primæuos creditores licet fuerint tranſlata ipſorum iura in D. Cardinalem, vel in hoc non debet præualere aſſertio Periti reſeruationi factæ à Rota, quæ voluit de hoc particulariter ſuo tempore videri.

Secundò opponebatur quia Peritus poſuit ad debitum hæredum D. Conſtantiæ, & creditum D. Pauli fructus dictorum cenſuum plurium annorum, vt dictum eſt, & tamen onus ſoluendi dictos fructus non
3 erat Pauli, ſed Conſtantiæ, † quæ in emptione Viridarij ſibi cenſus accollauerat, & ſe obligauerat ſoluere fructus cenſuatis, & ideo debeat probari quod fuerint Paulo illatæ moleſtiæ pro fructibus, vel quod illos ipſe perſoluerit, vel habens ab eo cauſam. Sed applicatur eadem reſponſio quod iſti fructus ſpectant ad D. Cardinalem, qui acquiſiuit iura iſtorum cenſuum tranſlatiuè, vt nunc præſupponitur, & ideo calculus fructuum cum dicto præſuppoſito non eſt erroneus, nec opus eſt vlteriori calculo, quatenus fructus debeantur, de quo erit videndum, vt ſupra dixi.

Non obſtat quod deciſio, de qua agitur non applicatur cum quæratur an conſtet de ſatisfactione pretij viridarij, & ad quam ſummam non autem de ſatisfactione fructuum cenſuum dicti cenſus. Quia diſpoſitio eo tendit vt videatur an ex aſſignamentis datis D. Paulo fuerit integrè ſatisfactus de dicto pretio, vel ſi ipſe, vel eius hæres erit creditor dictorum fructuum ſatisfactio fortè non intrabit, & ideo benè conuenit deciſio, & calculus de quo agitur.

Et ita fuit deciſum.

R.P.D. Merlino Maceratenſis, ſeu Camerinenſis ceſſionis Mercurij 17. Martij 1632.

SVMMARIA.

1 *Accollans in ſe debitum efficitur principalis debitor.*
2 *Accollatio debiti habet vim ſolutionis.*
3 *Soluens proprium debitum non poteſt reportare ceſſionem contra alios.*
4 *Extinguens proprium cenſum non poteſt reportare ceſſionem tranſlatiuam, & efficacem.*
5 *Quem de euictione tenet actio, multò magis agentem repellit exceptio.*
6 *Fideiuſſor ſoluens præſumitur velle tollere ſuam obligationem, non autem liberare debitorem.*
7 *Cenſetur ſoluere animo, & tacito pacto ſe releuandi præuia ceſſione.*
8 *Confeſſio debitoris non poteſt præiudicare ſuis creditoribus.*
9 *Maximè ſi tempore conceſſionis, ſit decoctus, vel decoctioni proximus,* & n. 18.
10 *Referenti non creditur non exhibito relato,* & numero 15.
11 *Nec quando detegitur erroneum, & mendax.*
12 *Obligatio debitoris non poteſt retrotrahi in præiudicium creditorum.*
13 *Partita contra poſita partitis cantantibus in debitum ſolutionis, non cedunt in debitum ſoluentis, ſed conſtituunt ſoluentem creditorem.*
14 *Partitarum diuerſitas deducitur ex diuerſitate temporum.*
17 *Partita extracta auctoritate Iudicis carentis iuriſdictione, & ſine partis citatione dicuntur nulliter extracta.*
19 *Confeſſio de recepto non probat in præiudicium tertij.*
20 *Recipiens ex vno contractu non obligatur, ex diuerſo contractu antea facto.*
21 *Conuentio non præſumitur.*
22 *Hypotheca non oritur niſi expreſſa verba conuentionis illam importent.*
23 *Creditor hypothecarius præfertur habenti ſolam perſonalem actionem, etiam priuilegiatam.*

DECISIO CCCCCXLVII.

DOminus Amicus Riccius de anno 1592. impoſuit ſuper ſuis bonis cenſum ſcutorum 600. ad fauorem hæredum Filippuccij ſub fideiuſſione Ioan. Baptiſtæ

Baptiſtæ Cittadani *vt in ſumma* pro Benedicto *num.* 1.
de anno 1604. Aoſouinus Cicarellus receptis ab hæ-
redibus Riccij ſcuta 600. in ſe accollauit cenſum præ-
dictum, quem promiſit extinguere ad omnem requi-
ſitionem hæredum Riccij, vel Cittadani, ac eoſdem
hæredes, ac Cittadanum ſemper conſeruare indem-
nes *dicto ſumm. num.* 2. Deinde de anno 1609. Cittada-
nus aſſerens de anno 1604. Anſouioum in ſe accollaſ-
ſe medietatem dicti cenſus ſcutorum 600. & pro alia
medietate ſeipſum remanſiſſe debitorem, dictam me-
dietatem ab Aoſouioo accollatam, in ſe reaſſumpſit,
& pro toto, & integro cenſu ſcutorum 600. ſe debito-
rem conſtituit *d. ſumm. num.* 3. Et poſt lapſum ſex an-
norum hoc eſt de anno 1615. Anſouinus pulſatus ab
hæredibus Riccij ad extinguendum cenſum median-
te ſolutione ſcutorum 600. dictum cenſum extinxit,
reportauitque à Filippucciis ceſſionem iurium con-
tra hæreditatem Cittadaoi *d. ſumm. num.* 5. In vim cu-
ius ceſſioois cum idem Anſouinus ageret pro repeti-
tione pecuniarum ſolutarum Filippucciis contra hæ-
reditatem Cittadani, ſuper qua inſtituta fuit execu-
tio, ob quantitatem æris alieni, quo grauabatur ſe op-
poſuit D. Benedictus Alaleona cõtendens ſe eſſe præ-
ferendum io executione ſui crediti Aoſouino ceſſio-
nario illorum de Filippucciis, quippè quod ipſe Ala-
leona vſque de anno 1596. per legitima publici in-
ſtrumenti documenta ſe creditorem Cittadani oſten-
dit cuius controuerſiæ reſolutio cum penderet à di-
ſcuſſione ceſſionis per Anſouinum reportatæ ab hæ-
redibus Filippuccij. Hodie propoſui dubium, An ceſ-
ſio ſuffragaretur Anſouino. Quod negatiuè reſolu-
tum fuit.

Quoniam ex inſtrumento de anno 1604. celebra-
to, & dato *in ſumm. n.* 2. apparet Anſouinum per ma-
1 nualem pecuniarum receptionem in ſe accollaſſe, † &
aſſumpſiſſe totum cenſum ſcutorum 600. cuius erat
creditores Filippuccij, & conſequenter effectom fuiſ-
ſe debitorem principalem dicti cenſus, perinde ac ſi
primordium obligationis in eo inchoaſſet, oon autem
2 in primo ſtipulatore, ac collatio † enim habet vim ſo-
lutionis. Ang. *in lege item ſi filius, ff. ad Macedon.* Bart.
in l. 3. §. *fin. num.* 15. *& ibi* Caſtr. *num.* 3. *ff. de duobus reis*
Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 14. *num.* 104. *& ſeqq.*
Maſtrill. *deciſ.* 37. *num.* 7. *bene* Giurb. *deciſ.* 53. *num.* 10.
ad fin. ad ſan. mem. Gregor. XV. *deciſ.* 389. *littera L, &*
fuit dictum in Romana palatij 25. *Iunij* 1629. *coram* Re-
uerendiſſimo Patre Domino meo Pitouano, & in ter-
minis de eo qui cenſum in ſe accollauit, quod fiat
verus, & principalis debitor *tradunt* Modero. Peruſin.
de cenſibus, quæſt. 37. *aliàs part.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 5. *art.* 1. *n.*
16. *& quæſt.* 105. *aliàs part.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 5. *art.* 5. *num.*
10. *& in addit. num.* 13. Rota *deciſ.* 14. *num.* 2. *poſt addit.*
3 *ad* Modern. Peruſ. *de cenſib.* Et propterea † idem An-
ſouinus ſoluendo proprium debitum noo potuit con-
tra releuantem reportare iurium ceſſionem, quia ius
creditoris per ſolutiooem extinctum fuerat, ſublatá-
que, & eradicata omnis actio, atque interempta obli-
gatio; adeo vt per ceſſionem transferri amplius noo
poſſent, vel oon niſi contra ipſum accollatorem re-
portata ceſſio exerceri valeat Caſtr. *in lege Modeſtinus*
num. 5. *ff. de ſolut.* Franch. *deciſ.* 55. *num.* 7. Milanenſ.
deciſ. 8. *num.* 48. *lib.* 2. Rota *coram* bonæ memoriæ Car-
dinali Caualleria, *deciſ.* 568. *num.* 2. *& in recent. deciſ.*
426. *num.* 5. *part.* 1. & in terminis de extingoente cen-
4 ſum, cuius erat debitor † quod ceſſionem iurium tráſ-
latiuam, & efficacem reportare nequeat *dicit* Rota *de-*
ciſ. 165. *num.* 7. *poſt* Pacific. *de Salman.* Menoch. *deciſ.*
54. *num.* 9. *&* 10. Præſertim verò quia in dicto accolla-
tionis inſtrumento Anſouinus promiſit releuare in-
demnes hæredes Riccij, & Cittadanum: Vnde idem
5 Anſouinus, † quem tenet actio ſtipulatæ indemnita-
tis agens ex ceſſione prædicta rectè à Cittadano, ſeu
creditoribus ex iure ipſius repellitur hac exceptione,
quod tenetur eundem conſeruare indemnem iuxta
lege vendicantem, ff. de except. lege exceptione doli, Cod. de
euictione cum concordantibus, & ceſſio prædicta nun-
quam referri poteſt ad iura pro quibus ipſe ceſſio-
narius obligatus erat conſeruare iodemnem Citta-
danum.

Nec obſtare viſum fuit quod licet in dicto inſtru-
mento inito de anno 1604. Anſouious aſſeruerit ac-
collare, & ſuſcipere in ſe cenſum, attamen re vera pe-
cunia peruenerit ad Cittadanum, & commodum con-
tractus ad illum pertineat, quemadmodum ipſe Citta-
danus faſſus eſt io inſtrumento inito de anoo 1609. de
quo *in ſumm. Benedicti n.* 3. & ab informantibus pro
Ciccarello deducitur etiam ex partitis datis *in ſumm.*
eiuſdem Benedicti, num. 6. & proinde ipſum Cittada-
num in rei veritate dici verum principalem debito-
rem, Anſouinum verò fideiuſſorem, quamuis reſpectu
creditoris eſſent duo rei debendi *ad leg. Iulianus*, §.
item ſi duos, ff. ad Sen. Maceden. Purpur. *conſ.* 600. *n.* 6.
lib. 2. Paſeth. *conſ.* 126. *num.* 11. Rota *deciſ.* 153. *num.* 6.
part. 2. *diuerſ. & in Romana cenſus* 6. *Maij* 1651. co-
ram me. Hincque benè inferri quod Anſouinus † ſol- 6
uendo ſcuta 600. & extinguendo cenſum voluerit
ſolummodo tollere propriam fideiuſſoriam obligatio-
nem ſeque ab illa eximere, non autem debitum Cit-
tadani principalis debitoris eradicare, ſed imo animo,
† tacito pacto ſe reualendi præuia ceſſione quæ ideo 7
efficax cenſeri debet *lege Papinianus, ff. mand.* Caſtr. *in*
lege Modeſtinus, num. 6. *verſ. & è conuerſo, ff. de ſolution.*
Dec. *conſ.* 446. *num.* 1. *&* 2. Heriog. *de fideiuſſor. cap.* 28.
n. 44. Valent. Franch. *eod. tit. c.* 5. *n.* 486. *& fuit dictum*
in d. Romana cenſus coram me, *& in hoc ſtat motiuum*
deciſionis in fauorem Anſouini ipſo tantum informante
in hac cauſa emanata ſub die 26. *Aprilis* 1630. *coram*
R. P. D. meo Durano.

Quooiam Domini cenſuerunt obiectum tolli ex
facto, & non ſubſiſtere quod Cittadanus per accolla-
tionem factus fuerit principalis debitor cenſus, ſi-
quidem confeſſio Cittadani emanata io inſtromento
celebrato de aono 1609. nihil facit, † tum quia præ- 8
iudicare non poteſt creditoribus ipſius Cittadani an-
terioribus, & ante confeſſiooem cauſam habentibus,
qualis erat Dominus Benedictus Alaleona *lege debi-*
torum pactionibus, C. de pact. Menoch. *conſ.* 851. *num.* 7.
Surd. *deciſ.* 102. *num.* 6. *& deciſ.* 218. *num.* 5. *ad deciſ.*
286. *num.* 1. Rota *coram* ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.* 157.
num. 8. præſertim † quia Cittadanus de tempore factæ 9
confeſſionis vti grauatus ære alieno ſcutorum 24.
millium, vel decoctus erat, vel decoctioni proximus
vnde inſurgit maior ſuſpicio fraudis, & conſpiratio-
nis in præiudicium creditorum: Card. Seraph. *deciſ.*
1146. *num.* 9. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 768. *num.* 7. *&*
in Viterbienſ. pecuniaria 15. *Martij* 1615. *coram* bonæ
memoriæ Buratto; tum etiam quia dicta confeſſio de-
tegitur omnino erronea, & falſa, ipſe enim Cittada-
nus in dicto inſtrumento de anno 1609. aſſerit ſe ſub-
intraſſe in medietate dicti cenſus, & rogatum fuiſſe
inſtrumentum de aono 1604. quod inſtrumentum
relatum nedum exhibitum non fuit, † & ſic referenti 10
nullatenus ſtandum eſt, *auth. ſi quis in aliquo, Codic. de*
eden. Rota *deciſ.* 158. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* Sed imò pro-
ductum fuit inſtrumentum de dicto año 1604. in
quo diſertis verbis legitur quod Anſouinus in ſe ac-
collauit totum cenſum, & promiſit ſemper, & omni
tempore conſeruare indemoem hæredes Riccij, &
Cittadanum, & à fructibus atque expenſis penitus li-
berare, eosúmque ad omnem eorum petitionem ex-
tinguere. Vnde relatio conuincitur de manifeſto er-
rore, † & ſic referens nequaquam eſt attendendum, 11

Surdus,

Surd.*deciſ.*291.*n.*16.Hond.*conſ.*66.*n.*54.*l.*1.Menoch. *conſ.*1187.*n.*23.*in fin.*Rota *deciſ.*158.*n.*4.*p.*2.*recent.& fuit dictum in Reatina cenſus* 17.*Nouembr.*1617.*coram* b.m.Buratto,vbi quod hic eſt verus modus probandi erroneum.

Et in omnem caſum ex dicto inſtrumento non probaretur contractum fuiſſe per Cittadanum obligatio-
12 nem niſi de anno 1609. † à quo tempore ad initum contractus in præiudicium creditorum retrotrahi minimè poteſt Aret.*in l.heres quandocunque,n.*2.*ff.de acq. hered.*Coſta *de retrotract.c.*8.*caſu* 2.*n.*11.Et ſic creditum eſſet per multos annos poſteriua credito D.Alaleonæ quod eſt vſque de anno 1596.

Quò verò ad partitas ex quibus deſumitur pecunias cenſus breui manu perueniſſe ad Cittadanum,& ſic contemplationi ipſius factam eſſe accollationem per Anſouinum, qui propterea licet correus eſſet reſpectu creditoris fideiuſſor tamen cenſeri debet reſpectu Cittadani principalis debitoris,viſum fuit Dominis non ſatis probari quod pecuniæ prædictæ peruenerint ad manus Cittadani; & quatenus probaretur non inde ſequi Cittadanum per accollationem prædictam effectum fuiſſe principalem debitorem.

Non probatur quidem pecunias perueniſſe ad manus Cittadani ex partitis datis *in ſumm.Benedicti n.*6. quia in illis aſſeritur Cittadanum recepiſſe florenos 1200. non quidem in ſolutionem crediti, & cauſæ
13 prætenſæ accollationis,† ſed in creditum Anſouini, adeo vt in ipſius ſoluentis patrimonio remanere dicerentur,non autem in vtilitatem recipientis,*ex traditis per* Menoch.*conſ.*121.*n.*43. Surd.*deciſ.*186. *n.*7. Gratian.*diſcept.forenſ.c.*224.*n.*21. Rota *deciſ.*160.*n.*9. *poſt* Modern.Peruſ.*de cenſib.*Ex quo confirmari videtur accollationem realiter & cum effectu fuiſſe factam ab Anſouino dum pecuniæ in libris Mercatoris tanquam exiſtentes in eius dominio deſcriptæ fuerunt cum expreſſione quod erant pecuniæ habitæ, ex accollatione cenſus, & cum verbis,reſolui contanti,
14 † ex qua deſcriptione ita concepta probatur dominium pecuniarum fuiſſe Anſouini,*ad tradita per* Anchar.*conſ.*32.*n.*2.Socin.Sen.*conſ.*6.*n.*8.*lib.*4 *& fuit dictum in Camerinenſ.apoca* 4.*Maij* 1612.*coram* bon. m. Remboldo.Imò ex aliis partitis *in ſumm.num.*7.appareat Anſouinum recepiſſe à Cittadano frumentum ſimilis valoris florenorum 1200. in qua ſumma idem Anſouinus conſtituitur debitor,& ſic ex hac cauſa dicerentur ſoluti Cittadano floreni 1200. quatenus de illis conſtaret,& conuerti in ſatisfactionem crediti ea cauſa frumenti.

Minus refragatur partita *ſub die* 15. *Septembris*, de qua *in ſumm. Benedicti num.*8. vbi Anſouinus conſtituitur creditor florenorum 1200.quos enunciatur depoſitos fuiſſe in manibus Colutij in creditum Anſo-
15 uini,& Cittadani, quoniam † cum de relato depoſito in manibus Colutij ad creditum Cittadani non doceatur enunciatiua referens nihil facit *auth. ſi quis in aliquo,C.de eden.cum aliis.*Et quod magis eſt dicta partita re vera aſt in creditum Anſouini, & ad illius vtilitatem cantat, quamuis enuncietur pecunias fuiſſe depoſitatas penes Colutium,per quam enunciatiuam non tollitur quin adhuc pecuniæ ſint poſitæ ad creditum eiuſdem Anſouini. Quod ſuadetur etiam ex eo,quia ſi iam ſub die 3.Septembris fuerant delati in contanti floreni 1200.cum expreſſione quod proueniebant ex accollatione cenſus dici non poteſt eoſdem iterum fuiſſe delatos ſub die 15.eiuſdem menſis.
16 † Sed hinc benè deducitur diuerſitas partitarum *ad l. ſcire debemus,ff.de verb.oblig.* Bal.*in l.ne caſu n.*2. *C.de decur.lib.*10.Surd.*conſ.*80.*n.*10.*& ſeqq.*Et demum partitas prædictas apparet fuiſſe ſolidatas vt dicitur in
17 calce,& † nulliter fuiſſe extractas, nempè ex auctoritate A. C. iuriſdictionem non habentes,& ſine citatione partis adeo vt de illis nulla ſit habenda ratio, nec fidem faciant Alex.*conſ.*106.*n.*13.*& ſeq.l.*5. Put. *deciſ.*287.*n.*1.*l.*1.*in correctis* Rota *Iannenſ.dec.*12.*n.*3. *in fine,& ſeqq.*

Non aduertatur etiam Epiſtola Cittadani de annò 1608. in qua ſe debitorem cenſus enunciat, & Apocæ de recepto ſolutionum fructuum cenſus à Cittadano factarum creditoribus cenſus,quoniam †ex cō- 18
feſſione illa epiſtolari nullum generari poteſt præiudicium Benedicto creditori anteriori,ne ſit in poteſtate dabitorum ad inopiam,& decoctionem vergentium circumvenire ſuos creditores;*vt notant* Caſtr.*in l.Saſa n.*5.*ff.ad Senat.Macedon.*Grat.*diſcept.forenſ.c.*768. *n.*8.*& fuit dictum in Viterbienſi pecuniaria* 16. *Martij* 1615.*coram* b.m.Buratto,*& in recent. deciſ.*460. *num.*
1.*part.*2. Confeſſiones autem † de recepto ex eadem 19
ratione non probant in præiudicium tertij Ruin. *conſ.*147.*num.*15.*l.*1.Anch.*conſ.*251.*num.*5. Rota *deciſ.*801.*num.*10.*part.*1. *diuerſ.* Et fieri poteſt Cittadanum ſoluiſſe tanquam primitiuè obligatum in inſtrumento cenſus.quæ obligatio per accollationem Anſouini reſpectu principalis creditoris ſublato, non fuerat non autem tanquam accollator, & ſubintrator cenſus.

Verùm quatenus etiam probaretur ex partitis prædictis pecunias receptas per Anſouinum, in accollatione cenſus perueniſſe ad manus Cittadani, id tamen non releuaret ad effectum vt Anſouinus ceſſionarius diceretur anterior creditor;quoniam per rece-
ptionem huiuſmodi pecuniarum † non fuiſſet effe- 20
ctus debitor ex contractu accollationis,in quo re vera non ſe obligauit, neque ex cauſa illius contractus, ſed poſt illum perfectum ex diuerſo contractu diuerſo tempore facto pecunias recepiſſet, vt in terminis fortioribus,nempè quando recipiens pecunias poſtea recognoſcit etiam bonam fidem ſcribit Gabr.*conſ.*63. *n.*8.*& ſeqq.li.*2.Rota *coram* ſan.mem.Greg.XV.*deciſ.* 167. *n.*4.*&* 6. Neque per dictam receptionem pecuniarum cenſeretur voluiſſe reincidere in obligationem,à qua mediante accollatione vim ſolutionis habente fuerat per Anſouinum liberatus,dum non probatur pecunias fuiſſe receptas ex pacto,& particulari conuentione præcedenti quod fieret ſolutio ex cauſa
accollationis,† quæ conuentio non præſumitur Bar. 21
*in leg.ſingularia n.*24.*& ibi* Bolognett.*n.*113.*ff.ſi cert. pet.*Fenut.*de moment.tempor.c.*31.*n.*5.*& c.*33.*n.*5.*&* 6. Bellon.*de poteſt.cor.quæ fiunt in continenti c.*83.*n.*9. *& per* Rotam *dec.*523.*n.*5. *&* 8.*poſt* Modern. Peruſin. *de cenſibus*,& ſic ſemper verum eſt dicere quod hoc creditum contractum de anno 1604.eſt poſterius credito Benedicti contracto de anno 1596.& quod ex illa receptione pecuniarum nulla eſt orta hypotheca cō-
uentionalis,†quæ non oritur niſi expreſſa verba con- 22
uentionis illam importent *leg.ante omnia,ff.de probat.* Peregr.*deciſ.Patauin.*37.*num.*5. Et ſic non hypothecaria,ſed perſonalis tantum actio competit;creditum
verò Benedicti habet ſpecialem hypothecam ;†vnde 23
ipſe tanquam creditor hypothecarius præferendus eſt Anſouino habenti ſolum perſonalem, etiam ſi illam haberet priuilegiatam;*ex notata per* Phanùcc. *de inuent.par.*5.*num.*14.Surd.*conſ.*441.*num.*17.*& ſeqq.& deciſ.*56.*n.*6.*& ſeqq.*Rota *deciſ.*279.*n.*7.*poſt* Modern. Peruſin.*de cenſibus.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R.P.D.

R.P.D. DunoZetto Romana Cenſus Lunæ 29. Aprilis 1630.

SVMMARIA.

1 *Cenſus imponi poteſt ſuper fundo alteri cenſui obnoxio.*

2 *Cenſus impoſitus ſuper fundo altero cenſu grauato eouſque duret quouſque fundus ille vigore anterioris cenſus euincatur.*

3 *Fideiuſſor cenſus remanet liberatus à fructuum ſolutione extincto cenſu.*

DECISIO CCCCCXLVIII.

IAcobus Sella de anno 1618. impoſuit ſuper domo, & vinea de quibus agitur duos perpetuos cenſus, vnum ſcutorum quinquaginta ſex, alterum verò ſcutorum octuaginta quatuor, quos ſic impoſitos vendidit pretio ſcutorum duorum illium Monialibus S. Cathetinæ de Senis, ad quorum fauorem acceſſerunt pro fructibus tantum Domini de Errera, & Coſta, præuia ſcilicet præſtatione cedulæ Bancariæ vſque ad dictorum cenſuum extinctionem duraturæ.

Verùm quia domus præfata ob reſtitutionem dotis, quam idem Iacobus ante dictam impoſitionem cenſuum receperat à Clementia eius vxore fuit eidem Clementiæ in ſolutum data, & plenè adiudicata vinea verò pro munitione arcis S. Angeli fuit deuaſtata, & ad aream redacta, & propterea dicti Errera, & Coſta ob dictam adiudicationem, & deuaſtationem prædiorum prætendant cenſus deſuper impoſitos remanſiſſe extinctos, & conſequenter ipſos ad dictos fructus amplius non teneri propoſiti dubium an cenſus præfati eſſent extincti, & Domini quo ad domum affirmatiuè reſponderunt.

Nam licet fundus primo loco hypothecatus poſſit
1 denuò ſecundo creditori hypothecari, † & ſuper eo cenſus imponi Cenci. *de cenſib. p. 1. c. 3. q. 4. n. 7.* Rota *poſt d. tract. de cenſib. dec. 6. n. 5.* tamen eo vſque dicta
2 ſecunda hypotheca, & cenſus durant, † quouſque fundus ex cauſa neceſſaria prioris hypothecæ euincatur, quia tunc reſoluto iure hypothecantis, ſeu cenſum imponentis, reſoluta quoque remanet hypotheca, ſeu cenſus impoſitio: Bart. & Ang. *in l. ſi res ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ſolu.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 3. gloſſ. vnic. n. 11.* Boccacc. *de cenſib. p. 2. n. 187. per totum* Cencius *de cenſib. qu. 116. aliàs p. 3. c. 1. q. 7. n. 1. & 2.* Rota *in Viterbienſi cenſus 6. Aprilis* 1590. *coram* bon. mem. Cardinale Platto *impreſſa poſt tract. de cenſib. dec. 15. n. 10.*
3 & ita † data extinctione cenſus fideiuſſores remanent liberati à ſolutione fructuum illius: Cencius *d. tract. part. 3. cap. 1. quaeſt. 7. num. 7. & eadem p. 3. cap. 2. num. 3. nunc quaeſt. 119.*

Non obſtat quod imponens cenſum ſaltem teneatur ad damna, & intereſſe quia an etiam ad illa teneantur fideiuſſores non eſt præſentis inſpectionis, cùm tantum quæratur de extinctione, ſeu reſolutione cenſus ad effectum vt fideiuſſores ſint liberati à præſtatione illorum fructuum pro quibus tantum ſe obligarunt durante cenſu.

Quo verò ad vineam deuaſtatam cum pro parte monialium prætendatur in eius locum fuiſſe ſubrogata tot loca montium Domini mandarunt, vt de hoc particulariter videretur.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum.

Eadem coram eodem Veneris 14. Nouemb. 1631.

SVMMARIA.

1 *Cenſus reſoluitur ipſo iure eo ipſo quod fundus cenſus fuit auocatus ab imponente irreuocabiliter.*

2 *Cenſus impoſitus ſuper fundo alio cenſu onerato ſuſtinetur quouſque fundus ille euincatur irreuocabiliter.*

3 *Fructus ex cenſu extincto non debentur citra labem vſurariam.*

4 *Cenſus impoſitus ſuper re aliena ſuſtinetur in præiudicium imponentis.*

5 *Imponens cenſum ſuper re alio cenſu grauata illa euicta tenetur ad damna, & intereſſe loco fructuum.*

6 *Fideiuſſor non tenetur ad damna, & intereſſe quando acceſſit dumtaxat certæ obligationi, & non ſe obligauit pro toto contractu.*

7 *Fideiuſſoria obligatio non patitur extinctionem.*

8 Limit. *ſi obligatio ſit indefinitè concepta.*

9 *Fideiuſſoris obligatio reſpectu vnius ſpeciei, non debet extendi ad obligationem diuerſam ab ipſa ſpecie.*

DECISIO CCCCCXLIX.

POſtquam ſub die 29. Aprilis 1630. fuit reſolutum cenſum de quo agitur fuiſſe extinctum, & Dominis de Errera, & Coſta non amplius teneri ad ſolutionem fructuum illius, pro quibus fideiuſſerunt, placuit DD. Iterum, Monialibus Sanctæ Cathetinæ huic reſolutioni non acquieſcentibus indulgere audientiam ſuper eiſdem, necnon diſcutere an ſaltem dicti fideiuſſores loco fructuum teneantur ad damna, & intereſſe. Vnde propoſita hodie cauſa fuit confirmata ſupradicta deciſio, & dictum fideiuſſores non teneri ad damna, & intereſſe.

Nam quò ad extinctionem cenſus firmatam in de-
ciſione, de illa ſatis conſtat † eo ipſo quod domus, ſu- 1
per qua fuerat impoſitus cenſus, ab habente anteriorem hypothecam fuit euicta, ſubſiſtere. Siquidem viſa fuit concluſio firmata in dicta deciſione, quod auocata re ſiue fundo cenſuali irreuocabiliter ab impo-
nente cenſus ipſo iure reſoluitur, † licet vſque ad ta- 2
lem irreuocabilem euictionem habeat ſtatutum implicitum, validitatis, & ſuſtineatur, vt vltra allegata alias in deciſione *tradit* Intrigliol. *ſuper bulla de cenſib. q. 29. n. 2.* Petr. de Gregor. *de cenſib. q. 5. n. 9.* Cencius *de cenſib. qui alios cumulat q. 19. aliàs p. 1. c. 2. q. 1. art. 6. n. 1.*
& † ſic ſecuta extinctione cenſus citra labem vſuræ 3
fructus amplius non debentur à fideiuſſoribus Cenc. *de cenſib. p. 1. c. 3. q. 4. n. 1. & ſeq. nunc in nouiſſima ſcilicet impreſſione Taurinenſi q. 42.*

Non obſtat † quod cenſus impoſitus ſuper re alie- 4
na ſuſtineatur in præiudicium imponentis Rota *dec. 13. n. 1. & dec. 17. n. 2. & dec. 138. n. 5. poſt* Cenc. *de cenſib.* & ſic multò magis ſuſtineri debeat ſuper hac domo poſt impoſitionem cenſus euicta ad tradita *per* Rotam *dec. 90. n. 4. & ſeq. & n. 10. poſt dictum tract. de cenſib.* Quoniam hoc eſt verum cum hac tamen decla-
ratione, † quod cenſus ſit impoſitus ſuſtinetur non 5
tamen ad effectum vt ipſe imponens teneatur ad fructus cenſus ſecuta euictione fundi, & ſic extincto cenſu, ſed ad damna, & intereſſe loco dictorum fructuum prout rectè declarat Cenc. *d. tract. p. 2. c. 2. q. 1. art. 1. n. 12. poſt Caball. conſ. crim. 94. n. 4. lib. 1.* Seraph. *dec. 785. & dec. 787.* Mareſcott. *lib. 2. var. c. 61. n. 4.* Fuſar. *q. 106. n. 3.* & in his terminis loquuntur deciſiones ſupra allegatæ.

Quo verò ad aliam dubij partem, an ſcilicet fideiuſſores ſaltem teneantur ad damna, & intereſſe fuit dictum

dictum eos ad illa non teneri, nam licet ex ſupradictis appareat imponentem cenſum ad illa teneri, attamen
6 hoc non procedit reſpectu fideiuſſoris, † quando ipſe ſolum acceſſit certæ obligationi, & non ſe obligauit pro toto contractu, & ſic non repreſentat in totum ipſum principalem debitorem, & non eſt correus in totum negotium prout eſſet ſi DD. de Errera, & Coſta acceſſiſſent principaliter; & in ſolidum cum obligatione camerali, quia tunc tenerentur ad damna, & intereſſe prout principalis imponens: Bero. *conſ.193.n.34. verſ. aggredior, & n.50. lib.1.* Verùm cùm obligatio eorum ſit reſtricta ad fructus cenſus; ibi (*per li frutti del cenſo di ſcudi* 2000.) hæc obligatio non poteſt referri ad
7 damna, & intereſſe, † cum in hac materia fideiuſſionis non debeat fieri extenſio tanquam de actu ſtipulationis *l. fideiuſſores Magiſtratuum §. pro Aurelio ff. de fideiuſſ.* vbi loquitur de fideiuſſore ad certam quantitatem. Quod idem videtur dicendum in præſenti cenſu, in quo obligatio de qua agitur eſt reſtricta ad certam ſpeciem nempe ad fructus.

Nec applicatur exempla deducta per Surd. *de alim.*
8 *tit.9.q.31.n.75.* Quia † procedunt in obligatione indefinita abſolutè concepta quæ ad diuerſum contractũ poteſt referri prout de obligatione facta pro ſcholare intelligitur facta etiam pro ſupellectili, quia refertur ad totam naturam negotij, ſed in caſu noſtro reſtricta eſt obligatio ad certam ſpeciem, nempe ad fructus cenſus, & ſic cum obligatio ſit ſtricti iuris, † non debet obli-
9 gatio vnius ſpeciei extendi ad obligationem diuerſam ab ipſa ſpecie: *l. quicquid aſtringendæ ff. de verbor. oblig. & bene conferunt tradita per* Bero. *dicto conſ.193. n.49. lib.1.* Et ita, &c.

R.P.D. Durano Foroliuienſis dotis Lunæ 9. Iunij 1625.

SVMMARIA.

1 *Creditor non poteſt cogi aliud pro alio accipere, etiam ſi ſit creditor pecuniæ.*
2 *Valor extrinſecus monetæ attenditur tempore ſolutionis.*
3 *Approbare quis dicitur illam ſcripturam quam in actis producit, ſeu cuius vigore agit.*
4 *Pecunia de bonis dicitur.*
5 *Verba de bonis ſuis à teſtatore prolata quomodo intelligenda.*
6 *Verba in forma iuris quid inferant.*
7 *Dos eſt reſtituenda in pecunia ſi fuit conſtituta eo modo quo fuit emptionem, & per quem dominium tranſit in maritum.*
8 *Inuentarium probat pecuniam non adeſſe, ſi in eo non reperiatur deſcripta.*
9 *Auth. hoc niſi debitor quando procedat. &* n.10.& 11.
12 *Iuramenti efficacia tranſit ad hæredes, ſecus quo ad periurij reatum.*
13 *Inuentarij beneficium operatur vt hæredes poſſint cogere creditores hæreditarios ad accipiendum bona in ſolutum.*
14 *Modò hæreditas non ſit ſoluendo, & non reperiatur emptor bonorum.*
15 *Text. in §. ſi præfatum l. fin. C. de iur. delib. intellectus.*
16 *Hæreditas in dubio præſumitur opulenta, niſi contrarium ab hæredibus probetur.*
17 *Hæreditatem non eſſe opulentam non probatur ob non exiſtentiam pecuniæ in illa, vel ob factas executiones ſuper illa.*
18 *Emptorem inueniri dicitur, quando non reperitur talis qui velit dare iuſtum valorem habita ratione quod euictio non debetur.*
19 *Confeſſio hæredum in eorũ præiudicium illis præiudicat.*

DECISIO CCCCCL.

CVm Magdalena Guerrina vxor q. Octauiani Aconcij inſtaret contra hæredes ſui mariti pro reſtitutione dotis ſcutorum 1900. aureorum, necnon ſcutorum 300. auri bonorum ſupradotalium. Hæredes non controuertebant dotis, & ſupradotis præfatorum veram numerationem præceſſiſſe, de qua etiam viſum fuit DD. conſtare clarè *in ſumm. Magdalenæ n.1.2. & 3.* nec conſequenter negabant eos ſoluto iam matrimonio ad reſtitutionem teneri, contendebant tamen circa modum reſtitutionis, nam etiam per eos faciendam in pecunia, ſed Magdalenam debere accipere tot bona hæreditaria iuſto pretio ad æſtimationem peritorum.

Cauſa in Rota diſcuſſa me proponente Domini reſoluerunt tam dotis, quam ſupra dotis reſtitutionem fieri debere per hæredes in pecunia; cum enim præceſſerit promiſſio, ſeu conſtitutio dotis in auris 1900. & ſubſecuta etiam promiſſio viri de reſtituenda pecunia vt conſtat *in d. ſumm. n.1. & 2.* ac itidem ſupra dos habita fuerit per virum in aurea pecunia negari non poteſt quin mulier habeat intentionem fundatam in communi regula. Quod creditor non poteſt agi † aliud pro 1
alio accipere *l.2. §. mutui datio vbi* Gloſſ. & Doctor. *ff. ſi cert. pet.* quæ procedit etiam in creditore pecuniæ *l. cum à quo C. de ſolut.* Ruin. *conſ.65. n.10. lib.2.* Ceph. *conſ.195. lib.2.* Surd. *dec.30. n.9. & in his terminis* Rot. *in cauſa S. Seuerini dotis 17. Maij 1621. coram* D. meo Vbaldo.

Et cum dotis, & ſupradotis ſolutio fuerit facta in tot aureis, quorum valor extrinſecus ſæpius iuxta temporis varietatem mutari ſolet non dubitarunt Domini quo ad d. extrinſecum valorem † etiam attendendum 2
ſolutionis tempus: *c. quanto, extr. de iureiur.* Bart. & Doct. *in l. Paulus ff. ſol. matr.* Purpur. *conſ.290. & conſ.523. n.33.* Crau. *conſ.47. in fin.* Caualcan. *dec.16. n.42.* Couar. *de collat. veter. in c.7. c. vnic. concluſ.8. ſub num.3. & eſt communis Doctorum ſummaria vt teſtatur* Boër. *dec.327. n.4. quam ſecuta fuit* Rota *dec.82. coram* fel. recor. Greg. XV. *& fuit deciſum in Aſſiſienſi penſionis 24. Ianuarij 1607. coram* b.m. Card. Sacrato, *& in Bonon. de Palleottis coram* Illuſtr. D. meo Patriarcha, *quæ eſt dec.149. n.5. p.2. recent.*

Solum igitur reſtat reſpondere exceptionibus obiectis, quæ pro hæredibus afferuntur, quæ vt clariùs veritas eluceſcat ſingulariter examinandæ veniunt.

Primò pro hæredibus dicebatur Octauianum in ſuo teſtamento iuſſiſſe dotem, & ſupradotem prædictas reſtitui Magdalenæ ſuæ vxori de bonis ſuis in forma, cuius teſtamentum † viſa fuit Magdalena approbare cum 3
illud produxit in ſumm. n.2. Innoc. *in c. cum venerabilis n.2. de except. quem ſequitur ibi* Abb. Dec. *& alij.*

Et multò magis illud approbauit dum illius vigore egit in partibus intra annum luctus obtinuitque ſtatim ſibi reſtitui dotem, & ſupradotem vti legatas *iuxt. l.1. ff. de dot. prælegat. §. ſed ſi vxori inſtitut. de legat.* Quæ alioquin poſt annum erant reſtituendæ *leg. vnic. §. cum autem, C. de rei vxor. action.* & propterea de bonis teſtatoris non in pecunia fieri deberi reſtitutionem Ruin. *conſ.65. num.3. & 8. lib.2. quem ſequitur* Gratian. *dec.41. n.5. & ſeqq.*

Sed fuit reſponſum (quicquid ſit de acceptatione Magdalenæ) illa verba teſtamenti de bonis ſuis non excludere ſolutionem in pecunia tum quia verius eſt etiam pecuniam † dici de bonis, *l.1. vbi DD. C. de vſuf.* 4
l. ſi chorus §. his verbis, ff. de leg.3. §. & quia parum auth. de nupt. Ciau. *conſ.187. n.6. verſ. ſed primo dicto* Rota *deciſ.203. num.6. p.1. recent. & in puncto in cauſa S. Seuerini dotis 16. Decembris 1619. 4. Maij 1620. & 17. Martij 1621. coram R.P.D. meo Vbaldo,* tum etiam quia teſtatur iuſſit dotem & ſupra dotem reſtitui in beneficium vxoris vt ob commodũ repreſentationis amplius, & vtilius etiam vxori legatum, quàm de dote actio *d. l.1. ff. de dot.*

præleg. ideoque ne verſatur in damnum illius contra teſtatoris voluntatem *l.legata inutiliter ff de adim.legat.*
5 illa verba † de bonis ſuis debent intelligi demonſtratiuè, non reſtrictiuè, vt tantò magis ſtantibus illis ver-
6 bis † in forma iuris cuius diſpoſitio eſt vt dos data in pecunia reſtitui debeat in pecunia *ad l. ſi pecunia vbi* Bart.Bald.*&* Caſtr.*ff.de leg.* 2.Rota *dec.696.p.1.recent.*

Secundò addocebatur quod fundus dotalis fuit datus in ſolutum pro certo pretio ad computum d. dotis *ſumm.n.*1. ac propterea eundem fundum eſſe reſtituendum *l.in reb.in princ.C.de iur.dot.* Solutio huius obiecti
7 facilis viſa fuit, nam cum illa conſtitutio in dubio † fecerit emptionem, & dominium tranſiuerit in maritum tenetur pecuniam reſtituere, *vt in lege cum dotem lege ſi inter lege quoties C.de iur.dot.* Socinus *conſilio* 69. *n.*15. *lib.*4. Honded. *conſ.*14.*n.*43.*& ſeqq. & conſ.*40. *n.*4.*& ſecuta eſt pluries* Rota *vt apud* Seraph.*dec.*1332. *n.*1. *& ſeqq.* & *in Maceraten.retractus* 4. *Iulij* 1622.*coram* R.P. D.meo Vbaldo & eo magis quando vt hic, facta eſt promiſſio de reſtituenda pecunia Bald. *in d. l. quoties circa fin.C.de iur.dot.*Socc. *conſ.*56.*n.*6.*verſ.ſextus caſus lib.*1. Natt. *conſ.*650. *num.*4. Conar. *pract.qq. cap.*28.*num.*1. *verſ.*2.*apparet.* Card.Mantic. *de tacit.lib.*12.*tit.*28.*n.*4. vbi quod hic caſus nullam recipit dubitationem Rota *in d.S.Seuerini dotis.*

Nec contrarium probat *text. in d.l.in rebus in princ.* Sed aliud longè diuerſum nempe quod ſi maritus rem dotalem æſtimatam ſibi datam, atque ideo ſibi venditam alienauerit mulierem in ſubſidium marito, ſeu eius hærede exiſtente non ſoluendo poſſe agere contra tertium poſſeſſorem fundi dotalis quaſi ſemper permanſerit in dominio, quamuis verè in mariti dominium tranſiuerint *iuxt.gloſſ.communiter receptam in d.l.in rebus verb.æſtim.ita,* Cremen.*ſingul.*19. Iaſ. *in l.ex conuentione C.de pact.*

Tertiò excipiebatur in hæreditate Octauiani non extare pecuniam vt in inuentario, cum in eo non inue-
8 niretur deſcripta † ſatis probari videbatur *ex recepta* Bart.*in ſummaria in l.fin.§.licentiam in* 1.*memb.C.de iur. delib.* Iaſ. *in l.ſi conſtante n.*122.*ff.ſolut.matr.* quo caſu
9 licet ſoluere in ſtabilibus iuſto pretio æſtimatis † *auth. hoc niſi debitor C.de ſolut.*, cuius, diſpoſitio procedit etiam in debito ex cauſa dotis, quia licèt alias ſit priuilegiata, in hoc autem, non reperitur priuilegiata: Honded. *conſ.*18.*n.*57.*lib.*1.Theſaur.*dec.*155.*n.*5. Ioan.Guttier. *lib.*1.*pr.quæſt.q.*148.*n.*3. Rim.iun.*conſ.*3.*n.*11.*verſ.*31. *n.*43.*lib.*1.etiam ſi promiſſio ſit in pecunia numerata & non aliter Theſaur. *d.dec.*153.*n.*3.*in fin.*

Non minus facilis viſa fuit reſponſio ad hoc obie-
10 ctum quandoquidem vt † beneficio *d.auth.hoc niſi* locus ſit neceſſum eſt vt debitor oblata creditori cedula, aut liſta bonorum, vt meliora eligere poſſit caueat de euictione cum fideiuſſoribus, & tandem inſtrumenta titulorum, & alia obſeruet de quibus *per* Rom. *conſ.*163. *quem DD. communiter ſequuntur vt teſtatur* Natt. *conſ.* 344.*n.*3.Iaſ.*conſ.*9.*n.*22.Rip.*in d.§.mutui datio* Theſaur. *d.dec.*153.*n.*12. Guttier. *de iuram.confirmat.par.*1.*c.*29. *n.*2.*vbi latè dicta requiſita recenſet, & examinat* Ioſeph. Ludou.*dec.*64.*per tot.* Quæ requiſita, & præſertim cautio de euictione debent interuenire in ipſo actu oblationis bonorum in ſolutum Ang. *in l.de pupillo, §.fin.ff. de oper.non.nunc. & in l.prætor ait §.ſi quis paratus ff.eod.* Purpur.*in d.§.mutui datio* Burſ.*conſil.*9.*n.*57.*lib.*1.Ceph. *conſ.*193.*n.*1.*lib.*3. Benienten. *dec. Bonon.*24. Theſaur. Ioſeph.Ludou.*&* Guttier. *vbi ſuprà.* Quæ hic non interuenerunt, quinimo ex quo hæredes opponebant de beneficio inuentarij vt infra dicetur, quod excludit euictionis cautionem *l.fin.§.& ſi præfatam C.de iur.delib.* eo ipſo nolebant de euictione teneri.
11 Fuit, & reſponſum quod debitor non poteſt vti † beneficio *d.auth. hoc niſi.* quando vt hic, promiſit ſoluere in pecunia cum iuramento cum illud habeat vim ſpecialis renunciationis *cap.ex reſcripto de iureiur.& ibi gl. &* Bald. *Et facit rem præcisè deberi iuxt.gloſ. communiter receptam in l.ſi pecuniam ff.de cond.ob cau.* quam ſummariam tanquam magis communem, & vſu receptam tenet Alex. *conſ.*37.*n.*27.*lib.*1.Rip. *vbi ſuprà n.*28.Rol. à Vall. *conſ.*6.*n.*14.*lib.*1. Alciat.*in d.§.mutui datio,& ibi* Curt.Iun.*verſic.* 2.*eſſet videndum* Vinc.de Franc.*dec.*81. *n.*3.*cum ſeq.*Guttier.*d.c.*29.*n.*4.*& d.q.*148.*n.*20.Ludou. *d.deciſ.*64.*n.*3.Qui eam *n.*4.ſublimitat in caſu quodam ſingulari Theſaur.*d.dec.*153.*n.*14.

Neque obſtat quod hæres non teneatur ex iuramento defuncti. Quia hoc verum eſt quo ad reatum periu-
rij, obſeruantia autem iuramenti; † & obligationis effi- 12
cacia tranſit etiam ad hæredes Bart.*in l.qui ſuperſtitis in fin.ff.de acq hæred.*Bal.*in l.fin.n.*16.*in fin.C.de pact. & in aut.Sacramenta puberum n.*17.*C.ſi aduerſ.vendit.*Abb.*in c.cum contingat n.*8.*de iureiur.*Ancb.*in cap.veritatis n.*4. *eod.tit.*Affl.*dec.*38.*n.*8.Rim.iun.*conſ.*814.*n.*26.*lib.*7.Seraph.*de priuil.iuram.priuil.*74.*n.*141. *& in puncto* Vinc. de Franc.*dec.*83.*n.*6.

Quartò fiebat maior ius in inuentario de cuius legitima confectione iam tandem inter partes non hæſi-
tabatur, cuius beneficio dicunt hæredes † poſſe cogere 13
hæreditarios creditores ad accipiẽdum in ſolutum hæreditaria bona pecunia non ſuppetente. Paul. *&* Iaſ.*in d.l.fi.§.& ſi præfatam, C.de iur.delib.* Ioan.Andr.*in addit. de Specul.in tit.de inſtrum.edit.§.fin.n.*15.*in fin. in verb. fuerit verſ.ſed adhuc quæritur* Portell. *de inuentar. q.*7.*n.*7.Parlador.*l.*2.*rer.quotidianar.cap.fin.*4.*p.§.*1.*n.*10.& ad idem poſſe cogere viduam, quæ dotem repetit, vt hic Surd.*dec.*30.*n.*1.*& dec.*318.*n.*3.Cum enim mulier non ſit priuilegiata quo ad beneficium *auth.hoc niſi C.de ſolut.vt ſuprà dictum eſt,* multò minùs priuilegiata cenſeri debet quo ad inuentarij beneficium, per quod plenius, & vberius prouidetur, quæ opinio, *in d.§.& ſi præfatam* probari videtur dum ibi alternatiuè dicitur quod non extante pecunia fuit reſolutio creditoribus de rebus hæreditariis, vel earum pretio, & ſic electio debet eſſe hæredis, *vt expendit* Surd.*d. dec.*318.*n.*3. *& traditis per* Affl.*dec.*397.Quæ adeo procedere dicebatur vt etiam inuentarij beneficio poſſint creditores, & conſequenter mulieres dotem repetentes compelli ad accipiendum in ſolutum nomina debitorum *vt in ſpecie notat* Iaſ.*in d.§. & ſi præfatam num.*1.*verſ.*4.*vtilitas, quem ſequitur Marcabr.conſ.*3.*num.*25. Aluar.Valaſch. *deciſ.*52.*num.*39. *in fin.part.*1.

Et licet de hoc dubitet Palador.*vbi ſuprà,* tamen non extantibus aliis bonis dubitandum non videtur, *ad tex. in l.à Diuo Pio §.in venditione, ff.de re iudic.*

Verum nec prædicta viſa fuit Dominis obſtare non enim ſimpliciter verum eſt quod non extante pecunia cogantur creditores accipere bona hæreditaria in ſolu-
tum ſed ſolum † quando hæreditas non eſt ſoluendo 14
& nullo modo reperitur emptor rerum inuentarij abſque eo quod hæres promittat de euictione (quicquid dicat Ronit.*conſ.*18.*n.*13.*& ſeq.l.*1. vbi adhuc his concurrentibus contendit creditores cogi non poſſe ad accipiendum bona in ſolutum.) Extra enim hos duos caſus cum hæres damnum pati non poſſit tenetur ſtare regulæ quod aliud pro alio ſolui non poſſit: Caſtr.*in d. §.& ſi præfatam n.*5.Phanucc.*de inuent.p.*6.*n.*2.Rol.*eod. tract.q.*156.*n.*1.*&* 2.Surd.*d.deciſ.*30.*n.*14.*& ſeqq. & in terminis dotis* Morot.*conſ.*13.*n.*10.*& ſeq.* Rota *in S.Seuerini dotis* 17.*May* 1621.*& poſt* Iacob.de Aren.Corn. Crauet. *& alios* Anton. Sola *in conuent. ad ordinat.Saband. titul. de form. proceden. in pignor. & ſubhaſtat gloſſ.*3. *num.*39. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.*432.*num.*44. M.Ant. de Amat. *deciſ. March.*91.*per totum & eſt opinio vſu recepta vt* Vinc. de Franch. *deciſ.*83. *in fin.* Cancer. *lib.*3.*variar.reſolut.cap.*2.*num.*180. Et habet pro ſe rationem quia beneficium inuentarij ita debet præſeruare hæredẽ ne ſit in damno, quod etiam non debet eſſe in perniciem

perniciem creditoris *l.ergo ſciendum,ff.ex quib.cauſ.ma-*
*ior.*Surd.*d.de.*30.*n.*14.ex donatione autem in ſolutũ re-
ſultaret contractũ Franc.*vbi ſup.*Rouit.*d.conſ.*18.*n.*13.*l.*1.
15 Neque obſtat *text.*† *in d.§.& ſi præfatam*,quia in eo
iuxta magis communem intellectum ſolum probatur
quod non extante pecunia in hæreditate poteſt etiam
hæres liberari ab onere vendendi abijciendo à ſe om-
nem curam bonorum vendendorum & in creditores
transferre vt ſibi ſatisfaciunt,ſiquidem hæres beneficio
inuentarij ſuffultus adeo debet ſeruari indemnes,vt &
à vexationibus facti,quales ſunt onera vendendi,& cre-
dita exigendi liberetur etiam ſi hæreditas ſit opulenta,
vt dicit Bal.*in d.§ & ſi præfatam in vltimo notab.*Iaſ. Mar-
cabr.& Aluar. Valaſch.*vbi ſuprà* Guid. Pap. *de form.in-
uent.n.*20.Spin.*de teſtam.gl.*35.*n.*99. Et licet adhuc de
hoc plures allegans dubitet Surd.*d.dec.*30.*n.*32.dum di-
cit quod hæres ſolum poteſt eam vexationem à ſe abii-
cere, quæ ſibi affert damnum pecuniarum non autem
eam,quæ in mero facto conſiſtit,tamen communiter te-
netur contrarium,*vt idem* Surd. *agnouit ibid. n.*34.

Quod autem attinet ad primum. An hæreditas Octa-
16 uiani ſit ſoluendo in dubio præſumitur opulenta†cum
contrarium ab hæredibus non probetur Seraph.*d.*139.
*n.*5.Rota *dec.*696.*n.*1.*p.*1 *recent.* Con.*in c.ſi hæredes ſub
n.9.verſ.ſed & ſi minimè extr.de teſtam.*
17 Nec probatur inopulenta†ex quo in hæreditate non
fuit reperta pecunia vt reprobando Marcabr.*pleuè* Surd.
*d.dec.*30.*n.*14.& 15.Rota *in d.S.Seuerini dotis verſ.de-
mum non obſtat in fin.*Morot.*d.conſ.*13.*n.*10.

Nec etiam ex executione facta in partibus mandato-
rum relaxatorum pro Magdalena contra bona hæredi-
taria d.q. Octauiani ſui mariti, ex quibus prætenditur
apparere quod dicta executio abſorbet omnia bona hæ-
reditaria iunctis debitis relictis à teſtatore vt *in* 1. *ſum.*
hæredum *n.*1.Dominis enim nõ fuit viſum ex hac exe-
cutione probari valorem rerum, nec computa data per
hæredes eſſe iuſtificata,& præſertim non iuſtificari pre-
tenſum fideicommiſſum domus magnæ vt non debeat
computari in hæreditate,& eo maximè cum ex aduerſo
fuerit datum longè diuerſum computum, quamuis
etiam non iuſtificatum.

Quantum verò ad ſecundum quod non reperiatur
emptor pariter viſum fuit nullo modo obſtare,non enim
18 ſufficit quod ſimpliciter non reperiatur ſed neceſſum†
eſt quod non reperiatur talis,qui velit dare iuſtum va-
lorem habita ratione,quod euictio non debetur,*vt com-
muniter tradunt* Doctor.*in d.§.& ſi præfatam* Surd.*d.de-
ciſ.* 30.*num.*15.

Quæ tam etſi quo ad præiudicium hæredum ſatis
conſtare videantur, quod non reperitur emptor ex eo-
19 rum†confeſſione *ad l.cum præcum C.de liberal.cauſ.*Ta-
men placuit Dominis ex ſolita benignitate, quod hæ-
redibus daretur terminus vnius menſis ad vendendum
bona hæreditaria, habita in pretio ratione euictionis
*iuxta dec.*Guid.Pap.358.*in fin.*Quo elapſo,& non reper-
to emptore d. D. Magdalenæ ſint conſignanda in ſolu-
tum pro dote, & ſupra dotem ſatis tot bona hæredita-
ria quarta parte minus iuſto pretio ratione euictionis
iuxt.ſtatutum Ciuit. Forolinienſ.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

*Illuſtriſſ.D.Coccino Decano,Imolenſis Saluiani Ve-
neris 2.Decembris 1633.*

SVMMARIA.

1 *Immiſſio ex Saluiano non datur pro ſorte cenſus.*
2 *Cenſus eſt de ſui natura perpetuus.*
3 *Hypothecaria competit pro fructibus cenſus.*
4 *Saluianum datur pro fructibus cenſus.*
5 *Creditum domini cenſus cum hypotheca probatur per in-
ſtrumentum cenſus.*
6 *Poſſeſſio rei conuenti Saluiano probatur ex litis ſuſten-
tatione.*
7 *Maximè concurrentibus adminiculis.*

DECISIO CCCCCLI.

ALexander Saxatellus ſuper quibuſdam bonis ſuis
impoſuit annuum cenſum *lib.*1593.*& ſol.*15.Bo-
nonien. illúmque pretio *lib.*21250.ſimiliter vendidit
Nicolao,& Ioſepho de Clauariis,quorum hæredes eũ-
dem cenſum vendiderunt Iulio,& Alexandro de Papot-
tis,& Iacobo de Quainis computata ſumma *lib.*1400.
pro fructibus decurſis,& non ſolutis pretio *lib.*35250.
& fuerunt ſolutæ nedum dictæ *lib.* 21250. pro ſorte,
ſed etiam *lib.*5500.pro fructibus, & aliarum librarum
8500.ſolutio fuit per illos emptores promiſſa intra cer-
tum tempus,prout in effectu ijdem met emptores ſol-
uerunt *lib.* 8000. ſubſequuta etiam ceſſatione debiti
dd.*lib.*8500.& hæc omnia fuerunt legitimè facta à Pro-
curatoribus conſtitutis, vt conſtet ex proceſſu. Vnde
ſtante hoc ſerie facti dubitaui an Papottis, & Quaino
ſit danda immiſſio.Quod dubium intelligebant Domi-
ni reſpectu fructuum,non autem reſpectu ſortis princi-
palis cenſus, † quia non datur immiſſio vigore Saluia- 1
ni ad effectum deponendi fructus pro extinctione ſor-
tis principalis cenſus,†cum ſit de ſui natura perpetuus 2
iuxta conſtit.ſan.m. Pij V. *vt fuit reſolutum in cauſa Se-
nogallien.Saluiani* 20.*Febr.*1615.*coram* b.m.Manzane-
do,Patriarch.Hieroſolymit. *quæ eſt dec.*139.*n.*3.*in add.
apud* Cencium.

Reſpectu verò fructuum Domini fuerunt in voto
competere Saluianum, quia Papotti, & Quainus ex
perſona auctorum probant creditum cum hypotheca,
poſſeſſionem impoſitoris,& poſſeſſionem rei conuenti,
Rol.*conſ.*14.*n.*13.*l.*1.*cum aliis per* Cenc.*de cenſib.q.*98.
*aliàs p.*2.*c.*2.*q.*5.*art.*9.*n.*16.†cum certum ſit pro fructi- 3
bus cenſus competere hypothecariam contra quemli-
bet poſſeſſorem rei hypothecatæ prout neminem du-
bitaſſet,*dixit* Ludou. Auend. *de cenſib.Hiſpan.c.*96.*n.*7.
& alios allegat. Cenci. *de cenſib.vbi ſuprà n.*3.†Hinc ſe- 4
quitur quod ſuper iiſdem bonis hypothecatis compe-
tit pro fructibus cenſus Saluianum vt eſt communis
ſententia Doctorum à Rota ſæpiùs approbata vt vide-
re eſt *apud eundem* Cenci.*loco alleg. n.*8. *& ſeqq.vbi ex-
ornat materiam.*

Quod autem probent creditum cum hypotheca† ſa- 5
tis apparet ex inſtrumento cenſus quod facit probatio-
nẽ probatã,vt in his terminis aduertit Pacific. *de Salui.
inſp.*3.*c.*5.*n.*4.*vbi deciſiones Rotales allegat* Cenci.*loco ſu-
periùs citato n.*17. & de poſſeſſione Saxatelli non poteſt
dubitari cum impoſuerit cenſum ſuper prædio, de quo
agitur, & probant etiam teſtes. Poſſeſſio † autem rei 6
conuenti probatur ex litis ſuſtentatione Caputaq. *dec.*
369. *n.*1.*p.*3. *cum aliis cumulatis per eundem* Cenc. *loco
allegato n.*19.† quod de plano procedit cum concurrant 7
adminicula Pacif. *d.c.*6.*n.*7. Adminicula autem dedu-
cuntur ex diſpoſitione teſtium,qui licet videantur cir-
ca confinia in aliquo diſcordare, inficiari tamen non
poteſt quin ex ſuſtentatione litis, & ex dictis ipſorum
teſtium benè probetur poſſeſſio rei conuenti.

Et ita concluſum vna tantum parte informante.

*Eodem Domino Coccino Decano,in eadem Imolen.
Saluiani Lunæ 2. Iulij 1634.*

SVMMARIA.

1 *Præſcriptio in Saluiano contra creditorem cenſus inci-
pit à die, qua fuit ceſſatum in ſolutione.*

2 *Ad præſcribendum contra creditorem cenſus requiritur lapſus decennij à die ceſſationis in ſolutione.*

3 *Datio in ſolutum facta ad menſuram non habet effectum ante ſecutam manutentionem.*

4 *Cenſetur tamen impleta conditio ſi detur in ſolutum res certis finibus deſignata, expreſſo certo pretio cuiuſlibet menſura.*

5 *Maximè ſecuta traditione, & fructuum perceptione.*

DECISIO CCCCCLII.

POſt reſolutionem factam quod competebat Saluianum. Dubitaui an eſſet danda remiſſoria, & vt morem gererem parti ſemel, & iterum diſputaui idem dubium, & Rota vtraque vice reſpondet pro negatiua, cumque inſtaret pro immiſſione pars oppoſuit quod ſuper prima deciſione non informauerat quare iterum hodie propoſui cauſam, & cùm neque curaſſet informare ſecundo loco Rota reſpondit competere Saluianum, cum conſtet de extremis vt latè in dicta deciſione 5. Decembris ſuperioris anni liquidè apparet.

Non obſtant illa quæ vociferabantur circa præſcri-
1 ptionem quia † cum præſcriptio incipiat à die, qua ceſſatur in ſolutione fructuum cenſus Caſſan. *ſuper conſuet. Burgund. rubr.* 11. *de conſ. n.* 2. *&* 36. *& ſeqq.* Foller. *in prax. cenſual. n.* 41. *& fuit dictum in Romana Saluiani* 22. *Aprilis* 1631. *coram* bon. m. Card. Lancellotto, nihilominus non effluxit tempus decennij à die dictæ ceſſa-
2 tionis † quod requiritur ad præſcribendum Saluianum inter præſentes, *leg.* 1. *&* 2. *& ibi ſcrib. Cod. ſi aduerſ. cred. præſcr. oppon.* Rota *in Romana Saluiani* 20. *Nouembris* 1630. *coram* R. P. D. Merlino, qui de anno 1619. fuerunt data bona in ſolutum, & de ann. 1628. fuit mota lis.

3 Minus releuat quod dicta datio in ſolutum † fuerit facta ad menſuram, & non conſtet menſurationem vn-
4 quam fuiſſe ſequutam. † Quia cùm res in ſolutum data fuerit certis finibus expreſſa, & ſtatutum certum pretiũ pro qualibet tornatura, licet poſſit dictum pretium augeri, & diminui facta menſuratione attamen contractus
5 fuit ab initio perfectus, † maximè cum pars habuerit bona, & fructus perceperit, vt propterea cenſeatur adimpleta conditio menſurationis vt benè ad propoſitum Anchar. *Region. q.* 18. *n.* 2. Burſatt. *conſ.* 100. *n.* 22. *l.* 1. Seraph. *deciſ.* 564. *num.* 8. Et ita. &c.

R. P. D. Motmanno Romana cenſus Luna 13. *Iunij* 1633.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum publicum facit euidentiſſimam probationẽ.*

2 *Deſcriptio debitorum facienda in fine inſtrumenti eſt quid accidentale.*

3 *Maritus ſolet adminiſtrare bona vxoris cuiuſcunque ſint generis.*

Nam illud habet à lege n. 8.

4 *Interpretatio benè deſumitur à ſolitis.*

5 *Emens cenſum per abſente cum reſeruatione adminiſtrationis non ſit illius dominus.*

6 *Simulatio contractus non præſumitur vbi præexiſtit cauſa contrahendi.*

7 *Eadẽ perſona poteſt diuerſis reſpectibus duas repreſẽtare.*

8 *Scientia præſumitur ex cohabitatione.*

10 L. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor. *non habet locum ſi vxor potuerit habere pecunias aliunde.*

11 Statut. Vrbis l. 3. c. 45 r. *habet locum etiam in contractibus ibi non expreſſis.*

12 *Exceptio competens alicui iure ſpeciali nõ poteſt ab alio opponi.*

DECISIO CCCCCLIII.

BOnæ mem. Paulus Sfortia ſuper caſale Ceruetri, quod poſſidebat conſtituit annuum cenſum ſcutorum 119. illùmque vendidit b. m. Lucretiæ Piæ vxori ſuæ abſenti notario eius nomine ſtipulante pro pretio ſcutorum 1700. quæ idem Paulus pro ea à ſemetipſo recipit, & de pecuniis coniugis eſſe medio iuramento affirmauit: Poſtea vendidit præfatum Caſale Papirio Aluero, & ſucceſſiuè poſt obitum Pauli b. m. Card. Sfortia cuius hæres ſupradictum cenſum aliósque extinguere promiſit ſub obligatione camerali, & huiuſmodi promiſſioni tanquam principalis principaliter, & in ſolidum acceſſit D. Ceræ, quem indemnem releuare promiſit Dux Ceræ. Sed cum D. Cardin. Sfortiæ promiſſio intra tempus illi adiectum minimè fuiſſet adimpleta Excellentiſſ. D. Cardin. Pius dictæ Lucretiæ hæres in iudicio Saluiani contra Alueros dict. Papirij hæredes, & caſalis poſſeſſores tam pro ſorte principali, pro fructibus quàm huiuſmodi cenſus obtinuit ſatisfactionem.

Quia circa Aluaris agentibus ad releuationem A.C. relaxauit mandatum executiuum contra bona hæreditaria, Ducis Ceræ vt ſupra obligati, cuius hæres poſtquam ſignatura mihi reſcripſiſſet vt cauſam oppoſitionis cognoſcerem ſine præiudicio executionis, fatendo debitum, ſuſcepit terminum 30. dierum, dictiſque Aluaris ſatisfecit, & quamuis pro eius releuatione ab eodem A.C. obtinuerit quoque vim bona Ducis Soræ relaxari mandatum executiuum. Attamen hodie vna cum eodem Duce Soræ adhærente eidem oppoſitioni inſtetit proponi dubium. An mandatum A.C. relaxatum vim bona hæreditaria d. Ducis Ceræ ſit confirmandum. Ad quod Dñi affirmatiuè reſponderunt, nam illius validationi nihil opponitur cum omnia in eo concurrant requiſita per Capuraq. *dec.* 160. *p.* 2.

Iuſtitia verò ex eo redditur manifeſta quia mandatum fuit relaxatum vigore obligationis Cameralis Ducis Ceræ qui ſimpliciter acceſſit omnibus contentis in inſtrumento promiſſionis Cardinalis Sfortiæ de extinguendo cenſus vt ſupra impoſitos, inter quos cenſum de quo agitur compenſum eſſe non poteſt dubitari cum de illius impoſitione conſtet ex inſtrumento † vnde 1
euidentiſſima probatio reſultat *cap. cum Ioannes verſ. ad hoc de fid. inſtru. cum aliis allegatis per* Cenci. *in tract. de cenſib. p.* 1. *c.* 4. *n.* 10.

Cui reſolutioni non obſtat quod promiſſio ſit de extinguendo cenſus in calce eiuſdem inſtrumenti deſcribendos, qui tamen deſcripti non reperiuntur, † quia cùm omnis deſcriptio non ſit de ſubſtantia, ſed quod- 2
dam accidentale, ea deficiente nihil ſubſiſtit promiſſio *ad notata per* Bart. *in lib.* 1. *n.* 50. *ff. de cond. & demon. & per* Bal. *in l. in vendentis, num.* 12. *Cod. de cont. empt. & per* Soccin. iun. *in l. ſtipulatus, n.* 72. *& ſeq. ff. de verb. oblig. & faciunt tradita per* Card. Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 14. *tit.* 41. *num.* 7.

Neque obſtat quod idem impoſitor cenſus dum à ſe ipſo pro vxore abſente, & ſine vllo eius intento recepit pretium cenſus, ſibique reſeruauit facultatem de illum retrouendendo, ſeu cedendo, aut alienando, fructuſque ac ſortes exigendo etiam abſque ipſius coniugis conſenſu ſiue intento videatur per ſimulationem contraxiſſe ſub ficto nomine vxoris quæ nullam de huiuſmodi cenſu, quo tempore vixit habuerit notitiam, vel fructus exegerit. Sed cum præter dotem illa pecunias non habuerit ipſe maritus in fraudem legis prohibentis donationem inter virum, & vxorem de ſuis, non autem vxoris pecuniis pretium cenſus prædicti ſibimet ipſi ſoluerit. Quoniam plures datæ fuerunt reſponſiones, quæ non modo euertunt oppoſitam ſimulationem, ſed augent veritatem cenſus impoſiti ad

fauorem

fauorem vxoris. Quamuis enim maritus fructus reſeruauerat ſibi facultatem diſponendi de cenſu, dominium tamen vxori quæſitum mediante perſona ipſius mariti, neque idem marito ſe gerenti vti prolem, neque penes vtrumque cõiugem inſolidum exiſtere potuit, ſed dicendum eſt, quod huiuſmodi reſeruatio reſpiciat adminiſtrationem, non autẽ dominium. Quod confirmatur ex conuentione appoſita in eodem inſtrumento, quod ſoluit ipſi venditori liceat huncce cenſum extinguere quia tamen denunciatione per bimeſtre eidem vxori facienda iuxta conſtitutionem de creandis cenſib⁹, *quæ in ordine bullarum nou. quod Laertii inter Pij Papæ V. conſtitutiones eſt 79. vbi* §. 11. Pontifex prouidendo indemnitati eius pœnes quem dominum cenſus exiſtit percipit quod homini denunciatio fiat ei, cui dandum erit pretium vti domino cẽſus, *vt explicat* Ioan. Bapt. Leonellus *ſuper d. Conſtit. gl.*
3 *27. in princ.* & hoc comprobatur † ex communi vſu, & conſuetudine maritorum quos, *vt inquit* Aym. *conſ. 91. n. 7.* videmus adminiſtrare non ſolum pecunias dotales, ſed etiam non dotalia, cuius dictum probauit Rot.
4 *dec. 647. p. 4. recent.* † & ab eo, quod fieri conſuetum eſt rectè ſumi interpretationem *& text. in l. minimè ff. de legib. etiam in contractib. l. quod ſi nolit, §. qui aſſidua ff. de ædilit. edict. l. ſemper in ſtipulationib. ff. de reg. iur.* Magon. *dec. Florent. 56. n. 3.* Surd. *deciſ. 123. n. 1.* & in ſimilibus
5 terminis † venditionis cenſus factæ abſenti, alio tamen tanquam poſſeſſore præſente, & vnacum notario ſtipulante, qui poſſit habere adminiſtrationem, non autem dominium aliàs in Rota fuit reſolutum, *vt dec. 267. 169. & 170. poſt d. tractat Cencij de cenſib.*

Præterea veritatem dicti contractus comprobat cauſa illius præexiſtens vt ſcilicet ex pretio prædicti, & alterius cenſus vno eodémque per ipſummet Nicolino venditi conflaretur ſumma ſcutorum 5250. quibus triduo poſt idem maritus emit domum cum viridario, eámq; in cõtinenti vendidit Conſtantię de Cuppis ſuſcipienti in ſe onus extinguendi vtrúque cenſum, & promittendi ſe daturam propterea idoneũ aſſignamentum, cum acceſſione Epiſcopi Auximani, & Abbatis fratrum de Cuppis, cuius acceſſionis vigore Paulo tandem fuiſſe ſatisfactum de ſuo credito patet ex partitis banchi illorum *de, & ex deductis in cauſa Romana Viridarij iuxt. dec. in ea emanata ſub die 1. Iulij 1622. coram* b. m. Vbaldo, quos quidem circuitus idem Paulus vir nobiliſſimus veriſimiliter euitaſſet ſi proprias Conſtantiæ tradendas pecunias ha-
6 buiſſet. † Et cum omnibus prædictis conſtet de præexiſtenti cauſa impoſitionis cenſus, & veritate actus ceſſare debet præſumptio fraudis, & ſimulationis, *ad not. per* Bart. *in l. ſicut, §. ſuperuacuum, ff. quib. mod. pign. vel hypoth.* Dec. *conſ. 491. n. 4. & 648. n. 5. & ſeqq.* Rol. *conſ. 6. n. 30. l. 3.* Hos enim, ſimiles actus ad excludendum præſcriptionem ſimulationis ponderare conſueuit, *vt coram* Greg. XV. *deciſ. 195. n. 3. coram* Card. Caual. *deciſ. 420. etiam num. 3.*

Non obſtat quod in actu conſtitutionis d. cenſus maritus repreſentauerit duas perſonas, vnam ſcilicet vẽditoris, & debitoris, & alteram emptoris, & ſic cre-
7 ditoris, † quia non eſt nouum quod reſpectu diuerſorum officiorum, & munerum repreſentet duplicẽ perſonam *l. vni §. 1. ff. de off. conſul. leg. ſi conſul. ff. de adopt. cum aliis alleg. per* Rotam *in recent. dec. 535. n. 10. p. 1. & d. 379. n. 1. & 2. & coram* Greg. XV. *dec. 531. n. 7.* poterat enim in vna eadémque perſona Pauli cum qualitate debitoris concurrere qualitas creditoris tanquam
8 mariti † habentis à lege vniuerſalem adminiſtrationẽ bonorum, & negotiorum vxoris *l. maritus C. de procur.* Dec. *in l. 1. n. 49. ff. de offic. eius.* Etiam in iis in quibus
9 non haberet mandatum, † cum eorum communis cohabitatio ſufficientem induceret præſumptionẽ quod

vxor de impoſitione cenſus facta ad ſui fauorem notario pro ipſa ſtipulante haberet notitiam, eámque tanquam ſibi vtilem approbaret, vt in ſimili caſu cenſuit Rota *in Veneta cenſus quæ eſt 262. inter impreſſ. part. 1. recent.*

Neque poteſt eſſe locus præſumptioni quod huiuſmodi cenſus fuerit acquiſitus de pecuniis mariti non autem ipſius vxoris *iuxt. l. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor.* Vel quod præſumptio ſit contra viri confeſſionem tanquam factam in præiudicium donationis prohibitæ dum abſente vxore profitetur ſe pretium ſoluere de pecuniis ipſius vxoris *iuxt. limit. d. l. quintus de qua per ſe licet, in l. ſi mater, C. de contr. empt. & Rota dec. 67. coram* Greg. XV. *& 448. coram* Card.
Caual. † Quia huiuſmodi præſumptiones facilè tol- 10
luntur à veriſimilitudine, quæ fortius viget, quod cum res ageretur inter coniuges magnates ipſa vxor aliunde potuerit habere pecunias, *iuxta dec.* Capicc. *103. n. 18.* Domina enim Lucretia erat mulier præclaræ nobilitatis, & cum inter nobiles præcioſiorum localium conſueta ſit donatio, & pro priuatis neceſſitatibus ipſarum mulierum reſeruatio bonorum, & pecuniarum Rota *d. 155. n. 15. q. 1. recent. & in Romana ſociet. 25. Ianuarij 1593. coram* b. m. Card. Pamphil. *quæ impreſſ. eſt apud* Marcheſan. *de commiſſ. tom. 1. pag. 845.* probabile redditur quod ex iis ſumma prædictam ſcutor. 1300. redégerit, eamque in promptu de tempore conſtitutionis cenſus habuerit, cui præſumptioni nõ leue adminiculum præbent documenta ex quibus conſtat ipſam poſſediſſe plura bona, quæ de tempore obitus reliquit. Vnde augetur veriſimilitudo quod illam pecuniam aliunde habere potuerit, quam à marito quo caſu non eſſe locum dictæ limitationi admittit *idem* Salic. *in l. ſi mater C. de contr. empt.* & huiuſmodi præſumptiones ex quibus colligitur confeſſionem viri eſſe veram etiam admittit, Menoch. *præſu. 51. n. 50. l. 3.* Deciſiones autem præallegatæ *67. coram* Greg. *& 448. coram* Caual. cum emanauerint ſuper contractibus in quibus plures ſuſpiciones ſimulationis ex facto deductæ vrgebant contra mariti confeſſionem, quæ in præſenti caſu deficiunt, non applicantur.

Neque obſtat quod contractus præfati cenſus careat ſolemnitatibus à ſtatuto Vrbis *151. l. 1.* requiſitis † cuius diſpoſitionem habere locum etiam in aliis cõtractibus præter ibi expreſſos dicit Rota *coram* Put. *d. 7. n. 2. l. 3. &* Creſcent. *deciſ. 5. de conſtit.*

Quia reſponſum fuit † hanc exceptionem, quæ ſo- 11
lis mulieribus, & minoribus competit ratione proprij commodi, ſtante contractu acquiſitionis cenſus perpetui vtiliter geſto hodie non poſſe per tertium allegari contra hæredem ipſius mulieris ad cuius fauorem cõditum fuit ſtatutum *l. nemo minus, C. de procur.* Paul. de Caſtr. *conſ. 91. n. 5. l. 1. & conſ. 119. n. 2. vol. 2.* Picc. *de ſtatut. vrb. gl. 7. limit. 33. ſub n. 282.*

Et ita vtraque parte informante fuit deciſum.

R. P. D. Buccabella Bononienſis pecuniaria, Lunæ 16. Ianuarij 1634.

SVMMARIA.

1 *Sententiæ validitas exactorũ reuolutione comprobatur.*
2 *Inſtrumentum publicum facit rem claram, & manifeſtam.*
3 *Teſtes examinati non præcedente citatione ad videndum iurare non probant.*
4 *Actio ex contractu acquiritur contrahenti, non alteri.*
5 *Acquiritur ex contractu ei ad quem ſpectat commodum, contractus, & non alteri.*

6 *Intereſſe ex mutuo non debetur niſi iuſtificetur aliter quam partium aſſertione.*

7 *Debitor non ſoluens debito tempore tenetur creditori ad intereſſe per eum paſſum ex eo quod cœperit pecunias ad intereſſe.*

8 *Creditor ſi ſoluat pro debitore dicitur eſſe in damno emergenti.*

9 *Interpretatio facienda eſt pro validitate,& iuſtitia contractus.*

10 *Intereſſe in contractu cenſus,colligitur ex illius inſtrumento.*

DECISIO CCCCCLIV.

CVm Dominus Iacobus Caſarius vti ſucceſſor mediatus q.Sanctis Caſatij eius aui paterni ab Excellentiſſimo Legato Ciuitatis Bononiæ, ſiue illius generali auditore ſententiam reportaſſet in qua fuit declaratum committendam, & relaxandam eſſe executionem pro ſumma *l.*6500. contra D.Comitem Pompeum Marſilium, & eius bona ad effectum implendi contenta in inſtrumento celeb. 210 de anno 1607. idémque D.Comes condemnatus ad damna expenſas,& intereſſe paſſa ob non factam ſummæ prædictæ ſolutionem iuxta liquidationem faciendam, *vt in ſumm. de Iacobi n.*6.

Cauſa per oppoſitionem ad Rotam deuoluta, & mihi commiſſa dubitaui an dicta ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda, & Domini pro confirma-
1 tione reſponderunt.† Quia de illius validitate conſtat ex actorum reuolutione, *iuxta deciſ.*Caputaq. 260.*p.*2.*&* Rota 589.*ſub n.*2.*par.*1.*recent.*

Iuſtitia verò eſt patens,quia de obligatione D.Comitis de ſoluendo ſummam prædictam conſtat ex pu-
2 blico inſtrumento,† quod facit rem claram, & manifeſtam. *cap. cum dilectus de fid. inſtrum. l. cum precibus, C. de probat.* Bal. *in l. Imperator, n.*10.*ff. de ſtat. hom.* Rota *deciſ.*613.*n.*1.*par.*1.*recent.*

Nec obſtat quod dictus Iacobus egerit tanquam hæres,ac ſucceſſor dicti Sanctis, & tamen non pro-
3 bauerit ſe talem, † cum teſtes fuerint pro eius parte nulliter examinati ex defectu citationis ad videndum illos iurare, qui propterea nihil probat, *cap.*2.*& ibi* Gloſſ. *in verb. audire,&* Abb. *ſub n.*6.*& ſeqq. de teſtib. leg. ſi quando, Cod. eod.* Surd. *conſ.*129.*num.*33. Rota *dec.*1.*ſub n.*1.*de fid. inſtr. in nou. & coram* ſan.mem. Greg. XV. *deciſ.*268.*num* 2.*& ſeqq.* Quia obiectum tollitur ex facto. in proceſſu enim adeſt citatio,eáque eſſe veta facta fuit die 9. Aprilis 1632.& ſic tempore debito licet per errorem in proceſſu paruo legatur ſub die 9. Auguſti, vt conſtat ex fide, & atteſtatione notarij de partibus data in reſponſionibus.

Nec etiam viſum fuit obſtare quod pro parte dicti Dom. Comitis dicebatur dictum Iacobum vti dicti Sanctis hæredem ac ſucceſſorem egiſſet ſine actione
4 † ex quo D. Comes in dicto inſtrumento non contraxit cum eo ſed cum Antonio de Traforia, & conſequenter actio eidem Antonio non autem dicto Sancti, vel illius hæredi quæſita fuit, *vt per* Crau. *conſ.*288.*num.*5.*&* Surd. *deciſ.*229.*num.*34.*& ſeqq.* qui in continenti in eodem inſtrumento iura omnia ſibi quæſita ceſſit ad fauorem Prouidoni. Nam placuit reſponſio quia ex tota inſtrumenti ſerie, ac lectura, & ſignanter ex illis verbis (cuius fidei per dictum Sanctum prædicta omnia commiſſa fuerunt) & ex illis aliis ibi (prædictus Antonius creditor fiduciarius) apparet omne commodum,& incommodum contractus pertinere ad Sanctem, & illius hæredes Antonium verò interpoſuiſſe ſolum nomen, ac perſonam tanquam illum cuius fidei omnia in ipſo inſtrumento contenta commiſſa fuerunt,& D.Comitem tri effectu bonam fidem recognouiſſe,erga eundem Sanctem,† & conſequenter ipſius Sanctis perſona,& con- 5
ſideranda *iuxta leg. ſi cui legetur, §. fin. vbi* Iaſ. *num.*3.*de leg.*1.*& leg. fideicommiſſa, §. interdum, ff. de leg.*3. Mandell. *conſ.*404.*num.*4. Surd. *conſ.*140.*num.*16.*& deciſ.*291.*num.*3.*&* 4. Gratian. *diſcept.*768.*num.*2. Præſertim vt ad effectum adimplendi contenta in inſtrumento prædicto agere, ac ſententiam prædictam ad huiuſmodi adimplementi effectum obtinere potuerit non obſtante ceſſione ſupradicta *vt per* Aufrer. *in addit. ad deciſ.* Capell. Tholoſ. 119. Rota *deciſ.*766.*n.*6.*part.*2.*recent.*

Neque obſtat quod in dicta ſententia d.D.Comes Pompeus fuerit condemnatus ad ſoluendum nedum lib. 1100. ratione damnorum,& intereſſe per eum in dicto inſtrumento permiſſas, ſed etiam ad alia damna,& intereſſe liquidanda,cum tamen contractus ſit
ſimplicis mutui,† ex quo damna aliqua, & intereſſe 6
non debentur niſi fuerint iuſtificata cum debitis requiſitis,ita vt nec etiam ſufficit partium aſſertio Bar. *in leg. rogaſti, §. ſi tibi, num.*7.*ff. ſi cert. pet. & in leg. cum allegat. num.*17.*Cod. de vſur.* Decian. *conſ.*39.*n.*5. Natt. *conſ.*490.*num.*4.*verſ. & non ſtatum aſſertioni* Rota Ianuenſ. *deciſ.*793.*num.*60. Rota *deciſ.*315.*n.*6.*par.*2.*diuerſ.& deciſ.*215.*n.*3.*&* 331.*n.*7.*impreſſ. poſt* 2.*volum. conſ.* Farinac.

Quia vltra aſſertionem prædictam intereſſe,& dánum per dictum Sanctem, & illius hæredes paſſum fuit etiam iuſtificatum ex inſtrumento cenſus per eundem Sanctem impoſiti, pro cuius fructibus ex eo
quia † d. D. Comes pecunias ſibi mutuatas tempore 7
conuento iuxta formam inſtrumenti de anno 1594. celebrati non reſtituerat,& nec etiam poſtea perſoluit dictus Sanctes, & illius hæredes fuerunt coacti effectualiter ſoluere *lib.*154. quolibet anno, quòd ſuffi-
cit pro ipſius intereſſe iuſtificatione, † hoc enim eſt 8
damnum emergens clarum, Inn. *in c.*1.*de vſur.* Mobed. *dec.*1.*&* 4.*de vſur.* Rota *communiter* Card. Seraph. *dec.*935.*n.*4.*& coram* Card. Caualler. *dec.*210.*n.*1.

Nec quicquam facit quod in inſtrumento aſſeratur quod D. Comes antea dicto Sancti perſoluerat nonnullas pecuniarum ſummas in cauſam dicti intereſſe. Quia Sanctes ob non factas ſolutiones à D. Comite per decem annos, & vltra fuerat coactus ſoluere fructus dicti cenſus ad rationem *dicti lib.* 154. quolibet anno, quæ longè excedunt ſummam librarum 1100. in inſtrumento permiſſam. Vnde etiam ſi aliæ ſummæ pecuniarum antea ſolutæ fuerint adhuc potuit remanere ſoluenda dicta ſumma promiſſa, pro-
vt in dubio etiam præſumendum, † cùm ſemper ſit 9
capienda pro validitate, & iuſtitia contractus excluſiua pactionis, *leg. ſi ea pactione, Cod. de vſur.* Gabr. *conſ.*69.*num.*7. Rota *deciſ.*349.*num.*1.*par.*1.*diuerſ.& deciſ.*505.*n.*5.*p.*1.*recent.*

Quò verò ad damna,& intereſſe,quæ in dicta ſumma liquidanda reſeruantur, non poteſt eſſe difficultas quia iuxta formam inſtrumenti celebrati de anno 1607. prima ſolutio erat facienda pro extinctione dicti annui cenſus, qua non ſecuta dictus Sanctes fuit coactus continuare ſolutionem fructuum cenſus, &
ſic damna ſunt certa, & patentia, † nimirum ipſi fru- 10
ctus cenſus ſoluti, Rota *deciſ.*444.*num.*3.*par.*1.*diuerſ.& in Ianuenſ. cenſus* 12.*February* 1607.*&* 3.*Aprilis* 1609.*coram* R.P.D. Manzanedo, *& in Bononienſi pecuniaria* 12.*Nouembris* 1629.*coram* R.Patre Domino meo Pirouano.

Et ita vtraque parte informante concluſum, &c.

R.P.D.

R.P.D.Coccino Decano, Prænestina cenſus, Veneris 25. Iunij 1632.

S V M M A R I A.

1 *Cenſus extinguitur per compenſationem.*
2 *Cenſus in extinctione non eſt neceſſaria numeratio pecuniæ.*
3 *Cenſus poteſt extingui pro parte conſiderabili etiam inuito domino illius.*
4 *Compenſatio habet vim ſolutionis.*
5 *Scriptura priuata non probat pro ſcribente.*

DECISIO CCCCCLV.

CEnſus venditus per Ioannem Vbertum, Hieronymo Belo remanſit valoris ſcutorum 600. *vt in deciſione in hac cauſa facta 4. Martij* 1630 Quare cum dubitaretur an integri fructus huius cenſus deberentur, vel ſolum pro rata ſcutorum 250. Rota bis cenſuit ſolum pro illa rata deberi. Quæ ſententia etiam hodie placuit DD. ex demum ratione, quia vigore compen-
1 ſationis iſte cenſus fuit extinctus, † prout eadem compenſatio admittitur in cenſus extinctione *ex allegatis in d. deciſ. 4. Martij & in alia* 14. *Iulij* 1630. ad quo-
2 rū corroborationem addi poteſt, † quod in extinctione cenſus non requiritur pecunia numerata, *vt fuit reſolutum in cauſa Romana cenſus* 7. *Februarij* 1607. *coram* b. mem. Atrebatenſi, in qua fuit dictum, quod licet in extinctione cenſus requiratur actus retroſimilis non tamen exigitur pecunia numerata, quæ à clauſula illa. Hanc autem ſalutiferam, &c. de qua in Bulla Pij V. in extinctione, non poteſt referri ad numeratæ pecuniæ interuentum, alioquin cenſus non poſſet cedi, permutari, aut donari, *vt fuit etiam conſideratum* coram me *in cauſa Beneuentana cenſus* 18. *Martij* 1613. *& nouiſſimè ponderat* R.D.P. Leonardus Duartus *ordin. Cleric. regul. in ſuo elegant. tract. de cenſibus, quæſt.* 25. *num.* 59.

Quod autem cenſus fuerit extinctus per compenſationem ſatis patet ex deſcriptione facta in libris Ioannis Vberti, iuxta ſubſcriptione, & approbatione Hieronymi de Belis, ad debitum enim dicti Hieronymi fuit ſcripta ſequens partita videlicet. *A dì 9. Marzo 1590. s'è ſaldato il conto con il Sig. Girolamo, & reſtà debitor dì ſcudi* 250. *defalcatoſi tutti lì frutti, che luì haueuà hauere da noì ſino al dì detò, tanto del' cenſo, come del' reſto della dote, & altri danari ſpeſi per noì ſe n'è fatto il dì detto inſtrumento per manò del' Ricchetto, & s'è lì ſono menate buone le partite dì contrò.* Et huic computo vna cum partitis è regione de quibus ſtatim dicetur Hieronymus per hæc verba ſe ſubſcripſit. *Io Gerolamo Belò accetto, & confermo quanto dì ſopra è ſcrittò dà vnà bandà, & dall' altra, & affermo non ſolo queſto contò, mà quanti ne ſono in ognì altro libro dì Gio. Vberto mio ſocero.* Quare cum iſta ſubſcriptio Beli ipſum afficiat vt latè fuit dictum in alijs deciſionibus, ſequitur omnibus computatis Hieronymum remanſiſſe debitorem in ſcutis 150 & ſic cenſum qui erat ſcutorum 600. remanſiſſe ſolum pro ſcutis 250 Clarū eſt enim quod conſentiente creditore cenſus poteſt
3 extingui pro quacunque parte, † & eo inuito pro parte cōſiderabili ex cumulatis in deciſione facta 4. Martij 1630. verſiculo non obſtat quod cenſus. Quæ quidem rata in hoc caſu cum ſit conſiderabilis Hieronymus cogitur inuitus compenſare, cum compenſatio habeat vim ſolutionis Cenc. *de cenſib. q.* 108. *aliàs p.* 3. *c.* 3. *q.* 3. *art.* 6. *n.* 5. *&* 6. *& in addit. n.* 8. *&* 9. *& eſt de mente* Rotæ *ex allegatis in dec. facta* 4. *Mart.* 1630. Et quod compenſatio ſit ſolutio *probat text. in l. ſi debitor. ff. qui potior. in pign. habe. latè* Felyn. *in cap. ſuborta n.* 2. *de re iudic.* Tiraq. *de retract. conſang.* §. 3. *gl.* 3. *n.* 6. Crot. *conſ.* 139. *n.* 7. Pariſ. *conſ.* 121. *n.* 19. *vol.* 1.

Non obſtat partita poſita è regione ad creditum Hieronymi Beli ſub 5. Martij 1590. videlicet 20. Oct. 1589. *Deue hauere* (ſcilicet Hieronymus) *per vn semeſtre delli danari hauuti à Roma à conto dà luì, ſono ſtatì ſcudi* 600. *delli quali nè hà hauuti ſino ad hoggi ſcudi* 367. *come nelle partite ſi vede, dì modo, che reſtano in ſcudi* 233. *per lì quali deue hauere per lì frutti del ſemeſtre del dì ſopradetto ſcudi* 8874. Ex quibus videtur non eſſe habendam rationem iſtarum partitarum, cum in iſta ad creditū Hieronym⁹ remaneat in ſolis ſcut. 233. nec fructus cenſus correſpondeant, nam pro reſponſione aduertebant Dñi. Primò quod iſta partita eſt an. 1589. licet fuerit deſcripta 5. Martij 1590. ſecundò quod eadem partita fuit deſcripta ante ſolidationem computorum, & in ipſa ſolidatione fuit illius habita ratio eo modo, quod debuit haberi prout clarè deprehenditur ex dicta partita debiti Hieronymi ſcripta 9. Martij, ibi. *S'è ſaldato il conto con il Sign. Girolamo,* & ibi *ſe lo ſono ancomenate buone là partita dì rincontro,* & ſic etiā iſta partita poſita è regione, vt dictum fuit.

Neque facit quod Hieronymus in proprijs libris 4
deſcripſit ſe debitorem Ioan. Vberti in ſcutis 350 pro quibus dixit intereſſe non eſſe ſoluendum, hincque conſtat noluiſſe extinguere cenſum, ex eo quod ſi voluiſſet extinguere non conſtituiſſet ſe debitorē Quod etiam comprobatur dum per acta Ricchetti conſtituit
ſe debitorem Ioan. Vberti. † Nam omiſſo quod illa 5
ſcriptura tanquam perſonæ intereſſe habentis non probat ſcribente *l. exemplo, l. rationes, & l. inſtrumenta, C. de probat. cum alijs per Gemm. de ſcript. priuat. l.* 4. *tit.* 1. *in princ.* cum dicta partita fuit deſcripta 9. Martij prout etiam eadē die fuit per Ricchettum rogatum inſtrumentum, ſi dictum inſtrumentum non obſtat, neque etiam obſtat dicta partita & quod dictum inſtrumentum non obſtet ſatis deprehenditur, quia de eo fuit facta mentio in partita libri approbata à Hieronymo, ex qua cùm colligatur extinctio cenſus pro rata ſcutorum 350. parum refert quod Hieronymus antea ſe conſtituerit debitorem, cum hoc facere potuerit ad docendum magis de ſuo debito, vt cautius poſſet per viam compenſationis fieri pro illa rata extinctio cenſus, & faciunt regulæ vulgares quod in contractibus poſteriora derogant prioribus, *leg. pacta nouiſſima C. de pact.* Et ita concluſum vtraque parte informante.

R. P. D. Merlino, Romana cenſus Veneris, 15. Aprilis 1633.

S V M M A R I A.

1 *Obligatio cameralis habet executionem paratam etiam contra hæredes obligati.*
2 *Papa poteſt ſupplere omnes defectus.*
3 *Recognoſcens bonam fidem in contractu cenſus, eſt principalis contractus.*
4 *Procurator poteſt facere meliorem conditionem domini, & pinguius, & vtilius implere mandatum.*
5 *Procurator conſtitutus cum clauſulis ampliſſimis poteſt facere quæ poterat facere conſtituens.*
6 *Ratificatio geſtorum à procuratore æquiparatur mandato.*
Etiam in iis quæ requirunt mandatum ſpeciale, n. 11.
7 *Præſumitur ex lapſu* 30. *annorum.*
8 *Per vſum contractus, à procuratore geſti.*
9 *In mandato mens, & effectus præualet verbis.*

10 *Procurator non poteſt obligare mandatum ad ſui commodum.*

11 *Scientia contractus præſumitur ex implementa contentorum in illo.*

DECISIO CCCCCLVI.

CElſus de anno 1578. impoſuit ſuper quodam ſuo Caſali annuum cenſum ſcutorum 37. cum dimidio, & illum vendidit Lauiniæ pretio ſcutorum 500. promiſit Lauinia, ſiue eius nomine Iulianus procurator ſoluere ſtatim, ac per Celſum præſentarentur certi fideiuſſores, quemadmodum fideiuſſor acceſſit D. Comes Dulcius de Corbaria miniſterio R.P.D. Valerij fratris, & procuratoris, & factum inter alia fuit adiectum de renouando cautionem bancariam de triennio in triennium *vt in summ. D. Antonij Franciſci n. 1.* Deinde eodem anno 1578. Idem C. Dulcius mediante etiam facto R.P.D. Valerij procuratoris recognouit bonam fidem in dicto contractu cenſus, & pecunias ad ſuas manus perueniſſe faſſus eſt, *vt in d. ſumm. n. 1. in fin.* Cúmque hodie D. Catherina filia, & hæres Lauiniæ cenſus emptoris inſtaret pro renouatione cautionis, ſeu cedulæ bancariæ, & pro fructibus cenſus decurſis, & non ſolutis dubitaui. An ſit relaxandum mandatum contra hæredes Com. Dulcij de Corbaria, & fuit per DD. affirmatiuè reſponſum.

Quoniam inſtrumentum impoſitionis cenſus, in quo eſt clara conuentio de renouando cautionem de triennio in triennium, & de ſoluendo fructus fuit ca-
1 merali obligatione vallatum, † quæ habet executioné paratam, & ius tribuit contrahentibus pro obtinendo mandato executiuo etiam contra hæredes obligati: Galleſ. *de oblig. camer. q. 4 n. 12. & ibi adden. n. 6. & 13.* Rota *dec. 641. n. 15. p. 1. diuerſ. & deciſ. 69. n. 1. & 74. n. 50. poſt eundem* Galleſ. *de obligat. camer. cum aliis.*

Neque obſtat quod dictus cenſus ſit nullus eo, quia non fuit conſtitutus in pecunia numerata, quemadmodum in hac cauſa reſolutum fuit ſub die 15. Maij 1625. coram me quoniam per S. D. N. in ſignatura gratiæ ſanata fuit, & ſublata hæc nullitas, & data mihi facultas prouidendi ad executionem inſtrumenti reiecta dicta nullitate, *vt in ſumm. n. 3.* adeo vt ſuper ea non ſit amplius inſiſtendum, & de validitate ſit nefas,
2 † cum Papa poſſit ſupplere omnes defectus, *cap. 1. vbi Doctor. de tranſact. cap. inter dilectos, de fid. inſtrum. cap. propoſuit de conceſſ. preb.* Aldobr. *conſ. 1. n. 56. l. 1.*

Nec releuat quod in commiſſione ſanatoria adſit clauſula citra præiudicium fideiuſſorum, quæ ſuffragari debeat etiam C. Dulcio fideiuſſori quoniam dicta clauſula præcurrat inra fideiuſſoribus qui in actu numerationis, vel poſt eam ſe obligauerunt, qualis non eſt C. Dulcius, qui ſe obligauit in actu celebrationis inſtrumenti ſine pecuniæ nominatione ſtipulati, ſed nec verè C. Dulcius fideiuſſor dici debet, cum recognouerit bonam fidem, ſed principalis, † ac ſi ab initio
3 ipſe cenſum impoſuiſſet: Bart. *in leg. in duabus, §. fin. n. 15. vbi, & Caſtr. n. 2. de duob. reis* Cremenſ. *ſingul. 39.* Grat. *diſcept. forenſ. c. 701. n. 5.* Rota *d. 153. n. 6. p. 2. diu. & in Vrben. cenſus 10. Maij 1618. coram* R.P.D. Vbald.

Minus obſtat qui R.P.D. Valerius frater, & procurator C. Dulcis haberet ſolùm facultatem imponendi cenſum ſuper bonis proprijs mandatis, *vt in ſum. n. 4.* & ſic non potuerit recognoſcere bonam fidem cenſus
4 impoſiti ſuper bonis alienis. Quoniam placuit reſponſio quod procurator in vim dicti mandati potuit cenſum imponere etiam ſuper bonis alienis dum meliorem faciebat conditionem mandantis, & mandatum pinguius, atque vtilius adimplebat. Tiraq. *de retract. lignag. §. 36. gl. 2. n. 59.* Rota *dec. 32. n. 1. p. 2. diuerſ. & in Peruſin. ratificationis 11. Martij 1622.* coram me. Præſertim attentis clauſulis ampliſſimis in mandato inſertis nempè faciendi quaſcunque conuentiones, & quæcunque inſtrumenta cum plena, ampla, libera, & omnimoda facultate, & poteſtate, pleno, amplo, libero, generali, & omnimodo mandato, promittens, rele-
uans, &c. † quæ clauſularum amplitudo operari ſolet, 5
vt exceſſus in procuratore conſiderari non poſſit, & qui procurator ea facere poſſet, quæ poſſet ipſe conſtituens, *l. ſi procurator, vbi* Caſtr. *n. 3. & 4. Cod. de procur.* Alex. *conſ. 133. n. 10. l. 6.* Grat. *dec.* March. *39. n. 2. & diſcept. forenſ. c. 196. n. 13. & fuit dictum in d. Peruſin. ratificationis* coram me.

Sed quatenus etiam R.P. D. Valerius non habuiſſet mandatum ſufficiens ad recognoſcendum bonam fidem cenſus impoſiti ſuper bonis alienis attamen cum C. Dulcius geſta per procuratorem poſtea ratifi-
cauerit ſublatus fuit omnis defectus mandati, † ratifi- 6
catio enim æquiparatur mandato, *cap. ratihabitionem, vbi* Doctor. *de regul. iur. in 6.* Dec. *in leg. ſemper qui non prohibet, n. 6. ff. eod.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gl. 10. n. 64. & 66.* Hond. *conſ. 38. n. 4. l. 1.* Rota *coram* ſan. mem. Greg. XV. *dec. 205. n. 6. & 555. n. 4.* de qua ratificatio-
ne ſatis conſtat dum † lapſu 30. & vltra annorum *inr.* 7
eradita per Rotam *dec. 159. n. 6. p. 1. recent.* † ſed eo ma- 8
gis ex inſtrumento dato *in ſumm. n. 5.* vbi C. Dulcius præuia narratione impoſitionis cenſus, & obligationis, per eum, ſe alios factæ in executionem pacti appoſiti in inſtrumento cenſus renouauit fideiuſſorea in locum demortuorum, & ſic propterea obligationem, & recognitionem fidei factam per procuratorem iterum agnouit, & ratificauit, *vt per* Dec. *conſ. 583. n. 4.* Becc. *conſ. 168. n. 5.* Surd. *conſ. 405. n. 34.* Rot. *coram* b. m. Card. Cauall. *dec. 100. n. 7.* quam obligationem nec vllo modo videtur poſſe inficiari C. Dulcius, cum pecunias receperit, & conſecutus fuerit effectum ad qué
mandatum dederat, † mens enim, & effectus in man- 9
dato verbis præferri debet: Bal. *in rubr. de offic. deleg. n. 50. verſ. nota quod verba;* Tiraq. *in l. ſi vnquam verb. libertis n. 50. C. de reuoc. donat.* Rota *in Bononienſi cenſus 10. Aprilis 1628. & 26. February 1635. coram* R.P.D. meo Dunozetto, *& in Bononien. Quaderna 22. Aprilis 1611. coram* Card. Lancellotto.

Nec dicatur R.P.D. Valerium procuratorem Com. Dulcij omnino exceſſiſſe fines mandati dum recognouit bonam fidem, & pecunias accepit nomine proprio & ad ſui commodum etiam, non autem ad commo-
dum ſoluit C. Dulcij mandantis, † & procurator non 10
poteſt obligare damnum ad fauorem ſui ipſius: Doct. *in l. creditor, § huiuſ. ff. mand.* Rota *dec. 190. num. 8. poſt* Cenci. *de cenſibus.* Quoniam ratificatio C. Dulcij ſubſecuta, vt ſuperius ponderata tollit etiam hunc defe-
ctum, & ſuppler vices mandari † etiam in hia in qui- 11
bus ſpeciale mandatum requiritur Rota *coram* ſan. m. Greg. XV. *deciſ. 525. num. 6. adden. ad deciſ. 295. num. 6. coram eodem.*

Nec obſtat quod non poſſit dari ratificatio niſi probetur ſententia in C. Dulcio obligationis, quæ prætenditur ratificata, quoniam in inſtrumento renouationis fideiuſſorum præſupponitur ipſum C. Dulcium eſſe informatum, & habere plenam notitiam de præcedentibus obligationibus, & ibi dicitur fideiuſſorea in renouatione præſtitos habuiſſe notitiam ab eodem C. Dulcio de contentis in inſtruméto cenſus *ſum. n. 3.*
† & ea diuturnitate temporis multiplicatis ſolutioni- 12
bus fructuum, & aliis ſcientia benè deducitur *in c. cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet. &* Rota *dec. 685. n. 4. p. 1. recen. coram* ſan. m. Greg. XV. *d. 155. n. 22.* ſique pecunias verè C. Dulcius non recepiſſet, & obligationes initas à procuratore ignoraſſet, non certè fideiuſſores, & quidem proprios filios pro renouatione conuenta præſtitiſſet. Et ita vtraque parte, &c.

Coram

Coram eodem Eadem 17. February 1634.

SVMMARIA.

1 *Procurator non poteſt obligare damnum ad ſui ipſius commodum.*
2 *Non poteſt obligare damnum contra, vel præter formam mandati.*
3 Limit. *niſi ſequatur ratificatio domini.*
4 *Ratificatio inſurgit ex actu, qui fieri non poteſt citra ius, & nomen ratificantis.*
5 *Inſurgit ex obſeruantia actus geſti maximè per longum tempus.*
6 *Non inſurgit ſine ſcientia actus ratificandi.*
7 *Relatio facta ad inſtrumentum æquipollet ſpeciali expreſſioni, nominatim facta.*
8 *Scientia contractus præſumitur ex implemento illius.*
9 *Ratificans actum cenſetur illum ab initio feciſſe.*
10 *Principalis in contractu cenſetur ille, ad quem eius commodum, & vtilitas ſpectat.*

DECISIO CCCCCLVII.

REuocata in diſputationem deciſione in hac cauſa
ſub die 15. Aprilis, præteriti coram me emanata.
Hodie Domini permanſerunt in eadem reſolutione
quod ſit relaxandum mandatum executiuum pro ſolu-
tione fructuum cenſus de quo agitur, & renouatione ce-
dulæ bancariæ contra hæredes C. Dulcij quia clara eſt
obligatio eiuſdem C. Dulcij, & obiecta quibus denuo
impugnabatur fuerunt etiam in prima deciſione ſatis
ſublata.

Non obſtat enim quod R.P. D. Valerius procurator
C. Dulcij cuius miniſterio inita fuit obligatio in in-
ſtrumento cenſus exceſſerit fines mandati dum obliga-
uit ipſum C. Dulcium pro toto contractu cenſus cuius
tamen medietas verſa eſt in vtilitatem ipſius procurato-
1 ris, † & tamen procurator non poteſt obligare damnum
ad ſui fauorem. Surd. *conſ.* 4. *n.* 38. *&* 39. Rota *dec.* 190. *n.*
1. *poſt* Cenci. *de cenſib.* & ſic vel mandatum relaxari non
poteſt contra hæredes C. Dulcij niſi pro medietate di-
cti cenſus, vel obligatio eiuſdem Comitis nulla cenſeri
2 debet, atque irrita † tanquam contra, vel præter manda-
tum procuratore facta, *l. ſi procur. C. de procur.* Surd. *conſ.*
105. *n.* 27. Peregr. *conſ.* 93. *n.* 1. *l.* 2. Quoniam placuit re-
3 ſponſio data in deciſione, quod poſt inita † per R.P.D.
Valerium procuratorem dictam obligationem de anno
1578. ſub die 17. menſis Martij C. Dulcius per ſpatium
22. annorum, & vltra nunquam contra dictam obliga-
tionem reclamauit neque ab ea vti exceſſiua reſilire co-
natus eſt ſed imò de anno 1601. præuia narratione di-
ctæ impoſitionis cenſus nouos præſtitit fideiuſſores, &
quidem proprios filios in locum fideiuſſorum demor-
tuorum, neque releuatorem omnium fideiuſſorum con-
ſtitutis, *vt in ſumm. D. Antonij Franciſci n.* 5. ex quibus
elicitur ratificatio obligationis initæ per procuratorem
& ſuppletur defectus mandati quatenus adeſſet ſi enim
C. Dulcius dictum contractum, & obligationem initú
per R.P.D. Valerium procuratorem pro valido, & legi-
timo non habuiſſet vtique nouis vinculis fideiuſſor nó
obſtrinxiſſet, nec ſemet debitorem totius cenſus decla-
4 raſſet. Et hinc tanquam ex actu, † qui citra ius, & no-
men ratificantis fieri non poterat benè inſurgit ratifi-
catio, Corn. *conſ.* 269. *ſub n.* 3. *l.* 1. Celſ. Hug *conſ.* 22. *n.* 27.
Burſatt. *conſ.* 110. *n.* 19. *lib.* 7. Surd. *conſ.* 364. *n.* 46. Turnet.
conſ. 55. *n.* 12. *l.* 1. iuncta præſertim diuturnitate tempo-
5 ris 22. annorum, & obſeruantia contractus, † quæ ratifi-
cationem pariter inferre ſolent Gabr. *de procur. concl.* 1.
n. 14. *&* 15. Pepon. *conſ.* 174. *n.* 3. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 82. *&*
præſumpt. 33. *n.* 30. *& ſeq. l.* 2. Rota *coram* b. m. Card. Ca-
uall. *dec.* 100. *n.* 2. *cum alijs.*

Nec aduerſatur ſupra deductam ratificationem dari
non poſſe dum non apparet C. Dulcium habuiſſe cer-
tam, & indubitatam ſcientiam contentorum in inſtru-
mento, & præſertim quod R. P. D. Valerius procurator
obligauerit ipſum C. Dulcium mandatum ad ſui ipſius
commodum, † ſine qua ſcientia ratificatio induci non 6
poteſt *ex traditis per* Rot. *dec.* 311. *n.* 13. *&* 16. *coram* ſan.
m. Greg XV. Quoniam viſum fuit Dominis ſcientiam
C. Dulcij ſatis deduci ex dicto inſtrumento præſtatio-
nis nouorum fideiuſſorum, vbi nedum habetur relatio
ad obligationem initam de dicto an. 1578. per R.P.D.
Valeriú procuratoré, † quæ relatio æquipollet ſpeciali, 7
& verè expreſſioni nominatim factę Rota *dec.* 436. *n.* 4.
p. 4. *diuerſ.* Card. Mant. *dec.* 336. *n.* 3. *& dec.* 373. *n.* 9. Sed
diſcretis verbis ibi aſſeritur C. Dulcium certioraſſe filios
nouos fideiuſſores de omnibus contentis in inſtrumen-
to cenſus, in quo ſe obligaturi erant, † ſignum quod de 8
illis ſpecificatam, & certam habebat ſcientiam, dúmque
C. Dulcius præſtando nouos fideiuſſores proprium ad-
impleuit debitum, & ſatisfecit obligationi, quæ ortum
habebat ab inſtrumento de anno 1578. de contentis in
dicto inſtrumento ignorantiam allegare non poteſt, ſed
omnino præſumitur ſcientia. Dec. *conſ.* 167. *num.* 1. *&* 2.
Crau. *conſ.* 276 *n.* 5. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 301. *n.* 63. Ma-
ximè attento lapſu temporis, & qualitate fideiuſſorum
præſtitorum, qui erant proprij filij, in quorum perniciē
præſumi non debet incautum fuiſſe patrem, & ſecor-
dem circa contenta in inſtrumento, in quo illi fideiuſ-
ſores intercedebant, nec ipſemet promiſiſſet releuare
fideiuſſores pro toto, & integro cenſu ſi notitiam non
habuiſſet qui ad ſe totus cenſus ſpectabat non autem
pro medietate ad R.P.D. Valerium procuratorem.

Minus obſtat quod C. Dulcius ſaltem non haberet
ſcientiam nullitatis cenſus prouenientis ex eo quod
non fuit numerata pecunia. Quia dicta nullitas per ſa-
nationem S.D.N. fuit ſublata. Neque ad hunc effectum
deducitur ratificatio, ſed ad tollendum defectum man-
dati procuratoris cuius vicem ſupplet ratificatio, † adeo 9
vt ratificans ab initio ipſe cenſeatur actum ratificatum
fuiſſe ex traditis *per* Surd. *deciſ.* 33. *n.* 2. *&* 3. *cum alijs.*

Demum nil facit quod cenſus fuerit ſanatus citra
præiudicium fideiuſſorum, quoniam placuerunt reſpó-
ſiones deciſionis quod non omnium fideiuſſorum pre-
ſeruatum fuit præiudicium in ſanatione cenſus, ſed
iſtorum dumtaxat, qui vel in actu numerationis, vel poſt
acceſſerunt, inter quos non eſt comprehenſus C. Dul-
cius qui ſe obligauit ante numerationem pecuniarum
pro cenſu conſtituendo factam vt habetur in alia deci-
ſione, *& conſtat ex ſumm. num.* 3. Vltra quod C. Dulcius
non fideiuſſor, ſed principalis debitor cenſeri debet, † 10
dum bonam fidem recognouit, & pecuniarum cenſus
vtilitatem percepit *ad l. Iulianus, §. ſi duos, ff. ad S.C. Ma-
cedon.* Gabr. *conſ.* 63. *n.* 2. *lib.* 2. Rota *deciſ.* 153. *n.* 1. *p.* 2. *di-
uerſ. & fuit dictum in Romana cenſus* 16. *May* 1631. *&
in alia deciſione in hac cauſa facta.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Coram eodem Aeſina Saluiani Veneris 10. Nouembris 1634.

SVMMARIA.

1 *Hypotheca pro fructibus, & vſuris contrahitur tempore initi contractus.*
2 *Extinguere hoc verbum importat debiti eradicationem, & ſubſtantiæ obligationis interemptionem.*
3 *Fructus cenſus non debentur poſt illius extinctionem.*

4 *Extinguens debitum præſumitur ſoluere etiam pro fructibus,& intereſſe.*

5 *Soluens debitum alienum cum proteſtatione ſe reualendi in bonis debitoris cenſetur velle debitum extinguere.*

6 *Soluens cum dicta proteſtatione non damnum, ſed lucrum conſequitur.*

7 *Iniquum eſt rem,& pretium retinere.*

8 *Solutio debiti conſiſtit in peremptione obligationis.*

9 *Actus agentium recipiunt interpretationem à ſolitis.*

10 *Solutio ſequens præſumitur facta in extinctionem præcedentis obligationis.*

11 *Diſdicta ſenſus eſt inducta fauore domini illius.*

12 *Fauori ſuo poteſt quilibet renunciare.*

13 *Cenſus in extinctione requiritur actus retroſimilis.*

14 *Cenſus dicitur extingui per actum retroſimilem quando reſtituitur pecunia.*

DECISIO CCCCCLVIII.

FRanciolini creditores q. C. Mauritij in ſumma ſcutorum 2000. cum acceſſione damnorum,& intereſſe ex interdicto Saluiano tentarunt immitti in poſſeſſionem totidem bonorum hæreditariorum C. Mauritij pro concurrenti quantitate crediti,& coram b.m. Card. Sacrato reſolutionem fauorabilem obtinuerunt. Verùm Fanellus, Sanctius poſſeſſores hæreditatis C. Mauritij, à filiabus eiuſdem Comitis, & eorum vxoribus cauſam habentes exceperunt ſibi emptore retentionem pro creditis anterioribus hæreditariis per ipſos ſolutis. Vnde pro firmanda quantitate huiuſmodi creditorum anteriorum cum ſuſcepta fuerit diſputatio ſub die 13. Maij 1624. coram me. Domini reſoluerunt credita anteriora aſcendere ad ſummam ſcutorum 891. Et deinde ſub die 19. Decembr. 1631. dixerunt conſtare de ſolutione aliorum ſcutorum 787. facta creditoribus anterioribus, ex quibus in totũ conflatur ſumma ſcutorum 1688. Quibus reſolutionibus non acquieuit Fanellus. (Sanctius autem liti iam diu ceſſit)& oppoſuit recenſenda eſſe inter credita anteriora ſoluta alia duo credita. Primum nempè florenor. 900. alterum ſcutorum 300. atque vlterius interdicta credita anteriora firmata extare quinque cenſus, quorum cenſuum ſortem principalem cum ipſe Fanellus ſoluerit creditoribus, atque ceſſionem reportauerit conſequenter pretio numerato videtur emiſſe actiones,& nomine creditorum communiorum,& loco illorum ſubrogatus eſſe mediante tranſlatione iurium facta per dictam ceſſionem; itaque cum poſt ſolutionem prætendatur ſubſtantiam cenſus duraſſe conſequatur fructus poſteà decurſi prædictorum cenſuum aſcendẽs ad ſummam ſcutorum 3200. ſint pariter computandi
1 inter credita anteriora † hypotheca enim pro fructibus,& vſuris retrotrahitur ad primordium contractus principalis atque ad diem creati cenſus. Surd. *dec.* 240. *n.* 16. Card. Mant. *de tacit.& ambig. l.* 11. *tit.* 22. *n.* 32. *& fuit dictum in Romana vinea* 17. *Febr. præteriti* coram me, ſuper quo articulo an ſcilicet cenſus præfati fuerint acquiſiti tranſlatiuè, vel extinctiuè, ſiue an per ſolutionem fuerint tranſlati in Fanellum, vel penitus extincti cum hodie Dominos conſuluerim poſt plures diſputationes reſponſum fuit quinque cenſus fuiſſe acquiſitos extinctiuè non tranſlatiuè.

Quò enim ad duos cenſus alterum Iulij Leonij ſcutorum 200. alterum Siluij Troglioni in ſumma ſcutor. 291. pro ſorte,& fructibus fuiſſe extinctos, non autem tranſlatos ſuadent verba expreſſa inſtrumentorum de quibus *in ſumm. Franciolini num.* 3. necnon,& mens contrahentium.

Verba quidem clara vtitur ibi. Pro ſorte principali, & pro finali extinctione, & ibi pro ſorte principali in
2 extinctionem dicti cenſus. † Verbum autem extinguere importat debiti eradicationem,& ſubſtantiæ obligationis interemptionem, *ad l. ſi cum quis, §. ſi quis,& l. ſi is cui, §.* 1. *ff. de furt. cum aliis per* Briſſon. *de verb. ſignif. in verb. extingui*, † itaut poſt extinctionem nulli amplius 3
debeantur fructus ſunt, *tradita per* Cenci. *q.* 107. *aliàs p.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 5. *n.* 2. Rota *poſt eundem dec.* 96. *n.* 1. *in addit.*

Mens etiam contrahentium æquè manifeſta videtur q. Fanellus,& Sanctius conuenerunt cum Victoria,& Eliſabetha vxoribus filiabus,& hæredibus C. Mauritij (ne in defuncti contumeliam bona hæreditaria pro ſoluẽdo ære alieno, quo grauabãtur ſubhaſtata diſtraherentur.) Soluere ipſi de propriis pecuniis creditoribus hæreditatis,& ceſſiones reportare,& deinde pro debitis ſolutis reintegrari,& ſatisfactionẽ conſequi ſuper terris,& bonis prædictæ hæreditatis, *vt in ſum. Fanelli n.* 3.
† Vnde ſequitur Fanellum,& Sanctium intellexiſſe verè liberare hæreditatem C. Mauritij ab vniuerſo ære alieno,& ſic tam in ſorte principali, quàm à fructibus *ad l. pluribus, ff. de acceptil.* Alex. *conſ.* 42. *n.* 8. *l.* 1. *& conſ.* 11. *n.* 7. *l.* 2. Card. Mant. *de tacit.& ambig. l.* 3. *tit.* 2. *n.* 9. 4

Et pactum † ſe reualendi in bonis hæreditariis,& ex illis vindicandi pretium ſolutum in extinctionem debitorum, hanc contrahentium voluntatem magis oſtẽdit, quia ſi debita non erant extinguenda, ſed ſolum transferenda non poterant Fanellus, & Sanctius paciſci releuationem,& reintegrationem in terris hæreditariis, † quia ex pecuniis ſolutis emendo iura,& actiones cenſuum nullum damnum, ſed lucrum conſequebantur. Vnde omnino dicendum eſt cenſus fuiſſe extinctos, † ne vel huiuſmodi pactum dicatur iniquum, ita vt ſoluens vnica ſolutione duplum pecuniæ ſolutæ conſequatur,& habeat rem,& pretium hoc eſt terras hæreditarias,& cenſum, quæ interpretatio eſt omnino vitanda, Bal. *conſil.* 28. *n.* 2. *l.* 3. Crauett. *conſil.* 70. *n.* 14. *& conſil.* 186. *n.* 4. Surd. *d. conſil.* 321. *n.* 30. *& in his terminis* Rota *in firmana Saluiani* 14. *Maij* 1632. *coram* R.P.D. meo Pironano, vel dicatur elgſotium dum illud fuit internum pro liberanda hæreditate C. Mauritij à debitis,& tamen non liberatur, ſed vigente debitorum ſubſtantia actiones dumtaxat transferuntur de vno in alium, quod pariter iura abhorrent, *l. pen. ff. de vſu,& habit. l. ſi quando, ff. de legat.* 1. Alex. *conſ.* 81. *num.* 2. *l.* 6. Surd. *conſil.* 71. *n.* 3. *& conſ.* 241. *num.* 28. 5 6 7

Quo verò ad alios tres cenſus ſolutos, quorum primi D. erat Palmutius de Palmutiis in ſumma ſcut. 500. vt ex inſtrumento rogato ſub die 4. Iunij 1599. ſecundi cenſus D. erat Clem. Grimalda in ſumma ſcut. 200. vt ex inſtrumento 1598. Tertij D. erat P. Gratianus in ſumma ſcut. 200. cum fructibus vt ex inſtrumento rogato ſub die 22. Iunij 1595. *de quibus in ſum. Fanelli n.* 1. 2. *&* 3. quod iſti partim fuerint extincti deſumitur nedum ex eadem contrahentium mente, qui vt conuentionem initam adimplerent † tenebantur cenſus omnino extinguere,& obligationem omnem tollere, in quo conſiſtit debitorum ſolutio: *Inſtit. quib. mod. tollit oblig. in princ. gl. in l. ſi plures, ff. de euict.* Bald. *in l. ſi quis aliam n.* 3. *ff. de ſolut.* Surd. *dec.* 133. *n.* 2. *cum aliis ſuprà ponderatis.* Iterũ etiam ex antecedentibus ſolutionibus duorum cenſuum extinctiuè emanatis benè infertur ſubſequentes ſolutiones eodem prorſus modo factus fuiſſe ſumendo argumentum †,& interpretationem à ſolito contrahentiũ 8
ex l. ſi quis donaturus, ff. de vſufr. Card. Mant. *de tacit. l.* 2. *tit.* 2. *n.* 8. Rota *coram* ſan. mem. Greg. XV. *dec.* 309. *n.* 5.& quia vnus actus declarat alium quemadmodum vna pars diſpoſitionis declarat aliam, & Sanctius alter ex contrahentibus veritatem hanc videtur paſſus fuiſſe dũ cedendo liti ratam ſuam perſoluit, & ſic cenſus verè fuiſſe extinctos comprobauit. 9

Non obſtant verba illa ceſſit, tranſtulit, &c. necnon clauſulæ ponens,&c. conſtituens,&c. quæ inſertæ ſunt in inſtrumentis ſolutionem cenſuum & vnum importare tranſlationem, non extinctionem. Quoniam illa intelligenda

intelligenda ſunt de tranſlatione ad effectum agendi pro ſumma ſoluta contra bona hæreditaria C.Mauritij, & pro conſeruatione iurium anteriorum, neque impediunt effectum extinctionis debiti reſpectu creditoris. Quem, & intellectú vbi viget mens contrahentiú, & ratio eurandi abſurdú: Rota *dedit huiuſmodi verbis in Romana Saluiani Interdicti* 21. *May* 1619.*coram* R.P.D. meo Pirouano,*impreſſa per* Cenci.*de cenſib.in addit.dec.* 45.*n.*3. *&* 4.*in qua receſſum fuit à duabus alijs deciſionibus in eadem cauſa coram* b.m.Remboldo,*emanatis,& ſequuta fuit in firmana Saluiani* 24.*May* 163 2.*coram* eo-
10 dem R.P.D.meo Pirouano.† Túmque aderat antecedés obligatio extinguendi, ſeu ſoluendi debita verba prædicta ſunt referenda ad veram extinctionem, & cenſentur appoſita eadem ratione, qua apponuntur in venditione cenſus, vt ſcilicet actus retrouenditionis in extinctione cenſus requiſitus ſit in omnibus retroſimilis, quemadmodum interpretata fuit Rota *in dec.*46.*n.*1.*&* 2.*poſt addit.*Cenci.*de cenſib.*

Minus obſtat quod pro extinctione cenſus exigatur denunciatio, & diſdicto per duos menſes ante vt in Bulla ſanctæ memoriæ Pij V. §. cum verò, quæ diſdicta cum non præceſſerit tunc colligatur cenſus non
11 fuiſſe extinctos. Quoniam cum denunciatio † huiuſmodi fuerit inducta in fauorem Domini cenſus vt intra illud bimeſtre poſſit prouidere de nouo inueſtimento pecuniarum ne ocioſæ remaneant, *vt dixit* Rota *coram* Card.Seraph.*dec.*141 3.*n.*2.Molin.*de iuſtit.* *& iur.diſp.*391.*clauſ.*10. conſequenter Domini cenſuú
12 † poterát huiuſmodi denunciationem remittere, & illa omiſſa pecunias recipere, ac cenſus extinguere, *vt per* Card.Seraph.*d.dec.*141 3.*&* Boccacc.*de cenſib p.*2.*n.*94. *& fuit dictum in Rom.cenſus* 13.*Maij* 1630.coram me.
13 Nec etiam refragatur † quod per extinctioné cenſus requiratur retrouenditio Rota *coram* Card. Seraph.*dec.*
14 1381.*n.*1.*& poſt* Cenc.*de cenſib.d.*27.*n.*1.† Quoniá reſtitutio pretij facta dicto cenſus e[illegible]ctus retroſimilis cóſtitutioni cenſus, & conſequen[illegible] huiuſmodi traditio pretij ſufficit per illius extinctio[illegible]bſque alia expreſſa retrouenditione Boccacc. *de cenſib.p.*2.*n.*94.*&* 130. Felician.*eod.tract.tom.*2.*lim.*4.*c.*1.*n.*2.Ludou.Auend.*de cenſib.Hiſpan.c.*102.*n.*2. Rota *dec.*60.*n.*3.*p.*1.*recent.& poſt* Cenci.*de cenſib.d.*27 3.*n.*3.*& fuit dictum in Romana cenſus* 13.*Maij* 1630.coram me.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit, &c.

R.P.D. Pirouano Firmana Saluiani Lunæ 24. *May* 1632.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum facit probationem euidentem.*
2 *Clauſula conſtituti probat poſſeſſionem contra habentem cauſam à conſtituente.*
3 *Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur ex ſubſtentatione litis.*
4 *Clauſula deducens,&c.& omni meliori modo,&c.in libello comprehendit omnem modum agendi.*
5 *Iudex appellationis poteſt ferre ſententiam ſuper omiſſis à primo Iudice dummodo ſint deducta ab initio.*
6 *Poſſeſſor conuentus Saluiano poteſt retinere abſolutiones factas anterioribus creditoribus.*
7 *Intellige procedere in eo qui poſſidet tanquam creditor ratione ſuæ hypothecæ.*
8 Ampl. *vt poſſit retinere omnia bona pro minima reſiduo.*
Lim. *ſi poſterior creditor offerat poſſeſſori eius creditum,* num.19.
Lim.2. *In poſſeſſore ex titulo emptionis, quia non omnia bona, ſed tantum pro modo ſolutorum retinet,*n.14.
9 *Hypotheca eſt indiuidua.*
11 *Emptor ſoluens pretium creditoribus venditoris ſolum vt liberet rem emptam ab hypotheca.*
12 *Venditor dum non euincitur res vendita tenetur præſtare illam liberam ab hypotheca.*
13 *Res eadem poteſt poſſideri eodem tempore à pluribus diuerſis reſpectibus.*
15 *Pretium conuentum in venditione præſumitur iuſtum.*
16 *Et qui dicit contrarium tenetur illud probare.*
17 *Pretium rei fructiferæ præſumitur iuſtum ad rationem quinque pro centenario.*
18 *Redimens cenſum ex pretio fundi empti, non poteſt illum acquirere tranſlatiuè nec contra ſe, nec contra venditorem fundi vbi de ratione.*
19 *Ceſſio iurium reportata per ſoluentem ex pretio rei emptæ eſt nulla.*
20 Lim. *quo ad effectum excipiendi.*
21 *Reſeruatio dominij in venditione operatur vt res vendita non dicatur liberi.*
22 *Cenſus nulliter conſtituitur ſuper re non libera.*
23 *Dominium rei venditæ non tranſit in emptorem niſi ſoluto pretio.*
24 *Res aliena obligari, & hypothecari non poteſt.*
25 *Accollatio cenſus facta ab emptore fundi habet vim ſolutionis pretij.*
26 *Clauſula conſtituti de ſui natura operatur dominij tranſlationem.*
27 *Reſeruatio dominij donec ſoluatur pretium importat conſeruationem hypothecæ in caſum moleſtiarum.*

DECISIO CCCCCLIX.

CEnſu conſtituto per Paulum Bonaitam ſuper certo ſuo prædio nuncupato le Coſte, in redditu ſcut. 72.illum vendidit die 21.Octobris 1606.Baptiſtæ Bonatellæ de Mattheuccis pretio ſcutorum 900. & anno 1810.13.Iunij vendidit idem prædium cenſuatum Antonio Battaglino pro ſcutis quinque millibus cum onere ſoluendi d.Baptiſtæ ſcuta 1300.in duabus partitis.

Egit primo Baptiſtam in Saluiano pro fructibus dicti cenſus, & deinde petiit manuteneri in poſſeſſione exigendi dictos fructus, ac demum petiit nonos fideiuſſores in locum demortuorum pro ſolutione eorundem fructuum ſuper quibus emanarunt tres ſententiæ ab Auditore Vicegubernatoris Fironi, & in gradu appellationis coram Capitaneo eiuſdem Ciuitatis aliæ tres difformes. Cauſa poſt modum ad curiam delata primus Iudex abſoluit Battaglinum ab omnibus petitis per Baptiſtam, ſecundus verò Iudex reuocando vltimam ſententiam pronunciauit dandam eſſe immiſſionem Baptiſtæ, & ſui hæredibus in poſſeſſione duarum ex quinque partibus dicti prædij pro indiuiſo donec fuerint ſatisfacti de fructibus cenſus prædicti pro rata ſcutor. 400. tantum, poſtremo eadem cauſa in gradu appellationis in Rota commiſſa dubitatum fuit an intret Saluianum itaut ſententia vltima ſit confirmanda. Et intrat Saluianum, & vltimam ſententiam eſſe confirmandum fuit reſponſum.

Quia de requiſitis in Saluiano ad hunc effectum viſum fuit non poſſe dubitari creditum enim ſcut. 400, probatur ex ipſo inſtrumento cenſus inter partes ſtipulato vſque de anno 1606. Hypotheca autem deſumitur ex promiſſione ſoluendi fructus de ſemeſtre in ſemeſtre cum obligatione omnium bonorum ſuorum iuxta formam cameralem, de qua in inſtrumento einſdem cenſus,† quod ſolet haberi pro euidenti probatione c. 1
cum dilecti vbi Abb.*n.*2.*de donat.*Mantic.*dec.*69.*n.*1. *&* 416.*n.*2.*p.*2.*recent.*ſimiliter, & poſſeſſio venditoris concludenter remanet probata tam de tempore conſtituti cenſus, quàm poſt ex venditione de dicto prædio facta per Ioan.Baptiſtam Lauretum Ioan.Paulo Bonaluro, & ab eodem Ioan.Paulo Antonio Battaglino, & cum clauſula

2 ſula conſtituti, † quæ proculdobio probat poſſeſ-
ſorem ad quemcumque effectum contra habentes cau-
ſam ab ipſis conſtituentibus cum non poſſint reſpecti-
uè impugnare confeſſionem eorum auctorum: Natt. *conſ.*
439. *n.* 3. Tiraq. *de iur. conſtit. poſſeſſ. p.* 3. *limit.* 1. *n.* 1. *in fin.*
Ruin. *conſ.* 69. *in fin. l.* 1. Rota *deciſ.* 493. *n.* 10. *coram* Pap.
3 Greg. XV. Ac demum poſſeſſo rei conuenti eſt patens †
dum per multum tempus litem ſuſtinuit, & adhuc ſu-
ſtinet, quod ſufficit pro probatione vltimi huius requi-
ſiti, prædictis autem concurrentibus non ſolet denega-
ri immiſſio: Seraph. *deciſ.* 1200. *in princ.* Mantic. *deciſ.* 69.
n. 2. *& de.* 294. *n.* 3. *p.* 1. *& dec.* 524. *n.* 3. *p.* 2. *recent.*

Nec viſum fuit poſſe excludi huiuſmodi remedium
defectu intentionis agentis, vel facultatis iudicis pro-
nunciantis.

Quia & ſi narratiua libelli de partibus non expri-
mat nomen Saluiani in verbis; clauſulæ tamen in eo
4 appoſitæ † Deducēs, &c. Et omni meliori modo, &c. ap-
tæ ſunt comprehendere omnem modum agendi: ita vt
cenſeatur totum ius deductum ad ſuſtinendum iudi-
cium in eum modum quo actori magis proficuum eſſe
poteſt, Papien. *in praxi. in form. libell. actionis realis, in
verb. deducendo, n.* 7. Rol. *conſ.* 9. *n.* 17. *l.* 1. Neguſ. *de pign.*
5 *p.* 8. *memb.* 3. Rota *dec.* 251. *n.* 254. *&* 257. *p.* 1. *diuerſ.* †
Et iudex ipſe qui vltimo loco pronunciauit potuit ferre
ſententiam ſuper omiſſis per alios iudices modo dedu-
cta fuerint ab initio, vel tanquam comprehenſa ſub ap-
pellatione ipſius appellantis, vel per viam adhæſionis,
& connexionis appellati: Rota *dec.* 23. *n.* 2. *de re iudic. in
nou.* Surd *deciſ.* 143. *n.* 1. *& ſeqq. per tot. & hoc ipſum per
Dominos fuit firmatum in Romana dotis* 25. *Iunij* 1629.
coram D. Card. Virili.

Non obſtat quod data etiam validitate iudicij non
poſſit Battaglinus amoueri à ſua poſſeſſione, niſi offe-
ratur etiam, & ſoluatur, quod prioribus creditoribus
6 per eum ſolutum fuit, † ex quo poſſeſſori ex æquitate
hoc à lege indultum reperitur, vt abſque pacto, aut ceſ-
ſione poſſit rem emptam retinere, *leg. qui æquitate, ff. de
dol. mal. except. l. final. C. ſi antiq. credit.* Gabr. *conſ.* 41. *n.* 9.
l. 2. Rota *dec.* 49. *&* 62. *apud* Card. Mant. *quas, & ipſe re-
fert, & ſequitur de tacit. l.* 11. *tit.* 29. *n.* 6. Grat. *diſcept.* 269.
n. 11. *& ſeq. eaſdem deciſiones referens, & in Spoletana Sal-
uiani* 2. *Aprilis* 1607. *coram* Card. Pamphilio. Quicquid
autem ſit ſi Battaglinus non poſſideret, quia tunc ſine
pacto, aut ceſſione non poſſet agere deficiente hypo-
theca vt admittunt omnes ſupra relati, dicebatur autem
Battaglinum ſoluiſſe ſortem Cenſuariis ſibi accollatis
in emptione prædij vſque ad ſcuta 2700. & etiam an-
teriores Baptiſtæ ita vt ſemper obſtet exceptio reten-
tionis donec integrè fuerit ſatisfactus, fuit enim reſpō-
ſum multum referre quod quis adeptus fuerit poſſeſ-
ſionem rei ex titulo emptionis, & ſoluerit anteriori cre-
ditori de pretio rei emptæ, aut reperiatur poſſeſſor tan-
quam hypothecarius vt ſibi ſoluat ex fructibus rei, &
ad confirmandam ſuam hypothecam creditori anterio-
ri ſe opponenti ſoluerit ceſſione recepta in hoc poſte-
7 riori caſu † vera eſt concluſio ſupra firmata, quia ſi cre-
ditor poſterior vel alius vult repetere, vel liberare pig-
nus non cogitur creditor anteriori illud reſtituere niſi
ſoluatur totum debitum, *l. hus conſequenter, §. Celſus, l. ha-
redes, §. idem iuris, ff. famil. hercis. l. ſi neceſſarius, §. ſi vnus*
8 *l. ſi rem, §. omnis, ff. de pign. action.* † Et pro minimo reſi-
duo poteſt omnia bona obligata retinere, *l. quandiu, C.*
9 *de distract. pign. & d. l. ſi rem, §. omnis,* Surd. *dec.* 44. *n.* 7. †
quia hoc eſt natura hypothecæ, quæ in ipſo contractu
indiuidua eſt: Crauett. *conſ.* 177. *n.* 15. Socc. ſen. *conſ.* 135.
n. 2. *l.* 1. Affl. *deciſ.* 313. *n.* 4. *& in Conſtit. Regn. de reſtit. in
integr. lib.* 2. *rubr.* 40. *n.* 22. Bald. *conſ.* 37. *n.* 2. *vol.* 2. vt ideo
non teneatur poſſidens dimittere glebam ad commodū
creditorum concurrentium, niſi ipſo integrè ſatisfacto,
ſeruando poſterioribus tantummodo beneficium legis
10 auocandi pignus offerendo, † & ſoluendo creditum in-
tegrum ipſius prioris creditoris, *per l. potior, ff. qui potior.
in pign. habe. l. tutor. §. Lucius, ff. de vſur. l. acceptam, C. eod.
tit.* Neguſ. *de pign.* 5. *memb. quinta par. n.* 17. Morot. *latiſ-
ſimè de ſecund. creditor. verſ.* 9. *in prædictis ſub n.* 68.

Cæterum † ſi poſſeſſor ſoluit anteriori de pretio à de- 11
bitore rei emptæ, qui non ſoluit vt confirmet ſuam hy-
pothecam, ſed vt liberet rem emptam à pignore, & hy-
potheca, quod ſolum tenetur præſtare venditor, *per tex.
in l. quoniam liberam, C. de compenſ. & l. cum tibi, C. de eui-
ction.* dum verè non euincitur, ſed auocatur poſſeſſio ab
emptore donec ſoluatur creditori pretiū, aut litis æſti-
mationem idest valorem rei hypothecatæ, *l. ſi cum ven-
ditor, ff. de euict. gl. in l. qui rem, & in l. ex his prædiis, C. eod.
tit. de euict.* Crau. *conſ.* 298. *n.* 4. Morot. *de poſſeſſ. offeren. in
princ.* & tunc ſublata hypotheca per liberationem pig-
noris quia non poſſet ſe tueri emptor aduerſus alium
anteriorem creditorē inquietātem ſubuenitur ex æqui-
tate, *l. qui à debitore, C. qui potior. in pign. habe.* vt eatenus
teneatur quatenus priorem creditorem ex pretio pecu-
nia peruenit, † propterea quia poſſeſſio plurium pro in- 12
diuiſo diuerſis reſpectibus poſſidentium compatibilis
eſt, *l.* 3. *§. ſi ex pluribus, ff. de acquir. poſſeſſ.* emptor tenetur
pati † rei poſſeſſæ auocationem in parte non conſerua- 13
ta donec iſte creditor fuerit ſatisfactus, vel de reſiduo
pretij pignus, & hypothecam liberare, & hunc cenſum
Domini habuerunt inhærendo æquitati *d. l. qui à debi-
tore in Romana, ſeu Sabinenſi cenſus prius coram* b. m. Card.
Cauallerio, *inter impreſſas deciſ.* 654. *& deinde in eadem
cauſa coram* b. m. Franciſco Vbaldo, *inter impreſſas per*
Cenci. *de cenſib. in* 2. *par. dec.* 128.

Nec Battaglinus poteſt euitare terminos d. l. qui à de-
bitore, ex eo quod valor prædij non excedat ſummam
ſolutam per eum anterioribus cenſuariis, vel quod fun-
dus ipſe non ſit capax pro maiori redditu ex quo debēt
ſatisfieri poſſeſſores ſecundum terminos Saluiano quia
quo ad valorem † præſumptio eſt pro iuſtitia pretij cō- 14
uenti in venditionibus ſecutis primò inter Lauretum,
& Bonaitam, & ſecundo inter Bonaitam, & ipſum Bat-
taglinum. Bal. *in l. per diuerſas, n.* 13. *Cod. mand.* Rol. *conſ.*
64. *n.* 18. *l.* 2. Card. Mant. *de contract. l.* 4. *tit.* 19. *n.* 21. Pi-
nel. *in l.* 2. *p.* 3. *c.* 4. *n.* 43. *C. de reſcind. vendit.* Menoch. *conſ.*
358. *n.* 23. *& tenuit* Rota *dec.* 524. *n.* 5. *&* 553. *n.* 2. *coram*
Pap. Greg. XV. † & qui dicit contrarium probare tenetur 15
vt dicunt Bal. *&* Rol. *in locis ſuprà allegatis, & idem ſentit*
Rota *dec.* 194. *n.* 21. *coram* Pap. Greg. XV.

Sufficientia autem fructuum, & ipſa probatur ex te-
ſtibus formiter examinatis affirmantibus fructus prędij
aſcendere ad ſcuta 300. & quamuis teſtes Battaglini di-
ſcordent concludenter de florenis 500. annuis, qui ſunt
ſcuta 350. forte inhærentes præſumptioni iuris, † quod 16
ſtabilia reddant fructus ad rationem quinque pro cen-
tenario, *ſecundum gloſſ. in auth. perpetua, C. de ſacroſ. Eccl.
quam* Rota *paſſim ſequitur vt in cauſa Roman. dotis* 7. *No-
uemb.* 1620. *coram* D. Card. Virile, *vbi multæ deciſiones al-
legantur.* Attamen ſequendo etiam illorum dictum re-
ſpectiuè ad pretium ſcutorum 5000. ſuper ſunt pro cē-
ſibus accollatis duæ partes ex quinque in ſententia re-
ſeruatæ quæ ſunt ſcuta 150. quæ relata ad pretium, &
ſortem cenſuum extinctorum in ſumma ſcut. 2700. ex-
cedunt metam ſcutorum quinque pro centenario.

Et quæ replicantur quod cenſus non fuerint extin- 17
cti, ſed tranſlatioē per Battaglinum empti, & fructus ad
rationem 8. & 10. pro centenario, prout ab initio fue-
runt conſtituti capiunt eandem ſummam fructuum to-
tius prædij, itaut pro poſſeſſoribus nihil remaneat non
vnum habere fundamentum, quia vltra quod inſtru-
mentum, quæ datur expreſsè loquitur de extinctione,
nihilominus quando etiam cenſuum extinctio, & ſeu
acquiſitio facta fuit de pretio rei emptæ à debitore Bat-
taglinus † acquirens contra ſe non poteſt habere cenſū 18
propter incompatibilitatem, neque contra venditorem
fundi ne ſimul habeat rem, & pretium, † ideo vel ceſſio 19
erit

erit nulla, *vt fuit reſolutum coram* Papa Gregor. XV. *deciſ.68. num.5.* Vel erit † intelligenda de tranſlatione iurium ad effectum excipiendi prout Rota *intellexit in Romana Saluiani 17. May 1619.& 23. Iunij, 1623.* coram me *recedendo à duab. deciſionib. coram* bon.mem. Remboldo, *in eadem cauſa factis*, non obſtante quod etiam adeſſent verba poſitiua tranſlationis cenſus ad habendum, &c. & inſtrumento inciperet à verbo ceſſerunt, &c.

Demùm non obſtat exceptio nullitatis cenſus, ſaltem deficientis hypothecæ dum impoſitus fuit per Bonaitam ſuper fundo, qui in dominio eius non erat, ſed Laureti venditoris propter reſeruationem dominij do-
21 nec integre de pretio fuiſſet ſatisfactus, † ex qua re-
22 ſeruatione res libera non dicitur, † & cenſus nulliter conſtitutus iudicatur. Bal. *in l. ea lege, n.4. C. de condict. ob cauſ.* Surd. *dec.157. n.1. cum alijs per* Grat. *diſcept. 175. n.12 & 14.* Quia & ſi reſeruatio dominij ſe conformet cum diſpoſitione iuris communis ex eo quod dominium rei venditæ non tranſit in emptorem niſi ſoluto pretio, *l. traditionib. C. de pact. l. fin. ff. de fund. dotal. & latiſſimè comprobat* Cou. *var. reſol. cap. 11. n.5. l.3.* Surd.
24 *deciſ. 220. n. 11.* dum eſt in alieno dominio † deficiat poteſtas obligandi eandem rem, *l.1. §. 1. vbi* Bart. *& alij ff. de pign. l. rem alienam. ff. de pign. action.* Attamen nos verſamur in cenſibus accollatis per Bonaitam cum
25 quietantia venditoris in eodem inſtrumento, quæ † ac-
26 collatio cum ſuccedat loco pretij, & habeat vim ſolutionis, Rota *deciſ. 386. n. 1. coram* Papa Greg. XV. Maſtrill. *deciſ. 37. n.7.* Grat. *diſcept. 326. n.24.* Dubitari non poteſt de dominij tranſlatione concurrentibus præſertim clauſulis conſtituti, & ad habendum, &c. quæ de ſui natura ſolent importare dominij tranſlationem, vnde reſeruatio dominij de qua in dicto inſtrumento non poteſt ſe referre ad impediendam tranſla-
27 tionem, † ſed ad cautelam pro hypotheca, *vt ſentit* Rota *ſequendo*. Cou. *d.c. 11. n.5. &c. 3. in Rom. Affictus 13. Iunij, 1606. coram* bon.mem Cardinal. Marcomontio, alias ſicuti cenſus ſunt perpetui, ita & dominium nunquam fuiſſet tranſlatum, ſed perpetuo eſſe debebat penes Lauretum ac ſi contractus venditionis factus non fuiſſet, niſi intelligatur de hypotheca conſeruata in caſum moleſtiarum.

Et ita, &c.

Eadem coram eodem Luna 24. Ianuarij 1633.

S V M M A R I A.

1 *Venditionis titulus eſt habilis ad transferendum dominium.*
2 *Contrarietas vt euitetur, eſt capienda interpretatio.*

D E C I S I O   C C C C C L X.

CEnſuerunt Domini ſtandum etiam in deciſis, 24. Maij præteriti, quia fundamenta illius valida ſunt, & replicata non releuant.

Non enim obſtat quod deciſiones in cauſa Sabinenſi cenſus 652. coram bo.me. Cardinal. Cauallerio, & in eadem coram bo. m. Franciſco Vbaldo, 128. penes Cencium in ſuo tractat. de cenſib. & nouiſſimè in cauſa ciuitatis Caſtelli cenſus 9. Februarij, 1629. coram D. meo Decano, ſubſiſtere non videantur in allegata diuerſitatis ratione inter acquirẽtem iura à tertio ex propria pecunia, & acquirentem exceptio rei emptæ quaſi in vtroque caſu ſit pars ratio retinendi ſub vinculo pignoris res emptas ex hypotheca à tertio anteriori vigore ceſſionis acquiſita *per l. quandiu, Cod. de diſtr. pign. l. creditores ff. eo. tit.* & quia emptor poteſt ſemper agere ex ſtipulatu, vel ad rei liberæ traditionem non obſtante quod ceſſionem acquiſierit ex cauſa ſolutionis pretij quia paritas rationis intrat quidem in vtroque caſu reſpectiue ad quantitatem anteriori ſolutam, vt quemadmodum poſſet ille anterior retinere, idem poſſit retinendo conſeruari à tertio creditore poſteriore inquietante emptorem. Sed reſpectu quantitatis pretij non ſoluti, vel poſterioribus exburſati aperta eſt ratio diuerſitatis, quia in emptore de pretio rei ſoluente effectus eſt in acquirendo liberationem à venditore permiſſam per quam conſequitur totum ſuum creditum ſed in alio acquirente pignus ſolutio tendit ad acquirendam confirmationem hypothecæ iam acquiſitæ ve de fructibus conſequatur ſuum creditum, quod retardatur per diuiſionem rei hypothecatæ propterea in primo caſu ſufficit ad indemnitatem, ſi emptor præſeruatur in parte ſoluta de pretio venditori debito, prout eſt caſus *dicta l. qui à debitore, C. qui potior. in pign. hab.* vt eatenus tueatur, quatenus ad priorem creditorẽ ex pretio pecunia peruenit in ſecundo vero caſu non ſufficit ceſſionarium præſeruari in parte poſſeſſa, quia tardius conſequeretur ſuum creditum, vt ideo à poſteriore creditore non poſſit priuari in parte poſſeſſa, niſi ſoluatur totum debitum *per l. quandiu, C. de diſtra. pign. cum alijs allegatis in prima deciſ. verſ. & hoc poſteriori caſu.* Quod idem non eſt in emptore, qui pro ſolutione pretij anteriori creditori venditoris acquirit dominium rei. Actio verò ex ſtipulatu, quæ remanet emptori contra venditorem ad rei liberæ traditionem non obſtante quod ceſſionem acquiſierit ex cauſa ſolutionis pretij, & ipſa conſeruatur contra venditorem debitorem non autem contra alios creditores vt bene declaratur in eadem deciſione Ciuitatis Caſtelli ſupra allegata.

Non obſtat quod adhuc vrgeat exceptio nullitatis cenſus ob defectum dominij Bonaitæ, qui illum impoſuit ſuper prædio empto à Laureto, qui dominium reſeruauerat donec integre de pretio fuiſſet ſatisfactus, ex qua reſeruatione res libera non dicitur, & cenſus nullum conſtitutus remanet Bal. *in l. ea leg. n.4. C. de condict. ob cauſ.* Surd. *conſ. 157. n.7.* Cui obiectio dicebatur non eſſe ſatisfactum ex reſponſione data in prima deciſione quod verſemur in cẽſibus impoſitis per Lauretum ſuper predito vendito, & accollatis per Bonaitam emptorem cum quietantia in eodem inſtrumento, quæ habet vim ſolutionis Rota *deciſ. 386. n. 1. coram* Papa Greg. XV. Grat. *diſcept. 326. n.14.* dum idem Lauretus venditor in eodem inſtrumento poſt accollationem per Bonaitam factam ſe declarauit quod vſque in finem, ſeu extinctionem præfatorum cenſuum, & illorum ſolutionem vt ſupra faciendam non intelligatur eſſe tranſlatum dominium pro parte dicti venditoris, ſed reſeruatum vſque ad totalem extinctionem vt ſupra fieri promiſſum de florenis 4095. quæ voluntas venditoris cum tranſierit in pactum omnino venit per liberationem cenſuum adimplenda ad effectum acquiſitionis dominij. Quia ſi tempus pro liberatione cenſuum fuiſſet Bonaitæ præſcriptum, aut ante reſeruationem non fuiſſet tranſlatum prædij dominium poſſet contrauerti reſponſio data in deciſione. Igitur propter accollationem, & facultatem perpetuum liberandi cenſus prædictos ibi. Et quando ipſi Domino Io. Paulo videbitur eoſdem cenſus, & quemlibet eorum extinguere poſſit, & valeat ſeruatis formis inſtrumẽtum fundationũ dictorum cenſuum, quæ ſecundum Bullam Pij V. de cenſibus continent pactum perpetuum liberandi cenſus niſi de reſeruatione ad effectum hypothecæ, & pro cautela intelligeretur pactũ continere contrarietatẽ propter iuris reſiſtentiam, vt perpetuo dominium remaneat penes venditorem † contra naturam contractus venditionis, 1
l. cum manu ſata in fin. ff. de contrahen. empt. Bald. *in Rubr. eiuſd. tit. q. 13.* Magon. *deciſ. Florent. 91. n. 11. & 92. n.14.*

Deciſ. R.R. pro Tract. de Cenſ.

Similiter præmiſſis clauſulis habilibus ad transferendum dominium prout ſunt. Ad habendum, &c. & conſtituti,&c. niſi pro hypotheca,& cautela reſeruatio eſſet intelligenda implicaret contrarietatem, nempe transferre, & reſeruare, vnde ſumendo interpretatio-
2 nem † per quam diſpoſitiones contrahentium ſaluari poſſunt à contrarietate Alex. *conſ.* 141. *n.*6. *lib.*2. Dec. *conſ.* 341 *n.*7. & Couar. *var.reſ.lib.* 3.*c.*11.*n.*5. & Rota *in allegata Romana affictus*, bene ſenſerint partes de reſeruatione pro cautela, non autem ad reuocandam translationem dominij iam factam, neque repugnant deciſiones in contrarium allegatæ. Surd. 305 *n.*18. Mangon. 91 *n.*6. & 91 *n.*12. & *deciſ.* 281. *n.*18. *post Statil. de Saluian. Interd.* quia in omnibus agebatur de reſeruatione compatibili non autem de contraria,& continente repugnantiam prout in præſenti contingit. Quæ autem replicabantur contra libellum vt non comprehenderet in verbis remedium Saluiani intentatum; & proſequutum iam fuerunt ſublata ex reſponſionibus datis in prima deciſione,& ex deductis in hac poſitione ab informantibus pro Matthenccia, cum quibus Domini tranſierunt. Et ita, &c.

R. P. D. Merlino, Romana Cenſus 12. *Maij* 1625.

SVMMARIA.

1 *Cenſus creatus ſine interuentu pecuniæ numeratæ eſt illicitus,& nullus.*

Etiam quod doceatur de reali numeratione facta poſt celebrationem inſtrumenti, num. 6.

2 *Proteſtatio quod cenſus intelligatur conſtitutus iuxta formam bullæ Pij V. ſuper cenſibus magis innalidat, quam validet cenſum initum contra formam ſubſtantialem dictæ Bullæ.*

3 *Non ſupplet defectum numerationis pecuniæ coram teſtibus,& notario.*

4 *Nullitas cenſus inſurgens ex defectu numerationis pecuniæ in ipſo actu impoſitionis cenſus tollitur ex gratia Papæ.*

5 *Cedula bancaria habet vim ſolutionis.*

DECISIO CCCCCLXI.

PRopoſito dubio. An decretum A.C. mandans conſignari Catherinæ, & Antonio Franciſco vti creditoribus in cauſa cenſus, q. Comitis Dulcij de Corbaria ſcuta 500. pro ſorte principali ad effectum deponendi, & ſcuta 250. liberè pro fructibus ſit confirmandum, vel infirmandum Domini reſponderunt eſſe infirmandum ex capite iniuſtitiæ iàm quoad ſortem, quàm etiam quoad fructus prædictos.

Et difficultatem ceſſare dixerunt Domini ex omiſſa pecuniarum numeratione in præfato cenſus contractu, † quæ numeratio eſt adeo neceſſaria vt cenſus dicatur 1
illicitus,& vſurarius,& nullos poſſit facere fructus vbicumque illa non interuenerit in ipſo actu impoſitionis coram notario, & teſtibus prout requirit conſtitutio Pij V. de cenſibus. Honded. *conſ.* 25. *num.* 33. *lib.* 2. Nauar. *in commentar. de vſur. num.* 83. Boccac. *in tract. de cenſibus, part.* 1. *num.* 5. & *part.* 3. *num.* 15. & 57. Gutier. *pract. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 176. *num.* 6. Gratian. *deciſ. March.* 224. *num.* 1. & *fuit dictum in Bononienſ. cenſus* 15. *Februarij* 1599. *coram* Penia, & *in Calagurritana cenſus* 11. *Decemb.* 1602. *coram* Litta. & *in Aſſiſien. cenſus* 5. *Maij* 1608. *coram* Reuerendiſſimo D. meo Decano, & *ſæpè in alijs.*

Et non obſtare viſa fuit proteſtatio facta in contractu, quod partes voluerunt ſe conformare cum diſpoſitione bullæ Pij V. vnde informantes pro Catherina, & Antonio Franciſco allegant ſuſtineri cenſum,& fructus deberi. Quoniam † imo dicta proteſtatio magis annul- 2
lat, quam validet contractum initum contra formam ſubſtentialem dictæ conſtitutionis, cum per eam remoueatur conſenſus contrahenti à contractu aliter geſto, quam iuxta formam præfatam vt bene conſiderat Boccac. *in tract. de cenſibus, num.* 138. *part.* 2. Gabriel. *conſ.* 47. *num.* 8. *lib.* 2. Gratian. *diſcept.* 141. *numer.* 22. Mari. Giurb. *deciſ.* 85. *num.* 23. Nec demum dicta proteſtatio
† poteſt ſupplere defectum realis numerationis pecu- 3
niarum in ipſo actu celebrationis inſtrumenti coram notario, & teſtibus requiſitæ, vt in ſpecie habetur in illa *Beneuentana cenſus* 29. *Martij* 1593. *coram* bon. mem. Cardinal. Pamphilio, *impreſſa poſt* Cencium *de conſib. deciſ.* 103. *num.* 5. & 6. In qua tamen concluſum pro validitate cenſus non obſtante defectu numera-
tionis præfatæ verum id euenit † quia concurrebat ſa- 4
natio per communionem Sanctiſſimi, & in actu celebrationis inſtrumenti fuerat conſignata cedula banca-
ria habens † vim ſolutionis Bartolus *in lege ſolutum*, 5
ff. de ſolut. quæ cum in propoſito non interuenerit Domini cenſuerunt cenſum ipſum adhuc nullum
remanere; nec inde fructus deberi, † quamuis doceatur 6
de vera numeratione facta poſt celebrationem inſtrumenti ex ſupra allegatis.

Et ita, &c. vtraque parte informante.

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIORVM
QVÆ IN HIS DECISIONIBVS
Rotæ Romanæ continentur.

A

Abſens.

ABSENTI acquiritur ius ex ſtipulatione notarij ſtipulantis pro omnibus quorum intereſt accedente iuramento promiſſoris. deciſ. 475. num. 4. pag. 356

Abſenti ius acquiritur ex ſtipulatione Notarij abſque ratificatione, & ceſſione, ſecundum magis communem, dec. 172. num. 1. p. 127

Abſenti acquiritur ius irreuocabiliter, ex ſtipulatione Notarij. dec. 175. n. 8. 128

Intellige hoc verum ad effectum vt is qui ſe obligat non poſſit pœnitere non ad effectum, vt abſenti inuito ius acquiratur. n. 9. ibid.

Abſenti acquiritur vtilis actio ea alterius promiſſione iurata dec. 339. num. 3.

Ex ſtipulatione Notarij acquiritur ius abſenti abſque acceptatione. dec. 163. n. 4. 122

Abſenti ea ſtipulatione Notarij ius acquiritur abſque ceſſione, & ratificatione ſaltem ad effectum, vt contractus ante ratificationem reuocari non poſſit. dec. 174. num. 1. 128

Abſolutio.

A iuramento requiritur, etiam vbi adeſt enormiſſima læſio. dec. 493. n. 4. pag. 370

Intellige quando petitur reſciſio contractus propter læſionem. num. 5. ibid.

Obtenta in vim ſupplicationis in qua de pluribus iuramentis fit mentio, intelligitur conceſſa ab omnibus, dec. 148. n. 8. 110

Non tollit vim, & efficaciam iuramenti quoad validitatem contractus. deciſ. 148. num. 10. ibid.

A iuramento requiritur duplex, vbi fuit præſtitum duplex iuramentum. dec. 148. n. 8. ibid.

Abundans.

Cautela non nocet. dec. 374. n. 14. 266

Appoſita ex abundanti, obeſſe non ſolent. deciſ. 316. num. 10. 224

Acceptatio.

Reſultat ea receptione pecuniæ promiſſæ abſenti mediante ſtipulatione notarij. dec. 475. n. 5. 356

Acceſſio.

Acceſſiones contingentes poſt mortem teſtatoris hæredi non teſtatori competere dicuntur. dec. 82. n. 4. 60

Accedere.

Hoc verbum adhibitum in obligatione conuenit fideiuſſori, non principali debitori. dec. 529. n. 8. 407

Acceſſorium.

Non poteſt ſtare ſine principali, cui accedit. deciſ. 193. num. 2. 143

Accipiens.

Pecunias ad cenſum vigore facultatis ſibi à debitore conceſſæ debet à debitore liberari. dec. 137. n. 4. 103

Accollatio.

Accollans in ſe cenſum etiam nulliter impoſitum obligatur ad ſolutionem fructuum illius, & quando. dec. 534. num. 5. 414

Et tenetur ratione damnorum, & intereſſe tàm quoad fructus, quàm quoad ſortem, n. 6. ibid.

Accollans in ſe cenſum ſi velit illum redimere tenetur intimare domino cenſus dictam accollationem exhibendo inſtrumentum. dec. 459. n. 3. 339

Accollans in ſe cenſum poteſt executiuè conueniri pro fructuum ſolutione. deciſ. 533. n. 1. 413

Accollans in ſe debitum efficitur principalis debitor. dec. 547. n. 1. 430

Accollatio debiti habet vim ſolutionis. deciſ. 547. n. 2. ibid.

Accollans in ſe cenſum efficitur debitor fructuum illius. ibid.

Accollans ſibi cenſum debet illum ſoluere ad rationem ad quam fuit impoſitus. dec. 337 n. 2. 239

Is qui cenſum in ſe accollauit, illius fructus ſoluere tenetur. dec. 191. n. 1. 142

Accollatio cenſus facta ex falſa cauſa eſt inefficax. dec. 474. n. 1. 355

Accollatio, & obligatio non excedit terminos obligationis, & n. 6. dec. 310. n. 1. 390

Accollatio cenſus, facta ex falſa cauſa redditur nulla, dec. 399. n. 1. 285

Tam reſpectu ſortis, quàm reſpectu fructuum. num. 9. 286

Accollatio cenſus facta ſub conditione, ea non purificata reſoluitur. dec. 503. n. 4. 386

Accollatio cenſus facta ab emptore fundi habet vim ſolutionis pretij. dec. 535. n. 23. 439

Accollatio debiti facta ſine conſenſu creditoris, non liberat debitorem. dec. 16. n. 5. 13

Accollatio cenſus facta abſente illius domino, non liberat debitorem. dec. 238. n. 2. 171

Acquirere quis ſibi poteſt cum aliena pecunia. dec. 125. num. 2. 91

Acta.

Si integra non tranſportentur nihil probant. dec.407. num.2. 291
Actio cui datur multò magis exceptio.dec.158.n.8. 116
Actio oriens ex inſtrumento cenſetur propoſita cum exceptione reſultante ex eodem inſtrumento. deciſ. 263.n.8. 185
Actio ad deponendum ad effectum inueſtiendi oriens ex contractu eſt in rem ſcripta. dec.408.n.8. 291
Actio in rem ſcripta competit contra quemcunque poſſeſſorem.dec.408.n.3. ibid.
Actio extinguitur eo ipſo quod debitor ſuccedit creditori.dec.369.n.4. 261
Actio ſpolij competit ceſſionario etiam quod non ſit expreſsè ceſſa. dec.357.n 4. 252
Actio perſonalis vtilis tranſit abſque ceſſione ſi non ſit qui illam cedat, vel is qui eam cedere debet ſit mortuus.dec.490.n.14. 369
Actio in rem ſcripta ſequitur rei poſſeſſorem. dec.90. num.11. 67
Actio perſonalis ſequitur perſonam imponentis cenſum.dec.90.n.12. ibid.
Pro cenſu competit etiam actio realis.deciſ.230. nu.8. 166
Actiones vtiles tranſlatæ in ceſſionarium, debent præferri directis remanentibus penes cedentem. deciſ. 536.n.8. 417
Actiones directæ, quæ remanent penes eum, qui tenetur cedere ex neceſſitate, ſunt penitus inutiles.deciſ. 536.n.3. ibid.
Actiones tranſeunt in hæredem actiuè, & paſſiuè. dec. 284.n.3. 201
Actiones dicuntur eſſe de loco, de quo eſt perſona creditoris.dec.3.n.15. 4
Actionis iuſtum pretium vt cognoſcatur, quæ ſint conſideranda.dec 357.n.12. 258

Actor infra *Agens.*

Actor, qui in libello dicit ſeparatum ſoluere debet facere quod obtulit antequam iudex veniat ad condemnationem.dec.390.n.5. 279
Actor cenſetur deduxiſſe in iudicium ab initio omne ius.dec.58.n.5. 43
Actor in executiuis poteſt pariare Iudices, quando reus eſt contumax.dec.101.n.12. 75
Actore non probante abſoluitur reus. deciſ.129.n.1. 96
Actus ſi fiat præſente mandante alio modo, quam mandatum fuit, cenſetur receſſum à priori voluntate. dec.367.n.3. 259
Actus præſumitur factus in executionem præcedentis mandati.dec.367.n.4. ibid.
Limit. ſi de contrario clarè appareat.n.5. ibid.
Limita in actu contrario facto præſente parte.n.6. ibid.
Actus geſtus à procuratore in vim præcedentis mandati cenſetur factus iuxta formam illius. deciſ. 396. num.6. 283
Actus ſequens recipit interpretationem à tractatu præcedenti.dec.478.n.11. 359
Actus ab initio nullus, ratificari non poteſt. deciſ. 84. num.19. 63
Actus cenſetur factus de mandato eius cuius intereſt illum fieri.dec.189.n.1. 140
Actus non debet operari vltra intentionem agentis. dec.572.n.10. 191
Actus ab initio nullus vt reualidetur, requiritur nouus conſenſus.dec.142.n 3. 104
Actus quilibet ad ſui validitatem requirit voluntatem & poteſtatem agentis.dec.546.n.6.
Actus factus à tutore nomine proprio, non extenditur ad intereſſe pupilli.dec.84.n.17. 62
Actus præſumitur factus in executionem præcedentis conuentionis.dec.115.n.3.
Actus non operantur vltra intentionem agentis.deciſ. 505.n.3. 82
Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.dec.183.n.7.p.136.& deciſ.348.n.2. p.545
Actus ſequens præſumitur factus in executionem præcedentis obligationis.dec.61.n.1. 45
Actus idem poteſt eſſe validus reſpectu contrahentium inualidus reſpectu aliorum dec.85.n.8. 63
Actus præſumitur explicatus in executionem præcedentis tractatus.dcc.543.n.9. 426
Actus correſpectiui cenſetur facti vnus propter alium. dec.382 n.7. 271
Etiamſi non fiant incontinenti vnus poſt alium, ſed breui tempore interiecto.n.8. ibid.
Actus neceſſarius differt quoad effectum ab actu voluntario. dec.177.n.16. 132
Actus præſumitur factus in executionem præcedentis obligationis. dec.369.o.2. 261
Actuum vicinitas operatur pro illorum interpretatione.dec.478.n.8. 359

Additio.

Eius, quod tacitè in prima ſententia continebatur, non facit quin ſententiæ ſint conformes. dec.188. nu.3. 540

Adiectio.

In obligatione ſolutionis non ſobſiſtit, niſi reperiatur debitor principaliter obligatus. deciſ.585. n.5. 201
Adiecti non dicuntur quando diſpoſitio eſt æqualiter in perſonam omnium collata. dec.172.n.7. 127
Adiectus non datur niſi adſit is, qui petere poſſit.dec. 285.n.6. 202

Aditio infra *Hæres Hæreditas.*

Aditio hæreditatis probatur ex mandato facto hæreditario nomine.dec.457.n.3. 337
Aditio inducitur per reuocationem procuratoris defuncti conſtitutu, & effecti domini litis.dec.511.n.6. 153
Aditio hæreditatis probatur ex diſpoſitione facta de re hæreditaria. dec.504.n.1. 385
Ex ſolutione æris alieni hæreditatis.n.2. ibid.
Ex ceſſione iurium hæreditariorum. n.6. ibid.
Aditio inducitur per ſolutionem legatorum. dec.280. num.1. 197
Aditio hæreditatis non præſumitur. dec.280.n.3. 198

Adiudicatio.

Facta à Iudice iuncta actuali traditione transfert rei dominium.dec.457.n.10. 337
Adminiſtratio bonorum perditur ob decoctionem. dec. 168.n.10. 125
Adminiſtratio paterna de bonis filij eſt libera ab omni hypotheca ab omni onere reddendi rationem, & ab omni contradictione. dec.294.n.8. 299
Adminiſtrationis ratio reddi debet ab eo, qui adminiſtrauit, vel ei qui in adminiſtratorem deputauit, vel ei ad quem negotium ſpectat.dec.178.n.6. 132
Adminiſtrator habens liberam adminiſtrationem omnia poteſt, quæ poteſt dominus etiam alienare, & permutare.dec.170.n.6. 126
Non tamen poteſt donare nec legare.n.7. ibid.
Adminiſtrator tenetur etiam de neglectis.dec.482.n.3. 363
Etiam nulla præcedente mora.n.6. ibid.

Aduentitia.

Filiorum poſſunt vendi conſentiente patre. dec.418. num.3. 298

Ad vnguem.

Inuiolabiliter, hæc verba idem important quod ad litteram, & formaliter. dec.334.n.8. 237
Ægidiana non habet locum ad fauorem Eccleſiæ, vel eius ceſſionarij.dec.480.n.9. 361

Ægidiana non intrat quando ſententia eſt nulla, vel notoriè iniuſta.dec.363.n.11. 185

Ægidiana non habet locum io rebus Eccleſiæ.dec.263. num.12. ibid.

Ægidiana intrat in quolibet mero poſſeſſorio. deciſ. 378.n.5. 268

Et ſic etiam in Saluiano. ibid.

Ægidiana non intrat ſi ſententia ſit nulla, vel notoriè ioiuſta.dec.378.n.10. 269

Ægidiana reſpicit ordinatoria iudicij.de.480.n.12.362

Ægidianæ locus eſt eo ipſo quod ſententia notorium grauamen non continet.dec.480.n.1. 361

Inter emptorem, & venditorem eſt inducenda. deciſ. 265.n.6. 257

Æquitas.

L. curabit, C. de act. & empt. intrat vbi res, cuius pretinm fuit retentum, eſt frugifera. dec.119.n.6. 87

L.curabit, C.de act.& empt.habet locum etiam poſt latam ſententiam ſuper reſciſſione venditoris, ſi illa ſit per appellationem ſuſpenſa. dec.191.n.9. 142

Non patitur vt penes vnum ſit res ipſa, vel illius pretium, & pars oneris exiſtentis ſuper dicta re ſit penes aliom.dec.337.n.3. 239

Æſtimatio.

Facta vt ſciatur rei valor non facit emptionem. deciſ. 457.n.8. 337

Facit venditiooem.dec.311.n.3. 220

Ætas.

Probatur plenè ex libro baptiſmatis.deciſ.370.n.6.162

Probatur ex libro Baptiſmi.dec.395.n.4. 283

Probatur ex fide Parochi cum inſertione partitæ libri baptizatorum. dec.464.n.22. 345

Ampl.etiamſi ſit extracta litependente ſine partis citatione, ſi tempore productionis non ſit oppoſitum. n.23. ibid.

Affinitas.

Soluitur morte alterius, ex coniugibus.dec.55.n.3. 20

Probatur ex nominatione, tractatu, & alüs.deciſ.458. num.1. 318

Agens ad reſciſſionem contractus debet refundere omnia accepta vigore illius.dec.262.o.1. 184

Limit. vs n.4. ibid.

Ageos ex contractu debet prios illum ex parte ſua adimplere.dec.161.n.1. ibid.

Agens ad detegendam nullitatem contractus, oon teoetur reſtituere accepta illins vigore. dec.562.nu.4. 384

Agens eodem tempore pro fructibus cenſus,& pro ſorte non fatetur cenſum eſſe extinctũ.de.367.n.9.160

Agens contra aliquem vti contra hæredem pro tali illnm videtur approbare.dec.211.n.5. 153

Ageos vti hæres tenetur probare ſe eſſe talem.dec.279. num.3. 196

Agens condictione indebiti, debet probare ſolutum non fuiſſe debitum.deciſ.112.n.1. 83

Agens rei vendicatione tenetur probare ſe eſſe dominum rei quam petit.dec.431.n.16. 312

Agens Saluiano non tenetur cedere iura poſſeſſori, niſi qualia habet.dec.148.n.19. 111

Agenti contra tertium ſufficit, vt cedat iura talia,deciſ. 148.n.16. ibid.

Aliena.

Res hypothecari non poteſt. dec.139.n.10. vide infra *Res.* 103

Alienatio.

Alienans rem prohibitam alienari per contractum, ſtatim cadit à commodo contractus, nec recuperat per redemptionem.dec.47.n.3. 36

Alienans partem rei Eccleſiæ non cadit à tota re, ſed tantum à parte alienata.dec.331.n.3.

Ampl.etiam ſi prohibita ſit alienatio in totum, vel pro parte.ibid.

Alienans rem contra pactum, cadit à commodo contractus.dec.47.n.1. 36

Alienans rem cenſetur ius quod in ea habet alienare. dec.67.n.3. 47

Ampl. etiam quod ſit deſignata per confines conuenientes toti rei.dec.67.n.4. ibid.

Alienans non dicitur contrauenire, ſi non offendat mentem teſtatoris, licet faciat contra illius verba. dec.49.n.15. 37

Alienans rem expreſsè prohibitam alienari ſub pœna non euitat pœnam per redemptionem. deciſ. 334. num.5. 237

Limit. ſi prohibitio, ſit tacita.n.6. ibid.

Alienatio bonorum pupilli quamois illi vtilis non ſuſtinetur ſine ſoleronitatibus.dec.543.o.18. 427

Et ſine dubio ſi de vtilitate non conſtet euidenter. num.19. ibid.

Alienare,& alienationi conſentire,paria ſunt.deciſ.18. num.13. 16

Alienatio facta à Iudice ſeruatis ſeruandis, cauſat bonam fidem.dec.293.n.10. 207

Alienatio facta ab hærede grauato imputatur in portionem quam poteſt detrahere.dec.49.n.1. 37

Alienans qui in re alienata habet portionem liberam, cenſetur alieoaſſe propriã portionem.dec.49.n.2.ib.

Alienatio bonorum pupilli requirit iuſtam cauſam, & ſolemnitates. dec.543.n.3. 426

Alienatio rei prohibitæ alienari, quæ non offendit mentem teſtatoris non inducit contrauentionem. deciſ.333.n.1. 236

Alienatio fructuum rei prohibitæ alienari non operatur contrauentionem.dec.333.n.1. ibid.

Alienatio vt cenſeatur fraudulenta requiritur ſcientia vtriuſque contrahentis, quod bona debitoris non ſufficiant omnibus creditoribus.dec.85.n.3. 63

Alienatio rerum Eccleſiaſticarum vt validè fiat, quæ requirantur.dec.314.n.1. 223

Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum copolatiuè requirit cauſam alienandi, & ſolemnitates. deciſ.18. num.17. 16

Alienatio facta poſt decoctionem, cenſetur ſimulata. dec.85.n.1. 63

Alienatio rei non prohibetur ob pendentiam litis ſuper iure illi connexo.dec.307.n.2. 216

Alienatio rei Eccleſiæ ſi fiat ob neceſſitatem pretiũ debet conuerti io cauſam expreſſam. dec.36.n.12. 30

Alienatio rei Eccleſiæ facta à Prælato in conſanguineum, non caret ſuſpicione.dec.36.n.11. ibid.

Alienatio rei Eccleſiæ cum clauſula reſeruato ſemper iure Eccleſiæ noo inducit cadocitatem, Niſi poſtqoam fuit deuentum ad liberam traditionem. deciſ. 331.num.8. 235

Alienatio facta à minore ſine debitis ſolemnitatibus eſt nulla. dec.331.n.9. ibid.

Alienatio rei Eccleſiæ nulliter facta oon cauſat caducitatem.dec.331.n.10. ibid.

In alienatione rerum Eccleſiæ requirnntur copulatiuè iuſta cauſa,& ſolemoitates. dec.8.o.7. 8

In alienatione rei Eccleſiæ, vel grauamine illi imponendo, requiritur copulatiuè ſolemoitas, & iuſta cauſa.dec.28.o.1. 24

In alienatione rei Eccleſiæ non ſufficit tractatus, niſi accedat auctoritas, ſeu confirmatio ſuperioris.deciſ. 37.n.3. 31

Alienatio rei Eccleſiæ facta ſine debitis ſolemnitatibus eſt nulla, ſi Eccleſia volet.dec.264.n.2. 185

Alimenta.

Præſumuntur præſtita vigore præcedentis obligationis.dec.437.n.1. 317

Alimenta reſpectu eiuſdem perſonæ dantis, & recipientis non ſunt multiplicabilia. deciſ.437. nu.5. 317

Alimenta præſtita affini pauperi cenſentur donata, deciſ.437.num.6. ibid.

Alimentarius, qui poteſt ſibi victum parare ex ſua induſtria, non præſumitur ab alio recepiſſe alimenta. deciſ.440.n.2. 319

Lim. in eo. cui ab alio ſunt præſtanda alimenta, nam ab illo præſumitur alimentatus, concurrentibus maximè adminiculis, n.3. ibid.

Alimentatus, qui fuit ab aliquo in principio, & ſine temporis præſumitur etiam ab eodem recepiſſe alimenta medio tempore. deciſ.440.n.4. ibid.

Alimentatus quis præſumitur in dubio ab eo, qui eum alere tenebatur. deciſ.439.n.4. ibid.

Alimenta qui præſtitit in principio, & ſine temporis cenſetur etiam præſtitiſſe medio tempore deciſ.439. num.5. ibid.

Alimentorum obligatio tandiu durat, quamdiu viuit alimentarius. dec.140.n.6. 503

Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt. deciſ. 219.n.2. 159

Alius,a,ud, Iſtud relatiuum implicat ſimilia. deci. 306. num.1. 215

Alternatiua.

Exigendi præſtat electionem creditori. deciſ.504.n.12. 386

Alternatiuæ obligationes, quando vna pars eſt licita alia verò illicita, nunquam vtilè, per inutile vitiatur. deciſ.319.n.6. 226

Alternatiuæ pars vna alteram declarat. dec.1.n.7. 2

Animus.

Acquirentis principaliter ſpectatur in acquiſitione dominij & poſſeſſionis. dec. 170.n.4.

Annuum.

Annua præſtatio poteſt capi in cauſam iudicati ſubhaſtari, & plus offerenti deliberari; & n.10.deciſ.508. num.3. 388

Annuæ præſtationes debitæ ex contractu, præſcribuntur vnica præſcriptione pro omnibus annis. deciſ. 303.num.1. 214

Annuæ præſtationes conditionaliter debitæ vt præſcribantur tot requiruntur præſcriptiones quot anni. dec.487.n.5. 367

Annuæ præſtationes debitæ ex contractu vnica præſcriptione tolluntur. dec.230.n.9. 166

Limitatur, Quando promiſſio eſt conditionalis, n.11. ibid.

Annuæ præſtationes dicuntur ius immobile, & ſeparatum de per ſe. dec.3.n.16. 4

Annuæ præſtationes, dicuntur eſſe de loco, vbi eſt deſtinata ſolutio ipſarum. dec. 3.n.17. ibid.

In annuis præſtationibus ex contractu: tot requiruntur præſcriptiones, quot ſunt anni. deciſ. 304. n.2. 214

In annuo cenſu tot requiruntur præſcriptiones, quot ſunt anni. dec. 230.n.12. 166

Annuæ reſponſiones cenſuales, ſunt legitima via conſequendæ. dec.10.n.4. 11

Annui redditus tunc dicuntur bona immobilia, quando percipiuntur ex certis fundis, non ex redditibus generalibus. dec. 3.n.18. 4

Annui redditus veniunt appellatione immobilium, quando debentur actione reali, vel mixta. deciſ. 3. num.20. ibid.

Annui redditus computantur inter immobilia, quando de neceſſitate ſunt applicandi ad mobilia, vel immobilia. dec.3.n.22. ibid.

Annui redditus ex ſui propria natura, & ſignificatione non computantur inter mobilia, vel immobilia, ſed conſtituunt tertiam ſpeciem de per ſe. deciſ.3. n.13. ibid.

Annui redditus perpetui inter immobilia computantur. dec.468.n.5. 351

Vide, *Præſtatio.*

Antecedens.

Antecedenti conceſſo cenſetur conceſſum & conſequens. dec.528.n.12. 405

Qui vult conſequens non cenſetur velle antecedens neceſſarium, quando deficit poteſtas. dec.278.n.22. 196

Anticipata ſolutio penſionum non eſt prohibita in contractis locationis dec.388.n.14. 277

Anticipata ſolutio non prohibetur in contractu cenſus niſi deducatur in pactum. dec.95.n.8. 70

Anticipata ſolutio fructuum non eſt prohibita quando remanet aliquid commodi apud ſoluentem. dec.388. num.9. 276

Anticipata ſolutio fructuum in contractu cenſus non eſt prohibita ſi apud ſoluentem remaneat aliquid vtilitatis. dec.388.n.10. ibid.

Apocha priuata non recognita, non releuat. deciſ.203. num.2. 142

Apoſtilla.

Non attenditur ſi non approbetur in ſubſcriptione. dec.379.num.6. 269

Limitatur quando continet id quod tacitè inerat.n.7. ibid.

Appellatio.

Datur à ſententia lata ſine cauſæ cognitione, etiam in poſſeſſorio. dec.163.n.9. 185

Appellatio iſta operatur quoad vtrumque effectum. dec.263.n.10. ibid.

Appellatio impedit effectum ſententiæ. dec.138.nu.7. p.103

Appellatio remanet deſerta, ſi cauſa non expediatur intra quadriennium, à die interpoſitæ appellationis. dec.31.num.1. 26

Appellatio non datur in Saluiano. deciſ.378. num.1. 268

Appellatio in merè poſſeſſorio non datur de iure ciuili. dec.378.n.3. ibid.

Ampl. in quolibet interdicto etiam plenario adipiſcendæ.num.4. ibid.

Appellatio de iure canonico conceditur à quocunque grauamine. dec.242.n.12. 174

Appellatio ſuſpendit omnem effectum ſententiæ. dec. 234.n.4. 169

Appellatione pendente, nemo eſt ſua poſſeſſione priuandus. dec. 248.n.2. 176

Appellanti non currunt fatalia dum impeditur facto appellati. dec.344.n.7. 243

Appellatur à liquidatione in iudicio executiuo. deciſ. 258.n.2. 183

Item quando ſententia complicat negotium principale.n.3. ibid.

Appellatur in poſſeſſorio reſpectu fructuum. dec.233. num.6. 169

Deſertio appellationis euitatur ob quamcunque cauſam. dec.538.n.11. 420

In Saluiano non datur appellatio. deciſ.268. num.14. 188

Approbatio.

Approbans contractum non poteſt illum amplius impugnare. dec.96.n.23. 72

Approbare quis dicitur illam ſcripturam quam in actis producit, ſeu cuius vigore agit, deciſ. 550. num.3. 433

Argumen

Argumentum.

De contractu ad vltimas vnluntates valet. deciſ.5 t7. n.5.ſallit n.7. 397

Argumentum à foro Poli, ad forum fori, & è contra eſt validnm.dec.464.n.11. 344

Argumentum ab vſuſructu ad ceoſum eſt validum. deciſ.349.n.10. 246

Articulis.

Quis reſpondere non tenetur,ſi non dentur medio iuramento, vel ſi dentur à non procuratore, vel ſi ſint irreleuantes.dec.414.n.19. 305

Aſſecuratio.

Reducitur ad contractum emptionis, & venditionis. dec.588.o.16.

Aſſertio.

Aſſerenti conſanguinens adhibitos in contractu non fuiſſe de proximioribus, & qood aderant proximiores, & magis idonei incumbie onus probandi.deciſ. 503.n.15. 384

Aſſerens prædinm eſſe liberum intelligitur de obligatione, quæ impedire poſſet illum contractum. dec. 148.n.11. 118

Aſſerenti contractom eſſe ſœneratitium, vel nullnm incumbit onus hoc probandi.dec.96.n.5. 71

Aſſerens, quam eſſe ſoluendo, debet illud probare.deciſ.78.n.3. 55

Aſſerenti alienationem eſſe factam ex cauſa neceſſaria, non creditur.dec.52.n.6. 39

Limit. ſi concurrant adminicula.n.7. ibid.

Aſſertio contrahentiom alteri non præiudicat.dec.36. num.9. 30

Aſſertio iuris legalis, & fide digni maximè facta io iudicio, cauſat bonam fidem. dec.293. n.17. 208

Ampl. etiam ad præſcribendum dominium. oum.18. ibid.

Aſſertio facta in inſtrumento probat inter contrahentes. dec.501.n.3. 380

Aſſertio imponeotis cenſnm ſnper re qnod illa ſit ſua, & libera, reſtringitur ad probationem ſuam.dec.39. num.5. 32

Aſſertio creditoris non nocet debitnri. deciſ.239. o.3. 172

Aſſertio procnratoris, non præiudicat principali.deciſ. 295.n.1. 209

Aſſertio facta in teſtamento nnn facit probationem ad fauorem teſtatoris, & in præiudicium eius, qui ab eo cauſam non habet.dec.494.n.10. 372

Aſſertio impoſitoris cenſus quod fundus eſt liber, & ad ſe pleno iure ſpectat intelligitur in præiudicium cenſus, qni imponitnr.dec.423.n.1. 304

Aſſertio iurata nocet iuranti qnando eſt doloſa, & alteri præiudicialis.dec.56.n.4. 42

Aſsignatio.

Pro ſuſtentatione gradns æquipollet aſſignationi pro alimentis.dec.437.n.3. 317

Aſſignatio quando ſit pro ſolntione debiti, importat dationem inſolutum.dec.290.n.3. 205

Aſſociatio.

Conceditur etiam contra ſingnlarem poſſeſſorem. dec. 149.num.3. 111

Attentata.

Non purgantur per ceſſionem poſſeſſionis, ſi qoa eſt. dec.61.n.1. 45

Attentata non purgantur, niſi refectis expenſis, damnis, & intereſſe.dec.62.n.1. ibid.

Attentata ooo dantur vbi adeſt diuerſitas caoſarum. dec.243.n.1. 174

Qui continnat non atteotat.dec.446.n.2. 325

Intellige poſtquam eſt acquiſita poſſeſſio. oumer.9. ibid.

Atteſtatio.

Extra iudicialis, & noo iurata non probat. deciſ.75. num.8. 54

Auctor cui lis fuit intimata, debet illius deſenſionem ſuſcipere aliàs ſibi imputet.dec.407.n.3. 291

Auditor Cameræ.

Tanquam executor literarum Apoſtolicarum eſt Iudex competens, etiam quoad Epiſcopos. deciſ.215. nom.7. 156

A.C. inter forenſes non habet inriſdictionem in prima inſtantia, qusndo proceditur ordinariè. deciſ.531. num.3. 410

Auditor Cameræ in obligationibus Cameralibns, eſt iudex priuatiuè quoad omnes alios Iudices. deciſ. 101.num.11. 75

Autem.

Hæc particnla,aduerſatiuè intelligitur retentis eiſdem terminis.dec.123.n.9. 89

Autem, hæc particuls, reſoluitur aliqusndo in diſiunctiuam.dec.123.n.10. ibid.

Auocatio.

Canſæ operatur nullitatem poſtea geſtorum coram eodem iudice, non autem eorum, quæ antea fuere facta. dec.436.n.2. 316

B

Bannimenta.

NOn comprehendunt contractus iam perſectos. deciſ.217.n.5. 158

Bannimenta intelligi debent vt minus deuient à iure communi qoàm ſit poſſibile.dec.217.n.6. ibid.

Et ne quis damnom patiatur.n.7. ibid.

Beneficium.

Beneficiatus io vita æquiparatur vſufructuario, in morte vſuario.dec.176.n.8. 131

Beneficium inuentarij fuit introductum ne hæres teneatur vltra vires hæreditatis, & ne creditores ſuis crediris fraudentur.dec.231.n.5. 167

Beneficium cedendarum qund competit tertio poſſeſſori, non canſatur ex aliquo contractu præcedente ſed potius ex benignitate legis.deciſ. 148. num.8. 110

Beneplacitum.

Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione rerum Eccleſiaſticarum interoenire debet.deciſ.314. num.2. 223

Beneplacitum Apoſtolicum in alienstione rei Eccleſiæ non præſumitur niſi poſt triginta annos. deciſ.28. num.7. 24

Beneplacitum Apoſtolicum in alienstione rei Eccleſiæ non præſumitur niſi poſt lapſum ad minns triginta annorum.dec.27.n.3. 23

Beneplacitum Apoſtolicum facit præſumi bona Eccleſiaſtica eſſe vtiliter alienata. deciſ. 30. nom.3. 25

Beneplacitum Apoſtolicum reſeruatum in inſtrumento, præſumitur interueniſſe lapſis triginta annis. deciſ.253.n.8. 178

Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione rei Eccleſiæ, eſt loco ſolemnitatis. dec.28.n.2. 24

Bona fides.

Et præſcriptio in materia vſuraria, noo ſunt conſiderabiles dec.119.n.5. 87

Bonæ fidei poſſeſſor facit fnctus ſuns, nec tenetur ad illorum reſtitutionem.dec.195.n.1. 207

Ampl. etiam ſi poſſederit abſque titulo, vel inualido, quia facit fructus ſuos ratione colturæ, & curæ.n.1. & nuio.4. ibid.

Limit. ſi poſſiderit ex titulo reprobo.n.5. ibid.
Bona fides cauſatur etiam ex iniuſto, & temeratio titulo.decíſ.193.n.6. ibid.
Bona fides cauſata ex iuris errore licet non ſufficiat ad præſcribendum dominium, ſufficit tamen ad fructuum acquiſitionem.dec.193.n.7. ibid.
Declar. ſi ſit error cui ius nec aſſiſtat,nec reſiſtat,ſecus ſi ius reſiſtat.n.12. 208
Intellige ſi ius abſolutè reſiſtat, ſecùs ſi ſimpliciter det formam ſeruandam in explicatione actus. num.15. ibid.
Intellige in errore iuris, ſecus in errore facti. num.20. ibid.
Bona fides regulariter præſumitur.deciſ.377. num.2.
Inter bonam, & malam fidem datur medium.dec.193. num 9. 207

Bona.

Alienata debent imputari in legitimam, & Trebellianicam alienanti debitam.dec.290.n.1.
Bona in dubio præſumuntur allodialia, non feudalia. dec.72.n.11. 52
Etiamſi ſint intra fines feudi.n.12. ibid.
Licet aliqui,& malè,contrarium teneant.n.13.ibid.
Bonorum appellatione veniunt etiam pecuniæ. deciſ. 187.n.1. 139
Bona prohibita alienari non cenſentur prohibita hypothecari, & veniunt in generali obligatione. dec. 40.n.3. 32
Bona à Laicis in Eccleſiam tranſlata fiunt Eccleſiaſtica.dec.480.n.12. 362

Bulla.

Bulla Pij V. ſuper cenſibus non annullat cenſus creatos ante illius promulgationem dec.92.n.3. 68
Bulla Pij V. ſuper cenſibus in §. contractúſque ſub alia forma declaratur, & infra.dec.116.num.4. 85
Bulla Pij V. ſuper cenſibus prohibens deduci in pactum intereſſe lucri ceſſantis, intelligitur de extrinſeco, non intrinſeco.dec.147.n.16. 109
Non excludit petitionem intereſſe lucri ceſſantis, ſi probentur requiſita.n.20. ibid.
Bulla Pij V. ſuper cenſibus in verſ. contractúſque ſub alia forma, &c. reſtringitur ad ea quæ ſunt de forma non autem ad alia pacta, quæ ſolum improbantur,& non annullant contractum.deciſ.147.n.2.108
Bulla Pij V. ſuper cenſibus præferens cenſuatium omnibus aliis emere volentibus rem cenſui ſubiectam, intelligitur de omnibus aliis non habentibus ius potentius.dec.306.n.4.
Bulla prædicta multum præiudicat domino fundi cenſuati, auferendo ab eo liberam facultatem vendendi rem ſuam.dec.306.n.5.
Bulla Pij V. ſuper cenſibus, recipit interpretationem paſſiuam à iure communi.dec.71.n.4. 51
Bulla prædicta Pij V. eſt exorbitans, & correctoria. dec.71.n.5. ibid.
Bulla Pij V. in verſ. contractúſque ſub alia forma &c. Intellectus.dec.146.n.6. 107
Bulla Pij V. ſuper cenſibus, duo facit, Primum dat formam contractui. Secundum improbat nonnulla pacta.dec.146.n.2. ibid.
Bulla Pij V. ſuper cenſibus concedens prælationem domino cenſus, eſt exorbitans.dec.159.n.3. 117
Bulla Pij V. quoad probationem, quæ fit per inſtrumentum.dec.100.n.10. 74
Bullæ Pij V. ſuper cenſibus concedentis domino cenſus prælationem. Intellectus.dec.156.n.9. 116
Bulla Pij V. ſuper cenſibus dans Domino cenſus prælationem in venditione fundi cenſiti non transfert illius dominium ante pretij ſolutionem. deciſ.326. n.1. 232
Bulla prædicta ad effectum prælationis non requirit depoſitum pretij, illud tamen requiritur ad effectum acquirendi dominium. dec.326.n.2. ibid.
Bullæ Pij V. ſuper cenſibus verſ. hanc autem ſaluriferam &c. Intellectus.dec.126.n.9. 93
Bullæ Pij V. de cenſibus in verſ. cenſus omnes in futurum, &c.intellectus.dec.349.n.3. 245
Bulla Pij V. ſuper cenſibus præferens dominum cenſus in venditione prædij cenſuat.habet etiam locum in venditione facta per viam ſubhaſtationis. dec.429.n.1. 310
Bulla Pij V. de cenſibus loquitur de cenſibus in futurum creandis non de creatis antea. deciſ.354. num.4.
Bulla Pij V. concedens prælationem cenſuario ſuper re cenſuata contra quas perſonas intelligatur.deciſ. 466.n.14. 348
Bullæ Pij V. ſuper cenſibus loquitur de cenſibus perpetuis redimibilibus.dec.514.n.5. 194
Bulla Pij V. ſuper cenſibus eſt ſeruanda in toto orbe. dec.87.num.6. 65

C

Caducitas.

OB alienationem rei Eccleſiæ non incurritur niſi ea volente.dec.331.n.1. 234
Caducitas ita demum habet locum ſi dominus, qui pœnam appoſuit, velit.dec.74.n.7. 53
Intellige reſpectu intereſſe ipſius Domini, ſecus reſpectu intereſſe alterius.n.8. ibid.
Caducitas cenſetur remiſſa emphyteutæ ſi dominus recipiat canonem etiam cum proteſtatione quod non cenſeatur remiſſa.dec.555.n.3. 415
Vide rationem.n.5. ibid.
Caducitas excuſatur ob quamlibet cauſam credendi, etiam quod ſit minus iuſta.dec.4.n.3. 5
Caducitas eſt pœna.dec.67.n.12. 48
Caducitas non incurritur ob alienationem reuocabilem ſi reuocetur ante declaratam caducitatem. dec. 50.n.2. 38
Caducitas licèt ipſo iure incurratur requiritur tamen declaratio domini.dec.340. n.8. 240
Caducitatis pœna non habet locum niſi præuia declaratione illius per ſubſtitutum.dec.318.n.3. 226
Cenſus impoſitio ſuper rebus tacitè alienati prohibitis non inducit caducitatem.dec.40.num.8. 32
Nec eſt ab initio nulla.n.9. ibid.

Calculatio.

Poteſt ſemper fieri etiam poſt mandatum. deciſ.197. num.10. 146
Calculus factus à peritis, & à partibus ſubſcriptus facit fidem.dec.427.n.4. 308

Calumnia.

Calumnioſè peti præſumitur remiſſoria ad probandum id quod nunquam fuit oppoſitum. dec.118.num.5. 87

Cambium.

Reale probatur ex ſolis litteris redditus ex nundinis. dec.539.n.6. 421
Cambia vt dicantur realia quæ requirantur. deciſ.539. num.5. ibid.
Cambia vt ſint licita quæ requirantur. dec.539. n.1. 420
Cameralis obligatio extenditur ad omnia inſtrumento enunciata, & promiſſa.dec.456.n.2. 337
Cameralis obligatio habet executionem paratam. dec. 204.n.2. 150
Cameralis obligatio non cenſetur appoſita in inſtrumento, niſi exprimatur.dec.254.n.1. 180

Cameralis

Cameralis obligationis effectus non retaidatur per allegationem falſæ canſæ, ſi non ſiteuidens. deciſ.21. num.4. 19

Camctalis obligario extenditur etiam ad non nominatos in inſtrumento.dec.33.n.2. 27

Limit. quando eſt reſtricta.n.3. ibid.

Cameralis obligationis beneficium tranſit in ceſſionarium.dec.503.n.4. 384

Cameralis obligatio,vt poſſit habere executionem,debet eſſe extenſa.dec.101.n.8.

Cameralis obligatio continet ſtipulationem pro omnibus quorum intereſt.dec.457.n.2n. 338

Cameralis obligatio habet executionem paratam. dec. 86.n.1. 64

In obligatione camerali admittuntur ſolum certæ exceptiones.dec.86.n.2. ibid.

Cameralis obligatio non admittit exceptiones extrinſecas à contractu.dec.338.n.1. 239

Cametalis obligatio non vulneratur per ſententias latas in alia cauſa.dec.338.n.2. ibid.

Cameralis obligatio prodeſt,& nocet hæredibus reſpectiuè vt competat via executiua. deciſ.457.num.2. 337

Cameralis obligationis virtus tranſit in ceſſionatium. dec.398.n.9. 285

Camerarius.

Illuſtriſſimus Camerarius poteſt exercere etiam ea, quæ requirunt mandatum ſpeciale. dec.88. num.3.

Canon.

Solui debec ab eo qui emit rem ſubiectam cum onere ſoluendi.dec.456.n.2. 336

Canones peti poſſunt via executina, qnando inſtrumentum eſt vallatum camerali obligatione.dec.456. num.4. ibid.

Canonicus.

Canonici non poſſunt præindicare ſuæ Eccleſiæ recipiendo minorem ſummam qnam debeatur.dec.304. num.3. 215

Canonicis in cauſa Eccleſiæ in materia prohibita, non creditur.dec.28.n.5. 24

Capitulum.

Si habet fructus Epiſcopatus ob mortem Epiſcopi, illos non habebit ſi Epiſcopus transferatur ad alium Epiſcopatum.dec.170.n.11.

Caſus.

Caſus in ſtatuto non expreſſus, eſt regulandus ſecundum ius commune dec.86.n.10. 64

Cataſtrum.

Non probat dominium,nec poſſeſſionem, in præiudicium eius, qui non interfuit illius confectioni. dec. 16.num.5. 15

Cauſa.

Legitima capiendi pecunias ad cenſum,eſt ſolutio æris alieni.dec.14.n.7. 12

Iuſta cauſa alienandi bona Eccleſiæ eſt vel ob neceſſitatem, vel propter vtilitatem Eccleſiæ. deciſ. 27. num.5. 24.

Iuſſus Iudicis præbet iuſtam cauſam excuſationis. dec 335.n.6. 236

Deuolutionis cauſa concludentis requirit probationis n.10 dec.323. 230

Cauſa finalis ſtatuti probatur ex illius procemio. deciſ. 464.n.3. 344

Cauſa ſemel effecta appellabilis, ſemper durat appellabilis.dec.257.n.2. 182

Cauſa friuola, & iniuſta,non validat ceſſionem. deciſ. 275.n.3. 192

Cauſa in inſtrumento ennnciata non præſumitur falſa. dec.503.n.17. 385

Cauſa alienandi bona Eccleſiæ debet aliunde,quam per inſtrumentorum enunciationem probari. deciſ. 27. num.4. 23

Cauſa obligationis ceſſante, ceſſat ipſa obligatio.deciſ. 266.n.6. 187

Cauſa iuſta alienandi res Eccleſiæ partium aſſertione, non probatur.dec.28.n.5. 24

Cauſa iuſta alienandi res Eccleſiæ, non præſumitur ex antiquitate temporis.dec.28.n.6. ibid.

Cauſa remota,& occaſionalis non attenditur. dec.343. num.7. 242

Cauſa ob quam fit alienatio bonorum pupilli debet iuſtificari aliter, quàm per contrahentium aſſertionem.dec.543.n.4. 416

Cauſa in inſtrumento alienationis bonorum pupilli expreſſa præſumitur vera.dec.543.n.6. ibid.

Cauſa finalis contractus ea eſt ſine qua contrahentes non fuiſſent contracturi.dec.412.n.3. 294

Cauſa originalis eſt attendenda. dec.412.n.4. ibid.

Cauſa prohibitionis illam reſtringit. deciſ.43.num.6. 34

Cauſa originalis attendi debet, non quod inde ſequitur.dec.181.n.2. 134

Cauſa enunciata in alienatione bonorum pupilli ſi ſit in parte falſa totus contractus redditur nullus ob indiuiduitatem decreti Iudicis.deciſ.543.n.12. 427

Cauſa, vel modus non reſtringit legatum, qnando reſpicit fauorem legatarij.dec.43.n.8. 34

Cauſarum diuerſitas reſultat ſi agatur de terminis cenſus diuerſo tempore maturatis. deciſ. 243. num.2. 174

Cauſarum ſoluendi pluralitas non præſumitur. deciſ. 213.n.2. 154

Cautela.

Cautelæ appoſitæ in inſtrumento ad fauorem emptoris, reſtringuntur ad intereſſe reale ipſius. deciſ.64. num.5. 46

Cautio.

De reſtituendo prioribus, &c. datur pro ſecuritate debitoris.dec.401.n.9. 288

Cautio præſtita deliberando fideiuſſorem,& illum conſeruando indemnem idem operatur qnod liberatio. dec.535.n.17. 411

Cedula bancaria.

Habet vim ſolutionis,eſt loco pretij cenſus.deciſ.291. num.2. 205

Cedula bancaria habet vim ſolutionis. deciſion. 104. num.1. 77

Cedula bancaria cantans in vim promiſſionis non habet vim ſolutionis.dec.435.n.1. 315

Cedula bancaria habet vim ſolutionis.deciſ.561.nu.5.

Cedula bancaria habet vim ſolutionis factæ præſenti pecunia.dec.103.n.7. 77

Cedula bancaria habet vim ſolutionis, & data pro extinctione ſortis principalis cenſus facit ceſſare curſum fructuum illius,dec.290.n.2. 205

Cedula bancaria, habet vim ſolutionis. dec.132.n.1. 98

Conſignatio cedulæ bancariæ continet veram ſolutionem.dec.361.n.5. 255

Et habet vim veræ ſolutionis.n.6. ibid.

Cenſualis Contractus.

Contractus cenſualis forma in quibus conſiſtat. deciſ. 146.n.3. 107

Contractus cenſualis ſubſtantia in quibus conſiſtat. dec.308.n.11. 218

Contractus cenſus in qno apponitur pactum, quod exiſtente moroſo debitore cenſus in ſolutione, poſſit cogi ad illum redimendum, de iure communi ſuſtinetur.dec 147.n.7. 108

Contractus cenſus ratificatur per perceptionem fructuum.

ctuum.deciſ.81. num.6. 59
Contractus cenſus reputatur indiuiduus, & reſolutus pro parte, in totum dicitur reſolutus. deciſ. 183. num. 10. 200
Contractus cenſus eſt licitus.dec.10.n.5. 11
Contractus, qui publicè frequentatur præſumontur liciti, non vſuranj.dec.10.n.6. ibid.
Contractus eſt potius cenſendus cenſualis, quàm emphyteuticus dec.415.n.5.
Contractus cenſus eſt diuiduus ratione rei ſi concurrat voluntas contrahentium.dec.125.n.13. 92
Cenſuarius non acquirit dominium, nec poſſeſſionem fundi cenſiti.dec.499.n.13. 378
Cenſus quid ſit.
Cenſus eſt indiuiduus.dec.172.n.6. 191
Cenſus nomen tanquam æquiuocum conuenit tam cenſui, quam emphyteuſi.dec.431.n.10. 312
Cenſus eſt quando penes ſoluentem cenſus reſidet vtrumque dominium.dec.431.n.21. ibid.
Cenſus vox tanquam generalis complectitur plures contractus pecuniarum datarum ad cenſum. deciſ. 513.n.9. 393
Cenſus eſt onus reale.dec.54.n.3. 40
Cenſus eſt ſpecies ſeruitutis.dec.71.n.11. 51
Conſtitutio cenſus,eſt quædam ſpecies ſeruitutis ſuper re cenſuata dec.1.n.4. 1
Cenſus impoſitio eſt ſpecies alienationis. deciſion. 36. num.1. 30
Cenſus impoſitio eſt ſpecies alienationis. deciſio. 37. num.1. ibid.
Cenſus impoſitio eſt ſpecies alienationis.deciſ.38.n.2. 31
Cenſus impoſitio dicitur alienatio. dec.27.n.1. 23
In cenſu vitalitio eſt pro fundo incertitudo vitæ,& periculum.dec.514.n.1. 394
Cenſus vitalitij iuſtitia vt recognoſcatur quæ ſint conſideranda.dec.514.n.9. ibid.
Cenſus vitalitius poteſt emi ſuper vita duorum. deciſ. 514.n.10. ibid.
.....Poteſt vendi ad rationem duodecim pro centenario, & vltra. dec.514.n.11. ibid.
Cenſus vitalitij natura eſt, vt pecuniarum dominium ab initio tranſeat in illum, qui conſtituit ſe debitorem cenſus dec.321.n.8.
Cenſus vitalitius an venditori ſit vtilis attenditur ætas emptoris.dec.463.n.4.
Cenſus vitalitius eſt omni iure licitus. deciſ.514.n.12 394
Quia non tranſit ad hæredes, & eſt irredimibilis.n.6. ibid.
Cenſus vitalitius videtur contractus innominatus ſub alea fortunæ.dec.514.n.3. 394
...non comprehenditur ſub bulla Pij V. de cenſibus. dec.514.n.4. ibid.
Cenſus vitalitij iuſtum pretium pendet à communi hominum & loci conſuetudine,& obſeruatione.dec. 514.n.12. p.395
Cenſus vitalitij ſuſtinentur propter periculum vitæ. dec.9.n.12. 9
Iuſtum pretium cenſus vitalitij conſideratur ex conſuetudine loci vbi contractus fuit celebratus. deciſ. 514.n.12. 395
Cenſus emptus pro perſona nominanda,facta nominatione, illi non ementi acquiritur.deciſ.125.num.5. 92
Cenſus acquiritur ei pro quo,& cuius nomine emitur. dec.469.n.8. 352
Cenſus acquiritur ei pro quo emitur mediante ſtipulatione Notarij, & Procuratoris. deciſ. 167. num. 1. 124
Cenſus emptus perſona nominanda facta nominatione ſolum pro parte, pro alia parte acquiritur ipſi ementi.dec.125.n.9. 92
Cenſus emptus ex pecunia communi pro ſe, & ſocio vtrique acquiritur, & ſolui debet. dec.172.num.4. 127
Cenſus transferuntur in alium mediante titulo diuiſionis.dec.513.n.1. 393
Cenſus alienatio valida eſt etiam quod non ſiat præſente pecunia.dec.126.n.7. 93
Cenſus ſequitur bona cenſuata. dec.450.n.3. 330
Cenſus tranſit ad tertium cum ſua cauſa. deciſio. 183. num.9. 136
Cenſus poſſunt ſubhaſtari. dec.467.n.1. 350
Cenſus impoſitio præſupponit in imponente dominium rei ſubiugatæ.dec.2.n.3. 2
Cenſus poteſt imponi cum datione cedulæ bancariæ pro ſolutione fructuum. dec.535.n.14. 416
Cenſus imponi poteſt ſuper melioramentis factis à poſſeſſore bonæ fidei, vel ab eo,qui habet rei dominium etiam vtile quamuis aliquo caſu reſolubile. dec.541.n.13 & n.16.& 17. 524
Cenſus imponi poteſt ab hærede grauato qui poteſt detrahere legitimam, vel trebellianicam. dec.541. num.15. 424
Cenſus conſtitui debet ſuper re certa. dec.143. num.1. 105
Cenſus impoſitus ſuper fundo alio cenſu onerato ſuſtinetur quouſque fundus ille enitocatur irreuocabiliter.dec.549.n.1. 432
Cenſus imponi poteſt ſuper fundo alteri cenſui obnoxio.dec.548.n.1. 432
Ex impoſitione cenſus oritur duplex actio vna perſonalis,altera in rem ſcripta.dec.90.n.10. 67
In conſtitutione cenſus, requiritur pretij interuentus. dec.171.n.1. 192
Cenſus poteſt imponi ſuper parte fundi ; dummodo ita deſignetur, vt ab aliis dignoſci poſſit.deciſ.98. num.4. 73
Cenſus poteſt validè imponi ſuper duobus fundis,non ſpecificata quantitate pro qua ſingula corpora grauantur, quidquid contradicat Boccac. deciſ. 90. num.2. 67
Cenſus in dubio cenſetur impoſitus ſuper fundo exiſtente in loco contractus.dec.94.n.4. 69
Cenſus quod imponi non poſſit ſuper re maioris valoris quàm ſit cenſus impoſitus volunt aliqui.dec.499. num.8. 378
Contrarium latè deducitur.n.9. ibid.
Cenſus impoſitus ſuper pluribus fundis in ſolidum ſuſtinetur in capace.dec.499.n.10. ibid.
Quamuis non ſit expreſſum pro qua rata ſuper illo imponatur. ibid.
Cenſus plures ſuper eodem fundo imponi poſſunt etiam ex interuallo.dec.499.num.11.
Cenſus impoſitio facta per commoditates Sedis Apoſtolicæ abſque beneplacito Apoſtolico eſt nulla.dec. 447.n.5. 326
Cenſus imponi non poteſt ab vſufructuario ſuper melioramentis factis in re cuius habet vſumfructum, dec.541.n.3. & n.23. 423.424
Cenſus validè non imponitur ſuper bonis ſtabilibus pupilli pro ſolutione æris alieni illius quando habet nomina debitorum mobilia, vel ſe mouentia æquiualentia debita.dec.543.n.13. 424
Cenſus vt impoſitus conſtare debet. deciſ.314. num.3. 223
Cenſum creare de terminis alterius cenſus decuſſa, & non ſolutis non licet.dec.379.n.12. 269
Ampl. etiam ante Bullam Pij V. de cenſibus, & ibi de ratione. n.13. ibid.
Cenſus abſque fundo licitè creari non poteſt. dec.350. num.2.

num.2. 247
Nec valet contraria conſuetudo.n.5. ibid.
Etiam in Germania per conſtitutiones Imperij cenſus aliter creari non poteſt.n.5. ibid.
Cenſus impoſitus ſuper fundo altero cenſu grauato eo vſque durat quouſque fundus ille vigore anterioris cenſus euincatur.dec.548.n.2. 432
Cenſus conſtitui non poteſt ſuper ſola perſonali obligatione.dec.379.n.11. 269
Cenſus non poteſt imponi ſuper credito iuxta formam bullæ Pij V. dec.541.n.9. 425
Cenſus impoſitio facta ſuper re certa expreſſis finibus, & generaliter ſuper omnibus bonis imponensis, eſt licita.dec.574.n.13. 266
Cenſus conſtituitur ſuper toto fundo, non autem ſuper aliqua illius parte.dec.1.n.5. 1
Cenſus imponi poteſt ſoluendus ad rationem decem pro quolibet centenario, & anno. deciſ.337.num.1. 239
Cenſus creari non poteſt, niſi in re immobili, vel pro tali habita, quæ ſit frugifera & certis finibus deſignata.dec.80.n.1. 58
Cenſus impoſitio dicitur alienatio, & prohibitus alienare non poteſt cenſum imponere. dec.509.num.5. 218
Cenſus impoſitus ſuper fundo idoneo & ſuper non idoneo, ſuſtinetur ſuper idoneo. deciſ. 72. num.9. 52
Vide infrà, *Impoſitio.*

Cenſus differentia.

Cenſus differt à fundo cenſito.dec.415.n.1. 296
Cenſus differt à fructibus.dec.333.n.9. 236
Cenſus differt ab illius fructibus. deciſ.405. numer.7. 289
Cenſus eſt ius diſtinctum, & ſeparatum ab ipſa re ſuppoſita.dec 40.n.1. 32
Cenſus diſtinguitur ſpecie de emphyteuſi. deciſ.425. num.1. 306
Cenſus non eſt res quæ ſubiicitur, ſed quid ab ea diſt ictum.dec.81.n.8. 59
Cenſus eſt quid diuerſum à re ſuper qua fuit impoſitus dec.185.n.4. 138
Cenſus non extinguitur ſola partium voluntate, ſed requiritur actus retroſimilis.dec.530.n.6. 409
Cenſus ſicut conſtituitur conſenſu partium, & pecuniarum ſolutione, ita pro extinctione eſt neceſſarius conſenſus, & pecuniarum retroſolutio. deciſ. 530.n.7. ibid.
Cenſus non extinguitur per ſimplicem dationem aſſignamentorum niſi habuerit effectum. deciſ.530.n.8. ibid.
Cenſus non dicitur extinctus per ſolam relaxationem mandati pro ſorte.dec.530.n.9. ibid.
Cenſus extinguitur per actum retroſimilem conſtitutioni.deciſ.530.n.1. 409
Ideſt per reſtitutionem pretij. ibid.
Cenſus non extinguitur niſi mediante reali ſortis reſtitutione.deciſ.530.n.2. ibid.
Declara vt infra.
Cenſus extinguitur ſtatim atque emptor poteſt repetere ſortem.dec.530.n.3. ibid.
Cenſus extinctio requirit vel actualem pretij numerationem.dec.451.n.1. 355
Vel actum ſimilem numerationi pecuniæ. numer. 2. ibid.
Cenſus vt extinguatur requiritur actus retroſimilis. dec.453.n.5. 334
Cenſus vt extinguatur ob relaxationem mandati pro ſorte opus eſt, vt mandatum ſit exequibile. dec.453. num.6. ibid.
Cenſus non extinguitur ob promiſſionem extinguendi, & interim ſoluendi fructus. deciſ.453. numer.7. ibid.
Cenſus non extinguitur per dationem in ſolutum reuocabilem,deciſ.530.n.12. 409
Cenſus facta diſdicta extinguitur per compenſationem veri crediti.dec.528.n.10. 406
Cenſus extinguitur per actum retroſimilem.deciſ.516. num.1. 396
Et per compenſationem.n.2. ibid.
Cenſus extinguitur per actum retroſimilem.deciſ.518. num.1. 398
& quando per relaxationem mandati cenſeatur extinctus.dec.518.n.2.& n.3. ibid.
Cenſum ſi quis pro alio extinguat efficitur creditor ſummæ ſolutæ. deciſ.500.n.1. 379
Cenſus non perit pro rata ſi pereat pars fundi ſuppoſiti quando pars remanens ex dicto fundo eſt capax totius cenſus.dec.542.n.7. 425
Cenſus ad extinctionem requiritur actus retroſimilis. dec.172.n.1. 191
Et vltra conſenſum partium etiam pretij reſtitutio.n.3. ibid.
Cenſui reſoluitur ipſo iure eo ipſo, quod fundus cenſus fuit auocatus ab imponente irreuocabiliter. deciſ. 545.n.1. 428
Cenſus extingui poteſt cum ceſſionario. deciſ. 354. num.10.
Cenſus extinguitur pro ea parte pro qua illius debitor ſuccedit creditori.deciſ.446.n.5. 325
Cenſus impoſitus à Canonicis cum licentia Papæ ſub quadam conditione illum extinguendi infra tantum tempus, debet ſic extingui, vt Papa mandauit, deciſ. 320.n.4. 227
Cenſus non extinguitur totus per receptionem partis quando conſtat de contraria voluntate partis. deciſ. 364.n.5. 257
Quæ voluntas deſumitur ex ſolutione fructuum pro parte non ſoluta.n.6. ibid.
Cenſus extinctio non probatur ex ſimplici quietantia. dec.174.n.1. 191
Cenſus non extinguitur ob decoctionem debitoris.dec. 495.n.2. 375
Neque per ſententiam graduatoriam non ſecuta reali traditione.n.3. ibid.
Cenſus, ex quo fructus exiguntur non poteſt dici extinctus.dec.495.n.4. ibid.
Cenſus tunc per aſſignamenta pro eo extinguendo data dicitur extinctus quando dominus cenſus fuit conſequutus integram ſatisfactionem. dec.247.n.2. 176
Cenſus non dicitur extinctus quando pecuniæ ſoluuntur ad computum ſortis principalis, ſed reuocabiliter.dec.247.n.3. ibid.
Cenſus vt extinctus dicatur, requiritur actus priori ſimilis.dec.147.n.4. ibid.
Cenſus non extinguitur in totum per receptionem partis pretij, quando conſtat de contraria voluntate contrahentium. dec.451.n.4. 335
Cenſus non perimitur in totum, nec pro parte ob peremptionem partis fundi cenſuati. dec.1.n.1. 1
Dummodo pars remanens reddat tot fructus, qui ſufficiant pro ſolutione integri cenſus. ibid.
Ampl. attenta etiam Bulla Pij V. ſuper cenſibus. numer.6. 2
Cenſus non extinguitur per aſſignamenta facta pro illius extinctione, niſi poſtquam Dominus cenſus fuit conſequutus integram ſatisfactionem. dec.106. num.1. 79
Cenſus poteſt de conſenſu partium de vno fundo ad alium transferri citra nouationem, & fideiuſſorum liberationem.dec.106.n.2. ibid.

Cenſus

Cenſus non extinguitur, ſi dominos cenſus efficiatur dominus partis fundi cenſuati, ſi alia pars ſit capax ad ſupportandum cenſum. dec.71.n.12. 51

Cenſus ſtatim poſt relaxatum mandatum pro reſtitutione ſortis, reſoluitur. deciſ.283.n.6. 200

Cenſus ſemel extinctus amplius non reuiuiſcit. deciſ. 411.num.4. 294

Intellige quando extinguitur per actum retroſimilem ſecus ſi per iurium coofuſionem.n.7. ibid.

Cenſu extincto nec principalis, nec fideiuſſor amplius tenetur. dec.204.n.3. 150

Cenſus non ceſſat niſi cum effectu ſit ſatisfactum domino cenſus, de ſua ſorte. deciſ.204.n.4. ibid.

Cenſus per receptionem partis pretij, non dicitur extinctus. deciſ.134.n.7. 99

Cenſus non extinguitur per alienationem fundi ſuppoſiti. deciſ.90.n.7.& n.11. 67

Cenſus impoſitus ſuper duobut prædiis pereunte vno, ſuſtinetur in altero, ſi ſit capax totius cenſus. deciſ. 90.num.8. ibid.

Cenſus extioguitur obtento mandaro pro recuperatione ſortis principalis. dec.248.num.1. 176

Dummodo ſit in facultate domini cenſus ſortem recuperare, num.3. ibid.

Cenſus extinguitur ad ratam pro qua bona cenſuata perimuntur, vel infructuoſa redduntur, deciſ.88.n.2. & nom.5. 65

Non ſolum quoad fructus, verum etiam quoad ſortem, num.6. ibid.

Cenſus per retrouenditionem extinguitur. deciſ.182. num.1. 135

Cenſus extinguitur ob receptionem pecuniarum ad computum ſortis principalis. dec.182.n.3. ibid.

Cenſus dicitur reſolutus eo ipſo qood dominus cenſos poteſt ad ſui libitom ſortem repetere. dec.182.n.4. ibid.

Cenſos extingoitur, quando illios dominus acquirit proprietario fundi ſuppoſiti. dec.299.n.1. 211

Cenſum ratificat, qui permittit illum extingnere. dec. 417.num.4. 298

Cenſns qui de præſenti ſoloitur, non præſumitur in præteritum extinctns. deciſ.130.n.6. 97

Cenſos noo poteſt extingui pro parte inoito illins domino. dec.283.n.9. 100

Cenſus extinctio pendet à mera volootate domini fundi ſuppoſiti. dec.153.n.8. 114

Cenſus extingnitur ſi illius fundus efficiatur infructooſus. dec.545.n.1. 428

Ceoſus ſi extinguatur ex eo quod illius dominns acquirat dominium fundi cenſuati reuiuiſcit, ſi ab eo fondus ille euincatur. dec.308.n.7. 217

Cenſus nulla præcedente diſdicta, non poteſt dici extinctns. dec.173.n.4. 128

Cenſus extinguitur ſi fundns cenſitus liberetur ab onere, & hypothecis. dec.448.n.1. 328

Cenſns ſuper re non fructifera ſuſtineri non poteſt. dec.448.n.2. ibid.

Cenſus non extinguitur, niſi fiat reuenditio ad fauorem debitoris illius. dec.575.n.6. 192

Cenſus non ceſſat niſi conſtituto, in mora domino cenſos, & facto actuali depoſito. deciſ.204. num.6. 150

Cenſus non remanet extinctus ſi fundus cenſuatus tranſeat io dominium alterius. deciſ.204. num.7. ibid.

Cenſns reſpectu cedentis poteſt dici extinctus, ſecus autem reſpectu ceſſionarij, cui tranſlatiuè fuit ceſſus. dec.546.n.3. 429

Cenſus poteſt extingui pro parte niſi aliter ſit conuentum. dec.444.n.1. 323

Cenſus extinguitur perempta re, ſuper qua fuit impoſitus. dec.88.num.2. 65

In extinctione cenſus oon eſt neceſſe reſtituere pretium pecnoia numerata. dec.351.n.2. 247

Cenſus conſentiente creditore poteſt extingui pro quacumque parte. deciſ.516.num.8. 396

Cenſus non prohibetur extingui tantum pro parte. dec.362.n.1. 155

Cenſus extinctio fit per actum retroſimilem, conſenſum, & reſtitutionem pretij. dec.530.n.1. 408

Cenſus perimitur propter illius extinctionem. deciſ. 113.n.9. 83

Cenſus extingoitur ſi dominos cenſus fiat dominus fundi cenſiti. dec.511.n.1. 391

Cenſus non extinguitur propter ſolam intimationem factam à debitore, quod vult illum redimere, ſed eſt neceſſarius actus retrouenditionis. dec.361.num.3. 256

Cenſus extinctio non ſequitur ex ſubrogatione fundi cenſuati. dec.60.n.4. 44

Cenſus hæreditarij præſumuntur extincti cum pecuniis hæreditariis, maximè ſi hæres non confecit inuentarium. dec.494.n.14. 372

Cenſus extinguitur pro ea rata pro qua quid ſoluitur ad computum ſortis. dec.347.num.7. 244

Cenſus reſtituta parte pretij, durat pro reliqua parte ſi talem appareat fuiſſe contrahentium voluntatem. dec.424.oum.16. 505

Cenſus noo extinguitur propter illius venditionem factam fideiuſſori tanquam tertio.dec.126.n.13. 94

Cenſua extinguitur per veram dationem inſolutum. dec.290.n.1. 205

Cenſu extincto fructus non debentur.dec.411.n.2.293

Cenſus natura eſt vt non poſſit extingui inuito imponente. dec.368.num.5. 260

Cenſus de ſui natura perpetuus ſit redimibilis, venditore volente. dec.305.n.2. 215

Cenſus de ſui natura eſt ſemper redimibilis. dec.151. num.2. 112

Cenſus de ſui natura continet hypotheeam. deciſio.5. num.11. 6

Cenſus eſt de ſoi natura perpetuos. dec.531. num.14. 410

Cenſns eſt de ſni natura perpetuus. dec.551.n.2. 435

Cenſns eſt de ſui natura perpetuus. dec.447.n.7. 326

Cenſus impoſitus ſuper re aliena abſqoe domini mandato eſt nullus. dec.16.n.3. p.14. & dec.339.n.1.

Cenſus eſſe non poreſt vbi dominium vtile à directo ſeparatur. dec.425.n.6. 306

Contrarium firmatur, n.10. ibid.

Cenſus conſtitutus ſuper obligatione perſonali non ſuſtinetur, dec.165.num.1.& num.5.& 8. vbi de veriori. 257

Licet cootrarium ſenſeriot aliqui, n.7. 258

Cenſos creatus ſuper obligatione perſonali eſt illicitus & ſapit vſuram. dec.265.n.9. ibid.

Cenſns non redditur fœneratitius, & nullus, ex pactis quæ non ſunt contra ſobſtantiam contractos, ſed tantum circa accidentalia, dec.319.num.1.& n.2.3. & 4. 226

Cenſus dicitor vſurarius, & illicitus ex pacto, quod venditor teneatur aliqoo modo illum redimere contra ſuam voluntatem. Declara vt n.4. & 5. dec.319. ibid.

Cenſns conſtitutus contra formam Bullæ Pij V. eſt nullus. dec.8.n.5. 8

Cenſus impoſitns ſuper re expreſsè alienari prohibita eſt nullus ab initio. dec.44.n.5. 35

Cenſus ſi ematur cum pretio ſoluendo ex emptione rei eſt nollus. dec.2.n.8. 3

Cenſus niſi ſoper certis rebos imponatur, nullns eſt. dec.316.n.9. 224

Cenſus

Cenſus impoſitus ſuper fuodo incapace, eſt inoalidus dec.76.n.1. 54
Cenſus in cuius emptionem non fuit ſolotum pretium in pecunia numerata, eſt nullus, quæ nullitas ſolet ſanari in ſignatura ſanctiſſimi. dec.23.n.3. 20
Ex ſenſu ab initio nollo nolli fructus, nollaque damoa vel intereſſe debeotur. dec.45.n.1. 35
Limit. ſi impoſitos cenſus fuiſſet in dolo. n.5. ibid.
Cenſus non redditur nollus ſi fructus fundi ſuppoſiti non ſufficiant pro illius ſolotione, quando cenſus fuit impoſitus etiam ſuper omnibus bonis imponentis. dec.92.n.7. 68
Intellige hoc procedere ante Bullam Pij V. n.8. ibid.
Cenſus impoſitus à muliere abſque ſolemnitatibus ſtatutariis eſt inualidus. dec.31.n.3. 26
Inualiditas cenſus non infert inualiditatem obligatiooois bonorum pro indemnitate fideiuſſoris præſtiti in cenſu. dec.196.n.1. 145
Cenſus impoſitio facta ſuper re Eccleſiæ abſqne beneplacito Apoſtolico eſt inualida. dec.28.n.3. 24
Cenſus emptus cum pecuniis depoſitatis ea lege vt non poſſint amoueri ſine conſenſu Titij, Titio non conſentieote, non valet. dec.115.n.1. 84
Cenſus impoſitus ſuper re non deſignata certis finibus eſt nullus. dec.95.n.6. 69
Cenſus in cuius conſtitutione non interuenit pecunia numerata, eſt nullus. dec.118.n.3. 86
Cenſus impoſitio ſuper re expreſſè alieoati prohibitæ eſt ipſo iure nulla. dec.46. n.1. 35
Cenſus creatus ſine interuentu pecuniæ numeratæ eſt illicitus, & nullus. dec 561. n.1.
Etiam qnod doceatur de reali numeratione ſacta poſt celebrationem inſtrumenti. n.6.
Cenſus ab initio nullus non validatur ex ſolutione ſructuum illius. dec.541. n.10. 427
Cenſus ſi non conſtituatur ſuper fundo certo, & fructifero, eſt illicitus. dec.88.n.4. 65
Cenſus pecunia non interueniente, eſt nullus. dec.120. num.2. 88
Cenſu nollo declarato, pretium illius ſtatim reſtitui debet. dec.229.n.4. 165
Cenſus nulliter conſtitutus ſuper re non libera. dec. 559. n.22. 445

Cenſus Probatio.

Cenſus impoſitio probatur ſine ſcriptis, proot etiam emphyteuſis. dec.113.n.1. 83
Cenſus conſtitutio probatur ex diuturoa ſolutione, dec.113. n.2. & n.4. ibid.
Cenſus impoſitio poteſt probari aliter quàm per ſcripturam. dec.96.n.11. & n.27. 71
Cenſus impoſitio probatur teſtibus. dec.100. n.1. 74
Cenſos impoſitio probatur per enunciationem alterius inſtrumenti, concurrentibus adminiculis. dec. 112. n.1. 83
Cenſus impoſitio probatur per cooſeſſiooem partis. dec. 112.n.3. ibid.
Cẽſus impoſitio probatur abſq; ſcriptura. d.112.n.4. ib.
Cenſus præſumitur legitimè impoſitus eo ipſo quod fuit extinctus. dec.112.n.5. ibid.
Cenſus impoſitio probatur per inſtrumentum impoſitionis. dec.195.n.1. 282
Cenſus impoſitio probatur per conſeſſionem impoſitoris. dec.100. n.4. 74

Cenſus Redemptio.

Cenſus ante Bullam Pij V. poterat creari cum pacto, quod ſi certo tempore non redimeretur fieret irredimibilis. dec.152.n.1. & o.6. 113
In redemptione cenſus debet oeceſſario præcedere diſdicta per duos menſes. dec.276.n.1. 193
Ius redimendi cedi poteſt. dec.443.n.3. 322
Dummodo cedatur principaliter, & non acceſſoriè. o.4. vbi o.5. quando ceſſio dicatur fieri acceſſoriè. ibid.
Cenſus redimi poteſt à quocumqne, etiam non habente ad id mandatum. dec.271.n.5. 190
Cenſus quod nunquam redimi poſſit, eſt illicitus etiam ante Bullam Pij V. dec.152.n.5. 113
Cenſus redemptio probatur ex inſtrumento retrouenditionis. dec.271.n.3. 190
Cenſum redimere nullo iure cogi poteſt illius debitor. dec.536.n.16. 417
Cenſus redemptio eſt permiſſa venditori, ſed prohibita domino cenſus. dec.27. o.7. 24
Irredimibilitas cenſus debet compenſari cum pretio. aliàs contractus eſt iniuſtus, oon tamen vſurarius, dec.152. n.2. & 4. 115

Cenſus Reuenditio.

Cenſus reuendi poteſt ab hærede grauato. dec.469. num.11. 352
Cenſus reuendi poteſt ab eo, qni illum etiam pro alio emit. dec.469.n.12. ibid.
Cenſus retrouendi oon poteſt niſi ab eius domino. 413.n.2. 296
Cenſus reuendi non poteſt à procuratore non habeote ad id ſpeciale mandatum. dec.453. n.8. 334
Cenſus reuendi poteſt ab eo qui illum emit, licet eum alteri ceſſerit. dec.513. n.10. ibid.

Cenſus Reuiuiſcentia.

Cenſus extinctus ex eo quod illius dominus acquiſierit proprietatem fundi cenſuati reuiuiſcit, ſi ab eo fundus ille euincatur. dec.300.n.3. 213

Cenſus Solutio.

Cenſum tenetur ſoluere is qoi licet à principio non interuenit contractus poſtea in ſe ſuſcepit onus illum ſoluendi. dec.519.o.1. 398
Etiam qnod aliqua nullitas reſpecto emptionis conſiderari poſſet minimè ſi ſic fauore ſpeciali dicti emptoris. dec.519.n.2.n.5. ibid.
Cenſus fructus rectè ſoluuntur ei, qui cenſum emit. dec.174. n.2. 128
Cenſum ſuperimpoſitum, tenetur ſoluere is qui rem ſubiugatam poſſidet. dec.191.n.11. 142

Cenſus Subrogatio.

Cenſus emptus ex pecunia fideicommiſſaria efficitur fideicommiſſarius. dec.472.n.5. 354
Cenſux fideicõmiſſo ſuppoſitus malè alienatus iudicatur perinde ac ſi eſſet in hæreditate. d.472.n.7. ibid.
Cenſus extincti nulli fructus debentur. d.472.n.7. ibid.
Cenſus emptus ex pretio alterius cenſus nõ dicitur idẽ cenſus niſi conſtet de ſubrogatione. d.422.n.5. 303
Cenſus emptus ex pretio rei fideicommiſſo ſubiectæ tanquam in illius locum ſubrogatus ſit hæreditarius. dec.470.o.1. 355

Cenſus Validitas.

Cenſus impoſitus ſuper bonis certis finibus deſignatis, & generaliter ſuper omnibus, dicitur legitimè conſtitutus. dec.103.n.14. 77
Cenſus impoſitus per tutorem ſuper bonis pupilli, ſi ſic pupillo vtilis ſuſtinetur licet in impoſitione oon fuerint adhibitæ ſolemnitates ſtatutariæ. dec.309. num.8. 219
Intellige dummodo probetur verſio in vtilitatem, & cauſam enunciatam. n.9. ibid.
Cenſus plures poſſunt ſuper eodem prædio validè collocari. dec.6.n.1. 6
Ampl. etiam qood fructus dicti prædij non ſufficiant pro omnibus cenſibus. n.2. ibid.
Dummodo impoſitio fiat iuxta formam Bullæ Pij V. ſuper cenſib. dec.6.n.3. ibid.
Dummodo tempore impoſitionis crederetur ſructus ſufficere pro omnibus cenſibus. dec.6.n.4. ibid.
Cenſus quãdo dicatur legitimè impoſitus. d.110.n.1 81

Cenſus in dubio præſumitur validus donec non probetur aliquis illius defectus. dec.110.num.2. ibid.

Cenſus in cuius impoſitione concurrunt omnia requiſita à Bulla Pij V. cenſetur validus.dec.98. n.1. 72

Cenſus impoſitus per minorem ſine ſolemnitatibus ſtatuti,non eſt inualidus vbi fuit celebratus cum pariter priuilegiato, & n.2. & vbi fuit ratificatus poſtea. dec.19. n.1. & n.3. 17

Et quando fuit impoſitus à tutore ſuper bonis pupilli dec.19. n.4. ibid.

Cenſus impoſitus ſuper re certis finibus deſignata, & ſuper aliis incertis, remanet validus ſuper illa re certa. dec.102. n.5. 76

Cenſus dicitur licitè conſtitutus, quando illius pretiũ ſoluitur creditori venditoris cenſus.dec.134.n.4.99

Cenſus ſuper re validè imponi non poteſt in præiudicium poſſidentis eam. dec.74. n.9. 53

Cenſus impoſitus ſuper re minoris ſeruatis de iure ſeruandis, eſt validus. dec.21.n.1.& n.11. 19

Cenſus impoſitus iuxta formam bullæ Pij V. eſt validus. dec.453. n.7. 334

Cenſus impoſitus ſuper re non capace adhuc ſuſtinetur quando imponens cenſum habebat alia bona. dec.320.n.2. 227

Cenſus creatus à debitore cum creditore pro ſatisfactione ſui debiti, vt ſit licitus. dec.355.n.3.

Cenſus quod valet interpretatio capienda eſt. dec.499. num.14. 379

Cenſus venditio.

Cenſu vendito à pluribus in ſolidum omnes habentur vt principales debitores. dec.478. n.1. 352

Decl. niſi appareat ad vnum tantum negotium,& commodum ſpectare, quia ille eſt principalis, alij fideiuſſores. n.2. ibid.

Etiam ſi omnes in ſolidum, & vti principales interuenerint venditioni, & omnes dixerint ſe recipere pecunias, n.3. ibid.

Decl. 2. illud procedere reſpectu emptoris cenſus non quoad coobligatos.n.4. ibid.

Cenſus vendi poteſt ad rationem octo, & etiam decem pro centenario. dec.17. n.4. 15

In venditione cenſus non venditur res ſubiugata, ſed ius percipiendi cenſum ex illa re.dec.4.n.5. 5

Cenſus venditus à procuratore non ſeruata forma mandati, non obligat conſtituentem.d.509.n.7.390.

Cenſus vendi poteſt pretio ex Regionis conſuetudine recepto. dec.117.n.9. 86.

Cenſum eſſe venditum non reuenditum ex quibus verbis dignoſcatur. dec.359.n.2. 253

In contractu cenſus non venditur fundus ſuper quo cenſus imponitur, ſed ius exigendi fructus ex illo. dec.365. n.2. 257

In cõtractu cenſus nõ venditur fundus,nec illius fructus,ſed ius percipiẽdi reſponſionẽ.d.499.n.12.378

Cenſus Vſurarius.

Cenſus celebratus ex pretio bonorum mox prius venditorum, cenſetur vſurarius. dec.122.n.2. 88

Maximè ſi cenſus ſit vẽditus pro eodem pretio.n.3.ib.

Cenſus ſuper Aliena re.

Cenſus impoſitus ſuper re aliena ſuſtinetur in præiudicium imponentis. dec.549.n.4. 432

Cenſus impoſitus ſuper re aliena validus eſt quoad obligandum imponentem. dec.533.n.6. 414

Cenſus poteſt imponi etiam ſuper re aliena ad effectum obligãdi illius impoſitorem.dec.519.n.7. 399

Cenſus ſuper re aliena imponi non poteſt. d.541. n.7. 423

Cenſus emi poteſt cum aliena pecunia. dec.125. n.1. 91

Cenſus ſuper re aliena ſuſtinetur ad præiudicium debitoris.dec.443.

Cenſus emptus aliena pecunia, acquiritur illi cuius nomine emitur. dec.196.n.11.

Cenſus ſuper re aliena in præiudicium Domini,imponi non poteſt. dec.15.n.8. 14

Cenſus impoſitus ſuper re aliena, ſuſtinetur in præiudicium imponentis. dec.17.n.2. 15

Cenſus impoſitio facta ſuper re aliena non præiudicat domino rei.dec.16.n.3. 14

Cenſus ſuper communi re.

Cenſus fundari poteſt ſuper re cõmuni.d.499.n.6.378

Ampl.etiam ſi imponatur ſimpliciter non expreſſa portione imponentis. dec.499.n.7. ibid.

Cenſus impoſitus ſuper re communi,cenſetur impoſitus ſuper ea tantum parte, quæ eſt propria imponentis. dec.65. n.1. 46

Declar.dummodo pars illa ſit capax totius cenſus, dicto. num.1. ibid.

Cenſus impoſitus ſuper re communi, cenſetur impoſitus ſuper portione propria imponentis. dec. 49. num.18. 38

Dummodo dicta portio ſit capax ad ſupportandum integrum onus. dec.49.num.18. ibid.

Cenſus non præſumitur excedere portionem imponentis. dec.68.n.8. 48

Cenſum imponens ſuper re communi cenſetur imponere ſuper ſua portione. dec.538. n.10. 420

Cenſus fundatus ſuper re communi quomodo dicatur impoſitus ſuper re certa. dec.455.n.4.

Cenſus ſuper Eccleſiæ bonis.

Cenſus Eccleſiaſticus ſit Laicalis ſi ad Laicum tranſeat mediante pecunia. dec.480.n.10.

Cenſus creatus à Prælato ſuper bonis Eccleſiæ ad fauorem ſui conſanguinei,eſt ſuſpectus dec.8.n.9. 8

Cenſus impoſitio nulliter facta ſuper bonis Eccleſiæ, ſi ab ea fuerit approbata,non poteſt poſtea dici nulla. dec.29.n.5. 25

Cenſus ſuper re Eccleſiæ validè non imponitur, niſi copulatiuè concurrat iuſta cauſa, & ſolemnitas.dec.36.num.5. 30

Cenſus imponi non poteſt ſuper bonis Eccleſiæ ſine debitis ſolemnitatibus,& abſque iuſta cauſa.dec.40.num.5. 32

In impoſitione cenſus ſuper re eccleſiaſtica requiritur copulatiuè cauſa & ſolemnitas.dec.37.n.2. 30

Cenſus impoſitio ſuper bonis Eccleſiæ, vt ſit legitima requirit ſolemnitates, & iuſtam cauſam. dec. 27. num.2. 23

Cenſus ſuper Emphyteutica re.

Cenſus imponi poteſt ſuper re emphyteutica.dec.502. num.13.

Intellige durante iure imponentis, dec.502. num.15. num.17. 383

Cenſus imponi poteſt ſuper bonis emphyteuticis.dec. 40. n.2. 32

Limit. vt infra, n.6. ibid.

Cenſus impoſitus ſuper re emphyteutica ſuſtinetur ratione melioramentorum. dec.434. n.8. 315

Cenſus impoſitus ſuper proprietate rei emphyteuticæ cum conſenſu domini directi debetur etiam ab ipſo domino directo finita emphyteuſi. dec.402.num.1. 288

Cenſus ſuper re emphyteutica valide imponitur,quando in conceſſione non fuit prohibita expreſsè illius hypothecatio. dec.76.n.7. 54

Cenſus impoſitus ſuper bonis emphyteuticis expreſsè alienari prohibitis,eſt nullus. dec.75. n.1. 53

Cenſus ſuper Feudo.

Cenſus impoſitus ſuper feudo mixto, non præiudicat comprehenſis in inueſtitura. dec.72. n.1. 51

Cenſus imponi poteſt ſuper feudo hæreditario ſine conſenſu domini directi. dec.501.n.7. 380

Cenſus

Cenſus impoſitio ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, valet quantum capit legitima, & trebellianica imponentis. dec.70. n.1. 50
Cenſus impoſitus ſuper bonis ſubiectis fideicommiſſo reſoluitur per fideicommiſſi purificationem.dec.41. num.4. 33
Cenſus conſtitui poteſt ab hærede grauato ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis,pro rata crediti quod habet contra fideicommittentem.dec.131.n.3. 97
Cenſus impoſitio facta ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis ſuſtinetur ſuper parte libera ſi ſit capax. dec.66.n.1. 47
Cenſus validè poteſt imponi ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, accedente conſenſu fideicommiſſarij. dec.54.n.1. 40
Cenſus pro ſoluendo ære alieno teſtatoris poteſt imponi ſuper re alienari prohibita. dec.52.n.1. 39
Cenſus poteſt licitè conſtitui ſuper re expreſsè alienari prohibita pro reſtauratione, & reparatione eiuſdemmet rei.dec.52.n.2. ibid.
Cenſum annullare volens tanquam impoſitum ſuper re ſubiecta fideicommiſſo,quid debeat probare.dec. 57.n.6. 42
Cenſus in dubio cenſetur impoſitus ſuper parte rei liberа. dec.107.n.7. 80
Cenſus impoſitus ſuper re alienari prohibita tenet,durante vita imponentis.dec.42. n.1. 33
Cenſus impoſitus ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, ſuſtinetur ratione legitimæ debitæ imponenti. dec.68. num.6. 48
Cenſus ſuper re ſubiecta fideicommiſſo,non ſuſtinetur ex legitima,quæ iam erat cōſūpta.dec.309.n.12. 219
Cenſus imponi non poteſt ſuper re expreſsè prohibita alienari, & hypothecari. dec.510.n 4. 395
Cenſus fideicommiſſarij in alienatione rei fideicummiſſo ſubiectæ operatur illius validitatem.dec.470. num.5. 353
Non tamen præiudicat conſentienti quoad pretium. num.6. ibid.
Cenſus impoſitio ſuper re ſubiecta fideicommiſſo facta non valet.dec.58.n.12.
Limit. in præiudicium imponentis. n.13.
Cenſus poteſt imponi ſuper bonis ſubiectis fideicommiſſo, quandu imponens poteſt detrahere legitimam, & trebellianicam. dec.71.n.13. 31
Cenſus impoſitus ſuper re alienari prohibita, ſuſtinenetur quoad legitimam imponenti debitam.dec.53. num.5. 40
Cenſus impoſitus ſuper re ſubiecta fideicommiſſo, ſuſtinetur in parte libera, ſi ſit capax illius. dec.69. num.16. 50
Cenſus impoſitus ſuper re ſubiecta fideicommiſſo,valet in præiudicium imponentis. dec.60.n.6. 44
Cenſus impoſitus ſuper re reſtitutioni ſubiecta, nō ſuſtinetur in præiudicium vocatorum.dec.107.n.3. 80
Cenſum imponens ſuper re alienari prohibita ſub certa pœna,incidit in pœnam.dec.39.n.2. 32
Cenſus imponi non poteſt ſuper re alienari prohibita. dec.43.n.5. 34
Cenſus cenſetur impoſitus ſuper parte libera, non ſuper parte grauata fideicommiſſu.dec.67.n.1. 47
Cenſus impoſitus ſuper re alienari prohibita, eſt validus quoad partem liberam,ſi ſit capax cenſus impoſiti. dec.64 n.1. 46
Cenſus impoſitus ſuper fructibus rei alienari prohibitæ nō facit cadere imponentē à iure ſuo.d.48.n.1. 36
Secus ſi ſit impoſitus ſuper ipſa re. dec.48. n.1. ibid.
Cenſu impoſito ſuper re non libera, poteſt repeti pretium illius. dec.46.n.2. 35
Cenſus cenſetur impoſitus ſuper parte rei liberæ.dec. 39. num.3. 32

Cenſus ſuper Melioramentis.

Cenſus impoſitus ſuper re meliorata ſuſtinetur ſuper melioramentia, quatenus ſuper ipſa re imponi non potuiſſet. dec. 53.n.5. 41

Cenſus ſuper Minorum bonis.

Cenſus à minore pro ſolutione æris alieni, non poteſt imponi pro maiori ſumma debiti. dec.320.n.9.
Et aliter impoſitus eſt nullus in totum.n.10.

Cenſus ſuper Re propria.

Cenſus ſuper re propria quis habere non poteſt. dec. 300. n.2. 215
Cenſum ſuper re propria,nemo ad ſui commodum poteſt imponere. dec.1. n.6. 2
Cenſum ſuper re propria ad ſui fauorem habere nemo poteſt. dec.142. n.2.
Cenſus ſuſtineri non poteſt in re domini cenſus ad ſuimet fauorem.dec.306. n.6. 216
Cenſus ſuper re re propria non poteſt ad ſui commodum imponi. dec.5. n.9. 6

Cenſus Miſcellanea.

Cenſus creati ante Bullam Pij V.non requirebant effectualem pecuniæ numerationem.dec.92.n.1.& n.5. 68.
Cenſus exigi poteſt ex contractu nullo,quando venditor expreſsè ſe obligauit ad damna, & intereſſe. dec. 138. n.8. 102
Cenſus appellatione intelligitur de fructibus non de ſorte. dec.531. n.18. 415
Cenſus in dubio præſumitur perpetuus. dec.394. n.2. 282.
Cenſus poſt Bullam Pij V. ſuſtinetur etiam ſi pecunia non numeretur in actu contrahendi, ſi realiter conſtet pretium illius proueniſſe ad manus venditoris. dec.93.n.6.
Cenſus impoſitus ſuper pluribus prædiis, cenſetur ſuper ſingulis inſolidum conſtitutus.dec.71.n 9. 51
Cenſus vendendus debet eſſe minor, vel ad ſummum æqualis fructibus fundi ſuppoſiti. dec.4. n.4. 5
Cēſus impoſitus ſuper pluribus prędiis vno deficiente, cenſus remanet validus ſuper aliis.d.159.n.5. 117
Cenſum durare,& eſſe in arbitrio domini cenſus ſortem repetere, ſunt incompatibilia.dec.283.n.3. 200
Cenſus connumeratur inter ſtabilia. dec.84. n.23.63. dec.441. n.2.
Cenſus inter immobilia connumeratur. d.82.n.11. 60
Cenſus computatur inter immobilia. deciſ.81.n.7. 59
Cenſum perpetuo duraturum conſtituere eſt de iure permiſſum. dec.394.n. 1. 282
Cenſus ante Bullam Pij V. ſuſtinebatur etiam quod non eſſet conſtitutus ſuper certa, nec venditus pecunia præſenti dec.81.n.1.& n.3. 59
Cenſus impoſitus ſuper pluribus fundis vno pereunte vel reddito in fructuoſo ſuſtinetur in alio ſi ſit capax totius cenſus. dec.139.n.8. 103
Cenſus ante Bullam Pij V. licitè conſtitui poterat ſuper omnibus bonis. dec.97. n.1. 72
Cenſus inhæret fundo quaſi quædam ſeruitus. dec. 470. num.2. 353
Cenſus ſi ematur pro perſonis nominandis,tot cenſentur cenſus, & emptiones, quot ſunt perſonæ nominatæ. dec.125.n.14. 92
Cenſus non comprehenditur appellatione mobilium, vel pecuniæ.dec.82.n.1. 60
Cenſus debitor ſi non ſeruet pacta in renouando cautionem ſeu alia, poteſt conueniri ad intereſſe, & loco illius, vt reſtituat ſortem. dec.185.n.3. 202
Cenſus veniunt appellatione immobilium etiam in ſtatutis. dec.85.n.7. 63
Cenſus habet obligationem ſucceſſiuam donec ſors fuerit reſtituta. dec.531.n.11. 410

Cenſus inter ſtabilia connumerantur.dec.43 2.n 8. 313.
Ius cenſus tranſit contra quemlibet tet ſuppoſitæ poſſeſſorem. dec.40.n.1. 32

Ceſſio.

Cedens non poteſt præiudicare ceſſionario. dec.223. num.21. 163
Cedens cenſum, ſi ſe obligauit pro illius exactione, poteſt poſt ceſſionem agere Saluiann.dec.348.n. 1. 145
Cedens cenſum ſi fructus illius exigat tenetur eos ceſſionario reſtituere. dec.335.n.3. 238
Cedens poſt ceſſionem poteſt exercere actiones directas. dec.512.n.5. 392
Creditor non tenetur cedere iura contra ſeipſum. dec. 532. n.20.& n.22.& ſeq. 413
Creditor agens contra tertium tenetur illi cedere actiones. dec.532.n.18. 412
Ceſſio facta ex interuallo ſuffragatur ei qui ſoluit ſuo proprio nomine cum non eſſet obligatus. dec.480. num. 8.
Ceſſio facit ſuccedere ceſſionarium in locum cedentis. dec.183. n.4. 136
Ceſſio iurium intelligitur quatenus cedens habeat. dec.164.n.7. 122
Ceſſio in incorporalibus habet vim traditionis. dec. 410.n.1. 292
Ceſſio actionis non eſt neceſſaria vbi non reperitur qui eam cedat. dec.504.n.4. 385
Ceſſio in incorporalibus idem operatur quod traditio dec.392.n.3. 281
Ceſſio actionis abſque cauſæ expreſſione, præſumitur ſimulata.dec.263.n. 5. 222
Niſi fiat coniunctæ perſonæ, n. 8. ibid.
Ceſſio iurium reportata per ſoluentem ex pretio rei emptæ eſt nulla.dec.559. n.19. 444
Limit.quoad effectum excipiendi. n. 20. 445
Ceſſio iurium Eccleſiæ vt valeat requirit cauſam, & ſolemnitates. dec.490. n.4. 369
Ceſſio iurium non operatur contra tertium, niſi pro rata pecuniæ habitæ.dec.451.n.6. & n.16. 331
Ceſſio iurium facta ſoluenti de pecuniis debitoris ceſſionario non ſuffragatur. dec.451. n.7. 332
Ceſſio facta vltra ratam cedentis non valet. dec. 184. num. 1. 137
Ceſſio facta ex interuallo nullo præcedente pacto de cedendo, non ſuffragatur. dec.184. n. 2. ibid.
Limit. ſi ſolutio fiat proprio nomine ipſius ſoluentis, & ad ſuimet liberationem n.3. ibid.
Dummodo hoc in actu ſolutionis exprimatur. num. 4.
Limit. 2. ſi ſolutio fuerit facta non proprio ipſius ſoluentis nomine ſed fideiuſſorio. n.7. ibid.
Ceſſio facta fideiuſſori ex interuallo illi ſuffragatur. dec.529. n.1. 407
Ceſſio iuris redimendi quando dicatur fieri principaliter, vel acceſſoriè. dec.441. n. 5. 322
Ceſſio cenſus non inducit illius extinctionem.dec.366. num.3. 252
Ceſſio in incorporalibus idem operatur quod venditio in corporalibus. dec.126.n.4. 93
Ceſſio in incorporalibus idem operatur quod traditio. dec 249.n.3. 177
In ceſſione ſufficit habere fidem de pretio.dec.126.n.3. 93.
Non poteſt tamen ceſſionarius agere iudicialiter, niſi ſoluto realiter pretio credito. n.6. ibid.
Ceſſiones ſequentes ſunt omnes regulandæ à prima. dec.366.n.7. 252
Ceſſionarius acquirit prioritatem crediti ceſſi.dec.416. num. 1. 297
Ceſſionarius creditoris hypothecarij poteſt agere contra debitorem debitoris ceſſi eatenus non ſoluendo. dec.490. n.10. 369
Vel recta via. n.11. ibid.
Vel tali actione perſonali n.13. ibid.
Vel vt ſoluat debitori ceſſo, vt ipſe ſuum creditum conſequatur. n.16. ibid.
Ceſſionarius creditoris dicitur creditor debitoris principalis. dec.126. n.1. 93
Ceſſionarius non poteſt plus iuris prætendere, quam haberet cedens. dec.83.n.7. 61
Ceſſionarius ingreditur in locum cedentis, etiam reſpectu executionis cameralis obligationis. dec.416. num.8. 297
Ceſſionarius vtitur iure cedentis. dec.178. n.1.
Ceſſionario obſtat omnis exceptio, quæ obſtat cedenti. dec.418. n.6. 299
Ceſſionarius ſuccedit in ius cedẽtis.dec.413.n.2. 295.
Ceſſionarius poteſt cogere debitorem ceſſum ad ſoluẽdum ſibi id quod debebat cedenti.dec.413.n.1. ibid.
Ceſſionarius tenetur iuſtificare non ſolum ceſſionem. ſed etiam exiſtentiam crediti ceſſi.dec.255.n.5. 185
Ceſſionarius repreſentant perſonam cedentis, & illius iuribus vtitur. dec.68.n.3. 48
Ceſſionario competit via executiua quæ competebat cedenti. dec.490. n.3. 369
Ceſſionarius domini cenſus ad effectum vt poſſit exigere fructus cenſus decurrendos poſt ceſſionem eſt neceſſaria ceſſio iuris realis ipſius cenſus. dec.503. num. 5. 384
Ceſſionarius ſuccedit in locum, & ius cedentis. dec.366. num.4. 252
Ceſſionarius ex iure ſibi ceſſo rectè poteſt proſequi iudicium à cedente inſtitutum. dec.536. n.21. 418
Ius ceſſum tranſit in ceſſionarium cum ſua cauſa, & qualitate. dec.490. n.12. 369
Intimatio ceſſionis, vt releuet vel debet fieri de mandato Iudicis cum inhibitione debitori ne ſoluat cedenti. dec.61. n.3.
Vel debet tranſmitti, & penes eum dimitti copia ceſſionis in forma probanti, n.4.& n.10.
Et non ſufficit indicare nomen Notarij de ceſsione rogati. n.9.
Ceſsionarius non habet plus iuris quam cedens. dec. 498.n.12. 377
Ceſsionarius cenſetur eadem perſona cum cedente. dec.536. n.30. 418
Ceſsionario cõpetit remediũ retinendæ.dec.231.n.10.

Circuitus.

Circuitus inanes lex abhorret. dec.499. n.23. 379

Citatio.

Citatio, ſeu monitio ad videndum iurare teſtes pro ſingulis duobus, &c. ſuſtinetur pro toto termino probatorio.dec.499.n.19. 379
Citatio ad certam diem illa elapſa circunducitur. dec. 467. n.1. 350
Citatio ad videndum iurare teſtes debet fieri perſonaliter, & facta domini non releuat.dec.79. n.22. 57
Limit. quando quis fuit ſemel citatus perſonaliter ad cauſam, & poſtea vel non reperitur, vel difficulter citari poteſt. dec.79. n.21. ibid.
Limit. 2. quando fuit ſemel citatus perſonaliter, & fit aſsignamenta, & elegerit locum in quo velit citari, quia citatio facta à publico nuncio cenſetur facta demandato iudicis. dec.161. n.5. 119
Si tamẽ ſit citatio iudicialis, ſecus ſi ſit extraiudicialis, in qua requiritur ſpeciale Iudicis mandatũ.n.6. ib.
Et dummodo fiat intra iuriſdictionem Iudicis mandantis, ſecus ſi vltra. n.7. ibid.
Et nuncius faciat relationem apud acta.n. 8. ibid.
Citatio prima, maximè in criminalibus, debet fieri perſonaliter. dec.133. n.3. 98
Citatio ad certum diem, & alias ſucceſsiuas ſuſtinetur ad aliquot dies ſequentes. dec.357.n.9. 252

Citatio debet eſſe certa. dec. 278. n. 4. 195

Citari quilibet debet in ſingulis actibus ſibi præiudicialibus. dec. 434. n. 4. 314

Citationem præceſſiſſe facit præſumi comparitio citati non comparitio citantis. dec. 173. n. 6. 128

Citatio conualidatur per partium comparitionem. dec. 449. n. 4. 329

Citatus criminaliter ſi ſit contumax præſumitur fouere malum ius. dec. 454. n. 6. 335

Clauſula.

Saluo, & reſeruato conſenſu. Hæc clauſula inducit conditionem. dec. 245. n. 5.

Adimit conſenſum ab ipſo actu. n. 4.

Inducit reſolutionem perinde ac ſi nihil fuiſſet actum. num. 5. ibid.

Clauſula *ſine præiudicio legitimæ executionis*, poſita in commiſſione cauſæ præſeruat iudici à quo iuriſdictionem ad effectum exequendi ſuam ſententiam. dec. 450. n. 20. 331

Clauſula *ſine præiudicio legitimæ executionis*, præſeruat iuriſdictionem iudicis à quo ad effectum exequendi ſuam ſententiam. dec. 472. n. 10. 354

Clauſula *in ſolidum* poſita in fideiuſſione cuius ſit effectus. dec 510. 399

Clauſula in fine poſita refertur ad omnia præcedentia. dec. 486. 366

Ampl. etiam in materia odioſa, & pœnali. n. 6. ibid.

Clauſula *ſublata, &c.* in breui Apoſtolico tollit iuriſdictionem iudici, & facultatem parti opponendi non obtenta oris apertione. dec. 494. n. 9. 372

Clauſula *tenoris, &c.* probat inſtrumentum fuiſſe realiter productum. dec. 480. n. 6. 361

Clauſulæ cæteratæ inſtrumenti extendi poſſunt, etiam lite pendente, quando extenſio non reſpicit ſubſtantiam. dec. 493. n. 10. 371

Clauſula *in ſolidum* non expreſſa in obligatione ſubintelligitur. dec. 486. n. 2. 366

Clauſula *ſine præiudicio legitimæ executionis*, operatur, vt iudex à quo diſcutere tantum poſſit exceptiones quæ opponuntur contra executionem. dec. 422. num. 2. 303

Clauſula *confitetur habuiſſe, & recepiſſe, prout verè & cum effectu, &c.* verificatur in ſolutione facta per traditionem cedulæ bancariæ. dec. 361. n. 1. 254

Limit. ſi agatur pro validitate actus, vel ad euitandam falſitatem n. 4. ibid.

Clauſula. *Habuerunt, & receperunt verè, & cum effectu ad præſentiam, &c.* non denotat pecuniam fuiſſe numeratam, vel manualiter ſolutam. deciſ. 361. n. 2. ibid.

Clauſula *ad habendum, &c.* operatur vt cenſeatur conceſſa ampliſſima facultas alienandi. dec. 502. n. 7. 382

Clauſula *durante locatione*, poſita in facultate alienandi, illam reſtringit ad tempus durantis locationis. dec. 502. n. 8. ibid.

Clauſula *ad habendum, &c.* quando reſtringatur ad terminos præcedentis diſpoſitionis, remiſſiuè. dec. 502. num. 9. ibid.

Clauſula, *& quibus dederis*, æquipollet clauſulæ *ad habendum.* dac. 502. n. 10. ibid.

Iſta clauſula non alterat emphyteuſim quando illa reſtringitur per alias clauſulas. dec. 502. n. 11. ibid.

Clauſula, *Neminem audiri non docto de legitimo mandato*, reſpicit perſonam comparentis, non agentis. dec. 499. n. 18. 379

Clauſula, *Vocatis vocandis*, requirit citationem, & cauſæ cognitionem. dec. 36. n. 5. 30

Et quod ſeruetur tela iudiciaria. dec. 36. n. 4. ibid.

Aliàs proceſſus redditur nullus. n. 5. ibid.

Clauſula, *ſi legitimè conſtiterit*, requirit legitimas probationes. dec. 36. n. 6. ibid.

Alioquin ſententia eſt nulla. n. 7. ibid.

Clauſula, *ſi quid exequendum*, intelligitur ex prioribus actis. dec. 255. n. 1. 181

Clauſula *nec aliter, nec alio modo*, inducit formam. dec. 374. n. 16. 266

Clauſulæ, *quam, & quas, &c.* vigore, cenſetur ab initio deductum omne ius. dec. 417. n. 8. 298

Clauſula *ſine præiudicio iurium quo ad alios*, obligatos appoſita in inſtrumento liberationis operatur vt nihil cenſeatur actum reſpectu aliorum. dec. 104. n. 5. 78

Immo operatur, vt quoad ipſos cenſeantur repetita pignora, & hypothecæ cum priuilegio prioritatis, & potioritatis. n. 6. ibid.

Clauſula, *citra nouationem*, præſeruat anteriorem hypothecam. dec. 104. n. 7. ibid.

Clauſula *Vocatis vocandis*, requirit ordinem iudiciarium. dec. 37. n. 4. 31

Clauſulæ *motu proprio, & ex certa ſcientia*, in reſcripto Principis, non operatur in tertij præiudicium. dec. 72. n. 5. 52

Maximè, quando nulla præceſſit cauſæ cognitio. dec. 72. n. 6. ibid.

Clauſula *reſeruato conſenſu domini*, adiecta in venditione rei emphyteuticæ non operatur, quin contractus ſit à principio perfectus. dec. 40. n. 13. 32

Clauſula, *ſine præiudicio legitimæ executionis*, præſeruat iuriſdictionem Iudici à quo. dec. 258. n. 1. 183

Clauſula *ſi quid exequendum, &c.* ſuſpendit ſolum donec de iuſtitia ſententiæ exequendæ cognoſcatur. dec. 79. n. 2. 56

Clauſula ſequens debet referri ad proxima. dec. 51. num. 4. 39

Clauſula generalis non refertur ad ea, quæ habent ſpecialem prouiſionem. dec. 55. n. 6. 40

Clauſula *ſi quid exequendum*, ſuſpendit executionem donec de iuſtitia ſententia cognoſcatur. dec. 87. n. 1. 65.

Clauſula, *cum libera*, appoſita in mandato, recipit reſtrictionem à verbis ſubſequentibus, in præmiſſis, & circa præmiſſa. dec. 190. n. 2. 141

Clauſula, *omnia, & ſingula*, appoſita in inſtrumento, refertur etiam ad enunciata. dec. 285. n. 4. 202

Clauſula, *omni meliori modo*, facit valere actum ex eo capite quo poteſt. dec. 450. n. 17. 330

Clauſula in fine poſita refertur dumtaxat ad ea, quibus qualitas conuenit. dec. 146. n. 7. 107

Clauſula, *arbitrio Rotæ*, intelligitur prout de iure. dec. 236. n. 8. 170

Clauſula in fine poſita non refertur ad omnia, quando ex tali relatione induceretur correctio iuris communis. dec. 146. n. 8. 107

Clauſula, *recepit in contanti, & pecunias ad ſe traxit*, denotat realem numerationem. dec. 102. n. 3. 76

Admittit tamen probationem in contrarium. n. 4. ibid.

Clauſula in fine poſita non refertur ad omnia præcedentia, quando proprietas ſermonis non patitur. dec. 147. n. 3. 108

Clauſula, *non alias, aliter, nec alio modo*, indicat præciſam intentionem. dec. 117. n. 4. 86

Clauſula poſita in vno capitulo illud tantum reſpicit, & qualificat. dec. 40. n. 4. 103

Clauſula poſita in vna parte inſtrumenti, non refertur ad ea in quibus militat diuerſa ratio. deciſio. 140. num. 5. 103

Clauſula, *conſtito*, facit reſcriptum conditionale dec. 237. n. 2. 170

Clauſula, *ſi quid exequendum*, debet iuſtificari ex iiſdem actis. dec. 242. n. 10. 173

Clauſula, *Appellatione remota*, non tollit reſtitutionem in integrum. dec. 109. n. 5. 82

Clauſula præfata minus operatur, quàm res iudicata. dec. 109. n.6. ibid.
Clauſula *tanquam principalis, &c.* conſtituit principalem debitorem. dec. 134. num.5. 99
Clauſulæ, *cum plena, & libera adminiſtratione*, vis. dec. 312. n.4. 220
Clauſula, *ſi vocatis vocandis conſtiterit*, requirit ordinem iudiciarium. dec.8. num.8. 8
Clauſula, *cum libera*, appoſita in mandato intelligitur dummodo procurator contrahat bona fide, & obliget dominium pro facto proprio ipſius domini. dec. 190. num.1. 141
Clauſula *de ſuo dato, &c.* non liberat venditorem ſcienter alienantem rem fideicommiſſo ſubiectam ab æſtimationis reſtitutione. dec. 198. n.8. 147
Clauſula *de ſuo dato, &c.* non liberat à facto ſuorum auctorum. dec.198.n.9. ibid.
Clauſulæ in commiſſione appellationis intelliguntur de, & circa cauſam ſuper qua fuit pronunciatum, & cauſa appellationis commiſſa, dec. 242.n.4. 173
Sine præiudicio iurium, hæc clauſula non refertur ad ea in quibus expreſsè fuit conſenſum. dec.402.n.2. 288.
Si quid exequendum, hæc clauſula in reſcripto ad lites impedit effectum ſuſpenſiuum. Præſeruat viam executiuam. dec.384.n.2. 273
Clauſula, Dummodo licita, & honeſta, appoſita in confirmatione, non comprehendit expreſſa. dec.124. num.2. 90
Clauſula, *ſi quid exequendum*, intelligitur prout de iure. dec.255. n.7. 181
Saluis, &c. hæc clauſula, reſtringit diſpoſitionem præcedentem. dec.107. n.5. 80
Cum pacto, & conditione. Hæc verba adiecta ei, quod poſt emolumentum quæſitum poteſt adimpleri, important modum. dec.504. n.10. 386
Clauſula *deducens, &c.* & *omni meliori modo, &c.* in libello comprehendit omnem modum agendi. dec. 559. num.4. 444
Clauſulæ executiuæ inſtrumentorum non alterant diſpoſitionem. dec.223.n.5. 162
Clauſula, *ſine præiudicio iurium*, præſeruat ius, ita vt non cenſeatur alteratum. dec.251. n.4. 178
Conſtito, &c. hæc clauſula eſt contenta ſolo facto omiſſa Iuris indagatione. dec.406. n.3. 290
Actum, &c. hæc clauſula poſita in inſtrumento perfectionem contractus demonſtrat. dec.371. n.6. 263
Clauſulæ derogatoriæ non ampliant præcedentem diſpoſitionem, ſed intelliguntur appoſitæ ad limites illius. dec.306. n.2. 215

Collecta.

Collecta imponi poteſt per communitatem ex cauſa neceſſaria. dec.447.n.4. 326

Collegium.

Collegij exiſtentia non probatur ex ſola denominatione. dec.30.n.5. 25

Colonus.

Colono partiario eſt plurimum deferendum circa quantitatem fructuum recollectorum, tanquam deponenti in facto proprio, dec.293. n.22. 208

Commoditas.

Commodum inductum ad releuamen grauaminis ceſſat, ceſſante grauamine. dec.141.n.5. 104
Commodum contractus aliquem pertinere probatur pluribus coniecturis ſimul iunctis. dec.478. num.5. 359.

Communio.

Communia dicuntur quæ pro indiuiſo communia ſunt. dec.466.n.22. 349
Communia domus non infertur ex communione muri ſed vicinitatem continuam. dec.466. num.23. & num.25. ibid.
Conſortium inducitur ex minimo, vt prælationi ſuffragetur. dec.466. n.7. declara.n.24. ibid.
Conſortium eſt quædam communio, & ſocietas. deciſ. 466. n.21. ibid.

Comparens.

In iudicio vt defendat debet condemnari ad omne id in quo fuiſſet condemnandus is pro cuius defenſione comparet. dec.341. n.6. 241
Comparens citatus videtur præcedentem citationem approbare. dec.79. n.28. 58
Comparens coram Iudice recuſato, cenſetur renunciare recuſationi. dec.8. n.2. 8

Compenſatio.

Compenſatio crediti cum debito cui contrapoſitum fuit non fit ipſo iure, ſed ſi opponatur. dec.160. num.10. 119
Maximè ſi quantitas crediti, & debiti non correſpondeat. n.11. ibid.
Compenſatio non datur de liquido ad non liquidum. dec. 300.n.16. 287
Nec de decreto vnius perſonæ ad creditum alterius. num.17. ibid.
Compenſatio facit actum retroſimilem quo ad cenſus extinctionem. dec.516.n.3. 396
Compenſatio non intrat in eo, quod non eſt perpetuo permanſurum penes creditorem. dec.438.n.6. 318
Compenſatio non datur de liquido ad non liquidum. dec.352.n.2.& dec.400. n.16. p.287. 248
Compenſans debitum cum credito dicitur debitum extinguere, non retinere. dec.510.n.3. 391

Condictio.

Ex lege, non præſcribitur minori ſpatio triginta annorum, dec.303. n.12. 214
Condictio ob cauſam non oritur ex delicto, ſed ex contractu. dec.426. n.7. 307
Condictio *ex l. fin. C. de acq. poſſ.* non tollitur minori ſpatio triginta annorum. dec.398. n.6. 285

Conditio.

Conditio ante purificationem nihil ponit in eſſe. deciſ. 391. num.13. 280
Conditio mixta habetur pro impleta, quando implere debens adhibuit diligentiam pro ea adimplenda. dec.504. n.11. 386
Conditio intrinſeca, non inualidat depoſitum. dec.282. num.6. 199
Conditionem eueniſſe non eſt probandum, quando id eſt notorium, & clarum. dec.199. n.6. 147

Conductor.

Vendendo rem conductam, interuertit poſſeſſionem locatoris. dec.79.n.10. 57
Conductor non ſibi, ſed domino rei conductæ poſſidet. dec.79.n.18. ibid.

Confeſſio.

Confeſſio hæredum facta in inſtrumento diuiſionis quod bona diuiſa ſint hæreditaria fideicommittentis non eſt apta ad transferendum dominium. dec. 469.n.2. 352
Confeſſio præiudicat etiam hæredibus confitentis. dec. 404. n.3. 289
Confeſſio hæredis non nocet legatario. dec.438. n.11.
Maximè cum hæres adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij. ibid.
Confeſſio partis probat poſſeſſionem ad effectum manutentionis reiecta qualitate quod ſit improbata. dec.496. n.2. 373
Confeſſio adminiſtratoris principalis facta in calculo nocet fideiuſſori abſenti. dec.427.n. 10. 309
Confeſſio principalis ſi ſit veriſimilis nocet fideiuſſori. deciſ.

deciſ.427.num.11. ibid.
Confeſſio emanata ad fauorem vnius perſonæ, alteri non ſuffragatur. dec.130.n.4. 97
Confeſſio adminiculata non poteſt ex abrupto reuocari. dec.189.n.7. 141
Confeſſio facta in poſitionibus præiudicat ponenti. dec.434.num.1. 314
Confeſſio emanata ad probandum id quod eſt perfectum probat abſque partis declaratione. dec. 364. num.4. 257
Confeſſio nocet non ſolum confitenti, ſed eius hæredibus & ſucceſſoribus. dec.456.n.1. 336
Confeſſio extraiudicialis non probatur per teſtes ſingulares. dec.441.n.2. 321
Etiam ſi ſint plures. ibid.
Confeſſio extraiudicialis probata per vnicum teſtem non facit quidem indicium, dec.442.n.3. ibid.
Confeſſio patris ſuperat, & implet omnem probationem. deciſ.364.n.1. 257
Confeſſio facta in ſcriptura etiam abſente parte probat contra confitentem. deciſ.264.n.1. ibid.
Confeſſio docto de errore, non præiudicat confitenti. dec.148.n.13. 111
Confeſſio facta ad vnum finem, non probat ad diuerſum, dec.148.n.14. ibid.
Confeſſio ex cauſa depoſiti probat numerationem.dec. 291 n.4. 206
Confeſſio facta à procuratore, ſine ſpeciali mandato ad confitendum, reuocari poteſt. dec.316.n.6. 224
Confeſſio verificata in vno in omnibus præſumitur vera. dec.427.n.8. 308
Confeſſio extraiudicialis non probatur niſi per teſtes conteſtes ſaltem duos. dec.497. 375
Confeſſio vnius alteri non præiudicat. deciſ.407.n.7. ibid.
Confeſſio ſolutionis facta à creditore, non eſt ſufficiens abſque adminiculis. dec.270.n.3. 189
Confeſſione nulla maior probatio. deciſ.511.num.10. 392
Confeſſio in depoſito probat numerationem. dec.277. num.11. 194
Confeſſio facta in carcere ſubſiſtit, quando carcer non eſt directus ad extorquendam dictam confeſſionem. dec.266.n.5. 187
Confeſſioni auctoris non poſſunt contrauenire illius hæredes. dec.180.n.6. 158
Confeſſio de recepto quando eſt admodum veriſimilis, & adminiculata, probat quaſi poſſeſſionem exigendi. dec 241.n.4. 173
Confeſſio de recepto probat receptionem, quando ſumma eſt notabilis. dec.241.n.5. ibid.
Confeſſio facta ad vnum finem, & in vno indicio non nocet in alio indicio, nec ad alium finem. deciſ.76. num.6. 54
Confeſſio ſpontanea procuratoris, non nocet domino. dec.7.n.3. 7
Confeſſio Prælati non præiudicat Eccleſiæ. dec.7.n.4. ibid.
Maximè quando continet remiſſionem iurium. num.5. ibid.
Et tendit ad diſtractionem rerum Eccleſiæ.n.6. ibid.
Confeſſio extraiudicialis facta etiam parte abſente de æquitate canonica probat.dec.114.n.1. 84
Maximè quando agitur ſolum de probanda veritate rei geſtæ. n.2. ibid.
Confeſſio qualificata ſcindi poteſt, ſi contineat capitula ſeparata. dec.113.n.6. 83
Limit. ſi qualitas ſit talis, quæ actum cum cui adiicitur reddat nullum. n.7. ibid.
Confeſſio cedentis facta poſt ceſſionem, non præiudicat ceſſionario. dec.125.n.7. 92
Confeſſio venditoris facta poſt venditionem, non nocet emptori. dec.125.n.8. ibid.
Confeſſio procuratoris non habentis ſpeciale mandatum ad confitendum, poteſt reuocari etiam non docto de errore. dec.374.n.7. 266
Confeſſio reſultans ex obtentione Commiſſionis non nocet niſi iis qui vel obtinuerunt, vel eorum mandato fuit obtenta. dec.374.n.8. ibid.
Neque ſi non fuerit Iudici præſentata. n.10. ibid.
Confeſſio quæ non eſt clara confitenti non nocet.dec. 323.n.6. 230
Confeſſio procuratoris poteſt reuocari non docto de errore. dec.323.n.6. ibid.
Confeſſio debet vel in totum reiici, vel in totum acceptari. deciſ.323.n.6. ibid.
Confeſſio facta ad fauorem vnius non præiudicat quoad alios. dec.478.n.14. 359
Confeſſio emanata ad vnum non præiudicat quoad alium. dec.478.n.15. ibid.
Confeſſio facta reſpondendo poſitionibus plenè præiudicat confitenti. dec.373.n.8. 268
Confeſſio erronea non præiudicat confitenti.dec.292. num.11. 206
Confeſſio procuratoris poteſt quandocunque à Domino reuocari. dec.210.n.7. 153
Limit. Si illius vigore in primo indicio dominus obtinuit. n.8. ibid.
Confeſſio, & agnitio debiti facta per vnum ex obligatis in ſolidum nocet aliis. deciſ.392.n.4. 281
Confeſſio reſultans ex precum porrectione, probat cenſus impoſitionem. dec.113.n.3. 83
Confeſſio probata per idoneos teſtes, probatur etiam de iure ciuili. dec.114.n.3. 84
Et ſine dubio concurrentibus adminiculis. n.4. ibid.
Confeſſio procuratoris in iudicio facta ſi non reuocetur, & de errore doceatur, præiudicat domino. dec. 100.n.21. 74
Maximè ſi dominus fuerit præſens dictæ confeſſioni. num.22. ibid.
Confeſſio debitoris non poteſt præiudicare ſuis creditoribus. dec.547.n.8. 430
Maximè ſi tempore conceſſionis, ſit decoctus, vel decoctioni proximus.n.9.& 18. ibid.
Confeſſio poteſt acceptari ſine qualitate, quando militat præſumptio contra qualitatem. deciſ. 444.n.6. 324
Confeſſio partis ſuperat omne genus probationum. dec.212.n.2. 154
Confeſſio partis eſt maior alia probatione. deciſ.487. num.3. 366
Confeſſio tutoris ſi ſit veriſimilis, præiudicat pupillo. dec.239. n.1. 172
Confeſſio debitoris eſt cæteris probationibus efficacior. dec.210.n.4. 153
Confeſſio etiam expreſſa facta à procuratore in vna cauſa, non præiudicat in alia. deciſ.100.n.14. 74
Confeſſio de recepto non probat in præiudicium tertij. dec.547.n.19. 431
Confeſſio hæredum in eorum præiudicium illis præiudicat. dec.550.n.19. 435
Confeſſio non limitata ad certam rem, non præiudicat. dec.270.n.1. 189
Confeſſio facta in iudicio poſſeſſorio non facit probationem in petitorio.dec.401.n.2. 287
Contrarium tenet Rota.n.3. ibid.
Confeſſio teſtatoris non poteſt impugnari ab hæredibus deciſ.208.n.5. 153
Confeſſio facta in fauorem non probat. dec.310.n.3. 219
Limit. ſi concurrant coniecturæ.n.4. ibid.
Confeſſio tacita reſultans ex productione inſtrumenti

facta in vna cauſa, non præiudicat in alia.
Confeſſio partium probat cenſus impoſitionem. deciſ. 96. num. 25. 72
Commiſſio ſenatoria non præſentata, nec in iudicium deducta confeſſionem non facit. dec. 316. n. 7. 224

Confines.

Confinium deſignatio, demonſtrat quid in diſpoſitione comprehenſum fuerit. dec. 299. n. 2. 312
Cenſus impoſitus ſuper domo non expreſſis illius finibus ſuſtinetur, ſi imponens in dicto loco non habeat niſi vnam domum. dec. 94. n. 1. 69
Cenſus impoſitus ſuper fundo non facta deſignatione confinium, eſt nullus. dec. 96. num. 1. 71

Confirmatio.

Statutorum Apoſtolica in forma communi non extenditur ad contractus iuratos. dec. 512. n. 4. 392
Confirmatio dicitur facta ex certa ſcientia, quando tenor rei confirmatæ exprimitur in ſupplicatione. dec. 134. n. 3. 90

Coniectura.

Coniecturis non opus in claris. dec. 135. n. 10. dec. 136. p. 92. num. 5. 101
Coniecturæ concludentiſſimæ habent vim probationis. dec. 128. num. 6. 96
Et maximè quæ ſequuntur poſt contractum. num. 7. ibid.
Coniecturæ admittuntur in iis, quæ ſunt difficilis probationis. dec. 439. n. 2. 319

Conſanguineus.

Interueniens in contractu ad integrandam perſonam contrahentis tutorio nomine, non ſatisfacit ſtatuto requirenti conſanguineos in contractu pupillorum. deciſ. 309. n. 4. 218

Conſcientia.

Non ligat eos quos natura non obligat. dec. 464. n. 14. 344

Conſenſus.

Non dicitur extinctus etiam quod ſit relaxatum mandatum pro reſtitutione pretij loco damnorum, & intereſſe. deciſ. 272. num. 4. 193
Secus ſi actualiter fuerit reſtitutum pretium cenſus, vel illius pars. n. 5. ibid.
Conſenſus plus facto, quam verbis declaratur. dec. 511. num. 5. 391
Conſenſus tacitus, & expreſſus æquiparantur. dec. 511. num. 6. ibid.
Conſenſus officialis an ſit neceſſarius in diſſoluenda ſocietate. dec. 424. n. 18. 305
Conſenſus in contrahenda ſocietate præſtitus durare præſumitur. dec. 424. n. 7. 304
Conſenſui nil magis repugnat, quàm error. dec. 271. num. 10. 190
Conſenſus reſultans ex actibus poſitiuis, non ſe extendit vltra illos actus. deciſ. 74. n. 10. 53
Conſenſus non præſumitur præſtitus animo donandi, ſed ad validandum contractum. deciſ. 18. num. 12. 16. 52. n. 17
Conſentiens impoſitioni cenſus, non poteſt illam impugnare. dec. 53. n. 6. 40

Conſors.

Eiuſdem rei habens in illa maiorem partem non præfertur in illius venditione conſorti habenti minorem partem. dec. 308. n. 9. 217
Conſortes ad obtinendum ius rettactus propriè qui dicantur. dec. 466. n. 18. 349

Conſtitutio.

Conſtitutio vt omnes liget debet publicari in qualibet prouincia. dec. 365. num. 13. 258
Fallit in conſtitutionibus Pontificiis. ibid.
Conſtitutio declaratoria extenditur etiam ad caſus, qui ante illius promulgationem originem habuerunt. dec. 308. num. 20. 218
Conſtitutiones poſteriores derogant prioribus. deciſ. 466. num. 5. 348
Conſtitutiones nouæ futuris, non præteritis dant formam negotiis. dec. 354. n. 5. 250
Conſtitutio Gregoriana circa prælationem in emptione domus non ſuffragatur vicino cohærenti à parte interiori, &c. dec. 466. n. 38. 350
Conſtitutio non comprehendit caſus iam perfectos. dec. 501. n. 1. 380
Quod non legitur in conſtitutione, non cenſetur diſpoſitum. deciſ. 60. n. 3. 44

Conſtitutum.

Operatur etiam poſt mortem conſtituentis, vt conſtitutarius non priuetur ſua poſſeſſione. deciſ. 253. num. 1 1. 180
Limit. ſi hæres conſtituentis accipiat poſſeſſionem, & conſtitutarius negligat accipere poſſeſſionem naturalem. num. 21. ibid.
Etiam quod conſtitutarius per modicum tempus negligat. num. 13. ibid.
Conſtitutum non operatur quando principalis contractus fuit nullus. deciſ. 253. n. 14. ibid.
clauſula Conſtituti contra tertium facit tantum qualemqualem probationem. dec. 403. n. 4. 289
clauſula Conſtituti probat poſſeſſionem conſtituentis. dec. 480. n. 3. 361
Probat primum extremum in Salniano. num. 4. ibid.
clauſula Conſtituti probat contra habentem cauſam à conſtituente. dec. 499. n. 1. 378
clauſula Conſtituti probat poſſeſſionem contra habentem cauſam à conſtituente. dec. 559. n. 2. 444
clauſula Conſtituti de ſui natura operatur dominij tranſlationem. dec. 559. n. 56. 445
Conſtitutum appoſitum in inſtrumento dat conditionem ex *l. fin. C. de acq. poſſ.* contra tertium poſſidentem cum titulo, & bona fide. dec. 303. n. 11. 214
Conſtitutum transfert in conſtitutarium omnem poſſeſſionem naturalem, & ciuilem. dec. 403. n. 3. 288
Conſtituti virtus expirat lapſu decennij. dec. 400. n. 7. 286
Fallit ſi medio tempore nemo fuit in poſſeſſione. n. 8. ibid.
Poſſeſſio præſens præſumitur ex antiqua. dec. 400. n. 9. ibid.
Creditor poteſt vigore clauſulæ conſtituti impetrare mandatum de aſſociando etiam contra ſingulatem poſſeſſorem bonorum hypothecatorum. deciſ. 150. num. 2. 112

Conſuetudo.

Conſuetudo non probatur ex Doctoris atteſtatione. dec. 365. n. 11. 258
Conſuetudo nutritiua peccati non eſt attendenda. dec. 365. n. 12. ibid.
Conſuetudo vſuram permittens attendenda non eſt. dec. 321. n. 13. 228
Conſuetudo vt ſuffragetur, debet probari. deciſio. 5. num. 10. 4
Et debet probari ſpecialiter in caſu de quo agitur. n. 11. ibid.
Conſuetudo non poteſt contractum aliàs vſurarium validare. dec. 388. n. 11. 276
Conſuetudo ſuſtinet contractum cenſus etiamſi aliquid interueniat contra illius ſubſtantiam. dec. 124. n. 12. 91
Conſuetudo alienandi bona emphyteutica recipit interpretationem à conſueto tenore inueſtiturarum. dec. 502. n. 12. 381
Conſue

Conſuetudo eſt obtinenda in contradictorio iudicio, parte opponente. dec.9.n.51. 10

Conſuetudo non inducitur ex ſententiis difformibus. dec.9.n.22. ibid.

Conſuetudo non ſuffragatur in materia vſurarum. deciſ.9.n.23. ibid.

Conſuetudo non validat contractum illicitum. dec.11. num.2. 12

Conſuetudo contra ius diuinum, vel naturale, eſt corruptela. deciſ.11.n.3. ibid.

Conſuetudo non attenditur in materia vſurarum, Nec excuſat. dec.11.n.4.& n.6. ibid.

Conſuetudo in materia vſuraria, nihil operatur. deciſ. 155.num.3. 115

Conſuetudo tollit vſuræ præſumptionem, ab ea excuſat. deciſ.117.n.10. 86

Conſuetudo permittens vſuram non eſt attendenda. dec.350.n.4. 247

Conſuetudo non validat contractum illicitum. deciſ. 350.num.5. ibid.

Conſuetudo nihil operatur in materia vſurarum. dec. 22.n.3. 19

Contractus.

Vſurarius non validatur conſuetudine. deciſ.155.n.2. 115

Nec confirmatione Papæ. n.5. ibid.

Nec Iudicis ſententia. num.8. ibid.

Contractus præſumitur verus quando præceſſit obligatio contrahendi. dec.96.n.24. 72

Contractus factus à minore curatorem habente ſine illius auctoritate eſt nullus. dec.370.n.7. 262

Contractus recepit interpretationem ab executione, quam partes illi dederunt. dec.379.n.4. 269

Contractus minoris non irritatur ſub prætextu falſæ cauſæ, niſi probata illius falſitate, & deciſ.21.n.3. & n.11. 19

Contractus non iudicatur ex eo, quod in illo ſcriptum eſt, ſed ex eo quod inter contrahentes actum fuit. dec.134.n.3. 99

Contractus plures eodem die coram eiſdem Notario & teſtibus celebrati, ſunt correſpectiui. dec.122.n.1. 88

Contractus ab initio nullus partium tacito conſenſu, non conualidatur. dec.155.n.4. 115

Contractus ratione conſenſus, & ſtipulationis cenſentur indiuidui. dec.414.n.11. 305

Intellige quando ſtipulatio interponitur ſuper re ſui natura indiuidua. num.12. ibid.

Contractus à partium conuentione legem accipiunt. dec.59.n.4. 43

Contractus nulliter geſti ſuſtinentur ex æquitate, quando plures contractus ita geſti reperiuntur. dec. 59.n.17. 44

Contractus à minore celebratus cum debitis ſolemnitatibus regulariter ſuſtinetur. dec.395.n.2. 282

Contractus nullus ex defectu cauſæ dicitur nullus, ſi is velit, qui nullum dicere poteſt. deciſ. 206.n.7. 151

Contractus initus cum Eccleſia non poteſt declarari nullus ſi ipſa illum ratum habere velit. dec.490.n.6. 369

Contractus ſocietatis officij eſt contractus innominatus. dec.388.n.7. 276

Contractus talis præſumitur, qualis à partibus nominatur. deciſ.425.n.1. 306

Contractus ex pacto adiecto, ſubſtantiam eius concernentiæ, vitiatur, ſecus in eo quod circa accidentia ſolum verſatur. dec.317.n.1.& n.2. 225

Contractus celebrati cum Eccleſia ſine ſolemnitatibus, ſunt nulli, ſi Eccleſia volet. dec.29.n.4. 25

Contractus quando tranſit de vna ſpecie in aliam non valet ob defectum conſenſus. dec.493.num.6. 370

Contractus nullus non poteſt ex æquitate ſuſtineri quando deficit conſenſus contrahentium. dec.412. num.6. 294

Contractus mulieris initus ſeruatis ſolemnitatibus ſtatuti, eſt validus, & exigibilis. deciſ.34.numer.1. 28

Contractus non vitiatur ex falſitate vnius cauſæ ſi cætera ſint vera. dec.35.n.5. 29

Contractus factus contra legem poteſt valere in præiudicium contrahentium, non autem in illorum fauorem. dec.85.n.9. 63

Contractus in dubio præſumitur iuſtus, & non fœneratitius. deciſ.96.n.2. 72

Contractus in dubio præſumitur validus. dec.96.n.3. ibid.

Contractus in dubio non debet carere effectu. dec.96. num.4. ibid.

Contractus conditionalis reſoluitur deficiente conditione. dec.245.n.9. 243

Diuiduus contractus dicitur ex voluntate contrahentium, quando tantum vtilitatem affert pars reſpectu partis quantam totus reſpectu totius. dec.125. n.16. 92

Et multo magis quando tantam vtilitatem affert pars quantam totum. num.17. ibid.

Contractus initus cum Eccleſia ſine debitis requiſitis eſt nullus ipſa volente. dec.263.n.2. 186

Contractus non eſt ipſo iure nullus, qui habet implicitam cauſam vtilitatis. deciſ.165.n.3. ibid.

Contractus initus cum Eccleſia non habetur pro nulla niſi poſt eius declarationem. dec.265.n.4. ibid.

Contractus Iuratus, & camerali obligatione vallatus meretur executionem. dec.388.n.1. 276

Iuſtitia contractus non debet iudicari à futuro euentu. dec.388.n.17. 277

Contractus factus à minore ex falſa cauſa eſt nullus. dec.412.n.1. 294

Contractus natura contrahentium pactis non mutatur. dec.425.n.9. 306

Contractus initus non ſeruata forma ſtatuti eſt nullus. dec.370.n.2. 262

Contractus regulatur ab ipſius cauſa finali. dec. 379. num.2. 269

Contrahentes præſumuntur ſentire, vt ſolutio fiat de moneta quæ eo tempore currit. deciſ. 217. num.2. 158

Contrahentes obligantur ad limites verborum inſtrumenti. dec.505.n.1. 386

Contrahentes non cogitantes de effectu, ſtulti iudicantur. dec.96.n.17. 71

Contrahens cum aliquo certa qualitate expreſſa, non poteſt contra illam agere. deciſ.163.n.15. 121

Intellectus ille eſt recipiendus, qui inſeruit voluntati contrahentium dec.168.n.3. 260

Correſpectiui contractus dicuntur qui eodem tempore coram notario, & teſtibus fiunt, & compatiuntur ad inuicem. deciſ.388.n.18. 277

Contrarium.

Contrarius vſus non tollit legem non data ſcientia Principis dicti contrarij vſus. deciſ.265. num.27. 258

Contrarietas vt euitetur, eſt capienda interpretatio. dec.560.n.5. 445

Contraria proponens, non eſt audiendus. dec.118.n.8. 87

Contrauentio.

Vt excludatur interpretatio, ſemper eſt facienda. deciſ. 49.num.12. 37

Contrauenicns contractui, non poteſt iuuari commodo illius dec.47.n.2. 36

Contrauentionis exceptio eatenus durat, quatenus durat contrauentio. dec.33.n.13.

Conuentio.

Conuentio extincta ob defectum conditionis appoſitæ de conſenſu vtriuſque partis non reuiuiſcit ob conſenſum vnius tantum. dec.505. n.5. 586

Conuentio vt creditor poſſit capere pecunias ſub cambiis eſt licita tam de iure communi. dec.539.num.5. 420

Quàm ex conſtitutionibus Pontificum. n.3. ibid.

Conuentio inter duos facta non nocet tertio. dec.375. num.5. 266

Conuentio non præſumitur. dec.547.n.11. 431

Conuentio clara debet attendi. deciſ.304. 214

Conuentio ligat tantum contrahentes non alios. deciſ. 448.n.12. 327

Correſpectiuitas.

Correſpectiuitas ad præſumendum delictum non inducitur ex vicinitate actuum, quando quilibet habet ſuam cauſam. deciſ.123.num.11. 89

Correſpectiuitas contractum oritur ſi eodem tempore fuerint celebrati. dec.397.n.1. 284

Correus.

Correus ſoluens totum repetit à correo partem ſuam ſiue debitum ſit ex cauſa generoſa, ſiue ex cauſa lucratiua ſecundum Bald. dec.447.n.1. 326

Contrarium tenet Bartol. & alij magis communiter quando debitum eſt ex cauſa mere lucratiua, & ex mera liberalitate. n.2.& num.3. ibid.

Limit. hanc communem quando correi ſunt ſocij eiuſdem obligationis idest ſi contemporaneæ eodem contextu, & ex eadem cauſa ſe obligauerunt. num.6. ibid.

Correus qui emit totum cenſum agit contra correum ad ſolutionem cenſus dempta eius rata. deciſ.413. num.1.& n.5. 295

Correus ſoluens partem correi poteſt, obtenta ceſſione iurium, ab illo repetere. dec.499.n.22. 379

Correus ſoluens ſolidum agit contra correum pro rata ſine ceſſione. dec.537.n.8. 419

Correus obtenta ceſſione à creditore poteſt agere aduerſus correum, dempta portione ſibi tangente. dec. 178.num.3. 132

Correus non repetit à correo ſine iurium ceſſione quando ſoluit ex cauſa lucratiua. deciſ.419. num.6. 299

Correus extinguens totum cenſum gerit negotium vtile pro correo, & quare. dec.447.n.8. 326

Correus ſoluens poteſt obtenta ceſſione repetere à correis eorum ratas. deciſ.181.n.1. 134

Correi dicuntur qui ſe obligant principaliter, & in ſolidum. dec.419.n.5. 299

Habens correum principaliter, & in ſolidum obligatum non tenetur dare cautionem. deciſ.389. n.10. 278

Creditor.

Creditor cenſus poteſt aliquando agere pro ſorte loco damnorum, & intereſſe. dec.531.n.19. 411

Intellige quando debitor eſt obligatus in forma cameræ. num.10. ibid.

Creditor poſterior poteſt agere contra anteriorem poſſidentem rem hypothecatam quatenus valor rei excedit creditum anterioris dec.451.n.4. 333

Creditor poſterior poteſt agere Saluiano vt immittatur in poſſeſſionem eius, quod ſupereſt ſatisfacto priore creditore poſſidente. dec.451.n.5. ibid.

Creditor poteſt eligere vnam, ex pluribus rebus ſibi hypothecatis, vt ex illa ſibi ſatisfiat. dec.451.n.11. 332

Creditor anterior poteſt auocare poſſeſſionem rei ſibi hypothecatæ à creditore, poſteriore poſſidente. dec. 451.num.13. 332

Creditor poſterior poteſt offerendo creditori anteriori ſuum creditum auocare ab eo poſſeſſionem rei hypothecatæ. dec.451.n.14. ibid.

Creditor poſterior poteſt agere Saluiano contra anteriorem pro eo quod ſupereſt deducto illius anteriori credito. dec.451.n.1. 331

Creditor hæreditatis etiam quod habet tantum ius perſonale contra hæredem poteſt propter hæredis inopiam in ſubſidium agere contra debitorem hæreditatis. dec.490.n.15. 369

In concurſu creditorum habentium hypothecam debet priùs ſatisfieri anteriori. deciſ. 532. num. 24. 413

Creditor conſentiens imponi cenſum ſuper re ſibi hypothecata cenſetur renuntiare ſub hypotheca. dec. 495.n.6. 373

Creditor comparens in iudicio diſcuſſionis non prohibetur conuenire debitorem coram alio iudice. dec. 32.n.12. 27

Creditor volens capere pecunias ad intereſſe ob moram principalis debitoris quomodo debeat certiorare promiſſorem indemnitatis ad obligandum illum ad tale intereſſe. dec.324.n.2. 232

Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto ſolo iure pignoris poſſidet. deciſ536.n.17. 417

Creditor conſentiens alienationi rei ſibi hypothecatæ amittit hypothecam. dec.163.n.17. 122

Creditor hypothecarius habet electionem, an agat contra fideiuſſores, vel principales, & vel contra obligatos, vel bona. dec.60.n.8. 44

Creditor vigore clauſulæ præcarij poteſt capere poſſeſſionem bonorum ſui debitoris propria auctoritate. dec.149.n.2. 125

Creditor immiſſus ex Saluiano non poteſt negare poſſeſſionem debitoris. dec.68.num.5. 48

Creditor iuſtificatur ex inſtrumento. deciſ.68. num.2. ibid.

Creditor non poteſt cogi inuitus aliud pro alio recipere. dec.422.n.1. 303

Creditor poteſt agere contra debitorem ſui debitoris, ſi concurrant ea, quæ conſiderat Surd. *conſ*.4.*num*.1. dec.187.n.5. 139

Creditor habet fundatam intentionem ſuper non ſolutione, nec tenetur probare negatiuam. dec.295.n.4. 209

Creditor volens exigere ſortem, non poteſt aliquid vltra recipere citra vitium vſuræ. deciſ. 182. num.5. 135

Creditor cum hypotheca præfertur reſpecto bonorum creditori habenti ſolam actionem perſonalem. dec. 279.n.7. 197

Creditor poteſt capere pecunias ad intereſſe in damnum debitoris tempore debito non ſoluentis. deciſ. 343.n.3. 242

Creditor non poteſt cogi aliud pro alio accipere, etiam ſi ſit creditor pecuniæ. dec.550.n.1. 433

Creditor cenſus fundati ſuper pluribus fundis poteſt pro fructibus totius cenſus agere hypothecaria, vel Saluiano contra poſſeſſorem vnius tantum ex dictis fundis. dec.542.n.4. 425

Creditor pro ſuo credito poteſt auocare vnam tantum ex pluribus rebus hypothecatis. deciſ. 542. num.5. ibid.

Creditor hypothecarius præfertur habenti ſolam perſonalem actionem, etiam priuilegiatam. deciſ.547. num.23. 431

Creditor non admittitur ad licitandum niſi ob defectum oblatorum. dec.536.n.8. 417

Aut

Aut poſt alios omnes. num. 9. ibid.

Creditor in diem non poteſt agere prius quam dies ſolutionis venerit. dec. 167. n. 3. 187

Creditor aliud pro alio recipere non tenetur. dec. 506. num. 11. 387

Creditor recipiens aliud pro alio liberat debitorem. deciſ. 506. num. 2. ibid.

Creditor dicitur cui ex quacunque actione, & cauſa debetur. dec. 432. n. 12. 313

Creditor quis non dicitur, qui perpetua exceptione repelli poteſt. deciſ. 431. n. 3. ibid.

Creditore accepiante in ſolutum nomen extinguitur omnis eius actio. dec. 507. n. 1. 387

Creditoris intereſt non habere ſummam diminutam. deciſ. 254. n. 6.

Creditori cui fuit ceſſus cenſus nullus, & inualidus debetur intereſſe lucri ceſſantis. deciſ. 58. num. 7. 43

Creditum quod peti non poteſt, non præſumitur remiſſum ex regula, *l. Procula, ff. de probat.* deciſ. 305. num. 5. 215

Creditum probatur per publicum inſtrumentum. dec. 230. n. 1. 166

Creditum cum hypotheca in Saluiano dicitur conſtare ex inſtrumento. dec. 344. n. 1. 418

Creditum contrapoſitum debito in partita, extinguit debitum. dec. 160. n. 8. 118

Immo poteſt contraponi ad effectum conuertendi illud in quamcunque cauſam. n. 9. 119

Creditum domini cenſus cum hypotheca probatur per inſtrumentum cenſus. dec. 551. n. 5. 435

Creditum cum hypotheca probatur ex inſtrumento venditionis factæ à debitore. dec. 552. n. 2. 412

Creditum cum hypotheca probatur ex inſtrumento impoſitionis cenſus. deciſ. 410. n. 2.

Creditum cum hypotheca, & ſolutio fructuum cenſus probatur ex inſtrumentis. deciſ. 148. num. 1. 110

Creditum probatur ex publico inſtrumento. deciſ. 95. num. 1. 69

Curator.

Conſentiendo per viam contentioſæ iuriſdictionis poteſt præiudicare minori. dec. 509. n. 14. 390

Intellige quando ſolus interuenit in iudicio, ſecus ſi cum minore. n. 15. ibid.

Limit. quando conſenſit abſque aliqua animi præmeditatione an negotium ſit vtile minori. num. 17. ibid.

D

Damnum.

DAmnum contingens occaſione ſocietatis, debet eſſe commune inter ſocios licet contingat ea finita. dec. 181. n. 6. 134

Etiam quod pactum videretur contrarium. num. 8. ibid.

Damnum contingens abſque mea culpa mihi non debet imputari. dec. 243. n. 2.

Damnum quod quis ſua culpa ſentit ſibi debet imputare. dec. 144. n. 1. 105

Damna, & intereſſe peti poſſunt loco adimplementi. deciſ. 286. n. 4. 203

In actione vt res libera non tradatur veniunt damna, & intereſſe. dec. 198. n. 10. 147

Datum.

Pro ſuſtentatione cenſetur datum pro alimentis. dec. 438. num. 8. 318

Datum ob liberalitatem excludit compenſationem. deciſ. 438. n. 9. ibid.

Limita ſi liberalitas eſſet correſpectiua ad obligationem præcedentem. n. 10. ibid.

Datio in ſolutum.

Facta ad menſuram non habet effectum ante ſecutam menſurationem. dec. 552. n. 3. 436

Cenſetur tamen impleta conditio ſi detur in ſolutum res certis finibus deſignata expreſſo certo pretio cuiuſlibet menſuræ. deciſ. 552. n. 4. ibid.

Maximè ſecuta traditione, & fructuum perceptione. num. 5. ibid.

Datione in ſolutum ſimpliciter facta ſtatim debitor liberatur. dec. 289. n. 3. 205

Limit. ſi poſt dationem in ſolutum remanet aliquid faciendum in fauorem creditoris. deciſ. 289. num. 4. ibid.

Datio in ſolutum nullo exiſtente debito vitiatur, tanquam facta ex falſa cauſa. dec. 292. num. 1. & num. 5. 206

Ampl. etiam ſi debitum exiſtat, ſi creditor poſſit exceptione ſubmoueri. n. 2. ibid.

Datio in ſolutum ſimilis eſt venditioni. dec. 292. n. 3. ibid.

Datio in ſolutum facta ad menſuram non habet effectum ante ſecutam manutentionem. deciſ. 552. n. 3. 436

Datio in ſolutum ſi non habeat effectum ex legis diſpoſitione poteſt agi ad intereſſe. deciſ. 58. num. 1. 42

Datio in ſolutum eſt ſimilis venditioni, & dicitur venditio. dec. 158. n. 9. 117

Datio in ſolutum habet aliquando vim pretij. dec. 81. num. 2. 59

Per dationem in ſolutum receditur à priori contractu. dec. 290. num. 4. 205

Diſpoſita in venditione procedunt in datione in ſolutum. deciſ. 158. n. 10. 157

Maximè ſi datio in ſolutum ſit voluntaria. numero 11. ibid.

Debitor cenſus donec pretium non reſtituit tenetur ad fructuum ſolutionem. dec. 256. n. 4.

Debitor cenſus poteſt ad ſui libitum cenſum redimere non tamen poteſt inuitus cogi ad redimendum. dec. 182. num. 6. 135

Debitor ſoluens vnum pro alio cenſetur ſoluere in recompenſationem veri debiti. deciſ. 440. num. 1. 319

Debitor rectè ſoluit ei cum quo contraxit, & liberatur non obſtante ceſſione. dec. 292. n. 7. 206

Etiam ſi recipiens non eſſet dominus. n. 8. ibid.

Debitor in diem eſt verus debitor. dec. 528. num. 25. 406

Debitor ſoluens legitimo procuratori ſtatim liberatur. dec. 528. n. 26. ibid.

Etiam ſi poſtea procurator decoxerit. n. 27. ibid.

Debitor ſoluens tutori putatiuo, liberatur. deciſ. 518. num. 15. 4

Intellige dummodo pecuniæ ſint verſæ in vtilitatem pupilli. n. 16.

Debitor priuatur dominio rei ſuæ ex ſecundo Iudicis decreto. dec. 536. n. 20. 417

Debitor aſſerens ſe ſoluiſſe, debet ſolutionem concludenter probare. dec. 130. n. 3. 97

Debitor dicitur in damno, ſi cogatur ſoluere monetam pretioſiorem ea, quam tempore contractus recepit. dec. 217. n. 8. 158

In obligationibus dubiis venit id, quod eſt minus. dec. 217. n. 9. ibid.

Debitor minoris vt conſequatur pleniſſimam liberationem debet ſoluere auctoritate Iudicis, aliàs minori datur reſtitutio in integrum aduerſus ſolutionem. dec....

Immo

Immo requiritur præceptum,& iuſſua Iodicis,itavt ſolutio non ſit ſpontanea,ſed coacta. n. 2.
Debitor obligatus ad certam diem,conſtituitur in mora ob lapſum diei,abſque interpellatione. dec.324. num.3. 231
Debitor non eſt in mora ſoluendi, quando in loco deſtinatæ ſolutionis non adeſt legitima perſona, cui ſoluatur. dec.224.n.1. 163
Debitor filijfamilias ſoluens patri, vti patri non liberatur. dec.294.n.7. 209
Debitor principalis cenſus is dicitur, qui bonam fidem recognoſcit. dec.134.n.1. 99
Debitor ſoluens iuxta formam ſtipulationis liberatur. dec.174.n.9. 129
Debitor non tenetur offerre,nec proteſtari,quando non adeſt perſona legitima quæ recipiat. decil.224. n.3. 163
Debitor ſuccedens creditori,definit eſſe debitor. decif. 183.n.10. 136
Intellige quando debitor ſuccedit irreuocabiliter. dec. 183.n.10. ibid.
Debitor, & creditor eſſe quis poteſt eiuſdem rei reſpectu diuerſarum perſonarum. decif.183. numero 11. ibid.
Debitor cenſus dicitur exigibilis eo ipſo quod poſt ceſſionem ſoluit ceſſionario. dec.507.n.2. 387
Debitor non poteſt præiudicare creditoribus anterioribus per quamcunque declarationem. decif. 247. num.3.
Debitori datur vtilis pignoratitia pro recuperanda poſſeſſione pignoris ſoluto debito. decif. 267. n.9. 188
Debitor ſi citatus ſuſcipiat terminum non poteſt poſtea excipere de nullitate contractus. decif.497.n.14. 376
Debitor non dicitur is à quo inuito pecunia exigi non poteſt. dec.432.n.4. 313
Debitor ſoluens non verò creditori non liberatur. dec. 380.n.5. 270
Debitor dans inſolutum nomen ſui debitoris cum acceptatione creditoris liberatur. decif. 332. num.6. 236
Debitor ſuſcipiens terminum ad ſoluendum, videtur fateri debitum. dec.110.n.3. 533
Debitor non remanet liberatus ob mandatum alteri factum, vt pro ſe ſoluat. decif. 238. numero 4. 171
Debitori vtilior eſt extinctio cambiorum, quàm ſolutio fructuum cenſus. dec.414.n.8. 296
Debitori debet concedi dilatio ad ſoluendum.dec.268. num.2. 182
Etiam ſi fuerit conuentus ex remedio Saluiano. n.8. ibid.
Debitor non cogitur facere inſtrumentum ſui debiti cum camerali obligatione. deciſio.254. num. 4. 181
Debitor non poteſt eſſe teſtis in cauſa propria. decif.5. num.15. 6
Debitori in dubio fauendum eſt. decif. 221. num.1. 161

Debitum.

Debitum vnius non compenſatur cum debito alterius. decif.111.n.9. 82
Debitum tamen debet eſſe liquidum. decif.536.n.28. & num.32. 418
Debitum non poteſt dici liquidum ad cuios ſolutionem debitor inuitus cogi non poteſt. decif. 536. num.19. ibid.
Debitum ex vna cauſa poteſt ex partium conſenſu conuerti in debitum ex alia cauſa. decif.92. num.2. 68
Debitum eſt quod ab initio iuris remediis extorqueri poteſt. dec.528.n.6. 404
Debitum eſt loco pretij in datione in ſolutum.
Debitum hæreditarium debet ſolui prius ex diſtractione mobilium. dec.450.n.12. 310
Debitum naturaliter eſt de neceſſitate ſoluendum. dec. 464.n.12. 344
Debitum naturaliter eſt de neceſſitate ſoluendum.dec. 464.n.15. ibid.
Debitum ex cauſa cenſus non dicitur neceſſarium.dec. 26.num.5. 23
Debitum ſortis cum vſuris eſt vnicum debitum. decif. 354.num.7.
Debitum hæreditarium præſumitur ſolutum ex mobilibus, & nominibus debitorum. decif.450.num.10. 330

Deceptus.

A curatore putatiuo,non dicitur eſſe in mala fide. dec. 293.n.11. 207
Decepta non decipientibus iura ſubueniunt. decif.34. num.4. 28

Deciſio.

In terminis facit recedi à regulis generalibus. dec.65. num.2. 46
Deciſorium dicitur quando iudicium eſt iam abſolutum,& finitum. dec.468.num.8. 352
Item quando ex eo pendet victoria cauſæ. numero 9. 352

Declaratio.

Facta à perſona, & tempore ſuſpecto non eſt releuans. dec.38.n.4. 32
Declaratio colligitur etiam ex actu nollo. decif. 258. num.4.
Declarans non diſponit,ſed quid in præteritum actum ſit oſtendit. dec.96.n.18. 72
Declaratio retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis explicatæ. decif.96.n.19. ibid.
Declaratio non tollit ius quæſitum ex actu declarato. decif.7.n.8. 7
Declaratio diei non poteſt illa, quæ non exponit, ſed exprimit actum. decif.7.num.9. ibid.

Decoctus.

Is dicitur, qui poſtquam talis fuit declaratus, fugam arripuit. decil. 85.n.4. 63

Decretum.

Iudicis reſtringens terminum ad certam diem vltra illam non operatur. dec.467.n.4. 350
Decretum iudicis contra conſtentem debitum conſtituit creditorem in quaſi poſſeſſione exigendi. dec. 391.n.14. 282
Decretum factum cum clauſula, cum intimatione, non facta intimatione non afficit. decif.173.num.5. 128
Decretum iudicis præſumitur iuſtum, & ex iuſta cauſa factum. dec.497.num.1. 375
Decretum iudicis interpoſitum ſuper contractu ſimulato illum non validat. decif.382.n.4. 271
Decretum iudicis interpoſitum eſt falſa cauſa eſt nullum. dec.382.n.1. ibid.
Decretum iudicis habet pro ſe præſumptionem validitatis contractus, maximè ſi ſint adhibitæ ſolemnitates. dec.35.n.2. 29
Decretum iudicis interpoſitum ſuper actu nollo, nihil operatur. dec.309.n.10. 219
Decretum iudicis facit præſumi omnia fuiſſe ſolemniter geſta. dec.503.n.14. 384
Decretum à iudice interpoſitum habet pro ſe præſumptionem veritatis. dec.428.n.6. 309
Decretum iudicis habet præſumptionem pro ſe. decif. 399.n.5. 285

Decretum iudicis præſumitur validum, & aſſerenti contrarium incumbit onus concludenter probandi. dec. 23.n.1.& n.5. 20
Decretum iudicis habet præſumptionem pro ſe non ſolum reſpectu iuſtitiæ, ſed etiam reſpectu ſolemnitatum.dec.22.n.1. 20
Decretum iudicis impugnare volens, debet probare illius nullitatem.dec.21.n.1. ibid.
Decretum iudicis facit præſumi omnia ritè, & rectè geſta, & omnem tollit ſuſpicionem. deciſ.86.nu.4. 64
Decretum iudicis interpoſitum ex falſa cauſa, eſt nullum.dec.26.n.8. 25
Decretum iudicis non requiritur, vbi quid fit ex neceſſitate.dec.194.n.1. 208
Decretum iudicis operatur vt præſumantur omnia ſolemniter geſta.deciſ.353.n.17. 249
Decretum iudicis corruit ex falſitate cauſæ iudici expreſſæ.deciſ.370.n.5. 262
Decretum facit præſumi omnia ſolemniter geſta. dec. 3u.n.1. 25
In alienatione rei Eccleſiæ requiritur copulatiuè cauſa, & ſolemnitas.deciſ.30.n.2. ibid.
Decretum ſuſtinetur ex vna cauſa vera, ſi aliæ ſint falſæ.deciſ.35.n.6. 29
Decretum factum cum intimatione, non afficit non ſequuta intimatione.deciſ.84.n.11. 62
Decretum quod non iuſtificatur ex actis eſt notoriè iniuſtum.deciſ.434.n.9. 313
Decreto irritanti, & Clauſulæ ſublata, &c. poteſt renunciari.deciſ.59.n.15. 43

Defectus.

Cauſæ obligationis poteſt opponi etiam contra cameralem obligationem.dec.399.n.2. 285
Defectus cauſæ finalis obligationis vitiat obligationem.dec.373.n.8. 265

Delegatio.

Debitoris non liberat eum, niſi fiat cum conſenſu creditoris.dec.238 n.3. 171
Delegatio dici non poteſt, quando tempore obligationis abeſt creditor, nec de illius conſenſu conſtat. deciſ. 105.n.8.

Deliberatio.

Pignoris ſubhaſta poſiti facta minori oblatori eſt nulla.dec.468.n.1. 351
Deliberatio in ſubhaſtatione debet fieri plus offerenti. dec.367.n.7. 350

Demonſtrationes.

Tres vbi concurrunt debent ſingulæ iuſtificari. deciſ. 395.n.5. 283
Maximè vbi agitur ad reſciſſionem contractus. ibid.

Denunciatio.

Denunciatio venditionis rei cenſitæ, quæ vigore Bullæ Pij V. eſt facienda Domino cenſus, debet fieri cum omnibus conditionibus, quibus res vendi debet.dec.71.n.1. 51
Denunciatio futuræ venditionis fundi cenſuati debet fieri domino cenſus non autem procuratori.dec. 307.n.4. 216
Denunciatio venditionis rei ſuppoſitæ cenſui debet potius fieri ab emptore, quàm à domino rei, vel venditore.dec.156.n.10. 116
Denunciatio ad quem effectum ſit neceſſaria. dec.73. ſub n.15.
Denunciatio requiritur, & non ſufficit ſcientia venditionis rei cenſuatæ in retractu faciendo vigore Bullæ Pij V. ſuper cenſibus.dec.158.n.8. 117

Depoſitum.

Depoſitum factum ad creditum Titij, non poteſt leuari abſque conſenſu illius. deciſ.475. numer.2. 356
Depoſitum factum ad creditum Titij perinde eſt ac ſi ipſe Titius depoſuiſſet. deciſion. 473. num. 3. ibid.
Depoſitum non facit deficere curſum fructuum, niſi fuerint etiam depoſitati fructus decurſi vſque ad obulum.dec.195.n.3. 29
Depoſitum acceptatum non poteſt impugnari. deciſ. 291.n.5. 206
Depoſitum in materia retractus operatur fructuum acquiſitionem, vel liberat à curſu viuraium. deciſ. 291.n.1. 205
Depoſitum non liberum non ſuffragari. deciſ. 389. num.9. 278
Depoſitum vt releuet debet eſſe purum, & ſimplex, ita vt deponens abdicet à ſe dominium rei depoſitæ. dec.238.n.1.& n.7. 171
Depoſitum non integrum non releuat. deciſion. 297. num.5. 210
Depoſitum ſi fiat non citato creditore ad recipiendum, non ſuffragatur.dec.297.n.6. ibid.
Intimatio tamen depoſiti facti ex iudicis decreto, æquipollet citationi præfatæ. deciſion.197.num.7. 211
Depoſitum factum de ſumma petita eſt releuans etiam quod debitum ſit maioris ſummæ. dec.144. num.3. 105
Depoſitum ſub conditione intrinſeca eſt legitimum. dec.144.n.4. ibid.
Depoſitum factum non citata perſona legitima, eſt nullum.dec.277.n.5. 195
Depoſitum non vitiatur per adiectionem conditionum intrinſecarum.dec.277.n.12. 194
Depoſitum factum abſque iurium præiudicio, non nocet.dec.233.n.4. 169
Depoſitum legitimè factum in vim præcedentis diſdictæ habet vim extinctionis cenſus ex actu retroſimili.dec.277.n.10. 194
Depoſitum non poteſt exburſari niſi ſeruata lege dicta tempore depoſitionis. deciſion. 409. numer.1. 293
Depoſitum factum abſente depoſitario, qui ſe obliget ad reſtitutionem, eſt nullum. deciſ.428. numer.4. 309
Depoſitum factum ſine cauſa non releuat.dec.296.n.1. 210
Depoſitum vt releuet debet eſſe liberum, & non cautelatum, & cum proteſtationibus. dec.196. num.2. ibid.
Depoſitum habens conditionem extrinſecam deponenti non ſuffragatur.dec.383.n.1. 272
Depoſitum factum inter duos nocet aliis.dec.373.n.1. 266
Depoſitum licèt liberet à ſolutione facienda, non tamen retractat iam factam.deciſ.297.n.1. 210
Deponere non eſt accollare.dec.297.n.1. ibid.
Depoſitum vt releuet debet eſſe purum, & non conditionale.dec.297.n.8. 212
Depoſitum non ſuffragatur non præcedente reali oblatione.dec.449.n.5. 329
Sufficit tamen offerre debitum verum, & liquidum. num.6. ibid.
Depoſitum nullum, non releuat.dec.84.n.12. 62
Depoſitum non integrum, eſt nullum. deciſ.84.nu.15. ibid.
Etiam ſi deficiat in minimo.n.14. ibid.
Tam reſpectu ſortis, quàm fructuum.n.15. ibid.
Etiam de fructibus pro bimeſtre diſdictæ in quo cenſus non fuerat extinctus.n.16. ibid.
Depoſitum regulare ſi exburſetur præter, vel contra

legem dictam in actu deponendi non extinguitur ſed ſemper manet.dec.145.n.6. 106
Depoſitum factum metu mandari, non conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi.dec.235.n.1. 169
Depoſitum non integrum, non releuat deponentem. dec.215.n.2. 156
Depoſitum factum non citato creditore, ad recipiendum non releuat.dec.295.n.1. 209
Depoſitum pro redimendo cenſu poteſt fieri in fine duorum menſium diſdictæ. dec.449.n.2. 328
Depoſitum non integrum non releuat. deciſ.295. n.5. 209
Depoſitum non dicitur integrum, niſi fiat etiam de fructibus duorum menſium diſdictæ.deciſ.582.n.5. 500
Depoſitum conditionatum non releuat.deciſ.175.n.7. 128
Depoſitum pro extinctione cenſus non præcedente diſdicta cenſus factum non eſt releuans. deciſ.450. num.4. 329
Depoſitum perit damno deponentis. dec.403.num.9.
Depoſitum confeſſionatum, obligat depoſitarium. num.5.
Depoſito locus non eſt, quando conuentus offert ſe paratum recipere.dec.101.n.13. 75
Depoſito non eſt opus vbi creditor offert ſe paratum recipere.dec.296.n.3. 210
Depoſiti veritas comprobatur ex præſumptionibus. dec.428.n.7. 309
Et ex ſubſecutis.n.8. ibid.
Depoſitarius ſoluens præter, vel contra pacta conuenta in actu deponendi, de ſuo proprio ſoluit, & mutuari intelligitur.dec.145.n.7. 106
Depoſitarius præſumitur præſens, quando Inſtrumentum depoſiti celebratur in eius domo.dec.428. n.5. 309
Depoſiti qualitates ſingulæ ſunt ſeruandæ. deciſ.475. num.15. 357
Depoſitarius non debet eſſe ſollicitus, vt pecuniæ penes ipſum depoſitatæ conuertantur in cauſam deſtinatam.dec.475.n.9. ibid.
Limit.ſi in actu deponendi ſit expreſſa cauſa.n.12.ibid.
Depoſitarius reſtituendo depoſitum deponenti liberatur.dec.475.n.10. ibid.
Intellige dummodo concurrat bona fides depoſitarij. num.14. ibid.
Depoſitarius ſi pecunias depoſitatas ad effectum extinguendi cenſum ſoluat in aliam cauſam non liberatur.dec.475.n.12. ibid.
Depoſitarius ſoluens tantum partem depoſiti in cauſam expreſſam non acquirit liberationem. deciſ. 475.n.2. 356
Depoſuit. Hoc verbum prolatum in inſtrumento depoſiti importat actuale depoſitum. deciſ.428.nu.1. 309
Maximè ſi adſint verba in præſentia mei notarij, & teſtium manualiter, & in contanti.n.2. ibid.

Deſcriptio.

Deſcriptio debitorum facienda in fine inſtrumenti eſt quid accidentale.dec.553.n.2. 436

Difficultas.

Æquiparatur impoſſibilitati.deciſ.175.n.7. 130

Dilatio.

Ad ſoluendum petita, ſi à Iudice denegetur, datur appellatio.dec.268.n.3. 188
Dilationem ad ſoluendum petens metu mandati, non confitetur debitum quoad tempus futurum. deciſ. 210.n.5. 153

Diſdicta.

Diſdicta cenſus euaneſcit, ſi intra duos menſes cenſus non redimatur.deciſ.103.num.18.
Diſdicta cenſus non poteſt fieri pupillo. deciſ. 168. num.7.
Sed debet fieri legitimo Tutori.n.8.& n.12.
Diſdicta cenſus requiritur pro forma. deciſ.276.n. 2. 193
Diſdicta poteſt fieri quibuſcumque verbis aptis ad declarandum animum redimendi.deciſ.276.num.3. ibid.
Diſdicta cenſus fieri poteſt quibuſcumque verbis demonſtrantibus voluntatem redimendi. deciſ.177. num.9. 194
Diſdicta non eſt neceſſaria vbi cenſus extinguitur per compenſationem.dec.516.n.4. 396
Diſdicta ceſſante cenſus remanet integer. deciſ.277. num.1. 193
Diſdicta cenſus debet fieri vſufructuario de cuius intereſſe principaliter agitur. deciſ. 389. num.8. 278

Diſpoſitio.

Diſpoſitio generalis non continet bona reſtitutioni ſubiecta.dec.471.n.5. 353
Diſpoſitio loquens in venditione, non procedit in addictione pignoris in materia retractus. dec.156.n.7. 116
Diſpoſitio rei pertinet ad eum qui eſt illius dominus. dec.171.n.1. 127
Diſpoſitio loquens de dote intelligitur etiam de lucro dotis proueniente à ſtatuto.dec.131.n.2. 97
Diſpoſitio quantumuis exorbitans extenditur quatenus verborum proprietas requirit. deciſ.156. n.4. 115
Etiam quod eſſet maior ratio in vno quàm in alio. n.5. 116
Diſpoſitio libera rei importat dominium.dec.170.n.5. 126
Diſpoſitionem liberam alicuius rei habere, denotat habere illius rei dominium liberum. deciſ.167. n.2. 124
Diſponens de re communi, cenſetur de ſui tantum portione.dec.67.n.2. 47
Diſpoſitum deficit, deficiente ſuppoſito. dec.271. n.8. 190

Diù.

Iſta particula intelligitur vltra decennium. dec.448. num.1. 317
Diù quis dicitur ſteriſſe in fideiuſſione, ſi per nouem annos in ea ſterit.dec.195.n.9. 145

Diuiſio.

Probatur per poſſeſſionem decennalem.dec.513.nu.5. 393
Lim. ſi appareat inæqualitas.n.6. ibid.
Inæqualitas autem debet eſſe læſiua, & conſiderabilis. num.8. ibid.
Diuiſio præſumitur æqualis poſt lapſum triginta annorum, & data recompenſa inter fratres. dec.513. num.7. ibid.
Diuiſio bonorum tanquam hæreditariorum probat illa fuiſſe in hæreditate.dec.450.n.13. 330
Diuiſio principalis debitoris dicitur facta, ſi tertius poſſeſſor conuentus Saluiano interpellatus ad indicanda bona debitoris, ipſe nulla indicet. dec.544. num.5. 428
Diuiſio probat poſſeſſionem non ſolum inter diuidentes ſed etiam inter habentes cauſam ab eis.dec.544. num.3. ibid.
In diuiſione rerum communium vna res vni altera alteri officio Iudicis aſſignatur.dec.49.n.8. 37
Ius reale, quod quis habet in re communi mutatur per diuiſionem.dec.499.n.5. 378

Doctor.

Doctor.

Doctori atteſtanti de conſuetudine, non eſt credendum.deciſ.3.n.11. 4

Dolus.

Præſumitur ex falſa aſſertione. deciſ.382. numer.13. 272

Dolus ceſſat in prohibito alienare, ſi non alienet de melioribus.dec.49.n.14. 37

Item ſi habet filios,comprehenſos,& vocatos ad fideicommiſſum.n.16. 38

Dolus in dubio non præſumitur. dec.391. numer.10. 280

Domicilium.

Domicilij electio ad effectum vt quis citari poſſit, intelligitur pro citationibus, quæ poſſunt fieri domi dimiſſa copia, non de illis, quæ debent fieri perſonaliter.dec.79.n.25. 57

Intellige quando iſta electio fit propter commoditatem curſorum, eo quia citandus habitet in aliquo loco remoto; ſecus ſi fiat ex eo quod citandus non habeat ſedem permanentem.n.26. ibid.

Dominium.

Dominium rei venditæ tranſit in emptorem re ipſa tradita, & ſoluto illius pretio.dec.147.n.8. 109

Dominium non poteſt eſſe in ſuſpenſo. deciſ.160.n.4. 118

Dominium rei emptæ nomine alieno abſque eius mandato ante ratificationem vel remanet apud vendentem.dec.160.n.5. ibid.

Vel acquiritur ementi ſed reuocabiliter. numer. 6. ibid.

Dominium rei ſuper qua cenſus imponitur, remanet penes imponentem.dec.47.n.4. 36

Dominium non probatur plenè ex poſſeſſione. deciſ. 483.n.2. 363

Limit. quando de dominio agitur incidenter. num.4. ibid.

Dominium rei venditæ transfertur traditione. dec.40. num.12. 32

Dominium eiuſdem rei penes duos inſolidum eodem tempore eſſe non poteſt.deciſ.169.n.4. 126

Dominium non poteſt inſolidum eſſe penes plures. dec.171.n.2. 127

Dominium probatur ex titulo donationis,& fructuum perceptione.deciſ.431.n.18. 312

Dominium cenſus probatur ſi debitor confiteatur debitum, & ſuſcipiat terminum ad ſoluendum. deciſ. 401.n.1. 287

Dominium pecunia acquiritur ex illius traditione, & retentione etiam momentanea. deciſ.454. num.10. 335

Dominium pecuniæ transfertur in accipientem, quando ſolutio fit ad commodum tam ſoluentis, quàm recipientis.dec.136.n.4. 101

Dominium rei venditæ cum pacto reſeruationis dominij. donec pretium integrè ſoluatur, non transfertur in emptorem donec pretium ſolutum, ſed remanet penes venditorem.dec.79.n.17. 57

Dominium in emptorem non transfertur, ſtante prohibita teſtatoris alienatione. deciſ.313. numer. 16. 222

Dominij tranſlatio per ſolum fideicommiſſum non impeditur.dec.313.n.18. ibid.

Dominium rei venditæ non tranſit in emptorem niſi ſoluto pretio.dec.559.n.23. 445

Dominium rei transfertur ex ſubhaſtatione nulla. dec. 153.n.7. 114

Dominium non transfertur ſine traditione. deciſ.340. num. 3. 240

Limit. ſi adhibeatur Clauſula conſtitui. deciſion.240. num.4. ibid.

Dominium pecuniæ transfertur ex numeratione. dec. 463.n.8. 342

Dominium rei prohibitæ alienari, an dicatur pleno iure ſpectare ad eum, cui facta eſt prohibitio.deciſ. 313.n.1. 225

Dominium vtile, & directum in eadem perſona, concurrere non poteſt.dec.151.n.1. 112

Dominij ad probationem ſingula quæ non proſunt ſimul iuncta iuuant.dec.401.n.5. 287

Dominium ſolo momento tranſit. deciſion. 247. numer.2.

Dominus.

Dominus prædij dominantis, ſi efficiatur dominus fundi ſeruientis, non amittit ſeruitutem, ſi remaneat pars prædij, quæ ſeruire poſſit. deciſ.71. numer.10. 51

Dominus cenſus non tenetur illum reuendere niſi offeratur integrum pretium tam reſpectu ſortis,quàm reſpectu fructuum.dec.254.n.5.

Dominus cenſus habet actionem dumtaxat pro fructibus illius.dec.432.n.5. 313

Dominus officij dicitur is per cuius mortem vacat. dec. 59.n.16. 44

Dominus cenſus non eſt creditor ſortis. deciſ.52. n.7. & infra.

Limit.vt n.21.

Dominus cenſus vigore clauſulæ precarij poteſt propria auctoritate capere poſſeſſionem bonorum venditoris cenſus.dec.150.n.1. 112

Dominus cenſus vigore clauſulæ precarij poteſt propria auctoritate capere poſſeſſionem bonorum cenſuatorum.dec.149.n.1. 111

Dominus rei pro indiuiſo, poteſt dicere rem ad ſe ſpectare.dec.30.n.6.

Dominus cenſus non tenetur illum reuendere ſi non ſatisfiat de omnibus fructibus decurſis. deciſ. 450. num.5. 330

Dominus cenſus in venditione fundi cenſuati debet præferri omnibus aliis emere volentibus etiam quod ſuus cenſus eſſet creatus ante Bullam Pij V. deciſ. 308.n.18. 218

Dominus cenſus non poteſt dici condominus fundi cenſuati, ſed habet ius ab illo ſeparatum. dec.308. num.19. ibid.

Dominus pro indiuiſo non poteſt vnam rem potius quàm aliam pro ſua portione eligere.dec.49.num.4. 37

Dominus cenſus reſpectu ſortis non dicitur verè creditor.dec.419.n.1. 299

Dominus cenſus debet præferri aliis in emptione rei cenſuatæ.deciſ.158.n.1. 116

Dominus cenſus declarata nulla cenſus reuenditione redit ad ſua primæua iura, & poteſt agere ad fructus interim decurſos.dec.400.n.15. 287

Dominus cenſus ſortem principalem repetere non poteſt.dec.230.n.13. 166

Dominus cenſus in venditione fundi cenſuati debet præferri omnibus aliis emere volentibus. deciſ.307. num.1. 216

Dominus cenſus in venditione fundi ſuppoſiti, debet omnibus præferri.dec.157.n.2. 116

Et ſufficit declaratio voluntatis, abſque actuali depoſito pretij.dec.157.n.2. ibid.

Dominus, ſeu poſſeſſor fundi cenſiti non eſt, nec eſſe poteſt poſſeſſor aut dominus cenſus. deciſ.185. n.5. 138

Dominus cenſus non poteſt agere pro extinctione cenſus, etiam quod debitor ſit decoctus dec.418.n.5. 299

Dominus directus habet remedium ſpoliatiuum ad recuperandam naturalem poſſeſſionem finita emphyteuſi. deciſ. 431. n. 3. 311
Dominus directus in venditione præfertur vtili. deciſ. 466. n. 19. 439
Dominus cenſui non poteſt cogi recipere ſortem ſuam minoratim. deciſ. 414. n. 9. 396
Dominus cenſus exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi, debet in ea manuteneri donec per ſententiam declaretur eum qui ſoluit non eſſe debitorem. deciſ. 238. n. 10. 171
Domino cenſus exiſtente in quaſi poſſeſſione exigendi, datur manutentio. dec. 226. n. 1. 164
Domino cenſus eſt notificanda futura venditio fundi ſuppoſiti, etiam quod aliunde de dicta venditione notitiam habeat. deciſ. 157. n. 5. 116
Domino cenſus poſſidenti fundum cenſuatum datur retentio illius, quatenus ſit vendendus. deciſ. 308. num. 1. 217
Etiam quod cenſum acquiſiuerit poſt litem motam ſuper prælatione. n. 2. ibid.
Domini eiuſdem rei duo inſolidum eſſe non poſſunt. deciſ. 167. n. 4. 154

Domus.

Domos duæ quando dicantur ſub vno contextu, & tecto. dec. 443. n. 11. & n. 15. 353
Domus, quod ſit vnica licet ſit diuiſa in plures partes quomodo cognoſcatur. dec. 443. n. 8. ibid.
Domus non dicitur diuiſa quando muro non impeditur tranſitus. dec. 466. n. 26. 349

Donatio.

Non nocet donatario ſi ab eo non acceptetur. dec. 511. num. 3. 391
Sufficit tamen acceptatio tacita. n. 4. ibid.
Imo ſoluta ſcientia donatarij. n. 7. ibid.
Minimè ſi non contradicat. n. 9. 392
Donatio poteſt præſumi ex ſolutione voluntaria indebiti. dec. 111. n. 7. 82
Donatio facta filiis à patre firmatur iuramento. d. 107. num. 1. 79
Donatio facta à patre filiis ob cauſam matrimonij, non eget inſinuatione. dec. 107. n. 2. ibid.
Donatio ob cauſam non eget inſinuatione. dec. 340. num. 2. p. 540
Donatio inter virum, & vxorem, morte confirmatur. dec. 166. n. 8. 523
Donatio inter patrem, & filium ex cauſa matrimonij, etiam futuri valet. dec. 16. n. 2. 14
Donatio duplex ex eadem cauſa non præſumitur. dec. 437. n. 4. 317
Donator non tenetur de euictione. dec. 198. num. 11. 147
Limit. ſi contractus incipit à promiſſione. num. 12. ibid.
Donator, & eius hæres tenetur ſatisfacere creditorib. quando ſolutis illis aliquid ſibi ſupereſt. dec. 584. num. 6. 201

Dos.

Non debet ſolui filiabus de bonis fideicommiſſo ſubiectis donec extant libera dec. 494. n. 7. 371
Ampl. Etiam quod teſtator mandauerit dotari fœminas iuxta vires ſui patrimonij. n. 8. 372
Dos eſt reſtituenda in pecunia ſi fuit conſtituta eo modo qui facit emptionem, & per quem dominium tranſit in maritum. dec. 550. n. 7. 434
Dos quoad maritum eſt titulos oneroſus, reſpectu dotaræ eſt lucratiuus. dec. 175. n. 11. 130
Dotes non detrahuntur ex fideicommiſſo niſi ſubſidium. dec. 450. n. 1. 359
Dotis fructus conſtante matrimonio ſpectant ad maritum. dec. 335. n. 1. 237
Dotis præſomptio ceſſat ex diuturna poſſeſſione, & inſurgit præſumptio bonæ fidei. dec. 539. n. 10. 408
Dotis interuſurium debetur ex æquitate ratione onerum, quæ maritus ſuſtinet propter vxoris perſonam. dec. 505. n. 1. 386
Dotis interuſurium ceſſat diſſoluto matrimonio ob mortem vxoris. dec. 505. n. 2. ibid.

E

Eccleſia.

Non debet locupletari cum aliena iactura. dec. 455. num. 5. 336
Eccleſia tanquam cultrix iuſtitiæ non debet locupletari cum aliena iactura. dec. 287. n. 2. 203
Eccleſia non tenetur reſtituere pretium ex contractu receptum, niſi probetur illud verſum fuiſſe in eius vtilitatem. dec. 287. n. 3. 204
Eccleſiæ alleganti læſionem incumbit onus probandi: dec. 30. n. 4. 25
In alienatione rei Eccleſiæ facta ob vtilitatem, emptor non tenetur probare pretium eſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ. dec. 8. n. 10. 8
Secus ſi alienatio fiat ob neceſſitatem quia emptor tenetur probare pretium eſſe verſum in cauſam enunciatam. dec. 8. n. 11. ibid.
In alienatione rei Eccleſiæ facta ex cauſa voluntaria non eſt opus probare pretium eſſe verſum in cauſam expreſſam. dec. 29. n. 1. 24
Eccleſia reſtituitur de iure aduerſus ſententiam. dec. 279. n. 12. 197
Eccleſia tenetur ex contractu, ex quo vtilitatem percepit licet ex eo regulariter non eſſet remanſura obligata. dec. 559. n. 5. 165
Ad obligandum Eccleſiam requiritur non ſolum conſenſus capituli. dec. 477. n. 4. 358
Sed etiam beneplacitum apoſtolicum. n. 5. ibid.
Etiam quod obligatio tendat ad fauorem alterius Eccleſiæ. ibid.
Exemptio conceſſa Monaſterio ſuffragatur Eccleſiæ illi annexæ. dec. 433. n. 3. 314
Eccleſia nunquam moritur. dec. 323. n. 1. 230
Eccleſia poteſt declarare ſe nolle proſequi caducitatem. dec. 331. n. 3. 235

Electio.

Debitoris eſt in alternatiuis. dec. 218. n. 2. 159
Declar. quando vtraque pars alternatiuæ debitæ, eſt æqualiter certa. n. 4. ibid.

Emphyteuſis.

Eccleſiaſtica non extenditur vltra tertiam generationem, & ideo non ſolet de facili alteri Eccleſiæ concedi. dec. 353. n. 1. 250
Emphyteuta non poteſt Domino directo refricare quæſtionem dominij. dec. 431. n. 17. 312
Prout nec habens cauſam ab ipſo emphyteuta. ibid.
Per hypothecam non transfertur Ius emphyteuticarium in creditorem. dec. 77. n. 5. 55
Res emphyteutica regulariter obligari, & hypothecari, & cenſui ſupponi poteſt. deciſ. 75. num. 2. 53
Intellige niſi ſit expreſsè prohibita alienari. num. 31 ibid.
Identitas rei probatur ex duabus demonſtrationibus. dec. 75. num. 4. 54
Emphyteuta, & feudatarius poſſunt imponere cenſum ſuper re feudali, & emphyteutica. deciſ. 541. num. 12. 425

Emphy

Emphyteuta qui tenetur ſolvere Canonem reſpondentem fructibus rei, non liberatur à ſolutione ob peremptionem partis rei, ſi fructus partis remanentis ſufficiant pro ſolutione integri Canonis. deciſ.1. num.5. 2
Conceſſio rei feudalis non præſumitur Emphyteutica ſed cenſualis, vbi declaratur. deciſ.323. numer.8. 230
Bona emphyteutica poſſunt hypothecari. deciſ.77. num.3. 55
Bona emphyteutica linea deficiente non tranſeunt ad non vocatos ſed conſolidantur cum directo dominio.dec.431.n.13. 311
Bona emphyteutica, ſi non ſint expreſſè alienari prohibita, veniunt in generali obligatione. deciſ.77. num.1. 55
Bona emphyteutica finita emphyteuſi redeunt ad dominum directum libera, & ſine onere. dec.502.n.2. & ſub n.15. 381
Limit. ſi emphyteuſis ſit conceſſa cum facultate alienandi.n.6.& n.18. ibid.
Bona emphyteutica, quando ſunt expreſſè alienari prohibita, non ſubiiciuntur hypothecæ pro ſolutione cenſus ſuper illis impoſiti.dec.37.n.1. 52
Conceſſio in emphyteuſim quando præſumatur in fraudem facta.dec.524.n.4. 402
Emphyteuta volens vendere melioramenta ſuper re emphyteutica facta, tenetur denunciare domino directo & illum aliis præferre pro pretio, quod ab alio recipere poteſt.dec.71.n.3. 31
Bona emphyteutica ſi ſint expreſſè alienari prohibita non veniunt ſub generali obligatione. deciſ.40.n.6. 52
Emphyteuta alienans fructus non dicitur alienare rem ipſam, nec incidit in pœnam caducitatis. deciſ.333. num.3. 236
Emens ſcienter rem prohibitam alienari non agit de euictione ad pretium.deciſ.48.n.4. 57
Emptor qui ſoluit creditoribus poſterioribus venditoris cum obligatione de reſtituendo prioribus poteſt cogere poſteriores, vt reſtituant prioribus, ad hoc vt ipſe liberetur à moleſtiis ſibi illatis ab anterioribus.dec.490.n.17. 369
Emptor poteſt cogere venditorem ad liberandum rem venditam ab onere cenſus.deciſ.282.n.2. 200
Emptor re tradita deterioris conditionis eſſe non debet, quam ſi ea tradita non fuiſſet.dec.313.num.11. 222
Emptor eo ipſo quod eſt in poſſeſſione rei emptæ tenetur ad fructus etiam quod res vendita non ſit libera, nec illi fuerit adimpletum. deciſ..191. num.5. 142
Emptor ſub prætextu moleſtiarum ſibi ſuper re empta illatarum non poteſt euitare quin pro parte ſua adimpleat promiſſa.deciſ.191.n.6. ibid.
Emptor ſoluens pretium creditoribus venditoris ſoluit vt liberet rem emptam ab hypotheca.dec.559.n.11. 444
Ab emptione recedere ſemper licet de conſenſu contrahentium.deciſ.152.n.9. 114
Emens ſcienter rem ſuppoſitam fideicommiſſo, non agit de euictione.dec.198.n.15. 147.
Dummodo ſcientia ſit clara.n.14. ibid.
Limit. ſtante expreſſa prohibitione alienationis. n.17. ibid.
Emptor ſub prætextu quod ſint ſibi moræ moleſtiæ ſuper re empta, non poteſt retinere rem, & pretium. deciſ.191.n.8. 142
Emptio, & venditio perficitur re, pretio, & conſenſu. deciſ.321.n.7. 218
Emptori cum pacto reuendendi competit ius retrahendi.deciſ.443.n.2. 322
Emptor non venditor tenetur ad onera pro re vendita. deciſ.146.n.10. 107
Emptor in cuius arbitrio eſt ſoluere pretium, vel fructus non poteſt præciſè cogi ad ſoluendum pretium.deciſ.487.n.9. 367
Emens pro perſona nominanda non poteſt poſt emptionem nouum onus rei emptæ imponere.dec.163. num.5. 123
Emptio redditituum ſuper bonis Communitatum, eſt permiſſa.dec.97.n.2. 72
Emens rem ex pecunia aliena tenetur tantum ad reſtitutionem pretij.deciſ.246.n.3.
Emptor rei Eccleſiæ non conſequitur pretium niſi probetur verſio in vtilitatem Eccleſiæ. deciſ.455. num.4. 336
Emptor volens emptionem effectuare non conſtituit venditorem in mora niſi poſt factam realem pretij oblationem.deciſ.390.n.2. 279
Emptor non tenetur eſſe ſolicitus, vt pecuniæ erogentur in cauſam expreſſam.deciſ.35.n.9. 29
Emere quis pro alio poteſt ex propria emerentiſmet pecunia.deciſ.125.n.3. 92
Emptio rei propriæ, eſt impoſſibilis.dec.5.n.8. 6
Emens ex aliena pecunia, ſibi non domino pecuniæ acquirit.deciſ.165.n.9. 123
Limit.in rebus emptis ex pecunia dotali, minoris, militis,& ſimilium.n.10. ibid.
Emens bona fide rem Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus pretium non amittit.deciſ.455.n.6. 335
Emptorem inueniri dicitur, quando non reperitur talis qui velit dare iuſtum valorem habita ratione, quod coictio non debetur. dec.550.n.18. 435
Emens publicè, & palam mediante ſubhaſtatione auctoritate iudicis factam dicitur in bona fide.dec.377. num.5. 268
Emptor cenſus cum pacto, vt liceat ei cogere venditorem ad redimendum cenſum, & pretium reſtituendum non facit fructus ſuos, & quare iuncto principio. dec.11.n.5. 12
Emptori cenſus melius proſpicitur quando ſupponuntur plures fundi, quam quando ſupponitur vnus dumtaxat.dec.542.n.6. 425
Emptor cenſus nullum ius acquirit ſuper fundo cenſito nec ratione dominij, nec ratione poſſeſſionis.dec. 50.num.3.
Emens cenſum impoſitum ſuper fundo onerato alio cenſu, poteſt agere contra venditorem vel vt fundum liberet, vel vt faciat conſentire habentes intereſſe. dec.6.n.5. 6
Emens cenſum pro abſente cum reſeruatione adminiſtrationis non fit illius dominus. dec.553. num.5. 457.
Emptor cenſus non poteſt licitè paciſci, vt cenſus redimatur. dec.154.n.2. 114
Etiam ſi dictum pactum non ſit deductum in ſtipulationem, ſed emptor ſit aliunde de redemptione ſecurus.n.3. ibid.
Emptor cenſus debet ſubire periculum cenſus empti. dec.88.n.5. 65
Emens rem Eccleſiæ alienantis ex cauſa neceſſitatis, debet curare vt pretium erogetur in cauſam propter quam fuit facta venditio.deciſ.287.n.4. 204
Emens ab Eccleſia, vel minore vendente ex cauſa vtilitatis, non tenetur probare pretium fuiſſe verſum in illorum vtilitatem.dec.287.n.5. ibid.
Emens ab Eccleſia, debet probare pretium eſſe verſum in vtilitatem ipſius.deciſ.28.n.4. 24
Emptor cenſus non poteſt cogere venditorem ad redimendum cenſus, vel illius partem. deciſ.292.n.9. 191

Emptor cenſus ſi ſit certus de illius redemptione, cenſus eſt nullus. dec.283.n.5. 200
Emptor cenſus ſi patiatur moleſtias ſuper exactione fructuum, non tenetur ſe defendere ſi moleſtiæ non ſint calumnioſæ, & impertinentes. dec.484.num.4. 364
Emptor cenſus non poteſt cogere venditorem ad illum redimendum. dec.195.n.6. 144
Emptor cenſus cogere non poteſt ad illius redemptionem. dec.396.n.3. 283
Emptor cenſus poteſt conuenire poſſeſſorem dicti fundi etiam ſi per mille manus tranſeat pro cenſus ſolutione. dec.517.n.3. 397
Emptor cenſus non debet eſſe ſollicitos vt pecuniæ erogentur. dec.395.n.6. 283
Emptor cenſus intra annum diſdictæ, poteſt ſortem principalem repetere. dec.277.n.7. 194
Emens cenſum non dicitur illius creditor, ſed dominus cenſus. dec.432.n.1. 313

Ennunciatio.

Ennunciatiua facta inter alios, & ad commodum enunciantis non probat. dec.173.n.4. 265
Etiam ſi ſit facta cum iuramento. ibid.
Memorialia non probant etiam contra ſcribentem. dec. 373. n.5. ibid.
Ennunciatiua vnica in non antiquis non probat. dec. 323. n.3. 230
Enunciatio Notarij transfert onus probandi contrarium in aduerſarium. dec.100.n.18. 74
Enunciatiua Inſtrumenti non attenditur contra veritatem. dec. 366.n.5. 259
Enunciatiua Inſtrumenti non immutat rei veritatem. 367.n.8. ibid.

Epiſcopus.

Regularis ſibi non Eccleſiæ acquirit, ſi apparet id voluiſſe. dec.555.n.5. 564
Epiſcopus non poteſt transferri de vna ad aliam Eccleſiam abſque eius conſenſu. dec.177.n.19. 132
Epiſcopo non debetur cenſus abſque cauſa. dec.433. num.1. 314

Epiſtola.

Contra ſcribentem plene probat. dec.372. numer. 2. 264
Epiſtolæ tot cenſeantur, quot negotia diſtincta continent. dec.539.n.7. 451
Epiſtola faciat fidem contra Scribentem, maximè in Principe. dec.370.n.6. 190
Epiſtola non recognita non probat. dec.482. num.5. 363

Error.

Notarij in omittendo non vitiat contractum nec contrahentibus præiudicium affert.dec.96.num.13. 72
Error, & falſa cauſa probatur ſi in inſtrumento relato non repetiatur id quod præſupponitur pro cauſa finali obligationis in Inſtrumento referente. dec.373. num.2. 264
Error, & falſa cauſa probatur ſi in Inſtrumento relato aliter appareat quàm in referente. dec.373. n.3. 265
Error notarij quando conſtat de veritate facti, non nocet parti. dec.508.n.5. 388
Nec inducit nullitatem proceſſus.n.6. ibid.
Error iuris quis propriè dicatur. dec.293.n.19. 208
Error Notarij probatur ex partium confeſſione dec.96. num.20. 75
Error nominis proprij non nocet, quando conſtat de veritate. dec.457. n.4. 337
Error Notarij probatur ex omiſſione eius, quod apponi debuit. dec.100. n.17. 74
Error notarij in grammatica non nocet contrahentibus. dec.474. n.3. 355
Error notarij non poteſt nocere nec alterare actum. dec.406.n.5. 290

Et cætera.

In extentione huius clauſulæ veniunt tantum ea quæ ſunt de natura actus, non alia. dec.84. n.7. 62
Vel ea quæ ſunt apta exprimi, non ea quorum ſaltem principium non eſt expreſſum.n.8. ibid.

Euictio.

Non habet locum auocata ſola poſſeſſione. dec.535. num.6. 412
Limit. ſi deliberatur cautela ibi relata. n.7. ibid.
Euictio pro legato competit. dec.517. n.9. 397
....non pro donatione. dec.517. n.9. ibid.
Quem de euictione tenet actio eundem multo magis excludit exceptio.dec.535.n.17. 412
Qui tenetur de euictione actione ex empto, tenetur etiam ad intereſſe. dec.44.n.1. 34
Tam damni emergentis, quàm lucri ceſſantis in ſolito negotiari. n.5. ibid.
Intereſſe hoc taxatur iuxta tempus euictionis, non autem venditionis. dec.44.n.3. ibid.
De euictione non agitur, non ſequuta euictione. dec. 313. n.4. 222
Limitatio huius regulæ prima & ſecunda.n.7.& tertia n.9. quarta n.10. ibid.
Euicta res dicitur etiam quod ſola illius poſſeſſio ſit auocata. dec.586.n.7. 503
Actio de euictione non datur antequam res fuerit euicta. dec.186.n.9. 203
Sed datur actio vt res libera tradatur. n.10. ibid.
Promiſſio euictionis in contractu nullo ipſo iure eſt inefficax. dec. 45. n.3. 35
Secus ſi contractus fuit ab initio validus, ſed venit ex aliqua cauſa reſcindendus.n.4. ibid.
Quem de euictione tenet actio, multo magis agentem repellit exceptio. dec.547.n.5. 430
Actio de euictione non datur antequam ſequatur euictio. dec.198.n.1. 146

Examen.

Examen teſtium factum omiſſa citatione ad videndum illos iurare, eſt nullum. dec.16.n.6. 15

Exactio.

Nominis debitoris ceſſi cedit ad commodum cedentis. dec.335.n.4. 235
Exactio partis crediti præſint præſumptionem quod totum fuerit exactum. dec.335.n.7. 336
Intellig.1. procedere in creditore, qui habet in manibus bona debitoris. n.8. ibid.
Intellig.2. procedere in debito, quod vnica ſolutione eſt ſoluendum, ſecus ſi in diuerſis terminis, & ſolutionibus. n.9. ibid.
Exigendi quaſi poſſeſſio extinguitur per mortem ipſius exigentis. dec.515.n.2. reſpondetur ad contraria. n.6. 7. & 8. 395
....neque transfertur in hæredes abſque noua apprehenſione, ſiue exactione, ſeu iuris exigendi exercitio.dec.515.n.3. ibid.
....amplia tam corporalibus, quam incorporalibus. dec. 515.n.4. ibid.
....amplia tam in hæredibus extraneis, quàm in ſuis. num.5. ibid.
De non exactis is tantum tenetur, qui exigere tenebatur. dec. 288.n.3. 204
Exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum, debet in illa manuteneri. dec.247.n.5. 176

Exceptio.

Competens alicui iure ſpeciali non poteſt ab alio opponi. dec.553.num.15. 437

Exceptio illiquida non retardat cameralis obligationis executionem.dec.512.n.6. 392

Exceptio dubia non releuat. dec.313.n.10. 222

Exceptio concernena petitorium non admittitur in iudicio ſummariſſimo poſſeſſorio. dec.246. num.1. 175.

Exceptio ſapiens petitoriom admittitur in poſſeſſorio quando eſt clara, & non eget probatione. dec.158. num.4. 117

Exceptio manifeſta, & ootoria nunquam cenſetur reiecta. dec.158.n.5. ibid.

Differens opponere exceptionem, habet præſumptionem contra ſe quod exceptio non ſit vera. dec.428. num.9. 309

Exceptio qua redditur dubia ex replicatione actoris, oon dicitur requirere altiorem indaginem. dec.69. num.14. 50

Limit. niſi ſit de intentione ipſius Rei.n.15. ibid.

Exceptio non implementi opponi poteſt ob defectum etiam in minimo. dec.254. n.4.

Exceptio non implementi non poteſt opponi quando ob non implementum nullum fuit ſecutum damnum.dec.479.n.6. 360

Exceptio non implementi non tollit actionem, ſed ſuſpendit illius exercitium parte opponente donec pleatur.dec.479.n.7. ibid.

Exceptio non implementi, non poteſt opponi ab eo qui primo contrauenit. dec.86. n.13. 64

Exceptio cedendarum obſtat agentis, non valenti cedere iura ex eo quod alteri ceſſit. dec.148. num.15. 111.

Exceptio ſimulationis cenſus, non retardat executionem cameralis obligationis. dec.436. num.8. 316

Exceptio nullitatis cenſus non admittitur contra obligationem cameralem. dec.75.n.5. 53

Exceptio de qua conſtat per publicum inſtrumentum non dicitur requirere altiorem indaginem. dec.75. num.6. ibid.

Exceptio nullitatis cenſus oon impedit manutentionem in exactione cenſus. dec.209.n.7. 153

Exceptio quod cenſus ſit malè impoſitus, reſpicit petitorium.dec.251.n.5. 178

Exceptio nullitatis ſententiæ non obſtat, quando opponens patitur diſcuti ſuper negotio principali.dec. 225.n.6. 164

Exceptio non numeratæ pecuniæ de iure Canonico poteſt opponi, & probari poſt duos annos.dec.135. num.4. 100

Exceptio mandati reſpicit perſonam comparentis, non agentis.dec.286.n.2. 203

Exceptio fideicommiſſi tanquam requirens altiorem indaginem, non impedit manutentionem. dec.236. num.4. 170

Exceptio quod fundus cenſitus ſit feudalis reſpicit petitorium.dec.231.n.7. 167

Exceptio requirens altiorem indaginem, non retardat executionem cameralis obligationis. dec.191.n.3. 142

Exceptio ſuper qua pendet lis, non retardat executionem cameralis obligationis. dec.191.n.4. ibid.

Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in Saluiano.dec.499.n.15. 379

Exceptiones requirentes altiorem indaginem non ſunt diſcutiendæ in iudicio ſummariſſimo, & executiuo. dec.529.n.21. 408

Exceptio requirens altiorem indaginem, vel reſpiciens petitorium non admittitur ad retardandum iudicium manutentionis. dec.403.n.12.

Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in ſummariſſimo poſſeſſorio. dec.459. num.2. 339

Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in iudicio ſummariſſimo manutentionis. dec. 405. n.4. 290

Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in iudiciis poſſeſſoriis. dec.357.n.15. 252

Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat executionem cameralis obligationis. dec.191. n.3. 142

Exceptio iuris tertij poteſt opponi quando eſt excluſiuum iuris agentis. dec. 245. n.6.

Nam tunc eſt potius negatio, & defenſio, quàm exceptio.n.7.

Exceptio iuris tertij, quod non eſt excluſiuum iuris agentis non poteſt opponi niſi tertio volente. dec. 331. n.2. 235

Exceptiones perentientes rem iudicatam non ſunt attendendæ, in iudicio executiuo. dec.472. num.9. 354.

Exceptio dominij, & hypothecæ reſpicit petitorium. dec.498.n.13. 377

Exceptio dominij non admittitur in iudicio ſpolij.dec. 498.n.9. ibid.

Exceptio meliorament orum, oon obſtat in iudicio ſpoliatiuo. dec.153.n.1. 114

Etiam ſi ſint magni valoris. n.6. ibid.

Niſi ſint facta circa rem reſtituendam. n.4. ibid.

Exceptio requirens altiorem indaginem, non admittitur in poſſeſſorio.dec.70. n.2. 50

Exceptio reſtringit regulam.dec.501.n.2. 380

Excommunicatus.

Licet non audiatur agendo, poteſt tamen ſe defendere vti reus. dec.20.n.2. 18

Excuſſio.

Excuſſionis exceptio oon admittitur in Saluiano. dec. 398. n.10. 285

Excuſſionis beneficium tollitur per cameralem obligationem.dec.398.n.8. ibid.

Executio.

Fieri non poteſt contra debitorem debitoris niſi prius facta excuſſione primi debitoris, & præcedente confeſſione ſecundi. dec.508. n.2. 387

Executio ſententiæ latæ contra debitorem poteſt exequi contra illius debitorem. dec.483.n.6. 363

Intellige concurrentibus requiſitis per Surd. *conſil.4.in princ.* n.7. ibid.

Executiuè agi non poteſt contra tertium in inſtrumento non nominatum, nec obligatum. dec.509. n.1. 389

Quando quid eſt in obligatione, & ſolutione in defectum alterius non poteſt fieri executio ſuper eo, quod eſt in ſubſidium, niſi fiat excuſſio de principali. dec.263. n.2. 185

Executio ſententiæ non impeditur per reſtitutionem in integrum. dec.464.n.35. 345

Executiuè procedi non poteſt contra tertium poſſeſſorem. dec.434. n.5. 314

Etiam ſi agatur vigore obligationis cameralis. ibid.

Executio facta in vim decreti relaxati pro maiori ſumma non poteſt ſuſtinere ſumma veri debita propter indiuiduitatem decreti. dec.536.n.4. 417

Executio facta pendente lite eſt nulla, & attentata. dec.256.n.4. 182

Executio cameralis obligationis, non retardatur pendente iudicio ſuper læſione. dec.86. n.12. 64

Executio obligationis cameralis non datur, niſi ad inſtantiam creditoris principalis. dec.34.n.1.

Non etiam tertij, etiam ſi illius tertij interſit. ibid.

Executori atteſtanti ſe feciſſe executionem ſuper bonis ipſius debitoris creditur. dec.508. n.4. 388.

Præſumitur pro executore quod fecerit executionem

nem ſuper bonis expreſſis in mandato. dec. 208. num. 2.

Exemplum.

Scripturæ probat abſque recognitione parte non opponeote.dec 410.n.9. 293
Exempla non reſtringunt, ſed declarant regulam in quibus terminis loquatur. dec.10.n.10. 11

Exigibilitas.

Exigibilia exiſtimatur debitor cenſus qui bis ſoluit ceſſionario. dec.506. n.3. 387
Exigibilitas nominis ceſſi conſideratur vel de tempore ceſſionis. dec.476.n.1. 357
Vel de tempore ſolutionis, quæ ſubſequi debet.n.2. ibid.
Exigibilitas cenſus non naſcitur voico momento, ſed tractu temporis ſucceſſiuè apparet.dec.476. num. 5. 358
Exigibilitas cenſus non cenſetur promiſſa niſi expreſſè dictum ſit. dec.477.n.8. ibid.
Exigibilitatis obligatio non debet trahi ad perpetuitatem. dec.476.n.6. ibid.

Expenſa.

Quæ fit in faciendo de nouo ſæpenumero poteſt eſſe neceſſaria. dec.52.n.4. 39
Impenſa pro redemptione fundi, debet fieri ex ipſo feudo.dec.72.n.7. 52
Expenſæ quæ reſpiciunt perpetuam fundi dotalis vtilitatem non ad maritum ſed ad vxorem pertinent. dec.35.n.7. 29
Expenſa per maritum facta in fundo ſibi pro dote in ſolutum dato indiſtinctè pertinet ad ipſum.dec.35. num.11. ibid.
Expenſæ,& damna non reficiuntur, niſi facta illorum liquidatione. dec.267.n.4. 187

Expreſſio.

Expreſsio eius quod tacitè de iure ineſt,non dicitur ſuperflua. dec.285.n.12. 202
Neque ea quæ fit ad dubitationem tollendam. nu.13. ibid.
Expreſſio generalis habet vim ſpecialis, & indiuiduæ quando non poteſt verificari, niſi in vna re. dec.94. num. 2. 69
Expreſſio confinium fundi qui cenſui ſupponitur eſt neceſſaria ad effectum, vt poſſit conſtare de dicti fundi peremptione. dec.94.n.3. ibid.
Expreſſum illud dicitur quod venit in neceſſarium antecedens expreſſi,& virtualiter ineſt orationi prolatæ. dec.74.n.4. 53

Extenſio.

Extenſio clauſularum præſumitur facta tempore congruo.dec.493.n.11. 371
Extenſio non fit in materia ſtricta, & alteri præiudiciali. dec.204. n.5. 150

Extinctio.

Cenſus requirit actum priori ſimilem. dec.274. nu. 2. 192
Extinctio cenſus non ſequitur, niſi interueniat actus priori ſimilis. dec.273.n.1. 191
Extinctio ceoſus requirit actum retrouenditionis. dec. 528.n.8. 405
Contrarium quod non ſit neceſſarius actus retrouenditionis. num.9. ibid.
Extinctio cenſus requirit actum priori ſimilem.dec.61. num. 1. 45
Extinctio cenſus per actum retrouenditionis requirit de neceſſitate conſenſum domini cenſus. dec.364. num. 3. 257
Extinctio rei præſupponit illius exiſtentiam. dec.272. num.11. 191
Extinctio cenſus peti non poteſt ab illius emptore, ſecus ab aliis. dec.13.n.9. 18
Exceptio extinctionis cenſus non impedit manutentionem ſi ſit turbida. dec.589. n.11.
Obtinens mandatum pro reſtitutione ſortis, ſi ſit in eius facultate illam recipere, dicitur cenſum extinguere. dec.106 n.3. 79
Extinctio, & redemptio cenſus non poteſt fieri pro alio ſine eius mandato.dec.414.n.10. 296
Exceptio extinctionis cenſus tanquam requirens altiorem indaginem non impedit manutentionem donec de ea diſcutiatur.dec.275.n.3.
Exceptio extinctionis cenſus tanquam requirens altiorem indaginem non admittitur in iudicio poſſeſſorio.dec.542.n.8. 425
Extingueos proprium cenſum non poteſt reportare ceſſionem tranſlatiuam, & efficacem. dec.547.n.4. 430
Emptio cenſus illum non extinguit. dec.183.n.3.136
Quæſtio, quæ verſatur ſuper extinctione cenſus,reſpicit petitorium dec.247.n.6. 176

Extraneus.

Soluens pro debitore illum liberat. dec.238. num.8. 171

F

Factum.

Defuocti noo nocet hæredibus cum beneficio inuentarij, qnoad feudum mixtum. dec 72.n.3. 51
Factum, & confeſſio tutoris adminiculata, præiudicat pupillo. dec.181.n.10. 135
Factum iudicis reputatur factum partis. dec.283. n.8. p.200. dec.90. n.13. 67
Factum Iudicis minus rectè procedeotis dicitur factum partis,& non præiudicat tertio. dec.238. n.6. 171
Factum præualet verbis in incorporalibus.dec.535.n.6. 415
Factum, quod verè fuit inſpicitur. dec.478. num.16. 359
Factum præſumitur quod de iure fieri potuit. dec.430. oom.11. 310
Faciens actum vt ſe à carceribus redimat dicitur coactus facere. dec.447.n.9. 326
Attendi debet magis quod factum fuit, quam quod fieri debuit.dec.367.n.1. 259
Factum vnius non nocet ei, cuius nomine geſtum non fuit. dec.348. n.3. 245
Diuerſa facta dicuntur, quæ diuerſa tempora continent. dec.113.n.10. 83
Factum maiorem deliberationem oſtendit quàm verba. dec.438.n.4. 318

Facultas.

Facultas capiendi poſſeſſionem propria auctoritate reſeruata ab eo qui in venditione rei ſibi reſeruat dominium,& rem illam locat donec pretium ſoluatur intelligitur de poſſeſſione naturali. dec.79.num.19. 57
Facultas exequendi obligationes camerales non venit ſub clauſulis, ſed requirit ſpecialem expreſſionem. dec. 243. num.5. 174
Facultas diſponendi de aliqua re non importat directum dominium ſed ſecundum ſubiectam materiam poteſt intelligi de ſimplici adminiſtratione. dec.376. num.8. 267
Facultas limitatè conceſſa procuratori reſtringit latiorem facultatem conceſſam à ſtatuto. dec.190. n.6. 142
Facultas obligandi generaliter continetur ſub licentia imponendi cenſum. dec.30.n.8. 23

Faculcas alienandi reſtringitur per ſubſequentem prohibitionem alienationis. dec.107.num.4. . 80

Falſitas.

Cauſæ, ſen error in parte vitiat totum contractum quando contrahentes non fuiſſent aliter contracturi. dec.412.n.5. 294

Exprimens falſam cauſam pro obtinendo Iudicis decreto, non eſt ſine dolo. dec.26.n.6. 23

Falſa cauſa vitiat contractum ex defectu conſenſus. dec.373.n.1.& n.7. 264

Feudum.

Feudum illud dicitur mixtum, quod eſt hæreditarium & ex pacto,& prouidentia. dec.72.n.2. 51

Feudum licet non poſſit alienari poſſunt tamen alienari illius fructus. dec.403.n.9. 289

Feudum non deſinit eſſe feudum licet vtrumque dominium transferatur. dec.455.n.8. 306

Feudum dicitur hæreditarium, quando fuit ſtipulatum pro hæredibus. dec.501.n.6. 380

Feudalia bona ſi à Vaſſallo obligentur nullum fit præiudicium domino directo. dec.502.n.4. 381

Fideicommiſſum.

An abſorbeat omnia bona non dicitur probatum, niſi probetur identitas bonorum, & quod ſint detractæ portiones, quæ veniunt detrahendæ. dec.69. n.17. 50

Fideicommiſſum debet reſtitui prout res eſt tempore reſtitutionis. dec.438.n.4. 338

Fideicommiſſum abſolutum cenſetur inductum ex prohibitione alienationis vetita ex cauſa. dec.45. num.1. 34

Immo cenſetur inductum etiam in caſum mortis num. 2. ibid.

Fideicommiſſum abſolutum inducitur, quando teſtator procedit per viam principalis diſpoſitionis.dec. 45.num.3. ibid.

Fideicommiſſum conditionale expirat purificata conditione.dec.417.n.1. 298

Fideicommiſſi exceptionem opponere non poteſt qui in illo non eſt expreſſe vocatus. deciſ.417. num.2. ibid.

Fideicommiſſo perpetuo exiſtente, per eos qui ſunt in natura non ſatis cautum videtur. dec.313.num.19. 255

Differentia inter fideicommiſſum conditionale, & expreſſam alienandi prohibitionem. dec.313. num.2. 221

Fideicommiſſarius non debet capere de manu hæredis quando teſtator expreſſe, vel æquipollenter dat ei auctoritatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate. dec.471.n.7. 353

Fideicommiſſario dicenti pro detractionibus adeſſe alia bona, quam prohibita alienari incumbit onus probandi.dec.494.n.1. 371

Limit. ſi hæres non confecit inuentarium, quia tunc ipſe probare tenetur,alia bona non extitiſſe.num.2. ibid.

Fideicommiſſarius debet immitti data retentione hæredi alicuius corporis æquiualentis prætenſis detractionibus. dec.494.n.6. ibid.

Fideicommiſſarius de æquitate canonica non eget reſtitutione verbali.dec.471.n.8. 353

Fideicommiſſario datur immiſſio vel ex remedio l. fin. C. de Edict.Diu.Hadr.toll. vel ex Saluiano. dec.471. num. 3. ibid.

Fideicommiſſarius non impedit immiſſionem hæredi niſi doceat incontinenti de iure ſuo. deciſ.456. num.10.

Fideicommiſſarius vniuerſalis,pendente conditione fideicommiſſi non eſt verè dominus.dec.109.n.60.

Neque quodlibet fideicommiſſum inualidat cenſum impoſitum ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis. dec.327.n.1. 232

Fideiuſsio.

Eſt ſtrictiſſimè interpretanda.dec.79.n.15. 57

Fideiuſſio de euictione auget rei vendendæ pretium. dec.23. n.7. 25

Fideiuſſio ſequitur naturam principalis obligationis. dec.333.n.2. 414

Fideiuſſio eſt contractus de ſui natura læſiuus.dec.464. num.7. 344

Fideiuſſor eſt etiam qui ſe obligat vti principalis in negotio ad alium ſpectante. dec.20.n.7. 18

Declara hoc procedere quoad ipſos obligatos, ſecus reſpectu principalis creditoris. dec.20.n.8. ibid.

Fideiuſſor poteſt agere contra fideiuſſorem pro releuatione obtenta ceſſione,& dempta parte ad eum tangente. dec.79.n.1. 133

Fideiuſſor euictionis non poteſt dici diu ſteriſſe in obligatione antequam ſequatur euictio. dec.461. nu.3. 340

Fideiuſſor cenſus remanet liberatus à fructuum ſolutione extincto cenſu. dec.548. n.3. 432

Fideiuſſor cenſus pro altero tenetur, & conueniri poteſt. dec.537.n.3. 419

Fideiuſſor ſoluens ſolidum habet contra confideiuſſores actionem contrariam mandati. dec.537. num.4. ibid.

Fideiuſſor ſoluendo non ſuum, ſed principalis debitoris negotium gerit. dec.557. n.5. ibid.

Fideiuſſor ſoluens præſumitur velle tollere ſuam obligationem, non autem liberare obligationem. deciſ. 547. n.6. 430

Cenſetur ſoluere animo, & tacito pacto ſe releuandi præuia ceſſione. n.7. ibid.

Fideiuſſor non tenetur ad damna, & intereſſe quando acceſſit dumtaxat certæ obligationi, & non ſe obligauit pro toto contractu. dec.549. n.6. 433

Fideiuſſor euictionis non poteſt agere ad liberationem ante euictionem ſecutam. deciſ.461. n.1. 340

Fideiuſſor cenſus non liberatur ſi dictum cenſum emat dec.206. n.1. 151

Fideiuſſor ſoluens poteſt reportare ceſſionem iurium. dec.418.n.4. 298

Fideiuſſor cenſus non poteſt cogere venditorem ad illius extinctionem. dec.200.n.1. 148

Fideiuſſor cenſus poteſt agere contra venditorem, vt liberet eum à fideiuſſione, vel det conſeruatorem indemnitatis.dec.200.n.2. ibid.

Fideiuſſor dicitur liberatus à fideiuſſione, vel dato fideiuſſore loco ſui,conſentiente creditore.dec.200. num.3. ibid.

Vel dato idoneo releuatore.n.4. ibid.

Fideiuſſor cenſus liberatur mutatione perſonarum, & alteratione pretij cenſua. dec.208.n.1. 152

Fideiuſſor cenſus poteſt illum extinguere. dec.368. num.6. 260

Fideiuſſor eſt redintegrandus de fructibus cenſus per ipſum impoſiti de mandato principalis debitoris. dec.414.n.1. 296

Fideiuſſor ſoluens debitum prima facie verum non tenetur quaſi indebitum ſoluerit. dec.414.n.3. ibid.

Fideiuſſor indemnitatis non conſtituitur in mora niſi certioretur quod principalis debitor non ſoluit.dec. 324. num.4. 231

Fideiuſſor non obligatur in plus, quam principalis debitor dec.197.n.6. 146

Fideiuſſor cenſus liberatur per illius extinctionem. dec.203. n.4. 149

Fideiuſſor liberatur liberato principali debitore.dec....

Fideiuſſor cenſus poteſt petere liberationem à ſolutione

tióne fructuum cenſus. dec.460.n.1. 339
Non tamen poteſt petere liberationem quoad ſortem num.6. 340
Contrarium in hoc vltimo reſoluit Rota.n.7. ibid.
Fideiuſſor cenſetur ſoluere non ſolum, vt acquirat iura contra principalem debitorem, ſed etiam vt liberet ſe ab obligatione fideiuſſoria. dec.183. num.5. 136
Intellige quando ſoluit vt debitum extinguat. num.6. ibid.
Fideiuſſor non poteſt petere liberationem à fideiuſſione niſi diu ſteterit in obligatione efficaci ſeu mora ſit commiſſa. dec 448.n.2. 327
Fideiuſſor habet mandatum non ſolum ad fideiubendum, ſed etiam ad ſoluendum. dec.448. numer.3. ibid.
Fideiuſſor non poteſt regulariter cogere principalem vt eum eximat à fideiuſſione. dec.448. n.4. ibid.
Fideiuſſor euictionis non poteſt ante ſecutam euictionem agere pro eximitione. dec.448. n.5. ibid.
Fideiuſſor adminiſtratoris non poteſt agere pro eximitione durante adminiſtratione. dec.448. num.6. ibid.
Fideiuſſor præſumitur ſe obligaſſe ſecundum naturam contractus cui acceſſit. dec.448.n.7. ibid.
Fideiuſſor cenſus non poteſt agere vt eximatur à fideiuſſione. dec.448. n.8. ibid.
Intellige reſpectu ſortis ſecus reſpectu fructuum. n.9. ibid.
Fideiuſſor debet releuari ſine damno à ſuo principali. dec.193.n.1. 144
Fideiuſſor qui ſoluit poteſt agere pro releuatione ſuæ indemnitatis. dec.194. n.2. ibid.
Fideiuſſor non poteſt agere pro releuatione ſuæ indemnitatis antequam ſoluat. dec.196.n.1. 145
Fideiuſſor non obligatur quando principalis obligatio eſt ipſo iure nulla. dec.193.n.1. 143
Limit.1. Quando fideiuſſor obligauit ſe vti principalis, & cum iuramento. n.2.& 3. ibid.
Limit.2. Quando fideiuſſor voluit teneri etiam in caſu nullitatis contractus. n.4. ibid.
Fideiuſſor licitè poteſt aliquid accipere pro fideiuſſione præſtanda. dec.141.n.1. 104
Iudicis tamen arbitrio declarandum. n.2. ibid.
Limita ſi fideiuſſor nullum omnino ſubeat periculum ſoluendi. n.4. ibid.
Fideiuſſor cenſetur approbare omnia conuenta in contractu. dec.163.n.13. 121
Etiam quoad confeſſiones, & enunciata. n.14. ibid.
Fideiuſſor cenſus tenetur pro euictione fundi, & pro ſolutione cenſus. dec.199. n.1. 147
Fideiuſſor euictionis ante ſequutam euictionem, fruſtra petit ſe liberari à fideiuſſione. dec.199. num.2. ibid.
Fideiuſſor cenſus poteſt petere ſe liberari ab obligatione ſoluendi cenſum. dec.199. n.3. ibid.
Fideiuſſor quando dicatur diu ſtetiſſe in obligatione, eſt in Iudicis arbitrio. dec.199. n.4. ibid.
Fideiuſſor qui paſſus fuit moleſtias, licitè petit ſe à fideiuſſione eximi. dec.199.n.5. ibid.
Fideiuſſor cenſus ille dicitur, qui ex illius pretio non participat. dec.126.n.12. 94
Fideiuſſor obligans ſe ad ſolutionem fructuum cenſus etiam quod ſit nulliter impoſitus, tenetur etiam quod pretium illius non ſit ſolutum in pecunia numerata. dec.533.n.7. 414
Fideiuſſor ſoluens videtur emere nomen debitoris. dec. 529. n.2.& n.13. & n.16. 407
Fideiuſſor ſoluens nullo expreſſo nomine videtur proprio nomine ſoluere. dec.529. n.4.& n.12. ibid.
Fideiuſſor ſi ſoluat poteſt repetere ſolutum à principali ex natura contractus. dec.392. n.12. 281
Fideiuſſor habet beneficium cedendarum actionum. dec.392.n.13. ibid.
Fideiuſſor accedens in cenſu nullo ex iure ſpeciali remanet obligatus, & ibi de ratione. dec.533.num.4. 414
Fideiuſſor in contractu cenſus nulli tenetur ſoluere fructus ſaltem ratione damnorum, & intereſſe. dec. 533.n.5. ibid.
Fideiuſſor cenſus tanquam accedens obligationi perpetuæ, non poteſt agere vt liberetur, vt voluntalí qui. dec.201.n.5. 148
Fideiuſſor cenſus cùm ad plura purè ſit obligatus, poteſt agere, vt eximatur à dicta fideiuſſione. dec.201. num.6. ibid.
Fideiuſſor poteſt ex iure ſibi à creditore ceſſo agere contra debitorem, etiam quod per eius ſolutionem ſit extincta propria ipſiuſmet obligatio. dec.503. num.10. 384
Fideiuſſor in inſtrumento habente executionem paratam, poteſt agere contra principalem. dec.195.n.10. 145
Contrarium placuit Rotæ vt magis communiter receptum n.11. ibid.
Fideiuſſor non poteſt euitare ſolutionem debiti, quod pluries ſuus principalis recognouit. dec.145. n.5. 106
Fideiuſſor cenſetur ſubrogatus loco principalis. dec. 392. n.8. 281
Fideiuſſor indemnitatis non poteſt agere antequam ſoluat. dec.462. n.5. 348
Poteſt tamen vrgere debitorem principalem, vt ſoluat creditori. dec.462. n.6. ibid.
Fideiuſſor indemnitatis antequam ſoluat non eſt creditor pecuniæ, ſed liberationis, & conſeruationis indemnitatis. dec.464.n.7. ibid.
Fideiuſſor accedens obligationi inualidæ cum iuramento, & tanquam principalis, & inſolidum remanet obligatus. dec.537.n.9. 419
Fideiuſſor accedens contractui cenſus inualidi poteſt agere vt ſors deponatur donec fiat contractus validus. dec.537. n.10. ibid.
Fideiuſſor obligans ſe vti principalis, & in ſolidum reſpectu creditoris, dicitur principalis debitor. dec. 180. n.4. 134
Secus reſpectu correorum, & confideiuſſorum. num.5. ibid.
F.deiuſſor in cauſa in qua fideiuſſit, repellitur à teſtificando. dec.117. n.12. 86
Fideiuſſor in obligatione conditionali non poteſt petere liberationem ante impletam conditionem. dec. 460.n.3. 339
Fideiuſſor non poteſt in plus obligari, quàm principalis. dec.460.n.4. 340
Fideiuſſor, qui nunquam fuit in obligatione non poteſt petere liberationem. dec.460. n.5. ibid.
Fideiuſſor cenſus non poteſt petere liberationem quoad ſortem, ſecus quoad fructus. dec.531. num.8. & num.14. 410
Limit. niſi de hoc fuerit expreſsè conuentum. ibid.
Fideiuſſor qui diu ſtetit in obligationem, vel fuit condemnatus poteſt petere liberationem. dec.531. n.9. ibid.
Fideiuſſor etiam in ſolidum obligatus, quoad confideiuſſores, & debitorem non eſt reus debendi, ſed fideiuſſor. dec. 529.n.10. 407
Fideiuſſor cenſus, qui diu ſtetit in obligatione cōmiſſa, & efficaci poteſt petere eximitionem quoad obligationem ſoluendi fructus. dec.465.n.1.& n.12. 346
Intellige reſpectu fructuum, non autem reſpectu ſortis. n.13. & 16. ibid.

Intellige tantum reſpectu fructuum futurorum.num.7, & n.12. ibid.
Ampl. etiam antequam ſoluat.n.5. ibid.
Non tamen, vt conſeruetur in damnis. n.9. ibid.
Fideiuſſor qui ſterit in obligatione vltra decennium dicitur diu in ea ſtetiſſe. dec.465. n.2. 346
Fideiuſſor qui paſſus eſt moleſtias poteſt petere eximitionem. dec.465.n.6. ibid.
Ampl. etiam quod diu non ſteterit in obligatione.n.8. ibid.
Fideiuſſor habet mandatum non ſolum ad fideiubendum, ſed etiam ad ſoluendum. dec.465. numer.10. ibid.
Fideiuſſor pro euictione non poteſt petere eximitionem re nondum euicta. deciſ.465. n.14. ibid.
Fideiuſſor tutoris vel adminiſtratoris non poteſt petere liberationem ante finitam tutelam, vel adminiſtrationem. dec.465.n.15. ibid.
Fideiuſſor non opponens exceptiones ex quibus ſcit naſci ſuam liberationem, ſi ſoluat non repetit. dec. 145.n.1. 106
Maximè ſi non denunciauit ſuo principali vt ſe defenderet. n.2. ibid.
Fideiuſſor cenſus poteſt cogere venditorem, vt eum eximat à fideiuſſione, vel cenſum extinguat. deciſ. 195.n.7. 144
Fideiuſſor de euictione tanquam conditionalis non poteſt agere, vt liberetur ante ſequutam euictionem. dec.195.n.8. ibid.
Fideiuſſor qui dolo deſiit opponere exceptionem tàm ſibi, quàm ſuo principali competentem ſi ſoluat, non poteſt à principali repetere. dec.83. n.1. 61
Limit. ſi fideiuſſori eſſet incognita huiuſmodi exceptio. n.3. ibid.
Fideiuſſor obligatus in forma cameræ poteſt conueniri etiam non excuſſo principali debitore.dec.488. num.7. 368
Fideiuſſor qui ſe obligauit vti principalis remanet obligatus, etiam ſi annulletur obligatio principalis. dec.138.n.4. 102
Fideiuſſor rectè agit vt liberetur à moleſtiis, quæ ſibi de facto inferuntur. dec.196.n.3. 145
Fideiuſſor ſoluens debitum, quod ſuus principalis ſæpius ſoluit, non poteſt reprehendi. dec.196. n.4. ibid.
Fideiuſſor poteſt teneri executiuè, licet principalis non teneatur.dec.197. n.7. 146
Fideiuſſor qui diu ſterit in obligatione, poteſt petere eximitionem. dec.68. n.4. 48
Fideiuſſor præſumitur benè informatus de negotio in quo accedit. dec.7.n.7. 7
Fideiuſſor in rem ſuam non cenſetur liberatus, liberato principale. dec.104.n.8. 77
Fideiuſſor cenſetur ſe obligare iuxta naturam contractus in quo accedit. dec.531.n.12.
Fideiuſſor tutoris, curatoris, vel alterius adminiſtrationis non poteſt petere vt eximatur à fideiuſſione niſi finita adminiſtratione. dec.531.n.13. 410
Fideiuſſor non opponens legitimas exceptiones, ſibi præiudicat. dec.115.n.5. 84
Fideiuſſor iudicij is dicitur, qui fideiubet coram Iudice, & in loco iudicij, & apud acta. deciſ.79. n.3. 56
Sententia lata contra principalem, nocet etiam fideiuſſoribus iudicij, non citatis. deciſ.79. num.4. ibid.
Sententia, à qua non fuit appellatum in tempore, debet executioni demandari. dec.79.n.5. ibid.
Fideiuſſor in forma depoſiti, tenetur etiam quod promittat factum alienum. deciſ.79. num.6. ibid.
Fideiuſſor qui promiſit vti principalis, & inſolidum reſpectu creditoris, dicitur principalis debitor. dec. 79.num.7. ibid.
Fideiuſſor de ſoluendo iudicatum, non tenetur quotieſcunque mutatur Iudex, res, vel actio. dec.79. num.8. ibid.
Fideiuſſor non poteſt in plus obligari, quàm principalis. dec.90.n.6. 67
Factum principalis nocet fideiuſſori. dec.392. num.6. 281
Fideiuſſor obligans ſe vti principalis cum iuramento tenetur non obſtante nullitate obligationis principalis. dec.21.n.7. 19
Fideiuſſor promittens non allegare nullitatem contractus, tenetur etiam quod ſit nulla obligatio principalis. dec.21.n.8. ibid.
Fideiuſſor qui ſe obligauit vti principalis, & inſolidum quoad creditorem, non eſt fideiuſſor, ſed correus debendi. dec.60. n.1. 44
Fideiuſſor cenſus non liberatur ex mutatione, & ſurrogatione fundi ſuppoſiti. dec.60. n.1. ibid.
Fideiuſſor contractus tenetur etiam in caſu inualiditatis, & reſciſſionis contractus. dec 46. numer.3. 35
Fideiuſſor tenetur adimplere promiſſa. dec.46.n.4.
Fideiuſſor euictionis conueniri non poteſt, niſi re euicta. dec.46.n.5. 36
Poteſt tamen ante ſequutam euictionem conueniri, vt rem liberam tradat. n.6. ibid.
Fideiuſſor is dicitur, qui ſe obligat pro negotio alium tangente. dec.184.n.5. 137
Fideiuſſor obligans, ſe vti principalis, & inſolidum fit correus debendi. dec.21. n.10. 19
Fideiuſſori competunt omnes exceptiones, quæ cohærent rei. dec.339. n.6. 240
Fideiuſſori ſoluenti magis ſuccurritur quoad iurium ceſſionem, quam tertio poſſeſſori conuento hypothecaria. dec.148. n.17. 111
Fideiuſſoris magis intereſt obligationem pro parte tantum valere, quàm pro toto. dec.125. n.19. 94
Fideiuſſor cenſus non remanet liberatus ob tranſlationem cenſus ab vno fundo ad alium.dec.105.num.5. 78
Fideiuſſoris indemnitati conſulitur vel per alium fideiuſſorem, vel per liberationem à moleſtiis.dec.462. num.4. 343
Fideiuſſores ſub narratiua allegata dati cenſentur, & ideo ſuperueniente noua cauſa liberati. dec.313. num.17. 222
Fideiuſſoris idoneitas conſideratur de tempore quo accedit. dec.506.n.5. 387
Fideiuſſores in contractu cenſus liberantur per illius extinctionem. dec.202.n.2. 149
Fideiuſſores licitè dantur in contractu cenſus.dec.137. num.2. 101
Fideiuſſoria obligatio non patitur extenſionem. dec. 549. n.7. 433
Limit. ſi obligatio ſit indefinitè concepta. numer. 8. ibid.
Fideiuſſoris obligatio reſpectu vnius ſpeciei, non debet extendi ad obligationem diuerſam ab ipſa ſpecie. dec.549.num.9. ibid.
Fideiuſſoria obligatio eſt diuiſibilis, & ſemper tenet pro ea parte in qua eſt valida obligatio principalis. dec.125.n.18. 92
Fideiuſſoria obligatio habet ſemper inſertam conditionem ſi cauſa ſubſiſtat. dec.90.n.5. 67
Fideiuſſoria obligatio corruit, ſi non ſubſiſtat principalis. dec.29.n.1.
Fideiubens tempore impoſitionis cenſus de euictione fundi, ſuper quo cenſus fuit impoſitus ſi dominus cenſus impediatur exigere illius fructus tenetur ipſe

ipſe ad ſolutionem fructuum cenſus dec.484. n.1. 364
Fideiuſſor non dicitur qui principaliter ſe obligauit, & vnius obligatio fiat de per ſe. dec.519.n.3.& n.4. 398
...& ratione damnorum, & intereſſe tenetur iàm ad ſortem quàm ad fructus. dec.519.n.6. 399
Confideiuſſor ſoluens non repetit à fideiuſſore abſque iurium ceſſione. dec.419.n.3. 299
Maximè quando fideiuſſio fuit facta ex cauſa oneroſa ſed ex mera liberalitate. n.4. ibid.
Confideiuſſor ſoluens integrum debitum non poteſt petere ceſſionem contra confideiuſſores, quando non ſe obligarunt contemplatione mutui periculi. dec. 419. n.10. 300
Idoneus facultatibus an teneatur præſtare fideiuſſorem à iure requiſitum, eſt apud Scribentes controuerſum. dec.201.n.8. 148

Fides.

Extracta ex libro publico, & ab illius cuſtode publico probat. dec.89.n.2. 66
Fides non facit fidem. dec. 509. n.10. 390

Filiatio.

Filiationis probatio non iuſtificat quem eſſe hæredem patris.d.96.n.6. 18
Filius poteſt contrahere cum patre, abſque ſolemnitatibus ſtatuti. dec.20. n.13. ibid.
Limita 1. quando ex facie inſtrumenti apparet de damno filij. dec.20.n.14. ibid.
Limit. 2. quando contractus principaliter eſt initus ad fauorem alterius, licet reſultet commodum patris etiam in conſequentiam. n.15. ibid.
Filiusfamilias qui non poteſt diſponere de bonis, nec eorum fructibus, nec etiam poteſt ſuper illis ſocietatem inire. dec.59.n.9. 43
Intellige in præiudicium patris. n.10. ibid.
Filius fideiubens pro excarcerando patre non reſtituitur.dec.18. n.14. 16
Filius contrahens cum patre, non tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias. dec.18.n.10. ibid.
Limita cum damnum filij eſt euidens, & ibi habetur ratio. dec.18. n.11. ibid.
Filius agens vti hæres patris talis præſumitur.dec.211. num.4. 153
Filius quando teneatur redimere patrem. dec.18.n.15. & infra. 16
Filiæ acquiritur ius ex ſtipulatione facta pro ea, & eius dote à patre. dec.16. n.1. 14
Filius tenetur alere patrem pauperem. dec.33. n.7.
Filius hæres patris obligando rem hæreditariam cenſetur illam eligere pro ſua portione. dec.538. n.9. 420
Filius non poteſt hanc potius, quàm illam rem pro ſua legitima accipere. dec.49. n.5. 37
Filius ſi dum viuit non reclamat cenſetur paternæ diſpoſitioni acquieſcere. dec.494.n.5. 371
Filius fideicommiſſo grauatus, poteſt liberè de ſua legitima diſponere. dec.41.n.2. 33
Filiæ veniunt in fideicommiſſo ad quod ſunt vocati filij.dec.41.n.1. ibid.
Filius in legitima, non dicitur propriè creditor. dec. 42. num.3. 37

Finis.

Finis contrahentium eſt attendendus. dec.151.num.4. 113

Forenſis.

In contrahendo ligatur ſtatutis loci contractus, ſi diſponant ſuper forma contrahendi. dec.18.n.5. 16
Forenſes de iure communi non poſſunt collectari. dec. 3. num.1. 3
Ampl. etiam ſi habeant bona ſub dominio collectantis & de ratione. n.3. ibid.
Forenſes poſſunt collectari à ciuitate, vel loco habente ad id particulare priuilegium. dec. 3. numer.4. ibid.
Forenſes poſſunt collectari ſtante ſtatuto ab eo in cuius territorio ſita ſunt bona Forenſium. dec.3. n.5. ibid.
Dummodo ſtatutum ſit conditum à non recognoſcente ſuperiorem. dec.3.n.6. ibid.
Forenſes poſſunt collectari ſtante conſuetudine immemorabili. dec.3.n.7. ibid.
Immo ſecundum aliquos ſufficit conſuetudo triginta vel quadraginta annorum. n.8. 4
Verior tamen, & magis communis eſt, vt requiratur immemorabilis.n.9. ibid.

Forma.

Forma dat eſſe rei. dec.186.n.9. 139
Forma cenſetur à ſtatuto inducta, quando mandat fieri actum aliter, quàm à iure communi diſponatur.dec. 464.n.17. 344
Forma in ſtatuto cenſetur data vbi eſt appoſita clauſula annullatiua. dec. 370.n.1. 262
Forma rei mutata ſubſtantia illius videtur eſſe perempta. dec. 349.n.6. 246

Forus.

Metiendus eſt non ex perſona cedentis, ſed ceſſionarij. dec.480.n.13. 362
Forum quis ſortitur vbi contrahit, & in loco deſtinatæ ſolutionis. dec. 195.n.4. 144
Forum ſortiri, & ligari ſtatutis à pari procedunt. dec. 195. n.5. ibid.

Fraus.

Regulariter, & præcipuè in matre tutrice, non præſumitur.dec.23.n.4. 20
Fraude factum dici non poteſt, quod licitè fieri potuit ſine fraude. dec.5. n.13. 6
Fraudibus eſt obuiandum. dec.90. n.14. 67
Breuitas temporis inter decoctionem, & alienationem auget ſuſpicionem fraudis. dec.85.n.5. 63

Fructus.

Fructus, ex quo ſeruando ſeruari non poſſunt, non præſumuntur durare vltra triennium. dec.79. n.9. 56
Fructus petiti, ſi tempore condemnationis faciendæ extare non poſſunt ſit condemnatio ad æſtimationem. 79.n.10. 56
Fructuum in æſtimatione debet eligi media via circa pretium iuxta depoſitionem teſtium. dec.79. n. 29. 58
Fructus veniunt ſub nomine intereſſe. dec.61. num.9. 45
Fructus ſeparati à ſolo poſt admiſſam reſignationem vſque ad diem ſequutæ reſignationis factæ ad fauorem certæ perſonæ ſpectant ad reſignantem. dec. 177.n.18. 132
Limita, ſi reſignatio non fuerit facta ad fauorem certæ perſonæ, ſed liberè. ibid.
Fructus percepti bona fide, & conſumpti non ſunt reſtituendi. dec.119.n.1. 87
Fructus præſcribuntur triennio. deciſ.119. numer.2. ibid.
Fructus percepti ex cauſa neceſſaria, non acquiruntur à percipiente. dec.119.n.3. ibid.
Immo tanquam alieni, ſunt domino reſtituendi. nu.4.
Fructus dotis propter onera matrimonij, debent eſſe correſpectiui ad pecunias proximas pro dote in actu matrimonij.dec.119.n.7. ibid.
Fructus percepti ex re empta nomine alieno, ſunt reſtituendi ei pro quo res empta fuit. dec.160.n.1. 118

Intellige

Intellige ſi præceſſeris mandatum ad emendum aliàs ſecus, niſi poſt ratificationem, n. 3. ibid.

Fructus ciuiles ſunt qui percipiuntur ex re, quæ naturaliter fructus non producit. dec.177. n.6. 133

Fructus ciuiles, quorum ſolutionis dies tempore factæ reſignationis non venerat debentur reſignatario, non reſignanti. dec.177. n.7. & n.5. ibid.

Limit. Si beneficium vacet non per reſignationem, ſed per mortem beneficiati, quia diuiduntur pro rata temporis. n.16. 132

Fructus naturales, vel induſtriales pendentes tempore reſignationis debentur reſignatario, non reſignanti. dec.177. n.8. 131

Ampl. etiam ſi fructus omnes ſint maturi, & proximi recollectioni. n.9. ibid.

Fructus ciuiles diuiduntur ad ratam temporis inter ſucceſſorem in beneficio, & hæredibus beneficiati prædefuncti. dec.177. n.10. & n.16. ibid.

Fructus dicuntur deductis expenſis. dec.88. n.5. 65

Fructus vt acquirantur ſufficit malam fidem abeſſe dec.377. n.5. 268

Fructuum perceptio poteſt concedi à prohibito alienare abſque incurſu pœnæ. dec.333. n.11. 237

Fructus ciuiles quotidie incipiunt deberi. deciſ.177. num.13. 132

Quoad effectum acquiſitionis fructuum idem operatur ſeparatio à ſolo reſpectu fructuum naturalium quod tempus, quo deberi incipiuns, reſpectu ciuilium. dec.177. n.14. ibid.

Declar. vt n.15. & ſequenti. ibid.

Fructus pendentes tempore venditionis prædij faciunt partem pretij, & illud augent. dec.390. n.5. 279

Fructus pendentes augent hæreditatem reſtitutioni obnoxiam. dec.458. n.8. 338

Fructus exacti poſt finitam ſocietatem ſortem extenuant. dec.424. n.2. 304

Fructus veniunt in interdicto quorum bonorum. dec. 441. num.9. 320

Ad fructuum acquiſitionem non eſt neceſſarius titulus, ſed quod abſit mala fides. deciſ.293. num.3. 207

Fructuum ad acquiſitionem ſufficit ſola credulitas. dec.415. n.5. 297

Fructuum ad acquiſitionem ſufficit malam fidem abeſſe. dec.445. n.6. 324

Immo ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi. num.7. ibid.

Fructus per hæredem poteſt purificatum fideicommiſſum percepti ſunt imputandi in detractiones. dec. 494. num.15. 372

Fructus mere ciuiles ſunt, qui proueniunt ex re non producente fructus. dec.458. n.5. 338

Fructus ex mutuo non poſſunt deberi citra vſuram. dec.350. n.1. 246

Fructus non vacabilium præſumuntur æquare ſortem principalem in 25. annis. & ſic reddere ad rationem quinque pro centenario. dec.321. n.2. 228

Fructus percepti ex re empta ad haſtam, ſtante nullitate ſubhaſtationis, debent in iudicio ordinario reſtitui tanquam ad damna, & intereſſe. dec.377. n.1. 268

Fructus, vt ex contractu ſuper re Eccleſiæ non acquirantur ſufficit quod contractus ſit nullus. dec.229. num.5. 165

Fructus dotis viuente marito non ad vxorem, ſed ad maritum pertinent. dec.336. n.5. 238

Fructuum liquidatio debet fieri iuxta teſtes deponentes de minori quantitate illorum. dec.293. num.21. 208

Fructus percepti lite pendente ſuper petitorio ſunt reſtituendi in iudicio ordinario. dec.240. n.1. 173

Fructus beneficij naturales, & induſtriales à ſolo ſeparati debentur reſignanti vſque ad diem admiſſæ reſignationis. dec.177. n.1. 131

Amplia etiam ſi bona eſſent locata, & dies ſolutionis nondum veniſſet. num.2. ibid.

Fructus veniunt à die moræ litis in quolibet interdicto probata quaſi poſſeſſione exigendi. deciſ.235. num.1. 166

Fructus dicuntur qui ſuperſunt deductis expenſis. dec. 89. num.6. 66

Fructus ex ſocietate nulliter contracta, licite percipi non poſſunt. dec.227. n.2. 165

Fructus à die aditæ hæreditatis veniunt in petitione hæreditatis, & illam augent. deciſ. 441. numer.7. 320

Fructus in ſpolio non veniunt niſi à die moræ litis. dec.341. n.1. 240

Intellige quando fructus veniunt acceſſorie. num.2. ibid.

Secus quando fructus petuntur principaliter. numer.4. ibid.

Fructus naturales à ſolo ſeparati tempore reſignationis ſpectant ad reſignantem. dec.176. n.6. 130

Etiam ſi fuiſſent locati, & dies ſolutionis affictus veniret poſt reſignationem. n.7. ibid.

In poſſeſſorio recuperandæ condemnatio ad reſtitutionem fructuum decurſorum, & non ſolutorum, eſt ipſa reſtitutio ad ſtatum. deciſ. 233. numer.7. 169

Fructus pendentes tempore conditi teſtamenti, & tempore mortis non computantur inter mobilia. dec.82. num.10. 60

Fructus non dicuntur niſi deductis expenſis. dec.387. num.2. 274

Fructuum perceptio reſultat ex poſſeſſione. dec.54. n.4. 40

Pro fructuum acquiſitione ſufficit malam fidem abeſſe. dec.377. n.5. 268

Fructus cenſus dicuntur ciuiles. 468. n.2. 351

Fructus ciuiles maturati, & non exacti pertinent ad venditorem. dec.468. n.3. ibid.

Fructus cenſus poſt illius extinctionem non debentur deciſ.540. n.1. 421

Fructus cenſus poſt extinctionem percepti repetuntur conditione indebiti. deciſ. 540. numero 2. 422

Fructus cenſus indebitè ſoluti repetuntur per viam conditionis indebiti. dec.228. n.1. 165

Fructus ex cenſu nullo adeo ſunt indebiti, vt nec à ſponte ſoluente licitè recipiantur. dec.228. num.2. ibid.

Fructus cenſus non debentur poſt illius extinctionem. dec.336. n.1. 238

Fructus cenſus non debentur creditori habenti hypothecatum cenſus. dec.336. n.2. ibid.

Fructus cenſus ceſſant illo extincto. deciſ.505. num.6. 386

Fructus ex cenſu extincto non debentur. deciſ. 404. num.1. 289

Fructus cenſus debentur reſoluto contractu cenſus. dec.256. n.2.

Fructus cenſus nulli licitè recipiuntur donec de nullitate non fuerit appoſitum. deciſ.529. numero 59. 408

Fructus cenſus poſt illius extinctionem non debentur. dec.546. n.1. 419

Fructus ex cenſu tranſlatiuè acquiſito exigi poſſunt. deciſ.546. n.2. ibid.

Fructus cenſus non debentur à die mandati ſuſcepti pro reſtitutione ſortis principalis. deciſ.283. num.2. 209

Fructus cenſus habentur loco damnorum, & intereſſe vt dominus cenſus impediatur exigere illius fructus. dec.484.n.2. 364
Fructus cenſus conſequi non debet is, qui ſortem recepit. dec.415.n.4. 296
Cenſus in venditione fructus iam maturi non exſcti pertinent ad venditorem. dec.467.n.8. 351
Fructus cenſus ceſſant quando illius dominus habet facultatem recipiendi ſortem. dec.448.n.3.
Fructus cenſus,qui ſoluti non fuerunt,repeti non poſſunt. dec.270.n.2. 189
Fructus ex cenſu extincto non debentur.dec.419. n.2. 299
Fructus ex cenſu extincto non debentur. deciſ.251. num.1.
Fructus cenſus ceſſi debentur ceſſionatio à die ceſſionis. dec.335.n.2. 238
Fructus cenſus non currunt poſt illius diſdictam. dec. 519.n.8. 411
Intellige facta realis ſortis reſtitutione. num.9. ibid.
In fructibus cenſuum fit executio prout in immobilibus. dec.468.n.4. 351
Fructus cenſus poſt illius extinctionem non debentur. dec.396.n.2. 283
Fructus ex cenſu extincto non debentur citra labem vſurariam. dec.549. n.3. 432
Fructus cenſus poſt illius extinctionem non debentur. dec.270. n.4. 189
Fructus annui cenſus inter immobilia non computantur. dec.86. n.6. & n.8. 64
Ex cenſu nulliter impoſito,fructus non debentur.dec. 227.num.4. 264
Fructus cenſus exacti poſt illius extinctionem ſunt reſtituendi. dec.545.n.2. 428
Ex cenſu nullo, fructus non debentur. dec.31.n.6. 26

Fundamentum.

Suæ intentionis etiam reus probare tenetur. dec.387. num.4. 275
Fundamento ſublato corruit ædificium. deciſ.10.n.2. 50

Fundans.

Se'in conſtitutione debet probare concurſum omnium qualitatum à conſtitutione requiſitarum. dec.308, num.17. 217
Fundans ſe in fideicommiſſo, tenetur liquidare bona dicto fideicommiſſo ſubiecta. dec. 57. n.1. 42
Fundans ſe in fideicommiſſo, tenetur ducere de illo, & de illius iuribus. dec.57. n.5. ibid.

Fundus.

Ob aquarum inundationem effectus infructuoſus, ſi propter receſſum aquarum, fiat denuo infructuoſus dicitur nouus fundus. dec.349. num.5. & num.7. 246
Fundus datus marito in ſolutum pro dote, tranſit in illius dominium. dec.35.n.10. 29
Fundus dotalis alienari non poteſt nec à muliere cum conſenſu viri, nec à viro. dec.353.n.2. 248
Fundos cenſus dicitur certus,cum ex adiacentiis poteſt certificari. dec. 98. n.8. 73
Fundus vnus poteſt in plures diuidi, & plures fieri domini deſtinatione. dec.98.n.3. ibid.
Fundus cenſitus regulariter plus valet quàm cenſus impoſitus. dec.512.n.12. 392
Fundus ſuper quo impoſitus eſt cenſus remanet affectus onere reali. dec.517.n.1. 397
...& cum alio onere tranſit ad quemcumque poſſeſſorem. num.2. ibid.
Fundus cenſitus tranſit ad tertium cum ſuo onere. dec.532.n.26. 413
Non tamen debitum cenſuale fit proprium emptoris dicti fundi. num.27. ibid.
Fundo cenſus reddito penitus infructuoſo perit cenſus.dec. 386.n.1. 274
Non ſolum quoad ſortem, ſed etiam quoad fructus decurrendos. ibid.
Fundo cenſus pereunte perit cenſus. dec.365.n.3.257
Fundus ſuppoſitus cenſui dicitur certus, quando ex demonſtrationibus certificatur. dec.99.n.2. 73
Fundus ſuppoſitus cenſui præſumitur ſufficiens ad ſolutionem annui redditus, donec fuerit probatum contrarium. dec.265.n.7. 185
Fundus cenſuatus tranſit cum onere ſoluendi cenſum deciſ.204.n.8. 150
Fundus cenſuatus tranſit cum ſuo onere ſoluendi cenſum. dec.500. n.2. 380

Funiculus.

Funiculus triplex difficilius rumpitur.deciſ.466.n.10. 347

G

Geminatio.

Demonſtrat liberationem. deciſ.438.n.5. 310

Generalitas.

Rationis propter rationem recti ſermonis non recipit reſtrictionem. dec.435. n.4. 316

Genitiuus.

De ſoi natura ſtat reſtrictinè. dec.219.n.8. 160

Geſta.

Per tutorem per Iudicem ſiue benè, ſiue malè decretum valent. deciſ.278.n.24. 195
Geſta cum vno repreſentante duas perſonas reſpicientia vnam perſonam non ſuffragantur reſpectu alterius perſonæ repreſentatæ.deciſ.254.n.2. 180
Geſta per tutorem, qui non ſatiſdedit, nec adimpleuit ſolemnia, ſunt valida. deciſ.277.n.3. 193
Geſta poſt decoctionem non poſſunt præiudicare creditoribus anterioribus. dec.168.n.6. 125
Geſta lite pendente tanquam attentata ſunt reuocanda. deciſ. 446.n.1. 325
Geſta per aſſertum procuratorem non præiudicant. deciſ.453.n.9. 334

Grauari.

Non debet quis duplici onere, & incommodo grauari. dec.61. n.7. 45

H

Habere.

Hoc verbum refertur tàm ad dominium, quàm ad poſſeſſionem. deciſ.258. n.1. 183
Habuit, & recepit, & ad ſe traxit, &c. Hæc verba important veram, & realem numerationem. dec.534. num.7. 414
Habuit, & recepit, &c. Important veram numerationem.deciſ.463,n.7. 342

Hæreditas.

Poſtquam fuit adita,præſumitur ſoluendo donec contrarium probetur. dec. 284. n.5. 201
Hæres grauatus reſtituere rectè reuendit cenſum.deciſ. 363. numer. 1. 256
Nec cogi poteſt à redimente vt cautionem præſtet,ſed bene à fideicommiſſario.n.2. ibid.
Maximè quia poteſt illius pretium recipere pro quarta ſibi debita. n. 3. ibid.
Hæres grauatus facit ſuos fructus perceptos pendente fideicommiſſo. deciſ.458.n.1. 338

Limit. 1. in fructibus merè ciuilibus debitis ex contractu defuncti. n. 3. & 7. ibid.
Etiam nulla exiſtente mota hæredis. n. 10. 339
Etiam ſi hæres fuiſſet diligentiſſimus in curanda exactione. n. 11. ibid.
Limit. aliis modis remiſſiuè. n. 8. 338
Hæres ſciens ſe habere cohæredem tenetur illi ad fructuum reſtitutionem. dec. 441. n. 8. 320
Hæres tenetur approbare factum defuncti. dec. 496. num. 7. 374
Hæres cum beneficio inuentarij poteſt dare in ſolutum bona. dec. 422. n. 7. 303
Etiam creditori ex cauſa dotis. n. 8. ibid.
Limit. 1. quando hæreditas eſt ſoluendo. n. 10. ibid.
Etiam in caſu reſtitutionis dotis. num. 11. ibid.
Limit. 2. quando repugnat voluntas teſtatoris. n. 13.
Hæres ob alienationem rei fideicommiſſo ſubiectæ, non tenetur ad intereſſe, niſi à die quo fideicommiſſarius incipit habere commodum ex fideicommiſſo. dec. 44 n. 4. 34
Hæres non poteſt impugnare confeſſionem defuncti ſub prætextu erroris, niſi de illo concludenter doceat. dec. 496. n. 11. 374
Hæres cum beneficio inuentarij tenetur vendere bona hæreditaria quando inuenit emptorem ſine obligatione de euictione. dec. 422. n. 11. 303
Cohæres ſi totum ſoluat ex cauſa hæreditaria non repetit à cohæredibus quando hæreditas eſt ſoluendo dec. 419. n. 9. 299
Secus ſi hæreditas non ſit ſoluendo vt num. 12. vbi de ratione. 300
Hæres reſtituitur ex capite ignorantiæ aduerſus præſcriptionem non completam contra eius auctorem. dec. 366. n. 1. 239
Hæres grauatus poteſt imponere cenſum ſuper re reſtitutioni ſubiecta. dec. 541. n. 11. 423
Hæres grauatus non poteſt retardare immiſſionem fideicommiſſario ſub prætextu æris alieni niſi probet illius exiſtentiam, & ſolutionem à ſe factam. deciſ. 472. n. 8. 354
Hæres tenetur reſtituere fideicommiſſario quicquid ad eius manus peruenit ex hæreditate. dec. 472. num. 3. ibid.
Hæres cum beneficio inuentarij fouens bonum ius, poteſt denegare ſolutionem. dec. 251. n. 6. 178
Declar. quando adſunt creditores prætendentes meliora iura, & hæreditas non eſt ſoluendo. num. 7. ibid.
Hæres grauatus ad impediendam immiſſionem fideicommiſſario debet probare in hæreditate fuiſſe æs alienum, & ſe illud ſoluiſſe. dec. 471. n. 10. 353
Hæres adeundo cenſetur teſtatoris prohibitionem acceptare. dec. 65. n. 4. 47
Intellige vt acceptatio cenſeatur facta, prout prohibitio tacet, & ſecundum eius naturam. n. 5. ibid.
Hæres grauatus reſtituere poteſt cenſum hæreditarium extinguere. dec. 351. n. 4. 247
Dummodo illius pretium recipiat ad computum ſui crediti, vel quartæ ſibi debitæ. n. 5. ibid.
Hæres cum beneficio inuentarij, quando hæreditas eſt ſoluendo, non poteſt venire contra factum defuncti ſi velit eſſe hæres. deciſ. 500. numero 3. 379
Hæres cum beneficio inuentarij non tenetur habere ratum id quod defunctus fecit in ſui præiudicium. dec. 107. n. 9. 80
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij eatenus tenetur, quatenus, in hæreditate reperitur. deciſ. 42. n. 2. 33
Hæres cum beneficio inuentarij non debet ſoluere de ſuo, ſed de fructibus bonorum hæreditariorum. deciſ. 232. num. 18. 168
Hæres non poteſt declarare animum defuncti. dec. 166. num. 8. 113
Hæres, maximè qui cum defuncto non cohabitauit præſumitur ignorare geſta per defunctum. dec. 112. num. 5. 82
Hæres grauatus non poteſt retinere ſub prætextu quod ſoluerit debita hæreditaria, vel ligata niſi probet ſolutiones. dec. 450. n. 6. 330
Et concludenter. n. 7. ibid.
Hæres vt quis ſit non ſufficit quod ſit in gradu ſucceſſibili, niſi probet aditionem. dec. 280. n. 2. 197
In hærede cum beneficio inuentarij non confunduntur actiones. dec. 175. n. 5. 129
Hæres qui non confecit inuentarium habet malam præſumptionem contra ſe. dec. 494. n. 4. 371
Hæres adiens hæreditatem, cum creditoribus hæreditariis quaſi contrahere dicitur. dec. 313. n. 3. 222
Hæres tenetur fideicommiſſario etiam de proprio pro diminutis, vel deterioratis, vel peremptis facto ipſius. dec. 472. n. 4. 354
Hæres vt quis ſit non ſufficit, quod ſit in gradu ſucceſſibili, niſi doceat de aditione. deciſ. 279. num. 6. 197
Detractiones per hæredem ſunt faciendæ ante immiſſionem fideicommiſſarij. dec. 470. n. 7. 353
Cohæres agens etiam ad partem cohæredis qui tacet, ſed non eſt excluſus renunciatione, vel tempore poteſt reiici ſi agat contra tertium. deciſ. 488. num. 6. 368
Hæredi non datur remedium retinendæ ex perſona ſui auctoris. dec. 319. n. 8. 240
Hæredi datur retentio pro ſuis creditis claris, & liquidis, ſecus ſi ſint dubia. dec. 69. n. 4. 49
In hæredem tranſeunt omnia iura actiua, & paſſiua. dec. 225. n. 3. 164
Hæreditas in dubio præſumitur ſoluendo. dec. 422. num. 9. 303
Hæreditas in dubio præſumitur opulenta, niſi contrarium ab hæredibus probetur. dec. 550. n. 16. 435
Hæreditas pertinet ad proximiorem in gradu. dec. 489. num. 2. 368
Hæreditatem non eſſe opulentam non probatur ob non exiſtentiam pecuniæ in illa, vel ob factas executiones ſuper illa. dec. 550. n. 17. 435
Hæres hoc verbum ex ſui natura ſignificat vniuerſalem ſucceſſorem. dec. 376. n. 2. 267

Hypotheca.

Eſt indiuidua. dec. 451. n. 10. & 50. p. 331. & deciſ. 559. num. 9. 444
Hypotheca non ſufficit ad fructuum acquiſitionem. dec. 336. n. 3. 238
Hypotheca non præſtat creditori titulum, nec poſſeſſionem rei hypothecatæ, ſed tantummodo actionem ad conſequendum ſuum creditum ſuper re hypothecata. dec. 336. n. 4. ibid.
Hypotheca non oritur niſi expreſſa verba conuentionis illam importent. dec. 547. n. 28. 438
Hypotheca non comprehenditur ſub prohibitione venditionis, permutationis donationis. deciſ. 501. num. 5. 380
Hypotheca impoſita emphyteuſi reſoluitur emphyteuſi ad eccleſiam reuerſa. dec. 502. n. 16. 382
Hypotheca repetita in ſecundo contractu intelligitur cum priuilegio prioritatis. dec. 416. n. 2. 297
Hypotheca, & actio extinguuntur per dationem in ſolutum. dec. 530. n. 14. 409
Limit. ſi dicta datio nulliter fiat. n. 15. ibid.
Hypotheca contrahitur ſuper bonis tacitè alienari prohibitis. dec. 40. n. 7. 32

Hypotheca conditionalis non nocet, niſi purificata condítione. dec.4. n.2. 5
Hypotheca anterior impedit immiſſionem poſterioris in Saluiano. dec.485.n.5. 365
Limit.ſi anterior expreſsè, vel tacitè ſuæ hypothecæ renunciauerit.n.6. ibid.
Hypotheca remanet illæſa ob proteſtationem redeundi ad primæua iura.dec.495.n.5. 375
Hypotheca acquiſita ad fauorem creditorum ementis pro perſona nominanda ex nominatione non amittitur. dec.163.n.3.&n.8. 121
Hypotheca inter præſentes præſcribitur decennio.dec. 132.num.10.
Hypotheca bonorum comprehendit etiam cenſus.dec. 431.num. 1.
Hypotheca non datur vbi non adeſt creditum. dec. 279.num.8. 197
Hypotheca non extinguitur ex acquiſitione dominij ẽta reuocabiliter. dec.308.n.6. 217
Hypotheca ſuper pecuniis amittitur eo ipſo, quod illæ tranſeunt in alterius dominium. dec.187. numer.3. 139
Hypotheca eſt mater, & principale fundamentum, Saluiani Interdicti. dec.31.n.5. 26
Hypotheca reſoluitur reſoluto iure hypothecantis. dec.502. n.5. 381
Realitas actionis oritur ex hypotheca conſtituta ſuper bonis. dec.3.n.21. 4
Hypotheca non poteſt cadere in rem propriam.dec.5. num.10. 6
Hypotheca quæ eſt ſuper pretio rei emptæ expirat per ſolutionem pretij. dec.510.n.2. 391
Hypotheca cenſetur prohibita, quando bona ſunt expreſsè alienari prohibita, etiam latè ſumpto vocabulo alienationis. dec.74.n.1. 52
Hypotheca inter præſentes præſcribitur decennio. dec.532.n.10. 412
Decennium hoc incipit à die quo potuit agi. dec.532. num.11. ibid.
Licet contrarium ſentiat Felician. n.14. ibid.
Sed reprobatur.n.15.& 17. ibid.
In hypothecaria debet probari dominium debitoris dec.538.n.8. 420
Hypothecaria competit pro fructibus cenſus. dec.551. num.3. 415
Hypothecatio rei prohibitæ alienari ſub pœna caducitatis non facit inducere in pænam, niſi ſequatur traditio. dec.4.n.1. 5
Hypothecans rem expreſsè alienari prohibitam alienationis vocabulo largè ſumpto, cadit à re ipſa, & amittit melioramenta. dec.74.n.13. 53
Iura poſſunt hypothecari. dec.353.n.3. 248

Homo.

Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis. dec. 479.num.5. 360

I

Iactare.

Suum nemo præſumitur.dec.130.n.5. 97

Identitas.

Pecuniæ probatur ſi cum alia non ſit commixta. dec. 475.n.1. 356
Identitas bonorum fideicommiſſo ſubiectorum probatur ex inſtrumento diuiſionis factæ inter hæredes, in quo bona illa deſcribuntur tanquam hæreditaria. dec.472. n.1. 354
Item ſi ſint deſcripta in Inuentario hæredis.2. ibid.
Identitas bonorum fideicommiſſo ſubiectorum probatur ex confeſſione hæredum facta in inſtrumento diuiſionis bona illa eſſe hæreditaria fideicommittentis. dec.469.n.1. 351
Ampl. etiam contra hæredes, & ſingulares ſucceſſores diuidentium.n.3. ibid.
Limit. contra tertium. n.9. ibid.
Identitas bonorum probatur ex aſſignatione duorum confinium. dec.95.n.7. 70
Identitas rei non probatur ex demonſtrationibus generalibus, & æquiuocis. dec.74.n.11. 53
Identitas ſummæ facit præſumi identitatem pecuniarum.dec.478. n.9. 359
Identitas quantitas infertur ex conformato partitarum. dec.435.n.3. 315
Identitas debet ſpecifice probari.dec.450.n.14. 330
Identitas rei dicitur probata quando concurrunt duæ demonſtrationes.
Identitas probari debet ab eo, qui ſe fundat in illa. dec. 5. num.7. 6

Ignorantia.

In dubio præſumitur, niſi probetur ſcientia. dec.299. num.3. 212
Ignorantia eſt iuſta cauſa vt hæres in integrum reſtituatur. dec.366. n.2. 259
Ignorantia improbabilis, & ſupina non excuſat. dec. 216 n.1. 157
Ignorantia facti notarij, & publici non præſumitur dec.85.n.6. 63
Ignorantia præſumpta hæredis eſt iuſta cauſa reſtitutionis in integrum. dec.303. n.8. 214
Ignorantia non præſumitur niſi poſt lapſum decennij. dec.111.n.4. 82
Ignorantia præſumitur reſpectu eorum quæ conſiſtunt in facto. dec.83. n.5. 61
Iuris ignorantia non præſumitur. dec.460. n.8. 340

Illatio.

Non benè fit ex diuerſis. dec.218.n.6. 159

Immiſſio.

Datur ſuper cenſibus. dec.471.num.1. 353. & idem in dec.470.n.3. ibid.
Immiſſio danda eſt melius iuſtificanti ius ſuum. d.471. num.2. 353
Immiſſio datur pro cenſibus. dec.496.n.3. 373
Immiſſio ex Saluiano non datur pro ſorte cenſus.dec. 551.num.1. 435
Immiſſus ex Saluiano non poſſidet ſibi, ſed pro debitore. dec.532.n.5. 411
Immiſſio non impeditur ob fideicommiſſum turbidum. dec.496.n.8. 374

Impedimentum.

Impedimentum proueniens culpa propria non excuſat impeditum. dec.328.n.4. 232
Impedimentum quod facilè poteſt reuocari, non præſtat impedito excuſationem. dec.328. num.5. ibid.

Implementum.

An fieri poſſit per æquipollens remiſſiuè.dec.254. n.1.

Impoſitio.

Impoſitio cenſus facta ſuper re aliena, tanquam facta ſine fundo, eſt nulla. dec.309.num.6. 219
Impoſitio cenſus coniecturis probatur.d.401.n.7. 288
Impoſitio cenſus ſuper bonis pupilli abſque iuſta cauſa eſt ipſo iure nulla.dec.543.n.5. 426
Impoſitio cenſus, vt extinguatur alter omnino ſimilis non dicitur facta ex cauſa vtilitatis. d.27. n.10. 24
Impoſitio cenſus non impedit quominus fundus ſuppoſitus poſſit alienari. dec.148.n.12. 231
Impoſitio cenſus ſuper re certa, & ſuper tota quantitate bonorum, quæ reddat annuum fructum ſufficientem pro ſolutione cenſus ob incertitudinem eſt nulla. dec.139.n.5. 103

Limit.

Limit. ſi ſit facta proteſtatio quod cenſus intelligatur impoſitus in torum iuxta formam conſtitutionis Pij V. de cenſibus. n.6. ibid.

Impoſitio cenſus facta ſuper re communi non valet ad præiudicium domini fundi cenſus.dec.139.n.9.ibi.

Impoſitio cenſus probatur ex dioturna, illius ſolutione. dec.96. n.26. 72

Impoſitio cenſus tanquam in facto conſiſtens, non præſumitur. dec.111.n.1. 82

Impoſitio cenſus probatur debitoris confeſſione. dec. 111.num.2. ibid.

Impoſitio cenſus facta ſuper bonis ſubiectis fideicommiſſo cum conſenſu vocati ad fideicommiſſum valet. dec.417. n.5. 298

Impoſitio cenſus eſt ſpecies alienationis.dec.543.n.1. 426

Super bonis pupillorum requirit omnes ſolemnitates requiſitas in alienatione bonorum illorum.n.2.ibid,

Impoſitio cenſus dicitur quædam alienatio. deciſ.8. numer.6. 8

Imponens cenſum ſuper re minoris, ſi imponat cum debitis ſolemnitatibus non tenetur probare verſionem pretij cenſuum in vtilitatem minoris aliàs ſecus. dec.309. n.11. 219

Imponens cenſum ſuper re aliena, non tenetur ad intereſſe ſi emptor cenſus ſciebat fundum illum eſſe alienum. dec.309.n.7. ibid.

Impoſitor cenſus tenetur ad defenſionem illius,& bonorum ſuppoſitorum. dec.109.n.7. 81

Etiam ſi bona cenſoata fuerint ab aqois occupata, & inundata. n.8. ibid.

Imponens cenſum ſi aſſerat fundum cenſitum ad ſe ſpectare iure dominij, &c. tenetur ad ſolutionem fructuum, etiam quod fundus ſit alienus. dec.35. num.8. 29

Ex cenſus impoſitione res cenſuata remanet obligata dec.47. n.5. 56

Imponens cenſum ſuper re alio cenſo grauata illa cuicta tenetur ad damna, & intereſſe loco fructuom. dec.549.n.5. 432

Imponens cenſum non dicitur debitor cenſus,ſed fructuum. dec.432 n.2. 313

Impoſitor cenſus,vel illius hæres poteſt illum quandocumque redimere.dec.271.n.2. 190

Vide ſupra *Cenſus conſtitutio.*

Impugnare.

Quis non poteſt actum quo fuit vſus. dec.78.n.4. 55

Impugnans actum non poteſt ſe in illo fundare. d.100. num.15. 74

In

Præpoſitio moltùm differt à præpoſitione, *De.* deciſ. 214.num.9. 155

In, hæc præpoſitio, eſt apta inclodere terminum cui adiicitur. dec.214.n.10. ibid.

Incontinenti.

Fieri dicitur, quod fit die ſequenti. dec.61.n.6. 45

Quæ incontinenti fiunt videntur ineſſe. dec.371. n.3. 263.

Limit. 1. quando partes non habuerint actum pro perfecto, & abſoluto. n.5.& 8. ibid.

Limit.2. Niſi partes ad alios extraneos actos diuertiſſent.num.7. ibid.

Limit.3. in contractu vltrocitroque obligatorio in quo requiritur conſenſus vtriuſque partis.n.8. ibid.

Limit.4. in iis quæ non dependent à libera voluntate, & poteſtate contrahentium.n.20. ibid.

Limit.5. in iis, qui non habent facultatem faciendi actum de nouo.n.11. ibid.

Indemnitas.

Indemnitatis releuator non conſtituitur in mora ob

ſolum lapſum temporis quo debitor ſoluere tenebatur. dec.345.n.4. 242

Indemnitati fideiuſſorum prouidetur,vel per dationem alterius fideiuſſoris vel per liberationem à moleſtiis, deciſ.531.n.7.& n.16. 410

Indemnitatis promiſſio de ſui natura importat fideiuſſorem damnom non eſſe paſſurum.deciſ.140.n.2. 103

Promiſſio indemnitatis tamdiu durat, quamdiu durat obligatio fideiuſſoris. dec.140.n.3. ibid.

In euentum.

Hæc verba poſſunt referri vel ad tempus præſent, vel ad futurum habens cauſam de præterito. deciſ.476. num.4. 358

Promittens releuanti indemnitatem tunc tenetur ad vſuras quando promiſit tam reſpectu ſortis quàm vſurarum.deciſ.345.n.20. 242

Promiſſio indemnitatis intelligitur tàm quoad ſortem quàm quoad omne intereſſe. deciſ.137. n.1. 101

Promiſſio indemnitatis intelligitur reſpectu debiti validi ſecus reſpectu inoalidi. deciſ.33.n.10. 28

Promiſſor indemnitatis non eſt in mora ante interpellationem. deciſ.342.n.1. 241

Indiuiduum.

Non poteſt dici illud quod eandem affert vtilitatem in parte reſpectu partis quam affert in toto reſpectu totius.dec.424.n.13. 305

In perpetuum.

Hæc verba ſignificant, ſine aliqoa temporis præfinitione.dec.394.n.1. 282

Inſtituit.

Et *Subſtituit*, hæc verba ad vniuerſalem inſtitutionem præcedentem referuntur. dec.376. n.1. 267

Inſtrumentum.

Inſtromentom non probat niſi qoantum cantat. dec. 178.num.4. 132

Inſtrumentum publicum eſt probatio probat.dec.427. num.1. 308

Inſtrumentum meretur executionem ſtante iuramento,& obligatione camerali. dec.427.n.2. ibid.

Inſtrumentum poblicum facit probationem probatam. dec.495.num.1. 373

Inſtrumentum inducit probationem probatam, & manifeſtam. dec.55.n.2. 40

Inſtrumentum publicum facit probationem probatam. dec.469.n.7. 552

Inſtrumentum publicom facit rem claram, & manifeſtam. dec.136.n.6.101.dec.554.n.2. 438

Inſtrumentum publicum vt reprobetur, requiruntur probationes plenæ, & de neceſſitate concludentes. dec.136.n.7. 101

Nec ſufficiunt præſumptiones.n.8. ibid.

Ioſtrumentum publicum eſt probatio probata,& nollo eget adminiculo.dec.5.n.1. 5

Inſtrumentum publicum facit probationem probatam & veritatem apparentem. dec.133.n.6. 98

Inſtrumentum facit rem claram,& manifeſtam.dec.125. num.11. 92

Inſtrumentum facit rem certam,& manifeſtam.dec.24. num.2. 21

Inſtrumentum ſocietatis officij eſt executioni mandandum. dec.388.n.2. 276

Inſtrumentum iuratum debet exequi etiam ſi adſit aliqoa vſurarum ſuſpicio.dec.588.n.3. ibid.

Dummodo vſora non ſit adeo apparens, quæ tergiuerſari non poſſit. dec.388.n.4. ibid.

Inſtrumentum non ſuffragatur, niſi producatur in actis.dec.255.n.2. 181

Inſtrumentum, vt releuet, debet in actis produci. dec. 101.n.7. 75

Narratiua inſtrumenti non præiudicat ei, qui in illo non interuenit. dec.494 n.12. 372
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam. dec.135.n.1. 100
Claram, & manifeſtam. dec.554.n.2. 438
Inſtrumenti ad reprobationem requiruntur probationes euidentiſſimæ per duos teſtes omni exceptione maiores. dec.23.n.7. 99
Inſtrumenta declarantur, & corroborantur à teſtibus & è contra. dec.158. n.2.
Inſtrumentum confeſſionis de recepto probat quaſi poſſeſſionem exigendi, niſi ſit adminiculatum. dec. 241.n.3. 173
Inſtrumentum publicum facit euidentiſſimam probationem. dec.553. n.1. 436
Inſtrumenti ad reprobationem requiruntur plenæ, concludentiſſimæ, & apertiſſimæ probationes. dec.7. num.2. 7
Inſtrumento publico contenta vera præſumuntur. dec. 316.num.1. 224
A verbis inſtrumenti non eſt recedendum. deciſ.510. num.7. 391
Caſſatio inſtrumenti eſt reductio ad priſtinum ſtatum dec.578.n.10.
Inſtrumenti ad probationem requiritur probatio concludens. dec.497.n.3. 375
Inſtrumentum extinctionis cenſus probat illius creationem. dec.113.n.5. 83
In inſtrumento nihil ſuperfluum eſſe debet. dec.167. num.5. 123
Inſtrumento impoſitionis cenſus eſt ſtandum in dubio dec.76. n.4. 54
Inſtrumentum præſumitur verum ſolemne, & de partium conſenſu confectum. dec.76. n.5. ibid.
Inſtrumentum publicum dicitur probatio euidens. dec.374.n.2. 266
Facit rem certam, & manifeſtam. ibid.
Inſtrumentum qui habet pro ſe dicitur habere caſum legis. dec.374.n.3. ibid.
Inſtrumentum poteſt contrariis probationibus reprobari. dec 374. n.4. ibid.
Sed requiritur probatio apertiſſima. n.6. ibid.
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, manifeſtam, & euidentem. dec.179. n.2. 132
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam. dec.225.n.1. 164
Inſtrumentum de cuius nullitate agitur, ſi non producatur, non poteſt ſuper eius nullitate pronunciari. dec.301. n.2. 213
Inſtrumentum publicum probationem probatam, & manifeſtam facit. dec.284. n.1. 201
Inſtrumentum eſt probatio probata. dec.7.n.1. 7
Inſtrumentum publicum habet præſumptionem validitatis pro ſe. dec.117.n.1. 86
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam. dec.204. n.1. 150
Inſtrumentum cenſus probat creditum cum hypotheca. dec.378.n.6. 268
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam. dec.271.n.4. 190
Inſtrumentum dicitur probatio euidens, & rem certam & manifeſtam facit. dec.316.n.2. 224
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam. dec.135.n.1. 100
Et habet pro ſe omnem præſumptionem. ibid.
Inſtrumentum non eſſe factum, an probetur ex eo quod non reperiatur in protocollo Notarij. dec.69. n.10.
Inſtrumentum publicum dicitur probatio probata. dec.137.n.3. 101
Inſtrumentum facit probationem euidentem. dec.559. num.2. 443
Inſtrumentum niſi producatur apud acta parte citata non ſuffragatur. dec.203. num.1. 149
Inſtrumenti vis ſolum extenditur ad eos, qui illius confectioni interuenerunt. dec.115 n.6. 21
Vtens inſtrumento, cenſetur remiſiſſe defectum adimplementi. dec.78.n.5. 55
Inſtrumentum præſumitur verum non ſimulatum. dec.159.n.1. 183
Inſtrumentum vallatum Camerali obligatione habet paratam executionem, & non admittit, niſi certas exceptiones. n.2. ibid.
Inſtrumentum vt de eo ſcientia habita dici poſſit, neceſſe eſt, vt ratificanti fuerit lectum. dec.123. n.15.
Inſtrumenti ad reprobationem requiruntur teſtes omni exceptione maiores. dec.454. n.3. 335
Inſtrumentum non dicitur de actis, niſi producatur citata parte ad dicendum contra. deciſ.255. num.4. 181
Inſtrumentum vt impugnetur ſunt neceſſariæ probationes concludentiſſimæ. dec.95.n. 12. 70
Inſtrumentum impugnatum non probat negatiuam. dec.100.n.9. 74
Inſtrumentum facit probationem probatam. dec.352. num.6. 252
Inſtrumentum inueſtituræ, ſeu infeudationis non transfert poſſeſſionem in inueſtitum, ſeu infeudatum. dec.312.n.1. 239
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam. dec.247.n.1. 176
Inſtrumentum publicum vt reprobetur requiritur probatio multum concludens. deciſ.491. numer.3. 370
Inſtrumenta extracta ex Archiuio publico, ſi habeant aliquod vitium, non releuant in concurſu aliorum, quæ carent vitio. dec.11.n.1. 28
Inſtrumenta rogata per Notarium actuarium, non ſunt exhibenda. dec.197. n.8. 146
Inſtrumentum facit probationem probatam. deciſ.432. num.1. 312
Quæ non ſolet admittere vlteriorem diſputationem. dec.432.n.2. ibid.

Intentio.

Pij V. in ſua Bulla ſuper cenſibus fuit excludere cenſus perſonales. dec.80.n.2. 58
Et inducere æqualitatem inter emptorem, & venditorem cenſus. dec.80.n. 2. ibid.
Et vt poſſit conſtare de peremptione fundi ſuppoſiti. num.3. ibid.
In contractibus intentio contrahentium, & veritas magis quàm verba attenditur. deciſ.347. n.1. 244

Interdictum.

Retinendæ conceditur etiam contra turbatorem non prohibentem. dec.391.n.11. 280
In interdictis poſſeſſoriis veniunt fructus tantum poſt motum iudicium poſſeſſorium, non autem à principio litis ſuper petitorio, vel poſſeſſorio plenario. dec.240.n.1. 172
Interdictum vti poſſidetis dicitur poſſeſſorium breue & ſummariſſimum. dec.232.n.1. 167
Interdictum vti poſſidetis, admittit ſuſpenſionem petitorij. dec.232.n.3. 168
Interdictum vti poſſidetis non admittit exceptionem defectus dominij. dec.132.n.4. ibid.
In interdicto retinendæ ius metiendum eſt ex perſona actoris. dec.213. n.5. 154
Cenſus Domino competit interdictum quorum bonorum. dec.441. n.10. 328

Intereſſe.

Intereſſe ex mutuo non debetur niſi iuſtificetur aliter quàm partium aſſertione. dec.554.n.6. 438

Limit. ſi venditio fiat ad eius inſtantiam & negligat recipere pretium pro ſatisfactione ſui crediti. ibid.
Intereſſe debetur ex contracto cenſus nulliter impoſiti.dec.229.n.1. 165
Declar. Dummodo pretium cenſus ſit verſum in vtilitatem venditoris.d.n.1. ibid.
Intereſt noſtra non habere rem communem cum fiſco. deciſ.189.n.1. 140
Intereſſe lucri ceſſantis poſt moram debetur creditori habenti in promptu rem emendam.deciſ.58.num.6. 43
Intereſſe debet eſſe intra rem.dec.343.n.8. 242
Intereſſe non debetur niſi concurrentibus requiſitis Pauli de Caſtro.dec.479.n.9. 360
Limit. quando debitor ſumpſit onus inueſtiendi ſummam debitam aliàs vult teneri ad damna, & intereſſe, quo caſu ſufficit probare quod adfuerit occaſio inueſtiendi.n.10. 361
Intereſſe propter moram debetur à die interpellationis. deciſ.61.n.7. 45
Intereſſe in contractu cenſuali, eſt ipſe cenſus qui ſoluitur.deciſ.61.n.9. ibid.
Intereſſe debitum ob euictionem rei datæ in ſolutum eſt liquidandum iuxta valorem dictæ rei. deciſ.58.num.2. 42
Et habita ratione eius quod creditor habuiſſet, ſi rem ſibi in ſolutum datam conſequutus fuiſſet. nnmer.3. ibid.
Intereſſe in Saluiano debetur etiamſi non præceſſerit condemnatio.deciſ.58.n.4. 43
Intereſſe debetur vbi concurrunt requiſita Paul. de Caſtr. *in L.3.§.fin.de eo quod cert.loc.*dec.328.num.5. 235
Intereſſe debetur poſt moram creditori habenti præmanibus rem emendam.dec. 327.n.2. ibid.
Intereſſe hoc caſo debet taxari ad rationem fructuum rei emendæ.dec.313.n.3. 221
Intereſſe lucri ceſſantis non debetur niſi concurrentibus requiſitis Paul.de Caſtr.dec.350.n.6. 247
Intereſſe damni emergentis non debetur niſi probetur quod alias damnum non contigiſſet. dec.550.n.7. ibid.
Intereſſe non debetur reſoluta obligatione quoad ſortem.dec.505.n.7. 386
Intereſſe non debetur ſine mora. deciſion.341.num.4. 241
Intereſſe non per lucrum actoris, ſed per damnum rei infligitur.dec. 342.n.5. ibid.
Intereſſe damni emergentis non eſt exigibile, niſi petens illud probet in indiuiduo ſe accepiſſe pecunias ad intereſſe propter non ſolutum debitum à ſuo debitore.dec.355.n.1. 252
Intereſſe non debetur ob retardatam ſolutionem, quando non concurrunt requiſita à Paulo de Caſtro. dec.283.n.1. 200
Intereſſe non debetur non præcedente interpellatione, vel mora.dec.270.n.5. 189
Condemnatio ad intereſſe non poteſt fieri non facta liquidatione.dec.197.n.3. 146
Intereſt noſtra non habere malos vicinos. deciſ.443. num.9. 323
Intereſſe taxatur iuxta rei euictæ æſtimationem. deciſ. 198.n.3. 146
Intereſſe in contractu cenſus, colligitur ex illius inſtrumento.dec.554.n.10. 438
Extinguens debitum præſumitur ſoluere etiam pro fructibus, & intereſſe.dec.558.n.4. 441
Intereſſe pecuniæ inueſtiendæ taxatur ad rationem fructuum rei, quæ erat emenda.deciſ.479.num.13. 361
Intereſſe eſt acceſſorium ad hypothecam.dec.58.n.8.43
Intereſſe conuentum debetur.dec.479.n.2. 360
Intereſſe probatur ex inſtrumento impoſitionis cenſus.dec 62.n.4. 45
Intereſſe non debetur ſine mora. deciſ.354. numer.1. 231
Intereſſe non debetur nulla præcedente mora.dec.343. num.2. 242

Interpellatio.

Debitoris extraiudicialis conſtituit creditorem in mora recipiendi.dec.449.n.1. 328
Interpellatio facta hæredibus propter obligationem auctoris non releuat, niſi certiorentur de obligatione.dec.278.n.18. 195
Interpellatus iudicialiter ſi non impleat promiſſa, tenetur ad intereſſe.dec.138.n.1. 102
Interpellatio non requiritur vbi eſt appoſita dies certa. dec.486.n.7. 366
Dies certa interpellatur pro homine.dec.479.num.12. 361

Interpretatio.

Bene deſumitur à ſolitis.dec.553.n.4. 437
Interpretatio non poteſt deſumi ab obſeruantia difformi.dec.215.n.3. 156
Interpretatio non cadit in claris. deciſion.215.num.4. ibid.
Interpretatio facienda eſt pro validitate, & iuſtitia contractus.dec.554.n.9. 438
Actus agentium recipiunt interpretationem à ſolitis. dec.558.n.9. 445
Interpretatio ſemper facienda eſt ſecundum terminos habiles, & ne ſequatur abſurdum. deciſ.321.nu.12. 229
Interpretatio capienda eſt, quæ magis fauet animæ. dec.10.n.12. 11
Intellige in foro Poli ſecus in foro exteriori. deciſ.10. num.12. ibid.
Interpretatio eſt ſemper facienda contra reum. deciſ. 323.n.10. 230
Interpretatio ceſſat vbi verba ſunt clara. dec.140.n.7. 104
Interpretatio ea ſemper capienda, quæ minus præiudicat.dec.223.n.7. 162

Intimatio.

Intimatio quod quis vult cenſum redimere poteſt fieri non ſolum per bimeſtre ante, ſed etiam per longius tempus ante.dec.262.n.6.
Intimationis neceſſitas poteſt à partibus remitti.deciſ. 539.n.4. 421
Intimatio non eſt neceſſaria, niſi in caſibus in iure expreſſis.dec.162.n.4. 120

Inuentarium.

Inuentarium probat pecuniam non adeſſe, ſi in eo non reperiatur deſcripta.dec.550.n.8. 434
Inuentarium facit legitimam probationem. deciſ.378. num.7. 268
Inuentarium transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.dec.57.n.2. 42
Inuentarium plenè probat contra conficientem. deciſ. 57.n.3. ibid.
Inuentarium hæredis non ritè factum, perinde eſt ac ſi factum non fuiſſet.dec.72.n.8. 52
Inuentarium hæredis non efficit creditoribus certis non citatis.dec.38.n.3. 31
Inuentarium plenè probat contra conficientem. deciſ. 69.n.6. 49
Inuentarij beneficium operatur vt hæredes poſſint cogere creditores hæreditarios ad accipiendum bona in ſolutum.dec.550.n.13. 434
Modò hæreditas non ſit ſoluendo, & non reperiatur emptor bonorum.n.14. ibid.

Inuentarij beneficium non ſuffragatur ei, qui in confuſo ſine ſpecificatione per pondus numerum, & menſuram mobilia in eo deſcripſit.dec.320.num.3. 227

Inuentario hæredis probatur identitas bonorum hæreditariorum.deciſ.469.n.4. 352

Item probatur teſtibus.n.5. ibid.

Probatur leuioribus probationibus.n.6. ibid.

Inundationis.

Aquarum effectus.deciſ. 349.n.4. 246

Inuerisimile.

Non debet attendi, nec admitti.dec.118.n.7. 87

Inuiolabiliter.

Ad vnguem, hæc verba idem important quod ad litteram, & formaliter.deciſ.334.n.2. 237

Ipſe,a,um.

Hoc relatiuum repetit nomen proprium.deciſ.51.n.2. 39

Iudex.

Iudex nulliter,& iniuſtè procedens non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione. dec.434.n.2. 314

Iudicium agitatum abſque citatione partis eſt nullum. dec.434.n.3. ibid.

Iudex præſumitur velle, quod iuris ordo dictat.deciſ. 267.num.5. 187

Iudex nulliter procedens non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione.dec.531.n.1. 410

Iudex ritè, & rectè procedens priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione tam ciuili quàm naturali. dec.400. n.1. 286

Iudex nulliter procedens non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione. dec.485. n.3. 365

Iudex concedens immiſſionem ex Saluiano ad effectum deponendi fructus pro extinguendo cenſu grauat. deciſ.462.n.3. 341

Iudex poſt ſuſpenſionem petitorij non poteſt citra nullitatem ſuper eo pronunciare. deciſ.245. numer.2. 175

Iudex mutari non poteſt, quando fuit per ſcriptum Papæ datus.deciſ.101. n.10. 75

Iudex appellationis poteſt ferre ſententiam ſuper omiſſis à primo Iudice dummodo ſint deducta ab initio. dec.550.n.5. 444

Iudex ſuſpenſo petitorio quoad illud, nullam habet iuriſdictionem. dec.55.n.8. 41

Iudex non procedens ritè, & rectè non priuat quem ſua poſſeſſione.dec.462.n.2. 341

Iudex non poteſt condemnare poſſeſſorem fundi cenſuati ad illum reuendendum domino cenſus cum pactis diuerſis ab iis, quibus ipſe emerat.deciſ.159. num.1. 117

Iudex vltra petita non debet pronunciare. deciſ.187. num.6. 139

Iudex antequam interponat decretum ſuper alienatione bonorum pupilli debet diligenter cognoſcere ſuper iuſtitia cauſæ.dec.543.n.14. 427

Arbitrium iudicis multum operatur ad cognoſcendum ſuper cauſa ob quam mulier contrahit.dec.353.n.11. 249

Veniens ad iudicium duplici nomine poteſt opponere exceptiones ſibi vtroque nomine competentes. dec. 257.n.4.& n.7. 182

Iudicium vniuerſale facit ceſſare iudicium particulare. dec.446.n.8. 325

Intellige ſecuta inhibitione.n.14. 316

Iudicium eſt petitorium quando agitur actione perſonali pro mandato executiuo. deciſ.446. numer.4. 325

Iuramentum.

Iuramentum non validat contractum nullum ob publicam vtilitatem principaliter. deciſ.464. num.5. 344

Ampl.1.vt eo caſu contrahens non obligetur etiam in foro conſcientiæ quando non eſt effectus locupletior. n.8. ibid.

Ampl.2.vt taliter contrahens nec ciuiliter, nec naturaliter obligetur. n.13.& 18. ibid.

Ampl.3.etiam in muliere contrahente.n.16. ibid.

Iuramentum præſtitum à minore in contractu celebrato contra formam ſtatuti præſumentis iuramentum eſſe extortum dolo,non eſt obligatorium. dec. 464.n.1. 344

Iuramentum poteſt à Papa remitti,interpretari,& diſpenſari. dec.464.n.2. ibid.

Cauſa finalis ſtatuti probatur ex illius proœmio. deciſ. 464.num.3. ibid.

Iuramentum calumniæ validè præſtatur in re pilogatione terminorum ſubſtantialium. dec.201. num.1. 148

Iuramentum perpetuat actionem vſque ad quadraginta annos.dec.512.n.3. 392

Iuramentum habet vim interpellationis.dec.479.n.11. 361

Iuramentum calumniæ petitum ſi non præſtetur, proceſſus redditur nullus.dec.195.n.1. 144

Sufficit tamen ſi præſtetur à procuratore habente generale mandatum ad lites.n.2. ibid.

Iuramentum non probatur ex inſtrumento, cui dempta eſt fides à ſtatuto. dec.18.n.2. 16

Iuramentum ſequitur naturam principalis diſpoſitionis, cui accedit. dec.493.n.2. 370

Iuramentum non obſtat vbi deficit conſenſus.dec.493. num.3. ibid.

Iuramentum non firmat obligationem ſimulatam.dec. 382.n.6. 272

Iuramentum extortum ex falſa cauſa non obligat.dec. 46.num.6.

Iuramentum quando non ſuppleat defectum ſolemnitatum requiſitarum à ſtatuto. deciſ. 18. numer.17. 16

Iuramentum calumniæ omitti poteſt citra vitium nullitatis quando ceſſat omnis ſuſpicio calumniæ.dec. 215.n.6. 156

Iuramentum non habet paratam executionem.dec.254. num.6. 182

Iuramenti calumniæ non præſtatio quando non noceat,remiſſiuè. dec.499. n.16. 379

Non nocet habenti bonum ius. deciſ. 499. num.17. ibid.

Iuramenti efficacia tranſit ad hæredes, ſecus quoad periurij reatum. dec.550.n.12. 434

Iurans omnia contenta in Inſtrumento eſſe vera non poteſt illud impugnare non obtenta prius abſolutione à iuramento. dec.374.num.15. 266

Iurans non venire contra contenta in inſtrumento excluditur à remediis, quibus poſſet impugnare contractum, ſi non eſſet iuratus. dec.18. n.19. 17

Limita,ſi interueniat enormiſſima læſio. n.20. ibid.

Iurans omnia in inſtrumento contenta, vera eſſe, non poteſt agere in iudicio, ante iuramenti illius relaxationem. dec.316.n.8. 224

Iurans ſoluere videtur præciſè ſe obligare ad ſoluendum in termino conuento. deciſ. 268. numer.13. 188

Iuriſdictio.

Iuriſdictio iudicis prorogatur per comparationem procuratoris. dec.531.n.4. 410

Dummodo habeat ad id ſpeciale mandatum. numero 5.

Declinatio iuriſdictionis repugnat prorogationi. dec. 531.n.6. 410

Ius

Ius.

Non mutatur ex mutatione perſonarum. dec.242.n.5. p.175. & dec.232.n.17. 168
Iura debent extrahi citata parte, & per compulſum aliàs non dicunt in forma probanti. deciſ.407.n.1. 298
Reſolutio iure datoris reſoluitur ius accepioris. deciſ. 502.n.1.& n.13. 381
Ius creditorum anteriorum ex facto poſteriorum, tolli non poteſt. dec.160.n.12. 119
Iura, & actiones quoad exactionem, dicuntur circumſcribi loco. dec.3.n.19. 4
Quod in iure non reperitur vetitum, conceſſum præſumitur. dec.90.n.3. 67
Ius redimendi, & vendendi, & ad hæredem tranſmitti poteſt. deciſ.490.n.9. 369
Iura, & actiones licet non circumſcribantur loco dicuntur tamen eſſe in loco vbi exigi poſſunt. deciſ. 441.n.5. 320
Ius actoris non mutatur ex mutatione perſonæ rei conuenti. dec.213. num.6. pag.154. & deciſ.250. num.3. 178
Ius prælationis in venditione fundi cenſuati competit domino cenſus, etiam ſi venditio fiat per viam ſubhaſtationis. dec.156.n.1. 115
Ius prælationis fuit conceſſum domino cenſus propter ius, quod habet in re ſuppoſita. dec.156. n.6. 116
Ius congrui fundatum eſt ſuper æquitate, & dictum à congruenti. dec.466.n.15. 348
Ius retractus ex diſpoſitione Bull. Pij V. ſuffragatur etiam emptori, & ſingulari ſucceſſori. dec.524.n.1. 402
...& habet locum quando ſit locatio perpetua. num.2. ibid.
Ius retrahendi ratione vicinitatis oritur poſt contractum venditionis. dec.270.n.2.
Ius retractus non reprobatur abſolutè per leges. dec. 443.n.14. 323
Iniuſtitia notoria æquiparatur nullitati. dec.434.n.10. 315

Iuxta.

Hæc dictio præſe fert ſpecialem determinationem ad limites diſpoſitionis, ad quam refertur. dec.383.n.2. 272
Pront iuris in decreto iudicis operatur vt decretum ſuſtineatur quatenus de iure valeat. dec.383.num.3. ibid.
Iuxta. Hæc dictio ſtat aliquando diſpoſitiuè, & cauſaliter, non autem conditionaliter. dec.431. n.10. 311

L

Legatum.

Legatum factum pro dote Capellæ conſtruendæ, eſt validum. deciſ.15.n.5. 14
Vel quia habetur perinde ac ſi teſtator dictam nominationem ſibi non reſeruaſſet. n.6. ibid.
Vel quia præſumitur illum pœnituiſſe dictæ reſeruationis. num.7. ibid.
Legatum mobilium reſtringitur ad mobilia exiſtentia penes teſtatorem tempore conditi teſtamenti. deciſ. 82.num.2. 60
Limit. ſi teſtator etiam ad futura reſpexit, quia veniunt omnia, quæ pœnes ipſum ſunt tempore mortis ipſius. num.3. ibid.
Legatum liberationis factum debitori intelligitur de puro, non autem in diem. dec.432.n.9. 313
Legatum vſus, vel vſusfructus non trahitur ad proprietatem. dec.43.n.9. 34
Legatum nihil eſt quam donatio. deciſ.517. num.6. 397
Legata debent ſolui cum pecuniis, & aliis mobilibus repertis in hæreditate, antequam ad ſtabilium alienationem deueniatur. dec.370.n.8. 262
Legatarius pro legato habet hypothecam. deciſ.490. num.8. 369
Legatario non eſt edendum totum teſtamentum, ſed tantum particula legati, & inſtitutionis, à qua legatum pendet. dec.136.n.2. 101

Legitima.

Filiorum nullo onere poteſt grauari. deciſ.64. num.2. 46
Legitima filiorum ſemper cenſetur liquida. deciſ.64. num.3. ibid.
Legitimam cenſetur elegiſſe filius ſuper re, in qua cenſum impoſuit. dec.64.n.4. ibid.
Legitima, & trebellianica conſtituunt medietatem eius, quod reſtituendum ex fideicommiſſo eſt. deciſ.41. num.3. 33
Legitima non amittitur ob non confectionem inuentarij. dec.494.n.3. 371
Legitima cenſetur electa in re, ſuper qua fuit impoſitus cenſus. dec.68.n.7. 48
Legitimæ aſſignatio fit Iudicis officio, & eius arbitrio. dec.49.n.6. 37
Ita tamen vt alienata per filium illi in legitimam imputet. num.7. ibid.
Niſi alienatio ſit facta de rebus melioribus, numero 9. ibid.
Legitimè conſtare dicitur quando conſtat per plenas & legitimas probationes. dec.37.n.5. 31

Legitimatio.

Legitimatio perſonarum non eſt neceſſaria, niſi parte opponente. dec.286.n.1. 203
Legitimatio perſonarum eſt neceſſaria in quocunque iudicio etiam ſummario. deciſ.446.n.6. 325
Legitimatio perſonarum ſi omittatur non vitiat proceſſum niſi parte opponente. deciſ.357.n.8. 252
Legitimatio non eſt neceſſaria vbi ſi fieret, eſſet ſuperflua. dec.281.n.7. 199
Legitimatio perſonarum, & citatio eſt neceſſaria etiam in executiuis. dec.257.n.3. 182

Læſio.

Probat cauſam reſtitutioni in integrum. deciſ.279.n.1. 196
Læſio maxima non præſumitur, ſed ab allegante debet concludenter probari. dec.86.n.11. 64
Læſionis enormiſſimæ allegatio, quæ requirit altiorem indaginem, non impedit executionem cameralis obligationis. dec.21.n.5. 19

Lex.

Lex procedens declarando, trahitur etiam ad præterita. dec.217.n.11. 158
Lex procedens corrigendo non declaratoria, ſed correctoria dicitur. dec.217.n.12. ibid.
Lex, & conſtitutio futuris non præteritis prouident negotiis. dec.92.n.4. 68
Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. deciſ.354.n.9. 250
Lex non poteſt dici non recepta vſu ſi ſit publicata in curia Principis, & impreſſa. deciſio.365.num.16. 258
Legis verba vbi conueniunt debet etiam conuenire illius diſpoſitio. deciſ.443.n.7. 322
Leges ligant omnes poſtquam fuerunt publicatæ in curia Principis. deciſ.215.n.14.

Con

Conſcientia non ligat eos, quos natura non obligat. deciſ.464.n.14. 344

Liber.

Mercatorum adminiculatus, probat etiam inter tertios. dec.103.n.10. 77
Liber domeſticos non probat abſque alio adminiculo. dec.141.n.1. 173
Liber adminiſtratoris facit pluſquam ſemiplenam probationem. deciſ.450.n.9. 330
Liber mercatoris pro tertio contra tertium non probat. deciſ.543.n.10. 427
Limit. ſi concurrant adminicula. n.11. ibid.
Liber priuatus non probat pro ſcribente, niſi aliundè iuſtificetur. dec.79.n.30. 58
Liber mercatoris probat ſolutionem ad fauorem creditoris, ſi ſit adminiculatus, etiam contra tertium. dec.226.n.2. 164
Liber ſocietatis non pro probat ſocietate. dec.145.n.1. 105
Liber mercatoris probat pro tertio contra tertium, concurrentibus adminiculis. dec.239.n.8. 172
Liber Cataſtri facit aliquam fidem. dec.279. num.10. 197
Præſertim ſi concurrant adminicula. dec.279.num.11. ibid.
Liber mercatoris probat etiam contra tertium ſi adſint adminicula. dec.405.n.3. 290
Libri mercatorum probant pro tertio contra tertium, ſi ſint adminiculati. dec.509.n.4. 155
In neceſſitatibus nemo exiſtit. dec.537.n.11. 412

Liberatio.

Principalis debitoris prodeſt fideiuſſori. deciſ. 104. num.3. 78
Limit. ſi liberatio fiat cum clauſula, ſine præiudicio tutium quoad alios obligatos. n.4. ibid.
Liberatio conditionalis non operatur quouſque conditio impleatur. dec.384.n.7. 273

Licitum.

Licitum pactum in dubio præſumendum eſt potius præceſſiſſe quàm illicitum. dec.527.n.6. 404

Lis.

Non dicitur finita per ſententiam, ſi non fuerit mandata executioni. 278.n.9. 195
Lis quæ eſt diuerſa ab ea quæ committi petitur, non eſt exprimenda in precibus. dec.267.n.7. 188
Lis eſt de ſubſtantia tranſactionis. deciſ. 275. num.5. 192
Lis mota inducit malam fidem. deciſ. 153. numero 3. 114
Litem ſuſpiciens vigore inſtrumenti venditionis venditionem dicitur ratificare. dec.417.n.7. 298
Litis conteſtatio inducit malam fidem. dec.445. n.9. 324
Colligantes poſſunt ſaltem ex æquitate canonica acquirere nouum ius à tertio, non exiſtente in lite, & ex illo obtinere. dec.307.n.3. 216
Quilibet poteſt pendente lite acquirere nouum ius. Intellige ſi illud non ſit deductum in iudicium, nec afferat præiudicium iuribus colligantis. ibidem. dec.369.n.5. 261

Litteræ.

Apoſtolicæ habent executionem paratam. dec.215.n.1. 156

Limitatio.

Ad regulam, debet plenè probari. deciſ.268.numero 7. 188

Loca Montium.

Loca montium non vacabilium reputantur tanquam immobilia. dec.441.n.1. 320

Locatio.

Locatio ex integro videtur facta, qui in finito tempore primo patitur conductorem inhabitare. deciſ. 466. num.12. 348
Amplia etiam abſque alia declaratione. n.13. ibid.

Locupletatio.

Vt probetur, eſt probandum pecuniam eſſe verſam in vtilitatem recipientis. dec.463.n.12. 342
Intellige ſi contractus fiat ex cauſa neceſſaria, ſecus ſi ex voluntaria. n.13. ibid.
Locupletatur is, qui ſoluens vſuras minores liberatur à grauioribus. dec.229.n.3. 165
Locupletior an ſit factus ex contractu, ſpectatur illius initium non quid poſtea ſecutum fuerit. dec.463. n.14.& n.15. 343
Locupletior quis dicitur factus licet locupletatio non duret. dec.463.n.16. ibid.
Minorem, vel Eccleſiam eſſe effectam locupletiorem probare debet is qui cum ea contraxit. dec.463.n.11. 342

Ludum.

Iniuſtum, & illicitum non poſſunt partes per emologationem facere licitum. dec.350.n.8. 247

M

Mala fides.

MAla fides inducitur ex lite mota. deciſ.206. n.8. 151
Mala fides reſiſtit fructuum acquiſitioni. dec.445.n.10. 324

Mandatum.

Mandatum de aſſociando concedendum eſt non ſolum creditori, verum etiam eius ceſſionario. dec.150.n.3. 112
Mandatum de aſſociando tribuit dumtaxat nudam detentationem. dec.381.n.8. 270
Mandatum de aſſociando conceditur ex inſtrumento habente clauſulam conſtituti. deciſ.253. num.10. 180
Mandatum de aſſociando conceditur Domino cenſus pro fructibus cenſus. dec.542.n.1. 425
Mandatum de aſſociando datur creditori ex inſtrumento habente clauſulam conſtituti. deciſ.542. num.1. ibid.
Vel habente factum capiendi fructus cenſus propria auctoritate. n.3. ibid.
Mandatum de aſſociando non tribuit ius in dominio, nec in poſſeſſione, ſed nudam detentationem. deciſ. 380.n.1. 270
Mandatum executiuum non debet exequi ſi ex eiſdem actis non iuſtificetur. dec.555.n.6. 281
Eſſe in carceribus, & habere contra ſe mandatum executiuum relaxatum paria ſunt. deciſ.32. numero 7. 27
Mandatum cum libera non importat clauſula Rati, &c. ſed bene clauſula generaliter, & promittens, &c. dec. 528.n.23. 406
Mandatum cum libera reſultat data facultate faciendi id, quod poterat dominus. deciſ. 528. num. 24. ibid.
Mandatum ad delinquendum, non præſumitur datum fuiſſe. dec.133.n.1. 92
Etiam quod in mandato eſſet clauſula, cum libera, vel clauſula, quod procurator poſſit facere omnia, quæ poſſit Dominus, ſi eſſet præſens. n.2. ibid.
Mandatum ad ſe obligandum pro vno non attenditur ad ſe obligandum pro alio. dec.509.n.5. 389
Mandatum reſtringitur ad caſus in eo expreſſos. dec. 509.num.6. ibid.

Manda

Mandatum probatur confeſſione conſtituentis. deciſ. 465.num.20. 346
Mandatum relaxatum pro fructibus cenſus decurrendis tanquam relaxatum pro debito non purificato, non poteſt executioni demandari. deciſ.509. n.11. 390
Mandatum extenditur ad connexa, & dependentia. dec. 528.n.11. 405
Et ſufficit ſola veriſimilis mens conſtituentis. num.13. ibid.
Mandatum relaxatum in ſententia ſuſpenditur per appellationem. dec.109.n.4. 81
Mandatum extenditur ad ſolita. deciſ. 223. numer.6. 162
Mandatum parte opponente non releuat, ſi non exhibeatur in actis citata parte. dec.255.n.3. 181
Mandatum probatur coniecturis. deciſ.189. numer.4. 141
Mandatum probatur leuioribus probationibus quando agitur de exoneratione procuratoris. deciſ.189. num.5. ibid.
Mandatum probatur ex confeſſione, & proteſtatione principalis. dec.189.n.6. ibid.
In mandato mens, & effectus præualet verbis. dec.556. num.9. 440
Habens mandatum de aſſociando ad cenſum non poteſt illum reuendere, nec extinguere. dec.380.n.2. 270
Mandatum ex coniecturis præſumitur. deciſ.273.n.2. 191
Mandatum præſumitur ex impenſa in re ad alium ſpectante facta. deciſ.273.n.3. ibid.
Mandatum præſumitur ex ſolutione notabilis quantitatis pecuniarum. dec.239.n.4. 172
Mandatum non præſumitur in iis, in quibus fit modica impenſa. dec.374.n.9. 266
Mandatum præſumitur in actu pro quo explicando requiritur impenſa. dec.250.n.6. 178
Mandatum probatur præſumptionibus. dec.271. n.6. 190
Mandatum præſumitur legitimum in exburſante notabilem pecuniarum ſummam. deciſ.101.num.14. 75
Mandatum præſumitur in deponente alterius nomine. dec.233.n.2. 169
Maximè concurrentibus adminiculis. n.3. ibid.
Mandatum expirat decoctione mandantis. deciſ.168. num.9. 125
Mandatum ad exigendum non ſufficit ad extinguendum cenſum. dec.528.n.1. 404
Limit. niſi generalitas clauſularum aliter ſuaderet. n.14. 405
Ad vendendum requiritur ſpeciale mandatum. d.528. num.2. 404
Sufficit tamen mandatum cum libera. n.16. 405
Mandatum requiritur ad imponendum cenſum pro alio. deciſ.414.n.11. 296
Mandatum ſpeciale requiritur ad renunciandum cum expreſſione iuris renunciandi. deciſ. 257. numer.6. 182
Ad retrouendendum cenſum requiritur ſpeciale mandatum. dec.186.n.1. 138
Mandatum ad omnia, & ſingula, quæ poteſt conſtituens, cum libera tribuit facultatem expediendi ea, quæ requirunt mandatum ſpeciale. dec.186.num.2. ibid.
Mandatum ſpeciale cenſetur datum ſi exprimantur aliqui caſus requirentes ſpeciale mandatum, & poſtea ſequatur clauſula generalis. dec.528.n.15. 405
Mandatum non eſſe ſufficiens, vnde colligatur. deciſ. 312.num.3. 210
Mandati fines, & qualitates ſunt ſeruandæ. deciſ.509 num.4. 389
Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi. deciſ.528. n.27.p.405.& deciſ.396.n.5. 283
Relaxatio mandati pro ſorte nil aliud operatur, quàm voluntatem, & poteſtatem repetendi ſortem. deciſ. 530.num.10. 409

Manſio.

Manſiones non dicuntur ædificij partes, ſi ipſum ædificium pariete intermedia eſt diuiſum. deciſ.466. num.10. 349

Manutentio.

Habet locum quando poſſeſſio ante litem motam probatur. deciſ.101.n.4. 75
Maximè ad effectum conſequendi fructus. numer.5. ibid.
Manutentio conceditur exiſtenti in poſſeſſione nudi facti exigendi. dec.246.n.2. 175
Manutentio conceditur in quacumque inſtantia. dec. 246.num.10. 176
Manutentio datur pendente reſtitutione in integrum. dec.246.n.11. ibid.
Manutentio non denegatur penſionario, etiam quod penſio dicatur extincta. dec.246.n.5. 175
Manutentio conceditur poſſidenti tempore litis motæ. dec.246.n.6. ibid.
Manutentio eſt danda pendente iudicio ſuper appellatione, reſtitutione in integrum, & nullitate. deciſ. 213.num.8. 154
Manutentio conceditur pendente cauſa ſuper nullitate. dec.55.n.4. 41
Manutentio non denegatur pendente cauſa reſtitutionis in integrum. dec.55.num.2.& n.5. ibid.
Manutentio non datur ſine quaſi poſſeſſione exigendi. deciſ.515.n.11. 391
Manutentio in iuribus incorporalibus datur ceſſionario etiam abſque apprehenſione probata poſſeſſione cedentis. dec.503.n.3. 384
Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi non datur in cenſu extincto. dec.389.n.6. 278
Manutentio datur etiam ceſſionario, ſi cedens fuit in poſſeſſione. dec.515.n.9.& 10. 395
Manutentio debetur poſſeſſori. dec.462.n.5. 348
Manutentio, & immiſſio datur pro cenſibus. dec.496. num.1. 373
Manutentio concedenda eſt ob poſſeſſionem præſumptam ex anteriori poſſeſſione. dec.242.n.6. 173
Manutentio exigendi cenſum, non denegatur oppoſita exceptione extinctionis cenſus. dec.249.num.7. 177
Manutentio conceditur contra ſucceſſorem ex ſolutione facta ab auctore, ſeu prædeceſſore. dec.242.n.4. 173
Manutentio non retardatur per ſententiam contra quam fuit petita reſtitutio in integrum. deciſ.244. num.4. 174
Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi non impeditur per ſententiam, qua declaratum fuit fructus non deberi, ſi ab ea fuit appellatum. dec.389.n.13. 279
Manutentio conceditur ceſſionario probata poſſeſſione cedentis. dec.249.n.4. 177
Manutentio eſt concedenda adminiſtratori teſtamentario hæreditatis adhuc non aditæ. dec.405.num.1. 290
Manutentio denegari non poteſt poſſidenti. dec.405. num.1. ibid.
Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum non datur, niſi probata actuali ſolutione in præteritum. dec.251.n.4. 179

Maodatum de manutenendo, datur ceſſionario ex poſſeſſiooe cedentis. dec.140.0.1. 577

Maodatum de maooteoeodo nunquam tranſit in iudicatum. dec.242.n.14. 174

Mandatum de manntenendo non datur, ooo probata poſſeſſione, n.1.& 2. Vbi quod ſufficit probatio poſſeſſionis paſſiuè. dec.322.n.1. 229

Mandatum de manutenendo datur exiſtenti io poſſeſſinoe tempore moræ litis.dec.211.n.1. 553

Ampliat. Vt detur etiam eius hæredibus. n.2. ibid.

Mandatum de manuteoendo oon requirit exactam probationem. dec.242.n.2. 173

Mandatum de manutenendo datur poſſidentl tempore moræ litis. dec.244.n.5. 175

Mandatum de manuteocodo datur ei, qui poſſidebat ante motam litem. dec.234.n.5. 269

Exiſtenti in quaſi poſſeſſinne exigendi cenſum, datur manuteotio. dec.532.0.1. 567

Ampl. etiam pendente iudicio ſuper diſcuſſione bonorum debitoris. n.20. 269

Limit. ſi is qui denegat ſoluere ſit hæres cum beneficio l. & iouentarij debitoris cenſos. n.15. 168

Limit. ſi is qui erat in quaſi poſſeſſione exigendi propter denegationem hæredis haberet ſe pro ſpoliato. num.16. 168

Pendente indicio ſuper appellatione vel nullitate ſententiæ, vel ſuper reſtitutione io integrum poſſeſſor eſt manuteoeodus. dec.245.n.4. 575

Ceoſuario datur manutentio ex ondo actu exigendi. dec.146.0.3. ibid.

Exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi, debet manuteneri. dec.235.n.2. 570

Maritus.

Maritus ſoluens debita vxoris præſumitur de eius cooſenſu ſoluere. dec.503.0.6. 384

Maximè ſi ſoluat pluribus cootinuatis anois. num.8. ibid.

Maritus habet mandatum à lege circa adminiſtrationem bonorum ſuæ vxoris. deciſio.503. numero 7. ibid.

Maritus non tenetur facere expenſas in re dotali excedens illius fructus. dec.35.0.4. 29

Maritus oon vxor renetur ſoccurrere oeceſſitatibus familiaribus. dec.382.n.10. 571

Maritus emens ex ſua propria pecunia pro vxore, non præſumitur ſimulatè emere. dec.166.0.4.& num.6. 523

Maritus poteſt ex propria ſua pecunia emere cenſum pro vxore, & illi acqoiritur ceoſus. dec.166.num.7. ibid.

Maritus quaodo non præſumatur ſimulatè pro vxore emere. dec.165.n.8. ibid.

Maritus ſolet adminiſtrare bona vxoris cuiuſcunque ſint generis. dec.333.n.3. 437

Nam illud habet à lege. n.8. ibid.

Cultura fundi dotalis pertinet ad maritum tanquam reſpicieos recollectiooem fructuum, qui ſpectant ad maritum. dec.35.n.3. 29

Mater.

Habeos litem cum pupillo cuius eſt tutrix, non remouetur à tutela. dec.278.n.10. 195

Sed datur illi aduinctus. n.11. ibid.

Materna ſucceſſio ſpectat ad filios. deciſ.279.num.5. 597

Melioramenta.

Meliotamenta facta ab emphyteuta, vel feudatario tranſeat ad eorum hæredes. 541.0.18. 424

Meliotamenta vt reficiaotur debeot probari talia, quæ refici debeaot. dec.494.0.11. 372

Melioramenta facta ab hærede grauato non veniunt in reſtitutione fideicommiſſi. deciſ.541. numer.14. 424

Meliorameota facta ab vſufructuario ſpectant ad proprietarium. dec.541.n.4. 423

In melinrameotorum refectione non attenditur id quod verè fuit impeoſom nec quid fuerit melioratum, ſed vel quod minus eſt dec.541.n.5. 422

Melioramenta noo dicuotur probata, ſi oon fuerit probatum quid impeoſum, & quantum res ſit facta pretioſior, vt quod minus eſt attendatur. dec.545.0.2. 423

Mens.

Mens, & Intentio declaratur ex obſeruantis ſubſequuta. dec.181.n.9. 535

Menſura.

Fundi per numerum perticarum deſumptum ex corpore maioris perticatus, non reddit certum fuodi præfati locum. dec.99.n.2. 73

Mercator.

Mercator deputatus ad fioiendum negotium præſumitur illud termioare iuxta ſtilum, & conſuetudinem mercatorum. dec.325.0.2. 235

Mercator noo poteſt alibi conueniri ratione adminiſtrationis, qoam in loco vbi adminiſtrat.dec.441.0.6. 320

A communi Mercatorum obſeruantia oon eſt recedendum. dec.59.n.8. 43

Merces.

Conſtituenda ratione imminentis periculi, debet pro modo periculi conſtitui. dec.141.0.3. 104

Metus.

Non iodncitur ex maodato iudicis præuia cauſæ cognitione relaxato. dec.210.n.6. 555

Metus durat durante cauſa metus. deciſio.266.num.2. 587

Metus, nec iniuria infertur io executione iuris. d.566. num.3. ibid.

Declaratur, verum quando executio iuris eſt iuſta. n.4. ibid.

Metus iuſtus noo reſultat ex mandato iudicis procedeotis cum cauſæ cognitiooe. deciſ.389.num.4. 278

Metus iuſtus non infertur ex mandato iudicis relaxato præuia cauſæ cognitione. dec.391. num.25. 280

Metus carceris non poteſt conſiderari contra eum, qui oon fuit cauſa carceris. dec.266.n.7. 587

Metus non probatur ex proteſtatione facta tempore quo actus geritur. dec.266.0.8. ibid.

Metus cauſa durante, dicitur durare metus. deciſ.231 num.14.

Geſta io vinculis ſunt nulla, tanquam geſta ob metum. dec.266.n.5. 187

Minor.

Minor reſtituitur non ſolum quando pecunia eſt deperdita ſui ipſius facilitate, ſed etiam, qoando culpa curatoris. dec.175.0.3. 529

Dummodo probet perditionem pecuniæ. numero 4. ibid.

Minor ætas probatur per inſtrumenta ſponſaliorum, & matrimonij. dec.30.n.3. 18

Mioor iurans ſe eſſe maiorem ooo impeditur dicere de nullitate cootractus ex capite non ſeruatarum ſolemnitatum. dec.370.n.11. 262

Mioor contrahens contra formam indnctam à ſtaturo ob publicam vtilitatem principaliter oon obligatur nec ciuiliter nec naturaliter. dec.464.n.13.& n.15. & 18. 344

Mino

Minorum bona ſtabilia licitè alienantur, quando fœnus, & vſuræ ſuperant fructus bonorum illius. dec. 21.num.2. 20
Minor non conſtituitur in mora ob interpellationem factam à procuratore minus legitimo. dec.84.n.10. 62
Minorum bona ſtabilia licitè per tutorem alienantur, vt dos detur marito recuſanti illam accipere in bonis ſtabilibus. dec.23.n.6. 21
Minor probando rem aliter ſe habere poteſt reuocare confeſſionem emtatoris etiam in iudicio factam. dec. 509.n.16. 390
Minor impugnans contractum à ſe geſtum debet reſtituere id quod ex dicto contractu accepit. decif.464. num.26. 345
Limit. ſi ex dicta receptione non ſit effectus locupletior. num.27. ibid.
Minor eſt inhabilis ad intereſſendum contractibus mulierum, & minorum. dec.55.n.1 8. 249
Limit. in minore, qui habet ingenium, & diſcretionem. num.19. ibid.
Minor impugnans contractum à ſe geſtum debet reſtituere id quod ex dicto contractu accepit. dec.464. num.26. 345
Limit. ſi ex dicta receptione non ſit effectus locupletior. n.27. ibid.
Minor iurans ſe maiorem non reſtituitur, quando tractat de lucro captando. decif.34.n.5. 28
Minor iurans ſe eſſe maiorem innatur beneficio nullitatis prouenientis ex defectu ſolemnitatum à ſtatuto requiſitarum. dec.464.n.33. 345
Minor iurans ſe eſſe maiorem iuuatur beneficio nullitatis prouenientis ex defectu ſolemnitatum à ſtatuto requiſitarum. dec.464.n.34. ibid.
Minor ob enormiſſimam læſionem aduerſus fideiuſſionem ab eo factam, eſt reſtituendus. dec.312. n.2. 230
Minor contrahens contra formam inductam à ſtatuto ob publicam vtilitatem principaliter non obligatur nec ciuiliter nec naturaliter. dec.464. n.13.& n.15. & 18. 344
Minor vendicans rem nulliter alienatam non tenetur pretium reſtituere niſi ſit effectus locupletior. decif. 455.n.1. 335
Minori iuranti ſe eſſe maiorem non ſuccurritur opera reſtitutionis in integrum. decif.464.n.32. 345
Limit. ſi iuramentum præſumatur dolo extortum.n.34. ibid.
Defectus propinquorum in contractu minoris non inualidat contractum, niſi probetur illos potuiſſe interuenire celebrationi inſtrumenti. dec.14.num.10. 12
Minor alienans rem Eccleſiæ, ſi ante declaratam caducitatem, & ante lapſum quadriennij poſt maiorem ætatem redimat reſtituitur aduerſus iſtam pœnam caducitatis. decif.33.n.1 L. 335
Minori datur reſtitutio aduerſus ſolutionem factam à Tutore. dec.389.n.14. 279
Intellige ſi conſtet de læſione. ibid.
Emens rem minoris ex cauſa voluntaria non tenetur probare verſionem pretij in vtilitatem minoris. dec. 445.num.1. 324
Etiam quando agitur ad nullitatem contractus.num.2. ibid.
Immobilia minorum non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus. dec.278.n.21. 196
Minor non tenetur reſtituere pretium, ſiue alienatio ſit facta ex cauſa voluntaria, ſiue neceſſaria. decif.455. num.3. 336
Minor non poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus ſtatuti. dec.20.n.6. 18

Modus.

Si non impletur per donatarium, dominium rei donatæ reſoluitur ipſo iure, & redit ad donantem. decif. 340.n.6. 240
Intellige ſi donatus ita declaret. n.7. ibid.

Monachus.

Quidquid acquirit, Monaſterio acquirit. dec.225.n.4. 164

Moneta.

Monetam alterius materiæ ſoluere non poteſt, qui promiſit ſoluere ſcuta annua boni, & iuſti ponderis. dec. 219.n.3. 159
Etiamſi in promiſſione dicatur quod ſcutum aureum conſtituat libras tot, quia hoc cenſetur additum demonſtratiuè. dec.219.n.7. 160
Imò nec poteſt ſoluere quælibet ſcuta aurea, ſed dumtaxat ea, quæ ſunt boni, & iuſti ponderis. numer.4. 159
Limita ob penuriam monetæ aureæ abſque tamen damno creditoris. n.7. 160
Quando eſt in obligatione moneta imaginaria, ſi alteretur illius valor intrinſecè, attenditur tempus contractus. dec.212.n.1. 155
Quando eſt in obligatione certum genus monetæ ſi exiſtat illud eſt ſoluendum, ſin minus debet ſolui eius valor ſecundum tempus ſolutionis faciendæ. decif. 214.num.1. ibid.
Niſi ſit alterata bonitas intrinſeca monetæ promiſſæ. num.3. ibid.
Moneta debet ſolui iuxta valorem currentem tempore ſolutionis, quando non eſt mutata bonitas intrinſeca. dec.218.n.1. 159
Moneta deſtinata ſolutioni ſi augeatur, vel minuatur in valore extrinſeco id cedit ad commodum, vel damnum creditoris. dec.219.n.9. 160
Mutato valore extrinſeco monetæ ſolutio eſt facienda ſecundum valorem, qui currit tempore ſolutionis. dec.330.n.6. 233
Monetæ ſpecies ſolui debet quæ eſt in obligatione. dec.219.n.1. 159
Moneta conuenta, ſeu promiſſa non ſolum eſt in ſolutione, ſed etiam in obligatione. dec.330.numer.1. 233
Monetarum diſtinctio facta in inſtrumento demonſtrat quod ſolutio ſit facta in pecunia numerata. dec.399. num.4.& n.7. 285
Contradictio creditoris non tollit vſum ſoluendi in certa ſpecie monetæ inchoatum tempore obligationis, licet non ſit præſcriptus. dec.121.n.4. 161
Mutato valore monetæ reſpectu bonitatis intrinſecæ, ſolutio debet fieri de moneta currente tempore obligationis ſi poteſt, ſin minus de currente tempore ſolutionis ad valorem antiquam. dec.211.nu.3.& n.6. ibid.
Mutato valore monetæ ſolutio debet fieri ſecundum valorem temporis contractus. decif.330. numer.9. 234
Intellige ſi mutatio ſit in bonitate intrinſeca, ſecus ſi in bonitate extrinſeca. n.10. ibid.
Diminutio, ſeu augmentum extrinſecum valoris ſemper debet cedere ad commodum vel incommodum creditoris. dec.330.n.7. ibid.
Creditor debet tantum habere de moneta noua, quantum tempore ſolutionis valet moneta antiqua. dec. 330.num.8. ibid.
Libra eſt moneta imaginaria conſtituta ex certis monetis inferioribus. dec.214.n.4. 155

Mora.

Principalis nocet fideiuſſori. deciſio. 343. numer.5. 242

intellige reſpectu damni quod oritur immediatè ex contractu cui acceſſit fideiuſſor. n.6. ibid.
Mora non contrahitur contra releuatorem abſque interpellatione. dec.342.n.3. 241
Mora incurritur ob non ſolutionem etiam lite pendente. dec.214.n.4. 163
Mora de iure canonico poteſt purgari, quando partis ius non eſt effectum alterius. dec.535.n.9. 416
Limit. niſi ſit expreſsè conuentum quod non poſſit purgari. n.10. ibid.
Mora debitoris nocet fideiuſſori. deciſ.342. num.1. p.241
Mora committitur per lapſum diei, vbi adeſt obligatio cameralis. dec.197.n.1. 145
Mora purgari poteſt ſi ius partis non effectum ſit deterius. dec.521.n.5. 400
Mora ſapit delictum. deciſ.547.n.14. 309

Mors.

Ciuilis æquiparatur naturali tantum in caſibus in iure expreſſis. dec.176.n.10. 131
Mors probatur vnico teſte, iuncta partita extracta ex libro parochi. dec.488.n.4. 367
Conſtituto in mortis articulo videtur credendum. dec. 439.n.7. 319

Mulier.

Mulier obligans ſe cum viro etiam principaliter, non remanet obligata, niſi manifeſtè probetur pecunia eſſe verſa in propriam eius vtilitatem. deciſ.32.n.4. 27
Limit. ſi obliget ſe pro liberando maritum à carceribus, vel pro alia indigentia domus, & ad ſubleuandum maritum magno ære alieno grauatum. n.5. ibid.
Mulier contrahens tutorio nomine ſi ſe obliget de proprio, dicitur ſi obligare ſine cauſa, & ideo eius obligatio eſt nulla, ſi non ſeruet requiſita per ſtatutum. deciſ.309.n.5. 219
Mulieris contractus in eius vtilitatem, valet etiam ſine ſolemnitatibus ſtatuti. dec.34.n.5. 28
Mulier contrahens non proprio, ſed nomine tutorio non tenetur adhibere ſolemnitates ſtatutarios. dec. 503.num.16. 384
Mulier nobilis difficulter præſumitur committere vſuras. dec.117.n.3. 86
Mulier poteſt validè renunciare cum iuramento, Auth. ſi qua mulier, C.ad Velleian. dec.32.n.11. 27
Mulier volens annullare contractum debet probare falſitatem cauſæ. deciſ.35.n.2. 29
Dicens nullam obligationem mulieris ex eo quod remanet indotata debet probare quod tempore obligationis maritus pro quo ſe obligauit non habebat in bonis tot, quæ ſufficerent pro reſtitutione medietatis dotis. dec.485.n.8. 365
Mulier poteſt contrahere abſque ſolemnitatibus vbi contractus eſt illi euidenter vtilis. deciſ.353.n.13. 249
Mulieris obligatio, ſi remaneat indotata, non firmatur iuramento. deciſ.485.n.7. 365

Mutatio.

Voluntatis non præſumitur. dec.61.n.4. 45
Etiamſi longum tempus effluxerit. n.5. ibid.
Animi,& voluntatis mutatio non præſumitur.dec.414. num.8. 304
Quod non mutatur, ſtare non prohibetur. deciſ.116. num.5. 85

N

Natura.

CEnſus conditionalis, non mutatur ex mutatione perſonarum. dec.303.n.6. 214
Nihil eſt tam naturale quam eo modo quodcumque diſſolui, quo colligatum eſt. dec.380.n.4. 270

Neceßitas.

Eccleſiæ non probatur per partium aſſertionem. dec.33. num.6. 32
Neceſſitas vt probata dici poſſit concludenter, quomodo teſtes debeant deponere. dec.37.n.7. ibid.
Neceſſitas in quam quis ſponte ſe conieciт, non excuſat. dec.159.n.6. 118
Neceſſitas, vt ſuſtineatur alienatio rei Eccleſiæ ob cauſam neceſſitatis, debet eſſe præciſa. deciſ.27.num.6. 24
Neceſſaria autem cauſa eſt, quæ ortum habet à præcedenti obligatione. dec.163.n.12. 121
Vel quæ non poteſt abſque incommoditate omitti. num.16. ibid.

Negatiua.

Negatiua probatur etiam ex inſtrumento ad quod fit relatio. deciſ.399.n.3. 285
Negatiua probatur ex lectura inſtrumenti. deciſ.96. num.8. 71
Limit. quando affirmatiua poteſt probari aliter quàm per ſcripturam. n.9. ibid.
Negatiua eſt probanda ab eo, qui in illa ſe fundat, quando contra negata viget præſumptio. d.96.n.6. ibid.

Negotiorum geſtor.

Acquirit ei, pro quo emit ſequuta ratificatione. deciſ. 170.num.2. 126

Nemo.

Plus iuris in alium tranſferre poteſt, quàm ipſe habet deciſ.321.n.3. p.229.& dec.380.n.1. 270
Nemo poteſt obligationem pro parte comprobare, & pro parte impugnare. deciſ.431.n.6. 315
Nemo poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. dec.376.n.4. 267
Nemo prohibetur alteri tacitè, vel expreſsè acquirere. deciſ.414.n.4. 295
Maximè vbi non verſatur præiudicium alicuius. deciſ. 414.n.5. ibid.
Nemo dat quod non habet. dec.348. n.4.245.& 358. num.7. 253
Nemo præſumitur velle iactare ſuum. deciſ.161.n.11. p.119.dec.185.n.10.p.202.dec.410.n.7.p.293.dec. 435.n.2.p.315.& dec.444.n.5. p.324
Nemo poteſt in re propria ad ſuimet fauorem habere cenſum, vel aliam ſeruitutem. dec.308 n.4. 217
Limit. quoad effectum, & ius retentionis, & conſeruationis rei poſſeſſæ. n.5. ibid.
Nemo poteſt ſecundum regulas iuris eſſe debitor ſui ipſius. dec.306.n.7.p.216.dec.369.n.3.deciſ.261.& dec.511.num.2. 391
Nemo tenetur de culpa, & negligentia alterius. deciſ. 298.n.2. 211
Nemo præſumitur natus ex coniugibus ante contractum inter eos matrimonium. dec.10.n.4. 18
Nemo contra proprium dolum debet audiri. deciſ.34. num.2. 28
Nemo debet locupletari cum aliena iactura. dec.445. num.4. 324

Nepotes.

Non veniunt appellatione filiorum, quando diſpoſitio ſortita fuit effectum in filiis. dec.417.n.3. 298

Niſi.

Niſi, poſt negatiuam affirmat in caſu expreſſo. deciſ. 131.n.1. 97

Non vſus.

Vel contrarius vſus non poteſt tollere ea quæ veniunt ad declarationem iuris naturalis, vel diuini. dec.80. num.8. 59
Prout nec ea quæ concurrunt ad tollendam vſurariam prauitatem, & ideo ius naturale, & diuinum decla-

declarant tanquam connexa. dec.80. n.9. ibid.
Non vſus Bullæ Pij V. ſuper cenſibus allegari non poteſt, & quare. dec.80.n.6. ibid.

Notarius.

Notarius datus in adiunctum debet ſe ſubſcribere, aliàs proceſſus eſt nullus. dec.8. n.1. 8
Notario creditur de relatione citationis ſibi à nuncio facta. dec. 277.n.6. 193
Notario creditur in portionibus ad eius officium. dec. 511. num.8. 398
Notario aſſerenti in inſtrumento cenſus fuiſſe ſolutum pretium coram ſe,& teſtibus, creditur.dec.133. num.5. 98
Notarius non poteſt ſcribere inſtrumentum ad ſui commodum. dec.373.n.6. 265
Notario atteſtanti de numeratione creditur. dec.525. num.1. 402
Notario aſſerenti pecuniam fuiſſe manualiter numeratam in venditione cenſus, creditur. dec.95. n.1 1. 70
Notario atteſtanti de numeratione creditur. dec.187. num.9. 140
Notarij culpa non debet nocere partibus. deciſ.480. numer.7. 361
Atteſtatio notarij de numeratione admittit probationem in contrarium. dec.139.n.2. 102
Notario non creditur de relatione citationis, ſi non conſtat de tenore citationis. dec.84. n.3. 62
Rogatus Notarij probatur ex ſubſcriptione illius atteſtantis ſe eſſe rogatum. dec.100. n.8. 74
Notario aſſerenti fuiſſe productum mandatum non creditur, niſi totus tenor mandati apud acta regiſtretur. dec.278.n.3. 195
Notario aſſerenti ſe vidiſſe inſtrumentum, & illud legiſſe non creditur circa diſpoſita in inſtrumento. dec.278.n.6. ibid.

Nouatio.

Non inducitur ex iis, quæ fiunt ad cautelam,& tuitionem creditoris. dec.104.n.1 1. 78
Nouatio non fit niſi expreſsè agatur. dec.104.num.1 2. ibid.
Nouatio fieri non poteſt abſque conſenſu,& facto eorum, de quorum intereſſe agitur. deciſ.125.num.23. 92
Nouatio vt indicatur ex delegatione requiritur conſenſus debitoris ceſſi. dec.332. n.3. 235
Nouatio non inducitur ex actu facto ad cautelam, & maiorem ſecuritatem creditoris. dec. 289. num.1. 204
Facta pro cautela, & maiori vtilitate creditoris, non inducunt nouationem. dec.288. n.2. ibid.

Nullitas.

Non poteſt opponi à tertio. dec.31. n.8. 26
Poteſt tamen opponi ab hærede. dec 31. n.9. ibid.
Etiam quod principalis viuens non fuerit conqueſtus de nullitate. num.10. ibid.
Nullitas obligationis principalis reddit nullam obligationem fideiuſſoris. dec.192.n.1. 143
Limit. Quando fideiuſſor ſe obligauit vti principalis & inſolidum. n.2. ibid.
Maximè accedente iuramento. n.3. ibid.
Limit.2. Quando nullitas non prouenit ex iure communi, ſed aliquo ſpeciali fauore. n.4. ibid.
Limit.3. Quando fideiuſſor voluit teneri etiam quod principalis contractus eſſet nullus. deciſ. 192. n.5. ibid.
Nullitas contractus influit in nullitatem obligationis. dec.382. num.2. 278
Iudex non dicitur approbare quod ignorat. dec.382. numer.3. ibid.
Nullitas ſententiæ reſultat ex defectu iuriſdictionis iudicis. dec. 531.n.2. 410
Nullitas contractus cum Eccleſia celebrati ab ipſa ſola opponi poteſt, non ab illo qui cum ea contraxit. dec.463.n.5. 342
Nullitatis inſtantia durat per triginta annos. dec.246. num.9. 176
Nullitas ab eo tantum poteſt allegari cuius fauore actus eſt nullus. dec.490.n.5. 369
Nullitatis inſtantia non efficitur de ſerta, licet deſeratur cauſæ appellationis. dec.55.n.1. 41
Nullitatis exceptio impedit executionem ſententiæ, maximè ſi appareat ex ventre inſtrumenti. dec.464. num.37. 345
Nullitas cenſus inſurgens ex defectu numerationis pecuniæ in ipſo actu impoſitionis cenſus tollitur ex gratia Papæ. dec.561.n.4. 436
Nullo modo, hæc verba, poſita in diſpoſitione, inducunt formam. dec.146. n.4. 107
Nullum quod eſt ratificari non poteſt. dec.278. n.10. 196
Nullum quod eſt, nullum operatur iuris effectum. dec. 50.numer.1. 38

Numeratio.

Pecuniæ quibus verbis importetur. deciſ.436. num.4. 316
Numeratio pecuniæ dicitur interueniſſe, ſi pecunia realiter interuenit, & partes habuerunt pecuniam pro numerata. deciſ.436.n.5. ibid.
Numeratio pecuniæ in actu emptionis cenſus probatur aſſertione Notarij. deciſ.454.n.1. 334
Numeratio pecuniæ in cenſu probatur per aſſertionem notarij factam in inſtrumento impoſitionis,& venditionis cenſus. deciſ.374. n.1. 266
Cenſus in extinctione non eſt neceſſaria numeratio pecuniæ. deciſ.555.n.2. 439
Numeratio pecuniæ pro valida cenſus conſtitutione quando interuenerit, plures caſus diſtinguntur. dec. 527. n.1. 2.& ſeqq. 403
Numeratio pretij cenſus probatur atteſtatione notarij. dec.491.n.1. 370
Numeratio vera,& actualis probatur ex verbis Notarij id aſſerentis. deciſ.135.n.2. 100
Numeratio realis pecuniæ ex quibus verbis inſtrumenti probetur. deciſ.497.n.4. 375
Numeratio integri pretij in pecunia numerata poteſt aliunde, quam ex inſtrumento cenſus probari. dec. 133. n.11. 99
Numeratio realis in contractu cenſus ex quibus verbis probetur ad ſuſtinendum illum. dec.371.num.1. 263
Numeratio pecuniæ probatur per atteſtationem Notarij. dec.102.n.1. 76
Numeratio quod ſit facta in præſentia teſtium, & Notarij illius aſſertione probatur. deciſ.523.num.1. 89
Numeratio realis pretij, probatur aſſertione Notarij. dec.98.n.5. 73
Numeratio pecuniæ probatur per atteſtationem Notarij. dec.24.n.3. 21
Numeratio pecuniæ in venditione cenſus, eſt neceſſarium requiſitum. deciſ.80. n.5. 59
Numeratio probatur ex ipſius Notarij aſſertione. deciſ. 125.num.4. 92
Numeratio pecuniæ probatur ex confeſſione partium iuxta præcedentem promiſſionem. deciſ.61.n.2. 45
Numeratio realis probatur per aſſertionem factam à Notario in inſtrumento cenſus. deciſ.136.num.3. 101
Numeratio probatur ex verbis inſtrumenti. dec.361. num.3. 254

Dummodo id de neceſſitate importent. n.7. 255
Numeratio pecuniæ probatur atteſtatione notarij. dec. 139.n.1. 102
Numeratio realis probatur ex verbis inſtrumenti. dec. 118.num.6. 87
Non numeratæ pecuniæ exceptio non officit ad cenſum inualidandum vbi quis obligauit etiam in caſu nullitatis,& inualiditatis cenſus. dec.519.num.8. 392
Numerauit, hoc verbum importat actualem numerationem. dec.102.n.2. 76
Numerauit, hoc verbum demonſtrat interueniſſe numerationem. dec.127.n.1. 94

Numerus.

Numerus ſingularis eſt de ſui natura conuertibilis in pluralem. dec.90.n.4. 67
Numerus ſingularis non conuenit pluribus. dec.126. num.10. 94

O

Oblatio.

IN loco deſtinatæ ſolutionis, quando creditor eſt diuerſi fori excuſat à mora. dec.372.n.2. 264
Oblatio ſolutionis quantumuis verbalis excuſat à mora ſi creditor recipere recuſet. 372.n.3. ibid.
Oblatio realis in iudicio facta ſufficit ad actionem conſeruandam. dec.504.n.14. 386
Oblatio verbalis debitoris conſtituit in mora creditorem recuſantem recipere abſque iuſta cauſa.dec.449. num.3. 328
Oblatio conditionalis,& non libera, non releuat. dec. 281.num.8. 299
Oblatio de recipiendo non inducit acceptationem debitoris. dec.238.n.9. 171
Oblatio facta creditori recuſanti recipere, habet vim ſolutionis. dec.267.n.1. 187
Oblatio credito,non poteſt ferri ſententia in Saluiano. dec.267.n.2. ibid.
Oblato credito ſententia ferri non poteſt in Saluiano. dec.269.n.3. 189

Obligatio.

Obligatio ex contractibus oritur ex radice illius cauſæ finalis. dec.379.n.1. 269
Obligatio ſequitur naturam contractus, ſuper quo interponitur. dec.313.n.21. 221
Obligatio tollitur ſatisfactione eius quod debetur.dec. 281.n.1. 198
Obligatio mulieris iuramento vallata, ſuſtinetur ſaltem de iure canonico. dec.32.n.9. 27
Maximè accedente decreto Iudicis, & conſenſu propinquorum. num.10. ibid.
Obligatio fideiuſſoris durat donec non ſit extincta obligatio principalis. dec.183.n.1. 136
Maximè ſi fideiuſſor acceſſit ſine vlla temporis præfinitione. n.2. ibid.
Obligatio acceſſoria redditur nulla annullata obligatione principali. dec.138.n.3. 102
Intellige hoc procedere quando nullitas prouenit ex defectu formæ. n.5. ibid.
Obligatio facta ad cuſtandam carcerationem iuſtam, eſt valida. decif.291.n.13. 207
Obligatio ſoluendi c[illegible]nes probatur leuioribus probationibus,& etiam indicijs. dec.457. numero 18. 338
Obligatio nulla ob falſitatem cauſæ non validatur iuramento. dec.382.0.5. 271
Obligatio rem tradi in venditione habet connexam obligationem rem dari. dec.313.n.12. 222
Obligatio primæua an per cautionem de euictione præſtanda,& dationem fideiuſſorum extinguatur. dec.313.& n.14.& 15. ibid.
Obligatio ſequens regulatur à cauſa præcedente. dec. 379.num.8. 269
Euentus poſterior formatur à primordio tituli.dec.379. num.9. ibid.
Obligatio de reſtituendo,&c.præſeruat ius creditoribus anterioribus. dec.384.n.6. 273
Obligatio recognoſcentis bonam fidem in contractu cenſus extenditur ad fauorem domini cenſus. dec. 534.num.2. 414
Obligatio ſoluendi cenſum dicitur conditionalis, ſcilicet, ſi cenſus non redimatur. deciſ.303. numer.4. 213
Obligatio debitoris non poteſt retrotrahi præiudicium creditorum. dec.547.n.12. 431
Obligatio principalis debitoris non eradicatur ſolutione fideiuſſoris. dec.529.n.15. 408
Obligatio irritatur ex falſitate cauſæ. dec.370.num.4. 262
Obligatio prima non tollitur per ſecundam niſi ſecunda ſit acceptata. dec.48.n.5.
Obligatio ſoluendi fructus cenſus eſt pura, ſed differtur exactio illorum. dec.460.n.2. 339
Obligatio contracta non adhibitis ſolemnitatibus ſtatutariis eſt nulla. deciſ.473.n.3. 355
Obligatio facta ex falſa cauſa ſuper ſuppoſito quod in iure non ſubſiſtit eſt inualida. deciſ.473. num.4. ibid.
Obligatio de liberando fundum non conſumitur per ſolutionem factam cum obligatione de reſtituendo creditoribus prioribus. dec.385.n.1. 273
Obligatio de conſeruando indemnem comprehendit quodcunque genus moleſtiæ. deciſ.385. numero 2. ibid.
Obligatio facta à non vero debitore, non arctat creditorem ad illam acceptandam.deciſ.173. num.1. 128
Obligatio cum pacto reſolutiuo,ſi aliquid intra certum tempus factum non fuerit, ſi non fiat, reſoluitur. dec.173.n.2. ibid.
Declar.hoc procedere volente creditore. n.7. 129
Obligatio præſtandi fideiuſſorem non cenſetur remiſſa pro tempore futuro per receptionem ſolutionum in præteritum decurſarum. dec.286.n.6. 203
Obligatio rem tradi habet admixtam obligationem rem dari. dec.198.n.4. 146
Obligatio ad intereſſe ſuccedit in obligationibus facti. dec.9.num.10. 9
Obligatio fideiuſſoris non extinguitur ex eo quod ſuccedat debitori principali,ſi hoc cedat ad incommodum creditoris. dec.183.n.8. 136
Obligatio generalis bonorum Eccleſiæ regulariter non prohibita, ſubſiſtente iuſta cauſa. deciſ.30.n.9. 25
Obligatio conditionalis non præſcribitur niſi vbi iam extiterit. dec.487.n.6. 367
Obligatio poteſt probari per priuatam ſcripturam. dec. 81.n.9. 59
Obligatio quælibet tranſit in hæredem. dec.206.n.2. 151
Obligatio de ſoluendo abſque aliqua exceptione non excludit exceptionem iuſtam. deciſ.339. numero 7. 240
Obligatio, quæ continet diem certam habetur pro pura. dec.465.n.17. 346
Obligatio ad intereſſe inest in qualibet obligatione ad factum. dec.479.n.1. 360
Obligatio ad intereſſe reſtringitur ad reale. deciſ.56 num.2. 42
Obligatio generalis ad bona alienari prohibita non extenditur. dec.318.n.1. 225

Obligatio licet à principio ſit volontaria fit ex poſt facto neceſſaria. dec.537.n.12. 419
Obligatio antidotalis oritur ex naturali honeſtate vt beneficienti benefaciamus. dec.463.n.19. 344
Obligatio antidotalis non obligat conſcientiam ad peccatum. dec.464.n.20. 345
Obligatio antidotalis non oritur ex contractu inito contra formam ſtatuti fundantis ſe in præſumpto dolo. dec.464.n.21. ibid.
Obligationi exigibiliratia cenſus ſatisfit ſi poſt ceſſionem illius fructus ſoluantur ceſſionario. deciſ.476. num.3. 358
Obligationes in contractu celebrato per procuratorem radicantur tàm actiuè, quàm paſſiuè in perſona conſtituentis, non procuratoris. deciſ.426. numero 1. 307
Obligatione extincta per ſolutionem nil ſupereſt ceſſibile. dec.529.n.7. Declar.vt n.11. 407
Obligationes, & debita tot ſunt quot ſunt termini cenſus maturati. deciſ.243.n.3. 174
Obligatio cameralis non ſe extendit ad ea, quæ veniunt ex iuris interpretatione. dec.285.n.15. 202
Limit. ſi allegentur per viam replicationis. n.16. ibid.
Ex obligatione conditionali non oritur actio, niſi purificata prius conditione. dec.263.n.1. 184
Conuentio expreſſa auget obligationem. deciſ. 313. num. 8. 221
Recipiens ex vno contractu non obligatur, ex diuerſo contractu antea facto. dec.547.n.10. 432
Obligatione principali finita ceſſat etiam acceſſoria. dec.41.n.3. 33
Obligatio cameralis vulneratur per ſententiam reuocatoriam alterius latæ pro executione cameralis obligationis. deciſ. 257.n.1. 182
Obligatio cameralis habet vim tàm pro hæredibus, quàm contra hæredes. deciſ.436.n.1. 316
Obligatio in forma cameræ continet in ventre obligationem ad damna, & intereſſe. dec.535.n.21. 410
Obligationis cameralis executio retardari non poteſt. deciſ.191.n.2. 142
Obligatio Cameralis, habet executionem paratam. dec. 384.num.1.p.273. etiam contra hæredem.dec.556. num.1. 440
Non admittit appellationem ſuſpenſiuam. ibid. 273
Obligatio cameralis obligat efficacius, ſed non in plus quàm contrahentes velint. dec.33.n.4. 27
Obligationem cameralem non poteſt adiicere procurator ſine ſpeciali mandato. deciſ.254.n.5. 181
Obligatio cameralis habet executionem paratam. dec. 414.n.6. 296
Cameralis obligationis effectus tranſit in hæredes. dec. 490.n.2. 369
Obligatio in forma cameræ extenditur ad fauorem omnium quorum intereſt. dec.534.n.3. 414
Ex contractu cenſuali oritur obligatio, quæ actionem realem gignit. dec.230.n.10. 166
Obligatus in forma cameræ dicitur efficaciter obligatus. deciſ.465.n.3. 346
Obligatus in forma cameræ habetur pro condemnato. deciſ.465.n.4.& 11. ibid.
Obligatus vti principalis, & inſolidum, non poteſt opponere exceptionem excuſſionis principalis. dec. 83. num.6. 61
Obligatus ſoluere ſcutos aureos tenetur ſoluere eos qui currunt tempore ſolutionis. dec.217.n.3. 158
Intellige quando non reperiuntur aurei, qui currebant tempore obligationis, vel debitor nollet ſoluere illorum æſtimationem. d.num.4. ibid.
Obligatus rem dare tenetur illam dare liberam, ita vt ab eo dominium auocari non poſſit. dec. 198. n.5. 146

Obligatus ad factum poteſt capi perſonaliter. dec.197. num.2. ibid.
Obligatus in ſolidum reſpectu perſonæ cui ſe obligauit eſt in omnibus, & per omnia principalis. deciſ. 391.num.5. 281
Inſolidum obligatos poteſt pro tota ſumma condemnari. dec.486.n.1. 366
Obligatus ad inueſtiendum pecunias non inueſtiendo, tenetur ad intereſſe. deciſ.285.n.1. 202
Obligatus in forma cameræ tenetur ad intereſſe. deciſ. 197.num.5. 146
Obligatus ſoluere aliquo modo non poteſt aliter ſoluere, & non ſoluens non poteſt dici eſſe in mora. dec. 282.n.1.& n.4. 200
Obligatus ſoluere pecunias cum certis pactis, non poteſt aliter ſoluere, & non ſoluendo non eſt in mora. deciſ.281.n.3.& n.4. 199
Obligatio facta ob contractum nullum eſt inualida. deciſ.474.n.1. 355

Obliuio.

Præſumitur inducta lapſu decem annorum. deciſ.250. num.4. 178
Limit. ſi de contrario appareat. n.5. ibid.

Obreptio.

Non committitur per taciturnitatem eorum in quibus partes conueniunt. dec.103.n.13. 77

Obſeruantia.

Obſeruantia ſubſequuta oſtendit qualis fuerit intentio ab initio. deciſ. 285.n.9. 202
Obſeruantia ſubſequuta per quadragiota annos tollit omnem falſitatis cauſæ in inſtrumento enunciatæ ſuſpicionem. dec.503.n.18. 385
Obſeruantia ſubſequuta eſt potens ad declarandum. deciſ.323.n.4. 230
Obſeruantia vt releuet debet eſſe proxima. deciſ.323. num.4. ibid.
Obſeruantia ſubſequuta de conſenſu partium quoad modum ſolutionum prænalet ſtatuto, & conſuetudini generali contrariis. dec.221.n.6. 161
Obſeruantia ſubſequuta declarat qualis fuerit ab initio intentio contrahentium. dec.151.n.6. 113
Obſeruantia ſubſequuta declarat, quæ retro geſta ſunt. deciſ.221.n.3. 161
Obſeruantia ſubſequuta magnam habet vim ad remouendam actuum nullitatem. deciſ. 96. numero 16. 71
Obſeruantia ſubſequuta declarat qualis fuerit ab initio intentio contrahentium. dec.379.n.5. 269
Obſeruantia ſubſequuta declarat actum præcedentem. dec.79.n.27. 58
Obſeruantia ſubſequuta omnem fidem, & defectus inſtrumenti ſupplet. dec.100.n.7. 74
Obſeruantia declarat præcedentem tractatum. dec.478. num.12. 352
Obſeruantia dat vigorem ſcripturæ informi. dec.513. num.3. 393
Obſeruantia, & longa quaſi poſſeſſio releuant ab onere probandi. dec.78.n.1. 55
Obſeruantia ſubſequuta operatur, vt detur fides ſcripturæ etiam informi. dec.96.n.22. 72
Obſeruantia ſubſequuta declarat qualis fuerit præcedens intentio. dec.142.n.2. 104
Obſeruantia ſubſequuta eſt optima interpres cuiuſque præcedentis diſpoſitionis. deciſ. 174. numero 10. 129
Obſeruantia non niſi ex præcedentibus actibus colligitur. dec.312.n.6. 221
Obſeruantia non poteſt interpretari actum niſi conſtet de cauſa, ob quam ita fuerit obſeruatum. dec.218. num.7. 159

Officium.

Cum eſt in totum grauatum, nil remanet officiali periculo expoſitum. dec.9. num.13. 2

Officium eſt de Regalibus, & non poteſt oppignorari, & quomodo hoc procedat. deciſ. 9. num. 5. infrà. ibid.

Officium ſemper remanet integrum penes officialem. dec.9. n.6. ibid.

Officium quoad titulum non poteſt alienari, ſine conſenſu Papæ. dec.9.n.7. ibid.

Officium acquiritur non illi, cui conceditur, ſed illi cui reſeruatur facultas de eo diſponendi. deciſ.169. num.1. 125

Officia ſunt in commercio, & eorum fructus & poſſunt in totum communicari. dec 9. n.8. 9

Officia non poſſunt ſubhaſtari, niſi cum magna difficultate, & de licentia Papæ. dec.9.n.19. 10

Officiali atteſtanti, de pertinentibus ad illius officium credendum eſt. dec.89.n.3. 66

In ſocietatibus officij idoneitas officialis in modica conſideratione vt plurimum haberi ſolet. deciſ.59. num.11. 43

Omiſsio.

Omiſſum pro expreſſo habetur. deciſ.96. numero 15. 71

Onus.

Onus adimplendum poſt contractum perfectum importat modum non conditionem. dec.340. num.5. 240.

Onus rei legatæ an ad hæredem, vel ad legatarium pertineat, ex coniecturis teſtatoris voluntatem indicantibus dignoſcitur. dec.522. n.1. 400

Coniecturæ autem quæ ſint.n.2. & 3. ibid.

Onus probandi obitum ſine filiis non ſpectat ad Eccleſiam dominam directam, ſed ad aſſerentem extare filios. dec.431. n.15. 312

Onus probandi fuiſſe in loco perſonam legitimam ſpectat ad creditorem. dec.224.n.2. 163

Onus ſoluendi canonem probatur leuioribus probationibus. dec.456. n.7. 336

Onera matrimonij ſpectant ad vxorem viro ad inopiam vrgente. dec.430. n.1. 310

Onera realia is ſubire debet, qui rei fructus percipit. dec.191.n.10. 142

Origo.

Rei eſt in primis inueſtiganda. deciſ. 251. numer.2. 178

P

Pactum.

PActum de præſtando cedulam bancariam in caſu moræ, non continet pœnam. deciſ.535.num.11. 416

Sed ſolum maiorem cautelam. n.13. ibid.

Quod de iure eſt licitum, poteſt in pactum deduci. dec. 152. num.14. 114

Pactum quod creditor cenſus in caſu moræ poſſit diſtrahere bona ſibi pro ſolutione cenſus obligata, valet. dec.535. n.15. 416

Pactum quod debitore cenſus extante moroſo creditor cenſus poſſit capere fructus fundi cenſiti propria auctoritate valet. dec.535.n.16. ibid.

Pactum, quod ſi venditor cenſus non præſtat fideiuſſores poſſit repeti ſors non repugnat naturæ contractus cenſualis. dec.452.n.5. 333

Pactum obligans ſimpliciter venditorem cenſus ad illum redimendum arbitrio domini cenſus eſt illicitum. dec.147.n.4. 208

Immo eſt contra ſubſtantiam contractus. numer. 5. ibid.

Pactum quod facit tranſire contractum de vna ſpecie ad aliam, eſt contra ſubſtantiam contractus.dec.147. num.6. ibid.

Pactum quod in caſu mortis vnius ex fideiuſſoribus debeat aliter præſtari eſt licitum in contractu cenſus. dec.542.n.9. 425

Pactum anticipatæ ſolutionis non reddit contractum cenſus vſurarium, & illicitum, ſed vitiatur, & non vitiat contractum. deciſ.388.n.21. 277

Pactum quod cenſus ſit liber ab omni onere, non repugnat naturæ contractus cenſualis. deciſ.93. n.1. 68

Pactum quod onera pertineant ad venditorem, eſt contra naturam emptionis, & venditionis. deciſ.93. num. 2. 69

Pactum quod venditor teneatur ad quaſcumque impenſas, eſt contra naturam venditionis, & inducit præſumptionem ſimulationis. deciſ.93. numer.3. ibid.

Pactum quod emptor cenſus fundum ſuper quo fuit impoſitus cenſus habeat conductum donec cenſus redimatur eſt parum licitum, & vitiatur, non tamen vitiat contractum. dec.93. n.4. ibid.

Pactum iſtud non eſt contra ſubſtantiam contractus cenſualis. deciſ.93. n.5. ibid.

Pactum anticipatæ ſolutionis in ſocietate officij eſt loco pretij aſſecurationis, quod ſocietas non diſſoluetur intra tempus conuentum. deciſ.388. num.15. 277

Pactum quod pecuniæ depoſitatæ non poſſint leuari abſque Titij conſenſu, eſt ſeruandum. dec.115. n.2. 84

Pactum de ſoluendo cenſum per aliquod tempus ante illius conſtitutionem, non valet. deciſ.115.num.3. ibid.

Pactum quod in redemptione cenſus ſoluto ſemeſtre emptor non teneatur compenſare recepta pro rata temporis, non eſt validum. deciſ.115. numer. 4. ibid.

Pactum quod ceſſante debitore cenſus in ſolutione per quatuor menſes cenſus ſit reſolutus, eſt contra ſubſtantiam contractus cenſualis. deciſ.87. numer. 3. 65

Etiam in terminis Bullæ Pij V. ſuper cenſibus. dec.87. num.4. ibid.

Pactum, quod cenſus ſit liber à quocumque caſu intelligitur de caſu reſpectu fructuum, non reſpectu rei dec.10. n.8. 11

Pactum anticipatæ ſolutionis vitiatur, non vitiat contractum cenſus. dec.95. n.9. 70

Pactum illicitum, quod reſpicit totum contractum vitiatur, & totum contractum vitiat. dec.152. n.10. 114

Intellige quando pactum tendit ad perimendam ſubſtantiam contractus. n.13. ibid.

Pactum quod debitore cenſus exiſtente in mora ſoluendi per certum tempus, poſſit cogi ad redimendum cenſum non eſt illicitum. dec. 152. num. 11. ibid.

Pactum iſtud non repugnat naturæ, nec ſubſtantiæ cenſus. dec.152.n.12. ibid.

Pactum reſolutionis contractus ſuſtinetur in emptione, & venditione. dec.147.n.9. 209

Pactum quod debitor cenſus ſi ſit moroſus in ſolutione illius poſſit cogi ad redimendum cenſum, non eſt contra ſubſtantiam contractus. dec.147.numer.10. ibid.

Contrarium volunt aliqui, n.12. ibid.

Sed reprobantur. num.13. ibid.

Pactum

Pactum quod per biennium fructus cenſus non ſoluantur, non vitiat contractum. dec.136. numer.9. 101
Pactum quod ſi cenſus intra certum tempus non redimatur ſit in arbitrio emptoris pretium teperere erat prohibitum etiam ante Bullam Pij V. tanquam contra ſubſtantiam cenſus. deciſ. 152. numer. 7. 113
Pactum, quod cenſus redimi non poſſit, eſt illicitum. dec.10. n.14. 11
Intellige ſi fiat ad commodum emptoris cenſus, ſecus ſi alterius. n.15. ibid.
Pacta improbata per Bullam Pij V. in contractu cenſus, non tangunt nouam formam dicti contractus. dec.146.n.5. 107
Pactum à iure non improbatum ſi in contractu cenſus adiiciatur, vitiatur, & non vitiat contractum. dec. 152. num.15. 114
Pactum cum vna perſona factum alteri ignoranti non præiudicat. dec.145. n.4.& n.8. 106
Sed quod Pactum iſtud ſit licitum ſequitur Auctor & comprobat reſpondens contrariis. deciſ. 110. num.32. 81
Pactum quod debitor cenſus ob moram in ſoluendo teneatur ad damna, & intereſſe, de iure eſt permiſſum, & licitum. dec.147.n.15. 109
Vel ſaltem non eſt contra ſubſtantiam contractus, num.19. ibid.
Pactum quod ſi venditor cenſus non præſtiterit tales fideiuſſores poſſit repeti ſors, non annullat contractum cenſus. dec.453. n.2. 334
Sed vel ſuſtinetur. dec.453. n.3. ibid.
Vel vitiatur, & non vitiat contractum. n.4. ibid.
Pactum quod in cenſu non poſſit peti reductio, & defalcatio relatum ad damnum contingens in fundo eſt illicitum. dec.143.n.3. 105
Secus ſi referatur ad damnum contingens in fructibus fundi cenſiti vide rationem.n.7. ibid.
Pactum quod cenſus debeat durare per certum tempus, annullat contractum cenſus in totum.dec.155. num.1. 115
Pactum de redimendo toties quoties applicatur cenſui. dec.151.n.1.
Pactum de reſtituendo ſortem quandocunque emptor cenſus vulet eſt illicitum. dec.246. n.10. 575
Pactum quod venditor cenſus teneatur ad omnia onera, &c. non eſt contra ſubſtantiam contractus cenſualis. dec.146. n.9. 107
Pactum quod cenſus redimi non poſſit, niſi intra certum tempus, eſt contra Bullam Pij V. deciſ. 117. num.5. 86
Pactum quod emptor cenſus non teneatur ad remiſſionem niſi damnum aſcendat ad certam quotam eſt illicitum. dec.117.n.6. ibid.
Pactum appoſitum fauore vnius intelligitur, ſi ipſe vti illo velit. dec.198. n.18. 147
Pactum reſtringens facultatem vendendi rem cenſuatam non valet, ſed vitiatur. dec.2. n.7. 2
Pactum quod pereunte fundo ſuppoſito fructus currant, non valet ſed vitiatur. dec.... n.7.
Rei ſuæ poteſt quilibet adiicere pactum quod vult. dec.425. n.7. 306
Dummodo non ſit contra ſubſtantiam contractus. ibid. vbi hoc declaratur. ibid. ibid.
Pactum vt cenſus extinguatur valet inter impoſitorem & fideiuſſorem. dec.531. n.15. 411
Pactum de redimendo diminuit verum rei pretium in ſexta parte. dec.508. n.11. 388
Pactum de redimendo cenſum intra certum tempus, eſt contra ſubſtantiam cenſus. dec.184. n.9. 98
Pactum reſolutiuum habet locum volente eo ad cuius fauorem fuit poſitum. dec.340. n.9. 240
Pactum anticipatæ ſolutionis, cùm non ſit contra ſubſtantiam cenſus, annullatur. deciſ.308. numer.22. 218
Pactum continens vnicam ſummam pecuniarum dicitur indiuiduum. dec.321. n.10. 228
Pactum quod cambia currant vſque ad integram, tam ſortis, quàm cambiorum ſatisfactionem, quid operetur. dec.539.n.10. 421
Pactum quod ſolutio fiat de moneta currenti, quomodo intelligatur. dec.214.n.7. 155
Pactum de retrouendendo certo tempore, non eſt illicitum. dec.152.n.3. 113
Pactum reſolutiuum, etiam cum clauſula ipſo iure, non operatur niſi volente eo ad cuius fauorem fuit appoſitum. dec.452. n.3. 333
Pactum reſolutiuum non reſoluit ipſo iure niſi ſit conceptum verbis directis. dec.356. n.3. 251
Pactum quod non facit tranſire contractum de vna ſpecie ad aliam, non eſt contra ſubſtantiam contractus. dec.146.n.11. 107
Pactum quod cenſus ſoluatur abſque aliqua defalcatione ob caſum fortuitum, eſt contra Bullam Pij V. dec.146. n.12. ibid.
Non eſt tamen contra ſubſtantiam contractus cenſualis. num.13. ibid.
Pacta illa dumtaxat vitiant contractum cenſus, quæ ſunt contra illius ſubſtantiam. deciſ.146. numer.1. 106
Pactum circa accidentia contractus verſans, eueniente conditione, vitiatur, ſaluo remanente contractu. dec.317. n.4. 225
Pactum de ſoluendo anticipatè fructus ſocietatis officij non eſt vſurarium. dec.388. n.5. 276
Pactum reuerſiuum non poteſt apponere tutor ſuper bonis ſui pupilli. dec.431. n.4. 311
Limit. ſi opponatur in eodem contractu, & correſpectiuè ad acquiſitionem iuris quod remittitur. n.5. ibid.
Pacta, quæ non ſunt contra ſubſtantiam contractus vitiantur, & non vitiant. deciſ.146. n.14. 107
Pactum caducitatis poteſt conuenire etiam contractui cenſus. dec.423.n.13. 307
Pacta contractui appoſita, ſi non ſunt contra ſubſtantiam ſed accidentia tantum concernunt, quamuis illicita ſint, non tamen contractum inualidum reddunt. dec.315.n.2. 223
Pacta appoſita contra formam Bullæ Papalis, pro non appoſitis habentur. deciſ.315. n.3. ibid.
Pacta in contractu cenſus appoſita ſi non ſint contra illius ſubſtantiam vitiantur, & non vitiant. dec.145. num.3. 106
Pacto claro inito à paciſcentibus habentibus facultatem ſtandum eſt. dec.431.n.9. 313
Pacta quæ non ſunt contra ſubſtantiam cenſus vitiantur, & non vitiant contractum. deciſ.87. num.2. 65
Pacta conuenta non poſſunt alterari in præiudicium alterius ex contrahenſibus. deciſ. 281. numer. 3. 200
Pacta nouiſſima derogant prioribus. deciſ.367.num.7. 259
Pacta, quæ non ſunt contra ſubſtantiam contractus vitiantur, & non vitiant. dec.147. n.1. 108
Pacta ſunt ſeruanda. deciſ.408. n.2. 292
Præſentia, & notitia pacti non nocet, ſed requiritur expreſſa obligatio. deciſio 145. numero 8. 106
Correſpectiua dicuntur pacta poſita in eodem inſtrumento, licet habeant cauſam ſeparatam. deciſ.124. num.4. 90

Papa.

Non diſpenſat contra ius Diuinum, & naturale. deciſ. 155. num.7. 115

Papa conſenſum non extendit. deciſ. 105. numer.4 78

Papa ſupplet defectum ſolemnitatum, non defectum cauſæ dec.36. n.8. 30

Papa non diſpenſat ſuper vſuris. deciſ.155. num.5. 115

Papa poteſt diſpenſare ſuper vſura. dec.124.num.10. 91

Papa poteſt derogare iuri poſitiuo. dec.124. num.11. ibid.

Papæ auctoritas non eſt ab homine. dec.365.num.18. 258

Papa poteſt ſupplere omnes defectus. dec.556.num.2. 440

Paria.

Sunt ſcire, & ſcite debere. dec.162. n.2. 120

Paria ſunt aliquid fieri coactè, vel metu coactionis. dec.523.n.3. 405

Pars.

Obueniens in diuiſione acquiritur ei, cui aſſignatur abſque alia traditione. dec.404. n.2. 289

Pars non iudex ſpoliare videtur quando Iudex procedit ad partis inſtantiam. dec.498.n.3. 370

Pars citata, debet ſemper opponere, deciſ.197.num.9. 146

Pars, & totum ſunt eiuſdem iuris. deciſ.114. numer.6. 155.

Idem iuris eſt de parte quoad partem ſicut de toto quo ad totum. dec.321.n.3. 228

Partita.

Nummularij concepta per verba ad creditum Titij ſonat in diſpoſitum ad fauorem Titij. deciſ.475. num.6. 356

Partitæ legitimæ extractæ ex banco iunctis adminiculis probant. dec.454. n.3. 335

Partitæ extractæ auctoritate Iudicis carentis iuriſdictione, & ſine partis citatione dicuntur nulliter extractæ. dec.547. n.17. 435

Partitæ contrapoſitæ partitis cantantibus in debitum ſolutionis, non cedunt in debitum ſoluentis, ſed conſtituunt ſoluentem creditorem. dec.547.num.13. 431

Partitarum diuerſitas deducitur ex diuerſitate temporum. dec.547.n.17. ibid.

Pater.

Vſufructuarios aduentitiorum filij, non tenetur cauere. dec.294. n.9. 209

Pater eſt à lege conſtitutus adminiſtrator, & vſufructuarius aduentitiorum filij. deciſ.294. numero 10. ibid.

Pater eſt vſufructuarius aduentitiorum filij. deciſ.418. numer.1. 298

Ex fructibus tamen tenetur filios alere. deciſ.418. num.2. ibid.

Pater vbi poteſt bona filij alienare, non eſt neceſſarium decretum iudicis. dec.294.n.1. 208

Pater legitimus adminiſtrator, & vſufructuarius bonorum filij eſt melioris conditionis, quàm ſint alij vſufructuarij. dec.294. n.5. ibid.

Pater non poteſt ad ſui proprium commodum auctorizare perſonam filij. dec.18.n.9. 16

Pater non poteſt auctorizare filio ad ſuimet fauorem & commodum. dec.20.n.12. 18

Patria poteſtas finitur maxima capitis diminutione. dec.18.n.8. 16

Præſentia patris in contractu minoris, ſupplet præſentiam conſanguineorum. dec.20. n.11. 18

Pecunia.

Conuenta ſi non reperiatur, vel non reperiatur in ſufficienti quantitate ſolutio eſt facienda de moneta, quæ reperitur tempore ſolutionis iuxta valorem conuentæ tempore ſolutionis. deciſ. 330. numer.5. 233

Pecunia dicitur ſoluta, etiam ſi illam ſoluens reportauerit ſi non probetur præcedens conuentio. deciſ. 430. num.4. 310

Pecuniam eſſe deperditam vel eſſe difficilis exactionis patia ſunt. dec.175.n.6. 130

Pecuniæ depoſitatæ ſi inueſtiantur, dicuntur inueſtiri pecuniæ creditoris, non debitoris deponentis. dec. 132.num.2. 98

Pecunias qui dat non tenetur eſſe ſollicitus vt conuertantur in cauſam ob quam eas dari aſſeritur. dec.497. num.9. 375

Ampl.1. etiam ſi pecuniæ dentur Mulieri. numer.10. ibid.

Pecuniæ dominium acquiritur ex titulo habili ad illud transferendum, licet illa momento maneat penes accipientem. dec.113. n.2. 89

Pecuniæ præſumuntur verſæ in vtilitatem eius qui illius indigebat. dec.478. n.6. 359

Pecuniæ deſtinatæ pro emptione immobilium reputantur pro immobilibus. dec.441.n.4. 320

Pecunias tranſmittens debito præſumitur in cauſam debiti tranſmittere. dec.439. n.1. 319

Pecunia ſoluta poſteriori creditori non poteſt auocari per anteriorem. dec.510.n.1. 391

Pecuniæ ſi non conuertantur in cauſam enonciatam non ideo infertur quod cauſa illa ſit falſa.deciſ.497. num.8. 375

Pecuniarum dominium acquiritur per commixtionem. dec.187. n.2. 139

Pecunia vbi datur vt perpetuo ſit apud recipientem, ſortitur naturam emptionis cenſus.dec.321.num.7. 228

Pecunia præſumitur ſoluentis niſi conſtet illum eam habuiſſe. dec.413. n.4. 295

Pecunia ſimpliciter ſoluta cenſetur ſoluta, & recepta in cauſam fructuum, & non in cauſam ſortis. deciſ. 272. num.8. 195

Pecuniæ ſunt de ſui natura ſteriles, & infructuoſæ. dec.354. n.1. 250

Pecuniæ receptæ cum obligatione de reſtituendo illas creditoribus anterioribus non efficiuntur recipientis. dec.384. num.5. 275

Pecunia de bonis dicitur. dec.550. n.4. 433

Pecunia debita Titio ſtatim illi acquiritur ac in eius conſpectu poſita eſt. dec.421. n.12. 302

In Cenſu ſufficit quod interueniat pecunia ab initio tempore impoſitionis, nec ſpectatur quid fiat ex poſt facto. dec.534. n.8. 414

Adoleſcens non præſumitur habere pecunias maximè in notabili quantitate. dec.478. n.10. 359

Penſio.

Penſio ſi per triginta annos non fuerit petita non amittitur ius illam exigendi. deciſ. 410. numer.16. 293

Limit. ſi fuerit denegata, & penſionarius acquieuit, penſio ſuccedit loco fructuum. deciſ. 177. num.3. 131

Fructus naturales, vel induſtriales beneficij debentur reſignanti, quando ſunt à ſolo ſeparati. deciſ. 177. num.4. ibid.

Penſionis in reſeruatione plurimùm attenditur partium declaratio, & acceptatio. dec.219. n.6. 160

Penſiones domorum ſunt fructus merè ciuiles. dec. 458. n.6. 338

Penſiones

Penſiones quæ pro fructibus naturalibus, vel induſtrialibus ſoluuntur, debentur quando dicti fructus ſunt ſeparati à ſolo. dec.177. n.5. 531
Penſionarius petens manutentionem non cogitur docere de titulo. dec.246. n.4. 175

Peremptio.

Perempta parte fundi cenſiti, ſi alia pars eſt capax totius cenſus, ſuſtinetur totus cenſus. dec.101. n.9. 76

Periurium.

Repellit ab agendo non ab excipiendo. dec.20. num.1. 18
Periurium non incurritur abſque dolo, & perfidia. dec.493. n.8. 370
Periurij exceptio impedit litis ingreſſum. deciſ.148. numer.7. 110
Periurij ſub prætextu ne quis repellatur à limine iudicij quælibet cauſa excuſet. deciſ.493. n.7. 370
Periurus debet repelli à limine Iudicij. dec.374. n.12. 266
Periurus comparens in iudicio tanquam reus non debet repelli. dec.464. n.25. 345
Dubietas excuſat à periurio. dec.493. n.9. 370

Periculum.

Depoſiti pertinet ad conſentientem depoſito. dec.198. num.2. 111
Periculum depoſiti eſt commune inter creditorem, & debitorem quando vtriuſque mora interceſſit. dec.198. num.3. ibid.
Periculum nominis debitoris venditi, vel inſolutum dati poſt venditionem, ſeu inſolutum dationem ſpectat ad accipientem. dec.332. n.5. 236
Periculum in ſocietate officij, quomodo inter ſocios communicari dicatur. deciſ.9. n.4. 9
Periculum peremptionis rei emptæ ad emptorem ſpectat. dec.365. n.4. 257
Periculum cum periculo compenſatur. deciſ. 9. numero 14. 2

Perpetuum.

Perpetuò, hæc dictio, demonſtrat eſſe inductum fideicommiſſum abſolutum. dec.43. n.4. 34
Eſſe quid non dicitur niſi perpetuo duret. dec.485. num.12. 306

Perſona.

Loquentis non comprehenditur ſub generalitate verborum. deciſ.285. n.7. 202
Intellige niſi ſubiecta materia aliud requirat. num.8. ibid.
Limit. quando generalis ſermo non poteſt verificari in alia perſona. n.11. ibid.
Perſona ceſſionarij non dicitur legitimata, niſi legitimetur perſona cedentis. dec.75. n.7. 54
Perſona honeſta à ſuſpicione vſuræ eſt libera. dec.10. numer.7. 11
Eadem perſona poteſt diuerſis reſpectibus duas repreſentare. dec.553. n.7. 437

Peritus.

Peritorum relationi cum iuramento factæ, ſtandum eſt. dec.141. n.6. 106

Petitio.

Pro cenſibus hæreditariis competit petitio hæreditatis dec.450. n.8. 301
Petitorium habet in ventre poſſeſſorium. deciſ.401. num.5. 287
Suſpenſio petitorij non conceditur in interdicto Retinendæ. dec.55. n.9. 45

Pignus.

Remanet in bonis pignorantis. dec.77. n.4. 55
Pignus conſtitutum pro tanta quantitate, vt non ſit ſpes luitionis, dicitur alienatio. deciſ. 77. num.6 ibid.
Pignus liberatur ſolutione debiti. deciſ. 468. num.6. 351
Deliberatio pignoris debet fieri citato debitore. deciſ. 536. n.19. & n.27. 417

Pluralitas.

Non præſumitur. dec.541. n.8. 426
Plures obligati in ſolidum intuitu alterius ſunt omnes confideiuſſores illius. dec.537. n.1. 419
Inter ſe autem ſunt ad inuicem fideiuſſores pro rata. num.2. ibid.

Plus.

Fuiſſe dictum, quàm ſcriptum vbi apparet dicto, non ſcripto ſtatur. dec.96. n.14. 71

Pœna.

Impoſita à teſtatore ſi hæres aliquid intra præfixum terminum non faciat, ob moram hæredis incurritur. dec.15. n.1. 13
Ampliatur etiam quod nulla præceſſerit interpellatio. num.2. 14
Ita vt priuatus non poſſit diſponere de re qua fuit priuatus in præiudicium eius cui pœna applicatur. n.8. & ſeq. ibid.
Ampliatur ſecundo etiam ſi non ſit facta electio perſonæ cui ſit ſoluendum legatum, & numer. ſeqq. ibid.
Pœnæ non debentur niſi quatenus intereſt. deciſ.521. numer.7. 400
...non dicitur vbi pactum fuit, vt liceat cenſuario in caſum moræ propria auctoritate capere fructus fundi. deciſ.521. n.8. ibid.
Pœna impoſita, à teſtatore legatario ſi non exprimatur cui ſit applicanda, applicatur hæredibus. dec.50. num.3. 38
Pœna à teſtatore fideicommiſſo adiecta vt locum habeat dolus, & animus ſubuertendi fideicommiſſum requiritur. dec.318. n.4. 226
Pœna impoſita alienanti committitur ex actu, per quem poſſit ſequi alienatio. dec.48. n.3. 36
Pœna conuentionalis non debetur niſi quatenus intereſt. dec.535. n.12. 417
Pœna conuentionalis non elidit pœnam legalem, ſed concurrunt. dec.47. n.6. 36
Pœna caducitatis euitatur per redemptionem. dec.331. num.6. 235
Dummodo redemptio fiat ante declaratam caducitatem, & antequam ſit effecta deterior conditio Eccleſiæ. num.7. ibid.
Pœnæ, vt locus ſit, eſt neceſſarius dolus. dec.49. n.13. 37

Pœnitentia.

In contractibus nominatis non eſt locus pœnitentiæ ſed agendum eſt adimplementum. deciſ.286. num.3. 203

Poſſeſſio.

Probatur ex locatione cum exactione penſionis. dec. 532. n.3. 412
Poſſeſſio rei conuenti iuſtificatur ex ſuſtentatione litis iunctis adminiculis. dec.532. n.4. ibid.
poſſeſſio probatur teſtibus deponentibus ſe vidiſſe poſſidere. dec.357. n.1. 252
Poſſeſſio debitoris in Saluiano probatur ex inſtrumento impoſitionis cenſus. dec.358. n.5. 253
Poſſeſſio rei conuenti actione ſpolij probatur per litis ſuſtentationem. dec.357. n.3. 252
Qui ab initio fecit ne poſſidere inciperet habetur pro poſſeſſore. dec. 391. n.8. 280
Limit. in interdictis in quibus pro poſſeſſore habetur is tantum qui dolo deſiit poſſidere. n.9. ibid.

Poſſeſſio

Poſſeſſio probatur per clauſulam conſtituti contra ipſum conſtituentem, & habentem cauſam ab eo. dec. 400. num. 4. 286
Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur per litis ſuſtentationem. dec. 400. n. 5. ibid.
Item per inſtrumentum adeptæ poſſeſſionis. numer. 6. ibid.
Poſſeſſio rei conuenti probatur per ſuſtentationem litis cum adminiculis. dec. 499. n. 2. 378
Poſſeſſio conuenti in Saluiano probatur per litis conteſtationem cum adminiculis. decif. 95. numer. 4. 69
Poſſeſſio exigendi probatur per leuiores probationes, quando præcedit obligatio de ſoluendo. decif. 209. num. 2. 152
Poſſeſſio ſolo animo retinetur. dec. 345. n. 7. 173
Decl. hoc procedere per decem annos, & non vltra. num. 8. ibid.
Subdeclara ſi intra decennium alius occupauit naturalem poſſeſſionem, ſecus alias. n. 9. ibid.
Poſſeſſio præſens præſumitur ex antiqua. decif. 400. num. 9. 286
Non obſtante quocunque temporis lapſu. numer. 10. ibid.
Poſſeſſio præſumitur ex titulo præcedenti. dec. 400. num. 11. 287
Poſſeſſio cedentis non tranſit ad ceſſionarium. dec. 392. numer. 1. 281
Limit. in incorporalibus in quibus ceſſionarius debet manuteneri, ex poſſeſſione cedentis. num. 2. ibid.
Poſſeſſio in incorporalibus acquiritur abſque apprehenſione. dec. 249. num. 2. 177
Poſſeſſio amittitur ſpatio decem annorum. decif. 344. numer. 1. 242
Intellige ſi interim alter poſſeſſionem ingrediatur ſecus alias. n. 2. ibid.
Poſſeſſio auctoris ſuffragatur ſucceſſori ad effectum manutentionis. dec. 410. n. 1. 293
Poſſeſſio ad effectum manutentionis probatur vnico teſte. dec. 503. n. 1. 384
In Iudicio manutentionis ſufficiunt leuiores probationes. ibid.
Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur per litis conteſtationem ex mente Rotæ. dec. 261. numer. 5. 183
Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur per litis ſuſtentationem. dec. 403. n. 5. 289
Poſſeſſio ciuilis ſola in incorporalibus, eſt manutenibilis. dec. 212. n. 4. 154
Poſſeſſio præſumitur continuata, & animo retenta etiam poſt decennium, ſi ab alio non fuerit naturaliter occupata. dec. 410. n. 15. 293
Poſſeſſio conſtituentis probatur per clauſulam conſtituti ad ipſius, & conſtitutarij præiudicium. dec. 150. num. 5. 112
Poſſeſſio rei conuenti Saluiano probatur per litis ſuſtentationem iunctis adminiculis. dec. 544. num. 4. 418
Poſſeſſio venditoris probatur ex clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento venditionis. decif. 95. n. 2. 69
Poſſeſſio probatur etiam per teſtes ſingulares concordantes, in quadam generalitate. decif. 16. numer. 4. 15
Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſuſtentatione litis cum adminiculis. dec. 558. n. 3. 419
Poſſeſſio vnius rei acquiritur ex apprehenſione poſſeſſionis alterius rei. dec. 446. n. 10. 335
Poſſeſſio rei incorporalis non acquiritur ex apprehenſione poſſeſſionis rei corporalis. decif. 446. num. 11. ibid.
Poſſeſſio cedentis eadem transfertur in ceſſionarium ex contractu inter viuos. decif. 556. numero 22. 418
Maximè accedente clauſula conſtituti. numero 24. ibid.
Poſſeſſio defuncti non tranſit in hæredem abſque noua apprehenſione. dec. 556. n. 23. ibid.
Poſſeſſio rei conuenti Saluiano probatur ex litis ſuſtentatione. dec. 551. n. 6. 435
Maximè concurrentibus adminiculis. n. 7. ibid.
Poſſeſſio non amittitur propter executionem, & ſubhaſtationem nullam. dec. 536. n. 1. 418
Poſſeſſio defuncti non transfertur in hæredem ſine noua apprehenſione. dec. 339. n. 3. 240
Etiam ſi ſit hæres ſuus. n. 4. ibid.
Poſſeſſio cedentis iuuat ceſſionarium in incorporalibus dec. 339. n. 5. ibid.
Poſſeſſio domus non dicitur realiter relaxata niſi conſignentur claues. dec. 391. n. 5. 280
Poſſeſſio debitoris probatur ex inſtrumento diuiſionis per eum poſtea factæ. dec. 544. n. 2. 418
Poſſeſſio eſt iuſta, quæ ex iudicis mandato acquiritur. decif. 485. n. 1. 365
Ius capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, cedi poteſt. dec. 150. n. 4. 115
Poſſeſſio debitoris cenſus probatur ex inſtrumento aſſignationis dicti cenſus eidem factæ cum clauſula conſtituti. dec. 403. n. 2. 288
Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur per litis ſuſtentationem. dec. 480. n. 5. 361
Poſſeſſio amittitur ſolo animo. decif. 485. numer. 12. 365
Poſſeſſio rei conuenti in Saluiano probatur ex ſuſtentatione litis. dec. 559. n. 3. 444
Poſſeſſio vel confert ad probationem dominij. dec. 483. num. 3. 363

Poſſeſſor.

Conuentus Saluiano poteſt retinere abſolutiones factas anterioribus creditoribus. decif. 559. num. 6. 444
Intellige procedere in eo qui poſſidet tanquam creditor ratione ſuæ hypothecæ. n. 7. ibid.
Ampl. vt poſſit retinere omnia bona pro minimo reſiduo. n. 8. ibid.
Limit. ſi poſterior creditor offerat poſſeſſori eius creditum. n. 10. 444
Limit. 2. In poſſeſſore ex titulo emptionis, quia non omnia bona, ſed tantum pro modo ſolutorum retinet. num. 14. ibid.
Poſſeſſor rei cenſuatæ licèt poſſit cogi à domino cenſus ad ſibi reuendendum rem illam, non tamen tenetur excomputare in pretio creditum ipſius domini cenſus. dec. 159. n. 4. 117
Poſſeſſor etiam titulatus non præſcribit conditionalia. dec. 532. n. 13. 415
Poſſeſſor conuentus Saluiano, patitur ob alienam culpam. dec. 268. n. 12. 188
Poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos, nec tenetur illos reſtituere. dec. 377. n. 4. 268
Poſſeſſor fundi cenſiti poteſt repetere ab imponente cenſus quicquid ſoluit. dec. 532. n. 28. 413
Poſſeſſor fundi cenſiti poteſt agere Saluiano contra poſſeſſores aliorum bonorum impoſitoris cenſus pro reintegratione ſolutorum. decif. 532. numero 29. ibid.
Poſſeſſor non eſt lite pendente ſua poſſeſſione priuandus. dec. 236. num. 3. 170
Poſſeſſor donec non conſtat de malo iure ipſius, poteſt propria auctoritate poſſeſſionem ſuam tueri. decif. 237. num. 4. ibid.
Poſſeſſor eſt præferendus inter duos habentes par, & æquale

æquale priuilegium. dec.308.n.11. 217
Poſſeſſor eſt in ſua poſſeſſione manutenendus lite pendente. dec.252.n.1. 248
Poſſeſſor conuentus Saluiano liberatur offerendo creditum. dec. 168.n.10. 188
Poſſeſſor habens ius antiquius eſt præferendus. deciſ. 308.num.5. 217
Poſſeſſor prædij tenetur ad onera realia. deciſ.54. n.2. 40
Poſſeſſor bonæ fidei acquirit fructus. dec.445.num.5. 374
Poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos. dec.206.num.5. 151

Poſſeſſorium.

Poſſeſſorium eſt præmittendum etiam, quod cauſa commiſſa fuerit terminanda vnica ſententia. deciſ. 148. num.4. 110
Poſſeſſorij cognitio, de iure debet præcedere cognitionem petitorij. dec.236. n.2. 170

Poſſidens.

Poſſidens debet manuteneri lite pendente. deciſ.101. num.1. 71
Etiam ſi poſſeſſio ſit contrà ius.n.2. ibid.
Poſſidens cenſetur rem poſſidere cum ſuo onere, & cauſa. dec.391. n.2.
Poſſidens fundum cenſitum tenetur ſoluere fructus cenſus decurſos tantum dum poſſidet. dec.391.n.4. 280
Poſſidens eſt in ſua poſſeſſione manutenendus. deciſ. 242. num.3. 173
Poſſidens iure reſiſtente non præſcribit abſque titulo, & poſſeſſione quadraginta annorum. dec.433.n.6. 314
Poſſidens iuſtè debet manuteneri. deciſ. 485. num.1. 365
Poſſidens ante motam litem eſt manutenendus. deciſ. 212.n.1. 154
Poſſidens ſine titulo dicitur poſſidere iure familiaritatis ſi alter habeat titulum. deciſio 471. numer.4. 353
Poſſeſſionem plenam ingrediens dicitur poſſidere cum vitio. dec.344.n.3. 245
Poſſidentis conditio non mutatur ex mutatione perſonæ. dec.55.n.3. 41
Poſſidere præſumitur qui facit quominus poſſideat. dec.391.n.6. 280
Si tamen dolo deſiit poſſidere.n.7. ibid.
Duobus prætendentibus poſſidere ſi vnus renunciet alter remanet. dec.85.n.13.

Poteſt.

Hoc verbum denotat facultatem, non neceſſitatem. dec.451.n.15. 332

Præiudicium.

Alteri per alterum eo non conſentiente, non poteſt præiudicium inferri. dec.253.n.9. 180

Prælatio.

Reſpectu cenſus habet locum contra alium cenſuarium habentem maiorem cenſum, ſed poſteriorem. dec.308.n.8. 217
Prælatio conceſſa per Bullam Pij V. Domino cenſus debet acceptari cum ſua cauſa. dec.71.n.2. 52
Ius prælationis conceditur cenſuario non ex mero priuilegio, ſed propter ius, quod habet in re cenſuata. dec.308.n.25. 218

Præpoſitus.

Ad contrahendum, cenſetur etiam præpoſitus ad recipiendum ſolutiones. dec.174.n.6. 129
Ampliat. etiam, quod contractus nomine alterius ſit factus. num.7. ibid.

Præſcriptio.

Præſcriptio ſine negligentia non datur. dec.398.n.1. 284
Præſcriptio non valenti agere non currit. dec.398.n.2. ibid.
Præſcriptio ſtatutaria non habet locum in contractu iurato. dec.398.n.3. 285
Præſcriptio contra contractum iuratum non currit minori ſpatio triginta annorum. deciſ.398. numer.4. ibid.
Præſcriptio contra Eccleſiam non currit niſi ſpatio quadraginta annorum. deciſ.216. n.4. 157
Præſcriptio non currit contra ignorantem. dec.265. num.6. 186
Præſcriptio non interrumpitur per litem, in qua actor ſuccumbit. dec.264.n.3. 185
Præſcriptio nulla currit aduerſus fideicommiſſarium ante purificationem. dec.263. n.6.
Præſcriptio quanta in impoſitione cenſus Eccleſiaſtici requiratur. dec.314. n.4. 223
Præſcriptio eſt fundata in negligentia creditoris. dec. 532.num.15. 412
Præſcriptio decennalis ſufficit in Saluiano. dec.400. num.12. 287
Niſi adſit mala fides in præſcribente. numero 13. ibid.
Præſcriptio vnica non ſufficit in annuis præſtationibus debitis ex contractu reſpectu temporis futuri. dec.302.n.3. 213
Præſcriptio dormit contra minorem durante infantia, & pupillari ætate. dec.370.n.14. 262
Præſcriptio etiam ſtatutaria durante pupillari ætate creditoris compleri nequit. deciſ. 230. numero 2. 166
Præſcriptio etiam ſtatutaria dormit durante pupillari ætate creditoris. dec. 230.n.3. ibid.
Præſcriptio ſtatutaria ſubintrat in locum præſcriptionis quadraginta annorum. deciſ. 230. numero 4. ibid.
Præſcriptio etiam ſtatutaria non currit non valenti agere. deciſ.487.n.10. 367
Præſcriptio vel non currit contra ignorantes, vel reſtituuntur aduerſus eam. deciſ. 158. numero 12. 117
Præſcriptio dormit durante pupillari ætate. dec.487. num.1. 366
Præſcriptio in Saluiano contra creditorem cenſus incipit à die, qua fuit ceſſatum in ſolutione. dec.552. num.1. 416
Ad præſcribendum contra creditorem cenſus requiritur lapſus decennij à die ceſſationis in ſolutione. dec.552.n.2. ibid.
Præſcriptione longiſſimi temporis omnis actio perimitur. deciſ.365. n.5. 258
Præſcriptiones in obligatione conditionali, tot requiruntur quot ſunt anni. deciſ.303. n.3. 214
Præſcriptio non currit non valenti agere. dec. 264.n.1. 185.dec.265.n.1.186.dec.303. n.9.214.& dec.532. num.12. 412
Interruptio præſcriptionis facta cum principali non nocet fideiuſſori. dec.392.n.9. 281
Nec conſtituit fideiuſſorem in mala fide.dec.392.n.10. ibid.

Præſeruatio.

Iurium non operatur contra eum, ad cuius fauorem proteſtans præſtat conſenſum. dec.495.numer.7. 373
Præſeruatio non tribuit ius de nouo, ſed ſolum conſeruat antiquum. dec.416.n.7. 297

Præſtatio.

Præſtatio annua vt pro futuro tempore ſoluatur agi poteſt, licet non ſit orta actio. deciſ. 487. numero 7. 367

Præſtationes annuæ quando petuntur in iudicio reſtitutorio debet fieri condemnatio ad omnes præſtationes decurſas à die commiſſi ſpolij. deciſ. 241. num. 5.

Præſumptio.

Quod nemo iactet ſuum eſt fortior præſumptione oriente ex ſtatuto præſumente lapſo certo termino debitum eſſe ſolutum. dec. 487. n. 8. 367

Præſumptio generalis eliditur per ſpeciales. dec. 382. num. 15. 272

Præſumi non debet, quod fieri non ſolet. dec. 253. n. 6. 179

Præſuppoſitum.

Si ceſſet, ceſſat diſpoſitum. dec. 84. n. 21. 63

Præterito.

Præteritione filiæ non rumpitur teſtamentum patris, vbi viget ſtatutum excluſiuum fœminarum. dec. 42. num. 4. 33

Pretium.

Pretium rei venditæ perueniſſe ad manus venditoris probatur ex verbis inſtrumenti venditionis. dec. 445. num. 3. 324

Pretium ſuccedit loco rei venditæ. dec. 294. n. 4.

Pretium debet remanere penes vſufructuarium, quando venditur res in qua quis habet vſumfructum. dec. 294. n. 4. 208

Præſtita tamen per eum cautione. num. 6. ibid.

Pretium cenſus fideicommiſſo ſubiecti debet reinueſtiri ad fauorem vocatorum. deciſ. 469. numero 10. 352

Pretium conuentum in venditione præſumitur iuſtum. dec. 559. n. 15. 444

Et qui dicit contrarium tenetur illud probare. num. 16. ibid.

Pretium rei fructiferæ præſumitur iuſtum ad rationem quinque pro centenario. deciſ. 559. numer. 17. ibid.

Prætium iuſtum rei non probatur ex ſubhaſtatione. dec. 536. n. 7. 417

Limit. quando plures obtulerint. num. 10. ibid.

Prætium bonorum hæreditariorum imputatur in creditum hæredis cum beneficio legis vendentis. deciſ. 279. num. 9. 197

Prætium rei hypothecatæ ſuccedit loco rei. deciſ. 284. numero 4. 201

Pretium cenſus repeti non poteſt ſub prætextu quod fundus ſit alteri obligatus. dec. 56. n. 1. 41

Dummodo omnibus ſufficiat, & emptor non ſit in damno. ibid.

Pretium rei à teſtatore emptæ, & poſtea retractæ non ad legatarium mobilium, ſed ad hæredem pertinet dec. 82. n. 6. 60

Pretium ideo in creatione cenſus requiritur in pecunia numerata, ne vſuræ pateat aditus. deciſ. 126. num. 8. 93

Pretium cenſiti non reſtituitur perempto fundo ſuper quo fuerat conſtitutus. dec. 10. n. 3. 11

Pretium conuentum in venditione, præſumitur iuſtum. dec. 33. n. 6. 28

Pretium cenſus debet numerari in actu emptionis coram teſtibus, & Notario. dec. 103. num. 6. 77

Hoc autem introductum eſt pro forma ad euitandas fraudes & ſimulatas ſolutiones. n. 8. ibid.

Pretium rei diminuitur ſi venditor ſit multo ære alieno grauatus. dec. 508. n. 12. 388

Diminutio autem iſta ſit Iudicis arbitrio. n. 13. ibid.

Pretium in vniuerſalibus ſuccedit loco rei. deciſ. 470. num. 4. 353

Pretium regulariter iuſtum præſumitur. deciſ. 394. numer. 6. 282

Pretium, & rem retinere iniquum eſt. dec. 558. num. 7. 442

Pretium ſuccedit loco rei in vniuerſalibus. deciſ. 411. num. 1. 301

Pretium in dubio præſumitur iuſtum, & dicens de illius iniuſtitia debet illam probare. dec. 514. num. 7. 304

Pretij mentio importat venditionem. dec. 368. num. 1. 260

Princeps.

Princeps ex ſua ordinaria poteſtate, poteſt tollere ius poſſeſſionis. dec. 232. n. 11. 168

Declar. hoc procedere non in poſſeſſoribus exiſtentibus in ſua poſſeſſione ſed in expulſis, & ex cauſa. numer. 12. ibid.

Princeps non expellit intruſos niſi præcedente citatione, & præfixo illi termino ad faciendum ſuas defenſiones. dec. 232. n. 13. ibid.

Princeps in qualibet diſpoſitione præiudiciali terminum præfigit ad ſe defendendum. dec. 232. num. 14. ibid.

Princeps non præſumitur velle præiudicare iuribus tertij. dec. 72. n. 4. 52

Principis factum à contrahentibus præuideri nequit. dec. 317. n. 2. 225

Deputatus à principe ad actum creditur circa illum actum. dec. 89. n. 4. 66

Ex pluribus narratis in ſupplicatione ſufficit iuſtificare vnam, quod potuit mouere principem ad ita reſcribendum. dec. 78. n. 2. 55

Principalis.

Habens notitiam de ſpolio facto à Procuratore, ſi compareat in iudicio ad illum defendendum, cenſetur habere ratum ſpolium. dec. 79. num. 12. 57

Principalis in negotio is dicitur ad cuius vtilitatem illud geritur, cæteri verò dicuntur fideiuſſores. dec. 184. n. 6. & 8. 137

Intellige quoad ſe ipſos ad inuicem, ſecus autem reſpectu creditoris. num. 9. ibid.

Principalis is cenſetur in contractu ad quem pecuniæ peruenerint. dec 104. n. 9. 78

Vel commodum, & vtilitas ſpectat. deciſ. 557. num. 10. 441

Principalis reſpectu fideiuſſoris ille eſt cuius contemplatione fideiuſſit. dec. 201. n. 3. 148

Attenditur id quod principaliter agitur. deciſ. 147. num. 11. 109

Prioritas.

Inſtrumentorum probetur ex ordine ſcripturæ in prothocollo Notarij. dec. 300. n. 1. 212

Prior in tempore potior in iure. deciſ. 104. numer. 1. 78

Priora in ſequentia magis influunt, quam contra. dec. 312. n. 5. 220

Priori, & potiori creditori non licet propria auctoritate capere poſſeſſionem rei ſibi obligatæ, & ab altero poſſeſſæ. dec. 232. n. 6. 168

Ampl. 1. vt nec etiam proprietario. deciſ. numer. 6. ibid.

Ampl. 2. vt nec etiam fiſco proprietario. n. 7. ibid.

Ampl. 3. vt nec etiam Ordinario, dum viſitat. num. 8. 108

Ampl. 4. vt nec etiam delegato ſupremi Principis. n. 9. ibid.

Ampl. 5. etiamſi talis poſſeſſio eſſet ſimplex detentatio, abſque iuris fomento. n. 10. ibid.

Priuatio.

Priuatio.

Priuatio iuris, eſt pœna. dec.67.n.12. 48

Priuilegium.

Vnius priuilegiati non poteſt dici potentius priuilegio alterius, quando inter illos non adeſt differentia in ſubſtantia, ſed tantum per plus, & minus. dec.308.n.10. 217

Priuilegiatus certans de damno potior eſt æquè priuilegiato qui non agit de damno. dec.18.n.7. 16

Inter duos habentes par priuilegium præfertur is, quod agit de damno vitando. dec.308.n.12. 217

Et cui ſublato priuilegio aſſiſtit ius commune. n.13. ibid.

Reuocatio priuilegij conceſſi motu proprio requirit ſpecialem derogationem, & indiuiduam mentionem. dec.436.n.3. 316

Probatio.

Probatio probatur per teſtes de illa ſimpliciter deponentes. dec.538.n.2. 419

Probatio præſumptiua contra inſtrumentum, non admittitur. dec.125.num.12. 92

Sed requiruntur plenæ, & concludentes probationes. num.13. ibid.

Probatio contra publicum inſtrumentum debet eſſe plena, & multum concludens. dec.355.n.1. 250

Probatio nulla datur maior partis confeſſione. deciſ. 487.n.1.& 366. dec.357.n.2. 252

Probatio releuans non reſultat ex actu æquiuoco. deciſ. 367.n.10. 260

Probatio quæ non concludit per neceſſe, non releuat. dec.28n.n.5. 198

Probatio contra publicum inſtrumentum debet eſſe plena, & concludens. dec.135.n.5. 100

Probatio reſultans ex inſtrumento dicitur veritas apparens. dec.400.n.3. 286

Probatio etiam contra publicum inſtrumentum admittitur ſed apertiſſima ea ſit oportet. dec.316.n.3. & 5. 224

Probatio plena non reſultat ex vnico teſte. deciſ.488. num.5. 367

Probatio probationem non excludit. dec.353.num.22. 242

Probatio nulla eſt maior propria oris confeſſione. dec. 438.num.3. 318

Nulla maior probatio, quàm confeſſio. dec.234.num.3. 169

Probationes aliàs non releuantes ſi recipiantur, & admittantur parte non contradicente, ſuffragantur. dec.100.n.5. 74

Copia ſimplex nullam facit probationem. deciſ.130. num.7. 97

Proceſſus.

Compulſorialis eſt nullus, ſi Notarius non iuret de fideliter exercendo. dec.8.n.3. 8

Proceſſus extractus vigore compulſoriæ, debet conferri cum proceſſu originali compulſato. dec.8.num.4. ibid.

Proceſſus factus non citato eo, qui fuit proteſtatus nihil fieri eo non citato, eſt nullus. dec.256. numer.3. 182

Proceſſus informatiuus factus in cauſa criminali, non facit fidem in iudicio ciuili. dec.130.n.8. 97

Procurator.

Ad lites non poteſt recipere ſolutionem. dec.84. nu.5. 62

Procurator ad lites non poteſt interpellari ad recipiendum ſolutiones. dec.84.n.6. ibid.

Procurator ad exigendum poteſt recipere ſolutiones à ſponte ſoluente. dec.528.n.18. 405

Procurator cui conceditur facultas exercendi difficiliora poterit multò magis exercere faciliora. dec.528. num.19. ibid.

Procurator vendens rem domini ſine ſpeciali mandato tenetur ad intereſſe taxandum iuxta fructus rei venditæ. dec.482.n.1. 363

Ampl. vt hoc procedat in quolibet adminiſtratore. n.2. ibid.

Procurator non obligatur ex contractu geſto procuratorio nomine niſi excedat fines mandati. deciſ.426. num.2. 307

Maximè quando procurator expreſsè declarat velle obligari tantum procuratorio nomine. dec.416.n.3. ibid.

Procurator falsò conſtitutus poteſt cogi ad reſtituendum accepta procuratorio nomine, per conditionem cauſa data, non ſecuta. dec.426.n.4. ibid.

Intellige ſi falſus procurator malo animo recepit. n.5. 307

Procurator ſciens ſuum mandatum eſſe ſufficiens, vel eſſe expiratum ſi aliquid illius vigore recipiat tenetur actione furtiua. dec.426.n.6. ibid.

Procurator ad exigendum poteſt exigere credita in diem licet aliqui contrarium teneant. deciſ. 528. num.22. 406

Procurator ſoluens pecunias creditori ſui domini, ſi illas non repetierit cenſetur potius procuratorio quàm proprio nomine ſoluiſſe. dec.444. numer.4. 324

Procurator ad exigendum non poteſt mutare obligationem, nec acceptum ferre. dec.528.n.3. 404

Nec reducere cenſum ad minorem reſponſionem. n.4. ibid.

Procurator in rem propriam exigit nomine proprio. dec.231.n.11. 167

Procurator non poteſt obligare dominum ad ſui ipſius commodum. dec.557.n.5. 445

Procurator non poteſt obligare dominum contra, vel præter formam mandati. n.2. ibid.

Limit. niſi ſequatur ratificatio domini. n.3. ibid.

Procurator poteſt facere meliorem conditionem domini, & pinguius, & vtilius implere mandatum. deciſ. 556.num.4. 440

Procurator conſtitutus cum clauſulis ampliſſimis poteſt facere quæ poterat facere conſtituens. dec.556. num.5. ibid.

Procurator non poteſt obligare mandans ad ſui commodum. dec.556.num.10. ibid.

Procurator ſuſcipit mandatum non ſolum de fideiubendo ſed etiam de ſoluendo. deciſ.509. numer.8. 390

Procurator non habet actionem contra principalem niſi ſoluerit. dec.509. n.9. ibid.

Procurator non poteſt iura ſui principalis, quæ non patiuntur controuerſiam remittere. dec.223. num.5. 162

Procurator emendo pro domino illi acquirit dominium & poſſeſſionem. dec.170. n.1. 126

Procurator remanet liberatus ex quietantia principalis conſtituentis. dec.426.n.9. 307

Procurator acquirens aliquid ex contractu geſto procuratorio nomine tenetur ad reſtitutionem. dec.426. numer.10. ibid.

Etiam in caſu peremptionis. n.11. ibid.

Procurator ad emendum, ſi pro ſe emat ſibi, & non domino acquirit, etiam quod emat ex pecuniis domini. dec.367.n.2. 259

Procurator non implens ea, quæ habet in mandatis tenetur ad damna, & intereſſe. deciſ. 479. numer. 3. 360

Procurator præſupponit habitum. deciſ.479.numer.4. ibid.

Procurator ſi in emptione rei facta pro Domino, & ad illius vtilitatem reſeruet ſibi rei emptæ diſpoſitionem intelligitur eam ſibi reſeruaſſe vti procuratori. dec.482.n.4. 363
Procurator ad cedendum pro pretio, &c. poteſt vendere. dec.186.n.3. 138
Procurator poſt perfectum contractum non poteſt etiam incontinenti domino præiudicare. dec.371. num.49. & 11. 263
Procurator conſtitutus ad emendum ſi non emat iuxta formam mandati tenetur ad intereſſe. dec.371.n.12. ibid.
Procurator generalis ad lites non poteſt præiudicare principali ſpoliando. dec.79.n.11. 56
Procurator etiam cum libera donare non poteſt. deciſ. 223.numer.4. 162
Procurator poteſt facto ſuo facere conditionem Domini meliorem, non deteriorem. dec.157.n.5. 182
Procurator habens generale mandatum ad lites, poteſt iurare de calumnia. dec.195.n.3. 344
Procurator non cenſetur conſtitutus ad ſoluendum indebitum. dec.414.n.1. 295
Procurator tenetur ſeruare formam mandati. dec.444. num.3. 324

Prooemium.

Prooemium demonſtrat cauſam finalem. dec.412. n.2. 295
Prooemium cauſam finalem demonſtrat. deciſ.353. num.15. 249
Prooemium declarat mentem ſtatuentium. deciſ. 18. num.3. 16

Producens.

Inſtrumentum cenſetur ſe coarctare ad probationem, quæ ex dicto inſtrumento reſultat. dec.100.num.11. 74
Producens inſtrumentum cenſetur fateri omnia contenta in illo. dec. 280. n.4. 198
Producens acta ſuo nomine facta, cenſetur illa ratificare. dec.249.n.5. 177
Etiam ſi productio fiat à Procuratore. n.6. ibid.
Producens inſtrumentum fatetur omnia in eo contenta vera eſſe. dec.396.n.4. 283
Productio inſtrumenti facta in vna cauſa, non præiudicat in alia. dec.100.n.33. 74

Profeſſio.

Ob metum redditur nulla. dec. 113.n.8. 83

Prohibitio.

Alienationis relata ad perſonas, non poteſt dici realis dec.51.n.5. 39
Prohibitio alienationis poſita in vno legato, non extenditur ad aliud. dec.51.n.6. ibid.
Prohibitio alienationis realis, ſequitur rem ad quemcumque vadat. dec.52.n.7. ibid.
Prohibitio alienationis non debet extendi vbi teſtator non expreſſit. dec.51.n.9. ibid.
Prohibitio alienationis latiſſimè ſumpto vocabulo comprehendit pignorationem, & hypothecariam obligationem. dec.334.n.1. 237
Maximè ſi in caſu contrauentionis alter vocetur. ibid.
Prohibitio alienationis facta vni perſonæ non extenditur ad aliam. dec.52.n.1.& 3. 38
Etiam quod nulla inter eas adſit diuerſitatis ratio. num.8. 39
Prohibitio alienationis expreſſa impedit dominij tranſlationem. deciſ.198.n.6. 146
Prohibitio alienandi etiam facta in contractu inter viuos addita cauſa, vt bona remaneant in familia impedit tranſlationem Dominij. deciſ. 103. numero 6.
Prohibitio omnis generis alienationis, & obligationis intelligitur de ea per quam deueniri poſſit ad rei prohibitæ alienari alienationem. dec.335.n.8. 236
Prohibitio alienationis expreſſa inducit alienationis nullitatem ab initio. dec.45. n.2. 35
Prohibitio alienationis tacita non impedit, quin bona emphyteutica veniant in generali obligatione. dec. 77.num.2. 55
Prohibitio teſtatoris reſpectu rei hæredis, cenſetur nuda ab omni cauſa tam expreſſa quàm tacita. dec.67. num.6. 47
Prohibitioni alienationis cenſetur renunciatum, ſi aliquo modo conſtet prohibentem alienationi conſenſiſſe. deciſ.59. n.14. 43
Prohibitio alienationis non includit alienationem, per quam fideicommiſſum efficitur pinguius. deciſ.52. num.5. 39
Prohibitio alienandi alienationis latiſsimè ſumpto vocabulo impedit natiuitatem hypothecæ. deciſ.345. num.2. 243
Prohibitio teſtatoria ius creditoris non impedit. deciſ. 318. num.2. 225
Prohibitio alienationis expreſſa, reddit alienationem nullam ab initio. dec.44.n.6. 35
Prohibita alienari non veniunt ſub generali obligatione. deciſ.39. n.4. 32
Prohibita alienari non veniunt in generali obligatione, quando adſunt alia bona, in quibus poteſt verificari obligatio. dec.49. n.19. 38
Prohibita expreſsè alienari non veniunt in generali hypotheca bonorum. Intellige reſpectu proprietatis ſecus quoad fructus. deciſ.403. n.6. & 8. 289
Per expreſſam ſpecialem prohibitionem alienandi certa bona non cenſetur receſſum à prohibitione generali omnium bonorum. deciſ.376.n.6.& 7. 267
Prohibitus alienare rem, non eſt prohibitus alienare illius fructus. dec.86.n.7. 64
Prohibitus alienare bona, eſt prohibitus ſuper illis cenſum imponere. deciſ.19.n.1. 31
Prohibitus alienare eſt etiam prohibitus facere actum ex quo poſſit conſequi alienatio. deciſ.48. num.2. 36

Promiſſio.

Promiſſio de faciendo conſentire omnem perſonam intelligitur de habente ius ante contractum. deciſ. 360. num.1. 254
Etiam quod verba eſſent concepta vt comprehenderet habentem ius de futuro. n.7. ibid.
Promiſſio ſoluendi fructus cenſus intelligitur facta ad fauorem domini cenſus quamuis ſit abſens. deciſ. 534. numer.4. 414
Poſſeſſio reſtricta ad caſum diminutionis ſummæ ceſſæ non trahitur ad caſum difficilis exactionis. dec.477. num.1. 358
Promiſſio rem venditam alteri non eſſe obligatam, intelligitur de obligatione, quæ poſſit præiudicare emptori. deciſ.297.n.3. 210
Promiſſio de faciendo conſentire omnem perſonam intelligitur, dummodo emptoris interſit, & poſſit aliquod damnum pati. dec.297.n.3. ibid.
Promiſſio intelligitur de prima vice. deciſ.535. num.7. 416
Limit. quando promiſſio refertur ad actum, qui poteſt ab eadem perſona pluries reiterari. numero 8. ibid.
Promiſſio ſoluendi ſcuta aurea ad rationem tot ſolidorum pro ſcuta in paulis, vel ſcutis de camera efficit vt in obligatione ſint ſcuta aurea, in ſolutione pauli, vel ſcutorum de camera. dec. 220.n.1. 160
Promiſſio de non moleſtando intelligitur ſecundum terminos habiles. dec.362.n.5. 256

Promiſſio

Promiſſio venditoris de faciendo conſentire aliàs intelligitur, dummodo emptoris interſit. dec.56.n.3. 42

Promiſſio de retrouendendo cenſum non extinguit cenſum. dec.362.n.4. 256

Promiſſio de faciendo conſentire omnem perſonam comprehendit tantum caſum neceſſariò comprehenſum. dec.360. n.4. 254

Promiſſio ſoluendi fructus cenſus vallata camerali obligatione habet executionem paratam. dec.512. num.1. 392

Promiſſio infuturum quando intelligatur de prima vice. dec.521.n.4. 400

Promiſſio mercatoris idem operatur, quod vera ſolutio. dec.103.n.9. 77

Promiſſio ſoluendi quando pecunia inueſtietur eſt conditionalis. dec.487.n 4. 367

Promiſſio præſumitur orta potius ex cauſa neceſſaria quàm ex voluntaria. dec 179.n.10. 269

Promiſſio,& obligatio ſimplex non reſtricta ad tempus cenſetur perpetua. dec.140.n.1. 103

Promiſſio facta ad fauorem tertij abſentis valet. deciſ. 329.numer.2.

Ex promiſſione conditionali agi non poteſt, non purificata conditione.dec.434.n.6. 314

Propoſitum.

Idem operatur in propoſito quod oppoſitum in oppoſito. dec.262.n.3. 184

Proprietas.

Proprietas cenſetur relicta, quando relinquitur res ad vſum. vel pro vſu.dec.43.n.7. 34

A proprietate verborum non eſt recedendum. deciſ. 432.num.7. 313

Maximè concurrente mente diſponentis. ibid.

Proprium debitum venditoris cenſus poterat ante Bullam, Pij V. in pretium cenſus conuerti. dec.81. num.4. 59

Propterea.

Hæc dictio importat illationem, & coniunctionem antecedentium cum ſubſequentibus.dec.543.n.15. 417

Proteſtatio.

Quod cenſus intelligatur impoſitus iuxta formam Bullæ Pij V. præſeruat cenſum, non obſtantibus pactis illicitis in eo appoſitis. decil.103. numero 1. 77

Ampl. vt hæc proteſtatio referatur etiam ad pacta expreſſa in inſtrumento cenſus. num.3. ibid.

Maximè ſi Dominus cenſus, qui rettnet inſtrumento nonquam fuerit vſus aliquo ex dictis pactis, nu.4. ibid.

Limit. vt non ſuppleat defectum realis numerationis pretij cenſus. num.5. ibid.

Proteſtatio tendens ad limitandam obligationem de conſenſu contrahentium facta,præſeruat ius proteſtantis.dec.103. n.2. 77

Proteſtatio quod cenſus intelligatur conſtitutus iuxta formam bullæ Pij V. ſuper cenſibus magis inualidat quàm validet cenſum initum contra formam ſubſtantialem dictæ Bullæ.dec.561.n.2. 436

Non ſupplet defectum numerationis pecuniæ coram teſtibus, & notario. n.3. ibid.

Proteſtatio iurium præſeruatiua tollit omnem præſumptionem negligentiæ in exigendo niſi generalis incerta, & obſcura. dec.481. n.3.4. 362

...Maximè ſi ius in ſpecie deducat.n.5. ibid.

...Generalis iurium præſeruatiua non comprehendit præiudicia quæ inferuntur ex actu ad quem partes deueniunt. dec.481.n.6. ibid.

Proteſtatio creditoris quod non intendit liberare obligatos à primo debito donec de ſecundo ſibi ſatisfiat eſt valida.dec.416.n.1. 297

Proteſtatio non dicitur contraria facto quando tantum tendit ad limitationem actus. deciſ.416. numer.4. ibid.

Proteſtatio nihil fieri niſi ſeruatis ſeruandis, & legitimatis legitimandis reddit nullam ſententiam latam contra formam proteſtationis. deciſ. 263. num.5. 185

Proteſtatio metus non eſt neceſſaria in eo,qui præſumptione iuuatur.dec.266.n.9. 187

Proteſtatio. quod cenſus non intelligatur conſtitutus contra formam Bullæ non ſuſtinet pacta contraria Bullæ, ſed cenſum. dec.2.n.9. 3

Proteſtatio quod cenſus intelligatur conſtitutus, iuxta Bullam Pij V. ſuſtinet cenſum alias contra formam d. Bullæ creatum.dec.101. n.6. 76

Proteſtatio quod cenſus reducatur ad formam Bullæ limitat obligationem, & illam reſtringit ad limites Bullæ. dec. 110. n.7. 81

Proteſtatio contraria facto, & veritati non releuat. dec.100. num.13. 74

Proteſtatio quod ſi quid in cenſu repetiatur contra Bullas Papales habeatur pro non appoſito, ſuſtinet cenſum, etiam ſi in eo adſit pactum contra dictas Bullas. deciſ.90. n.1. 67

Proteſtatio quod cenſus intelligatur impoſitus iuxta Conſtitutionem Pij V. ſaluat illum à nullitate. dec. 95.num.10. 70

Proteſtatio in contractu cenſus præſeruat illum à nullitate. dec.17.n.3. 15

Etiam ſi eſſent appoſita aliqua pacta contra formam Bullæ Pij V. ibid.

Proteſtatio declaratoria non poteſt fieri procuratori, niſi quando dominus haberi non poteſt. deciſ.278. num.17. 195

Proteſtatio tollit mentem à facto, & ius parti præſeruat deciſ.521.n.1. 399

...quando dicatur facto contraria, & tollere mentem à facto.dec.521.n. 2. ibid.

Proteſtatio, vt appoſita pacta contraria conſtitutioni papali pro non appoſitis habeantur, efficit, vt contractus abſque hac inualidus, ſuſtineatur. dec.316. numer.11. 224

Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur. dec.495. numer.8. 373

Proteſtatio in extraiudicialibus, ſufficit quod fiat ſemel,& non eſt neceſſe,vt repetatur. dec.416.num.6. 297

Proteſtatio tollit mentem à facto, & præſeruat ius proteſtanti. dec.535.n.1.& 4. 415

Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur. dec.535. num.1. ibid.

Proteſtatio quod cenſus intelligatur impoſitus iuxta formam Bullæ præſeruat illum à nullitatibus. deciſ. 374.numer.15. 266

Pupillus.

Et Eccleſia ſi velint contractum reſcindere ex eo quod non interuenerint ſolemnitates tenentur pretium reſtituere. dec.463.n.1. 342

Ampl. quoad Eccleſiam ſi deficiat beneplacitum apoſtolicum num.2. ibid.

Maximè ſi contraheos cum illa fuit in bona fide. n.6. ibid.

Declar. vt iſta reſtitutio fiat tanquam de accepto abſque cauſa.n.3. 342

Intellige ſi pupillus,vel Eccleſia ſint effecti locupletiores.num.10. ibid.

Pupillus obligatur ex contractu tutoris, quando pecuniæ

niæ cum effectu ſunt verſæ in vtilitatem ipſius. dec. 543.num.16. 427

Q.

Qualitas.

Requiſita à ſtatuto debet concludenter probari ab eo qui ſe in ſtatuto fundat. dec. 38.n.1. 31
Qualitas adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi. dec.214.n.8. 155
Non entium nullæ ſunt qualitates, dec. 205. num.2. 150

Quantitas.

Quantitas pecuniæ probatur partium aſſertione.deciſ. 436.num.6. 316

Quaſi poſſeßio.

Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum probatur confeſſione debitoris. dec.109. num.3. 152
Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum probatur ex quietantiis. dec.459.n.1. 339
Quaſi poſſeſſio exigendi, acquiritur per vnicum actum. dec.235. n.1. 170
Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per vnicum actum. dec. 144.n. 2. 175
Quaſi poſſeſſio exigendi probata per inſtrumenta quietationum ſufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo deciſ.241.num.1. Intellige, vt n.4. 372
Ampl. etiam ſi agatur contra eum, qui nunquam ſoluit. num.2. 173
Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum acquiritur per vnicam ſolutionem. dec.389.n.1. 278
Maximè concurrentibus adminiculis. deciſ.389. n. 2. ibid.
Quaſi poſſeſſio exigendi probatur confeſſione debitoris, vel eius procuratoris. dec.234. n.2. 169
Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per vnicum actum. dec.213.n.1. 154
Quaſi poſſeſſio exigendi probatur ex inſtrumento quietationis. deciſ.410. n.3. 292
Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per vnicam ſolutionem ſibi factam. dec.310.n.4. ibid.
Quaſi poſſeſſio exigendi ad effectum manutentionis non amittitur per negligentiam etiam triginta annorum. dec.410.n.17. 293
Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur ex præcedentibus ſolutionibus ſibi factis. dec.231. num. 2. 167
Quaſi poſſeſſio exigendi tranſit paſſiuè in ſucceſſorem ſoluentis, etiam quod ipſe nunquam ſoluerit. dec. 231.n.3. ibid.
Limit. ſi ſit reſolutum ius ſui auctoris. n.4. ibid.
Quaſi poſſeſſio exigendi non probatur ex ſolutione facta metu mandati cum proteſtatione.dec.391.n.14. 280
Quaſi poſſeſſio exigendi cenſus probatur per quietantias, & executiones. dec.496.n.4.& 6. 371
Quaſi poſſeſſio exigendi in remedio retinendæ, iuſtificatur ex inſtrumento quietationis. dec. 210. n.3. 152
Quaſi poſſeſſio in remedio retinendæ tranſit paſſiuè in hæredes, & alios ſucceſſores. dec.391. numer.1. 280
Dummodo dicti hæredes, vel alij ſucceſſores poſſideant. num. 2. ibid.
Quaſi poſſeſſio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.dec.72.n.10. 52
Quaſi poſſeſſio vt acquiratur requiritur non ſolum animus acquirentis ſed ſcientia, & patientia eius contra quem acquiritur.dec.446.n.12. 325
Quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum. dec.245. num.1. 175
Quaſi poſſeſſio decennalis cenſus facit præſumi illum fuiſſe ſolemniter, & rite impoſitum. dec.100. numero 19. 74
Maximè contra negantem impoſitionem cenſus, & de contrario conuictum. n.20. ibid.
Quaſi poſſeſſio cedentis prodeſt ceſſionario, vt manuteneatur. dec.150.n.1. 178
Quaſi poſſeſſio acquiſita contra defunctum, eſt manutenenda contra eius hæredes. deciſ.213. n. 4. 154

Quietantia.

Generalis non comprehendit ea, quæ vendicari poſſunt. dec.305.n.5. 215
Etiam ſi verba ſint vniuerſalia. n.6. ibid.
Quietantiæ limitata, limitatum producit effectum.dec. 305. num.4. ibid.
Quietantia non ſolent fieri propter imaginarias ſolutiones. dec.252.n.5. 572

Qui.

Quæ, quod, refert perſonas, de quibus ſupra fuit facta mentio. dec.486.n.3. 366
Quicumque, eſt dictio generalis, & comprehendit omnem caſum. dec.151.n.3. 112

Quilibet.

Quilibet poteſt rei ſuæ eam apponere conditionem, quam vult ſeruari. dec.74. n.6. 53
Quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter. deciſ.340. num.1. 240

Quondam.

Hæc dictio denotat eum cui adiicitur eſſe mortuum. dec.335.n.4. 238

R.

Ratificatio.

Æquiparatur mandato.dec.351.n.3. 247
Etiam in caſibus in quibus requiritur mandatum ſpeciale. ibid.
Ratificatio geſtorum à procuratore æquiparatur mandato. dec.556.n.6. 440
Etiam in iis quæ requirunt mandatum ſpeciale. n.11. ibid.
Præſumitur ex lapſu 30. annorum. n.7. ibid.
Per vſum contractus, à procuratore geſti.n.8. ibid.
Ratificatio inſurgit ex actu, qui fieri non poteſt citra ius, & nomen ratificantis. dec.557. n.4. 441
Inſurgit ex obſeruantia actus geſti maximè per longum tempus. n.5. ibid.
Non inſurgit ſine ſcientia actus ratificandi.n 6. ibid.
Ratificans actum cenſetur illum ab initio feciſſe. dec. 557. num.9. ibid.
Ratificatio non inducitur ex ſola receptione pecuniarum niſi etiam conſtet de ſcientia obligationis, quæ ratificatur, & maximè omnium qualitatum ſuſtantialium. dec.190.n.3. 141
Ratificatio tacita quæ inducitur ex lapſu temporis, ceſſat quando ſtatutum præſumit contractum eſſe dolo extortum. dec. 370.n.12. 262
Ratificatio tacita reſultans ob lapſum temporis, non inducitur niſi data ſcientia nullitatis, ob defectum contractus.dec.370.n.13. ibid.
Ratificatio requirit in ratificante ſpecificam ſcientiam omnium qualitatum, rei, & actus ratificandi. deciſ. 223. num.14. 163
Ratificatio emptionis inducitur ex perceptione fructuum.dec.169. n.7.
Ratificatio inducitur per obſeruantiam longæuam contractus. dec.431. n.7. 311

Ratificatio, inducitur ex ſcientia, & taciturnitate. dec. 189. num. 8. 141
Ratificatio vt ex actu reſultet opus eſt vt actus qui geritur de neceſſitate importet ratificationem. deciſ. 278. n. 25. 196
Eo quod ſit factus cum eo qui ratificationem prætendit. num. 17. ibid.
Ratificatio excluditur ex qualibet iuſta cauſa. dec. 278. num. 19. 195
Ratificatio actus non inducitur ex actu facto ab ignorante nullitatem illius. deciſ. 543. numer. 22. 427
Ratificatio probatur ex confeſſione iudiciali. dec. 168. num. 4. 125
Ratificatio æquiparatur mandato. dec. 39. n. 7.
Ratificatio non retrotrahitur, quando quis locupletatur cum aliena iactura. dec. 160. n. 7. 118
Ratificationem alterius promittens intelligitur ſi interpelletur. dec. 479. n. 8. 360
Recipiens pretium rei venditæ cenſetur venditionem ratificaſſe. dec. 363. n. 4. 256
In ratificatione eſt neceſſaria ſcientia omnium qualitatum actus ratificandi. dec. 84. n. 20. 63

Receptio.

Recepit incontanti, & pecunias ad ſe traxit. Hæc verba prolata à Notario probant numerationem, licet de numeratione non faciant mentionem. dec. 139. num. 2. 102
Recepit in contanti. Hæc verba excludunt confeſſionem de recepto. dec. 497. n. 5. 375

Recognitio.

Publicæ ſcripturæ non eſt neceſſaria, niſi parte opponente. dec. 430. n. 8. & 11.
Maximè in iudicio poſſeſſorio. n. 12.
Recognitio per notam manum habentem ſufficit quando agitur de partita librorum, & debitoris ſubſcriptione. dec. 516. n. 6. 396
...maximè quando liber reperitur ſcriptus manu debitoris. n. 7. ibid.
Recognitio bonæ fidei facta ab emente ex pecunia aliena transfert dominium in nominatum. dec. 346. num. 5. 244
Recognoſcens bonam fidem in contractu cenſus, & illum in ſe acculland habetur perinde ac ſi ipſe impoſuiſſet. dec. 534. num. 1. 414
Et eſt principalis contractus. dec. 556. n. 3. 440
Recognoſcens bonam fidem in impoſitione cenſus non poteſt cogere eius emptorem ad recognoſcendum illius pretium. dec. 144. n. 2. 105
Recognoſcens bonam fidem in contractu cenſus, cenſetur recepiſſe pretium illius. dec. 104. n. 10. 78

Rector.

Eccleſiæ legatum factum Eccleſiæ non recipit à teſtatore, ſed ab Eccleſia. dec. 438. n. 7. 318
Rectores amouibiles ad nutum non habent curam Eccleſiæ, ſed tantum exercitium. dec. 433. n. 4. 314

Recuperatio.

Sortis principalis cenſus eſt prohibita. dec. 411. num. 6. 294

Redemptio.

Poteſt fieri ab vno tantum ex hæredibus venditoris ſi offerat integrum pretium. dec. 90. num. 7. Vide *ſupr.* verb. *Cenſus extinctio.*
Redemptio rei alienatæ facta ante declarationem caducitatis liberat à pœna. dec. 333. n. 12. 237
Redemptio cenſus facta à primo illius emptore eſt valida, licet ipſe eo tempore non ſit amplius illius dominus.
Redemptio cenſus liberat rem ſuppoſitam ab onere per actum retroſimilem. dec. 82. n. 9. 60
Redemptio excuſat à pœna incurſa ob alienationem factam contra prohibitionem, Curt. iun. *conſ.* 210. dec. 49. num. 20. & 22. 38
Redemptio cenſus non eſt melioratio in re, ſed extra rem. dec. 155. n. 5. 114
Redemptio cenſus debet pendere ab arbitrio venditoris, non emptoris cenſus. dec. 152. n. 8. ibid.
Redimens cenſum ex pretio fundi empti, non poteſt illum acquirere tranſlatiuè nec contra ſe, nec contra venditorem fundi vbi de ratione. dec. 559. n. 18. 444
Res vendita cum pacto redimendi ſi redimatur redit libera, & ſine onere ad redimentem. deciſ. 502. n. 3. 381

Reductio.

Et defalcatio in locatione fit ratione damni contingentis tàm in fructibus, quàm in ipſa re locata. dec. 243. num 6. 105

Regreſſus.

Non datur à priuatione ad habitum. dec. 271. n. 9. 190

Regula.

Quod non valet ab initio tractu temporis non conualeſcit, intelligitur ipſo iure, ſecus ſi Princeps aliter voluerit. deciſ. 166. n. 10. 124
Regulares Eccleſiæ non tenentur ad iura Epiſcopalia deciſ. 433. n. 2. 314

Relatio.

Debet interpretari iuxta formam relati. deciſ. 366. n. 6. 259
Relatio nuncij ſe citaſſe prout in cedula, non releuat ſi totus tenor citationis non ſit regiſtratus apud acta deciſ. 278. n. 1. 195
Limit. ſi Notarius non referat ſe ad acta. n. 3. ibid.
Relatio facta ad inſtrumentum æquipollet ſpeciali expreſſioni, nominatim factæ. dec. 557. n. 7. 442
Relatio ad incognita haberi non poteſt. deciſ. 476. n. 7. 358
Relatio non fit quando recta verborum conſtructio congruenter non patitur. deciſ. 140. n. 8. 104
Relatio non releuat ſi non exhibeatur relatum. deciſ. 5. num. 6. 6
Referenti non creditur cum de contrario conſtat in relato. deciſ. 380. n. 8. 270
Referenti non creditur non exhibito relato. deciſ. 547. num. 10. 430
Nec quando detegitur erroneum, & mendax. num. 12. ibid.
Referenti non creditur dum de relato poteſt conſtare. dec. 431. n. 11. 312
Intellige ſi referens contineat tantum particulam relati, nec illud integraliter referat. num. 12. ibid.
Relatum qualificat, & determinat referens. deciſ. 385. num. 3. 274
Relatum cenſetur ineſſe in referente cum omnibus ſuis qualitatibus. deciſ. 74. n. 2. 52
Relatum non referens debet attendi. dec. 477. num. 3. 358
Relatum non referens attendi debet, quando illud apparet. deciſ. 452. n. 5. 337
Referenti non creditur, niſi conſtet de relato. deciſ. 75. num. 9. 54
Referenti non ſtatur dum aliter conſtat in relato. deciſ. 431. num. 8. 312

Releuator.

Non tenetur niſi ad damnum, quod eſt neceſſarium, & ſine culpa releuari. deciſ. 343. n. 9. 242

Remedium.

Retinendæ remedium ſummariſſimum ab ipſa re ſeparari non poteſt. deciſ. 515. n. 11. 395
In remedio retinendæ leuiores ſufficiunt probationes. dec. 210. n. 1. 153

Pro cenſu datur remedium retinendæ, vel recuperandæ ſecundum varietatem caſuum. dec.231. num.5. 168

Remiſſio.

Eſt ſtricti iuris.dec.223.n.8. 162
Remiſſio eſt interpretanda, vt remittenti minus præiudicet quam ſit poſſibile. dec.223.n.9. ibid.
Remiſſio gratuita habet vim donationis. dec.223.n.3. ibid.

Remiſſoria.

Calumnioſè petita, non eſt concedenda. dec.128. n.4. 86
Remiſſoria in profanis in ſecunda inſtantia datur, etiam abſque prima. dec.118. n.1. ibid.
Maximè quando materia articulata eſt releuans.num.2. ibid.
Remiſſoria conceditur vbi articuli ſunt releuantes. dec.493. numer.1. 370

Renunciatio.

Eſt ſtricti iuris, & non extenditur de perſona ad perſonam. dec.381.n.4. 271
Renunciatio non numeratæ pecuniæ, ſolet poni vbi pecunia numerata etiam interuenit. dec.127. n.3. 95
Iuri ſuo poteſt quilibet renunciare. dec.558. num.12. 442
Qui petitur ſuper re iudicata cognoſci videtur illi renunciaſſe. dec.246. n.8. 175

Repetitio.

Non admittitur in oratione & diſpoſitione diuerſa. dec.67. n.8. 48
Nec quando concurrit diuerſitas rerum. numero 9. ibid.
Nec quando agitur de pœna.n.10. ibid.
Nec quando plus operaretur in caſu ad quem fit repetitio, quàm in caſu in quo facta eſt expreſſio.n.13. ibid.
Repetitioni ſolutorum non eſt locus, niſi vbi præceſſit actualis ſolutio.dec.252.n.2. 179
Repetens indebitum, debet concludenter probare ſe ſoluiſſe indebitum. dec.96.n.7. 71

Res.

Cenſetur empta de propriis pecuniis emptoris. dec. 346.num.1. 244
Res empta ex pecunia aliena acquiritur ementi. dec. 346. num.2. ibid.
Limit.ſi ex coniecturis appareat voluiſſe acquirere non ſibi, ſed domino pecuniæ.n.4. ibid.
Res eadem non debet diuerſo iure cenſeri. dec.354. num.8. 250
Res empta nomine hæredum fit hæreditaria ſi ematur de pecuniis hæreditariis. deciſ. 441. numero 3. 320
Res empta ex pecunia, vel pretio rei hæreditariæ fit hæreditaria. dec.421.n.2. 301
Intellige ſi copulatiuè concurrant quod res ematur nomine hæreditatis, & quod pecunia quæ ſoluitur ſit hæreditaria.n.3. ibid.
Limit. in ſubſidium.n.16 & 17. 302
Res empta à poſſeſſore hæreditatia nomine proprio ex pretio rei hæreditariæ non efficitur hæreditaria, dec.421.n.4.5.& 14. 301.& ſeq.
Etiam quod emens ſit in mala fide. n.6. 301
Res empta ex pretio rei pupillaris nomine proprio ementis non efficitur pupillaris.dec.421.n.7.& 15. ibid.
Limit. in ſubſidium.n.15. ibid.
Res empta ex pretio alterius rei videtur quodam iure permutationis ſubrogata in locum rei venditæ. dec. 421.num.8. 302
Intellige ſi expreſſè, vel ſaltem tacitè fuit cogitatum de hac ſubrogatione, & permutatione. numero 9. ibid.
Res empta ex pecunia dotali nomine proprio ementis non efficitur dotalis niſi concurrat expreſſa voluntas mulieris. dec.421.n.10.& 15. ibid.
Limit. in ſubſidium. n.16. ibid.
Res aliena licet poſſit vendi, non poteſt tamen hypothecari. dec.102.n.10. 76
Declara, vt venditio valeat tantum in præiudicium vendentis non domini rei venditæ. n.11. ibid.
Res expreſsè alienari prohibita etiam alienationis vocabulo late ſumpto, non venit in generali obligatione. dec.74.n.12. 53
Res aliena vendi poteſt. dec.17. n.3. 15
Res ſua nemini poteſt ſeruire. dec.71. n.8. 55
Res empta pro perſona nominanda ante nominationem acquiritur ementi.dec.163. n.1. 121
Niſi conſtet de contraria mente ipſius. n.7. ibid.
Res empta pro perſona nominanda afficitur hypotheca ad fauorem creditorum ementis, quæ durat etiam facta nominatione. dec.163.n.1. 121
Limit. Si repugnet ſubiecta materia. num.6. ibid.
Limitatur, Ex vero ſimili mente emptoris. numero 8. ibid.
Res aliena hypothecari validè non poteſt, poteſt tamen vendi.dec.40.n.10. 32
Res empta pro abſente etiam propriis pecuniis ementis acquiritur abſenti. dec.168.n.1. 125
Si tamen res ſit tradita, vel emptoris ratificata, dicto num.1. ibid.
Abſens tamen tenetur reſtituere pretium erogatum. num.5. ibid.
Res expreſsè alienari prohibita poteſt ſtatim ſequuta alienatione per ſubſtitutos reuocari. deciſ.198.n.7. 146
Res empta ex pecuniis meis, non efficitur mea. deciſ. 201.n.4. 149
Res eadem poteſt poſſideri eodem tempore à pluribus diuerſis reſpectibus. deciſ.559.n.13. 444
Res ita tradenda, vt dominium auocari nequeat. deciſ. 313.num.13. 222
Res data in dotem æſtimata tranſit in dominium mariti.dec.381.n.12. 272
Res acquiritur ei ad cuius fauorem eſt facta ſtipulatio. deciſ.169. n.1. 125
Etiam quod alteri concedatur dictæ rei diſpoſitio. n.3. ibid.
Res ſi detur in ſolutum æſtimata pro dote promiſſa in pecunia efficitur mariti.dec.457.n.6. 337
Limitatur 1.ſi detur pro fundo dotali, & num.8.in fin. ibid.
Limit.2.ſi detur æſtimata minori pretio, quàm valeat. num.9. ibid.
Res empta ex pecunia aliena, efficitur ementis.dec.164. num.1. 122
Niſi nomen ementis ſimulatè apponatur. numero 2. ibid.
Res empta ad proprietatem Titij, illi non emptori acquiritur. dec.165.n.1. 122
Res empta ſub nomine Titij cenſetur pro eo empta, niſi contrarium probetur. deciſ. 165. numero 2. ibid.
Rei emptæ à marito pro vxore, ſi ab ipſa percipiantur fructus, ipſi vxori dominium acquiritur. dec.165. num.3. ibid.
Res ſi perueniat ad eum caſum à quo incipere non poterat irritatur. dec.283.n.7. 200
Res cenſualia tranſit ad quoſcunque hæredes.dec.431. num.19. 312
Res empta nomine meo, ſequuta ratificatione, mihi acquiri

acquiritur. dec.160. numer.2. 118
Res aliena obligari, & hypothecari non poteſt. deciſ. 559.num.24. 445
Res aliena vendi poteſt. dec.138. n.6. 102
Res acquiſita ex aliena pecunia, acquiritur ſtipulanti. dec.174.n.8. 129
Res cenſui ſuppoſita tranſit cum ſuo onere. deciſ.232. num.19. 168
Res data in ſolutum creditori, ſuccedit loco ſui crediti. dec.188.n.1. 204
Res quælibet præſumitur libera à fideicommiſſo. dec. 57.num.4. 42
Res non poteſt eſſe emphyteuticæ niſi dominium vtile illius proueniat à concedente. deciſ.425. num.12. 306
Res in dotem æſtimata data, in dominium mariti tranſit. dec.311. n.1. 230
Res empta nomine proprio ex pretio rei hæreditariæ non fit hæreditaria. dec.420.n.1. 300
Limitatur quando res fuit empta directè, & immediatè ex pecunia hæreditaria, ſiue pretio rei hæreditariæ tam à malæ fidei, quam à bonæ fidei poſſeſſore. num.2. ibid.
Limit.2.quando in venditione rei hæreditariæ fit pactum vt pretium reinueſtiatur in alia re. numero 6. 301
Maximè quando res fuit empta à tutore ex pecunia pupillari vel ex re pupilli, & minoris. numer.3. ibid.
Res empta ex pecunia hæreditaria in caſibus in quibus res illa efficitur hæreditaria id contingit ex quodam genere permutationis. dec.410. numero 7. 301
Res communis inſolidum vendi non poteſt. dec.420. num.4. ibid.
Mala fides dicitur in alienante ſcienter rem reſtitutioni ſubiectam.dec.420.n.5. 301
Res aliena hypothecari non poteſt. dec.421. num.11. 302
Res tranſit cum ſuo onere. dec.450.n.2. 330
Rei iudicatæ exceptio non attenditur ſi fuerit per aliam ſententiam reuocata. deciſ. 246. numer.7. 175
Rei appellatione quando veniat tota in contractibus oneroſis alienata re communi. dec.65.n.3. 46
Rem haberi non poſſe, vel cum magna difficultate, paria ſunt. dec.175.n.8. 130

Reſcriptum.

Quod in iudicio Saluiano terminetur vnica ſententia poſſeſſorium, & petitorium operatur vt ſit cognoſcendum ſuper exceptionibus reſpicientibus petitorium. dec.148.n.5. 110
Reſcriptum Papæ mandantis aliquid diſpoſitiuè fieri aliquo ſuppoſito, non ſubintelligitur prout de iure, ſed debet præcisè obſeruari. dec.397. n.5. 284
Reſcriptum Principis refertur ad omnia narrata in ſupplicatione. dec.124. n.1. 90
Reſcriptum conditionale ante purificatam conditionem non tribuit iuriſdictionem. dec.237.numero 3. 170
Reſcripti verba generalia extenduntur ad omnia, quæ ſub ipſis comprehendi poſſunt. deciſ.446. num.3. 325

Reſeruatio.

Iurium facta in reuenditione cenſus operatur dumtaxat reſpectu ſortis, non autem reſpectu fructuum exinde decurrendorum. dec.411.n.1. 294
Reſeruatio dominij donec ſoluatur pretium importat conſeruationem hypothecæ in caſum moleſtiarum. dec.559.n.27. 445
Reſeruatio dominij rei venditæ donec integrum pretium ſoluatur, eſt de iure licita. dec.2.n.1. 2
Reſeruatio dominij extinguitur ſoluto pretio. deciſ.2. num.2. ibid.
Reſeruatio dominij in venditione operatur vt res vendita non dicatur libera.dec.559.n.21. 444
Reſeruatio iurium contra debitorem eſt incompatibilis cum extinctione debiti. dec.289.n.2. 205

Reſignatio.

Beneficij addicat à reſignante omne ius tàm ratione dominij quàm ratione poſſeſſionis. dec.177. n.11. 132
Reſignans beneficium poſt reſignationem nullos fructus poteſt percipere. dec.176. n.4. 130
Et ſi percipiat tenetur ad illorum reſtitutionem. n.5. ibid.
Reſignati beneficium poſt reſignationem fructus non debentur & ſi eos receperit tenetur reſtituere. deciſ. 177. num.12. 132
Reſignans beneficium Eccleſiaſticum, habetur pro mortuo. dec.176.n.9. 131

Reſolutio.

Reſolutio iure debitoris reſoluitur hypotheca. deciſ. 163.num.10. 121
Reſoluto contractu cenſus ſors remanet purum, & merum, mutuum. dec.31.n.7. 26
Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris.dec.41. num.10. 33. & dec.155. n.10. 14

Reſponſio.

Reſponſum dandum eſt iuxta thema propoſitum. dec. 120. numero 1. 88

Reſtitutio.

Reſtitutio in integrum datur ex capite iuſtæ ignorantiæ.dec.303. num.7. 214
Reſtitutio in integrum non conceditur non probata læſione. dec.464.n.36. 345
Reſtitutio in integrum impedit executionem.dec.109. num.1. 81
Limit. ſi ante petitam reſtitutionem executio fuerat capta. n.2. ibid.
Dummodo tamen cępta ſit executio poſt latam ſententiam, ſecus ſi ante. n.3. ibid.
Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam datur, vbi conſtat de bono iure, & de iuſtitia ſententiæ.dec.24. num.1. 21
Reſtitutio aduerſus ſententiam datur ob quamcumque iniuſtitiam. dec.279.n.2. 196
Reſtitutio tantum reddit, quantum abſtulit læſio. dec. 206.num.3. 151
Reſtitutio reſtituit etiam ad fructus. dec.206.numer.4. ibid.
Reſtituendus non eſt is, de cuius malo iure conſtat. 344. num.5. 243

Retentio.

Datur ſpoliatori mediante datione in ſolutum à Indice nulliter facta. dec.498.n.5. 376
Intellige ſi poſſideat occaſione ſui crediti, ſecus alias. num.6. ibid.
Retentio datur occaſione hypothecæ quando de ea incontinenti docetur etiam ſi poſſeſſio ſit nulliter acquiſita. deciſ.498.n.7. ibid.
Intellige quando Reus amiſit poſſeſſionem ob propriam culpam, & contumaciam ſecus alias. num.8. ibid.
Retentio, & compenſatio non competit pro creditis non liquidis.dec.498.n.15. 377
Maximè ſpoliatori. n.16. ibid.
Retentio datur poſſeſſori, qui ſoluit creditoribus anterioribus, niſi ſibi offeratur ſolutum. dec.451. n.8. 312

Intellige, primò vt hoc procedat in præiudicium debitoris. num.9. ibid.
Soluens in præiudicium aliorum. n.11. ibid.
Intellige 2. quando ſolutum abſorbet totum pretium rei poſſeſſæ. num.16. 332
Intellige 3. ſi res illa ſit indiuiſibilis, num.12. Secus ſi habeat diuerſa corpora. num.18. ibid,
Retensio ſine cauſa non concaditur. deciſ. 69.num.10. p. 49
Retinere licet pro modico credito rem magni valoris donec ſibi ſatisfiat, vel offeratur creditum. deciſ.69. num.7. ibid.
Intellige ſi poſſideatur res indiuiſibilis. n.8. ibid.
Secus ſi petatur immiſſio ſuper rebus diuiſibilibus. num.9. ibid.
Retentio bonorum debitoris datur ei, qui ſoluit verum illius debitum. deciſ.536.n.25. 418
Retentio pro damnis, & expenſis denègatur, quando ſunt omnino illiquida. dec.269.n.2. 189
Actionem qui habet multo magis retentionem. deciſ. 258.num.3. 116

Retractus.

Retractus competit contra eum, qui emit cum pacto redimendi. dec.524.num.5.p.402. item, & dec.443. num.1. 322
Retractus reſoluit priorem contractum æquè ac ſi factus non fuiſſet. deciſ.82.n.8. 60
Retractus eſt priuilegium inquilini, eius perſonam non egrediens. deciſ.466.n.1. 347
....Competit cenſuario ſuper re cenſuata, maximè ſi illam emerit. num. 3. Limita niſi alteri competat ex ſtatuto, vel conſtitutione. deciſ.466. num.2. & 14. 347.348
....Competit conſorti potius quàm inquilino, ſaltem ex æquitate. dec.466.n.4.& 6. ibid.
Ius retractus competens debitori poteſt à creditore capi in cauſam iudicati. dec.504.n.5. 385
Ius retractus eſt ceſſibile. dec.504.n.7. ibid.
Retrahere volens tenetur ſubire eaſdem conditiones, quibus contractus fuit cum alio celebratus. dec.159. num. 2. 117
Retrahens non acquirit fructus à die motæ litis, ſed à die ſolutionis, & vel effectualis depoſitionis pretij. deciſ.390.n.1. 279
Retractus ius competit etiam quod ceſſio facta fuerit cum pacto de redimendo. deciſ.524.n.5. 402

Reuenditio.

Reuenditio cenſus non requirit de neceſſitate pecuniam numeratam. deciſ.186.n.8. 139
Reuenditio cenſus eſt actus neceſſarius. deciſ.186.n.5. ibid.
Reuenditio cenſus extraneo de neceſſitate fieri non debet. deciſ.238.n.5. 171
Reuendens cenſum cum obligatione de reſtimendo pretium creditoribus prioribus redimentis, ſi à dictis creditoribus moleſtetur poteſt agere ex primæua actione. dec.384.n.3. 273
Intellige vt recuperet ſortem ſolutam, & conſequatur fructus decurſos ante reuenditionem, non autem vt cenſus reuiuiſcat. n.4. ibid.
Retrouenditio ſi fiat pluribus vicibus, prima conualidatur per ſecundam factam cum ſolemnitatibus, licet in illa prima non interuenerint. dec.523. n.5. 401
Retrouenditio importat diſſolutionem prioris venditionis. dec.369.n.1. 261
Retrouenditio eſt effectus neceſſarius in quo non requiruntur aliquæ ſolemnitates. deciſ.523. numer.1. amplia vt n.4. 401
....Tractatus, & requiſitio ad retrouendendum præſumitur præceſſiſſe, & ex natura rei, veriſimilitudine & communiter accidentibus. dec.523.n.2. ibid.
Retrouenditio requirit actum retroſimilem conſenſum, & reſtitutionem pretij. dec.411.n.1. 293

Reus.

Tenetur plenè probare exceptionem quando actor plenè probauit actionem. dec.387.n.5. 275
Reus ſi ſuam exceptionem non probet quando actor probauit ſuam actionem debet condemnari. deciſ. 387.n.6. ibid.
Reus in ſuis exceptionibus fit actor. deciſ.349.num.1. p.245
Reus abſoluitur ob non ius actoris. deciſ.349.num.2. ibid.
Reus in exceptionibus ſuſtinet vices actoris. deciſ.387. num. 3. 275
Reus ſufficit ſi vincat ob non ius actoris. dec.71. n.6. 52
Duo, vel plures rei debendi quoad ſe ſunt ad inuicem fideiuſſores ſed quoad creditorem ſunt omnes debitores principales. dec.201.n.4. 148
Rei debendi in dubio quilibet tenetur pro æquali portione. dec.180.n.1. 133
Limit. Si vnus ſentiat maius emolumentum alio, quia quilibet tenetur ratione emolumenti quod ſentit. num.2. ibid.
Intellige reſpectu emolumenti, quod quis ſentit principaliter, non ſecundariò. n.3. 134
Rei debendi tenentur principaliter fideiuſſores acceſſoriè. dec.529.n.5. 407
Reo vno debendi ſoluente cæteri liberantur. dec.529. num.6. ibid.

Rigor.

Scriptus præferendus æquitati non ſcriptæ. dec.466. num.27. 349

Rota Romana.

Complectitur æquitatem. dec.530.n.16. 409
Rota non ſolet exequi ſententias latas extra eius tribunal, niſi conſtito de bono iure, ſeu cognito ſuper illarum iuſtitia. dec.31.n.2.26. deciſ.203.n.5.149. dec.344.n.6. 243.& dec.246.n.12. 276
Limita ad effectum deducendi titulum. deciſio.452. num.12.

Rubrica.

Rubricæ verba nigrum declarant. dec.443.numero 6. 322

S.

Saluianum.

Saluianum competit pro conſequendis cenſibus. deciſ.353.n.1. 248
Saluianum intrat vbi conſtat de credito cum hypotheca. dec.53.n.1. 40
Saluianum competit anteriori creditori contra tertium poſſeſſorem. dec.353.n.4. 248
Saluianum competit fideicommiſſario. deciſ.496.n.5. 374
Saluianum competit vbi adeſt creditum cum hypotheca, & poſſeſſio debitoris. deciſ.68.n.1. 48
Saluianum intrat probato credito cum hypotheca, & poſſeſſione debitoris poſt contractum debitum. dec. 378.n.9. 268
Saluianum competit cuilibet creditori hypothecario. dec.488.n.1. 367
Saluianum non datur abſque hypotheca. deciſ.145. num.1.
Saluianum non eſt extinctiuum aliarum actionum, ſed cumulatiuum. dec.54.n.5. 40

Salui-

Saluianum intrat probatis extremis. decis. 148.num.2. 110
Agenti Saluiano,licet vigore reſcripti, ſit cauſa terminanda vnica ſententia tam in poſſeſſorio quàm in petitorio ſatis eſt vt probet incumbentia neceſſaria in Saluiano. dec.148.n.3. ibid.
Saluianum datur etiam pro fructibus cenſus decurrendis. dec.509.n.12. 390
Limit.ad fauorem fideiuſſoris, qui adhuc nihil ſoluit. num.13. ibid.
Saluianum ceſſat oblatione eius, quod debetur. deciſ. 269.n.1. 189
Saluianum eſt iudicium poſſeſſorium adipiſcendæ.dec. 531.n.8. 412
Saluianum datur pro damnis, & intereſſe. deciſ. 532. num.9. 412
Saluianum competit ſuper mobilibus, pecuniis,& nominibus debitorum. dec.69.n.1.& n.3. 49
Ampl.vt competat etiam Legatariis. n.2. ibid.
Præſtita tamen cautione de reſtituendo in caſu quo hæreditas non eſſet ſoluendo. dict. numer.1. & 18. ibid.
Saluianum interdictum datur contra poſſeſſorem bonorum emphyteuticorum. dec.40.n.4. 32
Saluianum ſine hypotheca ſtare non poteſt. deciſ.24. num.5.
Saluianum competit cuilibet creditore hypothecario. dec.488.n.1. 367
Competit hæredi hæredis, ac etiam ceſſionario. deciſ. 488.num.2. ibid.
Saluianum eſt merè poſſeſſorium adipiſcendæ. deciſ. 378.n.1. 268
Saluianum datur pro fructibus cenſus. dec.455.num.3. & dec.551.n.4. 435
Requiſita in Saluiano quæ ſint. dec.538. n.4.419. & dec.532.n.1. p.412
Saluianum competit creditori ex cauſa cenſus. deciſ. 538.n.5. 419
in Saluiano non admittitur exceptio dominij niſi in continenti probetur. deciſ.538.n.6. ibid.
in Saluiano ſufficit poſſeſſio debitoris de tempore contracti debiti. dec.538.n.7. ibid.
Probatis extremis neceſſariis, eſt locus immiſſioni ex Saluiano interdicto. dec.261.n.1. 183
Extremis probatis eſt locus Interdicto Saluiano. dec. 55.num.3. 40
Extrema in Saluiano ſunt creditum cum hypotheca & poſſeſſio debitori de tempore obligationis, vel poſtea. deciſ.488.n.3. 367
Primum extremum in Saluiano probatur ex inſtrumento. dec.32.n.1. 26
Secundum extremum probatur ex ſuſtentatione litis. dec.32.n.2. ibid.
Saluianum intrat probatis duobus extremis. deciſ. 32. num.33. ibid.
Extremum ſecundum in Saluiano probatur ex litis,ſuſtentatione cum adminiculis. deciſ.489. numer.2. 368
Extremum ſecundum in Saluiano non probatur ex ſola litis ſuſtentatione ſine adminiculis. deciſ.488. num.8. 367
Exceptio requirens altiorem indaginem, non admittitur in Saluiano. dec.68.n.9. 48
Exceptio fideicommiſſi tanquam requirens altiorem indaginem,non admittitur in Saluiano. dec.53.n.4. 40
Exceptio dominij non admittitur in Saluiano. dec.40. num.12. 32
Exceptio nullitatis ceſſionis,non admittitur in Saluiano. dec.70.n.4. 50
Exceptio nullitatis cenſus non admittitur in iudicio Saluiani. dec.95.n.5. 69
in Saluiano non admittuntur exceptiones, quæ requirunt extrinſecas probationes. deciſ.353.numero 22. 249
in Saluiano non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem. dec.69.n.5. 49
in Saluiano non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem. dec.69. n.1. ibid.
in Saluiano non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem. dec.329.n.4. 233
in Saluiano non admittitur exceptio fideicommiſſi. dec.69.n.12. 50
Limit.quando fideicommiſſum incontinenti probatur. num.12. ibid.
Dummodo probatur non ſolum fideicommiſſi exiſtentia, ſed etiam quod abſorbeat omnia bona. dec.69. num.13.& 15. ibid.
Agenti Saluiano non debetur principaliter res,ſed creditum. dec.268.n.9.& n.11. 188
in Saluiano reiiciuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem. dec.148.n.6. 110
in Saluiano non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem.dec.353.n.8. 249
in Saluiano obtinet qui probat debitum cum hypotheca poſſeſſionem antiquam debitoris, & modernam rei conuenti. deciſ.357.n.5. 252
Creditum in Saluiano probatur per publicum inſtrumentum. dec.538.n.1. 419
Creditum actoris eſt extremum in Saluiano. deciſ.480. num.2. 365

Satisfactio.

Hoc verbum,non importat de neceſſitate actualem numerationem. dec.252.n.1. 179

Scientia.

Scientia præſumitur ex cohabitatione. deciſ.553.n.9. 437
Scientia præſumitur in eo,qui tenetur indagare. deciſ. 162.num.1. 120
Maximè ſi teneatur inueſtigare ratione officij. num.3 ibid.
Scientia vt noceat ad excludendum retractum, debet probari concludenter,& non præſumptiuè.dec.158. num.6. 117
Et ſpecificè cum omnibus qualitatibus. numero 7. ibid.
Scientia ſuperueniens cum actu non inducit ratificationem actus nulli niſi probetur etiam ſcientia nullitatis. dec.278.n.23. 196
Scientia præſumitur in his, quæ afferunt commodum. dec.165.n.3.
Et ex cohabitatione cum eo qui actum geſſit.dec.553. num.9. p.437
Scientia nullitatis actus ad effectum inducendi ratificationem non ſufficit generica,ſed debet eſſe plena & certa iuris,& facti. dec.278.n.24. 196
Scientia ſimplex non ſufficit ad inducendam obligationem, ſed debet eſſe plena, & perfecta. deciſ.292. num.10. 206
Scientia in quolibet actu præſumitur eſſe de ſubſtantia illius,non tamen denunciatio. dec.162. num.5. 120
Scientia non præſumitur, ſed eſt probanda ab eo, qui in illa ſe fundat.dec.85.n.4. 62
Scientia præſumitur ex diuturnitate cohabitationis. deciſ.198.n.15. 147
Limitat. in teſtamentis, & inſtrumentis. numero 16. ibid.
Scientia ex præſentia præſumitur. dec.313. numer.6. 221
Scientia præſumpta non ſufficit ad arguendum tractatum

ctatum de falſo,& ſimulatione. dec.497. numer.21. 374
Scientia totius præſumitur ex ſcientia partis. dec.53. num.7. 40
Scientia contractus præſumitur ex implemento illius. dec.557.n.8. 441
Scientia contractus præſumitur ex implemento contentorum in illo. dec.556.n.12. 440

Scriptura.

Priuata dicitur recognita per teſtes dicentes ſe habere notam manum ſcribentis. decif.427. numero 3. 308
Limit. in ſcriptura recognita extra curiam. numero 6. ibid.
Sublim.ſi adſint alia adminicula.n.7. ibid.
Scriptura ſi inſeratur in inſtrumento efficitur pars dicti inſtrumenti. dec.431.n.14. 312
Scriptura priuata etiam ſine teſtibus,& die probat contra ſcribentem. decif.513.n.2. 393
Scriptura priuata, etiam non recognita probat ſi pars non opponat. decif.410.n.10. 293
Scriptura priuata non probat antequam recognoſcatur. dec.519.n.13. 421
Scriptura informis, & quæ caret ſolemnitatibus nihil probat. dec.494.n.13. 372
Scriptura informis non probat. dec.278.n.5. 195
Scriptura priuata non probat pro ſcribente. decif.555. num.5. 439
Scriptura informis probat concurrentibus adminiculis. dec.513.n.4. 393
Scriptura non eſt neceſſaria in conſtitutione cenſus. decif.100.n.3. 74
Scriptura non eſt de ſubſtantia contractus.dec.96.n.11. 71
Scripturæ officij notariatus Vrbis ſolent locari, & ſunt in commercio. decif.124.n.6. 90
Scripturæ alicuius non adhibenda maior fides, quàm illius voci. dec.454.n.9. 335
Scripturæ informi poteſt iudex fidem adhibere parte non opponente cùm poſſit quandocunque recognoſci. dec.464.n.24. 345
Scripturæ informes probant ſi pro eis ſtet obſeruantia. dec.410.n.14. 293
Scripturæ vna pars alteram declarat. decif.475.num.7. 357
Recognitio Scripturæ poteſt quandocunque fieri, & quando pars opponit etiam poſt ſententiam. decif. 410.n.13. 293

Sententia.

Sententia, quæ fuit ſuſpenſa per appellationem non impedit manutentionem. dec.352.n.3. 248
Sententia, quæ non iuſtificatur non poteſt ſuſtineri. decif.390.n.4. 279
Sententia, quæ non eſt conformis libello, eſt nulla. dec. 187.n.7. 139
Sententia per appellationem ſuſpenſa, non poteſt executioni demandari. decif.242.n.12. 374
Limit. in mandato de manutenendo, quod per appellationem non ſuſpenditur. n.13. ibid.
Sententia confirmatoria ſententiæ de partibus lata, non tranſportatis actis, eſt nulla. decif.301.num.1. 215
Sententia propter ſui indiuiduitatem non poteſt pro parte valere, & pro parte non valere, ſed tota corruit. decif.540.n.3. 422
Limit. 2. ſi ſe referet ad acta ex quibus poſſit colligi diuerſitas factorum quæ diuiſionem recipiant. num.4. ibid.
Limit. in gradu appellationis ex æquitate ne partes cogantur ex integro cauſam inſtaurare. n.5. ibid.
Sententia dicitur iuſta, quæ ex Rotæ deciſione declarata fuit iniuſta. decif.310.n.1. 227
Sententia immittens pro fructibus decurſis, & decurrendis, & poſſeſſio inde capta ſuſtinetur quoad fructus decurſos. decif.486.n.11. 365
Sententia non dicitur inferre nouum grauamen, ſi exprimat id quod in neceſſariam conſequentiam implicitè comprobatur in aliis. decif.188. numero 4. 140
Sententia non probat ſine actis. decif.457.numero 13. 337
Limit.1. quando fuit pro maiori parte executioni demandata. num.14. ibid.
Limit.2. in ſententia antiqua pro qua præſumitur tàm quoad inſtantiam, quàm quoad ſolemnitatem. n.15. ibid.
Limit.3. ſi ſententia fuerit per partes acceptata. ſub n. 16.& 17. 338
Sententia dicitur antiqua ſi lata fuit annis iam triginta elapſis. dec.457.n.16. ibid.
Sententia à qua fuit appellatum non impedit manutentionem. decif.213.n.6.
Sententia, & eius effectus ſuſpenditur per appellationem. decif.213.n.7. 154
Sententia quando ſufficiat iuſtificari ex nouiter deductis. dec.524.n.6. 402
Sententia dicitur notoriè iniuſta, quæ non iuſtificatur ex actis. dec.263.n.6. 185
Sententia exequi non poteſt contra non citatum. dec. 483.n.5. 363
Sententia contra ſententiam quæ tranſiuit in iudicatum eſt nulla. dec.450.n.18. 331
Limit. ſi prima ſententia eſt notoriè iniuſta. num.19. ibid.
Sententia non poteſt pro parte valere,& pro parte non. decif.400.n.18. 287
Sententia eſt indiuidua. decif.450.n.15. 330
Sententia dans immiſſionem pro fructibus cenſus decurrendis eſt nulla. dec.485.n.10. 365
Sententia lata ad fauorem defuncti non poteſt exequi ad inſtantiam hæredum, niſi prius iuſtificato, quod ſint hæredes. dec.256.n.2. 181
Sententia lata prout in cedula eſt valida ſi publicetur intra decem dies poſt prælationem ſi talis ſit ſtilus dictæ curiæ. dec.485.n.4. 365
Sententia annullatoria cenſus non impedit manutentionem. dec.234.n.5. 169
Sententia non nocet non citato. decif.351. numero 6. 247
Sententia quod ſit valida præſumitur. decif.406.n.4. 290
Sententia,& illius effectus ſuſpenditur per appellationem. decif.211.n.3. 153
Sententia iniuſta non tranſit in iudicatum. decif.225. num.7. 164
Sententia ex actis non aliter debet iuſtificari. dec.101. num.9. 75
Sententia, quæ tranſiuit in iudicatum retractatur per reſtitutionem in integrum ob qualemcumque iniuſtitiam, etiam non notoriam. decif.84.numer.1. 62
Sententia per appellationem ſuſpenſa non impedit manutentionem. dec.212.n.5. 154
Sententia mandatur executioni conſtito de re iudicata, & iuſtitia ſententiæ. dec.79.n.1. 36
Sententia contra rem iudicatam, eſt nulla. dec.19.n.3. 17
Limita ſi ſententiæ tranſitæ in iudicatum ſint iniuſtæ. num.6. ibid.
Sententia dicitur notoriè iniuſta cùm iuſtificatur ex actis. dec.101.n.6. 75

Sen

Sententia debet eſſe conformis libello. deciſ.159.n.7. 318

Sententia lata ſuper iudicio moto ſine actione,eſt nulla. deciſ.165.num.5. 185

Aliqui tamen volunt requiri partis oppoſitionem per viam exceptionis. n.4. ibid.

Sententiæ conformes debent exequi in iis in quibus ſint conformes,licet in aliquo capite ſeparato ſit inter eas difformitas. dec.188.n.5. 140

Sententiæ dicuntur conformes,quæ idem continent in ſubſtantia. dec.188.n.1. ibid.

Sententiæ effectus ſuſpenditur per appellationem.dec. 245.n.5. 275

Sententiæ tot ſunt, quot ſunt illius capita. deciſ.450. num.16. 330

Requiſita pro validitate ſententiæ, quæ ſint remiſſiuè. deciſ.540.n.6. 412

Effectus ſententiæ ſuſpenditur per commiſſionem reſtitutionis in integrum. dec.244.n.3. 175

Tres ſententiæ conformes ſunt exequendæ. deciſ.188. num.5. 140

Sententiæ validitas ex actorum reuolutione comprobatur. dec.554.num.1. 438

Super re prohibita alienari poteſt imponi ſeruitus durature durante vita imponentis. dec.333.num.10. 237

Simulatio.

Simulatio poteſt coniecturis,& præſumptionibus probari. dec.5.n.2. 5

Debent tamen eſſe efficaces,& dilucidæ.n.5. 6

Simulatio poteſt præſumptionibus, & coniecturis excludi.dec.5.n.3. 5

Simulationis præſumptio excluditur per remunerationem pecuniæ. dec.5.n.4. 6

Simulatio vt probetur coniecturis illæ debent eſſe concludentes. dec.454.n.7. 335

Simulatio excluditur ex coniecturis. dec.454. num.8. ibid.

Simulatio oppoſita non retardat executionem inſtrumenti cenſus. dec.359.n.3. 183

Simulationis præſumptio ceſſat,vbi conſtat de veritate. deciſ. 159.n.4. ibid.

Simulatio cùm non præſumatur debet concludenter probari. dec.357.n.10. 252

Maximè vbi nulla ſubeſt cauſa ſimulandi. numero 11. ibid.

Simulatio contractus non præſumitur vbi præexiſtit cauſa contrahendi. dec.553.n.6. 437

Simulatio abſque cauſa ſimulandi, non præſumitur. deciſ.120. n.5. 88

Simulatio facilè detegitur ex ſerie facti. deciſ.120.n.4. ibid.

Simulatio probatur coniecturis, & veriſimilitudine. dec.120.num.5. ibid.

Simulatio excluditur ex obligatione releuationis. dec. 112.n.7. 83

Simulatio probatur probato tractatu, concluſione, & cauſa ſimulandi. dec.138.n.1. 95

Maximè quando agitur de ſimulatione, quæ remouet conſenſum ab actu. num.2. ibid.

Simulatio probatur duobus teſtibus, & quales requiruntur. dec.138.n.3. ibid.

Simulatio in emptione facta pro alio, ex quibus præſumatur. dec.170.n.5. 126

Simulatio probatur ex confeſſione partium,& recognitione bonæ fidei. dec.164.n.3. 122

Simulatio non præſumitur.dec.123.n.6.89.& dec.166. num.5. 123

Simulatio non præſumitur ſine cauſa ſimulandi. dec. 436.n.7. 316

Simulatio non præſumitur. deciſ.139.n.4. 103

Simulationis exceptio non retardat exequutionem camerali obligationis. dec.5.n.16. 6

Niſi ſit concludenter probata. ibid.

Simulationis præſumptio tollitur ex veritate.dec.127. num.5. 95

Simulationis præſumpio excluditur vbi conſtat de veritate actus. dec.125.n.10. 92

Simulatio non præſumitur in publico inſtrumento. deciſ.125.n.21. ibid.

Simulationis cauſam probare debet is,qui illam allegat. deciſ.125.n.32. ibid.

Simulationis ſuſpicio inducitur ex negligentia petendi creditum. dec.382.n.14. 272

Simulationis præſumptionem excludit præexiſtentia cauſæ veræ. dec.24.n.8. 22

Item quando actus potuit fieri verè,& ſine fraude. n.9. ibid.

Simulationis cauſa probanda eſt. deciſ.128. numer.5. 96

Simulationis ſuſpicio ceſſat, vbi res ita geri potuit. dec.5.n.12. 6

Item vbi præceſſit cauſa vera ita faciendi. numero 14 ibid.

Simulationem qui allegat debet probare illam, & cauſam probabilem, ſufficientem,& veroſimilem,ſimulandi. deciſ.166.n.3.& 6. 123

Simulandi cauſa, & coniecturæ ſufficientes ſunt probandæ ab eo qui actum ſimulatum dicit. deciſ.112. num.6. 83

Simulationis exceptio non impedit manutentionem. deciſ.213.n.3. 154

Simulatum contractum dicens id probare tenetur. dec. 120.n.7. 88

Simulatus contractus, in dubio non præſumitur. dec. 120.n.6. ibid.

Inueriſimilitudo arguit ſimulationem.dec.128.num.8. 96

Inueriſimilitudo inducit præſumptionem ſimulationis. dec.382.n.11. 271

Singularis.

Singula ſingulis ſunt referenda. deciſ.141. numero 1. 105

Sit.

Hoc verbum eſt expreſſiuum veritatis, & ſubſtantiæ. dec.435.n. 3. 306

Societas.

Eſt contractus bonæ fidei, & conſenſu perficitur. dec. 414.n.4. 304

Societas non poteſt diſſolui niſi concurrat conſenſus ſociorum. dec.414.n.5. ibid.

Et conſenſus tacitus ſufficit. n.6. ibid.

Societas officij ad rationem duodecim pro centenario intra ſuper officio non vacabili non valet. num.1. & ſeq. dec. 111. 127

Societas officij vltra valorem illius,eſt nulla, & inualida. dec.237.n.1. 164

Societas finito periculo,remanet purum mutuum.dec. 9.num.17. 10

Societas officij contracta ſuper duobus officiis vno vacante ſuſtinetur in altero quatenus ſit capax totius ſummæ in ſocietate poſitæ. dec.90.n.9. 67

Societas officij contracta ſuper duobus officiis non extinguitur per venditionem vnius officij ſi alterum officium ſit capax totius ſummæ. deciſ.91.n.1. ibid.

Societas ſuſtinetur in officio non vendito pro ea rata pro qua officium eſt capax. dec.91. num.8. 68

Societas reſoluitur in totum per receptionem partis ſortis ſecundum aliquos. dec.414.n.1. 304

Contra

Contrarium firmat Rota. num. 3. ibid.
Vel ſaltem non procedit quando ex coniecturis apparet de contraria mente contrahentium. numero 15. 305
Societas non poteſt contrahi ſuper officio, niſi vſque ad illius valorem. deciſ. 9. n. 1. 9
Societas contracta vltra valorem officij, non ſuſtinetur in vim alterius contractus. deciſ. 9. num. 2. ibid.
Societas officiorum, cur ſit licita. dec. 9. num. 3. & 16. ibid.
Societas ſolo conſenſu perficitur. deciſ. 59. numero 1. 43
Societas initur pluribus modis. dec. 59. n. 2. ibid.
Societas contracta ſuper re aliena ſuſtinetur. dec. 59. num. 3. ibid.
Societas officij habet implicitum contractum locationis, & conductionis. dec. 388. n. 13. 277
Societas contracta ſuper duobus officiis altero eorum alienato durat in illo quod ſupereſt pro ea rata cuius illud eſt capax. dec. 424. n. 10. 305
Societas officij ſine officio ſuper ſolo periculo vitæ conſtitui non poteſt. dec. 321. n. 3. 5. & 6. 227
Societas officij quando contrahitur, pecunia non fit recipientis, ſed remanet ſoluentis ſub ſolo periculo amiſſionis in caſu mortis. dec. 321. n. 8. 228
Societas requirit ſubiectum communicatiuum lucri, & damni. dec. 321. n. 6. ibid.
Societas, in qua capitale fit ſaluum, omni iure improbatur. dec. 321. n. 11. ibid.
Societas contrahitur ſuper officio emendo. dec. 59. n. 6. 43
Societatis natura vt eſt per reſtitutionem, vel interitum partis rei communicatæ, non diſſoluatur in totum, ſed duret in eo quod ſupereſt. deciſ. 424. numer. 9. p. 305
Societatis contractus, ceſſante periculo vitæ non ſuſtinetur in vim ſponſionis. dec. 9. n. 15. 9
Societatis contractus ſine officio, redditur vſurarius. dec. 9. n. 20. 10
Socius ex natura contractus tenetur releuare ſocium pro ſua rata. dec. 181. n. 3. 134
Et communicare ſibi decoctionem aliorum ſociorum. ibid.
Socius qui habet parem participationem in ſocietate, non debet pati maius detrimentum. dec. 181. n. 4. & 7. ibid.
Societas finito tempore ſocietatis durat in effectibus. deciſ. 181. n. 5. ibid.
Societas etiam ſuper re aliena contrahi poteſt in præiudicium contrahentis. dec. 9. n. 18. 10
Socius eo ipſo eſt quod admiſſus in officio, eſt ei communicatum officium, & non eſt amplius communicabile. dec. 9. n. 11. 9
Socius, & conſors in re communi eſt præferendus cenſuario. dec. 306. n. 3. 215
Socium velle ſe obligare vltra ratam ſuæ participationis, non eſt veriſimile. dec. 178. n. 5. 132
Socij plures, an poſſint ſuper eodem officio admitti. dec. 9. n. 9. & infrà. 9
Socio ſoluenti in cauſam ſocietatis competit actio pro ſocio contra conſocios. deciſ. 531. n. 6.
Inter plures ſocios non poteſt dici quæ portio crediti, vel debiti ad quemlibet ſpectet, niſi poſt ſolidata inter eos computa. deciſ. 184. n. 10. 138
In ſocietatibus plurimum conſuetudini defertur. dec. 59. num. 7. 43

Solemnitas.

Solemnitas requiſita ex conſuetudine in contractu minorum, ſuppletur iuramento. deciſ. 26. n. 1. 23
Solemnitates per ſtatutum requiſitas in contractu adhibitas fuiſſe probatur per inſtrumentum. dec. 505. num. 15. 384
Solemnitates ſtatutariæ adhibitæ in contractu minorum ſupplent defectum minoris ætatis. dec. 417. n. 6. 298
Solemnitates reſpicientes pontificatum, locum, teſtes, clauſulam actum poſitæ in inſtrumento præcedente cenſentur repetitæ in inſtrumento immediatè ſubſequenti. deciſ. 100. n. 6. 74
Solemnitates ſtatutariæ non requiruntur in actibus neceſſariis. deciſ. 186. n. 6. 139
Solemnitates ſtatutariæ non requiruntur in contractibus ex neceſſitate initis. dec. 430 n. 2. 310
Solemnitates requiſitæ à ſtatuto non expediuntur per procuratorem. dec. 186. n. 4. 139
Solemnitates reſpicientes Pontificatum, Teſtes, & his ſimilia ſi reperiantur in præcedenti inſtrumento cenſentur repetitæ in inſtrumento incontinenti ab eodem Notario rogato. dec. 96. n. 21. 71

Solitus.

Ponere pecunias ad honeſtum lucrum. poteſt vltra ſortem recipere aliquod intereſſe. deciſ. 228. num. 3. 165
Dummodo non percipiat ex contractu vſurario, & illicito. num. 4. ibid.

Solutio.

Solutio ſemper debet intelligi facta pro debito grauiori & odioſo. deciſ. 414. n. 7. 296
Solutio præſumitur facta ex pecuniis eadem die ad cenſum receptis. dec. 478. n. 7. 359
Solutio facta per fideiuſſorem licet extinguat propriam obligationem non tamen extinguit obligationem, qua principalis debitor tenetur erga ipſum creditorem. dec. 504. n. 9.
Solutio momentanea, quando affert vtilitatem recipienti, eſt conſiderabilis. dec. 454. n. 11. 335
Solutio facta meo creditori à tertio de meis pecuniis à me facta dicitur. dec. 421. n. 13. 302
Solutio facta ſine proteſtatione conſtituit recipientem in quaſi poſſeſſione exigendi. dec. 392. n. 11. 281
Solutio facta à principali liberat fideiuſſorem. dec. 392. num. 7. ibid.
Solutio valet etiam facta vt ſoluens recipiat ſolutum vbi ſolutio attulit aliquod commodum recipienti. deciſ. 527. n. 7. & 8. 403
Solutio in dubio præſumitur facta in cauſam præcedentis debiti & obligationis. deciſ. 440. n. 5. 319
Solutio probatur præſumptionibus, & coniecturis. dec. 440. n. 7. ibid.
Solutio præſumitur facta in cauſam præambulam debiti. dec. 439. n. 1. 319
Solutio debiti conſiſtit in peremptione obligationis. dec. 558. num. 8. 442
Solutio ſequens præſumitur facta in extinctionem præcedentis obligationis. dec. 558. n. 10. 443
Compenſatio habet vim ſolutionis. dec. 555. n. 4. 439
Debitor non ſoluens debito tempore tenetur creditori ad intereſſe per eum paſſum ex eo quod cœperit pecunias ad intereſſe. deciſ. 554. n. 7. 438
Creditor ſi ſoluat pro debitore dicitur eſſe in damno emergenti. deciſ. 554. n. 8. ibid.
Soluens debitum alienum cum proteſtatione ſe reualendi in bonis debitoris cenſetur velle debitum extinguere. deciſ. 558. n. 5. 442
Soluens cum dicta proteſtatione non damnum, ſed lucrum conſequitur. deciſ. 558. n. 6. ibid.
Solutio cenſus impoſiti ſuper re legata ſpectat ad hæredem, non ad legatarium. deciſ. 473. n. 1. 355
Maximè quando aliàs legatum eſſet nullius, vel modicæ vtilitatis. n. 2. ibid.

Solutio eſt probanda ab eo, qui illam aſſerit. dec. 255. num. 2. 164

Solutio fructuum, & renouatio fideiuſſorum pro parte cenſus non extincta repugnat extinctioni cenſus in totum. dec. 362. n. 3. 255

Solutio facienda eſt iuxta qualitatem monetæ à partibus declaratam. dec. 220. n. 5. 160

Solutio cenſus pro decimis, & fructibus probat poſſeſſionem recipientis eos. dec. 312. n. 3. 229

Solutio facta à muliere abſque ſolemnitatibus non eſt releuans in eius præiudicium. deciſ. 543. numer. 21. 437

Solutio fructuum cenſus facta vigore accollationis nullæ non præiudicat ſoluenti. deciſ. 474. numer. 4. 355

Solutio præſumitur facta in cauſam debiti præambulam. dec. 439. n. 1. 319

Solutio facta metu mandati, & cum proteſtatione non conſtituit exigentem in quaſi poſſeſſione exigendi. dec. 244. n. 1. 175

Solutio præſumitur facta nomine proprio ſoluentis niſi aliud ſuadeant coniecturæ. deciſ. 410. numer. 5. 293

Solutio præſumitur ex lapſo temporis inter creditorem, & debitorem. dec. 450. n. 8. 330

Secus inter hæredem grauatum, & fideicommiſſarium. ibid.

Solutio cenſus facta ab eo qui non proprio, ſed alieno nomine poſſidet non conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi recipientem in præiudicium poſſeſſoris. dec. 433. n. 5. 314

Solutio præſumitur facta in cauſam locationis præcedentis. dec. 313. n. 2. 230

Solutio facta metu mandati non conſtituit creditorem in quaſi poſſeſſione exigendi. deciſ. 231. numer. 8. 367

Limit. ſi mandatum ſit iuſtum. n. 9. ibid.

Solutio cenſus non poteſt retardari, donec cognoſcitur an ſit bene conſtitutus. dec. 66. n. 2. 47

Solutio cenſus per decennium cum expreſſione cauſæ conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum. dec. 111. n. 6. 82

Solutio ea qua cauſa facta fuerit, apparet ex inſtrumento quietationis. dec. 213. n. 3. 154

Solutio facta cedenti poſt ceſſionem, ſi ea non fuerit legitimè intimata, liberat debitorem. deciſ. 161. n. 2. 119

Solutio in dubio debet cedere in duriorem cauſam. dec. 83. num. 1. 60

Solutio facta metu diuturni carceris, non præiudicat. dec. 292. n. 15. 206

Solutio in dubio præſumitur facta potior ex cauſa cenſus, quàm canonis. dec. 323. n. 1. 230

Solutio non eſt præcisè facienda de ſpecie monetæ, quæ eſt in obligatione ſi non reperitur, vel difficillimè reperiri poteſt. dec. 215. n. 5. 156

Solutio probatur ex confeſſione recipientis ſolemniter facta etiamſi ſit facta à minore. deciſ. 399. n. 6. 285

Prout in inſtrumento hæc verba videntur importare dubitationem. n. 8. 286

Solutio eſt facienda de moneta currente tempore contractus ſi ea tempore ſolutionis reperiatur, nec ſit mutata in bonitate intrinſeca, alias ſecundum æſtimationem illius de tempore contractus. deciſ. 217. num. 1. 258

Solutio facienda eſt iuxta valorem monetæ, quæ currebat tempore obligationis, ſi illa ſpecies monetæ non reperiatur. dec. 216. n. 6. 157

Solutio fructuum cenſus facta à muliere non ſaluat contractum à nullitate reſultante ob non ſeruatas ſolemnitates ſtatutarias. dec. 31. n. 11. 26

Solutio eadem non poteſt parere duos effectus diuerſos. dec. 123. num. 3. 89

Solutio momentanea transfert dominium pecuniarum in accipientem, quando illi affert commodum, & vtilitatem. dec. 123. n. 4. ibid.

Limitatur, ſi præceſſit conuentio de ſoluendo ſtatim. num. 5. ibid.

Quæ in dubio non præſumitur. deciſ. 123. numer. 8. ibid.

Solutio releuat etiam, quod ſtatim pecunia reſtituatur, ſi afferat vtilitatem reſtituenti. deciſ. 2. numero 3. 2

Solutio quæ eſt modica, habito reſpectu ad rem pro qua fit indicat potius illam fieri pro canone, quàm pro cenſu, num. 7. Et declara, vt num. 9. deciſ. 323. 230

Solutio pretij cenſus dicitur legitimè facta etiam quando venditor illud relinquit penes emptorem ſub nomine depoſiti. dec. 417. n. 12. 309

Solutio eſt probanda ab eo, qui illam allegat. dec. 232. num. 1. 235

Et clare, & concludenter. num. 5. ibid.

Solutio eſt facienda in moneta conuenta ſi reperiatur. dec. 330. n. 3. 233

Ampl. ſiue aucta, ſiue diminuta ſit illius bonitas extrinſeca. n. 3. ibid.

Limit. ſi non reperiatur, vel non in ſufficienti quantitate. num. 4. ibid.

Solutio eſt facienda de moneta conuenta, quando certa ſpecies monetæ eſt in obligatione, ſi ſpecies illa reperitur ſin minus illius æſtimatio iuxta tempus ſolutionis faciendæ. dec. 216. n. 2. 157

Solutio debet fieri iuxta æſtimationem monetæ, quæ eſt in obligatione, non autem eius, quæ eſt in electione ſoluendi. dec. 218. n. 3. 159

Solutio declarat quænam ſpecies monetæ ſit in obligatione. dec. 221. n. 3. 161

Solutio pretij in ceſſione iurium probatur ex confeſſione cedentis. dec. 357. n. 13. 252

Solutio cenſus conſtituit recipientem in quaſi poſſeſſione exigendi. dec. 483. n. 1. 363

Solutio præſumitur facta in executionem præcedentis mandati. dec. 551. n. 1. 378

Solutio debet referri ad cauſam præambulam. dec. 444. num. 5. 324

Solutio facta ab vno ex correis alios liberat. deciſ. 126. num. 11. 94

Solutionem qui probat trium annorum continuatorum immediatè antecedentium præſumitur ſoluiſſe pro ſuperioribus annis, *ad L. quicumque C. de apoch. lib.* 11. dec. 481. n. 1. poteſt tamen probari contrarium. num. 7. 362

Amplia. d. L. quicunque in ſolutione trium ſemeſtrium, ſi locatio per ſemeſtria eſt diſtributa. num. 2. ibid.

Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio. dec. 397. n. 3. 284

Intellige ſi ſolutio ſit realis, ſecus ſi ſit ſimplex confeſſio de recepto. n. 3. ibid.

Solutione vnica eodem tempore facta, non extinguitur duplex debitum. dec. 168. n. 7. 125

Solutionem actualiter factam fuiſſe, poteſt ex coniecturis probari. deciſ. 252. n. 3. 179

Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio. dec. 271. n. 1. 196

Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio, etiam fideiuſſoria. deciſio 180. numero 6. 134

Soluens indebitum ſub prætextu alicuius cauſæ, non repetit. dec. 111. n. 8. 82

Soluens pecunias, & mox illas ex noua cauſa ſecum reportans, ſoluiſſe dicitur. dec.13n.n.9. 97
Soluens abſque proteſtatione, dicitur ſponte ſoluere. dec.25n.n.2. 178
Soluens alij quàm vero creditori, non liberatur. deciſ. 574.num.3. 128
Ampliat. etiam ſi ſoluat coniunctæ perſonæ. num.4. ibid.
Limit. quando ſoluitur ei cum quo fuit celebratus contractus. n.5. ibid.
Soluens creditoribus anterioribus poteſt repellere poſteriores iuribus ſibi ab anterioribus ceſſis.dec.191. numer.7. 142
Soluens ſtatim recepturus non dicitur ſoluere, & dominium pecuniarum in alium non transfert. deciſ. 187.num.4. 139
Limit. Si ex tali ſolutione recipiens commodum ſentiat. num.10. 140
Soluens ſine proteſtatione non dicitur coactè, & metu mandati ſoluere. dec.389.n.5. 278
Soluens debitum alienum ex propriis pecuniis ſuccedit in locum creditoris. dec.202.n.1. 149
Intellige, vt num.3. ibid.
Soluens debitum cum pecuniis debitoris fruſtra deſiderat ceſſionem iurium contra illum. dec.205. n.1. 150
Soluens fructus cenſus ei, qui illum vendidit, liberatur. dec.161.n.1. 119
Solutus creditori ſui creditoris liberatur. dec.415.n.3. 296
Soluens creditori ſuccedit in locum illius pro rata, quam ſoluit. dec.451.n.4.& 17. 331
Soluens pro alio habet actionem negotiorum geſtorum pro repetitione ſoluti. dec.537.n.7. 419
Soluens vnum pro alio cenſetur ſoluiſſe animo compenſandi cum vero debito. dec.438.n.8. 318
Soluens ei cum quo contraxit liberatur etiam quod ſciat pecuniam ad alium ſpectare. dec.172. num.5. 127.
Limit. quando ſtipulatio eſt concepta copulatiuè pro contrahente, & abſente, pro quo Notarius fuit ſtipulatus ſub debitoris iuramento.n.6. ibid.
Soluens abſque proteſtatione conſtituit recipientem in quaſi poſſeſſione exigendi. dec.250. n.7. 178
Soluens pro alio magnam quantitatem præſumitur ſoluere de pecuniis debitoris. dec.410.n 6. 293
Soluenti falſo procuratori recipienti bona fide quibus remediis ſubuenitur. dec.426.n.8. 307
Soluens pro alio repetit actione negotiorum geſtorum. dec.419.n.7. 299
Intellige quando ſoluens liberauit debitorem, ſecus autem ſi ſe ipſum.num.8. ibid.
Soluens proprium debitum non poteſt reportare ceſſionem contra alios. dec.547.n.3. 430
Soluens vſufructuario liberatur. deciſ.380. numer.6. 270
Soluere quis præſumitur in vim præcedentis decreti. dec.251.n.3. 178
Quilibet ſoluendo pro alio poteſt iura principalis creditoris acquirere. dec.398.n.7. 285
Augmentum, vel diminutio debiti ad eum ſpectat, ad quem ſpectat ſolutio debiti. dec.337.n.4. 239
In ſolutionibus faciendis de qua moneta ſolui debeat attenditur vltima præcedens ſolutio. dec.222. n.7. 162
Minus ſolui dicitur etiam reſpectu temporis.deciſ.223. num.12. 163

Sors.

Principalis cenſus recuperari non poteſt ab emptore. dec.498.n.10. 377
Ampl. vt nec etiam ab eius ceſſionario. n.11. ibid.
Sors cenſus non dicitur debita. dec.528.num.5.& ſub num.7. 404
Limit. quando venditor cenſus illam ſponte offert. num.21. 406
Sors peti poteſt loco intereſſe. dec.484.n.3. 364
Sors repeti poteſt in cenſu, in quo ſunt obligatæ communitates. dec. 284.n.2. 201
Sors principalis in contractu cenſus repeti poteſt ob illius nullitatem. dec.287. n.1. 203
Sors peti poteſt loco intereſſe, ſtante obligatione camerali. dec.197.n.4. 146
Sors repeti poteſt in contractu cenſus ratione damnorum, & intereſſe, quando cenſus fuit impoſitus ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis. dec.136. num.1. 100
Sors repeti poteſt loco damnorum, & intereſſe, ſi pacta venditorem non ſeruentur. dec.87.n.5. 65
Sors principalis peti poteſt loco intereſſe. deciſ.286. numer.5. 203
Sors principalis peti poteſt loco intereſſe. deciſ.285. numer.2. 201
Sors ſuccedit loco intereſſe. dec.138.n.1. 102

Species.

Quæ ſunt ſpeciali nota digna, niſi ſpecialiter notentur cenſentur neglecta. dec.254.n.3. 180

Spoliatio.

Spolium non purgatur, niſi per refectionem damnorum, expenſarum, & intereſſe. deciſ.62. num. 3. 45
Spolium, poſtquam ſpoliatus fuit reſtitutus, non poſſet ratificari ad effectum, vt ſpoliatus agere poſſit de ſpolio. dec.79.n.13. 57
Spolio vt quis agere poſſit, neceſſe eſt, vt doceat expulſum poſſediſſe de eius mandato, vel de ratificatione poſſeſſionis facta ante commiſſum ſpolium, nam ratificatio ſequens electionem non ſuffragatur.dec.79.n.14. ibid.
Spoliator tenetur ad omnia damna, expenſas, & intereſſe.dec.63.n.1. 46
Spoliator non poteſt apponere compenſationem. dec. 153.n.2. 114
Spoliator non auditur niſi ante omnia purgato ſpolio. dec.498.n.1. 376
Ampl. Etiam in ſpolio commiſſo à Iudice nulliter, & iniuſtè procedente. num.2. ibid.
Intellige quando nullitas, & iniuſtitia, eſt euidens, & notoria. num.4. ibid.
Spoliatori in iudicio ſpolij, non denegatur manutentio.dec.101.n.3. 75
Spoliatus non tenetur reſpondere ſpolianti, qui prius fuit conuentus ex vi compulſiua, vel ablatiua interdicto vnde vi, vel vi bonorum raptorum. dec.185. num.1. 138
Intellige quando agitur de re diuerſa ab ea in qua fuit contra eum commiſſum ſpolium.n.3. ibid.
Spoliatus annuis proteſtationibus poteſt illas petere à die commiſſi ſpolij. dec.341.n.3. 241

Sponſio.

Sponſionis natura eſt, vt ſolus euentus conditionis habeatur pro cauſa obligationis.dec.321.n.9. 228

Spontè.

Hæc dictio, denotat meram, & liberam voluntatem. dec.123.n.7. 89

Stabilia.

Minorum non ſunt alienanda, donec extant mobilia. dec.23.n.8. 21
Dummodo conſtet tempore faciendæ alienationis extare mobilia.n.9. ibid.
Stabilia communiter æſtimantur ad rationem fructuum quinque pro centenario, & anno. deciſ. 508. num.9. 388

Statim.

Statim.

Hæc particula intelligitur cum aliquo temporis intervallo. dec. 103.n.11. 77
Aliquando etiam duorum menſium. n. 12. ibid.

Statutum.

Statutum tendens ad euitandas fraudes,& deceptiones reſpicit publicam vtilitatem principaliter.dec.464. num.4. 344
Statutum dans certam formam contrahendi non dicitur ſimpliciter reſiſtere contractui aliter ſacto.dec. 443.numer.8. 324
Statutum ob identitatem rationis generalis in eo expreſsè extenditur ad alios caſus non expreſſos. dec. 464.n.6. 344
Statutum debet interpretari vt minus, quàm fieri poſſit iuri communi derogет. dec.485.n.9. 365
Statutum prohibens appellari à decreto ſuper executione inſtrumenti non procedit contra non nominatum in inſtromento. dec.509.n.2. 389
Statutum dans executionem inſtrumento, non habet locum quando inſtrumentum non eſt liquidum. dec.509.n.3. ibid.
Statutum dans facultatem fideiuſſoribus petendi liberationem à fideiuſſione, quomodo ſit intelligendum. dec.201. n.9. 148
Statutum loci contractus attendi debet in contractibus.dec.508.n.7. 388
Statutum tendens ad euitandas fraudes, & deceptiones reſpicit publicam vtilitatem principaliter. dec. 464.n.4. 344
Statutum aliquid diſponens eſt ſeruandum etiam in foro conſcientiæ,& excoſat à peccato. dec.464.n.9. ibid.
Statutum à Papa confirmatum non poteſt dici vitioſum. dec.464.n.10. ibid.
Statutum requirens præſentiam proximiorum, intelligitur de proximioribus tempore contractus. dec.22. nomer.4. 50
Statutum quod non exprimit velle non præſumitur. dec.353. num.16. 549
Statutum ligat contrahentes in loco ſtatuentium. dec. 201.nom.5. 148
Statutum dans formam contractibus minorum ligat ſubditos contrahentes extra territorium ſtatuentium ſi tollat fidem ſcripturis, & inſtrumentis aliter factis. dec.18.n.1. 16
Statutum inducent præſcriptionem non procedit reſpectu actionis realis. dec.230.n.7. 166
Statutum comprehendit præterita, quæ expectant perfectionem de futuro. dec. 530. n.5. ibid.
Statutum loquens de confeſſionibus, & quietantiis mulierum non habet locum, quando mulier efficitur locupletior. dec. 186. n.7. 139
Statutum quod contra delinquentes poſſit procedi per contradictas, intelligitur dummodo ſint verè delinquentes. dec. 133. n.4. 98
Statutum loquens de fideiuſſore procedit etiam in eo, qui obligauit ſe vti principalis, quando conſtat pecuniam ad eum non peruenisse. dec. 20. n.9. 18
Statutum loquens de minoribus procedit etiam in filiofamilias minore.dec. 20.n.10. ibid.
Statutum recipit interpretationem paſſiuam à iure communi. dec.190.n.4. 141
Statutum Romæ circa contractus minorum habet locum in omnibus contractibus,in quibus minor lædi poteſt ibi. dec.18.n.18. 16
Statutum tollens nullitatem non tollit eam quæ prouenit ex defectu iuriſdictionis.dec.55.n.7. 41
Statutum non trahitur retro ſed in futurum verificari debet. dec.530.n.10. 166

Statuta exorbitantia recipiunt interpretationem reſtrictiuam. dec.190.n.5. 141
Statuto plura requirente pro forma in explicatione actus vno deficiente actus corruit. dec.18. num.16. 16
In contractu attenditur ſtatutum loci vbi contractus ratificatur, non vbi contractus celebratus fuit nulliter. dec.448.n.11. 327

Sterilitas.

Vnius temporis, cum vbertate alterius compenſatur. dec.10.n.9. 55
Sterilitas cum vbertate compenſari poteſt.dec.143.n.5. 105

Stilus.

Curiæ reſpiciens ordinatoria probatur atteſtatione Notariorum. dec.503.n.11. 383
Stilus reſpiciens deciſoria debet plenè,& concludenter probari. dec.424.n.14. 305
Stilus reſpiciens deciſoria debet formiter, & concludenter probari.deciſ.468.n.10. 352
Stilus difformis, & controuerſus non debet attendi. dec.468.n.11. ibid.
Stilus curiæ facit ius. deciſ.568. n.6. 188
Stilus contra ius eſt formiter probandus cum ſcientia maioris partis populi vt conſuetudo. dec.468. n.7. 351

Stipulatio.

Stipulatio notarij, pro iis quorum intereſt reſtringitur ad eos, quorum intereſt tempore ſtipulationis.deciſ. 448.num.13. 328

Stuprum.

Non præſumitur.deciſ.20.n.5. 18

Subhaſtatio.

Et licitatio quo ordine fieri debeant remiſſiuè.dec.536. num.11. 417
Subhaſtatio debet fieri præſenti pecunia. deciſ.536. num.15. ibid.
Hæc tamen ſolemnitas poteſt remitti de conſenſu creditoris.num.13. ibid.
Iſte tamen conſenſus non operatur vltra ſummam debitam conſentienti.n.14. 417
Et debet interuenire in ipſo actu deliberationis. n.15. ibid.
Subhaſtatio debet fieri iudicis auctoritate. deciſ.536. num.18. ibid.
Subhaſtatio, & deliberatio facta vigore decreti, & executionis nullæ eſt inualida. deciſ.536. numer. 5. 417
Subhaſtatio facta ad inſtantiam ceſſionarij pro maiori ſumma, quàm ſit creditum cedentis eſt nulla. deciſ. 536.n.6. ibid.
Subhaſtatio facta pro vero credito ſeruatis requiſitis de iure, & de ſtilo eſt valida. deciſ.508. numer.1. 387
Subhaſtatio debet iuſtificari ex actis productis ante eam non ex productis poſtea.dec.434.n.7. 315
Subhaſtatio requirit citationem partis, & Iudicis decretum.deciſ.467.n.2. 350

Subrogatio.

Subrogatio in fideicommiſſis non datur ſi non conſtat de voluntate ſubrogandi. deciſ.496. numer.9. 374
Subrogatio regulariter non datur in particularibus. dec.425.n.4. 303
Subrogatum non aſſumit naturam eius in cuius locum eſt facta ſubrogatio, quando militat diuerſa ratio. dec. 50. num.4. 38
Nec quando non concurrunt eædem qualitates.num.5. ibid.
Nec quoad incurſum pœnæ.n.6. ibid.

Subrogatum aſſumit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. dec. 52. n.3. 39
Subrogatum cenſetur idem quod id in cuius locum fuit ſubrogatum. dec.452.n.3. 303

Subſcriptio.

Infert approbationem. dec. 516.n.5. 398
Subſcribens facere cenſetur omnia contenta in ſcriptura. dec.457.n.5. 308

Subſtantia.

Subſtantia actus remotâ, ipſe actus remouetur. dec.315. num.1. 253

Subſtitutio.

Fideicommiſſaria talis cenſetur qualis eſt præcedens inſtitutio. dec. 376.n.5. 567
Compendioſa ſubſtitutio continet tacitam vulgarem. dec.376.n.3. ibid.
Subſtitutus cum clauſula pleno iure, & ſine aliqua diminutione poteſt capere penſionem directè, & propria auctoritate. dec.471.n.6. 353

Succeſſio.

Succeſſor vtitur Iure competente ei, in cuius locum ſuccedit.dec.409.n.1. 292

Supplicatio.

Secundum cuius tenorem ſunt plura facienda ſide eis non doceatur non ſuffragatur. deciſ. 323. numero 2. 230

Suſceptio.

Suſcipiens onus ſoluendi canones cogi poteſt via executiua. dec. 137.n.1.

T

Taciturnitas.

Creditoris per longum tempus inducit veriſimilitudinem ſolutionis. dec.29. n.1. 54
Taciturnitas alimentarij in petendo alimenta inducit præſumptionem alimenta fuiſſe præſtita continuo. dec. 439.n.6. 319

Tamen.

Hæc particula, reſtringit præcedentia. deciſ. 171. n.3. 157

Taxatio.

Taxatio intereſſe ad rationem fructuum certorum, eſt licita. dec. 124.n.7. 90

Tempus.

Tempus ſolutionis faciendæ de fructibus cenſus non eſt de forma ſubſtantiali contractus cenſus.dec. 116, num.1. 85
Immo eſt quid accidentale. n.3. ibid.
Tempus antiquum non probatur per teſtes deponentes per dictionem citra abſque copula. dec. 323.n.5. 230

Terminus.

Terminos acceptatus quando computatur ad inducendam moram.dec.528.n.3. 399
Terminus ad redimendum non currit durante lite, quando redditio fuit petita iuxta terminum. dec. 504.num.13. 386
Pendente termino dato ad deliberandum pignus ſub haſta poſitum poſſunt admitti noui oblatores. deciſ. 467.num.5. 350
Secus termino elapſo.n.7. ibid.
Suſcipiens terminum ad ſoluendum, & confitens debitum, cenſetur bonam fidem agnoſcere. dec. 250. num.8. 178

Tertius.

Tertius poſſeſſor conuentus Saluiano pro fructibus cenſus impoſiti ſuper melioramentis poteſt excipere, quod melioramenta non erant imponentis. dec. 541.n.8. 413
Tertius poſſeſſor præſcribit hypothecariæ actioni inter præſentes ſpatio decem annorum. dec.303.n.1. & 5. 214
Limit. in obligationibus conditionalibus, quibus non præſcribitur etiam cum titulo. n.10. ibid.
Tertius non poteſt opponere de nullitate alterius fauore introducta.dec.504.n.8. 385
Ius tertij poteſt opponi, quando opponentis intereſt, & ſibi prodeſt. dec. 345. n.8. 243
Tertia ſpecies bonorum quæ conſtituitur ex annuis redditibus, nil aliud conſtituit, quàm ius quoddam ſeu actionem ad illos exigendum.dec 3.n.14. 4

Teſtamentum.

Teſtamentum non præſumitur. dec. 279.n.4. 196
Teſtator præſumitur grauare hæredem minus quam fieri poteſt. dec.432.n.10. 313
Præſertim ſi ſit inſtituta pia cauſa.dec.431.n.11. ibid.
Teſtator præſumitur voluiſſe grauare hæredem minus quam fieri poſſit. dec.271.n.7. 196
Teſtator declarans irritam, & nullius roboris quamcumque alienationem comprehendit etiam alienationem de facto, licet nulliter de iure. d.334.n.3. 237
Teſtator præſumitur bona propria non hæredis, vel aliorum grauare, dec.67.n.7. 47
Vbi eadem eſt ratio ibi debet eſſe eadem diſpoſitio etiam teſtatoris. dec.334.n.7. 237
Opinio teſtatoris etiam erronea eſt attendenda. deciſ. 452.n.16. 313

Teſtis.

Qui ex depoſitione poteſt commodum reportare, dicitur teſtificari in cauſa propria.dec.552.n.2. 162
Teſtis deponens ſuper negatiua, debet etiam non interrogatus reddere rationem ſui dicti.d.222.n.3.ibi.
Teſtis deponens ſuper negatiua, debet deponere ſe vidiſſe illum actum ex quo negatiua reſultat.dec.222. num.4. ibid.
Teſtis deponens ſuper negatiua, debet excludere actum & potentiam. deciſ.555.n.5. ibid.
Teſtis qui iurauit extra terminum, dicitur nulliter examinatus. deciſ.79.n.21. 137
Teſtis dictū debet concludere per neceſſe.d.76.n.2. 54
Teſtis deponens ſuper iis, quæ percipiuntur iudicio intellectus debet reddere cauſam ſcientiæ, etiam non requiſitus.deciſ.76.n.3. ibid.
Teſtes examinati non præcedente citatione ad videndum iurare non probant. deciſ.554.n.3. 418
Teſtis contra producentem probat. deciſ.110.n.6. 81
Teſtis qui recordatur de antiquis, & non reminiſcitur de recentibus non meretur fidem.dec.442.n.8. 325
Teſtis deponens de ſuo iudicio nullam facit probationem. deciſ.535.n.31. 413
Teſtis familiaris inducentis, eſt valdè ſuſpectus.deciſ. 70. num.5. 50
Teſtis ſemel approbatus, reprobari non poteſt.dec.128. num.4. 85
Teſtis debet concludere per neceſſe.dec.375.n.3. 266
Teſtis de odio ſuſpectus non facit ſemiplenam probationem.dec.448.n.6. 321
Teſtis qui contra vnum fuit teſtificatus in cauſa criminali repellitur contra eundem in cauſa ciuili.dec. 442.num.4. ibid.
Teſtis vnicus etiam contra inducentem nihil probat. deciſ.532.n.30. 413
Teſtis vnicus non probat. dec.527. n.5. 403
Teſtis vnicus nullam facit fidem. dec.491. n.2. 370
Teſtis vnicus non probat.dec.430.n.3. 310
Teſtis vnicus contra producentem facit plenam fidem. dec.129.n.1. 96

Teſtis vnicus non probat. dec.315.n.3.
Teſtis vnicus facit vehementem præſumptionem pro coadiuuandis aliis probationibus. dec.442. num.1. 321
Teſtis vnicus contra producentem plenè probat.deciſ. 130.numer.1. 97
Hanc tamen concluſionem Rota non admittit.num.2. ibid.
Teſtis vnicus in facto proprio plenè probat. dec.454. numero 4. 335
Intellige concurrentibus adminiculis. numer.5. ibid.
Teſti vnico non creditur. dec.525.n.2. 402
Præſertim contra publicum inſtrumentum. deciſ.525. num.3. ibid.
Teſtes examinati in cauſa criminali ſine citatione partis non probant. dec.355.n.2. 250
Teſtes deponentes ſuper conſuetudine debent ſpecificare actus in quibus viderunt obſeruari. deciſ.343. num.11. 242
Debent concludere de circumſtantiis in caſu de quo agitur concurrentibus.n.12. ibid.
Teſtes examinati in cauſa criminali ex officio abſque partis citatione, nullum faciunt probationis gradum. dec.133.n.8. 99
Immo nec quidem indicium.n.9. ibid.
Niſi pars habeat illus pro rite,& rectè examinatis.n.10. ibid.
Teſtes etiam nulliter examinati deſeruiunt pro adminiculo.dec.358.n.3. 253
Teſtes etiam nulliter examinati præſtant adminiculum. dec.499.n.20. 379
Teſtes examinati parte non citata,& ſine interrogatoriis fidem non faciunt. dec.316.n.4. 224
Teſtes examinati in alia cauſa, & inter diuerſas perſonas non probant. dec.353.n.20. 249
Teſtes examinati in iudicio poſſeſſorio faciunt fidem in petitorio ſi ad eundem effectum producantur. dec.401.n.4. 287
Teſtes deponentes contra inſtrumentum debent concludenter,& ex neceſſitate concludere. dec.24.n.6. 22
Teſtes deponentes tanquam periti electi, præferuntur cæteris teſtibus. dec.141.n.7. 104
Teſtes duo conteſtes plenam faciunt probationem.dec. 100.num.2. 74
Teſtes de auditu faciunt indicium, & optimam veritatis præſumptionem. dec.401.n.8. 288
Teſtes deponentes contra inſtrumentum, debent eſſe omni exceptione minores. dec.24.n.4. 22
Teſtes de iure ſunt reducendi ad concordiam.dec.387. num.7. 275
Teſtes examinati parte non citata,non faciunt quidem indicium.dec.36.n.13. 30
Teſtes inter ſe contrarij,non probant pro producente. dec.129.n.4. 96
Immo vnus deſtruit dictum alterius.n.5. ibid.
Teſtes inſtrumentarij tanquam à partibus approbati faciunt fidem, etiam ſi alias eſſent inhabiles dec.110. num.5. 81
Teſtes examinati in cauſa criminali parte non citata & ſine interrogatoriis non probant. deciſ.374.n.5. 266
Teſtes examinati pro curiæ informatione, nihil probant. dec.127.n.4. 95
Teſtes contra publicum inſtrumentum, debent eſſe omni exceptione maiores. deciſ. 117. numer. 11. 86
Teſtes ſunt cum aliis teſtibus concordandi. deciſ.89. num.5. 66
Teſti vnico non creditur maximè ſi alias patitur exceptiones. dec.454.n.2. 335
Teſti ſibi ipſi contrario non creditur. dec.129.num.6. 96
Teſti, qui habet intereſſe, vel deponit ad ſui exonerationem non creditur. dec.371.n.13. 264
Teſtium in conflictu, & concurſu ſunt præferendi plures & digniores, melius informati, practici, & vicini. dec.89.n.1. 66
Teſtium dicta recipiunt interpretationem à ſcripturis. dec.404.n.4. 289
Idoneitas teſtis debet conſiderari reſpectu cauſæ in qua deponit. dec.375.n.4. 266
Criminoſus, & de delictis proceſſatus repellitur à teſtimonio. dec.442.n.7. 322
Inimicitiæ, & odij ſuſpicio tollit fidem teſti. dec.442. num.5. ibid.
Teſtium dicta debent ſemper concludere. dec.24.n.5. 21
Inducens teſtes vix eſt quod contra illos poſſit aliquid dicere.dec.387.n.1. 274

Titulus.

Titulus non eſt neceſſarius in iudicio manutentionis, ſiue ſimius in prophanis. dec.242.n.15. 174
Siue ſimus in beneficialibus. n.16. ibid.
Titulus cum redit ad non titulum res redit ad primæua iura.dec.530.n.13. 409
Titulus ſuperueniens etiam pendente lite attenditus ad effectum retentionis. dec.466.n.8. 348
Titulus vbi reducitur ad non titulum quilibet recuperat ſua primæua iura. deciſ.400.n.14. 287
Titulus inualidus licet non inducat bonam fidem poſitiuam,tamen cauſat malam fidem. dec.293.no.8. 207
Euentus poſterior formatur à primordio tituli. deciſ. 379.n.9. 269

Totum.

Totum recipit qualitatem à ſuis partibus. deciſ.214. num.5. 155

Tractatus.

Capitularis non eſt neceſſarius in alienatione rei Eccleſiæ, vbi interuenit beneplacitum Apoſtolicum. dec.30.n.6. 25

Traditio.

In incorporabilibus probatur ex patientia.dec.168.n.5. 125

Tranſactio.

Facta cum pacto reſolutiuo in caſu inobſeruantiæ facta declaratione reſoluitur. dec.256.n.1. 251
Tranſactio in qua inſurgit læſio vltra tertiam partem, debet reſcindi. dec.275.num.1. 192
Tranſactio pro ſui validitate requirit, vt aliquid hinc inde detur, vel recipiatur.dec.275.n.2. ibid.
Tranſactio vt dicatur læſiua debet conſiderari dubius litis euentus. dec.275.n.4. ibid.
Tranſactionis natura eſt, vt quælibet pars aliquid det vel remittat. dec.223.n.13. 173
Tranſigi ſuper iure claro non poteſt.dec.223.n.1. 172

Tranſlatio.

Cenſus de vno fundo ad alium, non inducit illius extinctionem. deciſ.105.n.1. 78
Nec innouat obligationes præcedentes.n.2. ibid.
Tranſlatio penſionis ab vno beneficio ad aliud nihil innouat reſpecto penſionis, ſed tantum reſpectu beneficij. dec.105.n.3. ibid.

Trebellianica.

Trebellianica cenſetur prohibita ex clauſula pleno iure,& ſine aliqua diminutione.dec.471.n.9. 373

Turbatio.

Turbare is dicitur qui prætendit ſe habere ius propter quod poſſeſſor impediatur.dec.391.n.12. 280

Tutor non poteſt alienare rem minoris abſque ſolemnitatibus. dec.84.n.22. 63
Tutor non poteſt auctorari in actu in quo agitur de eius proprio intereſſe. dec.84.n.18. ibid.
Tutor conſtitutus ad certum actum non poteſt circa ſe intromittere. dec.277.n.1. 193
Tutor non poteſt conſtituere aliquem in quaſi poſſeſſione exigendi per actum fictum ſecus per actum verum ſolutionis. dec.389.n.3. 278
Tutor ſi in actis ſe gerat vt talis non tenetur docere de inuentario, & adminiſtratione ſibi decreta, quoad validitatem auctorum. dec.523.n 6. 401
Tutor non poteſt imponere cenſum ſuper rebus ſui pupilli abſque ſolemnitatibus ſtatutariis. dec.309. num.1. 218
Maximè quando ſtatutum procedit alterius annullando actum aliter factum.n.2. ibid.
Tutor adiunctus ſi non permittatur adminiſtrare, redditur ſuſpectus alius tutor, qui præſtat impedimentum.dec.278.n.13. 195
Tutor dans dotem pro pupilla cenſetur dare ad computum eius, quod habet in adminiſtratione.dec.175. num.9. 130
Limit. quando conſtat de contrario. n.10. ibid.
Tutor agens nomine proprio non præiudicat pupillo dec.278.n.19. 196
Tutor datus ob impedimentum tutoris, durat durante impedimento. dec.84.n.9. 62
Tutor poteſt ſtipulari pro ſuo pupillo. deciſio 272. num.3.
Tutoris datio durante prioris tutoris impedimento, eſt valida, maximè cum Iudicis decreto. dec.277. numer.4. 193

V

Valor.

Valore monetæ extrinſecus mutato, ſolutio debet fieri habita ratione ad eſtimationem, quæ eſt tempore ſolutionis. dec.216.n.3. 157
Valor antiquæ monetæ cum non eſt mutatus in bonitate intrinſeca ſolutio poteſt fieri vel in illa, vel in æquiualenti. dec.221.n.5. 161
Valor rei debet probari de tempore contractus. deciſ. 323.n.7. 230
Valor monetæ quæ eſt in obligatione debet attendi iuxta tempus contractus, ſi illius valor non reperiatur diminutus.dec.220.n.3. 160
Ampl. etiam ſi ſit diminutus valor monetæ inferioris de qua ſolutio fieri poteſt. n.4. ibid.
Valor rei probatur ex communi æſtimatione, non ex ſingulari affectu oblatoris ad haſta. dec.500.num.4. 380
Valor extrinſecus monetæ attenditur tempore ſolutionis. dec.550.n.2. 433

Vaſſallus.

Vaſſallus alienans commoditatem feudi feudo non priuatur. dec.353.n.4. 256
Intellige ſi alienatio facta ab hærede grauato, Emphyteuta, & Vaſſallo non excedat vitam ipſorum. nu.5. ibid.

Venditio.

Venditio rei emphyteuticæ cum clauſula ſaluo, & reſeruato, conſenſu Domini valet ab initio. dec.40. num.14. 32
Venditio reſoluitur per pretij reſtitutionem. dec.310. num.2. 219
Venditio deficit deficiente pretio. deciſ.192. numer.4. 206
Venditio celebrari poteſt habita fide de pretio. deciſ. 126.num.5. 93
Venditio rei alienæ, valet. deciſ.59.n.5. 43
Venditio vera dicitur, vbi pactum fuit vt canon poſſit extingui ad rationem ſcutorum ſex pro centenario. dec.514.n.3. 402
Venditio facta à Iudice plus offerenti differt ab adiudicatione, ſeu datione inſolutum facta creditori.dc. 156.num.8. 116
Venditio quod ſit voluntaria, vel neceſſaria, eſt quid accidentale.dec.156.n.2. 115
Venditio facta pro extinguendo cenſu, non dicitur facta ex cauſa neceſſaria.deciſ.26.n.4. 23
Venditio cenſetur facta illi perſonæ cuius nomen fuit in inſtrumento expoſitum. dec.359.n.1. 253
Venditionis appellatione non venit datio in ſolutum à Iudice facta. dec.429.n.3. 310
Intellige de iure communi, ſecus in ſtatuto loquente de venditione. n.3. ibid.
Venditionis titulus eſt habilis ad transferendum dominium. deciſ.560.n.1. 445
Venditionis ea eſt natura, quod dominium, pretij in venditorem, & rei emptæ in emptorem transferatur. dec.2.n.4. 2
Venditione facta à Canonicis non vti ſingularibus perſonis, ſed tanquam vniuerſis obligatur Capitulum.287.n.6. 204
In venditione facta à iudice iudiciario nomine debet non creditor debet cauere de euictione.dec.393.n.1. 281
In venditione cenſus non venditur res ſuper qua cenſus eſt impoſitus, ſed ſolum ius percipiendi annuam reſponſionem.dec.1.n.2. 2
In venditione cenſus aliàs creati non requiritur pecunia numerata. dec.187.n.8. 139
Vendens rem cum reſeruatione dominij, & hypotheca donec ſibi de pretio integrè ſatisfiat poteſt pro rata non ſoluta redire ad primæuam poſſeſſionem. dec.498.n.14. 377
Venditor dum non cognoſcitur res vendita tenetur præſtare illam liberam ab hypotheca. deciſ.559. nu.12. 444
Venditor conſequitur fructus rei venditæ pro rata pretij non ſoluti. dec.124.n.5. 90
Etiam interueniente mora irregulari dumtaxat. num.8. ibid.
Venditor cenſus ſi ſinat labi ſemeſtre poſt factam diſdictam, non poteſt cogere emptorem cenſus ad illum reuendendum, niſi faciat nouam diſdictam.dec. 277. n.8. 194
Venditor promittens generalem defenſionem rei venditæ tenetur liberare à quacumque moleſtia. deciſ. 108.n.1. 80
Venditor cenſus poteſt quandocumque illum redimere. dec.154. n.1. 114
Venditor cenſus nulliter impoſiti, ſi promittat impoſitionem eſſe validam, aliàs vult teneri ad damna, & intereſſe, tenetur ſoluere fructus loco damnorum & intereſſe. dec.389.n.12. 279
Venditor cenſus, qui reſtituit emptori partem pretij, videtur voluiſſe recedere à cenſu. dec.271.n.7. 192
Venditori cenſus licet ſit licita redemptio cenſus, emptor tamen non poteſt illum cogere ad redimendum.dec. 283.n.4. 200
Venditor tenetur de euictione rei venditæ. deciſ.406. num.1. 290
Venditor cenſus non prohibetur rem cenſui ſuppoſitam alienare. dec.90.n.13. 67
Venditor rei quæ retrahitur iure ciuitatis, non tenetur emptori ad refectionem damnorum, intereſſe, nec melioramentorum.deciſ.360. n.5.& 6. 254

Verbum.

Verbum.

Verba babuit & recepit in pecunia numerata, &c. à Notario prolata important actum veræ numerationis. dec. 110. n. 5. 81

Verba accipiuntur ſecundum ſubiectam materiam. dec. 358. num. 6. 253

Verba licet ſint ampla, & prægnantia recipiunt interpretationem à natura rei. dec. 360. n. 3. 254

Verba dubia ſententiæ interpretanda ſunt, ne contineant iniuſtitiam. dec. 267. n. 6. 188

Verba in vna parte ſcripturæ vno modo intellecta debent eodem modo intelligi in alia parte. dec. 475. num. 8. 356

Verba quæ poſſunt trahi ad caſum licitum, & illicitum trahi debent ad licitum. dec. 143. n. 8. 105

Verba ſequentia debent referri, & declarari ex præcedentibus. dec. 361. n. 8. 255

Verba aſſertiua Notarij probant. deciſ. 127. numero 2. 95

Verba inueſtituræ ſunt intelligenda ad fauorem conductoris contra locatorem. dec. 331. n. 5. 215

Verba ſunt applicanda ad ſenſum bonum, & vitio carentem. dec. 147. n. 17. 109

Et vt excludatur contractus illicitus. numero 18. ibid.

Verba debent applicari ad intellectum ſanum, bonum, ciuilem, & vitio carentem, & vt excludatur contractus illicitus. dec. 139. n. 7. 103

Verba enunciatiua probant inter partes contrahentes. dec. 335. n. 5. 238

Et multo magis fauore dotis. n. 6. ibid.

Verba debent intelligi ciuiliter. dec. 87. n. 3.

Verba de bonis ſuis à teſtatore prolata quomodo intelligenda. dec. 550. n. 5. 434

Verba in forma iuris quid inferant. deciſ. 550. num. 6. ibid.

Verba in dubio ſtant potius demonſtratiuè, quàm reſtrictiuè. dec. 377. n. 5.

Verba illa, *ad rationem tot ſolidorum*, appoſita in promiſſione de ſoluendo ſcuta aurea, ſtant demonſtratiuè. dec. 220. n. 2. 160

Verba contractus interpretantur contra eum, qui in illis ſe fundat. dec. 217. n. 10. 158

Varba in ſtatutis ſunt propriè capienda. dec. 86. nu. 9. 64

Verba *Cenſus*, *Canon*, *Sponſio*, ſunt ſynonyma, ita vt vnum pro alio ſæpiùs vſurpetur. deciſ. 323. num. 5. 230

Verba, *Confeſſus fuit ſe habuiſſe, & recepiſſe, &c.* non ſunt contrahentium, ſed Notarij. deciſ. 135. num. 3. 100

Verba ſecuodi inſtrumenti declarans qualis fuerit mens contrahentium in primo. dec. 378. n. 3.

Contextu eodem, hæc verba intelliguntur ſecundum ſubiectam materiam. dec. 443. n. 13. 323

Verba ſunt interpretanda contra eum, qui ſe fundat in illis. dec. 223. n. 10. 162

Verba debent applicari ad intellectum ſanum. dec. 102. num. 7. 76

Et vt excludatur contractus illicitus. n. 8. ibid.

Verba diſpoſitiua Notarij probant. deciſ. 100. num. 36. 74

Verba demonſtratiua ad oculum non extenduntur vltra perſonam demonſtratam. deciſ. 82. numer. 5. 60

Verba adiecta inter lineas, & non per remiſſam approbatam, ſunt extra corpus ſcripturæ. dec. 203. num. 3. 149

A proprietate verborum in quibus caſibus liceat recedere remiſſiuè. deciſ. 368. n. 4. 260

A verbis receditur propter veriſimilem mentem contrahentium. dec. 366. n. 9. 259

Verba ſunt intelligenda vt eſt veriſimile contrahentes facere voluiſſe. dec. 366. n. 8. ibid.

A proprietate verborum non eſt recedendum. dec. 425. num. 4. 306

Veriſimilitudo.

Operatur vt ſufficiat probatio, quæ aliàs nullam fidem faceret. dec. 499. n. 21. 379

Veriſimile non eſt quem ſoluere pro eo, cum quo nihil habet agere. dec. 189. n. 3. 140

Veritas.

Rei magis quam ſcriptura eſt perſpicienda. deciſ. 368. num. 1. 260

Verè. Hæc particula aduerſatiua reperit omnes qualitates caſus præcedentis cui aduerſatur. dec. 428. n. 5. 309

Verſio.

In vtilitatem recipientis probatur ex ſola receptione. deciſ. 464. n. 28. 345

Intellige ſi recipiatur ex contractu valido. numer. 29. ibid.

Verſio probari debet ab eo, qui cum minore nulliter contraxit. dec. 464. n. 30. ibid.

Verſio probatur probando vel pecunias extare, vel eſſe erogatas pro vtilitate minoris, licet res empta non exiſtat. deciſ. 464. n. 31. ibid.

Verſio in vtilitatem recipientis probatur ex ſola receptione. dec. 464. n. 28. 345

Intellige ſi recipiatur ex contractu valido. numer. 20. ibid.

Verſio pretij in cauſam expreſſam probatur præſumptionibus & coniecturis. deciſ. 19. n. 3. 24

Verſio pecuniarum in aliquam cauſam debet probari ab allegante. deciſ. 543. n. 37. 401

Via.

Via executiua cameralis obligationis, non competit pro expreſſis in inſtrumento. deciſ. 285. numer. 14. 202

Via executiua non competit vbi per ſententiam fuit vulnerata obligatio cameralis. deciſ. 256. num. 1. 181

Via executiua non competit, niſi pro expreſſis in inſtrumento. deciſ. 254. n. 2. 180

Via executiua tranſit in cenſuarium. dec. 503. num. 8. 384

Via executiua competit contra debitorem debitoris. dec. 504. n. 3. 385

Pro cenſu datur via executiua. dec. 21. n. 2. 19

Pendente iudicio ordinario non poteſt intentari via executiua, quando ſententia lata in iudicio ordinario eſt paritura exceptionem rei iudicatæ in executiuo. dec. 446. n. 7. 325

Viam ordinariam intentans non poteſt illa relicta ad executiuam conuolare. d. 260. n. 8. 183

Limit. reſpectu eius qui ordinariè cœpit agere pro contrauentione inſtrumenti, qui poteſt dicto iudicio derelicto agere executiuè pro obſeruantia dicti inſtrumenti. n. 2. ibid.

Videbitur.

Hoc verbum, aliquando importat neceſſitatem. deciſ. 268. num. 1. 188

Aliquando importat arbitrium boni viri. numero 4. ibid.

Immo ad arbitrium iudicis Ordinarij. n. 5. ibid.

Vincula.

Duo magis ſtringunt. dec. 74. n. 5. 53

Vincula duo magis ligant, quam vnum. dec. 308. n. 14. 217

Intellige quando vtrumque vinculum eſt paris potentiæ, & effectus. n. 15. ibid.

Vicinus.

Vicinus.

De lore commuol non habet ius rettaheodi. dec.308. num.16. 217

Vicinos eſt porior inquilino in iure retractus. deciſ. 466.n.9.declarat.n.11. 348

Vicinus non habet prælationem in emptione domus alterius vicini, ſi illa domus eſt iam perfecta, vel oouum ſaltem oon patitur ædificium, ſeu conſpectiorem ornatum. dec.466.n.27. 349

Vicinns cæteris paribus debet præferri in emptione. dec.443.o.10. 322

Vis.

Non conſideratur in his, quæ fiunt de mandato iudicis. dec.185.n.2. 138

Vitium.

Commiſſum circa ea, quæ non ſunt de forma ſubſtantiali contractus, non vitiat totum contractum. deciſ. 116.oum.1. 85

Vlterius.

Hæc dictio eſt implicatiua præcedeotium. dec.388. num.19. 277

Vniuerſitas.

Congregatio hominnm qnomodo debeat citari. deciſ. 389.n.7. 278

Vniuerſitas fungitur vice popilli, & minoris. dec.18. num.6. 16

Vnus.

Vnus ex pluribus hæredibus poteſt oblato iotegro pretio redimere rem ab eorum anctore venditam cum pacto redimendi. dec.504.n.9. 385

Vno ex correis liberato alter ooo liberatur. deciſ.134. num.6. 99

Voluntas.

Probatur à poſteriori. deciſ.188.n.2.

Voluntas eſt poteſtas repetendi ſortem cenſus noo eſt repetitio. dec.530.n.11. 409

Volnntas Principis inter impoſſibilia connomeratur. dec.334.n.4. 257

Vſque.

Iſta dictio ſtat incluſiuè. dec.539.o.11. 421

Ita qnod, hæc dictio ſtat ooo ſolum declaratiuè. deciſ. 539.n.12. ibid.

Sed etiam ampliatiuè. ibid.

Vſura.

Vſura non cadit In contractibus iononominatis. deciſ. 388.oum.8. 276

Vſora non cadit niſi io contractu mutui. dec.388.n.6. 276

Vſura non conſiſtit in maiori, vel minori tempore. dec. 388.o.12. 277

Vſuræ ſuſpicio ceſſat vbi oullum, aut modicum ſubeſt commodum. deciſ.153.n.13. 90

Vſuræ vſurarum licitè exigi non poſſunt. deciſ.379. num.14. 270

Vſuræ ſuot prohibitæ iure Diuino, & naturali. dec.155. nom.6. 115

Io materia vſuraria pertioet ad Papam dare formam contractibus. deciſ.80.n.7.& 10. 59

Vſus.

Vſus communis loquendi debet probari io loco tempore initi contractus. deciſ.432.n.6. 313

Vſusfructus.

Vſnsfructus, & hypotheca dicontur largo modo eſſe in dominio. dec.292.n.9. 206

Vſusfroctus amittitur propter inundatiooem ex qua prædij proprietarij forma imoiutatur. deciſ.88.n.1. 65

Vſusfructus extinguitur perempto fondo proprietario. dec.349.n.8. 246

Vſosfructos extinctus non reuiuiſcit, etiamſi proprietas denuo efficiatur fructifera. dec.349.o.9. ibid.

Vſufructuarius poſſidet non iure dominij, ſed iore ſeruitutis. dec.541.n.19. 424

Vſufructuarius habet ius debilius, quàm emphyteuta. dec.541.n.21. ibid.

Vſufructuarius meliorans an dici poſſet malæ fidei poſſeſſor, ſiue meliorator. deciſ.541.n.24. ibid.

Vſusfructuarius non poteſt reuendere cenſum oiſi nomine proprietarij, & de eius cooſenſu. dec.381.n.1. 270

Vſufructuarios oon poteſt repetere expeoſas factas in meliorando rem cuius habet vſumfructum vbi de ratione. deciſ.541.oum.5.& 20. ſed contra num.22. 423.& ſeq.

Cui tamen io patre vſufructuario, qui expenſas repetit ratione legitimæ adminiſtrationis, quam habet in bonis filius non eſt tamen melioramentorum dominus. dec.541.n.6.& 10. 425

Vſufructuarius debet teneri qnod accepit, non nouom facere etiam in fauorem domini. deciſ.541.num.25. 424

Vſufructuarius habet naturalem poſſeſſionem. deciſ. 381.n.3. 270

Vtile.

Vtile per inotile non vitiatur, ſed inutiliter adiectum vitiatur. deciſ.117.n.8. 86

Vtilitas, vt propter eum ſuſtinetur alienatio rei Eccleſiæ, debet eſſe euidens. deciſ.27.n.8. 24

Vtile per inutile vitiatur io indioidois. dec.321.n.10. 228

Euidens vtilitas illa dicitur quæ eſt clara, & indobitata. d.num.8. ibid.

Vt ſupra.

Hæc clauſula refert qoalitates ſupra expreſſas. deciſ. 486.num.4. 366

Vxor.

Pro viro oon poteſt fideiubere. dec.353.o.5. 248

Limit. ſi fideiubeat cum iuramento. o.6. ibid.

Limit. 2. ſi habeat releuatores indemnitatis. n.7. ibid.

Vxor tenetur ſubucoire inopiæ mariti ex iuris diſpoſitione. dec.32.n.6. 27

Vxor tenetur ſobocoire viro vergenti ad ioopiam. dec. 497.num.2. 375

Vxoris obligatio facta pro marito valet, quando non remanet indotata. dec.32.n.8. 27

Vxoris obligatio facta pro marito eſt nulla ſi remaneat indotata, vel non ſit ſalua dimidia dotis. dec.33.n.5. 7.& 8. quodnam tempus attenditur. 28

LOCI
VTRIVSQVE IVRIS DOCTORVM, ET STATVTORVM,
præcipuè conſiderati.

A

Auth.

R*ES quæ , C. commun. de leg.* habet locum tantum in ſubſidium. dec. 107.n.8. 180
Auth. ſi qua mulier , C. ad Velleian. non procedit in contractu iurato. dec. 497. n.12. 375
Procedit in obligatione quam vxor facit pro marito ex mera voluntate. numer.13. 376
Secus in obligatione quam facit ad ſubleuandum maritum à magno ære alieno,& pro indigentiis domus. ibid.
Auth. minoris debitor, C.qui tutor. dar. poſſ. intellectus. dec.359.n.3. 255
Auth. hoc niſi, C. de ſolut. vt locum habeat quæ requirantur remiſſiuè. deciſ.423.n.6. 303
Auth. hoc niſi debitor quando procedat. dec.550. n.9. 10.& 11. 434

B

B*Art.in l.3. verſ. tu dic. ff. de interd.* non recipitur. dec.240.n.3. 172
Bart. *in l.2. C. de prædijs,& omnibus reb. nauicul. lib.11.* declaratur. dec.541.n.23. 424

C

C*Ap.olim cauſam,& c.fin.de cenſib.* intellectus. dec. 216. n.5. 157
Inobſeruantia formæ traditæ *in cap.quia pontificali , de off.iudic. delegat. in 6.* non inducit nullitatem proceſſus. dec.215.n.8. 156
Remed. *can.redintegranda.1.quæſt.3.* eſt impræſcriptibile. deciſ.344.n.4. 243
Caſtr. *conſ.77.num.2.lib.1.* declaratur. deciſ.49. n.17. 38
Deciſ. Caputaq. 17.*part.1.* Intellectus. deciſ.67. n.5. 47
Caputaq. *dec.17.lib.1.* declaratur. deciſ.39. numero 7. 32
Cencius *de Cenſibus part.2. cap.3. quæſtion.3. articul.4. numero* 8. recenſetur,& probatur. deciſ.461.num.2. 340

D

D*Eciſ.* Pamphil. *in Romana cenſus* 29. *Nouembris,* 1593. declaratur.dec.530.n.4. 409
Deciſ.Manzanedi *in Romana cenſus 6. Februarij* 1615. declaratur. dec.530.n.5. ibid.
Deciſio nona Rotæ *in cauſa Beneuentana cenſus* , 16. *Decembris* 1594. coram Cardinale Mantica. Intellectus. dec.80.n.4. 58
Deciſ.*conſ.*104. declaratur. dec.532.n.25. 413

I

I*Nnoc. in cap. in litteris, num.6.* declaratur. dec.446. num.13. 325

L

L*Eg. ſi teſtamentum , ff. de probat.* Limitatur vbi in contrarium vigent coniecturæ , & veriſimilitudines. dec.310.n.5. 220
L.Procula, ff.de probat. Intellectus. dec.305.numero 1. 215
L.ſi non,§.ſi debitor,ff.quib.mod.pign. vel hypot.ſolu. intellectus.dec.168.n.8. 125
L.qui à debitore 18.ff.qui potior in pign.hab. intellectus. dec.451.n.2. 331
L.mulier.in fin.ff.qui potior,in pign.hab. intellectus.dec. 512.n.21. 413
L.Quintus ff.de donat. inter vir. & vxor. non habet locum ſi vxor potuerit habere pecunias aliunde. dec. 553.num.10. 437
L.3.§.ſciendum,& §.ſed & ſi debitorem,ff.de donat.inter vir.& vxor. intellectus. dec.106.n.9.
§.Sed, & in huiuſmodi.l.poſtulante.ff. ad Trebell. Intellectus. deciſ.458.n.9. 339
L.hæreditatum ff.ad l.falcid. & illius diſpoſitio non habet locum in contractibus inter viuos. dec.514.n.8. 394
L.3.ff.de interd. Intellectus. dec.240.n.4. 142
L.Modeſtinus ff.de ſolut. intellectus. dec.529.num.17. per tot.num.18. 408
L.aduerſus, C.de vſur. procedit ſolum in vſuris. deciſ. 304.num.4. 214
L.eos,Cod.de vſur. intellectus. deciſio.123.numero 12. 90
L.etſi §.1.C.de vſur. procedit vbi fraudulenter aliquid in continenti reſtituitur abſque eo , quod aliquid commodi remaneat penes reſtituentem. deciſ.388. num.20. 277
Remedium *l.2.C.de reſcind.vend.* habet locum in venditione facta ad haſtam. dec.508.n.8. 388
L.cum propria, C.ſi quis alteri , vel ſibi. intellectus. dec. 166.num.1. 123
L. per diuerſas, l.ab Anaſtaſio, C.mand. ceſſant quando iura cedentis ſunt clara. dec357.n.14. 252

L.per

L. per diverſas C. mand. & eius diſpoſitio ceſſat, vbi nulli competit actio. dec. 164. n. 6. 122
Remedium, *l. ſi conductionis, C. locati*, vbi habeat locum, locatio debet plenè, & concludenter probari. dec. 323. num. 10. 230
L. fin. C. de iure emphyteut. non prohibet ſimpliciter alienationem, ſed venditionem, & iuris emphyteutici tranſlationem. dec. 77. n. 4. 55
Text. *in §. ſi præfatam, l. fin. C. de iur. delib.* intellectus. decis. 550. n. 15. 435
Ex contractu cenſus cum clauſula Conſtituti competit dictio ex *l. fin. C. de acq. poſſeſſ.* decis. 398. num. 5. 285
L. Quicunque. C. de Apoc. public. lib. 10. procedit quando ſolutiones fuerſ factæ pro eodem debito. dec. 332. num. 10. 236

M

MAntic. *de tacit. lib.* 11. *tit.* 19. declaratur. dec. 451. num. 17. 332

P

PIus V. *in ſua Bulla de Cenſib.* tollit abuſus circa contractum cenſualem, non autem inducit nouas conditiones contra ius. decis. 1. n. 8. 2

R

REgula Cancellariæ 26. *de non iudicando iuxta formam ſupplicationis*, non procedit in poſſeſſorio retinendæ. decis. 339. n. 1. 239

S

SOc. ſen. *conſ.* 16. *num.* 13. *lib.* 3. declaratur. decis. 49. num. 10. 37
Statuti Vrbis *cap.* 94. *&* *c.* 197. *lib.* 1. intellectus. dec. 448. num. 10. 327
Statuti Vrbis *cap.* 151. intellectus. decis. 353. num. 10. 248
Statutum Vrbis *cap.* 94. *& cap.* 197. *lib.* 1. habet locum etiam in contractu cenſus. dec. 465. n. 18. 347
Intellige quoad fructus ſecus reſpectu ſortis. num. 19. ibid.
Statutum Vrbis, *lib.* 1. *cap.* 113. habet locum tàm in cognatis, quàm in agnatis. dec. 86. n. 5. 64
Statutum Vrbis, *lib.* 1. *cap.* 113. cum reſpiciat formam & ſolemnitatem contrahendi non perſonam contrahentis ligat minorem forenſem in vrbe contrahentem. dec. 18. n. 4. 16
Statut. Vrb. *Rubr.* 151. *lib.* 1. ad effectum annullandi contractum mulieris non requirit participationem contrahentis cum ipſa. dec. 382. n. 9. 271
Statutum Vrbis *d. cap.* 151. de quibus contractibus loquatur. decis. 353. n. 12. 249
Statutum *d. cap.* 151. emanauit ad obuiandum fraudibus non ad inhabilitandum mulieres ad contrahendum. dec. 353. n. 14. ibid.
Statut. Vrbis *lib.* 1. *cap.* 151. habet locum etiam in contractibus ibi non expreſſis. decis. 553. n. 11. 437
Statutum Vrbis, *cap.* 151. *lib.* 1. procedit non ſolum in quatuor caſibus ibi expreſſis, ſed in omnibus in quibus adeſt ratio læſionis. dec. 31. n. 4. 26
Statutum Vrbis *cap.* 158. *lib.* 1. non comprehendit contractum cenſus. dec. 302. n. 1. 213
Statutum Vrbis, *cap.* 159. *lib.* 1. non amplectitur contractum iuratum. dec. 302. n. 2. ibid.
Statut. Vrbis *cap.* 158. *lib.* 1. inducens præſumptionem ſolutionis admittit contrarias præſumptiones. dec. 332. n. 11. 236
Statutum Vrbis *cap.* 159. *lib.* 1. non comprehendit contractus cenſus iuratos. decis. 512. n. 2. 592
Surd. *conſ.* 115. *num.* 24. *&* 27. *lib.* 1. reprehenditur. decis. 553. num. 16.
Surd. *dec.* 307. *n.* 15. declaratur. dec. 539. num. 11. & 12. 407

V

VEnent. *de ann. præſtat. p.* 10. *quæſt.* 2. *num.* 3. reprehenditur. dec. 55. n. 10. 44

F I N I S.